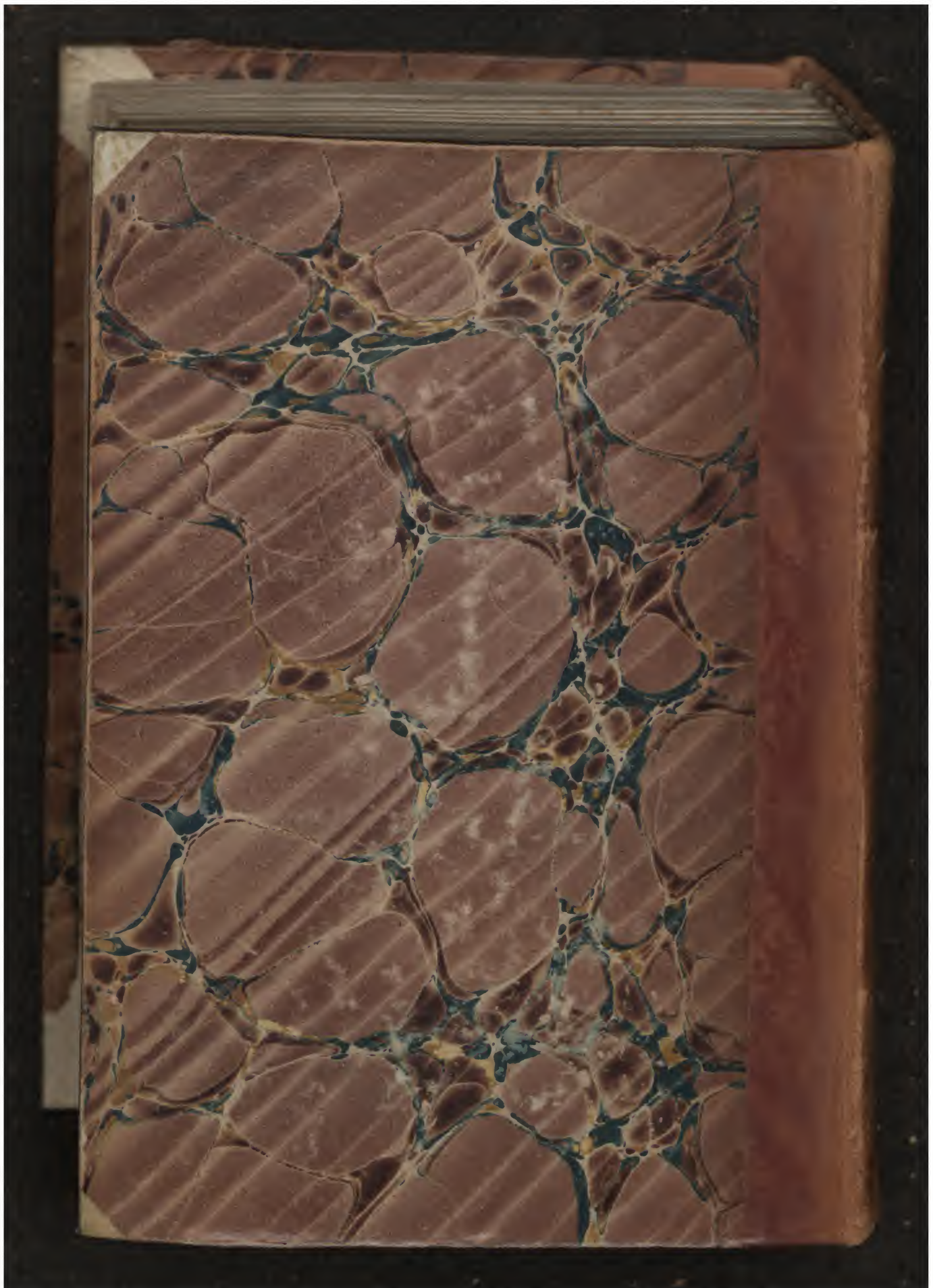

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.6.18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.6.18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.6.18

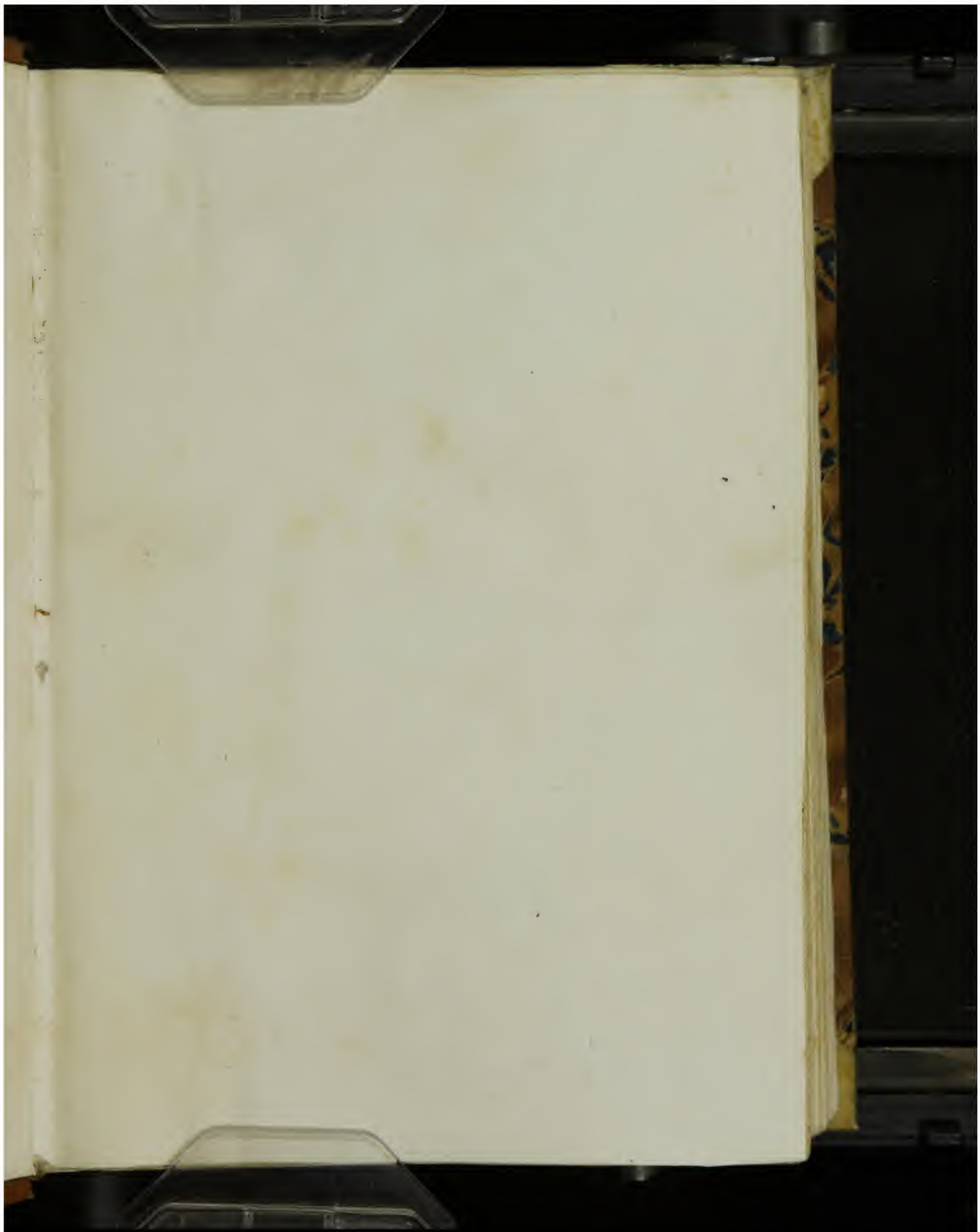

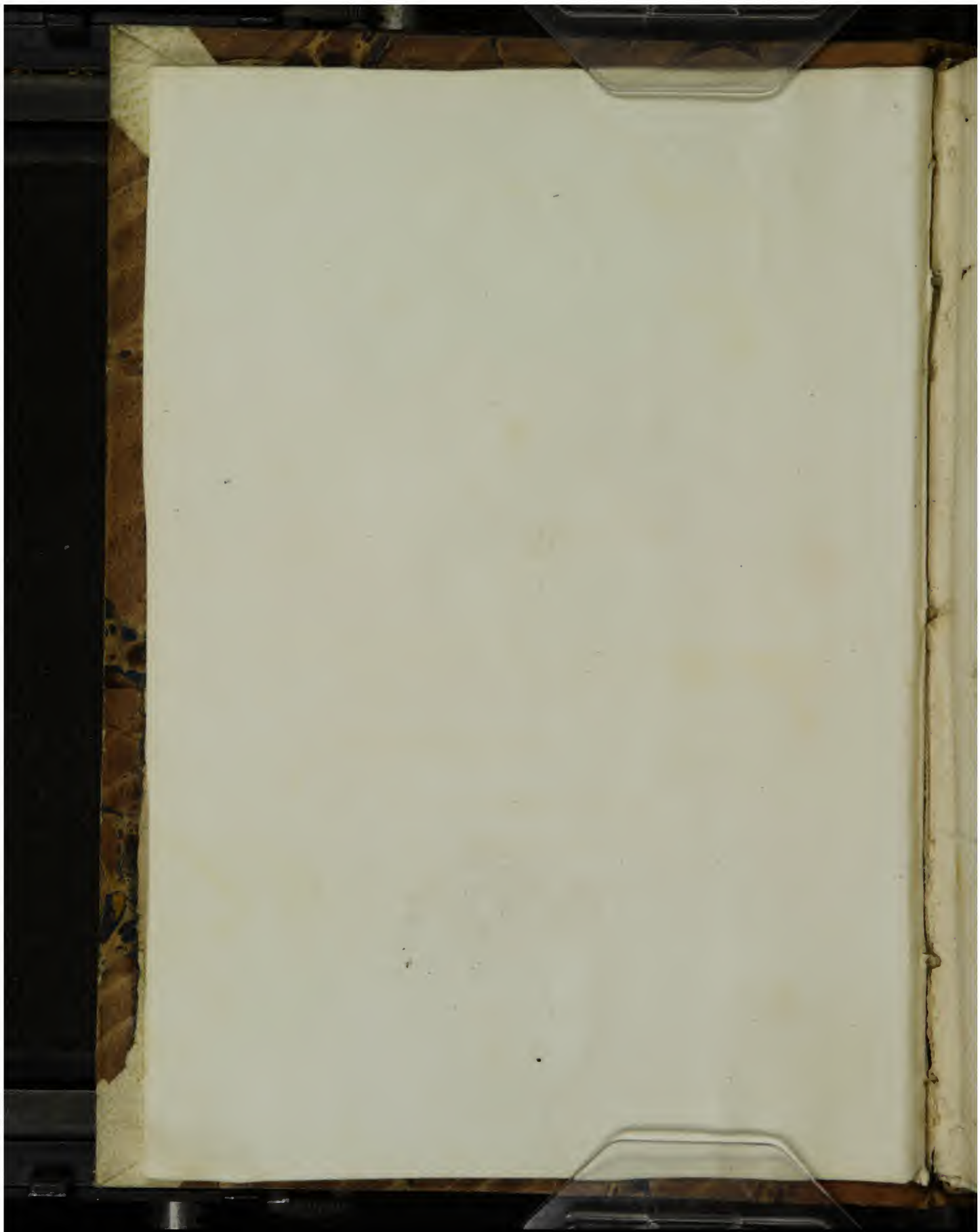
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. L.6.18

L 6 18

167 2451

or

Magr. Cincus madlorius.

Sermones declamatorii prestantissimi uiri Roberti
Liciensis: ex Seraphico Minorū ordine: Sacre
Theologie p̄fessoris: Pontificis Aquinatis:
per aduentū domini: & Sanctam quadra-
gesimam: Itē de timore iudicioꝝ dei:
De immortalitate animæ ratiōalis: De
eterna beatitudine: Et per solēni-
tates totius anni domini faba-
oth & Sacratissimæ Vir-
ginis Matris Dei

Vniuersis hominum piscatoribus orthodoxis Salutem
& pacem in principe pacis.

Sermōnes declamatorios per aduentū domini. Et sanctam quadragesimam Prestantissimi uiri Roberti Li-
cienſis ex Seraphico Minorū ordine. Sacre Theolo-
giæ p̄fessoris. Pontificis Aquinatis: quos librariorū
uel incſcitia: uel incuria reddiderat ad modū uitiatos:
fidei studio p̄ uirili noſtra purgare curauimus: ne tā
ti uiri glorioſe lucubrationes infructuoſe forent: apud
eos preſertim q̄: uel Theologicas aſſertiones nec me-
diocri exercitatione ſunt proſequuti: uel iuſtis nego-
tiis impediti uix ſatis otium ſtudio ſuppeditare ualēt
His pari diligentia addere placuit eiūſdē ſermōnes
de timore iudicioꝝ dei: Itē de diuina charitate: Nec
non de imortalitate ratiōalis animæ: Demum de eter-
na beatitudine: Reliquosq; qui in ipſa uoluminis frō-
te breui graphia ſeſe p̄legentibus offerunt: ut habeāt
unde abunde hauriant: quōs iuuat per annum totum
diebus ſolennioribus ſacris declamationibus inſerui-
re. Redegimus quōq; Theologorū quotationes ma-
gis ad numerum: ut non modo libros & diſtinctiones
Veg̃ & queſtiōes: & articulos: nōnunq̄ queſtiōis ſeu
articuli corpus: & quotum ſit argumentū: uel reſpon-
ſio notaremus: horū uel maxime quorum ſententias
huius p̄fſores artis uſurpant: ut Alex. Bōna. Tho.
Ricar. Sco. labor equidē: nedum curioſis lectoribus
non iniucundus: ueꝝ & ſtudioſis p̄cipiende altius ue-
ritatis: quibus libet aquam de ſuo fonte potare: non
ingratus. Hos preceteris delegimus quibus operas nō-
ſtras impenderemus: quos & Georgii Arriuabeni ſo-
lertix: & Bernardini Raſina ſumptibus dedimus im-
primendos: quando quidē Robertum ipſum in hoc

dicendi genere: cum uerbis eloquentia: tum rege copia: cunctos liquet cōetaneos: uel anteire: uel equiparare. Accedit stilus apertus: comis: & quadam (ut ita dixerim) Urbana scueritate refertus: qui & psuadere: & allicere: & terrere auditores facile possit. Hec sunt retia in altum ad capturam laxanda: quibus & multi & magni pisces insanis de fluctibus ad terram trahantur: non equidem foras mittendi: sed in preciosa celi uasa eterni iussu regis eligendi. Eya itaq; pperate emite: piscamini in iesu uerbo donec dies est: ut & labor uester & noster pōpuloꝝ cōuersione fructum in conspectu domini ualeat inuenire: Cui quicquid boni: quicquid laudis est: quicquid glorie: non nobis: est merito tribuendum. Qui in trinitate perfecta regnat deus per secula cuncta Amen. Bene ualete.

Eya igitur agite: & aureum hunc librum hilari uultu suscipite: qui se cunctis ita & mendis offert castigatū & sua ubiq; ueritate illustratum: ut exinde obtentum fuerit priuilegiū ab Excellentissimo & Illustrissimo Dominio Venetoz: q̄ nullus existētium sub prefato Dominio ualeat uel presumat ipsum imprimere: uel imprimi facere: aut alibi impressum uendere in terris eiusdem: usq; ad annos decem p̄xime futuros: pena amissionis libroz: & centum librarum pro qualibet uice contrafacientibus imminente: & aliis q̄ plurimis pro ut in ipso priuilegio latius continetur.

Impressum Venetiis per Georgium de
Arriuabenis Mantuanū. M. cccc.
lxxxxyi. die. xvi. Mai.

Sermones de aduentu.

Incipit tabola predicationum de aduentu christi:
Magistri Roberti ordinis minorum.

1 ^o fructus	Iesus ab Adam cognitus. carta.	2
2 ^o fructus	Iesus desideratus.	3
3 ^o fructus	Iesus prophetis cognitus.	7
4 ^o fructus	Iesu Maria mater.	9
5 ^o fructus	Iesu matris virginitas.	11
6 ^o fructus	Iesus annuntiatus.	13
7 ^o fructus	Iesus utero clauditur.	15
8 ^o fructus	Iesus est filius dei.	17
9 ^o fructus	Iesus magnificatus.	19
10 ^o fructus	Iesus homo perficitur.	21
11 ^o fructus	Iesus in mundū mittitur.	23
12 ^o fructus	Iesus venisse visus est.	24
13 ^o fructus	Iesus fide cognoscitur.	27
14 ^o fructus	Iesus est imitandus.	28
15 ^o fructus	Iesum Ioannes predicat.	31
16 ^o fructus	Iesus satisfactor.	33
17 ^o fructus	Iesus defectus sustinens.	35
18 ^o fructus.	Iesus rectus moribus.	36
19 ^o fructus	Iesus caput pponitur.	38
20 ^o fructus	Iesus est sciens omnia.	41
21 ^o fructus	Iesus potenter operans.	42
22 ^o fructus	Iesum Ioannes clamat.	43
23 ^o fructus	Iesus letiter nascitur.	45
24 ^o fructus	Iesum Stephanus videt.	47
25 ^o fructus	Iesus Ioannem diligit.	49
26 ^o fructus	Innocentes pro xpo occiduntur.	52
27 ^o fructus	Iesus sacerdotes approbat.	55
28 ^o fructus	Iesus est circumcissus.	57
29 ^o fructus	Iesum adorant regem.	59

T Roberti de licio ex ordine minorum
in theologia piissimi: & bi dei in hac eta
te oratoris eloquentissimi: predicationes
a prima dominica de aduentu quottidie in
clusiue vsq; ad quartaz: & de festinitati
bus a natiuitate domini vsq; ad epiphania
felicitur incipiunt.

Prima dominica de aduentu. de lapsu ho
minis: & de cognitione Ade: qua cogno
uit xpm esse incarnandū p salute gene
ris humani: que aliter haberi nō pote
rat nisi xps incarnaretur.

Primus fructus: Iesus ab Adam
cognitus.

Or preces

hic dies aut appropin
quit. Verba sūt docto
ris genii ad ro. xiiij. c.
& i epla hodierna. Mi

hil vnicuiq; tā cōueniens esse potest ad
seipsū incitādū ad dilectionē summi dei
q̄ frequēs cogitatio suozū beneficiorū q̄
ex munere liberalitatis sue cōcedere vo
luit rationali creature. Inter que illud
vnū pfecto stupendū ac memoria eē di
gnū censeo. q̄ seipsū vestire forma mor
talitatis nostre voluit. Stupendū quippe
est in carne visibili apparuisse deum pro
redemptione & salute hominū. Quapp
statuit scā mater ecclesia hoc tpe aduen
tus huiusmodi mysteria colēdissima de
uotissime celebrare: vt fideles cuncti vi
giles fiant: ne quippiā velint: desiderēt
amentq; preter dilectum Iesum oīum
saluatore. Ob qd in sequētib; sermonib;
equū eē arbitrat; sū: aliqd dicere de ad
uentu domini nostri Ihu xpi in carnē. Ido
dierna & oīe mentē reuocabo ad incar
nationis noticiam: quam intelligemus
sub vna tm propositione que est: Iesus
ab Adam cognitus. In ipso enim patre
generis humani initū cepit omniū per
ditio: qd nox precessit: & tm per xpm in
uenta est salus: & sibi & omnibus electis
qui cūcūq; esse debent in celesti hierusalē

Ad Paulus declarat: cū dicit dies aut
lumen gratie. & gaudium resurrectionis
appropinquauit. Ad quod melius intelli
gendum in pnti sermone tres conclusio
nes erunt declarande.

Prima dē veritatis.

Secunda dē qualitatis.

Tertia dē remissibilitatis.

Capitulū primū qualiter verus est q̄
deus non condidit hominē in his pena
litanib; & miserijs: quas videm; s; ppter
peccatū in illas cecidit sic exigente diui
na iustitia.

Prima conclusio dicit veritatis
in qua philosophantiū quorū
dam inipugnandus est error:

inter quos & si pleriq; varia dixerūt: vel
de mūdi eternitate. vt Aristoteles. viij.
phicorū. vel d' infinitate. vt Anasarc; & De
mocrīt; q; put Valeri; li. viij. cō memo
rat de cupiditate glie. infinitos mūdos fo
re dixerūt: vel de mūdi nouitate vt qdaz
alij fuere: tamen nonnulli qui propheci
sunt ex tempore a deo mundum factum
fuisse: homines & o nequaquā p peccatus
cecidisse: sed eos a principio generatiōis
fuisse eiusdem conditionis. cuius sunt in
hoc tempore calamitatis & luct; Quod
si verum esset: facillime sequeretur q̄ ob
nullam culpam necessarium erat ex pte
hominis incarnari filium dei. Dicūt er
go oēs doctores catholici humanā natu
rā lapsā ab illo statu in q̄ fuit ab opifice
sūmo p̄dita. Ad pbat quadruplici rōne

Primo rōne diuine clementie.

Secundo rōne diuine sapientie.

Tertio rōne diuine iustitie.

Quarto rōne diuine condecencie.

Prima rō dē diuine clementie. Nā
nihil procedere debet a sūma clementia
& bonitate: qd nō sit magis inclinabile ad
iustitiā & veritatē q̄ ad maliciā: & magis
ppinquū ad bonū q̄ ad malū. S; sc̄sas
& cogitationes hoīuz pnt sūt ad malū ab
adolescētia: put scribit Sen. viij. c. & no
tatur. xij. q. i. in. c. omnis etas. Ergo in
illa corruptione iniqua non fuit huma
na natura a summa bonitate producta

Al

In sup. Nilhil pcedit a summa bonitate dignum maledictione. Sed multe sūt i nobis passiōes maledictione digne: sic patet in Job. iij. c. 7 in lege maledicebāt steriles mulieres. Nō apparet itaqz humanā naturā in hoc statu fuisse cōditā: sed in alio a quo cecidit p pēnā. ¶ Secunda ratio dicit diuine sapientie. Ubi cūqz enim est summa sapientia: ibi est summa pulchritudo sicut Aug. exponit in li. de trini. Sed a summa pulchritudine nihil procedit fedū aut turpe: nihil qd nalem offendat intellectum. S3 in hoīe ratiōe viente sūt defectus naturales: de quibz naturaliter erubescit: 7 multa de testabilia fm rōnem. ergo talia non fuerunt condita in humana nā. Relinquit itaqz qd est lapsa. ¶ Tertia rō dī diuine iustitie. Nam nullus affligit pena nisi p cedat culpa. Sed passio inuoluntaria in ratiōali creatura est pena ergo nullo modo talis passio fuisset in homine anteqz precessisset culpa. ¶ Quarta ratio dicit diuine cōdecencie. Dicit enī Ansel. in. i. li. Cur de homo. c. ix. Deo aut nequaqz estimat cōuenire: vt creaturā quaz fecit iustā ad beatitudinē: sine pco miseram esse cogat: Idem aut inuitū mori miserū est. Si ergo deus exigit. mortē ab hoīe. sub statu sub qd est. ergo est sub culpa. ¶ Sed cōtra has rationes arguunt pbi primo. sic. Omne compositū ex cōtrarijs est dissolubile. Dicit enim Auic. Contraria semp appetūt ire in regiones diuerfas. Sed corpus Ade in statu prime conditionis fuit cōpositū ex cōtrarijs ergo per naturā fuit dissolubile 7 corruptibile. Sed tale est modo corpus humanū. ergo p corruptibilitatē non pbat status nature lapsē. Item. Omne continuum est diuisibile. Corpus Ade in prima conditione erat ptiuum. ergo erat diuisibile. ¶ Secundo arguit qd corp⁹ illud erat sacrificatū. ergo erat sensitiuū doloris: qz sicut dicit Aug. dolor est sensus diuisionis impatiēs. Nō ergo sēsus doloris 7 pene pbat statū nature lapsē. ¶ Tercio arguit. qz dicit Aug. super

Gen. ad literā. Adā non māducauit de pomo. eo qd crederet esse deum: s3 ne suas delicias. contristaret. s. vxores. sicut Salomon adorauit idola. iij. Reg. xi. ne cōtristaret vxores suas. Ex his patet qd Eva erat tristabilis in statu prime conditionis. Sed tristitia est passio affligens aīam. Relinquit ergo qd stat⁹ pīe cōditionis est status passibilitatis aīe 7 corporis. ¶ Quarto arguunt. quia sicut dicit Joh. Damas. pcedit deus iustos icidere in calamitates. propter multas causas. Una est: vt eā que in ipso iusto latet virtutem alijs manifestā faciat: vt Job. i. c. Alia est vt non ex recta conscia eleuetur per supbiā. vt in Paulo. ij. ad Cor. xij. c. Alia pp eruditiōē aliorum: ut alij erudiant: vt in 2 aqaro 2 uc. xvj. Alia pph gloriā dei. non pp ppiū aut parentū pēnā: vt in ceco a natiuitate. Johis. ix. Alia pp gelum alterius vite: vt in martyribz ad Heb. xi. Ergo nō ēēt icōueniēs ēt si hō nō peccasset habere penalitates que eū ordinaret ad maiore gloriā: ad maius meritū 7 ad maiorem coronam. Verū hec oīa frivola sūt si considerem⁹ illud quod Ago. de scō. dicit. in li. 3. sacris: vbi distinguit tres status humane nature. Prim⁹ ē nature a deo cōdite Secundus est nature lapsē. Tercius est nāe biē. In primo statu habuit hō posse peccare: 7 posse nō peccare: 7 in eodem statu habuit posse mori 7 posse nō mori sicut posse peccare 7 posse nō peccare. qm i hō statu nō est peccādi 7 moriēdi necessitas. Et hec fuit pma humani corporis imortalitas. In secūdo statu habet posse mori 7 nō posse nō mori: sicut posse peccare 7 nō posse peccare: qm in hō statu ē peccādi 7 moriēdi necessitas. In tertio vero statu habebit posse non mori 7 nō posse mori: sicut posse nō peccare: 7 nō posse peccare: quoniā ad hunc statū pertinet moriēdi. 7 peccādi impossibilitas. ¶ Ad primum ergo obiectum dicēduz est fm Ago. prefatū qd hō ante peccatū 3 natura mortalis 7 passibilis fuit: que tñ ex beneficio creationis pcedēte: 7 ppo

Jo. 3. unde fuit statum p. i. c. 2.

studio subsequente facere potuisset ut non
moreretur adeo quod in Adā erat possibilitas
ad dissolutionē et corruptionē: tamē cum
potētia euitandi omni defectu. In statu
vero moderno ē possibilitas cum necessitate
ineuitabili. hoc idē dicit Aug. in libro de
quæstionibus noui et veteris testi. Deus in
quit hominē fecit quod quādiu non peccaret
immortalitate vigeret ut ipse sibi auctor
eēt aut ad vitā aut ad mortē. Et idē de
baptismo paruulorū ait. Si erat ordo in
stituit: ut sicut aīa domino suo ita corpus
ei obediret. Et iterum. xiiij. li. de ciui. dei. c.
iiij. dicit. Satendū est quidē p̄mos hoīes
ita fuisse institutos: ut si non peccassent
nullus genus mortis experirent. Sed cos
dem p̄mos peccatores ita fuisse mulcta
tos ut ēt q̄q̄d ex ipsorū stirpe exortum
fuisset: eadē pena teneretur obnoxium
Non enī aliud ex eis quā quod ipsi fuerant
nascere. Pro magnitudine quippe culpe
illius naturam damnatio mutauit i pe
nis ut quod penaliter precessit i peccā
tibus hoībus p̄mis: naturaliter sequeretur
in nascentibus ceteris. Et idē in ipo
nosticon. Aīde mortē nō a deo auctore
sed errore vite venisse hominib⁹ in pad
fo delinanti positis. Idipsum p̄firmat au
toritas sacre scripture. Eū. Sap. p̄mo
di. Deus mortē nō fecit: sed impij m̄ib⁹
et v̄bis accersierūt illā. Et i. ij. c. Scī. cla
ra est finis cōminātis dei. Quacūq̄ die
comederis ex eo: morte morieris. i. mor
ti obligatus eris: vel moriendi necessita
tem ineures. fm Aug. super Scī. ad
litterā. Et idē. xiiij. li. de ci. dei. c. xxvi. Aī
uebat itaq̄ hō i paradiso sicut volebat
quādiu hoc volebat quod deus iusserat.
Bon⁹ viuebat fruens deo ex quo bono
bonus erat. Aīuebat sine vlla egestate:
ita semp viuere in ptate habens. Libus
aderat ne esuriret: potus ne sitiret: lignū
vite ne illuz senecta dissolueret. Nichil
corruptionis in corpore: nihil ex corpore
vllas molestias vllis ei⁹ sensibus ingere
bat. Nullus intrinsecus morbus. null⁹
ictus metuebat extrinsecus. Summa in
carne sanitas erat in animo tranquillitas

hec ille. Neq̄ hanc impassibilitatē ino
centie dicimus vnā et eandē ipassibilita
ti gloriose. q̄ h̄z Sco. i. ij. di. xviij. q. vna
calla ipassibilitas gloriose puat actū et po
tentia patiēdi. Nec vō im actū et si potē
tia. Nec magister i scdo. Neq̄ isup cre
dere debemus i eo statu impassibilē ho
minē oīo fuisse: quā ut sanctus Tho. de
clarat p̄ia pte. q. xviij. ar. ij. duplex ē pas
sio. Vna cōiter dicta fm quacūq̄ inu
tationē etiā si pertineat ad pfectōez nāc
condite. et fm hanc passibilē erat homo
et fm animaz et fm corpus. Secūda est
passio proprie dicta. Et sic pati dicit qd
a sua nāli dispositione remouetur. Pas
sio enim est effectus actionis. In rebus
autem naturalibus contraria agunt et pa
tiuntur ad inuicem. quorum vnū remo
uet alterū a sua naturali dispositiōe. et de
hac passione dicit. Damascenus quod pas
sio est motus preter naturā. hoc modo
in statu innocentie ipassibilis fuit. Qd et si
videtur impossibile. tñ ostendere possū
mus ex multis scōrū exemplis qui dispē
satiue et etiam speciali p̄uilegio hoc im
passibilitatis donuz diuinit⁹ acceperunt.
Quidnam fuit illud stupendū pdigium
de tribus pueris in ardentem fornacē
missis: quos tamē flāma nedū nō p̄bus
sit: s̄z cū fornax eēt accensa nimis. nec in
minimo lesi plaudebāt deū i medio flā
mari positi benedicentes: Daniel. iij. c.
Quid de Jonadice: qui i ventre ceti
diebus tribus et noctibus habitauit. tan
dem post tridū illesus exiuit: Jone. ij.
c. Quid de Moyse qui. xl. diebus. et. xl.
noctibus habitauit in monte sine cibo:
ut lege mereret accipere. vi. Exo. xxiiij.
c. Quid de Johē euangeliga q in dolio
freuentis olei missus nocumentū vllum
nec sensit. et venenum fortissimū bibens
quo duo ante ipsū bibentes interempti
fuerant sine detrimento est inuentus: his
et alijs taz veteris quā noui testi ducimur
ut credam⁹ non esse impossibile: qd de nā
instituta in scripturis narrat. Fuit ergo
p̄mus hō creatus in statu ipassibilitatis
sicut visum est prius qui per peccatū se

et omnes mortales fecit et morti subiuga-
uit. His visis et declaratis creat in caput
primi humani generis pater ipseque la-
mentabiliter dicat. O filij generis hu-
mani. o mortales cuncti passibiles: mise-
ri: ignorantes: pleni luctu: calamitatibus
laboribus: angustijs: amaritudinibus: in-
firmitatibus: molestijs: curis: perturbatio-
nibus: varijs feditatibus: et erubescencia:
quis vos mecum ad tot mala damnavit:
Quid nam experimini in hac vita erui-
nosa propter gemitus et suspiria: Unde tot
inconmoda venerunt vobis: O deus beni-
gne. o creator admirabilis. talia non per-
tractasses nobiscum nisi me peccatore cum
omni posteritate mea iustitia tua punire
voluisses. Deus me. Ego sum ille pecca-
tor magnus. Ego sum ille diuine maiestatis
contemptor. Ego qui tantam ruinam
super oculos induxi generationes mundi:
Eram a deo mire conditus: sapientia na-
turali illustratus: collocatus in paradiso
deliciarum. dominus animalium piscium et volatili-
um liber absque omni seruitute: ad deum con-
templandum habilis et idoneus ad prece-
dendum filios benedictos. Et ego qui deus
meum deserui: de paradiso electus suus in
hanc vallē lachrymarum: ut cum sudore
vescar pane meo ego et omnes qui a me
descensuri sunt. Quibus omnibus sicut et
mihi clausa est porta celi: et non possum
aliquo merito nostro videre faciem filij
dei. Cecidit ergo dignitas nostra: et na-
tura bene instituta corrupta est. non tamen
penaliter sed culpabiliter: quod omnes in-
dubitanter credere tenentur de neces-
sitate salutis.

¶ Capitulum secundum de qualitate pecca-
ti primorum parentum. et quod principale pec-
catum hominis est quod lapsus fuit in om-
nibus licet alia peccata concurrerint.

¶ Secunda conclusio dicitur qualitatatis
¶ Nam solet quorundam animi non
sine ratione mirari quale fuit illud
primorum parentum peccatum: ob quod tam seue
crudeliterque deus humani generis puniuit:
de quo quatuor opiniones inveniuntur

a doctoribus sacre theologie assignate et
denotate.

Prima est quod fuit superbia.

Secunda est quod fuit avaritia.

Tertia est quod fuit gula.

Quarta est quod fuit inobedientia.

¶ Prima opinio quod est quod fuit superbia
firmat Ecclesiastici. x. c. Initium omnis peccati
est superbia. Et iterum Ecclesiastici. xxv. Mulierem
initium peccati superbie. Item Augustinus in libro de
virginitate. Diabolus inquit in celo voluit
esse sicut deus. cadens autem persuasit homi-
ni similitudinem sue voluntatis. Item Augustinus ad
Honoratum. Elatus Adam suasioni serpen-
tis obediens preceptum precepit. Et idem
super Genesim. In fuit meum. Et de amor quidam
proprie potestatis et quedam de se superba
presumptio. ¶ Secunda opinio probatur primo
per textum Genesim. iij. Eritis sicut dei. et hoc
primo cecidit in mentem mulieris. scilicet appe-
tere multitudinem scientie plusquam quod est
peccatum avaritie secundum Gregorium. Ergo illud
fuit peccatum avaritie. ¶ Tertia opinio con-
firmatur quod videtur textum Genesim. iij. c. Auduit
mulier lignum quod esset pulchrum visu et ad
vescendum suave. Et. xxv. di. in. c. Sexto
die scribitur. Gula a paradiso regnante ex-
pult. Et Hieronymus contra Iovinianum.
Sollicite providendum est. ut quos saturi-
tas a paradiso expulsi esurientes reducat.
¶ Quarta opinio habet ex eo quod dicit
Paulus ad Romanos. v. quod vni homo inobedi-
entia peccatores constituti sunt multi. Et
Augustinus in libro de vera religione. Adam propter
transgressionem obedientie de paradiso
electus est. Et super Genesim. ad litteram iterum dicit
Non potuit melius et diligentius promedari
quantum malum sit inobedientia. cum ideo reus
iniquitatis factus est homo quod eam reus tetigit
pro prohibitionem quam si non prohiberet tetigisset
non utique peccasset. Has opiniones veras
concordat dominus Bonaventura in. xxij. dist. secunda li-
tera. i. q. i. ubi ostendit quod principale peccatum hominis
per quod lapsus est fuit inobedientia. Et de
et ad hanc conatus est diabolus addu-
cere hominem. Sed quoniam nemo opera-
tur ad malum aspiciens nec appetit malum:

nisi sub specie boni. id est clare apprehēdēs diabolus quod non posset mulierē precipitare nisi apponeret aliqđ appetibile: illa temptando. proposuit ad qđ oīs homo nāliter inclinatur. Naturaliter enī omnis homo inclinatur ad beatitudinē: que est bonū gloriosū: delitiosū et copiosū. Unde hō naturaliter appetit excelētiā: sufficiētiā: et leticiā. Et in ordinato appetitu talium consistit iusticia: in inordinato vero culpa. Gula enī est inordinat⁹ appetitus cibi suauiter reficientis. Auaricia est inordinatus appetitus sufficiētie. Superbia est inordinatus amor excellentie. Diabolus ergo primo promissit mulieri dignitatis excelētiā: cum dixit. Eritis sicut dii. Secundo subiunxit cognitionis abundantiam: scientes bonū et malū. Postremo pretendit suauitatis experientiam: cū ostendit lignum pulchrum visu: et ad vescendum suauē. Quia ergo mulier diabolo consensit in appetendo primo esse sicut deus: fuit superba. Deinde appetendo scire bonū et malū: fuit auara. Postremo experiēdo suauitatem ligni vetiti: fuit gulosa. Et in hoc fuit transgressionis rea: et inobediētie culpa inuoluta. Nec est incōueniēs plura genera peccatorū fm pgressū cōcurrere ad vñū flagitiū ppetraduz. hec Bonū. Comedit itaqz Adam de ligno vetito contra imperiū diuine maiestatis. Paruipendit preceptū altissimi dei qui ei mandauerat vt ei obediret: et cognosceret ipsū regem celorum: et oīuz creaturarum. Quod equidem nō minimū non parū: non deniqz leue crimē putanduz est. Unde Aug. xiiij. de ciuitate dei. c. xij. ait. Nō debet existimare qđqz leue ac paruum illud fuisse cōmissū: quia in esca factū est: nō quidē mala nec noxia: nisi quia phibita. Neqz enī qđqz mali deus in illa tante felicitatis paradiso crearet. atqz plāret. S3 obediētia cōmendata est in precepto: que virtus in creatura rationali mater est omnīuz custosqz virtutū. Et isra h itaqz de vno sibi genere nō edendo vbi aliorū tanta

copia subiacebat: tam leue preceptū ad obseruandum tam breue ad memoriē retinendum. vbi presertim nō dū volūtati cupiditas resistebat: quod de pena transgressionis postea subsecutū est tāto maiori iniusticia violatū est: quanto facili⁹ posset obseruātia custodiri. hec ille. Cur itaqz miramur si indignatus ē deus: qui magnus. inmensus: gloriosus sapientissimus: omnipotens: colendus: adorandus et timendus tot beneficia indulserat prothoplasto si ab ipso contemptus est. O reprobanda humana superbia: quid fuit contemnere deū? O temeraria presumptio humane mentis quid: quid: quid est calcare preceptum atqz mandatum regis eterni. Nonne lex ipsa nature clamat: qđ diuinorū mandatorū preuaricatores digni sunt morte preuaticatus est Adam et ppter inobedientiam ad mortem est condēnatus.

Capitulu tertium. qualiter deus remittere voluit peccata hominis: et nān geli: et qualiter mysterium incarnationis fuit Ade reuelatum.

Tertia cōclusio de remissibilitatis. Licet enī taz enormē fuerit illud delictū: vt p illud diuina iusticia damnauerit totum gen⁹ humanum: verumtamen voluit clemētissim⁹ deus in ira continere misericordias suas: qntā decreuit ac deliberauit homini perdito et penitenti: p filij sui incarnationē succurrere. Super quo dubius solet esse animus: cur magis humanum genus saluū factū est: et remissionem accipit qđ angelica natura preuaticatrix. Quod rationabile ēē demōstrant doctores dicentes: peccatū hoīs fuisse remissibile: Angeli vero oīo irremissibile. Quod probatur quattuor cōuenientijs.

Prima est proprietās liberi arbitrij.
Secunda conditio nature.
Tertia ordo diuine iusticie.
Quarta cōgruitas misericordie.

Prima cōueniētia dicitur libertas ar/
bitrii. In libero arbitrio sūm magistrus
xxiii. di. secundi est facultas voluntas
rationis tam in hoīe q̄ in angelo. tamē
differentē. Nam q̄m ad volūtātē dif/
fert homo et angelus. q̄m liberū arbitriū
hominis ante electionē volūtatis et post
electionē se habet mutabiliter. Angeli
vō et si ante electionē se h̄z inmutabiliter
post electionē tamē se habet mutabiliter
Et hac rōne in sūmo gradu est liberus
arbitriū i deo. i infimo aut gradu est in
hoīe. Si ergo ē liberū arbitrium i āgelo
necesse est ut sit medio modo se habēs
et ita dicitur liberū arbitriū i eo mutabiliter
se h̄re ad bonū ante electionē: et imuta/
biliter post. Potest enī eligere et nō eli/
gere. sed quicqd illud sit siue bonū siue
malū: nō pōt illud detestari post q̄ ele/
gerit. Ex quo p̄z q̄ nō pōt penitere siue
p̄ p̄niam culpā delere que est detestatio
mali. Et ita relinquit q̄ culpa eius non
pōt deleri sicut culpa hoīs. Itē q̄m ad
pprietatē rōnis patet. quia in libero ar/
bitrio est iudiciū de bono. sed differēt
in homine et angelo. q̄m sicut dicit Dio.
intellectus angeli dei formis est. et hoc est
quia sup̄a tempus. et ita accipit totum
simul. et non post hoc illud. Vel illud ex
illo. Et ideo dicit angelus intellectualis
substantia. Sed intellectus hominis est
i tempore. et ideo cōferēdo accipit. Vñ
non accipit totū simul. sed vñ p̄ aliud
et vñ ex alio. sicut ex p̄missis accipit
cōclusiōez. Et ideo homo dicit rōnalis
substantia. quia ratio est virtus collatiua
vñ ex alio. Qualis ergo cōparatio est
simplicis ad cōpositū: et puncti ad li/
neam in essendo. talis cōparatio est in/
tellectus angelici ad intellectum hominis
in intelligendo et iudicando. Cum ergo
iudiciū fiat ab intellectu. p̄z q̄ angelus
sūm statū sue p̄ditiōis iudicat de re nō i
tpe: et de re tota simul. et in iudicādo de
ipsa videt eā totā simul. ergo rectissime
iudicat. Si ergo i iudicādo peccat p̄z q̄
peccat ex certissima malitia. Ex q̄ nullo
modo pōt excusari. Itē at sic est d̄ hoīe

qui cum totam rez simul nō videat pōt
decipi in suo iudicio. Et ideo euz p̄ctū
eius aliquo modo possit excusari: nō est
irremediabile. Unde Sen. vi. Non re/
māebit spiritus meus id ē indignatio mea
in homie i eternū q̄ caro est. **S**ecū
da cōueniētia est cōditio nature: quā
tangit Anselm⁹ in. ij. li. cur deus homo
Homo p̄ aliū hoīem qui nō esset sui ge/
neris nō debuit reparari. Et cū non sint
omnes angeli eiusde generis. patet q̄
nō fuit possibilis hec reparatio in ange/
lo sicut i hoīe. In sup̄ ex cōditiōe p̄cti
tam hoīs q̄ angeli variat p̄ctū et q̄tū
ad genus. et q̄m ad circūstātiā. et q̄tū
ad occasiones. Quātū ad genus tā hō
q̄ angel⁹ peccauit p̄ sup̄biā. s̄z different
q̄ sup̄bia hoīs fuit i appetitū oīscientie
dei sup̄bia angeli i appetitū oīpotētie.
Oīpotētiā aut suā nūq̄ voluit de⁹ cōi/
care alicui creature: iō āgelus apertit illō
ad qd nullo mō erat ordinat⁹. Oīscien/
tiā at suā voluit de⁹ cōicare creature. ad
illā eim ē hō ordinat⁹ in gloria. iō p̄ctū
hoīs ē remissimibile. peccatū vō āgeli n̄
Quātū vō ad circūstātiā p̄cti ē differē/
tia quia in Adam fuit aliqua ignoran/
tia. q̄ peccatū quod erat mortale credi/
dit esse veniale sūm Aug. et habuit pro/
positum penitendi et petendi veniā de
illo peccato. Angeli vō nō. Quātū ad
occasionē peccati est differētia: quia an/
gel⁹ per se peccauit. Adam vō alio sug/
gerente. **T**ertia cōueniētia dicitur
congruitas diuine iusticie. Nam in hoīe
vno erat tota species humana multipli/
cāda. S̄z in angelo peccāte nō erat tota
natura āgelica: Et p̄pter hoc diuine iu/
sticie cōgruū fuit hominē expiare et nō
angelum. **Q**uarta p̄ueniētia ē ex pte
diuine misericordie cui nō erat p̄decēs
vt nihil beatificaret in humana natura
ad britudinē ordinatū. Datū ergo ē tē/
pus ex dei liberalissima misericordia hoī
lapso petendi veniā de p̄cto et de eo agē/
di p̄niaz. Puto enī q̄ p̄ expulsiōem d̄
paradiso Adāz pater noster cōuertit se
ad lamēta p̄nie: et xpm venturū sūma

Deuotione excoluit: quem in carnandū
cognoscebat. Nam ecclesia sancta ponit
eum in numero scōrū. qđ esse nō possz
sine fide mediatoris. qđ Aug⁹. in libro
de correptione et gratia testatur dicens.
Illa fides sana ē qua credimus nullum
hominē siue maioris siue pue etatis li-
berari a cōtagiōe mortis et obligatione
pecti nisi p vnū mediatorez dei et homini
ihm xpm. Scđm at doctrinā sci Tho.
scda scđe. q. ij. via hominib⁹ veniēdi ad
bitudine est mysteriū xpi incarnatiōis
quod ante statum peccati homo cogno-
uit: sed explicitate fm quod ordinabat ad
psumationē glorie: nō at fm qđ ordina-
bat ad liberationē a pectō p passionē et re-
surrectionē: qa homo nō fuit psci⁹ pecti
futuri. Videtur autē incarnationis xpi
psci⁹ fuisse ex eo qđ dixit: Propt hoc
relinquet homo patrē suū et matrē suam
et adherēbit vxori sue. Gen. ij. Et h ab
aplo Paulo ad ephe. v. c. dicit sacrum
magnum esse in xpo et ecclesia. Quod
quidē sacramētū nō est credibile pmiū
hominē ignorasse. Post pēnī vō expli-
cite illud mysteriū cognouisse. nulli du-
bium esse debet: fm qđ ordinabat ad sa-
lutē hominis p passionē et resurrectio-
nem. Unde et habuit Adam cognitiō-
nem salutis sue in ihm nascitū de car-
ne sua. Quis naz explicet quanta deu-
otione omni tpe vite sue Adaz cū lachry-
mis et suspirijs deus incarnari expostu-
lauerit. O Adam cōis pater qđ fecisti.
Cur peccasti. Cur offendisti legem dei.
Deu me iquit peccauit: errauit: Sed dei
filius bonitate sua restituet vobis incar-
natione sua benedicta quicqd ego pdi-
di in pēsiptione mea. O peccatores nō
paucatis. Habem⁹ reparatiōz: Nō cō-
queramus amplius de Adā imo can-
temus cū Greg. O felix culpa que tales
ac tātū meruit habere redēptōrē. Fui-
mus in tenebris p pēnī. et iam sum⁹ in
luce gratie p verbum incarnatuz: Cui⁹
beneficio consequi valeamus splendo-
rem glorie: in qua xps viuit et regnat in
secula seculorum Amen.

Seria secūda sermo de ardenti desi-
derio sanctorum patrū veteris testamē-
ti auidē cupientium xpm incarnari.

Secūdus fructus. Iesus desideratus.

Or preces

sit Iterū vbi. s. cogi-
mur ad cor nrm isrlā
mādū i amorē bñdi-
cti Iesu xpi i celo sedē

tis ad dexterā p̄ris ex vehemēti deside-
rio illo qđ sancti patres veteris testamenti
p multa curricula annorū succēsi ar-
dentissimis suspirijs deprecabātur ipsū
incarnādū. Qđ deuotus Bern. cōside-
rans sermone. ij. super cātica ait. Ardo
rem desiderij patrū suspirantiū xpi i
carne presentiaz frequētissime cogitans
compungor et confundor in me metipso
et vix cōtineo lachrymas: ita pudet tor-
poris miserabiliū tpm hor. Cui nāqz
nostrū tān ingratū gaudium gratie h⁹
exhibitio: quātū sanctis veteribus accē-
derit desiderii pmissor. hec ille. Idcir-
co nostra incitatione psequi volentes
incarnationis beneficiū. in presenti ser-
mone de ipsa dicturi sum⁹ sub vno fru-
ctu qui est. Iesus desiderat⁹. Pro cui⁹
declaratione tres conclusiōes occurrūt
proponende.

- Prima dicitur occasionis.
- Secunda retardationis.
- Tertia meritationis.

Capitulū pmiū qualiter xps voluit i-
carnari: et si nō peccasset homo an fuisset
in carnatus.

Prima conclusio dicit occasio-
nis. in qua videndū est si pēnī
solum fuit incarnatiōis occasio
et precipua ratio: vel si adhuc homo nō
peccasset: aliqua alia causa dei filius in-
carnasset. Et circa h tres sunt opiniōes.
Prima dicitur sustentabilis.
Secunda probabilis.
Tertia cōmendabilis.

Prima opinio dicit sustentabilis. q̄
 ē quorūdam magistroꝝ dictū q̄ de in-
 carnatione est loq̄ dupliciter. Est enim
 incarnatio carnis assumptio. Pōt ergo
 eē fmo d̄ carne assumpta. Aut q̄tū ad
 s̄bam. Aut q̄tū ad defectū passibilitatē
 et mortalitatis. Si loquamur de incarna-
 tione q̄tū ad defectū passibilitatis et
 mortalitatis dicunt q̄ si homo nō pec-
 casset xp̄s carnē mortālē nō assūpsisset.
 Sed si loquamur de incarnatione fmo
 q̄ dicit assumptionē humane nāe sim-
 pliciter: etiā si homo nō peccasset xp̄s
 incarnat⁹ esset. Nam incarnatio facit ad
 p̄fectionē totū vniuersi in hoc q̄ cōple-
 tionē dat humano generi q̄tū ad tria.
 Primo q̄tū ad illud qd̄ respicit nāz.
 Secūdo q̄tū ad illud qd̄ respicit grāz.
 Tercio q̄tū ad illud qd̄ respicit glām.
Quantū ad primū i incarnatione est
 p̄sumatio modoz educēdi hoiez in eē.
 Quadruplex nāqz est modus educēdi
 hoiez in eē. Nec de viro nec de muliere
 vt Adam. De viro sine muliere. vt Eua
 De viro et muliere vt ceteri homines. De
 muliere sine viro. vt christ⁹. Ergo si hō
 stetit: fuisset incarnatio: q̄ si nō esset
 filij dei incarnatio: tūc vnus modus p̄-
 ductionis deficeret. et sic vniuersus esset
 imp̄fect⁹. Vñ dicit Aug⁹. in li. de li. ar.
 q̄ vniuersus habet tantā p̄fectionē q̄
 nemo pōt rōnabiliter aliquā imp̄fectio-
 nē inuenire in eo. **S**ecūdo incarna-
 tio facit ad p̄fectionē hois q̄tū ad illud
 qd̄ respicit grām. Nam xp̄s est caput ec-
 clesie nō solū fmo diuinā nām: s; etiā f̄z
 humanā vt ostendit Aug⁹. sup̄ Joh. S; si
 homo nō peccasset adhuc xp̄s eēt ca-
 put ecclesie. ergo aut filius dei se incar-
 nasset: aut ecclia remansisset acephala.
 Insuper si homo lapsus non esset: ni-
 hilomin⁹ fuisset sac̄m̄ matrimonij. Si
 igit sacramentū matrimonij in cōiun-
 ctione sexū significat cōiunctionē xp̄i et
 ecclie q̄tū ad naturarū vnionē. p̄pter i-
 sepabilitatem. vt dicit ad Eph. v. ergo si
 homo stetit. aut sac̄m̄ matrimonij eēt
 falsū signū. vel fili⁹ dei fuisset incarnat⁹

Tercio incarnatio facit ad cōplemē-
 tū hois q̄tū ad illud qd̄ respicit glāz.
 Nam fmo Aug. de sp̄i et aia. totū hoiez
 assumpsit xp̄s vt totū beatificaret. S; si
 hō nō esset lapsus: erat totus beatifica-
 bilis. ergo xp̄s fuisset incarnatus. His
 rōnibus adherentes dicūt qdā indubi-
 tanter q̄ stante adhuc natura in termi-
 nis sue conditionis: et si nūq̄ fuisset la-
 psa q̄ dei filius fuisset incarnatus: non
 vt redemptor. sed vt glorificator. **S**e-
 cunda opinio dicit p̄babilis: q̄ primaz
 oio negat. Dicit enī q̄ si hō nō peccasset
 nūq̄ xp̄s carnē sumpsisset: q̄ h magis
 concordat pietati fidei. Nam precedēs
 opinio q̄ dicit q̄ deū p̄ueniebat incarna-
 ri p̄pter p̄fectionē vniuersi: deū inter p̄-
 fectionē vniuersi concludit. qd̄ incōue-
 nientissimum est: quia incarnationis my-
 steriū est sup̄ oēs vniuersū: siue q̄tū ad
 naturā: siue q̄tū ad gloriā. Dicit namqz
 ph̄s in. xi. p̄m̄e ph̄ie. Deus sup̄ omnem
 vniuersū ordinē ponēd⁹ est. Et ad illud
 qd̄ adducit de modo educēdi hoīem di-
 cere possumus: q̄ quart⁹ ille mod⁹ quo
 educus ē xp̄s n̄ est de p̄fectionē vniuersi
 nec ex hoc sequit⁹: q̄ si talis modus nō
 fuisset q̄ vniuersū sua p̄fectione careret
 Sicut enī n̄ pōt argui ip̄fectio vniuersi
 q̄tū ad suscitationē mortui quā de⁹ nō
 fecisset si homo nō fuisset. Pōt et di-
 ci q̄ de illo modo p̄ductionis n̄ arguit
 veritas incarnationis: q̄ deus potuisset
 p̄ducere hoiez⁹ muliere absqz viro
 qui tū nō eēt de⁹. Ad illud qd̄ dicebat
 q̄ incarnatio facit ad p̄fectionē hominis
 q̄tū ad illud qd̄ respicit grāz: quia
 xp̄s est caput ecclesie. dicere possumus
 q̄ duplex est capitis p̄prietatis. Una q̄
 attenditur fmo conformitatē ad mēbra.
 Alia que attendit fmo donoz gratui-
 torū influentiā. Rōne p̄m̄e p̄prietatis
 xp̄s est caput ecclesie in q̄tū de⁹: et rōne
 huius principaliter tenet rōnez capitis
 Et ideo dato q̄ incarnatus nō esset. ec-
 clesie hoīz capite nō careret. N̄ abuis-
 set. n. tunc caput. deū: sicut nūc ecclesia
 angelorū. De alio vō quod educebat

de matrimonio respondere possumus
 qd matrimonium duplices habet signi-
 ficationem. Significat enim coniun-
 ctionem dei ad ecclesiam fm caritatez.
 ⁊ significat coniunctionem fm vnionē
 in persone vnitate. Atranz harum si-
 gnificationum habet fm statum lapsū
 Alteram vero habuisset si homo stetit.
 Et ideo non esset falsum signum. Si
 tunc enim matrimonium nūc est in offi-
 cii ⁊ in remediū: nūc autē solū in offi-
 cii: sic habz duplex significatū nūc: nūc autē
 vni. De eo vō quod vltimo dicebatur
 s. de gloria qz totū assumpsit: dicūt isti
 qui tenent hanc opinionem secundam:
 qd illa nō est rauo precipua. sed annexa
 principali: pro eo qd si nunq̃ deus icar-
 natus esset homo glorificationem cor-
 poris sui ex visione dei perfecte ⁊ totalr
 habuisset. Eliso enim xpi corporal spec-
 tat non ad essentialē completionē bea-
 titudinis. sed ad quoddam accidentale
 gaudium. Et hoc patet. quia alij sensus
 btificatur vt visus: ⁊ tñ obiecta sibi cor-
 respondentia nō habebunt: sicut tact⁹
 gustus ⁊c. Gloria nāqz sensuū exte-
 rum erit p redūdantiā delectatōis veni-
 entis ex pte supiori a visioe dei: cui⁹ vi-
 sio adeo refic: vt nihil vltra necessariū
 sit aīe ad ei⁹ beatitudinē. An mltūz de-
 rogare videtur sūmo bono qui dicit ipz
 nō sufficere absqz bono creato sibi adū-
 cto ad hominē pfecte beatificādū. **¶** Dec
 Bōi. i. di. tertij li. ar. ij. q. ij. **¶** Tertia
 opio dī pmedabil: qd dicit xpz natū suū
 se: vt hominē pditū redimeret. nec cu-
 rat inestigare ea q potuissent eūire ho-
 mine stante. Sz gratias dat deo q tam
 benigne voluit puidere homini pditō.
 Dicit nāqz Augu. in li. de verbis dñt.
 Venit fili⁹ hominis q̃rere ⁊ salutē facere
 qd pierat. Si homo non peccasset: fili⁹
 hoīs nō venisset. Et idē sup Joh. nulla
 causa fuit veniēdi xpo dño: nisi peccato-
 res saluos facere. Tolle morbos: Tolle
 vulnera. ⁊ nulla est causa medicine. Et
 idē sup illo vbo **¶** Bat. h. p̃rio. Ipse enī
 saluum faciet populum ⁊c. Si ergo hō

non peccasset: virgo non peperisset. Et
 idem super illud Joh. xi. Domine ecce
 quem amas. Si peccatores domin⁹ nō
 amaret: ad terram de celo nō descēdi-
 set. Et idem sup psalmos. sup illo vbo
 infixus sū in limo. p̃fidi dixit vtiā ma-
 neret hō in eo qd de⁹ fec: Si enim ma-
 neret i eo quod deus fecit: nō i limo ifix⁹
 esset quem deus genuit. Et leo papa in
 fmone. Si homo ad imagines ⁊ similitu-
 dinem dei factus in suo honore man-
 sisset: creator mūdi creatura non fieret
 neqz sempiternus tēporalitātē subiret.
 aut equalis deo patri dei filius formaz
 serui assumere. Et Paul⁹. i. ad Timothē
 i. Xps ihs venit in mūdū saluos facere
 peccatores. Ista nobis cordi esse debēt
 qui dānato humano genere propter
 peccatum voluit dei filius incarnari vt
 ipsum redimeret. O imēsa amplitudo
 diuine caritatis. O profūda bonitas sū-
 mi dei. Peccauimus nos omnes ceci-
 dinusqz in captiuitatem infirmi: ⁊ ipse
 vt nos redimeret misit non angelum:
 non archangelum: nō deniqz aliā crea-
 turam: sed vnigenitum filium suū. Au-
 diat terra intelligat celum: imo audiant
 Joh. iij. nouum locundum: nouū feli-
 cissimū: nouum amozosissimū. Sic
 deus dilexit mundum: vt filium suum
 vnigenitum daret: vt omnis qui credit
 in illum non pereat. sed habeat vitam
 eternā. Et ad Ro. iij. Propter nimiaz
 suam caritatem inquit apostol⁹ qua di-
 lexit nos deus: misit filium suū i mun-
 dum vt saluent mundus per ipz. **¶** Qd
 Greg. cōsiderās admirando cantabat
 O inestimabilis dilectio caritatis vt ser-
 uum redimeres filius tradidisti. Quid
 suauius: quid dulcius potest audiri. O
 peccatores ingrati diligite xpm quos
 iam redemit: quem patres antiqui illuz
 redemptur expectantes toto corde di-
 legerunt.

¶ Capitulum secundum. qualiter xps
 conuenienti tempore incarnatus est: ⁊
 q̃ rationabiliter tantū distulit incarnari.

Secunda conclusio dicit retardationis. Incarnati equidem volentes dei filius: non id fecit illico post peccati nec paulo post. sed post sextum millenarium in sexta etate mundi. Mirum certe quare hoc largum donum non accellerauerit. Verum non sine ratione credendum est factum esse. quia ut scribit Ecclesiastes. *iii. Oia tempus habent. Possunt autem huius tarditatis rationes tres assignari.*
Prima ratio fuit propter peccati punitionem. *Secunda propter morbi curationem.*
Tertia propter christi incarnandi promedationem.
Prima ratio. *scilicet. Nam in hoc manifestat diuine ultionis seueritas contra peccatum: quod clamores et luctus hominum tanto tempore sustinuit: antequam vellet descendere. Fecit autem hoc quia diuina iustitia nihil inultum relinquit.*
Secunda ratio fuit propter morbi curationem. Nam primum peccatum quod homo commiserat ex supbia puerat: ideo per humilitatem liberandus erat. Quod fieri debuit ut homo se infirmum agnosceret: et liberatore indigere. Unde gl. super epistolam ad Gal. *iii. c. dicit. Per agnitionem filii factum est. ut post hominis casum non illico dei filius mitteretur.* Reliquit enim deus hominem prius in libertate arbitrii in lege naturali ut sic vires suas cognosceret: ubi cum deficeret legem accepit. Qua data inualuit morbus non legis sed nature vitio ut ita cognita infirmitate sua clamaret ad medicum. et gratie quereretur auxilium.
Tertia ratio fuit propter christi incarnandi promedationem. Debebat namque illud beneficium comedari quod necessarium erat debebat comedari per multos. pronuntiatores. Ob quod debebant precedere figure. prophetie et alia que in veteri testamento relatu digna sunt: de quibus in sequentibus diffusius dicemus. Quibus impletis misit deus filium suum. secundum illud apostoli ad Gal. *iii. Et ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum.* Et non immerito tempus incarnationis dicitur tempus plenitudinis: quoniam in carnatione est facta plena participatio diuinitatis. Unde ad Col. *ij. In ipso habitat ois plenitudo diuinitatis. In incarnatione reparata est*

angelorum ruina. In incarnatione homo plene a culpa liberatus. ad Col. *i. In ipso placuit omnem plenitudinem inhabitare et per eum reconciliari. In incarnatione facta est plena participatio boni necessarii boni vite. Huius ad intellectum et boni gratie quantum ad affectum. Ioh. *i. de plenitudine eius omnes accepimus. Quod est felix et beata dici potest hec etas nostra. Quod vere aureum seculum in quo experimur dulcedinem incarnati. ubi filij dei quam per multa annorum milia expectantes perierunt. Adam pater nostre gentis. Moes vir iustus: Abraham per obedientiam placens deo: Isaac mansuetus. Jacob contemplator: Moyses rectus et dilectus deo David rex cor domini electus: Isaia serua secutus: Daniel in lacu leonum missus aliisque amici dei patriarche et prophete. Reges in populo dei diuinitus prefecti: aliique quod plurimi illorum tempore. Hinc est quod saluator dicebat loquens discipulis suis. Luce. *x. Beati oculi qui vident quod vos videtis. Dico enim vobis quia multi prophete et reges voluerunt videre et non viderunt que vos videtis. et audire que vos auditis et non audierunt. Sed heu inquam quia est sonolenta mens humana ad talia contemplandum. Pauci equidem reperiuntur qui cogitare velint copiosum fructum quem susceperunt suscipiunt et suscipere possent ex beneficio incarnati filij. Quod mens dura. o creatura rationalis. o negligens anima. o anima somnolenta. o anima dormiens. o anima pigra expugnare queso et pertemplare quod Adam vixit annis non gentis triginta ut scribit Gen. *vij. et semper in sacrificijs: in orationibus: in diuino cultu clamabat. Veni ihesu. et non potuit ipsum videre quinimo mortuus ad loca tenebrarum descendit. Idipsum fecit Seth filius eius viuens annis nongentis. xij. in eadem fide et desiderio mediatoris. Hoc omnes alij iusti ab Adam usque Moes clamauerunt. et non potuerunt obtinere. Interficii Abel innocens: et clamauit eius sanguis ad viuendum deum: et tamen celum conscendere non valuit: et detrusus est in limbo.****

Indignatus est deus contra iniquitates mundi tpe hoc. ob quā oēs diluuiū perdidit: et tū hoc cū suis ob iustitiā. mundiciā et puritatē in archa saluatus est. Et cum oibus diebus vite sue xpūm desiderasset videre nō potuit: et nō gētesimo ac quinquagesimo āno etatē sue moriens. Sen. ix. luce diuina priuat⁹ est. Abrahamā vt deo p̄optus obediat filium propriū imolare satagit. xp̄m incarnandū semp desiderans. et qđ voluit non obtinuit: et centesimo septuagesimo quinto āno moriens in senectute bona. Sen. xxv. descendit ad inferos. ibi Isaac. ibi Jacob. ibi qđ oēs illoz tporū: vsq; ad mortem xp̄i. Infelix peccator. vis cognoscere serenitatē. tranquillitatem et gratiam temporis nostri. Vide finē eorum qui xp̄o volunt adherere. Lapidatur Stephan⁹ et clamat. video celos apertos. Comburi⁹ Laurentius. et igne mox. et statim volat ad celum. Longum profecto satis esset ap̄ozū omniū: martyru confessorū atq; virginū similia narrare. Sed illud vnū pretereundū nō est: qđ oēs ad imitationem deuotionēq; gratiosissimi Iesu xp̄i inducere pōt. Crucifigit latro q multa flagitia perpetrauerat: et xp̄o se p̄mēdās eadē die i paradiso recipit. Currite peccatores ad fontē gratie Iesu xp̄m: q clamabat in templo Job. vii. Si quis sitit ventat ad me et bibat. Non obest nobis p̄cedens tarditas rationalis incarnationis Iesu xp̄i.

Capitulum tertium de imēsitate beneficii incarnationis: et qualiter se habent ad illud merita scōrum patrum.

Enia conclusio dicit meritatio nis. in qua pie videre possum⁹ an xp̄i incarnatio fuit ex mera gratia. et an illā impetrauerunt scōz patrum et ecclesie merita. Mā Paulus dicit ad Titū. iij. c. Apparuit benignitas et humanitas saluatoris nri dei nō ex opib⁹ iustitie que fecimus nos. Verūm dicere possum⁹ fm doctrinam Bon. in. iij. di. iij. ar. ij. q. i. de beneficio incarnationis tripliciter respondendo.

Primo q̄tū ad circumstantiam.

Secundo q̄tum ad efficaciam.

Tertio q̄tum ad substantiā vel essentiā.

¶ Pr̄mo si loq̄mur q̄tū ad circūstatiā tpi: p̄cedi absq; calūnia q̄ cadat s̄b merito p̄cedentis ecclie Sācti enī p̄ces flagratissimis desideriis meruerūt incarnationis accelerationē. ¶ Secōdo si loquamur d̄ bñficio incarnationis q̄tū ad efficaciam sic cū ei⁹ efficacia eēt duplex s̄z qđ ordiabat ad libationē a fuitute diaboli et a reatu carētie visiois dei. et ad erreptionē de statu elpe. qđā mō cadit sub merito. qđā mō nō. Quātū ad liberationē a reatu carētie diuine visiois et captiuitatis et diaboli. hoc meruerūt scī p̄ces. et cadit sub merito. Quātū vō ad erreptionē de statu culpe. nō cadit sub merito. nisi qđ large sumat meritū cōgrui et nō p̄digni. ¶ Tertio si loq̄mur de illo bñficio q̄tū ad substantiā vel essentiā. ē dicēdū qđ cadat sup̄ scōz patrum merita. Pr̄opt̄ qđ n̄ ē iuste retributionis s̄z dignationis emunctissime. Mā si cōgreget in vnū hūilitas oīz scōz: nūq̄ poterit in minimo cōparti illi hūilitati qua dei fili⁹ apparere voluit in forma fuit et hitū ē inuēt⁹ vt hō Si colligant oīa suspiria: oēs lachryme: oēs pene: oēs cruciat⁹: oēs p̄nie. oīa ḡna mortis etiā quecūq; passi sūt scī pp xp̄z: et collocēt ex vna pte. ex altero vō latere ponat vna lachrymia xp̄i v̄l nascētis: vel fugiētis per egypti nemora. vel orātis: v̄l patiētis: vel moriētis plus illa lachryma vna valet ex fornaceo illo corde pueniens. qđ oīa illa bona q̄ dixim⁹ et cogitare possum⁹ in qbusdā scīs et elect⁹ et amicis dei. hic Hiero. ad Damascū papā d̄ filio p̄digo ait. Que maior: pōt esse clemētia qđ vt dei fili⁹. fili⁹ hōis putaret: nouē mē suū fastidia sustineret: partus expectaret aduētū: p singulas adoleret etates: et p̄ p̄uēlias vocū. alapas: flagella: et crucias p nobis fieret maledictū vt nos a male dicto legis absolueret. h̄ ille. Iuste ergo et rōnabiliter aīa nra sitire d̄z ad Iesū i gloria coronatū quē scī p̄ces in nocte legis desiderauerunt incarnādū: qđ dies

gfe nobis appropinquauit. q̄ mediante
facilis est nobis accessus ad beatā eter-
nāq̄ vitam: in qua xp̄us saluator seculi
vixit ⁊ regnat in eternum. Amen.

Tertia tertia prime dñice aduent⁹. ser-
mo de reuelationibus factis mentib⁹ p
phetarum de incarnationis mysterijs. ⁊
qualiter. prophete predixerunt. multipli-
citer christum fore venturum.

Tertius fruct⁹. Jhs pph̄is cognit⁹.

Or preces

fit ⁊c. Placuit quōdaz
altissimo deo celi incar-
nationis mysteria pro-
phetarū mētibus reue-

lare: vt p̄ ipsoꝝ voces instrueret huma-
nū gen⁹ de veritate incarnati ⁊ bi. Null⁹
equidē excusare se pōt: si iesū nō credat
si cū nō colat: si illū toto corde non am-
plexat. Quibus aduentū p̄cesserūt tot p
phetarū oracula ⁊ testimonia. Firmatur
eni vniuscuiusq̄ mens in fundamento
v̄tatis. cū senserit de xp̄o venturo. pph̄e
tas clamare ac predicare. Quapropter i
presenti sermone de incarnatione verbi
loqui volentes considerabim⁹ illas sup
nas reuelationes quas habuerunt pro-
phete. colligemusq̄ ea que dicturi sum⁹
sub vno fructu: qui est: Jhs pph̄is co-
gnitus. Ad cuius declarationez tres cō-
clusiones occurrunt declarande. quaruz
Prima vocat diffinitio.

Secunda vocat multiplicatio.

Tertia vocat testificatio.

Caplm̄ primū: de pph̄etia qd̄ est: ⁊
qualiter nō pōt esse nāl̄iter: ⁊ opinionez
illoꝝ qui dixerūt q̄ homo posset nāl̄iter
prophetare. qd̄ si verū esset: pph̄eticū te-
stimoniū non esset conueniens.

Prima conclusio vocat diffinitio
in qua conueniens est scire quid
est pph̄ia. quia nisi hoc clare in-
telligeret: nō satis esset incarnationem
xp̄i magnificare: ex q̄ fuit a pph̄is p̄nū-
ciata. Scdm̄ ergo Cassiodorū: pph̄ia
est diuina inspiratio: rerūq̄ euentus in-
mobili veritate demonstrans. Ex qua

diffinitioe habem⁹: q̄ illa cognitio quā
habuerūt pph̄ete est sup̄naturalis ⁊ di-
uinitus inspirata. Unde. ij. Petri. i. Nō
eni voluntate humana allata ē aliqñ pro-
phetia. sed sp̄ritu sancto inspirati locuti
sunt sancti dei hoies. Et in h̄ interimittur
error ipsoꝝ qui dixerūt pph̄etiaz esse a
nā. Nam vt Augu. dicit. ij. super Gen̄.
ad litterā: quidā voluerūt dicere q̄ hu-
mana natura haberet quādam vim diu-
nationis in seipsa. Et hoc videt esse fm̄
opinionē Platonis qui posuit q̄ aīe ha-
bent omniū rerū cognitionē p̄ticipa-
tionē idearū. Sed ista cognitio obum-
bratur in eis p̄ coniunctionē corporis. In
quibusdā plus. in quibusdā vō minus
fm̄ corporis puritatez diuersam. Et fm̄
hoc dicunt q̄ corpora habentia aīas nō
multū obtenebratas ex corporū vnione
possunt futura p̄cognosceſ s̄ p̄mā sciaz
Sed contra hoc obijcit Aug. q̄ nō sēp
pōt vīz diuinitatis habere aīa cū semp
velit. S̄ q̄ verius vī q̄ aīa ex sensibus
cognitionē acqr̄at. Omnis enim cogni-
tio oriū habet a sensu fm̄ Aristotelem
Ideo melius est dicendū q̄ p̄cognitio
nem futuroꝝ hoies nō habēt: s̄ acqui-
rere possunt p̄ viā exp̄imentalem in qua
iuuant p̄ naturalē dispositionē: fm̄ quā
in hoīe inuenit p̄fectio virtutis imagina-
tiue: ⁊ claritatis intellectuē. Et tñ h̄mōi
p̄cognitio futuroꝝ differt a prima que
habet ex reuelatiōe diuina. P̄tio qd̄ qz
p̄ia pōt ēē q̄rūcūq̄ enētū. hec ar̄ p̄co-
gnitio q̄ nāl̄iter h̄eri pōt ēē circa q̄sdā ef-
fect⁹ ad q̄s se pōt extēdere hūana exp̄ie-
tia. Secūdo q̄a prima prophetia ēē circa
imobile veritatē. nō aut̄ secunda: s̄ pōt
subesse falsū. Hinc est quod dicit Mico.
de lira sup̄ ps̄ in principio. q̄ propheta
sermōis interpretatione dicit q̄si procul
fano: qz denunciat ea que sunt. p̄cul seu
remota a nāl̄i cognitione humana. Jsi
dor⁹ vō libro. x. ethimol. dicit q̄ pph̄e in
veteri testō vocabant videntes: qz vide-
bant ea que abscondita erant. Et genti-
litas appellabat eos vates a vi mentis.
Scdm̄ vō Mico. de lira triplex ē grad⁹.

eorū que excedit cognitionem nostrā.
Primus pp rei cognoscende pditionē.
 Secundus pp cognoscentis cōditionē.
 Tertius pp modum cognoscendi.

Primus gradus eorū q sūt remota a nā
 li cognitōe est ppter rei cognoscēde cō
 ditionez. qui etiā in triplici gradu subdi
 stinguit. **P**rimus gradus ē ppter rei
 cognoscende supeminentiā. cuiusmodi
 sunt diuina maxime circa psonarū pro
 pria. Ideo de talibus facte sūt reuelatio
 nes prophetice. Iste p seraphi scūs cla
 mantia. et clarius in nouo testō. i. Joh.
 v. Tres sūt qui testimoniū dant in celo.
 pater verbū et spūs sanctus. **S**ecū
 dus gradus est propter rei cognoscēde latē
 tia. cuiusmodi sunt cordium secreta soli
 deo cognita. Unde et cogitatio Symo
 nis magi per reuelationem fuit cognita
 Petro Act. viij. Ideo dixit ei Petrus.
 In felle amaritudinis video te esse. Lo
 gitabat nāq gratiaz spūs sancti viderē.
Tertius gradus est ppter rei cogno
 scende distantia. Que distantia vno mō
 accipit ex parte loci. et sic Heliseus per
 spiritum ppheticū distans per magnū
 spacium. vidit gregi munera accipientē
 a Naaman et habet. quarti Regū. v. c.
 Aliomō accipit distantia ex parte pteriti
 tps vel futuri. Pns enī n distat a nob
 De distantib⁹ aut fm pteritū facta fuit re
 uelatio Moysi de creatione mundi: vt
 dicit. Greg. sup Ezechielē. De distantib⁹
 fm futū fuerunt aliē reuelationes pro
 phetice. **S**ecūsus gradus eorū que
 sunt a naturali nostra cognitione remo
 ta est propter pditionē cognoscentis. Et
 ppter hoc aliquando cognoscētis dese
 ct⁹ supplet p spm ppheticū. Et hoc nō
 Abias solonites cognouit vxorem Die
 roboaz domū suā ingredientē Quis eēt
 cecus. iij. Reg. xiiij. c. **T**erti⁹ gradus
 eorū que sūt remota a conditōe huma
 na est ppter cognoscendi modū. sicut
 Salomon habuit cognitōnē animalium
 et piscium. Et habet. iij. Reg. iij. nō p exer
 citiū studij. s3 p inspirationē spūs sancti
 fuerūt ergo ppharū reuelationes non

ex naturali ingenio: sed diuinitus inspi
 rate. Ad facile est inuestigare: qā vt inq
 Scotus in prologo primi li. sniartū. q. ii.
 vbi dicit q in non euidentibus ex termi
 nis nec principiā sic euidentia ex termi
 nis habentibus: nō psonarēt firmiter et
 infallibiliter diuersimode dispositi: nisi a
 causa superior: ipsorū intellectus duceret
 ad assētū. Sed pphete vario modo dis
 positi existentes in diuersis tpsibus in ta
 libus non euidentibus oīo consonabāt
 Hāc etiā materiā ptractat Aug. xviij. de
 ci. dei. c. xli. vbi ait. Scriptores nri pau
 ci esse debuerūt ne multitudie vilescerēt
 Nec ita sunt pauci: vt eorū nō sit miran
 da pnsio. Neqz enī in multitudie phi
 losophorū q inuenit: inter quos cuncta
 que senserūt pueniāt. Nā resurrectiones
 carnis nullus pbare posset ex termino
 rū euidentia: et tñ pphē in diuersis locis
 et in diuersis tpsib⁹ eā pfecti sūt vno pse
 su. sicut et d alijs fidei nre misterijs dice
 re possumus. Ad nūq eēt nisi vn⁹ spūs
 fuisset in oib⁹. Ad etiā Lact. firmianus
 in. i. li. diuinarū institutionum aduersus
 gentes ait. Omīssis terrenis huiusmodi
 phie auctoribus nihil certi asserentibus
 aggrediamur viam rectam. Quos equi
 dē si putarē satis idoneos ad bñ viuen
 dum duces esse: et ipse sequeretur: et alios
 vt sequerēt hortarer. Sed cū magis iter
 se cōcertatione dissideāt: secūqz ipsi ple
 rūq discordēt: apparet eorū iter nequaqz
 eē directū. Sigdē sibi. qz vt ē libitū p
 pas vias ipresserūt pfusionēqz maxiaz
 inquirentib⁹ veritatē reliquerūt. Nobis
 aut q sacm religionis accepimus. cum
 sit veritas reuelata diuino: oēs sine vllō
 discrimine ad celeste pabulū cōuocam⁹
 hec ille. Mhira ergo demētia ē ppharū
 testimonia vilipendere: q nihil locuti sūt
 de xpo: nisi q celit⁹ acceperūt. O pfida
 indeorum negtia: q xpo credere nolue
 runt. o stulta gentiliū scia: qui xpm im
 pugnat. o reprobanda xpianorū malitia
 q xpm nō imitant. qd q vt patebit nihil
 legimus: neqz audiui⁹: nihilqz confi
 temur nisi qd prouiderunt prophete.

Capitulum secundum quod futura possunt multipliciter pronuntiari: et quomodo sit vera prophetia accipienda: et de prophetie veritate.

Secunda conclusio de multiplicatio. Potest namque multiplex prophetia intelligi et accipi.

Prima de apparens.

Secunda de impropria.

Tertia de vera.

Prima de apparens que est in perceptione futurorum: que possunt ex suis causis pre-cognosci: sic medicus pre-cognoscit sanitatem aut mortem futuram: quia ordo est ad tales effectus in cognoscendo in aliquibus causis. **S**ecunda est prophetia improprie dicta: quando alicui coniectat aliquid ad prophetiam pertinens absque tamen tali intelligentia. Quia scilicet quod habet Danielis. vi. c. intelligentia opus est in visione. hoc ipsum tenet Hieronymus super Isaiam in principio. Contingit autem illud fieri tripliciter. Primo modo in visione sicut vidit Pharaon spicas. Gen. xli. et Baltasar manus scribentem in pariete Danielis. vii. ille dormiens: iste vigilans. Neuter tamen eorum fuit propheta sed Daniel et Ioseph qui visiones intellexerunt. Secundo coniungit in locutione sicut Laiphas Job. xi. dixit. quod prophetici intendens solum dare consilium de morte christi quod esset expediens: quis esset inoccens: ne occasio ipsius veniret romani et tolleretur locus et gentem. Sed a spiritu sancto factum est quod hoc consilium sic protulit: quia mors christi futura per salutem foret spirituali totius mundi: ipso Laipha hoc ignorante. Et propter hoc non fuit propheta proprie loquendo sicut nec asina Balaam sicut rationale animal: quis per linguam eius fuerit platum verbis rationale: angelo linguam eius mouente: absque tamen cognitione asine. Tercio contingit hoc in operatione. quando scilicet spiritus sanctus impellit aliquem ad aliquid agendum: quod habeat prosperum eventum: quia homo sic moritur hoc ignorat. Sicut Iudic. xi. dicit de Iephte quod irrui spiritus domini super ipsum. scilicet ad pugnandum contra filios Ammon: tamen non fuit sibi reuelata victoria futura. Et talis motus vocatur spiritus sancti instinctus: qui est casus prophetie

fieri doctores. scilicet aliquid deficiens a ratione prophetie. Et talis motus similis est motui bene fortunati: qui mouetur ad aliquid bene agendum. sine tamen ratione et cognitione preuia: ut habet in li. de bona fortuna. Distinguit tamen: quia motus bene fortunati est a causa naturali. scilicet ab influentia orbis: vel intelligentia motoris ut dicit aliqui vel ab utraque simul ut dicunt alij. **M**otus autem Iephte et consimilium est a causa supernaturali. scilicet ex motu spiritus domini. Iste tamen instinctus magis appropinquat ad rationem prophetie: quam alij duo modi predicti. **T**ercia est prophetia vera et proprie dicta: in qua prophetizans intelligit quod prophetizat. **Q**ue enim in multiplici gradu reperitur quorum ille altero est excellentior: ubi ceteris probatur est intelligentia clarior. **P**rimus istius prophetie gradus est quando consilio visione alicui coniectata dat visionis intelligentiam. Sicut Hieremias vidit ollam succensam et facies eius a facie aquilonis. **H**iere. i. et intellexit per hoc significari exercitum regis babylonis venturum ad conburendum ciuitatem hierusalem. **S**ecundus gradus est quando non fit talis visio seu apparitio. sed audit vox instruens de aliquo supernaturali. i. Reg. iij. Samuel audiuit voces domini loquentis: nec tamen vidit aliquam effigiem sibi apparentem. **Q**uod patet ex hoc quod credidit esse vocem Helie ipsius vocantis: ut habet ibidem. Et iste gradus prophetie est excellentior: predicto quia voces sunt signa magis expressiua veritatis quam figure. **T**ertius gradus est quando non auditur solum vox instruens. sed etiam cum hoc apparet persona aliqua loquens. **P**ropter quod iste gradus est excellentior: duobus primis variatur tamen tripliciter. Quia persona sic instruens: vel apparens in effigie aliqua aliquando est homo sanctus. sicut. ij. Machab. xvij. c. h. q. Onias iaz defunctus apparuit Iude Machabeo. d. ei. de Helie. propheta sibi apparens. **H**ic est qui multum orat pro populo et vniuersa sancta ciuitate Hierusalem. Aliquando persona apparens est angelus. Et sic communiter leguntur facite reuelationes noui et veteris testi.

Aliquē ē effigies rēpēntās ipz deū. sicut
 Isa. vi. dī. Vidi dñm sedēte sup solū ex
 celsū etc. Et iste tertius grad⁹ ē excellēti⁹
 sedo. et secūdu⁹ pīo. sicut de⁹ ē excellē
 ti⁹ angelo. et angel⁹ hoīe. ¶ Notandū
 autē qd oēs isti grad⁹ variāt duplᵃ. Quia
 tales apparitiones aliquē fūt p sōni⁹ et
 vocāt reuelationes p sōnia. Aliquē i vigi
 lia. et tūc pprie vocāt visiones. Et iste se
 cundus modus q vocāt visio est excel
 lēti⁹ altero: qz maior illustratio mentis
 requiritur ad hoc q ipa distracta p opa
 tiōē sensuū exteri⁹. in vigilia capiat in
 telligibilem veritatē de supnaturalibus
 q in somno in quo sensib⁹ exteri⁹
 quietatis anima magis disponitur ad ca
 piendū huiusmodi veritatē. Contrario
 est in cognitione accepta via naturalis: q
 accipitur per viā sensus memoriē et expe
 riētiā: vt dicitur. i. meraph. Et ideo tal
 cognitio nō pōt accipi in somno. Ad il
 lū at modū pphie q fit i sōno reducitur il
 le q fit i raptu. v. i. extasi: qz pūc n̄ ē vsus
 sensuū exteri⁹ sic nec i sōno. ¶ Quar
 tus gradus pphetie ē qñ sine apparitōe
 alicuius figure vel signi sensibilis veri
 tas intelligibilis de occultis p diuinā re
 uelationē māifestat. Et hoc mō facit sūt
 reuelatiōes ipsi Dauid vt h̄ i pncipio
 glo. sup ps. Et iste grad⁹ ē excellēti⁹: pre
 dictis. Sicut. n. alle diceret meli⁹ ige
 nij et clarioris q caperet veritatē celusio
 nū geometricaliū sine descriptione figu
 rarū sensibilū q ille q capere nō posset
 sine tali descriptiōe. Sic et i cognitōe p
 phetica illa mens dī excellēti⁹ diuinitus
 illustrata: q veritatē intelligibilem capit
 absqz sensibilib⁹ signis: que sunt figure
 et voces supradictē: q illa que capit sub
 talibus signis. Hec Mico. de lira in pro
 logo sup psalmistā. Hōs aut gradus vo
 luim⁹ hic interfere: vt intelligamus qz
 grādē sit pphetic donū quod deus sapiē
 tissimus tam multipliciter communicat
 rationali creature: vt sic mens humana
 edocta nullo modo de prophetarum di
 ctis dubitare queat.

¶ Tertiū capitulū. de his que per xpm

incarnatū gesta sunt: et qualiter prophe
 te illa predixerūt.

¶ Tria cōclusio dicitur testificatō
 t. Nichil enī legitimus d̄ vbo icar
 nato in nouo testō: qd testimo
 nij et phaz nō fuerit pñunciatū. Tria
 enim sunt illa que comprehendunt to
 tam vitam benedicti ihu.

Primum est incarnatio.

Secundum est conuersatio.

Tertium est consumatio.

¶ Prīmū est eius incarnatio: in q mī
 ta cōcurrūt: que distinguendo videam⁹
 Legimus enim Math. i. xps ex genere
 Abrahe et ex semine Dauid nasciturum
 qd predictum fuit Gen. xxi. In semine
 tuo benedicetur omnes gētes. Et Dauid
 in ps. Iurauit dñs Dauid veritatem et
 non frustabit eū. de fructu vētris tui po
 nā sup sedē tuā. ¶ Legim⁹ xpm de vir
 gine natū Luce. ij. c. Qd p̄dixit Isa. vij.
 c. Ecce virgo concipiet et pariet filiū. Et
 Miere. xxi. c. Creauit dñs nouū. i. in
 carnationis mysteriū fm Mico. de lira.
 Et loquitur de futuro per modū p̄teriti.
 ppter certitudinē pphetie. Semina circū
 dabit virū: qz beata virgo xpm virū p̄se
 lectum sanctis virtutibus ab instanti in
 carnatiōis i vtero suo circūdedit. ¶ Le
 gim⁹ de xpo q sit in bethleem natus.
 Luc. ij. c. Hōc pñnciatū ē a Michēa.
 v. c. Tu bethleem effrata. alio noīe sic
 noīata. Gen. xxxvij. Paruulus es. s. lo
 cus. in milibus Juda. i. respectu populi
 tui in dignitate et multitudine: quia inde
 fuit tribus regia. Inde enim fuit natus
 Dauid pmi Regis. xvi. Et q nobilitas
 ciuitatis magis consistit in populo qz in
 spacio. Math. ij. c. allegat istam ancto
 ritatem sic. Et tu bethleem terra Juda
 nequāqz minima es in pncipib⁹ Juda
 Ex te enī exiet dux q regat populū meū
 isrl. ¶ Legim⁹ d xpo q btā et go recli
 nauit puerū ihm in presepio. Luce. ij. c.
 Quod p̄dixit Isaias. i. c. Cognouit bos
 possessorem suū. et asinus p̄sepe dñi sui
 ¶ Legim⁹ de xpo q fuit adorat⁹ a ma
 gis. Math. ij. c. Et hoc pñnciatū ē p

ppheti. ps. lxxi. Adorabit eū oēs reges
 tre oēs gētes fūit ei. 7 ps. lxxxvij. Dēs
 gētes q̄scūq; fecisti veniet 7 adorabunt
 corā te dñe. ¶ Legim⁹ de xpō q; fugerit
 psecutionē h̄erodis in egyptu. Quod
 pphetatum erat Isa. xix. Ascendit dñs
 nubē leuē. s. assumendo sibi carnem hu
 manā s; h̄ico. de lira. q̄ dicitur nubes:
 quia formata fuit spūs s̄cti virtute. sicut
 nubes sursum generat i aere virtute solis.
 Et leuē q; n̄ fuit aggrauata pōdere pec
 cati origialis. Subdit: 7 ingreditur egyptum
 7 mouebuntur simulacra egypti
 a facie eius. Quia ipso ingrediente egyptum:
 simulacra conuerūt: vt scribitur i
 historia scolastica. ¶ Legim⁹ de xpō. q; xij.
 anno etatis sedit in medio doctoru
 i tēplo. Hoc postēdit pph̄ia. ps. lxxi.
 Deus stetit in synagoga deorū: in medio
 at deos diiudicat. ¶ Scdm̄ qd̄ p̄inet i
 vita xpī est eius cōuersatio: de q̄ multa
 dicūt ab euangelistis de qua tñ pph̄e p
 dixerūt. ¶ Qd̄ at dñs Bath. iiii. c. d̄ tē
 ratione Iesu p̄nunciatu; est a zacharia
 iij. c. Vidi Iesū sacerdotē magnū. Et se
 quitur: Sathanas stabat aduersus eum
 vt aduersaret ei. ¶ Qd̄ dicit d̄ xpō q; s.
 discipulos paupes congregauit. hoc dñs
 ab Isa. lxi. c. Spūs dñi sup me euange
 lizare paupib⁹ misit me. i. aplis. Quod
 scribit de xpō q; multa mirāda fecit. h̄f
 ab Isa. xxxvij. De⁹ ipse venit 7 saluabit
 nos. Tūc apient oculi cecorū: 7 aures
 surdorū patebūt. ¶ Qd̄ inuenit d̄ xpō d̄
 eius psecutionibus p̄dixerūt pph̄e. An
 David in ps. ij. Astiterunt reges terre 7
 p̄ncipes puenērūt in vnum: aduersus
 dñm 7 aduersus xpm̄ eius. De p̄ditiōe
 eius p̄dixit pph̄a ps. xl. Qui edebat
 panes meos magnificauit sup me sup
 plātationē. ¶ Tertiu qd̄ inuenit in vita
 xpī est eius consumatio. Ipsius nanq;
 mortē vituposam p̄dixit Isa. lxiij. c. Et
 Daniel. ix. c. Ipsius descensu; ad limbū
 p̄dixit zach. ix. c. Tu autē in sangui
 ne testamēti tui eduxisti vinctos de la
 cu. Et vt breuiter concludam ipsius re
 surrectionez: ascensionē in celum 7 mil

lionē spūs s̄ci: aliaq; gesta p' pph̄as ve
 teris testamēti p̄dicta fuere. Ex quo
 nescio cur ita ebetat quorū undā; animus
 vt in xp̄z incarnatū credere nolint. Quid
 nam verius esse potest q̄ qd̄ a deo reue
 latum est ipsis pph̄is: 7 a pph̄is p̄di
 catum est nobis? Hō fuerūt certe vane
 voces eorum. Incarnatus est dei filius
 vt omnes saluet. omnes inuitat ad para
 dist delitias: sed non omnes ad ipsū as
 picere volūt. Quinimmo qui humano
 generi tam larga p̄tulit beneficia p̄tēnūt
 vilipēdit: ac blasphemāt. O mūde neq;
 o mūde puerse. o munde pessime. q̄s ex
 plicare posset q̄ grādis est numer⁹ ini
 micorū xpī. Inimici eius sunt oēs ido
 latre: 7 heretici: pagani: infideles: iudei
 etiā tot falsi xp̄iani. Tamē velint nolint
 xp̄s ipse q; incarnatus est inimicos suos
 crudeliter punit. amicos vero qui in eū
 crediderūt corde 7 ope illi seruiedo me
 rito sue incarnationis adducet in vitam
 eternā 7 lucez future glorie: in qua viuūt
 7 regnat p' infinita seclā seculorū. Amē.

¶ Seria quarta prime dñice de aduētū
 Sermo de electione virginis b̄tē in ma
 trem xpī: ex qua sola nasci voluit q̄ ma
 gis grata deo fuit: q̄ quēcūq; alie s̄cte
 mulieres.

¶ Quart⁹ fruct⁹. Iesu Maria mater.

Or precessit

n

2c. vbi. s. Excelsus con
 ditor orbis: qui mūdus
 ineffabili sapientia sua
 disposuit 7 ordinauit: vo

luit incarnationem sui filij dilecti in oī
 bus ordinatā esse: vt in tā mirabili ope
 nihil reprehensibile: nihil irrōnabile: ni
 hilq; p̄fusiibile inueniret. Si enī quispiā
 aures ai strinxerit 7 intelligere voluerit
 tantū mīsterij. p̄funditatē: inueniet pro
 fecto vnde merito admirari possit. Ad
 circo in p̄nti sermone incarnationē xpī
 volentes magnificare que in oīb⁹ ordi
 natissima fuit: dicem⁹ de ipsius ordine

Item ad matrem concipientes: que est gloriosa virgo Maria. Firmabim⁹ aut omnia que dicturi sumus in vno fructu qui est. Iesu maria mater. Ad qd meli⁹ intelligendū tres pclusiones ponemus. Prima pclusio dicitur conformitatis. Secunda dicitur congruitatis. Tertia dicitur singularitatis.

Caplm primū. qualiter xps assūpsit carnem de massa nostre pditionis et de genere Adam: et qualiter noluit illaz ali unde formatam suscipere.

Ria cōclusio dī cōformitatis
p In qua fz doctores catholi cos pteimur xpm assūpsit se hūanā nām de massa nobis pformi: siue de genere Adam et nō alterius generis vel q̄litas. fz illd apli ad Heb. ij. Qui enī sanctificat et scificat ex vno oēs. Sumit aut puenientia hui⁹ assūptōis ex triplici rōne fm Bon. di. xij. tertij li. sniax. ar. i. q. i.

Prima ratio dicitur iustificationis.

Secunda dicitur ostensionis.

Tertia dicitur ordinationis.

Prima ratio dicit iustificatiōis. Mā quis dei filius potuisset carnez aliunde q̄ d massa. Ade assumere. voluit tñ illā assumere de Adā ad seruandam rectitudinē iusticie: vt videlicet eiusdē generis esset satisfactor et puenicator. Nam si alteri⁹ generis eēt fz Anselmū nō attri bueret eidē generi satisfactio: cui et offē sio ac p hoc nō recte seruaret iustitie recti tudo q̄ ab illo genere requirit emēdā in quo reperit offensam precedentem. In sup deus pdidit hūanā nām i tāta altitu dine: vt nulli alie creature eēt obnoxia. si ergo nō modicus ē obnoxia redēptōri. Decēs fuit vt redēptō: aut solū eēt deus aut si hēret in se gen⁹ nīe create h eēt d genere illius masse: que ortum habet de lūbis Ade. **S**i aut diceret: q̄ impro peritū parentū redūdāt in prolez: et xps debuit esse mūdus ab oī improperio. ergo nō debuit eē d genere fuili. **R**idere possumus q̄ est verus: qm filius est imi

tato: paterni sceleris. Cū autē ē contra rius quo ad mores: nō debet in eū p̄ris improperitū iuste redūdare: nisi ipse filius mera sua benignitate portare velit et su stinere. vt ponit. lvi. di. c. vnde cū q̄. c. nū q̄. c. nasci. c. spōsus. Et xps nō ex meri to vl ex necessitate substituit improperitū. Ade: fz ex mera sua benignitate: vt dūz ipe sustineret p alio qd ex se nō mērit: ali⁹ liberet ab improperio: q̄ ipe pmeru it. Hoc ē qd Hiero. i omel. sup Bath. dicit. Notādūz in genealogia saluatoris nullā sanctarū assumi mulierū: sed eas quas scriptura reprehendit: vt q̄ ppter petōres venerat d peccatricib⁹ nascens oīz peccata deleat. **S**ecda rō quare fuit cōueniēs xpm assumere carnē dicit ostēnsionis: vt ostenderetur nobis dulce do misericordie dei: vt videlicet ipse de⁹ qui ab homine cōtemp⁹ fuerat tāq̄ ab aduersario et inimico. ipse idem generi humano vniret in xpo in vnitate p̄sone In quo manifestat mira diuine pietatis cōdescēnsio in hoc q̄ ipsū gen⁹ humanū sibi inimicū sibi coniungere voluit per indissolubile vinculū. **S**i autēz obij ciatur: q̄ alterius nature et qualitas est morbi⁹ et medicina. ergo si xps rōne al sumpte nature fuit humani generis me dicina: videtur q̄ eius caro nō debuit for mari d massa corrupta. Dicere possum⁹ q̄ verū est qm medicina sentit corruptio nē morbi. qd nullo mō fuit in xpo: qz nō erat infectus corruptione concupiscētie sed erat replet⁹ plenitudine gratie. **E**nde et Paul⁹. i. ad Cor. xv. c. ait. Fact⁹ ē pm⁹ homo Adā in animā viuēte: nouissi mus autē Adam in spm viuificantē. Et infra. Primus homo d terra terren⁹ secundus homo d celo celestis. Ad in telligitur nō q̄tū ad diuersitatē nature: fz ppter differentia q̄tū ad qualitātē virtutis et vitij culpe et gratie. **T**ertia autem ratio vocatur ordinationis. Or dinauit enīz deus vt genus humanūz to tū multiplicaret ex vno: ppter represen tationē illius vniuersalis p̄ncipij quod deus est: nec ppter petm infringi debuit.

Et iō xps mediator dei ⁊ hoīum homo
ver⁹ nō aliūde: sed de massa humani ge-
neris debuit formari. Ita tamē debem⁹
fēire de carne xpi q̄ fuerit de massa nri
generis: vt semper sentiamus carnē illam
benedictā ab omni corruptione ⁊ fedi-
tate cōcupiscentie alienā p virtutē spūs
sancti: vt plenius in sequentib⁹ declara-
bitur. hec Bon.

Secundū capitulū qualiter xps no-
luit assumere Adā in vniōe persone:
qā nō pueniebat sibi: nec Adā erat ad
hoc dignus nec humano generi erat ex-
pediens.

Ecūda pclusio dī cōgruitatis
Appetit enī mēs itelligere: cur
ipse Adā nō est assumptus a
verbo. Qd declarāt voc. Alex. i. iij. q. ij.
Bem. ix. ⁊ Bon. p̄fata. xij. di. ar. i. q. ij.
nō fuisse p̄gruū triplice ratione.

Prima respicit deum.

Secunda Adā.

Tertia humanū genus.

Prima respicit deū. Non enī cōpe-
tebat creatori omniū vt p̄sona dei hoīez
peccatorē assumeret: cum ipse in forma
assumpta debuit p̄ctōres ceteros iudica-
re: ⁊ de p̄ctō nullo modo deberet argui:
siue fm naturā assumēte: siue fm nām
assumptā: fm quāz vtrāq̄ sibi compe-
tebat p̄as iudiciaria. sic p̄ Joh. vii. c. ⁊
Math. xrv. Ideo phariseis loquendo
xpus Joh. viij. dicebat. Quis ex vobis
arguet me de p̄ctō: quasi dicat. nullus.

Secunda rō respicit ipsū Adā. Non
enī pueniebat vt ille q̄ tātū se dececerat
p culpā: tātū exaltaret vt eēt deus. Su-
ficiebat enī sibi: vt tñ deo recōciliaret.

Tertia rō respicit hūanū gen⁹. Non
enī expediebat humano generi Adā as-
sumi: qā cū esset ille hō pene debitor. vt
pote qui reus erat omniū aīmaz n̄faz:
non esset eius passio adeo grata. sicut si
oīo esset innocēs: ⁊ vix etiā sufficeret ad
satisfaciendū p se: nedū q̄ posset suā sa-
tisfactionē alijs cōmunicare.

Tertium caplm q̄ xps voluit vir de
muliere nasci: vt ostenderet muliebrem

sexū fore saluandū: se verū hominē: ac
redderet vniuersū p̄fectum.

Tertia cōclusio dicit singulari
tatis. Cū enī xps carnē assu-
mere dberet voluit illā n̄ icō

ueniēter de muliere tñ accipe. Cur naz
xpm credimus sic facere voluisse. Certe
non sine rōnabili causa. Nam vt dicit
sāctus Tho. in. iij. parte. q. xxxi. ar. iij. in
corpe questionis. ⁊ in solutiōe tertij. ar.
xps benedictus voluit tñ de femina na-
sci tribus rationibus.

Prima ppter muliebrem sexū cōmēdādū
Secūda ppter veritatē astruendam.

Tertia ppter vniuersalitates generatio-
nis implendam.

Prima ratio ē ppter muliebrem sexū
cōmēdādū: quā tāgn Aug⁹. i. li. lxxxij.
qōnū. d. q̄ hominis liberatio in vtroq̄
sexu debuit apparere. Nā qz sexus ma-
sculinus ē nobilior q̄ femininus. Ideo
humanā naturā i sexu masculino assū-
psit. Quia vō sexus femininus liberan-
dus erat. hinc appet q̄ vir ille de femi-
na nat⁹ est. Et idē Aug⁹. li. de agone xpia-
no. Nolite inquit vos ipsos cōtemnere
viri: filius dei virū suscepit. Nolite vos
ip̄as p̄tenere femine: qm̄ ex vobis filius
dei nat⁹ ē. hec ille. Nec idignēt mulie-
res: si sentiāt se nō eē tātē dignitatē quāte
ē vir: qz vt dicit Bon. i. iij. di. xij. ar. iij. q.
i. Virilis sexus excedit muliebrem in trib⁹

Primo q̄tū ad dignitatē i p̄ncipiendo
Secundo q̄tū ad virtutē in agēdo.
Tertio q̄tū ad auctoritatē in p̄sido.

Primo ergo q̄tū ad dignitatē i p̄n-
cipiendo: qz omnes tam viri q̄ mulie-
res ex vno viro fuerūt. In quo expressa
rep̄sēntatio appet egressus rex ab illo
vntico principio ⁊ summo. **S**ecūdo
excedit q̄tū ad virtutē in agēdo: qā
viri est agere ⁊ mulieris est pati. Ande
plus habet de virtute actiua sexus virilis
propter qd phō in li. de aīalibus dicit q̄
femina est vir occasionatus. i. imp̄fect⁹.

Tertio p̄cedit sexus virilis q̄tū ad
auctoritatē in p̄sido. Nā f3 ordinē re-
ctū nō mulier viro: s3 vir mulieri p̄ficiat.

sicut caput corpori. Unde apłs. i. Cor. xj. c. caput autē mlieris est vir. ¶ Lū hec ita sunt: simpliciter loquendo nobilioris pditionis est vir q̄ mulier. Tñ pp h nō auferat ab ipsis mulierib⁹ in esse suo nobilitatē pprie cōditio. Est enī muliebris sexus valde honorabilis. cuz ex semina natus ē xps. ¶ Scda rō quare xps voluit de semina nasci est. ppter veritatem astruendā. vt videlicet veritas incarnatiōis ostenderet. Quā tangit Aug⁹. in epłā ad volusianum. d. Si omnipotēs deus hōiez viciōz formatū n̄ ex mater/ no vtero crearet ⁊ repētū inferret aspe ctib⁹: nōne opinione pfirmaret erroris vt hominē verū nullo modo suscepisse crederet. ⁊ dū oīa mirabiliter facit aufer ret qđ misericorditer fecit: Hunc aut ita fuit deus ⁊ hominē mediator apparuit vt in vnitatē psonē copulans vtrāq; na turā ⁊ solita sublimaret insolitis ⁊ insolita solitis tēperaret. hec ille. ¶ Tertia rō quare xpus voluit de semina nasci dicit ppter vniuersitates generatiōis adimplē dam. vt impleat quart⁹ modus educēdi hominē in esse. De q̄ dictū ē in sermone ij. consideratiōe. ij. ⁊ prima opinione. ¶ Quid igit dicere sufficiem⁹ d illi lau dibus que electi ē vt de ea filius dei na sceretur? Deficit sēsus: pstermit anim⁹ ⁊ intellectus obnubilat. Quis nā colliget vllis verbis ⁊ enarrabit quāta fuit illius virginis singularis excellentia: q̄ placuit deo magis q̄ oīs alia creatura: Multe enim fuerāt in mundo mulieres digne: sancte: virtutibus adornate. ⁊ spternis seculis gloriose: Omīto eas quas paga ni laudant. ⁊ de eis dico quas scriptura sacra pmiēdat. Mōne magna fuit fides mulieris sareptane credētis vbis Helie pphē. iij. Regū. xviij. c. q̄ psuasit ei mlti plicationē farinei hydrya ⁊ olei i lechito tpe q̄ clausū ē celū ⁊ penuria frāz iuasit: ¶ Quid dicem⁹ de pudētia Sarre q̄ i tellerit ludū iter Isaac ⁊ Ismaelē nō cē bonū neq; fm dñi voluntatem. dixitq; Abrahā. Eice ancillā ⁊ filiū ei⁹: nō enīz erit heres fili⁹ acille cū filio meo Isaac

Gen. xi. c. ¶ Quid d Rebecca sollicita ad pcurādū quō Jacob benedicuōez pfe q̄ dbebat p̄ogēto obtineret Gen. xxix. c. Quid de auctōitate dlbore: que dei pplz iudicauit: docuitq; filiū barab qualiter populū dei de māu sifare libera ret: Iudicum. iij. c. Quid de Barlabee mris Salamōis puidētia: que ad regē David senescētē nimis tā pulchra ofone expetiuit: vt fili⁹ eius Salamō regret p ipm. iij. Regū. i. c. Quid de Sarre filie Raguelis deuotiōe: q̄ tā deuote dñz orauit vt eā liberaret de iproperio quod audierat ab ancilla dicēs: ad te dñe faciē meaz cōuerto: ad te oculos meos erigo: peto dñe vt de viculo improperiū huius absoluas me: aut certe d sup terrā eripias me: Tobie. iij. c. Quid de Iudith q̄ populū pfortauit. ⁊ Holoferne ty rānum interfecit: Quid d Hester regine cautella que regē placauit eo tēpore quo illū senlerat fore letum i puiuo: Quid de Abigail igenio siue industria: que cū vidisset virum suūz Abal dure respon disse nuncijs David: festinauit ⁊ tulit di uersa entētia. ⁊ David iratum placauit i. Regū. xxv. c. Multe nēpe fuerunt mlieres p̄stātes fide: pudētia: sollicitu dine: auctōitate: prouidētia: deuotione: cōstantia: cautela: ingenio: pietate: be nignitate: liberalitate: humanitate: pu dicitia: sobrietate: cōtinētia: mansuetu dine: hospitalitate: caritate: religiōe: qđ scriptura cōmemorat tam veteris q̄ no ui testamēti. ⁊ nī nulla eligit vt xpm p̄ci piat nisi sola Maria. ¶ E igit virgo in eternū bñdicta. O gloriofa dña benedi cta excelsa sup sydera. tibi cōuenit illud psalms. lxxv. c. Quia tu supergressa es vniuersas: quia in te incarnatus est sal uator mūdi: q̄ sit benedictus p infinita secula seculorum Amen. ¶ Feria quinta prime dñice de aduētū sermo d ppetua virginitate sancte Ma rie virginis: que fuit vera mater dñi nri Iesu xpi. ¶ Fruct⁹ quintus: Iesu maria virginitas

Orprecessit

dies aut aporpinquauit
Iterum vbi. s. Admira-
bile incarnationis myste-

riū ex oi pte puerit animū in stuporem
et potissimū cum nobis occurrit xp̄s dei
filiū esse de virgine natū. Quis audiuit
vnq̄ tale: aut quis vidit vnq̄ huic filie?
Terū enī est q̄ natura talē effectū pro-
ducere nō potuit: nec potest. Deus ipse
illud fecit potentia sua mestinabili. Et
quoniam matris priuilegia in filij hono-
rez deueniūt. Idcirco in presenti sermo-
ne de incarnatione loqui volentes siluz
dirigemus ad eam que digna fuit: vt ex
ipsa dei fili⁹ nasceret. Dicemusq̄ d̄ ipi⁹
virginitate ppetua sub vno fructu qui est
Jesu matris virginitas. Pro cuius de-
claratione tres cōclusiones proponim⁹
declarandas.

Prīa dicitur probationis.

Secunda dicitur rationis.

Tertia dicitur decorationis.

C Ad ex testimonio pphético: angeli
co et ecclesiastico apparet matrē xp̄i fuisse
virginē: et qualiter confundunt iudei et
heretici p̄trariū sentētēs. Caplm. i.

Prīma cōclusio dicit pbatōis

p̄ in qua fundamentaliter pbatū
est Jēsu xp̄i matrē fuisse vginē

Ad qdē triplex auctoritas manifestat.

Prīma est auctoritas pphetica.

Secunda est angelica.

Tertia est catholica.

C Prīma auctoritas virginitatē Ma-
rie manifestās d̄ pphetica. Dicit nāq̄
Isa. vij. c. Ecce vgo cōcipiet et pariet fi-
liū. **C** S̄ hāc auctoritatē iudei dicūt nō
posse itelligi d̄ xp̄o. Dicūt. n. **C** Prīo q̄
ibi dicit. dabit dñs vobis signū. s. liber-
tatis Alchaz. et populi sui a duob⁹ regi-
bus regnum eius destruere volentibus.
Jesús aut nazaren⁹ nat⁹ est post tēpus
Alchaz p̄ q̄ngētos ānos et āpli⁹. ergo cō-
ceptio vl' nauuitas Jēsu nazarenī nullo
mō fuit signū dicte libatōis. **C** Scdo

arguunt q̄a in hebreo dicit. Ecce alma:
qd̄ nomē nō significat virginē s̄z adole-
scentulā: et indifferentē sumit de v̄gie et
corrupta. **C** Tercio arguit: q̄a i dca p-
phetia pōit. Et vocabit nomē ei⁹ emanu-
el et in hebreo hēf: et vocabit ip̄a. s. alma
nomē ei⁹ emanuel. Jēsus at nō fuit vo-
cat⁹ a matre sua emanuel: s̄z Jhs vt p̄z
in euāgelio. ergo h̄ fm l̄f̄az nō p̄t itelligi
de xp̄o. **C** Quarto. arguit ex hoc qd̄ s̄b
dit in h̄. c. ante q̄ sciat puer vocare p̄ez
et m̄ez ex q̄ p̄z q̄ in puero de q̄ hic ē ser-
mo fuit ignorantia: qd̄ xp̄iani negant d̄
Jēsu nazareno: in quo fuit plenitudo sci-
entīe ab instanti sue cōceptionis. Ideo
dicunt iudei q̄ hec scriptura expōit de
Ezechia filio regis Alchaz q̄ post dictuz
pphete natus est. S̄z hoc dicit impu-
gnat rabbi Salomon p̄ h̄ q̄ Ezechias
erat. xxi. ānoz q̄ cepit regere p̄ Alchaz
patrē suū immediate. vt h̄f. iiii. regū. xviii.
Alchaz regnauit t̄m. xvi. ānis. vt h̄f. iiii.
regū. xvi. c. ergo i principio regni Alchaz
anq̄ diceret pphetia: Ezechias erat na-
tus et erat. ix. ānoz. **C** Et pp̄ h̄ dicit rab-
bi Salomō q̄ h̄ pph̄ia itelligēda est d̄
filio Isaiē. Accepit enī Isaias i vxorez
quādā iuueculā: et iaz cōcepit de eo. Et
q̄a de puero existente i matris vtero ne
scit si sit masculus vel femia: iō q̄n certi-
tudinaliter predicatur signum: est credi-
bile q̄ illud qd̄ p̄mittit ad tale signū sit
futur. Est ergo sc̄s. Pariet filiū: et q̄n
in natiuitate ei⁹ videbis verbū meū veri-
ficatū scias te a duob⁹ regib⁹ te inuadere
disponentibus cito liberādū. Et ita fuit
q̄a post ad petitiōez Alchaz rex assyrio
rū venit i Damascū d̄ Rasim regē syrie
et eū interfecit. et pplm ei⁹ trāstulit i cirenē
vt h̄f. iiii. Reg. xvi. c. Et eodē āno vt ibi
dē d̄f. Ossee fili⁹ belā piurauit d̄ phacee
filiū Romelie regē israel. et eū interfecit
C S̄z ista expositio nō p̄t stare. q̄ i. c. se-
quēti d̄f d̄ puero nato. et erit. extēsiō alaz
ei⁹. s. regis assyrioz iplēs latitudiez fre tē-
o emanuel et loq̄s ibi d̄ terra regni iudee
cui⁹ nūq̄ dñs fuit Isaias nec fili⁹ eius
et sic emanuel de quo sit sermo: nō fuit

filius Isale. In sup. in. c. viij. d. Anteq̃
 sciat puer vocare patres & matrē auferet
 foritudo damasci. & spolia samarie corā
 rege assirioꝝ. Sz ante nonū annū regis
 Osee nō fuit capta Samaria a Salua
 nasar rege assirioꝝ. vt hf. iij. Reg. xviij.
 c. 13. Osee aū fuerit tributari⁹ regis assirio
 rum. Et sic a natiuitate pueri de q̃ hic
 est sermo: si fuit filius Isale vsq; ad ca
 ptionē Samarie fluxerūt āni. xviij. s. viij.
 de reg. Alchaz. & ix. d. Osee q; puer fuit
 nat⁹. iij. āno Alchaz. An̄. 60. xviij. annos
 puer scit vocare patrē & m̄res. ¶ Et p
 pterea nos p̄temur q; h̄ scriptura loq̃t
 de dño nro Iesu xpo. vt p3 math. i. & ex
 pōit a doc. catholicis. Ecce vgo cōcipi
 et & pariet filiu. i. bñ virgo. Et vocabit
 nomē ei⁹ emanuel. qd̄ est interpretatu⁹
 nobiscū de⁹. ¶ Ad priuz at qd̄ iudei op
 ponebāt. dicēdū est fm̄ illico. de lira. q
 in sacra scriptura ponit duplex significa
 tiō respectu alicuius euē⁹. Anū p̄nosti
 cū qd̄ est indicatuum effectus futuri. vt
 p3 Iudiciū. c. vi. vbi datū fuit signū Se
 deoni in vellere qd̄ indicatuum sue victo
 rie future fuit. Aliud ē signū rememora
 tiuū effect⁹ p̄teriti. sicut Exodi. iij. dixit
 dñs Moysi h̄ heb̄is signū: q; miserim
 te. Cū tu eduxeris pplm̄ meū d̄ egypto.
 imolabis deos sup̄ mōtē istū. Istō signū
 qd̄ ē rememoratū respicit p̄teritū in
 magna distātia sicut i parua: vt ē signū
 p̄nosticuū respectu futuri. ¶ Dicēdū ergo
 q; liberatio regni iudee a p̄secutiōib⁹ fu
 it signū saluationis mundi fiende per
 xpm̄. Et q; Alchaz. erat incredul⁹ d̄ bo
 pphetie: cōueniēs fuit vt sibi daretur si
 gnū rememoratū futuri i longinquis
 vt ipse in p̄pria p̄sona nō videret sicut
 in mēte nō credebāt: Illitamen qui de
 scenderunt ab eo viderunt. vt Maria &
 Joseph. Et iō signat p̄ph̄ia nō dixit
 v̄buz ad Alchaz. d. audi. Alchaz: sz ad
 domū Dauid. d. audite ergo dom⁹ Da
 uid. d. q̄ domo fuit Joseph & Maria: n̄
 tamen ad eos refertur quod ibi dicitur
 Nunq̄d parū vobis ē & c. sed qd̄ subdit
 dabit dñs ipse vobis signū. ¶ Ad secū

dum dicendū q; alimur in hebreo signi
 ficat absconditiōē: & inde halima dicit ab
 scōsa que significat iuenculaz aspectū
 bus hominū absconditū: ita q; de ei⁹ pu
 dicitia & integritate non dubitat: maxie
 qm̄ ponit lra he & tūc sonat sic haalma.
 Et sic nō inueniunt in tota scriptura scri
 pte: nisi tñ tres. s. Rebecca. Gen. xxij.
 vbi dicitur de ea. Puella decora nimis
 vgoq; pulcherrima & c. sequit. Puella
 que egrediet. i. hebreo habet haalma
 que egredietur. Secūda fuit Maria so
 roz Moysi. de q; Exodi. ij. dicitur. Fuit
 puella. In hebreo dicitur. Fuit haalma.
 Et iste due fuerūt due virgines purissime.
 qm̄ fuerunt sic nominate. ¶ Tertia fuit
 beata virgo Maria in hac prophetia
 Isale. ¶ Ad tertiu dicendū. q; duplex
 est nomen alicuius. s. impositionis. & na
 ture. sicut Petrus est nomē alicuius. s.
 impositionis. homo autē vel hic homo
 ē nomen n̄e. Iesus ergo fuit nomē im
 positū ipsi xpo. vt patet Luce. ij. & ma
 nuel autē est nomē nature seu proprietatis:
 significat enī: nobiscū deus. vt dictū
 est supra. Et hoc est propriū xpi i quo
 diuina natura & humana sunt cōiun
 cte in eodez supposito. Et hoc modo vo
 catus est pluribus alijs nominibus. p
 prietates nature significābus: sicut vo
 catus est lapis. Danielis. ij. ¶ Ad quar
 tum dicendū q; licet in xpo non fuit
 aliqua ignorantia. Fuit tamen homo
 in tempore. & sic habuit scientiā infanti
 in tempore & antequam illam haberet
 liberatio populi promissa per Isaiāz cō
 plera fuit. ¶ Secūda auctoritas ma
 nifestans virginitatem Marię dicit au
 gelica. Nam Luce. ij. cum beata virgo
 dixisset: quomodo fiet istud. & c. angelus
 respondit. Spiritus sanctus superueniet
 in te. & virtus altissimi obumbrabit tibi
 ideoq; & qd̄ nascet ex te sem̄ vocabit fili⁹
 dei. ¶ Sed p̄tra istā veritatē insurgunt
 heretici dicentes brām virginē nō fuisse
 virginē. Et arguit p̄rio: q; Deutero. vij.
 c. dicit. Nō erit apud te sterilis vtriusq;
 sexus tam in hominibus q̄ in iumentis.

verus naturalis et cōsubstantialis filius non fuit cōueniēs aliū patrem habere.

Secunda ratio est propter puritatez filij. **N**ā videmus q̄ flos a radice oritur sine radicis corruptione: et splendor a luce vel sole sine lucis vel solis lesione. et vbum a corde vel mente absq̄ mētis cōtagione. Cum ergo xps sit flos a radice patris descendēs: et cando: lucis eterne et dei patris vbum: consequens fuit q̄ sine corruptione matris cōciperet. **N**ā si cōceptio verbi nfi: quod est impletū: corruptionē nō patit: multo magis pceptio et bi pfecti. Quia igit̄ caro sic fuit a vbo dei assumpta: vt esset caro verbi dei: cōueniens fuit q̄ ipsa caro sine corruptione matris cōciperet. **T**ertia rō est ppter incarnationis finē. **N**ā ad hoc facta fuit incarnatio: vt hoies renascerēt i filios dei vt dī. **J**oh. primo Dedit eis p̄tates filios dei fieri his q̄ credūt in noīe eius. q̄ nō ex sanguinibus neq̄ ex voluntate carnis neq̄ ex voluntate viri: s̄ ex deo nati sūt. **P**er carnē s̄z **N**ico. delira. itelligēda ē hic mulier **Be**n. ij. c. hoc nūc os ex ossibus meis: et caro de carne mea assumpta est. **F**ilij ergo dei nō dēbāt nasci voluntate carnis et virt. i. cōiunctiōe maris et femine. **Q**uā cāz xps debebat nasci de virgine. **U**n̄ **A**ug. li. de virginitate ait **S**portebat caput nostrū in signū miraculor̄ **f**m corpus nasci de virgine: vt significaret sua inēbra **f**m spm̄ de virgine ecclesia nascitura. **S**z cur vitam ista p̄dicare de virginitate **M**arie. quā **E**xchiel. xliij. c. puidit i porta clausa: d̄ q̄ dicit. **P**orta h̄ clausa erit et n̄ apiet: et vir nō trāsbibit p̄ eā: quia dñs deus israel ingressus ē per eam: **Q**d exponens **A**ug. in quodā sermone dicit. **Q**uid est porta in domo dñi clausa. nisi q̄ vgo **M**aria semp̄ erit intacta: **E**t quid ē homo non trāsbibit eā nisi q̄ **J**oseph nō cognouit eam: **E**t quid est dñs solus intrat et egredit̄ p̄ eam. nisi q̄ spūs sc̄us impregnauit eam: et dñs angelor̄ nascitur per eam: **E**t quid est clausa erit in eternum: nisi q̄ **M**aria virgo est a n̄ partū et vir

go post partum?

Qd sola virgo **M**aria fuit m̄f et virgo et qualiter fuit vera et pp̄ia mater: vt patet ex dictis sacre scripture. et rationibus doctorum. **C**aplin. iij.

Tertia cōclusio dicitur decoratio. **F**uit namq̄ b̄ta virgo in sua virginitate decorata priuilegio quodā singulari: vt esset virgo fil̄ et maf q̄ autē ipsa vera fuerit mater **J**esu xpi atq̄ realis declarat̄ tripliciter. **P**rimo auctoritate.

Secundo ratione.

Tertio inuocatione.

Primo declarat̄ q̄ b̄ta virgo fuerit vera m̄f **J**esu xpi auctoritate. **N**ā **L**uce p̄io dixit ei āgel⁹. **P**aries filiū. **E**t iter ibidē b̄ta vgo audiuit b̄tām **M**elisabeth dicētē. **E**nde hoc mihi vt veniat mater dñi mei ad me. **E**t **L**uce. ii. **P**epit filiū suū priogenitū. **E**t eodē. c. **D**ixit mater eius ad illū. **E**t **M**ath. ij. **E**t intrantes domū inuenerūt puerū cū **M**aria m̄re eius. **E**t eodē. c. **A**ngelus apparens **J**oseph dixit ei. **S**urge et accipe puerū et matrem eius **E**t **J**oh. ij. c. **M**up̄ie facte sūt in cana galilee: et erat mater **J**esu ibi. **E**t **J**oh. xix. c. **S**tabat. āt iūē crucē **J**esu mater eius et soror m̄ris ei⁹ et c. **S**cdo p̄ b̄atrōne q̄ beata vgo fuerit v̄a m̄f **J**esu xpi. **N**ā vt colligit̄ ex dict̄ **J**oh. in iij. pte. q. xxxij. ar. iij. et pte. i. q. xxvij. ar. ij. c. ad hoc q̄ aliquis sit p̄f. vel aliq̄ sit m̄f vel aliquis sit filius quattuor tegrunt. i. vite generatio. substantie collatio. materie preparate administratio. et nature specificē assimilatio. **P**rimo enī requit̄ vite generatio. **N**ā nō ex quacūq̄ generatione sequitur paternitas vel maternitas vel filiatio: s̄ ex generatione viuētū. **E**t ideo si aliqua inaiata ex aliqua materia fiant. nō ppter hoc sequit̄ in eis rō paternitatis: vel maternitatis: vel filiationis. **S**icut si ex ligno fiat scamnū non ppter hoc hoc lignū dicit̄ p̄f scāni **S**imiliter n̄ dī q̄ ignis generat̄ ex igne sit fili⁹ ignis generātis. **S**cdo requit̄ collatio substantie. **N**am si aliquis facit

aliquid nō cōferendo de sua s̄ba: nō d̄f
p̄r vel mater. Sicut artifex qui facit sc̄a
nū n̄ d̄f pater sc̄ani: nec sc̄anū filius ei⁹.
¶ Tercio. regit̄ m̄ae s̄parate admini-
stratio. Mō. n. simpl̄r p̄bere m̄az ad gn̄a
tionē alicui⁹: facit p̄cem vel infem. sed
p̄bere m̄am sic s̄paratā. Sicut terra nō
d̄f pp̄ae mater hoīs. nec hō p̄r vermis
vñ format. ¶ Quarto regit̄ m̄ae speci-
fice assimilatio. Mā si genitū nō assimi-
let̄ gn̄anti i nā specifica: generāō nō d̄f
p̄r nec genitū d̄f fili⁹. Sicut capillus q
ab hoīe gn̄atur nō d̄f fili⁹. ¶ Tuz ergo
h̄ quattuor cōditiōes fuerint in br̄a v̄gi-
ne: p̄s q̄ fuerit vera m̄r xpi. P̄rio nāq̄
genuit xpm vñū. Cū Damascen⁹ li. iij.
fili⁹ dei dixit ex castissimis et purissimis
sanguinibus virginis Marie carnem
animatā aīa rōnali. ¶ Secūdo br̄a vir-
go xpo de sua s̄ba p̄buit. Mā vt diē sc̄io
Tho. i. iij. di. iij. br̄a virgo i gn̄atiōe xpi
cōtulit q̄qd alia mater p̄ferre debet ad
generationē filij. Si ergo alie mulieres
vere dicūt m̄res: et br̄a v̄go vere poterit
dici m̄r. ¶ Tercio br̄a v̄go n̄ solū m̄am
p̄buit ad cōceptionē xpi: s̄z m̄am sic s̄-
paratā. ¶ Quarto. p̄duxit sibi filiū i sp̄e
suū. s. speciosissimū filiū. ¶ Tercio. p̄ba-
tur q̄ br̄a v̄go fuerit vera m̄r xpi iuoca-
tiōe. Mā ecclia sc̄a dicit ipsā reginā mise-
ricordie eē m̄rez xpi cū eā iuocat. vt ibi.
Eue maris stella dei mater alma. et Al-
ma redēptoris mater. Et p̄fecto ē valde
gratissimū hoc verbū mater virginī glo-
riose: cū sibi dicitur: q̄a in hoc exprimit̄
omnis sua perfectio: laus et gloria. hinc
est qd̄ Ecc. xxiij. d̄ se ipsa dicit. Ego m̄r
s. singulari modo. mater virgo: m̄r in-
tacta: mater inuiolata: mater pulchre di-
lectionis: timoris: magnitudinis et s̄acte
sp̄ei. In me oīs gratia vite et virtutis. in
me omnis spes vite et veritatis. Transi-
te ad me oēs q̄ p̄cupiscitis me: et a gn̄a-
tionibus meis implemini: Sp̄s. n. meus
sup̄ mel dulcis: et h̄r̄ditas mea sup̄ mel
et fauē. ¶ Qd̄ dulce vocabulū ad dicēdū
m̄r xpi: o q̄ fructuosū. p̄ oībus ad alle-
gandū. Iō in aduersitatib⁹ et angustijs

in periculis et i oī tribulatiōe ad virginē
tam decorā recurrām⁹: que habere me-
ruit in vtero suo Reges celoz et dñm. a
quo vt a filio impetrat nobis gratiā quā
nobis cōcedat ipse Iesus xps pijsimus
qui est benedictus et laudabilis per infi-
nita secula seculorum. Amen.

¶ Ferta sexta post primā dñicam de ad-
uentu. Sermo de annūciatione dñi n̄rī
Iesu xpi facta p̄ angelū gloriose virginī
Marie. De stupendis mysterijs huius
annūciationis et preconijs dignissimis
virginis benedicte.

Sextus fructus. Iesus annūciatus

Or precessit

n dies autē appropinquat.
Iteꝝ vbi. s. Sac̄m in-
effabile incarnationis fi-
lij dei ita solenniter cele-

bratū ē: vt oēs angelici chori cōuerterēt̄
ad leticiā et exultationē: eo. s. tēpore q̄ per
sc̄am trinitatē facto p̄silio angelic⁹ nun-
cius est deputat⁹: vt mitteret̄ ad virginē
ad annūciandū sibi despōsationē eterni
regis ex qua seq̄ debebat pax humani
generis: et salus totius mūdi. Et qm̄ tale
mysteriū ē satis efficacissimū corda du-
ra mollire ac liquefacere i amorē dilecti
Iesu. Idcirco in p̄nti sermōe de ipsi⁹ an-
nūciatione dicem⁹ sub vno fructu q̄ est:
Iesus annūciatus. P̄ro cuius declara-
tione tres p̄clusiones erūt notande.

Prima cōclusio d̄f cōgruitatis.

Secūda p̄clusio dicitur qualitatis.

Tercia p̄clusio dicitur virtuositatis.

¶ Qd̄ āgelus debuit annūciare v̄ginē
p̄ceptionē filij dei: vt ex hoc seruaret̄ or-
do ex pte dei et cōformitas repatiōis cū
lapsu et v̄go purissima ardēt⁹ se dispone-
ret ad xpm suo vtero recipiēdū. Capl̄z. i.

¶ Prima cōclusio d̄f cōgruitatis.

p In qua videbū⁹ qualiter āge-
lus cōgruēt̄ ad v̄ginē m̄r̄ ē
ad annūciandū dei filij p̄ceptū triplici rōe

Prima ratio sumitur ex parte dei.

Secunda ratio ex parte angeli.

Tertia ratio ex parte virginis.

Prima ratio sumit ex pte dei: vt fuaret ordo que ipse statuit. q. medianth' angelis diuina hoib' nunciatur. Et hec est regula Dionysij. li. de ange. hierar. Ubi ait. Dñici benignitatis mysteriū angeli pmo edocti sūt. postea p ipsos ad nos cognitiōis gfa trāsliuit. **S**i at obijceret q. btā virgo superior erat āgelis. ergo n̄ debebat sibi tale mysteriū ab angelo reuelari. q. vt dicit Dio. sup. cēmis āgelis fit reuelatio immediate a deo. **A**d h. rñdere possum' s. Th. i. iij. pte. q. xxx ar. ij. ad. i. ar. q. btā vgo supior erat angelis q. tū ad dignitatē ad quā diuinit' eligebat. s. q. tū ad statū pntis vite erat inserior. q. tpe xps rōe passibil' vite modico ab āgelis miorat' ē. vt dñ ad heb. ii. c. et notat i pmo sniaz. di. xvi. Verūm qā xps fuit fil' viator: et pphētor: q. tū ad cognitiōē dñor nō indigebat ab angel' instrui. S. mater dei nō erat i statu cōphētor. iō de dño cōceptu p angelos i struēda erat. **E**t si adhuc obijciat q. btā vgo ex lumie fidei cognoscebat dei filiū incarnandum: q. tāta copia gfe inhabitat i aīa eius. ergo vñ q. n̄ dbebat instrui de eo qd iā sciebat. **E**go dico q. l3 fidē de mediatore habuerit an̄ annūciationē: tñ ex humilitate cordis sui nūq. cognouit seipsā fore in matrē eligendā tantū filij. **E**t ex h. angel' debuit sibi annūciare q. fili' dei erat in suo vtero vētur'. et susceptur' carnē ex purissimis sāguinib' suis p operationē spūs sci. qd et fecit. sic p3 Luce pmo. **S**cda rō sumitur ex pte angeli. vt. s. seruaretur ordo in repatione qui seruatus fuerat i lapsu. Cecidit nanq. hō angelo malo. Euatē pātē. releuari aut debebat āgelo bono. **M**arie nūciātē. Et hoc inquit Beda i omel. **A**ptū humane restauratiōis principij: vt āgel' a deo miteret ad virginēz partu psecrādā dño. q. pā p ditiōis hu mae cā fuit cū spēs a diabolo mittebat ad mulierē supbie spū dēpiēdā. **T**er

tia rō sumitur ex pte virginis. **E**t pmo vt ex tali nūcio mēs eius eleuaret i deū: vt sic ardēt caritate flāmesceret: vt pā xps pcepit p amorē mēte q. corpe. Nam ut aug. li. de virginitate ait. **M**ina ppinqtas nihil. **M**arie pfulset: nisi felici xpm corde q. carne gestasset. **S**cdo vt eius puritas oīderet. hinc Hiero. ad Pau. et Eusto. **N**ā angel' ad virginēz mittit q. est scēp āgelis cognata virginitas. **T**ertio vt esset certior testis hui' sacri qñ sup h. diuinit' eēt istructa. sic ita q. ordinatū fuit vt āgel' ad vginē miteret. **Q**uis excogitare posset. quantā tūc fuerit leticia i celesti hierarchia: quā tū gaudiū: quāta exultatio: cū ordiabat legatio tā solēnis et grata. siēda p āgelū: fluxerūt tot ānoz milia qb' n̄ solū hoies s. ipsi angeli expectauerāt videre diē illū. **O** benignitas. o pietas et magna dulcedo sūmi dei. ecce apta ē vāa misicor die tue. **A**ngelus vocata tota trinitate: ābassata sibi ipōit. **V**ad iqt pñ vade ad virginē illā. **M**ariani: et dic ei. qā illā in meā spōsam vnicam eligo: ipsaz diligo sup oēs creaturas. ipsius amorē vulneratū ē cor meū. **V**ade ait fili' et dic ei. qā ego ipsā i matrē eligo: et passibilē carnē de ipsa suscipiam: eroq. ei amorosus filius: ipsaq. dulcissima mea mater. **S**pīrit' sanctus subiūxit. **V**ade et dic ei: quia ego secū ero: et operatiōe mea virgo cōcipiet: virgo parturiet: et virgo in eternū manebit. **O** quāta fuere tūc cantica. **O** quot laudes: quot ve tripudia in regno celozū. **M**ulta pōt hūana mēs de ipis pie contemplari: que nos breuitat' causa dimittim'. **D**ixim' tñ ista vt intelligere mus q. congruū fuerit q. angelus xpm incarnādū virgini annūciaret.

Mā āgelus annūciat virgini pceptū filij fuit de ordine archāgeloz. **G**abriel vocatus: q. virgini apparuit vīsiōe corporali.

Capitulum ij.

Ecūda cōclusio dicit qualitatē.

In qua videre debemus qualitatem angeli nūciantis: et si nō in oībus saltem q. tuz ad tria videlicet:

Primo quod ad ordinem.
 Secundo quod ad nomen.
 Tertio quod ad apparitionem.
Primo inquam consideremus cuius additionis fuerit angelus qui nuntiavit incarnationem christi. Et ut colligat ex dictis sancti Thome. iij. di. tertij li. q. iij. ar. ij. q. ij. et iij. pte summe. q. iij. ar. ij. ad. iij. ar. ille angelus fuit de medio ordine istius hierarchie: quod est ordo archangelorum. Quod pueniens vult esse et verus: ut saluaret proprietatem ordinis. quia ad angelos pertinet dirigere actus alicuius hominis qui ad ipsum tantum pertinet. Unde dicitur mysteria nunciare. Ad archangelos vero pertinet dirigere actus hominis qui in tota multitudinem redit: dant. Unde et medij. scilicet archangeli dicuntur quasi principes angeli. Quia ergo consensu beate virginis. qui per angelum requerebatur erat actus singularis persone redit dans in utilitatem multitudinis: immo totius humani generis. id angelus ille debuit esse de ordine archangelorum. Et credibile est quod fuerit summus in illo ordine. Alii vero alij dicunt illi fuisse de summo ordine summe hierarchie. quod proprietatem illorum est dei amore ardere. Et quod in incarnatione succendenda erat amoris flamma in tota ecclesia: et singulariter in anima virginis. Ideo angelus ille debebat esse de ordine seraphim. Nec propter hoc puerit ordo: quod sicut singulare erat opus incarnationis complendum in virgine: nullo modo possibile finem ordinem create nature: ita singularis debebat esse nuncius ille qui mittebatur ad talia nuntiandum. Quicquid autem sit satis est nobis quod de summis celorum angelus missus est: siue fuerit de secundo: siue de supremo ordine prime celestis hierarchie. Secundo considerare minus cuius conditionis fuerit angelus quod ad nomen. quia vocatur Gabriel. Quod suo officio congruit. Ita secundum Gregorium. Gabriel fortitudo dei interpretatur. Ad ostendendum quod incarnationis mysterium esset per dei fortitudinem nuntiandum. Et similiter ad ostendendum quod diuis virtutum veniebat ad debellandum aereas potestates. ita quod Gabriel annuntiavit virgini: quod fortis deus

veniebat ad fortem mulierem. De qua dicit per. viij. Mulierem fortem quis inueniet. Tertio consideremus in angelo nuntiante cuius additionis fuerit quod ad visionem et apparitionem. Et ad hoc dicit Crisostomus super Mattheum. quod angelus apparuit virgini visione corporali. quod convenienter fuit triplici ratione. Primo ratione similitudinis. Secundo ratione celsitudinis. Tertio ratione certitudinis. Prima ratio fuit similitudinis: quia illud quod annuntiabat erat incarnatio inuisibilis dei. Unde pueniens fuit ut ad hoc rei declarationem inuisibilis creatura formam assumeret in qua visibilis apparet. Secunda ratio de celsitudinis. Quod veniebat. n. m. f. dei qui non solum in mente sed et in corporeo ventre erat filius dei receptura ut angelum corporaliter videret. Sed si aliquis obijceret: quod magis faceret ad dignitatem virginis. si angelus appuisset ei visione intellectuali. quod ut Augustinus dicit xij. super Genesim. ad litteram. dignior est intellectualis visio quam corporalis. quod visio intellectuali vult in sui substantia. visio vero corporali videt in assumpta figura. ergo dignius fuisset appere visione intellectuali. Respondere possumus quod intellectualis visio est potior quam sit imaginaria vel corporalis si sit sola. Sed ipse Augustinus dicit quod excellentior est prophetia quam habet intellectuales et imaginarias visionem quam illa que habet alteram tantum. Quod beata virgo non solum precepit visionem corporalem in angeli apparitione: sed etiam intellectualem illuminationem. Unde apparitio nobilior fuit. Fuisset tantum nobilior si ipsum angelum intellectualem visionem in propria specie vidisset siue in sui substantia. Sed hoc non parum status viatoris ut angelum per essentiam videat. Tertia ratio quod angelus appuit corporali visione de certitudinis. Et a enim sunt oculis subiecta certum comprehendimus. Quod ea que imaginamur. Propter hoc omnia Augustinus in quodam sermone virginem introducens loquentem ait. Venit ad me quodam magno panympho christi. non per charismam aut prophetiam egregiam: sed Gabriel archangelus facie rutilans veste coruscans: gressu mirabilis: et aspectu terribilis. qui visitavit et perturbavit me. Nec ille.

Felix illa appartitio et iocunda nimis in qua nunciabat ab angelo nouum lenissimum: nouum gratissimum: nouum propinquissimum de salute humani generis. Quid audisti o puella formosa. O mulier sancta o virgo virtuosa. Quid audisti. quid angelus tibi rettulit. Lente nulla unquam creatura fuit que habuerit tales reuelationes: qualem tu habuisti. Tibi dicitur Luc. i. sine ve Tibi dicitur plena gratia Tibi benedictio das in mulieribus. Tibi prenuiciat angelus ex tuo utero i mundum dei filium egressurum. O beata femina longum esset narrare cuncta que angelus dixit: Que virgo respondit illa. de quibus plene suo loco dicemus. Nunc autem veniamus ad tertium quod erat videndum in tertia conclusione preposita.

¶ Quod gloriosa virgo et si non merito predestini. tamen merito congrui et digni meruit esse mater filii dei. Caplm. iij.

Etia conclusio dicitur virtuositas. In qua pretemplari libet si ex virtutibus meruit virgo predestinari christi. et ne per multa vagemur dicimus ad hoc finem doctrinam domini Bon. in. iij. di. iij. ar. ij. q. ij. q. triplex est meritum.

Primum dicitur condigni.

Secundum dicitur congrui.

Tertium dicitur digni.

¶ Primum est meritum predestini: quo quod ex tanta caritate meretur tantam gloriam. Et hoc merito virgo non potuit mereri predestinari filium dei. pro eo quod hoc excedit omne meritum. Et quia erat ipsius meriti gloriose virginis fundamentum. Siue. n. dicamus deum fieri hominem siue dicamus mulierem fieri matrem dei utriusque est supra statutum quod debet creature. Et ideo tantum quod illud fuit benignitatis et gratie. Secundum est meritum congrui: quod peccator deus gratiam sibi mereri cum ad gratiam se disponit. Et sic beata virgo meruit ante incarnationem concipere filium dei: quoniam preminia sua puritate benignitate et humilitate idonea erat ut efficeretur mater dei.

¶ Tertium est meritum digni: quo. scilicet. vir iustus orat pro alio ut mereatur exaudiri.

Et hoc merito meruit beata virgo concipere christum post annunciationem: quia spiritus sanctus in eam copiosissime descendit non indolpositam. Si. n. beatus consideramus quod preuenit in verbis illis que virgo sacratissima concludendo angelo dixit: ecce ancilla domini certe eam dignam iudicabimus conceptione filii dei. Nam cum dixit: Ecce. promptitudinem obedientie ostendit: que tanta fuit quod non quod deo gratior acceptiorque in aliqua alia creatura siue homine siue angelo inueniri poterit. Cum subiunxit: ancilla domini: profundum humilitatis sue ostendit siue manifestauit. Non enim potuit ea que eligebatur ut esset mater dei efficacius subipsi vilescere: deumque magnificare: quam se ancillam domini nuncupando. Cum dixit: fiat mihi: fidem suam declarauit. Cuius lumine adeo fuit illustrata: ut nihil de christo incarnando sentiret diminutum. Cum tandem dixit: fiat verbum tuum: caritatem suam aperuit qua ad deum diligendum ita cum illo ardenter coniuncta fuit: ut creatura non sufficeret illud cogitare. Nunquam in hac vita iuentus est nec inuenietur qui tanto seruiore amoris cor suum dedit deo quam tribuit tunc ipsa virgo beata. Nullus etenim cor quod dilexerit deum fuit in eo excessu dilectionis: in quo ipsa seruebat adeo quod illis verbis prolatis merito digni meruit esse mater dei. O armarium diuine gratie. o armarium diuine misericordie. o fons pietatis. o fons castitatis. o puteus humilitatis. o plenitudo prudentie. o plenitudo gratie que tantum meruisti. Propter quam ipse nobis gratiam filii tui: ut valeamus illius amore recolere quod ipse pro nobis dignatus est facere: quod est benedictus et laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Sabbato post primam dominicam de aduentu sermo de mirabili conceptione filii dei Iesu christi. et qualiter virgo gloriosa ipsius concepit in utero suo verum deum et verum hominem: et de his que occurrerunt circa hanc conceptionem consideranda.

¶ Sextus fructus: Iesus utero clauditur

Or precessit

n dies appropinquavit. Item
rum ubi. s. Etatur aia
supra modum in cognitio
ne veritatis eius possi-

mum que ingenij pprij vires ac facul-
tatem excedit. nec haberi potest nisi aliq
lumine divine gratie iterueniente: siue illud sit
lumen apparitiois: siue visiois: siue fidei
Et quia hec nobis veritas predicatur:
monstratq; fidei radio. s. q; xpus filius
dei conceptus fuerit d; spu scoi vtre vir-
ginali. Idcirco in pñu sermone. p tate ve-
ritatis claritate intelligenda ac deuotioe
dicemus de coceptione mirifica ac stu-
pēda. d. n. Jhu xpi. Et more solito. ppo-
nimus fructu suauissimum et dulcissimu
huius sermonis q est Jhs vtero claudis
In quo tres conclusiones principales de-
clarabimus. videlicet.

Prima conclusio d; spūs sci supuentio.

Secunda conclusio d; xpi coceptio.

Tertia conclusio d; corporis coeditio.

Et ad virgo sacratissima pcepit xps su-
puenire in ea spu sco. et quare talis co-
ceptio attribuit spui sco cur? filius nullo
modo dictus est xps: atq; quod exponit
illud angelicu dictu: spūs scūs superue-
niet inte.

Lapsm. j.

Prima conclusio d; spūs sci sup-

puenitio. Quia eni fm angelicuz
pmisū. in xpi coceptioe spūs

sancus superuenit in virgine. vñ attribui
spui sco spāliter corporis xpi coceptio: qd
puenies ostēdit. s. Tho. di. iij. tertij li. q. i.
ar. i. q. iij. et iij. pte sū. q. xxij. ar. i. c. tripli-
ci ratione.

Primo ratione caritatis.

Secundo ratione liberalitatis.

Tertio ratione sanctitatis.

Et primo puenienter attribuit spiritus
sco talis pceptio rōne caritatis. Spūs
eni scūs est caritas vel amor dei pñs et
filij. Et maximo. aut amore dei. puenit
vt fili? dei sibi carnē assumeret in vtero
virginali. vt d; Joh. iij. c. Et Secūdo cō-
ueniēter d; xps pcept? de spu sco rōeli

beralitatē. Et. n. dictū ē s. fructu. ij. et cō-
clusio ē. iij. n. aliqb? meritis s; sola liberali-
tate et grā dei fili? carnē assūpsit. Id spūs
sco q ē ipsa grā pceptio xpi attribuit. vt
dicē Aug. i. enchiridion. **T**ertio cōce-
ptio xpi attribuit spui sco rōne sanctitatē.
Quia. n. spūs scūs ē spūs sanctificatiois. vt
d; Ro. iij. iō sicut alij p spm scm sanctificat
spūaliter vt sint filij dei adoptiui: ita xps
p spm scm est in scitate pceptus: vt esset
filius dei nālis. Et ppter h angelus dixit
biē virgini. Jhs q; et qd nascet ex te factū
vocabit filius dei. Neq; tñ xps qd ē spūs
sco cocept? d; fili? ē spūs sci putandus
q; vt inq; Aug. in ench. illat? ē de spū
sco xps: nō sicut fili? et de Maria vir-
gine sicut fili?. Doctor autē seraphic? dñs
Bon. in. iij. di. iij. ar. i. q. ij. c. dicit q; hec
locutio xpus est filius spūs sancti. nullo
modo est admittēda. tum ppter vitan-
dū errorē circa generationē tpalē: tum
circa generationē eternā. Circa genera-
tionē tpalē debet vitari error. q; cuz fm
illā si diceret xps coceptus de virgine et
spu sco. ac si spūs scūs eius esset pater: et
virgo eius mater. iam videret ex hoc q
xps natus esset de Maria et spu sancto
sicut nascit ples d; viro et muliere: quod
falsū est. quia ples ptem accipit a patre
et partē accipit a matre: in qua assimilaf
patri et matri in eadem forma et natura.
Quod nullo modo est reperire in xpo
qui soli matri assimilaf in natura assum-
pta. Circa generationē eternā vitandus
est error. ne fiat cōfusio eternaz relatio-
nū et proprietatū. Unde cum pprium sit
psōe patris generare respectu psōe filij
nullaten? admittit xpm ēē filiū spūs sci
In quo nō est alia persona vñ ypostasis
q; illa quā pater ab eterno genuit. Hinc
Aug? vt dicit mgr in. iij. di. iij. aut. Quis
dicere audebit xpm ēē filiū spūs sci: cū
h ita sit absurdū vt nulle fideliz aures
valeant sustinere: Idco catholice infe-
renda est auctoritas illa angeli. videlicet
Spūs scūs superueniet in te. Id. n. sup-
uenit in virgine scūs spūs vt esset pater
xpi: sed vt dicit Tho. i. iij. sen. di. iij. pec

supuētio potest multipliciter itelligi. p^o spūs scūs supueniet in te. i. sup possibili-
tate et cursum nature veniet in te: dando
fecunditatē et pseruando virginitatem.

Sec^o spūs scūs supuēiet i te. i. supra
illud qd habes de plenitudine eius in te
Quia sicut olim impleuit mentē: nunc
presentia filij sui implebit ventrē: opando
filij dei cōceptionē. **T**ertio expōit spi-
rit⁹ fact⁹ supueniet i te. i. desup celis vēi-
et in te. Quia oē datum optimū desursum
est. Jac. p^o. **Q**uarto expōit. spūs scūs
et⁹ supueniet i te. i. supra merita tua: et su-
pra merita oīus creaturaz. **Q**uinto ex-
ponit spūs scūs supueniet i te. i. sup oēs
q ante te fuerūt et erūt: vt sis eius taber-
naculum: templū: et sacrariū. Ex his cū
audim⁹ spūi scū supuentē statim opīs
magnitudinē admiremur: veneremur:
q in virgine secūda amplissimū mun⁹
plēitudinis gratie sibi cōcesse: que tāta
fuit: vt sola esset illius mater in terris: q
solū habet patrem in celis.

Quod xpi pceptio fuit admirabilis
valde: tū. ppter tēpus qā facta est in in-
stātū tū. ppter virginē i qua ē facta: tum
ppter gratiā aīe xpi. *Laplm. ij.*

Ecūda pclusio d^r pceptiōis
Suit egdē xpi cōceptio admi-
rabilis valde triplici rōne.

Prima ratio dicitur temporis
Secunda ratio dicitur virginis
Tertia ratio dicitur gratie.

Primo fuit admirabilis conceptio
xpi rōne t^opis: qā fuit subitanea et in in-
stanti: nostra autē est successiua et in t^ope.
vt dicit Joh. Dama. Qd sic fuerit talis
cōceptio declarat scūs Thō. i. iij. sen. di.
iij. q. ij. et in. ij. pte sūme. q. xxxij. ar. i. tali
rōe. Cōceptio xpi scā fuit virtute dina.
Virtus autē diuina cum sit infinita effe-
ctū suū subito et i instanti pducere potest
Ideo in conceptione xpi quatuor eodē
instātū fuerunt. p^omo. s. conuersio san-
guinis purissimi brē virginis in carnē et
alias ptes corpis xpi. **S**ec^o formatō

membroz organicorū. **T**ercio aīatio
corpis organici. **Q**uarto assumptio cor-
poris animati i vnitatē diuine psonē. In
nobis autē pp virtutem finitā: et defectuz
agentis et ppter dispositionez patientis
hec successiue coniungunt: ita q maris
conceptio nō pficiunt nisi vsq ad certā
diem. vt. phs. dicit. ix. de aīalibus. et sistr
femine. In xpi autē cōceptione materia
quam virgo ministravit statim formā et
figuraz hūani corpis accepit. **S**ec^o
xpi pceptio fuit mirabilis rōne virginis
Magnū nanqz aliquod miraculū cō-
tingit esse duobus modis. Vno modo
qū agens nec est nāle: nec materia ē na-
turaliter proportionata ad talē formam
vt formatio hoīs de limo terre que ē mi-
raculosa tam ex pte agentis q ex parte
materie patientis. Alio modo cōtingit
miraculū: qū materia ē naturalis: agēs
autē est supernaturalis. sicut qū aliquis
a febre sanat. Quia ergo materia quam
virgo ministravit ad formatiōē cor-
poris xpi fuit naturalis: ex qua corpus
hominis naturaliter formari pōt: et pp
hanc materiā naturalem quā virgo pre-
parauit ad cōceptionē corpis xpi xpūs
dicit naturalis filius virginis: sed virt⁹
formans fuit diuina. s. virtus spūs scī. et
quia vnūqzqz magis iudicat fm formā
q fm materiā: magis fm agens q fm
patientē. Unde est q conceptio corpis xpi
debet dici simpliciter miraculosa et sup-
naturalis. Scdm quid v. o. s. ex pte ma-
terie quā virgo pparauit pōt dici nālis.
Sz forte aliqs arguet q pceptio xpi
ē ex pte virtutis actiue fuit nālis tali rō-
ne. In illuminatiōe ceci qūis potētia vi-
sua miraculose def: tamē post acceptaz
potentiā cecus nāliter videt. Sed spirit⁹
sāctus virgini potentiam generatiuam
dedit. Ergo postea naturaliter genera-
uit. **A**d h respōdet. scēt⁹ Thō. in. iij.
di. iij. q. ij. ar. ij. q. vna. ad. iij. ar. duobus
modis. **P**rio q nō ē sile ex plū: eo q
ceco illuminato dat potētia visua sine oī
dispositiōne contraria visioni. Et ideo
operatio seu visio sequens est naturalis.

Sed potentia generandi data est virgini manente virginitate: quod est dispositio contraria ad conceptum. Alio modo potest dici quod exemplum non est simile eo quod ceco illuminato datur potentia passiva: cuius operatio est propter hoc quod mouetur ab agente naturali. scilicet colore. et ideo illa visio est naturalis. Sed virgini datur potentia generandi per hoc quod mota est eius potentia passiva ad generandum ab agente supernaturali. ideo conceptio corporis christi est miraculosa. Hinc Anselmus ait libro de conceptu virginali Spiritus sanctus huius altissimi viri virginem de muliere virgine mirabiliter propagauit. Tercio christi conceptio fuit mirabilis ratione gratie: quod ut dicit Alexander. i. iij. q. xij. mem. iij. christus ab instanti sue conceptionis fuit ita plenius gratia: quod eius gratia augeri non potuit. Nam augmen- tum non appetit rei sed quod res est in termino. sed sed quod est via ad terminum. quod sed quod res est in termino. tota potentialitas capacitas eius est impleta ex fine implete. et ideo non habet ulterius quo crescat. Et quia anima christi ab initio conceptionis fini ultimo est unita: non solum per fructum ut esset perfectus comprehensor sed et per verbi unionem. ideo gratia eius augeri non potuit.

Quod corpus domini nostri ihesu christi fuit in instanti formatum et assumptum: et quare illud non fuit productum in perfecta quantitate.

Capitulum iij.

Tertia conclusio dicitur corporis conditio. Fuit enim corpus domini nostri ihesu christi utero virginis clausum in conceptione triplici conditione socialium videlicet.

Prima dicitur formatio.

Secunda dicitur animatio.

Tertia dicitur assumptio.

Prima conditio dicitur formatio: quia corpus christi in instanti conceptionis fuit perfecte formatum quantum ad perfectam organizationem et dispositionem membrorum. Quod probatur Augustinus libro de fide ad Petrum dicens. Firmissime tene: et nullatenus dubites non carnem christi sine diuinitate in utero virginis fuisse conceptam prout suscipere a verbo. Ex hoc dicimus secundum magistrum in

lij. quod verbum non suscepit nisi carnem formatam. Dominus autem Bonaventura supra prefata di. iij. pre. iij. ar. iij. q. ij. dicit huius fuisse pueniens triplici ratione.

Primo ex parte verbi assumptis.

Secundo ex parte virtutis operantis.

Tercio ex parte virginis concipientis.

Prima ratio sumitur ex parte verbi assumptis: quia non debebat verbum assumere partem humane nature: ut esset homo sed quid: sed secundum totam humanam naturam: et ita carnem et animam: maxime cum anima dei carni pueniret: ut vniatur cum diuina natura. Et quia anima non est nata uniri nisi carni formate et organizate. ideo in primo instanti conceptionis necesse fuit corpus christi ad perfectam organizationem adduci. Unde Augustinus libro de tri. Non in utero virginis prius caro concepta est. et postea diuinitas venit in carnem: sed mox ut dei verbum in utero venit factum est caro: seruata proprietate nature: et perfectum homo et in veritate carnis et anime natus est. Secunda ratio sumitur ex parte virtutis operantis: quia virtus diuina operatur mirabiliter. Hoc autem est miraculum miraculorum: quod femina concipiat deum. ideo ad sue mirabilis potentie ostensionem subito formauit illud corpus: quod formare non poterat nisi successiue.

Tertia ratio sumitur ex parte virginis concipientis: que statim ut consensit: repleta fuit spiritu sancto et misericordia dei effecta. Et quia misericordia dei non erat: nisi deus vnitus esset carni quam pceperat: et caro nec deo nec aie deberet uniri: nisi haberet membrorum distinctionem pueniret. Hinc est quod ab instanti conceptionis in membrorum distinctione corpus christi debuit esse perfectum. Sed tamen huius remanet mens dubia: cur corpus illud perfectum quantum ad organizationem non fuit productum siue formatum in perfectione quantum ad quantitate. Non enim fuit corpus aliunde nobilior additionis quam corpus christi. et tamen illud in instanti creationis fuit perfecte a deo formatum quantum ad quantitate molis. Et huius dicit dominus Bonaventura. vbi. s. q. i. R. n. d. q. p. perfectio quantitate illius corporis fuit operatio nature cuius est operari secundum tempus successionem. Et licet deus aliter de illo corpore facere

potuisset. voluit tñ sic esse triplici rōe.
Primo. ppter legis vniuersitatis cōser-
uationem.

Secundo ppter fidei cōfirmationē.

Tertio ppter humilitatis xpī cōmēdatōz

Tertia ergo ratio fuit ppter legis vni-
uersitatis cōseruationē. Nam de vni-
cui qz nature pcessit ppiā opationē: ne
vntur miraculo vbi natura per se potest
sufficiēter operari. Et qz natura in xpō
satis sufficiēter poterat corpus xpī ad p-
fectam qzitate deducere ita qz i nullo de
rogabat eius dignitati. n oluit de temp-
anticipare tanqz iust- vniuersitatis ad-
ministratoz. vt vnūquodqz iuxta vntez
sibi cōueniēte operari sineret. Et h qdē
cōueniebat qz naturā nolebat perimere
s reparare. **S**ecunda ratio fuit ppter fidei
cōfirmationē. In hoc enī veritas fidei
confirmatur ad firmiter credendum qz
xpūs nō fantasticiam sed veram carnez
assumpsit. **T**ertia rō fuit ppter humi-
litis xpī cōmēdationē. Cōmendatur
nāqz sua humilitas. qñ nō solū dei fili-
factus est homo: sed natus est paruulus
materno lacte nutrit- in cuna vagiens i-
tra matris brachia gestatus z officia que
que suscipiens quibus infantuli indigere
solent. **S**ecunda cōditio corporis xpī
dicitur aiatio. fuit nempe illud corpus
preter morē alioz: vt dictū ē in instanti
animatus. De qua aiatione diffusius di-
cturi sumus i sequentibus. **T**ertia cō-
ditio illius corporis fuit assumptio. quia
in eodem etiā instanti fuit a verbo assū-
ptum. **A**nde Grego. xviij. li. moral. **A**n-
gelo annūciāte: z spū. s. adueniente mor-
verbū i vtero. z mox itra vterū verbū ca-
ro. **Q**uā diligēter cōsideratis si xpī
inspicere voluerimus in vtero virginis
reclusum deducemur ad igentes gfas
ei persolucendas: qui p nobis peccatori-
bus. p nobis miseris z vilissimis z micu-
lis. p nobis inimicis eterni pīs. ix. men-
sibus hītare voluit i thalamo virginali.
S3 qd dicem- d virgine illa gratiosissi-
ma que talem filiū tenebat in ventre: d
res digna miratu. d stupēdū p dignū:

d ineffabile sacramētum. Stat in sua
cellula virgo deuota: z in ventre suo ba-
iulat quem celi z terra capere nō possūt
Sciebat se virginē esse. Expiebat se iam
concepisse. Certissima erat ex angelica i-
structione de nouitate tanti miraculi qz
conceperat filium dei: humani generis
redēptorē. Multa erat in eius corde sua-
nitatis repletio. multa in mente dulcedo
z copia iocunditatis. Leue pōd- letūqz
sustinebat. d quoz lachryme fluebant ex
oculis illius virginis humilis in tali ge-
stione tanti filij iubilantis. d quid dice-
bat: Quid loquebatur: Quid cagitabat:
Certe humana mens secerera huiusmōi
plene excogitare nō valet. Possūm- tñ
pie credere puellam illā deo dilectaz die
noctūqz in semetipsa dixisse. Filiū dei in
ventre habeo. Ipsum teneo quē pphete
p dixerūt: quē patriarche p nūciauerūt:
quē sancti patres desiderauerūt: q mū-
dum saluare. debet: qui infernū expolia-
bit: qui paradisu aperiet: qui angelos le-
tificabit. Ipse est dei fili- Ipse est meus
filius. d filij mi dulcissime. d filij mi
amātissime. d fili mi piissime: quē cor-
de credo: corpe teneo: qñ te oculis. ppi-
is aspiciā: Qñ te isatū. natū lacte depa-
scam: Qñ h mīpi: vt tu me i mā matrez
elegeris: Gratias tibi ago de- meus: qui
sis i eternū bñdict- Nec z similia pote-
rat virgo mente reuoluerē. Nos autē de-
biles z infirmī eā precemur humilib- p-
cibus: vt pro nobis intercedere velit ap-
suum dilectū filium regnantem in celis
quem ipsa tenuit in vtero icarnatus i ter-
ris: qui est bñdictus zc. Amen.

Cōnica secūda de aduētū. Sermo de
diuinitate Ihu xpī: qui sicut fuit ver- z
pfectus homo. ita fuit ver- z pfect- deus
qz si qd nō crederet: absqz dubio periret
quia ita debemus credere xpī deuz vt
etiam nō negemus hominem. z ita ipz
homines tenemur cōfiteri vt ēt deū cē
nō dubitemus.

Cōtra- fructus: Iesus est filius dei.

Eatus qui

nō fuerit scandalizatus
i me. Verba sūt redem-
ptoris nři originaliter
Matth. xi. c. xi. euāge-

lio pñtis dñice. Conat antiquus hostis
qñ pōt mētē euertere a luce veritatis:
vt errore disseminato in aīaz sibi creden-
tem: eam facile decipiat: atq; deducat p
femītā vñorū. Et inter cetera conat sug-
gerere hīs qui vel curiosi vel inertes fue-
runt opiniones varias falsas et impias, cir-
ca incarnationis sacratissime mysteria.
De quibus qui male sentit de xpō redē-
ptore vñ scandalizat. et a sua salute, pcul-
dubio efficit alien⁹. Idcirco redemptor
nři discipulos Johis instruit dicēs eos
fore beatos qui non scādālizāt in ipso. i.
qui bene sapiunt de diuinitate et hūani-
tate. Et qñ xpī incarnatū ita cōfiteri de-
bem⁹ hominēz vt nō negemus deū: Jō
in pñti sermone de ihu xpī diuinitate
dicturi sumus. De qua nullus i xpō scā-
dalizari debet. qā oēs ipsum credere te-
nemur verū hominē et verū deū. Ad qd
plenius intelligendū veritatē hāc cura-
bimus declarare sub vno fructu. s. Jhs
est filius dei. Pro quo notabimus tres
pclusiones principales.

Prima cōclusio dñ testificationis.

Secūda cōclusio dñ attributionis.

Tertia cōclusio dñ opationis.

Qd xpūs de⁹ sit: qā hoc habet ex te-
stimonio humano āgelico et diuino: ita
q tam scripture iudeorum q gentilium
siue etiā xpianorū clamant xpūs eē verū
deum.

Capitulū. i.

Prima pclusio dñ testificationis
p Colligim⁹ nāq xpī esse filiūz
dei ex multiplici testimonio scri-
pturarū q de ipso loquūt. de quib⁹ aliq; adducamus.
Pro quarū ordinatione
annotabimus triplex testimoniū i scri-
ptura intentū siue regū d dño ihu xpō

Primū dñ humanū.

Secūdū dñ angelicum.

Tertiū dñ diuinū.

Primū testimoniū dñ humanū: qd
pferūt iudei. et testificāt gentiles: et inimi-
ci xpī māfestāt. Pro nāq iudei testifi-
cāt diuinitatē xpī Ecce iā Isaias incipit
loq. Dicit enī. ix. c. Baruch⁹ nat⁹ ē nob
et filius dar⁹ ē nobis. Ecce hūanitas. Et
seqt. Et vocabit nomē ei⁹ admirabilis.
piliari⁹: deus fortis: pñ futuri seculi: pñ
ceps pacis. Ecce diuinitas. Quia vt dīc
Mico. de lira. sup h passu Trāslatio. lxx.
interpretū hz. Et vocabit nomē ei⁹ magni
piliij angel⁹. In trāslatōe vñ chaldaica
hī. Vocabit nomē ei⁹ pmanens i secula
messias. Jte Jere. xxij. Ecce dies veni-
unt dīc dñs: et suscitabo David germē iu-
stū Trāslatio chaldaica hz: statūā messi-
az iustū. Et subdit. Et hī ē nomē qd voca-
bit cū dñs iust⁹ nři. In hebreo vñ pñt
nomē dei thetphagrainatō vt dīc. Mico.
de lira. qd ē nomē solā essentia dei signi-
ficās prout dicit Rabbi Salamon. Jte
Baruch. iij. c. Hic ē de⁹ nři et nō estima-
bitur ali⁹ aduersus eū. Ecce diuinitas. Et
infra. Post hī i terris visus ē et cū homi-
nibus puer sar⁹ ē. Ecce hūanitas. Item
Johs bap. q xpūs baptizauit dicit Joh. i.
Eidi spī dīscēdentē qñ colūba de celo.
et manētē sup eū et ego nesciebā eū. sed q
me misit baptizare i aqua ille mihi dixit
Sup quē videris spī dīscēdētē et manē-
tē sup eū: hic ē q baptizat i. s. s. et ego vidi
et testimoniū phibui qz hī ē fili⁹ dei. Jte
Mathanael dixit xpō Joh. i. Tu es fili⁹
dei. Et Petr⁹ apostolorū pnceps. Mat.
xvi. a xpō interrogatus respondit. Tu es
xpūs filius dei viui. Et sancta Bartha
Joh. xi. c. dixit xpō. Ego credidi qā tu
es xpūs filius dei viui qui i hunc mundū
venisti. Et Centurio Matth. xxvij. c. di-
xit de xpō. Vere fili⁹ dei erat iste. Et Jo-
sephus iudeus de xpō loquēs. i. xvij. li.
antiquitatū ait. Fuit p dīcens ip̄s sapiēs
vir. si tñ eū virū noiare fas est. Erat enīz
mirabiliū operū effector: et doctor oīum
eorū qui libenter ea que vera sūt audiūt.
et multos quidē iudeorū multos quoq;
ex gentibus sibi adiunxit: xpūs hic erat
hūc accusatione pñorū nři gēis virorū

cū Pilatus cū i cruce agēdū decreuissz
non deseruērūt hī q ab initio dilexerunt
cū. Apparuit enī eis tertia die itēz vīdēs
fm q diuinit⁹ inspirati prophie vel h vī
alia de eo innumera miracula p dixerunt:
sed z in hodiernū diē xpianoz q ab ipso
noiati sunt z nomē pseuerat z gēs h Jo
sephus. Itē rabbi Boyses i li. de iudi/
ciis: de xpo loquēs dicit Jhs nazare/
nus vīdēs ē esse messias. Et Paul⁹ ap⁹ls
ad Heb. i. c. iquit. Multi phari⁹ multī
q modis olim de loquēs pūb⁹ i prophe
tis. nouissime diebus istis locut⁹ ē nobis
in filio quē pstituit heredē vniuersoz: p
quē fecit z secula. Et ad Ro. i. Qd ante
pmisserat i scripturis scis de filio suo zc.
Et ad titū. ij. c. Appuit grā dei z salua/
toris nri. In sup testimoniū asserunt
de xpi diuinitate gentiles z pagani. Maz
Calcidius sup. ij. Thimei Platonis po
nit de stella creata in xpi natiuitate. z diē
q stella illa nō fuit morbos z mortē de/
nuncians: s; aduētū dei venerabilē ad hu
mane pūmatōis repz mortaliū gratiā
Quaz stella cū nocturno tpe ispeccissent
caldeoz. pfecto viri sapiētes: z i psidra
de rerū celestīū sas exercitanti: significas
se dicunt recētē orū dei. Itē i li. quodaz
reperito apd Tholetū in quodā saxo tpe
Ferdinandi regis castelle q scriptus erat
lra hebraica: greca: z latina loquens de
triplici mūdo: ponēs xp; i tertio mūdo
dicebat. In tertio mūdo filius dei nascet
ex vrgine Maria: z p salute oīum patiet
Et erat ibi scriptū q liber ille tpe dictū re
gis deberet inueniri. Itēz Sibylla Ery/
threa. vt Aug. dicit. xviij. li. de ci. dei ver
sus qsdā cōposuit de fine mūdi: qm pri
me lre iūcte sonant. Jhs christus thery
os sother: qd ē latine: ihs xps filius dei
saluator. De alijs autēz Sibyllis que
de xpo ppharūt dicētes ipsū eē filiū dei:
ad pns taceo: qm ipsaz dicta non potui
auctentice inuenire: licet de ipsis iuenia
tur Ysidor⁹. viij. etymol. li. loquens: qd
decē fuisse pmemorat. Prima persica:
q fuit de persis. Secunda libyca. Tertia
delphica in templo delphici Apolinis

gentis que aute troiana bella vaticinata
est: cui⁹ plurimos versus operi suo Ho
merus inseruit. Quarta chimera in ita
lia. Quinta Erythrea noie Herophila i
babylone orta: que grecis dion petenti/
bus vaticinata est pūraz esse troiam z
Homez mēdacia scripturū. Dicta autē
Erythrea: quia in eadē insula eius inue
ta sunt carmina. Sexta Samia a samo
insula vnde fuit cognōata. Septia Lu/
mana noie Almaltea: que. ix. libros attra
lit tarquinio prisco: in quibus erant de/
creta romana conscripta. Ipsa enīz Lu/
mea est. de qua Virgilius dicit. Altitā cu
mei venit iam carminis etas. Dicta autē
fuit Lumana a cumā ciuitate. que est in
campania: cui⁹ sepulchrum in sicilia ad
huc manēt. Octaua hellepōtia in agro
troiano nata: que scribitur. Solonis. z
Cyri fuisse tpb⁹. Mona phrygia. Decia
tyburtina. De his fertur q in suis carmi
nibus de xpo deo z homine multa pre/
dixerunt. Item in historiis romanorū
inuenitur q tempore Constantini impe
ratoris z Helene matris eius inuentūz
fuit quoddam sepulchrum constantino
poli: in quo iacebat homo aureaz lami/
nam habens: in qua scriptūz erat: Xps
nascetur de virgine. Credo in eum S
sol z luna sub Helene z Constantini tē/
poribus iterūz me videbitis. Postre
mo xpi diuinitatem testant inimici sui
Si loquamur de iudeis: ecce q dispersi
sunt per vniuersum mundūz dati in op/
probrium cunctis gentibus. Si dicam⁹
de romanis imperatoribus xpm perle/
quentibus in martyribus suis nōne oēs
perierūt crudeli morte. Patet de Hero
ne q ab impio depositus extra urbē mi/
serabiliter mortuus est. Domitian⁹ a se/
natu romano interfec⁹ est Decius a dia
bolo eiectus decessit Diocletianus pri⁹
ab imperio depositus inde strangulat⁹
est. Maximanus occisus est. Sic z alij
vt Maxentius: Gallus: Valeri⁹: Ser/
uius: Volusianus. Constans: Iulianus
Theodoricus: et ceteri qui christum
male impugnantes: male finierunt.

Si hereticos attendamus inuenimus de ipsis q̄ manu dei fuerūt p̄culli. Et ce-
teris dimissis: ne prolixitas tediū gene-
ret: cōtra Ariū illuz maledictū diri-
gamus sermonē: qui ob impietate suaz
damnatus est in generali concilio. Mi-
ceno vt notat. xv. di. c. canones. Iste fuit
ille maledictus nequam: qui multa falsa
de xpi diuinitate pessime dogmatizauit
Et ens dicit Cassiodor⁹ li. p̄rio historie
tripartite. ⁊ Eusebius in. x. li. historie ec-
clesiastice. Arius fuit p̄sbyter alexātri-
nus in sacris litteris eruditissimus. cupi-
dus glorie. ⁊ hypocrita magn⁹ qui vidēs
Alexandrum ordinatum in episcopum
alexandrium: quod ipse cupiebat. eidē
iudicet. ⁊ cum Alexander filius equalem
p̄i eē diceret: vt ipm ipugnaret cepit cō-
trariū asserere. dicebatq; filiū creaturaz
a substantia patris separatu. Hoc tpe
Siluester rome ⁊ Constantin⁹ magnus
imperator in p̄stantinopolitana vrbe cō-
ciliū ordinari fecit i Nicea: in quo con-
cilio vt dictum est reprobatū sunt Ari⁹
⁊ sequaces eius. Porro vero Cōsta-
tino: Constantini filius iperium orietis
tenuit: qui Ariū i gratiaz recepit dece-
ptus ab eo: quoniaz fatebatur se credere
symboluz ap̄loz: ⁊ maliciose hoc iureiu-
rando confirmauit. Reuersusq; est hoc
modo constātinopoliz cum complicib⁹
suis: ⁊ volebant conciliū celebrare. Qd
sentiens Alexander conat⁹ est impedire
sed nequiens apte dixit Ariū non esse
catholicū: nec licere infringi sententiaz
ep̄iscopoz. Tūc Eusebius quidaz fauēs
Ariū dixit Alexandro iureiurando q̄
nisi publica coione Ariū cū vniuersis
apud se susceperet. tertia die ipse ad exiliū
mitteret. Discedēs ergo mestus Alexan-
der orabat ne Eusebij verba sortirentur
effectū. Igitur vna die sub altare pron⁹
iacuit tota nocte rogans deū vt impedi-
ret maliciā inimicorū suorū. Post h ad
palatiū imperator vocauit Ariū petēs
an concilij decreta seruaret. Cui r̄ndit.
Ita credēs ergo vbi Ariū suscipi eum
ab Alexandro in coione precepit. Erat

enī tūc sabbatū ante pasca resurrectionis.
Itaq; dum arius egressus esset impe-
ratoris aulam: ⁊ honoraretur obsequijs
satellitū Eusebij ac populi: sicq; magni-
ficus incederet per vrben: tandē ad lo-
cū venit: cui nomē est forū. Cōstantini
Ibi totus tremefactus ē ⁊ ventris sui so-
lutio facta cum coegit secessus querere.
Et nō tān feces. sed fluxus sāguinis cū
intestinis emisit. Splen etiā fluxit ⁊ ie-
cur. Et in tanto fetido actu mors subse-
cuta est. Eudiuim⁹ ergo ex huiusmodi
exemplis quanta sit potētia huius cruci-
fixi qui nisi deus fuisset: nō fecisset talia.
¶ Secundum testimoniū manifestans
xpi diuinitatē dicit angelicum. Ab ipsis
namq; angelis habemus q̄ xps fuerit
filius dei. s. ab angelo. Sabieie dicente
virgini Marie. Concipies ⁊c. Qd na-
scetur ex te sctū vocabit filius dei. Et ab
angelo p̄monente Ioseph Bath. i. Et
ab angelis qui post ieiunium. xl. dierum
accesserūt ⁊ ministrabāt ei. Bath. iij. c.
¶ Tertiū testimoniū ad comprobandā
xpi diuinitatē dicit diuinū. Hāc Bath.
xvij. audita est vox de celo a Petro Ia-
cobo ⁊ Iohē. Hic ē fili⁹ meus dilectus i
quo mihi bene cōplacui. Et iterū instā-
te tpe passiōis Ioh. xij. c. ipso ihu dicen-
te patri: Pater clarifica filius tuus: vox
patris audita est. Et clarificaui ⁊ iterum
clarificabo. Sufficiāt igitur tot testimo-
nia l3 possumus dicere q̄ quecūq; mar-
tyrū gesta doctorum ⁊ sanctorum exem-
pla xp̄s deus esse declarant: De quibus
as̄s dicunt diffusius erimus donāte deo
oipotente in tractatu d̄ doctrina xp̄iana.
¶ Qd xps deus sit: quia sibi attribuun-
tur in scriptura diuina que soli deo con-
ueniūt. s. sanctificatio animaz: remissio
peccatorum productio mundi.

Capitulū. ij.

Ecūda conclusio dicitur attri-
butionis. Attribuuntur namq;
i scriptura dño ihu xp̄o quedaz
q̄ soli deo cōueniūt.

Primū dicitur aīaz sanctificatio.
Secūdū dī peccatorū remissio.

Tertium dicitur mundi productio.

Primū quod deo cōuenit dī aīarū sanctificatio. vī p3 *Leuig. xxi. c. vbi dicitur* Ego dñs qui sanctifico vos. Et hoc dī ad *Heb. ii. Qui sanctificat et qui sanctificat ex vno omnes etc.* Et ad *Heb. vlg.* Ihs vt sanctificaret populi p sanguinez suoz extra portas passus est. **S**ecūdu quod deo cōuenit dicit peccatorum remissio. Unde *Isa. xliij. Ego sum qui deleleo iniquitates vestras.* Unde *Matth. i. angelus dixit Ioseph. Ipse saluum faciet populi suum a peccatis eorum.* Et *Matth. ix. cum quidā ex scribis intra se murmurauerunt: qā xps dixit paralitico: p̄fide fili remittunt tibi peccata tua: xps dixit. Et quid cogitatis mala in cordib⁹ vestris: Quid est facilius dicere remittuntur tibi peccata tua. an dicere surge et ambula. Et sciatis autem quia fili⁹ hoīs h3 potestatem in terra dimittere peccata: tunc ait paralitico. Surge tolle lectum tuum: et vade in domū tuam.* **T**ertiu quod deo conuenit est mundi productio iuxta illud *Isa. xlvij. Ego ipse primus et nouissimus: manus quoq3 mea fundauit terrā. et dextera mea mensa est celos.* Et hoc attribuit xpo *Joh. i. cum dicitur* In principio erat verbu3 etc. Omnia per ipm facta sunt. Et infra *Abund⁹ p ipm fact⁹ ē.* Qd de filio dei dño ihu xpo dī sicut postea dicit in conclusione. Et vbi caro factum est: et habitauit in nobis etc. **Q**d xps sit de⁹: quia fecit mirabilia: que fuerūt sufficiens testimoniū diuinitatis sue ppter speciem opuz. ppter modū: et ppter documentū. *Laplm. iij.*

Tertia cōclusio dicit opationis

Demonstrant xpm eē deū opa miraculosa p ip3 facta. De qb⁹ dicebat *Joh. v. c. Opa que ego facio in noīe patris mei: ipsa testimoniū p̄hibēt de me.* Miracula quoq3 xpi fm *Tho. iij. pte. q. xliij. ar. iij. fuerunt testimoniū diuinitatis sue maxime ppter tria. Primo ppter speciem operum. Secundo ppter modum. Tertio ppter documentum.*

Primo ppter speciem operū: qā trāscendebant omnes potestate create nāe ppter ea fieri nō poterāt nisi diuina virtute. Unde cecus dicebat. *A seculo non est auditum. q̄ aperuit quis oculos ceci nati.* Nisi ess3 hic homo a deo: nō poss3 facere q̄cūq3. *Joh. ix. c.* **S**ecdo ppter modū: q3 xps faciebat miracula p̄p̄ia virtute et auctoritate. Unde *Luc. vi. scriptū ē.* Virtus d illo exibat et sanabat oēs. Et *Mat. viij. c.* Impauit ventis et mari et facta ē tranquillitas magna. Et *Luc. viij. c.* resuscitans adoloscētlū dixit. *Adollescens tibi dico surge.* Et *Joh. xi. c.* in resurrectione Lazari dixit Lazare veni foras. Et sic d alijs miraculis eius. Alij vero qui miracula fecerunt: fecerūt ip̄a nō virtute p̄p̄ia: sed virtute diuina v3 virtute ipsius xpi incarnati. Unde *Petrus* vt scribitur i actib⁹ apostolor. *Act. iij. c.* dixit ei qui. xl. annis per seipsum non poterat ambulare: et sedebat ad portā templi. In noīe ihu xpi nazareni surge et ambula. Et si dicat q̄ in resurrectione Lazari xps egerit gr̄as deo patri. respondet illud est gr̄as referre. et aliud ē gr̄as ipetrare. **P**rimū si p̄supponit secūdu: sed bene econuerso. Insuper quare xps gr̄as egerit habetur ibi *Joh. xi. Ego enim sciebam q̄ semp me audis. s3 propter populum qui circumstat dixi: vt credat q3 tu me misisti.* Et si dicat q̄ deus orauit. dicit Beda q̄ nō orauit ad petēdum suffragium. sed ad dandū exēplū. **T**ertio miracula eius fuerūt testimoniū sufficiens diuinitatis sue p: opter documentū: quia se filius dei predicabat: quod nisi verū fuisset: nequaq3 ei astitisset diuina virtus in miraculor operatōe. Nam impossibile est tam scelesto mēdacio quāntū est illud si nō esset verū: ip̄as deū ferre testimoniū p opa infinite virtutis que sunt miracula vera. Et propter hoc conueniens fuit xpi n̄sio: quā fecit his qui a Iohē sc̄arcerato fuerūt missi: quos Iohēs misit ad xps vt interrogaret eum. Tu es qui venturus es: an alium expectamus. Quod fm *Dreg. Joānes*

fecit nō dubitās ipsū esse mūdi saluato-
rem: sed ignorans an ad infernum esset
i. p. p. persona descēsurus. Sciebat. n.
q. virtus passionis extēdenda erat vsq.
ad eos qui in limbo erāt vel fm Amb.
super Lucā q. nō fuit. ex ignorātia. s. ex
quadā pietate. Vel sicut Criso. voluit vt
satisfaceret in hac qōne discipulis suis
q. bus durū videbat melius de xpo cre-
dere q. de Johē. Ideo xps se deū cōte-
stans: cūtes inquit renunciate Johāni
q. audistis et vidistis. Ceci vident. Clau-
di ambulant: leprosi mūdāt. surdi audi-
unt. moriui resurgunt. pauperes euāge-
lizantur. In quibus omnibus se deū de-
clarabat. Mō dedignet ergo gentil' nec
idolatra nec infidelis quisq. xpo se sub-
dere quia videt eū vel vagiētē i. cuna v.
lacrymātem i. brachijs mris v. fascia p.
cinctū. v. famescētē: vel sudantē: v. cōu-
melias panētē: v. in cruce pēdētē: v. mo-
rientē i. medio latronū. q. h. oia i. ipso fue-
rūt fm a. s. p. naturā: fuata tamen in
codē supposito. p. p. tate nature diuine
O mūdi supbia detestāda. o temeraria
mētis humane curiositas. Lerte ille qui
cū hoib' rīsus est: videbit i. gloria maie-
statis sue: qm cōgregabūt aū eū oēs gē-
tes. Et q. cū deriserūt. et q. ei nō credide-
rūt. et q. cū nō adorauerūt p. dēnabūt in
ignē eternū. Qui autē amici ei' ēē volue-
rūt accipient bñdictōnē seu bñtudinē
eternā. p. mīssā: ad quā nos p. ducat qui ē
bñdictus in secula seculor. Amen.
Sēria sēcūda post dñicam secundam de
aduentu. Sermo de gloria et sublimita-
te vbi incarnati contra hereticos q. xps
dei filiū ita confessi sunt vt euz inferiorē
patre ac minorē dixerint.
Fructus nonus: Jhs magnificatus.

Eatus qui
b nō fuerit etc. In surre-
xerūt qdā spū maligno
illati q. vbi incarnati glo-
riā et honorē p. uis facere
studuerūt. nā cū audierūt xps dei filium
nōiari p. varias errorū opiniones hāc in

xpo filiationē p. tēpserūt. Ob qd in xpo
scādalizati sūt: ita vt cū talib' erroribus
nullo pacto potuerit incarnatōis bñficiū
p. cipare. Cōtra quos dirigem' sūlum.
et dicem' d. magnitudine incarnationis
ihu xpi que tāta est vt nīpīl sibi mai' ac-
comodari possit. Idē. n. filiū dei ēē deū
ver' et dñm oīuz creaturaz ostēdem': et
idēcirco fructū nostrū cōponem': qui est
Jhs magnificatus. Pro cuius declara-
tione tres p. clusōes occurrūt declarāde
Prima conclusio d. singularitatis.
Sēcūda conclusio d. eternitatis.

Tertia cōclusio d. equalitatis.
Qd xps filius dei fuit ver' et nālis s.
opionē. Cherinti. Fotini. Ebionis. Pau-
li Samosathani q. dixerunt xpm ēē filiū
dei p. adoptionē. Cap. m. j.

Prima cōclusio dicit singulari-
p tatis. In qua magnificam' do-
minū ihu xpm: quia ipsū con-
fitemur verum et naturalem dei filium
Contra quam opionē veniūt heretici
videlz. Cherintus. Ebion. Paulus Sa-
mosathanus. Fotinus. et alij fm Tho. an
iij. sūme contra gentiles. c. iij. qui dice-
runt xpm nō ēē verū filiū dei. Quod p.
batur tripliciter.

Primo ratione adoptionis.
Sēcūdo rōne inhabitationis
Tertio rōne deprecationis.

Prima rō dicitur adoptionis. Mā qui
per adoptionē filij sūt dicūt filij nō vere
sed nūcupatiue. Si ergo de xpo inueniē
q. vocetur filius dei. hoc debet intelligi
per adoptionem vel per nūcupationē
sicut in scriptura de hoib' scis habetur.
Mā Johis .i. scribit. Dedit eis p. tēz fi-
lios dei fieri: his qui credūt in noīe eius.
Et. i. Joh. iij. Videte qualē caritatē dedit
nobis de' p. r. vt filij dei noīemur et sim'
Et idē eodē loco. Omnis qui natus
est ex deo nō habet peccatū. Et Joh. x.
Illos dixit deos ad quos fmo dei fact'
ē. Et ad Ro. viij. c. Ipse enī spiritus testi-
moniū reddit spūi nostro q. filij dei
sumus. Et Jac. i. c. Volūtarie enim ge-
nuit nos verbo veritatis. Ecce q. in his.

auctoritatib⁹ nos filii dei nūcupamur:
nō quidē p naturā s³ p adoptionē. Sic
etiā de xpo infert: ita q³ nō sit naturalis
dei fili⁹. ¶ S³ hoc falsissimū & hereticū
esse constat Ingt enī Aug. li. de ecclesia
sticiis dogmatibus. Manus est fm verita
tem nature ex deo dei filius: fm veritatē
nāe ex hoīe hoīs fili⁹: & nō adoptione nī
appellatione. sed natura in viraq³ nativi
tate nascēdo: vt filij nomen haberet Ex
quo dicit dominus Boñ. q³ hec locutio
s³ xpm esse filium dei per adoptionem nī
admittitur: siue pferat cū determinatiōe
vt pote si addat in q³tu homo: siue nī q³
filiatio respicit personā: adoptio autem
p³supponit quādam extraneitatē. h³ Boñ.
x. di. tertij. ar. ij. q. i. Scūs sūt Thō. vbi. s.
ipugnat fūdamētū p hereticos introdu
ctum: q³ alter loq³ scriptura de filio dei
xpo. & aliter de nobis. De ipso enim dici
tur q³ dscēdit de celo. Joh. iij. & vj. ergo
erat anteq³ de celo dscēdisset. Dixit etiā
cum missū. vt p eum adoptionem filioz
reciperemus. ad Gal. iij. Dicit etiam cū
vniuentum Joh. i. Dicit etiam euz equa
lem patri. Paulus ap³s ad Heb. ij. c.
Insuper eum diuina scriptura xpm dei
filium & angelos dei filios noīat: tñ alia
& alia rōne. Ande ap³s ad Heb. i. Qui
aliquando angeloz dixit: Filius me⁹ es
tu ego hodie genui te: Item iter ceteros
qui dei gratiā habuerunt: Moyses ha
buit eā copiose. de quo Exo. xxxij. c. d³
q³ loquebat ei dñs facie ad faciem: sicut
loqui solz homo ad amicū suū. Si ergo
xps ihs nō diceret dei filius nisi p grāz
adoptionis sicut & alij sācti: eadez rōne
Moyses filius dei & xps diceret. s³ etiā
abundantiori mō gratia xps fuerit do
tatus. Itā & iter alios sāctos vn⁹ alio ma
iori gratia replet. & tamen eadē rōne oēs
filij dicunt. Moyses autē nō eadē rōne
dicit filius quā xps quia distinguit ap³s
xpm a moyse sicut filius a seruo. Ande
dicit ad Heb. iij. c. Moyses qdē fidelis
erat in tota domo eius tanq³ famulus i
testimonium eorum que dicenda erant.
Xps ēo tanq³ filius i domo sua. Ande

dictū hereticoz ex scripturis conuicitur
nullā habere firmitatē. Scdo arguit he
retici rōe inhabitatiōis. dicit. n. q³ aīa hu
mana & cor⁹ hūanū nāli vnione pue
rūt in xpo. ad p³stitutionē vn⁹ hoīs eius
de spēi & nāe cū aliis hoīb⁹: & q³ i hoc ho
mine de⁹ inhabitauit sic i tēplo suo. s. per
grāz sic in alijs sanctis hoīb⁹. An dicit
ap³s ad Col. i. In ipso p³placuit inhabita
re oēm plenitudinē diuitat⁹. & ex h³ p³se
cuta ē vlt⁹ qdā affectual vnio iter ho
minē & deū: dñ & hō ille bōa sua volūta
te deo ihelit: & de⁹ suā volūtatē accepta
uit h³ illō Joh. viij. Qui me misit mecū
ē: & nī reliq³ me solū: q³ ego q³ placita sūt
illi facio sēp vt sic itelligat tal vnio eē ho
minis ill⁹ ad deū. q³lisē vnio. de q³ ap³s
i. Cor. vi. dicit. Qui adheret deo vn⁹ spi
rit⁹ ē cū eo. ¶ S³ siq³ diligēter p³sideret
p³dēa positiō v³itatē incarnatiōis excludit
Itā vt dicit sāct⁹ Thō. i. iij. sūme q³ gēt
les. c. xxxij. h³ p³dictā positiōz nī fuit ver
bū dei hōi illi vnū nisi h³ ip³itationē p
grāz Ex q³ p³seq³ vnio volūtatū. Inhita
tō at⁹ ē bi dei i hoīe nī ē v³ b³ dei icarna
tiuitatē. n. ē bū dei & de⁹ ipe i sanct⁹ suis
a p³stitutōe mūdi. Que tñ inh³itatio icar
natio dici nī pōt: aliognab initio mundi
de⁹ icarnat⁹ fuisset pp ip³itationē v³ bi diu
ni i sāct⁹ hoīb⁹. Lō fūeuit itaq³ sacra scri
ptura his mōis significat talē ip³itationē
dei i hoīb⁹ sāctis: L³ oc³ ē dñs ad Mo
ysen. Dixit dñs ad moyse. Factū ē v³ bū do
mini ad Moysen. v³ ad alios p³phas. Itū
q³ tñ leg³ q³ v³ bū dñi sēm sit. Moyses
v³ Moysenias: v³ aliq³ ali⁹. Et tñ d xpo
singl³ h³ mō vnionē v³ bi dei ad carnez
ei⁹ designat euāgelista dicēs. Verbū ca
ro factū ē. ¶ Insuper p³noīa dñi mōstrant
ad p³sonā referūt vel ypostasim: v³ suppo
sitiū. n. lēmo. n. diceret. ego curro alio cur
rēte: nisi figuratiue vt pote q³ ali⁹ loco ei⁹
curreret. Sed ille homo qui d³ iesus d³
cit de se. Ante q³ Abrahāz fieret ego sū.
Joh. viij. & Joh. x. Ego & pater vnus su
mus. & plura alia que maxime ad diuini
tatem p³inēt. ergo manifestū est q³ p³so
na illius hoīs loquētis ē p³sona filij dei.

Tertio arguunt heretici rōne de p^{ca}/tionis: quia xps orās ad patre Joh. xvij. dicebat. Ego. claritatē. quā dedisti nūq̄ dedi eis: vt sint vnū: sicut ⁊ nos sumus. Sicut ergo pater ⁊ filius vnum sunt: ita discipulos vnū esse volebat. Sed si volebat eos eē vnū cū patre: ergo qualis ē vnio discipulorum ⁊ aliorū sanctorū ad ipsū patre: talis fuit vnio ipsius filij. ergo xps dictus est filiū quādam vnione ⁊ amicitia cū deo. **E**ld h̄ respondet scūs Tho. vbi. s. s. gēiles. c. viij. i. fine q̄ argumētū nō cōcludit: q̄ eē vnū pōt itelligi dupliciter. Aut i. essentia: aut i. amore. Lū enim xps dicebat: vt sint vnū sicut ⁊ nos sumus. loquebat de vnione amoris q̄ vt patet in textu precedē sci euāgelij. c. xv. multiplicatis vicib⁹ cōmēdauerat xps discipulis suis amorem ⁊ caritatem. Remanet igitur catholicum documentum q̄ xps singulariter est dei filius verus vt pz: perfect⁹ eiusdē nature cū p̄e. **E**nd xps est dei filius nō ex tpe s̄ ab eterno a patre genitus. Cap. m. ij.

Ecūda cōclusio dicit eternitatis
 Apparet qdē q̄ magn⁹ sit fili⁹
 dei q̄ n̄ ex tpe s̄ ab eterno a p̄e
 genitus est. **E**nde Augu. li. de trinitate
 ⁊ ponit a magistro. ix. di. primi li. Si p⁹
 erat deus ⁊ postea pater fuit: vtiq̄ gnā/
 tionis accessione mutatus ē. Auertat de
 us hanc dementiam. Et hilarius. Inter
 signere ⁊ gigni nullū est mediū. s. dura/
 tionis. **E**nde si patri est p̄p̄iū semp ge/
 nuisse: filio p̄p̄iū est semp fuisse genitū.
Sed Eunomius hereticus aliter ma/
 le sentit. s. q̄ filius añ incarnationis my/
 steriū extiterit. ⁊ etiā ante mūdi cōsti/
 tutionē. **P**onebat nāq̄ fm̄ dicta plato/
 nicorū sūmū deū patre creatore omniūz
 rerū. **E**l quo primitus effluxisse dicebāt
 quādam mētē: i. q̄ essent oīum rerū forme
 supiorē oībus alijs rebus: quā paternūz
 intellectu noīabāt. Et post hanc dicebāt
 esse animam mūdi nō localr sed itelligi/
 biliter extensam a cētro terre vsq̄ ad sū/
 ma celi. vt testat Greg. Nisen⁹. li. de nā/
 hoīs. Et de hac ē dicebat. **M**acrobi⁹

super somnū Scipionis. **I**ta mūdi ni/
 hil p⁹ auctore deū pōt eē p̄fect⁹. **D**einde
 ponebāt alias creaturas. **Q**d autē i scri/
 pturis sacris de filio dei dicit h̄ de mētē
 predicta Eunomius volebat itelligi. Et p̄/
 cipue q̄ sacra scriptura dei filiū dei sapiē/
 tiam noīat ⁊ v̄bū dei Lūi opinioni p̄so/
 nat posito **A**uicenne q̄ sup̄ aīaz p̄mi celi
 ponit intelligentiā p̄mā mouētē p̄mū ce/
 lū: supra quā v̄terius deum i sūmo p̄e
 bat. **Q**uos oēs catholica fides p̄sternit:
 q̄ n̄ itellerūt illi⁹ generatiōis ineffa/
 bilis sacm̄: qd̄ **J**ohes p̄dicauit i euāge/
 lio suo. **I**n principio erat v̄bū: ⁊ v̄bum
 erat ap̄s deū: ⁊ deus erat v̄bū: hoc erat i
 p̄ncipio ap̄s deū. **E**bi coeternitas p̄is
 ⁊ filij declarat. **M**ā vt dicit **N**ico. s. lira su/
 per h̄ passū trip̄t p̄tingit vt p̄cedens sit
 posteri⁹ duratiōe eo a quo p̄cedit.

Primo rōne liberationis potētie.

Secūdo rōe modi p̄ducendi.

Tertia ratione libertatis.

Primo rōne liberationis potētie: qñ
 p̄ducens nō habz a principio sue dura/
 tionis potētiā p̄ductiua p̄fectā. sicut hō
 a principio pueritiē nō habet potētiā
 generādi p̄fectā: ⁊ id ei⁹ filius necessari⁹
 posteri⁹ est duratiōe. **S**ecūdo p̄tingit
 pp̄ modū p̄ducēdi: q̄ qñ aliquid produ/
 citur p̄ motū: q̄ motus est in tempore oꝝ
 q̄ p̄ductū sit posteri⁹ p̄ducēte dura/
 tione: quia productum habet p̄mo esse
 in illo instanti. in quo terminatur mor⁹.
Tertio contingit rōne libertatis: qñ
 aliquid p̄ducit liberē non de necessi/
 tate nāc: quia tale agēs pōt expectare ad
 p̄ducēdū suū effectū sic creat l̄z p̄cedāt
 a deo cuius potētia ē p̄fectissima: ⁊ sine
 trāsmutatione ⁊ motu. tamen creatura
 non est sibi coeterna: q̄ si ab eterno po/
 tuit p̄ducere creaturā tñ noluit. **N**ullo
 autē istorū modorū pōt poni in diuinis q̄
 filius siue verbū sit posteri⁹ patre: quia
 in diuinis nulla pōt eē potētia p̄ductiua
 imp̄fecta: vt de se pz. nec verbū i diuinis
 p̄cedit p̄ mutationē ⁊ motū: q̄ in diui/
 nis non habet locum. fm̄ illud **I**ac. i. c.
Appud quē non ē trāsmutatio. Et filius

procedit a patre de necessitate nature: quia deus necessario intelligit se. Sic ergo relinquitur quod filius sit equalis patri in duratioe. Et hoc expressit Iohannes hoc. s. vbi erat apud deum a principio eternitatis. Concor. hinc Scotus et Boetius. et Thoma. di. ix. primi libri sententiarum.

¶ Quid filius est equalis patri? Hinc ostenditur quod deus cum christo patre esse minor. Cap. m. iij.

¶ Etiam conclusio de equalitate. Ex dictis etenim in prima et in secunda

conclusionibus deducitur filium dei magnificare: quia est equalis patri.

¶ Hoc tamen quod dicitur hinc negat dicentes christus patre esse minor. Adducunt autem in fulcrum mentis erroris sui prius illud dictum Ioh. xiiij. Pater maior me est. Et illud. i. ad Cor. xv. Cum omnia subiecta illi fuerint: tunc et ipse filius subiectus illi erit. s. patri. **¶** Secundo dicitur quod natura patris non patitur indigentiam. neque defectum neque ignorantiam. Sed in filio hec reperiuntur: quia a patre recipit. iuxta illud Math. xi. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et non potest ea que potest pater. iuxta illud Math. xx. Sedere ad dexteram meam vel ad sinistram non est meum dare vobis etc. **¶** Tamen non est eiusdem nature cum patre. unde nec equalis patri. **¶** Tertio arguitur: quia preceptum recipere: obedire: orare: et mitti: inferioris est vis. De obedientia christi dicit Ioh. xiiij. Sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Et ad Phil. ij. Scitis obedire etc. De obsequio hinc Ioh. xiiij. c. Ego rogabo patrem De missione ad Gal. iij. Igitur filius minor est patre et ei subiectus. **¶** Et ad hoc respondet Athanasius dicens. Equalis patri secundum divinitatem: minor patre secundum humanitatem. Sic enim christus assumptus ad humanitatem passus est mortuus est: oravit et alia fecit: fuit obediens et filius. Tamen de seipso loquens dominus ihesus christus Ioh. x. dicebat. Quos mee vocem meam audiunt. et vitam eternam dabo eis. **¶** Abi ostendit se equalis auctoritate hinc cum ipso patre. **¶** Hoc idem expressit hoc Philippi qui videt me videt et patrem meum. Creditis in deum et in me credite. Ioh. xiiij. c. Tamen secundum orthodoxos fidei documenta ecclesia sancta catholica confitetur christum verum et

naturalem dei filium eternum: equalis patri et verum dei eiusdem essentie et nature cum patre: non factum nec creatum: sed genitum. **¶** **¶** Mirum est certe quanta sit in quidam mentibus obstinacia: quanta durities: quanta malitia: quod ponitur voluntate cum proprio sensu patre quod se sapientioribus credentes per lunyosam veritatis viam ambulare. Optimum salubreque est unicuique remedium. ut semper quod magna: que alta sunt ita sapiat: sicut sapientes tradunt. **¶** Hoc est quod scribit extra de constitutionibus. c. non in iuribus. et in. c. canonum et. viij. q. i. c. sciendum et. iij. q. ix. c. pura. **¶** Ne in iuribus prudentie tue. Prudentie sue in iuribus: qui ea que sibi agenda vel dicenda videntur: patri decretis preponit. Inquit et Salomon. puer. xxviij. Qui perfidit in corde suo stultus est. **¶** Non debemus ergo confidere in nobis: sed vocibus credere prophetarum: predicationes audire apostolorum: saluberrimamque doctrinam intelligere multorum sanctorum: quod omnis una voce proclamant christum dei filium. magni. excelsi. gloriosi. qui secundum divinam naturam est impassibilis et immortalis et infinitus: voluit tamen in assumpta natura infirmus mortalis et subditus apparere. ut nos redimeret quod deiecerat et captivauerat primorum parentum superbia. Idcirco nullus scandalizetur in christo: qui est benedictus in eternum. Amen.

¶ Tertia pars secundam dominicam de adventu. Sermo de humanitate christi contra hereticos qui dicunt christum non fuisse hominem.

Fructus decimus. Ihesus homo perficitur

Natus qui

¶ non fuerit etc. vbi. s. Exaltata est magnopere dignitas humani generis in incarnatione filii dei quoniam ille qui impat ventis et mari: germinare facit terram: solis ac lune gressum disponit siderumque cursum miro ordine ordinat. dignatus est hominem assumere in unionem persone verbi. Sed contra hoc amplissimum

munus insurgunt maledicti quidam asserentes de xpi humanitate quedam non sana: non vera: non denique ad credendum utilia. Contra quos in presenti sermone dicturi sumus de xpi humanitate: explicabimusque rem istam in uno fructu qui est Iesus homo perfectus. Pro cuius declaratione tres conclusiones erunt notande.

Prima conclusio de corporis veri assumptio.

Secunda conclusio de animatio.

Tertia conclusio de proprietate nunc servatio.

Quod Christus assumpsit veram carnem: et fuit verus homo contra manicheos et valentinianos

Capitulum I.

Prima conclusio de corporis veri assumptio. In qua notandum est secundum catholicam veritatem quod dominus noster Iesus Christus

assumpsit hominem cum vero corpore: et cum vera carne. Verum circa hoc contingit tripliciter sentire.

Primo secundum manicheos.

Secundo secundum valentinianos.

Tertio secundum catholicos.

Primo namque fuerunt manichei qui dixerunt Christum assumpsisse corpus fantasticum et appetibile et ea que secundum hominem gessit. scilicet quod natus est quod comedit: quod mortuus est. et veritatem non fuerunt: sed in quadam apparentia. Et hec opinio bestialis et irrationalis totum incarnationis mysterium ad quandam fictionem deducit. Ideo hunc errorem sacre scripture evacuantes auctoritates. Nam Iohannes I. dicit Verbum caro factum est. Et non dicit secundum appetentiam: sed secundum existentiam. Et iterum Lucas VI. c. dixit Christus appetens discipulis. Palpate et videte: quia spiritus carnis et ossa non habent sicut me videmus habere. Non enim carnis similitudo caro est neque ambulationis similitudo ambulatio est. Ergo si Christus non ambulavit: non comedit non passus est. non vere redemit nos. Pro illis Apocalypsis I. dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Et Apocalypsis V. redemisti nos deo in sanguine tuo. Et I. Iudeus. I. c. Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis: sed pretioso sanguine quasi agni immaculati et incontaminati domini nostri Iesu Christi. Et ad Romanos III. Iustificati in sanguine ipsius. Sequeret enim quod Christus non vere resurrexerit. et quod omnes apostoli et evangeliste fuerunt

medaces testes: qui virtute magna redderentur. testimonium resurrectionis Iesu Christi. ut scribitur Actuum III. c. Sequeret etiam quod Christus fuerit deceptor et seductor corporis: qui ei regrantur de tot laboribus quos dignatus est sustinere et sic nihil esset nostra fides. Sed hunc seipsum roborant per illud quod Paulus ait ad Romanos VIII. c. Misit deus filium suum in similitudinem carnis peccati. Et iterum ad Philippos II. c. similitudinem hominis factus. ergo videtur quod Christus non fuit homo. sed in similitudinem secundum apparentiam. Ad hoc respondet factus est homo. I. c. ceteri les. xxix. c. quod Christi spectat ad propositum: quod dicitur similitudo appetibile. ut quando aliquid appetibile est aliquid quod non est. quod dicitur similitudo specifica sicut omnes homines similes specie dicuntur. Et hunc modum sumit hanc similitudinem in auctoritatibus allegariis. Nam et dicitur Iulianus. et ponit de verbo ru. si. c. intelligetia. Intelligentia vero bonorum et causarum est assumptio. Paulus loquebatur de Christo hominem veritatem. Quod per quod subiunxit quod fuit factus obediens usque ad mortem crucis. Secunda opinio fuit valentinianorum. qui dixerunt et male: quod Christus habuit corpus verum non tamen terrenum. quod portavit illud de celo et nihil de matre virginis accepit. et per eam quasi per aqueductum transiit. Occasionem sui erroris accipiebant ex quibusdam verbis sacre scripture male intellectis: Nam scribitur Iohannes III. Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit filius hominis qui est in celo. Et Iohannes VI. Descendi de celo. Et I. ad Cor. XV. c. Primum homo de terra terrenus. secundus de celo celestis. Nec omnia sic volebant intelligi. ut Christus de celo secundum corpus descendisse etiam crederetur. Sed talis veritatis carnis excludit a Christo: quia caro vera non format ex celestibus: sed ex elementis. Insuper apostolus dicit ad Romanos I. c. factus est ex semine David secundum carnem. Et I. c. scribitur eius genealogia. et beata virgo dicitur eius mater: quia ex ipsa natus est: ut in superioribus diximus. Auctoritates ergo intelligende sunt: quia Christus de celo descendisse non intelligitur secundum carnem aut animam: sed secundum deum. Et hanc ex his verbis intelligi poterit: quod dixit filius hominis qui est in celo: ostendit se descendisse de celo: quod tamen in celo esse non desierit. Quod proprium divinitatis est ut

Ita i terris sit qd celū repleat. **Hiere. xxiij.**
 Celū & terras ego impleo. Nec etiā filio
 dei in q̄tum deus est descendere de celo
 eo petiit fm motū locale. Nam qd locale
 mouet: sic ad vnu locū accedit qd ab al-
 tero recedit. Jō filius dei dicitur descen-
 disse fm hoc qd terrenā sūam sibi copu-
 lauit. Sicut & ap̄s cū exinanitū dicit in
 q̄tū formā serui accepit: ita tñ qd diuini-
 tatis nāz n̄ p̄didit. **Tertia** ē positio ca-
 tholicorū qd dicit qd xps nām carnis ha-
 buit p̄simile n̄e n̄e. **Itō. n.** Debat i ip-
 sa v̄itate inueniri deceptionē. & oculorū
 ludificatōz qz v̄itas n̄ nouit fallere. Nec
 decebat i p̄fectissimō dei filio iueniri in-
 p̄fectionē: qz p̄fectissimū n̄ nouit deficere.
 Et iō sicut apparebat: sic v̄ez corp⁹ & p-
 sectū de nostro genere. & de v̄tero beate
 virginis assūpsit verissime.

Ad xps fuit verus homo fm aiām
 p̄ Arriū & Apolinare. **Capitū. ij.**

Ecūda conclusio dicit animatio.

s Soluit namqz xps aiāz rōnālē
 assūmere: vt cēt ver⁹ hō. f3 illud

Bath. xxi. Tristis ē aiā mea vsqz ad
 mortē. Circa quā conclusionē occurrit
 triplex modus dicendi.

Primus fm Arriū.

Secundus fm Apolinare.

Tertius fm doctrinā ecclē.

Primus mōus dicēdi fuit f3 Arriū
 qd dicit qd in xpo non fuit aiā: s3 loco aiē
 fuit eius diuinitas. Sed hec posmo fir-
 mitatē n̄ h3. qm̄ deus forma corp⁹ esse
 nō pōt. **Manifestū** ē aut aiām p̄ncipa-
 liter de rōne hōis eē: cū sit ei⁹ forma. Si
 ergo xps aiāz nō hūit: ver⁹ homo n̄ fuit
 cū tñ cū ap̄s hominem eē asserat. i. ad
 Timōt. ij. **Unus** ē mediator dei & hōiū
 homo xps ihs. **Adhuc** āplius. **Tristitia**
 ira & hui⁹ passioēs sūt aiē sensitiue. vt p3
 p̄ phm. ij. de aiā. **Hoc** aut in xpo fuisse
 euāgelij approbat. **Oporet** ergo i xpo
 fuisse aiām sensitiuā: de q̄ planum est qd
 differt a natura diuina filij dei. **Nec Tho.**
 xv. di. iij. **Iniarū.** Verūm qui hāc op̄ionē
 h̄nticā sustinere volūt. arguunt p̄ v̄itatē
 eo qd scribit **Joh. i.** Verbū caro factū est

Ubi **Johes** sufficiēter exp̄mit mysteriū
 incarnationis & tñ nihil dicit de aiā. **Itē**
 v̄nio diuine nature ad humanā dī icarna-
 tio. Sed denoiatio sēp debet fieri a di-
 gniori. Et cum aiā sit dignior q̄z caro: &
 incarnatio non dicat aiatio. videt qd aiā
 nō sit assūpra a v̄bo. **Itē** natura n̄ facit p̄
 plura qd pōt facere p̄ pauciora: sed i xpo
 p̄sōa diuina potēs erat i actu intelligēdi
 & amādi & viuificādi: cum ipse filius dei
 nō careat volūate nec intelligentia nec
 vita ergo v̄f qd rōnālē aiāz xps non ha-
 buit. **Ad p̄mū** r̄ndet f3 **Boñ. dist. ij.**
 tertij li. ar. ij. q. ij. qd dicit **Johis** ē p̄ sine
 doct̄e. & accipit ibi caro p̄ tota natura.
Esus ē āt **Johis** tali locutōe: qz nā assū-
 pta notior ē nobis ex pte sbe corporal⁹
 q̄z sp̄ial. & cognitio n̄ra icipit ab his q̄
 sūt nob magis nota & ē i assūptione car-
 nis includitur assūptio aiē rōnalis: quia
 si assūpsit carnem. mltio magis & aiāz.
Ad secūdū r̄ndet qd denoiatio debet
 fieri a digniori: nisi alia ratio iterueniat
 Et quia rationabiliter dat nobis nouicia
 per ea que sunt nobis magis nota. **Ideo**
 potius dicim⁹ incarnationē q̄z aiationē.
Ad tertū r̄ndet qd p̄sōa v̄bi viuifi-
 cat p̄ modū efficientis: nō tñ puenit sibi
 viuificare p̄ modū p̄ficiēti forme. Et hac
 rōne sūme p̄fectionis q̄ ē i deo p̄ ppter
 quā nō pōt eē alicuius ps constitutua.
Secūd⁹ modus dicēdi fuit **Apolina-**
ris qd dicit qd xps hūit aiāz sensitiuā: tñ
 sine mēte & intellectu ita qd v̄bū dei fuit
 illi aiē loco intellectus & mēis. **S3** h̄ nō
 sufficit: nec verū ē. qz homo spēm sōit
 humanā ex h̄ qd mēte humanā & rōne
 h3. **Si** ergo xps h̄ nō habuit: verus hō
 non fuit nec eiūsdē spēm nobiscū: qz aiā
 rōne carens ad aiāz spēm p̄met q̄z aiā
 rationem habens. **Scōz** em̄z phm. viij.
 metaph. in diffinitionibus & speciebus q̄
 bet differentia essentialis addita vel sub-
 tracta variat speciem. sicut in numeris
 vnitas. **Rationale** autem est differentia
 specifica. **Si** ergo xpo fuit anima sensiti-
 ua sine ratione: nō fuit eiūsdē speciei cū
 aiā nostra: que est rōne h̄is. **hec Tho.**

Tertius modus dicendi est fin doctrinae ecclesie quod christus assumpsit animam rationalem de nouo creatam. Unde Athanasius? Perfectus deus: et perfectus homo ex anima rationali et humana carne subsistens.

Quod in christo seruata est proprietates utriusque nature contra hereticum Apollinarium primum asserentem.

Conclusio dicitur conseruationis. Nam ita christum deum et hominem conseruamus unam in personam: ut nullo modo confundatur proprietates utriusque nature. Quod Leo papa testificatur in sermone de natiuitate domini. Inquit enim. Verbum dei deus filius dei: qui in principio erat apud deum per quem omnia facta sunt: et sine quo factum est nihil: propter liberandum ab eterna morte hominem factus est homo: ita se ad susceptionem humilitatis nostre sine mutatione sue maiestatis inclinans ut manens quod erat assumensque quod non erat: veram formam serui forme in qua deo patri equalis est videretur: et tanto federe naturam utramque conseruaret: ut nec inferiori conseruaret glorificationem: nec superiori minueret assumptionem. Salua igitur proprietate utriusque substantie et in una eodemque persona suscipit a maiestate humilitatis: a virtute infirmitas: ab eternitate mortalitas. et ad deponendum nostre conditionis debitum: natura inuolabilis nature est infusa passibili homini.

Sed apollinarius male contra hanc veritatem locutus est dicens ipsum verbum in carne conuersum: sicut cum dicitur Iohannis. Et gustauit archiprius aquam vinum factum. Quod ea ratione dicitur: quia est conuersa in vinum. Sed hic error impossibilitatem habet secundum doctrinam sancti Thome. triplici ratione.

Primo ratione immutabilitatis.

Secundo ratione simplicitatis.

Tertio ratione incommunicabilitatis.

Primo ratione immutabilitatis. Nam deus est immutabilis. Omne autem quod in aliud conuertitur: mutatur. Cum ergo verbum dei sit verus deus impossibile est quod verbum dei fuerit in carne mutatum.

Secundo ratione

simplicitatis. Cum enim verbum dei sit deus simplex est et nulla in ipso compositio esse potest. Si ergo aliquid verbi sit conuersum in carnem: oportet totum verbum esse conuersum.

Quod autem in aliud conuertitur: definit esse illud quod prius fuit. sicut aqua conuersa in vinum iam non est aqua sed vinum ergo per incarnationem: finem rationem predictam verbum dei penitus non erit. quod falsissimum est: tum ex hoc quod verbum dei in eternum sit: tum quod post incarnationem christus verbum dei dei secundum illud Apocalypsis. xix. c. Cessit? erat veste aspersa sanguine et nomen eius verbum dei.

Tertio ratione incommunicabilitatis. Ex enim que non conueniunt in materia et in genere uno: impossibile est fieri conuersionem et uniri inuicem. ut ex linea non fit albedo: quia sunt diuersorum generum. neque corpus elementale potest conuertere in aliquid corpus celeste: vel in aliquam incorpoream substantiam: vel econuerso. quia non conueniunt in materia: verbum autem dei cum sit deus. non puenit nec in materia nec in genere cuius quocumque alio eo quod deus nec in genere est nec materiam habet. impossibile igitur est verbum in carnem fuisse conuersum: vel in quodcumque aliud.

Diximus quod de christo sentimus secundum traditionem patrum: et expugnamus rationibus manifestis hereticorum omnium obiectiones ne phanda. Satis ergo est clara christi noticia. Non nullus per ignorantiam voluntariam et affectum: quasi ei non credit excusare potest. Tamen quibuslibet doctrina suscipienda est: ut de verbo incarnato fide credat: quod verbum explicare non potest. Hoc dicit elegantissime Leo papa in sermone de natiuitate domini. Excedit quidem dilectissimi: multumque supereminet humani eloquii facultates diuini operis magnitudo. et inde oritur difficultas sandi. vnde adest ratio non tacendi. Quia in ihesu christo filio dei non solum ad diuinam essentiam: sed etiam ad humanam spectat natura: quod dictum est per prophetam Generationem eius quis enarrabit? Aliamque enim substantiam in unam conuenisse personam nisi fides credat sermo non explicat. Et ideo nunquam materia deficit laudis. quia nunquam sufficit copia laudatoris.

Gaudemus igitur q̄ ad loquēdū tāte
misericordie sacramētū impares sum⁹
et cū solutis nostre altitudinē vincere nō
valemus: sciamus nobis bonū esse q̄
vincimur. Nemo enī ad cognitionē ve
ritatis magis propinquat: q̄ qui intelli
git in rebus diuinis etiam si multū pro
ficiat sc̄p sibi superesse quod querat. Nā q̄
se ad qd̄ tendit puenisse presumit: nō q̄
fita reperit: sed in inquisitione deficit. Ne
gitez infirmitatis nostre perturbemur an
gustijs: euāgelice nos et pphetice adiu
uant voces. Nec ille. Inherentes igitur
nos dictis factorum xpm̄ dei et hoīem
adorē: qui uiuit et regnat i secula se
culorū. Amen.

¶ Feria quarta post secūdā dñicaz d̄ ad
uētū. Sermo q̄ solus filius dei carnem
assūpsit: et nō alie persone trinitatis.

¶ Fruct⁹ vñdīm⁹: Jhs i mūdū mūtū.

Etatus qui

b nō et. vbi. s. Lupietes
quidaz mysteriū incar
nationis inconsiderate
inuestigare p̄sūdūtur i
mente: quonīā credūt totā trinitatē fore
incarnatā: nescientes distinguere diuina
rū personarū pluralitatē. Et q̄ hoc tene
re falsū est et impiū. Idcirco i p̄nti fmone
videbim⁹ qualiter sola persōa vbi carnē
assūpsit. Colligemusq̄ ea que dicturi su
mus sub vno fructu. s. Jhs i mūdū mūt
titur. Pro cuius declaratione tres con
clusiones erunt notāde.

Prima cōclusio dicit expressiōis.

Secūda cōclusio d̄ terminatiōis.

Tertia cōclusio dicit extēsiōis.

¶ Ad persōa incarnatiōis noiatur vbi.
Capitulū. j.

Prima cōclusio dicit expressiō
nis. Nā persona incarnata ex
primū: et noiatur noiē verbi. Jhs.
i. c. Ideo vt aliquid hui⁹ vbi habea
mus noticiā. tria sūt notāda.

Primū qualiter verbi iuenit i nobis.

Secūdū qualiter vbi in deo ponit.

Tertio qualiter p̄p̄ietas filiaūōis i ver
bo diuino reperitur.

¶ Primū vidēdū ē qualiter vbi inue
nitur in nobis. Circa hoc dicit Mico. de
lira sup Joli. q̄ vox significatiua d̄ ver
bi: sed h̄ tñmōdo large et denotatiue: i
q̄tū significat iteriorē mētis pceptū: sic
vria d̄ sana i q̄tū ē sanitas i dicatiua. Et
iō sic illd̄ ppe d̄ sanitas qd̄ p vrinz de
signat. ita illd̄ ppe d̄ vbi qd̄ p vocē si
gnificat. i. iterior mētis pcept⁹: s̄ qd̄ d̄
cit p̄hs p̄io piermenias Voces sūt no
te. i. signa eaz q̄ sūt i aīa passiōis. Et iō
pceptus mētis iterior etiaz anteq̄ per vo
cē designet. p̄p̄ie vbi d̄. Et hoc ē quod
dicit Aug. xviij. de trinitate. Quisq̄ pōt
intelligere verbi nō solū aīq̄ sonet: ver
etia anteq̄ sonor eius imagines cogi
tationē inuoluāt: pōt videre aliquam illi
vbi similitudinē: de q̄ dictū ē. in p̄ncipio
erat vbi. Verūm duplex ē i nobis inte
rior mētis pcept⁹. Vnus imperfect⁹ et infor
mis. Ali⁹ format⁹ et p̄fect⁹. Qui rō est q̄
cognitio n̄ra. p̄cedit d̄ imperfecto ad perfe
ctum. Et ideo de re p̄mo habemus cō
ceptū cōfusiū et imperfectū. vt dicitur pri
mo phicoz. Et talis cōceptus nō dicit
p̄p̄ie verbi: sed cogitatio. Procedēdo
aut puenimus ad habendū cōceptū rei
determinatū. qui a philosophis vocat
diffinitio et a sanctis vocatur verbum.
¶ Secūdū vidēdū est qualiter vbi
ponit in deo. Circa quod est cōsideran
dum q̄ deus ē intellectualis nature: vt
ab omnib⁹ tam sanctis q̄ p̄hs suppo
nitur manifestū. Ideo ipso pōit verbi
non tñ ad similitudinē verbi large dicti
quod est ipsa vox significatiua vel con
ceptus rei imperfectus: quia i deo nihil
est sensibile. nec est aliquid imperfectū.
Et propter hoc vox significatiua que est
sensibilis: et ipsa cogitatio que licet sit in
tellecualis tamen importat imperfectio
nem non haberi locum: Sed ibi po
nitur verbum in q̄tū importat conce
ptū rei perfectum: quia deus vñico ac
tu intelligendū seipsum de alia oīa p̄cipit

perfecte. Ex quo patet differentia vbi nfi
ad vbu diuinu: qz vbu nfm i me te mul
tiplicat. Quor. n. sut ibi pcepti pfecti vel
formati: tot sut ibi vba. In deo aut vni
cu e vbu: qz n pot ee ibi nisi vnus co
cepti pfectissim. Itē vbu i nobis e acci
des: qd trāsies: qz n sep actu itelligim.
S3 i deo e qd idē substantia diuina: q nō
patit admixtionē alicui accidēt seu cuius
cuqz cūnee nature. 7 ē vbu qd sep actu
pmanet 7 eternū. Tertiū vidēdū ē qūter
ppietas filiationis in vbo diuino repe
ritur. Eld qd sciendū ē qz de rōe filiatō
nis pprie dicte ē qz ibi sit pcessus viuēti
a viuēte f3 rōne filitudinis i idēpitate
nāe salte3 specifica: vñ i aliquo ppinquo
genere. vt dclaratū est fructu. v. c. iij. pñg
operis. Et qz vbu i diuinis pōit distinctū
pōalr a pncipio a q pcedit pūter o3 di
cere qz i ipso pfecte iueniat rō filiatōnis
qz necessario pcedit sic viuēsa viuēte: 7 i
idēpitate nāe n solū specifica: f3 et nume
rali. 7 pcedit et f3 rōne filitudis: qz d rō
ne vbi ē qz sit pfecta filitudo illi cui est
vbu. 7 iō vbu i diuinis 7 fili idē sut per
oem modū. Itē Aug. i. vi. li. de trinitate
ait. Verbu solus fili accipit 7 in eo loco
dī vbu q fili. De q vbo idē dicit Aug.
xij. li. de trinitate qz ipsa pprietat filij per
sonalis diuersis noibus significat ad ex
primendā diuersimode pfectionē eius
Et enī ostēdat patrīnālī: dī fili. Et ostē
dat pūi p oia similis: dī splēdor. Et ostē
dat imaterialr genit: dī vbu. Itā vbu
ē secūda psona i sanctissima trinitate.
¶ Qd incarnatio determinat ad solam
personā verbi. Caplm. ij.

Ecūda pclusio dicit terminatō
• Incarnatio nāq3 terminat ad
solā psonā vbi: qz pōa vbi ad i
carnationē iter ceteras pōas diuas fuit
magis idonea. siue loqmur d ipa icarna
tiōe i se. siue put ordiata ē ad hūani ge
neris redēptōez. Si. n. loqmur d ipsa in
carnatiōe i se magis pgruū fuit psonā fi
lij incarnari extriplici cōuenientia.
Primo in qtuū est imago.

Secūdo in qtuū est vbu.

Tertio in qtuū est filius.

¶ Primo cōueniēs fuit vt sola pōa
vbi incarnaret: i qtuū ē imago qz hō assū
pibil erat rōe dignitat imaginis. Et qz
filius ē imago pōis: magis pueniēs erat
pōna filij assumere creaturā. ¶ Secūdo
fuit magis pueniēs: i qtuū ē vbu. Itā qz
filiū dei ē vbu pōis: sic pcedit ab ipso: vt
p se manifestet p ipsū. Et ideo sicut ad
itentionis manifestationē vbu itellectua
le copulat voci sensibili: sic ad diuinitat
reuelationē vbu pōis congruū fuit vniri
carni. ¶ Tertio fuit pueniēs qz fili. Itā
fili solū ē genit ab eterno. Et sic pgrue
bat eū carnē assumere: vt eēt de genere
hōiū 7 ita filiū hōis. Itē decebat ipz ma
gis incarnari qz pōez vñ pūz factū. Et h
qd dicit Aug. li. d trinitate: quē allegat
magf sūaz. dī. i. li. terij. Dei filius n qsi
uit nisi mar ez in terris: qz iā hēbat pōez
i celis. ¶ In lup si loqmur de icarnati
ōe p pparationē ad humani generis re
dēptiōē: magis pueniēs fuit filiū icar
nari qz pōem 7 spm scñ. Et h apparet
si pōiderem hōis lapsū: repandi modū
7 repationis fructū. ¶ Prō si pōidere
mus hōis lapsū: videmus qz lapsus fuit
appetendo dei similitudinē 7 eqūitatez:
qz pprie filio attribuit. Itē quasi directe
d filiū peccauit hoc ē qd dicit Anselm.
li. Cur de hō. Homo p q erat oratur
7 diabolus quē erat expugnatur: ambo
falsaz dei similitudinē pūpferūt. An spe
ciali aduersus filiū peccauerūt. ¶ Se
cūdo si considerem modū repatiōis fi
lio incarnari pueniēs fuit. Reparati. n.
sumus p mediatoris obediētā 7 suppli
cationē: qd magis filio qz alij compeit.
An Anselm. li. Cur de hō. Cōueniēt
sonat filiū supplicare patri qz aliā psonā.
¶ Tertio si pōiderem repatiōis fructū:
incarnatio ad hoc facta ē vt simi dei filij
Si ergo posteri p illū habet reduci qd
ē prius i eodē genere: cōgruum fuit vt
filij efficeremur p illū qui est filius natu
ralis. Unde Aug. iij. li. de trinitate ait.
Et homo ex deo nasceret. primo ex ipso

natus est deus. **O**portuit enim ut per eum efficeremur filij adoptiu: quod est filij naturalis. **B**on. di. i. tertij libri ar. ij. q. iij. **A**lex. i. iij. q. iij. mem. v. ar. i. r. **T**ho. i. iij. pte. sume. q. iij. ar. viij.

Quod nulla persona incarnari potuit nisi persona filij. **C**apitulum. iij.

Etia conclusio dicitur extensio nis. In qua non immerito querunt doctores si alia persona a filio. s. patris vel spiritus sancti potuit se extendere ad possibilitate incarnationis. Et ad hoc finem doctrinam Bon. dist. i. tertij libri ar. i. q. iij. dixerunt quidam quod nulla persona incarnari potuit nisi persona ubi **Q**uod probant triplici ratione.

Prima ratio est propter personarum ordinationem. **S**ecunda ratio est propter personarum conditiones. **T**ertia ratio est propter personarum distinctionem. **P**rima ratio est propter personarum ordinationem. Ita enim ordinate sunt persone diuine: ut nulla in eis sit admixta confusio. Sed si alia persona incarnaret: nasceretur quedam confusio trinitatis: quia plures filij in trinitate dicerentur. **S**ecunda ratio est propter personarum diuinarum conditionem: que talis est: ut una persona sit alteri similis et equalis. Si ergo incarnaret vel pater vel spiritus sanctus: nasceretur salicet quedam equalitatis diminutio: dum duo filij essent in diuinitate: quorum unus haberet excellenorem natiuitatem altero. **T**ertia ratio est propter oppositorum distinctionem. Debent namque opposita esse distincta. Si autem alia persona a filio incarnaret: nasceretur quedam oppositorum indistinctio: quia tunc ibi essent due persone: quarum quelibet genita et filius diceretur vel unus et idem filius genitus et ingenuus diceretur si per incarnationem. Et ideo qui volunt hanc positionem tenere dixerunt quod nulla alia persona nisi filij poterat incarnari: non propter defectum sed propter dignitatem potestate: quod non admittit aliquid idecens. circa opus suum ubi. 5. Sed dominus Bon. dicit quod pater et spiritus sanctus potuissent incarnari absque aliquo repugnantia. **P**otuerunt enim formare corpus quod sibi

venirent de genere humano non per viam generationis: sicut formauit corpus. **E**tue quod non dicitur esse filia **E**nde **P**roterea dato quod alia persona assumpsisset carnem de uirgine si cum assumpsit verbum adhuc ibi non esset personificatio nec equalitatis diminutio finem rem: quia ex hoc nulla fieret transmutatio circa personas diuinas. Nulla enim est confusio quando nos credimus quod unus et idem est temporalis et eternus: immortalis et mortuus. Nullum etiam est inconueniens cum dicimus filium esse equalē patri et minorem patri finem naturarum dualitatem: **S**ufficiat itaque nobis quod filius est incarnatus non imperfecte non diminute: quinimo cum omnibus rebus ad salutem et redemptionem nostram. **I**psam ergo audiamus: ipsum imitemur qui pro nobis in mundum venire dignatus est: qui semper paratus se offert ad nos saluandum qui est benedictus etc. Amen.

Sermon quinta post secundam dominicam de aduentu. **S**ermon contra iudeos: qui dicunt christum esse venturum.

Fructus duodecimus: **I**hesus uenisse uisus est.

Latus qui

non fuerit etc. ubi supra **G**eneratio peruersa iudeorum hodierna die per totum orbem terrarum

dispersa et disseminata in christo scandalizatur. quia per ipsos de christo dulcissimo et ihesu nostro negatur quod per nos predicatur. Dicuntque cum venturum: quem uenisse omnino clarum est. **Q**uibus tanto fortius uiriliter est resistendum: quanto ipsis fides maior exhiberi posset: quia ad eos de christo facta est reuelatio. **H**abent enim christi prophetarum documenta et sanctorum patrum exempla in scripturis veteris testamenti: quarum sensum peruerentes facile ignorantes persuadent quod volunt. **I**decirco in presenti sermone contra iudeos dicturi sumus

de xpi aduentu in mndū siue in carnē
cuius tempus p̄teritū est ⁊ nō futurū
Dicemusq; p̄ hac veritate sub vno fru-
ctu. s. Jhs venisse v̄sus est. Ad cuius de-
clarationem tres cōclusiones erunt per-
tractande.

Prima conclusio dicitur iudeorū dispsio
siue captiuitas.

Secunda conclusio dicitur ecclesie sta-
bilitas.

Tertia conclusio dicitur miraculorū cla-
ritas.

Prima conclusio dicitur iudeorū
dispsio seu captiuitas. Hāz mil-
le ⁊ quadringētis. ⁊.xxiij. annis
iudei dispsi vagant per omnes nationes
mūdi. Non habēt ciuitatē: nō templū:
nō regnū: nec aliquā amplius dignitatē
Certe si eos interrogare voluerimus cur
tanto tempore seuit ira dei contra eos ne
sciunt respondere: nisi quia xpm in lege
promissum suscipere noluerunt quini-
mo p̄secuti sūt eū vsq; ad cōdēnationē
mortis. Sed prophetia patriarche Ja-
cob. Gen. xlix. c. satis autēntice mani-
festat xpm venisse: cōtestans tunc nasci-
turū eū: qm̄ iudeis regale sceptrū defi-
ceret. Alū enim. Non auferet sceptrū de
Iuda: nec dux de femore eius: donec ve-
niat qui mittendus est. ⁊ ipse erit expec-
tatio gentium. Verū tamē aliqui iudei
dicunt q; hec auctoritas non intelligitur
d̄ xpo: sed d̄ Nabuchodonosor rege ba-
bylonis qui missus est ex ordinatione di-
uina contra hierusalē. ppter pctā ppli vt
h̄. iij. Reg. ⁊.xxv. c. ⁊ extunc deficit re-
gnū iudeorū: quia Nabuchodonosor: ce-
pit Sedechiam regē. ⁊ filios suos corāz
eo occidit: ⁊ oculos ipsi effodit: vixitq;
eum cathenis: ⁊ adduxit in babylonez:
nec postea aliquē de eius stirpe regnauit.
Quibus respōdet Nico. de lira. q; hoc
est falsū: quia post captiuitatem babylō-
nicā iudei habuerunt duces ⁊ princi-
pes. sicut patet de zorobabel Esdre. iij.
⁊ de Necmia Esdre p̄ totum. ⁊ de Nba-
chabeis. vt habet i libris Nbachabeorū
Habuerūt etiā reges: qā Jhes h̄ir-

canus filius Symonis Nbachabel im-
posuit sibi diadema regni. Et extunc re-
gnauerunt filij vsq; ad Herodē. Augu.
antē. xviij. li. de ciuitate dei dicit q; p̄m^o
p^o babylonica captiuitatem rex fuit Ari-
stobolus. Primus apud iudeos Aristo-
bolus assumpto diademate ⁊ rex ⁊ pon-
tifer factus est. Nam antea non reges s;
p̄ncipes ⁊ duces habuerūt. Quic Ari-
stobolo successit Alexander etiam ipse
rex ⁊ pontifer. Post hunc vxor Alexā-
dri regina iudeorum fuit cuius tempo-
re mala sunt eos secuta grauiora. Nam
filij huius Alexandri Aristobol^o ⁊ Hir-
canus inter se de imperio dimicantes vi-
res aduersus israeliticā gētem prouo-
cauerunt romanā. Hircanus namq; a
romanis contra fratrem poposcit auxi-
liū. Venitq; Pompei^o p̄clarissim^o
princeps qui iudeam cum exercitu igres-
sus: ciuitatem cepit: templum reserauit
non deuotione supplicis. sed iure victo-
ris. Et ad sancta sanctorum: quo nisi sa-
cerdotem summum intrare licebat: nō
vt venerator: s; vt prophātor: accessit.
Cosmatorq; Hircani pōtificatu: ⁊ sub-
iugata gente posito custode Antipatre
vinctum secum. Aristobolum ducit. Et
extunc iudei tributarij Romanorum eē-
ceperunt. Nec idem dicit Crisostomus
⁊ Eutropi^o li. vi. Deinde post paucos an-
nos Herodem alienigenam habuerūt:
quo regnante natus ē xps. De quo He-
rode dicit Eusebius primo li. ecclesiasti-
ce h̄storie. ⁊ Josephus. xviij. antiquita-
tum li. q; ex idumeorum gente paternū
genus. arabum vero maternū sāguinis
originem duxit: qui a romanis iudeorū
regnum sibi concedi. In quo cum esset
subleuatus: mox in superbiam erupit:
ac iudeis plurima mala intulit: Nam ⁊
pontifices non iam fm̄ generis ordinez
constituebat: Sed ignobilibus quibus-
dam mittebat sacerdotia: sacratam
etiā vestem summi pontificis obelu-
sam signaculo tenuit: non permisso al-
terius potestati vsu eius. Cum etiāz vide-
ret q; generis iudeorū mobilis indicia

si pmaneret obfuscatiois sibi psumu qre
ignobilitatis sue cōscia exagitat? oēs li-
bros in qbus pstruatio gñis hēbat iussit
incēdi: estimāse nobilem videri posse si
nouitius esse t aduena israhelici gñis
nullis pscriptioñi fastib? vgeret. Et cruz
fuere tūc pauci diligētes t studiosi viri:
qui vel discipulos ex pte aliq hui? lib: os
hēret domi. vel etiā memorie hite ordi-
nē p sapie retinerēt. Ecce iaz q? iudei cō-
fiteri cogunt fm pphetiā pmissionem
xpm iam aduenisse. qui dum fuerit iter-
rogati. vbi sūt illi? sancussimi ptes israhe-
lici ppli pfectores t defensores xpm ve-
nisse cōfiteri coguntur. Abi ergo o iudei
Moses qui pplm captiuū dei virtute:
ex egypto de manu Pharaonis eduxit
t liberavit? Exodi. xij. c. Abi Josue sub
quo illa tria magna miracula oīdu de?
Primum qñ iordanis fluius aquis iun-
dat? liberū pplm dei nō sorbuit. Josue.
iij. Secundū qñ clāgēb? sacerdotib? pie-
rico corruit Josue. vj. c. Tertū qñ Josue
ptra hostes pugnāte sol vnus diei spa-
cio stetit. Josue. x. c. Abi iudices illi for-
tissimū bellatores: qui pplm dei de inimi-
cis suis viriliter defenderūt: Abi Otho-
niel qui pplm dei liberavit de manu re-
gis syrie? Judicum. iij. c. Abi Elioth qui
moabitas circiter decem millia oēs ro-
bustos t fortes percussit: Eglon cor? re-
ge in suo cenaculo interfecto? Judicum
eodem. c. Abi Sangar filius anath. qui
percussit de philistinū sexcētos viros. t
Israel defendit eodē. c. Abi Deibora t
Barach qui Barach credit vir eius fuis-
se. ipsa tñ Deibora isrl liberavit de māu
Yabin regis asor? Judicū. iij. c. Abi Be-
deon: qui isrl liberavit de māu Madia
terrore lapidū t tubarū hostib? subito
pturbatis alijs mutua cede cadēb?: q
buda vō infugā cōuersis? Judicū. i. c.
Abi Abimelech fili? Hierobaal de pecu-
bina nat?: qui septuaginta sres suos de
pīs vxorib? oēs pter vñū Joarbā q mī-
nim? abscondit? erat occidit. t dñiuz ppli
violēter arripuit? Judicū. ix. c. Abi Tho-
ladi Sachar. vbi Thola Japhir. Balaa

ditēs: Abi Septe fili? cuiusdā meretricis
q spuria frīb? fuit eiect? tādē necessita-
te v: gēte ad pncipatū vocat? ē. t ex voto
filiā imolauit? fuit? in vouēdo: crudelis
in soluendo? Judicū. xj. c. Abi Abessan
q septe? annis isrl iudicauit? Abi Abia-
lon zabulonites: Abi Abdon fili? Del-
lel Pharonites: qui habuit. xl. filios.
de qb? Judicū. xij. c. Abi Samson for-
tis qui leonē interfecit? philisteos occidit
t tot t tāta fecit pira eos? Judicū. xv. c.
t. xvj. c. Abi Heli t Samuel t ceteri vi-
ctoriosi duces ppli iudeorū. Abi reges il-
li potētissimi: quos pfectis eis de? Abi
Saul qui p m? regnavit in isrl? t ex volū-
tate dei vnc? est in regē a Samuele sa-
cerdote. i. Reg. xv. c. Abi David: qui se-
cūdus regnavit. qui pmissioe dei interfe-
cit gigāte goliath. t demū ad paucos di-
ces effect? est rex sup pplm israel. i. Reg.
xv. Abi Salomon fili? ei? qui regnavit
post David patrē suū. iij. Reg. iij. c. t de-
dit ei dñs sapiētā t prudentiā multā ni-
mis t latitudinē cordis qñ harenā que
est in litore maris. t erat sapiētior cūctis
hoib?: possidebatq? oia regna a flumi-
ne terre philistinū vsq? ad terminū egypti.
iij. Reg. iij. c. Et edificauit domum
dñi. t gloriose regnavit in vita sua. Abi
roboam vbi Abias. vbi Asa. vbi Iosa-
phat. vbi Joram. vbi Achazias. vbi Jo-
as. vbi Amasias. vbi Azarias. vbi Joathā
vbi Achaz. vbi Ezechias. vbi Manas-
ses. vbi Ammon. vbi t reliqui iudeorum
reges. qui vt in libris regum diffusi? no-
tatur successiue regnauerunt cum virtu-
te multa t victoria inimicorū ppli dei.
Quid fecistis o iudei. Quod scelus cō-
misistis. cur dati estis in opprobriū gen-
tium. t abiectioem cūctis gentib? vbi
Isaias. vbi Hieremias: Ezechiel. Da-
niel: Oseas: Joel: Amos: Abdias: Jo-
nas: Michaeas. Maai: Achabuch So-
phonias: Eliggeus: zacharias: Malachi-
chias. Certe nullus est qui aliquid pro-
phetet de aduentu messie: quia tā ve-
nit. Ipsi aut iudei clauferūt cor suū. t
iaz manifestissimis exēplis apertissimq?

experimentis credere noluit.

Ad ecclesie stabilitate probatur xpm iam venisse. Capitulum. ij.

Ecūda cōclusio dicitur ecclesie stabilitas. Nam a tēpore xpi stabilis et firma permāsit: nec vllē vnq̃ tēpestates nō dico solūmodo hēf ticoꝝ. sed etiaꝝ potētissimōꝝ tyrannō:ū potuerunt illa submergere. Quod vnq̃ fieri non posset nisi celitus defenderetur. Nec deus ita sibi assisteret si mēdaciter p̃dicaret xpm venisse. Quis nam. expli cet quot fuerunt impatores. Romani: q̃ xpianum nomen delere cōati sunt. et ecclesiam dei durissimis cruciatibus et oi crudelitate vexarunt. Nonnulli fuere qui dixerunt decem tñi persecutiones ecclesiam passam. Anam vero nouissimā et futuram esse dicunt ab antixpo. quos tamen Augustinus improbat li. xviij. d. cxi. dei. li. c. vbi ait. Proinde nec illud quidē temere puto esse credendum siue dicendū q̃ nonnullis visum est vel videtur nō amplius ecclesiā passurā persecutiones vsq̃ ad tempus antixpi q̃ iā passa est. id est decem et vndecimā eademq̃ sit nouissima ab antixpo. Primā quippe cōputat a Nerone. Secundā a Domitiano. Tertiā a Traiano. Quartā ab Antonio. Quintā a Scuero. Sextā a Maximino. Septimā a Decio. Octauā a Valeriano. Nonā ab Aureliano. Decimā a Dioclitiano et Maximiano plagas enī egyptioꝝ que decem fuerunt: anteq̃ inde exire incipet populus dei: putant ad hunc intellectum esse referendas vt nouissima antixpi persecutio similis videat vndecimē plage egypti: quā dū hostiliter psequerēt hebreos in mari rubro populo dei per siccū trās eunte perierunt. Sed ego illa re gesta in egypto istas persecutiones prophetice significatas nō esse arbitror. Quis ab eis qui hoc putant exquise et ingeniose illa singula his singulis comparata videantur non prophetico spiritu: sed cōsectura mentis humane. qua aliquando ad verū peruenitur: aliquando fallitur.

Quid enī qui hoc sentiunt dicunt sunt de persecutione qua ipse dominus crucifixus est? In quo eam sunt numero positi: Si autem hac excepta estimant cōputandum tanquam ille computande sint. que ad corpus pertinent: non quāpsum caput est appetitū et occisū. Quid iagent de illa que postea q̃ xps ascendit i celū hierosolymis facta est? Vbi bñs Stephanus lapidatus est? Vbi Jacobus frater Joannis gladio trucidatus est? Vbi apostolus Petrus vt occideretur inclusus ē: et p angelum liberatus? Vbi fugati et dispersi de hierosolymis fratres? Vbi Saul? q̃ postea Paulus ap̃s factus est vastabat ecclesiā: vbi ipse quoq̃ iam fidē quā psequēbatur euangelizans: qualia faciebat ē passus siue p iudeā siue per alias gentes quacuq̃ xpm seruētissime predicabat? Cur ergo eis a Nerone videtur ordiendū: cum ad Meronis tempora inter atrocissimas persecutiones: de quib⁹ nimis longū ē cūcta dicere ecclesia crescēdo puenit? Nec Aug⁹. q̃ in premisiis verbis docet ecclesiam dei nō nisi inter turbines et cōquassationes varias floruisse. Et illud pfecto mirabile vnicuiq̃ esse debet q̃ imperatores romani: quibus mūdus olim resistere nō potuit. et totum terrarū orbē sue iurisdictioni subiecerūt. non valuerunt cultus dei delere de terra: quem nullus defēdit armis: nec pecunia: nō dñiq̃ humanis fauoribus: quinimo cū importuna persecutione victores esse dberēt ipsi ita victi sunt: vt in vrbe collocaretur sedes ecclesie sancte dei. O admirabilis virtus ihu xpi crucifixi. O incogitabilis potentia xpi. qui moriens resurgere voluit tertia die: vt stabiliret ecclesiaz eamq̃ firmaret sicut promiserat Petro Math. xvi. c. super hanc petram. s. me xpm edifica bo ecclesiam meā. et porte inferi non p ualebunt aduersus eam. Ipse ē de quo Daniel exposuit visionem Nabuchodonosor: q̃ debebat subijcere regnū Romanorū: Mā Nabuchodonosor vt dicitur Danielis. ij. dixit. Vidi statuas

magnam: cuius caput ex optimo auro erat: pectus et brachia ex argento: venter et femur ex ere: tibie autem ferree. Et post sequitur quod abscessus est lapis de monte sine manibus: et percussit statuam in pedibus eius: et comminuit eos. Per statuam designatur quattuor regna. Primum est regnum chaldeorum: quod designatur per caput aureum: sicut ipse Daniel exponit. Secundum est regnum persarum: quod designatur per argentum: quod subiecit sibi regnum chaldeorum. Designatur autem per argentum: ut dicit Nicolaus de lira quod in illo regno multum vacabant sapientie et eloquentie: que significantur per claritatem argenti et eius sonoritatem. Et quia regnum medorum et persarum primo fuerunt duo regna. et in uno regnabat. Darius. et in alio Cyrus. ideo signata fuerunt per illa duo brachia. Tercium autem quia fuerunt coniuncta simul tempore. Cyri mortuo Dario: illa duo brachia erant coniuncta in pectore uno. Quartum est regnum grecorum: quod subiecit sibi regnum persarum tempore Alexandri magni. Designatur autem per eos per sonitatem grece eloquentie. quod est inter alia metalla est magis sonorum. Quartum est regnum romanorum: quod designatur per ferrum: quia subiecit sibi regnum grecorum. et omnia regna mundi: sicut ferrum domat omnia alia metalla. Per lapidem autem abscessum sine manibus designatur Christus: qui est natus de virgine sine manibus complectentium: que virgo designatur per motem propter excellentiam vite. Cui Christo subiiciendum erat regnum romanorum. Quod impletum fuit tempore Constantini: qui a beato Silvestro baptizatus romanum imperium Christo subiecit. Ex quibus omnibus convincitur iudei: ut velint nolint dicant Christum venisse: quem tamen impie negant absque ulla rationabili causa etc.

C Ad Christum venisse probatur claritate miraculorum.

Lapsum. iij.

Etiam conclusio dicitur miraculorum claritas. Constat namque

venisse Christum: quia ante aduentum eius multa miracula facta sunt in veteri lege. Namque illa fieri tantum videntur in christiana religione virtute domini nostri Iesu Christi. Quanta enim fuerint illa signa olim exhibita. patet in scripturis veteris testamenti. Ibi quidem ut Augustinus testatur libro. x. de ciuitate dei. c. viij. reperimus quod Abrabe ex sterili uxore datus est filius: etiam ipsa senescente. Gen. xxi. vi. c. Ibi uxor Loth in statuam salis conueritur: quia supernum preceptum contempsit. Gen. xix. c. Ibi in liberatione populi de egypto: columna ignis per noctes: et nubis per diem iter prebebat israelitico populo. Exo. xij. c. Ibi apertum mare rubrum ostendit. et filij israel per siccum transiunt: egyptij vero in medijs fluctibus inuoluuntur. Exo. xiiij. c. Ibi maris fluuius amarissimus in melle ligno dulcificatur. Exodi. xv. c. Ibi manna paratur patribus in deserto. Exo. xvi. c. Sed quid omnia numerare temptamus: cum brevis sermo illa explicare nequeat. Illi negant ipsi iudei que dicimus: sed respondere nolunt cur tot signa et virtutes defecerunt. Negant autem quod in nostra fide nunc tales virtutes et multo maiores inueniantur. Illi autem qui christiani sumus: de domino Iesu Christo autentice legimus quod miracula multa fecit curando infirmos: obsecos a demonibus liberando: illuminando cecos: mundando leprosos: et quod maius est mortuos resuscitando: ut dictum est. fructu. viij. presentis operis. Et non solum in creaturis rationabilibus videntur hec signa: sed etiam in insensibilibus elementis. Unde est quod Gregorius in omelia epiphanie ait. Omnia elementa auctorem suum venisse testata sunt. Et enim de his quasi quodam usu humano loquar. deum hunc celi esse cognouerunt: quod protinus stellam miserunt. mare cognouit: quod sub eius platis se calcabile prebuit. terra cognouit: quod eo moriente contremuit. sol cognouit: quod lucis sue radios abscondit. sara et parietes cognouerunt: quod tempore moysi et scissa sunt.

D i j

Infernus cognouit: quia hos quos te-
nebat mortuos reddidit. Et tñ hñc quē
deū omnia elemēta insensibilia asserūt
adhuc infidelīū iudeorū corda deū nū-
nime esse cognoscūt: et duriora saxis ad-
pñiam scindi nolūt: cūq; cōfiteri abne-
gant: quem elemēta vt diximus: aut si-
gnis aut scissionibus deū clamāt. h. ille.
Nec ipse xps tñ ista miracula fecit sed
in ei⁹ virtute et noie in ecclia vsq; in ho-
diernū diē multipliciter sūt. Sicut p3
in aplis in martyribus in virginib⁹ et in
cōfessoribus. De qbus oibus tanta dici
possunt q; vix aliq; illa queat aut legere
aut audire. Verū illud vnū est mira-
culū miraculorū oīū clarissimū ac mi-
rabilissimū q; mūd⁹ tot⁹ p aplos i xps
crediderūt. Nec fuerūt rustici. simplices
vulgares et idiote q; in xpm crediderūt:
sed viri litterati: docti: periti: philosophi
oratores: pñcipes: reges: et impatores.
Vnde Aug. xxi. li. de ciui. dei. dict. c.
v. Jam ergo tria sunt incredibilia q; tñ
facta sunt. Incredibile est xps resurrexissē
se i carne et in celū ascendisse cū carne.
Incredibile est mūdū rem taz incredi-
bilem credidisse. Et incredibile est ho-
mines ignobiles infimos paucissimos
impitos tam incredibilem rem taz effi-
caciter mūdo. et in illo etiam doctis p-
suadere potuisse. Hoz triū incredibilū
pñmū nolūt isti cū quibus agimus cre-
dere. Secundū cogunt et cernere qd tñ
nō inueniūt. vnde sit factū si nō credūt
tertū. Certe resurrectio xpi et in celum
cū carne cū qua resurrexit ascensio toto
mūdo iam predicat et credit. Si credi-
bilis non est: vnde toto terraz orbe iaz
credita est. Sed multū nobiles sublimes
et docti etiam vidisse dixerunt: et quod vi-
derunt diffamare curarunt: eis mūdū
credidisse non min⁹ est. Sed istos ad-
huc credere nolle perdux est. Si aut vt
verū est paucis obscuris minimis et in-
doctis ea se vidisse dicentib⁹ et scribenti-
bus credidit mūdus: cur pauci obstina-
tissimi q; remāserūt ipsi mūdo iam cre-
dēti adhuc nō credunt. Qui ppea

numero exiguo ignobilū infimorū ipe-
ritorū hominū credidit: quia in taz con-
tēptibilibus testibus multo mirabilius
diuinitas se ipsa psuasit. Eloquia nāq;
psuadentiū que dicebant mira fuerunt
facta non verba. Qui enī xpm in carne
resurrexisse. et cū illa ad celum ascendi-
se non viderant hec se vidisse narranti-
bus nō loquentib⁹ tñ: sed etiā mirifica-
facientibus signa credebant. Moies qp
pe quos vnus vel vt multū duarū ligū
rū fuisse nouerāt: repente linguis oīum
gentiū loquētes mirabiliter audiebant.
Claudū ab vberibus matris: ad eorum
verbū in xpi noie post. xl. ānos incolū-
mē constitisse: sudaria de corpibus eorū
ablata sanandis languentibus psuisse:
in via qua fuerant transitori positos in
ordine innumerabiles morbis varijs la-
borantes vt ambulantiū sup eos vmbra
transiret cōtinuo salutē solere recipere:
et alia multa stupenda in xpi noie p eos
facta. Postremo etiā mortuos resurre-
xisse cernebant. Que si vt legunt gesta
eē pcedūt ecce tot incredibilia trib⁹ illis
incredibilibus addim⁹ et vt credat vnū
incredibile: qd de carnis resurrectione
atq; in celum ascensione dicat multorū
incredibilū testimonia tanta cōgerim⁹
et nōdū ad credēdū ab horrēda duricia
incredulos flectimus. Si vero p aplos
xpi: vt eis crederet resurrectionē atque
ascensionē predicātib⁹ xpi etiā ista mi-
racula facta esse nō credūt. Hoc nobis
vnū grāde miraculū sufficit: qd iā terra
rū orbis sine vllis miraculis credidit.
Nec Aug. Cōfundant ergo iudei duri
q; xpanā fidē ipugant: qui xpm venisse
negant: quem vt pdiximus tot quoti-
diana miracula declarāt et manifestant.
O iudei oliz a deo predilecti: modo da-
ti in opprobriū gentiū reuertimini reuer-
timini: deponite vestrā duritiē. Currite
ad xpm desideratū: qui iam venit man-
suetus: qui est benedictus in secula secu-
lorum. Amen.

¶ Feria sexta post secundā dominicā

de aduentu. Sermo de fide firma: qua
debemus christum cognoscere.

Fructus. xiiij. Ihesus fide cognoscitur

eatus qui

non fuerit &c. ubi supra
Bagna est multitudo
& numerus pene incredi-
bilis eorum qui eterno bono

privantur quoniam in christum credere nolunt. eorum tamen
ut apostolus docet ad Hebr. xi. c. sine fide im-
possibile est placere deo ipsa namque est quae
intellectum illuminat. menti veritatem
referat. & animam ducit ad notitiam eorum que
necessario sunt cognoscenda pro obten-
da salute. Et quoniam qui sine fide vivit
vel in aliquo articulo fidei dubitat: ut no-
tatur extra de hereticis. c. i. infidelis sim-
pliciter est. Idcirco in presenti sermone
dicturi sumus contra eos qui fide inte-
gra carent. & in christo scandalizant. Pro
quibus ponemus fructum qui est: Ihesus fide
cognoscitur. Ad quod plene intelligendum
tres conclusiones erunt notande.

Prima conclusio dicit paruitas.

Secunda conclusio dicit sublimitas.

Tertia conclusio dicit superioritas.

Ad primum ingenio christum cognoscere
non possumus. Caplm. i.

Prima conclusio dicit paruitas

In qua scire debemus quod christum
per fidei cognoscere possumus

Ingenio autem proprio nequaquam: quia intellec-
tus rationalis creature per semetipsum
ad talem notitiam extendere se minime
valet. Nisi diceremus finem eos qui fatui
sunt: quod intellectus noster intelligit om-
nia quod est falsum. Et falsitas ista haberi
potest si consideret quod triplex est intellectus

Primus est intellectus divinus.

Secundus est intellectus angelicus.

Tertius est intellectus humanus.

Primus intellectus est divinus: de
quo dicit Scotus. dist. ij. prim. li. quod est
in finitus: & cognoscit quodcumque intelli-
gibile perfectissime: quoniam est intelligibile

in se: & unico actu intelligendi intelligit
semetipsum & omnia. Quod etiam late de-
clarat. scilicet Thoma. li. primo contra gen-
tiles. c. xxiij. Et quia esse dei est infinitum
ipse solus se infinite intelligit. Secundus
intellectus est Angelicus. de quo dicit.
Dionysius li. de divinis nominibus. quod est difformis. Ad id
dicitur secundum Boetium. i. ij. di. iij. pte. ij. ar. ij. q. ij. ad
primum ar. non quod habet difformitatem quam habet
intellectus gloriosus per assimilationem
que est in statu perfecto. sed quia sine sus-
ceptione specierum per illud quod habet in se
actu cognoscit. Et ob hoc angelus natura-
li cognitione divinam essentiam videre non
potuit in claritate sua: tamen quia hec cog-
nitio est primum primum. quod habito mens creata
nescit tamen beatitudinem & perfectam. secundum illud Ioan-
xvi. hec est vita eterna ut cognoscant te
deum verum. Angelus autem non erat per
naturam beatus. ideo hoc premium non ob-
tinuisset nisi gratuita dei influentia. tamen
quod divina lux propter sui eminentiam est in-
accessibilis viribus omnis creature nature
& ideo per quandam benignitatis prodescensionem
facit se cognosci: ita quod in illa cognitione
cognoscens multo plus agatur quam agat.
Alia autem condescensio bonitatis quid gra-
tuita dicitur: scilicet postulat quod non dicitur deinde essen-
tie humiliationem: quia non potest minorari
sed dicitur alicuius radii gratuita immis-
sione: propter quam anima clare cognoscit eum est
immisio abundancia sicut est in gloria.
Tamen etiam non vidit angelus naturali co-
gnitione divinam essentiam: quia primus est
deo anima habens gratiam quam sit angelus
habens sola naturalia. Alia vero exuta
cum gratia non potest aspicere lucem summam
nisi adiuvet per gloriam. sicut patet de his
qui fuerunt in limbo: & de alijs qui sunt
in purgatorio. Et fortiori ergo nec ange-
lus habet cognitionem de divina essen-
tia per naturam: sed cognovit deum tunc in
paris naturalibus constitutus per specu-
lum clarum & per vestigium. hec Boetius. i. ij. ubi
ostenditur limitatio intellectus angelici
quia non extendit se ad intelligendum
essentiam divinam eo modo quo intelligit
intellectus divinus. Insuper etiam in gloria

vnus angelus magis intelligit q̄ alius: quia vt vult Dñs. li. de ange. hierar. diuine reuelationes fiunt a deo immediate ipsi seraphim. illas v̄o cōicat Cherubin et sic s̄m ordinem supiores inferioribus reuelant. ¶ Tertius intellectus dicitur humanus: qui longe inferior est intellectu angelico: quia cognoscit res in tpe: et cū discursu ratiocinando: q̄ tñ non est equalis in omnibus rōne vtenib⁹. quia qd̄ vn⁹ scit alter ignorat. nec etiā aliquis ita est doctus: qm̄ possit fieri doctior. s̄m illud puer. i. Audiens sapiēs sapientior erit. Unde refert Hieron⁹ de Themistide pho scribēs ad Theopantū q̄ cū expleq̄ cxxvij. annis ad mortē appropinquaret: amare flebat dicens se tunc vita migrare: cum aliquid scire iciperet. Quo exemplo monemur q̄ non nisi fatue existimant qdā se oīa scire. et illa putant esse que ipsi intelligunt: et que nō intelligunt oīo nō esse. Isti sūt qui spū supbie et presumptionis decepti a veritate fiunt alieni: quia vt dicit Bern⁹. sup cantica. Superbo oculo v̄itas nō videt. Et Aug⁹. vij. confessionū semetipsū de tali errore redarguit dicendo. Tumore meo sepecebar a te. et nimis inflata facies claudibat oculos meos. Cum itaqz oīum intellectus non sint equales: Oportet v̄ omnes fide inueniuntur.

¶ Qd̄ ea que de x̄fo cognoscuntur sūt ita sublimia q̄ excedunt capacitates humanā. ideo necesse est ipsum fide cognoscere. Caplm. ij.

¶ Secūda conclusio dicit sublimitas. Necesse est enī ihm fide cognoscere. q̄ ea que d̄ ipso dicunt a deo sunt sublimia vt hoīs nālez capacitate excedant. Qd̄ conueniens eē ostendit sc̄tis Tho. in. i. contra gentiles c. v. triplici ratione.

Primo ratione ordinationis.

Secūdo rōne vere cognitionis.

Tertio ratione delectationis.

¶ Primo equidē decēs sūt hominib⁹

pponi fide tenēda ea q̄ supra naturales animi vires sunt ratione ordinationis. Ordinamur enī ad aliū bonū q̄ ex perit in presenti vita possum⁹. Qd̄ oportuit mente euocari in aliquid aliū q̄ ratio n̄fa pertingere in presenti possit: vt sic discamus aliqd̄ desiderare et in illud studio tendere: qd̄ totū statū p̄ntis vite excedit. et hoc p̄cipue xp̄iane religiōi cōpetit: q̄ singulariter bōa spūalia et eterna p̄mittit. ¶ Secūdo h̄ p̄uēns sūt rōe verē cognitionis ad dei. s̄. veriorē cognitionē habendā. Tñc enī solū deū in p̄nti vere cognoscim⁹ qñ ipsū eē credim⁹ supra oē illud qd̄ d̄ deo cogitari pōt ab hoīe: eo q̄ nālē hoīs cognitionē diuina substantia excedit. ¶ Tertio illud fuit cōueniens ratione delectationis. Noticia nāqz diuinorū ē valde delectabilis. Ali. Arist. x. ethicorū. c. vij. p̄tra Symonidē phm̄ dicē q̄ homo ad diuina et immortalia tendere debet q̄ntū potest. Hic Symonides dimittendā homini dicebat supiorū cognitionem: et humanis rebus ingenitū applicandū: iniquiens humana sapere hominem et mortalem mortalia. Et. xi. de animalib⁹. Ari. dicit. q̄ q̄uis parū sit qd̄ d̄ substantijs supiorib⁹ percipimus. illud tñ modicū ē magis amātū et desideratū oē cognitione: quā habemus de substantijs inferioribus. Et in. ij. de Celo et mundo ait. q̄ cum de corpibus celestibus questionēs solui possunt pua et topica solutio ne p̄git auditori: vt vehemēs sit gaudīci⁹. ostēdēs q̄ d̄ reb⁹ nobilissimis q̄ntū cunqz inspecta cognitio maximā p̄fectio: nē et delectationē aīe p̄fert. Multo magis ergo cognitio diuorū secretorū q̄ fide haberi potest.

¶ Qd̄ cōfirmādo predicta: fidei sacra superant altitudines humani intellect⁹. Caplm. iij.

¶ Tertia conclusio dicit supioritatem. Ex dictis in prima et in secunda conclusioe cōstare pōt q̄ fidei sacramēta supant altitudinē hu

mans intellectus. id rōne demonstratiua
cognosci nō pnt. Oportet ergo vt sim/
plici fide et nō sophistica interrogatiōe
suscipiant. Itē scribit. i. c. de sū. tri. et fide
ca. vbi glo. ait. Ebi ratio deficit supplet
fides. Et hī Hilari. iiii. li. d. trini. ait. Ille
qz celestiu p se sciam humana ibecillitas
cōsequet. neqz inuisibiliū itelligētiā ipse
sibi corpaliū sensus assumet. Itē enim
subeūt ingenia nostra in celestesz sciam
neqz incōprehensibilē veritatē sensu ali
quo infirmitas nostra concipiet. Itēqz
ppter hoc irrōnabiliter mouent qui sic
credūt ea q humanā rōnem superāt. qz
vtingt Ergo de scō. Sic. li. i. iiii. pre. c. xx/
iiii. circa credēda. qdā sunt ex rōnez: vt
necessaria. qdā fm rōnem vt pbabilia.
qdā s rōnem vt incredibilia. quedam
supra rōnem vt mirabilia et diuina. Si
vō dicat q in fide pponitur aliquid qd
etiā humana rōne inuestigari possit. vt
deū eē: et tñ credēdū nob. pponit trade
re ergo saltē ista tanqz credēda videt eē
supflūū. Ad hī rīdet scīs Tho. fa. fe. q.
ij. ar. iiii. q. necessariū est hōi accipere p
modū fidei etiam qdā q nālī rōne pro
bati pnt triplici rōne.

Primo ppter generalitatem.

Secūdo ppter velocitatem.

Tertio ppter securitatem.

Prio ppter generalitatē. Quia noti
cia fidei pōt eē generalior et cōmunitior.
Si enīz veritas diuina solūmodo rōni
ingrenda relinqret. paucis hōib⁹ inessz
noticia dei. Scdm enī Tho. i. s. gēiles
c. iiii. a fructu studiose inquisitionis q ē
inuentio vitatis plurimi impediunt tri
bus de causis. Quidā siqdem pp cōple
tionis indispositionē ex qua multi sunt
naturalr indispositi ad sciendū. Unde
nullo studio ad hoc pertingere possent
vt sūmū gradū humane cognitionis at
tingerent: q in cognoscendo deū consi
stīt. Quidāz vō ipediunt necessitate rei
familiaris. Oportet. n. inter homies esse
aliqs q tpalib⁹ administrandis insistāt
q tantum tempus in ocio cōtemplatiue
inquisitionis non possent expendere: vī

ad sūmū fastigiū humane inquisitionis
pūngere possent. s. dei cognitionē. Qui
dam aut impediunt pignitia. Ad cogni
tionē enim corū que de deo ratio inue
stigare potest: oportet multa precogno
scere. cum fere totius philosophie cōsi
deratio ad dei cognitionē ordinet. Pro
pter quod metaphisica que circa diuina
versatur: inter philosophie partes vlti
ma remanet addiscenda. **S**ecda rō
est propter velocitatem. Velocius enim
fide qz ratione cognoscit deus et citius.
Nam q ad predictē veritatis cognitio
nem ratione vellent peruenire: vix post
lōgum tempus id possent attingere. tñ
propter multa que exigūt vt dictū est.
tñ etiam qz tempore inuentus diuersis
passionū motibus anima fluctuās non
est apta ad tam alte veritatis cognitio
nem: sed in quiescēdo fit prudēs et sciēs
vt habet. vij. philicor. **T**ertia ratio est
ppter securitatem: qz noticia fidei est se
curior: inuestigatione rationis. Plerū
qz cum tali inuestigatione fallitas admi
scetur propter debilitatem intellectus no
stri in iudicando: et fantasmatum per
mixtionem. Et ideo oportuit: vt per viā
fidei veritas elucescat. Hinc apostolus
ad Eph. iiii. Itē amplius ambulētis si
cut et gētes ambulāt in vanitate sensus
sui: tenebris obscuratum habētes itelle
ctum. Igitur humiliet vnusquisqz mē
tem suam: deponat omnes curiositates
animi sui: abijciat quilibet presumptio
nem a se: et cum de xpo senserit fide vi
deat propter ratiōis debilitatem. Sed
nescio quid dicam de multis qui nullo
argumēto flecti possūt ad credēdū que
credere obligātur. Itē si forte dixerī cos
exceccatos: vel superbia: vel auaritia: vel
luxuria: a quibus cum abstinere nolit
id credunt quod volunt. Hoc nanqz so
lum esse videtur malorum refugium.
Quapropter nos veram fidem habea
mus: vt deum in celo videre possimus
qui est benedictus in secula seculorum.
Amen.

¶ Sabbato post secundam dominicam de aduentu. Sermo de sequela christi. propter saluos christianos: qui dicunt se in christum credere: que tamen in opibus virtutum nolunt imitari unde in ipso merito scandaligant.

¶ Fructus. xliij. Iesus est imitandus.

b **scatus qui** non fuerit scandaligatus in me ubi supra. Ostendunt quidam se in hac vita christum diligere: et in ipso

credere verba proferendo: sed operibus ipsi contrariant: quoniam vitiosius viuunt vitasque eorum est reprehensibilis valde atque in his que dei sunt facillime fatigant. adeo ut nec in minimo laborare velint pro adipiscenda gloria sanctorum. Pro quibus in presenti sermone dicturi sumus de sequela iesu christi. quod ut Iacob ait. iij. c. fides sine operibus mortua est. Non enim prodest nobis christum commendare: christum laudare: christum magnificare: christum nominare nisi ipsum fuerimus imitati. Erit itaque huius sermonis fructus: Ihesus est imitandus. Nam quod ipsum sequitur in illo non scandaligatur. Pro cuius declaratione circa christi sequelam tres conclusiones notabimus.

Prima conclusio dicit determinatio.

Secunda conclusio dicit ratio.

Tertia conclusio dicit retardatio.

¶ Quod debemus imitari christum: non tamen in omnibus: sed ex necessitate in obseruatione humilium diuinorum consiliorum et operum perfectionum.

Capitulum i.

Prima conclusio dicit determinationem. In qua expedit scire in quod debemus christum sequi. De quo Petrus ait. i. Pet. ij. c. Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum: ut sequamini vestigia eius. Et Iohannes prima canonica. ij. c. Qui dicit se in christum credere: dicit sicut ille ambulauit ambulare. Et Iacobus. vij. li. diuinarum institutionum ait. Pater enim noster ac dominus qui condidit firmam

uitque celum quod librata magnitudine sua terram vallauit montibus mari circumdedit omnibusque distinxit: et quicquid est in hoc opere mundi mirabile consilauit atque profecit ex nihilo prospectis erroribus hominum ducem misit quod nobis iustitie viam prederet: Hunc sequimur omnes. hunc audiamus. hunc deuotissime pareamus: quoniam solus: ut ait Lucretius. Aridicis hominum purgauit pectora dicit. Et finem statuit torpentinis atque timoribus. Exposuitque summum bonum quo tendimus omnes. Quid foret atque viam monstrauit limite paruo. Quo possemus ad id recto conscedere cursu. Nec tamen ostendit: sed processit ne quis difficultatis gratia iter veritatis horreret. Et Gregorius dicit. Qui christi vestigia designant sequi: qua temeritate sperant ad eius claritatis gaudia consequenda peruenire? Et in euangelio ipse saluator ait Iohannes. viij. Ego sum lux mundi. qui sequitur me non ambulat in tenebris. Et Iohannes. xliij. Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci. ita et vos faciatis. Ex his remanet dubium animus: in quo debeamus christum sequi: cum christus ieiunauerit quadraginta diebus: et quadraginta noctibus. et nihil comederit vel biberit: in deserti locum ad orandum accesserit: animas suas persecutoribus obtulerit: fugitque multipliciter illusus: flagellatus: contumeliosi affectus: in medio duorum latronum crucifixus: et tandem pro nobis cum amaro dolore mortuus. Si ergo debemus christum sequi: nunquid et talia pati obligati sumus: ita ut aliter non possimus saluari? Ad quod est notandum illud quod dicit dominus Bonifacius in quodam libello suo: quod intitulat apologia pauperum: quod in christo contingit tres actus reperire.

Primi respiciunt dignitatem excellentie.

Secundi pro descensione misericordie.

Tertij in formationem perfecte vite.

¶ Primi actus in christo respiciunt dignitatem excellentie: ut illi in quibus appareret sua potentia: sicut opera miraculosa: vel sapientia sicut reuelatio secretorum cordis. vel seueritas iudicij: sicut elicere

vendentes et ementes de templo: et du-
 ra increpatione ferire pontifices. vel au-
 ctoritas officij: sicut sacramentū cōfice-
 re. et manū imponere: et relaxare pecca-
 ta. Que omnia xpo conueniunt: quia ipse
 erat deus omnipotēs: erat homo: et ex
 gratia vniōis omnia sciēs. erat iudex:
 et erat sacerdos. ¶ Secundū actū in xpo
 respiciūt condescensionem misericordiē.
 Nam xps nuptijs interfuit: comedit cū
 phariseo. Lu. vii. in domo Barthē et
 Magdalene multoties hospitabatur: ibi
 quod comedeat appositā sibi cibaria. Co-
 medit cū publicāis et peccatorib⁹. et pa-
 tet Barth. ix. Et quādo comedit i domo
 Bathē pharisei murmurabāt dicētes
 quare cū publicāis et peccatorib⁹ mandu-
 cat magister vester: Nā habebat tunicam
 incōsuelem nō rudem nec hispīdam.
 Cōuersabatur inter hominēs: et tādēz cū
 peccatorib⁹ loquebatur. Que oīa ipse fecit
 nō tanquā imperfectus sed perfectissim⁹.
 Et huiusmōdi opa i ipso imperfecta nequā-
 quam fuerūt. quia sicut bonū dicitur tripliciter.
 ita et malū tripliciter. et sicut perfectum
 tripliciter. ita et imperfectū dicitur tripliciter.
 Est enim bonū ex genere. ut actus tran-
 siens sup debitam mām. ut ire ad eccle-
 siam: dare elemosynam: ieiunare et simi-
 lia. Est etiam bonū ex circūstātia: sicut
 act⁹ circūstātijs debit⁹ i format⁹: ut occi-
 dere hōiem pp iustitiaz: quia lex ita iubet.
 Est etiam bonū sibi: quod nullo modo
 pōt fieri male: ut est diligere deū: ē op⁹
 virtutis ex radice caritatis procedēs. Si
 militer malū aliqd est ex genere: ut act⁹
 transiens super materiam indebitam si-
 cut occidere hōiem. Est malū ex circū-
 stantia: sicut dare elemosynā diuiti: pau-
 perib⁹ fame perire permittis. et ieiuna-
 re ppter inanē gloriā. Est malū sibi
 se. et est illud quod nullo modo pōt fieri be-
 ne sicut odire deū: et d factio peccat⁹ mor-
 taliter. Perfectū ē quoddam ē ex gene-
 re ut est act⁹ difficilis et excellēs: ut om-
 nia relinque et religionē ita. Quoddā
 est perfectū ex circūstātia: ut est actus de-
 bit⁹ circūstātijs et pfectionibus infor-

mat⁹: sicut fugere mortē nō ex infirmita-
 te et timore: sed p meliori bono: vel quā-
 tū ad deū vel quā tū ad proximū. Tertiū est
 perfectum sibi se: sicut est actus diffici-
 lis a virtutis sublimitate procedens: ut ē
 motus seruile et calide dilectionis in de-
 um. Imperfectum etiam dicitur triplici-
 ter. Quoddam est imperfectū ex gene-
 re ut ē act⁹ facilis ad quē humana infirmi-
 tas et fragilitas communiter inclinatur
 ut possidere pecuniā: habere uxorem et
 similia. Quoddam est ex circūstātia:
 ut dimittere vestem propter fugam ma-
 ioris iniurie. Tertiū est imperfectū sibi
 se: quod nullo modo potest stare cū eūa-
 gelica perfectione: ut fugere paupertatē.
 Ex his omnibus apparet quod bonū sibi
 se nūquā potest esse malū. et e cōuerso. Sed
 bene bonū ex genere potest esse malū
 ex circūstātia: sicut quod iuret ad ecclesiā
 ut placeret hominib⁹ et non deo. Et ma-
 lum ex genere potest esse bonū ex circū-
 stantia: sicut si iudices maleficioz f3 iu-
 ra aliquēz occiderent. In quo casu non
 male faciūt: sed bene faciūt. ut ps. xliij.
 q. v. c. lex eterna. c. cū miser. et c. q. ma-
 los. Perfectū etiā ex genere pōt ē im-
 perfectum ex circūstātia: sicut intra re-
 ligionem causa alicuius comodi tempo-
 ralis. Ita etiam imperfectum ex genere
 posset perfectum esse ex circūstātia: si ē
 facere aliquod opus ad debitū finēz ca-
 ritatis ordinatum procedens ex radice
 intime caritatis. Hoc modo xps bene-
 dictus omnia perfectissime fecit: quia cū
 comedit vel bibit: vel conuersatus est
 cum hominibus: vel cum nuptijs inter-
 fuit. et similia. non hoc fecit ut satisfac-
 ret alicui suo irrationabili appetitui: qui
 in ipso non erat: sed ut infirmos confor-
 taret ne crederent si xps talia opera nō
 fecisset se nullo modo posse saluari si ab-
 eis opentibus imperfectiōis omnino nō
 abstinere. Unde similiter dicimus quod
 in xpo maioris perfectionis fuit familia-
 re colloquium cū peccatoribus: quā du-
 ra increpatio facta per Joannem bapti-
 stam ipsis pharis. Maioris perfectionis

fuit in xpo conuersario cum hominib⁹
q̄ solitudo Joānis in heremo: qm̄ h̄ et
similia procedebāt a xpo ex ardentissi-
ma caritate. Nam sicut humanā assu-
mendo naturam in nostris qdem, fact⁹
est humilis. sed in pprijs remāsit excel-
sus: sic et sūme caritatis dignatio ad act⁹
quosdam nostre imbecillitatis et imper-
fectionis conformes deprimitur: et a sū-
me perfectionis rectitudine nō curnat.
Et ideo talia opa pfecta in ipso fuerūt.
Neq; acceptāda est sentētia falsa illorū
qui minus bene intelligentes dicunt qd
pfectio et imperfectio differunt, sicut duo
cōtraria: sicut iustitia et peccatū: gloria et
ignominia: vita et mors. Sed bene ver⁹
est qd differūt sicut magis bonum et mi-
nus bonum: magis meritorū et minus
meritorū. Item non valet cōsequentia
Unus facit opus perfectionis. ergo bene
facit. Alter facit op⁹ imperfectiois. ergo ma-
le facit. Ideo Ambros. li. i. de offi. ait. Of-
ficiū omne aut bonū aut pfectum est.
Ad cum scripturaz auctoritate, possum⁹
pbare. Habemus enim in euāge-
lio dixisse deū Barth. xix. Si vis ad vi-
tam ingredi serua mandata. Nō homi-
cidium facias. Non adulterabis. Nec
media sunt officia quibus aliquid deest.
Iō sequit⁹ Barth. xix. c. Si vis pfectus
esse vade et vēde omnia que habes et da
pauperibus: et veni sequere me. Hoc est
ergo pfectus offiū quod greci cathōci
vocat: quo corrigūt omnia que ali-
quos potuerūt lapsus habere. hec ille. et
idem Ambrosi⁹ sup eplam ad Lori. ait
Alicitis tempore vult fideles: vt nō so-
lum innocentes sed glorioſi videamur.
Concessa enim preterire virtutis est ma-
xime. Et Aug. in li. de bono cōiugali in-
quit. Bonū erat qd Barthā faciebat
occupata circa ministeriū sanctor⁹: sed
melius qd Maria soror eius. Bonum
Susanne in coniugali castitate lauda-
mus. sed tamē ei bonum vidue Anne:
ac multo magis Marie virginis ante-
ponimus. Bonū erat qd faciebant qui
de substantia sua xpo et eius discipulis

ministrabāt: sed melius quod faciebant
qui omne substantiā suā dimiserant: vt
xpm expedit⁹ sequerent. Et Hiero. ad
Demetriadē inquit. Prohibent mala:
p̄cipiunt bona: cōcedunt media: suadē-
tur pfecta. In duobus primis oē petiti
concluditur. Reliqua vero posita sunt
in nostra potestate: vt aut vtamur con-
cessis ac licij: aut ob maius premiū ea
que nobis pmissa sunt respuamus. Qui-
bus omnibus apparet qd perfectū non
differt ab imperfecto. sicut virtuosum a
vitioso: sed sicut magis bonū a minori
bono. ¶ Tertij actus in xpo respiciunt
informationem pfecte vite: sicut offerre
se morti: virginitatē et paupertatem obser-
uare et huiusmodi. Cum ergo queritur
in quo debemus sequi xpm. Rñdeo qd
in obseruatiā diuinorū mandatorum: vt
apparet ex premis. In opibus autem
pfectionis non tenemur ipm sequi: nisi
in q̄tū volum⁹: sicut si nos astringere
mus ad obseruādū diuina p̄silia: vel in
casu qd extrema necessitas expostularet
sicut si aliter vn⁹ nō posset se defendere:
vt si nō negaret xpm moreret. in q̄ casu
tenet de necessitate salutē magis eligere
mortē. Idcirco multi iudices sunt: qd ex
opib⁹ pfectionis, vel in xpo p̄sideratis
vel in sanctis suis: eos lacerant: in qbus
talía opa non relucet. Quis ignorat qd
etiā in opibus perfectionis et gradus et
varietas iugnat? Opus nanq; pfectio-
nis est pro xpo comburi: lapidari: cruci-
figi: capite trūcari: sagittari: vel decora-
ri. Opus pfectionis est: mūdo dimisso
in solitudine deo fuisse. Opus pfectionis
est habitum religionis assumere: et iter
homines stando: verba vite predicare.
Que fatuitas est ergo dicere: Paulus
pmus heremita stetit in heremo: et be-
ne fecit. Stephanus fuit lapidatus et nō
stetit in heremo. ergo male fecit. San-
ctus Franciscus non fuit sacerdos: et no-
luit esse propter humilitatem et bene fe-
cit. ergo Sanctus Antonius qui fuit sa-
cerdos male fecit? O rudis intelle-
ctus est ista cogitare? O rudia ingenia

o mentes insipide atq; bestiales. Certe absq; ulla ratione volunt pleriq; de quibus loquimur: omnes ad opera perfectionis fore obligatos: damnant coniugia damnant reges: duces: Barones milites: mercatores: artifices: et quoscūq; in seculo constitutos. Quibus ego dico q; hi qui in Seculo sunt in quolibet gradu: et seruant mandata dei. salus eterna eis non denegatur. Asserunt etia; hi eos qui perfectionis viam ingressi sūt ad omnia et singula perfectionis opera teneri. Quod falsum est vt ostendimus exemplis p̄allegatis. Sequamur ergo xpm bono animo: quia ad nihil impossibile nos cogit.

Ad tribus rationibus inducimur se qui xpm quē multi fugiunt. Caplm. ij.

Secunda conclusio dicitur ratio vel inductio. Inducimur nā q; christus seq; quem multi fugiunt triplici ratione.

Primo ratione nominationis.

Secundo ratione honorationis.

Tercio ratione remunerationis.

Primo inducimur sequi xpm ratione nominationis. Nominamur enī xpiani: quod nomen primo ab apostolis. et discipulis fuit introductum. Nam vt scribitur in. ij. li. ecclesiastice historie. Cum passim per gentium populos diuina efunderetur dignatio: primum Cornelius apud Cesareaz palestine urbem maximam cum omni domo sua ad fidem xpi Petro ministrante perducitur. Jamq; i dies q; plurimi et alij ex gentibus apud Antiochiam ad fidem venerūt. Ob qd ibidem florentissima cōgregatur ecclesia: in qua oibus pariter et in gratia dei et unanimiter degentib; ibi p̄mū discipuli perēni fonte sup̄to mutato vocabulo appellati sunt xpiani. Quia vō xpianus a xpo dicitur: oportet vt qui illud nomen habet xpm sequantur: quia nomē debet esse consonans rei. Sicut probatur. xxi. di. c. clericos. et de prebendis et dignitatibus. c. cum scdm. et instituta. de dona.

Est et aliud hic est qd scribitur extra. de sacra unctione. c. conuenisse. Et Christo xpiani dicuntur: vt quasi vincti deriuatur ab vincto: vt omnes currant in odorem vnguentorum illius: cuius nomē vt olcū est effusum. Et Augustinus in li. de doctrina xpiana de hoc sic loquitur. Ex sacramēto unctionis christianorum oīum vocabulū descendit. Ad nomen ille frustra sortitur qui christum minime imitatur.

Secundo inducimur ad sequendum christum ratione honoratiōis: quia honorat xps se sequentes tanto honore vt maior excogitari non possit. Ideo dixit discipulis suis xpus Ioan. xv. iam non dicam vos seruos: sed amicos. Et in ps. cxliij. nimis honorificati sūt amici tui deus. Quod verum esse conspiciamus: cum videmus tam celebri veneratione colimemoriā sanctorum. Et magis aperte videbitur: cum in fine seculi inuatores xpi magis honorabunt q; purpurati reges: q; infaciat diuites: q; delicati iuvenes: q; hi qui voluptatibus et blanditijs seculi vacauerunt. Tunc vt scribitur Sap. v. Stabunt iusti in magna constantia aduersus eos et. vsq; ultorū est. Erit tunc maior gloria et honor piscatoris amici dei: q; fuerit gloria exhibita quibuscūq; Imperatoribus Romanorum. Nulla erit tunc illorum romanorum gloria: qui post multos labores: et sudores: et angustias: et effusionem sanguinis: et dira vulnera superatis hostibus in vrbē maxima triumphabant. Erat namq; triumphus ille honor maximus: qui dari poterat a romanis. Et dicitur a tris: quod est tres et phonus quod est sonus: quasi triplex sonus pro benemerito cine. Siebat autem triplex cōsultatio p̄ triumpho. Nam primo cōsulebatur exercitus. Secdo senatus. Tercio populus. Quibus cōcordantib; triumphabat victoriosus dux. vel dī triumphus q̄si triamuos eo q; triplex fuit leticia triumphatē p̄ma q; cū ad vrbē triumphalis ciuis r̄diret ei cū effusa leticia occurrebat popul' vniuersus. Secda erat letitia: qū

triūphātis currū pcedebant captiui oēs
 manibus post tergum ligatis. Tertia le-
 ticia qā triūphans seruū post se habebat
 gestantem anulum simile suo. et a tergo
 triūphantis coronā aureā deferentēz
 Ipse vō triūphans indutus veste Au-
 rea ascendebat sup currū aureū tractuz
 a quatuor eqs albis: vt scribit Lucius
 flor: libro primo. Et sic pompatic⁹ dux
 eunte senatu in capitolio albos macta-
 bat tauros et sacrificabat Ioui. Et ob-
 tpamentū hui⁹ effulē letitiē: licebat im-
 pune oibus tocofe aduersū triūphā-
 tem dicere quecunqz puitia. Et iō moti
 romani ad tantā gloriā: sine rubore po-
 stulabant sibi decerni triūphales titulos
 ob quecunqz leuiā. Quibus vt occurre-
 ret teste Galerio li. ij. sub rubrica de iure
 triūphādi lege cautum est ne quis tri-
 umpharet nisi. v. milia hostiū i vna acie
 cecidissent. Et ne lex cupiditate lauree.
 fraudaret: adiutorio alterius legis sufful-
 ta est: quam Lucius Marcius. et. M. B.
 Lato tribuni plebis tulerūt. Minabat
 enī penā impatoribus: qui saluz nune-
 rum aut occisōiū hostiū aut amissōrum
 ciuiū senatui suis lris nunciassent. Iube-
 bat etiam vt qz primo urbem intrassent
 apud questores vrbanos iuraret d viro
 qz numero vere ab his senatui scriptuz
 esse. Erat etiā sancitum: vt pro aucto i-
 perio: non pro recuperatis romani ppli
 triūphus decerneret. Ob quam legē
 vt scribit valerius. superior african⁹ ob
 recuperatas hispanias nullū triūphum
 habuit. Nec. M. B. Marcellus ob recu-
 peratas Siracusas. Fiebant atit in his
 triūphis solatiofi ludi et festiui loci in
 honore triūphantis. Unde maxime
 mouebāt ipsi romani ad vtiliter agen-
 dum et aggrediendū quecūqz ardua et
 difficilia sibi pmissa. Sic triūphauit
 Lucius posthum⁹ megetellus fm Ti-
 tū Liviū. li. i. ab vrbe condita: qui Sā-
 nites vicit et Ariam supauit. Triūpha-
 uit Lucius Emilius. Pandus fili⁹ Lu-
 cij Emilij: qui apud Camios occisus est
 fm Pliniū de viris illustrib⁹ eo q Li-

gures vicit et Persem regē macedonie
 supauit. Triūphauit Papirius: qui
 Lucius Papirius cursor dictus est: q
 Sāniti duritiē fregit: et adeo clare cur-
 cta gessit q Romani fm Eutropium et
 Horosium: hunc Alexandro maximo
 duci parem esse prestolabant. Triū-
 phauit Quintus Cecilius Metellus
 dictus macedonic⁹ fm Eutropium lib.
 iij. a domita Macedonia: q philippuz
 regem de macedunia deuictum eduxit
 Triūphauit metellus filius eius fm
 Horosii Leticus dictus: quia Lretaz
 romano populo subiugauit. Triūpha-
 uit Pompei⁹ magnus post supatos du-
 os reges fm horosius trahentibus cur-
 rū elephātis: preferens ante se filios sim-
 tridatis et Triganis et Aristobolum p-
 cipem iudeorū. Triūphauit Cesar qn-
 quies vt Suctoni⁹ scribit. et Florus pro-
 pter ea q gesserat in gallia et britannia et
 egypto et africa. Triūphauit Probus
 ipator: qui fm Eutropiū. ix. li. et Rufi-
 nū in ānalib⁹ romanorū: vicit alemanos
 germanos: gottos exarmatos. et diebus
 v. sic gloriose triūphans inter alia Spe-
 ctacula totū circū in spēm silue fecit con-
 feri arborib⁹: ac p diuersos adu⁹: mille
 apros mille ceruos: mille leones: centū
 qz lupicos imisit leopardos: et quascū-
 qz alias feras habere potuit viuas et om-
 nia concessit diripiēda populo. Multi
 qz fuerunt alij: qui in huiusmodi triūm-
 phis nō parū sibi honorem vendicau-
 rūt. S3 vere sum⁹ fuit et vanitas talis ho-
 nor. Laborauerūt sollicitudine pro re
 instabili et momētanea. Non sic autem
 erit de honore amicorū dei qui honorem
 perpetuū et indeficientē acquirunt. Mō-
 dicet impatorib⁹ olim triūphantibus:
 tunc vero flēntibus: sed his qui xpm sūt
 imitati. Mathe. xxv. c. Venite bñdicti
 pīs mei. Ergo mūdāna pigritia. o vī-
 tupabilis negligētia: Si illi ciues Ter-
 rene ciuitatis tantū laborarunt pro illo
 modico honore accipiēdo: cur oēs nō
 inuigilāt ad imitādū xpm p honore: q
 pmitit oibus btis in regno celorum

Tertio inducimur ad imitandū xp̄i
rōne remunerationis. Dat namq; se se/
quētib; remunerationē liberalissimā:
pro seruitio tpali vitam eternā: pro bre/
ui labore bonum quod nunq; deficiet.
Hinc est quod Hiero. in questionibus
ad Elbidia ait. O quanta beatitudo pro
pulis magna recipere: eterna pro breui
bus: pro morituris semp viuētia: et ha
bere deū debitorem.

Quod multi sine rōne ppter tria retra
hantur a xp̄i sequela. Laplin. iij.

Retardant equidē et retrahunt

multi a sequela xp̄i irrōnabilr

maxime propter tria.

Primo ppter fidem dubiam.

Secūdo ppter humanā verecūdiā.

Tertio ppter spem falsam.

Prima retardatio dī esse ppter fi/
dez dubiā: qz nolūt firmiter credere exi/
stimantes nihil aliud esse nisi qd in pñ/
ti vita inuenit atq; videt. Quos Grego.
in q̄rto dialogor quodā exēplo valde di/
gno conuincit: vbi ait q si casu vna mu/
lier in fouea aliqua terre obscura et an/
gusta pariat filiū: ibiq; euz educat vsq;
ad annos discretionis. postmodū ei di/
cat: qualr est sup̄ra ipsos celū: terra: sol:
luna: stelle: plante: hoies: edificia: son/
tes: maria et huius fatuus esset ille fili⁹ si
non crederet dicens: ista nō pñt esse: qz
ea nō vidi. Pariformiter stult⁹ est hō
q nō credit sancte matri ecclīe: non cre/
dit p̄dicatoribus et cōfiteantibus de futu/
ra vita regni celor. **S**ecūda retarda/
tio dicitur esse ppter humanā verecun/
diam. Timent. n. malor hominū latra/
tus et morsus: qui derident sepnumero
eos q benefacere studēt. fm illud. puer.
xiiij. Detestant stulti eos q fugiūt mala.
Et puer. xiiij. Ambulās recto itinere et
timens deū despiciat ab eo: qui infami
graditur via. Et Joā. iij. Dis qui male
agit odit lucē. Cōtra quos Hiero. dicit
ad Pāmachiū. P̄ria v̄tus monachi
est continere oīa iudicia. et recordari
apostoli dicentis. Si adhuc hoib⁹ pla

cerē xp̄i seruus non essez. Magisq; de
ridendi sunt qui imitant diaboli q̄ qui
sequuntur xp̄m. **T**ertia retardatio dī
esse ppter spem falsam: qz sperant diu
viuere: quod vnicuiq; dubiū esse debet
Sed enuenire solet quod Hiero. scribit
ad Serūtiā. Memoinquit. n. est taz fra/
ctis viribus ac tam decrepite senectutis
vt nō se putet vñū adhuc annū superui
cturū esse. Ande subripit obliuio condi/
tionis sue vt terrenū aīal iamq; soluen/
dum erigatur in superbā: et animo ce/
lum teneat. hec ille. Coexultentur itaq;
omniū mētes: aperiant oculi. cognosca/
mus seculi vanitatē: labilitatē: falsitatez
instabilitatem: calamitatem: breuitatez
et finem. Conemur itaq; imitari xp̄m
iesuz qui nos inuitat: ac ad nos clamat.
Venite ad cenā paradisi: et ad beatitudi
nem impetrabilez que parata est oibus
post me venire volentibus: quaz nobis
concedat iesus xp̄s. Amen.

Dñica tertia de aduentu. Sermo de
p̄dicatione Joannis baptiste: qua xp̄m
dei filiū publice predicauit.

Fructus. xv. Iñm Joānes p̄dicat.

edius autem

Mestruū stetit quē vos nesci
tis. Joan. i. c. et in euange
lio pñtis dñice. **P**recur/
sor dñi nostri iesu xp̄i Joannes baptista
ex dispositione spiritus sancti xp̄m dei
filiū publice predicauit: cuius altitudi/
nem singulariter indicare voluit bis q
fuerant ab hierosolymis ad eū missi: q
tamen cū ceteris phariseis ac iudeis p/
fidis nullo mō acq̄uerūt Joānis testi/
monio veracissimo. Moluerūt q̄ d xp̄o
audierāt a Joāne humili mēte suscipe/
re. Et qz i euangelio hodierno sit sp̄alis
mentio de Joānis p̄dicatione: qua xp̄s
dei filiū firmiter: fortiter: veraciterq; al
serebat: Ideirco pro euangelij declara/
tione fructus proponimus elucidandū

qui est. Ibi Joānes predicat. Ad cui⁹
expositionem tres cōclusiones. occurrūt
annotande.

Prima conclusio dicitur missionis.

Secunda conclusio dicitur interroga-

tionis.

Tertia conclusio dicitur magnificatio-
nis.

Ad missi sunt ad Joānem sacerdo-

tes & leuiti interrogantes an esset xps.
Capitulum. i.

Prima conclusio dicitur missio
nis. Que notat in prima parte
euangelij ubi dicit q^d miserunt
iudei ab hierosolymis sacerdotes & leui-
tas et interrogarent eum. Tu quis es.
Ubi nō immerito querimus quas iudei
potius opinabant de Joāne q^d eēt xps
q^d de dño nro Iesu xpo. Nam fm Ori-
genem tempus aduentus xpi pplm re-
creabat. & quodāmodo iam pns existēs
legis peritis ex sacris scripturis speratū
colligentibus ppter quod Theodas nō
modicam multitudinem quasi xps con-
gregauit. & post illum Judas galileus in
diebus professionis. Cum ergo feruen-
tius expectaret xpi aduentus: iudei trans-
mittūt ad Joānem: cōiter scire volētes
si ipse se xpm fateretur. ppter tria.

Primo ppter baptismi nouitatem.

Secundo propter predicationis clarita-
tem.

Tertio ppter vite austeritatem.

Primo iudei habuerūt de Joanne
talem opinionē ppter baptismi nouita-
tem. quia ut dicitur in fine huius euan-
gelij. Joānes erat in bethania trans ior-
danem baptizans. Nec bethania s³ gl.
alia fuit ab illa q^d nō lōge erat ab Hieru-
salem: ubi fuerat Lazarus mortuus sus-
citatus. De qua etiam dicit Origenes
q^d alio nomine vocabat bechaboz. Et
q^d nullus pphetaz ante Joannem ac-
ceptauerat baptizare. Ideo baptism⁹ eius
quandam nouitatem pretendere vide-

batur. que nō immerito superiores iudeo-
rū mouere poterat: ut de Joāne suspica-
rent q^d eēt xps. De quo baptismo quatuor
veritates tenēde sūt catholice. Prima
veritas fm Rl. i. iij. di. ij. ar. ij. q. i. q^d si ex-
tēdam⁹ nomē sacri ad omne signū rei
sacratīs suscipiētē: sic baptismū Joannis
erat sacramētum: q^d expresse representa-
bat xpi baptismū: qui est res sacrans su-
scipientē. Si autem restringamus nomē
sacramēti ad illud q^d est sacre rei signū
& cā: sic nō erat sacramētum: q^d nō con-
ferebat grām ex vi sacramēti ut declara-
bim⁹. Unde respectu sacri baptismi xpi
d³ dici fuisse sacramētales: q^d fuit qdam
dispositio & pparatio ad illius baptismi
susceptionem: ut dicit magister sniarum
in lra. di. ij. quarti li. Secūda veritas
q^d baptismus Joannis ut dicit prefatus
doctor: ubi. s. q. ij. fuit institutus auctori-
tate diuina. Ad pbat illud q^d d^r a Jo-
anne baptista. Joan. i. Qui misit me ba-
ptizare ille mihi dixit: Sup quem vide-
ris spiritū descēdētē & manētes sup e-
um. ipse est q^d baptizat in spiritu sancto
Hoc ipm patet. q^d Mat. xi. xpo querē-
ti de baptismo Joānis. utrū esset ex celo
an ex hominibus: nō fuerunt ausi dice-
re q^d ex hominibus. Et dicit ille baptis-
mus Joannis: eo q^d ipse solus fuit mini-
ster primarie institutionis & executionis
illius baptismi. Tertia veritas q^d ba-
ptismus Joannis fm gl. sup illud Lu.
ij. p^dicans baptismum pnie. non dabat
seu conferebat gratiam: q^d ut dicitur ibi
Joannes dare non potuit baptismū: q^d
peccata soluerent. Nam ut dicit Bon.
ij. di. quarti li. ar. ij. q. ij. talis baptismus
fuit institutus pp quādam pparatōē &
assuefactōē ad baptismū xpi. de cōse.
di. iij. c. nō regenerabāt. An gl. Mat.
ij. sup illo vbo. Ego baptizo. ait. Tm cor-
pora lauo: q^d peccata soluere nequeo ut
sicut nascendo & predicando precurro.
sic baptizando ad xpi baptismū dirigā.
Quarta veritas ē q^d baptizati baptis-
mo Joannis: iterus debuerunt rebapti-
zari. sicut p³ p Aug. sup Joā. & ponitur

de pse. di. iij. c. illud. vbi dicit. Si quos baptizauit Judas: iterum non sunt baptizandi et quos baptizauit Joannes: iterum sunt baptizandi. Et idem li. ij. de baptismo ptra donasitas ait Dñs ih̄s xps tali baptismo mūdāt ecclesiā: quo accepto nullū alterū requirat. Joannes autē tali baptismo pretingebat. q̄ accepto esset etiam baptisū dominicū necessāriū. Et hoc habetur expresse Act. xviij. c. quādo baptizatos baptismo Joannis Paul⁹ baptizauit baptismo xpi. tñ dñs Bon. Dicit vbi. s. q. iij. q̄ quorundam opinio fuit q̄ baptizati baptismo Joānis si n̄ habēt fidē trinitatis rebaptizādi erāt Si autē habebāt fidē trinitatē: qua interius insigniebāt tanq̄ caractere: habebant spm̄ sc̄m p̄ impositionē manū et iō nō erant rebaptizandi. Scotus autē in. ij. di. sui q̄ti. pte. ij. q. vnica inq̄t q̄ dupliciter pōt intelligi baptisus Joānis Vno modo in forma baptisimi xpi: quā. potuit didicisse a discipulis xpi: vel ab alijs audientibus eos baptizare. Et tunc nō dicitur proprie baptisus Joannis sicut nō dī baptisus Petri vel Pauli. Et planū est q̄ tales sic baptizati non erant baptizandi. Alio modo potest intelligi baptisus Joannis non in forma baptisimi xpi: sed in aliq̄ alia forma ppria s. in noīe venturi. vt dicit Act. xviij. vel absq̄ aliqua forma. Et sic de baptizato satis videt necessariū q̄ erat baptizand⁹ baptismo xpi: tum propter preceptum generale obligans omnes: quod nō implebant sic baptizati a Joanne. nū quia. medicina preparatiua suscepta: cōgruū est recipere medicinam curatiuam. Baptisus autem Joannis vt dixi paulo superi⁹ erat sicut dispositio et medicina preparatiua ad baptisū xpi. Ideo nō tenetur opinio magistrī a doctoribus in hoc passu: quia non videtur habere rationes cōueniētes. ¶ Secundo iudei magis opinabantur q̄ Joannes esset xps q̄ de domino nostro ih̄s xpo propter doctrine et claritatē. Ideo namq̄ doctrina eius erat grata: vt magna populorum

frequentia cōueniret ad ipsum audientem. Unde Math. iij. dicit. Exibat ad eum hierosolyma et omnis iudea: et ois regio circa iordanē. Et si dicatur q̄ populi stulte faciebant: cum non constabat eis de auctoritate Joannis: qui etiam nulla miracula faciebat. vt dicitur Joannis. x. Dicitur q̄ fama miraculose cōceptiōis Joannis de sterili et sene: et annuntiatio eius facta patri in loco: et festo solemni: et ablatio vsus lingue et eius restitutio nota plebi: et preclara vita parentum: et eius ab infantia pmanisio in desertis: et sanctitas: et stupenda efficacia spiritus in loquendo dabat apertissimum testimoniū Joanni q̄ esset vox illa clamantis in deserto. de qua dicit ysaias. xl. c. Ideo exitus populorum nō erat temeritas: sed potius motio spiritus dei: et rationis et voluntatis eorum sibi consentientis. ¶ Tercio iudei d Joanne opinabantur q̄ esset christus propter vite austeritatem: vel singularitatem. Nam christus serebat vestes communes Joannes autem de pilis camelorum confectas. Christus panem et vinum comedebat cū peccatoribus: Joannes autem habebat durissimum vitum: et euitabat conforma peccatorum. Christus de fabro progenit⁹ esse credebatur. Joannes vero a summo sacerdote. Verūtamen non excusantur iudei quibus iste de quo tantam opinionē habebant Christum ostendit: vt patebit in sequentibus. Ex hoc vt prediximus in pcedenti fructu: conuincuntur illi qui homines ex exterioribus Judicare volunt.

Ad destinatis ad Joannem ipse ad tria veraciter respondit. Caplm. ij.

¶ Ecclāda cōclusio dicitur interrogationis. Nam hi q̄ fuerūt ad Joannem destinati. ipsi sagaciter et studiose interrogauerūt proponentes sibi simpliciter tria: ad que ipse veraciter voluit respondere.

Primum quis es tu.
Secundū Helias es tu.
Tertium ppheta es tu.
De primo dicit textus. Et confessus est
et non negavit. Et confessus est: quia non
sum ego xps. Abi ridet fm Criso. inter-
tioni eorū: quia ad hoc querebāt. Tu qs
es: ut rideret eis si esset xps. vel nō. Si
cit Criso. Sic fide dignū existimaue-
runt esse Joāne: ut ei de seipso dicenti crede-
rent. Ad secundum sibi ppositum di-
cit. Non sum. Quod cōtrariari videntur
sententie saluatoris: qui dixit Mat. xj.
de Johē baptista. Ipse est Helias.
Et ad hoc fz Origenē dixerūt quidam
qz Johes erat Helias tñ ignorabat se
esse Heliam. Et hoc nimirū tenent qui
asserūt iterate icorporatiōis vniōe tanq̃
anima multa posset induere corpa. An
iudei per leuitas et sacerdotes querūt an
esset Helias arbitantes Helie aiam in
Joāne esse. Qui dixit. Nō sum. nesciēs
princeps vitam propriam. Sed hunc
errorem interimuit Origenes dicens.
Qualiter autē videt rationale si tanq̃
ppheta a spū illuminatus. et de eo vni-
genito tāta narrauit: ignorasse de seipso
an vnq̃ eius anima fuerit in helia. Jo
Breg. in omel. hūc passum declarat di-
cens. Ex his verbis questio nobis val-
de implexa generat. Illū quippe loco
inquisit⁹ a discipulis dñs de Helie adue-
tu respondit. Helias venit: et non cogno-
uerunt eum. Sed si vultis scire Joā-
nes ipse est Helias. Requirit⁹ autēz Jo-
annes dixit. Non sum Helias. Quid ē
hoc fratres carissimi: quia qd veritas af-
firmat hoc ppheta veritatis negat. Et al-
de enim inter se diuersa sunt. Ipse est. et
non sum. Quomodo ergo ppheta veri-
tatis est: si eiusdem veritatis sermonib⁹
cōcoris non est. Sed si subtiliter veritas
ipsa requiratur: hoc quod inter se cōtra-
rium sonuit: quomodo cōtrariū non sit
inuenit. Ad zacharias nāqz angelus de
Joāne dixit. Ipse precedet ante illum in
spiritu et virtute Helie. Quia sicut He-
lias scōz dñi adueniū preueniet. ita Jo-

annes preuenit primus. Nam sicut ille
precursor venturus est iudicio. ita ille p-
cursor factus est redemptoris. Joānes
ergo in spiritu Helias erat. i. psona He-
lias non erat. Qd ergo xps fatet de spū
tu hoc Johannes denegat de persona.
Quia et iustus erat. v. discipulis dñs spū
ritualē de Joane sententiam diceret. Et
Joannes idem turbis carnalibus non
de suo spū fz de corpe rideret. hec ille.
Ad tertiam interrogationē rñdit Jo-
annes se nō ēē pphetā. Qd si alicui du-
bium hec rñsio faceret: cū dñs cū pphe-
tam dicat et plus q̃ pphetā. nos respon-
dere possumus qz hic ppheta tripliciter
potest capi. videlicet.

Primo modo generaliter.

Secundo modo specialiter.

Tertio modo singulariter.

Primo modo accipit generaliter p
quolibet ppheta. Et sic Joānes nō erat
ppheta: sed plusq̃ ppheta. Et Aug⁹.
ait. Joānes maior erat q̃ ppheta: quia
quem prophete longe ante pronuncia-
uerūt Johes presentem demonstrabat.

Secundo modo accipit ppheta spāliter
Et sic fm Ilico. de lira sup hūc passum
famosa erat opinio tūc tps apud anti-
quos iudeos: qz ante xpm veniret vnus
magnus ppheta eo qz scriptū est. Deut.
xviij. c. Prophetā suscitabo eis de me-
dio fratru suoz. Que qdē auctoritas fz
vitātē intelligēda est ad literā de xpo. fz
iudei intelligerent eam de alio ppheta.
Et ideo interrogauerūt eū. si esset ille p-
pheta. Et rñdit nō. Nō. n. negavit se ēē
pphetam absolute. s. pphetam missum
ante xpm. qz negasset veritatē. Sed ne-
gavit seipm esse pphetam: de quo loqui-
tur scriptura preallegata que ad literaz
intelligēda erat de xpo vt dictū ē. Ter-
tio modo accipit ppheta singulariter.
Et sic fm glo. accipit p Helisco: in q re-
quirit duplex spūs ppharū. iij. Reg.
ij. c. Ideo Joannes dixit. Non sum. s.
Helise. Extra certe humilitas obis
aiam possidebat: qui in tāta estimatione
sui noluit iactanter dicere qd non erat.

potuisset respondere se esse xpm vlt pro
phetam: et noluit. Reculauit sibi vsurpa
re honore alienū. et veritate rei petentib⁹
manifestauit. Sz ve mūdo a scandalis
pro tali honore o quoties veritas offu
scatur. Quot mendacia proferunt: quot
flagita perpetrantur. Certe vix illa expli
care possumus. Hō sic faciebat Iohes
qui nobis sue humilitatis prebere voluit
exemplum. Et hec sufficiant pro secun
da conclusione.

¶ Qd Iohes sua pdicatioe xpm ma
gnificauit. Capm. iij.

Tertia conclusio dicitur magni
ficationis. Magnificauit enim
Iohes xpm illum predicando
deklarans his qui interrogabāt eū: spe
cialiter de tribus.

Primo de maiestate.

Secundo de prioritate.

Tertio de sublimitate.

¶ Pro d maiestate magnificauit xpm
qz illis petentibus quis es vt responsum
denuo his qui miserūt nos. quid dicis
de te ipso rñdit: Ego vox clamātis in de
serto dirigite viā dñi. Vbi xpm dñm
predicat f3 qz Isa. xl. predixerat Iohā
nes enī demonstrat se clamare i deserto
iudee. vt oēs se preparant i aduēu xpi i
mundū. Et bene designat Iohannes i
proprietate vocis quia erat annūciator
verbi diuini hoc est xpi q est verbū pīs
Unde Grego. i omel. ait. Scitis autē
quia vnigenitus fili⁹ vbi patris vocatur
Iohanne attestante qui ait: In principio
erat verbum et. Et subdit. Ex ipsa autē
nostra locutione cognoscimus quia pri
us vox sonat vt verbū possit audiri. Ioh
annes ergo vocem se esse asserit: qz ver
bum precedit. aduentum itaqz dñicū
precurrens vox dicit: qz p ci⁹ mysteriū
patris vbi ab hoib⁹ audit. Theophilus
autē dicit qz Iohannes vox est: qz vītate
manifeste annūciat. Qēs enī qui i lege
erant obscure loquebant. Sz posset qri
quare Iohes appellat se vocem. Rñdet
triplici rōne. Prima rō est. quia vbi ē
in corde: sed manifestat per vocē dicentis

et ponit in corde audientis. et sic nihilo
minus vbi adhuc remanet in corde di
centis et audientis. et vox trāsit. Sic etiā
xps qui est verbum in corde patris ad
nos venit et Iohannes ipsum manifestauit
Sic xps et remanet in corde patris per
eternā generationē. et i cordibus nostris
p fidē. et Iohannes transiit per mortem
Ioh. iij. De oportet minui: illū autē
crescere. Secunda rō est qz sicut verbū
prius ē qz vox. et tñ vox p̄it verbū: sic
xps fuit ante Iohannē. Et ideo ipse dixit
Iohānis. i. prior me erat. Et tamē Iohes
precessit xpm. Luce. i. ipse precedet ante
illū in spiritu et. Tertia rō est. quia sicut
vox est cōiuncta verbo: nec tñ ē verbū:
sic Iohes multa sanctitate p̄iunct⁹ fuit
xpo: nec tñ fuit xps. Nam xps fuit spō
sus Iohes vero amicus sponsi. ¶ Se
cundo magnificauit xpm de prioritate.
Nam sequitur euāgelij. Et qz missi fue
rant. erant ex phariseis. et interrogauerūt
eum et dixerūt ei. Quid ergo baptizas si
tu nō es xps: neqz Elias: neqz ppha?
Rñdit eis dicens. Ego baptizo i aqua:
medius autē vestrū stetit quē vos nescit⁹
Qd sic intelligit. fm Grego. qz p carnē
dñs apparens et visibilis extitit corpore
et inuisibilis maiestate. Vel fm Criso.
qm decēs erat xps cōmixti esse populo
vt vñū multoz se vbiqz humilē et docē
tem. Vel fm Theophilū. ¶ Medi⁹ erat
phariseoz dñs. sed ignorabāt eum: qz
ipsi scripturas se scire putabant. Et in qz
tñ illis p̄nuntiabat: dñs medius eoz
erat. In cordibus eorum. Sed nescie
bant eum eo qz scripturas non intelli
gebant. Ipse est qui post me venit: qui aū
me factus est. Sed quomodo vērū est
hoc dictum. cum xps secundum diuini
tatem sit genitus et nō factus. Secūdu
humanitātē vero post pceptū p̄cursoris
in vtero virginis sit incarnatus: vt patet
Luce. i. Ad quod rñdet Greg. i omel.
dicens. Sic nāqz dicit ante me factus est
ac si dicatur antepositus est mihi Post
me ergo venit: quia postmodū natus.
Ante me factus est: quia mihi p̄elatus.

E

Tertio magnificauit xpm de sublimi-
tate. cum dixit. Cuius non sum dignus
soluaz corrigiam calciamentoz ei⁹. Cir-
ca quod dubium occurrit: si xps calciamē-
ta portauit. Et fuit hanc sniam videtur
q sic. Tamen ex altera pte habet Luc. x.
c. q xps aplis suis calciamēta porare i-
hibuit. Et ipse fecit qd docuit. Et
Hier. ad Eusto. inquit. Discipuli abiqz
calciamentoz onere. et vinculis pellum
ad predicationē noui euangeli destinant
et milites vestimentis ihu sorte diuisis ca-
ligas non inuenerunt quas tollerent. id
fuit. Nico. de lira dicendum est. q Jo-
hannes metaphorice locut⁹ ē dices se nō
esse dignū exhibere xpo etiā minimū ser-
uitiū: sicut solent hoies aliqui loqui ad
ostendendū suā paruitatē vel alicuius alte-
rius excellentiam. Vel fuit Greg. dicere
possumus q p corrigiā calciamēti incar-
nationis mysteriū intelligit. Hic enī. In-
carnatus dñs veniens quasi calciat⁹ ap-
paruit qui i diuinitate sua morticina no-
stre corruptionis assumpsit. Corrigia er-
go calciamentū est ligatura mysterij. Jo-
ānes ergo soluere corrigiam calciamen-
ti eius nō valet: qā incarnationis mysteriū
nec ipse inuestigare sufficit. Et si paten-
ter dicat. Quid mirū si mihi ille prelat⁹
ē quē post me qdē nati psideo: s; na-
tiuitas ei⁹ mysteriū nō pprehēdo. Nec
Gre. Quis itaqz iudeos pūacissimos
et formidolosos non iudicat: qui postq
Johis testimoniū audierūt xpm q̄rere
neglexerūt. imo ipsū inuētū suscipe no-
luerunt: Sed nō minus: imo nīto ma-
gis iniq existimādi sūt falsi xpiani q xp̄z
expellūt de cordib⁹ suis. Audierūt pphas
p̄farchas: ap̄los: martyres: cōfessores:
v̄gines: doctores: et predatores clāmā-
tes xpm esse saluatōrē mūdi. et eum fu-
giunt et malis opib⁹ ipsū psequūt. O
quot scelera. quot impietates. quot faci-
nora mala falsi xpiani cōmittūt: rursum
crucifigentes filiū dei. vt dicit apostolus
Esperiam⁹ ergo corda nra. mundemus
illa ab oī inquinamento et suscipiamus
dñm ih̄m xpm: qui seipsū itaqz benigne

nobis cōmunicare voluit apparens in
medio hoīz. vt oēs eum cognoscerent
atqz ab ipso quererent munus eterne sa-
luis: quod nobis cōcedat ipse qui est be-
nedictus in secula seculoz. Amen.

Seria secūda post tertiāz dominicaz
de aduentu. Sermo de satisfactione per
xpm facta.

Fructus. xvi. Jhs satisfactor.

Edus ^{antem} ^{vestrus}
et. vbi. s. Propter gra-
uitatē peccatoz huma-
ni generis suscepit xps
innocēs carnē: eterno

patri cū sua penitentiā pro oib⁹ assūpta
plene satisfactorius. Non enī pro seipso
xps venit in mundū. et passus est sudo-
res: labores. opprobria: vulnera: et duras
mortē: sed vt paternā iustitiā cōtra ho-
minū peccata ex decenti placaret. Nā
ita cōtra peccata mortalia indignat de⁹:
vt nullus posset per se sufficere nō solū
p peccato primoz paritū: s; p quocun-
qz peccato p̄prio ipsius furorē mitigare
Cum itaqz fructū itaqz vberimū oēs gi-
stamus. s. q iram dei vincere possumus
ex bñficio incarnati ihu. Idcirco i p̄sen-
ti sermōe de satisfactione p xp̄z facta di-
cturi sumus sub vno fructu q est. Jhs ē
satisfactor. In quo cōtēplabimur xpm
satisfactorē: Pro cui⁹ declaratione tres
p̄clusiones erunt notande.

Prima dicit p̄gruitatis.

Secūda dicit possibilitatis.

Tertia dicitur copiositatis.

Quod humanū gen⁹ reparari p satisfac-
tionē p̄gruū fuit. Caplm. j.

Prima cōclusio dicit cōgruitatē
p. In qua videndū est q magis
congruum fuit humanū genus
reparari per satisfactionē q̄ per aliūz
modū. Et hoc fuit dñm Bon. in. li. di.
xx. ar. i. q. ij. maxime propter tres rōnes
Primo rōne diuine iustitię

Secundo rōne diuine sapientie.

Tertio rōne diuine honorificentie.

E Primo rōe diuine iustitie. quia illa via magis conueniens fuit ad reparationē humani generis: in qua seruatur ordo diuine iustitie. Magis autē fuit ordo diuine iustitie cū malū puniūt. q̄ cū malū relinquit impunitū. S3 cū peccator reparat p̄ satisfactionē malū puniūt. cū sine satisfactiōe malū relinquit impunitū. Ergo magis seruatur ordo diuine iustitie in reparatione per satisfactiōē q̄ sine satisfactiōe. Hanc rōnē agit Anselm⁹ in li. Cur deus hō. vbi ait. Si peccatus impunitū dimittit. similis se habet de⁹ peccanti et nō peccati. **S**ecundo magis cōgruū fuit reparationē p̄dictā eē p̄ satisfactiōē rōne diuine sapientie. Nam illa via magis p̄gruit reparationi humani generis: i q̄ magis seruatur ordo diuine sapientie. Sed sic ē s̄m Augu. q̄ ordinatio peccatiū i suppli- ctiōe siue peccati i pena manifestat deco- rē diuine sapientie q̄ nō patit vniuersū ex aliq̄ sui parte deturpari. S3 cū peccator releuat p̄ satisfactiōē pena sequit ad cul- pam: cū vō sine satisfactiōe. culpa non ordinat p̄ penā. Ergo reparatio huma- ni generis potius puenit diuine sapientie p̄ satisfactiōē q̄ sine satisfactiōe. **T**er- tio rōne diuine honorificentie magis p̄gru- um fuit etc. Nam illa magis cōuenit repa- ratiōi humani generis: i qua magis fua- tur honorificentia diuine maiestatis. Sed peccatōr cū peccat p̄ uariationē dei ipo- norat. Si ergo peccat dimittit sine satisfac- tiōe peccatū relinquit absq̄ honoris ablati recōpensationē. cū autē satisfactiō reddit ho- norē: recōpensat. Ergo in mō reparandi hoies per satisfactiōē magis seruatur ho- norificentia diuine maiestatis: q̄ p̄ aliūz modū. Sed instare possum⁹ multipl̄. **E**t p̄io sic. Magis decet deū facere qd magis facit ad ostēsiōē sue benignitatis et misericordie. S3 dimittit p̄ca oīa absq̄ aliq̄ satisfactiōe pene. ē maioris misericor- die q̄ exigere ab illis penam. Sed de⁹ ē misericordissim⁹ et benignissim⁹ adeo vt benignior cogitari nō possit. Ergo videt

q̄ modus ille reparandi q̄ ē absq̄ satisfac- tiōe magis sibi cōuenit. **S**ecundo pos- sum⁹ instare q̄ ille modus magis puenit reparationi humani generis: q̄ magis ē ostēsiu⁹ diuine sufficiētie. S3 si sic deus humanū gen⁹ repararet q̄ nullā satisfac- tiōē requireret magis sufficiētiē appa- reret. Videret enī tūc q̄ emēdantū no- straz et bonoz nostrorū nō indiget. Er- go mōdus reparandi absq̄ satisfactiōe ma- gis eēt pueniēs. **T**ertio possum⁹ ob- iecere q̄ ille mōdus magis puenit repatiōi humane nature. q̄ magis ē ostēsiu⁹ diuine potētie. p̄ eo q̄ repatiō ē quedā recrea- tiō. S3 si de⁹ absq̄ oī satisfactiōe repa- rasset gen⁹ humanū solo et bo. sic fabri- cauit mūdū. maior ibi esset diuine et tūc ostēsiō ergo etc. **Q**uarto possum⁹ ar- guere q̄ ille modus magis puenit repa- ratiōi hūani generis: in quo hō magis astringit ad laudādū et amādū deū. S3 si de⁹ culpā hūit relinqueret absq̄ oī satis- factiōe pene: esset magis laudandus et amādus ab hoie: q̄ ab ipso plura pce- pisset. ergo etc. **Q**uinto possum⁹ argue- re q̄ ille modus magis cōuenit repatiōi hūani generis: i q̄ magis erudit hō ad executionē diuini mādati et imitationē dei. S3 hō debz remittere et p̄donare alijs culpā et penā. ergo si de⁹ hōi d̄buit dare exēplū p̄fectionis. videt q̄ magis decuit reparare gen⁹ humanū totū relaxando q̄ satisfactiōē aliquā exigendo. R̄ndet ad obiecta s3 dñz Bon. vbi. s. **E**t ad p̄- mū q̄ vniuersē vie dñi misericordia et ve- ritas. Cū igit ipse sit sūme iust⁹. et miseri- cors. iō i repatiōe generis hūani: q̄ ē ex- cellētissia via dei: p̄gruū ē vt sit currat misericordia cū iustitia. Et iō de⁹ fuit vt de⁹ ab hoie satisfactiōz exigeret. p̄ iūria fi- bi scā. et si hō nō possit. tē misericordia diuina s̄buēret dādo ei mediatorē q̄ p̄ eo satisfi- ceret. Ad scōz dicens. q̄ sic de⁹ exigit a no- bis mādatoz suorū obsequiā: nō p̄ suaz idigentiā s3 p̄ ordinatiōē n̄ram q̄ de- bem⁹ ei tāq̄ dño obedire. sic et pro peccatō exigit emēdā nō p̄pter hoc q̄ idigeat: s3 vt reducat nos ad ordinatiōē debitam.

E Ad tertium dicimus qd si in oi ope dei ostendatur diuina potetia: in ope tamen reparationis magis manifestat benignitas et misericordia. et p consequens ipa iustitia cum misericordia annexa. Et ideo cum posset vno verbo genus humanum reparare. maluit tamen reparare cum difficultate et penalitate. quia magis opportunum erat ibi misericordiam ostendere qm potentiam. **E** Ad quartum dicitur qd plus nos stringit ad honores et laudem dei hoc qd dedit vnigenitus filium suum qm si no dedisset. **E** Ad quintum dicimus qd si debeamus xpm imitari in aliqbus: non tm necessarium est ipsius imitari in oibus. ad deum spectat querere vindictam. fm qd dicit ad Ro. xij. **N**ihil vindicta et ego retribuam. Et tamen nobis vindicta prohibita est. Unde doctores et omnes pciauit qd nullo mo iustitia dei potuisset efficaciter mitigari qm p via satisfactionis. Et sic pz pma conclusio.

E Ad nulla creatura preter xpm potuisset pro homine satisfacere.

Caplm. ij.

Ecunda conclusio dicitur possibilis. **I**n qua considerare lz possibilitate satisfactionis fiende

pro peccato triplr.

Primo ex parte angeli:

Secundo ex parte hominis.

Tertio ex parte xpi.

Primo ex pte angeli. Alexander i. iij. q. i. mem. vi. ar. i. dicit qd nullus angelus nec oes simul potuerunt hac satisfactione redere. Sed p hoc possumus arguere qd homo q cecidit p aliu impellentem debet relevari p illu eadem. Sz homo p angelum cecidit. Ergo p angelu debuit fieri satisfactio. **E** Ad hoc dicit Alexander. vbi. s. qd satisfactio p angelu no est pueniens neqz possibilis. multiplici ratione.

Primo rone diuine iustitie.

Secundo rone sequele peccati.

Tertio rone restitutionis.

Primo rone diuine iustitie q requirit vt q peccauit satisfaciatur. Sed homo peccauit. ergo homo debet satisfacere.

Secundo rone sequele peccati. **M**eritus peccati originalis obligat totam humanam naturam et omnes illius generis seu nature ad damnationem eternam. Sed nullus angelus potest se equare toti humane nature. Et sic dicit Bernardus. Illud per quod debet fieri satisfactio debet esse maius qm commissum. **O**portet autem qd ille qui habet satisfacere de peccato originali sit tantus qd possit equari toti humane nature: et qd etiam plus valeat. **T**ertio ratione restitutionis. Nam si homo reparet oportet qd restitutor ad dignitatem illam quam habitus erat ante peccatum. **E** Ad autem si repararetur per angelum: non posset restitui ad illam dignitatem. patet. qm si non peccasset esset equalis angelis dei i celis. Et idem nobis pmittit p reparatio nem et resurrectionem. **L**uce. xx. et Math. xxij. **E** runt sicut angeli dei in celo. **S**i autem repararetur per angelum: angelus p consequens esset hois dñs. quia vt dicit Bernardus. **Q**uecunqz alia persona homines a morte redimeret: eius seruus idem homo recte iudicaretur. **E** Ad arguendum rñdet qd idem ordo seruatus est in lapsu et i reparatione humani generis: quia sicut ibi fuerat consensus mulieris. malo angelo eidem suggerente: ita causa reparationis hominis fuit consensus mulieris. bono angelo eidem nunciante. **S**ecundo licet considerare huius satisfactionis possibilitatem respectu hois. Sicut enim angeli non potuerunt satisfacere de peccato ita et hoies siue aliqua alia creatura. Et si dicat qd Augustinus. dicit qd iustitia diuina non plus exigit in pena qm commissum fuit in culpa. Si ergo commissum est culpa a pura creatura. ergo pura creatura debuit satisfacere. **R**esponder Alexander. i. iij. vbi. s. ar. ij. qd quantitas peccati **E**nde debet attendi penes tria videlicet.

Quantum ad peccatum.

Quantum ad iordinationem peccati.

Quantum ad illum in quem peccatur.

Et qd quantitas talis peccati debeat sic considerari. patet: quonia si quis offenderet regem et militem: plus offenderet

offendēdo regem & milite. Ita diuina
iustitia attendit q̄ritatem peccati. Ade-
cuius peccatū licet rōne peccantis fue-
rit solius creature: tñ peccauit in bonū
infinītū. s. in deū. Insuper deordinauit &
reaz fecit totā humanā naturā. ergo fin
istos duos. respectus est. Ade pētū infi-
nitū & trāscēdēs oēm humanā creaturā
Secundo debet considerari in pena
quantum commissum est in culpa. cul-
pa autem fuit infinita: & peccatum pro-
pter deū offensū. ex quo patet q̄ debet
exigere penā infinitam in peccato. Ade:
aut si admitat satisfactionē: debet fieri
satisfactio a tali persōa i qua sit infini-
tum bonū: & a qua sit ordinatio totius
humane nature. Sed nulla pura crea-
tura est talis. Ergo, ppter hoc de iustitia
nō fuit: vt p purā creaturā fieret satisfa-
ctio. **T**ertio licet considerare possibi-
litate hui⁹ satisfactionis ex pte xpi. Itaz
cum satisfactio fieri non posset p aliquā
creaturā: vt dictū est: conueniēs est vt sa-
tisfaciat christ⁹ deus & homo: quia vt ait
Anselmus: sic satisfacit deus qui potest
& homo qui debet: vt mens humana q̄
buslibet curiosis inquisitionibus dimi-
sis: satisfactori xpo gratias agat: & in fir-
mitatem propriā cognoscens ad ipsum
medicum humiliter currat.
Quod xpi satisfactio q̄rit ad culpas pe-
nas & angustias fuit copiosa

Lapm.iii.

Tertia conclusio de copiositate
Si. n. cōsiderem⁹ satisfactionē
p xpm factā: inueniem⁹ eā co-
piosā & abundāte valde. s. illd ps. cxix.
Copiosa apd eū redēptio. Ade qd plene
intelligēdū intueri licet. q̄ hui⁹ satisfactio
singulr se extendit ad tria videlicet.

Prima ad culpas.

Secunda ad penas.

Tertia ad angustias

Primo inquā xps satisfecit p nostris
culpis sufficientissime: p quib⁹ inimici
dei eramus: ppter primoz parctū pec-
catum: & quotidie dei inimicitiam icur-
rimus ppter debita propriā. An Augu.

xij. li. de ciuit. dei. iij. c. ait. Dicunt in scri-
pturis inimici dei q nō natura s; viuis
eius aduersant imperio: nihil ei nocere
valentes sed sibi. Lū itaq; nulloz hoīuz
vires sufficiant ad amicitia recōciliādas
& iniuriā abolēdā: xps bñdictus meritū
passionis sue sanctissime eterno pōi ob-
tulit: cuius virtute vniuersalis pax dei &
hominū est consecuta. Et cum quisq;
post facinora & cōmissa vere penitēs ad
deū redire voluerit. nō pōt ipe magn⁹
deus & excelsus dicere. Offendisti me i
finitū bonū: culpa tua infinita: non suf-
ficient penitentia tua: vt meā obtineas ami-
citiam. Quinimo obligat⁹ est benigne &
gratiose redēte pctōre. ad amorē suū
ducere & amplecti. Et iō pctōr pōt dicere
Et si merita mea sint insufficiētia: vt
te deū meū quē inique offēdi & turpiter
dereliqui pacificū videā: non est tamē
insufficiens meritū dilecti filij tui: qui p
me tibi & pro omnibus peccatoib⁹ ple-
nissime satisfecit. Secur⁹ ergo ad te cla-
more regro vt mihi indulgeas: vt igno-
scas: vt veniam prebeas. Multa sūt fla-
gella mea: de quib⁹ me dolenter accuso
Et quia dolor meus non sufficit illorū
maculā delere: suscipe dolorem filij tui:
qui pro me passus est: pro me sanguinē
fudit: pro me mori dignatus est: & inco-
gitabilis virtus verbi incarnati. Mira
sit auitas anime penitentis. Nulla ē taz
grādis culpa: pro qua xps non satisfē-
cerit. Ideo Apoc. i. dicitur. Lauit nos a
peccatis nostris in sanguine suo. Et Au-
gu. ait. Fusō sanguine sine culpa omnīū
culparum cirographa deleta sunt. Dicit
autē cirographū fm Boni di. xix. tertif
li. ar. i. q. ij. metaphorice a cīros qd ē ma-
nus & graphos quod ē scriptura: q̄ si scri-
ptura manu facta. Sicut enī qñ aliquis
obligat se alteri facit ei cirographū: ita
hoīes peccātes obligant se vt diuina in-
stituta habeat eos punire: diabolica ma-
licia possit eos accusare: consciaq; pro-
pria remordere. Dia ergo cirographa p
xpm deleta sunt. Et si dicat hoc nō esse
verū: qā multa sunt pctā p q̄ diabolus

E 3

deinet hoies hic et in futuro ad lucenda supplicia. ergo videt qd n oēs culpe sint delecte. Respondere possum qd meritū xpi pōt dupliciter considerari.

Primo qstū ad sufficientiam.

Secūdo qstū ad efficaciam

C Prō si pōderem meritū xpi qstū ad sufficientiam. sic se extendit ad oēs hoīes et ad oēs culpas: qā oēs homines merito xpi possūt saluari. Si autē pōderem meritū ad efficaciam: sic se extendit mī ad eos q faciūt qd debent. Et quia mlti in hoc deficiūt. id nō expētiūtur effectū meritū ihu xpi. Qui tāto nequiores sunt quanto p eis xps sicut et p alijs copiosius sime satisfecit. **C** Secūdo xps satisfecit p nostra pena. **Eni. i. p. et. ij. c. Peccata nostra ipse pertulit in corpe suo super lignū. Que verba exponēs mgt sniārū sup di. ix. tertij li. c. iij. aut Portare pctā nostra est portare penā nostrorū pctōrū. Et de hoc ysa. liij. c. ait. Vere languores nostros ipse tulit: et dolores nōs ipse portauit. Mā et dicit Bon. vbi. s. q. i. vīte passionis dimittit nob pēa eterna et pēa satisfactoria: sicut habet fieri in sacro baptisimi: et in relaxationibus quas facit ecclesia etc. **C** Tertio satisfecit xps p nris angustijs vīte passionis et resurrectionis sicut dicit Bon. i. iij. di. xix. vbi. s. in fine qm q amici dei erūt: accipiet donū immutabilitatis: et erūt imunes ab oī amari tudine: quā gustamus in pnti vita. Mō dormiāt igit mortales miseri: s; festinan ter currāt ad xps. Ipe nāq; ē q pctōres venit saluare. Ipse p eis sanguinis proprii precii exposuit. Ipse ad eos clamat **Matth. xi. c. Venite ad me oēs q laborat et onerati estis. Venite. s. vos peccatrices aīe aggrauate pondere pctōrū vestrorū: ad me dilectore vestrū: ad me amatore vestrū. Et ego ex caritate mea et amore intimo: quo vos diligo reficiā vos: grāti restituendo: exonerādo: vos ab oī pena quā deberetis pfoluere. O reprehensibilis muliorū pigrītia: qui pro prie salutis cōsulere negligūt. Aperta est vena clementie xpi ihu: et pctōres non****

curāt. **Deu inquit. Deu multa millia ani marū descendūt ad infernū: que si vellāt merito xpi possent saluari. Nihil deest ex pte ipsius: ipsarū tū tarditas est manifesta. Nolunt currere ad fontes aque viue: qui vt prediximus plenissime pro omnibus satisfecit: offerens redeuntib; a peccato in pnti grātiā et in futuro gloriam. quam nobis ille cōcedat qui ē benedictus in secula. Amen.**

C Seria tertia post tertiā dñicā de adultu. Sermo de penalitatibus et defectibus assumptis a xpo.

Fructus. xvij. Ihus defectus sustinens.

Edms aut ve
strū ste
tit quem vos nesciū vbi
s. Omnes cōditiones
assūpte nāe in dñi o ihu
xpo predicāt suā arden

tissimā caritatē. **Admirandū pfecto. est. cū suscepisse naturā nraz cū penalitatibus et angustijs: qd ppter pctā subiectū hōiū debilis vita. Passus est nāq; xps famē: sitim: labores et eruminas: sicut et ceteri hoies. Qd nos pōderātes: animi vires debemus restringere ad cogitandum qd vehemens fuit caritas filij dei. Ob qd. in pnti sermone de penalitatibus et defectibus assumptis a xpo dicturi sumus: sub vno fructu: qui est. Ihus defectus sustinens. Pro cuius declaratiōe tres conclusiones notande erunt.**

Prima dicit qualitatē.
Secūda dicit equitatē.
Tertia causalitatē.

C Qd xps illos defectus assumpsit: qd assumere debuit. **Laplm. j.**

Prima conclusio dicit qūtatē. In q videre debem; quales defectus sustinuit seu assūpsit **Ad qd dicit mgt sniār. di. xv. c. i. et. iij. tertij li. qd illos defectus assūpsit qd illū assumere dicit: et nob expeditō fuit. Qd declarat**

dñs. Boni. i. eadē dī. ar. i. q. i. Alex. i. iij.
 sū. d. q. qda sūt defect⁹ ex culpa ⁊ ad cul
 pā. sicut pronitas ad malū ⁊ difficultas
 ad bonū. Et tales non decuit xpm assu
 mere: qā fuit magister iustitie: oīo segre
 gatus a peccato. Quidā vō sunt defect⁹
 ex culpa: sed nō ad culpā: quosū quidā
 sunt personales: quidā vō sūt naturales
 Naturales sunt illi qui respiciunt totam
 humanā naturā: sicut famelicere: sitire:
 egere ⁊ h⁹. Personales vō defect⁹ sunt
 illi qui respiciūt aliquas psonas spāliter
 sicut diuerse legitudinū spēs. In ergo
 xps venerat naturā humanā redimere
 cōiter sine personarū distinctione. Ideo
 defectus penales tñi habuit. ⁊ non vitio
 sos: ⁊ defect⁹ nāles ⁊ nō defect⁹ psonales
 Naturales defectus voluit assumere. qā
 in assumptione defectū apparet humilia
 tio. S; si arguit⁹ q; fm Bern. d. scēdit
 qñi descēdere potuit. Si ergo maior ē
 humiliatio i assumptione pluriū defectū
 q; paucorū. videt⁹ q; assumet⁹ debuit oēs
 defect⁹. Rñdet Boni. q; oīs humiliatio
 bona ⁊ laudabilis omz habet ex discre
 tione rōnis. Nō enī debet procedē ex
 impetu: sed ex causa rationabili. Et quia
 de aliquibus defectib⁹ rōnabile non erat
 vt xps se p eorū assumptionē humiliaret
 quia potius ex illa humiliatione se inui
 lē ⁊ vñle reddidisset: sicut si fuisset: ce
 cus vel gibbosus: ⁊ h⁹. ideo tales defe
 ctus nullo modo voluit assumere.

Ad equū fuit defectus penalitatis in
 xpo reperiri. Lapm. ij.

Ecūda cōclusio dicī equitatis
 Equū etenī ⁊ rōabile fuit: sup
 dictos defectus ⁊ penalitates in
 xpo reperiri propter tria.

Primo. ppter precū nostre salutis.
 Secūdo. ppter exemplū virtutis.
 Tertiū. ppter fulcimētū nostre fragilitat⁹

Primo. ppter precū nostre salutis
 qā pposuerat nos non corruptibilibus
 auro ⁊ argento redimere: sed pciōso san

guine suo. vt dicī. i. p. c. i. c. ⁊ aīas sūā
 ponere. p animab⁹ nostris. Ad hoc autē
 non fuisset idoneus nisi naturā deficiē
 tem ⁊ passibilē assumpsisset. Et si cōtra
 hoc obijciat⁹. Sicut sūme iustitie repu
 gnat defectus culpe: sic sūme potētie re
 pugnat defectus fragilitatis ⁊ impoten
 tie. Sed ecū sūme iustitū nō decuit habe
 re defectū culpe nec in se nec in nā assū
 pta. Ergo pari rōne nec defectū penali
 tatis ⁊ impotentie. Respōdere possum⁹
 f3 Boni. vbi. s. q. i. ad. i. ar. q. b. silitudo.
 t3 si cōparet infirmitas ⁊ culpa ad nām
 diuinā. In natura. n. diuina sicut nul
 la potest esse iniustitia: sic nulla pōt esse
 impotentia. Si autē comparet⁹ ad na
 turā assūptā: sic non h3 veritatē: pro eo
 q; ipsa infirmitas potest esse materia ex
 ercende virtutis. Virtus enī fortitudinis
 exercetur potissime in perpeffione terri
 biliū: eorum maxime que mortē indu
 cunt. Culpa vō ⁊ iniquitas oīo aduersā
 tur iustitie. ⁊ vituperabile reddit subie
 ctū in quo est. Infirmitas vero reddit
 magis laudabile: quando est cōiuncta
 interiori virtuti animi fm meriti statū.
 Secundo fuit rōnabile xpm prefa
 tos defectus assumere propter exemplū
 virtutis spāliter humilitatis ⁊ patientie:
 quibus mediantibus peruenitur ad ce
 lum ⁊ in quib⁹ xps nosipsum voluit imi
 tari. vt dī. xliij. di. c. domin⁹ noster ihus
 xps. Tertiū fuit cōueniēs. ppter fulcī
 mentū nostre fragilitatis. vt. s. fragilitatē
 nostre succurreret manifestando nobis
 veritatē assumptę nature. Hanc rōnem
 tangit magister sententiā in littera.

Sed contra ipsam possum⁹ arguere
 quia in resurrectione gloriosa non erit
 huiusmodi defect⁹. ergo p hos defect⁹
 non pbatur veritas humane naturę. Ad
 hoc respondet Alex. in tertio. qā vt scri
 bitur. i. Cor. xv. c. Seminatur co: p aiale
 surget corpus spirituale. ⁊ prius ē quod
 animale: deinde quod spirituale. Ideo
 aliud ē ostendere veritatē corporis vt est
 spūale: aliud vt est aiale. Nā vt corpus
 ē aiale indiget alimento. vt spūale non

Similiter aliud est ostendere veritatem anime: ut est unita corpori animali aliud ut est unita corpori spirituali.

Tercius istius defectus ex alia causa sunt in nobis: et ex alia in christo.

Laplin. iij.

Tertia conclusio dicit casualitatis

Mā ut dicit magister in iij. di. xv. c. iij. ex alia causa in christo. In nobis sunt ex necessitate contracti: sed in christo sunt ex voluntate assumpti. Est enim textus sic. Ex sola voluntate miserationis de nostro in se transiit vera infirmitas. sicut accepit veram carnem. Quod declarat dominus Bon. in iij. di. xv. ar. i. q. iij. d. q. nos defectus a penibus trahimus propter legem propagationis et legem concupiscentie: quod militat in istis membris. Nam passibilis generat passibile et habens legem concupiscentie in membris generat filium subiectum concupiscentie et ex reatu illius concupiscentie insunt proli omnes penalitates. Et propterea dicunt omnes iste penalitates in nobis contracte quasi ex concursu duorum tractate. scilicet propagatoris nature et corruptoris concupiscentie. In christo autem secus. Ipse enim neutro modo fuit propagatus: nec secundum propagationem legis naturalis: nec secundum corruptionem libidinis. sed spiritus sanctus adveniens in ipsa virgine et ipsam secundans: carnes eius ab omni seditate corruptionis purificavit passibilitatem autem reliquit. Ex illa autem carne ipse filius dei edificavit sibi corpus immaculatum. et illud corpus univit et sibi et anime rationali: que quidem immunitatem habuit a culpa. et in se et in carne coniuncta. Et sicut immunitatem habuit a reatu culpe: sic secundum ordinem divine iusticie immunitatem habere debuisset a passibilitate miserie. Quod ergo in carne illa remansit penalitas hoc fuit ex dispensatione ipsius assumptis: concurrere simul acceptione illius anime rationalis: que in primo instanti sue creationis habuit usum cognitionis: et placuit sibi tali corpori uniri propter salutem generis humani. Et sic patet quod tales defe-

ctus in christo fuerunt non necessitate generationis: sed voluntate dispensationis: voluntate inquam divina proveniente: sed voluntate creata comitante. Dicitur autem fuisse a voluntate divina non tamquam infligente de novo: sed tamquam a relinquente in acceptione anime christi: cum in eius arbitrio esset et potestate defectus illos excludere. hec Bon. i. iij. di. xv. ar. i. q. iij. Consideremus ergo nos qui saluari cupimus: qualiter anima eius benedicta ab instanti sue creationis previdit omnes labores quos ipse passurus erat in xxxiiij. annis in huius vite peregrinatione. Previdit quod in prescripto frigore et paupertate cruciari debebat: quod in desertis egypti cum matre paupercula esset peregrinus futurus: quod in terra aliena penuriam sustineret: quod in ieiuniis orationibus et vigiliis: et sui corporis vulneribus a iudeis illatis esset flagrandus. Et tamen prompte benigne et liberaliter dixit. Magis propter naturam humanam assumere cum penalitatibus ut salvetur mundus: quam sine penalitatibus: ut dominetur mundo. Pelagus amoris istius christi. Fornax successus nimis illius anime benedictae. Quo poterimus nos vermiculi condignas et debitas gratias persolvere tanto redemptori: qui non nisi ex amore tam stupida facere dignatus est in assumpta carne: Amor fecit eum lacrymari. Amor fecit eum peregrinari. Amor fecit eum vulnerari. Amor fecit eum verberari. Amor fecit eum in cruce mori. O anima insignita imagine dei dilige christum. Dilige inquam illum qui est tuus legitimus sponsus quem videlicet amor tuo: nunc vagientem in prescripto: nunc flagrantem in itinere: nunc orantem in solitudine: nunc stentem in cruce: ut te deducat ad regnum eterne beatitudinis: in quo ipse christus regnat. Amen.

Seria quarta post tertiam dominicam de adventu. Sermo de moribus istius christi. et qualiter animam suam benedictam cum passionibus regulavit.

Fructus. xvij. Ihesus rectus moribus.

Edius aut. 2c.
vbi. s.

m

Quia in precedenti fructu de descensibus a xpo assumptis aliqua diximus in generali: conueniens est ut in presenti sermone aliquid dicamus in speciali de ipsis defectibus: scilicet quod respiciunt animam rationalem. quia ipse dei filius et verbum caro factum ex parte corporis quod ex parte anime ordinatissimum adeo fuit ut nihil superfluum aut diminutum in assumptione nostre nature valeat in ipso reperiri. Et quia in anima est potentia irascibilis. idcirco videbimus quod eademmodum xps quantum ad ista tria animam suam benedictam cum passionibus regulauit. Erit autem fructus huius sermonis. Iustus rectus moribus. Pro cuius declaratione tres conclusiones sunt notande.

Prima dicit exclusionis.

Secunda dicit tristationis.

Tertia dicit conturbationis.

Quod xps non habuit defectum ignorantie
Capitulum. i.

Prima conclusio dicit exclusionis. Nam dominus noster ihesus xps quantum ad potentiam rationalem voluit a se excludere defectum ignorantie: ut docet magister sententiarum di. xv. c. ij. tertium. Et ratio est huius. Bonum. di. predicta ar. ij. q. i. quia nec xps decebat nec nobis expediebat. xpm non decebat: quia anima eius debuit esse deiformis ac per hoc repleta luce sapientie et rectitudine iustitie. Ignorantia autem privatio est scie: et potest esse via in errorem et obliuionem a rectitudine iustitie: ac per hoc xpo non competebat. Nobis etiam non expediebat quos venerat redimere dirigere et docere. Ad facere si potuisset si habuisset defectum ignorantie. Unde est quod Anselmus ait in li. Cur deus homo. Illa assumptio in unitatem persone filii dei non nisi sapienter a summa sapientia fiet. et ideo non assumet in hoc quod nullo modo est vtile. Et iterum idem. Quia tot et tanta faceret opera sine imensa sapientia. Et iterum. Quia illi crederetur homines: si illam scirent nesciente:

Si autem nesciret ad quid erit vtilis ei ignorantia. Sed circa hoc contingit dubitari primo quia Ioh. Dama. loquens de verbo incarnato ait. Oportet scire quod seruile et ignorans naturam xps assumpsit. Tertio quia Leo papa in fine de cphica ait. Adorauerunt infantem in nullo ab aliorum generalitate discretum. Sed generaliter alij infantes sunt ignorantes. ergo et xps in sua infantia habuit ignorantiam. Tertio arguitur: quia scientia inflat. Sed xps summe se humiliavit: et defectus nostros assumpsit: quod facit ad humilitatem. ergo debuit habere defectum scientie. Ad hoc respondet et primo quantum ad primum finem dominum Bonum. quod Damascenus non attribuit ignorantiam et seruitutem nostre nature assumptae ratione istius singularis nature. que fuit verbo copulata in unitate persone: sed quantum ad alias nature consimiles in specie: quasi diceret. Assumpsit nam nostras que est ignorans non in xpo: sed in nobis. Illud dictum Leonis pape est. Ad quod respondet quod loquitur de xpo. quantum ad ea que exteriori apparerent. Ad tertium dicitur quod dupliciter est loqui de scia. Aut prout est absque caritate. Aut prout est caritati coniuncta. Si loquamur de ipsa prout est a caritate diuisa. sic dicit apostolus quod inflat. Si autem accipitur prout est caritati coniuncta. sic non est via ad inflationem: sed potius ad rectitudinem et edificationem. Et hoc modo fuit in xpo. De cuius scia in sequentibus plenius loco suo dicemus. Illuc autem quantum ad primum propositum nobis sufficiat intelligere quod xps ignorantiam nullo modo secum habere voluit. Ex quo colligimus quod grauer errat qui ignorantiam studet magnificare. quasi in ea aliquid perfectionis iueniat. Quos quod aliud dixerim quam bestiales et brutales: illa ut scribit. xxviij. di. c. ignorantia. Ignorantia est in fine multorum errorum. Et de qua Augustinus in li. de verbis apostoli dicit. Deslime matris ignorantie. pessime inde filie due sunt fallitas et dubietas. Illa minor: ista miserabilior: illa perniciosa: ista molestior. Quare christi in exemplum debet esse omnibus ut ignorantiam fugiant.

Quod xps habuit potentiam concupiscibilem. *Caplm. ij.*

Secunda conclusio dicit contritatio nis. Voluit namq; deus q̄tuz ad potētiā cōcupiscibile cōtristari s; illud *Math. xvi.* Tristis est anima mea vsq; ad mortē. Et itēz ibidē. Et cepit contristari et meus esse. Hoc idem patz: quia sicut sup iſlm. vt scribit *Lue. ix.* Et rō est s; *Ric. di. xv. tertij li. ar. iij. q. i. q.* sicut ex cōiūctōe rei amate cum apprehēsiōe eiusdem causat in appetitu passio delectationis: sic ex p̄iūctōe rei odite cū apprehēsiōe eiusdē causat i' ap̄itu passio tristitie. Et qz res de proximo et certitudinaliter futura cōsiderat quasi iam p̄sens: ppter instantē p̄p̄ingatez et infallibilitatē: ideo non soluz respectu rei odite cū ē p̄sens: sed etiā respectu rei odite infallibiliter et de p̄ximo future ē passio tristitie. Unde fm p̄lm in. ij. r̄hetorice. illi qui iaz decapitant non timent videntes sibi necessitatē imminere: S; tristant. Et ideo quia sc̄sualitas anime xpi mortē recusabat: cū apprehendit ipsam vt de p̄ximo et infallibiliter v̄turam fuit in eius appetitu sensiuuo passio tristitie. Sed p̄tra hoc arguere possumus: qz vt dicit *phs. iij. ethicor.* Eadem magis eligenda sunt sine tristitia q̄ cum tristitia. Sed xps optime seruit eligere ergo magis debuit redimere gen^u humanū sine tristitia q̄ cū tristitia. vt. p̄z *ysa. xliij. c. vbi* de xpo d̄r. *Non erit tristis neq; turbulētus.* Et puerbior. xij. *Non cōtristabit iuſtus q̄qd ei acciderit.* Et *Seneca* pbat multiplici rōne qz tristitia non cadit in sapientem. Et sūdamētū sue rōis est qz virtutē nihil ledere potest. sicut nihil potest eam auferre. ergo si xps vere sapiēs fuit. et v̄tutē incōcussā habuit: passionēz tristicie non sensit. *Amplius.* Null^u tristatur nisi de eo qd fit cōtra voluntatez suam. S; p̄tra voluntatē xpi nihil fieri potuit. ergo nō videtur qz in se tristitiaz habuerit. *Respōdet* ad hoc s; dominū *Boñ. dist. xv. ar. ij. q. i. tertij li. et Ric. ibi* dem qz potest esse triplex tristitia.

Palma ē p̄ter rōnis imperiū. Secūda est cōtra rōnis iudiciū. Tertia est subiecta rōnis imperio.

Prima tristitia est: que consurgit ex quadam necessitate et surreptōe: sic mortuus primi. Et hec quidē cōmunis ē sapientibus et insipientibus. bonis et malis. **S**ecūda tristitia est. in qua ratio subiicit sensualitati. nec tñ turbat: s; etiam perturbat. **T**ertia tristitia est qñ quis testat rōne dictante et suadente ipm tantum et taliter super aliquo debere testari. Et isto tertio mō fuit vere in xpo. Duo bus aut p̄mis mōis nō fuit i eo tristitia. Et fm hoc soluūt auctoritates i *Primum* adducte. Ad illud vō qd vltimo adducebat. qz nihil cōtra voluntatē xpi euenit dicēdū qz hoc est verū de voluntate rōnis absoluta. nō aut est verū de voluntate sc̄sualitatis v̄l de voluntate p̄ditionata. **S**ed tristat^u ē ergo xps cū videret suos labores et hoīuz ingratitudinē ac multorū pecā et dānatōnē. Et qz oīa tā p̄terita q̄ p̄ntia q̄ etiā futura clare videbat ab instanti sue cōceptionis: *Adcirco* sepi^u tristitabat et afficiebat merore: adeo vt de ipso legatur in quadā eplā qz v̄sus ē flere. ridere aut nūq̄. **Q**uod p̄tē mēs humana moueri d; cū xpm dei filiū. *xxxij. annis* semp in amaritudine p̄tēplaf. *Unde* quō vide queso o aīa mea: et inspicie diligēter qualiter b̄ndictus *ih̄s* sēp tristat siue sit puerulus in cuna vagiens: siue sit i matris brachijs semp gestat^u: siue sit in medio doctorū: siue sit in cōuiuijs: siue cōuerſet cū discipulis: siue doceat in tēplo: siue miranda operet. Interroga ipsum et dic ei. *O leticia angelor.* *O gaudium aīaz sanctar.* Cur nō letaris iter honoris. Et statim dicet tibi. *O aīa mea: ego* tristior. ppter te. *Ego* tristior. ppter peccata tua: propter que ego nō nisi dolere debeo. *Ego* cōtristior qz video quot angustijs: quot cruciatib^u. quot laboribus te anima mea exquiro. Et tñ ob ingratitudinēz et ignorātiāz de me nō curant me fugiūt: me sperniūt: et diabolū sequētes: me abominant. *Contristabat* ergo

xpus ob multas huiusmodi causas. et
q̄to plura videbat et cognoscebat. volū
tati sue contrariari: tanto vehemētor i
eo erat tristitia.

¶ Quid xps potentia irascibilis habuit.
Capitulum. iij.

¶ Tertia conclusio dicit cōturbatio
nis. Secundū enī catholicā veri
tate in xpo fuit cōturbatio et ira
quantū ad potentia irascibile. sicut patet
Job. ij. qm̄ cecit ementes et videntes de
templo. Sed cōtra hoc obicit p̄mo f3
Aug. de civ. dei. Perturbatio passionū
a sapientibus et bonis ita regitur. vt ma
liū eaz nō habere q̄ vincere. S3 dicit
Greg. li. v. moralium qm̄ ira per celus sapi
entes turbat: ergo cum xps fuerit sapi
entissimus et optimus: maluit eam non
habere q̄ vincere. Item sup̄ illud Job.
v. Virū stultū interficit iracundia. Greg.
dicit. Ira sicut p̄ vicium oculum mētis
excecatur: ita p̄ celus turbat. Sed oculos
mentis in xpo nec excecari potuit: nec
turbare: cum ipse esset in continuo vsu
cōtemplationis. ergo non videt q̄ aliq̄
affectio ire in eo fuerit. Respōdetur ad
hoc fm̄ R. i. iij. di. xv. ar. iij. q. iij. qm̄ ira
tripliciter pōt accipi. Ano mō pro super
abundātia q̄ fm̄ p̄m. iij. ethicor. xij. c.
dicitur iracundia. Et sic ira nō fuit in xpo
Alio modo accipitur ira pro voluntate
iudicandi aliquod male factū. et sic ira
est in appetitu intellectivo. Et hoc mō
fuit in xpo. Tercio modo accipitur ira. p̄
quadam passione appetitus sensitivi in
surgente ex apprehensione illate iniurie
vt possibilis vindicari q̄uis euz difficul
tate. Si enim apprehendat iniuria vt nō
possibilis vindicari non insurgit nisi pas
sio tristitie. Si vero apprehendatur vt
possibilis vindicari absq̄ omni difficul
tate tunc nō insurgit passio ire: quia tūc
talīs vindicta nō apprehendit sub rōne
ardui. Hoc tertio modo fuit passio ire i
appetitu sensitivo anime xpi. ex hoc qm̄
apprehendebat inferri deo iniuriā a pec
catoribus q̄tum in eis erat: que iniuria

possibilis erat vindicari cum difficulta
te tamē nō ex parte dei. s3 ex parte pecca
torū rebellū et difficultū ad penitentie su
sceptōne et ex pte nature humāe si suis
naturalib⁹ relinqueret. Nec tū passio in
xpo nō fuit p̄ iperū rōnis: nec p̄ter iperū
um: nec de necessitate: sed ad iperū vo
luntatis: et fm̄ rectū ordinē rōis. Ad p̄
mū ergo dicit Ric. qm̄ q̄uis ira p̄ celus
turbet hoīes sapiētes alios a xpo: tū xps
nūq̄ turbavit: qm̄ sicut dispensatūe factū
fuit qm̄ gloria aīe xpi i corp⁹ et sensualita
te nō redundaret: ita dispensatūe factū
fuit. vt passio partis sensitivae in nullo ra
tionem turbaret. ¶ Ad secundū dicitur
qm̄ ira per celum in alijs hominibus tur
bat in aliquo rationem ad tēpus. p̄pter
debilitatē intellectus eorū. In xpo autē
fuit semper intellectus fortissimus et cla
rissimus: ideo nullo modo turbari po
tuit. Quare si recte sapere voluerimus
atq̄ sentire: dicemus qm̄ xps passiones
ire in se suscepit: cōtra durtiē peccatorū
impenitentium: non solum eorū qui tūc
erāt: sed omnū quorūcūq̄ taz p̄sentū
q̄ futurorū: ex quo mens eius iustitie
celo succensa cōmouebat p̄ra peccato
res obstinatos et duos. Non enim sine
causa allocutus est blande peccatricem
penitentē: deprehensam in adulterio: la
tronē pendentem in cruce. et reliquos
quibus legit in euangelijs. Phariseos
vero dura increpatōne asperrimis vbiis
et facie tremebunda reprehendit et incre
pauit. quoniam sicut ex rōne mētis esse
debebat et pius peccatoribus penitētib⁹
ita ecōuerso seuerū et durū debebat se
ostēdere impenitentib⁹ et obstinat⁹. sicut
etiā in die iudicij manifestabit quando
cōgregabunt ante ipsū oēs gentes. Tūc
videbunt q̄ duri sunt q̄ conuerti nolunt
qui penitentia negligunt q̄ grauis erit
ira filij dei: qm̄ sine vlla cōpassione pro
feret furtundā et tremebundā sententia
Itē maledicti in ignem eternū etc. ¶ q̄
iracunda erit tunc reprobis facies sua.
¶ q̄ terribilis erit tūc ei⁹ aspect⁹. Mō
est p̄iūs disputationis in talib⁹ dilatarī

Sed hec pauca diximus ad ostendēdū
q̄ rōnabilis ira fuit in xp̄o. qui est bñdū
ctus in secula. Amen.

Eseria q̄nta post tertiā dñicam de ad
uentu. Sermo de gratia capitis nostri q̄
lūter ih̄s gr̄a ē caput oīum nostrū.
Fructus. xix. Ih̄s caput proponitur.

Edus autem
m ubi. s. Congregauit in
vnum electos suos dñs
ih̄s xp̄s q̄b' candē de
dit regulam caritatē: q̄
sit vt fm sniaz apli multa membra vñd
corpus constituant: vnamq; faciant ec-
clesiam in spū sancto adunatam ex qua
ordinatur et colligitur exercit' celestium
ciuit' in supna hierusalē. Et qm̄ non ex-
pedi sine capite esse corpus: p cōsolatō
ne oīuz dilector' ih̄s xp̄s dei fili' ipsorū
caput meruit esse cui oēs q̄tū possum'
inhēre debemus. Idcirco p nostra in-
structione i pñti sermōe dicem' de gr̄a
capitis nostri. et de his qui sunt membra
eius sub vno fructu: qui est Ih̄us caput
pponitur. Pro cuius declaratione tres
conclusiones erunt notande.
Prima dicit cōuenientie.
Secūda dicit dependentie.
Tertia dicit influentie.
Ead xp̄o puenit esse caput. Calm. l.
Prima cōclusio dicit cōuenien-
tie In q̄ scire debem': q̄ xp̄o
puenit esse caput ecclesie: put
testat aplūs ad Eph. i. c. d. Ipsum dedit
caput supra oēm ecclesiam: que est corp'
ip̄i'. Et ad Col. i. Ipse est caput corpo-
ris ecclesie. Qd sic ēē intelligendū decla-
rat Alexā. in. iij. q. xij. mem. ij. ar. i. s. i. vt
metaphorice intelligatur esse caput: qd
de xp̄o dicitur quadruplici rōne.
Primo rōne superioritatis
Secūdo rōne dignitatis.
Tertio ratione puidentie.
Quarto ratione gratie.
EPrimo dicit esse caput rōne supiori

tatis. Quia sicut rex dicit esse caput re-
gni: eo q̄ per suū ipiū mouet regnū. ita
xp̄s q̄a fm q̄ homo est rex regū: et h̄z
regnū supra omnem creaturā. fm q̄ h̄z
Apoc. xix. Et erat scriptū in femore suo
Rex regū et dñs dñantū. **E**Secundo
dicitur esse caput rōne dignitatis: q̄ me-
lius et dignius in quolibet genere: caput
dicitur esse i illo genere: sicut leo dicitur
esse caput aialū: q̄ est dignius et nobilis-
simū oīuz aialū: ita xp̄s quia dignissim'
et nobilissim' est caput omnū creatura-
rū rōnaliū. **E**Tertio dicit esse caput
ratione puidentie. Nam pater famili-
as dicitur esse caput sue familie: quia oī-
bus prouidet. Cum ergo xp̄s se habeat
p hunc modū ad ecclesiam: q̄a pastor ē
et ep̄s aiarum et puidet et regat ecclesiam
Etiā. i. Pet. ij. Latius enī sicut oīes er-
rantes. sed cōuersi estis nūc ad pastore
et ep̄m aiaz vestrarū: ideo merito dicit
caput. **E**Quarto dicit esse caput ratio-
ne gr̄e. Nam ip̄s caput ita ab aia pficit p sen-
sū q̄ i capite sūt oēs sēsus n̄ at in corpe
ita xp̄s a spū scō accipit oēs modos gr̄e
sicut caput ab anima. Nos autē sicut mē-
bra: quia nos omnes sensus gratie ab
ip̄o recipimus. Et hoc ē qd dicit Augu.
ad dardanuz. In capite quod est xp̄us
sunt omnes sensus gratie: in alijs vō est
solus tact'. quib' dat' est spiritus scūs
ad mēsurā. Df ergo xp̄s caput fm has
pprietates: q̄ est velut rex: et quia est di-
gnissimus rationalium creaturaz: et q̄ ē
in rōe puidentie: et quia habet plenitu-
dinem gratie q̄tuz ad oēm sēsus gr̄e. Et
h̄z sic dicat ēē caput metaphorice: tñ ppe
dē caput ex influēcia vt sicut caput influit
sensus et mot' fm diuersas ptes ei': q̄a
ab anteriori pte capitis fluūt nerui per q̄s
fluūt sensus ad mēbra: a posteriori vō p
te fluunt nerui per quos fluūt motus ab
anima ad singula membra. Similiter
xp̄s in ecclesia influit sensum et motum
spiritualiter. Sensum influit per fidem
motum vero per amorem. Verumtamē
est aduertendū q̄ caput ecclesie dicitur
duplīciter. i. cōlūter et proprie. cōmuniūter

tota trinitas est caput ecclesie. Tota enim mouet et regit ecclesias. et infundit ei gratias quia sentiat per fidem: et moueat per caritatem. Unde in ratione regentis et infundentis se habet ad ipsas. Proprie vero dicitur caput christus homo siue deus homo secundum humanitatem: quia hoc modo se habet ad ecclesiam secundum rationem conformitatis ad ipsam per gratiam et naturam.

¶ Ad illud habet dependentiam a christo capite Cap. m. ij.

Ecce ad conclusio dependentie.

In qua videre debemus quod sunt illi qui tanquam membra a christo capite habent dependentias: siue illi inhereant et uniantur: et specialiter quantum ad quatuor.

Primo quantum ad angelos.

Secundo quantum ad electos.

Tertio quantum ad reprobos.

Quarto quantum ad utrumque compositum.

¶ Primo consideremus quantum ad angelos si ipsorum est caput christus. Ad quod dicendum videtur quod non: quia vnius nature sunt caput et corpus. Sed christus in quantum homo: et angeli non sunt eiusdem nature. ergo christus secundum quod homo non est caput angelorum. Sed trius dicitur ab apostolo ad Col. ij. ubi loquitur de christo cum ait. Qui est caput omnis principatus et potestatis. Insuper omnia subiecit deus sub pedibus eius. ut dicitur ad Eph. i. auctoritate psalmiste. Et biloquitur glo. Sicut pes est infima pars corporis: sic in christo infima pars est humanitas: quam angeli adorant. Ex quo relinquitur quod angeli sunt subiecti ipsi humanitati christi. Unde si christus dicitur caput ecclesie: ut dicebat paulo ante: eo quod regit ecclesiam sibi subiectam. similiter debet dici caput angelorum: eo quod imperat ipsis sibi subiectis. Ex quo respondere possumus ad illud quod adducebat in contrarium quod si dicatur caput per metaphoram: quia rex dicitur caput regni ut mouet et impans ipsi. sic ipse christus in quantum homo est caput angelorum quia est rex constitutus super eos. Si autem dicatur caput secundum conformitatem nature: sic christus in quantum homo non est caput an-

gelorum simpliciter: sed secundum quid: quia non est conformis angelis in natura simpliciter sed secundum quod dicitur quod anima rationalis quantum ad partem superiorem intellectiuam habet conformitatem cum angelis. Est ergo caput ipsis in quantum conformatur ipsis in natura per partem rationis intellectiuam: hominum autem est caput simpliciter quia habet plenam conformitatem cum illis. **¶** Secundo consideremus quantum ad electos: si omnium electorum vel aliquorum christus est caput: Et quod non sit omnium caput probatur. Nam christus proprie est caput secundum quod homo. Sed non fuit homo ante incarnationem. Ergo non fuit caput sanctorum patrum. Ad hoc respondet glo. sup. c. i. ad Col. querens. Cum ecclesia ab Abel cepit: quomodo christus caput eorum est: qui tunc fuerunt. Et dicit quod christus dicitur caput secundum diuinitatem et secundum humanitatem. Sed et diuinitatem fuit principium et fundamentum ecclesie: quia omnes iustos qui ab Abel usque ad ultimum iustum fuerunt et futuri sunt generaliter virtute diuinitatis illuminati. Secundum humanitatem potest dici caput vel principium ecclesie: quia super fidem humanitatis ei fundata est. Ex hoc expresse relinquitur quod si ecclesia fuit fundata super fidem humanitatis sue ante incarnationem. et ex eo dicitur caput quod est fides de sua humanitate. ergo est caput eorum qui fuerunt ante incarnationem fidelium sicut eorum qui sunt post incarnationem. Nam si diceretur caput solus: quia habet humanitatem: tunc esset caput fidelium et infidelium equaliter. cum secundum humanitatem equaliter conueniat cum hominibus fidelibus et infidelibus quod maximum est inconueniens. Ideo caput dicitur non quia est homo in re: sed quia est homo in fide. et credius est esse homo ab omnibus electis: in tempore variato: quia patres antiqui fidem habuerunt de ipso iam venturo. et nos fidem habemus quod iam venit. Unde omnium electorum est caput. Et de hoc Augustinus ponit exemplum in li. de cathetizandis rudibus: quod habet Gen. xviij. c. de filiis Jude et Thamar. vidue in quorum nativitate zaram prior eduxit manum: in qua obsterit ligauit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo vero

retrahere manū: egressus est alter. Nec
 vidit Aug. Qd sicut zaram dū nasceret
 pus emisit manū: postmodū caput secu
 tū ē. deinde cetera mēbra. S3 tñ caput
 dignitate 7 ptate pcessit. licet tpe seqret.
 Ita xps mediator dei 7 hoīuz in pfia
 chis 7 pphīs preinuit manū anq̃ appa
 reret in carne: vinculis legis supbu3 po
 pulū astringentem siue cōprimētē tpe
 aut nascēdi secutū ē caput corpīs ecclie.
 cui adheferūt omnes fideles credendo.
Tercio p̃siderem⁹ q̃tū ad reprobos:
 q̃ sūt i fide 7 caritate: n̄ tñ p̃seuerantes:
 vtrū xps sit caput ipsorū. Et videtur q̃
 nō. quia corpus xpi verū quod traxit d
 virgine est figura 7 sacm corpīs mysti
 ci: quod est ecclesia: qz sicut corp⁹ xpi est
 cōpactū ex purissimis sanguinibus vir
 ginis 7 pertinet⁹ ad gloriā resurrectionis:
 ita a simili corp⁹ mystici qd est i ec
 clēsia cōpaginātū debet esse ex purissi
 mis 7 fidelissimis aiabus p̃inentib⁹ ad
 gloriā resurrectionis. ergo nō sūt men
 bra ecclie nisi p̃inentes ad gloriā res
 surrectionis. Sed reprobi in fide existi
 tes et caritate: q̃ tamē nō p̃seuerabunt:
 7 infideles nō p̃inēt ad gloriā resurre
 ctionis. licet p̃ineāt ad resurrectionē. er
 go nullus reprob⁹ ē mēbrū ecclie. Et
 sic xps nō ē caput reproborū etiā existi
 tiū in caritate. Ad h̄ rñdet Alexā. vbi. s.
 s. iij. q̃ ec mēbra xpi vel ecclie n̄ potuit
 nisi sensū gfe p fidē 7 motū p amorem 7
 caritatē et p̃ornitatē cū xpo in natura.
 Et quia ista sūt in reprobis existentib⁹
 in fide 7 in caritate. licet nō cū p̃seuerā
 tia. ideo q̃ diu sūt ista in illis conceden
 dū est q̃ sūt mēbra xpi 7 ecclie: 7 cō
 parantur ad xpm tanq̃ ad caput: q̃tū
 ad p̃esentē statū in quo sūt in fide 7 in
 caritate. Qñ autē postea discedent ab
 istis tūc erūt mēbra absēta a corpore ec
 clie. Ad rōnem i cōtrariū est dicēdu3
 q̃ corpus xpi verū figura ē 7 sacm cor
 poris mystici q̃tū ad p̃itē statū: sed n̄
 q̃tū ad futurū. Ratio autē procedit: ac
 si respiceret statū futurū: cū obijcit per
 tinentibus ad gloriā resurrectionis. Et

qd de reprobis diximus qui tamen sūt
 in fide 7 caritate: de malis itelligere de
 bem⁹: licet ad vnionē corpīs mystici si
 ue ecclie nūq̃ p̃prie p̃tineāt existentes
 i p̃cō mortali. Etenim differt dicere vni
 tatē ecclie 7 corporis ecclie. In vni
 tate nanq̃ ecclie sūt boni 7 mali dū
 modo habeant fidem rectam. Et hoc ē
 quod h̄ Bath. xij. q̃ ipsi tritico adiū
 cta est q̃zania. Abi dicit Aug. q̃ ecclē
 sia est ager in quo radicanur triticum
 i. boni 7 q̃zania hoc est mali. Et tamen
 in fine separabuntur. Unitas vero cor
 poris ecclie non est nisi per fidem for
 matam caritate. sicut dicit Ego. li. de sa
 cris. Ideo mali non sūt de corpore ec
 clie: Quis sint de ecclēsia: **Q**uarto
 consideremus q̃tū ad vtrūq̃ p̃positū3
 s. corpus 7 aiām: si xps est caput aiarū
 tñ: aut corporū 7 aiarū simul. Ad quod
 rñdet h̄3 glo. i. ad Cor. vi. Mescitis quia
 corpa v̄a mēbra sūt xpi. Quod caput ē
 nō solū aiā: sed etiā corporū q̃ i glo
 riosa resurrectione suā perfectō3 habe
 bunt. Tunc nanq̃ electi omnes erunt
 cum p̃ncipe xpo. quē dilexerūt: in cui⁹
 aspectu placido hilari 7 iocūdo letabū3
 7 reficient interius 7 exterius. Sed qui
 nūc nolūt esse membra illius non pote
 runt tunc 7 regnare cum illo. **I**nfelix
 mundanorū conditio. Volunt homines
 mēbra potius fieri diaboli q̃ xpi. Illaz
 sequūtur a xpo fugiunt v̄tutes sp̃nūt
 amplectunt vitia. 7 de futuro nihil p̃e
 meditant. Hunc nūc temp⁹ est in ecclē
 militanti xpm patronū accipe. vt in ec
 clēsia triumphanti valeamus cum xpo
 gloriari. **B**eat⁹ gens. o q̃ beat⁹ po
 pulus cui⁹ pius il⁹ xps dñs 7 caput est
Et q̃ miserabil⁹ 7 lachrymosa societas
 cui⁹ diabolus p̃ceit: nō in ordine s3 i er
 rore: nō in gaudio sed in merore: nō in
 bono s3 i omni malo. Studeam⁹ itaq̃
 q̃tū3 possumus vt xpi mēbra 7 nō dia
 boli iueniamur.

Et ad influentiam gratie a xpo capite
 accipimus

Laplm. iij.

Teria cōclusio dicit influentia

In qua perferuari debem⁹ influentia gfe a xpo capite. ex eo q^o Joh. i. d^r. De plenitudine ei⁹ oēs acceperunt⁹ grām. Pro cuius declaratione occurrunt quattuor dubia aperienda.

Primum utrū possit esse influentia a xpo homine in corpus eccle.

Secundū utrum possit esse influentia in angelis.

Tertū utrū maio: fuerit influentia hoīs post incarnationē q̄ an: vel equalis.

Quartū utrū unio capitis ad corpus sit unio simpliciter.

Circa primū ē sciendū q^o xps homo influit gratiam corpi ecclesie et membris eius tribus modis.

Primo per modū meriti.

Secundo p modū exemplaris.

Tertio per modū capitis.

Primo mō nobis est gfa a xpo hoīe per modū meriti: qā ipse ē qui nobis meruit gfa p quam remittuntur peccata nra et gfa p quā cognoscem⁹ et diligem⁹ ipsū et oībus credētib⁹ in ipm et diligētib⁹ hoc meruit. Uñ ad Ro. ij. dicitur Sicut p vni⁹ hoīs inobedientiaz multi pstituti sūt peccatores: ita p vnius hoīs obediētiā iusti pstituti sūt multi.

Secundo mō influit nobis gfa p modū exemplaris. Sic. n. videm⁹ q^o sic se hz exemplar ad exemplum q^o quodāmodo exemplū educitur ab exemplari: ita i ipso christo hoīe est exemplar ppositū gratie cui debemus coaptare nos et cōformare. Itā ipse est liber vire intra quē scribi debent libri nostri. i. pscie q̄ sūt libri vt habetur Apoc. x. c. Hinc et aplo. i. ad Cor. xv. c. ait. Primus homo de terra terrenus secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus tales et terreni: qualis celestis tales et celestes. Ergo sicut portauimus imaginē terreni: portemus et imaginem celestis.

Tertio modo influit xps nobis gratia p modū capitis. Est enī quidā amor capitis ad membra: vt ipsum caput quodam naturali amore diligit

membra. Unde spiritus animales qui sunt in capite ex hoc amore decurrunt in capite i membris. Uñ si aliquod membrum leditur: concurrunt spiritus a capite ad partē illam dolentē: et ibi colliguntur. Influentia ergo capitis ad membra vt sensificent et moueantur est per naturalem amorem. Et hunc appetitū implet spiritus animalis influens a capite ad membra. Scdm hoc ergo dicendū q^o spūs increatus per quē est nobis cōmuniō totius trinitatis. s. spiritus sanct⁹ abundat in nostro capite. s. in xpo et ipsi us xpi et sue beate anime est desiderium vt participemus suum spiritum. Ipse vero spiritus explet desiderium qd̄ habet xps ad nos ex suo ardentissimo amore.

Circa secundū dubium est notandū q^o a capite xpo homine recipiunt angeli singulariter tria.

Primo cognitionē vītatis.

Secundo honorem.

Tertio dulcedinē siue iocūditatez.

Primo cognitionē veritatē: quia erudiunt ab ipso. imo etiā per ecclesias que est corpus eius innotuit eis mysterium incarnationis. Nec erubescunt erudiri per ipsam. Unde apostolus ad Eph. iij. c. Vbi enim omnium sanctorum minimo data est hec gratia in gentibus euāgelizare inuestigabiles diuitias xpi: illuminare omnes: que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in deo: qui creauit omnia vt innotescat principibus et potestatibus in celestibus per ecclesiā multiformis sapientia dei s. m. p. n. f. in seculum. Et mysterium christi de vocatione gentium non soluz hominibus fuit absconditum. sed etiam angelis. Qui etiam predicantibus apostolis hanc noticiam intuitiuam habuerunt per ecclesiā. id est p apostolorū predicationes. videntes actū conuersionem gentium ad fidem

Ad factū fuit sꝫ pꝛefinitionē seculorꝫ. i. eternaz dispositionem: tꝑe plenitudinis adimplerā: quā fecit i xꝑo ihu adimpleri. Cui dicto concordat Dio⁹. d. angelicas dignitates sꝫ memoratū mysteriū xꝑi ad plenū non intellexisse donec cōpleta ē passio xꝑi: et aploꝝ pꝛedicatio pꝛ gentes dilata. Augu. et. vij. sup. Gen. ad lram ait. Sic fuit mysteriū incarnationis xꝑi a seculis absconditū in deo: ut tamē innotesceret principibꝫ et pꝛatibus in celestibus. Ebi dicit sc̃s Tho. i. pma parte q. lviij. ar. v. ad. iij. ar. q. de mysterio incarnationis xꝑi cōiungit loqui duplꝛ. Uno mō in generali. Et sic omnibus reuelatū ē a pꝛincipio sue beatitudinis. cuiꝫ ratio est. quia hoc est quoddam generale pꝛincipium ad quod omnia corti officia ordinantur. Omnes enī sūt administratoꝝ spiritus. Heb. i. in mysteriū missi pꝛpter eos qui hereditatem capiunt salutis. Quod quidē fit pꝛ incarnationis mysterium. Un̄ oportuit de hoc mysterio oēs a pꝛincipio cōter edoceri. Alio modo possumus loqꝛ qꝫ ad speciales conditiones. Et sic non omnes angeli a pꝛincipio de omnibus sunt edocti: imo qdā etiā superiores angeli postmodū didicerunt sicut dicit Dio⁹. vij. c. cele. hierar. ¶ Secūdo accipiūt honore qui attenditur qꝫ ad reparationē sue restorationem ruine angelice. Mō enī parum erat eis retrahatꝫ honoris ex ruina apostatarꝫ angelorū. Sed pꝛ incarnationē et passionē fit restauratio ruine angelice per homines implentes numerū ipsoꝝ angelorū. Unde in ps. cix. dicitur. Iudicabit in nationibus implebit ruinas. Et glo. ad Eph. i. dicit. Proposuit restaurare. i. ad pꝛimum statū reducere omnia pꝛ peccatū dstructa. angelos et homines qꝫ pꝛ hoīs restorationē ruina angelorum reparatur. ¶ Tertio recipiūt dulcedinem et iocunditates ab ipsa humanitate xꝑi. Mā magnā recipiunt dulcedinem et contemplationem diuinitatis. Sed cum vident diuinitatem in humanitate: est eis alius modus dulcedinis.

Propter quod Petrus ait. In quē desiderāt angeli conspiciere. Et Jobel. iij. dicitur Colles fluent lac et mel. Colles enim angeli sunt: qui ante incarnationē fluebant mel in dulcedine contemplationis diuinitatis in se. Sꝫ ex eius incarnatione fluunt dulcedinem contemplationis diuinitatis et humanitatis que humanitas significatur per lac. Et si dicatur qꝫ angeli erant beati ante incarnationem xꝑi. Sed beatitudo est statꝫ omnium bonorum aggregatione perfectus ergo ipsi erant in statu omnium bonorꝫ congregatione perfecto. ergo nihil desiderabat eis de aliquo bono. Rñdet Alex. in. iij. q. Quis in bono essentiali essent perfecti: ex visione dei tamen eis accrescere potuit bonum et gaudium accidentale. ¶ Circa tertium dubium est dicendum qꝫ ecclesia post incarnationē et passionem xꝑi maiorem recepit gratiaz qꝫ ante. Quod patet quia ante incarnationem per fidem xꝑi erat remissio peccatorum qꝫ ad culpā: tñ qꝫ ad oēm penā: qꝫ remanebat pena carceris visionis dei. Post incarnationē ho ē remissio peccatorꝫ qꝫ ad culpā et oēm penā. Un̄ licet fides ecclesie an̄ incarnationē et pꝛ fit eqꝫ virtuosior: tñ ē post qꝫ ante qꝫ hꝫ meritū passionis xꝑi sibi pꝛiūctū. hec habet ab Alex. ¶ Circa qꝫ dubium dicēdū sꝫ Elgo. d. scō vic. q. vñ dī multiplꝛ. Pꝛimo mō ē vñ in natura. Et hoc modo pater filius et spꝫ sanctꝫ sunt vñ. Secūdo mō ē vñ in pꝛsona. Et sic humanitas et diuinitas sūt vñ in pꝛsona filij. Tertio mō est vñ per iustitiam pꝛiūctā: et futurā gloriā. Et illud est vñ quod attēdit pꝛ mutata voluntas. Et sic dicimus qꝫ ē vñ membroꝝ cū capite i corꝫ ecclesie et ē vera vñ in qua beati sunt qui vñ sūt: et miseri qui ab ea sepantur. quoniam oē bonū felicitans animā in xꝑo est. in ipso sunt tꝑesauri incōpabiles: et inestimabiles diuitie dei. Ergo ipsū queramus ut ab ipso recipiamus gratiam: quā nobis ipꝫ cōcedat. et Amen.

Festa sexta post tertiā dñicā de adue
tu. Sermo de sciētia Jesu xpi.

Fructus.xx. Jesus est sciens omnia.

Edus autē Ite
rum vbi
supra. Doctores iudeorū
audiebant christus sepe
numero scripturas pro
phetarū predicantem et

mirabantur quō litteras sciret: cuz eas
non didicisset. Nec solum eo pfectionis
tēpore: quo maturū ingeniū līrāz pū
guedine solet esse delibutū hoc viderūt:
verū et in infantili etate. anno videlicet
xij. in medio eorū sedentē sapientissime
audientem et interrogantem illum pspe
xerunt. Quo spectaculo potuissent si vo
luissent cognoscere: ipsū esse filiū dei: in
quo relucebat splendor tante scientie et
sapientie. Sed voluntate sua perversa in
eum credere noluerunt. spreuerunt sci
entiam eius: et ipsum persecuti sunt vsqz
ad mortem. Et quōiam singulare ē hoc
priuilegium in dño Jesu xpo: quo. s. f. z
assumptā naturā omni sciētia erat deco
ratus. Ideo in presenti sermone de scia
anime xpi. dicturi sum⁹. De qua fructū
vnum proponim⁹ cōtēplandū: qui est.
Jesus est sciens oia. Pro cuius decla
ratione tres pclusiones erūt notande.

Prima dicitur multiplicationis:

Secunda dicitur acquisitionis.

Tertia dicitur conditionis.

Quod multiplex fuit scia in xpo

Lapsum. i.

Prima cōclusio dicit⁹ multipli
cationis. In qua scire debem⁹ qd
fm multiplicationē naturarum
in xpo multiplicabat⁹ eius scia prout de
clarant magister sniarum in tertio et ca
tholici doctores. Cuius rōnem assignat
Alexander in. iij. sūme. q. xij. mem. i. d. et dicit
Joh. Dama. Quorū sūt diuerse nāe eo
rūt sūt diuerse opationes. Spatiōib⁹ autē
proportionatur habitus. ergo cuz i ipso
sūt diuerse opationes propter diuersas

naturas: erūt in ipso diuersi habitus. Et
cū scia dicat habitū fm diuinaz naturā
et humanā i ipso Christo erunt diuerse
sciētie isup. pnt dicit Boet⁹ i li. de diuer
sis naturis: et vna psona. xps accepit ali
quid a triplici statu humani generis: si
ue Ald. Unus status fuit qui debeba
tur ei si stetit: status. s. beatitudinis
in premium. Alius fuit status in q erat
s. status innocentie. Et tertius stat⁹ fuit
post lapsus. Unde xpm triplicē fm hos
status cognitionē decuit habere. v3.

Primo cognitionem glorie.

Secundo cognitionē nature integre.

Tertio cognitionē penalis expiēte.

Et h. ppter pfectionē aie xpi: que nō
tū debet eē pfecta fm supiorē portionē
ver⁹ etiā fm inferiorē: etiā fm ptem sen
sualem: nō tū qsum ad statū patrie: s3
etiā qsum ad statum vie. Ad dñs
Bon. dis. xij. tenj li. a. iij. q. i. q. q. p.
fecta fuit anima xpi qsum ad cognitionē n
solū respectu cognoscibilū: s3 etiā respe
ctu modorū cognoscēdi. Ideo cū res tri
pliciter sūt cognoscibiles fm q tripli
citer habent esse. Habent enī esse i vbo
in intellectu creato et in proprio genere
Ad hoc q intellectus anime xpi plenaz
de reb⁹ haberet cognitionē: res cogno
uit ista triplici cognitioe. et sic p3 q xpi
anima nō tū habuit cognitionem rerū
in vbo: s3 etiā rerū a ve. bo. Cognitioe3
inquā nō tū simplicis noticie. sed etiā
expiētie. Possumus tamē contra hoc
arguere sic. Anius psonē vna est pfectio
xps est vna psona: et scientia est pfectio
ergo ipsius erit vna sciētia. **S**ecundo
sic. xps ē sciens scientia increata. et hec ē
certissima pfectissima et nobilissima. er
go supflū ē ponere in ipso aliā sciētiā:
quia frustra fit p plura quod pōt fieri p
pauciora. **T**ertio sic scientia xpi q est
p gratiaz vnionis est fm maius lumen
q sint alie tres sequentes de quib⁹ dictū
est. Sed sicut est in lumine corporali q
mai⁹ lumē absorbet min⁹. ergo similiter
est in lumine spiritali ergo nō manēt i
xpo alij modi sciendi nisi duo. s. vn⁹ qui

est sciencie increate: alius qui est p lumen gratie vnionis. ¶ Ad primū horū ar- gumētōr rñdet fm volūtate dñi Bon. di. xij. tertij li. z Alex. m. iij. q. habit⁹ nō diuersificat fm psonā s; fm naturā. Cū dicit Joh. Dama. q. i xpo sūt diuerse vo- luntates ppter diuersas naturā: z siliter debent esse diuerse scientie. ¶ Ad secū- dum dicēdū q. q̄uis xps. sit vna psona cum filio dei. Et per personalem vnio- nem fm hoc est sciens scientia increa- ta: sicut filius dei vnde rōne persone nō indiget alia scientia. tamē rōne psonē in humana natura indiget alia scientia. s. creata. Non enī debet esse humana nā in xpo imperfecta: quod sequeretur si care- ret scientia creata. S; pfectior debet ēē i ipso natura oibus alijs. Ideo oī gener sciendi scientia creata oportet q. sit pfe- cta illa anima. ¶ Ad tertij dicēdū est q. in corpālibus minus lumē offuscatur z absorbet a maiori. Et rō huius est: qm oīa lumina corpālia sunt ad vnū actū s. manifestatiōis: qui quidē act⁹ p se z p seculissime ē a lumine maiori. S; in spi- ritualib⁹ nō est sic. Non enī oīa lumina spūalia sunt ad vnū actū. Distingūduz tñ ē s; statū pphensoris z viatoris. Mā viatoris nō ē vn⁹ actus sed plures. Cū lumina plura virtutū seu donozū in via- tore non sunt ad vnū actū. Comprehen- soris vero non ē nisi vnus act⁹ q. deter- minatur fm sūmum luminis z totali- atem vir tutis eius lumen. s. diuine vi- sionis in Gloria. xps autē erat in statu simul viatoris z cōprehensoris s; ptes- aie differentes supiorem z inferiorem: z ideo scientia cōprehensoris non ab- sorbebat alias scientias.

¶ Quod scientia xpi nō fuit p succes- sionez temporis acquisita. Laplin. ij.

Secunda conclusio dicit acqui- sitionis. In qua notare debem⁹ q. scientia xpi nō fuit p succes- sione tps acquisita: sed ab initio sue con- ceptionis sibi indita. Quod sentire vi-

detur Alex. i. iij. vbi. s. m. ij. Et ad hoc facit illd Greg. sup illo vbo Luc. ij. pfi- ciebat etate z sapientia. Proficiebat n q. ipe sapiēti⁹ fieret ex pte: s; paulatiz de- monstrabat sapientia. S; circa hoc notā dū est s; Alex. i. iij. vbi. s. q. in xpo fuit multiplex mōus sciēdi. Prim⁹ fuit fm diuinā naturā. Et ibi sciētia idem est qd idipsū. Et iste modus fuit in filio dei ab eterno. Secundus est fm grāz vnionis qui mod⁹ distinguit ab omni alio sciēte incōmunicabilis cuiusq. alteri creature. ¶ Tertius est fm gratiā cōprehensoris in quo cōicant angeli z aie scē. ¶ Quar- tus fm naturā integrā anime fm q. ha- buit Adam scientiam in statu innocen- tie. ¶ Quint⁹ s; penalē naturā assūm- ptam. ¶ Sextus est quedam grā data xpo ad cognoscēdū res fm numerū z per pgressū tps. ¶ Quantū ad primū sciendi modū similiter se habet xps añ incarnationē z post. ¶ Secundus vero modus nō fuit ab eterno. Et fm istum habuit cognitionē oīuz eozū q. pñebāt ad mysterium incarnationis: passionis: z redemptionis. Scdm s; o tertijz mo- dum habuit cognitionez omnium eoz que pertinebāt ad gloriā suā z suozum i. eozū qui ordinant ad illā. ¶ Scdm s; o quartum modum habuit noticiā eoz que cognouit Adam in statu nature in- tegre. Scdm quintum modum didicit multas penalitates fm expientiam i af- fectiua. quas tñ cognouit s; aliū modū s. fm gratiā cognitionis: que data ē sibi p gratiam vnionis. Unde presciuit illas p istā gratiā. ¶ Sextus modus cogni- tionis est ad cognoscēdū p expientia non vt prioz qui fuit affectiue sed cogni- tiue ex sensu. ¶ Secundum notandū est q. cognitio in sensu p expientiaz est du- plex. Ana cum res est in sensu fm simi- litudinem. Alia cum res est in sensu fm ornam. Aliter enim ē similitudo coloris sin oculo: aliter dolor. Ita duplex est co- gnitio in xpo fm expientia. prima q̄tū ad naturā penalem secunda q̄tū ad specialem gratiam cognoscēdi res fm

naturam per processum temporis

¶ Quod anima xpi eque erat sapiens ut deus.

Capitulum. iij.

Tertio conclusio dicitur conditionis
fuit namque scia xpi magna et
admirabilis. Circa quam con-
tingit dubitare: si fuit equalis scie dei ex
eo quod Ego de sancto sic ait. Anima xpi
eque sapiens est ut deus. Ad quod dicit Alexander. i.
iij. vbi. s. me. vij. quod est considerare divinam
sciam finem quod dicit respectu sui. Et sic scia
illa est virtutis infinite. Et finem hunc modum
nihil est et equabile. Secundo est considerare
divinam scientiam respectu creatorum: et
hoc tripliciter.

Primo respectu ad illud quod scitur.
Secundo respectu ad medium per quod
scitur.

Tertio respectu ad modum quo scitur.
¶ Et ad hoc quod aliquid dicat equale scie
dei: oportet quod eque finem hec tria: quod non
est possibile creature aliquo modo. Di-
cendum ergo quod comparatio habita scientie
aie xpi ad divinam scientiam: finem illud quod
scit est dicere animam xpi eque scire sicut
deus: quod scit omnia que scit deus. Com-
paratione vero habita quantum ad medium
per quod scit: vel quantum ad modum quo scit
non erit dicere equalitatem: quod deus scit
omnia per seipsum. sicut causa omnium.
Anima vero xpi non per seipsum causam:
imo per causam dei. Ecce inequalitas quantum
ad medium. Luculentior est etiam cognitio
dei quantum cognitio aie xpi de rebus omnibus:
quod deus ipse omnes res videt ut in se: anima vero
xpi non ut in se sed ut in deo ex quo per equali-
tas quantum ad modum. Illud est ergo absurdum
dicere dominum nostrum Iesum christum noticiam ha-
buisse ex lumine scientie sue presentium
preteritorum et futurorum: quia scientia et co-
gnitione fiebat ut dolor inestimabilis se
per cruciaret animam illius. Et vltimo vnde
tunc inveniri non potuit sine merore: quod nunquam
caruit clarissima cognitione. Cogita anima
mea quemadmodum ante oculos xpi sepe
erat peccata totius mundi. Videbat ipse

quoscunque deum offendentes: qui fuerunt
a principio mundi: et sunt atque erunt usque
ad finem seculi. Videbat ipse peccata omnia
offendere deum summum bonum et infinitum. Vi-
debat ipse multitudinem eorum quod ingrati
erant sibi de beneficio incarnationis. Vi-
debat numerum damnatorum. Videbat
singulas penas: quas sustinuerunt qui
libet sancti confessores et martyres: et ceteri
quique ob suum amorem. Videbat quemcumque
tormenta passionis sue tempore per ipsum su-
stinenda. Quot suspiria ex fornace il-
lo corde sepiissime prumpebant. Quot
lachryme iunctis Iesu faciem rigabant quam
hec omnia simul contemplans in semetipso
dicebat. Ego carne assumpsi ut peccatum
destruerem: et ecce tot peccata multiplicata.
Ego carne assumpsi ut spoliare infernum
et ecce grandis est numerus illorum qui in
illum sunt adiudicandi. Ecce carnes as-
sumpsi ut ad paradysum omnes redu-
cerem cruciatibus meis. Passurus sum
namque opprobria: infamia: flagella: luo-
res vulnera et mortem amaraz. Et ecce
quot a regno celorum expellentur. Quod i-
gratissimi homines: o infideles: de vo-
bis doleo. quia ad paradysum non veni-
tis. Quod iudei pro vobis affligor: quos in-
fernus suscipiet. o christiani falsi pro vobis
contristor: quos ignis gehennae ne indefi-
nenter exuret. Quod mens in ea in profundo
amaritudinis posita. Quod mens mea an-
gustis vndeque verata. Si inimicos me-
os considero: pro illis affligor. Si ami-
cos inspecio: et illis ex pietate compator.
Quod Stephane in amore meo eris lapi-
datus. Et tu Laurenti amore meo eris sa-
cristanus. Et sic de alijs dicere poterat: quod
in sua mente lucida colligebat. Com-
patere ergo anima domino nostro Iesu
Christo: quem cum audis in assumpta
natura omnia scientem: scias etiam quantum
crebro dolentem: merentem: lugentem
suspirantem et lachrymantem. Infige cor-
di tuo illius lachrymas et suspiria: ut sic
valeas ab ipso suscipere gratiam: qui est
benedictus in secula. Amen.

Sabbato. Sermo de potentia xpi.
Fructus. xxi. Iesus potenter operans.

edius <sup>antez Ite-
ruz ubi su-
pra: Domini nri Iesu
xpi maiestatem diuini-
tatis declarant nobis
opa illa miraculosa: q</sup>

non nisi supernaturali potentia fieri po-
tuerunt: vt dictuz est in precedentib⁹. Et
quoniam possunt nonnulli eam potentia
xpo tribuere in assumpta natura: quod
erroneu est dicere. Idcirco in presenti ser-
mone de potentia xpi dicturi sumus: vt
ita credamus de ipso mirabilia facta: q
semp⁹ additiones et proprietates seruem⁹
vtriusq⁹ nature. Nam certissimu est q
sicut scientia in christo fuit admirabilis:
ita et potentia. Alterum scientia fuit in eo
fm⁹ humanitatem et diuinitatem vt dixi-
mus i⁹ anteriori sermone: potentia vo i⁹ ipo
est fm⁹ diuinitatez. Ad quod plenius in-
telligendu pponemus in medio fructu
qui est: Iesus potenter opans. Pro cui⁹
intelligentia tres conclusiones erunt no-
tande.

Prima dicitur determinationis.

Secunda dicitur negationis.

Tertia dicitur impressionis.

Quod anima xpi non est omnipotens
Capitulum. i.

Prima conclusio dicit⁹ determi-
nationis. In qua scire debem⁹
de potentia xpi fm⁹ doctores ca-
tholicos q⁹ aia xpi non est omnipotens. sicut
notatur in tertio sententiar⁹. di. xiiij. Et ro-
huius fm⁹ Ric. ibide. ar. v. q. i. q⁹ omnipote-
tia includit actiuam potentiam infinitam inten-
siue: quia cuiusnumquodq⁹ agat fm⁹ q
est in actu: et patiat⁹ q⁹ tum est in poten-
tia: quantum res habet de actiuam potentia:
tantum habet de actualitate. ergo potentia
actiuam infinitam includit actualitatem in-
finitam i⁹ habente illam potentiam. Actua-
litas autem infinita in nulla creatura esse
potest: quia omnis actualitas creature
cu⁹ possibilitate p⁹mixta e. Et non omnis potentia
actiuam q⁹ aie xpi dari potuit sibi data est.

Dñs aut⁹ Bon. di. xiiij. tertij. ar. iij. q. liij.
ait q⁹ omnipotentia coicari non potuit alicui cre-
ature: q⁹ omnis creatura eo ipo qd⁹
ex nihilo est deficit a summa stabilitate vñ
non existit per seipsam deficit a summa
simplicitate vnde non agit per se totam
deficit a summa immensitate vnde di-
stare potest in ipsa virtus a substantia. Et
quoniam p se non subsistit: nec i se nisi su-
stentetur a diuina potentia: q⁹ non potest
seipsa sustentare. Ideo impossibile est ip-
sam esse omnipotentem. Rursus qm⁹ ex
seipsa tota non agit: non pot⁹ in totam rei
substantiam. et ideo non potest esse omnipotens
cuz non possit totu pducere. Postremo
quia virtus eius distat a substantia tan-
tu potest elongari q⁹ deficit oio: vñ non
pot⁹ in oia. Sicut igit soli deo conuenit
summa stabilitas: summa simplicitas: sum-
ma immensitas: sic et omnipotentia: que ne-
cessario requirit ista tria. Unde nec aie
xpi: nec alicui creature potest omnipotentia
coicari: nisi dixerim⁹ de aia xpi q⁹ ei oio
potentia coicatur eo modo: quo coicatur
ei nome⁹ excellentie diuinitatis: hoc est
per coicationem idiomatum: que ortum h⁹
ex psonali vnione. Sicut etiam possumus
dicere q⁹ homo est omnipotens. Sed contra
hoc obijciatur: quia dicit⁹ Basil. viij. c.
Data est mihi ois potestas in celo et i ter-
ra. Ubi glo. inquit. Non de coeterna pa-
tris diuinitate: Sed de assumpta huma-
nitate dicit. Et itez glo. super illud Luc.
i. hic erit magnus. Dicit. Non q⁹ ante
virginis partu magnus non fuerit: s⁹ q⁹
potentiam quas dei filius naturaliter h⁹:
homo ex tempore erat acceptur⁹. Ad h⁹
dicit Ric. q⁹ iste glose intelliguntur fm⁹ il-
lum modu loquedi. quo idiomata coi-
cant. Unde post verba glo. secundo al-
legate statim subiungit. vt vna sit psona ho-
mo et deus. i q⁹ satis dat⁹ itelligi q⁹ ille ho-
mo id⁹ dicitur omnipotens q⁹ est deus.

Quod in xpo non est potentia peccandi.
Capitulum. iij.

Secunda conclusio dicitur
negationis. Nam. negam⁹
i xpo potentiam peccandi sicut

vult Anselmus li. cur de^o homo: et oēs
 doc. i. iij. di. xij. Qd declarās Ric. ar. ij.
 q. i. ait qd xps peccare nō potuit: nec in q̄
 tū de^o: vt p se pz. nec in q̄tuz hō: qz erat
 cōprehēsor. Et sicut angeli boni peccarē
 nequērūt: ita et nec ipse. Nō potuit et pec
 care in q̄tuz homo viator: qz qm mā est
 sub aliq̄ forma cuius actualitas equat et
 implet totā capacitatē et possibilitatē totius
 materie. nō ē possibilis ad triā puationē
 vt pz i mā cuiuscūqz corpis celestis. sz xps
 ē in q̄tū viator: tāta hūit grē plenitudinē
 qz equabat et implebat totā capacitatē aie
 sue. Et iō nō fuit possibilis ad triā puationē
 nē q̄ ē p pētū sicut p simile ē declaratū.
 Sz notādū fm. Boni. vbi. s. ar. ij. q. ij.
 Alex. i. iij. q. xiiij. mē. i. q. potētia peccādi
 dī dupliciter. Alio mō potētia q̄ peccat
 Et sic notat ipsū liberū arbitriū creatū
 qd qdē pōt i bonū adiūtū grātia. Et qz
 p sui nām ē defectiuū. hinc ē q̄ illa potē
 tia siue facultas dici potest potentia bñ
 faciendi et potentia peccandi. Nullus
 enī peccat nisi p illā. Alio mō potentia
 peccādi dī potētia ordiata ad peccādū
 vt illa potētia nominet mediū iter sūam
 et pētū actū p qd sba illa possit exire i pētū
 ppetrationē. Prio mō potētia peccādi
 fuit in xpo: qz vt dicit Damascen^o. oia q̄
 i nra nā plātauit de^o: assūpsit dei v̄buz.
 si vō potētia peccādi dī potētia ordina
 ta ad peccatū ppetrādū: sic nō ē pcedē
 dū qd xps habuerit potētia peccādi: pro
 eo qd peccare nō potuit Talis enī ordi
 natio: imo deordinatio diminuūt de ple
 nitudinē libertatis. Qd vt clarius vno v̄
 bo itelligam^o: dicim^o qd xps habuit po
 tētia peccādi ex eo qd hūit liberū arbitri
 um qd m pp plenitudinē grē nō poterat
 a bono deficere. et ita nec peccare. Et si
 dicat qd si xps nō pōt peccare: ex necessi
 tate pseruat iusticiā: ergo nō ē laudād^o de
 iustitia qz. vt inqt Lacij. vi. dīnāz istitu
 tionū aduersus gētes. Nulla laus ē nō
 facere qd facere nō possis. Ad b rīdet
 Alex. vbi. s. ad. iij. ar. q. ē qdā necessitas
 coactiōis et phibitiōis. Et cū aliqd bo
 nū sit ex hmoī necessitate nō debet la^o

faciēti illō: qz ista tollit volūtātē: Et ē ne
 cessitas imutabilitatē. Et ista nō tollit volū
 tatē nec laudē: sz pōt imutabilitatē volū
 tatis i bono. et h mō dī de^o ex necessita
 te esse bon^o et bona queqz facere. sic scri
 bit Hiero. ad Paulinū dicēs. Bon^o ē
 de^o et oia quecūqz facit bōa sunt necesse
 ē. Tali ergo necessitate secūdo mō dicta
 xps suauit iusticiā. De q̄ dicit An. qm
 proprie dicit necessitas eo qd nō ē ibi co
 actio nec phibitiō. Et sic pz qd sicut de^o
 maxie laudādus ē de bonis q̄ hz et fuit
 ita et dñs Jhs xps qz peccare nō potuit

¶ Qd aia xpi dīna et iute poterat i istis
 inferioribus vltra opera nāe. Capl. iij.

¶ Etia conclusio dī impfessionis

¶ In q̄ pleriqz q̄rere solent si aia
 xpi posset facere nō mediāte ope
 nature impfessiones: que p nām sūit in
 istis inferioribus: qz ex qbusdā scō: um
 dictis et rōnib^o v̄f qd sic. Mā dicit Job.
 Dama. li. iij. c. xv loquens de xpo. Sup̄
 hoiez. q̄ hoīuz sūit agebat. Et ponit exē
 plū d̄ abulatiōe sup aqs. ergo v̄f qd hoc
 fecerit p naturā humanā supnāliter sub
 limatā. ergo pari rōe. aia xpi posset face
 re nō mediāte nā ipressionē q̄s fecit nā.
 Ad hāc questionē dixerūt aliq: qd Quis
 aia humanā p suā nālē virtutē nō possz
 facere tales ipressiones: m aia btā et maxi
 me aia xpi pp excellētiā sue bñitudinis et
 pp excellētiā sue actualis existētie posset
 facere tales ipressiones nō mediāte ope
 nature. An isti plane concedūt: qd ipsa
 posset hāc mām trāsmutare ad formam
 sbalez et accidētalē mō sblimiori q̄ trāf
 mutet ope nāe. Sz v̄f posse argui per
 euāgelīū et p scōs: qz p miracula q̄ facie
 bat xps ostēdit se deū eē. Qne pbatio nō
 fuit efficax: si illa fieri potuissēt creata v̄
 tute. Quis aut p bñitudinē aie xpi et suā
 existētiā i v̄bo sit i ea supnaturalis vir
 tus tū nō trāscēdit terminos et iutis crea
 te. Jō dicēdū qd Quis xps qz ē de^o et ho
 mō possit rōne dīne potētie pdictas im
 pfessiones facere nō mediāte ope nāe: et que
 cūqz alia q̄ dīdīōz nō includūt: m ei^o aia
 hoc nō pōt. An Ric. li. i. de tri. air. Jlla

signa et prodigia quae facta fuerunt ad confirmationem fidei in se nisi divina virtute fieri potuerunt. Unde intelligendum est verbum Da masceni. quia in illo vult dicere: quod Christus quis esset homo faciebat per diuinam virtutem opera excedentia virtute humana. Et quod iste fuerit intellectus eius patet quia post illa verba: paucis interpositis sic dicit: Non enim homo erat sed deus homo. Ista ergo quae supradicta sunt de potentia Christi catholice tenere debemus: quae cum deum verum et hominem profiteamur. non irrationabiliter dicimus quod potestate habet saluandi et damnandi: mortificare et viuificare: deducere ad inferos et reducere. Qui omnes debemus gloriam et honorem per infinita secula seculorum Amen.

Cum quarta de aduentu. Sermo de clamore Iohannis: qualiter congruo tempore Christum clamat.
Fructus. xxij. Iesu Iohannes clamat.

Actum est

In verbum domini super Iohannem zacharie filium i deserto scribunt haec verba Luc. iij. c. et i euangelio patris domini: Exiit precursor domini dilectus Iohannes baptista in solitudine deserti a teneris annis. ibique pueratus est usque ad etatem maturam. Quare factum est: ut Christus quem in utero matris existens. exultando salutauerat: toto illo tempore nunquam viderit sicut patere potest ex illo verbo Jo. i. Et ego nesciebam eum. Sed spiritu sancto in eum veniente Christum publice diuulgare cepit ipsum predicabat et demonstrabat: saluatorem seculi: putabat lectio euangelica hodierna: quae non immerito a nobis diligenter est ponderanda et examinanda. Pro cuius declaratione occurrit nobis consuetus fructus qui est. Iesum Iohannes clamat. Pro quo tres conclusiones ponemus.

Prima dicit temporis opportunitas.
Secunda de persone dignitatis.

Tertia de clamoris qualitate.

In quo tempore in quo Iohannes Christum clamabat fuit opportunum. Caplm. i.

Prima conclusio dicit temporis opportunitas. Notat enim praefata parte euangelij opportunitas temporis in quo Christus in mundum veniens a Iohanne baptista est predicatus. Dicit namque euangelium: Anno. xv. imperij Tiberij: Caesaris: procurante pontio Pilato iudea tetrarcha ante galilee Herode. In quibus verbis tria tempora designantur.

Primum unionis romani imperij.
Secundum paritatis regni iudaici.

Tertium diuisionis sacerdotij.
In primis tempus quod hic designat dicit unionis romani imperij. Nam ut colligitur ex dictis Lulij Drosij Eutropij et aliorum qui romane reipublice gesta conscripserunt romani orbis diuini appetentes usque ad Octauiani tempora bellis prouincias varias edomando: regimen in urbe per cepit. statu septennumero mutauerunt. Nam primo regnauerunt ibi reges videlicet. Romulus. deinde Numa. Post illius: qui leges romanis instituit. post hunc Tullius Hostilius: qui albanos vicit: venientes et fidennates. cui successit Ancus marcius: qui dimicauit contra latinos et montem Ianiculum ciuitati adiecit. post ipsum Tarquinus Priscus: qui ludos romanis instituit. vicit sabinos: primusque triumphum romanum intrauit. Post cuius obitum secutus est Seruius Tullius. Tandem fuit Lucius Tarquinius superbus: qui primus excogitauit vincula carceres et facies. et propter stuprum Lucretiae uxoris collatini. xxxv. anno regni sui cum uxore et liberis expulsus est. Et per hos reges regnatum fuit annis. cclxij. cum adhuc Roma vir usque ad. xviij. miliarium possideret. Post reges consules regnare ceperunt duo de hac creati: ut si unus malus esse voluisset: alter habens potestatem posuisset cum prohibere. Et placuit ne imperium longius quam annu haberent: ne propter diuturnam potestatem insolentiores redderent. sed annales semper

essent: qui se post annum scirent esse pri-
uandos. Habuerunt ergo romani primo
anno Lucium Junium Brutum et Tarqui-
num collatinum consules. Et cum amouere-
tur Traquinus collatinus, eodem anno
factus est consul Lucius Valerius pu-
blicola. Et usque ad annum trecentum et
ultra ab urbe condita duravit imperium
consulare. Post quod, per duces consu-
libus facti sunt decem: qui sententiam et po-
testatem haberent. A quibus secundo
anno hec potestas sublata est: ex eo quod
Appianus Claudius unus ex decem filiam
cuiusdam virginem voluit corrumpere. Re-
stitutum est igitur imperium consulare: et usque
ad ambo bella inter Cæsares et Pompeium
gesta nullus unquam fuit: qui nec urbi nec
orbis per se imperaret. Sed Julio Cæsare
interfecto Octavianus imperium sumpsit
quia ut dicit Seneca in primo libro de que-
stionibus naturalibus. Et Plutarchus
de vita et obitu Ciceronis: Nepos erat
Julij Cæsaris: eiusque filius adoptiuus:
quem Cæsar heredem in testamento reli-
quit. Hic Octavianus ut dicit Suetonius
regnavit annis lvi. Quodcumque cum
Marco Antonio et Clodio. Qui sedatis
omnibus bellis orbem totum suo sub-
iecit imperio: cunctis inimicis et turba-
tionibus romanorum devictis. Huic suc-
cessit in imperio Tiberius, cuius tempore ro-
manorum imperium solidum erat et unitum
cuius anno xv. imperij Johannes christus
incepit predicare. Quod quidem tempus
merito hic assignat ut notaret quod genti-
les erant ad fides christi revocandi Unde
Gregorius in omelia ait. Redemptoris precu-
sor: qui tempore et bonum predicationis acce-
perit memorato romane reipublice prin-
cipe: et iudee regibus designat: cum dicit
anno xv. et c. Quia enim illi predicare ve-
nerat: qui ex iudeis quosdam et multos
ex gentibus redempturus erat: per reges
gentium: et principes iudeorum predicationis
eius ipsa designatur: Quia autem gen-
tilitas colligenda erat: et iudea pro culpa
perfidie dispergenda: ipsa quoque descriptio
terreni principatus ostendit quoniam et i ro-

mana repub. unde prout fuisse describitur. et in
iudee regno per quartam partem prout
banus. Ad hoc et inquit Origenes. In p-
phetico quod fuit de solis iudeis predicato
solus iudeorum regnum describitur. Et in
Isaie in diebus. Et in Joarhan et Elia et
Ezechie regum iuda. Et in euangelio quod erat
predicatum in universo mundo dominum descri-
bitur. Tiberij Cæsaris: quod totus orbis dominus vi-
debat: hec Origenes. Et secundum
tempus quod hic designat dicit partitio
regni iudeorum: cum sequitur in euangelio
Procurante pontio Pilato iudea. et c.
Abi Beda ait. Pilatus equidem. xij. anno
Tiberij Cæsaris in iudeam missus procurator
gentis iudaice suscepit: atque ibi per
decem annos continue usque ad ipsum pe-
ne finem Tiberij perduravit. Herodes autem
et Philippus et Isanias filij sunt Herodis
illius sub quo dominus natus est. Inter
quos et ipsum Herodes Archelaus frater
eorum decem annis regnavit. Quia vero
a iudeis apud Augustum criminatus est:
apud Eliennam exilio perijt. Regnum autem
iudee quo minus validum fieret: idem Augustus
per tetrarchas dividere curavit.
hec Beda Hieronymus de Isania dicitur
aliqui ipsum non fuisse filium Herodis: sed
magis Ptolomei qui sub monte libano
habitabat. et Alexadre filie Aristoboli quod
Archabeis descenderat. Tetrarcha
autem idem est quod princeps quartae partis
nam regnum ipsorum iudeorum in quatuor
partes erat divisum. scilicet iudee. galilee. ituree. et
abiline. Quibus prefuerunt quatuor. scilicet
Pilatus tenens locum imperatoris super iu-
deam. Et herodes qui erat tetrarcha. id est
princeps galilee. et Philippus qui erat te-
trarcha ituree et Tracōindis regionis. et
Isanias qui tetrarcha abiline. Abilina
est nomen regionis. Non autem sine causa
factum est quod tot principes imperarent
iudeis eo tempore quo Christus venit in
mundum. Ut namque Gregorius in omelia. Quia
n. iudea erat pro culpa perfidie dispergenda
in iudee regno per quartam partem pluri-
mi principabantur. secundum illud: Omne re-
gnum in seipsum divisum desolabitur et c.

Tertium tempus qđ hic designatur dicit diuisionis sacerdotij. cuz subditur sub principibus sacerdotū Anna ⁊ Cai ppha. Super quo verbo ait Beda Alm/bo incipiente predicatione Joannis. i. Anna ⁊ Caiphas principes fuerunt sacerdotum. sed Anna illum annuz: Caiphas vero cum quo dominus ascendit crucem administrabat: tribus alijs in medio pōnificatu perfunctis. Verū hi maxime qui ad dñi passionē pūnēt ab euangelista cōmemorantur. Legalib⁹ nāqz tunc preceptis vi ⁊ ambitione cessantib⁹ nulli pōnificatus honor vite vel generis merito reddebatur: s; romana p̄tate sūma sacerdotij prestabatur. Nec Beda. Quare autem tale tempus in euangelio notatur. rationē assignat Greg. i omel. dicens. Et quia Joannes illum predicauit qui singul⁹ rex ⁊ sacerdos exiit. Lucas euangelista predicationis eius tpa non solum p regnū: sed et per sacerdotium designauit.

Quod psona Joannis erat dignissima. Capitulum. ij.

Secunda conclusio dicit psonę dignitas. Que notat⁹ in verbis euangelij. cum dicit. Factus est uerbum dñi super Joannem zacharie filium in deserto. In quibus tria notari possunt.

Primum est diuina inspiratio.

Secundū est Joannis cōmendatio

Tertium est loci deputatio.

Primū ē diuina inspiratio. qz factus est uerbu dñi. Nam Joannes baptista nō cepit predicationis officium presumptuose: sed a spiritu sancto celitus inspiratus. Unde Criso. super hoc passū ait. Verbum dei hic mandatum ē quia nō a se uenit zacharie filius: sed deo ipsum monente. **S**ecundū quod notatur hic ē Joannis cōmendatio quia dicitur. Super Joannem zacharie filiū. Ubi nobilitas designat: quia erat ex genere sacerdotali. ⁊c. **T**ertū qđ hic notatur est loci deputatio. quia subiungitur. In

deserto. Ubi Theophyl⁹ ait. Per totū tempus preteritum occultus fuit Joannes in deserto: ut nulla suspitio nascatur in hominib⁹: qđ gratia affinitat⁹ ad christum: vel conuersationis a tenentis annis diuina de christo testaret. Ex quib⁹ vbi nos moraliter instruimur: qđ si vbum dñi. i. inspirationē diuinam super nos fieri volumus: tria debemus habere. Primo humilitatem cum qua habitat grā iuxta illud Jac. iij. c. Superbis deus resistit: humilib⁹ autem dat grāz. Nam Joannes interpretat⁹ vas gratie. i. ille in quo est gratia. **S**ecundo debemus habere memorię viuacitatem. Zacharias namqz memorans dñm interpretatur. Tertio debemus habere penitentię rigiditatem. ut. s. simus in deserto penitētie. Nam Math. iij. dñ. Penitētiā agite appropinquabit in uos regnū dei. Nō equidē erat Joannes i voluptatib⁹ seculi: nō in delitijs mundi: nō in gaudijs huius temporis: sed in solitudine deserti. Nam quanto quisqz magis se clōgat a delectatione sensuū exteriorū: tāto plus attingit ad intelligentiam ⁊ lumen secretorum dei. Non miremur inquam non miremur: si falsi xpiani de deo nō bene sentiant: quia inebriauit eos fallax gratia temporalium bonorum: quibus nō sapiunt ea que dei sunt.

Quod Joannes uenit predicare i oēm regionem iordanis. Capitulum. iij.

Tertia cōclusio dicitur clamoris ⁊ qualitas. In qua notare debemus fm euangelij seriem qđ Joannes uenit in omnē regionē iordanis ut dicit Mico. de lira. Exiit in deserto ubi pauci habitabāt: ⁊ uenit ad loca magis habitata: ut plures possent ad ei⁹ p̄dicationē uenire ⁊ ab eo baptizari. Ubi qz clamādo tria singulariter p̄dicabat. Primo baptismi efficaciam. Secundo uie mundiciam. Tertio salutis noticiam. Primo predicabat baptismi efficaciam

Dicitur enī in textu euāgelij. *P*redicāō
baptisimū penitentie i remissionē pctōꝝ
Que verba sū qꝫ *M*ico. de lra sup. c. l.
*L*uc. videtur dicere: possunt dupliciter
intelligi. *U*no modo pro baptisimo *J*o/
annis: quo licet non dimitterentur pec/
cata tamē suscepio illius baptisimi erat
quedam protestatio agendi veram pe/
nitentiam: per quam ipsa peccata dimit/
tuntur. *A*lio modo potest intelligi de ba/
ptismo xpi: cuius virtute peccata dimit/
tunt. *E*t quia tale baptisimū *J*ohannes
dare non poterat. ideo predicabat dan/
dum per xpi in pꝫmo vcturū. *U* *S*e/
cūdo pꝫdicabat vie mūdiciā dicens *S*cri/
ptum est in li. sermonū *I*saie prophete.
*E*lor clamantis in deserto: parate viam
dñi rectas facite semitas eius. *D*ominis
vallis implebit: et omnis mens et collis
humiliabitur: et erunt praua in directa
et aspera i vias planas. *H*ec autē hēntur
*I*sa. xl. c. que ad literam xpo predicanti
cōueniunt. *N*ā *A*mb. dicit. *B*ene vox
dicit *J*oānes verbi nūcius: ex eo qꝫ ipe
manifestauit verbū incarnatū: cui dice/
bat viam esse parandā. *N*ā si bene cō/
sideremus: ipse erat orbis conditor to/
tiusqꝫ vniuersi gubernator: et rector: quē
suscipere oēs debent cum diligenti pre/
paratione. *H*ic est qd *A*mb. in sermōe
tertie dñice dāductū dicit. *D*oportet nos
esse omni sanctitate puros: mundos pu/
dicia: nitidos honestate. *E*t *O*rigenes
super his verbis ait. *I*n corde nostro via
paranda est domino. *M*agnū enī est
cor hominis et spaciōsū: si tñ fuerit mū/
dum. *H*ec in corpis quātitate: sed in vir/
tute sensuum magnitudinē eius intelli/
ge que tantū scientiam capiat veritatis.
*P*repara ergo in corde tuo viam dño
per conuersationem bonam et egregijs
vel pfectis opibus dirige semitam: et in
te sermo dei absqꝫ offensa perambulet.
hec ille. *E*t certe qd *J*oannes predica/
bat populis circa iordanē: ecclesia hoc
tempore sacratissimo fidelibꝫ suis con/
memorat et omnes se preparant pro fu/
tura solemnitate dñi nri *J*esu xpi. *C*ui

grati sunt illi qui sibi nascēti seipsos pre/
sentant penitentia candidatos decora/
tos virtutibus: *E*t deuotione seruientes.
*D*etemeraria christianoꝝ corruptella. o
rep: ebensibilis cōsuetudo. o detestabi/
les mores. *T*unc nāqꝫ magis offēd tur
xps cum magis est honorandus. *I*n se/
quenti enī festiuitate multiplicantur va/
nitates: pompe: solatia: incepte letitie: io/
culationes: lenocinia: cōmessationes:
ebrietates: vaniloquia: vsure: peritūria:
mēdacia: prohibiti ludi et qd or: endū ē
ipudēt: inuerecūde: publice ipia blas/
phemia dei audietur in nocte natuira/
tis domini. *N*ā pastores erunt laudan/
tes et glorificantes deum: sed tot et tanti
viri mulieres iuuenes et senes decus celi
erunt maledicentes. *D* celi quomō nō
abscondis faciem vestrā a nobis: *D*
sol quomō non abscondis lumen tuū
D planete quō non retrahitis lumē ve/
strum: *D* terra quomō nō premiscis:
D hoies iusti et pii quō nō stitis in tam
execranda iniuria creatoris: *M*ascitur
xpus paruulus: humilis: pauper: lugēs
in presepio p salute hominū: et ecce blas/
phematur. *N*on est hec via: et eius grā
nos dignos reddamus. *I*nquit enī apo/
stolus ad *R*o. xij. c. *A*biiciamus opera
tenebrarū et induamur arma lucis: sic
ut in die honeste ambulemus. *N*ō i cō/
messationibus et ebrietatibus: nō in cu/
bilibus et impudicijs: nō in cōtēione
et emulatiōe sed induimini dominū no/
strum *J*esum xpm. *A*idem nāqꝫ i xpo
factus esse quod in prophetia p *J*ohēni
allegata continebatur. *H*umiles enim
qui per valles intelliguntur impleti sunt
donis spiritualibus. *M*ontes qui sunt
supbi tyrāni: sicut fuit *H*erodes. *M*erco:
*D*omitianus: *D*ioclitianus: et alij xpuni
psequentes humiliati sūt. *L*orda praua
directa sūt: sicut fuit tu *M*aria magda/
lena peccatrice: in *M*athēo publicano
et ceteris ad *C*hristum conuersis. *L*or/
da aspera et contra xpm idurata mol/
lificata sunt et deducta in vias planas si/
cut patet in *P*aulo. *S*i ergo *C*hristus

est qui gratiam donat rebelles reprimat
 pctā dimittit: et duos sua pietate molli-
 ficat. ipsum amare: ipsum timere tenemur
 et dignū sibi habitaculū in nostra mente
 pparare. ¶ Tertio p̄dicabat Johānes
 salutis nōticiā. quādo dicebat. Videbit
 omnis caro salutare dei. Vbi Criso. ait
 Ostendit hic qm̄ ad fines mūdi distū-
 det euāgelij virtus atq; cognitio. Greg.
 in omel. ait. Dis caro. i. hoīs homo salu-
 tare dei. i. xp̄s in hac vita videre nō po-
 tuit. Prop̄heta ergo oculū ad extremū
 iudicij diem tēdit: quando hūc oēs et ele-
 cti et reprobi pariter videbūt. hec Greg.
 Nos itaq; qui xp̄m p̄ fidem videm⁹ co-
 nemur ita seruire: ut mereamur ipsum
 aspicere gloriōsū cum plenitudine oīz
 nforū desideriorū in felici illo regno: in
 q̄ ipse viuīt p̄ infinita sc̄la sc̄lorū Amen.

¶ In natiuitate domini n̄ri Jesu xp̄i.
 Sermo de possibili tate qualitate et locū
 ditate incarnationis vbi dei.
 ¶ Fruct⁹. xxij. Jesus letanter nascitur.

Angelizo

et vobis gaudium magnū
 quod erit omni pp̄lo: q̄
 natus est vobis hodie sal-
 uator mūdi: qui est Christus dominus
 in ciuitate David. Scribuntur hec v̄ba
 Luc. ii. c. et in euangelio prime misse hu-
 ius sacratissime sollemnitate. Dico hic
 celeberrimus dilectissimū in xp̄o Jesu
 sūma cū deuotione est excolendus: in
 q̄ sc̄a mater ecclia recolit mysteria locū
 dissima natiuitatis saluatoris n̄ri Jesu
 xp̄i. Quid namq; dulcius potest audiri
 quid suauius: quidue mirabilius q̄ q̄
 Jesus xp̄us filius dei in Bethleem na-
 sciatur? Currite gentes et venite oēs cū pa-
 storibus ad videndum dei filiū. p̄ nobis
 peccatorib⁹ in presepe natū. Hoc sit no-
 bis hodierna die studium et magnificē-
 tia ut natiuitates Jesu xp̄i pie ardentē
 atq; affectuose cōtemplari velimus. In-
 uigilent sensus nostri et puerulum xp̄s

Jesum suscipiam⁹ reuerenter. De quo i
 presenti sermone dicere volentes fructū
 pponimus: qui est: Jesus letatē nascit⁹
 Quod angelus testificatus ē i verbis p̄
 positis in themate: in quibus nascentis
 xp̄i gaudiū exp̄mit. Vbi et nos tria my-
 steria cōtemplabimur.

Primū d̄f incarnationis possibilitas.

Secundū d̄f natiuitatis qualitas.

Tertium d̄f natiuitatis iocunditas.

¶ Qd̄ incarnatio xp̄i est possibilis.

Caplm. i.

Primū mysteriū dicitur incarna-
 tionis possibilitas. In quo expli-
 cemur contra nōnullos impie
 sentiētes q̄ deū incarnari fuit impossibile
 Qd̄ aut̄ hoc sit falsū patet. q̄ suū oppo-
 situm est verū. Et hoc tāgit a doctorib⁹
 videlz. sc̄o Tho. et b̄s Bon. in. iij. s̄niaz
 di. i. ar. i. q. i. et pbat ipsū possibile ēē in-
 carnari tribus rōnibus.

Primo rōne omnipotentie.

Secundo rōne excellentie.

Tertio rōne cōuenientie.

¶ Primo p̄bant ratiōe omnipotentie
 Nam deus cum sit omnipotens: pōt oē
 illud quod nec p̄radictionē includit nec
 aliquem defectum in deo ponit. fm̄ illd̄
 Luc. i. Non erit impossibile apud deū
 oē verbum. Sed deū humanā naturā
 assumere nec includit p̄radictionē: nec
 in deo aliquē defectū ponit. Nam diuinā
 naturā v̄niri humanā in v̄nitate p̄sone
 non est aliud q̄ diuinā personā que ab
 eterno fuit hypostasis respectu diuine n̄e
 esse hypostasin respectu humanē nature
 i tpe. hoc aut̄ non dicit aliquā imperfectio-
 nem: s̄ potius dignitates et nobilitatem
 Sicut enī cum deus scit ens ab eterno:
 in nullo sit derogatio bonitati sue: dum
 est causa bonitatis creature create in tpe
 q̄uis bonitas creata longe sit inferior
 bonitate increata. Sic et p̄sona filij dei
 cū sit hypostasis intellectualis et sp̄ialis
 et increata ab eterno: in nullo derogat
 si sit hypostasis rōnalis nature create i
 tpe. et quēadmodū deus de non creante
 sit creans in actu absq; alq̄ sui mutatiōe

rei inouatione: sed solū facta mutatiōe
 ex pte nature create: sic psona filij dei q̄
 nō erat hypostasis hūane nature i actu
 h̄z ē eius hypostasis absq̄ aliq̄ sui mu-
 tabilitate solum scā mutatiōe ex ptenāe
 assūptē. Et quēadmodū de⁹ ē i creatura
 p essētiā ⁊ p p̄sētiā ⁊ p potētiā ⁊ i nullo d̄
 pēdet ab illa: s̄ pot⁹ dependet creatura
 ab ipso tāq̄ a cā cōseruāte ⁊ sustentāte:
 sic ⁊ de⁹ cū ē in creatura rōnali p vniōis
 nō depēdet ab ipsa s̄ pot⁹ cōuerso: q̄
 h̄z sustentari i illo, sicut nā h̄z s̄stāntificari
 in psona. ¶ Secūda rō d̄r excellentie
 Nā ut ait Hilari⁹. P̄t de⁹ facit q̄
 homo dicere v̄l intelligere. Sed homo
 potest dicere vel intelligere rōnabiliter
 deū hūanā naturā assumere: ergo mul-
 to magis de⁹ p̄t hoc facere. Intelligat
 nāq̄ hō cōgruū fuisse deū incarnari: tūz
 ppter sue potētie sapie ⁊ bonitatis emi-
 nentē manifestationē: que quidem facta
 est in humani generis susceptione: tum
 propter operi diuinorum excellētē p̄sū-
 mationē que est facta cū vltimū p̄iūctū
 est p̄mo: tum ppter humilē p̄cti solu-
 tionē ad liberationē hoīs captiui: q̄ so-
 la persona diuina erat q̄ p̄pōderabat
 toti humano generi. ¶ Tertia rō dicit
 puenientie. Nam eorū est facilis vniō:
 que adinuicē similitudinē habēt. Sed hō
 ē creat⁹ ad similitudinē ⁊ imaginē dei
 ut d̄r Gen. i. ergo humana natura diue
 aliquo modo est vniūilis in persona. Et
 si dicit q̄ nulla potest esse vniō inter illa
 inter que nulla est proportio: sed dei q̄ ē
 infinitus ad creaturā que est finita nul-
 la est pportio. ergo nulla potest ēē vniō
 Ad h̄ dicendū q̄ duplex est proportio.
 Una que attenditur in cōuenientia or-
 dinis. Alia que attēdit in cōmensuratio-
 ne quantitatis. Cum ergo dicit q̄ omne
 vniūile est proportionabile. ⁊c. dicendū
 q̄ verum est si intelligatur d̄ pportione
 que attenditur in cōuenientia ordinis. Si
 autē intelligat de pportione que est in
 cōmensuratione quantitatis nō habet veri-
 tatē: pro eo q̄ si aqua maris infinita cēt
 adhuc posset spongia imergi: sicut nūc

imergere. Et ideo sufficit ad vniōē p
 portio que cōsurgit ex cōuenientia ordi-
 nis. Et talis est cōuenientia q̄ est inter
 creaturā rōnalē ⁊ deū: p eo q̄ creatura
 rōnalis eo ipso q̄ ē imago dei: nata ē or-
 dinari in ipsa. Diximus qualiter docto-
 res theologici possibilitatē incarnationis
 ostendunt: quod a nobis non est curio-
 se inuestigandū: sed mente potius affe-
 ctuose recolendum.

Quo tempore ⁊ loco ⁊ qua paup̄ta-
 te x̄ps natus sit. Caplm. ij.

Secundum mysteriū dicit nati-
 uitas qualitas. In quo con-
 siderare debemus qualiter x̄ps
 natus describitur ab euangelista Et cu-
 ius consideratione tres conditiones x̄pi
 nascentis colligimus.

Prima dicitur temporalitas.

Secunda dicitur localitas.

Tertia dicitur paupertas.

Prima cōditio d̄r ipalitas. Designat
 nāq̄ in euāgelio q̄ x̄ps nat⁹ ē Octauia
 ni impatoris tpe. Qui ut scribit Suetō-
 ni⁹ ⁊ Eutropi⁹ nat⁹ ē in veletrano oppi-
 do: viij. kal. septēbris ex p̄re Octauiano
 senatore ⁊ matre Actia nepte Julij ce-
 sariis genita ex Julia sorore: que nupsē-
 rat. L. Balbo. de quo refert Plinius i
 ij. historie naturalis. q̄cū vrbe intraret ap-
 paruerūt stelle circa soles in modū coro-
 ne posite. Hic sedatis oib⁹ bellis orbes
 toti suo subiecit impio cūctis inimicis ⁊
 turbationib⁹ romanorū deuicq̄. Regna-
 uit nāq̄ annis. lvi. duodecim. cuz. L. B.
 Antonio. ⁊. L. Lepido. ⁊. xliij. per se
 Et ut dicit Solinus d̄ mirabilib⁹ mūdi
 tēpus Augusti solū repertū ē q̄ plurimū
 arma cessauerunt ⁊ ingenia floruerunt.
 Fuerūt. n. tūc Horat⁹ Flaccus Virgilius
 Ouidius Baccr. Catullus veronēsis
 Terēti⁹ Marro. L. L. L. Hippollodor⁹
 Valeri⁹ Messala. Valeri⁹ maximus: ⁊
 q̄ p̄les alij. Ut at dicit Drosi⁹. Octauia
 nus victor rediens ab oriente cū triplici
 triūpho vrbe ingress⁹: tūc p̄m⁹ q̄ rep̄u-
 auxerat. Augustus est saluatus. Et cum

pacificū possideret impū edictū fecit vt
describeret vniuersū orbis: vt sciret quot
prouincie: quot hoies essent in toto orbe.
Et dicebat descriptio: quia numer⁹ corū
qui censū ferebāt redigebat in scriptis
vt refert magister in historia scolastica.
Dicebat etiā p̄fessio. qz quilibet offerēs
denariū suū p̄sidi ponebat illuz super
caput suū. ⁊ p̄p̄io ore p̄fitebat se esse
subditū Romano imperio. Regnāte h
iperatore piissimo xp̄us dei filius nasci
voluit. Unde Beda. ait. Nasciturus in
corne dei filius sicut d̄ ḡgine nat⁹ ḡgini
tatis si bi dec⁹ ostēdit esse gratissimū: sic
pacatissimo seculi tempe p̄creatur: quia
pacez querere docuit. ⁊ pacis sectatores
inuicē dignat. Nullū aut̄ mai⁹ potuit
esse pacis indicium: q̄ totūz orbē vna de/
scriptiōe cōcludi cū Octauian⁹ august⁹
tanta. xij. annis circa tēpus dñice natui/
tatis pace regnauit. Theophilus v̄o ait
Cōueniēs erat vt per xp̄m cultus mul/
torū deorū deficeret. ⁊ vn⁹ deus coleret
vñ vn⁹ rex orbi impasse describit. Nec
existimare debem⁹ regē regū Ih̄m xp̄z
sub descriptiōe mūdi natū absqz mysti/
ca rōnabili cā. Dicit Origenes Diligen/
tius autem intuenti sacramētū quoddā
videt significari: qz in totius orbis p̄fē/
sione describi oportuit xp̄m: vt cū oib⁹
scriptis s̄cificaret oēs. Greg⁹ i omel.
ingr. Missice aut̄ nascituro dño mūd⁹
describitur: quia ille apparebat i carne q
electos suos ascriberet i cōnitate. Et Se/
cūda p̄ditō dī xp̄i nascētis localitas. Ma/
sci enī voluit i Bethleē iude ad quā iue/
rat Ioseph cū Maria: eo qd cēt de do/
mo ⁊ familia Dauid fm̄ Mico. d̄ lira. qz
ide oritū⁹ fuit vt h̄r. i. Reg. xvij. c. ⁊ Ioseph
erat de gñe Dauid. sic dī Math.
i. Et nō ē alienū a p̄posito: qz Ih̄s xp̄s
natus ē in tā humili loco: ⁊ n̄ i ierlm̄ nec
in maxima roma: qz in oib⁹ suis actib⁹
se humilē exhibet voluit. Unde Bethleē
elegit sue natiuitati. ierlm̄ sue passioni vt
per hoc gloriā hominū confutaret: q in
ciuitate ignobili nascens in ciuitate no/
bilit est passus opprobriū. Et vt dicitur i

quodā sermōe ephesini p̄slij: Si maxi/
mam Romā elegisset ciuitatez: propter
potentiā ciuiū mutationē orbis terrarū
putarent: si filius fuisset imperatoris po/
testas auctoritatē imperatori ascriberent
Sed vt humilitas xp̄i ostenderet: ⁊ di/
uinitas cognosceret orbē terrarū trans/
formasse: pauperculā elegit matrē: pau/
periorē ⁊ ignobiliorē patriā: tñ in signū
p̄fecte vltorie: Et vt suam potestatem
ostēderet in ipsa Roma que caput erat
orbis Statuit caput ecclesie sue. fm̄ il/
lud Is̄a. xvi. Ciuitatem sublimē hu/
millabit. ⁊ cōcūcabit eaz pes pauperis
i. xp̄i: gressus egenorū. i. Petri ⁊ Pauli
apostolorū eius. Tertia cōditio dicit
xp̄i nascens paupertas. de qua ait Luc.
il. c. Impleti sunt dies Marie vt parēt
⁊ pepit filiū suū p̄mogenitū. ⁊ pannis
eum inuoluit. ⁊ reclinauit eū in p̄sepio
quia nō erat ei locus in diuersorio. Di/
uersorūz nanqz fm̄ magistz in historia
scolastica dicit operimentū qd est inter
duas domos: sub quo ciues ad collo/
quendūz vel p̄pter aeris intemperie di/
ueriebāt vbi Ioseph boui ⁊ asino p̄sepe
fecerat. Mirare modo aīa mea qd extē/
ma fuit paupertas regis celoz ⁊ oīum
creaturarū nascens. Audi Hiero. ad
Barcellā de vrbe secedēda dicentem
Quo sermone: qua voce speluncam tibi
saluatoris exponam: Et illud p̄sepe in
quo infantulus vagijt: silentio magis q̄
in fimo sermone honorandum est. Abi
sunt late porcus: Abi aureata laque/
aria: Abi domus miserorū penis: Et
damnatorū labore vestue: Abi ad in/
star palacij p̄uatorū extructe basilice:
vt vile corpusculum hominis p̄ciosius
inambulet: ⁊ quasi mundo quicqz non
possit esse ornati⁹: tecta sua magis velit
aspicere q̄ celūz: Bethleē. Ecce in hoc
paruo terre foramine celozū conditor
natus est: hic inuolūt⁹ p̄anis: hic vilis
a pastoribus: hic demonstratus a stella:
hic adoratus a magis. hec ille. Et idem
ad Enstochiū. Ille cui⁹ pugillo mūd⁹
concluditur: p̄sepio cōiunct angustia,

Quid erat videre filium dei inuolutus pannis: vagientē: lacrimantem: pre frigore tabescentē: Eamus oēs queso cum pastoribus & dicamus sibi. **O** angelorum rex dignissime: qui pro nobis ad hanc necessitatē venisti. ut ex paupercula mīse in tuguriolo vilissimo nō habens ubi caput reclines: quid vis a nobis? Quid tibi persolvere possumus? Vis aurum? vis argentum? Placent tibi vel gēme vel iocalia vel preciosa. queq; diuertibilia. Et si forte ista spūeris que faciunt tantum ad ornatū pro tua necessitate domus acciperes ad habitandū: ligna & pannos ad calefaciendū. Et mox infantulus iste clamabit ardentē. **O** rationales creaturę nolo mundi diuitias: nolo delicias: nolo magnificēcias. Ecce vestrā carnē assumpsi. **P**uerulus suus & p vobis trigintatribus annis laborabo indefinenter in fame & siti: in vigilijs & peregrinationibus in angustijs & psecutionib⁹. in plagis & vulneribus. in sanguinis effusione vsq; ad mortē. Si mihi placere cupitis qui vos ita diligo: **P**eccata vestra mihi donate. Illa sup humeros meos ponite dolentes in corde vestro de quibuscūq; cōmissis: & ego p vobis satisfaciā. Ego omnium penitētiā portabo. **O** humani cordis duritia cur nō mollis: cur nō flexilis: cur nō mouet ad voces oīum saluatoris: Sunt nepe humane mētes gelate & ferro duriores: qm xpm paruulus clamāte & dicētes: pctā deponite pctā deponite qz propter peccata incipio pegrinari ad mortem: nō audiūt. Sed quid tu faciebas o uirgo pijsima: quādo videbas in assūpta carne factorem oīum tam infimo loco natū? Flebant oculi tui? **Q**ue tanto magis eras pictate deuicta: quanto certior eras de altitudine secreti. **N**ēpe humanus intellectus excogitare non posset qualiter & go sacratissima puella & plena gratia: sui filij ardentissimā paupertatem desceuit.

Quod oēs creature in xpi natiuitate sūgnū iocūditatis ostenderūt. Capl. iij.

Tertium mysteriū dicit natiuitatis iocūditas. Nam natiuitas prebens letissima debet esse animis quibuscūq; bñ dispositis. De qua & nos triplicē iocūditatē inferemus.

Prima dicitur supernaturalis.

Secūda dicitur virginalis.

Tertia dicitur generalis.

Prima dicitur supernaturalis: que facta fuit in angelicis choris. Et quidez angelus vnus letus ad pastores descendit. qui vigilas noctis custodiebant super gremiū suū: annūciāns eis q natus esset **I**esus: cū quo scā est multitudo magna celestis exercitus cantantius gloria in altissimis deo &c. Et ut inquit Beda in omel. nunq in tota veteris testi serie reperimus āgelos: qui tam sedulo apparuerunt patribus: q cum luce apparuerint. Sed hoc priuilegiū recte huic ipi est reseruātū: quando exortū est in tenebris lumen: & rectis corde leticia. hec ille **S**ecunda iocūditas dicitur virginalis. Suscepit equidez virgo gloriosa inestimabile gaudiū: cū vidit se pepisse sine corruptiōe: & sine dolore. Nec ut quidā fatue arbitrant iacens peperit filiū suū: nec obstetricū habuit adiutorius. **A**nde **H**iero. aduersus **E**uidium. Nulla ibi obstetrix fuit: nulla muliercularū sedulitas intercessit. Ipsa pannis inuoluit infantem: ipsa & mater & virgo. **P**uto enī qz appropinquāte hora partus sensit virgo purissima tantaz intellectus letitiā: quantā nō senserat vnq omnib⁹ dieb⁹ vite sue. & oēs sensus eius spūales & corporales quadam inenarrabili suauitate replebātur. Et eleuata sup humanas vires in abyssum diuine contemplationis ita cū in mēso dulcore peperit filiū suū: **Q**uem ut vidit natus: mox adorauit ut verum deū. & deinde illū ad se suscipiēs suo pectori strinxit. & pannis inuoluēdo lacte suo purissimo pascebat. **E**ludiuit & angelos cantantes: vidit pastores cum admiratione veniētes ad inquirēdū de saluatore nato: quem ipsa parturierat: ipsa tenebat. ipsa tractabat. **O** gaudium

vere incognoscibile: cum virgo gloriosa videbat oculis corporeis: quæ sacri præfæ ceteris electi desiderauerunt inspicere nec solū filiū suū sētebat. s; sui ipsi⁹ ⁊ et dei filiū esse intelligebat. ¶ Tertia iocūditas dī generalis. Nam dño nascente oēs quodāmodo creature vīse sunt suo modo letari. Creatura namq; pure corporea letata est: q; vt testat Inno. tertius p̄ illo quo rome longo tpe pax fuit: romani templū pacis pulcherimū cōstruxerunt. ⁊ ibi statnā Romuli posuerunt. Consulentes vō Alpolinē quātuz duraret acceperūt rñsū quousq; vgo peret. Ad ipsi audientes dixerūt. in eternum durabit: q; vgo nunq; pariet. Unde ⁊ i foribus tēpli titulū hūc scripserunt. Tēplum pacis in eternū. S; in ipsa nocte qua virgo peperit templū sūdit⁹ corruit. Ubi modo ē ecclia: que scē Marie nōue dī. Scō letata ē creatura. corporea ⁊ lucida ⁊ predictus Inno. papa dicit. In ipsa enim nocte natiuitatis obscuritas aeris in claritatez diei versa est. ⁊ in die natiuitas dñi tres soles in oriente apparuerunt: qui paulatim in unum corpus solare redacti sunt: s; in historijs scolasticis dicatur q; hoc non fuit in die natiuitatis: s; ante p̄ aliquō temp⁹. s. post mortē Iulij cesaris. qd̄ et eusebius in cronica asserit. Drosius vō dicit vba hec. hora circiter tertia tēpore ligido ac puro ⁊ sereno circulus ad spēs celestis arcus orbē solis ambiuit. quasi ventur⁹ cēt q; ip̄s solem solus mundūq; totū effecisset ⁊ regeret. Addit ⁊ Innocenti⁹ rem dignaz miratu q; Octavian⁹ impator in tantū senatui placuit: vt ipsū p̄ deo colere vellet. Qui se mortale itelligēs: immortalitatis sibi nomē noluit vsurpare. Ad illorū vō importunā instantiā Sybillam pphētissimā aduocat: scire volens p̄ ei⁹ oracula: si in mūdo aliqui eo maior nascereetur. Et cū in die natiuitatis dñi cōsiliū sup̄ hac re cōnocasset. ⁊ Sibylla in camera impatoris oraculis insisteret in die media circulus nitens apparuit circa solem ⁊ in medio circuli virgo pul

cherima filiū gestans in gremio. Tunc Sibylla h̄ celari ostendit: Luz autē impator ad p̄dictā visionē plurimū admiraret: audiuit vocem dicentem. Hec ē ara celi. Dixitq; ei Sibylla. Hic puer maior te est: ipsum adora. Et in camera in qua hec celebrata sunt: in honore scē Marie dedicata est ecclesia: que vsq; hodie dicit ara celi. Octavianus vō puer sibi monstrato myrrhā dedit: ⁊ deus de cetero vocari recusauit. ¶ Tertio letati sunt pastores inuenientes sicut dixerat eis angelus. Uñ ⁊ nos oēs letari debemus ⁊ spūaliter iocūdari: quia ait Leo papa in sermone. Saluator noster hodie dilectissimi natus est: Gaudeamus. Neq; enī locū fas ē esse tristitie: vbi natalis est vite: que cōsumpto mortalitate timore ingerit nobis de p̄missa eternitate letitiā. Nemo ab huius alacritas p̄icipatione secernitur. Ana cūctis leticie cōmunis est ratio: q; dominus noster mortis peccatq; destructor: sicut nullū a reatu liberū reperit: ita liberandis oibus venit. Exultet sanctus: quia appropinquat ad palmaz. Gaudeat peccator: quia inuitat ad veniā. Animet gentilis: q; vocat ad vitam. hec ille. Igit leti facti sūt celiz ciues celoz ⁊ c. Sic ⁊ nos gaudentes referamus gratias deo: qui seipsum dedit paruulū: vt nos magnos faceret in regno celoz: i q; vīuit ⁊ regnat p̄ infinita secula seculoz Amen.

¶ In festo sancti Stephani, p̄tomaryris Sermo de eodem.

Fruct⁹. xxiiij. Stephan⁹ Iesū vidēs.

Ideocelos

apertos ⁊ Iesum stantē a dextris virtutis dei Act. viij. In tribulatione positus ac laborantibus dilectissimi in xpo Iesu p̄ diuino amore non deest auxiliuz sue gratie: qua sit vt quecūq; ardua ⁊ diffi

ultima nō solū nō moleste s; iocunde et equo aīo ferant. Nilū enī morte terribilius. Hanc tñ amici dei cū opus fuit passi sunt p xpo gaudentes. Et ne multorum exēpla referam. proponit exēplū de prothomartire: qui in etate floridissima lapidationis martirij patientissime tolleravit. cui cū ex debito cogamur honorē deuotū exhibere: vt possimus suffragio ipsi sue scilicet vite esse imitatores. de ipso in pñti fmo dicitur sumus sub vno fructu: q est: Stephanus ism videns. sicut dñs in themate. Ideo oculos aptos et. In qb scilicet verbis tria pñcipalia priuilegia bñi Stephani notabimus.

Primum dicitur gratie.

Secundum victorie.

Tertium glorie.

Quod in Stephão. fuit. gfa. Cap. i.

Rimū pñlegiū dicit gfe. de qua dicit Act. vii. Stephanus autē plen⁹ gfa et fortitudine faciebat signa et prodigia magna in ppo. Mā cū tria sint pctā pma ad q cetera reducunt. v; superbia: auaricia: luxuria. Pro quib⁹ dñs. Joh. ij. Omne qd ē in mūdo: aut est cōcupia carnis: aut pccāta oculorū: aut supbia vite: necessarium est vnicuiq; laborare vt ab his nō supetur: qnimo vincendo pñas sequat virtutes. Qd cē nullo mō pōt sine dīna gratia sicut docet Aug. in li. de correptione et gfa. et in li. de pñdestinatione scōr et in enchiridion. De at bñdicit vnicuiq; laborare volēt facere qd in se est: hanc gfa libere largit adeo vt nullus nisi d propria negligentia pqueri possit. Unde Cyprian⁹ in ep̄la ad Dominū ait. Per fluens largit spūs: nullis finib⁹ pmitur nullis metarū spacijs frenat. Hanna iugiter exuberat affluēt. Mostrū pect⁹ tñ sitiat et pateat. Quantū illud fidei capax offerimus: tantū iundātis gfe haurimus hec ille. Qd clare pcpim⁹ i beato Stephão xpi pthomartire dilectissimo q gfa dīna supavit pñata pctā. et obtinuit in se tres solēnes virtutes videlicet.

Prima est virtus humilitatis

Secūda est virtus paupertatis.

Tertia est virtus castitatis.

Primā virtutē quā obtinuit beatus Stephanus dñs humilitatis i honore sibi ab ecclesia exhibito. Et enī docet scriptura Act. vi. c. ipse non fuit vltimus in mō pñm ex septem diaconibus ab aplis ordinatis in ministerio. Lū enī esset maxima multitudo credentiu: que in dies crescebat. xij. apli decreuerunt eligere se prem qui possent pñesse ministrantē tēporali: vt ipsi possēt liberi vacare verbi diuini predicationi. Et elegerunt Stephanū plenū fide et spā scō. et Philipū et Prochorū: et Nicanorē et Timonez et Parmenā: et Nicholauz aduenā Antiochenū. In quo honore nulla elatione Stephanus intumuit: s; i cūctis se humilē exhibuit. **S**ecunda virtus dicitur paupertatis. Mā de eo dñs Act. vi. q fuit plen⁹ fide. Unde Aug. ait Qui d deo verā fidē habent: non cupiunt i his miserijs diuites fieri. Et sic pñsum ad secundā virtutē. **T**ertia dñs castitatis. Mā de eo dñs q fuit boni testimōij. et mūdissime fame. Et q; plerique sua voluntate in pctis cōmorātes excusationē suscipiūt dicētes nō posse virtuose vivere: q; ipse dñs suaz gfa denegat: nos itelligere debem⁹ q ex fonte illo iundā tissimo dīne bonitatis vnusq; gustare pōt si velit. Et qā q mali sūt nolūt qd in se est facere. iō gfa dīnā participare nō pñt. Ingt. n. Ezechid⁹ i li. de cāis q pñma cā test oib⁹ reb⁹ f; dispositionē vnā n tñ oēs equalit accipiūt. s; tñ fm dispositionē suā. Quo fit: vt aliq fciāt d gfa qñ eis sufficiat ad salutē vt sūt illi q in caritate obseruāt diuina mādāta: alij vero aio feruentiores: perfectionis opera aggredientes ample et copiose gratiā diuinā impetrāt. Mō. n. potuissent pñfenerare in deserto Antonius magn⁹ Glarion Paulus pñm heremita: et alij de qb⁹ dicim⁹ vitis patrū: nec etiam martyres tam inimanes ferre cruciatus durasq; penas si graua dei illis non succurisset:

Non potuissent i etate sua taz florentis-
sima supporre et calcare mundi super-
biam: spernere mundi diuitias: paruipē-
dere vanas delicias: et humiliter ac ca-
ste sequi christū in paupertate: si nō fuis-
sent adiuti gratia dei. Et si obijciat qd grā
non potest esse maior in vno q̄ in alio.
potest ad hoc responderi p Aug. dictuz
ad Dardanuz. In quibus habitat deus
non equaliter habitat. Et idem ad Bo-
nifaciu. Tripliciter gratia meret augeri
Que verba exponēs. Alex. in. iij. q. lxix.
mē. iij. ar. ij. dicit qd mai⁹ et min⁹ in for-
mis spūalib⁹ nō sūt sicut i formis corpali-
bus q: fm Aug. de quāitate anime in
formis materialib⁹ dicitur maior et mi-
nus fm quantitates dimensionū formis
aut spiritualib⁹ fm quantitatē virtualē
Redeunt ergo ad nostrū ppositū di-
cimus: qd nō est inconueniens bonita-
ti diuine quibusdā copiosuz donuz grē
concedere: cum et deus nulli denegat: vt
dictū est qd est ad salutē necessariuz. Si
enim oēs iudei heretici infideles et mali
xpiani in hoc seculo existēs vellent gra-
tiam dei: facile possent eā obtinere. Ha-
buit eā Stephanus et estimauit ac ma-
gnifice precium illius appreciauit.

Quod in Stephano fuit victoria.

Capitulum. ij.

Ecūdū pūilegiū in quo relu-
cet diuinū adiutoriū beati Ste-
phani dicitur victorie. Quos enī
maloz est bonis psecutionē inferre: qd
fz phoz sentētiā: contraria simul sta-
re nō possūt: sed mutuo se expellūt: fm
q̄ Zlr. x. metha. docet. et in p̄dicamētia.
siue fuerint contraria pūatiue siue po-
sitiue: sicut calidum non stat cum frigi-
do: nec album cū nigro: nec tenebra cū
lumine. Unde quia boni malis cōtrarij
sunt. eos cedūt et molestant: et impo-
ne psequūt. Unde. xxiij. q. iij. c. Qui fm
carnē ait Hiero. Qui fm carne natus
est psequēbat spūales. s. Ismael Isaac.
Nūq̄ autē spūalis carnalē psequitur
qd pz ēt per beatū Hiero. in epitaphio
scē Paule. Sēp vtutes psequit inuidia.

feriuntqz sūmos fulgura mōtes. Et enī
sancti omnes emulos habuerūt. In pa-
radiso quoqz serpens fuit. cuius inuidia
mors intrauit in orbē terrarum. Et vt
de omnibus taccā. dominus noster Ihs
xps phariseorum inuidia est crucifixus
Et ne multorū exempla que sunt innu-
merabilia replicem⁹. ecce in proposito
est Stephanus leuita: contra quem in-
surrexerunt viri iniqui impij querentes
sibi mortē inferre: triplici bello interue-
niente.

Prīmū dicitur disputationis.

Secundū dicitur accusationis.

Tertium dicitur cōminationis.

Prīmū p̄liū fuit disputationis: qd
surrexerūt quidā de synagoga: que ap-
pellabatur libertinorū a regione sic no-
minatorū fm Ihero. de lira. et cirenēsiuz
a cirene ciuitate. et alexandrinorū ab
alexandria metropoli egypti: et eorū qui
erant a ciliicia et asia: que sunt regiones
propinque Iudee. In quo p̄lio datus
est sibi spiritus sanctus: qui sibi facundi-
am ministravit fm xpi promissū Luce.
xxi. Ego dabo vobis os et sapientiaz. cui
nō poterūt resistere et contradicere oēs
aduersarij vestri. Ideo aduersarij Ste-
phani non poterant resistere sapientiē et
spiritui qui loquebatur. Secundū p̄liū
dicitur 'accusationis: quia videntes iu-
dei. qd p primū modū cum nō supasset
callide submiserūt duos falsos testes: q
eum in iudicio accusarent. Et venerunt
et accusauerunt eum dicentes Stepha-
num blasphemasse deū et Moysē et tē-
plum et legem. In quo p̄lio affuit sibi
diuinū auxiliū: qd intuentes in eū oēs
qui erant in concilio: faciem eius vide-
runt tanq̄ faciem angeli. Abi est subse-
cuta victoria: quia de omnib⁹ sibi obie-
ctis ipse se clarissime purgauit: magnifi-
cando deū: et Moysē et legem: et tē-
plum. De deo dicit eū loqui locut⁹ est
patribus et prophetis deūz fuisse glorio-
sum. De Moysē qd amicus dei fuerat.
De lege qd fuerat a deo data. De templo
qd fuerat ex precepto dei constructum.

Tertium preliū dicit cōminationis. Nam cū Stephan⁹ fuisset multa rōnabiliter locutus: emuli sui nō valebāt respondere. ⁊ audientes que dicebantur desiccabantur cordibus suis. ⁊ stridebāt dentibus in eum. Ecce autem stat⁹ brachium dñi auxilium suggerens Stephan⁹ q in tali prelio prospiciebat sibi imminere piculū mortis. Nam intendēs in celum vidit gloriā dei ⁊ ait. Ecce video celos aptos: ⁊ ih̄m stantē a dextris virtutis dei. De ista apparitione dicunt sancti doctores q Stephan⁹ aut vidit oculo corporali aut mentali. si corporali mirabilia sunt subsecuta. Primū ē q vidit celos aptos. Ad fm̄ Nico. de lira est intelligendum non q celi fuerūt aperti: ⁊ diuisi: cum sint incorruptibiles sed qua sic clare vidit: ac si nullum fuisset obstaculum intermediū. Secundū mirabile est: quia vidit ih̄m in gloria patris: cum fm̄ naturam impossibile sit vt corpus glorificatum ab oculo corporali n̄ glificato i sua gloria possit videri. Tertū mirabile est: cū corpus xpi sit in celo empyreo: videndo ipsum vidit vltra celū aerēi siderēi ⁊ christallinū. Impossibile aut est fm̄ naturā: vt oculus corporalis in tanta distantia possit videre. Si at vidit oculo mentali: tunc factum est vt mens eius esset adeo illuminata ad noticiā glorie dei: ⁊ dñi nostri ih̄u xpi filij sui: vt nihil aliud posset vel velle: vel desiderare: nec mortē quā omnes fugiunt velut sibi nociuū timere. Ad ostendit. Iudei enī cū audissent cum talia dicentem continuerunt aures suas. fm̄ glorie audirent blasp̄hemīā. Et sic ex malicia sua estimantes eum blasphemū: lies nō esset eduxerunt eum extra ciuitatem ⁊ lapidabant ⁊ testes deposuerūt vestimenta sua: vt celerius interficerent: euz: ad pedes adolescentis: qui vocabatur Saul⁹: q postea Paul⁹ fuit. Ipse vō lapidar⁹ vulnerat⁹: cruore pfusus nō dicebat. Deu me dolēte: nō heu me iuuenē. nō dicebat heu me qa morior: sine causa. nō dicebat heu me q: relinquo mūdū

Deu me quia relinquo amicos morte percussus: Sed quid dicebat: Dñe ih̄esu accipe spiritum meum: ⁊ ne statuas illis hoc peccatum. Quo dicto obdormiuit in dño. Abi glo. ait. Pulchre dictū est: obdormiuit in dño. ⁊ nō mortu⁹ est: qz obtulit sacrificiū dilectionis: ⁊ obdormiuit in spē resurrectionis.

Quod in stephano fuit gloria. Capl. li. Tertū priuilegiū bñi Stephan⁹: in quo relucet diuinū adiutorū dicit glorie. Mā vt ait ps. Preciosa in conspectu dñi mors sanctoz ei⁹. Ad in Stephano verificatum est: qui triplicē gloriam adeptus est.

Prima dicit specialis honorationis. Secunda dicit miraculoz opationis. Tertia dicit plene beneficitationis. Prima gloria quā cōsecutus ē bñs Stephanus dicit specialis honorificationis. Est enī in ecclesia dei inter martires primus: ⁊ eius festum post natiuitatem dñi celebrat. Et nō. q de bño Stephano fit duplex officiū vel festum. i. in uentionis: ⁊ passionis. Inuentio eius anno dñi quadringentesimo septimo ⁊ anno sexto Honorij principis narratur fuisse. Cuidam enim presbytero Luciano in territorio hierosolymitano feria sexta in stratu suo quiescenti: cum pene vigilaret quidā senex statura procerus vultu decorus: proluxa barba: pallio candido amictus: in cuius sūmitaibus erant tāq auree cruce contexte: calciauis caligis in superficie deauratis apparuit. qui virgam auream manu tenens tetigit eū dicens. Patefacito diligenter tumultos nostros: quia indecenter reconditi sumus ⁊ despecto valde loco. ⁊ referta hoc episcopo hierosolymitano Joanni. Cui Lucianus dixit. Domine quis es? Et ille. Ego sum Samaliel qui Paulum apostolum enutriui: eumq docui legem. Qui aut mecum iacent est sanctus Stephanus: quem lapidatū i meo tumulto nouo collocaui. Alius est Nicodemus nepos meus. Et ali⁹ Abibas fili⁹ meus.

Quo dicto sc̃s Samael disparuit. tñ
autem prefatus Lucianus iussa eius dis
ferret implere iterum apparuit ei. Dixit
q̃ Samael: Quare neglexisti que tibi
dixeram? Qui dixit. Pater non negle
xi: sed orauisti hoc a deo esset mihi. Se
cundo appareret feria sexta sequētis eb
domade. Post hoc autem Lucianus
abiit ad episcopum: narravitq; ei cun
cta per ordinē. pergunt igitur cum alijs
ep̃is ad locū Luciano ostensuz. inuen
teq; sunt sanctorum reliquie ⁊ in eccl̃a
monis syon sunt reuerenter collocatē.
De hac inuentione loquitur Beda i cro
nica sua. Corp⁹ ṽo sci Stephani est ola
tum constantinopolim. Qd̃ iandez tpe
Theodosij impatoris rome ē delatuz: ⁊
in sepulchro in quo iacet sanctus Lau
rentius fuit etiā cōditū. Inuentio autē
fuit eadē die qua passio eius celebratur.
Festiuitas autē mutata est p̃ natiuitatez
dñi: q; solēnius agebat festū de eius in
uentione q̃ de passione. Iō festū d̃ pas
sione post natiuitatē dñi ab eccl̃a cele
bratur: ⁊ ppter reuerentiā natiuitatis dñi
⁊ q; passio eius maior ⁊ dignior est q̃ ei⁹
inuentio. ¶ Secunda gloria quam as
secutus est bñs Stephanus dicitur mi
raculorū opationis. Dicit enī Aug. xxiij.
de ciui. dei. bñm Stephanuz innumeris
miraculis coruscasse: ⁊ mortuos sex su
is meritis suscitasse: multosq; a varijs
lāguoribus liberasse. de quibus diffus⁹
loquit ibi Aug. ¶ Tertia glia quas bea
tus Stephan⁹ assecutus est dī plene bea
tificationis. Hanc habet in regno celo
rū deū clare videndo tenendo atq; fru
endo. Ibi fact⁹ est i pace loctis ei⁹. Ibi
possessionē h̃z opulētā: ⁊ plenā quibus li
bet bonis. Ibi possidet aureolā: q̃ datur
martyribus doctorib⁹ ⁊ virginib⁹. Sic
itaq; audiuius Stephanū laborātē
intelleximus cū xpm adiuvantē: ipsum
ṽo vincentem: eumq; nunc gloriosum
colimus in regno celorum: in quo xps
ipse benedictus viuit ⁊ regnat cū oib⁹
sc̃is suis p̃ infinita secula seculorū. Amē

¶ In die sancti Joannis euangeliste.
Sermo de eodem.

Fructus. xxv. Ihs Joannē diligit.

Dilect⁹ meus

mibi ⁊ ego illi. Cant. ij. c.

d In collegio sanctorum celi
magnam gloriam possi
det Joannes euangelista

cuius laudes vir lingua exprimere suffi
cit: qm̃ ex omni parte virtutum suarum
preconia sup̃abundant. Verū q̃ ho
dierna die eccl̃a ipsius festū celebrat
nos deuotione qua poterimus de ipso
ṽba facturi sumus. dicemusq; q̃ dile
ctus atq; carus fuit dño n̄ro ihesu xpo
sub vno fructu: qui est Ihs Joannem
diligit. Quod in p̃positis verbis expri
mitur: cum de ipso xps dicit. Dilect⁹ me
us ⁊c. In q̃b⁹ ṽbis tria mysteria huius
ardentissime dilectionis erunt nobis con
templanda.

Primū dicit rationis.

Secundū dicit ostensionis.

Tertium dicit conclusionis.

¶ Qd̃ rōnibus pbat Joannē a xpo sin
gulariter fuisse dilectum. Caplm. i.

¶ Primū mysteriū dicit rōnis
p In quo p̃templari libet: cur
xps fili⁹ dei Joannē euange
listā ita dilexit. Rñdet vt de ipso singula
riter dī: q; fuerit dilect⁹ discipul⁹ ihu. nā
Joh. xij. habet. Erat recumbens vnus
ex discipul⁹ ei⁹ i sinu ihu. quē diligebat. et
Jo. xx. Venit ad Symonē Petrū: ⁊ ad
illū discipulū quē diligebat ihesus. ⁊. xxiij.
c. Conuersus Petr⁹ vidit illū discipulū
quē diligat ih̃s sequentē. Aug. sup̃ hoc
ṽbo ait seip̃sū dicit discipulū quem dili
gebat ih̃s: q; ipsuz p̃ceteris familiarius
diligebat. De hoc etiā cātāt eccl̃a: ⁊ su
mis ex dictis venerabilis Bede. Hic est
Joānes q; p̃uilegio amoris p̃cipui cete
ris alā⁹ a dño meruit honorari. ⁊ dicim⁹

q̄ triplici rōne x̄ps ita diligebat Joāne.

Primo rōne fraternitatis.

Secundo ratione etatis.

Tertio ratione virginittis.

Primo eū diligebat rōne fraternitatis q̄ erat sibi frater ex eadē stirpe nat⁹. Nam vt colligit ex dictis sanctorū patrū Anna tres filias habuit. s. Mariā matrem dñi: et Mariā iacobi: et Mariā salome. De Mariā iacobi geniti sunt. Iacobus minor: Symon canane⁹: Judas Thaddeus: qui fuerunt ap̄li: et Ioseph q̄ cognominat⁹ est iustus. De Mariā salome natus est Iacobus maior: et Joannes euāgelista. Unde s̄m̄ Franciscum de maronis colligit hec veritas q̄ Joānes euāgelista habuit triplicem germanitatem ad x̄pm: pro eo q̄ mater domini habebat tātam germanitatez sola ad filius suū: quātā habet pater et mater in alijs: eo q̄ corpalem substantiā totam filio suo dedit: in qua germanitas radicatur: eo q̄ de substantia v̄ginis x̄ps fuit totaliter formatus. Et ideo tātum fuit ei germanus beatus Joānes ex pte solius matris: q̄m̄ si x̄ps fuisset ex utroq̄ parente. Et si dicat nō est verū q̄ x̄ps magis dilexerit Joāne q̄ alios ap̄los: quia Jo. vl. x̄ps dicit Petro. Symon Joannes diligis me. Et ipse. Tu scis dñe: quia amo te. Et x̄ps magis diligit eos: qui eū magis diligūt. Ergo magis dilexit Petrum q̄ Joāne. Qd̄ etiā ex textu apparet quia Petro cōmisit ecclesiā gubernādam. Ad hoc dicere possumus s̄z Aug. sup̄ Joā. q̄ est dilectio in signo exteriori et est dilectio in effectu interiori. Si loquamur de dilectione primo modo: magis diligebat iesus Joannem quia maiorem ei exhibebat familiaritatem. Si autem quātum ad effectum interiorē qui est effectus gratie: sic diligebat Petrum: quia maius munus gratie ei exhibebat. Et hec est ratio quare per Joannem et Petrum duplex vita significatur: per Petrum vita actiua que transiit: per Joannem vita contemplatiua q̄ permanet. Unde Petro dictū est. Se-

quere me. De Joanne vero dicitur Sic eum volo manere. Et quia actiua est laboriosior et fructuosior: contemplatiua vero purior et iocundior. ad significandam huius vite duplicem differentiam: familiarius se dominus exhibebat Joanni q̄ Petro. Ex hoc dicit Aug. q̄ Petrus erat melior: sed Joannes erat felicio. Verū. autē aliter respōdet. d. q̄ Petrus dilexit feruentius. et ideo diligebat fort⁹. Joānes v̄o dilexit dulcius: et ideo diligebat familiarius. Alij autē dixerūt q̄ Petrus magis dilexit deum in proximo q̄ Joāne. Joānes vero magis dilexit deū in se q̄ Petrus. Unde Petrus recepit curam regiminis: et ex hoc habuit maiorem gloriā ad laborē actionis. Joānes autem habuit efficaciorē gratiam ad quietem contemplationis. Fuit ergo vterq̄ dilectus a x̄po: cum de Joāne modis predictis dicatur q̄ a x̄po singulariter diligebatur. Sed aliquis dicere posset. Videt mihi q̄ Petrus apostolus fuerit christo amplius amicus: et q̄ magis x̄ps ipsum dilexit. Et hoc p̄ tali ratione. Quando aliquis homo habet facere aliquod magnum iter si ē bene sapiens: ipse cōmittit rem sibi magis carā maiori et meliori amico: quē habeat in mundo. Sed ille qui est fons sapientie verbum dei in excelsis. s. dominus iesus quando iuit in celum ipse cōmisit rem sibi magis carā: quam in mundo haberet. scilicet sanctam matrem ecclesiā: pro qua de celis descendit: et mori voluit: Petro quādo dixit ei. Tu es Petrus et super hanc petram edificabo ecclesiā meā. Mat. xvi. Et qd̄ cumq̄ ligaueris super terram erit ligatū et in celis. Et tibi dabo clauē regni celorum. Ergo videtur q̄ beatus Petrus fuerit melior amicis quē christus habuerit. Ad istam rationē ego respōdeo et dico q̄ dominus noster iesus christus commendauit ecclesiā suā meliori modo beato Joanni q̄ Petro. Et ratio est ista. Nos scis q̄ nihil aliud ē ecclesia q̄ congregatio fidelium omniū

xpianoꝝ: sed tpe passioꝝ xpi tota fides
 xpiana defecit in omnibus ⁊ remasit so-
 lum in virgine glorioꝝa. Unde ipsa sola
 fuit tunc sancta mater ecclesia. Et ista
 comendata fuit beato Joāni. Ergo ma-
 ior ⁊c. Item videt fuisse maior alia ratio-
 ne. In euangelio fit cōparatio inter sta-
 tum virginitatis ⁊ matrimonij. Et dicit
 euangelista q̄ est tanta differentia: quā-
 ta est inter centum ⁊ triginta. Beatus
 Petrus habuit uxorem ⁊ filiā beatus
 autem Joannes fuit virgo purissimus.
 Et ideo tanta differentia videtur esse in-
 ter eos: quanta est inter centum ⁊ trigin-
 ta. Sed diceret aliq̄s. Est ne maior Jo-
 anne baptista: Joannes baptista fuit vir-
 go purissimus: fuit germanus xpi: fuit
 sanctificatus: fuit propheta ⁊ plus q̄ p-
 pheta: fuit martyr. Ipse est de quo sal-
 uator ait. Inter natos mulierū nō surre-
 rit maior Joāne baptista. Quid dices
 ad istas magnas prerogatiuas: Respō-
 deo ⁊ dico q̄ Joannes euangelista ha-
 buit excellenter omnes istas prerogati-
 uas. Si vis dicere q̄ Joannes baptista
 fuit virgo: ⁊ iste euangelista. Joannes
 fuit virgo mente ⁊ corpore. Ideo domi-
 nus vocauit eum de nuptijs. ⁊ ppter ex-
 cellētem virginitatem xps in cruce posi-
 tus ipsi matrē comēdauit: ⁊ in signum
 hui⁹ maxime v̄ginitatis dñs nō pmisit
 corpus eius in feruentis olei dolio de-
 strui nec corūpi: nec post mortem eius
 vermibus ⁊ terra putrefieri. Si vis dice-
 re: baptista fuit german⁹ xpi. dico q̄ Jo-
 annes euāgelista excessit eū in vno gra-
 du. quia Joannes euangelista fuit filius
 sororis beate virginis Marie. sed bea-
 tus Joā. baptista fuit fili⁹ Elisabeth co-
 gnate eius. Si vis dicere q̄ Joānes ba-
 ptista fuerit sanctificatus in vtero. dico
 q̄ licet Joannes euangelista non fuerit
 scificatus in vtero: tñ ibi Joānes bap-
 tista recepit semel spiritū sanctū. sed bea-
 tus Joānes euāgelista recepit ter cum
 alijs apostolis. Si vis dicere q̄ Joānes
 baptista fuerit propheta ⁊ plusq̄ ppha
 dico q̄ Joānes euangelista fuit ppheta

sicut apparet in Apocalypsi. quando p-
 phetauit multa: que ventura erant septē
 ecclesijs que sunt in asia: ⁊ multa alia q̄
 sunt ventura. Fuit etiam plusq̄ ppheta
 quia habuit nobilius officium q̄ si esset
 propheta. Si vis dicere q̄ Joannes ba-
 ptista fuit martyr. dico etiam q̄ Joānes
 euangelista fuit martyr. Ita dicit beatus
 Augu. in quodā sermone beati Joannis
 euangeliste: qui incipit. Postulat autē
 mater filioꝝ zebedei cum errore mulie-
 bri. Intelligens xps preces eius ex filio-
 rum descendere voluntate ait. Potestis
 bibere calicem quem ego bibitur⁹ sum⁹
 Per calicem in scripturis diuinis pas-
 siones intelligimus: vt est illud. Pater
 si possibile est trāseat a me calix iste. Et
 i ps. Quid retribuā dño pro oibus q̄ re-
 tribuit mihi: Calicē salutaris accipiam.
 Statimq̄ infert. quis est iste calix Pre-
 cioꝝa in conspectu dñi mors sanctorum
 eius. Possumus responderē illi. Qui-
 bus xps. Calicem qdem meum bibet
 sedere autem ad dexterā. ⁊c. Aug. Que-
 ritur quomō. Calicē martyrii filij zebe-
 dei. videlicet Iacobus ⁊ Joannes bibe-
 runt: cum scriptura tamen narrat aplm
 Iacobum ab Herode capite truncatū
 Joāne autē ppra morte finisse: Sed si
 legimus historias ecclesiasticas: in qui-
 bus refertur q̄ ipse ppter martyriū fuit
 missus in feruentis olei dolio: ⁊ p susci-
 piēda corona xpi athleta precesserit sta-
 timq̄ relegatus in pathmos insulaz sit-
 ⁊ venenum biberit: videbimus marty-
 rij animū non defuisse: ⁊ bibisse Joā-
 nem calicem confessionis: licet persecu-
 tor non effuderit sanguinem. h. Augu.
 Demū ille gladius passionis xpi: q̄ per-
 transiuit aiām Marie: ptransiuit aiām
 Joannis euangeliste: vt dicunt aliqui
 sancti. Sed qd dices ad verbū xpi qñ
 ipse dixit inter natos mulierum ⁊c. Re-
 spondeo ⁊ dico fm q̄ dicit quedam gl.
 q̄ in hoc non pferitur patriarchis ⁊ p-
 phetis: ⁊ cūctis hominibus: sed equalis ce-
 teris sanctis ostēdit. Vel aliter dicendū
 est q̄ xps fecit cōmpatiōē ad sanctos

qui precesserunt: ideo dixit: nō surrexit. i. nullus maior precessit: sed nō negavit quin equalis. Vel etiā dicitur qd nō fecit cōparationē ad sanctos qui sequi debebant. 7 ideo nō dixit nō surget maior. quia Ioannes euangelista debebat surgere equalis. Quis istorū duorū sit maior vel minor: non debemus curare sicut patet per quoddā miraculū: quod in vita beati Joannis baptiste legitur: ubi habet qd erant duo doctores theologi quorū vnus Ioannē baptistam: alter euangelistā prefebat. Tādē super hoc disputatione pposita quilibet valde sollicitus erat auctoritates 7 efficaces rationes inuenire: quibus suum Ioannem posset preferre. Adueniente autē disputationis die quilibet sanctorū emulatori suo apparuit: ei qd dixit Bene cōcordes sumus in celis: de nobis non disputetis in terris. Tunc illi sibi adinuicē hoc i populo publicauerūt. 7 deū benedixerunt Dicamus ergo Ioannē euangelistam singulariter inter alios fuisse dilectum.

¶ Secundo diligebat xpus Ioannem rōne etatis: quia in etate tenera mūdo sperto secutus ē xpm. Erat quippe adolescens. 7 a xpo fuit vocat⁹ ad sui imitanda vestigia de cuius vocatiōe dicit Hier. de lira in prologo in Ioannem. qd triplici Ioannes fuit vocatus. Primo ad xpi aliquale noticiā. Nam vt habetur a Ioanne. i. c. quando andree petenti: rabbi vbi habitas. r. ihesus: veni 7 vide. erat cū ipso Ioānes euangelista. Qui sequētes xpm venerunt 7 viderūt vbi maneret sicut hospes. 7 manserūt apud illū illo die.

¶ Secundo fuit vocat⁹ ad xpi familiaritatē. Et de hac vocatione dicit Hiero. in prologo sup Ioannē. Vdicit est Ioannes euangelista vn⁹ ex discipulis domini qui virgo a deo est electus: quem d nuptijs volētem nubere vocauit dñs.

¶ Tercio fuit vocatus ad apostolatū. quādo relictis rebus 7 patre cū fratre suo secutus est xpm Math. iiii. Imbulans ihesus iuxta mare. cc. **¶** Tercio vi

ligebat xpus Ioannem ratione sue virginitalis. Placent enī dño nostro ihesu xpo qui in matrimonio regulate viuūt: sed multo magis placent ei qui cōtinentiā seruant. Super omnes tamen grati sunt illi qui mente 7 corpore virginitalē amplectunt. Quod videtur nostrā propriam naturam excellere 7 superare qz inquit Hiero. ad sacras virgines de cōtinentiā virginali. grande est 7 immortale. 7 pene vltra nostrā corpoream naturam superare luxuriā 7 cōcupiscentie flāmas adolescentie facibus estuantem animi virtute restringere: nostri gemit⁹ oblectationes excludere: viuereqz cōtra humani generis legem: despiciere pigri solacia: dulcedinē contemnereliberorū 7 quēcūqz presentis vite cōmoda sūt pro nihilo spe future beatitudinis cōputare. hec ille. Cum itaqz Ioannes adolescens xpm fuerit secutus 7 virgo afficiebatur ei xpus: qui puritatem diligit. Quo exemplo inducimur: vt 7 nos cōcitius possumus: xpm velimus sequi. Quid dormim⁹? Quid sumus incertes cum audimus Ioannē a xpo dilectus? Curramus vt diligamur ab illo: quia nī si dilexerit nos: nihil nobis proderit qd cūqz temporale bonum. In dilectiōe quoqz sua cōsumatur omnis felicitas Ille etenim sapiens est: ille magnus: ille deniqz gloriosus: qui ita viuūt: vt a xpo amore nō excludatur.

¶ Ad xpus ostendit dilectionem: quā habebat erga Ioannem. Caplm. ij.

Ecundum mysterium cōtemplandum dicitur ostensio is.

Voluit namqz domin⁹ noster

ihesus xpus ostendere dilectionē erga Ioannem in hac vita maxime quantū ad tria videlicet.

Primo qd ad professionē.

Secundo qd ad puerlationē.

Tercio qd ad cōmendationē.

¶ Primo ostēdit xpus ihesus dilectiōis

suam erga Joannē: quātū ad professio-
nem: quia sublimavit eum ad gradus
multiplices ecclesiastice dignitatis. **N**ā
ut inquit apostolus ad Ephe. iij. c. dedit
xp̄us quosdā quidē apostolos: quosdā
autem prophetas: alios autem euange-
listas: alios autem pastores et doctores
Sed Joannes fuit apostolus: ut patet
Mathe. x. c. fuit Propheta. sicut notat
Epoc. c. i. sicut ipse ait. Beatus qui audit
et legit verba Prophetie huius: et servat
ea que in ea scripta sunt: fuit euangelista
sicut apparet in euangelij descriptione.
Fuit etiam doctor: predicando et discurs-
rendo per asiam: et demū scribendo epi-
stolas suas canonicas. **S**ecundo ostē-
dit xp̄s dilectionem erga Joannem in
conuersatione. **H**ic namq; fuit: qui cum
Petro et Jacobo xp̄m vidit trāsfigura-
ti. Mathe. xviij. Secundo fuit hic i pu-
elle resurrectione. Ita legitur Marci.
v. c. q; princeps accessit ad eū et adorabat
eum dicens. Domine filia mea modo s̄
functa est: sed veni et impone manū sup̄
eam et uiuet. Respondit ei ihesus dicens:
noli timere: Et cum venisset ad domū
principis: sumpsit Petri et Jacobi et Jo-
annem. et patrem et matrem puelle: et ait
illi. Surge. Et confestim surrexit et am-
bulauit. Tercio hic fuit etiā in sua acer-
bissima passione. Mathe. xxvi. assum-
pto Petro et duob; filiis zebedei cepit
pristari et mestus esse dicens: Tristis ē
anima mea usq; ad mortem. **H**ic etiam
fuit qui tempore cene recubuit in sinu
ihesu: ibiq; obdormiuit. In qua dormi-
tione reuelata sunt ei secreta celestia: de
quibus postea ipse dicebat prima sua ca-
nonica p̄mo. c. **N**ō fuit ab initio: quod
audiuimus et quod vidimus: et manus
nostre contrectauerunt de verbo vite.
Ebi secundum quosdam habemus di-
cere: q; Joannes vidit deum per essen-
tiam in hac mortali vita. Quod confir-
matur: quia ei fuit reuelatum mysteriū
generationis eterne: quam nullus co-
gnoscere potest. et cetera. **S**ecundo

quia fuit ei reuelatum mysteriū incar-
nationis: quod fiat ad verbi proprie-
tatem. et ita a diuinitate sub propria ra-
tione. Quod expressit Joannes in ca-
nonica dicens. **M**os vidimus et testifi-
camur: quoniam pater misit filium suū
saluatorem mundi. Et Joan. i. **V**idim;
gloriam eius. Sed acius beatificus non
potest cognosci: nisi cognoscatur illud
in quo est: sicut Stephanus non potuit
videre xp̄m esse ad dexteram dei: nisi vi-
deret deum. **T**ercio ostendit christus
erga Joannē dilectionē suam quantum
ad cōmendationem: quando moriens
in cruce: et audiens suam matrem flet-
tem et lachrimantem cōmendauit eam
suo dilecto Joanni dicens. Ecce mater
tua. **Q**uod dignum fuit hoc priuilegium
Joanni concessum. Nam si bene con-
sideremus: videbat Christus virginem
matrem suam pauperulam desolatam
et merore confectam. Nam clamabat
querula voce ad filium dicens. **F**ili
mi dulcissime. **F**ili mi amantissime. **F**
fili mi dilectissime. **V**ideore in cruce de-
ficiētem. et ego orbata tanto filio quo
ibo: Ad quem confugiam: Quis mihi
auxilium dabit: et consilium in tam in-
estimabili pena: **F**ili mi domum non
habeo: pecunias nō possideo: diuitias
non teneo. Tu mihi thesaurus eras: et
ecce in cruce moreris. Amici tui omnes
dereliquerunt te. Quis mihi mitiga-
bit dolorem meū: Cui me dimittis: **F**
fili sapientissime responde mihi. Ego ma-
ter tua. Ego te in utero meo portauit: ego
te pavi lacte meo. Ego te tenui brachijs
meis. et nunc factus es mihi alienus. la-
troni locutus es: et mihi quid dicis: **L**o-
quere fili loquere afflicte matri tue **M**a-
rie **A**udis Joannes: quid de te loqui-
tur? Christus mulier inquit ecce filius
tuus. Et tu Joannes: vide et matrem tu-
am: Tibi eam cōmendo. Tu illā adiu-
ua: ei assiste in tribulationibus suis. **N**ō
habebat xp̄us in mūdo quemq; cario-
rē sua matre. et eam ut diximus Joanni

designissime commendauit.

¶ Ad Joannis amor a xpo feliciter e
conclusus. Capitulum. iij.

Enim mysterium principale dicit
conclusionis. Quia quidem ad
Joannem euangelistam felici-
ter est conclusus. Quem xps voluit tri-
phici privilegio decorare in hac mortali
vita dum viveret.

Primum dicitur miraculorum corrusca-
tionis.

Secundum dicitur admirande consi-
mationis.

Tertium dicitur superne glorificatio-
nis.

¶ Primum privilegium dicitur miraculo-
rum corruscationis. Ipse enim multa mi-
racula operatus est. Et Domitiano namque
crudelissimo ad urbem vocatus: in qua est
fermentis olei dolio missus: inde illesus
extitit: a quo fuit in exilium relegatus. Hic
Domitianus et de ipso didicimus in Sue-
tonium Eutropium Porcium et Ju-
dam libro de temporibus. fuit Vespasia-
ni filius et frater iunior Titus. Qui mor-
tuo Tito in imperium sublimatus est:
et in principio ostendit se moderatum
valde: dissimulans diligere studia poe-
tarum. et reficiens bibliothecas. Et ita
videbatur horere cedes: ut nec boues
sacolari mandauerit. Sed in fine scue-
rus appuit. Nam senatores nobilissimos
et multos consulares suos occidit. Et
secundum Eusebium lib. iij. ecclesiastice historie
persecutus est christianos et iudeos. Et secundo
Porcius se deum et dominum pmissit appellari
et in cunctis suis primordiis istarum di-
cebatur Deus et dominus vester Domitianus.
Qui propter odium tandem a cubicularijs
suis occisus est vulneribus anno etatis sue
quadragesimo quinto. Quo mortuo san-
ctus Joannes ephesum remeavit. Ubi
Drusianam suam deuotam suscitauit. Ubi
Cratonem philosophum et duos iuvenes

qui mundum contempserant. ad fides christi
reducti propter gemarum fractarum integri-
tatem. Ubi iuuenem qui mortuus effere-
batur: ad vitam redire imperauit. Et non
solum in Epheso: verum etiam per to-
tam asiam multa miracula est operatus
virtute diuina: sicut diffusius patet in sua
legenda. **¶** Secundum privilegium dicitur
admirande consummationis. Admirabi-
liter enim cursum suum consummavit. Nam
cum esset. lxxxviij. annorum apparuit ei domi-
nus dicens. Veni dilecte mi. Qui die domini
co predicauit usque ad magnam partem diei.
denique in foueam descendit: super quam
tanta lux emicuit. quod nullus ibi respicere
poterat. Recedente vero lumine: fouea
impleta manna inuenta est. Ubi difficul-
tas oritur apud plurimos: si Joannes
fuit mortuus. Et dixerunt aliqui quod non est
mortuus: sed dormiuit in sepulchro hoc
accipientes in signum: quod in sepulchro
suo videtur quedam scaturicio man-
ne per modum ebullitionis surgere. Et
dicunt quod hoc causat ex anelitu eius. Sed
Eusebius hoc improbat: quia hoc non esset
Joannis privilegium sed magis detrimen-
tum: si tamdiu a diuina fructione retar-
daretur alijs apostolis in gloria existen-
tibus. Alij vero dixerunt: quod Joannes
non est mortuus: sed cum Enoch et Me-
lia translatus est in paradysum. Hoc au-
tem videtur esse falsum: quia scribitur ad
Hebreos. ix. c. Statutum est homini se-
mel mori. Nec virgini gloriose est con-
cessum non mori. Quidam autem dicunt: quod
est mortuus: tamen sine dolore: sic fuit si-
ne corruptione carnis. Ad videtur sen-
tire Hieronymus in prologo in Joan-
nem. et in Apocalypsim. ubi ait. Hic est
Joannes qui sciens superuenisse recessum:
conuocatis discipulis in Epheso post
multa signorum experimenta in desol-
sum descendens sepulture sue: locutio-
ne facta reddidit spiritum: tam extra-
neus a dolore sue mortis: quam a corruptio-
ne carnis fuit alienus. Et si dicatur quod
christus dixit Petro de Joanne. Sic

cum volo manere. unde exijt sermo in-
ter fratres q̄ discipulus ille non morit̄.
Scdm̄ August. est dicendū q̄ christus
respondit ad verba Petri petentis ha-
bere Joannem sociū in passione ⁊ mar-
tyrio dicens. Sic cum volo manere do-
nec veniam: non ad iudiciū in fine:
sed ad vocandū eum in gloriā cele-
stem ab huius mundi statu. ¶ Tertiū
priuilegium dicitur superne glorificatio-
nis. In celesti nanq̄ curia copiosam es-
se Joannis gloriā omnes cognosce-
re possunt: qui sciunt gloriā esse meri-
tis correspondentem. Et ne multa dica-
mus Joannes euangelista non in infi-
mo ordine ⁊ gradu est sanctorum col-
locatus: verū etiam ipse est qui propter
amorem inter seraphim ardentes habi-
tare creditur. Si ergo felix ⁊ beata dile-
ctio est: que Joannem ad gloriā ac
dulcedinem vsq̄ perduxit: ipsius exem-
plo vt christus nos diligit studeamus:
qui est benedictus ⁊ laudabilis per infi-
nita secula seculor̄. Amen.

¶ In festo innocentum. Sermo pro
eisdem.

¶ Fructus. xxvj. Innocentes pro chri-
sto occiduntur.

Ecipe pue

rum ⁊ matrem eius ⁊
fuge in egyptū. Angeli
ad Joseph loquēti v-
ba sunt ista. Mat. ij. c.

Iniquitas Herodis impij ⁊ crudelis xp̄s
iesum in cuna vagientem persequi: vt
occideretur curauit. Quod se implere
credens ne deciperetur non solum sup
xp̄m vt ipse interficeret effudit iram suā
sed etiam super alios paruulos innocē-
tes: quor̄ solēntas celebrata est in ecce-
sia. Abi mens deuota intueri debet quā-
ta sit obligatio rationalis creature ad fi-

lium virginis diligendū: qui in quali-
bet etate sua pati pro nobis dignatus ē.
Quamobrem in presenti sermone re-
censere debemus ea que de fugatione:
⁊ eius peregrinatione in egyptū: ⁊ pue-
rorum occisione euangelica historia te-
statur: sub vno fructu: qui est: Innocen-
tes pro christo occiduntur. De quo tria
principaliter occurrunt contemplanda.
Primū est innocentis iesu elongatio ex
angelica monitione.
Secundū est Herodis nequitia ex par-
uulorum neccatione.
Tertium est occisorum merita ex remu-
neratione.

¶ Ad monitus Joseph per angelum
cū iesu ⁊ Maria fugit in egyptū.

Capitulum primū.

Primū mysterium contemplā-
p dum dicitur innocentis iesu elo-
gatio ex euangelica ammoni-
tione. De quo in textu euangelij scribi-
tur. Angelus domini apparuit in som-
nis Joseph ⁊c. Abi tria dubia possunt
occurrere.

Primū est an aliq̄s angelus deputat⁹
fuerit ad custodiam xp̄i.

Secundū est quare christus illo tempo-
re mori recusauit.

Tertū est cur in sua fuga egyptū pete-
re voluit.

¶ Ad primū dubium videtur a quibus-
dam dicendū q̄ christus ad sui cu-
stodiam angelum habuit. Multa enī
in scripturis inueniuntur ex quibus fa-
cile hoc colligi potest. Nam Luce. ij. c.
habet q̄ angelus nunciauit christi nati-
uitatem: qui potuit esse angelus ad sui
custodiam deputatus. Et ibidem. xxij.
Ecce apparuit ei angelus domini con-
fortans eū. Abi Beda ait. In testimo-
nium viriusq̄ nature angelum eum cō-
fortasse: ⁊ angelū ei ministrasse descri-

bitur. Iesus christus scdm humanam naturam et passibilitatis statum fuit paulo minus ab angelis minoratus: ut declaratur magister in primo sententiarum. di. xvi. Unde qm ad hoc angelico videbatur indigere presidio. Angelicam custodiam deus fecit ad anime dignitatez scdm Hieronymu super Math. xviii. c. qui dicit. Magna quippe est dignitas animarum: ut unaqueq ab ortu natiuitatis sue habeat angelum ad sui custodiam deputatum. Anima autem christi cum sit nobilissima: non debet tanta dignitate priuari. Que tamen omnia: et si videntur concludere veritatem: tamen falsa sunt: quia non habuit christus angelum ad sui custodiam deputatum fm doctores in. ij. di. xj. vbi ar. i. q. iij. beatus Bonauentura rōnem assignat. Quia nec demones cum poterant opprimere per violentiam corporis diuinitati vniri nec poterant allicere affectum p blanditias: plenitudine gratie confirmatum. Ideo christus non indigebat angelo bono: nec qm ad defensionem corporis nec qm ad eruditionē rōnis: nec qm ad excitationem affectionis. Nō solum autem christus nō indigebat: s; nec ei etiam competebar. Custodia. n. i. custodiēte respectu custoditi dicit presidentiam quandaz. Et quia angeli xpo domino subijciebātur. ideo nullum officium presidentie ipsius iesu christi eis admitti debebat. Quicquid autē s; scripturis allegatum est: de angelis administrantibus: et custodientibus et seruientibus ipsi xpo. non de presidentibus est intelligendum. Nunq̄ enim ita minoratus est christus ab āgelis: ut aliquis angelus auderet ei presidere: cum ita bene sit adorandus christus in cruce et in sua infirmitate sicut in sua virtute. Cum vero dicebatur q angelica custodia facit ad hominis dignitatem: dicendum q custodiri ab angelis ita dicit dignitatem in anima respectu aliarum creaturarū que non coniunguntur angelice custo-

die: ut tamen dicat imperfectionem respectu beatorū: qui aliena custodia nūq̄ egent. Et anima christi ab instāti sue conceptionis erat perfecte beata q angelum custodientem non debebat habere: sed bene ministrantem. Quod nō in vno tñ sed in pluribus locis manifestum est. sicut patet Math. iij. vbi dicitur q ministrabant ei angeli. In obsequium ergo christi angelus apparuit in somnis Ioseph. Sed adhuc versatur i dubium animus. Quia apparuit angelus zacharie: apparuit virgini gloriose: apparuit pastoribus: dum vigilarent: cur Ioseph apparuit i somnis. Ad hoc respōdet Crisostomus in omelia dicēs. Non apparuit manifeste sicut pastoribus: quia valde fidelis erat: pastores indigebant quasi rudes: virgo indiguit q si ab angelis instructa. similiter zacharias indiguit ante occupationem prolis miraculi visio. hec ille. De hoc Remigius assignat rationem moralem et dicit. Per hoc q angelus apparuisse in somnis dicitur: mystice designatur quia illi qui a curis terrenis et secularibus negotiis requiescunt: perfrui angelica visione merentur. hec ille. In hac apparitione notanda sunt verba angeli qui dixit. Surge et accipe puerum et matrem eius: et fuge in egyptum. Quia ut dicit Crisostomus super Math. non propter matrem puer natus est: sed ppter puer mater separata est. Et fm Hilariū. cū euangelista desponsatam eam iusto significabat coniugem nuncupauit: sed post partū mater tantū iesu ostendit: ut quē admodū iusto Ioseph deputaretur Marie in virginitate coniugii: ita venerabilis ostenderet eius in iesu matris virginitas. Ad secundum dubium respōdet Augustinus in questionibus noui et veteris testamenti. vbi ait. Omnia pprijs locis et temporibus gessit saluator. Cum ergo christus mori disponeret pro hominib; differre voluit vsq̄ ad trigessimū tertium annum etatis sue

um ut illo tempore intermedio verbo
 pariter et exemplo instrueret: tum ut ve-
 ritatem vtriusque nature insinuaret om-
 nibus: tum ut dilectionem suam arden-
 ter ostenderet: quia vitam suam pro no-
 bis dedit: quando erat in perfectissimo
 statu. ¶ Ad tertium dubium respon-
 det euangelista cum dicit: quod in egypto
 christus mansit et implebatur quod di-
 ctum est per prophetam. Ex egypto vo-
 cam filium meum. Augustinus in quo-
 dam sermone de epiphania dicit: Moyses
 aliquando in egypto clauferat diem
 illuc christus aduentens sedentibus in
 tenebris reddidit clarissimam lucem.
 Quod utique verum esse ostendit magi-
 ster in historia scholastica. Nocte enim
 illa christus cum matre intrauit egyptum: qua
 precepto suo exiuerant filii israel: ut si-
 cut non fuit domus: in qua primoge-
 nitus non iaceret mortuus angelo per-
 cutiente: sic ipso ingrediente non fuit te-
 plum: in quo idolum non corruerit. Ad
 ysaïas predixerat. xix. capitulo. Ecce do-
 minus ascendet super nubem leuem: et
 ingreditur egyptum: et mouebuntur si-
 mulacra egypti a facie eius. Hanc pro-
 uinciam commendat Isidorus quar-
 to decimo ethimologiarum dicens: eam
 esse que prius aerea dicebatur. Deinde
 egyptus vocata ab egypto danai fratre
 ibi regnante. Nec ab oriente sirie et
 rubro mari coniuncta: ab occasu Liby-
 am habet. a septentrione mare magnū.
 regio celi imbribus insucta: et pluuiarum
 ignara. Nilus solus circumfluens eam
 irrigat: et inundatione sua fecundat:
 unde multarum terrarum partem fru-
 mento alit. Ceterorum quoque negocio-
 rum adeo copiosa: ut impleat merces
 suis orbem terrarum. Hanc christus si-
 bi elegit forte etiam ut ibi se esse mon-
 straret futurum. In egypto enim plus
 religio viguit quam alibi. Si quis nunc ad
 egypti veniat solitudines: paradiso om-
 nullam videret heremiū dignorem. Et
 sic Egyptus anachoritis: veluti astris

celum fuit adornata. **Hec ille.** Multa
 declaramus de christi fuga in egyptum:
 Sed pia mens nostra debet considera-
 re quod dolenter audiuit mater Ioseph si-
 bi dicentem. O virgo dulcissima fugia-
 mus repente. quia Herodes filium tuum
 perdere querit. O quantus timor virgi-
 neam mentem inuasit: quantus ve-
 lorum cor benignissimum penetravit. Pu-
 to enim quod sine mora filium in brachijs
 suscipiens lachrymantibus oculis: cum
 Ioseph sene puella cum paruulo deser-
 tum iter arripuerunt. Contemplare nunc
 anima mea quot noctes duxerunt in som-
 nes: quot vicibus sitis estuauerunt ar-
 dore: quotiens et absque cibo nocte inui-
 gilauerunt in heremo. Compatere nunc
 anima dura creatori tuo pro te peregri-
 nanti. Compatere et Ioseph qui sollici-
 tus erat ad inquirendum per heremum:
 ut matris et filij necessitatibus occurre-
 ret pro viribus: et non valebat. Compa-
 tere ergo virgini sacratissime que nunc
 terretur: nunc pauet: nunc filium inter
 vbera stringit: nunc faciem eius lachry-
 mis rigat: nunc adorat: nunc etiam ei
 deflet penalitatem. O impossibile esset ex-
 cogitare: que supra hoc mysterio facta
 sunt: et multa alia que fiebant. Profecto
 si excogitarent vir oculi a lachrymis co-
 tineri valerent.

¶ Ad maxima et crudelis fuit nequitia
 Herodis contra christum.

Capitulum secundum.

Secundum mysterium contem-
 plandum dicitur Herodis astu-
 ta nequitia ex puero: um nece-
 ssitudo. De quo hodie tria consideranda
 sunt.
 Primum dicitur differentia.
 Secundum dicitur sufferentia.

Tertium dicit malicia.

Primum considerandum dicitur differencia. Scdm enim historiarum doctrinam tres fuerunt Herodes.

Primus dictus Herodes Antipapas: sub quo dominus natus: et a quo pueri occisi sunt.

Secundus dictus est Herodes Antipas: qui Joannem decollavit.

Tertius dictus est Herodes agrippa: qui Jacobum occidit: et Petrum in carceravit.

Secundum considerandum dicitur sufferencia. Nō enim Herodes eo ipso quo delusus est a magis: Pueros occidi mandavit: Sed post aliquod tempus. Quia ut dicit Nicolaus de Lira: cum vellet omnes pueros de Bethleem interficere: ne puer sibi incognitus evaderet: impeditus est ab executione huius facti: eo qd a Cesare Augusto per epistolam est citatus Romam filiorum accusationibus responsurus. Eundo autem Romam et remanendo in curia: et revertendo ad iudeam apposuit annum: et plus. Et ideo post fere duos annos ad regnum suum reclusus: et in regno confirmatus est: quando sententiam pro se contra filios habuit. Et tunc perfecit necem pueros prius in mente conceptam.

Tertium considerandum dicitur malitia. Quis nam explicet quanto dolo animus Herodis fuerit repletus: Qui ut christum perderet: non solum ipsum sed oēs pueros qd erāt in Bethleem: et in oibz finibus eius a bimatu et infra. id est ab infantibus duorū annorū vsqz ad pueros vni⁹ dici. vel s3 alios vsqz ad pueros qnqz ānorū mādavit occidi. Cui assertioni vere fidem facit qd quedam ossa innocentium adeo grandia sunt: qd pueros duos annos habentium esse non possunt: Nisi dixerimus corpora tunc

maloris quantitatis fuisse. Quare autem Herodes ita mandavit: cum Christus esset duorum annorum: et non vnius anni: triū et vnius mensis: nec vnius dici cuius etatis pueri interfecit sunt secunduz primam opinionem: nec trium annorum scdm opinionem secundam: Respondet Augustinus in sermone de innocentibus. quia timebat ne puero cui sidera famulabantur Paulo supra etatem vel infra species mutata esset: et sic tempus occultaret. Ideo videtur pueros a bimatu vsqz ad pueros vnius dici interfecisse. Tunc adimpletum est quod dictum est per Hieremiam prophetam Vox in rama audita est. ploratus et ululatus multus. Rachel plorans filios suos. Abi Hieronymus ait. Quando dicitur in rama: non putemus nomen loci esse: qui est iuxta Babam: Sed rama excelsum interpretatur: ut sit sensus. vox in rama audita est. id est longe lateqz dispersa. Cui dicto concordat dictum Eriostomi super Mathem qd ploratus fletus parvulorum ostendit: ululatus autem matrum significat lamentum. et qd dicitur in euangelio. Rachel plorans filios suos: scdm qd dicit Nicolaus de Lira interpretat metaphorice: qsi merens sit Bethleem rōne sue sepulture: qd ibi in sepulchro est: ut hētur Genesis. xxxv et hoc dicit Hieronymus sup. Mathem Abi ait. Querit quō Rachel filios alterius tribus id est Bethleem quasi suos ploreret. Respondebimus breviter quia Sepulta sit iuxta Bethleem in effrata et materni corpusculi hospitium nomen matris accepit: Siue quoniam Juda et Benjamin due tribus iuncte erant: Et Herodes preceperat non solum in Bethleem interfici pueros: Sed in omnibus finibus eius. Unde per occasionem Bethleem intelligimus multos etiam de Benjamin fuisse occisos. Nec Hieronymus. O quale edictum irrationabile et crudele. O qd lugubus et flebilis

executio. **¶** Quod iniusta et aliqua occisio. Rapiebantur parvuli quidam a pectoribus matrum: quidam in cunis iacentes: quidam blande parentibus alludentes: quidam urbane in domibus perambulantes: et sine ulla pietate vel proiecebantur ad muros: vel gladio: vel strig in gutture manibus suffocabantur. Audistes tunc in terra iacere cadavera pueroz. Audistes tunc terram coopertam et madefactam sanguine pueroz: parvulorum innocentium. Audistes matres in qualibet domo sparsis crinibus propter tam horrendum flagitium singultibus lacrymis et ululantibus acclamantes. Quanta compassio animum audientium mouere debet in spectaculum adeo fenum et lugubre: et cetera.

¶ Ad innocentem merito passionis Christi sunt remunerati. Caplm. liij.

¶ Etiam mysterium contemplandum dicit occisorum remuneratio. De premio autem istorum sanctorum: apud nonnullos extiterunt varie sententie quas omnes ad tres sententias reducemus.

Prima dicit sententia falsa.

Secunda dicit sententia debilis.

Tertia dicit sententia vera.

¶ Prima sententia falsa eorum qui dicunt parvulos hos occisos nihil meruisse: eo quod in eis nondum erat expeditio rationis usus: nec voluntarie pro Christo patiebantur. Contra quos est auctoritas ecclesie vniuersalis: que hos colit pro sanctis: et in sanctorum numero confitetur. Unde Augustinus in sermone innocentium. Hodie fratres carissimi natalem illorum infantium colimus: quos ab Herode crudelissimo rege interfectos esse euangelij textus eloquitur. Et ideo cum summa exultatione gaudeat terra nostra: celestium milium: et tantarum

parens secunda virtutum. Ecce propheta noster hostis nunc beatis parvulis tantum prodesse potuisset obsequio: quantum profuit odio. Nam sicut prius diei festa manifestant: quantum beatos parvulos iniquitas abudavit: tantum in eis gratia diuine benedictionis effulsit. **¶** De Zug. q. in hoc etiam sermone multa prosequitur de gloria istorum sanctorum. Ideo istorum falsa est opinio. **¶** Secunda sententia est debilis. Nam ut inquit Theodosius. scda scda. q. cxxiiij. ar. i. ad. i. ar. fuerunt quidam qui dixerunt quod in nocentibus acciderat est visus miraculose liberi arbitrij: ita quod voluntarie etiam passi sunt. **¶** Ad dictum nullibi reperitur autenticum. ideo vbi libet tanquam debile acceptatur. quia ut inquit. Hieronimus ad Paulinum: Quod de scripturis auctoritatem non habet eadem facilitate continentur qua probatur. **¶** Tertia sententia est vera. De qua loquitur sanctus Theodosius. vbi supra. quod martyrij gloriam: quam in alijs propria voluntas meretur: illi parvuli occisi dei gratia sunt assecuti. Nam effusio sanguinis propter Christum vicem gerit baptismi. Unde sicut in pueris baptizatis per gratiam baptismalem meritum Christi operatur ad gloriam: sic in istis operatum est ad palmam martyrij obtinendam. Et hoc est quod dicit Augustinus in quodam sermone de epiphania quasi alloquens ad innocentes sic inquit. Ille de vestra corona dubitabit in passionem pro Christo: qui etiam parvulis baptismum prodesse non estimat Christi non habebatis etatem: in qua in passurum Christi credereis sed habebatis carnem in qua pro Christo passuro passionem sustineretis. hec ille. Cum itaque viderimus hos parvulos felicissimos ceticolas esse factos: qui propter Christum passi sunt: eos veneremur. ut etiam pro domino Ihesu Christo simul cum eis pati non timeamus: qui profecto laborantes exaltati in fine: et beatos facit in glorioso regno celorum: in quo vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

In sancto Siluestro. Sermo de dignitate sacerdotali.

Fructus. xxvij. Iesus sacerdotes approbans.

Ece sacer

dos magnus qui i die
bus suis placuit deo.

Ecel. xxiij. Verba hec
sumit ecclesia in comē
datione bñ Siluestri

confessoris in hodierna epla recitata.
Qui mundū ineffabili sapientia multi
plici varietate rer. creauit: ipse ecclesie
sue sancte status diuersos mire disposu
it: in quibus contemplari possumus can
dozem sapientie sue: et pñcere ad salutē:
cum ad illos vocati iuste ac sancte ope
rari conamur. Est tamen inter ecclesia
sticos gradus laude dignus et vere com
mendandus sacerdotalis ordo: q vsqz
ad pontificalem potest ascendere celsi
tudinē. In qua q normam debitam ob
seruare studet: deo placet: et gratus effi
citur. Fecit hoc modo beatus Siluester
quia iesu xpo in sancto pñernio ē glo
riose deputatus. Ad cuius commendā
tionem in presenti sermone de ipso loq
volentes fructū nostrum proponimus
consuetum: qui est: Joānes sacerdotes
approbās. Ubi tria pulchra notari pñt
de beato Siluestro a xpo pbato: q qui
dem hec sunt. videlicet.

Primū dicit sacerdotalis dignitas
Secundū dī sacerdotalis sublimitas.
Tertiū dī sacerdotalis sanctitas.
Qd sacerdotalis dignitas excellētiōr
est quacūqz tpali dignitate. Caplm. i.

Primū pñlegiū dī sacerdota
lis dignitas: qz de ipso dicitur.
Ecce sacerdos. Est enī sacerdo
talis dignitas excellētiōr quacūqz di
gnitate temporalī. Quod pbare possu
mus tripliciter.
Primo ratione.

Secundo auctoritate.

Tertio exemplo.

Primo probare possumus rōne ex
cellētiāz sacerdotalis dignitatis. Que
tripliciter potest esse. videlicet.

Prima dicitur significatiōis.

Secunda dicitur institutionis.

Tertia dicitur conditionis.

Prima ratio dī significatiōis. Max
sacerdos fm Ildoz. vij. etymologia
rū idem ē q sacer dux: vel sacra dans.

Rō aut istius duplicis interpretatiōis
fm Tho. in. iij. di. xxiij. q. i. ar. iij. q. iij. 2
qz p mysteriū sacerdotale sacerdos est
medius iter deū et populū. Mā ipse diuī
na nūciat et ministrat populo: et vota pplī
offert deo. Dicitur et sacerdos: qsi sacra
dans. Sacra aut quis dare potest duo
bus modis: vel auxiliando: vel sacra
menta dispēlando. Primo mō qlibet
iustus in qstū sacra sua merita dat vel
cōicat alijs auxiliando interpretatur sacer
dos. Secundo modo nomen sacerdotis
est institutum ad significandum cum q
sacra dat. i. sacramētoz dispensationez.
Et sic ille qui est in gradu ordinis consti
tutus dicit sacerdos. Secunda ratio
dicit institutionis. Nam sacerdotium p
cessit legē scriptam: qz in testō veteri p
mus sacerdos qui iubēte dño victimas
obtulit fuit Melchisedech. sic pz Gen.
xiiij. c. Demū p sacerdotiū iubēte dño re
galis ptās est ordinata. An. i. Reg. viij.
c. dixit dñs ad Samuelem sacerdotē. Au
di vocem eoz. i. filioz Israhel petētiūz
habere supiorem: et constitues sup eos
regē. Inde est q spiritualis auctoritas
terrenā potestatem habet istituere vt sit
et iudicare si bona nō sit. Qd pbatur p
aplm Paulū. d. i. Cor. vij. c. Nescitis
qñ angelos iudicabimus: quāto magis
secularia: Qd et notat. c. p. venerabiles.
extra qui filij sunt legitimi. ix. q. iij. c. ne
mo. et in. c. aliorum. Tertia ratio dicit
conditionis. Est enim sacerdotalis di
gnitas spiritualis. Et ideo quanto spiri
tus nobilior est corpe: tāto sacerdotalis
dignitas est nobilior qcūqz dignitate

temporali. sicut patet extra. de translatō
 ne episcopi et electi. in. c. iter corporalia.
 Et hoc est quod notat. xvi. dis. c. Duo
 quidem. ubi sic habet. *Aluz* nō tam pre
 ciosi⁹ plumbo: q̄ regia potestate sit or
 do sacerdotalis altior. Et eadem dis. in
 c. quis dubitet. sic dicitur: Quis dubitet
 sacerdotes christi regum et principum om
 niumq; fidelium patres et magistros cē
 seri: ¶ Secundo possumus probare ex
 cellentiam dignitatis sacerdotalis aucto
 ritate. Nam Petrus. ij. sue prime epi
 stole. sacerdotibus ait. Vos estis gen⁹
 electum: regale sacerdotium: gens san
 cta: populus acquisitionis. Et ecclesiasti
 ci. vij. c. dicitur. Honora deum et hono
 rifica sacerdotes. Et ysaie. lxi. c. scribit
 sic de sacerdotibus. Vos sacerdotes do
 mini vocabimini ministri dei nostri di
 cetur vobis. Et. xi. q. ij. i. c. absit. In the
 rius papa ait. Absit ut quicq; sinistrum
 de his arbitremur qui apostolico gra
 du succedentes christi corpus sacro ore
 conficiunt: per quos nos christiani su
 mus qui claves regni celoz habentes
 ante iudicii diem iudicant. In veteri q
 dem lege habet. Quicq; sacerdotibus
 non obtempasset: aut extra castra posu
 erat lapidabat a populo: aut gladio ceruice
 subiecta cōtemptū expiabat cruore. Et
 Hiero. ad rusticū monachum sic de sa
 cerdotibus scribit. Non est humilitatis
 mee: neq; mensure iudicare de ceteris:
 neq; de ministris eccliaz sinistrū q̄piā
 dicere. Et. vi. q. i. c. sacerdotes. Telepho
 rus papa ait. Sacerdotes qui pro po ore
 corpus dñi cōficiūt ab oib; sunt obe
 diendi et timendi non dilacerandi: aut
 detrahendi. Et. xi. q. ij. c. Sacerdotibus
 Gregori⁹ Mauricio impatori sic scri
 bit. Sacerdotibus non ex terrena p̄tate
 dñs rex noster citius indignet: s; ex cel
 lēti p̄sideratiōe p̄ eum: cuius sunt fui
 ita eis dominet: ut etiam debitā reueren
 tiā impēdat. Mā in diuinis elogis sacer
 dotes aliquādo dij: aliqui angeli nūcu
 pantur. Mā ad Moysen de eo q ad iu
 ramentum deducendus est dicit. Appli

ca mū ad deos videlicet ad sacerdotes.
 Et rursum scriptū est. Dīs nō detrahes.
 s. sacerdotib⁹. Et p̄pha ait. Labia sacer
 dotis custodiūt scientiā et iustitiā et leges
 requirunt ex ore eius: quia angelus do
 mini exercitū est. Quid igitur mirum
 si pietas vestra dignetur eos honorare:
 qbus in suo eloquio honorem tribuens
 eos aut angelos aut deos etiam ipse ap
 pellat de⁹: hec ille. ¶ Tercio possumus
 p̄bare excellentiam sacerdotalis digni
 tatē exemplo. Legim⁹ nāq; multos xp̄ia
 nissimos impatores fuisse non dedigna
 tos subijcere se sacerdotibus In quorū
 numero fuit ille p̄issimus Theodosius
 de quo scribit in historia tripartita. Hic
 aut cū audisset apud thesalonicā ciuita
 tem quosdam iudices fuisse lapidatos:
 indignatus omnes pariter iussit interi
 mi. vbi. vij. milia sunt occisi nullo prece
 dente iudicio. Cū vero Mediolanum
 venisset: et solēniter in sacz voluisset itra
 re templū: occurrit ei Ambrosius ep̄s
 foris ad ianuās. et sic ingredientem his
 sermonibus a sacris liminibus p̄hibuit
 incessum. Hecis miser impator p̄petra
 te a te necis quāta sit magnitudo: Neq;
 post cām tanti furoris mens tua moles
 presumptionis agnoscat: Sed forte reco
 gnitiōem peccati p̄hibet potestas impe
 rij: Decet tamen ut vincat rō potestatis.
 Quibus igitur oculis aspicias cōis dñi
 templū: Quib⁹ calcabis pedib⁹ sanctuz
 illius pavimentū: Quō manus exten
 des: de quibus adhuc sanguis stillat in
 noxius: Recede recede: ne secūdo pec
 cato priorem neq̄tiam augere p̄tendas.
 Audiens hos sermones impator ge
 mēs et flens ad regalia remeauit. Cūq;
 octo menses transissent: propinquauit
 natiuitatis dñi festiuitas. Impator autē
 satis angustia bat. Quem videns Ruffi
 nus tunc magister militum et imperato
 ris familiarissimus: causam sue tristitie
 q̄siuit. Qua cognita Ruffinus ad Am
 brosium perrexit: Quem cum Ambro
 sius vidisset: mox ait. Impudentiam ca
 num imitatus es o Ruffine. Ego dico

tibi quoniam imperatorem ingredi limina sacra prohibeo. Huc mor rufinus imperatori retulit. Et imperator in media platea pergo inquit et iustas in facie sciipiam contumelias. Et veniens ad antistitem supplicabat ut vincula eius solneret dicens. Tuum est docere: meum autem est suscipere. Cui Ambrosius iniunxit ut legem conderet: ne quis sententiam mortis posset dare animo irato: sed tras acto dierum numero. xxx. Quod et fecit sicq; lachrimosus et dolens cum humilitate ad ecclesiam est introductus seruans in omnibus reuerentiam antistiti Ambrosio. Quid de constantino imperatore dicemus: qui post susceptum baptismum sacerdotes honorare studuit: Nam et ipso scribitur. xvi. di. c. in scripturis. In scripturis narratur Constantinus imperator dixisse vere. si proprijs oculis viderem sacerdotem dei: aut aliquem eorum qui monastico habitu circumcincti sunt peccantem: clamydem meam explicarem: et cooperire eum: ne ab aliquo videretur et xi. q. i. in. c. sacerdotibus sic habetur. Ecclesiastica quoq; testatur Historia: quia cum pie memorie Constantino principi scripto oblate accusationes contra episcopos fuissent: libellos quidem accusationis accepit: et eosdem qui accusati fuerant episcopos conuocans in eorum conspectu libellos quos acceperat incendit dicens. Ite et inter vos causas vestras disponite: quia dignum non est: ut nos iudicemus deos. In qua sententia sibi magis ex humilitate quam illis aliquid prestat ex reuerentia impensa. Ante enim quippe pagani in republica principes fuerunt: qui verum deum nescientes. deos ligneos et lapideos colebant: et tamen eorum sacerdotibus magnum honorem tribuebant. hec ibi. Et ne multa dicamus: efficacissimum est exemplum christi de quo Lyprianus carthaginensis xxiij. distin. c. dominus ait sic. Dominus noster ihesus christus rex et iudex usque ad passionis horam seruauit honorem pontificibus et sacerdotibus. Hanc

cum leprosum mandasset: dixit ei. Egredere ostende te sacerdotibus. Sacerdotem adhuc appellans quem sciebat esse sacrilegum. Item cum subditus passioni alapa accepisset et ei diceret. sic respondes pontifici nihil contumeliose locutus est ipse pontificis ex quibus oibus clare deprehendit pampulissimam esse sacerdotalem dignitatem. Cui non debent christiani esse infestis: quoniam ut dicitur. iij. q. i. c. Nulli Dominum crucifigunt qui eum in suis sacerdotibus persequuntur. Sic faciebant antiqui tyranni et inimici christi: quos tamen diuina manus impune non permisit abire.

Secundus privilegium beati Siluestri dicitur sacerdotalis sublimitas: quia fuit ipse non tantum sacerdos: sed etiam magnus. Nam mortuo Belchiade episcopo urbis romae: Silvester ab omni plebe in summum pontificem est electus. Abi sciendum est quod in nouo testamento christus instituit triplicem gradum sacerdotum. Primus est inferiorum. Secundus est episcoporum. Tertius est pontificum maximorum.

Primus gradus sacerdotum constitutus a christo est gradus sacerdotum inferiorum. Nam habuit dominus septuaginta duos discipulos: quibus succedunt presbyteri: qui sunt minores in auxilium operis: ut notatur. xcv. dist. c. Olim. Secundus gradus est episcoporum: qui sacerdotes maiores respectu aliorum inferiorum dici possunt. Hi locum duodecim apostolorum tenent in ecclesia: sicut patet. lxxviii. di. in. c. quorum vices. et xij. q. i. in. c. Videns. Tertius gradus est pontificum maximorum. Nam dominus super alios elegit Petrum in summum sacerdotem: Sicut notatur dist. xix. in. c. Ita dominus nominat. Et. xxi. dist. in. c. In nouo testamento: et habetur in eadem distin. c. Cleros.

Abi etiā dictū qd talis gradus tertius ē
i veteri lege: Abi Aaron summus sacer
dos fuisse traditur: et filij eius sacerdotes
minores fuerunt. Talis etiam discretio
a gentilibus maxime introducta est: qz
suos sacerdotes flamines a filo quod
portabant in capite alios simpliciter fla
mines alios archiflamines appellabant
Quante autem preeminentie sit maxi
mū pontificatus gradus ostendit Aga
thon papa. xix. di. in. c. Sic omnes vbi
sic dicit. Sic omnes apostolice sedis
functiones accipiende sunt tanq̃ ipsius
diuina voce petri formate. Quisq̃ enī
catholice ad papalem celsitudinem subli
matur: ipse est Petri successor: ipse vi
carius xpī: ipse est cui totus mundus de
uote est subiectus. Et licet sit magna po
testas imperialis: longe tamen nobilior
est facultas pontificalis. Et ideo scribit
de maiestate et obedientia. in. c. solite.
Fecit deus duo magna luminaria in fir
mamento celi: luminare maius vt pre
esset diei: et luminare minus vt preesset
nocti. Et utq̃ magnū: sed alterū maius
Etd firmamentum igit̃ celi: hoc est vni
uersalis ecclesie. fecit deus duo magna
luminaria. i. duas instituit dignitates: que
sunt pontificalis dignitas et regalis po
testas. Sed illa que preest diebus. i. spi
ritualibus maior est: que vero carnali
bus minor. vt quanta est inter soles et lu
nam. tanta esse inter pontifices et reges
differētia cognoscat. hec ibi **A**lulta ad
duci possunt ad probandum ea que di
cimus: que causa breuitatis omittim⁹:
concludentes summum pontificem ex
cellere dignitate ac auctoritate quoscū
qz siue in tpali siue in spiritali statu exal
tatos et honoratos.

Eritū priuilegiū beati silue
stri dicit sacerdotalis sacras
quia dictus suis placuit deo.
Tota enī vita sanctorum est dies. Unde
i. ad thessal. v. ap̃lus ait. *Oēs vos filij
lucis estis.* Tria namqz dum esset ponti
fex vt placeret deo exercere voluit buis
Siluester.

Primo pascere populū exemplo:
Secundo pascere populū vbo.
Tertio pascere poplū tpali subsidio.
Primo voluit pascere populū exem
plo. Nam adeo fide et moribus resplen
debat: vt nō solū a xpianis: verū etiam
a paganis miro diligere affectu. Secū
do voluit pascere populū verbo: quia se
pius vultu angelico xpī filium dei predi
cabat: xpianosqz confortabat: vt in fide
stabiles permanerent. et constantinum
de fidei sacramentis plene docuit et in
struxit. Et enī dicit i eius legenda. perse
quente ipso Constantino xpianos: exi
uit Siluester de vrbe: ac in quodam mō
te cum suis clericis mansit. Cum vero
Constantinus in mirabilem leprā inci
disset: ad consilium pontificum idolorū
adducta erāt tria milia puerorū: vt eos
occidi faceret. et se in eorū sanguine re
centi et calido balnearēt. Egrediente autē
eo ad locū vbi balneū preparari debe
bat: matres puerorū obuauerūt ei: mise
rabilerqz vlulabant. **C**ōstantin⁹ ergo
iussit stare currū: et erigens se dixit. *Au
dite me omnes qui hic statis.* Dignitas
imperij romani de fonte nascitur pieta
tis: que hanc etiā legē dedit: vt capitali
sententiē subderet quicūqz in bello ali
quē occidisset infantem. Quanta ergo
erit crudelitas vt hoc nostris faciamus
filijs: quod nos prohibuimus alienis?
Melius est ergo mori salua vita inno
centum: q̃ p eorū interim vitā recuperare
crudellem. Iussit ergo vt matribus suis
pueri et dona plurima preberentur. Se
quenti vō nocte Petrus et Paulus ap
paruerunt ei dicentes. *Quā exhorruisti
sanguinis effusionē: misit nos dñs ih̃s
xps dare tibi recupande sanitatis con
siliū.* Siluestrum ergo episcopus q apd
montē sirraptim latitat accersit. **H**ic tibi
piscinam ostendit: in qua immersus ter
ab omni curaberis lepre morbo. **L**uigi
lana statim Constantinus misit milites
ad siluestrum. quos videns ad palmas
martyrij credidit se vocari. **P**resentat⁹
tandem Constantino audiuit p ordinē

lul somnij visionem. Percontanti autē
Constantino qui essent qui sibi appa-
ruerant duo dii, respondit Siluester eos
esse xpi aplos: et nō deos. Quorū ima-
gines asserri fecit Siluester: et impator
tales esse qui sibi apparuerāt exclamauit
Siluester autem cum cathacuminū se-
cit: et vnus ebdomade ieiunius indixit
sibi: et carceres aperiri monuit. Cumq;
in aquam descendisset baptismatis: ibi
admirabilis spēdor emicuit: sicq; mun-
dus exiuit. et christū vidisse se asseruit.
Ipsa autē dies baptismatis multa ad
ampliationē cultus xpi statuit et ordina-
uit. Tercio voluit beatus Siluester
pascere populū tpali subsidio. Scribit
namq; in sua legenda: q; omnī o: pha-
nom: viduarū: et pauperū noia in scri-
ptis habebat et omnibus necessaria pro-
videbat. Fecit etiā multa signa viuens.
Qui mūdū spreuerat cum omnib; suis
concupiscentijs. Unde et in fine obdor-
muit in dño. Cuius exemplo animent
sacerdotes: vt sicut illi conformes sunt
in dignitate: ita cum studeant sequi in vi-
te sanctitate. Nam tanto magis omnes
obligant deo ad rationē reddēdā: quā-
to ab ipso plura dōa suscipiūt. Qui ideo
plura eis cōtulit beneficia: vt ei seruien-
tes magis exaltentur in regno celorum
in quo viuūt et regnat. Amen.

In circūcisione dñi. Sermo de eadē

Fructus. xxviij. Ihesus ē circūcisus.

Postquam

psamati sūt dies octo
vt circūcidere puer
Scribunt hec verba
Luc. ij. c. et in euange-
lio hodierno. Ardēs

amo: Ihs xpi ipsius mentes pulsare ce-
pit in etate tenella et infantili: vt huma-
no generi passionis sue beneficia inci-
peret dispensare. Octaua namq; die san-
guinem suū fudit in circūcisione appa-

rens velut peccator: circūcisionis legi
subiectus: cum tamen mund⁹ fuerit ab
omni sorde. Et q; piū est cōtemplari
qualiter puerulus ille lachrymans cir-
cūcidebatur: Idcirco ipresenti sermone
de ipsius circūcisione dicturi sum⁹ pro-
ponentes fructū: Ihesus est circūcisus
Id cui⁹ explanationē tres cōclusiones
notabimus.

Prima dicit institutionis.

Secunda dicit obseruationis.

Tertia dicit cessationis.

Ad sacramentū circūcisionis cōue-
nienter fuit institutum. Caplm. i.

Prima conclusio dicit institū-

p tiōis. In qua dicimus circū-

cisiōis sacramentū pueniēter

fuisse institutū: q; deus illud instituit: si-
cut pz Gen. xvij. vbi sic habet. Circūci-
detur ex vobis omne masculinū: et cir-
cuncidetis carnē prepucij vestri: vt in si-
gnū sit federis inter me et vos. In sana
octo dierū circūcidetur ex vobis. Hui⁹
autem institutionis cōuenientia triplex
assignatur a Ric. in. iij. di. i. ar. vi. q. i.

Prima est ratione morbi.

Secunda est ratione temporis.

Tertia est ratione persone.

Prima conuenientia est rōne mor-
bi cōtra quē circūcisio fuit instituta: q
erat peccatum originale. Quod expresse
representat at circūcisio: et q̄tuz ad cām
et q̄tum ad p̄cessum: et q̄tuz ad effectū
Contrahit enī peccatū originale p pro-
pagationē libidinofam: quāz cām circū-
cisio representabat ratione mēbri in quo
hiebat: quod deseruit virtuti generatiue
Processus autēz fuit circularis. quia vt
dicit Anselm⁹ p̄m op̄sona corūpit nām
deinde natura p̄sonā: quē p̄cessū rep̄sen-
tabat circūcisio p circularē pelliculē in-
cisiōnē. Effectus vero est sup̄abundan-
tia concupiscentie: quē rep̄ntabat super-
fluitas pellis que ab ipso membro sepa-
rabatur. Ideo non tñ causa et proces-
sus: et effectus Originalis peccati: Sed
etiā deletio p circūcisionē significabatur

Secunda conuenientia fuit ratione

temporis i quo instituta fuit circuncisio
 Erat. n. quedā dispositio ad suscipiendū
 legem: et ad distinguendum populū cui
 danda erat lex ab alijs populis. Et ideo
 anteq̃ lex daret debuit institui: fuit etiā
 instituta circuncisio ad significandū pplm
 qui esset deo peculiaris: et suo cultui mā
 cipandus. ¶ Tertia convenientia dicit̃
 ratione persone: cui data fuit: qui fuit ab
 rābam de quo dicitur Gen. xviij. Tulit
 autē Abrahā Ismaelem filiū suū: Et
 omnes vernaculos domus sue: vniuer
 sosq̃ quos emerat: cunctos mares ex
 omnibus viris domus sue: et circūcidit
 carnem prepuj sui. Et Ismael filius
 eius. xiiij. annos impleuerat ante temp̃
 circūcisionis sue. Eadem die circūcisus
 est Abrahā et Ismael filius eius: et om
 nes viri domus illius tam vernaculi q̃
 empticij: et alienigene pariter circūcisi
 sunt Ipse equidem Abrahā post di
 lunium specialius se diuino cultui man
 cipauit. Unde exiuit d̃ terra sua: et de co
 gnatione: vt se ab infidelibus separaret
 vt habet Gen. xxi. c. a quo erat descen
 surus populus qui legem scriptam erat
 suscepturus. et de cuius genere nascitu
 rus erat sanctus sanctorū. Et hoc est qd̃
 dicit ap̃s Ro. iij. Signū accepit circū
 cisionis signaculum iusticie fidei: Que
 est in prepujio: vt sit pater omnīū credē
 tū. hūc dixerat deus Gen. xxi. c. Facia
 te in gentem magnā et benedica tibi
 et magnificabo nomen tuū: et isq̃ bene
 dictus: Benedicam benedicientib⁹ tibi
 et maledicam maledicentibus tibi: atq̃
 benedicentur in te vniuerse cognatiōes
 terre. De cuius promissionibus a deo si
 bi factis plenius suo loco dicemus. nūc
 vere hoc tñ concludere sufficiat qd̃ cir
 cūcisionis mandatum Abrahę deus de
 dit: quia erat fidelissimus: amicissimus
 et obediētiſsimus: sicut patet legentib⁹
 sacram scripturam.

¶ Qd̃ obseruatus est debīt⁹ ordo in in
 strumento circūcisionis.

Capitulum ij.

¶ Secunda conclusio dicit̃ obſer
 nationis. Obseruatus etenim
 est debīt⁹ ordo i hui⁹ sacri ob
 sp̃satioe: qd̃ fiebat cū debito instrumen
 to. scilicet cū cultello pettrino. Unde Josue. v.
 c. domin⁹ ait. Fac tibi cultros lapideos
 et circūcide filios israel. Vbi dicit Ric.
 vbi. f. q. ij. qd̃ hoc nō erat necessariū nisi
 i casu sp̃ali. et fm Agonē li. i. de sacramē
 tis. parte. xij. c. ij. cultellus de petra fact⁹
 significat xp̃m: de quo dicit apostolus. i.
 Cor. x. Petra autē erat xp̃s p̃ quem ab
 electis omnis erat abscondenda corrup
 tio. fiebat in sup̃ circūcisio octaua die.
 vt patet ex dictis in prima conclusioe Et
 si dicatur. Hoc non est verum: quia ha
 betur Josue. v. Populus qui natus est
 in deserto per quadraginta annos in in
 nere latissime solitudinis incircūcisus
 fuit: et postea circūcisi sūt a Josue in gal
 gala: et ista dilatio circūcisionis nō fuit
 fm legem eis imputata in peccatū. Re
 spōdet Ric. ex glo. Augu. qd̃ cū illis fuit
 dispensatum inspiratione diuina duplici
 de causa: vt nō tenerent circūcidi in de
 serto. Nam vt habet Numeri. ix. quan
 do nubes eleuabat: de tabernaculo obe
 bant proficisci. Et quia non presciebant
 futuram elevationem nubis: nō potuiss
 sent sine nimio grauamine pficisci: qñ
 de nouo essent circūcisi. Ideo dispensa
 tū fuit cū eis: vt non tenerentur circūci
 di in deserto. Et etiā qd̃ erant in de
 serto: in quo nō alij habitabant cū eis
 erāt sufficiēter difficti ab alijs populis.
 Quare autē circūcisio fiebat octaua dies
 triplex ratio assignari pōt.

Prima ratio est scdm intellectum tropo
 logicum.

Secunda ratio est scdm intellectū ano
 logicum.

Terna rō est fm intellectū historicum.

¶ Prima ratio est fm intellectū tropo
 logicum: et est ista. Et octo dies accipiāt
 p̃ octo que requiruntur ad circūcisio
 ne spiritualem.

Primū est peccati cognitio.

Secūdum est propositū deserēdi malū

2 facendi bonum.)

Tertium est pudor de peccato.

Quartus est timor de futuro iudicio.

Quintum est contritio.

Sextum est confessio.

Septimum est spes venie.

Octauum est satisfactio.

In qbus omnibus velut in octo dieb⁹ peccato iustificatur.

T Secunda ratio est fm intellectū anologicū: quam tangit Ego li.i. de sacramentis. c.ij. dicēs. Octonarius in sacra scriptura aliquando tempus resurrectionis significat: quod post presentem vitam septem diebus currit. Sequitur autē tempus gratie: in quo quasi post sabbatum legis eterna bona deo fruētib⁹ p mittuntur. Verito ergo circūcisio iustia est fieri octaua die: vt ostenderetur qd in tempore gratie corda circuncidenda erant p emendationem iniquitatis: et in tempore resurrectionis corpora p depositōem corruptionis. **T** Tertia ratio est scdm intellectū historicū: seu literalem. Nam sicut dicit rabbi Moyses marimus phs et theologus iudeus. puer in septem dieb⁹ tante teneritudinis ē: quāte est adhuc in vtero matris. In octaua autē die forūficat et solidatur. Et ideo noluit deus ante octauū diez circūcidi: ne ob nimiam teneritudinē nimīū lederet. Et ne parentes quoz amor p pcessum ipis crescit ad filios: subtraherent filios a circūcisione: noluit qd vltra octauū diem differret. S3 circa hoc cōtingit dubitare: qd vt dicit Ego de sacris vbi supra. illi q ante diem octauū decedebant saluabant in fide parentū: q ante octauam diem non debebant circūcidi. Et magister sinax hūm videt sentire. d. i. quartū. vbi dicit qd necessitate mortis ante octauam diem circūcidebant. Ad qd rrum concordiam dicit Ric. vbi. s. an expositiōe circa l. f. qd si circūcisio fiebat ex necessitate mortis ante octauā diem suū habebat effectū: et tñ si non fiebat, ppter timorem ne acceleraret mors pueri puer saluabatur in fide parentū. An

dicit Ric. qd non est consentiendū magistro: qd tales peribant sicut paruuli q modo moriuntur ante baptisimū. Moluit enim deus puer obligari ad circūcisionem ante octauā diem. Si autē queratur quare mulieres nō circūcidebāt: assignari possunt plures rationes. Prima ratio est Alexandri de ales in qto volumine sūme sue. et Ric. in declaratione l. f. c. qd corruptio nature p quam peccatum originale contrahitur pncipaliter fuit a viro qd a muliere. Nam si Adam non peccasset postq Eva peccauit: peccatū originale proles eius non contraxisset. **T** Secunda ratio est eorūdem quia mulieris membrū virtuti generatū de deserviens nō est aptū circūcisioni sicut virle membrū. **T** Tertia ratio ē p eorūdem: qd circūcisio data fuit in signū distinctiū. Et qd vir est caput mulieris vt dicitur. i. Cor. ix. ideo sufficiebat ad populi fidelis distinctionem signaculū datum viris. Ego vero de sacramentis libro. i. parte. xij. aliam assignat rationē dicens qd in sacra scriptura per masculinum sexū animam per muliebrem vero carnem significari solet: vt ostendere tur qd illa exterior circūcisio aīabus sanctificationem contulit: sed carni nō abstulit corruptionem.

Ad cōueniēter multz rōnibus cessare debuit circūcisio. Caplm. iij.

Teria conclusio dī. cessationis

1. Vbi de cessatione circūcisionis inquiri debent: et considerari p

maxime tria.

Primū rationis euidentia.

Secundum temporis circūstantia.

Tertium digna obseruantia.

Primū cōsiderandū dī rōnis euidentia. i. qua rōne circūcisio debuit cessare. scdm illud apst ad Gal. v. Si circūcidimini: xps vobis nil pderit. Et ad h rīdet Alex. de ales in. iij. volumine sūme et Ric. q. vij. mē. ix. q. iij. vbi supra. qd sicut dicit apst. i. Cor. xij. Cū venerit qd pfectū est: euacuabit qd ex parte est.

12

Sed baptis^m est pfectior medicina q^u circūcisio: q^u ad significationem: et q^u ad gratie collationem: et etiā q^u ad ampliorē sui extēsiōē. Significat enim sanationē morbi exp^li: et cōfert grām abundantius. Et etiā q^u est sacramētum cōmune: q^u sibi nō appropriat nec sexū nec gentē. Et ad Gal. 3. ap^ls ait. Qui cūq^{ue} in xpō baptizati estis: xp̄m induistis. Nō est iudeus nec grecus: non est seruus nec liber: non est masculus nec femina: omnes vos vnū estis in xpō. Nō est amplius circūcisio cōueniēs nec necessaria. ¶ Secundum cōsiderandū dicitur ip̄is circūstantia. Nam vt dicit Ric. legalia habuerunt virtutē suam et seruari debuerunt vsq^{ue} ad passiōē xp̄i sed in passiōē xp̄i vim suam amiserūt Cui attestat q^u dicit saluator Ioan. xix. Cōsumatū est. Tamē post passiōē aīe tempus diuulgati euangelij licitū fuit illis qui de iudeis conuertebant^{ur} ad fidē seruare legalia: non spem ponēdo in eis sed ad euitādū scandalū: et vt lex de duceret ad tumultū cūz honore: ne ac si semp mala fuisset videret repudiari. Post tempus vō diuulgati euangelij nulli fuit licitū seruare illa legalia. Hic est q^u Paulus vt habet Act. vi. circūcidit Timotheū: q^u nondū erat diuulgatū euangelij: et ne iudeos scandalizaret q^u Timotheus erat de matre iudea. Titū vero q^u simpliciter erat gentilis circūcidere noluit: vt in circūcisione Timothei ostenderet sacramenta legalia non debere damnari. et in hoc q^u Titū circūcidere noluit ostenderet ea non esse necessaria. ¶ Tertiū cōsiderandū dicit diuina obseruātia. Voluit. n. dñs noster iesus xp̄s dignam circūcisionis legem obseruare. Nō conuenienter factū ostēdit Alexā. in q^uto vbi supra mem. x. pp sex cās. Prima causa est: vt ostenderet se eē filiū Abrahę: cui data est circūcisio: et cui predictū erat Gen. xxij. Benedicent^{ur} in semie tuo omnes gētes. Semē autē istud est xp̄s: vt dicit ad Gala. iij. Unde cū tota posteritas Abrahę circū-

cideret: nō crederet xp̄s eē filiū Abrahę: nec ille in quo implende erat pmissiōes: nisi fuisset circūcisus. Secunda causa fuit: vt per subiunctionē suam nō a seruitute legis absolueret. Tertia cā fuit: quia noluit soluere legem sed adimplere et terminare. Quarta causa fuit vt se ostenderet principiū et cām sanctificationis que fiebat per tria remedia cōtra peccatū. s. p sacrificia a tēpore Abel vsq^{ue} ad Abrahā: per circūcisionem ab Abrahā vsq^{ue} ad xp̄m: a xpō per baptis^m in nouo testamēto. Unde decuit xp̄s esse baptizātū et circūcisum et oblatum. Quinta cā fuit: vt esset frater iudeorū: vt ostenderet se esse illū de q^u Moyses dixit. Prophetam suscitabit vobis deus de fratrib^{us} vestris: ipsum audite. Deutero. xviii. ¶ Sexta cā fuit: ne in dei occasionē haberent ip̄m nō recipiendi nisi esset circūcisus. Vide ergo o rōnalis creatura quanta fuit hodie humilitas incarnati filij dei. Intuere quanta sit caritas ei^{us} q^u non propter se sed propter te voluit circūcidi. Contemplare q^uliter hodie innocētē sanguinem cepit effundere. Inspice quando accipit ex manibus matris: vt ducat ad circūcisionem. Audi matrem dicentem Ioseph: q^u forte eū portabat. Sit tibi commissus fili^{us} me^{us} paruulus: vt q^u leui^{us} possit circūcidatur. O virgo sanctissima et de filio tuo tenera q^ud facies quando filium tuū videbis a plāta pedis vsq^{ue} ad caput totaliter vulneratū: sanguineq^{ue} irrigatū? Remanet in tuguriolo mater expectans filiū circūcisum. O anima fidelis compatere dilecto tuo. Quando eni circūcidebat: plorabat: flebat: lachrymabat: clamabat dicens. a. a. a. q^usi diceret. Anima mea. ppter tua peccata hāc penam sustineo: ppter tua peccata sanguinē fundo o anima. Sed multo maiora p te facere sum parat^{us}: q^u amore tuo langueo: amore tuo vulnerari et crucifigi concupisco: sed tempus expecto conueniens et idoneū. Reporat fili^{us} matrem quem plangentē pre dolore ipsa stringit

ad pectus: consolatur eum blanditijs virgo piissima: et lacte pascit virgineo: ei tamē dicere poterat et nō sine lachrymis. O sacratissime fili: in quo nullū reperit peccatū: hodie propter peccatores tāq̃ peccator es vulneratus. Hodie de tuo corpore cū dolore sanguis effluxit. Hodie violentā penā p hominib⁹ subire cepisti. O fili mi delicate. Et hui⁹ ṽbis dilectū iesuz osculando alloquebat. Nos vero matrem cū filio veneremur. ipsam q̃ matrem deprecemur humiliter vt dignet filiū suū nobis propitiū facere per meritū sue circūcisionis: q̃ est benedictus in secula. Amen.

In festo epiphanie. Sermo d̃ eadē.

Fruct⁹. xix. Iesum adorāt reges.

Idim⁹ stel

lam ei⁹ in oriente: et venim⁹ adorare eū. Scribunt hec ṽba Mat. ij. c. et in euāgelio p̃sen

tis solemnitas. Ne putaret homines christū nō esse deū cui⁹ natiuitas a pastoribus tanq̃ a simplicibus fuerat reuelata: aduocati sunt reges et sapientes premoniti miraculo nouo stelle apparētis: q̃ christū natum in hierusalem querūt adorare: ipsumq̃ ibi non inuenientes non destiterūt a cepto proposito. et exiētes hierosolymaz stelle ducatū secuti sunt: q̃ illos ad presepiū duxit. Abi christū videntes p̃anorū vilium paupertate cōclusum: tanq̃ deū pro hominū salute incarnatū sunt venerati. Hoc nobis sacramētū pie cōtemplādū preponit hodie sancta mater ecclesia. Abi et nos studia nostra debemus apponere: vt simul cū his regib⁹ christū inueniamus dicentes cū ipsis. Vidimus stellaz ei⁹ in oriente. i. spirit⁹ sancti gratiam: qua illustrati sumus p̃ patriarchaz oracula per prophetaz testimonia: ac p̃ sancto- rū omniū documenta: vt cognoscām⁹

xpm filiū dei affectuosa mente a nobis fore colendū. Et venimus adorare eū. In q̃bus verbis fructus occurrit declarandus: qui est: Iesum adorant reges. Pro cuius intelligentia de his regibus tria mysteria cōsiderabim⁹.

Primū dicitur illuminatio.

Secūdum dicitur affectio.

Tertium dicitur deuotio.

Ad magi illuminati fuerūt apparitōne stelle.

Lapm. i.

Primū mysteriū contemplādū

p̃ dicit illuminatio. de quo fit mē- tio in euāgelio vbi dicit q̃ ma-

gi isti fuerunt illuminati vt crederent in xpm apparente eis stella miraculi. Abi tres conclusiones sunt notāde.

Prima dicit nominationis.

Secūda dicit apparitionis.

Tertia dicitur conditionis. I

Prima cōclusio dicit nominationis

Isti enī reges nominātur magi. i. malefici. Añ Exo. viij. malefici Pharaonis dicunt magi. Dicit. n. Criso. istos fuisse maleficos: sed postea cōuersos: Quib⁹ dñs voluit natiuitatem suam reuclare. Ad dicitur magi quasi illuso- res: quia Herodem illuserūt. Raban⁹ vero dicit Magi sunt qui de singulis rebus philosophantur. Ande magus idem est qd sapiens. Maz perse mag⁹: hebraice scriba: grece philosoph⁹: latine vero sapiēs dicit. Ande et magi quasi sapientia magni. De his sic dicit Remigius. Sciendū est aut q̃ varia est de magis opinio. Quidam. n. dicūt eos fuisse chaldeos. Et chaldei pro deo stellam colebāt et id circo dixerūt: q̃ nūcupatiuis eoz deus ostenderet verum deum natum. Alij dicunt persas eos fuisse. Nonnulli dicunt illos de vltimis finibus terre fuisse. Alij vero asserūt eos fuisse nepotes Balaaz quod magis est credendū. Balaaz enim inter cetera q̃ pphetauit dixit Numeri. xliij. Orietur stella ex Jacob et exurget homo de israel. Illi vero hūtes hanc pphetiā mox vt viderūt stellā nouā itellexerūt regem natū: et venerūt adorare eū

Hec Remigius. **¶** Secunda conclusio
 dicit apparitionis. Sed enim qd dicit
 Criso. sup. **¶** Bar. qdam secretorū inspe-
 ctorez de genere Balaam elegerūt de se
 ipsa duodecim. Et si qz mouebat filius
 eius aut aliquis propinquorū in eius lo-
 co substituebat et per singulos ānos cer-
 to tpe super montem victorialē ascende-
 bant. vbi tribus diebus orabant deū vt
 eis stellam illam quā Balaam p̄dixerat
 ostenderet. Quadam autē vice dū sic ibi
 manerent tres reges: stella quedam ad
 eos super montem venit: q̄ habebat for-
 mā pulcherrimi pueri. sup. cuius caput
 crux splendebat: que magos allocuta ē
 dicens. Ite velocius in terrā iuda et re-
 gem quem queritis natum inuenietis.
¶ Tertia conclusio dicitur conditionis
 Suere nāqz fm Remigiū multi q̄ dixe-
 rūt stellaz illā sp̄m sanctū fuisse: q̄ sicut
 discipulis in flāma ignis apparuit: ita et
 his regibus in specie stelle. Alij autem
 dixerūt fuisse angelū. Sed vera doctoꝝ
 opinio est: q̄ fuit stella realiter de nouo
 creata. Unde glo. sup. illo verbo. **¶** Audi-
 mus stellam eius. dicit. **¶** Propriam. qz
 hanc deus creauit ad ostensionē. Dicit
 tamē sancti q̄ hec stella ab alijs differe-
 bat in multis. **¶** Prima differētia erat qz
 fm glo. sup. **¶** Bar. differebat in origine
 qz alie facte sunt in mundi p̄ncipio. hec
 vō de nouo creata est. **¶** Secda differē-
 tia erat: qz differebat in officio: quia alie
 stelle facte sunt vt sint in signa et tempo-
 ra: hec autem vt magis viam preberet.
¶ Tertia differētia erat: qz differebat
 in duratione: qz alie stelle sunt perpetue
 hec autem completo officio suo redijt ī
 p̄ciacentem materiā. **¶** Quarta diffe-
 rentia erat: qz fm **¶** Fulgentiū differebat
 in situ: qz non erat localiter sita in firma-
 mento: sed p̄debat in mediatullio aeris
 proxima terre. **¶** Quinta differētia erat
 qz differebat in fulgore: quia ceteris erat
 splendidior: et in meridie splendidissima
 apparebat: nec splendorem eius splen-
 dor solis poterat occultare. **¶** Sexta dif-
 ferentia erat: quia differebat in motu:

ga precedebat magos motu viatoris.
 Non enī mouebat motu circulari: sed
 quasi motu p̄gressiuo. **¶** Septima dif-
 ferentia erat: qz differebat fm Criso. in
 occultatione et apparitione: qz aliquādo
 apparebat: aliquando occultabatur. Cum
 enī intrauerūt hierosolymaz occultauit
 seipsaz. Deinde vbi Herodē reliquerūt
 seipsam mōstrauit. **¶** Alii cōcludit Criso.
 Videt hec stella et iuris inuisibilis fuisse
 in talē apparētiā formata. Sed dubium
 in mentes venit ppter ea que dicta sunt
 quomodo isti xpm deū natū in stelle ap-
 paritione intellexerūt. Et dicit **¶** Leo papa
 in sermone de epiphania. **¶** Preter illam
 stelle speciem: que corporcū incitauit ob-
 tutū: fulgentior veritatis radius eorum
 corda p̄docuit. **¶** Aug. vō in li. de q̄stionē
 bus noui et veteris testamēti cōcordare
 videtur cum sententiā Criso. superius
 allegata. **¶** Est enim sic. Iudeoꝝ natū re-
 gem intellexerūt cum stella in indice tem-
 poralis rex soleat designari. **¶** Hi enī ma-
 gi chaldei nō malivolētia astroꝝ cursū
 sed rex curiositate speculabant. In ser-
 mone vero de epiphania ait. **¶** Dicturus
 es: Et qbus audierūt q̄ talis stella chri-
 sti natū significaret: **¶** Profecto ab an-
 gelis aliqua admonitione reuelationis.
¶ Queris fortasse an ab angelis bonis: an
 a malis: **¶** Christi quidem et angeli mali
 hoc est demones filium dei esse confessi
 sunt. Sed cur et a bonis non audierūt:
 quando in christo adorando salus eoꝝ
 inquirebat: nō iniquitas dānabat: **¶** Po-
 tuerūt ergo illis angeli dicere. **¶** Stella q̄
 vidistis christi est. **¶** Ite adorare illū vbi
 natus sit. hec **¶** Aug. Colligimus tamen
 ex omnibus mentem illoꝝ regum si-
 ue apparente illis angelo: siue loquentes
 siue puerulo in medio stelle fuisse illu-
 minatam intrinsecus virtute sp̄it⁹ san-
 cti: vt omnes simul intelligerent natum
 esse filium dei.

¶ Qd grandis erat affectio magoꝝ: cum
 erga xpm natum.

Capitulum secundum.

Secundū m isteriū cōteplan /
duz dicit affectio. Tanta et /
enī affectione ad xpm natū
magi postq̄ eū cognouerūt sūt moti: vt
non terrent viarum asperitate: quin ad
christum querendū omni sollicitudine
se precingerent. Nam ab oriente vene /
runt hierosolymam. Abi tria occurrunt
consideranda.

Prīmū est velocitas.

Secundū est localitas.

Tertium est iniquitas.

Primū cōsiderandū dicit esse velo /
citas. Quia vt cōmuniter tenēt doctores
cum tredecim dierum esset xpus: magi
ad eum stella duce venerunt. Qd si ad /
mirari nos cogat: q̄ in tam paruo tpe
p̄ tanta terrarū spacia venire potuerūt
sc̄z ab oriente in hierosalem: que in me /
dio mundi dicit esse sita: potest dici fmi
Remigiū q̄ puer ad quem ipsi propera /
bāt eos perducere potuit. Vel fmi Herodis
ronymū: q̄ super domedarios venerūt
qui sunt animalia velocissima: que tan /
tum currunt in vna die: quantū equus
in tribus. **S**ecundū considerandum
dicit localitas. Abi Doctores querunt:
cur isti magi specialiter venerunt hieru /
salem potius q̄ ad aliaz ciuitatem mun /
di. Et respondet Remigiū dicens: q̄
hierusalem regia ciuitas erat. Et credi /
derunt q̄ talis nō nisi in vrbe regia na /
sci debuisset. Siue venerunt vt locus na /
tiuitatis certius discere possent. Siue vt
adimpleretur quod dictum est de syon
exibit lex. et verbū dñi de hierusalē. quia
ibi primo annūciatus est xpus. Siue vt
studio magorū damnetur pigr̄tia iu /
deorum. **H**ec Remigiū. Quāta vero
fuerit tunc iudeorum negligentia: per se
patet: qui cum p̄ scripturas inuenerunt
xpi aduentū esse propinquū: viderūtq̄
reges a finibus terre venisse ad illū ado /
randū: quibus ipsi locum natiuita /

tis reuelant. nō curarunt ad eundem lo /
cum ipsis profecto vicinū properare.
Vnde Augu. in sermone de epiphania
ait. Cum multi nati atq̄ defuncti essent
reges iudeorum: nunq̄ quemq̄ illorū
adorandum magi quesierūt: quia neq̄
quemq̄ corū celo loquente didicerunt
Non itaq̄ regi iudeorum quales esse
illic solebant: hunc tam magnū ho /
nores longinqui alienigene ab eodem
regno prorsus extraneū se debere arbi /
trantur. Sed talem natum didicerunt
in quo adorando se salutem que f̄m de /
um est consecuturos minime dubitaret
Nec enim etas erat saltem cui adulatio
humana seruiret: non in membris pur /
pura: nec in capite diadema fulgebat:
non pompa famulantū: non terror ex /
ercitus: non glorioza fama preliorum
hos ad eum viros ex remotis terris cū
tanto voto supplicationis attraxerat. Ja /
cebat in presepio puer oru recens: ex /
guus corpore: contemptibilis paupertate.
sed magnum aliquid latebat in par /
uulo: quod quidem illi homines primi /
tie omniū gentium non terra portante
Sed celo narrante didicerant. hec ille
Abi ostenditur q̄ grande argumentū
iudei potuerunt habere ex aduentu et re /
uelatione magorum. **T**ertium con /
siderandum dicitur iniquitas: que He /
rodis regis mentem inuasit: quia audi /
ens aduentum magorum turbatus est:
et omnis hierosolyma eū illo timens. f̄z
Crisostomū ne a iudeis de regno expel /
leretur: et ne etiā a romanis culpāri pos /
set: si aliquis rex ibi vocaretur: quem
Augustus non constitueret. Et notan /
da sunt verba ista: et omnis hierosoly /
ma cum illo scilicet maiores ciuitatis:
qui fauebant Herodi. Et colloquio ha /
bito Herodes cum Sacerdotibus Et
scribis de loco natiuitatis Christi Nam
vocatis magis: Quia non confidebat
de iudeis: Et Ideo voluit suū con /
silium eos latere. Diligenter didicit ab
eis Tempus Stelle: que apparuerat eis
Et mittens illos in Bethleem Dixit

Itē et interrogate diligenter de puero: et cum inueneritis renunciate mihi: ut et ego veniens adorem eum. *De malignitas Herodis superbi. De venenosa et doloſa locutio. o iniqua astuta ſerpentina: pro qua ſicut inquit Grego. in omel. adora- re velle ſe ſimulat ut hunc ſi iuenire poſſet exinguat ꝑec ille.*

¶ Quid multa fuit deuotio magorū erga xpm natum. *Laplin. iij.*

¶ Tertium myſterium cōtemplan- dū dī deuotio. Exeuntes nā qꝫ reges iſti hieroſolymā vi- derūt ſtellā antecedentē eos: vſqꝫ dum veniēs ſtaret ſupra vbi erat puer. *De quā ta fuit tunc in eorū cordibꝫ ſolatio: qñ intrantes domū inuenerunt puerū cum Maria matre eius. Alberat autē ſcōz Rabanū diuino nutu Joſeph. Et ma- gi tria deuotionis et humilitatis ſue ſi- gna in xpo paruulo demonſtrant.*

Primum ſignū fuit adorationis.

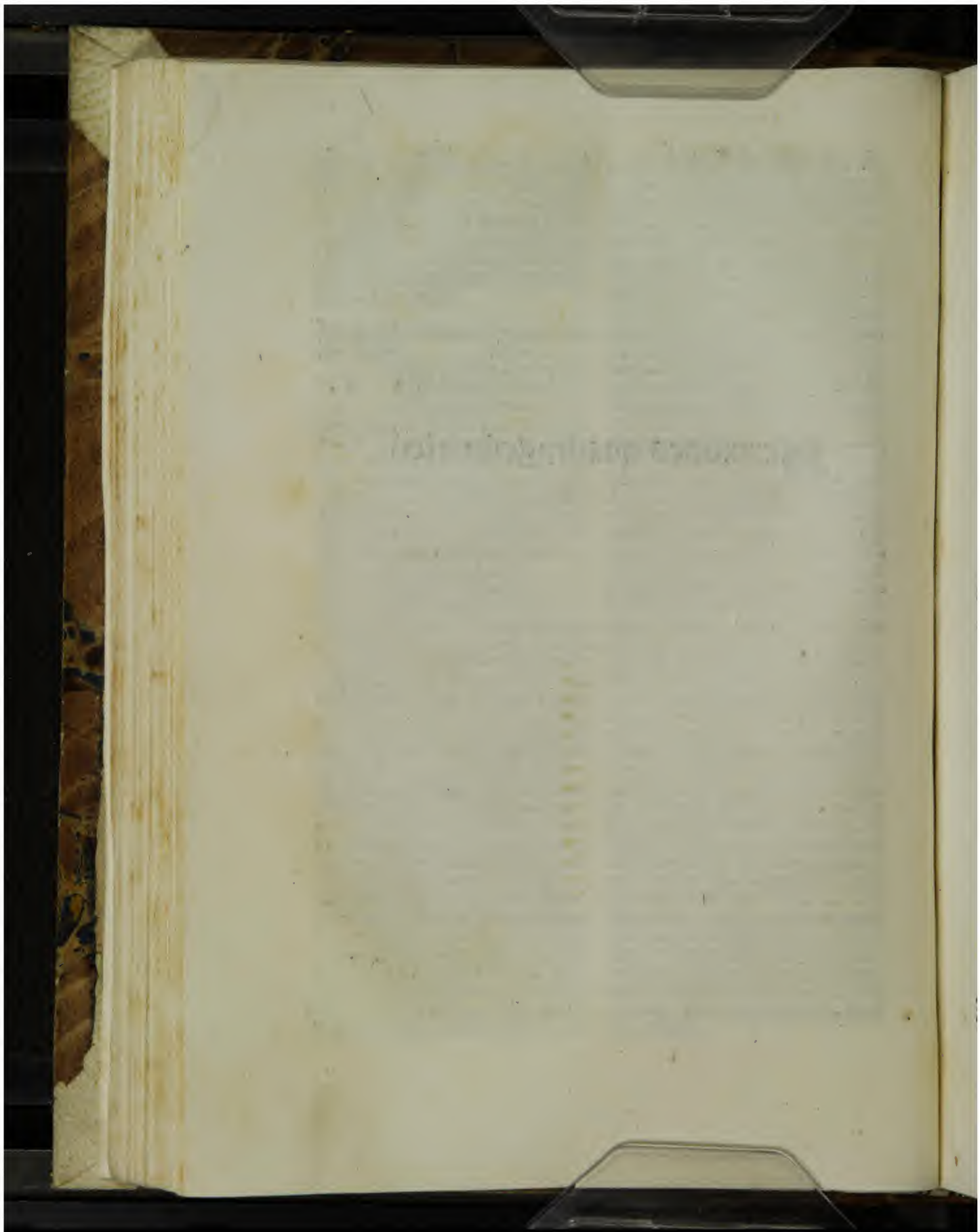
Secundū ſignū fuit oblationis.

Tertium ſignū fuit congratulationis.

¶ Primum ſignū fuit adorationis: quia procidentes adorauerunt eum. Abiſic exclamat deuotus Berni. Quid facitis o magi: Lactantē puerū adoratis in tu- guriolo vili: in vilibus pannis? Nonne deus iſte et rex eſt? Et vbi aula regia: vbi thronus: vbi curie regalis frequentia? Nunquid miſtri Joſeph et Maria: iſti inſipientes facti ſunt: ut fierent ſapien- tes. *¶* Secundū ſignū fuit oblationis. Quia aptis theſauris ſuis obtulerunt ei munera aurum thus et myrrhā. Erat enī traditio antiquorū ſm Remigii: ut nullus ad regē vacuus introiret. Perſe autē et chaldei talia munera ꝑluerunt offerre. ſm Augu. in ſermone d epipha- nia. Aurū aſcribitur ei ſicut regi magno Thus imolat vīdeo. Myrrha prebet tanqꝫ ꝑ ſalute omniū morituro. *¶* Ter- tium ſignū fuit congratulationis. Pie nanqꝫ credere poſſumus: qꝫ benedic- tione ille filius quem iſti reges tanto labore queſierunt: quem colebant: quē tāto ve-

nerabatur affectu: eos abſqꝫ leticia ab- ire non permiferit. Idcirco ꝑſideremꝫ qualiter i brachijs mīris exiſtens aspicie- bat magos ilari facie: ipſiſqꝫ geſtu et nu- tu dulciter blandiebatur. Non expri- mebat verba: ſed ſignis quibus poterat de illorum viſitatione oſtendebat ſe letum fore. Et vgo illa mater intacta: que hu- maniſſima erat et mitis atqꝫ manſueta poſtqꝫ viderat i his regibus tantā fideꝫ tantāqꝫ deuotionē: multa eis verecun- do ſermone de filio ſuo eſt locuta: enar- rando qualiter Angelꝫ annunciauerat: ipſaqꝫ ꝑceperat et parturierat: Angelis cantantibus atqꝫ annūciantibus paſto- ribus eius natiuitatem: et quomodo ipſe dñs icarnatus fuerat: ut ſaluum faceret genus humanū. Cōmendabat ex hoc magorū prudētiā ſollicitudinē benigni- tatē: qꝫ ad ipſū vidēdū tam citius ꝑpera- uerant: et dicebat eis. ꝑꝑo veſtra remu- neratiōe ſciatis: qꝫ quē adoratis deꝫ eſt cui munera obtuliſtis rex eſt. Ipſumqꝫ in brachijs ſuſcipite: quia homo eſt. ita- qꝫ filiū ſuū liberaliſſime vnicuiqꝫ eorū amplexandū porrigebat. *De virginis cō- ſueta pietas. o filij dei profunda humi- litas. o gratia ſupꝑꝑꝑꝫ orientaliū regum: qui a virgine matre filiū dei in- carnatū inter ſua pectora ſtringendum ſuſcipiunt. Conemur etiā nos mentem noſtrā diſponere: qꝫ nec nobis negabit ſe filius dei. Magi vero admoniti in ſomnis ne redirent ad Herodem: ꝑ al- iam viā reuerſi ſūt i regione ſuā De quo dicit Criſo. ſup Mathe. Cū reuerſi fu- iſſent predicātes multos erudierunt. Et deniqꝫ cum Thomas eſſet in prouincia illa baptiſati ſunt et facti ſunt adiutores predicationis illius. Quorum corpora poſt felicē mortē ꝑmo ꝑ Helenam Cō- ſtantini matrē reperta: et in Conſtantino poli tranſlata. ſecūdo ꝑ ſanctū Eufor- gium mediolanenſem archiepiſcopum mediolanū ꝑducta. vltimo ꝑ Federicꝫ imperatorem coloniā theotonie ſūt dela- ta. Enime vero eorū viuunt in eterna gloria. Amen.*

Sermones quadragesimales

Hec est tabula omnium sermonum contentorum in hoc volumine.

Dñica in. 70.	De facilitate bonorum operum. sermo. 1.	folio 3
Seria secunda.	De qualitate conditionum seu regla bonorum operum. sermo. 2.	8
Seria tertia.	De his qui mouere habent peccatores ad obediendum deo. f. 3.	11
Seria quarta. 1	De infinita misericordia dei. fo. 4.	15
Seria quinta.	De placetia dei qui peccatores conuertit ad penitentiam. fo. 5.	18
Seria sexta.	De inflamato et ardenti amore dei erga peccatores. f. 6.	20
Sabbato do. in. 60.	De dilatione penitentie. sermo. 7.	23
Dñica in. 60.	De fructuoso et utili verbo dei. sermo. 8.	25
Seria secunda.	De verbo dei et eius auditione. sermo. 9.	29
Seria tertia.	De seueritate diuine iustitie. sermo. 10.	31
Seria quarta.	De seueritate diuine iustitie per originistas. fo. xi.	34
Seria quinta.	De grauitate pene damnatorum. fo. 12.	37
Seria sexta.	De grauitate pene damnatorum. fo. 13.	40
Sabbato. do. in. 50.	De grauitate pene damnatorum. fo. 14.	42
Dñica in. 50.	De potentia dei. fo. 15.	46
Seria secunda.	De timore dei. fo. 16.	48
Seria tertia.	De ieiunio. fo. 17.	50
Seria quarta cinerum.	De ieiunio. fo. 18.	52
Seria quinta.	De usu et laudibus scissime orationis. fo. 19.	56
Seria sexta.	De peccatis qui regunt in oratione. fo. 20.	59
Sabbato. i. do. in. 40.	De impedimentis orationis. fo. 21.	60
Dñica. i. in. 40. in mane.	De tpe boni dispensando. fo. 22.	62
Post prandium.	De vita hominis. fo. 23.	65
Seria secunda.	De veritate tremendi iudicii. fo. 24.	67
Seria tertia.	De formidabilibus iudicii signis. fo. 25.	69
Seria quarta.	De ordine et peccatis iudicii. fo. 26.	71
Seria quinta.	De necessitate scissime confessionis. fo. 27.	73
Seria sexta.	De sanctissima confessione. fo. 28.	75
Sabbato. do. i. i. 40	De fructuosa et utili confessione. fo. 29.	79
Dñica. 2. i. 40. i mane.	De fetidissimo luxurie vitio. fo. 30.	82
Post prandium.	De execrando adulterij vitio. fo. 31.	86
Seria secunda.	De fuga peccati. fo. 32.	90
Seria tertia.	De superbie vitio. fo. 33.	92
Seria quarta.	De periculoso ambitionis vitio. fo. 34.	96
Seria quinta.	De vitio vane glorie. fo. 35.	100
Seria sexta.	De inobedientia. fo. 36.	103
Sabbato. 3. do. in. 40.	De vitio contentionis. fo. 37.	106
Dñica. 3. i. 40 i mane.	De ira dei. fo. 38.	107
Post prandium.	De discordie vitio. fo. 39.	111
Seria secunda.	De diuinis. sermo. 40.	115
Seria tertia.	De execrando symonie vitio. sermo. 41.	117
		8 3

Seria quarta.	De cogitationibus malis vitandis. sermo. 42.	119
Seria quinta.	De religiosa vocatione emissio. sermo. 43.	121
Seria sexta.	De misericordia proximis exhibenda. sermo. 44.	124
Sabbato. 4. do. in. 40.	De simulato adulationis vitio. sermo. 45.	127
Dñica. 4. in. 40. in man.	De sacro cultu dierum festorum. sermo. 46.	128
Post prandiu.	De pietate defunctis exhibenda. sermo. 47.	131
Seria secunda.	De purgatorio et atrocissimis ei⁹ pēis sermo. 48.	135
Seria tertia.	De iudicio curioso et temerario. sermo. 49.	139
Seria quarta.	De sacratissimis ecclesie indulgentiis. sermo. 50.	140
Seria quinta.	De viduitate seruanda: et eius laudib⁹. sermo. 51.	142
Seria sexta.	De diuinitate dñi nostri ihu xpi. sermo. 55.	143
Sabbato. do. de pas.	De aduentu antixpi. sermo. 53.	146
Dñica de pas. in mane.	De honore parentum. sermo. 54.	148
Post pradium.	De maledictionib⁹ diuersarū creaturarū. sermo. 55.	151
Seria secunda.	De inuidie vitio. sermo. 56.	153
Seria tertia.	De detractionis vitio. sermo. 57.	155
Seria quarta.	De periurij vitio. sermo. 58.	157
Seria quinta.	De Barbara magdalena sermo. 59.	159
Seria sexta.	De horrendo homicidij vitio. sermo. 60.	161
Sabbato do. palmarū.	De sacratissima cōmunionē. sermo. 61.	163
Dñica palmarū.	De contemptu mundi. sermo. 62.	166
Seria secunda.	De mysterijs sacramenti eucaristie. sermo. 63.	172
Seria tertia.	De vitate sacramenti eucaristie. sermo. 64.	175
Seria quarta.	De sacramento eucaristie. sermo. 65.	178
Seria qnta in cena dñi.	De exemplis a xpo nobis exhibitis sermo. 66.	180
Seria qnta in cena dñi.	De missa. sermo. 67.	182
Seria qnta in cena dñi.	De baptismo. sermo. 68.	185
Seria sexta in pasceue.	De passione dñi nri ihu xpi: et ei⁹ dolorib⁹. sermo. 69.	192
Sabbato sancto.	De morte dñi nri ihu xpi. sermo. 70.	204
Dñica resurrectionis.	De ipsa resurrectione dñi nri ihu xpi. sermo. 71.	207
Seria secunda.	De resurrectionis dñi tpalitate qlitate. etc. ser. 72.	209
Seria tertia.	De resurrectione gnali oium defunctorū. sermo. 73.	212
Sermo.	De ascensione saluatoris. 74.	216
Sermo.	De spiritu sancto. 75.	220
Sermo.	De trinitate et de sacramento eucaristie. 76.	224

Sacre theologie magistri ne non sacri eloquij pconis celeberrimi fratris Ro- berti episcopi Aquini ordinis minorum professoris opus quadragesimale peru- tilissimum: quod de penitentia dictus est feliciter incipit.

Dñica i septuagesima de felicitate bo- norum operū seu bene operandi ppter quā peccatores ad pñiam redire debent

Sermo i.

Alti sunt

vocati pauci vō ele-
cti. Habent hec ver-
ba Math. xx. c. 7 i
euangelio hodierno
Propē nimia carita

tē suā q diligat de⁹ rōnale creaturaz non
desinit vocitare miseros pctōes p⁹ la-
psū atqz ruinā pcti vt ad eū redeant per
pñiam. Donet eos 7 expectat blande
multipharia multisqz modis attrahit. 7
allicit illos vt nō desperēt: sed currāt cō-
fidenter ad fontē clemētie sue. Pleriqz
vō negligūt renuūqz obedire voci eius
suauissime existimantes opa bona i qui-
bus penitētes exerceri oportet nō soluz
difficilia 7 dura: sed oīno impossibilia.
Quo errore firmato i eorū mēte licētiā
in malo pseuerandi suscipiunt. in dieqz
deteriores fiunt: qua pp existimant rem
fructuosissimā facere si apuero quāta sit
ad bene opādū recteqz viuēdū facilitas
7 suauitas. vñ in h sermōe ad excitāda
corda dura pctōz quos deus vocat vrp
pñiam electorū numero ascribāt d faci-
litate bonoz operū ero d ba factur⁹ qñ
sapientissim⁹ mūdi redemptor in thēma-
te iā pposito explicat manifeste tarditatē
penitētiū qbus salus eē nō pōt: asserēs
mīstos fore vocatos: paucos vō electos
qa pauci sūt fortes aio ad virtutum opa
aggredienda: qbus facilitatē actūz vir-
tuosoz ostēdēdā duxi maxie ppē tria.
Primo pp causam originale.
Secūdo pp adiutorium diuinale.
Tertio pp premium eternale.

Quod facile ē vnicuiqz opari bonū pp
cām originale que est hoīs volūtas libe-
ra que nō cogit. Caplm. i.

Rimo oīdo facile eē vnicuiqz
opari bonū ppter cāz originale
Hā si recte cōsiderem⁹ vnde ē

qz aliq boni: aliq mali sint. nōnulli recte
nōnulli vō pnciosissime viuāt. inuenie-
mus pfecto id puenire ab vniuscuiusqz
libero arbitrio 7 spōtanea volūtate. hoc
asserūt oēs sapiētes siue phī siue sancti.
En̄ 42. v. ethi. c. vij. ait. Iustuz operari
oē volūtariū ē. Et i. iij. ethi. c. iij. Virtus
voluntariū est. 7 nihilominus 7 malicia
volūtariū ē. Et ibidē. Vtū inqz nullus
nolens est. Et Sen. libro de morib⁹ ait.
Qē pcti actio est voluntaria. 7 idēz ad
Lucillū. Galētiō: oī fortuna animus est
7 in vtrāqz pte ipse res suas ducit: bīeqz
ac misere vite sibi causa ē. 7 Salusti⁹ in
iugurtino. Dux atqz impator vite morta-
liū animus est. Hinc Aug. li. v. de ci. dei
x. c. dicit. Sunt nre voluntates in nobis
7 ipe faciūt quicqd volēdo facimus siue
bonū siue malū. In li. vero de libero ar-
bitrio. pctiū asserit vsqz adeo fore volun-
tariū qz si nō esset volūtariū nullū esset
pctiū. qd dictū etiā sacri canonēs sepius
pñēt. sicut ps. xlv. dis. c. de iudeis. 7. xv.
q. i. c. merito. c. illa. c. nō est. 7. xxiiij. q. v.
c. sic. n. 7. xxiiij. q. iij. c. Nabuchodonō
for. vbi dī. Hāsis ire nūqz de⁹ redderet
interitū si nō spōtaneū iueniret hō ha-
bere pctiū. Et idē hētur de snia excōica.
c. cū volūtate. So. dis. c. si qua femia. c. si
qs. c. quātū. c. hi. qui. c. sepe ptingit. 7. C.
ad. l. corneliāz de sicarijs. l. i. 7. ff. de fur-
tis. l. q in iure. in. pn. 7 h retulit Tullius
in. ij. rethor. noue ingens. Voluntatem
i oib⁹ rebus spectare puenit. 7 Sen. ad
Lucillū. Actio aut recta non erit nisi re-
cta fuerit volūtas. Hāc enī actio. Gra-
tianus insuper confirmat qd dicit⁹ de
pe. di. ij. c. si. n. s. liberi arbitrij. Nec ad
virtutem nec ad vitia necitate trahimur
sed voluntate. Hicero. autē in qōnib⁹ ad
Hēlbidia sic pulchre loquit. Ad oēs suo
arbitrio derelicti sunt. neqz enim bonuz

necessitate faciūt: s3 volūtate vt credētes
 coronā accipiāt. increduli supplicijs māci
 pent. et itēz ibidē ait. De^o q̄li cūctos for
 te gnāuit et dedit arbitrij volūtate vt faci
 at vnusq̄sq̄ qd vult siue bonū siue malū
 Intantū aut dedit hoib⁹ libertatē vt vor
 impia disputet p̄ra creatorē suuz: et cās
 volūtate illi⁹ p̄scrutet. hec ille. q̄ oia sap̄tes
 breui finia. collegit. Ecc. xv. c. vbi ait. De
 us ab initio p̄stituit hoiez et reliq̄t euz in
 manu cōsiliij sui. et paulo p^o subdit. Appo
 suit tibi ignē et aquā: ad qd volueris por
 rige manū. Qd aut hō liberi sit arbitrij
 pbat scūs Thō. i. pte sūme. q. lxxxiij. ar.
 i. qm̄ nisi sic eēt frustra eēt p̄silia exhor
 tationes et p̄cepta. p̄hibitiōes p̄mia et pe
 ne. In sup idipm colligit a sufficiētū agen
 tiū diuisiōe. Quedā enī sūt q̄ agūt absq̄
 iudicio sicut lapis mouet deorsuz absq̄
 cognitione. Quedā agūt iudicio sed nō
 libero sicut aialia bruta. Iudicat qdem
 ouis videns lupū cū esse fugiendū nāli
 iudicio et nō libero: q̄a nō ex collatione
 sed ex nāli instinctu. Et si sūt est de quolibz
 brutoz aialitū. Sed hō agit iudicio q̄ p
 vim cognoscitiuā iudicat aliqd esse fugi
 endū vel prosequendū. Et q̄ iudiciūz
 illud nō est ex nāli instinctu ip̄particulari
 opabili: sed ex collatione rōnis. ideo agit
 libero iudicio potēs in diuersa ferri. Ra
 tio quippe circa cōtingentia habet viāz
 ad opposita: vt patet i dialecticis syllogis
 mis. et rhetoricis p̄suasiōib⁹. Particu
 laria aut opabilia sūt quedā cōtingentia
 et iō circa ea iudicium rōnis ad diuersa
 se habet et nō est determinate ad vnū. Et
 p̄ tanto ē necesse q̄ hō sit liber arbitrij
 eo ipso q̄ est rōalis. hec Thō. Que vō
 sit vsta inter libez arbitriū hois aut an
 geloz vlt̄ brōz sine ipsi⁹ sūmi dei. nō est
 p̄positū nisi cū intendā tñ clare pateface
 re cūctis: qd pbatū ē p̄ iā dicta: videlicet
 q̄ q̄ volunt bñ opari et boni esse id facile
 pñt: q̄ ex eoz volūtate id depēdet. Aut
 vō mali sūt et mala facere nō formidant
 id sic faciūt: q̄ sic volūt. et ex cōsequenti
 si ppter peā dānant mali: et ppter iustitie
 opa saluant boni. null⁹ damnat neq̄ sal

nat iuit⁹. S3 n̄ imerito p̄ ea q̄ dicta sūt
 circa tria dubitare cōtingit. p̄io circa libi
 arbitrij volūtā. sc̄do circa libi arbitrij ex
 cellētiā. t̄tio circa li. arbi. p̄nāz. ¶ P̄io
 dubitat circa li. arbi. volūtā. viz. sc̄z libe
 riū arbitriū cogi possit aut volētari. et q̄
 busdā vñ q̄ sic p̄io a p̄p̄ia nā. sc̄do ab
 alia creatura. t̄tio a creatrice dīna cēnita
 ¶ P̄io vñ q̄ busdā nō bñ itelligētibz
 q̄ liberi arbitriū i q̄ busdā cogi possit et
 volētari ab eozū p̄p̄a nā p̄p̄ vehementes
 q̄sdā passiōes et nālē p̄cupiaz q̄b⁹ q̄si vñr
 ipelli ad maliciā inuolūtarij sic p̄z q̄ q̄bus
 dā q̄ nulla disciplia. nulla correctiōe. nul
 la monitiōe: timore punitiōe castigatio
 neq̄ emēdant. Quare vidēt talib⁹ adeo
 ānēra vitia et peā vt etiā si velūt abstinere
 nō possint. Ego vō dico cū giraldo odo
 nris sup. iij. ethi. q. xxiij. q̄ nulla nālīs cō
 cupia quātrūq̄z itēsa p̄ naturatē vel p̄
 etatē necessitat vel cogit hoiez ad eē ma
 lū et vitiosū inuolūtariē co q̄ p̄ rōnē vnus
 q̄sq̄ supare p̄t q̄scūq̄ passiōes etiā potē
 tissimas inclinātes ad malū. Et h̄ p̄stat n̄
 sold ex scripture sacre testimonijs s3 etiā
 ex dīc̄is atq̄ exēplis moralū phoz. Sūt
 Sene. vcrba ad Lucillū. d. Erras enī
 si existimas nobiscū vitia nasci. superue
 nerūt. ingesta sūt. nulli nos vicio nā p̄ci
 liat. nos illaintegros ac liberos genuit.
 h̄ ille. Quasr autē h̄i qui maliciosissimi
 vident esse si volūt boni fieri pñt oñdit
 Gale. maxim⁹ li. vi. rubrica de mutatiōe
 mox et fortune. Ibi. n. d. lucio sylia sic lo
 quitur Luci⁹ sylia vsq̄ ad q̄sture sue comi
 tia vitam libidine vino ludicre artz amo
 re inq̄nataz pduxit. Quapp. C. marium
 p̄sulē moleste tulisse tradit q̄ sibi asper
 ritū in affricā bellū gerenti tā delicat⁹
 q̄stor sorte obuēnisset. Eiusdēz vñs q̄si
 p̄rupi et disicēq̄ negtie q̄ obsidebat clau
 stris catenas iugros ac liberos māt⁹ Au
 cr⁹. Bitridatē cōpescuit: sociales bellū
 luct⁹ rep̄sūt. Linne dñattonē fregit. cum
 q̄ i affrica q̄ se questorē fastidierat ipsā
 illaz prouinciam p̄scriptum et exulem
 coegit petere. Ibi dēz narrat de Themi
 stocle p̄phosop̄o quā adolecēto tāta suh

pollutus infamia q̄ se ab eo pater abdi-
cauit ⁊ mater ppter filij turpitudines la-
queo se suspēdit. Euasit deinde robustio
re etate ph̄s clarissimus ⁊ athenarū prin-
ceps. Apparet ergo ⁊ clarus est ab hoīe
volēte supari posse oēm malā inclinatio-
nem prauāq; cōsuetudinē. ¶ Scda v̄
alijs nō recte sapientibus q̄ liberū arbi-
triū cogi possit atq; cōpelli ab alia crea-
tura: vt puta ab influentia celestius cor-
porum siue a malicia demonū. Sed de
corporibus celestibus quēadmodū nihil
possint sup̄ liberū arbitriū ad illud cogē-
dū diffusus suo loco dicam. nunc audi-
re sufficiat qd de dyabolo sit tenendum
¶ Possit nāq; q̄s dicere q̄ quicūq; aliq̄
potēs ⁊ sapiēs p̄iat cū debili ⁊ insipienti
q̄ de necitate vincit ⁊ supat illū. ⁊ p̄ con-
sequens cogit ⁊ violentat eū. iuxta dictū
phi. ix. ethi. Qui habiles sunt ingenio na-
turaliter sūt dñi. qui v̄o lubrici corpe na-
turaliter sūt serui. s̄z diabolus potēior ⁊
sapiēior hoīe importune tēptat illum vt
mala faciat. ergo seq̄t qd necitate hoīes
vincat ⁊ supet. eiq; supato atq; deuicto
vim inferat ac violentiā. De sapia siqdē
siue astutia hostis antiq̄. Aug. loquit in
ll. de nā demonū. d. diabolū hēre mille/
nocēdi modos. Ad etiā notat i decretis
xxvi. q. iiii. i. c. sciēdū. De ptate etiā ei⁹ lo-
quit Job. xli. c. d. Nō est ptas sup terras
que cōpēt ei. qd Job. Apoc. xij. declara-
uit cū dixit. Et terre ⁊ mari q̄ descendit
ad vos diabolus habens iras magnā. i.
ptatē. Ad importuna autē ⁊ frequens sit
contra nos ei⁹ pugna. Petr⁹ ap̄loz p̄n-
ceps. i. epla. c. v. clamās. audiat. Sobrii
estote ⁊ vigilate: q̄ aduersarius v̄r dia-
bolus tanq̄ leo rugiens circuit quēdā
quē deuoret. ergo v̄r q̄ null⁹ etiā volens
cauere sibi possit a malo ⁊ opari bonum
cū diabol⁹ indistincte oēs oppugnet. h̄ta
ita rñ deo q̄ diabol⁹ nō tēptat hoīes q̄tū
pōt: q̄tū scit: ⁊ q̄tū vult: s̄z q̄tū a deo
nobis benigno p̄mitit. Et vt gētijs do-
ctor. Psal. i. Cor. x. ca. meminit. Fidelis
deus est q̄ nō patit vos tēptari sup̄ id qd
potēstis: s̄z facit cū tēptatione p̄uentum

vt possit sustinere. Propterea debilis est
hostis ⁊ nō vincit nisi volētē. Tercio in-
stāt aliq̄ q̄ liberū arbitriū cogi possit ab
ip̄a creatrice dīna cēntia. ex eo q̄ Jo. vi.
scribit. Nemo p̄t venire ad me nisi p̄r q̄
misit me traxerit illū. s̄z tract⁹ ē mot⁹ vio-
lēt⁹ vt. d. ph̄s. ergo liberū arbitriū violē-
tat. ⁊ p̄b. xx. h̄f. Sic diuisiones aq̄rū: ita
cor regis in manu dñi q̄cūq; voluerit i-
mutabit illud. S̄z talis imutatio ē quēdā
coactio: ergo de⁹ cogit liberū arbitrium
¶ De⁹ potest oīa facere q̄ est oīpotēs
ergo p̄t ⁊ cogere ac violētare liberū arbi-
triū. Propter h̄ declarāda notāda sunt
tria s̄z dñz Bon. i. ij. di. xv. pte. ij. q. iiii.
p̄. notādū q̄ de li. arbi. possum⁹ log du-
pliciter. s̄. q̄tū ad actū exteriorē. ⁊ q̄tū ad
actū interiorē. Si loq̄mur p̄rio mō respe-
ctu tal⁹ act⁹ p̄t iteruenit coactio. p̄t enī q̄
cōpelli vt ip̄o nolēte gēna corā idolo fle-
ctat. si at loq̄mur q̄tū ad actū interiorē q̄
s̄. ē velle eligere ⁊ cōsentire. sic nullo mō
p̄t cogi nec ab agēte creato: nec a dō cre-
atore. ¶ Scdo notādū q̄ cū d̄r li. arbi.
a deo non posse cogi. dupl̄r pōt intelligi
aut ita q̄ de⁹ nō possit auferre libertatē
⁊ superinducere coactionē: ⁊ hoc falsum
est q̄z pro imensitate potentie sue non so-
lū potest cōditionē mutare nāe: s̄z nām
ip̄a creatā in nihilū etiam vertere. Alio
mō pōt intelligi q̄ deus nō posset liberū
arbitriū cogere salua p̄prietate libertatis
⁊ eius nā. ⁊ h̄ mō verū ē q̄ impossibile
est deū liberū arbitriū violētare posse. p̄
eo q̄ ip̄icat in se duo p̄dictorie opposi-
ta. ex hoc enim q̄ liberum est si aliquid
vult libere vult. ⁊ ex h̄ q̄ volūtariū est si
aliquid vult volūtarie vult. ⁊ seip̄o mouē-
te vult. quia s̄m. Tr. iij. ethi. c. iij. Solun-
tarium vtiq; videtur esse cui⁹ p̄ncipiū in
ip̄o est. Ex h̄ autē q̄ li. arbi. cogitur si qd
vult seruiliter vult ⁊ si qd vult inuite vult
⁊ si quid vult ab alio vult. quia iuxta sen-
tentias. Tr. iij. ethi. c. i. Violentiū est cui⁹
p̄ncipiū est extra nil conferente vim
passo tale existens in quo nihil confert
vim patiens. Ergo liberum arbitrium a
deo cogi. non est aliud q̄ actū eius s̄l ⁊

semel esse liberū et seruile. esse volūtariū
et nō volūtariū. eā se et nō a se. si ergo ē
hoc impossibile qd claudit i se vtrāq ptez
dictiōis. nō tñ ē impossibile creature sz
ipsi optio deo. qz illud posse nō ē posse.
et sic nō dēdū ē ad tertiū obiectū. ¶ Ter
tio notādū qz differt dicere volūtate idu
ei volūtate mutari. et volūtate cogi. Tūc
enī iduci dī qñ aliq p̄suasio ei sit q̄ dispo
nit vt ad aliqd appetibile iclinet: q̄ si val
de itēsa ē nomē coactiōis forit q̄uis nō
sit v̄a coactio. Tūc at volūtas mutat qñ
ipsa nolente vnū potenti v̄tute affectio i
mittit ei i cōtrariū: et de nolente sit volēs
ita qz vna affectio expellit et contraria in
ducitur: sicut cū de amatozē tpaliū facit
tpliū cōtemptozē. et de h. d. David in ps
Hec mutatio dextere excelsi. et h dī cē
quedā cōpulsio et tractio diua. Tūc v̄o
volūtas dī cogi qñ intelligit ipsaz inuitā
aliqd velle: et repugnāte actu volūtaz de
liberatiuo aliena virtute mouēte et repu
gnātia manēte ad aliqd inclinari nolen
do. Volūtas ergo induci potest ab agē
te creato mutari v̄o ab alio nō p̄t nisi ab
agēte increato. et p hac mutatiōe sumit
tractio illa de qua dictū est opponendo
cogi aut volūtas a nullo pōt. et h Bern.
tenuit in li. de libero arbitrio cum dixit.
Volūtas p ingenua sui nobilitate nulla
cogit necitate. ¶ Secdo dubitat circa li
beri arbitrij excellētā qñ hoc qd hoi cō
cessū ē ab opifice sūmo ad decorē et glo
riā quidā pbare nitunt ei cedere ad dā
nū dedec⁹ et detrimentuz. Arguūt q̄ppe
sic. Optimū ē optima queqz facit vt ait
Dio. in li. de diu. no. sed de⁹ est optim⁹
ergo debuit hoiem optimū facit. sz i v̄ti
bilitate arbitrij nō fecit eū optimuz. qñ
meli⁹ ēēt hoi peccare nō posse quā peccā
di facultatē hēre. ergo de rectū mīme cō
didit hoiēz. his ergo nō deo fm Alex. d
alef. ij. pte su. et d. Bon. di. xxij. scd li. ar
i. q. i. ad. i. ar. qz optimū duplī dī. scilicet
simpliciter et in ordine: de oia que fecerat
vidit et erat valde bona. i. optima Bern.
i. Non simpliciter sed in ordine et in cō
patione ad totū vniuersū in q nihil ē su

pfluū: nihil dimindū: nihilqz inordina
tū. Formica optima est non simpliciter
et in se: qz leo melior est. illa atqz nobilior
in genere aialiū bzutorū et irrationaliū
sed in comparatione sz ordinē vniuersi
sicut leo optimus est: quo tñ dignior est
hō: sic homo optim⁹ ē. q tñ dignior est
āgellus in sua nā. oia tñ ista et cūta que
fecit deus fm ordinē p̄siderata optima
sūt: et optima eē dicūt. Scdm hunc igit
ordinē deus cōdidit hoiem optimū qñ
ei libertatē dedit arbitrij: eo qz finis ho
minis est ipsa bītudo. ad bītudinez v̄o
psequēdā voluit de⁹ hoiēz dispositū fore
aliq suo merito iterveniēte vt sic hō bti
ficabilis amplioze glia refulgeret et dei li
beralissimi iustitie satisfieret. Accedit ita
qz liberi arbitrij cōditio ad dei viuētis
p̄coniū: q iuste saluat bñfacientes et de
linquētes eternali punit. Facit et ad ho
minis laudē q potuit mala facere et non
fecit ex quo Act. in. vi. libro. di. insti. ait
Nulla laus ē n̄ facere qd facere n̄ possis
Hier. v̄o diffusius comprobāt ea que
dico i epla ad demetriādā v̄. quā sic allo
quit. Jam prouidendū est ne forte illud
remordeat te in q temere impiū vulg⁹
offendit. vt iō nō vere bonū factū hoiēz
putes eo qz his facere malū pōt: nec ipa
nā alstringat ad imutabilis boni necessi
tatē. nā si diligenter rem tractes et ad sub
tiliozē intellectū animū cogas hinc tibi
melior ac sup̄bior hois stat⁹ apparebit:
vñ putat inferior. in h. n. gemini itinēria
discrimine. in hac vtriusqz libertatis pre
rōnalis aie decus posuit est. hic inquam
totus nāe n̄ ē honor p̄sistit. hic dignitas
hic premiū. hic dñiqz optimi qz laudē
merent. nec esset hois vlla virtus i bono
pseuerāqz si his ad imā trāsire nō posset.
hec ille. ¶ Tertio dubitat circa liberi ar
bitrij pñiaz. vtrū. s. p̄ctozes oēs q̄d in in
statu sūt vie ad pñiaz possint redī: qd si
nō faciāt an suo libero arbitrio et volūta
ti male sit iputādū. Et nō deo fm v̄itatez
rei affirmatiue qz sic. ad qd iduco Aug.
doc. egregij sniaz iuincibilē q in li. de li.
ar. exempla affert in mediū p̄paraōis

et Habuc. d. Habucodonosor penitentia
 meruit fructuosam. nonne p^o innumeras
 impietates flagellatus rex iste vere peni
 tuit et regnum quod perdiderat rursus accepit.
 Pharaon autem ipse flagellis durior est ef
 fecit et perijt. Hic mihi ratione reddat qui
 diuinum consilium nimium alto et sapienti corde
 diiudicat: cur medicamentum vnius me
 dici manu profectum alij ad interitum. alij ad
 vitam valuerit et salutes nisi quia christi bonus
 odor alijs est odor vite in vitam alijs odor
 mortis. in morte. Quantum ad nam abo
 hoies erant. Quia ad dignitatem abo reges
 Quia ad cam ambo captiui dei populuz
 possidebant. Quia ad penam ambo flagellis
 clementer admoniti. Quid ergo fines eo
 rum fecit et diuersos nisi quia vni manum dei
 super se sentientes in recordatione proprie ini
 quitatis igemuit. alter vero libero propter dei
 misericordiam vitam pugnavit arbi
 trario. hec ille. Et notat. c. supi^o alle. Ha
 buch. xxiij. q. iij. in q^o vbi inuit Aug.
 quod Pharaon a deo percussus decem plagis
 humiliare se noluit. et suo arbitrio penam
 spernit. Habucodonosor vero ut dicit Da
 niel. iij. p^o septem rebus sui castigationem qua
 fuit mutatus quasi in bestiam leuauit oculos
 ad celum et se deo humilians et per suis iniqui
 tatibus ingemiscens peccatorum veniam sibi
 Malco. de lira. et regni fastidium simul ade
 ptus est. neque alia causa potuit assignari quare
 ad deum conuerteret cor suum nisi quia voluit. vo
 lens Habuch. et non inuitus per peccata sa
 lutem est assecutus. volens Pharaon mentem
 indurauit et perijt. Sunt filia exempla di
 scipulorum christi. Petri negantis. et perditionis
 iude. quorum alter per peccata flendo et lachry
 mando christi misericordiam inuenit et in apo
 stolatui restitutus factus est apostolorum princeps
 regni celorum clauiger: et in empireo celo
 dignus assistere Iesu christo filio dei. alter
 autem. s. Judas desperatioe victus laqueo se
 suspendit. Quis enim ad desperationem ad sus
 peditum et sulmet crudeliter occasionem indu
 xit nisi eius propria voluntas. Sed penituit
 in ges Judas: ut patet in euangelio Math.
 xxvij. vbi dicitur quod penam ductus retulit trigi
 ta argenteos principibus sacerdotum et

senioribus. d. Peccaui tradens sanguinem
 iustum ergo vix quod dari non debuit. Sed
 Jo. os aureum. de pe. di. iij. c. Judas. r^o
 des. d. Judas penituit sed male. quia laqueo se
 suspendit. dicit. etiam in. c. nemo. de pe. di. i.
 Nemo potest bene agere penam nisi spau
 rit indulgentiam. Hinc leo papa in sermone
 quodam Judam sic alloquitur. Sceleratio
 oibu^o o Juda et infelicioz exististi. quem
 non penam reuocauit ad dominum: sed despatio
 traxit ad laqueum. Fuit itaque falsa penam
 Jude quam persecuta est despatio. nec dubium
 est quod si ad pedes domini cucurrisset inuenis
 setque eum siue in medio derisorum et percutie
 tum decora facies eius ac caput angelico
 spiritibus tremebundum siue columnae in
 herentem et in ea dure ligatum ac pro flagel
 la terram suo sanguine madefacientem siue
 inter duos latrones pendentem in cruce
 nudatum vulneratum et totum confusum: et hu
 mili corde indulgentiam postulasset nunquam
 ei fuisset negata. Paratissimum erat christus quod
 per peccatoribus pattebat: per peccatoribus sangui
 nem suum fundebat pro peccatoribus moriebat
 in cruce Judam si penam veram agere vo
 luisset ad seipso amore suscipe: et indul
 gere gratiam impetiri. Est de hoc dictus
 Gratiani. de pe. di. i. c. hia patia. vbi ait
 Arbitror quod etiam Judas potuisset tanta
 miseratione domini non precludi a venia si peni
 tentiam non solum apud iudeos. sed apud christum
 agere voluisset. quare voluntati eius ascribenda
 est despatio illa que super omnia peccata displicet
 misericordissimo deo. Quid Petri ani
 mum mouit ut post tam graue peccatum ab eo
 commissum non desparet. sed confideret in boni
 tate incarnati dei dulcissimi sui magistri
 Certe gratia eius fuit quam ipse petrus volens ac
 ceptauit. volens non recusauit. Egressus
 inquit euangelista. Foras fleuit amare
 Luc. xxiij. Quid flebat: quid dicebat: quid
 cogitabat in corde: quid sonabat in ore?
 Vide o anima mea et considera Petrum flentem
 et lachrymantem: quia negauerat christum hu
 mano timore deuictus. dicebat forte. Qu
 quanta est iniquitas mea. o quam graue peccatum
 negaui me scire iesum quem vidi quem ama
 ui. quod me dilexit. vidi enim super aquas ambulare

mortuos suscitare. cecos illuminare. ⁊
 mundare leprosos: ⁊ iureiurādo dixi me
 eum non nouisse. heu me magister mi
 d'cissime negauisti nosse te quē aspexi ocu
 lis proprijs transfigurātū in monte: ⁊ ca
 ptus pulchritudine ⁊ splendore claritatis
 me dixi. Faciamus h'c tria tabernacula
 ⁊ pijsime saluator mundi. o fons inde
 ficiens ois mansuetudinis. tu me ad tuā
 societate vocasti. tu mihi reuelasti secre
 ta tua. tu mihi familiaris te ⁊ affabilen
 exhibuisti. tu lauiisti hūilē pedes meos
 exemplū humilitatis me docēs. tu innu
 mera mihi beneficia ptulisti ⁊ ego nega
 ui te. ⁊ bone iesu peccauisti. inique egt. tu
 v'o misericors indulge petis meis. ⁊ nō
 me despicias penitēte. ⁊ q's libenter pe
 perit ei x'p's cui tū nullā intulit violen
 tiā. Sume ⁊ tu peccatrix aia exēplū. ⁊ si
 volueris cū Petro gratiosū tibi. p'pitiū
 q's dñm iesū x'p's h'ebis. Si v'o pctā tua
 dimittere nolueris. tuā dāna tuā accusa
 durissimā volūtate. Intellexit hoc Aug.
 postq' ad lucē grē dei venerat q' in libro
 p'sef. dicebat ad eum. Vocasti me ⁊ non
 erat q' nūderg' tibi dicenti mihi. Surge
 q' dormis ⁊ exurge a mortuis. ligat' .n.
 erā nō alieno ferro sed mea ferrea volū
 tate. ⁊ quātus est numerus pctōz q' ca
 t'p'ena diaboli trahūt ad iferna volentes
 o miseri o negligētes. o vobisip'is crude
 lissime beluc. surgite a mortuis. soluite
 vincula vicioruz vestroz ⁊ ad deum re
 uertimini. nec vos terreat opa bona q'
 facile est exercere dummodo adsit ipsa
 voluntas.

¶ Qd facile est opari bonū ppter auxi
 liū diuine gratie q' adiuuat oēs illam vo
 lentes. licz neminē cogat. Cap. ij.

Eūdo oīdo facile eē vnicuiqz
 operari bonū p'p adiutorū diui
 nale. Parat' egdē de' ē adiuua
 re grā sua oēs volētes ⁊ cupientes facere
 bene. Aterinū solent pleriqz de ipsa grā
 bñdicta dubitare hoīez adiuuāte maxie
 circa tria. p'rio circa necitate. sc'do circa li
 beralitate. tertio circa impeccabilitatem
¶ P'rio dubitat aliq' d' grā ipsa circa ne

cessitate. vtruz sit necessaria hoi ad bene
 opandū ita q' absqz illa nō possit opari
 bonū. Et p' vna pte stat snia theologoz
 q' in secūdo sniariū attribuūt oēm motuz
 voluntatis ⁊ liberi arbitriū. ad bñfaciēdū
 grē. dānantqz pelagianos hereticos qui
 dixerūt liberū arbitriū solū ⁊ per se suffi
 cere hoi ad opa bona. Bñc ⁊ magister
 sniariū .xxvij. di. ij. li. inducit Aug. li. i. re
 tractationū. d. Heretici pelagiani sic li
 berū asserūt volūtaz arbitriū: vt grē dei
 nō relinquāt locū quā fm merita n'ra
 dari asserūt. Et ⁊ p'fatuz Aug. in pleris
 qz locis pelagianos virilē expugnat oī
 dens gratie necitate. vñ ad Bonifaciu
 papā. d. Nō p' hō aliqd boni velle nisi
 iunct' ab eo q' malū non pōt velle. Et in
 li. de predestinatiōe scōz. P'rius ingit
 cogitare bonū q' credere. ⁊ ipsū cogita
 bonū ex deo est. Et idē in li. de correptio
 ne ⁊ gratia. Sine gratia dei nullū. p'rius
 siue volendo siue agend' faciunt hoīez
 bonū. ⁊ idē ad Valentinū. Cogitare vel
 agere fm deū nulla rōe sine grā dei pos
 sumus. Et idē in Ench. Gratia p'uenit
 vt velimus bonū. Et idē in li. de ecclesia
 sic. dog. Nōnet ad q'rēdū salutē liber
 tas arbitrij: s'z monēte prius deo: ⁊ idē
 in soliloquijs ad deū loquēs. Velle etiā
 qd bonū est nō possū nisi tu velis. h' idē
 dicit Bern. in li. de li. ar. cum ait. Tria in
 nobis operat' deus cogitat'. s. bonū. velle
 ⁊ p'ficere. p'rimū sine nobis. secundū no
 biscū. tertij p' nos. Ad idē est illud 3° /
 do. i. li. d'fariū. Gratia est diue n'ie do
 nū p' qd bone volūtaz ē exitus. ⁊ de hoc
 magister in textu sic scribit. Bona volū
 tas comitat' grām non grā voluntatem
 Et doctor gentiū Paulus. ij. Cor. iij. c.
 eandē sniam approbās ingit. Nō sumus
 sufficientes cogitare aliqd a nobis q'si
 ex nobis. Ex qbus oibus colligim' v'sqz
 adeo grām fore necessariā ad explenda
 v'ntus opa. vt etiā sine illa nec cogitare
 nec velle ea quis possit. Ex pte altera p'
 riū ostendi potest ⁊ rōne ⁊ experimēto
 Rōne sic. Magis se habz vnū quodqz
 ad illud ad qd nat' ē ordinatum q' ad

Illud ad qd nāliter nō est ordinatū. s. hō
nāliter ad bonū ordinatū est: nō aut nā
lit ad malū. ergo magis se hō ad bo
nū q̄ ad malū. si itaq̄ pōt facere malū
p se: poterit et facere bonū p se. ergo gfa
nō est necessaria ad h q̄ opet bonū. In
super ois creata nā pōt in suū actum z
illū educere absq̄ adminiculo gfe: sicut
ignis lucet: z calefacit. canis latrat. celū
mouet: aque fluūt: z cetera huiusmodi q̄
gfa nō ē. ergo aut hō poterit absq̄ gfa
p nāz i suū actū z illū educere. au peiorū
p ditionis erit q̄ cetera creature. s. hoc ē
falsū. ergo p nāz p hō suū actū educere
sed actus eius est viuere s. rōne rectā: z
opari bonū. vt patet ex l. ethi. ergo vī q̄
gfa nō sit ei necē. Expimēto h adhuc
clarissimū ē. qū qdē iūctū sūt tot gēiles
idolatre z infideles q̄ tūis opera miro
mō sūt psecuti. q̄ neget bonā fuisse iu
stitiā B. uti. fidelitātē M. Barci reguli con
stantiā. Bucij. paupratē. Ealerij publi
cole cōtinentiā. Scipiōis. z phoz mora
les actus. Non op nūc est eoz recen
sere gesta. de qbus tū in hystoria multa
legimus laudabilia z memoratu digna.
Opati sūt ergo illi opa bona plima: z tū
cis nulla erat gfa. Pro huiusmodi difficilī
soluōe afferā i mediū rāsiōne dñi Bon
q i. ij. sentētiaz. di. xxvii. ar. ij. q. iij. disti
guīt triplex bonū quod hō pōt operari
p mū moralis p ditionis. secundū dispositi
onis. tertiū ordinationis. ¶ Prīmū bo
nū ē cū act⁹ trāsit sup mām debitā. non
tū ordiat ad finē vltimū ad sūmū bonū
ad bītudinē siue ad ipsū deū. sicut cum
q̄ nō ppter deū nec vt preceptis ei⁹ obe
diat. s. tantū q̄ rō dīctat. subuenit mise
ro z indigēti. fideliter fuata restituit: iu
stitiā inferioribus administrat. z huiusmodi.
vt testat phs in li. pol. d. q̄ hō ē aīal pol
liticū: q̄ indiget diuersa opationū. iō
nā pmissit nos sūt habitare vt alter alteri
subueniret. z iō dīc phs. Solitari⁹ hō aut
de⁹ aut bestia. Ad talia bona pōt liberū
arbitriū absq̄ gfa exire coopāte sibi deo
sic coopat alijs creaturis. nā sine primo
agēte nullā agēs pōt agere. ¶ Secūdū

bonū dī dispositiōis. z est illud q̄ fit p
amore dei: licz extra charitatē. qd qdē d
pgruo disponit ad finē vltimū: vt dīcet
in sequēti sermone. In tale bonū nō pōt
liberū arbitriū absq̄ munere gfe gratia
date p qd illuminetur dirigat z excitef vt
velit aliquid facere quod sit deo placitū.
¶ Tertiū bonū dī ordinationis: quod
scz ordinat i finē z fit i caritate. z i hoc nō
pōt liberū arbitriū lapsū absq̄ auxilio
gfe gratiā faciētis. Ex hac ergo distictiōe
rādeo ad obiecta in p rtiū q̄ hō possit
opari bonū morale. sic fecerūt gēiles z
phi absq̄ gfa dī. nō tū bonū meritorū si
ue sit meritorū merito pgrui siue meri
to p digni. z sic et solūit rōes oppositē q̄
cludūt de bono morali nō meritorio.
Secūdo nōnulli dubitāt de gfa ipa circa
libalitātē vtr. s. de⁹ det gfa ipaz faciētis
q̄ ē i se ex necitate aut ex liberalitate. Et
q̄ ex necitate arguēdo pōt oñdi sic. p rto
q̄. Aug. sup illud. ij. ad Th. ij. Negare
seipsum nō pōt. ait. Cū sit iust⁹ non pōt
negare suā iustitiā. ergo cū sit bon⁹ z mi
sericordiā: q̄ p rtoz est ad largiendū de
mā z bonitate q̄ ad puniēdū de iusti
tia: si ergo nō pōt suā iustitiā negare faciē
tibus malū. multo magis nec suā mīam
illis q̄ regnūt eā. S. qui facit qd in se est
regit bonitatē ei⁹ z mīaz. ergo d necita
te vat illi. ¶ Secūdo q̄. Aug. sup illud Ro.
v. Iustificati ex fide pacē hēmus ait. De
us recipit cōfugientes ad se. aliter in eo
eēt iniquitas. ergo impossibile est q̄ nō re
cipiat fugiētes ad se: q̄ impossibile ē q̄ i
eo sit iniquitas. s. faciēs qd in se ē cōfugit
ad ipz. ergo necē ē q̄ ipsuz recipiat. S.
ipsū recipe est p infusiōne gfe. ergo zc.
¶ Tertiū impossibile ē sūmā ē itatē mētū
s. necē hōz iplere illud q̄ dīc. s. dicit q̄ cō
uertēti. ad ipsū cōuertet se. zachā. primo
Cōuertimi ad me z ego p uertar ad. vos
ergo cum faciēs qd in se est cōuertat ad
ipsam ē itatē p mā. necesse est q̄ deus cō
uertat ad illū. s. hoc nō ē nisi p gfam er
go zc. Soluit hec questio s. Alex. in. iij.
volumine. summe. trac. de gratia. q. lxx.

me. v. ar. iij. q. deus dat gram. sua sola li-
 balitate. et cum pcludit ex his q dicta sunt
 q. dat illa de necessitate distinguenda est du-
 plex necessitas. Prima vocat coactionis et p-
 hibitionis: qua aliqua res cogit vel phi-
 bet esse vel non esse. et hec nullo modo cadit in
 deo. Secunda necessitas dicitur immutabilita-
 tis que deo conuenit. et sic dicimus necesse
 est deum esse immortalem. non quod aliquis vis cogat
 eum esse immortalem. et necesse est non esse iniustum
 non quod aliquis vis phibeat eum esse iniustum. sed
 quoniam nulla res potest facere ut non sit immor-
 talis seu ut sit iniustus. non dat igitur deus gratiam
 de necessitate coactionis et prohibitionis. quod
 deus non potest cogi: sed bene de necessitate imu-
 tabilitatis. quod immutabiliter se habet divina bo-
 nitas ad bonum gratie omni volenti recipe facien-
 do quod in se est: sicut sol immutabiliter dat
 lumen suum omni volenti suscipere. si dispositio ad
 hoc et se habuit recta dispositio ad solem.
 que omnia reducuntur ad illam affluentissimam libe-
 ralitate dei quod quantum ex se est creature rationali
 coopari ut bona sint: ut bene operetur ut denique
 salua fiat. Sed inefficiens pelagus caritatis
 digne quod tanta est ut omnibus se offerat. neminem
 abijciat nisi eam nolente et respuente. hic Cy-
 prianus in epistola ad Donatum sic suauissime
 loquitur. Profluens largiter spiritus nullis fini-
 bus promittitur. nec ullis coercetur claustris
 intra certa metarum spacia refrenatur. manat
 iugiter. exuberat affluenter. non finem peccati
 sinat et pateat. quantum illi fidei capacis affe-
 rimus: tamen inde gratie inundamus haurimus. hec
 ille. Quam ergo excusationem habere poterunt
 qui bene operari nolunt. qui deum sciunt ad se ad-
 inuadendum paratum: Sed negari non potest cum in
 promptu sint tot sanctorum exempla qui carne sua
 crucifixerunt cum vitio et concupiscentiis. ie-
 sunado. orando. vigilando. oberrando. in so-
 litudinibus: et ferocissimos cruciatur etiam
 usque ad mortem ferendo. Multos fuerunt mar-
 tyres. homines perfectiores. homines etiam et bel-
 ligenes que scipsas mundum ac tyrannos
 nos omnes et dira tormenta supere potuerunt
 Eiusdem nature erant cum nos sumus. tamen quod ob-
 tulerunt corda sua domino: inuenerunt adiu-
 torium abundantis gratie eius qua mediante et
 assistente illis reliquerunt postremo tot vir-

tutum exempla. Sed vere damnable multorum
 malicia qui suam fragilitatem accusant ex qua
 recusant operari bonum: superaddentes quod deus
 saluat quos vult sine aliqua eorum dispo-
 sitione siue consensu. sed audiat Augustinus in libro de libero arbitrio.
 Qui fecit te sine te non saluabit te sine
 te. nec contraria sunt eiusdem verba qui in eodem
 libro scribit cum asserit. Virtute deus in nobis
 sine nobis operatur. quia secundum Alex. de ales.
 Unus idemque sensus continetur in omnibus. nam
 cum Augustinus dicit. Deus operatur virtutem et. notat
 duos ad salutem hominis concurrentes. Causam
 effectiuam que est ipsa gratia dei: et causam susce-
 ptiuam seu dispositiuam: que est ipsa voluntas
 consentiens et non repugnans. An verba Augustini
 sic exponuntur. Virtute deus in nobis consentien-
 tibus operatur sine nobis efficientibus. Ad ipsam
 complectitur primum dictum: quod sic exponit. Qui
 fecit te sine te efficiet te non saluabit te sine
 te consentiente. Tercio alii dubitant circa
 impeccabilitatem. utrum ex propria gratia possit homo
 in hac vita esse sine peccato. Et secundum Augustinus. in libro
 de perfectione iustitie. heretici quam argue-
 bant. d. Aut deus vult nos esse sine pec-
 cato aut cum peccato. non vult quod sumus cum
 peccato. quod hoc inconueniens est. ergo vult quod si-
 mus sine peccato in propria vita. ergo aut possumus
 esse sine peccato. aut deus vellet aliquid
 quod non posset esse: quod est inconueniens magnam
 Et per multa recitat per se. doctor. Augustinus.
 firmiter. d. quod nullus in hac vita potest esse si-
 ne peccato veniali de consensu lege. et hoc propter
 fomitem peccati qui est inclinatio ad malum et auer-
 tens a bono propter quod exclamabat apostolus
 Rom. vij. dicens. Sed nolo malum hoc ago.
 et iterum: Video aliam legem in membris meis
 repugnare legi mentis mee. Ad dictum
 vero hereticorum respondet idem Augustinus. quod homo potest
 esse sine peccato mortali in vita ista per gratiam.
 potest etiam esse sine peccato in gloria. Quamvis vero
 ad primum statum licet posset quod vitare peccata
 venialia in particulari: et per aliquod intervallo
 temporis. non tamen in vniuersali nec omni tempore. ideo
 Ioh. i. cano. c. i. inquit. Si dixerim. quia
 peccatum non habemus ipsinos seducimus et
 veritas in nobis non est. Et sapiens ps. xx.
 Quis potest dicere: mundum est cor meum
 purus sum a peccato: quasi dicat. nullus

Et Ro. iij. Est autē deus verax: ois autē
homo mendax. Et Greg. in pastorali.
Nemo est q̄ ita viuat vt aliquaten⁹ non
delinq̄t. Et in aut. de monach. s. trienij.
col. i. Adiana nā labit ad delicta. S3 p
pterea nō ē diffidendū de bōitate dei. qz
ventalia pctā caritatem nō excludunt. ⁊
grām ab aīa nō eiiciūt: neqz ianuā clau
dūt regni celoz. De quoz qualitate ⁊ cō
ditione in tractatu de pctis plen⁹ erim⁹
dicturi: nunc tō satis esse debet q̄ deus
benedictus tantā gratiaz nobis confert
quanta sufficit ad pctā mortalia deponē
dum ⁊ euitandū: quantaqz necēa est ad
vīuos act⁹ exercendos ideo salubre ē
filiū vīleqz remediū ⁊ documētū vt p
sepe inuocemus deum ei⁹qz mentē offe
ramus intentione recta.

¶ Qd facile d3 esse vnicuiqz opari bo
num pp indeficiens premiū, eterne vite
qd datur beneficientib⁹. Cap. iij.

¶ Erit ostēdo facile ēē vnicuiqz
opari bonū pp premiū eternale
¶ Promittit etenim oib⁹ bñ opan
tib⁹ pmiū eterne vite: de q̄ qñqz in trib⁹
accidit dubitare. p̄tio in pdignitate. scdo
i difficultate. tertio i supioritate. ¶ Pri
mo solet dubitari i pdignitate. Atz. s. ali
qs posset b pdigno mereri vitā etnā. Et
q̄ nō vī p̄tio. qz apls Ro. viij. ait. Nō
sūt pdigne passiōes hui⁹ t̄pis ad futuraz
gliaz q̄ reuelabit i nob. ⁊ idē ad Titū. iij.
c. Nō ex opib⁹ iustitie q̄ fecim⁹ nos s3 f3
suā mīam saluos nos fecit p lauacrum
regenerationis ⁊ renouationis spūs sci
quā effudit in nobis abunde p ihz xpm
saluatōrē nfrz vt iustificati grā ipi⁹ be
redes sim⁹ vite etne. ¶ Scdo arguit p
dictū gl. Ro. vj. sup illo t̄bo gfa dei vitā
etnā q̄ sic inqt. Posset recte dicē. Si
pēdiū iustitie vitā etnā. s3 maluit dicere
gratia dei vitā etnā. vt intelligerem⁹ deū
i etnā vitā p sua mīfatiōe nos pducere
n̄ meritis nfrs. Et hīs vbiā appet q̄ bō
nō mereat ex cōdigno vitā eternā qā
illud qd ex pdigno qd meret nō ē ex mī
seratiōe dei. ¶ Tertio obijcit: qz illd me
ritū vī ēē pdignū qd equat mercedē. s3

null⁹ pñtis vite act⁹ pōt eq̄ri vite etne
q̄ cognitionē ⁊ desiderū nostrū excedit
Excedit etiā caritatē vel dilectionē vie er
go n̄ p̄t bō mereri vitā etnā de pdigno
¶ In oppositū adhuc posset obijci. qā
illd qd reddīt f3 iustū iudiciū vī ēē mer
ces pdigna. S3 vitā eterna reddīt a deo
fm iustū iudiciū. iuxta illud apostoli. iij.
Timor. iij. In reliq̄ reposita est mihi co
rona iustitie: quā reddet mihi dñs i illa
die iust⁹ iudex. Ergo vī q̄ bō mereatur
vitā eternā ex pdigno. Rñdeo ad istā. q.
fm Tho. i. iij. q. vlti. q̄ opus meritorium
hoīs dupl̄r p̄siderari p̄t. Anomō f3 q̄
pcedit ex li. arbi. Aliomō fm q̄ pcedit
ex grā spūs sci. ¶ Si cōsideret f3 sbaz
operis ⁊ fm q̄ pcedit ex libero arbitrio
sic nō pōt ēē pdignitas pp maximā in
equalitatē: s3 est ibi pgruitas pp quāda
equalitatē p̄portionis. Alidet enim con
gruū vt hōi opanti fm suā vīturē de re
compenset fm excellentiā bonitatis sue
Si at loquamur de ope meritorio f3 q̄
pcedit ex grā spūs sci: sic ē meritorius
vite eterne ex cōdigno: qz tūc valor me
riti attendit fm vīturē spūs sci mouentis
nos i vitā eternā. fm illud Job. iij. Sicut
in eo fons aque salientis in vitā eternā.
¶ Attendit etiā p̄ciuz opis fm dignitatem
grē p quā bō p̄sors fact⁹ dīne nāe ado
ptat in filiū dei cui debetur hereditas ex
ipso iure adoptionis. fm illud apli Ro.
viij. Si filij ⁊ heredes. ¶ Ad p̄mā ergo
auctitatē apli dicēdū q̄ loq̄t de passiōi
bus scōz fm eoz sbaz. ¶ Ad auctoritā
tē ⁊ ad dictū glo. rñdeo q̄ intelliguntur
q̄tū ad primā cām pueniendā ad vitam
eternā que ē miseratio dei. Meritū autē
nfrz ē cā subsequēs. ¶ Ad tertū dicēdū
q̄ grā spūs sci quā in pñti habem⁹ ⁊ si
nō sit equalis glie i actu: ē tñ equalis in
vīturē: sicut ē semē arborū in quo est t̄t⁹
ad totā arborē. Sīl̄r per grātā in habitat
hoīez spūs sci⁹ q̄ ē sufficiēs cā vite etne
vnde d̄f pign⁹ hereditatis nfrs. ij. Cor. i.
¶ Scdo solet dubitari d̄ p̄mio vite eter
ne i difficultate. Vtrū qui cū maiorī diffi
cultate operat bonū magis mereatur ⁊

*Omne meritum
est.*

ampliore bono glorie remuneret a deo. Et omittis obiectionib⁹ q̄ p̄ vitia pte fieri possēt dico cū doc. seraphico Boni. in libello quodā qui apologia pauperū aduersus calūniatorē intitulatur ab ipso q̄ triplex est difficultas. ¶ Prima ex gñe opis. sicut difficult⁹ est oīa viderē et pauperib⁹ errogare q̄ minū aut minutū de suis bonis errogare pauperib⁹. Et difficult⁹ est pati mortē. p̄ xpo q̄ absq̄ ip̄a q̄l cūq̄ alios labores. Talis difficultas simpliciter auget meritū q̄ magis meretur q̄ mai⁹ opat bonū. Et d̄ hac dic̄ Hiero. ad Exupantiū hec v̄ba. Iudū xp̄i nudus sequere durū grāde difficile: s̄ magna sūt p̄mia. ¶ Secūda difficultas ad bñ opandū est ex circūstātia extrinseca originē trahēs. sicut difficult⁹ ē abstinere a cibis et ieiunare vbi multi sūt cōiuvantes et comedētes q̄ in solitudine. Et hec difficultas p̄ accidens auget meritū: q̄n̄ s̄ q̄ tales occasiones ab abstinentia retrahentes evitare nō pōt. S̄ si q̄s p̄mōl tēptatiōes declinare nollit nō p̄p̄ea q̄ difficult⁹ opat bonū: magis mereret. h̄c Hiero. aduersus Eligilantiū q̄ dicebat cur p̄gis ad heremū: r̄ndit. vt te non videā: vt te nō audīā: vt tuo furore nō mouear: vt tua bella non patiar: ne me capiāt oculus meretricis: et pulcherrima ad illicitos deducat amplexus. R̄ndebis. h̄ nō est pugnare: s̄ fugere. Sta i acie. aduersarij armat⁹ obsiste. fateor: imbecillitatē meā. nolo spe pugnare victorie ne p̄dā aliquā victoriā. si fugero gladiū emittam. ¶ Tertia est difficultas ex vitio p̄sone agē. pueniēs. sic difficult⁹ ē seruare castitatem ei q̄ diu libidini deservit q̄ illi q̄ cōtinent vixit. et talis difficultas meritū n̄ auget: qd̄ Hiero. exp̄sse testat i epla ad Eustochiū ad quas sic scribit. Soror tua Blesilla etate maior sed p̄posito minor. septimo mēse p̄ acceptū maritū viduata ē. ¶ Infelix hūana p̄ditio et futuri nescia. nā virginitatis coronā et nuptiarū p̄didit voluptatē. et q̄q̄ secundū pudicitie gradū teneat q̄ illā existias p̄mōmēta sustinere cruce spectatē q̄tidie

in sorore qd̄ in se videt amisisse: et cū olficillius expta careat voluptate: minores tñ p̄tinētē hēre mercedē. h̄ ille. ¶ Tercio dubitari solet circa bonū et ne vite in sup̄ioritate: an sup̄i⁹ sit copiosi⁹ et affluēt⁹ bonū q̄n̄libet t̄p̄alib⁹ bonis et quia de illo diffusi⁹ tractaturi erim⁹ loco suo p̄ p̄nti sufficiat audire sic dicētē. Greg. i omel. Si p̄siderem⁹ frēs carissimi q̄ et quāta sunt q̄ nobis p̄mittunt in celis vilesunt aio oīa q̄ hēnt in terris. Terrena nāq̄ s̄ba sup̄ne felicitati cōpata p̄odus ē nō s̄bidiū. t̄p̄alis vita eterne vite p̄pata mors ē p̄nti dicēda q̄ vita. Ip̄se .n. q̄tidian⁹ defect⁹ corruptiōis qd̄ est aliud q̄ quedā p̄lixitas mortis. Que autē lingua dicere vel q̄s itellectus cape sufficit illa superne ciuitatis quanta sint gaudia āgelorū choris interesse. cū bñssimis spiritibus glie cōditoris assistere. p̄ntē dei vultū cernere. i. c̄r̄t̄scriptū lumē videre nullo mortis metu affici. incorruptionis p̄petue munet letari: hec ille. ¶ Vere bonū d̄siderabile: bonū amabile: bonū getū: bonū p̄fectū: bonū ab oī malo separātū qd̄ de⁹ p̄ssim⁹ parat laborantibus p̄ suo amore. ¶ Bonū idēficiēs: bonū excedēs q̄cūq̄ t̄p̄alia cōmoda. q̄libz hui⁹ scli blandimēta qd̄ negligētēs p̄ctōres et misī p̄ momētanea hui⁹ t̄p̄is breuissimī p̄sp̄itate amittūt. Quid dici pōt magis ingrātū q̄ dei iugūz refugere ad qd̄ seq̄t tā copiosa merces: ¶ Sordi. o stulti et tardī corde ad credendū. nō sit vobis difficile opari bonū. nō vos terreat act⁹ virtutū. Estote fortes. estote constantes ad benefaciendū et audite voces benigni Iesu clamātis in euāgelio Math. v. c. Merces v̄ra copiosa ē in celis. Ad quā nos perducāt ip̄se filius dei: qui cū patre et spiritu sancto v̄uit et regnat per eternā seculorum secula. Amen.

¶ Tertia secunda post dñicam. in. lxx. d̄ qualitate conditionibus. seu regula bonorum operum q̄bus peccatores scientes quid eos oporteat facere ad penitentiam anīmātur. Sermo .ij.

Alti sunt

vocati pauci & o electi
iterū vbi. s. Existima
ui necūz eē hīs q vo
lūt bñfacere scire qūq

hēant i bonis opib⁹ regulari: qm dubia
& pplexitates q sup id possēt oriri faciūt
qm doqz ignorātes viā dñi & salutē pprie
cepto pposito bono deficere. Quare i
pñti smone de pñtiōib⁹ bonoz opex vi
cere statui: vt sic null⁹ excusare se possit
d. nescire quid sibi eēt agendū. Declarabi
m⁹ itaqz q opari bñ volentib⁹ expediat
noscere vt ex h⁹ magis excitet vnusqz
ad opa vtrūqz āplectēda qm ad illa vocat
de⁹ pētores q nisi nouerint illorū ordi
nē de electorū numero eē mīme pñt. Id
circo ad tria pñderāda de bonoz opex
necitate & qūitate sermo est extendēdus.

Prīmū dē extrinseca opatio.

Secundū exemplaris imitatio.

Tertiū caritatiua informatio.

¶ Qd ad bene operandū cum facultas
adeēt necessari⁹ ē actus extrinsecus nec
sufficit intentio sola. Caplm. i.

¶ Rimo pñderandū circa regulā
necessariā bonoz opex dē extri
seca operatio. Pro cui⁹ declara
tione qñt. Atqz ad bñ operandū necessari⁹
sit act⁹ extrinsec⁹. Et videt q nō. & q so
la intentio bñ opandi sufficit ad salutē p
bat p scōp dicta. ingt. n. Greg. in omel.
Mūqz vacua ē man⁹ a munef. cū archa
cordis repleta fuerit bona voluntate. Et
Bern. h⁹ ait. Intentio sufficit ad meritū
bona actio requirit ad exemplū. Et glo.
sup illd ps. Dixi cōfitebor ad iū mē. vo
tū p opatiōe iudicat. Et Aug. xliij. q. v.
c. si qd de⁹ interrogat cor nō manū. Et
Joh. Criso. xxiij. q. v. c. q piurare. Deus
nō ex opibus iudicat s; ex cogitatiōib⁹ &
ex corde. & de pe. di. i. c. si cui. s. sequenti
Volūtas remunerat nō op⁹. Et xv. q. vi.
c. si a sacerdotib⁹. Abagis inspector cor
dis ē de⁹ q opis. & volūtas p facto repa
rat sicut p; in. c. homicidior. i. c. ois. i. c.
nūq. i. c. noli. i. c. homicidū. & i. c. si p;

ea. de pe. di. i. dñs. & filib⁹ auctatib⁹ qm
dā inherentes dicūt nō eē hoi expedies
vt laboret i actib⁹ extrinsecis bonoz opex
s; sufficit hēre cor bonū & mētē bñ dispo
sitā. ¶ S; in pñti induci pñt alia dicta
scōp. Alit. n. Jac. ij. c. Fides sine operib⁹
mortua ē. Et Alit. i. li. de officijs. Non
satis ē bñ velle s; etiā bñfacere: nec satis
iterū bñfacere nisi id ex fonte bono pce
dat. h⁹ ē ex bona volūate pñfiscat. q ver
ba notat. lxxx. vi. di. in. c. nō lat. Et paul⁹
ad Gal. vi. Dū tps hēm⁹ opemur bonū
Et Apoc. xxiij. inducit de⁹ index oīuz. d.
Ecce venio cito & merces mea mecū est
dare vnicuiqz s; opa sua. Et Apoc. xliij.
dē de bonis. Spa. n. illoz secūt illos. Et
Mat. xvi. c. Reddet vnicuiqz sm opa
sua. Et qbus oibus colligit q astringūt
oīs salutē volētes acquirere nō solū ad bñ
volēdū intrinsec⁹: sed et ad bñ opandū
extrinsec⁹. In sup pñs euāgelii explicat
manifeste q oparijs nñ oīs mercedem
tribuedā dñsignat. Pro hui⁹ qōnis solu
tiōe notāda ē snia. d. Boni. di. xl. ar. i. q.
iij. scdi. vbi ait. q volens opari bonū aut
pt i actū extrinsecū: aut nō pōt. Si nō pt
volūtas reputat p facto. & intentio bona
sufficit ad ei⁹ meritū: q; vt dē. ff. d. re. lu.
l. impossibiliū. Ad impossibile nemo te
net. & hoc attestat Greg. in omel. supra
Matth. Estimationē regnuz dei nō hēt
tātū valet qm habes qm potes. ¶ Si
vō qd dīc se velle opari bonū & potē illd
nō opat credēs. phicere decipit seipm: q;
talis volūtas semiplena ē & pigra nec rō
nē vtrūqz nisi ducat ad op⁹. ¶ Qd sunt
tali errore delusi q cū admonēt vt bñfa
ciāt rñdere solēt. sufficit nobis intentio nra
sic dīc vsurari⁹ valēs vsuras restituere &
nō restituēs. sufficit mihi intentio mea: scio
q bonā habeo volūtatē. & tñllā nō exe
quūt i re. Sic faciūt adulteri. sic fornicā
tores. sic & alij pētores qz plimi. ¶ Mīse
rabile errorē quo fit vt insensati & stupi
di suas infirmitates sanare non curant.
¶ Qd volētes bñ opari debēt seq xps i
gnāli. s. q ad obseruatiā dīnoz pceptoz
ex debito. & pñtiōē de consilio. Cap. ij.

Secundū cōsiderādū circa regu-
lam necessariā et qualitātē bono-
rū operū dī exemplaris imitatio.

Ubi dubiū nō imerito declarandū oc-
currit. ¶ **A**trū. s. necessariū sit volēti bñ/
facere sequi xpm in opib⁹ bonis ea faciē-
do que ipse fecit. Et p vna parte pbo qd
sic p dicta sanctorū. Inqt enī Petr⁹. i. ca-
no. ij. c. Xpus passus est p nobis: vobis
relinquēs exemplū vt seqmini vestigia
eius. Et Joh. i. cano. ij. c. Qui dicit se in
xpm credere debet quō ille ambulauit:
et ipse ambulare. Et Aug. in li. de doctri-
na xpīana. Ex sacro vñctōis xpīanoꝝ
oium vocabulū descendit et nomē quod
nomē ille frustra sortit qui xpm minime
imitat. Et Grego. in omēk Qui vestigia
xpi dedignant seg qua temeritate sperāt
ad ei⁹ claritatis gaudia contuēda perue-
nire? Et in. c. cū venisset. ei⁹ de sacra vñ-
ctione. A xpo xpīani dicūt. tanq̃ vñcti
deriuant ab vñcto vt oēs currāt in odo-
rē vnguentorū illius cui⁹ nomē oleus est
effusū. et Joh. viij. xps ipse dicebat. Ego
sū lux mūdi: qui sequit me nō ābulat in
tenebris: s; hēbit lumē vite: Et Joh. xij.
Exemplū enī ddi vobis vt quēadmodū
ego feci ita et vos faciatis. ¶ Ergo per
auctoritates pdictas pcludere possum⁹
hoies de necessitate teneri ad seruanda
opa xpi. et sic cū xps fuerit paup et multi
sint diuites: xpus virginitatē seruauerit
multi sint cōiugati: xps p noctes oraue-
rit: multi in suis lectulis dormiant: xpus
sine calciamentis incesserit. multi calcia-
mēta deferāt: xpus passus fuerit et mor-
tuus in cruce violenta morte atq; terri-
bilis: ab oībus derelict⁹ multi moriantur
morte nālī inter man⁹ et amplex⁹ caroz
Ergo tales et oēs alij qui vitaz suā aliter
ducūt q̃ xps salui eē nō pnt. Et ex pñti
sequeret⁹ qd dānabit tot⁹ mūd⁹. et qd nec
sci eēt in paradiso: qd nec ipsi fecerunt qd
fecit xpus. Nō fuit ad colūnā flagellat⁹
Paul⁹ vt xps. Nō spinis coronat⁹ Pe-
trus. Nō clauis pfixus Paul⁹ p m⁹ he-
remita. Nō nudus pēdēs in cruce iter
duos latrones viagn⁹ Antonius. Nō

felle et aceto potat⁹ Hiero⁹. Nō derisus
a transeuntib⁹ Aug. Igit cum ipsi et alij
aliū modū in suis opib⁹ aliāq; regulam
tenuerit q̃ xps nō sūt bñtudine affecuti
si auctoritates ad hāc ptez inducte aliter
sani⁹ nō exponāt et intelligāt. P. 20 alia
pte arguere possum⁹ qd nō sit necēz ad
salutē seg xpm iesū. neq; teneamur opa
ei⁹ facere. et arguo sic. Anulq; tantum
opari bonū meritorū pōt quātū cōicat
ei gfa. S; nulli cōicat tanta gfa quanta
cōicata fuit aie xpi. Ergo nullus tenetur
imitari xps. qd illud ipossibile eēt. ¶ Ad
solutionē huius difficultatis iduco dñm
Bon. d. in apologia pauperū. qd in xpo
cōtingit repire triplices act⁹. P. 1. mi re-
spiciūt dignitatē excellētie. Secūdi con-
descensionem misericordie. Tertij infor-
mationē vite pfecte. ¶ P. 1. mi act⁹ res-
piciūt dignitatē excellētie vt illi in quib⁹
appet sua potentia: sicut opa miraculosa
vel sapia: sicut reuelatio secretorū cordis
vel seueritas iudicij: sicut eijcere vedētes
et emētes de templo: dura increpatio et ar-
guere pontifices. vel auctoritas officij: si-
cut sacm cōficere et man⁹ ipone et ac re-
laxare pctā: qd oia xpo cōueniunt: qd ipse
erat de⁹ oipotēs. erat hō. et ex gfa vñctōis
oia sciēs. et iudex et erat sacerdos. In hu-
iusmōi opib⁹ velle seg xpm satū eēt et
temerariūz nisi ab ipso qd vel ab aliq; a
xpo auctoritatē hēnte ad talia exequēda
foret deputat⁹. Alii si qd diceret: volo mi-
racula facere: qd sic xps fecit: p sūptuosas
cēlendus eēt nisi ab ipso Ihu xpo ptātē
hāc accepisset sic apli d qd dī Barth.
xx. Cōuocatis Iesus. xij. discipulis suis
dedit illis ptātē spiritūū imūdorū vt eij-
cerēt eos et vt curarēt oēm languorem et
oēs infirmitatē. Sūt nō liceret alicui re-
uelare secreta cordiū et futura contingē-
tia qd nesciret: qd et si xpus id egit sciebat
illa. Nec recte faceret si qd pficere vellet
sacm qd et xps id egit. nisi ad hoc ordi-
nat⁹ eēt vel a xpo sic apli vel ab alijs qd
xps designauit et deputauit. Alii vt bre-
uiter dicā. xps nō est sequēd⁹ i opib⁹ ex-
cellētie et dignitatis nisi put est tactum.

T Secūdi actus in xpō respiciunt con-
descensionē misericordie. vt nuptijs iteresse
iter hoīes familiariter puerari. i. domo
phei. **A** Bagdalene et **A** Barthe. **A** Barthei
publicani et zachei publicanorū pncipis
comedere et bibere cibaria et pocula cō
munia q̄ sibi dabāt. tunicā icōsutile non
hispidā rudēq̄ deferre et hmoi. q̄ oīa fa-
cere voluit nō vt sensualitati peret. cui⁹ i
eo nulla d̄dictio iueniebāt. non vt volu-
ptati deseruiret corpusq̄ suū nutrirēt in
delitijs q̄ p nobis oībus pati venerat: s̄
vt in talibus exemplis cōdescēderet im-
pfectis. **Q**uā si oēs act⁹ eius q̄tū ad ap-
parentiā extitisset pfecti facile potuissent
h̄fici asserere passim et indistincte ad p-
fectionis opa oēs teneri. sicq̄ dānassēt
p̄iugū: dānassēt ciuile vitā: dānassent
ipales dignitates: dānassent artificum
officia: dānassent possidētes diuitias. dā-
nassent deniq̄ oēs qui pfectionis vitam
non obseruaret. **A**erūm aduertēdū ē q̄
licet act⁹ pfectionis q̄ suere i xpō viderēt
ipsectū q̄tū ad apparentiā: erāt tamē per-
fecti pfectionis act⁹ q̄tū ad existentiam
qm̄ sicut bonū dicit trip̄l et malū tripli-
citer: et pfectū trip̄l. ita et ipsectū dicit
tripliciter. **P**rio bonū dicit tripliciter:
q̄ ē bonū ex gñe: sicut act⁹ trāsēs sup de-
bitam mām. vt ire ad eccliam. ieiunare
orare et similia. **E**t bonū ex circūstantia
sicut actus circūstantijs debitis informā-
tus. vt occidē hōies q̄ lex ita iubet. **E**st
et bonū f̄ se. q̄ nullo mō pōt fieri ma-
le sic diligere deū ex caritate. **S**cdo
malū d̄ trip̄l p̄io ē aliqd malū ex gñe
vt act⁹ trāsēs sup mām idebitā. vt occi-
dere hōies. **E**t malū ex circūstantia: si-
cut dare elemosynā diuiti: paupib⁹ fame
pire pmissis. et ieiunare p inanez gliam.
Est et malū f̄ se: q̄ nullo modo pōt
fieri bñ sicut odire deū et de facto morta-
liter peccare. **T**erno pfectū d̄ trip̄l
Est. n. q̄ddā pfectū ex gñe. vt act⁹ diffici-
lis et excellēs. sicut oīa reliq̄re et religio-
nē intrare. **E**st q̄ddā pfectū ex circūstantia
sicut est act⁹ debitis circūstantijs pfectio-
nis informat⁹: sicut fugere mouem nō

ex infirmitate et timore s̄ p meliori bo-
no siue q̄tū ad deū: siue q̄tū ad p̄ximū
Est q̄ddā pfectū f̄ se. sicut iter bladi-
tias et vana pmissa acerbitatēq̄ penaz
forti et leto animo mortē subire pro xpō
Quarto ipsectū d̄ trip̄l. **E**st q̄ddā
impsectū ex genere. vt est act⁹ facilis ad
quē humana infirmitas cōiter inclinā
vt possidere pecuniā. h̄ere vxorē f̄ suuz
statum. vt vestibus delicatis. et silia. **E**st
quoddā ipsectum ex circūstantia: sicut
dimittere vestē illā violēter accipienti pp
fugā maioris iniurie. **E**st et q̄ddā impse-
ctū f̄ se: q̄ nullo mō pōt stare cū euā-
gelica pfectione. sicut fugē paupertatem
Bonū ergo f̄ se nullo mō pōt ēē malū
et ecōuerso neq̄ pfectū f̄ se pōt ēē ipse-
ctū et ecōuerso. **S**z bñ bonū ex gñe pōt
ēē malū ex circūstantia: sicut si aliq̄s iret
ad eccliam vel faceret elemosynā vt pla-
ceret hoībus et nō deo. **E**t malū ex gñe
pōt ēē bonū ex circūstantia. sicut si iudex
maleficos iuxta legū sanctiones occide-
ret. Ita etiam pfectū ex gñe pōt ēē imp-
sectū ex circūstantia. sicut intrare religio-
nem cā alicuius p̄modi ipalis psequēdi
Impsectū adhuc ex gñe pōt pfectū fie-
ri ex circūstantia. sicut facere aliqd op⁹ ad
debitū finē caritat⁹ ordinatuz: ex radice
intime caritatis pcedens: sicut declinare
mortē nō. ppter timorē s̄ pp mai⁹ bonū
et magis necessariū: quēadmodū **P**au-
lus fecit qm̄ euitauit et fugiēs furorē iu-
deorū. et a frib⁹ p murū submissus fuit i
sporta hoc mō xp̄s bñ dict⁹ oīa pfectissi-
me fecit: et oēs actus illius in quibus ap-
paret aliq̄ impsectio pfectissimi erant ex
circūstantia caritat⁹ sue. **Q**uo fit vt ma-
ioris pfectionis fuerit i ipso cibuz et potus
q̄ in **I**oh̄e baptista illorū abstinentia:
maioris pfectionis in eo cōuersatio cum
hoīb⁹ q̄ solitudo **I**oh̄anis in heremo
qm̄ hec et silia prouēiebāt ex fonte sue ar-
denssime caritatis. **I**llam sicut humanā
assumēdo naturā i n̄fis. qdē fact⁹ ē hu-
milis s̄ in pp: ijs remāsit excelsus. sic ex
sūme caritatis dignatione ad act⁹ q̄ddā
nostre ibecillitati et ipfectioni pformēs

deprimatur et a summe perfectionis rectitudi-
ne non curuat. et ideo talia opera in ipso perfecta
fuerunt. neque acceptanda est sententia falsa illo-
rum qui dicunt quod perfectio et imperfectio dif-
ferunt sicut duo tria. ut recitudo et di-
storsio. iustitia et peccatum. gloria et ignominia
vita et mors. sed bene verum est quod magis diffe-
runt sic magis bonum et minus bonum magis
meritorium et minus meritorium. ideo nullo modo
valet consequentia. virginitas est commen-
dabilis. ergo infirmitas vituperabile. vir-
ginitas est bona. ergo infirmitas est ma-
lum quod duo non differunt sicut bonum et ma-
lum sed sicut bonum et melius. Iohannes Augustinus in li-
bro de bono coniugali ait. Bonus erat quod
Bartha faciebat occupata circa misse-
rium sanctorum: sed melius quod Maria eius
soror. Bonus Susanne in coniugali casti-
tate laudamus: sed tamen ei bonum videtur An-
ne ac multo magis Marie virginis ante-
ponimus. Bonum erat quod faciebant qui de
substantia sua christo et eius discipulis mi-
nistabant: sed melius quod faciebant qui omnes
substantiam dimiserunt ut christum expeditius
sequerentur. hec ille. Tertius actus in christo re-
spiciunt in formationem vite perfecte: sicut
virginitatem et paupertatem extremam servare
et filia. In his operibus non tenemur christum
sequi: nisi vel in quantum volumus: sicut si vo-
to nos astringeremus ad observantiam divi-
norum consiliorum: vel in casu quo extrema
necessitas exposculetur: velut si aliquis
mortem pateret ut non negaret christum. idcirco
mali iudices sunt qui ex operibus perfectionis
in christo aut se ipsis eius consideratis: eos la-
cerant in quibus talia opera non relucent.
Si enim vident sacerdotem aut clericum vestes
sibi convenientes ferentem. prius susurrantes
illum redarguunt et dicunt. non sic fecit
christus. Si videt platum finem sui gradus di-
gnitatem honoratam familiam associatam. prius
asserunt. non sic fecit christus nec Petrus. Si
vident religiosum apposita sibi cibaria li-
cet quicquid delicata: nec sibi sue regule aut
statutorum suorum prohibitionem comedere seu
vestimenta sibi concessa habere aut equitatem
interueniente legitima causa statim clamant.
Non sic fecit. Dominicus. non Benedicimus non

denique ipse Franciscus. Reputant ex his
malos et damnandos platos clericos re-
ligiosos tales dominicos ciues nobiles et ar-
tifices omnes qui non faciunt quod christus fecit
et sancti. O crudeles intellectus. o arida
ingenia. o temerarii vanabileque iudicium
quod divi Hieronymi verbis confunditur
Inquit. non ipse ad demet. scribes. Pro-
hibent mala: precipiunt bona: concedunt
media: suadent perfecta. In duobus promissis
omne peccatum precludit. reliqua vero in nostra po-
tate sunt potestate ut aut vitamur concessis ac-
licitis. aut ob maius promissum ea que nobis
promissa sunt respuamus. hec ille. Dicendum
igitur quod tenemur sequi christum in generali non in
particulari. id est ut bene faciamus servantes man-
data dei quod ipse docuit quando adolescentulo
eum interroganti et dicenti. magister bone quid
boni faciam ut habeam vitam eternam? Respondit
Si vis ad vitam ingredi serva mandata.
Ideo in quolibet statu volentes servare dei
mandata poterunt obtinere vitam eternam.
Hoc dico de regibus. hoc de principibus. hoc de
militibus. hoc de mercatoribus. hoc de filiosis.
hoc de secularibus. hoc de virginibus. hoc de pu-
gatis. hoc de omnibus denique mundi hominibus.
Quod semper homo debet beneficere et si sit extra
caritatem. et de utilitatibus bonorum. quod fuerit in
peccato mortali. Capitulum iij.

tertium considerandum circa regulam
et necessarium et qualitatem bonorum operum
dicit caritativa informatio. So-
lent enim quidam trepidare et in seipsis non
confidentes. quia faciles se cognoscunt ad
ruendum in peccata: ne benefaciendo laborem
et tempus amittant. Pro quibus in hac vlti-
ma parte disputandum est. Alterum bonum factum
in mortali peccato sunt alicuius valoris. Et ar-
gui possent quod non. prius ex verbo Gregarii
omelie. Nec habet aliquid viriditatis ramus
boni operis si non manserit in radice caritatis.
Secundo quod Apostolus ait. I. Cor. xij. Si lin-
guis hominum loquar et angelorum. caritatem autem
non habeam: factus sum velut es sonans
aut cibulum tinniens. Et si habuero prophetiam
et nouerim mysteria omnia et omnem scientiam. et
si habuero omnem fidem ita ut motes trans-
feram. caritatem autem non habuero nihil sum.

et si distribuero in cibos pauperum oēs facultates meas. et si tradidero corp⁹ meū ita vt ardeaz. caritatē autē non habuero nihil mihi pdest. Et ad idē ē tex. i. q. i. c. vide. et in. c. teneamus. et est trinit⁹ vltimū qz dictū. Opa in pctō mortali scā ad nihil eē p̄ficua. ¶ Sed i oppositū est auctoritas. Aug. in li. de li. arb. d. Nullum malū impunitū: nullū bonū irremuneratum. Pro hui⁹ dubij declaratiōe tria sūt videnda. Prīmū q̄dū dicit qz eē caritatē eē in statu pcti. Secundū qd ē bonū in caritate factū eē meritorū vite eterne. Tertiū an illi q sūt i statu pcti ad hortandi sint vt bñ faciāt. Prīmū vidē dū q̄dū dicit qz eē i statu pcti et extra caritatē. Et i h nō pauci solent grauer errare tenentes qz p⁹ pctū mortale cōmissū vsqz ad cōfessionē sequētē sēp hō pctō sit extra caritatē. Sed ego dico qz p⁹ pctū mortale vsqz ad contritiōē sequētē hō ē in statu pcti. ita qz si vn⁹ nunc peccet. et hinc ad vnā horā: vel ad vnāz diē: vel ad vnū annū: vel ad plures non cōterat: q̄dū nō p̄terit sēp eē grāz et caritatē: et bona p eū facta in pctō fieri dicunt. Si qz vō p⁹ mortale cōmissū statim aut paululū p⁹ eēt p̄terit⁹ et a cōtritiōe vsqz ad cōfessionē sequētē vlt⁹ vsqz ad aliquod aliū pctū mortale p eū nouiter p̄petratū bōa aliq̄ faceret illa eēnt facta in caritate. Quātr aut p p̄tritiōē aīa iustificet et q̄re p̄fessio vltra illā sit necessaria pleni⁹ dicit in sequētib⁹. ¶ Secūdū vidēdū ē qd est bonū in caritate factū eē meritorū vite eterne vite. et dico qz eū in bñtūdine scōz deī grad⁹: qz nō oēs eq̄litr illā p̄cipiūt. quāto plura qz in caritate opatur bōa tāto plures illi bñtūdinis grad⁹ meref. v̄puta si aliqz opat decē in bona caritate. possibile est ipm i bñtūdine sublimari ad eq̄litrā āgeloz. Si idē sup adderet alia decē bona posset equari glie archangeloz. et q̄stomagis in bono p̄ficeret. et bōis bōa adderet: to alit⁹ p̄cederet ad altiorē bñtūdis statū. De illo ergo q i pctō mortali opatur bonū dico qz nihil meref de p̄digno q̄

tū ad meritū vite eterne. vñ posito qz aliqz i statu pcti opatus eēt tot bona qz oēs sci sūt. si ad p̄nāz rediens. ppter illa moriat in statu salutis. nihilomin⁹ ex opibus illis nullū gradū bñtūdis obtinebit et licet in statu pcti fecerit illa bona q fecerunt illi q meruerunt eē cūz angelis aut illi q meruerūt eē cum archangelis aut illi q meruerūt eē cum virtutib⁹ dominationib⁹ p̄ncipatib⁹ p̄tūb⁹ thronis cherubin et seraphin: tñ ppter illa talis nō merebit eē etiā in infimo angeloz loco et ordine. Et hoc mō bonū in pctō mortali factūz dicitur nihil esse: nihilqz p̄dē. s. q ad meritū eterne vite. ¶ Tertiū vidēdū an illi qui sūt in statu peccati mortalis monendi sint et adhortandi vt bñ opent et bñ faciāt. Et dico qz sic dū mō opent bona aīo et itentōe honorādē deū. ei⁹ ac ei⁹ ecclesie obediēdi. qz talia bona sēp vtilia sūt sēp qz fructuosa. nec patit de liberalissim⁹ inanē eē labores q̄ructūqz opantiū bene qnimo vt p̄z i s̄mone p̄cedēt. c. ij. Ipse ē q obstinatos et duos sua grā grat⁹ data monet vt velint et operent bonū. A deo est a deo o pctō: res nequissimī. Si qñ vobis firmātib⁹ mētem in aliq vfo delicto: de quo emēdari nō vultis: veniat i corde v̄s. faciat aliq̄d bonū: vt ieiunē: vt oretis: vt visitetis ecclesias: vel elemosynas pauperibus erogetis et filia. Audite vocem dei et facite qd imittit in aīo vfo. non laborabit etiā i pctō bñfaciēdo absqz mercede. Et vt id clar⁹ videatur oibus assigabo nouē vtilitates q pueniunt ex bono facto in mortali pctō que ponunt ab Alex. de ales. i. iij. volumie sūme. q. lxx. xv. mē. li. ar. i. ij. et. iij. Prīa dē delectationis. ij. satisfactōis. iij. diminutōis. iij. augmentatōis. v. libatōis. vi. dispositōis. vij. p̄tinuatōis. viij. alleviatōis. ix. glificatōis. ¶ Prīa vtilitas q puenit ex bono scō i pctō mortali dē delectatōis. v. nāqz tale bonū ad delectatōē et iocūditatē mēq hic Alex. ait i. iij. et. b. null⁹ est q n̄ gaudeat bōis opatōibus. et i. ij. et. b. bñfacē et bñ pati delectabilissimū ē s̄z nām. Et. ix. et. b.

Boni operatio studiosa delectabilis est
fm seipfam. Et Tulli⁹ i lib. de senectute
Cōscia bñ acte vite mltorūq; bñfactorū
recordatio iocūdisima ē. ¶ Scōda vtili-
tas, pueniēs ex bono qđ sit i pctō morta-
li dicit satisfactio. p illud qđ satisfiit pre-
ceptis dei ⁊ ecclesie. ⁊ iobediētie pctm
vitae. nā si qđ i pctō mortali existens te-
netur offm dīnu3 dicere si illud omittit
mortaliter peccat. si vō illud p̄soluit satis-
facit precepto. Sicut etiā si laic⁹ obligat
dieb⁹ festiuis audire missam licet i pctō
sit si illā ex cōtēptu omittat aliud pec-
catū mortale incurrit. si vō audiat prece-
ptum impleuit: ⁊ sic de reliquis ē dicen-
dū. ¶ Tertia vtilitas dicitur diminutio
Valeat bonū i pctō mortali factū ad di-
minutionē tpalis pene. Merent siq; de3
pctōres qñq; nō solū puniri eternalr s3
tpaliter flagellari. S3 ppter bona que fa-
ciūt deus tpalis pene mitīgat seueritatē
quot putamus ēē sodomitas. vsurarios
⁊ sacrilegos. homicidas. p̄turos. blas-
phemos. ⁊ sceleratissimos hoīes quos
nisi fuaret bona q̄ faciūt exterminaret d
terra potētissim⁹ de⁹. sed eos suffert: eos
tollerat: eisq; q̄ mala i pñti vita mereret
suspēdit iō q̄to magis quis voluntatem
suā sentit ad pñiam minus dispositā. tan-
to magis conari d3 facere aliqđ bonū:
vt sic saltē vitare possit terribilia iudicia
dei. ¶ Quarta vtilitas dī augmētatiōis
Aduget siq; de⁹ his q i pctō mortali
aliqua sua p̄cepta fuare cōtendūt tem-
poralia bona qđ dat salubre acrez. ferti-
les agros. armēta secūda. vberes fruct⁹
letā familiā. amicorū copīā. sanitatē leticiā
honoris excellētiā. ⁊ alia silia. P̄ p̄opte
rea dicit de⁹ pctō: ib⁹ oib⁹ illd̄ Isā. i. Si
volueritis. s. adhuc i peccato exītes be-
nefacere ⁊ audieris me: bōa terre come-
detis. ¶ Quinta vtilitas dī liberationis
Liberat p̄fecto bonū a pctō: ibus opera-
tū a p̄ate diabolica. quāto enī qđ magis
abūdat peccatis. tāto maiore auctoritatē
sumit diabol⁹ cū. ⁊ fm multitudinem
peccatorum ira iusto dei iudicio p̄mittit
vexare ⁊ molestare malos aīaz ⁊ corpus

simul qñq; ledēdo: sed cū inter tot pctā
interferit aliqđ opus bonū piissim⁹ de⁹
restringit audaciā ei⁹: tāq; magna ē ope-
ris boni vis etiā i pctō: ibus vt nō soluz
diabolo resistere: sed illū vincere valeat
⁊ expugnare. Est de h̄ exēplū. Greg. in dī
al. li. iij. c. vij. de iudeo illo nō baptigato
q nocturno tpe exīis s3 quodā antiquo
tecto: ⁊ in heremo sito idolis cōsecrato
signo. crucis tñ cōmunit⁹ demōes oēs
q ibidē cōuenerant terruit atq; fugauit.
cui demones ipsi. ppter signū crucis tñ
nullā molestiā inferre potuerūt. ¶ Se-
xta vtilitas dī dispositio. Alz adhuc bo-
num factū a pctō: ib⁹ vt magis dispositū
sint ad suscipiendā grāz dei vocāz ⁊ eos
illustrantis ad pñiam. vnde de eo q non
est paratus pctā dimittere Greg. ait de
pe. di. v. i. c. falsas. Nec tñ despet ⁊ inte-
rim qeqd poterit boni facere hortamur
vt faciat. vt oipotēs de⁹ cor illius illustret
ad pñiam. Hic Alex. i. iij. volumie sum-
me. q. lxx. mem. i. ar. iij. p̄sulit his q non
sūt pati sua pctā relinqre vt semel in āno
s3 ecclie statuti sacerdoti se sp̄ntēt ei3
dicant: ora. p me ad deū p̄ q tale pctm
habeo qđ dimittere nō ppono. Ex h̄ in-
qt ipse possibile ēēt vt q credebat. p̄posi-
tū malū mutat nō posse. tātā a deo asse-
quatur grām vt mutet in alie3 viz ⁊ de
nō p̄rito fiat cōtrit⁹. Sic ⁊ Ric. i. iij. di.
xx. ar. iij. q. i. cū qrit an valeāt exītib⁹
i mortali indulgentie sacre ⁊ relaxatio-
nes quas facit ecclia. rñ dī q q̄uis non
possit fieri remissio pene manēte culpa
⁊ ex p̄sequēti exītes i mortali indulgē-
tiam nō p̄sequāt. tñ si faciūt illd̄ qđ p̄ti-
netur i forma indulgentie prudēter faci-
unt: qz bōa facta i mortali pctō pctō: ē
de p̄gruo disponūt ad pñiaz ⁊ illa me-
diātē ad susceptōez grē ⁊ remissōis pec-
catorū p dīnaz misericordiā. h̄. Ric. Et qđ
ipse doctissime loq̄t. Marie egyptiānce
peccatrici exēplū roborat ⁊ p̄firmat q
ex alexādria vbi. xvij. ānis libidini publi-
ce deseruierat discessit vt iret Iherosoly-
mam cū his q ibant ad adorādū crucē
xpī nō eo p̄posito vt a turpitudine sua

Alii sunt

m

vocant pauci vō electi
iterū vbi. s. data ē ab
omnipotenti deo suo
digito conscripta lex
mādatoꝝ ad q̄ obser

uāda oēs hoīes cōducant. s. paucissimi
reperiūt q̄ vt decet tā excelso ⁊ glorioſiſ
ſimo dño obedire velint. nec recte excu
ſat ſe pñt dñoz pceptoz transgreſſores
q̄s oēs voces ſcripturaz excitāt ⁊ iuitāt
ad obediētiā dei. Et q̄ vt pñſū est in
ſmōe pcedenti. merces eterne vite non
dat̄ niſi ſeruātib⁹ dei mādata. Idcirco in
hoc ſmone de his q̄ merito iducit nos
ad ſerendū iugū obediētie dñe ero dic
turus vt ſic hi q̄ ad pñiam redire ſe diſ
ponūt magis animet̄ ad exequēda opa
bona ⁊ cē valeāt de numero illoꝝ pauco
rūt q̄ electi erūt. Notabim⁹ ergo tria eſſe
illa q̄ nos ad dei obediētiā p̄cipue ⁊ pñ
cipat̄ debēt animare.

Prīmū eſt legis excellētia.

Secūdu dei reuerētia.

Tertiū obediētie efficacita.

De excellētia moſayce legis. ⁊ quare
non ſeruatur a nobis niſi quo ad prece
pta moralia. Caplm. j.

Prīmū qd nos animare ⁊ indu
cere debet ad obediētiā dei dicit̄
legis excellētia. Mandat̄ gdeꝝ
nobis ⁊ inuigil̄ ſeruare legē excellētiſſi
mam continentē pcepta vñtuz. vt dicit̄
Alex. d. ales. in. ij. volumie ſūme. S. p
clariori intelligentia h⁹ pñs tria erūt du
bia declarāda. Prīmū vñū lex dñorū
pceptoz ſit a bono deo data. Secūdu
vñū lex Moſi ſit a nob pūcīenter ob
ſeruata. Tertiū vñū i pcept̄ decalogi ſit
regula ſalutis ſufficienter assignata

Prīmū dubiū d̄ clarādū vñū lex di
uinor pceptoz ſit a bono deo data. quia
lex illa eſt ea quā Moſes dux ppli he
breoz tulit ⁊ pmulgauit. Et ſtatim offe
runt ſe heretici aſſerentes illā legē eē nō
a deo ſz a pñcipe tenebrar. Et arguebāt
ſm q̄ Augu. dicit̄ in li. d̄ aduerſarium

legis ⁊ ppliar dicētes. Dei pfecta ſunt
opa ſz lex Moſi erat impecta. Heb.
vi. Nihil ad pfectū adduxit lex ergo nō
erat op⁹ dei. ſz ſcūs Tho. i. ij. q. xcviij. ar.
ij. ad. i. ar. rñdit q̄ lex illa p illo tpe bōa
erat ⁊ optia ſz impecta ſit reſpectu tpiſ
euāgelij ⁊ legis gfe. Qd̄ at fuerit a bono
deo. pbat̄ tripl̄. i. ex Moſi ſcitate. Se
cūdo ex xpī auctoritate. Tertiū ex legis
bōitate. Prō. pbat̄ ex Moſi ſcitate.
iſe eg dē legiſlator ſcīſſim⁹ ⁊ amic⁹ dī ſu
it amator vitaz ⁊ iuſtitie ſancior nūma
pōpilio q̄ ſz Jſidorū. vi. etymol. leges
dedit romāis. ⁊ ſo:oneo q̄ grecis. ⁊ mer
curio Thēmegiſto q̄ egyptijs. ⁊ iſo li
gurgo q̄ leges tulit Lacedemonijs. de
qb⁹ oib⁹ ē. c. Moſes. di. vij. decreitoruz
De ſcitate vō Moſi loq̄ ſapiēs. Ecc.
xv. cū de eo dicit̄ Dilectus deo ⁊ hoībus
cuius memoria in bñdictiōe ē. Similes
illū fecit in glia ſcōꝝ. ⁊ magnificauit eū
in timore inimicor. ⁊ in v̄bis ſuis mon
ſtra placuit. glificauit eū i pſcū reguz
⁊ vñxit illū corā pplō ſuo ⁊ oñdit illi glo
riā ſuā. In fide ⁊ lenitate ipſius ſcī fecit
illū ⁊ elegit eū ex oi carne. Audiuit enī
vocē ipſius ⁊ induxit illū in nube. ⁊ de
dit illi cor ad pcepta ⁊ legē vite ⁊ diſci
plie. ⁊ Mūeri. xij. c. d̄ eo dī. erat Moſ/
ſes vir miſiſſim⁹ ſup oēs hoīes q̄ mora
bāt i terra. Et Exo. xxxiij. recitat̄ hiſto
ria q̄ſr Moſes ieiunādo. xl. dies ⁊ xl.
noctes legem accepit a dño. Et Act. vij.
Stephan⁹ leuita accuſatib⁹ eū quaſi ma
le ſenſiſſet de lege ⁊ de Moſe rñde
bat. d. Moſes fuit gratus deo ⁊ erudi
tus in oi ſapientia egyptioꝝ potēs i v̄bo
⁊ i opib⁹ ſuis. ⁊ infra. Hic ē Moſes d̄
q̄ dixit de⁹ filiis iſrl̄. Propham vob ſu
ſcitabit de⁹ de ſtrib⁹ vñs tāq̄ meipz au
dictis. Et infra. Accepisti legē i diſpo
ſitione angeloz. Et Gal. iij. apłs inquit
Lex data ē p angelos ⁊ manu mediato
ris. I Scō. pbat̄ q̄ lex Moſi a bo
no deo fuerit data ex xpī auctoritate. naz
Matth. v. dixit. Non veni ſoluere leges
ſed adimplere. Si igit̄ fuiſſet lex a pñcipe
tenebrar non iplēuiſſet eā. Et Luce. ij.

dñ postq̃ impleri sūt dies purgationis
 Marie fm legē Moysi tulerūt illū in
 hierusalē vt susterent eū dño sic scriptus
 est i lege dñi. Et luce. xvi. Hñt Moysē
 ⁊ pphas audiant illos. Et Luce. vlt. c.
 Necesse ē impleri oia q̃ scripta sūt in lege
 Moysi ⁊ pphetis ⁊ psalms de me. Et
 apli sciētes voluntatē xpī de lege Moysi
 eis predicata illā commēdarunt. Unde
 Paulus ad Ro. vii. ait. Lex qdē facta
 ⁊ mandatū scñ est. Et. i. Th. i. Scimus
 autē q: bona est lex siq̃s ea iuste vtatur.
 Tercio. pbat q: lex fuerit bōa ex legis
 bonitate: qā lex illa hoies ordinabat ad
 bonū illud p̃cipiēdo ⁊ malū phibendo
 n̄ enī diabolus legē tulisset p quā hoies
 fierent boni ⁊ diabolus ipse esset cōsun-
 dendus. Secūdu dubiū declaran-
 dum erat. vtrum lex Moysi sit a nobis
 conuenienter obseruata. Et videt q: nō
 quia nos illius legis sum⁹ māifestissimi
 violatores. nā in lege illa multa dantur
 precepta que non obseruātur a nobis vt
 puta preceptum de scificatione sabbati
 Exo. xx. de celebratōe scenophegie pa-
 sce p̃tecostes. ⁊ de esu agni paschalis. de
 lapidatione filij inobedientis. mulieris
 adultere. ⁊ violentis sabbatū. ac de alijs
 oibus. de qbus habet in lib. Leuit. Au-
 meror. ⁊ Exo. in pluribus capitalis. Si
 lex illa bona erat. ⁊ xp̃us illam impleuit
 ea faciens que ⁊ iudei faciūt pseueranter
 quō possūt ea xp̃iā dimittere absq̃ pec-
 cato: Ad hāc difficultatē ego rñdeo s̃z
 Alex. d. alet. i. iij. volumie sūme. q. xxviij.
 mē. ij. ar. i. s̃. i. Et Tho. i. ij. q. xcix. ar. iij.
 q: i lege Moysi tria erāt gn̄a p̃ceptor.
 Judicialiū. Cerimonialiū. Moralium
 P̃sio in lege illa erāt p̃cepta iudicia-
 lia qb⁹ plectebāt dliquētes ⁊ p̃uiebāt rei
 s̃z seueritas talū p̃ceptor finē hñt in
 aduētū ih̃u xpī redēptōis p quē facta ē
 par iter deū ⁊ hoies p̃ctōres. Ex h̃ ingt
 Hiero. Ad Damasiū papā de filio prodi-
 go. Lex. quippe iustitie tenax clementiā
 nō habebat: s̃z q̃cūq̃s adulter fraudator
 homicida. ⁊ vt breuiter dicā mortali cri-
 mine detinebatur nulla venia p̃nie laxa

batur a crimine. oculū. p oculo. dentem
 p dente. aiām p aīa iubebat exoluē. sed
 misit deus filiū suū natū ex muliere sa-
 ctum sub lege q̃ austeritatē legis euan-
 gelij gratia tempauit. vñ apls ecclesijs
 scribēs. Gratia ingt vobis ⁊ par a deo
 p̃fe ⁊ dño ih̃u xp̃o gratia que nō ex me-
 rito retributa est s̃z ex donatē p̃cessa. par
 vō qua deo reconciliati sum⁹ habentes
 pp̃tatorē dñm n̄m ih̃m xp̃m: ⁊ ip̃e ē
 pp̃tatio. p p̃ctis n̄ris. h̃ ille. Jō dicēdū
 q: p xp̃m dñz liberati sum⁹ ab onere iu-
 dicialiū p̃ceptor ⁊ a timorē penarū legis
 que nō obligabāt q̃tū ad hoc nisi vlsq̃
 q̃ xp̃s vēisset qui adultere dixit Jo. viij.
 c. Nec ego te cōdēnabo. vade ⁊ ampli⁹
 noli peccat. Secūdo i lege erāt p̃cepta
 cerimonialia de qb⁹ scribit. Exo. xvij. c.
 Esto pplō i hīs que ad deū sūt oīdasq̃
 ei cerimonias ⁊ ritū colēdi deū hec p̃ce-
 pta cōtinēbāt oīa ad dei cultū p̃uēntia
 de qbus in tractatu de legib⁹ deo dante
 tractabo distincte. Ideo nūc sufficit de-
 clarare quas illa obseruare p̃termittim⁹
 Et dico quia id facim⁹ rōabiliter ⁊ abs-
 q̃ p̃ctō qm̄ oēs cerimonie veteris legis
 vmbra erant ⁊ figura eorū q̃ p xp̃z erāt
 gerenda. Jō aduētiēte ṽitate cessat figu-
 ra. vñ apls ad Heb. x. dicebat. Ambra
 h̃is lex futurorum bonorū nō ipsā ima-
 ginem rerum. Ambra siquidē min⁹ ē q̃
 imago. tāq̃ imago p̃tineat ad nouā le-
 gem. vmbra ad veterē. Et iterū Col. ij.
 Nemo vos iudicet in cibo aut in potu:
 aut in parte diei festi. aut neomenie aut
 sabbatorū q̃ sunt vmbra futurorum. Et
 Augu. in. vij. li. de ciui. dei. c. xxii. d. hac
 re sic pulchre loq̃t. Dēs. n. n̄ solū p̃phie
 que in verbis sunt nec tñ p̃cepta vite q̃
 mores hominū pietatemq̃ conformāt
 atq̃ illis litteris continēt: verū etiam
 sacra sacerdotia tabernaculū siue tem-
 plū cerimonie ⁊ dies festi ⁊ omnia alia
 que ad eam religionē p̃uēnt que deo
 debetur ⁊ grece p̃p̃ie lauria dicitur ea
 significari ⁊ p̃nūciari q̃ p̃pter eternā
 vitam fidelius implera in xp̃o credim⁹
 impleri cernim⁹ ⁊ iplenda p̃fidim⁹. h̃ ille

Sed: extra arguere possumus: quia ceremonie veteris legis non cessauerunt christi aduentu. primo quia Baruch. iij. di. Hic est liber mandatorum dei: et lex que est eterna. sed ad legem pertinebant ceremonie. ergo duraturae erant in eternum. ¶ Secundo obijciunt quod oblatio leprosi mundati ad legis ceremonias pertinet. sed et in euangelio prescriptum leproso mundato ut homo oblationes offerat. ergo. ceremonie legis veteris non cessauerunt christo veniente. Tercio obijciunt ex eo quod circumcisio erat instituta in signum fidei Abrahæ. obseruatio autem sabbati ad recolendum beneficium creationis. et alie solennitates legis ad recolendum alia dei beneficia. sed fides Abrahæ est semper imitanda etiam a nobis et beneficium creationis et alia dei beneficia semper sunt recolenda. ergo ad minimum circumcisio et solennitates legis cessare non debuerunt. Responsio ad haec omnia secundum Theophrastum. i. q. ciiij. ar. iij. ad ar. ¶ Ad primum quod lex veteris dei est eterna sed moralia quod simpliciter ab absolute secundum ceremonialia vero quantum ad veritatem per ea figurata. ¶ Ad secundum dicendum quod mysterium redemptionis humani generis completum fuit in passione christi. unde tunc dominus dixit. Consummatum est. Ioh. xix. id est tunc totaliter debere cessare legalia iam veritate eorum consummata. in cuius signum in passione christi velum templi scissum est. Mat. xxvij. et idem annum passionem christi predicare et miracula faciente currebat lex et euangelium. quia iam mysterium christi erat inchoatum sed non dum consummatum. et propter hoc mandauit dominus annum passionem suam leproso ut legales ceremonias obseruaret. Post passionem vero christi usque ad tempus euangelij diuulgati legalia cum euangelio currebant. non de necessitate sed ex quadam congruitate ne scandalizarent iudei. Ideo Paulus circumcidit. Timotheus quoque ex matre iudea erat. Tunc vero quod simpliciter erat generale circumcidere noluit: ut in circumcisioe Timothei consideret sacra legalia non debent dinari et hoc quod Timotheus circumcidere noluit ostendit ea non esse necessaria. prescriptum autem euangelium sunt omnia phara et mortifera. precordat hinc Alex. i. iij. volumine summe. q. vi. me. v. ar. iij. et iij. et ii. i. iij. di. i. ar. vi. q. iij. ad

ij. ar. Ad tertium obiectum sic respondit Theophrastus. ubi. s. q. fides Abrahæ fuit commedata in hoc quod credidit vine promissionem de futuro semine in quo benediceret omnes gentes. et idem quantum ad hoc erat futurum oportebat pretestari. si dem Abrahæ in circumcisioe. sed postquam iam hoc est perfectum et alio signo declarari. scilicet baptismo qui in hoc circumcisioe succedit. secundum illud apostoli. Col. ij. c. circumcisi estis circumcisioe non manifesta. sed in circumcisioe christi consensu pulti ei in baptismo in quo et resurrexistis per fidem operationis dei. Hec ille. De sabbato autem quod significabat primam creationem dicimus quia mutatum est in diem dominicum in quo commemoratur noua creatura inchoata in resurrectione christi. Similiter aliis solennitatibus veteris legis noue solennitates succedunt quia beneficia illi populo exhibita significat beneficia nobis per christum concessa. unde festo pasce succedit festum passionis christi et resurrectionis. festo pentecostes in quo data fuit vetus lex succedit festum pentecostes in quo data fuit lex spiritus vite. festo nomenie succedit festum beate virginis in quo primo apparuit illuminatio solis. id est christi per copiam gratie. festo tubarum succedit festa apostolorum festo expiationis succedit festa martirum et confessorum. festo tabernaculorum succedit festum consecrationis ecclesie. iij. i. lege Theophrasti erant precepta moralia. de quibus di. Ecc. xvij. Ad didit illis disciplinam et legem vite prescriptam tunc illis. ubi glo. ait. disciplina est eruditio morum. Talia ergo precepta moralia a nobis obseruari debent. que Exo. xx. c. commemorantur. Et hec duratura erunt usque ad completum numerum electorum. ¶ Tertium dubium declarandum erat utrum in precepto decalogi sit regula salutis sufficienter assignata. nam ex. xx. c. exodi. colliguntur tamen decem mandata. videlicet. Primum. non habebis deos alienos. Secundum. Non assumes nomen dei tui in vanum. Tertium. Memoro ut diem sabbati sanctifices. Quartum. Honora preem tuum et matrem tuam ut sis longeuus super terram. Quintum. Non occides. Sextum. Non mechaberis. Septimum. non furtum facies. Octauum. Non loquaris contra proximum tuum falsum testimonium. Nonum. non

cōcupisces donū proximi tui. Decimus
Non desiderabis uxore eius. In quib⁹
pceptis plene continentur oīa p que possit
hō etiā saluē accipere. Quā ut inqt Bon.
l. iij. di. xxxvij. Dis lex mādāt iustitiaz q
cōiter dicta nil aliud est nisi ut hō sit ad
deū t ad primū ordinatus. vñ Luce. x.
t Math. xxij. xps dixit. Diliges do. d. t.
t p. t. sicut teipm. in his duobus pceptis
tota lex pēdet t pphē. Ex h Boyli da
te fuerunt due tabule lapidee. in quarū
pma pūctē mādāt ad deū nos ordinā
tia. in secūda mandata nos ad proximū
ordinantia. ¶ Sufficiētia vero man
datorū pme tabule sumi pōt tripliciter.
ex pte obiecti. ex pte subiecti. ex pte act⁹
medij. ¶ Prio sumit ex pte obiecti. nā
cū in deo sunt tres persone. t tria appro
priata. t triplex gen⁹ cāe fm q cōpatur
ad creaturā triplex ē pceptū fm q crea
tura rōnalis ordinari habet ad deū. nāz
fm rōnez maiestatis que appropriatur
patri t cōuenit deo fm q ē cā efficiens
creature ordinat p illud pceptū. Non
habebis deos alienos. fm rōnez vītatis
que appropriat filio t puenit deo fm q
ē cā formalis t exemplaris creature ordi
atur per illud. Non assumes nomen dei
tui i vanū. fm rōne bonitatis q appro
priatur spūi scō. t cōuenit deo fm q est
cā finalis ordinatur hō p illud pceptum
Memō ut diē sabbati scifices. ita ut p
hec tria subiacet summe maiestati: cre
dat summe veritati: t adhereat summe bōi
tati. ¶ Secdo sumit sufficiētia ex pte sū
iecti ordinabilis: qd est aīa rōnalis in q
est triplex vis motiua fm quā hz in deū
ordinari videlicet rōnalis pcupiscibilis
t irascibilis. Mādātū de adoratione re
spicit ipsam irascibile. mandatum vero
secūdu ipsam rōnale. t mandatū tertiu
de scificatione sabbati respicit ipsam cō
cupiscibile. ¶ Tertio sumit sufficiētia ex
pte act⁹ medij. Triplex. n. est act⁹ fm quē
hz hō in deū ordinari. videlicet cordis
oris. t opis. Penes actum operis atten
ditur pūmū mandatū de adoratione
Penes actū oris attendit secūdu man

datū quo phibet falsa inuocatio noīo bē
ulni. hz actū cordis attendit tertiu māda
tū in q pcept scificatio mētis. t sic māda
ta ad deū nos dirigentia sufficientissime
tradita ēē cōstat. ¶ Sufficiētia at man
datorū secūde tabule haberi pōt ex pte
act⁹ medij. nā ad primū ordiari hēmus
fm bñficiā t fm inocētiā. i. vñ bñfa
ciamus t illi nō noceam⁹. q sūt duo pre
cepta iuris nāe. de qb⁹ dī. i. decretorū
c. i. ius nāle ē qd in lege t in euangelio
pūctē: quo qsqz iubet alij facere que si
bi vult fieri. t phibet alij inferre qd sibi
nō vult fieri. An xps in euangelio. Dia
qūqz vultis vt faciant vob hoīes t vos
facite illis. h est enī lex t pphē. Scdm
bñficiā igit ordinat hō ad primū p
illud pceptū. Honorā ptes tuas t mīes
tuas. hz inocētiā vō necesse ē triplicē
ordine obseruare. s. opis. oris. t cordis. i.
vt primo nō noceam⁹. nō ope. non ore
nō corde. Nocere autē qd pōt. prio suo
tripliciter ope. Aut i persōa. ppria. t hoc
phibet p illd pceptū. Nō occides. Aut
in psona cōiūcta. t p hoc ē illud pceptū
Nō mechaberis. Aut i possēsiōe terre
na t p hoc ē aliud pceptū: Nō furtū fa
cies. Scdo p. prio nocuitū i ferri ore
t ad id repmēdū dat illd pceptū. Nō lo
quaris p primū t c. Tertio hz actū cor
dis. prim⁹ ledi pōt. Aut pcupiscēdo ei⁹
uxorem. t sic ē illud pceptum. Nō cō
cupisces uxore eius. Aut inordinate desi
derando eius bona temporalia. t d hoc
dat vltimū pceptū. Nō cōcupisces rem
proximi tui. t sic p3 sufficiētia mādatorū
S3 statū ē q obijciat t dicat. q cū septēz
sint capitalia pctā t non nisi de duobus
fiat prohibitio. s. luxuria t auaritia nihil
qz dicatur de supbia de accidia de gula
de inuidia t de iracundia. Aut ergo ista
non sunt pctā aut regula pceptorum de
ficiet: quia illa nō phibet. Rñdet dñs
Bon. in. iij. di. xxxvij. ar. ij. q. i. ad. iij. ar.
p q oīa hec pctā phibentur in pceptis
decalogi. implicite. Nā supbia phibet
in adoratione dei. Inuidia t Ira in su
ga homicidij. Accidia in sanctificatione

sabbati. et gula in detestatione luxurie.
 Luxuria autem et auaritia prohibentur explicite
 propter maiorem penitentiam quam ad illam
 omnes vniuersales habent. Et propter dicta as
 serit Bonus. quod in omnibus preceptis quoniam deus
 explicite aliquid prohibet: implicite precipit
 ei. Prius. et quoniam aliquid explicite precipit: im
 plicite prohibet ei. Prius. Est igitur preceptorum
 decalogi regula precipiosa breuis et sua
 missima continens omnia ad salutem spectantia
 Et hoc ei obligatione nullum excipit sed omnes
 illa seruare tenet. Tercium. Volendum puto
 de christianorum ignorantia ignorantiaque multorum
 quod non solum precepta dei transgrediuntur. verum et
 illa scire non curant. Illi sunt qui si interrogentur
 que et quorundam legis precepta respondere mi
 nime sciunt. O vere detestabilis cecitas
 o reprehensibile malum. o damnable denique
 negligentia. Clarificat certe in talibus il
 lud. Sec. iij. d. Audite verbum domini filij
 israel. quod iudicium domini cum habitatoribus terre
 non est veritas non est misericordia et non est scientia dei
 in terra. Maledictum. n. et mendacium: ho
 micidium et furtum et adulterium iudauerunt
 Sanguis sanguinem tetigit. propter hoc luge
 bit terra. et infirmabit omnes qui habitant in
 ea. h. ille. Que enim confusio que verecundia
 esse debet ignorantibus salutis sue regulam
 cum sciant tot canelinas vanas. tot inuulsa et
 curiosa. et illud quod dei seruitum respicit
 dei honorem deique obiaz addiscere nolunt
 Et omnes domini. prompto animo suas precepta
 dei ob reuerentiam domine maiestatis et quare de
 us homines obligauit ad illa. Cap. ij.

Secundum quod nos ait et inducit
 ad obiam dei dictum dei reueren
 tia. Dicitur equidem ipsa non reue
 rentia exhibenda fore summo impatori celi
 terre angelorum et hominum omniumque creaturarum
 Hoc autem maxime fit cum eius mandata
 seruant ad que ipse homines ligauit rationa
 biliter maxime propter tria. Primum propter auxi
 liationem. Secundo propter iustificationem. Tercio
 propter humiliationem. Et Primum de rationabilibus
 obligauit homines ad obseruantiam mandato
 rum propter auxiliacionem. ut sic auxilium haberet
 librum arbitrium quod poterat a bono deficere
 et in malum declinare. Quam ut inquit. Dico.

ad Demet. v. Et igitur nos posse voluit
 optimus creator: scilicet facere tamen quod ipse ait
 Et si obijceret quod obligatio repugnat li
 bertati. et ut Aug. dicit. s. Gen. ad lram
 Meliores indicauit homines quod ei libere
 deseruiant. Si ergo a principio deus reliquit
 homines in manu consilij sui dando ei libertatem
 arbitrij. videtur quod nullo modo debuerit ad
 dere obligationem precepti. respondetur potest fuisse
 Bonus. xvi. s. ar. i. q. i. ad. iij. ar. quod obliga
 tio ad bonum non repugnat libertati simpliciter
 sed repugnat libertati peccandi. Quia
 to autem quod magis iheret et iustitiam et cui
 tat peccata: tanto libior esse censeat quod plene ostendit
 di in fine prioris d. v. iustitiam. Et hoc expresse as
 seruit Tullius in padoxis. dictum inquit est ab
 eruditissimis neminem nisi sapientem liberum
 esse. nam cum fuit sit obia fracti ai atque ab
 iecti et arbitrio suo carere quod neget omnes le
 ues: omnes cupidos: omnes denique improbos
 esse suos: h. ille. Secundo de rationabilibus obliga
 uit homines ad obseruantiam preceptorum propter iusti
 ficationem. Necesse namque est iustum iudicem fuisse
 merita retribuere. scilicet meriti et demeriti
 non habet locum ubi nulla cadit obligatio
 legis. quare conueniens fuit ut deus hominem cui
 prouiderat liberum arbitrium fuisse iustitiam re
 muneraret. Sed si obijceret quod maius li
 beralitatis dare est aliquid sine merito quam
 cum merito et deus est liberalissimus ergo videtur
 quod debuit homini dare beatitudinem sine meri
 to et propter sine mandatorum obligacione. dicit
 potest quod licet hoc verum sit ex parte dei dante
 beatitudinem sine merito. non tamen est tante glorie
 et excellentie ex parte suscipientis. Et quoniam dominus
 in conferendo premium non tamen attendit sue
 liberalitatis manifestacionem imo etiam et glorie
 nostre promotionem. hinc est quod maluit nobis
 dare eternam beatitudinem per implecionem man
 datorum et meriti obicere: quam nullo merito
 precedere. neque propter merita nostra drogant
 digne liberalitatem: quia deus remunerat ultra
 prout dignum. Ob quod. Dico. i. quoniam ad hel
 bidia exclamat. d. Quanta beatitudo pro
 priis magna recipere. eterna. per breuius. per
 mortuorum semper viuere. et hoc deum debito
 Et idem ad Celatiam inquit. Quid tam ingratis
 quid tam superbi videri potest quam aduersus

eius viuere volūtate q̄ id aliqd impat
vt causas habeat remunerandē. Neq̄
enī osequi n̄r de⁹ indiget. s̄ nos illius
indigemus ip̄io. hec ille. Tercio rōabilr
deus obligauit hoīes ab obfūda man
data. ppter humilationē. Decens nāq̄
erat vt hō deū cognosceret supiorē dñz
suū. se aut̄ seruū ⁊ inferiorē. Et si ad eius
famulatū cūcta mouēt ei q̄ odediūt vt
insēfībilia elemēta. terra. aq̄. aer. ⁊ ignis.
planete. herbe. arbores. ⁊ pecora campi
fontes. flumina. maria. volucres celi. pi
sces maris. sol. luna. stelle ⁊ celestia. cor
pora: quāto magis hō sui creatoris im
perio parere debz. Sed heu heu q̄ i or
dine creaturā nullā ē tam pinax tam
p̄sumptuosa tamq̄ temeraria ad contē
nēdū deū q̄ ingratiū hō. Quia vt
ait Augu. ad heremitas. Ad neuū dei
sol sua via nō deuiat. nō luna. nō stelle
Campi decorant floab⁹. frondibus cri
spatur silua. in nemo ē cytarigat auicula
Insensibilia ⁊ irrationabilia obediunt
deo solus hō dei volūtati resistit. hec ille
Expergiscimini itaq̄ o peccatores ⁊ au
dite loquētē deū Deut. iij. c. dicētēq̄. Cu
stodite mādata mea q̄ ego precipio vob̄
⁊ de hoc xp̄s deus n̄r Joh. xij. dicebat
Si diligitis me mandata mea seruate.
¶ Qd̄ deo est obediendū: q̄a p̄ obediē
tiam assequitur homo bona temporalia
spūalia ⁊ eterna. Caplm. iij.

¶ Eritū qd̄ nos inducere debet ad
obediendum deo est obediētie
efficacia. Est quidē obia effica
cissima ad impetrādū maxie tria bona.
Prīmū tpale. Secūdū spūale. Tertiū
eternale. ¶ Pr̄io obia ē efficax ad ipe
trādū bonū tpale. s. p̄speritatē ⁊ rez tpa
liū abūdantiā. Qd̄ imortal⁹ de⁹ Leuit.
xxvi sic declarauit. d. Si in p̄ceptis meis
ambulaueris ⁊ mādata mea custodieris
⁊ feceris ea. dabo vob̄ pluuias tem
poribus suis. Terra gignet germē suū ⁊
pomis arbores replebunt. Apprehēdet
messiū tritura vindemiā: ⁊ vindemia oc
cupabit semētē. ⁊ comedet panē v̄m i
saturitate. ⁊ absq̄ pauore habitabit in

terra v̄ra. Dabo pacē in finib⁹ v̄ris. do
mētis ⁊ nō erit q̄ exterreat. Auferā ma
las bestias ⁊ gladius nō trāsbīt termi
nos v̄ros. Persequimini inimicos v̄ros
⁊ corruēt corā vob̄. Persequēt quq̄ de
v̄ris cētū alienos ⁊ cētū ex vob̄ decē mi
lia. cadēt inimici v̄ri i p̄spiciū v̄ro gladio
Respiciam vos ⁊ crescet factā ⁊ multipli
cabimī. Et firmabo pactū meū vobiscū
Comedetq̄ vetustissima veterē: vetera no
uis supueniētib⁹ p̄iicietq̄. ¶ Onā tabna
culū meū i medio v̄ri ⁊ nō abiciet vos
aia mea. Ambulabo iter v̄s ⁊ ero v̄s de
us v̄s q̄ erit popul⁹ me⁹. h̄ ibi. ¶ De sunt
p̄missiones q̄s audiui⁹ a deo factas i
qb⁹ spūalia bona offerūt possidēda obser
uātib⁹ dei mādata. S̄ ecōtra s̄obediē
tibus i dicto. c. sic de⁹ oipotēs cōmiatur
d. Si p̄cueritis leges meas ⁊ iudicia
mea p̄tēpseritis: vt nō faciāq̄ ea q̄ a me
cōstituta sūt: ⁊ ad irritū pducatis pactū
meū: ego h̄ quoq̄ faciā vobis. Elisrabo
vos velociter egestate ⁊ ardore q̄ p̄ficiat
oculos v̄ros ⁊ p̄sumat aias v̄ras. frustra
sercitis semētē: q̄ ab hostibus deuorabit
¶ Donam faciē meam p̄ vos ⁊ corruētis
coram hostibus v̄ris ⁊ subiciemini h̄is
q̄ oderūt vos: fugietisq̄ nēmine p̄sequē
te. Sin aut̄ nec sic obediētis mihi addā
ad corruptiōes v̄ras septuplum p̄ p̄ctā
v̄ra: ⁊ cōterā supbiā duritiē v̄re: daboq̄
vob̄ celū desup sicut ferrū ⁊ terrā eneā
Cōsumet i cassū labor v̄r: n̄ p̄feret terra
germē suū. nec arbores poma p̄bebunt.
si ābulaueris ex adulō mihi nec volue
ris audire me. addā ad plagas v̄ras v̄s
i septuplū p̄ p̄ctā v̄ra. imittā i vob̄ be
stias agri q̄ cōsumant vos ⁊ pecora v̄ra
⁊ ad paucitatē cūcta redigant: deserteq̄
fiāt vie v̄re. Qd̄ si nec sic volueris recti
pere disciplinā s̄ ābulaueris ex aduerso.
mihi: ego q̄z p̄ vos iccā ⁊ pcutiā vos se
p̄ies p̄ p̄ctā v̄ra: iducāq̄ sup vos gladi
u ⁊ ultorē federis mei. Cūq̄ p̄fugeris in
vrbes mittā vob̄ pestilētiā in medio v̄ri
⁊c. ibi. ¶ Secdo obia ē efficax ad ipetrā
dū bonū spūale dei. s. grām. amicitiam
⁊ benivolētiā. Hec fuit illa decora v̄tus

propter quam Abraham meruit audire angelum sibi. d. Per me in te ipsum iuravi dicit dominus: quia fecisti rem hanc et non peccasti filio tuo unigenito. propter me benedicam tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi et velut arenam quam est in litore maris. possidebit semen tuum portas inimicorum suorum et benedicetur in semine tuo omnes gentes terre quia obedisti voci mee. Grate ad mirandumque obsequium deo prestavit Abraham ut ei obediret: sed maiora plecurus est digne liberalitatis beneficia. Tenuit liquidem deus illum sicut scribitur Gen. xxij. id est expectantiam fecit secundum Micham. de lira non pro se sed propter aliorum exemplum: ut filium suum dilectum et unigenitum immolaret in morte: quod utique gravissimum erat imperium. primo quia iungebatur ei ut re sibi carissima se pararet. Secundo quia filium suum occidi et morti violenta morte patere. Tertio quia ad hoc exequendum et committendum suis propriis manibus astringebatur. Quarto quia filius unigenitus erat neque alium ex liba uxoris filium habebat. Quinto quia miraculose illum genuerat senex iam ceterum annorum cum uxore vetula et sterili. Sexto quia magna promissio sancta erat Abrahæ de ipso. Septimo quia ipse Isaac solatius erat matri sue: et baculus senectutis patris. Octavo quia debebat cum non solum occidere sed et in igne cremare. Nonno quia noluit deus cum statim audito precepto illud perficere: sed triduo perseverare quousque veniret ad montem ad quem potuissent citius perire. Szio deo volente usque in tertium diem ibidem non pervenerunt ut sic magis lucefceret firmitas voluntatis. Abrahæ fides Micham. de lira. An et gl. Gen. xxij. ait. Non est iussus Abraham statim occidere filium: sed per triduum ducere ad immolationis locum: ut longitudo temporis temptationis augeret et crescentibus curis paterna viscera cruciaretur. Accepto itaque precepto tam difficili Abraham non se excusavit nec precepti causam interrogavit. neque in cunctatione filij blanditiis dulci precibus mutatus est a proposito. Ibant simul erantque cum eis duo famuli domus qui ligna inciderant pro holocausto. et die tertio remanentibus illis cum asino tulit Abraham ligna et im-

fuit super Isaac filium suum qui secundum Iosephum agebat tunc annu. xxv. Ipse vero Abraham portabat in manibus suis ignem et gladium. Quod reverenter cum pergeret duo sibi dicebat Isaac patri suo. Ecce ignis et ligna ubi est victima holocausti? Quod ardentem respondebat ei pater seipsum superans seipsum vincens. Dominus, providebit sibi victimam holocausti fili mi. voluntate sensualitatis forte secum tacite colloquente atque dicente. Tu es victima que ego propriis manibus interficiam quem aduram super altare ut satisficiam deo nostro. Quod quæ spectaculum. o quæ vultus exemplum mentis inspicere illos postquam venerunt in mortem. postquam ibi destruxerunt altare. postquam denique super illud ligna composuere. Ingentem Iosephus in primo antiquitatum. li. quod Abraham antequam filium ligasset advocavit illum ad se dixitque illi. O puer quem innumeris votis optavi a deo mihi conferri. et dum pervenisses ad vitam nihil est quod pro alimento tuo non feci. neque me feliciorē magis arbitrabar quam cum te ad hanc viderē etatē successorē mei principatus relinquere. Longaudebas quod dei voluntate tuum patrem suum factus. denovo secundum eius placitum te reponas. Hæc fortiter porta dicatones. deo namque te cedo qui mihi pro omnia placidus fuit et suffragator. Matus ergo morere non cōtinuo hac vita egrediens: sed a patre proprio oblatum cunctis ob legitimum sacrificium. Reor enim quia te dignus iudicaverit non egritudine nec bello: nec qualibet alia passione quam solet hominibus accidere: hac vita libare: sed cum igni et sacrificijs tuam animam suscipere et apud se retinere. Eritque de cetero mei curam huius senectutis reges quam gratia te maxie nutriebas. Audis hic Isaac humili voce patrem respondit. O pater mihi colendissime rem audio grandem ac duram. Asseris te precibus meis velle me propriis manibus interficere et igne adures ut obedias deo. Doleo nepe gravissime in ventrem mee florē amittere. doleo propter me diligenter expiri in me gladium sciētiis. Doleo in super tali modo deferere dilectam matrem et te patrem meum cui paraveram in hac senectute sua in omnibus subvenire.

O care genitor. o p̄r amantissime crede
 bam me esse baculū senectutis tue et ecce
 mihi dicis vt fortiter ferā mortē p̄ te mi
 hi iheredā. O iaudita res. O admirandū
 nouū quo viscera mea cōmouentur aia
 turbatur et cor vndiq; vexatur angustia.
 Seruū p̄r mi dulcissime. q̄a sic placet
 deo ita fiat. Et si nunq̄ h̄ fieri ille man
 dasset et tu tñ iheres adhuc p̄mptissi
 mus obedirem. nō fugiam a tua p̄ntia.
 nō me defendā. et h̄mōi verbis prostra
 uit se i terra patrēq; adhuc alloquebat.
 d. Habe me filiū tuū ad vota p̄r: strin
 ge man̄ meas et pedes meos sinib; iter
 fice me sicut ubi et deo n̄o placet. O qd
 erat videri venerandū senē illū mirādo
 seruoze ligare manus et pedes filij: ele
 uantēq; euagiatū gladiū vt illū p̄mierz
 O inaudita obedientia p̄ris et filij. O
 vtriusq; ardentissima voluntas ad obse
 quēdū deo. O deniq; imensa dñe lar
 gitatis bñficia eisdē collata. Abulto q
 dē suscepit abo āpliora dona a libera
 lissimo deo q̄ fuerit illoz ad obediendū
 p̄mēdabilis seruoze voluntatis. Tercio
 obedientia est efficax ad impetrādū bo
 num eternale dixim⁹. n. in precedentib;
 sermonib; quēadmodū de⁹ bñdict⁹ lar
 gitur eterne vite p̄mū oib; seruauitibus
 ei⁹ mādara. s. tanta ē humana nequitia
 q̄ magis hoies diabolo obedire volūt
 q̄ deo. Clamat de⁹. Non habebis deos
 alienos. Et diabolus dicit. Sint tibi dii
 tui tpalia bona q̄ magis q̄ deū diligas.
 Moli scripturis credere. Moli debita vo
 ta p̄plere. supstitōes incatatiōes et diui
 nationes sectare. Cultum dei negligas
 et contēnas. Sacris locis atq; personis
 reuerentiā nullā exhibeas. Ecclesiasti
 cas leges atq; cēnras despicias vociq;
 mee obedias vt deum mīme colas. Cla
 mat deus. Mō assumes nomē dei tui in
 vanū. Et diabolus. d. Sis p̄uirus blas
 phemia sepius maledic nomē sc̄m̄ dei
 et oīz scōz suoz ac m̄fis ei⁹. nomenq;
 meū in oib; tuis opib; frequētius cōme
 mora et dei nomē i turpibus cantilenis
 admisce. Clamat de⁹. Sabbata sancti

ces. Et diabolus. d. Dieb; festiuis nulla
 sit in te memoria dei: nulla recordatio
 salutis. p̄prie et eternoz bonoz. Ecclesias
 fugias et predicationes euāgelij: ad q̄s si
 accesseris nullā modestiā serues. Nāno
 aspectu mulieres et viros circūspice. ve
 stibus inhonestis illis dieb; vtire: ludo
 choreis atq; tripudijs temp⁹ expendas
 et p̄ lucro tpali si qd operis facere pote
 ris facias. Clamat de⁹. Mō onora p̄rem
 et. Et diabol⁹ dicit. Parētib; tuis isct⁹
 sis. disciplinā cor̄ et correctionē frige. pie
 tatē reuerentiā et obedientiam eis dene
 ga. p̄mclij illos affice. et si potes ver
 bis verbera adde: atq; de domo illos ex
 pelle. Clamat de⁹. Mō occides. Et dia
 bolus. d. Iniuriāz noli sufferre. sume de
 inimicis vindictam. da locū ire. p̄cute
 iterfice. et quē si potes manu p̄sequere
 corde. Clamat de⁹. Mō mechaberis. Et
 diabol⁹ dicit. Nullū sit p̄ratū qd si p̄rat⁹
 eat luxuria tua. Mō erubescas adulte
 rari fornicari icellū mollicitē sacrilegiūz
 sodomia nefādisimā et inoiabile p̄petra
 re. Clamat de⁹. Mō furtū facias. Et dia
 bolus dicit. Rape de p̄dare furare q̄tū
 potes. Nulla sit tibi p̄scia p̄p lucy d̄ p̄u
 rijs de mēdacijs de fraude d̄ simulatōi
 bus de iniustitia de vsuris d̄ extorsōib;
 de malis p̄tractibus et de excōicatōib;
 Clamat de⁹. Mō dices falsū testimoniū
 p̄tra. p̄ximū tuū. Et diabol⁹ ait. Loque
 re sine mēsurā in dedec⁹ alioz. detrahe
 vicinis extraneis sacerdotib; religiosi
 platis dñis virginibus viduis et coniū
 gatis. Clamat de⁹. Mō p̄cupisces vxorē
 p̄ximi tui. Et diabol⁹ dicit. Dēs mulie
 res quas vides cōcupisce et voluptuosa
 mente desidera. Clamat de⁹. Mō p̄cupi
 sces rem p̄ximi tui. Et diabol⁹ dicit. Ap
 pone cor tuū ad alioz bona. desidera
 mortē p̄p̄inquozi tuoz vt eozum bona
 ad man⁹ tuas pueniāt. Et tñ sine compa
 ratione magis audit vox diaboli q̄ dei
 O extrema demētia. O stultitia p̄ncipio
 sissima seruire diabolo. p̄ eternis icēdijs
 et relinquere deū liberalē et munificentis
 simū q̄ seruis et amicis suis pollicetur.

gaudia paradisi ad q̄ nos pducatur xps dei
fili⁹ q̄ uiuit ⁊ regnat p̄ infinita secula amē
¶ Seria quarta p̄ dñicā i septuagesima
de infinita misericordia dei q̄ ipse p̄r piissi-
mus dulcissime vocat aīas ad pñias: oēs
et pessimos pctōres p̄mittēs eis liberalit̄
indulgentiā ⁊ remissiōz.

Sermo. iiii.

Ox dilecti

mei pulsat̄. Apert̄ mi-
hi soror mea sp̄sa. aīe
peccatricis ad peniten-
tiāz redire disposite ver-
ba sunt ista originaliter

Lang. v. c. P̄missimus oīum pater deus
offert peccatoribus vt occasione habeāt
ad eū reuertēdi vberimū fontem ⁊ ide-
ficientem ⁊ inhauribilē misericordie sue.
Neqz vnqz tā grādis pctōr iūet̄ ē q̄ ad
eū cōfugere volēs nō fuerit benigne mi-
sericordissimeqz suscept⁹. Nec ē illa mi-
sericordia q̄ fiducia p̄stare d̄z cūctis pctō-
rib⁹ ne vnqz desperet. Nec ē illa decora
⁊ formosa regina q̄ sp̄s astat a dextris dei
i vestitu deaurato circūdata varietate. h̄
ē q̄ blanda voce humili fīmōe delinquē-
tes admonet vt ad fōrē aque viue deuz
ppitiū atqz benignū currāt sitientes. Et
qm̄ multoz corda molliri nolunt. ⁊ du-
riora saxis in dies obstinant in malo: sta-
tū in hoc sermōe v̄ba fac̄re d̄ iocūdis-
sima voce misericordie dei q̄ ipse dilectus
aīaz sp̄sus illas i pctis errātes libalissi-
me aduocat. vt de errāz cōpūcte veniāz
⁊ indulgentiam suscipiāt. Qd̄ bñ sensit
aīa peccatrix disposita iam p̄terita mala
corrigere ⁊ d̄ cetero a futuris cauere. d̄ i
verbis notat̄ i themate. Ox dilecti mei
qui creauit me: qui me fecit: qui me red-
mit: q̄ mihi pollicet̄ gaudia paradisi pul-
santis per intrinsecas inspiratōes: per ex-
trinsecas monitōes: p̄ sp̄iales illumina-
tiones: p̄ facfortū dispositiōem. Apert̄
mihi. f. cor tuum o soror mea. o aīa mea
ad meā imaginē ⁊ similitudinē facta. O-
pon la mea quā d̄spon laui mihi i fide
cū sacruz suscepisti baptisma. ⁊ ego tibi

meā grāz sū largit⁹. Apert̄ iquā mihi vt
audias me exhortatē te q̄ten⁹ pñias agas
⁊ pctōrū tuoz veniā indulgentiāqz a mīa
mea abūde suscipias. In q̄b⁹ verbis de
voce misericordie dei aīam vocantis tria
mysteria pponimus contemplanda.

Prīmū d̄r reuelationis.

Secūdū ampliatiōis.

Tertiū accelerationis.

¶ De p̄conijs ⁊ laudib⁹ misericordie dei
q̄ pctōrib⁹ demōstrāt in scripturis. figu-
ris ⁊ exemplis. Laplm. j.

Ritū m̄steriū cōtemplandū

p̄ dicat reuelationis i q̄ exquirere
l̄z q̄r dei misericordia q̄ pctōres
allicit reuelata ⁊ p̄conigata ē. Et ad h̄ d̄
co q̄ misericordia ipsa maxie māifestat̄ i
trib⁹. P̄rio i scripturis. Secūdo i enigma-
tib⁹ ⁊ figuris. Tertiū i exēplis. ¶ P̄rio
māifestat̄ ⁊ reuelat̄ p̄coniū m̄je dei i scri-
pturis q̄ vñr cē l̄fe q̄si qdā familiares ⁊
domestice ex cancellaria celi ad miseros
peccatores ex parte viuētis dei misse ac
destinate. Qd̄ reuerēter atqz iocūde illa
rū lectio a cūctis ē audiēda. dicāt igitur
pphe ⁊ sci qd̄ serūt d̄ mīa dei. ¶ Moyses
ad deū loquēs. Exo. xxxiii. iqt sic. Dñs
tor dñe de⁹ misericors ⁊ clemēs patiens ⁊
multe misationis. Et Deut. iiii. Reuer-
teris ad dñm deū tuū ⁊ audies vocem
eius quia de⁹ misericors dñs de⁹ tu⁹. Et
sapiēs. Ecc. ij. P̄ius ⁊ misericors ē deus
⁊ remittit in die tribulatōis pctā. Et. c.
xviij. Qd̄ magna mīa dñi ⁊ ppitiatō illi
us pueritūb⁹ ad se. ⁊. c. xviij. Quis adij-
ciet enarrat̄ mīaz ei⁹. Et. li. c. V̄et̄ aīa
v̄ra i misericordia ei⁹. ⁊ Sap. xi. Misere-
ris oīuz qm̄ oīa potes. ⁊. xv. Tu aut̄ dñe
suauis ⁊ ver⁹ es patiens ⁊ i mīa disponēs
oīa. ⁊ p̄ ysa. lv. dñs aut̄. Derelinquat ipi.
viā suā ⁊ vir iniquus. co. f. ⁊ re. ad. d. ⁊
mi. e. ⁊ ad. d. n. q. m. est ad ignoscendū
Et. lviij. Inuocabis ⁊ dominus exaudi-
et. clamabis ⁊ dicet: Ecce adsum qz mi-
sericors sum dñs deus tuus. Et. liiij. In
misericordia sēpiterna misericors sū tui dñe
redēptor. tu⁹ dñs. Et Iohel. ij. Conuer-
timini ad dñz deū v̄rū: q̄a benignus ⁊

misericors est patiens et multe misericordie et stabilis super malitia populi. Et Jonas iij. Scio inquit quia tu deus clemens et misericors es patiens et multe miserationis. Et David. ps. xcix. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus et eternum misericordia eius. Et ps. xxix. Magnificata est usque ad celos misericordia tua. Et ps. lxxv. Tu autem domine suavis et mitis et multe misericordie omnibus inuocabant te. et ps. l. Misere mei deus et magna misericordia tua. Et ps. cxxix. idem habet. Et Petrus. i. epla. i. c. Benedicere deus et per dominum nostrum Iesu Christi qui est magna misericordia sua regnauit nos in spe uiae. et Paulus. Eph. ij. c. De diues est in misericordia. Et ij. Cor. pmo. Benedicere deus. et p. d. n. i. x. p. m. et d. i. c. q. c. n. i. o. tri. n. f. a. Et cytharista spiritus sancti uero gloriosissima. Luc. ij. et mia eius augeat in p. n. i. e. u. et Luc. vi. Esto te misericordes sicut et pater uos celestis misericors est. Et Hieronymus. d. pe. di. i. c. Quia diuitans non ait. diuinitas non clemens et pia magis ad indulgentiam. p. n. a. q. ad uictam qui non uult morte peccatoris. sed ut magis conuertatur et uiuat. Et idem Hieronymus. i. c. uide de pe. di. i. c. Vide benignum dominum nostrum cum seueritate miscetur. Et Ambrosius. li. de pe. Deus misericordiam suam omnibus. p. n. i. s. i. t. et relaxandi licentiam sacerdotibus suis sine ulla exceptione concessit. Et xxvi. q. vi. c. his qui Misericordie domini nec mensuras possumus potest: nec tempore diffinire. Et quibus omnibus apprehendimus deum nostrum benignum esse misericordem: deus et pius. Et Secundo manifestat et reuelat precium misericordie dei in enigmatibus et figuris. loquebatur sepe dominus istis in pabolis et moris palestino: ut dicit Nicolaus de lira. Quia sic clarius potuit uitas elucescere maxime idiotis et rudibus. putatur Dio. i. c. cele. hierar. et ideo ad sua et prius eius misericordiam notificanda usus est triplici enigmati seu metaphora in pabola per eum dicta. Et Prima fuit de egroto patiente de quo Bath. ix. c. ubi audies murmurationes pleborum qui de te trahebant quia cum publicanis et peccatoribus maleducaret ait. Non est opus ualentibus medicus sed male habitibus cures autem discite. quod est misericordiam uolo et non

sacrificium. Non enim ueni uocare iustos sed peccatores. Et Secunda pabola est de pastore perditum ouem regrente. de qua Luc. xv. scribitur quod dimissis. xcix. alijs ouibus in deserto sollicitus pastor oberrat una ouem i. de peccatrice aiam persequitur diligenter inuentamque custodit itacta impositaque super humeros suos gaudens remittendo sibi penitentem potentia sua omnia peccata atque delicta. Et Tertia pabola est de filio prodigo ad patrem postquam omnia dissipauerat reuertente. per quem ut Hieronymus inquit ad Damasum papam de filio prodigo. peccator homo uere penitens intelligit quem cum uidisset a longe per misericordiam motus occurrit illi cadensque super collum illius osculatur et cum nihil illi improperauit: non tristem vultum aut turbulentas faciem ostendit: non aspexit uisus contempsit: sed quasi letiter in domum eius introduxit. afferri fecit vestimenta et annulum. puerum solene praeparauit. coramque cane et sonorum melodiam in domo esse iussit: quia recuperauerat filium mortuum et perditum: per quem intelligimus peccatore compunctum cui de se gratiosissimum exhibet. Et Tertio manifestat et reuelatur precium misericordie dei in exemplis. Quotquot enim in uenit sunt peccatores qui ab illo ueniam postularunt omnes fuerunt exauditi sicut patet in ueteri et nouo testamento. David equidem per penitentiam adulterij simul et homicidij a misericorde deo ueniam impetrauit. De cuius penitentia Hieronymus ad Sabinium diaconem lapsus ita scribit. Tota penitentia ostendit psalmus. l. quando ingressus est David ad uxorem Urie et a Matham propheta correptus respondit dicens Peccaui. statimque meruit audire: et dominus abstulit peccatum tuum a te. Adulterio enim iunxerat homicidium et inde conuersus ad lachrymas. Misere autem mei deus et magna misericordiam tuam. Magnam enim peccatum magna indigebat misericordia. unde iungit et dicit Multum laua me ab iniquitate mea et a peccato meo munda me. quoniam iniquitate mea ego cognosco et delictum meum contra me est semper tibi soli peccaui. Rex enim alium non timebat. et malum coram te feci ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris

Conclufit de oia sub pctō vt oibus mi-
 fereat. tūq; pfectū vt dudū pctō: 7 peni-
 tens transferit in magistru vt dicat Do-
 cebo inq; vias tuas. hec ille. Et idem
 ad Deceanū de Dauid loqns inqt. Da-
 uid ſci 7 manſuetiſſimi viri hōicidium
 pariter 7 adulteriū ſeptē diez emēdauit
 ſames. Iacebat in terra volutabat i cine-
 re 7 oblitus regie maiestatis. lumē qre-
 bat in tenebris. illūq; tñ respiciens quē
 offēderat lachrymabili voce dicebat. Ti-
 bi ſoli peccaui. 7 malū corā te feci 7 red-
 de mihi leticiā ſalutaris tui 7 ſpū pncipa-
 li pfirmā me. atq; ita factū ē vt qui me
 docuerat tñ ſuis quō ſtans non ca-
 dere doceret p pñiam quō cadēs reſur-
 gere h ille. Que oia notat. ii. Reg. xij. c.
 Eſt 7 de minimis exemplū: de qbus ha-
 betur li. Jone per tonū. 7 de pe. di. i. in. c.
 Minuūte. vbi dicit. Minuūte quos dñs
 in euangelio cōmendat pñiam egerunt
 in p̄dicatōe Jone. 7 ex miſericordia dñi i
 dulgētiā p̄ſecuti ſbuerſiōis iteritū ſbter
 fugere meruerūt. hec ibi. Et vt breuiter
 pstringā exēpla adduco illd dictū Ber.
 ſup cātica ſmone. xx. ad ih̄m de ſua mi-
 ſericordia loquēz vbi ait. Dio pp māſue-
 tudinē q de te p̄dicat currem p te dñe
 ih̄u audietes q pauperē n̄ ſpnas: pctō-
 rem n̄ horreas: n̄ horuiſti p̄ſitē latro-
 nem: nō lachrymātē peccatricē: nō cha-
 naneā ſupplicātē: nō deprehēſaz i adul-
 terio: nō ſedētē in theloneo: non ſuppli-
 cantem publicanū: nō negātez discipu-
 lū: nō p̄ſecutorē discipuloz: non ipſos
 criticiferos tuos. h ille. Expergiſcimini
 igitur o peccatrices aie. Audiuistis o pec-
 catores vocē dei q miſericordiā ſuā iſini-
 tā vobis dclarauit. Nolite obdurā cor
 da veſtra deponite pctā atq; delicta. Ac
 redite ad eū 7 veniā obtinebitis: qa ipe
 ē de miſericordiā q p Ezechielē p̄phe.
 c. xviij. inqt. Si aut impius egerit pñiaz
 ab oibus peccatis ſuis q opatus eſt 7 cu-
 ſtodierit oia p̄cepta mea 7 fecerit iudici-
 um 7 iuſtitiam vita viuet 7 nō morietur
 oium iniquitatū eius q̄s operatus eſt nō
 recordabor. In iuſtitia ſua quā opat⁹ eſt

viuet nunqd voluntatis mee eſt mors
 impij: quaſi dicat nō. 7 infra. Nolo mor-
 tem morientis. ſ. peccatoris: ſz vt puerta-
 tur 7 viuat. Reuertimini 7 viuetis.

¶ De amplitudine 7 magnificētia mi-
 ſericordie q remittit oia peccata grauiā
 replicata 7 antiqua peccatoribus peni-
 tentibus. Cap. m. ij.

Secundū myſteriu cōtēplandū
 circa miſericordiā dei pctō: res vo-
 cāt ad pñiaz dē ampliatio i q pa-
 teſaciēdū eē duxi quō āpla lata pūda ac
 copioſa ſit ipa miſericordia dei bñdicti q
 lz in ſe ſit infinita: qz ſit nihil aliū qz ipe
 deus ē ſm illd Aug. de fide. ad Petrus
 Quicqd eſt i deo eſt ipe de⁹: tñ ē i ſuo
 effectu p̄ſiderata tā grādis iuenit q oia
 n̄ ſa ſuperat pctā atq; vincit. Tria .n. ſūt
 i peccatis horrenda 7 tūmēda valde: que
 tñ a miſericordia dei ſupant. Prīmū gra-
 uitatis cōditio. Secundū frequēs itera-
 tio. Tertiū diuturna detētio. ¶ Prīmū
 qd i peccat⁹ p̄ſiderat horrendū de graui-
 tatis cōditio. qñ. ſ. pctm̄ ex ſua cōditōe
 7 ex ſuo genere graue ē 7 neſādū. Tertiū
 tñ tāta ē miſericordia dei q nullū ē pctm̄
 adeo execrandū de q ſigs pñiaz egerit
 indulgentiā nō recipiat. Quinimo cle-
 mētiffim⁹ de miſericordia ſua illd penitē-
 ti plene remittit. Hinc Criſo. de pe. diſt.
 iii. i. c. Tal' ait. Tal' mihi crede tal' erga
 hoies dei pietas q nūq; ſpnit pñiam ſi
 ei pure 7 ſimplr offerat. Et ſi ad ſūmum
 qz pueniat maloz: 7 ide tñ reuerti velit
 ſuſcipit. n. de illū libeter 7 amplectit. Et
 hoc eſt quod dicit de pe. di. i. c. in actiōe
 Cor cōtritu 7 humiliatū de nūq; ſpnit
 ¶ Sed circa h dubitat de pctō in ſpū
 ſcī. vtrū deus miſericors remittat illd pe-
 nitentibus. Et videt q non. qz pctm̄ in
 ſpū ſcī eſt irremiſſibile. An Augu. in
 li. de fide ad Petrum ait. Ibi q peccāt
 i ſpū ſcī: neq; hic neq; i futuro remis-
 ſionē pctōz accipiūt. Et idē in libro de
 ſermone dñi in mōte. Peccare in ſpū
 ſcī eſt per maliciā 7 inuidiā fraternā
 impugnaire caritatē p acceptā ſpūs ſcī
 grām: qd pctm̄ neq; hic neq; i futuro

remitti dicim⁹. Hoc ip⁹z mgt⁹ finiaz p⁹fir
mat. xliij. di. ij. li. ergo v⁹ q⁹ dei misericor
dia n⁹ supat o⁹ p⁹ctm. Rndet ad b⁹ Alex.
d⁹ alesi. ij. q. cxiij. m⁹. vj. 7 i. ij. s⁹me. q. i.
m⁹. ij. ar. ij. vbi tractat d⁹ irremissibilitate
peccati. Id⁹ e. q⁹ p⁹ctm triplr d⁹ irremis
sibil⁹. s. negatiue. p⁹uatiue. p⁹rie. Negatiue
d⁹ irremissibile q⁹ nullo m⁹ p⁹ot remitti.
s. sic p⁹ctm luciferi alioz q⁹z damnatoru
p⁹riatiue d⁹ irremissibile p⁹ctm q⁹ n⁹
habet aligd dignuz vt remittat. 7 sic o⁹
p⁹ctm mortale est irremissibile: q⁹ nullu
p⁹ctm mortale habet aligd per quod sit
remissione dignu. Contrarie v⁹o dicitur
irremissibile: q⁹ habet p⁹ria dispositioez
ad g⁹az sine qua p⁹ctm nullo modo p⁹ot
remitti. 7 sic est irremissibile peccatu in
sp⁹ri sc⁹tu: q⁹ directe est p⁹ effectui sp⁹irit⁹
sancti q⁹ quide dicit g⁹ra p⁹ialis. ¶ S⁹ut
aut hui⁹ p⁹cti sex sp⁹es vt patet p⁹ Aug. in
Ench. 7 de fide ad Petrū. 7 de sermōe
dñi. i. monte. 7 de baptismo paruulor. s.
despatio. p⁹sumptio. inuidencia fraterne
g⁹re. obstinatio. finalis ipenitētia. 7 ipu
gnatio v⁹itaz agnite. quaz sp⁹es numer⁹
fm Bon. i. di. xliij. ij. li. ar. iij. q. i. sic. assu
gnat. Omne p⁹ctm in sp⁹ri sc⁹tu est cōtra
p⁹riale g⁹am. tunc eni aut est cōtra ipsaz
rōne sui. aut rōne a⁹ncedentiū. aut rōne
subsequentū. Si rōe a⁹ncedentiū cū ad
p⁹riam antecedant tanq⁹ due mole spes
7 timor. p⁹ timorē est p⁹sumptio. p⁹tra spem
est desperatio. Si rōne p⁹sequentū cum
ad p⁹riam p⁹sequat emēdatio q⁹ p⁹sistit in
duobus. videlz in vera p⁹fessione 7 bona
satisfactio: sic sumit⁹ due sp⁹es: quaruz
vna ē impugnatio v⁹itatis agnite. altera
detestatio boni. Si rōne sui sic est obsti
natio que cōp⁹hendit etiā finalē ip⁹riam
dicit ergo p⁹ctm in sp⁹ri sc⁹tu irremissibile
magis q⁹ alia peccatorū genera: q⁹ fm
magistrū. vix aut raro aut difficulter re
mittit⁹ p⁹ eo q⁹ nō tñ repugnat g⁹re sed
ē dispositio ad veniā 7 g⁹az suscipiēda
Remissibile v⁹o est fm Bon. vbi. s. ar.
ij. q. ij. nū rōne v⁹ine potētie remittētis. nū
q⁹ hō p⁹ot de illo p⁹tere excepto finalis
ip⁹rie q⁹ ē dupliciter sumit⁹. Eno m⁹o pro

pposito n⁹ penitēdi. Elio m⁹o p⁹ cōtinua
p⁹manentia i malo. Imp⁹ria p⁹rio m⁹o sū
pta. ē p⁹ctm irremissibile p⁹rie n⁹ negatiue
eo q⁹ claudit viā ad g⁹az 7 ipedit igressū
sp⁹is sc⁹i. tñ possibile ē vt de illa hō peni
teat 7 remissibilis fiat. Imp⁹ria. ij. m⁹o
dicta nullo m⁹o p⁹ot remitti. Nec aut ne
mini est attribuēda vsq⁹ ad illud instās
in quo dici d⁹ aliquo posset q⁹ finaliter sit
ipenitēs. Hinc Leo papa d⁹ pe. di. vij. c.
Nemo. ait. Nemo desperandus est duz
in hoc corpore cōstitutus est. Idē dicit
xxij. q. ij. c. Ancillā. 7. xliij. q. iij. c. Cor
ripiant. ¶ Patet ergo o⁹ p⁹ctm per p⁹riaz
liquefieri ad p⁹spectū misericordie dei q⁹
nihil tantū abhominat quātū imp⁹riam
7 despationē. Hinc H⁹iero. ad Rusticū
monachū ait. Nihil sic offendit deū sic
cor impenitēs. Solū despationis crimien
ē q⁹ veniā p⁹seq n⁹ p⁹ot. ¶ Secūdu q⁹ i
p⁹ctis p⁹siderat horzēdū 7 piculosum est
p⁹ctōz frequē iteratio. q⁹ n⁹ s. frequentius
iterant. tñ tāta ē misericordia dei q⁹ si q⁹
icipet peccare a p⁹ma hora dici: 7 pacto
p⁹ctō statim p⁹riaz ageret: 7 p⁹ria facta
subito laberet 7 post lapsū iter surgeret
7 post surrectionē iterum caderet 7 post
casū denuo p⁹tritionez hēret sēp deū im
mobiliter p⁹ritiū iueniret ad remittēdū.
hic Aug. de pe. di. iij. i. c. adhuc instant
ait. Quōiā quotidiana ē offēsiō oportet
q⁹ quidiāna sit remissio. Cur docuisset
dñs orātes dicere. dimitte nobis debita
nostra. nisi ipse nobis misericors p⁹seue
raret qui nos ab hac petitione non vult
deficere: 7 Leo papa d⁹ pe. di. i. c. Multi
plex misericordia dei. inqt. Multiplex mi
sericordia dei ita lapsib⁹ hūanis subuenit
vt n⁹ solū p⁹ baptisimi gratiā: s⁹ et p⁹rie me
dicinā spes vite repet⁹ eterne: vt q⁹ rege
nerationis dona violassent p⁹prio se iu
dicio p⁹dēnantes ad remissionē criminū
p⁹uenirēt. Et lactāri⁹ in. li. di. insti. ad g.
sic loqt. Nemo p⁹ot esse taz circūspect⁹
tam prudens q⁹ nō aliqū labat. idcirco
de⁹ inbecillitatē nostrā sciēs apuit hōi
portū salutē. vt huic necitati cui fragili
tas n⁹ra subiecta est medicina penitētie

subueniat. Et Hieronim^{us} ad Rusticum
monachum. de pe. di. iij. c. septies ait. Se
pties in die cadit iustus et resurgit. Si iu
stus quomodo cadit: si cadit quomodo iust^{us}. Et in
istis uocabulis non amittit qui per penitentiam
semper resurgit. Et non solum septies. sed
septuagies septies delinquenti si conuertat
ad penitentiam peccata donant. Hoc Christus. Petrus
docuit. Mar. xviij. c. Et nonnulli heretici
temere asseruerunt duo falsa et merito re
probanda. Primum quod si homo cadat a peni
tentia non debet penitere. Contra quod dicitur Alex.
de ales. i. iij. uoluit summe. q. lxiij. mem. i.
ij. et iij. adducit distinctionem de ueritate peni
tentie quod dupliciter potest sumi uno modo ut peni
tentia uera dicat quod uerz huius ueritate actum quod est de te
stari malum commissum et per illo tempore nullum com
mittere et proponere non committere sed futuro
in quo statu si quis dederet saluus esset. Et
ab hac potest homo cadere et penitentia labi. Alio
modo ut dicat penitentia uera quod producit in fines
ut finalis et continuata. et ab hac non est ca
dere. Et adhuc heretici ad sui erroris ro
bur auctoritates et dea scriptorum adducunt. Et
primo illud Ambrosio. i. sermone quadragesimo.
d. Penitentia est mala propter ita plagere et plagem
da iterum non committere. ergo qui iterum peccat
ueram penitentiam non fecit. ¶ Secundo ad idem
allegant Gregorius. sic. d. Qui ita alia peccata dis
plorat ut tamen alia committat adhuc penitentiam
agere aut ignorat aut dissimulat. Insuper
ad hoc propositum habent Iulianus in li. de summo
bono sic loquente. Irrisorius est non penitens qui
adhuc agit quod penitet. nec uidet deum
poscere sed dicitur: sed sanare superbum. Et huius
re cordat Augustinus in li. soliloquorum. quando dicit
Inanis est penitentia quam sequens culpa inquie
nat. Que auctoritates et alie siles habent
tur in decretis. de pe. di. iij. de quibus per solu
tione Gratiano. ibidem i. s. s. et uerba ait. Ad
illa uerba auctoritatum non ad diuersa tempora
sed ad idem tempus referuntur. ut. scilicet eo tempore quo quis
desit mala quod commisit et penitentiam facit non
peccet et scelera non committat. Ad autem in
diuersis temporibus possit quod facere penitentiam
ueram: et post illam iterum possit peccare. probat
ratione eo quod penitentia habet esse in libero arbitrio
sed statum. ut. quod ueribile est et potest a bono

in malum: et a malo in bonum sepius exire.
Hoc etiam apparet euidenti exemplo. Illa
minime propter ueram penitentiam gratias persecuti
sunt: sed propter ad uoluntatem redeuntis deum pro
uocantur ad iracundiam et eorum ciuitas ut
Herodotus scribit a rege medorum liberata
est. apud hebreos regnante Iosia. Est et
de hoc exemplum ueniens peccatorum. Dauid
quod penitentia quam fecit de peccato mortis Eriie deum
sibi placabilem fecit. et tamen propter peccauit iterum.
in numerando populum. put habet. ij. Reg.
c. penult. Quare sileant heretici et confun
dantur. ¶ Secundo falsum quod ipsi predicant est
quod de non nisi semel peccata dimittit. Quibus
et si obstat auctoritates allegat in principio
huius secunde particule: tamen ipsi curiose
suum errorem confirmare conantur. Ad
si baptismus non iteratur. ergo nec penitentia. Ad
quod dicitur Bonum. i. iij. di. xliij. pte. ij. ar. i. q.
ij. sic respondet. d. quod penitentia potest iterari. baptismus
autem non. pro quod in baptismo ipsum character
quod est indelebilis. et penitentia non. Secundo quod baptis
mus est semel morbum non iterabile quod est mor
bus originalis. Et penitentia semel morbum itera
bile quod est morbus peccati actualis. Et
medicina debet aptari morbo. Et ideo baptis
mus non iteratur: penitentia uero iteratur finem quod uo
luntas nostra peruertit et reuertit. Concludi
mus ergo quod de bonum dicitur misericorditer sub
uenit nostre fragilitati. Quisnam non nisi ipse
de illo pergrat. Ad peccator: negligens. o peccator
obduratissime disripe uicula colligationis
agnosce blandientem tibi dominum quod non tamen semel
sed millies millium et toties quoties postu
laueris indulgentiam tibi committit in desesset.
¶ Tertium quod in peccatis considerat honorandum de
diuturna detentio quam peccata diu retenta sunt
ita ut de illis penitentia quis differat usque ad
decrepita senectute extremumque tempus uite
et licet periculosum sit sic differre. posito tamen
quod aliquis excederet annos. Bathusale quod
expendit in iniuria dei: propositus in a
nimumque bene facere. cum anima tamen a corpore egreditur
ut egemiscit et dolet. tanta est dei misericordia
quod ei liberalissime peccat. hic Hieronimus ad pau
la de dormitione Blesille. Secura esto o
mnis Blesilla. Confidimus probantes uera esse
quod dicimus non quod est sera conuersio. Hoc h

pmū in latrone dedicata ē. Amen dico
tibi: hodie mecū eris i paradiso. Et idē ad
Damasū papā et ponit de pe. di. p. a. c.
Impertuna. Xpus d. cruce i Paradisu
latrone tulit: et ne qd aliqñ serā pueris d.
putaret: fecit homicidij penā martyriū.
Et Julius papa. xvi. q. vi. c. Si p. s. byter
Aera eni p. fessio in ultimo tpe pot. ec. qz
dñs nō soluz tps s. et cordis inspector
ē. sicut latro vnus momēti pnia meruit
esse in paradiso in hora vltia cōfessiois
Et Celestin⁹ papa i. c. cognouimus eadē
cā. ij. q. ait. Perdidisset latro in cruce p
miū ad xpi dexterā pendēs si illū hore
vni⁹ pnia nō inuisset. Lū esset i pena pe
nituit. et p vni⁹ p. fessio ē f. mōis hitaculū
paradi eo p. mittere. p. meruit. Aera ergo
ad deū pueris i vltimis positōz mente
pot. ē estimāda s. tpe: p. p. ha hoc talr
asserēt. Lū pueris i gemueri tūc salu⁹
eris. Et ad idē facit illud dictū Cipriani
in epistola. ij. ad Demetrianum. In isto
mūdo manēi pnia nulla sera ē. Patet
ad indulgētiā dei adit. et querētib⁹ atqz
intelligētib⁹ veritatē facilis est accessus
O aplissima misericordia dei O largissi
ma caritas summi creatoris: q tāta ē vt si
daret hō viator secū ferēs pctā oia q dia
boli p. miscrūt et oēs hoies q i iudicio dā
nabūt. imo quot sūt celo stelle et i mari
aq gurte. in nemore frondes. et in pratis
lilia et de illis pniaz faceret ac hūili mēte
deū exoraret. p vēia sēp audiret benigne
Et d. de remittit pēitētib⁹ pp misicor
diā suā pctā sine dilatiōe. et d. iustificatiōe
impij ac ei⁹ cōditiōib⁹. Capl. m. iij.

Et nūz mysteriū cōtēplandū
circa misicordiā dei d. acce
leratiōis. Ad enī differt. de⁹
remittere pctā penitētib⁹ nō
tempus aliqd iterponit. Elidet qñ sitire
salutē peccatorz quib⁹ q p. mū fuerint
contriti vel p. p. cti statū eis parci illosqz
iustificat. De ipsa vō pctōis et impij iu
stificatione solet a doctoribus dubitari
maxie circa tria. Primo circa tēpis cir
cūstātiā. Secūdo circa opis excellētiā.
Tercio circa miraculi fluctuā. Et p. d. io

solet dubitari circa tēpis circūstātiā. vtz. s.
impi⁹ iustificet i instāti. Et ad hoc itelli
gēdū notāda sūt tria. Et p. d. iuz notādū
fm Tho. prima. ij. q. cxli. ar. vij. q. iu
stificatio ē qdā mor⁹ q aia mouet a deo
a statu culpe i statū iusticie. Iusticia at d. f
triplr. Vno mō. put iportat rectitudine
ordinatē actū hois i cōpatiōe ad aliū
singularē hominē. et sic ē iusticia p. tula
ris et v. p. ticularis: et v. t. cardinalis.
Et Secūdo mō d. f. put iportat rectitudiez
ordinatē actū hois i p. patiōe ad bonū
cōe multitudis. et sic dicit iusticia legal.
Et Tercio mō d. f. iusticia s. q. iportat re
ctitudine ordinatē actū hois in p. patiōe
ad bonū p. p. u. cū hō subijcit deo et vi
res inferiores aie subdū rōni. Et hāc iu
sticia p. h. v. et p. i. appellat metaphoricā
Et hāc igit iusticia tertio mō assumpta
sumit iustificatio passiue accepta. s. p. sic
ri iustū nō pro facere iustū. Et hoc etiaz
n p mōum simplicis generatiōis: qz sic
posset p. petere ei q n cēt i pctō dū iusti
ciā accipet adeo sicut Adā in principio
accepit iusticiā originālē cū adhuc non
haberet pctū. S. sumit. put h⁹ iustifi
catio i hoie icludit rōnē mor⁹ d. p. rō i p
riū. s. de iustitia ad iusticiā. Et Secūdo no
tādū q ad iustificationē impij p. currūt
q. tuoz p. ordine. P. d. iuz ē g. rē iustio. Se
cūdū mor⁹ liberi arbitrij p. fidē formatā
i deū. Tercū mor⁹ liberi arbitrij i d. tēsta
tionē peccati. Quartū ē remissio culpe.
Et Tercū notādū fm Ric. i. iij. di. xvij.
ar. iij. q. vi. q. iustificatio ipij q. tū ad ea
q sūt de ei⁹ cēntia. s. q. tū ad remissionez
pctōz et g. rē iustioz sit i instāti. q. a. s. glo.
Et c. ij. c. sup illo v. bo. Fact⁹ ē repēte de
celo son⁹ tāqz adueniēz spūs sci g. rā. Se
cūdo p. tigit dubitare d. iustificationē ipij
circa opis excellētiā. vtz sit maxiz op⁹
dei. et v. q. sic. nā i psal. d. f. Et iustificatiōes
ei⁹ sup oia opa ei⁹. Et ecclia cātāt. De⁹ q
oipotētiā tuā p. cēdo maxie et miserando
māifestas. Et Aug. exponēs illud Job.
xiiij. Et p. d. iora ho. p. faciet. ait. Et p. d. i. ē vt
ex impio iust⁹ fiat. q. q. creare celū et terrā

Sed i. Irlu arguere possum. ¶ Prio
ga. per iustificationē impij cōsequit ali
quis gratiā vie. sed p glorificationē con
sequit aliqis gratiā patrie q maior est. er
go glorificatio angelorū v. l. hoīuz ē mai
op. q. impij iustificatio. ¶ Secō argui
mus qm iustificatio impij ordinatur ad
bonū particulare vntus hoīs. sed bonū
vniuersale. s. vniuersi ē maius q. bonuz
vni. hoīs vt pz i prio ethi. ergo mai. op.
est creatio celi z terre q. iustificatio ipij.
¶ R. fider. 2ho. prio. ij. vbi. s. ar. ix. q.
opus aliqd p. dici magnū dupl. r. Ano
mō expte mōi agēdi. z sic maius ē op.
creatiōis in quo ex nihilo fit aliqd. Alio
modo potest dici magnū aliquid ppter
eius magnitudinē qd fit. z fm h. maius
opus est iustificatio impij q. terminatur
ad bonū eternū dīne participationis q.
creatio celi z terre q. terminatur ad bo
nū nature mutabilis. Unde Aug. cum
dixisset: q. maius est vt ex impio fiat iu
stus zc. subiunxit. Celū enī z terra trāsi
bit. predestinatorum autē salus z iustifi
catio permanebit. ¶ Ad primū aut ar
gumentum qd infert. q. glorificatio an
gelorū z hominū ē maius op. q. ipij iu
stificatio. dicendū qd aliqd magnū di
citur dupliciter. Ano mō f. z q. tate ab
solutam. z hoc mō donū glie est maius
q. donū gratie iustificantis impiū. Et
fm hoc glorificatio iustorū ē mai. op.
q. iustificatio impij. Alio mō dicitur ali
qd magnū quantitate p. portionis: sicut
dicit mōs parvus z milium magnum.
Et hoc mō donū grē iustificantis ipiuz
ē maius q. donū glorie iustificans iustuz
q. plus excedit donū grē dignitatē im
pij qui erat dignus pena q. donuz glie
dignitatem iusti: q. ex h. ipso q. est iustifi
cans est dign. glia. z iō Aug. vbi. supra
dicit. Iudicet qui potest vtruz maius sit
iustos angelos creare q. impios iustifi
care. Certe si equalis est vtrunq. poten
tie. hoc maioris est misericordie. ¶ Ad
secundū dicendū q. bonū vniuersi ē mai.
q. bonū particularis vni. si accipiatur
vtrūq. in eodē genere. s. bonū grē vni.

est maius q. bonū nature toti vniuersi
¶ Tercio pigit dubitare de iustificatiōe
pctōis: vtz sit miraculosa z dicit. Ric.
vbi. supra. q. ix. z 2ho. vbi. supra. ar. x.
q. iustificatio impij z si fiat p. potētiā
supnālis agentis: tñ miraculosa n. ē lo
quēdo p. p. de miraculo eo q. nāliter
aia est gratie capax. Et enī ipso q. facta
est ad imaginē dei capax ē dei p. grām
vt Aug. dicit. xiiij. de tri. Si vō de. q. n. q.
tā vehemēter aiaz moueret. vt statī quā
dā p. sectionē iusticie assequeret: sicut fuit
i cōuersiōe Pauli. adhibita ē exterius
admirabili visiōe z prostratione alijsq.
circūstantijs miraculosis: tñ talis iusti
ficatio miraculosa diceret. ¶ 3o cōuersiō
Pauli tanq. miraculosa in ecclia com
memorat celebrat. Quare vō de. nō
pcurrat sēp ad iustificādos impios cum
silibus signis n. interest n. fa. diiudicare.
¶ Nobis satis esse debet: q. p. facinora z
delicta postq. iūterata mala q. n. cūq. vō
luerimus gratiam ei. z caritatem nobis
p. ciliare semp ad vota illū iueniem. pa
ratū nō differre aiaz peccatricez: si eam
cōpunctā viderit iustā facere. Redite er
go p. uaricatores ad cor z cognoscite mī
seriā aiarū v. f. p. Videte pericula i. f. r. mī
que vobis iminēt. cogitate clementiam
māluetudinē pietatē z misericordiā oīpo
tēz dei z exuētes veterē hoīez. reuertimī
ad illum z agite p. niam vt sic obtineatis
grāz i p. nti z i futuro eternā glia z Amē.

¶ Seria qnta p. dñicā in septuagesima
de cōplacētia quam habz deus quando
pctōres reuertūtur ad p. niaz. Sermo. v.

Or dilecti

pulsāis. Alpi mīhi so
zor mea sponsa. ¶ Item
vbi. supra. Excogitat
creator noster de. sem
per homines saluos fa
cere: non solū iustos: s. p. cōres si coruz
malitia nō obstat. Quos z si vocet cū
misericordia vt dictū ē i p. cēdē fmōe ex
citāt adhuc vt ad p. niaz reuertāt cū voce

placētē. Dñdñ. n. signis m̃ifestissimis
sūmā hēre p̃placētā de p̃uersiōe pctōꝝ
nā nō solū illis pctā remittit: sed adhuc
copiosa bñficia illis clemētissimē tribuit
Quāobzē i p̃nti f̃mone colligere volo
q̃ sint effectus dñe cōplacētē q̃ sequūt
p̃niam aīe audientis vocē dilecti sponsi.
Et notabo tres principales effectus.

Primus dicit bonoz restitutio.
Secūdus angelozum letificatio.

Tertius peccatoꝝ exaltatio.

¶ Qd̃ deus restituit pctōꝝ penitē/
tibus p̃pter complacētā quam habet
de illoꝝ p̃uersiōe oīa bona q̃ fuerant
p̃ p̃ctñ mortificata. Caplm. i.

¶ Primus effectus q̃ cōsequit̃ ad
p̃ cōuersionē peccatoꝝ in q̃ relu/
cet cōplacētā dei dicit bonoz
restō. Scdm̃ enī doctrinā th̃eologoꝝ.
Ric. d̃ media villa. ar. viij. q. ii. d. Bon.
et alioꝝ. di. iij. q. rti. li. pte. ij. ar. ii. q. iij.
Deus restituit penitēti opa p̃ culpā mor/
tificata q̃ antea viua fuerāt. Ad qd̃ clari/
us intelligēdū notāda sūt tria. P̃mo notā/
dū q̃ oīa opa bona i caritate facta adue/
niēte mortali culpa mortificāt et d̃pdiūt.
fm̃ illd̃ Ezech. xviij. Si auerterit se iu/
st̃ a iusticia sua et fecerit iniquitatē f̃z oēs
abhoiatiōes q̃s opari solet ipl̃ nūqd̃ vi/
uet: Dēs iusticie ei⁹ q̃s fecerat nō recor/
dabūt. ¶ Scdm̃ notādū q̃ cū dñs i scri/
pturis dei n̄ recordari: vt i p̃fata aucta/
te. aut nescit vt Psal. xxi. Nescio vos/
sic ē intelligēdū q̃ n̄ recordet̃ aut nesciat
illos q̃s n̄ approbat vt remuneratiōe di/
gnos. nā vt in q. d. Bon. i. p̃mo. di. 39. ar.
1. q. ij. c. Duplex ē sciētia i deo. Una. q̃ dñs
simplicis noticiē q̃ q̃ h̃z rōez cognoscē/
di a veritate q̃ ē lux sūma cui nihil pōt
occultari. nec ēt tenebre obscurāt ab ip̃a
Ideo de necessitate cognoscit oīa bōa et
mala i quā n̄ la cadit ignorātia. Alia vo/
cat sciētia approbatiōis: vt dicat scire ali/
qd̃ qñ illud approbat: et nescire cū repro/
bat. Sic ēt nō recordari dicit nō q̃ obli/
uio cadat i eo: s̃z q̃ nō recordat̃ malozū
que quis fecit: et de illis penituit vt ea pu/
niat. nec recordat̃ bonozū que q̃s fecit et

p̃ p̃ctñ ab illis cecidit vt ea remuneret.

¶ Tertiu notandū q̃ si q̃s añ peccatū
p̃pter bona p̃ eum incar tate facta me/
ruisset esse de secūdo aut de tertio vel de
ultimo ordine angelozum: et postea pctō
adueniente tale meriti p̃didisset et talis
ad p̃niam rediret remuiscūt ei bona pre/
terita que fuerant mortificata eo q̃ i tali
statu meriti est in q̃ erat anteq̃ caderet
ṽputa si erat in merito pueniendi ad se/
cundū ordinē b̃tōzū ad p̃niam veniens
in tali merito se recipet. et sic de omnib⁹
gradibus beatitudinis. Quod expresse
saluator noster innuit in p̃bōla de filio
p̃digo Luc. xv. Quē cū vidisset pater se/
minudū vestes laceratas habētem et dis/
calciatū. i. p̃pter suam culpā p̃uatū me/
rito p̃cedenti. dixit ad seruos suos. Cito
proferte stolam primā et induite illum et
date annulū in manu eius et calciamenta
in pedes eius. p̃ que oīa p̃cedēs meriti
deperditū p̃ p̃ctñ bonitate dei p̃tētib⁹
restituūt verissime intelligit. Sed d̃ hoc
nōnulli arguūt p̃ quoddā vgonis dictū
Nemo inqt in spe correctionis peccare
d̃z: q̃z qd̃ semel amittit ipsū apl̃ nō re/
cupat. Ad hoc r̃idet Bon. di. xiiij. q. rti.
li. vbi. s̃. q̃ dictū Vgonis intelligit de illo
ope bono qd̃ homo potuisset facere vel
fecisset illo tpe quo peccauit: quod qd̃ez
nō recuperabit: q̃z si alio tēpore velit facer̃
qd̃ omisit perdit opus qd̃ deberet facer̃
p̃ illo tpe. Et si adhuc instet p̃ illud qd̃
Hiero. ait i. c. Quicūqz. di. 50. Rementi
i p̃stinū gradū difficile est. Possum⁹
r̃idere q̃ Hiero. loq̃t ibi de gradu t̃pal/
dignitatis. aut sp̃ualis et eccl̃iastice. sicut
patet i verbis eius et in plerisqz capitulis
p̃cedētib⁹ et p̃sequentib⁹. nos autem
loquimur de statu eterne salutis et meriti
totriumphantis ecclesie.

¶ Qd̃ deus facit angelos letari i p̃uer/
sione pctōꝝ. et de augmento gaudij in
angelis beatis. Caplm. ij.

¶ Secundus effectus q̃ cōsequit̃
f̃ cōuersionē peccatoꝝ aīe in q̃
reducet cōplacētā dei dicitur
angelozum letificatio. Facit ṽiqz deus

angelos omnes iubilare et exultare euz peccator puerit ad pñiaz. **¶** In Luc. xv. dicit vbo xpi. Gaudium est angelis dei super vno peccatore pñiam agente. **¶** Ad qd in telligendū notādū fm Boni. vi. xi. scđi li. ar. ij. q. ij. c. q. gaudium angeloz crescere. p̄t itelligi duplr. Aut extēsiue aut intēsiue. Extēsiue dī crescere qñ quis de plurib⁹ gaudet. Intēsiue vō quando affectus eius de aliq copiosius gaudet. Si ergo loquimur de cremento gaudij fm primū modū. sic verū ē. et doctores cōiter sentiunt q. ip̄is bñs angelis accrescit gaudij ex salute pctōz: q. de pluribus gaudent fm q. plures saluant. Si autē loquimur de cremento gaudij qñ ad itēsiuē. sic ē distinguendū. nā gaudij duplex ē. Quoddā ē gaudij in q. p̄sistit p̄miū sbale. et illud ē gaudij de bono in creatō: qd angelus h̄z de deo. et ē in deo. Et iterū gaudium quoddā accidentale et illud ē gaudij qd angelus h̄z de bono creato siue p̄prio siue alieno. De h⁹ vō gaudij augmento triplex fuit opinio.

¶ Prima eozū qui dixerūt q. i. āgel⁹ bñs accrescit vtrūq. gaudij intēsiue: q. nō dū sūt p̄fecte bñi qñuis sint cōfirmati in gr̄a. Sed hec opinio falsa est. qñ p̄fecta bñtudo in visione p̄sistit diuine essentie et **¶** Math. xvij. dicit. Angeli eozū semp vident faciē p̄ris mei q. i. celis est. **¶** Secunda opinio fuit eoz q. dixerūt q. neu trū gaudij crescat in angelis intēsiue s̄z solū extēsiue: sicut caritas eozū non est maior q. fuit ab initio. Quis plures nūc diligant q. tūc. Sed istud nō videt p̄babile: q. si angelis accrescit materia gaudij accrescit et ip̄sū gaudij. **¶** Tercia opinio catholica et secuta est eoz q. tenent q. in angelis nullo modo accrescit gaudij in quo p̄sistit p̄miū cēntiale q. quātū ad illud p̄fecte sūt bñi. S̄z gaudij in quo p̄sistit p̄miū accidentale accrescere pōt nō solū extēsiue verum et itēsiue: et rōne boni p̄prij: et rōne boni cōiūcti. q. ministrādo alijs bona opera faciūt in qb⁹ p̄miū accidentale merēt. et q. et p̄ciuos suos ad bñtudinez perdu-

cunt super quib⁹ cōgratulant. **¶** Q. v̄s v̄s i. lanter itaq. atq. sollicitē debent curare pctōres miseri d. suis pctis pñiaz facer quos expectant oēs angelici chori quos inuitant angeli ad paradisi delicias. **¶** Venite inquit peccatores scidi venite ad possidendam ciuitatem oīum bonoz vbertate refertissimā. Venite p. sanctam pñiam ad cenaz magni dei. Quid queris male opando cum tenebrarū p̄m̄cipe: quid cum cōmerto demonū: q̄le premiū de peccatis et malis commissis spectare potestis: Stipendia in q. t̄ aplis peccati mors est. Ro. vi. **¶** Nostra sit vobis grata societas vt simul conuiuiamus in felicissimo regno dei. **¶** Pctōres du ri o peccatores obstinati. vos expectamus vt agat pñiam: que tantū placet deo n̄fo vt et nos velit etiam in vestra conuersione letissimos fieri atq. iocundos.

¶ Q. d. deus ē i. ecclia militati exultat et sublimat ad dignitates spūales pctōres si reuertant ad pñiam. **¶** Caplm. iij.

Etius effectus q. p̄sequit conuersionē pctōris dī peccatoris exaltatio. Voluit quidem deus ostēdere q. gratū sibi est cum pctōres ad pñiam puerunt eos mirū in modū sublimando. et exaltando in vtrāq. ecclia militanti. s. et triumphanti. Et licet h̄z rigorem discipline quādoq. factus sit vt ab ecclasticis dignitatibus p̄p crimina nōnulli caderent ad quos ē p̄ pactam pñiam nō liceret redire. vt scribit. 2o. di. c. Et constitueretur. et c. Si lapsus. et c. Qui semel. et c. Presb. et c. **¶** B̄tor. et c. Clerici. et c. **¶** Clerici. et c. Si ep̄s. **¶** Ele rūtū hoc n̄ dicit ex despatioe indulgētie. Quinimo inuenti sunt q. plures q. post lapsū per pñiam restituti sūt ad spūales ordines et ecclasticas dignitates. Fuit p̄iceps ap̄loz Petrus restitutus p. pñiaz ad aplatū et principatū ap̄loz nō obstāte p̄cedēti peccato. sicut scribit. 2o. di. c. Ponderet. et c. Considerādum. et c. fidelior. In. c. vō si post ordinationem s. **¶** Contra. alia pctōz penitēti inducūt exempla. Dicit. n. ibi sic. **¶** Maria soror

Aaron postq̃ lepra percussa est: quia in
 Moysen murmurauerat acta peniten-
 tia a peccato mundata est. ⁊ p̃stinā gra-
 tiam prophetandi recepit. Aaron post
 conflatum vitulū in summū sacerdotē
 consecratus est. Dauid post adulterium
 ⁊ homicidiū p̃phene spiritus recepit ⁊ i
 p̃prio gradu permansit. Achab quoq̃
 post mortem Ihaboth viri sanctissimi p̃-
 p̃niam humiliatus in regia sede remā-
 sit. Et vt pretereamus multa exempla
 veteris testamēti Petrus negauit xpm
 ⁊ postea princeps ap̃loꝝ factus ē. Paul⁹
 Stephanū lapidauit: ⁊ tamen a deo in
 ap̃lm est electus. Abuli q̃q̃ ab heresi
 ad vnitatē fidei catholice reuertentes in
 suis ordinibus sūt recepti. Illi vero ad
 episcopale etiā gradum sunt promoti vt
 pote Aug. ⁊ alij plurimi. hec ibi. Hieruz
 t̃m inter omnes p̃ctōres p̃ penitentiam
 restitutos ad precedentes gradus siue
 ad alios aliquos de nouo eis collatos
 efficaciorē nobis fiduciam ⁊ animus
 prestant tres illi nequissimi viri. Paul⁹
 superbissimus. Dauid luxuriosissimus.
 Bathus vero cupidissimus ⁊ auarus
 Horum tamen voces magis q̃ alioꝝ
 voluit spiritus sanctus in ecclesia reso-
 nare. Licet enī scripserint euāgelia. Jo-
 hannes Lucas ⁊ Barchus. tamē fre-
 quentius legitur euāgelium f3 Bathi.
 Et licet inueniant psal. alioꝝ multoꝝ
 non solū illi quos Dauid cecinit. tamen
 ecclesia illos Dauid sepius decantat. hez
 etiā Petrus Iacobus ⁊ Iohannes
 ac Judas Tadeus suas epl̃as cāonicas
 scripserint: tamē ep̃stole Pauli magis
 in diuinis officijs habētur in vsu. quod
 ideo factum esse credendū est vt omnes
 percipiant q̃ cara deo sit cōuersio pec-
 catorum quos tam sublimiter per peni-
 tentiam in ecclesia sua dignatus est ex-
 altare. Quanta aut̃ erit talium in regno
 celorum gloria a redemptore mundi vi-
 ctum est Bathi: xxi. Meretrices inqt
 ⁊ publicani precedent vos in regno ce-
 loꝝ. Et hoc exemplo monstratū ē in
 Bathi meretrice pulcherrima ⁊ formo-

sa que postq̃ multoꝝ animas illaquea-
 uerat dedissetq̃ multis occasiones seip-
 sos interficiendi. accedente ad eā Pa-
 nutio sanctissimo viro contritionem ⁊
 compunctionem suorum scelerum ha-
 buit aduſisq̃ omnibus vanitantibus in
 platea publica vt daret exemplum his
 cum quibus peccauerat: in cellula qua-
 dam paruula se inclusit in qua per se-
 nestram paululum panis ⁊ aque quib⁹
 sustentaretur die qualibet accipiebat.
 Cum ergo tribus annis fuisset inclusa
 profectus Panutius ad abbatem An-
 tonium cui multa reuelabantur a deo
 vt ab eo ingreret si ei deus sua peccata
 remisisset. Narrata causa sanctus An-
 tonius conuocatis discipulis precepit
 vt illa nocte oraret. statiq̃ abbas Pau-
 lus maior discipulus Antonij vidit in
 celis lectum speciosis ac preciosis vesti-
 bus ornatum quem tres virgines sacre
 facie clara custodiebant. Cumq̃ Pau-
 lus diceret gloriam illam esse Antonij
 audiuit vocem dicentem sibi. Non est
 Antonij sed Tarsis meretricis. Quod
 cum mane audisset Panutius euz gau-
 dio discessit. ⁊ cum illam eduxisset de cel-
 la quindecim diebus superuixit post q̃
 meretrix penitens quieuit in domino.
 Audiuimus igitur ex tribus effectibus
 enarratis q̃ summa est in deo compla-
 centia vt peccatores reuertantur ad illū
 ⁊ tamen cū ipse hac voce melliflua in-
 citet omnes nescio vnde fiat nisi ex hu-
 mani cordis duritia vt non audiat.
 O infelix anima peccatrix. O sena imia-
 nis ⁊ crudelior omni belua. desine iam
 malefacere. impone finem delictis tuis
 quere dominū deū tuū dū inueniri. pōt
 vt accipias ab eo grauiā in presenti ⁊ in
 futuro perpetuā gloriam. Amen.

¶ Seria sexta post dominicā in septua-
 gesima. de inflammatio ⁊ ardentissimo
 amore dei quē ipse clementissimus pater
 peccatoribus exhibet ⁊ ostendit vt illos
 ad se trahat ac reuocet ⁊ inducat ad pe-
 nitentiam. Sermo. vi.

Amore lan

gueo. Habent h̄ v̄ba
in p̄sona x̄pi dei ⁊ ho
minis salutem peccato
rū h̄tuentis originaliter
Lang. v. c. Si cogita
rent excecati p̄ctōres quanta dilectione
cōplectit illos piissimus deus p̄fecto oī
studio ⁊ vigilantia deposita delictorum
sarcina ad diligentes se p̄peraret. Neq̄
enī inueniri quispiāz pōt non pater non
mater nō frater nō soror nī filia nō fili⁹
nō deniq̄ domesticus gl̄bet amīc⁹ siue
ppinqu⁹ q̄ tantuz diligit eos quantum
amat ipse mitissimus amor celestis. Qd̄
considerans Ego in li. de arra sp̄se sic
alloquitur aīam peccatricē. Sp̄s sum ha
bes ⁊ nescis. pulcherrimū oīum: ⁊ faciē
ei⁹ nō vidisti. Ille te videt. q̄a nisi te vi
disset nō te diligeret. Noluit adhuc te ip
sum tibi presentare: sed munera misit:
arras dedit pignus amoris. hec ille. Est
vtrq̄z aīe legitimus ⁊ immaculatus spon
sus deus dei filius q̄ in cruce exaltatus
clamat grandi ⁊ amorosa voce dicitq̄z
aīe p̄pter p̄ctā peccati: ⁊ ad inferna cur
renti. illud Miere. ij. Tu autēz fornicata
es cuz amatoribus multis. tū reuertere
ad me. ⁊ ego suscipiā te. Quidnā dulci⁹
qd̄ suauī⁹ q̄ due clemētī⁹ potest audiri?
Ostēdit nempe multis diuersisq̄z mōis
rex reguz deus noster q̄ hominē diligit
eiusq̄z salutem etiā post p̄ctā ⁊ nephāda
facinora ardētissime sinit. Qua p̄pter vt
euigilent somnolenti peccatores ⁊ exp
giscant ad vocē beniuolētie sūmi dei in
p̄nti sermone. de amore quē deus p̄ctō
ribus exhibet nōnulla erunt videnda. vt
verificet in corde oīuz qd̄ dictū est i t̄p̄e
mate i p̄sona illi⁹: q̄a. s. amore languco.
In q̄bus v̄bis de amore illo tria myste
ria p̄ncipaliter p̄ponimus declarada.
Prīmū de ipsius veritate.
Secūdū de eius voluntate.
Tertiū de illi⁹ copiositate.
Qualiter de⁹ ex amore malis ⁊ pec
catoribus copiosissima b̄nficia sua lar

gitur. Et quid est amor siue dilectio dei.
Rimū mysteriū Caplm i.
p declarandū de amore quo de⁹
p̄ctōres diligit dicit v̄itag. Itaz
posset nō imerito aliquis dubitare. an
v̄eruz sit q̄ deus p̄ctōres diligit. Qm̄ si
di ceret q̄ sic. statim occurrerēt dicta scri
pture sacre q̄bus insinuari videt̄ p̄riuz.
vnde in p̄sona dei. p̄. viij. c. dicit. Ego
diligentes me diligo. Et Job. xiiij. x̄p̄s
dixit. Qui diligit me diliget a patre meo
⁊ ego diligā euz s̄z p̄ctōres nō diligunt
deū. ergo de⁹ nō diligit illos. Et Ecc. xij.
sapiens ingt. Altissimus odio h̄z p̄ctō
res. Et Judith. v. c. scribit. Deus p̄ctō
ruz odit iniquitatem. Et Aug. xij. li. de ci.
dei. c. iij. ita asserit. Dicunt in scripturis
inimici dei oēs qui eius aduersant im
perio: non natura sed vitijs nihil ei no
cere valentes. sed sibi. Inimici enīz sūt
potestate nō resistēdi. s̄z volūtate ledēdi
Et idē Aug. in. li. de p̄nia refert: qd̄ etiā
ponit de pe. di. iij. i. c. Sūt plures. Scio
dñm inimicum oī criminoso. Et David
in psal. ad deū sic loquit. Odisti omnes
obseruantes vanitates. i. p̄ctā. Et Sap.
xiiij. c. similiter dicit. Sūt deo odio ipi⁹
⁊ impietates eius. Si itaq̄z inter deuz ⁊
p̄ctōres est inimicitia ⁊ odiz. ergo deest
amor. qm̄ simul ista stare nō possūt. S̄z
p̄ est dictuz sapientis Sap. xi. c. qui deo
dicit. Diligis oīa que sunt. ⁊ nihil odisti
eorū que fecisti. Pro huius dubij decla
ratione notāda ē snia dñi Bon. di. xxiiij.
tertij. li. q. ij. que talis est. q̄ deus n̄ d̄f.
creaturā diligere ratione affectionis. aī
s̄z rōne cōicationis alicuius boni. Ita q̄
dilectio dei dicit potius esse dilectio effe
ctus quā affectus. Cōicatio aut̄ bonitatz
dine si atēdat q̄tū ad effectū ḡfe nō se
extendit ad p̄ctōres. ideo p̄pter huius
boni subtractionē dicitur illos odire. Et
sic intelligunt auctoritates superius alle
gate. S̄z cōicatio alioruz b̄nficiozum ⁊
bonis ⁊ malis eadez est. ob qd̄ ⁊ malos
ē diligit non vt malos. sed sua illis b̄n
ficia tribuēs vt boni fiant. Sunt autem
inter cetera tria b̄nficia p̄ctōribus a deo

collata. Primum creationis. Secundum gubernationis. Tertium sociationis. **¶** Primum beneficium quod deus peccatoribus confert ex dilectione et amore dicitur creationis. Quisnam estimat quantum bonum est esse in numero creaturarum non quantumcumque. sed rationabilium? Nullo quidem precio enim posset vnus ex oculis vel alijs membris nostris: multo magis nec aliqua potentia aie. Et quod est quod dedit animam cum potentijs: et corpus tam bonis quam malis nisi deus? Et cur dedit nisi ex mera caritate et liberalitate sua. Hoc est quod Lactantius in .ij. li. di. insti. ait. Deus veri patris officio succit est. ipse corpus effinxit. ipse animam qua spiramus infudit. Illius est totum quidquid sumus. Et Bernardus in sermone. Pax ne tibi videat homo cogita quale te fecit. Mempe secundum corpus egregiam creaturam. secundum animam magis imagine creatoris insignem. rationis principem: beatitudinis eterne capace. Porro ambo sibi coherere fecit artificio incoprehensibili et sapientia inuestigabili. Nec hanc ante prmeruit qui ante non fuit. nec spes retributionis fuit: quoniam bonorum nostrorum non eget huiusmodi. Sed quod non recte de deo sentit dicitur beneficij igratissimi conquerunt. dicunt etenim quod licet magni bonum sit esse quod per creationem peccatores acceperunt a deo: tamen cum deus prescierit eos futuros malos atque damnandos cur illos creauit. Quibus sic ridet Augustinus .xi. li. de ciui. dei. c. xviij. Neque enim deus vllum non dico angelorum sed vel hominum crearet quem malum futurum esse prescisset nisi pariter nosset quibus eos bonorum visibus commodaret atque ita ordinem seculorum tam pulcherrimum carmine ex quibusdam quasi antithesis honestaret. Antitheta enim que appellantur in orationis elocutionis sunt decentissima que latine appellantur appositae: vel quod expressius dicitur contrapositione. Non enim est apud nos huiusmodi vocabuli consuetudo. cum tamen eiusdem orationis elocutionis etiam sermo latinus utat. imo lingue omnium gentium his antithesis. et Paulus apostolus in secunda epistola ad Corinthios. illud locum suauiter explicat ubi dicit. Per arma iusticie a dextris et a si-

nistris. per gloriam et ignobilitatem. per infamiam et bonam famam. ut seductores et veraces. ut qui ignoramur et cognoscimur quasi morientes et ecce viuimus. ut temptati et non mortificati. ut tristes semper autem gaudentes. sicut egentes multos autem locupletates. tanquam nihil habentes et omnia possidentes. Sicut enim ista contraria contrarijs opposita sermonis pulchritudinem reddunt. ita quadam non verborum sed rerum eloquentia priorum oppositioe seculi pulchritudo componitur. hec Augustinus. Et si adhuc arguerent impij et maligni quod beatus Augustinus ista videretur quasi necessarium fore: ut aliqui mali essent ut sic seculi pulchritudo perficeretur. Ego dico quod licet deus secundum Augustinum in .li. de li. ar. nouerit ex quocumque malo bonum elicere. tamen si nullus vnquam peccasset siue angelus siue homo adhuc vniuersum perfectum esset nihilque quod ad eius ornatum spectaret siue decorum inueniret diminuerunt neque propterea culpandus est sapientissimus artifex deus qui creauit illos qui damnari debebant. quoniam non propterea dantur quod sunt creati: sed quoniam per creationem suam voluntate facti sunt mali. Quinimo in hoc maxime relucet immensa bonitas dei quod tam grande beneficium conferre dignatus est etiam illis quos presciebat futuros ingratos et malos. **¶** Secundum beneficium quod deus peccatoribus confert ex dilectione et amore dicitur gubernationis. indiget equidem homo auxilio omnium creaturarum celi. et terre celestium inferiorumque corporum sine quibus viuere nunc non posset. Omnia tamen ista dei sunt. de quo in psalmo dicit. Dominus est terra et plenitudo eius. or. ter. et vni. qui habet in coelo. Nihilominus ex elementis largiflua et affluentissima sua libere donat fructum horum omnium etiam impijs et malis. Unde Ego in .li. de arra spose ait. Respice vniuersum mundum istum et considera si aliquid ei eo sit quod tibi non seruiat. Deus namque adhuc finem dirigit cursu suum ut obsequijs tuis famuletur et utilitati deserviat tuis quod oblectamenti propter et necessitandus secundum affluentiam indeficiente occurrat. Hoc celus

hoc terra hoc mare hoc aer cū his q̄ sūt
in eis vniuersis expellere nō cessant. hec
ille. Et xp̄s in euangelio Math. v. ait.
Pluit sup̄ iustos et iniustos. et solē suū
oriri facit sup̄ bonos et malos. Terc-
tū beneficiū qd̄ deus erogāt et largitur
ex dilectione et amore ipsis peccato: ab-
dicat sociatōis. magnū qp̄pe donū est
vt vnusq̄sq; habeat sociū angelū. Hinc
mgr̄ sūiarum. di. xi. secūdi li. allegat hic
ro. sup̄ Math. sic. d. Magna dignitas
aiarum vt vnusq̄sq; ab ortu natiuitatis
sue in sui p̄fectū et custodiā habeat an-
gelū specialiter delegatū. Ex q̄ auctori-
tate fm̄ docto. theo. colligunt tria catho-
lica documēta. Prīmū documētū fm̄
Alex. de ales in. ij. volumine summe. et
Archidia. canonistaz. sup̄. c. firmissime.
de p̄se. di. iiii. q. duplex ē hoīs natiuitas
s. in vtero et ex vtero. Prīma est qm̄ aīa
creatur simul et infundit̄ corpi. Secun-
da vō quando exit de ventre m̄ris. An-
gelus aut̄ deputat̄ hoī a p̄ma natiuitate
s. in vtero. Ratio. aut̄ q̄re nō debeat aīa
infusionem aīe angelus deputari ad cu-
stodiāz corporis fm̄ Bon. in. ij. di. xi in
declaratione littere. est quia illa custodia
principalis respicit spiritum q̄ corpus
Et ideo nō debet sp̄aliter angelū ad suā
custodiā hēre anteq̄ sp̄s infundatur
Non debet etiā differri vltra aīe infusio-
nē quia. ex tūc desēdere pōt et adiuuare
Atq; autem q̄diu paruulus caret rōnis
vsu aliquē occultū effectum habeat cu-
stodia angeli q̄tum ad habitationem et
directionē in bonū. assignare est diffici-
le. sed negare nō est tutū. Secundū do-
cumētū ē qd̄ angelus beat⁹ p̄pter custo-
diāz hoīs nō est hominē inferior viatore
neq; indignior: cum id fiat ex dulcedi-
ne sūm̄ dei. Tercium documētū ē qd̄
angelus non deserit obstinat⁹ in pctis
vsq; ad mortē. Ratio est fm̄ Bon. quia
pnior ē bon⁹ angelus ad iuuādū q̄ ma-
lus ad perdendū. Si ergo mal⁹ āgelus
nō derelinquit vsq; ad mortē hominē
et quātūcūq; sanctum. nec bonus hoīez
quātūcūq; sceleratū dimittit vsq; i finē

Sed p̄tra hoc instāt nōnulli. qm̄ gl. sup̄
illud Hier. li. Curauimus babilonem
et nō est curata: derelinquam⁹ eam. ait.
Medici sunt angeli q̄s a nobis repelli-
mus dū eoz cōsilio non acquiescimus.
Itē Dama. d. qd̄ antixpus carebit ange-
lico p̄sidio. Ex qbus colligi posse videt̄
qd̄ angelus qnq; subtrahit ab hoīe p̄p-
ctā custodie bñficiū. Rñdet ad h̄ dñs
Bon. vbi. s. qd̄ cōiter tenet a doc. sacre
scripture. qd̄ angelus nōio deserat obsti-
natos q̄diu sūt viatores: nec tū adeo di-
ligēter custo dit sic bonos aut medio-
criter malos. Itē cōiter dicit qd̄ qdāmō
deserit et quodāmodo semper custodit
Explicatio aut̄ huius pōt diuersimode
fieri. Nam aliquē custodiri ab angelo
pōt dupliciter intelligi. vel fm̄ habitum
vlt̄ actū. Voluerūt ergo aliq; dicere qd̄
angelus obstinat⁹ fm̄ actū custodiendū
relinq; p̄o eo qd̄ ipse custodiendi angelo
nō obedit imo p̄tra monita mētē obfir-
mauit. q̄tū vō ad habitum non deserit
q; semp̄ p̄mptus est ei subuenire si quo-
modo ipsum ad viam v̄tatis videat in-
clinari. S; hic mod⁹ dicendi nō sufficit
ga nullus ē adeo malus et puerus quin
angelus bonus possit ei aliq̄ bñficiū
custodiendo largiri. Ergo si semp̄ est ei
p̄mptus facere bonū videt̄ qd̄ nūq; sub-
trahat oēm actū. Et iō est secūd⁹ mōus
dicendi. s. qd̄ duplex est custodie āgelice
act⁹. vn⁹ respectu corporis. alter resp̄ctū
spirit⁹. vnus p̄sistit in repulsione hostis
ne opprimat corpora. alter arcendo ip̄s
ne peruertat aīas. primus actus efficacis
est in angelo. secūdi vō nō solū est in an-
gelo sed etiā in nobis. Quātū ad primū
actū bonus angelus hoīez vsq; ad mor-
tem nō derelinquit. ga nō p̄mit ipsum a
demone opprimi vel occidi nisi quādo
aliter exigit fieri sententia diuini iudicij
q̄tum vō ad secūduz actū. qd̄ illius effi-
cacia nō tū est i angelo. sed et in nobis
subtrahit custodie bñficiū ab his circa
quos videt se frustra exerceri. vtpote ab
excecatis et obstinatis. qui nec recipiunt
instructionē nec exortationē. Sed cum

custodia magis respiciat aīaz q̄ corpus adhuc nō videt oīo. p̄babile q̄ angel⁹ omnē actū custodie subtrahat respectu aīe. Et ideo adhuc est tertī⁹ mod⁹ dicēdi. p̄babilior istis. s. q̄ effectus angelice custodie est respectu boni et mali. respectu boni cōseruādi vel acquirendi vel augēdi. respectu vero mali deserendi vel cui⁹ tādī vel diminuendi. bonus ergo angelus obstinatos non deserit q̄tum ad actū custodie qui respicit malum q̄ semp retrahit hoīes ne labant in peius. q̄tum et ad actū q̄ respicit bonum obstinatos deserit et auxilium nō custodit. h. Bonū. Considera nunc aīa peccatrix quanta se cit tibi deus et cum admiratione dic ei illud Job. vij. Quid ē hō q̄ magnificas eū: aut filius hoīs: q̄ reputas eū: et q̄re apponīs erga eum cor tuū? Cur o magne deus creare voluisti hominē paulominus ab angelis minoratum q̄buslibz alijs a te creatis conditisq̄ naturis excellentiorē imagine tua decoratum p̄doratūq̄ insignibus potētis aīe rōalis quē p̄sciebas tibi futurū rebellem atq̄ trītū? Cur tot beneficia innumera creaturaz tuarum p̄stas his q̄ te fugiunt. qui te despiciunt. q̄ te cōtemnunt? Grādis p̄fecto numerus est eorū q̄ te dereliquerunt venā aquaz vītētium. Dereliquerunt inquā te et auerterūt se a te q̄ es via recta omnes infideles. idolatre. iudei. heretici. scismatici. et xpiani diaboli cis operibus seruientes. excōicati. sacri legi p̄dutores. sedulosi. iracundi. odiosi. crudelēs. detractores. murmuratores. bilingues. falsarij. susurrōnes. periuri. deceptores. mendaces. cupidi. raptōres. fures. vsurarij. fornicarij. malefici. incantatores. elati. superbi. hypocrite. ambitiosi. arrogantes. inanis glorie cupidi. gulosi. blasphemī. lufores. fornicatores. adulteri. sodomite. et alijs sceleribus ne phandissimis inuoluti. Et tamē tu deus meus imperasti terre vt sustineret illos p̄duceretq̄ fruct⁹ q̄bus sustētare se possent. Iussisti soli lune et Stellis vt suos mor⁹ exercerent ad illorū vilitatez. mā-

daſtiq̄ omnib⁹ que in celis terris q̄z reperiunt vt se coicent p̄noīatis inimicis tuis. Cur insup et angelos cum talibus conuīnere etiā vsq̄ ad mortē ad illorū custodiam disposuisti? Cur ita blandiris tu deus iustus et rect⁹ p̄ctoib⁹ et iniquis? Pectora dura. o ferreas mētes. o saxeā et adamantina corda eorū qui intelligere nolūt q̄z ardens sit amor dei etiam ad p̄ctōres quib⁹ vt tacitū est bñficia sua grauosissime iparūt: vt sic occasione habeāt cōfident ad illū redire. ¶ Qualiter de⁹ q̄tū de se est vellet oēs p̄ctōres esse saluos. et quare si sic vult nō omnes saluantur. Capl'm. ij.

Secundū mysteriū declarandū

de amore quo deus p̄ctōres diligit dicit de ei⁹ volūtate. Hel-

let enī deus ex caritate sua oēs homines nō solū bonos sed etiam malos saluos fieri. s. m. illud apli. i. Timotei. ij. Des hoīes vult saluos fieri et ad agnitionē vītatis vire. Verūtāmē ex h. apli dicto p̄plexā poterit eē dubiaq̄ mēs nō multū recteq̄ intelligētū. Nā si deus vult oēs hoīes saluos fieri. ergo omnes hoīes saluabunt. Quia vt iquit psal. Dia q̄cūq̄ voluit fecit dominus i celo et in terra in mari et in omnibus abyssiis. sed non oēs homines saluabuntur. Igitur non vult deus omnes homines saluos fieri. Soluitur hec difficultas per doc. sacros qui apostoli auctoritatem tripliciter expone re solent. ¶ Prima expositio ē Aug. quam iuducit magister i tex. dis. xxxvj. p̄mi. li. q̄ dictū apostoli potest itelligi vt in eo sit distributio accomodata: sicut cum dicim⁹. omnis homo timet in mari. scdm cōmunem modum loquēdi intelligendum est qui est in mari. Similiter si dicatur. magister. iste docet omnes pueros huius ciuitatis. intelligitur q̄ docet eos qui addiscunt. Nullus enim docetur nisi per ipsum. Sic in p̄posito potest esse sensus: q̄ deus. Vult saluos fieri omnes homines qui saluatur. quia nullus saluatur nisi velit deus. ¶ Secūda expositio est magistri i tex.

q dicit q ibi est distributio p generib⁹ singulorū ⁊ nō p singulis generib⁹. sicut cū dicit. Omne aīal fuit in archa noe: qā de oībus generibus aīalū fuerunt ibi aliqua indiuidua. Et sic deus de oī genere vult aliquos saluari. de grecis de latinis. de iudeis. de prelat⁹. de subditis ⁊ de alijs. ¶ Tertia expositio ē scdm Jo. Dama. d. q de⁹ vult oēs homines saluos fieri volūtatē aīcedente nō psequente. Volūtas aīū aīcedens fm eundem re/ liquosq⁹ theo. est q q⁹ vult aliqd abso/ lute quātū i se ē Volūtas tō psequēs est q quis vult aliqd p/ sideratis circūstātijs Volūtas ergo aīcedēs i deo ē voluntas respēū eius. ppter qd deus hoīem facit ⁊ ē irrefragabiliter bonorū. Volūtas cō/ sequēs est qua vult aliq⁹ fm p/ sciam me/ rito:ū non que sequit⁹ merita. Prima. s. aīcedens dicit⁹ a magistris volūtas cō/ ditionalis siue voluntas qua deus vult qd in se est. Secunda aīū. s. psequens dicit⁹ absoluta. Differentia aīū int hanc voluntatē ⁊ illā nō est fm diuersitatem affectiōis siue modi volēdi qui sit i deo s³ fm rōnē cōnotādi ⁊ intelligēdi. put enī deus dicit⁹ velle oīū salutē qd in se est: ⁊ aīcedent cōnotat⁹ oīb⁹ hoībus ordinabilitas ad salutem: nūm ex parte nāe date: tū ex pte grē oblate. Dedit. n. deus nām fm quā possent hoīes cogno/ scere illū ⁊ cognitū querere ⁊ qsitū iue/ nire ac inuēto inherere ⁊ p hoc salutem obtinere. Grām filiter. optulit dū filium misit cui⁹ meritū oīū salutis sufficit. Le/ ges ⁊ mandata salutis tribuit ⁊ ostendit Ipse etiā p/ sto est oīb⁹ ingrentib⁹ ⁊ iuo/ cantib⁹ cū. Velle ergo hoīez aīcedēter saluare ē ordinatū ad salutē facere ⁊ saluari volenti non deesse. Vnde velle aī/ cedenter saluare nō cōnotat salutē sed ordinabilitatē ad salutē. Velle aīū con/ sequenti siue absolute saluare est. Velle dare salutē ei quē p/ seiat ad salutem pueni/ turū p suū auxiliū ⁊ grām. ⁊ cōnotat salutis euentū. Et sic nō ē dicē q deus velit oēs hoīes saluos fieri. Et hec tertia expositio magis efficax est ad clare in/

telligendā apli vba. Ex quib⁹ elicitur q amorosus de⁹ nec in minimo deest ad succurrendū subueniendū sanēdūq⁹ pctōribus vt saluent. Qui si nō saluant ipsi soli sunt accusandi meritoq⁹ repre/ hendendi qui bibere noluerunt aquas fontis indeficientis amoris diuini.

¶ Qualiter deus ostendit amorem suū pctōribus illos supporando vocando ⁊ offerendo filium suū vnigenitum ac sū/ guinem eius. Caplm. iij.

¶ Eritū mysteriū contēplandum de amore quo de⁹ pctōres vili/ git dicitur de ipsius copiositate.

Nām pter ea q dicta sunt in pmo ⁊ se/ cundo mysterio pcedentib⁹ inuenio ad huc precipue tria signa exprimentia co/ piosissimū amplissimūq⁹ amorē diuinū erga pctōr salutē. Primū dicit⁹ suppor/ tatio. Secūdū vocatio. Tertiū. oblatio

¶ Primū signū dī supporatio. Sup/ portat equidē deus ⁊ expectat patienter pctōres: q post cōmissā pctā iuste meri/ toq⁹ puniri possēt. Dis enī qui pctū facit ⁊ mortaliter peccat meret⁹ subito pvari qbuslibet bñficijs corpālib⁹ spālib⁹ ⁊ spūalibus. ¶ Meret⁹ adhuc descēdere vi/ uens in infernū. Et. qd est q deus hūc rigore iusticie p pctōres nō exerceat. qn/ imo differt vltionē nō solū p dies sed p mēses ⁊ ānos: Quot reperiunt⁹ in hac mortali vita q per. x. aut. xx. aut. xxx. aut. plures ānos scp i pctis dormierūt: ⁊ tū illos nō exterminauit de⁹. Vn forte pu/ tamus id factū ēē: qz sibi pctā nō displicēt vel qā iniust⁹ illa punire negligat vel quia ignozās illa nō videt. aut impotēs factus illa vindicare non valet: Vbi sit vt ista cogitemus de deo magno ⁊ immor/ tali qui optimus abhominat oē malū. iu/ stusq⁹ nullū relinqt ipunitus. sapiēs oīa videt. oīa noscit. oīa pscrutat. cuius potē/ tie nulla creatura resistere possit. Cur er/ go tādū puni⁹ pctā dissimulat nisi quia lāguet amore: Vnde ē q Petr⁹. ij. epīla c. iij. ait. Dīs patienter agit nolens ali/ quos perire sed omnes ad penitentiam reuerti. Et Salamon Sapie. xi. c. dicit

Misereris omnia dñe qñ oia potes et
dissimulas pctā hoīus pp pñiam. ¶ Se
cundū signū exprimens copiosissimum
amorē diuinum dicit vocatio. Apparet
vtrq; qñā velut deus pctōrū salutes qñ
nō solū illos nō punit et suffert. verū et
multipliciter inuitat et vocat. Quid nam
sūt tot dei bñficia pctōrū? collata de q;
bus paulo ante memoriam fecim⁹ nisi
voces blande ipsos pctōres allicientes?
Quid sunt scripture sacre? qd sanctorū
exempla? qd doctorū tam diffusa dicta
qd pñomissiones? qd cōminatiōes? qd
pcepta legis? qd ecclie sacra? qd deniq;
vive voces tot pñicatorū et hī? Oia si
quidē ista clamor quidā sūt ad pctōrū
aures fortiter sonans. et tandem ab alto
crucis auditur vox illa nō pupendēda
pendentis in ea crucifixi Iesu. Statio. si
tio sitio. Sinebat. n. vt Bern⁹ et Aug. ex
ponūt nostrā salutē. Unde et Bern⁹. ait.
Ascendit in altum crucis vt ab oib⁹ vi
deretur. voce magna clamauit vt ab oī
bus audiret. clamorū lachrymas addi
dit. vt homoei ppteret. Qui ad ei⁹ cla
morē nō excitat ad vocē nō ppungitur
grauior: est terra. durior: petra. et scindior
sepulchro. ¶ Tertiū signū in q̄ relucet
erga nos amor diuinus dicitur oblatio.
Pro salute nāq; pctōrū obtulit de⁹ pr
vigenitū filiū suū illūq; misit in mūdū.
An̄ Joh. iij. Sic deus dilexit. mūdū vt
filiū suū vigenitū daret: vt ois q̄ credit
in illū nō pereat. sed hēat vitā eternā.
Ipse vō dei filius incarnatus seipsū ob
tulit in ligno crucis holocaustum et ho
stiam sanguinē. pprium fundēs i remis
sionē pctōrū q̄ tante fuit efficacie vt suf
ficere posset ad salutem infinitorū hoīus
si tot darent. An̄ apoc. i. dñ. Dilexit nos
et lauit nos a pctis nris in sanguine suo
Sanguinē itaq; illū passim et indistincte
offert oībus pctōribus. Offert inquam
d capite suo spinis pungentibus corona
to. de facie sua decoza alapis dure per
cussa. de manib⁹ et pedibus clauis i cru
ce infixis. de toto corpore ad colūā cru
deliter flagellato. et de latere suo lancea

aperto et vulnerato. Propter que oia d
uotus Bern⁹. sermone. xxij. super Lang.
ait. Ad cūculū pietatē tradidit in morte
aiam suā et de pprio latere. pñulit pñiū
nre satisfactiōis. An̄ ad se versiculū illū
traxit. apd dñm misericordia et copiosa ap
ud eū redēpuo. O amor vē icōpabilis
O amor incogitabilis. Stat i cruce dei
filius et pctōribus dicit. si saluari cupitis
si salutem queritis. Et ego. p vobis vt sal
nemini patri meo sanguinē innocentēq;
vitā offero. Sed tanta ē humani cordis
duritia vt paucissimi inueniant q̄ velint
sua pctā corrigere deoq; sūmo bono fir
miter inherere. Qui at redire nō negle
xerint saluabunt p misericordiā et clemē
tiā illius qui est benedictus in secula. se
culorū. Amen.

¶ Sabbato dñice sexagesime. de dila
tione penitētie. et quare multi tardant
seu differunt ad penitentiam redire au
dientes deum benignū sic misericordi
ter ipos vocantes. Sermo. vij.

Am tem

pus habemus opemur
bonum. Doctoris gen
tium vba sunt ista or
ginaliter Gall. vt .ca.
Lum audiūt pctōres

¶ plurimū ea que dicta sūt de benignita
te beniuolētia ac dilectiōe dei vocātis et
inuitantis illos ad pñiam: statuūt in aīo
suo oīo ad illam redire. Sed diabolica
fraude decepti interponunt tpm spacia
asserentes se pñiam facturos nō in pñti
sed in futuro cum vel infirmitas aliqua
vel languor: grauis aduenerit vel cuz se
necta tam seculi delitias amplius nō gu
stabit. Talibus autem sic opinātib⁹ vi
detur tutam ducere vitā esseq; i statu sa
luris et gfe. Verūm q̄ piculosisime er
rent in h̄ sermone apire censui in q̄ d̄ di
latione pñie aliq̄ pulchra et vtilia deo du
ce percurrā: qñ nō est pñiam adū vt
beneficiamus fm apli documentū. qui
dicit in verbis in thēmate nro ppositis
Dum tempus habem⁹. S. nūc et n̄ postea

hodie et non cras opemur bonum ad deum
per penam reuertentes. Ubi de dilatione pe-
nitentie seu prolongatione tria mysteria oc-
curunt declaranda.

Primum dicit causalitatis.

Secundum fatuitatis.

Tertium iniquitatis.

Quod multi differunt penitere seducti a
diabolo aut per timorem aut per pudorem
aut propter spem aut desperationem.

Primum mysterium. Cap. 3. l.

Per dicit causalitatis. In quo exquirere
licet que est causa cum peccatoribus
efficaciam et necessitates penite cognoscetes
illa differre voluit. Et penite assignari prin-
cipaliter quatuor cause potissime ac prin-
cipales quibus homines peccatis inuoluti procrasti-
nant penitere. Prima de timore. Secunda pudor
Tertia spes. Quarta despectio. Prima
causa de timore. Timet enim multi ad penam
redire. quia cogitant laboriosum esse de suis
culpis atque peccatis satisfacere. Sed his tria
remedia ad timorem repellendum dari penite
Primum est consideratio penite pene facilitatis.
Secundum consideratio penite pene modicitatis.
Tertium consideratio penite pene breuitatis.
Primum finem medium est consideratio facilitatis
et possibilitatis pene quam exigit satisfactio
de qua tria dico notanda. Primum. I. iij. xv. di.
q. i. ar. ii. q. i. c. Primum notandum quod
pena instructuosa sit sine satisfactione: tamen ali-
ud est facere equalis. aliud possibile. De
nondum exigit a peccatore equalis vel equale:
quia hoc est impossibile. Nam secundum philosophum. ix. ethi.
In his honoribus quod sunt ad deum et ad pare-
ntes non tenet homo ad equalis sed ad possibili-
le id tenet homo satisfacere sed possibilitate
sua. Unde Apostolus ad Titum. iij. Non ex
opibus iusticie que fecimus nos. Secundum
notandum quod quicquid homo totum posse suum
debeat deo. non tamen exigitur de necessitate
et totum quod possit faciat. quia hoc est impos-
sibile secundum statum penite vite. cum oporteat
hominem circa multa sollicitum esse. Tertium
notandum quod facere aliquid acceptum deo
potest intelligi dupliciter. Aut virtute propria et sic
nullus potest satisfacere de peccatis in deum commissis
suis aut virtute alterius: et sic unusquisque

merito christi. potest satisfacere quod est infinitum
Et si obijceret quod christus liberauit nos a pe-
na debita pro peccatis nostris. iuxta illud. I.
Pet. ii. c. Peccata nostra ipse pertulit in corpore
suo super lignum. Quod exponens magister
senarius in. iij. di. xix. ait. Peccata portare est
penam illorum exolvere. et ad hoc est dictum. Isa.
liij. Eere languores nostros ipse tulit. et do-
lores nostros ipse portauit. ergo nulla satis-
factio penalis erit necessaria. vel si erit ne-
cessaria non plene christus satisfecit pro nobis.
Respondetur potest secundum Bonum. i. iij. di. xix. ar. i. q.
iij. ad. iij. ar. q. passio christi liberauit nos a
pena penite quod tenet de se: quia secundum quod dicit magister
in lra. i. baptismo omnis peccata que per peccatum debet
penite relaxat. Sed cum homo peccata iterat red-
dit se indignum tanto beneficio. Et per passionem
non remittit ei tota pena: sed minorat. secundum quod
dicit magister in lra. quantum decet et expe-
dit salua divina iusticia. Est ergo possibilis
facilisque pena satisfactoria. quoniam ut scribi-
tur. ff. de re. iur. l. impossibile. ad im-
possibile nemo tenetur. Et ut Augustinus dicit
in sermone. De seruum pigrum non daretur
si ea que nullo modo fieri poterant imparet.
Secundum remedium contra timorem
satisfactionis est consideratio modicitatis
ipsius pene. Omnis etenim pena temporalis
modica est et quasi nihil respectu future pene
non solum inferni: sed etiam purgatorii. de cuius
gravitate suo loco disputabit. Tertium
remedium contra timorem practum est consideratio
breuitatis pene satisfactorie. Nam sicut bre-
uis est vita ita brevis est pena per quam salu-
tem valeamus. Quare nullo timore penam
est differenda. Secunda causa que plerique
differunt penam agere dicit pudor siue ve-
recundia. Erubescunt enim et verecundantur
benefacere. quoniam solent plurimum homines ma-
li quam multi est numerus volentes benefacere
suaque mala vitia emendari in deum haberi
Sed ad mutationem erroris huius tripliciter
pudorem notare debemus. videlicet. Primum
de commendabilis. Secundum de vituperabilis
Tertium abhorribilis. Primum pudor seu
verecundia de commendabilis. cum. scilicet. quis
erubescit male facere. nam secundum Iohannem Damascenum
Verecundia est timor alicuius turpitudinis

Ad Alr. explicauit i. iij. et pi. Quis timet
decēs et verecūdius ē q̄ aut nō timet in-
uerecūdius. Et de verecūdia loq̄t Ale-
rius li. iij. d. Verecūdia est parēs oīs ho-
nesti p̄siliij tutela solēniū offōrum ma-
gistra innocentie. cara. p̄mia. accepta
alienis oī loco oī tpe fauorabilez p̄ se
ferens vultū. Et sapiens. Ecc. xxxij. ait
Ante grandinē p̄bit coruscatio: ante
verecūdiā p̄bit ḡra. Hec verecūdia re-
frenat sēsus. moderatur gest⁹. librat ver-
ba. pōderat smōes. ornat senes. dcorat
iuuenes. magnificat reges. subleuat sub-
ditos. extollit platos. et mores deaurat.
qm̄ q̄ erubescitūi sūt hac erubescētia
et rubore declināt mala. Sz ve mūdo a
scādalis. qm̄ rarissima ē hec erubescētia
iter hoīs dep̄auatos. nā nō erubescūt
publice blasphemare. ludere. rapere. se-
nerari. plurare: lasciuia. vba et scurrilia
nō solū dicere sz cātare. inhonestā vesti-
mēta deferre. et p̄cipue mulieres pectus
colla brachiāz nudātes. et ornatu mere-
tricio corā hoīb⁹ exētes. et turpissima
scelera adulterij fornicatōis stupi sodo-
mie et sacrilegij perpetrare. ¶ Secūda
pudor dicit vitupabil. cum. i. q̄s omittit
vtuosos act⁹ etiā ad salutem necessarios
ne mali irideāt eti. certū enī ē q̄ displi-
cet malis vita bonoz. Et sapiēs. puer.
xxi. ait. Alia impij desiderat malum. Et
xxx. c. idē ait. Abhoiānt impij eos q̄ in
recta sūt via. Et. xiiij. c. Ambulans inq̄t
recto itinere et timēs deū d̄spicitur ab eo
q̄ infamū gradū via. Et. xij. c. Detestāt
stulti eos qui fugiūt mala. Et h̄ iō ē q̄
vt dicit Jōh. iij. Vis qui male agit odit
lucē. Ad h̄ bñ pōit. xvij. q. ii. c. p̄nicio-
sum. Verūt fatui sunt et abhoiabiles q̄
ne irideant a malis maloz socij effici
patiunt. Nñ eteni mali irident eos qui
bōi sūt. idē est ac si ceci iriderent eos q̄
vident aut claudi eos q̄ recte ambulant
aut laceratas vestes hñtes illos q̄ regio
hñtu sunt amicti. ¶ Tertius d̄r pudor
abhoiabilis qñ. i. quis ad p̄niam redire
fcusat eo q̄ sua peccata turpiter p̄missa
cōfiteri p̄saudis. De isto hō pudore lau-

us dicā tractatū de p̄fessioe. ¶ Tertia
cū q̄re multi p̄niam in longū p̄trahunt
dicit spes. hec aut triplex ē. ¶ Prima diu
viuendi. ¶ Secūda t̄palia degustandi.
¶ Tertia misericordiā p̄sequēdi. ¶ Ad i
ma ē spes diu viuēdi de q̄ innumerabiles
decipiūt. p̄mutētes sibi p̄sīs lōgitudinē
dierū. Nam vt inq̄t. Cicero in li. de se-
nectute. Nemo est enī tā senex q̄ se n̄ pu-
tet annum viuere. Et idē d̄ro. ad Verūt
am. Nemo ē tam fraci⁹ virib⁹ et tā decrepi-
te senectutē. vt nō se putet adhuc anū pos-
se sup̄uiuere. Et subrept opinio p̄ditio-
nis sue: vt terrenū aial tā iāq̄ solūdum
erigat in sup̄biā et aīo celus teneat. Ele-
rūtū sic q̄tumcūq̄ excogitare q̄s velit
diuturna vita sēp breuis erit. Et et Ja-
cobus. iij. c. ait. Que ē vita n̄ra. Vapor
ad modicū parēs et deinde exterminabit
De vite aut breuitate plene scribā in ser-
mone de vita hoīs et p̄tēptu mūdi. et in
smone de tpe. et i tractatu de vtutibus.
¶ Secūda spes est t̄palia degustandi
Sperāt enī diligētes mūdū mūdāis
bonis. p̄ libito posse diuini iocūdari. Et
tñ exp̄ientia docet q̄ cūcta h̄ seculi fal-
sa et desiderata bona caduca sunt et vana
nullā i se stabilitatē firmitatēq̄ retinen-
tia. Hinc Sene. ad Lucillum ait. Nolē
huic trāq̄llitāi cōfidere. Memētō ma-
re euerit vt eod die vbi luserūt nauigia
sordēt. Propterea a dño ihu xpo p̄ pul-
chra dicta ē p̄bola quā Lucas scribit
xij. c. Hōis inq̄t cuiusdā diuitis vberes
fruct⁹ ager attulit. et cogitabat inter se. d.
Quid faciā. q̄ nō habeo q̄ p̄gregē fru-
ctus meos? Et dixit h̄ faciā: Destruaz
horrea mea et maiora faciā: et illuc con-
gregabo. oīa q̄ nata sūt mihi et dicaz aīe
mee. Alia mea habes multa bōa posita
i ānos plimos. Regesce. comede. bibe.
et epulare. Dixit aut illa dñs. Stulte hac
nocte aīaz tuā repetēt a te. Que aut pa-
rastu cui⁹ erit: Sic est qui sibi thēsauri-
gat: et nō ē i dño diues. ¶ Tertia ē spes
misericordiā p̄sequēdi. nā pleriq̄z d̄liberāt
oē suū sp̄s i iniuriā creatōis sui expone-
re et tādejab eo misericordiā impetrare.

Hanc spem refrenat sapiens: cum dicit
Ecc. v. Ne dixeris. peccavi. et qd mihi
accidit triste. Altissim⁹ est patiens reddi-
tor. de ppiciatu pctorū noli esse sine me
tu neq; adicias pctm sup pctm. Et ne
dicas. Discretio dñi magna est. multi-
tudinis pctorū meorū miserebit. misericor-
dia. n. et ira ab illo cito. pxiat. et in pctor-
res spici ira ei⁹. ne tardes pueri ad dñz
et ne differas de die in diē. Subito. n. ve-
nit ira illi⁹ et i tempe vidicte dispdet te.
Quarta cā qre pctorēs pñiam retar-
dāt of despacio: ad quā iducit pp tria.
vz. pñio pp pctorū magnitudinē. scōdo
pp pctorū multitudinē. tertio pp pctorū
vicitudinē. Sz p pcedētia q dicta sunt
i sermōe d misericordia dei oia ista dissol-
uūt. Ad sūt itaq; pñate cāe sufficētes et
necessarie ad retinēdū pctorēs ne puer-
tantur ad deum.

Quā fatue agūt q differūt. pñiaz pp
spedimēta q pñt differēdo puenire pp
q exponūt se piculo maxio. Caplm. ij.

Ecundum mysterium decla-
randū d dilatione pñie of fa-
tuitas. Qui eni sic differūt q
duplici fatuitate laborant.

Prā dī pñitationis. Secūda abrenū-
tionis. Tertia ruinationis. Quarta cessa-
tionis. Prima fatuitas dicitur peri-
clitationis. qz illi qui pñiam non faciunt
cū pñt exponūt se piculo nō facere illaz
posse cū credunt. hinc. Dero. ad Sal-
miniā de nebudio et viduitate sic ait. La-
uendū est vulnus quod piculo et dolore
aurat. Aliud est itēgra navi et saluis mer-
cātis portum intrare salutis. Aliud nu-
dum herendo tabulis et crebris cursib⁹
fluctuum ad asperima saxa collidi. hec
ille. Pōt equidē euenire vt post diutur-
nā pctorū pñitudine malus habit⁹ nō
ita de facili amoueaf. sicq; pctor impē-
nitens fiat. Unde et Job. x. c. de tali sic
loquitur. Ossa eius implebunt vnijs ado-
lescentie sue: et cū eo in pulcre dormiēt
Et sapiēs. p. v. xxi. ait. Adolefcens am-
bulās iux viā suā etiā cū senuerit nō re-
cedet ab ea. et. Hier. xli. c. ingt. Si mu-

tare pōt ethiops pellē suā et pardus va-
rietates suas. sic vos poteritis bñfacef
cum didiceritis malū. Et hoc ē q pec-
catus ex cōsuetudie cōmissū morti La-
zari compāt ppter q Aug. de pe. di. ij.
c. sicut. ait. sicut trib⁹ gradibus ad pec-
catum peruenitur suggestiōe dlectatiōe
pñsu. ita ipsius pcti tres sunt differētie
s. in corde. in facto. et in pñitudine tāq;
tres mortes. Ana qñ in domo id est cū
in corde cōsentitur libidini. altera quasi
plata iam extra portam cū in factū pro-
cedit assensio. tertia cū in vitio consue-
tutinis male tanq; mole terrena premi-
tur animus quasi in sepulchro iam pu-
tens. Que tria genera mortuorum dñs
resuscitasse quisq; euāgelij legit agno-
scit hec ibi. In. glosa. dō pōunt hī ē sus-
sup verbo tāq;. Mōns mala mors int⁹
malus actus mors foris vsus. Tuba pu-
ella puer legarus ista notant. Hanc ver-
bo hñc motu lachrimando susciat illuz
Xpus et i medico noscitur eger homo.
In Lazaro autē resuscitando quattuor
erant pñitiōes. Prima qā setebat. Se-
cunda qā lapis erat eius sepulchro sup-
positus. Tertia quia ligatos habebat pe-
des et man⁹. Quarta quia sudario ve-
lata erat facies ei⁹. Joh. xi. c. Sic repe-
riuntur spiritualiter ista quattuor i pec-
catore q lōgo spacio pctā retinuit. pñio.
setet angelis et hominibus. Secūdo est
ei lapis suppositus id est mala pñitudo
Unde glo. Joh. xi. ait. Dñs fremuit et la-
chrimans ē et clamauit voce magna. qz
difficile surgit quem mola male consue-
tutinis premit. h est qd Iunenalis. pul-
chre decantat li. iij. satyra. i. Consuetudo
malit tenet insanabile vulnus. Et. Mar-
tialis. cocus. Mōns assueta malo fir-
mitus heret ei. Et. Quidi⁹ d arte amādi
fac tibi pñescat nil consuetudine mai⁹
Rō est. qā fm. Alr. li de memo. et remis-
niscen. Consuetudo est altera nā. Et. li.
vi. ethi. Consuetudo nature assimilāt.
Et. li. i. retho. Similis ē consuetudo nāe
ppe eni qd sepe ei qd semp ē. Est aurez
nā ei⁹ qd sepe pñitudo ei⁹ qd sepe b ille

Tertio habet man⁹ et pedes ligatos quia impotens fact⁹ est p⁹ p⁹ctū ad bene opandū. Quarto p⁹ctōr h⁹z facie velatā sudario: quia ex quo in tenebris p⁹ctō: u⁹z fuit spūalē vīfū amīfīt. De talib⁹ nanq⁹ p⁹ctō: u⁹z inq⁹ Sophōias. i. c. Ambula būt vt ceci q⁹ dīfō peccauēf: et Sap. ij. c. sapiēs ait. Excecauit illos malitia eorū. Quare periculofū est frequentare p⁹ctā et p⁹niām. plongare. **S**ecūda fatuitas illoz q⁹ differūt p⁹uerti ad p⁹niām dē ab breuiatōis. q⁹ cū t⁹ps breue fit nō curāt sibi de salute necessaria prouidere. fatuus nāq⁹ nō imerito reputari poss⁹z si quis iter cepūf et locū aliq⁹ ad quē longa efferet via et vix ibi ambulans per totaz diem vsq⁹ ad noctem peruenire valeret. et tū post ceptum iter stans quiesceret dicens hō: a vespertina vel hō: a completo n⁹z perficiā iter meū. Sic fatuus est qui ad regnū celo: debet accedere hō: a tardam p⁹stolās q⁹ se ad p⁹niāz conuertat. **T**ertia fatuitas eoz q⁹ differūt p⁹niāz facere dē ruinationis. q⁹ nī p⁹ctā nō dep⁹ nens facile ad alia trahit. Et quāto p⁹ctā magis mltiplicāf. magis grauāt aīaz et ex cōsequēt cū maiō: difficultate resurgit. Ideo legīf in vitis patruz. Qd venit vox ad beatū Arsenium. d. Egredere et oīdā tibi opa hōiū. Et egressus vidit ethiopē nigrū cedētē ligna securi et facie tē grandē sarcinā et tēptabat leuare eaz s⁹ p⁹te magnitudie non poterat. et iteruz cedebat alia ligna et addebat sarcie: In nitebaturq⁹ adhuc leuare illā et min⁹ q⁹ prius poterat. Quā deponebat et iterum cedēs alia ligna sarcine adiungebat et fatigabatur sicut prius illā leuare et p⁹pter maius pōd⁹ maiō: q⁹z grauitatē negbat illā mouere. fuit hec visio sibi expōfita sic. Qd q⁹ cedebat ligna et addebat sarcie hō: a p⁹ctōr est q⁹ p⁹ctis onerat⁹ sepius illa leuare nō sufficit s⁹z supaddēs et alia intra se dicit. Postq⁹ p⁹gregauero mltā p⁹ctā plura pōnbus tūc illa leuabo et de illis p⁹niām faciā. **Q**uarta fatuitas dē cessationis. Cessat egdem multotiens et deficiū illud qd fuerat hō: a p⁹meduat⁹

Premediati nāq⁹ fuerāt multi mori in senectute et mortui sūt i iuēntute. et mori i domo et mortui sūt extra domū. mori i ter suos et mortui sūt iter extrancos. mori loquentes et mortui sunt lingue vsu p⁹uari. mori in diuitijs et mortui sunt i egestate. mori cum penitētia et mortui sunt obstinati. **O** vita fallax. o vita fragilis. o vita mutabilis cuius exitum null⁹ p⁹scire mortaliuz pōt. **A**n sapiens Ecclesiastes ix. c. ait. Nescit hō finē suū s⁹z sicut pisces captiūf hamo et aues p⁹phendūt laqueo sic capientur homines i tēpore malo cū eis extemplo superuenient.

Quod iniqui sunt q⁹ p⁹niām tardāt et cōuertit ad dñz. et agūt dēu et āgelos et p⁹scipos et p⁹ oēm creaturā. Capl⁹z. iij.

Ertū mysteriū p⁹teplādū circa p⁹nie dilationez dicitur iniquitas

Peccator nāq⁹ qui penitētiā differt iniquus ē quadruplici iniquitate. Prima est contra deum. Secda cōtra angelos. Tertia cōtra seipm. Quarta p⁹ oēm creaturam. Prima iniquitas ē p⁹tra teū cui apponit fel in escām. iuxta illud psal. Dederūt in escā meā fel et i siti mea potauerūt me aceto. Melut enī esca dñi ē opus bonū. q⁹ i eo dñs delectat tanq⁹ iter flores. s⁹z illud Can⁹z. ij. c. P⁹ascitur iter lilia. i. iter mūda opa. Escce ergo dñi fel apponit q⁹ bōis opib⁹ q⁹ agit amaritudinem p⁹cti admiscet p⁹niām q⁹z refugit. Talis etiā q⁹ senectutē ad p⁹niāz agendaz expectat deteriorē p⁹te vite sue deo referuat et meliorē diabolo imolat. **S**ecūda iniquitas est i angelos. Impenitentes vtiq⁹ p⁹ suo modo quātū de se ē angelos affligere nō erubescūt. **N**ā licet angeli bñi ipassibiles sint et oī iocunditate repleti. tamen vt dixim⁹ in p⁹cedentibus de maloz p⁹uersiōe gaudiū aliq⁹ accidēta le suscipiūt. **H**oc v⁹o eis deesse necesse ē cū p⁹ctōres nō p⁹uertūt. **T**ertia iniquitas peccatricis aīe ipenitētiā ē in seipsā. **N**ā dū peccator differt p⁹uerti vult ponī habet se malū q⁹ bonū ifirmū q⁹ sanū seruuz q⁹z libez i statu latronis q⁹z i statu regis nīhil hñtē q⁹z oīum bonorū ecclesie

principē inuēit q̄ multū valentē. Ad cū
nempe facit hoīes malū ifirmū mortuū
feruū latronē: q̄a fura bona dei: paupe
rem et inuēit. **Quarta** iniquitas ē in
omne creaturā. q̄a ppter duritiā hoīum
pctōrū creature irrōnabiles quodā mō
puniūt. Obscurat⁹ ē enī sol tpe passiōis
propter iudeorū crudelitātē. Perierūt
in diluuiū tot aīalia et volucres celi pro
pter pctā hoīū. **Maledicta** fuit terra. p
pter peccata priorū parentū. **Expergi** sci
mini ergo o pctōres tardi. ecce nūc tēp⁹
acceptabile inquit ap̄s. iij. Cor. vi. **Ece**
nūc dies salutis. **Memini** dantes vllam
offensionē nec deo nec angelis: nec vo
bismetipsis: nec etiā creaturis p tardi
tātē cōuersionis v̄re et sic facientes acci
piet hic a deo gr̄as. et futuro gl̄iā. **Ame**

C Dñica in sexagesima de fructuoso et
vili v̄bo dei q̄ mediāte oēs gētes credi
derūt i xp̄o saluatore n̄m. Sermo. viij.

Amē est

verbū dei. Scribunt
hec v̄ba Luc. viij. c. et
i euangelio hodierno
p̄ntis dñice. **Nihil** tā
efficax ēē p̄t ad puer

tionē cuiuslibet pctōis. et cuiuslibet vir
tuosi cōfortationē sic deuota et frequē
s auditio v̄bi dñi. Scim⁹ etenī p̄ pdicatō
nē euāgelij mūdū totū ab idolatrie erro
re reuocatū. **Naz** antea omnes gentes
vna excepra p̄p̄i iudeorū deos falsos cū
dānatissimis sup̄stitionibus excolebant
Est vbi vox euāgelij audita ē i oī terra
oīs error ab ei⁹ p̄spectu fugatus est tāq̄
si tenebre a lucis radijs fuissent depulse
Ex hoc inqt Eusebius paniphili. li. i. de
euāgelica p̄patione. **Nō**. n. perse q̄ xp̄o
secuti sūt m̄res suas nephandis nuptijs
cognoscūt. nō humanis vescunt carni
bus serthe qm̄ ad eos vsq̄ pdicatō xp̄i
peruenit. nec carissimos falsa religione
ipulsi fittos iugulant. **Hec** certe ac talia
pene infinita hoīum quondā vita vera
bant. **Passagete** ac verbi ce tradūtur

pp̄inuos atq̄ affines suos q̄ senectū
te cōficiēbant miserrimos putasse. ac iō
imolatas carnes eorū q̄s plurimi fecerāt
deuorabant. **Tibari** viuos seniores su
os precipitare. **Hyrcani** rapacis gene
ris aubus ac canibus p̄oicere soliti. q̄
quidem cuncta prius religiosissime sa
ciebant. nūc vero sola euāgelica v̄tute
vndiq̄ truculentissima h̄ pestis ebpulsa
est hec ille. **Et** vt plenius intelligatur ab
oib⁹ quanta sit virtus diuini v̄bi. in h̄
sermone de ipso cōuēnter tractabim⁹
eo q̄ saluator oīum in v̄bis allegatis in
themate dixit v̄bū dei fore semē. s. spūa
lium carismati et donorū. **In** quib⁹ ver
bis tria mysteria sunt declaranda.

Prīmū ē de v̄bi dei pdicanti dignitate.
Secūdū de predicanē v̄bi gl̄itate.
Tertū de auditionis ei⁹ v̄litate.

Ad qnq̄ sūt egregie et excellētissime
dignitates v̄bi dei et officij pdicandi.

Prīmū mysteriū. **Lap̄s. f.**

P declarandū est de dignitate v̄bi
dei pdicanti seu officij pdicandi.

Et ad h̄ intelligendū subnotabim⁹ qnq̄
excellētias de dignitate ei⁹. **Pr̄ia** dñi xp̄i
exercitatio. **Sec̄da** ap̄forū electio. **Terna**
miraculorū cōuiscatō. **Quarta** pdicatorū
dñessio. **Quinta** ecclie sublimatio. **Pr̄ia**
ma excellētia v̄bi dñi et officij pdican
di dñi xp̄i exercitatio. **Dñs** quidem ih̄sus
deus dei filius pdicare voluit et predica
tionis officiū exercere. vñ **M̄at. iij. dñ**
Lepit ih̄sus pdicare et dicere p̄nias agite
Et Luc. viij. de ipso dñ. **Iter** faciebat per
ciuitates et castella pdicans et euāgeli
zans regnū dei. **Et** vt colligitur ex dictis
euāgelistaz. p̄cipue **Jo. viij. et xviij. c. se**
pi⁹ docebat pdicādo in tēplo et in synago
ga. **Uerū** n̄ īmerito q̄rere q̄s sūt. **Atq̄**
xp̄s debuit solū iudeis et nō gentilib⁹
pdicaf. ad qd̄ rñdet **Th̄o. iij. pre. q. xliij.**
ar. i. c. **Ad** pueniēs fuit pdicatō xp̄i tā
p ap̄los q̄ p ip̄m a p̄ncipio solis iudeis
exhiberi triplici rōe. **Pr̄io** rōne ipletio
nis. **Sec̄do** rōe ordiatōis. **Tertio** rōe tri
umphatōis. **Pr̄ia** rō dñi ipletionis.
Predicauit. n. xp̄s iudeis vt impleta.

fuma
 di.
 apoli
 ne vbi
 lucidi
 "gnas
 or tpi
 Zerna
 alator
 p
 iduan
 i fhis
 pedica
 ay. of
 gague
 vat per
 unghi
 or dics
 micale
 fring
 p. lls
 milibus
 q. di.
 rpiu
 mdcu
 ipleno
 roc ni
 monte.
 plecta

0 2

Et idem de consolatione ad Paulinū ait
Pōt eloquētia que parua sūt approba-
re p magnis. rursūz magna attenuare ⁊
ad ima deducere. Et Tull' li. ij. de orato-
re sic loquitur. Quid admirabili' q̄ res
splendore illustrata d'boz. Tanta' vim
habet illa que recte a bono pocta dicta ē
vox atq; nimirum regina rerum oratio
vt nō modo inclinātē erigere aut stantes
inclinare: sed citā aduersantē atq; repu-
gnantē vt imperator bonus ac fortis ca-
pere possit. hec ille. Sūt ad hoc ppositū
exēpla. Nam recitat Valeri' li. viij. c. it.
quanta sit vis eloquētie. Et Tull' i qōni-
bus tuscus. q. Gesias Lyncat' phus
quidā cyrene ciuitatis egypti adeo copio-
se diserebat de bono moris mala vite
plenissime demonstrando q' multi au-
ditis illis sibi inferebant mortem: qua p
pter a rege Ptolomeo prohibitus ē illa
amplius edocere. Refert adhuc Valeri-
us li. viij. c. vij. d studio ⁊ industria. q. La-
to cenforinus tā eloquēs fuit q' nūq̄ ab
ab aliquo grauar' p aliū defēdi voluisset
Et vt plin' dicit li. de viris illustrib' qua-
dragies quater accusatus per se solum
cām dixit optimeq; fuit absolutus. Et vt
Tullius i. i. questionū tusculanarū scribit
fuit in eo tanta eloquētia quanta illis tē-
poribus dici potuisset. De Tullio insuper
sic ait. Lactan. li. iij. di. insti. Tull' sūm'
phs secte achademice pfect' orator. Sna
eloquētia corda hominum in manibus suis
habuit vt qeqd vsq; eloquiū p latinorūz
alucos fluxit: ab hoc fonte progressum
est. Quanta aut vis dicendi fuerit in eo
apte ponit Plutarchus vitā eius descri-
bens. Dicit enī cum Cicero venit Rho-
dum ad Hippolliniūz Philonis clarissi-
mū oratorē. ⁊ Possidonium phm glo-
riosum. tradit Hippoliniū cū esset expertus
latine lingue rogasse Liceronē vt grece
aliquid declararet. quod Cicero libeno
fecit. Ex illa declaratione omnes in stu-
porem versi nō poterāt saluari de lau-
dibus Liceronis. Sed et Hippolinius
venit in tantā admirationē q' velut per
extasim tractus non intelligebat. ⁊ per

multā morā tacitus sedit. dixit tandem
Tenēpe Cicero laudo admiro. Sed
ne fortuna grecoz misit vt videaz eru-
ditionē ⁊ eloquentiā que sola bonorum
nobis relicta erat p te Romaz accessisse
Subdit ⁊ idem Plutarch' de faciēdia
Liceronis. q. dum orauit apud cesares
p Quinto ligario q ex aduersarijs cesa-
ris erat tanta gratta admirabilis fuit vt
cesar in plurimos colores vultum verte-
rit manifestūq; fuit q' animus cesaris
mutabatur. Pharsalicā tñ pugnam cum
orator attingeret cesar velut amens cor-
pore ac mente alienatus est: quosdazq;
e manibus suis fluxisse libellos dicunt.
Quare cesar dulci oratione victus cum
crimine libauit. Tertiū q' pōt hoies
inducere ad aliquid credēdū vel operan-
dū dicitur t'palū bonorū pmissio. Sic
Phaumeth demulsi aures oīz eoz q
ipm colunt ⁊ venerāt. Promisit eis di-
uitias. cōcessit lasciuias. ⁊ ad oēm volu-
ptatē libere laxauit habenas. Quid igit
de aplis p'dicanū' euangelū tenendūz
est? En ipsi dialectici aut rethorici v'sor-
te temporalia p'mittentes: Abst. De illis
etenim ait Eugu. lib. xxij. de ciui. dei. c.
v. Increditos liberalibus disciplinis ⁊
omnino q̄sum ad eoz doctrinas atti-
ncti impositos non peritos grāmatica n̄
armatos dialectica nō rethorica inflatos
piscatores xps cum reibus fidei ad ma-
re huius seculi paucissimos misit atq;
ita vt ex omni genere taz multos pisces
⁊ tanto mirabiliores quanto rariores ē
phos cepit. h ille neq; insuper tēporale
aliquid pollicebāt apli p'dicādo: qñ quidē
⁊ ipsi aspernabantur t'palia cūcta sper-
nendaq; pro eterna immortaliz vita cla-
mabant. Fuerūt igitur ipsi tube spūs scī
supno munere dei ad officiū p'dicatiois
deputati. Tertia excellētia ē bī dei
⁊ officiū predicandi dicat miraculorum
coruscatio. Lō comitat quippe sepe nu-
mero verbum dei claritas miraculorūz
nam fm Tho. ij. ij. q. clxxvij. ar. ij. deus
facit miracula marie pp tria. Prio pp
scitaz alicui' d'mōstratōz. Seco ppter

fidei approbationē. Tertio pp veritatis predicatōe cōfirmationē. ¶ Pr̄o facit deus miracula ad ostēdēdas scitātē alicuius quē p merito vite vult pponere alijs in exemplū v̄tutis: sicut fecit de magno Antonio Bachario et alijs. ¶ Secūdo facit deus miracula vt fidē approbet. vii glo. sup illud ps. Et detillis hereditatē gentium. ait. Nec fuit intentio miraculorū vt crederent gentes. ¶ Tertio facit deus miracula ad cōfirmādā v̄tutē predicatam. Et sic facta sunt miracula et si gna p̄dicatib⁹ aplis apostolicisq; viris. Quisnā explicet quot signis claruit confessor dñi gloriosus scūs Antonius de ordine minorū predicator egregi⁹: Referaz ex multis qd in eius legenda magna cōtinetur. Dñi enī quādā die in ciuitate Bituricensi pp̄lo p̄dicaret. tā ingens multitudo ad eū audiendū cōuenit: qā nullus locus ciuitatis illaz capere posset: Unde canonici ciuitatis p̄cessionē a ciuitatem exeuntes cū pp̄lo ad quoddā pratum latissimū puenierunt. Dñi autē dñs Antonius predicare cepisset subito tēp⁹ surrexit et tēpestas valida adeo qd oēs timere ceperunt tā de pluuia futura qd de corruptionibus et tonitruis. et sic ceperūt fugere et velle abire. Quod cernēs beatus Antonius dixit eis. Ego p parte dñi nri ih̄u xp̄i vobis dico qd null⁹ vest⁹ aliqd mali habebit. stetit firmi et nō timeatis. Qui eius verbis fidentes immobiles ad audiendū p̄dicatōnē ei⁹ steterunt. Et cū grando grossissima descēdisset sup terrā circa audientes nec grando nec pluuia descendit: cū tñ grando ex nimietate ad altitudinē magnā oēm locū ambiisset. Quo viso miraculo cūcti gr̄as deo dederunt. Et hoc miraculū sculptū est i la p̄idei frontispicio ecclie maioris bituricensis. Quid dicā de scō Petro martyre. Quid de scō p̄re nro fr̄acisco: Quid de scō Dominico: Quid deniq; de scō Bernardino: Longū certe eisset singillatim eorum miracula p̄firmatōe euāgelij diuinitus scā enarrare. ¶ Quarta excellentia diuini v̄bi et officij p̄dicandi

dicti p̄dicatoz defensio. Defendit eadē illos deus qd nomē eius p̄dicant in axe a trib⁹. Pr̄o ab emulis. Secūdo a diabolo. Tertio a piculis. ¶ Pr̄o defēdit deus p̄dicatores ab emulis. Itā vt scribit. xi. q. iij. in. c. Quicūq; Quicūq; p̄rista uerit doctorē v̄tutē peccat in xp̄m et p̄ez oīuz exacerbat deū: ppter qd et vita carēbit. Itē legit i vita b̄ti Amadi xp̄i qd cū p̄dicarē. quidā ioculator irridebat eū qui arreptus a diabolo iniuriā factaz scō ex v̄bis eius fatebat: et se discerpens et lacerans vnguib⁹ et dentibus expirauit. Legit adhuc de b̄to fr̄acisco qd dñi p̄dicaret in castro Litterne. quedam mulier superueniens cum cymbalo pulsabat et eius p̄dicatōnē irridebat: et a scō fr̄acisco p̄monita vt desisteret noluit obedire. Tandē sanctus francisc⁹ dixit: Tolle tolle diabole quod tuum est. Et statim capta est mulier misera et in aere leuata ac deinceps aplius nō visa. ¶ Secūdo defendit deus p̄dicatores v̄bi sui a diabolo. Legim⁹ enī de b̄to Antonio de padua qd v̄tima quadragesima ante obitū suū vacās p̄dicatōnib⁹ et p̄fessionibus audiendis in principio ipsius quadragesime a diabolo temptat⁹ est suffocari. Qui nomen virginis Marie deuote inuocans et crucis signū fronti imprimens totam cellā luie diuino circūfussam conspexit et diabolus statim aufugit. ¶ Tertio defēdit deus p̄dicatores a picul: sic p̄z i ps̄almo qd de seipso dicit i eplā hodierna. qd fuit in piculis fluminū. piculis latronum. piculis ex gñe. piculis ex gentibus &c. ¶ Quinta excellentia v̄bi dei et officij p̄dicandi dicit ecclesie sublimatio. Sublimat enī ecclia scā officiū p̄dicandi tripliciter. Pr̄o muliez exceptōe. Secūdo laicorū p̄hibitiōe. Tertio platorū obligatiōe. ¶ Pr̄o ecclia excipit mulieres ab offiō p̄dicandi. iud. illd. i. cor. xiiij. Mulieres in ecclia taceāt. Et. i. thim. of. ij. Docere mulieri non p̄mitto. Et de con. di. iij. c. mulier. Mulier quis docta et scā viros in cōuētū docere v̄l baptizat aliquos nō p̄sumat. Itē idē fac. c. mulierē. xxiiij. q. v.

Et. c. mulier. xliij. di. Ratio. at. qre mul-
 eribus interdicit act^o p^odicadi fm Tho.
 2. ij. q. clxxvij. ar. ij. p^ot ee triplex. Prima
 pp cōditionē sexus feminei cui pp p^octū
 cōuenit subijci viro. Docere aut publice
 n̄ p^oinet ad sūditos: s; magis ad platos
 ¶ Scda rō ē ne ai hoīz alligant ad
 libidīe. qm̄ vt ait sapiēs. Ecc. ix. c. Col
 loquū mulieris qm̄ ignis exardescit. Et
 speciē ei^o admirari sp^obi feti sūt. ¶ Ter
 tia rō assignat qā vt cōter mulieres sūt
 insipientes et nō sunt in sapientia pfecte
 vt eis possit pueniēter publica doctrina
 p^omitti. ¶ Primat tñ pñt mlies docet q
 sciūt. ¶ Scdo ecclia magnificat offiū
 p^odicandi laicoz. p^ohibito: q; p^ohibz lat
 cis oib^o publice p^odicare. An Dre. non^o
 archiepo mediolanēsi ait illd quod no.
 extra de here. c. sicut i vno. Cū nōnulli
 laici p^odicare psumāt: et verendū existat
 ne vna sub spē. et tūū occulte subintrēt:
 Mos attendētes q; doctoꝝ ordo ē quasi
 p^ocipu^o i ecclia dei: mādam^o quaten^o cuz
 alios dñs ap^os dederit alios prophas
 alios vō doctozes interdici^o laicis vni
 uersis cuiuscūq; ordinis cēseāt officium
 p^odicadi. Ad h. p^opositū dilulse loquitur. c.
 cū ex inuictio. extra. e. Rō aut assignat i
 glo. sup. d. c. Luz ex inuictio. qā singula
 officia singulis debēt ee cōmissa. sic etiā
 apte patet. lxxix. di. c. singula. Et n̄ solū
 de p^odicatiōe s; etiā de qbuslibet alijs ne
 gocijs eccliasitcis se intromittere laici n̄
 debēt sicut patet ei^o de indi. c. decernim^o
 et de reb^o ecclie. non alie. c. Cum laicis. et
 de arbi. c. Cōtingit. et de cōsi. c. Ecclia
 et. xvi. di. c. Vñ qdē. Tercio ecclia ma
 gnificat vbi dei et sublimat illd platosū
 obligatione. Obligat. n. platos vt d p^odi
 catōe sollicitā curā habeat. Und extra d
 offi. audi. ord. c. inter cetera. sic habetur.
 Inter cetera q ad salutē spectat populi
 xpiani pabuluz vbi dei p maxie sibi no
 scit neciuz: q; sicut corpus mālī: sic asa
 ipūali cibo nutrit. eo q; nō in solo pane
 viuūt hō: s; i oi vbo qd. pcedit de ore dei
 Cū cū sepe ptingat q; epi. ppter occupa
 tiones multiplices vel inualitudines coꝝ

porales aut hostiles incursus seu occa
 siones alias. ne dicamus defectū scie qd
 in eis reprobandū est oio nec de cetero
 tolerandū p seipos n̄ sufficiūt mistrare
 vbi dei p^op^o maxime p āplas dyoces
 et diffusas. gnālī p^ostitutione sancimus vt
 epi viros idoneos ad scē p^odicatōis offi
 ciū salubriter exequēdū assumāt potētes
 in ope et sermone q plebes sibi cōmissas
 vice ipoz cū p se idē nequerint sollicitē
 visitātes eas vbo edificēt et exēplo qbus
 ipsi cū idigerint cōgrue necessaria sub
 ministrēt ne p necessarioz defectu p^opel
 lant desistere ab icepto. hec ibi. In cle.
 vō. dudum. de sepul^o. aplica auctoritate
 pcedit p^odicatoib^o et minorib^o vt i coruz
 ecclie locis et plateis oib^o p^op^o et clero
 libere valeāt p^odicare ea hora distaxat ex
 cepta qua ipsi ordinarij lozoꝝ p se p^odi
 carent aut corā se facerēt solēnter p^odica
 ri nisi p^otratu ex coꝝ volūtate maneret.
 Arbitroz aut et ego dispōne spūs feti ac
 tū ee vt p^osata lnia p^odicadi miorib^o et p^odi
 catozib^o iptret: qm̄ nisi ipi ceteriq; mē
 dicātes excolerēt vineā dñi sabaot^o: vti
 ce repres et spine tā iplerēt illā: cūctaq;
 errorib^o mltiplicib^o et h^orib^o cēnt macula
 ta. hi paupes s^ocs d^o sudār studijs l^oap vt
 p^odicatōnū suaz fulgore orbe illuminēt.
 ¶ Ad qnq; sūt p^oduōnes necessarie in
 vnoquoq; q vult bñ fructuose et vtiliter
 p^odicare vbi dei. Caplm. ij.

¶ Ecclidū mysteriū declarādū est
 de qualitate seu p^oditōne p^odicāq;
 vbi dei. Et notabim^o qnq; p^oci
 puas cōditōes quas habere dz q offiū
 p^odicatōis exercet. Prima dī scia. Scda
 mūdita. Tertia sapia. Quarta caritas.
 Quinta patientia. ¶ Prima cōditio q in
 vnoquoq; p^odicāte inueniri debet dicif
 scia. Vbi aduertendum est fm Alex. de
 ales i. ij. volumine summe. q. lxxvij. mē.
 iij. ar. ij. q. i. q triplex est doctrina. Prima
 simplicis exhortatōis. Scda assūpte. p
 feliōis. Tertia p^odicatōis. ¶ Prima ē do
 ctrina simplicis exhortatōis qua potest
 vnusq; fraterna admonitōe corriget
 et docere proximū suū. et hec cōis ē oīz

fm quā oēs scire tenent symbolum: ora-
tionē dīcā: p̄cepta decalogi: petā capi-
talia: opera misericordie: ⁊ ecclie sacra.
Secūda doctrina dīcī assumpte pro-
fessionis. Et fm hāc vnusq; scire debz
ea que pertinent ad facultatem suam ad-
minus cōpetenter. Sic medici scire de-
bent regulas medicine. ⁊ nō iuriste. Ju-
riste vō scire debēt snias legū ⁊ non me-
dicine. ⁊ sic de alijs. **T**ercia doctrina
dīcī p̄dicationis. cuius mīstri. i. p̄dica-
tores scire tenent nō tñ credēda: s; etiā
expositiōes p̄ceptor. ita vt saltē cōpe-
tenter docti possint alios instruere ⁊ doce-
re. **U**n cē d̄ heret. c. ex intūcto. dē. Scia
valde necēa ē sacerdotib; ad doctrinā:
q; iū vōbū p̄phetū labia sacerdos; eu-
stodiat. i. custodire debēt sciam. fm glo.
Que vba. etiā notant. xliij. di. Sit rector
⁊. viij. q. i. c. **O**portet. vbi sic hēt. **O**por-
tet cū q; docet ⁊ instruit aīas rudes esse
talē vt. p ingenio discēntiū semetipsum
possit aptare: ⁊ vbi ordinē. p audientū
capacitate dirigere. d; ergo app̄ime eē
eruditus ⁊ doct;. Et. xvi. q. i. c. Sic viuē
r. c. Si clericat;. dīcī. **A**lto tpe discē
⁊ postmodum doceas. ⁊. xxxvij. dist. c.
Ignorantia. Sacri p̄lū inquit. **I**gno-
rantia mater cūctoz error; maxime i sa-
cerdotibus vitanda ē q; docēdi officiū in
pp̄lo dei susceperūt. Sacerdotes. enī ad
monē legere sanctas scripturas: **P**au-
lo ap̄lo dicēte ad Timotheum. **A**tende
lectioni exhortationi ⁊ doctrine. Et ad h
facit. c. Si in laicis. ⁊. c. **N**ulli sacerdotū
⁊. c. Si iura. ⁊. c. Quia ea p̄fata dīcī.
xxxvij. Et. lxx. di. c. **O**rdinatos. dī. **Q**ui
minime litteris opam dedit p̄ceptor eē
non potest litterarū. Et **H**iero. ad **H**e-
ponianū ita scribit. **D**iuinas scripturas
sepius lege. imo nūq; de manibus tuis
sacra lectio deponat. **S**ermo sacerdotis
scripturā sale condit; sit. **N**olo te de-
clamatorem esse ⁊ fabulum garrulūq;
s; mīsterij p̄tium ⁊ sacramentoz dei tui
eruditissimū. **H**erba voluere ⁊ celeritate
dicēdi apud impitū vulgus admira-
tionem sui facere indoctorum hominū

est. ex quibus omnib; colligitur q; nul-
lus predicare debet nisi sit doctus: ita vt
saltē in eo sit mediocri scientia. ⁊ si non
multū emineas. vt h; extra de elec;. c.
Lū nobis. **S**; vt **H**iero. inq; ad **P**au-
linum. **Q**uod medicorū est promittunt
medici tractant fabula fabi. **S**ola scri-
pturarū ars est quā sibi omnes passim
vendicant. **S**cribimus indocti doctiq;
poemata passim. **H**anc garrula anus:
hanc derilus senex: hanc sopista vō
sus: hanc vniuersi presumunt lacerant
docēt anteq; discant. **A**lij adducto super-
cilio grandia verba trutin ātes inter mu-
lierculas de sacris litteris philosophan-
tur. hec ille. **S**; nonnulli imperiti illi te-
rati ⁊ idiote presumptionis vento tunc
facti scientiam damnant: studia litterarū
sacerarū vituperant. **L**audant vere igno-
ratiā ⁊ rusticitatem. asserunt enim xp̄m
humilimos piscatores scilicet apostolos
ad predicandum misisse. **Q**uod **P**au-
lus. i. **C**orin. ij. c. approbat dicens. **Q**ue
stulta sunt mundi elegit deus vt confun-
dat sapientes. **S**i igitur apostoli omni-
no rudes ad predicationē euangelij sūt
electi. non videtur rationi consonum di-
cere scientiam fore predicantibus neces-
sariam. **V**alibus sic arguentibus respon-
det **H**iero. ad **P**aulinum. **S**acra quip-
pe rusticitas solum sibi prodest: ⁊ quan-
tum edificat ex vite merito ecclesia; xp̄i
tantum nocet si destruētibus non resi-
stat. **B**alachias. p̄ph. a. imo per **B**ala-
chiam dñs interrogat sacerdotes legē. in
tāū sacerdotis officiū ē interrogatū rñ-
dere de lege. Et in **D**ent. legim;. **I**nter-
roga p̄tem tuā ⁊ ānūciabit tibi. seniores
tuos ⁊ dicent tibi. **I**n ps q;3. c. viij. **L**anta-
biles mīhi erant iustificatiōes tue i loco
peregrinationis mee. Et in descriptione
viri iusti cū eum arbori vite **D**avid que
est i paradiso comparet iter ceteras vni-
tes. hoc etiā intulit. **I**n lege dñi volūtas
cuius. ⁊ in lege ei; meditabitur die ac no-
cte. **D**aniel in fine sacramēti visionis
iustos ait fulgere quasi stellas ⁊ intelli-
gentes. i. doctos quasi firmamentum.

Et ides q̄m inter se distant iusta rustici-
tas et docta iustitia. Alij stellis. Alij celo
compantur. Quāq̄ iux̄ hebraicam veri-
tate utrunq̄ de eruditis possit intelligi.
Ita enī apud eos legim⁹. Qui autē docti
fuerint fulgebunt quasi splendor firma-
menti: et qui ad iustitiam erudiunt mul-
tos quasi stelle in perpetuas eternitates.
Cur dicit Paulus apls vas electionis?
nempe q̄a vas legis et scripturariū sc̄arū
armariū erat. Pharisei stupē in doctri-
na dñi. et mirant in Petro et Johanne
quō legē sc̄at cū nō didicerint litteras.
Quicquid enī alijs exercitatio et quoti-
diana in lege meditatio tribuere solet.
h̄ illis spūs sc̄us suggestebat et erant iuxta
q̄d scriptū est docibiles deo. hec ille. Ex
cui⁹ v̄bis clare dephendim⁹ q̄ licet apli
sciētiā nō habuerit acq̄sitā: tñ illā ha-
buerunt infusam. Similiter et pater no-
ster Gr̄atiscus ex dono spūs sc̄i tāta ple-
nitudinē gr̄e et sc̄ie accepit vt predicans
omnes in stuporē cōuerteret audientes.
An dñs Bon. iij. pte legēde maioris de
eo sic ait. Erant eloqa ei⁹ nō inania nec
risu digna: s̄ v̄tute spūs sc̄i plena. erant
medullas cordis penetrantia ita vt in ve-
hementem stuporē audientes puererēt.
Et in. xij. pte legēde inq̄t. Erat verbum
eius velut ignis ardēs penetrans intima
cordis oīuzq̄ mētes admiratione reple-
bat cū nō humane inuentiōis ornatum
p̄tenderet: sed diuine reuelatōis afflatu
redoleret. ¶ Sc̄da conditio quā predi-
cator habere debet dicit munditia. De-
bet. n. eē mund⁹ et imaculatus nō solū i
se s̄ p̄ximis exēplo bono illos edificans
q̄a vt inq̄t Grego. in omel. Cui⁹ vitade
spicif restat vt eius p̄dicatio p̄tinnatur.
Et Hiero. ad Heponianū ait. Mō cōsū-
dant opa tua s̄ monē tuā. ne cū in ecclia
loqueris. tacit⁹ q̄s rñ deat: Cur ergo que
dixis ipse non facis? Delicatus magister
est: qui ventre pleno de ieiunijs disputat.
Et Iohes Crisostom⁹. di. xl. c. Multi
ait. Si bñ vixeris et bñ docueris: pplm
instruis. Si bñ docueris et male vixeris
tui solū p̄deminator es. nam bñ viuēdo

et bñ docēdo pplm instruis quō debeat
vivere. Bñ autē docendo et male vivē-
do deū instruis quō te debeat p̄dēnare.
Eid h̄. ppositū etiā Lactan. in. iij. li. diu.
insti. ait. Hoies malūt exēpla quaz v̄ba
q̄m loq̄ facile ē p̄stare difficile. Etiam
quidē tā multi bñfacerēt q̄ multi bene
loquūt. Et idē in. iij. li. inquit. Qui docēt
mī nec faciūt. ipsi p̄cep̄ suis detrahunt
pondus h̄ ille. Nec sufficit extrinsec⁹ ex-
emplū bonū prebere. nisi et mens ipsa
predicatoris intrinsecus fuerit munda.
q̄a vt inq̄t Grego. sup. Lēch. Sermo
dulcedinē nō habet quēz infra p̄sciētiā
vita reproba remozder. ¶ Terna condi-
tio predicatoris verbi dei dicit sapiā siue
prudētiā. Debet nāq̄ prudēter doctri-
nam cōficare. ita vt nō sēp oīa dicat: nec
sēp oīa taceat. s̄ p̄ loco et tpe s̄m q̄ vi-
deri auditori vultati melius cōuenit.
¶ Hinc Grego. in pastoral. ait illd quod
ponit. xliij. di. c. sit rector. Sit rector di-
cretus in silentio: vtilis in verbo. ne aut
tacenda p̄ferat aut p̄ferenda tenceat.
Nam sicut incauta locutio in errorēz p̄-
trahit. ita indiscretū silētiū eos q̄ crudi-
ri poterāt i errorē derelinq̄t. Sepe nāq̄
rectores ip̄suidi humanā gr̄āz amittē
formidantes loq̄ libere recta p̄miserūt.
hec ille. Et licet in quolibet offō publi-
co exigat prudētiā: ipsa tñ multum est
nec̄ia h̄is q̄ p̄dicāt v̄bū dei. ita vt locis
p̄sonis et t̄pib⁹ suos sciant aptare sermo-
nes. Nam s̄m aplm. Sapiam loquimur
inter p̄fectos. paruulis autē lac damus in
potū. Ceterū p̄sepe p̄riū fieri videm⁹
ab insipientibus. P̄dicauit quidā tpe
meo corā vetulis. vii. vl. viij. d. ludo alea-
rum. et ebdomada sequenti de vitio so-
domie. Alter v̄o in die spūs sc̄i coram
ingenti multitudinē doctoz viroz lau-
des narrauit sc̄i Bernardini: et similia
m̄tra omitto. ne videar p̄bos p̄fes velle
corrigere. Illud tñ silētiū nō ē p̄tereidū
q̄ qdā q̄ feruentes s̄ vere pot⁹ furentes
vocari p̄t gliant sub sp̄e detestationis
vicioz: talia publice tāq̄ sordida et ob-
scena spurcissimāq̄ v̄ba fantur. qualis

minus quilibet hystro ioculator satyra
 & scinditimus leno loq. erubesceret. Ex
 quoz imprudenti doctrina q̄piures ne
 diu pctā qdā que ignorabant didicerunt
 verū etiam zilla ppetrare conati sūt: &
 reprehensibiles. o vitiosi. o deniqz nephā
 di vicioz corruptores. Eludite bñ Fran/
 cisci cōsiliū i regula sic. d. **B**onco q̄qz
 & exhorto: fies meos i dño ihu xpo. vt
 in p̄dicatione quā faciunt sint exaiata &
 casta coz eloq. ad vilitatē & edificatio
 nem ppli annūciādo eis vitia & virtutes
 penam & glīam cum breuitate sermonis
 Nonnulli glīant pplm induxisse ad risuz
 & truffas. Contra quos Hiero. ad ille/
 potianū ait Lachryme auditorz laudes
 tue sint. h ille. Tales at magis dicēdi sūt
 truffatores q̄ predicatorēs: qui q̄busdā
 gestulationibus & truffis conantur po/
 pulum in risū vertere. Igit q̄ prudēs est
 vitia hec reprehensibilia de q̄bus dixim⁹
 vitare curat. **Q**uarta cōditio p̄dican/
 tiū dī patia. Lucire q̄ppe solet vt inter
 multos q̄ laudāt p̄dicatorēs inueniant
 nonnulli detractores qd̄ dīna agitur dis/
 pensatione vt pondere detractū sum⁹
 deprimat inanis glīe. qui ozi possit ex
 vbiis blandiētiū. **H**inc Grego. vi. q. i. c.
 Sūt plurimi inqt. Sūt plurimi q̄ vitaz
 bonoz ampli⁹ q̄ debet laudāt. & ne qua
 elatio de laude subrepat: p̄mittit oīpotēs
 deus malos in obrectatione & obiurga/
 tiōe prorumpere: vt si qua culpa ab ore
 laudantiū in corde nascit: ab ore vitupe/
 rantū suffocet. hec ille. **P**atenter itaqz
 & equo aīo ferendi sūt rumusculi plebis
 nec curandū ē de oib⁹ q̄ dicūt. nisi talia
 essent propter q̄ si nō p̄iutarent. ifamia
 notabilis in p̄iudiciū aīarū oīri posset
An Hiero. ad Nepotianū ait. Laue ne
 hoīuz rumusculo aucupens & offensam
 dei pp̄oz laude cōmutes. **P**er ifamā
 & bonā famā xpi miles gradit. nec laudē
 extollit. nec vitupatione frangit & leta/
 ptēnit & tristia. **P**er diē sol non vru cū
 neqz luna p noctes. hec ille. Et vere nisi
 p̄dicator panēs extiterit. multam sentiet
 amaritudinem. qm̄ qd̄ vnus laudat alter

vitapat. **L**audāt docti subtilitates & pro/
 funda dubia scripturarū vituperant ista
 vulgares & ignorantes. **E**xtollūt igno/
 rantes & malitculē vulgaria qdā exem/
 pla siue pabolas. & de illis viri perit qui
 nō habent deuotionē risū suscipiūt & sic
 p varietate audiētiū varia est opinio: va/
 riusqz appetit⁹ vnoquoqz f3 suū modū
 referente. **Q**uinta cōditio p̄dicatoris
 euangelij nuncupatur caritas. **H**ec facit
 predicatorēs querere nō q̄ sua sunt: s3 q̄
 ihu xpi. Et. i. Cor. xii. & x. capitulis do/
 ctor gentiū ait. **N**ō querens quod mihi
 vtile est. s3 qd̄ multis: vt salui fiāt. **Q**ue/
 runt que sua sunt q̄ p̄dicant: aut cupidī/
 tate glorie. aut appetitu ambitionis ho/
 noris & dignitatis: aut amore lucri & spe/
 questus: aut deniqz respectu cuiuslibet
 cōmodi tpalis. **N**on stant ista cū carita/
 te que deū diligere facit. ppter se: & pro/
 ximum propter eum.

De q̄nqz fructibus & vilitatib⁹ vbi/
 dei & q̄re vtile ē oib⁹ illud audire libeter
 Eritū mysteriū. **C**ap. iij.

Declarandū ē de vilitate audiē/
 tiū vbi dei. Et s3 multi sunt fru/
 ctus & vilitates deuote audiētiū vbiuz
 dei: tñ nos i p̄ntiaz nñ q̄nqz explicabi/
 mus q̄tenus his fructibus excogitatis
 vnusqzqz animet ad libenter & deuote au/
 diendū illd. **P**ria dī illuminatio. **S**cda
 p̄fortatio. **T**ertia forificatio. **Q**uarta de/
 lectratio. **Q**uinta exēplatio. **P**ria vili/
 tas vbi dei dī illuminatio. **I**lluminat q̄/
 pe itellectū hoīs. sicut sol illuminat mū/
 diū. Et h inqt. David i ps. **D**eclaratio ser/
 monū tuoz illuiat: & itellectū dat puulis
 Et uerū. **L**ucerna pedib⁹ meis vbi tuū
 & lumē seminis meo. **I**lluminat siquidez
 mēs attēte audiētiū & cū vilitate. **P**rio
 respectū credēdoz vt sciant fidei rudimē/
 ta. **S**cdo respectū colēdoz vt deū colant
 creatorē. **T**erno respectū abhorēdoz vt vi/
 tia abhorreāt: & vitēt. **Q**uarto respectū
 acceptādoz vt v̄tutes acceptēt vt itequat
Quinto respectū sp̄nendoz vt mūdū sper/
 nent & ei⁹ bōa. **S**exto respectū agēdoz vt
 opa agāt q̄ mādāt i lege. **S**eptūo respectū

timēdoꝝ vt penas inferni timeāt. Octa-
uo respectu desiderādoꝝ vt bñtudinē
eternā desiderēt nā nisi hec ⁊ hñmōi po-
pulis p̄dicarēt oēs velut ceci varijs inuol-
uerēt errorib⁹. Scda vtilitas quā conse-
quūt v̄bū dei audientes dī p̄fortatio. Mā
licet multi sciant bona que opari tenent
⁊ mala a q̄b⁹ sibi cauere debēt. tñ qñ q̄s
nec bona faciūt nec mala fugiūt deuicti
quādā tepiditate vel poti⁹ sensualitate ⁊
delectatione hōꝝ t̄paliū. Alij eū q̄uis
sciant penas inferni fore timendas desi-
derandūq̄ celū pieq̄ xp̄i passionē deſle-
dā. tñ cor habent ispidū sine timōe sine
desiderio ⁊ sine vlla pietate. Cū vero ta-
les audiūt verbū dei frequenter confor-
tantur ad deponēdā oēm tepiditateꝝ. ad
amplectendas v̄tutes. ad surgendū a
petis. ad cōpatiendū xp̄o passio. ad timē-
dos gehēne cruciat⁹. ⁊ ad desiderandū
regnū dei. Quia vt Hiero. ait ad Pau-
linū. Habet nescio qd latentis energie
viue vocis actus. ⁊ i aures discipuli a do-
ctoris ore transfusa fortius sonat. Unde
⁊ Deschines cū Rhodi exularet ⁊ le-
geret illa Demosthenis orō quā aduer-
sus eū habuerat miratib⁹ cūq̄ atq̄ lau-
dantib⁹ suspirās ait. Quid si audisset ip-
sam bestiam sua v̄ba resonātē: hec ille.
Quanta aut sit vis in v̄bo dei p̄dicato
apparet vñdīq̄ ex mirādis exēplis tam
ap̄loꝝ q̄ alioꝝ. Petr⁹ nāq̄ p̄ susceptū
sp̄m sc̄m vna p̄dicatōe tria milia aīarū
puerit ad xp̄m. Act. ij. c. Quid fecit Pau-
lus vas electōis: qd reliq̄ oēs apli ⁊ disci-
puli xp̄i. Et diebus nostris vñde quasi
renouata videtur religio xp̄i sustentata
ecclia ⁊ peccatores ad p̄nias aīati nisi ex
auditu p̄dicānū. O v̄bū dei benedictus
o v̄bū saluifex. o p̄dicatio secūdiſſima
o instrumētū salubre. quo p̄moueri p̄nt
mentes dūre ad agendū p̄nias ⁊ corda
oīum ad v̄tutes sectādas. Tercia vti-
litas audientū v̄bū dei dicit fornicatō
fornicat enī eos qui boni sunt vt i me-
lius proficiāt ⁊ perseuerent. ita q̄ ex v̄bo
dei q̄si p̄seruant ⁊ nutriunt. sicut plan-
ta que vt viriditatē fuit irrigat aquis

Ideo xps ait. Mat. iij. Mō in solo pa-
ne viuit hō: sed i oī v̄bo qd p̄cedit d ore
dei. Quarta vtilitas dicit delectatio.
delectat etenī v̄bū dei ⁊ recreat sp̄ualiter
audientes. nā oīs aīa bona letanter audit
magnalia sūmū impatoris celoz. ⁊ quicūq̄
aliquem diligit de ipso libenter loquit
⁊ libetē audit bñ de illo loquentes. Sic
qui deus amant ⁊ ex ipso sunt v̄ba eius
audiunt. vt dicitur Jo. viij. c. Et Maria
magdalene que dilexit multū Luc. viij.
saturari nō poterat audiendo v̄ba mel-
lissua xp̄i ihu. Luc. x. c. Quinta vtili-
tas dicit exemplatio. Prebent nāq̄ au-
dientes v̄bū dei exēplū bonū p̄mūis
suis. nam sepe cōtingit vt hī qui infime
sūt p̄ditōis vidētes viros graues: v̄p̄u-
ta religiosos. viros doctos. nobiles ⁊ ho-
nestos ciues ad p̄dicatōnē p̄fluere: anī
ment ⁊ ipsi ad eam audiendā diligenter
Ergo vt finem huic sermōni faciā cum
tam grandia tamq̄ mirifica sint priuile-
gia verbi diuini omnes aduoco. cūctos
inuito. singulisq̄ clamo: Venite ⁊ audi-
te vt audiendo v̄bū dei acquirere possitis
eius grām. ⁊ deinde puenire ad beatā
gloriam in qua xp̄us benedictus viuit ⁊
regnat in secula seculorū. Amen.

¶ Feria secūda p̄ dñicā i sexagesima d
v̄bo dei ⁊ eius auditione. Sermo. ix.

In corde

bono ⁊ optimo au-
diētes v̄bū retinēt
⁊ fructū affecti i pa-
tētia. v̄ba sunt xp̄i
ihu saluatoris origi-
naliter Luc. viij. c.

q̄uis multa dicta sunt i sup̄iori finē de
p̄dicato v̄bo dei. restāt n̄ adhuc d eius
auditione aliq̄ differenda. Op⁹. n. ē p̄su-
tare illos q̄ v̄l audire respūit. v̄l negligē-
ter audiūt. aut audientes n̄ custodiūt v̄bū
⁊ re vera saḡ sup̄q̄ necessaria ē h̄ p̄fabu-
latio vt inducāt hōies ad audiendū v̄bus
diuinū eū affectu. ⁊ vtilitate salutis sue.
Nam nō desunt diaboli tēptamenta ad

remouendas mentes ab auditu spūalis
doctrinē. cū ipsa sit quasi sagitta vulne-
rans a stultiam eius. Idcirco de auditu
ne vbi dei dicere volentes: notabim⁹ i h
fmōe pncipalr tria mysteria declarāda.
Primum dē inductio.

Secūdu modificatio.

Tertium obligatio.

Quatr oēs inducti ad audiēdū vbi
dei a scriptura a nā ⁊ ab exēplis.

Caplm. j.

Prīmū mysteriū declarādū de
auditōe vbi dei dē inductio. Ad
illud etenim audiendū inducti-
mur ppter tria. Prmo ppter nām. Se-
cūdo ppter scripturā. Tertio propter ex-
empla. ¶ Prmo inducimur vt libēter
audiam⁹ vbum dei ab ipsa nā. Nam vt
Scñ. ad Lucillū ait. Docibiles nā nos
edidit. Et fm Liceronē in sua rhetorica
Is docibilis est qui vult attente audire.
Et vt idēz Licerō i qō. tuscūl. ait. Inest
mentibus nostris insatiabilis quedā cu-
piditas veri videndi. Qd i. i. de offi. cō-
firmat. d. Omnes trahimur ⁊ ducimur
ad cognitiōis ⁊ scie cupiditatem. in qua
excellere pulchrū putam⁹. Et hoc ipm
Etr. explicauit i. i. metha. inuiciens. Vēs
hoies nā scire desiderant. Et i. iij. ethi. ⁊
i. ix. pte pbleumati asserens. Ad discere
qd ē facile ⁊ delectabile natura oibus est
Lū ergo qsi incredibilis sit numer⁹ igno-
rantiū vā dñi. ⁊ pdicatores illā doceant:
natura ipsa mouere debet oīz aīos ad
illos audiendū. Nec valet quorūdā de
se supba pēsupcio: q se credunt omnia
scire. qm vt ait sapiēs. puer. i. Audicō sa-
piēs sapiētiōz erit. Quinimo null⁹
est adeo pitus q perimor fieri nō possit.
Hinc Lactan. d. ira dei. de Socrate ait
Socrates cū esset oīum phozū doctissi-
mus. vt ceteroz argueret insciam q se
aliquid tenere arbitrabantur ait se nihil
scire nisi vñū. qā nihil sciret. Et Ader-
euri⁹ thermegistus phō maxim⁹ dicebat
Maxima pars eoz q scim⁹ ē mima ps
eoz q ignoram⁹. Nō notāda valde sunt
Biero. vba q ad palmachū ⁊ oceanū

ita scribit. Dū eē iuuenis nimio serue-
baz amore discēdi. nec iū quorūdā pre-
sumptionē ipse me docui. Appollinarez
audim⁹ Antiochie frequenter ⁊ colm. iā
canis spgebat caput: ⁊ magist⁹ pou⁹ q
discipulū docebat. Perrexi tñ Alexan-
driā. audim⁹ Didimū i multis ei gratias
ago. qā qd nescim didici. qd sciebā illo
docēte nō pdidi. Putabāt me hoies fi-
nē fecisse discēdi. Acnī rursus Hieroso-
lymā ⁊ bethlecē q labore q pēcio Barani
az nocturnū hūi pceptore. Timebat. n.
iudeos. ⁊ aliez mlti exhibebat. Nicode-
mū. hec ille. Si itaqz tātus doctor luce
scie pditus audire vt adisceret non eru-
descebat. q pūpno illa ē eoz q vñ igno-
rantes vel parū docti sūt dicēti se pēdi-
cationē nō velle audire qā illa nō egēt.
Propter tales vñqz Scñ. li. de trāgli-
tate ai ait. Puto mltos ad sapiam vēire
potuisse si nō putassent se pūisse. ¶ Se-
cūdo inducimur vt pūpte audiam⁹ vbi
dei ab ipsa scriptura. Cōcordāt qppe vo-
ces oīz scripturaz nēdū dīnāz: vep ē
⁊ moralitū phoz. q vñsqz sollicitus
ēē dē ad discēdū. Et Etr. i. ethi. ait. Qui
neqz ipse intelligit. neqz alii audiens in-
aīo pōit. h iūtl⁹ nat⁹ est. Et Macrobi⁹
li. ij. saturnaliū. Sine doctria vita est qsi
monis imago. Et Tullius. lib. ij. q. tuf.
Et ager q̄uis ferilis sine cultura fruc-
tuosus ēē nō pōt. sic sine doctria anim⁹
Et idē li. i. de oratore. Nō ignoro ea que
bona sunt meliora fieri posse doctrina.
Et iuriscōsultus. ff. de fidei cōmis. lib. i.
apud iulianū. in q. Cupiditas discēdi
ē optima rō viuēdi. Et Julian⁹ dixisse
feri. Et si aliez pedē i sepulchro habere
adhuc discere qd velle. hic ē q ē sapiēs
Ecc. vi. ait. Si ciliaueris aurē tuā acci-
pies doctrinā: ⁊ si dilexeris audir sapiēs
eris. ⁊ iō. puer. xij. Qui diligit disciplināz
diligit sciāz. ⁊ puer. xvij. Qui curat di-
scere icidit i mala. ⁊ puer. xix. Suscipe
disciplinā vt sis sapiēs i nouissimis tuis
Et. xxij. ibidē. Inclina aures tuā ⁊ audi
vba sapiētū. Sūt ⁊ alie h⁹ scripturaruz
voces qsi innumerabiles: portātes hoies

et p̄mpto aīo audire velint v̄ba doctoꝝ
 ⁊ sapientū vt ⁊ ip̄i p̄ exercitiū discipline
 docti euadere possint. ¶ Tercio induci
 mur ad audiēdū eos q̄ docēt bñ biēq̄
 viuef ab exēplis. Scribit. n. Valer' ma
 ximus .lib. viij. Ru. de studio ⁊ industria
 qd̄ ē refert Tull' li. de senectute. q̄ So
 lon ph̄s significauit v̄sib' se quondie se
 nescēte aliqd̄ discere. Sup̄mo v̄o die vi
 te assistentibus amicis qd̄aq̄ iter se p̄se
 rētib' satis tam p̄sū caput erexit interro
 gatusq̄: qua p̄pter id fecisset. respōdit vt
 cum istud quicqd̄ est de quo disputatis
 p̄cep̄ero moriar. Et ⁊ Hiero. ad Pau
 linū inducit multoꝝ p̄boꝝ exēpla q̄ aui
 ditate discendi nullum timuerunt labo
 rem. Legimus inq̄t in veterib' h̄storijis
 q̄sdaz lustrasse puincias. nouos adijisse
 p̄pos. maria transisse. vt eos quos ex li
 bria nonerāt corā q̄s viderēt. Sic Py
 thagoras menphiticos vates. sic Plato
 egyptū. ⁊ Architā tarētina: eāq̄ orā ita
 lie que quondā magna grecia dicebatur
 laboriosissime peragravit. vt qui Athe
 nis magister erat ⁊ potens: cuiusq̄ do
 ctrinas Achademiē gymnasia persona
 bant fieret peregrinus atq̄ discipulus:
 malens aliena v̄ ecūde discere. q̄ sua im
 pudenter ingerere. Deniq̄ cū lras q̄si
 toto fugientes orbe p̄sequit capr' a pira
 tis. venundatus tyranno crudelissimo
 paruit captiuus vincius ⁊ seruus. Tamē
 qa p̄bus maior emēte se fuit. Ad Titum
 lūiū lacteo eloquentie fonte manantem
 ex vltimis hispanie galliarūq̄ finibus
 quosdā venisse nobiles legimus: ⁊ quos
 ad sui cōtēplationē Roma nō traxerat
 vniūsp̄oia fama perduxit. Adhuc illa
 etas inauditiū oib' seculis celebrandūq̄
 miraculū. vt vrbem tantā ingressi aliud
 extra vrbem quererēt. Apollom' ille ma
 gus vt vulg' loq̄t siue ph̄s ut Pythago
 rici tradunt: intrauit per sa. pertrāsiuit
 caucasum albanos scythas massagetes
 opulentissima indie regna penetravit: ⁊
 ad extremum latissimū Phisōn amne
 transiitso peruenit ad brachmanas vt
 Dyarcham in throno sedentē aureo: ⁊

de tantali fonte potantē inter paucos di
 scipulos. de natura. de morib': de cursu
 dierū ⁊ syderū audiret docentē. Inde p̄
 belamitas: babylontos: chaldeos: medos
 assyrios: parthos: syros: senices: arabes
 palestinos. reūsus alexandriaz perrexit
 ethiopia: vt gymnosophistas. ⁊ famo
 sissimam solis mensam videret in sabu
 lo. Inuenit vir ille vbiq̄ quid disceret ⁊
 semper p̄ficiens: semper se melior fieret
 Scripsit sup̄ hoc plenissime octo volu
 minibus Philostratus. hec ille. Et idē
 Hiero. ad Hippotianū cōmendās sapie
 studiū ait de demosthene. Sapiens vir
 ille grecie Demosthenes cū expletis cē
 tum septē annis se mori cerneret dixisse
 fertur se dolet q̄ tūc egredere ē vita cū
 sape cepisset. Idis igit exemplis dānari
 pōt temeritas illoꝝ qui se existimāt oīa
 scire. oīa sape. oīa deniq̄ itelligē. Quo
 fit vt p̄dicatores doctos nō solū audire
 recusent. verū etiā ⁊ p̄uipendant sepe ⁊
 asp̄nunt. Ex dictis tū clarissime cōstat
 nil vnicuiq̄ tātū venire posse q̄tū au
 dire disciplinā ⁊ eruditionē. Mā ex eius
 auditu fructū non mediocre suscipiunt
 viri ⁊ mulieres. senes ⁊ paruuli. boni ⁊
 mali docti pariter ⁊ indocti.

¶ Qd̄ v̄bū dei ē audiēdū cū sollicitudi
 ne deuotione ⁊ humilitate. Cap. iij.

Ecūdū mysticū p̄tēplādūz dē
 modificatio. in q̄ apire licet q̄l'r
 v̄bū dei sit ab oib' audiēdū vt
 in oib' seruet ordo debet ⁊ mēsurā. Et
 ad h̄ intelligēdū dico q̄ v̄bū dei d̄z au
 diri tripliciter. P̄rio sollicite. Secdo de
 uote. Tercio hūil'r. P̄rio v̄bū dei est au
 diēdū sollicite vt q̄ fructū ei' h̄se cupit.
 conet a p̄ncipio iteresse f̄moni. nam sūt
 nōnulli q̄ ad p̄dicationē p̄fluūt: s̄ tñ ob
 p̄gritiā ⁊ sōmolētiā raro itegrā illā audi
 unt. Alij v̄o auaritiā victi. dieb' ferialib'
 nolūt p̄dicationes audire. timētes amitte
 re t̄ps ⁊ lucra. Quib' ego dico q̄ n̄ bñ
 faciūt. qm̄ si audirēt qnq̄ginta p̄dicatō
 nes nō expenderet i illis audiēdis: triuz
 dierum spaciū. Et tū maius esset lucrū
 aīe quod inde euenire posset. q̄ lucruz

omniū tpaliū bonorū: Sz si aliq̃s tanta necessitate constringeret q̃ nūi laborando victū acquirere non posset. tunc illum ad audiendū ṽbū dei nō cōpellerē. qm̃ vt ait *Alr. iij. topicor.* *Abeli* ē philosophari q̃ vitari. sed non idigenti necessarijs. ¶ Scđo ē audiendū ṽbum dei deuore. Et hoc dico aut. ppter eos q̃ in p̃dicatione dormiūt aut. ppter illos q̃ inter se confabulant. aut. ppter alios qui deambulando cū suo strepitu et irreuerentia predicatorē ipsū et audientes turbant. aut. ppter lasciuos et vanos iuuenes leucos mulierculas. qui dum predicant mutuo sese iocando: concupiscendo ridendoq̃ conspiciunt. In quibus nulla est cōpunctio. nulla fides. nulla religio: Et p̃ his oib̃s facit illud dictū *Augu. l. q. i. c.* Interrogo. sic. d. Hos fr̃es vel sorores dicite mihi: quid plus esse videtur vobis corpus xp̃i an ṽbū xp̃i? Si verū vultis respondere hoc dicere debetis: q̃ non sit minus verbum dei q̃ corp⁹ xp̃i. Et ideo quanta sollicitudine obseruamus quādo nobis corp⁹ xp̃i ministrat ne ex ipso de manibus nostris aliqd̃ in terrā cadat: tanta sollicitudine obseruamus ne ṽbum dñi qd̃ nobis erogatur. dum aliud cogitamus aut loquimur: de corde puro depereat: q̃a non minus reus erit qui ṽbū dei negligēter audierit q̃ ille qui corpus xp̃i sua negligentia in terram cadere p̃miserit. h̃ ille. *Arch. l. o. sup̃ hoc. c. d.* q̃ cōparatio corporis xp̃i et ṽbi predicationis non sit respectu dignitatis et excellencie. sed respectu efficacie. qm̃ non minorē efficaciam p̃sequit qui cū deuotione audit ṽbum dei. q̃ q̃ cum reuerentia suscipit corp⁹ xp̃i. Unde glo. super dicto ṽbo. d. Verbū id est p̃dicatio que plures conuertit: et plus facit compungi hoīem ita vt oīa peccata eā tollant. Sed p̃ corpus xp̃i tollit venialia. vt de consc. di. ij. c. *Iterat.* ¶ Tercio ē audiendū ṽbū dei humiliter. Consistit autē humilitas in auditore vt bñ interpretetur. et in bonaz parte suscipiat ea que predicant. Nam regiuntur et quidem plurimī qui vellēt

oīa s̃m appetitū suū dici. nec cogitant q̃ in p̃dicatione satisfaciendū est. tot varietatibus p̃sonarū. Illi autē si nō sentiunt euangelij textū de ṽbo ad ṽbū explicari statim detrahunt murmurāt arguunt. d. xp̃m misisse ap̃los ad predicanđū euangelium. Et tñ q̃cqd̃ reducit ad dei et p̃ximī caritatem quicquid inducit hoīes ad deum colendū timendū et diligendū q̃cquid deniq̃ ipsos a vitijs retrahit et ad ṽtutes hortatur recte euangelij dī. Eñ *Macro. i. eplaz ad Gal.* scribit illud qd̃ ponit. i. q. i. c. *Barthion. Barthion* et *Basilides* et ceteri hereticorū secte nō habent dei euangelij: q̃ nō habent sp̃m sc̃i sine quo humanū sit euangelium qd̃ docet. Nec putemus in verbis scripturarū esse euangelij. sed in sensu nō in superficie: sed in medulla. nō in sermonū folijs. sed in radice rōnis. hec ibi *Nonnulli* isuper egre ferūt si quicq̃ vitia reprehendant: eo q̃ et ipsi vitiosi sūt. nec de suis vitijs corrigi patiūtur. *Id̃o q̃b̃* est illa *Macro. inia ad neporianum.* *Ne* minē specialiter meus sermo pulsauit. Generalis de vitijs disputatio est. Qui mihi prius itaq̃ irasci voluerit. ipse de se q̃ talis sit p̃stabit. hec ille. Concludo igitur dicendo omnibus illud *Yac. i.* In mansuetudine suscipite in suū verbū qd̃ saluare pōt aīas vestras.

¶ Qd̃ obligat hoīes pro loco et tpe audire verbū dei. et memoriter retinere ac opere implere. *Capl̃m. iij.*

Artij mysterij declarandū est obligatio. Obligant siquidem hoīes circa auditionez ṽbi dei maxie ad tria. Prius ad illd̃ audiendū. Scđo ad retinendū. Tercio ad faciendū. ¶ Primo obligant hoīes ad ṽbū dei audiendū. Qd̃ accipi pōt: tñ q̃a vnusquisq̃ suaz salutē desiderare debet quā assequi pōt ṽbo dei mediante: tñ q̃ ad hoc inducit scriptura vt sup̃ius ṽsū est Sz queri pōt. cur nō p̃cepit ecclesia audiri dñū ṽbū ita expresse sicut et missas cū tante vilitatis sit audire p̃dicationes Et dicim⁹ q̃ hoc fit p̃ tria. Primo p̃

obligationē curatorū. ¶ Secūdo pp pau-
 citatē pdicatorū. ¶ Tertio pp icōmodi-
 tate; pploz. ¶ Quarta rō ē pp obligatō
 nē curatorū. Mā q curā alarū hz: tenet
 suo pp'o pdicare sicut p3 in. c. supi' all.
 in f'mone pcedēti ter cetera. d. offō iu-
 dicis ordi. Et xxvi. disti. c. Ecce. et. xvi.
 q. i. c. Adijcimus. c. ecce. si ergo plari ob-
 ligant suo pp'o pdicare. ergo ppli. p lo-
 co et tpe pdicatōes debēt audire. An de
 cōse di. i. c. Sacerdote dī. Sacerdote
 vbi in ecclia faciēte: siq egressus fue-
 rit de auditorio excōicet. Et i. c. oēs fide-
 les. dī. Omnes fideles q pncipiū solen-
 nitatibus sacris ad ecclias. et scripturas
 ap'oz et euāgelū audiāt. ¶ Secūdo si ob-
 ligauit ecclia ad audiendū vbum dei
 determinate sicut ad audiendū missas pp
 paucitatē et raritatē pdicatorū: qā rari
 sūt q pdicēt. et multi q celebrāt missas
 ¶ Tertia rō ē pp icōmoditatē ppforū
 Mā multi sūt rurales et i mōnib' hitates
 et in alijs locis qb' difficile eēt sic audire
 pdicationes sicut et missas. Mon tamen
 excusāt h' p loco et tpe addiscere p ali-
 quā viā q sūt fm statū suū eis necēsa ad
 salutē. ¶ Secūdo obligāt hoies ad vbu
 dei retinendū. Debet nāq vnusqzqz face-
 re qd i se ē: vt si nō oīz q pdicāt saltem
 aliqua memoriē teneat. Ad qd multū
 pdesse pōt domestica cōfabulatio et cōi-
 catio cu3 vxore filijs aut amicis de his
 que predicata sūt. ¶ Tertio obligantur
 hoies ad vbu dei faciendū. nā vt dī Luc.
 xi. c. Bti q audiūt vbu dei et custodiūt
 illud. et Math. vij. xps intulit. Dis qui
 audit vba mea et facit ea. assilat viro sa-
 piētī q edificauit domū suā supra petra:
 Et descendit pluuia et venerūt flumina et
 flauerūt vēti: et irruerūt in domū illam
 et nō cecidit. Sūdāta enī erat sup firmā
 petra. Et oīs q audit vba mea et non fa-
 cit ea: similis ē viro stulto q edificat do-
 mum suā supra arenam. Et descendit plu-
 uia et venerunt flumina. et flauerunt vē-
 ti et impegerrunt in domum illam: et ceci-
 dit et fuit ruina eius magna. Mōc etiā et
 Jacobus. i. c. ait. Estote factores verbi

et non auditores: tñ fallētes vosmetipsos
 quia si quis auditor est vbi et non factor
 hic cōpabit viro p'sideranti vultum na-
 tuitatis sue in speculo. Cōsiderauit enī
 se et abiit. et statim oblit' ē qualis fuerit. Er-
 go seruentur oīa que tacta sunt de audi-
 tione vbi dei. vt sit semē cadēs in bonaz
 terraz non secus viā. nō supra petra nec
 inter spinas. afferēs fructū. put saluator
 benignus in lectione euāgelica explica-
 uit: quā et pposuit p similitudinē loquens
 indeq illā expofuit: sicut patet in ter. sa-
 pienter concludens. Mō q bono corde
 deuorāqz mente dei vbi audiūt fructū
 in pñti suscipiūt gfe. et in futuro pennīs
 glorie in qua xpus saluator oīum sedet
 ad dexterā p'ris: cū quo viuūt et regnat in
 secula seculoz. Amen.

¶ Feria tertia post dñicā i sexagesima
 de seueritate dñe iustitie q mouere de-
 bet pctōres ad pñiaz. Sermo. x.

reddet vni;

cuīqz f3 merita sua. do-
 mini nři ihu xpi verba
 sunt ista originaliter
 Math. xvi. c. Letatur
 plurimi in malis suis

neqz de illis pñiam agere vllō pacto pro-
 ponūt. qñ nō arbitrantur deū pctōruz
 suoz vltorē. Quinimo falso sibi blādiūt
 et psuadēt: nullā p' hanc vitā obstinatis
 pctōrib' penā a iusto iudice fore patam.
 Quo fit vt i dies deteriores fiat: et ad vi-
 tia qlibet sine timore labāt. Quā ppter
 i pñti fmōe aliq d dñe iustitie seuerita-
 te dicere statui: vt per eius tremendam
 p'siderationē dura pctōz corda molle-
 scant qb' oīdem' q seue si se nō corre-
 xerint puniet a deo. qñ ipse vt vba ppo-
 sita dicunt: reddet vnicuiqz fm opa sua
 bona. s. gaudia paradisi. et malis gehenne
 cruciatū. In qb' vbi de dñe iustitie se-
 ueritate tria mysteria sūt p'sideranda.

Prīmū dī punitio.

Secūdū restrictio.

Tertiū permissio.

¶ Qualiter deus punit malos p^o hanc vitam si se non correxerint p^o eos q^o dicunt non esse aliud malū neq^o bonū q^o illud quod experimur in p^oniū. Cap^o 3. j.

¶ R^omū mysteriū p^osiderādū de p^o seueritate diuine iustitie dicit p^o nūto. In q^o declaranda est falsa et erronea s^onia et opio eoz q^o dicunt non expedire petōribus ad p^oniā reuerti: q^o p^o hāc vitā nullū ampl^o sentiet malū. Cōtra tales ergo theologi sacri sic potē- tissime arguūt. Abici q^o ē sūma iustitia ibi o^o ē iusta meritor^o retributio. Sed cū nō punit malos in hac vita. ergo pu- nit illos p^o hanc vitā. Ad id: p^opositō cōstat ex dictis Tuli^o in eplā de casu rei publice. d. Iustitia est constans et p^operua volūtas ius suū vnicuiq^o tribuēs. et hec est diffinitio iustitie q^o h^o ff. de iustitia et iure. l. iustitia. et Iustitia de iustitia et iure. §. iustitia. Probare etiā debem^o tria q^o p^otiēt in rōne p^otacta. P^orio iustitie di- uine v^oitatē. Sēdo maloz in hac vita im- punitatē. Tērio p^o ipos rigidā asperitatē. **¶** P^orio p^obare debem^o diuine iustitie v^o itatē. Et ad id sūt scripture sacre copiosissi- ma dicta. An^o David. i ps. c. aut. Iustus dñs et iustitia dilexit eg^o tatē vidit vult^o ei^o et ps. xvij. Iustitie dñi. r. l. c. Et ps. xxx. In iustitia tua liba me. Et ps. xxxix. An- nunciaui iustitiā tuā in ecclesia magna Et ps. lxx. Demorabor iustitie tue so- lius. Et ps. lxxxiij. Iustitia aū cū ābula- bit. Et ps. xlvij. Iustitia dñi plēa ē terra Et ps. lxxxiij. Iustitia et iud. p. se. t. Et ps. cx. Iustitia ei^o manet in sēcl^o sēcl^o. Et ysaie. li. dicit dñs. Iustitia mea non defi- ciet. Et ysa. lix. In dñi^o ē iustitia v^o loica Et Baruch. i. Domino deo nostro iu- stitia. Et bier. xij. Iustus quidem tu es dñe. Et i. Thimoth. ij. In reliquo reposi- ta est mihi corona iustitie quam reddet mihi dñs i illa die iustus iudex. **¶** S^o aligs pōt arguere q^o i deo nulla sit iusti- tia. P^orimo q^o s^o p^o m. v. ethicor^o. c. ij. Dñi ad suū nō ē iustitia q^o iustitia i q^o daz equitate ad alterū p^ostitit. s^o de^o ē dñs oīuz ergo i ipō nō est iustitia. **¶** Sēdo arguit

q^o iustitia respicit debitiū. de^o aut nulli de- bitor ē ergo i ipō nō ē iustitia. Ad id. q. sol- uit Ric. de media villa. xlvj. di. iij. ar. i. q. i. d. q^o iustitia pōt accipi p^o rectitudie volūtatē qua vult aliq^o reddere vnicui^o q^o in distribuēdo vel p^omutādo q^o ei de- bet et fm hoc duplex ē iustitia. s. distribu- tiua q^o aliq^o vult oib^o q^o sūt de cōitate di- stribuere bōa cōmunia s^o debitiū p^opor- tionis equalitatē. Et cōmutatiua qua aliq^o in cōmutādo vult seruare debitiū equalitatē fm quātitatē. Cōmutatiua iu- stitia p^oprie loquēdo in deo non est. quia nulli est debitor ex legis necessitate. et de bono retribuit vltra meritiū. et de malo citra demeritiū. Iustitia vero distribu- tiua i deo ē. Dñi^o enī distribuit bona sua fm debitiū p^oportōis equalitatē. Ad p^omiū ergo argumētū dicendū q^o licet domini ad seruū nō sit iustitia cōmutatiua fm plenā rōne eiūsdē: q^o inter dñz et ser- uū non est equalitas eo q^o oīa que sunt serui sūt dñi. nō dñi ad seruos pōt ē iu- stitia distributiua q^o nō requit equalitatē q^ontitatis. Sed proportionalitatis: que ē equalitas duarum p^oportionū q^o cōsistit in hoc q^o seruis p^oportionalr retribuit s^o merita sua. Ad secundū dicendū q^o et si deus nulli creature sit debitor ex rece- pto. nō debitor est ex p^omissio. Nulli. n. est debitor nisi cui vult. Si aut queratur quā^o vult: non respondeo nisi quia vult quia voluntas sua ē prima cā hec Ric. Ergo q^ouis deus nihil patiat ex peccat^o p^omissis nihilq^o eius infinite bōitati ad- augeat ex bonis cōmissis. nō malos pu- nire: bonos premiare ex iustitia distribu- tiua d^obet: quoniam sic ipse p^omisit. Dixit enim per prophetā psal. xxxvi. Qui ma- lignantur exterminabuntur. Et Apoc. xxi. Ecce venio cito et merces mea me- cum est dare vnicuiq^o s^o opera sua. pro- pter hoc dicit. Sapiens p^ouer. 50. Iniquitates sue capient impiū. et fumibus peccatorum suorum constringetur. Et Proverbiorum vndecimo. Simplici- tas iustorum diriget eos. Et supplantatio peruerforū vastabit illos.

Et puer. xij. c. Peccatores psequi malum
et iustis retribuunt bona. Et puer. xiiij. do
mus ipiorum olebit: tabernacula iustorum ger
miabunt. Et Jo. xxxiiij. Opus hominis reddet
illi deus: et iuxta vias singulorum restituet. Et
Paulus gal. vi. ait. qui non seminauerit homo: non
et metet. Et i. Cor. iij. Unusquisque propriam
mercedem accipiet secundum suum laborem. et Eph.
vi. Unusquisque quodcumque fecerit bonum habet pro
prietatem. Que auctoritates et scriptorum dicta iusti
tiam distributivam summam dei narrant
¶ Secundo probare debemus peccatorum impunita
tem. scilicet quod in hac vita non omnes peccatores de suis
malis puniuntur. Et ad hoc est auctoritas Job.
xij. d. Abundant tabernacula predonum. Et
Iob. c. xij. quod sic deus alloquitur. Iustus quod de
tu es domine si disputet tecum. Elertum iusta lo
quar ad te. Quare via impiorum prosperat bene
et oibz qui pervertunt et iniqui agunt. Multastiti
eos et radicem miserunt: proficiunt et faciunt fru
ctum. prope es tu ori eorum et longe a renibus cor
rumpis. et tu domine nosti me vidisti me et probasti
cor meum. Congrega eos quasi gregem ad vic
timam et sacrificia eos in die occisionis. Et Alba
chuc idem. d. i. c. Quia non respicis super iniqui
agentes et taces devorare te ipso iustioris se.
Et facies hominis quasi pisces maris et quasi re
pille non habet principem. Et ne multa dicam
experiencia omnium regum magistra docet quod iuste
multi iniqui in via sua mala prosperantur
¶ Tertio probare debemus quod illos sic prope
rantes sperataz esse per hanc vitam rigidam seueri
tate penarum horribile damnationis eterne.
Et ad hoc propositum sic. d. Aug. xx. li. d. cum.
dei. c. ij. Nunc autem et mala ferre equo animo
discimus quod patimur. et boni. et bona non magni
pedere quod adipiscuntur et mali. Nec per hoc est in
his rebus in quibus non apparet diuina iustitia sa
lutaris est diuina doctrina. Nescimus. n. quod
iudicio dei bonus ille sit pauper: malus iste sit
diues. iste gaudeat quod per suis perdis mo
ribus cruciari debuisse meritis arbitra
mur: tristis ille quod vitalaudabiliter gau
dere debuisse persuadet. exeat de iudicio non
solum iustus verum et damnatus innocens aut iniqui
tate iudicis pressus: aut falsis obtrusus te
stimonijs. eccontrario scelestus aduersarius
eius non solum impunitus: verum etiam vindica

turus insultet. Impius optime valeat pri
us languore tabescat. Latrocinens sanis
sini iuuenes: et quod nec de bono quicquam ledere
potest diuersa morborum atrocitate affli
gantur infantes. Nullis rebus humanis im
matura morte rapiat. et quod vix non nasci de
buisse diutissime insuper viuat. Plenus cri
minibus sublimetur honoribus et homines sine qui
rela tenebre ignobilitatis abscondant. et c. h
quod quod colligit quod enumerat. Que si haberet
in ipsa velut in absurditate constantiam:
ut in hac vita in qua homo sicut sacer psal
mologatur. Vanitati similis factus est et dies
eius velut umbra preterit. non nisi mali
adipisceretur transitoria ista bona atque ter
rena: nec nisi boni talia paterentur mala. pos
set hoc referri ad iudicium iustum dei: siue
etiam benignum ut qui non erant afflicti
turi bona eterna que faciunt beatos tpali
bus deciperent. vel per malitia sua vel pro
dei misericordia consolarentur bonis. et qui
non erant passuri eterna tormenta tpalibus
vel per suis quibuscumque vel quatuordecim pec
catis affligerent: vel per impledas virtutes
exercerent malis. hec ille. Et idem in primo
de ciui. dei. c. vij. ait. Placuit quippe diuine
providentie sperare in posterum bona iustis quod
bus non fruuntur iniusti: et mala impijs: quod
non excruciantur boni. Ista vero tpalia bona
et mala viris volunt esse coia: ut nec bo
na cupidius appetantur. que mali quocumque
habere cernunt. nec mala turpiter vitentur
quod et boni plerumque afficiunt. Interest
autem plurimum qualis sit usus vel eorum re
rum quod sperare: vel earum quod dicuntur aduersare.
Nam bonus tpalibus nec bonis extollit
nec malis frangitur. Malus autem ideo
huiusmodi infelicitate puniuntur: quia felici
tate corrumptus. Ostendit tamen deus sepe etiam
in his distribuendis euidens operationem
suam. Nam si nunc omne peccatum manifesta
plecteret pena. nihil ultimo iudicio refer
uari putaretur. Rursus si nullum peccatum
nunc puniret apte eius diuitas. nulla esse
diuina providentia crederetur. Similiter in rebus
secundis si non eas deus quibusdam periculis
evidentissima largitate prederet. non ad
eam ista pertinere dicerem. Item si oibus

ea petentibus daret non nisi ppter talia
pnia seruandū illi eē arbitramur nec
pios nos faceret talis seruitus: sed poti⁹
cupidos et auaros. hec ille. Nō letentur
ergo pctōres et inimici dei qb⁹ blāus ē
mund⁹: si psp̄ra viderint sibi cūcta suc
cedere: qz nō est abbreviata nian⁹ dñi
qui pctā que nunc impunita relinqt. Ari
ctius puniēda reseruat post hanc vitā.
Q p̄fidi pctōres ad vos clamo vobisqz
dico. nolite p̄fidere in iniquitate nolite
iebrari dulcedie bonorū hui⁹ mūdi: qz
oīa t̄palia cito deficiēt. et illoz gaudium
qđ in presenti gustatis vobis cōuertetur
in luctum. Non contristent in sup̄ hi qui
deo seruiūt si in p̄nti aliqđ patient labo
riosum: qā p⁹ laborē calamitates et erū
nas subsequet quies et par: oīumqz bo
norum affluentia in re promissa felici ac
beata vita.

¶ Qđ vno solo peccato mortali iust⁹ de
us dānat eterna aīa. nec sufficit pnia
de oībus alijs si vnū solū retineat.

Eccl̄dū mysteriū Caplin. ij.

¶ declarādū de seueritate diuine
iusticie dicitur restrictio. In quo
disputādū est ptra nōnullos qui multa
pctā relinquentes aliqđ tamē sibi quo
delectent reseruāt p̄fidentes per talē pe
nitētiā posse saluari. ¶ Querit ergo vix
tam restricta tamqz arcta sit dei iusticia
vt ppter vnū solū pctm mortale dānare
velit enim q. de oībus alijs pniā egerit
illo solo reseruato puniens illū et pro illo
et pro oībus alijs. Et rñdeo qz sic: ita qz
si vnus mille pctā mortalia commississet
et pro illis oībus tandem vno duntaxat
exceptio longā fecisset pniā moreretqz
cū illo pctō mortali dānatus vtiqz foret
et puniret. p illo ac p alijs de qb⁹ pniaz
egerat illo vno stante. Probat aut hoc
qđ dicim⁹ trip̄l. Prio auctoritate. Se
cūdo rōne Tertio exēplis. ¶ Prio au
toritate. An sapiēs Ecc. xix. ait. Qui in
vno peccauerit multa bona perdet. Et
Jac. ij. c. habet illud qđ ponit de re. iur.
c. defleat. Qui totam legem seruauerit:
offendat iūte in vno facies e oīum reus

Et de pe. di. iij. c. pniā agere. ppe. c. si
apls. Greg. ait. Quid enī pdest si pec
cata luxurie qz defleat. et in adhuc aua
ritie estibus anhelat. Et Augu. in li. de
penitentia inqt illud qđ ponit de pe. vi.
ij. c. sunt plures. Sunt plures quos pe
nitet peccasse: sed non oīno: reseruantes
sibi quedā qbus delectent. nō aiaduer
tentes dñm mutuz simul et surdū a de
monio liberasse p hoc docēs nos nūqz
nisi de oībus posse saluari. Si enī veller
pctā ex pte reseruari: habētes septem de
monia p̄ficere poterat sex expulsis. Ex
pult autē septem vt oīa crimina simul
eiicienda doceret. Legionez autē ab alio
eiiciens neminem relit de omnib⁹ q li
beratū possiderēt ofidens qz si etiā pec
cata sint mille oporteret d oīb⁹ penitere
¶ Secdo. pbat rōne qz de⁹ nec pniā
acceptat illoz qui sibi aliqđ pctm refer
uant: nec si eos dānat illoz penā remit
tit. Et est prima rō dñi Boni. et Ric. de
media villa i. iij. di. xv. ar. i. q. vi. Qz oē
pctm mortale p̄triat gfe gratū faciēt
sine qua peccata remitti non possunt. et
quia in aīa non potest esse simul peccatū
et gratia predicta vno pctō mortali tñ
huic gratie cōtrariante. non pōt de alijs
venia impetrari. et dicit ratio ista cōtra
riationis. Secunda rō dicit falsificatio
nis quā t̄git Tho. in. iij. pte. q. lxxvi. ar.
iij. Nam deus pctā non dimittit sine pnia
vera. Sed pnia que est in aīa adhuc vī
actu vel voluntate peccante mortaliter ē
pnia falsa. ergo deus p talem pniāz fal
sam minime peccata dimittit. Ideo ait
Isidorus. de pe. di. iij. c. Irri for. Irri for
est et non penitens qui adhuc agit quod
penitet. nec videt deum poscere subdit⁹:
sed subfannare supbus. et de pe. di. v. c.
fratres nostros. dicit. Falsam penitētiāz
esse constat cuz sp̄ritis pluribus de vno
solo pnia agit. ¶ Tertia rō fm p̄fatos
theologos dī p̄fectionis. qz deus perfe
cūssimus nihil facit imp̄fectū. Cuz ergo
iustificatio impij sit opus dei debet esse
opus perfectū. Huc ergo nihil dimittit
fm ordinem sue iusticie: aut totum fm.

de descensione sue infinite miserie. Et b ingt
Aug⁹ in palleg. c. sunt plures. Quedam
impietas infidelitas est ab eo q iustus. z
iusticia ē dimidiā sperare veniam. Nec
ppter ea tñ despandi sunt petōres q de
multis pñiam agūt vno reservato. cum
facili⁹ possint ad gratiā z veram pñiam
redire si multa pctā vel aliqua licz non
oīa sponāt. ¶ Tercio pbat q taz arcta
sit dei iusticia vt ppter vñū solum pctñ
mortale dānet eū qui cū illo ex hac vita
migraverit. māifestis exemplis. Narrat
qdē Greg⁹ i. iij. dial. li. q fuit i mona/
sterio quodā monach⁹ vñ⁹ q cū apperet
vir pbus z tot⁹ religiosus exteri⁹ longe
alut⁹ s⁹ apparebat fuit. Mā cū se ieiunare
cū fratrib⁹ demonstraret: occulte mādu
care pfluera. Corpis autē supueniente
molestia ad vite extrema pduct⁹ ē. Qui
cū iam esset in fine fratres oēs ad se qui
erant in monasterio vocari fecit. Et illi
putabāt viro moriete magnū qd ac de/
lectabile se ab eo audire. Quibus ipse
afflict⁹ z tremens p pulsus est. p dere cui
hosti tradit⁹ cogebāt exire. Nam dixit
qn̄ me vobiscū ieiunare credebat⁹ occul
te comedebā z ecce nūc ad deuoranduz
draconi suz tradit⁹ q cauda sua genua
mea pedesqz colligauit. caput vō suum
intra os meū mittēs spñ meū ebibens
abstrahit. Quib⁹ dictis statim defunct⁹
est atqz vt penitendo liberari potuisset a
dracone quē viderat expectat⁹ nō ē qd
nimir⁹ constat: qd ad solā audientū vti
litate viderit. Ad idē est exēpluz quod
recitat Cyrill⁹ scribēs ad Aug. de tran/
sitiu Hiero. Nepos igt qdē me⁹ Rufus
noīe vtroqz puat⁹ parēte a teneris ānis
ad meas deuenit man⁹ q vñā ex vtero
nō exisset ne illi qd sustinet contigisset:
quē tāta diligētia enutriuī vt a pluribus
a me genit⁹ putares. Crescēs itaqz isēlix
puer etate quidē nō sapiā: ingentū pul/
chritudine corpis decoratus s⁹ nō aie:
a cunctis dilectione superflua colebatur
Is nāqz. xvij. etatis sue anno ibeillis z
miserim⁹ expirauit: de cui⁹ morte tant⁹
ab oib⁹ insonuit luct⁹ q vix p mēlez po

tuit quietari. Et ego nimie ei⁹ in cōbens
dilectioni plures rogauī gliōsū Hiero.
vt mihi qd acciderat nepoti meo reuela
ret. Quā at mihi die qdā hora. ix. tātus
affuit fetoz q nullatenus potui sustine
re. z dū tacitus mirarer vnde tant⁹ fetoz
esset supra meū vñicē: eleuatis oculis in
felicē nepotē meuz vidi terribili visione
itaqz visū in eū imprimere nō audebāz
nā chatenis igneis circūligatus flāmas
fetidissimas erūpebat. Ad hāc terribilē
visionē subito me tātus timor inuasit vt
dū plurimū loqz vellē formare voces pe
nit⁹ n̄ valerē. Postremo aliquātulū ad
me rediēs si meus erat nepos voce cept⁹
perquirere tremebūdā. Ad hec ingt ille
vlulātib⁹ z suspirijs. Et nā n̄ esse ne taz
diris esse cruciatib⁹ deputatus. nā scias
me ppetuis tpibus māfionib⁹ tartareis
pmāsurū. Deu qd dicā: Hīs dicē tant⁹
mihi dolor affuit vt p plures sin mira/
tus quō e vita p tñ nō decessi. Rōgis
autē expletis colloquijs ab eo sciscitatus
fui: cur ita dīnam misericodiā pdiderat
cū tot⁹ z tant⁹ videret pollere. Pro nul
la ingt me scias cā fore dānatuz nisi qd
i ludis maxie delectabar. Itaqz in morte
volūtarie postposui cōfiteri. Quib⁹ dicē
disparuit: z tātus fetoz remāsit vt i locus
illū per magnū spaciū nullus ausus sit
introire. Nec Cyrill⁹. Ac igit hīs q cū
talīa vel legūt vel audiūt nō timēt non
mutāt n̄ cōuertūt ad dñm deū suū. Mā
si p vno pctō solūmō hoīem de iustitia
eternaliter dānat. quid faciet p multis?
Sominolenti petōres. o pegrini velo/
cissimi z aduēne in hoc seculo p sīderate
q ventura sūt: z cognoscite quāta vobis
impenitentibus z in peccatis obstinatis
dīna iusticia pminat mala. Nec sufficit
aliqua pctā relinquere: vt patet ex dictis
nisi omnia pariter relinquātur.

¶ Qualiter deus iusto iudicio pmittit
eos q pñiam differunt vsqz ad extremū
vite impugnari variis impedimentis.
Eritū mysteriū Capituli. iij.
cōtemplādū de seueritate dīne
iusticie p peccatores impēitēs

dicti pmissio. Consueuerunt namque in peccatis suis aliqui esse securi pmissantes sibi in extremo vite penam se facturos. Verumtamen insitua de se uera quod frequenter permittit tales impugnari maxime a tribus quibus eorum penam impeditur. Primo a passionibus. Secundo a demonibus. Tercio a parentibus. Et primo permittit deus tales peccatores impugnari a passionibus. Nam ut inquit Scotus in iiii. q. xx. q. vna. Solet euenire quod in extremo vite quando peccatores in firmam sensitiua parte adest maximus dolor et maximus timor. dolent relinquere mundum quem cum suis bonis magis dilexerunt quam deum. Timent mortem que parat eos offiterno bono et vita ipsam quam proposuerunt eterne. Quod quantus labor eorum corda mentesque occupat. Alterat ex huius passionibus ratio. quia secundum Augustinum passiones instabiles plures rationes suffocant quam delectabiles. Unde fit ut et ipsi miseri qui proposuerunt malefaciendo in extremo vite ad penam venire: nihil de deo cogitent: nullamque de propria salute memoriam habeant: quia ut Augustinus in sermone de innocentibus ait. Percutit hac aduersione peccatores ut mortem obliuiscant sui qui dum uiuere oblitus est dei. Sunt de his quotidie exempla clarissima. Nam et ego vidi quedam in extremis laborantem qui diuinus erat et diuitias sine penae congregauerat. Cumque moneretur ut iam anime salutem quereret: male libenter audiebat huiusmodi uerba: quoniam in lectulo in quo iacebat se uolens suspirabat gemitabat immo rugiebat. Quod quantum laborauit ut thesaurigaret: et alij gaudebant de thesauris meis: o diuitie mee. o pecunie mee. o iocalia mea: quod vos possidebit et quod vos relinquat? Et in his et filiabus retinens cor et animum miserrimum expirauit. In ciuitate etiam Spoletana puella quedam formosa fuit quam uanitas semper interea nil de futura vita cogitabat. Hec infirmitate percussa monitiones et hortamenta salutis abhorrebat: sicut mihi retulerunt qui uiderunt et audierunt illam. Tandem inualecente morbo cum cerneret infelix iuuentula de proximo sibi imminere mortem rogauit istanter ma-

trare ut eam vestiret et preciosis indumentis quam ferre consueuerat ornaret poliretque illam tamquam si ad nuptias esset accessura. annuit ei mater fecitque quod filia volebat. Et terribile iudicium. o stupendum et admirabile dictum. Sic ornata: sic induta suspirando clamare cepit iuuentula uana. Hec quod moriar ego sic pulchra. moriar ego sic decora. moriar ego in tanta tenera etate. Dicebant illi circumstantes. Committe te deo filia: quia benignus et clemens est. Est illa magis lamentabiliter respondebat. Et quid mihi cum deo: ueni tu diuine suscipe tu animam meam. Inter que uerba expirauit damnata et desperata. Et secundo permittit deus impugnari peccatores impenitentes in extremo vite a demonibus. Ipsi etenim spiritus maligni et si a circumstantibus non videantur: apparent tamen his qui moriuntur aspectu horribilissimo temptantque infestant ac conantur durissimo certamine: ut de misericordia desperent. Unde Beda refert de gestis anglorum. quod rex quidam anglie. Edouardus nomine habuit militem in armis probum: sed corruptum in moribus. Cum autem iprouisa infirmitate feriret: a rege uisitat et monetur ad penam. qui renuit. Quod quando uidit facere ex timiditate cordis. Cum uero ad mortem deducere terminos iterum rex uisitauit eum propterea ut peniteret. Et ille. O domine mi rex tarda hora est cum iam iudicatus sum et damnatus. Nam paulo ante quam huc intrares ingressi sunt duo clarissimi iuuenes: quorum unus sedit ad pedes lecti mei: alter ad caput: et dixerunt. Iste ad iudicatus est morti. Videamus si aliquid ius habemus in eo. et uinum extraxit librum speciosissimum: sed valde puellum de sinu suo litteris aureis et fulgentibus perscriptum: in quo legens uidi aliqua parua bona que feceram in iuuentute mea antequam mortaliter peccassem. Et cum miro modo exultare in uisione horum: ecce duo terribili demones intrauerunt: et attulerunt unum magni librum litteris nigris scriptum in quo uidi omnia peccata mea. Et dixerunt demones angelis qui ibi erant.

Quid hic facitis cum in eo nullum ius habeatis: et liber vester nichil valeat sed noster: Et ruderunt angeli quod verus est et recesserunt. et hi duo demones cruciant me. Quibus dictis infelicissimus ex- piravit. Est ergo molestus diabolus morientibus non solum impijs atque pueris: sed etiam sanctis et amicis dei. Scribit enim Cyrillus ad Aug. in transitu Hiero. quod Eusebius vir sanctissimus quodam Hiero. gloriosissimi discipulus cum esset de hac vita migraturus adveniente die que ex Hiero. revelatione migrare sciebat. die tertio preunte labore febrium percussus valde se super terram magistrum non inemor nudum de ferri fecit a fratribus et a singulis osculum accipiens benigna eos consolacione confortavit: ut in seculo maneret propositio. De- inde sacculus quo operiebat gloriosus Hiero. deferri et supra se ponit fecit: ordinavitque finem instar magistrum sui. Hiero. gloriosus est. ecclesiarum in qua iacebat sancti Hiero. corpus sepeliri. post hec corpore sacratissimo domini se munice deo et beato Hiero. devote se comendavit: et sic per triduum locutione corporali ac visione privatus circumstantibus fratribus psalterium ac passionem domini ac alia sancta legentibus. die quarto quo morturus erat ante beatam aie exitum per duas horas venerabilis Eusebius cepit ita terribiles actus pagere quod circumstantes monachi pauore perterriti velut amictus in terra iacebant. Nam quandoque transuersis oculis manibus simul iunctis voce dira faciens terribili clamabat: Non faciam. non faciam. Bene meritis. Post hec ad terram rediens faciem in terram firmabat. Quia poterat clamare: Adiuuate me fratres ne peream. Quod monachi videntes lachrymantibus oculis eum interrogauerunt quid esset. Ad quos ille. En non videtis demonum agmina que me deuorare cupiunt. Et illi. Quid te facturum volebat cum dicebas. Non faciam meritis. Et ille. Conabant namque ut nomen dei blasphemarent: et ego hoc nolle facere acclamabam. Dicebant insuper ut de dei misericordia desperare eo quod esse daretur. Quibus ego respondebam quod mererent. Et

respondebam autem faciem meam ne videre eorum aspectum qui tam terribilis est ut sustineri non possit. Si ergo hic dei amicus tam diu plius a demonibus sensit quid faceret peccatores nephandissimi que tam diu diabolo fuerunt. Tercio permittit deus peccatores impetentes impugnari in extremo vite a parentibus a domesticis et propinquis. Ipsi equidem sunt que egrotantibus confessionem nominare non audet sacerdotes et religiosos nominare volentes indignant expellunt. notarios si comparuerint ut testamur faciant turpiter eiciunt. Amici carnales o inimici animarum carorum vestrorum. de vobis dicit Barth. x. c. inimici. homines domestici eius. Propterea salubriter pulsus est per. c. cum infirmitas. S. pe: et re. Dicit enim sic. Cum infirmitas corporalis non nisi ex peccato pueniat dicendum languido quem sanauerat. Eade et amplius noli peccare ne deterius tibi contingat. prius decreto statumimus et districte precipimus medicis corporum: ut cum eos ad infirmos vocari contigerit ipsos ante oia moneant et inducant ut medicos aduocent animarum. ut postquam infirmo fuerit de spirituali salute pulsus ad corporalis medicine remedium salubrius procedat. cum cessante causa cesset et effectus. hec ibi. Si permittente deo ad puniendam negligentiam impenitentium: nec ipsi medici statum huius saluberrimum ecclesie obseruat. Timendum igitur est omnibus peccatoribus ne seuiat in eos iustitia dei. Iam in tempore oportuno sine dilatione studeant ad penam redire ut illa mediate faciat se dignos gratia et consequenti beatam gloriam in qua viuunt deus in secula seculorum. Amen

¶ Seria quarta post dominicam in sexagesima de seueritate diuine iusticie. per origenis qui dicunt in fine omnes diabolos ac homines fore saluandos. Sermo. xi.

Adde uni

cuius secundum opera sua Sapientissimi filij dei verba sunt ista Barth. xvi. c. originaliter scripta. Offert se nobis ex

omni parte magis ac magis tremenda
iusticia dei q̄ nō respicit psonas hoīum:
nō curat angeloz dignitates: sed oībus
peccantibus ⁊ de pctō nō penitentibus
cōminat indifferēter dānationē eternā.
Sūt tamē origeniste qdā p̄tinaciter asse-
rētes q̄ i fine de⁹ lapsis angel⁹ ⁊ dānatis
venia dabit q̄q̄ infideles oēs reuoca-
bunt ad celū. ⁊ q̄ xpiani q̄libet p̄tabūt
in paradiso ita q̄ dei mīa supabit oēs rigi-
ditatē iusticie eius. Contra tales in p̄nti
sermōe dicere statui oñdereq̄ q̄ sō: nis
⁊ aspera sit dīna iustitia p̄tra peccatores
quoscuq̄. Ad qd̄ intelligendū p̄siderā-
dam q̄ illā pponimus ex triplici pte.

Prio ex pte angeloz maloz.

Scdo ex pte infidelū executoz.

Tertio ex pte xpianoz falloz.

Qualiter errant Origenes circa sal-
uationē maloz āgeloz: ⁊ quō tā⁹ error
p̄ sacras scripturas roborat. Capl⁹ i.

Rio pponimus p̄siderādā dei
iusticiā terribilē ⁊ seuerā ex pte
angeloz maloz. Nā eos excel-
lentissimos nobilissimos p̄fectissimosq̄
i donis nāc multos ⁊ q̄si innumerabiles
pp̄ vnū soluz pctū sup̄bie a paradiso seu
empyreo celo electos eternā p̄denauit
De⁹ p̄ clarioi noticiā h⁹ p̄tis tria du-
bia emergūt disputāda. **P**rimū vtz
Origenis opinio fuit q̄ mali angeli sal-
uabūt. **S**cdo vtz mali angeli sint in
iferno. **T**ertū vtz p̄ scripturas p̄bati
posūt q̄ āgeloz maloz p̄ca nūq̄ finiet
Circa p̄mū dubiū ē triplex mod⁹ dicēdi
Prim⁹ est quorūdā q̄ origenē excusare
volūt. d. nūq̄ eū falsa aut reprehensione
digna. nō solū scripsisse. s̄ nec docet po-
tuisse: sed inuidie quorūdam attribuit
oīa que de Origene erronea ⁊ h̄rica p̄-
dicāt. Inuidi aut talia Origeni vt illū
criminaret ipsoerūt. **N**ouētur at̄ isti
defensores Origenis ad sic tenendū tū
p̄pter eius scimoniā: tum p̄pter p̄sūdā
sciam: tū p̄pter seruētissimū celū. Nā vt
colligitur ex dictis Eusebij in h̄storia ec-
clesiastica. ⁊ Hiero. i li. d. viris illustrib⁹
Origenes habuit patrē Leonidā xpīa-

nū ⁊ martyre: p̄ cui⁹ martyriū cū reb⁹
p̄rimonialib⁹ ob p̄fessionē noīs xpī esset
puar⁹: cū matre vidua ⁊ sex frīb⁹ paup̄
derelict⁹ habēs ānos circiter. xvij. etaq̄
studio litteraz intētus se matrē ⁊ fr̄es de
eo qd̄ docēs lucrari poterat sustentabat
⁊ sepius martyr migrasset ad dñm nisi
mater ei⁹ pia fraude nocte vestes ei⁹ sur-
ripuisset. **L**ōsecutus tandē est a deo scie-
grām: eratq̄ potētissim⁹ in grāmatica
⁊ oib⁹ sc̄larib⁹ litteris: in oī q̄q̄ phia ⁊
nālī eruditōe p̄fect⁹: s̄ instruct⁹ maxie
in lectione ⁊ doctrina dīnoz voluminū.
Nū p̄ incredibili scie sue p̄rogatiua do-
ctor ecclie alexadrine a Demetrio ipsius
loci epo istut⁹ ē cathedrāq̄ doctoris
p̄. **P**āthetū ⁊ clemētē tertius obtinuit
cui⁹. s̄. clementis ⁊ ipse auditor extiterat
Ubi dū v̄bū dñi doceret palā: taz viros
q̄ semias instruxit. Et vt oīs maledicti
turpis occasione ifidelib⁹ tolleret qd̄dā
min⁹ p̄fecti s̄esus: s̄ seruēt̄ fidei castitas
opus exercuit. Nā illd̄ euangelicū atten-
dens. Sūt cunuchiq̄ se castrauerūt pp̄
regnū celoz. mox illud in se compleuit.
Tūcq̄ nulla aduersarijs detrahendi oc-
casione relicta vigilāter doctrine ⁊ p̄dica-
tiōi vacauit i abstinentia plurima in ieiū-
nijs ⁊ in vigilijs. Ex ei⁹ v̄o auditoribus
m̄lti martyres sūt effecti. Et nūq̄ p̄misit
ea q̄ in ecclsijs differebat a notatoribus
excipinisi q̄i sexagesimū etaq̄ sue annū
agēs multo vsu ⁊ labore plurimū i v̄bo
dei fiducie accepat. **I**sidor⁹ at̄ i. vi. ethi.
li. sic de ipso ait. Origenes i scripturariū
labore tā grecos q̄ latinos operū suoz
magnitudie sup̄auit. Deniq̄ Hiero. sex
nulla librozū ei⁹ se legisse fatet. **P**o: p̄pter
hec oīa ergo nō v̄f q̄busdā vt dixim⁹ q̄
Origenes tā grauiter potuerit errare vt
diceret etiā damnatos angelos fore sal-
uandos. Sed his ego r̄i deo q̄ nullus
est tā sanctus: tā iust⁹: tā docē i legē dñi
tāq̄ exercitat⁹ i via ei⁹ vt cadere n̄ possit
fm̄ cōem legem. Sapientior certe mū-
diorq̄ ipso Origene erat in celo empy-
reo lucifer: ⁊ tū p̄pter peccata expulsus
est inde. Quare aut̄ deus p̄mittit rucere

eos qui diu in t'uitib' p'seuerarunt peni-
 tus ignoramus: quia iudicia dei abyssus
 multa. ¶ Scds modus. dicēdi de Ori-
 gene est alioz q tenēt ipsuz errasse: s; p'
 errore ad pniā venisse. Vndūt autem
 plancium quēdā qui ascribit' Origeni tñ
 planct' ille iter apochripas scripturas
 annumerat. vt pz. xv. di. c. scā ro. ecclesia
 ¶ Tert' mod' dicēdi de Origene ē q
 in v'itate errauerit. An aug. xxi. li. de ci.
 dei. c. xxi. vel. xxi. ait. Nūc tā cū miseri-
 cordib' n'ris agēdū eē video: et pacifice
 disputanduz q vel oib' illis hoib' quos
 iustissim' iudex dignos gehēne supplicio
 iudicauit: vel quibusdam eoz nolūt cre-
 dere penā sēpiterā futurā: s; post certū
 t'pis metas p cuiusq; pccū quēitate lon-
 gioris siue breuioris eos inde estimant
 liberandos. Qua i re misericordior p'se-
 cito fuit Origenes qui et ipsuz diabolū et
 angelos ei' post grauiora pro meritis et
 diuturniora supplicia ex illis cruciantibus
 eruendos et sociādos sanctis angelis cre-
 didit. Sed illū propter hoc et pp alia n̄
 nulla nō inmerito reprobauit ecclia. hec
 ille. Et Hiero. ad Palmachū inq. Si
 mihi creditis origenista nunq̄ fuit: et si
 nō creditis nūc eē cessauit. Vale senit
 de filio: peius de spū scō: aiarum d celo
 ruinā ipie protulit: verā totius carnis re-
 surrectionē negauit. Et idem ad Deside-
 rium ait. Origenes melior in bōis peior
 in malis fuit. cui' hereses in libris p'deri
 archon quos ipse cōposuit maxime iue-
 niri dicūt. Et idē aduersus Vigilantiū sic
 loq̄t. Opio mei est et studij multos legef
 vt ex plurimis diuersos flores carpaz n̄
 tam probaturus oīa q̄ q bona sint ele-
 c'urus. Assumo multos in manu mea
 vt a multitudine cognoscā. Origenes he-
 reticus qd ad me: q illū in plerisq; he-
 reticū eē nō dubito. Errauit enī de dia-
 boli pniā: errauit et de aiaruz statu: et qd
 his deterius ē p'em et spūm sc'm in cō-
 mentarijs Isaie Seraphin eē testat' ē.
 Si errasse nō dicerē: et hoc quotidie n̄
 anathematizācēm erroris illius soci'.
 Neq; enī ita d'bem' illius bona suscipe

vt mala q̄q; suscipe videamur. Et idē
 in multis scripturis bene interp'ta' ē et
 pphetaz obscura differuit: et tā noui q̄
 veteris testi reuelauit maxia sacra. h̄ ille
 ¶ Scdm dubiū erat vtrū mali angeli
 sint in inferno. Et ad h' rīdet dñs Boñ.
 di. vi. ar. ij. q. ij. li. d. cū Alexādro d aleo
 i. ij. volumie sūme. q. xvi. q loc' demo-
 nū p' lapsū vsq; ad diē iudicij n̄ ē locus
 subterrane' quē vocam' infernū: s; aer
 caliginosus in q generaliter dmonū ha-
 bitat multitudo. Etruz aut aliqui detru-
 li sint in infernū: h̄ ego nescio nec iucio
 determinatū a scis. h̄ aut bene credo q
 aliqui descendant ad torquēdas aias s; q
 habēt inter se deputata maledictiōis
 officia. Si ē in isto aere puniantur pena
 ignis diuersi sentiunt diuersa. Quidam
 dicūt q sic. licz min' intēse q̄ post iudi-
 ciū. Alij aut dicūt q talis pena differtur
 eis vsq; ad iudiciū. et interi grauem pe-
 nā suscipiūt: ex eo q sūt in isto aere ca-
 liginoso: q locus in quo cōditi sūt erat
 celū empyreū quod est luminosus et est
 eis locus nālis ad quēz nō pūt amplius
 reuerti. ¶ Tertū dubiū ppositū ē vtrū
 p scripturas pbari possit q nūq̄ diabo-
 li saluabūt. Et ad h' Aug. xxi. li. de ci. dei.
 c. xxi. inducit duas auctoritates. Una
 est Joh. Apoc. xx. d. Diabolus qui sedu-
 cebat eos: missus est in stagnum ignis
 et sulphuris: vbi bestia et pseudo pph'e
 cruciabūt die ac nocte i sc'la scloz. Alia
 ē auctoritas xpi qui Abath. xxv. ait. Ite
 maledicti in ignē eternum: qui parati
 est diabolo et angel' ei'. Ex qb' sic Aug.
 d. q hic d' in eternū: ibi d' in sc'la scloz.
 Quib' v'bis scriptura dīna nihil aliud
 significare p'suevit: nisi q finē temporis
 nūq̄ h̄z. Jo Aug. audacter i. li. de fide
 ad Petr' sic loq̄t. Firmissime crede dia-
 bolū et angelos ei' in ignē eternū a xpo
 eē mittēdos vbi nūq̄ carebūt pena quā
 eis p'pauit dīna iustitia. Si igit deus ita
 dure puniuit angelos q peccauerunt et
 in malicia sua obstinati pmanserūt. quō
 securi sūt transgressores hoies diuinorū
 pceptoz: et reprobi offēsores maiestatis

divine. o presumptuosi et temerarij execu-
tores oium malaru affectionu: cur non
timetis? cur non pauescitis? cur deniq;
no pugnini ad cominate voce sumi
dei? Ipse qd vt in sermone pcedeti ps
ad vos clamat. Misit pueri fueritis sic
angelis no peccet nec vobis parcaz sicut
angelos a sedib⁹ celi eieci ita et vos eijcia
sicut illos ppetuo cruciandos damnaui
ita et vos damnabo. Tremenda iusti-
tia dei cui resistere null⁹ potest: si hoies
no angeli spūs potentissimi.

**Qualiter iustitia dei danabit oēs in-
fideles. et qd sentiēduz est de puulis de
phis et alijs infidelibus. Capitulu. ij.**

Secundo pponim⁹ psiderandā
terribile iustitia dei ex pte infide-
liu pctoru quos oēs quorqt fue-
runt quot sunt vel erūt cū infidelitate mo-
rientes damnatiōi perpetue deputauit.
sciendū tñ q triplex ē infidelitas. Prima
puuloz. Secda phoru. Tertia maliciofo
rū. **Prima** ē infidelitas puuloz et h vi-
citur fm purā negationē: ex hoc solo q
puuli nō habēt fidez et h fm Tho. 2. ij.
q. x. ar. 1. si hēt rōnē pcti: s; magis pene
ga talis ignorātia dinor ex pctō pmoz
parētū secuta est. **3o** q cum tali infide-
litate mortuif dānāt quidē nō ppter in-
fidelitatis pctm: s; propter origiale culpā
ab illis pcta: ita q oēs puuli sine baptis-
mo morientes: et in lege veteri sine alijs
remedijs ptra peccatum originale ad-
hibitis erant de numero dānatorū. Ele-
rūtū de illis dubitari solet vtruz punien-
di sint pena mālīs ignis: qm Aug. de
fide ad Petru ait. Firmissime tene puu-
los q sine sacro baptismati de hoc seclō
transcūt eterni ignis supplicio scpiterno
puniendoz. Et idē in Ench. cōtrariam
videt dicere. **Missima** inqt sane corū
erit pena q pter pctm qd originaliter cō-
traxerūt nullū in sup addiderūt. s; si pu-
nirēt pena ignis: nō eēt missima. **3o** di-
cit. d. Bon. i. ij. dis. xxxij. ar. ij. q. i. q
dā atēdētes rigore dīne iustitie ac mīaz
qua deus hoiez p vno modico mortali
in quo momentanea et qsi nulla fuit de

lectatio cruciat eternalit dicit q parui li-
cremabunt igne mālī. longe tñ minus
q illi qui peccauerūt pctō actuali et hoc
dicit sentisse Aug. cum dixit in Ench.
penā puuloz eēt missima. Et i. li. d. fide
ad Petru ait. Paruuli cruciabūt etno
supplicio. **Missima** enī illā vocat non
absolute: s; respectu alioz. Sed cū valde
durū videat q deus tā dure tam aspere
agat cum puulis sic decedentib⁹. iō alia
extat positio mitior que magis pcorat
pietati fidei et iudicio rōnis. qd ga par-
uuli decedētes cū originali culpa carēt
iusticia et spūs scī grā que est pignus he-
reditatis eterne pūant i eternū visioē
dei. Quia vō in carne fuit feditas: ideo
ponent in loco vili vtpote infernali. S; ga
nō habuerūt i se actualē delectatioēz
pcti nec in spū nec i carne: iō nō sentiūt
pene ignis acerbitatē. Et huic opinioni
inheret magister i lra et in tex. **Id** dicitū
vō Aug. palk. in. li. de fide ad. Petrum
dicere possum⁹ q ipse sic loem⁹ ē nō in-
tendens dicere q puuli sensibuliter cru-
cient: s; poti⁹ manifestare voluit penam
eorū qm ad carētiā visiois dei et qm
etiam ad vilitatē loci. Et h valde abun-
dant expmīt plus dicēs et min⁹ volens
intelligi. Nec sine cā sic loqt. Facit enī
h ad extirpandā illaz heresiz q dicebat
paruulos nulla pena puniri. Unde sicut
in morib⁹ documentū est: q qui vult ab
vno extremorū puenire ad mediū debet
declinare ad aliud extremū sicut docet
phis. ij. et h. c. viij. nō punient ergo puuli
pca sclus et māl ignis: s; pca dāni et carē-
tia visiois dīne. Et p at sit eis aliqz dolor
iterior: satis apud doctos dubiū ē. **Qui**
dā. n. voluerūt dicē q castitū cognitōe
et dolore. Cognitōe qd exigitē dei iusti-
cia: et dolore exigitē mīa dīna. Iustitia
nāqz exigit vt nō det eis p⁹ hāc vitā donū
aliqz cognitōis qd i hac vitā nō habue-
rūt. Et sic caruerūt cognitōē fidei et oī
genēf cognitōis intellectu illi q mortui
sūt aū vsū rōnis sic etiā carebūt p⁹ hāc
vitāz nec diut nitate tps ad dīct. **Missima**
exigit vt nō hēant penā actualē doloris et

non habuerint maculas actualis culpe.
et ideo iusto suo iudicio priuat eos deus
oi eoz cognitione q̄ p̄t eis inferre do-
lore. **¶** Alio ē enī talia ignorare q̄ scire
Sed q̄a difficile ē itelliget q̄ aīa separata
nō habeat vñ rōnis: et nō cognoscat ea
saltē quoruz cognitio ē ei nālīter inserta
cū ex pte corpis ipedimētū non habeat
ideo alīaliter opinant. s. q̄ aīe puulorū
et habebūt cognitionē: et habebūt dolo-
rē. Scient enī ppter qd̄ facte sūt: et sciēt
se ab illo bono merito originalis culpe
esse priuatos. et tñ nō habebūt dolores
q̄ mereat dici vermis q̄a nō habebūt re-
morū q̄ pdiderint illō bonū pp̄ p̄pūā
negligentiā et cōtēptū. Et p̄ tanto dolor
eorum erit multo mitior q̄ dolor adul-
torū. Sed opinio ista bñ stare nō pōt: tuz
pp̄ h̄ q̄ dolor ille ē absq̄ panētia et sp̄e.
et ita cū murmure et despatōe: tñ ē q̄a
dolor aīe redundat in carne. Et si talis
dolor ex deliberatione procedit nō videt̄
ēē absq̄ actuali obliuione. Propterea
est tertius mod⁹ dicēdi p̄babilior et com-
munior. q̄ aīe puulorū carebūt actua-
li dolore. et afflictione: nō tñ carebūt co-
gnitione. et h̄ p̄t sās rōnabiliter itelligi p̄
hūc modū. Decedētes enī in solo origi-
nali mediū tenēt inter hñtes ḡfas et cul-
pam actualē. Et qm̄ stat⁹ retributionis
d̄z rñdere statū vite pñtis: in tali statu
debēt aīe puulorū poni: vt q̄si mediū te-
neant inter brōs et eternis ignib⁹ crucia-
tos. Quī ergo bñ carēt malo pene sēsibi-
lis: et cū hoc habēt dei visionem. dānati
ecōtrario sūt in tenebris et puniūt pena
sensibili. Paruuli s̄m ordinē rectū dīne
equitatis debēt cōicare in vno cū dam-
natis et in alio cū brīs. Sed nō possunt
cōicare cū brīs in hñdo diuinā pñtam
gaucē in nullo cōicarent cum dānatis.
Pñtia enī visionis dei nō stat cuz pena
sensibili. Nō cū brīs cōicant in h̄ q̄ ca-
rent oi afflictione exteriori et interiori. cuz
dānatis vō in hoc q̄ priuant visionē dei
et lucis corporalis. Paruuli igit sic dīno
iudicio inter brōs et simpliciter miseros
quasi in medio cōstituti h̄ nouerunt. Et

cuz ex vna pte cōsideratio generet deso-
lationem. ex altera cōsolationē: ita equa-
lance diuino iudicio eoz cognitio et affe-
ctio librant et in tali statu perpetuant vt
nec tristitia deiiciat nec letitia reficiat. Et
in h̄ mirabilis ostēditur ordo diuine sa-
piētie que cuncta nouit suis locis dispo-
nere et ad suā gloriā ordinare. Itā sicut
in brīs potissime manifestat mīa et in dā-
natis iustitia: ita in istis mīa simul et ius-
titia. et ex hoc p̄z q̄ non facit deus aīas
frustra quas nouit de corpore ante susce-
ptionē baptismas egresuras. Sicut enim
facit deus ad suā gloriā manifestandaz.
Sū si tu queras quid puuli faciūt vtruz
addiscāt vel p̄ferāt vel aliqd̄ opus exer-
ceant: breuiter ego rñdeco q̄ diuine iusti-
cie eqtas et immutabilitas in eodem statu
q̄m̄ ad co:pora et q̄m̄ ad aīas siue ad
cognitionā. et quo ad affectiuas p̄petualr
eos p̄solidat: vt nec p̄ficiāt: nec deficiāt
nec letent: nec tristēt: s̄z sēp sic vniformi-
ter mīcāt: vt sint materia laudādī diuini
iudiciū: qd̄ sic equū et iustū ē vt nullum
malū relinquat ipunitū et nullū bonū ir-
remuneratū et p̄fectissime teneat mediū
iter sup̄flū et diminutū. hec Bon. Ego
aut̄ dico q̄ difficile ē assignare puulorū
dānatoz qualitātē et p̄ditionē. Itōbis tñ
sufficere debet q̄ dei iustitia eos p̄petuo
p̄demnabit. Et in h̄ redarguēde sūt libi
dīose matres fornicarie et adultere imo
fildice quarum culpa fit sepenumero. vt
vel in vtero vñ ēē vterū puuli iterficiant̄
et nephādissimū scelus. o d̄testādū ma-
lū quo fit vt aīe sūt et co:pora perimātur.
¶ Secda infidelitas ē moralīū phoz q̄ f̄z
rōnis regulā vixerūt extollentes et iutes
vitia et o reprobātes: tñ fidē n̄ habuerūt
nec implicitā nec explicitā. Qui p̄fecto
oēs ex diuina iustitia cū dānas sūt depu-
tati. Itāc durum videri d̄z ista scīre de
sapiētib⁹ h̄ s̄li. Quī vt inqt Paul⁹ ad
Ro. i. Inexcusabiles sūt q̄a cū cognouit̄
sent deū nō sic deū glificauit aut ḡfas
egerūt: s̄z euauerūt i cogitationib⁹ suis
et obscuratū ē ispiēs cor eorū et dicentes
se ēē sapiētes stulu facti sūt. **¶** Tertia est

infidelitas malicioſor: que ſin Tho. ii. ij. q. x. ar. i. eſt p̄prietate ad fidem: qñ. ſ. aliquis repugnat auditui fidei vel ipſam cōtēnt. et in h̄ p̄prietate rō infidelitatis que p̄m̄ eſt mortale. Et i hac implicati ſunt iudei idolatre machometani: et alij ſed dicentes xp̄iane fidei quorū p̄chdolor grandis ē numer⁹: oēs q̄ dei iuſtitia dānabit ad inferos etiā ſi alia p̄ctā nō haberent. Nec valz opinio illoz qui dicūt vñ quēq̄ in ſua fide vel lege ex q̄ credit eam bonā poſſe ſaluari: q̄a vt ſcribit eē de ſumma tri. et ſi. ca. vna eſt fidelitū vliſ ecclia eē quā nullus oīo ſaluatur. Et de hac Cyprian⁹. xxiiij. q. i. c. loquit. Hanc vñ ecclia in cāntico canticorū ſpūs ſcūs ex p̄ſona xp̄i dñi deſignat. d. Vna eſt columba mea: formoſa mea. Hanc ecclie vnitates et bñs Paulus docet et ſacr̄s vnitatis oñdit. d. Vnus deus vna fides vñ baptiſma. vñ corpus et vnus ſpūs vna ſpes vocatiōis iñfe. Ad idēz. c. qñi vet⁹. xxiiij. q. i. et c. aliud. d̄ p̄ſe. di. iij.

Qualiter iuſtitia dei dānabit omnes malos xp̄ianos ſine penitētia morientes. et quare p̄ca eoz grauioz erit alioz.

Terio pponimus Caplm. iij. Considerandā acerrimā iuſtitia dei ex pte xp̄ianorū ſaloz quos cū diabolis et iſidelib⁹ ſi i p̄ctō moriant p̄dēnabit. Et ad h̄ clarius intelligenduz de illoz dānatiōe notabim⁹ tria. P̄mo verificatiōe. Secdo rōne. Tertio grauatiōe. P̄mo notabim⁹ verificatiōe. Vñ. ſ. verificari p̄t q̄ xp̄iani mali cū im p̄nia morietes ſaluari nō poſſint. Ad h̄ ſufficiat audire Aug. i. li. d̄ fid ad p̄terp̄ d. Firmiſſime tene et nullaten⁹ dubites: n̄ oēs q̄ itra eccliam catholicā baptizant accepturos eē vitā eternā: ſz eos q̄ p̄cepto baptiſmate recte viuūt. i. q̄ abſtinuerūt ſe a vitijs et concupiſcētijs carnis Regnū enī celoꝝ ſicut heretici iſideles atq̄ ſcismatici nō habebūt: ſic catholici criminoſi poſſidere nō poterūt. Et ſic an mōſe locus eſt Aug. p̄pter ē barp̄i. d. Barth. vij. Nō oīs q̄ d. mihi dñe dñe intrabit in regnū celoꝝ. Multi dicent

mihi i illa die dñe: nōne i noſte tuo p̄phauim⁹: et in noſte tuo demōſtra cecim⁹ et in noſte tuo vñtes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: q̄ nūq̄ noui vos Diſcedite a me omnes q̄ opamini iniquitatē. Secdo notabim⁹ rōne q̄re. ſ. baptizati xp̄iani damnabūt. cū Bar. vll. dicat. qui crediderit et baptizatus fuerit ſalu⁹ erit. Et ad hoc rñdet Jacobus. ij. c. q̄ fides ſine operibus mortua eſt. Ad notāda eſt illa Amb. ſn̄ia q̄ pōit. xxij. q. v. c. Lauete fratres. Lauete inq̄ fratres mendaciū. q̄a oēs qui amant mēdaciū filij ſūt diaboli. Mendaciū nāq̄ eſt xp̄ia nū ſe dicere et opa xp̄iani n̄ facere. Mendaciū nō ſolū in fallis v̄bis. ſed in ſimularis conſiſtit operibus. Et vt Aug. dicit in. iij. de doctria xp̄iana. Ex ſacrō vñctiōis xp̄ianorū omniū vocabulū deſcendit et nomen: qd̄ nomē ille fruſtra ſortis qui xp̄m minime imitat. Quid mirum igitur ſi malos xp̄ianos ſeuict iuſtitia diuina qñ et ipſi criminoſi flagitioſi vitioliſſimi repiunt: Heu heu nō ſolū de iſidelibus: ſz de xp̄ianis dici pōt illud p̄ph̄e: Corrupti ſunt et abhominabiles facti ſūt in ſtudijs ſuis. nō eſt qui faciat bonū. nam baptiſmate dūtaxat excepto t̄pibus iſtis deteriorēs ſunt in malis moribus xp̄iani q̄ iudei ſive gentiles. Nō eſt i eis hoc eſt. p̄ maiori pte in plurib⁹ fides: nō religio: nō pietas: n̄ reuerētia nō timor: nō amor dei: nō zelus: nō iuſticia: nō ſimplicitas: nō rectitudo: non veritas: non innocētia: nō cōpaſſio: nō liberalitas: nō hūilitas: nō māſuetudo nō modestia: nō continētia: nō ſobrietas: non pudicitia: non caſtitas. Quinimo vbiq̄ regnāt vitia ſria: heresies: ſuſtitiōes erronee: crudelitates: irreuerētia ad ſacr̄a: p̄ſumptio: amor ſcl̄i: tepiditas: iuſtitia: duplicitas: fraudulentia: falſitas: nequitia: auaritia: ſymonia: ſuperbia: inuidia: odiū: incontinentia: laſciuita in omni abhominatiōe: blaſphemie: ſacrilegia et h̄. Et xp̄iani tñ noſte et non re. Et xp̄iani oī dolo et malignitate plēi. quō itis. quō ins: quoue ſperatis ire cum

tanta mole vinorū vforū: certe vobis dico quoniam si redieritis ad vntū senitā et ad pñiam habitabitis in inferno quoniam ut dictū est sic exigit dñā iustitia. Tercio notabim⁹ dñā dñatōe xpianorū falzorū grauatiōez. Nā ceteris parib⁹ graui⁹ in inferno puniet xpiani falsi q̄ infideles dñati. qd̄ pstat exemplo Abacharij alexadrini in cui⁹ vita legit qd̄ die dñi ipse deābularet in heremo repit caput cuiusdā defūcti: et dñi orasset: interrogauit cuius caput illd̄ fuerit et rñdit se fuisse pagani cuiusdā. Dixit ei Abach. vbi est aia tua? Rñdit in inferno. Quis regeret si multū in profundo esset. rñdit qd̄ tātū quāntū distat celus a terra. Cui Abachari⁹. Sūt ne alii qui pñdiores? Cui ille. Profundiores sunt oib⁹ falsi xpiani qui xpi sanguine redempti. et sacro baptismate mundati tot bñficia puipeñdūt. Sollicite ergo curremus oēs errata corrigere de pctis que cōmisim⁹ dñi facultas. adest: dñi temp⁹ dat verā agere pñiam: ut sic euadamus mortē gehēne a q̄ nos liberet bñdictus deus dei fili⁹ xps ihs: qui est bñdictus in secula seculorū. Amen.

¶ Feria quinta post dñicā i sexagesima de grauitate pene dñatorū. P illos qui dicūt leui cruciatu terreri dñatos.

Sermo. xij.

Cruciabun

c tur die ac nocte in secula seculorum. Scribūtur hec vba Apoc. xx. c. Satis dura et insensibilia sunt corda illoz

qui non pauescunt: nō timēt neq; mouent ad vocē terribilis iustitie dei cui pfecto nulla virtus creature resistere nec in mīuo qdē pōt. Nā licet in supioribus multa dicta sint de illa: tñ adhuc nō nulla occurrūt declaranda qbus merito cōpūgi dñi vniūscuiusq; pctōris mens excecata. Nō loquimur sōnū nō recitam⁹ fabulas cū narram⁹ seueritatē iustissimi et oipotētis dei q̄ oīūz iniquitatē asperrim⁹ vltor: Et circo cū timore audiēda sunt

eloga dñarū scripturarū q̄ p emēdatiōe nra manifestant nobis qd̄ graui⁹ et dura erit dñatorū pena de qbus dicit in themate. Nō cruciabunt in penis atrocissimis per infinita secula. In qb⁹ vbis de grauitate pene dñatorū assignabimus triplicem rationem

Prima dicit localitatis.

Secunda horribilitatis.

Tertia eternitatis

¶ Nō grauissima erit dñatorū pēa pp horribiles pñitiōes inferni. et de inferni vitate et qualitate. Caplm. i.

Ria rō quare grauissima ē dñatorū pena dicit localitatis.

Nā cōcludēt in loco satis iēpto. in inferno. in q̄ tres sūt penales pñitiōes videlz. Pñia dñi vilitatē. Scda tenēbrofitatis. Tertia paup̄tatis. ¶ Prima penalis pñitiō inferni et loci dñatorū dñi vilitatis. Est infern⁹ loc⁹ vilitissim⁹ in cētro terre velut carcer dñatorū a deo sapientissimo ordinat⁹. Neq; fictio ē sicut tulli⁹ inuēctiuaz in Catilinā. li. iij. videt assere. Et in q̄taliq; formido iprobis cēt posita apd̄ iferos. atq; supplicia ipijs cōstituta ē voluerūt. In qb⁹ vbis q̄si vñ i nuere qd̄ ad terrore ipioz sapiētes fide de iferis sūt locui. S3 talē errore elimi nāt et destruit maxie tria qb⁹ pbat ifer nī veritas merito cū timore excogitāda. Prīmū ē theologicālis rō. Scdm scripturē pfirmatio. Tertiū fidei confessio. ¶ Prīmū qd̄ oñdit inferni veritatē est theologicālis rō naz ut colligit ex dictis sci Tho. Ric. de media villa ar. ij. q. ij. in. iij. di. xxxiiij. Et. S. Bon. vbi. s. q. i. Sicut se habet misericordia dei ad electos. ita se habet eius iustitia ad reprobos et malignos. s3 mīa dei ppauit electz locū deliciosū et amenū. celū. s. ēpyreuz in q̄ eternalr pmanebūt. Ergo iustitia ppauit reprobis et malignis locū vilitissimū horēdū in quo eternalr cruciabūt. Ista rō sūdat sup dictis Aug. q. xix. li. s. ci. dei. c. xij. ait ordo ē pariū dispariūq; rerum sua cuiq; loca tribuēs dispositio. et li. v. ibidē. c. ix. d. Deus nihil in ordinā

tum relinquit Ergo vnicuique rei loci tribuit suo pondere convenientes. Sed quod est pondus in corporibus est amor in spiritibus et creaturis rationalibus. Unde idem Augustinus. xi. li. de ciuit. dei. c. xxviii. inquit Ita corpus potest esse sicut animus amore fert. Et xii. li. p. 1. Amorem meum pondus meum eo feror quicquid feror. Ergo sicut deus ordinat corpora in suis locis secundum exigentiam suorum naturalium ponderum: sic ordinat creaturas rationales in locis secundum exigentiam amoris. Et qui sic electi sunt in celo: quia celestia terrestria preposuerunt in suo amore: ita reprobis et erunt et sunt in loco infimo: quia in suo amore inferiora et terrena superioribus et celestibus preposuerunt. Locos autem omnium infimus est in centro terre. id est sub terra in centro inferni. Unde Iheronimus. l. xiiij. epistola. Inferni dicitur quasi inferus. Et hac ratione secutus est Zeno philosophus de quo sic inquit Lactantius. in. vi. li. di. insti. Esse inferos Zeno stoicus docuit et sedes piorum ab impijs esse discretas: et illos quidem quietas ac delectabiles incolere regiones. hos vero penas luere in tenebrosis locis atque in ceni voraginibus horridis. Et Seneca in tragedijs. Ingens vorago faucibus vastis patet. latius patet omnibus populis iter. Secundum quod ostendit inferni veritates est scripture testificatio. Vis namque scriptura tam veteris quam noui testamenti: tam doctorum sacrorum quam gentiliu moraliumque philosophorum infernum predicat. Unde Seneca. xxxviij. Iacobus. Descenda ad filium meum lugens in infernum et Iob. vii. qui descendit ad inferos non ascendit. Et idem. xviij. c. Si sustinueris infernum domus mea est. Et idem. xiiij. quod mihi habet tribuat ut in inferno protegas me. et idem. xxi. In puncto ad inferna descendunt. Et David i ps. vi. In inferno quod precebit tibi. Et ps. ix. Conuertant peccatores in infernum. et ps. xv. Non derelinques animas meas in inferno. Et ps. xviij. Dolores inferni circumdederunt me. Et ps. xxx. Erubescant impij et deducantur in infernum. Et ps. xxxviii. Sic oues in inferno positi sunt. et ps. lxxviij. Quia mea inferno appropinquavit. Et ps. cxliij. pericula inferni inuenerunt me. Et sapiens puer. ix. In profundum inferni peruenit. Et Ecclia

stes. ix. Corda filiorum hominum implent malicia et preceptum in vita sua. et per hoc ad inferos deducuntur. Et Lactantius. viij. c. Dura sicut infernus emulatio. Et Iheronimus. xiiij. Inferni subitus perturbatur est in occursum aduentus tui. Et ibidem ad infernum detraheris in profundum laci. Et Ecclia. xxiiij. Deus in circuitu ei si interfecitque gladio descendit ad infernum. Et Esaias. xx. Mortui et inferni de derunt mortuos suos. et Iheronimus. secundo hunc deus suscitauit solutus inferni doloribus. Et. ij. Petri. ij. Deus angelis peccantibus non pepercit: sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos. Et ad Iheronimum. In nomine Iesu. o. e. g. f. l. c. t. et infernorum. Et. i. gl. xiiij. q. ij. c. super verbo. abdit. inferni est sub terra et celum super et notat et. xxiiij. q. iij. c. habet vitam. et. Luce xvi. Mortui est diues et sepultus est in inferno et Iheronimus. Bath. xi. et tu Lapharnaum usque ad infernum descendes. et Iheronimus. in. vi. encidos facit descensus auerni. Et. Seneca. in. tragedijs. Nonne stygias fertur ad umbras iclyta vi. Nec letipicos seu a panes vos fata trahit. Sunt et alie innumere quasi auctoritates. probantes quod inferni sit locus sub terra. neus deputatur dantesque breuitas causa dimittitur. Sed increduli quidam statim sibi ridendo rident scos de infer. ita fuisse locutos ut homines terrerent. put paulo ante premediora uim quod audire debet Iheronimus. ad Palma christi et Oceanum sic scribit. In putamus fides quod iocando prophete predicent. ridendo loquuntur apostoli. Christus iudicium infantiliter committit: scilicet iocum non sunt ubi supplicia itercedunt si iocando passi sunt credantur et iocando locuti. Iheronimus serra secus. Daniel leonibus deputat. Paulus trucas gladio. Petrus in cruce domini exemplo suspensum et habet totum ut nos a peccatis sua doctrina reuocaret. habet ille dignitas. opuscula. o fraudulenta. o de nique diabolica cogitatio eorum qui existimant infernum non esse: quibus sufficere debet et satisfacere tot clarissima testimonia. Tercium quod ostendit inferni veritates est fidei confessio. Nam in simbolo apostolorum dicit de deo et scribit. c. i. de summa trinitatis et fide catholica Descendit ad inferos.

Secunda portio penalis inferni dicitur tenebrositas. Est enim infernus locus tenebrosus et totus obscurus. Unde Math. xxij. dicit rex de non habere vestem nuptialem. Mittite eum in tenebras exteriores. et Job. x. Dimitte me inquit ut plangam paululum dolorem meum antequam. et n. r. ad. t. t. et op. m. c. t. m. et t. u. vii. m. et nullus or. s. l. horror inhabitat. Mōndū fm Ric. i. iij. di. l. ar. i. q. lumē p se ē delectabile. p accēdēs vō pōt esse tristabile. inq̄tū ali quod ostendit qd displicet et qd infernus locus est omnis tristitiae: id est simplicit lo cus tenebrosus est in q nō ē aliqd pur lumē qd visus delectet. Est tñ ibi aliqd lumē obscuritati pmixtus quo damnati videre possint unde doleant. et h inquit Greg. ix. li. mor. v. s. finē. d. Ignis inferni quis ad consolationē nō luceat: tamē ut magis torqueat ad aliquid lucet. Nam sequaces qsqz suos secū i tormēto repro bi flamma illustrante visuri sūt: quorū amore deliquerūt. Hoc ipsi in snia dicē fīdōr. li. i. d. sūmo bono. Ignē gehēne ad aliqd lumē habet ad aliqd vō nō ha bere hoc est habere lumen ad dānatiōz ut videāt impij unde doleāt. tñ habere ad consolationē ne videāt unde gaudeant. Alia fuit ppatio decanio triū puerorū ad exemplū ignis gehēne. Mā sic ignis ille nō arsit ad triū puerorū suppliciu: et arsit ad cōburēda ligamīa viculorū: ita ignis gehēne lucebit miseris ad augmē tū penarū: ut videāt unde doleāt: et non lucebit ad cōsolatiōem ne videāt unde gaudeāt. Inter huius vite et future infelicitatis miseria multa discretio ē. Illic enī miseria est. ppter cruciatiōē dolorū et tenebre. ppter lucis auersionē: q̄rū vñū in hac vita est. i. miseria. et aliud nō est. in inferno aut vtrūqz est. hec ille. Sim pliciter ergo loc⁹ inferni tenebrosus erit ad quē sol nō expandet lumen suū. nō luna nec stelle in quo nihil videbit nisi qd habet icutere t̄orē. sic Exo. x. d. de tenebris egypti. Facte sūt tenebre horri biles i vniuersa tra egypti trib⁹ diebus. nemo vidit frēm suū nec mouit se d lo

co in quo erat. Sup que vba. d. Mico de lira. q. tenebre ille ideo dicunt horri biles: q. inter illas videbant egyptij vi sione imaginaria fantasinata quedaz et figuras turpes que nō parū eis inge rebant timorem. Ita et in inferno erunt horribiles tenebre: q. damnati inter illas et vere videbūt se mutuo iter tormētorū angustias laborantes. et visione imagi naria inspicēt malignos spūs qui dam natis diuersis modis et figuris horren dissimis apparebunt. Qd dolenda erit hora illa qua miser p̄tor intrabit infer nuz nūqz visurus lucē per tot annorum milia et p iudiciū p infinita secula. Qd quātus timor tunc cor eius inuadet euz videbit noctē sine die tam longissimam sibi factā. Nam si hoc in mūdo viderēt hoīes noctē p̄trahi vsqz ad mēsem vel annū cūcti clamarēt ad sydera: mīam. Inq̄t Elirg. p̄io georgicorū d. obscurato sole p Cesaris morte. Ille etiā extincto miseratus Cesare romā. Luz caput ob scura nitidum ferrugine textit. Impiaqz eternā timuerunt secula noctē. Huc igit mens qualisue anim⁹ fiet damnatis in tenebris inferni vbi nō solū priuati erūt in eternū oī splendore et luce delectabili verū ēt ut dixim⁹ quicqd videre poterūt accedet eis ad merorē et luctū. Tercia penalis cōditio inferni d. paupertas. Dēs quidem ibi habitantes paupertate affligent et egestate nimia. et q in h mun do affluebāt diuitijs: abūdabāt opalib⁹ bonis: possidebāt thesauros: et impabāt alijs: induebantur purpura et bysso: dor miebāt in lectis eburneis: nutriebāt ca nes: et pasciebāt aues celi: gaudebant in sonis canticis et chorēis: et letos ducebāt dies. Omnibus his in inferno penitus expoliati guttam aque concupiscent: et illam habere non poterunt: prout exp̄sse redemptor noster aperuit Luc. xix. c. as serens de diuite Epulone q. instāter ro gabat Abrahāz quatenus mitteret La garum ut intinctū in aquā digitum: non totum: sed extremam partē ad eū deser ret oriqz eius iponeret: nec fuit exaudū.

De quo Greg. i. omel. dicit. Sicut aequi
petij qui miscebat panis Lazaro nega-
uit. Ideo auditur flebilis vox diuitum
et poterit in inferno sic lamentantur. ut of-
fap. v. Errauimus a via veritatis. et in-
sticie lumen non luxit nobis et sol intelli-
gentie non est ortus nobis. Lassati sumus
in via iniquitatis et perditionis: et ambula-
uimus vias difficiles. via autem domini igno-
rauimus. Quid nobis profuit superbia nostra
aut diuitiarum iactantia quod protulit nobis?
Transierunt omnia illa tanquam umbra et tanquam
nuncius percurrere: et tanquam nauis que pertran-
sit fluctuantem aquam: cuius cum pertransierit
non est vestigium inuenire neque semitam ca-
rine illius in fluctibus: aut aus que transi-
uolat in aere nullum inuenit argumentum
itinantis illius: sed non sonitus alarum verbe-
rans leuiter ventum et scindens per viam itineris
aerem commotis alis trasuolauit: et post
hoc nullum signum itineris inuenitur illius
aut tanquam sagitta emissam in locum destina-
tum diuisus aer continuo in se reclusus
est ut ignoret transiit illius. Sic et nos
nati continuo desinimus esse et virtutis quod
signum nullum valuimus ostendere. In ma-
lignitate autem nostra presumpsimus. h. ibi
¶ Ad grauissima erit damnatorum pena
propter lamenta et blasphemias que sunt in infer-
no et propter societatem demonum. Cap. 13. ij.

Secunda ratio quare grauissima
erit damnatorum pena de horribilitate.
Nam iter cetera quibus miseri
affliguntur dolor tria erunt maxie hor-
ribilia. Primum horribilis lamentatio.
Secundum horribilis blasphematio. Ter-
tium horribilis sociatio. ¶ Primum horri-
bile erit lamentatio. Ibi inquit Christus erit fle-
re et stridor dentium. Secus vero Ric. i. iij.
di. l. ar. v. q. i. ad. ij. ar. ad. ii. pte. Ad erit
ibi corporalis fletus et quantum quidam resolutio
corporalis lachrymarum: quod talis resolutio
tunc non erit. sed pertinet ad corruptibilem statum
tunc erit ibi maior dolor interior: quod signifi-
cabit per signa in facie et oculis cum turba-
tione et motu capitis: et cum stridore den-
tium vulnusque tristitia. Quisnam explicet
quantum meror erit in cordibus damna-

torum inter illos. strepitus ululat atque
querelas. ¶ Beati qui nunc lugent. ut ait
Christus Math. v. quoniam ipsi consolabuntur. Et
Luc. vi. Ale vobis quod nunc ridetis: quia lu-
gebitis et flebitis. Secundum horribile
erit blasphematio. Pro desperatione utique
blasphemabunt damnati seipsos parentes
suos deum et angelos et omnem creaturam
Unde Apoc. xvi. Ioh. ait. Blasphemaue-
runt deum celi per doloribus et vulneribus
suis. Ad hoc est exemplum quod legitur in summa
de septem domo. Cum quidam usurarius in fir-
marum ad mortem: nec sacerdos vellet ei
sacra perferre nisi restitueret. vel cautionem
faceret: illeque recusaret. hortabantur ad hoc
filij ne ad infernum descenderet moriens.
Ille vero ridebat. Nesciens quid petatis.
Si vellem mala ablata restituere: relin-
querem vos pauperes et egenos meliusque esse
se committere misericordie dei quam misericordie hominum. et in
hac pertinacia mortuus est usurarius ille ac
in inferno sepultus. Ex filiis autem eius
duobus dixit alter ad alterum. Profectus non
damnatus est non imitemur eum retinendo
usuras per illum extortas: sed reddamus ere-
ditoribus ut saluari possimus. Et ille re-
spondit. Ego meam partem retinebo nec illam
restituere curo. Si profectus noster usuras fecit
et non restituit. apse non ego penam posite
Alter ergo portionem suam restituit et se-
culum deserens dei obsequio se totum tra-
didit. Dum autem qui in seculo remanserat
mundano se immergeret: infirmatus ad
mortem: nec penitus secutus est presbyter. Ad
frater audiens rogauit deum ut presbyter et frater
ei statum ei dignaretur ostendere. Una igitur
dierum cum oraret: vidit terram aptam: et in
ferno patres in flammis penitus sepultum: et
filium eius fratrem suum iacentem super eum. ma-
ledicebatque pro filium dicens. Maledicta
sit hora in qua te genui fili: et tu sis ma-
ledictus quia propter te feci usuras: nec vo-
lui restituere ne te pauperem relinqueres
et propter hoc crucior in hac flamma. Et filius
ridebat. Maledictus sis tu pater et ma-
ledicta dies in qua me genuisti: quod ex-
plo tuo docuisti me fenerari: et usuras
extortas noluisse reddere: propter quod

cruciori inferno. Et p^o abo pariter ciu-
lantes blasphemabant cuncta creata et crea-
to: em illorū. Quod cernens ille seruus
dei grās deo egit q^{uod} euz liberauit d^{icitur} tāto
malo. ¶ Tertium horribile erit sociatio
Erunt nāq^{ue} socij damnatorū neq^{uissimi}
spūs et maligni diaboli. Quātum enī sit
eorū societas dira atq^{ue} molesta potest co-
gnosci p^{er} effect^{us} pestilentes quos exercēt
in illis quos deo p^{er}mittere obsidēt in hac
vita. Mā adeo illos turbāt. et sic grauius
verāt: vt q^{uod} sic obsessi muti aut surdi
fiant: q^{uod}q^{ue} manibus p^{ro}p^{rijs} seip^{sos} la-
cerent et discerpant. q^{uod}q^{ue} nisi cathenis
p^{er}stringerent etiā domesticos et amicos
conct opprimere. Quid igitur faciet dia-
boli cū illis quos in inferno volente deo
p^{ro} libita suo vexare poterūt: si talia agūt
hic cū his q^{ui} de eorū manib^{us} et p^{ro}ptate p^{ossunt}
penit^{er} liberari? Null^{us} p^{ossit} p^{ro}fecto aut cogi-
tare aut dicere p^{ossit} q^{uod} inportabilis erit
dānatis miseris societas diaboloz.

¶ Q^{uod} rōnabiliter punit deus dānatos
pena eterna seu ifinita p^{er} durationem lz
actus p^{er}ti fm se sit finitus et temporalis

¶ Erit rō quare Capitulū. iij.

¶ grauius erit dānatorū pena
dicit eternitatis. Duratura qppe
in scripturis scis ponit pena dānatorū in
eternū. vt p^{er} ex dictis. Genitū vt Aug.
dicit. xxi. li. de ci. dei. c. xi. Quidā iustū
putāt vt p^{er}is quantumlibet magnis p^{ossit}
s^{ine} p^{er}petrat^{is} pena q^{uod}q^{ue} dānet eterna q^{uod}si
vilius id vnq^{ue} iustitia legis attēdat: vt tā-
ta mora t^{em}p^{or}is quisq^{ue} puniatur quāta mo-
ra t^{em}p^{or}is vn de puniret admisit. Deo ge-
nera penarum in legibus eē scribit. Tul-
li^{us} Damnum. vincula. verbera. talionē.
ignominia. exilium. mortem. seruitutes
Quid horū est: q^{uod} in breue tempus p^{ossit}
cuiusq^{ue} p^{er}ti celeritate coapietur vt tāta
videt^{ur} morula: quāta dep^{re}hēdit p^{er}petra-
tum nisi forte talio? Ad enī agit vt hoc
patiat^{ur} q^{uod}q^{ue} q^{uod} fecit. Unde illud est legis
Oculū p^{ro} oculo dentē p^{ro} dēte. Fieri enī
p^{ossit} vt tam breui t^{em}p^{or}e q^{uod}q^{ue} amittat oculū
seueritate vindicte q^{uod} tulit ipse alteri in
p^{ro}bitate p^{er}ti. Porro aut si aliene semie

osculū infixū rōnis sit d^{ebere} vⁱⁿdicare
nōne q^{uod} illō p^{ro}cto t^{em}p^{or}is fecerit incōpabi-
li horarū spacio d^{ebere} et suauitas volu-
ptatis exigue diuturno dolore puniatur?
Quid in viculis? Nunqd^{am} tam diu q^{uod}q^{ue}
iudicāndus ē in illis eē debere q^{uod} diu fecit
vnde meruit alligari. hec Aug. Qui etiā
de damno ignominia exilio et seruitute
p^{ossit} tendit q^{uod} plerūq^{ue} infligunt p^{ro} momen-
taneo quasi delicto lōgo t^{em}p^{or}e duratura q^{uod}
iō eterna esse non p^{ossit}: quia p^{ossit} vita nō
potest eē eterna. Quanto magis ergo ap-
probanda est dei seuera iustitia que p^{er}ctā
punit eterna p^{er}ca: lz i t^{em}p^{or}e sunt cōmissa
Genitū vt tāte veritati melius animus
acquiescat ex dict^{is} scōz tres p^{ri}ncipales
rōnes ap^{er}tissime p^{ossit} ducūt q^{uod} ligdo cō-
stat iuste deus facere cum punit malos
eterno supplicio ¶ Prima rō ē p^{ro} volūtate
Secda p^{ro} obiectū. Tertia p^{ro} p^{ro}emptuz
¶ Prima rō est p^{ro} volūtatem. Nam si
p^{ossit} siderem^{us} in p^{er}cto volūtate. iustū est vt
p^{er}ctū dānatorū eterna pena puniat: quia
oē p^{er}ctū tātū graue est: quātūz voluntas
ad illud ardent^{ius} se inclinat. Et quia vo-
luntas malorū q^{uod} diu in hac vita sūt ita
se inclinat ad p^{er}ctū q^{uod} semp velit peccare
Ergo iustus iudex q^{uod} cor aspiciat magis
q^{uod} op^{er}oz cos pena i eternū duratura pu-
nire. Quidnam est q^{uod} tā multi se sētiunt
morituros. et tū peccare non desinunt?
Geniunt ad ianuās morē et de p^{er}ctis nō
desunt nisi q^{uod} sēp peccare vellent: q^{uod} vti
q^{uod} ipse de^{us} scrutator cordiū oculo sapie-
sue clarissime intuet. Hanc rōnez tangit
Greg. iij. li. dial. vbi Petr^{us} interrogat
etiā et dicit. Scire vellem quō iustū est vt
culpa q^{uod} cū fine p^{er}petrat sine fine p^{ossit} iatur
et Greg. rīdet. hoc recte Petr^{us} dicere
si iust^{us} iudex non cor da hoīum s^{ed} facta
pensaret. Iniq^{ue} enī iō cū fine deliquerūt
ga cū fine vixerūt. Mā voluissent vtiq^{ue}
si potuissent sine fine viuere. vt potuiss-
sent sine fine peccare. Ostendūt enī q^{uod}
i p^{er}cto sēp viuere cupiūt q^{uod} nūq^{uam} desinūt
peccat^{is} dū viuūt. ad magnā ergo iustitiā
iudicātis p^{ossit}inet vt nūq^{uam} careant suppli-
cio qui in hac vita nūq^{uam} voluerūt caret

petō. h. ille. Que vba etiā habent de pe.
di. i. c. voluissēt. Et ad h. facit illud quod
scribit. lxxxiiij. di. c. Diacōi sūt. vbi sic h. f.
Moderato dei ac pietas solū nostrum
reditū qrit ac nos cupit longa bonitate
sua saluari. Si non cōuertimur. si duri
colli sumus. si in pctis vsqz ad mortem
illicite pduramus. assidue peccantiū nō
miseret deus. Ad idē est. c. Legar. xiiij.
q. ii. Aug. in sup de pe. di. viij. c. vlt. in fi.
ait. Qui impenitēs morit. oīo moritur et
eternaliter cruciat. Qui aut impenitens
finit. si sēp vliueret sēp peccaret. ¶ Se-
cunda rō quare de iuste eternalr dānat
et punit iniquos ē ppter obiectuz. Que
libet enī offensa p siderat nō solū respēu
actus. s; respēu dignitatis illi qui offen-
ditur. Quanto etenim psona q offendit
dignior ē: tāto culpa i illā cōmissa gra-
uior. et p pīs pena d; esse durior. Sicut
q regē offendit graui⁹ punit q; q offen-
dit suū famulū vel aliqū rusticū. Qui
ergo mortalr peccat: deū q est infinitū
bonū offendit. et caritatē p quā est socie-
tas beator: ergo tā viliōe dei quā brōz
societate eternalr priuari debet et eterna
pena puniri. Bernard⁹ at sup. Lang. d.
q; q mortaliter peccat vult nō esse deus
q; sic pbat. Qui vult deū aut impoten-
tem aut iniustū aut insipientē esse vult
deū nō ēē. s; q mortalr peccat vellet deū
aut sua peccata nescire: aut vindicare nō
posse: aut vindicare nolle. ergo vellet deū
nō ēē deū: et q vult deū nō ēē deū: merito
puniendus ē eterno supplicio. Tertia rō
qre iuste de malos eternalr dānat ē pp
ptēptū. Idē rō: res nāqz ptēntū infinitū bo-
nū et eternū gaudiū qd potuissēt elige-
re et qz volūtarie elegerūt etnū malū iuste
illis eterna supplicia pdonāt. ¶ An Aug.
xxi. li. d. ci. dei. c. xij. iquit. Fact⁹ est malo
dignus eterno q in se gemit bonū qd ēē
posset eternū. h. ille. Audiūt siqdē pctō/
res scripturas clamātes pmitētesqz tā se-
licissima et copiosa bona atqz iocunda
in regnō celozū amicio dei. et ipsi de his
nō curāt. Vocat eos deus p dicta scōz
p portamēta ppharuz: p instructiones

doctoz: p terrores cōminationū: p sua-
ritatemqz bñficiozū. Venite inquit ad
cenam magnā: ad iocunda gaudia: ad
paradisi delicias: vbi bonū absqz malo
et leticia est absqz microze. Et tamen im-
pij sic blandientē deū nolūt audire. qn
imo ipsi qto possunt suis malis operi-
bus impugnat et psequūt. ¶ Benedicti
dei ordinata iusticia que malos eternis
cruciatibus deputasti. null⁹ p: ofecto de
te cōqueri pōt. ¶ Miserabilis damnato-
rum conditio que tantaz expit seuerita-
tem: et finem illorum pena nunqz susci-
piat. Durus esset homini sano p diem et
noctem assidue lecto: et in eius mollitie
voluntari. Durus esset cuiqz dissoluto iu-
uenip lōga spacia cū formosis iuuen-
lis puellisqz ornatisissimis cōsare. Durus
esset muliercule cuiusqz corporis orna-
menta non deponere. Et ut experientia
docet h. et hi⁹ q solanose et delectabiliter
fieri solent fastidium inducunt assiduita-
te sui. ¶ Deū in q; heu cur dormiūt pctō/
res? Cur nō euigilāt? Cur nō corrigūt ma-
lā vitā? Cur nō p siderāt q eis pati sunt
in inferno cruciat⁹ horrendi? Et tñ sēp
ibi hirabūt post cēti ānos: post mille: p
milia milia: imo nūqz pēa ipsoz termi-
nabit. ¶ Aīa sterilis. o aīa dura. o aīa in-
sensata. o aīa vitiosa. quid agis: quoue tē-
dis iter? quare ad infernum properas
ut ibi i eternū i felicitate viuas? Reuerter
ergo a dñm deū tuū q te liberet a picul
dānationis. et tibi pcedat grām in pñti et
in futuro glām. in q viuit et regnat de⁹
p infinita secula seculoz. Amen.

¶ Feria sexta post dominicā in sexage-
sima de gravitate pēc dānatoz. ¶ Illos
q plus timēt mala vite pñtis q future.

Sermo. xiiij.

p Ruciabun

tur die ac nocte isclā scōz
Apoc. xx. Magna profe-
cto dtestabilisqz est cruce-
litas eoz q cognoscētes pp sua pctā imi-
nere sibi iternū dānationē etne nō timēt nō
formidant: non corrigūt suā vitā malas

Quidnā magis vnusq; ptimefcere d; q; crucians acerbissimos. atrocissq; penas ac luctus intolerabiles inferni? Timent pleriq; in hac vita exites labores angustias. paupratē. egritudines. illatas contumelias. damna. seruitutem. exilia. carceres. tēpestatē aeris. vehemētā ventoz. aliq; picula qbus verari solet mortaliū gen^o. Sed re vera si recte saperēt magis timere dberēt ad iferna descēdēt vbi labores. āgustie. tormēta calamitas. luctus. gemitus. suspiria. clamores. lamenta. blasfemie. famēs et sitis. ignominia. et ardor ignis et. quibus damnati molestabūt et nūq; deficient. Et qm n̄ parū. pdesse pōt vnicuiq; talia cogitari ad contritionē et delationē pctōrum: id circo adhuc in pñti sermone de grauitate pene dānatorū aliquid psequemur. Et notabimus tres rōnes p̄cipuas qb^o intelligere valeamus dānatorū penā fore grauissimā.

Prima rō dē cognitionis.

Secunda contrariationis.

Tertia desperationis.

Ad grauissimā est dānatorū pena eo q; nihil cognoscēt p̄ter illd q; p̄stari pñt. et de illoz scia. *Lapsum. i.*

Prima rō ostendens grauitatē p̄ pene dānatorū dicit cognitiois q; nihil cognoscūt aut cognoscere pñt nisi ea vnde dolē possint atq; cōtristari. Ad qd plenius itelligēdū tria dubia pponim^o declaranda. Prīmū ē de dānatorū scia. Secūdū de n̄ra distātia. Tertiū de b̄toz gloria. Prīmū dubium est de dānatorū scia. Et r̄. s. damnati vtant scia in hoc mūdo acq̄sita. Et arguit q; non. p̄rio q; i vsu scie magna ē delectatio. vñ p̄bus. iij. ethi. c. viij. Videt inq; p̄bia magnas delectationes habēt et Lac. in. i. li. di. insti. Nullus ē sp̄uioz anime cib^o q; cognitio veritatis. Sed damnati nullā habēt delectationē sicut nec b̄ti tristitiam. ergo nō vtūt aliq; scia. Scdo arguit ex illa maxia pbi. Si d q; minus videt inesse et inest. ergo et de q; magis. sed p aliquas penas hui^o mūdi

que minime sunt respectu penarū iferni p̄dit vsus scie. ergo multo fort^o deficiet ad penas inferni que maxime p̄dicant. Tercio arguit. q; dānati magis possēt cogitare de deo q; de quocunq; alio intelligibili: quia p̄p̄inquo^r est intellectus eoz. Sed sicut dicit magister sniaz in iij. di. l. dānati post iudiciū i profundioribus tenebris erunt vbi nullā lucez dei videbūt. ergo multo minus de quocunq; alio intelligibili cogitabunt. Sed 3 argui p̄t. p̄rio q; Luc. xix. h̄f q; Abraha; dicit diuiti dānato. fili recordare q; recepisti bona i vita tua. qd sibi nō dixisset nisi ille vt potuisset scia acq̄sita i hoc mūdo. Scdo arguit. q; dānati odunt deū. sed nullus odit illd de q; nō cogitat. ergo dānati d deo cogitant. et a sibi pñt de alijs cogitare. Tercio arguit q; dānati habēt remorsū p̄scie et verinē. s; p̄scia nō remordet nisi d pctis q; cognoscunt. ergo in damnatis est vsus scientie. Rndent ad hāc. q. Ric. de media villa ar. iij. q. i. et d. Bon. i. iij. di. l. p̄t. i. ar. ij. q. ii. q; dānati vtūt scia acq̄sita i h̄ mūdo maxie q̄nti ad aliq. Cōsiderant. n. mala q; fecerūt et bona opa q; omiserūt. vt hic vsus scientie sit ad maiorez eoz afflictionē. Ad primū ergo argumētū i oppositū ē dicēdū q; q̄uis vsus scie sit per se delectabilis: r̄ p̄ccidēs pōt esse tristabilis. In dānatis enī p^o iudiciū erit eoz nā ita plene cōprehensa tristitia vt oīo sint indispositi ad aliquā delectationem. Et q; sicut dicit p̄b. ij. s. anima. Actiōrum sunt in patiente bene disposito. P̄o vsus scie nullā in eis delectationē poterit generare. Notādū tñ q; demones ante iudiciū possunt habēt et iterdū pñt aliquas modicas delectatiōes vanas et m̄tū resp̄sas amaritudine. Antequā autem dānate nullā p̄ctus vnq; habebūt delectationē. Ad secūdū argumētū dicēdū q; q̄uis ille pene sint maiores q; iste n̄ nō ita poterūt auferre dānatis vsus scie sicut possunt alique pene hoibus in hoc mūdo: q; organa corporū illorū ex voluntate dei seruabuntur incorruptibilia

ad maiorem afflictionem. Que organa hic
p vehemētia penarum aliqui cōiungit cor
rumpi. Damnaui tamē multo min⁹ erūt
apti ad vñ scie nisi respectū eorū quorum
p̄sideratio erūt ad sanguinē sue tristitie
¶ Ad tertiu argumentū dicendum q̄
Quis de⁹ sit p̄p̄quior intellectui eorū
p essētiā q̄ alia obiecta: nō tñ sub rōne
obiecti nisi in q̄tū est puniēs: et sic de eo
maxie cogitās: nō ex amore sed ex odio
in q̄tū aut est dulcis et misericors mi
nime de eo cogitant. ¶ Secundum du
biū est de nostra distātia. vtrūz videlicet
dānati distantes a nobis cognoscant ea
que circa nos fiunt. Et videt q̄ sic. vt h̄
Luc. xvi. Dixit ille diues damnatus ad
Abraham se qnqz fratres habere. ergo
sciebat adhuc illos sup̄uere. In con
trarium est autoritas Aug. in. li. de cura
p mortuis agēda. que ponit. xlii. ij. c. Sa
tendū. vbi. ait. Satendū est nescire qdcm
mortuos quid hic agat. Rñdet ergo f̄z
Ric. in. iij. di. l. q̄ damnatos cognosce
que circa nos fiunt p̄t intelligi tripliciter
Per sciam. per cōiecturā. p reuelationē
¶ Primo mō nō cognoscūt ea q̄ circa
nos fiunt. quia cognoscere sic nō possēt
nisi accipiendo similitudines a rebus: ad
quas accipendas requirūt p̄portionata
propinquitās intellectus ad ipsam rem.
Quāuis aut distātia nō impediāt cog
nitionē intellect⁹ respectu rei cuius tam
habet speciez: tñ p̄portionata distātia
q̄lis est inter aīas q̄ sunt in inferno et ea
que circa viuos sunt in hoc mūdo im
pedit cognitionē intellectus: respectū rei
cui⁹ nō h̄z spēm. q̄ prohibet speciei ac
q̄sitiōz. ¶ Secōdo mō dānati cognoscūt
multa que circa nos fiunt. Ex statu enīz
p̄terito in quo hoīes viderūt. postea cō
secturant multa que accidunt circa eos.
Et sic cognoscebat ille diues damnatus
qnqz fratres suos adhuc viuere: q̄ secū
in tormētis illos non videbat: nec cum
requiescētibz in sinu Abrahę. tamē nō
erat cognitio certa: q̄ mortui ex spālī p
uilegio qñqz pñiam faciunt in locis in q̄
b⁹ peccauerūt. ¶ Tertio mō cognoscūt

aliqua que circa nos fiūt: vel p reue
lacionem demonū: vel aīarum ad eos de
scendentū Sz nunq̄ sit eis aliqua re
uelatio nisi talis vnde tristēt. Et sic p̄z
solutio ad obiecta. ¶ Tertiu dubiū est
de sanctorū gloria. vtrūz. i. dānati videant
scōrū glia in celo. Et ad h̄ rñdet Ric.
vbi. s. q̄ dānati gloriā scōrū nō vident
quia vñlo est cognitio intuitiua et clara
p̄p̄ie loquēdo de visioē. Sic enī n̄ pos
set videri glia brōz quin viderent beatū
et ipse deus. Cū ergo gloria i p̄fecta eorū
p̄iunctioē cū deo p̄sistat. nō enī pōt vide
ri imēdiate et clare cōiunctio aliquorūz
quin videant ipsa conūcta. In generali
tñ et p̄m in spālī cognoscūt glia brōz
quali arguendo. Nullū enī vident dam
nati q̄ tenuerit fidem et bonos mores
Unde cogit intellectus eorū assentire q̄
vera ē sacra scriptura: et ex p̄nti q̄ boni
habeāt ea que ipsis in sacra scriptura p
mittunt. Et q̄a b̄tudo in sacra scrip
ra p̄mittit iustis non solum in gnālī sed
etiā partim in spālī: in q̄tū ē bonū trāscē
dens oīa tpalia bona: Ideo dānati co
gnoscent gloriā beatorū: nō tñ in gnālī
sed partim in spālī. De hac vō cognitioē
dānati tristantur p̄pter inuidiā felicitatē
aliene. et carētiā b̄tutinis. p̄p̄ie. Post
iudiciū tñ damnati eo q̄ ad p̄p̄ias pe
nas q̄si totaliter eorū cognitio reflectetur
cognitionē istā nō habebūt nisi forte in
esse gnālissimo: q̄a p̄ p̄plementū doloris
intellectus eorū p̄dicte argumētatiōi
nō vacabit. Quāta igit erit in dānatis
angustia: quanta amaritudo: quanta ue
tristitia: quādo cognoscent distincte oīa
petāp illos cōmissa. quantus dolor qñ
cognosceat bona que facef potuerūt. bñ
cognoscent mala que patientur. quando
reuelabunt eis ea q̄ i hoc mundo fiunt
vt displicētā habeāt. quādo p̄siderabūt
q̄ boni et amici dei sunt in p̄henni glia
Propter hec et huiusmodi omnis eorū
cognitio erit eis dolorosa. ¶ Qualiter grauissima erit damna
rum pena. eo q̄ illoz desiderium nūq̄
implebitur. et quid est quod ipsi appetūt

Secunda ratio Caplm. ij.

ostendens gravitate pene damnatorum dicitur contrariationis fertur namque eorum voluntas ad desiderandum ea quorum contrarium semper eveniet. Primum est beatitudinis participatio. Secundum peccati delectatio. Tertium sui annihilatio. Primum quod damnati appetunt est beatitudinis participatio. Nam sicut Ric. in. iij. di. l. cum peccatum ut Augustinus dicit. xix. de civitate dei. c. xij. delere non possit extrema nature vestigia: in damnatis remanet aliqua naturalis cognitio et appetitus naturalis. Cum ergo primum motus naturalis appetitus sit respectu finis in generali. quia sicut philosophum. vij. ethicorum. c. xij. finis est principium in appetibilibus et agibilibus. sequitur quod damnati naturaliter appetunt finem in generali. Sed ultimus finis est beatitudo. Sequitur ergo quod naturaliter appetunt beatitudinem in generali: Quis appetitu debili et exili. Si hic naturalis appetitus in his ex deliberativa voluntate quo ad hoc pervertitur: quia bonum quod naturaliter appetunt sub circumstantiis malis appetunt. Nec est iste appetitus ad eorum completionem: sed magis ad afflictionem. Naturaliter enim appetens quod appetens videt se non consequi posse magna est afflictio appetentis. Sed etiam Thomas. s. f. q. xvij. In damnatis nulla est spes beatitudinis consequende: quoniam sicut de ratione beatitudinis est ut in ipsa geratur voluntas taliter quod beati sciant certitudinaliter se non beatitudinem amissuros. Ita de ratione damnationis est ut in ipsa molestetur voluntas sic ut damnati certitudinaliter sciant se nunquam beatitudinem adepturos. Secundum quod damnati appetunt est peccati delectatio. Vellent enim se non peccasse: et illud est impossibile. Verumtamen dicit dominus Bona. di. l. quart. li. quod mala voluntas dicitur dupliciter. scilicet actus et habitus. Timor ergo servilis damnatis non auferit habitum male voluntatis: sed auferit actum

Iste enim non vult luxuriari quia timet puniri. de ipsa tamen voluntate habitus non auferit: quia si separaretur impunitas vellet utique luxuriari. Sic est intelligendum in damnatis. quod dolor penalis auferit ab ipsis voluntatem actum volendi peccare. quia reuera damnati non appetunt luxuriari nec dominari propter penas quas ex illis actibus sentiunt se incurrisse. Habent tamen habitum male voluntatis per quem appeteret peccare si non crederet ex hoc puniri. Damniati ergo vellet se non peccasse: non propter hoc quod peccatum eis displiceat: quod iniustus: sed quia displicet eis pena iusta. Et ideo malam habent voluntatem hoc volendo et id adhuc vivit in eis voluntas peccandi: sed dolore penarum impediatur ne exeat in actum suum. Tertium quod damnati appetunt est sui annihilatio. Et circa hoc varie opinati sunt etiam magni doctores. An. scilicet damnati vellet non esse. Quidam namque dicunt quod damnati non possunt velle non esse: quia hoc non est appetibile nec per accidens: nec per se. et allegant Augustinus in libro de libero arbitrio dicente. Si quis dixerit non esse quod miserum esse me mallet: respondeo mentiris. Insuper et Augustinus in. ij. de anima. d. Omnia appetunt esse et illi causa agunt quicquid agunt sicut naturam. Et idem Augustinus libro de libero arbitrio. Considera quantum bonum est esse quod et beati et miseri volunt. Et idem. xi. li. de ci. dei c. xxvij. inquit. Ita vero quadam vi naturali ipsum esse iocundum est. ut non ob aliud et hi qui miseri sunt nolint interire. Et paulo inferi ait. Quid animalia omnia et irrationabilia quibus non est data ista cogitare ab immensis draconibus usque ad exiguos vermiculos. nonne se esse vellet atque ob hoc interitum fugere oibus quibus possunt moribus indicant? Est adhuc in promptu ratio talis quod preelectio presupponit electionem. Sed non esse non est eligibile. quia omne eligibile habet apparentiam boni: sed ipsum non esse non habet apparentiam boni. quia. quod apparet bonum apparet esse. ergo. et. Illi autem

doctores ut doctor subtilis. Ric. de media villa. 7 do. Bon. di. li. quarti. dicunt qd damnati vellent nō esse non voluntate naturali: quoniam id velle nō possunt: qz esse in pena melius est q̄ nihil esse: cuz in nihilitate nulla penitus sit bonitas: Et sicut dicit phus. ij. de generatōe. In omnibus in quibus est esse. melius est desiderare naturam. loquēdo de melioritate naturali. Volūt ergo damnati se non esse voluntate deliberatiua: non p se sed per accidens. in q̄tum. scz ad non esse sequitur carētia pene quā p se appetunt. Eident enī ex suo esse qd nō possūt consequi delectationē nec vilitatez. nec p suum esse vident posse acquirere aliqd bonū: ideo nō est mirū si tali esse vellēt carere ut malis que essendo patiuntur carerent. Nam non tñ bonū est p se obiectum voluntatis: sed etiam carētia mali q̄uis non primo. Qua propter dicit v. eth. i. c. vi. qd in boni ratione fit minus malū ad maius malū: quia minus malum magis est eligibile maiori. Et rōne huius carētie mali nō esse p esse apprehensum potest esse dānate voluntatis obiectum. Ex quibus colligimus hanc secundā opinionē sequentes: qd tanta pena damnati verantur ut si possibile esset vellēt nō ēē. 7 hoc est quod Job dixit. Apoc. ix. In diebus illis querent hoīes mortē: 7 nō inueniēt eam: desiderabunt mori 7 fugiet mors ab eis. Et Aug. li. de miseria huius mundi dicit. O mors q̄ dulcis es quibus tā amara fuisti. Te solam desiderant qui te vehemēter odierunt. Et si queratur cur deus damnatos esse non priuat 7 ad nihilum redigit respondet Tho. i. secū de. q. lxxxvij. ar. iij. in solutione primi argumētū qd hoc ē p tres causas. Prima est qz redigi i nihilum eum qui peccat nō cōuenit dīne iustitiē: qz repugnat perpetuitati pene que est fm diuinam iustitiam. Secunda est quia esse presupponitur ad meritū 7 de meritum. Tertia ratio est qz p inordinatōne peccati cē non tollitur vel corrūpit 7 ideo priuatio esse nō potest esse pena

debita alicuius culpe. Dicit tamen metaphorice in nihilum redigi sedm illud ps. Nihil dēductus est in cōspectu eius malignus. q. s. spiritualibus bonis priuatur. Unde 7. i. Lor. xij. Si caritatē non habuero nichil sum.

¶ Qd grauissima erit pena dānatorū eo qd erūt desperati. nec suffragia ecclie pnt eis pdesse aut cōicari. Caplm. iij.

¶ Tertia ratio ostendens grauitatē pene damnatorum dicit dē speratio. Nam inter tot asperma mala hoc eis vñ superadditum ad augeat ipsorum dolorem: quia videlicet desperati sunt scientes 7 experientes nullo ecclie suffragio eorum penaz posse mitigari. Nam si colligerent i vnus cōs lachryme: omnes orationes: omnia ieiunia: omniaqz pietatis op̄a quocūqz iustorum qui in hoc mundo placuerūt deo 7 offerretur pro vno damnato nihil ei prodesse. Et licet quidam canonistē dixerint qd suffragia Ecclie licet non prosint damnatis q̄tum ad liberationē a pena: prosunt q̄tum ad aliquam mitigationem siue alleviationem. Contra eos est sententia theologorum. xlv. dist. quarti libri. dicentium qd suffragia ecclie nullo modo prosint damnatis eo qd sūt extra caritatem: 7 cum non sint ad vītas ordinati: nec possint beatitudine participare non sunt ex caritate diligendi. Caritas autem est que facit suffragium acceptabile: Ob quod suffragia ipsis nihil prosint. Hec. Ric. Ideo dicitur. xij. q. ij. c. pro obeuntibus. Pro obeuntib⁹ quippe consuluisse cognoscere: si liceat pro eis oblationes offerri. Sancta sic tenet ecclia ut quisqz pro mortuis vere catholicis offerat oblationes atqz prebyter memoriam eorum faciat. Et q̄uis omnes peccatis subiaceamus: congruit ut sacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat 7 intercedat: non tamen pro impijs q̄uis Christiani fuerint tale quid agere licebit. Hec ibi. Et ideo ponit in. c. Lū marthe. de cele. mī

Sed cōtra hāc opinionē inducūt aliqui
 exemplū Traiani. de quo legitur in vita
 bñ Greg. qd cū quodam die ipse festina
 ret ad bellū: vidua quedā occurrit ei. d.
 Obsecro vt sanguinē filij mei innocēter
 pempti vindicare digneris. Cūq; traia
 nus si sanus reuenteret dixisset se vindi
 care: vidua dixit. Et qd mihi h̄ prestabit
 si tu in prelio mortuus fueris: Traian⁹
 respōdit. Ille q post me imperabit. Cui
 vidua. Et quid tibi pderit si alie mihi
 iustitiā fecerit: Traianus dixit: vtiq; ni
 hil. ⁊ vidua. Nonne ingt melius est vt
 tu mihi iustitiā facias q̄ alteri hanc
 transmittas: Tunc traianus pie commo
 tus de equo descēdit: ⁊ vidue iustitiā
 ministravit. Sert nāq; qd dū filius Tra
 iani per urbem equitādo n̄n̄is lasciuie
 discurreret filius vidue interemit. ⁊ Tra
 ianus filium suū q hoc fecerat vidue lo
 co filij sui defuncti tradidit: ⁊ magnifice
 ipsam dotauit. Dum igitur quadā vice
 defuncto Traiano Greg. p forum Tra
 iani trāsiret: ⁊ eius māfuetudinis recor
 datus fuisset. ad sancti Petri basilicā p
 uenit: ⁊ ibidē p eius errore amarissime
 fletit. Tunc sibi diuinitus rñsū est. Ecce
 petitionē tuam complui ⁊ Traiano pe
 naz eternā pepci. De cetero aut caue ne
 p dānato aliquo preces sūdas. Dama
 scenus aut in quodā suo sermone dicit
 q Greg. audiuit vocē cū diuinitus allo
 quentē. Hoc tuā audiui ⁊ Traiano veni
 am do. Patet ergo ex hoc exemplo q
 oīo Greg. pfuit Traiano dānato. Sed
 sup h̄ diuersi diuersa sūt opinati. Aliqui
 enī dixerūt q Traianus fuit reuocatus
 ad vitā vbi gratiā psecut⁹ est: ⁊ veniam
 meruit: ⁊ sic gloriā obtinuit. Alij autē
 dixerunt q aīa Traiani non fuit simpli
 citer a reatu pene eterne absoluta: s; ei⁹
 pena vsq; ad temp⁹. s. vsq; ad diē iudicij
 fuit suspensa. Alij at ingunt sic ē Iohes
 diacon⁹ q vitam beati Greg. descripsit
 q nō legit orasse: s; fleuisse. ⁊ frequēter
 deus misert⁹ cōcedit qd hō q̄puls deside
 rans petere nō psumit. Iō aīa Traiani
 non fuit ab inferno liberata ⁊ in paradi

so reposita s; tñ ab inferni cruciatibus
 facta exempta. Pōt enī aīa ⁊ i inferno
 existere: ⁊ inferni cruciatibus p dei mīam
 nō sentire. Aliorū tñ opinio cōmunior
 est ⁊ verior. q Traianus ⁊ a pena libe
 ratus. ⁊ ad gloriā sit assumpt⁹ oīone bñ
 Greg. Quod nō est factū fm cōm le
 gem: s; fm dispōsitionē diuine sapientie
 q̄ preuidens Greg. oraturum p Traia
 no nō dānauit ipsū p diffinituāz sniam
 Et iō nō est dicēdū ex illo exemplo vno
 ⁊ singulari: q dānāz p diffinituāz sniam
 ecclie suffragia p̄sint cum nec in mīn
 mo possint fauere. Quinimmo audien
 dum est salubre documentū ⁊ obseruā
 dum sapientis Ecclesiastes. ix. Adcūq;
 ingt pōt man⁹ tua facere instāter opare
 qa nec opus nec rō nec scia nec sapien
 tia erūt apud inferos quo tu pperas. S
 igit dolenda dānatoz pena q̄ mitigari ⁊
 adiuuari nullo modo potest: n̄ pp: ijs
 viribus: nō lachrymis: non diuitijs: nō
 amicorū suffragijs: nō amicorū potentia
 nō deniq; aliqua oīum creaturaz indu
 stria. Q̄ timenda vindicta dei ad cuius
 conspectū velut cera ante faciem ignis
 pctōres eliquescent. Q̄ pctōres inebriati
 dulcedine bonorū huius seculi fugite irā
 dei ⁊ nolite pugnare cū oīpotenti deo:
 qui dānatis vt dictus est tam tremenda
 cōminat mala: a qbus nos ipse p suam
 clementiā liberet. cui est honor ⁊ oīs la
 ⁊ glia p infinita seculorū secula. Amen

C Sabbo p⁹ dñicā i sexagesima. s. Qui
 iate pene dānatoz ad terrorē icozigibi
 lium ⁊ obstinatoz. Sermo. xliij.

Rucia ^{bun}
^{tur}

c tur die ac nocte i se
 cula seculorū. Apoc.
 xx. c. Cum mente re
 uoluo quante erūt i
 inferno augustinē re

proboz: admirari plurimū cogor cur
 tādiu pctōres dissimulant agere pñiam
 Et certe si de hīs malis de quibus loqui
 mur: aut nūq; aut p⁹ longūlūma spacia

temporū traheret aliquale de sua ipenitē-
tia excusationē haberent. Sed cum taz
exiguū velocissimūq; sit hui⁹ label vite
temp⁹: p⁹ qd mali incorrigibiles descen-
dunt ad tartara. nescio quid ipsi dicere
possint. Reprehensibiles quidē sūt: et pro
sua tarditate merito redarguēdi. Et licz
in pcedētibz explicauerim multa que
duras mētes domare sufficiūt. tñ adhuc
de gravitate pene dānatoz nōnulla oc-
currit cōsiderāda: quoz p̄sideratione
diligenti molliant p̄tinaces mētes obsti-
natoz pctōz. Dicem⁹ ergo q; grauissi-
ma est et satis acerba pena dānatoz ad-
huc triplici rōne.

Prima dicit combustio.

Secunda dē supatio.

Tertia dē p̄uatio.

Qualiter dānati patiūt acerbissimaz
penā ppter ignē inferni. et de illius ignis
terribilissimis cōditionib⁹. Cap^m. i.

Ria rō q; oādū grauitas pene
p dānatoz dē cōbustio. Tradent
nāq; dānati miseri eternis igni
bus p̄burēdi. et hoc colligit ex scripturis
sacris. Vñ Job. xx. dicit. Denotabit eos
ignis qui non succendetur. Et Iudith
vlt. c. Habiū ignē et vermes in carnes co-
rum. Et Abachuc. ij. c. Laborabunt po-
puli in multo igne. Et Isa. vltio. c. Eter-
nis eoz non moriet et ignis eozū nō ex-
tinguet. Et Dauid. i ps. x. Pluet super
pctōres laqueos ignis. Et Eccl. xxij.
in igne ire mee p̄sumpsi eos. Et Apoc.
xviij. In vna die veniet plage ei⁹: mors
et luctus: et fames: et igni cōburetur. Et
Apoc. xx. Qui nō est inuent⁹ in libro vite
scriptus: missus est in stagnū ignis. Et
Apoc. xxiij. Erubunt angeli et seperabūt
malos d medio iustoz: et mittent eos in
caminū ignis. Et Apoc. vij. Dis ar-
bor: q; nō facit fructū bonū excidet: et in
ignē mittet. Et Apoc. xvij. Bonū ē ti-
bi cū eno oculo in vitā intrare: q̄ duos
oculos habētē mitti in gehēnam ignis
Et Apoc. xvij. Eū timete q; hz p̄tatem
corpus et aiām perdere in gehēnā. Et
Apoc. xxv. Ite maledicti i ignē etnū.

Verū de hoc igne dubitatur circa tria
Primo circa veritatē. Secdo circa p̄tates
Tertio circa q̄litatē. **P**rimo p̄tigit du-
bitare de inferni igne circa v̄itatē. In. s.
sit ignis verus habens formā et naturā
et speciem ignis. Et respondet Ric. in. iij.
sentētiā q; quorūdā opinio fuit q; ille
ignis non sit corporeus sed est quedam
spūalis pena: que ppter suū acūmē me-
taphorice dicit ignis: quia vt ipsi dicunt
Cum diuina potētia reprobos possit cru-
ciare sufficiēter spūali pena: superflūū
fuisset in inferno ponere corporeū ignē
Et ad hoc adducit illud Luc. xvi. de di-
uite q; dicebat linguā suā cruciari in hac
flāma. Cū enī cōstet aiām illius diuitis
linguā corporeā non habuisse videt q;
sicut scriptura ibi de lingua loquitur me-
taphorice aliqd spūale vocans linguam
ita aliquam penam spūale metaphorice
vocet ignem. Sed opinio ista falsa est et
p̄tra scripturam que distinguit iter ignē
et dānatoz penā spūale: que vocat noie
vermis. Vnde. Ecc. vii. Maledicta carnis
impij ignis et vermis. Ad cōiter docto-
res oēs p̄cludūt. xliij. di. q̄m. q; i inferno
est ignis. corporeus a p̄ncipio mūdi cū
alijs creaturis product⁹ et ordinatus ad
reprobos cruciādū. Et hoc asserit Aug.
in li. de mirabilib⁹ sacre scripture Et idē
in li. xxi. de ci. dei. c. x. ait. Gehenna illa
quod et stagnum ignis. et sulphuris dici-
tur corporeus ignis erit. Cui consonat
illud Greg. i. iij. dial. li. d. Ignē gehēne
corporeū esse non ambigo. Et fm theo-
logos. ignis ille q̄m ad illud quod in
eo est de essentia ignis est eiusdē speciei
cū igne elemētali: q; sicut oīs aqua oīs
aque ē eadē sp̄s f3 p̄m p̄io tho. ita oīs
ignis omni igni est idē sp̄s. Diuersificat
tñ quo ad dispositionē et opationē: quia
sibi cōpetit aliqua actio que igni elemē-
tali nō cōuenit. Nam ignis i aliena mā
multū diuersificat in opationibus suis:
fm exigentiā dispositionis materie. Qd
apte patet in fulgure. vbi ignis respectū
habet ad diuersas māos: fm diuersitatē
celestis influentiē in materia incorporate

Unde aliquando non ledit manum molles
et dissolvit duras. et e converso. quicquid cale-
facit et non comburit. et e converso. Aliqui
tamen opinantur quod in inferno sit ignis in manu per
prias. Quibus ibi non luceat nisi ad modicum
et satis ipse. Patet ergo quod in inferno ve-
rus est ignis ad malorum cruciatum dispositus
et deputatus. **¶** Secundo prout dubitare de
igne inferni circa potestatem. Et sic. possit
incorporare angelos et spiritus separatos
cruciare. Et ad istam questionem multi
multipliciter responderunt. Nam quidam
dixerunt spiritus separatos igne non affligi nisi
si per privationem boni desiderati. Ex qua
privatione tanquam quodam malo presenti
in eis vehemens tristitia generatur. Et
hec fuit opinio Augustini. vi. li. phisicorum
Sed contra hanc sunt dicta secundum d. spiritus
incorporare posse pena corporalis ignis
affligi sicut apertum. d. Gregorius in. iij. li. dial.
Et Augustinus. xxi. li. d. civi. dei. c. x. Ideo alij
dicunt spiritus separatos cruciari igne corpo-
reo in quantum vident ipsum. preparatum
ad hoc ut eo crucientur in corporibus suis
sicut latro suspendendus patibulo ipsum
videndo cruciatum antequam suspendatur in eo.
Et hec opinio non sufficit: quia nullo modo
potest ad angelos malos applicari: qui
tamen illo igne in perpetuum cruciabantur.
Quidam autem alij dicunt quod cruciabantur
igne corporeo in quantum eorum intellectui
imprimetur superexcellens illius ignis
similitudo. Sed hoc dictum deficit: quia
secundum philosophum. iij. de anima. Non sic excellens
intelligibilis ledit intellectum sicut excel-
lens sensibilis ledit sensum: quia post
excellens sensibile sensus impeditur in-
fensciendo: sed intellectus post excellens
intelligibile non minus intelligit infima
sed magis: quia sensus apprehendit per
organum corporeum: intellectus autem non.
Nonnulli insuper tenent quod spiritus separati
igne corporeo crucientur: non in quantum ipse
apprehendant apprehensione simplici:
sed cum firma estimatione quod est prius
sue nature: quibus estimatio falsa sit. Unde
Augustinus. ix. meth. loquens de dispositione
animarum corporibus separatam dicit

sic. Anime male videtur penam quam imagi-
naverant in hoc mundo et affliguntur in
ea. Forma enim imaginata non est debilius
sensibilis: sed est maior impressione et cla-
ritate: sicut videmus in somniis. Fortasse
enim somniantium maius est per modulum suo
quod sensibilis. tunc quanto magis illud quod est
in alio seculo est fortius quam quod est in som-
niis. propter paucitatem impedientium et expe-
ditionem anime et claritatem recipientis. Sed hanc
opinionem inconueniens videtur. quia si spiritus
non pateretur ab igne corporeo: sed a sua
falsa estimatione. Preterea non videtur
probabile quod demones qui subtilitate in-
genij vigent: illum ignem estimarent sue
nature contrarium et lesivum nisi ita esset in
re. Alij adhuc dicunt quod spiritus patitur
ab igne corporeo non per virtutes illius
ignis absolute: sed in quantum est instrumē-
tum diuine iustitie. Videmus enim res
multas habere actiones in virtute prin-
cipalis agentis que eis non competenter
absolute. Verbi gratia calor naturalis in
virtute anime puerit nutrimentum in carne.
Lumen solare a luna receptum et cum virtute
lune ab eo derivatum in virtute lune ge-
nerat humiditatem. et fantasma in virtute
luminis intellectus agentis mouet intel-
lectum possibilem. Corpora celestia cum in
animata sint. tamen in virtute intelligentiarum
motorum generant in his inferioribus vitam
ut patet in generatione per putrefactionem. Securus
in virtute motoris scindit arborem. Te-
nendo ergo quod ignis affligat spiritus in quantum
est instrumentum diuine iustitie. adhuc perquirendum
est magis in spirituali per quem modum dicunt
alij quod supernaturaliter impressa est ignis in-
fernali quedam spiritualis virtus: per quam spiritus
affligit naturali virtute ignis ad hoc non
cooperante nec disponente: quod ut dicunt
non est possibile ut aliqua virtus naturalis
cooperet in supernaturali actione. cum per se ad eam
nullo modo nec complete nec incomplete pos-
sit attingere. pro tanto ergo ille ignis affli-
gere debet spiritus: quia supernaturalis virtus existens
in eo sicut in subiecto illos affligit: sicut
alij subiecta supernaturaliter dealbata possent dici
visu disgregari. Sed hec opinio in tribus

deficit. Anū est qd fm cā ignis nō affli-
git illos spūs vt instrū: quia oportet qd i
instrū sit aliq nālis aptitudo ad illam ac-
tionem ad quas applicat a virtute mo-
torie: vt patet in securi respū actus scin-
dendi: et in malleo respū actus pterēdi
Aliud est qd nō videt probabile ē tūtes
spūalē ēē immediate i re corporali sicut
in subiecto: ita vt sit ibi manēs et non in
fieri sicut ponit opinio p̄dicta. Tertium
est qd videmus nāle lumen rationis per
qd solū intellect⁹ nullo mō pōt attingere
ad visionē dei. cooperari cū lumie glorie
ad illam visionē. Verūtm qd i actiōe sup
nāli que a deo nō ē mediate finita et tu-
te: sed tūmō immediate: vt creare: nō pōt
cooperari virtus supnālis. Idcirco dicit
Ric. qd ignis infernalis nō obstat qd sit
corporcus: spūs sepātos affligit in q̄tū
est diuine iustitie instrū: eos affligit affli-
ctione ad quā disponit nālis virtus illius
ignis: nec tū qualēcūqz afflictionez pōt
causare i illis spūib⁹: nisi i virtute increa-
te iustitie p̄ncipali illos spūs punientis
mouētis et dirigētis illū ignē ad illos
spūitū cruciatū. In illo enī igne ē nāl
aptitudo vt eius spūs recipiat i intellectu
spūs sepāti. sed qd p talē modū i illo itelle-
ctu impinat et vehemētia tal qd ita ad se
reuocat seu cōuertit intētiōē ipsi⁹ spūs
qd p h ita notabilr impediāt in illaz rep-
cōsideratione p̄ suā volūtatem et qd tale
ipediētū sit sibi p graui onere: hoc ē p
virtutē iustitie indite. In illo etiā igne est
natural aptitudo vt i ipso sit spūs sepā-
tū sicut in loco diffinitū. Sed qd spūi se-
paratū detineat p suā volūtate h ei con-
uenit in virtute iustitie indite. Illa autēz
inuoluntaria detentio ē ipsi reprobo spi-
ritui inexplicabilis cruciat⁹. Quis etiāz
ille ignis sua virtute naturali tū nō possz i
spū sepāto causare dispositiōez repugnā-
tez illi dispositiōi que conuenit ēē spūs
bz dbitū statū sue nature: tū in eius cau-
satione cooperatur virtute indite iustitie.
in q̄tū est instrū eius. Et app̄chēsiōe
aut p̄dictē dispositiōis que p̄ria ē bono
statui nature: generat i ipso reprobo spū

cruciat⁹ expimentalis. An Grego. iij.
dial. d. qd aia nō solū vidēdo: sed etiam
experitēdo incēdiū patit. Per p̄tū aut
in spū est dispositiō vt igni infernali mō
p̄dicto in patiendo subdat. Et sic patz qd
deo volēte poterit ignis affligere spūitus
sepātos. Tertio p̄tū dubitat d igne
inferni circa qualitātē seu potētātē. An
s. erit qd p gnālē resurrectionē corpora
dānatōz in illo igne perpetuo patiētur et
nec ignis deficiet: nec corpora illa psumēt
Et licet possint multa dici: tū p̄ncipalis
rō est ordo diuine iustitie. Et enim inquit
Ric. ille ordo exigit illa corpora in eter-
nis supplicijs fore p̄māsura. et iō assistēte
influentia dei generali: ad h vt ignis ille
infernalis illa corpora fortiter calefaciat et
affligat. non adest tū ad h vt consumat.
Sicut aut creatura nō pōt manere i cē
suo: nisi in supposita influentia dei gnālī
fm qd. Aug. iij. sup. Gen. ad l. 3. Et
cōmētātor. sup. p̄ma. ppositiōe de causis
sic dico qd actōez suā hēre nō pōt: nisi illa
influentia gnālī assistēte: sicut patuit i pas-
sione ihu xpi qū fuerunt tenebre super
vniuersam terrā: nō sup terrā iudeorū
tū vt alig senserūt. et male. Eclipsis aut
solis qd ad vniuersū orbē nō potuisset ēē
p solā it̄positiōēz lune. vñ cū it̄positi-
ōne lune fuit alia cā. s. qz influētia gnālī
cāe p̄me tūc nō affuit soli ad irradiādū
Et sicut hec influentia adesse pōt ad hoc
vt res sit et nō op̄et. ita aliq̄n adest ad h
vt creatura habeat vnā sui actōez: et nō
aliā. Et hec est p̄ncipalis rō quare ignis
infernalis calefaciet dānatōz corpora et
affliget nec tū cōsumet. hec Ric. Aug.
do. xxi. li. de ciui. dei omnes huiusmodi
opationes ignis infernalis attribuit vo-
lūtati et potētie dei a quo sūt de nihilo in-
esse cūcta producta diuersisqz nature sue
propriētatibus et legib⁹ regulata. An. c.
ij. eiusdē li. ait. Ostendā vnde quincātur
increduli posse hūana corpora aiata atqz
vincta nō solū nūqz morte dissolui: sed
i eternoz qz igniū durare tormētis. Mo-
lūt. n. h ad oipotē nos referre potētiam
sz aliq̄ exemplo. persuaderi sibi flagrant

Quib⁹ si rñdebim⁹ esse aialia profecto
corruptibilia quia mortalia: que tamē in
medijs ignibus viuunt nōnulluz etiam
genus vermu⁹ in calidaz aquarū sca/
turigine respiri: quaz seruo⁹ nemo im/
pune contractat. Illos autē nō solū sine
vlla sui lesiōe tñ esse: s; eē esse nō posse
aut nolūt credere si ostendere non vale/
mus: aut si valuerim⁹ sine oculis dñō
strare res ipsas: siue per testes idoneos
edocere: non satis esse ad hoc exemplū
rei de qua questio est: eadez infidelitate
contēdent. Quia hec aialia nec semp vi/
uunt: et in illis seruib⁹ sine dolorib⁹
viuūt. sue quippe nature cōueniētib⁹
vegetant illis: nō cruciant elemētis. qñ
nō incredibilis sit vegetari qñ cruciari
talibus rebus. Mirabile est enī dolere
in ignibus et tñ viuere. sed mirabilius in
ignib⁹ nō dolere. Si at h⁹ credūt. cur nō
et illud? Et. iij. c. dictū h. idē ait. Quid ad/
huc a nobis rerū poscūt exempla qui/
bus doccamus nō eē incredibile vt ho/
minū corpa sempiterno supplicio puni/
torū et in ingne aiam nō amittāt. et sine
detrimento ardeāt. et sine interitu doleāt.
Habebit enī tñc ista corpis sba q̄litate
ab illo inditam: qui tam miras et varias
tot rebus indidit quas videmus vt eas
quia multe sūt non miremur. Hāz sicut
scripserūt q naturas aialium curiosius
indagarunt. Salamādra in ignib⁹ viuit
Et quidaz notissimi sicille mōtes q tāta
tñis diuturnitate ac vetustate vsq; nunc
ac deinceps flāmis estuant: atq; integri
pseuerāt: sag idonei testes sūt non omne
quod ardet absumi et oīo indicāt: nō oē
quod dolere pōt posse etiā mori. Quis
enī nisi de⁹ creator oīuz dedit carni pa/
uonis mortui ne putresceret? Quod cū
auditu incredibile videret: euenit vt apd
carthagines cocta nobis apponeret hec
anis. de cuius pectore pulparū quātum
visum est deceptū seruari iussim⁹. Qd
p⁹ dierū tantū spaciū quantuz alia caro
quecūq; cocta putresceret perlatus atq;
oblatus nihil nostrum offendit olfactum
etq; repositum p⁹ dīcs amplius qñ tri-

ginta idēz quod erat inuētū est idemq;
post ānuz: nisi q aliquātulum. corpulen/
tie siccioris et contractioris fuit Quis pa/
lec dedit vel tam frigidam vim vt obru/
tas niuel seruet: vel tam seruidam vt po/
ma imatura maturet? De ipso igitur mi/
ra quis explicet? Quo queq; adusta ni/
grescunt euz ipse sit lucidus. et pene oīa
que ambit et lambit colore pulcherrimo
decolorat atq; ex pruna fulgida carbonē
tetrerrimum reddit. Neq; id quasi regu/
lariter diffinitum est. Nam econtrario
lapides igne candente decocti et ipsi sūt
cādidi. et q̄uis magis ille rubeat illi albe/
scant: congruit tamen luci quod albu ē
sicut nigrūz tenebris. cum itaq; ignis in
lignis ardeat vt lapides coquat: p̄rari/
os habet nō in p̄ris rebus effectus: et si
enī lapides et ligna diuersa sint cōtraria
tñ nō sunt sicut albu et nigrū: qñ vnuz
in lapidibus alterū facit in lignis clarus
illos clarificans h⁹ obfuscas. cum in illis
deficeret nisi in istis viueret: Quid i car/
bonibus? Nō ne miranda est et tanta in/
firmitas vt ictu leuissimō frangāt p̄ssu/
facillimō conterant: et tanta firmitas vt
nullo humore corrumpant nulla etate
vincāt: vsq; adeo vt eos s̄sterneret soleāt
qui limites figūt. ad p̄uincendū litiga/
torē. quisq; post tpa quātalibet extiterit
fixūq; lapidem limitē nō esse cōtēnerit?
Quis eos in terra humida infossos vbi
ligna putrescerēt tādiu durare incoru/
pabiliter posse: nisi rerum ille corruptor
ignis efficit? Intueamur etiā miraculuz
calcis: excepto eo de quo iam satis dixi/
mus: q igne cādēscat quo alia tetra red/
dunt. etiam occultissime ab igne ignem
concepit: eumq; iam gleba tangentib⁹
frigida tam latēter seruat vt nulli nostro
sensui p̄orsus appareat: s; cōpert⁹ expe/
rimento etiam dum nō apparet sciatur
esse sopitus p̄pter qd eam viuā calcē lo/
quimur: velut ipse ignis latēs anima sit
inuisibilis co:poris. Jam vō q̄ mirum
est q cum extinguitur accēditur. Et
enī occulto igne careat aqua infunditur
aquaue p̄fūdīt: et cū ante sit frigida. ide

feruescit vnda seruētia cūcta frigesūt.
velut expirāte ergo illa gleba discēdens
ignis qui latebat apparet: ac deide tāq̃
mortua sic frigida est vt adiecta vnda
non sit arsur a: et quā calcē vocabamus
vndā vocemus extinctā. Quid est quod
hūc miraculo addi posse videat: et tamē
addit. Mā si nō abibeas aquā sed oleū
quod magis somes est ignis: nulla eius
perfusionē vel infusione feruescit. Hoc
miraculū si de aliquo indico lapide le-
geremus siue audiremus et in nūm ex-
perimentū venire nō posset: pfecto aut
mendaciū putarem: aut certe grandis
miraremur. Quāz et o rerū aī nostros
oculos quotidiana documēta versāt:
non genē minus mirabili: sed ipsa assū-
ditate vilesūt: ita vt ex ipsa india que
remota est pars orbis a nobis desierim?
nōnulla mirari: que ad nos potuerunt
mirāda pducī. Ad amantēz lapidē mlti
apud nos habent: et maxime aurifices
insignitores gēmarū: q lapis nec ferro
nec igne nec alia vi vlla perhibet preter
hircino sanguine vici. Sed q cū habēt
atqz nouerūt nūq̃dita mirant: sicut hi
quibus primū ostenditur potentia eius?
Quib? autē nō ostēdit fortasse nec cre-
dūt: aut si credūt in experta mirantur et
si cōtigerit expiri adhuc qdē mirāt inso-
lita. Sed assiduitas experiendi paulatim
subtrahit admirationis incitamentum.
Magnetē lapidē nouimus mirabilem
ferri esse raptorē: qd cū p̃mū vidi vehe-
menter inhorui. Quippe cernebas a la-
pide ferreū annulū raptū atqz suspēsus
Deinde tāq̃ ferro qd rapuerat vim de-
disset suā coēm qz fecisset: idēqz annul?
admot? ē alii cū dēqz suspēdit atqz vt ille
por lapidi sic alt ānulus por ānulo co-
h̃rbat. accessit eodēqz mō terri. acces-
sit et q̃r? : tāqz sibi pmutua circū nexis
nō iplicatoz intrinsecus: s; extrinsecus
adherētū q̃ cathena pēderat ānuloz
Quis istā vim lapidis nō stupeat q̃ illi
nō solū ineret. verū etiā per tot suspēsa
trāsibat et inuisibilibus ea vinculis subli-
gabatur? S; multo est mirabili? qd a ffe

et coepto meo Seuero Balcutano de
isto lapide cōperi. Seipsū nāqz vidisse
narravit: quēadmodūz Bathanius
q̃ndā comes africe cū apud eū cōuina/
ret q̃s eundē ptulerit lapidē: et tenuerit
sub argēto ferrūqz super argētūz posue-
rit deide sicut subter mouebat manū q̃
lapidē tenebat ita ferrum d̃ super moue-
bat. atqz argēto medio n̄hilqz patiente
cōcitissimo cursu et recursu infra lapis
ab hōie supra ferrum rapiebat a lapide.
dixi qd et ipse p̃speri. dixi qd ab illo audi-
ui: cui tāqz ipse viderim credidi. Quid
etiā de isto magnetē legerim dicaz. Qū
iuxta eū ponit adamas nō rapit ferrum
et si quādorapuerit: vt ei ap̃ropiquauerit
mor remittit. India mittit hos lapides
s; si eos iam cognitos nos desistim? ad
mirari: quāto magis illi a q̃b? veniunt?
Et. c. v. idēz ait. Algrigētūm sicilie salē
pibet cum fuerit admotus igni velut in
aqua fluere: cum vero ipsi aque: velut in
igne crepitare. Et apud Saramantes
quēdā sōtem tā frigidū diebus vt nō bi-
bas: tam feruidū noctib? vt nō tāgatur
In Epiro aliū fontes in quo faces vt in
ceteris extigūt accēse: s; nō vt in ceteris
accendūtur extincte. Albeston arcadie
lapidē p̃pterea sic vocari q̃ accē? semel
tam nō possit extigui. Lignum cuiusdā
ficus egyptie nō vt ligna cetera i aquis
natat: sed mergi: et qd est mirabili? cū
in imo aliquamdiu fuerit: inde ad aque
supficiez rur? emergere qū madefact?
debut humoris p̃dere p̃grauari. hec
Aug. Que ṽba ob sui p̃licitatē nō sūt
textualiter recitāda. Sed tū ṽlgariter.
Ex qbus manuducimur q̃ oīpōtentia
dei cuius ṽtute facta sunt oīa et mouētur
dānatos in inferno ceteris ignib? faciet
cruciari. Q̃ q̃ vrens. o q̃ ardens. o de-
niqz q̃ laboriosa ē illa flāma i q̃ miseri
lugebūt. clamabūt. suspirabūt. et nō ex-
audient. S; si possibile esset vt aures ad
os ponerem? inferni audiremus. p̃fecto
diuinit Epulonē. imo secum oēs auaros
oēs sup̃bos: oēs luxuriosos. oēs deniqz
p̃ctōres clamorosis vocibus lamētātes

atq; dicētes. *Heu heu q̄ ardens est ista flamma. Quis dabit nobis ad refrigēriū guttulaz aque? Quis nos liberabit a cruciatibus gehēne? Quis nos p̄solabit in tot meroribus? Et ubi sunt amici? ubi benivoli. ubi diuitie. ubi virtus. ubi potētia? O vita nostra plēa oī dolore oīq; angustia. o vita destituta oī auxilio oīq; solatio. Credite credite o icorrigibiles peccatores. Nō parcat vobis iustitia dei nī si peccata depolueritis: q̄nimo vos p̄iiciet in ignē eternū. Qd erit eē i igne illo q̄n ad modicū sustineri nō p̄t coctura cādele? Et vt ysais. xxxij. dicit. Quis poterit h̄itare de vob cū igne deuorāte? Quis h̄itabit de vobis cum ardoribus sempiternis?*

Qualiter pena dānatorū supat omnē aliā penā seu purgatoriā seu p̄itē que in hac vita haberi pōt. Caplm. ij.

Ecūda rō q̄ oñdit grauitas pene dānatorū vt supatio. Superat enī omnē aliā penā. Qd vt melius intelligat triplex pena est distinguenda. P̄ia ē pēa mūdi. Scda pena purgatorij. Tercia pēa iſerni. P̄ia pena est mūdi q̄ in hac vita sentit. Et h̄ multiplex sit vt expientia docet: tñ terribilis fuit illa quā p̄ xpo ſcī sustinuerūt: q̄b̄ dicit Heb. xi. Ludibria z vbera experti sūt: insup z vīcula z carceres. Lapidati sūt: ſeci sūt: tēptati sūt: i occisiōe gladij mortui sūt. Circuierūt in melotīs z in pellibus capris egentes: angustiatī afflictī. Quis nā explicet quot tormētōz gnā exherēt tyrāni q̄bus cruciari mādabant martires ſcōs: Quis enarrare sufficiat: q̄t disciplinis: ieiunijs: z orationibus carnē suā amici dei crucifixerunt cū virijs: Et tñ oīa ista mīma sūt z quali nihil in cōpatione pene dānatorū. Ideo Grego. i. iij. moral. iij. ait. Ecce aut̄ dum bñ Job vulnera cruciatulq; considero repēte mēis oculos ad Jobem deduco z nō sine grauissima admiratōe p̄pēdo: q̄ ille p̄phete spū intra matris vter replet: atq; vt ita dixerim anteq; nasceret renatus. Ille amicus spōsi: ille q̄ iter na

tos mulierū maior nemo surrexit. Ille sicut p̄pha z plusq; p̄pha: ab inigo i carcere mitit: z p̄ puelle salu capite trūcat. Et vir tante sobrietatē p̄risu turpium moritur. Nūqd credimus aliqd fuisse i ei? vita qd illa sic despecta mors tergeret? Sed q̄n ille vel in cibo peccauit: q̄ loquax solūmō z mel siluestre comedit? Quid deo vel de q̄litate sui tegminis deliq;: qui cameloz pilis corpus operuit: quid de cōuersatōe sua offēdere potuit q̄ de heremo nō recessit: qd illū loq̄citas reatus polluit q̄ distinctus longe ab hoibus fuit: q̄n illū v̄l silentij culpa attingit qui ad se venientes tā vehemēter increpauit dicēs: Benimīa viperarū quis docebit vos fugere ab ira vctura? Quid ē ergo q̄ Job dei testimonio p̄feri: z tñ plagis vsq; ad sterquiliniū sternit? Quid est qd Job dei voce laudat: z tñ propter multētis v̄bis iſaltatiōis p̄mū moritur? Quid est q̄ oīs deo sic vehemēter in h̄ ſelo despicit q̄s sic sub iunctorū ſecula elegit: nisi h̄ q̄ pietati fidelīz patz: q̄n idcirco sic eos p̄mit in infimis q̄s videt quō remuneret i ſūmis: hic ergo vnusq; q̄sq; colligat qd illic passuri sūt q̄s reprobat: si hic sic cruciat q̄s amat: Aut quō ſeriet q̄ in iudicio arguēdi sūt. si sic eoz vita premit q̄ ipso iudice teste laudant: hec ille. Et ad idem est illud Hiero. ad Palmachij z Oceanū. d. Job ſancti temptatiōe ad gl̄iam suā deuot: sic i suo dolore clamabat: Quid p̄dest i tormēto meo lux: Et quid mihi iuncta sūt genua: Et qd vbera luxi: Cur non i vētre m̄is mortuū sū z mor vt d̄ vtero extui nō p̄tin̄ obij? Si h̄ dei amic⁹ dicebat in luce qd ab inimicis ei⁹ diceſi tenebris: Si ille dolet genua sibi fuisse cōiuncta. cuius pedes i dei timore semp cucurrerunt qd dicitur ē cū nūq; i v̄itate steterūt: Si ille ingemiscit quē febribus vtebat qd dicitur ē quē gehēna p̄sumeret: Displacet z illi q̄ nat⁹ ex vtero vixit: q̄ bñ vixit q̄ illū v̄mis moritur⁹ cēdebat: qd faciēt q̄ ignis etern⁹ z v̄mis nūq; moriturus expectat. Secūda ē pena purgatorij

de qua suo loco dicem⁹. **T**ertia ē pena inferni cui oīs alia penatā mundi q̄ purgatorij nō est comparabilis.

Quod grātia erit dānatorum pena p̄ carētiā visionis diuine. et de differētia pene sensus et pene damni. Caplin. iij.

Etia rō q̄ oīdit grāuitas pene dānatorū dī puatio. Prīua bunt liquidē dānati in eternuz visione dei. Et ut dicit Ric. viij. di. iij. li. Inter penas damni carētiā visionis dei ē maxia et tristitia causata ex illa carētiā ap̄phēsa ut pueniēs ex actuali malicia p̄prie voluntatis est maxia inter penas sensus: q̄a q̄ntis dānati nō appetant vidēre deū p̄pter amorē sue bonitatis: tñ vehemētissime illud appetūt p̄pter desiderii p̄prie delectatiōis: eo q̄ credet firmiter cōpellūt ex illa visiōe maxia delectatiōe in vidēte causari. Carētiā enī visionis illi app̄phēsa ut ex actuali malicia p̄prie voluntatis pueniēs: maior ē pena q̄ pena sensus. In p̄nulis tñ mītiōr ē pena dāni. q̄a ipsi app̄phēdūt nō ēē i eis causatā ex actuali malicia sue p̄prie voluntatis. Procurēt ergo p̄tōres dū tempus et facultas dat ad verā redire penitentiā: q̄n̄ ut tactū est in p̄cedētib⁹ irrepabilis erit inferni iactura. in quo nō semel sufficit itroisse. Semel quippe dānat malos de⁹. semel iniam irreuocabilez p̄fert. Q̄d amara erit illa dies: imo illa hora q̄n̄ peccatrix aīa terrenū h̄ corpus derelinq̄ns p̄stabit etiā inuita et nolens coram maiestate summi dei: suscipietq̄ punitionē et penā delictorū suorum. Nō dico q̄ nō ē expectāda: s̄ p̄pon⁹ timēda dies illa. Ergo cōuertimini p̄tōres et agite p̄niam ut de⁹ misereat v̄rī: qui ē b̄ndictus in secula seculorū. Amen.

Cōnica lxxv. de potētia dei p̄p̄ quā humilitari debēt p̄cōp̄ corda ut ad p̄niam redeant. Sermo. xv.

Anis ple

bs ut vidit dedit lan-
dē deo. Habent pec-

ba Luc. xviij. et i euāgelio p̄stis dñice
Ex miraculo ceci illuminati. per xp̄m. de
quo Luc. meminit i euāgelio hodierno
cōmoti fuere vniuersi qui rem tā gran-
dem viderūt magnificare oīpotētē dei
cuius solus virtute cecus ille potuit illu-
miari. Clamat inq̄ euāgelista. Ihu fili
David miserere mei: Et ad vocē Christi
d. sibi: Respice fides tua te saluū fecit:
subito videndi beneficiū obtinuit et acce-
pit. Neq̄ alia vis q̄ increata diuinalis
talē potuisset effectū p̄ducere. Nō admi-
rantes illi q̄ h̄ spererūt deum extollēdo
laudabāt. Hos vō qui nō solū h̄ vnum
s̄ tot dei miracula et videm⁹ et audim⁹
magis ac magis laudib⁹ ei⁹ debem⁹ in-
sistere. Quod vtiq̄ plene exoluim⁹ cuz
ob eius reuerentiā timorē pariter et amo-
rem p̄tā relinquit⁹ et tūtib⁹ inherēdo.
Et q̄n̄ ad id faciendum satis efficax est
p̄sideratio altissime potētie dei. Idcirco
in p̄stī sermone de illa crim⁹ tractaturū
quatenus illaz cōmemorātes ad p̄niam
reuertamur. et corde cōpūcti cum plebe
pariter collaudemus immortalē deū. De
cuius potentia tria mysteria principalia
ponimus contemplanda.

Primum dicit vniuersalitas

Secundum qualitas.

Tertium claritas.

Quod de⁹ possit nō solū oē possibile s̄
et oē impossibile agentī creato dñi modo
illud nō dicat ip̄fectionē. Caplin. i.

Prīmū mysteriū p̄tēplādū ē po-
tētia dei dicit vniuersalitas. In
q̄ disputādū est. Atq̄ de⁹ sit ōp̄s
Et p̄te v̄a et affirmatiua ē p̄fessio fidei
Mā in vtroq̄ simbolo patrū. s. et ap̄loz
deū oīpotētē decāram⁹. Et h̄ colligit ex
vtriusq̄ testamētī pagina. Gen. xviij.
dixit de⁹ ad Abrahā. Ego sū deus oīpo-
tens ābula corā me. Et Gen. xxxv. dixit
deus ad Jacob. Ego sum de⁹ omni-
pōtēs cresce et multiplicare. Et Gen. xliij.
q̄a Jacob remisit filios in egyptum ait.
Deus me⁹ omnipotens faciat eū vobis
placabilem. Et Exo. xv. Oīpotēs nomē
eius. Et Exo. xvi. Non est altus de⁹

Cum cetera possit deus non potest de corrupta facere virginem. Quod dictum non est intelligendum: quoniam deus possit reparare claustra: sed quia que corrupta est impossibile est non fuisse corruptam. Item non potest deus impossibile finem disciplinam. scilicet ut duo opposita sint simul in eodem subiecto ut patet omnibus sapientibus. ergo sequitur quod deus non sit omnipotens. Respondet dominus Bonifacius. quod nos iudicamus aliquid impossibile quadruplex. Uno modo per limitationem naturalis potentie. ut virginem parere. Alio modo per limitationem nostre intellectus ut duo corpora esse simul in eodem loco vel idem corpus esse in diuersis: vel maius corpus esse in minori loco: quod nullo modo possumus capere: cum nostra imaginatio semper dicat oppositum: Unde etiam quando deus sic facit sacramentum altaris necesse est ut ratio super se eleuetur et creuetur. Tercio modo iudicamus aliquid impossibile per proportionem omnis existentie sed omnem compensationem. scilicet principij. medij. et ultimi. ut presentium non fuisse preteritum. Omnis enim potentia que intelligitur aliquid facere respicit ens vel in ratione principij vel termini vel utroque modo. Unde deus potest facere de ente non ens et de nihilo aliquid: et de uno aliud. Sed non potest de uno ente facere non ens: quia hoc nullius est potentie. Quarto modo iudicamus aliquid impossibile est finem illustrationem vitalis eterne et ordinem diuine sapientie. Nam quod duo opposita insint eodem et finem idez: hoc ipsa veritas eterna eo ipso quod veritas est indicat et illustrat ut iudicetur impossibile: sicut duo et tria non esse quicquam. Quia ergo dicitur quod deus non potest quodlibet impossibile quia non potest impossibile per limitationem naturalis potentie. Respondemus quod hoc est falsum sic experientia docet in operibus miraculosis. Et ad illud quod obijcit ex dictis Augustini. dicendum quod duplex ordo nature. specialis et generalis. Ordo nature specialis transmutari potest et destrui: quia potest in alteram differentiam res relabi. Sed generalis non sic. Specialis ordo attenditur finem potentiam nature specialis. Generalis ordo

finem potentiam obediens que est generalis. Contra hunc ordinem non facit deus sed contra alium. Quia ut Augustinus. xix. li. de ciuitate dei. ait. Illud est unicuique rei naturale: quod de ipsa facere disposuerit omnipotentis voluntas. Et de hoc diffusius dixi in sermone de miraculis in questione. Alterum potentia dei in miracula faciendo sit propria nature. Iohannes sufficit nunc concludere quod deus potest et impossibile finem limitationem nature quia potentia dei non est limitata sed infinita. et ideo superia natura. Secundo potest deus quodlibet impossibile per limitationem nostre intelligentie: quia potentia eius superat nostram intelligentiam. Ideo Basilius dicit et Hilarius. Plura potest deus facere quam intellectus possit intelligere. Ad Paulum etiam ad Ephesios. iij. confirmat. d. Potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus. Impossibile est tertio modo non potest deus: quia illud facere est nihil facere. Et ideo cum preteritum nihil sit: deus non potest facere preteritum. non fuisse preteritum. impossibile enim quarto modo non potest deus: quia illud esset posse inordinatum contra ordinem sapientie sue. Et quoniam deus sic est omnipotens ut nihil possit nisi quod suarum potentiarum decet: et non deordinat sapientiam. Iohannes hec impossibilia non potest. Tercio insinuat quod deus non sit omnipotens: quia in eo nihil est defectibile. Si potentia esset imperfecta esset aliquod imperfectum. quia finem. Et per methaphisicam. Qualibet potentia melior est eius actus. Nam forma melior est materia: et actio quam potentia actiua. Est enim finis eius. Sed nihil est melius eo quod est in deo: ergo nulla potentia sibi erit attribueda. Et ad hoc respondet Thomas. per. i. q. xxv. quod duplex est potentia actiua. scilicet et passiua. Prima est principium agendi in aliud. Secunda est principium patendi ab alio. ut patet. v. methaphisicam. Potentia passiua non est in deo sed actiua tantum: eo quod sibi maxime competat esse principium actiuum: et nullo modo pati. Iohannes ad auctoritatem Augustini. dicendum est quod quando actus aliud est a potentia oportet quod actus sit nobilior potentia. Sed actio dei non est aliud a potentia eius: sed est

utrumque essentia diuina. quia secundum Augustinum libro de fide ad Petrum. quicquid est in deo est ipse deus. Conuenit igitur. et omni potentia ipsi deo secundum fidei sancte et scripturarum sacrarum dogmata. Et ideo instantie preactae cum iam sint solute ei iudicare non possunt.

Qualiter omnipotentia dei est incommunicabilis. et tamen ab illa dependet omnis alia potentia: et ipsa nunquam deficit sed durabit in eternum. Capitulum. ij.

Secundum mysterium contemplandum de potentia dei dicitur qualitas. In quo notabunt tres eius qualitates seu conditiones. Prima dicitur incommunicabilitas. Secunda principalitas. Tertia dicitur durabilitas. **Prima** qualitas seu conditio potentie dei dicitur incommunicabilitas. Nam licet deus multa dederit tamen angelis quam hominibus tamen nunquam contulit omnipotentiam suam. Nam ut dicitur. Boetius. di. xiiij. tertij. libri. Omnipotentia contingeri non potest alicui creature. quia omnis creatura eo ipso quod ex nihilo est. deficit a summa stabilitate unde non existit per seipsam: deficit a summa simplicitate: unde non agit per se totam. deficit a summa imensitate: unde distare potest in ipsa virtus a substantia. et quoniam per se non subsistit nec in se nisi sustentetur a diuina potentia: quoniam non potest seipsam sustinere. ideo impossibile est ipsam esse omnipotentem. Rursus quoniam ex seipsa tota non agit: non potest in totam rei substantiam. Et ideo non potest esse omnipotens cum non possit totum producere. Postremo quia virtus eius distat a substantia tantum potest elongari quod omnino deficit. unde non potest in omnia. Sicut ergo soli deo conuenit summa stabilitas summa simplicitas summa imensitas: sic etiam omnipotentia quam necessario requirit hec tria. Sed dubium est de anima christi. an ei communicata fuerit omnipotentia: quoniam videretur quod sic. ex verbis eius. **Matth. v. lxx.** Data est mihi. inquit omnis potestas in celo et in terra. **Abi. glo.** hoc non de coeterna patris deitate. sed de assumpta di-

citur humanitate. Et iterum glo. super illud Luc. primo. Nunc erit magnus. d. **Abi.** quod ante partum virginis magnus non fuerit. sed quia potentiam quam dei filius naturaliter habet: homo ex tempore erat accepturus. Verumtamen Ric. de media villa in. iij. di. xiiij. concordans cum Boetio. ceterisque theologis dicit quod anima christi non est omnipotens. quia omnipotentia includit actiuam potentiam infinitam intensiue. In anima autem christi cum sit creatura non est nec esse potest actiuam potentiam infinitam intensiue. quia cum unumquodque agat secundum quod est in actu: et paulatim in quantum est in potentia: quantum res habet de actiuam potentiam tantum habet de actualitate. Ergo potentia actiuam infinitam includit actualitatem infinitam in habente illam potentiam. Actualitas autem infinita in nulla creatura esse potest. quia omnis actualitas creature cum possibilitate permixta est. Possumus tamen dicere quod anime christi communicata sit omnipotentia eo modo quo communicat ei nomen et existentia deitatis hoc est per communicationem idiomatum: quia ortus habet ex personali unionem. Sicut enim possumus dicere quod homo est deus ita possumus dicere quod homo est omnipotens. Et sic intelliguntur glorie superius allegate secundum. scilicet. illum modum loquendi quo idiomata contingunt. **Secunda** conditio seu qualitas potentie dei dicitur principalitas. Ipsa enim una sola principalis et singularis est potentia que a nullo dependet. a qua sunt omnes alie. Unde christus in euangelio. **Yoh. xix.** dixit Pilato. Non haberes in me potestatem nisi tibi datum esset desuper. Et **Paulus Ro. xiiij.** Non est inquit potestas nisi a deo. Que verba ponunt. **xxij. q. i. c.** Quid culpam. Ideo nihil potest creatura nisi quod deus iubet vel sinit. Et tamen diu potuerunt homines et poterunt dominari quod diu sibi placuerit. **Tertia** conditio diuine potentie dicitur durabilitas. Ipsa quidem est que semper durabit et non deficit: Unde **daniel. viij.** Potestas eius preterita eterna que non auferet. et regnum eius quod non

corumpet. Et reuera ita est qñ omnia regna mundi que potētissima olim fuerunt ad nihilum deuenere: de qbus latius dicemus cum tractabimus de cōtemptu mundi.

¶ Ad potentia dei cognosci pōt p creationē. et cōseruationē rerum ac p punitiōem omniū malorū tam angelorum q̄ hominum. *Caplm. iij.*

Etiam mysteriū cōtemplādū de potentia dei dicitur claritas.

Nam licet sit infinita. tamē magnitudo eius in triplici effectu nobis declaratur. Primus dicitur creatiōis. Secundus cōseruationis. Tertius punitiōis. Prim⁹ effectus i q̄ declarat nobis potētie dei magnitudo dicitur creationis. Nam totum hunc mundū constat eius virtute esse factum. ipse enim deus potentia sua cuncta creauit de nihilo. i quo admirari cogimur ineffabilem potētiā eius. Nam si omnes philosophi: omnes viri docti: omnes huius seculi sapientes omnes deniqz reges et principes terre: quotquot fuerunt vsqz in hanc horā: et quot sunt etiā et quot erunt vsqz ad cōsumationē mundi cōgregarent in simul et deliberarent siue penderent d nouo in esse producere vnū minimū flosculū campi: aut minimū uermiculus terre: vel pisciculum aque: aut auiculam celi. profecto laborarent in vanū. Et quis est qui creauit oia: qui fundauit terras: qui mari eā circumdedit: qui condidit celos solē et lunā: et cūcta sydera que sūt in eis qui angelos et hoies fecit ad bñtudinē ordinatos: Mempe dei potentia. O magne deus tibi nō imerito loquitur David in ps. d. Potens es tu et veritas tua in circuitu tuo. Tu diaris ptiati maris: motum autē fluctuum eius tu mitigas. Tui sūt celi: et tua ē terra: orbē terre et plenitudinē eius tu sūdasisti: aquilonē et mare: u creastu. **¶** Secundus effect⁹ in q̄ relucet potētia dei dicitur pseruatio. Nam vt inqz Greg. Cuncta in nihilū tenderent nisi man⁹ p ditoris cōseruaret. Que verba ponūt in tex. a magistro. dis. xxxvij. li. Et

sicut creaturas in eē pseruat: ita euz vult illaz ppetates imutat. Ipsa eg dōz potentia dei diuisit mare rubrū i diuisiōes Exo. xiiij. c. Ipsa fuit q̄ tot signa ostēdit populo iudaico in deserto. vt p3 Exo. in capitulis sequētibz. Ipsa tēpauit ignēz vt nō vreret pueros positos in fornace babilonis. Daniel. iij. c. Ipsa deniqz supna potentia dei quoscūqz miraculosos effect⁹ supnāliter est operata. **¶** Tertius effect⁹ in q̄ declarat nobis magnitudo diuine potētie dī pūitio. Pūiunt sēper equidē qñ voluit de⁹ oēs inimicos suos et nullus vnqz inuēt⁹ est q̄ valuerit se ab illo defēdere. Mō āgeli nō hoies q̄ pfidebant et gliabant in v̄tute sua. Et qz angelos malos de celo emphyreo et de illa delitiosa hitatione pūatos oī bñtudine exire fecit: Potētia dei. Quis a terrestri paradiso pūos hoies q̄ ipabāt auib⁹ celi piscibus maris et bestiis tre ad hāc vallē lacrymarū eiecit: Potētia dei. Quis gigantes potentissimos et robustos submersit i ags diluuij: Potētia dei. Quis tot reges et tyrannos: tot malos hoies crudeles et impios: q̄ i mūdo sepi⁹ fuerunt vt Senacherib. Pharaō. Holofernes Antioch⁹. Nero. Domitian⁹. Julianus Antōi⁹. Sever⁹. Cesar. Pōpei⁹. Hannibal. et reliqz extirpauit de terra: Potētia dei. Quis oēs hoies mūdi stare coget an tribunal iudicij rōnē de suis opib⁹ reddimros: Potētia dei. O miseri mortales. o v̄miculi. o psumptuosi pctōres an pfidiū in virib⁹ v̄tis: An ignorat q̄ magna sit potentia dei n̄ri. Et cur illum cōtēnitis: Cur ei⁹ pceptis nō obeditis: cur eius monitis non acquiescitis: Cur a pctis q̄ sibi displicēt non abstinetis: **¶** Dumiliamini iqt Det. i. ep̄la. i. c. s̄b potēti manu dei vt vos exaltet: qñ q̄ se hūiliat exaltabit. et q̄ se exaltat hūiliabit. Ergo vt finis sit hui⁹ fmōis id agef vnusqz qz vt p̄siderata potentia dei reuertat ad pñiam: et cū plebe collaudet illū q̄ pat⁹ est penitētibz liberaliter indulgere: cōcedens. h̄ grāz et i futuro gliāz. in. q̄ vi. et reg. d. p infinita secula seculor. Amē.

Tercia secunda post dñicam in quinquagesima. de timore dei q est efficacissima medicina ad conuertendū pctōres ad penitentia. Sermo. xvi.

Adnis ple

bs vt vidit dedit laudē deo. Luc. xviij. hō ba scribūt. que dicta sūt in precedētibz mo-

uerē dñē oīūz hoīūz corda ad deū oīpotentē vt illuz timeant et vereant. Qm̄ aut paucissimi sūt q ei⁹ timorē hūc sanctum habeant. Idcirco ī hoc sermone de ipso erimus tractaturi Ipse etenim deum optime laudat qui euz vt decet timet ac colit. Nam vbi timor est ibi et fuga mali siue pcti: quia vt dicit Aug. super. io. c. Joh. Timor ē fuga mali spiritualis ne perdat homo qd amat. Et igitur plenam de ipso habeamus noticiam tria principalia mysteria proponimus declaranda.

Primum dicit ratio.
Secundum distinctio.
Tertium duratio.

Cur deus q sūme bonus est ac totus suavis et dulcis timeri debeat et possit a nobis. Caplm. i.

Primū mysteriū declarandum dicitur ratio. In quo disputādū est cur deus timeri debeat. Nā vides qbusdam id nullo pacto puenire eo q obiectū timoris est malum. Unde Ar. ij. rhetor. Illa inquit timemus ex qbus nobis mala proueniunt. Sz deus ē sūmū bonū a quo nō egrediūt nisi bona fm̄ dionysium in. li. de di. no. ergo de⁹ nō potest esse timoris obiectū. et p pñs nō erit timendus. Sed in pñariū ē omnis scriptura q vt deū timeam⁹ amplissime cōmendat et clamat. Unde deut. iij. dei viētis hec sunt vba ad Moysen. Cōgrega ad me pplm vt audiat sermones meos: et discat me timere omni tempore Et ibidē. vi. c. Dominus deū tuū timeb et illi soli seruite. Et Josue. xxiij. Time

deū et seruite illi corde pfecto. Et. i. Reg. xij. Time deū et seruite illi soli in veritate. Et Thobie. iij. Multa bona habebimus si timuerimus deum. Et Judith. xvi. Qui timet magni erit apud te per omnia. Et Danid ps. ii. Seruite dñō in timore. Et ps. v. Adorabo ad templum scñ tuū in timore tuo. Et ps. cxviij. Cōfige timore tuo carnes meas. Et sapiēs Ecc. pño. Timor dñi. glia et gloriatio et leticia et corona exultationis. Et ibidē Timēt deū bene erit i extremis: et i die defūctionis sue benedicet. Et iterum ibi Initium sapientie timor domini. Et. ij. c. fili accedes ad seruitutem dei sta i iustitia et timore. Et. c. x. Gloria diuinitum honoratorū et pauperū timor dei est. Et xix. Da locū timori altissimi: qa omnis sapientia timor dñi et. xxij. Nil meli⁹ q timor dei. Et. xxv. Beatus vir. cui datū est habere timorē dñi. Et p. v. xxiij. Timor dñi fons vite vt declinet quis a ruina mortis. Et. xxiiij. Time deum fili mi et regē. Et Malachie. i. Si ego dñs vbi timor meus: Et nec. v. Quare non ambulatis i timore domini: et. Hierē. x. Nō est similis tui dñe. magn⁹ tu et magnum nomen tuum in fortitudine. quis nō timebit te o rex gentiū: Et Michēe vi. salus erit omnib⁹ timentibus nomen tuū. Et. ij. Cor. v. Scientes timores dñi hominibus suademus. Et xps Math. x. Cum timete qui habet ptātez corpus et aiām pdere in gehennā. et ppter hōis Joh. Apoc. xiiij. ait. Et id alterū angelus volantē p mediū celū hñtē euangelium eternū vt euangelicaret sedentib⁹ super terrā et super omnē gentē tribū et linguā et populum dicēs magna voce: Time deū et date illi gloriā et honorem: Et his auctoritatib⁹ apparet q deus est timēd⁹ et p solutione obiectionis facite notādū est fm̄ Tho. f. f. q. xix. Qd timor duplex obiectū habere pōt: quoz vnū est ipsoz malū qd homo refugit. Aliud autē est illud a quo malum puenire pōt Pñio mō deus qui est ipsa bonitas obiectum timoris esse nō potest. Secūdo aut mō

potest esse obiectū timoris inquantū ab ipso vel p cōpationē ad ipsū nobis pōt aliqđ malū imminere. Ab ipso quidē pōt imminere malū pene: qđ nō ē simpliciter: cū bonū dicat in ordine ad finē malum autē iporat hui' ordinis puationē. Illud autē est malū simpliciter qđ excludit ordinē a fine ultimo: qđ ē malū culpe malū autē pene ē qđ malū inq̄tū puat aliqđ piculariter. est tñ bonū simpliciter inq̄tūz depēdet ab ordine ultimi finis. p cōpationem autē ad deū potest nobis malum culpe prouenire si ab eo sepeimur. Ideo dicere possumus qđ triplici ratione deus merito sit timēd' a nobis et ab omnibus hoib'. **P**rimo rōe separationis. **T**ercio rōe flagellationis. **T**ercio rōe damnationis.

Primo timēd' ē de' rōe separationis qā l' ipse sit bon': grāde tñ malū ē ipsi aīe cū pōt suā culpā ab illo sepat. mai' etenim malū ē p culpā sepati a deo qđ sine illa oēs atrocissimas penas sustinere vñ Ansel. in li. de similitudinib' ait. Si hic cernerē peccati pudorē et ibi inferni horroz et necessario vni cor' habere imergi pū me in infernū mergere qđ i me peccatūz dimittere. malle enī pur' et inocēs gebē nā itrare qđ sorde pollut' et sorde idutus celestia regna tenere. hec ille. Et nimirū ita ē qđ oē dānū icōpabile ē separationi ab ipso deo. Qđ cōsiderās Dauid post cōmissiōez pcti dicebat. fuerūt mihi lachry me mee panes die ac nocte dū dicit mihi quotidie vbi ē de' tu? cognoscebat se qppe a deo sepatū et dolebat. p'derabat dānū et tristabat. audiebat suā p'sciaz sibi dicēte. Vbi est deus? Vbi sons oīs boni? Vbi q' te creauit vt sui p'cipez in eterna gloria faceret: et tunc amarissime flebat. heu me qā pdidi illū: perdidit' iquā qñ p pctn ab illo discessi et me spōte sua gfa puauit. **S** flendū malū. o dolēdū dānū pdidisse deū. **S** peccatrix. o vana creatura cur peccare non times qñ certissima esse potes p pctn puari deo: Times p'dere tpallia hec et caduca bona: cur nō

times p'dere deū celi? Timēd' ē itaqz vt dictū ē deus ne p pctn aīa sepe ab illo. **S**edō timēdus ē deus rōne flagella latōis ipse eqđ ē q' et sepe et multiplici ppter pctā peccatores flagellat multa inq̄t p's flagella peccatores. Ab illis autem nullus vt in supiori sermone tractatū est se defendere valet. **N**ō valuit se defendere Senacherib cū centū octuagintaqz millib' armatoz: qñ vna nocte angelus dñi oēs illos interemit. et filij ipsi' Senacherib iudicio dei p'usserūt eum gladio et interfecerūt in tēplo: vt dicit. iij. regūz xix. c. nō valuit se defendere Antiochus cū oī potētati suo quem supbia' replētū ignē spirātē iudeos manus dei horribili plaga percussit et de curru cecidit. itqz sibi videbat etiam fluctib' maris impaf upra humanū modū supbia repletus et montū altitudines i statera appendere humiliat' ad terram in gestatorio portabat: manifestā dei virtutez in semetipso p'testans ita vt de corpore impij vermes scaturirēt ac viuentes in dolorib' carnes ei' effluerēt: odore etiā illi' ac fetore exercitus grauaret. Et q paulo aī sidera celi tāgere arbitrabat: cū nemo poterat p'p't intolerantā fetoris portare. In dolorib' etiā suis dicebat. Iustus est subditus esse deo et mortale non paria sentire de deo. Igit' homicida et blasphem' passue percussus: et ut ipse alios tractauerat p'gre in mōtib' miserabili obitu vita defunctus est vt habet. ij. Machab. ix. **N**ō valuit se defendere ptra deū herodes agrippa cū suis delitijs: de quo refert Eusebi' in. ij. eccle. historie li. et Joseph' .ix. li. antiquitatu. q' cū regnasset trib' annis in imperio iudeoz: venit Cesareā ciuitatem q' prius Turris stratōis appellabat: vbi in honore Cesaris spectaculū a omnib' edidit. Ad quā ciuitatē maxia nobiliū ciuitūqz multitudo cōuenerat. Secūda v'o spectaculoz die indur' veste fulgēti mirabilis auro et argēto p'texta: incipiente die p'cedit ad theatrū: vbi cūz p'imos solia radios argēte vestis gremio suscepisset rep'cussio splēdoris duplicatā spectantib'

lucē fulgori meta. li vibrātis effudit: ita ut
 inueniētibz pstringeret acie terroris as-
 pectus. et p hoc pl' aliqd de eo q̄ huma-
 na nā est artifex arrogātia mētūret. Illico
 ergo adulātis vulgi p̄cepāt voces hono-
 re sonātes hinc atqz illinc deū acclamāt.
 Post paululū & o mortuifera corde pas-
 sione suscipiēs et vehemētē vteri dolore
 percussus cū festinatioē a suis ad regalia
 portat. quos ipse respiciēs dicebat. Deu
 ego vester de' ducor ad mortē. p' qnqz
 & o dies nimio ventris dolore p̄fect' vita
 puat' est. Quid dicam de Herode asca-
 lonita: Quid de Dioclitiano: Quid de
 Herode: Quid deniqz de omnibz p̄stā-
 ptuosīs et arrogātibz peccatoribz q̄s
 dei manus humiliāuit: Longum certe
 esset singulorū exēpla recēdere. Idcirco
 null' i seipso p̄fidere debet. nō i delicijs:
 nō in pulchritudine: nō in fortitudine:
 nō in dñto: nō utiqz i q̄cūqz tpali p̄sidio
 Alb oibz timēdus est de': qz pōt oēs etiā
 tpalī aspa disciplina castigare. ¶ Tertia
 ratio quare timend' est de' dicit damna-
 tionis. Ipse nāqz et dixim' in supioribz
 dānabit iiquos et in ignibz cruciandos.
 Et licz dānatio iiquorū mala sit eis quos
 affligit. verū tū bona est i q̄tū prouenit
 a iusticia dei ordinata ad malos punien-
 dos. Iō ut rōnes p̄tacte bñ cōcludunt
 deus merito est a nobis timendus.
 ¶ De multiplici timore et sufficiētia ei'
 et q̄liter pōt homo in timore d̄ficere aut
 proficere peccare vel mereri. Caplm. ij.
 Ecū dū mysteriū declarādū
 d̄r diffinitio. Est enī colligit ex
 dictis magistri i. iij. di. xxiiij
 triplex timor: pōt distigui. prim' dicit na-
 turalis. 2'. vitiosus. 3'. d̄r virtuosus.
 ¶ Prim' timor dicit natural'. q̄ orit ab
 ipsa natura: quo q' ibet timet naturalit'.
 quelibz tria atqz nociua. Quī timor nō
 est meritorius nec demeritorius. Hic timor
 fuit in xpo de quo dicit Math. xxvi. ce-
 pit ihesus paucē et tēdere et mest' esse.
 ¶ Secundus timor dicit vitiosus. q̄ na-
 scit a cōcupiscētia. et h' dupliciter: q̄a aut

a cōcupiscētia sui. aut a cōcupiscētia
 suorum. Si a cōcupiscētia sui dicitur ti-
 mor human'. si a cōcupiscētia suorum
 vocatur timor mūdānus. Timor human'
 est cū aliquis timet plus debito corpori
 suo. Hic p̄hibet Math. io. ex & bo xpi
 d. Nolite timere eos qui occidūt corp'.
 Et Job. xij. Qui amat aīam suam p̄det
 eam Et sumit ibi aīa p̄ vitā. sicut etiam
 sumit Math. ij. Job. x. et in plerisqz
 scripture sacre locis. Pro h' timore co-
 hibendo. d. Jo. Criso. xi. q. iij. c. Nolite
 timere. Nolite timere eos qui occidunt
 corpus ne forte propter timores mortis
 nō libere dicatis que audistis. Ideo nō
 excusant qui veritatem quam predicare
 tenent tacent timore deuicti. Non excu-
 sat Petr' qui tali timore negauit dñm
 xpm. Non excusantur deniqz q̄ peccāt
 ppter timorē alicuius personalis nocu-
 menti: quia ut dicit Aug. in li. de ciuita.
 dei. et ponitur. xxxij. q. v. c. ita ne. potius
 debet q̄s quelibz mala tolerare q̄ malo
 cōsentire. Et de hoc dicit. xxxi. q. ij. c. lo-
 tarius. Nec etiā occisores corporis sunt
 timendi cōtra iusticiā hoīes impellētes
 sunt de hoc exempla martyru et virginū
 aliorūqz amicorū dei qui potius mori
 elegerunt q̄ negare xpm aut facere cō-
 tra bonos mores. Sic Susanna passa
 ē potius falso crimine accusari condem-
 nariqz ad mortē: q̄ libidinosos senibus
 in adulterio cōsentire. ut habet Daniel.
 xij. c. Sic sancta illa vidua tēpore Au-
 tiochi pelegit enī septē filijs quos ipsa
 ad martiriū monuit et induxit crudelit'
 vitā finire q̄ contra legē carnes mādū-
 care porcinas. Sic Retherina: sic Lu-
 cia: sic Cecilia: sic Agnes: sic relique tā-
 dem v̄gines magis elegerūt ad mores
 tendere q̄ a suo sponso xpo viuētes de-
 scedere. Nequam et subdola excusatio
 eorū q̄ mortalit' peccāt asserētes id face-
 ppter humanū timorē. Aliquid cū dei
 adiutorio nō pōt a volētibz superari:
 Eiusdē qppe nate cui et nos sum' sue-
 rūt scī et scē i q̄b' human' timor locū nō
 habuit. Est alius timor q̄ dicit mūdā-

nus q nascitur a concupiscentia suorum.
Et est quado aliquis nimis timet de re-
bus suis. quo fit vt magis qd velit pdes
dei q hec mundalia bona. Hic timor
fuit in iudeis cu occiderunt xpm. Dice-
bat. n. vt scribit Joa. xij. Si dimitimus
eu sic oēs credent eu et venient romani
et tollent locu nostru et gentē. ¶ Tertius
timor dicitur virtuosus q nascitur a gra-
tia. Et si a gratia gratis data dicit timor
seruilis. Si a gratia inchoata dicitur ti-
mor initialis. Si a gratia consummata
dicitur timor filialis. Timor seruilis ē vt
ait Aug. cum ppter timorem gehenne
homo abstinat a peccato. Et de hoc ti-
more dicit. d. Bon. di. xxxiij. tertij l. q
est donu spūs sci. qz vt dicit Aug. quem
allegat magister in lra. Bonus est timor
seruilis et vtilis p que fit paulatin co sue-
tudo iustitie. Insuper sicut donu dei est
nosse siue credere penas futuras pro eo
q est ibi quedā cordis illuminatio et di-
rectio: sic donu dei est illas penas eter-
nas refugere et timere pro eo q ex tali
dono est qdam cordis illuminatio et flu-
xus concupiscentialis restrictio et in hoc q-
dam rectificatio. Sed posset aliq qd h
obijcere sic. Omne donu spūs sci pot
stare cum spiritu sancto: qz spūs sanctus
non repugnat suis donis. sed qn spiritus
sanctus infunditur tūc timor seruilis ex-
pellit. sicut dicit Aug. que magister alle-
gat in textu. Ergo timor seruilis non est
donu spūs sancti. Respondet. d. Bon. q
dona spūs sancti sunt in multiplici diffe-
rentia. Quoddā namq donu est a spū
sancto sed nō cum spiritu sancto: qz pre-
parat ad spiritum salutis. et tale donum
est timor seruilis. Quoddā donum est
a spū sancto et cum spū sancto: qz p ipm
psecratur habitaculū spūs sancti. sicut
est donū caritatis. Quoddā vō ē donū
quod est a spū sancto et aliqn cū spiritu
sancto. et aliquando sine spiritu sancto
sicut donū qd est ad spūs sancti manife-
stationē. et est ordinatū nō solū ad prop-
iam sed etiam ad alienā vtilitatem. sicut
donū pphcie et donū sciētie: que aliqn

in bonis: aliquādo in malis reperiri ha-
bent. Cū ergo dicit q donu spūs sancti
compatit secū spū scī. dicēdū q illud
habet instantū in secundo dono: qd or-
dinat ad habitacionē spūs scō pparādaz
¶ Est alius timor. pueniens a gratia in-
choata q dicitur initialis: q est cum per-
fecta caritate: qz p hunc timorem timet
puniri aliq. et timet a deo separi. quem
iam amat. sed timor separationis pncipa-
lis est. Alius est timor filialis q est cū
caritate perfecta quo quis cauet offen-
sam patris celestis: sicut bonus filius ē
si sciret ex illa offensa nihil mali sibi ac-
cidere. Sed vtiā hīc fecerit mundano et
humano timore postposito modicum
de illo seruilis timore teneant. Sed ve-
mundo a scādalis: qz non est timor dei
ante oculos hominū. non filialis: non
initialis: nō vtiq seruilis. Perpetrant
quippe mala letātes et gloriātes: ridētes:
et parupendentes terribilia iudicia dei.
Quis aiunt hodie ppli peccatores pote-
rit nos offendere: Quid nobis mali aut
nocumēti pōt euenire: Et si quando au-
diūt pētores cōminātē irā et indignatōes
dei videt eis audire isonniū aut fabulā.
¶ Et fatuas repēnsibiles. o pūptio de-
testabilis nō timere dei. Nam i diluui-
o piere gigātes eo q deū timere noluerūt
¶ De vtu timoris q est in pīa. q dī-
mor reuerēntialis. Caplm. iij.

¶ Tertium mysteriū declarādū dicit
duratio. Adidēdū nāqz ē si i pīa
vbi scī viuūt i ppetua pace qete
securitate et letitia erit aliq timor dei. Et
h p pba. pphē. d. Timor dñi scūs per-
manet i. s. f. Et omīssis obiectiōibus au-
diēda ē snia. d. Bon. q pīa. xxiiij. di. iij
li. dīc q timor ē facer tria. vidēz. De
nā vt fugiat. Offēsiōē vt ipam caneat.
Patēstātē sūmā vt illi subiaceat: exhi-
beat debitā reuerētiā. Et fm b triplex ē
doni timoris dīa. Vn timor est q pnci-
palit respicit penā. et iste est seruilis vt su-
perius dīctū ē. Alius vō qui vni oculum
h3 ad penam: sed tñ pncipaliorem h3
ad offensam vitādā. Et hic est intialis.

Tertius autē q̄ vnum oculum h̄z respec-
tu offēse vitande: aliū respectu reuerē-
tie exhibende. Et hic est filialis. Cuius
et̄ vsus sit in refugiendo vt separetur a
deo: excellentior: tamen et̄ magis preci-
pius vsus est in reuerendo deus et̄ in re-
siliendo a sūma maiestate per p̄p̄iam
paruitatē. Et hic q̄dem vsus fuit in xp̄o
de quo d̄r ysa. xi. Requiescet sup̄ euz sp̄i-
ritus timoris domini. Et est i sanctis an-
gelis: et̄ erit in omnibus beatis. q̄ etiam
noīari potest timor reuerēcialis. Et q̄tū
ad istū oculum et̄ vsum manet donuz ti-
moris in p̄f̄ia. Quantiū v̄o ad alios in-
feriores tollit: q̄ isti p̄petūt ei f̄m̄ status
impeccationis. Quia v̄o remanet ei vsus
p̄ncipalis: hunc est q̄ nō d̄r euacuari s̄z
magis p̄fici et̄ saluari. l̄i Bon. Ergo vt
inqt̄ ps. Beatus vir q̄ timet dominuz:
q̄ timor d̄ni expellit p̄ctū. Eccl. i. c. Et
q̄ timēt d̄nm p̄parabūt corda sua et̄ i cō-
specu illius scificabūt animas suas. Ec-
cl. ij. c. Et q̄ timet deum faciet bona. Ec-
cl. xv. c. Et vt Hiero. inquit in epl̄is. Ti-
mor et̄ tutū custos est securitas ad lapsū
facilis. Ergo p̄curet vnusquisq̄ timere
deū vt sic illū collaudet et̄ benedicat q̄ ti-
mētibus se largit in p̄nti gr̄am et̄ in futu-
ro gl̄iam: in qua oēs sc̄i exhibebūt ei cū
gaudio timorē et̄ reuerentiam p̄ infinita
secula seculorum. Amen.

A Seria tertia post d̄nicam in quinquage-
sima. de ieiunio: ad quod penitentes de-
bent animari. Sermo. xvij.

Onuertimi

Eni ad me in toto corde
vestro: in ieiunio et̄ fletu
et̄ planctu. Dei viuētis
ad peccatores et̄ v̄ba sūt
ista originaliter Iohel
h̄. c. Prope iam est sancte quadragesi-
me deuotissimū tēpus in quo sancta ma-
ter ecclesia cunctos fideles inducit ad
pniam hortaturq̄ maxime vt commis-
sas culpas ieiunando abluant et̄ expur-

gent. Verūt̄n vt Hiero. d. ad Palma-
chium et̄ Oceanū. Quor̄ deus venter
est cultū nolūt amare ieiunū. Sūt non
nulli q̄ ieiunia sp̄nūt: ieiunare nolunt ir-
rident ieiunātes: et̄ q̄d h̄is deterius est d̄
ieiunio falsa p̄dicāt et̄ loquuntur. Aliunt
eniz ad nihil fore vtile ieiunū: neq̄ deo
gratū stomachū affligere fame abstinē-
re: q̄ a cibis quos deus creauit ad v̄tēdū
neq̄ sapiētis est: aut boni viri cise dicūt
vt se fame macerādo corpus velūt p̄ime
re antetemp̄. Quia p̄pter in hoc f̄mo-
ne de ieiunij laudibus et̄ v̄ba facere arbi-
tratus sum p̄uile ac necessariū. Nā ad
illud p̄ os p̄ph̄e Iohelis inuitat nos sp̄i-
ritus sanctus. vt p̄z in verbis p̄missis in
themate. In q̄bus de ieiunio tria myste-
ria p̄ponimus p̄templanda.

Prīmū dicitur distinctio.

Secūdum institutio.

Tertium cōmendatio.

De multiplici ieiunio. et̄ q̄d est ieiun-
um. put est pars p̄ntē siue actus satisfac-
tionis. Caplm. i.

Prīmū mysteriū p̄templanduz
p̄ de ieiunio d̄r distinctio. Et eniz
potest colligi ex dictis Alexā. in
iij. volumine sūme. et̄ Ric. in. iij. di. xv.
triplex est ieiunū. Prīmū d̄r naturale.
Secūm generale. Tertij sp̄ale. Prī-
mū est ieiunū naturale euz q̄s non co-
medit in nocte nec mane cū statim sur-
git de lecto: nec in loco aut tpe quo ede-
re nō l̄z nisi vrgēte necessitate. Tale iei-
unium nō est meritorijū: q̄ in h̄is q̄ insūt
a nā nec laudamur nec vitupamur: vt
p̄z ex. ij. eth̄. Secūdū est ieiunū ge-
nerale: q̄n. s̄. abstinemus a p̄ctis et̄ ab of-
fensione dei. Et de hoc inqt̄ Aug. super
Joā. et̄ ponit de cōse. di. v. c. Ieiunium.
Ieiunū magnū et̄ gnāle ē abstinere ab
iniquitatib̄ et̄ ab illicitis voluptatibus se-
culi. Et de hoc loquitur Pr̄ius papa. de
p̄se. di. v. c. nihil. d. Nihil. p̄dest h̄oi iei-
nare et̄ orare et̄ alia bona religiōis agere
nisi mens ab iniquitate et̄ ab obtreccationi-
bus lingua cohibeatur. Glo. v̄o sup. d.
c. in v̄o p̄dest. dicit ad vitam eternam

vi de pe. di. sc. c. Opposit. c. Siquis aut.
 Tū nos declarauim⁹ ad qd valēt bo-
 na opa in pctō mortali facta. De ieiunio
 etiā isto gnali Amb⁹ i omel. di. lxxxvi. sic
 loqit. Quid pdest ieiunare visceribus ⁊
 luxuriari venantibus. abstinere a cibis ⁊
 errare pctis: An putatis illum ieiunare
 ffes q pmo diluculo nō ad ecclesiā vi-
 gilat nō beatorū martyꝝ scā loca pergrit
 sed surgēs conuocat seruulos disponit
 retia canes pducit saltus syluasqꝫ perlu-
 strat: De hoc siquidē sic loquit Greg. i
 omel. qdragesime. In casu caro atterit
 si a prauis voluptatib⁹ animus nō refre-
 nat. Hiero. etiā de h sic scribit. Tūc pcla-
 ra est apud deū abstinentia corporis cuz
 anim⁹ ieiunat a vitijs. Tertiū est ieu-
 nium spāle. Qd sic Alex. diffinit in. iij.
 sūme. Ieiunū ē abstinentia a cibo ⁊ potu
 fm formā ecclesie intuitu satisfaciendi:
 vel vitadi pccnū: vel acqrendi vitā eternā
 Ex q diffinitio ē habet q māle i ieiunio
 ē abstinere a cibo ⁊ potu fm formā ecclesie
 formale vō vt id bono aio ⁊ recta inten-
 tione fiat. Propterea ieiunātes cū intē-
 tiōe corrupta ⁊ vitiosa ⁊ deprauata dam-
 nāt a xpō q ait Math. vi. c. Cū ieiunat
 nolite fieri sic hypocrite tristes. extimināt
 enī facies suas vt ap. ho. iē. Amen dico
 vob: qꝫ receperūt mercedē suā. ita. a. cū
 iē. vn. ca. tu. ⁊. s. t. la. ne. vi. ho. iē. s. p. t. q
 est i ab. Et. p. t. q. vi. i ab. red. t. Ieiunūz
 ergo hypocritaz infructuosū ē: qꝫ deficit
 in eo rō formalis vniū ieiunij. Ieiunā-
 ntes vō cū intētiōe recta ad repimēda
 vitia carnis: ⁊ ad satisfaciendū deo vir-
 tuose facere approbāt. qm fm Tho. ij. ij.
 q. cel. vij. Abstinentia h modo p̄siderata ē
 p̄ subiectiua temperantie: ⁊ habet ra-
 tionem timoris.

De institutiōe ieiunij quadragesima-
 lis ⁊ quorū tēporū aliorūqꝫ ieiuniorū.

Ecūdū mysteriū. Caplm. ij.
 s pncipale dicit institutio. possu-
 mus enī distinguere triplex ieu-
 nū ab ecclesia institutū. videlz. T̄. Pri-
 mū dī qdragesimale. T̄. Secundū tē-
 porale. T̄. Tertiū pncipalē. T̄. Primū ē

ieiunū qdragesimale qd cōgrue insti-
 tutū est adhuc triplici rōne. T̄. Primo
 rōne t̄pis. T̄. Secdo numeri. T̄. Tertio
 termini. T̄. P̄rio qdē rōe t̄pis qdrage-
 simale ieiunū ē pueniētē t̄pe v̄is istu-
 tū pmo rōe trāsgressiōis p̄mox parētū
 q peccatū i v̄re f̄z Alex. ij. volumie sū
 me. ⁊ si diceret v̄i pbari posset q tēpus
 veris fuit illd in q peccauit Adam. ego
 r̄ndco q hoc colligi pōr ex quadā histo-
 ria quā memini me legisse rome i qdaz
 Isidori ethi. li. viij. existēte i bibliotheca
 de ara celi. Qd ideo dico. qā in alijs li-
 bris eiusdē Isidori h nō videri. dī ergo
 ibi. q p̄ ascensionē dñi saluatoris apli
 occupati in p̄dicatiōe euangelij nihil de
 obseruatiā pasce. q. s. die celebrari debe-
 ret tradere potuerūt. Cū vō ipsi ex hoc
 mūdo trāssissent p̄ vniuersū orbē diuer-
 sa introducta fuere ieiunia: ⁊ oīs Gallia
 vnum diē anni idest octauo kal. aprilis
 pasca tenebat. Orientales vō sicut hi-
 storia Eusebij cesariensis narrat q cūqꝫ
 diē mēsis martij luna. xiiij. venisset pasca
 celebrabant. In italia autem alij plenos
 qdraginta diēs ieiunabant. Alij viginti
 Alij dicebant octo diēs i quib⁹ mundus
 pcludit sibi sufficere ieiunare. alij qꝫ dñs
 qdraginta diēs ieiunasset: alij qdragita
 horas abstinere deberēt. Cū hē tales ob-
 seruatiōes p̄ singulas puincias tenerēt
 Rome meror erat sacerdotibus vt vbi
 erat vna fides dissonarēt ieiunia. Tunc
 papa victor Romane vrbis ep̄s direxit
 vt daret auctoritatē ad Theophilum
 Cesaree Palestine ep̄m: qā tūc i hiero-
 solyma ecclesia metropolis dicebatur vt
 in p̄ pascal ordinatio pueniret: vbi t̄ps
 in carne fuisset versatus. Accepit itaqꝫ
 auctoritate Theophil⁹ tantū opus sibi
 intūctū p̄siderans nō solū sue patrie: s̄
 ⁊ aliaz puinciaz q̄ plures ep̄os ⁊ viros
 sapiētes ad p̄likā puocauit. Cūqꝫ gran-
 dis illa multitudo eruditissimorū viroz
 fuisset i vñū collecta ptulit Theophilus
 ep̄s auctoritatē ad se directam: ⁊ qd erat
 sibi intūctū patefecit. Tunc pariter oīs
 illi viri docti dixerūt. Primū nobis dic

qd a nobis petis. Theophilus dixit eis
 Quē diē prīmū crediſi mundo creatū:
 Et pcor: darūt oſa de dñico. Theophilus
 cōpō dixit. Quō h. pbare poteſtis: Rñ/
 derunt illi. Ex auctoritate dñe ſcripſiſſe
 que ait factū eſt mane ⁊ vesp̄e dies prī/
 mus. deinde. ij. deinde. iij. iij. v. vi. ⁊ vij.
 in quo quicūq; deus ab oī ope ſuo. quē
 diē ſabbatū appellauit. cū ergo ſabbatū
 dies ſit nouiſſim⁹ qd pōt eē pōr niſi dñi
 eius: Et Theophil⁹ acceptauit. Sed ite/
 rū interrogauit. De tpe qd vobis videtur
 Quattuor enī tpa i. āno accipiunt: Ver/
 eſtas autūnus ⁊ hyemis. qd ergo tēpus
 credim⁹ p̄mū factū: Ep̄i rñderunt. Eler
 Theophil⁹. d. Probate qd dicis: Et illi
 habem⁹ ſcripturā q̄ ait: Germinet terra
 herbā virentē ⁊ afferentē ſemē fm gen⁹
 ſuū: lignūq; pomūq; facies fructū. ⁊ h
 tpe veris videri fieri. Theophil⁹ dixit:
 Elerū ē. tñ qñ trib⁹ menſib⁹ veris tēpus
 accipit. q̄ loco mund⁹ cepit in principio
 medio vel in fine: Ep̄i rñderūt. In eq/
 noctio. i. octauo kal. aplis. Theo. dixit.
 pbate qd dicitis at. illi. Ex ſcriptura di/
 cente: Fecit deus lucem ⁊ vocauit diē fe/
 cit tenebras: ⁊ vocauit noctē. ⁊ diuiſit de/
 us lucē a tenebris Theo. dicit. Ecce d. diē
 ⁊ tpe. pbatis de luna qd vobis videtur
 Quō dicitis fuiſſe creatā creſcētē: an
 plenā: an minuetē: Ep̄i rñderūt. plenā
 d. ſcriptura: Fecit deus duo lunaria ma/
 gna ⁊ poſuit ea in firmamēto celi vt lu/
 cerēt ſup trā. Luminare mai⁹ vt p̄ceſſet
 diē ⁊ luminare minus vt p̄ceſſet noctē. Et
 cū tali inueſtigatiōe i. illo p̄ſilio ſtatue/
 rūt paſca nō debere celebrari añ. xi. kal.
 ap̄ilis. Multaq; alia ordinauerunt ad
 paſce celebratiōe p̄tinentia. Quare clare
 p̄z qd p̄mi pentes tpe v̄is i. p̄nci. mūdi q̄
 i. padiso terreſtri fuerāt collocati diuinū
 cōtēpſerūt p̄ceptū. Et ideo tali tpe xp̄s
 mortu⁹ ē ⁊ i. carne cū hoībus puerſatus
 ij. tēp⁹ veris pueniēs fuit q̄drageſimali
 ieiunio: qd tunc maxime inſurgunt ⁊ in/
 ualeſcunt motus carnales. Tertia ratio
 ē. p̄pter memoriā dñice paſſiōis q̄ cele/
 bratur vere. Maſt vt inqt Aug. xviij. li. d.

cini. dei. c. lo. mortu⁹ ē xp̄s. viij. kal. ap̄l.
 ij. ieiunium quadrageſimale ē pueniēt
 iſtitutū rōne numeri diez. Maſ numero
 q̄dragenario iſtitutū eſt: qd deo teneam
 redere decimas ⁊ decima ps diez anni
 ſūt. xxxvi. dies. ⁊ qd tenemur ſanſſacere
 p trāſgreſſiōe decalogi fm iordinatiōz
 q̄ttuor affectionū. ſupadunt. iij. dies ad
 deſignādū ieiunium purgatiū eſſe iordi/
 nationis q̄ttuor affectionū. Et oīa hec
 colligūt ex dictis. Grego. in. c. quadrage/
 ſima. de p̄ſe. di. v. Propterea numerus
 ille q̄dragenari⁹ ē penalitatis ⁊ afflictio/
 nis. q̄draginta enī dieb⁹ ⁊ quadraginta
 noctib⁹ pluit deus aq̄s diluuii i. penā mū/
 dane corruptiōis. vt p̄z Gen. vij. c. qua/
 draginta ānis p̄ deſertū vagauerūt fili
 iſrl vbi mali afflicti ſūt i. mortui: ⁊ alij p̄/
 illam pegrinatiōē meruerūt. vt patz in
 li. Numeroz. Quadraginta dieb⁹ ieiū/
 nauit Moſes vt legē dñi mereret ac/
 cipere ſicut ſcribit. Exo. xxxij. q̄draginta
 dies dati ſūt: Minuimus ad pentēdū. ſi/
 cut nōt Jone. iij. Quadraginta dieb⁹ he/
 lias pegrinat⁹ ē vſq; ad montē dei oreb
 iij. Reg. xix. Quadraginta dieb⁹ xp̄s ie/
 iunauit in deſerto Bath. iij. Quadra/
 ginta dieb⁹ ſtetit poſt reſurrectionē añq;
 celos aſcēderet. Act. i. c. Jō fm hūc nu/
 merū q̄dragenariū diez q̄drageſimale
 ieiunium ē iſtitutū. De q̄ ſic cārat eccleſia
 lex ⁊ p̄p̄he p̄mit⁹ h. p̄uenerūt poſtmodū
 xp̄s ſacravit oīuz rex atq; factor: tēpoz
 iij. ieiunium q̄drageſimale fuit pueniēt
 iſtitutū rōne ſm̄ini: qd interpolari nō
 cōtinuū. deſignatū ad tēp⁹ nō p̄petuū.
 Qd factū eſt fm Alex. in. iij. tñ. p̄p̄ hu/
 mane infirmitatis debilitatiōem: tum
 p̄p̄ faſtidiū p̄tinue afflictionis: tñ p̄p̄
 annihilatiōē deuotionis. nā p̄tinuū ieiū/
 niū ⁊ p̄petuū debilitas hoīs ſuſtinere nō
 poſſet: ſz illū diſcriminari diſponeret. Faſti/
 diū afflictionis nimis fatigaret ⁊ impa/
 tientiā induceret: ⁊ deuotio ieiunandi
 p̄iret. Si autē q̄reret q̄re diē dñica non
 ieiunamus. Rñdet Alex. qd h. ſit in me/
 moriā leticie dñice reſurrectionis. Dicſt
 enī in decreto. c. Ieiunium. de p̄ſe. di. iij.

Ieiuniū dñice diei ⁊ quinte serie nemo celebrare debet: vt inter ieiunium xp̄ia-
noꝝ ⁊ gentiliū ⁊ veraciter credentium ⁊
infidelium atq; hereticorū vera ⁊ nō falsa
discretio habeat. hec ibi. Tempe tñ qua
dragesimali dieb⁹ dominicis abstinemus
a carnibus ⁊ lacticijs vt ieiuniū nostꝝ
p̄forme sit ieiunio xp̄i q̄tū congruit.
¶ Secūdo p̄ncipalē istū ieiunium fuit ieiunium
tpale. s. q̄tuor: tēpōꝝ ab ecclia. d. q̄ sic. d.
Calistus papa. lxxvi. di. i. c. Ieiunium.
Ad ter i ano apud nos celebrare didici
sti puenitū nūc p q̄tuor tpa fieri de-
cernimus. vt sicut annus p quattuor vol-
uitur tpa: sic nos quaternū solēne aga-
mus ieiunium p quattuor anni tempora.
Assignat hō a doctoribus rō quare in
istis quattuor tpb⁹ ieiunamus videlz
vt emēdem⁹ q̄ in istis q̄tuor tpb⁹ peccā
cōmissimus. Et sunt p tres dies vt satis-
faciamus in die qd deliquimus in mense.
⁊ sunt in feriis quarta: q; tunc domin⁹ a
Iuda traditus fuit. In sexta q; crucifi-
sus. In sabbato q; iacuit in sepulchro:
⁊ tristes fuerūt apli de necedñi. ¶ Ter-
tio ieiunium est ab ecclia ieiunium p̄ticulār
s. in vigilijs quarundā festiuitatū. Nam vt
scribit Iohānes Beletp. Mos fuit anti-
q̄tus vt in p̄cipuis festiuitatib⁹ sauctorū
hoies cū vxorib⁹ ⁊ filiis ad ecclesiā ve-
nirent ⁊ ibi cum luminarib⁹ pnoctarēt:
sed q; multa adulteria in his vigilijs fie-
bant: statutū fuit vt vigilie in ieiunia cō-
uerterent. Homē tñ antiquū retentū ē:
q; nō ieiunia sed vigilie appellant.
¶ De laudibus ieiunij: qd b̄bis ⁊ exem-
plis cōmendat ab oib⁹ sanctis tam vete-
ris q̄ noui testamēti. Caplm. iij.
Ertū mysteriū p̄templādū de
ieiunio dñi p̄medatio. Nam lz mul-
ta sint qbus ieiunium ⁊ abstine-
tia cōmēdari possēt: tñ laudes ei⁹ accipi-
m⁹ a trib⁹. ¶ Primo a gentilib⁹ ⁊ phis.
¶ Secūdo a p̄rib⁹ ⁊ phis. ¶ Terno a
docto: ib⁹ ⁊ scis. ¶ Quarto accipim⁹ lau-
des ieiunij ⁊ abstinentie a gentilib⁹ ⁊ phis.
Ipi etenim suo mō abstinentiā magnifica-
re studuerūt. An Valer⁹ maximus cō-

mendat mulieres romanas que absti-
nebāt a vino. Ingt enim li. ij. fuit anti-
quorū illa simplicitas in cibo capiēdo
humanitatis simul ⁊ continentie index
certissima. Nam maximis viris p̄des
⁊ cenare in ppatulo nō erat verecūdie:
q; nec illas epulas habebant q̄s oculis
populi subscere erubescerēt. Eini vius
olim romanis feminis ignotus fuit: ne
s. in aliquod dedecus plaberent: q; pxi-
mus a libero p̄fē intēpantie grad⁹ ad in-
cōcessas venerē esse p̄suevit. Dicerarch⁹
vt ait Hiero. s. Iouinianū i li. antiq̄ta-
tū laudat aurea secula Saturni. qm̄ cū
tūc oia hum⁹ funderet nullus comede-
bat carnes: sed vniuersi viuebāt pomis
⁊ herbis q̄ terra spōte gignebat. Xeno-
crates phis de Triptolemi legib⁹ tria tñ
p̄cepta i tēplo Eleusine residere scribit.
Generādos deos: ⁊ honorādos pentes:
carnib⁹ nō vtēdū. Tull⁹ in. q. tul. cōme-
morat q; Lacedemōij magis parsimo-
nia delectant. Qui⁹ rei Xenophō Theo-
phrastus: ⁊ pene oēs greci scriptores te-
stes sunt. Cherimon historicus vir elo-
quētissimus narrat de vita antiquorū
egypti sacerdotū q oib⁹ mūdi curis post
positis semp dñi i tēplo fuerēt ⁊ rex naturā
cāsq; ac rōnes fideꝝ p̄tēplū sūt nūq̄
se mulierib⁹ miscuerūt nunq̄ cognatos
seu p̄pinqs ac liberos qd viderūt ex eo
tpe quo cepissent diuio cultui deservire:
⁊ carnib⁹ ⁊ vino sp̄ abstinerūt. P̄ane
raro vescēbāt ne oneraret stomachū. ⁊
si qñ comedebāt tū sū p̄ter hisopū sume-
bāt i cibo. vt escā grauiorē illi⁹ calore de-
cōqrēt Eubol⁹ q̄q; q̄ historiā Phirida-
tis multē volumib⁹ explicauit: narrat apd
phas tria ēē magorū gnā: q̄ p̄mi q̄ sunt
doctissimi ⁊ eloquētissimi excepta saria
⁊ olere nihil ampli⁹ i cibo sumetāt. Eu-
ripides i creta Iouis pphas nō solum
carnib⁹ sed coq; cibis abstinuissē refert
Bargafrines vii babylonie in duo ge-
nera apud indos gymnolophistas diui-
dit: quorū vniū appellat Baginanas: al-
terū Samancos q̄ tate p̄nientie sunt vt
pomis arborū iuxta gangē flumiā alant

De Bragmanis etiā scribit Didym⁹ in
eplā ad Alex. q. pura et simplici vita vi-
uunt. nullis rebus capiunt illecebras. nihil
appetit amplius q̄ nature rō flagitat.
Nulla apud eos morborū genera. null⁹
medicīne usus: q̄ psimonia est illis me-
dicina. Si ergo tñ gēiles hoīes abstinē-
bāt vt mūdā sapiam acquerent: quid
nos agere debem⁹ vt in vera sapiētia p-
ficiam⁹? Studiuimus enī quā apud il-
los habita sit abstinentia. ¶ Scđo acci-
pinus laudes ieiunij a p̄sib⁹ et p̄phetis
veteris testamēti apud quos nō parum
celebre est reputatū. An ps. xxxiij. Da-
uid ait. Humiliabā in ieiunio aīas meā
Et Zophel. i. Sificate ieiunius. et Tho-
bie. xij. Bona est oīo cū ieiunio. Et Ju-
dith. iij. d̄ de filiis isrl qñ timebāt ipe-
tū. Molofernis. Humiliauerūt aīas suas
in ieiunijs ipsi et mulieres eorū. Et de Ju-
dith. viij. c. d̄. Ieiunabat oībus diebus
vite sue: p̄ter sabbata et Neomenias et se-
sta domus isrl. Et. i. Reg. vij. qñ filij isrl
phiatū erāt cū philistēis: ieiunauerunt
inqt scriptura in die illa et dixerūt: Tibi
peccauim⁹ dñe. ¶ Tercio accipim⁹ lau-
des ieiunij et abstinentie a doctorib⁹ et san-
ctis. Dēs nāq̄ doctores ecclie abstinē-
tiā et ieiuniū miris effert laudib⁹ q̄uz
dicta elegāntissima adducunt in sequenti
fmone cū dicet d̄ fructib⁹ ieiunij. Hūc
vō tñ cōtēplari sufficiat scōz exēpla q̄
ieiunādo et orādo carnē suā crucifixerūt
cū vitijs et p̄cupiscētijs. Refert Eusebi⁹
in. iij. li. eccl. historie. q̄ inter scōs egyptios
q̄s euāgelista Marc⁹ instituit vintū
aut carnes nemo gustat. nñ aqua est eis
potus: et panis cum sale et hisopo cibus.
Itē Hiero. ad Eusebiū. cū vitā cōmen-
dasset cenobitarū q̄ apud eos vintū pa-
ne leguminibus et oleribus. subiunxit.
Id tertiū genus veniā q̄s anachoritas
vocant. q̄ de cenobijs exenntes excepto
pane et sale amplī ad deserta nihil profe-
rūt. Hūc vīte auctor Paulus: illustra-
tor Antoni⁹ et vt ad supiora p̄scendā p̄n-
ceps Joā. baptista fuit. Et idē scribens
vitā Pauli p̄mi heremite sic inq̄t d̄ illo

Dē in oīonibus in solitudine duxit eta-
tē. Libū et vestimentū ei palma p̄bebat.
Qd ne cui ipossibile videat. iesus testor
et sanctos angelos vidisse me monachos
et quibus vnus pe. xxx. ānos pane ordea-
ceo et aqua lutlenta vixit. Quid dice-
mus de abstinentia oīum confessorū chri-
sti Marionis. Agathonis. Anionis. Se-
rapionis. Basilij. Benedicti. Francisci
oīumq̄ aliorū? Nullus etenī inuentus
est qui in delitijs seruierit deo. Ideo p̄
p oīa exēpla tā xpianorū q̄ iudeorū siue
etiā gentiliū q̄ abstinentia sublimada est
et nō spernēda. Habemus exēpla auiū
que fame et abstinentia amicales sunt
hoībus et familiares. Ergo fm intentio-
nem spūs sci scām eccliam dirigētis dis-
ponamus mentē et aīum vt inchoemus
h̄ sacratissimū quadragesimale ieiuniū
quo mediāte obtinebimus h̄c grām et
in futuro glām quā nobis largiat clemē-
tissimus deus cui est honor et gloria per
infinita secula seculorū. Amen.

¶ Feria quarta cinerum. de ieiunio: ad
qd maxime tali die ecclesia cōuocat et l-
uitat fideles. Sermo. xviij.

Thesauriza

te vobis thesauros in
celo. Verba sunt salua-
toris nostri originaliter
Math. vi. et in euange-
lio hodierno. Ecce ad-

uenerūt dies p̄nē ad redimēda peccata
ad saluādas aīas. Hodie nāq̄ initius ē
sacri q̄dragesimal⁹ ieiunij de quo cantat
ecclia. Paradisi portas ieiunij tps nob
apuit: idcirco cū oī sollicitudine et deu-
tione vigilare debem⁹ ad ieiunia venerā-
da: qm̄ per ip̄a acgrimus thesauros re-
gni celorū. Et qm̄ sapientissimus oīum
magister in verbis allegatis in themate
puocat nos vt d̄ futura vita nob p̄uidea-
mus. ideo i hoc fmōe fideles xpi ad ie-
iunij reuerentiā p̄cipuā merito iducem⁹.
Elidebimus aut de ipso ieiunio adp̄us

tria mysteria principalia.

Primum dicitur conditionis.

Secundum obligationis.

Tertium fructificationis.

De cibis a quibus abstinendum est in ieiunio. et de tpe siue hora comedendi diebus ieiuniorum. et que non est determinata quantitas cibi sicut vicissitudo comedendi.

Primum mysterium. Lapsus .i.

videndum de ieiunio dicitur conditio.

Secundum enim ecclesie ordinationes triplex additio ponit de ieiunio. **P**rima de quantitate. **S**ecunda de qualitate. **T**ertia de ieiunio secundum formam ecclesie abstinendum est ab aliquibus cibis: videlicet a carnibus ovium et lacticiis. Quia vero lacticia interdiciuntur ieiunantibus in quibus sunt orta ab animalibus carnes habentibus: sicut per dicitur .iii. c. denique. Motandum tamen quod in ieiunio quodragesima interdicitur universis aliis supra dicta. secundum de per dicitur .iii. c. **M**otandum tamen quod in ieiunio quodragesima est ut sit firmitas solatii non ut luxurie partem ieiunium precedat. Et hoc est a marinis beluis abstinendum: tamen per consuetudinem est tolerandum. quoniam quod nimis emulgit elicit sanguinem. ut per dicitur in .d. c. denique. In alijs vero ieiunijs abstinencia a carnibus semper precipitur. Ab ovibus autem et lacticiis non nisi secundum consuetudinem preterit. **M**otandum tamen dicit Hieronymus .lx. vi. d. c. **E**stinencia et de sepulchris. c. ceteris. **A**naquod preterit abundanti suo sensu. **C**oncordat hijs Ric. in .iii. et Thoma .ii. ij. q. c. lviij. ar. viij. i. responsio ad .liij. ar. **S**ed dubitari potest cur ieiuniorum tempore non precipitur abstinencia ab usu vini cum de illo tot multa dicantur. **M**otandum tamen sapiens puer .xx. ait. **L**uxuriosus exterminavit vinum. Et **E**cclusi .xxi. **B**ebullos exterminavit vinum. Et **P**aulus Eph. v. **N**olite inebriari vino in quo est luxuria. et Hieronymus ad Eustochium. **H**oc moneo hoc obtestor: ut ipsa christi vinum fugiat pro veneno. Et idem ad Furiam. **S**ed filia si apostolus castigavit corpus suum et in fuiturum redegit: quoniam tu iuencula adhuc in servore iuencutis posita dapibus et vino plena poteris esse de castitate secunda? Idem insuper iter ceteras sancte Paule laudes hac ipse

enumerat singulariter. quod .i. a vino abstinencia summa fuit. Inquit enim in descriptione eius vite. Sic referat quod expertus sum. **M**otandum tamen se iulio ferventissimis estibus incidit in ardorem febrium. et post desperationem cum dei misericordia respirasset et medici suaderent ob refectionem corporis vino esse opus tenui et pro ne aqua bibens in hydropem incideret. et ego clamavi bene Epiphania per pauperem rogare ut eam moneret imo percelleret vinum bibere ut erat prudens et solertis ingenij statim sensit insidias et subdolos inimicos esse quod ille diceret intinuit. Quid plura? Cum bene potius post multa hortamenta exisset foras querenti mihi quid egisset: respondit. Tamen profectus ut seni homini pene persuaserim ne bibat vinum. Similiter ad laudem abstinentie multorum sanctorum vita inducit quod vinum non gustaverint. Ergo si tanta celebris est illa abstinencia videretur quod salubriter fuisset preceptum ut ieiunantes vinum non biberent. Respondet ad hoc **A**lex. in .iiij. summe et Ric. di. xv. q. rti. quod esus carni magis commovet concupiscentiam quam vini potus: quod cum ad incitationem concupiscentie concurrant tria abundantia caloris et spirituum et seminis. Ex esu carni multiplicatur seminis: quod eis est multum de nutrimento: et ideo ex earum esu maxime multiplicatur superfluitas terrene digestionis quam seminis est materia. Ex esu veterum multiplicatur abundantia grossorum spirituum. Ex potu vini abundantia caloris. Et abundantia seminis magis est incitativa concupiscentie quam abundantia caloris maxime causati ex potu vini: quod illa cito evanescit et calor in semine manet. Licet ergo vinum provocativum sit ad libidinem. non tamen sicut carnes. Ideo ecclesia iniunxit abstinencia a carnibus et non a vino. Et si adhuc querat quare non a vino dicitur Alex. quod hoc factum est propter infirmorum remissionem: quod multi fuissent ob hoc preceptores: cum tolerabilius sit a carnibus quam a vino abstinere. Quia sic institutum est pro necessitate digestionis. **B**ebullos etenim habet debile stomachum quod necessarium est usus vini pro digestionem perficienda. **S**ecunda additio ieiunij dicitur temporalitas. **M**otandum tamen per Thoma .fa. fe. vbi. s.

Ieiunantib⁹ assignat^r tempus comedendi. s. hora nona. Cui⁹ ieiunium ordinet^r ad delectationem et prohibitionem culpe: o³ q³ aliqd addat supra com⁹ consuetudine. ita tñ q³ ex h⁹ nō multū nā grauet. Est autē debita et cōis consuetudo hoib⁹ comedendi circa horā sextā: tum q³ iā videt^r eē cōplera digestio nocturno tpe naturali calore iterum reuocato pp⁹ frigus noct⁹ circūstāns. tam etiam q³ tūc nā corp⁹ hūa ni idiget iuuari. Et ergo ieiunantes aliquā afflictionē sentiāt. pueniēter eis taxatur hora nona q³ cōueniēs est mysterio passionis xpī q³ ppleta fuit hora nona qñ inclinatio capite tradidit spm. hora autem illa determinatur fm grossam estimationem. Si vō diceret^r q³ stat^r veteris test⁹ ē pfectior q³ noui. S³ i veteri test⁹ ieiunabāt a vespa diei pcedē⁹ vsq³ ad vesperā diei sequētis. vt ps⁹ L. euit. xxij. Ergo sic o³ fieri i nouo test⁹. Rūdet Tho. q³ stat^r veteris test⁹ ppat nocti. stat^r vō noui ppat diei. fm illud Ro. xij. Mox pcessit dies aut appropinquat. Iō in veteri test⁹ ieiunabāt vsq³ ad noctē. nō autē i nouo. Morādū tñ fm Alex. q³ hora nona nō ē i pcepto: vel si sit i pcepto: q³ h⁹ magnā latitudinē non ē determinata: iō si qñq³ pueniat vel plonget cā necessaria vel rōnabili nō ex h⁹ ieiunans peccat mortal^r. Sñ qñq³ religiosi possent ita mane surgere et tñ fatigari añ horā sextā q³ ex dispensatione ordinis possent anticipare horā nonā. De plonatione autē horē: q³ ex cōmestione p⁹ horā nonā nō auferit pena: s³ pot⁹ auget et ē magis sup⁹ erogare q³ a debito deficere. Silr q³ nulla hora comedit nō deficit. s³ magis superogatur. hec Alex. ¶ Tertia p⁹dictio ieiunij d^r quantitas. Ordianit. n. ecclia q³ semel comedat i die nō at pluries et q³libz vice pap. q³ nō potuit determinare ieiunio quantitatē pōderis cū vn⁹ s³ nāe sue q³litatē magis cibo idigeat q³ ali⁹. s³ bene quantitatē vicissitudinis. Excessus autē i quantitate s³ minuat meritū: non tñ soluit ieiunium. nisi eēt nimis et imoderat⁹ vt si aliq³ excederet i quantitate cibi nota

biliter multiplicādo fercula comedēdo varia cibaria deuorando vsq³ ad summū ventris. vt detineat ip⁹ ne affligatur Talis inquā soluit ieiunium et decipit se ip⁹m. Sñ Aug. in finone de q³dragelima ait. Sūt qdā obseruatores q³dragesime delitiosi potius q³ religiosi q³ vasa in qb⁹ nocte sūt carnes tāq³ imūda horētes deuitāt: et sua carne vētris aut gutturis luxuriā nō formidāt. Ieiunāt autē nō vt solitā ieiunādo minuat edacitates sed vt imoderate i differēdo augeat auiditatem. Artificialis et pegrinis p⁹dimen⁹tor diuersitatibus gulam irritat tātiq³ capiūt māducādo quātū digerere pñt nō ieiunādo. et Hiero. ad Furia ait. Nonnulli vitā pudicā appetētes in itinē medio corruūt dum carniū abstinentias ieiunij putāt: et stomachū leguminibus onerant. Sīa tñ itelligēda sunt cum discretionē: q³ vt scribitur. i. q. v. c. pñtiuz. Discretio mater est oīum et tūū. Ad id dixerim q³ multi idiscetas ieiuniorū regulas p⁹siderantes qñq³ nimis arcta imo eis impossibilia sumūt ieiunia. Pro qbus getandis stat snia illa Hiero. ad Rusticū monachū. d. Balneorū fomenta nō queras q³ calore corp⁹ ieiuniorū frigore cupis extingere. q³ et ipa moderata sint ne nimia debilitent stomachū et refectionē maiore poscentia erumpant in cruditate q³ parens libidinum est. Et idē ad Nepotianū de vita clericorū ait. Tānū tibi ipone ieiuniorū quātū ferre potes. Sint pura: casta: simplicia: moderata et nō supstitiosa ieiunia. Et idē ad Demetriadē v. inqt. Neq³ vō imoderata tibi impam⁹ ieiunia et eno⁹me ciborum abstinentiā qb⁹ statū corpa delicata frāgūtur et añ egrotare incipiūt q³ scē puerlatōnis possint iacere sudānta. P⁹horū q³ snia ē moderatas eē v⁹tutes. Et idē ad Rusticū monachū ita scribit. Sūt qui hūore cellulaz imoderatisq³ ieiunijs tedio solitudinis ac nimia lectiōe dū diebus ac noctib⁹ aurib⁹ suis psonāt: et tñ i melacoliā vt Hippocras magis fomentis q³ nostris indigeant monitis. Idcirco

seruanda est regula Fulgentij q ita scribit
ad Probu Ieiunij sic est adhibenda
tempies vt cor p nrm neqz saturitas ex-
citet: nec inedia immoderata debilitet:
Saturitas facit vt in castus ieiunemus:
debilitas v o ne ieiunare possim. h ille
¶ Qd obligant hoies ad ieiunium vel
ppf pceptu eccleie vel ppf ipositā pnam
vel ppf indictionē ehor. Caplm. ij.

Secundū mysteriū videndū de
ieiunio dicit obligatio. Obligāt
siqdē hoies ad ieiunia sub pe-
na pti maxime ppf tria pmo ppf eccleie
pceptionē. ij. ppter pnie ac voti imple-
tionē. iij. ppter epale indictionem. pmo
obligant ad ieiunū ppf eccleie pceptio-
nē: qz scz ecclesia pcepit vt aliq Ieiunia a
fidelib' obseruet. ga vt scribit. xlii. q. i. c.
qsgs. Quisqz pceptis nō obtepat re' est
z debitor pene. Et paruz p' inferi. Qd
pcepit impat: z qd impat necē est fieri.
Et di. xij. c. pceptis. of pceptis aplicis
nō dura supbia resistat: szp obedientiaz
q a scā romana ecclesia z aplica auctori-
tate iussa sūt saluifere impleantur. Et ea-
dem di. c. nō decet. Calistus Papa ait
sicut fili' dei venit facere volūtatē p'ris:
sic z vos iplere volūtatē mris vfe q ē ec-
clesia. Ad idē ē. c. sic oēs. xix. di. vbi sic dī
sic oēs aplice sedis sactōes accipiende
sūt tāqz ipsi' dīna voce Petri formate.
z idē hf i. c. in memoriā i. c. eniuero. z in
c. nulli phas. eadez di. Et h colligitur ex
vbo xpi. d. Bath. xviij. Qui ecclesiā nō
audierit sit tibi sicut ethnic' z publican'
scā ergo m' ecclesia instituit ieiunia qdaz
sub pcepto fidelib' obseruāda. z pmo in-
stituit ieiunū qdragesimale de q supius
dixim' Clericis ē qbuscūqz iūctū ē ie-
iunū a qnqgesima. sicut pz di. iij. c. sta-
tuim' z. c. deniqz. sz p'liū ē nō pceptuz
sz gl. ij. pcepit ieiunū qtuor tpum. sicut
notat. lxxvi. di. c. ieiunū. c. p'stituimus. z
c. d ieiunio. iij. pcepit ieiunū in oib' vigi-
liis ap'loz Philippi z Jacobi. z Jo. enā
geliste dūtarat exceptia. vt apparet extra
de obseruatione ieiunioz. c. consilium.
iij. pcepitur ieiunū in vigilia natiuitatē

dñi q si venerit feria sexta hi q nec voto
nec regula ad abstinentiā carniūz astricti
sūt tali die carniūz vti pnt fm consuetu-
dinē eccleie generalē. n tñ rep'edēdi sūt
hi q ab eis ob deuotionē voluerit absti-
nere ē d obseruatiōe ieiunioz. c. expli-
cari. v. pcepit ieiunū i' vigilia pent. lxxvj.
di. c. nosse credo. vi. pcepit ieiunū in vi-
gilia assūptiōis vginis Marie. ē d de ob-
seruatiōe ieiunioz. c. i. vii. pcepit ieiunium
in vigilia Jo. Baptiste z bti Laurentij.
Et hoc de p'suetudine approbata que li-
gat z tenet. vt pz di. i. c. Consuetudo. Et
di. xi. c. ecclesiāz. z. c. i. his. Itā fm Aste.
i sūma sua: Si i aliq regiōe vel dioce. sit
aliqd ieiunū p'suetū: qd tñ nō ē pceptū
p ius scriptū: nihilomin' ab exntib' ibi
dē ē obseruādū. Nec h puto intelligēdūz
p illis tñ q i locis illis domiciliū hnt: sz
enā p alijs forēsiibus z pegrinis q eo tpe
ibi se repirēt. Qñ Augu. xij. di. c. illi autē
ait Bat mea mediolanū me secuta in-
uenit ecclesiam sabbo nō ieiunantē cepat
fluctuari quid ageret. Tūc ego p'silui de
hac re b'tissime memorie ambrosiū epz
At ille ait. Cū romā vōio sabbo ieiuno
cū mediolanū sū nō ieiuno. Sic z tu ad
quā forte ecclesiā veneris ei' morē sua si n
vis relinquere cuiqz scādālū nec quēqz
tibi hec cū m' i renūcialem libēt āplexa
ē glo. v o i. d. c. sup vbo veneris dicit via-
tores tenēt seq p'suetudinē loci ad quem
veniūt. et h idē colligi videt ex. c. q p mo-
res di. viij. i. tex. z i glo. z i. c. qsgs. xli. di.
viij. pcepitur ieiunū i vigi. sci Bartolo-
mei. q hūari dz fm p'suetudinē festi. d. c.
p'silui. ē d de obser. ieiū. ieiunia aut trium-
dierū rogationū aū ascēsiōe dñi q po-
nūt de p'sc. di. iij. c. rogatiōes. sz gl. abidē
sūt d p'silio nō d pcepto nisi vbi ēēt p'riū
de p'suetudie approbata. filr ieiunū ad
uēt' si ē i p'ria d p'suetudie ē pceptū. aliter
nō fm l' d o. sz honestū sit. p ieiunēt cū
ci z maxie p'sbi. In decreg enā iuenit q
sit ieiunādum feria qrtā. scē. z sabbo. de
p'sc. di. iij. c. ieiunia. z. c. sabbo. Tū istud
p'silū ē nō pceptū. nisi de p'suetudine ap-
pbata. In dieb' tñ sabbatis a carnibus

abstinēdū ē dicit. c. Quia dies. de cōse.
di. v. r. b. v. q. p. siliū est nisi adhuc p. r. i.
videret p. p. siliū. In oibus vero vi
gilijs festoz que secūda serā veniūt Je
iunandū est in sabbato. vt patz in. c. Ex
pte. r. d. c. Consiliū. extra de observatio
ne ieiunioz. nōndū tñ q. a pcepto iei
niū excusāt r. absoluit q. legitimā causā
habet siue necessitatē vt nō ieiunent. q. a
vt scribit in sepe allegato. c. cōsiliū. Ille
cessitas legi nō subiacet. r. c. remissio
nem necessitas nō habet legem. i. q. i. s. z
caueat vniūsqz ne decipiat seipsum: qñ
si quis posset ieiunare. p. vno florenō lu
crando: posset etiā ieiunare vt impletet
ecclesie pceptū. p. tñ tñ aliq. rōnabili
ter excusari a ieiunio. r. p. mo excusāt pue
ri q. h. z. h. o. r. Ric. ppter debilitatē nāe
indigēt frequētī cibo nō multo simul sū
pto. Indigēt multo nutrimento ppter vir
tutē augmētū. Ideo vsqz in fine tertij se
ptēniū. id ē. xxi. āni ieiunare nō obligant
Et p. his ē dictū illud Hiero. ad athletā
Ante ānos robuste etatis p. culosa est te
neris abstinētia r. gravis. Tñ pueniens
est vt ante dictā etatē inducant hoīes ad
ieiuniū: tñ ppter generalē cōmonitiōez
r. misericordiē detipetratiōē. sic dī Jo
hēl. ij. coadiūte senes: p. gregate puulos
r. suggētes vbera. Tñ etiā ppter vitiōz
refrenatiōē: q. vt plurimūz r. maxime
temporibus his iuuenes sunt lasciuī r.
dissoluti. Ergo vō dico r. teneo q. consi
derata malicia q. in multis supplet eta
tem. r. corruptela detestabili ne phandis
simoz facinorū que ppetrant tā a mas
culis q. a feminis. q. tales nō solū in
ducendi sunt ieiunare imo stringēdi sūt
quos valētes onus ferre ieiunij etiā ān
xxi. annum. ad illud credo fore obliga
tos sub v. tute pcepti. ij. excusantur a p
cepto ieiunij paupes q. nō hñt ad come
dendū in vna cōmestione sufficient. 3.
excusant pegrinantes q. ppter laborē ni
miū cōmode ieiunare non valent. Nec
obstat si dicat q. pceptū p. siliū nō ē post
ponēdū. Cū ergo ieiunare sit i pcepto:
Pegrinari vō ad indulgētiā ē d. p. siliū

ergo nō vī q. ppter pegrinationem sint
soluēda ieiunia: q. a vt dicit. Ric. r. h. o.
Intētiō dātis pcepta de ieiunijs exclu
dere non fuit alias pias r. necessarias
cās. Secus tñ est de pceptis legis natuf
4. excusant senes r. debiles. 5. infirmi
6. mense nobiliū seruitores. de qbus. d.
Ric. q. si ex cā necessaria pueniūt ali
quātulū cōcedēdi horā ex toto vel modi
cū p. bibēdo ne seruiēdo d. ficiāt. r. h. fact
antiā positis mēsis vel modicū ān ita q.
ppter ipis p. uatiōez vna mensa hēat
deputari: nō peccāt. si cut nō peccāt qui
surgūt de mēsa vt p. vno vadant. vel en
xenia deferant: r. iterum reuertentes ad
mēsam p. uatiāt. 7. excusant laborātes q.
diētim viuūt. nec pñt laborare sūt r. ieiū
nare. 8. excusant mulieres p. gnantes: r.
que lactāt filios r. generātr oēs q. b. legi
tima ad sūt impedimēta. De dispensatio
ne tñ ieiunij h. z. Alex. nōndū ē q. si cui
dēs cā sit pōt statī hō p. seipm statuti ob
fuatiā p. terire: p. ferri si nō possit de facili
haberi recursū ad supiorē. Si aut cā
sit dubia v. hō ad supiorē recurrere qui
auctoritatē h. z. i talib. dispēlare. 2. obligā
tur hoīes ad ieiuniū ppter pñe vel voti
impletiōem. qñ. s. q. s. teneat ieiunare
cum sibi fuisset iniūctū p. pñia. aut voto
se obligasset. 3. obligantur hoīes ad Je
iuniū ppter epalem idictionē. qñ. s. e. p. s.
in s. sua dio. indiceret aliqd. gnāle r. distri
ctū ieiunium puta p. pace: pro serenitate
aeris. p. pluuiā postulāda r. huiusmodi
tūc oēs eius cure subiecti obedire tenēt
vt expōse ponit de p. se. di. 3. c. p. nūciādū
r. dis. v. c. Ieiunia. vbi dicit. Ieiunia in
ecclesia a sacerdotib. p. stituta sine necessi
tate rōnabili nō soluātur. p. c. ille.

¶ Qd ieiū fructuosū ē et vtile ad bōa
tpalia r. bōa corpalia r. ad bōa spūalia.
Eritū mysteriū. Caplm. iij.
t vidēdū de ieiunio d. fructifica
tio possum. nāqz triplicem eius
fructū ānotare. p. m. d. corpōral. 2. tpalī
3. spūalis. p. m. d. ieiunij fructus dicitur
corpāl. ipi eteni corp. p. dest triplr. p. mo
refrenando. 2. sanando. 3. forūficando

Estimo ieiunium pdest corpi ipsuz re-
frenando. Nam nullum remedium e ita
efficax ad reprimendum carnis rebellionez
ad spiritum: sicut macerare et affligere illa
et potissimum p ieiunium. Et quis non indi-
geat tali medicina quoniam omnes pungunt ve-
rant et agitantur stimulo carnis? Ideo
Paulus. ij. Cor. ix. dicebat. Et affigo
corpus meum et in fuitutem redigo. Et h
Hiero. ad Rusticum monachum inquit. Has
electionis in cuius pectore christus sonabat:
macerat corpus suum: et subiecit fuituti. et in
cernit nalem carnis ardorem sue repu-
gnare sine: ut quod non vult agere compul-
latur. et quasi vim pacis vociferat. et d.
Misere ego homo quod me liberabit de cor-
poris mortis huius: et tu te arbitraris absque
lapsu et vulnere posse transire: nisi o cu-
stodia fruaveris cor tuum: Et idem eplam ad
Suriam de viduitate suanda. Apostolus
inquit macerat corpus suum: et aie subiecit
impio ne quod alijs precipit ipse non fuerit:
Et tu adulescentula fruente cibis corporis
de castitate securus es: quasi d. non. Et idem
in eplam ad Eustochium. et ponit in. c. Si
Paulus. xxij. q. v. Si Paulus inquit
apostolus vas electiois et paratus i euange-
lio christi ob carnis aculeos et incertum vi-
tiorum reprimat corpus suum et i fuitute subiecit
ne alijs predicans ipse reprobus efficiatur et
tunc videt aliam legem in membris suis re-
pugnantem legi mentis sue et captiuantem
se in lege peccati: Si post nuditate ieiunia
fame carceres flagella supplicia i semet
reuerfus exclamiat: Infelix ego homo
quod me liberabit de corpore mortis huius:
tunc te putas securus esse debere? In eplam
vero ad Saluiniam de nebridio et viduitate
idem Hiero. sic loquitur. Sicut irasci ho-
minum est et iram non perficere christiani: sic omnis
caro concupiscit quidem ea que carnis sunt et
quibusdam illecebris ad mortiferas aie vo-
luptates trahit. Sed nostrum est voluptatis
ardorem maiore christi amore restringere et
lasciuens iumentum frenis inedie subiugare:
ut non libidine: sed cibos querat ac
desideret et sensores spiritus sancti moderato
atque composito poterit incessu. Quorsum

ista? Et hominem te esse noueris et nisi ca-
ueas passionibus humanis subiacere.
De eodem cuncti facti sumus luto hisdem
compacti exordijs. et in serico et pannis ea-
dem libido dominatur. Nec regum purpu-
ras timet nec medicorum spiritus squalores:
meliusque est stomachum te dolere quam me-
te impare corpori quam fuisse gressum vacillare
quam pudicitia. Et in eplam ad Demetriadem
v. idem d. Ignita sunt diaboli iacula que si-
mul vulnerant et inflamant: et a rege ba-
bylonis tribus pueris preparent: sed quoniam
ibi quartus spiritum habes filij dei interfectos
mitigat ardorem: sic in aie vaginali rore
celesti et ieiuniorum frigore puellaris calor
extinguitur: et humano corpori angelorum
pueratio preparent. Et in eplam ad Eustochium
sic refert. Sollicite. prudendum est ut
quos saturitas a paradiso expulit efuri-
es reducat: non quod deus intestinorum infor-
mum delectet rugiunt: sed quod aliter pudicitia
tuta esse non possit. Propterea et ipse Hiero-
nimo in seipso ostendit quod alijs predicauit.
Eius verba sunt ad Eustochium loquentem.
Quoties in heremo constitutus et in illa va-
sta solitudine que exusta solis ardoribus
horadum monachis prestat habitaculum
putabam me romanis interesse delinjs: se-
debam solus: quod plenus eram amaritudine.
Horrebam sacco membra deformi. et squa-
lida cutis sicut ethiopisse carnis obdu-
xerat. Quotidie lachryme quotidie gemitus.
et si quando repugnante somnus imminens
oppressisset: nuda humo vix ossa. heren-
tia collidebam. De cibis vero et potu taceo
cum etiam laguentes monachi aqua frigi-
da viantur. et coctum aliquid accepisse luxu-
ria sit. Ille igitur ego quod ob gehene me-
ritum tali me carceri dannaui. scorpionum
tamen socius et ferax. sepe choris intereraz
puellarum. pallebam ora ieiuniorum. et mens de
siderijs estuabat. et in frigido corpore et sic
ea iam carne perimortuo sola libidinum in-
cendia bulliebant. Itaque omni auxilio desti-
tutus ad iesum tacebam pedes. rigabam la-
chrymis et crine tergebam. et repugnantem
carnem ebdomadarum media subiugabam
Non erubesco confiteri infelicitas mee

miseria. qm potius plago nō esse qd fuerit.
 Remini me clamāte diē crebro iū
 xisse cū nocte. nec pūs a pectoris cessas
 se vberib⁹ qd rediret dño impante tran
 quillitas. Ipam quoqz cellulas meā qsi
 cogitationū meaz psciā pimescebam.
 Et mihi et iratus et rigidus solus deser
 ta penetrabā. Sicubi concaua vallium
 aspa montiū rupiū pterupta cernebam
 ibi mee ofonis locus. Et vt mihi testis
 est dñs. post multas lachrymas post ce
 lo oculos iherētes nōnūqz videbar mi
 hi interesse agmib⁹ angeloz. hec Hiero.
 ro. Sz qd de alijs oib⁹ scis dicā. Mōne
 p abstinentiā afflictionēqz ieiuniorū supā
 uerunt luxuriā. Et vt de alijs taceam di
 cam tñi qd de beato frāscisco scribit in
 sua legēda. d. Bon. Ingt. n. sic autēdēns
 illud apli vbi. Qui aut sunt xpi carnez
 suam crucifixerūt cū vitijs et cōcupiscē
 tijs. Et crucis armaturā iugiter suo fer
 ret in corpe tāta discipline rigiditate sen
 suales appetitus arcebat vt vix necessā
 ria sumeret sustentationi nature. Diffici
 le nāqz fore dicebat necessitati corporis
 satisfacere et pñitati sensui non parere.
 Propter qd cocta cibaria sanitatis tpe
 vix adittebat et raro. Admissa vō aut
 pficiebat cinere aut pdimēti sapore ad
 mixtiōe aque vt plurimū reddebat in si
 pidum. De potu vini qd dicā cuz de aq
 dū suis estuaret ardore vix ad sufficien
 tiam biberit. Patet ergo qd p ieiunium
 corp⁹ anime inimicū maxime refrenat.
 Sedo, pdest ieiunium corpi ipsuz sanā
 do. nā visum est p expientū qd magis p
 dest sanitati corporis abstinentiā moderata
 qz nīmī et excessiū ciboz vsus. Quini
 mo vt plurimū ex gula oēs egritudines
 enenire solēt. Cū d psc. di. v. c. Me tales
 dī. Mo: bi saturitate nimia cōcitantur
 Et Seneca ad Luciliū sic ait. Medici
 na quōdā paucarū scia fuit herbarū qb⁹
 susteret fluens sanguis vulnera coirent
 paulatim. Deide i hanc puenit tā multi
 plicem varietatē. Nec est mup tūc illam
 minus negocij habuisse: firmis adhuc
 solidiqz corpib⁹ et facili cibo nec p artes

voluptatēqz corrupto q postqz cepit nō
 ad tollendā: sed ad irritandā famē: qre
 inuēte sunt mille pditure qb⁹ adhibuis
 excitaret. Que desiderantib⁹ alimenta
 erant onera sunt plenis. Inde palloz et
 neruoz vino marcentiū tremor et mise
 rabilior ex cruciantib⁹ qz ex fame macies
 Inde incerti tabentium pedes et semp
 qsi in ipa ebrietate titubano. Inde et in
 totā cutez humioz admissus distentusqz
 venter dum male assuecit plus cape qz
 poterat. Et tandē cōcludit multos mor
 bos mltā fercula fecisse. Et Joānes os
 aureū. de psc. dist. v. m. c. Nil hoc ipz
 pfirmat. d. Abundantia morbu facit et
 molestias ingerit et egritudines gene
 rat. Jo Hiero. J. Ioviniani ait. Egro
 tati tibi nō aliter sanitas restituit nisi te
 nui cibo victuqz castigato qd dieta dicis.
 Et idē Hiero. i. c. Legim⁹ de psc. di. v.
 Legim⁹ qsdā morbo articulari et poda
 gre humozib⁹ laborātes: pscriptōe bo
 noz ad simplicē mensam et paupes ci
 bos redactos cōualuisse. Laruerūt enī
 sollicitudine dispensande dom⁹ et epula
 rū largitate: q et co: pus frāgūt et aiam.
 Tercio, pdest ieiunium corpi ipm forti
 ficando. Māz moderata ieiunia ex pñti
 corpa magis sana et magis robusta red
 dūt. Et si dicat b nō ēē vix: qm p ieiu
 nia debilitant corporis vires. Sz illud ps.
 Genua nra ifirmata sūt a ieiunio. Nō
 dere possumus qd Paulus dicebat. ij.
 Cor. xi. Cū ifirmor: tūc fortior sū. co q
 ifirmitas et debilitas corporis fdebat cū
 fortē et pñptū ad dei obsega. Sed s
 ieiunij fruct⁹ dī tpāl. pdest. n. adhuc tri
 pli tpāl. Tercio placādo. Sedo
 liberādo. Tercio ipetrādo. Tercio
 pdest tpāl placando deū: qm irat⁹ pp
 pctā ppli tpāl flagello eos pcutere pñi
 nat. sic pz Bone libro p totū de Vinuif.
 d qb⁹ ita ait Hiero. li. ij. J. Iovinianus.
 Minus ciuitas magna irā dei ieiunioz
 miseratiōe retrofit. quā vñqz Sodoma
 atqz Gomorra placasset si pñiaz agere
 lachrymasqz pñie fūdere ieiunio patro
 cināte deū pculare voluissent. Adulys

liquidè fuit ad Minuitas Jonas et au-
dierunt illi vocè eius et timuerunt deum et
ieiunantes et orantes iras ei placauerunt
¶ Secundo pdest hoi ieiunium tpaliter libera-
do. scilicet a piculis et aduersitatibus huius seculi. si-
cut p3 dicit multum q ieiunantes ob reuerentia v-
ginis et aliorum scorum liberati sunt a multis pi-
culis celi terre et maris. 3. pdest ieiunium
tpaliter iperrando. scilicet a patia beneficiis ut plu-
rima tpe siccitatis. sanitatis tpe infirmitatis
serenitatis tpe in brui. pace tpe guerrarum
et filia. ¶ Tertio fructus ieiunij dicitur spualis
Prodest enim spualiter tripliciter. p. clarifi-
cando. 2. cibando. 3. glorificando.

¶ Quarto pdest clarificatio. nam ad pspica-
citatem et puritatem orationis et contemplationis
miro modo disponit. Mōne lectio orationis p di-
catio ieiunio stomacho melius capiuntur et
exercentur. Hinc Hiero. 3. Iovinianum
ait Daniel atqz tres pueri interpretatione
somnia ieiunio reuelant passiqz legu-
minibus prudentiores et pulchriores in-
ueniunt. hec ille. Iohi euangeliste in insu-
la pathmos ieiunanti reuelata sunt secre-
ta celestia. Apstoli ieiunantes spūs sci lumi-
ne sunt illustrati. Act. 13. ¶ Secundo pdest
ieiunium spualiter cibando. Cū enim mēs fue-
rit illuminata et dīne pteplatiōis intentia. ex
pnti delectatiōe et spuali inebriat. ¶ Ter-
tio pdest ieiunium spualiter glorificando qz
p illud introducimur in beatam vitam sicut
helas post ieiunium raptus est in celum. iij.
Reg. 13. In huius autem mysterij post ieiun-
ium qdragesimalis statū resurrectionis ce-
lebrat gloria. Ergo aio feruenti unusquisqz
fm facultate suā hodie ieiunium incipiat.
ut sic in fine adipiscat eternā gloriam. Amen

¶ Seria quanta post die cinerum. de usu et
laudibus scilicet orationis. 3. eos q dicunt
nō esse orandum neqz p bonis acgrendis
neqz p malis curandis. Sermo. xix.

Cessit ad

cum Centurio rogans
eū. Motat hec verba
Matth. viij. c. et i. cū

gelio hodierno. Promptissimum deus sp-
est ad liberales exhibendum nobis beneficia
sua. q id sepe nō accipim⁹ q negligētes
sum⁹ ad fiducialiter postulandum. Mā q
penit accipit: et q qrit inuenit: et pulsanti
aperiet: ut dicit Luc. xi. Et utiqz satis clarū
est in historia sci euangelij die hodierno
recitati in q commemorat sanitatis donū
a xpo collatū puero Centurionis para-
litico et male habenti. Qd utiqz xps fecit
cōmor⁹ fidelibus p cib⁹ Centurionis hu-
militer eū deprecantis. Qm aut apud ali-
quos incredulos et indenotos ofonias
usus vilis et inuultis reputatur: idcirco in
pnti sermone de cōmēdatiōe et laudib⁹
ofonis crimin⁹ tractaturi: ut sic oīs res pe-
nitens audeat cū Centurione clamare
securi⁹ ad dñm ihm xpm. Notabimus
ergo tria p q pncipali⁹ ostēdem⁹ vsū ofo-
nis p mēdabile eē. et in hac vita oīb⁹ pucif
Primum dicit p rario: et debilitas.
Secundū dicit scōz dignitas.
Tertium dicit omnium indigentia.

¶ Confutatio debilitatis rōnū qz pleriqz
adducere solēt ad ostēdēdū q sit super-
fluum orare. Capitulum. i.

Primum q ostēdit cōmēdabile vsū
p oīs dī p rior debilitas. Nam
q dicit nō eē orādū neqz p bo-
nis acgrendis neqz p malis amouēdis as-
sumūt ad dēfensionē erroris sui triplicez
rōnē. videlicet. pma est dīne puidētie. 2. di-
uine permanentie. 3. diuine clementie.

¶ Prima rō est dīne puidētie. Dicūt
enī q facta nra et ista oia inferiora non
regūt a puidētia dei. et ex pnti pspira et
aduersa bōa et mala ab ipso nō puenire
Si atqz interrogent q ergo ista gubnat ali-
q rñdebūt q a fato aliq q a fortuna. ali-
q q a nulla puidētia. 13. ventūt sic. pnt
dicūt q oia ista q i h mūdo fiunt: et que
hoib⁹ accidūt ventūt a fato. noīe fati in-
telligendo influētia celi et planetarū fm
quā asserūt oia regulari. Et hui⁹ opinio-
nis fuit Quidi⁹ q i li. de tristibus dixit.
Rō fati vincet nulla valet. Idē pfirmā-
uit Sen. i. tragemur. d. fati agi. credit e
fati: q cqd agi mortale gen⁹ venit ex alto

Et de consolatione ad Paulinū. d. Bu
tare fata nō possum⁹ stant dura ⁊ inex
orabilia. Et Lucanus. li. vi. inqt Pre
ceps agit oīa fatū. Nec mediū dirimunt
morbi vitāq; necēq;. Et Iuuenalis li. iij.
satyra. i. Seruis regna dabunt capiti
fata triumphos. Et Tullius li. i. de diuina
tione fato oīa fiunt. Et Quintilianus in
declamationib⁹. Fato viuim⁹ languem⁹
conualescimus morimur. Medicina.
qd pstat nisi vt vita nemo desperet. In
de est q; quidam astrologi Ingerunt se
ad iudicādū de futuris euentib⁹ hoīum
de vita ⁊ morib⁹ regū: de pace ⁊ guerris
populorū: de diuitijs ⁊ paupertate: de fe
cunditate ⁊ sterilitate vxorū: de honori
bus ⁊ dignitatib⁹ acqrendis: ⁊ similib⁹
q̄si ista oīa dependēā habeāt sicut a cā
necessaria: ab influentia planetarū ⁊ ce
lestium corpōrū. Et ex hoc vñ est in pro
uerbiū inter vulgares: q; nō iuuat ora
re deū cū iam diffinū sit: qd vnusq; q;
aut boni habere aut mali pati habeat.
Cōtra quos Augu. li. v. de ciui. dei. c. i.
sic ait. Pro: sū diuina puidētia regna
pstitūt humana. q; si ppter ea q; fatū
tribuit q; ipsam dei voluntatē vel ptez
fati noīe appellat: sniam teneat linguam
corrigat. Cur nō hoc primū dicit: quod
dicturus est cum ab illo quisq; quesierit
quid dixerit fatū: Nam id hoīes qñ au
diūt vltima loquēdi p̄suetudine non in
telligunt nisi vim positionis siderū q̄lis
est qñ q; nascit siue p̄cipit. qd aliq; a dei
voluntate alienāt. aliqui etiam ex illa pec
pendere p̄firmāt. Sed illi q; sine dei vo
luntate decernere opināt sidera qualis
quisq; sit id bonorū habeam⁹ malorū ve
patiamur: ab auribus oīz repellēdi sūt
nō solū corū qui verā religionē tenent:
sed qui deorū qualiūcūq; volūt eē culto
res. Nec enī opinio quid agit aliud nisi
vt nullus oīo colat aut rogetur deus: Et
paulo inferi⁹ subdit. Quale deinde iudi
cium de hoīz factis deo relinquit qbus
celestis necessitas adhibet cum dñs ille
sit ⁊ siderū ⁊ hoīz: hec ille. Si q; vero
obijceret q; astrologi p̄sepe vera dicūt:

audiat Aug. p̄fati. li. c. vij. ⁊ Ad īmerito
crēdit cū astrologi multa vera respōdēt
occulto īstinctu fieri spiritū nō bonorū
quorū cura est falsas ⁊ noxias opinio
nes de astralibus fatis inferere huīa
nis menib⁹ atq; firmare. Iō frivola est
mathematicorū īnīa qui nos nostrosq;
successus astris subdere moliūt. Secū
di asserunt oīa ista inferiora moueri ad
imperium fortune ⁊ disponi. An Plu
tarchus. lib. de remedio ire. d. ⁊ inducit
Suripidē sic loquētē. Deus magna re
git: parua vō in fortune manib⁹ derelin
quit. Hanc fortunā rudes hoīes ⁊ ido
latre gentiles deam quādā esse putave
runt. An Lac. li. iij. crediderūt inqt po
puli fortunā quādā deam esse res hu
manas varijs casibus illudentem: quia
nesciebant vnde sibi aut bona aut mala
venirēt. Hos tñ sic opinātes. Augu. lib.
iij. de ciui. dei. c. xvij. sic deridet. Fortūa
dea putatur ⁊ colit: Certe oēs deos vtri
usq; sexus ⁊ si sexū habēt nō nisi bonos
estimare debem⁹. Hoc plato dicit. h alij
phi h excellētes reipublice populorūq;
rectores. Quō ergo dea fortuna aliquā
do bona ē aliqñ mala: An forte quando
mala est dea nō est: s; in malignū demo
nem repente p̄uertit: Sed Ar. li. ij. phi.
dicit fortunā eē cām p̄ accidens in agen
tibus fm̄ p̄positū. Et tūc vt dicit Thō. i
ij. sūme p̄ gentiles. Et. d. Bon. di. xxxvij
secūdi li. Licet aliqd sit casuale vel for
tuitū respectu agentis p̄ticularis: vtpote
p̄ticularis nature ⁊ intellectus creati: ni
hil tñ est casuale aut fortuitum respectu
p̄uidētie dei: a qua omnia p̄euisa sūt
⁊ p̄ordinata. Tērij p̄tendūt p̄uidētiā
dei nullā esse circa ista inferiora ⁊ hoīz
facta: s; oīa currere sic sine vlla p̄uiden
tia regulāte. Qui error permississimus
est ⁊ dānat tum rōne: tū auctoritate. Et
licet multe rōnes ad h̄ possent induci: tñ
dicā eam quā Thō. ponit in. iij. p̄ gentiles
c. lxij. Alit enī sic. Impossibile est q; aliq;
nō cognoscētia finē opēis p̄pter finem
⁊ ordinate p̄ueniāt in ipsū nisi sint mo
ta ab aliquo habente finis cognitionem

sed oia corpa nalia mouentur et opatur
 ppter sine licet illi non cognoscant. Ergo
 oportet q tota opatio nature ab aliqua
 cognitione ordinet. Preterea oia q sunt
 na distincta in vnu ordinē non cōueniūt
 nisi ab vno ordinare colligant in vnum
 In vniuersitate at rerū sūt res distinctas
 et oīas nās habentes que tñ in vnu or-
 dinē cōueniunt. Ergo oportet q vn⁹ sit
 vniuersorū ordinator et gubnator. Sunt
 ad hoc etiaz scripture sacre auctoritates
 Eit. n. sapiēs Sap. xiiij. c. Tu autē sapia
 tua gubernas oia. Et Ecclesiastes. v. Me
 dicas corā angelo tuo non est puidētia
 Et Bath. vi. rep̄hēdēs xp̄s immoderatā
 sollicitudinē eorū qui diffidunt gubnari
 posse a deo. oñdit qualiter ipse puidētia
 sua decorat terrā florib⁹: pascitqz aues et
 volucres celi. Jō lactanti. li. i. di. i. si. Jō
 dei puidētiā negātes sic pulcre loquūt
 Suscepto igitur illustrande vītatis officio
 non putari adeo necessariū ab illa qōne
 initius sumere que vñ prima esse nā sit
 ne puidētie que reb⁹ oib⁹ p̄sulat an for-
 mita vel facta sint oia vel gerant. Cuius
 snie auctor est Democritus cōfirmator
 Epicur⁹. quos tñ ceteri phi ac maxime
 stoici. acerrime retulerūt docentes: nec
 fieri mōdū nec p̄stare nisi sūma rōe po-
 tuisse Sz et Marc⁹ Tullio q̄uis acha-
 demice discipline defensor eēt de puidē-
 tia gubernatrice rerū et multa et sepe dis-
 seruit: qd facit tñ in oibus phi sue libris
 tum maxime in his q sunt de nā deorū.
 Nec difficile sane fuit paucorū hominū
 praua sententiū redarguere mendacia
 ceteris phis in hac vna re non dissidentib⁹.
 Nemo enī est enā tā rudis tā serus
 moribus qui oculos suos in celū tollēs
 tamen si nesciat cuius puidētia dei regat
 hoc oē qd cernit non aliquā tñ esse intel-
 ligat ex ipsarū motu magnitudine pul-
 chritudine vilitate tempore nec fieri
 posse qn illud qd mirabili rōne constat
 consilio aliq̄ maiore sit instructus. h ille.
 Dicim⁹ ergo et catholice tenem⁹ q oia re-
 gunt fm puidētiā dei q bona vel mala
 hoibus iuste distribuit fm q iudicat me

lius cōuenire. ¶ Secda rō quare dicunt
 alig non esse orandā ē diuine pmanētie.
 Dicūt enī q l3 oia fiāt fm diuinā p̄eui-
 dentiā cū ipsa nihil aliud sit q̄ ipse de⁹
 et de⁹ sit imutabilis. fm illud. Numeri
 xxiij. Nō est de⁹ q̄i hō vt mētiat neqz vt
 filius hoīs vt mutet. Et Malachie. iij.
 Ego dñs et nō mutoz. Et Jac. i. Apud
 quē nō est trāsmutatio. Et Aug. in. li. de
 nā boni. Solus de⁹ imutabilis ē. Ergo
 si disposuit bñfacere hoibus indigēb⁹
 absqz oīone illorū illud implebit. Et si
 deliberauit mala aliq̄ impiū. nō ppter
 oīones cessabit. Sed Jō istos est auctori-
 tas Hier. xviij. vbi de⁹ sic loq̄. Repēte
 loquar aduersū gēte et aduersū regnū
 vt eradicē et destruā et dispaas illud. Si
 pniām egerit gēs illa a malo suo: quod
 locut⁹ sū aduersū eaz: agā et ego pniām
 sup malo quod cogitauit vt faceret ei. Et
 subito loq̄r de gente et de regno vt edifi-
 cem et plantem illud. Et iterū Ezechiel.
 xxiiij. de⁹. d. Si dixerō iusto q vita vi-
 uet. et p̄sūs i iustitia sua fecerit iniquitātē
 oēs iustitie eius obliuioni tradētur et in
 iniquitate sua quas opatus est moriet. Si
 autē dixerō impio morte morietis et ege-
 rit pniām a pctō suo. vita viuet et nō mo-
 riet. Et hoc est qd dī. xxiij. q. iij. c. Anus
 qsqz. Ipse dñs frequēt suā mutat. sniām
 Et in. c. in cōmutabilis. idēz hf. et de pe.
 di. i. c. nouit. Mouit de⁹ mutare sniām si
 tu noueris emendare delictū. Ex qbus
 verbis p̄z q fm q nos mentes nām et
 volūtaria opa siue in bonū siue in malū
 dirigim⁹ ita et ipse sniāz suā aut reuocat
 et mutat aut exequit sine sui imutatione
 Nā vt dicit. Ar. viij. phi. et xi. methaph.
 De⁹ est mouēs oia imobilis. Et Boetio
 Stabilisqz manēs das cuncta moueri.
 Jō dicit. d. Bon. di. viij. pmi li. ar. ij. q. i.
 q diuina cēntia ē imutabil. Nā nō mutat
 loco q: vbiqz ē nō tpe: qz eternitas sū ē. nō
 forma: qz pure act⁹ est. Et nō mutationez
 fm formā tollit simplicitas. fm temp⁹
 tollit eternitas. fm locū tollit imensitas
 et iō in deo ē summa stabilitas: et inde oīs
 mot⁹ cālit. Sine sui uaqz mutatione
 b

produxit deus in tempore in idu: sine sui
 mutatioe carne nostraz assumpsit. Sine
 sui etiā mutatioe petentib⁹ et orantib⁹ sua
 dona largit. Nam ut inquit Tho. ij. ij. q.
 lxxxiij. ar. ij. ex diuina puidētia nō solū dispo
 nit q⁹ effectus fiant: sed etiā ex quibus
 causis et q⁹ ordine pueniant. Inter alias
 etenim cās sūt etiā quorūdā effectus cāe
 actus humani. Nū oportet hoies agere
 aliq⁹ nō ut p suos actus diuiaz dispositi
 onē immutēt: s⁹ ut p act⁹ suos impleant
 quosdā effect⁹ fm ordinē a deo disposi
 tum. Et idē etiā est in naturalib⁹ causis.
 Nā neq⁹ qui plantat est aliqd neq⁹ q⁹ ri
 gat. s⁹ qui incrementū dat de⁹ et dicit. i. c.
 Lū nō sit in hole. extra de decimis. et tñ
 si hō nō plantat aut nō seminat. de⁹ nō
 dat incrementū. Simile ē de ofone. Mō
 enī ppter h⁹ oram⁹ ut diuā dispositionē
 imutem⁹: s⁹ ut illud iperrem⁹ quod de⁹
 disposuit mediātib⁹ oratiōib⁹ nob⁹ dō a
 re. ut Greg. d. i. dial. li. i. Tertia rōquā
 assumūt negātes et daninantes oratiōis
 vsū ē diuine clementie. Deus inquit cle
 mentissimus est et liberalissimus: ideo
 cū noscat oīa quib⁹ indigem⁹ nō opus
 est oratiōib⁹ ab illo ea petere q⁹ ut inqt
 Seneca. Nulla res cari⁹ emit q⁹ q⁹ pre
 cibus empta est. Ideo sūme liberalitati
 eius nō cōuenit bñficia p̄stare rogatus
 Ad hoc rñdet Aug⁹ ad pbū. de orādo
 deū. qd de⁹ multa nobis ex sua liberali
 tate prestat nō petita. S⁹ q⁹ aliqua vult
 prestare nobis petentibus hoc est ppter
 nostrā utilitatē ut. s. fiduciā quādam ac
 cipiam⁹ fcurrēdi ad deū et ut fcognosca
 mus cū esse bonoz nostror⁹ actorē. Et
 sic interimūt oēs obieciōes supradicte
 quib⁹ oīonis vsus ipugnabat: q⁹ debi
 les sūt et nulli⁹ roboris aut momenti.
 Qd vsus oīonis p̄medat auctoritate
 et exēplo scōz veteris et noui testāenti et
 p̄cipue dñi nři Ihesu xpi. Caplm. ij.
 Secundum quo cōmendabilis
 oratiōis vsus dicit est sanctor⁹
 dignitas. Oēs etenim sancti vbo
 pariter et exēplo orare nos docuerunt
 Et Dauid in ps. xxxj. orationē p̄medās

ait Subdit⁹ esto dño et ora cū. Et ps. v.
 Qm ad te orabo dñe mae exaudies vo
 cem meā. Et ps. xxxij. Exq̄sini dñm et
 exaudinit me et ex omnib⁹ tribulatiōib⁹
 meis eripuit me. Et sapiens Eccl. xxxv.
 Ofo humiliantis se nubes penetrat. Et
 Thobie. xi. Bona est oīo cū ieiunio. Et
 Ibiere. xxxij. Clama ad me et ego exau
 diā te. d. dñs. Et. i. Ps. iij. Oēs vnani
 mes in oīone estote Et Jac. v. Orate p i
 uicē ut saluemini. Et doctor genū Paul⁹
 Ro. xij. Spe gaudentes in tribulatione
 patietes oratiōi instantes. Et. i. Cor. vij.
 Vacetis orationi. Et phi. iij. Nichil sol
 liciti sitis: s⁹ in oī oratiōe et obsecratiōe
 cū gratiaz actiōe petitiōes vestre inote
 scāt apud deū. Et Col. iij. Orationi in
 state vigilātes i ea. Et. i. Th. ii. Solo vi
 ros orare in oī loco leuātes puras ma
 n⁹ et. i. Thessa. vlij. Sine intermissiōe ora
 te. Et Christus in euangelio Luce. xi.
 Petite et accipietis. q. i. in. p. et ap. vobis
 Et. L. xvij. Oportet semp orare et nō
 deficere. Et L. uc. xxij. Et Barth. xvi.
 Vigilate et orate ne itretis in tēptationez
 Et Barth. xxiij. Orate ne fiat fuga ve
 stra hreme vel sabbato. Et Barth. xxiij.
 Videte vigilate et orate. Et qd docuerūt
 sancti verbis opere compleuerunt atq⁹
 orando amplissimā dei munera ipetra
 uerūt. Nū Gen. xxv. Isaac deprecatus
 est deū p vxore sua Rebecca eo q⁹ esset
 steril⁹. qui exaudinit eū: et dedit Rebece
 concepruz Et Exo. viij. xi. et. x. c. Orauit
 Moyses p amotione plagaruz ab egypto
 et exauditus est. licet illi mali essent.
 Et Exo. xvij. In bello quod habuerunt
 filij isrl contra Amalechitas plus fecit
 Moyses orando q⁹ Josue pugnando
 Et Exo. xxxij. Post adorationem vituli
 qm videbat dñs velle delere populum
 Moyses per oīonis instantiā obtinuit
 veniam. Et Numeri. xi. Per orationez
 Moysi absorptus est ignis qui deuora
 bat castra murmurantiaz. Et Numeri
 xii. Per orationem Moysi curata est
 Maria a lepra. Et Numeri. xxi. p ora
 tionē etiā Moysi liberatus ē populus

a serpentibus. 2. i. Reg. i. Anna que sterilis erat orauit dominum et concepit et peperit filium et vocauit nomen eius Samuel eo quod a domino postulasset eum et i. Reg. vii. Orante Samuele filij israel debellarunt philisteos. et Thobie. vi. Raphael angelus monuit Thobiam iuniorē ne demones haberent potestatem in eū ut oraret: et Iudith. iij. Tempore persecutionis Holofernis filij israhel orabatur deum ut uisitaret populum suum. et Iudith. xij. Et misit orationis munita illa mulier uidua caput amputauit Holoferni. et Isaie. xxxviii. Orantem cum lachrymis Ezechiam exaudivit deus et addidit diebus eius annos. xv. et Danielis. xii. Susanna per orationem liberata est a criminatione falsa et damnatione mortis. et Ione. ii. De ventre piscis per orationē ad litus maris adductus est Jonas. et i. Machabeorum. xi. Et dicitur Jonathas quod omnes exceptis paucis dereliquerunt eum pugnantem contra alienigenas: scidit vestimenta sua et rogauit dominum et postea multas obtinuit et victorias. Et i. Machabeorum. iij. Omnes summus pontifex orauit pro Heliodoro diuina uirtute grauer flagellato eo quod uoluerat crarium expoliare. Deus autē illi uirtutem donauit. Quid referā de orationibus apostolorum aliorumque sanctorum qui orando tot mira fecerunt: Sed omnibus uimissis breuitatis causa ad christum est deueniendum. De ipso siquidem dicit Math. primo. Abijt in desertum locus ibique orabat et Luc. vi. Erat pnoctans in oratione dei. et Luc. x. Facta ē dum oraret spes eius altera. et Luc. xxii. et Math. xxvi. legimus ad patrem orasse. et ad Hebr. v. de ipso dicitur. Cum clamore valido et lachrymis exauditus est pro sua reuerentia. Et circa hoc nonnulli dubitant cur christus orauit: cum Augustinus dicat. ii. de correptione et gratia. Nemo querit ab alio quod per se potest sed christus omnia poterat per se. ergo nihil debebat ab alio petere nec orare. ad h. rñ. det. Bon. di. xviij. tertij. li. ar. ij. q. i. quod de cetero fuit et pueniens orare christus propter tria.

Primo propter meritum. Secundo propter exemplum. Tertio propter argumētum. Et primo propter meritum. quia sua petitione et postulatione merebatur nobis qui minus idonei eramus ad susceptionem beneficiorum dei. Et Secundo orauit propter exemplum. scilicet ut in seipso inuitaret nos ad orationis studium. in cuius exercitio maxime super aduersarios. Et Tertio orauit propter argumētum. ut ostenderet se esse uerum hominem et uere a deo missum. Idcirco ergo et oras propter christum secundum naturam assumptam. Et sic soluit quod dicebat in contrarium. Conclusenda ē ergo hec secunda pars principalis nostri sermonis in qua probatum est per exempla et auctoritates sanctorum quod orationis exercitium apprimē est commendabile.

Quod omnes indigent auxilio dei ad acquirendam beatitudinem ad uitanda pericula et ad bona temporalia impetranda.

Terminum quo ostendit. Caplm. iij.

Item demus ad orationem omnes obligari debere dicitur: indigentia

Omnes etenim cuiuscunque status gradus et conditionis existant egent a deo adiuuari maxime christi ad tria. Primo christus ad beatitudinem acquirendam. Secundo christus ad pericula uitanda. Tertio christus ad temporalia bona impetranda. Et primo indiget omnes a deo adiuuari christus ad beatitudinem acquirendam eo quod nullus illarum uiribus proprijs aut uirtute ualet adipisci. Ideo unusquisque orare debet cum Psalmo. d. Domine salua nos. quod ut inquit psalmista. Gratiam et gloriam dabit dominus. Et Secundo indiget omnes a deo adiuuari propter pericula uitanda quibus fragilis nostra conditio subiecta est. Et de his sic eleganter loquitur Augustinus. xxiij. li. de ci. dei. c. xxiij. Sed preter pueriles penas sine quibus disci non possunt quod maiores uolunt: qui uix aliquid uuliter uolunt: quot et quantis penis genus agitet humanum que non ad malitiam nequamque iniquitatem: sed ad cognitionem principis misericordie cōtem quia illo sermone digerit: Quia uilla cogitatione comprehenditur christus ē metus quanta calamitas ab orbitantibus atque

luctu a damnis et a damnationibus et de ce-
prionibus et medicis hominum a suspicio-
nibus falsis: ab omnibus violentiis facino-
ribus et sceleribus alienis. quandoque
ab eis et damnatio et captivitas et vincula et
carceres: et exilia et cruciatus et amputa-
tio membrorum: et privatio sensuum: et oppres-
sio corporis ad obscenam libidinem opprimen-
tis explenda: et alia multa horrenda sepe
contingunt: Quid ab innumeris casibus qui
forinsecus corpori formidant estibus et frigo-
ribus: tempestatibus imbribus illuvionibus
coruscatione tonitruum gradine fulmine
motibus huiusmodi terrarum oppressio-
nibus: ab offensio- et pauore: vel etiam
malicia iumentorum a tot venenis fructuum
aquarum aurarum bestiarumque ac ferarum
non nimis molestis: sunt mortiferis mor-
sibus a rabie que contingit a rabido cane
vel etiam a blanda et amica suo domino bestia
nonnullis vehementer et amari: quod leones
draconesque metuant: faciatque hominem quem
peraminaverit contagio pestifera: ita ra-
biosus ut a parentibus filijs et coniuge pe-
ri ovis bestia formidet: Que mala patiunt na-
vigantes: Que terrena itinera gradien-
tes: Quis ambulat ubicunque non inopi-
natis subiaceat casibus: De foro quod do-
mum rediens sanis pedibus suis cecidit pedem
fregit: et ex illo vulnere finiuit hanc vitam
Quid videt sedente securi: De sella in
quam sedebat Hely sacerdos cecidit et mor-
tuus est. Agricole imo et omnes homines qui
et quantos a celo et terra vel a piculosis
aialibus casus metuunt agros fructibus:
Soleat tamen de frumentis tandem collectis et
reconditis esse securi. Sed quibusdam quod
nouum punctum optimi frumentorum flu-
uius improvisus fugientibus hominibus: de
horreis eiecit atque abstulit. Contra mille
formes demonum incursumque in inocen-
tia sua fudit: Quod quidem etiam pueros ba-
ptizatos quibus certe nihil est innocentius
aliqui sic vexant ut in eis maxime deo ista
finente monstrum huius vite flenda cala-
mitas et alterius desideranda felicitas.
Nam homo de ipso corpore tot exitum morbo-
rum mala: ut nec libris medicorum cuncta

comprehensa sint: in quorum pluribus ac pene
omnibus adiumenta ipsa et medicamenta
tormenta sunt: ut homines a penarum exitio
penali eruant auxilio. Et licet in prefata
auctoritate multa dixerit Augustinus. propter
que nullus vineat securus debet nisi qui pre-
dit in deo. Mos tamen diebus nonis tanta videtur
mus evenisse quod merito satius reputari
posset quod per orones ad domini auxilium non com-
fugit. Tempore namque in bilei anno domini
mille. ccccl. regnante Nicolao quinto po-
pulo cum et redeuntibus congregata esset apud
potestatem sub castro sancti angeli adeo intra sepe
exites ibi compressi sunt ut illis exceptis qui
in flumine cadentes submersi sunt ducatorum
et septem hominum suffocatorum in potestatem predictam
corporum sunt iuncta. Tunc Alfonso regis
aragonie et vtriusque sicilie ex nocturno
et repentino terremoto in ciuitate Nea-
politana aliisque ciuitatibus regni et terrarum
ruentibus ex improviso domibus et edifi-
cijs multa milia hominum perire. Anno domini
mille. cccclv. in omnia de passione in ciui-
tate Venetiarum propter morbum in lacunis illis
naucule plurime submersae sunt: multisque
vtriusque sexus pariter naufragium passis.
Moui et ego episcopus Brizenus. quod morum ca-
nuculi sui quem in camera detinebat post
xl. dies in rabie vultus extinctus est. Moui
ego non vnus sed plures quos fulgur de
celo veniens ex improviso vita priuauit.
Et idem tot et tanta pericula quod si illa enume-
rare vellem longissima perfectio temporum
spacia occuparem. Vita labilis. o vita
innumerabilibus periculis circumdata. o
vita misera et laboriosa in quam nullus secu-
rus esse potest: non propter diuitias: non propter
celitudinem gradus: non propter amicorum
copiam: non propter acutam prudentiam Ideo hi
vni nobis debet esse singulare refugium
ut orantes recurramus ad deum. Tercio i-
digeni homines a deo adiunari quantum ad bo-
na temporalia impetranda. que et si tamquam prin-
cipalia petenda non sint. ut Augustinus inquit
ad Iacobum. postulari tamen possunt tamquam quodam
adminicula quibus adiuvamur ad ten-
dendum ad beatitudinem in quantum. per ea vita

corpore sustinet. et in quantum nobis organice deseruiuit ad actus virtutum. ut etiam p[ro]ph[et]us. d. in. i. ethico[rum]. Leturio etenim orauit. p[ro] sanitate pueri. et exaudir[etur] est. Et cecidam[us] ergo et nos cum ipso orantes deum omnipotentem et omnib[us] insistentes ut dignetur nobis salutem alicui deinde si ei placuerit et corporis impartiri p[re]cedens hic gratiam suam et in futuro gloriam. Amen

Seria sexta p[ri]ma die cinerum. de conditionibus que requirunt in orationibus ut debito modo fiant. Sermo. xx.

Rate. Verba sunt d[omi]ni n[ost]ri Iesu xpi in euangelio hodierno. Math. v. c. Puto multos ex his qui audierunt p[re]sidentem

runtque diligenter ea que diximus in sermone p[re]cedenti iam deliberasse de cetero seruientius solito orationi vacare. Sed scire vellent qualiter orandum est ut oratio ipsorum non sit inanis et infructuosa. Ea propter hodierna die de modo orationis aliquid et quidem necessarium declarare curabo. Nam audimus xpm saluatorem in vobis. in themate allegatis ad orationem nos exhortat. ut ergo voci eius promptius aio unusquisque pareat et obediat triplicem modum in oratione obseruandum ostendimus.

Primus modus dicitur expressionis.

Secundus modus dicitur attentionis.

Tertius modus dicitur ordinationis.

Qualiter in oratione necessaria est vocalis expressio ut in pluribus. et que non sufficit orare in mentaliter. Caplm. i.

Primus modus qui seruandus est in oratione dicitur expressionis. quia debet orans exprimere voce quod gerit in corde. Et illud p[ro]ph[et]us. Vocem meam ad d[omi]num cla. voce. in. ad. o. deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationem meam et tribulationem meam ante ipsum p[re]nuncio. Et Math. vi. Xps docuit orantes voce dicere. Pater n[ost]r. etc. Et ad instillandum fidelium

corda que rerum varietate satis mouent letam ecclesia ultra orationem d[omi]nicam hymnos. ps. et alias diuinas laudes in officiis in quibus orat deus statuit decantari. Sed contra hoc argui potest quod oratio non debet esse verbo aut voce expressa. Sunt ad haec auctoritates sanctorum doctorum. Et Ambrosius li. de sacris. Quia oras inquit noli verbis clamare. Et glo. Math. vi. In fide interiori orat deus non strepitu labiorum. sed deuotione virtutum. Et Hilarius li. de summo bono. Oratio cordis est non labiorum. Non enim verba deprecantis deus attendit: sed orantis cor inspicit. Et Augustinus. in. li. de sermone d[omi]ni in monte. Nos autem cum oramus introite in tabernacula vestra. que sunt ipsa corda. Et iterum ibidem. ait. Laudandum est hostium. i. corporali sensui resistendum ut oratio spiritualis dirigat ad patrem que fit in hymnis cordis ubi pater orat in abscondito. Et iterum ibi. Agere debemus apud deum. non verbis. sed rebus quas aio gerimus cum deuotione pura et simplici affectu. Et Augustinus. ad Romanos. Multum loqui in oratione est rebus necessaria supfluit agere verbis. et Gregorius. Elaciter orare est amarus in compositione genuit non composita verba resonare. Ergo secundum tantorum doctorum documenta non videtur in oratione vox fore necessaria. Respondetur ad hanc difficultatem tollendam. Alex. de ales. i. iij. volumine sume. q. xl. me. i. i. diuini scripti. ar. et Ric. i. iij. di. xv. ar. iij. q. v. c. et Thoma. fa. fe. q. lxxiiij. ar. xij. q. duplex est oratio. Prima est composita que fieri debet per ministros ecclesie. i. per totum populum qui ad horas dicendas obligatur. ut in. c. p[ro]hib. d. cele. mis. Et talis oratio debet in notescere populo per quem offertur ut excites ad deuotionem. Ios elici qui obligatur ex statuto ecclesie et religiosi qui tenentur ex voto regule aut statutorum vigore dicere horas debent illas voce exprimere et si quando contingat et extra choros per se illas persoluant tamen aliter debent verba persolvere ipsi saltem intelligant quod locuti. et i. c. dolentes rephedunt. illi qui sine copigando et sine deuotione diuinum officium celebrant. Secunda est oratio singularis. i. que offertur ab homine in quantum est singularis persona: siue oret per se siue pro alio. Et quantum non sit

necessariū talē orōnē esse sensibilib⁹ voce:
 tñ vox ei adiūgit triplici. rōe. **P**riō rōe
 deuotiōis exultāde. **S**ecdo rōe fuerēte
 exhibēde. **T**ertio rōe affectiōis explican
 de. **P**riō rōne deuotiōis exultāde. **V**t.
 s. p. vocē et h. sonū cor. excitet ad deū
 magis timēdū colendū diligēdū siue de
 siderādū. **E**x quadā enī nālī vniōe aīe
 ad corp⁹ motus corp⁹ diuersimode aīe
 affectiones excitāt. et affectiōes aīe ma
 xime si sint fortes diuersas mutationes
 faciūt i corp⁹. **I**ō cū qñq; et qñ sepi⁹ pūn
 gāt q; orare volētes: et ppter pond⁹ carnis
 et ppter occupatiōes seculi et ppter dia
 boli temptamēta mentē habeant arida et
 insipida debile et de deo parū cogitante
 aut certe nihil adiungenda est taliū ora
 tionū vox vna in q; noīat magnus et ex
 celsus bon⁹ pius clemens misericors et
 h. et p talē plationē euigilet qñ sensus
 interiores. **I**dē dico de genuflexionib⁹
 de pstratiōe ad terrā de iunsiōib⁹ pecto
 ris. et similib⁹. **N**ō indigei his qui oīz
 corda scrutat et videt: s; ideo fuit vt per
 tales mor⁹ gestusq; corp⁹ torpor mentē
 excitet: et mens magis inflāmata effica
 cius p orōnē vniat deo. **S**ecdo adiū
 git vox orōni rōne reuerētie exhibēde. **V**t
 s. deo reuerētiā ipendam⁹ nō tñ corde:
 s; etiā lingua. qñ vt ait **I**o. dama. in. iij.
 li. q. a ex duplici nā cōpositi sum⁹ intelle
 ctuali. s. et sensuali duplicē honorē. debe
 mus deo offerre. s. spūalē et corp⁹alē. **S**i
 tñ in casu adeo q; esset in ptemplatiōe
 pfectus q; vocalis oratio remitteret in
 teriorē seruitutē: tunc non esset vocaliter
 orādū oratiōe singulari. **T**ertio adiū
 git vox orōni rōe affectiōis explicande.
Mā ex abū dātia cordis os loq̃i. vt dicit
Isa. xij. **Q**uq; ita seruet interi⁹ aīa
 itaq; inflāmat in dei amore aut humi
 liat i ei⁹ timore aut obligat in ei⁹ recor
 datione bñficioꝝ q; qñ vim patiens in
 verba pūpere cogit. **S**icut legīt de bñ
 Francisco quē semel audiuit bñs frater
Leo. eius soci⁹ et pessor p longū spaciū
 in oratione eleuati a terra clamantez et
 dicentez. **Q**uis es tu et qui sum ego? **E**t

dū hec eadē verba sepi⁹ replicaret suspi
 rabat iugebat: et tot⁹ videbat liquefact⁹
 amore. **M**ā vt ipse postea interrogāti est
 fratri **L**eoni p dicto q; eūz explorauerat
 retulit p dicta vba. ideo sic dixit: qñ in
 corde suo tā p̃funda versabat sui cogni
 tio sue. s. puitatis et dei magnitudinis a q;
 ipse paruulus et minim⁹ tā copiosa bñfi
 cia suscepit sperabatq; se vberiora susce
 pūti q; ex vehemētia aīmi cum admi
 ratiōe deū cōpellebat laudare et bñdice
 re dicēdo sibi. **Q**uis es tu deus meus q;
 nullo indiges in quo est oē bonū. et q; sū
 ego q; nihil bñi habeo nec habere possū
 nisi in deus meus dederis: q; es tu qui
 teip̃m etiā mihi dare pmittis: **E**t multa
 alia bulliebant in corde ei⁹ ppter q; vba
 p dicta ingemiabat. **S**imilr. d. **B**er
 niles et doctor de assisio qui fuit primus
 quem sanctus **F**ranciscus traxit ad xp̃m
 anteq; mūdū flagisset iustasq; quodā
 sero in domo sua pauperē **F**ranciscū cū
 in prima vigilia noctis obseruasset cum
 qd faciebat. audiuit eū in orōne positi
 cū suspirijs et lachrimis sepius replicare
Deus me⁹ et oīa: de me⁹ et oīa. **I**n qb⁹
 verbis vt ipse postea declarauit domino
Ber. p̃fūdisime cōtēplabat excessū ma
 iestatis diuine et infinita bonitatz sūmi dei.
Quod in orōne necessaria ē attētiō fm
 vni prime itētiōis. et q̃liter hoc mō orō
 est fructuosa s; nō sit per oīa attenta.

Ecū d⁹ mod⁹ q; seruā **L**ap. ij.

S dus ē in orōne dicta attētiōis

Deber nāq; oīo quātū fieri pōt
 esse attenta. qñ vt. d. **P**iero. et ponit de
 ple. di. v. c. **N**ō mediocrit̃ **N**ō vbi tñ
 s; corde orād⁹ ē de⁹. **Q**ua ppter melior
 est quinq; psalmorū decātatio cū cordis
 puritate ac serenitate et spiritali hilarita
 re q̃ psalterij modulatio cum anxietate
 cordis atq; tristitia. **E**t ad hoc facit. c. nū
 q̃. de cōse. di. v. c. qñ. de cōse. di. i. **E**t
 ad idē sūt apli verba. i. **L**oz. xiiij. dicētis
Mā si orem lingua spūs me⁹ orat: mēs
 aut mē sine fructu ē. **Q**uid ergo ē. **O**ra
 bo spū orabo et mēte. **S**z sag durū h
 vt qñ etiā et sancti viri orantes mēte

euagationes patiunt. fm illud ps. Cor.
meu dereliquit me. Quō ergo q ipse
sunt poterunt orando sp esse attentū? Et
si ofo sine attentione ifructuosa ē. qd po
terit orādo mereri? Idcirco ad h̄ clare
itelligēdū tria sūt notāda. fm Ric. q. vi.
Tho. ar. xij. et Alex. ar. v. vbi. s. ¶ Pri
mo notādū q si adit itēio debita et ac
tualis i p̄cipio ofois vocalis q̄uis po
stea nō cōcomitē: tñ ofo vocalis ē me
ritoria: ipetratiua p virtutē p̄ie itēiois
tū iterrūpat postea p itēioez p̄riā sicut
cū aliquis ex bona intentione incipit pe
griari v̄ elemosynā dare. tot? act? seqns
meritori? ē virtute p̄me itēiois q̄uis
cesset sua itēio actualis. ¶ Scdm no
tādū q triplex est ofonis effect? p̄mus
merendi. et ad hūc effectū non ex neci
tate regitur q attentio adit ofoni per
toni: sed vis p̄ime intentionis sufficit vt
dictū est. ¶ Secundus effect? ē ipetrādi
et ad hunc etiā sufficit itentio. vt in p̄mo
¶ Tertius effect? ē spūaliter delectandi
in q̄nū orās spūali delectat cōtēplanone
dei et ad tales effectū necessaria ē attentio
et q̄sto maior est tanto maiorē delectatio
nē et spūalē gustū sentit ille qui orat. Si
tamē aliquis hoc gustū bona itentioe
orans eo q nō esset attentus etiā contra
voluntatē suā gauderet. non propterea
tāq̄ ifructuosā ofonem relinquere de
bet: qm rarissimi sūt q orādo sp possint
mētē attentā habere. ¶ Id of in legēda
sci. Berni. q qdā vice cum ipse egians i
itinere cuidā rustico obuiasset. m̄a sic se
offerēte de cordis instabilitate in ofone
Berni. cōquestus est. Quod rustic? au
diens mox cum desperit et in ofonibus
suis cor fixum et stabile dixit se habere.
Volens aut Berni. cū cōvincere et a sua
temeritate coercere dixit. Sequestrā
parūp a nobis et tota qua poteris atten
tione orationē dñicaz inchoato quam si
sine aliqua cordis euagatione finiri po
teris equum cui insideo pculdūbio tibi
dabo. Tu aut mibi in fide tua spondeas
q si aliquid ibidem cogitaueris: hoc ali
quatenus nō mibi celabis. Et erat ille et

sanq̄ se lucratus iam reputans audact
secedit. Et seipsum recolligens ofones
dñicam dicere inchoauit: vix orationis
expleuit dimidiū: et ecce importuna co
gitatio de sella cordi suo se ingerit vtrūq̄
habere eā debeat cū iumēto. Quod ille
aduertens concitns ad Berni. redijt: et
qd in ipsa oratione sollicitē cogitauerit
indicanit: et de se vt pri? temere nō p̄sū
psit. ¶ Tertiu notādū q triplex est at
tentio que ofoni vocali potest adhiberi
Eina quidē q attendit ad verba ne quis
in eis erret. Secūda q attendit ad sensū
verborū. Tertia qua attendit ad finem
ofonis. scilicet ad deū et ad rē ppter qnā orat
que est maxime necessaria et hāc habet
possūt ēt idiore. Quicūq̄ ergo ad ofoes
accedit ea itentioe vt honoret deū seq̄
orādo sibi subijciat et cōmendet. si dolēs
et male p̄tenti? mētē parit vagationē nō
p̄dit ofonis fructū q̄nū ad effectū meri
ti ipetratiōis: l̄ p̄uct effectū delectatiōis
Idcirco dponēdi sūt scrupuli et extremi
tates p̄seie qbus nōnulli diabolo istigā
te deuicti ab ofone desistūt existimātes
eo q attentio nō sūt i vanū ofoni vacare
¶ De ordine in ofone seruādo. et q̄liter
possum? rogare scōs tāq̄ intercessores
et aduocatos nostros. Caplm. iij.

Ertius modus in ofone suan
t dus dicitur ordinatiōis. Debet
ofō esse ordinata vt orās itēdat
ipetrare a deo omne bonū qd postulat
qa vt inquit ps. Gratia et gloria dabit
dñs. Sanctis v̄ o p̄ces sunt porrigende
tāq̄ intercessorib? et aduocatis nostris
apud deū. Nam vt inquit Boni. di. xlv.
q̄rti li. Deus iustituit et voluit q scōs ro
garem? triplici ex cā. Prima pp nrām
inopiā. Scōa pp dei reuerentiā. Terna
pp̄ter sanctorū gloriā. ¶ Prima pp̄ter
nostrā inopiā. siue in cōtēplando siue
in amādo siue i merēdo. Sum? inopes
in p̄tēplādo sūmā lucē q̄iple de? ē. Su
m? iopes i amādo: qz miser hō magis
q̄q̄q̄ sentit se affectū ad vnū sc̄m q̄ ad
ipsū deū. Sumus inopes in merēdo eo
q exigua sunt et parua merita nostra.

Ideo deus voluit nos rogare scōs ut i
 ipsis eū ptemplemur. ut p ipsos fiducia
 habeam⁹. ⁊ per eorū merita indigētiā
 nrā supplicamus. ¶ Scōa cā ē ppter
 dei reuerentiā. ut hō pctōr ad deū quasi
 p reuerentiā nō audēs cōfugere iploret
 auxiliū amicorū ei⁹. ¶ Tertia cā ē
 ppter scōz gloriā: ut ipse deus glorificet
 in scīs suis quorū amore deuorū eorū grā
 dona ⁊ bñficia plurima dignat cōferre
 Neqz audiēdi sūt illi qui dicūt supstinūz
 esse ad scōs p ofones p fugere qñ ecclia
 scīs ofoes porrigere p̄suevit. Quinimo
 quotidie expiuntur quantū pdest nobis
 deuotionē scīs dei exhibere. de quib⁹ dī
 in ps. Veni oen. m. m. m. vñ. ve. aux.
 mihi. P̄ijs nāqz scōz p̄ci⁹ ⁊ p̄cipue v̄
 ginis glōse liberati sūt multi a picul⁹ ma
 ris. Alij ab vlcēib⁹ ⁊ egritudinibus de
 spatissimis sanati. Alij a diaboli tempta
 tionibus penitus mundati. Alij ab infā
 mijs ⁊ criminibus falsis plene purgati
 Alij a varijs diuersisqz tribulationibus
 ⁊ angustijs ad quietē ⁊ tranquillitatem
 pducti. Harret ista q experti sūt. Dicāt
 deuoti sci Nicolai. sancti Gracisci sci An
 tonij. sancti Bernardini. sancti Petri m̄fio:
 ⁊ aliorū scōz quid acceperūt quid obti
 nuerunt illos inuocando. Clament pijs
 sine virginis fideles deuoti q̄t munera
 dei ad inuocationē nois Marie abun
 dāter impetrauerūt. De qua Bern. ait.
 In piculis in angustijs Mariā cogita
 Mariam inuoca. Ergo sim⁹ p̄mpti ⁊
 fiducialiter orando inuocemus sanctos
 quorū p̄ocinio obtinere poterimus hic
 grām ⁊ in futuro gloriā in q̄ vinit de⁹ tri
 nus ⁊ vnusqz infinita sc̄la scōz Amen
 ¶ Sabbato p⁹ diē cinerū de i pedimē
 tis cōtrarijs ofoni ppter que orātes nō
 exaudiuntur.

Sermo. xxi.

Rat enim
 ventus cōtrarius eis
 Scribitur hęc v̄ba
 Marci. vi. c. ⁊ in euā
 gelio hodierno. Con
 querūt plurimi ⁊ qui

dem absqz vlla rōne q̄in suis ofonib⁹
 nō exaudiūt a deo: nec impetrant orando
 quod volunt. Sed non intelligunt q̄ ut
 Aug⁹. inqt. xvi. q. i. c. decime. Bñfacere
 deus semp est p̄mpt⁹: s; hōiuz malicia
 p̄hibet. Censate ergo ex pte hōiuz dese
 ctu nō ē correpta ad dādū man⁹ oipotē
 dei liberalissima. Querit nāqz ipse ut sua
 bñficia erogat mētes nrās bñ dispositas
 An naufragiū timētib⁹ discipulis in na
 uicula cōstitut⁹: sicut in euāgelio hodie
 no legi xps dixit. Cōfidite. Mā ppter ea
 iminebat eis piculū ⁊ cōtrariebat ventū
 qa erat cor eorū obcecatur: nec vt dece
 bat cōfidebat in v̄tute magistri sui. Sic
 ⁊ orātib⁹ euenire solet q̄ qñqz nō exau
 diuntur: qñ nō orāt cū ea spe ⁊ fiducia
 quā habet d̄bēti benignissimo deo. Se
 rūtū vt magis q̄et anim⁹ eorū q̄ dolēt
 q̄ eorū p̄ces de⁹ nō implet: in p̄nti sermōe
 de ipedimētis oratōis erim⁹ tractaturi
 videbim⁹qz qualia sint ipedimēta que
 cōtrariant orantib⁹ ne exaudiat⁹: sicut
 venti p̄trariebant. in mari discipulis. ⁊
 notabim⁹ tria p̄ncipalia ipedimēta.
 Primum dī iniustitia.

Secundum dī iniquitas.

Tertium dī impatientia.

¶ Qd ppter iniustitiam vel orantis vel
 ofonis vel eorū p quib⁹ orat qñqz deus
 ofones nō exaudit. Caplm. i.

Rīmū impedimētū q̄re multo
 p tiens deus nō exaudit orantes:
 dī iniustitia que triplex esse pōt

Prima est ex pte orantis. Scōa ex pte
 ofonis. Tertia ex pte eius p quo oratur.
 ¶ Prima iniustitia ē ex pte orantis: qñ
 orans adeo est iniustus vt exaudiri non
 mereatur. S; p clariori noticia querit
 vtrū pctōres impetrent aliqd a deo suis
 ofonibus. Et arguit q̄ nō ex v̄bis feri
 pturē. Scribit nāqz Isaie. i. Lū extēde
 rit⁹ man⁹ vestras auertā oculos meos
 a vobis. ⁊ euz multiplicaueritis ofones
 nō exaudia. man⁹ enī v̄se sanguine ple
 ne sūt. Et Isa. lix. Ecce nō est abbrevia
 ta manus dñi vt saluare nequeat neqz
 aggrauata est auris ei⁹ vt non exaudiat

sz iniquitates v're diuiferunt iter vos et deus
 vestri: et peccata v'ra abscondiderunt faciem eius
 a vobis ne exaudiret. **M**anus enim v're
 sanguine plene sunt et digiti v'ri iniquitate.
 Labia v'ra locuta sunt mendacium et lin-
 gua v'ra iniquitates satur. Et **H**iere. Tre-
 nor. iij. c. illos inique egimus et ad iracun-
 diam provocauimus te idcirco tu es iracunda-
 bilis. Et **D**avid i ps. Iniquitate si asperi
 in corde meo non exaudiet dominus. Et p'v.
 xxviij. c. Qui declinat aurem suam ne audiat
 legem domini eius erit execrabilis. Et **I**oh.
 ix. Scimus quia peccatores deus non exaudit.
 Et **C**riso. sup. **M**atth. Qui orat et pec-
 cat non orat deum: sed deludit. Et p'v. xv.
 Roge dominus ab impijs et orationes iustorum
 exaudiet. Et hoc est auctoritas **C**riso. qui
 sic glosat dictum xpi **L**uc. xi. Omnis qui
 petit accipit siue iustus siue peccator. Et ad
 idem **A**ug. sup. **I**oh. ait Si peccatores non
 exaudiret deus frustra publicanus dixisset
 Deus propitius esto mihi peccatori. **E**t **R**u-
 deo p' huiusmodi solutio sequendo **A**lex.
 i. iij. volumine summe vbi. s. q. lxxxij. me.
 iij. q. orantes homines in triplici varietate p'nt
 luceri nam aliqui licet valde pauci iusti sunt. i.
 sine peccato mortali. et oratio eorum potest
 summa esse et ostendit in fine de usu orationis
 in ipso **M**orfe. et ioh. **I**ac. v. dicit **M**ultum
 enim valet deprecatio iusti assidua. **E**t alii
 sunt peccatores obstinati qui diutius in malo
 perseverantes non se voluerunt corrigere a deo
 vocati non se voluerunt emendare. obdura-
 uerunt corda sua spernentes dei iudicia
Ibi cum quique propter suam duriciem dei ma-
 num eos castigantes sentiant in tribulatione
 possint clamare. **H**ic dicitur. et dominus auertit
 faciem suam ab eis. quibus dicit **I**llud puer.
 i. **E**locui et renuistis. extendi manum
 meam et non fuit qui aspiceret. desperastis
 oem consilium meum et increpationes meas ne-
 glexistis. Ego quoque in interitu vestro ride-
 bo et subsinabo vos cum vobis quod timebatis
 aduenerit: cum intruerit repentina cala-
 mitas et interitus quasi tepestas ingruerit:
 qui venerit super vos tribulatio et angustia
 tunc invocabunt me et non exaudiam: mane-
 re surgent et non inuenient me: eo quod exosam

habuerint disciplinam. **E**t alii orantes sunt
 peccatores humiliati: quia licet quique peccent
 non tamen semper rennet. propositum male volun-
 tatis. humiliant deo. timent illi: ob eiusque
 reuerentiam aliqua bona opera faciunt. **I**bi
 in suis necessitatibus orant deum: suamque im-
 plorent clementiam. **E**t **C**ofoxiadi sunt cer-
 te tales ut sperent in domino quod ex misericor-
 dia sua eos audiat: nec in vanum orare per-
 mittit. quoniam ut **A**ug. inquit in. c. adhuc in-
 stant. de pe. di. iij. **L**ur docuisset dominus ora-
 tes dicere. Dimitte nobis debita nostra
 nisi misericors ipse nobis perseveraret quod
 ab hac petitione non vult nos officere si-
 ille. **P**eccator erat publicanus. et humi-
 liatus exauditus est **L**uc. xviij. **P**eccator
Eccephas. et orationem eius propter
 humilitatem exaudiuit deus. **P**ecatores
 minime: et orantes et ieiunantes dei iudi-
 cium euaserunt. **I**deo qui peccatores sunt
 dummodo non sint obstinati et obdurati in
 malicia sua fiducialiter orant ad deum.
Auctoritates autem in contrarium allegare
 intelligende sunt de peccatoribus obstinatis
 aut de illis qui petunt aliquid a deo fine desi-
 derii peti. quod de aliquo ex misericordia non audit
 quique deo ex vindicta exaudit permittens
 eos amplius ruere in peccata: quia ut dicit
Aug. **D**eus quendam negat propitius quod con-
 cedit iratus. **E**t **S**ecunda iniustitia est ex
 parte orationis quoniam si oratio non habet orationem et tunc
Maz ut dicit **B**on. di. xviij. tertij. li. ar. iij.
 q. iij. **I**n quolibet oratione duo sunt consideranda
 materia. scilicet forma. **M**ateria orationis respicit de-
 siderium petentis. **F**orma vero respicit de-
 scensionem proponentis quoniam si ille qui orat com-
 mittit omnia voluntati diuine sicut faciebat
 christus quoniam orans dicebat ad patrem **P**ater si
 potest. et a. m. ca. iste. verum non. m. v. fi. s. s.
 tna. **Q**ui sic orat et si non semper impetret quod
 petit et desiderat: nunquam tamen orat sine meri-
 to: quoniam sic orando deum honorat. quod quique
 denegat temporalia ista bona petentibus: quia
 videt illa aie saluti esse perniciosa. **E**t **E**x hoc legitur
 in vita sancti **P**etri illi. quam scripsit **M**arcus
 scripsit quod cum ipsa filia esset **P**etri apostoli et
 speciosa nimis deo volente febribus labo-
 rare cepit. **D**iscipuli autem **P**etri dixerunt

ad eū. Cum oēs a te sanent infirmi. cur
Petronillam tacere permittis? **Q**uibus
Petr⁹ rñdit. Quia sic expedit ei. verū
 tñ ne putes impossibilitas sanitatis eius
 in noie Jesu xpi illaz sanabo. Dixitq; ei
 Surge **P**etronilla velocius ⁊ ministra
 nobis. **Q**ue statim sanata surrexit ⁊ mi-
 nistravit eis. **C**ompleto autē ministerio
Petr⁹ dixit ei. **P**etronilla rediad lectū
 tuū. **Q**ue statim redijt ⁊ vt prius febrī-
 bus laborare cepit. **E**t vbi in dei amore
 cepit esse perfecta: eaz perfecte sanauit.
C Simile ē qđ legit in vita sci **T**ho. cā
 tuarienti. **C**ū eni quidā quez scūs **T**ho.
 dum vivebat valde dilexerat grauiter in-
 firmaretur: iuit ad eius tumbā ⁊ p sani-
 tate rogauit impetravitq; illā ad libitū.
Sed dum sanatus rediret cogitare ce-
 pit q illa sanitas forsan aie sue non expe-
 daret. **U**nde iterū ad sepulchrū rediens
 orauit vt si non esset vtile aie sue p̄tinuo
 ipsa infirmitas rediret: statimq; redijt si-
 cut prius. **P**ropterea dicim⁹ q q bene
 orare volūt oia tandem cōmittere debēt
 voluntati diuine. **T**ercia iniustitia est
 ex pte ei⁹ p quo orat. **S**unt enim qñq;
 ofones p aliqb⁹ q nō merent bñficia
 que postulant p ipsis. **E**nī deus dixit ad
Hiere. de populo iudaico pessimo ⁊ in-
 durato. **T**u noli orare p populo h: nec as-
 sumes p eis laudē ⁊ ofonem ⁊ nō obli-
 stas mihi: ga ego nō candiā te **H**ier. xi.
 c. **S**z ad h facit exēplū sci **B**artholo-
 mei: de q in sua legēda sic h̄t. **Q**đ āno
 dñi. ccc. sarraceni **S**iciliāz inuadentes
Liparitanāz insulam vbi corpus sancti
Bartholomei quiescebat vastauerūt ac
 eius sepulchrū cōfringentes ossa ipsius
 disperferūt. **A**pparuit autē scūs euidā de
 nouissimo dicēs. **S**urge collige ossa mea
 que dispersa sunt. **C**ui ille. **Q**ua ratione
 colligere aut aliquid tibi honorē exhibēs
 debemus cū delecti p̄miseris nec auxiliū
 nobis impēderis? **C**ui ille. **P**er multuz
 tempus meritis meis dñs huic populo
 pepit: s; eoz petis nimis inualecētib⁹
 ⁊ ad celū clamātib⁹ iam p eis nō valuit
 veniā impetrare. **S**z ex his dubitari

solet an p omnib⁹ in hac vita existētib⁹
 sit orādū. **E**t rñdet **T**ho. vbi. s. ar. vii
 in rñsione ad tertiū argumētū. **Q**đ pro
 p̄tōribus orādū ē vt cōuertāt: ga sicut
 nulli qđ diu hīc viuit subrahēdū est cor
 reptōnis bñficiū: qz non possumus di-
 stinguere predestinatos a reprobatis vt
Aug. dicit. libro de correptione ⁊ gratia.
 ita etiā nulli est deneganduz ofonis sus-
 fragiū. **C** **P**ro iustis etiā est orādū vt p-
 seuerent ⁊ p̄ficiant ⁊ vt nō supbiant dū
 considerāt se alioz suffragijs indigere.
Qđ sepe deus nō exaudit orātes: ga
 ipsi veniā petentib⁹ dare nolūt aut cru-
 deles sunt pauperibus aut diffidētes de
 deo. **C**apitū. ij.

Etenndū impedimentū p̄trariū
 orantibus ne exaudiant dicitur
 iniquitas. quādo inueniunt in eis
 potissime tres iniquitates videly. **P**rima dī
 irremissibilitas. **S**ecunda dī crudelitas
Tercia dī infidelitas. **P**rima dicitur
 iniquitas irremissibilitatis. qñ orantes
 nolūt p̄mis suis qui eos lesērūt veniā
 petentibus indulgere ⁊ offensas remitte-
 re. **I**đ dī **E**cc. xxviii. **R**elinq; p̄rio tuo
 nocentū tibi. ⁊ tūc deprecāi tibi petā sol-
 uent. **I**psus autē in enāgelio **M**ath. v.
 orari iussit p p̄sequētib⁹ ⁊ calūniantib⁹.
Sed circa hoc satis in dubio h̄satur
 anim⁹. **P**rimo ga in sacra scriptura
 iducūt multe imprecatiōes p̄ inimicos
Dicitur eni in ps. **E**rubescāt ⁊ cōturbēt
 oēs inimici mei. **E**t alibi erubescant ipij
 ⁊ educant in infernuz. muta fiant labia
 dolosa. **E**t alibi. **C**ōfundant ⁊ reuercant
 inimici mei. ⁊c. **S**cdō qz vīdicari de
 inimicis in malū inimicōz cedit. s; sci
 vindictam de inimicis petūt. sicut patet
Rom. vi. vbi martires xpi inducunt. d.
Et s; quo nō vindicas sanguinē nostrū
 de his qui habitant in terra. **E**t **M**elchias
 rogauit vt ignis descenderet de celo qui
 consumeret duos p̄ncipes quinquage-
 narios. ⁊ exauditus ē. iiii. **R**eg. i. **T**er-
 tio qz opatio hominis ⁊ ei⁹ oratio nō de-
 beret esse contraria. sed homines qñq;
 licite impugnant inimicos alioquin oia

bella essent illicita. Ergo videt qd nō sit
p inimicis orādū. ¶ Rñdet 2° ho. xbi
s. q. eo modo quo tenemur diliget in-
micos tenemur et p eis orare. Diligim⁹
enī in eis naturā nō culpā. Diligere etiā
inimicos in generali est in pcepto. non
aut in speciali. vt. s. homo fm pationez
animi sit paratus etiam specialiter ini-
micum diligere et cum iuuare in neces-
sitaris articulo: vel si veniat peteret. Sz
in speciali inimicos diligere absolute et
eos iuuare pfectiōis est. ¶ Similiter et
necessitatis est vt a cōmunib⁹ nris ofo-
nibus quas pro alijs facimus inimicos
nō excludamus. Qd aut specialiter ore-
mus pfectionis est nō necessitatis nisi
aliquo casu speciali. ¶ Ad pñū ergo d^o
dicendū qd imprecatiōes que in sacra scri-
ptura ponunt quadrupliciter possunt in-
telligi. ¶ Uno mō s3 q. pphc solēt figu-
ra imprecantis futura pdicere. vt Augu-
stinus dicit in li. de sermōe dñi i mōte. ¶ Se-
cūdo mō put qdā tpalia mala pctōib⁹
quādoq; a deo ad correptionez mittunt.
¶ Tertio mō intelligūt petere nō s3 ip-
sos hoies: sed ptra regnū pcti. vt. s. cor-
reptione hoīū peccatū destruat. ¶ Quar-
to mō pformādo volūtate suā dñe iusti-
cie circa dānationem perseverantius in-
pctō. ¶ Ad secūdū dicendū qd sicut in
eodē libro Aug. ait. Vindicta sanctorū
est ppter diuinā iustitiā. qd vt inquit. ps
Lxviii. iustus cū viderit vindictam.
¶ Ad tertium dicendum qd licitum est
impugnare inimicos vt compescantur
a pctis eo qd cedit in bonum eorum. Et
sic etiā licet orando petere aliqua tpalia
mala inimicorum vt corrigantur. Et sic
oratio et operatio non erunt contraria.
¶ Secunda iniquitas dicit crudelitatis
quando orantes deum liberalem inue-
nire volūt et ipsi proximis suis avari sūt
et crudeles. Ideo Thobie. xij. dicit. Vo-
na est oratio cum ieiunio et elemosyna.
¶ Tertia iniquitas dicitur infidelitatis.
Orant multi sine fide: sumendo fidem
pro fiducia siue confidentia. Ideo dicit
Jacobi. i. Si quis indiget sapientia po-

stulet illam a deo. postulet autem in fide
nihil hesitans. Nam vt inquit psalmi-
sta. ps. xxii. Oculi domini in eis qui spe-
rant sup misericordia ei⁹. Et puer. xxx.
Clypeus est dominus sperantib⁹ in se. Et
Ecc. ij. Respiciat filij et scitote nationes
hominum: quia nullus speravit in deo
et confusus est.

¶ Qd deus qūq; non exaudit orātes
ppter illorum impatientiam. et qualiter
orandū est perseveranter. Caplm. iij.

Eritium impedimentū pvariū
t orantibus nē exaudiantur dicit
impatientia. Sunt enim multi
qui si statim non exaudiantur cum orāt
efficiuntur impatientes murmurant de
deo et ad deum amplius redire nolunt:
deum esse durum tenacem et avarum. d.
Quib⁹ sonare debet vox euāgelica xpī
d. Luce. xi. Quis vestrum habebit ami-
cum et ibit ad illum media nocte dicens.
Amice accomoda mihi tres panes: qd
amicus meus venit de via et nō habeo
quod ponam ante illum. Et ille deintus
respondens dicat. Noli mihi molestus
esse. Itaq; clausū est ostium: et pueri mei
sunt in cubili nō possum surgere et dare
tibi. Et ille perseverauerit pulsans. Dico
vobis. Et si non dabit illi surgens eo qd
amicus eius sit. propter inoportunitates
tamen eius surget et dabit illi quotquot
habet necessarios. Et ego dico vobis.
Petite et dabit vobis. Abi xpūs docet
nos perseveranter orare. quia pseueran-
tia continua in quolibet opere arduo sag-
prodest. Ideo ait Quiridius libro. ij. de
ponto. Percussu crebro saxa cauantur
aquis. Et libro. iij. dicit. Vnta cauat la-
pidem non vi sed sepe cadendo. Et. li. i.
de arte amandi. Quid magis est durum
saxo: qd molli? vnda: Dura tamē mol-
li saxa cauantur aqua. Et Job. xiiij. La-
pides excavant aque. et alluvione pau-
latim terra psumit. Nec ppter qd repli-
catis vicib⁹ de⁹ vult exorari illiberalis et
inurban⁹ ē cēsendus qd iō sua beneficia
rogatus differt cōferre vt nos humiliet

ut corda nostra magis inflāmet ut bñfi
cia sua lapidiora reddat. Amoneantur:
ergo impedimenta predicta ⁊ erit tran/
quillitas in aīa orantis: Cui xpus hic da
bit gratiam ⁊ postea gloriam. Amen.

¶ Dominica prima i quadagesima in
mane de tempore bene dispensando.

Sermo .xxij.

Ecce nunc

tempus acceptabile.
Doctoris gentius ver
ba sunt ista. ij. Cor. vi.
⁊ i epla pñtis dñice.

¶ Ponderāda sūt vba
apli q̄ de tpe dicit in lectiōe occurrentis
eple. qm̄ nulla grauior piculosoꝝq̄ ia/
ciura q̄ pñtio tps. Illud nāq̄ datum
est nobis a deo ut possim⁹ mereri regnū
eternū. Si tñ defecerit sine merito defi/
ciet etiā spes nre salutis. Diximus enī in
pcedētib⁹ sermōib⁹ de iustitia dei q̄lter
hī q̄ in inferno sunt extra omnem statū
oēq̄ temp⁹ merēdi dolent se esse positos
Solertē itaq̄ vnusq̄sq̄ studeat debz ut
tpus sibi cōcessū fructuose dispense. qd̄
qz pleriq̄ negligūt idcirco in pñti sermo
ne de tpe erimus locuturi de quo prin/
cipalr tria misteria pponim⁹ pteplāda.
Prīmū dī conditio.

Secundum dī nominatio.

Tertium dī obseruatio.

¶ De trib⁹ cōditionib⁹ tps. i. breuitate
mobilitate ⁊ irrevocabilitate. Capl. i.

¶ Rīmū mysteriū ptemplanduz
P de tpe dī cōditio. in quo attēte/
p̄siderare debem⁹ quor sūt pñci
pales tps cōditiones. Et reducim⁹ illas
ad tres videlz. Prīa dī breuitas. Scda
mobilitas. Tertia irrevocabilitas. **¶** Prīa
ma cōditio tps dicitur breuitas. qz ut in
q̄ Paul⁹. i. Cor. vii. Temp⁹ breue ē. Et
hī tripliciter. Prīo respectū sui. Scdo re
spectū dei. Tertio. respectū nri. **¶** Prīmo
tpa breue ē respectū sui. qā i cepit esse ⁊ de
finet ēē. Qd̄ temp⁹ in cepit ēē p̄p̄ dicta
doctorū. An Cassiodor⁹ sup ps. lviij. ait

Tempus tñc cepit qm̄ mundus sumpsit
initū. Et Origenes li. i. sup Gen. Temp⁹
pus erat añq̄ mundus non esset: s; esse
cepit. Et Isidor⁹ li. i. de sūmo bono. Mul
la ante principiū mundi fuerūt tpa. quia
cū ipsum sit creatura in principio mūdi
factū ēē credēdū est. Et Aug. li. v. de tri.
Tempus nō cepit in tpe. Mō enī erat tē
pus anteq̄ cēt temp⁹. Et si diceret q̄ oē
qd̄ cepit ēē: aut cepit ēē in tpe: aut in eter
nitate. Si ergo tps cepit ēē ⁊ nō cepit ēē
i eternitate. ergo cepit ēē i tpe. Rñdet. d.
Bon. ij. di. secūdi. li. in declaratiōe lfe.
Qd̄ fm̄ Aug. differt dicit aliqd̄ fieri ex
tpe. ⁊ in tpe. ⁊ cū tpe. Ex enī importat or
dinē: in iporat cōtinentiā. cū importat
simultatē. ⁊ iō nihil factū est in tpe. nec
ex tpe: nisi qd̄ excedit a tpe. Quia ergo
temp⁹ ⁊ ea que in primordio tps crea
ta sūt a tpe nō excedunt: ideo. d. Aug.
ea esse creata cū tpe. n̄ in tpe. nec ex tpe.
¶ Scd̄z at Beda. quē magister iducit
in textu quattuor fuerūt a principio crea
ta. s. materia prima. angelica natura. ce/
luz empyreū: ⁊ tps. **¶** Dicit tñ. d. Bon.
vbi. s. ar. ij. q. i. c. q̄ tps accipi p̄suevit in
scripturis scōp̄ q̄druplr. s. cōstume. cōi
ter. pprie. ⁊ magis pprie. Cōmunissime
tps dicit mēsurā cuiuslibet durationis
create. ⁊ sic accipit illd̄ Beda. Cōiter di
cit mēsurā cuiuscūq̄ mutatiōis. siue ill⁹
que est de nō esse in esse: siue alteri⁹ q̄ est
de vno esse in aliud esse. Et sic accipit tē
pus Ric. de scō Victore in glo. sup. i. c.
Gen. vbi dicit. Omne qd̄ cepit ex tpe ce
pit. Tertio mō accipitur pprie. Et sic di
cit mēsurā variationis successiue: siue
sit successiua successione regulari ⁊ cōti
nua siue nō. Et sic. d. Aug. ad Moro/
sum q̄ affectiōes varie angeloz mēsu
rantur tpe ⁊ ois variatio reruz. Quarto
mō accipit magis pprie. ⁊ sic dicit mē
sura motus siue variationis successiue
cōtinue. ⁊ regulate fm̄ regulam motus
octaue spere. Et sic consuevit accipi ab
Aristotele ⁊ cōmentatore. iij. phisicōp̄.
Et ista est coarctata temporis acceptio.
Et sicut tempus cepit esse ita desinet qz

An Apoc. x. Joh. ait. Angelus quos vidi
stantes super mare et super terram levavit ma-
nu suam ad celum: et iuravit per viventem in se-
cula seculorum quod creavit celum et ea que in
eo sunt. quod tempus amplius non erit. Quod
admodum autem cessante motu celi cessabit
etiam et tempus: plenius dicam in sermone de
conceptu mundi. ¶ Secundo tempus est breue
respectu dei. nam deus est eternus sine tempore sine
successione mensura: quoniam ut inquit Augustinus. iiii.
philosophi. Ea dicuntur tempore mensurari que principium
et finem habent. Est autem tempus principium et fi-
nem in eo quod movetur: quod vero est omnino
immutabile: sicut nec successione ita nec
principium nec finem habere potest. Quod cum deus sit
maxime immutabilis. sibi maxime prepetit
ut sit eternus: quia deus est suum esse uniforme.
¶ Unde sicut est sua essentia ita est sua eterni-
tas. Et hoc expresse Augustinus. d. ad Bar-
cellinum. Deus solus est qui exordium non habet
Sed quod soli deo non competat eternitas. proba-
re possit aliquos per dicta scripture. Unde
Daniel. xii. dicit. Qui ad iustitiam erudiunt
multos fulgebunt quasi stelle in perpetuas
eternitates: sed si solus deus esset eternus non
essent plures eternitates. Et David i. psal-
mus vocat eternos. Illuminas inquit
tu mirabilis a montibus eternis. et Deuter.
xxiiij. colles vocat eterni. et Baruch. xxv.
Ignis inferni adhuc nominatur eternus. Ergo
non est solus deus eternus. Respondet Thomas. pte. i.
summe. q. x. ar. 3. quod eternitas deus et per se solo
deo est eo. quod persequitur immutabilitatem ut dictum
est. Solus autem deus est omnino immutabilis. Sed et tamen
quod aliqui ab ipso immutabilitatem recipiant:
sed habet aliquid eternitatis et participat. Que-
dam vero quantum ad habere immutabilitatem sortitur. a
deo: quod nunquam desinit esse. Et sic dicitur Ecce-
lesiastes. i. Terra vero est eternum stat. Quedam
est eterna in scripturis dicitur propter diuturni-
tatem durationis: sed corruptibilia sunt sicut
in verbis allegatis dicitur eterni montes et
colles. Quedam amplius participat de ratione
eternitatis in quantum habent intransmutabili-
tatem vel finem esse ut ignis inferni vel finem
sua operatione. sicut angeli et beati videntes
deum: in quibus non erunt quantum ad visionem beati-
ficam volubiles cogitationes ut docet

Augustinus. iiii. de trinitate. Unde dicuntur habere
vitam eternam. sed illud Joh. xvij. Nec est vita
eterna ut cognoscatur te verus deus. Multe
ergo eternitates sunt: quia multi sunt partici-
pes eternitatem ex ipsa dei participatione. Di-
cimus ergo quod sicut solus deus est bonus per suam
essentiam. ut dicit Boetius in li. de ebdoma-
dibus. omnia autem alia sunt bona per partici-
pationem ita solus deus est eternus per suam
essentiam. Alia vero dicuntur eterna per partici-
pationem. ¶ Tertio tempus est breue respectu nostri
Quid enim de tempore dicam ad vitam preterit nobis
processu? Audiamus sapientium sententias: quod vo-
ces. Inquit enim Job. viij. c. sicut umbra
sunt dies nostri super terram. et xliij. Non natus de
muliere brevis vivens tempore repletus multis
miseriis. Qui. q. si. con. et s. y. umbra. Et
xliij. Breves dies hominis sunt. Et Gregorius. xv
li. moral. Dis longitudo ipsis vite presentia
punctus esse cognoscitur cum fine terminetur.
Et Isidorus. li. i. soliloquiorum. Quotidie
dies ultimus appropinquat quotidie ad
finem tendimus ad mortem quotidie prope-
ramus. Et Jacobi. iij. Que est vita nostra?
Vapor est ad modicum parens: et deinde
exterminabitur. Et Seneca ad Lucillum
Punctus est omne quod vivimus et adhuc puncto
minus. Et iterum ad eundem. Quotidie
morimur quotidie demit aliqua pars vite
et tunc quod cum crescimus vita decrevit. Et
idem de consolatione ad Marcianum. Omnia huma-
na brevia et caduca sunt et infiniti temporis
nullam partem occupantia. Et idem in tragedia
Estate fruerem mobili cursu fugit. Et idem.
in quod non habet naturalibus. Fugit tempus et avidis-
simos suos deserit peundo. Eleganter
lilio cuidam dicitur. sexaginta annos habeo
Hos inquit sexaginta dies quod non habes
Et Quidius. li. iij. de fastis. Tempora la-
bunt tacitusque senescimus annis. Et celer
admissis labitur annus equis. Et in. x. me-
taph. Labitur occulte fallitque volatilis etas
Et nihil est annis velocius. Unde sapienter
philosophus quidam quidam sibi quod non propositas
soluit Interrogat etenim. Cum quod socius est
homini respondit. Cum sepe qui eum assidue mole-
stant. Hi sunt famies sitis calor frigus
lassitudo infirmitas et mors. Interrogat

vbi est homo. Rñdit in bello multiplici
et diuerso. Intra se habet bellū mordēij
p̄scie. In p̄prio corpe h3 bellū quattuor
elemētōz q̄ secū pugnāt ad inuicēz per
p̄rias qualitates. extra se habet bellum
rerū cōcupiscibiliū et diabolice tempta-
tionis. Interrogat⁹ tertio quō se h3 hō:
Rñdit vt lucerna ad vētūz q̄ cito extin-
guitur: vt scintilla in mari que cito ab vn-
dis abso:betur. vt spuma gracilis que ci-
to a procella disp̄git: vt fum⁹ q̄ cito dis-
fundit. Interrogatus q̄rto cui silis ē hō
Rñdit acerno niuis: quia acern⁹ niuis
modico calore cito in aquaz de q̄ fuerat
resoluit. Sic hō genit⁹ de putredie mor-
dica infirmitate i eā reuertit. Silis ē ē
hō rose matutine. que dū colligit mane
pulchra v̄r: in sero v̄o marcida inuenit
Sic homo in iuētute apparet floridus
in senectute v̄o marcescit. Similis ē ē
pomio nouo qd dū in arbore pendēs ad
incrementū debitū puenire credit: modi-
co tñ verme interi⁹ exorto corroditur et
subito corruēs efficitur inuile. Sic hō
in pueritia sua aut in adolescentia sepi⁹
subita infirmitate puenit⁹ mori: et inuul⁹
efficit. Inrogat⁹ q̄nto qd ē hō. Rñdit
P̄ncipiūz moria hospes loci viator
transiens. P̄ncipiūz dicit: qz manum
mōrtis nequit euadere. hospes loci: qz
recipit cū gaudio. s3 cito obliuio tradit.
Elator v̄o trāsienē vocat: qz dormiens
aut vigilās sedēs aut ambulās: vel q̄qd
aliud faciēs semper ad mor:tem p̄perat.
Absoluit ergo p̄hs optie dicta sua osten-
dens vite humane dolendā breuitatem
Et quid prodest esse in delijs possidere
diuitias sedere i trono regni florere i iu-
uētute letari pulchritudine et q̄buscūqz
tpalib⁹ bonis p̄frui qñ tā cito vita cessa-
bit: Aut qñ nō crūt irrifioe digni q̄ deū
derelinqentes in illa p̄fidūt: hic Aug.
i li. d̄miseria hui⁹ mūdi exclamās ait. O
vita p̄ns q̄ multos decipis q̄ dū cogno-
sceris nihil es: dū exaltaris summus es.
Sapiēb⁹ amara es. insipiētib⁹ dulcis
es. Qui te querūt nō te cognoscūt. q̄ te
cognoscūt ipsi te fugiūt. Jō Paul⁹ hāc

breuitatē vite cōsiderās. i. Cor. vij. c. dī-
cebat. Qui hñt vxores tāq̄ nō habētes
sint. et q̄ emūt tanq̄ nō possidētes. et qui
sint tāq̄ nō scētes: et q̄ vtūtur hoc mū-
do tāq̄ nō vtant. et qui gaudēt tāq̄ non
gaudētes. P̄terit. n. figura hui⁹ mū-
di. T̄ Secūda cōditio tempis d̄mobi-
litas. Semp enī tēp⁹ est mobile et nūq̄
gescit: Sic et cōditio n̄ra mutabilis est
et mouet semp cū tēpore. Jō Job dice-
bat. xxiii. c. loquēs de hoīe. Nūq̄ in eo
dē statu p̄māet. et Quidi⁹. li. xv. metha.
ingt. Nec spēs enīqz manet rerūqz nō-
uarric. Et alijs alias reparat nā figuras.
Nil egdē cōstare diu sub imagine eadē
crediderim. et in Alutē. de nō alie. s. vt
gūt d̄r. Quid est stabile inter hoīes. et ita
imobile vt nullā patiat imutationē cum
ois noster status sub p̄petuo motu cōsi-
stat. et C. de veteri iure enucleando. li. j.
s. sed q̄a diē. Humani iuris p̄ditio sem-
per in infinitūz decurrit. et nihil est i ea
qd stare p̄petuo possit. et Cassiodor⁹. li.
iij. cplariū. Humāe res mutabilitatē pa-
tiunt. Jō Seneca ad Lucillū p̄ pulchre
sic loquitur. Noli huic trāquillitati p̄fidef
P̄mōto mare euertit et eodez die vbi
luserūt nauigia sorbent. Eūdem omnia
ista quotidie p̄ experientia deficere: ex-
perimurqz oīa vanitati fore subiecta. et
tñ oēs opaz adhibem⁹ ad hec tpalia bo-
na assequenda. P̄ro celesti d̄r: mercede
q̄ in eternū ē duratura: nec in minimo
labore sum⁹ pati. T̄ Tertia cōditio t̄ps
d̄r i reuocabilitas. P̄reditū nāqz tem-
pus adeo i reuocabilit euolat vt ampli⁹
recupari nō possit. Añ Quidi⁹ in. iij. de
arte amandi. Nec q̄ p̄terit hora redire
pōt. O q̄ p̄ciosū ē t̄pus cū quo lucrari
possum⁹ eternitatē. Jō Sen. ad Lucillū
dicebat. Oīa nū Lucille. aliena sūt t̄pus
nū nostrū est. Ex h̄ P̄dico. sic scribit ad
Eustochiū. Dē t̄ps in quo te meliorem
nō sensens existima p̄didisse. et Ver. vi-
dens occiso:rum incredibilē numerum
in. li. de cōtemptu mūdi sic loquit. H̄deu
heu nihil p̄ciosius tempore. nihil ho-
die vilius reputatur. hec ille.

**De triplici vocabulo exp̃ssiuo t̃p̃is .f.
Nunc Tunc et Olim. Caplin. ij.**

Secundū mysteriū contemplan-
dum de t̃p̃e dicit̃ noīatio seu ex-
pressio. Māsim t̃p̃o. in scripto
sup. iij. et bi. et sup. v. phi. Temp⁹ triplici
vocabulo exp̃mi et noīari solet. Primū
vocabulū est nūc. Secundū vocabulū
est tūc. Tertiū vocabulū ē oli. C. P̃i-
mū vocabulū quo tempus exprimit̃ dē
nunc. in quo signat̃ temp⁹ p̃ns seu p̃ntis
vite. quādo possum⁹ dūtarat̃ opari bo-
nū. Nam in inferno opatio bona nulla
erit ubi aīe sunt irrevocabiliter cōdem-
nate. In paradiso nulla erit operatio la-
boriosa necessaria: ubi anime sunt beati-
ficate. In purgatorio ē nulla pot̃: s̃t cē
opatio meritoria. sed t̃m̃ pena satisfacto-
ria. Ideo cum audimus nūc euigilare
debemus et intelligere q̃ t̃m̃ p̃ns temp⁹
est oportū ad agendam p̃nīaz. Et qui
futurū expectat mundi allec⁹ dulcedine
grandi se exponit periculo. Ideo dixit
scūs Barlaā. q̃ q̃ delectationes corpa-
les desiderant: et in p̃ntis dissimulant age-
re p̃nīaz et puidere sibi de futura vita. si
miles sunt cuidaz homini qui dū a facie
vnico: mis ne ab eo deuoraretur veloci⁹
sugeret. in quodda barat̃rū magnū ceci-
dit. dum autē caderet manibus arbuscu-
lani quandam apprehendit et base qua-
dam lubrica et instabili fixit pedes. Re-
spiciens t̃o vidit duos mures: vnum al-
bum et alium nigrum incessanter radicē
arbuscule quam apprehenderat corro-
dentes: et iam prope erant vt ipsam ab-
scinderent. In fundo autem barat̃ri vi-
dit draconem terribilem spirantē ignez
et aperto ore ipsum deuorare cupientem
Sup basem t̃o ibi pedes tenebat vidit
quattuor aspidum capita inde prodeun-
tia. Eleuans autē oculos vidit exiguum
mellis in ramis illius arbuscule: oblitus
q̃ periculi in quo positus erat seipsum to-
tum ad mel comedendū puerit. Vni-
co: mis mortis tenet figuram que hōiem
semp psequit̃. Barat̃rum t̃o mundus

est omnibus periculis plenus. Arbuscu-
ta vniuscuiusq̃ est vita q̃ per horas diei
et noctis quasi per murem albi et nigrū
incessanter consumitur. et incisioni ap-
pinquat. Basis quattuor aspidum cor-
pus est ex quattuor elementis compo-
situm: quibus inordinatis cor:poris con-
pago dissoluitur. Draco terribilis est os
inferni cunctos deuorare cupiens. Dul-
cedo ramusculi delectatio fallax mundi
qua multi decipiuntur detinenturq̃ ne
in p̃ntis dum temp⁹ adest et facultas daf-
clament ad dñm et toto corde conuertāt̃
ad illum. ¶ Secundū vocabulū q̃ t̃p̃o
exprimit̃ dicit̃ tunc. et significat illud qd̃
est remon⁹ a p̃ntis. et p̃cipue futurū. In
scripturis t̃o diuinis septem tunc nobis
se ingerunt iugiter meditanda. Primū
tūc horribilis visionis: quādo scilicet dā-
nati miseri iudicem omniū in sua maie-
state videbunt. Et de hoc sic dicit̃ Luc.
xvi. Tunc videbūt filii hōis venientē in
nube cū p̃tate magna et maiestate. Se-
cūdū tūc est gñālis lamentationis quādo
cōis erit et infructuosa lamentatio dam-
nādoz. Et de hoc d̃t Math. xxiij. Tūc
plāgent se oēs trib⁹ terre. Tertiū tūc est
iocunde associationis. de quo d̃t Sap.
v. c. Tūc stabūt iusti in magna cōstantia
aduersus eos qui se a. et q̃ abstu. la. cor.
Quartū tūc est timēde locutionis. de q̃
David in ps. ij. ait Tūc loquetur ad eos
in ira sua: et in furore suo cōturbabit eos
Quintū tunc est dulcis vocationis quā-
do vocabunt̃ electi ad possidendū glo-
riofissimū regnū dei. Et d̃ hoc Math.
xxv. Tūc dicet rex his q̃ a dextris eius
erūt. Venite. benedicti patris mei. p. r.
paratū. v. a. cō. mundi. Sextum tūc est
eterne dñationis. de quo. Math. xxv.
Tunc dicet et his qui a sinistris erūt: Di-
scedite a me in. in. ig. eternū. qui parat⁹
est diabolo et angelis eius. Septimum
tūc est plene bñficationis. de quo Isa. lx.
Tunc videbis et afflues et mirabitur et di-
latabitur cor tuus. Si quis g̃tur hoc se-
ptem tūc sepius mente reuolueret: hui⁹
mūdi fallacis profecto nō deciperetur.

Tertiu vocabulu quo tps exprimit
dicit olim. qd pserim pterita nobis h3
denotare. Inter oia aut significare nob
debet bñficia dei que suscepim⁹ ex qb⁹
ad pñiam inducimur i pñit. Ideo xps
dicebat Math. xi. Vt tibi Choroſaim
ve tibi Bethſaida: qd si in vtro ⁊ sidone
facte essent virtutes que. s. san vobis oi
in ci. ⁊ cili. p. egissent.

De triplici obseruatiōe tps. s. natura
li superstitiosa. ⁊ virtuosa. Caplm. iij.

Tertiu mysteriu3 contempladū
de tpe dicit obseruatio. Nam a
multis diuersimode tēp⁹ obser
uat. Ideo triplex eius obseruatio notari
pōt. P^{ri}a dñ nālis. Scd a superstitiosa.
Tertia vtuosa. **P**ri a ē obseruatio nā
lis qñ qd comedit bibit dormit suaq3 ne
gocia facit tpe debito. Sic agricole ser
uāt tps frumenta serendo tēpe autum
nali nō estiuo. Maute seruant temp⁹ ina
uigando cū venti adfunt secundi. Ne
dici seruāt tps egrotis medicas tpe op
portuno ministrado: qd Ecclesiastes. iij. dñ
Dia temp⁹ habet. Et Quidi⁹ li. i. de re
medio amoris. Temporibus medicina
valet. data tpe p sunt. Et data non apto
tpe vna nocent. **S**ecunda tps obser
uatio dñ superstitiosa. de qua loq⁹ Augu⁹.
In Ench. ⁊ ponit. xxvi. q. vij. c. Quis exi
stimet. Quis existimet ingt q3 magnus
pctñ. si dies obseruare ⁊ menses ⁊ an
nos ⁊ tpa. sicut obseruāt q certis dieb⁹
siue mensib⁹. siue annis volūt vel nolūt
aliquid inchoare eo qd fm varias doctri
nas hoīum fausta vel infausta existimēt
tpa. Similr reprehendit obseruatio tps
superstitiosa eadē cā. ⁊. q. i. c. nō licet. in. c.
si quis. ⁊ in. c. nō obseruēt. Quia inquit
apls: siue manducatis siue bibitis siue
aliquid aliud facitis in noie dñi nñi Jesu
Christi facite. in quo viuim⁹ mouemur
⁊ sumus. **M**odernis vō tpsib⁹ exaspā
dit maxime sunt astrologi qdā q omniū
hoīum facta fm astrosū regulā iudicāt
esse regulanda. Quos Augu. li. v. de ci.
dei. c. vij. dicit sic exclamādo. O singu
larem stultitiam. Eligitur dico vt ducat

vxor. Credo ppter ea: qd pōt in die3 nō
bonū nisi eligat incurri ⁊ infelicitate duci
Abi ē ergo q nascētū iā sidera decreue
runt: An pōt hō q ei iā cōstitutū ē diei
electione mutare? Et q ipse in eligēdo
diem cōstituerit nō poterit ab alia ptate
mutari: Et paulo inferi⁹ sequitur Aug.
Si aut ppter ea valent ad has res dico
electi: qd terrenis oib⁹ corporibus siue
aiantibus f3 diuersitates tpaliū momē
torū siderū positō dñat. p siderēt q3 in
merabilia sub vno tēpis puncto vel na
scant vel moriant vel inchoent. ⁊ azot
uerſos exitus habeant vt istas observa
tiones cuius puero ridēda esse p sua
deant. hec ille. Et reuera q oia inchoan
da aut agenda psuadēt fm mathemati
corū dogmata. nō solū peccant. verū ē
⁊ sepius inueniunt se delusos. Mā ⁊ ego
ipse noui astrologū quendā in ciuitate
Lamerini: qui vir domū exire volebat
absq3 annotatione cursus siderū ⁊ plane
tariū. Mē vt a fidedignis in pñata ciuita
te mihi relatū est oblatas sibi vxores per
plures annos respuit qñ fm suā astro
logiam nō videbat sibi tempus salubre
tandē vt ipse dicebat fm astrosū fauo
rem vnā accepit: illaq3 duxit cui predica
bat diu secū in leticia victurū. S3 vix p
ebdomadā steterunt simul ⁊ statim rixe
disco: dieq3 pestilēssime exorte sūt iter
ipsū ⁊ vxorem. ⁊ modico post tpe elapso
vxor: in infirmitate cecidit ⁊ mortua est.
Astrologo vō mēta ē vis fidei. Idem
etiā societate⁹ quandā cū mercatoribus
quibsdā fecit: ⁊ septingentos florenos
ad negociandū p parte sua deputauit.
Emeruit aut mercatores maximā quā
ritatem croci. Qd cū vellēt Venetias de
stinare noluit astrologus mulos onera
re. donec vidit p suā arē sibi astra blan
dri. Gatebatq3 copiosus lucrū ex croco
illo sibi ac socijs puenturū. Verū cū
ex ancona naui quedā croco predicto
alijsq3 mercib⁹ onusta discessisset flā
tibus cōtrarijs ventis tēpestateq3 inuale
scēte naufragiū passa est. Quod cum
audisset astrologus nūq3 deiceps astra

credere voluit. Ideo abstinēdū est a talib' obfusatijs: et in oī ope nostro diuinū est implorādū auxiliū et inuocādū nomē dñi nostri iesu xpi. qm̄ vt dicit. xxvi. q. ij. Qui sine saluatore salutez vult habere: et sine vera sapientia existimat se prudētē fieri posse. nō sanus: s; eger: nō prudēs sed stultus: in egritudine assidua laborabit et in cecitatis noxia et demētia permanebit. Tertia obseruātia ipis dicit vir tuosa. eoz. l. g. considerātes ea que diximus cognoscūt ip̄s visitationis sue. Hi si qdē dū illud habēt conāt operari bonū audiētes vocē dei. de qua Paul' in eplā dicit. Te accepto exaudiui te. et in ole salutis adiui te. Ecce nunc. si in pñti vtra ip̄s acceptabile orandi ieiunandi pegrinandi plangēdi et lachrymādi p delictis aliena restituēdi cōfiteudi pctā satisfaciendi deo et pximo virtutūq; act' aggrediendi ppter que cōsequi valebim' et in hoc seculo dei gratiaz et in futuro eius leticiam in qua cū xpo regnabim' per oīa secula seculorū. Amen.

Domnica p̄ia in quadagesima israhel de vita hoīs fm̄ triplicis status cōsiderationem. Sermo. xxiiij.

On in solo

pae viuit hō. Verba sūt redēptoris nostri origi naliū. Math. iij. c. et in euangelio hodierno Naturale est aīantibus

cunctis vt super oīa se vitāq; suaz tueant. Jo. Voti' in. iij. de p̄solatōe ait. Omne nanq; aīal tueri salutē laborat. mortem pñiciēq; dūitat. Habet qppe vira ab hominib' rōnabilib' carior ac p̄ciosior cūctis rebus. P̄o illa etenim consuanda nullū laborē refugiat: quolibz alia mala patiēter tolerat: et sollicitissime oīa oppor tuna remedia ipsam vitā adiuuātia excogitant et inueniūt. Tertii nullo ingenio nulla vi: nullaq; arte fieri pōt vt non finiat et terminet. Ea ppter elaborādū est vt illa acgrat vitā: q in eternū erit dura

tura. qm̄ vt dicit saluator noster in v' b'is pmissis: Non in solo pane viuit hō. qm̄ nō h' sola vita ē q̄ sustentatur mālī panes: s; et alia longe felicioz: longe melioz: longeq; diuturnioz q̄ reficit b'ia v'isione dei. Cū ergo paucissimi reperiat q̄ ad illā de siderandā suā mētē inflāmēt: p̄pterea in hoc fm̄one de vita hoīs erimus verba facturi. quā p̄siderandā pponim' fm̄ triplicem statum videlicet.

P̄o fm̄ statū nāe p̄dite.

Secōdo fm̄ statū nature lapsē.

Tertio fm̄ statum nature beate.

De vita hoīs fm̄ statū ei' aī p̄cti q̄ erat sine passiōe sine labore: et sine moriendi nēcitate et obligatiōe. Caplm. j.

P̄mo cōsiderāda pponit hoīs vita fm̄ statū nāe p̄dite siue in oīe v' origialis iustitie aī. s. q̄

p̄mi parentes peccassent. Et in tali statu reperim' triplicē p̄ditionē humane vite.

P̄ima cōditio dicitur impassibilitatis. Secōda tranquillitatis. Tertia immortalitatis.

P̄ima illi' vite cōditio dicit impassibilitatis. qm̄ viuebat tūc hō sine passione: nullūq; cōtrariū euz ledere poterat. An

Isidor' i li. d. trinitate. quē magister. xix. dist. secūdi li. allegat. sic inquit. Si hō in paradiso inocēter viueret nec ignis eū v'ret: nec aq̄ mergeret: nec aeris absentia suffocaret: nec oīa que nocēt mortalib' impedirēt. Et Aug. xiiij. li. d. ci. dei. c. xxvi. ait. Viuebat itaq; hō in paradiso sicut volebat: q̄d in hoc volebat quod deus iusserat. viuebat fruēs deo ex quo bono bonus erat. Viuebat sine vlla egestate. semper ita viuere habens in potestate. Libus aderat ne esuriret. potus ne sitiret. lignū vite ne illū senectā dissolueret. Nil corruptiōis in corpore vel ex corpore vllas molestias: vllis eius sensib' ingerebat. Null' intern' morib': nullus ict' me tuebatur extrinsecus. Sūma in corpore sanitas erat: in animo tota tranquillitas. h. Aug. S; cōtra ista instare possumus et arguere multipl'r. P̄o sic. Nulla dos corpis gloriofi p̄petere poterat corp' nō gloriofo: sed corp' p̄mōu' parentū n̄ erat

gloriosū q̄ corpus efficit gloriōsum per
redundantiā anime beate. Et aīa p̄mōz
pentū nō erat beata: q̄a nō videbat esse
tīa dei. Ergo corporibus illis non potuit
cōpetere aliqua dos corporis gloriōsi. S̄
impassibilitas vt docet theologi. xlix. di.
quarti. dos est gloriōficatō corporū. er
go dos talis in p̄mis pentib⁹ eē n̄ potuit
¶ Sc̄do arguit. Quia sc̄ire et intellige
re ē quoddā pati. Sed in statu innocentie
hō sentiebat et intelligebat. ergo patieba
tur. ¶ Tertio arguit. quia oē molle nālī
passibile ē a duro. Ergo si corp⁹ hōis p̄i
mī obiectum fuisset aliq̄s durus pateret
ab eo. et sic fuisset passibilis. ¶ Ad primū
argumētū r̄ndet Scotus dī. xix. secūdi
li. q. vna q̄ impassibilitas sumit duplici
ter. Quedā est que p̄uāt et potentiam et
actū patiendi. Et hec dos est corporum
gloriōficatōz que nec patiunt nec pati p̄nt.
et hec non fuit in parentib⁹ p̄imis. Que
dam vero est impassibilitas que p̄uāt ac
tum et non potentiam. et hec nō est dos
q̄ fuit i hōib⁹ p̄ditis. qm̄ licet possēt pati
enī q̄dīu diuinū seruassent iperū nūq̄
passi fuissent. ¶ Ad secūdū obiectū r̄n
det sc̄us Tho. pte. i. q. xcviij. ar. ij. q̄ pas
sio dī dupliciter. Vno mō p̄pe. et sic pati
dicat q̄s a sua nālī dispositione remouet.
Passio enī est effectus actionis. In re
bus aut nālīter p̄raria agunt et patiūt
ad inuicē: quorū vnū remouet alteruz a
sua nālī dispositione. Et sic. d. Dama. q̄
passio est motus p̄ter nāz. Alio modo
dicat passio cōiter s̄z quācūq̄ immuta
tionē etiā si pertineat ad p̄fectionē nāe. et
sic intelligere et sentire et hī q̄ ordināt
ad bonū nāe largo modo dicūt passioes
Cū aut dicat q̄ erat hō ipassibilis. intel
ligendum ē q̄ hō non patiebat passionē
p̄mo modo dicta. ¶ Ad tertiū argumē
tū r̄ndet p̄fatus doctor. q̄ i illo statu
poterat homo p̄suat corpus ne pateret
ab aliquo duro: p̄tūz quidē p̄p̄lā rōnē
p̄ quā poterat vitare nocua: partim etiā
p̄ diuināz p̄uidētiā que sic ipsum tuebat
vt nihī ei occurreret ex imp̄ouiso a quo
laderet. Actus ergo cuiuscūq̄ agentis cō

trarij in corpus hōis fuisset impeditus
ne illud lederet a potētia dei. Ipsa egdē
suspendit viz ignis vt nō offenderet nō
v̄reret nec calefaceret tres pueros mīl
los in fornacem succensam nimis iussu
Habuchodonosor. vt p̄z Daniel. iij. Si
mīlīter scīssima et go Agnes flāmis inie
cta nihīl nocumētū passa est. et Joannes
euangelista iussu. Domiciani crudelissī
mi. Rome i volū seruētis olei missus
diuina se protegente gratia illelus exiuit
Quib⁹ exemplis et silib⁹ manducamur
vt vera esse idubitanter credam⁹ ea que
dicunt de impassibilitate hōis in statu in
nocentie. ¶ Secūda cōditio vite hōis
in statu nature cōdite dicit tranquillitatis
Auebat equidē in trāquillitate in quiete
absq̄ aliquo penali labore. Non erat ei
opus fodere terrā. serere campos. colere
agros. plātare vineas. p̄struere domos.
pagrare p̄uincias. nauigare maria. te
xere linū aut lanā. vel alia facere: que cū
sudore. a nobis fiunt vt vita nostra mise
ra sustentet. ¶ Habitabat i paradiso delicia
rum. vt inquit Dama. li. ij. Et Aug. xiiij.
de ciui. dei. vbi acris puritas et serenitas
aderat: vbi humus sponte suos fructus
gignebat vbi aialia et volucres celi homi
nī deo obediēti obediēbant. et si diceret
q̄s Gen. ij. dicit q̄ de⁹ posuit eū in padi
so voluptas vt oparet. ergo posset dici q̄
posuit eū ad laborē. R̄ndet Aug. super
Gen. q̄ opatio illa nō laboriosa: non te
diosa: sed solatiofa et delectabilis erat q̄
lis nūc esse solet in his qui plantulas q̄
dam irrigant aut flores colligūt. ¶ Ter
tia cōditio vite hominis in statu natur
condite dicitur immortalitatis. erat enīz
absolut⁹ hō ab obligatione mortis quas
p̄pter p̄tū inobediētie incurrit. Unde
Aug. in q̄d. no. et ve. testa. inquit. Deus
hōiem fecit qui q̄dīu nō peccaret imor
talitate vigeret. et li. xiiij. de ciui. dei. c. iij.
ait. Satēdū est p̄mos homines ita fuisse
institutos vt si nō peccassent nullū gen⁹
mortis experirent. Sed eosdem p̄mos
patres ita fuisse morte mulctatos: vt ge
quid eorum stirpe esset exortuz. eadē p̄a

tenet obnoxium. Pro magnitudine quippe culpe illius naturam damnatio mutauit in peius: ut quod penaliter precessit in peccatibus primis hominibus, naturaliter sequeretur in nascentibus ceteris. Si autem diceretur quod poterat corpus illud ex elementis prius compositum indissolubile permanere cum compositum ex prius naturaliter sit dissolubile, quod ut dicit Avicenna. Contra ria semper appetit ire in regiones prius. Rursum Elgo. li. de factis. d. quod in paradiso celesti homo potest non peccare et non potest peccare. potest non mori. et non potest mori: quod ibi est peccandi et moriendi omnimoda impossibilitas. Et in mundo potest homo peccare: et non potest non peccare. potest mori et non potest non mori: quod est ibi peccandi et moriendi necessitas. In paradiso vero terrestri homo potuit peccare et potuit non peccare. potuit mori et potuit non mori. ita quod in eo fuit moriendi et peccandi possibilitas sine necessitate. Scimus autem Theophrastus. i. pte. q. xcviij. art. i. dicit quod aliquid potest dici incorruptibile tripliciter. Uno modo ex parte materiae. eo scilicet quod non habet materiam sicut angelus: vel habet materiam quam non est in potentia nisi ad unam formam: sicut corpus celeste. Et hoc dicitur incorruptibile secundum naturam. Alio modo dicitur aliquid incorruptibile ex parte forme. quod si rei corruptibili inheret aliqua dispositio per quam totaliter a corruptione prohibetur et hoc dicitur incorruptibile secundum gloriam. quia ut dicit Augustinus in epistola ad Dioscorum. Tam potenti natura fecit deus animam: ut eius britudine redundet in corpus plenitudo sanitatis et incorruptionis vigor. Tertio modo dicitur aliquid incorruptibile ex parte cause efficientis. Et hoc modo in statu innocentie fuisset incorruptibilis homo et immortalis. quia ut Augustinus dicit in quoniamlibus noui et veteris testamenti. In immortalitas illa erat secundum eum quandam supernalem in anima residentem: non autem per aliquam dispositionem corpori inherentem. ita quod mors et corruptio homini non nocuit: quod de ista statuatur. Ideo dicit adhuc Augustinus in libro de baptismo puerorum. uel. Siebat ordo iustitie ut sicut anima domino suo: ita corpus ei obediret

damnosa transgressio. o gravis inobedientia primorum parentum quia et ipsi et nos cum eis illi status omnia iura perdidimus.

De vita hominis secundum statum eius per lapsus et qualiter prolongata fuit vita hominum ad multos annos. et ante et post diluuium et modo abbreviata. Capitulum ij.

Ecce si consideranda proponit hominis vita secundum statum nature lapsae. Et huius ad propositum spectat tria de illa inquirere debemus. Primum de prolongatio. Secundum de dubitatio. Tertium de abbreviatio. Primum de vita hominis in generaliter dicitur prolongatio. Nam licet post peccatum data sit plena potestas hominibus mori ut cunctos homines vita periret: non de multis legimus quod longissimis annis vixerunt. Et Seneca. v. habetur quod Adama vixit annis non gentis triginta. Et Seth non gentis duo decim. et Enos non gentis quinquaginta. et Lamech non gentis sexaginta quinque. et Jared non gentis sexaginta duobus: et Methusalem non gentis sexaginta nouem. Sed de his annis apud plerumque satis dubitatum est. An tales fuissent quales et nunc sunt anni nostri. Nam ut inquit Augustinus. li. xv. de ciuitate dei. Plinius secundus cum audisset homines ad tot annos peruenisse. hec omnia in scientia temporis uenisse est arbitratus inueniens quosdam terminasse annos estate alios hyeme. Archades trium mensium annos habuisse. Egyptios quatuor. Launos tredecim. Alcarnanas sex. Ex hoc quidam dicere voluerunt quod decem anni illius temporis accipiuntur per unum annum nostrum. volentes quod non genti anni ex illis eene ex nostris nonaginta. Verumtamen falsum esse constat: quia ut ex codicibus hebraicis colligitur centum triginta annorum erat Adam quando tertium filium genuit quod anni secundum illos tredecim ex nostris esset Et homo tredecim annorum non potuit filios generare. Sed omittamus Adam qui fortasse etiam quando creatus est potuit. Quid de Seth qui fuit hebreus erat centum quinquaginta annorum qui genuit Enos. ac per hoc non dum habebat undecimum annum?

Enos vero septuaginta annorum erat quando genuit Malalehel et sic erat septem annorum. Quis homo septennis generat: si tunc anni septuaginta nuncupantur quod septem fuerunt. et propterea dicimus cum prefato Aug. quod tales erant tunc anni quales et nunc quod probatur per triplicem videlicet. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tercio experientia. Primo probatur auctoritate. Mala. xliij. prefatum li. Aug. inducit scripturam dicentem. Sexcentesimo anno vite Noe mense secundo die septimo decimo mensis: rupti sunt omnes fontes abyssi magni. Et iterum Gen. viij. Regruit archa mense septimo. xxvij. die mensis super montes Armentie. Et hoc aque ibant et decredebant usque ad decimum mensem. Et per subdit. Sexcentesimo primo anno vite. Noe primo mense prima die mensis imminute sunt aquae super terram. Ex quibus verbis apte deducitur quod inter sexcentisimum annum et sexcentisimum primum vite Noe fluxerunt menses duodecim. Et Secundo probatur quod anni illi tales erant quales sunt nostri. ratione Iosephus enim primo antiquitatum li. asserens Hieronymum egyptium Verosum chaldeum et Sanctam: in libris quos de antiquitate scripserunt de antiquis illis concordare nobiscum. inducit rationes quasdam persuadentes homines antiquos potuisse tamdiu vivere. Et has rationes assumpsit sibi Nicolaus de lira super. v. Gen. Et Prima ratio sumitur ex bonitate complexionis primorum parentum quod fuerunt a deo immediate formati et per primum optime complexionati: et sic ad longioris vite dispositi. Et illa bonitas complexionis magis venit ad homines propinquius illius temporis: quam ad remotos temporis modum. Et Secunda ratio sumitur ex modo temperate viuendi. Et enim diximus in fine de se iunio. Ait sobrius facit ad corporis sanitatem. et per primum ad conservationem et prolongationem longioris vite. Et Tertia ratio sumitur ex bonitate nutrimenti: quia ante diluvium terre nascitia fuerunt meliora quam postquam inundatio diluvii fuit pro maiori parte ex aquis oceani falsis: que inducunt sterilitatem terre: et per primum reddunt peiora terre nascitia ex quibus brevior vita hominibus.

Et Quarta ratio sumitur ex perfectione scientie. Ade quod cognovit vires fructuum herbarum lapidum philosophorum et omnium rerum naturalium que faciunt ad conservandam sanitatem: et vitam prolongandam. Et de hoc docuit homines illi temporis. Et Quinta ratio sumitur ex bono aspectu fidei super regionem illam in qua manebant qui aspectus multum facit ad longitudinem vite. Sed per motum celi primum mutatus est tempus procedente. Et Sexta ratio sumitur ex dispositione divina hoc ordinata ut per longam vitam hominum multiplicaretur genus humanum. Et Tercio probatur quod illi anni tales erant quales sunt nostri. experientia. Nam ut inquit Aug. viij. c. li. xv. de ci. dei. non potuissent tot homines ex uno adhuc vivente per ordinata coniugia et honesta matrimonia multiplicari: nisi illius vita fuisset diuturna. Et enim dicit magister hystoriarum super. x. c. Gen. Philo. in li. questionum super Gen. narrat quod ex tribus filiis Noe adhuc vivo ex vno primo diluvium nati sunt. xxiiij. milia virorum et centum exceptis mulieribus et parvulis. Dixit quippe Noe primo diluvii annis trecentis quinquaginta. et fuere omnes anni vite eius nonaginta quinquaginta ut per Gen. ix. c. Dicit enim Aug. vii. s. Quod ex vno Abraham non multo amplius quodringentis annis numerositas hebreorum gentis tanta, precreata est: ut in exitu eiusdem populi ex egypto sexcenta milia hominum fuisse referatur bellice iuventus. Et Secundum inquit dum de vita hominis lapsi dicitur dubitatio. Dubitant namque quidam verum primo diluvium vixerint homines ultra centum et viginti annos propter verba que Gen. ix. dixit deus ad Noe. Non permanebit inquit spiritus meus in homine: quia caro est. Eruntque dies illius centum et viginti annorum. Et respondet Aug. c. xxiiij. li. de civi. dei. superius allegati. Quod iste non finit terminus humane vite primo diluvii: sed terminus assignatus ad penam his qui in diluvio erant puniti. Et ut testatur magister in historia scolastica de quo dixit illa verba ante annos. xx. quam cepisset archa fieri. quam legitur facta in centum annorum spacio. Et secundum Strabonem eo anno dixit deus verba illa quod cepit archa fieri. Sed quia in malicia

perseuerauerit añ prefixi terminu. san-
no centesimo delecti sūt. Qd etiā post vi-
lunū vixerūt hoies sup centū .xx. an-
nos p3 in scriptura. Et enī habet Gen.
xi. c. Sem centū annorū erat qñ genuit
Abraham biēnio post dilunū: et post vi-
xit annis gngentis gnquaginta qtuor.
Abraham vixit ānis ducēti gnq3. Et Gen.
xxv. habet q3 Abraham vixit annis centū
septuaginta gnq3. Isaac etiā vixit annis
centū octuaginta vt p3 Gen. xxxv. et sic
inuenti sūt q3 plures alij q post dilunū
vixerūt vltra centū viginti annos. Terc-
tiū inquirēdū de vita hois lapsi dicit
abbreviatio. Mā omīssis illorū tēporū
que preterierūt pditionibus cōsiderare
debem⁹ q3 fragilis q3 debilis hūe bre-
uis sit vita hominū tps nri. Ait vn⁹
reps e mille qui centenariū imo octoge-
nariū aut sexagenarium numerū atin-
gat annorū. Deficit nepe vt in plibus ni-
mis repente vita. Quis nā non videat q3
quotidie infantes: quot pueri: quot ado-
lescentuli robusti inuēnes et decore pu-
elle cum luctu et lachrymis ducātur ad
sepeliendū? Vana spes. o deceptrix
fiducia corū qui cōfidunt in iuuetute in-
duntis. in magnificentijs et filib⁹ hono-
ribus dominij et solatijs. Pretereunt
nanq3 oīa ista velut vmbra. Vniū vita
breuissima est. Faciāt hoies quicqd velit
vt ad senectutem attingant: et in ciute de-
crepita moriant: adhuc satis angustum
satisq3 breue videbit sapientibus omne
tempus vite huius.

De vita hois i bñtudine q̄ crit cū ple-
na satietate absq3 admixtione cuiuscūq3
prij et cū perpetuitate. *Lapsum. iij.*

Terio p̄sideranda est vita hois
fin statū nature beate quonīaz
tandē illa sola desideranda est:
illa amabilis: illa deniq3 oī studio perq-
renda. Pro illa sollicitatissime est cogi-
tandum que vere vita est. In qua potis-
sime tres conditiones excellentissime re-
piunt. Prima dīr satietas. Secda puritas
Tertia eternitas. Prima excellentissima
conditio vite biē dicit satietas: qā in illa

ex plena oīum bonorū p̄cipatiōe plene
satiabitur anim⁹. s3 illud ps. Satiabor
cū apparuerit gloria tua. Et de hac satie-
tate copiosius differemus in sermone d
bitudine in li. de virtutibus. Secun-
da conditio excellentissima vite beate dī-
citur puritas. q3 pura erit et mūda ab oī
malo siue ab omni p̄rio. Añ Jo. Apoc.
xxi. de beatis sic ait. Absterget de⁹ oēs la-
chrymā ab oculis eorū et mors vltra nō
erit neq3 luctus neq3 clamor neq3 dolor
erit vlt. Et. vij. c. idē ait. Nō esuriēt neq3
sitient amplius: neq3 cadet sup illos sol
neq3 vllus estus. Tertia conditio ex-
cellentissima vite biē dīr eternitas. Vita
nanq3 illa durabit in eternū et non defi-
ciet. Propterea sic pulchre in scripturis
sanctis nominatur eterna. Añ. ij. Aba-
chabeor. vij. c. Rex mūdi dīstictos nos
p suis legib⁹ in eterne vite resurrectione
suscitabit. Et Sap. v. Iusti autē in ppe-
tū viuēt. et. i. Psal. v. De⁹ omnis gratie
vocaui nos in eternā glīaz suā. Et. ij. c.
i. Abundanter ministrabit nob inuicē
i eternū regnū dñi nri: et saluatoris ihu
xpi. et ad Sap. vi. Qui seminat i spū: de
spū metet vitā eternā. et Joh. iij. xpus. d.
Sic deus dilexit mundū vt filiū suū
vnigenitū daret: vt oīs qui credit in illū
nō peat: s3 habeat vitam eternā. et. vi. c.
Hec ē volūtas patris mei qui misit me:
vt oīs qui videt filiū et credit in eū non
peat: s3 habeat vitāz eternā. et. x. c. Quis
mee vocem meā audiuit: et ego agnosco
eas et sequit me. et ego vitā eternā do eis
et Math. xix. Omnis q reliquit domū:
vel fratres aut sorores: aut patrem: aut
matrē: aut uxorem: aut filios: aut agros
ppter nomē meū centuplū accipiet et vi-
tā eternā possidebit. et Math. xxv. Abun-
t hi in suppleiū eternū: iusti at i vitā eter-
nā: Mirū certe cur tāta sit mltorū ve-
cordia imo insipientia: qui tā mira tam
alta tāq3 iocūda audiētes de biē vitā ad
eam pperare nō cogitant. Nam si tan-
ta faciūt p p̄uatione vite p̄ntis. cur etiā
eadē et filia facere recusant p adeptiōe
future vite: Hec vita laboriosa est. illa

deliciosa. hec ingeta. illa trāgsta. hec in /
 stabilis. illa firma. hec piculosa. illa secu /
 ra. h. dubia. illa certa. h. periculis plēa. il /
 la pericula nō formidans. hec cōmunis /
 bonis et malis. illa ppria tantum bonor /
 hec tandem breuissima momentanea /
 et caduca. illa hō vt diximus perpetua et /
 sempiterna. S. igit dānabil' repichensi /
 bilisq; imprudētia hōius huius seculi: q /
 tātū. pcurāt panē vt viuāt: viuāt inquā /
 ad modicū et q̄si nihil: et nō q̄runt virtu /
 tes. nō p̄niam: nō bona opa p q̄ viuere /
 possint vita illa btā peniti. Inquit xp̄us: /
 Non in solo pane viuūt hō. q̄a nō hec so /
 la vita est magnificiēda cui panis ē ne /
 cessarius: sed alia exquirenda in q̄ deus /
 p̄ntia sue claritatis pascit intuentiū oīuz /
 tam angelor q̄ hōiuz desideria et appe /
 titus. vbi oēs pariter collaudabim' ipsuz /
 deū fontē bonor oīuz: q̄ sit b̄ndict' p in /
 finita secula seculor. Amen.

Seria secunda post p̄mā dominicā in /
 quadagesima de veritate tremēdi iu /
 dicij contra eos qui de illo male sentiūt.

Sermo. xxiiij.

Am vene

rit filius hoīs in maie /
 state sua et omnes ange /
 li ei' cū eo: tūc sedebit /
 sup sedē maiestatis sue /
 et congregabūt ante eū

dēs gētes. Saluatoris n̄ri verba sūt ista /
 originaliter Math. xxv. c. et in euange /
 lio hodierno. Diem terribilē vltimū iudi /
 cij p̄siderantes satis supq; timere debe /
 mus: ne simul cūz damnatis et diabolis /
 p̄ijciāmur in ignēz eternū. Sūt tñ mlti /
 qui letant cum male faciūt. et deum non /
 timēt ac hoīes nō verēt qui credere no /
 lunt q̄ filius hoīs vēnīt sit ad iudicādū /
 oēs rōnēq; ab oib' exigēdā. Ea ppter vt /
 ait Augu. li. xx. de ci. dei. c. i. De die vltio /
 iudicij dei. quod ipse donauerit locuturi /
 eumq; asserturi aduersus impios et iere /
 dulos tanq̄ in edificij fundamento p̄i' /
 ponere debem' testimoniā diuina. hec

ille. In h itaq; sermone desudabim' om /
 ni ingenio vinceb' curiosos: incredulosq; /
 confundere: quib' et itatē iudicij p scārū /
 scripturaz sacrorq; doctōrū dicta dilu /
 cida oīdem'. Et vt ordinate veniamus /
 in campū: notabim' i hoc f̄mōe triplex /
 testimoniū q̄ p̄batur futuruz vniuersale /
 iudiciū.

Primiū est patrū et pphaz.

Secundū xpi et ap̄or.

Tertium ecclesie et doctōr.

Quod oēs p̄ces ac pphē veteris testi de /
 vinit' inspirati p̄dixerūt xp̄s eē vēturuz ad /
 iudicādos viuos et mortuos. Cap̄m. i.

Primiū testimoniū q̄ p̄bat futur /
 iudiciū vniūsale dicit' p̄p et p /
 phetaz. et licet Augu. v. c. p̄fati /
 lib. xx. de ci. dei. dicat p̄ius eligenda esse /
 testimonia noui testi q̄ veteris: q̄si q̄ /
 vis vetera p̄ora sint tpe: noua tñ aū po /
 nenda sunt dignitate. Altruz in h dicēd' /
 ḡnē mihi pl' satisfacit vt a veteris testi pa /
 gīa sumā originē. Id audiam' qd ibi po /
 nit' de iudicio. Se. xv. c. De ad Abrahā /
 loquens ait. Ego iudicabo. et Deu. xxij. /
 Iudicabit dñs pplm suū et in seruis suis /
 miserebit. Et Job. xix. Fugite a facie gla /
 dij. quia vltor iniquitatum gladius est. et /
 scitote eē iudiciū. et i. Reg. ij. Dñs ascen /
 dit in celos et intonuit et ipse iudicat orbē /
 terraz. et psal. ix. Parauit i iudicio thro /
 nū suū. et ps. lxxi. Iudicabit paupes po /
 puli etc. Et ps. cix. Iudicabit in nationi /
 bus implebit ruinas etc. et puer. xxij. Judi /
 cabit dñs. et xxix. A domino egredietur /
 iudiciū singulorū. et Ecclesiastes. iij. Iustus /
 et impiū iudicabit dñs. et tps oīs rei. tūc /
 erit: et Sapi. iij. Fulgebunt iusti et tanq̄ /
 scintille etc. Et Judith. xvi. De gēti isur /
 gēti sup gen' metū. dñs. n. omnipotēs iu /
 dicabit in eis: in die iudicij visitabit illos /
 Et Isa. iij. Stat ad iudiciū dominus et /
 stat ad iudicādos p̄p̄os: dñs ad iudi /
 cium veniet cum senatorib' populi sui et /
 p̄ncibus eius. et xi. c. Non fm visionem /
 oclor iudicabit neq; fm auditū auris /
 arguet: s; iudicabit n iustitia paupes: et /
 ar. i. equi. p m̄a. terre. et p̄ciet grā virgo

oia ful. et. c. xij. Ecce dies dñi vñet cru
delis et indignatiois plenus: et ire furoris
q̄ ad ponendam terram in solitudine et
peccatores eius conterēdos ea. Et. l. c.
Brachia nostra populos iudicabunt. et
Ezech. vii. Iudicabo te iuxta vias tuas
et Daniel. vij. Iudiciū. sedebit. Et Zophel
ij. Conturbent oēs habitatores terre: quia
venit dies dñi. q̄ ppe est dies tenebrarū
et caliginis: dies nebule et turbinis. Et
Michae. iij. Iudicabit populos mltos
et corripiet gentes fortes. Et Sophonie
i. Iuxta ē dies dñi magn⁹: iuxta et veloc
nimis. Dies ire dñi illa dies tribulatio
nis et angustie: dies calamitatis et mise
rie. dies tenebrarū et caliginis: dies ne
bule et turbinis: dies tube et clangoris su
per ciuitates munitas et sup angelos ex
cellos: et tribulatio homines: et ambula
būt vt ceci: q̄ dñs peccauerūt: et effūdes
sanguis eorū sicut humus: et corpa eorū
sicut stercorea. Sed et argētū eorū et aurū
eorū nō poterit liberare eos i die ire dñi
In igne celi eius deuorabit ois terra: q̄
psumationē cū festinatione faciet cūctis
hitantib⁹ terram. fm autem Augu. ip̄s
iudicii aliquando dies iudicii: aliquādo
dies dñi nuncupat. Idūc et o vltimi iu
dicii diuini dies dictū nouissimum ip̄s
Nam p quot dies h iudiciū tendatur in
certū est. Sed scripturarū more dies so
let poni. p tpe. Si vero aligs obijceret q̄
auctoritates predictas quibus iudiciū
asseritur q̄ aliter esset intelligende eo q̄
vt habetur: Nam. i. Nō iudicabit de⁹
bis in idipsum. Sed nūc deus iudicat
de singulis oribus hoīum: cum cuiuslibet
post mortem retribuatur penam vñ gloriā
ergo iterū eos nō iud. cabit. Respondet
Ri. xlvij. di. q̄rti. ar. i. q. i. ad. ij. Qd iudi
ciū q̄ nūc iudicat de cuiuslibz psona sin
gularis nec ē oib⁹ manifestū: nec tribuit
totū premii nec totum suppliciu: quia
punit aias non in corporib⁹: et similiter
premiat de cōi lege. Illud aut iudiciū
quod futurū est erit omnū simul et oib⁹
manifestū: et reddet cuiuslibet sui premij
et sui supplicij cōplētiētiū et cōposuū ex

anima et corpore iudicabit. Sic ergo p̄
q̄ nō iudicabit bis in idipsum: quia penas
quaz aīabus ante inflixerat iterum non
inflixerit: s̄ qd deerat sup addet. Hic Aug.
li. xx. de ciui. dei. c. i. ait. Iste dies iudicii
proprie iam vocatur eo q̄ nullus ibi erit
imperite querere locus cur iniustus ille
sit felix. ille iustus infelix. omniūz nanq̄
tunc non nisi bonorū vera et plena felici
tas. et oīum non nisi malorū digna et
sūma infelicitas appebit. h ille.
Qd xp̄us et eius apli predixerūt apte
vniuersale iudiciū eē futurū q̄ oēs boni et
mali cōgregabūt ante tribunal iudicis.

Laplm. ij.

Ecundū testimoniū quo pbat
futurū iudiciū est xp̄i et ap̄lorū.
Ip̄s nanq̄ saluator eorū obit
garet ciuitates i quib⁹ virtutes magnas
fecerat neq̄ crediderant. Et Mat. xi. ait.
Veni tibi Corozaim. veni tibi Bethsaida: q̄
si in Tyro et Sidone facte esset virtutes
que facte sunt olim in vobis: in cilicio et
cinere penitentiam egissent. Et tūc di
co vobis: Tyro et Sidoni remissius erit
q̄ vobis in die iudicii. et Mat. xij. Viri
Mniuste surgent in iudicio cum gene
ratione ista et p̄demnabunt eā. q̄ p̄nias
egerūt in p̄dicatōe Iōne. Morādū tñ p
intelligētia istorū et boz s̄z Ri. i. q̄rto di.
xlvij. ar. i. q. ij. Qd extendēdo nomē iudi
ciū. qnq̄ modis p̄t alicui p̄uēire iudi
ciū. P̄mo ex ordiaria p̄tate. et sic iudica
bit tota trinitas. Sed o delegata p̄tate. et
sic iudicabit fili⁹. s. xp̄s i q̄tū hō. Jo. v.
P̄f oē iudiciū dedit filio. et Daniel. vij.
Aspiciebā donec throni positi sūt: et anti
qu⁹ dierū sedit. et infra. Aspiciebā i vñsōe
noctis: et ecce cū nubibus celi q̄i fili⁹ hoīs
vñebat et vsq̄ ad antiquū dierū p̄uēit et in
p̄spēu ei⁹ obtulit ei: et dedit ei p̄tate et ho
norē et regnū: vt oēs trib⁹ ppli et lique ip̄i
fuerūt. et p̄tās ei⁹ p̄tās eterna q̄ nō aufere
tur. et s̄gnū ei⁹ qd nō corrūpet. Tertio affe
sona dignitate. et sic iudicabūt viri perse
cti qui erūt p̄p̄fectione merito: vñ suorū
assistentes iudici. Vñ de aplis Luc. xi.
xp̄s ip̄s dixit. Iō ip̄i iudices vñ erunt.

Et **Matth. xix.** aplis ipsis rettulit. Tunc dico vobis quod vos qui secuti estis etc. Quarto approbatione. et sic iudicabit oēs electi. Oēs. n. approbabit iudicis sententiā. **Uñ Apoc. xix.** **Ioh. ait.** Audiuī q̄si vocē tubarū multarū in celo dicentium alleluia. Laus gloria et virtus deo nostro: quia vera et iusta sunt iudicia eius. Quito p̄patione quia minimi mali iudicabūt magis malos et sic sumit iudiciū i auctoritate p̄alle gata de **Minuū.** Predicauit insup̄ x̄p̄s futurum iudiciū. **Matth. xii.** vbi post pabolā de bono semine in agro seminato et gēanij exortis tandē illā sic exposu it. Qui seminat bonū semen est fili⁹ hominīs. Tunc autē est mundus. Bonum vō semē hī sūt filij regnī. gēania autē sūt filij nequā. Inimic⁹ autē q̄ supersemiauit ea ē diabol⁹. messia vō cōsumatio sēli ē mēssores angeli. Sicut ergo colligūt gēania et igni cōburūtur: sic erit in cōsumatione seculi. Mittet fili⁹ hominīs āgelos suos et colligēt de regno ei⁹ oīa scandala et eos qui faciūt iniquitatē et mittent eos i caminū ignis: ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorū. Qui habet aures audiendi audiat. Et autem scribit **Aug. vi. c. xx. li.** de ciuita. dei. x̄p̄s in hac auctoritate iudiciū qd ē vlt̄ diē iudicij non noīa uit: s̄ eum multo clarius ipsis rebus expressit. et in fine seculi futurū esse predict. In eodē etiā loco euangelij x̄p̄s iudiciū fatef. qm̄ sequit. Simile est regnū celoz sagene misse in mari etc. vsqz ibi. et stridor dentium. Et vt breui hanc v̄itatez futuri iudicij per x̄p̄s p̄dicatam accipiamus: adest lectio sci euangelij hodierna in qua nō solū de futuro iudicio: s̄ et de modo de quo in sequētibz s̄monib⁹ dicemus sit specialis mētio. Apli insup̄ hoc iudiciū p̄nūciauerē. **Uñ Petr⁹. ij.** ep̄la. iij. c. ait. Veniet in nouissimis diebus i deceptio et illusores iuxta proprias p̄scias ambulantes et dicentes. Abi ē p̄missio aut aduentus ei⁹: Ex q̄ enī p̄res dormierūt oīa sic p̄seuerāt ab initio creature. Latet enī eos hoc volentes q̄ celi

erant prius et terra de aqua et per aquas p̄sistens dei v̄bo: p̄ que ille nūc mūdus aqua inundatus perijt. Celi autē q̄ nunc sūt et terra eodē v̄bo repositi sunt igne reseruandi in diem iudicij et perditionis impiorū hominū. **Uñ vō hī non lateat vos carissimi:** quia vn⁹ dies ap̄ dñz sicut mille anni: et mille anni sicut vnus dies. nō tardat dominus promissionez suā: sicut quidam existimāt. **Aug. autē hāc auctoritatē. xvij. c. xx. de ciuita. dei.** exponendo dicit. Celos istos aereos intelligimus q̄ r̄m locū ac spaciū aq̄ diluuij crescendo sup̄auit: nō at illos supremos vbi sol et luna ac sidera cōstituta sūt. Et **Jac. v.** Patientes estote s̄c̄es vsqz ad aduentū domini. Ecce agricola expectat p̄ciosū fructū terre. patiēter serens donec accipiat t̄pancū et serotinū. Patientes estote et vos et confirmate corda v̄ra qm̄ aduentus dñi appropinq̄bit. Et **Paulus. ij. Cor. v.** sic ait. Oēs enī nos manifestari oportet ante tribunal christi vt referat vnusquisqz propria corporis. put gestit: siue bonū siue malum. Quid dicet amplius increduli vbi tam validissima et fidedigna de venturo iudicio audiuntur testimōia: O p̄naces peccatores. o vermiculi debilissimi credere credere. Non sūt locuti p̄ph̄e: nō apli: nō deniqz x̄p̄s v̄ba mendacij qui v̄itatez tantope dixerūt: vt p̄ illa etiā mori nō recusarent. O somnolenti. o pigri et carnales hoīes recordamini de primo aduentu ihu x̄pi filij dei: de quo per tot ānoz milia acclamatum est. Veniet veniet ad redimēdū populū et ad saluandas gentes: et tandē venit. et que p̄dicta fuerāt de ipso in scripturis plene p̄pleuit. De secundo modo aduentu scriptura sacra proclamāt oīs et loquitur. **Iō firmiter ē tenēdū q̄ oīo veniet.** Veniet in quas fortis et terribilis excelsus et gliosus i maiestate et glia ad humiliandos superbos: ad reprobandum luxuriosos: ad arguendum auaros: ad cōdemnādūz tandē eternis cruciatibus cū corpe et aīa quoscūqz miseros p̄cōres. O anima sterilis quid agis? Quid

dormis: Cur venturū iudicē tā seue tibi
pminātē nō times: quare peccata tua nō
corrigis nō dimittis nō emēdas: Quo/
modo cū illis cōparere corāz iudice au/
debis tāz equissimō: Propterea Job.
Apoc. xiiij. audiuit angelū voce magna
clamantē. Time deū & date illi gloriā
& honorē: qā venit hora iudicij eius. O
plati & magni viri ecclesie. o. i. peratores.
o. reges. o. principes. o. barones. o. duces
o. milites. o. doctores. o. iudices. o. phi.
eloquentes oratores. O delicati iuuenes
o. formose puelle. o. annosi senes. o. solici
ti mercatores. o. artifices. o. iudei. o. gen/
tiles. o. xpiani. o. virgines. o. vidue. o. cō/
iugati. Time deū time deū time de
ūz: quia veniet & nō tardabit.

C Ad oēs doctores ecclesie scē loquāt
terribila & tremēda valde de futuro iu/
dicio gnāli. Caplm. iij.

Eritū testimoniū quo pbat fu/
turū iudiciū dicitur ecclesie & sa/
croz doctorū. Ipsa nāqz ecclia
in vtroqz symbolo tā aplozū qz patruz
venturū xpm ad iudiciū ptef. Et h est
septimus articulus fidei. vt dicit glo. c. i.
de summa tri. & fi. ca. sup vbo venturus
Jo Augu. c. i. xx. lib. de ci. dei ait. Tenet
oīs ecclia dei veri xpm de celo esse ven/
turū ad iudicandos viuos & mortuos.
Insuper de hoc iudicio clare & sepi⁹ lo/
quunt sacri doctores. vñ Bern. in qdaz
epla ait. Elcet dies illa qñ plus valebūt
pura corda qz astuta verba: pscia bona
qz marcupia plena: qñqdem iudex ille
non flectetur donis nec falletur vbis. Et
Adiero. ad Sabinianū diaconū lapsus.
Parce queso aie tue & crede dei futurū
iudiciū. & idē ad Alfelaz de fictis ami/
cis. Ante tribunal xpi stabimus. ibi pa/
tebit qua mente quis vixerit. Et idem
ad Heliodorū de cōtemptu mūdi. Ne
niet vēiet dies illa qua corruptū hoc &
mortale induat incorruptionē & immor/
talitātē. Bñs seruus quē inuenerit dñs
vigilantem. Tūc ad voces tube pauebit
terra cū pplis. Tūc gaudebis cū iudica/
turo dño. lugubris mūd⁹ imugiet & trib⁹

ad tribuz pectora ferient. Potentiūsimi
quondā reges nudo latere palpitabunt
Exhibebit euz prole sua venere tūc igni
tus Inpiter. Adducef & cum suis stult⁹
Plato discipul. Aristolis argumēta nō
proderunt. Tūc tu rusticanus & pauper
exultabis gaudebis ac dices: Ecce cru/
cifixus deus me⁹. Ecce iudex qui obuo/
lutus pannis in presepio vagij. Hic est
operarij ac qstuarie fili⁹. Hic mris ge/
status sinu hoien deus fugit in egyptuz
Hic vestitus coecino. Hic sentib⁹ coro/
natus. Hic magus demonius hñs & sa/
marites. Lerne man⁹ indee qz fixeras.
Lerne latus romane qd foderas. Vide
te corpus an idē sit quod dicebatis clam
nocte sustulisse discipulos. hec ille. & idez
ad Palma. & Decanuz. Aderit illa di/
es in qua facta nostra quasi in quadā ta/
bula depicta mōstranda erunt. O quāqz
in die illa expeditet si & sensu corporis &
viscep vigore caruissēt. quanti pastores
phis: quāti rustici oratoribus: quāti ebe/
tes & muti argutis preferendi sunt Lice/
ronis. & Grego. omel. xxxix. Presentis
tpis si q est ita est agēda leticia: vt nūqz
amaritudo sequen⁹ iudicij recedat a me/
morā. Quis contradicere pōt qz audet
qz debet tā pbatissime vītati. Ecce. iaz
audiuim⁹ tā pclarissimas voces q pecca/
toribus terribile dei iudiciūz pmināt fu/
turū. Mō letent nō securi viuāt: si nō pu/
niant in hac vita. Non sunt vane voces
scripturaz q ve pctōrib⁹ & malefacienti/
bus nunciat. Ne ait sapiēs. Ecc. ij. disso/
lutis corde. Et. xli. Ne vobis viri impij q
dereliquistis lege dñi. Et. lja. i. Ne gen/
ti peccatrici. Et. iij. Ne impio in malis su/
is. Et. xlv. Ne q cōtradicit factori suo. Et
Apoc. xvij. Audiui vocē vni⁹agle volāqz
p mediū celū voce magna clamantis &
dicētis. Ne ve ve habitāb⁹ i terra. id est
iniquis pctōribus & malis hoibus. O hu/
mana psumptio. O detestabilis & picu/
losa pfidentia eorum q in sua mala vita
dei iudiciū nō formidant. O insensati
pctōres cogitate diligē⁹ qd acturi eris
vl⁹ qd nrsuri in extremo iudicij die. & dū

cognoscitis nullā esse in vobis astutiam
nullāq; virtutē quibus iudici eterno pos-
sitis obistere reuertimini ad pñiam vt
sic esse valeatis de numero electorum q
precipient fgnū eternū i q de cū oib scis
viuit ⁊ regnat in secula seculor. Amen.
¶ Feria tertia scde ebdomade in qdra
gesima. de formidabilib iudicijs signis

Sermo. xxv.

Iciebat omnes
emētes
⁊ vēdētes d tēplo mat.
xxi. ⁊ i euāgelio hodie
no. q̄s terribil appebit
i iudicio xps clare ostē

dit nob sacra euāgelica lectio hodierna
in q narrat celebre ac famosū iudiciū ⁊
signū ptātis q erat in xpo q solus potuit
flagello facto de funicul grādē mltitudi-
nē foras templū eicere. Cōuenērāt qdē
ibi vt solet fieri ppli in magno numero:
neq; iuentus ē q̄q; q potuerit resistere
virtuti q erat i vno solo hoīe ihu xpo pp
latentē ei diuinitatē. Ipse ergo vt potuit
eicere adhuc in nra humilitate cōsistēs
oēs vēdētes ⁊ emētes de tēplo: vcturus
ē. in maiestate sua ad segregādū a pso-
rū iustorū cūctos pctōres ipenitētes. añ
tñ aduētū ei pcedēt terribilia signa q in
h fmone merito cōtēplari debem⁹ vt p
illoz reco: dationē dēi amētes ⁊ ad pe-
nitentiā redeūtes: n̄ luentamur i nūero
illoz q̄s xps tā acriter a sua facie eiecit ⁊
eternalr cōdēnabit. De sp̄s lg iu. signis
trīs mysteria pncipalia erūt dclaranda.
Prīmū dī cōditiō.

Secūdum ratio.

Tertiū conclusio.

¶ Ad iminēte iudicijs tpe mltā signa fi-
ent i sole luna stell i celo ⁊ i terra: i āgelis
⁊ q̄si in oib alijs creaturis. Caplm. j.

Rinū mysteriū ptēplādū de si-

p gnio dī p̄ditio. In q videre de-
bem⁹ q̄lia erūt ⁊ cui⁹ p̄ditiois si-

gna iudicijs: An Ri. i q̄rto. xlvij. di. ar. i.
q. iij. inducit Hiero. q in ānalib iudeoz
scribit se legisse. xv. signa q sunt h. P̄tia
die oia maria exaltabūt. xv. cubiq; supra

oēs mōtes. Scda die oia eq̄ra p̄sternāt
i pfundū ita vt vix possint videri. Tertia
die redigēt i statū antiquū. Quarta oēs
belue q mouēt i ags p̄gregabūt ⁊ eleua-
būt sup aq̄s mugietes. Quinta oia volat
lia celī p̄gregabūt i cāpis ⁊ n̄ gustabūt
neq; bibēt. s̄z emittēt voces q̄sdā q̄i flebi-
les. Sexta flamina surgēt ab occasu sol
igneā ⁊ facie firmamū vsq; ad ortū cur-
rētia. Septia oia sidera erratica ⁊ fixa sp̄-
gent ex se igneas comas sic comete. Oc-
tana magnus terremot⁹ erūt ita vt omnia
alta edficia p̄sternāt. Nonā oēs lapides
scidēt ⁊ vna petra collidet aliā. Decima
oēs plāte fluent sāguineū rore. Undecia
oēs mōtes ⁊ colles ⁊ edficia i puluere
redigēt. Duodecima oia aialia veniēt ad
cāpos de siluis ⁊ montib rugietia ⁊ n̄
hil gustātia. Deciatertia. Oia sepulchra
ab ortu sol vsq; ad occasū patebūt cada-
uerib⁹ ad resurgēdū. Deciaquarta hoies
d hitacul suis recedēt discurrēdo attoni-
ti velut amentes ⁊ non audentes loqui.
Deciaquinta oēs hoies moriēt ⁊ resurgēt
cū mortuis lōge añ defūctis. Et q̄uis in-
certū sit. vtz talia signa sint p̄cessura iu-
diciū cū Hiero. ea nō affirmet: s̄z tñ le-
gisse se asserat: tñ ex euāgelico textu tria
signa infalliblr ⁊ certitudinalr colligūtur
Primum dī corporz celestīū imutatio.
Secūdū angelicaz vntū p̄motio. Ter-
tiū signi redēptoris appitio. ¶ Prīmū
signū h̄f i Batl. xxij. vbi dī. Sol ob-
scurabit ⁊ luna nō dabit lumē suū: ⁊ stel-
le cadēt d celo. ⁊ Luc. xxi. Erūt signa in
sole ⁊ luna ⁊ stell. ⁊ hoc p̄dixit Isai. xij.
c. Stelle celi ⁊ splēdor eaz n̄ expādēt lu-
mē suū. obtenebrat⁹ ē sol i ortu suo: ⁊ lūa
nō splēdebit i lumie suo. Et Apoc. viij.
Quartus angel⁹ tmba cecinit ⁊ percussa
ē tertia pars solis. tertia pars lune. ⁊ ter-
tia pars stellarū ita vt obscuraret tertia pars
eaz. s. circa obscuratiōē solis notanduz
est fm Allerā. i. iij. pre. sūme. q. xxv. mē. i.
ar. i. ⁊ Ri. g sequūt m̄gfm. xlvij. di. q̄rtū
li. ar. i. q. v. Ad soles ⁊ lunā obscurari p̄-
intelligi vel in ipso aduentu iudicio. ⁊ sic
dicūtur obscurari n̄ sui lumis puatiōe

sz supernēcente maioris lumis claritate. Et h̄ predictit *Isaias. xliij. c.* Erubescet luna ⁊ p̄fundet sol cū regnauerit dñs ex ercituū in mōte syon ⁊ in iherlm. ⁊ in conspectu senū suorū fuerit glorificat⁹. P̄d̄t etiā intelligi solē ⁊ lunā obscurari an̄ iudiciis aduentum ⁊ sic patientur eclipsim sup̄nāl̄: qm̄ si paterent p̄ nām nō oportet h̄ poni inter signa. cū mltōnes hoc acciderit. Sz credēdū ē q̄ p̄ nām patiētur sil̄ eclipsim ad terrore hoīuz. per nāz n̄ impossibile eēt q̄ sil̄ paterent eclipsiz. q̄ nāl̄ eclipsis sol̄ causat p̄ interpositionez lune inter aspectū n̄m̄ solisq̄. Et nāl̄ eclipsis lune p̄ interpositionē terre diame trasit̄ iter solē ⁊ lunāz. De illa ergo eclipsi sic pph̄auit *Jobel. ii. c.* Sol ⁊ tē i tenebras ⁊ luna in sāguinē: anteq̄ veniet dies magn⁹ dñi ⁊ horribil̄. De cāu ē stella rum fm̄ *Aug. xx. de ciui. dei. c. xliij.* credēdū ē q̄ tropica sit illa locutio q̄ stellas cadere de celo eo q̄ p̄p̄e loquēdo verificari nō posset. q̄ corpora celestia nō sunt grauiā nec corruptibilia. vt. d. *Ar. i. de celo ⁊ mūdo.* Jō dicūt cadere d̄ celo q̄ videbūt lumie suo puari supueniēte claritate maioris. Vel pōt̄ intelligi q̄ stelle cadēt d̄ celo q̄m̄ ad appitiōē q̄ inflāman vaporē: itā mltitūde descēdet q̄ videbūt aspiciētib⁹ q̄ sint stelle de celo cadētes. Secūdū signū erit angelicarūz virtutū cōmotio. De q̄ *Mat. xxvij. Ar.* tutes celoz mouebūt. ⁊ hoc sz doctores p̄fatos pōt̄ dupl̄r intelligi. aut pro ordie virtutū q̄ sz *Dio. li. de an. hierar. ē medi⁹ in media hierarchia. aut p̄ oib⁹ celestib⁹ spiritib⁹.* p̄io mō p̄ tāto tutes celozum p̄mouebūt. q̄z āgeli illi⁹ ordiis q̄rū offiū ē circa mūdū regimē gerere. faciēdo aliq̄ facta isolita ad reuocādū mētes hoīuz i deū: p̄ modicū tps̄ an̄ xpi aduētuz facient sc̄ta maioris admiratiōis q̄ vnq̄ an̄ fecerit. Et i ipso xpi aduētū mouere cessabūt corpa celestia. Accipiendo t̄o t̄m̄tes co p̄ oib⁹ angelis b̄is dicūt moueri fm̄ inḡm̄ nō metu dānatiōis vel aliq̄ p̄urbatione pauoris. sz q̄dā admiratiōe corq̄ videbūt. Et sic intelligit̄ illud *Job. xvi.*

Colāne celi pauēt ⁊ cōtremiscūt ad nū tū ei⁹. Tertiu signū d̄ signi redēptoris appitio. d̄ q̄ i euāgelio. Tunc appebit filius gnū filij hoīs. qd̄ multip̄r p̄t̄ intelligi sz *Aler. i. iij.* Ano⁹ signū illd̄ p̄t̄ dici signū crucis. d̄ q̄ cātat ecclia. hoc signū crucis erit i celo: cū dñs ad indicādūz venerit. Et *Criso.* Crux apparebit sole lucidior. ex̄ns Sc̄da mō p̄t̄ dici signū passiōis i carne xpi: iux̄ illud *zach. xij.* Videbūt i q̄ne trasfixerūt. Et *Apoc. i. c.* Videbit̄ etiā oia ocul⁹. ⁊ q̄ euz pupugē. Tertio mō p̄t̄ intelligi signū crucis ipsū mētib⁹ fidelū. Nec sūt signa q̄ colligūt̄ ex euāgelio Tū vt *Lucas addit.* in tertio erit p̄ssura gētiū p̄e p̄fusiōe sonu⁹ maris ⁊ fluctūz vsq̄ vniuerso orbi. Jō nō ē dubitandū q̄ an̄ die iudicij vi debūt̄ terribilia signa n̄ solū in sole luna ⁊ stell⁹: vtz ēt i aere. in aub⁹. i. terra. i. arborib⁹. i. mari. i. aialib⁹. in aq̄. in fluminib⁹. ⁊ in oib⁹s abyssiis. ¶ Ad signa p̄dicta i p̄cedēti cap̄o fiēt ad significādū terribilitatē iudiciis. ⁊ ad accusandū pctā vl̄ q̄t̄ ad p̄patiendū suo mō miseris damnatis. Cap̄m̄. iij.

Ecūdū mysteriū p̄t̄plandū d̄ rō. In q̄ p̄siderare debem⁹ q̄re p̄d̄cā signa fiēt an̄ die iudicij. et dici pōt̄ q̄ p̄ tres rōes. P̄ria d̄ oñsio nis. Sc̄da accusatiōis. Tertia p̄passiōis P̄ria rō d̄ oñsiois ad oñdēdū q̄ terribil̄ erit adnēt⁹ filij dei iudicij qm̄ creatur sue t̄m̄ terrore icutiēt hoīb⁹. Jō *Greg. i. omel. d.* mltā d̄bēt mala p̄currēt vt mā malū valeāt sine fine nūciāc. nā si timēt hoīes isolitā sol̄ obscuratiōē: sic *Ar. d. i. geo.* Ille ē extinctio misar⁹ cesar⁹ romā Lū caput obscura nitidū ferrugie terit. Impiaq̄z eternā timueft secula noctez. Si timēt n̄ p̄luctas tenebras. sic egyptij de qb⁹ d̄f. *Exo. x.* Sc̄c sūt tenebre horribiles in vniuersa terra egypti trib⁹ dieb⁹ nemo vidit fratres suū nec mouit se d̄ loco i q̄ erat. Si timēt terremoti si v̄toruz vehemētū si nocturnos strepitus si draconū aut sp̄ntū sibilos leonūq̄ rugit⁹ ⁊ h̄i⁹. q̄to magis timebūt tremēdā vocē seuerissimi iudiciis dānānē ⁊ exp̄o b̄ia malorū. ¶ Sc̄da rō illoz signoz. d̄

accusationis. **D**ēs enī fere creature im-
mutabūt parate ad vindictāz. **P**ctōres
iuxta illud Sap. v. Armabit creaturam
ad vindictā inimicōz suozū. **N**ā cuz de
us omnes creaturas fecerit ad hoīs uti-
litatē: et oēs deo obedierint homini ser-
uiedo. ipse ēo homo rebellis et iobediēs
creatori suo extiterit: ideo accusabunt eū
quasi ingrati. **C**lamabit nanqz suo mo-
do celus. **D**eus omnipotens ego hoī
ministranti cuz planetis meis influendo
sup terras et alia opando que iussisti. ipse
ēo te offendit. ergo vindica iustissime iu-
dex. **C**lamabūt sol et luna et stelle. **D**e
magnē nos dedim⁹ peccatoribus lucez
ut tuū psequeremur imperiū. **I**lli ēo in
oib⁹ te cōtempserūt: fac ergo vindictāz.
Clamabit hoc modo aer. clamabit terra
clamabūt aque et oīa que in eis sunt. **T**ō
Ego de scō **A**ic. ait. In dia illa elutionis
nihil habebit qd rādere possit hō pctōz
vbi celū et terra: sol et luna dies et noctes
et totus mūdus stabūt aduersū nos i te
stimoniū pctōzū nostroū. **T**ertia rō
illoz signoz dicit cōpassionis. **M**oue-
bunt vtiqz quasi quodaz affectu pietatis
et cōpassiōis oēs creature ad compatiē-
dum dānatis miseris. **E**nī **C**riso. super
Matth. ait. **P**atrefamilias moriēte do-
mus eius turbat: familia plāgit et nigrit
se vestibus induit. Sic humano genere
circa finē pstituto celi ministeria lugent
et cando: e deposito tenebris induuntur.
Plāget ergo sol. dānationē hoīz: plan-
get luna: plāget stelle: plāget oīa elemē-
ta. et vniuersa que creata sunt. **Q**uā
rus es o tu peccator qz ferre⁹: qz ubi ip-
si crudelis qui te dammandū cōspicis et
morti sempiternē adiudicandus: et tamē
nō ploras. **P**lange qz sol te plāget: plā-
ge qz luna te plāget: plāge quia plan-
get te stelle. **S**ed melius plange ut nō
plangas. plange qz offendisti deū ut tibi
indulgeat. **P**lange p tritionē et postu-
la veniā. plange p timorez ut sic penam
effugias. **D**e saxū pectus. **D**e adamātinū
cor. o insensibilis mens peccatricis aīe.
que audiēdo ea q dicim⁹ nō cōmouet:

nō cōpūgit: nō excitat: non deponit pec-
cata: nec reuertit ad dñm deum suum.
Quod terribilis erit vox tube vocantis
mortuos ad iudiciū. et qz vñs dīna erit
eā efficiens reformationis corporū et re-
surrectiōis mortuoz. et vox tube erit cā
instrumentalis. **C**aplm. iij.

Ertiū mysteriū cōtemplādū de
signis iudicij dicitur conclusio.

Cōcludēt nāqz oīa signa terro-
ris in illo vno pauescēdo: quod erit vox
tube. de qua. i. **L**oz. xv. **L**anct enī tuba et
mortui resurgent in corupti: et nos imu-
tabimur. **F**m aut **R**ic. disti. xliij. qrti lib.
ar. iij. q. iij. **V**ox tube nō erit cā efficiens
reformatiōis corporū et vniōis aīaz ad
illa. s; vñs dīna. **E**rit tñ cā instrumentalis
Iō. i. **L**hes. iij. **I**n iussu et in voce archā-
geli et in tuba dei dēscēdet dē celo. **E**bi po-
nunt tria q cōcurrēt ad resurrectionem
mortuoz. **P**rimū erit iussio. **S**cōz refor-
matio. **T**ertiū sonatio. **P**rimū erit
iussio: qz xpus iubebit pulcres seu ptes
qsciūqz corporū mortuoz recolligi p mi-
steriū archāgelicū. et h notauit aplūs cū
d. **I**n iussu. **S**ecūdū erit reformatio.
Precipiet etiā xps ex ill puluerib⁹ recol-
lectis corpa reformari et refo: mag aīas
viri. que duo fient p vñtē diuinam. et
illd notat ab apostolo cū. d. **I**n tuba dei.
Tertiū dē sonatio. **A**rchangeli enim
q fuerūt custodes puīciāz in puīcijs
quas custodierūt. clamabūt fortiter et se-
sibiliter sono articulo: et mediāte aliq
sensibili creatura formata. clamabunt in
quā q omnes corā iudice ppeāt diffini-
tiū suam et irrevocabile audiri. **E**t
h notauit aplūs cum dixit. **I**n voce ar-
changeli. **D**e hac autē sonora tuba sic
ingt. **C**riso. sup **M**at. vcre vox magna
vox tube terribil cui oīa obediūt elemē-
ta q petras scidit. iseros apit. portas tar-
tareas frāgit. vicula mortuoz dirūpit. et
d. p fundo abyssi aīas corporib⁹ suis assi-
gnat. **I**llec aut oīa citi⁹ cōsumāt i ope qz
sagitta transit in aere. dicente apostolo.
In momento in actu oculi in nouissima
tuba. et **H**iero. super **M**at. sic loquitur.

Quotiens diem iudicij considero: toto
corpe cōtremisco. Siue. n. comedā siue
bibaz' siue aliquid aliud faciā sp̄ videtur
illa tuba terribilis insonare aurib' meis
Surgite morui venite ad iudicium. Et
idē ad Romanū & Heliodor. Ego in
scelerū meorū latens sepulchro & p̄tōz
vincul colligat' q̄tidie dñicū illū clamo
rē expecto. Hiero. vñ foras. Ego deniqz
omnia tuta timeo. Quid audis peccator
Quid Hieronym' dicit? Ecce ipse erat
Mōne scūs: Mōne probus & virtuosus
Mōne a curis terrenis penit' absolut'
nōne pnia macerat': nōne in dei opere
assidu': Et tñ clamat: ego timeo. Et cur
nō times tu o amator: seculi. & negligēs
via domini: & peccator nequissime cō
tremisce & p̄cutiantur viscera tua: depo
ne fatuitatē meā tūc q̄ sit vt nō timeas: &
sepius mente reuolue Hiero. verba di.
Ego timeo. Ad h' facit exemplū quod
Barlaā dixit de Josaphat. Ad rex qdā
magnus xpianus tñ & deuot' vt plimuz
melius omnibus apparebat &c. & ama
ra vox. o dura. o tediosa p̄tōz oib'us
qñ dicitur eis. Surgite & venite ad iudi
cium. Ergo. p̄uideamus vt dñs tempus
adeſt & facultas dat: p̄ pnia recōcile
mur deo quē offēdimus vt bonitate sua
ipse absoluat nos a p̄tōz: annumeretqz
societati scōzū: cōcedēs h' nobis gratiaz
& in futuro gloriam qui sit benedictus p
infinita secula seculorum. Amen.

¶ Seria quarta secunde ebdomade in
quadragesima de ordine & cōdiuonib'
iudicij generalis. & de snia p̄ dānatos se
renda: ac de suauī vocacione electorum
Sermo. xxvi.

Tri Minui

te surgēti iudicio. Aer
ba sunt ista domini nfi
iesu xpi Barp. xij. c.
& in euangelio hodie
no. Cōmemorabat fre
quentius saluator noster dilectissimū diē

iudicij: qñ n̄hīl terribilius p̄tōz p̄
dici. Quinaz tam demēs tā stultus tāqz
obstinatissimus esse pōt vt cum audit se
iudicandū dño iudicio reservari iuere
nō debeat: Iudicabit de' oēs homines
oēsqz angelos q peccauerūt: & p̄tra eos
sniaz p̄feret irreuocabile. Qñ tñ p̄ter
ea que dicta sūt de futuro iudicio gnālī:
nō parū vtile ē meditari & p̄siderare ea
q̄ in illo iudicio fienda sunt. Idcirco in
p̄nti sermōe adhuc de ipso erim' aliqua
tractaturi. De q̄ tria mysteria adhuc p̄o
ponimus contemplanda.

Primū dñ ordinatio.

Secundū reuelatio.

Tertiū p̄mutatio.

¶ De ordine iudicij tā fm locū q̄ modū
& q̄r ab oib' siue bonis siue malis vide
bitur xps i maiestate. Cap. 3. j.

¶ Primū mysterium p̄tēplādū de
iudicio gnālī dñ ordinatio. Ordī
nabitur. eteniz fm doc. q̄tū ad
tria. Primo q̄tū ad locū. Secundo q̄
tū ad modū. Tercio q̄tū ad aspectū
¶ Prius ordiabit q̄tū ad locū. dñ q̄ ali
q. dicere voluerit q̄ erit vallis Josaphat
p̄pter vba Iohelis. iij. c. d. Adducā oēl
gētes in valle Josaphat & disceprabo cū
eis. Sed magister sniarū. xlvij. di. q̄tū
li. quē ē ceteri theologi subsequūt repre
hendit illos qui dictū illud p̄phicū vo
lunt intelligi ad lřaz. qñ oēs hoies i val
le illa p̄phēdi n̄ possēt. Et p̄pterea ē poti
us intelligēdū mystice & spiritualiter: eo
q̄ vallis Josaphat interpretatur vallis
iudicij. Dicu ergo magister q̄ xps descē
det ad iudicandum supra montē. Ali
ueti de quo in celum ascēdit: & sedebit in
aere in loco alto: & forte circa locū illum
in quo apli defierūt ipsū corporaliter vi
dere qñ ascēdebat in celū. Hoies autē
congregantur in valle Josaphat cui
p̄eminet mons oliueti. Et quot in illo
poterūt capi tot erunt ibi. Alij circa val
lem quidam p̄pinquius: qdā vō remo
tius. Electi vō existentibus ad dexte
ram iudicis non in terra sed in aere. iux
tā illud. i. Thes. iij. Rapiemur eoz illis in

nubibus obuiā xpo in aera. Si enīz nō
raperentur i aera nisi p' iudiciū qñ cuz
iudice ibunt in celū. nō dicerentur rapi
obuiā xpo: s; p' xpm. Eiri tamē perfecti
magis eminentius ⁊ ppe iudicem erūt
Magis autē cōgruū erit q' xpus ueniat
ad iudicandū in aere sup montē oliuētū
q' sup locū in quo passus est: q' passus
est in forma infirma ⁊ iudicabit i forma
gloriosa sicut in gloriosa ascēdit. T Se-
cundo ordinabit iudiciū qñ ad modū
De sūmis nāq; celozū descendet fili' dei
cum p'ate magna ⁊ maiestate. cū oibus
angelicis c'poris. ⁊ sua gloriosissima ma-
tre. Deferēt ante euz angeli passionis in-
strumenta ex miraculo reformata. vide-
licet colūnā. coronā. spineam. crucē cla-
uos. spongiā ⁊ lanceaz. Et omnes ele-
cti reassumptis corporibus procedent ei
obuiam. Quozū p'cellionē ⁊ ordinē pie
ptemplari possumus s; q' Jo. in Apoc.
describit. Erit enī. vij. c. Audui nume-
rum signatoruz centū quadraginta qua-
tuor milia signa. Ex tribu Iuda. xij. mi-
lia signa. Ex tribu Ruben. xij. milia si-
gna. Ex tribu Gad. xij. milia signati. Ex tri-
bu Isser. xij. milia signati. Ex tribu Ne-
ptalim. xij. milia signati. Ex tribu Epha-
nasse. xij. milia signati. Ex tribu L'cui
xij. milia signati. Ex tribu Symeon. xij.
milia signati. Ex tribu Isachar. xij. mi-
lia signati. Ex tribu Zabulon. xij. milia si-
gnati. Ex tribu Ioseph. xij. milia signati.
Ex tribu Beniamin. xij. milia signati.
Post h' vidi turbā magnā quam di-
numerare nemo poterat ex omnib' gē-
tib' ⁊ tribubus ⁊ linguis ⁊ populis: stan-
tes ante thronū in conspectu agni ami-
cti stolis albis: ⁊ palme in manibus co-
rum. ⁊ clamabant vocē magnā dicentes
Salus deo nro qui sedet super throno
⁊ agno. In qua visione ponit Jo. nume-
rum electoz accipiēdo mōre scripture
numerū determinatū. p' indeterminatū:
describendo illū p' noiā tribuū filioz isrl'
p' que mystice designant status illoz q'
erunt saluandi. P'imus ergo status ex
tribu iuda: qui interpretatur cōfessio cō-

pebit in iudicio. ⁊ signat oēs peccatores
omnesq; peccatrices q' post multa scele-
ra ⁊ pctā cōmissa redierūt ad pniām. de
quibus xpus dixit. Heretices ⁊ publi-
cani precedent in regno celoz. Secūd'
status cōpebit ex tribu Ruben. qui in-
terptat filius uisōis. ⁊ signat oēs viros
doctos ⁊ illuminatos scia qui deū in om-
nibus magnificauerunt. Tertius status
cōpebit ex tribu Gad. qui interpretatur
accinctus latrunculus. ⁊ signat quoslibz
cōiugatos: qui in scō in finimōio cū dei
timore ⁊ obedientia vixerunt. Quartus
status compebit ex tribu Isser: qui inter-
pretatur beatus vel diuitias habens: ⁊ si-
gnat omnes sacerdotes diuites qui mi-
nistri sunt sacramentoz. Quintus stat'
cōparebit ex tribu Neptalim: qui inter-
pretat dilatatio mea. ⁊ signat omnes reli-
giosos qui se dilatant nō solū ppter deū
ad seruanda precepta: sed etiā cōsilia
Sextus status apparebit ex tribu Epha-
nasse. q' interpretatur obliuio. ⁊ signat oēs
monachos ⁊ solitarios: qui obliu' cuius-
cunq; cure tpalis: etiā ⁊ actionis spūalis
p' cōtemplatiuā vitā deo placere studue-
runt. Septim' status compebit ex tribu
Symeon: qui interpretatur obedientia.
⁊ signat omnes filios qui mortui sūt sub
cura parentuz quibus in vita fuit obe-
dientes. Octauus status comparebit ex
tribu L'cui: qui interpretatur assumptus
⁊ signat oēs platos ecclie qui assumunt
ad regimen aliarū. Nonus stat' cōpebit
ex tribu Isachar: q' interpretat vir merce-
dis. ⁊ signat mechanicos ⁊ artifices om-
nes qui laborant pro mercede. Decim'
status cōpebit ex tribu zabulon: qui in-
terpretat p'pugnaculū fortitudinis. ⁊ si-
gnat oēs imperatores reges principes ⁊
alios q'scūq; dños: qui ob rem publicā
defendendā augendā tuendāq; habue-
runt p'natū. Undecim' status compe-
bit ex tribu Ioseph: qui interpretatur au-
gnētū. ⁊ signat oēs bonos mercatores
qui sua industria sollicitudie ⁊ labore ci-
uitatum bona multiplicāt ⁊ augmētāt.
Duodecim' status compebit ex tribu

Beniamin: qui interpretat continentia.
 et signat oēs continentēs qui vitia carna-
 lia maxie sūt detestant. Post q̄s venient
 oēs martyres p̄fessores et apli et p̄ntabūt
 se coram altissimo imperatore dño ihu
 xp̄o laudantes et b̄dicentes cum leticia
 nomen sancti eius. Ex alio v̄o latef
 damnati omnes reassumptis corporib⁹
 suis vna cū diabolo compebūt. Pr̄-
 mi erunt omnes desperati: quoz capita-
 nei erunt Laym qui interfecit fratres: et
 Judas qui vendidit xp̄m. Secundi
 erunt omnes viri docti qui fuerunt sapi-
 entes vt facerent mala: bene autem fa-
 cere nescierunt. Ibi erūt inflati theologi
 ibi erūt curiosi et vani phi. ibi arrogātes
 iuriste. ibi pcuratores et aduocati dolosi
 ibi notarij falsi. ibi oratores mendaces:
 et adulationibus veritatem despicientes
 Terti erūt omnes vxorati qui matri-
 monij federa violauerunt. ibi erunt qui
 contraxerūt in gradibus prohibitis aut
 cum ordinibus sacris. aut post continē-
 tie vota. ibi erunt mulieres adultere que
 de bonis virozum nutrierunt filios alie-
 nos. Quarti erūt omnes mali sacer-
 dotes qui curam animarum acceperūt
 cum essent insufficiētes. qui nō dixerunt
 officiū ad qd̄ tenebāt. qui celebrabūt in
 mortali pctō. qui tenuerūt secrete v̄l pu-
 blice cōcubinas et sacra pro precio ven-
 diderunt. Quinti erunt omnes mali
 religiosi q̄ nō seruauerunt regulas suas
 quas p̄miserūt deo obseruare q̄ peiores
 fuerūt in morib⁹ q̄ stipendiarij. superbi
 p̄sumptuosi. hypocrite. inuidi. maliuoli.
 iniqui. v̄spelles: dolosi. detractores. su-
 rrones. bilingues. mēdaces. sacrilegi.
 excoicati. et quidaz damnabiles heretici
 Sexti erūt oēs mali monachi et soli-
 tarij. ociosi. pigri. comedētes bñ. parum
 loquētes cū deo et min⁹ cū hoibus. stan-
 tes in solitudine. ppter gloriāz mūdi: ple-
 ni fantasij et cogitationib⁹ et factis tur-
 pissimis et pre verecundia talia confite-
 ri omittentes. Septimi erunt omnes
 supbi filij q̄ parētib⁹ suis inobediētes
 eos spreuerunt afflixeruntq̄: et molesta-

uerunt cōtumeliosa cōuitijs impropertis
 et quib⁹ verberibus. nec debitā impende-
 runt reuerentiam. Octavi erunt oēs
 lupini prelati qui non intrauerūt per ho-
 stium in ouile neq̄ vocati suere a deo si-
 cut Aaron: sed munere precio arte dolo
 importunitate tpaliq̄ fauore: et alijs in-
 debitis modis ecclesiasticos rapuerūt ho-
 nores: et bona ecclesiarū nō paupib⁹ q̄rūt
 sunt: sed p̄pinq̄is et amicis: et qd̄ pei⁹ ē
 lenonibus et meretricib⁹ distribuerūt et.
 Noni erūt omnes mali mercatores
 fraudulentī: falsarij. simulati. piuri. dece-
 ptiores et vsurarij. Decimi erūt oēs ty-
 rāni et mali dñi q̄ seip̄os deificantes nō
 timuerūt deū. et suos subditos grauauerūt
 iniuste. Undecimi erūt oēs artiste ne-
 q̄ q̄ suas artes cū iniustitia et alioz dāno
 exercebūt. Duodecimi erūt oēs incō-
 stātes et luxuriosi et oēs alij pctores qui a
 pte sinistra p̄ntabūt corā iudice claman-
 tes ac dicentes. Deu heu cur nati sum⁹
 Q̄ amara ē dies ista. o miferos quo
 trahimur? Venob q̄ p̄gim⁹ ad rigorosū
 iudiciū. Terno ordiabit iudiciū q̄tū
 ad aspectū. fm. n. Alex. in. iij. vbi. s. mē.
 iij. ar. a. q. ij. Ri. et Bon. di. xlvij. q̄rū li.
 Boni et mali visuri sūt iudicē viuoz et
 mortuoz. Mali forma q̄ fili⁹ hois est.
 s̄z tñ i claritate q̄ iudicabit: nō in infirmi-
 tate q̄ iudicat⁹ ē. fiet. n. v̄tute dīna supnā
 liter vt videāt formā gliosā corpis xp̄i ad
 āpliorē illoz p̄fusionē. q̄ q̄lib⁹ eoz tri-
 stabit ac p̄fūdet vidēdo gliāz ei⁹ quē ve-
 hemēt odit. Dānat. n. vehemēt odit
 deū n̄s b̄ rōe q̄ bon⁹ ē: s̄z b̄ rōe q̄ eos pu-
 nit. Cognoscent in sup dānatū dīnitatem
 xp̄i n̄ p̄ clarā visionē. s̄z p̄ effect⁹. Boni
 v̄o videbūt gloriāz corpis xp̄i cum gau-
 dio et leticia oculo corporali: et gloriā aīe
 oculo mentali. et etiam clare videbūt di-
 uinitatem. Sicutq̄ adhuc supernāliter vt
 ita eum videant et audiant qui sunt a re-
 mot⁹ sicut p̄pinq̄. Tūc sicut dicit Criso.
 sup Math. plangent iudei vidētes vi-
 uentē et iudicatē quē q̄si hoies mortuoz
 existimabant: et cōuincētes se corpore
 vulnerato scelus suoz negare n̄ poterūt

Plangent et gentiles qui vano disputa-
tionibus decepti phosū irrationabilem
stulticiam putauerunt eē deū colere cru-
cifixū. Plangent se xpiani pctōres: qui
magis dilexerūt mūdū q̄ xpm. Plān-
gent se heretici q̄ purū hoīem crucifixū
dixerūt: cū videant ipsū esse iudicem in
quē indei trāfixerūt. hec ille. Q̄ quanta
erit etiā in damnatis afflictio: quantusq̄
meror cū videbūt multitudinē electorū
Tunc vt scribit Sap. v. stabunt iusti in
magna pstantia aduersus eos qui se an-
gustiauerunt et q̄ abstulerunt labores eo-
rum. Adētes turbabūt timore horribili
et mirabuntur in subitatione insperate sa-
lūtis dicentes intra se penitentiā agentes
et pangustia spūs gemētes. Hi sūt quos
aliquando ha. i. deri. et in si. impro. Hos
in sen. vitā illoz estimabam in sanā. et si.
illoz sine ho. Ecce quō compu. sunt iter
si. dei. et inter scōs fors illoz est.

Quātr accusabūt in die iudicii et no-
ta fient pctā oīum. nec poterit qs defēde-
re se aut excusare. *Lapl'm. ij.*

Secūdū mysteriū ptemplanduz
de iudicio vocat reuelatio. Re-
uelabūtur qppe oīa dānatorum
pctā: tam publica q̄ secreta. Circā quaz
reuelationē occurrēt tria. Prīmū dicit
accusatio. Secūdū testificatio. Tertiū
arctatio. Prīmū accusatio Stabūt
namq̄ tres accusatores contra peccato-
res. Prīm⁹ erit diabol⁹ qui dicit: Quis
sime iudex iudica istum esse meum qui
noluit esse tuus. Tuus erat p nāz. meus
est fact⁹ per suam maliciā. Tibi iobediēs
mihi obediēs. Iudica ergo istū eē meū
mecūq̄ damnandū. Cognoscēt. n. tunc
fatut pctōres: q̄ grauius errauit acge-
scere diabolicis suasionibus quando vi-
debūt omnes demones cōtra illos cla-
mantes. Secundus accusator erit. p-
prium scelus. Nam vt inqt Ric. in. iij.
di. xliij. art. vii. q. i. In iudicio cognoscet
q̄libz hō pctā q̄ fecit taz iusti q̄ reprobi.
Abali enī cognoscēt vt ex illa afflictioe
āpli⁹ cruciēt. Boni tō q̄ ex cognitiōe re-
missionis et indulgēcie ampli⁹ p̄solabūt.

et diuinā mīaz collaudabūt. Non solus
aut ipsimet: sed singulatim vniciq̄ ma-
nifesta erunt oīuz bona et mala. Sed no-
ticia illa et diuulgatio pctō: q̄ fecerunt
electi: nō generabit eis penaz nec igno-
minā nec p̄sulsionem: gnimo cedit ad
eorū glīam ppter penitentiam quā fece-
runt. Et h̄ dicit Grego. iij. moral. v. sus-
finē q̄ ait exponēs illud ps. Misericor-
dias domini in eternum cantabo. Quō
mīas dñi cantat in eternū: qui miseruz
se ignorat fuisse. Et si miserie transacte n̄
meminit: vnde largitori misericordie lau-
des reddit. Manifestatio ergo pctō: q̄
q̄tū ad reprobos non q̄tū ad iustos
erit accusatio. Terti⁹ accusator erit to-
tus mundus. Enī Criso. super Bath.
In illa die vltionis nihil est quod ridea-
mus vbi celū et terra aqua sol et luna vi-
des et noctes et totus mundus stabūt ad-
uersum nos in testimoniū pctōz n̄foz.
Secūdū qd̄ occurrīt in reuelatione pec-
catorū erit testificatio. Tres enim testes
habebit tūc q̄ se peccator. Enī supra se
s. deū. Secūdū intra se. s. cōsciam. ppriā
Tertiū iuxta se. s. ppriū angelū hōi ad
custodiā deputatū: qui tāq̄ cōsci oīum
que homo fecit cōtra eū testimoniū per-
hibebit. Enī Job. xx. Reuelabūt celi id
est angeli iniquitatem eius. Tertiū qd̄
occurrit in reuelatiōe pctō: erit arcta-
tio. Arcte enim erūt tūc et stricte vie oīuz
pctōz q̄ nō poterūt negare: nō excu-
sare: nō appellare: nō fugere: non impe-
trare veniā: nō habere refugium. Q̄ fle-
bilis erit tūc dānatoz p̄ditio. Non vale-
būt eis p̄ces: nō clamores: nō gemit⁹:
nō parētes: nō amici: non deniq̄ q̄cūq̄
aliū. Enī Criso. sup Bath. nō erit tunc
resistendi virtus q̄ deū: nec fugiendi sa-
cultas ante faciem eius: nec p̄nīe locus
nec satisfactiōis tempus. Et Grego. in
ome. inqt. Q̄ angustie erunt tunc vie
reprobōz: sup⁹ erit iudex iratus: inferi⁹
horredū chaos: a dextris pctā accusan-
tia: a sinistris infinita demonia ad sup-
plicū trahentia: intus cōscientia vrens:
foris mundus ardēs: miser peccator sic

phensio q̄ fugiet: latere erit impossibile:
appere itollerabile. hec ille. Poterit tūc
vnusq̄sq̄ dicere illd̄ ps. Quo ibo a spū
tuo ⁊ q̄ a fa. i. f. Si ascē. i. ce. t. al. es. si de.
i. infer. ad ef. Si sū. pe. m. di. ⁊ ha. i. extre.
ma. Et enī il. m. t. dedū. me. ⁊. t. m. de. tu.
Qualiter in iudicio xp̄ns alloq̄t ele/
ctos blande atq̄ benigne. malos v̄o as/
pct̄ satis ⁊ dure. ⁊ quomōs impij sepabū
tur a iustis. Caplin. iij.

Erūt mysteriū p̄templandū de
iudicio dicit p̄mū. Circa qd̄
adhuc tria debem⁹ attentissime
p̄templari. **P**rimū dī elector̄ allocutō
Scōd̄ dānatō p̄tristatio. **T**ertiū
oīz sepatio. **P**rimū dī elector̄ allo/
cutio. Loq̄t nāq̄ xp̄s elect̄ suis tria sua
uissima ⁊ ba. **P**rimū v̄bū erit dulcis
vocationis: qm̄ facie leta ⁊ vultu hilari
ad dexterā p̄tē se vertens aspiciet suā dul/
cissimāz matrē ⁊ ceteros electos ⁊ scōs
poteritq̄ dicere lz in euangelio nō pōt
o genitrix mea. o venerāda ⁊ dignissi/
ma regina celoz. Ecce iā tps ē vt cūctis
hoīb⁹ qui fuerūt in mūdo inotescat gl̄ia
tua. videantq̄ oēs merita tua. Tu nēpe
es illa que humilitate charitate ceterisq̄
v̄tutib⁹ ad tuūz vterū me inclinasti. Tu
me nouē mēsb⁹ i ventris tui tabnaculo
tenuisti. Tu me natū deū hoīez i p̄sep̄io
adorasti: inoluisti p̄nās: ⁊ lacte tuo mel/
lissuo me pauisti. Tu cum lachrimantez
me cernebas lacrimabaris. Cum vigilā
te vigilabas: cū patiente patiebaris. Tu
me i brachijs sepe portasti. ⁊ corō ⁊ ope
semp̄ mecum fuisti. **B**ecū p̄ dolore cū
crucifigebar i cruce crucifigebaris i aīa
Et cū a toto mūdo essē derelictus: tu
sola firma in mea fide māstisti. Iunxisti
volūtātē tuā volūtati mee. Scā humil/
⁊ deuota celestia sp̄ desiderasti. En iam
toto mundo pariter p̄gregato: ⁊ ego ex/
cellam gl̄iam tuam quāz tibi dare volui
patenter monstrabo. Postmodum v̄o
ap̄lis referet. Elos discipuli mei filij ⁊ fra/
tres dilecti: q̄ religis oīa p̄ nomē me
um ⁊ paupes ⁊ pegrini p̄ terraz orbē fi/
der laborastis: ⁊ iādē patiēter morē su

73
stinuistis. Et p̄ martyrib⁹ dicit. **O** vos
seruētes martyres. q̄ p̄ meo amore tor/
menta ⁊ penas horribilissimas sustinē/
stis: ⁊ mori potius q̄ me negare elegistis.
Deinde alloq̄t virgines. **O** vos virgines
mūdi q̄ scām illibatāq̄ castitatez tā ope
amastis. Et vos o sancti cōfesso: es: qui
corpa vestra arcuissima p̄nā macerastis
O vos omnes scī religio si q̄ abnegastis
p̄p̄riā volūtātē. **O** dñsq̄ vos q̄ mīse opa
p̄ximis vestris exhibuistis. **E**sumi enīz ⁊
dedistis mihi māducare. **S**umī ⁊ dedistis
mihi bibere. **H**ospes erā ⁊ collegistis me
Hud⁹ erā ⁊ coopuistis me. **I**nfirm⁹ erā ⁊
visitastis me. **V**enite ad me vos diligētē
Venite ad me fontem oīz bonorū. **E**id
me summū gaudiū. **E**id me sūmaz pul/
chritudinē. **E**id me sūmū solatiū. **V**eni
o cara genitrix. **V**enite omnes electi. **O**
dulce venite. o vos: dulciōz sup̄ mel ⁊ mā/
na. **E**cquid facie at tunc damnat̄ q̄ non
vocabunt. **E**id diēt tū xp̄m vocatē ele/
ctos suos. **P**ercutient p̄fecto pectora
clamabū: ⁊ dicēt. **V**e nobis cur nati su/
mus. **N**e quia vocati sunt illi. ⁊ nos non
vocamur: ⁊ nob̄ nihil dicit. **Q**uinimo
expectantes sum⁹ andire sn̄iam horribilē
dānatōis. **S**ecūdū v̄bū suauissimū
qd̄ loquet̄ xp̄s electis suis dī b̄ndictōis
Nā post vocatōez subiūget eis b̄ndictio
nē suaz: dicetq̄ vt pie credo p̄mo matri
sue. **B**ndicta sis tu: benedicta sit aīa tua
b̄ndictū sit cor: p̄ tuū: b̄ndicti sint oēs la/
bores tui. Deinde dicit ⁊ ceteris. **B**ene/
dicti sitis vos oēs electi mei. **O** q̄ grata
erit b̄ndictio illa oīb⁹ illis. **O** q̄ gravis
ip̄is dānatō q̄ tūc intelligēt q̄tuz p̄fuit
b̄nfacef̄ amat̄ deū ⁊ odire p̄cū. **T**er/
tiū v̄bū suauissimū qd̄ loq̄t xp̄s electis
suis dicit remuneratōis. qm̄ subiūget:
Possidete paratū vob̄ regnū a cōstitua/
tione mūdi. **R**egnū in quo est oīs iocū/
ditas: oīs plenitudo bonorū: oīs suau/
tas: oīs trāq̄llitas: oīs pax: omnis p̄cor/
dia: oīs leticia: oīs quies: oēs diuitie: oīs
satietas: omne deniq̄ bonū. **N**ullū icō/
modū: nulla tristitia: null⁹ dolor: nullus
labor: nulla infirmitas: nullū fastidiū.

k

nullus meror: nulla discordia: nullū de-
 niq; malum. O pētores insensati. cur nō
 conamini ⁊ vos regnum illud acquirēt
 cui totus mundus cū oībus bonis suis
 cōpari nō pōt: Secūdu ptemplanduz
 dicūt dānatoz cōtristatio. Mā p' oīa que
 sup'dicta sūt vebemēter pētores p'rista-
 buntur pp' tria. P'rio pp' exprobrationez
 Acriter nāq; xp'us exprobrabit illos. di.
 illud vel simile qđ Criso. super Math.
 ait. Ego pp' vos homo fact' sū: alliga-
 tus ⁊ derisus: celsus ⁊ crucifixus. Ubi est
 tantarum iniuriarū mearū fruct'?: Ecce
 precū sanguinis mei quē dedi pro redē-
 ptione aīarū vestrarū. Ubi est seruū v'fā
 quam mihi p' precio sanguinis mei dedi-
 stis: Ego super gloriā meāz vos habui
 cum essem de' apparens hō. ⁊ viliozem
 me oībus rebus v'fīs fecistis. Nam oēs
 rem vilissimā terre amplius dilexistis q̃
 iustitiā meā ⁊ fidē. h. Ch'iso. O scelerati
 ⁊ ingrati peccatores: qđ mali feci vobis?
 Quid p' v'fā salute facere debui qđ non
 feci: Videte caput meū splēdidū. hoc est
 illud qđ p' vobis spinis fuit coronatum.
 Habui faciē meā nūc sole lucidiorē: fe-
 tidissimis sputis p' vob deturpatāz. Cor-
 pus h' gloriosum qđ inspicitis pro vobis
 fuit dure flagellatū ⁊ in cruce confixum.
 Ecce signa. aspiciete loca clauorū. aspi-
 cite manus. aspiciete pedes. aspiciete latus.
 Inq't enī Ch'iso. Veniet xp's in iudicio
 nō solū. vulnera. s; exprobratissimā mor-
 tem oīdēs. Scđo p'ristabūt pētores. p'
 pter contranationē. In tantis enī angu-
 stiis constituti oēs scōs p'ridos habebūt
 Tertio p'ristabūt pp' sentētiationem. qm̃
 audiūt tonitruū illud grande ⁊ formida-
 bile vocē. s. Ihu xp'i indignāter ip'so. d.
 Ite maledicti in ignem eternū qui par'
 est diabolo ⁊ angelis ei'. Tertium cōte-
 planduz dī oīuz sepauo. O si vellemus
 ptemplari qm̃ sepabunt iniusti a p'ortio
 iustoz ⁊ a visīōe dei: quāta erit illoz la-
 mentatio q̃ flebiles voces. prumpem'
 certe in lachrymas. Ibiū quidē ip'si dā-
 nati cūlantes ⁊ querulantes in ignē eter-
 nuz. Iusti. aut in vitā eternā: in q̃ regna

bunt cū xp'o p' infinita secula seculorum.
 Amen.

Tertia gnta scđe ebdomade in qđra-
 gesima de necessitate scīssime p'fessionis
 ⁊ eos q' dicūt superfluum esse aut inane
 confiteri peccata sua sacerdoti.

Sermo. xxvij.

Eccedentes

discipuli eius rogabant
 eum. d. Dimitte illas: ga-
 clamat post nos Math.
 xv. c. ⁊ i euāgelio hodiernō.
 Ordinauit Ch'ristus

sacerdotes suos mediatores sōt futuroz
 inter ipsum ⁊ peccatores penitentes: vo-
 luitq; vt absolutiōis bñficiū ipsi sacerdo-
 tes per cōfessionem sacramentalē largi-
 rent. Qđ mystice inuit in euangelicale
 ctione in qua narrat quēadmodum apli
 p' quos significāti sacerdotes supplica-
 bunt xp'o p' Chanance filia: sanitates po-
 stulante. p' quā peccatrix aīa denotatur.
 Qm̃ vō apud nōnullos curiosos extat
 opinio quedā falsā: qua asserūt non fore
 opportunū imo supflūū ⁊ inane sacerdo-
 tibus confiteri peccā. Idcirco in p'ui ser-
 mone de necessitate cōfessionis tractare
 curabim': quā necessariam esse cunctis
 penitentibus ostendem' triplici ratione.
 Prima rō pp'pter doctorū ⁊ scripturarū
 testificationem.

Scđa pp'pter xp'i institutionē
 Tertia pp'pter ecclie p'ceptionez.

Qđ p' dicta scōrū doctorū p'bari pōt
 qualiter p'fessio peccōrū sit penitentibus
 ad salutē necessaria. Cap'm. j.

Prima rō q' oīdīt q' p'fessio sit
 necessaria ad salutē est pp' doc-
 torū ⁊ scripturarū testificationē.

Et anteq̃ inducant testimonia. p'emit-
 tenda ē de p'fessione distinctio qđā quā po-
 nit Alex. in. iij. volumine sūme. q. lxxvi.
 mem. ij. ar. iij. s. ij. ⁊ Tho fa fe. q. iij. art.
 j. ad. i. ar. qui dicunt q' triplex est confes-
 sio. Prima eorū que sunt fidei ⁊ ista est
 propius act' fidei de qua Paul' Ro.
 x. ait. Ore autēz confessio sit ad salutē.

Seda est confessio gratia actiois sue lau-
dis. et est actus latrice: quia ordinatur ad ho-
nore deo exteri exhibendum. de quo David
in ps. Confitemini domino quoniam bonus. Tertia
est confessio facta quod sit sacerdoti. Et de hac
Ray. ait. in summa de pe. Confessio est coram
sacerdote legitima propter peccatum de
claratio. Et de hac sci dicunt quod loco et te-
pore expediat ad salutem. An de pe. di. i. c.
non potest induci Ambrosio. li. de paradiso
sic loquens. Non potest quis iustificari a
peccato nisi peccatum fuerit ante confessum. Et
idem. Ambrosio. in sermone quadragesi-
me inquit. Ecce nunc ipse acceptabile in quo
confessio a morte animam liberat. Con-
fessio paradisi aperit. Confessio spiritus sal-
uandi tribuit. An scriptura dicit. Dic tu
iniquitates tuas: ut iustificeris. Item Bo-
os aureum in. c. perfecta. In corde peni-
tio. in ore confessio. in opere tota humili-
tas. hec est fructifera penitentia. Et idem de pe.
di. i. c. non potest. Non potest quis gratia vi-
te celestis accipere nisi purgatus fuerit ab omni
sorde peccati per penitentiam. Et Augustinus. li.
de penitentia. Agite penitentiam qualis agit in ecclesia
ut oret pro vobis ecclesia. Non est sibi blan-
diatur et dicat. Occulte ago apud deum
ago. Non vult deus qui inibi ignoscit que
in corde ago. Ergo sine causa dictum est. Que
solueritis in terra erunt soluta et in celo.
Ergo sine causa claves date sunt ecclesie dei?
Quasi dicat. non. Et idem in eodem li. Que peni-
tet omnis peniteat. dolore lachrymis ostendat
presens vitam suam deo per sacerdotem.
Pueniat iudicium dei per confessionem. Et Augustinus.
in li. de penitentia. Confessio est salutarium. dissipa-
trix vitiorum. oppugnatrice demonum.
Quid pro? Obstruit os inferni et portas
aperit paradisi. Et de pe. di. i. c. Multiplex
miseria dei. Et copapa inquit. Mediator dei
et hominum Christus ihesus: hac proposita ecclesie tra-
didit preceptum: ut confitebuntur penitentiam satisfactionem
darent: et eadem salubri satisfactione pur-
gatos: ad communionem sacrorum per ianuam re-
conciliationis admitterent. Et idem in ser-
monibus. Non remanet in iudicio peccatum
nandum quod fuerit confessione purgatum. Ex
quibus colligitur quod penitentes ad confessionem

sunt obligati. ¶ Sed contra posset quis
arguere. Primum quia nullus tenetur ma-
nifestare inhonestam corporis sui. ergo mi-
nus nec anime. Secundo quia ut
dicit Ambrosius super Lucam. Petrus
doluit et fleuit: quia erravit ut homo. Non
inuenio quid dixerit: scio quod fleuerit. La-
chrymas lego: satisfactionem non lego.
Et Crisostomus ait. Lachryme lauant delictum
quod voce pudor est confiteri. ¶ Tertio
arguitur: quia si esset necessarium homi-
nes confiteri sacerdoti. hoc non videretur
esse nisi ad taxandam emendam pecca-
ti. Sed homo potest sufficienter taxare
emendare pro peccato suo: ergo videtur
quod confessio non sit necessaria. Respondet
ad hec Ric. in. iij. di. xviij. art. ij. q. i. dicens
ad primum. Quod inhonestum corporis expedit ali-
quod manifestare medico ad salutem persequen-
dam iuxta illud Boetii. Si opera medicantis
expectas oportet ut vulnus detegas. Sic
etiam inhonestam animam manifestanda sunt sa-
cerdoti tanquam medico spirituali. Ad se-
cundum vero dicit Ric. quod multa facta sunt
que scripta non sunt. Et quod dicitur quod la-
chryme lauant delictum. excludit confessio
publica: non autem secreta que cum ipsis
lachrymis intelligitur. ¶ Ad tertium insuper
argumentum. d. Ric. quod ille qui est nimis
familiaris uni personae iudex non debet esse in
illa causa. ut notatur ex de officio et potesta-
te iudicis de le. c. insinuante. Quia dicit
glossa ibidem. Familiaritas affectio et iracundiam
impedire solet. Non autem nimis familiaris
est carni sue. et ideo non est rationale quod
sit iudex in illa causa in qua agendum est de
punitioe carnis sue: Quis illa punitio
sit ad animae correctionem. Multi insuper si
seipsum iudicare deberent: de gravissimis
peccatis sibi persciam non facerent: reperi-
renturque usurarii qui usuras non redderent.
raptores et fures qui restitutionem non
approbarent: adulteri et fornicatores qui
luxurias excusarent: et homines. Quare op-
portune promissum est. ut in foro conscien-
tie. alij. scilicet sacerdotes de peccatis no-
stris quando alia confitemur habeant
iudicare.

Confessio est de necessitate salutis eo quod
ipse legis gratia fuit instituta a domino ihesu christo
et quod intelligitur quod sit de iure nature. et quod in
lege scripta fuit figurata. *Lapsum. ij.*

Ecce una ratio qua ostenditur quod confessio
sacramentalis sit ad salutem necessaria. et
propter christi institutionem. Institutio
ta quippe fuit confessio in lege gratia a domino
ihesu christo secundum *Rom. xvi. 3. ar. 1. q. 1. ipse et*
explicit. Implicit. in figura cum dixit
leproso mundato. Mathe. xij. Et de
ostende te sacerdoti. Et etiam explicit. sine
figura. in hoc quod non tantum potestates
iudicandi in foro exteriori dedit discipu-
lis accipiendam ab alijs mediante Pe-
tro: cui eam promissit ante passionem cum
sibi dixit illud quod scriptum est. Mat. xvi.
Tibi dabo claves regni celorum. Et de-
dit post resurrectionem cum dixit Jo. xxi.
Pasce oves meas. Sed etiam dedit eis
potestatem iudicandi in foro conscie: non
tamen apostolis quorum sunt episcopi successores: sed
etiam alijs discipulis quorum sunt successores
inferiores sacerdotes. Et illa potestatem
omnibus immediate dedit per seipsum cum post re-
surrectionem suam dixit eis. Quorum remise-
ritis peccata remittantur eis. Quibus autem
datur potestas iudicandi de aliqua causa. datur eis
potestas cognoscendi de illa. Nullus enim potest
iudicare et esse bonus iudex de his que igno-
rat. Sacerdos autem non potest cognoscere suffi-
cienter facta peccatoris conscie: nisi peccator ei
confessione pateat. Iller. ar. 1. iij. sume
q. lxxvi. me. ij. ar. ij. dicit quod duo sunt in con-
fessione. Unum formale et plectivum. et hoc
est absolutio vel potestas absolvendi vel me-
dicandi. Et hoc dominus instituit qui potestatem
clavium concessit. Et penes hunc residet virtus
illius autem est materiale. et hoc est detectio pec-
cati sue morbi. Et hoc dominus non instituit
sed insinavit. quia sufficit egroti exponere
medicum et medicinam. Unde Aug. li. 1. de pe-
nitentia. et post de pe. di. 1. Que potestatem La-
garum ait de monumento iam resuscitatus
obtulit discipulis solvendum christus per hoc
ostendens potestatem solvendi sacerdotibus
fuisse concessam. Et hoc queri potest. virum
confessio instituta fuerit in lege nature et

in lege scripture sicut in lege gratie. Et de
lege nature dicere possumus secundum *3. 2. 2.*
in. iij. di. xvi. pte. ij. ar. 1. q. 1. g. dupli-
aliquod de dictamine iuris nature. sicut in generali
aut in speciali. In speciali videtur honorare parentes
In generali vero dicitur natura ea que superaddit
lex evangelica. Intelligendum est ergo quod est
confessio de peccato mentalis et vocalis
Mentalis confessio est recognitio peccati et
offense dei et hoc est de dictamine nature
in speciali. secundum quod cognitio offense est de di-
ctamine nature. Cognitio autem offense
humane est de dictamine nature per se sicut quod est
rationalis. Sed cognitio divine offense est
de dictamine nature adiuncta aliquo modo per
fidem. Quod autem scit homo se offendisse
deum que non videt: nisi per aliquod radium
fidei hoc cognoscat. Cum ergo deum cognoscat
scit homo se per perjuracionem honorare:
natura dicitur quod ab ipso misericordia est humiliter
petenda. Et hoc non est nisi recognoscat
culpa. Vocalis vero confessio est duplex.
scilicet que fit deo. et que fit homini. Vocalis confi-
teri deo dicitur natura non simpliciter. sed in casu
viputa quod deus exigit. sicut exigit ab adam
et Lamech de quibus scribitur sic de pe. di. 1. 2. de
niq. ppe. c. voluissent. Denique ut perspicue
appareat neminem sine confessione a peccato
mundari. ab ipsi humani generis prin-
cipio sumam exordium. De peccato trans-
gressiois primi parentes corrupti a domino
sunt requisiti de culpa: ut patet quod trans-
grediendo commiserant peritendo deberent
Serpens autem de culpa requisitus non est
quod per confessiones non revocabat ad veniam
Lamech quoque cum primo perjuracioni fratri
cidium addidisset: similiter a domino de
culpa est requisitus cum ei dicitur. Ubi est
Abel frater tuus? Sed quia superbum caput
suo peccati sui confiteri noluit: potius me-
daciter negando dominum suum fallere co-
natus est. di. Nunquid custos fratris mei
sum ego? indignus veniam iudicaturus est Unde in
desperationis profundum merisus est dux
ait. Maior est iniquitas mea quam ut veniam
merear. et vagus et profugus exijt a facie
dei significans eos qui peccati sui confiteri
dissimulant: respectu divine miserationis

Idignos haberi. hec ibi. Vocaliter vero
 cōfiteri hōi nō dicitur nā nisi i generali.
 Dicitur eni oib' modis recōciliari opor-
 ter deo qb' ipse statuit. Bō natura dicitur
 q' si deus arbitriū constitueret inter se ⁊
 pctōres: q' ipsi esset culpa reuelāda. ⁊ ita
 dicitur i gnālī. De lege autē scripturē dicit
 Bōn. q' duo pncipaliter sūt in p'sessioe
 ppter que oportuit ⁊ cōueniēs fuit p'sel-
 sionē institui. Primo ē ppter declaratiō-
 nem pcti ⁊ manifestatiōez. ⁊ ille est finis
 p'sessionis in se. Secund' finis est ppter
 recōciliationē faciendā deo ⁊ eius ecclie
 Primo ergo fit ppter pcti detestationē
 peccator eni dū mala agit odit lucē. ⁊ iō
 in reuersione ad iusticiā oportet redar-
 gui instructuosa opa tenebrarū. Que autē
 arguūt a lumine manifestant. h' autē est
 p' p'sessionē. Et ideo debuit in ea lege in-
 stitui cōfessio in qua est manifestatio ve-
 ritatis. In qua verbiū caro factum est. vt
 itelligibile fieret sensibile ⁊ manifestum
 hec qdem est lex gracie. Ideo q' ius ad
 p'mū finē sibi cōpetit cōfessionis institu-
 tio. Alius finis ē ad recōciliationēz faci-
 endā humano arbitrio mediāte. Ideo
 fit hōi vt homo sit iudex ⁊ arbiter inter
 pctōrem ⁊ deum. Arbitrē autē talis dē
 esse: qui possit appōere manū in vtrūq;
 Talis autē nō potuit ēē quousq; de' fact'
 est homo. Et tunc homo desiccat' datus
 est nobis mediator: ⁊ arbiter xps: q' po-
 tuit arguere ⁊ manū ponere in vtrūq;
 Hic reliquit in ecclia successores quos
 arbitros cōstituit ⁊ rectores ecclie: qb'
 cōmisit auctoritatē recōciliandi. Et qm'
 hec auctoritas p'mo fuit i xpo ⁊ in nullo
 potuit esse aq'q' veniret ad nū i lege no-
 ua debuit institui p'sessio. Cōfessio ergo
 put sacramentū non fuit in lege scripta
 nisi in figura. p'cessit autē in h' q' sacer-
 dotib' data erat ptas ⁊ auctoritas discer-
 nendi inter lepram ⁊ nō leprā: sanctū ⁊
 pphanū. Sed hec quidē erant corporalia
 ⁊ nō spiritualia.

Ad hōies obligant de necessitate cō-
 fiteri: nō solū ppter primā institutionēz
 sz etā ppter pceptū ecclie a quo null'

75
 excipit: nisi q' ēē absq; pctō. Caplm. iij.

Enia rō qua ostēdit q' cōfessio
 sit necessaria ad salutē est ppter
 ecclie pceptionē. P'cepit nā
 q' ecclia vt hōies p'fiterent. in. c. ois ex-
 tra d. pe. ⁊ re. vbi dī. Omnis vtriusq; se-
 xus fidelis postq' ad ānos discretionis
 puenit: oīa sua solus pctā saltez semel
 in āno fideliter cōfiteat p'prio sacerdoti
 ⁊ intunc sibi pniām studeat p' viribus
 adimplere. P'pter que d. ba. d. Bōn.
 q' oēs siue boni siue mali obligantur ad
 cōfessionē saltez semel in anno. Tenet
 quidē ad cōfessionem est dupliciter. Vel
 ex institutione p'ma: q' instituta est sub
 pcepto vt patuit. Vel institutione sup-
 addita que est a generali cōcilio in. c. p.
 all. ois. Rōne mandati p'me institutio-
 nis qm' instituta est directe p'tra mortale
 pctm': tenebāt oēs q' post baptisimū pec-
 cauerūt mortalit. Rōne v'o secūde insti-
 tutionis tenent omnes saltē ad semel in
 anno. Rō autē hui' institutionis triplex
 est. Prima est v'sis indigentia. Omnes
 eni peccauerūt ⁊ oēs egent g'ra dei. ideo
 quilibet debet deū glorificare cōfitendo
 se pctōrē. Qui eni pctōrē se p'fiter: deum
 glorificat ostendens se deū offendisse. ⁊
 ei' misericordia se indigere. Secūda rō
 fuit sacre cōionis reuerentia: q' omnes
 tenent in pasca cōicare tā pfecti q' im-
 pfecti. Et tūc q' agnus pascalis mandu-
 candus est cum solēnitare. vt mundi es-
 sent manducantes ⁊ digni: oportuit pre-
 mittere remediū purgationis ⁊ p'batōnis
 ⁊ hoc ē in pcti cōfessioe. Tercia ratio fuit
 discretio gregis dñici: ne lupt abscondē-
 rent in grege qui manducarent agnos.
 Ideo institutū est vt vultus cōsciarum
 suarū sacerdotibus ostenderēt: ⁊ ne he-
 retici innocētā palliarēt: ⁊ sub pelle inno-
 centie se absconderent. Quā si q's nulluz
 haberet pctm' mortale: cōfiteri debet ve-
 nialia: nō q' homo obliget illa p'fiteri de-
 se vt declarabit inferi' ppter vīculum
 pcti: sz ppter obligationē pcepti. Si autē
 aliquis diceret q' nō haberet remorsuz
 pcti venialis. Dicit Bōn. q' impossibile

ē fin statū viatoris vt aliqs vnū diē vel
 septimanā transeat sine remorū venial.
 tū q totū annū transeat illud magis est
 impossibile vt vix credat q fuerit h do/
 nū in aliquo nisi in xpo ⁊ eius matre.
 Et ideo vnusqz vel habet cōsciam de
 venialib⁹ vel dz habere. ⁊ ois hō petere
 debet: Dimitte nobis debita nostra: Dix
 enī est homo in vita ista sine veniali: tū
 ppter ignorantia: qā in multis venialib⁹
 peccamus ⁊ ignoramus ⁊ nō cōsidera
 mus: tū ppter aduerentia. qm venialia
 ista magne sunt aduerentia. Et iō qm
 cunqz aliqs sit pfect⁹ debet recognosce
 re ⁊ ope pferire pctorē. Si tamen qz
 repiret q nō haberet venialia pcta ppter
 supabūdantem gratia: talis nō tenet ad
 illud mandatū: qz solis pctorib⁹ ⁊ viato
 ribus datum est. ipse dō iam habitat in
 celis q venialiter nō peccauit. h Bon.
 Addit his Ric. q regulariter oēs tam
 fideles q infideles tenent ad pfectionē
 faciendā sacerdoti xpiano: in qm istud
 pceptū est pceptū dei q ptātez bz vni
 uersaliter sup oēs ⁊ pceptum vniuer/
 saliter dedit. Si aut nō eēt pceptū nisi
 ab ecclia: ad eius obseruationē non te/
 nerēt nisi illi q sacm baptisimi suscep/
 runt. Quia vicario xpi nō fuit concessa
 directe ptas sup illos q sacm baptisimi
 nō susceperūt: quod ē ianua q intratur
 in eccliam militante. Et tātē obligatio/
 nis ē pceptū de pfectione vt si qz nō pōt
 loqui: confiteri debeat motu vel signo
 eo modo quo pōt pnt notat. xxvi. q. vi.
 c. q. recedūt. Istud ē pceptū cū sit euā/
 gelicū qm ad institutionē: qm vero
 ad circūstantia sit de iure positiuo: pōt a
 papa dispensari qm ad circūstantia. Sz
 q aliquis nullo mō teneat pferi: papa
 nō pōt: qā nō pōt dispensare ptra euan/
 gelii. An Urban⁹ papa. xxv. q. i. c. sunt
 quidā ait. Sūt quidā dicentes romano
 pontifici sp licuisse nouas condere leges
 qd ⁊ nos nō solū nō negamus: sed etiā
 valde affirmam⁹. Scēdū dō sūmope ē
 qm ⁊ ide nouas leges cōdere pōt: vnde
 euāgeliste aliqd nequa q dixerint. Ebi

dō apte dñs vel eius apli ⁊ eos sequen/
 tes sci ptes snialiter aliqd diffinierunt
 ibi nō nouā legē roman⁹ pontifex dare:
 sed potius qd pdicatū ē vsqz ad aīam ⁊
 sanguinē pfirmare debet. Si enī qd do/
 cuerunt apli ⁊ pphē destruere: qd absit
 niteret. nō sniam dare: sz magis errare
 pinceret. hec ille. Sz vsqz nūc i hoc p/
 cepto nō ē dispensatū: nec qm ad insti/
 tutionē: nec qm ad circūstantia. Ego autē
 dico q in hoc pcepto: licz male: tū aliqz
 dispēlauit. Mā vidim⁹ plerosqz stetit p
 x. xx. aut. xxx. ānos sine pfectionē. Et quis
 dispēlauit cū istis: Mō de⁹. nō āgel⁹. nō
 papa: nō legat⁹ a latere: nō eph. nō sacer/
 dos: nec qz ali⁹ clericus. Sed qz fuit
 ille dispensator: Rñdeat ipsi. Dic inquā
 mibi o infelix xpiane q p tot⁹ ānos sine
 pfectionē stetit. Quare nō es cōfessus:
 qz dispēlauit tecuz: Et statū dicet. Ego
 nō pferor ppter luxuriā. Alter dicet ego
 ppter auaritiā. Alter ppter discordiam.
 Ergo cū his ⁊ sibi dispēlat diabolus.
 Cū luxuriosus diabol⁹ luxurie. cū aua/
 ris diabolus auaritie. cū odiosis diabo/
 lus iraz discordie. Sz iniqua conditio
 maloz xpianoz. o pūnacia dānabilis/
 sima. o venenata synagoga inferni. Cur
 tam diu o fatui vestra salutē negligitis:
 Expgiscimini igit ⁊ ptemini pcta vfa:
 vt p pfectionē in pnti efficiamini digni
 dei gra: ⁊ futuro eterna gloria. Amen
 ¶ Feria sexta secūde ebdomade i ādra/
 gesima. de pfectionē scilicet. Sermo. 28

Respondit

ei languid⁹. Dñe homi/
 nem nō habeo vt cum/
 turbata fuerit aqua mit/
 tat me in piscinam. Sz
 annis. v. ⁊ in euange/
 lio hodiēno. Egebat adhuc auxilio hois
 vt ponere p piscinā infirm⁹ ⁊ languid⁹ q
 si ibi descēdisz. nō hois: sz dei vte sani/
 tatē fuisset psecutus. Et mystice inuatur
 q lz de⁹ cā sit efficiēs pctorū nfor sani/
 tatis: tū opportunū ē ad cā assequendā

ministerium sacerdotum. Ipsi equidem ex auctoritate sibi concessa peccatores penitentes per absolutionem adiuvant ut salventur. Quia autem in precedenti sermone multa dictimus, propter que nonnulli sua peccata confiteri disposuerunt: ut et ferventius aientur ad suum propositum exequendum. idcirco hodie ad hunc de confessione criminis dicturi: De qua tria mysteria proponemus contemplanda. videlicet.

Primum dicitur ipsa confessio.

Secundum qualitas.

Tertium integritas.

Qualiter excusant aliqui si non confiteantur semel in anno: et an post peccatum necessarium sit confiteri. Capitulum I.

Primum mysterium declarandum de confessione dei ipsa assignatum: in quo videre debemus quoniam sit confitendum.

Circa hoc autem triplex ratio subdistinguitur. Primum de ipsa assignatum.

Secundum festinatum. Tertium determinatum.

Primum ratio de ipsa assignatur: de qua fit mentio in c. ois. de pe. et re. quando dicitur. semel in anno. Ex quo colligitur quod de iure communi saltem semel in anno omnes homines confiteri tenentur. Notandum tamen quod ab istius precepti obligatione aliqui excusantur: aut propter infirmitatem: aut propter locutionem: aut propter sacerdotis privationem. Primum excusantur propter infirmitatem: cum essent fatui aut mente capti: qui in eo statu non possunt mereri nec demereri. Sed sunt in eo statu siue donationis siue saluationis: in quo reperiuntur qui perdiderunt sensum. ut de ex de baptismo et eius effectu. c. maiores. in fine. Obligantur tamen tales ad confessionem qui habent lucida intervalla. Secundum excusant propter locutionem: quia sunt muti: aut ignorant idiomata patrie in qua morantur. tales confiteantur eo modo quo possunt. scilicet signa aut per interpretem si potest inveniri. et tunc interpretes et sacerdotes pro una persona computantur. Tamen dicit Ric. in. iij. di. xvij. et videtur aliquibus quod confiteri per interpretem non est constitutum iure divino nec po-

nitum. et cum confiteri sit multum difficile non videtur tantum plus artare confessio nem quam artetur per ius divinum vel positum. Et enim de puer. penul. et dist. iij. c. denique. Qui nimis emulgit elicit sanguinem. Tertium propter privationem seu absentiam sacerdotis excusant: quem tamen debent penitentes diligenter requirere. ut dicit magister in. iij. di. xvij. c. nunc. ph. us. Et illud dictum magistri videlicet. Si defuerit sacerdos, prius vel socio facienda est confessio: exponendum est de congruitate: non de necessitate. Ric. Alius vero absente sacerdote penitens debet ei per litteras confiteri. Dicit Ric. quod non. quia hoc non invenit institutum. Et quia immineret periculum ne esset defectus in examinatione peccatorum: quam facere debet sacerdos ut possit salubriter habere remedia. et ne revelarent peccata alicui. Ut tere enim facilius possunt perire. et per nuncium malitiose aperiri: aut per nuncium ignorantiam traditi illis quibus non mittitur: qui eas asperant. et etiam quia alias malitiosus sacerdos posset contra penitentem agere ostendendo scripturam suam. Secundum tempus circa confessionem dei festinatum. Pro quo dubitari solet. an peccator statim teneatur confiteri habita opportunitate sacerdotis. Et circa hoc sunt varie opiniones. Prima est Innocentij super c. omnis. de pe. et re. et Archiepiscopi super c. ille rex. de pe. di. iij. qui videntur dicere quod omnis qui cecidit in peccatum mortale: tenetur quod citius poterit ex debito necessitatis confiteri. Idem dicit Hostiensis in summa sua. li. v. titulo. de pe. et re. v. qui confitente. Cui opinioni quidam inherentes dicunt quod c. omnis. non subuenit negligentibus ut non obligentur ad confessionem nisi semel in anno: sed potius punit negligentiam illorum qui sic saltem non confitentur. Ratio autem est. quia quando cum sit aliquod preceptum absque determinatione temporis debet impleri quod citius commode fieri potest. Cum ergo hoc obliget ad confessionem post peccatum mortale ex precepto divino. ergo quod citius confiteri tenetur.

¶ Secdo addit rōnem aliā. qā oēs de
berēt vitare piculū. sed differre p̄fessio
nem ē eē in piculo. et nō vitat piculū pp
ipēdimenta q̄ p̄nt euenire. et q̄ differre
p̄fiteri facit hoīem obliuisci peccatorū
suorū q̄d pōt eē nocuū. **¶** Secda ē opī
nio Ric. g. xvij. di. q̄rti li. d. q̄ p̄ctōr nō
tenet p̄fiteri statū habita oppo: tūitate p̄
terq̄ in aliquibus casibus. Prim⁹ rō
ne sacri. q̄n. s. aliquis vult celebrare seu
coicare. **¶** Secds ē rōne piculi q̄n ali
qs esset in exp̄so periculo mortis vel p
pter egritudinem vel aliam cāz. **¶** Ter
tius est rōne p̄fessio q̄n aliqs haberet cō
sciaz dictatē sibi q̄ statū teneat. **¶** Quar
tus est rōne dubij q̄n qs verisim̄ dubita
ret illo āno se non posse plus habere co
piam sacerdotū. **¶** Quintus casus ē rō
ne statuti: q̄ cōp̄nit religiosus. Ipsi enī
rōne statutorū suorū et sui status tenet cō
fiteri frequētius q̄ statuat cōciliū gnā
le. Nec tñ pp h̄ sequit q̄ statū teneat cō
fiteri h̄ita oppo: tūitate sacerdotū nisi
ad sit dies: q̄ fm statū religiōis sue p̄fite
ri tenetur. Qd aut p̄ctōr regulariter nō
teneatur statim cōfiteri p̄z. q̄ ad h̄ non
obligat ex iure nature. q̄ cōfiteri sacer
doti nō est de iure nature absolute. nec
ad hoc obligat diuina lege: q̄ si xps cō
fiteri sacerdoti p̄cepit implicite non sta
tim tñ p̄cepit h̄ fieri. nec ad hoc obligat
iure positiuo: s̄z tñ semel i āno. **¶** Ter
tia est opinio dñi Bon. xvij. di. q̄rti. qui
ait q̄ de p̄fessioe est loq̄ dupl̄r. vel q̄tuz
ad p̄positū interius. vel q̄tū ad v̄bum
exterius. Si q̄tū ad p̄positū iterius.
sic cōiter cōcedit q̄ p̄ctōr tenet. p̄ponet
p̄fiteri: q̄n et conterit. Et d̄ aut tenet q̄n
recogitat culpam cōmissam et dei offen
sam. vel q̄n tempus se offert in quo reco
gitare debet. sicut in hora mortis vel pi
culo vel aliquo alio simili. Si aut loqua
mur q̄tū ad actum dico q̄ oppo: tū
nitas loci temporis et sacerdotū potest se
an̄ pasca offerre: aut ita q̄ tunc ne vnq̄
se offerat: sicut est in his q̄ grauiter isir
mant. et tales tenentur absq̄ dubitatione
ad p̄fessionē: aut ita q̄ maior oppo: tū

nitas expectat vel q̄tū ad tempus: vel
q̄tū ad sacerdotē. et sic pōt sine aliquo
p̄ctō differri. Quia ergo tps q̄dragesi
male est tps p̄nie et ap̄tū ad deuotionē:
p̄nt laici tps illud rōnabiliter expectare
nec peccāt: dū tñ p̄ponat firmiter cōfi
teri. hec Bon. Alex. aut in. iij. non d̄ ne
cessitate sed q̄dam cōgruitate laudat il
los qui statim et sepius cōfidentur cum
possunt. Et si erit enim p̄fessionem illā ad
nouē utilitates valere. **¶** Prima est p̄cti
cognitio. **¶** Secda satisfactio. **¶** Tertia
mētis securatio. **¶** Quarta pene dimi
nutio. **¶** Quinta itercessorū multiplicatio.
¶ Sexta gratie augmentatio. **¶** Septi
ma culpe remissio. **¶** Octaua p̄ctō: um
euitatio. **¶** Nonā di glificatio. **¶** Prima
utilitas d̄ p̄cti cognitio. Nam sacer
dos tenet p̄fiteri istruet: ei q̄s ostendere q̄
tum pōt p̄ctōr n̄ q̄litate: q̄n. s. aliqd̄ pec
catum mortale est: aut veniale. Et sic est
ex p̄nt q̄ sepius p̄fiteat clari⁹ sua peccata
cognoscit. **¶** Secda utilitas ē satisfactio.
Et recūdia nāq̄ cum quis peccata
p̄fiteatur sacerdoti est quasi pallium pre
tiosum peccatum cooperiēs. An̄ Aug.
li. de p̄nia. et ponit de pe. di. i. c. que peni
tet. Qui p̄ vos peccastis p̄ vos erubescas
tis. Erubescētia enī ipsa partē habet re
missiois. Et itē ibi. Dignus est inquit
misericordia qui spiritali labore querit
gratiam. Laborat enim mens patiēdo
erubescētiā. Et q̄n verecūdia ma
gnā ē pena: q̄ erubescit p̄ xpo fit dign⁹
venia. **¶** Tertia utilitas est mētis secura
tio. Valet cōfessio ad quandam mentis
securitatem ex cogitatioe venie accepte
Unde psal. In voce exultationis et con
fessionis sonus epulantis. **¶** Quarta uti
litas est pene diminutio. Nam sacerdos
ex vi clauū pōt aliqd̄ pene debite rela
xare: s̄z non oēm penam. **¶** Quinta utili
tas est itercessorū multiplicatio. Tenen
tur nāq̄ sacerdotes orare pro eis q̄ sibi
cōfiteantur. **¶** Sexta utilitas est gratie au
gmentatio. Sepe enī in p̄fessioe deuota
dñs augmentat gratiā collatam in con
fessione. **¶** Septima utilitas est culpe

remissio. Quandoq; enim nō cōterit ho-
mo ante cōfessionē: et pfitendo peccata
fit piritus et remittunt ei. ¶ Octava vi-
litas est pctōrum euitatio. Propter fre-
quētem enim p̄fessionē melius euitant
pctā. ¶ Nonā vilitas est dei glorifica-
tio. q; quotienscūq; q̄s sua peccata i spe
venie cōfitef. dei clemētissimū et miseri-
cordem glorificat. Quare laudabile est
vt q; frequēter peccant. non tñ semel in
anno: sed frequēter etiā p̄fiteant. ¶ Ter-
tiū ip̄s quod notatur in confessione. d̄f
determinatū. In quo videndū est. quā
etate determinate obligat q̄s ad confes-
sionem. Et ad hoc dixerūt aliqui. q; in
etate. vii. annor. q; in glo. in. c. ois super
vbo discretionis. d̄f. Anni discretionis
dicūt cum quis est doli capax. q; tūc
pōt peccare. Et idem habet. C. si aduer-
sus delictū. l. i. Et. C. si minor se maiores
dixerit. l. iij. Et glo. super verbo. grādiu-
sculis. et de delictis puerorum. c. pueris
grādiu sculis. dicit. i. doli capacibus vide-
licet. vii. ānorum. Tales enim mentiri et
vex dicere et fateri et negare p̄nt. vt dicit
Aug. in eplā ad Romanū ep̄m. vt habet
in glo. sup. c. puuli. de p̄se. di. iij. Host.
vō in sūma sua. l. i. v. de pe. et re. Doli in-
quit capax est cum quis est primus pu-
bertatis. ff. de actō. et obli. l. i. Et fm eūdē
li. iij. sūme ti. de despo. ipu. Pubertas
incipit i muliere in. xij. āno. In masculino
vō in. xiiij. Sed addit Host. q; quādo
q̄s est doli capax in exteriora vir bon⁹
estimabit. An extra de p̄sum. in. c. ex stu-
dijs. dicit. Ex studijs suis cognoscitur
puer. Inuenitur nāq; in li. dial. q; qdaz
puer. v. annor. iurans et blasphemans a
diabolo raptus fuit. Sed in illo secūdū
Host. li. v. de delic. pue. malitia supple-
bat etatem. Si ergo pueri nō sunt doli
capaces. nō tenētur p̄fiteri. Tales enī su-
riosos cōparantur. q; eorū etas quicquid
videt ignorat. ff. de acquirē. pos. l. i. §. su-
riosus. Et. C. de falsa moneta. l. i. in fi.
Nec tamen in pueris ante. x. vel. xiiij.
annum negādum est peccatū. eo q; pec-
care nō p̄nt carnaliter. quia preter car-

nalitā peccata reperiunt et alia. Unde in
c. i. de delic. pue. d̄f. Pueris grandiu-
sculis peccatū nolunt tribuere quidam
nisi ab annis quattuordecim cum iam
pubescere ceperint. quod merito crede-
remus si nulla essent peccata nisi q̄ me-
bris genitalibus cōmittūt. Sed quis
audeat affirmare furta mēdacia et periu-
ria nō esse peccata? Et his plena est pue-
rili etas: Quis non ita in eis vt in ma-
ioribus puniēda esse videantur. h. ibi.
Sed heu p̄chdolor. qd referant: Tan-
ta est hodie in pueris et puellis malitia:
vt etiā in pctā carnis ante ānos puberta-
tis libidinosis inclinardescant. Quare
solerti cura a parentibus ad cōfessionē
sunt inducendi.

¶ Qualiter sacerdos audiens cōfessio-
nem debet habere auctoritatē: sciam
et bonitatem. et q̄s dicatur proprius sa-
cerdos. Caplin. ij.

Secundū mysteriū declaran-
dum de cōfessione dicit q̄litas.

In quo notande sunt qualita-
tes seu conditiones que requiruntur in
sacerdote: cui peccator p̄fiteri debet. Et
colligunt maxime tres. ¶ Prima d̄f po-
testas. ¶ Secūda sanctitas. ¶ Tertia cla-
ritas. ¶ Prima cōditio confessiōis d̄f
potestas. Nam fm durandū i sūma li.
i. parte. i. dis. i. Ad absoluedū in foro pe-
nitētie tria regunt. ¶ Primū q; p̄fess-
or habeat auctoritatē clauis. ¶ Secūm
q; hēat auctoritatē executionē. ¶ Tertū
q; executio sit libera nō ligata. Et ppter
h dicit in. c. ois. de pe. et re. q; vnusq;sq;
d̄z cōfiteri p̄prio sacerdoti. q̄a sibi inest
huiusmodi ptas. Sed notādū fm Ric.
di. xviij. q̄rti. q; p̄prius sacerdos pōt acci-
pi multipliciter. Vno mō ē p̄pri⁹ sacer-
dos alicui⁹ habens sup ip̄m iurisdic-
tionem ordinariā in foro p̄nie: modo tñ
inferiori. et sic est p̄prius sacerdos ille q;
coiter vocatur presbyter parochialis.
¶ Secūdo modo dicit p̄prius sacerdos
habens iurisdictionem ordinariam mo-
do principali. et sic ep̄s est propri⁹ sacer-
dos oīum existentū in suo episcopatu

Nota tamē q archiep̄i non habent auctoritatē absoluedi subditos iussu ganeo rum suoz excepto casu: qñ visitant pro uinciam. extra de censibus. c. ppetuo. li. vi. ¶ Tertio modo dñ. ppius sacerdos habens iurisdictionem mō pncipalissi mo. Et sic papa est ppius sacerdos oim xpianoz. ¶ Quarto mō dñ. ppius sacerdos habet iurisdictionē delegatā ab aliquo istoz vel a legato dñi pape. ¶ Quinto mō dñ. ppius sacerdos hñs iurisdictionem ex cōi cō cessione iuris. Et sic sunt ppij sacerdotes illi quos epi et abbates exēpti sibi eligūt in confessorios. Talibus enim pmitit ex lege cōi est gere sibi discretum et puidū confessorē. extra de pe. et re. c. ne pro dilacione. Sic etiam est ppius sacerdos illius quem quis audir cōstituit in articulo necessitatis. in quo casu quilibet sacerdos pōt hoīem absoluerē. sicut patet. xxvi. q. vi. c. si pbyter. et c. sequēt. Et extra de sur. c. fures. ¶ Hoc etiam modo ē ppius sacerdos vagabūdoz qñqz pbyter parrochialis: in cuius parrochia voluerint confiteri: q̄ tales nūqz habent domicilium. ppiū. ff. ad municipa. l. habeo. Si militer dico d illis q domicilio relicto nauigant: vel iter faciunt querentes quo se transferant. Nam et tales sine domicilio sunt. ff. ad municipales. l. eius. §. cel sus. Et similiter fm Inno. super. c. ois. Scholares possunt confiteri illi quem elegerint in loco in quo student si morā ibidem contraxerint: vel contrahere intendant p vnum annū. Accipiendo ergo ppiū sacerdotem pro sacerdote habente iurisdictionem aliquo pdictoz modoz: q sibi confitetur cōfiteri dñ. ppiū sacerdoti. Sed hīc oritur dubium. An illi q confitentur alicui habenti potestatem et auctoritatem audiendi confessiones ab episcopo: teneantur illo eodem anno cōfiteri suo pbytero parrochiali. Et aliquibus videtur q sic. qz vt pbat. xi. q. i. c. puenit. Si sua vnicuiqz episcopo iurisdicō et p̄as nō fuit: ecclesiasticō ordo cōfundit. ergo similiter si non ser

natur pbytero parrochiali. Insuper fm Bern. l. iij. de consideratōe. c. xij. Ecclesiastica hierarchia est ad exēplar angelice hierarchie. S3 in angelica hierarchia id quod puenit angelis alicuius ordinis ex officio nūqz cōmittit angelis alterius ordinis. ergo similiter fieri debet in ecclia. Rñdet Ric. vbi. §. q ep̄s habet ordinariam iurisdictionē sup subditos sacerdotū parrochialium. Illud autē quod cōuenit alicui ex ordinaria iurisdictione: ipse potest cōmittere alij habenti ordinem conuenientem ad illud officium exequendū. extra de p̄se. ecclie. c. aliqua. Illi ergo q p̄sentur legitime habenti p̄tatem episcopi: et absoluuntur ab eodem: vere sunt absoluti. nec eadē p̄tā in numero tenentur suis pbyteris parrochialibus p̄fiteri. Unde ep̄s concedens p̄tatem alicui audiendi confessiones nō auferit curato iurisdictionē: sed si bi seruat dans ei coadiutorē. et sic soluit p̄mū argumētū. ¶ Ad secūdū vero de similitudine ecclie ad angelicam hierarchiā: rñdendum est. q in hoc nō est simile. qz angelus sufficit plene ad exequendum actus cōuenientes officio suo. Nō sic autē vere potest dici de quolibet inferiori curato. ¶ Secūda p̄ditio p̄fessoris dicitur sanctitas. Et enim dicit Durandus in summa vbi. §. Tantam d3 habere confessoris habilitatem affectionis: vt sit dignus xpi minister. Unde de pe. di. vi. c. q vult p̄fiteri. dicitur. Sacerdos cui ois offertur p̄tōr ante quem statuit omnis languor in nullo sit iudicandus q in alio p̄mptus est iudicare. Iudicās enim alius q est iudicandus: cōdēnat se ipsum. Cognoscat ergo se et purget i se: qd alios videt sibi asserre. Ex qbus verbis sumis argumētū fm Durā q existēs in morali p̄tō: peccat mortaliter absolūdo: nisi p̄us peniteat. Nec solū d3 cōfessor: sed i scitate solidus et firmatus: ppter ea q audiunt in p̄fessione. Ideo Ber. sup cantica sermone. xviij. ait. Tu frater cui firma caritas non dñ ē sed adeo tenens et arūdinea: vt oi cedat

Natū: qua fronte aliena vulnera cura
re aut ambis aut acquiescis: Noli esse
nimis iustus. Sufficit tibi si diligis. p.
ximu sicut teipsum. Non enī salutē pxi
debes querere: in salutis ppxie detrimē
tum. hec ille. Laueat tñ qui cōfiteri vo
lunt ne fiant confessorū iudices curiosi
sed eis tñ sufficiat nō cōspicere malaz
ritā expresse. ¶ Tertia cōditio pssoris
dicit claritas. Debet utiqz habere clari
tate cognitionis et scientie. ut dicit. in. c.
omnis. s. sacerdos. Et in glo. in dicto. c.
sup verbo sacerdoti. Et in glo. sup vbo
providam. in. c. ne. p. dilatione. de pe. et
re. Ideo dicit de pe. dis. vi. in. c. qui vult
psseri. Laueat spiritualis iudex: ut sicut
nō cōmisit crimē nequitie: ita nō careat
munere scie. Oportet enī ut sciat cogno
scere quicqd debet iudicare. Iudiciaria
nāqz ptas expostulat ut qd dō iudicare
discernat. Diligens ergo inqstior subtilis
investigator sapient et qsi astute interro
get a pctore qd forsitan ignorat vel vere
cūdia vel it oculare. hec ibi. Oportet er
go ut cōfessores sciant discernere quod
debeāt iudicare. sicut in veteri lege iudi
cabant de lepra et nō lepra. Leuit. xiiij.
¶ Hinc ē qd Greg. li. i. pastoralis. c. i. ait.
Nulla ars doceri psumit: nisi prius in
tenta meditatione discatur. Et imperitis
ergo pastorale magisteriū qua temerita
te assumit: cū sit ars artū regimē aiarū
Facit ad h. c. Cum sit de etate et qualita
te ordinandoz. Cōfessor ergo fz Durā.
quotiens se ingerit ad concessiones au
diendas: totiens offert se ad rñdenduz
de peccatis mortalibus et pceptis. de
contractibus et vfuris. de restitutionibz.
Debet itaqz habere sciam saltē cōpeten
tem. Vocat autē cōpetens qñe necessaria
est ad executionem cuiuscuqz ordinis.
Unde inqstū sacerdos deputatus est ad
dñū officiū celebrādū: tenet tantū scire
de grammatica qd sciat vba pferre: et qd
intelligat saltē lraliter ea que legit. In
qstū vō est minister sacroz: tenet scire
que sit debita mā vel forma cuiuslibet sa
cramēti. et modū recte singula dispēfadi

Inqstū doctor est: tenet scire saltē fidei
rudimenta. Et inqstū est iudex in foro
cōscie: tenet scire discernere inter leprā et
nō leprā. saltē in his pctis que sūt oibus
notiora. In alijs vō de quibus etiam sa
pientes dubitant sciant dubitare: et qref
supioz cōsiliū. Debet scire que sint mor
talia: que capitalia saltē in cōi: et que
venialia in genere. Debet etiā scire cano
nes pniales: nō tñ propter hoc ut pnias
iniūgere: cum pnice hodie sint arbura
rie. ut dicit in sequenti sermone: sed ut
p hoc sciat culparum pnias agnoscere.
hec Durandus. Ego tamē credo qd pōt
quis dum nō est nimis peritus: in tribz
casibz sine piculo confessiones audire:
¶ Primus est quādo piculū mortis imi
neret pssenti: nec aliq posset haberi. Tūc
quilibet potest et debet audire ppter effi
caciā sacramēti ne ea pūet. Secun
dus est quādo cōfiteus est pitus sufficiē
ter ita qd ipsū cōfessore docet. Tertius qñ
pssentes sunt pssone spiritualiter viuen
tes et crebro confitentes que non cōsue
uerunt habere nisi venialia.

¶ Qualiter cōfessio debet eē integra ut
penitens confiteatur oīa pctā mortalia et
circūstantias trahentes in aliud genus
pcti. et in casu venialia. Caplm. liij.

¶ Tertiu mysteriū de pssione de
clarandū dicit integritas. Hic s
ut dicit. c. oīs sepius allegatum

De oibus pctis cōfessio est faciēda vnt
sacerdoti ut integra sit et nō diuisa. Sz i
hoc solet dubitari qstū ad tria. Prio
qstū ad pctōz differentiā. Secdo. qstū
ad eoz circūstātiā. Tercio qstū ad pctā
venialia. ¶ Prio solet dubitari qstū ad
pctōz differentiā. Etz necesse sit differē
tiam oīs pcti mortalis siue latentis siue
manifesti. siue sit cordis. siue sit oris cō
fiteri. et rñ det Bon. di. xvij. quarti. qd sic
Et de pctō māifesto dicit qd necessarium
est ut dicat in cōfessioe. duplici ex causa
Una ex pte audientis. alia ex pte confu
tentis. Ex pte audientis. qñ sicut ē i iu
dicio forensi qd iudex aliqd nouit ut pū
uata persona: qd tñ non nouit ut iudex

nec peccat ad sententiam quousque innotescat
ei ut iudici: quod ut dicitur .iij. q. vij. c. iudicet
Iudex debet indicare secundum allegata. Sic est in
iudicio penali: quod peccata publica quousque sunt
manifesta sacerdoti sicut homini: non tamen sunt
manifesta sicut dei vicario: ideo sunt confite-
tenda. Secunda ratio est ex parte peccatoris: quod per su-
am humilem confessionem habet iustificari. Unde
de pe. di. i. §. alij. Dic tu prius iniquitates
tuas ut iustificeris. Dum ergo peccator confitetur
omnia mortalia secreta et publica que fecit
debet dicere sacerdoti: et si non recorda-
retur omnium procedente sufficienti preparatione: suffi-
cit ei quod in genere doleat et confiteatur se in
multis offendisse quorum non recordatur. ga
ut scribitur in glossa super .c. porrecta. extra de
confir. vii. vel inuti. Et .c. de veteri iure
enucleando. l. ij. §. si quid autem. Dium habere
memoriam et in nullo penitus oberrare di-
uinitatis est potius quam humanitatis. Si
autem peccator recorderet et nollet dicere vel non
dat operam ut recorderet: confessio sua infru-
ctuosa est. ut colligi potest ex dictis i. c. fratres
nostros. de pe. di. v. Secundo solet dubitari
quousque ad peccatorum circumstantias. Circa circums-
tantie sint peccata. Et dicit dominus Bonifacius. p.
fata. xvij. di. quousque tria sunt circumstantiarum
genera quodam sunt alleviantes. quodam aggra-
uantes. quodam ad aliud genus trahentes.
Prime circumstantie alleviunt peccatum: ut si
quis peccasset cum muliere ab ipsa tamen te-
pratus et puocat et huiusmodi. Has circums-
tantias peccatori non est bonum nisi propter hoc ut sa-
tisfaciat aliene inquisitioni: vel ut pvideat
eius scandalum et perturbationem: utpote si ti-
meret confessorem ex hoc accipere occasiones et
exemplum malum vel si tantum circumstantia mi-
nuat peccatum ut sit in genere venialis aut
nullum peccatum: sicut comedere carnes in qua-
dragesima propter infirmitatem. hoc excepto
peccator non debet tales circumstantias refer-
re: quod in confessione habet se accusare non
excusare. Secunde circumstantie dicuntur
aggravantes quod aggravant peccatum: non tamen
trahunt in aliud genus vel in aliam speciem
peccati. ut si quis lusisset ad taxillos multum
libenter: et fuisset fornicatus cum multa
delectatione: vel commisisset aliquod pec-

catum ex propria malicia nulla temptatione
precedente. et tales circumstantias non est de
necessitate peccatori sed de congruitate. Tercie
circumstantie dicuntur ad aliud genus tra-
hentes eo quod trahunt in aliud genus vel in
aliam speciem peccati. et has peccatori est ne-
cessarium. Secunda vero dicta secundum octo
sunt tales circumstantie. Prima persone. Secunda
loci. Tercia modi. Quarta temporis. Quinta
numeri. Sexta qualitat. Septima inductionis
Octava consequentie. ¶ Prima circumstantia
de persone. Monificanda namque est persona cum qua
vel pro qua peccatum est commissum. Aliud enim est pec-
care cum una moniali. aliud cum una secu-
lari. aliud cum soluta. aliud cum coniugata aliud
cum sanguinea. aliud cum extranea. aliud
percutere laicum. aliud clericum vel sacerdo-
tem. et huiusmodi. ¶ Secunda circumstantia dicitur
loci. Nam si peccatum committatur in loco sacro
inducit aliam speciem peccati quod dicitur sacrilegium
sicut non glossa de pe. di. v. c. considerat. ¶ Ter-
tia est modi. Posset enim quis tali modo pec-
care quod peccatum traheret in aliam speciem. ut si
quis cum muliere peccaret contra naturam.
¶ Quarta est temporis quoniam enim peccatum committitur
in die festo inducit aliam speciem. scilicet transgres-
sionem tertij precepti ut dicitur Mattheo. de lira
sup. xx. c. Exodi. Pro peccato in festis com-
missa cum temporis circumstantia sunt consideranda
¶ Quinta dicitur numeri. quia quotiens homo
peccat totiens distincta et plura peccata
committit. propterea oportet dicere quotiens
peccatum est commissum. Et si quis non recorderetur
dicat numerum quem potest estimare secundum pro-
babile opinionem. et si non potest estimare nu-
merum estimet quantum tempore in peccato stetit
¶ Sexta dicitur qualitas. Oportet enim
peccatori quoniam peccatum est publicum: quia induce-
ret aliam speciem hoc est scandalum proximi. ¶ Se-
ptima dicitur inductionis. quoniam aliquis non
solum ipse peccavit: sed alios induxit ad
peccandum: datus consilium: auxilium vel fa-
uorem. Octava dicitur consequentie Debet
peccator etiam dicere peccata que consequun-
tur ad alia peccata: utputa quia in uno pecca-
to occurrerent mendacia. periuria adu-
lationes. deceptiones. et similia que in
peccatione non sunt omittenda: sed perpalanda

Tertio dubitari solet quod ad peccata venialia an expediat illa confiteri. Et de his. Bo. vbi. s. q. i. Ad confiteri venialia non est preceptum eo quod absque confessione multipliciter fructum. Et primo per dignam eucharistie summationem. de ps. vi. iij. c. cum omne crimine. r. c. si quotiescunque. Secundo per aque benedictionem aspersionem. ut patet de ps. vi. iij. c. aqua sale dispersa. Tertio per ieiunia et per elemosinas largitionem ut hi. lxxij. di. c. presbiter. Et de pe. di. i. c. medicina. r. c. quod obrem. r. di. iij. c. sane cauendum. Quarto per diuinam orationem. de pe. di. iij. c. de quotidianis. Quinto per deuotionis pectorisunctionem. de pe. dist. i. c. tres sunt actus. r. dist. iij. c. Si n. ingt. Sexto per generale confessionem in ecclesia factam ut de pe. dist. iij. c. de quotidianis. In causa tamen contingit quod homo teneat venialia confiteri. siue per dubium. siue per ecclesiasticum cum statutum. Propter dubium ut quando quis probabiliter de aliquo peccato dubitat utrum sit mortale vel veniale: quia peccator si non penitet de illo sicut de mortali. discrimini se exponit. Et ideo debet confiteri. Similiter propter statutum confitenda sunt venialia sicut dictum est superius de necessitate confitendi semel in anno: vel de religiosis. Quia etiam multi hoc audientes scrupulosi satis efficiuntur dubitantes nescire confiteri sua peccata ut decet. Ego dico et teneo quod si quis cum voluntate se emendandi et proposito bono ad confessionem accedit facies quod in se est ut bene confiteatur. et nullum peccati recordare et nulla disceret circumstantiam et multa omitteret que ad confessionem necessaria esse dicunt: considerata voluntate bona et penita humana infirmitate vel ignorantia: talis fructu confessionis minime privaretur. Ergo cum bona ad deum fiducia disponat se omnes peccata. putant potuerunt et sciunt peccata sua confiteri: et a christo sanitatem et salutem simul cum languido quem sanauit in euangelio firmiter obtinebunt: hic per gratiam et in futuro per gloriam: in qua uiuit eternum deus qui est benedictus. Amen.

Sabbato secunde ebdomade in qua

dragesima. de fructuosa et utili confessione peccatorum.

Sermo. xxix.

Hec est fili meus dilectus in quem mihi bene complacuit: ipse audite. Math. xviij. et in euangelio hodierno. Seruanda sunt christi precepta animo le-

to et libenti corde: que uerum deum credimus saluatorem nostrum. Testatur namque euangelium hodiernum qualiter christus transiit gurat est in morte a deo patre et spiritu sancto uelamentum diuinitatis accepit. Ipse ergo nobis uitam salutis aperuit: penamque post commissa peccata illam esse predicauit. Ipse sacerdotibus clauis ecclesie consignauit. quibus possent peccatoribus aperire ianuam regni celorum. Ipse sanguinem suum offert omnibus: quibus merita propitia non sufficiunt: ut illius merito uenia assequatur et remissionem. Quia ergo homines saluare sic uoluit per gratiam suam: ut etiam ipsi faciant quod in se est: et precipue peccata sua sacerdotibus confitendo: Idcirco unusquisque illis audire debet. Vox enim eius est. Math. iij. d. Penitentiam agite. Et quia hec penitentia confessionem includit: Idcirco propter ea que in precedentibus dicta sunt: adhuc in hoc sermone tria mysteria ponemus preceptanda. Primum de humilitatione.

Secundum occultationis.

Tertium iterationis.

Quod peccator debet humiliter confiteri. Primum examinando peccata. Secundo accusando peccata. Tertio suscipiendo inunctam sibi penitentiam a sacerdote. Caplm. i.

Rimum mysterium de confessione declarandum de humilitatione. Qui non confitetur debet cum humilitate: quod precipue consistit in tribus. Primum in diligenti examinatione. Secundo in peccatorum accusatione. Tertio in penitentia susceptione. Primum consistit humilitas penitentis in diligenti examinatione. Nam quod humilis est ante confessionem in aliquo secreto loco examinat seipsum: cogitans beneficia que a deo

acceptit: bona q̄ omisit. ⁊ mala que con/
misit. d. illud Isaie. xxviii. c. Recogita/
bo tibi oēs ānos meos i amaritudie aie
mee. S3 multi sūt q̄ ad p̄fessiones acce/
dūt indeuotī ip̄emeditant: sine vlla con/
punctione: sine cogitatioe aliq̄ aut recoz/
datione pctōrū suozum: q̄bus p̄fesso: res
q̄n̄ eos tales inueniūt: p̄suadere debēt vt
prius se preparēt: ⁊ postea redeāt ad pe/
nitendū: qui monēdi sūt vt per decē p̄si/
deratiōes discurrendo conētur sua pctā
colligere. Prima cōsideratio est stat⁹ in
q̄ pctōr: est. ⁊ i q̄ fuit. puta virginiratis vi/
dicitatis. aut m̄rimonij. Secda ē etatis in
qua pctōr: ē ⁊ i q̄ fuit. Tertia ē fortune. p̄
spere v̄ aduerse. Quarta officij art̄ seu
exercitij. Quinta societatis p̄memorando
socios vel socios cū q̄b⁹ hō p̄uerfat⁹ est.
Sexta ē locorū i q̄b⁹ hō fuit. Septia tē/
porū puta pacis guerre aut solēnitatum
aut diez ferialiū. Octaua cordis speculā
do subitū qd d̄ deū ⁊ p̄ximū ē corde cō/
missū. Nonā ē v̄boz notāter i seip̄o qd
i v̄bis male loquēdo p̄miserit errare cō/
siderās. Decia ē factorz ⁊ op̄ez. His mo/
dis discurrendo p̄t hō m̄lta pctā q̄ fec̄ ad
memoriā reuocare. ⁊ p̄ q̄ in sua cellula
aut camera sic sol⁹ ex̄is pct⁹ suū p̄cutiē
do dicere d3 cum publicano. Luc. xviij.
De⁹ p̄piti⁹ esto mihi pctōrū. Et cū filio. p̄
digo Luc. xv. Pater peccam i celis ⁊ co/
rā te. Et cū David misere mei de⁹. s. m.
m. tuā. Et q̄n̄ p̄t conet̄ deestari pctōrū
suoz magnitudinē turpitudinē ⁊ multi/
tudinē: deprecans oīpotentē deuz vt di/
gnet̄ p̄ vulnera sui filij indulgere sibi de/
licta sua. Sicq3 cū tali dispositione reuer/
tatur ad sacerdotē. Sacerdos v̄o vbi vi/
det illū deficere: diligēter adiuvet ⁊ exa/
minet. Scdo p̄sistit humilitas in pctōz
accusatione q̄n̄ pctōr: licet cum rubore:
tū libere ⁊ māifeste accusat peccata sua.
Mā vt d3 de pe. di. i. c. qui domū suā. Ta/
citurmitas pcti ex supbia nascitur cordis
Bō enī pctū suū celare quisq3 desiderat
ne iniquitas sua alijs manifesta fiat. ne
talis s̄putetur apud hoies foris qualiter
se iam dudū exhibuit diuino cōspectui:

q̄s ex fonte supbie nasci nullū dubiū est
Spēs supbie est se velle iustū videri qui
pctōr: ē. Sed excusant se ⁊ maxie mulie/
res. d. Nolite confiteri pctā nō p̄p super/
biā. s3 p̄pter verecūdiā. p̄ quib⁹ Ber. ait.
In infania nimia hoīuz. pudet abluī ⁊ n̄
pudet inquinari. pudet sordes absterge/
re. ⁊ non pudet d̄here. abstergitur caliga
⁊ p̄temnit aia. P̄d̄o p̄pter istos etiā de pe.
di. i. c. nūc aut̄. ait Criso. Munc aut̄ si re/
corderis pctōz tuoz: frequēter ea in cō/
spectu dei. p̄nūciās. ⁊ p̄ cis clemētiā ei⁹
depreceris: citi⁹ illa delebis. Si aut̄ nūc
obliuisceris pctōz tuoz: tūc eoz recoz/
daberis nolens q̄n̄ in toto mūdo publi/
cabuntur ⁊ in cōspectu. p̄ferent oīuz taz
amicoz tuoz q̄ inimicoz ⁊ scōz ange/
lorū celestīūq3 spūm. hec ibi. Nulla er/
go verecūdia m̄lto min⁹ nec supbia tacē
da sūt in cōfessione pctā. q̄nimo illa hu/
militer ⁊ dolēter sacerdoti sūt reuelanda
sine duplicitate. sine mēdacio. sine excu/
satione. Nec enim incipiendū ē vt multi/
faciūt a. p̄pria laude asserētes. Ego ieiū/
no. do elemosynas. adiuuo pauperes n̄
sum blasphem⁹ aut homicida. licz q̄n̄q3
vt homo carnalr peccē ⁊ hī⁹. Non pura
est nec deo accepta talis p̄fessio. Dicēda
ēt sūt pctā. p̄pria nō aliena. vt dicit. c. oīs
de pe. ⁊ re. Motandū tū fm Ric. in. iij.
di. xxi. ar. v. q. ij. q̄ exp̄ssio aliene persōe
seu aliēi pcti: aut ē necessaria ad exp̄ssio/
nē pctōz aut n̄. Si sic. tenet cā exp̄mere
p̄fessio. Si n̄ mulieri cū q̄ p̄cubuit s̄f ei⁹
n̄ sufficit dicere q̄ vn⁹ vir p̄cubuit cū ca/
s3 d3 exp̄mere q̄ ille ē frater ei⁹. Et si n̄
habeat nisi vnū s̄fem: tunc scit sacerdos
qs est ille. Et si ē religiosus: d3 exp̄mere
q̄ est religiosus. Et si ē laic⁹ ⁊ ē cōiugat⁹
debet exp̄mere. ⁊ sic de alijs. Si aut̄ ex/
p̄fessio persōe nō ē necessaria ad exp̄ssio/
nē quāttas pcti. tūc distigue. Quia aut̄ ē
vtilis ad correctionem illius: vel p̄fer/
uationem a recidiuo. aut non. Si sic tūc
credo q̄ penitens bñ facit si ex̄ cōfessio
nē h̄ dicit alicui persōe: que illi peccatori
possit ⁊ velit. p̄desse ⁊ nō obesse. S3 p̄o
alia cā noiare ip̄z in p̄fessioe nō exp̄dē

nec oportet. q. p. talē noiationē cōfessor
nō possit pcedere ad correctiones illius
Si aut noiatio illa nō ē vtilis ad illi^o cor
rectionē. tunc subdistinguitur. Quia aut
potest esse vtilis ad pseruanduz a recidi
uo aut nō. Si sic tūc bonū ē ⁊ expedit pe
nitenti vt illā psonā expmat p̄fessor. pōt
enī cōtingere q. confessor p cognitiōē
p̄sone sciet inūgere penitēti p̄niam talē
⁊ talia dare documēta ⁊ tales facere mo
nitiones q. meli^o ⁊ securius penitēs po
teat a recidiuo pseruari. Si at nomina
tio p̄sone non ē vtilis ad magnitudinis
p̄cti expressionem: nec ad alterius corre
ctionē: nec ad pseruandū a recidiuo pe
nitentē. tunc credo q. penitens teneatur
p̄sonā celare. Quilibet enī tenet non ge
nerare malā opinionē de primo suo in
corde alteri^o sine rōnali ⁊ vtilicā. Ter
tio p̄sistit hūmilitas adhuc in hūmili pe
nitentie suscepōe. Et n. dicit Lrso. de
pe. di. iij. c. p̄fecta. P̄fecta p̄nia cogit
p̄ctōē oīa libēt sufferre. S3 dubiū est
vtrū p̄itēs teneat tēōē necitāq. acceptā
⁊ explet p̄nias sibi iūctā a sacerdote. Et
r̄ndet. Ric. di. xvij. q̄rti. ar. i. q. v. Ad sa
cerdos aut iūgit p̄nias rōnalē ⁊ discretā
aut nō. Si scdo mō penitēs nō tenet eā re
cipe nec complere. q. a sacerdos in discre
tas p̄nias iniungēdo abuit clauē scie ⁊
ptate. Si p̄mo mō. dico q. tenet tēōne
necessitas eā recipe. ⁊ p virib^o adimple
re. q. talē p̄niam iniungendo clauib^o vti
tur recte. Quilibet autē tenet sui iudicis
iustā sniam seruare. An si penitēs talem
p̄niam sciēt ⁊ ex deliberatiōe implere
omiserit mortāl^o peccat cum facit absq.
legitima cā. Scdm enī l̄ostin. in sūma
de pe. ⁊ re. pro quolibet p̄ctō mortali re
gulariter deberet p̄nia septēnis imponi
vt p̄. xxxij. q. ij. c. hoc ipsū. ⁊ s. sequenti
⁊. xxij. q. i. c. predicanum. Et est rō vna
quia de^o p̄cepit Ab̄ariā sororē Aaron
lepra percussam poni extra castra per se
ptem dies. ⁊ sic accipitur dies pro anno.
Alia rō est. vt sicut p̄ctō per p̄ctū septi
formez spūs sancti grām amisit: sic per
septennem p̄niam recuperet. An pōt sacer

dos in penitētijs dispensare cōsideratiō
criminiū quātitate ⁊ qualitate. ⁊ persone
dignitate. p̄ditione. sexu. officio. pauper
tate. infirmitate. debilitate. consuetudine
cōplexione. societate. causa. animo. volū
tate. ⁊ sic pro arbitrio penitētijs taxare
⁊ impōere. vt p̄bat plene ē de pe. ⁊ re.
c. significauit. ⁊. c. is qui. ⁊. c. omnis. s. sa
cerdos. ⁊ extra de homicidio. c. sicut di.
gnum. ⁊ extra de eo qui co. consan. vxo
ris sue. c. transmissit. ⁊. xi. q. iij. c. absit. ⁊.
xv. q. vi. c. Si a sacerdotibus. ⁊. xxvi. q.
vij. c. tempora ⁊ de pe. di. i. c. mensuram
⁊ de cōse. di. iij. c. de penitentibus. Ideo
dicat penitenti sacerdos. Carissime fra
tu cōmisisti tot ⁊ talia peccata pro quib^o
deberes pro q̄libet sic penitere. S3 forte
vita tua ad h̄ agēdū tān non extēderet:
Iniungo tamen tibi talem p̄niam p om
nibus. ⁊ elemosynas quibus peccata re
dimūtur. ⁊ omnia alia bona que feceris
⁊ mala que pro christo sustinueris: acce
pta loco penitentie. ⁊ q. profint tibi in re
missionem p̄ctōrū tuorū. Et si interim
moriaris: auctoritate dei ⁊ b̄tōrum apo
stolorū Petri ⁊ Pauli ⁊ sancte ecclesie
⁊ nostra te absoluius ab omnibus his
que confessus es. ⁊ ab alijs de quibus nō
recordaris in q̄tuz possumus ⁊ debem^o
et si quid purganduz remanserit in pur
gatorio purgetur iuxta misericordēz do
mini voluntatem. Caueant autem sacer
dotes q. sic arbitrentur ne vili fiat au
ctoritas ecclesie ⁊ potestas clauium con
temnatur. Unde distin. l. c. absit. dicitur.
Absit a romana ecclesia rigorem suum
tam prophana facilitate dimittere. ⁊ ner
uos seueritatis fidei auersa maiestate
dissolueret: vt cum adhuc non tantum
taceant in peccatis: Sed etiam cadant
euerforū fratrum ruine: Adoperata
nimis remedia communicationū vtiq.
nō profutura prestent. Quomodo enī
poterit penitēte medicina prodesse: si ē
ipse medicus intemptata penitētia indul
get piculis. hoc nō est curare: s3 si veruz
dicere volumus. occidere. ⁊ extra de vi.
⁊ hōe. cleri. c. vt clericoz dicit. Facilitas

venite tribuit incentiuū delinquendi. Et ad hoc facit. c. ē iniusta. xxij. q. iij. Et. c. loci. xxxv. q. ix. Et. c. puenit. xc. dist. Et. c. si quis ppostera. dist. i. Studeat etia sa cerdos vt pctōi penitenti sp in contra rium pniā imponat: vt supbo iniūgat humilē ofonē: auaro elemosynarū lar gitionē: acciditōso pegrinatioem: guloso ieiuniū: luxurioso carnis macerationez maledico bñdictionē ⁊ hī. hec Hostiē. Addit Ric. vbi. s. Qd si penitēs sentiat pniā sibi nimis grauē ⁊ ad obseruan duz piculosam. sua infirmitate pensata debet ad illū cōfessorez cui confessus est vel ad alium si illum habere non potest recurrere: ⁊ alienationez vel commuta tionē petere. Et confessor debet cōcedere etiā si videat q pniā alienata nō suffi ciat plenarie ad emēdā pcti: sed post eaz in expletū adhuc remaneat aliqd in pur gatorio purgandū. Tutius enī est refer uare purgatorio penitētez puniendū q ipm exponere periculo cadendi in mor tale pcti pp pniē trāsgressionē iniuncte Hec Ricar.

Qualiter confessio debet esse secreta respectu circumstantium: respectu confessoris ⁊ respectu peccatoris.

Laplin. ij.

Secundū mysteriū declarandū de confessione dicitur occultatio

Debet cōfessio esse occulta atq secreta triplici occultatioe. Prima ē qti ad circūstātes. Secda qti ad pssiores Tertia qti ad pntes. Prima occultatio ē qti ad circūstātes. vt pssio fiat i secreto: nō in publico nec corā alijs. Rō at ē fm Bon. di. xvij. q. ti pte. iij. art. i. q. iij. Prima. q: in pssioe māifestat pctā sa cerdoti. nō vt manifestentur: sed vt dele antur ⁊ occultēt: q: caritat confessio opit multitudinē pctōi. Secūda rō. ga manifestat sacerdoti vt deo: ad testimo niū cōscie iterne. Et iō vt hō totā psciaz reuelet hōi tāq deo non debet alius ad mitti s; sacerdos q tēat locū xpi. Tertia rō. ga publicare peccatū coram alijs ēē onerosū ⁊ ignominiosū. vñ si oporteret

publice cōfiteri nemo aude ret confiteri pctā sua. **Quarta rō** q: si cōfessio fie ret corā alijs: infinita mala oriret: ⁊ rixe ⁊ discordie: ⁊ infamie. hec Bon. S; ista occultatio intelligēda est respectu persone nō respectu loci. Max ego nescio lauda re illos qui audiūt cōfessiones mulierū in locis secretis. in cellulis. in cameris. ⁊ angulis latebrosis. in quibus etiā qnq ⁊ sepe qui bōi ⁊ iusti creduntur ad enor missima sacrilegia ⁊ vitupabiles dissolu tiones labūt. Scdo debet cōfessio ēē oc culta quātum ad confessores: quia vt ait Greg. ⁊ hī in. iij. sen. di. xxi. p nullo scā dalo ē confessio reuelanda. Et magister ibi d. Laucat sacerdos ne pctā peniten tiū alijs pdat: alioquin deponatur. Et d pe. dist. vi. c. sacerdos. dicit de pssore re uelare pctā. q deponat. ⁊ omnib dieb vite sue ignominiosus peregrinādo per gat. In. c. ⁊ o ois. de pen. ⁊ re. scribit sic. Qui pctū in pniā iudicio sibi detectū psserit reuelare: nō solus a sacerdotali officio deponenduz decernim: verū et ad agenda pniā in arcū mōasteriū detrudendū. Iō omnes theologi. i. iij. di. xxj. pueniūt. d. Qd in nullo casu licz sacerdoti reuelare pssionē siue pntis peniteat: siue nō: siue pntat pctū i ope ppetratuz siue ppetradū: siue sit pctū in fide siue in morib. Hec rō est. ga si li cutū ēē reuelare pssionē. Prio pssio viliū redderet i ppo. Scdo pp's a re si bi necessaria straheret. Tercio via frau dib apiret. q: cū multū credat hōi i sua pssione: multū mali se in cōfessioe ius tos oñderēt: vt a sacerdote postea lau darēt vt sic possent pmoueri ⁊ honorari Quarto reuelas mēitret. q: eadē psona fm naturā vere affirmare pōt aliqd i psona alteri loquēs: qd se negat loquēs in psona ppta. Unde angelus loquens Moyli in psona dei vere dixit: Ego sū dñs de' tn' qui eduxi te de terra egypti. Ero. xx. quod vere negass in persona ppta loquēs. ergo a simili hō fpntas dei psonā in foro cōfessiois: vere aliqd pōt affirmare: qd extra forū cōfessionis qñ

logi ut psona pparaz gerēs verē negat.
 vez ergo dicit negādo se audisse vñ scire
 que ad noticiā eius non deuenerūt. nisi
 inqñtū eis reprēfētabat psonā dei. Ergo
 extra forū cōfessionis dicēdo se illa audi
 uisse vel scire mētūtur. S3 ptra h istatur
 multipliciter et arguit. pmo qz Bern. in
 li. de pcepto et dispensatōe. c. iiii. ait. Qui
 quū pculdubio foret si statuta p sola ca
 ritate cōtra caritatem tenerēt. Lū ergo
 celatio cōfessionis iustitia sit pro sola cari
 tate: si aliqñ cēt vñle aie pñtētis: vt eius
 cōfessio reuelaretur. ergo iniquū esset si
 celaret. Rēpōdet ad hoc Ricar. qz et si
 aliqñ esset vñle cōfessio vt sua confessio
 reuelaret: tñ nūq̄ pōt esse vñle cōi vñli
 tati cuius bonū pncipaliter respicit cari
 tas qz psona singularis bonū iuxta dictū
 vij. q. i. c. scias. Idcirco bonū vñlitas vñi
 vñlitati pferēda est. ¶ Sēdo arguit. qz
 vnusqz tenet obedire pape. Ergo si pa
 pa pñciperet alicui qz reuelaret pñfessionē
 ille deberet ei obedire. Rñdet Ric. qz sa
 cerdos. nō tñ tenet celare pñfessionē pce
 pto ecclie: s3 iure nature et dīno. Papa
 aut et si sit sup omne ius positīuū: nō tñ
 est supra ius naturale vel dīuinū. Ideo
 i tali casu pape nō ē obediēdū. ¶ Tētio
 arguit qz cēt possibile vt sacerdos hēret
 aliqz pētrū mortale. de quo nō posset cō
 fiteri quin reuelaret illi cui cōfiteret cō
 fessionē sibi factā. Ergo i tali casu licet
 reuelare cōfessionē. Rēpōdet Ric. qz nō
 et qz tali casu durāte sacerdos nō d3 illd
 peccatum cōfiteri: sed sufficit sibi de illo
 pteri: cum volūtate et proposito cōfiterēdū
 qñ hoc facere poterit sine reuelatōe illi
 us psonae que sibi pñfessa ē: sine quocūqz
 pñdicio sigilli cōfessionis foriori enī vi
 culo obligat cōfessor ad celādū qz peni
 tēs ad cōfiterēdū. ¶ Quarto arguit po
 nēdo casū qz aliqz i cōfessione audiat
 hereticū nolētē desistere ab heresi et vo
 lentē corumpere alios: tñc vñ qz magis
 sacerdos tenet seruare fides xpō qz ipfī
 pñficio. ergo magis d3 pñfessionē illius de
 tegere qz pmittere eū gregē dñi corrup
 pere. Rñdet Bon. et Scor. qz ppter ea

sacerdos nullo mō d3 illius cōfessionē
 reuelare. potest tñ sine reuelatōe pñfessio
 nis supiori dicere. Vigila super gregem
 quia lupus querit inuadere. et tñc cōfite
 ti et deo seruaf fides. Ex hoc Scor. im
 probat versiculum illuz. Est heresis cri
 men qd nec cōfessio celat. ¶ Quinto ar
 guit ponēdo casū videlicet. Si duo cū
 tes cū suo sacerdote ordinassēt ipsū oc
 cidere in nemore p qd cēt trāsītū factū
 ri. et parum ante nemoris introitū vnus
 pñia ductus sacerdoti hoc in cōfessione
 reuelaret tñc licitū videretur tali se sub
 trahere ab īgressu nemoris: qz aliter cor
 porali mortū se exponeret et daret alij op
 portunitatē crimē cōmittēdū. S3 subtra
 hendo se crimē sibi cōfessū suo socio re
 uelaret. ergo in tali casu licet reuelare cō
 fessionē. Rñdet Ricar. qz in tali casu sa
 cerdos posset renuere intrare nem. cum
 illis. pretendendo aliquam causam ne
 cessariā. Si tñ poneret casus qz opor
 tet sacerdotem aut mortē subire aut re
 uelare cōfessionē. tenet mortē subire ne
 confessionē reuelet. ¶ Sexto arguitur
 ponēdo casū aliū. s. qz aliqz pōr de ordie
 monachoz cōfiteret abbati et qz diu est in
 prioratu habet occasionem trahētes ad
 peccatū a quo nō vult desistere. Si pla
 tus ergo habet curā aie sue debet illum
 inde amouere: sed amouendo inotescit
 ipsum peccasse. ergo videtur qz cōfessio
 possit aliqz mō reuelari. Rñdet Bon. qz
 abbas debet persuadere tñc priori vo
 luntariā cōfessionē et qz ipse petat absol
 uti ab onere officij. Qd si non vult face
 re debet cum sustinere nisi sit talis rel
 gio i qz subditi trāsmutari et trāsferri pñt
 sine nota infamie. ¶ Septio arguitur qz
 mñficiōs posset cē qz penitens īniaret p
 sua vñlitate pñfessōrē vt cōfessionem reue
 let. ergo in tali casu non esset peccatum.
 Rñdet Ric. et Bon. qz sacerdos de lñia
 cōfessionis: potest licite pñtū sibi pñfessū
 alij reuelare qz sibi necessarius ē vñ vñlio
 ad pñficiendū que requirāt ad illud for
 ga qz diu hoc pendet adhuc gerit psonā
 vicarij dei. Sed de licentia cōfessionis h

reuelare alij pſone nō licet niſi ille q cō-
feſſus eſt hoc iterū diceret cōfeſſori cū
confeſſionē. Sed q̄ntūq; penitēs hāc
licentiā det pſeſſori. confeſſor tamē valdē
debet vitare ſcandalum. ſ. ne fractio ſigil-
li reputeſ. ⁊ q; ſi dicat ſe licentiatum a pe-
nitente q; de peccatis eiꝝ poſſit loqui ⁊
penitens negat: cōfeſſori incumbit pro-
bare q; p̄dictā lniām a penitente habue-
rit: qd̄ ſi probat nō poſſet tanq̄ reuela-
tor cōfeſſionis punireſ. Nū vō cōfeſſor
aliquid nouit extra confeſſionē ⁊ poſtea
illud audiuit in cōfeſſione poſſet illd̄ re-
uelare alteri: ita tamē q; modus ſciendi
p̄ pſeſſionē ſēp maneat i occulto. Quia
tamē poſſet ex hoc ſcandalum generari
maxime apud penitētē ⁊ apud alios: de
bono ⁊ equo magis debet celare pſeſſor
q̄ vnus alius. Et iō ppter vitādū ſcan-
dalū penitētis debet ei pteſtari in confeſ-
ſione quō nō debet illud celare non qā
per illā pteſtationē acquirat ius reuelan-
di. Sed qā p̄ximo auferat nota ſcandali.
Debet etiam confeſſor: p̄ctā illa reuelare
ppter neceſſitatē non ppter ſuā volūtātē
Et ſic patet quāta eſt via ſigilli cōfeſſio-
nis. Addit etiā Ric. q; ſub ſigillo pſeſſio-
nis cadit etiā perſona cum qua penitēs
confiteſ ſe peccaſſe. Ratio eſt. quia cum
pnā ſit ſacramētus ſacerdos tenetur ce-
lare omne illud quod neceſſariū eſt ad
integritatē ſacramenti. S; penitens non
poſſet ſufficienter exprimere aliquando
peccatū ſuū niſi notificando pſonā cum
qua peccauiſ. ſ. cum cognouit filiā ſuam
⁊ nūq̄ habuit niſi vnā. ⁊ ſimilia. In ſup
tenetur ſacerdos celare oē illud ſibi di-
ctum in confeſſione quo confitens poſſ;
prodi vel mala ſuſpicio de illo generari i
cordibus aliorum. S; qñq; detegēdo p
ſonā cū qua penitens peccauiſ. pderetur
pfitens: qā ſi detegeret filiāz cōcubuiſſe
cū patre ſuo. pderet pater q cōfeſſus eſt
p̄cubuiſſe cū ea. Adhuc licitū nō ē face-
re aliqd̄ qd̄ ſit occaſio retrahēdi hoīes a
re ſibi ad ſalutē neceſſaria. S; reuelatio
pſone cum qua penitens confiteſ ſe pec-
caſſe eſſet occaſio retrahēdi hoīes a re

neceſſaria. ſ. a pſeſſione. quia nō tñ quā
retrahitur a re aliqua ppter timorem le-
ſionis p̄prie fame. ſed etia; pſone ſibi cō-
iūcte vinculo amicitie. **Quarta** ratio
ſubſequit. qā dicēs extra forū cōfeſſionis
ſe audiſſe crimen de pſona ſibi i pſeſſio-
ne accusata qd̄ nullo mō audiuit ex cō-
feſſione; mentireſ. vt p; ex dictis. **P̄ctā**
ergo ipſi penitēt; in relatiōe ad ipſum
cadunt ſub ſigillo cōfeſſionis de neceſſi-
tate ⁊ absolute ⁊ p̄io ⁊ directe ⁊ explicite
⁊ ex omnibus cauſis. perſona autē cum
qua cōfitens p̄fiteſ ſe peccaſſe cadit ſub
ſigillo pſeſſionis de neceſſitate ⁊ abſolu-
te. non p̄mo: ſ; ex p̄iti ⁊ indirecte ⁊ im-
plicitate. nec ex omnib; cauſis: ſ; ex aliqui-
bus. Peccata enī ipſius penitentionē
referendo ea ad pſonā determinatā: ſicut
cum aliquis dicit. Ego audiui tale quid
qd̄ nū nō audiuit niſi in pſeſſione: cadit
ſub ſigillo cōfeſſionis de neceſſitate. non
tñ absolute: ſed ſub p̄ditiōe. ſ. ſi ex pla-
tione taliū vborū p ſe vel p accidens di-
recte vel indirecte aliqua verecūdia vel
conſuſio vel ſuſpicio mala: vel aliqd̄ aliū
nocūmentum illi qui confeſſus eſt poſſ;
puenire. Ea vō q; penitēs iſeruit i cō-
feſſione q; nō ſunt p̄ctā nec circūſtantie
p̄cti: nec que deducūt in manifeſtatōez
p̄fitentis: vipote ſi iſeruat i pſeſſione
In taliterra ſūt blada ⁊ hī. n̄ cadit ſub
ſigillo confeſſionis niſi de p̄gruitate. Si
in dicēdo illa non dant intelligere cōfeſ-
ſori q; talia velit celare. Nū cōfeſſor. d. ſe
taliterra audiuiſſe mendax non eſt quia per
cōpationē ad ea que nō repræſentant p
ſonā dei: ſed hoīs. Similr ⁊ ſi aliq; ali-
a cōfeſſore audiret aliquid ab aliquo dū
p̄fiteſ debet illud tenere ſecretū ex lege
nāe q; dicit: Qd̄ tibi n̄ vis fieri: nō fac
as alijs. **Tercio** cōfeſſio deb; eē occul-
ta q̄ntū ad cōfitentē: vt non reuelet ea q;
ſibi p ſua ſalutē in confeſſione vel dicta
vel impoſita ſunt: ex quorū reuelatione
ſcandaluz orireſ. De pnā autē impoſita
dicit Ric. q; aut penitens manifeſtando
pnā ſibi iniunctā a cōfeſſore faceret
p̄iudiciū abſq; vultate: aut prope fame

aut cōfessor: q forte talē iniūxit penitētiā
pro qua si sciret icurreret alicuius vel ali
quorum maliuolentiam: vipote qz iniū
xit mlieri vt abstineret a familiaritate ali
cuius viri periculosa. Aut penitens ma
nifestando suā pñiam: nec fame propite
nec p̄fessor: nec alicui p̄iudiciū gnāret.
In primo casu penitēs tenet pñiam suā
celare. et in secundo sifr. Si eni illud qd
p̄fessor sibi iniūgit seu cōsultit bona fide
p salute aie sue et secreto alij revelaret in
p̄fessoris p̄iudiciū: crimē. p̄ditionis in
curreret et sigilli secreti fractionem. In
tertio casu nō tenet tacere nec dicere: s3
de hoc irrep̄ehensibiliter pōt facere qd
illo:ū duoz sibi melius placuerit.

¶ Qd cōfessio ē reiteranda qñ qñ ma
le p̄fessus fuisse p suā negligentia: aut qñ
fraudulēter diuisit p̄fessionē. vñ qñ p̄fel
sus est cū deliberatione peccādi.

Capitū. iij.

¶ Erūt mysteriū cōtemplanduz
de cōfessione dicit iteratio. Est
enī qñqz necessariū reiterat cō
fessionē pctō:ū alias factā: et dicere illa
eadem pctā in numero que quis fuisse
p̄fessus. maxime ppter tria. P̄rio pp ne
gligētē electionē. Secdo pp confessionis
diuisionē. Tercio pp malicie p̄iudiciū
¶ P̄rio est necessariū reiterare p̄fessio
nē pp negligentē electionē. Qñ qñ negligē
qua querere sacerdotē p̄itiū et absoluen
di auctoritatē habentē: et cōfessus fuisse
alicui qui eū aut nesciuit aut nō pōt ab
soluere. Talis p̄fecto qz p̄itiū sibi con
stat de imp̄itia et facultate sacerdotis cui
p̄fessus est. et de negligentia. p̄p̄ia q ma
gis sufficiētē q̄rere noluit: tenet eadē
pctā i numero p̄fiteri sacerdoti discreto
et eū absoluerē valēt. P̄ropterea dī de
pe. vi. c. cui aut. Qui vult p̄fiteri pctā
sua vt inueniat ḡfāz: querat sacerdotem
scientēz ligare et soluere ne cū negligens
circa se extiterit: negligat ab illo qui euz
misericorditer monet et peit ne ambo i
foueā cadāt. **¶** Secdo iterāda ē cōfessio
rōe diuisionis. Qñ. n. qñ fuisse p̄fessus
aut p maliciā: aut p verecūdiā p̄iez pec

cato:ū vñi sacerdoti et partē alteri. euz a
nullo sit absolut⁹: nec talis p̄fessio fuerit
fructuosa: debet si vere vult p̄fiteri eadē
pctā i nūero vñi tñi sacerdoti se accusan
do narrare. Illam vt scribitur de pe. dis.
v. c. cōsideret. Launis sit penitens ne ve
recūdia ductus diuidat. apud se confes
sionē: vt diuersa diuersis velit sacerdoti
bus manifestare. Quidā enī vñi celant
que alij manifestanda cō seruāt. qd ē se
laudare et ad hypocrisis tēdere et semp
venia carere ad quā frustra putāt totam
puenire. hec ibi. Sed dubitat vñi con
fitens alicui sacerdoti omnia pctā sua
de quibus est memor: si diu p̄ acceptam
remissionē recordet alicuius pcti mor
talis de quo nō fuerit cōfessus qd ante
suam cōfessionē cōmiserat: teneat ten
tione necessitatis illud peccatū confiteri
illi eidez sacerdoti. Rñdet Ric. di. xvij.
quart. d. **¶** P̄bihi distinguendū videt. qz
aut tempore confessionis penitens ad
hibuit debitas diligentia. put de lege cōi
humana p̄mittit fragilitas vt memoriā
haberet omniū pctō:ū suoz mortaliuz
Aut fuit negligens et ignorās ignoran
tia affectata vel crassa. Si secundo mō
credo q recta ratio exigit vt illud idem
pctū cōfiteat eide sacerdoti. si illuz con
mode pōt inuenire: et nō sit illi sacerdo
ti postea iterdicta absoluendi potestas:
aut predictū peccatū et omnia alia pecca
ta mortalia priori sacerdoti confessa pro
ut potest recolere cōfiteat alij sacerdoti.
Si primo modo. nō credo q priori sa
cerdoti teneatur tentione necessitatis il
lud peccatum confiteri. Tenetur tamen
illud peccatum confiteri absqz aliorum
confessione alij sacerdoti. Quāuis enī d
isto fuerit absolutus q̄tum ad iudiciū
ecclie triumphātis et militantis: quia sa
cerdes absoluerē potest de cōfessis et de
predicto modo oblitis. tamen quia abso
lutio de oblitis debet intelligi sub hac cō
ditione vt. s. quando reducta fuerint ad
mentoriā dicātur illi sacerdoti in con
fessione qui ab illis pōt absoluerē: tenet
illud confiteri p̄ eius remotā obliuionē

Tertio necessarium ē iterare cōfessionē
 pp malicie p̄nuationē. qm̄. i. p̄fessus est
 pctā sua semel aut pluries tm̄ vt faceret
 qd ecclesia mandat: Cōtinuādo tamen
 p̄positū male volūtatis: qm̄ nō erat dis/
 posit⁹ ab aliq pctō se corrigere et emēda
 re. Talis etenim ad verā p̄niam reuer/
 sus si debite vult confiteri oīa eadē pctā
 que pri⁹ fuerat cōfessus debet reiterare.
 Sunt tamē aliq scrupulose. d. Qd si q̄s
 i pctō mortali existēs cōfiteat sacerdoti
 accusans malā volūtātē suā. et cōfitens
 oīa alia pctā quoz recordat ex quo pat⁹
 est et p̄mptus adhuc peccare: sic p̄fēdo
 peccat mortaliter: q̄a q̄m̄ in se est facit
 irreuerentiā sacramēto: et sine sacri con/
 temptu esse nō videt. Sed 3 istos est. c.
 q̄ quidā. de pe. et re. vbi dicit. Qd qdaz
 ad cōfessionē de criminib⁹ veniūt et q̄uis
 p̄fiteri velint se tm̄ asserūt abstinere. non
 posse. cōsultatōi tuetalr r̄ndem⁹. q̄ eo/
 r̄n p̄fessionē recipere debes et eis d̄ crimi/
 bus cōsiliū expibere. q̄ licet nō sit vera
 illa p̄nia: admittēda ē tamē cor̄ confes/
 sio. et crebris et salubrib⁹ monitis ē p̄nia
 inducēda. hec ibi. Dicit tm̄ Ric. q̄ tales
 absoluendi nō sūt. Unde si absolutōem
 nō recipiant: nō cōtemnūt sacm̄ nec a
 p̄fessore nec a cōfesso. Si aut cōfiteas in
 pctō mortali attritus est de pctō suo ita
 vt p̄babiliter possit presumere se esse dis/
 positū nō peccat absolutōnē recipiēdo.
 imo frequēter virtute clauū p̄ susceptio/
 nem absolutōis formatur sua attritio
 Nec Ric. Dent igit opam oēs pctōres
 vt bene cōfiteant. qm̄ cōfiteantibus larg
 tur deus in hoc seculo gratiam et in futu
 ro gl̄iam: in qua ipse viuit et regnat per
 eterna secula. Amen.

Quāda secūda q̄dragēsimā in mane
 de fetidissimo ac p̄niciosissimo vitio lu/
 xurie q̄ q̄si maxima ps virorum ac mu
 licrū demergit i infernū *Capl̄. xxx.*

Ecce estuo

lūtas dei sanctifica/
 uo v̄ra vt abstineas

vos a fornicatōne. Doctoris. gētiuz v̄ba
 sunt ista. i. Thel. iij. c. et in ep̄la presentis
 dñice. Cogitanti mihi q̄ multa milia
 miliū hominū p̄cipitāt i infernū ob fēt
 diffimū luxurie vitii: statim vēit in mē/
 tem aureum illud dictū et notabile aug.
 doctoris magni in li. de agone xp̄iano.
 Inter oīa xp̄ianoz certamina duriora
 sūt pl̄ia castitatis: vbi quotidiana pugna
 et rara victoria. hec ille. Maximum autē
 in eo peccato piculū est. qm̄ cum graui
 sine ledat aīa non sentit. quimmo vsq̄
 adeo q̄ plures facti sunt ceci vt ipsi tur/
 pissimi et abhominabiles dicere n̄ crube
 scant aut nullū aut satis leue peccatū eē
 illud q̄ deo aut nihil aut satis modicum
 displicere: sicq̄ cū tali falsissima dānata
 q̄ opinione corrupti sunt et abhominā/
 biles facti in studijs suis. Quā p̄pter ad
 uersus eos q̄m̄ poterimus modeste et
 sine auditorū offensiōe de ipsa luxuria
 in generali v̄ba faciemus. de qua loquū
 ap̄s in themate pallegato monens oēs
 vt illā euitent. De ipsa ergo tria mysteria
 erunt contemplanda.

Primū dē offensio.

Secūdum conditio.

Tertium punitio.

Consutatio illorū errorū qui dicunt
 luxuriā nō eē pctm̄. quib⁹ cōtrariū p̄ au
 ctiores: rōnes et exempla tāscōp q̄ etiā
 phozū oñdet. *Capl̄. j.*

Primū mysteriū contemplādū
 de luxuria dē offensio. In quo
 declaranduz est q̄ graue pctm̄
 q̄ue p̄niciōsū sit ip̄a luxuria q̄ de⁹ offen
 ditur et aīa maculat. Q̄ndemus autem
 hoc tripliciter videlicet. Primo auctate.
 Scdō rōe. Tertio exēplis. Primo oñ/
 dūmus luxuriā eē pctm̄ graue aut mor/
 tale auctoritate. Inqt enī Senec. i prohe
 mio declamationū. Nihil tā mortiferū
 ingenijs q̄ luxuria. Et idē in tragedijs.
 Luxuria est pestis blanda. Et idē ad
 Lucillū. Vanas fuge voluptates breues
 et penitendas. Et idē li. ij. declamationū
 Adolescens luxuriolus peccat. Senex lu/
 xuriosus insanit. Et Tullius prio de offi

ciso. luxuria cum omni etati turpis sit se-
 nibus tamen fetidissima est. Et idē. i. de
 officiis. Si cōsiderare volumus que sit
 in natura excellētia et dignitas. intelli-
 mus q̄ sic turpe defluere luxuria et deli-
 cate atq; molliter viuere quāq; honestū
 parce continenter seuerē et sobrie. Et Cla-
 lerius maximus libro. ix. Blandū ma-
 lum luxuria. Et Tobie. iij. c. Attende si
 li mi ab ab omni fornicatione. Et vt dī
 xxxij. q. vij. c. nō solū. Dis immūda pol-
 lutio fornicatio dicit: q̄uis q̄q; diuersa
 turpitudinis voluptate prostituat. Et ad
 Heb. xij. c. fornicatores et adulteros iu-
 dicabit deus. Et i. Cor. vi. c. Nescitis qz
 iniqui regnū dei nō possidebūt. Nolite
 errare. neq; fornicarij: neq; idolis fuien-
 tes: neq; adulteri: neq; molles: neq; ma-
 sculoz cōcubitores regnum dei posside-
 bunt. Et in eodē. c. Fugite fornicationes
 Omne enīz pctn̄ q̄cūq; fecerit homo
 extra corpus est: q̄ aut fornicat i corpus
 suūz peccat. An nescitis qm̄ mēbra v̄a
 tēplū sūt spūs sci? Et Eph. v. Dis forni-
 cator aut imundus aut auar⁹ et non ha-
 bet partē in regno xp̄i et dei. Et Gal. v.
 Manifesta aut sūt opa carnis: que sūt
 fornicatio imundicia. luxuria. impudici-
 tia et. que predico vobis sicut predixi:
 qm̄ qui talia agūt regnū dei nō cōsequē-
 tur. Et Petrus. i. epla. c. i. Obsecro vos
 tāq; aduenas et pegrinos abstinete vos
 a carnalibus desiderijs que militant ad-
 uersus aiām. Et Apoc. xxi. Timidis et in-
 credulis et excecatis et homicidijs et forni-
 catoribus et. erit pars illorum in stagno
 ardenti igne et sulfure. Et Aug. in lib. de
 conflictu vitioz. Q̄ p̄na concubitus
 hora pro qua p̄ditur eterna vita. Et Iu-
 dozus in psal. c. nō solū. xxxij. q. vij. In-
 ter cetera septē vitia vitii fornicatiois ma-
 ximi scelēis ē: quia p̄ carnis imundiciā
 dei tēplū violat. Et cuius v̄bis colligitur
 q̄ luxuria vnū ē d̄ septē vitij capitalib⁹.
 Qd̄ etiam pz. xxij. q. i. c. predicanduz. Et
 xxv. dist. c. vnuz orarium. s. alias. Unde
 Claudianus ait. Luxuries p̄dula ma-
 lum que dedita semp. Copous arbitrijs

ebeat caligine sc̄sus. Et Hiero. ad Su-
 lannam. Q̄ acerbus est luxurie frue-
 tus amarior felle et crudelior gladio. Et
 Bre. xxxij. li. moral. Diaboli pprie cor-
 pus sunt qui suggestionū turpiū blandi-
 mentis decepti ei p̄ luxurie fluxum suc-
 cumbūt. Et Hiero. ad Damascū papam
 de filio. p̄digo. Luxuria inimica deo ini-
 mica virtutibus p̄dit oēm s̄bam patris et
 a patris voluntate delirans futuraz pa-
 pertatem cogitare non sinit. Et idem ad
 matrē et filiām in gallijs comimorantes
 Qui luxuriatur viuens etiā mortuus est
 Ferreas mētes libido domat. Quid ad-
 tor dicta et moralium phoz et scōz dei
 carnales poterūt r̄ndere? Quō amplius
 suaz luxuriā poterunt excusare? Sed vt
 fortius conuincant. rōnes sup addantur
 ¶ Sc̄do oñdinū luxuriā esse peccatū
 mortale. rōne. Nam multi q̄q; dicere
 solent luxuriā nō esse peccatū: q̄a act⁹
 eius est naturalis et ad illum natura icli
 nat. P̄zo quibus triplicem rōnem assi-
 gnabimus quare luxuria pctn̄ ē. P̄ria
 dī cōtēpt⁹. Sc̄da excessus. Tertia dāni.
 ¶ P̄ria ratio dicit cōtēpt⁹. Vbi enim
 est cōtēptus et transgressio mādatorū
 dei ibi est pctn̄. vt dicemus die sequenti
 Sed in luxuria est cōtēpt⁹ dei et trans-
 gressio mādatorū ei⁹. ergo ibi est pctn̄.
 Mandauit nāq; deus homini. d. Exo.
 xx. Nō mechaberis. Et vt dī ab Aug.
 xxxij. q. iij. c. Beretrices. P̄fecto no-
 mie mechie oīs illicit⁹ p̄cubir⁹ atq; illoz
 mēbroz nō legittim⁹ vsus phibitus d̄z
 intelligi. ¶ Secunda rō dicit excessus.
 Nam fm̄ Tho. fa. se. q. cliij. Ideo lux-
 ria peccatū est: quia modū rōis excedit
 circa venerea: in quibus ordo rōnis est:
 vt causa procreande prolis et fornicatio-
 nis cuitande vir habeat vxorem suam
 vt dicit. i. Cor. vij. et mulier habeat virū
 suū. Omnis ergo actus q̄ non est fm̄
 legem matrimonij circa venerea deficit
 a rōne. iō est pctn̄. ¶ Tertia rō est q̄re
 luxuria est pctn̄. damni. Et enīz inquit
 Ric. xxxij. di. q̄rti. Cōcubir⁹ p̄cubinari⁹
 seu fornicari⁹ ē p̄tra legem naturalem

nō a natura generis s; speciei. Natura
 enī rō dīcat carnalē cōcubitum nō debe
 re fieri in pūdiciū t dānū boni prolis.
 Sed pūbitus cōcubiniarius seu forni
 carius est in notabile pūdiciū t dānū
 boni prolis. Sicut enī dicit Aug. ix. sup
 Gen. Bonū prolis est vt amanter susci
 piatur: benigne nutriat: religiose, edocet
 quo bono vt in pluribus caret. ples ge
 nita per cōcubitū cōcubiniariū. Mā pri
 mo bono caret sepissime eo q nō susci
 pitur. Quis nā explicet q fornicatores t
 adulterātes sacrilegi t incestuosi ne de
 tegat eorū malicia proli genite aut gene
 rande inferant mala? Audiam? Hiero.
 niniū ad Eustoichū sic. d. Pudet dice
 re q tūdie v gies ruant: quātas de suo
 gremio pdat mater ecclesia: super quot
 sidera superbus inimicus ponat thro
 nū suū: quot petras excauit vt hīet co
 luber i foraminib; ear. Videas plerasq;
 viduas anteq; nuptas t infelicem con
 scientiam mentita tantū velle pteget q;
 nisi tumor vteri t infantū p diderit va
 gitus erecta ceruice t ludentibus pedi
 bus incedūt. Aliē vero sterilitatem pre
 bēt. t nō dū nati hoīs homicidiū faciūt
 nō nulle cū senserint cōcepisse de se cle
 re abortiuo venena meditat t frequēter
 etiā ipse cū mortue fuerint triū criminū
 ree ad inferos pductū. xpi adultere. sui
 homicide. t nondum nati filij paricide
 Iste sūt que solent dicere omnia mūda
 mūdis. Sufficit mihi conscia mea. Cor
 mūdū desiderat de. Cur me abstineā
 a cibis quos de creauit ad vtendū? Et si
 quando limpide t festiue videri volūt t
 se vino ingurgitauerit ebriati sacrilegiū
 copulantes aiunt: Absit vt me a xpi san
 guine abstineam: Et si quam viderit tri
 stem atq; pallentē: miserā t manicheā
 vocāt psequēter. Tali enim pposito ieiū
 niū heresis est. Ne sūt q p publicū nu
 ptialiter incedunt: t furtiuis oculorū nu
 tibus adolescentiū gregē post se trahūt
 que semper audiūt p pphā facies me
 retrici facta ē tibi. hec ille. Si honestas
 pateret vt oīa possēt dici: multa que die

bus meis euenerūt scandala aperirent:
 sed melius est silentio pterire. Quid re
 feram quidne dicā de mōastrictis: Quid
 de puellis in domo parentū: Quid de
 viduis vantis t lasciuis. quid de alijs q
 sanctū nomen proficēt: t quotidie cum
 patrib; spiritualib; colloquūt. Taceo que
 scio. Certe si ponerent aures in latrinis.
 in fluminib; in hortis in foueis t cauer
 nis terre: audirent voces ibi clamantū
 paruulorū interemptorū t occisorū
 a crudelissimis matribus. O libidine
 mulieres. o lasciuie t incontīnētes belue.
 o impie matres domate carnē: refrena
 te libidinē: si nō vultis vt vter intume
 scat: de sodomitis aut quo sermone im
 pietatē loquemur. O inimici humani
 generis. o abhōinabiles pctōres. o pessī
 mi hoīes vbi sūt filij vtri. perierūt certe
 pierūt. Et cur perierūt. ve ac itez ve vob
 qa perierūt pp iniquitatē vestrā. Similr
 ples si nascat aliūde q; de legitimo tho
 ro vt in plurib; negligenter nutrit. t ad
 vtrius raro disciplinat. Et si qn frū ap
 pareat: illud est satis rarū. Et scribitur. ff.
 de leg. l. nam ad ea. Non solum ius feri
 ptum: sed etiam naturale adaptat poti
 ad ea que vt in plurib; q; ad ea q praro
 euenerūt. Sūt t alia mala que incurrit p
 les genita ex adulterio: que causa breui
 tatis omitto. nam vt scribit. lvi. distin. c.
 vndecūq; dicat. Vndecūq; hoīes nascāt
 si parentū vitia non sectāt hōesti t salui
 erūt. Et ea. di. c. nūq; ait Criso. Nunq;
 de vitijs erubescam parentū. Ad idem
 ē. c. nasci. ea. di. Tercio oīdim luxuri
 am ē pchū exēplo. Ob nullā nāq; cām
 sci corpa sua duris flagellatōnib; casti
 garūt nisi vt luxuriā superarent. Elegit
 siqdē Susanna falso criminari t accu
 sari pot; q; i pctō pserire. Daniel. xiiij. c.
 Et Ioseph passus ē criminari ab vxore
 Pharisar pncipis eunuchor; Phario
 nis q; peccare cū illa Gen. xxiij. Et Be
 nedict; vt carnis temptationē superet:
 inter pungentes spinas picat se nudus
 vt refert Grego. ij. dial. li. Et Hiero. in
 vita Pauli p mī heremite recitat q;liter

seruente psecutione Decij & Valeriani q
dam iuuenis etate florens in ameniss
mos hortos est adductus ibiq; in lectulo
inter candentia lilia & rubentes rosas li
gatis manib; est collocatus. Duo cu rece
dentibus cunctis meretrix speciosa ve
nisset cepit delicat; strigere colla amplex
bus. & qd dictu q; scelus est: manib; co
tractare virilia vt corpore in libidine exci
tato secum meretrix impudica supiaceret
Incipiebat voluptas iuuenem molestare.
Tandem celitus inspirat; precissam mordens
lingua in osculantis se facie expuit ac sic
libidinis sensu succedens doloris magni
tudo superauit.

Qualiter luxuria insatuat hominem &
obdurat cor eius & iducit scadala ac ma
la plurima.

Laplin. ij.

Secundum mysterium contem
plandum de luxuria dicitur co
ditio. Est enim illi peccati pessi
mi; triplex conditio mala per quam eius
grauitas declaratur. Prima dicitur in
satiatio. Secunda obduratio. Tertia sca
dalificatio. Prima mala conditio de
testabilis luxurie dicitur insatiatio. Ex ipa
etenim insatiatur anima vt nec deus ti
meat nec homines vereatur. Vnde Hiero
nimus contra Iovinianum inquit Almor
forme rationis obliuio est & infans pro
ximis. Et Quid; in epistolis. Quid de
ceat no videt vllus amans. Propter ea
apud antiquos impudicus amor cecus
depingebatur. Et a Grego. xxxi. moral.
Prima luxurie filia ponitur cecitas me
tis. Et de hoc exemplum habemus Salo
monis. de quo ait Grego. xxxij. q. iij. c.
Salomon Salomon quippe im mode
rato vsu atq; assiduitate mulierum: & ad
hoc vsq; perduct; e vt templu idolis fa
bricaret. & qui prius deo templu co stru
xerat: assiduitate libidinis etiaz perfidie
subtractus idoloz co struere tepla non
timuit. Et de eo Hiero. ad Eustochium
inquit. Rex eni erat Salomon. aliu no
timebat. qui disputauit a cedris libat vsq;
ad pisopu que exit p parietez. a domino

tn recessit: ga amator mulieru fuit. Mas
vt habet. iij. Reg. xi. Auertit mulieres
cor eius. Cumq; iam eet senex depraua
ti est p mulieres cor eius vt sequeretur de
os alienos: nec erat cor ei perfectus cu
dno deo suo. sicut David patris eius: sz
Colebat Salomon Asartiphen dea scto
norum. & Chamos deum moabitaru:
& Moloch idolum amonitaru. Edifi
cauitq; Salom; phanuz Chamos deo
& idolo Moab in monte qui est contra
hierusalem. & Moloch idolo seruo: uz
Ammon & c. ibi. Sed hic occurrit dubiu
quomodo Salomon dicat senex quando
deprauatus fuerat p mulieres: quia dicit
Rabbi Salomon. q; erat tatus. xij. an
norum quando regnare cepit. Et in tex.
biblie i fine. c. pallegati dicitur q; regna
uit. xlii. annis. Ipse aut; deprauatus fuit
p mulieres ante mortē suaz. p. vi. annos
vel circiter. quia edificauit post depraua
tionem templa idoloru in quoz edifica
tione fluxerunt plures anni. Et sic quando
fuit deprauatu cor eius non videtur ha
buisse vltra. xvi. annos vel circiter. Ex
tali vero etate nullus dicitur proprie senex.
Ad hoc rñdet magister i historiis. d. q;
Salomon regnauit. lxxx. annis. & allegat
Iosephu hoc dicentē. Scriptura tn re
gni sui tacet annos. xl. sic dicit de Saule.
i. Reg. xij. q; duob; annis regnauit sup
israhel. s. bene & innocenter. & tacet. xvij.
anni in quibus male se habuit. Sed de
dicto magistri historiariū parum est cu
randum qui contradicit sibi ipsi & etiam
scripture dicit eni q; Salomon. xi. ano
rum genuit Roboam. Et q; Roboam
mortuo patre fuit. xli. anni. Et. iij. Reg.
xiiij. c. dicitur q; xli. anni erat Roboam
cum regnare cepisset. Et sic reuertit pal
mum dictum scilicet q; Salomon vixit
tn. lii. annis. Si autem dicere q; Ro
boam regnauit viuēte pfe quadraginta
annis ita q; principium regni sui com
putatur ab illo tempore quo pater suus
incepit deprauari: Sequitur q; mortuo
patre fuit. lxxi. anni. quod est contra di
ctum magistri & etiam scripturam que

xij. c. iij. Reg. dicit q̄ Microboā audita
morte Salomōis reuersus ē d̄ egypto.
et venit cū alijs in sichen vbi cōgregat⁹
fuit pp̄s ad constituendum Roboā re/
gē. Ex quo videt q̄ nō regnauit viuēte
p̄fe. Insup dicit de Roboā q̄ derelicto
consilio senū adhesit cō filio iuuenus q̄
nutriti erant cū eo. Ex q̄ p̄z q̄ tunc Ro/
boam erat adhuc iuuenis. qd̄ nō potest
dici de hoīe habēte .lxxi. annos. Jo. d.
Nicola. de lira. q̄ Salamon post q̄. xl.
ānis regnauerat mortuus est. et successit
ei in regnū fili⁹ eius. Roboam h̄is. xli.
annos sicut dicit scriptura. S3 quando
Salomō incepit regnare scriptura non
exprimit. sed tantū exprimit annos regni
sui. Hūit ergo. xx. vel plures annos i pri/
cipio regni sui. Et sic quando mortuus
fuit. lx. ānos habuit ad minus. Et sic cō/
uenienter potest dici q̄ post. l. ānos etas/
sue dep̄auatus fuit p̄ mulieres. Et iam
tūc poterat dici senex: q̄ et leuite cōple/
to anno. l. etas sue seruire cessabant in
tabernaculo tāq̄ senes. vt h̄i Leuit. ix.
c. Sed Rabbi Salomon arguit contra
q̄. iij. c. iij. Reg. Salomon dixit in prin/
cipio regni sui. Ego sum puer paruulus
ignorans exitū et introitum meū. Ergo
tunc erat. xij. annorū. R̄ndet Nico. q̄
verbū illud Salomonis intelligendū ē
respectu tanti regiminis sibi ipositi. Vñ
Exo. xxxij. c. d̄. Josue fili⁹ Nun puer
non recedebat de tabernaculo. Et tū tūc
erat. xlii. ānorū. Preterea. ij. c. iij. Reg.
dicit David Salamon. Vir sapiens es.
Vir aut̄ nō d̄. pp̄ie nisi habens annos
xxx. v̄l circiter. Et si adhuc dicat q̄ H̄ie
ro. in ep̄la ad vitale p̄sbyter videat dice
re q̄ Salomon. xi. annorū genuit Ro/
boam. et q̄. xij. anno etatis sue accepit re/
gnus. Dicendū q̄ H̄iero. nō loquit ibi
assertiue. vt p̄z ex fine eiusdē ep̄le. Nec
de Salomone sufficiat. Quid dicem⁹ d̄
alijs luxuriosis et carnalib⁹: nonne ipsi i
saniunt nūc corrigando: nūc cōtādo nūc
cōponēdo vestes: nunc caput eleuando
ad fenestras muliercularū: nunc vana et
ociosa loquendo et p̄. Que oīa qd̄ ali

ud dixeris q̄ fatuitates et infanias falsas
Inuentus siquidem est aliquis noctur/
no tpe p̄ lōgū spaciū sub quadā fenestra
stetisse ibiq̄ p̄sperisse gattā quādā quas
suā credbat amasiā. loq̄bat illi. et illa nō
respondebat. Suspirabat. languebat. ge/
mebat. et anxiebat. Tandē petruillaz quā/
dam proiecit superius: qua perterritum
aial mic mic clamās au fugit. Q̄ p̄ditio
tp̄is o dep̄uatio sēsus. o cecitas fatue mē/
tis. Quid dicam de illis mlietib⁹? stultis
quas poete siue gentiles extollunt eo q̄
amore victē seipsas interfecerunt: Q̄ fa/
tua et libidiosa N̄bedea: cur tibi ipsi mor/
tem intulisti: Clamant poete tui propter
amorē Jasonis qui te rapuit: qui te edu/
xit a patria: qui te decepit et dereliquit. Q̄
damnabilis amor qui ad tantā demen/
tiā te perduxit. vt vno momento corpus
fil⁹ et aīam interimeres. Et tu o Cleopa/
tra egypti regina quāta scelera perpetrasti
amore N̄barci Antonij tui: Scribit
nāq̄ Plutarchus i vita eiusdem N̄bar/
ci Antonij. q̄ sepius i alexādria N̄bar/
cus Antonius noctu famulorum vesti/
bus indutus per urbem ibat: domos po/
pulariū obsidebat illudebatq̄ hoīes et
reportabat q̄nq̄ v̄bera. sed et Cleopatra
sequebat deferens ancille vestimēta. Et
dū bellū nauale cōmitteret inter N̄bar/
cum Antoniū et Octavianū: Cleopatra
affuit ibi in aurea pupi et purpureo velo
Et post multas fatuitates deuicto Anto/
nio et a seipso perempto gladio: ex me/
rore Cleopatra prolapsa est in februm et
tandem depulsa oībus preter duas sibi
amiciissimas mulieres ianuās claudis/
cit acceptoq̄ aspide nudū sibi brachiū
dedit cuius morsu atq̄ veneno mortua
est. Q̄ libenter hec fatua exempla a fa/
tuis amatoribus audiūt. s3 vere si cogi/
tarent q̄ vana et transitoria imo et picu/
losa atq̄ nociua sint aīe ista: deus dilige/
rent super omnia sicut sapiēt̄ sanctiss/
ma illa Agnes dicebat q̄ a filio p̄fecti
q̄ eam diligebat tp̄alia pollicebant: Di/
scede a me pabulū mortis: fomes peti/
nutrimentū facinoris. quia iam ab alio

amatore preuenti sumi qui longe te nobilior e genere et dignitate: cuius mater virgo est: cuius pater feminam nescit: cui angeli seruiunt: cuius pulchritudine sol et luna mirant: cuius opes nusquam deficiunt. Et si consideraret ista muliercule leues non ita defacili crederent ruffianis: nec ita cito tangerent in corde ad aspectum cuiuscunque speciosissimi aut formosissimi iuuenis. ¶ Secunda conditio immunde luxurie dicitur obduratio. Ex nullo siquidem peccato ita obdurant corda multorum sic ex maledicta luxuria. Propter illas sunt icarationes veneficia et diabolice artes. An. xxxij. q. iij. c. in eo. dicit. Per vitia fornicationis marie demones incoluntur. propter illa leguntur libri in quibus blasphemias et in vanum assumit scilicet nomen dei nomine. Hoc autem tempore in domibus nobilium et diuorum magnorum ad instructionem ribaldam ut sic dicant et meretricalem nobilium filiarum habent soniti Petrachae. propter luxurias multi non continent. Alii vero ficti continent. et celebrant aut coicant cum peccato mortali. Et ut omittam reliqua. propter luxurias multi heretici sunt non credentes infernum. negantes paradisum et huiusmodi. Quoniam imo per maiora parte omnes hereses aut omnes habent ab ipsa luxuria. aut terminantur ad illam: sicut factum est diebus nostris in illis qui dicebantur del Barilecto. et in illis de anima simplici et in fraticellis. de opinione quorum pessimi mores et nefanda opera honestius tacentur quam referantur. In clementina etiam ad nostram. de huiusmodi dicit de begardis et beginis mulieribus que fuerunt in alamania: et post multas hereses de quibus ibidem fit mentio: dicebant carnalem actum non esse peccatum. De vere descendit malum quod vexat humanum genus. Paucissimi etenim sunt qui animose velut luxurie vitium expugnare. ¶ Tertia conditio execrande luxurie dicitur scandalizatio. Sequitur quippe ex ipsa scandala plurima et piculissima. Elmon. propter violentiam Thamar sororis sue ab Absalone fratre in conuiuium occisus est. sicut patet ij. Reg. xij. Sichem et Amor cum omni

populo suo propter violentias Dine filie Jacob a filijs Jacob occisi sunt et in captiuitate ducti. Gen. xxxij. c. Semiramis regina propter mortem viri in libidine exardescens a proprio filio cognita propter horrorem facinorosis ab ipso tandem occisa est. prout recitat Paulus Hroisus. Troia magna ut scribit Phrygius vates propter raptum Helene post bellum decennale: in quo ex utraque parte tam troianorum quam grecorum multa milia hominum gladio corruerunt: in conditio perijt interfectis Priamo et Hecuba regina aliisque innumerabilibus mulieribus atque viris. Hos in super videmus quidie odia rixas scandala dissensiones et homicidia que non nisi per luxurias eueniunt. ¶ Qualiter de acriter punit luxuriam per aquas diluuij: et per incendium ignis: et punit quidie per talia flagella.

Capitulum iij.

Eritum mysterium contemplandum de luxuria dicitur punitio. Punit namque deoisopotens acerrime luxuriam in hominibus: sic patet in triplici punitio. Prima generalis. Secunda specialis. Tertia pestilentialis. ¶ Prima punitio generalis fuit tempore diluuij: quando excepto Noe et uxore sua: Sem Cham et Japhet cum uxoribus suis qui saluari sunt in archa: consumpta est omnis caro que mouebat super terram: non tantum hominum: sed etiam exceptis illis animalibus et volucribus que introierunt archam: omnium volucrum animantium bestiarum: omnium reptilium que reptant super terram vniuersi homines et cuncta in quibus spiraculus vite est in terra mortui sunt. ut dicitur Gen. viij. c. O terribile iudicium. o aspera vindicta et crudelis que sicut in tam innumerabile multitudinem hominum et animalium ac volucrum celi. Et dicit Hieronimus de lira. que interfecta sunt animalia terre et aues celi: non autem pisces: ad detestandum peccatum hominum que facta fuerunt in terra et in aere: non autem in aquis. Que vero fuerint illa peccata facile ex scriptura colligi possunt. Dicitur namque Gen. vi. Eidentes filij dei filias hominum que essent pulchre acceperunt sibi uxores ex omnibus

28
quas elegerant &c. que ponit tibi. Que
exponedo Mico. de lira. d. q. quorū daz
opinio fuit. ut per filios dei intelligerent
demonēs incubi qui dicūt filij dei. ppter
naturā spūalem. & isti in specie humana
commiscuerūt se cū mulieribus & inde
nati sūt gigantes. Et ppter ea indignat⁹
deus inundauit diluuiū. Sed hec expo
sicio non est rationalis: qā diluuiū nō
fuit in penam demonū. sed hominū.
Zlij & o dixerūt sicut Rabbi Salomon
q. filij dei accipiūtur. p. filijs iudiciū aut
potētū qui qñ videbant filias subditorū
pulchre ornari. & qñ dabantur ad nupti
as accedebāt ad ipas eas cognoscendo
carnaliter anteq. mariti illas cognosce
rent. S3 hic intellectus deficit q. ut dicūt
in scriptura. Omnis caro corruerat vi
am suā super terrā. ppter ea dicit Mico.
de lira q. filij dei intelligūt illi q. fuerūt or
ti de Seth & ab eo descenderunt: qui a
patre suo fuerūt instructi in cultu diuino
p. filias hoīz intelligūt mulieres descē
dentes de Layn que erant lubrice lasci
ue & dissolute. Et de illis pcepit Seth d.
voluntate dei filijs suis ut non contrahē
rent cum eis. Et ipsi procedente tempore
fecerūt frū. Et p. vsq. adeo hoīes facti
sunt dissoluti q. tū ad pctā fornicatōis
& adulterij ac contra naturā: ut dicit Mi
co. de lira & sanctus Methodius martyr
Eligrauantur autem hec pctā: qā nō
fiebant ex passione mī: s3 ex certa mali
cia & cū p̄tinatione & perseverātia sine
hoīz verecūdia & absq. dei timore. p. o
pterea dicit q. multa malitia hoīum erat
super terrā. & q. cuncta cogitatio cordis
intenta erat ad malū oī tpe. & q. illi potē
tes erant a seculo viri famosi. i. male fa
me qui gloriabantur in malicia sua. O
invincibilis manus oipotētis dei. o po
tentissimū brachiū. o insupabil dextera
Post fabricatā archā & p̄ticiatū dilu
uiū p. cētū annos cū illi perseverarent i
iniquitate sua submersi sūt i aq. vidissēs
tūc repēte mutari celū: & obscurari aerē
sonare ventos: tonare fulgura: & nubes
celi & cataractas aperiri. & aquas abun

dantissime fluere super terram. Vidissēs
attonitos cunctos tremētes atq. pal
lētes. Vidissēs manducātes masticando
ruminare & non posse cibū. p̄ficere aut
deglutire. Vidissēs corrīgantes & luxuriā
tes omnes pauore perterritos. Vidissēs
& post coēs euolatū & clamores virorum
mulierū. sentū. iuuenū & puulorū mortē
expectatū clamātū & dicētū: Ne heu
ve nobis. Ad quid deuenim⁹ ut peam⁹
in aquis? Quid erat. inspicere inde ad
modicū illos ab aquis sublato & ibi ex
tinctos in breui omnes p̄ter delicti sunt
& p. luxuriā grauiter sic puniti. Et se
cunda punitio fuit spālis: qñ indignat⁹
deus Sodomā incendio destruxit. Et
eniz dī Gen. xix. Pluit dñs super So
domā & Gomorā sulphur & ignes de ce
lo. & subuertit ciuitates & omnē circa re
gionem: vniuersos habitatores urbium
& cuncta virentia terre. Scdm vero ma
gistrum historiari spāliter etiā punitum
fuit luxurie vitū in sodomitis in nocte
natiuitatis xpi in qua omnes subita mor
te perierūt. Unde Hiero. sup illud. fa.
ix. Habitātib⁹ i regiōe vmbre mortis
lux orta est eis. ait. Lux illa oēs isto vitio
laborātes exinxit ne nā quas sumperat
tanta imūditia fedaret. Tercia p̄ditio
dicitur pestilentialis. Et enim colligit ex
glo. in. c. flagitia. xxxij. q. vij. Et in autē.
ut nō luxuriēt p̄ra nām. p̄tū luxurie
& p̄cipue sodomie tempestates & pestilē
tias inducit. Et reuera ob nullam aliam
cām credo t̄pib⁹ istis tam crebro italiaz
peste fore vexatā nisi. ppter luxuriā & ma
xime sodomā. Q. horrenduz facinus. o
fenditissimū malū. o execrandū flagitiū
q. pueri facti sūt meretrice. & vbi rōne
ctatis tenere inueniri debet puritas & in
nocentia: iaz rephēdēda & obiurganda
se offert turpitudine ignominiosissime so
domie. Et ergo dēū habeam⁹ benivolā
nobisq. sēp. p̄pitū mūditiē & puritati ra
cem⁹: abhorream⁹q. & cutemus dāna
issima pctā luxurie. Sicq. merito obti
nebimus in hac vita dei grām & in futu
ro sempiternāz gloriā: in qua regnat xps

dei fili' ai. p. r. l. s. p. cūcta sp. scēla. Amen
Cōnica scēda i q̄dragēsimā p^o p̄dictū
 de exēcrādo pctō adulterij q̄ maculata ē
 magna ps r multitudo coniugatorum.

Sermo. xxxj.

Ec enim

b

ē volūtas dei sancti.
 ficatio vsa vt absti-
 neatis vos a fornicā-
 tione. Iteruz vbi. s.

Lōquerebat dolens

Bief. c. xxiij. r dicebat. Cōritū ē cor me-
 um in medio mei. r p̄tenuerūtoia ossa
 mea. Factus suz quasi vir ebrius r quasi
 hō madidus a vino a facie dñi r a facie
 ēborū scōz eius: q̄a adulterijs repleta
 est terra. Qd̄ profecto verificari pōt tpe
 isto quo m̄fimonij q̄si. p̄ maiori pte. ab
 a adulteris siue viris siue mulieribus pol-
 luta sūt r sedata. Quia ppter i h̄ sermōe
 p̄tra adulteros aliqua declarabimus vt
 intelligāt ipsi m̄fabilē statū r damna-
 bilē cōditionē i quibus se se reperiunt. De
 adulterio igit tractaturi tria principalia
 mysteria p ordinē pponim^o declaranda
 r ānotanda videlicet.

Prīmū dicit diffinitio.

Secūdum abhominatio.

Tertiū punitio.

Quid sit adulteriū r quō sumit mul-
 tipliciter r qualr mlti credūt se i statu cō-
 m̄fimonij q̄ sūt poti^o adulteri q̄si piugati
 Rīmū mysteriū de Cap. i.

p adulterio norandū d̄s diffinitio
 in q̄ qd̄ ē adulteriū declarem^o.

Et dñs **M**os. i. sūma sua. li. v. ii. d̄ adul-
 terijs. ait. Adulteriū ē alieni thori viola-
 tio vel proprij deturpatio. Que verba su-
 mi pnt ex his q̄ dicit. xxxvi. q. i. c. lex i. s.
 cū ergo. p q̄rū v̄boz pleniorē itelligētia
 notādū q̄ adulteriū pōt sumi trip̄l̄r. Et
 h̄ triplici rōe. Pr̄io ip̄prope. Sc̄do p̄p̄te
 Tertiū p̄p̄issime. Pr̄io sumit adulteriū
 ip̄prope iter viz r vxorē. Pr̄io rōe p̄ria-
 tionis. Sc̄do rōne iordiatōis. Tertiū ra-
 tione modificatiōis. **P**rimū dicitur
 adulteriū inter virū r vxorē rōe p̄ria-

tionis. qm̄ sūt iter eos impedimēta p̄ria-
 ppter q̄ m̄fimonij stare n̄ pōt. Et p̄mū
 impedimētū ē votū solenne. p^o qd̄ si q̄s
 p̄heret cēt exēdicar^o qm̄ faceret illud scē-
 ter r m̄fimonij nullū est. vt in cle. eos
 de plan. r affi. Sec^o aut de matrimonio
 cōtracto p^o votū p̄nētie simplex. Mā vt
 dicit Ric. in. iij. di. xxxviiij. Qui p̄trahit
 p^o votū simplex p̄nētie peccat mortalr
 p̄trahēdo r etiā p̄sumādo. R̄ n̄ m̄fimo-
 nij tenet. Quō aut solenniget votū. Et
 qd̄ sit votū simplex aut solēne sp̄ali^o dicā
 i sermōe de votis. **S**ecūdū ipedimē-
 tū est ordo sacer. de q̄ no. s. Ric. vbi. s.
 q̄ ordines minores nō ipediūt m̄fimo-
 nij p̄trahēdū nec dirimūt p̄tractū. nec
 ipediūt vsū ip̄i^o m̄fimonij nisi p̄trahen-
 tes essent religiosi professi tacite vel ex-
 p̄sse. Et licet p̄hēs cū vnica r v̄gie clic^o
 i minorib^o retineat p̄ulegū clicale si ve-
 stes r tonsurā deferat clericales. extra d̄
 cleri. p̄iu. li. vi. c. i. Mō tñ retinet bñficiū
 eccl̄asticū. nec pōt recipē. Ordines aut
 maioris. s. subdiaconatus diaconatus r
 p̄sbyterat^o siue sacerdonū ipediunt m̄fi-
 monij p̄hēdū r dirimūt. Sc̄tū: q̄ m̄fi-
 monij nullū ē sicut p̄s. xxxij. di. c. si quis
 eoz r. c. erubescāt. rō ē q̄ sic ordiat^o i sa-
 cris tenet suare p̄nētiā. eo q̄ ordo sa-
 cer loquēdo de ordie maiori h̄z iplicitū
 votū solēne ex cōstitutōe eccl̄ie. vñ **P**e-
 trus d̄ **M**alu. i. iij. di. xxxvij. dicit q̄ et si
 q̄s ante ānos discretiōis ordinaret in sa-
 cris q̄ talis obligat ad continentiam ex
 statuto eccl̄ie: licet non voto suo. Jo. v̄o
 an. in nouella. dicit q̄ greco cui licitū est
 vii p̄tracto: illicitū est in sacris cōstituto
 p̄trahere. Mā ista est d̄fia iter cōstitutos
 i sacris eccl̄ie occidētalīs r eccl̄ie oriētal^o
 Mā p̄mis nō licet vii cōtracto an̄ susce-
 pti ordinē: secūdis v̄o licet. Et q̄ p̄tra-
 hit in sacris ē exēdicar^o in cle. eos eū de
 cōsan. r affi. Sciendū tñ q̄ q̄uis ordo
 sacer p̄cedens p̄ctū m̄fimonij dirimat
 illud. si tñ ordo sequit^o p̄ctū m̄fimonij
 non dirimit. vt i cōuagare. Jo. b. xxij. Et
 si sciēte vxore r assentiente ordinat^o est
 i sacris tenet ad p̄nētiā vterq̄ ita q̄ ē
 p^o mortē viri n̄ pōt p̄here. Intelligitur

enim tacite cū viro cōfessa continentia.
Si autē ordinatus est vxore inuita v' sci
ente factum sed ius ignorante ipso tamē
sciente ius: debet cogi p iudicē ad ingrel
sum religionis si nō dū ē cōsumatū mfi
moniu v' sic illa possit cū alio p'rahēre
Et si ad hoc cogi nō pōt vel cōsumatū ē
matri moniū debet exur' bñficio cler
icali restitui vxori etiā si esset episcopus.
Imo ⁊ papa. Et intelligitur si vxor etiā pe
tur. Ipse tñ exigere nō pōt debitū s' red
dere tenetur. hec Tho. ⁊ Be. d. palu. vi
iij. vbi. s. ¶ Tertiu impedimentū ē ma
chinatio mortis: quādo aliquis machi
natur i mortē viri alicuius vt possit cum
vxore eius p'rahēre: aut aliq machina
retur in mortem vxoris alicuius vt virū
eius acciperet si mors fuerit subsequuta. ⁊
si sic machinantes contraxerint matri
moniu nullū ē. Et tales sunt separandi
quia sunt in adulterio siue fornicatione.
vt notat. xxxi. q. i. c. Si qd viuēte marito
Et licet Ric. teneat hoc esse v'x cū inter
eos precessit adulteriu dū p'mū stabat cō
iugium. Tñ Inn. ⁊ Hosti. tenēt q' sola
machinatio cū effectu dirimit tam con
tractū q' cōrahēdū. Rō aut ē ne adul
teri ppter adulteratū amorē essent p'oi
ad interficiendos maritos earū vt eas
haberent vxores ⁊ ecōuerso. Tamen si
adulter interficit virū adultere non hac
intentione vt habeat ipsam vxorē: sed ex
alia causa ⁊ occasione: vel postea cōtra
hit cum ea m'fimoniu tenet. vt extra de
p'ersione infidelium in. c. laudabile. Et
extra de eo qui duxit in m'fimoniu quā
polluit p adulteriu. c. sup. eo. i. glo. Vxor
etiā pcurans maritū interfici per infide
lem cum quo adulterata est qui p' h' per
eius studiū ad fidem puerit: nō pōt cū
illo contrahere. Et si postea p'rahāt di
rimendū est matri moniū. qd vt. d. Ric.
xxxv. di. qrti. Tale dānū tali lucro ecclia
recōpensare nō vult. extra de puer. i. fi
de. c. laudabile. Sed quomō dicimus
de Dauid. q cōmisit adulteriu cū Ber
sabec. ⁊ p'ca machinatio ē mortē viro
eius ⁊ duxit eaz in vxorez. vt habetur. ij.

Reg. xi. c. Ad qd rñdeo fm illud quod
scribit. xxxi. q. i. c. si qua vidua. s. s. obijci
tur. q' i veteri testō mltā p'mitebant pp
infirmitez: que in euangelij p'septione
eliminata sūt. ¶ Quartū impedimētū
est adulterium. Et eni. d. Ric. Si adul
ter dat fidez adultere viuente marito de
contrahendo cum ipsa sciens ipsam ha
bere maritum tpe quo contrahit cuz ea
vel dat sibi fidem de p'rahendo post ei
mortē: nō poterit eā ducere i vxorē. Et
si p' mortē mariti eam de facto duxerit
separandi sūt: sic notat. xxxi. q. i. c. relatu
Et extra de eo qui duxit in m'fimoniu
quā polluit p adulteriu. c. sigs vxorem.
Hui' rō ē ne adulter vel adultera p'oni
essent ad interficiendū maritū adultere
vt postea possent m'fimoniatr copulari.
Si aut adulter ignorat illā habere virū
potest cuz ipsa contrahere p' mortē ma
riti. Sic est de muliere cōrahente cū v'
ro quē ignoraba vxorē habere. et de eo
qui duxit in ma. quam polluit per adulte
c. veniens. Tamen si vir dat mulieri fidē
de contrahendo viuente illi marito quā
nec ante nec post cognouit viuente suo
marito: si p' illius mortē duxerit illam i
vxorē nō sunt separādi. et de eo q dux.
in ma. quam polluit per adul. c. si quis.
¶ Quintū impedimētū ē aliud matri
moniu. qñ. s. quis haberet vxorem ⁊ su
meret aliam. Et nota diligēter q' illa aut
scit istū habere vxorē: aut nō si bñ p'hit
cū ipso: ⁊ scit illū habere vxorē non pōt
staf m'fimoniu: etiā si mortua p'ma vxo
re de nouo p'rahāt. Et idē iudiciū est si
nesciuit qñ cōtraxit: si postea ipsa p'ma
vxore illius adhuc viuēte sciuit: ⁊ permis
sit se cognosci ab eo cuz quo de facto cō
traxerat. Si hō ab initio qñ contraxit ne
sciuit illuz habere vxorez ⁊ semper stetit
in ista nescientia vsq' ad mortē vxoris
illius: Sed p' mortē eius scit: est in p'te
illius ignorantis m'fimoniu ⁊ artificare.
vel diuortiu petere. Ita tñ q' si postq
sciuit se p'misit cognosci: nō poterit diuor
tiu petere. et de eo q dux. i matri. quam
polluit per adulterium. c. i. ⁊ c. veniens.

de coniugio seruorum. c. pposuisti. r. xxx
 iij. q. ij. c. si vgo. Alias poterit petere si
 vult. Et qd dictū ē de viro ducente secū/
 dā vxorē. idē intelligit de muliere ducēte
 secūdā maritū. Si autē inde mortua p/
 ma vxore vir non cognoscat illaz adul/
 terā secūdā carnaliter que secū ignoran/
 ter p̄xerat. sed ipse ducat tertiā h̄z. **D**ost.
 debet remanere cuz tertiā. Quis ē post
 ea cognoscat secundā: qā p̄ma viuente
 consensu habuit cū secūdā nullus fuit
 & sic nō impediuit cōsensū tertiē. Quin
 etiā si post mortē p̄me cognouit carnalr
 secūdā que fuit ignorās istū habet vxorē:
 & nūc etiā ignorās est: & ipse vir p̄hat
 cū tertiā: adhuc remanebit cum tertiā.
Dicit autē mulier fm **D**ost. in scia qñ
 habet iustam causā ignorandi: vt quia
 vir de remotis veniens: assererat se nō
 habere vxorem. extra de spon. c. cum ad
 publicum. Ideo autē in scia non cōmittit
 adulterium: qā nō cōmittitur sine dolo
 vt p̄z. xxxij. q. ij. c. i. lectū. **S**extū ipe/
 dimētū ē affinitas que fm **R**ay. est pro/
 ximitas psonaz ex carnali copula pue/
 ens oī carens parentela. Contrahit autē
 nō solū per copulā cōiugālē: sed etiam
 p copulā fornicariā. vt notat. xxxv. q. iij.
 c. nec eā. Et de eo qui cognouit consan/
 guineā vxorē sue. c. discretōnē. **H**ec affi/
 nitas operatur q̄ oēs p̄sanguinei vxoris
 p̄etri sunt sibi affines in eodez gradu
 in quo sunt consanguinei vxoris. Similr
 omnes consanguinei p̄etri sūt affines
 vxoris sue in eodem gradu in quo sunt
 sibi consanguinei. Et qd̄ dicīt de vxore
 idem intelligas de quacūq; muliere car/
 naliter cognita. Sed p̄sanguinei p̄et.
 non sūt affines cōsanguineis vxoris sue
 nec inter eos. phibetur m̄simonirm. ex
 de cōsan. & affi. c. sup̄ his **U**nde germāi
 p̄nt cōtrahere cum duabus mulieribus
 germanis. Et pater & filius p̄nt p̄hef cū
 matre & filia. Et relicta viri qui fuit ger/
 manus vxoris mee vxore mea mortua
 potest esse vxor mea. Qui ergo cōtrahit
 sciēter in aliquo gradu affinitatis vsq;
 ad quartum gradū est ex cōicatus vt h̄f

cū de plan. & affi. i. cle. eos. **S**epimū
 impedimētū est cognatio siue natural̄ q̄
 dicīt cōsanguinitas: siue sp̄ialis q̄ dicīt
 compaternitas. & legalis que dicitur ad/
 optio vel arrogatio. Quilibet horū ipe/
 dit & dirimit m̄simoniū. Qualiter autē
 id fiat: qā longū est hic ponere: Et que
 sint alia m̄simoniū ipedientia: derelinq;
 pticulariter explicanda audientibus cō/
 fessioes: qui si periti sūt vt decet nō debēt
 talia ignorare. **S**ecō sumit adulterū
 um iprope rōe inordinationis: quādo. s.
 inter virū & vxorē inordinatus est amor
 & adulterin⁹. de q̄ sic loq̄t **D**iero. xxxij.
 q. iij. c. origo. d. **O**rigo qd̄ amoris erat
 honesta: sed magnitudo deformis. vñ
Sextus pythagoricus in sententijs ait.
 Adulter est in sua vxore amator arden/
 tior. In aliena quippe vxorē oīs amor tur/
 pis est. in sua nimius. Sapiens debet iu/
 dicio amare cōiugē nō affectu. s. libidie
 nō regnet in eo impetus voluptatis nec
 p̄ceps feratur ad coitum. Nihil est isell/
 cius q̄ vxorem amare quasi adulteraz
Hec ille. **P**ot̄ autē amor viri ad vxorē
 & contra turpis & adulterin⁹ vocari: aut
 rōne intentionis: aut rōne modi. **R**ōne
 intentionis sit turpis cuz q̄ cognosce/
 do vxorē suā mente & cogitatione exit
 terminos matrimonij aliam cogitādo &
 appetendo vel ita q̄ veller facere etiā si
 nō est suā vxor. **E**n̄ **B**ost. i. iij. di. xxxi.
 d. q̄ si quis cognoscit vxorē p̄pter dele/
 ctationē finalē: aut mouet i delectationē
 tanto impetu vt cognoscat vxorē tāq;
 meretricem. hoc est si ita cognoscit ac si
 non esset vxor: quia tunc ponit delecta/
 tionē finē vltimū. sec⁹ autē si vult i ea de/
 lectari qā vxor. ita q̄ nullo modo eā co/
 gnosceret si vxor nō eēt: qā tūc nō ē oī/
 moda inordinatio ē p̄cniū veniale: quia
 excusat p bonū m̄simonij vt nō sit mor/
 tale. **C**oncordat **R**i. i. iij. di. xxxi. **R**ōne
 etiā modi amor dicīt turpis qñ cōiuges
 modū & regulā honestatis excedunt vel
 pretermittit. Quis p̄nt hec turpia absq;
 & cundia narrari: Quot inter plerosq;
 sunt illiciti tactus: quot bestialia: quot

solatia inhonestas: q̄t nefandissima scele-
ra: Bonum est certe edificare domū ad
habitandū: s; incōueniens videt̄ ut i sū-
damento ponatur tectum ⁊ econuerso.
Cōiuges adulteri. quot crimina. quot
scelera ppetras: Nō expedit illa clare lo-
qui. Ideo Ambro. in li. de patriarchis.
⁊ notat. xxxij. q. iij. c. nulli. ait. Graui⁹ est
crimen vbi celebrati coniugij iura teme-
rantur ⁊ vxoris pudor soluitur. hec ibi.
Talis aut̄ adulterij amoris sunt signa
cūz vir plus q̄ debz ad vanitates aperit
manum cum eaz vanis oculis aspicit in
honestisq; verbis alloquitur: cū ppter eaz
parentes despicit. ⁊ eā ociosam in domo
esse nō curat. Tercio sumit adulteriū
improprie inter viri ⁊ vxorē rōe modi-
ficationis: qm̄ coniuges ⁊ contrahēdo ⁊
plumando infimoniū modū ⁊ regulā
hōestaz excedūt. aut pretermittūt. Pro
quibus dixit angelus Thobie: qm̄ time-
bat Sarrā accipe in vxorē eo q̄ tradita
fuerat successiue septē viris ⁊ demoniuz
occiderat illos. vt dī Thobie. vj. Audi
me ⁊ ostendā tibi qui sunt quibus pōt
ualere demoniū. In eos q̄ coniugia ita
fufcipiunt: vt deū a se ⁊ a sua mēte exclu-
dant: ⁊ sue libidini ita vacēt sicut equus
⁊ mulus quibus nō est intellect⁹: h; piā-
tem demoniū. Tu aut̄ cū acceperis vxo-
rē igrēssus cubiculū p tres dies cōtinē-
esto ab ea: ⁊ nihil aliud nisi orationibus
vacabis cū ea. Hic Petr⁹ de palude in.
iij. ait. q̄ cōtrahētes i petō mortali si
hāt p̄tē de p̄nti peccāt mortaliter nisi
p̄fiteantur. Quia vt Augu. d. Sacra ta-
lia sunt vnicuiq; cum quali conscientia
accedit ad ea. Et vt idē dicit. In omni
fufceptione sacri post baptismū necessa-
ria ē vnicuiq; p̄fessio si credit se peccasse
Ideo reprehensibiles sunt qui sine vllō
timore dei. sine vlla deuotione infimo-
nia cōtrahūt. Magis aut̄ reprehensibi-
les q̄ post p̄tractū infimoniū ea exercēt
que exercere nō licet. Nec expedit talia
clare loqui. Qui habet aures audiendi
audiat. hinc Ambro. i li. de p̄tarchis ait
Graui⁹ ē crimē ⁊c. vbi. s. Cōdo pōt

sumi adulteriū p̄p̄ie. cum. s. alioq; vxor
ratus accedit ad aliquā p̄sonā solutam.
vel aliqua coniugata misceat se cum aliq;
libero ⁊ soluto. Sed vt in pluribus plus
in hoc deficiunt viri q̄ vxores. Et tamē
quidā adeo fatui sunt vt existimēt viris
ad peccati nō imputari si sic adulterēt.
Cōtra quos est dictū Inn. pape. xxxij.
q. v. in. c. xp̄iana religio adulterium in
viroq; sexu pari rōne cōdemnat. Et de
h; Macro. ad Oceanum ait. Nō nō licet
feminis: eque nō licet viris. ⁊ eadem ser-
uitus pari rōe censet. Et Ambro. xxxij.
q. iij. c. nemo. Nec viro licet qd mulieri
nō licet. Et eadem a viro que ad vxore
debetur castimonia. Et Aug. xxxij. q. vi.
c. si dicturi. Si dicturi estis vxorib⁹ vris
seruate vos. Quales vultis eas inuenire
tales ⁊ ipse vos inueniāt. Quis inuenis
est qui non velit castam ducere vxorez?
Et si accepturus est v̄ginem: q̄s nō ita-
eram desiderat: Intactas queris intact⁹
esto. purā queris purus esto. Non enim
illa potest si tu nō potes. Sed his rō ad-
di pōt. q̄a fm̄ aplm. i. Cor. vii. Mulier
nō habet p̄tatem corporis sui: sed vir ⁊
vir nō habet p̄tatem sui corporis: s; ml̄ier
S; arguit̄ multi de plibus veteris testi
qui habuerūt cōcubinas. vt Abraham
⁊ Jacob. Abraham enī habuit filium de
ancilla. vt dicitur Gen. xvi. ⁊ Gal. iij. et
Jacob habuit duas vxores ⁊ duas cōcu-
binas: ⁊ tñ non fuit illis imputatum ad
peccatū. Rūdet Bon. dist. xxxij. q̄rti li.
q̄ illud factū est ex dispensatiōe diuina q̄
conueniens fuit ppter q̄tuor. P̄mo pp
congruitatem. Secdo pp necessitatem.
Tercio pp vilitatem. Quarto pp hone-
statē. P̄mo pp p̄gruitatē. Congruū
qdēz fuit. qm̄ tps illd erat figure: ⁊ quia
xps generare debebat liberos ⁊ filios p
baptismū in ecclesia catholica ⁊ in here-
ticis diuerticulis: Ideo in figura debuit
precedere generatio ex libera ⁊ ancilla.
Et rursus qm̄ iter illos qui ab hereticis
baptizantur quidā heresim sequūt. qdā
ad ecclesiā reuertūt. Nō vtriusq; figura
precessit. Primi in phisacle de q̄ dictū

est. Ejice ancillam et filium eius. Secundi in ancillis Jacob: quarum filii sunt inter liberos computati. ut habet ab Augu. in li. de baptismo paruulorum. et ab eodem super Johan. et notatur xxxij. q. iij. c. recurrat. **S**ecundo fuit pueniens dispensatio illa pro necessitate. Pauci namque erant dei coelecti, et ne cultus diuinus periret necesse fuit ut filios multiplicarent. et congruit quod uxores steriles habebant: quod necesse erat ipsos plures habere vel uxores vel concubinas. **T**ertio fuit illa dispensatio pueniens pro utilitate. quia filii erudiebantur a parentibus et ut plurimum mores patrum seruabant. Et ideo quanto plures tanto dei cultus celebrior. **Q**uarto fuit conueniens pro honestate. quia non affectu libidinoso: sed casto. non affectu adulteri: sed mariti concubinas cognoscebant. Unde Ambrosius in li. de patriarchis. de Abraham ait. Non ardore aliquo vage succensus libidinis. non petulantis forme captus decore ancille contubernium perhabuit thorum: sed studio querende posteritatis et propagande sobolis. Ad idem est c. obijciunt. xxxij. q. iij. Non sunt itaque antiqui patres in hoc imitandi. quoniam alia fuit illi ratione quam nostri conditio. Repiuntur tamen et nunc plerique adulteri peccatum excusare volentes. propter uxorum sterilitatem et appetitum habendi filios. Contra quos Aug. xxxij. q. iij. c. Sic ait. Sic non sunt facienda adulteria. etiam voluntate filios generandi. quemadmodum nec furta uoluntate pascendi pauperes secus. Et idem. xxxij. q. v. c. si quid. Si quis uxorem habeat sterilem siue corpore deformem siue membris debilem vel eam vel claudam vel surdam: vel si quid aliud siue morbis siue laboribus doloribusque consecretam: et quicquid excepta fornicationis causa cogitari potest vehementer horribile pro fide societateque sustineat. hunc ille. **N**alius ergo est et reprehensibile si uxorem quis relinquat ob eius sterilitatem vel infirmitatem vel deformitatem: et alteri adhaereat. Sed pessimum est. et iniquum si pulchram uxorem. si secundam. si bene natam si moribus decoram. si uirum amantem: ipse

contemnat pro quacumque alia persona eludi queso o uir insatiate quid ad te sapiens loquitur prouer. v. Letare inquit cum muliere adolescentie tue. id est cum uxore. Et Ecc. vij. Noli discedere a muliere sensata et bona quia sortitus es in timore domini. **S**apientia enim uerecundie eius super aurum. Elidi ego plures venerabiles honestas pudicas formosas mansuetas benignasque uxores ab ingratis maritis perelictas ipsosque amatores factos turpissimarum meretricum. et proditores uiri. o dementes et stulti. nonne uxores vestre corona sunt capitis vestri? Nullum uirique ornamentum tale potest esse in domo: quod uxori bonae comparetur. **N**on uasa argentea. non aurea. non eburnei lecti. non late poniceus. non regis aule. non alia quaeque decora. **N**am omnia ista sunt quasi stelle et luna in domo sua. Sed uirtuosa coniuncta est quasi sol. **A**nt. Ecc. xxvij. dicit. Sicut sol oriens mundo: sic mulieris bone species in ornamentum domus sue. Ipsa est que data est in adiutorium viro. non concubina. **C**onsidera namque mulieris bone in cunctis diligentem solertiam. **H**ec enim blada et frumenta ordiat et gubernat: tuctur oleum salas carnes in domo esse procurat: pannos laneos ne a tineis corrodantur uentilat. **L**incosque pro necessitate procurat et lauat. dissipata et quasi consumpta refecit. puigilem oculos mentemque prudentem ad omnem substantiam domus habet. **C**olumna uiri et filiorum est. Si maritus languet cum infirmo infirmat. cibum pro dolore non sumit. somni oblita gescere nescit. **E**ruduit filios et omnem familiam in timore dei: et bonis moribus instruit. **S**ed quid concubina facit? **H**erba certe loquitur blanda sed uenenoosa fingit se plus amare quam amari. nunc mella facit. nunc leta. **A**liquid spernit. Si in domo eius uxore absente ingreditur: quicquid potest rapere rapit. Si sibi in amicitie et fidelitatis signum aliquid adulter suadum tradiderit: aut perdidisse se mentis: aut pro facilissima opportunitate uerborum ad se arripit. **E**uacuat bursam: denigrat famam et ad peccatum ligat animam amatoris.

Hinc est q sapiens puer. v. c. ait. Me intē
deris fallacie mulieris. Fauus enim sul
lans labia meretricis. ⁊ nudi^o oleo gut
tur ei^o. Nouissima aut eius amara quasi
absinthiu ⁊ lingua eius acuta q̄ si gladi^o
Pedes eius descendunt i mortē ⁊ ad in
feros gressus illi^o penetrāt. Per semitas
vite nō ambulāt: vagi sunt gressus eius
⁊ inuestigabiles. Hūc ergo fili audi me
⁊ ne recedas a verbis oris mei. Longe
fac ab ea viā tuā ⁊ ne appropinques fo
ribus domus eius. Nec ille. Docet itaq
sapiens qualiter vnusq̄sq̄ cognoscere v
mulieris fornicarie fraudē ⁊ dolū. Sed
ve mūdo a scādali: quia viri pleriq̄ hūc
scelestiora nefādioraq̄ committūt. Hi
sūt q. ppter pueros ⁊ masculos abbor
rent vxores. Pessimū. o dānāissimuz
genus hoīuz. Quid turpi^o qd abhoiabi
lius quidue sedius dici pōt audiri vl^o co
gitari: Tales siquidē sunt ppter quos ve
nit ira dei i filios diffidentie. Tercio
pōt sumi adulteriū. p̄ssime. cū. s. cōiu
gat^o accedit ad cōiugatā. qd p̄tū ē gra
uissimū f3 Thō. fa. fe. q. cluij. eo q̄ sit in
iuria tā ppe vxori q̄ etiā viro adultere.
Abhominādū ē adulteriū eo q̄ p
riat bono m̄fimonij ⁊ inducit scandala
m̄lta ⁊ ipicat adulteros multis laqueis
Caplū. ij.

Ecūdū mysteriū ptemplandū
de adultero dicit abhominatio.
Abhominādū qdē fugiendūq̄
⁊ detestandū ē adulterij malum maxie
pp tria. T̄rio pp p̄riationē. T̄ Se
cūdo pp scādaliq̄atōz. T̄ Tercio pp im
plicationē. T̄rio pp p̄riationē. qz p̄
riat oi bono m̄fimonij. fm enim Aug.
in li de bono p̄iugali. ⁊ notat. xxvij. q. ij.
c. omne. Tria bōa iueniūt i m̄fimonio
s. fides. proles. sac̄m. Quoz sufficiētia
fm Aistefanū in sūma. li. viij. si. ix. sumi
pōt a causa institūte vel efficiente. Māz
vno mō m̄fimonij ē a dictamine nāe.
vt. s. vir cohereat cū muliere ad nature
cōsuationē. ⁊ sic ē bonū prolis. Alio mō
a dictamine rōnis recte. s. v. vir cohere
at cum vxore sua non cū aliena. ⁊ sic est

bonū fidei. Tercio a dictamine gfe ⁊
signat vnio vine nāe ⁊ hūane ⁊ sic ē bo
nū sac̄m. Adulteriū ergo p̄riat bono fi
dei. qz p illud frangit fides q̄ quidē in h
attēdit q̄ vir cū alia: nec mulier cū alio
cōmisceat. ad quam fidē se mutuo obli
gant corde ore ⁊ ope. Corde cum a viro
annulus imponitur digito vxoris. Ende
Aldozus. xxx. q. v. c. femine. ait. In p̄i
mis anuluf a spōso spōse datur fit n̄m̄
nū pp mutue dilectōis signū. Del. ppter
id magis vt pignore eoz corda iūgātur
Ende ⁊ quarto digito annulus inferitur
eo q̄ in eo vena quedā vt fert sanguis
ad cor vsq̄ pueniat. hec ibi. Ore se obli
gant. quia ore vel signo capitis vbi ē os
exp̄imitur cordis consensus. Opere se
obligant cuz sibi mutuo consentiunt in
copulaz carnalē. ex q̄ iter eos constans
debet esse fides cordis oris ⁊ opis p̄ qd
facit adulteriū. Cōtrariat etiam adulte
riū bono. plis. Nam sollicitudo nālīs ē
p̄ris vt de. ple. sua certitudinem habeat
Sed per adulteriū talis certitudo h̄fi n̄
pōt. Et multa ex hoc mala. plē s̄bsequūt
vt dictū est i precedenti sermone. cōtra
riat adhuc tertio adulterium bono sac̄m
quia m̄fimonij significat despōsatiōez
xp̄i cum ecclia: quā nūq̄ dimisit. S3 p
adulteriū vxor dimittit eo q̄ apls eph.
v. ait. viri diligite vxores v̄as sic ⁊ xp̄s
eccliam. T̄ Scōdo abhominādū ē adul
teriū. ppter scādaliq̄ationē. Inducit si
quidem ad multa piculosissima scādala
adulterātes e quibus vnū referā. Retu
lit mihi quidā frater fide dign^o q̄ i ciui
tate Aisij fuit quedam adultera que vt
suū amatozē in virū posset habere ordi
nauit cū eo vt maritū interficeret. Et se
ro quodaz cū v̄r istius domū igredere
tur ab vxore sua statiz caput ⁊ stricte am
plexans illū tā diu tenuit donec adulter
qui latebat ibi exiens cum securi percussit
caput eius ⁊ occidit. Quo facto clam se
pellerunt eoz^o i domo quadam vetusta
Hanc autem surgens mulier visitauit
ecclesias asserens viruz suū nocte recel
suse a domo ⁊ versus sanctum Jacobū

de galicia iter arripuisse. mirabant sui h
audientes tam mal' q̄ reliqui quō nihil
retulisset de peregrinatione sua. Elapsis
autē quibusdā diebus mulier hec virici-
da in domo sua plorando ciuilare cepit
Deu vir mi dilecte. heu me. sic licet et mi
sera. Ad quā puenientes vicini causam
petierunt meroris sui. Que r̄ndit q̄ vir
suus mortuus erat in via: q̄ sic accepe-
rat a quodam peregrino qui de scō Ya-
cobo reuertebat: sibi tñ incognito. Ad
cū puenisset ad aures parentum viri: sta-
tim suspicari ceperūt de malitia mulieris
Ad. que etiā vehementius mouebantur
ppter nūmā adulteri sui familiaritatem
cū illa Recurrentes autē ad officiales
indicauerūt factū. qui ordinauerunt vt
mulier illa maligna poneret in torturas
Ad cū factū fuisset veritatē confessa est.
Qua de re t̄rrit' amicus eius fugaz pe-
tijt extra ciuitatē. Et mane quodaz data
fuit mulier hec pessima igni adiudicata
est. Et dū combureret: ille existens extra
ciuitatē sup montē quēdam vnde videf
poterat spectaculū respiciebat et adeo in-
fatuitatez versus est q̄ sponte sua redijt
ad locū in quo sua fuerat dilecta com-
busta. Unde cū nollet discedere etiam a
multis monitus captus ē et die sequenti
in eodem loco decapitat'. ¶ Tertio ab
hominādū ē adulteriū. ppter implicatio-
nem. Implicat enī in multos errores in
q̄b' difficile est: imo impossibile consu-
lere et prouidere. Quot nam filij illegiti-
mi matre sciente succedunt in heredita-
tem: Quot vxores adulteras cū quibus
adulterabāt alijs maritis viuentib' post
illoz mortē retinēt cū p̄cto: licet sub colo-
re et noīe m̄fimonij: Reperi ego in vna
italic' ciuitate hominem qui ex alterius
vxore tres habebat filios: que tñ adul-
tera duos alios habebat de viro. p̄prio
qui credebatur oēs simul esse filios suos
Adulteri autē cū diu fil' familiaritatem
habuissent. l3 secreta. decreuerūt vix in-
terficere. Ad cū fecissent accepit eam in
vxorem et bona omnia viri. p qnqz filijs
quoz tñ duo legitiui erant dispensabat

Quot vinculis erat iste ligatus. pecca-
uerat adulterando: peccauerat in cōtra
hēdo in f̄mionij: peccauerat i cōtracto
p̄sistendo: peccabat etiā bona cōicando
duozū filioz viri interfecti alijs tribus q̄
erant ex adulterio.

¶ Ad oēs leges tam diuina q̄ ecclesia
stica q̄ etiam ciuiles puniunt grauiter
adulteriū.

Lapm. iij.

¶ Tertū mysteriū notandum de
adulterio dicit punitio. Punit
adulteriū cūter h3 triplicē legē
p̄mo h3 legē diuinā. iij. h3 legem ecclesia-
sticā. iij. fm legem ciuilem. ¶ P̄prio
h3 legē diuinā. Ma Lenu. xx. scribit. Si
qs mechaz' fuerit cum vxore alterius et
adulterium ppetrauerit cū p̄nge. p̄ximū
sui morte moriat' et mechus et adultera
Sed quero an liceat viro. ppter adulte-
riū interficere vxorē. Ad qd r̄ndet Ric.
in. iij. di. xxxvij. q̄ occidere vxorē ppter
adulteriū pōt intelligi dupliciter. aut q̄
ipsam cōiunctā et p̄dminatā p iudiciū
vir pcurat occidi a iudice. Et hoc viro
licitum est amore iustitie et non libidine
vindictē. hoc tñ n on licet fieri in iudicio
ecclesiastico: s3 ciuili vbi lex talis posita
est p illū qui eam punire de iure potuit.
Aut quia eam occidit extra iudiciū.
Et h' nunq̄z facere licuit fm leges dinaz
licet in aliquo casu p̄mūrat fm leges hu-
manaz. Ad mag' sniariū. di. xxxvij. quar-
tili. ait scā ecclia mundanis nūq̄z strigū
legib'. gladiū non h3 nisi sp̄ialem. Ad
etiā pontif. xxxij. q. iij. c. res. scōz v o Ric.
in. iij. Si p̄traxissent nō semp diuimēdū
est m̄fimonij p̄tractuz. iij. punitur adul-
teriū fm legem ecclesiasticā q̄ illud punit
p sepationē. Scōm aut Ric. in. iij. dist.
xxxv. sepatio pōt dupliciter intelligi. aut q̄z
tū ad vinculū. aut q̄z tū ad cōiunctionē et
thorū. p̄mo mō vir nō p̄t separi ab vxo-
re. ppter adulteriū: sed bene scō mō in
penā mulieris que fidē fregit et in fauo-
rez viri qui fidē seruauit: excipiuntur tñ
casus septem in quib' nō licet viro p̄p̄
adulteriū vxorē dimittere. ¶ P̄dam' est
si ipse fuerit fornicarius. Et de h' Aug.

m

in. si. de sermōe dñi in mōte. 7. xxxij. q. vi
 c. nihil ait. Nihil iquit qd cā fornicatio/
 nis dimittere vxorē si 7 ipe pūcit forni/
 cari. Occurrit eni illd. in q alterū indicat
 teipsum pdenas. Eadē eni agis q iudi/
 cas. Quapropter qd cā fornicationis
 vult dimittere vxorem pns debet esse a
 fornicatiōe purgat. ¶ Secundus casus
 si vxor vi oppressa fuit. p q facit. c. alia ne
 xxxij. q. v. Cui rō ē: qd vi scribit. xxxiiij.
 q. i. c. cū p bellicā. Nullo mō ad oppro/
 briū male volūtas trahit qd p ditiō neces/
 sitas extorsit. ¶ Tertius casus si credebat
 maritū cē mortuū 7 p traxit eū alio. qd
 tal p ignoratiā pbabilez excusat. vt dicit
 in p fato. c. cū p bellicā. Quartus casus si
 aliter sub spē mariti cognouit eam. 7 tal
 p ignoratiā excusat. xxxiiij. q. ij. c. in lectū
 ¶ Quir casus si maritus tradidit eam
 adulterandā psertim inuitā. cē de eo q
 cognouit p san. vx. sue. c. discretionē. qd
 in illo casu adulterium magis imputat
 viro q vxori. ¶ Sextus casus si maritus
 post adulteriū cognouit eam 7 tollerant
 qd crimē p reconciliatiōez dimissū āplius
 obijci nō debet nisi reciduum sequatur
 ¶ Septimus casus ē si in fimonio vtri/
 usqz in infidelitate cōtracto vir dedit vxo/
 ri libellū repudiij 7 vxor alteri nupsit. tūc
 eni si vterqz reuertat ad fidē vir tenetur
 eam recipere. extra de diuor. c. gaudem.
 Cui rō ē qd cū dedit sibi libellū repudiij
 qd facit illicitū erat fm iudiciū dei iter
 pretatiue tradidit eam adulterandam.
 Aliqui addūt octauū casū. s. si vir cōtra
 volūtatē vxoris abstinēdo ei occasionez
 adulterandi dederit. Alij tñ dicunt qd
 ppter h nō excusaret mulier adulterās
 notādū tñ fm Ric. qd dimittere vxorem
 ppter adulteriū ordinat ad correctiōez
 adultere. Aut ergo mulier q adultera ē
 7 correctā vel paratā se corrigere aut pba/
 biliter psumit incorrigibilis. Si correctā
 ē nō tenet eā dimittere: qd nō ē pena cor/
 rigens vbi correctio iā pcessit. Similiter
 si paratā ē se corrigere vt iustū ē nō te/
 netur eam dimittere: qd nō ē necessariū
 apponere penā grauiorē ad corrigendū

delictū qm mīori mō pōt expiari. Si
 aut pbabiliter psumit incorrigibilis tūc
 credo qd eam tenet dimittere ne suo cri/
 mini videat cōsentire dñi correctionem
 nō appōit. An Criso. sup Bath. 7. xxx
 ij. q. i. c. sicut crudelis. Sicut crudelis est
 7 iniquus q castā dimittit: sic fatuus ē 7
 iniquus q detinet meretricē. Patronus
 eni turpitudinis ē q celat crimē vxoris
 Presumit aut tunc vxor incorrigibilis
 aut qm ptnaci animo se corrigere fūnit
 aut qm emendationē pmittens ex p sue/
 tudine labit. Sciendū insup qd qm ad
 separationē a thoro pōt vir dimittere vxo/
 rem. pprio arbitrio statim cū scit ipsam
 adulterasse. Nec tenet reddere debitus
 exigēti nisi p eccliam cōpulsus. Sed sic
 reddendo nō p iudicare sibi qn possz
 agere ad diuorū maxime si ptestatio/
 nem pmissit qd ad illam copulā accedet
 nō vt velit cedere iuri suo: sed tñ ne sit
 ecclie inobediēs. Tñ fm aliqz ecclia
 nō debet ipsaz cōpellere nisi cognouerit
 de cā 7 diffiniert. Si aut loqmur qm
 ad separationē a cohabitatiōe. tūc distingo
 Quia aut in fimonio est clandestinus 7
 absqz testibz. 7 tūc licite pōt vxorē dimit/
 tere: aut cōtractū in facie ecclie vel salte
 coram testibus. 7 tūc nō licet dimittere
 eam sine iudicio ecclie. Et sicut vir pōt
 ab vxore adultera separari: ita 7 vxor a
 viro adultero. Tñ in separatione duo con/
 siderat. vt. d. Ric. s. ipsa dimissio p iugis
 7 accusatio que ē via ad hāc dimissioem
 Quā ad pmiū vir 7 vxor iudicat ad
 paria. qd sicut vir p vxorē dimitteret ppter
 adulteriū: ita ecōuerso: qm ad h iudi/
 cent ex ineqli cā. Nec est h i iustitiā qd
 mior de illis causis sufficit qm ad illuz
 effectū: Sicut videm qd duo latrones
 quorū vnus plus furat ē qd alius iudi/
 cant ad suspēdū. 7 ita ad eandē penam
 ex ineqli cā: qd ille q minus fuit furatus
 meruit hāc penā. Quā ad secundū
 vir 7 mulier nō sūt equalis cōditionis.
 Favorabili eni recipit accusatio viri cō/
 tra vxorē qd ecōuerso. Tñ qd vir ē caput
 vxoris. Tñ qd mulier adultera magis

profundit vix q̄ ecōuerfō. Tū q̄ adulterius mulieris magis ledit infumonium q̄ causat icertitudinē plis. Et hac rōne graui⁹ est adulteriu in muliere q̄ in viro: l3 fornicatio simplex grauior sit in viro eo q̄ in ipso magis viget vsus rōnis. **T**ertio punit adulteriu lege civili pena mortis. C. de adul. l. q̄uis. Ex q̄b⁹ oib⁹ appetit tantū pcti grauitas. qd̄ piugati cuita re debēt vt habeāt i hoc seculo dei gr̄as ⁊ i futuro beatā gl̄iaz in q̄ viuit bñ dicit⁹ de⁹ p infinita secula seculor⁹. Amen.

Seria scda scde ebdomade in q̄dra/gesima. de fuga pcti qd̄ magis fugiendū ē q̄ qlibet hui⁹ seclī mala. Sermo. xxxij.

In peccato

vestro moriemini. Verba sunt redēptoris nri originalr Joā. viij. c. ⁊ i euāgelio hodierno. Ad oñ dēdū q̄ graue malū

sit esse in statu pcti replicauit saluator nri loquēs phariseis pctōib⁹ p cadē vba eā demq̄z iniam. l. q̄ in pctis morerent. vt sic cognita infirmitate atq̄ piculo solliciti essent querere salutē ⁊ medicinā: qm̄ nihil ē qd̄ magis detineat in pctis alligatas aias q̄ erronea cogitatio eor⁹ q̄ arbutantur pctm̄ aut nihil aut paz obesse. **I**ō Seneca ad Lucillū dicebat: Non ē extrinsec⁹ malū nri m̄. itra nos ē. vt i viscerib⁹ nris sedet. iō difficulter ad sanitates venim⁹: q̄ nos egrotare nescimus. Et **A**ug. sup ps. l. Nemo est isanabilior eo q̄ sibi sanus videt. ppterca in h̄ smone de fuga pcti dicēdū est. d̄ q̄ sapiēs Eccl. xxi. dicebat. Quasi a facie colubī fuge pctm̄. Assignabim⁹ aut triplicē pncipalē rōnē q̄re peccatū ē fugiendū.

Prima rō dicitur complacentie.

Secunda nocentie.

Tertia displicentie.

Et ad pctū ē fugiendū eo q̄ placet diabolo. ⁊ qliter ipse idirecte cā est pctōnis ⁊ q̄no letitia vel delectatio potest esse in

demonibus. **C**aplm. i.

Prima rō q̄re pctm̄ ē fugiendū dīr p̄placētū. Placet enī multū inimicissimō nre salutis diabolo de q̄ circa tria dubitare p̄iigit. **P**rimo circa calitatem. **S**ecdo circa gnalitatem. **T**ertio circa iocunditatem. **P**rimo cōtingit dubitare circa calitatem. Atq̄ diabolus sit directe cā pcti. Et videtur q̄ sic. q̄ pctm̄ directe p̄sistit in affectu. S3 **A**ug. dicit. iij. de tri. Diabol⁹ sue societati malignos affect⁹ ispirat. Et **V**eda sup act⁹ ap̄lōr. Diabolus aīas in affectū malicie trahit. Et **I**sidor⁹. li. d̄ sūmo bono. Diabolus corda hoīum oculū cupiditatib⁹ replet ergo vī q̄ ipse sit cā pcti. **S**3 d̄ ē qd̄ **A**ug. pbat pmo ⁊ tūo. de li. ar. q̄ nulla alia remēs sit sua libidinis nisi p̄p̄a voluntate. ergo cā pcti n̄ ē diabol⁹: s3 p̄p̄a voluntas. R̄ndet **T**ho. i. ij. q. lxxx. q̄ cuz oē pctm̄ voluntariū sit. nihil pōt directe eē cā pcti nisi qd̄ p̄t mouere voluntatē ad agēdū. **V**olūtas at a duob⁹ pōt moueri **E**nomō ab obiecto. sic dī q̄ appetibile apphēst mouet appetitū. **E**tiomō ab eo q̄ iteri⁹ icliat voluntatē ad volendū. h̄ aut nō ē nisi vel ipsa volūtas vel de⁹. **D**eus aut nō pōt eē cā pcti. q̄ vt. d. **A**ug. li. lxxxiij. q. Deo auctore n̄ sit hō deterior. **R**elinq̄tur ergo q̄ ex hac pte sola voluntas hoīs sit directe cā pcti ei⁹. Ex pte at obiectu pōt itelligi q̄ aliqd̄ moueat voluntatē trip̄l̄r. **E**no mō ipm̄ obiectū ppositū. si cur dicim⁹ q̄ cib⁹ excitat desiderū hoīs ad comedēdum. **E**llo mō ille q̄ pponit h̄mōi obiectū. **T**ertio mō q̄ p̄suadet obiectū ppositū h̄re rōnē boni: q̄ ⁊ h̄ aliq̄ liter pponit p̄p̄iū obiectū volūtati: qd̄ ē rōnis bonū vī vel apparēs. **P**rimo mō res sensibiles exteri⁹ apparētes mouēt voluntatē hoīs ad peccādū. **S**ecdo mō ⁊ tertio modo vī diabolus vī ē hō p̄ritare ad peccādū vī offerēdo aliqd̄ appetibile sensui: vī p̄suadēdo rōne. S3 nullo istor⁹ triū modor⁹ aliqd̄ p̄telle cā pcti q̄a volūtas nō mouet ex necessitate ab aliq̄ obiecto nisi ab vltio fine. **E**t n̄ nō est sufficiens causa peccati. **N**eq̄ res

exterius oblata neq; ille q eam pponit nisi q pſuadet. Ideo cum diabolus ſuggerendo vel aliqua appetibilia pponendo inducat in affectu peti. nō eſt directe cā peti: ſed ſolum p modū pponentis vel perſuadētis appetibile. Et ſic p ad obiecta ſolutio. Ex qbus colligimus q nullus pōt ſi peccat de diabolo cōqueri ſed tñ ſcipſum debet inculpāre vel accuſare eo q oē peccatū: vt pbatū eſt in pmo ſmone hui⁹ opis: eſt voluntarium. ¶ Secūdo ptingit dubitare circa generalitatem. virū oīa pctā hoīum pueniāt ex diabolica ſuggeſtione. Et q ſic videt. qz dicit Diony. in li. d. diu. no. Multitudo demonū eſt cā oīum maloz ſibi ⁊ alijs Et Dama. d. De malicia ⁊ oīs inſidicia a diabolo ſūt excogitata. Sed contra ē illud qd dicit Aug. in li. de eccleſiaſt. cis dogmatibus. Nō oēs cogitationes male a diabolo excitant. ſed aliquotiens ex motu liberi arbitrij emergūt. Rñdet Tho. i. pte. q. cxv. Et. i. ij. vbi. s. q aliquid dī cā alicui⁹ dupli. vno mō directe alio mō indirec. Indirecte qdē ſicut cū aliquid agens cauſat aliquā diſpoſitionē ad aliquem effectū dicit eſſe occasionaliter ⁊ indirec. cā illius effectus ſicut ſi dicat q ille q ſiccāt ligna eſt cauſa cōbuſtionis ipſoz. Et hoc modo dicendū eſt q diabolus eſt cā oīum peccatorum noſtroz. qz ipſe inſtigauit pīmū hoīem ad peccādū ex cui⁹ peccato pſecuta eſt i toto humāo genere qdam pñtas ad oē peccatū. Et p hūc modū itelligēda ſunt vba Dio. ⁊ Dama. Directe autē dī eſſe aliquid cā alicui⁹ qd operat directe ad illud. Et hoc mō diabolus nō eſt cā oīs pcti. Non enim oīa pctā cōmittunt diabolus inſtigante: ſed qdam ex corruptione carnis ⁊ libertate arbitrij. qz vt Aug. genes dicit. Si diabolus nō eſſet adhuc hoīes haberent appetitū cibi ⁊ venereo rum. ¶ Tertio cōtingit dubitare circa iocūditatē. Utrū demones poſſint i aliquo iocūdari. Et videt q ſic: qz Aug. p manicheos dicit. Idētem hz in eos q dei pcepta cōtemnunt ⁊ de cā inſelice

taſ. Item puer. i. s. dī. Deſideriū ſi compleat delectat aīam. Sed ipi multa mala deſiderant que eueniūt. ergo in illis delectant. Preterea phis. x. ethicor. c. viij. d. q phia hz mirabiles delectatiōes puritate ⁊ firmitate. ſed mali angeli nullū ſciūt de phia. ergo habēt magnas delectatiōes. Sed p arguit. pmo qz dicit idē Aſr. pmo. ethicor. c. xvij. Delectatio ſi ſit fortis expellit oēm triſticiā ⁊ que ſibi ſria eſt ⁊ que contingens. ergo a ſimili triſticia ſi ſit fortis expellit oēs delectationem ⁊ que ſibi ſria eſt. ⁊ que contingens. Sed triſticia maloz angeloz eſt valde fortis. ergo nullam cōpatiū ſecuz in eis delectationē. Item in angelis bonis leticia nullā cōpatiū triſticiam. ergo a ſimili nec triſticia i angelis malis ppatiū leticiā. Itē in nobis non pōt ſimul eſſe leticia ⁊ triſticia. qz leticia eſt cum dilatatione cordis ⁊ triſticia cum quadam cordis contractione. Conſtrictio autem ⁊ dilatatio motus ſunt contrarij. ergo a ſimili i angelis non pōt eſſe leticia ſimul ⁊ triſticia ſz ſemp habent triſticiā. ergo nullaz habēt leticias. Rñdet ad hanc. q. Ric. in. ij. dī. vi. q de pena maloz angeloz cōtingit loq aut p ſtatu ante iudiciū. aut p ſtatu poſt iudiciū. Prio mō adhuc pena eorum nō ē ppleta qz ſit grauis ⁊ multa. iō capaces ſunt alicui⁹ vani gaudij. puenientis ex eueniū maloz q deſiderant. Unde Aug. de ciui. dei. li. iij. Proua docent. turpib⁹ gaudēt. Loquēdo vero de pena eoz p ſtatu p iudiciū ſic nō cōpatiū ſecuz in eis aliquid gaudium: quia tunc pena eoz eſt cōpleta. Et iō natura eoz eſt ita indiſpoſita ad ſuſceptiōem gaudij q nullū agens creatum habebit pportionalē virtutē ad cauſandū delectationē in ſubiec. to indiſpoſito. Agens autē increatū ex ingēte ſua iuſtitia nullū cauſabit in eis gaudium. preterea Aug. xiiij. de ciui. dei. c. xvij. ait. Relationis virtū in dei aduerſario q ē diabol⁹ maxie diſtari ſacris ſcīs edoceſ. S3 ſz phm. iij. ethi. c. ix. Qualis ē vnusq; ſqz tal ⁊ finis eius. Videt ergo q diabolus ſinē ſuum

positus in excellentia. Cum ergo secundum philosophum vi. ethi. c. vi. fines sint principia operabilium quicquid malus angelus appetit propter excellentiam appetit. Sed per iudicium nihil eveniet de quo consequatur excellentiam nec veram nec estimatam. Cum ergo ex euentu rei desiderate nullum pueniat gaudium si desideras non consequitur finem propter quem illud desiderabat nihil eveniet post iudicium ex cuius euentu aliquid in eis gaudium oritur.

Ad primum argumentum dicendum quod ante iudicium non est malorum angelorum tristitia ita fortis quod expellat omnem delectationem et magnam et parvam. **A**d secundum dicendum quod angeli boni eo quod ita sunt coniuncti cum diuina voluntate ut nihil eveniat contra eorum voluntatem absolutam. Et quia habent substantialis glorie complementum ideo in eis nulla potest esse tristitia. Sed in angelis malis non est adhuc tota pena completa quam perpetuo habituri sunt per iudicium ideo interdum in eis est aliquid gaudium. Gaudet enim de malis euentibus que euenire desiderat. **A**d tertium dicendum quod cum in homine simul est tristitia et leticia tunc est restrictio cordis in vna parte et dilatatio in alia. Vel potest dici quod si leticia maior est quam tristitia cor dilatabitur minus propter tristitiam. Si autem tristitia est maior quam leticia cor contrahetur. Si vero eque sunt tunc cor non restringetur prohibente leticia nec dilataretur prohibente tristitia. **R**icardus. Mundum tamen secundum Thomam per. i. q. lxxij. quod dolor et gaudium secundum quod sunt passionibus in dimotionibus esse non possunt. Sic enim sunt proprie appetitus sensitui quod est in organo corporali. sed secundum quod noiant simplices actus. sic possunt esse in demonibus. et sic dolor non est aliud quam recursus ad illud quod est vel non est. **A**bul ta enim vellent non esse ut omnes homines fore dantur quod tamen non sunt quia multi saluantur. id in eis est dolor et quia multos vellet peccare et cor desiderium implet. id in eis est gaudium eo modo quo superius est dictum. Cum ergo peccatum diabolo summe sit gratum quod demencia est illi concipere peccatum. In nescitis o ex cecati peccatores quod ipse vos querit perdere cupitque beatam vitam peratos secum trahere in in-

fernum. **O** infelices anime peccatrices concupiscentes quid facitis cum diabolo obtemperatis. **P**rofecto contentatis letique facitis honeste pestilentissimi: quod nullo placat obsequio quinimo seruientes magis crudeliusque torquetur.

Ad peccatum est fugiendum eo quod peruat hominem diuina gratia et spiritus eius annexus cruciatur et pena ac interficitur ipse anima. **L**aplin. ij.

Ecce ratio quare peccatum et delictum est fugiendum de nocentia. nocet si quidem homini plus quam cetera mala quod dici aut cogitari possunt potissimum propter tria. **P**rimo propter peruatorem. **S**ecundo propter cruciationem. **T**ertio propter intersectionem.

Primum peccatum nocet homini propter peruatorem eo quod peruat illum bono nature quod perminet cumque bonis fortune. **A**ugustinus. i. ij. et vij. confessionum. et in li. de fide ad petrum. scilicet peruat quod arguitur. quod dicitur in li. de di. no. quod bona nature in demonibus manent integra per peccatum. scilicet peccatum hominis non est gratum peccato demonis. ergo propter illud non debet peruari bono nature. **T**homas. i. ij. q. lxxv. quod bonum nature humane potest dici tripliciter. **P**rimo ipsa principia nature ex quibus natura constituitur et proprietates ex his causate: sicut potentie anime et huiusmodi. **S**ecundo dicitur bonum nature donum originale iustitie quod fuit in primo homine collatum toti humane nature. **T**ertio dicitur bonum nature naturalis hominis dignitas que est quod homo sit rationis princeps. secundum quam habet naturalem inclinationem ad virtutes. **P**rimum bonum nature neque tollit neque diminuit per peccatum. **S**ecundum totaliter est ablatum per peccatum primum peccatum. **T**ertium vero diminuit et auferit per peccatum. quod et inquit per peccatum cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. In hoc equidem quod homo rationalis est dignior cunctis volucris celi: et nobilior bestiis terre et piscibus maris. merito reputatur. In eo vero quod peccato rationem subiicit sensualitati: viuitque more bestiarum ipsis recte iustique comparatur. **P**ropterea loquens deus ad animam peccatricem. **M**erere. ij. c. ait. quod vilis facta es nimis iterans vias tuas. Similiter ipsa naturalis inclinatio

ad virtutē dīminuit p̄ pctū. **M**az ex h̄
q̄ aliquid inclinat ad vñū p̄rarioz dī
minuit inclinatio ei⁹ ad aliud. **U**n cum
pctū sit p̄rū virtutē ex h̄ ipso q̄ h̄o pec
cat dīminuit bonū nature qd̄ est inclina
tio ipsa ad virtutē. **P**er septē qppe gra
dus p̄cie dīminute bone nature ruit in
p̄fūdū pctōz. i. p̄mo gradu pctū ē ipor
tabile. mēs enī iſueta pctis cū peccare i
cipit appet ei adeo impoꝛtabile onus vt
videat viuentē eſſe in inferno. **I**n ſecūdo
gradu pctū eſt graue. **M**am lapſu ipſis
p̄pter p̄cedens pctū iterū peccare nō
iam videt impoꝛtabile ſed tñ graue. **I**n
tertio gradu pctū eſt leue. **Q**d enī p̄ma
vice fuit impoꝛtabile. i. ſcda graue in ter
tia fit leue. in quarto gradu pctū eſt in
ſenſibile eo q̄ iā on⁹ ei⁹ nō ſenſit nec ei⁹
grauitas eſtimat. in q̄nto gradu ē delec
tabile eo q̄ cū marīo ſtudio. p̄pter eius
delectationē comittit. in ſexto pctū ē de
ſiderabile: q̄a poſt diuturnā n illo p̄ſe
ueratīā adeo ad ipſū iclinat voluntas vt
ſine vlla tēptatione carnis aut diaboli
q̄rat ⁊ deſideret vt poſſit cōmitti. in ſe
ptimo pctū fit deſeſabile tāq̄ bonū ⁊ iu
ſtū vt verificeſ qd̄ ſapiens ait p̄ v. xviij.
pctō: cū i p̄fūdū pctōz venerit p̄tēnit
Cōtēnit ſigdē dei iuſtitia atqz iudicia ⁊
pctū ridēs ⁊ ludēs cōmittit. **E**t ſi redar
guitur illud excuſat atqz defendit. **Q** q̄t
vſurarij erroneā ſibi fecere p̄ſciam qua
imp̄iſſime vſuras exercēt ⁊ dicūt nō eē
pctū **Q** q̄t adulteri fornicatores ⁊ ſo
domite letant cū male fecerint. vt dicit
p̄ v. ij. c. ⁊ exultāt i reb⁹ peſſimis. luxu
riamqz ſuā tāq̄ bonā deſeđētes dicunt
impoſſibile fore quēpiam viuere ſine illa
Ecce q̄liter iſti ⁊ ſilces puati ſūt bono na
ture inclinatio. ſ. quā ad bonos act⁹ hē
bāt. **S**cdō nocet pctū hōi. p̄pter cru
ciationē **E**ſt ſigdē ſemp ⁊ etiā in h̄ ſecu
lo mortali culpe annexa pena inſepabi
liter. **E**t ſumit rō fm Bon. in. ij. vi. rxx/
vi. tripliciter. **P**rimo ex p̄fectiōe vi
uine egꝛatis. **S**cdō ex pulchritudine
vniuerſitatis. **T**ertio ex iordiatōe cul
pe ⁊ p̄ditione peccātis. **P**rimo ſunt rō

ex p̄fectiōe dīne equitatis. **T**ante enī
equitatē de⁹ q̄ eſt iudex oīz vt non pa
tiat dedec⁹ pcti ad modicū eſſe ſine deo
re iuſtitie. **O**mnimodo iuſtitia dī iniu
ſtitia ſupare. **S**cdō rō ſunt ex pulchri
tudine vniuerſitatē. **V**niuerſū nāqz ex or
dine pulchritudinē h̄z ⁊ talis ē iſta pul
chritudo qualē decuit fieri ad oſtēſionē
ſunt ſapie dei. ⁊ p̄pter h̄ nec ad momē
tū eſſe i ea aliqd̄ inordinatū ⁊ ita nec pec
catū a pena ſepet. **T**ertio ſumit rō ex
corruptiōe culpe ⁊ p̄ditione peccātis. nū
q̄ enī culpa cōmittit qn̄ modus ſpēs
⁊ ordo circa actionem volūtatē p̄uietur.
Et dum volūtatē volūtarie in ſuo actu de
ordinat ſemetipſam incuruat. **E**t dum
incuruat modo ſpēs ⁊ ordine puat q̄ntū
ad habilitatē ad bonū. **T**alis autē p̄uina
tio ē in aīa magna dānificatio ⁊ leſio. vñ
Augu. in ſermōe de inoccētib⁹. nemo h̄z
iniuſtū lucrū ſine iuſto dāno. **A**bi lucrū
ibi dānū. **L**ucrū i archa dānū in p̄ſcia
Tulit veſtē ⁊ p̄didit fidē. **A**ccepit pecu
niā ⁊ amiſit iuſtitia. p̄terea volūtas rō
nalis q̄ ē cā pcti ē q̄ſi media iter ſinderi
ſim ⁊ ſeſualitatē. media ē etiā iter deū ⁊
alias creaturas. **E**t cū ſe cōuertit ad hec
inferiora ab eo recedit q̄ ſurſū eſt: ⁊ dūz
acq̄rit puū bonū vt nūc amittit magnū
bonū ſimplr. ⁊ q̄ erat media fecit ſe iſi
mā. ⁊ dū cū ſinderiſi diſcordat incurrit
ex illa repugnātia remorſū quēdaz ⁊ af
flictionē internā. **I**ō **A**ugu. lib. i. confeſ.
Iuſſiſti dñe ⁊ ſic ē vt p̄a ſua ſibi ſit oīa
inordinat⁹ anim⁹. **E**t q̄ p̄cluditur q̄ ad
culpā inſepabilē ſequit pena ſiue pena
dicat dānificatio quēdaz: ſiue quedam
afflictio ſiue inuoluntaria paſſio. **S**cd
pena q̄ eſt dānificatio ſemp ſeq̄ ⁊ actu
⁊ habitu: qz nūq̄ hō ē in culpa qn̄ ſp ſit
in dāno. **A**fflictio vero ſiue remorſus
ſemp ſeq̄tur in habitu ſalē q̄ntis. p̄pter
delectationē intēſam vel incoſideratiōz
ſiue diſtractionē aī nō ſentiat. **T**alis autē
p̄a p̄petit ſtatū i p̄nt. in futuro v̄o ſub
ſequet alia p̄a cōſūata ⁊ p̄fecta. **T**er
tio pctū nocet hōi rōne interfectionis.
Pctū nāqz interficit aīam ⁊ facit eam

mortuū modo suo. **Uñ** Augu. in. xiiij. de ciui. dei. c. ij. inq. Quāuis enī aīa humana veraciter immortalis p̄p̄beat: habet tñ quādā etiā ipsa mortē suā. Nam ideo dī immortal: qz modo quātulocūqz non desinit viuere atqz sentire. Corpus autē mortale ideo dī: qz deserti oī vita potest nec p seipm aliq̄tenus uiuit. **¶** Porō igit aīe sit cum eam deserit de: sicut corpis cū id deserit aīa. ergo vtrūqz rei. i. totū hoīs mors ē cū aīa a deo deserta deserit corp⁹. Ita enī nec ex deo uiuit ipsa: nec corp⁹ ex ipsa: huiusmodi aut̄ totius hoīs mortē illa sequit quā secūdam diuinorū eloqz appellat auctoritas. Hanc saluator significauit ubi ait. Eū timete qui h̄z p̄tatem aīam et corp⁹ p̄dere in gehēnam. h̄ ille. Ex qbus v̄bis habet differētia triplicis mortis. **¶** Pr̄ia mors ē corporal q̄ sit p̄ sepatōem aīe ab ipso corpore. Et hec ipi aīe q̄ immortal est puenire nō pōt. **¶** Sc̄da mors est spūalis q̄ competit aīe cū p̄ p̄ctm̄ sepatur a deo. Vita nāqz aīe est dei grātia sine qua mortua iudicat. **¶** Tertia mors est gehēnal que puat dānatos nō oī vita: sed vita bt̄a. vita glorioſa. vita felicissima oī iocūditate repleta. **¶** Q̄tū reputat sunt crudeles q seipsos iterfecerūt sua corpa occidendo. Sed p̄fecto crudelissimi sunt p̄ctōres q peccādo occidūt et p̄mūt animas suas. p̄pterea dixit in ps. Dauid. Qui diligit iniquitatē odit aīam suā. Et Paulus Ro. vi. rationem subdit. d. Superbia enim peccati mors: grāua autē dei vita eterna.

¶ Qualiter peccatū est fugiendum: qā displicet deo: qz peccator: trāsgredit p̄cepta eius p̄tēnt infinitū bonū et puocat iram eius. **Capl̄m. iij.**

¶ Etia rō quare p̄ctm̄ est fugiendum dī displicēte. Displicet nāqz et abhominabile est oīpotenti deo. p̄pter tria. **¶** Pr̄io p̄pter transgressionē. **¶** Sc̄do p̄pter derelictionem. **¶** Tercio p̄pter puocationē. **¶** Pr̄mo

peccatū displicet deo. p̄pter transgressionem: qz p̄ illud trāsgrediunt homines: et contemnūt mandata eius. **¶** Propter ea dixit Augu. in libro contra manicheos. **¶** Peccatum est in veritatis p̄ceptis vel in ipsa veritate errare. Et idem quēz magister inducit in textu. xxxv. di. secundū libi. **¶** Peccatū est dictū vel factū vel cōcupitū contra legem dei. Et Ambrosius li. de paradiso. **¶** Peccatum est preuaricatio legis diuine et celestium inobedientia mandatorum. Si ergo displicet patri vt filius eius sua p̄cepta recuset et paruipendat. si cuiqz homini mortali in aliqua superioritate constituto graue est a suis subditis despici atqz contēti: quantomagis abhominabile est excelso celorum regi si peccando homines eiusqz mandata violando maiestati sue iniuriam faciūt. **¶** Peccatores excecati cognoscite vias vestras. Cognoscite errores merite dānandis. Quotienscūqz peccatis mortaliter deum omnipotentē vilipenditis. **¶** Sc̄do peccatū displicet deo rōne derelictionis: qz quotienscūqz quis mortaliter peccat derelinquit ipsū qui est sūmū bonum. verū bonum: deſiderabile bonum. durabile bonum in quā quo solo anima repleti potest et ſatiari. pro bono vili pro bono momentaneo pro bono temporali. p̄ bono quod sine deo nullū bonum est. Et enī inquit Augu. in li. d. li. ar. **¶** Peccatū est sp̄eto in cōmutabili bono bonis cōmutabilibus adherere. **¶** Hinc per Hierē. ij. c. de peccatoribus deus conqueritur. d. **¶** E de reliquerunt fontem aque viue. et foderunt sibi cisternas dissipatas que continere non valent aquas. Fons aque viue dicitur ipse deus: qz in eo est omnia boni indeficiens plenitudo. **¶** Hinc Augu. iij. li. confes. ait. **¶** Redite preuaricatores ad cor et inherete ei qui fecit vos. state in eo et stabitis. quiescite in eo et quieti eritis. bonum quod queritis ab illo est. **¶** Liſterne autem dissipate vocantur huius seculi bona que absqz deo nihil sunt. **¶** Ideo Augustinus. ix. confes. dicebat

Omnia copia que de meo non est egestas mihi est. Displiceret utique cuicumque formose puelle si spōsus suus ea derelicta turpissime meretricule adhereret. Turbaret quilibet magnus dominus graciosus et liberalis si ei famuli eo sperto seruirent alicui domino pauperi parcissimo et auarissimo. Quāto magis indignari debet deus in finitū bonū cum a nobis deserit propter superbū diaboli: aut corruptibilem carnem vel transitoriū ac labilem mundū iij. petri displicet deo ratione puocatiois. Per illud utique puocat et inducit ad indignationē et irā. Totus suauis et dulcis est pater clemens et misericors atque benignus et propriū eius est misereri: tamen irascitur indignatur et quasi cogit ut reos dānet quos voluisset saluare. Cur dānauit Cayn? propter peccatū. Cur Iudā? propter peccatū. Cur omnes illos qui in iudicio cum diabolo iudicabunt eternis ignibus cruciandi? propter petri. Quia summa et infinita pietas dei. Abi est dulcedo tua? Cur ita durus atque seuerus efficeris hominibus quos condidisti? Reuera si peccata non essent deus non commoueret furore. Cum ergo ita sit in peccato iniquitas nunquam piculū: merito illud cuncti fugere debet et abhorere. ut sic liberent a morte dānationis eterne et pueniāt in regnū beate vite: in quo uiuit et regnat deus per eterna secula seculorum. Amen.

Seria tertia ebdomade in quadragesima. de supbia: quā xps vbo et exemplo docuit continendā. Sermo. xxxiiij.

Hi autem

q se exaltauerit humiliabitur: et qui se humiliauerit exaltabit. Verba sunt scriptoris nostri Math.

xxiiij. c. et in euāgelio hodierno. Dominus et saluator noster precipit humilitatis cultor: discipulos suos et nos omnes persepe monuit tam verbo quam exemplo curare supbias. In pñti et o euāgelio detestatus est scribas et phariseos eo quod ad nihil aliud vacabāt:

nisi ut in ceteros superbirent. Non timebant deū: despiciebāt proximōs: et reputabant se ipsos. Querebātque peruerse et inordinate propriam excellentiam. Et tu inquit Aug. xiiij. de ci. dei. c. xiiij. Quid est aliud supbia nisi per se celsitudinis appetitus? Peruersa. non est celsitudo deserto eo cui debet aius inherere principio sibi quodāmodo fieri atque esse principium. Propterea ipsi pharisei et scribe arguebant a xpo: et eorum ora condēbant. Hos vero si ad penitentiam redire querimus: a supbia discere debemus: quia non potest cum illa dei gratia iueniri. Ea propter in pñti finone d ipsa supbia vitiorum omnium venenosa regina ali qua percurrentibus. de qua modo nostro tria mysteria proponemus declaranda. Primum dicit diuina oditio.

Secundū specificatio.

Tertium distinctio.

Qualiter deus propter odiū supbie angelos malos eiecit de paradiso. et per scripturas odiū eius predicat. et qualiter comminat supbis. et quomodo istos humiliat. Cap. i.

Primum mysterium declarandum per de supbia dei diuina oditio. In quo considerandum est quod graue sit supbie vitium ex odio quod deus habet ad illud. Quod quidem colligi potest ex quattuor. Primo ex angelorum deiectione. Secundo ex scripture testificatione. Tertio ex multiplici comminatione. Quarto ex superbiorum humiliatione. Primum colligit odiū dei ad superbos ex angelorum deiectione. Deiecit quidem deus et expulit angelos malos celo epyreo in quod condiderat eos egregios sublimes ac nobilissimos spiritus. propea dicit Is. xiiij. ipsi lucifero. Quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris: corruisti in terrā qui vulnerabas gentes qui dicebas in corde tuo. In celū ascēdā super astra dei exaltabo solū meū: sedēbo in monte testi in lateribus aglonis. Ascendam super altitudinē nubium: siliis ero altissimo. Verū tamē ad infernū detraheris in profundum lacū. Et hanc aliquid exponant hanc auctoritatem ad istam de rege babylonis: tū ut dicit Is. i. potest intelligi de lucifero qui

videt lucifer. i. pul' chriso: inter angelos si-
cut lucifer que est stella matutina inter
stellas. Iō alio noie vocat ven' a venu-
state. Ex hoc Greg. de pe. di. ij. Qd' ē o
reprobi. de lucifero ait. Hūc p'mū con-
didit quē relis angelis eminentiorē fe-
cit. Hūc p'mat' emineciā respicit. p'pha
cū. d. Cedri nō fuerūt altiores illo i pa-
radiso dei: abietes nō adequauerūt sum-
mitatem eius. platani nō fuerunt eqles
frōdib' illius. De lignū p'ciosum paradisi
dei nō est assimilatu illi et pulchritudini
eius: qm' speciosum fecit eū i multis con-
densis frōdib'. Quid nāq' accipi in ce-
dris abietibus et platani pōt nisi illa vir-
tutū celestiuū, p'cere celsitudinis agmina
in eterne letitie viriditate plātata q' hūis
excelsa sint cōdita: hūic tñ nec plāta sūt
nec equata: hec ille. Quiebat mane hic
lucifer: q' inter creationē eius que voca-
tur hic ortus: et lapsus fuit modicus tē-
pus. et corruit in terrā: q' proiectus fuit i
hoc aere caliginoso. Vulnerabat gentes
i. alios angelos qbus ipse fuit occasio
cadēdi. Angeli enī frequēter apparuerūt
boni et mali in spē humana. et ideo noie
gentiu et hoīum noiant. sicut Ier. i. de
duobus scis angelis dicit. Ecce duo viri
astiterūt iuxta illos in vestibus albis. Et
de diabolo dicit saluator. Mathe. xij.
Inimicus hō' supseminavit cigania. pie-
ct' fuit lucifer i terrā. i. in hūc aerē cali-
ginosus q' supbiēdo ascēdere volebat su-
pra astra celi. i. sup alios angelos et sede-
re in mōte testi. i. i celo empyreo. v' sup
ecclesiam que d' mons in laterib' aglo-
nis. i. in cordibus frigidis. De ipso in sup
Iug. xi. sup Ben. ad l'fam inqt. Factus
stinuo se a luce v'itatis auertit: supbia tu-
midus et p'prie ptātis delectatione corru-
ptus. Dicit tñ Boñ. in. ij. di. v. q' p'ctū
luciferi inchoatū est in p'sumptiōe. Sta-
tim enim vt suā pulchritudinē vidit pre-
sumpsit. Cōsummatū est in abitione: q' p'
sumēs de se appetijt qd' oīo supra se fuit
et ad qd' puenire nō potuit. Tercio cō-
summatū fuit in inuidie et odij auersione:
q' ex quo obtinere nō potuit qd' appetijt

deo inuidere cepit et affectū odij p'here.
Et qm' d' in auctoritate p'allegata Iſaie
q' appetijt deo cē filis. distinguit Boñ.
duplicem similitudinem. ¶ P'ia d' eqli-
tatis. ¶ Scda imitatio. ¶ Similitudo
imitatiois pōt appeti ordinate et inordina-
te. Ordinate. vt appetat similitudo in hīs q'
n'c sunt aptitudinis et n'c dei acceptatio-
nis: cuiusmōi sunt p'fectiones et decoref
v'itū. Inordinate ē o vt hō appetat id
qd' nō decet vel deo n'c nō placet: vt si
appetat hoibus p'esse vel se de aduersa-
rijs vindicare. Similitudo eq'litatis nullo
modo pōt appeti ordinate: sed inordina-
te aliquo mō ē appetibilis aliq' mō nō.
Nā oimoda similitudo n' ē appetibil': q' n'
pōt cadere i cognitionē siue in intellectu
et iō nec in appetitū. Et si aliq' fingat n'
appetit equalitātē: sed suā fictiōē. Illio-
mō ē similitudo eq'litatē in aliq' p'diōe. vt i
diuina p'fidentia et scia. Et sic credo q' pōt
appeti. ¶ Motādū ergo q' diabol' qdā
mō appetijt similitudinē imitatiois. qdā mō
eq'litatis. Et h' apparet si antēdat appeti-
bile et modus appetēdi. Diabol'. n. ap-
petijt alijs p'esse sua tñ auctoritate. q' ap-
petijt p'esse: hoc fuit imitatiois. Et hoc
q' d' aliq' obtinisset si stetit. Unde
Ansel. i. li. de casu diaboli. ait. Nichil ap-
petijt ad qd' nō puenisset. q' aut appetijt
sic p'esse. p'prie auctoritate sine meritis et
sine datore: et ita q' nulli subesset. h' ē so-
lius dei: et h' ē egpantie. Dicit ergo Gre.
q' appetijt cē sui iuris: ita q' nulli subes-
set. Et Ber. d. q' appetijt eq'litātē poten-
tie. Et Anselm'. q' appetijt p'esse sine
meritis. Qui in snia idē dicunt. i. q' vo-
luit oibus p'esse. p'prie auctoritate. Ange-
li etiā minores peccauerunt pctō supbie
adherētes lucifero: querētes esse bñ sine
meritis. Propterea dicit Ego d' sancto
Ihc. Vēs in eādē malitiā p'senserūt et
vnū ordinē puerse societatis fecerūt. Tūc
vt ait Ioan. Apoc. xij. factū est plū ma-
gnū i celo. Michael et angeli ei' p'liabāt
cū dracone. et draco pugnabat et angeli
ei': et nō pualuerūt. neq' loc' inuēt' est
eor' apli' in celo. Et p'iect' ē draco ille

magnus serpens antiquus qui vocatur
diabolus: et sathanas qui seducit vniuer
sum orbem. et proiectus est in terram et
angeli eius missi sunt cum eo. **P**reluz
autem illud gestum fuit iuxta tria que i
spirituali natura reperiuntur: que sunt ratio
facultas. voluntas. **P**er rationem nem
pe electi et reprobi angeli contraria sen
tiebant. **P**er voluntatem ad contraria
afficiebantur. **P**er facultatem vero ad con
traria nitebantur. Nam electi angeli sub
limiter sentiebant de deo et gratia eius:
et ad gratiam et gloriam afficiebantur: et
pro facultate sibi data pro illis niteban
tur. Angeli vero superbientes et contē
nentes gratiam et gloriam dei sublimiter
sentiebant de bonitate nature sue: et pro
pter hoc ad propriam gloriam afficiebantur:
et toto nisu in contrarium electis spiriti
bus ferebantur. **O**sculissima dei iustitia.
o rectissimum eius iudicium. o sapientissi
ma dispositio. Tanti exorsus fuit maiestati
eius malorum angelorum superbia: ut a celo
empyreo semel depulso nunquam ampli
us ibidem sinat eos redire. Quinimo ut di
ximus in sermone de iustitia dei. dāna
uit eos eternaliter per suam diffinituam.
Unde Ego in li. de aia. Supbia in celo
nata est: sed velut in memor qua via inde
cecidit illuc postea redire non potuit.
Secundo colligit odium dei ad superbiam ex
scripturarum testificatione. Scribis namque
Elmos. vi. Dicit dominus exercituum: detestor
ego superbiam. Et puer. viij. c. Arrogantia
et superbiam et viam prauam et os biligie
ego detestor. Et Eccl. x. Odibilis est coram
deo et hominibus superbia. Et Iaco. iij. c.
Deus superbis resistit: humilibus autem
dat gratiam suam. **T**ertio colligit odium
dei ad superbiam ex multiplici conuincione
fuit namque i scriptura conuincione es plu
rime contra superbos. **E**th. x. i. c. Oculi
sublimis hominis humiliati sunt et incurua
bitur altitudo virorum. Exaltabit autem do
minus solus in die illa: quia dies domini exer
citus super omnem superbum et excelsum: et super
omnem arrogantem et humiliabit. Et. xij. c.
Requiescere faciam superbiam infidelium

et arrogantiam fortium humiliabo. Et idem
xxij. c. Dominus exercituum cogitauit hoc ut
detraheret superbiam omnis glorie et ad
ignominiam deduceret et vniuersos idy
tos terre. Et idem. xxvij. c. De corone sup
bie. Et idem. **P**edibus cōculcabit. corona
supbie. Et ps. xvij. Oculos superborum
humiliabis. Et sapiens Eccl. iij. Dyna
moge superborum non erit sanitas. Et **B**a
lachie. iij. Erunt superbi et omnes sapientes
iniquitate stipula. Et **O**sec. vij. humili
abitur superbia israel. Et **E**zech. vij. Quie
scere faciam superbiam potentium. **D**icere. l. Ec
ce ego ad te superbe dicit dominus deus exercituum
quia veniet dies tuus tempus visitationis tue
et cadet superbus et corruet: et non est qui
suscitet eum. Et **I**bidem. i. Supbia cordis
tui extulit te habitantem in scissuris pe
trarum exaltantem solium tuum. qui dicis i cor
de tuo. Quis detrahet me in terram? Si
exaltatus fueris ut aquila et si inter fide
ra posueris nidum tuum: inde detrahant
te dicit dominus. **S**uperbi et inflati corde qui
confidentes in diuitiis: in delictis: et i ro
bore vestro ceterisque temporalibus bonis di
cere cōsueuistis: **E**cquis nocebit nobis?
Erudite scripturarum voces respondentes
Deus inuincibilis deus insuperabilis de
us superborum inimicus. de quo dicit in
ps. xxx. Retribuet abundanter facientibus
superbiam. **I**psa est etiam quod ysa. xlvij. c.
superbiam ciuitatez alloquitur. d. **E**rudite
delicata et habitans confidenter que dicit
in corde tuo. Ego sum et non est propter me
Amplius non sedebam vidua et ignorabo
sterilitatem. **V**eniet tibi hec duo subito in
die una sterilitas et viduitas. **V**niuersa
venerunt super te propter multitudinem ma
leficioz tuorum. **Q**uarto colligit odium
dei ad superbiam ex superbiorum hominum humi
liatione: de qua dicit virgo gloriosissima
in cāico suo. **L**uce. ij. Deposuit potentes
de sede: et exaltauit humiles. Et hoc cō
firmat sapiens Eccl. x. **I**ntus superbie
hominis est apostatare a deo: quoniam
ab eo qui fecit illum recessit cor eius: qui
initium omnis peccati superbia est. **Q**ui
tenuerit illam adimplebitur maledictio

et subuertet eum in finem. Propterea exoneravit dominus conuentum malorum et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit deus et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit deus et plauit humiles ex ipsis gentibus. patet hoc in primis parentibus superbis qui de paradiso fuerunt eieci propter superbiam et dicitur Gen. iii. c. In gigantibus qui perierunt in diluio Propter superbiam. Gen. vii. In filiis filiorum Moab volentibus edificare turrem que pertingeret usque ad celum qui confusi sunt et non intelligeret unus alterum: et dispersus est atque confusus labium eorum Gen. xi. c. In pharaone qui superbe detinebat populum dei et indurauit eorum: et submersus est in mari rubro. Exo. xiiij. c. In Senacherib qui deum blasphebat postquam ab angelo omnis eius exercitus fuit interemptus. clxxxv. multa bellatorum. et ipse a filiis suis iudicio dei percussus est gladio et interfectus. iij. Reg. xxiij. in Nabuchodonosor qui elatus in superbiam cum deambularet in aula. d. Nonne est hec babilon magna quam ego edificavi in domum regni in robore fortitudinis mee et in gloria decoris mei? Qui eiectus a regno septem annis discurrendo per memora et prata: senu quasi bos comedebat: mutatus quasi in Bestiam. Daniel. iij. c. Quid dicam de Antiocho: quid de herode agrippa: quid de herode ascalonita: Quid de omnibus qui superbe regnauerunt: aut in regno assyriorum siue babiloniorum: aut in regno persarum et medorum: aut in regno grecorum: aut in regno egyptiorum: aut in regno sicyonorum: aut in regno atheniensium: aut in regno iudeorum vel similibus: Nonne diuina virtus debellauit eos et redegit ad nihilum: Perierunt inquit per memoria eorum cum sonitu: et dominus in eternum permanet. An omittendi sunt romani de quibus dicit Aug. li. i. de ci. dei c. i. hoc vero quod dei est superbe quoque anime spiritus inflatus affectat amareque sibi in laudibus dici. Parcere subiectis et de

bellare superbos. Vbi nunc laui totius orbis domini: Vbi legiones et exercitus victoriosissimi: vbi legati et nuntii pacem petentes et venientes a finibus terre: vbi oratores solenes: auri et argenti tam multa potera pro tributo ferentes: vbi senatores et patres conscripti: vbi ciues honesti: vbi triumphales arcus et locum diuini: Vbi alta palatia et edificia miranda: vbi deorum templa tam miro artificio et sapienti dispositione constructa: Tritum visitatumque est Proverbium: Roma quanta fuit ipsa ruina docet. O humana infirmitas. O conditio fragilis hominum. non est iustum non equum superbire contra deum: quoniam non est qui possit eius Potestati resistere. Ipse Romanos domuit qui totum orbem vi et armis ac terrore subegerant. Fugienda est ergo superbia quam deus tam sortiter execratur. De qua Cassiodorus super ps. xviij. ait Superbia de angelo diabolum fecit et homini mortem intulit et concessa beatitudine vacauit: omnium malorum mater: scelerum fons: vena nequitie.

Quod superbia diuiditur in quatuor species scilicet cum quis credit bonum quod habet habere a se: vel a deo proprijs meritis: vel habere quod non habet: vel propter bonum quod habet ceteros spernit. Secundum. Cap. iij. s. mysterium declarandum de superbia dicit specificatio. in quo notande sunt superbie species. Has autem Greg. i. moral. quatuor esse dicit. Prima cum quis existimat bonum quod habet a seipso habere. Secunda cum quis bonum quod habet a deo ascribit meritis proprijs. Tertia cum quis iactat se habere bonum quod non habet. Quarta cum quis ceteris despectis singulariter vult videri. Prima species superbie est cum quis ex inordinato appetitu proprie excellentie bonum habitum ut ingenium intellectum memoriam fortitudinem corporis pulchritudinem. vel bonum temporale: ut diuitias gloriam honorem potentiam. vel bonum spirituale.

ut gratia: sciam: sapiam: p dicationem:
pphetia: et huius sibi attribuit vel a se hñe
nō aut a deo. Motādū tñ fm Thō. fa fe
q. clxij. q. estimatio rationis existiat vñe
bonū qd hñ nō hñe a deo: sed a seipso.
Et hoc pñet ad infidelitatē. cum recta
fides habeat q: deus est auctor oīz bo
noz. ¶ Scdō corūpit estimatio rōnis i
pticulari. ppter aliquā passiōz. sicut vñi
grā. si aliqz sentiret i vñiuerfali fornica
tionē nō ēē pñtū esset infidelis. Mō aut
infidelis censetur fornicator qui fornica
tionem eligit tanqz bonū. ppter pñcipi
cētie passionē. Ita a sili. si qz existimaret
vñiuerfali ter et absolute deū nō esse oīz
creatorē esset heresis vel infidelitatis
pñtū. Sed q: aliqz. ppter inordinatum
amorē. pñcie excellētie ita de bonis suis
gloriet ac si ea a seipso haberet pertinet
ad supbiā nō ad infidelitatē. Contra ta
les sic supbientes dicit apls. i. Cor. iij.
c. Quid habes qd nō accepisti: Si aut
accepisti qd gloriaris qñ nō acceperis:
Et Jac. pmo oē datū optimū et oē donū
pñctū desursum est. Et. ij. pal. Tua sunt
oīa et que de manu tua accepimus dedi
m⁹ tibi. ¶ Secūda species supbie ē euz
quis bonū qd habz ascribit sibi et pñprie
meritis credēdo aliquā excellētiā esse in
natura vel gñā vel fortuna. i. tpalibus su
is meritis et vñtute. p qbus videt super
bo q: deus sibi sit obligat⁹. Cōtra quos
est dictū apli. ij. ad Titum. iij. c. Non ex
opibus iustitie que fecim⁹ nos: sed scdm
suā misericordiā saluos nos fecit. ¶ Ter
tia spēs supbie est cū qz iactat se habet
bonū qd nō hñ: vt apliū igeniū: capaces
memoriā: industriā in agendis. pruden
tiā in regimine: pulchritudinē in pñona
sciam in mente: vel pñctionē in vita et
silia. de quib⁹ qz gloriat. euz tñ illa non
habeat vel nō tantū sic existimat se hñe
Et hec existimatio satis periculosa est in
his q se scdō reputāt. ppter bonoz ope
rū expiētiā: et i sua scitate cōfidūt eo q
de facili ruunt. sic pz in petro q dicebat
in seipso cōfidens Luc. xxii. Et si oppo
tuerit me mouecū nō te negabo. Sup

quo vbo Amb. ait. Si Petr⁹ lapsus est
qui dixerat: Et si oēs scādalizati fuerint
in te sed nō ego: qz alius de se iure pre
sumat: Deniqz et Dauid qui dixit: Ego
dixi in abundantia mea nō mouebo: in
eternū: eam sibi iactantiā obfuisse con
fitef. d. Auertisti faciē tuā a me et factus
sum cōturbat⁹. Que vba nōnt. vi. q. i. c.
Imitare. Ad hāc spēs supbie pñet ex
cūsare suos defectus et alleniare illos.

¶ Quarta species supbie ē cū qz cete
ria d specē singularit vult videri. in hanc
ruit phariseus q seipsū iustificabat et dñ
nabat publicanū et cetos pctōres. Luc.
xviij. c. dicebat enim: deus grās tibi ago
qā nō sū sicut ceteri hoīes: adulteri: ra
ptores: iusti: velut etiā hic publicanus
Jeiuo bis i sabbato: decimas do oīz
que possideo. Hāc supbia periclitat qñ
tpibus istis oēs qui se credūt bñ viuere
quoz officiū ē cōplacere mūdo: iudica
re. pñimos: detrahare ceteris: magnifi
care seipsos: mendacia loqui: odia reti
nere: et iactāter se noiare bonos: reliqz
appellare malos: de quibus express⁹ di
ces in sequēti tertio mysterio.

¶ De supbia plator clericor religiosor
rū et laicor quatr vnusquisqz in suo gra
du supbus existit.

Capit. iij
Eritū mysteriū pñplādū d sup
bia dñ distinctio. Possūm⁹ enī
fm varios hominū grad⁹ disti
guere qdruplicē supbiā. ¶ Prima est
plator. ¶ Scda religiosor. ¶ Tertia
clericor. ¶ Quarta laicor. ¶ Prima ē
supbia plator q in quatuor supbiunt.
¶ Prio i h q existimātes meritis suis
dignitatē platois fuisse adeptos: ib dñtis
suis meliores se esse arbitrantur. Unde
Greg. xxxiii. moral. ait Prelato i cogi
tationibus supbia se ingerit: qā solo vite
merito sup ceteros excreuit. Sz qñtū
cunqz quis sit cert⁹ q de voluntate dei
sit ppositus alijs et videat bñ admini
strare: nunqz tamen potest esse securus
si debitū suū faciat. nec alijs debet se
preferre. Quotidie nanqz ptingit mul
tos sūditos meliores ēē prelatīs simplr

Hec sanctorum dicim⁹ Sixtu⁹ Laurentio
q⁹ Sixtus papa: Laurenti⁹ subditus ei⁹
aut perfectiorum Galerium episcopum
Vincentio eius diacono. Et quis ap⁹s
dicat. Ro. xiiij. Nō est p⁹as nisi a deo. s.
opante quo ad bonos: nō pōt eē a deo si
nente et p⁹mittente quo ad malos. Unde
viiij. q. i. c. audacter. Hiero. ait. audacter
fortasse aliqd dicim⁹. Sed tamen, quod
scriptum est dicimus. nō sp⁹ princeps ppli
et iudex ecclie p⁹ dei arbitriū dat: s⁹ put
merita n⁹a deposcūt. ¶ Sedo supbiū
plati q⁹ tāq⁹ eēt dii volūt i oib⁹ et idebi
tis reuerentiam et obedientiam sibi exhi
beri: magisq⁹ dolent de inobediētia et ir
reuerentia sibi facta q⁹ de trāsgressione
pceptorum dei. Tales multa seueritate
vtuntur erga subditos illos pro leuibus
causis excoicādo et alijs censuris ecclia
sticis compescendo. Pro qbus d⁹ xlv.
di. in. c. vera iustitia. Vera iustitia com
passione habet: falsa vō dedignatione
Ideo hī qui de falsa iustitia supbire so
lent: ceteros quosq⁹ despiciunt nulla in
firmantibus mīa pdescēdūt. ¶ Tertio
supbiū plati q⁹ sūt sui capit⁹ et dedignā
tur audire ab alijs que ipsi nesciunt vel
sequi consilia alioz ne minus eis sapere
videantur. Contra quos ē illd qd scribit
xxij. di. c. de constantinopolitana. Stultus
est enim qui adeo se primū existimat: vt
bona que viderit discere contemnat. Et
xxxvij. di. c. null⁹ ep⁹s d⁹. Null⁹ episcop⁹
ppter opprobriū senectutis vel nobilita
tem generis a paruulis v⁹ minimis eru
ditis: si quid forte est vtilitatis aut salutis
ingrere negligat. ¶ Quarto supbiū p
lati i eo q⁹ nō patiunt reprehēdi ab alijs
in his que nun⁹ bñ faciūt. Non sic egit.
Pet⁹ princeps ap⁹st⁹ qui reprehēsus
a Paulo de nimia condescensione erga
iudeos in obseruatione legalū eū audi
uit vt d⁹ ad Gal. ij. c. ¶ Secunda ē su
pbia religiosoz qui quadrupliciter pec
cant. Primo q⁹ despiciūt seclares et pec
catores credentes se inquinari ex eoz
p⁹ortio. similes iudeis de quib⁹ d⁹ Ioh⁹.
xviij. q⁹ volebant introire in pretoriū vt

nō ptaminaret timentes coingnari co
habitatione infidelū: nec sibi cōsciam
facientes de morte xpi. pcurata. Contra
quos dicit de⁹ Deut. xxij. Nō abhoiabe
ris egyptiū: q⁹ et ipse aduena fuit i terra
eius. Egyptus interpretat tenebre et signat
seculares. Ad qd etiā facit illud Hiero.
xlv. di. i. c. recedite. Recedite. sanquiunt
q⁹ psumūt de sua bōitate ad petores pol
lutos recedite a nobis nolite nos tāgef
nolite nobiscū coicare. Hec locutio nō
illuiat cecū: nō sanat egrorū: non curat
infirmū: sed magis occidit et in despera
tionem piclitantē inducit. Debēt quoq⁹
religiosi p⁹siderare q⁹ aliqui i seculo sunt
aliqui deo magis grati q⁹ aliqui in reli
gione. Ex hoc legif in vitis patrū d⁹ brō
¶ Annutius qui cum oraret sibi reuelari
cui assimilaret in merito: audiuit a dño
q⁹ similis erat cuidam symphoniacō q⁹
q⁹rebat sibi victū ex arte cantandi. Quē
cum quesuisset Annutius et inueniss⁹
interrogauit quid bōt egiss⁹ i mūdo isto.
Rñdit q⁹ semel cū esset latro et qdā mu
lier fuisset rapta quā socij eius volebant
opp⁹rimere ipse defendit eaz et liberauit
de manibus eoz. Et alia vice cū inuenis
set quandā mulierē p heremū discurre
tem et lamentantē eo q⁹ marit⁹ eius et fi
lij ex debito tenerent captiui. ipse errātē
reduxit et redēptione dedit: et pecunias
tribuit quib⁹ maritū et filios redimeret.
Cum aut Annutius hortaret illuz vt
deferet mundū: acquieuit. et factus reli
giosus in scā vitā pseuerauit. Iterū post
hec rogauit Annutius cui similis eēt
Et dictū fuit sibi q⁹ similis erat prima
rio cuiusdā vici qui erat in proximo. Et
cū venisset Annutius ad eū et diligen
ter inq⁹siuisset de vitā eius: dixit se eē cō
iugatū et vxorē nō cognoscere nisi causa
prolis. nō raptorē. non ledentē alios se
dantē lites et hospitalitatē seruātē. Qui
demū vxore mortua hortatu Annutij
Intrauit heremū: et sancte vitam finiuit
Item tertio rogauit Annutius cui assimi
laretur. Et responsum fuit sibi q⁹ cuidā
mercatori q⁹ iuste lucrans subuenebat

paupibus. Que oia sibi reuelata fuere
ne eleuaretur in supbia. Quauis aut re/
ligiosus non debeat despiciere seculares
vitā vel abhorere psonā cū expedit: nō
tū dō eī necessitate secularib⁹ nimis fa/
miliaris existere vel plus debito cōuer/
sari cū eis. ¶ Scdo supbiūt religiosi ex
sua religione de plurib⁹ se iactātes. pre/
ferentes statū suū oibus alijs: qnimo ⁊
alios despicientes ⁊ multa mēdacia sin/
gentes ad se exaltādū ⁊ alios depriimen/
dum. Monachi qdē gloriānt se patrē
habere Benedictū patrē oīum religioso/
rum in occidēte ⁊ Basiliū in oriēte mul/
tosq; scōs ac sūmos pontifices ex mo/
nachis extitisse. vt Gregoriū Magange/
num Eugenium Urbanū Petrū Le/
lestinū ⁊ alios multos optimāq; partes
elegisse. s. vitā cōtēplatiuā. Predicatores
⁊ minores multa dicūt suos ordines ex/
tollendo. Augustinū sūme venerantur
heremitani vt geminā doctorū inducen/
tes cum habitu suo. ⁊ canonici regula/
res habitu suo. Seruite virginis se pre/
cipuos seruatores appellant. Carmelite
a monte carmelo sub Delta propheta/
minū habuisse suspiciātur: partem regu/
le Basiliū suscipiētes. Et ita vnusq; su/
perbe ⁊ passionate suū ordinem alijs p/
ferre conat. Sed aduertāt oēs illud qd
dicit Petrus Act. x. c. In veritate com/
peri q nō est acceptor psonar deus sed
in omni gente q timet deū accept⁹ est il/
li. Notēt in sup illud Hiero. xl. di. c. non
ē. Nō sunt filij scōrū q tenēt loca scōr:
sed q exercēt opa eor. Et illud Grego.
eadē di. c. nō loca. Nō loca vel ordines
creatori nostro nos pios faciūt: s; nos
ei merita bona cōiūgunt aut mala disti/
gunt. ¶ Tertio supbiunt religiosi in eo
q se sapientes existimātes seq volūt i pe/
nitētijs sensum ppiū ⁊ ppiā volūtatez.
¶ Quarto supbiūt religiosi q gloriāt de
diuitijs q̄s habuerūt in seculo: vel de no/
bilitate generis ⁊ huius. ¶ Tertia ē su/
pbia clericor q qdruplī supbiēdo pec/
cāt. ¶ Prō in supfluo ornatu vestiu. ¶
Qui audire debēt illud qd scribit. xl. di.

c. cleric⁹. Cleric⁹ p̄fessionē suā ēt hūit ⁊
incessu probet. iō nec vestib⁹ nec calcia/
mētis decorē qrat. Ad p̄firmat. xxi. q.
iij. c. ois iactātia. c. nullus eor. c. epi. ⁊
c. p̄cipuus. Et xp̄pus dixit: Ecce q moll/
bus vestiūt in domib⁹ regū sūt. ¶ Se/
cūdo peccāt clerici supbiendo i amplitu/
dine eccliaz suar: in picturis sculpturis
marmoribus ornamētis calicibus vasif/
aurcis ⁊ argētis: que lz ad dei honores
fiant ⁊ diuino cultui applicent: tū quo
ad supfluitates q̄ ibi sūt: ⁊ ad pauperū
necessitates rep̄hensiua sūt. Prō qui/
bus. xij. q. ij. c. auz. Ambro. ait. Aurum
habet ecclia: nō vt seruet. sed vt croget
⁊ subueniat in necessitatibus. Quid est
op⁹ custodire qd nihil adiunat. ac. ibi.
Ed qd facit ibidē. c. glia. ⁊. c. multi edifi/
cāt. ¶ Tertio peccāt supbiēdo elici d au/
diētia p̄fessionū cū habēt magnū pcur/
sum estimātes se meliores ⁊ sciores q̄
sūt. ¶ Quarto supbiūt elici cuz vident
aut i missis aut i p̄dicanōib⁹ eccliaz suas
ipleri. Et multalij modis iflant vento
supbie q̄s omittim⁹ p hōestate. ¶ Quā/
ta ē supbia laicor q qdruplī supbiunt.
¶ Prō de diuitijs. Jo. i. Thio. v. aplo
d. Pr̄cipe diuitib⁹ hui⁹ seculi nō supbe/
sapere. Et Aug. Serinis diuitiaz supbia
est. Sed aduertant illud diuites oēs qd
dicit in ps. Dormierūt somnū suū ⁊ ni/
hil inuenerūt oēs viri diuitiarum i ma/
nibus suis. ¶ Scdo supbiūt laici d no/
bilitate generis. An Salust⁹. Cōmune
malū nobilitas est supbia. Sed tales cō/
siderare debēt: qz mors sceptrā ligonib⁹
equat. ⁊ mori docet pariter ⁊ indoctus.
¶ Tertio supbiūt laici de opib⁹ ex gene/
re bonis d elemosynis d ieiunijs ⁊ sūlib⁹
cū qd cōmifcēt multa petā mortalia. ⁊
pp illa bona opa reputāt se iustos: nō cō/
siderātes illud Eccl. ix. Qui in vno pec/
cauerit multa bona p̄det. ¶ Quarto su/
pbīūt laici erubescēdo cessare a qbusdā
petis eis p̄fici. Cōtra q̄s dixim⁹ i s̄mo
ne d dilatoe p̄fic. Sūt ⁊ alia mltā i qb⁹
oēs p̄dicti p supbiā offendūt deū. Nos
aut h pauca dixim⁹: qz alūta q̄ minuo

sufficiunt auidi⁹ sumunt. vt Gre. d. ergo p³
ex dictis q³ q³ se exaltat p³ supbia humi-
liabit a deo. Et q³ se humiliat exaltabit
hic p³ gratiam et in futuro p³ gloria. Amen
¶ Feria quarta secunde ebdomade de pe-
riculoso vitio auiditiois. de q³ xps i euage-
lio discipulos suos redarguit. Ser. xxxiii

I quis uo

lucrit maior fieri inter
vos sit vester mister:
Bath. xx. c. et i euan-
gelio hodierno. repre-

hensibile valde e atq³ fugiendū ambi-
tionis vitium qd xps redemptor n⁹ i lectioe
euangelica terribilit⁹ sapientissime cofuta
uit. Querebat namq³ Iacobus et Iohes
filij zebedei mfe mediate et intercedete
bfe p³ mat³ sup ceteros in regno xpi: vt
vn⁹ sederet ad dexterā: ali⁹ ad sinistram
Sapiebat adhuc aliqd frenū atq³ car-
nale. credebātq³ p³ resurrectione xpm
tpalit⁹ regnaturum. Alii etiam discipuli
xpi adhuc debiles et nō dū i spū solidati
talit⁹ dici audientes indignabāt. p³ terea
ipse dñs humilitatis mag³ et illis duob⁹
ga qd peterent nescirēt rñdit: et alios vt
ambitione euitaret admonuit. Quā autē
p³pter illā pichitāt multi i b⁹ finone aliq³
ad ambitionis detestationē explicabim⁹
de q³ tria mysteria erunt declaranda.

Primum dicit offensio.

Secundū distinctio.

Tertiū abhominatio.

Ad ambitio ē pctñ: tñ ga pcedit a su-
perbia: tñ ga pirariat caritati: tñ ga op-
pōit magnanimitatē. et quot modis ho-
nor appetitur. Cap³ m. i.

Primum misterium declarandum d³
p ambitioe d³ offensio. offendit
abitiosi grauit⁹ deū. qd pbat ab
Alex. i. ij. sume. et Tho. fa. fe. q. vij. tripli-
ci rōe. pmo rōe originatiois. scdo rōne
piratiois. tñio rōne oppositiois. ¶ Pri-
mo rōe originatiois. sicut fruct⁹ ē ifect⁹
q³ ex infecta radice gnāt: ita et actus hu-
manus q³ pcedit ex pctō op³ q³ sit pctñ

Sz ambitio q³ ē inordinat⁹ appetit⁹ ho-
noris. pcedit ex pctō. ergo ipsa erit pctñ
Inqt eni Aug. in li. de vera religione. q³
ambitio pcedit ex supbia et cupiditate.
Sz supbia et cupiditas sunt pctā. Pro-
ut autē p potētā v⁹ dignitatē intēdit quis
acquirere apparentē et excellētē honori-
centiā. sic orit⁹ ambitio ex supbia. Sed put-
q³ intēdit acquirere p huiusmōi sufficiētā
seu rez abūdātiā. sic orit⁹ ambitio ex cu-
piditate. ¶ Secdo pbat q³ abitiosi offen-
dūt et peccāt rōne piratiois. quia omne
illud qd repugnat et est triuz caritati est
pctñ. Sz ambitio repugnat caritati. iō ē
pctñ. dicit namq³ ap³ s. i. Cor. xij. Cari-
tas nō est ambitiosa. i. fm glo. ibi. Non
vult alij pponi. Caritas eni diligit proxi-
mū sicut seipm: et iō nō vult eū subijcere
sibi sz sotiū eē. appetit fuisse p³rio: et nō sibi
fui. sicut fili⁹ hois nō venit ministrari: sz
ministrare: vt dī pñti euangelio. tñio orit⁹
dūt q³ abitiosi offendūt et peccāt rōne op-
positiois. oē eni qd opponit v⁹tuti mora-
li q³ ē fm regulā rōis pctñ ē. Sz ambitio
opponit magnanimitatē q³ ē v⁹tus mo-
ralis fm phm. iij. eth. ergo ē pctñ. ma-
gnanimitati si qdē aduersat ambitio sicut
inordinatus ordinato. Notandū tñ fm
Tho. q³ honor importat quandam re-
uerentiam exhibitam alicui in testimo-
nium excellentie vel virtutis eius. Circa
excellentiā autē hominis duo sūt atten-
dēda. pmo qdē q³ id i quo homo excel-
lit nō h³a seipso: sz ē quasi quoddā in eo
dinū. et ideo ex hoc nō debet sibi pncipa-
liter honor: sz ipsi deo. scdo autē attēden-
dum est q³ id in quo excellit dat homini
a deo vter eo alijs pfit. Alii in tātum d³
homini placere testimoniū sue excellen-
tie qd ab alijs exhibetur: in q³ tū ex hoc
parat sibi via ad hoc vt alijs pfit. Tri-
pliciter ergo ptingit appetitū honoris eē in-
ordinatus. Uno mō ga appetit hō testi-
moniū de excellentia quā nō h³a. qd ē ap-
petet honorē. s. suā pportionē. vt si ma-
lus desideret honorem ac si esset bonus
et nil curans de v⁹tute: desideret regimē
et presidentiā q³ nō debet nisi virtuosus.

Ex hoc refert Augu. li. iij. de ci. dei. an-
tiquos romanos cū dedui essent idola-
trie: duo construxisse templa inter cetera
vnum de virtutis. aliud de honoris. et
contigua tamē ordinata q̄ ad templum
de honoris. nō poterat esse accessus ni-
si p̄ tēplū de virtutis. Qui q̄nis erraret
ut infideles in facto et opinione: tū quo
ad ordinē cōstructionis templorū nō er-
rabant. Solebant enī cūctis oñdere q̄
ad honorē q̄ multū appetit recte pueni-
ri nō potest nisi p̄ opa virtutis. ij. inordi-
nate appetitur honor: iqtū nō refertur
in deū. iuxta illud apli. Soli deo honor
et gloria. Sed cupit aliquis illuz honorē
ut quoddā bonū. S3 posset aliq̄s obijce-
re sic. Quilibet p̄t absq̄ vitio appetere
illud qd sibi debetur pro premio. S3 ho-
nor est premiū virtutis. vt. d. Ari. i. ethico-
rum. Ergo quilibet virtuosus sine vitio
potest honorē appetere. Hinc ē qd Ju-
uenalis. li. iij. satyra. i. ait. Quis enī vir-
tutē amplectit ipsam? Premia si tollas?
Et Laffio. li. ij. eplaz. Nutriūt p̄mio:ū
exempla virtutes. nec quisq̄ ē qui nō ad
moriū sūma nitat ascendere qū irremu-
neratū nō relinqt qd p̄scia teste laudat
Et Tul. i. q. tus. honos alit artes. Respō-
det Tho. q̄ honor nō ē p̄miū virtutis q̄
ad ipsum virtuosum. vt. s. hoc. p̄ p̄mio ex-
petere debeat. S3 pro premio expetit bti-
tudinē que ē finis virtutis. Dicit tamen
honor esse premiū virtutis ex pte aliorū
qui nō habent aliquid maius qd virtuo-
so retribuāt q̄ honorē q̄ ex hoc ipso ma-
gnitudine h3 qd p̄hibet testimoniū vir-
tuti. Unde patet q̄ nō ē sufficiens p̄miū
vt d. iij. ethicorū. iij. mō appetit honor
inordinate in q̄tū appetit in ipso honore
quiescit nō referēs honorē ad utilitates
aliorū. Appetere ergo honores fm tres
modos p̄dictos est appetere illū tordia-
te et cū pctō. Magnanimitas vō tendit
ad honores ordinate. cū. s. qd virtuosos
actus prosequit intendens ex illis hono-
rare deum et adiuvare p̄ximos: licet ex
cōsequēt sibi pueniat honor de q̄ gau-
det et cōtentatur.

¶ Qd in tribus solent hoies esse abitis
s. in appetitu inordinato dignitatis eccle-
siastice: aut gradus magistrerij: vel tem-
poralis dominij vel p̄tatis. Laplin. ij.

Secundū mysteriū p̄templādū
de ambitione dicit distincio. in
qua distinguem⁹ triplicē inordi-
natū appetitum honoris Ambitiosum.

Primus dicit ecclesiastice dignitatis.

Secundus magistratus sublimitatis.

Tertius tp̄alis p̄tatis. ¶ Primus appe-

titus inordinatus honoris dicit ecclesia-
stice dignitatis. Sunt quidem multi in-
habiles in doctū illatū insufficientes in-
digni qui sūt dignitates ecclesiasticas
illas querūt p̄ fas et nefas: illas p̄curant
p̄cibus et munerib⁹: ad illas habendas
et acquirēdas adhibēt oē studiū oēm q̄
solicitudinē. et qd dolendū est: vt in plu-
rib⁹ ipsis cōferūt. ¶ 2o qbus dicit in. c.
nihil. extra de electione Nihil est quod
ecclesie dei magis officiat q̄ q̄ indigni
assumūt prelatus ad regimen aiarū. Et p̄
clariore p̄ticle hui⁹ noticia q̄tuor du-
bia occurrunt disputanda. Primū est
vtrū sit licitū appetere ep̄atū. Secundū
dubū. vtrū infra dignitatem ep̄alem sit
p̄tū appetere alias dignitates. ut abba-
tiam. prioratū. decanatum. p̄positurā
uel archidiaconatū et similia. Tertium
dubū vtrū prelatus peccet in cōferēdo
bñficiū bono: p̄termisso meliore: siue
peccet eligentes minus bonū p̄termisso
meliori. Quartū dubium vtrū prelatus
ecclesie possit cōmittere cō sanguine suo
curā ecclesie postposito meliore. Ad pri-
mū dubiū arguit p̄na pte q̄ nō sit pec-
catum: imo sit licitū appetere ep̄atum.
Dicit enī ap̄s. i. Th. iij. Qui ep̄atū de-
siderat bonū opus desiderat. Sed licitū
est et laudabile desiderare bonū op⁹. er-
go et laudabile appetere ep̄atū. ij. arguit
q̄ stat⁹ ep̄orū ē p̄fectior q̄ stat⁹ religio-
sorū. S3 licet appetere p̄pter suā p̄fectio-
nem statū religionis. ergo statū ep̄ales.
Tertio arguit p̄ illud qd scribit p̄. xv.
Qui abscondit frumenta maledict⁹ in
p̄p̄lis. bñdictio autē sup̄ caput venditū.

Szille q est idone⁹ ppter vitaz & sciam
ad episcopatus: videt frumenta spūalia
abscondere si se ab epātu sbrabat. p hoc
aut q epātū accipit ponitur in statu fru
mēta spūalia dispēdandi. Ergo videtur
q laudabile sit epātū appetere: ipsūq;
vitupabile refugere. ¶ Quarto arguit.
qa facta scōp q i scriptura narrat: ppo
nūt nob i exēplū. f3 illd Ro. xv. quecū/
q; scripta sūt ad nřaz doctrinam scripta
sūt. Sz legit. Isa. ix. q; Isa. se obtulit ad
officiū pđicationis qđ pcpue ppetit epīs
ergo vř q appetere epātū sit laudabile
Sz p trariū ē Aug. xix. de ci. dei. q dicit
illud qđ scribit. viij. q. i. c. q epātū. Loc⁹
supior sine q regi popul⁹ nō pōt: & si ita
reineat atq; admistret vt decet: tñ non
decet appetit. Rñ dēt tho. f. f. q. elxxv.
q in epātu tria pñt pđiderari. Eñuz est
pncipale & finale. f. epālis opatio p quā
vilitari pñmoz pñtēdēt. fm illud Job
vlj. Pāce oues meas. Secūdu ē altitu
do grad⁹. q; epō sup alios cōstituit: fm
illd Bath. xxv. fidelis seru⁹ & pñ. q. cō
d. f. f. suā. Tertiū est q cōsequēter se ha
bet ad ista: vt reuerētia & honor & suffi
ciētia tpaliū. fm illud i. Ti. v. Qui bene
pñt pñbri duplici honore digni habe
ant. Appetere ergo epātū rōne hui⁹ cir
cūstātiū bonoz: māifestū q nō licet. eo
q finis cēt cupiditas & ambitio. Et dñs
reprehēdit ambitiosos phariseos dicēs
Bath. xxiij. Amant pñmos accubū in
cenis & pñmas cathedras i synagogis: &
salutatiōes in foro. Quātū āt ad secūdu
f. ad celsitudinē grad⁹ appetere epātū ē
ābitiosū & pñptuosū. Eñ dñs Bath.
xx. arguit discipulos pñmatū grent: s. d.
Pñcipes gētū dñant eoz. Ebi Criso.
d. Per hōndit q gēile ē priatū sape. &
sic gētū compatiōe animaz eoz pñuati
onē pñertit. Sz appetet pñmis pñesse
est fm se laudabile & virtuosū. Verum
quia put episcopalis act⁹ habet annexā
celsitudinē gradus pñptuosū videt q
aligs pñesse appetat ad hoc q subdñis
pñt nisi manifesta necitate iminēte. siē
greg. d. in pastorali. Qđ iūcerat lauda

bile epātū appetet qñ dubiū nō erat per
sūc quēq; ad maiora supplicia pñeire
Eñ nō de facili inueniebat q hōn⁹ assu
meret pñerti cū ad hō aliq; zelo caritatis
dñit⁹ fuisset icitatus. Pñt tñ quilibet
absq; vitio pñptiōis appetet talia opa
facef: si pñgeret in tali officio cē vř ap
petet se cē dignū ad talia opa exēceda.
ita q bonū op⁹ cadat sub dñderio: nō
autē pñmatus dignitas. vñ Criso⁹ super
Bath. ait. Op⁹ qđ desiderare bonū ē
pñmatus aut honoris pñcupiscet vñtas ē
pñmar⁹ enī fugiēt se desiderat: deside
rātē se honet. ¶ Eñ pñmū ergo dicēdu
q sicut Greg. d. i. pastorali. Illo tēpore
apñus dixit illa vba q ille qui plebibus
pñerat pñmus ad martirij tormēta duce
bat. Aug⁹ vñ. xix. d. ci. dei dicit q apñs
expōere voluit qđ sit epātus: qa nomē
opñs ē nō honoris. ¶ Eñ secūdu dicēdu
q nō ē eadē rō dñ statu religiōis & statu
epāli. ppter duo. pñmo quidē qa ad statū
epāle pñerigit vite pñfectio. & p hoc dñs a
Petro exqñuit si pl⁹ ceteris cū diligēt
anteq; ei pñmitteret pastorale officiu. f3
ad statū religiōis nō pñerigit pñfectio f3
est via ad pñfectionē. Eñ & dñs Bath.
xix. nō dixit si es pñfect⁹ f3 si vis cē pñfect⁹
vade & vēde oia q habes. Et h⁹ differē
tie rō est. qa fm dñoni. pñfectio pñtinet
actiue ad epñm sicut ad pñfectionem. ad
monachū aut passīue sicut ad pñfectum.
Regrit aut q sit pñfect⁹ aliquis ad hō q
possit alios ad pñfectionē adducere. qđ
non pñerigit in eo q debet ad pñfectionē
adduci. Est autē pñptuosū q aliq; se
pñfectū reputet. nō āt q aliq; ad pñfectio
nē tēdat. Secūdo nō ē eadē rō. q; ille q
statū religiōis, assumit: se alijs subijcit
ad spūalia capiēda: & hō cūlibet licet.
Ille vñ q trāsīt ad statū epālez sōlimat
ad hō q alijs pñuideat. Et hāc sublima
tionē debet sibi null⁹ assūere. sed illud
Debr. v. Memō sibi assūat honorē f3
q vocat a deo tāq; Alaron. Et vt Greg.
d. viij. q. i. c. in. scripturis. Sicut loc⁹ regi
minis desiderantib⁹ negand⁹ ē. ita fugi
entib⁹ offerendus. Ad tertiū argumētū

dicendū q̄ dispensatio spūaliū frumen-
torum non est faciendā fm̄ arbitrium
propriū: sed principaliter quidem fm̄
arbitriū: et dispositionem dei. secundario
autē fm̄ argumētū supiorū prelatorum.
Ex quo nō intelligit ille abscondere fru-
menta spūalia cui nō competit ex offi-
ficio: nec ei a supiorū iniūgit si ab aliorū
correctione aut gubernatiōe desistat. s;̄
solum tunc intelligitur abscondere si dis-
pensationem negligit cum ei ex officio
incumbat vel inunctum officium pti-
naciter recusat: quia vt dicit extra de re-
nuntiatione in. c. nisi cum pridem. Tūc
in te veram humilitatem custodies cuz
p̄ eam locū sublimem effugies et p̄ obe-
dientiā nō dimittes. Et. viij. q. i. c. i. scri-
pturis. Si is qui valet oipotentia dei re-
nuerit pascere oues: ostendit se summū
nō amare pastorem. ¶ Ad quartū vō
argumētū rīdet Greg. in pastoralī. q̄
Isaias qui mitti voluit ad predicandū
vidit se ātea purgatus p̄ altaris calculū.
Quia ergo valde difficile ē quēlibet pur-
gatum se cognoscere. ideo nullus predi-
care debet nisi mittat. piculosum ergo ē
et non sine ambitione cuiā viris idoneis
querere et petere episcopatum. Sed qd
de illis in quibus nulla conditio que in
epō ē requirenda: penitus inuenitur qui
instant satagūt ambiunt: vt pmoueant
ad dignitatē episcopalem: o temeraria
presumptio. o inflata elatio. o diabolica
superbia. Et adiant tales id qd̄ scribitur
extra de elec. c. cum in cunctis. Cum in
cunctis sacris ordinibus et ecclesiasticis
ministerijs: sicut etatis maturitas: mo-
rum grauitas: et līrarum scientia ingre-
da multo forti⁹ hec in episcopo oportet
inquiri: qui ad curam ponit aliorū: in
seipso debet ostendere q̄liter alios opor-
teat in domo dñi conuersari. Glo. v̄ro
sup v̄bo. līrari dicit. Propter defectū
scie repellit aliquis ab episcopatu etiam
iam promotus. vt patet extra de etate et
qualitate ordinandorum. c. vlg. et extra
de elect. c. cōgregato. Et. i. q. i. c. viliſſim⁹
dicitur. Vilissimus est reputandus nisi

precellat scientia et sanctitate qui est ho-
nore prestantior. Ad idem est. c. non o3
i. q. vii. ¶ Secundū dubiū erat vix ultra
episcopalem dignitatē sit peccatū appe-
tere aliquas dignitates seu officia vel be-
neficia. vt abbatiam prioratum etc. Et vi-
detur q̄ non: q̄ qd̄ nō est. phibitū per
aliquod ius videt esse cōcessum. xij. q.
ii. c. hebron. s. sequenti. Si ista nullo iu-
re prohibentur. ergo vt licita cōcedunt
Contrarium hui⁹ v̄t esse rei veritas. Et
ratio est: quia vbi eadem ratio. l. et idē
ius. Nam de similibus idem est iudiciū
ar. di. v. c. ad eius. Sed ratio quare illici-
tus est appetitus episcopatus est propter
curam quam habet annexam: quia pre-
sumptuosum nimis est vt quis se repu-
tet idoneum ad regendas aīas aliorū:
Sed eadem ratio est in quolibet predi-
ctorum. q̄. s. in omnibus est cura anexa
nec differunt in episcopatu nisi fm̄ ma-
gis et minus. q̄ vt p̄ ep̄us habet curas
vniuersales totius diocesis sue: s;̄ in pre-
dictis officijs constituti habent curam
particularem: vt p̄ vnus parrochie vel
vnus collegij. Taliū autē appetitus non
diuersificat spēm s;̄ quidditatē peti: sicut
appetere furari vnum florenū est eiusdē
speciei cū appetitu furandi mille. s;̄ hoc
sit grauius. Sic in pposito de appetitu
ep̄atus et aliorū bñficiorum curatorum.
¶ De cetera s;̄ Tho. Ray. Host. et Host.
Qui petit pro se aliqd̄ predictorū si alias
sit dign⁹ efficiat indign⁹ rōne p̄sumptiōis
et cōmunit symōiā. ergo peccat mortale
Et p̄ hac cōclusiōe faciūt dicta sanctorū
Bñ Criso. xl. di. c. multi. ait. Quicunq;
desiderauerit p̄matū in terra inueniet cō-
fusionē in celo: nec inter seruos xp̄i cō-
parabitur qd̄ p̄matu tractauerit. Null⁹
autē inuenit p̄fusionē in celo: aut separatur
a p̄sortio suorū xp̄i nisi pp̄ mortale. ergo
etc. Et. i. q. i. c. Principat⁹. Leo papa ait
Principat⁹. i. platio queq; aut seditio ex-
torſit aut ambitus occupauit etiā si mo-
rib⁹ nō offendat aut acerb⁹ ipsi⁹ in ini-
tij sui est pernitiosus exemplo: et difficile
est vt bono pagant exitu que malo sunt

inchoata principio. Sz nō dicitur aliqd
pnicioſū niſi mortale. Sciēdū autem qđ
id qđ dictū eſt. ſ. qđ nō l3 petere bñficiū
curatū: nec peti pōt abſq; vno ſymonie
Zlli qui illud nō tenēt. vt Bern. 7. Sūl.
Hāc opi. ſequi vidēt curiales: ſ3 tamē
nō eſt iuta. forte poſſet dici qđ qui inten
deret deo ſeruire i clero: nō pp honores
mīiores cōſequendos 7 diuinas in ſcō
ſ3 qđ ſtans ille melior eſt qđ ſecularis 7
diuinis applicatus 7 magis ſibi gratus
7 in eo poſitus appetit ſibi prouideri de
beneficio: 7 petit illud a ſuperioribus vt
poſſit ſin pditionē ſuā ſuſtentari nō ad
pompan: ſ3 ad decentiā nō habēs intē
tionē ad curā: nec ad honores 7 gradus
7 ad pinguius bñficiū ſed ad ſui guber
nationē ita pntus de ſimplici bñficio
ſicut de curato: dūmō ſibi ſufficiēs eſſet
nō peccaret. Zppetit enī 7 querit qđ eſt
de iure diuino debitū. Adels qđ q altari
ſeruit d altari debet viuere. vt. d. ap' s qđ
ē licitū culibet. Et qđ cura annexa ſit
ei qđ ſibi pferi: oculus eius nō ē ad hoc
pnicipalr: ſ3 ad ſuſtentationē ſibi debitā
ex ſeruitio ecclie. illud autē. ſ. qđ ſit cura
tum eſt acceſſorium 7 p accidens. 7 ac
ceſſoriū naturā ſequi cōgruit pnicipalis
de re ſur. li. vi. Sz pnicipale ientum ſ.
ſuſtēratio ſui iure ē licitū ergo 7 qđ ide
ſequitur. nō aliquid illicitū adiungendo
¶ Tertū dubiū erat vtrū platus peccet
pferēdo bñficiū bono ptermiſſo melio
ri vel vtr peccēt ſic eligētes. Et videt qđ
ſic. Quia. viij. q. i. c. licz. Hicero. ait. Si qđ
oēs 7 certi ſint: qđ qui preſtantior eſt ex
oi populo. qui doctior. qui ſactior. qui oi
virtute eminentior ille eligat ad ſacerdo
tium. Sed beat' Tho. in qđā. q. de quo
libet dicit qđ aliqđ pōt dici melior dupli
citer. vno mō ſimplr. alio modo ſ3 qđ
ſimpliciter autē dicit melior qui eſt ſan
ctior 7 plus habēs de caritate. Sciēdū
quid dicit melior qui eſt melior ſm ali
quē reſpectū. Conſingit autē aliquēz eſſe
meliozem ſimpliciter. i. maioris ſactitatis
qui nō eſt melior qđ ad hoc qđ pſiciat
in ecclieſia. Sed aliqđ minoris ſactitatis

eſſet melior in regimine: quia forte ma
gis eccliam iuuare poterit vel p lumen
ſapientie: vel per auxilium potentie: vel
qđ diu i ecclia dſeruiuit. Mō ergo tenet
dare platus officiū vel bñficiū meliori
ſimpliciter. ſed melior i quo ad ſ. iō ſi p
ferat vtrū alteri pp aliquā cām qđ pſineat
ad honorem dei 7 vtilitatem ecclie. tam
qđtum ad hoc eſt melior. 7 prelatus re
cte facit promouēs illum: ſicut ē 7 elige
tes hec ille. Notādū etiā qđ qđuis minuf
bon' ſimpliciter poſſet pferri magis bo
no in regimine ecclie qđ vtilior: non tū
ſi ſcitur eſſe malus: qđuis poſſet iuuare
ecclieſiam p ſciaz 7 potentia. qđ in hui' p
maxime requiritur bonitas vite: alias ſine
peccato cura exerceri nō pōt. Hōc enī
nō eſſet pferre min' bonū: ſ3 ſimpliciter
malū: 7 p pñs qui nō eſt idoneus. An
Zilbertus magnus dicit expſſe qđ pmo
uētes ad ordines vel curā paſtorales: vel
aliqđ bñficiū ecclieſiasticū ſciēter idignūz
abſq; dubio peccāt mortaliter. Ille no
bilitas excuſare pōt qđ pſinoveat malus
quia quanto nobilio: tanto nociuio: Et
ſi dicat qđ alius nō ſit ita vtilis omnino
iſta ratio niſi valet: qđ vtilitas ſpiritu
lis temporalis eſt preponēda. nec excuſat
paucitas miniſtroz ecclie. hec Zilbert'
Dicit vō aliqđ eo ipſo bonus quo nō eſt
malus. extra de preſumptionib'. c. dudū
¶ Quartū dubiū erat. Etr plar' ec
cleſie poſſit cōmittere cōſanguineo ſuo
curā ecclie poſt poſito meliore. Adidetur
qđ nō. qđ Hicero. dicit loquēs de Moy
ſe qđ ſubſtituit ſibi ſucceſſorē in regimie
Jeſu naue. viij. q. i. c. ſi ergo. Nulla pſa
guinitatis ratio: nulla ppingtaſ habita
contemplatio eſt ppinguis agroz 7 pre
dionū relinqt hereditas: gubernatio po
puli illi tradat quem deus elegerit hoi. ſ.
tali qui h3 in ſemetipſo ſpñ dei: 7 prece
pta dei in conſpectu eius ſunt. Et idem
Hicronimus. viij. queſtiō. c. i. c. moſes
Boiſes amicus dei cui facie ad faciez
locutus eſt deus pſotuit vtiq; ſucceſſo
res principatus filios ſuos facere 7 po
ſteris propriam relinquare dignitatem

Sed extrane⁹ de alia tribu eligit Iesus
naue ut scirem⁹ principatu i populos no
sanguini deferendu eē: sed vite. Glo. d.
ibi sup v^o tribu. Moyses fuit de tribu
Leui. Iesus naue siue iosue fuit de tribu
Ephraim. Ad hoc ppositum recitat etiā
Dolieratus. li. iiii. q. obsecrante senatu
ut Adrianus filiū quem habebat augu
stum faceret: respondisse fertur. sufficere
debet q. ego regnauerim cū nō merear
Principatus enī nō sanguis sed meritis
dandus est. Inutiliter quippe regnat q.
rex nascit nec meret. Verū tamen Tho.
in quadā. q. de quolibet. dicit q. aliter ē
dicendum de p sanguineo eque idoneo
aliter de p sanguineo minus idoneo. Si
autē consanguineus sit eque idone⁹ pōt
prelatus preferre p sanguineū: nisi ex h^o
forte scandalum oriā: vel aliqui exinde
malum exemplū accipiant. ut qñ. p bā
liter timeat q. alij prelati inducerent hoc
exemplo ad dandū suis minus dignis
Rō hec. q. in hoc q. det cō sanguineo
eque digno nil deperit utilitati ecclesie:
nec est contra caritatem. Et figuratum
est Gen. xlvij. vbi Pharaō Joseph lo
quens de fratribus suis dixit. Si eē nō
sūt in eis viros industrios constitue illos
magistros pecorū meorū. Si v^o cō san
guineus prelatus sit minus idoneus non
debet eum pficere ad curā ecclesie post
posito meliōre. Et sic faciendo p. p. p. p.
endo illum grauer peccat. Quid tem
poribus his in beneficiorū collatione ac
distributione fiat nō opus est enarrare
cum iam manifesta sit oib⁹ ecclesie scē
tatura. Preficiūt infames. p. mouēt
ambitiosi. exaltātur amici: et quasi nulla
est amplius cura de regimine animarū
pualuit ambitio et ad lucra tpalia mun
danamq. pompam oīa sunt redacta. O
deus de celis. o deus oipotens. Inspice
incurrere: visita: et nō derelinquas ppter
pectā nra sponsam tuā ecclesiam quam
tuo precioso sanguine redemisti. Inua
serunt lupi rapaces gregem tuū: et non ē
qui pascat oues tuas. Secūdu appeti
tus inordinat⁹ honoris of magisterialis

sublimitatis. Appetunt nāq. multi inde
bite magisteriale gdiū. Et l. fm. Hosti.
in sūma sua. li. v. in rubrica de magistris
pcepto cuiuslibet discipline vocari pos
sit magister. ut in l. qbus erga. ff. de v.
sig. vel qui regimen habet p ceteris. ut
in l. i. ff. de exactionib⁹. vel doctor legū
ut in prohemio. ff. s. penulq. Nos tamē
loquimur de magistris put sic appellāt
doctores theologie. in qb⁹ repēsibilis
eē pōt magisterij gradus et ambitiosus
reputari quadruplici rōe. Prio rōne i
sufficientie. Secdo rōne repugnātie. Ter
tio rōne supbie. qro rōe finis. Et Prio
rōe insufficientie: qñ aliq. i sufficientie ē: qz
vel indoctus vel adeo parum doctus ut
sibi gradus magisterij cōuenire nō pos
sūt. Prio quib⁹ of. lxi. di. c. miserū. Bi
serū est. cum fieri magistrū q. nunq. fuit
discipul⁹. Et lviij. di. i. c. ordinar⁹. Debz
ante esse discipulus q. q. doctor esse de
siderat. Et sic doceat p. qd didicit. xvi. q.
i. c. sic viue. Multo tpe discere que post
mōuz doceas. Et. c. si. clericat⁹. Si cle
ricat⁹ titulat desiderū: discas quod pos
sis docere. et rōnabiles hostiam offeras
deo miles anteq. tyro: nec prius magi
ster sis q. discipul⁹. et de electioe. c. cū in
magistrū. In magistrū assumi nō debet
qui formā discipuli nō assūpsit. hec ibi.
Dicit autē Host. vbi. s. q. promouen
dus ad magistrū cognosci pōt legēdo
et disputādo si sit idoneus. Et Secdo ē re
pēsibilis et ambitiosus magisterij gra
dus rōne repugnātie: quando aliqua
esset in aliqua religione que talia conti
neret q. sibi magisterij gradus repugna
ret. sicut de monacho. d. l. diero. xix. q. i.
c. monachus. Monachus nō doctoris
sed plangentis habet officiu. Ad quod
facit ibidez. c. si cupis. et. c. alia causa. Si
autē talis esset religio in qua possent re
ligiosi cum obseruantia regule et statu
torum suorum vacare etiā studio litera
rum et predicationi et instructioni alio: ū
posset hui⁹ viri religiōis docti fm. Alex.
in. iij. summe: ad gradū magisterij pro
moueri. Quod pfirmat p ea que scribūt

xvi. q. l. c. doctos. c. moderamie. c. sūt nō nulli. c. nos aut. c. in parochia. c. cum p. vilitate. Et hoc apparet p. expientia: q. a quottidie ex ordinib. mendicantiū multi fiunt magistri in theologia. ¶ Tercio ē rep̄hēibilis ⁊ ambitiōsus gradus magisterij rōne supbie: q. aliq. q.rit illū gradū ipōitū se igerēdo vt excellat ⁊ appareat gliō. qd. phibet xps. Math. xxij. d. Nec vocemini magistri. s. cū elatione mētis: q. mgt. vester vn. ē xps. In qb. ⁊ bis nō nomē aut gradū dānauit magisterij fm. oēs doctores: s. tñ supbiāz ad quā multi cū noie illo deueniūt q. eo q. magistri sūt vocāt credūt se oīa scire spernūt indoctos ⁊ qd. ipsi sciūt alijs cū difficultate ⁊ labore vix cōicare volunt. ¶ Quarto ē r̄phēibilis ⁊ ābitiōs magisterij gradus rōne finis: q. aliquis magisteriū suscipit n. ppter honore dei: aut salutē propriā vel vilitatē proximorū: sed ppter temporalia lucra propter prelationes obinendas ⁊ acquirendas dignitates. Tales siquidē q. a debito fine d̄ficiūt honore idebite appetūt ⁊ mori nate. Iudicet ergo vnusq. s. seipm. Et go non audeo aliena facta culpāre: precor tñ deum celi vt magisterij dignitas tam multis ad salutē accedat q. cā est dānatiōis eterne. Terti. appetit. inordinatus honoris ⁊ ambitiōis est secularis ptātis q. nō aliqui aspirant tyrānice dñia tpalia vsurpāt. Rñdēdū vt melius itelligat nō tādū q. q. drupliciter p. aliq. recte ⁊ merito esse pnceps. aut dñs. Prio ex diuina ordinatione. Secdo ex ecclie collatione. Tercio ex legitima successiōe. Quarto ex populi electiōe. Prio ex diuina ordinatione. sicut Saul fuit vnctus in regem a Samuele de voluntate dei. Et habet. i. Reg. x. Qui cū fuisset abscondit. domi. cucurrerūt illi de poplo: ⁊ tulerūt cū ide sicut fuerat diuinit. reuelatum stetitq. in medio ppli. Et Samuel dixit: Certe videtis quē elegit dñs: quā nō sit filius ei in oī populo. ⁊ clamauit cūc. pplis: viuat rex. ¶ Secdo pōt aliq. ē pnceps ex ecclie collatione. q. s. ecclia auctē dina

psferret alicui pncipatū: ⁊ p̄cipue ipiales dignitatē. P̄papa enī impatorē instituit ⁊ destituit debet ⁊ pōt ratiōalib. causis interuenient. b. sicut factus fuit tēpore Stephani secūdi vt dī i chronica martiniana quō Tristulphus rex longobardorū ingerebat romanos: quapropter Stephan. roman. pontifex aduertens q. Constantin. quint. cōstātinopolitan. impator nō poterat iuuare Romanos venit i Franciā ad Pipinū regē frācorū. Qui cū papa veniēs liberauit Romanos ab iniurijs lōgobardorū. ⁊ p̄tinuo i premio vtuosi laboris fact. est impator ⁊ reuersus i Franciā impauit ānis. xij. Pipino aut. successit i impio Karolus. eius fili. mansitq. impiū apud francos annis. xxv. ⁊ mēsis. ix. vsq. ad tēpora Ludouici tertij. cui. tpe: q. francigere nō iuuert. Romā ab iniurijs lōgobardorū fuit diuisū impiuz eo q. vnus impauit i Italia. ali. i alemania. ⁊ scisma durauit vsq. ad Ottonem. qui liberauit ecclesiā ab impietate Joh. pape. xij. quē cardinales suo adiutorio deposuerunt. quare Otto coronam imperij suscepit: ⁊ eo mortuo impauit fili. ei. Otto secundus p. illā. Otto tert. p. hereditariāz successiōe. Sed p. mortē Ottonis. iij. fuit institutū q. impator. eligeret ab electorib. s. maguntinensi. treuerensi. coloniesi. marchione brādeburgensi. palatino. duce saronie. ⁊ rege bohemic. De ptate vō pape sup. impatorē dixi in sermōe de sacerdotali dignitate. ¶ Tercio p. aliq. ē pnceps ⁊ dñs ex paterna successiōe. sic d. Salomōe dic. iij. Reg. ij. c. salomō aut. sedit sup. thronum David patris sui ⁊ firmatū ē regnū eius nimis. ¶ Quarto pōt aliq. ē pnceps ex electiōe: q. eligit vniformit. ⁊ p̄cordit ab illis qb. h. p̄esse. his modis exceptis q. dñari cupit ambitiōis vitio t̄gīf. s. dubitaret aliquis quid de officijs ⁊ dignitatib. secularib. si appetant ⁊ p̄curent per preces ⁊ obsequia vt officiū potestatis senatoris capitanei ⁊ hi. nūqd. ē p̄m. Rñdeo q. si quis humilimodi appetat ⁊

querat magis caris s̄ honore et lucro q̄
de iustitia seruāda q̄ talis peccaret. Si
mīl' si ignorat ea que spectāt ad excusa
tionē debitā dici officij: nec iunari p̄ ati
um pōt. Similiter si paratus est se intro
mittere de his ad que sua potestas non
extendit q̄uis ibi p̄fuerit fieri. puta si
laicus velit de clericis iudicare vel de ec
clia dispōere. qd̄ de eis p̄hibet. vi. xxi.
p̄ totū. Si at̄ appeteret q̄s illos gradus
gelo iusticie et caritatis. primor̄ exigēte:
nō rōne. p̄prij commodi non peccaret
S; quis est hic et laudabim' euz. Ideo
magnus erit numerus dānatorū.

¶ Qd̄ abhomināda ē ābitio: nū q̄ idu
cit multa mala: nū q̄ oīs mīl' illaz fugit:
nū et q̄ tollit quietē mentis. Capl̄. iij.

Et nū misterij declarādum de
ambitione dicitur abhominatio
Abhominādū q̄ppe et fugiēdū
ē hī p̄petri p̄p̄ tria. P̄mo q̄ mīla crimīa
inducit. Secdo q̄ oīs iustus illam fugit
Tertio q̄ q̄etē mētis tollit. **¶** P̄mo am
bitio multa crimīa inducit. Hoc maxie
malū habet ābitiosus q̄ nec timet deuz
nec veref̄ hoies: sepe et libenter mēitur
adulaf̄ sepe simulat humilitatē ielatur
cūctis. seruus est oīuz et tributari' crude
lissimus et venenosus. Quādoq̄. p̄pter
ambitionē etiā suis. Romulus quidē oc
cidit fratres. Rhemū vt solus regnaret
Iulius cesar. P̄dōpetū ē sp̄ p̄secut' vsq̄
ad mortē cū q̄ plurima bella gessit cupi
ditate inipij. Absolon suū p̄fem. Dauid
tēptauit pellere regno vt rex ip̄e p̄ficeref̄
Et quid historias querim' q̄n clara sūt
oīa bella q̄ fuerūt in mūdo vsq̄ nunc?
Nec dubiū est illa fuisse. p̄ maiori parte
p̄fecta ex liuor̄ āplādi dñia. P̄propterea
Minus rex assyrior̄ bellis vexauit. puin
cias. p̄pterea magn' Alexander duxit
exercitū extra patriā p̄tra Dariūz imo p̄
oēs reges oriētales p̄propterea marciales
romani semper fuerūt in bello ab vrbe
cōdita vsq̄ ad t̄pa Constantini: habue
runtq̄ bella plurima aduersus sabinos
p̄tra volscos coriolanos. vtios. saliscos.
pelignos picentes. sannites. tarentinos.

carthaginienses. hispanos. mirridatem.
egyptiū. germanos. cymbros et parthos.
Et vt breuiter dicam p̄tra totū mundū
Et quis enumerat quant' hōiuz sāguis
in tot p̄zelis sit effusus: quot milia mili
um sint extincti: quot ciuitates depopu
late: quot violate ēgines: quot viriūq̄
serus precio venundati? Ambitio tan
torū scelerū mater. o venenosa radix ex
qua facile. p̄dit oīs facinorū germen. o
bonorū morū dissipatrix. o inimica iu
sticie. o seminatrix ordiorum. o fons oīs
scandali. o confusio religiosorum. o tur
batrix ecclesie. o desolatrix ciuitatum. o
deniq̄ destructrix generis hūani. p̄pter
ambitionem nāq̄ vir pōt aliquis p̄ viā
rectaz incedere et q̄nq̄ imo multotiens
qui boni credunt et sancti. p̄pter ābitio
nē efficiūt reprobi et diaboli filij. **¶** Se
cūdo abhomināda ē ambitio: q̄ q̄libet
iustus eā fugit. Dñs noster Iesus xp̄us
cum facto miraculo de q̄nq̄ panib' vo
lūissent euz sibi regem facere aufugit. vt
habet Ioh. vi. et Porces cū esset anorū
lxxiij. et mitteret a dño vt eēt dux poplī
isrl' multū excusauit se. d. Qd̄ esset pedi
toris lingue. Exo. iij. c. Dicere. cū mit
teret a dño. et cōstitueret sup reges et re
gna ad annūciandū verbū dei subtrahē
bat se. d. Ha. ha. ha. dñe deus n̄r nescio
log. Dicere. i. c. Marcus euangelista vt
sacerdotio inhabilis esset amputauit sibi
pollicem. Greg. magnus a clero et popu
lo acclamat' in papā occulte fugit. Am
brosius ne promoueretur in archiep̄m
magnā relistentiaz fecit. Et sic oēs boni
et iusti viri ābitionē sūt detestati. **¶** Ter
tio abhomināda est ambitio: quia q̄etē
mentis tollit. Semp enīz ambiciosi ha
bent in corde ignē. semp sūt in cogitatio
nib'. semp i d̄siderijs martyres: nō dei
s; p̄cipis tenebray. P̄propterea Bern.
li. iij. de p̄sideratiōe ad Eugeniū. ait. Q
ambitio ambientium erit: quō oēs tor
ques. oībus placeo? Nil acius cruciat
nil molestius inquietat nil tam apud m̄
scros mortales celebris negocij eius.
Et idēz in sermone. xl. Ambitio subtile

malū secretus virus pestis occulta doli
artifex mater hypocrisis liuoris parens
vitiū origo tinea sanctitatis exēcatrix
cordiū. Ille ille. Propter hec itaq; oīa
vitari debet abītio. vt sic obīneri possit p
humilitatē diuina grātia et in fine sempi
terna gloria: in qua viuit regnatq; glo
riosus de⁹ p infinita scloꝝ sc̄la. Amen.

Seria quinta secunde ebdomade in
q̄dragesima de vitiū vane glorie: quo la
borabat diues ille damnatus. et qd pluri
mum timere debent penitentes. q; oīri
solet maxime ex operibus bonis.:

Sermo .xxxv.

Induebatur

i. purpura et bysso. verba sūt
redemptoris nostri origi
nalter. Luc. xv. c. et in euā
gelio hodierno. Studiū
m⁹ ex lectione sci euange
lij damnatus fuisse diuites
in inferno. nō quia diuitias possidebat
sed quoniam illis male vivebatur. Erat
enim crudelis proximis et Lagaro men
dico cuius vlcera canes lungebāt anima
lia bruta. ipse homo nullam pietatez ex
hibebat. Constituerat finem suū in co
pia bonorum temporalū. et propter illa
superiorem non cognoscebat deum. ex
altabat se ipsum et elatus corde cupiebat
honorari. Et ppter ea induebat purpu
ra et bysso gloriā querēs i excessiuo orna
tu et inoderato. Et qm plurimi sūt illius
diuitis sequaces et imitatores qui omne
desiderium suū inflāmbāt ad hāc glo
riam: temporalem inanez et vacuam: id
circo in presenti sermone de vaneglorie
vitiū aliqua discutiemus de qua tria my
steria occurrunt declaranda.

Prīmū dicitur diffinitio.

Secundum detestatio.

Tertium generatio.

Quid sit vana gloria. et qūo differt a
gloria sancta que esse potest in bonis et
virtuosis et a gloria beata. Caplm. i.

Rimū mysteriū d vana gloria
p dicit diffinitio. in q̄ quid sit va
na gloria videam⁹. Et Alex. in
ij. sūme diffinit eā sic. d. Vana gloria est
appetitus inordinat⁹ et iordinata dele
ctatio humane laudis. Hāz gloria cla
ritatē quādam significat. Hū glorificari
idem ē qd clarificari vt Aug⁹ dicit sup
Joh. Et Ambro. i. li. de officijs. Gloria
ē clara cū laude noticia. Et Tullius in
rhetori. Gloria est frequens de aliquo
fama cum laude. Aus vero vt Tr. d.
i. rhetor. est sermo elucidans magni
tudinē virtutis. Ideo nomen Glorie
importat manifestationem alicuius de
hoc quod apud hoīes decorūz videtur
siue illud sit aliquod bonum spirituale
siue temporale. Possumus tamen pro
clariori intelligentia distinguere tripli
cem gloriāz. Prīma dicit beata. Secū
da sancta. Tertia vana. Prīma est
gloria beata de qua in ps. Gloria et di
uitie in domo eius. Et ps. cxlix. Exulta
bunt sancti in gloria. Et de hac diffusi⁹
loco suo dicemus. Secūda ē gloria
sancta. Et h fm Tho. ij. ij. q. cxxij. ē cū
qs cognoscit bonū suū dignū laudē et ap
probat illud cupiens ab alijs. laudari
aut propter diuini honorem: aut ppter
proximorum salutem. Nam fm Alex.
laudari ppter deū et ppter bonū. prīmū.
non est aliud q̄ deum laudari in nobis
Unde nō errat: s; sancte appetit gloria
cū virtuose viuit et nō cōstituit ibi finis
Ad hāc hortat nos xps dicēs Math.
v. Sic luceat. l. v. c. h. vi. vi. bo. opa. v. et
glo. p. v. q. i. ce. ē. Et. i. Cor. x. Sine of
fensione estote iudeis et gentib⁹ et ecclesie
dei: sicut et ego oībus p oīa placeo: non
querens qd mihi vtile ē: sed qd multis
vt salui fiant. Et Ro. xij. Providentes
bona non tñ coram deo: s; etia coram
omnib⁹ hōib⁹. Et Ecc. xli. Curā habe
de bono noīe. Et ps. xv. Fama bōa im
pinguat ossa. Et Euidius li. de tristibus
Deniq; non paruas animo dat gloria
vires. Et secunda facit pectora laudis
amor. Id Aug⁹ in sermone de p̄f. ait.

Solet mouere carissimi qd dñs noster
 Iesus xps in sermōe euāgelico cū hūc
 dixisset. Luceat lux vřa corā hoībus vt
 videāt vestra opa bona ⁊ glorificēt pa-
 trem vestrum qui in celis est: postea dixit
 Attendite ne iusticiam vestram faciatis
 coram hominibus vt videamini ab eis
 Turbatur enī mēs parum intelligentis
 ⁊ precepto vtriusq obaudire cupientis ⁊
 per diuersa ⁊ aduersa distendit. Taz ne
 mo enim pōt q̄uis vni dño obtemperare
 repugnantia iubēti q̄ nemo potest etiā
 duobus dominis seruire. qd eodem ser-
 mone saluator ipse testatus est. Quid er-
 go faciet animus nutans cum se obtem-
 perare non posse existimat ⁊ non obtem-
 perare formidat? St enī opera sua in lu-
 ce posuerit hominibus intuentia vt fa-
 ciat qd preceptum est. Luceat lux vestra
 coram hominibus. reum se teneri arbi-
 tratur quasi contra preceptum fecerit
 vbi dicitur. Attendite ne iusticiam vřaz
 faciatis coram hominibus vt videamini
 ab eis. Qui autē recte intelligit vtinamq
 implet ⁊ seruiet vnīuersissimo dño q ser-
 uum pigrum nō damnaret si ea que nul-
 modo poterat imperaret. Nec ille. Et
 ibi cocludit dicens. Intentio quippe cor-
 dis humani quo dirigatur ⁊ quid expec-
 tet intueundum est. Ex quibus omnib⁹
 colligitur qd non sunt virtutis opera pre-
 termittēda quoniā ad illa sequitur laus
 multorum ⁊ redundant in virtuosoz fa-
 mam dūmodo ibi intentio non consti-
 tuat finem suum. Tercia est gloria va-
 na que fm Alex. ⁊ Bon. vbi. s. potest es-
 se triplex. Primo ex parte rei. p qua
 quis gloriam querit. vřputa si quis glo-
 riam quereret de sapientia quaz non hz
 ⁊ huiusmodi. vel de eo quod est peccatū
 Propter qd i ps dicit. Quid gloriaris
 in malicia. Vel cum querit gloriam de
 eo quod nō est gloria dignum: vt de di-
 uitijs. depulcritudine. de dominijs ⁊ hu-
 ius. de quibus non est glorianduz eo q
 trāsitoria sunt caduca ⁊ vana. Unde Iſa
 i. dicitur. Omnis caro fenem. ⁊ oīs glo-
 ria eius quasi flos agri.

Secūdo gloria
 est vana ex parte eius a quo quis glori-
 am querit. puta ab homine pncipaliter
 cuius iudicium nō est rectum. An i ps
 Maldicta ossa eorum qui hoībus pla-
 cent. supple cuz ponitur ibi finto. Tercia
 gloria est vana ex parte eius qui gloriāz
 appetit: qui videlz appetitum glorie sue
 non refert in debitum finē. puta ad ho-
 norem dei ⁊ proximi salutē. Nam oīs
 gloria finaliter ad deum est referenda.
 Unde dauid i ps. Non nob dñe. n. no.
 s. n. tuo da gloriāz. Et xps. Job. io. Ego
 gloriam meam non quero. Si ego glo-
 riam meam quero gloria mea nihil est

Qd fugienda est vana gloria: tum qd
 p illam offendit deus. tum quia homo
 per eam spiritualiter infatuatur: tū etiāz
 quia oēs iusti ipsā conati sunt vitare.

Secundū mysterium Capl. ii.

Declaranduz de vana gloria dñ
 detestatio. Est liquidem virtutis
 graue ⁊ detestabile ppter tria. Prio pp
 offensionē. Secdo ppter infatuationem
 Tercio pp exēplationē. Prio vana
 gloria est vitii graue ⁊ detestabile ppter
 offensionem. qd p illam offendit deus.
 Morandū autē fm Bon. vbi. s. qd aliqñ
 est peccatuz veniale. aliquando mortale
 Veniale est cuz ex subito motu trahitur
 animus ad propriam laudem ⁊ gaudet
 de bona hominum opinione: tū cuz rō
 excitatur statim reprimit ⁊ subijcit mo-
 tum illum recognoscens deum ⁊ illi se
 humilians. Difficile namq est primis
 motibus glorie vt nō veniant posse re-
 sistere. quia vt dicit Seneca ad Lucillū
 Nulla est tam excelsa virtus que dulce-
 dine glorie non tangatur. Et Hiero. ad
 Sabinianum. Naturali ducimur ma-
 lo ⁊ adulatoribus nostris libenter faue-
 mus. Et q̄q̄ respondeamus nos indi-
 gnos ⁊ calidus rubor ora perfundat ta-
 men ad laudem suam intrinsecus letat
 animus. Et Cris. d. super Mat. Luz
 cetera vitia locuz babeant in seruis dia-
 boli: inanis gloria locum etiam habet
 in seruis xpi. Si ergo amor humane

glorie quibus sit inania non repugnat caritati neque quod ad id de quo est gloria neque quod ad intentionem gloriae querentis: non est peccatum mortale: sed veniale. Peccatum autem mortale est vana gloria: quando contrariatur caritati dei dupliciter. Uno modo ratione materie de qua quis gloriatur: videtur de aliquo falso quod contrariatur diuine reuerentie secundum illud *Ezech. xxviii*. Elevationis est cor tuum et dixisti. Deus ego sum. Et cum quis bonum tempore de quo gloriatur praefert deo. aut etiam cum quis praefert testimonium hominum testimonio dei. sicut contra quod dicitur *Ioh. xii*. Qui dilexerunt magis gloriam hominum quam gloriam dei. Alio modo contrariatur caritati ex parte ipsius gloriantis qui intentionem suam refert ad gloriam tanquam ad ultimum finem ad quem etiam ordinat virtutis opera et pro illo consequendo non perterritit facere etiam ea que sunt contra deum. Sic faciebant antiqui romani de quibus dicit *Aug. v. de ci. dei. c. xii*. Heteres igitur primique romani quantum eorum docet et comendat historia quibus. ut alie gentes excepta una populi hebreorum falsos deos colebant et non deo victimas. sed demonijs immolarent: tamen laudis audiri pecunie liberales erant gloriam ingentes divitias honestas volebant. Hanc ardentis sime dilexerunt. propter hanc vivere voluerunt. pro hac mori non dubitauerunt ceteras cupiditates huius unius ingenti cupiditate praesertit. h. ille. **T** Secundo vana gloria est vitium graue et detestabile ratione infatuationis: quia in hoc vitio magna est fatuitas: quam dominus explicauit. *math. xxv*. in parabola de decem virginibus quarum quinque erant fatue: et quinque prudentes. Et prudentes intrauerunt cum sposo ad nuptias: fatue vero licet essent virginibus: quia tamen oleum recte intentionis ad dei gloriam non habebat. exclusae fuerunt a sponso. Pro quibus dicit *Breg. in omel.* Sepe vos fratres carissimi ad moneo praua opera fugere: mundi huius inquinamenta deuolare: sed hodierna sci

euangelij lectione compello dicere. ut et bona que agitis cum magna cautela timeatis ne per hoc quod a vobis rectus geritur: fauor aut gratia humana requiratur: ne appetitus laudis subrepat. Et quod foris ostenditur intus a mercede euacuetur. Ecce enim redemptoris voce decem virginibus et omnes dicuntur virginibus: et tamen intra beatitudinis ianuam non omnes receperunt: quia earum quedam de virginitate sua gloriam foris expectant oleum in vasis suis habere noluerunt. **T** Tertio detestabile est et graue vitium vane gloriae propter exemplationem. Deis quidem sancti dederunt nobis exemplum vanam gloriam fugiendi: ut patet in eorum gestis. Cicero etiam. i. de officiis. d. Laudanda est gloriae cupiditas. Eripit enim animi libertatem: pro qua magnanimis viris omnia debet esse contemptio. i. contemptus. Legimus in vitis patrum quod quidam senex in spelunca requiesceret rogatus est multis precibus a quodam seculari ut veniret orationem facturum super filium suum defunctum. Cumque ille iret occurrerunt multi cum lampadibus in eius occursum: quia homo sanctus erat. Quod cum precepisset senex finxit se esse stultum: et expoliatis vestimenta sua in flumen descendit et stans lauabat ea nudus. Secularis autem ille erubescens dixit populo. Reuertimini. senex noster infatuatus est. Et veniens ad senem interrogauit eum. d. Quare sic fecisti: quia omnes dicunt demonium habere senex? Qui respondit. Et ego volebam hoc audire. et sic rediit in speluncam suam. Similiter fecit beatus frater Iuniperus de quo sepius sanctus Franciscus dicebat. Etiam multi essent tales iuniperi in hortis nostris. Cum ergo semel praesentiret romam et multi obuiam ei venirent propter famam sanctitatis sue. eos declinare volens iunxit se ad ludendum cum vno puero ad unam tabulam: que dum leuabatur de vno capite deprimebatur in alio. Quod illi videntes reputarunt eum leuem et fatuum. Ipse vero sub illa specie vanam gloriam cuitauit.

Nō ex vana gloria generat septē pec-
cata que dicūt septē ei⁹ filie. *Lapsum. iij.*

*Terū mysteriū declarādum de
vana glia dī generatio. Scđm
enim Greg. xxi. moral. Inanis
gloria generat septē filias. Prima ē iactā-
tia. Scda ē p̄sumptio nouitatu. Tertia hy-
pocrisis. Quarta. p̄iacia. Quinta discor-
dia. Sexta p̄tēio. Septia iobediētia. nā
vt dic̄ Tho. vbi. s. Aua illa q̄ de se nara
sūt ordinat ad finē alicui⁹ viti capitalis
dicunt filie eius. Finis aut inanis glorie
ē manifestatio. p̄ prie excellētie ad quam
pōt hō tēdere dupliciter. Vno mō dire-
cte. alio mō indirecte. Directe siue p̄ vba
et sic est iactantia. siue per facta. et si sint
habentia aliquaz admirationē est p̄sum-
ptio nouitatu quas hoies solent magis
admirari. Si aut facta sint simpliciter sic
est hypocrisis. Alio mō nūq̄ q̄s mani-
festare suā excellētiā indirecte ostēdēdo
se nō esse alio minore. et hoc q̄druplit.
Pr̄io q̄tū ad intentionē. et sic est p̄iacia
p̄ quā hō nimis innuit sue scie nolēs
creder̄ meliori. Scdo q̄tū ad volūtātē
et sic est discordia dū nō vult a p̄pria vo-
luntate discedere vt alijs p̄corde. Tertia
q̄tū ad locutionē. et sic ē p̄tēio. dum ali-
quis verbis clamorosis cōtra aliquē liti-
gat. Quarto q̄tū ad factū. et sic est iobe-
diētia: dum. s. aliquis nō vult exequi su-
perioris p̄ceptū. Hos aut tres nū filias
primas. s. tria peccata declarabim⁹. Pri-
mū est iactantia. Scđm nouitatum
p̄sumptio. Tertiū hypocrisis. *¶ Prius
est iactātia de qua dicit. 2. cor. x. iij. ethico
rum. q̄ est ostentatio p̄prie laudis cum
veritas nō suadet. Nam sicut cū aliquis
a longe vult iactare aliquid manū in al-
tū leuat. ita qui cupit se laudare verbis
i altū se extollit. Cōtra qd dī. p̄. xvij.
Laudet te alienus et non os tuū: extra-
neus et non labia tua. Et Tulli⁹ in p̄io
de officijs ait. Turpe est de seipso predi-
care p̄sertim falsa. Notandum tamen
q̄ aliquis potest seipsum laudare tripl̄r
Pr̄io meritorie. Scdo ventāl̄r. Tertiū
mortal̄r. *¶ Pr̄io meritorie. et h̄ adhuc***

tripliciter. aut propter caritatem dei. aut
p̄pter caritatē. p̄ximi. aut p̄pter caritatē
sui. *¶ Primo propter caritatē dei. cū. s.
quis bona p̄p̄a laudat nō p̄pter iactan-
tiam: sed vt pro illis referat gratias deo
sicut gloriosissima virgo in cantico suo
dicebat. Luc. ij. q̄a res. hu. a. s. e. c. ex. h.
b. m. d. o. g. q̄a. s. f. m. m. g. p. e. t. f. n. eius.
Hinc est q̄ Ciprian⁹ in eplā ad dona-
tum ait. Odiosa iactatio est q̄uis nō ia-
ctatum esse possit sed gratū quicqd nō
hominis v̄tuti ascribit: s̄ de dei munef
p̄dicat. *¶ Scdo pōt aliquis cū merito
laudare seipsum p̄pter proximī caritatē.
Est eni q̄q̄ necessariū ad rep̄imēdas
detractioes et falsas criminationes ma-
lorum pro fame p̄prie p̄seruatiōe enar-
rare suas virtutes. q̄a vt scribit. vi. q. i. c.
Sūt plurimi. Verū manifestū est diabo-
lum qui sicut leo rugiēs circuit querens
quem deuoret cordibus plebiū suadere
vt doctoribus suis atq̄ pastorib⁹ detra-
hant. vt plebes languescentes non tenen-
tibus pastoribus s̄rena carum lasciuiant
atq̄ in imā ruant. Ideo Aug. xij. q. i. c.
nolo dicebat. Cōscia necessaria est mihi
fama proximo. In sermone quodā qui
legitur in festo eiusdem ipse ait. Caritati
vestre d̄ nobis ipsis hodie sermo reddē-
dus est. Quia enī vt ait apostolus. Spe-
ctaculum facti sumus mūdo et angelis
et hominibus. Qui nos amant querunt
quid laudet in nobis. Qui nos oderūt
querunt quid detrahant nobis. Hos aut
in vtroq̄ medio constituit: et vitam et fa-
mam deo adiuuante sic custodire debe-
mus: vt non erubescant de detractori-
bus laudatores. et p̄. au. ij. Cor. xi. et xij.
c. multis laudibus predicat seipsum nō
propter inanem gloriam: sed p̄. Corin-
thiosū salutem. Nam vt dicit Hiero. in
argumento in epistolā ad Corinthios,
Corinthij sunt achaici. et hi ab ap̄lo au-
dicunt verba veritatis et subuersi sunt
multipharie a falsis apostolis. Quidā
a philosophie verbosa eloquentia. alij
a secta iudaice legis inducti. Hos reuoca-
bat apostolus ad veram et euangelicam**

sapientiaz. hec ille. Quoniam vo multi illoz multa dixerunt. Paulo detrahendo ex opposito ipse multa loquitur seipsum laudando. ¶ Tertio potest qd cu merito laudare seipsum propter caritate sui: vt consoletur seipsum: quando e in aliqua tribulatione posuit sic dicebat Job. xxi. c. de se loquens cu amicis suis. Oculi mei cecero et pes claudus pater eram pauperum. ¶ Secundo potest quis laudare se venialiter. cu aliqua de se dicit et quadam animi leuitate que non sunt contra caritate dei nec proximi. ¶ Tertio potest quis laudare se mortaliter. et hoc est fz Tho. f. f. q. cxij. et fm Alex. in. ij. si me. cu qs laudat se de eo quod est contra gloriam dei: vtputa de aliquo peccato mortali etiam si dicatur veritas: aut cum quis nimis superbe profert de se falsa vt decipiat proximos vel causa cupiditatis vel glorie: aut cum quis refert aliqua de se in expressam proximi contumeliam si cut faciebat Soliath. i. Reg. xvi. qui dicebat. Ego exprobraui agnibus israel hodie. Et sicut peccatum est his modis iactantia. ita etiam et ironia que est cum quis de se minora dicit vt reputetur bonus. Quod fm Tho. f. f. q. cxij. potest dupliciter fieri: vno modo cum veritate vt si quis est ignorans et dicat se ignorantem et huiusmodi. Et sic non est peccatum nisi per alicuius circumstantie corruptionem. Alio modo cum falsitate: cum aliquis dicit illud quod i se non recognoscit nec credit: vt si vir doctus dicat se indoctum: aut fortis dicat se esse debilem et similia. et sic pertinet ad peccatum. An Aug. xxi. q. ij. c. cum humilitatis. Cum humilitatis causa mentiris si in cras peccator: antequam mentiris mentiendo efficeris quod vitasti. Veritas non est in te nisi ita te dixeris peccatorem vt etiam es se cognoscas. Et idem in. c. non ita. Non ita caueatur arrogancia vt veritas relinquatur. Et Greg. ibidem. in. c. incauti. Incauti sunt humiles qui se mentiendo illaqueant. Hec ille. Debet tamen unusquisque semper estimare se peccato

rem: et si non inueniat peccata de quibus possit se excusare saltem sciat qd nullus potest deo ita perfecte fuire quin in aliquo deficiat. Propterea dicitur dis. v. i. c. ad eius. Bonarum mentium est ibi culpa timeri vbi culpa non est. ¶ Secundu peccatum quod ex vana gloria nascitur est presumptio nouitatis. Et consistit in hoc qd aliquis in actibus exterioribus aliquid inconueniens facit sine causa rationabili. Sic sunt inuectores nouitatum qui nouos modos aut cerimonias secundum suum caput in dei cultu aut in diuinis officijs adinueniunt. Pro quibus dicitur ij. q. v. c. consuluit. Quod sanctorum patrum documento sanctum non est superstitiosa adinventione non est presumendum. Sic sunt inuectores nouitatum clerici qui in officiendo obmissis antiphonis vt placeant populo cantant diaboli cantica in quibus omnia sunt vana mundana atqz lasciuia: et gloriuntur in suo cantu artificioso et moduloso. Contra quos est capitulum cum autem. et capitulum cantantes. lxxij. di. in. capitulo vero in sancta. Gregorius ait. Deum manibus stimulat id est ad iram prouocat qui populum vocibus delectat. Sunt inuectores nouitatum religiosi qui non contenti communibus ordinationibus aliquid singulariter agere volunt in orando comedendo loquendo: et in alijs austeritatibus vt preceteris reputentur. Sed tales confusi remanent nisi speciali instinctu moueantur. sicut Dominicus et Franciscus et alij. Sunt et qd plures alij in quolibet genere hominum etiam et mulierum: qui propter superbiam presumunt semper vt singulares videantur adinuere noua. ¶ Tertiu peccatu qd ex vana gloria nascitur est hypocrisis. Et vt dicit Isidorus etymol. Hypocrita greco sermone in latino simulator interpretatur qui dum intus e malus bonu se palam ostendit nam in eo est defectus scitrag et bonitatis et tunc simulat ipsam. Alex. in. ij. Hypocrisis est amor apparentis bonitatis propter se hoc vitium maledictum impugnatur

a tribus. Præo a phis. Secundo a scis. Tercio a xpo. ¶ Præo a phis. Scribit enim 2r. i. elēcor. Quibusdā ē magis opepēciū videri cē sapiētes q̄ eē tñ videri. 7 Sen. ad Lucillū. Qd loquimur sentiamus: cōcordet sermo cū vita. Et idē ad eundē Virtutē bona seq̄ fide q se non exornat 7 pingit. Sed idē siue ex dñudato videt siue impatus ac subito nihil simulādo proficit. Veritas in omnē partem sui eadez est. Et idē ad eundē. Multo magis ad rē p̄tinet q̄lis nbi q̄ q̄lis alijs videaris. Et idē ibidem. Multum vbi se bonū simulat tunc est pessimū. Et iterū ad eundē. Illud te admoneo ne cor mo re q nō p̄ficere s̄ cōspici cupiūt facias aliqua que in habitu tuo aut genere vite nobilia sint. Et Tull. in. li. de offi. Totius iniustitie nulla capitalior est q̄ coruz q cum maxime fallūt id agunt: vt boni viri esse videat. Et iterū in eodē li. Ficta oīa celeriter tanq̄ flosculi decidunt nec simulatū quicquā pōt esse diuturnū. Et Oratius. Nunq̄ te fallant ai sub vulpe latentē. Impia sub dulci melle venena latēt. ¶ Secundo reprobat 7 impugnatur hypocrisis a doctoribus 7 scis. Eū sapiēns Ecc. i. ait. Ne fueris hypocrita in cōspectu hominū. Et Job. viij. Spes hypocrite peribit. Et. xx. Gaudium hypocrite instar puncti. Et Isa. ix. Ois hypocrita est nequā. Et Aug. sup ps. lxij. Simulata equitas non est equitas: sed duplex iniquitas: qz 7 iniquitas 7 simulatio. Et Crisostomus sup Math. i. Nulla res sic extermīnat bonū sicut simulatio. Mā maluz sub specie boni celatū dū nō cognoscit nō cauet. Et Petr. rauen. in quodā sermōe. Hypocrisis subtile malū secretū virū venenū latēs tinea scitat. ¶ Tercio reprobat hypocrisis a dño iesu xpo quē sepe inuenimus cōtra hypocrisim reclamationē vnō Math. v. dixit. Qui facis elemosinam noli tibi canere ante te sicut hypocrite faciunt. Et Math. vi. c. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite trifles. 7 math. xxij. Ele vob scribe 7 pharisei hypocrite qui clauditis regnū ce-

lorum ante homines. Vos enim nō introitis nec introeuntes finitis intrare. Qd dictū ē eo q scribe erant doctores legis 7 pharisei erant religiosi apparen tes boni existentes mali. qbus filies sūt hodie multi. Et p his. d. Aug. lxxij. di. c. nemo. Nemo nocet in ecclia amplius q̄ qui puerse agens nomen vel ordinē sanctitatis 7 sacerdotis habet. Et iterū Math. xxij. xpus ait Ele vobis scribe 7 pharisei hypocrite q comeditis domos viduarū. orōnes longas orātes. Istis. similes sūt hodie q promittūt dicet missas 7 psalteria: 7 plures orōnes vt accipiant bona alior. Et iterū subdit xpus Ele vobis scribe pharisei hypocrite qui circuitis mare 7 aridam vt faciatis vnū profeliū 7 cum factus fuerit facitis eum filium gehēne duplo q̄ vos. Profeliū dicebatur qui ex gentilitate p̄uertebatur ad iudaismum. ad qd multū pharisei laborabant propter inanē gloriā: sicut hodie faciūt multi religiosi 7 predicatorēs qui passim 7 indistincte induūt habituz religiōis vel tertij ordinis quoscunq̄ viros vel mulieres 7 multiplicant gentem s̄ non magnificant leticiā. Et iterū xps ibi dicit. Ele vobis scribe 7 pharisei hypocrite qui decimatis mentā 7 ancetū 7 cymini: 7 reliquistis que grauiora sunt legis. iudiciū 7 mīam 7 fidē. Filies sūt hodie illi qui curant de quibusdā leuib⁹ vtputa fratres minores magnuz peccatoruz reputantes siqs pro necessitate portaret duas tunicas aut ferret calciamenta 7 similia. 7 tñ de odio proximi: de iudicijs falsis: de detractionibus venenosis: de inuore inuidie de fastu arrogācie de spū presumptionis: de ambitione honoris 7 huiusmodi: aut nihil aut parum curant. Sequitur ibi xps. Ele vobis scribe 7 pharisei hypocrite qui mūdāt qd de foris ē calicis 7 papsidis: int⁹ autē pleni estis inuidicia 7 dolo. Et iterū ibi. Ele vobis scribe 7 pharisei hypocrite q filices estis sepulchris dealbatis q̄ foris parēt hominibus speciosa int⁹ vero plena sūt ossibus mortuorum: 7 omni spurcicia.

Et iterū. Ne vobis scribe et pharisei hypocrite qui edificatis monumēta prophetarum: patres autē vři occiderunt illos. ex quibus oībus habetis quod acriter quod ne duriter propter hypocrisis increpabat phariseos xpus. Modernis autē temporibus o quāta diceret si nūc sicut tūc puerfaret in terra. Et quod explicet quātus sit hodie hypocritarū numerus. quāta vitia peccata et scandala sub spē scitatis et bonitatis sunt? O deus meus tu vides oīa. Facile ē decipere indoctas plebes que exteriora tantū cōsiderant. Sed tu intueris et penetras etiam intima cordis. Et deo dicere quod i die iudicii multi qui nūc creduntur boni iusti. sobrii. continentes. amatores pauperum. puri. recti. et simplices videbuntur in societate damnatorū propter maliciam incontinentiam. lasciuia. castimargiam. cupiditatem. et alia peccata que nūc hominibus abscondita sunt: tūc et o oībus fient nota. O hypocrite antixpi discipuli qui iō ad perpetranda multa facinorosa estis prompti atque securi eo quod populus illa nō videt. imo scōs eē vos arbitratur. Ecce in celo testis oīum nostrū deus noster cui nihil est absconditū. Hinc Seneca ad Lucillum dicit. Quid pdest aliquid ab hoīe esse secretū. Nihil deo clausum est. Idcirco oīs hypocrisis est reiicienda. viuendūque recte atque humiliter: quī deus humilibus hic dat gratiam et in futuro sempiternam gloriam: in qua viuūt et regnat per eterna secula. Amen.

Seria sexta secūde ebdomade in qua dragesima. de inobedientia. propter quā deus merito indignatur contra ipsos inobedientes. et suorum preceptorū transgressores.

Sermo. xxxvi.

Aferetur

a vobis regnū dei. et dabitur genti faciēti fructus eius. Verba sunt saluatoris nostri originalr Bath. xxi.

c. et in euāgelio hodierno. Irascitur valde omnipotens deus contra elatos superbos et inobedientes hoīes. Et cū eos absque fructu humilitatis et bonorum operum inuenit: merito suis beneficiis priuatos in eternū supplicium p̄demnat. hoc mystice innuit in lectione sci euāgelij in q̄ xpus sapientissim⁹ phariseos induxit ut inīaz ferrent p̄tra malos agricolas: qui patri familias nō dederūt fructū vince in tpe suo. Dixerūt autē quod malos male perdet. at et ipse Iesus sup̄addidit quod regnū dei esset auferēdū ab illis qui sup̄bissimi erāt et inflati. vane glorie vento: ob quā sine fructu vane obedientie legis dei viuēbāt. Quī autē h̄ pestis virulenta inobedientie iam inuasit multos cū ipsa sit vnum ex peccatis descēdētib⁹ a vana glia: et p̄ ipsā deus auferat ab hoībus regnū gr̄e et glorie sue idcirco in hoc sermone de ea erimus tractaturi. Distinguemus autē triplicem inobedientiam.

Prima dī. p̄thoplasiorum.

Secunda religiosorum.

Tertia excōicatorum.

De inobedientia primorum parentū propter quā abstulit eis deus plurima beneficia que contulerat. et acriter puniuit pena multiplici. Caplm. i.

Ria ē inobedientia p̄thoplasiorum siue primorū parētū pro qua deus abstulit eis regnū suū i. gratiam suam et beneficia illa quibus eos priuauit quī illos eiecit p̄ peccatum de terrestri paradiso. Ad qd̄ plen⁹ itelligendum p̄sideremus d̄ illa inobedientia tria. Primo vitatē. Secūdo grauitatē. Tertio p̄alitatē. **P**rimo p̄sideremus vitatē pro qua disputandū ē vtrū primorū parentū peccatū fuit inobedientie. Et quod sic p̄ auctores scripture. Quī ap̄ls Ro. v. ait Per vnus hoīs inobedientia p̄ccatō res p̄stati sunt multi: et p̄ vnus obedientiam iusti constituuntur multi. Et Aug. in. li. d̄ vera religione. Adā propter transgressio nem obedientie de paradiso eiectus est. Et idem super Gen. ad lraz. Nō potuit melius et diligentius cōmendari quāti

malum sit sola inobedientia. cum ideo reus iniquitatis factus est homo: quia eam rem tetigit contra prohibitionem quam si non prohibitus tetigisset non utique peccasset. Et idem li. iij. de ci. dei. c. xij. Non debet existimare quisquam leue ac paruus illud fuisse commissum: quia in esca factum est: non quidem mala nec noxia nisi quia prohibita. Nec enim quicquam mali deus in illa tante felicitatis paradiso crearet atque plantaret. Sed obedientia commendata est in precepto. Que virtus in creatura rationabili mater est quodammodo omnium custodisque virtutum. Hoc itaque de uno cibi genere non edendo ubi aliorum tanta copia subiebat tam leue preceptum ad obseruandum tam breue ad memoria retinendum preceptum cum nondum voluntati cupiditas resistebat. Quod de pena transgressionis postea subsequutum est tanto maiori iniustitia violatum est quanto faciliore posset obseruantia custodiri. Confirmari etiam potest quod dictum est quia primi parentes post inobedientiam originali iustitia sunt priuati. Unde Beatus iij. Dixit deus. Quis indicauit tibi quod nudus es? nisi quia de ligno de quo preceperam tibi ne comederes: comedis? Sed contra potest quis arguere. Ad id quod peccatum illud fuit superbia. Nam Ecclesiastes dicit. Initium omnis peccati superbia est. Et eiusdem. xvj. c. A muliere sumptum initium omnis perditionis. Et Augustinus in li. de virginitate. Diabolus in celo voluit esse sicut deus: cadens autem persuasit homini similitudinem voluntatis sue. Secundo arguitur quod peccatum illud fuit auaritia largo modo sumpta. Secundum enim Gregorius super Ezechielem. Auaritia non tantum pecunie est: sed etiam scientie et altitudinis. Sed mulier appetiit scientias quando diabolus dixit ei. Eritis sicut dei scientes bonum et malum: ergo peccatum illud fuit auaritia. Tertio arguitur quod peccatum illud fuit gula: quia comederunt pomum ligni vitii. Et Ambrosius. d. xxxv. di. c. vi. die. Gula regnante a paradiso expulsi. Et Hieronymus contra Iovinianum.

num. Sollicite prouidendum est: quod saturitas a paradiso expulsi: esurientes reducat. Respondet Beatus i. di. xxi. ij. li. quod principale peccatum hominis per quod lapsus est fuit inobedientia. Et ad hanc diabolus conatus est illum adducere. Sed quoniam nemo operatur aliquod malum aspiciens nec appetit malum sub specie boni. Ideo clare deprehendens diabolus quod non posset mulierem precipitare nisi proponeret aliquod appetibile: illa temptando proposuit ad que omnis homo naturaliter inclinatur. Naturaliter autem omnis homo appetit beatitudinem: que est bonum gloriosum copiosum et delitiosum. Unde omnis homo naturaliter appetit excellentiam sufficientiam et leticiam. Et in ordinato appetitu talium consistit iustitia. in immoderato vero culpa. Gula enim est inordinatus appetitus cibi suauiter reficientis. Et auaritia est inordinatus appetitus sufficientie. Superbia est immoderatus appetitus excellentie. Diabolus ergo primo promisit mulieri dignitatis excellentiam cum dixit. Eritis sicut dei. Et secundo subiunxit cognitionis abundantiam cum dixit. Scientes bonum et malum. Postremo subiunxit suauitatis experientiam: cum ostendit lignum pulchrum visu et ad vescendum suauem. Quia ergo mulier diabolice suggestioni consensit in appetendo primo esse sicut deus: fuit superba. Deinde appetendo scire bonum et malum. fuit auara. Postremo in experiendo suauitatem ligni vitii fuit gulosa. Et si hoc fuit transgressionis rea et inobedientie culpa inuoluta. Nec est inconueniens plura genera peccatorum secundum progressum concurrere ad unum flagitium perpetrandum. hec Beatus. Ex cuius verbis accipimus quod primi parentes per inobedientiam deliquerunt. Secundo consideremus de inobedientia priorum parentum grauitatem. Strum. scilicet fuerit peccatum corporis gauissimum omnium peccatorum. Ad quod respondet Beatus i. di. xxi. ij. li. et xxxij. i declaratione littere. d. quod unum peccatum potest dici grauius altero duodecim modis. Primo modo causalitate. et sic peccatum diaboli dicitur

esse maximū alioz. cui? inuidia moris
 itranit i orbe terrar. ¶ Secdo mō enor
 mitate 7 sic petn Jude dē eē maxiz eo
 q vēdidit xpm. ¶ Terno mō ingrati
 dine 7 sic petn illi dē esse mai? q plura
 precepit dōa 7 bñficia. ¶ Quarto mō pi
 culositate. 7 sic petn ignorātie dē eē ma
 ximū: qā piculosū. ¶ Quito mō isepa
 bilitate. 7 sic pñ cupiditatē dicit esse ma
 ximū: qā cū cetera vitia senescente hoīe
 enescāt sola auaritia iuuenescit. ¶ Se
 xto ipotunitate. 7 sic supbia dē esse ma
 ximū: qz ēt ex ipsis bonis opib? p̄surgit
 ¶ Septio mō p̄nitare. 7 sic luxuria dē
 esse maximū ad quā hoīes magis sunt
 p̄nit. ¶ Octauo mō maioris gr̄e impu
 gnatioe. 7 sic petn in sp̄m sc̄m dē eē ma
 ximū. ¶ Nono mō rōne maioris offē
 se. 7 sic petn idolatrie dē esse maximū.
 ¶ Decio mō rōne maioris improbitatis
 atqz libidīs. 7 sic cuiuscūqz generis pec
 catū pōt fieri mai? altero. ¶ Undecio
 mō gñalitate. 7 sic petn p̄mi parētis dē
 fuisse maius: qz in totū gen? humanū
 se diffudit. ¶ Duodecimo mō rōne facili
 tatis resistēdi. Et sic dicit m̄gr sn̄az in
 textu q petn Ade fuit grauiū. An
 Aug. li. xiiij. de ci. dei ait. Magna fuit i
 peccādo iniquitas vbi tāta fuit i nō peccā
 do facilitas. ¶ Sz adhuc dubiū est qz
 eoz grauius peccauit: vir aut mulier?
 Ad qd. d. Bon. q si loquamur de ma
 iori grauitate q̄tum ad ingratitudinem
 grauius peccauit vir q̄ mulier p eo q
 abūdātiōra dona suscepit. Et ideo cum
 bñficioz oblūt. benefactorē suū p̄tēpsit
 7 offendit: magis ingrat? fuit 7 in sui in
 gratitudie maiori culpabilior extitit. Si
 autem loquamur de maioritate q̄tum
 ad libidinē: sic amplius peccauit mulier
 q̄ vir p eo q magis improba volūtate
 peccauit. duz concupiuit deo assimilari.
 Et ardenti? appetuit dū credidit hoc se
 obtinere posse q diabolus ei suggessit.
 Et iō pp volūtate magis improba mu
 lier peccauit ex maiore libidine. 7 q̄tum
 ad hoc culpabilior viro fuit. Si autem
 loquamur de maioritate culpe q̄tum ad

corruptionē p̄sequente. distinguendum:
 qā aliquid pōt dici corrumpe dupliciter
 aut p modū cause: aut p modum occa
 sionis. Si p modū cause sic qā pecca
 tum viri fuit cā transiusionis pcti in po
 steros: 7 ita corripit se 7 alios: maior
 p̄secuta est ex pctō viri corruptio. 7 q̄tum
 ad hoc culpa viri dicitur fuisse grauior.
 Si vero p modum occasionis: sic quia
 peccatū mulieris fuit occasio pcti viri:
 7 ita p̄sequens oīz alioz. hoc modo
 mulier pōt dici corrupisse ceteros. non
 solū posteros: sed etiā virū suū. An non
 solū peccauit in se: sed etiā in proximo?
 Et q̄tum ad hoc dici pōt in muliere gra
 uis fuisse pctn. Tercio p̄siderem? circa
 pctn p̄moz parētū inobediētie pena
 litatē. p̄dunt nāqz de? inobediētiāz
 illā triplici pena. P̄tia fuit t̄pal. Scūda
 corporalis. Tercia sp̄ialis. ¶ Prima
 fuit p̄ea t̄palis: qñ eiecit eos d̄ teritri pa
 diso in q̄ habitabāt in quiete 7 d̄itij ac
 iocūditate: p̄uauitqz illos habitatione
 tam grata. vt dicit Bēn. iij. ¶ Secūda
 pena fuit co: palis. Nam per illā inobe
 diētiā introducte fuere oēs penali
 tates. oēs labores. oēs āgustie. oēs egri
 tudines. oīa deniqz genera mortis qui
 bus affligit humanū gen?. Et enim do
 cent doctores. i. iij. di. xxx. nisi fuisset cul
 pa: non essent hec mala subsecuta. quia
 vt dicit Ansel. li. Cur de? homo. c. x. Et
 q factus est iustus ad b̄itudinem nō d̄z
 infligi pena sine culpa. Propterea dixit
 de? mulieri Multiplicabo tertinas tu
 as 7 p̄cept? tuos. i. dolore paries filios.
 Ade vō dixit. Maldicta terra in ope
 tuo: in doloribus comedes eaz cunctis
 diebus vite tue. Spinas 7 tribulos ger
 miabit tibi 7 comedes herbas terre In
 sudore vultus tui vesceris pane tuo do
 nec reuertaris in terrā de q̄ sumpt? es:
 qā puluis es 7 in puluerem reuerteris.
 ¶ Tercia p̄ea fuit sp̄ialis: qā p̄t illā in
 obediētiā p̄uar? fuit hō originali iusticia
 7 fact? indign? b̄tā viliōe dei. Q quale
 fuit illud malū p̄pter qd̄ indignat? de? p
 tot ānoz multā in ira p̄tinuit m̄as suas

Q grandis culpa que non nisi xpi san-
guine vnq̃ potuit deleri. Q dānosa trās-
gressio diuini precepti que clausit oibus
celuz p̃ tot annoz milia. Patet ergo q̃
ablatus sit dei regnū. i. cōcessa beneficia
ab hoīe instituto propter inobedientiaz.
¶ De inobedientia religiosoz q̃ aliqui
potest excusari: aliqui interpretari: aliqui
vō reprehendi et reprobare. et de septem
gradibus vere obedientie. Caplm. ii.

¶ Ecūda inobediētia est religio-
forum in quib⁹ possum⁹ inueni-
re precipue triplicē inobediētiā
Prīa dī excusata. Scda interpretata. Ter-
tia reprobata. ¶ Prīa iobediētia ē ex-
cusata: qñ aliq̃ nō obediret prelato: aut
quia precipet aliquid cōtra caritatē dei
aut cōtra caritatē proximi: aut manda-
ret qd̃ vel nullo mō cū magna difficul-
tate fieri posset. xi. q. iij. c. Nō sēp maluz
ē nō obedire p̃cepto. Luz enī dñs iubet
que deo ōria sūt: nūc ei obediēduz nō ē
Et i. c. si dñs. Si dñs ea iubet que p̃tra-
ria non sunt: vel aduersa scis scripturis
subijciatur dño suo seruus. ¶ Scda
inobediētia est interpretata: qñ aliquis
licz obediāt: interpretatiue tñ inobediēs
dici pōt: q̃a desunt ei veri obediētis cō-
ditiones. Scdm enī Bern. septem sūt
obediētie gradus. Quoz prim⁹ ē obe-
dire libēter. quem gradū vt ipse ait nō
pōt ascendere q̃ voluntatez precipientis
nō fecerit. Hoc dī p̃pter multos subdi-
tos qui prelatos stimulant: aut verant
in multis quib⁹ nūc obediunt cū prelati
ea que volunt ipsi subditi mandant. Et
si qñq̃ i alijs obediunt. id facere vident
coacti. ¶ Scda gradus obediētie est
ob̃pare simplr. Multos enim videm⁹
p̃cipientis imperiū multas facere q̃-
stiones. dicendo. Quare? Unde? Quis
pōt hoc facere? Inde sequit̃ murmura-
tio: excusatio: simulatio: et aduocatio ami-
corū. ¶ Tertius gradus ē obedire hila-
riter. Dilatē enīz datorē diligit deus. ij.
Cor. ix. c. ¶ Quart⁹ grad⁹ ē obedire ve-
lociter. in cuius figurā xps dixit zacheo
Luc. xix. Festinās descende. ¶ Quint⁹

gradus est obedire viriliter. Ingt enim
sapient in p̃sona obediētis aīe. ¶ Banū
suā misit ad fortia. ¶ Sextus gradus ē
obedire humiliter. iuxta regulas xpi. d.
Luc. xviij. Cū oīa feceritis que precepta
sunt vobis dicite. Serui inutiles sumus
¶ Septimus grad⁹ ē obedire idēfīcē
Quia vt. d. Bern. Quid cū regula pro-
dest et ante cursus metā deficere. Nota
dñi tñ fm Bon. in. ij. di. xliij. q̃ de obe-
diētia exhibenda prelato a subdito re-
ligioso. possumus loqui duplici: aut fm
perfectionē: aut fm obligationē. Si p̃i-
mo mō. sic dicit Bern. q̃ p̃fecta obedi-
ētia finē nescit. Et p̃fect⁹ obediēns nō
solū in his que mandat: sed et supra ea
que prelat⁹ mandat p̃mptū h̃z officiūz.
Si autem loquamur de obediētia fm
obligationē: sic habet terminū et mensu-
ram iuxta magnitudinē voti emissi. Nō
enī amplius tenent subditi obedire suis
prelatis nisi i his que p̃miserūt dño ob-
seruare et non sunt ōria aīe et regule sue
Unde si p̃lat⁹ aliqd̃ p̃cipiat qd̃ sit supra
voti: subditus nō tenet ad illud implē-
dum. ¶ Tertia est inobediētia repro-
bata corū. i. qui de facto suoz prelatorū
p̃ceptis que iusta que bona que discre-
ta sunt p̃sumunt repugnare. Et qñq̃ to-
taliter sine vlla causa: sine alicui⁹ sup̃i-
oris licentia totaliter a religiōe discedere
et apostatare: a quib⁹ aufert̃ dei gratia:
et dat facientibus fructus obediētie.
¶ De inobediētia excōicatoruz: et q̃re
pōt quis excōicari. et qñ in iusta excōi-
catio ē timēda: et de septē p̃catis lib⁹ sepa-
tiōib⁹ q̃s excōicatio facit. Caplm. iij.
¶ Tria iobediētia ē excōicatoruz
corū q̃ pp inobediētiā et trans-
gressiōes suas merito ab ecclia
excōicāt. p̃ quibus de ipsa excōicatione
p̃siderem⁹ tria. Prīo cāz. Scdo iustitiā
Tercio penā. ¶ Prīo p̃siderem⁹ cām.
Et p̃. i. solū p̃cātū mortale sit cā vt aliq̃
excōicet. Et vī q̃ nō. q̃a qñq̃ excōicet
inocēs. cū p̃bat̃ crimē cōmunicie p̃tra-
eti in foro iudicij. nec tñ iudex h̃ facies
reprehendit. Quis in sua cōscia sciat illū

innocentes ergo aliquando debet homo
excoicari nō p mortali. s. ptra extra de
vbo. sig. c. ex pte. i glo. dicit. Nemo ex
coicatur nisi p mortali. 7 qd aliter non
potest corrigi. Et. xi. q. iij. c. Nemo epōz
dicit. Anathema nō nisi p mortali de
bet imponi crimine. 7 illis qui aliter nō
pnt corrigi. Rñdet Ric. in. iij. di. xvij. q.
excoicatio maior ē grauiſſima pēa quaz
ecclesia possit inferre. An dicit in pall. c.
Nemo. q. anathema ē eterne mortis dā
natio. Et. xxij. q. iij. c. Corruptantur. dñ
q. excoicatione nulla maior pena est in
ecclesia. Et ideo sicut dicit glo. ibidem
nō est infligenda p leuibus criminibus
Unde dicendū q iudex nullū debet ex
coicare nisi p mortali pēto: nec p quo
cunqz mortali: sed p pēto p̄tūmacie vel
cui p̄tūmacia est annexa. xi. q. iij. c. absit
7. c. epi. Quadrupliciter aut hō peccatū
p̄tūmacie incurrit. s. aut qñ sufficienter
vocatus nō venit ad iudiciū. nec rema
nendi habet legitimā causā. xxiij. q. iij.
c. de illicita. Aut veniens rñdere contē
nit. 7 rationem reddere quare rñdere nō
debet. Aut anteqz debeat discedit. xi. q.
iij. c. certum est. Aut snie non obedit vt
ij. q. vi. c. quisquis pbatas. Ille autē qui
ipedit aut fraudulēter pcurat ne ad ipsū
citatio pueniat. pro citato debet haberi
Ille etiā q veniens se nō representat iudici
sed se occultat reputandus est quasi non
venisset. ¶ Sed argumentū in oppositū
dicendū. q 7 si ille q excoicat in p̄dicto
casu non sit in pēto mortali: tamē iudex
fert sniam sicut pro mortali. quia iudex
in foro p̄tētiōso nō debet iudicare fm
sniam conscie. pprie: s. fm allegata. iō
iuxta leges 7 iura pronunciat. ¶ Secō
de ipsa excoicatione p̄siderem⁹ iniustitiā
et queram⁹ vtrū excoicat⁹ iniuste dbeat
excoicatus reputari. Et videt⁹ q non. qz
xxiij. q. iij. c. certū. 7. s. illicita dicitur. Il
licita ergo excoicatio non ledit eum qui
notat⁹: sed illū a quo notat⁹. Et. xi. q. iij. c.
Si cui ē illata. dicit. Si iniusta est tanto
curare eam nō debet quāto apud deū
7 eius ecclesiā neminē pōt grauare iniq̄

snia. Contra est qd dicit. xi. q. iij. c. snia.
Sentētia pastoris siue iusta siue iniusta
fuerit timēda est. Rñdet Ric. vbi d. q.
vt dicitur. xi. q. iij. c. epōs. s. si ergo. q. snia
aliquando est iniusta ex aio p̄ferentis
iusta vō ex ordine 7 causa. Aliquando
est iusta ex aio 7 ordine: sed nō ex causa
Tunc aut ex cā est iniusta qñ nullum de
licitū oio est i eo i quē fert excoicatio qd
sit excoicatione dignū. Ex aio iniusta ē
snia qñ nō fertur amore iusticie: sed li
uore odij vel p̄cio: aut fauore aduersa
riorum. Ex ordine iniusta est quādo fer
tur iudiciali ordine non seruato. vt dicit
xi. q. iij. c. seruet. s. itez snia. In omnibus
his casibus snia excoicationis iniusta
timēda ē quousqz p eum qui tulit eam
vel p alium supiorē fuerit reuocata. ex
ceptis aliquibus casibus in quib⁹ nō est
timēda. qui ponunt in glo. in p̄fato. c.
sentētia. Unus est quando excoicans
nō habet p̄tatem excoicandi. Alius est
qñ fertur excoicationis snia post appel
lationem legitimā 7 p̄inet intollerabile
errorem. vt p3 extra de appellationibus
c. ad nostram presentia. 7 de snia exco.
c. p tuas. ¶ Tertius casus cu3 p indebi
tis exactionibus aliquis excoicatur. ex
tra. de excess. pla. c. cum ad quorūdam.
Ad auctoritates autē p̄mo allegatas
dicendū. q intelligūt de lesione quo ad
deum: 7 de illo qui excoicationē nō cō
temnit: 7 qñ excoicatio est iniusta ex cā
¶ Tertio considerem⁹ de excoicatione
penā. Mā excoicatio maior dicitur ana
thema: quod interpretat⁹ sep̄atio: eo q
sic excoicatus in penā cōtūmacie 7 in
obediētie sepatur a septē magnis bonis
¶ P̄mo sepatur a celo: qz nūqz intrabit i
illud nisi absoluat⁹ ab ea. An xps dixit
Matth. xvi. Quodcūqz ligaueris super
terrā erit ligatus 7 in celis. Propterea
Criso. xi. q. iij. c. nemo ait. Nemo con
temnat vincula ecclesiastica. Non est hō
qui ligat: sed xps qui hanc p̄tatem dedit
7 dñs fecit hoies tāū honoris. ¶ Secō
sepatur excoicatus ab oī sacro ecclesie.
vt patet. iij. q. iij. c. Engeltrudam. Et iō

multius sacramenti talis est capax: quia sacramenta conferunt existentibus in ecclesia. Unde talis: nec absolui potest a peccatis: si confessione. Quia cumque ceteris contritus et dispositus ad faciendum eia nisi prius absoluat a vinculo excommunicationis. Item Thoma in. iij. et si absolueret non valeret: sed oporteret eum postea absolui iterum: Nec talis potest trahere infimonium. Si tamen traheret teneret quidem infimonium: sed peccaret mortaliter trahendo. vel si recepit ordines sacros vel exequit eorum actum vel celebrando vel cantando euangelium et huiusmodi. efficit irregularis indigens dispensatione pape. Tercio, separatur excommunicatus ab ecclesie suffragio. Dicit enim apostolus I Cor. xij. Omnes sumus unus corpus in christo. simpliciter et spirituale. Clarum est enim quod membrum separatum a corpore non recipit partem nutrimenti quod per cibum assumitur. Libus huiusmodi corporis sunt orationes et alia bona que fiunt in ecclesia. sed excommunicatus est membris separatuz ab ecclesia. dicit enim Augustinus de verbis apostoli. xi. q. iij. c. Omnis christianus. Dilectissimi. qui a sacerdotibus excommunicat: sathane traditur: quia. foras ecclesiam est diabolus sicut in ecclesia est christus. Et de hac etiam loquitur. xxij. q. iij. c. apostolice. c. tam sacerdos c. secunde. et c. corripian. Ex quo excommunicatus non habet partem bonorum que fiunt a fidelibus. Unde diabolus huiusmodi maiorem partem sciendi in eis. Quarto separatur a diuino officio. Unde Isidorus. xi. q. iij. cum excommunicato. dicit quod non licet cum illo orare. propter quod dicit Ray. in summa et alij doc. quod si excommunicatus est in ecclesia quando dicit diuinum officium debet admoneri ut exeat. Et si exire nolit. violenter debet emitti. Et si fieri non potest dimitti debet officium quousque exeat: etiam missa si non dum incepit canonem. Secus si incepisset: quia tunc debet proseguere usque ad cōionem sumptam: et postea residuum excundo in sacristia dicere. Hoc vero intelligendum est quando excommunicatio ceteris notoria. Nam si occulta est: non est euitandus excommunicatus in publico ne prodatur

crimen. Hodie tamen per decretum instantium. prohibita est huiusmodi participatio in diuinis quo ad excommunicatos denuntiatos in ecclesia et notatim. Imple tamen excommunicatus scienter participans in diuinis non euadit mortale peccatum. Quinto separat a fidelium consortio: quia non potest participare cum alijs fidelibus. nec ipsi cum eo in comedendo vel bibendo vel salutando vel loquendo exceptis casibus qui ponunt. xi. q. iij. c. quoniam in textu. et in glo. de quibus loco suo plenius dicemus. Sexto separat excommunicatus a quolibet actu legitimo. Unde nec testificari potest nec excusare nec aduocare nec iudicare. Et iudicata per eum cum notorium esset non teneret nec absoluere nec ligare nec eligi potest ad prelaturam seu dignitatem nec eligere. Solus ad predicationem admitti potest: sicut et infidelis ut conuertat ex doctrina ad veram penitentiam et obedientiam. de ple. di. i. c. episcopus. Septimo separat per mortem ab ecclesiastica sepultura: quia non potest sepelli in ecclesia vel in cimiterio sed extra sicut aialia bruta. Nec debet deferri cum modo consueto fidelium ad ecclesiam. nec possunt pro eo fieri orationes solennes seu officium nisi prius absolueret post mortem a snia quod fieri potest quando apparerent signa contritionis ante mortem et quod quesuit absolutionem. Exemplum est de illis scimonialibus quas beatus Benedictus excommunicauit propter loquacitatem suam que post mortem earum sunt visse exire de sepulchris et de ecclesia quando celebrabat et dicebat officium. quas cum beatus Benedictus reconciliaisset non sunt amplius visse exire. sicut refert Gregorius. ij. dial. li. non sunt igitur christiani obstinati ad obediendum igne ecclesiasticas censuras et excommunicationes percipientes. quia ut dicitur in c. nihil. xi. q. iij. Nihil sic debet formidare christianus quam separari a corpore christi. Et contumacibus itaque et inobedientibus et excommunicatis auferat deus gratiam suam: quam nobis ei obedientibus largiatur in hac vita deinde perducens ad etherea regna qui sit benedictus in eternum et in secula seculorum. Amen.

In Sabbato secunde ebdomade in qua
dragesima. de pctō contentionis quod
vt plurimū ex vana gloria oriri solet.

Sermo. xxxvij.

Trinitati patri

suo. Ecce tot annis ser-
uisti tibi et nunq̃ man-
datum tuū preterui.
Luce. xv. c. et in euan-

gelio hodierno. Id opus est eorum
q̃ inanis glorie vento impellunt liben-
ter contendere. Quod vitium reprehensi-
bile inuentū est in filio seniore de quo
euangelium meminit. Molebat enim in-
troire domū sed contendebat non solū
cū seruīs sed etiam cū genitore suo. Et
q̃m ad penitentie integritatem regit vt
omnia vitia deponant. Lū vero conten-
tio que ex vana gloria nascit periculosa
possit esse atq̃ damnable. Idcirco de
ipsa in hoc sermone dicemus de q̃ tria
mysteria erūt declaranda.

Prīmū dicat diffinitionis.

Secūdū abhominatiois.

Tertiū determinationis.

Quid sit p̃tēio et quō pōt fieri vel p-
pter emulationē vel ppter disputationē
vel ppter litigationē. Caplm. i.

Rimū mysteriū declarādū dī-
ffinitionis. In q̃ qd sit contē-
tio videamus. Et non loquimur
de contentione q̃ est ofo ad consutan-
dū vel confirmandum accōmodata q̃
color est rhetoricus. vt dicit Tullius in
rhetorica: sed loquimur de p̃tentione pro
ut est vitium. Et sic diffinit fm̃ Alex. in. ij.
summe hoc modo. Contentio est impu-
gnatio veritatis cū confidentia clamo-
ria. Est ergo contēdere verbis cōtra ali-
quem tendere. Hoc aut fieri pōt tripl̃r.

Primo rōne emulationis. **S**ecūdo
rōne disputationis. **T**ertio rōne litiga-
tionis. **P**rimo pōt aliq̃ contēdere
cū alio rōne emulationis et inuidie. Hāc
aliq̃ sunt q̃ ita diligūt suos et gloriam co-
rum: vt non possint sine displicentia sa-

mam et virtutes aliorū audire et dicentib-
us atq̃ narrantibus obstant et contra-
dicūt. Talis fuit contentio que fuit in co-
rinthijs conuersis ad fidem. q̃s Pau-
lus reprehendit. i. Cor. i. d. Obsecro vos
fr̃es p̃ nomē dñi n̄r̃i iesu xp̃i: vt idipm̃
dicatis oēs: et nō sint in vobis scissinata.
Sitis autem perfecti in eodem sensu et
in eadem scientia. Significatū est enim
mihi de vobis fratres mei ab his q̃ sūt
cloes: quia contentiones sunt inter vos.
Hoc autem dico quod vnusquisq̃ ve-
strū dicit. Ego quidem suz Pauli. ego
autem Apollos. ego vero Lephe. ego au-
tem xp̃i. Diuisus est christus? Et. iij. c.
Cum sit inter vos zelus et contentio: nō
ne carnales estis: et secūdum homines
ambulat? Cum enim q̃s dicit ego suz
Pauli. alius autem ego Apollos nonne
homines estis? Quid ergo est Apollos?
Quid autē Paulus? Ministri ei⁹ cui
credidistis. Et vnusq̃s sicut dñs dedit.
Ego plantauī. Apollos rigauit: sed deus
incrementum dedit. Itaq̃ neq̃ qui plā-
tat est aliqd̃ neq̃ q̃ rigat: sed qui incre-
mentum dat deus. Existimabant nāq̃
illi Corinthij q̃ qui a meliore et maiore
esset baptizatus. ille maiorem gratiam
assequeretur: quasi homines darent gra-
tiam. Similiter etiam contendebant ro-
mani et iudei conuersi ad fidem. Dicit
enim Hieronym⁹ in prologo in episto-
lam ad Ro. Romani q̃ ex iudeis et gen-
tib⁹ crediderūt hī superba contentione
volebant se alterutrū exaltare. Nam iu-
dei dicebant. Nos sumus populus dñi
quos ab initio souit et dilexit. Nos circū-
cisi ex genere Abraham et stirpe sancta
descendimus. Nos de egypto signis et
virtutibus liberati in mare sicco pertransi-
uimus pede. Nos per. xl. annos expe-
ctati sumus mirabilia magna dei. Nos so-
li digni fuimus accipere legem: et vo-
cem dei loquentis audire. Nobis pro-
missus est christus ad quos ipse venisse
restat. Dicit enim: Non sum missus nisi
ad oues que perierunt domus s̄r̃i. cum
vos canes potius q̃ homines appellaueris

Non est ergo equū vt vos hodie idola
deserentes cōparemini nobis. Ecōtra
gentiles dicebant. Quāto maiora circa
vos dei beneficia narraueritis: tāto ma-
ioris criminis reos vos esse mōstrabit.
Semp. n. his omnibus ingrati fuistis.
Nam ipsis pedibus qbus ptransistis
mare: postea ante idola ludebas. **Mā**
na vobis fastidium fuit. et semp in deser-
to p̄ deū murmurastis. Sepe deniq ad
iram prouocastis. et ad vltimū xpm i
lege et prophetis promissum occidistis.
Nos itaq vobis digniores sumus qui
vt de xpo audiuius mor in cū credidi-
mus. Ideo p. ppham de nobis dñs ait
Populus quē nō cognoui fuiuit mihi
Unde constat nos nō ex industria: sed
ex ignorātia deliquisse. His ergo altercā-
tibus apostolus medius inter eos oēs
eorū contēctōnes dirimens ad vnā cō-
cordiā eos adduxit oñdens nullos eo-
rum meritis suis esse saluatos: qz oēs iu-
dei et oēs gentiles sub peccato teneban-
tur: sed per dei grāz liberati sunt. **Jo. d.**
Ro. ij. Non. n. est psonarum acceptio
apud deū. **Et. iij. c.** Nō est enī distinctio
oēs enī peccauerūt et egēt grā dei. **Et. x.**
c. Omnis qui credit in illum nō p̄sum-
det. Non est. n. distinctio iudei et greci.
Mā idē dñs oīum dñes in oēs q inuo-
cant illum. Sic et discipuli Joannis ba-
ptiste forte ptendebāt de Joanne bap-
tista: et de xpo. Sic et quotidie ptendunt
aliqui de p̄dicatoribus: de doctoribus et
fundatoribus religionū et de scis. Pro
quib⁹ facit exēplū illud qd⁹ ponit in legē
da Joannis baptiste. Qd⁹ duo doctores
erant famosissimi: quoz vn⁹ in magna
deuotione habebat Joannem baptistā
alius vō Joannem euāgelistam. Cum
glubet satis scīū suū cōmendaret et alte-
rum alteri preferret: tandē p̄cluserunt se
velle facere publicā disputationē ad p-
bandū q maior esset. Sed nocte p̄cedē-
ti disputationem Joannes baptista ap-
paruit suo deuoto. et Joānes euangeli-
sta suo: reuelantes q disputationem ta-
lem dimitterent: qz ipsi bñ cōcordabāt

in celis: ita et ipsi deberent cōcordari in
terris: et demū in supnis viderent hanc
vitatē. ¶ Sēdo pōt qz ptendere p̄tra
aliū rōne disputationis. Que fm **Alex.**
si fieret pro declaratione mentis et serua-
to modo debito: nullū esset peccatum.
Sed si fieret ex quadam titillatione ho-
noris et glorie veniale pctm esset. sicut
fuit in aplis. de qb⁹ d̄r **Luc. xxiij.** Facta
est cōtēctio inter eos qz eoz videret esse
maior. Ipsi enim tunc vt dicit **Tho. fa**
se. q. xxxviii. non contendebāt cum inē-
tione impugnādī veritatem: qz quilibet
defendebat qd sibi vez videbatur. Erat
tñ in eoz contentione deordinatio: qz cō-
tendebant de quo non erat contendēdū
s. de p̄matu honoris. **Mōdū. n.** erāt spi-
rituales. sicut dicit ibi glo. **Jo dñs** com-
pescuit eos. S3 nūqd licitū est disputa-
re cū hereticis? Ad h̄ rñdet **Alex. in. ij.**
qz hereticus aut est ab ecclia p̄cisus
ppter p̄uacem sniam. aut nō. Si p̄-
mo mō tunc nō est cū eo habendū cō-
siliū. iuxta illud ps. **Nō** sedi cū p̄silio
vanitatis. Et de hoc apls ad **Titū. iij. c.**
ait. Hereticū hominē post p̄mā et secun-
dā correctionē deuota. **Nū** heretici post
damnationē nō vocant ad cōsiliū. sicut
ps. **xxiij. q. i. c.** maiores. Si vero heretici
adhuc sunt corrigibiles: licitū est p̄ten-
dere et disputare cū eis vt ad fidē reuocē-
tur: vel vt falsitas eoz alijs manifestet.
hoc aut intelligēdū ē de p̄bas in doctri-
na: qz periculosum esset simplicib⁹ cum
hereticis disputare. ¶ Tercio pōt qz cō-
tēdere p̄ aliū rōne litigationis sicut fa-
ciunt multi q omnem sniam. p̄ximū que-
runt infringere: et clamorosis vocibus
multiplicationeqz verborū volūt vince-
re. Et fm **Tho. fa se. vbi. s.** si cōtēctio
fiat ppter notabilem impugnationem
veritatis aut iniuriam vel dānum p̄xi-
mi. sicut facere solent p̄curatores et ad-
uocati: peccatū est mortale.
¶ Qd⁹ abhominādū est vitium cōten-
tionis: tum qz reddit hominē exosum:
tū ppter honorē: tum et ppter scanda-
la q inde sequunt. **Laplm. ij.**

Secundū mysteriū declarādū d
 8 ptenūōe dicit abhominatiōis.
 Est enī abhomiabile ppter tria
 hoc vitiū. Primo ppter cōfusiōē. Secūdo
 ppter honoratiōē. Tertiō ppter deri
 uatiōē. ¶ Primo ppter cōfusiōē. pten
 tiō nāq; facit ipsos cōtentiosos abhomi
 nabiles et exosos hoīb⁹: sicut canib⁹ q̄tū
 ad actū et demonib⁹ q̄tū ad maliciā.
 Quis nā nō vitupabit hoīez semp clamā
 tē p̄dētē paratū ad oīa p̄radicere s̄nīaz
 suā verā vel falsam sup̄be et p̄naciter de
 fendētē: Jō Aug. ait. Nihil ē ita simile
 actib⁹ demonū sicut līngare. Et p̄b. xvi.
 Homo p̄uersus sulcat lites. Et xvij.
 Labia stulti mīscēt se rixis et os eius iur
 gia puocat. Et iterū. xvi. Vir impi⁹ sedit
 malū et in labijs eius ignis ardescit. Et
 xvij. c. Semp iurgia querit malus: ange
 lus autē crudelis mittet p̄tra cū. Secūdo
 abhomināda est p̄tentio ppter hono:ra
 tiōē. Est quidem homo qui p̄tentiones
 fugit dign⁹ honore. Et p̄b. xx. Honor
 est hoī qui sepat se a cōtentionibus. oēs
 aut stulti mīscēt se p̄tumelijs. Et p̄b. au.
 ij. Thī. ij. Stultas autē et sine disciplina
 questioes deuīta: sciēs q; generāt lites
 Seruū aut dñi non oportet litigare. sed
 mansuetū esse ad oēs docibile patientē
 cū modestia corripientē eos qui resistūt
 veritati. Quāti autēz meriti sit apud deū
 nō cōtēdere. clarū esse p̄t p̄ illud qd
 legit in vitio patrū. Qd orāte scō Bā
 chario vox insonuit ad eum. d. Nō duz
 ad mensurā duarū mulierū venisti que
 habitant in p̄xima ciuitate. Lūq; que
 fuisse Bāchari⁹ et inuenisset eas con
 uersationē earū interrogauit. Ipse vero
 dixerunt q; erāt mulieres duorū fratru
 et p̄ qnq; annos simul fuerāt nec verbū
 cōtentionis fecerāt: nec vnq; aliqua earū
 dicto vel facto aliam contristauerat. Qd
 audiens Bāchari⁹ bene edificatus re
 cessit. Tertiō est abhomināda cōtentio
 ppter deriuatiōē. ab illa sigdē scpe dīnā
 tur plurima scādala odia dissēsiōes rixe
 quādoq; post verba venit ad verbera
 P̄opterea dī Ecc. xi. Ab vna scintilla

auget ignis et a doloso augetur sanguis.
 Et. xxvij. La festinās effūdī dī sanguinē
 Qd nō est cōtēdēdū cū potentiorib⁹
 bus se. nec cū diuitib⁹: neq; cū loquaci
 bus et linguosis. Caplin. iij.

Teriū mysteriū cōtēplandū de
 cōtentione dicit determinatio.

¶ Nam licz nō sit cū aliquo con
 tendendū: verūtū sapiēs enumerat tria
 hominū genera. Primi sunt potentes.
 Secūdi locupletes. Tertiū linguati.

¶ Primi cū quib⁹ nō est litigādū neq;
 p̄dēdū sūt potētes. Et. Ecc. viij. Non
 litiges cū hoīe potente ne forte incidas
 in man⁹ illius. Potentes aut dicit oēs
 superbi vel superiores dñi prelati et pa
 rentes cū quib⁹ nō est cōtēdēdū. Secū
 di sunt locupletes et diuites. Unde Ecc.
 vbi. s. dicit. Non contendas cū viro lo
 cuplete ne forte econtra p̄stīnat tibi litē.
 Multos perdidit aurū et argentū: et
 vsq; ad cor regū se extendit et cōuertit. et
 licz piculosū sit cū talib⁹ cōtēdere t̄bis
 tñ piculosius est litigare factis. Quot
 paupes voluerūt cū diuitibus in iudicio
 p̄tendere siue p̄ possessionib⁹ ab eis occu
 patis siue p̄ pecunijs et alijs reb⁹ vsur
 patis et tandem diuites p̄cualuerūt. Et
 enim dicit sapiēs p̄b. xix. Diuitie ad
 dūt amicos plurimos: a paup̄e aut et hī
 quos habuerit sepat. Et p̄sido: xi. q.
 iij. c. paup̄. ait. paup̄ dñi nō habet qd of
 ferat: nō solū audiri cōtēnit: sed etiam
 p̄tra vitatē opprimīt. Lito violatur auro
 iustitia nullāq; reus p̄tīmescit cū pan
 quam redimere nūmīs estimat. Accē
 tū pauperib⁹: verū etiā et diuitib⁹ hui⁹ li
 tigia sūt dānosissima. qm̄ et ait Criso. li.
 iij. epl̄arū. Longa questio linguarū
 non tam auget p̄atrimonia q; euertit.
 Tertiū cū quibus non est contendendū
 sūt hoīes linguati et sine rōne loquentes
 Unde Ecc. viij. c. Non litiges cum hoīe
 linguato: et non struas in ignem illius li
 gna. Sūt de hui⁹ genere mulieres gar
 rulse loq̄ces et litigiose. Vir vna domus
 repit in qua non sit hui⁹ pestis macula.
 Contēdit mulier nunc cū vno nunc euz

alio. nunc cū viro. nunc cū socru. nunc
cū nuru. nunc cum vicina. estq; p̄tentio
illi velut cibus. De hac sapiens p̄v. xix.
dicit. Tecta iugiter pestillantia litigiosa
mulier quasi dicat. Qd̄ qui habitat i do
mo p̄stulante qñ vult declinare stillicidi
um in vno loco inuenit in alio. ita q; nō
inuenit requiem. Sic & ille qui mulierē
habet litigiosā in domo. Ipsa equidē
est venenū amarissimū turbis oīa bona
q; vt scribit p̄v. xvij. Melior ē buccella
secca cum gaudio q̄s domus plena cum
turgijs. Quisnam valet exprimere quot
odia aut scandala exorta sunt: & in dies
oriri vident inter patrem & filium: inter
fratrē & fratrem: inter vicinū & vicinū
p̄pter cōtentiones mulierū: Sed audi
ant viri qui sensu & ratione mulieres su
perare debent salubre consiliū qd̄ illis
damus. Si in domo sunt duo germani
simul cohabitantes & iuenerint litigan
tes vxores caueant ne & ipsi lingent: sed
potius vnusq; aduocet suā & verbis
vel factis corrigat illā. put necessitatib;
viderit expedire. Sic faciāt viri vxorib;
sic & paterfamilias subdijs suis. Iustum
nāq; est inuicē supportare & non omni
verbo cōtrariū referre sermones. Ideo
apostolus Eph. iij. d. Obsecro vos ego
vinci i dño: vt digne ambuletis voca
tione qua vocati estis cū omni humili
tate & mansuetudine cū patientia sup
portātes inuicem in caritate solliciti ser
uare vnitatē spūs i vinculo pacis: quam
nobis largiatur de^s pcedēs hic gratiam
& in futuro gloriā. Amen

Cōnica tertia in q̄dragesima in mane
de ira dei que efficit remediū cē potest
ad inducendū homines ad penitentiā.

Sermo. xxxviij.

Enit ira

dei i filios diffiden
tie. Doctoris gētiuz
verba sunt ista origi
naliter ad Eph. v. c.
& i epistola presentis

dñice efficacissimū remediū arbitratu
sum peccatorib; vt ad penitentiā redeāt
ante illorum faciem. pponere terribilita
tē & horrore iracūdie dei. Mā vt Augu.
ait. iij. li. de doctrina xp̄iana. Plerosq;
incredulos misericors dei patientia lōga
peccare facit intrepidus: quia deū non
arbitrant peccatorū suozū ultore. Nos
igit huic periculo puidere volentes: in
presenti sermone de ira dei erim⁹ verba
facturi. Et licz multis insectum gustum
habētib; grauiā sint humilimodi verba:
tñ humilibus & deuotis videbunt aiariū
languentiū medicina. Inquit enī Aug.
xiiij. q. iij. c. ipsa quoq; pietas. Nōde
stus ē medic⁹ furētī frenetico: & pater in
disciplinato filio. Tñ nō propterea ne
ganda est infirmo medicina: nec filio
disciplina est auferenda. Qd̄ hoc vocati
sum⁹ vt clām⁹ & arguam⁹ & d̄stemur
delicta: annūciemusq; tremēda iudicia
dei. P̄ter ysa. enī. lvij. c. dñs ait Llama
ne cesses: qñ tñba exalta vocē tuā & an
nuncio p̄p̄o meo scelera eoz. P̄rophea
vtar verbis Hiero. Qd̄ Samachius &
Oceanum. d. Adulari nō possum ne &
fratrē meū decipiā & me sermo percuti
at Salomōis q ait. Verba adulatorum
mollia sūt & hec feriūt interiora vētris. p
salute itaq; & correctione peccatorum de
ira dei secure loquimur: de qua tria my
steria principalia erunt cōtemplanda.
Primū dicis cōtēpūbilitas.
Secundū terribilitas.
Tertiū. p̄pinqūtas.

Cōd pleriq; contēnunt iram dei: vel
quia cogitant deum non esse: vel quia
credunt ipsum non irasci: vel quia diu
expectauit illos deus. Caplm. i.

Primū misterii cōtemplandū
de ira dei dicis cōtēpūbilitas in
q̄ videre libet quare est q; mlti
audientes loqui de tremēda ira dei: illa
nō timent: sed potius vt experientia do
cet ridendo cōtemnūt. Et colligi possūt
huius erroris tres principales rationes

Prima dicitur stulte cogitatio. Secunda
da false opinio. Tertia diuturne expe-
ctationis. ¶ Prima ratio quare a multis
non timeat ira dei. dicitur stulte cogitatio-
nis. quoniam stulte cogitant deum non esse. Pro
quibus querimus. An possit aliquis
cogitare non esse deum. Et videtur quod non.
quod videtur auctor in libro de finibus animi conce-
ptionem esse quo nihil melius nihilque ma-
ius excogitari potest. Sed maius est quod
non potest cogitari non esse quod quod po-
test. Ergo cum deo nihil maius possit cogi-
tari deum esse: ita est quod nullo modo potest
cogitari non esse. ¶ Sed contra arguitur
per textum Iohannis Damasceni. Dicit enim sic. In-
tantum prevaluit perniciose malitia homi-
num: ut dicant non esse deum. Et Augustinus li-
ber de natura deorum ait. Quidam dixerunt
totam de diis immortalibus opinionem
factam esse ab hominibus sapientibus
rei publice causa. ut quos ratio non pos-
set eos ad officium regum ducerent. Re-
spondet. d. Bonaventura. di. viii. primi li. quod cogi-
tare cum assensu aliquid non esse potest. pro-
venire dupliciter. aut ex defectu intelli-
gentis. aut ex defectu intelligibilis. De-
fectus intelligentis est cecitas vel igno-
rantia ob quam quod ignorat rem cogitat
ipsam non esse. Contingit autem dupliciter
esse cognitionem de aliquo ente. scilicet si est.
et quod est. Intellectus autem noster deficit
in cognitione diuine veritatis quantum ad
cognitionem quid est. non autem quantum
ad cognitionem si est. Ex hoc ait Da-
mas. Cognitionis existendi deum nobis naturali-
ter est inserta. Et Augustinus de fide ad Petrum.
Nihil tamen nouit mens quantum deum esse
et se. Et ergo de sancto Hieronimo. Sic deus ab
initio cognitionem suam in homine
temperauit. ut sicut nunquam quod esset possit
comprehendi. ita nunquam quia esset possit
inorari. Quia ergo intellectus noster nun-
quam deficit in cognitione dei. si est. ideo nec
potest ignorare ipsum esse simpliciter. An-
te hoc deficit in cognitione quod est. ideo fre-
quenter cogitat deum esse quod non est: sic ido-
lum vel creaturam. vel non esse quod est: sicut
deum iustum. ¶ Secundo potest cogitari ali-

quod non esse per defectum a parte intelligibilis
et huiusmodi defectus potest esse duplex.
aut defectus presentie. aut defectus cui-
dentie. Defectus presentie videtur quod non
semper: non ubique non ubique totaliter quod
non semper est: sed aliquando est aliquando
non. aliquando vero potest cogitari non esse.
Similiter de eo quod non est ubique quod
eadem ratione qua potest cogitari non
esse hic. potest cogitari non esse alibi. Si-
militer etiam de eo quod finis partes adest
sed in partem abest. Deus autem est totus et
ubique et semper. ideo non potest cogitari
non esse. Hanc rationem assignat. Anselmus
in libro contra insipientem. Non so-
lum propter defectum presentie potest aliquid
cogitari non esse: sed et propter defectum
evidentie: quod non est evidens in se et in
probando. Sed deus esse est veritas eui-
dens in se et in probando. in se: quod est quo
nihil maius excogitari potest. In probando
vero quod et ductu rationis hoc probauit
philosophi. ergo non potest cogitari ni-
si insipienter et stulte quod non sit deus. An-
de David in psalmo ait. Dixit insipiens in cor-
de suo non est deus. Stultus ergo est qui cogi-
tat vel dicit non esse deum quem cōfiteatur intelle-
ctus rationis nāle lumen. Et Bernardus in li. de di-
ligendo deum. Inexcusabilis est ois infi-
delis si non diligit deum toto corde. Clamat
nepe intus eius inata iustitia: quod ex se to-
to illum diligere debet cui se totum debere. non
ignorat hec ille. Clamat deus est ois crea-
tura angelus homines celum et terra et oia que
in eis sunt. Et Augustinus in li. de utilitate cre-
dendi ait. Non enim frustra intueri oportet
et inaniter ordinem celi: pulchritudi-
nem fidei: vicissitudines temporum in quo-
rum consideratione non curiositas est exer-
cenda: sed gradus ad eterna faciendus. et
Job. xij. Interroga iumenta et docebunt
te: et volatilia celi et indicabunt tibi. Loquere
terre et respondebit tibi: et narrabunt pisces
maris. Quis ignorat quod omnia hec ma-
nus domini fecerit? Mirabilis certe in tanta
re varietate ordo repit. Et quidem or-
do situatus siue localis: quod quilibet crea-
tura tenet suum locum secundum suam dignitatem.

Mam terra et terrena sicut viliora i iunio locata sunt. Alqua vt dignior ei premiet. Hec vt perfectior: superior est et ignis ita actiuus et calidus a nobis elongatur super alia elementa situatus. Celi incorruptibiles: sol et luna et stelle lucentes in speculis suis altissime collocatae sunt. Et celus empyreum nobilissimum ubi gaudent sancti cum christo supremum omnium est. Subsequitur et alius ordo qui tempus potest dici. Ordinatissime enim sol facit cursum suum per signa zodiaci infra annum integrum. Et sic transeunt tempora veris. estatis. autumnii. hyemis cum effectibus suis. Transeunt et dies naturales eadem temporis mensura ad motum primi mobilis completum. et ea que in hyeme mortua videbantur in vere renouiscunt et in estate fructificant. Predicat in super deum esse sacra scriptura tam veteris quam noui testamenti et omnis scriptura et philosophorum et poetarum omniumque gentium. Quod qualis dementia illorum ergo qui tante veritati acquiescere non vult. Tales vique sunt qui dei iracundiam non formidant. Secunda ratio quare a multis non timeatur ira dei. falsae opinionis. Nam cum multi negare non possint esse deum: opinantur tamen falsae quod in illo ira cadere non potest. Dicunt namque deum esse clementissimum: iram vero clementie fore contrariam. ideo nec in deo cadere posse. Pro quibus dicit Lactantius in principio libri de ira dei. Et aduer- ti sepe doctores plurimos id existimare quod nonnulli philosophorum putauerunt. non irasci deum: quoniam benefica sit in modo natura diuina. nec cuiquam nocere prestantis- sime atque optime conueniat potestati. Arguunt et secundo modo tales. quod nulla passio ca- dit in deo. sed ira est passio quedam. ergo non cadit in deo. Tertio confirmant errorem suum. quod omne peccatum a deo est remouendum. sed ira est vnum ex septem vitiis capitalibus. ergo est a deo remouenda. Verum contra sic tenentes sunt au- thoritates et dicta siue scripture sacre siue gentium et moralium philosophorum. Unde Exo. xv. In multitudinem glorie

tue deposuisti omnes aduersarios tuos. Misisti iram tuam que deuorauit eos. Et. xxxij. c. Moyses ad deum oras ait. Quiescat ira tua: et esto placabilis super malitiam populi tui. Et. iij. Reg. xxij. Magna ira dei succensa est contra nos. Et Deute. xi. c. Iratus dominus clausit celum et pluuie non descendunt. Et. ij. Paral. xij. dicitur de filiis israel. Quia humiliati sunt auersa est ab eis ira domini. Et. xxij. c. Facta est ira dei contra Iudam et Hierusalem. Et Job. ix. c. Deus cuius ire resistere nemo potest. Et David in ps. ij. Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus. Et ps. vi. Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. Et ps. xvij. Fundamenta montium conturbata sunt et commota sunt quoniam iratus est eis. Et ps. lxxvij. Ira dei ascendit in israhel. Et ps. lxxvij. Effunde iram tuam in gentes que te non nouerunt. Et ps. lxxix. Quis nouit potestatem ire tue: et per timorem tuo iram tuam dinumerare? Et Ecclesiastes. v. Ne dicas coram angelo non est prudentia ne forte iratus dominus dissipet cuncta opera tua. Et. i. sa. v. Iratus est furor domini in populo suo. Et. i. sa. iij. Plangite et ululate: quia non est auersa ira furoris domini a nobis. Et Tref. iij. Compleuit dominus furorem suum: et effudit iram indignationis sue. Et Osee. v. Effundam quasi aquam iram meam. Et Maum. i. Alciscens dominus in hostes suos et irascens inimicis suis. Et Ro. i. Reuelat ira dei de celo. Et Ro. iij. Nullum quod iniquus est deus qui infert iram. Et i. Thes. ij. Peruenit ira dei super illos usque in finem. Et Apoc. xv. Consummata est ira dei. Et. xvi. c. Audiuimus vocem magnam de celo dicentem septem angelis: Ite et effundite septem phialas ire dei in terram. Et Valerius maximus l. i. Vento enim gradu ad vindictam sui diuina procedit ira tarditateque supplicij grauitate compensat. Et Quintus de arte amandi. Flectitur iratus voce rogante deus. Et Aug. xvij. de ciui. dei. c. xij. Apollini delphico instituti sunt ludii musici: vt placaretur

ira eius qua putabant afflictas esse sterilitate grece regiones: quia non defende-
runt templum eius. qd rex Danaus cum
easdem terras inuasisset bello incendit.
Et in .l. l. vbi .s. .c. ij. dicit de Junone q
apud gentiles colebatur pro dea. Apud
Virgilium nempe Juno inducitur infesta
troianis. Solo ventorum regi adversus
eos irritando dicere. Sens inimica mihi
trrrhenū nauigat equor. Ilium in ita-
liam portans victosq penates. hec ille.
Et idem Virgilius commemorat in pnci-
pio pmi libri. Eneidos. ob iram Juno-
nis Eneam profugum fuisse cum reli-
quis troianis. d. Arma virūq cano tro-
ie qui primus ad oris. Italiam fato pro-
fugus lauināq venit Littora. multum
ille et terris iactatus et alto. Ali superum
seue memorem Junonis ab iram. Et et
Valerius maximus. l. i. rubrica de ne-
glecta religione. multa narrat de iratis
dijs. Nos vero talia exempla non indu-
cimus vt errores gentiliū comprobe-
mus: sed tñ vt ostendamus q etiā fm
illos ira ponenda sit in deo. Pro soluti-
one itaq obiectoꝝ tria sunt notanda.
Prīmū fm Boñ. in .iij. sen. di. xxij. et
Ric. l. iij. di. xxvi. et Tho. i. parte di. xxij.
q quādoq dicit aliqd de deo qd in
nobis denotat passionē de deo dicit fm
effectū et non fm passionis defectum.
Odiū ergo amor ira et similia que in
nobis sunt passiōes: in deo dicitur fm
effectum quo ad nos. vt tñ dicatur odi-
re cum effectum odij nobis exhibet. tñ
irasci cum effectum ire nobis ostendit.
Ipse autē deus stabilis manēs sine pas-
siōe aliqua dat cūcta moueri. Secū-
dum notādū q uō omnia que fm no-
mē sonāt virtutem dicūt virtutem in re.
nec omnia que fm nomē sonant vitūz
dicūt illud i re. Propterea inquit Iune
nalis. Fallit enim vitium specie virtutis
et vmbra. Et Seneca ad Lucillum. Li-
tia i nobis sub virtutum nomine repunt.
Et Grego. xli. dist. c. sepe vitia. ait. Se-
pe vitia se ingerūt et virtutes esse mētiū-
tur: vt tenacitas persimonia effusio lar-

gitas crudelitas zelus iusticie remissio
pietas velit videri. Idē nō omne quōd
dicitur ira vitium est aut peccatum.

Tertium notādum fm Boñ. in .iij.
di. xv. q triplex est ira. Quedam est pre-
ter ratiois imperium. primus. iracun-
die motus. Secūda ira est cōtra ratiois
imperium quando quis concitatus in irā
passionē rationem subijcit sequitq in-
ordinate impetū ire. Tertia est ira que
est fm rationis imperium quando quis
irascitur fm q merito irasci debet. Sic
merito irascitur patres filijs impijs: et
prout exigit illoꝝ malitia ordinate cor-
rigunt eos. Sic irascitur prelati et do-
mini quilibet subditis inobedientibus.
Sic iratus est xps quando eiecit om-
nes vēdētes et cīentes de templo. Dicit
ergo q deus q est clemētissim⁹ si-
ne sui mutatiōe sine passione sine pecca-
to sua existēte iustitia irasci sepe pecca-
tores obstinatos in ira cōculcans quan-
do eis effect⁹ ire demonstrat. Ibi sunt
guerre pestilentie tempestates grandi-
nes. sterilitates terre. famēs. terremotus
terrores de celo et signa magna. Q pre-
sumptuosi peccatores. audiuitis iam q
falsa est opinio vestra. Dicebatis enī q
non irascitur deus. Et ecce tot preconia
scripturaz clamāt iram dei ab omnib⁹
esse timendam. Tertia ratio quare a
multis nō timef ira dei. d. diuturne ex-
pectationis. Consuevit eqdem deus p-
pter longanimitatem suam sufferre pec-
catores iniquos per tempora longa: vt
sic per dulcedinem eius attrahantur ad
penitentiam. Sed inde multi sumūt au-
daciā et deteriores facti iram dei non
existimant. Veritatem vt ait Hiero. in
expositione Hiero. quāto maior est nu-
merus tempoz qbus obliuiscimur deū
tanto maior est pena peccati qd nec lōgita-
dine tempoz potuerit edomari.

Qd terribilis est ira dei eo q seuit in
paruulos et in iustos atq ofones sup-
plicantiū spernit et abhominabitur.

Capm. ij.

Secundū mysteriū cōtemplādū
de ira dei dicitur terribilitas. Lō/
siderādum nā. p. est q. cū irascit
deus. 7. p. nocet etiam ad t. p. aliter flagel/
landū homines sibi rebelles: seuerus ē
7. terribilis valde marie p. p. tria. ¶ P. u.
mo p. p. puulor. p. nitionē. ¶ Secdo p. p.
iustor. afflictionē. ¶ Tertio p. p. ofonuz
detestationē. ¶ P. d. io de. irat. est terri/
bilis p. p. puulor. p. nitionē. P. unit nāq.
puulos pueros 7. inocētes p. p. pctā parē/
tū. P. d. crierūt nempe 7. suffocati sunt in
diluuiis oēs ifantes 7. puuli quotquot re/
periebant in mūdo. Adusti sunt in so/
domis 7. incendio cōcremati oēs q. erant
in vteris matrum 7. q. fugebāt vbera. Et tñ
sepius verat mūdus aut fame aut pesti/
lencia aut qualibet alia aduersitate: que
nō nisi p. p. ter peccata veniūt. paruuli q.
ea nō commiserūt puniūtur pro illis. O
formidabilis dei iustitia. o. tremēda dei
iracūdia cur eos q. te nō leserūt extermi/
nas: paruulos cur tam acriter punit: 7.
rīdebit tibi p. p. tūus q. p. p. ter peccata
parentum. Sed hic oritur dubiū. Ut
filij p. p. ter peccata parētum puniri pos/
sint. Et videtur q. non. Nam per Esec.
xviij. c. deus dicit. Filius nō portabit ini/
q. tatem patris. 7. pater nō portabit ini/
q. tatem filij. iustitia iusti super eum erit 7.
impietas impij erit super eum. Et extra
de his que sūt a maiori parte capitali. c.
Quasiuit in glo. dicit. P. peccata suos de/
bent tenere auctores. Et idem. C. d. pe/
nis. l. sancimus. 7. C. ne vxor. p. marito. l.
ob maritor. 7. xi. q. ii. c. illud. 7. de sen.
ex. c. a romana. §. vli. 7. lvi. di. c. satis. Et
Aug. ait. i. q. iij. c. nullius. Nullius cri/
men maculat nesciētes. Ad h. facit ibidē
c. placuit. 7. c. iudei. Sed p. tra arguitur
q. Ero. xv. deus dicit. Ego sum dñs de/
tuus foras celotes visitans iniquitates pa/
trum in filiis in tertiam 7. quartam ge/
neratōem eor. qui oderūt me. Ad idēz
facit. c. vrgentes. extra de hereticis 7. idē
habetur extra de filiis p. res. nō ordinan/
dis. c. i. c. ad presentiam. c. presentium. c.
conque rente. 7. c. quoniam. 7. i. q. iij. §.

item. dicit. Cham peccāte Chanaā fili/
ei. maledicit. Rñdet dñs Bon. di. xxx/
iij. secūdi li. q. duplex ē punitio. vna eter/
na alia t. p. alis. Filij nō puniūtur p. pctō
parētum pena eterna. Unde Ansel. de
conceptu virginali dicit q. paruuli non
daminātur p. culpa. Adē. tñ. s. p. culpa
p. p. a quā habent. licet non habeant eā
agendo: sed contrahendo. P. nitiūt tñ
filij pro peccato parētū pena t. p. ali co q.
filij sunt aliqd patris. Et hoc patet p. sa/
cram scripturam in pluribus exemplis
Ideo dicit Grego. i. q. iij. c. paruulos.
Paruulos sodomitaz non excusauit
ignorantia quin pro paterno scelere cele/
sti igne consumerentur. Sed hoc igne
pena illis diminuta est quibus successio
paterni sceleris est adempta. P. d. ariter
etiam demonstratum est peccatis parē/
tum paruulos aliquando cor. p. aliter fla/
gellari. ¶ Secundo deus iratus est ter/
ribilis propter iustorum afflictionem.
Assigit etiam 7. sepe bonos cum malis.
Sed dubitatur hic. Atrum possit esse i.
aliquo pena sine culpa. Et videtur q. n.
q. d. iero. ait. Quicquid patimur pecca/
ta nostra meruerūt. 7. Grego. d. in colle/
cta. Nulla eis nocebit aduersitas si nul/
la dominetur iniquitas. Sed contra est
illud Job. xvij. Non peccauit 7. in amari/
tudinibus morat oculus me. Et Joā.
ir. Quis peccauit hic aut parentes eius
vt cecus nasceretur? Et respondit xpus.
Neq. hic peccauit neq. parentes eius.
Et exponit Augu. q. hoc nō dicitur: q.
non peccauerit: sed q. cecitas non erat
pena peccati. P. d. eterea pro peccato ori/
ginali nō meretur quis nisi semel mori.
Sed Lazarus non tñ fuit mortuus se/
mel: sed bis. ergo videt q. aut mors p. i/
ma aut scda fuerit ei absq. merito pcti i.
flicta. Item xps nullū habuit peccatū:
7. tamen in eo fuit pena. Rñdet Bon.
di. xxxvi. secūdi li. q. malū pene duplici/
ter potest ordiari. Ano modo ad malū
culpe qd puniēdo ordinar. Alio modo
in comparatione ad bonum quod de/
elicit ex illa pena. Si ergo aliqua pena

infigatur cuius ordinatio principaliter consistat in compatione ad malū culpe puniendum necesse est aliquam culpā precessisse: nec tñ precessisse: sed etiam aliq̄ modo cōicari inseparabiliter. Pena enī aut est directe ordinata ad puniendum: aut est ordinata principaliter ad malū excludēdū. Prīmo mō est pena infernalis. Sēdo mō est pena purgatoria. Prīmo modo pena requirit presentiam culpe. Sēdo deformitatem et maculam. Sēdo modo requirit culpe presentiam fm reatu et sequelam. Si autē pena infligatur principaliter ppter ordinē quez habet ad bonū quod inde elicitur. Aut ergo propter bonū ppiū: aut ppter aliē nū. Si ppter bonū ppiū: sic requirit q̄ in subiecto illo aliquādo fuerit culpa et q̄ possit esse de futuro. Si autē propter bonū alienū: sic sufficit pene et fuerit culpa in alio q̄ in eo qui puniatur in eo videlicet pro quo pena illa sustinetur. p quem modū fuit in xp̄o cuius mors et passio ordinata erat ad redimendū genus humanū et liberandū et repandū a lapsu in quē ceciderat ex petō prīmī patris. Et sic patet q̄ oīs pena aliquo modo respicit culpam: Sed quedam vt presentē in se vtpote pena infernalis. Quedam vt preteritā in se: sed presentem in reatu et sequela. sicut pena purgatoria. Quedam vō solū vt preteritā et hoc in eo q̄ puniunt. Et sic est omnis pena iustorū excepto xp̄o. Quedā vō respicit culpā nō in se: sed in alio. sicut in xp̄o. Pōt etiā pena ordinari ad bonū qd̄ inde elicitur. Et sic pōt esse in aliquo sine culpa talis pene meritoria: q̄ illud malū pene re/compensat p maius bonū qd̄ inde elicitur sicut patet in ceco nato. in Job. in Lazaro. in Tobia: et in quolibet Alio iusto. hec Bonū. Alexander autem in .iij. summe allegando Joā. Dama. dicit. Concedit deus iustum incidere in calamitates propter multas causas. Prīma est vt eam que in ipso latet virtutē alijs manifestam faciat. vt Job. i. Secunda est vt non ex recta conscientia cadat per superbiam

vt in Paulo. ij. Corin. xij. Tertia vt alijs erudiant. vt in Lazaro et diuite Luc. xvij. Quarta ppter gloriā dei. vt in ceco nato Joā. ix. Quinta ppter zelum alterius siue imitationē. vt gloriā eius q̄ passus ē magnificata in pugna alijs passio fiat spes future vite vt in martirib⁹ ad He. xi. c. Propterea dicit Aug. li. i. de ci. dei c. viij. Nec cū ita sint: boni et mali parit afflictu sūt. nō ideo ipsi distincti nō sunt quia distincti nō est qd̄ viriqz ppeffi sūt. Manet enī dissimilitudo passorū etiā in similitudine passionū. Et licz sub eodez tormento non est idem virtus et vitium. Nam sicut sub vno igne aurum rutilat palea sumat. et sub eadem tritura stipule cōminuitur: frumenta purgant. nec ideo cū oleo amurca confunditur q̄ eodem preli pōdere exprimitur: ita vna eademqz vis irruens bonos pbat: purificat: eliquat. malos damnat: vastat et terminat. Cū in eadem afflictione mali deus detestantur atqz blasphemāt. boni autem precant et laudant. Tercio de⁹ iratus est terribilis eo q̄ qñ post diuturnam expectationē puocat ad iracundiā nō exaudit obstinatorū voces peccatorum prout plene diximus in sermone de impedimentis orationis.

Quod cognoscit ira dei propinqua: tunc cum quia peccata sunt consummata: tunc cum peccatores sunt obstinati: tunc cum illa pphete et amici dei pronunciant et cōminantur. Cap. m. iij.

Terū mysteriū contemplandū de ira dei dicitur propinquitās. Quis enim nesciamus certitudinaliter quando propinqua sit ira dei ad flagellandum peccatores: possumus tñ id cognoscere ex coniectura signorum. Sūt autē de hoc tria principalia signa. Prīmū petōrū consummatio. Secundū populorū obstinatio. Tercū ppharū annunciatio. Prīmum signum ad cognoscendū seu timendū ne propinqua sit ira dei est petōrū cōsummatio. Quando consummata sūt pctā et impleta est mensura

Posiūt autē notari septē signa cōsumma-
tionis peccatorū: q̄b⁹ signis adimpletis
nihil aliud nobis expectandū ⁊ tūmen-
dū est q̄ tra vīdicta flagellum ⁊ vltio
diuina. Prīmū est horribilitas pctōrū
multorū. Scđm multitudo peccantium.
Tertiū impunitas manifestorū scelerum.
Quartū aiaduersio i pctis. Quintū affe-
ctio ad scelera. Sextū studiū peccandi.
Septimū longa pseuerantia i peccatis.
Hec p̄ditiōes explicāt Scđ. vi. c. Prīa
cōditio seu p̄mū signū: q̄a in mūdo tpe
diluuij erat magna pctā ⁊ horrenda ni-
mis. p̄pterea dī vidēs autē deus q̄ multa
malitia: Qd v̄bū manifeste oñdit horri-
bilitatē ⁊ turpitudinē multorū pctōrum.
Scđo cōmunitē homines talia p̄ptera
bant. p̄pterea subdit: hominū. Tercio in
sup pctā illa inuerecūde ⁊ impune fie-
bant. ideo subinictū est: esset in terra. i.
manifesta erāt ⁊ impunita. Quarto fie-
bāt peccata tota mētis animaduēsiōe.
ideo additur: ⁊ cuncta cogitatio. s. non
partim nō diuissim: sed i malis integra
⁊ p̄iuncta. Quinto fiebāt tota cordis affe-
ctione. ideo subditur: cordis. Sexto p̄ptera
trabantur toto studio. ideo subdit: inten-
ta esset ad malum. Septimo fiebāt pse-
ueratē. p̄pt̄ ea additur: omni tēpore.
Timeo satis ne hec signa verificentur in
nobis. Tempōr nāq̄ isto nefandissima
scelera committunt solent: nec a paucis: s̄
a multis. neq̄ puniuntur aut corrigunt:
quoniam illi ad quos spectat corrigere
uel punire deteriores sunt alijs. Et non
est veritas non iusticia neq̄ rectitudo in
filijs hominū. Sūt peccata cū animad-
uersione mentis cum oī affectione stu-
dio ac pseuerantia. O fatui populi cur
non timetis: Cur nō expauescitis: Cur ad
penitentiam redire negligitis: Audite
psal. dicentem. Nisi pueri fueritis gla-
dium suū v̄brauit arcū suū ⁊ tetendit et
parauit illū. ¶ Scđdū signū. p̄ping-
tatis ire dei dicit populoz obstinatio.
Quādoq̄q̄ populi pctōres obstinant
⁊ obdurāt in corde non moti beneficijs
dei nō cōminationib⁹ nō p̄dicationib⁹

nō signis non deniq̄ v̄llo alio modo: si-
gnū forte est q̄ p̄pt̄ est eis flagellū dei.
Est de hoc exemplū obstinatissimi ppli
iudeorū quē deus deleuit. p̄pt̄ obstina-
tionē istā. Nam p̄ multa mala a iudcis
p̄pt̄rata x̄ps viuens in carne in medio
ip̄sorū vocauit eos. ad p̄nāu vita mira-
culis ⁊ doctrina. Ip̄si vero noluerūt au-
dire ip̄sum. In dñica autē oliuarū cū in-
troisset hierosolymā. vt dī Luce. xviij.
.c. Videns ciuitatē fleuit sup illā dicens:
O ciuitas ampla. o ciuitas regia. o ciui-
tas digna. plena pplō. affluens diuitijs
⁊ abundans pctis. Elitent dies in te ⁊
circundabunt te inimici tui vallo ⁊ circū-
dabūt te: ⁊ coāgustabūt te vndiq̄ ⁊ i ter-
ram p̄sternēt te ⁊ filios tuos q̄ i te sūt. ⁊
nō relinquet in lapidē sup lapides eo
q̄ nō cognoueris temp⁹ visitatiōis tue.
P̄pt̄erea dī Hiero. i qōnib⁹ adhel-
bidā. In tantū autē hierusalem amauit
dñs vt fletet eā ⁊ plangeret ⁊ pendens i
cruce loqueretur: Pater ignosce eis q̄
nesciūt qd faciunt. Itaq̄ impetrauit qd
p̄citerat ⁊ datum est eis temp⁹ p̄nie vsq̄
ad. xxxij. annū. Post qd pseuerantib⁹
in blasphemia egressi sūt duo v̄rsi de fili-
is romanorū Elaspasianus ⁊ Tit⁹ ⁊ eos
interfecerunt atq̄ lacerauerunt. hec ille
Die autem qua crucifixus est ihs dei fi-
lius conuersus ad mulieres que plan-
gebant ⁊ lamentabant eum dixit. Filie
hierusalem nolite flere sup me: sed super
vos ipsas flete ⁊ sup filios vestros: quia
venient dies in quib⁹ dicetis: Beate
steriles que nō genuerūt: ⁊ v̄bra q̄ non
lactauerūt. O faxea. o lapidea. o adamā-
tina iudeorū corda. Nec verbis x̄pi cre-
diderunt nec susceperunt testimonium
ap̄lorū: qui magna virtute p̄dicabāt re-
surrectionē magistrī sui: s̄ in dies cru-
deliores facti persequebantur ecclesias
lapidauerunt Stephanum. interfece-
runt Iacobum iustum. ⁊ Paulo con-
uerso miraculose ac ceteris p̄dicantib⁹
x̄pm impiissime resisterūt. Voluit tamē
de⁹ aīq̄ iras suā inferret i eos terrorib⁹
⁊ signis celi illos ad penitentia vocare.

Et ut meminit Iosephus in libro 8 bello iudaico. et Eusebius in historia ecclesiastica. et Pollicrat' in libro de nugis curialium. Stella quidam sub forma gladii stare visa est: quasi imminens desuper ciuitati. Cometes exicalibus flammis per totum annum visus est ardere. Luna eclipsim per duodecim noctes passa est: et conuassas: cum die festi plurimi conuenissent octaua die mensis aplis noctis tpe hora nona tantus fulgor luminis araz templum circumdedit: ut dies clarissimus videretur: mansitque spacio hore dimidie. hoc quidem ignis. p'sper visum est: sed per hos peritosque doctores portendit exicalis non lauit. Janua templi que erat ad orientem cum esset ere solido induta tantum ponderis que viri a viginti viris summo conatu impellentes clauderet. repente hora noctis sexta per seipsam aperta est. Quod si ferreis vectibus teneret. Die. xxi. mai. prope occasum solis: visi sunt currus et quadrigae in omnem regionem per aerem ferri et armatorum cohortes nubibus commisceri. In nocte penthe. sacerdotes ingressi templum ad diuina officia celebranda: primo senserunt quosdam strepitus: et paulo post audierunt voces clamantes: Discedam' ab his sedibus. Ante quartum annum bellum in die festi tabernaculorum: quidam rusticus et plebeus Iesus nomine: filius Ananie repente clamare cepit: Vox ab oriente vox ab occidente. vox a quatuor ventis: vox super hierosolimam et templum. vox super spiritus et sponsas. vox super vniuersum populum. Sicque indefinenter die ac nocte clamabat per vicos et plateas discurrendo. et flagellatus ac percussus etiam ante iudicem flagris usque ad ossa laceratus ut taceret: ipse quolibet die cum ciuitatu semper illud replicabat addens: Ne hierosolymis. Ne masculis et femellis. Nec vnquam in tot perdigis atque signis ille dure ceruicis populus errores suos corrigere voluit. Ob quam obstinationem altissimus deus in illos iram suam effudit. Quis explicet sine singulis? Quis audiat sine lacrimis? Quis consideret sine timore

ciuitatis hierosolymitanæ excidium et desolationem? Refert namque Iosephus in vi. libro de bello iudaico. quod Titus et Vespasianus cum exercitu validissimo a romanis missi in die solenni pasce: quaz do etiam ex circumiacentibus locis inumerabilis populus iuerat hierosolimam ciuitatem obsederunt feceruntque in circumcitu vallum munitissimum. ita ut nullus ciuitatem exiens illud pertransire posset. Ob quam causam in breui ciuitas fame cepit urgeri: tantumque inualuit penuria rerum quod propter famem hec que referam dicit Iosephus fuisse mala secuta. Primum quod perdoneo per ciuitatem discurrentes vi intrabant domos et rapiebant si quid ibi inuenissent comestibile. Secundo quod filii ex ore parentum et e converso violenter stricto gutture masticatum cibum extrahabant et velut rabidi comedebant. Tertio quod et simum bouum aliaque vilissima supererunt in cibum. Quarto quod multi predebant exire vi herbas colligeret. et capiebant a romanis: et tantus numerus fuit captiuorum ut tute custodiri non possent. quapropter statutum fuit ut euulsis eorum oculis aut amputatis illorum manibus compellerent sic ad ciuitatem redire. Quinto quod quod plures diuites ne localia sua puenirent ad manus romanorum: quos verisimiliter credebat ciuitatem debellaturos illa deglutierunt. Cuius rei fama cum deuenisset ad aures romanorum: commouit eos ut extinguarent captiuos iudeos quos tenebant gemas in ventre adhuc retinere. Quare una nocte duorum milia patefacta sunt viscera. Sexto quod multi formosi iuuenes in via in plateis publicis in propriis domibus fame afflicti improvisa morte cadebant. Septimo quod inuente sunt mulieres que filios proprios comederunt. An refert Iosephus de quadam quod cum non haberet ad comedendum lactentem filium in manibus tenens dixit: Infelicio matris infelicio: fili in bello in fame in direptione cui te reseruo: Eleni ergo nunc Domine nate esto cibus matri predonibus furor: seculis fabula. Et his dictis filium

iugulauit et coxit. et dimidiū comedens
 partem alteram occultauit. Et ecce cōse-
 stim predones odorē carnis cocte sentie-
 tes in domū irruūt. et nisi carnem ꝑ dat
 mortem minant. Tūc illa detegens inan-
 tis membra: Ecce inquit vobis partē op-
 timā seruauit. Et illos tantus horroz i-
 uasit qꝫ nec tog potuerunt. Et illa meus
 est inquit hic filius: meum est peccatū.
 securi edite qꝫ prior ego comedi queni-
 genui. Illi vero tremētes et territi disces-
 serunt. Quot erant in ciuitate illa ama-
 ra spectacula: vbi videbantur quotidie
 tot morientes. Quot infantes et pueri
 extendentes manuz ad vbera matrum
 et panem petentes ad pedes illarū mor-
 tui deficiebant. Quot erant ibi flebiles
 voces. quot lamenta. quot singultus: quot
 gemitus et suspiria. Clauferat eis deus et
 strinxerat venam misericordie sue. Tā-
 dem post biennii capta fuit ciuitas et in
 predam data: et muri et edificia quelibet
 solo equata. et vt Iosephus refert decies
 centena milia iudeorū fame et gladio per-
 ruerunt: et nouēz milia vendita fuerunt.
 Si possem in talem ascendere specu-
 lam: de qua omnem italiā cernerem
 omnesqꝫ meā voces possent audire: pro-
 fecto clamarē. Italia plange. o italia ti-
 me. o italia caue ne ꝑpter obstinationēz
 tuam in te desemat ira dei. Vocauit ipe
 te multis annis: dotauit amplis bene-
 ficijs. Misit ad te ꝑdicatores suos. Ter-
 ruit te signis et ꝑdigijs. Sēstisti terremo-
 tus pestilentias et tempoz sterilem con-
 ditionem: Lōminatus ē tibi deus: Sic.
 Lerte hoc fecit vt te induceret ad peni-
 tentiam. Et tu in dies durior efficieris in
 peccatis et malitia perseverando. Sunt
 iam vbiqꝫ vsure publice. Omnia sedata
 sunt spurcissimis vitijs carnis et ignomi-
 niose sodomie. Superbia pomparum
 iam occupauit omnes ciuitates et terras.
 Blasphemie dei periuria mendacia in-
 iustitie violentie oppressiones pauperū:
 et similia superabundant. Italia deco-
 ra. o regio stuitijs plena. Noli contem-
 nere deum. noli exacerbare maiestatem

eius. ¶ Tertium signūz ꝑꝑingitatis hꝛe
 dei dꝫ ꝑꝑhetaz annūciatio. Lognosce-
 mus ꝑꝑinquā dei iram: quādo ꝑ ꝑꝑhas
 suos deꝫ illam ꝑnūciat. Diebꝫ aut istis
 multa dicūtur ꝑnūciata ꝑ scām Brigi-
 dam que spiritu claruit ꝑꝑhetico: ꝑ sam-
 ctum ¶ Ethodiūz: et ꝑ nōnullos alios.
 Ego autē qui dicta ipsorum etiam origi-
 naliter legi cū illa clare non intelligam
 nō audeo quicqꝫ temere diffinire. Hor-
 tor tamen omnes populos vt cessent a
 via sua mala: ne forte si in illa ꝑscueraue-
 rint repente superueniat ira et indigna-
 tio dei: a qua ipse nos liberet qui est be-
 nedictus et laudabilis per infinita secu-
 la seculorū. Amen.

¶ Dominica tertia i quadragesima in
 fra diem. de vitio et peccato discordie qd
 nullo pacto stare pōt cuz veritate ꝑniet:
 ob qd penitētes ab illo sibi maxime ca-
 uere debent. Sermo. xxxix.

¶ Ne re-

gnū in seipsum diuis-
 sum desolabitur: et do-
 mus supra domum
 cadet. Verba sunt re-
 demptionis nostri ori-

ginaliter Luce. xi. c. et in euangelio ꝑre-
 sentis dominice. Non potuit efficacius
 aut clarius explicari qꝫ pernitiosum sit
 malū aut graue discordia damnata qꝫ
 in verbis domini nostri iesu christi que
 dixit contra phariseos. Et licet sua fuis-
 set intentio ostendere demones cōcor-
 des esse ad omnem malitiā hominūqꝫ
 ꝑditionēz: verūtamē nos intelligimus
 dissensiones quelibet regna validissime
 exterminare. Ad hoc aut astutus diabo-
 lus innititur: vt caritate abiecta cum di-
 scordijs odijs et dissensionibus deus oꝫ
 potentem offendamus. Ea ꝑꝑter ꝑꝑ-
 utilitate penitentiū in ꝑsenti sermone cō-
 tra discordie vitium stilum nostrum
 exacuimus: quoniam redemptor noster
 amarum illius effectum qui est regnoꝫ

in desolatio aperuit in verbis allegatis
in themate: in q^b de discordia tria my-
steria erūt declaranda. videlicet.

Prīmū dicitur originatio.

Secundū distinctio.

Tertiū offensio.

Quod tres p^{oss}unt esse radices vel origina-
les cause damnable discordie. vanaglo-
ria videlicet: auaricia: vel stultitia siue le-
uitas.

Laplin. i.

Prīmū mysteriū declarandū de
discordia dicitur originatio. in quo
videndū est q^{uod} sūt discordie ori-
ginales cause. Et assignari p^{oss}unt tres cau-
se. Prima dicitur vanagloria. Secūda dicitur auaricia
Tertia dicitur stultitia. Prima causa discordie
dicitur vanagloria. s^{ed} enī Bre. xxij. moral. dis-
cordia est vaneglie filia. Nam vt dicit
Tho. 2a 2e. q. cccvij. discordia importat
quādam disgregationē volūtātū: in q^{uod} sum-
mā volūtas vni^{us} stat in vno: et volūtas al-
terius stat in altero. Quod autem volūtas
alicui^{us} in proprio sūtat: prouenit ex hoc
q^{uod} aliquis ea que sunt sua. prefert his q^{uod}
sūt aliorū. Quod cū inordinate sit: pertinet
ad inanē gloriā et ad supbiam. Et s^{ed} cir-
cūstantias p^{oss}unt eē p^{er}tinē mortale aut ve-
niale. Sed aliq^{uod} p^{oss}unt arguere q^{uod} dis-
cordia nō ē p^{er}tinē. Nam Act. xxij. pau-
lus posuit discordiam inter phariseos et
saduceos: q^{uod} non fecisset si fuisset p^{er}tinē.
Itē dicit Act. xv. Facta ē dissensio inter
Paulū et Barnabā. Sed Tho. rīdet
ad primū. q^{uod} causare discordiā p^{er} quam
tollit mala p^{er}cordia est laudabile. et hoc
modo fecit Paulus. Xp^{us} etiā de seipso
dicit Math. x. c. Nō veni pacē mittere
sed gladiū. Ad secūdū dicit Tho. q^{uod}
discordia q^{uod} fuit iter Paulū et Barnabā
fuit p^{er} accidens et non p^{er} se. Uterq^{ue}
enī intendebat bonū. sed vni videbat h^{oc}
esse bonū. alij aliud. quod ad humanū
defectū p^{er}tenebat. nec erat talis p^{ro}uer-
sia in his q^{uod} sūt de necessitate salutis. S^{ed} h^{oc}
oritur vniū dubiū. vtrū auditores diuersorū
magistrorū tenentiū diuersas opiones ex-
cuset a p^{ec}cto si opiones suorū m^{ag}is forūz
tenent q^{uod} nō sūt bone. Et rīdet Tho. i

quodlibetis. q^{uod} si diuerse opiones do-
ctorū sacre scripture nō sūt p^{er}tra fidem
vel bonos mores: absq^{ue} periculo audi-
tores vtrūq^{ue} opionē sequi p^{oss}unt: Sicut
varia fuit opinio inter Aug. et Hieronī.
de obseruatōe legalitū aut diuulgatio-
nem euangelij. In illis vō q^{uod} p^{er}tinent ad
fidem vel bonos mores: nullus excusa-
tur si seq^{uitur} erroneā opionē alicui^{us} ma-
gistri in talib^{us} enī ignorantia non excu-
sat. Alioq^{uod} inimicus a p^{ec}cto fuisset qui
secuti sunt opinionem Arrij. Nestorij et
aliorū heresiarcharū. Nec p^{oss}unt excu-
sationē habere p^{ro}pter simplicitatem si in
talib^{us} opionē erroneā sequant. In ta-
lib^{us} nāq^{ue} dubijs nō ē de facili p^{ro}stād^{us}
assensus: sed potius vt dicit Aug. in. iij.
de doctrina xpīana. consulere q^{uod} debet
regulam fidei quā de scripturarum pla-
niorib^{us} locis et ecclesie auctoritate perce-
perit: Qui ergo assentit opioni alicui^{us}
magistri contra manifestum scripture
testimonium siue contra illud quod pu-
blice tenet s^{ed} in ecclesie auctoritatem nō
potest a vitio erroris excusari. Concor-
dat Bonaldus et Hosti. Aliqua tamē
sūt que aliquando fuerunt in varia opi-
nionē doctorū aut q^{uod} p^{er} ecclesiam fieret de-
terminatio. Et p^{er} illo tpe p^{oss}uerūt excu-
sari qui vnam vel contrariam tenebant
S^{ed} postq^{uod} determinatū ē p^{er} ecclesiam et
firmata altera earū hereticū esset con-
trariū sentire. sicut est exemplū de pau-
ptate xpī: de qua ante Iohē. xxiij. erāt
varie et contrarie opiones. vtrū xp^{us}
cum aplis habuit aliqd in cōi. Sed de
terminatū fuit p^{er} ipsū Iohē. xxiij. imo
p^{er} ecclesiaz q^{uod} habuit eo q^{uod} Ioh. iij. dicitur
Discipuli eius abierunt in ciuitatem vt
cibos emerent. Et Ioh. xij. de Iuda dicit^{ur}
Fur erat et loculos habens ea q^{uod} mitte-
bant portabat. Et hoc ipsū dicitur. xij. q.
i. c. habebat. Qui ergo p^{ro}trariū assereret
p^{er}tinacit^{er} heretic^{us} haberet. Addit Hosti.
q^{uod} q^{uod} sūt diuersa iura et opiones. s.
nec contra deum nec bonos mores: hu-
manior sententia est preferenda ceteris
paribus. extra de transactio. c. si alias

Standum est et que meliori innuit rō/
 ni. di. xx. f. i. et extra de feriis. c. capella/
 nus. Adde etiā q̄ in his que cōcernunt
 forū p̄scie in dubijs tutior via est eligen/
 da. extra de sponsalibus. c. iuuenis. Nec
 tamen de facili cōtraria opinio est repro/
 banda. ¶ Secūda causa discordie di/
 citur auaritia. Inquit seneca. in libro. de
 iij. virtutibus. Quictissime uiuerēt ho/
 mines sup̄ terrā si hec duo p̄noia tolle/
 rent meū et tuū. Et Plato in Phedro
 ne. Propter pecūiarū possessionē vniuer/
 sa bella nobis fiunt. Et Salustius in cati/
 linario. Imperij et diuitiarū causa bella
 atq; certamina oīa inter mortales sūt. Et
 Lucan⁹ li. iij. Certamen mouistis opes
 Eadem⁹ h̄ p̄ experientia oī die: q̄n̄ p̄pter
 auariciā filius discordat a patre: frater a
 fratre et amicus ab amico. ¶ Tertia cau/
 sa discordie dicitur stultitia. Sunt nāq;
 multi stulti et leues qui oīa credunt que
 a susurrantibus eis dicunt. Susurratio
 siquidē aptissimū ē instrumentū ad dis/
 cordias seminandas. p̄pterea dixit sapiēs
 p̄b. xxvi. Cū defecerint ligna extinguet
 ignis: et susurrone subtracto iurgia con/
 quiescūt. Et Eccl. xxviii. c. Susurro et bi/
 linguis maledictus. Multos enim tur/
 bauit pacem habentes. Lingua tertia
 multos eō mouit: et dispersit illos de gente
 in gentem. ciuitates muratas diuitum
 destruxit: et domos magnatorū effodit:
 virtutes populorū concidit: et gentes for/
 tes dissoluit: mulieres viratas eiecit Et
 priuauit illas laboribus suis. Qui respi/
 cit illā nō habebit requiem. nec habebit
 amicū i quo requiescat. Flagelli plaga
 liuorē facit plaga autē lingue cōmūnet
 ossa. hec ibi. Quis nā sufficeret enumera/
 re discordias q̄ exorte sūt inter ciues inter
 vicinos inter dños inter populos inter
 uxorem et virū inter fratrem et fratrem. p̄pter
 susurrantes. ¶ Lingua ignita: ¶ Lingua
 venenata: ¶ Lingua immanior et crude/
 lior omni fera pestifera: Tu lingua su/
 surronū instrumentū es diaboli. tu illi⁹
 sagitta vulnerans: Tu eius acutissimus
 ensilis. Propterea susurratio ponit inter

graula petā que execratur deus. S quis⁹
 sapiens dicit p̄b. vi. c. Sex sunt que odit
 dñs. et septimū detestat aīa eius. oculos
 sublimos. linguā mendacē manus effū/
 dentes innoxii sanguinē: cor machinans
 cogitationes pessimas. pedes veloces ad
 currendū in malū. p̄ferentē mendacia
 testem fallacem: et eum qui seminat iter
 fratres discordiaz. Sed culpabiles ad/
 huc sunt illi qui a susurrantibus sibi caue/
 re aut nesciunt aut nolunt.

¶ Ad triplex ē discordia dānabilis: scilicet
 matrice prauitatis: ciuilis parcialitatis et
 importabilis societatis. Caplm. ij.

Secūdū mysteriū declarandū

de discordia dicitur distinctio. di

Stinguit enim triplex discordia
 dānabilis et piculosa. videlz. Prima est
 scismatice prauitatis. Secūda ciuilis p̄cia/
 litas. Tertia ip̄portabilis societatis. ¶ Pri/
 ma discordia est scismatice prauitatis.
 Est autē scisma vitium quo quis summo
 p̄ticipi subesse recusat et mēbris ecclesie
 subiectis cōicare nō vult. Scisma sigdez
 grecū est nomē. qd̄ latine scissurā sonat
 vt dicit. xxiiij. q. i. c. scisma: Est autē petnū
 mortale: q̄ priuat caritati ecclesiastice
 vnitatis. Est autem dria inter heresim et
 scisma: quia heresis opponitur directe et
 p̄ se fidei: vt. d. Tho. fa. se. q. xxxviii. et
 scisma p̄ se opponit ecclesiastice vnitatis ca/
 ritati. vnde Hiero. xxij. q. i. c. iter scisma
 Inter scisma et heresim arbitror: interesse
 q̄ h̄ssis pueris dogma habet. scisma at
 ab ecclesia separat. Contra scismaticos di/
 citur. in. c. i. d. sūma tri. et fide catho. vna
 est fidelitū vniuersalis ecclesia extra quā
 nullus oīo saluat. Et. xxiiij. q. i. c. loquit.
 Cyprianus ait. Loquit dñs ad Petrus
 Ego dico tibi q̄ tu es Petrus et super
 hac petra edificabo ecclesiam meā. sup̄
 vnum edificat ecclesiam. Et Quis aplis
 oībus post resurrectionē suā parēptates
 tribuat et dicat: Sicut misit me pater et
 ego mitto vos: Accipite sp̄m sanctum:
 tñ vt vnitatē manifestaret vnitatis eius/
 dem originem ab vno incipientē sua au/
 ctōritate disposuit. Ad idē est. c. alienus.

c. omnib⁹. c. quonia⁹ vetus. p^{re} fata causa. et
 questione. Sed hic oritur vnus dubium.
 Quid cum duo vel plures sint in ecclia
 gerentes se pro papa. et quilibet horu⁹ h^{ab}
 sua sequela. Quis eor⁹ dicet scismaticus
 cu^m suis sequacib⁹. R^{es}pondeo aut constat aut
 communiter tenetur q^{uod} quilibet eorum
 intrusus est. i. n^{on} canonice electus. Et
 constat vnu^m eoru^m canonice et rite electu^m
 videlicet a duab⁹ partibus cardinaliu^m et
 sine violentia. et postea alius superindu
 ctus. Et ut dubitat quis illoru^m sit canoni
 ce vel rite electus vnus vel alter. Et iⁿ pri
 mo casu nullus eoru^m est papa: s^{ed} quilibet
 eorum scismaticus cum his qui scienter
 sequunt ipsu^m: et exco^municati sunt ipso facto e^{ss}
 et elec. c. licet. Si de hoc loquitur. c. si duo
 lxxix. distin. vbi dicit. Si duo forte s^{ed} fas
 temeritate concertantiu^m fuerint ordina
 ti in sumos pontifices nullu^m ex eis futu
 rum sacerdotem. i. sumu^m pontificez per
 mittimus. Sed illu^m solu^m in sede aplica p^{ro}
 mansuru^m censemus quez ex numero cle
 ricorum. i. cardinaliu^m noua ordinatione
 diuini iudicii et vniuersitatis coⁿsensus
 elegerit. Nec obstat q^{uod} hoc statuit Mo
 norius augustus. et ad impatore^m non spe
 ctat statuere aliquid de electionib⁹ ecclie
 sicut nec de rebus alijs ecclesiasticis. vt.
 xcy. di. c. bene. q^{uia} vt dicit in glo. in pre
 fato. c. Si duo Monorius fecit illud ro
 gat^{um} ecclie. et ecclia approbavit. ideo
 rone approbationis statutum illud valz
 quasi fecisset ecclia. Quando ergo co
 stat nullu^m eoru^m canonice electu^m. vt q^{uod} n^{on}
 a cardinalibus: sed ab alijs: in quo casu
 loquit. c. si quis ex episcopis. et. c. si q^{uod} pe
 cunia. lxxix. disti. Et si a cardinalibus:
 non tamen a duabus partibus cardina
 lium. vt in. c. licet. de elec. qui tali adhe
 ret vere scismaticus est. et per concilium
 providendu^m esset cu^m cardinales h^{ab}erent
 sent. Alias si ipsi cardinales aliu^m elige
 rent ille esset verus apostolic^{us}. Et noⁿ. q^{uod}
 ex hoc q^{uod} electio pape symoniace facta
 esset a cardinalibus du^mmodo alias rite
 cessare n^{on} pot^{est} nec tolli q^{uia} sit ver^{us} papa.
 Et similiter quatu^mcu^m q^{uod} criminosus et

irregularis esset electus. vt. d. glo. in. c. si
 quis pecunia. In secundo casu scilicet cu^m
 constat vnu^m canonice electum. et postea
 alius se intrudit. sicut Cornelius papa q^{uod}
 Fabiano successit et post eum canonice
 creatum. Nouatianus quidam papa se
 fecit. vt dicit. vij. q. i. c. factus est. et. c. no
 uatianus. Tunc prim^{us} est verus papa: et
 secundus apostaticus et scismaticus cum
 sequacibus ei⁹. Sic sub Eugenio quarto
 factum est scisma tpe b^{ea}ti Berni. Nam ipso
 Eugenio rite electo alius intrusus est: sed
 meritis et labore sancti Berni. scisma illud
 ablatu^m fuit remanente. Eugenio in aplica
 sede. Deinde sub Joh^{anne} xxii. factu^m est aliud
 scisma. Nam cu^m ipse declararet fore he
 reticos q^{ui} assererent xpm nihil habuisse i
 communi etiam mobile. quidam fratru^m
 celli nuncupati de opinione dixerunt ip
 su^m papam Joh^{annem}. hereticu^m cu^m successorib⁹
 et sequacib⁹ ei⁹ et fecerunt aliu^m papa^m p^{ro}ph^{et}is.
 Breui aut circa annu^m d^{omi}ni n^{on} gentesimu^m
 scisma facientes in heresim inciderunt de
 spu^m sco^m d^{omi}natu^m. de summa trinitate et fide
 catholica. c. i. li. vi. Sed reducti fuere ad
 ecclie vnitatem tempore Eugenij q^{uarti}
 In tertio vero casu cum dubiu^m est quis
 horu^m duoru^m sit canonice electus: puta q^{uod}
 electio p^{ri}mi dicit facta per metu^m q^{uod} cadit
 iⁿ constant^{em} viru^m: q^{uod}uis a duab⁹ partibus
 cardinaliu^m postmodum ab eis fit electio
 sine violentia et metu quocunq^{ue} sicut acci
 dit casus circa annos d^{omi}ni. 1380. Nam mor
 tuo Grego. xi. cardinales debentes pro
 cedere ad electionez successoris: vt dicit
 fuerunt a romanis co^mminati q^{uod} occide
 rent si non eligerent italicu^m aliquem. Ele
 gerunt igit archiepiscopu^m barense: q^{uod} tunc
 erat rome exprimentes ei⁹ q^{uod} eligebat eu^m
 ad vitandu^m periculū se fingeant eligere.
 Electo ergo illo qui Urbanus. vi. dictus
 est: ille vt fertur. dixit. q^{uod} si volebant cum
 eligere voluntarie eligerent quia inten
 debat esse papa. p^{ro}publicato igitur Ur
 bano papa et a cardinalibus ipsis ado
 rato et consecrato de consensu eorum ac
 principib⁹ xpianitatis ac p^{ro} eos significa
 to q^{uod} canonice esset elect^{us}. inde ad aliq^{uod}

mens ipsi recesserunt ab eo: et fugien-
tes ad ciuitatem fundensem que est i pñ
cipio regni: ibi elegerunt alium qui dic-
tus est. Clemens. vi. qui transtulit curiā
suam in Alunionē: illūq; vnerata ē pro
papa tota francia et hispania et cathalo-
nia. Alteri vero. Urbano adhesit italia
alamanā et vngaria: pseueravitq; hoc
pessimū scisma oltra. xxx. annos. Cū er-
go hic esset dubiū ex ignorantia facti qd
exceptis cardinalib; et paucis alijs tē p-
sentib; ceteri scire non poterant si talia
sic processerunt vel aliter cum diuersi
diuersimode referrent. et partiz etiā igno-
rantia iuris quia dubiū erat apud peri-
tissimos: vtrum fuerit talis met; qui ca-
dere posset in constantem virum vel nō
vel etiam quia post electionem habue-
runt tempus ad recedendum: et non se-
cerunt: immo per signa expressa offen-
derunt voluntarie et libere factā electio-
nē. In illo ergo scismate illi propie erāt
scismatici: qui scientes factū contra iura
vel contra conscientiam faciebant ducti
amore vel odio vel cupiditate vel ambi-
tione. Alij vero excusabantur etiā adhe-
rendo ei qui non erat verus papa: quez
tamen ipsi credebāt verū. Et quis vna
pars excōicaret alterā: tñ qui simpliciter
inherebant excusari videbant. Durante
hō illo scismate p; Urbanū: successit ex
altera pte. Bonifaci; nonus. Bonifacio
successit Innoc. vi. Innocentio. Greg.
xii. ex alia pte Clementi successit Bene-
dictus. xij. Sub his autē scilz Grego.
xij. ex vna parte. et Benedicto ex altera
factū est aliud scisma āno domini. 1410.
Itaz recedentib; cardinalib; ab vtroq;
papa: et cōuenientibus pñs conciliū
celebrantib; depositis illis duob; scilicet
Grego. et Bene. sub eadem videlicet rōe
quia dicebant scandalizare facto suo pu-
blico totā eccliaz: cū non vellent conue-
nīre insimul in aliquo vno loco: vt pñi-
serant et iurauerant. denum creatus est
pñs Alexāder papa qui fuit Petrus
de candia ordinis minorū: cui successit
Joh. xxij. bononiē electus. Et cūz pene

oēs reges et pñces xpianitaz dimissis
Grego. et Bene. obedientiam dedisset
Alexādro et successorī suo: tamē adhuc
maximū dubiū erat vtrū causa propter
quā creat; fuit Alex. videlz. q; Grego. et
Bēñ. scandalizabāt ecclēsiā et vtrū vera: nī
hilomin; ex qñq; triū pñū qcumq; cre-
debat simpliciter suū verū papam: et nō
alios motus conscientie dictamine: pa-
ratus etiā adherere alteri si hoc sibi con-
staret excusatus credit a vniū scismatis
et sententijs eius. cutus signū ē: q; i qua
libet obedientia erāt multi peritissimi et
sancti viri. nam sub Urbano et Bonifa-
cio fuit sancta Brigida et sancta Katheri-
na de senis. Sub clemēte et Benedicto
ex alia parte fuit beatus Petrus de lu-
cimbargo clarus miraculis. Sub Bene-
dicto etiā fuit sanctus Vincenti; de or-
dine predicatorū. Tandem congregato
concilio cōstantie Greg. hatus sponte
renunciavit per Carolū de malatestis
suū in hoc pcuratorē. Joh. xxij. fugā ar-
ripuit: sed captus per imperatorē redijt et
tādē depositus fuit Benedict; etiā qui
nec vīre nec mittere voluit dposit; fuit
vbi creatus fuit dominiū Eldo de col-
lumna cardinalis: qui fuit Martinus
papa. v. Secūda est discordia ciuiliū
pñalitatis quando ciues relicto amore
cōmunis boni: cōuertentesq; omnia ad
ppriū cōmodū discordant ad inuicem.
Nam vt inquit Ar. ij. poliē. Ciuilitas q;
dam cōcatio ē. Et ibidē Politica ē or-
do quidam inhabitantiū ciuitatem. Quā
ergo ciues nō regūt fm ordinē nec sunt
coicatiui: ad dissensiones veniūt. Tales
sunt hodie quasi in omnibus ciuitatib;
italie tyranni quidaz de quib; dici potest
qd sapiēs ait. puer. xxix. Oēs hoies pesti-
lentes dissipant ciuitatem. Et vt idem ait
xi. c. In benedictiōe iustorū exaltabitur.
ciuitas: et ore impiorū subuerret. Impij
equidem et partiales nō reipublice sz p-
prie vtilitati semp inuigilāt. Cōtra quos
ait Cassiodorus li. iij. ep̄larū. Mobilissi-
mi ciuis est patrie sue angumēta cogita-
re. Et Tulli; i pño de officijs. Omnino

qui reipublice presunt seruent duo prece-
pta Platonis. Anū vt vtilitatem ciuium
sicut tueant: vt quecūq; agūt ad eam re-
ferant obliti commodorū suorum. Alterū
vt totū corp^o reipublice curēt nedū par-
tem aliquam tueant reliq; deferant. Et
enī tutela sic procuratio reipublice ad
eorū vtilitatē q̄ commissi sūt nō ad eorū
q̄b^o commissā est gerenda est. Qui autē
parti ciuiū consulūt partē negligūt: rem-
pniciosissimāz ī ciuitatē inducūt seditio-
nem atq; discordiam. Dūc apud athe-
nienses magne discordie orire. et ī nra re-
publica nō solū seditiones: sed etiam pe-
stifera bella ciuilia: q̄ grauis et forē ciuis
in republica dignus principatu fugiet at-
q; oditradetq; se totū reipublice neq;
opes aut potentiaz consecrabit totamq;
eam sic tuebit: vt omnibus consular nec
non criminib^o falsis in odium aut inui-
diaz vocabit omninoq; ita iustitie hone-
statq; adherescet: vt ea conseruet q̄ uis
grauiter offēdat: mortemq; appetat po-
tius q̄ deserat illa q̄ dixi. Pestifera om-
nino ē abitus honorū contentio: de qua
preclare est apud eūdem Platonē. hec
ille. Nam et antiqui romani etiaz propter
reipublicam domesticas iniurias dissi-
mulabant. Vñ valerius maxim^o lib. iij.
Rubrica de moderatiōe. Stagippus te-
ctates hortantibus amicis vt grauem in
administratione reipublice et emulū sibi
vehementē aduersariū: Sed alioquin p-
bum et ornatū virū qualibet ratione vel
tolloret vel submueret negauit se factu-
rum ne quem in tutelam patrie bon^o ci-
uis locum obtineret malus et impobus
occuparet seq; vehementē aduersariū vr-
geri q̄ patriam egregio aduocato care-
re precepauit. In eodem lib: Valerius
rubrica. Qui ex inimicis iuncti sūt ami-
cicia. aliud refert exemplū. Emili^o inquit
lepidus bis consul. et pontifex maximus
splendorēq; horū par vite grauitate diu-
tinas inimicitias euz suluio flacco eius-
dem amplitudinis viro gessit quas sil^o vt
censores renunciati sūt in campo depo-
suit exstingmans eos non oportere priuag

inimicitias dissidere qui publice summa
iuncti essent potestate. Damnosum vi-
rus in ciuibus italie a diabolo dissemina-
tū. Jam iam vbiq; partialitates abūdāt
propter quas omne bonū publicū peni-
tus destructū est et euersū omnisq; iusti-
tia conculcata et abiecta. Tertia est dis-
cordia importabilis societatis eorū q̄ infi-
mul conueniūt aut in vna domo aut in
vicinia aut in religione aut in aula prin-
cipis aut in q̄cūq; collegio q̄ discordant
nec vnus aliū recto oculo respicere va-
lent eo q̄ nesciunt seruare regulā. Qu-
li dicens ad Eph. iij. Cū omni humi-
litate et mansuetudine cū patientia sup-
portantes inuicē in caritate solliciti fua-
re vnitatem spiritus in vinculo pacis. Et
infelix temporis hui^o conditio ī qua ad
modicū tollerare socius nescit sociū: fra-
ter fratrē: proxim^o proximū suum. Hic
dom^o reperit in q̄ non regnet diabol^o dis-
cordie. vix etiam vt sic dicam aliq̄ con-
gregatio eorū q̄ vocant iusti. Vbiq; secte
vbiq; dissensiones: vbiq; voluntatū et ani-
morum contrarietates. Et q̄tos decipit p-
sūptio propria et sui ipsi^o elata opinio qui
dū suas discordias immo et odia ignita
considerant formant sibi conscientiam:
dicūtq; zelo et caritate odif ac discor-
dāf. Tacco qd̄ scio quod vidi qd̄ ue q̄tudie d̄
militis q̄ sancti reputant experior. Enim
dico q̄ vbi concordia non est non habi-
tat ipse xps. Dixit enī Mt. xviij. Vbi
fuerint duo vel tres congregati in nomi-
ne meo: in medio eorū sū. Et Ecc. xxv.
sapiens notabiliter ē locut^o. In trib^o in-
quit beneplacitū ē spūi meo q̄ sūt grata
corā deo et hoib^o. Concordia frat^o amor: p-
ximorū: vir et vxor bñ sibi p̄seruētes.

Ad discordia offēdit oē bonū hoīs:
spūale. sc. corpale et temporale.

Lapl^o m. iij.

Et iū mysteriū declaranduz de
discordia dicit offēso. Offēdit
namq; discordia tria desideran-
da bona. Prīmū bonū spirituale. Se-
cūdū bonū corpale. Tertiū bonū tpale.

P 2

Primū bonū quod offendit discor-
 dia dicit spūale bonū. s. aie. Nam nullū
 est peccatū adeo graue qđ discordātib⁹
 nō fiat facile. Ex illa siquidē puenerunt
 ire. rixe. odia. inimicitie. ⁊ lit es. conten-
 tiones. mēdacia. piuria. blasphemie. ho-
 micidia. obstinationes. ⁊ cōtemptus sa-
 cramētōri ecclesie. Propter illā pleriqz
 p annos ⁊ annos nec cōfiteri nec cōica-
 ri curāt. Propterea figurata ē discordia
 per bestiam de qua Iohā. Apoc. xiiij. ait
 Audi de mari. i. de amaro corde discor-
 dantium. bestia ascendente. i. discordia
 habentē capita septē. i. septem capitalia
 vitia. ⁊ cornua decem. i. transgressionem
 decē preceptorū: ⁊ sup cornua eius diade-
 mata decem. i. gloriā de malo: quoniā
 discordantes ⁊ partiales letant in malis
 suis. **S**ecundū bonū qđ offendit dis-
 cordia dicit corporale. facit nāqz discor-
 dia cor discordantiū triste. Et vt dī. puer.
 xviij. Animus gaudens etatē floridā fa-
 cit. Spirit⁹ tristis exiecat ossa. Et Ecc.
 xxx. Iocunditas cordis hec est vita ho-
 minis. ⁊ iteruz ibi. Ante temp⁹ senectaz
 adducit cogitatus. **T**ertū bonū qđ
 offendit discordia dicitur tpale. Et enīz
 Salustius ait in ingurgitino. Concordia
 parue res crescūt. discordia maxime di-
 labunt. Et Tullius de amicitia. Que do-
 mus tam stabilis que ciuitas taz firma
 que non odijs ⁊ dissidijs funditus possit
 eueri? Patet h p experientiam i roma-
 ne reipublice desolatiōe. Cur destructa?
 cur desolata? Cur ad nihilum deducta
 romanorum gloria atqz potentia? Fatua
 certe falsaqz fuit opinio eorum qui dire-
 runt romam defecisse eo qđ ibi accepta-
 tus sit cultus xpī: ob qđ indignati ipsoz
 dii ciuitatē ipsaz odio graui sūt persecuti
 Et lz Augu. satis copiose contra sic dicē-
 tes disputet in. li. de ciui. dei. Tamē non
 desunt poete ⁊ historiographi qui dicūt
 romanorū regnū amplissimū fore dep-
 dinū ppter ciuilia bella. Propterea Lu-
 canus in principio pmi sui libri sic can-
 tat. Bella per emathios plusqz ciuilia cā-
 pos. Insqz datum sceleri canimus po-

pulum potentē. In sua victrici cōuersū
 viscera dextra. Cognatasqz acies ⁊ rupto
 federe regni. Certatum totis concussū vt
 ribus orbis. In commune nefas ifectis
 obuia signis. Signa pares aquilas ⁊ pi-
 la minantia pilis. Quos furoz o ciues q̄
 tanta licentia ferri. Gentibus inuillis la-
 tium prebere crnozem: Lumqz super-
 ba foret babylon spoliāda trophæis. Au-
 sonijs ymbra qz erraret crassius inulta.
 Bella geri placuit nullos habitra trium-
 phos. Idē q̄rum terre potuit pelagi qz
 parari. Idē quem ciuiles hauserunt sū-
 guine dextre. Ende vēit titan ⁊ nox vbi
 sidera fundit. Quaqz dies medi⁹ flagrā-
 tibus estuat horis. Et qua buma rigēs
 ⁊ nescia vere remitti. Astringit scythicū
 glaciali frigore pontum. Sub iuga iam
 feres iam barbarus iisset araxes. Et in.
 ij. libro. Idem ait. Sūmū brute nephas
 ciuilia bella fatemur. Qui igitur conside-
 rat romane vrbis interitum de qua dicit
 Romā quāta fuit ipsa ruina docet. Faci-
 le cognoscere poterit quāta sit discordie
 vis ad nocendum ad perdendū ad de-
 struendum ⁊ anichilandū omne regnū
 Sed adhuc nobis se offerunt exempla
 tot florentissimarum ciuitatum italie: in
 quibus videntur palatiorum ruine deso-
 lationes viarum ⁊ platearum paucitas
 populorum ⁊ pristine dignitatis ac feli-
 citatis antike omnimoda diminutio.
 O Bononia studioz mater. o Janua
 regina maris. O Parma. O Esculum
 O Placentia. O Asinū. O Aiterbiū.
 O alie ciuitates ⁊ terre que discordijs ⁊
 partialitatib⁹ locū dedistis. Abi ē gloria
 vestra vbi populi multitudo. vbi antiquē
 diuitie: O discordia maligna. O discor-
 dia detestāda. Propter illā nempe ciuif
 insurrexit in ciuē: frater in fratrum: ami-
 cus in amicū: ⁊ platee ciuitatum huma-
 no sāguine sunt madefacte: atqz in dies
 ciuitatum conditiones deteriore eo qđ
 omne regnū vt dictum est in principio
 in seipsum diuisum desolabit. a qua deso-
 latione liberet nos xp̄s ihs dei filius qui
 cuz patre ⁊ spiritu sancto viuūt ⁊ regnat

p'infinita seculorū secula. Amen.

Seria secūda tertie ebdomade in qua dragesima. de diuitijs et a qñi cupiditate amoreq; iordinato retrahēdi sūt pēitentes q; cupiūt eternas et celestes diuitias possidere.

Sermo. xl.

Fecerunt

illū extra ciuitatem. Scribunt hec vba originaliter Lu. iij. c. et in euangelio hodierno. Horribile factis

est audire q; nazarenū eiecerūt xpm foras mālem ciuitatē. s; multo magis de testabile ē q; xpiani ipsū de suo corde repellāt. Et licet multa sint vitia atq; pctā ppter que xps a multis cōtemnit: verū tñ vnū est satis gnāle auaritia. s. ppter quā pauci sunt hodie q; xpm velint hēre Et. n. dicit Hier. ij. c. et maiore vsq; ad minorem omnes studēt auaritie: et a propheta vsq; ad sacerdotes cuncti faciunt dolus. Est aut auaritia imoderat' amor pecunie. vt dicit Aug. per pecuniā intelligendo quēcūq; tpalia bona q; possideri possūt. Nam. i. q. iij. c. totū dicit. Totum quicqd hoies habent in terra oīa quorū dñi sūt pecunia est. Propterea vt hoies ad veram pñiam p diuitiāz contemptū pueniāt: i pñti sermōe de diuitijs erim' locuturi: in quo tria mysteria erunt declaranda.

Prīmū dñi damnatio.

Secūdū conditio.

Tertiū malignatio.

Quod amor inordinatus diuitiāz reprehendit et vānat vbo et exēplo: tā a sctis q; a phis moralib'. Capm. s.

Rimū mysteriū declarandum p de diuitijs dicit damnatio. Dānat siquidē non solū a sanctis: verū et a gentilibus et moralib' phis Et vt clarus habeat querit. vtrū diuites diuitias habentes aut habere volentes possint eternam salutem acquirere. Et

IIS

q; si arguit. **Q**uod p testimonia scāz scripturaz. Deinde p dicta et exēpla philo sophorū. Inquit sapiens Ecc. iij. c. Si diues fueris non eris i munis a delicto. Et puer. xxvij. Qui festinat ditari n̄ erit inocēs. et David ps. xxxij. diuites eguerūt et esarierunt. et i. Th. vi. Qui volunt diuites fieri incidūt i tēptationem et laqueos diaboli et desideria multa stulta et noxia que demergūt hoies in interitū et pditiōē. Et Jac. vi. c. Agite nunc diuites plorate vlulantes i miserijs vris que aduenient vobis. Diuitie v're putrefacte sunt: et vestimēta v'ra tincis cōmesta sūt. Aurū et argentū v'm eruginauit. et erugo corū in testimoniū vobis erit et manducabit carnes v'ras sicut ignis. Et Aug. in li. lxxxij. q. Caritatis venenum est spes adipiscendorū. Et Hiero. ad Eustochiū diuinis euāgelium vocibus innat nemo potest duob' dñis seruire. Et audeat quisq; xpm mendacē facē deo et māmone seruendo? Hociferat ille sepe. Qui vult v're p' me abneget semet ipm et tollat crucē suā et seqt me. Et ego onustus auro arbitror me xpm seq. Et idem ad Julianum ait. diuitem purpuratū gehēne suscepit flamma. Lazarus paup' plen' vlcerib' cuius carnes putridas lābebāt canes. et vix de micis mensē diuitis miser ā sustinebat aiām. i. sinu Abrahę recipit et tāto pfiarcha parente letat. Difficile imo impossibile est vi pre sentibus quib' et futuris fruatur bonis et hic ventrem et illic mentem impleat vt de diuitijs trāseat ad diuitias vt i vtroq; seculo primus sit. vt et in celo et in terra appareat gloriosus. hec ille. Et sanctus scōz xps Luc. vi. c. ait. Ele vobis diuitibus qui habetis consolationē vestrā. Et idem Math. v. Beati inquit pauperes spiritu: qm ipsorū est regnū celorum. Et Math. xvi. Facilius est camelū intrare p foramen acus: q; diuitē intrare in regnū celorū. Genetrix v'o eius vgo scil'sima Luce. ij. c. sic cecinit. Esurientes impleuit bonis et diuites dimisit in anes Satis etiam damnabiles fore diuitias

P 3

xps ⁊ sci exemplo pariter ⁊ opere demo-
strarunt. Pauper siquidem xps ex pa-
pere matre nat⁹ vsqz ad patibulū crucis
pauperem vitam duxit. Et Ber. i. sūo
ne qdā ait. Omnium bonorū eterna i celis
affluentia suppetebat: s; paupertas nō in-
ueniebatur in eis. Hāc itaqz dei fili⁹ ꝑcu-
piscens descendit vt eam sibi assumeret
⁊ sua estimatione illam faceret preciosas
De paupertate autē xpi dicti in sermone de
natiuitate. Pauperes adhuc ipse voluit
esse ap⁹s suos. pro qb⁹ dicit Criso⁹ sup
Matth. Si bonū esset aurū h̄ vtiqz de
disset aplis xps: q̄ eis ineffabilia cōtulit
bona. Hūc autē nō solū n̄ dedit: sed etiā
habere prohibuit. Et ⁊ Petr⁹ i paup-
tate gloriatur dicens. Aurū ⁊ argentū nō
ē mihi. Hī in sup atqz gēiles suo mō
damnabiles ⁊ periculosas esse predicant
diuitias tpales ⁊ illas fatent noxias. Et
Tullius in primo de officijs ait. Pecunie
fugienda cupiditas est. Nihil est enim
tam angusti animi tamqz parui q̄ ama-
re diuitias nihil hō est magnificētusqz
q̄ pecuniā ptemnere. Et Sen. ad Lu-
ciliū. Hūc hospes ptemnere opes: ⁊ te
quoqz dignū finge deo. Hō ali⁹ est deo
dignior q̄ qui opes contempsit. Et idēz
in libro de tranquillitate animi inducit ex
eplū ⁊ verba zenonis. zeno inq̄t noster
cū omnia sua audisset submersa. Subet
me dixit fortuna expedit⁹ philosophari
Et Valerius maxim⁹ de Alnaragora dicit
q̄ cū post longam peregrinationem re-
diisset in patriam omniaqz sua dissipata
vidisset. retulit Non esse ego saluus nisi
ista pijsset. Et de Crate thebāo dicit Die-
ro. ad Paulinū ⁊ pōit. xij. q. ij. c. glia epi
Crates ille theban⁹ hō qndā diuissimus
cū ad phandū athenas pgeret magnūz
auri pond⁹ abiecit: nec putauit se posse ⁊
virtutes siml⁹ ⁊ diuitias possidere. Et cō-
tra Iouiniannū idēz sic loquitur. legunt
plurimi philisophorū diuitias non tantū
contempsisse. Sed etiā abiecissee qua
si impedimentū sapientie ⁊ virtutis. Se-
cit hoc Socrates quem omnium phor se
cit tanq̄ sapientie ⁊ virtutis vulcani sō

tem venerant. Et Lactan. lib. i. di. insti.
ait. Hāz ⁊ abiecissee qdam res familia-
res suas ⁊ renūciasse vniuersis volupta-
tib⁹ constat vt solam nudamqz virtutes
nudi expeditiqz seq̄ret. Concludim⁹ er-
go per omnia dicta q̄ diuites cum qb⁹
virtutes stare non possūt eternā salutem
nō habebūt. S; s̄ obisci pōt. Dicit enīz
puer. xij. Redemptio anime viri diui-
tie propie. Et prouer. xxvij. Propter in-
opiam mlti deliquit. Et Salustius in ca-
tilinario. Semper in ciuitate qbus opes
nulle sunt bonis inuidet malos extollit
vetera odere noua exoptant odio suarū
rerū mutari omnia student. Et Ar. iij.
ethicorū. Diuitie sūt vitulū. Et. ij. retho.
Unū aliqd necessariorū ē s̄bstantia. Et ibi
dem omnia indigētia mala ē. Et. i. poli-
tice. Res possessa organū est ad vitā. Et
ij. politice Cōfert mltitudo substantie. Et
in euangelio Luce. xix. de zacheo diuite
⁊ principe publicanorū xps dixit. Hodie
huic domus sal⁹ a deo facta ē. Et Mat.
viii. c. Centurionem sub se milites habē-
tem non damnauit: sed pot⁹ approbauit
fidem eius. d. Non inueni tantam fidēz
in isrl. Rūdeo ad hāc qōnem. q̄ diuitie
possūt haberi cum peccato ⁊ absqz pctō
Cū pctō habet triplici ratiōe. P̄ia dī
inordinate affectōis. Sēda ipse iustifi-
cationis. Tertia indebite dispensationis
P̄ia rō q̄re damnabiles sūt diuitie
dicit inordinate affectionis: cuz quis ad
illas inordinate afficit constituens in eis
beatitudinis finem. Et sic intelligunt om-
nes auctoritates que videntur concludere
q̄ diuites saluari nō possūt. s. qū diui-
tias diligūt tanq̄ sūmū bonū pūpēde-
tes deū. Unde in ps. Diuitie si affluāt no-
lite cor apponere. Et Seneca ad Lucil-
lū. Diuitiaz tibi possessionem non inter-
dico: sed efficere volo vt illas intrepide
possideas. Quod vno conseq̄ris mō si
te etiā sine illis btē victurū persuaseris
tibi. propterea Aug. lib. i. de ciui. dei. c. x.
ait. Cū apostol⁹ dicit: Qui volūt diuites
fieri incidunt in temptationez ⁊ c. pfecto
in diuissis cupiditatez repēchēdū: non

facultate quā p̄cipit alibi dicens. **P**recl
pe diuitib⁹ hui⁹ mūdi non superbe sape
re neq; sperare in incerto diuitiaz: sed i
deo viuo qui prestat nobis omnia abun
danter ad fruendū. Et **I**diero. ad Sal
minam de Mebridio ⁊ viduitate. Nec di
uiti oblit opes si eis bñ vtaf: nec paupe
rē egestas cōmendabiliorē facit si inter
sordes ⁊ inopiam pctā nō caueat. **A**trū/
q; nobis testimoniū ⁊ **A**brahāz patriar
cha ⁊ quotidiana exempla suppeditant
quorū alter in summis diuitijs amicus
dei fuit. **A**lij quotidie in scelerib⁹ depre
henſi penas legib⁹ soluit. De **A**brahāz
inſuper idem ad **A**damachiū. ita ſcribit
Diues erat **A**brahā auro ⁊ argento pe
core poſſeſſione: multaq; familiā habe
bat itaq; ad ſubitiū nunciū armaſ poſſz
exercitiū iuuenibus electis. Et. quatuor re
ges qui ſugerant in **M**elan ſecut⁹ occide
rat: tamen poſt crebriū hoſpitalitatis
officiū dū homines non recuſat ſuſcipe
meruit deū. **N**ec ille. damnaſ ergo non
diuitiarū poſſeſſio: ſed illarū nīm⁹ ſup
fluuſq; amor. Sūt autē hec amoris vitio
ſi tria principalia ſigna: **P**rimū cuꝝ
quis ſine rerum indigentia pl⁹ debito in
diuitijs acquirendis ſe occupat ⁊ affligit
De quo dicit **E**cclēſiaſtes. iij. c. **A**nus ē
⁊ ſecūdū non habet: non fratrem non fi
lium. ⁊ tamen laborare non ceſſat nec ſa
tiant oculi ei⁹ diuitijs. nec recogitat. d. cui
laboro ⁊ fraude animam meam bonis?
In h quoq; vanitas eſt ⁊ afflictio peſſi
ma. **S**ecūdū ſignū q; quis inordi
nate diligit diuitias eſt: cum illas qbus ipſe
non eget propter deū pauperibus diſpē
ſare recuſat. Et de hoc diſſuſ⁹ loq̄mur
in ſerimone de elemoſyna. **T**ertiuꝝ ſi
gnū eſt cuꝝ quis ſe diuitiarū ſeruū facit.
Nam ſunt nonnulli q diuitias etiā ad
propriū commodū neceſſitate vrgente
exponere nolūt. **N**on i ⁊ ego **I**ohannes
fulco venerabilis ecclē ſancte. **B**arie
maioris de vrbe canonicuz diuſſimū q̄
plura beneficia habentem eratq; ei ſub
ſtantia multa habūdabat vino frumēto
armentis ⁊ pecunijs. **R**emāſerant ei ar

gente a vaſcula indumenta panni libri ⁊
alia plurima bona quondam fratris ei⁹
cardinalis ſancti **M**arci. Ipſe tamē mi
ſer ⁊ miſerioꝝ ceteris: auaritia vici⁹ panē
⁊ aquam ſepi⁹ comedeſat. **M**ulam cui
inſidebat ne ſamulum precio detineret
ipſe ſolum gubernabat. **A**d dormiendū
ſine lumine accedebat: calciat⁹ incultū
lectum intrabat. **D**um inſirmabatur vix
poſt multos dies cum mori iam timere
inciperet medicum aduocabat. **V**eſtes
antiquas ⁊ laceratas deſerebat. nec calo
ribus aut frigore a labore poterat detine
ri. pro vno denario paupes ſuffocabat.
Semper diſcurrebat ſemper circuibat
anxi⁹ ⁊ ſitundus ad theſaurizandū
Crudelis alijs crudelioꝝ ſibi iūmiciliſim⁹
deo. **O** reprobanda conditio. **O** ſeralis
natura. **O** deniq; reprehensibile malū:
amare plus diuitias q̄ deū q̄ proximū
q̄ propriam animam: q̄ etiā ⁊ corpora
lem vitam. **P**ropterea **S**eneca in li. de
beata vita ait. **D**iuitie apud ſapientes vi
rū i ſuitute ſunt: apud ſtultū in imperio
Secūda rō quare dānabiles ſūt diui
tie dicit impie iūſtificationis quando aut
iniuſte acquirunt aut iniuſte poſſident.
Tertia ratio dicit indebite diſpenſatō
nis qñ diſpenſant aut his quibus diſpē
ſari non debent. ⁊ de hoc dicem⁹ in ſmo
ne de elemoſyna: aut qñ expendūt. p̄di
galiter in his i q̄b⁹ expendi nō debēt vt
in ſuperfluis edificijs conuiuijs ⁊ indu
mentis ⁊ ſimilib⁹. **A**bsq; peccato habē
diuitie cū retinent in vſū: nec propter il
las offendit de⁹ aut proxim⁹: **S**ed habē
tur aut per iuſta lucra acquiſite: aut per
h̄ditariā ſucceſſionē: illisq; hō vti⁹ mo
derate nō poſituēdo i eis ſine vltimum.

Quod diuitie affligūt eos q illas imo
derate amant labor timore atq; dolore:
q̄re poti⁹ ſūt cōtemnende q̄ diligende.

Ecundū miſteriu **L**apl'm. ij.

S de diuitijs declarandū dicitur
conditio. **R**eperiuntur ſiqui
dem in diuitijs cum pluſ debito
diliguntur. tres peſſime conditiones.

Prima de laboris. Secunda de timoris. Tertia de doloris. **P**rima editio dicitur laboris. Affligunt enim diuitie se diligentes triplici labore. Primus dicit mentalis. Secundus corporalis. Tertius conscientialis. **P**rimus dicit labor mentalis: quia mens eorum quod diuitias amat: nunquam potest esse quiesca eo quod cum in diuitiis satietatem querant illam in eis nunquam inueniunt. Propterea dicit sapiens Ecclesiastes. v. **A**uarus non impletur pecunia. Et Hieronymus ad Demetriadem virginem. Diuitiarum amor insatiabilis est. Et Ambrosius. xlii. di. c. sicut hi. Nec satietas unquam nec finis adheret cupiditati. Et Boetius in. ij. Si quantas rapidis flatibus incens pontus versat arenas. Aut quot stelliferis edita noctibus celo sidera fulgent. Tantas fundat opes nec retraherat manum pleno copia cornu. Dum manum miseris haud ideo genus cessat flere querelas. Et Seneca ad Lucillum. Vidisti aliquando canes missa a domino frustra panis aut carnis aperto ore captam: Quicquid excipit protinus integrum deuorat ad spem venturi biat. Ideo euenit nobis quicquid expectantibus fortuna proijcit id sine ulla voluptate dimittimus statim ad rapinam alterius attoniti et erecti. Et idem ad eundem. Longe ratur in te quicquid multi locupletes possident. et ultra priuatum pecunie modum fortuna te prouehat: auro tegat: purpura vestiatur. Et ad hoc modus deliciarum et opum te perducatur: ut terram marmoribus abscondas: non tantum trahere: sed calcare diuitias liceat. Accedant statue et picture: et quicquid ars ulla luxurie elaborauerit maiora cupere ab his discas. Naturalia enim desideria infinita sunt et falsa opinione nascuntur: ubi desinant non habent. Et Iuuenalis crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. Quid igitur prodest ei qui multas habet diuitias si non quiescat vel contentatur. Inquit enim Cicero in paradoxo. Contentum esse suis rebus maxime sunt certissimeque diuitie. Propterea magis diues est qui se contentat in paucis quam

in multis semper animo angustiat et eget. Unde Seneca ad Lucillum. Breuissima ad diuitias per contemptum diuitiarum via est. Et iterum ad eundem. Quicquid paupertate bene conuenit diues est. Et iterum ibi de contemptu pecunie multa dicunt et longissimis orationibus hoc precipitur ut homines in animo non in patrimonio putent esse diuitias. cumque locupletem esse qui paupertati sue coaptatus est. Et iterum ibi. Quid miraris: quod stupel: pompa est. Ostenduntur iste res non possidentur. Ad veras potius te conuertere diuitias. Disce paruo esse contentus et illam vocem magnus atque animosus exclama. Habeamus aquas: habemus potentas. **S**ecundus labor quo diuitie se diligentes affligunt est corporalis. Propterea ait Orationis. Impiger extremos mercator: currit ad indos. per mare pauperies fugies. per saxa per ignes. Et sapiens Ecclesiastes. ij. c. Luctu dies eius pleni sunt laboribus et erumnis. **T**ertius labor dicitur conscientialis de quo Augustinus in sermone de innocentibus. Lucrum inquit in archa. damnum in conscientia. Quisnam explicet quot peccatis oneratur auarorum conscientia misera? Ob cupiditates namque fiunt rapine furta symonie violentie depredationes usure fraudes proditiones iniustitie: et ut sic dicam omnia mala atque facinorosa. Unde Virgilius in. i. eneidos ait. Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames: quasi dicat ad omnia mala. **V**oratrix animarum auaritia. o. ardens ignis cupiditatis. **P**estiferum venenum salutis. magna siquidem incredibilisque multitudo gentium propter auaritiam demergitur in infernum. **S**ecunda conditio pessima diuitiarum dicitur timoris. Cruciant nempe se diligentes timore continuo. Nam qui nimis ad diuitias afficitur sepe est pauidus: timet inimicos. non minus formidat amicos. non confidit in uxore non in filiis nec in fortissimis seculis. Abscondit sepe aut in terra aut intra muros pre timore pecunias. **T**erratur

ad sonitū ventī. ad motū fenestre. ad sal-
tum muris suspicando semp omnia la-
trones esse. In itineribus ei arborū vi-
bre terrorem incutunt: et ubiqz semper
viuit suspectus. propterea exclamat Voc-
tus in. ij. de consolatione dicens: O pre-
clara opum mortalium beatitudo quaz
cum adeptus fueris securus eē desistis.
Et Iuuenalis dicebat Latabit vacuus
coram latrone viator. Propterea beat⁹
Franciscus paupertatem complexus la-
trones non timuit dum irruerunt i euz
quando ibat in principio conuersionis
sue de Assisio versus Eugubium. ppter
de illo dñs Boni. sic dñs in rñsorio. Dñ
seminudo corpe laudes decarat gallice
gelator noue legis latronibus in nemo-
re spōdet sic pphice. Preco sum magni
regis. Audiat in niuis frigore proiect⁹
ce rustice futurus pastor gregis. ¶ Ter-
tia conditio diuitiarum dicit dolo. Affi-
ciunt nempe dolore incredibili se dilige-
tes cum dimittuntur aut relinquuntur
in morte. Nam morientes nihil de illis
secū ferre possūt. Unde Dauid i ps. Dor-
mierunt somnū suū et nihil inuenerunt
omnes viri diuitiarum in manibus suis
et Job. xxvii. c. Diues cū dormierit nihil
secū affert. apiet oculos suos et nihil in-
ueniet. Apprehendet eū qñ si aqua in-
opia. Et vt Greg. iquit. iij. moral. Aliqñ
sine dolore perdit quod cum amore pos-
sidentur. Propterea qui diuitias estimāt
sicut debent si illas aut viuentes perdāt
aut morientes deserant non contristant
Propterea. Tullius in paradoxis ait de
Biantepenneo. Nec nō illū laudo sepe
sapientem q nominatur vt opinor inter
septem cuius cū patriam priennem ce-
pisset hostis ceteriqz ita fugerēt: vt mul-
ta de suis rebus secum asportarent: euz
esset admonitus a quodaz vt idem ipse
faceret. Ego inquit facio. Nam omnia
mea mecū porto. Ille hec ludibria for-
tune nec sua putauit que nos etiam bo-
na appellamus. ¶ Qd maligni sūt diuitiarū amatores
eo qz subijciunt se terre vilissime et deu-

ant a regula omnis creature: efficiuntur
qz similes idolatris.

Caplm. iij.

Eritius mysteriū declarandum
de diuinis dñ malignatio. Est q
dem peccatum malignum diui-
tias inordinate diligere. quia auaritia ab
auri cupiditate nuncupatur. Grauitas
aut eius apparet ex triplici rōne. Prio-
ratione subiectionis. Secdo rōne deor-
dinationis. Tertio ratione idolatratiōis.
¶ Primo apparet grauitas auaritię ra-
tione subiectionis. Et enim inqt Tho-
fa se. q. cxviii. Omne peccatū ex h ipso
qz est malum in aliq corruptione seu pri-
uatione alicuius boni consistit. In qñ
autem est volūtarium consistit in appe-
titu alicuius boni. Dupliciter ergo ordo
peccatorū potest attendi. Uno modo ex
pte boni qd per petri contemnit vñ cor-
rūpit. quod quāto maius est tanto pecca-
tum grauius est. Et fm hoc peccatū qd
est contra deū est grauiissimū. Alio mo-
do potest attendi grauitas peccatorū ex
parte boni cui inordinate subdit huma-
nus appetit⁹: qd quanto min⁹ est ac vi-
lius tanto peccatū deformi⁹. Inter oīa
asit bona exteriora minimū est et infimū
qd spectat ad temporales diuitias. Nam
si recte consideremus quid sit argentū
quid aurum quid gemme. quid localia
quelibet preciosa. quid domus. quid alta
palatia. quid famulorū turba. quid gre-
ges. quid armenta. quid deniqz omnia
que diuinitē vocari solent: pfecto inueni-
emus non aliud esse preter terram. Ter-
ra aut in ordine creaturarū infimū hz
locum atqz vilissimū eamqz calcandaz
deus pedib⁹ hominū dedit. Vñ Hiero.
ad Dementiadem virginē ait. In actib⁹
aplorum qñ domini nostri ihu xpi ser-
uebat cruor. et recens erat in credentib⁹
fides: vñ debebant omnes possessiones suas
et ponebant. precia ad pedes apolorū: vt
docerent pecunias esse calcandas. ppter
hoc insuper Seneca ad Lucillum ait.
Nihil natura quo auaritiā nostram
irritaret posuit in aperto. pedibus aurū

calcandū ac premendū dedit. et quicquid
est propter quod calcamur ac premimur.
Illa vultus nostros erexit ad superos et
quicquid magnificū mirūq; fecerat vi-
deri a suspicientibus voluit ortus occa-
susq; et properantis mundi volubile car-
sū tardos siderū incessus si compares to-
ti citatissimos si cogites quāta spacia nū-
q; intermissa velocitate circūeant. Illa
deinceps digna miratu siue per ordinē
subeunt: siue subitis causis mota prosi-
liunt: et nocturni ignium tractus celi pa-
tescentes columnas ac trabes defectus
solis ac lune inuicem obstantū: hec su-
pra nos itura disposuit. Turum. quidez
et argentū quasi male nobis committe-
rentur abscondit. Nos fortune mala no-
stra tradidimus nos in lucē per que pu-
gnarem⁹ extulim⁹ nec erubescimus sū-
ma apud nos haberi: que fuerunt ma-
terrariū. hec ille. ¶ Secūdo apparet graui-
tas auaritie ratione deordinationis. De
ordinat siquidem auaritia homines ut
peiores fiant qualibet alia creatura. Mā
ut. d. Aug. Iudiciū maximū dīne boni-
tatis est qd qlibet creatura cogit dare se
ipsam. Turari et o omnia vellent appropia-
re sibi. Contra quorū paritatem et crude-
litate ad primos dicem⁹ in sermone de
elemosyna. ¶ Tercio apparet grauitas
auaritie rōne idolatratōis. vñ Paulus
Eph. v. d. qd auaritia ē idolorū fuit⁹. qd
fm Nicolāū de lura intelligendum est p
quādā cōformitate: qd ita se h3 auar⁹ ad
nūmū: sicut ad idola idolatra. ppter ea
ga auari omne spem suāz confidentiaz
ponūt in diuitijs. Nec est itaq; illa aua-
ritia nequissima perditionis mater: pie-
tatis inimica: corruptrix animarūz: esca-
diaboli: et materia oīs pcti. quā q se gatur
eijcit a se xps q nobis sit ppiū⁹ et valedi-
mus sua gratia terrena omnia cōculcā-
atq; ad regna properare celestia vbi scis
affocian bñ dicimus xps glisū et lauda-
bilem per infinita secula seculorū. Amē.

¶ Seria tertia tertiē ebdomade in qdra-
gesima. de execrādo et piculosisimo pec-

cato symonie: pp qd n̄ pax dānificat at
qz cōsūdū ordo eccliaſtice hierarchie.
Sermo. xli.

Necunq;

solueritis sup̄ terram
erunt soluta et in celo
Verba sunt redēptō-
ris nostri originaliter
Mat. xviii. c. et i euā-

gelio hodierno. Contulit saluato: n̄ mī-
stris ecclesie et sacerdotib⁹ suis inestima-
biles dignitatem cū fecit eos spūaliū dīl-
pensatores. Idco tanto graui⁹ estimat si
qn̄ peccant eoz delictū. quāto plura do-
norū dei incrementa sūpserūt. Maxime
aut damna in illis vitiū symonie: qd ex
auaritia procedere nōscit. Illud siqdem
est cā mīorū malorū et cōfusionis dam-
nolissime in eccliaſtica hierarchie. Ob
eam cāmin pñti sermone d̄ vitiū symo-
nie nonnulla erim⁹ discēptaturi. de q cō-
tēplabimur tria mysteria pūcipalia.

Prīmū dī diffinitio.

Secūdū inductio.

Tercū pūitio.

¶ Quid sit symonia et vñ denominat et
qre ē pctiū graue: et qd intelligat p spūa-
le aut spūalib⁹ annexū.

Cap. m. i.

¶ Rīmū mysteriū contemplādū
p de symōia dī diffinitio. Et Ri.
i. iiii. di. xxv. et Tho. sa se diffini-
unt illam sic. Symonia est stu-
dioſa volūtas emēdi vel vēdendi aliqd
spūale vel spūali annexū. Que diffinitio
coninetur implicite in. c. q studēt. i. q. i.
pro clariore at dēclaratōe notabim⁹ tria
p̄rio d̄noiatōem. Secūdo rōem. Tercio
determinatōz. ¶ P̄rio p̄siderem⁹ dēno-
minationē. Illā symonia dēnoiat a Symo-
none. de q habet Zieg. viii. c. q cū vidit
ſet q: p ipositionē man⁹ ap̄loz daret spū-
ritus sanct⁹: obtulit eis pecuniā. d. Date
mīhi hanc p̄tēz et cuiūq; imposuero
man⁹ accipiat spūm sc̄m. P̄ter⁹ aut dixit
ad eū. Pecūia tua tecū sit i p̄dūōe et.

Sed nō videt q̄ sit conueniens ista de
nominatio: eo q̄ Symon noluit vēde-
re spūalia: Sed emere. Et vt habet. iij.
Reg. v. Sieq̄ spūalia vēdidit. Itā aaman
syro. ergo nō magis debet dici symonia
q̄ giecia. Rēspōdet Ricar. vbi. s. q̄ cō-
uenient⁹ nominal⁹ symonia q̄ giecia: q̄
vitiū tam emptionis q̄ vēditionis. Hui⁹
ad volūtātē sunt in Symone mago. Id
h̄ enim voluit emere pecunia donū spi-
rit⁹ facti vt postea alijs vēderet. Si tamē
disiuncte loq̄ volum⁹: possum⁹ vēdētes
spiritualia appellare giecias: et ementes
symoniacos. ¶ Secūdo consideremus
rationem q̄re spūaliū emptio siue ven-
ditio sit illicita. Prima est ex parte ven-
dētis. Secūda ex parte emētis. Ter-
tia ex parte vēditionis. ¶ Prima rō
est ex parte vēdētis: quia ille q̄ vendit
spūalia non est illorū domin⁹ sed dispen-
sator. Ande. i. Corin. iij. c. apostol⁹ dixit.
Sic nos existimet homo vt mīstros xpī
et dispensatores misteriorū dei. ¶ Secū-
da ratio est ex parte emētis. Ille q̄ emit
rem multo minore precio q̄ valeat inui-
ste emit. Sed spūalia sunt tante nobili-
tatis et perfectionis et per consequens va-
loris q̄ nulli precio temporalū rex pos-
sent adeq̄ri. Ande et de sapientia q̄ ē res
spūalis dicit. Sap. viij. c. Preciosior est
cūctis opib⁹ et omnia q̄ desiderant huic
non valent comparari. ¶ Tertia ratio
est ex parte vēditionis: q̄a q̄ vult aliquo
actu ad illd⁹ sen alio modo q̄ ordinaue-
rit de⁹ iniq̄ facit: et tanto pei⁹ quanto illd⁹
est in se dignius. Ordinavit autem de-
us spūalia gratis conferri debere ho-
minibus per ministros eius quod xp̄s
declarauit dicēs. Math. x. c. Gratis ac-
cepistis gratis date. s. sacramenta et alia
spūalia. Ande in concilio Tolletano.
i. q. i. c. quicquid dicitur. Quicquid inui-
sibilis gratie consolatione tribuit nūq̄
q̄stib⁹ vel q̄buslibet premijs venundari
penit⁹ debet: dīcente domino. Gratis ac-
cepistis gratis date. Et sic colligit q̄ sy-
monia propter dicta peccatū est morta-
le. Et superaddit ratio q̄ null⁹ debet ex-

II 8
communicari nisi pro mortali peccato:
vt dictū est in sermone de inobedientia
Sed pro symonia debet q̄s excommu-
nicari. An. i. q. i. c. q̄cūq̄ sacros dō An-
thema danti. i. fiat fm̄ glosaz anathema
accipienti symonia. Tercio cōsiderem⁹
determinationez. qd̄ intelligit p̄ spūalia
aut spūalib⁹ anera. Et s̄z doctores spūa-
lia dicūt sacra. s. baptisim⁹. christiana. eu-
charistia. ordo. penitētia. extrema vn-
ctio. et benedictio nuptiar⁹ pro q̄b⁹ dare
pecuniam vel recipere vt p̄ccū cor⁹ est
phibitū q̄ symonia. Annera vō spūa-
lib⁹ dicūt. dedicatio ecclīaz consecratio
vginū et aliar⁹ rex p̄uētū ad cultū di-
uinū bñdictio abbatū. absolutio ab ex-
cōicatione vel alijs censuris ecclīasticis.
electio platorū ecclīasticor⁹ cōfirmatio
cor⁹. renūciatio. visitatio ipsor⁹ platorū
correctio criminū vlt⁹ dīstlere a correctio-
ne i iudicio ecclīe. cura aīaz igressus re-
ligiōis seu mōasterij. ecclīa seu bñficiū
simpler vlt⁹ curatū. p̄bēda dignitas ecclīa-
stica. vt archidiaconat⁹. prepositura epi-
scopat⁹ et hī⁹ officiū sepulture vel loc⁹ ecclīe
sic consecrat⁹ ad sepulturam vel vbi ian-
ē sepult⁹ aliq̄s. capelle. ius patronat⁹ ius
percipiendi decimas. Officia ecclīastici-
ca vbi est aliqd̄ iurisdictionis spūalis vt
Iconom⁹. Alcedomin⁹ et hī⁹. Sert⁹ sentē-
tiam in iudicio ecclīastico: permutatio
dignitatis ecclīastice vel bñficij. et similia.
¶ Da: Isci ergo p̄ his symonia ē. An dī. i.
q. ij. c. quā pio. Cesset omnis pactio cess⁹
ois puentio. s. emptionis aut vēditionis
¶ Notādū tñ q̄ si q̄s sine pactioe exp̄ssa
vel exactione p̄serat aliqd̄ spūale spūalr⁹
hac intentione vt propter illd̄ recipiat tē-
porale puta audit p̄fessionē: vel dicit mī-
sam: vel p̄fert ordinē siue bñficiū et similia
p̄ncipaliter q̄a sperat p̄ h̄ se bñficiū pe-
cuniā vel aliqd̄ p̄ccū. Et s̄s̄r q̄a dat tem-
porale p̄ncipaliter vt recipiat spūale. pu-
ta eucharistiā. ordinem sacri. beneficiū
et hī⁹ symoniam committit mentalem q̄
mortale est fm̄ Ric. Tho. Ray. Host. i.
et Inno. Sed talis symonia mētal⁹ tollit⁹
per p̄niam. ex de symonia. c. Ad dato.

Ubi autem non fit pactio vel exactio vel principalis intentio ad temporalia in collatione spiritualium vel receptione: sed gratia et elemosinaliter detur aliquid et accipitur ad sustentationem anime vel reuerentiam sacramentorum: vel ad seruandum laudabilem consuetudinem: licite et sine symonia dari et accipi potest. Unde Gregorius. i. q. ij. c. sicut episcopus ait. Eius oblatio nullam culpam maculam ingerit que non ex ambicionis petitione processit. Nec symoniaci sunt illi qui spiritualia vendunt vel emunt. sed et illi qui in his mediatores sunt. quos ecclesia grauiter punit. sicut patet. i. q. ij. c. sicut episcopus.

Quod pecunia est materia inductiva peccati symonie. et quomodo pecunia accipitur multipliciter et multiplici munere.

Capitulum. ij.

Ecce dum mysterium contemplantur de symonia dicitur inductio. Est namque huius sceleris materia inductiua pecunia: sumendo pecuniam largi. ut in sermone precedenti dictum est. pro eo quod potest temporaliter possideri. Potest etiam pecunia dici quicquid preterit temporali seu estimari potest seu mensurari. non solum pecunia numerata in monetis auri argenti et eris vel ea que communiter consueuerunt emi vel vendi ut vasa aurea vel argentea aialia agri. et huiusmodi: sed etiam preces ex quibus acquirunt fauor popularis et obsequia temporaliter preestita. unde dicit Gregorius. i. q. i. c. sunt nonnulli. cum videlicet iustum prophetam describeret ait. Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. Quia aliud est munus ab obsequio: aliud a manu: aliud a lingua. munus ab obsequio est seruitus indebite impenso. Munus a manu pecunia est. munus a lingua fauor. scilicet mundanus. Et per quodlibet horum munerum cum interuenit in spiritualibus promittit symonia. ut ibidem Gregorius. d. Et ad idem. i. q. ij. c. saluator. Et banus ait. Quisquis res ecclesiasticas. id est spiritualia que dei dona sunt: non ad hoc ad quod institute sunt. sed ad propria lucra munus lingue: vel indebitum obsequium: vel peccatum largiatur vel adipiscitur symoniacus est. Et

Quod ad munus a lingua sciendum quod si quis platus conferat beneficium ecclesiasticum seu dignitatem ecclesiasticam: vel aliquod sacrum ad preces alicuius hac intentione principaliter ut eius precibus preestetur laus vel fama acquiratur: vel ut pertrahatur euitetur symonia committit. Et si preces porrigunt ab alio pro indigno de beneficio curato vel simplici: et ille qui porrigit et qui exaudit symoniam committit si ad preces factas principaliter mouet. Si autem preces porrigunt pro digno: et ad idoneitatem respicitur. non ad preces principaliter: nec rogans nec preestans male facit nec symoniam committit. Si vero quis pro se preces porrigat de beneficio simplici non reputatur symonia si alias est dignus. Nam si indignus symoniacus reputatur. Et similiter symonia inducunt preces pro se porrecte de beneficio curato. etiam si alias sit dignus: quia ratione ambitionis et presumptiosis reputatur eo ipso indignus. Item beatus Thomas. in. iij. dist. xxv. et fa. q. centesima. et Ray. in summa sua. Quibus ad munus ab obsequio reputatur symonia quando quis faceret aliquid cui plato obsequio inhonesto. Sed quod ad obsequia honesta videlicet ordinata vel ad utilitatem ecclesie vel plati rationabilem non reputatur symonia ita tamen quod non principaliter seruientem faciat propter illud presequendum. Unde Gregorius. ait. Ecclesiasticis utilitatem deseruiens ecclesiastica oportet remuneratione gaudere xij. q. ij. c. ecclesiasticis. Munus a manu est cum datur pecunia et huiusmodi. Ubi tamen notandum quod pecunia potest dari et recipi licite pro spirituali et sine symonia quibus rationibus. Primo ratione permutationis. Secundo ratione sustentationis. Tercio ratione puocationis. Quarto ratione punitionis. Quinto ratione uitae vexationis. Primo ratione permutationis probatur sic. Qui vult remissionem peccatorum presequi ut si potest elemosinas facere. Unde Danielis. iij. Peccata tua elemosinis redime. et Ambrosius. de pe. di. i. c. medicina. Petis tuum ventum datus es redime te pecunia tua. Debz et quis pro adeptione eterne vite temporalia cum cetera dare iuxta illud Math. vi. Facite vobis amicos de manumona iniquitatis

TSecundo potest dari pecunia ratione sustentationis. sicut sacerdos per missa quam dicit accipit pecuniam vel prebendam non quod illa accipiat per consecrationem eucharistie vel pro orationibus et huiusmodi quasi precium sed ut stipendium sue sustentationis. unde Augustinus. i. q. i. in. c. indices. ait. Accipiant necessitatis sustentationem a populo: mercedem ministracionis a deo. Sic et propheta antiqui testamenti si aliqui recipiebant aliquid in prophetando accipiebant in modum elemosine ad sustentationem non ad precium prophetie. **T**ertio potest dari pecunia et accipi ratione puocationis. Et sic dant elemosine pauperibus ad inducendum eos et excitandum ut orent per benefactoribus suis non loco precii. quia oratio spiritualis est et appreciari non potest. **Q**uarto ratione punitionis. exigitur quandoque ab eo qui absoluitur ab excoicatione pecunia non per ipsa absolutionem: quia hoc est symonia sed in punitionem. **Q**uinto ratione redimende verationis. Nam antequam ius acquirat alicui in beneficio vel dignitate non licet dare ad redimendam verationem suam: quia esset symonia. sed postquam fuerit adeptus et ius sibi acquisitum verationes sibi iniuste facta super beneficio vel dignitate per pecuniam redimere: sed non iniuste verationes ut si iuste accusaretur et huiusmodi. **Q**ualiter puniuntur symoniaci: tum per privationem gratie diuine: tum per suspensionem ordinis et beneficij symoniaci susceptorum: tum et per obligationem ad restituendum. Capitulum. iij.

Etiam mysterium contemplandum de symonia dicitur punio. Primum etenim hoc peccatum multiplici pena. **P**rima dei gratie dei perditio. Secunda iusta suspensio. Tertia institutio obligatio. **P**rima pena dicitur graue dei perditio. Unde. i. q. i. c. qui studet. Grego. nasan genus: ait. Judas omnium redemptorem vendidit: mox laqueo suspensus eadem redemptionis gratiam non obtinuit et merito quia nemo potest retinere quod vendidit Symon euangelizans magis cum eandem gratiam spiritus sancti emere vellet: damnationis sue

insaz audiuit a Petro. dicit etiam Augustinus. i. q. i. c. Sicut. quod ignis sacrificij quod per. lxx. annos babilonice captiuitatis sub aqua vixerat extinctus est Antiocho Iasoni vendente sacerdotum quod significauit ignem id est gratiam spiritus sancti non lucere in symoniacis sacramentis. **S**ecunda pena qua puniuntur symoniaci est iusta suspensio. Sunt enim notorii symoniaci suspensi ab ordinibus et beneficiis symoniaci susceptis. ut. i. q. i. c. statuimus. et c. quisque. et hanc suspensionem videt Ambrosius vocare excoicationem in. c. reperiunt. i. q. i. fm Glo. Et tales. s. conferentes ordines vel beneficia et officia ecclesiastica et ista etiam recipientes per symoniam si sunt clerici debent deponi et priuari omni officio et beneficio simpliciter si quisque de hoc in iudicio ecclesie. Si sunt laici ut media tores symonie debent excoicari. i. q. ij. c. si quis. Efficiunt etiam infames. et quilibet criminofus admittit ad accusationem coram de symonia. c. tanta. et c. si dominus. **T**ertia pena symoniacorum est restitutionis obligatio. Nam fm Thoma. pecunia recepta per symoniam retineri non potest sed restitui debet. non conferenti: quia turpiter dedit: sed debet pauperibus erogari: vel illi ecclesie in cuius iniuriam data est applicari. et hoc in omni symonia. Et fm Thoma. et Innocentium et Ray. symoniacus qui ad beneficia simplicia vel curata per symoniam recepta perdit fructus: quia non potest illos recipere. et receptos tenet restituere deductis expensis factis in utilitatem ecclesie et gratia fructuum colligendorum. et hoc quia fur est et latro in illo beneficio: In veteri autem testamento. ut habetur. iij. Reg. v. c. Sicque per symoniam quam commisit accipiendo pecuniam a Haama syro quem Heliseus propheta curauerat lepra percussus est cum omnibus posteris eius. Sed quod dicam: Quo me veritas: Qualiter verba concludam. Audiuimus ex his que dicta sunt quod graue sit vitium symonie: et tam hodie ubique regnat. ubique sua tela pascit. O ecclesia dei. o sponsa decora agni immaculati christi ihesu: quis te

psceit tot ignaros indoctos inhabiles ad
cura z aiaru: Quis ordines dignitates z
beneficia tua tam multis indignis tribuit
Et deo dicere q pessima illa z truculen-
ta belua symonia mala h omnia fecerit
Et ne descendam ad particularia tantu
onu tenere firmiter possum q si symo-
nia cessaret a ministris ecclesie cuncta be-
ne optimeqz disponeret z animas i pec-
catis alligatas absoluerent: ac de diabo-
li laqis liberarent. se vero non illaqaret
Sed potius velut ministri digni adipi-
scerent in hoc seculo dei gratiam. z in fu-
turo sempiterna gliam: in q xps viuit z
regnat p infinita secula. Amen.

Seria quarta tertie ebdomade in qua
dragesima. de cogitationibus malis z vi-
tiosis vitandis propter qs solas z absqz
effectu operu exterioru possz ho tanari.
Sermo. xliij.

De corde

n. exeu cogitatioes
male. Verba sunt re-
deptoris nri origina-
liter. Math. xx. c. z
i euangelio hodierno

Extat apd nonnullos opinio qdez satis
falsa z piculosa: qm no arbitrat ee pctā
q p opa extrinseca n ppetrat: cu tn fz rei
vitate mltio plura sint mala q latet i cor-
de: in die iudicij manifesta fienda q ea q
nuc apparēt forinsec z vidēt. Hoc aut
euidēter satis apuit oiu doctor ihu xps
dei filius in lecuone sci euangelij. Qua-
pppter vt q veram penitētiā agere vo-
lunt totalr mudent: z qlibet excellant fa-
cinoza: in pnti sermone d cogitationibz
differem: de quibz tria mysteria decla-
rabo:

Primu dicit cognitio.

Secudu offensio.

Tertiu remediatio.

Quod cogitatioes cordiu certitudinalr
cognosci non pot nec a demonibz neqz

ab angelis beatis: sed hn a solo deo que
nullu latet secretu. Caplm. i.

Primu mysteriu declarandu de
p cogitationibz dicit cognitio. in q
vidēdu erit qliter cogitationes
nroz cordiu cognosci pnt. Et h triplici-
ter. Primo respēu demonis. Seco re-
spectu āgeli. Tertio respēu dei. Primo
vidēdu ē qst cogitatioes hoiz cogno-
sci t respēu demōis. De q dubiu ēē pot
vtru cognoscat secreta pscie. Et vi q sic
C. P. io qz offm demonu est accusare.
An Apoc. xii. proiet e accusator fratru
nostroz. Ergo si i iudicio augueremur
de secretissimis cogitationibus: videt q
he non lateant accusatores nrm. C. Se-
cūdo arguit: qā diē Aug. xij. sup. Se. ad
litteram. Alii angeli cogitationes no
uerūt. quia mltia pcedūt que non pre-
dicerent. si cogitationes non nouissent.
C. Tertio arguit ex dictis Ar. ij. de ani-
ma. Motior est operatio qz potētia z po-
tentia qz substantia: qā per cognitiones
operationis z potentie peruenit i cog-
nitionem substantie. Sed substantia ani-
me non potest latere diabolū. Ergo nec
ei opatio nec virt. Ergo si cogitatio z
affectio sūt passionēs anime. Ergo non
pnt latere diabolū. Sz s arguit ex dicto
Aug. v. in lib. de ecclesiasticis dogmatibz
Internas aie cogitatioes diabolū non
videre certū sum. Rūdet Bōn. z Ric.
di. viij. ij. li. q duplex ē cognitio. C. Pri-
ma certitudinal. z tali cognitioe demōes
n pnt sciaru secreta rimari. C. Secda est
cognitio coniecturalis q est per aliquos
motus seu per aliq signa. Et qm pauca
sūt ista secreta qn prodeant i opa extērio-
ra: vel appareāt p signa extērioza faciei
vel p signa corpis qd diuersimode mo-
uet fm diuersitate affectionū. Hinc est
q multe cogitationes nostre deprehēdi
possunt a maligno spū iūbz nisi arceant
virtute diuina. hec autem cognitio pon-
est coniecture qz certe scie. C. Ad pma
ergo argumētū diē Bōn. q in die iudi-
cij non solū demon erit accusator: imo

Et cor nostrum. Et de exterioribus accusa-
bit diabolus: de secretis vero conscientia
propria. Ad secundum per rursus per distans
factam de duplici cognitione. Ad tertium
vero. si quod notior est operatio quam substantia. dicit
Bonaventura. quod verum est de operatione extrinseca.
De intrinseca autem anima non habet semper veri-
tatem. Multe enim res sunt nobis no-
te quarum virtutes et operationes nos latent.
Vel dicendum quod illud habet locum in operatione
naturalis non in operatione voluntaria. Operatio
enim naturalis secundum quod naturalis est ita se naturaliter
nata est repugnare. nec se occultare potest
sicut nec substantia: immo per ipsam manifestatur
substantia dum plus habet de ratione actualitatis
ac per se manifestatiois et lucis. In opera-
tione autem voluntaria secus est. Nam cum substantia
naturaliter se repugnet: sicut naturalis est et se oc-
cultare non possit. operatio voluntaria sic
voluntarie exiit in esse: ita et voluntarie ma-
nifestat et ita occultari potest. immo non ma-
nifestat nisi homo velit. Talia autem sunt que
latent in secreto nostre scientie. Ideo quibus dia-
bolus videre possit animam propria virtute: non
tamen potest illa perspicere. Et sic concluditur quod cer-
tudinaliter demones archana pectoris
nostri scire non valent. ¶ Secundo videndum est quod
liter cogitationes cognoscuntur respectu angelorum
Et licet hermes in libro. que fecit de quatuor.
materiis et quodam alij contendat. probare non
latere ipsos angelos cogitationes nostras
verumtamen in hac parte inherebo doctrine
sancti Thome. Colligo itaque ex eius dictis in pri-
ma parte summe. quod. lvi. et in. ii. scripto sen-
ti. viij. ar. v. eaque pro solutione huiusmodi dubij
faciunt. Dico ergo quod cogitationes prout du-
pliciter considerari. Alio modo. prout sunt in sua
futura. Alio modo. prout sunt in sua pre-
sentialitate. Primo modo. scilicet. prout cogitationes
sunt future. naturaliter cognoscuntur vel videri ab
angelo nec ab homine prout. Cuius ratio est quia
futura non cognoscuntur nisi habet quod habet esse de
terminatum in sua causa. Sed cogitationes cordis
non habent determinatum esse in voluntate: quia vo-
luntas se habet ad veritatem: et ideo non prout cognos-
ci. Secundo modo cogitationes cordis possunt
considerari. prout sunt in sua presentia. Et
habent duobus modis. vel. prout sunt in suo principio

vel. prout sunt in signo. ¶ Primo modo. prout
cogitationes sunt solae in suo principio. scilicet. co-
gitatioes in intellectu: et affectiones in
affectu vel voluntate: ita quod ex cogitatio-
nibus non resultat aliud exterius signum:
puta aliquis effectus vel motus in corde.
et sic solus deus cogitationes cognoscit:
Primo ratione calitat: quia ille solus cogitatio-
nes cognoscit cui soli subiacet intellectus
et voluntas creatur rationalis: et quod solus prout opa-
ri in causa. et est eius principale obiectum et finis
ultimus. Sed per primum est dei. ergo nec age-
lo nec homini pervenit: sed soli deo. Secundo habet per
balem rationem entitatis. Nam quanto aliquid minus
habet de entitate: tanto minus habet cognoscibi-
litate. sed cogitationes minimi habent de enti-
tate. ergo. et minimi de cognoscibilitate.
Addit et alia ratio. scilicet. intimat. Nam quanto
aliquid est magis secretum vel absconditum: tan-
to minus cognosci potest. Sed cogitationes
cordis ipsi menti et intellectui et voluntati
sunt valde intime eo quod sunt a principio
intrinseco. scilicet. intellectu et voluntate. Quod
pater: quia cogitare dicitur actiones intrin-
secas. et ideo ille solus cogitationes cor-
dis potest cognoscere qui ipsi menti prout
se intimare. Talis autem est solus deus.
¶ Secundo cogitationes considerari possunt
prout sunt in exteriori signo. et sic cogno-
sci possunt et ab angelo et a demone: ut
dictum est. et ab ipso homine. ¶ Tertio vi-
dendum est et concludendum ex premissis
quod cogitationes cognoscuntur ab ipso deo
Ipsi nihil est absconditum nihil occul-
tum. cognoscit et quicquid patet et quic-
quid latet. Unde Job. xliij. c. ait Scio quod
omnia potes. et nulla te latet cogitatio.
Et Ecc. vii. Non te iustificas ante deum
quoniam agnitor cordis ipse est. Et ps.
xcij. Dominus scit cogitationes homi-
num. Et. i. Paral. penult. Omnia cor-
da scrutatur dominus: et universas me-
ntium cogitationes intelligit. Et Iob.
iiiij. Omnia nuda et aperta sunt oculis
dei. Et Joannis prima canonica. x. iij.
Maior est deus corde nostro et novit
omnia. Et. xxij. dist. c. erubescant. Se-
cretorum cogitator et iudex deus est.

Et Seneca ad Lucillum. Quid prodest
aliquid ab homine esse secretum. Nihil deo
clausum est. Ipse cogitationibus nostris in-
teruenit. Sic iteruenit dico: ut nunc ali-
quid inde discedat. Ex quibus deprehen-
dimus quanta sit illorum fatuitas quae gaudet
delinquentes ab hominibus non videri nec cogi-
tant deum omnium secretorum omniumque cordium esse
inspectorem. Unde et poeta Quidius lib. xiiij.
metamorphoseos ait. Aspicit oculis su-
peri mortalia iustis.

¶ Quia in cogitatione potest esse peccatum et quod alia
est cogitatio naturae. alia gratiae. et alia culpe.

Capitulum. iij.

Secundum mysterium declarandum
de cogitationibus dicitur offensio.

In quo disputandum venit. utrum
in cogitatione possit homo peccare et of-
fendere deum. Et arguitur per unam partem quod non
Nam omne peccatum aut est in voluntate aut in
actu voluntatis. Sed cogitatio est actus
intellectus. ergo in cogitatione non potest esse
peccatum. Sed in contrarium est auctoritas Iesu
Christi in euangelio presentis. Et iterum in scri-
pturis sepius confirmatur. Unde puer. xv.
Abominatio domini cogitationes male.
Et Sap. i. Peruerse cogitationes separent
a deo. Et puer. vi. Deus odit cor machi-
nans cogitationes pessimas. Et Isa. i. Au-
fer te malum cogitationum vestrarum ab oculis
meis. Et. lv. c. Derelinquat impius vias
suas. et vir iniquus cogitationes suas. Et
Ierem. iij. c. Et quicquid morabuntur in te co-
gitationes noxiae. Et zach. i. Conuertimini
ni de viis vestris malis et cogitationibus
vestris pessimis. Et Math. ix. Cum quidam
de scribis dicerent intra se de Christo.
hic blasphematur. cum vidisset Iesus cogita-
tiones eorum dixit. Quid cogitatis ma-
la in cordibus vestris? Respondeo itaque
ad hanc questionem ex dictis Alex. in.
ij. summe. et sancti Thome. di. xxxix. scd. i. lib.
ar. ij. distinguendo triplicem cogitationem
Prima est naturae. Secunda gratiae. Tertia culpe.
¶ Prima est cogitatio naturae: quoniam quis
cogitat ea ad quae naturaliter inclinatur: ut si
quis sitiens cogitat de potu. si quis grauat
somnia cogitat de dormitione et huiusmodi. et in

talibus cogitationibus non est peccatum
quia ex his quae insunt a natura nec lauda-
mur nec vituperamur ut dicitur. ij. ethi.
¶ Secunda cogitatio dicitur gratiae: cum quis cogi-
tat benefacere. Nam ut diximus in primo
huius operis sermone. Non potest quis a seipso
cogitare bonum quod ut inquit Augustinus in li. de
predestinatione sanctorum. Potest est cogitare
bonum quod credere. et ipsum cogitare bonum
est deo est. Notandum tamen quod non omnis cogi-
tatio boni a gratia est inspirante. Nam cum
duplex sit bonum. scilicet quoddam de necessitate
precepti. quoddam de supererogatione pre-
cepti licet primum bonum semper sit homini
inspiratum a deo. non tamen semper secundum quoniam
immo possit et quicquid diabolus permittente deo
talia bona suggerere: ut sub illorum specie
induceret ad grauiora mala. puta posset
temptare aliquem ut penam faceret quam
fecit beatus Franciscus. ut sub illa specie
aut faceret illum de se multum presumere: aut
ad fatuitatem peruenire. Propterea laudo
ut cum similes cogitationes ascendunt
in corde vel homo recurrat ad diuinum
consilium propter et auxilium et petere bonorum
et sanctorum virorum iudicium. ¶ Tertia est co-
gitatio culpe. quando quis cogitat de peccato
aliquo. Et si cogitatio potest esse aliquando
meritoria. aliquando venialis. aliquando mortalis
Potest esse cogitatio de peccatis meritoria cum
quis cogitat vel ut doceat vel conuertatur
sic dicebat. Ezechias Isa. xxxv. c. Re-
cogitabo tibi. o. a. m. i. a. a. mee. Vel cogi-
tat quis peccata ut illa cognoscat. sicut qui
habet confessiones audire varia peccata
recogitat qualiter illa possit detestari siue
punire. Quandoque cogitatio de peccatis
potest esse venialis. scilicet cum quis illa cogi-
tat cum aliqua delectatione: non tamen
ex proposito nec ex deliberatione: sed potius
ex quadam subreptione. Quicquid insuper co-
gitatio de peccatis est peccatum mortale: quoniam ut
delictum quis cogitat illa cum sensu deli-
berato ex delectatione et complacencia peccati
mortalis. Et quis non sequatur actus exterior
tamen voluntas deprauatur et maculatur interior
peccata graue periculum imminet his qui nullatenus
sibi preciam faciunt de cogitationibus turpibus

et inuidia. Idcirco seruanda est Hiero.
regula ad Demetriade virginem. d. Diuini
operum et cogitationum tuarum speculatorem
tuum deum crede. Ideo caue ne quod loquaris
aut cogites quod oculos diuine maiestatis
offendat. hec ille.

¶ Quod vitari possunt peccata cognitionum per
exercitium orationis. lectionis. operum et per
euitationem locutionis et auditionis ociosorum
et uerborum et nutritionis ipsarum cogitationum.
et per amaritudinem. Caplm. iij.

Enim mysterium declarandum de
cogitationibus de remediatio. id quod
notabimus tria principalia reme-
dia: quibus cogitationum peccata declinari pos-
sunt. Primum est exercitatio. Secundum
euitatio. Tertium amaritudo. Primum
remedium est exercitatio aut in lectione. aut
in oratione. aut in corporali occupatione. Et de
hinc dicit Hiero. ad Saluinam de nebridio
et ueritate. Spiritus in manibus tuis diuina
sit lectio et tam crebre orationes ut oium
cogitationum sagite quibus adolescentia per-
tinet huiusmodi clipeo repellantur. Et
idem ad rusticum monachum et de pse. dist. v.
c. nunc quod. Facito aliquid operis ut diabolus
te spiritus inueniat occupatum. Et idem ad Deme-
triadem virginem. Hec ideo tibi ab opere cessan-
dum est: quia deo propter nullam re indiges
sed ideo cum omnibus laborandum ut per occasiones
operis nil aliud cogites nisi quod ad domini
pertinet seruitutem. Propterea Ecc. xxxij. de
multa malicia docuit ociositas. Secundum
dum remedium de euitatio Qui uult co-
gitationes malas aut fugere aut vincere
euitet tria. Primo malam locutionem. id
ociosorum uerborum. quia ut inquit apostolus. i. Cor.
xv. Corruptum bonos mores colloquia
mala. Et Ari. vij. pollucorum. Ex ore de-
facili quodcumque turpium fit: et ipsum facere. Et
Hiero. in epitaphio sancti Pauli. Inimicum
dicia et turpe uerbum atque lasciuum nunc quod est
de ore uirginis proferendum: quibus signis libi-
dinosus animus ostendit. Secundo euitet audi-
tionem. ut non solum non loquatur: uerum etiam non
audiat que sordida sunt et uana. et cum
viderit quod quis de se libenter colloquens uelut
de serpentibus discedat ab eis. Tertio euitet

nutritionem. ut si cogitationes irruant non
nutriat illas. non retineat: non in delectatio-
ne illarum presentiat. sed conetur eis repugnare
ipsasque a se repellere. Huius potest. Enim Hiero.
ad Eustochium inquit. Nolo sinas cogi-
tationes crescere nihil in te babilonicum
uel confusionis adolescat. Enim prius est
hostis interficere nequa elidat in semine
Quia enim impossibile est in sensu hominis non
irruere motum medullarum calore: ille lau-
dat ille predicatur beatus quod statim ut cepit
cogitare interficit et alludit eos ad petram
petra autem erat Christus. Tertium remedium
dicit amaritudinis. Sicut miles cum a
dulcedine lactis filios pueros uolentes
retrahere super mamillas amara quedam
apponere solet: ut illorum gustu cesset uer-
ba suggerere. Sic amaritudo mentis cogi-
tationibus inuidia admixta eas amaras et
insipidas reddit. Est autem triplex amara
memoria. Prima mortis. de qua sapiens Ecc.
xxxij. Quod mors quod amara est memoria
tua. Secunda amara memoria est ultimi iu-
dicii: de qua ecclesia cantat prophetici illud. dies
illa dies ire dies calamitatis et misericordie
es magna et amara ualde. Tertia me-
moria est amara domini nostri Iesu Christi passio
cum ergo quod stimulat aculeis cogitationum
malarum: si diligenter recogitat se mortu-
rum: aut in dei iudicio rationem se reddim-
rum: aut uideat Christum pro se in cruce patientem
facile victor euadet. Ergo retineamus
corda nostra ne impleantur malicia malarum
cogitationum: ut sic ualemus adipisci in
seculo dei gratiam et in futuro gloriam. Amen.

¶ Seria quanta tertie ebdomade in quadra-
gesima. de religiosa uotorum emissionem
illoque obseruantiis: a qua multi defici-
unt. quia post impetratas gratias vota pro-
missa non soluunt. Sermo. xliij.

Desperant

sebris et dimisit illa. scri-
bunt hec uerba origina-
liter Luc. iij. c. et in euan-
gelio hodierno. subue-
nit deus uirum suum infinita

necessitatibus hominū: si tñ ipsi religio
sa pietate ad ei⁹ auxiliū confluant: sicut
patet in lectione euāgelica in qua narra
tur benigna cōdescensio xpī ad sanādū
focū Symonis a magnis febrib⁹. fecit
tñ illud rogatus a suis. Sic et quotidie
curant infirmi a variis languoribus: q
bus humanū p̄sidiū succurrere minime
valet: dei tñ adiutorio salutem recipiunt
Id autē ut plurimū impetrat nō solū per
deuotas orones s̄ etiā p̄ fidelitū votorū
emissionē. Facto nāq; voto deo et sanctū
eius q̄ p̄uiriū icolumitatis beneficiū
sūt adepti. Quia vō magna est ingratitudo
emittere vota et illa non exolvere:
p̄pterea in hoc sermone de voto aliqua
necessaria penitentib⁹ pcurram⁹. Nam
Deut. xxiij. dicit. Cū votū voveris dño
deo tuo nō tardabis reddere q̄a regret
illd dñs de⁹ tu⁹. et in psal. xlix. Redde al
tissimo vota tua. et lxxv. Mouete et reddi
te dño deo vestro. De voto itaq; tria my
steria p̄ncipalia erūt declarāda.

Prīmū dicit diffinitio.

Secundū p̄hibitio.

Tertiū dispensatio.

¶ Quid sit votū. et de septē p̄ditionib⁹.
que requirunt ad hoc vt habeat ratio
nem virtutis. Lapm. i.

Prīmū mysteriū declarandū de
p̄ voto dicit diffinitio. in quo quid
sit votū videamus. Et ex dictis
sci Tho. 2a 2e. q. lxxviiij. et Ric. di. xxxv
iiij. q̄rti sumo hāc diffinitionē. votū ē p̄ce
ptio melioris p̄positū aī deliberatiōe fir
mata ex qua diffinitio colligit septē cō
ditiones q̄ regunt i voto vt debite fiat v3
Prīa dī deliberatio. Secūda p̄missio.
Tertia superogatio. Quarta ordinatio.
Quinta formatio. Sexta honestatio. Se
ptia restrictio. ¶ Prīa p̄ditio q̄ regit in
voto dī deliberatio. vt. s. fiat ex voluntate
deliberata. Nam vt dicit Ric. vbi. s. votū
dicitur a volendo. Et sicut in nobis est
duplex velle. scilicet plenū qd est velle de
liberatiū et semiplenū: qd ē velle ex

subreptione. sic dico qd est duplex votū
i. votū quod habet plenā rōnē voti. et de
rōne talis voti est qd sit factum ex deli
beratione: qz vt dicit. xx. q. iij. c. p̄s cle
ricus. Nullū bonū nisi volūtariū. Et. xv
.q. i. c. nō est volūtariū sibi militē eligit
xp̄s: Et ē aliud votū qd nō habet plenā
rōnē voti eo qd non fit cū deliberatione
sed ex quadam subreptione: et ideo nō
obligat. Sed in hoc oritur dubium. an
teneant vota que fiunt in angustiis: vt
puta a mulierib⁹ tempore partus: et a na
uigantibus tempore tēpestatis. ab infir
mis tēpore infirmitatis et s̄ illa. Et qdaz
absolute. et male r̄ndēt qd nō. Cōtra qd
dicit Guil. qd est distinguendū: q̄a aut
vota p̄dicta fiunt ex intentione delibera
ta et sic tenent et obligāt. vt patet i. c. sūt q
opes. xv. q. iij. Si vō fiant ex subreccio
ne nō tenēt: i angustiis tñ magis subri
piunt mēs q̄ i pace et quiete. eo. q. s3 Au
gu. in li. lxxxiij. q. passiones tristabiles pl⁹
habēt alterare vltū ratiōis q̄ passiones
delectabiles. ¶ Secūda conditio que reg
rit in voto dī p̄missio. Scdm. n. Ric. et
Tho. vbi. s. Propositū solum ad faciē
dū aliqd bonū nō facit votū sed p̄positū
tū firmatum p̄missione. Et si fiat corde
etiā sine oris expressione: adhuc tenet et
ligat in foro p̄scie. Expressio enī voti p̄
vocē refert ad interiōrē deliberationem
S3 h̄ occurrit vnū dubiū disputandū
Atrū omne votū publicū p̄ expressio
nē vocis factū corā alijs sit votū solēne
Et r̄ndet Ric. qd dīa est inter votū pu
blicū et solēne: q̄a qdlibz votū corā mul
tis et i publico sc̄m publicū dici potest:
sed non quodlibet tale potest dici solē
ne. Nō enī dicit votum solēne nisi qd
in se habet aliqd annexū vt in publicū
debeat venire et per quod vouens ponit
sub alteri⁹ hominis potestate. Et tale est
votum in susceptione sacri ordinis: per
quem suscipiens constituitur minister
ecclesie ad deo publice seruiendū et ponit
sub episcopi potestate. Unde tale votum
esset solēne. etiā si predictū ordinem ab
episcopo recipiat i secreto. Professio ē

in religione facta in manu eius qd ea po-
test recipere habet in se aliquid annexū
quo debeat in publicum venire. vñ talis
p̄fessio solēnizat votū etiam si fiat in oc-
culto. Solēnizat ergo votū p̄ p̄fessione
in religione et p̄ sacri ordinis susceptionē
vt patet extra. qui clerici vel vouentes. c.
rursus. in glo. 2. c. q. votū. ¶ Notan-
dum tñ vt dicit in glo. xxvij. q. i. c. mulie-
res. et extra de cōuersa. cōiū. c. ex parte.
q. in pp̄ia domo vt vestib⁹ monachali
b⁹ et votū facere nō solēnizat votū. ¶ Ter-
tia p̄ditio q̄ requiritur in voto dī supero-
gatio. Debet fieri votū de bono super-
erogatiōis et non de bono necessario: qz
ad bonū necessariū homo tenet etiā sū
voto. S3 magister s̄n̄az. xi. xxxvij. q̄rū
dicit q. votū aliud est cōe. aliud singla-
re. Lō ē qd oēs i baptismo faciūt. cum
spōdēt renūciare diabolo. vt h̄ de p̄se.
di. iij. c. p̄ma igi. 2. c. p̄mū interroget. Et
tale votū fit de his que sūt necessaria ad
salutē. Ibi tñ dīminute inueniūt rō. votū.
Singulare votū ē cum aliq. spōte pro-
mittit se seruatur aliq. bonū ad qd nō
tenet. Quis teneat post votū. Hic dicit.
xvij. q. i. c. sūt qdā. Sūt qdā q̄ etiā non
vouētes debem⁹. qdā etiā q̄ nisi voueri-
mus non debem⁹. sed postq̄ ea deo. p̄
mittim⁹ necessario reddere p̄strigimur.
Sed h̄c emergit vnū dubiū. Et rñ vo-
ta q̄ sūt sub aliq. p̄ditioe: p̄ditioe illa ces-
sante sint obligatoria. Et rñdet Ray. in
sūma. q. duplex est p̄ditio. Ana gnālis
vt si vixero. si potero. si de⁹ voluerit. que
semp intelligunt etiā si nō apponant. vt
p3. xxvij. q. i. c. beata maria. Alia est cō-
ditio spālis: puta cū qd vouēdo dicit. p̄-
mitto facere tale bonū si impetrauerō sa-
nitatē. si conditio deficiat votū non ob-
ligat. Facit ad h. qd scribit. xxxij. q. viij. c.
nō solū. Et extra de cōditioe apposta
in dispensatione. c. vcz. et de resti. spo. c.
olim. ¶ Quarta cōditio que requiritur i
voto dicitur ordinatio. Debet votū fieri
ipsi deo. qz cū vouere sit actus latric so-
li deo debet. Sed dubitat circa hoc. qz
vota fieri solēt etiā scis S3 dicit Ric. q.

vota que sūt sanctis non plene habent
rōnem voti p̄ p̄parationē ad scōs: s3 ad
deū. Qui enī vouet scō Jacobo eius ec-
clesiam visitare. Locutio siue amentalis
siue vocalis qua dicit se visitaturus. sc̄i
Jacobū fit sancto Jacobo. sed obligatio
ad implendū illud quod dicit p̄opie et
simpliciter loquēdo nō fit nisi deo. En-
de quod est materiale in illo voto fit san-
cto. et qd est formale fit deo. ¶ Quinta
conditio que requiritur in voto dī forma-
tio. Nec nāq. est forma voti vt fiat deo
de re bona ad bonū finem. p̄pterea di-
cit Ric. q. votū factū p̄pter malū finem
non tenet: nam magis depēdet votum
a suo fine q̄ a sua materia. qz fm phm
ij. metaph. finis est cā causari. sed vo-
tum factum de materia mala p̄pter finē
bonū non tenet. Idcirco vouens se fa-
cturū aliquid qd est absolute bonū: non
tñ p̄pter hoc intendens nisi finē ma-
lū: grauit̄ peccat et nō tenet votū: quia
talis aut intēdit p̄ illud votū se posse p̄se
qui finē illū: aut nō. si nō iam non obli-
gat se. p̄pter finē illū. qz sicut dicit ph. iij.
ethicor. Electio nō est impossibilium.
ergo a simili nō est alicui⁹ impossibilis
ad p̄sequēdū. Si sic errat. qz fm Aug.
in li. lxxxij. q. Deo volente et auctore nō
fit hō deterior. Deterior autē fit hō p̄ cō-
secutionē finalis mali. ¶ Sexta cōditio
q̄ requiritur in voto dī hōestatio. Debet vo-
tū fieri de re honesta et mā bona. p̄pea
dī. xxij. q. i. c. in malis. In malis promif-
sis rescinde fides. in turpi voto muta de-
cretū. quod incaute vouisti ne facias. i.
pia est p̄missio q̄ scelere adimplet. S3 du-
bitat h̄c de Jeph̄e: d̄ q̄ h̄ Judic. xi. q.
interfecit filias suam sicut vouerat. Et tñ
ad l̄eb. xi. numerat inter illos qui p̄ si-
dem vicerūt regna. ergo videt q̄ possit
fieri votū d̄ re mala et iunū. Rñdet Ric.
q. votū Jeph̄e nō fuit obligatoriū nisi
ad imolandū animal occurrens imola-
tū. Et quo ad h̄ fuit licitum et placens
deo: qd oñdit victoria subsequuta. vnde i
occidendo filiam suam fuit fatuus et im-
pū. de qua impietate postea penituit.

Septima cōditio que requirit in vo-
to dicit discretio. Debet nāq; fieri votū
discrete prudenter et moderate. Nāq; si
cut phibita ē idiscreta penitētia ita pro-
hibet et votū eius. S; qd de votis stultū
vt sunt vota illorū qui vouent non co-
medere caput: aut nō comedere pedes:
aut non comedere columbos. vel nō la-
uare manus et similia? Rūdet Tho. qd
talita vota deridenda sunt potius q̄ ser-
uanda. Accipimus ergo ex dictis quāta
in vnoquoq; debet esse maturitas in vo-
uendo: quanta insup diligentia in com-
plendo quod voto promissū est. Iō di-
cit Ric. qd omne votū licitū obligat vo-
uentē ad illud qd vouit adimplendum
nisi i quattuor casibus. Unus est ppter
impotentiam adimplendi. Secundus
ppter auctoritatē superioris dispēsandī
Tertius ppter defectū conditionis ap-
positę: vt dictum est superius. Quartus
quādo illud qd tpe voti facti fuit licitum
postea fit illicitum.

Ed vouere interdictū septē generib;
personarū in quibus est limitata rōna-
biliter facultas vouendi. Cap. m. ij.

Et iudū mysteriū principale de
voto declarandū dicit phibitio
Nā phibent septē gradus per-
sonarū vouere. **P**rimi sūt epi. **S**e-
cūdi cūci. **T**ertij religiosi. **Q**uarti
pueri. **Q**uinti filij. **S**exti serui.
Septimi vxores. **P**rimi q n pnt
vouere sūt epi. Ipsi. n. nō pnt facere vo-
tū quo dissoluat vinculū ecclēie sine licē-
tia dñi pape. extra de renūciandō. c. nisi
cum pūdem. Est enim epi ecclēie sue
sponsus. vt dicit in. c. inter corporalia. extra
de translatione epi et electi. Recirco non
potest emittere vota q essent in pūdicij
sue cure. extra de voto et voti redēptiōe
c. magna. **S**ecūdi qui nō possunt vo-
uere sunt clerici beneficiati: q nō possūt
vouere peregrinationē aut aliud pp qd
habeant relinquere ecclēsiā sine licentia
plati sui. de cōse. di. v. c. nō oportet. Ex-
cepto q possunt vouere et votū implere
etiā epō p tradicēte de intrando religio-

nē. vt pz. xlx. q. si. c. due sunt. Et similiter
de accipiendo crucem. vt habet extra de
voto. et vo. re. c. ex multa. **T**ertij sunt
religiosi. pro quibus dicitur. xx. q. iij. c.
monacho. Monacho nō licet votū vo-
uere sine consensu abbatis sui: si autem
vouerit frangendum erit. Ratio aut pos-
sissima fm Ric. quare religiosus nihil
vouere potest est: quia pensata humana
infirmirate et religionis onere nō posset
se ad aligd vltra suā professionē obliga-
re: quod non posset implere sine quali-
cūq; pēiudicio vel pēiudicij periculo
obseruationis cuiuslibet corū ad que ex
sua professiōe tenet: et absq; periculo red-
dēdi se interdum onerosum. pcelato suo
vel alicui: seu aliquibus fratruz suorum
ppter sollicitudines et modos singula-
res quos interdū haberēt illi qui essent
ad plura q̄ alij obligati. Propterea tā-
te est altitudinis religionis votū q oīa
alia in ipsum cōmutari pnt. Et iō ecclē-
sia considerans huius voti altitudinē et
humane nature infirmitatem voluit au-
toritate dei voto religionis nullū posse
votū aliud supaddi. ppter piculū trans-
gressionis vitandū. Glo. tñ sup dicto. c.
monacho. dicit monachū nō posse vo-
uere esse intelligēdū de voto abstinentie
qd alij scādalicant. **Q**uarti sunt pueri
ante annos pubertatis: qz pro illo tēpore
nō habent expeditū vsū rationis et libe-
ri arbitrij. Et vt dicit extra de reg. et tras-
euntib; ad religionē. c. sicut tenor. La-
rens vsu liberi arbitrij vouere nō potest
quia non pōt consentire. **Q**uinti sunt
filij familias. Nam filij familias quia su-
best patri in his que ad regimen domi-
et familie pertinet nō potest de illis votū
facere seu de pertinenētib; ad illa sine pa-
tris auctoritate. **S**exti sūt serui. q nō
possunt vouere aligd corū que ipsos im-
pediāt a seruitio domini et suoz sine ip-
soz auctoritate et voluntate: sicut pz. liij.
di. c. ex antiquo: et c. si seru. **S**eptimi
sunt vxores. Pro quib; notandū q vir
et vxor sibi sunt mutuo debitores in red-
dēdo debū carnale. Ideo quilibet corū

phibet vouere de nō reddendo sine li-
cētia alterius. Sed qā in dispensatione
domi⁹ & regimine familie mulier ē subie-
cta viro & nō ecōuerso. Ideo de pūnen-
tibus ad illa mulier nō pōt emittere vo-
tum sine licentia viri. sicut p3. xxxij. q. v.
c. Manifestū. §. ex pmissis. r. c. nolu-
it. Ideo Numeri. xxx. c. d. deus. Si vo-
uerit vxor & iuramento se pstrixerit: vt p
iciuniū vel ceterarū rerū abstinētiā affli-
gat aīam suam: in arbitrio viri erit vt fa-
ciat siue nō faciat. Et forte hec est causa
eo q mulieres magis ad vouendū p ne-
sūt q viri. Nec reprehēdīm⁹ eas qā vo-
uent. Sed quia indiscrete vota facere so-
lēt. Sūt & sepe icōsiderate ac leues & vo-
ta emittūt irrōnabilia & stulta p quibus
nō expedit vt sacerdotem p absolutione
requirāt. At in hoc casu auctoritatez ha-
bet soluendi: nō ex vi clauū que in ipso
nō est: sed auctoritate presidentie quam
in vxorem habet. Et cum vxor obedire
nollet viro dicenti sibi nolle eam sua vo-
ta complere: pōt vbi supadere verbe-
ra: ita tñ vt in oib⁹ modestiā gerat. volut
sic h pauca dixisse: quia noui mulierum
importunitatē que viros qsqz affligunt
& vexant vt sub votozū occasiōe licentiā
eis largiant vagandi discurrendi ac ex-
pēdendi pecunias domus cū damno &
detrimento familie.

¶ De dispensatione votozū ad declara-
tionem dubioz que sup illa possent oriri
Capitulum. iij.

¶ Tertū mysteriū de voto declara-
tum dicit dispensatio. Pro cui⁹
pleniore declaratione septe du-
bia sunt disputanda. Prīmū vtrū expe-
diat homini vouere. Secundū vtrū sit
magis laudabile & meritorium aliquid
facere cum voto vel sine voto. Tertium
vtrū expediat inducere iuuenes vt voto
se obligent ad religiōis ingressū. Quar-
tum vtrū votū possit cōiecturari. Quin-
tum vtrū quodlibet votū cōmutari pos-
sit in votū religionis. Sextū vtrū onine
votū sit dispensabile. Septimū vtrū sol⁹
papa possit i votis dispēlare. ¶ Prīmū

dubiū vtrū expediat hōi vouere. Et argū-
tur q nō. ¶ Prō q: null⁹ v3 se puare
magno dono dei. s3 libertas hoīs est ma-
gnū donū: quā i pte se puat p votū ergo
nō v3 homo vouere. ¶ Scdō arguitur
q: null⁹ v3 se exponere piculo alicui⁹ tras-
gressionis. sed vouens exponit se piculo
cui uō erat expōit⁹ aī votū ergo nō ex-
pedit vouere. ¶ Tertio arguit q: nullus
debet aliquid facere quo suū aggrauetur
pctū si peccat. s3 religiosus si peccat gra-
uius peccatum cōmittit q secularis: si-
cut dicit Ansel in li. de similitudinibus.
ergo nō expedit vouere religionis igres-
sū & multo fort⁹ nec qd cūqz aliud bonū
In p̄trariū est oīs scriptura & laudabilis
vltus fidelū. Rñdet Ric. q vouere cuz
discretiōe expedit homini p h q firmat
amplius voluntatē suā in bono: & p ma-
gna pte excludit a se male faciēdi liberta-
tem & facit actū & tūis latric. & ideo vo-
uendo meretur. ¶ Ad p̄mū argumē-
tū rñdet Ansel. i. li. de similitudinib⁹. q ob-
ligatio ad bonū non repugnat libertati
simpliciter. vt etiā plene dictū est in ser-
mone de obedientia dei. ¶ Ad secūduz
dicendū q vouens discrete nō exponit
se piculo transgressionis nisi p accidens
¶ Ad tertū dicendū q licet religiosus
grauius peccet q secularis: tñ de pctō
penitēs maiorē misericordiaz psequitur
q secularis. ¶ Secundū dubiū vtrum
magis sit laudabile & meritorium facere
aliquid cum voto q sine voto. Rñdet
Ric. & Tho. q sic. Qd declarāt triplici
ratioe & vna similitudie. ¶ Prīma rō
est q opus inferioris virtutis magis est
meritorium impatū a supiori virtute q
nō impatū. Sed latia supior virt⁹ ē q
abstinētia. & op⁹ abstinētie ad qd mo-
uetur homo ex voto est impatum ab ea
vouere enim actus est latric. ergo magis
meritorium est opus abstinētie ad quod
mouet homo ex voto. ¶ Secūda rō ē
hec. Quanto opus pcedit a voluntate
magis firmata i bono: tanto ē vtuosius
& ex cōsequēti ē magis meritorium. Ad
opari enī vltuose requiritur firmiter &

immobiliter opari. ut. d. plus. Secundo etiam.
 c. iij. Sed ceteris pib⁹ voluntas firmior est
 in bono cum voto quam sine voto. Tertia ratio
 est hec Deus cum acceptet opus. propter
 operantis: tanto magis acceptat illud quanto
 est ab homine ad suum servitium speciali⁹ depu-
 tato. sed ceteris parib⁹ homo speciali⁹ depu-
 tatur et dicitur ad dei servitium cum voto quam
 sine voto. Ad idem etiam est similitudo quam po-
 nit Anselmus in li. de similitudinibus: in qua
 comparatur seculari facienti bonum opus illi qui
 domino dat de fructu arboris sue quantum vult
 et religiosus illi qui domino dat totam arborem cum
 fructu: quod magis est domino acceptum quam primum.
 Tertium dubium. utrum expediat inducere
 iuvenes ut voto se obligent ad religionis
 ingressum. Et respondet notabiliter. Ric. quod sic
 si adsint debite conditiones ex parte iuvenis
 et ex parte inductionis et ex parte obligationis.
 Qui enim vult inducere iuvenes aliquem
 ab obligatione predicta: debet diligenter
 considerare quod iuvenis debitam habeat eta-
 tem pro ingressu religionis que ad minimum
 complectitur tempus. xiiij. annorum. extra de regu.
 c. i. et c. significatur est. Et quod putatur
 etas illa in propriis suis licitis et honestis
 habeat stabilitatem: et quod ad considerandum
 quod illa religio ponderet et obligatio: ha-
 beat discretionem sufficientem. In inductione
 etiam debet esse diligens aspirantis religio-
 nis ad cuius obligationem inducitur expli-
 catio: et ois suggestionis et falsitatis ex-
 clusio: nec debet esse nimis importuna
 persuasio. Aspirantis enim religionis celeritas
 et paucitatis suggestio operantur decep-
 tionem. deceptio autem ratione ignoran-
 tie diminuit de ratione voluntarij. Tunc
 enim nimis est importuna persuasio quando
 fit cum rerum temporalium promissione vel
 cum indebita comminatione vel cum nimia
 sollicitudine. Debet autem inducere cavere
 a tali importuna persuasionem. quia talis
 persuasio operatur in iuvene vel ipsius incli-
 nat ad obligandum se ex subreptione. Et
 predicta obligatio fieri non debet nisi ex
 plena voluntate et deliberatione. Ex parte
 etiam obligationis tria sunt observanda. scilicet
 ut fiat pura deliberatione. et stabilitate

proprii exaltatione. Et quod fiat cum discre-
 tione. scilicet obligans obliget se ad ingredi-
 endum ut eam experiat. Et si deo dederit
 sibi gratiam remanendi et religioni pla-
 cuerit remaneat. Aut si proprium infra an-
 num mutatum fuerit libere possit exire abque
 hoc quod teneat aliam religionem intrare. De-
 bent etiam observare quod fiat cum devotione
 Et debent observari predicta: quia obli-
 gationes facte sine deliberatione discretionis
 et devotionis frequenter malos exitus habent.
 Quartum dubium. utrum votum possit com-
 mutari. Et respondet quod sic. ut habetur in c. ma-
 gne de voto et voti redemptio. Ratio est. secundum
 Ric. quod secundum Bernardum in lib. de precepto et
 dispensatione. Iniquum proculdubio fo-
 ret si ea que sunt pro sola caritate instituta
 contra caritatem tenerent. Votum autem fieri
 debet ex caritate et pro caritate. Unde
 eius obligatio tenere non debet contra
 caritatem. Teneret autem contra caritatem si
 non liceret illud commutari in melius. Votum
 ergo potest in melius bonum commutari. non tamen
 hoc auctoritate propria fieri debet: sed au-
 ctoritate superioris: quod nullus fieri debet
 iudex in sua causa. Quintum dubium.
 utrum quodlibet votum commutari possit in
 votum religionis: Respondet Ric. quod volens
 facere professionem in religione si actualiter
 vel habitualiter vult remanere obligatus
 ad vota que in seculo fecerat non commutatur
 in votum religionis: tamen postquam devenit
 ad noticiam plati sui hoc factum. poterit ipse
 suum ab illis votis absolueret: maxime si igno-
 rabat ipsum esse ligatum ipsis votis tempore pro-
 fessionis. Si autem actualiter seu habitualiter
 intendit amplius illis votis non teneri:
 sed solo voto religionis sue: ab illis absol-
 vitur per religionis votum. propter religionis voti
 altitudinem et perfectionem. Unde et de vo. et
 voti redemptio. c. scripture. dicitur. Deus fracti
 voti aliquatenus non habet qui temporale
 obsequium in perpetuam religionis observantiam
 noscitur commutasse. Et de pe. di. i. c. mensura.
 §. his auctoritatibus. Non est necessaria
 certa satisfactio peccati cuius totum vite
 tempus impedit sui servitium conditoris.
 Et tamen si rex vel imperator vouerit

q̄ vsqz ad trienniu uel septenniu milita-
bit in terra sancta . ⁊ tenebit secum duo
uel tria milia militum : uel vnus alius
dux uel comes existens dux totius ex-
ercitus cruce signatoru : ⁊ de cuius ab-
sentia desolaret. uellet religionē intrare:
in hoc casu uidet mihi summ⁹ pontifex
consulendus . Tertiu tñ ē q̄ psona me-
diocri a voto transmarino absolueret
p religionis ingressum . ¶ Sextum du-
bitum. vtrū omne votū sit dispensabile.
Et arguit q̄ nō . ¶ Primo q̄a solue-
pmissum est de iure nature, sed ea q̄ sūt
de iure nature sūt indispensabilia. ergo
nullum votum est dispensabile . ¶ Se-
cundo arguit. q̄a qui nō facit quod pro-
mittat mēuit, sed nullus potest in mē-
dacio dispensare. quia s̄m p̄m. iij. et b.
¶ Mendacium s̄m seipsum prauū est ⁊
fugendum. Cum ergo omne votum sit
promissio. nullum votū est dispensabile
¶ Tertio arguit. q̄a extra de statu mo-
nachorū. c. cum ad monasteriū. dī. Ab
renunciatio proprietatis ita monachali
regule est annexa ut nec contra illam sū-
mus pontifex valeat dispensare. ergo nō
omne votū est dispensabile . ¶ Quarto
arguit. q̄a nullū votum est dispensabile
q̄d in melius cōmutari non potest. Sed
votum religionis non potest in melius
cōmutari cum oīa alia vota in ipsū cō-
mutari possint. ergo nō oē votū ē dispē-
sabile . Ad hāc q̄onem licz multi multa
dicant. tamē Ric. in. iij. ⁊ Tho. ibidem
q̄uis aliter dicat. fa. fe. Joānes neapo-
litanus in quodlibetis. Inno. ⁊ Hosti.
⁊ coiter omnes doctores tenēt q̄ omne
votum q̄d est de his que sūt superoga-
tionis est dispensabile: quia dispensatio-
nis ī quolibet tali voto potest causa rō-
nabilis inueniri. s. p̄fectus maioris boni
uel mali euitatio : siue p̄ compassionem
ad rem publicā : siue p̄ comparationē
ad vouentem . Reformatio enim pacis
inter regna maius bonū est cōmunitati
q̄ cōtinentia vnius p̄sone . In tali etiā
casu si p̄sone que cōtinentiam vouerat
nubat per p̄ceptum domini pape: sua

obedientia magis merito: la est sibi. q̄
continentia : q̄tuz ad premiū substan-
tiale. Unde Ar. i. ethico: um. Amabile ē
bonum vni soli : melius vō ⁊ diuinius
genti ⁊ ciuitatibus . Vitatio etiam com-
munis mali: ut vitatio discordie inter re-
gna que sūt in pace. ⁊ probabilis trans-
gressio voti si p̄bilitas sit vehemens
posset esse rationabilis causa dispensan-
di in quocunque superogationis voto.
Recta enim ratio dictare uidet esse ali-
quem in ecclesia loco dei qui periculis
cōmunitatum ⁊ personarum pensatis
infirmitatibus utilitatib⁹ ⁊ damnis pos-
sit rationabiliter obuiare. ¶ Ad p̄mum
argumentum dicendum q̄ obligatio in
votis non est de iure nature absolute:
sed sub hac conditione. scilicet quousqz
per superiorem ex causa rationabili fue-
rit relaxata . ¶ Ad secundum dicendū
q̄ qui non soluit quod promissit menti-
tur si sibi nō remittatur obligatio: ⁊ sol-
uere possit. sed obligatione remissa non
mentitur: quia amplius debito: non est.
¶ Ad tertium dicendum . q̄ q̄uis sum-
mus pontifex nō possit facere q̄ sit mo-
nachus absqz abrenuntiatione propie-
tatis: quia hoc esset facere contradicto-
ria simul: tamen pōt de monacho face-
re non monachum si causa rationabi-
lis affuerit. ¶ Ad quartum dicendum
q̄ q̄uis votum religionis commutari
non possit in melius bonum priuatum:
potest tamen cōmutari in melius bonū
cōmune . Talis etiā conditionis posset
esse ille qui rouit q̄ illud bonū siue vo-
tum commutari posset in aliud bonum
magis expediens sibi : q̄uis non posset
cōmutari in maius bonum simpliciter.
¶ Septimū dubiū. vtrū solus papa pos-
sit in votis dispēfare. Et rñdēt doc. q̄ in
votis maioribus: sicut sūt votū cōtinen-
tie religionis ⁊ crucis: solus papa dispen-
sare potest: quia in votis istis nō est dis-
pensandū nisi propter ecclesie cōm vti-
litatē uel aliquā magnā necessitatem. Et
ideo ipsoz dispensatio merito referuari
debet illi ad quē p̄inet tot⁹ ecclesie cura

Secūm vō morem curie vota pegrina-
tionis ad visitanda ap'ozū limina ⁊ sci
Jacobi in compostella vident romano
pōnifici reservata. In oībus aut alijs vo-
tis que respectu p'di. toz dicuntur vota
minora possunt epi dispensare. vt habet
eē de voto ⁊ voti redēp. c. i. Inferiores
aut epi in nullo voto dispensare pnt ni-
si eis fuerit spāliter cōmissum. exceptis
platis religiosis q dispensare possunt in
votis suorū subditoz. Religiose itaq cu-
rare debent oēs circa vota sua se gerere
vt illa discrete emittant emissā cōpleāt:
aut si cōplere nō pnt a supioribus dispē-
sationē pcurent. vt sic mereant in hoc se-
culo habere dei g'fani ⁊ in futuro sempī
ternā gloriā: in qua vivit ⁊ regnat de⁹
p infinita seculoz secula. Amen.

¶ Seria sexta tertie ebdomade in qua
dragesima. s. mīa ad primū habēda. ⁊
pia largitiōe elyaz. Sermo. xliij.

Scit ei ies⁹

Da mihi bibere. Scri-
buntur hec verba Joā.
iiij. c. ⁊ in euangelio ho-
dierno. Lēdēda sūt du-

riora saxis pectora eoz q xpo iesu pīcta
tem exhibere nolūt. Lōtulit qdē ipe no-
bis innumerabilia bona: ⁊ qnq de illis a
nob petiit vt sic ampliora supaddat. Pe-
tebat nanqz hodie bibere a samaritana
vt illā satiare aqua admirabili ⁊ suavissi-
ma gratie sue. Sic ⁊ sepe ab hoib⁹ exigit
misericordiā ⁊ clemētiā. p suo amore. p-
ximis exhibēdā qten⁹ largiat eis copio-
sius p'mia eterne vite. Quia vō hoc ma-
xime decet penitētes vt p elvarū largi-
tiones satisfaciāt pro peccis suis. Idcirco
in pnti smone de elya aliq pcurremus
quam xps a samaritana p'secbat. Da
mihi bibere. De ipsa itaqz elya tria my-
steria pncipalia erūt declaranda.

Primū dicitur inductio.

Secūdum conditio.

Tertium distinctio.

¶ Qd septē sunt illa qb⁹ iducimur ad
mīam. p'mis exhibēdā ⁊ ad p'mpte
elyas largiēdū. Caplm. i.

Primū mysteriū d elya dclara-
p dū d' inductio. In q videre debe-
mus atqz notare septē rōes p'ci-
pual' q're vnusqz p'mpt⁹ eē d' ad elyas
liberalr largiēdū. ¶ Prima d' auctori-
tas. ¶ Secda p'formitas. ¶ Tertia exē-
plaritas. ¶ Quarta p'prietas. ¶ Quinta
societas. ¶ Sexta gratiositas. ¶ Septi-
ma felicitas. ¶ Prima rō iducēs oēs ad
elyas libalr largiēdū d' auctoritas. Dis-
enī auctoritas scripturaz hoc clamat. h
dicit. h. p'dicat. An̄ David ps. xl. Btūis
q itelligit sup egenū ⁊ pauperē in die. m.
li. eū dñs. Et Thob. iij. Noli auertere
faciē tuā ab illo paupere: ita. n. fiet vt nō
auertat a te facies dñi. Et. xij. c. Bona ē
ofo cū ieiūio ⁊ elya. Et Eccl. iij. c. Ignē
ardētē extinguit aq. ⁊ elya resistit peccis. ⁊
vij. c. Facere elyam ne despicias. Et. xx.
ix. c. Donec thesaurū tuū in p'cepis altis-
simi: ⁊ pderit ubi magis q aux. Lōclu-
de elyam in sinu paupis: ⁊ hic orabit p
te ⁊ liberabit te ab omni malo. Et. puer.
xix. Generat dñs q miseret pauperis: ⁊
vicissitudinem suam reddet ei. Et ysa.
lvij. c. Frange esurienti panē tuū. ⁊. e. u. qz
induc. in. d. t. cū m. nu. opt. c. ⁊. c. tuaz ne
despereris. Et Jo. i. canonica. iij. c. Qui
habuerit substantiā hui⁹ mundi ⁊ viderit
fratrē suū necessitatē hntē ⁊ clauferit vi-
scera sua ab eo. qdō caritas dei manet i
illo? Et Hiero. lxxvi. di. c. g clemētiā.
Qui clemētiā nō hz nec indutus ē vi-
scera misericordiē ⁊ lacrimaz. Quis
spūalis sit n̄ adplet legē xpi. Et Amb.
i li. de officijs. Natura ius cōe genera-
uit. vsurpatio vō ius p'uatū fecit. An̄ sūt
multi q nullam habent in agris aut i vi-
neis portionē: hōz inopie de copia quē
dedit dñs diuinibus est p'sulēdū. Vt ⁊ ipsi
deo pro terre fecunditate benedicāt nobi
scū: quos ideo sub diuersis molestijs la-
borare p'mittit dei sapia vt ⁊ miseros p
patia: misericordes vō coronet p beni-
uolētiā. Et idē. xlvij. di. c. sicut pi. Neqz

enim minus ē criminis hūi tollere: q̄ cū
possit ⁊ habūdā indigentib⁹ denegare.
Esurientiū panis est quē tu detines: nu-
dōꝝ indumentū est qd̄ recludis: mise-
roꝝ redemptio est ⁊ absolutio pecunia
quā tu in terra defodis. Et idem. lxxvj.
et. c. in singulis. Misericordia cōis est
vīsa: iō p̄ceptū cōe oib⁹ officijs oibus
etatib⁹ necessaria: ⁊ ab oib⁹ deferenda.
Mō publican⁹. nō miles excipit. nī agri-
cola. nō vrbān⁹ diues ⁊ paup. oēs in cōe
admonent vt cōferant nō habenti. Et
xps in euangelio Luce. xi. Date elyam
⁊ oia mūda sūt vobis. Et. c. xij. Edite q̄
possidetis ⁊ date elyam. Hoc ip̄m colligi-
tur ex dictis moralīū phōꝝ. Hinc est q̄
Null⁹. i. de officijs ait. Quicqd̄ sine de-
tinentio cōmodari pōt id tribuat cuiq̄
vel ignoro. Et Quidr⁹ in li. de pōto. Re-
gia crede mihi res est succurrere lapsis
Cōueniens hōi est hōiem seruare volu-
ptas. Et Plato in thimco. Bonos vi-
ros decet cōmodos esse. Theologi in su-
per elyam laudāt. d. sup. di. xv. q̄rti li. q̄
ipa est tertia pars satisfactiōis. Assignat
namq̄ magister in textu tres ptes satis-
factiōis. ¶ Prima ē ieiuniū. ¶ Secda
ofo. ¶ Tertia elya: Que fm Ric. suffi-
ciētē enumerant tā ex pte bonoꝝ p q̄ sa-
tisfactiō est q̄ ex pte cārū pcti: q̄ ē ex
pte eoꝝ p quos penū cōmittit. De bonis
enī nris debem⁹ satisfacere. Et fm Hr.
i. ethi. c. xx. Tria habem⁹ bona. s. bona
fortune. bona corpis. ⁊ bona aīe. De bo-
nis exteriorib⁹ seu fortune satisfaciū⁹ p
elyam. sub q̄ cōprehendit totū qd̄ expē-
ditur in primōꝝ vilitatē. De bonis cor-
poris satisfaciū⁹ p ieiuniū. sub quo com-
prehenditur q̄cqd̄ p̄tinet ad corpis affli-
ctionē. De bonis aīe satisfaciū⁹ p ofo-
nem. sub qua; comprehendit quicqd̄ deo
exhibet p patrie virtutē. ¶ Secdo suffi-
ciētē enumerāt satisfactiōis ptes ex pte
cārū pcti. Hā fm Joā. i. cano. ij. c. Tres
sunt pctōꝝ cause. s. cōcupiscentia carnis
q̄. put possibile est excidit per ieiunium.
⁊ cōcupiscentia oculōꝝ: cōtra quaz or-
dinatur elya. ⁊ supbia vite: ptra quaz or-

dinatur oratio. ¶ Tertio sufficiētē enu-
merant satisfactiōis partes ex pte eoꝝ
p quos peccat hō. Cōtra deū. ⁊ p hōꝝ
dinat ofo. peccat p seipm. ⁊ ptra hōꝝ ordi-
natur ieiuniū. peccat p pximū. ⁊ p hoc
ordinat elya. Et sic vndiq̄ resonāt elye
laudes. ¶ Secda rō quare vnusquisq̄
p̄mptus debet ēē ad elyas liberali-
lar- giendū dī conformitas. Sumus nāq̄
p̄formes ⁊ inuicem membra Ro. ij. c.
Et vt dī. i. Cor. xij. c. Si qd̄ patit vnū
mēbroꝝū compatiūtur ei oia alia mem-
bra. propterea ait sapiens. Eccl. xvj. c.
Vnicuiq̄ mādauit de⁹ d̄ pximo suo. Et
h suo modo Seneca ad Lucillū expli-
cauit. d. Mō pōt quisq̄ beate degere q̄
se tñ intuet: qui oia ad vilitates suas cō-
uertit. Aliter viuas oportet si vis viuere
tibi. Et idem in li. de biā vita. Vbiq̄q̄
homo est beneficio locus est. Sed cir-
ca hoc dubitat. vtrū dare elyam cadat
sub p̄cepto. Et rīdet Ric. q̄ sic dicens
elyam esse sub p̄cepto legis nature. q̄
iubet alij esse faciendū qd̄ sibi q̄sq̄ fieri
vellet Luce. vi. c. ⁊ di. i. decretōꝝ. c. i. ⁊
di. ix. c. sana. ⁊ x. q. i. placuit. Est enī elya
sub p̄cepto legis diuine: sicut patet in v-
bis allegat in p̄ma rōne vbi inducitur
xps. xi. ⁊ xij. c. Luce. q̄ dare elyaz iubet.
est adhuc elya sub p̄cepto legis positue
sicut patet. xlyi. di. c. pascē. ¶ Tertia rō
inducens hoies ab elemosynas liberali-
ter largiendū dicit exemplaritas. Exem-
plum qdem habemus a deo ab angel
⁊ ab oī creatura vt cōicatuū esse debea-
mus. Deus qdem p̄ter illam cōicatioē
intrinsicam q̄ est in pductione diuinaz
psonaz voluit adhuc extrinsec⁹ cōicare
seipm in pductione oīs create nature.
Enī Augu. in qōnib⁹ veteris testi inqt.
Bon⁹ ē q̄ fecit existere q̄ nō erāt. Et in
iij. d̄ trini. Glōritas dei ē p̄ma ⁊ sūma cā
oīum sp̄z ⁊ motioū. Nihil enī sit qd̄
de intelligibili atq̄ aula sūmi imperato-
ris nō egrediat. Angeli in super sunt cōi-
catuū: q̄ vt Diony. dicit in li. de angelica
hierarchia. Per angelos supiores cō-
municant gradatiz secreta mysteria dei

angelis inferioribus. **S**ia et corpora celestia coicant influentia suam corporibus inferioribus. Omnia tandem que in celis que in terris sunt: sua beneficia coicant hoi ronal. ut sic et ipse homo discat hoi se coicare. Nam q potest et no vult esse benefice: immanior atqz crudelior omni belua esset habendus. **Q**uarta ro inducens hoies ad prompta elynaz largi noné dicitur pprietas. Quicquid eni fit paupibus ppt xpm: pprie fit et ipsi xpo. **E**n hic. ad Nepotianu. **B**esula tua paupes et pegrini nouerunt: tu cum illis xpm couina noueris. Et xps **M**ath. x. Qui vos recipit me recipit. Et **M**ath. xv. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Est de hoc exemplū in scō **M**artino. qui dum paupi nudo ptem chlamydis sue dedisset: nocte sequenti vidit xpm illa vestitu: audiuitqz eu dicē te. **M**artinus adhuc cathecumino hac me veste pterit. **Q**uinta ro e societas. Est quidē elyna socius fidelis: quia aiaz nūqz deserit. imo sibi fauet et assistit. dū citat ante tribunal eterni iudicis. **P**ropterea legitur in vita Joānis elynarij. q fuit quidā thesaurarius diues valde: noie **P**etrus. hic paupibus dur: cū ad domū suā accedebat eos furibūdu expellebat. Cum ergo semel paupes iter se de eius auaritia et illiberalitate colloqueretur quidaz corū dixit. Quid vultis mihi dare et ego hodie elynam ab eo accipiā. Et facientibus cū eo pactum: ad domū ei⁹ venit et elynaz postulauit. Et **P**etr⁹ domū rediēs et paupem p forib⁹ uidēs cum eius famulus panes siliginis in domū deferret. ille lapidē nō inueniēs: paupem vnū ex illis arripuit et cum furore paupem pcussit. Quē ptinus accipiens paup ad socios redijt. et q de manu ei⁹ elynam accepit idicauit. **P**o⁹ duos dies infirmatus ad mortē diues ille vidit se ante iudiciū stare: et mauros quosdam sup staterā mala eius appēdere. Ex alta aut pte staterē quidam dealbati tristes stabant. eo q nihil qd ibi apponerēt inuenire valebant. Tunc vnus eoz dixit.

Tere nihil habemus nisi vnū panē siliginis quē ante duos dies vi coactus dedisti: quē dum sup staterā ponerent eqilitas vt sibi videbat facta est. Dixerūt ei: adauge ad siliginem hāc: aliogn mauri te apphēdēt. **E**niglas aut et liberatus dicebat pape: si vna siligo quā p furores iactauit: ita p fuit: quanto magis omnia sua bona indigētibz largiri. Et extūc liberalissimus pauperibus semper fuit. **S**exta ro inducens hoies ad elynas et pietat opa dī gratositas. Facit equidem elyna habilem hoiem et idoneum ad dei grē susceptionē. **E**nde **E**ct. x. tale ponitur exemplū. **A**ir qdam erat in cesarea noie **C**orneli⁹ centurio cohortis q dī italica. religiosus et timens deum cūz oi familia sua: facies elynas multas plebi. et deprecās deū semp. **I**s vidit i visu manifeste qsi hora diei nona angelum dei itrocutē ad se et dicēt sibi: **C**orneli. Et ille intuens in eū timore corrept⁹ dixit. Quis es dñe: Dixit aut illi. **F**ronet tue et elyne tue ascēderūt in memoriam in conspectu dei: et nunc mitte viros in **T**oppen: et accersi **S**ymonem quendā q cognoscat **P**etrus. et dicet tibi quid te oporteat facere. **O**btinuit itaqz **C**ornelius elemosynis medianib⁹ gratiā vt ad ipm baptizādū mitteret. **P**etrus. **S**eptia ro dī felicitas. **P**ro ipa vtiqz felicitatē eterne vite cōsequimur. **E**n i. **T**imo. iij. aplūs ait. **P**ietas ad oia valet. pmissione habēs vite q nunc est et future. **E**d xps declarauit **M**ath. xxv. vbi ad regnū celoz vocatur se dixit eos q misericordie opa dilexerūt.

Ed septē pditiōes requirūt ad hoc vt elyna debito mō fiat. **C**aplm. ij.

Ecūduz mysteriū declarandū s de elyna dī pditiō: in q explicā de sūt septē qilitates siue pditiōnes q notātur in verbis zachēi. d. **L**uce xix. Ecce dimidiū bonoz meoz dñe do paupib⁹. vbi inuitur q elyna debet ēē. **P**rio pmpa. **S**cdo copiosa. **T**ertio bona. **Q**uāto ppa. **Q**uito odiata. **S**exto li

beralia. Septio discreta. ¶ Prima elemosyna
 dicitur esse prompta. propterea dicitur ecce quasi dicat
 zachheus. quod cum fieri potest elemosyna
 non est tardanda: non differenda: non
 procrastinanda: sicut multi faciunt quod non
 nisi post multas preces et diuturnam tem-
 pus elemosynas erogare volunt. propterea
 dicit sapiens. p. iij. Nec dicas amico tuo
 Elade et reuertere. Cras enim dabo tibi:
 cum statim possis dare. Et Seneca. lib.
 ij. de beneficiis: Ingratum est beneficium
 quod diu iterantis manus hesit. Et ut ait
 Macrobius libro ij. saturnalium pro
 beneficium est quod petitur si cito neges.
 Secunda satis reprehensibiles sunt qui
 mortem expectant et bona superflua quibus
 non egent pauperibus tribuant. Pro qui-
 bus facit sapiens verbum illud sancte Lucie
 que sue matri dicit. Quod moriens das
 ideo das: quia tecum ferre non potes. So-
 let etiam deopmittente sepius euenire quod
 auarorum diuitum bona que post mortem in
 pias causas distribuere disposuerunt ra-
 piam dilanientur et distrahantur a pariter
 a domesticis a consanguineis litigantibus
 et quandoque ab extraneis versutia et cal-
 liditate illa querentibus. Quare consulen-
 dum est omnibus quibus superabundant di-
 uitie ut velint ipsi per se collocare illas in
 celo: nec expectare ut post mortem id faciant
 alij. quia ut diximus sepe fallunt. ¶ Se-
 cunda elemosyna dicitur esse copiosa: propterea
 dixit zachheus: dimidium. Unde Thobie
 iij. Si multum tibi fuerit abundanter tri-
 bue. Neque timenda est paupertas si elemosyne
 ample fiant. Non enim deus vult superari
 ab aliquo de liberalitate: sicut videri potest
 exemplum de hoc in ij. dial. li. de Vo-
 nisacio funden. episcopo. Cui ex paucis
 vuis vinum collectum pauperibus largienti
 illud miraculose multiplicauit deus. ¶ Ter-
 tio elemosyna dicitur esse bona. id est bonis re-
 bus non infectis aut marcidis: propterea
 dixit zachheus: bonorum. ¶ Quarto dicitur esse
 elemosyna propria: ut fiat de propriis
 bonis. non de alienis. ideo dixit zach-
 heus: meorum. Unde i. q. i. c. non est Grego-
 rius. Non est puranda elemosyna si pau-

peribus dispense quod ex illicitis rebus
 acquiritur. Glo. autem ibi dicit. Non enim causa
 pietatis facienda est iniquitas. ut p. xliij
 q. v. c. forte. xxxij. q. iij. c. sic non sunt. xxx
 iij. q. v. c. si dicat. xxvij. q. ij. c. si tu absti-
 neas. xxij. q. ij. c. ne quod. Et. xliij. q. v. c. noli
 te Aug. ait nolite velle elemosynas face-
 re de fenore et usuris. Et in. c. elemosyna
 Gre. ait elemosyna redemptoris nostri ocu-
 lis illa placet que non ex illicitis et iniqui-
 tate cogitur: sed que de rebus concessis
 et bene acquisitis impenditur. ¶ Qui-
 to elemosyna dicitur esse ordinata: ut. f. fiat pro
 dei honore: proxiimi salute: et propria vti-
 litate: non pro vanagloria ac huius secu-
 li pompa. Unde zachheus addidit. Et
 i. pro tuo amore et honore. qui dicens ei
 elemosynam facio. propterea Christus in Math. vi.
 c. dixit. Cum facis elemosynam noli tuba
 canere ante te. sicut hypocrite faciunt in
 synagogis et vicis: ut honorificentur ab
 hominibus: Amen dico vobis receperunt
 mercedem suam. ¶ Sexto elemosyna dicitur esse
 liberalis: ut non fiat pro susceptis serui-
 tiis. Nam sunt plerique qui pauperes labo-
 rare cogunt: et postea illis nomine elemosyne
 aliquid tribuunt: cum tamen merces
 laboris potius quam elemosyna debeat ap-
 pellari. propterea dixit zachheus: do id est
 non vendendo: sed liberaliter dono. ¶ Se-
 ptimo elemosyna dicitur esse discreta: ut de his
 qui indigent et non his qui abundant. Quod deum
 est propter illos qui habentes aut vici-
 nos aut attinentes qui paupertate et ege-
 state grauatur elemosynas faciunt: ad ex-
 ornandas ecclesias: aut ecclesiastica orna-
 menta amplianda. Quod non dantur: nisi
 dum fame perire permittuntur proximi indigentes
 Propterea dicit Ambrosius. xij. q. ij. c. aurum
 plurimum habet ecclesia. non ut seruet. sed ut
 erogat et subueniat necessitatibus. Quid
 est opus custodire quod nihil adiunat:
 An ignoramus quantum auri atque argenti
 de templo domini assyrij substulerunt? Nonne
 melius constat sacerdos propter alimoniam
 pauperum si aliqua subsidia desint: quam si sa-
 crilegus contaminet et asportat hostias:
 Nonne. dicturus est dominus: Cur passus es

tot inopes fame mori: Et certe habebas
aurū ministrasles alimoniam. Cur tot
captiui in cōmerciū ducti: nec redempti
ab hoste occisi sūt: **A**lii fuerat ut va-
sa viuentiū seruasses q̄ metalloꝝ: his
nō posset r̄sum referri. Quid enim di-
ces: Timeo ne templo dei ornatus de-
esset. R̄ideo. aurū sacramēta nō q̄runt
neq; auro placent: que auro nō emunt
Ornatus sacroꝝ: redemptio captiuorū
est. Et vere illa sunt vasa preciosa que re-
dimūt aīas a morte. Ille ver̄ thesaurus
dñi qui opat qd sanguis ei⁹ opatus est.
Et **H**iero. ad demetriadē virgines inq̄t
Alii ecclesias edificent: vestiant parietes
marmorū crustis: s; tibi aliud pposituz
xpm vestire i nudis: visitare in languen-
tibus: et subuenire in oppressis. hec ille.
¶ Qd̄ septē sūt opa misericordie qbus
necessitatib⁹ p̄xiimi ē s̄bueniēdū. Capl. 3.

Ertū m̄steriū declarādum de
elemosyna dicit̄ distinctio. Disti-
guis̄ egdē in el̄yas spūales et cor-
pales. El̄ye spūales sūt cū dat vel fit ali-
qd spūale ad subueniēdū spūali indi-
gentie p̄xiimi. Et cōtinent in hoc versu
Consule castiga doce solare remitte ser-
ora. El̄ye corpales sunt cum dat vel fit
aliquid corpale ad subuentionē corpalis
indigentie. Que sūt septē et p̄tinent in h
versu. Visito poto cibo redimo tego col-
ligo condo. s. **P**ria ē visitare infirmum
Secda potare sitiētē. Tertia cibare esuriē-
tē. Quarta redimere i carceratū. Quinta
vestire nudū. Sexta recipe hospitē. Se-
ptia sepelire mortuū. et qm corpales el̄ye
magis se offerūt et occurrūt necessarie:
q; m̄sto p̄fres sūt q corpales q̄ spūales
affligunt. iō corpales el̄yas explicabim⁹
¶ P̄ria itaq; elemosina ē visitare infir-
mos et tribulatos. Et de hac sapiens. vij
c. Ecc. ait. Non te pigeat visitare infir-
mū: ex his enī in dilectiōe firmaberis et
Jac. i. religio munda et imaculata apud
deū et patrem hec est: visitare pupillos
et viduas in tribulatione eorū. Unde
in vitis patrum. Frater quidam interro-
gauit quēdā senē. d. duo fratres sūt quoz

vnus ieiunat sex dieb⁹ multū laborans:
alius vō seruit egrotantib⁹. Cuius opus
magis acceptū ē deo: Respondet senex
Si frater ille qui sex diebus laborās ie-
iunat appēdat se per narces non potest
esse equalis illi qui infirmantibus deser-
uit. **¶** Secundū opus misericordie seu
secunda el̄ya est potare sitiētē: Et d̄ hoc
xps **M**ath. x. ait. Qui potū dderit vni
ex minimis istis calicē aque frigide tñi
in nomine discipuli: Amen dico vobis
non perdet mercedem suam. **¶** Tertia
elemosyna ē cibare esuriētē. Et de hac
Ethobie. iij. Panem tuum cum egenis
et esuriētibus comede. **¶** Quarta el̄ya
ē redimere captiuos. Et de hac **Ecc.** iij.
Libera eum qui iniuriā patitur d̄ ma-
nu sep̄bi. **¶** Quinta elemosyna est ve-
stire nudū. Et de hac **Luc.** iij. xps dixit
Qui habet duas tunicas det vnā non
habenti. **¶** Sexta est colligere hospites
Hec aut̄ hospitalitas multa bona facit.
¶ P̄rimo ad susceptionem gratie p̄e-
pat qd figuratū est **Luc.** vlti. i. h q̄ duo
discipuli xpm cognouerunt cū eum ad
hospitiū inuitassent. **¶** Secūdo bona
temporalia multiplicat. et patet in illa
vidua que **M**ellam in hospitiū suo sus-
cepit cui farina et oleū non defecerunt.
iij. **Re.** xvij. c. **¶** Terno a malo tpali ser-
uat. et p̄zin **R**aab que recepit nuncios
filiorū israhel. et ideo a morte saluata est
¶ Quarto xpm recipit. Enī in vitis pa-
trū legit q̄ qdā **A**barū noīe mona-
chus valde honorabilis in suo monaste-
rio visitationis gfa. ad aliud monasteri-
um tendebat. pergens itaq; leprosuū quē
dā in via volentē ad suū hospitiū redire
et p̄assitudine nō valētē repit. vir autem
dei eiusdē leprosi lassitudine miseratus
paliū quo vestiebat in terrā. p̄tin⁹ p̄iecit
et expandit: ac de super leprosum posuit
eūq; suo paliū vndiq; cōstrictū sup hu-
merū leuauit secumq; reuertens detulit
Cūq; iam monasterij forib⁹ appropin-
quaret. abbas eiusdem monasterij ma-
gnis clamare vocibus cepit. Currite et
ianuas monasterij ciuius apite: q; frater

Martinus venit portās dñi xpi. Statim vō vt Martinus ad mōasterij portā peruenit is qui leprosus esse putabatur de collo eius exiliis: et in ea spē apparēs qua recognosci ab hominib⁹ solet redēptor: humani generis deus et homo ihesus xpi. ad celū Martino aspiciente rediit: ei⁹q; ascēdēs dixit. Martine tu non erubuiſti me sup̄ terrā ego te non erubescam sup̄ celos. Qui sanct⁹ vir mox vt esset monasteriū ingressus ei⁹ pater monasterij dixit. Frater Martine vbi est quem portabas? Cui ille rīdēns dixit. Ego si sciuiſsem quis erat: tenuiſsem pedes eius: et narrabat: quia dum eū portasset minime pōdus eius sensiſſet. Secūda elemosina est sepelire mortuos. Et de hac dissuſus dicim⁹ cū agem⁹ de pietate defunctorū. Ergo benigno corde impendamus nostris pximis pietatis opa vt sic valeam⁹ in hoc seculo acquirere dei grām et in futuro sempiternā gloriā: in qua viuit regnatq; deus p̄ infinita secula seculorū. Amen.

In Sabbato tertie ebdomade in quadragesima. de simulato vitio adulationis q̄ septi pharisei utebant cū xpo loquentes. Sermo. xlv.

Trerunt ei

Magister. Nec mulier modo dephēsa est in adulterio. Simulantū phariseorū et ba sūt ista originaliter Joā. viij. c. et in euāgelio hodierno. Sequūt plurimi venenosos mores virulentosq; modos scribarū et phariseorū q̄ xpm blāde reuerēterq; magistri vocātes: eius tamē doctrinam non solū sp̄nebāt verūetiā alijs vilem contēptibilem exosamq; reddere satagebant. Iporū autem vestigia retinent adulatores qui suis mellis verbis veritate neglecta falsitatem fouent. Ea propter in hoc sermone de vitio adulationis pulchra quedam et vtilia aperiemus: de q̄

tria mysteria sunt declaranda.

Prīmū dicit diffinitio.

Secundum offensio.

Tertium remediatio.

Quid sit adulatio: et qualiter pōt q̄ quandoq; laudare aliq̄ cū merito: et qñq; cū peccato. Cap. m. i.

Primū mysteriū declarandū de adulatioe dī diffinitio. In quo quid sit adulatio videamus. Et ex dictis Alex. in. ij. volumine sume pōt sic diffiniri. Adulatio est peccatū pueniens ex sermone vane laudis alicui facite intentione placendi. Pro cuius declaratione notāda sūt tria videlz. **P**riū notādū fm The. in scripto sup. li. iij. ethi. q̄ circa humana colloq̄a per que maxime hoies adinuicem cōiuuēt et conuersantur fm nature sue proprietatem respectu aliorū animalū que sibi in cibis vel in alijs huiusmodi cōicant: non aut in colloquijs in q̄bus pprie cōsistit conuictus human⁹ quo ad delectare alium vel contristare: triplex differentia reperit. Quidam enim sunt q̄ in suis colloquijs tenent mediū in laudando vel contristando. et tales vocātur affabiles vel amici. Quidā vō alij sunt qui tenent excessum in contristando: et defectū in delectando. et tales agrestes discoli vel litigiosi nominantur. Quidā vō alij sunt q̄ tenent excessum in delectando et defectum in alios contristando. et tales placidi vel adulatores vocant. Primo enim dico q̄ qdam sūt q̄ in suis colloq̄is tenent mediū in delectando vel contristando alios eo q̄ tales delectāt vlt̄ p̄tristat alios sicut oportet et qñ oportet et scdm alias circūstantias. et tales sunt laudabiles et vocāt affabiles vel amici. Ita bens enī hanc virtutem affabilitatis vel amicitie: qñq; laudat alios: et delectat fm q̄ exigit debitus ordo necessitatis et rōnis. Quādoq; vō refugit delectare: et eligit contristare. et hoc duobus modis. Uno modo ex parte ipsius qui cōtristat puta si non sit sibi honestū talia colloq̄a audire. vt cū alijs loq̄tur verba turpia

vel etiā si sit sibi nociuū: puta cum aliū loquit in detrimentū eius. Alio modo ex parte illius quē cōtristat: puta si dicat vel faciat aliquid quod ad ppriam ipsi magnā inhonestatē ptineat. vel etiam si multū sit nociuū. ¶ Secūdo qdā alij sūt q tenēt excessum in contristādo alios et defectū in delectando. supabundant enī in alios contristando: et volūt fr̄ari oībus que dicūtur vel fiunt ab alijs. Et isti agrestes vocant. ¶ Tertio qdā alij sūt q in suis colloquijs tenent excessum in delectando et defectus in contristando. Hi. n. in suis sermonibus et in reb⁹ alijs qbus cōicant et conuersant cū alijs oīa que ab alijs dicūtur vel fiunt laudant siue bona sint siue mala ad hoc q delectabiles se eis exhibeant et in nullo ptradicunt eis qbus conuiuūt ne eos contristent: existimantes q oportet omnibus conuiuere sine tristitia. Et tales si hoc n faciūt propter aliud nisi ppter delectationem vocant placidi vel placenter. Si aut hoc faciunt ppter adipiscendaz pecuniam vel quicqd aliud qd potest pecunia estimari blanditores seu adulatores vocant. ¶ Secūduz notandum q cum adulatio consistat in sermone laudis alteri exhibite vt est dictū: sic homo potest aliquem laudare bene et male. p. ut. s. debite circūstantie fuanē vel pretermittātur. Itā pōt aliq fm Thō. fa. fe. q. cxv. aliquē delectare laudando cū tripliciter. ¶ Pr̄io vt de⁹ honoret. ¶ Secūdo vt. pxim⁹ adiuet ne in tribulatione deficiat. ¶ Tertio vt ēr⁹ i pximo augeat vel vt ēr⁹ conet i bono pficere. Tūc his trib⁹ modis velle laudare aliquē vel velle placere qd est licitū et meritorium et ptinet ad rōnē amicitie vel caritatis nec adulatio dicit pōt. Aliomō pōt q male laudare aliquē. ¶ Pr̄io qn laudat d aliq sibi dubio vel incerto. An Eccl. xi. Non laudes vir in specie sua. Ibi glo. Nec iuxta spēm corpis existimes q̄litate mētē. ¶ Secūdo aliq male laudat aliū qn laudat d futuro. An Eccl. xi. An morē ne laudes quēquā. ¶ Tertio ali-

q male laudat aliū de illicito. s. qn laudat de vitio. fm illud ps. Laudat peccator in desiderijs aie sue. Vel fm Alex. ij. sūme pōt aliq p adulationē laudari aut respectu mali: aut respectu boni: respectu mali duob⁹ modis. ¶ Pr̄io laudādo malū tāq bonū. ¶ Secūdo malū diminūdo. Respectu boni fit ponēdo et laudādo bonū eē qd nō est. aut augēdo bonū et laudando ipm magis q sit. ¶ Tertiu notandū q adulatio aliq est pctn veniale aliq mortale. Veniale peccatū est tribus rōnib⁹ fm Alex. et Thō. ¶ Pr̄ima ratio est. cum aliq adulatur sola auaritia alios delectandi et nō intentione nocēdi. ¶ Secūda est cū aliq adulatur sola intentioe vitandi aliq malū sine alterius detrimento. ¶ Tertia cū aliq quis adulatur intentione psequēdi bonū aliq necessariū. Sed peccatū ē mortale duab⁹ rōnib⁹. ¶ Pr̄imo rōne criminis: cū. s. q aliquem laudat de peccato. Talis agit p caritatem. pximi: qz pbet ei occasionem in malo pseruādi. ppter ea Aug. sup illo verbo psal. Laudat peccator. et. ait. Hec est magna ira dei vt de sit correctio et adsit laudatio. Adulantiū enim ligue ligant aias in pctis. Delectat enim illa facere in qbus nō solū nō meruit reprehensor: sed et laudat peccator. ¶ Secūdo adulatio est pctn mortale rōne intentionis cū aliq adulatur alicui hac intentione et fine vt fraudulēter siue corporalr siue spūaliter ei noceat.

¶ Quār se hz adulatio in comparatione ad homicidiū et ad detractionez: et ad illū cui fit. Caplm. ij.

Ecū dū mysteriū cōtēplādū de adulatione dicit offensio in quo aperiendum est q grauius offendit et peccat adulator. Et ad b clariū intelligendum tria dubia disputemus. ¶ Pr̄mū dubiū. An pctn adulationis sit graui⁹ pctō homicidij. Et r̄sda Alex. q adulatio et homicidiū in graue dine se habent sicut excedentia et excessiva. Ad patet. qz homicidiū est grauius

petri adulatione: duplici ratione. **P**rima est quia lingua adulatoris non nocet ita efficaciter sicut gladius persecutoris. **Q**uod patet. quia gladius persecutoris effectiue occidit quasi sufficiens causa mortis. **L**ingua autem adulatoris non ita efficaciter nocet. quia nullus potest esse alteri sufficiens causa peccandi. Ergo cum gladius persecutoris sit causa mortis efficaciter. et lingua adulatoris sit causa peccandi non efficienter sed occasionaliter: ideo homicidium est grauius peccatum adulationis. **S**ecunda ratio est: quia malum irrecurabile est grauius malo recuperabili. Sed nocumentum homicidii est irrecurabile. nocumentum vero adulationis est recuperabile. ergo etc. Et alia ratio propter adulationem est grauius peccatum homicidio: duplici ratione. **P**rima est. quia peccatum quanto est magis nociuum in preciosis rebus tanto grauius est. Sed lingua adulatoris plus nocet in preciosis bonis. scilicet in bonis spiritualibus quam gladius persecutoris qui nocet in corporalibus tamen ergo etc. **S**ecunda ratio est. quia peccatum quanto occultius nocet et minus caueri potest tanto est grauius. Sed peccatum adulationis occultius nocet. **M**agis enim potest caueri a manu persecutoris quam a lingua adulatoris. ergo etc. **S**ecundum dubium **E**trum adulator ita grauius peccet sicut ille cui adulatur. Respondet **A**lex. ubi supra duobus modis. **P**rimo simpliciter et absolute sine aliqua distinctione. quod ille qui adulatur alteri et nocet ei: plus peccat et plus nocet sibi quam illi cui adulatur. Ratio est. quia sibi nocet tantum quam sufficiens causa peccandi. Alijs autem nocet et est causa peccati occasionaliter tantum. **S**ecundo respondetur cum distinctione. **N**am distinguendum est de illo cui aliquis adulatur. **N**um enim ille non assentit adulationi: aut assentit. **P**rimo cum quis non assentit adulationi: tunc adulator peccat mortaliter ex intentione inducendi illum ad peccatum mortale. **Q**uod in eo fuit licet ille adulationi non assentiret. **S**ecundo vero cum aliquis adulationi

consentit et acquiescit: tunc de tali distinctione. **Q**uia est quidam qui decipitur credendo adulatori plus de seipso quam sibi et talis cum decipitur ab adulatore: minus peccat quam adulator. **E**st alius qui non solum credit adulatori: sed etiam fouet ipsum et procurat ut fiat adulator. et talis plus peccat quam adulator. **T**ertium dubium. **E**trum adulatio maius sit peccatum quam detractio. **R**espondet **A**lexan. quod detractio est grauius peccatum. **P**rimo ex parte radicis: quia detractio ex deteriore radice surgit quam adulatio. scilicet ex odio et ex inuidia. in quibus detractor similitudinem diaboli tenet. **A**dulatio vero ex libidine placendi. procedit vel ex vanitate cordis. **S**ecundo detractio est grauius peccatum quam adulatio ex parte finis: quia adulatio intendit magnificare nomen. detractio vero nihil auferre vel deprimere nomen. vel adulator querit delectationem eius cui adulatur. detractor vero querit diffamationem eius cui detrahit. Sed nescio quid dicam de adulatione quando tot inueniuntur adultores: tot etiam adulatoribus aures beniuolas accomodantes quod sit ut veritas conculcet et malicia superabundet.

De tribus remedijs quibus est vitandum ut evitentur fraudes et deceptiones adulatorum. **C**apitulum. iij.

Ertium mysterium declarandum
de adulatione dicitur remediatio

Possunt enim tria remedia contra adultores apponi. **P**rimum est deceptionis consideratio. **S**ecundum bone conscientie consideratio. **T**ertium. proprie misericordie inspectio. **P**rimum remedium est deceptionis consideratio. **A**b illo enim semper cauendum est qui semper decipit. sed omnis adulator est talis. **A**n **A**ug. sup ps. Adulatio est fallaci laude seductio. Et idem sup ps. **P**ersequitur lingua adulatoris et manus persequens. Et **B**iero. sup psal. **N**ihil est quod tam facile corrumpat mentes hominum. sicut adulatio. **P**lus enim nocet lingua adulatoris quam gladius persecutoris

Et Veda sup Luc. Ipsa peccati nutrit
adulatio est que sicut oleū flāmis ita in
culpa ardētibz solet administrare so-
mentū. Et Cassidorus in eplis Adula-
tio blāda oībz applaudit oībz salue di-
cit. prodigos vocat liberales. auaros par-
cos et sapientes lasciuos: curiales gar-
rulos affabiles. obstinatos cōstantes pi-
gros maturos et graues. hec sagitta leui-
ter volat cito infigit. Et Seneca ad Lu-
cillum. Malum hominem blande lo-
quentem agnosce tū laqueū esse. Ma-
bet enim suū venenū blanda oratio. Et
p̄b. i. Si te lactauerit p̄tōres ne acquie-
scas eis. Secundū remedium est bone
p̄cie conditio. Nam bona p̄cia semper
minus existimat de se. Propterea xps
Luc. xvi. dixit. Cū bona feceritis q̄ p̄ce-
pta sūt vobis dicite: serui iustis sumus:
quod deluim⁹ facere fecim⁹. Et Greg.
di. v. in. c. ad eius. Bonarū mentiu⁹ est
ibi culpam agnoscere vbi culpa non est
Tertium remediū contra adulationem
est. pp̄ie miserie inspectio vel recognitio
Uñ Greg. xi. q. iij. c. inter verba. ait. iter
ē balandantiū vel vitupantiū ad men-
tem recurrendū est. Et si in ea nō iueni-
tur bonū qd d nobis dī magnā tristitia⁹
generare debet. Et rursus si in ea nō in-
uenitur malū qd de nobis hoīes loquūt
in magnā letitiam debemus p̄silire. Et
Seneca ad Lucillū Intus teip̄lū con-
sidera nō quā si alijs credas. Et idem
ad Lucillū. Alexander cū in obsidione
cuiusdā vrbis circūfiet muros icu sa-
gitte percussus cum represso sanguine
siccū vulneris dolor crederet et crux ob-
stupuit. Omnes inquit iurāt me cē fi-
liū Iouis: sed vulnus hoc me hoīem cē
clamat. verūtū hodie vificat deū. Idie.
ad Sabinianū vbi ait. Naturali duci-
mur malo et adulatoribus nris libēter
faucimus et q̄q̄ respondeam⁹ nos indi-
gnos et calidus rubor ora perfundat: tū
ad laudem sumā intrinsecus aīa l. tatur
Idcirco vt dixi paulo aī. Anguet ve-
ritas et iustitia conculcat: quia adulatio
apud viros magnos et scli hui⁹ potētes

obtinēt magnū locū. Abstineamus igit
nos ad hoc dānabili vīto: vt mereamur
in h̄ seculo p̄cipes fieri diuine gratie et
in futuro sempiterno glorie: in qua viuūt
gloriosus deu⁹ p̄ īfinita scla sctorū Amē

¶ Dñsca quarta i quadragesima i ma-
ne. de sacro cultu dierū festorū illorūq̄
debita veneratione. Sermo. xlii.

Rat proxi

mū pasca dies fest⁹ iu-
deorū. Scribuntur bec
vba Ioan. vi. c. et i cū
gelio p̄nū dñice. Ma

gnificat euāgelista miraculū fctū a xpo.
dum sattauit ex paucis panibus atq̄ pi-
sciculis tot milia hoīuz: ppter circūstā-
tiā diei festi. Cum vō inter xpianos Sa-
cro:ū dierū obseruantia religiosa: peni-
tus sit extincta: quibus merito cōueni-
pōr: qd ysa. p̄rio dñs ait. l. as vestras
et solēnitates v̄sas odiuit aīa mea: facta
sūt mihi molesta. laboraui sustinēs: Et
cum extenderitis man⁹ vestras: auertaz
oculos meos a vobis. Idcirco in p̄nti
sermone. p̄ reformatiōe presentū de fe-
stis erimustractaturi: de quibus tria my-
steria principalia declarabim⁹.

Primū dicat approbationis.

Secundū detractionis.

Tertium obseruationis.

¶ Qd vsus sacrorū festorū approbat et
cōmendatur a gentilibus: a iudeis: et a
xpianis. Caplm. i.

¶ Primū mysteriū de festis decla-
p randū dicat approbatiōis. Nam
sunt multi asserentes vanū esse
vel inutile obseruare et celebrare festa:
quibus festorū vsū approbatū tripliciter
ostēdem⁹. P̄rio p̄ gentiles. Scdo p̄ in-
deos. Tertio p̄ xpianos. ¶ P̄rio ostēdi
m⁹ vsū festorū approbatū p̄ gentiles. ipsi
nāq̄ lz fz errores suos festa tū solēniter
celebrabāt. Uñ Varro in vltimo volūe
rerū dinarū narrat qd romani p̄ma die
Ianuarij celebrabant festū Jani. Jan⁹

Et o fuit quidā q regnauit in partib⁹ illis
vbi est Roma a q mons Ianicul⁹ dicit⁹
est. Et ex dieb⁹ Quidij de fastis colligitur
q eodē mēse celebrabāt festū Venerie
q erat da belloz. Et q i februario habe
bāt festū deē felicitat. et festū Fauni quē
dicebāt deū montiū. In martio agebāt
festū Martis di belloz. In apriū festū
fortune quā dicebāt deā. In maio fe
stum deē flore q fuit ministra Veneris
et dicebāt habet p⁹atē sup flores. Erant
eis et alia festa q causa breuitatis omitto
Pro quib⁹ dicebat Tibull⁹ Luce sacra
regescat hum⁹ regescat arator. Et gra
ue suspensio vome⁹ cesset opus. Et Se
neca ad Lucillū. Festis maxime diebus
aio impandū est: vt tunc voluptatibus
solus abstineat: cum in illas ois turba
p⁹cubuit. ¶ Secūdo oīdū⁹ vñ festo
rū approbatū ē p indeos. ipsis enī festa
custodienda frequent pcepit de⁹. Ande
Leuit. xix. ait Sabbata mea custodite
ego dñs deus vester. Et. xxvj. c. ego dñs
de⁹ vester custodite sabbata mea et pa
uete ad sancuariū meum. Et Deut. v. c.
Obserua diē sabati vt sanctifices. cum
Et Exodi. xvj. de māna colligēdo dixit
Sex dieb⁹ colligite. i diē at septima sab
batū ē dñi. idcirco nō iueniet. Et Dies
xvij. Sanctificate diē sabbati sicut pcepit
patrib⁹ vris. Et 1^a sa. lvj. Dēni custodi
entē sabbatū ne polluat illud: et tenētem
sedus meū adducā in montē scñi meū:
et letificabo eos i domo orōnis mee. Et
Ezech. xx. Ego dñs de⁹ vester: i pcepit
meis ābulare: et mādata mea custodite
et facite ea: et sabbata mea sanctificate:
vt sit signū int me et vos: et sciatis q ego
dñs. Pro declaratiōe tñ hui⁹ vocabuli
sabbatū notādū. qd aliter denominant
dies a gentilib⁹. aliter a iudeis. aliter ab
ecclesia. Gentiles etenim dñomināt dies
a planetis. Ex hoc dicit Albertus magn⁹
in suo introductorio in astronomia. qd
sapientib⁹ eg⁹ p⁹tijs et chaldeis visum ē
q luna dominaret i p⁹ma hora diei lune
30 diē illā vñluerūt denominare ab ipsa
luna. Et q mars dominaret i p⁹ma hora

diei martis. Et mercuri⁹ in p⁹ma hora
diei mercurij. Et iupit in p⁹ma hora die
iouis. Et ven⁹ i p⁹ma hora diei veneris
Et saturnus in p⁹ma hora diei sabbati.
Et sol in p⁹ma hora diei dominice. Et
sic scdm p⁹dictos septē planetas. septem
dies ebdomade noīabāt. Hebrei deno
minabant dies. d. p⁹ma sabbati. i. dñi.
ca die qsi die p⁹ma post sabbatū. Juxta
illud. Elpe aut sabbati que lucefcit in
p⁹ma sabbati. Et sequentē diez dicebant
secūda sabati. et sic ordinate alios tertia
sabati et cetera. vsq ad septimum diem
quem appellabant sabbatum Quod fz
magistrū i historia scolastica et Damia
scenū interpretat requies. eo q illo die
requieuit dñs ab oī opere qd p⁹trarat:
vt habetur Gen. ij. c. Quandoq etiam
apud Hebreos tota ebdomada dicitur
sabbatū. iur illud Luc. xvij. Jeiuo bis
i sabbato. Septimū tñ diē. p⁹pe dicebāt
sabbatū quē ipsi sanctificabant: et vltra
istū diē habebāt ipsi iudei alias solēnita
tes. Ecclesia aut denominat dies. d. diē
dñici. de quo pleni⁹ i sequētib⁹ dicem⁹.
et diē sequētē secūda feriā. alium tertiā
aliū quartā. alium quintā. aliū sextam. et
sequētē diē sabbati. ¶ Tertio oīdimus
approbatū vsuz festorū p xpianos. Mā
sancta mater ecclesia statuit sub p⁹cepto
aliquos dies festos a fidelibus celebra
dos qui ponunt p maiori parte de p⁹se.
di. iij. c. p⁹nunciandū. Extra d ferijs. i. c.
p⁹questus. Ibi sūt. oēs dies dñici p totū
annū. Natiuitas dñi. sancti Stephani
Johānis euāgeliste. Innocentiū. Silue
stri Circūcisio dñi. Epiphania. Tres. di
es resurrectionis. Ascensio dñi. Pent.
cū dnobus diebus sequentibus. Quat
tuor solēnitates principales btē M⁹arie
v⁹ginis. s. natiuitatis. purificationis. an
nunciandis. et assūptiois ei⁹. Natiuitas
Johānis baptiste. duodecim apostolor
scī Laurentij dedicandis scī Michael
oīuz scōrū. et scī Martini. Celebrāde
sunt etiam ille festiuitates quas singuli
episcopi cum suo clero populo indixerit
celebrandas. Insuper de conse. di. iij. in

c. crucis statuit Eusebius qd festū crucis
i tertia die maij solemniter celebrat. In
clemētia vō. Si denz. de reliquijs ⁊ ve
neratiōe scōrū. mandat celebrari festuz
corpi xpi. Sūt ⁊ alia festa per cōsuetu
dinē ecclie totius introducta. sicut scti
Nicolai. scti Antonij abbas: ⁊ quedam
alia que fm morē patrie celebrāda sunt
Quare religiosus landabilisqz apparet
sanctoruz festozum vsus.

¶ Quare sabbatū mutātū est in dñicaz
⁊ cur alia festa sūt supaddita. ⁊ d pcrō il
loz qui festa nō custodiūt. Capl3.ii.

Secundū mysteriū de festis
f declarandū dicitur determina
tio. In quo determinate dubi
tare contigit circa quedam non imerito
apienda: ⁊ maxime vt iudeis nos repre
hendentibus rñdere valeam⁹. Dubitat
ergo de trib⁹. Prio de sabbatū mutatio
ne. Secō de festoz additiōe. Tercio de
pcrō ⁊ offēsiōe. ¶ Prio dubitat de sab
batū mutatiōe. Nā vt pz ex dictis. Deus
mādauit sabbatū custodiri. Exo. insuper
xx. dicit. Memento vt diē sabbi scifices
Dicūt ergo iudei. Cur ecclia sabbatum
mutauit in dominicā? Respondet Ale
xander de ales in tertio volumine sum
me qd hoc factū est iuste ⁊ sancte ppter
tria. Prio propter declarationez my
steriorum. Secūdo ppter exclusionem
errorz. Tercio ppter multitudinē priuile
giorū. ¶ Prima ratio est ppter decla
rationē mysteriorū. Nam assignatio se
prime dici est pure cerimonialis. ⁊ oēs ce
rimonte veteris legis: vt diximus in ser
mone de obedientia dei vmbra erant ⁊
figura legis gratie ⁊ euāgelij. Scdm at
Aug. in. iiii. sup Gen. ad lram. dici pro
babilis pōt obseruandū sabbatū iudeis
fuisse preceptū in vmbra futuri que spi
ritualē requiē significabat: cuius gctio
ipse dñs iesus xps qui non nisi qñ voluit
passus est in sepulture sue mysteriū con
sūmauit: Cū ergo p sepulturā xpi figura
sit adūmpleta: nō ē amplius necessariuz

diē sabbati custodire: qñimo solēni⁹
re. i. in sabbato festū facere more iudeo
rum phibituz est ⁊ peccatū. An de psc.
di. iij. c. puenit. Greg⁹ ait. Peruenit ad
me quosdaz pueri spiat⁹ hoies: praua
inter vos aliqua ⁊ sancte fidei aduersa
seminasse: Ita vt in diē sabbati aliquid
opari phiberent: quos qd aliud nisi an
uxpi pdicatores dixerim⁹ qui veniens
diem sabbatum atqz dñicū ab oī faciet
ope custodire: Quia. n. mori se ⁊ resur
gere simulat haberi vult in veneratiōe
dñicū diez. Et ga populi iudaie con
pellit. vt exteriorē ritum legis reuocet:
⁊ sibi iudeozū pfidiam subdat: coli vult
sabbatū. ¶ Secunda rō quare non ser
uatur sabbatū sed mutātū est in dñicaz:
est ppter exclusionē errorz. Nā gentiles
dñica die consueuerāt colere ⁊ adorare
solē. Et itaqz ab hoc errore retraherent
sancta mater ecclia statuit diez dñicum
sanctificandū. ¶ Tercia rō quare sab
batum mutātū est in dñicam: est ppter
multitudinē priuilegiorū. Et enī dici
tur. lxxv. di. i. c. quod diē dominico. Dies
dñica tantis diuinarum dispensationuz
mysterijs est consecrata: vt quicquid a
dño insigne ē cōstitutū: in hui⁹ dici di
gnitate sit gestū In hac mūd⁹ sūpsit ex
ordiū. In hac p resurrectionē ⁊ morē
interitū: ⁊ vita cepit pncipiū. Et de psc.
di. iij. c. sabbato. dicit. Diem dominicaz
ob venerabilē resurrectionē dñi nostri
ihu xpi nō solū in pasca celebram⁹ ver
etiam per singulas quasqz ebdomadas
ipsius dici imaginē frequentam⁹. Col
ligunt autem duodecim priuilegia dici
dñice. Primus est quia fuit prima oīuz
dierū. Secundū quia erit vltim⁹ dies
presentis vite in seculi huius fine. Ter
tiū est quia illā nulla pcessit nox. Quar
tum quia sicut infra patebit: nulla ei nox
subsequet. Quintum quia in ea creauit
celum ⁊ terram deus. Sextū quia i ea
oēs angeli a deo creati sūt. ⁊ boni i celo
glorificati fuere: ⁊ mali de celo expulsi
sunt. Septimum quia fm vrosiuz i die
illa primo precepta sunt data filiis isrl.

Decimū quia in illa die incarnat⁹ est
xpus. Nam ut testat magister hystoriar⁹
Et die qua dixit deus. fiat lux: visitauit
nos oriens ex alto. Et xpus incarnatus
est. In huius misterium et figurā datuz
fuit manna in dñica die. sicut ait *Exige*
nes sup exodū. **M**onū qā in die dñi
ca xps destructio inferni claustris capti-
uam ducens captiuitatem ac sanctorum
aīas de limbo eripiens triūphaliter sur-
rexit a mortuis. **D**ecimuz qā i dñica
die erit resurrectio mortuozuz: et reddet
vnīcuiqz iuxta opera sua. **E**ndecimū
qā in die dominica spirit⁹ sanctus in lin-
guis igneis missus est in aplos. **D**uo
decimū quia in dñica die erit inīciuz et
cōtinuatio sine fine laudū dei et dñi no-
nostri Iesu xpi. **S**ecūdo dubitat de
festoꝝ additione: cur videlicet sup addi-
ta sunt vltra diem dominicūz alia festa.
Et assignari p̄t triplex rō. **P**rimadi-
citur confutationis. **S**ecunda gratifi-
cationis. **T**ertia imitationis. **P**ri-
ratio dicitur confutationis. Superaddi-
ta sunt sanctorum festa vt confutaretur
error eorū qui dixerunt ante diem iudi-
cij animas sanctorum non cōscendere
celum. Ad ostendēdū q̄ tales mētūtur
statuit ecclia sanctorum suffragia et pa-
trocinia in eorū solemnitatibus implo-
rari p̄dicans et contestans illos in celo
regnare cū xpo. Ad hunc etiam erroꝝ
eliminandum ecclia cantat. Gaudent i
celis anime sanctoꝝ: ū qui xpi. ve. sunt fē.
Quod etiam colligi potest ex dictis scri-
pture atqz doctoꝝz sanctorū. *Nā Luce*
xxij. xps dixit latrōi. Hodie eris mecū
in paradiso. Et gl. sup illo verbo. *Luce.*
xi. Pueri mei mecum sunt in cubiculo.
ait. Pueri sunt apli qui sunt in eterna
requie. Et *Greg. in. iij. dial.* Iustoꝝum
anime mox et huius carnis claustra ex-
eunt in celestibus sedibus recipiuntur.
Et extra de celebratione mis. cū marthe
dicitur. De sanctis omnibus sentiendū
est q̄ non indigeant oratiōibz nris. p̄
eo q̄ cum sint perfecte beati omnia eis
succedunt ad votum. Et extra de baptis-

mio et eius effectu. c. debitu. scribitur sic
Iudeus seipsum baptizans si continuo
decessisset ad patriam protinus euolas-
set. Et de p̄is. di. vij. c. g. egerit. dñ. Qui
cunqz bene post penitentia vixerit sicut
ante penitentiam viuere debuit: post re-
conciliationem quancūqz defunct⁹
fuerit: ad deum vadit: ad requiem vadit
et regno dei non priuabitur. **S**ecūdo
superaddita sunt alia festa p̄pter grati-
ficatiōem. Nam ex debito gratitudinis
cōmemorare debemus beneficia nobis
collata. sicut sunt beneficia natiuitatis:
passionis: ascensionis: et consilium se-
stuitatum. In solēnitatibus etiam beate
Marie virginis ferianduz est p̄pter
summas p̄fectiones quas in se habuit:
p̄pter innumeras gratias quas ipsa
impetrante suscipimus. Leteras et o so-
lemnitates sanctorū quas statuit ecclē-
sia catholica celebrari: obseruare in sup
obligamur: quia et ipsi impetrant nobis
misericordiaz dei. *En̄ dauid in psal. ait.*
Leuani oculos meos in montes vnde
veniet auxiliū mibi. In montes: id est
in sanctos. **T**ertia ratio quare vltra
diem dominicū superaddita sūt festa
sanctorum est p̄pter imitationem. Et
in eorum solēnitatibus illoꝝ gesta
recolentes conenimur eos q̄sum possumus
imitari. Ideo *Aug. in sermone de*
martyribus ait. Quotienscūqz fratres
carissimi et. sanctorum martyrum solē-
nia celebramus: ita ipsis intercedenti-
bus spectemus a dño consequi tempo-
ralia beneficia: vt ipsos martyres imi-
tando accipere mereamur eterna. Ab-
eis enim in veritate sanctorū martyꝝ
festiua gaudia celebrantur qui ipsorum
martyrum exempla sequuntur. Solem-
nitates enim martyrum exhortationes
martyꝝum sunt: vt imitari non pige-
at quod celebrare delectat. Et nos vo-
lumus gaudere cum sanctis et tribula-
tiones mundi nolimus sustinere cum
illis. Qui enīz sanctos martyres vel in-
quantum potuerit noluerit imitari ad
eorū beatitudines nō potuerit puenire

Tertio dubitat de peccato et offensione
An peccet mortaliter non seruantes festa.
Et respondeo quod sic quia faciunt contra preceptum
dei. Sic est quod i veteri lege ut habetur Numeri
xv. Cum inueniret esset homo colligens li-
gna in die sabbati. per Moysen et Aaron
reclusus est in carcere. dixitque dominus ad
Moysen. Morte moriatur homo iste ob-
ruat eum lapidibus omnis turba extra ca-
stra. Cumque educissent eum foras obrue-
runt lapidibus et mortuus est sicut prece-
perat dominus. Potest tamen aliquis si laborat
aut aliquid aliud faciat diebus festis ex-
cusari a peccato propter tria. Primo propter
necessitatem. ut patet ex de feriis. c. cōquestus
Et in glo. ibi super verbo necessitas urgeat
dicitur. puta si res esset pitura. Et sunt plura
exempla. ff. de feriis. l. i. ij. et. iij. Et ubi
res celeritatem desiderat. ff. de dāno isec.
l. i. Secundo excusant laborantes in
festis propter pietatem. puta secundum secundum glo. i. pall.
c. cōquestus. causa debilius personarum: quia in
opibus misericordia die diurnum distinctio non
est habenda. ut patet. lxxvi. di. c. vñam. Et
de conse. di. v. c. vnq. Tertio excusa-
tur laborantes diebus festis propter modi-
citatem. quia si opus modicum esset et paruum
quia secundum theologos. Ad modicum est ratio ap-
prehendit quasi nihil. Sed quis explicet
quantum in christianis circa festorum scificatio
nem inueniat abusus: Nam cupiditate
et auaritia ducti diebus festis mercata fre-
quentant et nundinas. quod prohibetur i. c.
i. extra de feriis. Nonnulli etiam absque ne-
cessitate vendunt et emunt: missas et alia
officia negligenter conducunt merces in
curribus equis et mulis: et faciunt alia ope-
ra seruilia non sine peccato. Nec illud pec-
catum leue. putandum est quo ingratus et mi-
ser homo dedignatur reddere deo partem tunc
potius sibi concessi.

Qualiter festa seruanda sunt cum de
uotione cordis oris et operis. quod tamen
a christianis multis non fit: immo videtur
contrarium.

Capitulum. iij.

Eritum misterium de festis dicitur
obseruationis. Obseruanda sunt
festa a fidelibus cum omni deuotio-

ne et scificanda triplici. Primo corde. Secundo
ore. Tertio opere. Primo sunt scificanda se-
sta corde. ut unusquisque memor sit dei: et
beneficiorum eius. Nam in precepto solo de sancti-
ficando sabbati posuit est hoc vocabulum
memento: ad denotandum quod tali die ad
spiritualium contemplationem animus sit reuocan-
dus. Hinc. Isidorus ait. Purgandus
est primo animus atque a temporalium rerum co-
gitationibus segregandus. reputa acies
cordis ad deum habere et simpliciter dirigat.
Optima autem est regula a nobis tradita
in tractatu de virtutibus et in sermone de
prudencia. qua ponit septem de quibus
unusquisque memor esse debet. Insuper secundum
quosdam cum preceptum de scificatione festi
sit affirmatiuum et obliget semper: sed non ad
semper: tenet homo ex debito die diuino
vel semel in ebdomada deo vacare atque
deum recognoscere in aliqua hora: licet
non in qualibet: aliter peccat mortaliter
Proinde qui est in mortali culpa et non
cōterit: vel dat operam ut cōteratur in die
diuino: de nouo mortaliter peccat: quia
transgreditur diuinum preceptum: quo precipit
diebus diuinis esse vacandum deo. et ma-
xime conteri oportet congruis horis: ut
puta dum de missa vel diuina vespere. Tenet
autem ad propositum peruenire et satisfaciendi
loco et tunc opportuno. Ad qui non fuerit
nouam incurrit culpam transgressionis pre-
cepti de scificatione sabbati atque obser-
uatione in propria culpa. Secundo festa
sunt scificanda ore. ut in ipsis oremus et
laudemus deum: sibi quoque de susceptis beneficiis
gratias referamus. Unde de psal. di. iij. c. i. ci-
nia dicitur. Die diuina nihil aliud agendum
est nisi deo vacandum. Nulla operatio in
illa die sancta agatur. sed tamen in hymnis psal-
mis et canticis spiritualibus dies illa transi-
gat. Tertio scificanda sunt festa opere
visitando ecclesias: audiendo diuina. De
auditione vero missarum dicam diffusius
in sermone de missa. Sed ve mundo a sanctis
dalis: quia christiani diebus festiuis magis in
honorant deum et sanctos quam diebus alijs. Quot
pompijs: quot vanitatibus: quot sa-
stuitatibus in diebus festiuis ornatur

corpus et cōfūdū spiritus. Tunc quidem felicior est qui exquisitiōi excessu bellū ordinat contra deū. Tūc mulieres enim la cōcertatione insano studio ac conatu altera alteram in vanitatibus supare cōtendit. Tunc gestant stellas ac laminas aureas vel argenteas vario fulgore splēdentes: nec nō perlarū torques cingēt collū et similia. Tūc in ecclīis dei mala plurima perpetrant. Tūc insistūt hoīes prohibitis ludis. Tūc mulieres choreis vacāt et dissolutionib⁹. propterea dicit d⁹ p̄se. di. iij. c. irreligiosa. Irreligiosa p̄suetudo est quā vulg⁹ p̄ scōrū solemnitates agere cōsuevit. Populi qui deberēt officia diuina attendere saltationibus turpibus inuigilant: cātica: non solū mala canentes: sed etiaꝫ religiosorū officijs p̄strepūt. Sunt et alia plurima que committi solent temporib⁹ deo ac sanctis dedicatis. Illos vtro conemur ab illis oib⁹ abstinere. solēnitatesq; sacras reuerēter ac debite celebrare: sicq; impetrabim⁹ in hoc seculo dei grām: et in futuro sempiternā gloriā. ad quā nos ille perducatur qui uiuit et regnat in secula scōrū. Amen.

Cōmīca quarta in quadragesima infra diem. de pietate quā uiui exhibere debēt mortuis ac defunctis. Sermo. xlvij.

Ecce piter

go Iesus p̄ces et euz gratias egisset distribuit discubentibus.

Scribūt hec verba Joh. vi. c. et in euangelio hodierno.

Qui de celo descendit in utrūq; virginis sola caritate motus: ipse verbo pariter et exemplo docuit nos sup̄ omnia erga nostros proximos bēuolētiā pietatēq; seruare. Ecce in promptu est sacra lectio euangelica in qua narrat qđ benigne qđ clementer famelicā turbā xp̄s p̄auit in deserto: nos vō si regni ei⁹ ac beatitudinis volucrim⁹ p̄cipes esse debemus qđtum possum⁹. primoꝝ no

stroꝝ indigentia miseriamq; releuare. Quoniam autē circa defunctos multi sunt inhumani atq; crudelēs. cū in sup̄iorib⁹ dixerimus de misericordia uiuis exhibēda: Idcirco in presenti sermone de pietate que mortuis atq; defunctis debetur erimus locuturi Distinguem⁹ vō hanc in tres partes principales.

Prima dicit sepulture exhibitio.

Secunda testamētōrū executio.

Tertia suffragiorū cōicatio.

Cōd defunctorū corpa sūt sepeliēda et qualiter ecclesiastica sepultura p̄desse potest vel obesse.

Lapsum. i.

Rima pars pietatis que debet defunctis dicitur sepulture exhibitio. et p̄ huius declarationē tria sunt disputanda. Primum utrum defunctorū corpa sint sepelienda. Secundū utrum prosit morientib⁹ ecclesiastica sepultura. Tertium utrum oblit in petō mortali decedentib⁹. Circa primū dubiū posset aliquis arguere qđ corpa defunctorum non sint sepelienda. Nam dicit Virgil⁹ Facilis iactura sepulchri. Et Seneca de remedijs fortuitoꝝ. Si nihil sentio n̄ pertinet ad me iactura corporis in sepulchro. Et idem in li. de tranquillitate animi. minabat Theodoro pho mortem in sepulchra. Cui rīdet. Sanguis in tua pietate est. sed te ineptū dico si putas mea inter esse supra terram an infra putrefieri. Inquit etiā Tullius in cōnibus tusculanis qđ Socrates et Anaxagoras crediderūt sepulturas superuacuas: nilq; mali atq; inhonesti esse iacere cadauer squalidū abiectum et inhumatum. quem rūt seruabant Lapsi omnes. Diogenes insuper Cimic⁹ iussit se inhumatū phici uolucris canibus et feris. d. Quid feratū mihi nil sentienti obert laniatus? Refert adhuc Lufetius li. i. de euangelica preparatiōe. qđ hircani rapacie generis auib⁹ p̄icere defunctorum corpa p̄sueuerunt. Sed contra tales damnatos mores inhumanaq; finis est omnis scriptura tam sanctorū qđ moralū philosophorū. Et Sen. xlvj. laudat de pietate

Abraham qui sepeliuit Sarani mor-
tuam in hebron in terra chanaan: et se-
peliuit eam in spelunca agri. Et Gen.
xxv. et xliij. q. ij. c. hebron. dicit q. Isaac
et Ismael sepelierunt Abraham in spe-
lunca duplici. Et Gen. xliij. Jacob in
extremo vite benedictioe data filijs su-
is precepit eis dicens: Ego congregor
ad populum meum. Sepelire me cum pa-
tribus meis in spelunca duplici que est
in agro hebron in terra chanaan quaz
emit Abraham. Et Josue ultimo ha-
betur qualiter eo mortuo sepelierunt eum
filij israel in finibus possessionis sue.
Ibidem etiam habet qualiter ossa Jo-
seph que tulerant de egypto sepelierunt
in sichein. et quo Eleazar filius Aaron
sepelierunt in gabaad fratres et filij ei.
Et Judicij. xvj. fit mentio de sepultura
Samsonis. Et i. Reg. xvj. de sepultura
Samuelis. Et i. Paral. c. ix. de sepul-
tura Salomonis. Et i. Mach. ix. c. de se-
pultura Jude Machabej. Et ij. Reg.
ij. c. dicit David viris Jabes. Galaad
qui sepeliant Saule. Benedicite vos
a domino. qui fecistis misericordiam hanc
cum domino vestro Saule et sepelivistis eum.
Et xxi. dis. decreto. c. nunc aut. in glo.
dicit. q. si quis mandaret corp⁹ suum non
sepeliri: qd⁹ et fecit Marcellin⁹ papa in
detestatione idolatrie commisse. non est im-
plendum. Et Valer⁹. li. v. rubrica de in-
gratis. reprehendit athenienses q. Mel-
ciadem in carcere mortuum sepeliri non per-
miserunt nisi Lyimo ei⁹ filius carcerem
pro eo intrasset. Unde Valer⁹ ait. Nec
te Lyimo silentio involua quoniam pri-
mo sepulturam voluntarijs vinculis emere
non dubitasti. Et idem Valer⁹. li. i. ru-
brica de somnijs. narrat quomodo Symo-
nides poeta peregre vadens cum navis in
qua erat appulisset ad litus et corpus
inhumatum iacens vidisset. sepulture ma-
davit. huiusmodi beneficio is q. sepul-
tus fuerat motus nocte sibi in somnis
apparuit atq. ne primo die navigaret
invenit. qui somnio parens in terra re-
mansit. Illi vero q. inde recesserant navis

gantes in eius conspectibus preclis et flu-
ctibus absorpti sunt et suffocati et ipse leta-
tus est qui vitam suam magis somnio q. naui
commiserat. Et idem Valer⁹. li. v. rubrica
de humanitate. commendat Celsam rem qui
caput sui hostis Pompei sibi regem egypti
destitutum honorifice cremari et sepeliri fecit.
Ibidem etiam laudat Hannibalem qui suc-
cessive tres romanos Paulum Braccum et Marcellum
hostes ipsi⁹ honorifice sepeliuit. Et Re-
spondendum est ergo ad dubium propositum
scilicet Ric. in. iij. di. xlv. q. defunctorum cor-
pora sunt sepelienda propter tria. Primo
propter assequendum resurrectionem sum-
mam. propter quam Paulus mortuos vo-
cat dormientes. Et ergo subleuetur spes
ad resurrectionem vere fiendam corpora
sepulture traduntur. Secundo corpora
sepeliuntur propter amovendum horrores
Unde Quintilianus libro. v. declama-
tionum ait. Ad operiendam fedilitatem sub-
trahendamq. dolori materiam mortuus
viventi causa sepelitur. Tercio corpo-
ra defunctorum sunt sepelienda propter
meritationem ut illa sepelientes propter
misericordiam mereantur. Propter hec omnia
Aug. li. i. de civi. dei. c. xliij. ait. Non sunt
contemnenda et abijcienda corpora mor-
tuum maximeq. viro-⁹ iustorum atq.
fidelium: quibus tanq. organis et vasibus
ad omnia opera bona sanctus usus est
spiritus. Si enim paterna vestis et anulus
ac si quid huiusmodi tanto carius est po-
steris quanto erga parentes maior affec-
tus. nullo modo ipsa spernenda sunt cor-
pora: que utiq. multo familiarius atq.
coniunctius q. quelibet indumenta gesta-
mus. Nec enim non ad ornamentum vel
adiutorium quod adhibetur extrinsecus
sed ap ipsam naturam hominis pertinet
Unde et antiquorum iustorum funera
officiosa pietate curata sunt et exequie ce-
leberrate et sepultura provisa. Ipsiq. dum
vivere de sepeliendis vel etiam trans-
ferendis suis corporibus filijs manda-
verunt. Et Tobias sepeliendo mortuos
deum promeruisse teste angelo comen-

datur. Ipse quoque dominus die tertia re
 surrecturus religioso mulieris bonum
 opus predicat predicandumque immedat
 ut unguentum preciosius supra membra
 eius effuderit atque hoc ad eum sepeli-
 dum fecerit. Et laudabiliter memorat
 in euangelio quod corpus eius de cruce ac-
 ceptum diligenter atque honorifice regēdū
 sepeliendūque curarūt. hec Augustinus.
Secundū dubium erat utrum pro-
 fit in caritate morientibus ecclesiastica se-
 pultura. Loquor de his qui habent ali-
 quod purgabile. Et respondet Ric. q. nō
 per se sed per accidens: et hoc triplici rō-
 ne. **P**rima est propter insipientius
 excitationem inquit. s. insipientes se-
 pulturam memoriam retinent defuncto-
 rum et pro eis orant. Unde Aug. li. de
 cura pro mortuis agenda ait. **P**ro-
 mentum eo quod moncat mētes. id est ad
 monet nuncupatur. **H**inc Greg. li. iiii.
 dial. Petro cum interroganti et dicenti
 Putamus ne animab⁹ eorum aliquid
 prodesse possit si mortuorum corpora in
 ecclesijs fuerint sepulta. Respondet euz
 graua peccata nō deprimūt hoc. pdesse
 mortuis si in ecclesijs sepeliantur quod eo-
 rum proximi quotiens ad eadem sacra
 loca conueniūt suorum quoque sepulchra
 aspiciunt recordantur. Et pro eis domi-
 nō preces fundunt. **N**am quos pecca-
 ta graua deprimunt non ad absolutio-
 nem. Sed potius ad maiorem damna-
 tionis cumulum. eorum corpora in ec-
 clesijs ponūt. **H**ec ille. **S**ecunda ratio
 est propter ministrorum ecclesie orationē
 quia illi qui ecclesie deseruiunt tenentur
 ceteris paribus pro illis frequētius et spe-
 cialius orare. **T**ertia ratio est propter
 sanctorum deuotionem. **C**redendū
 nanque est quod sancti illi ad quorum hono-
 rem fabricata est ecclesia: orant pro eo
 qui sepelitur in illa. vel eius cimiterio p-
 pter reuerentiam et deuotionem ipsi⁹ eli-
 gentis sepulturam ibidem. Unde Aug.
 xliij. q. ij. c. non extinem⁹ ait. **N**ō vero
 quisque apud memorias **N**athurum se-
 peliatur. **H**oc sātum mihi videtur pro-

desse defuncto: ut commendās cum mar-
 tyrum patrocinio affectio pro illo sup-
 plicationis augeatur. **N**otandum. ta-
 men circa electionem sepulture quod qui-
 libet adultus compos sue mentis: libere
 potest ubique voluerit loco magis re-
 ligioso eligere sepulturam. Unde Bra-
 tianus. viij. q. ij. s. ij. ait. **A**bi quisque tu-
 mulandus sit in voluntate eius consistit
 Excipiuntur religiosi qui non possunt
 sibi eligere sepulturam: sed in suis mona-
 sterijs et ecclesijs sepeliuntur: nisi quādo
 moriuntur essendo adeo remoti a mona-
 sterijs sui ordinis quod non possent com-
 mode deportari ad illa: quia tunc possent
 eligere. extra eodē. c. religiosi. li. vi. **I**m-
 puberes etiam non possūt sibi eligere se-
 pulturam: sed parentes eorum possunt
 eos sepelire ubiqueque voluerint: si con-
 suetudo terre hoc habeat. alias nō extra.
 de sepul. c. in nostra. in textu. et in glosa
 et in. c. de vxore. in. glo. **I**nsuper qui nō
 est compos sue mētis: nō potest eligere
 sepulturam. extra de successi. ab intesta. c.
 cum dilectus. **E**xor vero si nō elegit se-
 pulturam sepeliri debet ubi sepultus est
 suus maritus. Et si plures habuit sepe-
 ri debet ubi sepultus est vltimus. Et licet
 multa dicantur de sepulture electione:
 tamen multum statum consuetudini. et
 dicit Ric. ubi supra. **I**de est etiam quis
 eligere sepulturam in loco minus religio-
 so dimissa antiqua. ut patet extra eodē
 li. vi. c. cum quis. **T**ertium dubium
 erat. utrum ob sit ecclesiastica sepultura in
 peccato mortali decedentibus. quod dicit
 xliij. q. ii. c. quibus. et. c. cum graua. **I**m-
 pija nocet in loco sacro sepeliri. **R**espo-
 det Riccardus quod impio non nocet ec-
 clesiastica sepultura nisi inquit hanc
 sepulturam sibi indignam propter hu-
 manam gloriam procurauit. Sed quid
 dicemus de sumptibus et expensis que
 fiunt in funere etiam Bonorum et in
 caritate morientium? **N**onne melius
 esset si darentur pauperibus et indigen-
 tibus quam sic illas exponere ad quan-
 dam quasi pompam et inanem gloriam

Respondet Ric. ubi sup q pompa exequiarū si fiat fm p̄suetudinem patrie ⁊ nō cū nimio excessu nō ē reprehēibil. Quinimo facit ad cōsolationē uiuorū ⁊ subleuationē spei ad resurrectionē futurā. Ad. n. tenet homo de necessitate facere omne bonū qd potest. Faciēs aut sumptus in sepultura quos posset alibi melius collocare. nō facit eos inqatū est opus minus vtile: sed inq̄tum vtile. Notandū tamē q nō debent i ecclesia seu cimiterio vel loco sacro infrascripti sepeliri. ¶ Primo nullus infidelis nec iudeus: nec paganus nec hereticus. vt pz de pse. di. i. in. c. ecclesia. ⁊ c. sequenti. ⁊. xxiij. q. ij. c. sane. Et si sepulti essent tales in ecclesijs debent exhumari ⁊ p̄ici extra. ¶ Secundo interdictū sepultura ecclesiastica morientū in torneamento. Et exponit Hosti. etiā si quis ibi vulnus letale accepit. licz postea supuixerit: qui quis peniteat ⁊ ei eucharistia non neget: carebit tñ ecclesiastica sepultura extra de torneamentis. c. i. Hoc tñ de illo intelligitur qui venit cā exercendi se in torneamento. Et etiā fz Guil. de armigeris: eorū qui eis in armis seruiunt. extra de torneamentis. c. ij. Sec⁹ de astantibus euz curiositate. ¶ Tertio phibet sepultura his qui seipsos occidūt. vt patz. xiiij. q. ij. c. quibus. ⁊. xxiij. q. v. c. placuit. Ad intelligendum est fm Guilelmū. si interfecerūt se ex desperationē vel iracundia. Secus si ex fortuitate ⁊ hi⁹. Unde in. c. ex pte extra d sepul. dicit Bern. q si qd ppter fugā p̄cipitaret se in aquam: quia inde sic crederet euadere non imputat ei etiā si cōtrariū eueniat. ¶ Quarto negat sepultura ei de quo certum est ⁊ manifestū nō fuisse p̄fessū vī nō coicas. se semel in anno. extra de pe. ⁊ re. c. ois. Et hoc intellige nisi in articulo mortis signa contritionis ⁊ huiusmodi emendationis ostendat. ¶ Quinto expellit a sepultura ecclesie monach⁹ qui reperiuntur proprietarius in fine vite qui dz in sterquilinio sepeliri. extra de statu. mo. natorū. c. sup qdā. ¶ Sexto blasphemus dei si moriat absqz penitētia p⁹ ⁊ blasphemauerit nō sepelitur in loco sacro extra de maledicis. in fine. ¶ Septimo generaliter quilibet notorius peccator: si moriat absqz penitentia in ipso mortali peccato p̄uandus est ecclesiastica sepultura. xiiij. q. ij. c. nō estimemus. Ad probandū aut cōtritionē alicuius p̄ccatoris morientis sufficit vnus testis. xvi. q. v. c. qui. recedūt. ¶ Itē interdictū sepultura tpe interdicti illis de illo loco ubi est positum interdictū dum durat. ¶ Itē ex communicatis excommunicatiōe maiori in illa morientibus ⁊ etiam minori fm Guil. quando hoc est notorium. Sūt ⁊ alia multa circa hāc materiaz que ideo dimittimus: quia non est necessariū vt populis predicentur. Sacerdotes autē ⁊ curati: quia talium debent hēre sciām videant titulum de sepul. li. iij. ⁊. vj. decretalium. Ideo hanc partem concludere volētes: dicimus q magna est pietas si quisqz cōmendabilis defunctorū corpora sepelire. Hinc p̄ter ea que dicta sunt laudatur ⁊ magnus. Alex. qui vt. Q. Luranius refert. inuento Dario a suis derelicto vulnerato ⁊ extincto in vehiculo vīso corpore fudit lachrymas: fecitqz euz more regio sepeliri.

¶ De executione testamentorū ⁊ q dilatio eoz p̄iudicat animabus testatorū si sint in purgatorio. Capitulu. ij.

Secunda pars pietatis defunctorum dicitur testamentorū executio in quo adhuc tria dubia occurrunt declaranda. Prīmū vtrū testamentum possint infringi. Secundū vtrū executores teneant statim illa exequi. ¶ Tertium vtrum dilatio executoris p̄iudicat anime testatoris. ¶ Ad primū dubium posset aliquis arguere q nullū testamentum sit infringendū. Nam vt scribitur extra de testa. c. iudicantis. voluntas testatoris debet per omnia adimpleri. S; testamentū continet vltimā voluntatem testatoris. ergo ⁊c. ⁊. xvi. q. i. c. considera

tio. dicitur. Consideratio ecclesie utilitatis
 hoc postulat ex iusta dispensatione testa-
 toris seruandū arbitriū. Sed contra est
 qđ habet. vi. q. i. c. ad mōf. vbi. Greg.
 ait. Admonere te volumus ne pie deſu-
 ctorum voluntates tua quod ablit remis-
 sione caſſentur. Vbi dicit glo. super vbo
 pie. ſecus ſi ſunt iniuſte. ergo teſtamenta
 iniuſta ſunt infringenda. Rñdet Ric. in
 iij. di. xlv. q. aut teſtamētū eſt rōnabili-
 ter factum: ita qđ nō ſit cōtra equitatem
 iuris naturalis nec diuini nec poſitiui.
 Et tunc nullo modo eſt infringendum.
 Aut teſtamentum eſt irrationabiliter fa-
 ctum: et tunc licitum eſt et debitum illud
 infringere. Et aut teſtamentum irratio-
 nabile triplici rōe. Primo rōe teſtatoris
 Secdo rōe rei teſtate. Tercio rōne mōi
 teſtandi. ¶ Primo rōne teſtatoris: cum
 ſcđ nō pōt facere teſtamentum. Nā neqz
 episcopus neqz religioſus neqz ſatūus
 pōt facere teſtamētum. Dicit tñ Ric. qđ
 ep̄s aut habet bona que ſibi pueniūt
 ex h̄rditate vel aruſicio aut doctrina an-
 teqđ eſſet episcopus. Aut non habet niſi
 redditus eccleſiaſticos et mobilia qđ ſibi
 ex illis redditibus prouenerūt. De p̄mis
 bonis: quia p̄prietas illorū eſt ſua poteſt
 licite facere teſtamētū. extra de teſta. c.
 quia nos. Et c. relati. et xij. q. i. c. ep̄i. Si
 tamen ep̄s eccleſiam leſerit damnum ec-
 cleſie debet de rebus eius reſarciri. et de
 reſiduo ſi quid fuerit teſtari pōt. De red-
 ditibus autē eccleſiaſticis et de mobilibus
 que poſt ſui cōſecrationē acqſierint ep̄i
 quia talia dicūt cōſeruari eidē eccleſie:
 cui⁹ ratio eſt qđ qđ intuitu ſeu p̄ſideratu
 eccleſie receperūt illorū bonorum p̄prie-
 tas ſua non eſt: ſz illorū ſūt tñ diſpenſa-
 tores et adminiſtratores: non poſſūt fa-
 cere teſtamētū. Et q̄uis de rebus eccleſie
 non poſſunt aliquid donare iure teſta-
 mēti: poſſunt tamē donare d̄ mobilib⁹
 cauſa elemoſyne ſiue ſint ſani ſiue i egri-
 tudine etiā mortali conſtituti. Ex quib⁹
 colligitur qđ non eſt idem diſpenſare et
 teſtari. Ande episcopus permittit de bo-
 nis eccleſie elemoſinam facere et non te-

ſtari. extra de teſta. c. ad hoc. Teſtatores
 enim oportet eſſe dominū rerum de qui-
 bus facit teſtamentum. Sed diſpenſato-
 rem non oportet eſſe dominum rerū de
 quibus facit elemoſynas. Ande extra c.
 c. quia nos. in glo. dicitur. Clerici de re-
 bus eccleſie nullum pōt facere teſtamen-
 tum cum earum p̄prietas non ſit ſua.
 Similiter religioſus cū non habeat p̄o-
 prium non poteſt facere teſtamentum
 patet. xij. q. iij. c. quia. et in c. relatum. Et
 ſi dicatur de Paulo primo heremita qđ
 in teſtamēto reliquit collobium ſuū. et
 tunicam ſuperiorem. Athanaſio alexan-
 drino episcopo. et tunicam interiōrē b̄to
 antonio. Reſpōdet Ric. qđ Quis Pau-
 lus primus heremita fuerit religioſiſſi-
 mus ſanctitate: non erat tamen in reli-
 gionis ſtatu. Ande nō eſt ſimile de here-
 mitis et de illis qui ſunt in ſtatu religio-
 nis vt patet in .ſ. ſequenti poſt p̄alle-
 gatum. c. relatum. Adhuc ſatūus non
 poteſt facere teſtamentum. extra de ſuc-
 ceſſ. ab inſteſta. c. cum dilectus. Et inſtig.
 quibus non eſt permiſſum facere teſta-
 mentum. .ſ. ſurioſi. Illum enim qui fa-
 cit teſtamentum oportet eſſe compotez
 mentis ſue pro illo tempore quo facit te-
 ſtamentum. ¶ Secundo teſtamētū eſt
 irrationabiliter factū ratione rei teſtate
 cum quis facit teſtamentum de re quam
 nō habet. Sicut dicitur de Lepethopo
 Ipſe enī cum i extremo vite veniſſet te-
 ſtamentum condidit in quo multa mi-
 lia ducatorum in p̄os vſus dimittebat.
 Cum vero circumſtantes interrogarent
 quis eſſet executor tante pecunie diſtri-
 buende. Reſpondit truſſatorie. Ille eſt
 punctus vnde tractum eſt vocabulum
 illud aut vulgare prouerbiū. Qui ſta-
 el puncto diſſe Lepethopo. Sunt et alij
 qui teſtātur de bonis que habent tamen
 ad illos nō pertinentibus eo qđ acqſita
 ſunt per vſuras malos contractus rapi-
 nas iniuſticias fraudulēcias et huiuſmo-
 di. et debentur perſonis certis. Secus ve-
 ro quando illorū reſtitutio eſſet incerta
 ¶ Tercio teſtamētū eſt irrationabiliter

factum ratione modi testandi: puta cum quis exheredat suos heredes qui exheredari non meruerunt dante totum aliis. Alio facit contra equitatem iuris naturalis etiam si det ecclesie. Et testamentum tale non est seruandum. propterea dicitur ab Augustino in sermone de communi vita clericorum. 2. xv. q. vii. c. q. c. q. c. Qui cum exheredato filio heredes facit ecclesiam. querat alium qui suscipiat non Augustinum. Et infra Quam laudabile factum sane Aurelij carthaginensis episcopi. quidam enim cum filios non haberet nec speraret: res suas omnes retento sibi usufructu donauit ecclesie. Mortui sunt illi filij. Reddidit episcopus: nec opinatus ea que illi donauerat. In potestate habebat episcopus non reddere: sed iure fori et non iure poli. i. quadam naturali equitate. ut dicit glossa ibidem. ¶ Secundum dubium utrum executores testamentorum teneantur cito. infra annum executionem complere. Et respondet Ric. in. iij. di. xlv. q. aut testator tempus determinat infra quod testamentum vult esse impletum. aut non. Si sic. non tenentur executores tentione necessitatis usque ad illud tempus testamentum implere: nisi videretur citius expleto se posse facere anime defuncti utilitatem maiorem. Tunc enim et si in foro iudicij compelli non possent ad citius implendum: tamen ad hoc eos conscientia deberet compellere: quia presupponendum est quod voluntas defuncti fuit ut illo modo et illo tempore testamentum impleteret quod esset expedientius anime sue. Si autem non determinat tempus infra quod velit testamentum impleri. tunc dico: quia aut executores habent libere bona: de quibus possunt statim testamentum implere. aut non habent. Si habent. tunc implere tenentur quod citius possunt: quia debitorum sunt illis quibus legata sunt facta. Et sicut dicitur. ff. de re. in. In omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur presenti die debetur. Unde illi executores qui per longum tempus tardant suam executionem implere. necatoibus egenorum com-

parantur. propterea dicitur. xiiij. q. ij. c. q. obligationes. Qui obligationes defunctorum aut negant ecclesie: aut difficile reddunt tam egenorum necatores ex communi sententia. Et fmi glossam ibidem habet non intelligitur de obligationibus voluntariis. sed de illis bonis que relictas sunt ecclesie. Et c. sequitur adhuc dicitur. Qui obligationes defunctorum retinet. et illi qui ecclesia tradere demorantur ut infideles sunt ab ecclesia abiiciendi. Executores etiam si illa bona retinent per se ipsos sunt sicut fures et raptores: et sacrilegium committunt. sicut patet. xiiij. q. ii. c. clerici. 2. xviij. q. iij. c. sacrilegius. Unde si executores infra annum saltem ammonitione episcopi voluntates defunctorum non implent cum possent si vellent. per episcopum debent impleri. ut notat extra de testamentis. c. nos quidem. 2. c. tua nobis. in. glo. 2. c. Joh. in. textu. Si autem executores non habeant bona in promptu de quibus possint infra annum testamentum implere. non credo propter hoc quod deuoluatur potestas eorum per annum ad episcopum. Tenet tamen facere quod in se est: ut bona habeant et debita debent distribuere quod citius possunt. ¶ Tertius dubium erat. utrum dilatio executionis in aliquo preiudicet anime testatoris. Et respondet Ric. q. sic. cuius duplex est ratio. Prima quia quanto citius ecclesie et pauperes quibus legatum est recipiunt illud quod testator eis legauit: tanto feruentius et certius orant pro anima defuncti et orare tenentur: et quanto tardius recipiunt quod eis legatum est tanto tepidiores sunt ad orandum: et magis tardant orare pro anima eius. scilicet testatoris defuncti. Acceleratio autem feruentium orationum pro anima defuncti. multum ualet ad eius alienationem et celeriore expeditionem. ¶ Alia ratio est. Quia sicut defuncti in caritate aliquid purgabile secum portantes in hac vita meruerunt ut elemosine si pro eis deum eis profint non ad augmentum gratie: sed ad alienationem et abbreviationem pene: sic testator testamentum faciens et

in caritate decedens testamentū suū faciēdo meretur ut eius executio p^o mortem valeat nō ad augmentū gratie: s; ad alleviationē et abbreviationē pene sue. Et ideo quanto testamentum suū cuius executioni demandatur: tanto citius alleviatur: Et quanto tardius suū testamenti executio impletur: tanto tardius ceteris paribus incipit alleviari et tardius liberatur. Si tamen legata sua nūq; solverentur non propter hoc perpetuo remaneret in pena. Quis propter hoc multo tardius liberaretur ab ipsa. Et predictis patet q; gravissime peccat et q; magnā perditionem faciunt hi qui executiones testamentorum sibi committas non contemplant q; citius possunt habita cōpetenti opportunitate.

¶ Quomodo hi qui sūt in purgatorio iuvantur p suffragia viuorum. et d suffragiorum fructu. Caplm. iij.

Teria pars pietatis que defunctis debet dicit suffragiorum cōmunicatio. Et pro huius intelligentia tria dubia erūt discutiēda. Primum utrum suffragia viuorum prosint defunctis. Secundum utrum suffragia facta determinate pro vno prosint oibus existentibus in purgatorio. Tertiū utrum defunctis prosint suffragia facta a viuis existentibus in peccato mortali. Ad primum dubium posset aliquis arguere q; suffragia viuorum non prosint defunctis. Nam Apoc. xiiij. c. dicitur. Opa enim illorum sequuntur illos. ergo videtur q; non iuvantur operibus alienis. Et Ecclesiastes. ix. dicit de mortuis q; nō habent partē in ope quod sub sole gerit ergo idem quod prius. Sed in contrariū est illud qd scribit. ij. Machab. xij. Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare: ut a peccatis soluantur. Et Augustinus in ench. ait. Nō est negandum defunctorum animas pietate suorum viuorum releuari cum p illis sacrificiū mediatoris offertur. vel ele-

mosine in ecclesia fiunt. Respondet Rte. q; animarum quedam sunt beate ita in celo. quedam sunt damnate in inferno pro peccato originali et actuali: Etel pro originali solo. Quedam sunt in caritate sua expletes penitentiam in purgatorio. Beatis non prosunt viuorum suffragia: quia non indigent. Unde Augustinus in ench. dicit q; sacrificia siue altarū siue quarumcunq; elemosinarum pro defunctis valde bonis gratiarum actiones sunt. Et idem videtur extra de celebratione missarum. c. Cum Barthelamini Damnatū etiam suffragia non prosunt ut ostensum est supra eodem sermone. Sunt tamen solationes viuorum. Animabus autem existentibus in purgatorio prosunt viuorum suffragia non ad augmentum gratie gratum facientis: sed ad pene earum mitigationem. et abbreviationem. Quia ut dicit Augustinus in ench. Cum viuerent in hac vita meruerunt ut hec sibi postea possent prodesse. Ad auctoritatē ergo Apoc. dicendū q; suffragia viuorum que fiunt pro existentibus in purgatorio: dicuntur opera eorum in q; in hac vita meruerunt ut eis prodesse: si pro eis fierent. Ad auctoritatē vō Ecclesiastes dicendum q; pro tanto mortui dicuntur nō habere partem in opere qd sub sole geritur. q; tali operi non cooperant: habent tamen partem in fructu operis. Sed pro confirmatione vera dictorum notanda est sententia. Greg. que ponit. xij. q. ij. in. c. anime defunctorum. Anime inquit defunctorum quattuor modis solvuntur. aut oblationibus sacerdotum. aut precibus scōrum. aut carorum elemis aut ieiunio cognatorū. Ad enī sacre hostie oblatio psumit. pfit defunctis appet ex illo exēplo qd Greg. recitat i. liiij. dial. li. In q. n. q; cū qdā monach⁹ suus noie Iust⁹ ad extremū veniens tres se habet occultos aureos indicasset: et de hoc ingemiscēs mortuus fuisset. precepit Greg. fratribus ut corpus eius cū tribus aureis in sterquilinō sepelirent. Tandē cuidā e fratribus

Greg. pcepit et vsq; ad dies. xxx. omni die p eo hostia imolaret. Qui cuz iussa cōpleisset. is qui defunctus fuerat in die xxx. cuidā fratri sibi germano apparuit. Quē germanus requisivit dicens. Quō es? Cui ille rēdit. hucusq; male fui: sed iaz mō bene sū: qā hodie cōionē recepi. Similiter Greg in preallegato. li ondit quantum orationes prosint existentib; i purgatorio. Narrat. n. de Pascaſio q cū vir mire ſāctitatis et virtutis extiterit: et ſuo tēpore duo fuiſſent ſūmi pōtiffices electi: pueniſſetq; tandē eccleſia iū vnū: Ipſe tñ Paſcaſius quaſi ex errore aliū papam pretulit. et in hac ſentētia vsq; ad mortē permansiſit. Qui cū eſſet defunct; et dalmaticā ſeretro ſuperpoſita; demoniacus tetigiffet: ſtati ſanatus eſt. Poſt multum tō temporis cum Germanus capuanus epiſcop; balneum ob gratiā ſanitatiſ petiſſet: predictū Paſcaſium diaconē ſtātē et obſequentiē inuenit: quo viſo. vehemēter extimuit. Et quid illic tantus vir faceret inquiſiuit. Qui p. nullo alia cauſa ſe in illo loco penali deputatum aſſeruit: niſi quia in illa cauſa pōtifficis pl; iuſto ſenſit. et addidit. d. Quoſo te deprecare deū pro me: atq; in hoc cognosces q; exauditus ſis ſi huc rediēs me non inueneris. Qui cuz p eo oraſſet et illuc poſt paucos dies rediſſet: p dictū Paſcaſiū in codē loco minime inuenit. Sunt et alia exēpla: que breuitatis cauſa dimittimus. ¶ Secundum dubiū erat. Etrum ſuffragia facta determinate pro vno. pſint oib; existentibus in purgatorio. Et. rēdet Ric. q ad cauſandum penam concurrat virtus agentis: et diſpoſitio patientis: quia actus actiuorū ſunt in patiente diſpoſito. vt dicitur. ij. de aia. ¶ Poſteſt ergo diminui alicuius pena: vel per diminutionē virtutis ex parte agentis vel per diminutionē diſpoſitionis ad patiendū ex parte ſuſtinentis: ſicut et p augmentationē cuiuſlibet iſtorū pena pōt augeri. Unde ſequaliter diſpoſiti ad patiendū ab equali virtute inequaliter patiuntur. ¶ Propterea dicit. Auguſtina ſexta

parte naturaliu. Qd multū diſpoſit; ad triftitiā ex modica cauſa ſor:iter triftatur. Qd aut dictū eſt videmus in exemplo. Pena enim magnū onus portantis diminui poſteſt: vel per diminutionē grauitatis oneris: vel per aliquam conſortationem virtutis illius qui portat onus: qua minuit in ipſo diſpoſitio ad patiendum ab onere. Sic dico q iſto duplici modo cōuenit intelligere diminui penā existentū in purgatorio. Et quantum ad diminutionē pene modo primo ſuffragia facta determinate pro vno tñ alijs non proſunt: quia ſic virtus eorum non attingit niſi ad illū ad quē determinatur et cui applicant per intentionem agentis. Sed mō ſecundo ſuffragia facta p vno proſunt alijs: qā miſericordia dei prouidente ſuffragia facta pro quocūq; i purgatorio omnib; alijs innotefcūt. Et quia ſele diligunt ex caritate: nec ſibi inuicem inuidēt. imo oēs gaudent de pene illi; alleviatione p quo facta ſunt ſuffragia. Quodlibet autem gaudium reddit gaudentem minus diſpoſitū ad penā ptiſtātem. quia ſm ſententia; Alr. ii. ethi. c. vltio. Cuiuſq; triftitie repugnat et for maz generis quicūq; delectatio. et ideo mitiget eaz. ¶ Notandū tñ q ſi ſuffragia fierent pro pluribus: nō tantū pdeſſent cuiſlibet quātū ſi fierēt pro illo ſolo quia ſi tāntū pdeſſent: ſequeret q; ille q p vno deſūcto tenet dicere niſi ſaz vnā: et vnā p alio. ſi diceret vnā pro illa duobus cuiſlibet ſolueret illud ad quod ſibi tenet. ¶ Preterea bonū finitū quod ſufficeret ad plenariam liberationē vni; anime d purgatorio ſufficeret ad liberationē oīū aliarū ad equalem penam obligatarū. ¶ Preterea pſuetudo ecclie eſſet inuulſa: que ſuffragia aliquando facit pro ſpecialibus perſōis. que omnia falſa ſunt. ¶ Suet tamen quidam dicentes q ſuffragia facta pro pluribus tantū pſunt cuiſlibet quantum ſi fierent pro vno ſolo: ſicut candelā accenſa pro pluribus. Et lectio lecta pro pluribus tantū quēlibet iuuat quantum iuuarent ſi pro eo ſolo candelā

accenderet vel lectio legeret. Sz rñdet
 Ri. q. hec exempla nō valēt: qz lumen
 candeles & vox doctoris se cōicant p na
 ture necessitatez. Suffragia aut cōicant
 per suffragantis intentionē. ¶ Tertium
 dubiū erat. virum defunctis prosint suf
 fragia facta a viuis existentibus in pctō
 mortali. Et rñdet. Ric. i. iij. di. xlv. q. ma
 lus faciens aliqua bona opera pro defun
 ctis: aut facit ea sicut actor: aut sicut mi
 nister. Primo mō illa nō p sunt defuncti
 etiā si ea faciat mediante bono ministro
 nisi aliqui p accides in qm paupes sacri
 p elys receptis ab illo malo excitantur
 ad orandū p illis defunctis. p qbus ille
 malus homo eis elys dedit. Si autem
 facit ea vt minister distinguendū est: qz
 aut facit ea vt minister public⁹ dei & ec
 clesie: vt sacerdos qui celebrat missam
 vel exequias mortuorum. aut facit ea vt
 minister alicuius puate psonē. Primo
 modo dico q. p sunt defunctis: qz malicia
 ministri non tollit efficaciam sacri. Si aut
 facit ea vt minister puate persone aut il
 la persona quādo sibi precepit tale opus
 fieri & qñ factū ē erat in caritate: aut nō
 Primo mō dico q. prosunt defuncti p
 quibus fiunt. Et siue ille qui mandauit
 fieri migrauerit de hac vita: siue nō: qz
 h opus principaliter ipsius est qui h fieri
 mandauit. Si vō erat in pctō mortali.
 aut hoc erat quando mādauit fieri. aut
 qñ op⁹ executioni mādauit est. Si pmo
 modo dico q. illa opa nō p sunt defuncti
 p quib⁹ fiunt: qz siue sit in caritate p illo
 tpe quo suū mandatu executioni demā
 datur nisi tñc illud itez fieri demandet
 aut demandationē factaz de nouo acce
 pter: qz opus ipsius nō est nisi in qm
 illud fieri mandat: vel acceptat. Si autē
 erat in pctō mortali qñ demandat opus
 bonū executioni: qui erat in caritate qñ
 pcepit fieri. dico q. tunc opa prosunt de
 functis pro quib⁹ fiunt: maxime qz sunt
 a precipiente rōne illius actus voluntarij
 quam habuit quando ea fieri precepit.
 verūm cū nemo sciat vtrū odio an amo
 redignus sit: nō debet hoīes retrahere a

cōicatione suffragiorū etia defunctos. Et
 potissimū teneri debet vnusqzqz firmiter
 qz semp valet missa & alia bona que fac
 homo vt minister ecclesie. Supradicte
 itaqz sūt pietatis ptes: quā debent viui
 mortuos exhibere. Sz si quis posset ad
 purgatorij vsqz descendere. audiret p
 fecto clamantes & ciulātes qz plurimos
 ac voce querula lamentantes. Audiret
 quidem patres & mres. d. filij ingrati
 quib⁹ bona nostra dimissim⁹ succurrere
 nobis. Audirentur viri suas vxores vo
 cantes. & vxores imple in quibus confi
 dentiā habentes. dimittas nostras vobis
 dimissimus: subuenite miseris & nos ad
 iuuat: vt eruamur ab his atrocissimis
 penis. Audirent & alij clamantes. & cō
 missarij. o executores testōrū nostrorū
 expedite fideliter que vobis cōmissim⁹
 Multi nāqz sunt & qñ innumcrabiles
 q citius a purgatorio liberarent si viue
 tes illos iuuarent. Idcirco. pcurent oēs
 benigne & caritative orare pro defunctis
 aliaqz pietatis opa illis impedere: vt sic
 mereamur ih seculo dei obunere grāz
 & in futuro sempiternā gloriā. Amen

¶ Seria secunda quarte ebdomade in
 quadragesima: de purgatorio: & atrocis
 simis penis: quibus puniuntur aie illoz
 qui non satisfecerunt in hac vita de pec
 catis suis. Sermo. xlvij.

Ise autem

ih̄s nō crebebat semet
 ipsū eis. Scribunt hec
 vba Joh. ij. c. & in euā
 gelio hodierno. Kara

fides inuenit in hoibus hui⁹ mūdi: qui
 cum sepe blandiant multū amicis: eo
 rumqz se fateant beniuolos: ad nemēte
 tñ necessitate aduersitateqz ingruēte de
 ficiunt. ppterca saluator noster q pui
 debat se tpe passionis sue ab oibus de
 relinquendū non credebat semetipsū
 eis qui crediderant in noīe eius. ppter
 signa q faciebat. q exemplo edocemur

ut nos duz possumus: dum vivimus
dū facultas adest: anime nostre salutē
accuratissime procuremus. Neq; fidē
dum est multum in parentibus: aut fi-
liis: in viris aut vxoribus. in domesticis
vel amicis: quoniam vt dictum est pce-
denti sermone: cōsueuerunt tales caros
suos defunctos tradere obliuioi. Et qñ
pleriq; penitentiaz negligūt de suis pec-
catis in hac vita implere: estimantes mi-
tissimam satisq; leuē penā esse: et qñq;
nullam penam. s. purgatorij. Idcirco in
presenti sermone de ipso purgatorio eri-
mus locuturi. de quo tria mysteria erunt
declaranda.

Primum dicitur veritatis.

Secundum penalitatis.

Tertium iocunditatis.

¶ De vitate et loco purgatorij: et de istis
qui post hanc vitam anteq; euolēt in di-
gent purgari. Caplm. i.

Primum mysteriū declarāduz de
purgatorio dicitur vitate. in quo
tria sūt dubia absolūda. **¶** Pri-
mū vtrū sit ponere penā purgatoriā p^o
hanc vitā. **¶** Secundū vtrū aliquis locus
sit proprius ad purgandum animas de
putatus. **¶** Tertiū qui sūt hi qui vadunt
in purgatorij. **¶** Ad primū dubiū rñ-
det Bon. di. xx. quart. q. sicut dicit scri-
ptura et auctoritates sanctorum: et plures
revelationes: et rationes concordant: et
ecclesia vniuersalis confirmat que orat
p existētibz in purgatorio: absq; du-
bio post hanc vitam est ponere penā pur-
gatoriā. Et hoc colligit ex vbo xpi. d.
Matth. xij. Qui dixerit vbu contra spi-
ritū sanctū nō remittet ei neq; in hoc se-
culo neq; in futuro. In qua snia datur i-
telligi quāsdā culpas in hoc seculo quas
dā in futuro posse relaxari. Ideo Greg.
xxv. di. c. qualis. ait. Qualis hinc quisq;
egreditur. talis in iudicio presentatur.
Sed tamē de quibusdā culpis esse ante
iudicium purgatorij ignis credendus
est pro eo quod veritas dicit: quia si q;

in spiritum sanctum blasphemā dixerit
neq; in hoc seculo remittet ei. neq; in fu-
turo. Et Matth. v. Esto consensuē ad
uerfario tuo cito. i. si derisi murmurāti
in malo aut angelo ad oppositūz decer-
tanti: dum es in via cum eo: ne forte tra-
dat te aduersarius tuus iudici. i. deo et in-
dex tradat te ministro. i. angelo. et in car-
cerē mītaris. i. per angelum in purgato-
riū deducaris. Amen dico tibi nō exies
inde donec reddas nouissimū quadrā-
tem. Hoc idem de carcere huius mūdi
non potest intelligi: eo q; nec ibi ponunt
oēs tales. Nec de carcere infernali: quia
ibi nunq; soluitur nouissimus quadrās
debite pene. Sed carcere purgatorij ha-
bet itelligi: qā de illo exibat quis quādo
soluerit nouissimū quadrātē. Et adhuc
est in promptu ratio quare sit ponenda
pena purgatoria. Nam vt dicit Aug^o. et
ponitur a magistro in littera. aut hō pu-
nit. aut deus punit. sed frequenter aliqui
puertunt in fine qui non puniūt in pñti
ergo necesse est q; puniant a deo. s; nō
in igne infernali siue eterno. ergo in igne
purgatorio. **¶** Itēz si nō esset pena pur-
gatoria post hanc vitā. ergo qui pdurat
in culpa vsq; ad mortē. cū nullam susti-
nuerit penā reportat de malicia sua con-
modum. quod est falsū. Et si q; obijce-
ret q; promior est deus ad miserandum
q; ad condemnandū. sed decedentē in
mortalī pctō statim cōdemnat. ergo dece-
dētē in caritate statim glorificat. **¶** Itē
potentior est caritas ad eleuandū q; sit
mortalis culpa ad depimēdum. sed cul-
pa mortalī statim demergit in abissūz.
ergo caritas statim eleuat in celūz. ergo
non est ponere post mortē aliqd suppli-
cium. **¶** Itēz status p^o mortē respōdet
statui qui est in via. sed in via nō est nisi
duplex status. s. bonorum et malorūz. er-
go similiter post mortē. Ergo anima a
corpore recedens: vel est in paradiso cū
bonis: vel est in inferno cū malis. Rñ-
det Bon. ad primū. q. nō est simile glo-
rificare decedentē in caritate statiz: sicut
condēnare decedentē in mortalī. qñ

iste qui in mortali est: nihil habet quod sit digni vita. Et ideo sime e dispositus ad damnatione eterna. et ppter hoc statim damnatur iusta retributione. Sed ille qui est in caritate: cum caritas simul stet cum veniali culpa: et reatu pene: pot in se habere aliquid digni pena. Et quia gloria non potest simul stare cum pena fm forum comune: necesse est prius de bitum illud solui p pena purgatoriam. ¶ Ad secundum dicit Bon. q. podus caritatis habet in se aliqd retardans ut culpam aliquam paruulā: uel reatum. S3 pondus peccati nihil habet. eleuans uel retardans. ideo non est simile de alcēsu peti. ¶ Ad tertiu vō dicēdū q. licz duplex sit status pncipalis. s. bonoz et malozum. tamē qui habet iusticiā i duplici est differentia. Aut enī est i statu pfectozum pfectione completa. et talis non habet cremabilia: nec aliqua debita. et huic statui debet vita eterna. Alij sunt in statu impfectoz. et hi habent cremabilia ut plurimū. et etiam debita. ideo o3 pmiū debita solui: et cremabilia cremari anteqz introducātur i patriā. Et hi purgantur pena purgatoria. Similiter carentes iusticia in duplici sūt differentia. Quidam sūt in statu paruuloz. et hi carent iusticia originali. et his cōpetit status in limbo sine pena sensibili. Aliqui sunt in statu adultozum: qui carent iusticia psonali siue gratuita per propriam culpam. Et talibus compeit status infernalis. Et sic pz q. ratio illa nō valet. Posset etiā dici q. pena purgatoria nō dicit statum: sed magis transitū de statu ad statū. ¶ Secundū dubiū absoluedum erat. Utrū ad purgationē aiarum sit aliquis locus spālter deputatus. Et rñdet Ric. di. xxi. q. rti. q. in inferno sūt quattuor loca se habentia fm supius et inferius. In loco maxime infimo sunt damnati p pctō actuali. In illo qui est imediate supra illum sunt dānati p solo pctō originali. In loco qui cōsequenter est supra illū sunt aie que purgant: quia ibi de lege cōmuni purgant: q. uis aliq

alibi purgentur ex aliqua causa speciali. s. vel vt uiuentibus aliquid nuncient: vel vt suffragia pro se impetrent. et vt patiendo vbi peccauerūt dei iustitiam aliquibus sensibilibus manifestent. ¶ In quarto loco non sunt aliquę anime led ante xpi aduentum ibi erant anime sanctorum patrum: que penitentiā suā in purgatorio expleuerant. Et ille que recedentes a corpore nihil purgabile portauere. Locus autē pefat⁹ dicebat sinus Abrahę: quia Abrahā prius ab infidelibus se separauit: et fidei signaculum distinctū uis accepit. Ideo locus requieci que debetur anime ppter fidem caritate formatā sinus Abrahę dicitur est. ¶ Hugo tamen libro secundo de sacramētis pre. c. vij. negare uidetur aliquez vniū locum determinatum esse purgationi aiarum dicēs probabilius esse vt in his potissimum locis singule penam sustinere credatur in quibus culpam commiserunt: sicut multis sepe documentis probatum est. Alia uero si qua sunt harum penarum loca non facile assignare uidet. Sed sententia ista Hugo. non accepta ē a doctoribus nisi intelligatur: Et dicit Bon. fm dispensationem diuinā. et nō fm cōmunē legem: quia improbable ē vt omnes anime que parissus peccauerunt parissus puniantur. Ideo fm legē cōmunez credendum est q. sicut limb⁹ fuit inferius: sic et loc⁹ purgatorius qui locus pars inferni creditur a quibusdāz propter illud uerbum Gregorij in. iij. dial. Sub codez igne electus purgatur et damnatus cremat. Tertiu dubiū absoluedum erat. qui sunt qui vadunt ad purgatorium. Et dicere possum⁹ fm doctores q. sunt tria hominum genera. ¶ Primi quidez sunt qui cum venialibus moriuntur. Mā sicut dicit magister sup illo vbo. i. Cor. iij. c. Si q. sup edificat sup fundamentū hoc aux argentū lapides preciosos. lignū. scum: stipulā: vniuscuiusqz op⁹ manifestū erit. Dies. n. dñi declarabit: q. in igne reuelabitur: et vniuscuiusqz op⁹ quale sit ignis pbat

Per lignū fenū ⁊ stipulā: intelligunt venialia peccata p quādam similitudinem ga venialia in eodē subiecto cū caritate existētia pnt per ignem purgatorij ⁊ spī ritualem ignē caritatis ⁊ dilectionis cōsumi: sicut lignū. fenū stipulaq; consumuntur per ignē. ⁊ qā tardī⁹ cōsumit lignū q̄ fenū: ⁊ fenū q̄ stipula. ideo p lignū significātur venialia grauiora. p fenū media. p stipulā minora. ¶ Secūdi qui vadūt in purgatoriū sūt qui pñiaz ante obitū suū nō egerūt: sicut contigit his qui absq; p̄fessione moriuntur p̄riti ¶ Terrij sūt hi qui iniunctā sibi pñiam nō compleuerunt. Itā pñia in p̄fessione a sacerdote iniuncta: aut est maior: aut equalis: aut minor. Si autem est maior tūc id qđ homo plus fecerit cū moritur in augmentū sue glorie cedit. Si est eq̄lis tunc sufficit ad totius pene dimissionē. Si aut fuerit minor: tūc id qđ residuū est ex virtute diuine iusticie i purgatorio emendatur: ne aliquod peccatum remaneat impunitum.

¶ De voluntate illorū qui patiuntur in purgatorio. ⁊ de grauitate penarū. ⁊ de ministro p quē deus infligit penas illas.

Capitulum. ij.

Secundū mysterium principale de purgatorio declarandū dicit penalitatis. in quo tria dubia sūt capiēda. videlz. Prīmū vtrū pena illa sit voluntaria. Secundū vtrū sit maxima oīū penarū tpaliū. Tertiū vtrū p ministeriū demonū infligat. ¶ Ad p̄mū dubiū. r̄ndet Bon. q; aliqua pena dicit tripliciter voluntaria. Uno mō qā assumitur a voluntate impante. sicut est pñialis pena. Alio modo qā susciētur a voluntate acceptāte. sicut est pena martyrum. qā adeo placet q; ea liberari nō vellent. ¶ Terno mō est quedā pena q̄ acceptat ⁊ sustinetur a voluntate celerante. vt puta pena que est cū patientia ita q; eius oppositū est in desiderio: sicut cum amans ⁊ desiderans sanitatē infirmatur. sustinet quidem infirmitatē tāq; penā diuinitus inflictā: attamē ab ea libe

rari procurat. ⁊ illud minime hz rōnē voluntarij. Hoc modo est voluntaria pena purgatorij in v̄ris iustis: qui volūtarie eaz sustinent: ⁊ desiderāt vehemēter ad patriam puenire. ⁊ ab alijs sibi auxiliū preberi. ¶ Secūdū dubiū vidēdū erat. vtrū pena purgatoria sit maxima oīū penarū tpaliū. Et fm doc. r̄ndet q; sic ⁊ p̄ba. tripl̄r. Pr̄io auctoritate. Secūdo rōne. Tercio exēplo. ¶ Pr̄io p̄ba. aucte. Inq; enim Aug. de pe. di. ij. c. vlt. ⁊ di. xxv. c. qui. in aliud seculū. Qui in aliud seculū distulit fructū p̄fessionis purgād⁹ ē igne purgatiōis. Hic etenim ignis ⁊ si nō sit etern⁹: miro tū mō grauis est. Excellit enī oēm penā quā vnq; passus ē aliquis in hac vita. Itūq; i carne tanta inuēta est pena tpalis: Scđo. p̄ba. tur rōne. Et hz Bon. p̄ sumi rō ex v̄na institū eo q; deus iustus penā nō acceptat fm q; punitiua tñ. s; fm q; plus est in ea ratio ordinis recti. Scđm h̄ ergo ē intelligendū q; est pena sumpta: ⁊ pena inflicta. In pena sumpta non tñ placet deo ordinatio pene ad culpā: sed ordo ⁊ rectitudo que est i voluntate assumente. In pena inflicta placet ordinatio pene ad culpā. Quoniā ergo pena penitentū in pñi plus est. pena morientū est inflicta in purgatorio: pro eo q; iam nō est tēp⁹ agendi sed recipiendi. Itō modica pena in pñi plus satisfaci ⁊ magis est de ea cōtenta diuina iustitia: q̄ de magna iustituro. Ric. vero sunt rōem ex cā ipsius pene. Itā pena causat dupliciter. scz absentia boni amati. ⁊ pñia mali oditi. Et vtroq; mō pena purgatorij maior ē qualibet pena tpali. Anime enim in purgatorio qā motus eaz non retardat mole corpis: vehemētissime desiderāt cum deo perfecta fruiōne p̄iūgi. Et tō ex huius p̄iunctionis absentia vehemētissime affligunt maxie cū videant tēp⁹ aduenisse: quo cum deo p̄fecte essent cōiuncte: si dum erant i corpib⁹ penā suis peccatis debitā p̄soluissēt. Similr ignis affligens animā in purgatorio magis est acutus igne nostro: qui tamē inter alia

elemēta maxie est afflictū. Ideo pena purgatorij lōge grauior ē q̄ alia pena in hoc mūdo. Qualit̄ aut̄ aīa parit̄ ab illo igne declarant̄ est in p̄cedentib⁹ sermōe s. xliij. hui⁹ op̄is. ¶ Tertio, pbat̄ grauitas pene purgatorij exemplo. Habet̄ nāq; i legēda sancti Greg. q̄ postq̄ orauit. p Traiano: apparuit ei Angelus et dixit: Quia. p dānato rogasti duob⁹ tibi datur optio. Aut. n. i purgatorio duob⁹ diebus cruciaberis. aut certe toto tēpōr vite tue fatigaberis dolorib⁹ et infirmitatib⁹. Qui p̄legit toto tēpōre vite sue dolorib⁹ con eui potius q̄ duob⁹ dieb⁹ in purgatorio cruciari. Et factū ē q̄ sēp deinceps aut febrib⁹ laborauit. aut podagre molestia pressus fuit. aut validis doloribus conuassat⁹. aut dolore stomachi miserabiliter cruciat⁹. Et in quadā epistola sic loq̄. d. Ante podagre tantisq; dolorib⁹ premior: vt vita mea mihi grauius ma pena sit. Quotidie. n. in dolore deficio: et moris remediū expectādo. suspiro. ¶ Tertium dubiū. ppositū fuit. Atq; pena purgatorij p ministeriū demonū infligat̄. Et q̄busdā videt̄ q̄ sic. eo q̄ i scriptura aut vix aut nūq̄ legit̄ q̄ bon⁹ angelus bonos vexauit. S; vexatio bonorū solū a malis fuit. sicut exēplū hētur de Job. de Antonio: et alijs scis et amicis dei. Mali v̄o vexati sūt a bonis et a malis. Et ratio videt̄ esse fm̄ eos. q̄a qui vexat alterū et affligit quodā mō odiūz habet. Diabolus autēz odit bonos et malos ob suā crudelitātē. ideo vtrosq; affligit cum sibi p̄mittit. boni v̄o nō odiunt nisi malos et ideo illos solos affligunt: Sicut afflixerunt sodomitas et egyptios. Sed opinio ista stare nō potest. q̄a non decet illū q̄ iuste de aliquo triūphauit postea puniri p ipsū. Sed aīe que sūt i purgatorio adherendo iustitie vicerūt diabolus Ergo nō esset cōueniēs vt punirent demonū ministerio. Propterea alij dixerūt q̄ pena purgatorij infligit̄ angelorū ministerio. S; h nō v̄f. p̄babile. q̄ tam grauit̄ affligāt et puniāt concupes suos. nec hoc ē facili p scripturā posset. p̄bati

Jo dicendū fm̄ Ric. et Bon. qd̄ quib⁹ boni angeli et mali assistant morientib⁹ boni ad iuuādū. mali ad nocēdū si p̄nt. tū in loco penali ipsi purgatorij nō puniūt aīe ministerio demonū: nec miserie bonorū angelorū: s; sola diuina iustitia ignē purgatorij sicut instrumentū appli cante ad punitionē earū.

¶ De iocunditate quā habent existētes i purgatorio. tum ppter certitudines s̄ sua salute. tum ppter p̄firmationē i grā. tum ppter auxiliū viuorū. Caplm̄. iij.

¶ Tertiu mysteriū declarandū de purgatorio dicitur iocunditatis. Illā inter acerbitatē penarū sentiūt aīe i purgatorio existētes multā iocunditatē. maxime. ppter tria. Primo. ppter certificationem. Secūdo. ppter sub uentionē. Tertio. ppter sanctiorū affectio nem. ¶ Primo gaudēt anime i purgatorio. ppter certificationē. q̄ iā certificate sunt de gloria et beatitudine ad quā debēt puenire. Notandū tū fm̄ Bon. in. iij. di. xx. Qd̄ aīe ille maiore certitudine habent q̄ ille q̄ iā via sūt: sicut habebāt aīe que erant in limbo. Et illa certitudo media est inter certitudines patrie. et certitudines vie. In patria est certitudo ten tionis euacuans expectationē et timorē. In via aut̄ est certitudo expectationis mixta timori. q̄ glibet labi pōt dum est viator. In purgatorio v̄o est medio mō s. certitudo expectationis. q̄ nondū obtinuit. sed est euacuatio timoris. ppter libert arbitrij cōfirmationē. q̄ oīo fit q̄ deinceps peccare nō pōt. Illā cōfirmatiō sunt in grā: nec valent malū velle: nec dum agitur: qd̄ eis accedit ad leticiā et iocunditatē. Propterea sapiēt. iij. dicit̄ Spes illorū immortalitate plena est. Nec acceptāda est quorūdā opinio eorū qui dicunt q̄ p acerbitate penarū ita abso: bet spūs vt vbi sit ignoret. et ex h dubitet vtrū sit in inferno: vel in purgatorio: aut extra. Sicut cū anima ex dulcedine p̄tēplatiōis rapit̄ extra se vt nesciat vtrū i corpore an extra corp⁹ hoc videat: sic suo modo dicūt i penis se habere.

Sed certe hō nō videt posse rationabiliter
sustineri. q. et si spiritus carni iunctus
possit ab huiusmodi penis adeo absor-
beri vt vsum rationis amittat: Spiritus tñ
separatus q. immortalis est nō videt adeo
absorberi: cū fortior sit ad sustinendum
magnā penā in se q. in corpe parua. Et
contra dictā opinionē faciunt exempla:
que Greg⁹ ponit i. iiii. dial. li. vii. dicit.
Ad quidam in purgatorio existentes in
grauibus penis petierūt adiutoriu p li-
beratione. ergo sciebāt se aliquādo libe-
randos. Insuper in omelia de diuites: et
Lazaro dicit q. dñati supra se electos
cōsiderant vsq. in diem iudicii. Si ergo
pena illa infernalis iproporzionabiliter
grauior est q. purgatoria. et illa non ab-
sorbet vsum rationis dñatis qui sūt op-
pressi verme desperatione et culpa: quāto
magis nec ista pena absorbebit spiritus
iustoz qui fortificati sunt bona conscia
et spe et diuina gratia. Secūdo gaudent
aie existētes i purgatorio ppter subuen-
tionē. quādo subueniūt eis per suffragia
vtriusq. de quib⁹ diximus in precedenti
sermone. Innotescit autē eis predicta
subuentio quadrupliciter. ¶ Primo
dina inspiratiōe. ¶ Secūdo angelica re-
uelatiōe. vt dñ. xiiij. q. ij. c. fatēdū. ¶ Ter-
tio morientiu noui iudicii. ¶ Quarto
expientie cognitiōe: q. p suffragia q. ipē
dūt eis experiūt sibi dimitti penā. pue-
niens nāq. est vt inotescat eis a quibus
et que suffragia fiant: vt cum de purga-
torio fuerint liberate: et in gloriā Ange-
loz assumpte: gratias suffragatoribus
suis impendāt: pro eis apud largissimū
miseratōre oīz deū intercedentes. Nō
enī possibile est vt ingratiūdo vel aliquod
q. cūq. ritum locum habeat in gloriā
sempterna. ¶ Tertio gaudēt aie in pur-
gatorio ppter sanctorū affectionē. Su-
permi quidē ciues orant et rogant dñm
Ihm xpm pro illis pxiimis suis: quos
cruciari cernūt. Secūm. n. Bon. i. iiii. di.
xlv. duo inducunt sanctos orare p his
qui in purgatorio sunt. Primū est coz-
necessitas: q. indigent ab alijs releuari.

Secūdū ē dei voluntas qui vult q. vnū
menbrū releuet aliud. Tertiū addi pōt
futura iocunditas seu felicitas. scilicet
vt eorū gloria accidentaliter augeat cū
videant eos futuros conciuēs suos. An
credendū est q. angeli sancti semp visi-
tant eos: et cōsolant. Propter q. omnia
ad prudentiam spectat dum viuimus in
hoc seculo penam quam possumus pro
peccatis nostris exoluere. Sin vō illam
i purgatorio dolenter luemus: vbi licet
ppter rationes iam tactas aliqua letitia
aderit. nō tamen tanta erit vt Bon. ait
quanta erit afflictio. Iō sollicitē cogite-
mus q. ventura sūt. et oculos aperiam⁹
in tempore opportuno: vt sic placemus
deū quē offendimus: impetremusq. ab
ipso hic gratiam et in futuro seculo sem-
piternam gloriā. Amen.

¶ Seria tertia quarte ebdomade: de iu-
dicio curioso et temerario: propter quod
multi qui se iustos credūt: pccōres sunt
et inimici altissimi dei. Sermo. xlix.

Olite iudi-

care fin faciem. sed iu-
stum iudiciū iudicate.
Verba sunt redempto-
ris nostri originaliter
Jo. vii. c. et in euāgelio

hodierno. Prebuit nobis saluberrimū
documentū satisq. necessariū saluator n-
r dñs Ihs xps dum dixit vba in thema
te nostro pposita. qm ob curiosū iudiciū
multi qui se bonos existimāt sepennu-
ro mali sūt. Secūm vō Alex. in iaz in. iij
volumine sūme duplex est iudiciū. Anū
publicū et ordinatū: q. quidez est actus
iustitie. Aliud vō vsurpatū. et temerariū
quo q. pxiimū suū iudicat: vel reputat
bonū aut malū. De hoc itaq. iudicio d-
quo locut⁹ est xps: et nos in pñti sermōe
dicem⁹. in quo triplex iudiciū subdisti-
guemus declarandum.

Primū dicit dubietatis.
Secundū veritatis.

Tertium temeritatis.

Quod peccatū ē iudicare i deteriorē partem aliena facta q̄ nobis dubia sunt: et quare dubia sunt in meliorem partē interpretanda. Caplm. j.

Primū iudiciū vsurpatum dicit dubietatis: Cuius quis proximū suū ex operibus dubijs iudicat malū. Nā multa sūt opa que bene fieri possunt et male. sicut seiuare. orare. eleemosynas facere. audire missas. visitare ecclesias. et similia. in quibus si q̄ diffinitive iudicaret primū talia male faceret ut puta ppter vanam gl̄iam. aut aliq̄ aliū malū finē: peccaret p vsurpationem iudicii. Idcirco in his seruanda est regula: q̄ ponit in glo. Ro. xiiij. sup illis verbis. Qui nō manducat manducātē non iudicet. vbi dicit. Dubia sunt in meliorem partem interpretanda. Et q̄ ita sit pbari pōt tripliciter. Primo auctoritate. Secūdo rōe. Tertio exēplo. **P**rimo pbat auctoritate. An. xxiiij. ol. c. habuit se In rebus ambiguis absolutum nō debet esse iudicium. Et xi. q. iij. an. c. graue Graue sans est ut in re dubia certa desentētia. Et. xxx. q. v. c. incerta. Incerta nullatenus iudicemus: quousq̄ veniat dñs: qui latentia producat in lucem. et illuminabit abscondita tenebrarum. et manifestabit consilia cordiū. Ad hoc facit ibidem. c. nullum. et. iudicātem. Et idem ponitur in glo. super. c. nauiganti de vsur. et in. c. ex literis. de pbatomb. Ad idem est illud dictum extra de regulis. Esote inq̄ misericordes et. Hoc loco nihil aliud precipi existimo nisi ut ea facta que dubiū est quo animo fiant in meliorem partem interpretemur. **S**ecūdo pbat q̄ dubia sūt in meliorem partem interpretanda. ratione. Et hoc tripliciter. Primo propter diuinā maiestatem. Secundo propter proximī caritatem. Tertio propter propriā vilitatem. **P**rimo propter diuinā maiestatem. Dubiorum enim et secretorum iudiciū de sibi s̄seruat: q̄ dixit Dicit. xviij. Psal.

tūm est cor hominis et in scrutabile: q̄ cognoscet illud: Ego dñs scrutans cor et probans renes: qui do unicuiq̄ scdm viam suā. Et. xxxij. dist. c. erubescāt. De secretorum cognitor: et iudex est. Hinc ē quod scribit. ij. q. i. c. nomen presbyteri Diuine pietatis potestati facere videretur iniuriam: si illius iudiciū meo vellem iudicio puenire. Et. xv. q. vj. c. si ascendenti bus. Nō pōt humano cōdemnari examine: que deus suo reseruauit iudicio. **S**ecunda ratio est ppter proximī caritatem. Scdm enim Tho. ij. q. xviij. Et hoc ipso q̄ aliquis habet malā opinio nem de aliquo absq̄ sufficienti causa iniuriatur ei: et contemnit ipsum. Nullus autem debet alium contemnere absq̄ cogente causa. Ideo vbi non apparent manifesta idicia de malicia alicuius: debemus ut bonū habere: in meliorem partem interpretādo quod dubium est. Et si dicret q̄ iudiciū debet ēē magis de eo q̄d sit in pluribus accidit. s̄ ut in pluribus accidit ut male agant. q̄ ut dicitur Ecclesiastes. primo. Stultorum infinitus ē numerus. ergo dubia magis debemus interpretari in malū q̄ in bonū. Respōdet Tho. q̄ ille qui in meliorem partem aliorum facta interpretatur: frequentius fallitur. Sed melius est q̄ aliquis fallatur habens bonā fidē de aliquo homine malo q̄ rarius fallatur habens opinio nem malā de aliquo bono: quia ex hoc fit iniuria alicui. nō autē ex primo. Id Seneca li. iij. de beneficijs ait. Sanctū est prodesse etiam malis ppter bonos q̄ bonis obesse ppter malos. Ideo lex fauet ut patiatur potius nocentem absolui: q̄ innocentem cōdemnari. ff. de penis. l. absentem. in principio. **T**ertia ratio est propter propriā vilitatem: q̄ sic homo curat iudiciū dei. scdm illud Luc. vi. Nolite iudicare et non iudicabimini. Notandum tamen fm Alex. in ij. volumine summe. q̄ proximorū nostrorū facta dubia nobis pōt esse tripl̄r. **P**rimo ex ignorantia principij. Nā ut dicit extra de sen. exco. c. cū voluntate

Voluntate ac pposito maleficia distin-
guuntur. Ideo nescim⁹ sepiissime ex quo
principio procedant alioz opa. ppter ea
in talibus iudiciū curiosū cauere debe-
mus. ¶ Secūdo pōt eē aliquod dubiū
ex ignorātia mediū: qā multotiens mu-
tatur volūtas. Nam multi aliqua bona
exercentes: mala intentione mutari pōt
et ecōuerso. ¶ Tertio pōt aliqd esse du-
biū ex ignorātia finis. Ideo dicit. xi. q. i.
c. sacerdotibus. Nescim⁹ qā in terribili
dei iudicio qualis sit futur⁹. Etenim Pau-
lus egregi⁹ p̄dicator dicit. Nolite ante
temp⁹ iudicare quoadusq; veniat dñs.
¶ Tertio pbat q dubia sint meliorē
ptē trāfferenda exēplo. Legim⁹ nāq; q
sanctus frater Leo socius bti Francisci
dum infirmaretur loco scē Elharte de
angelis vidit in visione multitudinem
fratrū processionaliter incedētiū. Inter
quos vidit vnū a cuius oculis radij pce-
debāt lucidissimi: et qrens ab vno illorū
quis esset ille cuius oculi ita splēdebant
audiuit q erat frater Berni. de quinta-
ualle primus socius beati Francisci. qui
semp de his que videbat in alijs: in me-
lius iudicabat. Quando enim videbat
aliquos male indutos dicebat. Isti me-
lius seruāt paupratē: q tu frater Berni.
Cum vō inspiciebat diuites p̄ciōsa in-
dumenta deferētes cordis compūctiōe
dicebat. Forsan illi sub vestib⁹ delicatis
humiliores sunt q tu frater Berni. Ele-
p hunc modū sp in dubijs bene de alijs
sentiebat. His vō dictis visio disparuit
¶ Qd nō peccat qui manifesta dānat
mala: et iudicat. et qualiter proximoz pctā
nō sūt curiose exploranda. Caplm. ij.

¶ Secūdu iudiciū dicit veritatis
o Ipsi autē est cum quis de ma-
nifestis: aut virtutibus: aut vi-
tijs. primi sūt recte sentit. De q̄ Dauid i-
ps ait. Recte iudicate filij hominū. Et
Esr. i. et hi. Inusq; bene iudicat: que
bene cognoscit. Et de regu. iur. c. Estote
misericordes. Quod enī scriptū est. Ex
fructibus eoz cognoscetis eos. de ma-
nifestis dictū est. que non pnt bono aīo

fieri. ut stuprū: blasphemie: furta: ebrieta-
tes et similia. de quibus nobis p̄mittitur
iudicare. Et. xi. q. 3. c. Si quis dixerit in-
iustum iustum: et iustum iniustum. vterq; ab-
hominabilis ē apud deū. Et ibidē in. c.
si q; hoīem. et i. c. ve vobis inducitur illud
Isa. v. Ecce vobis qui dicitis bonū malū
et malū bonū: ponentes tenebras lucem
et lucem tenebras. Verūtamē aliud est
aliena facta subtiliter et curiose iquirere
et inuestigare: aliud eo q manifesta sunt
et mala illa condēnare. Prīmū vitiū ē
et reprehēibile. ppter ea Berni. ait. Mo-
li eē aliene vite aut temerari⁹ iudex: aut
curiosus explorator. Secundum vero et
si nō sit malū. tamen ita faciendū est. ut
primō peccatori cuius peccata sunt ma-
nifesta compassio habeat. Nam multi
repiuntur qui magis aliena facta q sua
iudicare contendūt. De quib⁹ dicit Scē.
li. ij. de ira. Aliena vitia ante oculos ha-
bemus: a tergo nostra. Et Bartholaeus
cocus. Ad fratris culpam aquile iulius
mina portas. Ad propriam vō nulla: ut
ceca geris. Et Crisostomus in li de cōpūctiōe
In alienis delictis seueri et amarissimi
iudices residemus: nostras autē trabes
oculis infixas. p̄prie nō videmus. Sz
ut inquit Tullius li. 3. q. tuscu. Proprie
stulticie est aliorū vitia cernere suorum
obliuisci. Ideo saluator noster Bartholaeus
vi. c. ait. Quid vides festucam in oculo
fratris tui: et trabem in oculo tuo nō vi-
des? Aut quō dicitis fratri tuo: Sine eijs-
ciam festucam de oculo tuo. et ecce tra-
bes est in oculo tuo: Hypocrita. Ejice
primū trabem de oculo tuo: et tūc videb-
is eijcere festucā de oculo fratris tui. Ex
hoc visitatū puerbū est. Tolle festucā
si vis de fratris oculo. Quae tua contur-
bat lūa tolle trabē. Et Greg⁹ i moral.
dicit illud qd ponit. 3. q. vii. c. q sine pec-
cato. Qui sine peccato est vestrū p̄mus
in illā lapidē mittat. Ad aliena quippe
pctā puniēda ibant et sua reliquerant
Reuocentur itaq; intus ad cōsciam: ut
prius p̄prie corrigant: et tūc aliena re-
prehendāt. Est ad hoc ppositū illud qd

scribit. iij. q. vij. c. iudicet. r. c. i. grauibus
r. c. postulat. r. c. sacerdos. Solent aut
hoc vitio multū infici laici r. seculares:
q. subtiliter perscrutari querūt sacerdo/
tū r. religiosorum vitam. Et si peccatum
aliq. veniale in eis viderint. damnant
illos: spernūt doctrinā: cōtemnūt ipsoz
officia r. orationes. reputant ipsoz ma/
los: ac apto ore vbiq. crudeliter detra/
hunt: nec cogitant quot impietibus
ipsi sūt inuoluti: quot piurjs: blasphe/
mijs: vltis furtis: rapinis: fornicatio/
nibus: adulterijs: sodomijs: atq. silijs
Pro qbus. i. q. i. in. c. multi. Grego. ait
Multi seculariū hoīz cum plus sacer/
dotū vitam q. suā discunt in magnū
ptemptonis diuinor. sacroz crimē in/
currūt. Magna enīz trabe vulneratos
oculos habentes: caniq. negligētes: fe/
stucā tenuem in alioz oculis p. spiciunt:
quaz dum incaute auellere festinant: in
erroris foueaz dilabūt. hec ille. Adcirco
salubre est documentum fructuosumq.
vt quilibet suis defectibus se accuset: r.
humiliet. nō aut alioz pctā p. sūptuose
p. iudicet. Unde bñs Franciscus dixit
in regula de fratribus suis. Quos mo/
neo r. exhortor ne despiciant neq. iudi/
cent homines quos viderint molliibus
vestimētis r. coloratis indutos: vt cibis
r. potibus delicatis. s. magis vniq. q.
iudicet: r. despiciat semetipsum.

Quōd temerarius est iudicare de p. xio
malū p. quodcuq. signū: nūc esset signū
violentum.

Lapim. iij.

Enīz iudiciū quo q. aliū
i. iudicat dicit temeritatis. Et est
cum q. male sentit de proximo
suo diffinitue: propter aliq. indeficiens
signū suspitionis. de quo fit mentio. ij.
q. i. c. multa. r. ij. q. iij. c. temerarium. No/
tandū tamen fm Alex. q. triplex est su/
spicio: fm quam quis pōt malū de pro/
ximo suo presumere. Prima dicit vio/
lenta. Secunda levis. Tertia temeraria
Prima dicit violenta suspicio. i. cū
apparent omnia signa mali: r. nulla bo/
ni. r. si adulter. habitaret cum adultera

de quibus r. si nō videat quid faciat. tū
ppter hui. signū cohabitationis iudica/
re illos nō est peccatū. Propter talia iu/
dicant Salomon de filio illius mere/
tricis q. alia meretrix illa dormiente ab/
stulisset. de quibus dicit. ij. Reg. iij. r. ex/
tra de presum. in. c. afferte. Nam cū di/
xisset Salomon. Afferte mihi gladiū r.
diuidite infantē viui r. date dimidiam
partem vni. r. dimidiam alteri: qd non
dixit diffiniendo. sed potius temptando
r. inquirendo veritatē. vt dicit glo. super
dicto. c. afferte. Clamauit mulier cuius
fili. erat viui ad regem: Commota sūt
quippe viscera ei. sup filio suo. Obsecro
domine date illi infantem viui: r. nō oc/
cidat. Conuerso illa dicebat. Nec mi/
hi nec tibi: sed diuidat. Rēdit rex. r. ait.
Date huic infantē viui: r. non occidat.
hec ē enim mater ei. Secūda suspi/
cio dicit levis: qū sūt leuia signa mali:
r. fortia ac plura boni: vt si mulier loq/
tur cum aliquo viro religioso honeste r.
in honesto loco ac condecenē: r. similia
r. sic iudicare malū peccatū est. Scien/
dū tamen fm Tho. vbi supra. q. aliud
est ex huiusmodi signis dubitare de ma/
lo proximi. aliud illud affirmare. Pri/
mū pertinet ad humanam temptationē
sine q. non ducit ista vita. fm illud apli
i. Cor. x. Temptatio vos non appren/
dat nisi hūana. Affirmare vō r. existi/
mare pro his signis malū de p. xio suo
pcti ē. Unde Aug. super illd. i. Cor. iij.
Molite ante temp. r. c. ait. Et si suspitio/
nes vitare non possum: q. hoies sum/
iudicia tamē. i. diffinitiuas līas p. tinere
debem. Notandū adhuc fm p. satus
doctorem q. suspitio de malo alteri pōt
tripliciter puenire. Primo ex longa ex/
perientia. Unde Arist. ij. li. Eth. dicit q.
senes sūt maxime suspiciosi eo q. mul/
totiens expti sūt aliorū defect. Senes
enim inq. cacoges sūt. Est enī cacogia
in deterius existimare oīa. Secundo p.
uenit talis suspicio mali ex eo q. aliq.
male efficit ad alterū. Cū enim q. aliū
contemnit vel odit: facile opinat malū

De ipso: quia unusquisque facile credit quod appetit. Tercio: pruenit suspicio mali ex hoc quod aliquis in seipso malus est. ex quo concoscitur sue malicie facilliter malum de alijs opinatur propterea sapiens Ecclesiastes. x. c. ait. Stultus in via sua ambulans: cum ipse sit insipiens: omnes stultos existimat. Et Seneca in li. de moribus. Hoc habet omnis affecerit ut in quo ipse insanit: ceteros putet insanire. Tertia suspicio dicitur temeraria cum quis omnia bona in malam partem trahit. Unde Crisostomus in quodam sermone ait. Sunt quidam peruersi qui de omnibus male iudicant. Dicunt enim si quis studet et humilitati vacat hypocrita est. Si recreationi gulosus est. Si societati secularis est. Si simplicitati famus est. Si aliorum correctioni presumptuosus est. Si silentio et paci simulator est. Hec ille. Quis ergo explicet quod multos lucretur diabolus propter temeraria et presumptuosa iudicia: In quibus tanto maius periculum imminet: quanto minoris culpe esse creditur. Eritem itaque illa questio possumus: ut sic vere penitentiam agentes assequamur in seculo dei gratiam. et in futuro sempiternam gloriam: in qua vivit gloriosus deus per infinita secula seculorum. Amen.

Seria quarta quarte ebdomade in qua dragesima. de sacratissimis indulgentijs et relaxationibus: quas facit ecclesia in remissione pene peccatorum. Sermo. l.

Enit non

quando nemo potest operari. Redemptoris nostri: verba sunt ista originaliter Ioan. ix. c. et in euangelio hodierno

Ostensum est in superiori sermone quod grauis erit questio dimenda purgatoria pena: que seruatur his qui in hac vita pro suis peccatis satisfacere negligunt. Et quam plerique excusare se possent. d. vires aut tempus illis ad satisfaciendum non sufficere. Ideoque clementissime prouidit dominus

illis christus concedens thesaurum ecclesie ministris suis pro loco et tempore peccatoribus dispensandum. Sicut namque in ecclesia pro prelatos et superiores relaxationes et indulgentias in quibus quod faciunt quod debent: peccatorum suorum remissionem lucrantur. Et autem hoc clarius intelligatur: statui hodierna die de indulgentijs verba facere ut penitentes peccatores intelligentes illarum virtutes inuisitent cum studio eas acquirere. non expectantes noctem mortis et purgatorie pene: quando amplius non poterunt operari. De ipsis ergo indulgentijs tria mysteria principalia proponimus declaranda.

Primum dicitur diffinitio.

Secundum concessio.

Tertium fructificatio.

Quid sit indulgentia. et qualiter prodest in foro dei ad diminutionem pene purgatorie: et de clauibus a christo collatis sacerdotibus.

Capitulum. i.

Primum mysterium de indulgentijs declarandum dicitur diffinitio. in qua quid sit indulgentia videamus.

Et respondet Franciscus de mar. in tractatu de indulgentijs quod indulgentia est remissio peccatorum. Quod intelligendum est de remissione pene temporalis: ad quam peccator remanet obligatus post remissionem culpe et pene eterne. Ipsa namque pena et culpa eterna remittuntur in contritione cum peccator iustificatur. Et quia ut tactum est sermone septimo huius operis. c. l. licet in baptismo omnis pena que pro peccato debetur: penitus relaxetur merito passionis christi: tamen cum homo peccata iterat reddit se indignum tanto beneficio. Ideo in peccato nisi esset multum seruentissima non remittit eam tota pena. sed minorat ut dicit magister sententiarum. dist. xix. tertij. Questio decet et expedit salua diuina iustitia. Remanet itaque ut in pluribus obligatus peccator ad temporaliter satisfaciendum penamque temporalem exoluendam. Hanc vero taxare habet sacerdos in confessione: quod dictum est in sermone pro arbitrio penam potest imungere. Et quia raro contingit ut quis totam penam temporalem debitam excipere possit et adimplere. ideo quod eam in

hac vita nō soluit in purgatorio acriter
punit. Sed cū qd facit illud pro quo
indulgentie concedit a dicta pena libe-
rat plus et min⁹ fm indulgentie q̄litatez.
Notandū tñ fm Ric. et Bon. xi. xx. q̄r-
ti. q̄ fuerit qdaz q̄ voluerunt distingue-
re for̄ dei et for̄ ecclesie. Et hī dixerūt in-
dulgentias valere q̄tū ad for̄ ecclesie
non q̄tū ad for̄ dei. Ratio aut̄ ipsorū
erat. q̄ nullus inferior pōt absoluerē a
pena ad quā ligat superior. Sed de⁹ re-
mittendo culpam ligat ad aliquā penaz
tpalem. ergo videt q̄ nullus possit de il-
la aliquid dimittere. Et p̄pterea dicūt in-
dulgentias valere in foro ecclesie: remit-
tendo penas taxatas a iure vel a iudice.
nō tñ aliquid remittendo de pena taxata
a deo. Verūtamē ista opinio satis impia
est et cōtraria rōni. q̄ si sic esset. tūc eccle-
sia absoluendo a penis satisfactorijs trā-
smutaret ad penas purgatorij: et ad gra-
uiora supplicia. Nō simpliciter dicendū
est q̄ relaxatio satisfactorijs q̄ fit in in-
dulgentijs valet etiam in foro dei. q̄ de
us h̄z p cōdonato qd sic p̄donat. Nō
dus aut̄ intelligendi q̄lter fieri potest ta-
lis est. P̄supponendū nāq̄ est q̄ bo-
nū obtinem⁹ ex triplici merito. scilicet me-
rito p̄prio. et ex merito capitis. et ex meri-
to ecclesiastice vnitatis. Et q̄ ita sit in se
manifestū est. q̄ q̄libet meret sibi p̄ gra-
tiam quas habet. Nō x̄p̄s meruerit no-
bis nemo dubitat: nisi q̄ fide caret. Nō
ecclesia mereat nobis et eius merita patet
p̄ v̄ba Aug. d. in li. de p̄nia. Credendū ē
q̄ oēs ofones et elemosine ecclesie. et opa
iusticie succurrūt recognoscēti mortalita-
tem suam. per hūc modū: sicut triplex ē
meritū obtinendi bonū: sic et meritum
liberandi a malo. Meritum. scilicet p̄prium.
Et hoc est meritū nostre cōtuitūdis. et p̄
hoc meremur liberari a pena eterna: ita
q̄ simul sūt hī duo: sicut in angelis ḡra
et gl̄ia. Scdō est meritū x̄pi. et hoc ope-
rat in sacris et p̄tate clauū. et per hoc re-
mittit pars pene. Tercio est meritū ec-
clesiastice vnitatis. et p̄ illud adhuc fit re-
missio. Et sic fm triplex meritū fit tri-

plex pene cōdonatio: et sic currat mise-
ricordia cū iustitia. et in q̄libet est muta-
tio maioris in min⁹. Nō pena eterna p̄-
mo mutat in tpalem cū remittit culpa.
Scdō tpalis magna et supra vires com-
mutat in penaz competētem viribus in
sacerdotis absoluōe. et quod residuum
est reseruat in purgatorio. Tercio v̄o pe-
na illa: ad quam q̄stenet mutat in mi-
nozem in indulgentijs. Hoc aut̄ potest fa-
cerē ecclesia ex diuina auctoritate. Thesau-
rū enim meritoy. scilicet x̄pi martyrum con-
fessorū ac virginū recōmēdauit ecclesie
dispensandum. cū ecclesie in p̄latis tradit
claves regni celoy. Et per hoc solui
potest ratio eoy q̄ dicunt q̄ inferior nō
potest absoluerē a pena imposita a supio-
re. Nam h̄z non possit auctoritate p̄pria
potest tñ auctoritate ipsius supioris. Al-
pōt dici q̄ p̄latus dans indulgentias
nō absoluit oīo cōdonādo: sed soluēdo
de thesauro ecclesie. Sed aliquis posset
obiicere q̄ ecclesie nō sunt date claves
q̄ claves aut sunt ad claudēdum: aut ad
aperiendū. Sed dicit Apoc. iij. X̄p̄s
aperit et nemo claudit: claudit et nemo
aperit. ergo ecclesie nō sunt date claves.
Verū tñ in p̄trariū est qd x̄p̄s dixit Pe-
tro Math. xvi. Tibi dabo claves regni
celorum. Ex quibus verbis patet q̄ me-
diante Petro ecclesia claves accepit.
Nō no. xxiij. q. i. c. manet. c. quodcūq̄.
c. omnibus cōsideratis. Rēspōdet ergo
Ric. di. xxiij. quart. q̄ claves regni ce-
loy date sunt ecclesie. Et accipiuntur hī cla-
ues ad similitudinē clauū materialiy
p̄ quas hostiū claudit et aperit. Claves
enim ecclesie sunt quedam potestas da-
ta ecclesie in p̄latis suis ad aperiēdū et
ad claudēdū hoībus regnū celorum:
quod claudit hominū p̄ctū vel p̄ obli-
gationē ad penā pro p̄ctō. et aperit p̄ re-
misionem vtriusq̄. Est aut̄ potestas tri-
plex aperiēdi et claudēdi. P̄tia
est auctoritas q̄ est in solo deo: q̄ solus
ap̄it effectiue p̄ ifusionē gr̄e: claudit per
missiue p̄mittēdo iusto iudicio hominē
ruere in p̄ctū gratiam non conferendo

¶ Secunda est clavis excellentie q̄ est in xpo ratione humane nature: qui celū aperit per meritū passionis sue. et claudit p̄ p̄tatem iudicalem sibi traditam.

¶ Tertia est clavis ministerij. s. in prelatu ecclesie: qui celū aperit ministrando sacramenta: que operant in merito passionis xpi et virtute. **¶** Ad auctoritates ergo Apoc. dicendū q̄ clausura regni celorū potest tripliciter accipi. vel pro illa qua erat clausum generi humano p̄pter peccatū primorū parentū. vel pro illa qua claudit omnibus reprobis in iudicio p̄ suam diffinitivam. vel pro illa qua claudit interim homini p̄ culpaz et penam remittendas. Prima clausura fuit vniuersalis et nō ppetua. et hāc xp̄us apuit merito passionis sue. Et de hac dicitur et nemo claudit. Alia sūt clausura erit ppetua de qua Math. xxv. Clausa est ianua. et de hac dicitur: claudit et nemo aperit. Alia clausura est particularis: et non ppetua. et hāc plati ecclesie p̄nt ministerialiter aperire. Propterea nō meritiocriter errant hi qui dicūt indulgentias nō valere. cū tota ecclesia rōnabiliter p̄nt asserat et affirmet.

¶ De auctoritate pcedēdi indulgentias et illaz varia p̄cessionē: et de causis p̄ q̄b̄ concedunt. **Capitulum ij.**

¶ Eūdemz mysteriū de indulgentiis declarandū dicitur concessio in q̄ de ipsaz concessioe tria cōsiderem. **¶** P̄mo auctoritatē. **¶** Secundo varietatē. **¶** Tercio causalitatem. **¶** P̄mo cōsiderem auctoritatē q̄s. s. h̄z auctoritatē indulgentias pcedēdi. Et rōndent doc. s. Bon. et Ric. vbi. s. q̄ illi soli possūt indulgentias dare: q̄b̄ dispensatio thesauri ecclesie commissā est. et s̄m mensurā cōmissionis sue. Et q̄ xpi vicario cōmissa est plenitudo potestatis ab ipso xpo. vt patet extra de peni. et re. c. cū ex eo. Ideo potest dare indulgentias p totam ecclesiā militantem: et tantas quantas sibi dare placuerit si adsit rōnabilis causa. Illi autē habent tantū de hac potestate quantū eis a xpi vicario concessum est. Ipse autē p̄ ius cōmune hoc nō cōcessit nisi episcopis. uel electis i ep̄os et suis legatis. Et ideo nulli alij p̄nt indulgentias dare: nisi ex speciali cōmissione. nec p̄nt legati dare indulgentias nisi in p̄uincia sua. nec ep̄i nisi in suo ep̄atu. Archiep̄i tamē possūt eas dare in ep̄atibus suffraganeorū suorū. vt p̄ extra de pe. et re. c. nostros. in textu. et in glo. Isti tamen in dedicatione basilice sue dedicet ab vno siue a pluribus non debēt extendere indulgentias vltra annū nec in anniuersario dedicationis vltra xxx. dies. Limitata ē enī eis p̄tās a papa: ne p̄moderatas remissiones clauē ecclesie p̄temneret: et p̄nialis satisfactio enervaret. extra de pe. et re. c. cum ex eo. Et si diceret q̄ omnis sacerdos habet clauē. ergo potest indulgentias concedere. Respondet Bon. q̄ clavis non ē tota rō virtutis indulgentias faciendi: sed potestas clavis cum iurisdictione et auctoritate thesauri dispensandi: q̄ ordinarie solis competit ep̄is et sacerdotibus si eis ab episcopis cōmittat. **¶** Secundo cōsideremus circa cōcessionē indulgentiarū varietatē. Scdm enī q̄ apparet ex vsu ecclesie solēt indulgentie variari tripliciter. Concedunt namq̄ aut s̄m numerū dierū uel annorū. aut s̄m partē petorū. aut s̄m plenariā remissionem. Quando concedunt s̄m numerum dierū uel annorū. ut puta q̄ dant centū dies uel centū anni de indulgentia. tūc qui illā lucrant absolunt a p̄nā quam facere debuissent p̄ peccatis suis p̄ centū dies: uel p̄ centū annos: siue i hac vita siue in purgatorio. Quando s̄o pcedūt indulgentie s̄m partē peccatorū. ut puta quia concedit tertie uel quarte partis remissio peccatorū. tūc qui illas lucrant absolunt a pena quā tenebāt exoluere p̄ illa p̄ter siue illa pena sit centū annorū siue mille: siue plurium. Quando autem concedunt indulgentie s̄m plenariam remissionē. tūc qui illas lucrant: absoluntur ab oī pena: ita q̄ si tūc ex hac vita decederēt: statim ad celū euolarent.

et inter ciues celi nullo obstaculo impediti collocarent. ¶ Tercio consideremus circa concessionem indulgentiarum causam litatem. pro qua causa concedi possunt et debent indulgentie. Et videtur Bonum quod sicut videmus in politicis et ciuitatibus humanis: quod thesaurus reipublice propter duo maxime consuevit perferri et coicari exterius: Sic in spiritualibus est intelligendum. Proferunt namque thesaurus extra propter gloriam principis: sicut faciunt reges curiales. quemadmodum fecit rex Asuerus ut habet Esther. i. c. Alio modo propter utilitatem communis siue necessitatem. Unde qui ledit communis proficiunt stipendia et donatiua militibus ut cant ad pugnam: Sic thesaurus ecclesie ab his qui habent dispensare duplici ex causa debet aperiri. scilicet propter gloriam principis et laudem. Laus vero et honor dei est in sanctis suis. Et sancti honorant in constructione basilicarum. visitatione earum. dem. commemoratiōe virtutum suarum. Et idem fit per predicationibus et sermonibus Ideo pro his omnibus indulgentie recte fiunt. Communis autem utilitas est defensio terre sancte: defensio fidei: promotio studij. et similia: pro quibus adhuc recte indulgentie cedunt. Et si diceretur quod non licet dare spiritualia pro temporalibus quia illud esset symoniacum. Sed in istis indulgentiis dantur spiritualia pro temporalibus scilicet remissio pene pro pecuniis et aliis rebus loco elemosyne oblatas. ergo videtur quod non licet concedere hiis indulgentias. Respondet Ric. et Bonum. quod non dantur spiritualia pro temporalibus nisi per accidens. Cum enim dantur indulgentie pro ecclesiis vel hospitalibus construendis: non dantur ut in illis temporalibus sistatur: sed propter utilitatem spirituales consequentem. Unde non dantur pro temporalibus nisi in quantum ordinantur ad spiritualia. Ideo quando prelatus dat indulgentiam non dat eam pro elemosyna exteriori non considerans datum sed fructum videlicet quia ex radice bone voluntatis procedit.

¶ De fructu indulgentie respectu existit

tium in mortali: et eorum qui sunt in purgatorio: et illorum qui post illarum acquisitionem erunt propter alia peccata damnandi. Cap. iii.

¶ Tertium mysterium de indulgentiis declarandum dicitur fructificatio: in qua de fructu indulgentie circa tria precipue dubitatur. Primo utrum indulgentie possint existere in mortali peccato. Secundo utrum possint his qui sunt in purgatorio Tercio utrum possint his qui illas lucrant et postea propter alia sua peccata damnantur ad infernum. Ad primum dubium respondet Ric. quod non potest fieri remissio pene manente culpa. Et ideo cum per indulgentias non remittatur culpa existentibus in mortali peccato: non remittitur eis per indulgentiam aliquid de pena. Si tamen aliquis existens in mortali peccato facit illud quod pertinet in forma indulgentie: prudenter facit: quia bona facta in peccato mortali aliquo modo peccatore disponunt de congruo ad penitentiam: et illa mediante ad suspensionem remissionis peccatorum per divinam misericordiam. hec Ric. Bonum. et ideo dicitur quod ad hoc ut indulgentie valeant requiritur duplex conditio ex parte dantis. scilicet pietas vel auctoritas: de qua supra dictum est: Et honesta ac rationalis causa. Unde non esset credenda indulgentia alicuius valoris si quis daret eam cunctibus videre tornea menta. Similiter ex parte accipientis duplex conditio requiritur. scilicet confessio cum vera contritione. et fides cum vera deuotione: ut vere de peccatis sit penitens. et vere confidens quod pastoris indulgentia sibi valeat. ¶ Secundo contingit dubitare utrum indulgentie valeant his qui sunt in purgatorio. Et quibusdam visum est quod sic. et arguunt quod omnes anime sancte aut sunt de ecclesia triumphante: aut militante. Sed anime existentes in purgatorio sancte sunt. nec sunt de ecclesia triumphante: quia in ea nulla est pena. ergo sunt de ecclesia militante. Sed omnes habent gratiam in ecclesia militante possunt indulgentie. ergo possunt illis qui sunt in purgatorio. Alii vero tenent contrarium. quia ut scribitur de peccatis. dicitur. si cui. scilicet alii contra

Dñs par ius soluen dī voluit esse & ligari
di. Si plati ecclie nō pnt ligare illos q
sunt in purgatorio. ergo nec eos solvere.
Quod vep non esset si illis pdesent in/
dulgētie. Rñdet Ric. q indulgentie
nō p sunt illis q nō sunt de iurisdicōe
illius q eas cōcessit. vt pz extra de pe. &
re. c. q aut. Nec illis q n faciūt illud p
quo dantur indulgentie: Quis volunta
tem habeant faciendi. Nā licet non po
tenti opari voluntas reputetur pro facto
q̄tum ad pmiū essentiale. nō tamē hoc
est vep q̄tū ad quodlibet pmiū accide
tale. Unde nec pro facto reputat q̄tum
ad remissionē pene p indulgētiā obti
nēde. Illi aut q sunt in purgatorio non
sunt sub iurisdicōe platorum ecclie:
q̄s satis datur itelligi: cū dixit dñs Pe
tro. Quodcūqz solueris sup terram &c.
pcedēdo ei prātem sup eos tñ qui sunt
viuētes in hac mortali vita. Non possūt
etiam hi q sūt in purgatorio facere illud
pro quo dat indulgētiā. idcirco indulgen
tie eis nō p sunt directe. Indirecte tamē
eis p sunt in q̄tum existētes in hac vita
faciūt pro eis illud quod cōtinet i forma
indulgētie. maxime si dentur indulgen
tie sub hac forma. Quicūqz fecerit hoc
vel illud pro se vel pro patre suo defuncto
vel alia psona i purgatorio existente: da
mus tot dies indulgētie. Et sic etiam fz
cōem opinionem doctorū. p sunt p mo
dum suffragij: & nō per modū indulgen
tie. ¶ Ad argumētū vō factū p opposi
tiōe p̄traria dicit Ric. q illi q sunt i pur
gatorio: cū ecclia militante quodāmo
do coicāt in pena. & cū triūphante cum
impossibilitate peccādi. cū vtraqz in cari
tate. Et ideo qz cōiūcti sunt cū militante
ecclia p caritatē & maxime auxilio in
digent. qz nō sunt in statu in quo possint
penam assumere voluntariā p quā citi⁹
admitterētur ad visionē brām. iō ecclia
pōt eos iuuare coicando eis merita vi
torū: nō tñ p modum auctoritatis. per
quā directe iuuat illi qbus directe p sūt i
dulgētie. ¶ Tertio p̄git dubitare. Quid
indulgentie p̄sint his q illas lucrantur

si post illaz adeptiōē ppter alia p̄cā p
eos commissā dāntur in inferno. Sed
ad intelligēdam hāc difficultatem ne
cesse est scire an per culpā sequētes p̄cā
dimissa redeāt. Et ad hoc nos dicim⁹
ex sen. Ric. in. iij. & dñi Bon. di. xxiij. q
p̄cā dimissa redit itelligi pōt dupliciter
aut q̄tū ad culpā. aut q̄tū ad penam.
¶ Primo modo p̄cā dimissa redire non
pnt: qz nulla res anihilata redire potest
eadē numero nisi p diuinā potētiā. aut il
lud Auicēne. iij. metaph. Quod anihila
tum est nō redit. Peccatū aut cū remit
titur anihilat. & p opationem diuinē po
tētie reuertit nō potest. qz vt iquit Aug. li.
lxxxiij. q. Deo auctore nō fit homo dete
rior. Dicitur tñ p̄cā dimissa redire in q̄
tū sequēs culpa magis grauā q̄ si pec
cata illa nō fuisset dimissa. Quātū vero
ad penam. vtz dānat⁹ pro p̄cā q cōmī
sit post p̄cā dimissa: punit⁹ tñ p illis p
quibus dānatus est: aut pro alijs dimis
sis. & sic p̄cā redibūt q̄tū ad penā. Rñ
det Ric. q pena que debebat pro pecca
tis dimissis: aut est tota expleta an seq̄ns
mortale p̄cā. aut nō. Si non. tūc dico
q remanet obligatus peccator ad solū
nem residui pene: si i illo p̄cō mortali
moriat⁹ pro p̄cā illis remissis q̄ ad cul
pā nō q̄ ad penā. Et ideo p illis i inferno
pena eterna punit⁹. Sed p accidēs quia
in p̄cō mortali nulla pena est satisfacto
ria in conspectu dei. Et ideo quātūcūqz
punit⁹ semp remanebit obligatus ad pe
nam. Illa tamē pena erit minus intēsa
q̄ si illa p̄cā nō fuisset ei dimissa. Si ve
ro pena ē soluta an sequēs mortale: pec
cata remissa nō redeūt nisi in q̄tū aggra
uāt sequēs p̄cā pp quā aggrauat⁹ ē si
bi maior pena debet. pp hoc dī. Aug.
p̄mo nō iudicabit de⁹ bis i idipsum. Et
d pe. di. vij. v̄sus finem. Diuina clemētia
dimissa p̄cā vltērius in vltionē venire nō
patitur. Cum ergo existētibz in carita
te p indulgētiā remittatur pena tpālīs
p p̄cā debita. si post ppter alia peccata
sequētia: tales in inferno dāntur: non
amplius punit⁹ p p̄cā illis: p quib⁹

Iam remissionem peccati indulgentiis mer-
diantibus obtinuerunt. Ergo currant
peccatores sitientes ad fontes pietatis et
clementie domini in filiis christi. et de suis pec-
catis vere confessi penitentes: indulgen-
tias que conceduntur percipere acquirere
ut sic a pena liberationis scilicet valeant re-
gna celorum: ubi christus dei filius regnat
cum patre et spiritu sancto per infinita se-
cula seculorum Amen.

Seria quinta quarta ebdomade in qua
dragesima de viduitate seruanda. et de
eius laudibus atque preconijis quibus subli-
matur. Sermo. li.

Ec vidua

erat: et turba civitatis
multa cum illa: quam cum
vidisset dominus miseror-
dia mori super illam dixit
illi: Noli flere. Scribunt

hec verba Luc. vii. c. et in euangelio ho-
dierno. Alius est pietate multa saluator
noster erga viduam: vnicuique filium suum
morte iam extinctum dolenter et amare lu-
gentem. Ipsam quidem ut euangelica lec-
tio testatur. primo consolatur et vbi. deinde su-
scitatum filium ei benigne restituit. Quo ex-
plo clarescit quanta sit vidualis status gra-
tia: quantumque decor: quantum etiam et meri-
tum. Sed quoniam multi sunt qui ignorat precium eius
toto ad instructionem penitentium hodierna
die de viduitate precipue sermonem. de quo
tria mysteria principalia erunt declaranda.

Primum dicit observationis.

Secundum commendationis.

Tertium regulationis.

Qualiter post primum maritum melius est
tenere et observare viduitatem quam venio
nubere: tum propter iudicium castitatis. tum
propter signum caritatis. tum etiam propter
beneficium liberationis. Lapsum. i.

Primum mysterium dicit observan-
tionis. in quo declarandum est quare
post primum maritum melius est ob-
servare et tenere viduitatem quam ad secundas

nuptias transire. Et assignari possunt tres
principales rationes. Prima est propter iudi-
cium castitatis. Secunda propter signum caritatis
Tertio propter beneficium liberationis. **P**rima
ratio est propter iudicium castitatis. Quoniam cum mulier
nubit toties signum est magne incontinentie
Et Hieronymus. Iovinianus refert quod Por-
tia minor cum laudaret quidam benedicti mori-
gerata quam secundum acceperat virum respondit
felix et pudica matrona nunquam propter se-
cundum nubuit. Et valentius li. ij. Qui vno fuerant
prete in matrimonio corona pudicitie ho-
norabantur. Alterum disputandum est. virum
secundum nuptie sint licite. Et nonnulli ar-
guunt quod non. Nam Liso. xxi. q. i. c. hac
ratione ait. Secundum. scilicet uxorem accipere hoc
preceptum apostoli licitum est. finem autem veritatis
rationem fornicatio est. Item ratio videtur
quia bigamus non potest promoveri ad sacros
ordines. sed pena non infligit nisi pro culpa
ergo in bigamia est culpa. Sed in primum est
auctoritas Hieronymus. q. xxi. q. i. c. apian-
ait. Desperant quod aures obsecratores mei
et videant me secundas et tertias nuptias
in domino concessisse. Et iterum in eodem. c. ait
Non damno bigamos: imo nec triga-
mos: et si dici potest octogamos. Et Augustinus.
i. c. deus. inquit. Deus masculinum et feminam
propagandi generis causa nuptiali castita-
te coniungit: et secundas nuptias que in
vnoquoque testamento permittuntur licitas esse
monstravit. Et idem Augustinus. exponens illud
apostoli. quod si dormierit dicit. Quod si dormie-
rit vir eius: non dicit primum vel secundum vel
tertium. nec nobis diffiniendum est quod non
diffiniuit apostolus. Unde nullas debeo dam-
nare nuptias: nec eis veritatem inferre
numerositatem. Respondet doc. in. iij. di.
xlii. scilicet. Item. Bonum. Petrus de palude
Thoma. et ceteri. quod non tamen secundum nuptie
sed etiam tertie et quarte. et plures sunt licite
Ratio quia pro more alicuius coniugium tol-
litur impedimentum primum matrimonij.
Unde dicit Petrus de palude. quod si quis
resuscitaretur a mortuis non posset ad
uxorem viventem redire: quia non amplius
sua uxor esset: nec ipse vir eius nisi venio
paraherent propterea dixit apostolus. i. Cor. vii.

Si dormierit vir eius liberata est a lege
viri: cui vult nubat tñ in dño. Beatior
tamē erit si sic pmanerit f3 meū pñliū
¶ Et dicitū ergo Criso. rñdēti potest q
improprie ⁊ largissime fornicationez su-
mit. s. p. naturalis ꝑcupiscentie ardore q
maxime cōsuevit mouere ad secundas
nuptias cōtrahendas. ¶ Et d. secundū
vō argumentū dicit Bon. q. non posse
ascendere ad sacros ordines: nō ē pena
qā etiā nec mut⁹ vel ali⁹ nāliter impedi-
tus potest ascendere ad sacros ordines:
qd nō fit ei in penā: s3 qā nō est idone⁹
Sūt ergo licite secūde nuptie ⁊ plures:
⁊ nō sūt inhonorabiles. Ideo Hiero.
ad Serēnā inq. Et de qualia sūt secū-
da matrimōia: que lupanarib⁹ preferūt
Et enim. s. apłs. Ad clī ē nubere q3 vri
Ad deſcentula vidua: q continere non
potest: maritū pot⁹ accipiat q3 diaboli
Zplius vō. i. 1. cor. vij. ait. Dico innuptis
⁊ viduis. bonū est illis si sic pmanēat sic
⁊ ego. q. si nō cōtineāt nubant. melius
est enim nubere q3 vri. Et Hiero. in epī
ſtola ad Serēnā narrat de quodā rome
q habuerat. xx. vxores: quas ſepelierat.
Et de muliere q ſepelierat. xxij. maritos
qui fuerunt copulati niſimonio: ⁊ ſuit
magna expectatio quis eorū efferret ad
ſepulchrū ab alio. ⁊ vicit maritus. Ande
Hiero. ſequit. d. Obſecro vt illa testimo-
nia nō noueria: quib⁹ incōtinentibus ⁊
miſeris ſubuenit: ſed pot⁹ lectites qbus
pudicitia coronat. Facit inſup ad vidui-
tatis laudem q ⁊ iurture illā ſeruant.
Quod Ambro. in exameron ait. Diſci-
te mulieres quanta ſit viduitatis gratia:
q etiā in aub⁹ predicat. ¶ Secunda
ratio quare melius eſt obſeruare vidui-
tatem q3 tranſire ad ſecundas nuptias
eſt ꝑpter caritatis ſignum. vt. ſ. oſtendat
vxoꝝ quanta caritate virū deſunctuz di-
lexerit. Ande Virgil⁹. iij. eneidos. Ille
meos primus qui me ſibi iunxit amo-
res. Abſtulit ille habeat ſecuz: ſeruetq3
ſepulchro. Et Hiero. cōtra Boninianuz
ſcribit. q. cum Valeria rogaret ſecundū
virū accipere. rñdēti ſe hoc nō poſſe faceſ

ga primus adhuc viuebat: q3 diu enī
inqt vixero: vir me⁹ per amorem viuet
in corde meo. Et iterū ibidem recitat. q.
dum Martia Catonis nollet iterū nu-
bere: ⁊ virū deſunctū ſemper lugeret: in-
terrogata quē dñm haberet vltimū lu-
ctus ait. Quem ⁊ vite. Querere tñ poſſ3
hic aliq3. virū ſecunde nuptie ſint ſacra-
mentales. Rñdēti Bon. q. dupliciter ē
loq de ſecundis nuptijs. aut in ſe: aut in
relatione ad primas. Si in ſe ſic. Cum
ſit ibi conſenſus expreſſus inter legiti-
mas perſonas: eſt vtq3 ſacramentum.
nec eſt ibi carnis diuiſio: ſ3 vnio carnis
viri ⁊ mulieris. Si autē loquamur in cō-
paratione ad precedentiē. ſic manet in
eis ſacramēti ratio incōpleta. ꝑpter car-
nis diuiſionem: q3 in primis carnē ſuaz
vniuit cum vno. in ſecundis cū alio. Et
talis diuiſio tollit de plenitudine ſigni-
ficationis. ¶ Tertia ratio qre meli⁹ eſt
viduitatē ſeruare eſt ꝑpter beneficium
libertatē. Vidua enim ſua eſt dñā: ⁊ i pa-
ce viuit. ⁊ ſi virum accipiat diſcrimīni ſe
exponit: vt forte inueniat iroſū luigioſū
⁊ ſe tribulārē. Ande Hiero. contra Jo-
uianū narrat. q. cū qdam rogaret vt
ſecūdo nuberet: reſpondit ſe hoc nō ſa-
cere: q3 bonū habuerat virū: ⁊ ſi ſecū-
dū acciperet aut ille eſſet bon⁹ aut mal⁹.
Si bon⁹: ſemper eſſet in timore ne illū
pderet. Si mal⁹ ſemper eſſet in dolore:
qā poſt bonū virū aliū nunq3 ſuſtine-
ret. ꝑpter aſſertiones iam tactas col-
ligi pōt qnta eſt ꝑcemincua viduitatis.
Seruāt vt predictū eſt: ſi q mulieres ꝑ
viro: ū morteꝝ voluerint nubere faciant
animo libero. Notandū tñ q aliquē le-
ges dicūt mulierē nō poſſe nubere iſra
ſemp⁹ luctus. i. vni⁹ anni poſt mortem
viri. vt patet. L. de ſecundis nuptijs. l. i.
Tamen ꝑ licentiam apoſtoli ⁊ auctori-
tatem potest id fieri immediate ꝑ mor-
tem. ⁊ infamia nubentis aboletur: quia
in hīs ſeculares leges non dedignantur
ſacros canones imitari. vt pater extra d
ſecundis nuptijs. c. ſuper illa. ⁊. c. cum
ſecundum.

Qualiter cōmēdabilis ē viduitas tū
ppter diuinā visitationē: tum pp acce/
ptionē: tum ēt pp diuinā pceptionem.

Laplm.ij.

Ecūdum mysteriū pteplādum
de viduitate dī pmedationis.
Vndit q̄tū sit cōmēdabilis tri/
plicatōne. **P**rimo rōne diuine visitatio/
nis. **S**ecdo rōne diuine acceptatōis.
Tertio rōne diuine pceptionis.
Primo rōne diuine visitatōis. quia
deus viduas gratiosissime visitauit. **E**n/
de. iij. Reg. xviij. Tempore famis missus
est a deo Helias ad viduā sareptanam:
que postq̄ dedit comedere Helie iux/
verbū eius: hydria farine ei⁹ nō defecit
miraculose: et lechit⁹ olei nō est iminu/
tus oib⁹ illis dieb⁹. Et Judith p totum
habes q̄ grata fuerit vidua illa oipotēti
deo: cui tantā p̄tulit gratiam: vt p̄p̄is
manibus interficeret Holoferne libera/
retq̄ p̄p̄m ab impetu et furore illi⁹. Lu/
ce v. ij. c. dicit q̄ erat Anna p̄phetissa
vidua vsq̄ ad ānos. lxxiij. q̄ vixerat cū
viro suo ānis. vij. a v̄ginitate sua. Et hec
nō discedebat de templo. ieiunijs et ob/
secrationib⁹ seruens deo die ac nocte.
Huic iesus paruulus: sicut et Symeōi
p̄buit se videndū: illaq̄ dignatus est
visitare: que p̄stebat dñō: et loquebatur
de illo omnibus q̄ expectabant redem/
ptionem israhel. **S**ecundo dignitas
viduitat⁹ apparct rōne diuine acceptatōis
Luce. n. q̄. xxi. scribit q̄tū accepta fuit
oblatis vidue paupercule. de qua etiam
Hiero. in epistola ad Julianū sic loq̄t
Paupercula vidua: que duo era misit in
gazophilacium: cūctos in oblatis mu/
nerum dei dī superasse locupletes: que
non pōdere sui: sed offerentiū volūtate
pensant. **T**ertia rō dicit diuine p̄ce/
ptionis. Dedit namq̄ deus p̄ceptum
omnibus regibus: principib⁹: iudicib⁹
et aduocatis: oib⁹q̄ hoib⁹ ut vidua/
rum causas tuerēt: neq̄ illas opprime/
rent et molestarēt. Unde p̄sa. i. dñs ait
Querite iudiciū. subuenite oppresso. iu/
dicare pupillo. defendite viduā. Et Exo.

xxij. ait. Vidue et pupillo nō noccebitis.
Si leseritis eos vociferabunt ad me: et
ego audiam clamorē eor⁹: et indignabit
furoz meus. pcutiāq̄ vos gladio. et erūt
vxoꝛes vestre vidue. et filij vestri pupilli
Et p̄ Hiere. xxij. Facite iudiciū et iusti/
ciam et liberate vi oppressū de manu ca/
lumniatoris. Aduenā et pupillum et vi/
duā nolite cōtristare: neq̄ opprimatis
iniquē. Et iterūz Hiere. v. dñs de his q̄
viduas spernūt et abijciunt sic loquitur.
P̄terierunt sermones meos pessime.
Causam vidue non iudicauerunt. cām
pupilli nō direxerūt: et iudiciū pauperū
nō iudicauerūt. Nunq̄ sup his nō vi/
sitabo dicit dñs: aut sup gentē huiuscē/
modi nō vlciscet aia mea? Et Job. xxij
ait viduas dimisisti vacuas et lacertos
pupilloꝝ cōminuisti p̄pterea circum/
datus es laqueis. et conturbat te formi/
do subita. Iacobus v. o. v. c. ait. Religio
v̄o mūda et immaculata apud deum et pa/
trem hec est. visitare pupillos et viduas
in tribulatione eorū. Sed hodierna die
nō solū nō visitant. q̄nimo vexant: ex/
poliant: et turbant a multis: rapiuntur
sua bona et querūt iusticiā: nec inueniunt
illā. Et quod his deterius est. vltra dan/
num rerum patiunt falsas graueq̄ cri/
minationes. Tacco reliquas molestias
que eis inferūt. Viduari p̄secutores
o lupi rapientes illar⁹ bona. o crudeles
aduocati et iudices. o falsi notarij. o mi/
qui testes q̄s docebit vos fugere a ven/
tura ira? Et enī patz ex dñis. inter oia
peccata grauiā maximū scelus ē oppri/
mere viduas.

Quod vidue debēt ēē mortificate et alie/
ne a p̄uersatione hominū: ac deuotioni
seruenter inuigilantes. Laplm. 3.

Eritū mysteriū declarandū de
viduitate dicit regulatōis: In
quo scire licet q̄ tres sūt regule
quas vidue seruare tenent. Prima dī
mortificationis. Secunda cōuersatiōis
Tertia deuotionis. Prima regula vi/
duarū dicitur mortificationis. Debēt vi/
due ēē mortificate et castigatē ieiunijs

vigilijs et disciplinis: aliter in eis pudicia tuta esse non potest. Unde Paulus i. Timotheo. v. Vidua que in delicijs est viuens mortua est. Et Hieronymus in epistola ad Iulianum ait. O filia si apostolus corpons suum in seruitute redegit ne cum alijs predicaret ipse reprobus efficeret: quomodo tu iuencula adhuc in seruire iuuentutis posita dapibus et vino plena: poteris esse de castitate secunda? hec ille. Reprehensibiles itaque sunt vidue ille: que ocio vacantes comedunt et bibunt splendide dormiunt satis: poliunt cutem et ornantur: licet se vidualibus induant vestimentis. ¶ Secunda regula viduarum dicit conuersationis. Debent evitare quantum possunt conuersationem hominum. non solum secularium sed sacerdotum et religiosorum: ac quorumcumque qui spirituale vitam profitentur: quoniam reuera nihil tam viris quam mulieribus adeo est periculosum sicut crebra et frequentata etiam sub specie boni conuersatio et collocutio maxime ubi etas consentit ad vitium. Hinc Hieronymus ad Nepotianum ait. Matrem ita tu vide. ne per illam videre cogaris quarum vultus ita cordi inhereant et facienti viuat sub peccatore vultus. Et Ioannes baptista sanctam matrem habuit pontificisque filius erat: et tamen nec matris affectu nec patris opibus vincebatur: ut in domo parentum cum periculo viueret castitatis. hec ille Et. xxij. dist. c. hospitium. Hospitium tuum aut raro aut nunquam mulierum pedes terant: quia non possunt toto corde habitare cum deo: qui semina accessibus copulatur. Stigit periculosum est viris volentibus seruire deo cum mulieribus conuersari: quanto magis et mulieribus ipsis: que debiliores sunt animi: infertorisque nature? Debent enim vidue cauere omnes malas suspensiones. Hinc Hieronymus ad Saluinam. Caueto omnes suspensiones et quicquid rationabiliter fingi potest: ne fingatur ante deum. Debent adhuc vidue libere inhabitare domum: audireque Hieronymum de ad Eustochium. Rarus tibi sit egressus in publicum: matres tibi querantur in cu-

biculo. Et non tamen uirosum: sed et matronarum non frequentare domos: cum Hieronymus dicat iterum ad Eustochium. Nolo habeas consortium matronarum: nolo ad nobilium accedas domos: nolo te frequenter videri: ut contemnas quod esse noluisse. Cur facis iniuriam viro tuo? Ad hominis coniugem dei sponsa quid properas? Disce in hac parte sanctam superbiam. Scito te illis esse meliorem. hec ille. ¶ Tertia regula viduarum dicitur deuotionis. Debent itaque esse deuote: timentes: diligentes: desiderantes: et colentes deum. Unde et apostolus i. Timotheo. v. ait. Si qua vidua filios aut nepotes habet: discat primo domum suam regere: et mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptus est coram deo. Que autem vere vidua est et desolata: speret in deum et instet obsecrationibus et orationibus die ac nocte. Minusmodum viduis comparitur deus: easque consolatur tribuens in hoc seculo suam gratiam: et in futuro sempiternam gloriam: in qua uiuit et regnat deus per infinita seculorum secula. Amen.

¶ Feria sexta quarte ebdomade in quadagesima. de diuinitate domini nostri ihesu christi. qui licet uerus fuerit homo: fuit etiam uerus deus: eiusdem cum patre et spiritu sancto nature. Sermo. liij.

Des christi

Stus filius dei uiui qui in hunc mundum uenisti Scribis hec uerba Job. xi. c. et in euangelio hodierno. Deridet

tamen a gentibus quam a iudeis imaculata fides nostra: quoniam predicat confitetur et adoratur christum crucifixum tanquam uerum deum dominatorem celi et terre. Verumtamen ueritas ista tam multipliciter est declarata: ut amplius merito negari non possit. Ad confusionem tamen omnium eorum qui contrarium tenent: asseruntque christum purum hominem fuisse non deum: in prima

sermone citabimus ostendere qd xps
est verus deus dei filius ab eterno a pa-
tre genitus: eiusdem cum patre et spiritu
sancto substantie siue nature. Et diffuse
de sua diuinitate loquemur. Illam con-
fitebatur deuotissima. Martha cum di-
cebat verba premissa in themate. Qua-
re cum oibus veritas eluceat qd filius
virginis qui pro nobis in cruce pepedit
fuerit deus verus: diuinitatem eius tri-
pliciter insinuabimus.

Primo auctoritate.
Secundo experimento.
Tertio ratione.

¶ Quomodo auctoritate veteris testa-
menti et Sibyllarum ostendit xpm verum
deum et hominem fuisse. Caplin. i.

Primo insinuemus auctoritate
p qd xps fuerit verus deus. Et ad-
duci potest vtriusque pagine scri-
pture veteris scilicet ac noui testamenti. An
ysa. ix. c. ait. Parvulus natus est nobis
et filius datus est nobis. p hec verba p-
nuncians xpi humanitatem. Deinde se-
quitur: Et vocabitur nomen eius admira-
bilis. consiliarius deus fortis. pater futu-
ri seculi. princeps pacis. Et ut dicit Mi-
colaus de Lira. Translatio septuaginta
interpretum habet: et vocabitur nomen ei-
us magni filii angelus. Et translatio chal-
daica dicit: Et vocabitur nomen eius pma-
nens in secula. Messias. in quibus verbis
exprimitur xpi diuinitas. et dicitur. xxiij. scri-
bitur. Ecce dies veniunt dicit dominus. et sus-
citabo David. g. iij. Translatio chaldaica
habet: statu Messiam iustum. Et sequitur
Et hoc est nomen quod vocabitur cum dominus iustus
noster. Et fmi Mico. de Lira. ubi nos po-
nuimus: dominus. in hebreo ponit nomen dei:
Tetragrammaton. quod est nomen significans
solam essentiam unam divinam. ut dicit Rabbi
Salomon. Per hunc et oia verba diuinitas et
humanitas xpi manifestat. Et Baruch. iij.
c. Hic est deus noster: et non estimabit
alius ad illum. Psost hec in terris visus est
et cum hominibus conuersatus est. Et
Sibylla erythraea: et Augusti. meminit

xviij. li. de ciui. dei. versus quosdam con-
posuit de fine mundi. Quorum prime littere
iuncte sonant: Ihs xps filius dei saluator
Elie etiam Sibylle nasciturum predixe-
runt xpm filium dei de virgine immacu-
lata. De omnes fmi Ysidoro. ethimol. li. et
Lactantio. in. i. li. diuinarum insi. decem fuere
Prima persica que fuit de persis. Se-
cunda libyca. Tertia delphica in templo
delphici Apolinis genita: que ante troia-
na bella vaticinata est cuius plurimos
versus opt suo Homerus inseruit. Quar-
ta chymera in Italia. Quinta erythraea
de qua Paulo ante tactum est nomine
Erophila in Babylone orta: que gre-
cis Ilion petentibus vaticinata est peri-
turam esse Troiam. et Homerum men-
dacia scripturum. Dicta autem erythraea
ga in Eadem Insula eius inuenta sunt
carmina. Sexta Samia a Samo in-
sula unde fuit cognominata. Septima
cumana que et cumica: de qua Virgilius
Ultima cumei venitiam carminis etas.
Dicta autem cumana a cumis Civitate
que est in campania: cuius Sepulchrum
adhuc est in sicilia. Octava helleston-
tia. in agro troiano nata. Nonna Daph-
nia. Decima tyburtina. Et his omni-
bus diuinitas xpi per multa ante tem-
pora quam in vterum virginis descendisset
prophetata fuit. Quarum dicta si et hic
collecta legerim. tamen quia unde origi-
nalis fuissent extracta inuenire non po-
tui: hic minime volui inserere. propter illud
quod dictum est per Aug. de Sibylla
erythraea: Nemini etiam me legisse et
vidisse in Castro papiensi prophetiam
Sibylle delphice: que de xpo sic conti-
nebat. In ultima etate humiliabit deus:
et humiliabitur proles diuina. iningeretur
humanitati deitas: et puellari officio edu-
cabitur deus et homo. Signa precedent
apud iudeos mulier vetustissima scilicet
Isabel puerum concipiet. stella or-
bis mirabitur. ducatum prestabit scilicet
magis. ad omnia. scilicet xpi. Hic habens
pedes. i. annos. xxxij. eliget sibi de pisca-
toribus electis numerum duodenarium:

vnusq; diabolū. s. Judā. Non in gladio
bellone Encadū urbē: regesq; subijciēt
sed in hamo piscatoris decutiōe ⁊ pau-
perie supabit diuitias. ⁊ supbiā cōculca-
bit. huic quattuor aīalia. idēst euāgeliste
surgent in testimoniū sectantes iusticiā
legemq; irreprensibilē. huic cōtradi-
cetur a bestia. s. Antixpo: ⁊ surget stella
mira. i. pau. q̄ttuor aīaliū hīs imagines
Erit aut bestia horabilis. Augmēt
ab oriente veniens: cuius rugitus vsq;
ad gentes punicas audietur. Ducusq;
Sibylla: que satis apte diuinitatem xpi
pnunciāuit. In historijs vō romanorū
legitur q; tpe Constantini impatoris ⁊
helene matris eius inuentū fuit in ciui-
tate Constantinopolitana sepulchrum
quoddā: in quo iacebat homo Laminā
auream habens i pectore: i qua scriptū
erat. Ihs xps fili⁹ dei nascet de virgi-
ne Maria. Lredo in cū. L sol sub Lō
stantini ⁊ Helene temporib⁹ itē me vi-
debis: Simile exemplū inuenit in cro-
nicis regū castelle. Dicit. nabi q; apud
Toletū in quodā saxo inuenius est liber
satis vetustus: qui scriptus erat littera
hebraica. greca. ⁊ latina. loquēs de tri-
plici mūdo mystico. Et in illo inter ce-
tera dicebat. In principio tertij mundi
xps filius dei nascet de v̄gine Maria.
⁊ p salute hominū patiet. Et ⁊ Chalci-
dius super. ij. thimci Platonis de stella
que apparuit magis in ortu xpi sic loq̄t.
Non fuit stella illa mortū ⁊ mortem de-
nūciāns: s; aduentum dei venerabilis
quā cum suspexissent chaldeorū pfecto-
viri sapientes ⁊ in consideratione rerū
celestiū satis exercitati quēsisse dicūtur
recētē ortū dei. Iosephus vō in. xviij. an-
tiquitatū li. de xpo ait. Fuit aut predictis
temporibus sapiens vir si virū euz notā
re fas est. Erat enī mirabilium operum
affector. ⁊ doctor hominū eorū qui libet
que vera sunt audiunt. ⁊ multos quide;
iudeorū: multos quoq; ex gentib⁹ sibi
adiunxit. Xps hic erat. Hūc accusauit
primorū nostre gentis viroz: Cum iudi-
latus in cruce agendus decreuisset: non

deseruerunt hī qui ab initio dilexerunt
euz Apparuit enim eis tertia die iterū
viuens fm q; diuinitus inspirati pphē
vel hec vel alia de eo innumera miracu-
la predixerūt. Angelus autem q; virginē
concepitū nascituri dei nunciāuit. Luc.
i. c. subdidit. Quod enī ex te nascet sc̄i
vocabit fili⁹ dei. Et Iohānes baptista de
xpi diuinitate sic dixit. Eidi ⁊ testimoniū
um pphēui: q; hic est filius dei. Idip̄m
dixit Mathānael Iohā. i. ⁊ Petr⁹ Math
xvi. audiamus itē ⁊ Paulū Heb. i. d.
Multifariāz multisq; modis olim de⁹
loquens patribus in pphīs nouissime
diebus istis locutus est nobis in filio:
quem constituit heredem vniuersorum
p quem fecit ⁊ secula. Et Ro. i. d. ante
pmiserat p pphās in scripturis sanctis
de filio suo. Et ad Titum. ij. Apparuit
gratia saluatoris nostri dei. Et ne proli-
xitate dicendi tediū audientib⁹ ingerat
dimissis alijs testimonijs que xpm ac-
clamant deū verū: subnotabim⁹ vocē
illam paternam: que insonuit in monte
vt patet Math. xviij. Hic est filius me⁹
dilectus i quo mihi bene cōplacuit ipsuz
audite. Et Iohā. xij. cum xpus dixisset.
Pater clarifica filiū tuū: audita est vox
d celo: Et clarificanti: ⁊ itē clarificabo
Et quidā de turba confusū sonum illū
vocis audiētes dicebāt tonitruū factum
esse. Illij. aut dicebant angeluz illi fuisse
locutū. S; nō desūt heretici maledicti
s. Cherintus Hebion Paulus Samo-
sectanus Fotinus ⁊ alij qui fm Lho. in
iij. sūme cōtra gentiles tam preclara vā-
lidissimāq; de xpi diuinitate testimonia
infirmare: ⁊ deicere satagūt. Hūc enim
q; de similibus idēz est iudiciū. S; oēs
illi in quibus deus inhabitat p gratiam
vocant in scripturis filij dei p nuncupa-
tionem ⁊ adoptionē. ⁊ tamē nō sūt eius-
dem nature siue substantie euz ipso deo
ergo a simili dicet de xpo q; ē dei filius
p p̄ticipationē: p adoptionē: vel nuncu-
pationem: nō aut p naturam. Probare
aut possum⁹ per scripturas q; iusti vo-
cantur dei filij ⁊ diij. Et de David in ps.

ait. Ego dixi dii estis: et filii excelsi oēs. et
 Joh. i. c. dicit Dedit eis potestates filios
 dei si. h. q. cre. in no. ei. Et Joh. x. Illos
 deos dixit ad quos sermo dei factus est
 Et prime sue canonice. c. iij. Aidete q̄lez
 caritate dedit nobis de: vt filii dei nomi
 nemur. et sim. Et Ro. viij. Ipse. n. spūs
 testimoniū reddit spūi nro q̄ sim. filij
 dei. Et Jaco. i. Volūtariē enī genuit nos
 vbo vītatis. h̄mōi probationib⁹ heretici
 venenosi suū vir⁹ effuderūt. Contra q̄s
 egregius Aug. in libro de ecclesiasticis
 dog. de xpo ita loquit. Mar. est f̄m. vīta
 tatem nature ex deo dei fili: nar. est f̄m.
 veritatem nature ex hoīe hoīs fili: vt n̄
 appellatōe n̄ adoptiōe: s̄ nā i vtracq̄ na
 tiuitate nascendo filij nomen haberet.
 Ex quo dicto doc. theologi. disti. x. tertij
 li. colligūt vnaz p̄positionē. q̄ h̄ locutio
 Xps fili⁹ dei p̄ adoptionē nullo mō est
 admittenda siue proferat simpliciter: si
 ue cū determinatione: vtpote si addatur
 inquit hō: quia filiatio respicit p̄sonaz
 eo q̄ xps est vn⁹ filiū: et nō duo filij. l̄z i
 eo sint due natiuitates. s. eterna et tp̄alis.
 Adoptiō autē presupponit quandam ex
 traneitātē: q̄ nullo modo conuenire pōt
 p̄sonē xpi. Ad illud vō qd̄ heretici obi
 ciunt. s. de filiib⁹ idē esse iudiciū. R̄ndet
 Tho. in. iij. li. sūme 3. geniles. Ad aliter
 scriptura loq̄t de xpo q̄ sit fili⁹ dei. aliter
 d̄ nobis. De ipso. n. dixit Joh. iij. et Joh.
 vi. q̄ descendit de celo. ergo erat añq̄ de
 celo descendisset. Dicit enī vnigenitū Jo.
 i. et Joh. viij. ipse dixit añq̄ Abrahā fie
 ret ego sum. Que omnia diuinitas ei⁹ ve
 ritatem ostendunt.

¶ Ad exp̄mēto miraculorū xpi on̄dis
 ei⁹ diuinitas: tū pp̄ specie⁹ op̄erū: tum pp̄
 modū: tū pp̄ documētū.

Lap̄m. ij.

¶ Et ad insinuem⁹ exp̄mēto v̄l
 exemplo q̄ xps fuerit ver⁹ deus
 eiusdē cū patre nature. Et de h̄
 ipse xps dixit iudcis in templo in porticu
 Salomonis qñ circūdederūt eū iterro
 gantes si esset xps. Locoq̄ vobis: et nō
 credū. opa que ego facio in noīe p̄ris

mei: s̄ testimoniū phibent de me. Jo. x.
 Et cū propter h̄mōi verba voluissent eū
 lapidare dixit. Vos dicitis q̄ blasfemo q̄
 dixi fili⁹ dei sū. Si non facio opera p̄ris
 mei: nolite credere mihi. Si autē facio et
 si non creditis mihi: operibus credite vt
 cognoscatis et credatis: q̄ pater in me ē
 et ego in patre. Ex h̄ dictu Tho. in. iij. par
 te. q. xliij. Ad miracula xpi fuerūt suffici
 ens testimoniū diuinitatis sue. ppter tria
 P̄rio. pp̄ specie⁹ op̄erū. Secdo pp̄ modū
 Tertio propter documētū. ¶ P̄mo. p
 pter speciem op̄erū q̄ transcendebāt om
 nē potestātē create nature: ppter ea fieri
 nō poterāt nisi v̄tute diuina. En̄ Jo. ix.
 Lec. illuminat⁹ dicebat. Et seculo nō est
 auditū. q̄ aperuit quis oculos cecī nati:
 nisi esset hic a deo: nō poterat hec signa
 facere. ¶ Secdo miracula q̄ fec̄ xpus
 fuerūt sufficiēs testimoniū diuinitas sue
 q̄ faciebat miracula p̄p̄ta virtute et au
 ctoritāte. Unde Luc. vi. scriptū est. Vir
 tus de illo exibat et sanabat oēs. Et Luc.
 vij. Resuscitās adolescentulū ip̄tine lo
 cut⁹ ē. Adolescentens tibi dico surge. Et qñ
 resuscitauit Lazariū. Joh. xi. ait. Lazare
 veni foras. Neq̄ audiēdi sūt q̄ dixerūt
 animam beatam. et precipue animā xpi
 v̄tute. p̄p̄ta posse miracula facere. Am̄
 vt dicit Ric. dist. xiiij. iij. li. Miracula n̄
 possūt fieri aliqua create virtute. Unde
 Quis xps q̄ est de⁹ et homo: possit rōe
 diuine potentie miracula facere. hoc tñ
 anima ei⁹ n̄ potest. En̄ Ri. li. i. d̄ trinita
 te. c. ij. ait. Illa prodiga et signa q̄ fuerūt
 facta ad cōfirmationē fidei n̄re. nō nisi
 p̄ diuinā virtutem fieri potuerūt. Et si di
 catur q̄ i suscitatione. Lazari xpus egit
 gr̄as deo p̄ri. R̄ndet q̄ aliū ē gr̄as refer
 re: et aliū suffragiū ipetrare. ppter ea xps
 dixit loquens ad patrem. Ego enim scie
 bam q̄ sc̄p me audis. sed. ppter populū
 q̄ circūstat dixi vt credāt: q̄ tu me misi
 sti. idō ipetratiua voce clamauit Lazari
 vti foras. Alij vō q̄ miracula fecerūt n̄
 ea fecere v̄tute. p̄p̄ta. sed virtute dei vel
 virtute ipsi⁹ xpi incarnati. En̄ et Petr⁹
 vt scribit in actib⁹ ap̄lorum dixit ei q. xl.

annis iacuerat infirmus ad portā templi:
In nocte illa surge et ambula. ¶ Tertio
miracula sunt sufficiens testimoniū xpi
diuinitatis propter documentū qd filius
dei se predicabat. Hic Joh. v. dixit. Pa-
ter meus usque modo operatur et ego operor. et
Joh. vi. Sicut misit me uiuens pater: et
ego uiuo propter patrem. Et Joh. vii. Si me
sciretis forsitan et patres mei sciretis. Et
Joh. viii. Ego et pater unus sumus. Et Joh.
xvi. Eui a patre et ueni in mundum atque re-
linquo mundum et uado ad patrem. Nisi hoc
fuisse uerū nequaquam ei astutisset diuina
virtus in miraculorum patratiōe. Nam impos-
sibile est ipsū deū tam scelestō mēdacio
ferre testimoniū per opera infinite virtu-
tis: quod sunt miracula uera. Et h. Grego. in
omelia de ephra contra duos iudeos sic
pulchre loquitur. Oia elementa auctore suū
uenisse testata sūt. Et enim de his quasi
quodam hūano usu loquar: deū hūc ce-
li esse cognouerūt: quia protinus stellā mi-
serūt. Mare cognouit: quia sub eius plātis
se calcabile prout. Terra cognouit: quia cō-
tremuit. Sol cognouit: quia lucis sue radi-
os abscondit. Saxa et parietes cognoue-
rūt: quia tempore moris eius scissa sūt. In-
fernus cognouit: quia hos quos tenebat ca-
ptiuos reddidit. Et tū hūc quē deū oia
elementa insensibilia senserūt: adhuc in-
fidelium iudeorum corda deū esse minime
agnoscūt: et duriora saxis ad penam scin-
di nolūt: eūque phitēri abnegāt: quem ele-
menta ut diximus aut signis aut scissioib⁹
deū clamant.

¶ Quid appet diuinitas xpi rōe scificatio/
nis aīar. remissionis peccatorum. et pductio/
nis mundi. Cap. m. iij.

¶ Tertio insinuem⁹ diuinitatem xpi
ratione. Quicquid enim attribuit
sibi ueritatem alicui illa que nō
possūt conuenire nisi soli deo. alle est de⁹
Sed xpo attribuit sibi ueritates ea que
pueniūt soli deo. ergo ipse est deus. Sūt
autē illa picipalia tria. ¶ Primum ē aīar
sacificatio. ¶ Secundū peccatorum remissio.
¶ Tertium mundi pductio. ¶ Primum
quod deo conuenit est aīar sanctificatio.

Jō ipse Leu. xix. c. ait. Ego dñs qd san-
ctifico uos. Hoc ipsū dicit de xpo. An-
d. vltimo. Ihs ut sanctificaret per
suū sanguinē populū extra portā passus
est. ¶ Secundū quod deo puenit ē peccatorū
remissio. Propterea per. ysa. xliij. ipse sic
loquitur. Ego sū qd deo inquitatē uestras
Sed et de xpo. Math. ij. angelus dixit
Ioseph. Ipse enim saluū faciet populū
suū a peccatis eorum. Et hoc. Math.
ix. c. habet. Quid cū quid ex scribis mur-
murarent intra se. quia xps dixerat pa-
ralitico. Confide fili remittunt tibi pec-
cata tua. Xps respondit. Et quid cogita-
tis mala in cordib⁹ uestris? Quid est fa-
cilius dicere: remittitur tibi peccata tua
an dicere: surge et ambula? Ut sciat autē qd
filius hominis habet potestatem dimit-
tendi peccata. tunc ait paralitico: Sur-
ge tolle lectum tuum et uade in domum
tuā. ¶ Tertium quod deo conuenit est mūdī
productio. Hinc est quod per ysa. xliij. c.
ait. Ego ipse. Ego primus: et ego nouissi-
mus. Man⁹ quoque mea sudauit terrā:
et dextera mea mēsa est celos. Sed xpo
etiam dicit Joh. i. In principio erat uer-
bū. et j. Oia per ipsum facta sunt: et sine
ipso factum est nihil. Et mundus per ip-
sum factus est et mūdus cū non cogno-
uit. Non cognouerūt iudei: quia i propa-
uit et sui eum non receperūt. Non co-
gnoscent infideles: quia ipsum purum
hominē existimantes deū uerū adorare
recusant. Non cognoscūt et mali xpiani
qui ut dicit Paulus ad Titū. ij. confitē-
se nosse deū: factis autē negant. O mū-
danorum superbia detestanda. O teme-
raria mentis humane curiositas. O de-
niqz ingratitudo maligna. Erte ille qui
in cuna vagiit. in presepio pannis fuit in-
uolutus. in terris cum hominibus con-
uersatus est in cruce in medio latronum
pendit. in sepulchro usque in diē terrū
latuit. ipse uerus deus ē. qd a mortuis re-
surgens ascendit in celum: et sedet a de-
xtris dei. Ipse propter nimiam caritatē su-
am qd dilexit nos: cū in forma dei esset.
non rapinā arbitrat⁹ ē esse se equalē deo.

Extinuit semetipsum formam serui accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inueniens ut homo. ut dicitur per hunc. ij. c. Omnis pietas. o ardentissima caritas patris nostri dei. de quo dicit Ioh. iij. Sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret: ut ois qui credit in illum non pereat: sed habeat vitam eternam. Hec Gregorius. considerans christum in cruce nudatum. clavis confossum. vulneribus plenum. coronatum spinis. extinctum morte crudeli: cum admiratoe ad deum ac pietate clamabat. O inestimabilis dilectio caritatis: ut seruum redimeres: filium tradidisti. Illos vero cum ipso tam seruidum amorem recolectes referam gratias benefactori nostro deo domino ihesu christo: cui sit laus et gloria per infinita seculorum secula. Amen.

Sabbato quarte ebdomade i quadragesima de veritate: qualitate: seu temporalitate horribilis illi bestie. s. antichristi. qui apparebit in ultimis temporibus cum consumpta fuerit iniquitas hominum.

Sermo. liij.

Deo suz lux

mundi: Qui sequitur me non ambulat in tenebris. Verba sunt redemptoris nostri originaliter scripta Ioh.

viii. c. et in euangelio hodierno. In ultimis temporibus cum consummata erit iniquitas hominum apparebit deo permittente horribilis illa bestia que vocabulo communi dicitur antichristus. s. christus falsus. propterea saluator noster promouit omnes ut solidi essent atque constantes in fide: neque desererent ipsum saluatorem qui verbo et exemplo salutis viam nobis ostendit. Erat enim lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Ioh. i. Qui autem tempore persecutiois antichristi multum deficient: qui christum derelinquentes antichristum sequuntur et colunt curruntque luce relicta post tenebras erroris ac vitiorum. Ideo in presentis sermone per eruditionem presentium de antichristo erimus tractaturi eo quod non ipsum sed christum est ois studio ac conatu sequendus

De ipso itaque antichristo tria mysteria principalia declarabimus.

Primum de veritate.

Secundum qualitatis.

Tertium temporalitatis.

Quod per auctoritates scripture et testimonia sanctorum ostenditur futurum antichristum.

Capitulum. j.

Primum mysterium de antichristo declarandum dicitur veritatis: in quo aperte debemus ostendere qualiter verum est quod antichristus sit venturus qui ecclesiam dei ardentius expugnabit: et christianos crudelissime persequetur quem fecerit unquam quicumque alius christiani nominis inimicus. Ad hoc autem probandum sunt auctoritates scripture et sanctorum testimonia que sequuntur. Scribit namque Gene. xlix. c. quod Iacob patriarcha in extremo vite sue predicans filiis que ventura erant: dixit de Dan. Fiat Dan coluber in via cerasces in semita: mordens ungulas equi ut cadat assessor eius retro. Et licet ut dicit magister in historiis scholasticis intelligant iudei hanc prophetiam de Sansone: qui fuit de tribu Dan. et patet Iudici. xiiij. Et iudicauit populum ut habetur. xvi. c. Tamen gloriolam ordinaria dicitur sic Dan non solum coluber sed cerasces vocat: qui serpens esse cornutus perhibetur: quo digne antichristi aduenit asseritur: quoniam contra sanctos morsu pestifero et cornu potestatis armabitur. Ambrosius vero libro de benedictione patriarcharum dicit prefatam prophetiam de antichristo debere intelligi. Qui enim antichristus futurus est de tribu Dan. seu iudex et tyrannus immanis qui populum indicabit. et tamquam sedens in via serpens deicere temptabit eos qui viam ambulauerint veritatis. Hec ille. Sicut enim duo decim fuerunt apostoli. de quorum numero cecidit vnus: loco cuius successit Matthias. sic in numero duodecim tribuum filiorum israel vna tribus ruit. s. Dan: que in antichristo persequetur christum: loco cuius Apoc. viij. in visione beati Ioh.

suppletur tribus. **M**anassen: qui fuit fi-
lius Ioseph. vi. dicit. Sen. xxxviii. Qua-
re pphia Jacob fctc. pnūciauit antixp̄z
futurum. Daniel vero. xi. c. ita inqt. **E**d
huc aliū temp⁹ erit scilicet antichristi. f3
Nicolaū d. lira. 7 faciet rex. i. antichrist⁹
iuxta volūtatē suam. 7 eleuabit 7 ma-
gnificabit aduersū omnem deū 7 aduer-
sum deum deorū loq̄tur magnifica. 7 di-
riget idest prosperabit. donec compleat
iracūdia. s. dei perpetrata quippe ē diffi-
nitio quasi dicat. sic ē determinatū i dei
prescia. Et deū patrū suorū non reputa-
bit: 7 erit in concupiscentijs seminarum
nec quemq̄ deorū curabit: q̄a aduersū
vniuersa cōsurgit. Et Daniel. viii. c. Lū
creuerit iniquitates: consurgit rex impu-
dens facie. s. antixp̄us. inuerecūd⁹ ad oē
malū: etiam intelligens propositiones.
Et roborabit fortitudo ei⁹: Sed non in
virib⁹ suis. s. q̄a i virib⁹ diaboli. Et supra
q̄ credi potest vniuersa vastabit. Et pro-
sperabit 7 faciet. Et interficiet robustos.
s. illos q̄ inueniētur firmi i lege dei nolē-
tes ei obedire 7 populū sanctorū f3 vo-
luntatē suam: 7 dirigitur dol⁹ in ma-
nib⁹ ei⁹: 7 cor suū magnificabit. Et in co-
pia rerū omniū occidet plurimos: 7 con-
tra principes principū. s. deū consurgit.
Et sine manu conteret. s. q̄a illū de⁹ iter-
ficiet: non per manū hominis. Sed an-
geli. De ipso etiā antixp̄o prophauit Jo.
i. sua canonica. c. ij. Audistis q̄a antixp̄s
venit. i. veniet tempore suo fm Nicola-
um de lira. Et Apoc. xiii. Joh. ait. Vidi
de mari bestiam ascendentem: habē-
tem capita septem. 7 cornua. x. 7 sup cor-
nua ei⁹. x. diademata: 7 sup capita ei⁹ no-
mina blasphemie. Et bestia quaz vidi si-
milis erat par. do. 7 pedes ei⁹ sicut pedes
vrsi: 7 os ei⁹ sic os leonis. 7 dedit illi dra-
co virtutē suam. 7 potestatem magnā
Et vidi vnū de capitib⁹ suis quasi occi-
sum in mortem 7 plaga mortis ei⁹ cura-
ta est. Et admirata est vniuersa terra p⁹
bestiam: 7 adorauerūt draconem q̄ de-
dit potestatem bestie. Et adorauerūt be-
stiam. d. Quis similis bestie: 7 q̄s pote-

rit pugnare cū ea? Et datum est ei os lo-
quens magna: 7 blasphemias. Et data ē
ei potestas facere menses. xlii. Et aperu-
it os suū in blasphemias ad decem blas-
phemare nomen ei⁹: 7 tabernaculum
eius: 7 eos q̄ in celis habitant. Et datū
est illi facere bellū cū scis 7 vincere illos
Et data est illi potestas in omne tribus
7 populū 7 linguā 7 gentem. Et adorane-
rūt eam omnes q̄ habitāt terram: q̄ruz
nō sūt scripta nomina in libro vite agni
q̄ occisus est ab origine mundi. Sacer⁹
etiam **M**ethodius: quēz commendat
Micro. in prologo super Danielē de q̄ ē
meminit magister historie scholastice.
c. iiii. super Sen. ita de antixp̄o dixit in
libro quodam suo: in q̄ tractat de p̄mis
7 nouissimis tēporib⁹. Veniet fili⁹ perdi-
tionis q̄ dicit antixp̄s: 7 putans q̄ sit de-
us exaltabit cornua ei⁹ nimis. Et **P**au-
lus. ij. Thessa. ij. c. Reuelabit ille iniqu⁹
quem dñs ihs interficiet spū oris sui: 7
destruet illustratione aduent⁹ sui. Cuius
aduent⁹ est fm operationem sathane in
omni virtute 7 signis 7 pdigijs menda-
cib⁹: 7 in omni seductōe iniquitates his q̄
pereūt. De antixp̄o etiā Damia. dixit. iiii.
li. suaz sententiā. Decet scire q̄m opor-
tet antixp̄m venire. Et **A**ug. xx. li. de ci.
dei. c. xix. **N**ō veniet ad viuos 7 mortu-
os iudicandos xp̄us: nisi pri⁹ venerit ad
seducendos in anima mortuos aduersa-
rius ei⁹ antixp̄s. Sed in q̄ templo sessu-
rus sit incertū est. vtrū in illa ruina tem-
pli. qd a Salomone p̄structū ē. an in ec-
clesia. Et saluator noster. Jo. v. ait. Ego
veni in nomine patris mei: 7 nō accepi-
stis me. **A**li⁹ veniet i noīe suo: 7 illū acci-
pietis. Et **M**ath. xxiii. Cū videritis ab
hominationez desolationis: que dicta ē
a Daniele p̄pheta stantē i loco sancto q̄
legit itelligat. **P**redixerat qppe. Daniel
ix. c. in dimidio ebdomadis deficiet ho-
stia 7 sacrificiū. 7 in templo erit abhoīa-
tio desolationis. Quod declamans **M**i-
lari⁹ super **M**ath. dicit. Totum iudiciū
aduentus futuri ponit. d. Cum videritis
7c. De antixp̄i. enim t̄pib⁹ hec locutus ē

ppha. Abhominatio enī ex eo dicta est
q̄ aduersus deū vēta: nomē dei sibi vē
dicet. desolatiōis autē abhominatio. q̄
bellis ⁊ cedibus terram desolaturus sit.
Deprehendimus ergo per tot testimoniā
verū eē q̄ antixps venit. Sed nōnulli
hanc veritatez subterfugere querunt. d.
venisse iam antixpm. Nam aliq̄ sūt te-
nentes hereticos omnes antixpos fuisse
Alij opinant illā fuisse Hieronē. Quidā
vero arbitrantur q̄ fuerit spurcissimus.
Augmeth. Sed primis responde-
mus nō eē negādū h̄nicos omnes my-
sticos antixpos posse vocari. Quia ⁊ Jo.
i. canonic. ij. c. Antixpi ait multi sūt. Et
Hieronimus sup illo v̄bo Mat. xxij.
Multi venient in noīe meo. d. ego sum
xps iqt. Ego reo: oēs heresiarchas atq̄
xpos esse: ⁊ sub nomine xpi docere q̄
xpm sunt. Hieronū nō obstat quin ver⁹
⁊ realis antixpus venire debeat. Contra
secundos v̄o dicere possumus q̄ Hero
nō fuit antixps verus. tum q̄ ipsum
inuenti sunt ⁊ alij crudelissimi persecuto-
res xpianoz: vt Domitianus. Antoni⁹
Seuerus. Maximian⁹. Decius. Aure-
lius. Dioclitianus. Maximinus ⁊ cete-
ri. tum quia antixpus regnare debet
per tres annos cū dimidio sicut patet in
auctoritate superius allegata Apoc. vbi
dicit q̄ data est illi potestas facere mēses
xlij. Et Daniel. xij. c. d̄ q̄ persecutio ei⁹
durabit per temp⁹. i. p. annū ⁊ tpa. i. per
duos ānos ⁊ dimidiū tps. i. dimidiū an-
ni fm̄ expositionē. Dico. Hero autē f3
Dorosū ⁊ Eutropium regnauit annis.
xiiij. Non potuit etiā Hero eē antixps
q̄ antixps interficiendus est ab angelo
⁊ Hero interfecit seipm̄ vt qui alijs cru-
delis extiterat: in ipso crudelitatis offm̄
exerceret. Sed adhuc quidam dixerunt
Heronem resurrecturum ⁊ futurū anti-
xpm. de quibus dicit Aug. lib. xx. de ci-
dei. Multum mihi mira hec opinatiū
tanta presumptio. Alios vero qui dixe-
runt Augmeth fuisse antixpm puin-
cere possumus ex verbis christi dicentis.
Mat. xxij. Nisi breuiatū fuissent dies

illi non fieret salua omnis caro. Perse-
cutio atit in augmeth durauit iam p an-
nos octingentos. Persecutio autē anti-
xpi licet grauior ⁊ terribilior futura sit q̄
libet alia: abbreviabitur propter electos
Quare expectandus est antixps de quo
Paulus. ij. Thessa. ij. c. ait. q̄ reuelabit
ille homo peccati filius perditionis: qui
aduersatur ⁊ extollit supra omne quod
dicitur deus.

De qualitatib⁹ seu pditionib⁹ antixpi
Hic ad eius natiuitatem: malignitatem
⁊ potestatem. Caplm. ij.

Eādū mysteriū declarandum
de antixpo dicitur q̄litas: in q̄
notare debem⁹ triplicem ei⁹ cō-
ditionez. Prima dicitur natiuitatis.
Secūda malignitatis. Tertia p̄tāg.
Prima antixpi cōditio d̄ natiuitas.
Sec⁹ Bethodū nascet in Chorogai
nutrietur in bethsaida. Sed quibusdā
videtur q̄ nascet in Babylone: vt dicit
glo. super. ij. Thessa. Et Hieronim⁹ sup
Danielē. Hieronū nec hoc videt cōsonū
veritati: nisi intelligam⁹ babylonē mysti-
ce: puta q̄ significat cōfusionem. eo q̄
Babylon illa magna cecidit. ⁊ facta est
inhabitabilis. Ex quo dubiū videt i quo
loco determinate sit nasciturus antixps
De gente v̄o credibile est ⁊ verisimile q̄
nasciturus sit. vt Hiero. dicit super. xi.
c. Dan. de populo iudeoz. De modo at
licet quidam dicant q̄ ope demonis ge-
nerabit succubi. s. qui assumpto corpore
in specie mulieris supponet se viro. ⁊ in-
cubi qui. s. postea i specie viri commisce-
bit se mulieri. Tamen hoc nulla auctori-
tate probari potest. Et vt Hiero. dicit ad
Paulinū. Ad de scripturis scis aucto-
ritatē nō h3. eadē facilitate ptemnit qua
pbat. Idcirco inherēdū est snie Dama.
qui ait. Non ex fornicatione generabit ⁊
suscipiet oēs actū. sathane. Secūda
cōditio antixpi dicitur malignitatis. Erit
quidem homo malus vinosus ⁊ nequā
sicut vnq̄ aliquis fuerit in hac vita. S3
apud nonnullos dubium videtur. Strū
antixpus erit diabolus incarnat⁹ quē

admodū xps fuit deus incarnatus. Et
 quibusdam videtur qd sic qd Grego. xvi.
 moral. ait. Caput iniquorum diabolus est
 qd vltimis temporibus illud vas perditio-
 nis ingressus antixps vocabitur. Hieronim.
 Micro. expresse scripsit dicit sup illo vbo
 Danielis. vii. c. Ecce oculi hominis erant
 in cornu illo. Non putem inquit iuxta qd
 rursus opinionē illud cornu. i. antixpm
 diaboli esse vel demonē: sed vnu de ho-
 nibus in qd satban habitatur ē corpora-
 liter. Qd dictū intelligēdū ē. nō qd istū fi-
 at per assumptionem et vnionē i supposi-
 to: qd vt puto icōueniēs ē suppositi qd
 cūqz creatū posse nām extraneas assu-
 mēre. qd hoc est pūlegiū singulare sup-
 positi increati. Quare dicendū qd diabo-
 lus in antixpo habitabit per totalē illius
 hoīs possessionē. Et ad hūc intellectum
 trahenda sūt vba Gre. Hoc etiā ipsius
 sentire videt Iohes Damas. qui de anti-
 xpo ait. Id resciens deus iniquitatē sum-
 re volūtas eius pcedet in eo habitare sa-
 thanā. Erit itaqz antixps homo purus et
 verus: licet diabolo familiarissimus: ex cu-
 ius commercio multa scire et facere po-
 terit. Hic Grego. xxi. li. moral. ait. Sic
 n. cedrus arbuta cetera et alia crescēdo
 deferit. ita etiā antixps mūdi glām tē-
 poraliter obrinēs. mēsuras hoīum et ho-
 mines culmine et signorū ptate transce-
 det. Spiritus quippe in illo est qd in sub-
 limibus positus potentia nature sue nō
 perdidit vel deiecit. Cuius idcirco virtus
 nūc minime offēdit: qd dispensatiōe di-
 uine fortitudinis ligat. Tertia antixpi
 peditio dicitur ptatis. Accipiet namqz ptatem
 a deo sinente et permittente sup vniuer-
 sū terrā. Extrahet namqz paucis dūtarat
 exceptis ad se omnes gētes. facietqz nō
 solum obliuiscet: verū etiā blasphemari
 nomē illud: qd est sup oē nomē. nomē
 s. dñi nři ihu xpi. Multaqz ipse loquet
 et dicit ptra honorē eius: et vgnis ma-
 tris: ac oīus scōz celi inducet qz oēs po-
 pulos vt ipsū colant p deo. Et vt dicitur
 Mat. xxiii. c. Erit enim tūc tribulatio
 magna qualis nūqz fuit ab initio mūdi

vsqz modo. neqz fiet. Inuadet siqz ille
 homo pcti vniuersū orbē terraz. manu
 armata: cōgregabit qz in preliis copias
 incredibiles: nec erit qd possit se defendere
 a furore illaz. Largietur adhuc ampla
 munera: et largissima dona his qd ei spō-
 te sua adhererūt. Seducet et alios signis
 et prodigiis mendacibus. Et vt dicitur
 Mat. xxiii. Surgēt pseudo xpi: et pseu-
 do pphie: et dabit signa magna: ita vt i
 errorem inducant si fieri pōt etiā electi
 Lessabunt tunc deo permittente oīa mi-
 racula vera. Cruciabūt p xpo illi qd fer-
 uentes erūt. et nulla consolatione visita-
 bunt. Quid erit tūc tātas nouitates in-
 spicere. Quid tanta horribilitas videre di-
 rui templa et ecclesias dei: religiones de-
 leri: cōtemni virtutes: prophanari sacra
 et pollui vgnēs: ac torqueri sine vlla pie-
 tate xpianos. Quid quāta ignominia occu-
 pabit tunc mūdu quando licebit vnicui
 qz p libito ad carnalitates ad spurcitas
 omnes: et ad lasciuas laxare habenas.
 Sed breue erit tempus illud in quo pro-
 sperabit diabolus antixps. Quā vt predi-
 citur ē post tres annos cū dimidio deo iu-
 bente interficiet ab angelo.

¶ Qd fm aliquos vicinū ē tempus anti-
 xpi. tuz pphiarū prenunciatiōne. tū eta-
 rum annumeratiōne. tū etiam iniquitatū
 cōsumatiōne. Caplm. iij.

¶ Tertium mysteriū declarandū de
 antixpo dicitur tpalitat. in quo vi-
 dendū est an proximū sit et vici-
 nū tempus quo appere debeat pessim⁹ an-
 tixpus. Et vltimo indicio meliore: dicunt
 quidam qd sic ppter tria. Primo ppter
 pphiarū prenunciatiōne. Secundo pro-
 pter etati annumeratiōne. Tercio pro-
 pter iniquitatū cōsumatiōne. Quarto
 ppter pphiarū pnunciatiōne. Aliunt enī
 abbatē Iohannē spiritu claruisse pphē-
 co. Ipse vō papalisticā depinxit: qd mul-
 ta futura de statu ecclesie prenunciavit.
 Ibiqz ponit duos post istū qd Paul⁹ se-
 cundus vocat summos pōntifices esse su-

turos. post quos et tertius depigit qui coronam erubet antixpo. Sed et ego dico quod licet multa predixerint Joachim. scilicet Brigida Methodius Merlinus et ceteri qui spem habuerunt propheticam. tamen ut mihi ut dicta eorum non intelligunt. Nam de Nicolao Calisto Pio et paulo pontificibus maximis nihil inuentum est quod Papaliam sonet finem veritatem. Quod si verum sit relinquo arbitrio sapientium dicendum. Et propter ea reprehensibiles potius iudico quam laude dignos eos qui prophetias que in scriptura sacra non habentur nimis curiose legere et interpretari student: quoniam sepius inveniunt decepti. Scio etenim etiam graves ac sanctos viros in hoc ipso de fecisse. Nam quidam egregius et sanctus predicator diebus nostris catholico sacrorum ascriptus bono celo ductus publice et sepius predicavit. imo super inde tractatum copiosissime scripsit. Ad suo tempore natus erat antixps. habebat ipse quoddam prophetiam: aliquasque rationes quibus inducebat: ut ita crederet et predicaret. Sed reuera evidentia facti declarat ipsum fuisse deceptum. Et sic non audio per aliquam prophetiam quam non intelligo temere diffinire quod tempus iam imminet antixpi.

Secunda ratio que mouit aliquos ut dicerent proximum iam fore antixpi tempus est propter etiam annumerationem. Dicunt enim nos esse in sexta etate mundi ex qua preterierunt. Bececlxi. anni. Et ex consuetudine in breui mundus habebit finem. Et cum antixps ante mundum finiatur venturus sit. ergo veniet in breui. Sed quid ad hoc dicendum sit diffusius habebis in sermone de contemptu mundi.

Tertia ratio quod plerique asseruere nituntur antixpm cito esse venturum est propter iniquitatum consummationem. Dicunt enim impletam iam et consummatam esse mensuram iniquitatum et peccatorum ac per hoc instare tempus. de quo. iij. Thimothei. c. dicitur. In nouissimis diebus instabunt tempus periculosa et erunt homines seipsos amantes. cupidi. elati. superbi. blasphemii parentibus non obediētes. ingrati. scelesti. sine affectione. sine pace. criminales.

incontinentes. iniures. sine benignitate proditores. proterui timidi. voluptatum amatores magis quam dei. habentes quodammodo pietatis. virtutem autem eius abnegantes. hec illi. Quia vero omnia supradicta inuoluerunt homines mortales miserosque et potissimum eos qui nomine christianum profitentur propterea et si ratio tertia non concludat de facto quod vicinus sit tempus antixpi. satis tamen efficax est ad nos monendum ut illud timeamus tempus. Deu huius. quis sine horrore cogitare queat quam hodie superabundauit iniquitas et refrigerata est caritas multorum. Quia christiana religio. o decora et iuolala fides: persequuntur te hodie. decurpant et inficiunt non tamen alienigene: sed et tui qui fideles et christiani vocari gloriantur. Illi sunt qui modicam aut nullam habent ad dei cultum reuerentiam. Illi qui ecclesiasticas dignitates pro explendo ambitiois sine appetitu furantur et rapiunt. Illi sunt qui collocauerunt vineam domini sabaoth id est ecclesiam sanctam. non agricolis fidelibus. Sed ut ita dicam atrocissimis hostibus. Illi sunt qui ecclesiarum bona lacerant. dissipant. in usus malos expendant et deuorant. sicut lupi. Illi sunt qui principantur. imperant et dominantur populis sine iustitia. sine veritate. sine Clementia. Illi sunt qui precepta dei viuētis negligunt et contemnunt. Non colunt deum non amant. non venerantur et blasphemant nomen eius sanctum. et in illo periurant. dies festos non seruant. parentes aspernantur. inuidi sunt iracundi litigiosi. seditiosi. percussores. homicide humanam sanguinem crudeliter effundentes. Non erubescunt quasi iam publice adulterari. fornicari. et quod his sedius est contaminari fetidissimo vitio sodomie. Quare autem locum dederunt ita ut nulla sit amplius veritas. nulla fides. nulla caritas in eis. Lucrant per usuras. fraudes. simulationes deceptiones et alios idem debitos modos. Licentiarunt linguam ut loquatur criminationes. mendacia testimonia falsa detractiones. susurraciones. scurrilitates. contumelias. impropria et conuitia.

Asperuerunt cor suū ad cōcupiscendum
hui⁹ seculi bona: et ad desiderandū dele
ctari in pctis carnis. Gregerunt multi vo
tū qđ deo fecerant. Sincerūt multi boni
tatem vite. acceperūt ouīs vestimenta i
trinsec⁹ autem sūt lupi rapaces. Quā
ta peccata et qđ enormia latent sub ouina
pelle. o. magne deus. o. sapienissime do
mine. tu omnia vides: tu oīa deniq; no
sti. Mos ēo merito propter tanta facino
ra timere debemus ne in nos descuiat
ira sua sinatq; p antixpm vexari mūdū
tempestate magna. A qua nos liberet re
demptor noster piissim⁹: q cū pfe et spū
sancto viuit et regnat per infinita secula
seculorum. Amen.

¶ Dominica de passiōe in mane. d. ho
nore parentū exemplo xpi: qui in euan
gelio suū patrē honorare se asserit. s. quo
ad dilectionem: subiectionem. et conuer
sationem. Sermo. liiij.

De honori

fico patrem meū. Verba
sūt redemptoris nostri ori
ginaliter Joh. viij. c. et ho
dierno euangelio annota
ta. Facti sunt adeo vt plurimū impij fi
lij ad parentes suos. vt merito quilibet
pater aut mater dicere possit illud ysa. i.
Filios enutriui et exaltaui: ipsi aut spre
uerūt me. Et igit etiam et ipsi iuvenes et
adolescentes ac pueri parentes colendo
ad veraz penitentiam reducant: in pñti
sermone de honore patrū dicere statui.
Nam et Exodi. xx. c. dñs deus dixit. ho
nora patrem tuū et matrē tuā: vt sis lon
geuus super terram. Xpus ēo in euan
gelio hodierno pñm se honorare fatet
vt sic nos et suo exemplo istrueret quid
agere debemus. De ipso itaq; parentū
honore tria misteria declarabimus.
Prīmū dicit dilectionis.
Secūdū subiectionis.
Tertium conuersationis.
¶ Qđ honorandi sunt parentes: ppter

beneficiorum multiplicitem: ppter parē
tū caritatem. et ppter irrationabiliū exem
plaritatem. Caplm. i.

¶ Rīmū mysteriū declarandū de
parentū honore dicit dilectiōis
Debēt vtiq; filij q parentes ho
noraf volūt illos diligere et ex cord ama
re propter tria. **¶** Primo propter bñfi
ciorū multiplicitem. **¶** Secūdo ppter
parentū caritatem. **¶** Tertio ppter irratio
nabiliū aīaliū exemplaritatē. **¶** Primo
filij debent parentes diligere ppter bñ
ficioū multiplicitem. Quisnam explicet
quot a parentibus filij beneficia recepe
runt: Ab illis equidem sumpserunt esse
quod bonū tam grande est. vt ipsum sit
fundamentū omniū aliorū bonorū. Nā
qui nō habet eē: nullū aliud bonū habe
re pōt. nō diuitias. nō gloriā. nō famā.
nō sciam. nō virtutes. nō grām. nō vitā
eternam. Ipsū etiā esse bonū ab omni
bus est desiderabile. vñ **¶** Ar. ij. de anima
inquit. Oīa appetunt esse. et illius causa
agūt quecūq; agunt f3 nāz. Propter h
bonū a parentib⁹ habitū libro de ebdo
madibus. Boetius ait. Omniū bonorū
ipsū esse bonū est. Hinc etiā sapiēs Ecc.
vij. c. ait. Honora pfez tuū et gemituū
mris tue ne obliuiscaris. Memēto qm
nisi illos nō fuisses. Et **¶** Hiero in eplā
de honore parentū ait. Honorandi sūt
parētes. qā pmo sunt nobis cā nascēdi
hoc beneficio. mot⁹ Coriolan⁹ roman⁹
consul ab vrbis rome obsidiōe cessauit
Scribit nāq; de illo Eutropius q post
q vicerat volscos et coriolanos: vñ, po
stea nomen accepit exul fact⁹ a romāis
ad volscos in exiliū mittitur. cū quib⁹
gratiose viuens ab eis contra romanos
dux factus est. Et post multas ciuitates
et terras ab eis adeptas ad fossas quin
q; milium passuum ab vrbe castra po
suit. secūdus post Tarquinū supbū: qui
ptra patriam duxisset exercitū. Popula
tur ide romanū agrū custodib⁹ inter po
pulatores posiq; qđ fm Frontinū de re
militari. faciebat vt discordia oīes iter
pfes et pplm. Multitudo tan dē ingenio

pacem expectans: senatus mouit. ut ad
 Coriolani oratores mitteret. Qui cum
 non obtinuissent: iterū missi alij nō reci-
 piuntur in castris. Mittuntur postea sa-
 cerdotes cū suis insignibus velati: qui
 minus fecerūt q̄ primi. Tunc matrone
 ut scribit Valerius sub rubrica de p̄cta
 te erga parentes. ad Alecturias matrem
 Coriolani. Tolumniāq; vxorē frequen-
 tes conueniūt ut ipsa mater et vxor Co-
 riolani duos eius filios in hostiū castra
 ducerent et vrbē precib⁹ liberarent: quā
 armis tutari difficile erat. Cum ergo ad
 castra ventū est: nūciat Coriolano ad-
 esse igenis mulierū agmen. q̄ sp̄cūit eas
 mor quidā familiarū: nisi me inquit de-
 cipient oculi: mater tua coniunx et liberi
 tui ad sunt. Tunc Coriolanus cum ma-
 tri obuiē amplexum ferret. dixit mater.
 Priusq̄ amplexū accipiā dic an ad ho-
 stem: an ad filium venerim. et vtz capti-
 ua in castris tuis sim. In hoc me longa
 vita et senectus traxit ut exulē te deinde
 hostem viderem. Postulasti populari
 hāc terrā q̄ te genuit et nutriuit: Si ego
 te non peperissem: roma non oppugna-
 retur. Si filii non haberē: libera in pa-
 tria mortua es. Vxorē deinde ac libe-
 rorum amplexus ab omni turba mulie-
 rū struere virū. Tunc ad matrē versus
 ait. Expugnasti et viciisti iram meā. Pa-
 triā ergo vtero tuo dono: repenteq; agz
 romanū armis hostibus liberauit. Re-
 cordatus fuit ergo Coriolan⁹ q̄tū ma-
 tri debebat in cuius vtero suscepit esse.
 Hinc Diero. de honorādīs parētib⁹ ait.
 Prebeat patribus amoris mīta formi-
 do: qui primi sunt nobis causa nascendī
 Exhibete patribus filij qd̄ vos potestas
 paterni nois cogit: que adeo est eorum
 meritis attributa: ut ipsa d̄ vobis exigit
 quod natura iubere non potuit. Patri-
 bus quoq; debitam impendite reueren-
 tiam: que vobis vteri liuore seruientes
 pōdus corporis vestri tolerāt: atq; igno-
 tam portātes infantiam famulanū quen-
 dā exhibent nascuturis. Illo tpe non tñ
 tibi mī clarit: nec acceptos sola digerit

cibos. Paterno victu alitur et ille qui
 later: eiusq; membra alterius comestio-
 ne pascuntur: ut homo futurus alienis
 moribus sature. hec ille. Sunt et alia
 bñficia filijs a parētib⁹ oblata. Hāz vt
 in pluribus ipsi filios nutriunt. aut nutri-
 ri faciūt. ipsos in etate infantili⁹ cuz ma-
 gna diligentia ab omnibus contrarijs. p-
 tegunt et defendunt. Ipsi eis prouidēt d̄
 vita et tegumento. Ipsi eis alludunt: ap-
 plaudūt et blandiuntur ut a plāctu reuo-
 cent. Ipsi eos docēt vt loqui sciant: imo
 vt sepiissime ut bonos mores sequantur
 p̄pterea Diero. de honore parētib⁹. ait.
 Memēto ergo parētū eē q̄ talis es: q̄
 rū manibus incremēta sūpsisti. ¶ Se-
 cūdo filij debēt parentes diligere p̄ pa-
 rētū caritatē. Hā quātū cūq; filij diligāt
 patrem et matrem: tñ ab his plus diligūt
 tur. Et hoc fm Ar. viij. ethi. puenit ex
 triplici ratione. ¶ Prima ratio est diu-
 turnitatis temporis. Hāz quanto amor
 magis durat: tanto vehemētior: p̄ficatur
 Almor aut parētū ad filios diuturnior
 est q̄ filiorum ad parentes. Statim enī
 cum filij nascūtur parentes diligūt eos:
 non tamen statim filij diligūt parentes.
 quia non statim sunt tante cognitionis
 ut possint cognoscere quid sit diligendū
 diuturnior est ergo amor parentum ad
 filios q̄ econuerso. et fortior est et vehe-
 mentior. ¶ Secūda rō est certitudinis
 prolis. Parentes igit sūt magis certi de
 sua prole: q̄ ipsa de parentib⁹. Et sic ma-
 tres plus q̄ patres. ¶ Tertia ratio ē vni-
 onis: quia filij vniuntur parentibus eo
 q̄ ab ipsis habent esse. et non econuer-
 so. Ideo dicit Alexan. in. iij. volumine
 summe. q̄ de amore filijs exhibēdo nō
 datur p̄ceptuz: sicut nec de amore sui
 ipsius. quia ad hoc sufficienter inclināt
 natura. Unde sicut humor ascēdit a tra-
 dice ad ramos: et non econuerso. sic natu-
 raliter a parentibus ascendit amor ad
 filios et nō econuerso. Idcirco amor pa-
 rentum ad filios est naturalis. Almor ve-
 ro filiorum ad parentes debet esse gra-
 titus. Hinc Hieronimus in epistola

de honorandis parentibus ait. Sit tibi grata vita ipsorum quibus carior est vita tua quam propria. Redde amoris vicem colende pietatis. De hoc autem amore parentum ad filios est exemplum de David eleventhimo. ij. Reg. xxiij. Cum enim Absalon filius eius temptasset eum pellere regno: ac David contra eum movisset exercitum: cum ipse David remansisset in porta civitatis. precepit Joab. et Abisai quibus commissa erat summa belli. d. Servate mihi puerum Absalonem. Itaque egressus est populus contra Absalonem et suos in campum et factum est prelium. Debellataque est ab exercitu David gens Absalonis. Accidit autem ut Absalon occurreret servis David sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum: adhesit caput ei quercui. et illo per capillos suspensus mulus cui infederat pertransiit. Quod cum nuntiatum fuisset Joab. tulit tres lanceas in manu sua. et infixit eas in corde Absalonis. Cumque adhuc palpitaret cucurrerunt decem iuvenes armigeri. Joab et interfecerunt eum. Cum vero nuncius curreret ad David: qui sedebat inter duas portas: et speculator diceret. Video aliquem venientem: dixit David. Si bonus est iste nuncius. Et appropinquas nuncius ad David ait: Salve rex. Vnde dictus dominus deus: qui dispersit omnes contrarios regi meo. Et ait rex. Estne pax puero Absaloni? Qui respondit quod interfectus erat. O David pater piissime. O pater amantissime. Non cogitavi Absalonis rebellionem: non dixi. Aulebat filius meus subripere regnum meum: ideo merito est interfectus: immo paterno amore delectus. constrictus est lacrymas funderet. et ascendit cenaculum porte: et fleuit et sic loquebatur: Fili mi Absalon: Absalon fili mi: quis mihi tribuat ut ego moriar pro te: Absalon fili mi: Fili mi Absalon. Elucebat ergo patris affectus David animum. ut de mortuo filio licet sibi inimico non gauderet: sed potius angustaretur. Tercio filii debent pa-

rentes diligere propter beatorum et irrationabilium animalium exemplaritatem. Ipse equidem seculissime scire et animalia siluestria: serpentes feroces velocesque rapaces ad parentes suo modo pietatem exhibent et amorem. De ciconia enim illi. de natura animalium legitur. quod senescens pater aut mater eius ab ea nutritur alis confouetur: et Ciconia filia quicumque potest beneficia parentibus indulget. Quare ut dicit Ambrosius in exameron. Quis pia romanorum antiquo more appellari solebat. Sed dum hec loquimur admirari debemus. unde est quod in multis filiis tanta iniquitas reperitur. Nam usque adeo plerique in patres aut in matrem crudeles effecti sunt: ut non solum eos odiant: non solum non amant: sed morti illos desiderant et affectant. immo visus est tempus nostris. scilicet. Mccccxix. in civitate Bari filium gladio interimere propriam matrem. O genimina viperarum. O omnes humanitatis inimici. O inextinguibilissimi filii. O socii proditoris Jude. Ecquid nequius cogitari aut dici potest vel audiri: quam erga parentes vestros vestra iniqua et mala voluntas? Sed ut arbitrari possum triplex est causa: cur filii parentes exosos habent. Prima causa est filiorum superbia. propter quam egre ferunt si a parentibus corrigantur: si illorum reprimant audacia. si moneantur ut bene vivant. contra tales est aureum illud dictum Salomonis. Audi fili mi disciplinam patris tui: et ne dimittas legem matris tue: ut ad datur gratia capiti tuo: et torques collo tuo. Secunda causa quare filii odiant parentes est avaritia. Cupiunt equidem dominium et potestatem habere super paternis et maternis bonis. et cum id affectui non valeant. contra parentes concipiunt odium. Nonnulli vero viduas matres et vetulas nunc precibus: nunc blanditijs falsis inducunt ut de sua dote liberam eis faciant donationem. Qui tamen cum id obtinent nullas de matris curas gerunt. Et propterea caute agendum est et quod diu. quis potest esse bonorum spem

dominus non det alicui bona sua. Et si sapiens Ecc. xxxij. c. ait. filio ait et mulieri. fratri et amico non des potestatem super te in vita tua. et non des alienis possessionem tuam: ne forte peniteat te et deprecetur pro illis. Tertia causa est quare multi filij parentes odunt. aliorum luxuria. Et enim de i. E. dre. iij. c. Multi demetres facti sunt propter uxores suas. propter illas quique filij parentes molestant. expellunt de domo et quasi amplius videri non possunt. O filij diligite uxores vestras: sed non imoderato amore ut parentum vestrorum obliuiscamini. Bementote semper quod magis diligunt vos parentes vestri quam uxores vestre.

Qualiter filij debent esse parentibus subiecti. et de triplici gradu superioritatis: spiritualis. temporalis. et corporalis.

Capitulum. ij.

Secundum mysterium declarandum de honore parentum dicit subiectio. Debent utique filij esse parentibus subditi: illisque obedire. Et de hoc dicit Col. iij. Filij obedite parentibus vestris per omnia. Et Eph. vi. filij obedite parentibus vestris in domino. hoc. n. iustum est. Honora patrem tuum et matrem tuam: quod est mandatum primum in promissione ut bene sit tibi et sis longeuus super terram. Et Hieronimus in epistola de honorandis parentibus ait. Imitamini filius Nabachabeu: qui matri suae dedit mortem obediuit. et durum imperium gratanter aggressus est. ne offenderet genitricem. Et redemptor noster humilitatis magister. ut dicitur Luc. ij. c. erat subditus illis scilicet Ioseph: et virgini matri. Et Deut. xi. c. quando lex currebat seueritatis iustitiae dicit deus. Si genuerit homo filium contumacem et proterbum qui non audiat patris ac matris imperium: et coartatus obedire contempserit: apprehendit eum: et ducent ad seniores ciuitatis: et ad portam iudicij:

dicentes ad eos. Filius noster iste proterbus et contumax est: monita nostra audire contemnit: commellationibus vacat. et luxurie atque conuiuio: lapidibus eum obuiat populus ciuitatis. et morietur auferatis malum de medio vestri: et uniuersus israel audiens perirumescat. Notandum tamen f. z. Alexan. in. iij. q. triplex est gradus superioritatis secundum quem debet esse ordinata obedientia. Prima est superioritas spiritualis. Secunda temporalis. Tertia corporalis. Prima est superioritas spiritualis. in qua est prelatus cui obediendum est in spiritualibus et non in temporalibus nisi per accidens in quantum temporalia quae ordinari possunt ad aliquem finem spirituales. Secunda est superioritas temporalis in qua praestit dominus temporalis qui mandare potest ea que concernunt publicum et commune bonum. eiusque sub pena peccati obediendus est ut dicitur. xi. q. iij. c. qui resistit. c. si bonum. c. Julianus. Et dist. viij. c. que contra mores. Tertia est superioritas corporalis. In qua paterfamilias praestit filijs et omni domui suae. Et secundum hanc partem potest precipere ea que pertinent ad necessitatem et utilitatem. Et secundum hoc filij debent parentibus obedire. Unde si parentes mandarent illa que pertinent ad superiores spirituales: ut puta quod filij ieiunarent in pane et aqua: quod est officium confessorum: aut mandaret ea que pertinent ad superiores temporales sine ipsorum voluntate et auctoritate non esset eis obediendum. Multo minus etiam non debent filij parentibus obedire in his que cederent in detrimentum propter salutem et esset contra diuinum honorem. Unde Elgo de sancto Victor ait. Obedire debemus parentibus in omnibus: exceptis his in quibus dei patris dilectio offenderetur. Et Hieronimus ad Suriam. Honora patrem tuum: Sed si te a vero patre non separat. tandem scito sanguinis copiam: quod diu ille suum nouerit conditor: et

Alioquin tibi David prius clamat ⁊
 dicit. Audi filia ⁊ vide: ⁊ obliuiscere po-
 pulum tuum: ⁊ domum patris tui ⁊ ꝑcupi-
 scet rex decorum tuum. h. ille. Ex q̄b⁹ omni-
 bus colligimus q̄ grauer errēt hi qui
 filios aut filias nō ex leuitate: sed ex vo-
 luntate bona deo seruire volentes impe-
 diunt: ac a proposito bono renocare ni-
 tuntur de quibus diffusius in sermone
 de religione dicem⁹. Nūc autē hortari nū
 sufficiat iuuenes ꝑpter xpm nō dubita-
 re parentib⁹ non obedire. Ipse enī dixit
 Math. x. Qui amat patrem aut matrem
 plusq̄ me nō est me dign⁹. Sic confor-
 tabat sc̄s Sebastian⁹ iuuenes illos si-
 de ⁊ sanguine ac passiōe germāos. Mar-
 chū. s. ⁊ Marcellianum dum ꝑo fide
 xpi decollari debebant. Ad quos adue-
 nere parentes: vt eos a scō proposito re-
 uocarent. Aduenit ⁊ primo mater q̄ so-
 luto crine scissisq̄ vestib⁹ vbera ostēdēs
 aiebat. O predulces filij circūdat me in
 audita mestitia ⁊ itollerabilis luct⁹. Deu-
 me miseram: amitto filios ad mortē vltro
 tēdentes: quos si mihi hostes aufer-
 rēt per media sequeretur bella raptōres. si
 violenta iudicia concluderent: carcerēz
 irrumperem mortura. Nouus hoc per-
 eundi gen⁹ est. in quo carnis ex rogatur
 vt feriat: vita optatur vt pereat mors in-
 uitat vt veniat. Nouus hic luctus. no-
 ua miseria: in qua natozū iuuentus spō-
 te amittitur: ⁊ parentum miseranda co-
 gitur senectus vt veniat. hec dicente ma-
 tre pater senior adducitur manibus ser-
 uuloz: ⁊ puluer asperso capite hī vocēs
 dabat ad celū. Ad mortem vltro ꝑfeci-
 scētibus filijs vale diciturus adueni vt q̄
 mee sepulture paraueram. in filioz se-
 pulchras expendam infelix. O filij bacu-
 lus senectutis mee: ⁊ geminū viscerum
 meoz lumē. Cur sic mortē diligitis? Ve-
 nite huc iuuenes: ⁊ flete super iuuenes
 spōte pereūtes. Vēite huc senes ⁊ meū
 sup filios plangite meos. Deficite plo-
 do oculi mei: ne videaz filios meos gla-
 dio cedi. Adueniunt etiaz coniuges cū
 filijs lamentantes. Inter hec ceperunt

corda martyꝝ mollescere. quos tñ sc̄s
 Sebastian⁹ suis verbis dulcissimis cō-
 forauit. adeo vt ꝑo xpo animose pati nō
 dubitarent. Et sic decollati sunt. Quo ex-
 emplo edocentur iuuenes. non esse illis
 curandū: si in his que ad anime salutēz
 ꝑꝑrie: ⁊ ad dei spectant honorē: a pa-
 renab⁹ contrariū ꝑꝑiit: ⁊ ob hoc sint
 eis inobedientes: vt deo pareant.

¶ Qd filij debent cū parentibus ꝑuer-
 sari cū benignitate: cū humilitate. ⁊ cū
 pietate.

Caplm. iij.

Et nū mysteriū declarandūz de
 honore parentū dī. ꝑuersatiōis

Debent vtiq̄ filij cū parentib⁹
 conuersari vt debet ⁊ expedit tripliciter
 Primo cum benignitate. Secūdo cū
 humilitate. Tertio cū pietate. ¶ Pꝑo
 cū benignitate: vt sint eis benigni ad cō-
 solandū eos: non ad contristandū. Max
 vt inqt Miero. habet quandaz senectus
 infantiam. Solent vtiq̄ senes ēē tediosi
 suspiciosi. querulosi. imundi. ⁊ in demo-
 inutiles. Non tñ ꝑpterea filij debēt per
 impatientiaz v̄bis illos exaspere. Ande
 Miero. inqt. Memores aspis v̄bis
 ledat. hoc ora filioz aspenēt qd̄ p̄ntes
 ledat audif. Et idē Miero. d̄ honorādis
 parentibus ait ad filios. Audite filij salu-
 tiferaz iussione: ꝑcepta legis affectu
 debiti amoris implete. Seruite patrib⁹
 futuri patres. ⁊ matres vestras tenera dī
 ligite pietate: vt vestre coniuges merca-
 tur matruz nomine nuncupari. Nemo
 patres asperis verbis ledat: ne fiat ama-
 ra dulcedo. Hoc tamē sit inter parentes
 ⁊ filios q̄ domino iubente natura con-
 tinuit. Effectū sonet quicquid lingue dī-
 xerint liberorum. Inter caros coniun-
 ctasq̄ personas pietatis iura seruentur.
 Hoc filioz ora loquāt: qd̄ delectat parē-
 tes audire. Et iterum supradicto libello
 idem ait. Beres enīz cecitas sue subire
 suppliciu: qui parentū vult⁹ vel toruo v̄-
 su desipserit. ⁊ elatis oculis leserit p̄cta-
 tē. Si q̄q̄ sapitis filij: eo animo videre
 venerabiles facies: q̄ uos ipsi cōspiciunt
 ⁊ eoz labris dulcibus osculis inherete:

q̄a eoz oscula adhuc habetis i membris
 Senib⁹ ferutire per facile est: quos nemo
 potat nemo nutrit succo corpis sui. s̄o
 ueatur itaqz parentū senect⁹: ⁊ factis co
 rum vicissitudo reddat. hec ille. Contra
 riū autem facientib⁹ multa mala cueni
 unt. Unde idem Hieron. vbi. s̄. Irreue
 rens aut fili⁹ qd̄ a domino ipse merea
 tur, Salomonis dicta testant. Cōtume
 lijs afficiens patrem ⁊ contemnens se
 nectaz matris: confundet ⁊ i obprobrijs
 erit. Fili⁹ delinquēs custodire disciplinā
 patris: meditabit sermōes malitię. ma
 ledicenti patrem ⁊ m̄sem extinguet lu
 men. ⁊ pupille oculorū ei⁹ videbūt tene
 bras. Audi filij patrē q̄ genuit nec cō
 tēperis qz senuerit matertua. Parcat
 patri lingua quam genuit. ⁊ matrem su
 am nemo crudeli verbo percutiat. Sic
 te rapiet fili iuuenilis etatis auctoritas
 vt noueris vnde sis natus. Memento
 scripture sancte. vbi spiritu sancto loquē
 te dictū est. Qui maledixerit patrez aut
 matrē morte moriat. Hec ille. Que oīa
 breuib⁹ verbis p̄phēdens sapiens Ecc.
 iij. c. ait. Fili suscipe senectam patris tui.
 ⁊ non contristes euz in vita illi⁹. Si de
 fecerit sensu veniam da illi. Suscipe in
 quit senectam laboriosam ⁊ onerosaz re
 cordans infantie tue quando flebas: tur
 babas domū. inquietabas dormientes
 fatigabas matres: sedabas pānos ⁊ alia
 faciebas quib⁹ infantilis etas solet esse
 molesta. Sicut enī tollerant p̄r aut ma
 ter immo suscepit ⁊ adiunxit infantia tuā
 sic ⁊ tu suscipe ⁊ non abhorreas senectā
 illorū. Sequitur: Sapiens in auctorita
 te p̄eallegata. d. Patris tui. non alieni
 non canis non inimici: s̄ patris tui cari
 genitoris amatoris ⁊ benefactoris. Q̄
 dulce vocabuluz pater aut mater. Q̄
 gratum ⁊ bñ fili⁹ aut filia. Hic Hiero.
 ad matrem ⁊ filiā in gallijs p̄morantes
 ait. Mater ⁊ filia nomina pietatis offō
 rum vocabula vincula nature sunt. hec
 ille. Caucant autē filij ne qd̄ absit defi
 cientes sensu parentes derideāt ⁊ male
 dicant: sicut ⁊ Cham qui maledict⁹ fuit

eo q̄ Moē patre suo dormiente euz dī
 cooptū irrūit. vt h̄et. Ge. ix. c. T̄ Gēdo
 filij debent cū parentib⁹ conuersari euz
 humilitate illos reuerendo atqz timēdo
 Maxime aut filij debent timere ne sua
 culpa aut defectu a patre v̄l a matre ma
 ledicantur. Est enī hoc modo paterna
 aut m̄fna maledictio sagitta vulnerans
 ⁊ penetrans intima cordis filiorū malo
 rū. Unde Augu. xxi. li. de ciuita. dei nar
 rat q̄ apud Cēsariā Cappadocie q̄daz
 nobilis matrona fuit viri destituta sola
 tio. x. filios habens: septez mares ⁊ tres
 feminas. Quadam autē vice mater ab
 eis offendit. ⁊ maledictionem filijs im
 precatur. Subito imprecationez matris
 diuina vindicta subsequē ⁊ omnes pena
 horribili: ⁊ simili feriuntur. Nā omnes
 tremore sūt horribiliter percussi. Qua
 ppter nīmū dolentes ⁊ ciuiū suoz ocu
 los non ferentes: per totūz o: bēni vaga
 ri ceperūt. Et quocūqz ibāt oīuz in se. p
 uocabant aspectū. Ex his autē duo frater
 ⁊ soror: Paulus ⁊ Palladia Hyponia
 venerūt. ⁊ Augustio qd̄ sibi aduenerat
 narrauerunt. Lūqz iam. xv. diebus ante
 pasca eccliam beati Stephāi frequētan
 tes sanitatē ab ipso martyre multis preci
 bus postulassent in ipso die pasce: cū fre
 quens populus presens esset oratiōe fa
 cta ante altare sancti. Stephāi ambo
 frater ⁊ soror surrexerunt pariter sani.
 O filij superbi. o filij parētib⁹ vestris in
 sultantes. o filij irreuerentes. inobedien
 tes ⁊ contumaces timete paternā ⁊ m̄f
 nam maledictōez. Timete insup ⁊ diu
 nū iudiciū. Nā sicut longa vita speran
 da est ab illis qui parentes honorāt. vt
 habetur Exo. xx. c. Ita ⁊ brevis vita ⁊ in
 felicitate plena a malis filijs est pertine
 scenda. T̄ Tercio debent filij cū parenti
 bus conuersari cū pietate illis. s̄. in infir
 mitatibus necessitatib⁹ ⁊ antiquitate pie
 subueniendocum facultas adest. Unde
 Hieronim⁹ vbi. s̄. ait. Exolue fili qd̄ de
 bes ⁊ officia d̄bita q̄licūqz exhibe famu
 laru. parentibus vero nemo reddere p̄e
 quantū tenet. Et Ambro. sup Luc. ait.

Si pauperis inquit matrem non reddi-
disti ei cruciat⁹: quos pro te passa est: nō
labores quib⁹ te gestauit: non alimenta
q⁹ tibi ministravit. Audi etiam Hieroni.
o ingratus fili ubi. s. d. Quid ipsa memo-
rez nutrimenta: et tenere infantie dulces
iniurias: quas nutritoris affect⁹ de suis
parabolis sumit: Quid cibos in matre
confectos: q⁹ femineis manantes ex mē-
bris lactē solūt⁹ i succū: et fauces inua-
lidas ligdo lapore perfundūt: Cogente
natura sumūt infantes de matre qd bi-
bant: et dente non nato hoc sibi curren-
tib⁹ labris eliciunt: q⁹ nō sit necesse mor-
dere. Seruūt materna posteris pecto-
ra: seruūt ipsis in cunabulis man⁹ et ter-
ga. membris deuoluta lactentiū gratos
artus accipiunt. Et pat⁹ mater paruulū
crescere. optat cito videre maiorem: cū-
q⁹ numeris iuuenū miscere festinat nū-
q⁹ sibi forsitan seruiturū. His tot tantis
q⁹ precedentib⁹ factis: parentib⁹ et matri
tota debet alacritate seruire. Nec ille. pro
ut fecit illa filia licet pagana: quam lau-
dat Valer⁹ rubrica de pietate erga parē-
tes. Nec matrem adiudicatam ut fame
moreret⁹ i carcere per dies plurimos fin-
gens se visitationis causa ad eam acce-
dere velle. impetrato a carceris custode
aditu: tamen bene excussa ne sibi alimē-
ta portaret: proprio lacte sustentauit. Qd
dū iudici innotuisset matri donauit vitā
admirans filie pietatem. Lurentigitur
seruare filij que dicta sūt. patres vero et
matres caueant ne ipsis pro qbuslibet
minimis defectib⁹ maledicant. Hoc iō
dico q⁹ solent plures mulieres non pos-
se loq⁹ absq⁹ maledictionibus et blasphe-
mijs. O feroces matres cur filios vfos
q⁹ portauistis in vtero tot maledictōib⁹
ingulatis: Ut tamen propit⁹ sit deus oi-
bus tam parentibus q⁹ filiis consulo: vt
hac die q⁹ p⁹miū intraueritis domū an-
teq⁹ comedere incipiat omnes filij et
filie corāz patrib⁹ et matribus genuflexi
veniam petant et postulent benedicti. Et
et ipsi parentes eos amplexantes: dulci-
ter osculent⁹ et benedicant: sicq⁹ acgre i

hoc seculo dei grā: et i futuro eterna glo-
ria: in q⁹ viuit et regnat Marie vginis fi-
lius amozosus redēptor n⁹ ihs: q⁹ vt no-
bis daret exēplū honorandi parētes: vt
dicit Lucas: erat sūditus illis Ioseph et
Marie: vt dictū est supra. Amen.

¶ Omnia de passione infra die. de male-
dictōib⁹ diuersaz creaturaz irrōabiliū
et intellectualium: et ipsius dei omnium
creatoris.

Sermo. lv.

Emonium

habes Iudeorūz blas-
phematiū xp̄s et ba sūt
ista originaliter Jo. viij.
c. et i euāgelio hodierno

Contremiscūt viscera mea: et cor meū
fit gelidū totū cū cōsidero detestabilem
horribilemq⁹ xp̄ianorū abusiū: q⁹ presū-
pserūt iam publice relaxare linguas su-
as ad maledictiones et ad blasphemias
dei et sanctorū celi. Est aut⁹ h⁹ malū adeo
cōmune: adeo generale: adeoq⁹ antiquū
atq⁹ inueteratū: vt propterea videat ple-
risq⁹ aut paruū: aut satis leue peccatū:
vel certe nullū. Quo sit vt iam in vicis
in plateis. in domo. in foro. in ciuitate. in
agro resonet contumelia dei sumi. et bñ
dicte matris ei⁹: et aliorū sanctorū. Et li-
cet nōnulli cōfiteant⁹ et accusent se male
dicēdo et blasphemando peccasse. nihil
omni⁹ nolūt credere peccati hui⁹ graui-
tatē. Ea. ppter in p⁹ni f⁹ mone de peccato
maledictōis: sub q⁹ et blasphemā inter-
cludem⁹. aliq⁹ necessaria studebim⁹ dēla-
rare: vt sic q⁹ ad p⁹niā verā voluerit re-
dire: intelligāt q⁹ tū ipsis cauēdū sit a ma-
ledicti: Mā et iudei pessimi dñō ihu xp̄o
maledicētes. merito vidē abhorrēdi. m⁹
to fori et ipsi xp̄iani: q⁹ fidē ei⁹ p⁹itentur.
Distinguem⁹ ergo triplicē maledictōez.

Prima est facture irrationalis.

Secda creature intellectualis.

Tertia nō diuinalis.

¶ Qd nō debēt xp̄iani maledicere crea-
turis irrationalib⁹ eo q⁹ ordinātur ad
homīnē p⁹ subuentionē: significationēz

aper modū continentis. Caplm. i.

Prima maledictio est facere irrationalis. cum scilicet qd maledicit terre. lapidib⁹ arboribus aialib⁹. pluue. ventis. soli ⁊ lune. ac filiabus. Et de hac maledictioe scūs Tho. 2a 2a q. lxxvi. inq. Maledicere rebus irrationabilib⁹ inq̄tū sūt creature dei ē p̄cti blasphemie. maledicere aut eis f3 se p̄sideras ē ociosū ⁊ vanū. ⁊ p̄sequēs illicitū. S3 posset aliq̄ arguer̄ oñ dēdo nō ēē illicitū maledicere creaturis irrationabilib⁹. P̄ dō q: vt h̄f. ij. Reg. j. Audita Dauid morte Saulis ⁊ Joathe maledixit montibus gelboe. Scdo q: xps vt h̄f. Bath. xxi. ⁊ Barci. xi. maledixit ficulnee: in qua non inuenit nisi folia Tercio quia Job: vt dicit eiusdes. ij. maledixit diei suo. ⁊ dicebat. Percreat dies i qua natus sum. ⁊ nox in qua dictum est conceptus est homo: dies illa venatur i tenebras. Respondet Tho. vbi. s. q. benedictio ⁊ maledictio proprie pōt pertinere ad illā rem cui pōt bonū aut malū cōtingere. s. rōnali creature. Ipsi ergo irrationabilib⁹ dē p̄tingere bonū aut malum in ordine ad creaturā rōnalē. ppter quā sunt. Ordinant autem creature irrationales ad hōiem triplr. Primo p modū subuentionis: inq̄tū ex eis subūctur hūane necessitati. Et h̄ mō a deo Gen. iij. post p̄cti p̄imoz parentū maledicta est terra. vt. s. per eius sterilitates homo puniret. Et Deut. xxv. de⁹ dixit. Si audire nolueris vozes dñi dei tui. vt facias ⁊ custodias oia mandata ei⁹ ⁊ cerimonias quas ego precipio tibi hodie venient super te oēs maledictōes iste ⁊ apprehēdent te. Maledict⁹ eris in ciuitate. maledictus in agro. maledictū horreuz tuum. ⁊ maledicte reliquie tue. maledictus fruct⁹ ventris tui. ⁊ fructus terre tue. armenta boū tuoz. ⁊ greges ouiu tuaz. Secūdo ordināt creature irrationales ad hōiez p modū significatiōis Et sic xps maledixit ficulnee. i significatiōe synagoge ⁊ iudaice gentis: q non hēbat nisi folia. y ba. s. legis sine fructu.

Et propterea merito debebat arescere. ⁊ auferri ab ea regnū dei qd significatū sūt in ficulnea a xpo maledicta. Tercio ordinant creature irrationales ad ipm hōminē p modū p̄tinē: aut ipis: aut loci. Et sic Job maledixit diei in qua nat⁹ erat. ppter culpā originale: quas nascendo p̄traxerat. Ita q maledictio illa non arguit in eo aliquam impatientiam: sed tñ arguit ⁊ explicat q die qua nat⁹ est ⁊ pceptus p̄traxit originale culpaz: que radix ē omniū passionū quas patimur in hac vita. Dauid isuper maledixit montibus gelboe: ad explicādā cedē q in eis facta fuerat. ppter ea dicebat cum fletu ⁊ lachrymis. Mōtes gelboe nec ros nec pluuia veniat sup vos i qbus ceciderūt inclitū israhel Saul ⁊ Jonathas amabiles ⁊ decori. aquilis velociores leonib⁹ fortiores. filie isrl super Saul flete. Et ego doleo super te frater mi Jonatha. Quare non est trahendū in p̄sequentiā vt vnusq̄s pro suo libitu facturis irrationabilibus maledicat.

Ad hō nō d3 maledicere creaturis intellectualib⁹. s. creature ifernali: creaturē terrestri: ⁊ celesti. Caplm. ij.

Secūda maledictio est creature intellectualis. q adhuc triplex ē Prima ē creatura intellectualis ifernalis q ē diabol⁹: cui inq̄tū creatura dei ē nō l3 maledicere. Sñ i epla Jude. Cū alterearet. Michael cū diabolo d corpe Moysi: nō fuit ausus i eū iudicū iserre blasphemie. Altercatio at illa vt dicit glo. erat q: diabol⁹ volebat inuenire cor⁹ Moysi: qd p mortē vt habet Deut. xxxij. deo volēte vbi sit ignorat: ⁊ diabol⁹ volebat vt sciret. vt sic traheret ppl⁹ ad idolatriā. S3 āgel⁹ phibebat. ⁊ tñ cū diabolo cōtēdēs nolebat blasphemare eū. Idcirco Hiero. xxiij. q. iij. c. si igit ait. Si igit Michael n̄ fuit ausus diabolo ⁊ certe maledictōis dignissimō iudiciū iserre blasphemie: quāto magis nos ab omnimaledicto puri ēē debem⁹. Mērebatur diabol⁹ maledictū: s3 p os archangeli blasphemia extirpe nō debuit

C Secunda creatura intellectualis dici potest terrestris. s. homo: cui potest quis tripliciter maledicere. Primo ex conformatione dei et amore iustitie. Et de hac dicitur. xxiiij. q. iij. cum sancti viri. Cum sancti viri maledictionis sententia proferunt: non in hac ex voto utilitatis: sed ex iustitie amore et promerunt. Sic Beatus. ix. dixit. **M**aledictus Chanaan servus sit fratrum suorum sic. **E**zechiel. viij. Petrus maledixit. Symoni. v. Pecunia tua tecum sit in perditione. **S**ecundo potest quod homini maledicere ex quadam levitate seu brevitate sicut solent multi facere. s. ociose et bestialiter: qui nesciunt loqui cum socio sine maledictione. d. Sis suspensus per gulas: nascatur tibi in his cantis. et similia. **T**ertio potest quod homini maledicere ex liuore: odio et animo malo. et hoc cum sit contra caritatem peccatum est mortale. **T**ertia creatura intellectualis dicitur celestialis: cui nullo pacto maledicere licet. Sed heu quod referam. **M**ax tanta est corruptela christiano: ut pro nihilo ducant blasphemare sanctos et gloriosam virginem. **M**aria. Et sicut hi qui boni sunt deuotionem habent ad virginem. et ultra illam suum personam et ad uocatum fecerunt sanctum Antonium. aliquid sanctum Franciscum. aliquid sanctum Nicolaum. aliquid sanctam Katerinam et hominem. Ita pessimi et maligni blasphematores blasphemant virginem beatam: et pro sua mala deuotione aliquid sanctum Antonium. aliquid sanctum Franciscum. Clara et hi. **O** ingratus animi. o venenosa et amarissima lingua. o denique perditissimi homines. Ecquid male fecerit vobis sancti? In quo nocuerunt vobis? An non assidue pro vestra salute intercedunt ad dominum? **M**one et virgo illa piissima mater gratie: fons misericordie pro vobis indefessa est aduocata: Quid ergo blasphematis illam et reliquos sanctos? Sed reuera si seruaretur illud quod dicit in. c. statuimus. extra de maledic. s. qui publice blasphemantes deum vel virginem sanctissimam: vel aliquem sanctorum publica pena. p. viij. ebdomada punirentur. in quarum. s. qualibet sexta

feria in pane et aqua ieiunarent: faceretis alia que continent ibi. profecto non ita de leui prorumperent in blasphemias. Et licet penitus sint arbitrarie ut tactum est in precedentibus. tamen laudo ut hi qui audiunt confessiones ipsos blasphemos non ita de leui absoluant: quia facilitas venie tribuit incentiuum delinquendi propterea arguant illos asperere: increpet dure et penitentiam iniungat salutiferam et fructuosam. Quisnam non videt quanta diligentia oportet sit ad blasphemos et maledicos emendandos. Difficile est utique mala consuetudines derelinquere. **O** vere mala consuetudo que homines christiani iniuriat deo et sanctis eius. In hac soli christiani demersi sunt: quoniam non est aliqua natio neque iudeorum neque gentilius et paganorum: in qua tot sint blasphemie et maledictiones sicut in populo christiano.

Quod peccatum maledictionis et blasphemie dei est graue: tum ratione abhominatio: tum ratione superationis: tum etiam ratione contrariationis.

Capitulum. iij.

Tertia maledictio est nature diuinalis cuius. s. quis de deo male loquitur conuicia et contumelias maledicti sue inferendo. et de hoc dicit Ric. de facto. **E**lico. Sceleratissimum genus peccati est quando quod in dei vituperium delectat. Et gl. super illo verbo. **I**sa. xviij. c. ad populum terribile etc. **O**mne peccatum blasphemie comparatum leuius est. Et iteque ibi. **N**ihil est horribilius blasphemia: que potest os suum in celum. Quantum vero graue sit peccatum maledictionis et blasphemie colligi potest ex triplici ratione. Prima dicitur abhominatio. Secunda superationis. Tertia priuatio. **P**rima dicitur ratio abhominatio. In veteri siquidem testamento abhominabant presens antiquus versus adeo peccatum blasphemie quod ex mandato dei de blasphemia conuicti lapidabantur. **E**li. Leuij. xxiiij. dixit dominus. Educ blasphemum extra castra: et ponant omnes qui audierunt manus suas super caput eius. et lapidet eum omnis populus. Insuper priores illi patres audire detestabantur eos quod blasphemabant

Ideo act. ix. Arbitrantes: lz falso Ste/
phanū blasphemare cū dixit. Video ce/
los aptos. 7. j. Cōtinuerūt aures suas ne
s. fm glo. audirēt blasphemātē. 7. non so/
lū audire: sed etiā noiare nō audebāt vo/
cabulū maledictionis. An cū accusarent
Habo. ut habet. iij. Reg. xxi. bñdixit
deo 7. regi. i. maledixit. Et Job. ut habet
eiusdē. p̄io offerebat holocausta. p. filiis
suis. Dicebat. n. Ne forte peccauerit filij
mei. 7. benedixerint deo. i. maledixerint.
Similiter 7. tēporib⁹ his abhoiabilis est
blasphemā apud infideles. nam q̄cūq;
blasphemaret deū in fr̄is turcorū aut sar/
acenorum grauit̄ puniret. Ob qd̄ aut
nunq̄ aut satis raro sentiunt ibi verba
blasphemie 7. maledictionis. Ob xp̄iani p̄n/
cipes. o p̄tates seculares. o cuiuslibet rei
publice p̄tates. curate 7. vos legibus ho/
nestis p̄uire blasphemos: ne deteriores
in fidelibus hēamini. ¶ Secunda ratio
oñdens grauitatē maledictionis 7. blas/
phemie dei d̄f. superatōis. Superat. n.
tria pctā grauiissima 7. exerceāda. P̄. i. m̄
est pct̄n paganorū seu infidelium: q̄ ut ait.
Tho. 2a. 2e. q. xliij. ar. iij. finaliter. Infi/
delis ea de deo dicit 7. loq̄ q̄ lz falsa sint
tū credit esse v̄a. Xp̄ian⁹ v̄o blasphemās
loquit̄ p̄ v̄itate quā credit. Secūdu est
pct̄n homicidaz. Et enī dīc̄ Tho. ibidē
q̄tū ad nocumētum mai⁹ pct̄n est ho/
miciidū q̄ blasphemā. eo q̄ magis no/
cet hōicida hōi iterfecto: q̄ blasphem⁹
deo blasphemato. Sed q̄tū ad obiectū
matus pct̄n est blasphemā q̄ homici/
dū q̄ homicida lz interficiendo homi/
minē offendat deū. tū p̄ncipalit̄ intendit
offendere hominē. Sed blasphem⁹ 7. ma/
ledicus intendit p̄ncipaliter 7. directe of/
fendere ipsū deū. ¶ Tertium est pct̄n
iudeorū crucifigentū xp̄m. Unde Aug.
ait. Magis peccāt blasphemantes deū
triūphātē i celis: q̄ q̄ crucifixerūt eū an/
bulātē i terris. Rō h⁹ ē fm Eller. i. ij. sū
me. q. cel. viij. mē. 7. Tū q̄ iudei n̄ cogno/
uerūt ip̄m ēē deū. An apl̄us ait. Si co/
gnouissent: nūq̄ deū glorie crucifixisset
Oz q̄ deū blasphemant cognoscūt illuz

ēē deū. Tū etiā quia iudei nō p̄miserūt
ei fidē in baptismo: sicut xp̄iani. Tū q̄
fit maior iuria ratione maioris status.
¶ Tertia rō oñdens grauitatē peccati
maledictionis 7. blasphemie d̄f. contraria/
tionis. Contrariat nanq; blasphemā 7.
maledictio dei. P̄. i. o nature. Secūdo scri/
pture. Tertio creature. ¶ P̄. i. o triatur
nāe q̄ dicitur bñfactorē suū ēē cognosce/
dū. Itā 7. suo mō hoc faciūt aues celi 7.
pisces maris 7. bestie terre: quāto magis
ad id obligat homo rationalis: 7. tū iter
oia bñficia: que magna 7. multa sunt a
bono deo hōi collata: bñficiū lingue est
vñū singulare prestantissimū 7. egregiū
Ob blasphemato: ingrato. o feralis mē
o ipudica lingua: Cur non solū deo tuo
gras nō agis: lz qd̄ pct⁹ ē illuz crudel̄
maledictis? Cur nō solum bñfactori tuo
laudes nō impēdis: lz illū poti⁹ turpiter
vilipendis? Cur tantū bñfactorē nō solū
nō recognoscis. lz potius ita inhoneste
blasphemās: Dedit tibi ipse linguam: ut
tu eū illa laudares eū: 7. benediceres no/
mē sanctū eius. ¶ Secūdo blasphemā p̄/
riat scripture ipsa vtiq; admonet 7. orat
nos ut bñdicam⁹ deū. vñ Thobie. iij. c.
scribit. Omni tpe benedic deū. Et Ecc.
xxxix. Bñdicite dñz in oibus opib⁹ suis
Et Dauid psal. xv. Benedicā dñm q̄ tri/
buit mihi intellectū. Et psal. xxxij. Bñdi/
cā. d. i. o. t. s. l. e. i. o. m. Et. ps. cxliij. Per
singulos. d. bñ. t. 7. l. n. t. i. e. 7. i. s. f. 7. Ro/
xij. Bñdicite 7. nolite maledicet. ¶ Ter/
tio blasphemā p̄riat creature. Vis enī
creatura laudat 7. bñdicit deū. vñ Aug.
in sermone vñius martyris inquit. Dia/
quecūq; fecit deus laudat deū. Audistis
in benedictionib⁹: 7. audistis in oī solē/
nitate qñ legunt: qñ oia laudant deum
celestia. terrestia. āgeli. hoies. luminaria
celi. arbores terre. flumīa. maria. q̄cqd̄
de⁹ creauit siue i celo: siue i terra: siue i
mari. laudat deū. Nec ille. Et scā mater
ecclesia in matutinis cantat hymnum
triū puerorū. i. camino ignis oēs creatu/
ras inuitāt ad laudes 7. bñdictionem
dei Quid rñdetis igitur o blasphemā ad

voces oium creaturar: Angeli celi lau-
dant et dicunt clamantes: Benedictus deus
Sol. Luna Stelle. et oia celestia corpa
dicunt: benedictus deus. Terra aq. aer. ignis
et cuncta que in eis sunt dicunt: benedictus deus
Boni et recti viri dicunt: benedictus deus. Et
vos in more oium aliarum rerum maledicti:
nisi forte dixeritis quod exemplum sumitis ab his
qui sunt damnati in inferno: de quibus dicit
Apoc. xvi. Blasphemauerunt deum celi per
doloribus et vulneribus suis. Ergo inferna-
les homines. o blasphemii diabolici qui non
nisi cum damnatis blasphemando et maledi-
cendo performatis et perordatis. Necirco
apparet quod graue sit peccatum vestrum propterea
clamauit Isai. i. c. Ne genti peccatrici: po-
pulo graui iniquitate: semini neque. filijs
sceleratis. blasphemauerunt deum Israhel
abalienati sunt retro: sui. Et merito propheta
cominat blasphemantes et maledicentes
quia propter blasphemias et maledictiones
indignatus deus etiam in presenti seculo
blasphematores flagellat et exterminat
Est de hoc exemplum. iiii. Reg. xix. d. Sena-
cherib ob cuius blasphemiam angelus una
nocte exercitum illius aggrediens. clxxxv.
milia hominum interemit. ipso tamen Sena-
cherib a proprijs filijs intercepto. Refert i-
sup Greg. in. iiii. dial. l. c. xviii. quod Rome
puer. v. annorum blasphemus in brachijs
patris exisset: iusto iudicio dei a diabolo
suffocatus est: propter hoc peccatum et deus
mittit pestilentias. famem. et guerras. ut
dicitur. xxii. q. vii. c. Flagitia. i. glo. et in Autentico.
ut non luxurient contra naturam. Et ut ego
vidi diebus meis Italia septem flagellata est
multis tribulationibus et pestilentijs: puro
propter fetorem sodomie: et impietatem blas-
phemie. Multa sunt alia peccata
que committunt: hec tamen duo comminare
vident quasi omnem carnem: Et ut de blaspe-
mia dicam. non sunt ab ea mundi et puri domini
non ciues. non rustici. non agricole. non arti-
fices. non viri. non mulieres: et quod auditu
horribile est: non sacerdotes. non religiosi
Ex oia namque statu gradus multitudo extat
que loquitur verba blasphemie. O Italia
tanto vitio deputata. o populi tanto scelere

deturpassi: timeo ne deseniatur protra nos su-
ror dei. corrigat igitur unusquisque seipsum et
refrenet linguam suam: omnesque parati laudem
et benedicam deum: qui benedictus est et
laudabilis per infinita secula seculorum
Amen.

¶ Feria secunda ante ebdomadam. de peccato
inuidie que laborabat pharisei in christo Iheronimus
Sermo. lvi.

Iserunt pri-
cipes et pharisei mistos
ut apprehenderent Iesum
Scribunt huius verba Iohannis.
viij. c. et in euangelio hodi-

erno. Comoueabant pharisei et scribe in-
piissimum Iesum ex liuore et inuidia: quia
non poterant sufferre ut alicui maior ho-
nor exhiberet quam ipsis. et propterea non est mi-
randum si ita seueri fuerunt contra inoce-
ntissimum filium virginis. id est Gilbertus. por. ait
Ita obliquat inuidia ut rectam naturam non
videat. Et seneca ad Lucillum. Perit omne
iudicium cum res in affectu transit. Hoc autem
vitium satis infestat miseros mortales:
adeo ut vix possit aliquis imo nullus eua-
dere laqueos inuidorum. Necirco in presenti
sermone de inuidia erimus dicturi. de
qua tria mysteria proponimus principa-
liter declaranda.

Primum dicitur diffinitio.

Secundum offensio.

Tertium conditio.

Qualiter diffinitur a doctoribus quid
sit inuidia: et quod dolor ex bono alterius po-
test puenire ex timore: ex defectu: et ex
malignitate. Capitulum. j.

Primum mysterium declarandum de in-
uidia dicitur diffinitio. in quo videtur
dum est quid sit inuidia. Et Iohannes
Baptista. li. ij. suarum sententiarum ait. Inuidia est
tristitia de aliorum bonis. pro cuius declaratione
notandum fuit Alexander. ii. volumine summe. q.
clv. et Theobaldus. fa. fe. q. xxxvi. ar. i. quod dolor de
alterius bono potest tripliciter puenire. Pri-
mo ex timore proprio cum quis dolet de
bono alicuius quia dissimiliter timet sibi vel
alio nocumtum inferri. Et hunc dolorē

Alr. in. ij. rheto. dicit nō esse iudiciā: sed
 effectū rionis. de q̄ Greg⁹ li. xxiij. moral.
 ita ait. Lucenire plerunq̄ solet: vt non
 amissa caritate ⁊ inimici nos⁹ ruina letifi-
 cet. ⁊ rursus ei⁹ bonū sine inuidie culpa
 tristit: cū ruēt eo quosdā bñ erigi cre-
 dim⁹: ⁊ p̄ficiēt illo q̄sdā iniuste oppmī
 formidam⁹. Rōnabiliter nāq̄ vn⁹ q̄sq̄
 magis diligere d̄z seip̄sū q̄ alios: ⁊ cōe
 bonū ⁊ mltorū. p̄ p̄cūlare vñ vñ. Sic
 letabam⁹ de malo pharadōis filij Isrl q̄
 Exo. xv. dicebāt. Latem⁹ dñō gl̄ose. n.
 honorificat⁹ ē. equi ⁊ asēs forē p̄cēt in
 mare. ⁊ dū erāt i captiuitate in manu ei⁹
 dolebāt de p̄spitate illi⁹. Idip̄sū fecerūt
 de p̄spitate ⁊ aduersitate holoseruī alio
 rū. q̄ p̄p̄z dei veras p̄sūperūt. Secū
 do pōt puenire dolor de alteri⁹ bono ex
 defectu. cū. s. q̄s dolet nō q̄ p̄xim⁹ bonū
 illud hēat: sed q̄ illud sibi deficit. ⁊ si q̄s
 dolet ex defectu boni qd non est vere bo-
 nū. male agit sic dolēdo: vt si q̄s doleat:
 quia non fornicatur. sicut multi faciunt
 ⁊ filia. Si vō doleat qd nō h̄z bonū qd
 ē vere bonū ⁊ honestū. recte agit. Et cū
 dolor tal⁹ circa honesta versat h̄z Alr. iij.
 rheto. vocat zel⁹: d̄ h̄ dicebat Paul⁹. ij.
 Cor. xiiij. c. Emulamī spūalia. ⁊ Hier⁹
 ad Letā de istitunōe filie. habeat socialē
 cū qb⁹ addiscat. qb⁹ inuideat. quā lau-
 dib⁹ mordeat. Tercio pōt puenire
 dolor d̄ alteri⁹ bono ex malignitate ⁊ ini-
 grate qñ displicet mult⁹ absq̄ ip̄sū cō-
 modo vel icōmodo q̄ alij habeāt bonū
 Et h̄ vt plurimū cūire solet ex iani glia
 Un⁹ Greg⁹. xi. moral. ait. p̄ria nāq̄ so-
 boles supbie ianis glia ē que dū opp̄sāz
 mētē corrūpit: inuidiā mor gignit: qd dū
 vani nois potētā appetit: ne quis hanc
 ali⁹ adipisci valeat: ra befcit. Et ex h̄ ē q̄
 inuidia solet eē iter pares: q̄ vnusq̄sq̄
 appetit alios i glia h̄z suū statū aut q̄dūz
 supare. Un⁹ nūq̄ rustic⁹ aut agricola in-
 uidebit doctoz de scia: nec mulier inui-
 debit miliū de strenuitate vel fortitudie
 nec mercator aut ciuis religioso de sa-
 ma sanctitatē: ⁊ sic de alijs. S̄ vnusq̄sq̄
 inuidet alteri de his bonis: q̄ vel ip̄e h̄z

vel habere intendit. Et tñ si hoc fiat aio
 deliberato cum sit p̄ra caritatē. peccatū
 est mortale. Caritas inquit ap̄ls. i. Cor.
 xiiij. c. nō emulatur.

Qd maligna bestia inuidie semp offē-
 dit virtuosos ⁊ scōs viros. vt ex multis
 patet exemplis. Caplm. ij.

Ecū dū mysterium declarādūz
 de inuidia dicit offēso. Hec. n.
 bestia maligna offendit semp
 virtuosos ⁊ scōs viros: Unde Valerius
 li. iij. de amore ⁊ dilectiōe ait. Nulla tā
 modesta felicitas est. que malignitatis
 dētes vitare possit. Et Seneca de p̄sola-
 tiōe ad Paulinū. Inimica ē sp̄ alienis
 p̄fectib⁹ inuidia. Et Quidi⁹. i. de reme-
 dio amoris. Sūma petit liuor perflant
 altissima venti. Summa petunt dextra
 flumina missa iouis. Et orat⁹. Septius
 ventis agitāt ingens p̄dinus: ⁊ celsē gra-
 uioze casu Decidūt turres: ferūtq̄ sum-
 mos Fulgura mōtes. Et Hiero. in epi-
 taphio sancte Paule. Semper virtutes
 p̄seq̄ inuidia: ferūtq̄ summos fulgura
 mōtes. Et enī dēs sci emulos habuerūt.
 In paradiso quoq̄ serpens fuit: cuius
 inuidia mors irauit in orbē terrarū. Ipe
 q̄q̄ dñs n̄r Iesus x̄p̄s gelo ē crucifixus
 hec ille. Hec est. n. illa inuidia de qua d̄r
 Sapie. ij. qd in auctoritate Hiero. ē iaz
 dictuz. Qd. s. per illam mors intrauit in
 mundū. Hec est illa fera pessima. p̄pter
 quā f̄es Ioseph cū interficere tēptauē-
 runt. ⁊ tandē vōdiderūt h̄smaelīg. dicē-
 tes patri. q̄ fera pessima deuorasset euz.
 Hec ē p̄pter quā Saul odio graui con-
 motus fuit p̄ra David: temptās sepius
 illū p̄mire. q̄ ⁊ fecisset: nisi Ionathas
 p̄mōuisset eū. vt h̄et. i. Reg. xxiij. Inui-
 debat aut ei Saul: quia post intersectuz
 Goliath. ⁊ debellatos philisteos ad eū
 puelle cantabant. Saul percussit mil-
 le. ⁊ David decem milia. Quid dicam
 de antiquis Romanis. Qui toto orbe
 clarissimi: et sue reipub. zelatores fuere
 p̄cipui: Nonne inuidie morsib⁹ lania-
 ti extiterē: p̄ater hoc in furio Camillo
 de quo scribit Doroſius ⁊ Titus Livi⁹

q̄ cū romanus exercitus p̄ decez con-
tinuos ānos magnas clades accepisset
creatus:dictator: cum capaneibus ⁊ sali-
scis maxima cum prosperitate confligit. ⁊
vicis duobus populis: predā inter mili-
tes partitus est. Deinde Aciennius ciuita-
tem obsedit: quā tandē cepit. Ista victo-
ria fuit cū tanta gloria romanorū q̄ di-
ctator: sublati ad celoz manib⁹ ꝑcatus
est q̄ si cui deorū romana felicitas ni-
mia videret̄ eius inuidia sub aliquo suo
incommodo satiare⁹: atq; inter preces
subito lapsu decidit. Qd̄ omen fm̄ Va-
lerium ad sui damnationez: qua postea
pressus est ꝑtinuisse tradit. Nam postq̄
ad urbem triūphās redijt: tribuni mul-
tiq; ciues Lamilli virtuti Emuli: diffi-
mabant gloriā eius ꝑtēdentes hostilē
predam: non equo iure fuisse diuisam. ⁊
ista pendente inuidia saliscorū ciuitates
romano subegit impio. ꝑost qd̄ a L.
Apulegio tribuno olebis accitus ꝑpter
inequā Aciennij prede distributionem:
intercurrente illis diebus adolescentis
sui filij morte. vt hinc publico ⁊ inde ꝑri-
uato cruciaretur incommodo: in exilium
pellitur damnatus. xv. milibus eris. La-
millus v̄o ab vrbe discedens humiliter
deos ꝑcatus est. vt si hoc iniuste pate-
retur. q̄ ꝑ:imū se ciuib⁹ ⁊ ingrate patrie
necessariū fieri vellent. Qd̄ subsecutus
est. Nam gallisenones obsessam vrbez
preter capitoliū cepere. Quare missū ē
ad Lamillū ꝑ auxilio: qui mox veniens
ingratam patriā ab hostib⁹ liberauit. vt
dicit Aug. li. v. de ci. dei. c. xvij. De Sci-
pione in sup̄ affricāo dicit. Valer⁹ maxi-
mus. li. iij. de fiducia sui. c. vij. q̄ cū post
plimostriūphos vocaret̄ ad f̄ddēdū cō-
putū de pecunie quāritate: tāq̄ indignat⁹
tale f̄f̄ dedisse r̄ñsū. Lū frater me⁹ totā
vobis subiugauit asiam. ⁊ ego totā afri-
cam. nec opes asiane fratrem meū: nec
africane me diuitem fecerūt: s; inuidia
fecit vtrūq; gloriōsū. Et vt scribit L. iij.
tanta fuit inuidia ciuiū contra Scipio-
nem q̄ cum accusaret a tribunis plebis
nil aliud ad obiecta respondit: sed dixit

Quirites. hoc die vici carthaginē ma-
gna sperantē. ⁊ accipe leges nostras iussū
Recodo: eni hūc diem anniuersariū
illū esse: q̄ añ aliquot ānos vici. Māniba-
lē. Et vt scribit Valer⁹ de fiducia sui li.
iij. c. vij. lauream suam capiti suo impo-
suit ⁊ subiunxit. Quod est die hūc lib⁹
⁊ iurijs semp̄ immunē esse. Ne ergo i
capitoliū ad Jovē optimū ⁊ Mineriā
ceterosq; deos qui capitoliū ⁊ arci ꝑresi-
dent cōseram salutando: eo q̄ in die
isto: ⁊ sepe ac feliciter ꝑ repu. dimicauit.
Eosq; omnes hortor: venire mecum: ora
req; deos: vt vobis mei similes duces
omni tpe largiant. His dictis ⁊ senatū
totū ⁊ vniuersū equestre ordinez ⁊ cun-
ctam plebē comitē habuit adeo q̄ pau-
cissimi cū tribunis remāserunt: qui tan-
dē vt inquit Valerius. dolore anxij atq;
inuidia tabescētes. ⁊ pudore obruti se tur-
bis immiscuerunt: ⁊ cum ceteris ꝑsecuti
sunt reū. Scipio autem nō modo capi-
toliū s; ꝑ totā urbē omnia deorū tēpla
cum populo romano circuiuit: non mi-
nore honore reus triumphans de inui-
dis. q̄ victor olim triumphauit de ho-
stibus. ⁊ euz videret̄ necesse esse aut suc-
cūbere emulis: aut vlisci. neutrum ex-
periri decreuit: sed potius volūtariū sibi
elegit exiliū. abijtq; Linternū suaz vil-
lulā asperam solitariā ⁊ incultā. haud
ꝑcul a Lunnis ciuitate campāie. Q̄ igit
inuidia rapacissima. o virtutū emula. o
pestilentissima oīū virtuosorū inimica
Ex dictis vtiq; clarū ē qualiter ipsa vir-
tuosis ⁊ s̄ctis quietem aut pacē habere
nec sinit nec patitur.

De triplici mala cōditione inuidie. s.
ꝑꝑria flagellatione. caritativa opposi-
tione. ⁊ diabolica assimilatione. Cap. iij.

Prīmū mysteriū declarandū de
inuidia dicit̄ conditio. Est vtiq;
triplex mala cōditio ꝑpter quā
inuidia est abhominanda. Prima dicit̄
ꝑꝑria flagellatio Secunda charitativa
oppositio. Tertia diabolica assimilatio.
Prima mala conditio inuidie dicit̄
ꝑꝑria flagellatio. Est vtiq; officiū cui⁹

flagellare et affligere. propriis subiectum.
Propterea Isidorus in libro differentiis
ait. Invidus a se medullis est uans a se
mensilio liuoris. proprii: semper exigit penas.
Et Hieronymus ad Iulianum de fictis amicis
exclamat. O inuidia primus tui mor-
dax. Et Socrates dicebat. Utinam inui-
di in omnibus ciuitatibus oculos et aures ha-
beret. ut de omnibus profectibus torque-
rentur. Quot enim sunt hominum felicitas
gaudia: tot sunt inuidorum gemitus. Et
Oratius. Inuidia seculi non inuenere ty-
ranni. Maius tormentum. Et Secunda
mala conditio inuidie dicitur. caritativa
oppositio. Opponit siquidem caritati pro-
ximi. Illa tamen caritate docent nos sancti
et ipse sanctus sanctorum Christus. Iesus. An-
Paulus. i. Cor. xiiij. ait. Sectamini ca-
ritate. Et. xvi. c. ait. Omnia opera ustra fiat
in caritate. Et Eph. iij. c. In caritate ra-
dicati et fundati. Et. iij. c. In caritate cre-
scamus. Et. v. c. Estote imitatores dei si-
cut filii carissimi. et ambulate in dilectio-
ne sicut et Christus dilexit nos. Et ad Cor.
iij. c. Super omnia caritatem habentes
Et Ioh. i. cano. iij. c. Qui non diligit fra-
trem suum in tenebris manet. Et Christus
Iesus Ioh. xiiij. c. Adhuc non do uobis
ut diligatis inuicem. Et. xiiij. c. In hoc co-
gnoscet omnes quia mei discipuli estis:
si dilectionem habueritis ad inuicem. Ad-
uertenter igitur spirituales considerent
hi qui per penam se affligunt: cogitent re-
ligiosi qui seculum derelinquunt ut deo ser-
uiant: quantum malus sit inuidia: que cum ca-
ritate stare non potest. Ipsa equidem sola
venenum est cuiuscumque alterius boni. quia
ut inquit Augustinus super Ioh. Dilectio sola di-
scernit iter filios dei. et filios diaboli. Si
gignit se omnes signo crucis. baptizen-
tur. omnes cantent alleluia. intrent eccle-
sias. impleant parietes basilicarum non
discernuntur filii dei a filiis diaboli nisi
caritate. Magnam indicium. magna
discretio. Quicquid vis habeas: si non ha-
bes caritatem nihil habes. Illas et rutes
si non habes: hanc habere et legem implesti
hec Augustinus. Et Tertia mala conditio inui-

155
die dicitur diabolica assimilatio. Ipsa si-
quidem assimilatur homines malignis spi-
ritibus. Nam quid aliud est alterius inui-
dere felicitati quam diaboli officium exerce-
re? Ideo Christus inuidias persequitur. Ioh. viij. c.
ait. Ego ex parte diaboli estis. Vos uero
curemus esse filii dei: omnem inuidiam a
cordibus nostris expellentes: ut sic va-
leamus in hoc seculo acquirere dei gratiam
et in futuro sempiternam gloriam: in qua
uiuit et regnat ipse benedictus deus per
infinite secula seculorum. Amen.
Et Tertia quinta ebdomade in qua
dragesima. de peccato detractionis: a qua ab-
stinere debent qui veram penam deorum
acceptam agere volunt. Sermo. lviij.

Ad idem eni

dicebant: quia bonum est:
alii autem non: sed seducit
turbas. Scribitur hec
verba Ioh. viij. c. et euangelio
hodierno. Quod unusquisque de alio
fieri quod ei afficit: ita quod qui diligit non sa-
turatur laudibus: Qui uero inuidet aut
odit: libenter detrahit et vituperat. propterea
per hi inuidetes Christo sequaceque sui causa
detractionum moribus lacerabant. Nec
potuit piissimus Iesus vitare oblocutorum
dentes: quinimo ut per in hodierno euangelio
publice a multis accusatus est. et non
minuatus peccator et malus. Ista namque solet
esse pessima inuidorum perditio: ut omnia
in mala parte interpretentur et trahant: ac
de omnibus male dicant. Venit inquit
Christus Luc. viij. Iohes baptista non manduca-
uit nec bibens. et dicunt demonium habere
Venit filius hominis manducans et bi-
bens: et dicunt potator: vini est. Cum ergo
detrahitur apud quos plures minimum peccatum
esse reputetur. Ideo in hoc sermone de ipsa
aliquid differamus ostendentes quantum expedit
at penitentibus a tali vitio penitus abstinere
de quo tria mysteria principalia erunt
declaranda.

Primum dicitur malignatio.
Secundum modificatio.

Tertius offensio.

Quod maligna sit detractio. in respectu
pirarietatis. tum respectu gnalitatatis suz
et respectu crudelitatis. Caplm. i.

Primum mysterium declaraduz de
p detractioe dicitur malignatio

Est siquidē pcrnū h fatio malignū
et graue triplici rōne. Prmo rōne prie/
tatis. Scdo rōne gnalitatatis. Tertio rōne
crudelitatis. **P**rimo rōne prietatis
Cōtrariat siquidē fame q̄ vt inqt Alex.
in. ij. sūme. p̄ciosissima est oīuz bonoz
tpaliū. Et hoc exp̄ssius dixit sapiēs p. v.
xxij. **B**eli⁹ ē nomē bonū q̄ diuitie m̄/
te. Et. Ecc. xli. Curā habe de bono noīe.
et Aug. id persuadebat. xii. q. i. in. c. nolo
v. Qui fidens p̄cie: famā suam negligit
crudelis ē. Est ergo fama p̄ciosa corona
oīuz hoīuz: siue maioz siue minoz: siue
dominoz siue ciuū: siue platoruz siue
subditoz: siue seculariū siue religiosoz
siue viroz siue mulierū. Fama itaqz gra
dus oēs nitore suo venustat atqz deco
rat. Cū ergo detractio hanc ipugnet. nō
debet pcrnū leue censerī. Propterea ab
Alex. vbi. s. q. cxvi. mem. i. sic diffinitur
Detractio est aliene fame p̄ occulta ver
ba denigratio. Notandū tñ qd est diffe
rentia inter contumeliā. cōuiniū. impro
perū. susurratiōē. et detractiōē. Con
tumelia fm̄ Tho. fa. se. q. lxxij. ar. i. c. est
exp̄ssio defect⁹ alteri⁹ corā eo p̄ vba ad
ip̄z deponēdū: Et si fiat aīo corrigēdi
nullū est pcrnū. qz et sancti h fecerunt
vñ. Luc. xxiiij. xp̄s dixit discip̄lis cūtib⁹
in Emaus. O stulti et tardi corde ad cre
dēdū. et. Et **B**atb. xv. dixit phariseis.
hipocrite. bñ pphetauit de vobis **I**sa.
Et **P**aull⁹ **B**al. ij. O isēlani galathe qd
vos fascinauit? Si vō contumelia fiat
aīo solaciandū: aut nullū peccatum: aut
veniale ē. dūmodo fiat discrete qz ludus
noxius est in culpa in p̄hemio ffoz. cir
ca. finē. ff. ad. l. aglā. l. nā ludus. s. p̄sup.
c. i. de homicidio. c. cōtinebat. Si autēz
ptumelia fiat aīo iniuriādi. qz p̄tra cari
tatē ē: pcrnū est mortale. Ex h **B**atb. v.
xp̄us dixit. Qui dixerit fratri suo fatue:

reus erit gehenne ignis. Est ergo cōtu
melia cum refert defectus culpe: siue de
fectus ille sit fm̄ veritate: siue nō. in vi
tuperiū alicuius. Cōuiniū est cum refert
defect⁹ nature vñ pene: vt q diceret ceco
Ocece. et surdo: O surde: et claudō. O
claudē. aīo iniuriādi. Et sic. i. Reg. i. **G**e
nēna que multos habebat filios: amisit
illos: qz improperabat anne: que sterilis
erat. Improperū etiā est cum refertur
alicui beneficiū sibi collatū ad ip̄ū con
fundendū: Et de hoc sapiēs. Ecc. xli. ait
Cū dederis ne improperes. sed imiteris
deū. Et. xx. c. Datū insipienti nō erit tibi
vile: nā oculi ei⁹ septemplexes sūt. Exi
gua dabit: multa improperabit. **I**dcirco
Seneca li. ij. s. beneficiis ait. Qui dedit
bñficiūz taceat: narret qui accepit. **I**sta
tñ quādoqz sumunt vñū p̄ alio. Susur
ratio est cū refert malū de alio in ei⁹ ab
sentia vt ponat in discordia euz. p̄imis
suis. Et de hac plene dictū est in sermōe
de discordia. Detractio vō est cū dicitur
malū de alio i absentia eius vt sua fama
denigret. Et vt inqt Tho. fa. se. q. lxxij.
ar. i. c. Susurratio et detractio p̄uēiūt i mā
et forma. s. differunt in fine: qz mā tam
susurratiōis q̄ detractiōis ē maluz p̄i
mi. forma vō ē dicere illud i absentia ei⁹.
S. finis susurratiōis ē discordia. finis
vō detractiōis est infamia. **Q**uot docti
propter detractiōes creduntur indocti
Quot v̄gines credūtur corrupte. Quot
vidue continentēs et caste: luxuriose cre
dunt et vane. Quot penitētes hypocrite
Quot domini iustitie amatores tyrāni.
Quot deniqz boni reputant mali. **I**deo
ait **A**mbro⁹. Tollerabiliores sunt fures
q diripiūt bona nostra: q̄ detractores q
lacerāt famā nostrā. Seda rō ostendēs
malignitatē detractiōis vocat generall
tas. Sunt namqz multa peccata que et si
cōmittant: non tñ in oībus locis: nec oī
tempore: nec ab oībus personis. **A**ltiuz
āt detractiōis nullū excipit locū: nullū
temp⁹: nullāqz personam. **N**unc est qd
glo. super illis v̄bis. puer. xxiiij. c. Cū de
trahentib⁹ ne cōmiscaris. ait. Propte

hoc vitii p[er]icitat[em] ferretotū gen[us] huma-
nū. Et Hiero. ad Celantiā. Raro inue-
nies q[uod] ita irrep[re]hensibile velit exhibere
vitā suā: vt nō libet[er] resp[er]dat alienaz.
¶ Tertia rō oīdēns malignitatē detra-
ctionis dicit crudelit[as]. Est enī pecca-
tus h[uius] satis crudele. p[ro]pterea dicit. vi. q. i.
c. sūma iniquitas. Sūma est iniquitas frēs
detrah[er]e et accusare. q[uia] oīs q[uod] detrah[er]it
fratri suo homicida ē. Ad intelligēdū ē
p[er] quādā similitudinē. q[uod] sicut homicida ex-
tinguit p[ro]ximū cor[poris] ita et famaz detra-
ctor. Ex hoc cōpat leoni deuoranti hu-
manas carnes. Tū Ecch. xviij. c. dicit
Leo fact[us] ē. didicit rapē p[ro]dā: et comedē
re boies. et Greg. xij. li. mora. exponēs
illud Job. Quare p[er]gimini me sic de[us] et
carnibus meis saturamini: ait. Hi sunt
q[uod] aliene vite detractione pascūt. et aliorū
p[er]culdubio carnib[us] saturant. Et glo. sup
illo ē bo. p[er]v. xxiij. Noli cē i p[er]uicijs po-
tatoz nec in cōmessatiōib[us] eo[rum] q[uod] portāt
carnes. ad v[er]edū. Carnes inquit ad ve-
scendū: est in locutiōe derogationis vi-
ciss[us] vitii p[ro]ximū dicere. Hoc ergo petiū
feralē facit hominē: imo oī fera p[er]iore
Quia vt dicit Jac. iij. c. sue cano. Vēs
nāq[ue] aialū volucū et serpentūz nāe ab
homine domite sunt et domāt. Lingua
at hominū nullus vnq[ue] domare potuit
neq[ue] p[ot]t. V[er]o igit detractione petiū damna-
bile. Tu nempe eo que multos ad tarta-
ra festināssime cōpellis. Quia vt Jac.
v. c. dicitur. Si quis putat se religiosum
esse nō refrenās linguā suā sed seducēs
cor[poris] suū. huius vana est religio.

¶ Ad tribus modis comūit detractionis
vitiū. s. p[er] modū iniquū. astutum. et si-
mulatum. Caplin. ij.

¶ Secundū mysteriū declarandū
de detractione d[icitur] modificatio.
Solet equidē petiū illud pluri-
bus modis comūit: quia tamē nos ad
tres p[ar]tes reducēm[us]. P[ri]m[us] d[icitur] in i-
quus. Secūdus astut[us]. Tercius simulat[us].
¶ P[ri]m[us] est modus iniqu[us]: cū q[ui]s p[er]
xinū in famare studet cū iniquitate. quod

p[ot]t fieri tripl[iter]. P[ri]mo reuelādo petā sua
secreta: nō seruando p[re]ceptū de fraternis
caritatē: de quo xps dixit. Math. xviij.
Si peccauerit t[ibi] te fr[ater] tu[us] vade et coripe
eū inter te et ip[su]m solū. Sed o fingēdo de
p[ro]prio mala que nō cōmisiit. Tercio scri-
bendo p[er] ipsū famosos libellos vel sicut
hodie fieri solet iuectiuas tenocinio ver-
boz fucatas componendo et canitlenas
¶ Secūdus modus detrahēdi d[icitur] astu-
tus. Sunt namq[ue] alij. cum astutia detra-
hentes. p[ri]mo adhuc tripl[iter]. P[ri]mo ta-
cēdo. Mā cū interrogāt de alicuius vir-
tutib[us]. I[tem] nulluz malū dicant. tacēt tamē
verū et bonū q[uod] sciunt: dicereq[ue] debent.
Sicut si q[ui]s interrogaret de aliq[ua] puella
nubili an esset honesta. et ille sciret sic cē-
tū aut taceret aut diceret. Non me inter-
pono de alienis factis: talis viq[ue] et si nō
directe. Indirecte tū p[ro]ximū sui famā le-
deret. Iō dicebat Silbertus por. Gra-
uis rapacitas cū veraz alterius gliam et
si mēdacio nō corūpio: silentio p[er]ieris.
Linoz enī excellentiaz p[ro]p[ri]ā semp co-
gitans alienā obscurat. Sed o astuti de-
trahunt negando. cū. s. et si malū nō di-
cant de p[ro]ximo. negant tū bona que de
illo ab alijs narrant et p[ro]dicantur. Tercio
astuti detrahunt venando. cum. s. multa
bona dicunt de aliq[ua] venando: cum aliq[ui]
malo interposito. sicut pleriq[ue] faciunt sp[iritu]
addentes: sed vel si. Dicit enī. V[er]o si talis
nō haberet illū defectū: vel illū et. quot
virtutibus quibus floret laudaret a cun-
ctis. vel dicunt: talis est doctus vel pro-
bus. s. deficit humilitate et huiusmodi.
Sicq[ue] detractores astuti ne videantur
detrah[er]e laudāt vt tādē vitup[er]t. et si cū
melle porrigunt ad bibendum venenūz
Elenca ait Hiero. ad Lethā. non dant
nisi melle circumdata. ¶ Tercius modus
detrahēdi d[icitur] simulat[us]: qui est. p[ro]p[ri]us
hypochritarū. Ip[s]i etenim detrahūt tri-
pliciter. P[ri]mo dolendo. Singunt nāq[ue]
voce. vultu. v[er]bis. gestu. susp[er]itijs dolen-
ter et ex caruare referre criminationes et
diffamationes proximoz suoz: cū tū
id faciant ex impietate. inuore et inuidia.

E Sedo hypocrite detrahūt augendo cū narrāt aliqd factū minūm & bis suis aut factis ampliātes illud & adaugen- tes. **T**ertio hypocrite detrahūt noian- do cū. Inomināt multos cū laude & p^o alicui alteri detrahūt. **I**di modi & si non hoc ordine: nihilomin^o in substantia pro maiori pte ponunt ab Alex. de ales i se- cūdo volumie summe. ubi supra circa fi- nē. & a scō tho. fa. fe. q. lxxiii. ar. i. ad. iij.

Ad per detractionē offendūt detra- hētes: audiētes: & patiētes. Cap. iij.

Ertiū mysteriū cōtēplādum de detractionē dicit offensio. Est ete- nim pctū hoc offensiuū valde.

Offendit nāq; tria hoīum genera. Pri- mi sunt detrahētes. Secūdi audientes. Tertiū patiētes. **P**rimi quos detra- ctio offendit sūt ipsi detrahētes. **M**az vl- tra hoc q^o mortaliter peccāt fm Scotū in. iiii. di. xv. tenent ad restitutionē fame.

Ad fz Ric. ar. v. q. 3. & Tho. fieri hēt ad arbitriū boni viri. Et de modo restituē- di talem famā etiam satis ample scripsit sanct^o Bernardinus in quadragesima- li de xpiana religione. Ideo non curauī hoc multū hic ampliāre. Verūtāme cū paucissimi repiant qui famā velint resli- tuere hīs quib^o detrahūt: magnus picu- lum est detrahēre. **S**cdi quos detra- ctio offendit sunt audiētes. Illi enim q^o detrahētibz beuivolūm prebēt auditū: peccatū nō effugiūt. Idcirco Bern. ad Eugenium inquit. Velle detrahēre & au- dire quid horū dānabilius sit non facile dixerim. Et Aug^o. Ne accōmodes au- res tuas detractioni. Detrahēti enīz aīe & audienti. vtrīq; esca mortis est detra- ctio. Et. xi. q. 3. c. nō solū. **N**ō solū ille. re- us est qui de alio malū pfert. sed q^o cito criminibus aurē pbet. **P**ropterea cau- te agēdū est vt nō solū non detrahā^o sed ne detrahētes quidē audire velim^o. **E**id hoc aut qnq; sunt opportuna reme- dia. **P**rimū ē elōgatio. nt si fieri pōt elonget se vnusq; ab hīs quos detra- hēre videt patos. Et de hoc sapiēs. puer. iiii. ait. Detrahētia labia. pcul sunt a te.

Secūdū remediū est tristitatio. **N**ā si quis nō potest se a detractorib^o lon- gare. ostēdat eis de trahere volētib^o vul- tum tristem: significans se nō libēter au- dire. & confricando caput spuendo i ter- ram. post tergum respiciendo. & facien- do similia refrenet dicentis audaciam. **Q**uia vt inquit sapiens. puer. xxv. Ven- tus aquilo dissipat pluuias & vultus tris- tis linguā detrahētē. Et Hieronymus ad Rusticum monachum. Sicut sagi- ta si mittatur in duram materiam: non- nunq; reuertitur in mittentē. & vulnerat vulnerantem. Ita & detractor: cum tristē viderit vultum audientis: Immo non audientis: sed obturantis aures suas ne audiat iudiciū sanguinis. Illico contice- scit. pallet vultus. salius siccatur. Et. vi. q. i. c. Ex merito dicit. Memisui to audi- tou libenter refert. **T**ertius remediū est reprehensio. si cut xps fecit dum disci- puli detrahebant. **M**agdalene: quibus dixit Math. xxvi. Quid molesti estis huic mulieri: bonum opus fecit. Et ad h^o ppositus Job. xxix. dixit. Cōtere bā mo- las iniqui. & de dentib^o illius auferedam predam. **Q**uartū remediū est cordis stabilitio vt nō credatur cito omne ma- lum quod dicit: q^o multi multa loquūt & sepius falsa q̄ vera. Et vt dicitur Ecc. xix. Qui cito credit leuis est corde. De xpo & Joshe baptista: vt tactū est multū male loquebāt. Duo senes indices tāq^o adulteram mentiēdo accusabant Su- samā instantes vt lapī daretur. vt patet Danielis. xlii. Sācta Barina virgo q^o in habitu virili icognita alijs deo seruie- bat in monasterio: infamata fuit q^o im- pregnasset iuueniculam quandam. **A**b- quod fere vsq; ad mortem extra mona- sterium ab inde pniāz egit. Hieronim^o etiam gloriōsus in epla ad Alsellam de fi- ctis amicis pquerit valde sic. v. Si tibi putē a me gratias posse referri nō sapiāz. **P**otēs est deus sup psonā meā sancte anime tue restituere qd meret. Ego enīz idign^o: nec estimāf vnq^o potui nec opor- te: vt tāū mihi i xpo largieris affectus

Et licet me sceleratū quidāz putēt. et omnibus flagitijs obrutū. et per peccata meis etiā hec parua sunt: tamen tu bene facis quod ex tua mente malos etiam bonos putas. Periculosus quippe est de seruo alterius iudicare. et non facilis venia praeterita dixisse de rectis. Veniet veniet dices illa: et mecum dolebis ardore non paruo. Ego probrosus: ego versipellis et lubicus ego mendax et sathane arte decipiens. Quid enī tutius est. vel hec credidisse: vel finxisse de insontibus. an etiam de noxijs credere noluisse? Esculabant quidā mihi manus et ore vipereo detrahebant. dolebāt labijs: corde gaudebāt. Elidebat dominus et subannabat illos: et miserum me seruū suūz futuro cuius eis iudicio reservabat. Quintū remediū est cordis compassio: ut cum quis audit aliquos detrahentes. referentes etiam veritatē. compatiatur proximis suis peccatoribus: cōsideretque quia finis cōmunem legem. ut Lact. ait li. vi. nemo potest esse tam circūspectus tam prudens qui non aliquando labatur. Et ideo quilibet magis timere debet de suo lapsu quam de peccatis alienis gaudere. Tertij quos detrahit offendit sunt patientes illi videlicet quibus detrahatur. Nam ultra hoc quod illos fama denigratur cum sepius in notescat eis quod male dicitur de illis. affliguntur et contristantur. Sed reuera conari debent ut potius letentur et iocundentur: quoniam tales detractiones. criminationes et obloquutiones false faciūt ad augmentū glorie. An xpus Barth. v. dixit. Beati eritis cum maledixerint vobis homines. et persecuti vos fuerint et dixerint omne malū aduersum vos mentientes propter me. Gaudete et exultate quia merces vestra copiosa est in celis. Seruanda insup est regula Gregorij q. ii. c. iij. inter verba ait. Inter debaudentium vel vituperantium semper ad mentem est recurrēdū. Et si non inuenitur in nobis malū quod de nobis homines dicunt: in magnam debemus letitiam proficere. Et rursus si non inue-

nitur in nobis bonū quod de nobis homines loquuntur: magnam tristitiam generare debet. Elideant itaque detractores et bilingues quanta mala faciunt detrahendo. Penitentes ergo prohibeāt linguam suam a malo. et labia sua non loquantur iniqua. ut sic diuine gracie munera in seculo hoc possint participare: et tandem peruenire ad eternum regnum beatorum: in quo xpus saluator noster cum patre et spiritu sancto viuūt et regnat per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria quarta. quinte. ebdomade i quadragesima. de piurij vitio: a quo maxie penitentes cauere debent. Sermo. lviij.

Onestis ex

ouib⁹ meis. Verba sunt redemptoris nri. origenis Joh. x. c. et in euangelio hodierno. Quod dicitur iudeis locutus est xpus

in tribus premisiis: hodie non immerito dicitur potest de xpianis malis. Ipsi etenim vocem xpi continent: diuina mandata obseruare non curant: quinimmo graui⁹ offendūt quam ceterae nationes: quae sub quacumque falsa religione viuūt. Inter cetera autem mala atque peccata: quae ab eis committuntur solent esse illud vnum execrandum valde. violatio scilicet et fractio iuramenti. Istud namque peccatum ita inoleuit: ut a multis ob publicam cōmunez punitiois consuetudinem minimū esse credatur. Eapropter pro presentiu⁹ eruditione in hoc sermone de piurio verba faciemus: quoniam piuri ex ouib⁹ xpi esse non possunt. Proponem⁹ ergo de piurio principaliter tria mysteria declaranda.

Primum dicitur diffinitio.

Secundum commissio.

Tertium malignatio.

¶ Quid sit piuriū: et an iurare sit licitū: quot sunt iuramenti comites. et quae sit iuramenti forma. Caplm. i.

Rimū mysteriū declarandū d
p piurio dicit diffinitio. in q̄ vidē
 da sunt quattuor. Primum qdē
 piuriū. Secundū vtrū iurare sit licitū.
 Tertium quot sunt iuramenti comites.
 Quartū q̄ sit iuramenti forma. **P**ri
 mū videndū est. qd est piuriū. Et rñdet
 Ray. in sūma sua. d. Peruriū est men
 dacii iuramento firmatum. Et q̄ dicit
 iuramento. notandū ē sū Alex. de ales.
 in. iij. sūme. q̄ duplex ē iuramētū. Anūz
 assertoriū: cūz. s. iurando asserit aliquid
 sic esse vel nō esse. Secundū ē iuramētū
 pmissoriū cum. pmitit aliquid fieri vel
 nō fieri. Et in vtroq̄ mētiendo piuriū
 consistit. Sed hoc plenū declarabit i se
 quenti mysterio. Ego vō de scō Sier.
 quid sit periuriūz expressius declarat sic
 Periuriū est falsa vel indiscreta iuratio
 seu iuramenti transgressio. **S**ecundū
 videndū. vtrum iurare sit licitū. Et q̄ sic
 videt primo exemplo dei. Ipse etenī iu
 ravit. Unde Gen. xxiij. Per me metip̄z
 iuravi dicit dñs. Et ps. cix. Iuravit dñs
 z nō penitebit eū. Et Hiero. xliij. Ecce
 ego iuravi in noie meo magno ait dñs.
 Et Amos. iij. Iuravit dñs deus in scō
 suo. Et 2. uc. i. Iusiurandūz qd iuravit
 ad Abrahā patrē nostrū zc. **S**ecdo q̄
 iurare sit licitū patet exēplo patrum tam
 veteris q̄ novi testi. Scribit enī Josue
 xliij. Iuravit Moyses in die illo dicēs
 Terraz quā calcavit pes tuus erit posses
 sio tua: z filiorū tuorū in eternum. quia
 secutus es dominū deum tuum. Et Ju
 dicij. xxi. Iuraverūt filij. isrl. i masphat
 z dixerūt. Nullus nostrum dabit filijs
 Benjamin de filiabus suis. Et. ij. Reg.
 xxi. iuraverunt viri David. d. Jam non
 egredieris nobiscū i bellū: ne ctingas
 lucernā isrl. Et. ij. Para. c. xv. dñ de fi
 lijs Juda z Benjamin q̄ venerāt in Je
 rusalē. Iuraverūt dñō voce magna z in
 iubilo z in clangore tube. Et Ro. i. iura
 vit Paul. d. Testis ē mihi de⁹ cui fuio
 i spū meo: z i euangelio filij. ei⁹: q̄ sine
 intermissiōe memoriā vfi facio sp̄ i oīoi
 bus meo. Et ps. lli. Testis ē mihi de⁹

quō cupiā oēs vos i vsceribus ihu xpi.
 z Hiero⁹ in descriptiōe Pauli pmi he
 remite ingt. z estor deū z angelos eius
 vidisse mōachos zc. **T**ertio q̄ iurā
 sit licitūz pbat̄ur ex ordinatione ecclie z
 sacroz p̄cilioz. nā ordiata sūt iuramēta
 romanorū impatorū. vt patz in cle. rō.
 mani pncipes. d. iureiur. Hereticū abiu
 rātis heresim. vt nō. de p̄sec. di. ij. c. Ego
 Berēgarius. z eē de here. c. Ad habolen
 dā. Ps. relator. vt de elec. i. c. significasti.
 z sic de alijs iuramētis q̄ sacri canones
 ponūt. **Q**uarto q̄ iurare sit licitū. p
 bat̄ aucte. An Deut. vi. Dñm deū tuū ti
 mebis: z illi soli fuies. z p nomē illi⁹ iura
 bis. Et Deut. x. c. Iurabis in noie eius.
 Et ps. lxiij. Laudabunt oēs q̄ iurāt i eo.
 Et Hiero. iij. iuravit. Anit dñs in v̄ita
 te z in iudicio z in iusticia. Ad idēz facit
 qd scribit. xxi. q. i. c. oē. c. nō est. c. in nō
 uo testō. c. vt noueritis. c. ita. c. in maluz
 n̄ facis. c. z iurabūt. c. cōsidera. c. si p̄m
 esset. **Q**uinto pbat̄ q̄ sit licitū iurare
 rōne. Nā act⁹ latric est licit⁹. s. iurare p
 deū est act⁹ latric. qz sic Hiero⁹ i glo. sup
 illud Matth. v. Reddes dñō iuramen
 ta tua. ait. Hoc p qd qsqz iurat venerat.
 Generari aut̄ deuz act⁹ latric ē ergo act⁹
 iurandi p deū ē licitū. **S**z s̄ arguunt
 alig ex auctoritate saluatoris. d. math. v.
 Ego dico vobis nō iurare omnio. Et ex
 auctoritate Jac. g. c. v. sue canonice ait
 Ante oīa frēs mei nolite iurare. Rñdet
 Aug⁹ i li. de mēdacio. z in c̄p̄a ad ple
 beculaz. q̄ in his auctoritatibus p̄dictis
 nō phibet iuramētū in q̄cūqz casu. Sz
 interdicit imoderat⁹ z nimis v̄sus eius
 ne sic pueniat i piuriū. **T**ertū vidē
 dū quot sūt sacramēti comites vt d̄ b̄uo
 modo fiat. Rñdet. Hiero⁹. xxi. q. ij. c.
 aiaduertēdū. q̄ sūt tres. s. veritas. iudici
 um z iusticia. Idez ponit. in. c. z h̄ xp̄s
 eē. de iureiur. P̄ma p̄ditio vel comite
 iuramēti est veritas: vt. s. fiat cum v̄itate
 Secūda ē iudiciū vt fiat discrete. Ter
 tia cōditio est iusticia: vt fiat de re iusta
 z licita. Quartum vidēdū erat. q̄ sit iu
 ramenti forma Et rñdet Inno. z Ray.

q̄ alia fuit forma iuramentū in veteri lege
in qua iurare solebāt. d. *Uinit de*: viuit
aia mea. vt p̄z. i. Reg. xxiij. r. xxv. Alia
fuit forma iuramenti in ecclia. primitiua
Tūc enī iurantes dicebant: Testis est
mibi deus. vt. s. dicit̄ ē de Paulo. Ho
die v̄o forma iuramentū solet ēē: ad sacra
dei euangelia. Om̄ib⁹ tñ modis q̄b⁹
deus iuratur iuramentū est.

¶ Quot modis cōmittat perurium. r.
q̄ quorū sūt iuramenta indebita. s. falsa
iniusta incauta. r. om̄issa. Caplm. ij.

Secundū mysteriū cōtemplādū
de piurio dicit̄ cōmissio. in quo
ex dictis notare debem⁹ q̄ per
iuriū cōmitti potest quadrupliciter fm̄
quattuor: indebita iuramenta. Primum
est iuramentū falsū. Secundū iniustum
Tertium incautū. Quartum om̄issum.

¶ Primum p̄mittit piuriū respectu iura
mentū: cum quis iurat falsū siue in iura
mento assertorio: siue promissorio. Ad
uertendū tñ fm̄ Aug. xxiij. q. ij. c. hoies.
q̄ aliqui pōt iurare falsū cuz intētiō ē fal
lendi. r. talis peccat r. piurus est. Aliquis
pōt iurare falsum sine intētiōe fallendi
r. tūc si adhibuit diligētiā debitā ne iura
ret falsum: lz illud iuret nō peccat. Quia
vt dicit̄ in. d. c. ream linguam non facit
nisi rea mens. Pōt enā quis iurare ve
rum cum intētiōe fallēdi. r. talis pec
cat. r. quātū in se est piur⁹ efficit. **¶** Se
cūdo cōmittit piuriū in iuramento in
iusto vel illicito. r. tunc peccatū est sic iu
rare. r. peccatū est tale iuramentū obser
uare. Unde Isidorus in. c. in malis. xxiij
q. iij. In malis p̄missis rescinde fides.
in turpivoto muta decretū. Quod incau
te vouisti ne facias. Impia p̄missio est
que scelere adimplet. Ad idē est. c. si ali
quid. c. nō solū. c. vnusq̄q̄. c. icōmuta
bilis. c. magne. c. non semp. c. diffinitio.
c. si ad pctm̄. r. c. mulier. Propterea nō
excusat Herodes q̄ iussit ap̄tari caput
Joānis baptiste ne violaret iusurādū.
Iurauerat namq̄ dare puelle saltātū q̄
quid peteret: lz dimidium regni eius. Et
illa petijt. d. Da mihi in disco caput ioan

nis baptiste. vt dicit̄ *Barci. vj. c.* Ideo
dicit̄ *Ambrō. li. de officijs.* Herodes sal
tatrici p̄m̄iū turpiter p̄misit crudeliter
soluit. Turpe est q̄ regnū pro saltatione
promittatur. Crudelē q̄ mors p̄rophe
te p̄ iurisiurandi religiōe donat. **¶** Ter
tio cōmittit piuriū in iuramento incauto
siue indiscreto: in quo deest iudiciū. si
cut solēt facere multi: q̄ p̄ oī minima re
iurant p̄ deū: p̄ scōs scāsq̄: p̄ corpus r
sāguinē xp̄i. r. hui⁹. q̄ audire debēt v̄bū
sapientiū. d. *Ecc. xxiij.* Jurationi nō assu
escat os tuū. Multi enim sunt casus in
illa. Et iterū ibi. Air multuz iurans im
plebit iniquitate: r. non discedet a domo
eius plaga. Qui aut̄ sic cōsueuerūt iura
re difficile corriguntur. Unde r. ego scio
in ciuitate quadā italie ep̄m̄ quendaz q̄
nesciebat loqui. nisi diceret p̄ corpus xp̄i
r. in noīe diaboli. Cū v̄o nullus auderet
illū corrigere: dñs ciuitatē caritate mor⁹
hoc officiū in se suscepit. quare inuitauit
ep̄m̄ vt secū pranderet: r. finito prandio
dñs traxit ep̄s ad partē. sanq̄ reuerēter
r. honeste dixit ei. Pater reuerēdissime
multi de te aiunt q̄ non scis v̄bum pro
ferre sine iuramento r. inuocatione dia
boli. Et ep̄s in impatientia v̄sus r̄ndit
In noīe diaboli: r. q̄s de me ita dicit. p̄
corp⁹ xp̄i nō est verū: Cui dñs. Jā a te
ipso testimoniū accepi. sicq̄ ep̄s ille cū
r̄nboī discessit. Alii v̄o siles plurimi iue
niunt. q̄ etiā dū cōfiteat̄ ob iurandi lon
gam cōsuetudinē iurare nō erubescunt
¶ Quarto cōmittit piuriū in iuramento
om̄isso. cū. s. nō seruāt ea q̄ seruari de
bēt r. possūt etiā iuramento firmata. Ad si
seruaret reges. principes. duces comites
marchiones. barones. officiales publici
capitanei. potestates. rectores iudices.
aduocati. procuratores. notarij. r. certe
multi alij q̄ iureiurādo p̄miserūt. quot
intustine cessarent. q̄ impietates decisset
q̄tue mala deficerēt. De platis aut̄ curā
aiap habētib⁹ nihil dico. tñ vnū assero
q̄ multi ex his q̄ in dignitātib⁹ sūt p̄sti
tuti tā spiritualib⁹ q̄ tp̄alib⁹: ex emidētia
facti ip̄ozq̄ opib⁹ piuri esse cognoscūt.

Quod pluriū ostēdit peccatū malignū
et graue. tum ppter trāsgressionē. tum
ppter puocationē. tū ppter assimilatio-
nem. tū ē ppter punitionē. Cap. m. iij.

Et iū mysteriū de piurio decla-
randū dicit malignatio. Est si
qdē pēnū satis graue atq; mali-
gnū qdruplici rōe. Prio rōe trāsgres-
siōis. Secdo rōe puocationis. Tertio rōe
assimilatiōis. Quarto rōe punitionis.
Pria rō dicit trāsgressiōis. Trans-
grediunt siq; ipsi piuri preceptum dñi
qui ait Exo. xx. c. Non assumes nomen
dei tui in vanū. et Leuit. xix. Nō piurab
in noie meo. Quātū confundi debent
xpiani piurātes qñ apud infideles tan-
tam vim habet iurandū. vt **Barc**
Regulus mori potius elegerit q̄ iurata
per illum violare. Inquit enī **Augu.**
de illo. li. i. d. ciui. dei. **Barcus** regulus
imperator: populi romāi captiuus apud
carthaginēses fuit: qui dum sibi mallent
a romanis suos reddi: q̄ eoz tenere ca-
ptiuos ad hoc impetrandū hūc p̄cipue
Regulū romā miserunt. prius iuratione
cōstrictū: si quod volebāt minime pere-
gisset rediturus esse carthagines. prexit
ille atq; in senatu contraria p̄suasit: quia
nō videbatur esse vñle romane reipub.
mutare captiuos: nec a suis post hoc ad
hostes redire cōpulsus est: tū q̄ iuraue-
rat id sponte cōpleuit. Carthaginenses
āt vt dicit **Alacer**. li. ix. s. rabrica d. cru-
delitate: cum grandib⁹ cruciatibus neca-
uerūt. iclusū quippe angusto ligno: vbi
stare cogere: clauisq; acutissimis refer-
to: vt se in vllaz p̄tem sine penis atrocis-
simis inclinare nō posset: etiā iugulādo
pemerunt. **X**piani piurio o vioatores
fidei. **S** fractores iuramētū aduertite
et cōsiderate q̄ vñupabile est q̄ue dam-
nabile pēnū vestrū. et exemplo **Barci**
Reguli discite quanta diligentiā teneri
debeat iurandū. **S** Secdo pēnū piurij
est graue atq; malignū rōe puocatio-
nis. Ex illa nanq; puocatur deus ad in-
dignationē et iram. quia sicut inuocan-
tes nomē ei⁹ p̄tegit et defendit. Ita illud

falsificantes et cōtemnentes abhorret et
psequit. Dixit enī **Yohel**. ij. c. Omnis q
inuocauerit nomē dñi saluus erit. Et p
Dauid in ps. Protegam cum quoniaz
cognouit nomē meū. et p. xvij. Turris
fortissima nomē dñi. Sic econuerlo ex-
pugnat illos q nomen eius irreuerenter
tractāt. Propterea **Asdrubal** a cartha-
ginensibus missus ad romanos legatus
p pace firmāda. postq̄ **Scipio** deuicit
Hannibalem. vt dicit **Titus** **Liui** cum
orasset in senatu: flexissetq; ad misericor-
diam patres: vñ eoz q p oibus cartha-
ginensium fraudes celarat dicēti. Per
quos deos iurabitis nobis: quos aliaa
iurando fecellistis: Rēdit p eosdē quos
tam aduersarios expimur cōtra iurata
frangentes. Legit etiā in vita sci **Nico-**
lai q vir qdā ab vno iudeo quādā sunt
maz pecunie mutuo accepit: iurans sup
altare sancti **Nicolai** q q̄citus posset:
eam sibi redderet. Tenēte illo diu pecu-
niam iudeus eam expostulat: sed ille eā
sibi reddidisse affirmat. Ducit res ad iu-
diciū et iuramentum indicit debitori. At
ille baculū canatum: quem auro minu-
to impleuerat secuz detulit: ac si cius ad
miniculo indigeret. **Molēs** igit facere sa-
cramentum: iudeo ibidem existenti ba-
culum tenenduz dedit. Iurauit itaq; q
plus reddiderat q̄ acceperat. facto iura-
mento baculus suū repetijt. quē iudeus
ignarus astutie sibi reddidit. Rediēs au-
tem qui fraudē fecerat in quoddā binio
oppressus somno corruit. Currusq; euz
impetu ventene cum necauit: et plenum
auro baculum fregit et aurū effudit. **Stu-**
diens hoc iudeus concitus illuc venit.
Cumq; dolum vidisset. et a multis ei fug-
geret vt aurū reciper omnino renuit:
nisi qui defunctus fuerat ad preces bñ
Nicolai ad vitam rediret: asserēs si hoc
fieret se baptismā suscepturū. Continuo
igit q defunct⁹ fuerat surrexit. et inde⁹ i
xpī noie baptizatus est. In ciuitate vero
Linij fuit quidā q **Timon**. pedul⁹ vice-
batur quē ego cognoui. hic dum coram
officialibus iurasset falsuz: addidissetq;

Preco: deū celi vt si mentiar faciat me morte subita iterire statim cecidit in eodē loco et miserrim⁹ expirauit. **T**ertio p iuriū est pctn graue atqz malignū rōne assimilationis. Facit utiqz hoīem similē p̄ditozi Jude: qui xpm osculando et salutando tradidit inimicis suis. Sic per iuri inuocantes nomē dei veritatē et iustitiā opprimūt et occidunt. **Q**uarto p iuriū est pctn graue atqz malignū rōne punitionis. Nam p ciuiles leges puniūt vt patet ex textu multarū legū ciuiliū quas causa breuitatis omīto. Nam videmus iuramētū violantes. truncatiōe man⁹ affici: ita vt oībus sint eos videntib⁹ in exemplū. et vt sibi caueant monimentū. Per leges autē canonicas puniūt p iuriū grauit. vt p̄. xxi. q. v. c. qui purat c. si q̄s coact⁹. c. si q̄s p̄uict⁹. h̄z hodie vt tactū est in p̄cedētib⁹: p̄nie sint arbitrarie. Sūt etiā p̄iuri infames: vt patet. vi. q. i. c. infames. Ex quibus oībus colligimus quātū hī qui ad ad penitentiā venire volunt: curare debēt vt abstineant a per iurio. **H**oc siquidē pctn ē quo maxim⁹ xpianorū numer⁹ ad tartara ruit. **H**oc pctn est q̄ nutriūt fraudes: deceptiones simulationes et iustitias. **H**oc pctn est ppter qd opprimunt pauperes. vexant vidue. pupillī et orphani tribulant. Quia vt supius dictū ē: si hī qui vel ecclesie vel reipublice p̄sunt seruarent iuramenta sua: cuncta recte sancte iustissimeqz fierent. essentqz de oībus Jēsu xpi: q̄ nobis omnibus suam largiatur gratiā et in fine sempiternam gloriā. Amen.

Seria quinta post dñicam de passiōe de Maria magdalena. s. de triplici eius statu videlicet offensionis. conuersionis et gratificationis. Sermo. lix.

Emittun

tur ei peccat a' msta.
qm̄ dilexit mltū vba
sūt redēptoris nostri
originali Luc. vii. c.
et in euangelio hodi

erno. rēducet in exemplo Marie magdalene benignitas et clementia saluatoris nostri dei. Suscepit penitētem et peccata omnia remisit illi. **P**ropterea sancta mater ecclesia legit hodie euangeliū in quo res tam pia: tāqz dulcis exprimit et narratur: vt sic peccatores nō diffidat de clementia Jēsu xpi benedicti: Quare equum est ac rōnabile vt et nos tota mente cōtēplemur Marie magdalene penitentiam et cōuersionē. Ipsa est q̄ in pctis deum offendendo diuī fuerat imorata. Ipsa est que corde compūcta xpm audiuit pctā sua sibi remittentem. Ipsa est in q̄ a prius abundauit delictū et postremo superabūdauit et grā. Quare ppter de eo loqui volentes: in p̄senti sermone triplicē eius statum cōsideremus.

Primus dñ offensionis.

Secundus conuersionis.

Tertius gratificationis.

De statu offensionis Marie magdalene. in quo vidēdū est: an hec mlier fuerit soror Lazari. et an pctn eius fuerit corde et ope perpetrātū. ac que potuit esse causa peccati eius. Caplm. i.

Primus status Marie magdalene quē cōsiderare debem⁹ dñ offensionis. **H**oc notat in euangelio. cum dicit. Ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix. s. notoria publica et infamis. Virgilius. cnei. Sama malum quo non aliud velocius vllum. **M**obilitate viget: viresqz acgrit cūdo. Parua motu p̄mo: mox sese attollit in auras. Ingreditqz solo et caput inter nabilia cōdit. **P**roculus clariore noticia tria dubia emergunt declaranda. **P**rimus. vtrum ista peccatrix: de q̄ Lucas meminit fuerit Maria magdalēa soror Lazari. **S**ecundū. vtrū huius mulieris peccatricis pctn fuerit in corde: aut simul et opere perpetrātum. **T**ertium que potuit esse causa Marie magdalēa rueret et peccaret. **A**d p̄mū dubiū dixerunt aliqui qd hec peccatrix cui⁹ mētiōē Lucas facit non fuit Maria magdalena. sed quedā alia. tum quia nomen eius nō exprimit

tū q: vñ eis in cōueniēte nobilissimā mulierē: qualis fuit Maria magdalena. ad tāta infamā infamēq: vitā potuisse puenire. Sz ego dico q: q: hāc opinionē sequit̃ min⁹ bñ sētuit. Mā z si Lucas nō mē illi⁹ peccatricis nō exp̃sūt. hoc facit ad denotādū fm̃ morē scripture q: in ista tñ peccati non deo erat cognita per ap̃ probationē. Dicitur enim virginib⁹ stultis a deo q: omnia neut cognitione simplicis noticie. Math. xxv. Nescio vos. q: illas nō cognoscebat: vt approbaret q: ab eo p̃ pēnī erāt separate. Sic z Luce xvi. exprimitur nomen Lazari: qui erat scriptus in libro vite. z taceatur nomē diuitis qui erat reprobatus: Sic a simili dicimus d̃ Maria magdalena. Qualiter autem ipsa nobilis genere z soror Lazari tanta potuit infamia deturpari declarabimus in tertio dubio. Hic vero p̃pe debem⁹ dicere qd̃ Lucas de ipsa Maria magdalena vere z realiter est locutus. Ad hoc aut̃ facit p̃mo auctoritas Aug. q: in li. de cōsensu euangelistarum asserit hanc peccatricem Mariā magdalenam fuisse. Et hoc ipsum asserit Greg⁹. qui in omelia presentis euangelij sic ait. Cogitanti mihi de Marie penitētia flere magis libet q̃ aliquid dicere. Cui⁹ enī vel faciens peccius ille huius peccatricis lachryme ad exemplum penitendi non emoluit: Cōsideravit nāq: qd̃ fecit z noluit moderari quid faceret. Sup̃ cōuīuātes ingressa ē nō iussa venit. iter epulas lachryas obliuit. discite q: dolor ardet. q: flere z iter epulas nō erubescit. Hanc vō quā Lucas peccatricē mulierē vocat Johannes Mariā nominat. Illā cē Mariā credim⁹. de q̃ Marc⁹ septē demonia eiecta fuisse testat̃. Et qd̃ p̃ septem demonia nisi vniuersa vitia designantur. Nec ille. Joh̃ autē. xi. c. ait. Maria erat que vnxit dominū vnguento: extersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus infirmabatur. Marcus enā vñ. c. sic de ipsa scribit. Surgens Ihs mane prima sabbati. apparuit primo Marie magdalene: de q̃ elegerat septem demonia. In

super patet hāc peccatricē Mariā magdalenā fuisse. eo q: ecclia in festo Marie magdalene legit euāgeliū h⁹ peccatricis. Et in historia beate Marie magdalene habet qualiter ipsa reuelauit sacerdoti cuidam qui eam in heremo inuenit q: ipsa fuisset famosa illa peccatrix. q̃ re nō est dubiū quod Lucas loquitur de ipsa. ¶ Secundū dubiū erat. vtrum huius peccatricis scilicet Marie magdalene pēnī fuit tñ corde: aut simul z opere ppetratū. Et ad h̃ ē triplex mod⁹ dicendi. Quidā enī dicunt ipsam fuisse virginem corpore z carne: s; tñ mente corruptā. Contra illos tamen est auctoritas ecclesie que in festo eius non facit officium virginū. cū tamē fm̃ oēs doc. mentalis virginitas recuperet p̃pnīaz. Contra istos etiam est. quia ecclesia nō iudicat de peccatis occultis z mentalib⁹ sed de manifestis z ope ppetratis. Cū ergo euangelista nominat illam peccatricem: z in ciuitate notā. seq̃t q: de peccatis eius manifestis z non secretis scripserit. Illi doctores dicunt q: Maria magdalena fuerit publica meretrix. q̃nī de illa Criso⁹ sup̃ Math. ait. Tunc illa p̃stituta lupanar exiuit: quando discipulus gehēnam intrauit. Et Hiero. ad Suriam Meretrix illa in euangelio: que pedes domini lachrymis lauit: z crine deterisit: z confessionis sue honorauit vnguento. manifeste depingit ecclesiam de gentibus congregatā. Et idem in p̃logo. Nec p̃p̃c. Nec ē illa mulier meretrix z adultera. de qua loquit̃ domin⁹ ad iudeos dicens. Meretrices z publicani p̃cedent vos in regno celorū. Propter huiusmodi ṽba dixerūt aliqui p̃saram secundā opinionē. Sed ego dico q: satis durū est: imo nec credibile mulierē generosam nobilissimis parentibus oritā z diuitijs abundantem loca spurcissima pro precio inhabitasse. Doctores autem Criso⁹ z Hiero⁹ loquit̃ de ea. vt supra dictū est. ad denotādū q: vita eius: licet in p̃p̃ia domo: tam lasciuia erat tamq: dissoluta vt videret̃ quasi vna ex mere-

tricibus: que solent in lupanaribus ino-
rari. Et propterea est tertius modus dicendi
cui ego adhero tenens viam mediam quod
Maria magdalena in sua domo delictis
et ocio vacans usque ad suam conversionem
omne tempus suum omnemque vitam volupta-
tibus exposuit: ornando caput: poliando
crines: vngendo faciem: componendo
vestes: cantando vanas cantilenas: lo-
quendo lasciuia: conuersando cum iuueni-
bus: et ex consequenti de facili alia facie-
do: que non licet homini loqui. **T**er-
tium dubium erat: que potuit esse causa ut
Maria magdalena rueret et peccaret.
Et dico quod potuerunt tres. **P**rima causa
fuit eius fornicitas et pulchritudo. Erat
siquidem pulchra et formosa naturaliter
atque pulchritudine illa ampliabat cum or-
natu vano ipse ac meretricio. Talis
vtriusque pulchritudo cum inhonestate habet
aspectus: vultus: et gestus sociata. In ma-
gnis ponit discrimen mulieres: quod ut in-
quit Aureolus Theophrastus. Mulier
pulchra cito adamat: et difficile est custo-
dire quam multi amant. Et sapiens puer.
xxxj. c. inquit. Gallar spes et vana est pul-
chritudo. Propterea Hieronymus reprehendit
acriter ornatum inhonestum mulierum. Unde
ad Suriam ait. Ornatus iste non domini est
velamen: sed antichristi. Aut loquendum nobis
ut vestiti sumus: aut vestiendum ut loqui-
mur. Lingua personat castitatem: et totum
corpus prefert impudicitiam. Eridem ad
sacras virgines: de continentia virginali.
Propheticus ille sermo non profertur de vo-
bis. Filie eorum coposite circumornate: ut si
multitudo templi et dealbate ab extra: ut
monumenta que auro relucunt: intus
vero plena sunt ossibus mortuorum. Ideo non
filie regis christi sed regis Tyri. Ideo semper in
muneribus vultus in pudicitia diuites ple-
bis et capiunt et capiunt. Impudicissimum
mulierum affectus: semper in auro: semper in
gemma. semper in ornamentis extrinse-
cus gloria ponunt. Illud sufficit eis libido
innata nature: sed occasione querunt ex-
plende libidinis. Affectant: proculdubio
ut oculi virorum aurum contemplantes: et

gemmas tandem figant in faciem: et furtiuo
oculorum suorum nutibus facilius incitent ad libi-
dinosum incendium. hec ille. Sic Maria
magdalena dissoluta et vaga vanitatibus
dedita: offerebat seipsam viris diligenda
amore vano et vitioso: et ex prout sollicita-
da. **S**ecunda causa quare ad tam lasciuam
vitam deuenit: fuit veritas et abundantia bo-
norum temporalium: ob quam satissaciebat corpori in
omnibus deliciis suis: pascebat illud splendidi-
de: bene comedebat: bibebat et dormie-
bat: refugiebatque quicunque labores. Ad
quam periculi sit non solum mulieribus sed
etiam viris declarat deus per Ezechiel. xvj. c.
d. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodome
saturitas panis: et abundantia: et otium ipsius.
et filiarum eius. **T**ertia causa quare Ma-
ria magdalena tanta flagitia enormia com-
misit: fuit libertas. Secunda. n. Aug. in li. de
dece cordis. quatuor sunt custodie mulieris
quibus adiuvat ut honeste viuat. prima est ti-
mor dei. Secunda timor: legum adulteras pro-
hibentium. Tertia societas viri. Quarta ve-
custodia mundi. De hac sic dicit Hieronymus ad
Suriam. Tenera res in feminis fama pud-
icitie est: et quasi flos pulcherrimus cito ad le-
uem marcescit auram. maxime ubi etas presen-
tatur ad vitium et maritalis deest auctoritas:
cuius umbra putamen est uxoris. hec ille.
Cum ergo Maria magdalena nec deum nec le-
ges timeret: et quicunque viro: et in liberta-
te sua: quod patrimonium diuinitus erat iter La-
zarum et ipsarum et Barthana: facile est credere
et opinari quod fratrem fecerit meretricis: et si
ne rubore ac verecundia sue libidini satis-
fecit: ita ut per excellentiam diceretur peccatrix.
Maria magdalena quod vilis est in ta-
li statu conditio tua. o quantum denigra-
ta est fama tua. o quanta ignominia: pro-
pter tuam lubricam vitam circumdedit parente-
lam tuam. Sed his omnibus grauius est:
quia facta es dei inimica: et eius angelis
ac sanctis omnibus odiosa valde. O infe-
lix et excecata. o miserrima anima cur tanto
studio: percuras perdere celum: offendere
deum: et in interitum currere damnationis
eternae? Et quid aliud est esse peccatrice
nisi esse in periculo gradus damnationis future?

Meruntū q̄ audim⁹ de M^agdalena:
q̄ peccatrix erat. hodie dici pōt de innu-
merabilibus quasi mulierib⁹ adulteris:
fornicarijs. incestuosjs et omni flagitio
ac dedecore infectis. Et impie creature.
o carnales et lascive mulieres cognoscite
statū vestrū: et scitote q̄ nihil magis pōt
vos ledere q̄ peccatum. Sicut patet de
M^agdalena.

¶ Analit⁹ M^aria magdalena cogno-
uit peccatū suū. et corde p̄trita ad pedes
Jesu humiliter satisfecit. Caplin. ij.

¶ Secundus status M^arie mag-
dalene: quē p̄siderare debem⁹
dicis cōuersiōis. Hūc explicat

Lucas cū dicit: Et cognouit: q̄a Jhesus
accubuit in domo pharisei attulit alaba-
strum et. ubi ponitur tria de ipsa M^agdalena.
Primū est cognitio. Secundū
satisfactio. Tertiū contritio. ¶ Primū
est cognitio: quia dicit: et cognouit. Co-
gnouit siquidē bona que omisit: mala q̄
cōmisit. Damna que incurrit. Cognouit
peccatorū suorū magnitudinem. turpitu-
dinē et multitudinē. Cognouit dei cōtra
peccatores seueritatem: erga penitentes
plēritatē. et circa iustos liberalitatē. Quō
ista cognouit cum p̄pter peccatū aīa ceca
efficiat: Juxta illud qd̄ de peccatoribus dī
Sap. ij. Excecauit illos malicia eorum
Et Sophonic. i. Ambulabūt vt cecī. q̄
dñō peccauerunt. Et vt Hier. inquit. ij. de
aīa. Nihil videt nisi in lumine. Et dice-
re possumus q̄ cognitionē accepit oīz
supradictorū p̄ lumen irradiātis gr̄e dei
qui ē peccatorib⁹ et malis quantum est de
se offert claritatē et splēdores gratie sue
Quidaz autē pie dicunt M^agdalenam
audiuisse predicantē xpm qd̄ satis veri-
simile ē detestantēq̄ peccatū aīe ad dei ima-
ginem forimate. Et q̄ acuta q̄ penetra-
bilis: q̄ue ardentissima erant verba Jhesu
xpi predicantē. Loquebat sigdez ex in-
timis cordis cū admirādo feruore bul-
liebat eius inens: vt aīas eriperet de dia-
boli laqueis. Asperxit ergo sic predicans
et vidit M^agdalenam extrinsecus et in-
trinsecus. Clamare forte cepit. O anima

mea pro cuius amore deus homo fact⁹
sum: cur me p̄sequeris: cur mundū am-
plecteris? Cur patrē oīz deuz ita supbe
contemnis? Quid tibi in fine succedet
p̄ vanitatibus tuis? Et plena oī miseria
cur non erubescis carnalem ducere vi-
tam? An non p̄sideras q̄ peccatorū finis
interitus est? Aīa p̄sens nihil ē mūdus
cū suis bonis p̄ditō: et labilis est. Redi
ad cor tuū et cōsidera vias tuas. Reuer-
tere reuertere a via tua mala: reuertere
ad me qui te patienter expecto. dulcissi-
me inuito. clemētissimeq̄ suscipio. Veni
depone peccatū tuū et veni ad me secūra. ve-
ni inquit o aīa mea dilecta. et ego remittā
tibi peccata cuncta q̄ cōmisisti. Nō enī
veni vocare iustos sed peccatores ad peni-
tentia. Quinimodū at similibusq̄ vbi
potuit xps peccatricē M^agdalenā exci-
tare illuminare et inflāmare: quare men-
tem mutauit: mundū contēnere cepit et
voluntatē p̄posito se emendandi: ac bñ
faciēdi impleuit. qd̄ mystice designatur
in alabaistro. i. in vase de alabaistro facto
fm Lyrillū. qd̄ attulit plenum vnguen-
to p̄cioso. ¶ Secundū qd̄ ponit de M^aria
magdalena in eius cōuersione dicit
satisfactio. Per que enī peccata pecca-
uerat. p̄ eorū opposita satisfacere curauit
fm Greg. i omelia. Peccauerat sigdē
per p̄sumptionē et audaciā. satisfecit euz
verecūdia et erubescētia: quia ingressa
domū pharisei nō stetit āte: s̄ retro xps
Et stans inquit euangelista. retro secus
pedes et. Peccauerat p̄ superbiā. satisfecit
cum humilitate tota inclinata ad pe-
des Jhesu. Peccauerat p̄ vanū oculoꝝ
aspectū satisfecit cū lachrymarū inundā-
tia. Peccauerat p̄ inordinatū capilloꝝ
decorē. satisfecit p̄ illorū cōtempnū: pe-
des Jhesu euz illis abstergendo. O felix
cōmutatio excelli dextera facta: que pau-
lo ant adeo erat aliena. nunc studiosissi-
me illi cōatur aherere. ¶ Tertiū quod
ponitur in M^arie magdalene conuer-
sione dī contritio. Erat viq̄ abundans
dolor. p̄ peccatū eius in corde illius: quē p̄
lachrymas ostēdebat. Tot enim ab eius

oculis lachryme defluebāt: vt sufficerēt
ad lauandum pedes illū. **¶** Dieq; possu-
mus contemplari q; licet nihil diceret &
bo. in corde tamē suo loquebat ad dñz:
¶ O bone illū. o pastor aiarū. o spes vni-
ca salutis mee miserere mei. Ego sū illa
infelix ingrataq; peccatrix. que te offen-
di. Ego sum illa que lasciuo gestu. vano
aspectu: nimioq; ornatu multo: nūq; aias
illaqueui. Ego sum illa que munduz cū
suis bonis magis dilexi q̃ te deum me-
um benefactorē meum. fonte indeficiē
tē oīs boni. **¶** Deu me miseraz. **¶** Deu me
dolenē nimīū. **¶** Deu me quid feci. pecca-
ui. inique egi. sed tu pias & misericors in-
dulge mihi. Ecce pedes tuos teneo qui
me peregrinando quiesierūt. **¶** Nō vñsi
vocare iustos: s; peccōres ad pñas. **¶** Nō
despicias cor cōtrītū & humiliatū. **¶** O ihu
dulcis. o iesu clemētissime. o fili dei bene-
dicti sana aiam meā. suscipe penitentem
consolare lachrymantē. ad te veni. ad te
fugi. ad te totis visceribus clamo misere-
re mihi peccatrici: que parata sum de ce-
tero obtemperare voluntati tue. Talia vel
similia in contrito corde **¶** Magdalene
verfabantur

¶ Quār p̃ puerionē **¶** Maria magda-
lena multiplicem grām a dño iesu xpo
est cōsecuta. **¶** Cap. m. iij.

¶ Eritius status **¶** Marie magda-
lene quez considerare debem⁹
dicitur gratificationis. Inuenit
nanq; **¶** Magdalena cōtrita grām apd
xps. qui tria beneficia ei exhibuit admi-
randa. **¶** Primū dicit defensionis. **¶** Secun-
dum remissionis. **¶** Tertiū consolatiois
¶ **¶** Primum beneficiū dicitur defensio-
nis. Factus etenim fuit xps defensor eius
qui defendit illā a phariseo intra se mur-
murante. vt patet in euangelio. a **¶** Mar-
tha sorore sua de illa cōquerente. vt dici-
tur **¶** Luc. x. c. & a discipulū indigne ferenti
bus cum vngeret caput eius vt notatur
¶ **¶** Mat. xxvi. c. **¶** Secundū bñficiū dē re-
missionis. Remittant dicit xpus ei pctā
multa. Et cōuersus ad illā addidit. Re-
mittunt tibi pctā tua. **¶** O mellifluū vbu;

o iocunda serētia. **¶** Equid potuit audiri
melius: qd vtilius: quidue fructuosius?
Beati autē psal. quoz remisse sunt iniq̃-
tates. & q. t. f. p. **¶** O felix pñia **¶** Magdale-
ne: que xpm ad se traxit. **¶** Fecitq; vt pec-
catricē animā antea. ppter pctā deletā d
libro vite iustificaret. & in numero pscrī-
bere electoz suoz. **¶** Tertiū beneficiū
collatū a xpo. **¶** Magdalene fuit consola-
tionis. **¶** Fecit etenim eam dignam conso-
latiōibus suis spiritualibus: ita vt meri-
to dicere posset illud ps. Consolatiōes
tue lenificauerūt animam meam. **¶** Quis-
nam explicet qualis fuit p̃solatio **¶** Mag-
dalene quando stabat & audiebat verbū
xpi: quando conuersabatur cum glorio-
sissima **¶** Maria matre eius. quando an-
gelos vidit resurrectionem suam illi an-
nunciantes qñ prima resuscitatum xpm
in specie hortolāi asperit & vocata ab eo
¶ Maria cognouit illū esse: voluitq; pe-
des eius tangere: & tunc nō fuit pmissa:
qñ post cum alijs mulieribus tenuit pe-
des eius dum eis appuit in via quando
p̃ exiliū pueniens cū **¶** Lazaro & **¶** Mar-
tha & ceco nato. quē xps illuminauerat
& beato **¶** Maximino alijsq; christianis
¶ **¶** Marfilia. post illi⁹ patrie conuersionē:
postq; miracula plurima supne cōrem-
plationis auida asprimā heremus petijt
& in loco angelicis manibus p̃parato p.
xxx. annos incognita mansit: in quo nec
aquar fluētia: nec arbor: nec herbarū
erāt solatia. vt ex hoc manifestaretur q̃
non terrenis refectionibus s; celestibus
epulis satiabatur. **¶** Qualibet enim die se-
ptē hortis canonicis ab angelis in ethe-
ra eleuabat. & celestius agminuz gliosos
cantus corporalibus auribus audiebat.
¶ Quanta adhuc fuit eius iocunditas: cū
dispositione dei in extremo vite sue a sa-
cerdote quodā inuenta est quē ad beatū
¶ Maximinū misit vt die resurrectionis
dominice oratoriū solus ingrederet tpe
quo ad matutinū surgere consueuerat:
qd & fecit: viditq; in oratorio **¶** Mariam
magdalēā spacio duoz cubitorum ele-
uatā a terra & stantē in medio angelozū.

Quantus fuit **M**agdalene gaudium
quā postremo puocato vniuerso clero ab
ipso cōpō scissimū sacramentū cū multa
lachrymarum inundatione suscepit: et an
altare pistrata aiam emisit ad celos. **D**
admirabilis deus. **D** pater misericordia
rū q obliuisceris oīum iniquitatū quas
fecit impius: si ad pñiaz reuertatur. Ecce
ostendisti nobis. in **M**aria magdalena
quanta est bonitas tua. quanta patientia
quanta caritas. quanta grata. Tu illam
peccantē suppositasti. a te fugientē tenui
sti. obaudientes aduocasti. reuertentem
suscepisti. et penitentem iustificasti atqz
iustificatā in celo cōiūxisti. Cuius meritis
maiestatē tuā supplices deprecamur. vt
nobis largiatur hic gratiam et in futuro
sempiternam gloriam. Amen.

Seria sexta quinte ebdomade i q̄dra
gesima. de horrendo peccato homicidij
ad quod consequi solet desperatio et im
penitētia.

Sermo. lx.

Cogitaue

runt vt interficerent
eum. Scribuntur hec
vba Ioan. xi. c. et in
euangelio hodierno
Nescit quiescere ma

ligna mēs inuidorū que semper primo
machinas mala: et exquirunt dolos. Neqz
penitū aliqd tam graue est: vt sibi facile nō
appareat. Propterea scribe et phisei sta
tuerunt in cogitatu pessimo interficere
xp̄m qd tandē ope compleuerunt. Sic
et pleriqz hoīes nequā. ferale: atqz cru
deles ad suā iram explendā sepius su
os p̄ximos occidere non formidant. Et
qm̄ homicidij penitū solet sequi despera
tio. Idcirco ad tantū periculū deuotādū
in p̄nti sermōe de homicidio erim^o locu
turi qa penitentibus satis p̄desse pōt hu
ius materie declaratio. De homicidio er
go tria p̄ncipalia mysteria proponemus
aperienda.

Primū de diffinitione.

Secundū modificatio.

Tertū puniō.

Quid sit homicidiū. et de his q iter
ficiūt seip̄os: et de occisiōe brutoz et q̄st
quāqz homicidiū fieri pōt absqz peccō.

Lap̄m. j.

Primū mysteriū de homicidio
aperiendū dicit diffinitio. in quo
qd sit homicidiū videam^o. Et
h̄z Ray. i. sūma sua. et Hosti. in u. de ho
micidio. Homicidiū est hoīs occisiō ab
hoīe facta. et dicit ab hoīe et cedo cedio:
quasi hoīs cedio. **P**ro cui^o cōclusionis
declaratione tria sūt dubia declaranda.
Primū vtrū sit licitū occidere volucres
p̄sces. et h̄i. Secundū vtrū hō peccet
interficere seip̄sum. Tertū vtrū homici
diū fieri possit absqz peccato. **E**t ad p̄m
mū dubiū r̄ndet **Th**ogu. li. de cl. vel. d.
q̄ fuit et est error manicheorū tenentūz
q̄ nō sit licitū hōi interficere bruta et ir
rōnabilia. Cuius erroris iniquitas appa
ret quia deus bñ dictus oīa supradicta ad
vsum hominis deputauit. Et **Be**n. ix.
d. deus. Crescite et multiplicamini et re
plete fr̄az. et sit timor vesier atqz tremor
sup cuncta aialia terre: et super oēs volu
cres celi cū vniuersis quemouēt i terra
Dēs p̄sces maris manus vestre tradit
sūt et oē qd mouet et viuit erit vob i cibū
Propterea **Th**ogu. vbi. s. ait. Iustissima
ordinatiōe creatoris et mors et vita eorū
n̄ris vsib^o subdit. Ex q̄ ingt **Th**o. fa. fe
q. lxiiij. art. i. c. q̄ null^o peccat viendo re
sua ad hoc ad qd ē ordiata. Ex ordiatio
ne at̄ dina vt p̄dictū ē gnāliter pl̄te sunt
p̄pter aialia: et vtrāqz p̄pter h̄p̄iez. **A**lūs
aut̄ eorū in cibū maxime necessari^o ē. qd
sine occisiōe fieri nō pōt. **H**ic et **Al**r. i. i.
polūce ingt q̄ venauo ē q̄si qd dā iustū
bellū: q̄ hō rōnalis rebelles sibi bestias
deuincit: et ad suū vsū cōuertit. p̄p̄ q̄ oīa
in diffinitione d̄r q̄ homicidiū ē hoīs et
nō brutū. **E**t ad secūdū dubiū suere non
nulli q̄ dixerūt q̄ nō peccat qui interficit
seip̄sū: qa inuēt sunt p̄stantissimi viri q̄
sibiūp̄s mortē intulerūt. **M**ā **S**amson

interfecit ipsū. vt pz. Judic. xvi. Lato cē
forinus vt dī in speculo h ipsū fecit. Idē
et Lato vicensis. vt refert Lac. i. iij. lib.
idipsum pfirmās de Cleante. de Crispo. d
zenone. et de Empedocle. Curtius arma
tus equo in hiatum terre se precipitauit
vt Aug. meminit li. v. de ci. dei. ¶ S3 p
hāc opinionē ē vītas rei. qz vt inqt alex.
i. iij. q. xxxiij. mē. i. et tho. fa fe vbi. s. ar.
ij. Nullū licet sibi ipsi mortē inferre qdru
plici rōne. Prio hoc ē p rōnē nālē: qz
vnaqueqz res nititur pseruare seipaz. vñ
Ar. i. ij. de aia ait. Dia appetūt eē: et illius
cā agūt quicqd agūt f3 nāz. Et Boetius
in. iij. de psola. Qē nāqz aīal tueri salutē
laborat: mortē pnticiēs deuitat. ¶ Se
cūda rō ē qz ē p caritatē: q vnusqz te
net se diligere. Tertia rō ē qz ē p cōitatē
qz qubz hō ē ps cōitatis. Quarta qz ē p
deū: sic q alienū suū interfecit: Quare p
nullo casu d3 se qz occidere. Itēqz etiā
occasiōe vitādi penā: qz f3 regulā apli si
sūt faciēda mala vt inde eueniāt bona.
De Sansone hō et v gimb^o qbusdā q tē
pore psecutōis sei casurū fluitū pcpita
runt et tū inter scōs hñr. ait Aug. li. i. de
ci. dei. q nō peccauerūt se occidēdo. qz
fecerūt illud ex reuelatiōe et instinctu spi
ritus sci. Lauēdū tū ē hodie vt si credat
oi spūi: qz diabolus trāfigurās se in an
gelū lucis mltos decipe puenit. ¶ Ad
tertū dubiū cū qrebat. vtrū homicidiū
fici pōt absqz pctō. dico q sic in triplici
actu. Prio^o dī casualitatis. Secundus
necessitatis. Tertius vtilitatis. ¶ Primus
actus dī casualitatis cū qd aliū interfic
nō volūtate. sed casu. vt inquit Ray. in
sūma sua. Casu fit homicidiū. vt cū qz
projicit lapidem ad auē vel ad aīal et aliū
transiens ex insperato occidit: vñ incidit
arborē ad cuius casū aliqz opprimūt. S3
distinguentū ē: qz interficiens casu: aut
dabat operā rei licite. aut illicite. Si illici
te. vtpura si pnticiebat lapidem versus
loca p q cōsueuerūt hoīes trāitū facere
et filia. hic homicida reputat. vt. xv. q. i. c.
merito. et. s. ex pmissis. vnde si clericus
ludo vel exercitatiōe vitū vel venatiōe

iaculū mittens aliū pimit. qz hoc ab eo
debet esse penitus alienū. homicidij rei
us efficit vt pz. l. di. cllico. et extra de p sup.
c. i. Si vero interficiens casu dabat ope
ram rei licite: vt qz magister cā discipline
verberabat discipulū: vel qz deponibat
aliqz fenū de curru. vel arbores. ppriam
sibi necessariam incidebat et filia. hic si
adhibuit diligentiaz quā potuit videlicet
respiciendo et pclamando nō nimis tar
de vel remisse: s3 tpe cōgruo et alte: ita qz
si aliqz erat ibi vel veniebat poterat fuge
re et fibicauere. et mag^o n excessit modū
in verberando discipulū non imputabi
tur ei homicidiū si casu cōtingat. Si autē
dabat operā rei licite: et nō adhibuit dili
gentiam debitā. homicidiū iputabitur ei
Iduiusmodi distincio ponit di. l. c. sepe
pningit. et. c. si duo sses. et extra de homi.
c. Iohes. et. c. qdā vt assertis. ¶ Secūdo^o
actus in quo homicidiū nō est pctū dī
necessitatis. cū quis aliū interficit se dese
dendo ne occidat ab eo. Notandum tū
f3 Ray. in sūma sua. qz aut necessitas oc
cidendi fuit euitabilis: qz poterat enade
re absqz occasiōe et tūc reus homicidij
aut fuit necessitas inuitabilis: quia occi
dit homines sine odij meditatione: imo
cū dolore ai se et sua liberando cūz alias
non poterat enadere. et sic occidens non
peccat: nec astringitur ad pñiam nisi ad
cautelā. ppter ambiguitz duplicitatis. vt
pz. xxiij. q. v. c. excoīcatorū. Et licet qdaz
dixerint q istud intelligitur de laicis tū
et non de clericis. Tertū^o verior est opi
nio et pmanior qz cleric^o interficere pōt
in necessitate inuitabili: et nō peccat nec
efficitur irregularis. sicut habetur extra
de homi. in. c. significasti. et extra de sen
ten. excom. c. dilecto filio. li. vi. et in cle. si
furiosus. de homici. quia vt dicitur. ff. de
iusti. et iure. l. vt vim vi. Etim vi repellere
licet cūz moderamine inculpare tutle.
¶ Tertio^o actus in quo homicidiū nō est
peccatum dicitur vtilitatis. cum scilicet
quis alium occidit vel in bello iusto pu
gnando: vel ex auctoritate officij iuris
ordine seruato maleficos puniendo.

Mam Exo. xxi. dixit de^o. Non patieris
maleficos viuere sup terram. Ex q^o dicit
Tho. fa fe. vbi. s. ar. ij. c. q^o sicut licituz ē
occidere aialia bruta: in q^o naturaliter
ordinant ad v^u hoiuz. sicut imperfectū
ordinat ad pfectū. Sic cū ois pars ordi
net ad totū. sicut imperfectuz ad pfectuz
Omnis enī pars naturaliter est propter
totū. vnde r. p salute totius corpis lauda
biliter precipit mēbrū putridum. Idcir
co cum quolibet singularis persona cō
paret ad totā coitatē sicut ad totuz: vnus
homo piculosus coitati r corruptū^o alio
rum: laudabiliter r salubriter occiditur
vt bonum cōe seruetur. quare nec iudex
peccat reos ad mortē dēnando ex d^o bi
to officij r amore iustitie. Nec minister
peccat si iussus a iudice occidat condē
natum vt habet expresse. xxiij. q. v. c. mi
les. c. cum minister. c. officia. c. lex eter
na. r. c. qui pcutit. Et vtiā hmoi seu
ritas abundaret in illis: ad quos spectat
alioz crimia punire. Ecce tū hodie pu
niant nō rei r malefactores amore iusti
tie: s^z illi tū qui licet rei sint fautores tū
non habent.

Ad nō solū manu s^z et mltis alijs mo
dis homicidiū dānabit cōmitti potest.

Laplū. ij.

Ecū dū mysteriū de homicidio
aperiēdū dicitur modificatio. in
quo vidēdū est quot modis ho
micidiū cōmittit. Et loquendo d^o homi
cidio. p^o p^o dico q^o cōmitti potest triplr.
P^oio suasio. S^odo auxiliatōe. Ter
tio opatiōe. P^oio suasio vel cōsilio
Et s^z Bui. hoc itelligit de p^osilio exhor
tationis vel approbationis. nō de consilio
simplicis opinationis. Si qs enim que
rent alicui in genere. an liceret xpiano
clerico vel laico paganū occidere: nō ani
mo persuadendi sed exponēdi quid hoc
casu sentiret. responderet hoc esse licituz
non fieret irregularis. licet ille cui taliter
r^odisset paganū postea iterificeret ex cō
fidentia illius responsionis. licet etiā iste
errasset in r^odendo. Inno. d^o in gl. sup
c. ad audiētiā. extra de homici. dicit sic

Intelligit consiliū vel mādātū dedisse in
mortē alicuius. quando suasis illud: vel
rogauit vel mādauit: vel alios consuluit
utilitatē q^o sequeretur ex homicidio osten
dendo. S^odo cōmittit homicidiū
auxiliatōe. cum. s. quis auxiliatur occi
sori astando. ministrando arma. monē
do. p^oortando r hi^o. Et. n. dicitur Ro. i.
Nō solū qui faciūt. sed etiā q^o cōsentiant
facientibus digni sūt morte. Tercio com
mittit homicidiū opatione. r hoc multi
pliciter. P^oio veneno aut veneno
sis medicinis. Sic occidit Alexadruz
mag^o Cassander Philippus r Sol
la filij antipatris fm. Q. Curtiū. Dede
runt nāq^z i potū venenū sibi: quo hau
sto fm Justiniū in media portione velut
telo confossus iugemuit deportatusq^z ē
a cōiuiio seminanimis. B^oaliuoli autē
dicebant eū ebrietate p^ore. Quarto itaq^z
die indubitata morte: sentiens tumultu
antes milites: quia rex occidebatur infi
dis pia oratione sedauit. cūctisq^z dexte
rā porrigens eos osculatus est: sicq^z de
fecit āno etat^{is} sue. xxx. Venenosus insup
herbis atq^z medicinis carnales q^odant
r libidinosē matres filios suos adhuc in
vtero latitantes p^ount. B^oedici autē r
aromatarij vel incuria vel negligētia v^o
malicia dū venenosas medicinas egrog^o
tribuit: in hunc errorem plabunt. Ta
ceo reliqua que dicere possem tā de mu
lieribus q^z de viris: quoniam sufficere
debet eis qui venenis vtunt: stimulu^o cō
scientie sue. S^odo cōmittit homi
cidū opere cum maleficijs r incantatio
nibus. Vidi ego Janue combustā r affi
xam palo quandā sclauam: q^o suū dñm
ac dominam cū his diabolicis supstitio
nibus interfecerat. Tercio cōmittit ho
micidiū ope pcutiēdo manu. Sic Layn
interfecit fratrē suū Abel. vt dicit Gen.
iij. r hoc vtiq^z pcuti satis graue est atq^z
crudele. tum quia est cōtra pceptū dei
qui ait Exo. xx. Non occidas. tum quia
est contra opificiū eius qui corpus r ani
maz mirabili sapientia sua vniuit. Est et
hoc peccatum contra corpus proximi

et sepe contra animam eius: quia dum interficit non est contritus. Est propter parietes interfecti qui excitant et commouent ad odium. Est propter tempus: quia homicida omnes leges: omnes iura spnit. Est contra angelum custodientem qui non parum de suo custodito interfecto dedignatur. O igitur homicida puniar et superbe. o peccator nequissime. o crudelior omni fera pessima. contine manum tuam: noli seui re in proximos tuos. Si peccasti hactenus age penitentiam. Si in proposito es occidendi desine ab ira: et derelinque furorē. vice te ipsum. et noli peccatum tam horrendum tamque deo exosum immortalī committere. Moui namque pluribus: qui tamē leti facti sunt: eo quod mutauerunt consilium suum. Propterea dico et iterum dico. Nolite locum dare diabolo. nolite effundere sanguinem hominis: quoniam iter cetera peccata homicidium maximum est nocuum. Unde posito quod homicida haberet in potestate vel destrueret celum et terras et omnia que in eis sunt: dum talis destructio non veniret in damnum hominum vel interficere homines: maius malum committeret illud interficiendo quam destruendo cuncta corpora celestia. et omnia alia que sunt in hoc mundo. Maior est siquidem iniuria faceret deo hominem interficiens: quam si sine hominis damno celum punaret luminaribus suis. aereque volucris: terram arboribus. et mare aquis.

Quod leges omnes tam diuine quam humane acriter et grauissime damnant ac puniunt homicidas. Caplm. iij.

Terium mysterium aperiendum de homicidio dicitur primum. Punire siquidem homicidium grauit triplici pena. Primum pena legali. Secundo pena consuetudinaria. Tercio pena diuina. Primum punire pena legali. Scriptum quippe est in lege veteri. Exo. xxi. c. Qui percutit hominem volens occidere: morte moriatur. Idem dicit lex civilis. ff. ad l. cor. de sicca l. i. et c. ad l. cor. de sicca l. is qui cum telo. Secundum vero legem canonicam homicida est irregularis. et non potest promoueri. et eius iam promotus. sicut patet. l. de. c. si quis vidua. Et. li. di. c. aliquantos. et de peni. di. l. c.

periculosa et esse ne clerici. vel monachi. suam sanguinis. et esse de homicida. c. sicut dignum. et c. significasti. Tunc Secundo punire homicidium pena consuetudinaria. Nam in foro penitentie secundum Ric. in. iij. homicida astringi debet ad satisfaciendum. et quibus non possit restituere vitam. obligatur tamen ad restituendum alia bona. pro illo damno pensata. Quia re lesi: et quantitate damni: et possibilitate dampnificantis. Et hac restitutione debet facere ad arbitrium boni viri. Et quod talis teneatur ad restitutionem patet. quia quanto homo alium plus dampnificat: tanto magis ad restitutionem tenetur. Bona autem corporis bona exteriora excedunt. Scotus autem in. iij. di. xv. dicit quod pro satisfactioe homicidii expedit homicide primo quod exponat vitam suam in causa iusta: utpote propter ecclesie inimicos. vel propter hereticos seu alios infideles. et hoc ordinando laborem et periculum suum in satisfactionem illius quod ipse occidit. ut si cui non potest in corpore alibi satisfacere: satisfaciatur in spiritualibus bonis. Secundo si predicti casus non occurrant totam vitam suam in oratione et penitentia debet ordinare ad illius subleuationem quem ipse occidit. Tercio quod si interfecerit alios substituat. scilicet patrem vel matrem: aut alios sibi propinquos seu pauperes. obligat talis interfectio omnibus illis ad tantam restitutionem: quantum illis abstulit per interfectionem illius. Sed ego puto Scotum omnia supradicta intellexisse de quadam congruitate: non necessitate. et precipue primum. scilicet de exponenda vita pro anima interfecti. quod si ipse intelligi voluit de necessitate expedire: Ego salua reuerentia sua id non credo neque teneo. Quia ut inquit Hieronymus ad Damasum papam. Lex iusticie tenax clementiam non habebat. Sed quicumque adulter fraudator homicida. et ut breuiter dicam qualicumque mortalitatis criminis detinebatur: nulla venia penitentia laxabatur a crimine. oculus pro oculo: dente pro dente. animam pro anima iubebat exolvere. Sed misit deus filium suum natum ex muliere factum sub lege qui austeritate legis cuiusque gelij gratia temperauit. hec ille. Et propterea mihi videtur quod occisori penitentia

satisfaciatur quolibet alia satisfactio sibi im-
 posita ad arbitrium discreti confessoris
 absq; hoc q; vitaz suā exponat periculo
 mortis: quia talis obligatio satis esset du-
 ra atq; piculosa. Induceret nāq; quos-
 libet homicidas in desperationem et de-
 us benignus desperationē maxime odit
 quia. vt ait Hiero. ad Rusticum mona-
 cum. Nihil sic offēdit deū sicut cor im-
 penitens Solū desperationis crimē est
 qd veniā psequi n̄ pōt. ¶ Tercio punit
 homicidiū pena diuinā. Est vtiq; sepi-
 sime deus homicidarū seuiſſim⁹ ultor et
 robustissimus psecutor: cuius iudicio fit
 vt homicide scientes gladio gladio se-
 riant. Et omīſſis q; in scripturis habētur
 et nouissima sūt. Patet et hoc in exēplis
 gentiliū. Crudelis et homicida Lyr⁹ h̄z
 Iustinū et Paulū Dorosiū i bello occi-
 sus fuit: atq; caput in virem humano
 sanguine plenū missum est. Crudelis et
 homicida Nero: vt dixim⁹ i sermōe de
 antipho. interfecit semetipsū. Domician⁹
 fm Eutropiū et Dorosiū qui senatores
 nobilissimos occidit: multos etiā conſo-
 brinos suos: a cubiculariis suis occisus
 est āno eratis sue. xlv. Hannibal cartha-
 ginensis. q; ex crudelitate captiuos Ro-
 manos onerib⁹ et tinere fessos. vt dicit
 Valerius sub rubrica de crudelitate. suc-
 cisa p̄ma parte pedū relinquebat: quos
 dāq; fratres et propinquos ferro vsq; ad
 mortē decertare cogebat: veneno se ex-
 tinxit. Nam fugerat post carthaginem
 deuictā ad Antiochū regē: ad quem a
 senatu Romāo missi fuere legati qui re-
 gem ad pacē cogerēt: Hannibalemq; de-
 poscerent. et cum Hannibal de fuga atq;
 salute omnio despasset: veneno hāst
 qd more regio sub gēma ferebat in cluso
 obiit. sicq; ab his qui ad eū p̄hēdēdū
 missi fuerant exanimis est inuentus fmū
 Eutropiū. De interfectoib⁹ etiā Cesaris
 sic scribit Suetonius. Null⁹ fere triēnio
 supuixit: nullusq; naturali morte obiit.
 Nā pars naufragio pars p̄lio defun-
 cta est. Quidā se illo pugione quo Ce-
 sarem vulnerauerant occiderūt. Dieb⁹

etiā nostris multa nobis exempla mō-
 strata sunt. Ex quib⁹ vnū tacendū mi-
 nime puto. In ciuitate Lugubij quidāz
 iuuenis noīe Petr⁹ impedire volente
 stamentū patris iam defuncti. vnum de
 executoribus Laurentiū. s. de strotijs d
 Florentia filiū domini Dale. manu p̄pa
 interfecit. Eram ego Padue. vbi et dñs
 Palas supradict⁹ etiā morabat: egoq;
 sibi nunciaui dolendū casum et inopi-
 natum filij hortās illum plurimū ad pa-
 tientiam. Sequēti vero quadagesima
 cū Senas accessissem repperi ibi homi-
 cidam illum qui sepius ad me veniens
 precabatur vt ab vxore interfecti: que Flo-
 rentie tūc erat per meas litteras sibi ve-
 niā impetrarē. qd cū obtinere nō valū-
 issem ille miser in ciuitate Senarū stare
 decreuit. et dum habitaret in quodāz ho-
 spitio. venerunt duo ex Florentia p̄cio-
 ducti qui hospite pecunia corrupētes
 in eius celario p̄fati iuuenē occiderunt
 amputauerūtq; digitū eius h̄is qui illos
 miserat pro signo ferēdū. Dñ autē simul
 irent in itinere duo illi ceperunt cōtēderē
 vnusq; in socium irruens ipsum percutit
 Et ille captus est. et fm iuris regulas
 vita priuatus in partēq; diuisus tanq;
 duorū homicidiorū p̄ditissim⁹ reus. I-
 gis terribilis iustitia dei: qui homicidis
 etiā in hac vita rependit vicem. Time-
 te igitur illas omnes qui prompti estis ad
 rixas: et ab homicidio vobis caueatis vt
 sic valeatis acquirere in hoc seculo dei
 grām et in futuro gloriam. Amen.

¶ Sabbato quite ebdomade. in q̄dra-
 gesima: de sacratissima cōione: ad quā
 oēs fideles se debēt disponere et p̄parare
 Sermo. lxi.

Mi mandu

q
 cat meaz carne et bibit
 meū sanguinem in me
 manet et ego i illo. Et
 ba sunt redēptoris no-

stri originaliter Joh. vi. c. Amplius nō
 est differendū dicere et loqui de sanctis-
 sima cōione: quonīaz iam appropiu-

quat tempus quo fideles cuncti ad illas deuote sumendam esse debent expediti. Sūt tñ multi qui obliti salutis sue cōicare aut negligunt: aut renunt: et contēnūt: quibus in hoc sermone ostendere statui quanta sit necessitas suscipiēdi sc̄ctissimum eucharistie sacramētū. Opus equidē est euz v̄bis veritatis conterere duritiem obstinatorū: qñ nihil periculo sius aut damnabilius ipsis potest cūenire q̄ separari ab amore. a beniuolentia et a gratia domini nostri Iesu xp̄i. Ipse utiq; in v̄bis in themate allegatis se māsūrum pollicet cum eo qui eius carnem manducat et sanguinē bibit in sacramento altaris. Et igit rumpant corda durissima eorum qui cōmunionē fugiunt: de ipsius necessitate locuturi tria mysteria proponimus declaranda.

Primum dicitur obligationis.

Secundum exclusionis.

Tertium conditionis.

Quod obligatur ad cōmunionē homines tum ob memoriam passionis xp̄i. tñ ppter ecclesie preceptū. tñ etiā ppter xp̄i cōmunionē

Caplm. i.

Primum mysterium de cōmunionē declarandū dicit obligationis.

Obligantur siquidem hoies ad cōicandū suscipiendūq; sc̄ctissimū sacramētū nisi Iesu xp̄i triplici rōe. Pr̄io rōe recordatiōis. Sec̄do rōe p̄ceptiōis. Tertio rōne cōminatiōis. Et Pr̄io rōe recordatiōis. Institūtū siquidem fuit sacramētū altaris a dño Iesu xp̄o ut fideles sui illud sumentes recordarentur amoris quem nobis ostendit dñi p nra salute passionē acerbissimā crudelēq; mortē paucissime tolerauit. vii. math. xxi. et Luc. xxi. ipe ait. Hoc facite i meam cōmemorationē. Et Pr̄io. i. Cor. xi. ait. Quotiescūq; manducabitis panem hunc et calicem bibetis: mortē dñi annūciabitis donec veniat. Et idē ponit in finē de p̄sc. di. ii. c. scriptura. c. q̄a passus ē. semel xp̄s. c. i xp̄o. et c. semel immolat. In. c. quia xp̄i corpus. Eusebius ita loquitur. quia corpus assumptum abla-

turus erat ab oculis: et illatur⁹ syderib⁹ necessariū erat ut die cene sacm nobis sui corporis et sanguinis cōsecraret: ut cōleret iugiter p mysteriū qd̄ semel offerebatur in precium. ut q: quotidiana et indefessa currebat. p cūm salute redemptio. ppetua esset redemptionis oblatio et perennis victima illa iugiter viueret in memoria: et sēp pñs esset in gratia. hec ille. Cum ergo sacm hoc venerabile fideliter et deuote sumptū xp̄m passū ad mētem reuocat: ingratissimi profecto cēsendi sunt illi qui saltē semel in anno cōicare nolunt. O obstinate mentes q̄ tāti benefactoris: nec etiā praro recordari vultis. O impia aia peccatrix: nō sic fecit erga te filius dei bñdicti. Nunq̄ ipe te oblivioni tradidit. Quinimo semper fuit memor tui nascendo: sugendo vbera. in cuna vagiendo. peregrinando. vigilando. ieiunando. orādo. predicando. patiēdo. et moriendo. Propter te nāq; oia ista fecit. semp te videbat. semp te diligebat. semp tecū in corde suo colloquebatur atq; dicebat. O anima delicata. o anima insignis et nobilis. propter te sū factus hō. propter te sum carne vestit⁹ propter te fero quoscūq; labores ppter te deniq; affixus in cruce pendeo. Quare h xp̄us subdit illud Tren. iij. Recordare paupertatis et transgressionis. i. afflictionis mee. potationis fellis et absinthij. O ferrea mens cur non audis vocem amorosi Iesu? Cur illum nō inspicis. et p suo amore ac cōmodo tuo vitia et peccata deponis? Cur sacramētū ei⁹ in memoriā ipsius ut debes nō accipis? Cur nō compateris doloribus cruciatibus et afflictionibus eius? Quibus omnibus grauior est ingratitudo tua. Audi ipsam o peccator: audi inquam: audi de cruce ad te clamantem et dicentem fm Verū. Et de homo que pro te patior. vide penas quibus afficio: vide clauos quibus confodio: Non est dolor sicut quo crucior cum sit tantus dolor exterior. Intus est tamen dolor grauior: tam ingratum dum te experior

Ad hanc ergo ingratitudinē euitandā
facit cōmuniō altissimi sacramētū: quod
ut p̄dictū ē signū est memoratiuū dñice
passionis. ¶ Secundo obligantur ho/
mines ad cōmuniōnē rōne p̄ceptiōis
P̄ceptū nāq; sancta mater ecclesia fi/
delibus cūctis ut cōmuniōnez suscipiant
De hoc autē pro varietate temporū varia
facta sunt statuta. In ecclesia siquidem
p̄mitiua dum sanguis xp̄i recens ser/
uebat in corde credētum cōcabāt oēs
quottidie. ut patet. Act. ij. c. 7 de cōse. di.
ij. c. pacta. Lapsū vō ip̄is vsus cōionis
deductus est ad dies dñicos. Et de hoc
dicit Aug⁹ de cōse. di. ij. c. Quottidie.
Quottidie eukaristie cōmuniōnem ac/
cipere nec laudo nec vitupo. Omibus
tñ diebus dominicis communicanduz
hōior. Succedente vero tēpore statutū
fuit ut ter in anno homines cōicarent.
videlicet in pasca. dñi natali. 7 penē. ut ex/
presse patet de cōse. di. ij. c. 7 si non fre/
quentius. 7. c. seculares. Notandū autē
quia quod dicit de cōse. di. ij. c. in cena
dñi. s. q; cōmunicandū erat in die cene:
intelligitur de consilio non de p̄cepto.
Tempore vero in quo caritas refriguit
ecclesia obligauit laicos ad cōmuniōnez
nñ semel in anno. sicut patz extra de pe.
7 re. in. c. omnis. vtriusq; sexus. Et tamē
tanta est in multis nequitia maleq; vo/
luntatū obduratio: q; nō solum nō cōi/
cant semel in anno: verū etiā sine cōiō/
ne per ānos 7 ānos perdurāt. ¶ Tertio
obligantur ad cōmuniōnē rōne cōmi/
natiōis. Dicit enī xp̄us cōmīnans Joh.
vi. c. Nisi māducaueritis carnē filij. ho/
minis: 7 biberitis eius sanguinem: non
habebitis vitam in vobis.

¶ Qd̄ excusant a peccato qui nō p̄mu/
nicant semel in anno propter punitiōnē
vel defectum: 7 de his qui dispositi sūt.

Lapsi. ij.

Etā dum mysteriū declarādū
de cōmuniōe dicit exclusio. Ex/
cludūtur etenim a cōiōne non
nulli qui cōicare nō debent iuxta statu

tum ecclesie p̄fatum. s. semel in anno
propter tria. Primo propter punitiōnē
Secundo propter defectiōnem. Tertio
propter indispositiōnez. ¶ Pr̄mo. p̄pter
punitiōnem. Nam nōnullis interdicta
est cōmuniō semel in anno: licz contritū
sint et cōfessi. p̄pter punitiōnē p̄ceden/
tium peccatorū. Elū. xxxij. q. ii. c. latorez
dñ de parricida aut matricida: q; nō de/
bet cōmunicare vsq; ad tres annos. Et
ut dicit Riclū. iij. Nulli notorio 7 ma/
nifesto ac infami peccatori. cum ad pe/
nitentiā reueratur: est statim eukari/
stia ministranda: tum propter reueren/
tiaz sacramenti: Tum ut probetur con/
uerſio vera vel ficta. Tum ne alij passiū
scandaligentur. Posset tamen cōtrariū
fieri vbi articulus pietatis vel necessita/
tis aliquando aliter fieri suaderet: puta
quia esset tam feruida penitentiā: com/
punctio 7 lachrimarum abundantia: q;
etiam alios ad deuotiōnem prouocaret
vel mortis periculū imineret. Nam in
extremo vite nulli penitenti est eukari/
stia deneganda. ut probat. di. l. c. penitēs
2xxvi. q. vi. c. si p̄sbyter. 7. c. cognoui/
mus. 7 de elec. i. c. licet. ¶ Secūda rō
quare aliqui excluduntur a cōmuniōne
dicitur defectiua: siue defectiōis. quādo
s. aliquis deficit sensu aut ratione satui/
tatis aut ratione etatis. De etate autem
in qua quis ad cōmuniōnē sit inducen/
dus. dicit. Alex. in. iij. sūne q; standum
est arbitrio boni viri: qui potissime con/
siderare habet an ille qui cōmūicare de/
bet tantam habet fidem 7 discretiōnez
ut distinguere sciat inter sacramentū in
quo taliter continet xp̄us. 7 materiale
panem seu vinū. ¶ Tertia ratio quare
aliqui excludūtur a cōmuniōne dñ indi/
spositionis: quia: nō sūt dispositi cū fir/
mo p̄posito a vitijs abstinere: qui ut
dicitur in tertio mysterio si se cōicaue/
rint peccāt. Et rursus si nō cōicauerint
semel in anno: a peccato non sunt imu/
nes. Et si dicatur q; non videtur pecca/
re qui cōmuniōnē omittit q; se ad illā
indispositum videt: cuz hoc accedat ad

sacramenti reuerentiam. Respondeo et dico qd non peccat propter reuerentiam sacramenti: sed propter indispositionem suam. eo qd quilibet peccator tenetur disponere se ad correctionem et emendationem. Ex quo dicit Alex. in.ij. summe qd quando peccator cogitat de sua mala vita: et excitatur intrinsecus a dei gratia gratis data: et extrinsecus a verbis scripturæ a voce predicatorum: ab exemplis bonorum viro: ut peccata deponat: si in tali actu non agit operam ut conetur de nouo mortaliter peccare: peccato sine gligentie: ad quod sequuntur alia peccata. scilicet contempnus diuine gratie obduratio cordis. et impetentia. Idcirco frivola est atq; periculosa excusatio illius qui dicit: cōicare nolo quia nō sum dispositus peccata relinquere. Nam licet nō sit cū peccato cōicadum. tamēa peccato est abstinentum. Quot detinet illaqueatos diabolus: o quot sunt fornicatores: adulteri: sodomite. usurarij. et similes: qui nullaz in suo corde mētiōem faciūt de emendatione sua. O insensati. o reprobi. o maligni inimici creatoris vestri dei. o damnandi cruciantibus eternis: cur duritiam vestram voluntatemq; in malo pseueratē nō inspicitis? Flete super vos met ipsos. Flete inquam: quia in breui per dilectione momentanea luctis penas eternas. Hecū heu quanta crudelitas. quāta impietas quanta feralitas nō compati proprio periculo. proprio dāno atq; iacture. O luxuriosi domate vestram libidinem. O auari refrenate vestram cupiditatem. O supbi depōite iras. rācores et odia. et nolite fugere. nolite cōtēnere xpm deū. Ipse est qui ad nos venit. Ipse se nobis offert seipsū in sacramento altaris. Sed dicit aliquis. Ecquis scire pōt si sine peccato et mundas sit? Ingt enī sapiens Ecclesiastes. ix. Nemo scit vtruz odio vel amore dignus sit. Et David in ps. Delicta quis intelligit: Cui ego respondēo. qd et si certitudinaliter de cōmuni lege nullus se sciat esse in caritate. tamen per coniecturas et signa potest unusquisq;

id credere atq; tenere. Sunt autem hec cōiecture: dolor de peccatis commissis: ppositus ab illis in posterum abstinēdi humilis et diligens confessio: prompta satisfactio: ad bonū operandū expedita voluntas. Verūm ut predictū est si quis omnino se ad hoc indispositus viderit a sacra cōmunionē omnino abstineat.

De tribus cōditionibus que pcepue obseruari debēt ab his qui sanctissimuz sacfz deuote sumere volūt. Caplin. iij. Etū mysteriū declarandū de cōmunionē dicit conditio. Cōicare siquides volētes debēt cor pus xpi cum deuotione. fide ac reuerentia suscipere. quibus necessaria sūt maxime tria. Primum est munditia. Secundum diligentia. Tertium reuerentia. Primum quod cōmunicātibz est necessarium dicitur munditia. que ē triplex. Prima est mundicia mentalis: vt. scilicet mens munda sit ab omni proposito malo ab omni actu cuiuscunq; peccati mortalis. Et de hac dicit apłus. i. Cor. xi. c. Probet autē seipsam homo: et sic de pane illo edat: et de calice bibat. Qui enim māducat et bibit indigne: iudicium sibi manducat et bibit. Notandū tamen qd potest quis dici indignus isto sacramento dupliciter. Aut ratione proprie iniquitatis et sic est indignus omnis existens in peccato mortali. Aut ratione proprie paruitatis et infirmitatis. Et sic quilibet etiam quātumcūq; sanctus indignus est propterea ois cōicans dicit: Dñe non sum dignus. Sed illi qui propter suā impietatem et malitiaz indigni sunt: iudicium sibi manducāt et bibunt: dum scissimuz sacramentū suscipiunt. O sacerdotes o religiosi eukaristiam frequentantes notate verba: signate mysteria. De mūdo a scādalis. Ecquis enumerat quot sunt qui polluto ore presumūt accipere corp⁹ xpi? Verūm circa h dubiū oritur: vtruz peccet sacerdos dāns eukaristiam illi quē scit esse in peccō mortali. Et respōdet Riccar. in. iij. qd peccator aut non petit

eucharistia sibi dari. et tunc sacerdos dādo peccaret. Aut petit. et tunc distinguo quia aut suū petiū ē occultū: aut manifestū. Si manifestū. tunc sacerdos dādo sibi eucharistiam peccaret: quia legitimā contra ipsū habet exceptionē quā sibi publice obijcere pōt. Et accipio hic manifestus non pro omni eo quod pbari pōt: quod magis ppeie dicit manifestabile quā manifestū. Et si sacerdos sciret parochianū suū esse in crimine: quod legitime contra eū posset pbare: ita quod illud crimen nescirent cum ipso nisi duo vel tres testes per quos hoc probare posset: nō ppter hoc deberet eucharistia negare illi in publico petenti: quia iam inferret sibi penā ante criminis probationē. quod fieri non debet. ut ponit. xi. q. iiii. in. c. eoꝝ. Sed accipio hic manifestus per notorio. Est aut petiū notoriū: vel per iniam vel per confessiones factam in iudicio. aut evidentia rei que tergiversatione aliqua celari nō potest extra de chōa. cle. et m. c. ultimo. Si aut petiū suū est occultus: Aut petit in occulto. et tunc sacerdos sibi dādo peccaret: quia habet contra eū legitimā exceptionē quam sibi in occulto obijcere pōt: et ipsū debet monere ne petat in publico. ut hī de pse. di. ii. c. nō phibeat. Aut petit in publico. et tunc est distinguendū. quia aut est de aliena parochia. et tunc peccaret sibi dādo. Aut est de parochia sua. et in tali casu sacerdos tenet sibi dare: quia contra eum nō habet legitimā exceptionē: quā ei in publico obijcere possit. et de offi. iudi. ordi. c. si sacerdos. Sic xpus cōicavit Judā quē sciebat proditorē: ne petiū eius occultū panderet. ut dicit. i. q. i. c. xps et vij. q. i. c. aduersitas. Illi ergo qui cū petō mortali cōicare presumūt. Jude similes efficiuntur. ¶ Secunda munditia necessaria cōicare volentibus dicitur confessio nalis. Debet namque quis ante sacramenti susceptionē mundare se per confessiones factas sacerdoti. Sed hic dubitare contingit. vtrū cōtritus nō confessus peccet mortaliter cōicādo. Et respōdet Ric. q.

distinguendū est. quia aut talis habet copiam confessoris idonei: et tempus sufficiens ad cōfiteundus. et loquelam liberā aut non. Primo suscipiendo hoc sacras mortaliter peccat. quia ad hoc quod homo sit dignus hoc sacramentū suscipere: requiritur quod reconcilietur deo et ecclesie. que reconciliatio est per confessionē et absolutionem. Secundo modo subdistingueundus est quia aut iminet scandalū persone sue: aut cōis hoc est populi: aut quia iam incepit sacri mysteriū si sacerdos est: et in quolibet istorū casu licitū est cōicare eū perposito cōfiteendi. Si tū nō adest aliquis predictorū casu tenetur expectare quousque habeat copiam confessoris. ¶ Tertia munditia que requiritur in volentibus cōmunicare dicitur corporalīs. Pro cuius intelligentia notandū fm Boni. et Ric. i. iij. di. ix. q. alia imunditia corporalīs quod est coniuncta spiritali. sicut pollutio pueniens ex crapula. vel ex turpibus cogitationibus precedentibus. et cū hac nō lē ad sacramentū accedere. Alia ē imunditia pure corporalīs nullū hororē imundicie in aīa generās: ut imunditia in pede et hec non impedit. Unde pollutio pueniens ex infirmitate: vel debilitate nāe nō impedit vti sacramenti: licet laudabile sit ob reuerentiā abstinere. Similiter imunditia menstruorū nō prohibet muliere cōicare: quia est imunditia pure naturalis. Simile pōt dici de illa infirmitate: que Levit. xv. vocat fluxus seminis. Et si diceret quod tales in veteri lege reputabantur imundi: et arcebant ab ingressu in templum: et ab esu agni. Rūdent prefati doc. quod istud nō tenet hodie: quia lex data est in onus et in figura: et per illas imundicias significabantur immunditie spūales. Dicit tamen Boni. quod deus diligit mundiciam corporale que excitat deuotionem mentis: et abhorietur imundiciā corporalem: que est via ad irreuerentiā sacri. Unde qui imundis manibus tractaret corpus xpi: ppter irreuerentiā sacri nō eēt immunis a petō. ¶ Secundum principale quod regit et est necessariū cōicātib⁹

dicat diligentia: que adhuc triplex esse potest. **P**rima est diligentia exaltatiois. Debet quidem quilibet qui vult concitare examinare diligenter seipsum ut confiteatur de omnibus peccatis mortalibus: de quibus memor: esse potest. quoniam si quis omisit se peccata aliquid peccati mortale propter suam voluntariam negligentiam: licet persuaderet sibi quod propter confessionem aliorum esset mundus contra peccatum mortaliter et si quis facta diligentia sua non recordaret nisi de uno peccato: et de illo dumtaxat confiteretur in particulari: et de obliis in generali communicaio gratiam christi obtineret secundum Scotum in .iiij. di. ix. Inimmo multociens oblita peccata virtute sacramenti ad memoriam revocantur. Et tunc tenet homo pro susceptum corpus christi quod minus potest confiteri de illis in speciali. quod etiam tactus est a nobis: dum diximus de reiteratione confessionis. **S**ecunda diligentia est serventis orationis. Debet utique qui concitare habet: per aliquid spacium ante orare serventer. **T**ertia diligentia est pie meditationis. Debent etiam pie meditari et contemplari clementiam et amorem domini nostri iesu christi qui nobiscum esse dignatur in venerabili sacramento. **T**ertium quod est necessarium concitantibus dicat reverentia. Debent namque corpus christi sumere cum reverentia et honore genuflexi videlicet in pectora sua tundentes. d. Leturionis verba Math. viij. Domine non sum dignus etc. Et de hoc devotissimum est exemplum illud: mentesque sollicita speculandum. quod a beato Hieronymo Eusebius in eius transitu narrat. Scribit enim sic. Quidam frater ad locum accedens sanctissimum corpus iesu christi secum tulit. quod ubi Hieronymus vir domini videre potuit. nobis ei auxiliantibus prostravit se in terram protinus et voce et lachrymis quantum poterat clamabat d. Domine quis ego sum ut sum dignus quod sub tecum meum intres? **P**erivit hoc peccator homo? Certe domine non sum dignus. **N**umquid ego melior sum quam omnes patres mei? Tu **M**orosi noluisti uno ictu oculi te monstrare. Cur nunc tanquam

te humilias: ut patiaris ad homines descendere publicanum et peccatorem? **L**iquis proximus esset sacerdos: erigens se vir gloriosus genibus flexis cum cunctis tenentibus magnis lachrymis et suspirijs: et quod pluries percussus pectus suum dixit. Tu es dominus meus et deus meus qui pro me passus es. an forte alius? **C**erte tu es ille: qui cum deus es solus ante tempora et sine principio genitus a deo patre eterna et inextinguibili generatione: qui cum ipso patre et spiritu sancto unus deus es permanens illud quod eras et es: **I**ntra unius puelle corpusculum te clausisti factus homo. Tu nempe es ille quem in Jordane baptizante Johanne vox subito paterna celitus intonuit. **N**unc inquit es filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. ipsum audite. Et spiritus sanctus in te in columbe specie descendens te esse unum cum patre et idem in substantia declaravit. Tu bone iesu pro me crucis tui grandis intuitu isto quod cerno presens corpe super tulisti supplicium: ut mortem quam meis incurrerem flagitios interimeres. et animas antiquorum quas dudum diabolica nequitia infernalibus mansionibus detinebat recuperares. et totam humanam naturam: que corruerat in mortem perpetuam: tuo cum ipsa pacificato patre: ad vitam interminabilem revocares. Tu es. vita vitalis et amabilis: atque iocunda. **M**ultaque alia addidit verba mysterijs devotissimis plena: Quibus finitis vir domini gloriosus sacramentum suscipiens ad terram supinus rediit. Deinde manus in modum crucis supra pectus tenens. Symeonis prophete vaticinium decantavit. Quo finito apparente luce quadam mirabili: ex hac vita migravit. **L**aboremus itaque omnes ut cum omni devotione qua possumus sacramentum hoc frequentemus: ut sic mereamur in hoc seculo participes fieri divine gratie: et in futuro sempiternae glorie: in qua videbimus deum sicuti est: qui vivit et regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Dominica oliuari in mane. de ptem
ptu mundi. ad que nos xps rex regu in
duxit & bo piter & exēplo.

Sermo. lxiij.

Ce' rextu

us v'it nbi māfuer' se
d' sup asinā. Scribū
tur hec vba **Matth.**
xxi. c. & in euāgelio ho
dierno. Inuigilādū est accuratissime ab
oib' nobis: ne decipiamur a blādūijs. p
ditoris mūdi. Ellicit equidē nos appa
renti suauitate dulciq; armonia bonorū
tpaliū. Qui si prebuerim' aures mentis
inmemores facti gl'ie celestis: ruemus in
pelagus vastissimū inferni tenebrosi: sic
illi qui syrenarū cantus nō curāt euitare
De quibus sic dicit **Macro.** ad matrē &
filiā in gallijs cōmorātes. Marrant gen
tium fabule cantib' syrenarum nautas
in saxa precipites. & ad **Orphei** cytharā
arbores bestiasq; ut siliciū dura mollita
Hinc & **Macro.** i. plogo **Iosue** dic. Mos
ad patriam festinātes mortiferos syre
narum cantus surda debemus aure per
trāsire. Propterea saluator noster in oī
vita sua verbo pariter & exēplo cōtēnere
mūdum nos docuit. Pro cuius p'tēptu
hac die mansuetus & humilis sedere vo
luit sup asinā. Et quā rarissimi sūt q; eius
exemplū sequantur: pluresq; inueniuntur
dilectores q̄ cōtēptores mūdi. Adcirco
in presenti sermone de mūdi cōtēptu di
cem': notabimusq; tres principales ra
tiones quare sit cōtēptūdus.

Prima rō dicit diuine ordinatiōis.

Secūda finalis cōsumatiōis.

Tertia maligne cōditionis

Ad mūdum cōtēptūdus est. eo q; de'
ita ordinauit. & de causa productiua nū
di & tpe ac vnitatis. **Capitū. i.**

Prima rō q̄re p'tēnd' ē mūd'
p d' diuine ordinatiōis. Ordina
uit. n. de' ut hō diligeret ipz deū
sūmū bonū. nō aut mūdū. Quā mgt sē.
i. di. secūdiū. ait. Secu deus rōnālē crea

turam ut sūmū bonū intelligeret: intelli
gendo amaret: amādo possideret possi
dēdo frueret. S; p hui' partis pleniore
intelligētia tria sūt de mūdo declaranda
Prīmū d' cālitās. Secūdū tēporalitās
Tertū vnitās. **Prīmū** d'clārādū d'
causalitās. vtrū. scā efficiens pductiua
mūdi fuerit ipse de'. Et circa hoc sūt tres
opinionēs. **Prima** phoz qui nesciē
tes intelligere quō aliqd fieret ex nihilo.
sūt multa falsa de mūdo locuti. sicut
patet de Democrito & epicuro. q; ut **Lac**
tantius ait. in. i. di. insti. dixerunt omnia
fortuitū esse facta. Cōtra quos licet alij.
phi. dixerūt mūdū esse factū. ut p; i. de
celo & mūdo. & ii. methaurozū tū erra
uerūt aliq; asserentes illuz factum esse a
deo de sui essentia. Sed h' positō sequen
tib' phis apparuit improbabilis q; dei
essentia nobilissima et oīo inuariabilis
fieret corporaliū & variabilū materia: q;
de se est imperfecta nisi pficiat p formā
Anaragore autē optinio fuit ut dicit **Ar.**
i. phicoz. & ij. de aīa. & in. i. de gnātiōe
q; mūdus erat factus ex p'ncipijs exi
stentibus. s. materia & forma. Sed for
me latebant in materia anteq; intellect'
illas distigneret. **Platonici** vero posue
runt mūdum ex p'ncipijs existentibus
materia & forma. sed materiaz posuerūt
per se. & formas separatas. **Thales** mile
sius ut refert **Lactantj** i. i. di. insti. dixit
deū ex aqua cūcta formasse. **Unde** ma
teriam reruz posuit in humore: p'nci
piū causamq; nascendi constituit in
deo. **Omitto** quid senserit **Crisipp'**: qd
Cleanj: quid **zeno**: quid **Empedocles**
& ceteri qui ideo errauerunt: quia nescie
rūt contemplari omnipotētiā dei: que
ex nihilo potest facere aliquid. **Unde** ex
nihilo creauit angelos: ex nihilo māim
p'īmā: ex nihilo creat animas nostras:
Propterea dicit magister. di. xij. secūdi
libri. Creare est ex nihilo aliquid facere
Hoc aut nos intelligim' ex reuelatiōe
dei facta **Mosy** eximio. pphaz. q; i. p'n.
Ben. ita scripsit. In p'ncipio creauit de'
i. ex nihilo pduxit fm glo. celū & terraz.

Ex quo de phis dicimus illud Lactantij
i. l. vi. insti. Missis terrenis h' phie au-
ctoritatibus nihil certi asseritib': aggre-
diamur via rectam: quos equidē si puta-
rem satis idoneos ad bene viuēdū du-
ces esse: et ipse sequeretur et alios ut seque-
rentur hortarer. Sed cum magna inter
se concertatione dissideant: secumq; ipi
plerumq; discordent apparet eorū iter ne-
quaq; esse directū. Siquidez sibi quicq;
ut est libitū proprias vias impresserunt.
confusionēq; maximā inquirētib' veri-
tatem reliquerunt. Nobis autē qui sa-
cramentū religionis accepimus cum sit
veritas reuelata dinit' omnes vtriusq;
sexus sine ulla discrimine ad celeste pa-
bulum conuocamus. Nec ille. Sileant
ergo phi et erroribus suis circa produc-
tiones mūdi imponant iaz finē. ¶ Se-
cunda opinio est hereticorū. Nam ma-
nichei et commemorat Augu. in lib. de
nā boni. Ponentes duo principia vnū
s. deū oīz inuisibilium. Aliud diabolū
oīum visibilium: dixerūt mūdū istū visi-
bilem factū fuisse atq; productū a diabo-
lo tenebrarum principe. Hanc autē here-
sim perditissimā conant ipsi probare au-
ctoritate. ratione. et exemplo. Auctori-
te cōtendunt probare. d. q; diabolus. in
scripturis vocat princeps et deus mūdi
huius. vñ Jo. xij. xps ait. Hunc iudiciū
ē mūdi: nūc princeps mūdi huius eijce-
tur foras. Et Jo. xij. Venit enī princeps
huius mundi: et in me non habet qcq;. Et
de se Jo. xix. Pilato dixit. Regnū
meū nō est de hoc mūdo. ¶ Scdo ar-
guūt manichei rōne sic. Nullū malū est
a deo. q; ut h' Gen. i. Vidit de' cūcta q
fecerat: et erant valde bona. Et Dio' in
li. de di. no. ait. A sūmo bono non egre-
ditur nisi sūmū bonū. s; mūd' ē malus
ergo non est a deo. Qd aut sit malus p;
q; si esset bonus esset diligēdus: quia s;
Dionisiū vbi. s. Bonū ē naturaliter dili-
gibile. sed oīs predicat mūdū fore con-
temnendū. Ande Joh. i. cano. ij. c. ait.
Nolite diligere mūdū: neq; ea que in
mūdo sunt: quia si quis diligit mūdū

non est caritas patrie in eo. Et Jac. iij.
scribit. Adulteri an nescitis quia amici-
tia huius mundi inimica est deo: Qu-
cunq; ergo voluerit amicus huius secu-
li ē: inimicus dei constituet. Et Joh. vij.
de mundo xps dicit. Non pōt mūdus
odisse vos: me autē odit: q; testimoniu
phibeo de illo: quia opera eius mala sūt
¶ Tertio supinducūt manichei ad suū
errore confirmandū exēplū. qd Mat.
recitat. iij. c. qm ostendit diabol' xpo oīs
regna mundi. pmittens se ea illi daturus
si cadens adorasset eū. ergo videt q; ipse
erat dñs mundi. S; certe mentiūt ma-
nichei et scripturas corumpunt: distra-
hūtq; a vitate sēsus. Qm ut ait magister
histo. scholasticarum i pncipio Gen. et
Elex. i. ij. sūme. q. xliij. mē. i. ar. i. et Bon.
et Ri. di. i. pte. i. ar. ij. q. i. ad. ij. secūdi lib.
Mūdus i scriptura multiplex accipi cō-
suevit. Nā aliqñ accipit. p deo. aliqñ pro
oī creatura seu oī creatura nā. aliqñ p ipso
hoīe. aliqñ p vita pñti. aliqñ p vitiosa vi-
ta malorū. Probaf hec acceptio multi-
plex satis clare. Nā Jo. i. of de vbo dei.
In mundo erat. i. in patre fm Augu. Et
mundus p ipm factus est. i. oē qd reperi-
tur siue in celo siue in terra. Et mūd'. i.
hō eū. i. vbu incarnatus non cognouit:
qd dictū refert ad iudeos. Qd etiāz hō
intelligat noīe mundi. patet p illud quod
dicit Jo. iij. Sic deus dilexit mūdū ut
filiū suū vnigenitū daret: ut oīs qui cre-
dit in illū non pereat: s; habeat vitā eter-
nā. Qd ē mūd' accipiat. p vita presēti
patet in vbis xpi. d. Jo. xvi. Eriui a pa-
tre et veni in mūdū. iterū relinquo mū-
dū et vado ad patrē. Qd etiāz mūdus
accipiat. p vita malorū et iniquorū hoīum
colligit ex vbis xpi. Joh. xv. discipulis.
d. Quia de mundo nō estis: sed ego ele-
gi vos de mundo. ppter ea odit vos mū-
dus. Diabolus itaq; dicit princeps mūdi
nō q; ab ipso mūd' creatus sit: s; quia
est oīz malorū caput fm illud Grego.
xvi. moral. Caput iniquorū diabolus est
Et hoc modo mūd' of mal': et merito
odiendus atq; spernendus. Explicauit

hoc ipsū Iohes cum subdidit in auctori-
tate preallegata. Nolite diligere mundū
et. Omne quod est in mūdo ꝑcupiscen-
tia carnis est. et cōcupiscētia oculorū. et sa-
perbia vite. Dicit itaq; diabol⁹ ꝑnceps
malorū rōne ꝑtacta. Et a^o Paulo vocat⁹
deus hui⁹ seculi nūcupatiue. sicut ab eo-
dem ꝑ hī. iij. gulozorū venter dicitur
dens. Et ꝑ hec dicta satis sufficienter rñ-
sum est ad auctoritates: ac rōnem quas
manicheus induxerat. Ad exemplū v^o
dicimus q; diabolus quando ꝑmittit/
bat xpo. mendaciter loquebat. Voluisset
vñq; decipe euz mendacio suo: sicut de-
cepit in ꝑdiso terrestri ꝑmos homines
et quotidie decipit sibi credentes. ꝑdo/
pterea Ioh. viij. xps de ipso dixit In ve-
ritate non stetit: quia veritas non ē in eo
Cum loquit mendacium ex ꝑꝑrijs lo-
quitur: q; mendax est et pater ei⁹. Stent
ergo confusi manichei cum diabolo ꝑe-
suo: et de mundi ꝑductione ampli⁹ nō
loquantur. ¶ Tertia est opinio vera san-
ctorum q; mūdus est in esse ꝑduct⁹ a
deo: quas ecclesia in simbolo apostolorū
predicat. d. Creatorem celi et terre. Et in
symbolo patrum factores celi et terre. vi.
om. et inui. Que veritas colligitur ex di-
ctis scripture vtriusq; testamenti. An la-
piens Ecc. i. ait. Unus ē altissimus crea-
tor: omnipotens rex metuendus nimis. Et
Judith. xij. Benedictus de⁹ qui creauit
celū et terram. Et Dauid in ps. lxxxvij.
Qui sunt celi et tua est terra: orbē terrarū
et plenitudinē ei⁹ tu fundasti: aquilonem
et mare tu creasti. Et ps. xlvij. Ego ꝑri-
mus et ego nouissimus. Aban⁹ mea fun-
dauit terram: et dextera mea mensa ē ce-
los. Et Ioan. i. Omnia ꝑ ipsum facta
sunt. Et Eph. iij. In deo qui creauit om-
nia. Et Col. i. In ipso condita sunt vni-
uersa que sunt in celo et in terra visibilia
et inuisibilia. et ps. b. i. In initio in domi-
ne terram fundasti: et opa manū tuarū
sūt celi. Et Act. iij. Dñe tu fecisti celū et
terram. Et xvij. Deus qui fecit mundū
et omnia que in eis sunt. Et Apoc. x. Ju-
rauit ꝑ viuētem in secula seculorū:

qui fecit celū et terram. Hoc insuper vt
premissum est ꝑhi q; plures confirmant
licet in modo ꝑducendi deficiant. An
Act. li. i. di. in f. Orpheus inquit. vetu-
stissimus poetarū deū rerū et magnū
ꝑmogenitū appellat: eo q; an ipsū nihil
sit genitū: sed ab ipso sūt cūcta generata
Et Macrobi⁹ li. i. de somno Scipionis
ait. Deus qui ꝑrima causa est: vocat⁹ vñ⁹
omniū que sunt: queq; videntur eē ꝑri-
nceps et origo est. Et vt inquit Augu. lib.
xi. de ciui. dei. Exceptis ꝑphetiis voca-
bus mundus ipse ordinatissima sui mu-
tabilitate et mobilitate: et rerū omniū
pulcherrima specie: quodāmodo tacite
et factum se esse. et nisi a deo ineffabiliter
atq; inuisibiliter se fieri ꝑmisse ꝑocla-
mat. Et idem li. x. conse. Interrogauit de
deo meo celum. solem lunam et stellas.
Et rñderūt. Neq; nos sum⁹ qd queris.
et dixi oib; que circūstant foras carnis
mee. Dicite de deo meo aliquid. et exclā-
marūt voce magna. Ipse fecit nos. In-
terrogatio mea: intentio mea: et respon-
sio eorū species eorū. Ille ille. Ex quib⁹
omnibus considerare debemus q; ad-
miranda sit sapientia creatoris q; iūme-
da et veneranda potentia: q; ue laudāda
ac benedicenda bonitas. que nobis fuit
notissima dum inspicimus mundū istū
ab illo ꝑductū de nihilo: in q; omnia
sunt ordinatissima et nihil est superfluum
atq; diminutū. ¶ Secundū de mundo
declarandum dicitur temporalitas. Et h
videndum est. virū mund⁹ fuerit a deo
ꝑductus ex tempore: aut ab eterno. et
quibusdam vsum est Aristotilem tenuis-
se q; mundus fuerit ab eterno ꝑpterea
quia ꝑrimo ꝑhicozū dicit q; materia ē
ingenita. Et in ꝑrimo de celo et mundo
q; celum est ingenitū: et nullum ingeni-
tum incepit esse. ergo vniuersitas rerū
nī incepit eē. ꝑꝑpterea Boñ. i. di. scōi
li. art. i. q. ij. c. ait. Excellentior iter ꝑhos
Aristoteles fñ q; sancti ei ꝑponūt: et cō-
mentatores exponūt: et vba eius ꝑreten-
dunt in hunc errorem dilapsus fuit. Qui-
dam tamē moderni dicūt illū nequa q;

*u. a. creat⁹ aut.
hō f. p. d. ij.*

sensisse neq; intendisse. pbare q; mund^o
oio nō cepit: s; q; nō cepit motu nāu. h
Bon. Et fact^o Tho. q. xlv. ar. i. pte pus
dicit. Non pōt probari demonstratue
mundus semper fuisse. nec rōnes quas
ad hoc. Et inducit sunt demonstratue
simpliciter: sed fm quid. ad cōtradice/
dū positionibus antiquoz ponētū inci/
pere fm quosdam modos in vitate im/
possibiles. Et q; ita sit apparet ex tribus
¶ Primo q; taz in .viij. phicoz q; in
pzo de celo et mundo premitit quasda;
opiniōes. vt Anaxagore et Empedoclis
et Platonis contra quos rōnes cōtra/
dictorias inducit. ¶ Secōdo q; vbiq;
de hac materia loq; inducit testimonia
antiquoz. qd nō est demonstratōis: s;
psuadentis. ¶ Tercio q; expresse dicit in
pmo topicoz q; quedam sunt proble/
mata dialectica. de quibus rationes non
habem^o. i. vtrū mūd^o sit eternus. Et cu;
pbat materia; ingenitaz. hoc facit ideo
q; materia nō habet subiectū de quo sit
et sic. pbat celū ingenitū: quia non habet
subiectū ex quo generet. ideo materia et
celū nō inceptū p generationē vt qdā
ponebant. Sed q; qdā Et. seferit et ceteri
phi de eternitate mundi. a nobis parui/
faciendum est: qm scriptura sacra testa/
tur mundum nō fuisse ab eterno. vnde
puer. viij. Sapientia dei de^o dei fili^o cu;
patre eternus et cū spiritu sancto ait. Do/
minus possedit me in initio viarum. sua/
rum: ante q; quicq; faceret a principio
ab eterno ordinata suz: et ex antiquis an/
te q; terra fieret. Ipse adhuc ihus bñdi/
ctus deus incarnatus Ioan. xvij. inquit
Pater clarifica filium tuū claritate quā
habui ante q; mūdus fieret. vnde aper/
te inquit mūdū ab eterno nō fuisse. Rō/
autē est fm Tho. vbi. s. Quia voluntas
dei est causa rerū. vt no. de psc. vi. ij. i. c.
reuera. et c. oia. Sic ergo necesse est oia
esse sicut necesse ē deū velle: cum necessi/
tas effectus ex necessitate cause depen/
deat: vt dicitur. v. metaph. Absolute er/
go loquēdo nō est necesse deū aliquid
velle nisi seipsū. Unde non ē necessariū

deum velle q; mundus semp fuerit: sed
catenus mundus est quaten^o deus vult
ipsū esse. cū esse mūdi ex dei voluntate de/
pendeat sicut ex sua causa. Et si dicatur
Cur de^o nō cōdidit mūdū anq; pderet
Rūdet Aug. li. i. sup. Scī. s. maniche/
os: q; noluit. Et si adhuc petat cur no/
luit. Adhuc rūdet q; non possumus assi/
gnare cām volūtatis dīne: q; tunc esset
dare aliquid mai^o voluntate dīna. qd est
falsum. Ideo magister sen. i. di. ij. li. ait.
Voluntatis dei cā querenda nō ē. Tunc
ergo de^o mūdū produxit. cū voluit et libi
placuit. Qd etiā cōfirmat Macrobius
li. ij. de somno Scipionis. d. Quis non
hinc estimet ipsūz mūdū cepisse. et nec
longā retro ei^o etatem cum ab hinc vltra
duo retro annozū milia de excellentium
rerū gestarum memoria. nec greca qdē
extet historia. Nam sup Minuz nihil in
libros preclarū redactū est. Si enim ab
initio imo an initū fuit mūdus. cur per
innumerabiliū seriem seculoz non fuerit
cultus: quo nunc viūmur inuentus: non
litteraz vsus: quo solo fulcitur eternitas?
Quinimodū oia vident eternitati rerum
repugnare: du; opinari nos faciūt certo
mundi principio paulatim singula queq;
reperisse. ¶ Tercū de mūdō declarādū
dicit vnitās. Circa quod queritur. vtrū;
mūdus sit vn^o aut ples. Et licet Anaxa/
goras. et Democritus dixerint esse infinitos
mūdōs: tū scriptura mundus noiat
in singulari. q; vnus est et nō ples. Rō
est fm Tho. vbi. s. q. xlvij. ar. iij. c. Quia
vn^o ē ordo in rebus creat^{is} ex^{is}. ppter ea
mūdus dī vn^o vnitāte ordinis: fm q; q;
dā ad alia ordinant. Nam quecūq; sunt
a deo: ordinē habēt ad inuicē: et ad ipm
deū. Quare necesse ē q; oia ad vnū mū/
dū pertineant. Hinc Et. xi. metaph. ex
vnitāte ordinis in reb^o existentis conclu/
dit vnitātē dei gubernantis. Fecit ergo
deus vnū mūdū: licet constet ex diuer/
sis distinctiq; partib^o et naturis. Omniū
vero que sūt finez voluit esse hominē ra/
tionale fm illud phi: Sumus quodam
modo finis omnium eorum que sunt.

Dicit tñ Bon. i. dist. secundi. q. hō dicit
 finis sub fine. Sed deus est finis princi-
 palis et ultimus: qm̄ omne officii: oēni
 motū oēmqz opationē cuiuscūqz create
 nature deus ad vsū hoīs deputauit. Illi
 namqz seruiunt elemēta. obsequiūt cele-
 stia corpa. et assistunt ad custodiā angeli
 Et cur ista nisi vt omnia diligāt benignis-
 simum deū: qui non ideo fecit munduz
 ad hoīs vsū vt inde ipse cōtemneretur
 sed pot⁹ vt ab hoīe cognoscere⁹ et ama-
 retur propter tot exhibita bñficia? Digi-
 tur ingratiissima anima que creaturaz in
 amore pponis creatori tuo: bonū sūmū
 et increatū negligis atqz spernis. p bono
 vilissimo et creato. Non sic aīa peccatrix
 non sic. Luigila et suspice celū. cōtēplare
 ibi deū creatorē benefactorē et glori-
 ficatorē tuum ubi dicentē atqz clamā-
 tem. Noli diligere mundum. dilige me
 q illū ad te tā ordinate creauit. Noli me
 obliuioni tradere. Noli pro momentanea
 dilectione perdere eterna gaudia et obli-
 gare te ad eterna supplicia.

¶ Qd mundus est cōtemnendus: qz fini-
 etur et consumabitur: et quid cognosci pōt
 a nobis de hmoi fine et cōsumatione.

Laplm. ij.

Ecūda ratio quare ptemnendus
 est mundus dicit finalis consu-
 mationis. Habebit nāqz mūd⁹
 iste cōsumationez: et finem: nec durabit
 semp. Qd cuius clariorē intellectū in
 hac parte circa tria dubitare contingit.
 Primo circa noticiā gnālē. Secūdo
 circa noticiā certitudinalē. Tercio cir-
 ca noticiā cōiecturalē. ¶ Primo cōiū-
 git dubitare de fine mundi circa noticiā
 generalem. At enim. sin generali cogno-
 scere possumus et scire q mundus habe-
 bit finez. Et respondo q sic. eo q sacre
 scripture: omnesqz doctores id tenent et
 cōfiteant. Unde Jo. i. ca. c. ij. ait. Transiit
 mundus et cōcupiscētia eius. Et. i. L. or.
 vij. Paul⁹ ait. P̄terit figura h⁹ mūdi
 Et xps Luc. xxj. et Marc. xij. et Mat.
 xxij. Celus et terra trāsibunt. Et David
 in ps. Qpa manuz tuarū sunt celi. Ipsi

pibunt tu aut pmanebis. et omnes sicut
 vestimentū veterascēt. et velut amictum
 mutabis eos: et mutabūtur. Et sapiens
 Ecclesiastes. iij. Dia tps habēt: et suis spa-
 tijs trāseunt vniuersa sub sole. Et Aug.
 i. q. noui et veteris testamēti. Et. xij. super
 Gen. ad lram. Incōueniens ē mundū
 eternū dicere: quē cum vidim⁹ passionē
 sibiectū et p singula senectute defice⁹ cre-
 dimus et finire. Et Greg. in moral. expō-
 nens illud Job. xij. c. Non resurget ho-
 mo donec atterat celus. et nisi h⁹ mundi
 finis aduenerit: humanū gen⁹ a somno
 mortis non euigilabit. Sed posset aliqz
 arguere cōtra ex dictis phozum et etiam
 scōrū. Nam Plinius li. i. histore nālis
 ait. Mundus minime esse credi par est
 eternū imensū neqz genitus neqz interi-
 tū vñqz. Et Ar. li. i. de planct. Mundus
 totalis ē ppetu⁹ et sempiternus: nec
 cessabit vñqz generare aīalia et plantas
 et omnes suas species. et ideo in. ij. de ge-
 neratōne. Semp continua erit gnāio et
 corruptio et nunqz deficiet. Ric. etia in.
 iij. xlij. di. ar. iij. q. i. dicit q fuit opinio q
 rundā phoz q cū oīa naturalia p influ-
 entiā corpoz celestū disponātur. qm̄ oēs
 partes celi redibunt ad primū sue crea-
 tionis locuz: tunc oīa generabilia et cor-
 ruptibilia eadez numero que ante fuerāt
 reuertentur. Et hoc per naturaz vniuer-
 salem: que sicut dicit Auicēna in. vi. me-
 taph. est virtus infusa in substantias ce-
 lorum gubernās vniuersitatē gnationū
 Illa aut celi dispositio erit in cōplemen-
 to. xxxvi. miliū annorū ab illo instanti q
 creatū est firmamētū. Hanc vō opinio-
 nē deridēdo cōmēorat. Aug. xij. de ciui.
 dei. c. xij. d. q q sic tenue est profutēbatur
 Platonē iterū lectuz i acadēmia: eas
 dēqz futuras scolas: illosqz phos q ante
 fuerunt. Verūtū oēs phi qui de mundi
 eternitate loquunt: aut ex parte ante: aut
 ex parte post: vt inquit Aug. ix. c. prefati
 li. xij. dicunt qd putant nō qd sciunt. Et
 contra ponentes annorum rerūqz illaz
 reuolucioez sup̄dicto. c. xij. inqt. Absit
 vt nos ista credamus. Semel enī. xp̄s

mortuus est p peccatis nostris. surgens autē a mortuis iam non morietur: mors ei ultra nō dñabit. et nos post resurrectionem semp cū dño erimus. hec ille. Sūt tñ nōnulli obijciētes ex dictis sacre scripture. Nam Ecc. i. dicit. Generatio preterit et generatio aduenit: terra autem in eternum manet. Et de sole luna stellis ceterisque celestibus corporibus. David ps. clxix. ait. Statuit ea in eternum et in seculum seculi. ergo non deficient et ex cōsequenti mundus durabit in eternum. et semp erūt terra elementa et celestia corpora. Cui objectioni respondere possumus ex dictis Scoti. in. iij. dist. xliij. q. i. in rñsioe ad secundū argumētū: cū quo cōcordat ceteri theologi in. iij. dist. xliij. Dicim⁹ ergo q mundus potest considerari dupliciter: scilicet ad suā substantiam siue essentiam: et q̄tū ad suas operationes. Et hūc ergo manebit q̄tū ad substantiam: s; non q̄tū ad operationes. Unde Ric. dicit q cessabit motus corporū celestium. quia ut habet. Apoc. x. Angelus iuravit q tempus amplius nō erit: sed impossibile ē cē motū sine tpe. ergo motus celi cessabit: non quidē p naturā: sed p voluntatē intelligentiarum mouentium obedientium voluntati creatoris in definēdo monere sicut ex amore eius modo sibi obediūt mouendo. Quapropter conuenienter a pho. xij. metaph. dist. Causa prima mouetur in rōne amati et desiderati. Si tñ phus in suo vbo sanū habuit intellectū. Tūc aut placebit creatori ut amplius itelligētē corpora celestia non moueat: quātū habebit finis motus corporū illorū. Intelligētē enim mouēt illa corpora ut per motū eorū fiat renouatio influentiarū et cōtemperatiā: que requirit ad generationē et corruptionē quousq; impleatur numerus electorū. Omne autē qd per aliq̄ finē mouēt: illo sine habito rōnabile est q ab illo motu quiescat. Tho. etiā in. iij. summe contra gentiles. c. ultimo ait. Quia omnia corporalia quodāmodo sunt ppter hoīem: consummato electorum numero necesse est ut totius creatu

re corporee status immutet ut congruat statui hoīum qui tunc erunt. Et q tunc hoīes incorruptibiles erūt: a tota creatura corporea tollet generationis et corruptionis status. Et sic nō germinabit amplius terra. non ambulabunt siluis ani malia. non volabunt aues in aere. non fiet vicissitudo temporum. non alternatio diei et noctis. non videbuntur homines inhabitare terram. non reperientur ciuitates. castella. et opida. non edificia. non agriculture. non exercitia et artes. non erunt domitia principatus et regna. Si autē quereretur. ergo quid erit? Respondet q in fine seculi omnes homines morient: et omnes postea resurgent. Exurget autē flāma cōflagrationis. et diluuium ignis. fm illud pph. Ignis ante ipsū precedet. Et de illo dicit glo. sup. ij. c. ij. Thessa. et Beda in glo. sup. ij. Ps. cxi. c. q. tantū ascendet quātū aq diluuii: fuit altior sup omnes montes terre. Et licet aliqui voluerint contendere q diluuium illud fiet naturaliter: Eo q illius ignis generatio erit naturalis. quia virtute ignis elementi et corporum celestium generabitur in materia terrestri aquea et aera. Et allegant Senecam in libro de qōnib; naturalib;. et Arist. i. ij. metaph. qui aiunt. Dicit Empedocles arsuras esse terram cū vniuersa sidera conueniēt in signo canceri: et vniuersalem inundationem futuram cū eadem turba syderum pueniēt i capricorno. tñ Ric. i. iij. dist. xliij. ar. ij. q. iij. c. dicit q sicut purgatio mūdi p aquā diluuii. fuit supnaturalis ad purgandum mundū de hoībus malis. fm q manifeste innuit tex. sacre scripture. Ita et illi ignis productio erit supnaturalis. Nec est incōueniēs q eius productione precedat vehemens siccitas naturaliter gnāta illi ignis. pductiōi cōcordās. nō tñ sicut dispositio necessaria: s; pgrua. Quare autē pnia purgatio mūdi fuit p aquā et secūda erit p ignē. Dicit Bon. xlvij. dist. qrti. ar. ij. q. i. ad vlti. ar. q ratio est quia sicut in principio ardor regnavit in concupiscentie: sic in senectute

mundi frigus auaricie. Refrigescet enī caritas multorū. et ideo quia purgatio dī fieri per pirariū: sicut purgatio ardoris cōcupiscentie facta est p aquā. sic purgatio frigoris malicie et auaricie fiet p ignē. Post resurrectionē vō erit p amīcis dei dies longissima iocundissima atq; leta/ que nunq̃ habet noctē: quandoquidē oēs electi cū aīa simul et corpe cōregna/ bunt hīc cū xpō. Pro dānaus autē re probis fiet nox amara et tenebrosa que p infinita secula protrahetur. in qua nūq̃ dēerūt luctus. gemitus. suspiria et ve. quā dō et ipsi cum anima simul et corpore tre mēdas penas īferni luēt. ¶ Secūdo p̃tin git dubitare circa noticiā certitudinalēz vtrūz possit aliquis certitudinaliter scire quantū tempus sit vsq; ad cōsumatio/ nē seclī. Et rñ det Ric. xlvij. di. quarti. q. nō. q. vt tactū est superius. cōsumatio se culi non dependet a causa naturali: sed a voluntate dīna. Iō xp̃s dixit *Matth. xxv. Nescitis diē neq; horā.* Et *Barci xiiij. De diē at illa et hora nemo scit: neq; homo neq; angeli celorū neq; filius.* Et fm *Aug.* sumit hic filius. p capite rōne membrorū. et nō rōne pprie plone: qm̃ xp̃s nouit oīa: oīumq; sciam habuit. vt dicit in *iiij. sen.* sed nulli mēbro suo decla ruit q̃ diu erit mundus duraturū. *Matth. Luc. xij. dixit. Estote parati: q̃a qua ho/ ra nō putatis filius hominis veniet.* Et *Barci. xiiij. Videte vigilate et orate.* ne scitis enī quādo ip̃s sit. ¶ Tertio p̃tigit dubitare circa noticiā coniecturalem. Vtrū scz per coniecturas aliquas posset quis asserere modico tēpore mūdū fore duraturū. Et quidā dicūt q̃ sic inducen tes suo modo tres principales coniectu ras. Prima est etatū antiquitas. Dicūt enim etates mundi etati hominis com/ parari q̃ *Aug.* sentire videt sup *Joh. 2. xxij. li. de ciuit. dei. in fine.* Sicut ergo sex sunt etates hoīs. et in sexta nō potest diu viuere. ita ergo in sexta etate diu du/ rare nequit. Prima etas hominis est Infantia: que durat vsq; ad septimum annum. Secūda est Pueritia vsq; ad

xiiij. annūz. Tertia est adolescentia vsq; ad. xxv. ānūz. Quarta est iuuentus vsq; ad. l. Quinta est senectus vsq; ad. lxx. Sexta est decrepitas vsq; ad mortē. Cū autē ad illā puenit iaz certus est q̃ mori nō multum tardabit. Et licz quādoq; se nes cōfortent seipsos dicantq; adolesce tes etiam moriuntur. allegantes illud vī ctū *Tullij* in libro de senectute. *Si frustra sperat adolescens se diu victurū. Quid enī stultius q̃ incerta pro certis habere qm̃ cū illa etas mltō plures q̃ senectus mortis habet casus.* Facilius enim ado lescētes in morbos incidūt. graui⁹ egro tant. tristius curant. iamē vrbana cen/ sutano hui⁹ sentētie est quā facit sancta *Barcella. de q̃ Micro. in eplā ad Pri/ cipiam ait.* Orbata patris morte: viro q̃ q̃ post nuptias septimo mense priuata est. Cumq; eam cerealis *Ynuo:* clarum inter consules nomen est: propter etatē et antiquitatem familie: et insignē: quod maxime viris placere cōsuevit: decorez corpis ac morum tpantiā amibitiosus pe teret: suasq; lōgeu⁹ polliceretur diuitias sz non q̃si in exorcem. et quasi in filiā vel let donationes transfundere. *Silbinaq;* mater tam clarū p̃fidiū viduitate do/ mus vltro appeteret: Illa rñ dicit. Si vel lem nubere et nō eterne me pudicitie de dicare: vtiq; maritum querere nō here ditatem Illoq; mandāte: posse et senes diu viuere et iuuenes cito mori. elegāter lufit. Iuuenis quidem potest cito mori sed senex diu viuere non potest. hec ille. Si ergo mors vicina est senectuti. Ergo finis iminet mundo iam senescenti. Est equidem prima etas eius ab *Adā* vsq; ad *Noē.* Secūda a *Noē* vsq; ad *Abra/ ham.* Tertia ab *Abraham* vsq; ad *Da/ uid.* Quarta a *Dauid* vsq; ad captiuita/ tem *babylonis.* Quinta a captiuitate *ba/ bylonis* vsq; ad *xpm̃.* Sexta a *xpo* vs/ q; ad finem mundi. Ex ista autem sexta etate fluxerūt. *Ab. cccclxvi. anni.* q̃re vī q̃ parū est illud q̃d supeſt. ¶ Secūda p̃iectura quā sumūt alij de p̃pinq̃tate finis mūdī est antixpi vicinitas. *Asserūt*

enī fm. pphias antiepm fore de pximo
venturū. post cuius aduentū nō multū
durabit mundus. Tertia coniectura
est peccatorū cōsumata iniquitas. Refri-
git quippe caritas multorum: et ex omni
pte supabundat malicia. et ingratitudo
occupauit cunctos habitatores terre.
Meruntū cū coniecturis huiusmōi aut
similibus nō audeo ego affirmare qd
de vicinitate finis mundi. sequēs in hoc
Aug. q. li. xviij. de ciui. dei. c. liij. ait. Fru-
stra ānos qui remanēt pūc seculo: cō-
putare ac diffinire conamur: cū hoc sci-
re non esse nostrū ex ore veritatis audi-
uimus. Quos tamē alij. qd. rēgentos alij
ngentos. alij etiā mille ab ascēsiōe dñi
vsq. ad vltimū eius aduentū ppleri posse
dixerūt. Quēadmodū autē quisq. corū
astruat opinionē suam longū est demō-
strare et non est necessariū. Coniecturis
quippe vrantur humanis non ab eis ali-
quid certū de scripiure canonice aucto-
ritate pferitur. Omniū vō de ac re cal-
culantium digito resoluit. et quiescere iu-
bet ille qui dicit. Non est vestrū nosce tē-
pora vel momenta qd. pater posuit in sua
ptate. hec ille. Quare vt optime hāc pte
concludam: omni curiositate dimissa vi-
cō qd. satis debet esse omnibus nobis qd.
cito deficient. et in breui rapiet nos vio-
lentissima mors. Tunc ergo nobis defi-
ciet. quando vita presens priuabimur.

Quod ptenendus est mūdus: quia est
falsus et vanitate plen⁹: sicut apparet in
exemplis eorum qui dilexerunt illuz: et
quia dilectores suos ducit in damnatio-
nem. Caplm. iij.

Etiā mysteriū sine tertia ratio
quare contēendus est mundus
dicit maligne conditionis. Re-
peritur siquidem in huius mūdi spali-
bonis triplex mala conditio. Prima dī-
falsitas. Secunda vanitas. Tertia dā-
nabilitas. Prima cōditio bonorum
hui⁹ mūdi dicit falsitatis. Sūt nāq. hec
bona hui⁹ mundi falsa nō vera: si in eis
finis constituat: qm ad veritatē boni qd

nos beatos facere debet requirit exclū-
sio omnis mali et cuiuscunq. contrarij.
Sed in hac vita nullus euitare potest la-
bores: dolores: angustias: calamitates:
et erumnas: quibus premitur mortaliū
gen⁹. Et quo Hieronim⁹ ad Heliodo-
rum de vita Heptoniani ait. Vbiq. luct⁹
vbiq. gemitus. Et plurima mortis ima-
go. Et Boetius. lib. o. ij. de cōsol. Quis
est inquit tam composite felicitatis: vt
non aliqua ex pte cū status sui qualitate
ritef. Inxia. n. res est humanorū bono-
rū pditio: et qd. vel nunq. tota pueniat v-
nūq. tota ppetua subsistat. Vnde cēsus
exuberat: s; sibi pudori d gener s;guis.
Hunc nobilitas notū facit: s; angustia
rei familiaris inclusus mallet esse igno-
tus. Ille vtroq. circūsusus vitā celibem
desert. Ille nuptijs felix. orb⁹ libris alie-
no censum nutrit heredi. Alius prole le-
tat: filij filicie delictis mestus illachri-
mat. Idcirco nemo facile cum fortune
sue conditiōe cōcordat. hec ille. Quare
quasi pro miraculo narrat felicitas. M.
Metelli. de quo valerius. li. vij. c. i. ru-
ditate ait. M. Metelluz nasci in orbe
terrarū principem voluit fortuna paren-
tes ei nobilissimos dedit: adiecit animi
rarissimas dotes et corporis vires: vt suffi-
cere laboribus posset: vxorem pudicitia
et fecunditate cōspiciuā. cōsularis decus
imperatoris potestati. speciosissimi trium-
phi: preteritū largita est. Fecit et eodem
tempore tres filios cōsulares: vnū etiā
censorem triumphalem videret. et quar-
tū pretorē: vtz tres filias nuptui daret:
earumq. Sobolem sinu suo exciperet.
Hunc vite acum eius finis consenta-
neus excepit. Nam vltimo senectutis spa-
cio defunctum: leuiq. genere mortis in-
ter oscula: complexusq. carissimorum p-
gnorum extinctum filij et generi hume-
ris sui per urbem latum rogo imposue-
runt. hec ille. Sed rarissima sunt huius-
modi exēpla. Propterea dixit Lucan⁹
Felix qui potuit mundi euitare ruinas.
Quinimo audiunt oīū regū: oīū p-
ciū. oīūq. nigratū sepi⁹. desēde q. rēlle
y 2

Nec potest aliquis diu p[er]sistere q[uo]n[tu]m tamē
clamet et dicat. Ideu mihi q[uia] circūdede
runt me mala. Patet hoc in exemplo
illo q[uo]d Tullius refert in li. de finib[us] bono
rū et maloz. Ad etiā recitat Valerius de
mutatione morum et fortune. li. vi. c. ix.
Et Plinius in historia naturali. Poly
crates inq[ui]t Samiorū tyrānus adeo for
tunā sibi obsequiosam habuit: q[uo]d oīa de
siderata p[er]ficebat. Ad moderādā igit[ur]
fortune inuidiā sumptio in manu annu
lo: quē p[re]ciosus possidebat in mare iecit:
sed inopinate illū rep[er]it recupauit. H[ic]z
post dies paucos a piscatorib[us] p[er]fice ca
ptus qui annulum forbuera[t] tyrāno do
natus est. Accidit tandem q[uo]d aduersus
Darium p[er]sarū regē duxit exercitum et q[uo]d
Oruntios p[re]fectus Darij illum acie su
derit: ceperitq[ue] et in summo magalēsis
montis vertice suspendi iusserit. Et reli
ctus a uibus lacerandus: qui ubiq[ue] feli
cissime in terra vixerat: in aere miserri
me expirauit. Quid de infelicitate alioz
referam: qui se beatos crediderūt? Le
gatur h[is]torie que v[er] plurimū illos infeli
ci dolorosaq[ue] morte ac violēta extinctos
esse describunt. Minus rex assyrioz qui
bella finitimis intulit. 50. annis. vt refert
Paulus H[erodotus] li. i. post deuictam
asiam scythiam et 30. ostrem dum defi
ciētem a se oppugnat urbem sagitte ictu
interijt. Balasar rex babylonis. vt ait
Iosephus. x. antiquitatum li. obsessa ba
bylone a mediis et persis: Dario. f. et Cy
ro. in tantum venit in oblivione[m] sui: vt
celeberrimum iniret cōuiuium et in va
sis tēpli biberet. et obsessus vacaret epu
lis. vnde in nocte captus est et iugulatus.
Cyrus rex p[er]sarū: vt H[erodotus] vbi su
pra cōmemorat: qui gangem flumi[n]is in
quo miles submersus fuerat. in quadrin
gētos. lx. alueos cōminuit. a Thamar
massagetarū regina supatus occiditur.
Xerxes ille rex potētissimus qui subuer
sit montes. vt H[erodotus] ait ad Heliodo
z de vita Mepotiani: et maria construit:
bello in grecia infelicit[er] gesto contem
pibilis suis factus: fm Justinū per Ar

thabanum p[re]fectū suū occidit. Darij
vt cōmemorat. M. Curti[us] ab Alex. ma
gno superatus a suis captus apud tha
ram oppidum Parthie detentus in ve
hiculo cathenis et compedibus aureis
vulneribus confossus: et letaliter vulne
ratus dimissus: sicq[ue] miserabiliter expi
rauit. Alex. magnus p[ro] tot celebres glo
riosasq[ue] victorias subiectionemq[ue] vni
uerse asie imo pene totius orbis: p[er] Cas
sandrū filiu[m] antipatris. vt. M. Curtius
dicit venenatus est. M. Lascader ille
et Philippus et Solla fratres eius mi
nistrare regi solebant: qui in potu illi ve
nentū dederūt quo hausto fm Justinū
in media potione vellit tello p[er]fossus in
gemit. depozitatusq[ue] est a puio semia
nimis. M. Salinoli autem dicebant eum
ebrietate perire: quod et Solinus sentit
in li. de mirabilibus mundi. Cōtra quē
est Tulli[us] libro. i. de diuinatione. et Just
n[us] et. M. Curti[us]. Quarto itaq[ue] die Alex.
indubitata morte sentiens tumultuan
tes milites: quia rex occidebatur insidi
is. pia oratione sedauit. cunctisq[ue] dextrā
porrigens eos osculatus est. Tandem
moritur anno etatis sue. xxxiij. et mense
vno cum regnasset annis. xij. p[ro]cut pat[er]
i. M. Achab. i. c. Romulus fundator. vr
bis Romę. vt ponit Titus Livius apud
paludē capree tempestate magna oria et
tonitruis circumdatus nube nūq[ue] appa
ruit et nomine Quirini inter deos cōse
cratus est. Seruius Tullus sextus Ro
manoz rex a Tarquino superbo occi
sus est. Pyrrh[us] rex Epyrotarū: qui ro
manis bella intulit in fauorem tarētino
rum: venitq[ue] romā vsq[ue] p[er]uenisse a ro
manis tandē victus ad patriam rediit
fm Justinū Spartianis indixit bellū
quibus relictis Argos inuasit vbi fer
uide magis q[uam] caute pugnans ictu saxi
emuris iacti mactatus est. Hannibal pe
norū dux qui annis. xliij. in italia roma
nos contriuit: postea in africa a Scipio
ne deuictus p[er]fugus: et damnatus exilio
ad Antiochū magnū regē syrie veniit
vt Justinus meminit. Quta a romanis

petebatur: fugereq; negret: veneno rapi-
ptim aucto: qd more regio sub gemma
ferebat inclusus obijt. Sicq; ab his qui
ad eum cōprehendēdū missi fuerāt ex
animis inuentus est. Pompei⁹ magni
Pompei genitor. fm Drosoliū fulmie
pcussus perijt. Pompeius magnus filius
eius qui. xxij. reges oriētales. vt ait Drosolius
superauerat. a Cesare deuict⁹: cu3
fugisset in Alexandriam ad Ptolomeū
regē: cui teste Eutropio Pompeius a
senatu tutor datus fuerat propter iuue-
nilem etatē eius. cuiq; regnū sūma fide
seruauerat ⁊ paterna pietate restituerat.
cōsilio Theodoti Gotini ⁊ Achille: siue
timore ne Pompeius Alexandria oc-
cuparet: seu despecta infelicitate eius si-
ue credens placere multum victori Le-
sari: p Achilē presētū regni occisus est
Glorus autē dicit in. iij. li. Pompeius
suo gladio trucidatus sub oculis vxor-
is sue. liberozūq; suozū morit. Cesar vt
Suetonius narrat: mortuo Pompeio
in eodē mense. sed interiectis dieb⁹ qn
quies triūphauit. Pto de Gallia ⁊ Bi-
tania. Secdo de egypto. Tertio d Phar-
nace ⁊ Pto. Quarto d Guba ⁊ Afri-
ca. ⁊ Quinto de Hispania. Suiq; illi glia
multa in vsurpato iperio annis trib⁹. ⁊
mensibus septem. Tandē Laio Cassio
⁊. B. Bruto contra eū conspirantibus
princeps orbis. xxij. plagis cōfossus oc-
cubuit anno. lvi. etatis sue. Marc⁹ An-
toni⁹ nepos Iulij Cesaris ex sorore Iu-
lia ab Octauiano Augusto vict⁹ in Ale-
xandria ab eodem Cesare obfessa fm
Plutarchū gladio se peremit dū ānuz
ageret etatis. lvi. Caius Sallicula impe-
rator Romanus tertius ab Octauiano
sceleratissim⁹ auar⁹ ⁊ libidinofus: adeo
vt duabus sororibus stuprum intulerit:
crudelis omnibus ⁊ exosus Rome i pa-
latis occisus est. vt habetur in cronica
Martiniana cū regnasset annis tribus
mēsis. x. diebus octo. Nero iperator
qntus ab Augusto: qui nat⁹ est pmissis
pedibus vt scribit Plini⁹. li. vij. historie
naturalis. Aliofus: auarus ⁊ lasciuus

ab vrbe fugiēs fm Eutropiū. xxij. āno
etatis sue. ⁊ imperij. xiiij. seipsum interfe-
cit. Domitianus imperator fm Sueto-
niū ⁊ Eutropiū a cubicularijs suis. vij.
vulneribus occisus est anno etatis sue.
xxxvi. ⁊ cū dedecore sepultus. Veli⁹ pti-
nax imperator vulneribus obtrūcat⁹ ē.
Nauritius imperator ob inuidiā occi-
sus est. cū imperasset anno vno. Vinto-
nius imperator tertio imperij sui anno
iterfectus est a tumultu militari Rome
cū matre sua. Maximianus ipator cu3
imperasset annis tribus apud Esquileiā
deserentibus cum suis militibus: cum
filio suo adhuc pūro occisus est. So-
dianus imperator. vi. imperij sui anno
postq; d Persis triūphauit veniēs Ro-
maz prope vrbez: fraude Philippi occi-
sus est. Decius imperator cū imperasset
annis duobus in bello barbaro perēpt⁹
est. Valerius imperator a rege Persaz
deuictus est. ⁊ in seruitutē redact⁹. Maz
q; diu vixit rex eiusdē prouincie pedem
cervicibus eius imponendo: solius erat
equū ascendere. Furclianus imperator
fraude sui serui occidit. Tacitus impera-
tor: septimo mense iperij sui subita mor-
te precoccupatus est. Prob⁹ imperator
sexto anno imperij sui militari tumultu
veratus est. Clarus imperator fulmine
perijt. Dioclitianus imperator veneno
extinctus est. Lōstān⁹ filius Lōstānī
magni a ducibus fratris sui Constantij
perēptus est. Iulianus apostata a sacro
Mercurio milite miraculose occisus ē
Elens imperator. iij. imperij sui anno
a Gortis in bello perēpt⁹ est. Et nesi
oia hmoi exēpla dicerem⁹ tediū oīret i
mēibus auditorū: Lōcludim⁹ breuiter
q; cūcta huius seculi blandimēta ama-
ritudine sunt permixta. Nec potest hō
ab illa se liberare pro libito voluntas sue
Non enī potuere predicti potentes im-
peratores ⁊ reges euitare illam cū om-
ni potentia sua. nō valuerūt se ab illa de-
fendere viri fortes. Non antheus: non
Hercules: non sanfo n: non Hector:
non Achilles: non dentz quilibet alij.

Nequiverunt enā et ipsi philosophi cum
 philosophia sua declinare malignitate
 seculi. Quinimo passi sunt et ipsi incom-
 moda multa, persecutiōes: captiuitates:
 exilia. cruciatus. et dāna rerum. Propter
 que omnia merito mundus est paruipē-
 dendus. ¶ Secūda conditio bonorum
 huius mūdi dicitur vanitas. Posito. n. q.
 cūcta feliciter dilectorib⁹ eius ad votum
 succederēt: tū vana sunt: caduca et bre-
 uia: nullusq; potest in illis diut⁹ imorari
 Oīa nāq; q̄ in mūdo sunt: cito in breui
 deficiūt. Iō ait Ego. li. i. de aīa Dic mihi
 vbi sunt amatores mundi: q. ante pauca
 tpa nobiscū fuerūt: Nihil ex eis mansit
 nisi cineres et vermes. hoīes fuerūt sicut
 tu: comederūt: biberūt: riserūt: duxerūt
 in bonis apparatib⁹ dies suos: in pūcto
 autē descenderunt ad inferna. Hic caro
 eorū vermib⁹. illic aīa eorū eternis depu-
 rat supplicijs donec rursus infelici col-
 legio colligati sempiternis inuoluantur
 incendijs. hec ille. Qui psonat snia Ba-
 ruch. pph. e. iij. d. Vbi sūt principes gen-
 tiū: et q. domināt sup. bestias que sūt sup.
 terrā: qui ludūt in aubus celi: qui argē-
 tum thesaurigant et aurū in quo pfidūt
 hoīes: et non est finis acq̄sitiōis eorū: q.
 argentū fabricant: et solliciti sunt: nec est
 inuentio operū illoꝝ: Exterminati sunt
 et ad inferos descenderunt. Dicite igit o
 amatores mundi. vbi sunt tot clari viri:
 qui reputabāt beati: Vbi sūt reges As-
 syriorū: Bellus Minus Semiramis za-
 menus Atrius Athalus Xerxes Atrā-
 metres Volchus Vallens Alchades
 Abauchus Aethalen⁹ Sper⁹ Aba-
 mulus Spareth⁹ Alminites Volothus
 Bolospartis Lampdes Sosofores Ad-
 threus Eātanos Thimicus Lupales Of-
 fratenes Sages Sardanapalus: qui
 regnauerunt cū tanta gloria: successiue
 fm Pau. Morosii. li. i. ānis mille cētū
 lx. vsq; ad Sardanapalum: Vbi sunt re-
 ges Persarum atq; medorū: rex Dari⁹
 rex Cyrus Cambises Xerxes Artaxer-
 xes et ceteri: Vbi sūt reges Aethiopiū:
 Lecrops Branaus Amphirion Eri-

chthoni⁹ Pācleon Ericthe⁹ Pāchid⁹
 Egeus Theseus Aeneas Demoson
 Michiel Obisides Themistes Belap⁹
 Phodrus Archipus Thensip⁹ Sabras
 Magetes Digeni⁹ Elgamestoz Elchi-
 lus: Vbi sunt reges Lacedemoniorū:
 Heracleus Egis et Thetrat⁹ Labotes
 Doristus Elgesellus Archilaus The-
 ler⁹ Calchamines: Vbi sunt reges Sic-
 cioniorū: Gessipus Elgialchus Europa
 Thelcinus Epius Elgialcha Thelphon
 Elgiorus Aelapus Erathus Drast⁹
 Orthopol⁹ Aarath⁹ Polyb⁹ Siccio.
 Anach⁹ Vbi sūt Ptolomei et Phara-
 ones: qui regnauerunt in Egypto. Pto-
 lomeus primus: a quo fm Iustinum alij
 dicti sunt Ptolomei propter claritate
 noīis eius. Ptolomeus Philadelph⁹
 Ptolomeus Euergetes: Ptolomeus
 Philopater. Ptolome⁹ Epiphanes:
 Ptolome⁹ Philometor: Ptolome⁹
 Pthyon: Ptolomeus Euergetes fu-
 Ptolomeus Alexander: Ptolomeus
 Dionysius: Vbi sunt Iudices et Reges
 iudeorum: Moyses Josue Othoniel
 Aroth Sāgara Delbora Barach Se-
 deon Abimalech Thola de Aachar
 Hyair Saladites Iepthe. Elbeli Belo-
 nica Elbdon Sanfon Heli et Samuē:
 Vbi oēs fuerūt iudices successiue. Regū
 aut prim⁹ fuit Saul. post quē regnaue-
 runt Dauid Salomon Roboā Abias
 Aisa Josaphat Joram Ochogias Jo-
 has Jopatan Amasias Ogas Elcham
 Eccechias Anasies Amio Joachim
 Sedechias Aristobolus Alexander De-
 rodes. Vbi sunt reges latinorū: Janus
 Saturnus Picus Faunus et Latin⁹:
 Vbi sunt reges Albanorū: quorū primus
 fuit Ascanius Ence filius: qui condidit
 Albā fm Tituz Liviu cui successerunt
 posthum⁹ Silvius filius eius sic dicit⁹
 gai filius et venatiōe nutritus ē. Ence
 filius Latinus filius Albā filius Egi-
 pus filius Lapis filius Carpentus fil-
 ius Tyberius qui suffocatus in Tybe-
 ri fluuiō nomen dedit. Nam ante Albu-
 la dicebatur: Elgrippa filius Aremul⁹

Fluentin⁹ Procar⁹ Amulius: Abi sunt reges Romanoru: prim⁹ Romul⁹. Secund⁹ Numma p⁹pili⁹: Tert⁹ Tull⁹ hostili⁹. Quart⁹ Anchus. Quint⁹ Targ⁹ p⁹sc⁹. Sext⁹ Serur⁹ tuil⁹. Septim⁹ Targ⁹ superbus: Abi tot gloriofi senatores cōsules dictatores inuictissimiq⁹ duces q⁹ floruerunt in vrbe: Brur⁹ Lucius Tarquinus Collatinus Spuri⁹ Cassi⁹ Loliolanus Caius Flavius Lucius Virginius Lucius quintus Lincinatus Furius Camillus Appius Claudius. Q. Cecilius Metellus Baleharicus Scipio asina Scipio aphrican⁹ Scipio emilianus Lurius detar⁹. Q. Fabius Cai⁹ Flaminius et ceteri: Abi sunt tot imperatores qui ibi regnauerunt: quoru⁹ aliquos in pcedēb⁹ nomiaui⁹: Abi sūt tot sapientes seculi phi⁹ astrologi historio⁹phi oratores et poete: Abi Tales milesius Chylo lacedemoni⁹ Solon atheniensis Periader corinthius Pythac⁹ miltilene⁹ Bras p⁹iene⁹ Pythagoras samius Plato Socrates Aristoteles Diogenes Anaximales zeno Empedocles Epicur⁹ Anaxagoras Democrit⁹ Heraclit⁹ Leucipp⁹ Hyparc⁹. hi oēs phi⁹. Mali abragel Albumasar Ptolomeus. hi astrologi. Hieronymus egypti⁹ Berolus chalde⁹ Manetha Sutor⁹ Calinic⁹ Diodor⁹ Possidoni⁹ Theon Andronicus Ephricanus Tertulianus Phrygius Dares Trogus Pompei⁹ Justin⁹ abbreviator et⁹ Joseph⁹ iude⁹ Titus liuius. hi historiographi. Lysias Demosthenes Hegesias Lyrenus Antiochus Alcalonita Apollonius Alconius Cicero Lato censo⁹in⁹. hi oratores. Quidius Iuuenalis Lucanus Virgilius Ouatius Terentius Persius Tibullus. hi poete. Abi sūt deniq⁹ omnes quos etia⁹ diebus nostris et vidimus et cognouimus: quos mundus tulerat in sublimi: Perijt certe memoria eoru⁹ cū sonitu: vt ait. ppheta: et dñs in eternum p⁹inaet. Q⁹ cito fue repete euanesceit velut fumus oia que in hoc mundo erunt et reputant bona. Qd cōsiderans

Salomon i. ij. Ecclesiastes. c. dixit. Ma⁹gnificauit opera mea: edificauit domos: plantauit vineas. feci hortos et pomeri et conserui ea cuncti generis arboribus Extruxi mihi pascinas aquarum: vt irrigarem siluas lignorum germinantiu⁹ Possedi seruos et acillas multaq⁹ familiā. habui: armēta q⁹q⁹ et magnos oues: greges vltra oēs qui fuerūt ante me in irām. Coaceruauit mihi argētū et aurū et substantias regū ac puinciaz. Feci mihi cantores et cantatrices et delicias filiorū hominū. Scyphos et vceos i misterio ad vina fundenda: et supergressus sum opibus oēs qui fuerunt ante me in irām. Sapientia quoq⁹ perseuerauit meū. et omnia que desiderauerūt oculi mei nō negauit eis: nec prohibuit cor meū quā omni voluptate frueret⁹ et oblectaret se in his que paraueram. Et hanc rat⁹ suz partē meaz si pterer labore meo. Lūq⁹ me conuertissem ad vniuersa opera que fecerant. manus mee: et ad labores in quibus frustra desudaueram: vidi in omnibus vanitatem et afflictionem spiritus et ai et nihil pmanere sub sole. Quanta autē fuerit magnificentia. et gloria Salomonis patet Primo si consideretur eius potentia: et diuitiarum copia: et fame claritas. ac deliciarū affluentia. Mā vt habetur. iij. Regum. i. c. Aluente Dauid patre et ipso imperante et volente vinctus fuit in Regem: et dixit omnis populus. viuat rex Salomon. Et ascendit vniuersa multitudo post eum: et populus canentiū tibijs: et letantium gaudio magno: et insonuit terra a clamore eoru⁹ Et vt dicit. iij. Reg. iij. c. Regnavit super omne isrl. et erat in ditione sua habens omnia regna secū a flumine terre p⁹ hi listijm vsq⁹ ad terram Egypti offerentiū sibi munera: et seruientiū ei cunctis diebus vite eius Erat autem citus Salomonis per singulos dies. xxx. chori simile. et xl. chori farine. decet⁹ boues pingues. et xx. boues pascuales. et centum arietes: excepta venatione ceruorum et caprearum atq⁹ bubaloru⁹ et aurū altitū

Habebat. xl. milia presepia equorum curialium. et xij. milia equestrium. Et ut scribitur. x. c. prefati li. Regina Sabba donauit ei. xxx. talenta auri. et aromata instaminis et gemas preciosas. Fini autem Laetholicon apud aliquos est. l. librarum fin alios. lxxij. In. ij. vo libro. psal. c. ij. narratur qualiter Salomon volens edificare domum dei. et palatium suum numerauit. lxx. milia virorum portantium humeris suis. et lxxx. milia qui cederent lapides in montibus: prepositosque eorum tria milia sexcentos. Fecitque fieri edificia speciosa valde. diffundebatque fama eius per vniuersum orbem: et tamen deprauatum est cor eius: ut aduaret mulieres alienigenas. Habuitque omnem delectationem in quibuscumque fin sensuales appetitum. nihilominus omnia preterierunt et defecerunt. Pro ipse conuersus in. c. l. Ecclesiastes. d. Vanitas vanitatum et omnia vanitas. Ob quod Crisostomus super Iob. Ita pulchre loquitur. Vanitas vanitatum inquit Salomon et omnia vanitas. Hunc versiculum si saperent qui in potentia versantur. in parietibus suis omnibus et vestibus scriberent. in domo. in foro. et in egressibus. et ante omnia in conscientijs suis: ut semper cum et oculis cerneret et corde sentirent. quoniam multe sunt rerum facies et imagines false: que decipiunt incautos. Istud oportet quotidie carmen salutare: et in prediis et in centis. et in omnibus conuentibus libenter vnamqueque proximo suo canere. a proximo suo libenter audire. quia vanitas vanitatum et omnia vanitas. Hec ille. Que verba non immerito ponderanda sunt: ut sic cognoscat mundi miseria. Tertia conditio bonorum huius mundi dicitur dānatio. Ipsa etenim se diligentes ducunt in dānationem eterne mortis. Et ut Gregorius ait. Momentaneum est quod delectat: sed quod cruciat est eternum. Ideo Augustinus in quodam sermone inquit. Nulla maior infamia quam pro delectatione momentanea perdere eterna gaudia. et obligare se ad eterna supplicia. Audite ergo o mortales

homines. et considerate que dicta sunt ad mentes vestras currite et reducite cor et animum ad amorem dei: et ad beatitudinem eius inardescat desiderium vestrum reuocate affectum a proditore mundo illumque spernite. ut sic possitis in hoc seculo adipisci dei gratiam: et in futuro sempiternam gloriam. Amen.

Seria secunda ebdomade sancte. de mysterijs sacramenti eucharistie: quorum noticia fideles excitat et inflamat ad feruorem et deuotionem. Sermo. lxxij.

Memoriam

fecit mirabilium suorum misericors et miserator dominus escam dedit timetibus se. Illuminati prophete

verba sunt ista originaliter psal. cx. Ostendit nobis dominus ihesus christus ardentissimam caritatem suam non solum in cruce et passione: verum etiam et multis alijs diuersisque modis: et potissimum cum instituit sanctissimum sacramentum preciosissimum corporis et sanguinis sui. Quotiam autem tanto feruentius christianorum anime cum reuerentia et deuotione ad illud suscipiendum animari possunt: quanto clarior eius mysteria cognoscunt et intelligunt. Idcirco in presenti sermone de eo aliqua aperiemus: quoniam si christus illud fecit in memoriam eius et suorum mirabilium: nisi nos tanti beneficii recordaremur merito de ingratitude vitio veniremus culpandi. De ipso itaque sacramento venerabili tria mysteria erunt a nobis declaranda.

Primum dicit institutionis.

Secundumfigurationis.

Tertium fructificationis.

Qualiter christus instituit sacramentum eucharistie in cena: et ordinauit apostolos sacerdotes: et quare hoc sacramentum conficitur in specie panis et vini: et sub duplici specie: et an sub utraque debeat sumi.

Lapsum. i.

Rimū mysteriū declarādū dī
P institutōis. In q̄ p̄tingit dubita-
 re circa septē. **P**rio circa tps.
Secōdo circa horā. **T**ertio circa ordinē.
Quarto circa mām. **Q**uinto circa spēs.
Sexto circa additiōez aque. **S**eptio cir-
 ca obligatiōē. **P**rio circa tps dubitat
 q̄re h̄ sac̄m̄ institutū fuit tpe legis gr̄e: et
 nō aī. Ad qd̄ r̄ndet **Ex**. in. iij. sūme.
 q. xxx. mem. i. ar. ij. et **Boī**. di. viij. quari
 pte. i. ar. ij. q. i. c. q̄ istū d̄sūt pueniēs pp
 duo. **P**rio pp rem cōtentā: que est cor-
 pus xp̄i verū. vt plen⁹ declarabit in se-
 quenti sermone. **S**ecōdo fuit cōueniēs pp
 efficacīā: que est caritatis vīculū: que
 in noua lege apparere et abundare debu-
 it. Et ex hoc institutū est imminente pas-
 sione insignū amoris quē xp̄s ad gen⁹
 humanū habebat. Nam nō solū voluit
 dare nobis sua. i. obsega omniū creatu-
 rarū. et suos. i. angelos in adiutoriū:
 sed etiā seipsū dedit in filiū p carnis as-
 sumptiōez. fm̄ illud **Isa**. ix. Filius da-
 tus est nobis. Dedit se in sociū p nature
 nostre conformationem fm̄ illud aplī
Phil. ij. **H**abitu inuentus vt hō. Dedit
 se in magistrū p doctrine predicationez
 fm̄ illud **Joh**. xij. Et os vocatis me ma-
 gister et dñe: et bene dicitis: sum etenim
 Dedit se in lucē p exempli opationē. fm̄
 illd. **Joh**. xij. **E**xemplū enī dedi vobis
 vt quēadmodū ego feci. ita et vos facia-
 tis. Dedit se in patrē p gratie regenera-
 tiōē. fm̄ illud. **Joh**. i. Quotquot autē
 receperunt eū dedit eis patrē filios dei
 fieri his qui credūt in nomine eius. De-
 dit se in holocaustū medullatū p passio-
 nem. et tandē dedit seipsū in cibū ad spi-
 rituale refectiōē. **O** inflammati caritas
 ihu xp̄i. **O** ardens amor clemētissi-
 mi cordis sui. **S**upabundanter pfecto
 ostēdit nobis quātum nos ip̄e dilexit. et
 ppter ea tūc sacramētū est institutū: cuz
 amor ei⁹ bulliebat atqz feruebat. **U**nde
Joh. xij. dicit. Cum dilexisset suos qui
 erant in mundo: in finem dilexit eos. i.
 fm̄ glo. maiora signa dilectionis osten-
 dit. **S**ecundo dubitatur circa horā.

Et vt colligitur ex dictis euāgelistarum
 xp̄us hoc sacramētū instituit hora cene
 quando iā comederāt ip̄e et aplī agnū
 pascale. **E**x quo pleriqz nō bene intel-
 ligētes dicere voluerūt qd̄ hoc sacramē-
 tum non debet confici ante prandium:
 s; post cenā. **A**rguit enī sic. **I**n operan-
 do debemus nos conformare xp̄o iāqz
 exemplari. iuxta illud **Ex**. xxv. **I**nspi-
 ce et fac fm̄ exemplar quod ubi in mon-
 te monstratū est. sed xp̄us hoc sacramē-
 tum post cenāz confecit. ergo et a nobis
 debet confici post cenam. **C**ontra istos
 vero est tex. de cōse. di. i. in. c. sacramen-
 ta. **S**acramenta inquit altaris non nisi
 a ieiunis hominibus celebrentur. **R**ō ē
 fm̄ **Ric**. in. iij. di. viij. ar. ij. q. i. pp maio-
 rē solēnitatē et sobrietatē ministri. et ma-
 iorē reuerentiā sacramenti. **N**ec valet
 obiectū. eo qd̄ xp̄s rationabiliter cōfecit
 post cenā: quia voluit terminare figu-
 ram et legē in esu agni pascalis. et intro-
 ducere vītātē in istituōē sac̄i. **N**ō mōi
 autē ratio non conuenit ad hoc vt a no-
 bis debeat post cenā cōfici. **E**t sic hoc
 sacramētū cōfici debeat a ieiunijs. vt pz
 de con se. di. ij. in. c. liquido. **E**t fm̄ **Ric**.
 vbi. s. q. ij. sumit hic ieiuniū pro priua-
 tiōe cuiuslibet alimenti ante. s. qd̄ su-
 mat cibū vel potum. si etiā postea in die
 pluries comesturus sit. **I**n casu tū neces-
 sitatis imminente mortis periculo potest
 hoc sac̄m̄ post alios cibos sumi. et uā si
 sacerdos ante missam lauerit os suū
 et casu aliquo gutta illius aque intraue-
 rit in stomachū: non ppter hoc tene-
 dimittere missā: precipue in die solēni:
 quia hoc non videtur impedire dignam
 preparatiōē presbyteri: nec reuerentiā
 sacramenti. **E**t de similibus idē iudiciū
 habetur. **T**ertio cōtingit dubitare cir-
 ca ordinem. quando. s. apostoli. fuerunt
 a xp̄o ordinati sacerdotes: et acceperunt
 consecrandi potestates. **A**d quod r̄ndet
Ric. i. iij. di. cclxij. ar. iij. q. ij. **T**ertio q̄
 r̄t. in q̄ actu cuiuslibz ordinis imprimat ca-
 racter in respōsiōe ad argumētū qd̄ xp̄s
 ordinauit ap̄los sacerdotes: cum dedit

els potestatem cōficiendi Luce. xxiij. ⁊
 Math. xxvi. dicens. Hoc facite in meā
 cōmēoratiōez. ¶ Quarto dubitat circa
 mām in qua sacm est cōficiendus. Et
 rñdet doc. in. iij. di. xi. q. materia pgrua
 huic sacramento est panis de frumento
 ⁊ vinū de vite: eo q. xp̄us ita instituit. ⁊
 h̄ rōnabiliter. Primo qdē q̄tū ad vsū
 huius sacri. qui est māducatio. Sicut. n.
 aqua assumit in sacro baptisimi ad vsū
 spūalis ablutionis: q. corporalis ablu-
 tio conuenienter fit in aqua: Ita panis
 ⁊ vinū quibus cōter hoies reficiūt in h̄
 sacro assumūt ad vsū spiritualis mā-
 ducationis. Secundo q̄tū ad effectū
 consideratum in vnoquoq. sumentiu
 quia vt Amb. dic̄ super eplam ad Cor.
 hoc sacramentū valet ad tuitionē cor-
 poris ⁊ anime. Ideo caro xp̄i sub specie
 panis: pro salute corporis. Sanguis v̄o
 sub specie vini. p. salute anime offertur
 Tertiū q̄tū ad effectū respēcū ecclie que
 cōstituit ex diuersis fidelibus: sicut pa-
 nis conficit ex diuersis granis: ⁊ vinū
 fluit ex diuersis vuis. Notandū tñ fm
 Tho. i. iij. pte. q. lxxiij. ar. iij. i rñsiōe ad
 tertiū argumentū. q. si farine triticee ad-
 miscet aliqua quātitas modica ⁊ pua
 alterius farine poterit ex inde cōfici pa-
 nis: qui est materia huius sacramēti: q.
 modica p̄mixtio nō soluit spēm. secus
 v̄o si esset magna. ¶ Quinto dubitat cir-
 ca spēm q̄re. s. sacm h̄ p̄fici sub duab⁹
 sp̄ibus. ad qd rñdet Alex. de alex. i. iij.
 q. xxi. mē. ij. q. hoc p̄ncipalr fit duplici
 rōe. Pr̄io pp duplicis nāe a xp̄o sūptio-
 nē ad vtriusq. redemptionē. vt oñderet
 xp̄s totā hūanaz nām. i. aīam ⁊ corpus
 assūpisse vt vtrūq. redimeret. Panis
 enī ad corpus refert vinū ad animam
 Secunda rō est. ppter duplicē xp̄i inno-
 lationē. s. in vita ⁊ in morte. Nam expe-
 ctatio ⁊ preparatio ad mortē fuit mors
 quedā. que ergo fuit in vita representat
 specie panis. que autē in morte sp̄e vini.
 ¶ Sexto circa additiōē aque. Etiam
 aqua sit de substantia siue integritate sa-
 cramentū. Ad qd rñdet Bon. in. iij. di.

xi. ar. i. q. iij. c. d. q. de integritate huius
 sacri sūt q̄tuor. s. mā. forma. ordo. ⁊ in-
 tentio cōsecrantis. De cōgruitate autē ⁊
 bene esse sunt que sunt his annexa. Ad
 ergo cū nō sit aliquod horū nō est d̄ ne-
 cessitate sacri. sed annexū est m̄e. s. vino
 ga adiungit vino: ⁊ in ipsū conuertitur
 ⁊ postmodū in sanguinē: ⁊ ideo ē de cō-
 gruitate apponenda. tñ admiscenda est
 vino. vt dicit extra de cele. mis. c. vltimo
 Cuius rō multiplex est fm Alex. Pr̄i-
 ma. ppter exemplū dñi. Probabiliter
 enī credit q. dñs hoc sacm instituit in
 vino aqua permixto. vt dicit Dama. ⁊
 Cyprianus. de conse. di. ij. c. scriptura.
 Secunda rō est propter signū vnionis
 corporis mystici cū capite. Unde d̄ p̄se. di.
 ij. c. cum oē. dicitur. Cum in calice vino
 aqua miscet: xp̄o populus adunatur: ⁊
 credentiū plebs ei in quem credit copu-
 latur ⁊ iungit. i. copulanda ⁊ iungenda
 significat p. fidē ⁊ dignā sacri susceptio-
 nem. Ex quo Ric. in. iij. di. xi. refert q.
 pp h̄mōi significationē tāū d̄z apponi
 de aqua ⁊ d̄ vino q. aqua possit trahi ad
 naturā vini. Populus enī trahēdus est
 ad xp̄s. Et iō multū sūt illi rep̄hēsbiles
 qui plus ponūt de aqua q̄ de vino. Est
 quidez perniciosus abusus. vt dicit in. c.
 p̄nitiosus. eē de cele. mis. Tertia rō q̄re
 aqua admiscet vino ē. ppter fluxū aque
 de latere xp̄i. a quo lāceato. vt h̄f Joh.
 xix. continuo exiuit sanguis ⁊ aqua. Jo-
 de cōse. di. ij. c. in sacrorū oblationibus
 dicit. Non debet in calice dñi aut vinū
 solū aut aqua sola offerri: sed vtrūq. p-
 mixtū: q. vtrūq. ex latere xp̄i i passioe
 sua. pfluxisse legit. Notādū tñ fm ma-
 gistri sen. c. penultimo. xi. di. q̄rti q. si sa-
 cerdos cōsecret vinū sine aqua vere cō-
 uertitur in sanguinē. Nam ⁊ grecorum
 ecclesia dicit aquā non apponere sacro
 vt ait Inno. de officio misse. parte. iij. c.
 xvi. ⁊ tñ ecclia non negat ipsos confi-
 cere sanguinem xp̄i. Ille tñ qui aquam
 nō apponeret reprehendēdus esset pp
 rationes iam dictas. ¶ Septimo dubi-
 tatur circa obligationē. vtrū. s. populus

debeat cōdicare sibi utraq; specie. Ad qđ
rūdet scūs Thō. iij. pte. q. lxx. ar. xij. c.
q. circa vsū hui⁹ sacri duo pnt pside-
ri. vñ ex pte ipsi⁹ sacri. aliud ex pte su-
inuentiū. Ex pte ipsi⁹ sacramēti conuenit
q. vtrūq; sumat. s. corp⁹ ⁊ sanguis: quia
in vtroq; cōsistit pfectio sacri. Et iō qđ
ad sacerdotē p̄inet hoc sacm psecrare
⁊ pficere: nullo modo debet corpus xpī
sumere sine sanguine: put plene patz de
pse. di. ij. in. c. cōperim⁹. Ex pte autē su-
inuentiū requit summa reuerentiā ⁊ cau-
tela: ne aliquid accadat qđ vergat in in-
iuriā tanti sacramenti. Quod p̄cipue
posset accidere in sanguinis assumptiōe
qui quidem si incaute sumeret de facili
posset effundi. Et quia crescēte multitu-
dine populi xpīani in qua cōtinēt senes
⁊ iuuenes: quorū quidā nō sunt tāte di-
scerentiā: vt cautellā debitā circa vsū
huius sacramenti adhiberēt. Iō. pūde
obseruat vt populo sanguis sumendus
non detur: s. soluz sumat a sacerdote. ⁊
etias fm aliq̄s nō dat sub vtraq; specie
ppter piculuz erroris. ne. s. cōis popul⁹
crederet. xpīn nō esse totum sub vtraq;
specie.

**De figuris que precesserunt sacramē-
tum eucharistie: ⁊ de septem proprietatibus
māne appropriatū huic sacramēto**
Caplm. ij.

Secundū mysteriū declaranduz
ē sacramēto eucharistie dicitur
figurationis. Sūt nāq; pgruū
hoc sacramētum pfigurari fm Alex.
⁊ Bon. in. iij. di. viij. pte. i. ar. i. q. i. c. pp-
triā. Prio pp. dignitatē: qz p̄dicādū ⁊
expectādū erat sic donū dei excellentissi-
mū. ideo figure hui⁹ sacramenti p̄ire
debuerunt in quibus refulciret expecta-
tio fideliū: ⁊ dignitas huius sacramenti
famosior ostenderet. Unde figurarum
pmissio non fuit aliud q̄ fame eius di-
uulgatio: **Secūda ratio est propter
difficultatē.** Inter cetera enī sacramenta
hoc est difficillimū ad credendū. imo i

ter cetera credibilia. iō hoīes debuerunt
ad hoc assuefieri quadam figuratū ma-
nuductione. **Tertia ratio fuit propter
significationē:** quia hoc sacramēto xp̄s
passus significatur ⁊ continetur. Con-
gruebat autē xpīn passum aliqua figu-
ra pfigurari. Similr autē ⁊ hoc sacra-
mētū quo significat ⁊ continetur. P̄re-
cesserūt autē non vna sed plures figure
quia sicut dicit Aug⁹ in. iij. de trini. opor-
tebat quia p multa erant a deo decisi
q. multa vitam venturam conclamarēt
s. xpīn. Et fm Alex. licz res pfigurata
tantis figuris sit vna fm substantiam: tñ
illius sunt multi effectus ⁊ multe pprie-
tates siue cōditiones. quarum multipli-
citatem respiciunt ipse figure diuerse.
**Magister vō. sen. dimissis alijs figuris
que assignari possent: nū quattuor enu-
merat. sacrificiū scilicet Abelchisedech:
agnū pascale. manna: ⁊ sanguinem
qui fluxit de latere xpī. Que figure suf-
ficienter enumerātur duplici rōne.** Pri-
ma est respectus siue relatio figurarum
ad legem nature mosaice ⁊ euangelice.
vt. s. p oblationē Abelchisedech osten-
datur fuisse pfiguratus sacramentum
in lege nature. Per agnū pascale ⁊
manna in lege scripture. Et p sanguinē
qui fluxit de latere xpī in lege gratie.
**Secunda ratio est si attēdamus ad
ea que pfigurātur.** Nam in hoc sacra-
mento est visibilis forma: ⁊ hec pfigu-
rata est in sacrificio Abelchisedech. ⁊ ē
res contenta. ⁊ hec figurata est in agnō
pascale: ⁊ res significata tñ. ⁊ hoc i mā-
na. Et virtus dans efficaciam. ⁊ hoc in
sanguine qui defluxit de latere xpī. Ac-
rūtū solerter est aduertendum q. in mā-
na quod pluit dominus patribus in de-
erto Exo. xvi. septem cōditiones repit
conuenientes huic sacramēto ineffa-
bili. Prima est modus generationis.
Secunda est locus descensionis. Ter-
tia tempus recollectionis. Quarta ter-
minus mensurationis. Quinta ritus
preparationis. Sexta ausus reserua-
tionis. Septima gustus saporatiōis.

Prima cōditio erat modus genera-
tiōis. q̄a in nocte inuisibiliter de celo de-
scendebat. Quid enī designat p̄ noctem
nisi fidei nostre stat⁹? Sicut enim in re-
gno celoz nulla est obscuritas tenebro-
sa. ⁊ in inferno nulla pōt luciditas appa-
rere. Sic in presenti pegrinatioe nō est
lux clara visiois deificae sicut in celo. nō
obscura tenebrositas eterne dānationis
sicut in inferno: sed nocturna fidei lux
stelligari ⁊ lunari non quidē solari lumine
illustrata quibus luminibus videmus ⁊
cognoscimus hoc sacm. ¶ **S**ecunda
cōditio illius manne erat locus descen-
sionis. quia descēdebat in deserto circa
castra filiorū isrl̄ solum. eisq; deficit cuz
intrauerunt terrā p̄missiois. Sic hoc sa-
cramentū nō nisi in ecclia: ⁊ in ei⁹ fide
veraciter cōsecrat. atq; in deserto p̄ntis
vite tñ modo frequētat. Cuz autē ad re-
promissam viuētū terrā vētū fuerit
iam non ampli⁹ hoc sacrificiū offeret
sed gloriosus Iesus in p̄sumato felicitatē
loco cōspicietur ineffabiliter exaltatus.
¶ **T**ertia cōditio erat ip̄us recolectio-
nis. Sex enī diebus poterat repiri. p̄ce-
pitq; Moyses ex parte dñi. feria sexta
p̄ sabbato colligi. Sabbato autē egressi
quidē de populo vt colligerēt non inue-
nerūt Sic ⁊ istud viuificū sacramentū
nō nisi sex diebus p̄ntis peregrinatiois
reficere habet. Sed sabbato sempiternae
quietis inueniet rex n̄r Iesus xp̄s nō my-
stice sacramento velatus sed manifest⁹
⁊ decore regio gliosus. ¶ **Q**uarta con-
ditio est terminus mensurationis: quia
p̄ singula capita mensurā gomo: ex pre-
dñi Moyses colligi iussuerat. nec qui
plus collegit plus habuit. nec qui minus
minus inuenit. Sic quidem istud mira-
bile sacm nequaq; p̄inet iniorē Iesus
in iniori hostia q̄ in maiori. nec plus i
pluribus q̄ in vna. ¶ **Q**uinta cōditio
erat ritus p̄parationis. q̄a illud manna
ignē optime sustinebat. nā manna liqui-
dum colligebat simile coctandō. ⁊ p̄pe
ignē ponebat. ⁊ efficiebat durū: deinde
attritū abat. ⁊ ex eius farina p̄ficiebatur

panis. Sed si ponebat ad solē liquefie-
bat: ⁊ contabescebat. Sic istud benedi-
ctum sacramentum p̄fecte ignē sustinet
deuoti ⁊ feruentis amoris: atq; ratioēs
ab amoris formace. p̄cedētes p̄fecte cō-
cludūt hui⁹ sacri irrefragabiles v̄tatem
Sed sol curiositatis humane ⁊ fantas-
ticōnis ad perferutationem sacramētū
per p̄fidia eū liquefcere facit. ¶ **S**exta
cōditio est ausus reſeruationis. Nam
precipiens Moyses q; nullus ſeruariet
ex eo vsq; in m̄a: q; voluerūt reſeruare
inuenerunt q; ſcaturre cepit vermibus
atq; cōputruit. Sic hoc ſacramētū re-
ſeruātū ab his qui ad illud nollunt acce-
dere ſcatet vermibus: quia ipſi tales de-
teriorant. ⁊ indurāt. vt patet. lxxij. dñ.
in. c. p̄ſbyter. ¶ **S**eptima cōditio erat
gustus ſaporatiōis. q̄a vnicuiq; ſapie-
bat iuxta deſiderij ſui appetitū. Aliqui
enī cū ſūma delectatione veſcebant cibo
illo ſapidiffimo. nōnulli v̄o murmurantes
dicebāt. Alia noſtra nauſeat ſuper ci-
bo iſto leuiſſimo. Sic h̄ ſacraſſimum
ſacm ſumentibus diuerſimode ſapit:
ſm diuerſas diſpoſitiones quas in eis
format vel deſiderium caritatē vel inde
uotio malignitatis. Q̄ quot ſunt obſtina-
ti petōres ⁊ preſumptuoſi. qui corp⁹ xp̄i
ſumentes nullum ex eo percipiūt gūſtū
Ellij v̄o q̄ mirabiliter. p̄pter deuotionē
⁊ fidē recreantur ⁊ conſolant. De quo ⁊
ſi multa poſſent exempla narrari. vnum
tamē referā qd̄ rome euenit. Tpe nāq;
Eugenij quarti. quedam notabilis ⁊ ſp̄-
ritualis domina deo deuotiſſima Fran-
ciſca nomine de pontania ſingulis die-
bus feſtis ſacramenti cōmunionem de
manu ſacerdotis reuerentiſſime ſuſcipie-
bat: ſentiebātq; delectationem admira-
bilem adeo vt ſepius poſt cōmunionem
p̄ magnū temporis ſpaciū raperet in ex-
taſim. Quodam v̄o die dum in ecclia
ſancte Cecilia tranſyberim expectaret
accipere cōmunionem: ſacerdos ille qui
celebrabat: aut leuitate ductus: aut dia-
bolica temptatiōe deuictus tempta-
uit ſibi dare hoſtiam non conſecratam

Lumq; ori eius appropinquasset recusa-
uit illas sumere dicens. Parcat tibi de-
o pater sacerdos: qui me non solum de-
cipere credidisti. sed etiā idolatriā facere
voluisti. Quibus verbis cōmotus sacer-
dos veniā petijt: et peccatū postea cōfel-
sus: rem alijs studuit enarrare.

¶ De septē fructib⁹ quos acgrūt hī qui
fideliter et deuote sanctam cōmunionē
suscipiunt. *Laplm. iij.*

Etū mysteriū declarandū de
sanctissimo sacramento dicitur
fructificationis. Deuote enim cō-
municātes multos fructus cōsequuntur
et precipue septem. Primus dicitur gratifi-
catio. Secundus remissio. Tertius satisfac-
tio. Quartus defensio. Quintus releua-
tio. Sextus cibatio. Septimus gloria-
tio. **¶** Primus fructus dicitur gratifica-
tio. Cōfert enim sacramētum deuote cō-
municātib⁹ gratiā. Ratio est fm *Thō.*
iiij. parte. q. lxxix. ar. i. c. Tum q; in eo cō-
tinet xps: qui sicut veniens in mundo:
venit cum gratia. fm illud *Job. i. 2.* Gra-
tia et veritas p̄ iesū xpm facta est. Ita ve-
niens in isto sacramēto. Tum quia repre-
sentatur passio eius: que fuit gratie effe-
ctiua. Tum quia sumitur sub specie cibi
nutrientis. An sicut cibus prestat vitā
ita et hoc sacramentum. p̄pterea vocat
eucharistia. i. bona gratia. Itaq; dicitur sa-
crificium respectu preteriti. scz passionis
xpi quā representat. Et dicitur cōmūio
respectu presētis quasi cōmuniō vnio: q;
vnit membra cum corpore: vel in corpe
mystico: et dicitur viaticus respectu futuri:
quia est prefiguratiuum vite: et q; passio
vnio et gloria sunt ex gratia. ideo noīatur
eucharistia. **¶** Secundus fructus deuote
cōicantiū dicitur remissio. Remittitur
namq; p̄ hoc sacramētū pctā venialia
vt habetur de cōse. di. ij. c. cum omne. c.
si quotiens. et. c. an̄ benedictionē. Quā-
tum aut sit istud. i. remissionē venialiu;
habere: patere potest si consideret q̄tū
ipsa aiām ledant. Nam lz eternam dā-
nationē non inducant. tamen inferunt

duo p̄cipua nocumēta. Prīmū ē qd p̄-
minuit seruoī caritatē. Sed q; obligat
ad penā ipalem. Ex q. d. *Boñ. i. iij. di.*
xx. par. i. ar. i. q. i. p. to. q. si q; morit tū
venialia habens vadit ad purgatorium.
¶ Tertius fructus deuote cōmunican-
tium dicitur satisfactio. Hoc siquidem
sacramētū satisfact p̄ peccatis. Sed
n. *Thō. iij. pte. q. lxxix. ar. v. c.* hoc sacfz
simul est sacrificiū et sacramētum. Sed
rationē sacrificij habet in q̄tū offeritur.
Ratio ē qd sacramētū in q̄tū sumitur.
Et ideo effectū sacramēti habet in eo q
sumit. effectum autē sacrificij in eo qui
offert. vel in hīs pro quib⁹ offeritur. Si
ergo cōsideret vi sacramētū: habet du-
plicem effectum. Vno modo directe ex
vi sacramēti. Alio modo quasi ex qua-
dam concomitantia. Ex vi quidez sacfz
directe habet illū effectū ad quē ē institu-
tū. nō ē aut institutū ad satisfaciendū: sed
ad spiritalē nutriendū p̄ vnionē ad xpm
et ad membra eius: sicut et nutrimentum
vnit nutrit. Sed quia huiusmodi vni-
tas fit per caritatē: ex cuius seruoī ali-
quis consequit remissionē non soluz cul-
pe: sz etiā pene. Unde est q; ex cōsequēti
p̄ quandā concomitantia ad principa-
lem effectū homo consequet remissionē
pene: non quidē totius: sed fm modum
sue deuotionis atq; seruoīs. Si autem
cōsideretur in q̄tū est sacrificiū habet
vni satisfactiua. et prodest hīs p̄ quibus
offeritur tam viuīs q̄ defunctis. Sed in
satisfactione magis attenditur affect⁹ of-
ferentis q̄ qualitas oblationis. Quis er-
go hec oblatio ex sui quantitate sufficiat
ad satisfaciendum pro omni pena. tamē
fit satisfactoria illis pro quibus offeritur
vel etiā pro offerentibus fm quantitatē
sue deuotionis. et nō pro tota pena. Itē
Alex. papa. de conse. di. ij. in. c. nihil. ait.
Nihil i sacrificijs mai⁹ esse cepit q̄ cor-
pus et sanguis xpi. nec vlla oblatio hac
potior est. sed omnes p̄cellit. que pura
p̄scia dño est offerēda. **¶** Quartus fru-
ctus deuote cōicantiū dicitur defensio
Defendit vtiq; hoc sacramētū p̄seruādo

a peccatis futura. Et n. ait Tho. vii. s. ar. vi. c. Pchñ est quedā mōs spūalis aie
 Unde hoc modo p̄seruat aliq̄s a peccō futuro: quo p̄seruatur corpus a morte futura. quod quidem fit dupliciter. Uno modo inq̄stū hominis natura interiorius roboratur contra interiora corruptiua. et sic p̄seruat a morte per cibū et medicinam. Alio modo p̄ hoc q̄ munit cōtra exteriores impugnationes. et sic p̄seruat p̄ arma: quib⁹ munitur corpus. Atroq̄ autē modo hoc sacramentum cōseruat a peccato. Nam primo quide⁹ p̄ hoc q̄ xpo coniungit per gratiā roborat spūalem vitā hominis tanq̄ spiritualis cib⁹ et spiritualis medicina. Et illud psal. Pa nis cor hominis confirmat. Et Augus. sup̄ Joh. ait. Securus accede. panis est non venenum. Secūdo inq̄stū ē signū passionis xpi p̄ quā victi sunt demones repellit ipsorū ipugnationē. Et Chriſo. sup̄ Joh. ait. Et leones flāmā spirantes de mensa dñi recedim⁹ terribiles demonibus faci. Notandū tamē q̄ licet hoc sacramētū in quātu⁹ est de se habeat virtutem p̄seruatiuā a peccato. nō tamen aufert hoi possibilitatem peccandi. eo q̄ homo in statu sic est huius conditionis q̄ potest flecti in bonum et in malum. Quintus fructus deuote cōcantiūz dicis releuatio. Si enī homo post deuotam cōiōnē in peccatum rueret facili⁹ ab illo surgere potest: q̄ si ante illud nō cōicasset. Ratio est. q̄a vt diximus: per sacram cōmunionē anima roboratur et fortificatur. et ideo facili⁹ est fori resurgere q̄ debili. Sextus fructus deuote cōmunicantiūz dicis cibatio. Libat utiq̄ hoc sacramētū spūaliter animas et multotiens miraculose reficit ipsū corpus. Dicitur enim de beata L'atherina de Senis. q̄ sepius cōiōne suscepta per dies plimos sine cibo et potu perseuebat absq̄ aliqua sui corporis lesiōe. Septimus fruct⁹ dicitur gloriificatio. Facit etiā hoc sacramētū ad augmētum glorie que sequitur ad augmentum gratie Quāto enī anima pficit et crescit in grā:

tanto copiosiorē gloriā p̄meret. Sed q̄ deuote et humiliter suscipit sacramētū eucharistie proficit in gratia: ut tactū est superius. idcirco abundantius gloriā obtinēbit. currite igit omnes et cōscienti⁹ a peccatis emundatis sacram cōmunionē accipite. quia saluator n̄ dixit Joh. vi. Si quis manducauerit ex hoc pane uiuet in eternū. hic per gratiā et in futuro p̄ gloriā: in qua uiuit et regnat ipse Jhs dei filius cū patre et sp̄ritu scō per cuncta secula seculorum. Amen.

¶ Feria tertia ebdomade scē. de v̄itate sacri eucharistie: in quo vere et realiter continet ipse xpus. Sermo. lxiij.

Alro mea

vere est cib⁹ et sāguis meus vere est pot⁹. Verba sunt redēptoris nostri originalis Joh. vi. c. iter cetera

fidei nostre credibilia maximū et admirabile est realis ac vera existētia corp⁹is et sanguinis xpi in sacramento altaris sub speciebus panis et vini. Hoc utiq̄ nisi fides credat sermo nō explicat. Verūtū ad cōfundendā p̄fidiā infidelium cōsolandosq̄ fideles qui id credunt: in h̄ sermone de veritate altissimi sacramenti verba faciem⁹. Est etenī necessariū simpliciter credē et firmiter cōfiteri quod a domino Jesu xpo audiui⁹ dictū: carnem. s. suam vere esse cibum. et suū sanguinē verū esse potū. s. in sacramento altaris: in quo vere et realiter continet. Ad quod probandum et fideliter persuadendum procedemus tripliciter.

Primo per auctoritates.

Secundo per rationes.

Tertio per exempla.

¶ Ad omnes taz theologi q̄ sacra cōcilia: et doctores antiqui tenent et confitentur dominū Jēsu xpm realiter cē in sacramento altaris sub speciebus panis et vini. Caplin. i.

Primo probanda est veritas corporis et sanguinis Christi in sacramento altaris per auctoritates. **P**rimo theologorum. Secundo conciliorum. Tertio doctorum. **P**rimo itaque theologorum omnes Ric. s. ar. i. q. i. c. Bon. par. i. ar. i. q. i. c. Tho. Seco. et ceteri. di. x. q. rti. li. dicunt quod opus quod iudicatur fuit et error pessimus quod Christus non esset in altari nisi tamen sicut in signo. et de manducari: quia signum eius tamen accipitur. Sed iste error contra pietatem fidei est: quod tantum beneficium sibi a deo datum recognoscit et gratias agit. quod in carne sua et natura propria sit nobiscum. Est etiam contra sacramenti dignitatem et excellentiam. in quo relucet diuina potentia et bonitas altius ceteris sacramentis. Nam cetera sacra excellit: et quasi consummatum est aliorum omnium: sicut caritas omnium virtutum. Manifestatur namque omnipotentia dei in operis singularitate. Cum enim panis in corpus Christi verum et integrum in multis altaribus conuertitur nullo remanente communi ostendit se deus posse supra omnem potentiam operari in conuersione. Et per hoc quod idem in pluribus locis: supra imaginatur: et per hoc quod tam magnum et integrum tam parua species facit existere non contractum ostendit se posse supra potentiam intellectus. Error igitur preractus detractus est a quodam Berengario romae coram ceteris episcopis. ut habetur de conse. di. ij. in c. ego Berengarius. Ideo catholice dicendum est secundum Franciscum de marone in quodam sermone de corpore Christi. quod sub specie panis que videtur in hostia quatuor esse creduntur. Primo quidem creditur ibi esse corpus Christi ex vi verborum quia verba consecrationis de solo corpore faciunt mentionem. Secundo est ibi sanguis Christi ex concomitantia immediata quia sanguis immediate disponit corpus ad vitam. Tertio est ibi anima Christi ex concomitantia propinqua: quia licet anima non viuificet corpus nisi mediante sanguine: tamen pertinet ad eandem naturam. et ideo concomitatur ipsum propinque.

Quarto est ibi diuinitas verbi ex concomitantia remota. quia licet diuinitas cum tribus precedentibus faciat unum suppositum: tamen non pertinet ad unam naturam. similiter etiam in calice ista quatuor esse creduntur: sed alio ordine. Primo est ibi sanguis ex vi verborum pro eo quod verba consecrationis calicis de solo sanguine faciunt mentionem. Secundo est ibi corpus ex concomitantia immediata: quia corpus sanguinis est immediatum receptaculum. Tertio est ibi anima ex concomitantia propinqua. quod pertinet ad eandem naturam humanam. Quarto est ibi diuinitas ex concomitantia remota quia non pertinet ad eandem naturam: quibus ad idem suppositum. Et ista quatuor significauit saluator noster ibi c. d. Joh. vi. Ego sum panis. per hoc datus intelligi corpus. Et subiungit: viuus. per hoc denotans animam per quam corpus viuificatur et quia anima sine corporeo sanguine viuificari non potest. Ideo subintelligit hic sanguis. Deinde addit: qui de celo descendit. propter diuinitatem. Quare totus Christus continetur sub specie panis: et totus sub specie vini. Secundo ad ostendendam veritatem sacramenti facit auctoritas sacrorum conciliorum. Scribitur enim et de celebratione. in c. cum. Barthe. Dicit hoc secundum mysterium fidei: quoniam aliud ibi creditur quod cernatur. et aliud ibi cernitur quod credatur. Species panis et vini cernitur: et creditur veritas carnis et sanguinis Christi. Et in c. f. de s. tri. et si. ca. sic scribit. Una est fidelium vniuersalis ecclesia extra quam nullus omnino saluatur. in qua idem ipse sacerdos est et sacrificium. Ihesus Christus: cuius corpus et sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis et vini veraciter continetur transubstantiatis pane in corpus et vino in sanguinem virtute diuina: ut ad perficiendum mysterium unitatis accipiamus ipsi de suo quod accepit ipse de nostro. Sed propter dicta in pall. c. cum marie. notanda sunt secundum Franciscum de marone quatuor documenta. **P**rimum quod in hoc sacro proprie non videtur Christus oculo corporali. quia accidentia que ibi cernuntur non sunt in corpore Christi sicut in subiecto

Et si queras quare xps in hoc sacramen-
to corpus suū dedit nobis velatum sub
accidentib⁹. Responderi pōt hz. Grāscuz
vbi. s. q. id fecit ppter quatuor rationes
¶ Prima ē ppter humilitatē: vt. s. hōies
in hī sacramēto humiliaret credentes ea
que sunt supra intellectuz. in hoc enī sa-
cramento valde necessaria est captina-
tio intellectus in obsequiuz xpi. ¶ Se-
cunda ratio est propter fidelitatem: vt. s.
fides habeat meritū. quia vt Greg. vic
in omel. fides non habet meritum vbi
humana rō prebet experimētū. ¶ Ter-
ta ratio est propter indignitatem. s. quo
ad malos qui indigni sūt clare pspicē
corpus dñi ihu xpi. ¶ Quarta ratio est
ppter imbecilitatē quo ad oēs: qā cla-
ritatem corporis ihu xpi nullus viator
naturaliter posset inspicere. ¶ Secun-
dum documētuz q. licz pprie ibi nō vi-
deatur xps: tamē nō errant fideles qui
dicunt dñm se vidisse in manib⁹ sacer-
dotis: quia nullus errat cuius vba pñt
verificari eo modo quo verificatur scri-
ptura diuina. in qua dicitur q. aliqui vi-
derunt deū oculo corpali: sic de Moy-
se dicit q. vidit dñm cernendo corpale
rñbum. Exo. iij. nō q. ibi viderit diuin-
tatem: sed quia dñs assistebat illi rubo.
Et ita corpus xpi suo modo assistit spe-
ciebus que in hoc sacramento cernunt
¶ Tertius documētū q. in hoc sacro
adoratio nō est dirigēda ad illud quod
cernit: s. ad illud qd creditur: qā illud
est dignū adoratione. ¶ Quartū docu-
mentū q. ante completa vba consecra-
tionis hostia non est adoranda donec
eleuatur a sacerdote vel adorat: qā non
dum ibi constat esse corpus xpi. ¶ Tertio
ad ostendendā veritatē sacramēti sūt au-
ctoritates sanctorū doctorū. Ex quibus
omnibus quatuor tñ inducimus no-
minatissimos et famosos doc. s. Ambro.
Aug. Greg. et Hilarium. Ambrosius
enī in. li. de sacramentis. et ponit de pse.
di. ij. in. c. panis. ait. Panis est in altari
visitatus ante verba sacramentorū. vbi
autē accessit cōsecratio: de pane fit cor-

pus xpi. Et idē in. li. de officiis. et hī. l. c.
ante benedictionē. de conse. di. ij. Ante
benedictionē alia species nominat. post
benedictionē corpus significat. Et Idez
de cōse. di. ii. in. c. reuera. ait. Hoc quod
conficim⁹ corpus ex virgine est. Et idē
de cōse. di. ij. in. c. omnia. ita pulchre lo-
quitur. Omnia quecūq. voluit domin⁹
fecit in celo et in terra. et quia voluit sic fa-
ctum est. Ita licet figura panis et vini vi-
deatur: nihil tamē aliud q. caro xpi et sā-
guis post consecrationē credenda sunt.
An ipsa vītas ad discipulos hoc inquit
caro mea est p mundi vita. Et vt mira-
bilis loquar non alia plane q. que na-
ta est de Maria: et passa est in cruce: et
resurrexit de sepulchro. Et aug. de cōse.
di. ii. c. nos aut. dicit. Hos autē in specie
panis et vini quā videmus: res inuisibi-
les. i. carnē et sanguinē honoramus. Et
idem in. c. non omnis. Non omnis pa-
nis sed accipiens benedictionē xpi fit
corpus xpi. Et idē in epla ad Wyrenū
Perfectus panis de celo: corp⁹ ex vir-
gine. Greg. autē in omel. pascale. et hī
in. c. quid sit. de cōse. di. ij. Mysterium
fidei dicitur quod credere debes q. ibi
salus nostra cōsistat. Prōvidēs enī no-
bis dñs dedit hoc sacramentum salutis
vt quia nos quotidie peccamus: et ille
iam mori nō potest: p illud sacramētū
remissionē consequamur. Quotidie. n.
ipse comeditur et bibitur in veritate: sed
integer et viuus atq. imaculatus pma-
net. Et iō magnū et pauidū mysteriū
est p aliud videtur: et aliud intelligitur.
Hilarius de conse. di. ii. c. corpus aīa lo-
quitur. Corpus xpi qd sumitur de altari
figura est. dñi panis et vinum extra vi-
detur. veritas autē dñi corpus et san-
guis xpi in veritate interior credit. Con-
fiteri igitur debemus et indubie credere
dñm Jesum xpm in sacramēto altaris
vere et realiter contineri.
¶ Qd rationibus fidelibus probari po-
test et si nō demonstratis veritas car-
nis et sanguinis xpi in sacramento euka-
ristie. Laplin. ij.

Ecūdo pbanda est veritas cor-
poris et sanguinis xpi i sacro ad
mirabili eucharistie p ratio eo:
nō qdē naturales et demonstratiuas s;
fideles ac pſuasivas. Et colligi possunt
pncipalr tres. **P**rima dicit distantia.
Secūda pceptiua. **T**ertia cōmu-
ratina. **P**rima dī distantia. maior. n.
distantia est vt dicit Boñ. dī. x. qrti pte.
ij. ar. i. q. i. inter ens et nō ens: q̄ inter ens
et ens. Si ergo de⁹ potuit de nihilo p du-
cere omnia que sūt in celo et in terra cur
nō poterit mutare vnū ens in aliud ens
et conuertere panē in carnē. et vinū in sā-
guinē? Ideo Ambro. in li. de sacris ait.
De tonus mūdi operibus legis q: ipse
dixit et facta sunt: ipse mandauit et crea-
ta sunt. Sermo igit qui potuit ex nihilo
facere quod non erat. nū poterat ea que
sūt in id mutare qd nō erat? Nō ē. n. mi-
nus dare q̄ mutare nouas naturas re-
bus. **S**ecūda rō dī pceptiua. Si corp⁹
xpi supnaturaliter et miraculose potuit a
vrgine p̄cipi. cur nō poterit in sacro ex mi-
raculo realr p̄neri? Id ait Ambro. vbi
supra. Quid hic queris nature ordinem
in xpi corpore: cum p̄ter naturas sit ip-
se dominus natus ex vrgine? Sed non
imerito dubitari potest virtū nobilior sit
virtus transubstantiandi panē in carnē:
et vinū i sanguinē xpi: virtute virginis ip-
sum concipientis. Et nonnulli tenere vo-
luerunt qd sic. tum quia sacerdos cōficit
corpus xpi paucioribus verbis q̄ cōce-
perit virgo: tū qz virtus pceptionis i vir-
gine terminata fuit ad corpus xpi passi-
bile et mortale et virtus p̄secratiōis termi-
natur ad corp⁹ xpi i passibile et imortale.
Cōtra istos tñ sic asserētes dīc Boñ.
x. dī. qrti vbi. s. q. ij. c. qd dupl'r ē loqui d
virtute transubstantiante et de p̄cipiente
Eno mō. put sunt i suo fonte et primo
principio: vt dicatur virtus cōcipiendi.
que operata est conceptionem pncipalr
et propria auctoritate: et similiter virt⁹ trā-
substantiandi: et sic non est comparatio
p̄m magis et minus in se: cum sit vna et
eadem virtus diuina non intēsa nec re-

missa. Sed si ipsa conparetur ad mani-
festationem factam per hos effectus iu-
dicandū est qd se habent sicut excedētia
et excessa. licet enī vtrūqz sit nobilissimū
et ostendat potētū esse sūmā. in pceptōe
tamen magis laudat maiestas diuina. et
in transubstantiatione magis captinatur
ratio nostra. **S**ecundo mō possum⁹
loqui de hac duplici virtute. put dicitur
coicari creature fm qd dicitur qd vrginis
data est p̄as concipiendi et sacerdoti per
verbum potestas cōficiendi. et sic loquē-
do simpliciter virtus p̄cipiendi dignior ex-
cellentior et nobilior est. tum quia subie-
ctum magis nobilitat. **M**aius enī est
esse matrē dei q̄ esse sacerdotē: tūz quia
actio est singularior et p̄clarior. **M**a-
ius enī ē concipere q̄ conficere: quia
terminus actionis plus accipit a concipi-
ente matre q̄ a conficiēte sacerdote. **E**c-
cepit enī a matre humanitatem et esse
In consecratione vero corp⁹ xpi nō ac-
cipit esse. **I**dcirco respondendum ē his
qui contrariuz tenere voluerē dicentes
virginē concepisſe xpm medianrib⁹ plu-
ribus verbis q̄ sacerdos p̄ficiat. Quos
nescio si infanos aut ignorātes nominē
eo qd comparatio ista nulla est: quia verba
sunt de necessitate p̄secratiōis. non aut
pceptionis. **E**nde si sacerdos nunq̄ p-
ferret verba nunq̄ consecraret. **B**eatissi-
ma autem virgo non cōcepit xpm ex vi
verbor: sed ex merito virtutū suarū. ob
qd posito qd cū dixit. Ecce ancilla domi-
ni obmutuisset. remanētib⁹ in ea tamen
virtutib⁹ supradictis adhuc concepisſet
xpm. **S**imiliter male intelligūt qd vir-
tutē transubstantiandi hoc modo prese-
runt virtuti concipiendi: quia illa termi-
natur ad corpus impassibile et imorta-
le. et. **N**am arguunt q̄si corpus xpi con-
secratione fieret. Sed certe nō fit. **N**ā nō
fit eius humanitas: quia facta est in con-
ceptione. non fit gloria corporis: quia fa-
cta est in resurrectione. non fit perfecta
etas. quia etas. xxx. annor spacio ē p̄se-
cta. vnde argumētū deficit vt et ixiimus
quia arguit ac si faceret: s; p̄ p̄secratiōes

nihil nomī fit: Sed hoc solū fit. vt quod erat in celo pfectū ⁊ gloriofum idē line mutatione sui sit in sacramento virtute transubstantiandi. ¶ Tertia rō manu-ducens nos vt firmiter credam⁹ corpus xpi esse in sacramento altaris dictū com- mutatiua. Nam legimus sepius fuisse p diuinam virtutē imutatā naturā. Ideo Ambro. in. c. reuera. de cōse. di. ij. inquit. Forē dices aliū video quomodo tu mi hi asseris q corpus xpi accipiam. Et hoc nobis adhuc superest vt probem⁹. quāq igitur vtinur exēplis. vt probemus hoc non esse quod natura formauit: sed qd benedictio cōsecrauit: maiorēq vim eē benedictionis q nature: qā benedictione etiā natura ipsa mutat. Virgam tenebat Moyses. pēcit eam ⁊ facta est serpens. Rursus apprehendit caudā serpentis et in virge naturā reuertitur. Hides ergo. p phetia gfa bis mutataz esse naturam: ⁊ serpentis ⁊ virge. Currebant egypti flumina puro meatu aquarū subito de fontium venis sanguis cepit erumpere. nō erat potus in fluminib⁹. Rursus ad pphie preces cruor cessauit fluminū. aquarum nā remansit. Circundatus erat vndiqz populus hebreorū. Hinc egyptiis valla tus inde mari clausus. Virgam leuauit Moyses separauit se aqua: ⁊ in muroz speciem se congelauit: atqz inter vndas via pedestris apparuit. Jordanis retroz sum puerus cōtra naturā: in sui fontis reuertitur exordiu. Hōne claret naturā vel maritimorū fluctuum: vel fluminalis cursu esse mutatā. Siciebat populus patru tenigit Moyses petrā: ⁊ aqua de petra fluxit. Aliqd nō preter naturā opata est gratia. vt aquā vomeret petra quāz non habebat natura. Marath fluminis amarissim⁹ erat vt sitiens popul⁹ bibere nō posset. misit Moyses lignū in aquā ⁊ amaritudinē suā aquarum natura depoluit: quā infusa subito gratia tēperauit. Sub Elyseo. ppha vni ex filijs ppharū excussus est ferrū de securi: ⁊ statū inersum. rogauit Elyseū qui amiserat ferrū. Misit Elyseus lignū in aquā ⁊ natauit

ferrū: vtiqz ⁊ hoc preter naturā factū esse cognouimus. Grauior ē ferri species q aquarum liquor. Aduertimus ergo maiore esse gratia q naturā. ⁊ adhuc tamē pphetice bñdictionis miramur gfa. q si tantū valuit humana bñdictio vt naturā cōuerteret: quid dicem⁹ de ipsa cōsecratione diuina vbi ipsa vba dñi saluatoris operantur. Nam sacramentū istud quod accipis xpi sermone cōfiscitur. hec Amb. Qui in talib⁹ ⁊ similibus exēplis nobis ostendit quāta potest magn⁹ ⁊ excellus deus: cui pti atqz virtuti inēse ⁊ infinite ascribūtur omnia miracula sacramenti altaris.

Qualiter miracula ⁊ exempla operata in sacro altaris. oñdūt vere ibi eē corpus xpi. Caplm. iij.

¶ Tertio probanda est vritas sacri p exempla. Nam de benedictus ⁊ si nō semp qñqz tamē ad confusionē cordiū inflatorum multa de hoc sacro ostendit mira atqz stupēda. Inter que illud vnū est celeberrimū ac memoria dignū qd euenit duz scūs Antonius de padua Arimini pdicabat. Ibi nanqz hereticus qdā aderat: q male sēnebat de corpore xpi: atqz in contemptū corpis xpi hostias nō cōsecratas sepius asino suo prebebat in cibū. Luz vō hoc innotuiss⁹ Antonio fidei defensori accerrimo illū ad se vocatū dure redarguit: veritateqz sacri ei fideliter pñasit. Lum vō ille pertinax in suo sensu maneret: assereretqz asinū suū p sepe tali cibo fore depastum: cōuenit cum eo Antonius: vt de hoc experientia fieret ⁊ p dies tres asin⁹ sine cibo transiret. ⁊ die tertia Antoni⁹ foro celebrata missa. ⁊ reseruato sacro illū in tra hostias non consecratas reponerz at qz illo modo asinus famelic⁹ inuitaretur ad pabulū. qd cū factū fuisset corā multitudinē maxima: animal illd appropinquans sponte in qua corpus xpi itra hostias non psecratas reuerenter reconditū erat ex miraculo dei cognouit domi nū suū. ⁊ caput ⁊ pedes inclinās humilr adorauit. neqz cura sibi fuit de cibo: quo

Festa quarta ebdomade sancte de sa-
cramento eukaristie: ad quod deuote su-
scipienduz fideles inuigilare debent.

Sermo lxx.

Eccepit pa-

nem et gras agens fre-
git et dixit. Accipite et
manducate. hoc est cor-
pus meum: quod, p vob

trades: hoc facite in mea com memoratio-
ne. Doctoris gentium vba sunt ista. i. Lhor-
xi. c. Satis vtile et proficuum esse arbitra-
tus sum. si adhuc de sacramento ineffabi-
li eucharistie non nulla dixerim: quoniam quanto
magis illius preconia fidelibus innotescunt:
tanto ardentius excitantur ad illius usum.
deuotamque suscepuonem. Idcirco pre-
ter ea que dicta sunt: adhuc videbimus quodam
non immerito de hoc benedicto sacro diluci-
danda. proponemus itaque tria principalia
mysteria: que apostolus in vobis preallegatis
explicauit et annotauit videlicet.

Primum dicit transubstantiationis.

Secundum manducationis.

Tertium consecrationis.

De transubstantiatione panis in carne et
vini in sanguine christi. et de portionibus ad
mirandis ipsius transubstantiationis. Capitulum i.

Primum mysterium annotatum ab
apostolo de transubstantiatione. Quia
christus panem accipiens. et gras agens
panem illum benedixit et consecrauit: conuer-
tens ibi et in substantiam corporis sui: sic et in sacro
istius substantia panis in substantia corporis christi. et substantia
vini in substantiam sanguinis eius vere conuer-
titur. Ad quod plene intelligendum quatuor sunt
dubia declaranda. Primum videlicet in co-
secratione sit vera transmutatio siue co-
uersio panis in corpus christi: an panis simul
maneat cum corpore. Ad quod respondet Alexander. in
iii. su. volumine. q. xxxviii. m. c. i. q. aliqui
rantes dixerunt quod in hoc sacro non est ali-
qua conuersio: sed ad plationem et bonum sine
conuersione aliquid fit divina virtute: ut corpus
christi sit ibi. Tamen hec positio est piraria
secundum auctoritatem. et per. Est enim contra con-
gruitatem sacramenti: et immunitatem meriti.

Indigebat. cumque verberibus ab illo here-
tico angere et traheretur et volueret semper
faciebat ut prius. ob quod hereticus ille et
alii qui plurimi oī errore deposito ad ve-
ram fidem redierunt. Antonius autem deo gra-
tias referens sacris honorifice in loco de-
bito posuit et conseruauit. De multis etiam
comptum est quod ex privilegio spirituali corpus
et spiritus viderunt: aut in specie pueri: aut car-
nis: aut sanguinis. Quod fit per Thoma. iii. p.
te. q. lxxvi. arti. vi. c. p. in mutatione oculorum
corpus sic videtur: quodque oculi mutant ac-
si expresse viderent exterior carnem aut sa-
guinem vel puerum nulla transmutatione
facta ex parte sacri. Quod patet ex eo quia
alijs videtur sub specie panis. Nec tamen id
pertinet ad aliquam deceptionem: quia talis
species diuinitus format in oculo ad ali-
quam veritatem figurandam: ad hoc. scilicet quod mani-
festetur vere corpus christi esse sub hoc sacro
sicut etiam christus absque deceptione apparuit
discipulis euntibus in Emmaus. Dicit enim
Augustinus. in. li. euangelij quod eius fictio non
refert ad aliquam significationem non est
mendacium: sed aliqua figura. Sunt itaque
multa huius sacri perclarissima testimonia
que tamen omnia si deessent sufficere nobis de-
bet etiam christi dicent. Hoc est corpus meum.
de quo dicere possumus quod Isaac dixit du-
m filium tangebatur. Vox quidem vox Jacob est
sed manus manum fuit Esau. Itaque in tactu
et odoratu Esau cum reputabat. in voce tamen
Jacob cum confitebatur. Sic in hoc ad-
mirabili sacro sensibus nostris. scilicet visui odo-
ratui. gustui. et tactui accidentia panis se-
offerunt. sed ipsi auditui veritas carnis
christi. igitur ineffabile sacramentum. o-
mni inexplicabile signum amoris ihesu christi.
omni denique triumphale privilegium nobis
exhibitur. Non est enim aut fuit aliquando
tam grandis natio: que habeat deos ap-
propinquantes sibi: sicut adest nobis de-
us noster. Ergo omni deuotione qua possumus
nobis adueniat gratia. et tandem peren-
nis et eterna gloria: in qua ipse dominus
ihesus vivit et regnat cum patre et spiritu sancto
per infinita secula seculorum. Amen.

Nam multiplex est ratio quare cōgruit
 ut panis conuertat in corpus xpi et nō ma-
 neat simul. Prima est vitatio idolatrie.
 Si enī sub sacramento maneret panis
 fortassis quāq; indistincte adoraretur cū
 dñō. Secunda ratio est efficacior deduc-
 tio ad ipm xpm pprehendendū. Spēs
 enī panis que mō deducit immediate ad
 dñm xpm comprehendendū et vescedū
 tunc mediate deduceret: quia primo de-
 duceret ad comprehensionē panis: et post
 ad comprehensionē dñi. Tercia rō ē
 spūalior resectio. mō enī illa resectio est
 spiritalis oīo: tunc esset etiam carnalis
 quia tunc cibus carnalis assumeretur: et
 nō solum spūalis. Quarta ratio est veri-
 tatis insinuatio. scilicet ut credat qd sit trī cib⁹
 anime: et non corporis: et qd hoc cibo sit
 vnio spiritalis: nō corporalis. Spūo
 ad hoc pretacta minuit vtilitatez meriti:
 quia ponendo qd accidentia non possūt
 esse sine subiecto in itendo rōnib⁹ huma-
 nis meritū fidei dēminuit. Ideo dicēdū
 qd tota substantia panis cōuertit in sub-
 stantiam corporis xpi remanentib⁹ accidē-
 tiis sine subiecto. Secundum du-
 bium declarandū. utrū in ista puerfioe
 anichilet substantia panis. Et ad hoc rñ-
 det Ric. i. iij. di. xi. ar. i. q. iij. c. d. qd quis
 p⁹ puerfione substantie panis in substantiā
 corporis xpi nihil de substantia panis re-
 maneat. tamē quia substantia corporis xpi
 in quaz cōuersa est aliquid est: anichila-
 ta non est. vnde substantia panis nō est
 in nichilū redacta: sed in melius cōmu-
 tata. scilicet corp⁹ xpi. nō tñ fm Alex. vii. s.
 de pane illo accipit esse corp⁹ xpi: s; ipsa
 essentia panis sine omni mutatiōe facta
 in corpus xpi mutat in illud. Ideo Elgo.
 li. ij. de sacramentis pte. viij. c. ix. ait. Mō
 sic corpus xpi in pane psecrari dicimus
 ut de pane corpus xpi ēē accipiat: nec qd
 corpus nouū subito factum de mutata
 essentia: sed in ipm verū corpus mutatā
 essentia. nec ipam substantiā panis et vini
 in nichilū redactam quia desijt esse quod
 fuit: sed mutatam potius: quia cepit esse
 aliud qd non fuit. Tertiū dubium de

clarandū. utrū illa cōuersio fiat in instā-
 ti vel successiue. Et respondet Ricar. vbi
 supra qd fit in instanti. quia ut accipi pōt
 a commēatore. iij. metaph. Qis succes-
 sio in mutatione causat vel ex resistētia
 mobilis ad motore: vel medij ad moto-
 rez. vel ratione vtriusq; et puto qd sub re-
 sistētia ipsius medij debeat comprehē-
 di diuisibilitas spacij per compactionem
 ad limitationē virtutis in motore. vnde
 Quis corporale mediū āgelo nō resistat:
 tamē quia limitate virtutis est: nō possz
 se transferre ab oriente in occidentē per
 transeundo spacium in instanti. Virtus
 aut conuertens substantiā panis in cor-
 pus xpi non est limitata. Illa enim con-
 uersio fit per virtutē diuinā. que infinita
 est. Nec sibi resistit substantia panis: quia
 tota natura pfecte subdit virtuti diuine.
 Nec est aliquod medium per quod ista
 conuersio fiat. hoc enī nō habz locū. p-
 prie loquendo: nisi de mutatione locali.
 Panes enī nō esse corpus xpi nihil po-
 sitū dicit: et tamen si esset mediū non
 oporteret qd causaret successione in diuina
 operatione. Deus enī vnū lapidē trans-
 ferre possēt ab oriente in occidentē per
 totū mediū in instanti. Non enī oportet
 qd diuisibilitas medij causet successione
 in mutatione: nisi cum hoc mutans sit
 limitate virtutis. Quartum dubium
 declarandū utrū virtus transubstantia-
 tiua principalius respiciat sacerdotes: qd
 vba. Et rñdet Ric. di. viij. qrti ar. iij. q.
 iij. c. qd virtus pdicta pncipali⁹ respicit sa-
 cerdotē: quia quādo dñs operat aliquēz
 effectuz mediante instrumēto animato
 cuiusmodi est seruus fm phm pmo po-
 liticorū: et inanimato. virt⁹ dñi pncipa-
 lius respicit instrumētū aiātū qd inaiātū
 In transubstantiatione autem sacerdos
 se habet sicut instrumētū aiātū: et verba
 sicut inaiātū. idō virt⁹ dñi pncipaliter ope-
 rantis principalius respicit sacerdotem
 qd verba. Secunda ratio est. quia quan-
 do plura instrumēta p ordinē se habētia
 concurrunt ad eundē effectū: ut manus
 et penna ad scripturā. virtus principalis

motoris principalis respicit illud instru-
mentum quod est sibi propinquius et media-
te quo aliud instrumentum mouet. unde
virtus scribens principalis respicit ma-
nuum quod est pennam. Ad transubstantiationem
autem concurrunt plura instrumenta per or-
dinem se habentia. scilicet sacerdos et verba:
quorum sacerdos est propinquior principali
agenti: quia sibi est similior: et eius repre-
sentat personam. Est etiam plationis et bo-
rum causa. ideo et eius transubstantiatiua prin-
cipalis respicit sacerdotem quod est verba. Ter-
tia ratio est quia virtus transubstantiatiua sacer-
dotis respicit presentem ante ratione characteris
qui in sacerdote permanet. Verba autem sicut
sunt transcuntia respiciunt transiitum non per
aliquem transitum ex parte virtutis: put est in
principali agente: sed per transitum ipsorum
et bonorum. Item quid tamen predicta virtus
respicit principalis verba quod est sacerdotem:
in quantum verba magis de propinquo se
habent ad effectum quam sacerdos. Item quod
modum etiam dici potest quod virtus scribens
principalis respicit pennam quam manuum.
De multiplici manducatione corporis
christi: et de dubijs que circa illam haberi pos-
sunt.

Laplin. ij.

Ecce dicitur mysterium quod annotauit
apostolus in themate dicit mandu-
cationis: asserens quod christus dixit.
Accipite et manducate hoc est corpus meum.
Ad quod plene intelligendum quatuor
sunt dubia declaranda. Primum quot
sunt modi manducandi corpus christi. Et
respondet magister in. iiii. di. ix. quod est duplex. vnus
sacramentalis: alius spiritualis: quod distinctio fit Boni-
artii. l. q. i. c. ostenditur vno modo a dispositione
sumentium quia quidam accedunt male dis-
positi: et hi manducant sacramentaliter
quidam bene: et hi spiritualiter. Secundo ac-
cipitur a modo sumendi: quia quidam susci-
piunt ore corporis: et hi cordis. et hi sacra-
liter. Quidam et ore cordis. et hi spiritualiter
Comedere igitur sacramentaliter est illud
suscipere cum fide informata caritate. Co-
medere autem sacramentaliter est illud suscipere
cum fide sine caritate. Qui manducant
sacramentaliter: tamen suscipiunt sacramentum: sed

non effectum illius. Qui vero manducant spiritu-
aliter effectum gratie consequuntur. Et Scilicet dubi-
um. vtrum mali sumant corpus christi veraciter
Et respondet Thomas. iij. pte. q. lxxx. art. iij. c. et
Boni. i. iij. di. ix. ar. ij. q. i. quod circa hoc quidam
antiqui errauerunt dicentes quod corpus christi
vix a malis non sumitur: quia non decet tantam
maiestatem et carnem tam sanctam et puram in
corpus peccatis subditum introire. Ideo
assererent quod corpus christi verum a speciebus
abscederet. ex quo peccator ipsum labijs et
ore polluto ptingeret. Sed hoc est erroneum
eo quod manentibus speciebus corpus christi sub
eis esse non desinit. Species autem manet
quod diu substantia panis maneret: et sibi adesset.
Manifestum est autem quod substantia panis assum-
pta a peccatore non statim esse desinit: sed manet
quod diu per calorem naturalem digeratur. Et tamen
diu corpus christi sub speciebus sacramentalibus manet
etiam a peccatoribus sumptum. Quare doc. oes
dicunt quod peccatores veraciter et sacramentaliter: licet
non spiritualiter corpus christi suscipiant quod carat. Ec-
clesia in psalmo in festo corporis christi dicens.
Sumunt boni: sumunt mali: forte tamen equali
vite vel interit. et Aug. sup. Jo. ait. Nihil
de altari accipitis: et accipiendo moriuntur
Ad idem est. c. sicut Judas. c. et facta. de co-
se. di. ij. Tercium dubium vtrum peccator: qui cum
certa scientia in peccato sumit corpus christi: sumat
illud damnum. Et quod sic per predictum apostolum. d.
quod iudicium sibi manducat et bibit. quod non est
fit Boni. quod ipse corpus christi aliquam maculam det-
rahit: sed quod peccator ipsum contemnit dum se separare
non vult et mudare. Sed aliquis obijcere potest
si manducare corpus christi cum peccato peccatum est
ergo a filiis et videre. ergo quiescent ex his
in peccato mortali videt corpus christi peccat
mortaliter. Respondet Thomas. vii. s. ad. iij. ar. et
Boni. vii. s. q. ij. ad ultimum pertra. quod visus
non ptingit ad substantiam corporis christi: sed solum
ad species sacramentales: sed ille qui manducat non
solum sumit species sacramentales: sed etiam christum qui
est sub eis. et ideo a visione corporis christi nullus
baptizatus prohibetur. non baptizati autem non
sunt admittendi: etiam ad inspectionem huius
sacri. et per Dionysium in lib. ange. hierar.
sed ad manducationem non debent accedere
nisi illi qui bene dispositi et mundati sunt.

quare non est simile videre et sumere hoc sacramentum. Quartum dubium est. utrum accedere ad hoc sacramentum cum conscientia peccati sit gravissimum omnium peccatorum. Et quibusdam videtur quod sic. Primo quia glossa super illud. i. Cor. xi. c. Qui manducauerit et c. De indigne manducante ait. ac si christum occiderit punietur. scilicet peccatum christum occidentium videtur fuisse gravissimum. ergo et hoc peccatum. Secundo arguunt: quia Hieronymus dicit in quadam epistola. Quid tibi cum feminis qui ad altare cum domino fabularis? Dic sacerdos dic clerice qualiter cum eisdem labijs filium dei oscularis: quibus osculatus es filiam meretricis? Iuda osculo filium hominis tradidit. Ex quibus verbis videtur quod fornicator: accedens ad mensam christi peccat sicut peccavit Iudas perditionis enormi et gravissimo. Respondet tamen Thomas. vii. s. ar. v. quod aliquod peccatum potest dici gravius alio dupliciter. uno modo per se. alio modo per accidens. Per se quidem secundum rationem sue speciei: que attendit ex parte obiecti. et secundum hoc quanto id est quod peccatum est maius. tanto peccatum est gravius. et quia divinitas christi est maior humanitate ipsius: et ipsa humanitas est potior quam sacra humanitas. Unde est quod gravissima peccata sunt que committuntur in ipsam divinitatem: sicut est peccatum infidelitatis et blasphemie. Secundario autem sunt graviora peccata que committuntur in humanitatem christi. Tercio autem loco sunt peccata que committuntur in sacra que pertinent ad humanitatem christi. Post hoc sunt alia peccata contra puras creaturas. Per accidens autem unum peccatum est gravius alio ex parte peccantis: puta peccatum quod est ex ignorantia vel infirmitate levius est peccatum quod ex corruptu vel ex certa scientia. Et eadem ratio est de alijs circumstantijs. Secundum hoc ergo considerare in peccato mortali in quibusdam potest esse gravius: sicut in his qui ex actuali precepto in conscientia peccati ad hoc sacramentum accedunt. In quibusdam vero minus grave puta in his qui ex quadam timore ne deprehendantur in peccato cum conscientia peccati hoc sacramentum suscipiant. Sic ergo patet

quod hoc peccatum est multis alijs gravius secundum suam speciem: non tamen omnium gravissimum. Ad primum ergo dicendum quod peccatum indigne sumentium hoc sacramentum comparatur peccato occidentium christum secundum similitudinem. quia utrumque committit contra corpus christi. non tamen secundum criminis quantitatem. Peccatum enim occidentium christum fuit multo gravius. Primum quidem quia illud peccatum fuit contra corpus christi in sua specie propria: hoc autem est contra corpus christi in specie sacramenti. Secundo quia illud peccatum peccavit ex intentione nocendi christo. non autem hoc peccatum. Similiter fornicator accipiens corpus christi contra Iude osculanti christum quantum ad similitudinem criminis: quia uterque ex signo caritatis christum offendit. non tamen quantum ad criminis quantitatem. Nec tamen similitudo non minus competit alijs peccatoribus quam fornicatoribus. nam et per alia peccata mortalia agit contra caritatem christi. cuius signum est hoc sacramentum: tanto magis quanto peccata sunt graviora. Secundum quod tamen peccatum fornicationis magis reddit hominem ineptum ad perceptionem huius sacramenti. in quantum. scilicet per hoc peccatum spiritus maxime carni subijcit. et ita impedit fervorem dilectionis qui requiritur in hoc sacramento. Plus tamen ponderat impedimentum ipsius caritatis quam fervorem eius. unde etiam peccatum infidelitatis. quod fundit separat hominem ab ecclesie unitate simpliciter loquendo maxime hominem ineptum reddit ad susceptionem huius sacramenti. unde gravius peccat infidelis accipiens hoc sacramentum quam peccator fidelis. et magis contemnit christum secundum quod est sub hoc sacramento presertim si non credat christum vere sub hoc sacramento esse. quia quantum est in se diminuit sanctitatem huius sacri: et virtutem christi operantis in hoc sacramento: quod est contemnere ipsum sacramentum in seipso. Fidelis autem qui cum conscientia peccati sumit contemnit hoc sacramentum non in seipso. sed quantum est ad usum indigne accipiens.

De potestate consecrandi concessa sacerdotibus rite ordinatis secundum formam

ecclesie: qui soli conficere possunt.

Capitulum. iij.

¶ Tertium mysterium quod apostolus apostolus
notavit dicitur consecrationis.
ibi. Hoc facite in mea memoria
rationem. In quibus verbis finem fran.
data sunt potestas consecrandi apostolis: qui ut
dictum est in precedentibus fuerunt tunc a
christo ordinati sacerdotes. Sed hic quat
tuor dubia adhuc occurrunt aperienda
¶ Primum virum angeli habeant potestate conse
crandi. Et respondet Alex. in. iij. q. xxxv. me.
i. q. non eo quod deus talem potestate ipsis
non dedit. et hoc congrue. Primum quia virum
transubstantiandi elementum in corpus
christi. et sanguinem data est verbo sensibili
unde cuius est proferre verbum sensibile
eius est ministerialiter mediante verbo
tali consecrare. Inquit enim Aug. i. q. i. in
c. de trahere. Accedit verbum ad elementum
et fit sacramentum. ¶ Secunda ratio est
quia si sacra ministrarent homini per ange
los. esset homo in sua reparatione subie
ctus angelice nature: et sic non esset per
christum solus restitutus in pristina dignita
tem. ¶ Secundum dubium. Virum aliquis non
sacerdos possit consecrare. Et respondet quod
non. imo si omnes homines mundi non sa
cerdotes essent sancti et iusti: et per annos et
annos diceret verba consecrationis super
debita materia cum intentione consecran
di nunquam consecrarent. Ideo scribitur de
sacerdotibus. et sic. ca. c. i. Hoc utique sacramentum
nemo potest conficere nisi sacerdos qui
rite fuerit ordinatus secundum claves ecclesie.
quas ipse concessit apostolis eorumque succes
soribus ihesu christo. et ecclesia cantat sic sacrifi
cium istud instituit. cuius officium con
mittere voluit solis presbyteris quibus sic
congruit ut sumant et dent ceteris. Et. xxv.
di. in. c. perfectis. dicit. Ad presbyterum
pertinet sacramentum corporis et sangui
nis domini in altare dei conficere. ¶ Tertium
dubium. Virum sacerdotes mali et peccato
res possint consecrare. Et respondet Bona.
in. iij. di. xij. q. sic. quia officium consecran
di non est ex propria sanctitate: ut qui

179
dam heretici dicunt: sed ex auctoritate.
Tho. vi. in. iij. par. q. lxxvij. ait. Ad hoc
hoc ipso aliquis definit esse minister christi quod
est malus: quia dominus habet bonos et malos
ministros. qui cum auctoritate habent
consecrandi: consecrare possunt. Unde
Aug. i. q. i. c. intra. ait. Intra catholicam
ecclesiam in ministerio corporis et sanguinis
domini: nihil a bono maius: nihil a malo mi
nus perficitur sacerdote: quia non in meri
to consecrantur: sed in verbo perficitur creatoris
et in virtute spiritus sancti. Ad idem est. c.
ut videtur. c. propheta. c. cum scriptura. c.
multi sacerdotes. et c. sacerdotes. ¶ Quartum
dubium. Virum sacerdotes heretici scilicet
ei. excommunicati vel degradati possint confi
cere. Et respondet Bon. in. iij. di. xij. ar. i. q.
i. c. q. aliqui voluerunt distinguere quod sacerdo
tes mali quod occulte sunt mali: et tales pos
sunt consecrare. Alii vero sunt manifeste mali
et ab ecclesia peccati: sicut heretici: et alii heretici
dicti: et tales non possunt. Et ad hoc alle
gant dictum Aug. i. q. i. c. extra catholi
cam. Extra catholicam ecclesiam non est
locus veri sacrificii. Et Hieronimus in
c. odit. qui dicit. Odit dominus sacrificia
hereticorum: et a se proicit et quotiens in
nomine eius congregati fuerint detesta
tur fetorem eorum. et claudit nares suas. Ma
bent etiam ibi. c. non oportet. Sed tamen
positio ista falsa est: ut patebit. Ideo di
cendum et melius quod sacerdotes omnes
preordinati consecrare possunt: quia potestas conse
crandi eucharistiam ut inquit Tho. pre. iij. q.
lxxij. ar. i. c. et omnes theologi putant ad ca
racteres sacerdotalis ordinis. Character
autem indelebilis est. Ideo dicendum quod
in sacramento duo attenduntur. scilicet sacramenti
veritas que consistit quantum ad rem pri
mam: et sacramenti utilitas: que consistit
quantum ad rem ultimam: que est incorpo
ratio vel unio: quantum ad corpus mysticum.
Si de veritate sacramenti loquamur ve
ritas saluatur ubi ex parte ministri est or
do et intentio. et verbi prolatio: cuius adest
debitum elementum. Si autem loquamur
quantum ad utilitatem. dicendum quod sacerdos
bonus conficit ad utilitatem suam et assistentium

Malus oculus ad damnum suum trahit: nihilominus ad utilitatem assistentium qui deuote audiunt missam. Sed precibus et hereticus ad damnationem suam et omnium assistentium. Quia ergo in precibus et hereticis manifestis priuatur sacramentum omni fructu: Quis sit ibi corpus Christi verum. Ideo loquitur sacri canones ipsorum sacri-
crificia detestantes non ratione operis operis: sed dant: *Ri. 10. i. i. ar. l. q. i. c. dicitur* quod per falsos sacerdotes posse hoc sacrificium committere intelligitur dupliciter. aut de iure: aut de facto. Primo modo non omnis sacerdos potest hoc sacramentum committere: quia nec irregularis nec suspensus: nec interdictus: nec excommunicatus: nec schismaticus: nec hereticus: nec degradatus hoc sacramentum potest de iure perficere: quia cuiuslibet predictorum prohibetur est potestatis sacerdotalis vult unde conficiendo grauissime peccant. Secundo modo scilicet de facto quilibet ipsorum potest ut predictum est. Consideretur itaque laici quanta est sacerdotalis dignitas: quanta sacerdotibus data est potestas. Non sint ipsi sacerdotum iudices: et ex consequenti sacramentorum contemptores. de quo plenius diximus in opere de virtutibus. Reuerentur et colant illos ut patres: ut dominos et tanti sacramenti ministros. Preparent se omnes cum omni humilitate et reuerentia ad sacramentum coeum de illorum manibus suscipiendam. Ipsi vero sacerdotes studeant pro virtutis nitorem mentis et anime conservare viuereque munde et caste: ut sic digne conficere possint et dispensare fidelibus absque proprio detrimento: imo cum merito et benedictione dei sacratissimum corpus filii eius domini nostri Iesu Christi: qui est benedictus et laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.

Seria quinta in cena domini. de exemplis a Christo nobis exhibitis: in quibus eum sequi debemus et precipue tempore sacre eucharistie communionis.

Sermo. lxxi.

Exemplum

eni dedi vobis ut quem admodum ego feci: ita et vos faciatis. *Idissimie* suum verba sunt ista *Jo. xii.*

c. et in euangelio hodierno. Suscepturi sanctissimum sacramentum hodierna die vel in prima solemnitate pascale diligenter ac sollicitè iugulare debemus: ut ad illud accedamus cum omni mundicia: puritate ac reuerentia. Id autem facere poterimus si voluerimus imitari exempla virtutum: que docuit nos ipse Christus in ultima sua cena. In illa namque docuit nos omnes quid coicando essemus faciuri. Idcirco in presenti sermone pro moralis declaratione euangelij de exemplis moralibus spiritualiter in eo contentis: et a domino Iesu Christo nobis oblati erimus tractaturi: quoniam ad illa Christus Iesus nos in verbis in themate premixtis inuitat. In quibus totum euangelium hodiernum complectendo septem exempla deuotissima declarabimus.

Primum de memorande mortalitatis.

Secundum presumende caritatis.

Tertium tolerande aduersitatis.

Quartum premende prosperitatis.

Quintum obseruande castitatis.

Sextum exercende humilitatis.

Septimum desiderande felicitatis.

Qualiter Christus docuit nos exemplo suo memores esse mortis acerbissime: quae pro nobis peccatoribus ex caritate et amore patientissime tolerauit. *Lapsum. j.*

Primum exemplum quod Christus nobis exhibuit dicitur memorande mortalitatis. Ipse etenim memor erat mortis sue: quod euangelista exprimit. d. Ante diem festum pasce iaceo Iesus quia venithora eius ut transeat ex hoc mundo ad patrem. Pro quorum verborum declaratione tria sunt notanda. Primum quid per hoc nomen pascha intelligatur. Et ad hoc sic dicit Augustinus super *Jo. Pascha* non sicut quidam estimant grecum nomen est. sed hebreum. Opportunissime tamen

occurrit in hoc noie quedā congruentia
etrariūq; linguarū. Quia enī pati grece
paschi dicitur. ideo pascha passio putata ē.
vel hoc nomen a passione sic appellatur
In sua vō lingua hoc est in hebreā pas-
cha transitus dicitur: propterea q̄ tunc
primum pascha celebravit populus dei
q̄ ex egypto fugiēs rubrū mare pertrā-
siuit. fm̄ autem illico. de lira dicebatur
pascha iudeorū transitus: eo q̄ tunc an-
gelus transiit p̄ egyptū interficiēs primo
genita egyptiorū. et filios israel saluās
¶ Secundum notandum q̄ paschale
festus apud iudeos incipiebat a vespere
diei in qua luna erat. xiiij. Dies autē festi
uus apud eos incipit a vespere vnius di-
ei. et durat vsq; ad vespere sequēt diei
Unde Leuit. xiiij. c. dicit a deo. Et vespere
vsq; ad vespere celebrabitis sabbata ve-
stra. et sic dies pasche solemniter erat luna
xv. propter quod eundem diem quē Jo-
annes noiat. ante diem festus pasche pp̄
naturalē distinctionē dierum. Marcus
nominat primū diem agimorum: quia a
vespere precedentis diei incipiebant come-
dere agima. Quare fz Hiero. omnesq;
theologos. dis. xi. quartū. tenendum ē q̄
ihs fecit cenā luna. xiiij. et passus est luna
existente. xv. ¶ Tertius notandū q̄ sic
xps recordabatur mortis de proximo sibi
imminentis: ita et qui vult coiccare mortem
xpi ad suam mentē reuocare debet. hoc
docuit ap̄lus cū dixit. i. Cor. xi. Quouē-
cunq; manducabitis panem hunc et ca-
licem bibetis: mortem domini annuncia-
bitis donec veniat.

¶ Quasi xps nos docuit exēplo suo vt
memores sim⁹ inēle caritatē sue: q̄ nos
dilexit. Caplm. ij.

Ecūdū exēplū qd̄ docuit nos
xps dicit p̄sumande caritatis. i.
de quo euangelista scribit: Luz
dilexisset suos qui erant in mundo: in fi-
nem dilexit eos. i. fm̄ glo. maiora signa
dilectionis ostēdit. Dilexit nāq; domin⁹
seruos suos iustos et sanctos: reos et pec-
catores: pro eis patiendo et moriendo
Ob quod Hieronimus ad Damasum

papam de filio prodigo ait. Que maior
potest esse clementia: q̄ vt dei fili⁹ hois
putaret: decē mēsum fastidia sustineret
partus expectaret aduentū. per singulas
adoleceret etates: et post p̄tū melia vocū
allapas et flagella crucis. pro nobis fieret
maledictus: vt nos a maledicto legis ab-
solueret: Et ap̄lus Ro. v. inquit. Cōmē-
dat suam caritatem deus in nobis: qm̄
cum adhuc peccatores essemus: xpus pro
nobis mortuus est: Si ergo xpus tm̄ di-
lexit nos: vt sanguinē suū et vitam daret
pro nobis: nos debemus et illū diligere
ac pro eius amore. proximorū odia depo-
nere. An nō heretici vel ingrati habēdi
sunt illi qui xpm̄ nō diligunt. pro qbus
morti dignatus est: Propterea scribitur
sic de conse. di. ij. in. c. uerat. Semp xpi
mors per seculi vitā posteris ē nūciāda
vt discant qua caritate dilexit suos qui. p̄
eis morti dignatus est. Cui omnes debe-
mus vicem rependere caritatis. quia ad
hoc prior dilexit nos cum essemus gehē-
ne filij: vt cum diligeremus a morte iā
liberati. Et Cassio. in li. de dilectione dei
ait alloquens animam sic. Audi anima
mea et auribus peipe diuinā clementia
Quis abyssus tam ineffabilis gr̄e consi-
derauit: Quis de fonte tante dulcedinis
gustauit et nō amauit: Quare non diffū-
dis in deum vniuersos affectus quos di-
rigis ad vanitates et insanias falsas: Cur
queso diligis aliquid preter illum qui taz
benigne: tam misericorditer a tot misē-
rijs te redemit: Iugi scrutinio et assidua
meditatione reuolue qualiter vnigenit⁹
dei patris cum esset splendor: et figura sb̄
stantie eius post exinanitionem vsq; ad
formam serui. post lacrymas post labo-
res: post sudores. post cōtumelias. post
flagella. post spūta. post liuores post co-
ronam spineam: pro te affixus in cruce
quandoq; pependit. Panus eleuabat
ad patrem in sacrificium vespertinum:
vt te ad amplexus amicales inuitaret
Aide anima mea ne ingrata sis in tanto
cumulo beneficiorum. Ingratitudo enī
est peremptoria salutis. hec ille. Quādo

ergo xps conspicit hoīem qđ non diligit
conquerit de illo. vt Augu. inqt in lib. 5
v. hereses. d. Cū essez vnicus patris mei
reconciliauit te. cū inter montes ⁊ siluas
errares quesui te. humeris meis porta-
ui te. laboraui. sudauī. caput meū spinis
apposui. man⁹ meas ⁊ pedes clauis ob-
ieci. lancea latus meuz apui: vt te mihi
copularem: ⁊ tu diuideris a me?

Qualiter xps nos exēplo suo docuit
aduersa libenti aīo tolerare: ⁊ in tribula-
tionibus esse patientes. *Laplm. iij.*

Et iuz exemplū qđ nobis xpus
dedit dicif tolerande aduersitatē.

Tolerauit enī Judam prodito-
rem suum equo ⁊ patienti animo. quē
in cena retinuit: coicauitq; cum cū alijs
discipulis: ne eius petiū occultū faceret
manifestum. vt habet. i. q. i. in. c. xpus. ⁊
hoc euangelista expressit cū dixit Et ce-
na facta. i. q. i. m. ad esum agni pascalis
non tamen cōpleta q̄tū ad alia cibaria.
Sequit: cū diabolus iam misisset in cor:
vt traderet euz Judas Simonis scario-
tis. i. fm Nicolaum de lira: quia die pre-
cedenti eum vēdiderat suggestione dia-
boli hanc p̄ditionē in corpius mitēns.
Sequitur tex. Scies quia omnia dedit
ei pater in manus: ⁊ quia a deo exiuit. ⁊
ad deū vadit. Que v̄ba exponēs Greg.
iij. moral. ait. Sciebat. n. qđ i manu sua
ip̄os enī p̄secutores accepat: vt ipse in se
ad vsuz pietatis intorqueret quicquid eo-
rum contra se malitia permissa seiret.

Quanta erat patientia ⁊ longanimitas
benedicti ihu xpi: quando in cena il-
la respiciebat proditorem: videbatq; cor-
eius malignū. ⁊ tamē nō eiciebat eum:
nō ostendebat sibi turbulentaz faciē: nō
inferebat contumelias illi ⁊ conuicia: s;
modis omnibus mansuetissimis q̄tuz
in se erat: querebat reuocare illuz a cogi-
tatu maligno. O patientia inuictissimi xpi
ihū benedicti. Hanc docuit nos verbo
cum dixit Luc. xxi. In patientia vestra
possidebitis animas vestras. Et Mat.
v. Beati qui p̄secutionē patiunt propter
iusticiā: quoniā ip̄so:ū est regnū celozuz

De patientie autē laudibus multa dicta
sūt a nobis in opere de virtutib⁹. iō pau-
ca hec sufficiant.

Qualr xps nos exēplo suo docuit cō-
tēnere. p̄spera mundi hui⁹. ⁊ ne in illis fi-
duciam hēamus. *Laplz. iij.*

Clarū exempluz qđ xps nobis
q dedit fuit p̄tēnēde. p̄speritatē

De quo euangelista scribit. Sur-
git a cena ⁊ ponit vestimenta sua. i. depo-
nit. p. hoc inuēns deponendū esse omnē
seculi huius affectū: neq; cōfidendū eē
in bonis p̄sitis vite. Quod Hiero. dixit
sic scribens in epla ad Exupantium. Si
fieri pōt imitare Joseph. ⁊ Egyptie dñe
pallū derelinque. nudus xpm nudum
sequere. Nec soluz a xpo eiusq; sanctis:
verū etiam a gentilibus sepe monemur
vt hui⁹ vite gaudia paruipendamus: re-
spiciamusq; omnia bōa eius. Unde ⁊ Se-
neca ad Luciliū ait. Noli huic tranquil-
litati confidere. Et iterum ad eundem.
Clamo veritate que vulgo placent qui ca-
sus ad oē fortunū bonū suspiciosi pau-
diq; subsistite. Et fera ⁊ piscis sepe aliqua
oblectatione decipit: munera ista fortu-
ne puratis: insidie sunt. Quisq; vestruz
tutam agere vitam vult. ista fiscata be-
neficiā deuictet q̄ plurimū: in quib⁹ hoc
quoq; miserrimū fallimur: quod dñi ha-
bere putam⁹ in p̄cipua cursus iste dedu-
cit: ⁊ hui⁹ eminetis vite exitus cadere ē.

Qualiter xpus exemplo suo nos do-
cuit obseruare ⁊ custodire sibi valde ac-
ceptā virtutē castitatis.

Laplm. v.

Virtū exēplū a xpo nobis da-
tum fuit obseruande castitatis.

Quod euangelista explicauit euz
dixit. Et cum accepisset lintpetū precin-
xit se. Nos enī lumbos p̄cinctos habere
debemus. fm illud Luce. xij. Sint lūbi
vestri p̄cincti. Que v̄ba exponēs Greg.
in oimelia ait. Lumbos enī p̄cingim⁹
cum carnis luxuriam per cōuentiam
coartamus. Sed vt dicit Augu: quem
allegauim⁹ in sermōe de luxuria. Inter

omnia xpianorū certamina duriora sūt
prelia castitatis: in quibus quotidiana
ē pugna ⁊ rara victoria. *Q*uanta mul-
tudo damnat pp vitia carnis. *E*cquis
explicet quot sunt illi qui vt persistant in
miserijs ⁊ turpitudine confiteri ⁊ coica-
re postponūt. Quis etiā enumeret quot
inueniuntur qui post perpetrata nefan-
dissima ⁊ fendissima peccata carnalia: p
verecundia illa non confitētur. ⁊ sine ve-
ra emendatione conscientie accedūt ad
sacram cōionem. *Q* infelix conditio ta-
lium sic facientium: qui iudiciū dei mā
ducant ⁊ bibunt.

*Q*ualiter xps exemplo suo nos do-
cuit vt hūilitatis exercitia non recusem?

Laplin. vi.

*E*xtum exemplum quod Xps
nobis tribuit dicē exercēde hu-
militatis. De quo euāgelista sub-
dit. Deinde misit aquam in peluin: ⁊ ce-
pit lauare pedes discipulorum: ⁊ exter-
gere lintheo quo erat precinctus. *Q*d
erat videre regem angelorū: ⁊ dñm celi
⁊ terre genuflexū ante pedes discipulo-
rum: ⁊ manibus proprijs contrectatē ⁊
lauantes pedes illos sordidos ⁊ lutosos
Interroga eū anima mea: ⁊ dic illi Cur
o bone Iesu tantum te humilias: vt de-
fatigatus ⁊ madefactus sudore pedes di-
scipulis tuis laues Et respōdebit tibi p-
tū. *Q* anima mea. Caritas que me tra-
xit vsq ad exinanitiōē vsq ad formiaz
serui: ipsa me sic hūiliare cōpellit. Quin-
imo ⁊ maiora hūilitatio officia suscipere
coget: cū die crastina crucifix⁹ ⁊ nudus
cū latronib⁹ deputabor. S; discite a me
oēs: qā mitis sum ⁊ humiliscorde.

*Q*ualiter Xpus exemplo suo nos do-
cuit vt desideremus supernā felicitatez.

Laplin. vii.

*E*ptimū exēplū qd Xps nobis
dedit dñ desiderande felicitatis
quia Petrū induxit vt desidera-
ret hē partē secū. Dicit ergo Iohānes
Venit ergo ad Symonē Petrū. Et di-
xit ei Petr⁹. Dñe tu mihi lauas pedes

In passu hoc dubitare solent quidā vtz
Xpus lauerit pedes discipulorū aliorū:
priusq Petrū: Et Oigen. dicit q sic.
quia incepit lauare a minorib⁹. Sed nō
videt verisimile: vt dicit Ilico. de lira. si
transisset per omnes alios: quin aliga-
eoz vel plures recusassēt hanc lotionē
sicut ⁊ Petrus. Et ideo alij doct. dicūt
q primo venit ad Petrus. ppter quod
alij. discipuli audita reprehensione Pe-
tri non fuerunt ausi vltra iam recusare.
Ad ergo euāgelista dicit: cepit lauare
⁊c. Et postea subdit. Venit ergo ad Sy-
monē. nō est per hoc itelligēdū q alios
lauarit ante ipm. sed euāgelista prius
dixit factum in generali. postea explicat
modū in particulari incipiēs a Petro
qui dixit. Domine tu mihi lauas pedes:
i. tu vis lauare pedes mihi peccatorū: tu
qui es fili⁹ dei. quasi dicat. nullo modo
debet. Sise vbum dixit in principio sue
puerionis Luc. v. Exi a me dñe: q hō
peccatōr sū. Rñdit Ihs ⁊ dixit ei. Qd ego
facio tu nescis modo. scies aut postea. i.
fm Criso. humilitatē huius doctrine. Et
quō humilitas sufficit i deū ducet. Dicit
ei Petr⁹. nō lauabis mihi pedes i eter-
nū. i. nūq fm Aug. ac si diceret. Nūq
sustinebo vt tu laues pedes meos. ⁊ fm
Ilico. de lira. lz Petr⁹ hoc faceret bono
gelo: tñ indiserere hoc faciebat: qā cum
Xps n̄ posset errare n̄ debebat volūtati
eius aliq mō resistere. Idcirco rñdit ei
Ihs. Si n̄ lauero te nō hēbis pte meā
Ad moralr ⁊ litaliter itelligi pōt. Mo-
raliter quippe intelligendo: nullus pōt ha-
bere ptem cū xpo in glia celesti: nisi lot⁹
fuerit a macula pccū: iuxta illud Apoc.
xxi. Nō intrabit in ea aliqd coingnatus
S; autēz intelligat de lotiōe corpali lfa-
liter tūc fm Oigen. dubiū ē quō ille q
ob reuerentiā Iesu nō pmittebat lauare
pedes suos. nō habebit pte cū filio dei.
Et rñdet Ilico. de lira. q sicut aliquid
est illicitum nō ex sui natura: sed tñ qā
phibitū: vt patet de ligno vetito pmo
parēti. ita similiter aliquid est necessariū
ad salutē: nō ex sui nā: s; ppter pceptū

dei vel prelati et sic erat in proposito. Ex quo enim xpus volebat simpliciter hoc facere. Petrus de necessitate salutis te-
nebatur hoc sustinere. Sed cum a xpo fuit
rephesus rñdit. Dñe nñ tñ pedes meos
sed et man⁹ et caput. q. d. prius sustinere
a te p totū corp⁹ lauari q̄ a te separi. q̄
q̄uis esset durū sibi vt magf suus ei ser-
uaret: tñ grauius illi erat ab ipso separari
Unde dicit in itinerario Clementis q̄
quicūqz Petrus memor erat dulcissime
societatis xpi: resoluebat in lachrymas.
ita q̄ facies eius adusta videbat ex fre-
quenti lachrymarū fluxu. Dixit ei ihs: q̄
lotus ē. s. p. baptisimū non indiget: nisi vt
pedes lauet. i. affectus. q̄ vt dicit Aug.
in expositione huius passus. Si aliquis
baptiz⁹ statim moriat⁹ euolat ad patrias
nec indiget aliqua alia lotionē. sed si su-
peruiuat indiget lotionē pedum. i. affe-
ctionū mētis. Subdit adhuc xps. Vos
mundi estis: sed nñ oēs. vbi Augu. Hoc
qd sit ne quererem⁹ ipse euangelista pa-
tescit adiungens. Sciebat enim q̄māz
esset qui traderet eum. Et Ogeni. Ad
ergo dicit: vos mūdi estis refert ad. xi.
qd vō subdit: sed nñ oēs. dicit ppter Ju-
dā existentē in mundū. Sequit euangeli-
sta. Postq̄ ergo lauit pedes discipulo-
rū suorū accepit vestimēta sua et cū recu-
buisset. iterū dixit eis. Scitis qd feceriz
vobis: Vos vocatis me magister et dñe
suz etenim. Si ergo laui pedes vob⁹ ego
dñs et magister. et vos debetis alter alte-
rius lauare pedes. i. pietatis. benignita-
tis. et humilitatis obsequia inuicem exhi-
bere: qm̄ hec est via per quāz acquiritur
beata vita. Ergo vt sacra cois nobis. p-
ficiat demus operaz vt in his septē pre-
missis exemplis inutemur dñm ihesum
xpm: vt sic tandē admittamur ad cenāz
illam magnāz: in qua oēs electi pasce-
reficiuntqz beata visione dei: qui ē bñdi-
ctus in secula seculorū. Amen.

¶ Feria quinta in cena dñi. de celebra-
tione missę: ac eius significatiōe. necnō
et illius audiūone. Sermo. lxxij

Acrifcate

sacrificiū iustitie: et spe-
rate in dño. Illuminati
p̄phie et ba sūt ista ps.
iij. Possūt ac dñt oēs

fideles sperare vberē fructū se fore susce-
pturos ex irequenti oblatione sacrificij
iniaculati dei nri ihu xpi: qui quotiens
cūqz misse debite celebrant offert. p vi-
uis atqz defunctis. Et licet non oēs esse
possint parati semper et quādie scissimuz
sacramentū suscipe. veritū nō priuatur
suauissimo eius fructu cū assistūt fide-
liter et deuote qm̄ a sacerdotib⁹ cōsecratur
Unde Augu. de conse. dist. ij. in. c. vt qd
ait. Et quid paras dentem aut ventrem?
crede et manducasti. Quoniā autē plerū-
qz cor habentes aridum et indeuotū ne-
gligenter suo tpe ad missas audiēdas cō-
ueniunt: aut illas audiunt minus reue-
renter. Idcirco in hoc sermōe de missa
loquamur ad quāz nos inuitat p̄pha in
verbis ppositis exhortans etiaz eos qui
nō sunt sacerdotes vt velint adesse in ce-
lebratiōe tanti mysterij: sperantes ob id
cōsequi copiosa munera gratie dei. De
missa itaqz tractaturi tria mysteria prin-
cipalia declarabimus.

Primū erit de celebratione.

Secūduz de significatiōe.

Tertiū de audiūone.

¶ Ad triplex regula ē obfauanda in ce-
lebratione missę. s. loci tēporis et modi.

Caplm. j.

Primū mysteriū de missa decla-
randuz est de eius celebratione

¶ Na licet vt ait Ego. li. de sacris
Missā nil aliud ē q̄ consecratio eucha-
ristie. que ideo dicitur missa: quia missa
hostia vel oblatio. Vel sicut dicit magf
di. xij. q̄ri. Missa dñt q̄a missa celestis
missus. qui vt exponit Inno. est magni
psilij angelus. Iste in quāz mittit ad cō-
secrandū: q̄a ille est sacerdos inuisibilis
dñs ihu xpus qui consecrat et conficit
hoc sacramentūz vbicūqz conficiatur.

Vel dicitur missa: quia populus fidelis per ministerium sacerdotis: preces et vota et oblationes deo mittit. Tamen celebranda est cum observatione triplicis regule.

¶ Prima est loci. **¶** Secunda temporis. **¶** Tertia modi. **¶** Prima regula observanda in celebratione missae est loci. Et n. inquit Ric. i. iij. di. xij. ar. iij. q. i. Coiter non licet missam celebrare in loco non sacro. quia sic instituit ecclesia. et patet de consue. di. i. c. si cur. c. missarii. c. hic ergo. et c. nullus presbyter. Cuius institutionis ratio fuit: quia in sacramento altaris quod in missa consecratur. continetur ille qui est summe sacerdos et totius nostre sanitatis causa effectiue in quibus dens: et meritorie in quantum homo. In casu tamen magne necessitatis permittunt iura celebrari in loco non sacro: si tamen tabula sit consecrata: ceteraque sancta mysteria ad illud officium pertinentia ibi affuerint: sicut cum ecclesie omnes fuerint incense. vel cum homines essent in itinere: vel cum adesset aliqua legitima et rationabilis causa. in quibus casibus cum licentia episcopi celebrare licet in loco non sacro. Conceditur tamen fratribus predicatoribus et minoribus exigente legitima causa: virputa dum essent predicatoribus verbis dei in publicis campis vel plateis: aut in similibus celebrare cum altari viatico absque licentia ab episcopo postulata vel impetrata. quod patet extra de priuilegiis. et priuilegiis. c. in his. ubi sic habetur. In his que ad cultum diuinum facere dignoscuntur: non maligna. sed benigna esset potius interpretatio facienda. Unde imitari compellimur quod cum fratribus predicatoribus et minoribus duxerimus indulgentiam: ut ubique fuerint sine prophanis iuris preiudicio: cum altari valeant viatico celebrare. Quidam nimis stricte interpretando indulgentiam nostram nituntur asserere: quod per eam dicti fratres preter prelatorum assensum facere hoc non possunt propter quod eos celebrare iuxta indulgentiam apostolicam non permittunt. Cum autem nihil eis conferret memorata indulgentia: sine qua platis

annuentibus id liceret eisdem: fraternitati tue mandamus quatenus interpretatione huiusmodi reprobata: dum tamen ab alijs que iuri parochiali proueniunt prius abstineant. datam eis sic licentiam celebrandi auctoritate nostra non diffemas publicare: ita quod dicti fratres aliquam ex indulgentia nostra videant in hoc gratiam consecuti. hec ibi. Que verba sunt Honorij tertij. Et sicut in loco sacro videtur est coiter missae sunt celebrande. ita etiam celebrari debent super altari consecrato. Notandum tamen secundum Ric. vii. s. q. ij. ubi. s. quod quibus ante ipsos Siluestri celebraretur super altare ligneum: quod cito poterat transferri: quia propter persecutiones non erat fidelibus certus locus ad mandandum. tamen postea instituit ecclesia ut celebraret super altare lapideum. Unde de consecratione. di. i. in. c. altaria dicit. Altaria si non sunt lapidea christiani vinctio non consecrantur. Cuius ratio fuit: quia altare debet esse de materia forti: quia consecrari debet. Et ideo non debet esse de terra. Et quia in ecclesia debet esse copia altarium: ut hoc mysterium frequentetur. ideo altare non debet esse de auro: vel de argento: quod non faciliter possunt haberi. In veteri autem lege: quia non sic multiplicabantur altaria: nihil opus erat si de auro fierent. Quod uenientius etiam est altaria fieri de lapide quam de ligno propter significationes: quod videtur glo. in dicto. c. altaria. Altare significat christum: qui dicitur petra. Sed occasione dictorum apud multos subicitur. Utrum celebrans super altare non consecratum aut fractum sit irregularis. Et respondet Ric. vii. s. ar. iij. q. ij. quod non: eo quod irregularitas est de iure positio: et hoc non est de iure positum. Sciens tamen celebrans super altare non consecratum tamen grauer peccat et si hoc faciat ex ignorantia crassa quibus minus grauer quam si hoc faceret scienter: quia ecclesia ordinauit super altare consecratum debere celebrari. ut patet de consue. di. i. c. ecclesie. et extra de consue. ecclesie. vel altaria. c. i. et c. quod in dubijs. **¶** Secunda regula seruanda in celebratione missae dicitur temporis. De quo sciendum

fm Ric. vbi. s. ar. ij. q. iij. q. q. h. sacm
pinet ad ipsa gfe: qd p die significat iu/
xta illd apli Ro. xij. Mox pcessit dies at
appropinquit. id coiter loquendo missa
debet celebrari in die artificiali et non in
nocte: incipiendo diez artificialem non
tm ab ascensu solis sup horizonz nostru
sed ab illa parte temporis qua potest per
pendi esse sup horizonz nostru aliqua
aeris illustratio per aliquos radios solis
que illustratio e manifestatio solis oritu/
ri. In nocte tamen natiuitatis dni media
nocte vel circa horam illam celebratur
missa et antiquitus celebrabat in pinct/
pio noctis resurrectionis. Et hoc ppter
pnuilegiu illaz noctiu. Et de hoc dicitur
de pscra. di. i. in. c. nocte sancta. Nocte
sancta natiuitatis domini saluatoris missa
celebrant presbyteri et hymnu ange/
licu in cis soleniter decantet: quoniam
etiam eadem nocte ab angelo pastorib
est nunciatus. Et subito facta est cu ange/
lo multitudo celestis exercit⁹ laudantium
deu et dicentiu: Gloria in excelsis deo: et in.
r. p. h. b. v. d. h. Ri. vbi. s. q. iij. Quare at
celebrant tres misse in die natalis domi/
ni ro e f3 Archie. in tractatu que fecit de
offi. eccle. ga vna missa. f. ante diem si/
gnificat ips ante lege quando eramus in
tenebris. Secunda missa in auroa signi/
ficat tempus sub lege qn no dum plena
dei cognitio habebat. Tertia in die signi/
ficat ips gfe qn ia plena cognitio habet.
De hora autem misse sciendum est q in/
stituta est fieri coiter tribus horis. scilicet
hora tertia sexta et nona. Celebratio eni
misse est memoriale passiois xpi: qui f3
Zlugu. in li. de concordia euangelistaruz.
crucifixus fuit hora tertia linguis iudeo/
ru: hora sexta manib⁹ multu. et hora no/
na expirauit. Consuetudo tamen e vt non
dicat solenis missa hora nona nisi in die
bus ieiunioru: et maxime qn epi faciunt
ordiatos. Missa aut puate dici pnt ab
auroa vsqz ad sextu. Ri. de a. q. iij. Sed
dubiu oritur apd plerosqz quare in pa/
rasceue no celebratur missa. Et rñdet q
id ronabiliter fit: quia dupliciter repse/
tatur ab ecclesia passio xpi. Vno modo
in qstum fuit in xpo fm se et absolute: vt
moueantur corda eoz ad compassionem.
et quia ipsa dies in qua passus fuit ipam
passione satis efficaciter representat: sta/
tuit ecclesia vt illa die no cōsecret corpus
xpi: sed qd in precedenti die reseruatum
est sumat. Sanguis tm non reseruatur pp
effusionis piculu. Quia aut effect⁹ pas/
sionis illius seu influentie ad nos conti/
nue proueniunt seu in nos descēdunt: id
statuit ecclesia vt excepta die predicta q/
tidie in ecclesijs missa celebratur. ¶ Ter/
tia regula seruanda in celebratione mis/
se dicitur modi: qui consideratur aut re/
spectu calicis: aut respectu luminis: aut
respectu indumentoz. Si respectu ca/
licis et tūc aduertēdū ē vt dic Ric. ar. iij.
q. i. iij. q. q. nō licet celebrare in calice lapi/
deo. ppter eius ineptitudinē: nec ligneo
ppter humiditatē. nec vitreo ppter fra/
gilitatē. nec creto vel d aurtalco. quia ob
vini virtutem eruginem colligeret et vo/
minu puocare posset. sed debet esse calix
de auro vel de argento. Et si qd tā paup
est q non possit habere calices aureū vel
argenteū habeat stagnēū: vt patz expisse
de pscra. di. i. c. vasa. et c. et calix. ¶ Se/
cundo considerat mod⁹ in celebratione
misse respectu luminis. Nam sacerdos
nō debz celebrare sine igne seu lumine
et hoc primo ppter eccle cōstitutionē: q
reprehēdit celebrātes sine igne. et d ce/
le. misc. vlmo. Secūdo pp ipsi⁹ ignis
significationē. Significat eniz dilectio/
nis seruoze p quem xps p nobis passus
hoc sacm instituere voluit. Etiam eius
lumē et calor significāt q sacm opatur i
celebrante digne: et suscipiente augmen/
tum illuminationis in intellectu: et seruo/
rem caritatis in affectu. ¶ Tertio consi/
deratur modus celebrandi respectu in/
dumentoz. Nullus vtiqz celebrare dz
sine vestibus ab episcopo benedictis. de
quibus sic dicit de cōsc. di. i. c. vestimēta
clericali ecclesie qb⁹ dño ministratur
et sacra esse debent et honesta: quib⁹ in
alijs vlibus nō debēt frui q ecclesiasticis

tatur ab ecclesia passio xpi. Vno modo
in qstum fuit in xpo fm se et absolute: vt
moueantur corda eoz ad compassionem.
et quia ipsa dies in qua passus fuit ipam
passione satis efficaciter representat: sta/
tuit ecclesia vt illa die no cōsecret corpus
xpi: sed qd in precedenti die reseruatum
est sumat. Sanguis tm non reseruatur pp
effusionis piculu. Quia aut effect⁹ pas/
sionis illius seu influentie ad nos conti/
nue proueniunt seu in nos descēdunt: id
statuit ecclesia vt excepta die predicta q/
tidie in ecclesijs missa celebratur. ¶ Ter/
tia regula seruanda in celebratione mis/
se dicitur modi: qui consideratur aut re/
spectu calicis: aut respectu luminis: aut
respectu indumentoz. Si respectu ca/
licis et tūc aduertēdū ē vt dic Ric. ar. iij.
q. i. iij. q. q. nō licet celebrare in calice lapi/
deo. ppter eius ineptitudinē: nec ligneo
ppter humiditatē. nec vitreo ppter fra/
gilitatē. nec creto vel d aurtalco. quia ob
vini virtutem eruginem colligeret et vo/
minu puocare posset. sed debet esse calix
de auro vel de argento. Et si qd tā paup
est q non possit habere calices aureū vel
argenteū habeat stagnēū: vt patz expisse
de pscra. di. i. c. vasa. et c. et calix. ¶ Se/
cundo considerat mod⁹ in celebratione
misse respectu luminis. Nam sacerdos
nō debz celebrare sine igne seu lumine
et hoc primo ppter eccle cōstitutionē: q
reprehēdit celebrātes sine igne. et d ce/
le. misc. vlmo. Secūdo pp ipsi⁹ ignis
significationē. Significat eniz dilectio/
nis seruoze p quem xps p nobis passus
hoc sacm instituere voluit. Etiam eius
lumē et calor significāt q sacm opatur i
celebrante digne: et suscipiente augmen/
tum illuminationis in intellectu: et seruo/
rem caritatis in affectu. ¶ Tertio consi/
deratur modus celebrandi respectu in/
dumentoz. Nullus vtiqz celebrare dz
sine vestibus ab episcopo benedictis. de
quibus sic dicit de cōsc. di. i. c. vestimēta
clericali ecclesie qb⁹ dño ministratur
et sacra esse debent et honesta: quib⁹ in
alijs vlibus nō debēt frui q ecclesiasticis

et deo dignis officiis: que nec ab alijs debent contingi aut offerri: nisi a sacerdotibus: ne vltio que Balthasar regem percussit super hoc transgredientes veniat et corruat eos faciat ad inna. Et ut dicit gl. in. c. se. super verbo polluantur. Ex veste alicuius dñe vel alterius non debet fieri casula vel alius ornatus ecclesie. Que autem et quot sint vestes ille que requiruntur ad celebrationem misse refert Inno. in lib. de offi. misse. pte. i. c. x. d. Sex sunt indumenta coia episcopis et presbyteris. videlicet amictus. alba cingulum. stola. manipulum. et casula. In multis tñ locis inualuit consuetudo ut cingulum non benedicatur. Quicquid ergo celebraret sine huiusmodi vestibus grauius peccaret. Sint ergo sacerdotes diligentes et solliciti: ne omittant quicquid de his que ordinata sunt ab ecclesia.

¶ Ad illorum que reguntur in celebratione quedam significant pertinentia ad incarnationem: quedam ad passionem: quedam vero ad resurrectionem et Caplin. ij.

¶ Secundum mysterium de missa declarandum est de eius significatio: in quo videre debemus quid significant illa que requiruntur ad missam celebrationem ultra ea que requiruntur ad essentiam sacri. Et respondet Ri. vbi. s. ar. ti. iij. q. iij. q. per illa significantur tria. **¶** Primo quedam pertinentia ad incarnationem. **¶** Secundo quedam pertinentia ad passionem. **¶** Tertio quedam pertinentia ad resurrectionem. **¶** Primo significant quedam pertinentia ad incarnationem et natiuitatem christi. Hanc sacerdotis calciatio incarnationis est representatio. In per sona enim filij dei dei in psal. In idumea extendam calciamentum meum. i. humanam naturam: quas assumas. Unde sacerdos cum christi representet missam non debet dicere discalcatus. Amictus in capite representat diuinitatem amictus humanitatem. Caput enim christi est deus. Alba camisia nouitatem vite significat quam christus habuit et docuit et tribuit in baptismo. gona siue cingulum significat christi iustitiam iuxta illud prophetum. Et erit

iustitia cingulum lumborum eius. **¶** Manipulus positus in leua per quam vita presens designatur significat quod christus in via manipulum portauit virtutum et meritum. Stola que collo sacerdotis inuoluitur significat obedientiam. quam christus propter salutem humani generis subiit factus obediens usque ad mortem. Casula que alijs vestimentis supponitur christi caritatem significat: que omnes alias virtutes excelsit. Introitus sacerdotis ad altare aduentum christi significat: et introitus misse desiderium aduentus eius significat. Et ideo in missa solemni non debet intrare sacerdos quousque ceptus sit introitus misse: quia ante christus fuit desideratus quam ventur. Et quia in aduentu christi fuit aperta vera misericordia: ideo post introitum subditur. Kyrieleyson: quod interpretatur: dñe miserere: quod nonies dicit computando ibi. christi: ut per misericordiam christi nouem associemur ordinibus angelorum. Post hoc subiungitur: Gloria in excelsis deo ad representandum hymnum: que angelii pastoribus nato domino concinerunt quem sacerdos inchoat: quia angelum magni consilij representat. Et chor. cōcinendo prosequitur: quia subito facta est cum angelo multitudo milie celestis laudantium etc. Orationes autem que subsequuntur representant orationes quas christus post suam natiuitatem fecit pro populo. Epistola que premititur euangelio significat predicationem precursoris Baptiste. Graduale significat lamentum penitentie: quia Ioannes penitentiam predicabat. Et quia post lucem sequitur consolatio iuxta illud Math. v. Beati qui lugent quonia. etc. Ideo post graduale cantatur alleluia: quod significat ineffabile gaudium angelorum et hominum in eterna felicitate laudantium deum. Diaconus suscipiens codicem euangelij benedictionem a sacerdote postulat ad significandum quod nullus debet predicare nisi mutatur. Lectio enim euangelij predicationem christi significat. Et debet legi in loco magis eminenti quam epistola. iuxta illud

Sup mōtem excelsum ascēde tu qui euā/
gelicas syon: et quia corde creditur ad tu
stium. ore autē cōfessio fit ad salutē ut
ostendat ecclesia q̄ euangelij verbū cor
de recipit. mox post euangelij fidei sym
bolum ore decantat: quod tamen sacer
dos incipit ut significet q̄ xps ore p̄prio
xpianaz fidē docuit. Offertorium quod
cantat significat sacerdotem oblaturum
sacrificium laudis. Qui autē dicit ore
mus: p̄mittit dñs vobiscū. ad significan
dū q̄ nisi dñs sit nobiscū ad salutē n̄rā
orare nō possum⁹. ¶ Scd̄o significant
i missa q̄dā p̄tinentia ad xpi passionē. Nam
p̄offertoriū fit silētiū et dñr orationes ta
cite: ad sp̄sentandū illud t̄ps quo xps
non ambulabat palam inter iudeos cuz
eum interficere cogitarent. quia tamen
appropinquante passionē iterum palam
ambulauit: ad hoc significandum excla
mat sacerdos. Per omnia secula secu
lorū. ¶ Prefatio autē est q̄dā gr̄az actio et
diuine laudis cōfessio: representans illā
gr̄atiaz actionē quaz sancti reddūt xpo
in celo. Sanctus representat laudē quaz
sibi cecinerunt pueri hebreorū in dñica
palmarum. eleuatio corporis xpi rep̄ntat
eleuationē xpi in cruce. Demissio depo
sitionem eius de cruce. positio sup palaz
inuolutionem in syndone munda. pala
eniz syndonē representat. ideo dicitur d
cōse. di. i. c. consulto. Cōsulto oium con
stiuimus ut sacrificiū altaris non in se
rico panno aut tincto quisq̄ celebrare p̄
sumat: sed in puro lintheo ab ep̄o conse
crato terreno. s. lino procreato: atq̄ con
texto. sicut corpus dñi in f̄i ihu xpi in syn
done linea munda sepultus fuit hec ibi.
Cum autē sacerdos dicit. Nobis quoq̄
petōribus. representat cōditiones et con
fessionē latronis alterum increpantis. et
misericordiā petentis: eo q̄ Centurio
et qui cū eo erant reuertebant p̄cutientes
peccata sua. Quādo sacerdos exclamās
dicit Pater noster. et. reductio ē ad me
moriaz illius clamor: io: quez emisit xps
in hora mortis di. Pater in manus et.
Eltare crucē significat. Calix sepulchrū

Patena lapidem quo sepulchrum fuit
clausus. ¶ Tertio significantur in missa
quedam pertinentia ad xpi resurrectionē.
Nam cuz sacerdos dicit. Pax domini
et. Insinuat q̄ vna sabbatorū stetit ih̄s
in medio discipulorū suorum. et dixit eis.
Pax vobis. Et quia tūc dedit eis p̄tē
remittendi peccata: Ideo chorus excla
mat. Agnus dei et. quod ter repetit ad
significandum q̄ petimus nobis dimitti
peccata cogitationis. locutionis. et opera
tionis p̄ quorum remissionē veniem⁹ ad
eternā pacē. Post coio significat gaudi
uz ap̄lor de xpi resurrectionē. Ite missa
ē. rep̄ntat illd q̄ dictū ē apl̄s p̄ ascensio
nem in celum. s. hic ih̄s qui assump⁹
est et. Deo gr̄as: representat apostolos
regressos in hierusalē cum gaudio ma
gno vnanimiter persuerates in orōne.
Significat etiā q̄ p beneficio redēptio
nis nostre cuius mysterium representat
in missa debemus esse in cōtinua gr̄arū
actiōe. Si quis vō quereretur: cur nō d̄r.
Ite missa ē. in qualibet missa. Respōdet
Bon. di. xij. quarū in declaratiōe litere
q̄ quedaz misse celebrant specialiter ad
honore sanctorū. et quia ipsi sunt beati: et
coram deo. ideo in talibus licētiatur po
pulus et dicitur. Ite et. quasi festinate in
gredi in illam requiē. Quedaz misse spe
cialiter celebrant ad salutē viuo: uz et q̄
non sumus certi de salute nostra: id de
bemus cōtinue solliciti esse: ne per n̄rā
ignauā in nobis misse efficaciac debeat.
Ideo dicit in missa. Benedicam⁹ dño.
Quedā misse specialiter dicūt ad regem
defunctorū. et in illis dicit. Requiescant
in pace. Si autē adhuc aliquis quereretur.
quis adinuenit rituz celebrandi missam
cum tot conditionibus. audiat. Rica. d.
in declaratione l̄re. di. xij. q̄ri. Missaz
beatus Petrus apl̄s prim⁹ oium An
tiochie dicit celebrasse: fm q̄ d̄c Elgo.
lib. ij. de sacramentis p̄re. viij. c. vltio. Et
de p̄se. di. i. c. Jacob⁹. d̄r. Jacob⁹ frater
dñi fm carnē: cui primū tradita est h̄ie
rosolymitana ecclesia. et. Basilius cesa
riensis ep̄scop⁹ tradiderunt nobis misse

celebrationē. i. misse celebrande ordines
fini glo. ibidē. Et post alij alia addiderūt
ad solēnitatē et decorē. ut habet di. xi.
c. Ecclesiasticarum.

¶ An sit melior missa sacerdotis boni
q̃ mali. et an sit de obligatione audire
missam: et quāter missa sit audiēda hūilr
reuerenter et deuote. Caplm. iij.

¶ Eritū mysteriū declarandū de
missa dicit auditio. in quo con/
siderabim⁹ adhuc tria videlicet
Primo meliorationes. Secundo obli/
gationē. Tertio deuotiones. **¶** Primo
p̃siderem⁹ meliorationē. vtrū melior sit
missa boni sacerdotis q̃ mali. Et q̃bus/
dam videt q̃ nō ppter verba Greg. q
i registro ait. Deu in q̃ magnū laqueū
incidunt qui diuina et occulta mysteria
plus ab alijs sanctificata fieri posse cre/
dunt: cū vn⁹ idē ip̃s sanctus ea myste/
ria occulte atq; inuisibiliter opando sa/
ctificet. Sz in cōtrariū ē illud qd̃ scribit
i. q. i. c. ipsi sacerdotes. vbi sic h̃t. Quan/
to sacerdotes fuerint digniores: tanto sa/
cilius in necessitatibus pro quibus cla/
mant exaudiunt. Ad idē facit. c. abidem
sacerdotes. et c. sacrosctā. Rūdet Tho.
iij. pte. q. lxxij. ar. vi. c. q̃ i missa duo sūt
p̃siderāda. scilicet sacm: qd̃ est p̃ncipale
et oratiōes: q̃ i missa sūt. p̃ viuis et mor/
tuis. Quātū ergo ad sacramētū nō my/
nus valet missa mali sacerdotis q̃ boni
ga vtrōq; idē p̃ficiat sacm. Ad quod
facit. c. cum scriptura. i. q. i. et c. significa/
tis. et c. non quales. et c. dñs. et c. nō no/
cet. De oratione autē que fit in missa. di/
cēdū q̃ pōt cōsiderari dupliciter. Vno
mō in quātū habet efficacā ex deuotiōe
sacerdotis orātis. et sic nō est dubium q̃
missa melioris sacerdotis est magis fru/
ctuosa. Alio mō ofo pōt considerari in
quātū p̃fert a sacerdote in p̃sona totius
ecclesie: cui⁹ sacerdos ē minister: quod
quidē ministeriū etiā in p̃ctōib⁹ manet
Unde quātū ad h̃ est fructuosa nō soluz
oratio sacerdotis peccatoris et missa: sed
etiā oēs alie eius ofones quas facit in
ecclesiasticis officijs: i quib⁹ gerit p̃sonā

ecclesie. Oratiōes tñ eius puate nō sūt
fructuose. Greg. ergo loq̃t de veritate sa/
cramētī i aucte p̃allegata ad partē p̃riaz
Ex q̃ Bo. di. xij. q̃m. sē. ar. i. q. iij. d. Si
q̃ libēt⁹ audiat missā melioris sacerdotis
credo q̃ bene facit: dñi tñ credat ipsum
in substantialib⁹ nō supercedere pecca/
torē: aliogñ periculose erraret. **¶** Secū/
do p̃sideremus missē obligationē. de q̃
sic loq̃t. c. missas. de conse. di. i. Missas
die dñico secularibus audire totas sp̃ali
ordine p̃cipim⁹: ita ut āte benedictionē
sacerdotis egredi popul⁹ nō p̃sumat. Et bi/
circa tria dubitare cōiungit. **¶** Primo
vtrū clerici et religiosi teneant seruare h̃
statutū: ga dicit secularib⁹. Et respōdet
Jo. an. in rosario. sup dicto. c. q̃ si ad h̃
tenent laici: multo magis et clerici: qui
totaliter dedit sunt diuino cultui. ut patz
xij. q. i. c. duo sunt gñā. **¶** Secūdo dubitat
vtrū eadez sit obligatio audire missam
alijs dieb⁹ festiuis: que et diebus dñicis
Et dicēdū q̃ sic: ga de similib⁹ idē ē iudi/
ciū. Itā statutū de auditioe misse factuz
fuit ut saltē p̃ illo tēpore vacaret diuinis
Ex q̃ p̃cipit q̃ tota missa audiat. ut p̃zin
p̃allegato. c. missas. et in. c. oēs fideles. et
in. c. cuz ad celebrandas. Sed alia festa
ab ecclia precepta sunt supaddita dieb⁹
dñicis: vt in illis vacet diuinis. idco po/
pulus in illis festis predictis audire mis/
sas tenet. Et hoc colligit. ex his q̃ dicūt
extra de parrochijs. i. c. vt dñicis dieb⁹
et festiuis. **¶** Tertio p̃igit dubitare vtrū
peccet qui non audit missam a proprio
parrochiano. Et dicūt cōiter doc. q̃ nō
dñimodo nō fiat ex cōtemptu: et p̃p̃ius
sacerdos nō requirat. q̃ si req̃reret indi/
crete et indebite nō esset audiēd⁹: puta
si req̃reret impediēs deuotionē et salutē
parrochiano: puta si requireret aliquē
parrochianū: vt audiret missā suā: vuz
ille vellet pegrinari: vel p̃ iplēdo aliquo
voto: vel p̃ cōsequēda aliqua indulgen/
tia. Itā requisitio sacerdotis in tali casu
irrōnabilis esset et iniusta. Similiter ē
cuz populus ire vellet ad audiēdū ṽbū
dei ab aliquo illō p̃dicātē: q̃ auctoritatē

habeat predicandi: sicut habere solent religiosi medicantes: iniqui. pculdubio esset si sacerdotes astringere vellēt suos subditos. vt omīso verbo dei missas audirent in parochia. in quo etiā casu subditi ei nō obediētes meo iudicio nō peccant: q̄a vt inqt Bern. in li. de p̄ceptiōe et dispensatiōe. iniqui pculdubio foret si ea que sūt p sola caritate instituta cōtra caritatē tenerent. sed obseruare statutu de auditiōe missę in p̄p̄ia parochia ē institutu pro caritate. ergo nō debet seruari cōtra caritatē. Esset autē cōtra caritatē si populus cōis ip̄ediret ne posset cibari: et recreari spiritali doctrina: et maxime q̄a vt in pluribus ipsi curati et parochiani aut non predicant: aut p̄dicare nesciūt: et tñ vt diximus in sermōe d̄ verbo dei: et habetur extra d̄ offi. iudicis ordi. c. inter cetera. Inter cetera que ad salutē spectāt populi xp̄iani pabulū vbi dei maxime noscitur necessariū: quia sicut corpus materiali: sic anima sp̄iali cibo nutritur. Si ergo necessitas corporalis aut temporalis excusat a pctō nō audietes simpliciter missam. et ex cōsequēti si illā nō audiāt in parochia: multo fortius necessitas sp̄ialis excusabit: q̄ vt dictu est inest populo cōi ad audiendū verbū dei. Hortandi tñ sunt oēs tā viri q̄ mulieres: vt suos parochianos reuerant. cōsuetasq̄ faciāt oblatiōes: et cum eorū benedictione se trāfferant cū adest legitima cā ad missas alibi audiendum. imo laudare si ipsi patres sacerdotes euz p̄dicat verbuz dei ab aliquo famoso viro surgerēt bono mane: et celebrata missa populos suos admonerēt vt cōfluere ad predicationes: ipsiq̄ p bono exēplo vna cū illis idem facerēt. qm̄ vt dictum est sanis indigent seculares dirigi p vbu dei in viam salutis. ¶ Tertio p̄siderem⁹ missę deuotionē. Audiēda etenim est humiliter. reuerenter: ac deuote: Sunt tñ multi qui dum missa celebrat ponunt se p̄pe os sacerdotis. p̄spicientes si de illo passeret exeat ac misce. Alii sacerdotes p̄ueniūt fortiter clamantes. Gloria in

excelsis. Credo. et similia. Nam dum sacerdos facit pausam post q̄ dixit visibilium et inuisibilium. anteq̄ sequat: Et in vnu dñm Jh̄m xp̄m. et illi submurmurantes dicūt. Et in vnu dñm. et. Quid adhuc nō curāt audire ea que sacerdos in missa dicit: sed suas oratiōes et officia genuflexi dicunt: qui tñ q̄ diu sacerdos alte loquit aut cantat astare debēt missę cū silentio et intente audire: vt dicitur de conse. di. i. in. c. aplica. Qñ vō sacerdos secretas orones et canonē dicit. tñc posunt et ipsi dicere orones et orare. non tñ cū strepitu faciēdo. pis. pis. pis. et turbando mētes sacerdotis. Pleriq̄ etiā volūt audire missas quasdā peculiāres omīssa p̄p̄ia missa dei dñici aut festi p̄cepti. q̄ si scienter id faciūt nō excusant a pctō nisi audiāt missā p̄p̄iam. An dñs eē de cel. mis. c. quidā. Quidā laicorū habent in cōsuetudine vt per singulos dies audiāt euāgeliū: In principio erat verbum et missas peculiāres: hoc est de sc̄a trinitate: et de sancto Michaele. et id eo statutu est vt ulterius hoc non fiat nisi suo tpe. Et nisi aliquis velit ppter reuerentiā sanctę trinitatis non p̄ alia deuotiōe audire. S3 si voluerint vt missę sibi cantē de eodē die missas audiāt pro salute viuorū ac etiā defūctorū. hec ibi. Quare vt finē huic sermōni demus audiēde sunt missę cū oī mansuetudine et seruiore. qm̄ sic audiētes p̄sequūt i h̄ seculo dei gr̄az et i futuro sempiternā gloriā. in q̄ viuūt et regnat deus p̄ eterna sc̄la sc̄lorū. Amen.

¶ Feria quinta in cena dñi: de sacro baptismati: p qd̄ efficiūt hoies dei filij. pmitētes in illo abrenūciare diabolo et eius pompis.

Sermo. lxxvij.

Nilotus

est nō indiget nisi vt pedes lauet: s3 ē mūdus tot⁹. Verba sūt redēptoris nři Jh̄s.

xij. c. et in euāgelio hodierno. Quidā v3 esse mūditiā mentis omnib⁹ q̄ p sacrm

baptismi regenerati facti sunt principes et heredes celestis regni filii christi. Per baptismum namque filii dei efficiuntur. in illo promittentes abrenunciare diabolo: et omnibus pompis eius: ut notat de pse. di. iij. c. prima igitur. et c. primus interroget. Quia autem plerique tanti benefici inmemores: oculo cordis sui ad mundana atque terrena pervertunt: quipedites non solum repromissam beatitudinem: verum etiam habitam dignitatem et gratiam per baptismum. Idcirco de ipso in presenti sermone aliquod discutiemus: ut intelligentes tanti sacramenti virtutem per eminentiam et sublimitatem: conemur iuxta saluatoris nostri sententiam in omnibus allegariis per thema te lavare pedes. id est mentis affectiones mundare ab omni inquinamento et turpitudine inordinati amoris cuiuscunque boni creati de ipso itaque baptismate locuturi tria mysteria proponimus declaranda.

Primum de diffinitionis.

Secundum obligationis.

Tertium fructificationis.

Quid sit baptismus et de eius institutione ac materie determinatione. necnon et forme observatione. Cap. i.

Primum mysterium de baptismo declarandum dicit diffinitionis. id quod sit baptismus videamus. Et hoc ego. li. ij. de sacramentis pre. vi. c. ij. dicat Baptismus est aqua diluendis criminibus sanctificata per verbum dei. Tunc convenientior est diffinitio magistri qui in. iij. di. iij. ait Baptismus est ablutio corporis exterioris facta sub forma prescripta verbo. Secundo. 3. n. Ric. super presata diffinitione duplex est materia baptismi. scilicet remota: quod est aqua. et propinqua quod est ablutio in aqua. Diffinitio ergo ego nis exprimit materiam remotam: et illa magistri materia propinqua. Pro declaratione autem claritate huiusmodi per tria adhuc de baptismum consideremus. Primo eius institutionem. Secundo materie determinationem. Tertio forme observationem. **P**rimo eius institutionem consideremus. quoniam scilicet baptismus fuit institutus. Et alii dixerunt quod fuit institutus per resurrectionem quoniam christus dicit apostolus **B**aptismus. ultimo. Euntes vos

cete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii autem dicitur quod fuit institutus ab illo tempore quo christus ipsum sanctificavit. Scilicet vi. d. Dama. i. iij. li. c. i. Christus sanctificavit baptismum quoniam fuit baptizatus. ergo tunc fuit institutus. Et glo. super illud 2. tic. iij. Ihu baptizatus. et c. Baptizatus inquit est dominus mundari non indigens: sed tactu mundi carnis aquas mundas ut videretur habere ablutionem. Scilicet Ric. i. iij. di. iij. ar. v. q. i. d. quod christus baptismi factum per ipsum instituendum insinuavit secundo instituit. tertio institutum observari precepit. Primum fecit factum et verbo. Factum quoniam a Johanne baptizatus fuit: in quo baptismum insinuavit baptismum fore in aqua faciendum: quia ipse in aqua baptizatus fuit: et in nomine trinitatis in quantum in suo baptismum apparuit persona patris in voce: et persona filii in carne: et persona spiritus sancti in columbe specie. nec tunc aliquam virtutem regenerandis contulit aquis: nisi quod ex tunc ordinata fuit aqua ad hoc ut in ea instituere regenerationis sacramentum. Si tamen haberet illa aqua quod corpus eius tetigit servari deberet cum maxima reverentia propter mundissimam et sanctissimam carnem quae tetigit. Verbo etiam insinuavit baptismum quoniam Joh. iij. c. dixit Nicodemus. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Secundo christus baptismum instituit quod fecit factum et verbo. Factum quoniam ut dicitur. Joh. x. baptizavit per discipulos suos qui de mandato eius baptizare ceperunt. Et ut dicit Nicodemus de lira sequendo Aug. Primum ipse christus baptizavit discipulos suos baptismum suum. aqua et spiritu sancto. quod etiam ponitur de consecra. di. iij. c. quoniam ab hierosolymis. et c. si eos. Deinde verbo instituit quando misit discipulos suos binos ad predicandum et baptizandum: de qua missione habet Luc. x. Tertio christus institutum baptismum observari precepit quando per resurrectionem dixit discipulis. Euntes. et c. Scilicet hoc Thoma. i. iij. pre. q. lxxvi. ar. ij. c. d. quod baptismus institutus fuit ante passionem christi. sed necessitas videtur hoc sacramentum indicta fuit post passionem et resurrectionem

tum quia in passione xpi terminata sunt
figuralia sacramenta: quibus succedit
baptismus et alia sacramenta noue legis
tum etiam quia per baptismum figura-
ratur homo passioni et resurrectioni xpi
in quantum mori peccato: et incipit nouam iu-
sticie vitam. et ideo oportuit xpm pati prius
et resurgere quam hominibus indicere necessi-
tatem se figurandi morti et resurrectioni
Et ideo apostoli baptizassent ut dictum est ante passio-
nem xpi. tunc secundum Ric. vbi. s. q. ij. adhuc non
publicabant baptismum ut necessarium ad sa-
lutem: et lex non obligat quousque sit promul-
gata. Et secundo consideremus circa ba-
ptismum inane determinationem. Est. n. baptis-
mus in aqua. ut ait Ric. i. iij. di. iij. ar. iij. q.
i. et ocs doc. ta theologi quam canonice. co-
prehendendo sub aqua abluitionem: que fit
in ea. Et loquendo de baptismo secundum quod di-
stinguitur a baptismo sanguinis: et fla-
minis: de quibus dicemus in sequenti
mysterio. Ratio est secundum Elgo. in. li. de sa-
cramentis: quia omne sacramentum simi-
litudinem quandam habet ad ipsam rem
cuius est sacramentum. Aqua enim est re-
presentatiua effectuum baptismi et ratione
nature et ratione usus. Nam aqua est na-
turaliter frigida. ratione cuius represen-
tat somitis repressionem. Est etiam na-
turaliter humida humiditate apta ad ab-
luendum. ratione cuius representat a for-
dibus peccati purgationem. Est etiam na-
turaliter diaphana et clara. ratione cuius
representat gratie illuminationem. Quia
etiam quantum ad usum est multum vtilis: re-
presentat sacramentum baptismi esse in
effectum valde utile. Et quia est ad habendum
valde facilis: representat sacramen-
tum baptismi esse quantum ad obseruationem
facile. Et quia etiam quantum ad usum est
multum commodum. representat sacramentum
baptismi quantum ad necessitatem esse com-
modum. Nec potest esse aliqua artificialis aqua
materia baptismi: sed naturalis tantum: quia
baptismus institutus fuit sacramentum
necessitatis quantum ad omnes. Et ideo Christus
ipsum instituire noluit nisi in aqua: que
faciliter posset haberi. et contra ab omnibus

tam pauperibus quam diuitibus. quod non est
verum de aliqua aqua: nisi naturali. Et si
diceretur quod ignis esset conueniens materia
baptismi: quoniam secundum Dionysium et Damascenum. habet
vim illuminandi. Et Johannes baptista
Matth. iij. prenuicians Christi baptismum
dixit. Ille vos baptizabit in spiritu sancto et
igne. Respondet Thomas. quod propter rationes istas
tactas aqua et non ignis est materia ba-
ptismi. Dicitur vero Johannes. secundum expositionem
Hieronymi. refert ad spiritum sanctum: qui super discipulos in linguis igneis apparuit. ut dicitur
Act. ij. Vel per ignem potest intelli-
di tribulatio. ut Crisostomus dicit super Mattheum.
quia tribulatio peccata purgat et concu-
piscenciam: quare ignis accipitur sibi me-
taphorice. Quoniam autem ut superius comemo-
rauimus materia propinqua baptismi est
ablutio in aqua: unde baptizare in gre-
co tantum valet quantum lauare in la-
tino. secundum illud Iudith. xij. Descendebat
in vallem Betulie et baptizabat se. Pro-
pterea apud nonnullos de immersione in
aqua dubitat. utrum sit necessaria. et respondet
Thomas. i. iij. pte. q. lvi. ar. vij. c. et Bonaventura. pre-
ij. ar. ij. q. ij. c. et Ric. in. iij. di. iij. ar. iij. q.
iij. q. Quis tamen sit baptizans per modum im-
mersionis: quia hoc habet contrarium versus.
Potest tamen baptismus fieri per modum aspersionis vel per
modum effusionis secundum illud Ezechiel. xxxvi. Et
super danda super vos aquam mundam. Sic apostoli bapti-
zauerunt tria milia hominum una die: non immer-
gendo sed aspersione. Et beatus Laurentius ba-
ptizauit Romanum effundendo. Quoniam ergo
immergeret necessitas vel propter paucitatem
aque: vel propter debilitatem ministrum: qui
non potest sustentare baptizandum: vel
propter damnum quod baptizandus ex
immersione timeret: et verisimiliter dubi-
taret. potest baptismus sine immersione cele-
brari. quia ideo ablutio aque fit de necessi-
tate sacri. modus tamen abluitionis per
accidens se habet ad sacramentum. Secundo vero Ric.
vbi. s. cum totum corpus non posset ab-
lui: Abluenda est pars principalior: ut
caput: et maxime facies: quia in ea viget
sensus. Unde credo quod si caput pueri ba-
ptizaretur antequam pars corporis crearetur

quod aliquādo faciēdū est ppter pertuluz mortis. Puer baptizatus est. Si vō manus vel pes abluat anteq̃ aliqua pars alia appareat: volunt aliqui dicere q̃ puer baptizatus esset: quia anima est in qualibet pie corporis tota. Comuni⁹ tñ tenetur q̃ de lege cōi non esset baptizatus. Quis forte divina pietas in talia sua vicem suppleat baptismi. ideo semp qñ piculū mortis iminet abluēdum est illud de puero qd pōt abluī siue sit parū siue sit multū. hec Ric. Dubitat adhuc a multis. An imersio effusio vel asp̃sio debeat esse vna vel trina. Et rñdēt doc. superius notati q̃ vnitas vel multitudo imersionū non est de substātia baptismi sed solum de bene esse. ideo vtrūq̃ licite fieri pōt. s. semel et ter immergere. q̃ vnica imersione significat vnitas mortis xpi et vnitas diuinitatis. Per trinaz autem imersionem significatur triduum sepulture xpi. et trinitas psonaz. Sed vi. d. Tho. vbi. s. ar. viij. c. diuersis ex causis fm ordinationē ecclie quāq̃ institutus est vnus modus: quandoq̃ alius. quia enī a principio nascentis ecclie quidaz de trinitate male sentiebant: xpm purū hōminē estimātes: hec filium dei dictū fm veritatē nature: s. tñ ppter meritū eius quod precipue fuit in morte. Ideo non baptizabāt in noīe trinitatis. sed in con-figuratiōe mortis xpi. et vna imersione: quod reprobatus fuit in primitiua ecclia statutūq̃ vt baptizaret in noīe patris et. et tunc immergendo. sicut patet de pse. di. iij. c. postq̃ vos. et. c. si qs ebs aut p̃sbr. et. c. de trina. et. c. eodē modo. et. c. multi. Postmodū vō inoleuit quorūdā hereticorū et scismaticorū error: quia s. Aug. sup. Jos. male sentiebant de vnitate diuinitatis. ideo in detestationem erroris eorū fuit statutū in concilio Tholetano vt vna tñ fieret imersio. sicut habet de conse. di. iij. c. ppter vitādū. S. cessante tali causa cōiter obseruatur in baptismo trina imersio. vt potest colligi extra de baptismo et eius effectū. c. i. et iō grauitē peccaret aliter baptizans quasi ritum ec-

clesie non obseruans: nihilomin⁹ tamē esset baptismus. Occurrit aut ppter dicta dubitare circa talē casū. Quidam existens sup. pontē nō potens habere aquā ad baptizandū puerum. et verisimiliter timens cū cito moriturū intendens. puidere saluti pueri: picit cum in aquā cum intentione baptizandi pferēs verba: in quibus cōsistit debita forma. postea puer euadit aliquo casu: vtrūq̃ talis debeat reputari baptizatus. Et aliquibus videtur q̃ sic: quia ibi concurrunt debita forma debita materia: et debita intentio. Ric. at. di. iij. q̃rti. ar. iij. c. au. ij. tenei. Trū qñ cū p̃xia mā baptismi sit ablutio i aq̃: qd aq̃ abluī: primo aqua cooperit. in toto vel in parte et postea discoopit vñ pp p̃mū baptismus representat xpi sepulturā: et ppter secundū resurrectionē: Quis aut puer in casu predicto per actū illius qui ipsū picit in aquā imergat. nō tamē est actus ordinatus ex sui natura ad hoc vt puer abluatur: sed ad hoc vt submergat. Et ideo si aliquo casu puer extrahatur d aqua puer esset baptizandus qñ illa imersio q̃tū fuit ex sui natura non ordinabatur ad eleuationem pueri de aqua sed ad submersionē. ¶ Tercio circa baptismū p̃siderem⁹ forme obseruationez. Est. n. forma baptismi: Ego te baptizo i noīe patris et filij et sp̃itus sancti. vt habetur extra de baptismo. c. i. Et vt dicit doc. nulli licet mutare aliquid q̃tū ad illud qd est de essentia forme. et si mutat nihil agit. et vltra hoc culpa incurritur. Si aut aliquid qd pertinet ad formā ex sola determinatione ecclie mutat: nihilominus est sacm̃: sed culpa incurritur. Verū. ab aplis qui baptizabant in noīe dñi Jhu. vt hf. Act. viij. c. nō fuit mutata forma q̃tū ad intellectū: q̃ in noīe xpi. tota trinitas intelligit sed solū q̃tū ad vocē. nec hoc ipsi potuissent nisi ex familiarit̃ p̃cilio sp̃s sci. et h̃ fuit vt. d. Tho. vbi. s. ar. vi. ad i. ar. vt nomē xpi qd erat odiosū iudeis et gētib⁹ honorabile redidit. nec pōt dari baptism⁹. d. In noīe trinitatis nō expūicndo personas. nec

in nomine unius persone. non exprimendo
 alias: quoniam sacra habet efficaciam ab insti-
 tutione Christi. et ideo si pretermittat aliquid
 eorum que Christus instituit circa aliquod
 sacramentum efficacia caret: nisi ex speciali dispen-
 satione eius qui virtutem suam sacramentis non
 alligauit. Christus autem instituit sacramentum ba-
 ptismi dari cum inuocatione trinitatis: et ideo
 quicquid desit ad inuocationem plenam trinitatis
 tollit integritatem baptismi. Nec obstat quod
 in nomine unius persone intelligat alia sicut in
 nomine patris intelligit filius. aut quod ille qui
 nominat unam solam personam potest habere rectam
 fidem de tribus: quod ad sacramentum sicut requiritur
 materia sensibilis: ita et forma sensibilis.
 unde non sufficit intellectus vel fides trini-
 tatis ad perfectionem sacramenti nisi sensibili-
 bus verbis trinitas exprimat. unde et in
 baptismo Christi ubi fuit origo sanctificatio
 nostri baptismi affuit trinitas sensibilibus
 signis. scilicet per in voce. filius in humana natura. et spi-
 ritus sanctus in columba. Moradum tamen ut inquit
 Theophrastus. ubi. s. ar. v. ad. l. ar. quoniam greci bapti-
 sant in nomine patris et filii et spiritus sancti. tamen dicunt
 baptizet seruus Christi: et non ego te bapti-
 zo. quod ipsi faciunt ad euitandum antiquorum
 errorem qui virtutem baptismi baptiste
 attribuebant. Ego sum Pauli. ego Le-
 pthe. et nihilominus quia in illa forma ex-
 primitur actus exercitatus per ministrum
 cum inuocatione plena trinitatis: verum
 perficit sacramentum. quoniam ego non est de substantia
 forme. sed ponit ad maiorem expressionem
 intentionis. Nec sufficit verba corde cogi-
 tas nisi vocaliter exprimat. quia ut inquit Bonifacius.
 l. iij. di. iij. pte. i. ar. i. q. ij. c. In vocali ex-
 pressionem verborum significat perfecta fidei perfec-
 tio: quod constituit verbum et in corde. Significat
 etiam quod regeneratio facta est per verbum incarnatum
 quod optime significat per verbum voce in-
 ductum. Hinc Augustinus. aut. l. q. i. c. detrahe
 detrahe verbum. aqua quid erit nisi aqua
 Accedit verbum ad elementum: et fit sacramentum
 Unde ista tamen virtus aque: ut corpus tan-
 gat et cor abluit nisi faciente verbo. Et
 idem Augustinus. Baptismus inquit est unctio in
 aqua verbo vite sanctificata. Propter predicta
 ut plenius habeatur cognitio de forma

baptismi. sciendum est secundum Ricardum et Bonifacium.
 quod forma potest variari sex modis. Primo
 subtrahendo. Secundo addendo. Tertio
 interponendo. Quarto corumpendo. Quinto
 verbo per verbum ponendo. Sexto transponen-
 do. Primo variat forma subtrahendo.
 Et quantum ad hoc sciendum quod si subtrahit
 aliquid de essentia forme non remanet veritas
 baptismi. Et quod tota ista pars. In nomine patris
 scilicet. et filii. per quam exprimitur principalis baptizatio
 et sanctificatio elementum: est de essentia forme.
 ideo si de hoc subtrahat aliquid non rema-
 net veritas baptismi. In alia autem parte forme
 que est: Ego te baptizo. sunt aliqua pertine-
 tia ad essentiam forme. scilicet expressio actus bapti-
 zandi. et persone baptizate. eo quod illa termi-
 nat baptizandum actus. Unde si aliquod parti-
 culariter subtrahat non remanet veritas baptis-
 mi. Expressio autem ministri non videtur esse de
 essentia forme: quam Christus tradidit in ba-
 ptismi institutione. quia a ministro baptismus
 non habet virtutem. Secundo variat forma
 addendo. Et ut ait Ricardus. l. iij. di. iij. ar. ij. q. iij.
 circa hoc consideranda sunt duo. unum
 ex parte additis. aliud ex parte additi.
 Si enim addens illud quod addit intendit
 esse de essentia forme volens baptizare
 in alia forma quam baptizaret ecclesia tol-
 litur virtus baptismi. ad quam requiritur
 baptizans intendat facere quod facit ec-
 clesia. si etiam illud quod addit est corru-
 ptum forme non remanet veritas baptismi
 ut si postquam dictum est: et spiritus sancti: addat
 huius determinatio: creati: vel minoris quam
 pater et filius et huius. Si autem addens non inten-
 dat mutare ritum vel formam ecclesie. et illud
 quod addit non est corruptum forme. non
 tollit per hoc virtus baptismi. unde si ba-
 ptizans terminata forma qua videtur ecclesia
 supradedit illud: et beata virgo adiuvet te
 aut aliquid consimile. vel si in principio
 forme addat nomen proprium: post hoc. pro
 me ego. dicendo: Ego Johannes baptizo
 te. et. non tollit veritatem baptismi. Tertio
 variat forma interponendo seu interrump-
 tendo. Et circa hoc advertendum quod cum actus
 baptizandi sit actus unius: si fiat interposi-
 tio talis que corumpat unitatem actus

et maxime si corumpat p̄munitatē itētiōis
baptizans nō remāet virt⁹ baptismi. vñ
si baptizans postq̄ dixit. Ego te baptizo i
noīe patris. iterponat vnā lōgā narratio
nē: vel vadat ad faciēdū aliq̄d negociū:
et postea reuertat et dicat. et. s. i. nō est
puer baptizat⁹. Si autē iterpositio sit modi
ca: ita. s. q̄ nō discōtinuet itētiōē bap
tizans: neq̄ actū fm vñ cōez et iterpositiū
nō sit forme corruptiū. nō pp hoc ipe
ditur virtus baptismi. Vñ si baptizans
postq̄ inceptū actum tustat. vel dicat ta
ceatio: vel aliqd simile. et postea pficiat:
non ppter hoc impedit virtus baptismi.
¶ Quarto variat forma corumpēdo. et
tunc si corruptio verborū sit talis q̄ non
remaneat eadē significatio: nec fm insti
tutionem p̄ime impositionis nec f3 ac
comodationē vsus: impedit virtus ba
ptismi. Si autē sit talis q̄ q̄uis non re
maneat significatio fm institutionē p̄
ime impositionis: remanet tñ fm acco
modationē vsus: Tūc si nō fiat talis cor
ruptio ex malicia vel derisiōe: s3 ex igno
rantia vel defectu lingue: nō pp hī impe
ditur virt⁹ baptismi. Vñ de conse. di. iij.
c. retulerūt. zacharias papa Bonifacio
epo ita scribit. Retulerunt nuncij q̄ fue
rit in eadem prouincia sacerdotes quila
tinā linguā penū⁹ ignorabat. et dum ba
ptizaret nesciens loqui latine infringens
linguā diceret. Baptizo te in noīe p̄ris et
filia et spūs sancta. et per hī tua reueren
da scitas cōsiderauit eos baptizare: sed
scissime frater: si ille qui baptizauit n̄ er
rorē iducēs aut heresim: s3 p sola igno
rantia romane locutionis infringendo
linguā. et. s. diximus hī baptizās dixisset
nō possum⁹ p̄sentire vt denuo baptizet.
¶ Quinto variat forma et bñ p vbo po
nēdo. et tūc si accipiat et bñ p sua mā q̄ ē
vox poneat et bñ p vbo n̄ ipedit et tūc ba
ptismi: q̄ in q̄libet lingua licitū ē bap
tizare q̄uis male faceret latin⁹ si baptiza
ret i lingua greca vel hebrea: nisi ex aliq̄
casu impitiā lingue latine icurrisset: et in
linguis alijs cēt p̄ir⁹. Si autē accipiat
et bñ p sua mā et forma s̄il vel sua forma

hñ: cū forma et bi sit significatio. pone
re et bñ p vbo exñi de cētia forme: impe
dit et tūc baptismi: q̄ tal mutatio cor
rumpit formā. Vñ si diceret. In noīe ge
nitris et geniti. nō cēt baptism⁹: eo q̄ p
nomē patris et nomē filij significāt ipse
p̄sone principalr. p genitorē autē et geni
tū significāt actus notōiales. Sexto va
riatur forma t̄isponēdo. et tunc si fiat tal
transpositio q̄ mutet sensū ofenis quam
h3 ex vi ordinis et bñ impedit vñ ba
ptismi. vt si dicat. Ego p̄ris et filij bap
tizo te in noīe spūs sc̄i. q̄ ex vi ist⁹ ordi
nis et bñ s̄esus est. Ego q̄ sū p̄ris et filij
et. et hoc qd dico: in noīe: nō accipit nisi
resp̄cū spūs sc̄i. Si autē trāsp̄sio n̄ mu
tat significatiōē ofenis: quaz h3 ex vi
ordinis et bñ. tūc dico q̄ si nō fiat ex
malicia: sed ex ignorātia. nō impeditur
et tūc baptismi. Si autē fiat ex malicia
impeditur ppter defectum itētiōis
in baptizante.

¶ Qualiter omnes tenent baptizari de
necessitate. et de potestate baptismi. ac
de conditionibus que seruari debent in
baptismo.

Capm. ij.

Secundū mysteriū de baptismo
declaratū d̄ obligatiōis: in q̄
tria adhuc hēmus non inierito
exgere et p̄siderare ad hī vt ps ista dilu
cidior appeat. P̄rio p̄siderabim⁹ p̄tātē
Secdo necessitatē. Tertio q̄litatē. P̄rio
cōsideremus baptismi potestatē. quā. s.
potestatē habeat baptizandi. et circa hoc
quinqz dubia solēt emergere P̄rimū
vtrū ad diaconum p̄tineat baptizare. Et
arguit quidā q̄ sic. P̄rimo quia simul
inūgit a dño officiū baptizandi et predi
candi. fm illud Mt. xij. vñ. Euntes do
cite. et. s3 ad officiū diaconi p̄tinet euan
gelizare. ergo vñ q̄ et ad officiū diaconi
pertineat baptizare. Secdo arguit: quia
btūs Laurentius cū cēt diacon⁹ p̄sca ba
ptizauit. Sed ē est quod dicit Gelasius
papa. xiiij. d. c. diacones. vbi ait. Dia
cones p̄p̄iā p̄stitim⁹ obseruare mēsu
rā: nec vltra tenorē paternis canonibus
deputatū quippiāz tēptare permiūm⁹

Et. j. Absq[ue] ep[iscop]o vel presbytero baptiza-
re non audeant. nec predictis ordinibus
fortasse longius constitutis necessitas ex-
trema cōpellat. Ad idem est tex. de pse-
di. iij. in. c. p[ro]stat. Pro solutiōe ergo pse-
dis dubij rñdet Tho. ij. p[ar]te. q. lxxij. ar. i.
c. q[ui] sic celestiu[m] ordinu[m] p[ro]prietates et eor[um]
officia ex eor[um] no[m]inib[us] accipiuntur: vt
dicit Dio⁹ in li. de cele. hierar. ita etiā ex
no[m]inib[us] ecclesiasticor[um] ordinu[m] accipi
potest quid ad vnu[m]quēq[ue] p[er]tineat ordi-
nem. Dicunt autē diacones quasi mini-
stri. q[ui]a ad eos nō p[er]tinet aliquod sac[ra]m[en]-
t[um] principaliter: et quasi ex p[ro]prio officio
prebet: sed ministri adhibere alijs ma-
iorib[us] in sacramētis exhibitiōe. sic
habet. xcij. di. in. c. diaconi. i. c. nō oportet
et in alio. c. diaconi. et in. c. legim[us]. et in. c.
dñs. Quare ad diaconu[m] nō p[er]tinet q[ui]si
ex p[ro]prio officio tradere sacramentum
baptismi: sed in colatione huius sac[ra]m[en]-
ti alior[um] assistere et ministrare maiorib[us]
Hinc Isidor[us] li. ij. de officiis ait. Ad dia-
conum p[er]tinet assistere et ministrare ma-
iorib[us] sacerdotib[us] in oib[us] que agunt
in sacramētis xpi in baptismo. s. in chris-
mate in patena. et calice. Ad p[ri]mu[m] er-
go dicēdu[m] q[uo]d ad diaconu[m] p[er]tinet recitare
euangelii in ecclesia. et predicare ipsum
postmodu[m] cathecizandis. Unde et Dio.
dicit q[uo]d diaconi habent officiu[m] sup[er] i[m]mū-
dos. inter quos ponit cathecuminos. s. z
docere. i. exponere euangelii p[er]tinet p[ro]p[ri]e
ad episcopu[m]. vñ nō seq[ui]t[ur] q[uo]d ad diacones
p[er]tineat officiu[m] baptizandi. Beatus v[er]o
Laurēti[us] baptizauit necessitatis causa.
C[on]secūdu[m] dubiu[m] est. vñ baptizare sit
officiu[m] presbyteroru[m]. et rñdet Tho. vbi. s.
ar. ij. c. q[ui] sic. eo q[uo]d sacerdotes ad hoc pse-
crantur vt sacramētū corp[or]is xpi cō-
ficiant. Illud autē est sacramētū eccl[esi]e
vñitatis. Per baptismu[m] autē aliquis fit
pariceps eccl[esi]e vñitatis. quia ianua est
et fundamentu[m] alior[um] sacramentor[um] vt
dicit de conse. di. iij. c. cu[m] itaq[ue]. Unde et
baptizat[ur] accipit ius accedendi ad mē-
sam domini: quia sine baptismo alia sa-
crāmēta p[er]ferri nō p[oss]ūt. vt habet. i. q. i. c.

si q[ui]s p[er] ignorantiam. Ideo sicut ad sacer-
dote[m] p[er]tinet consecrare eucharistiā: ad
quod principaliter ordinat sacerdotiu[m]:
ita ad p[ro]p[ri]u[m] officiu[m] sacerdotis p[er]tinet
baptizare. Et alid[er] enim vñ esse operat[ur]
totum et partem in toto disponere. Et si
diceret q[uo]d solus episcop[us] est baptizare
quia ipso[rum] est docere vt dicit Dio⁹ in li.
ecclesiastice hierar. Rñdet. Tho. q[uo]d offi-
ciu[m] docendi et baptizandi dñs aplis in-
iungit: quor[um] vicem gerunt epi. aliter
tamē et aliter. Nam officiu[m] docendi cō-
misit eis xps: vt ipsi p[er] se illud exercerēt
tanq[uam] principalissimū. Unde et ipsi apli
dixerūt Act. vi. Nō est equus nos dere-
linquere verbū dei: et ministrare mensis
officiu[m] autē baptizandi cōmisit aplis
vt per alios exercēdum. Unde. i. Cor. i.
dicit ap[osto]lus. Non enī misit me xps bap-
tizare: sed euangelizare: et hoc ideo quia
in baptizando nihil operatur meritum et
sapientia ministri: sicut in docendo. nec
tamen p[er] hoc excludit quin episcopi pos-
sint baptizare. Nam et ap[osto]lus dicit se quos-
dam baptizasse in ep[iscop]a vbi sup[er]. C[on]ter-
tiu[m] dubiu[m]. vñ laicus possit baptizare.
Et rñdet q[uo]d ad misericordiam eius qui
vult omnes ho[m]ines saluos fieri p[er]tinet vt
in his que sunt de necessitate salutis hō
de facili remediū inueniat. Inter omnia
autē alia sacramēta maxime necessitatis
est baptism[us]: qui est regeneratio ho[m]inis in
vitam spūalem: quia pueris aliter sub-
ueniri non p[oss]ūt. et adulti non possunt aliq[ui]d
q[uam] p[er] baptismu[m] plenā remissionē p[er]sequi
et q[ui]ntum ad culpam. et q[ui]ntum ad penā.
Et ideo vt homo circa remediū tam ne-
cessariū defectiu[m]. pati nō possit. institu-
tum est vt etiā laicus imminente necessita-
te baptizare possit. vt habetur de conse.
di. iij. c. constat. et c. in necessitate. Non
debet tamē laicus facere illa sacramen-
talia baptismi q[ui] faciunt sacerdotes: que
p[er]tinent ad sollemnitate[m] nō autē ad neces-
sitate[m] baptismi. et ideo solum a sacer-
dote fieri debet. cui[us] ē solēniter celebrare
C[on]secūdu[m] dubiu[m] ē. vñ mulier possit ba-
ptizare. Et rñdet Tho. vbi. s. ar. iij. c.

¶ sicut nec laicus debet baptizare pñte clerico: nec clericus pñte sacerdote: Ita et femina non debet baptizare non solū presente clerico vel sacerdote: sed nec et presente viro sine masculino. In necessariis tamē articulo potest absqz solemnitate baptizare. vt habet de cōse. di. iij. c. mulier. ¶ Quintū dubiū est. vtrū ille q nō est baptizatus possit baptizare. Rñdet Tho. ar. v. c. q per eccliam determinatum est q non baptizati siue sint iudei siue pagani possunt baptismi sacramentum conferre. dūmodo in forma ecclie baptizent. vt patet de cōse. di. iij. in. c. ro manus pontifex. et in. c. a quodam. Si autē forma ecclie non fuerit obseruata sacramentū baptismi nō confertur. Et sic intelligendū est illud Greg. secundi in. c. q̄s a paganis. de cōse. di. iij. Quos a paganis baptizatos asseruisti. f. ecclie forma nō obseruata: vt denuo baptizes in nomine trinitatis mandamus. ¶ Hoc tandū autē q si talis baptismus a pagano siue infideli suscipitur necessitate vt gente debite fit. Si vō extra articulum necessitatis hoc fieret: vterqz grauiter peccaret. f. baptizans et baptizatus. et per hoc impediret baptismi effectus: licet nō tolleretur ipsum sacramentum. Et si diceret quō ille qui nō est baptizatus cum non sit minister ecclie potest baptizare. Respondetur q ille qui non est baptizatus quīs nō p̄tineat ad eccliam re vel sacramento. potest tamen ad eā pertinere intentione et similitudine actus. in q̄tum s̄ intendit facere quod facit ecclia et fornam ecclie seruat in baptizando. et sic operatur tantū exteri⁹ vt minister Xpi. q interius baptizat. vt notatur de cōse. di. iij. c. si inter bonos. et c. baptismus. et c. cum baptizat. ¶ Secundo considerare mus baptismi necessitatē. Et circa hoc quinqz adhuc sūt dubia apienda. P̄rio vtrū omnes teneantur ad suscepiōnē baptismi. Et respondet q post diuulgationē institutionis eius omnes tenent baptizari. ¶ In Aug. de fide ad Petrum dicit illud quod scribit. xv. q. i. in. c. velis

firmissime. Firmissime tene: et nullaten⁹ dubites: exceptis illis qui pro Xpi nomine suo sanguine baptizantur nullū hominem accepturum vitāz eternāz q nō hic amabilis sūto fuerit per penitentiaz fidemqz conuersus. et per sacramentum fidei et penitentie. i. per baptismum liberatus. Et Criso. idem dicit in sententia de consecra. di. iij. c. nō potest. tante autem dignitatis est baptismus. q etiam sanctificati in vtero debet baptizari vt in q̄ Bon. in. iij. di. vi. pte. ij. ar. i. q. ij. c. et b̄ triplici rōe. ¶ P̄ria rō est pp bonū obedientie: q̄ deus precepit vt omnes renascantur aqua. Secunda est propter humilitatē. q̄ vnusquisqz debet se reputare peccatorem. et indigere Xpi redemptione. Tertia ratio est propter vnitatem vt ab alijs membris Xpi homo non discordet. ¶ Secūda dubiū vtrū sine baptismō posset q̄ saluari. Et rñdet Tho. vbi. s. ar. ij. c. q̄ sacm baptismi dupliciter pōt alicui deesse. Vno modo et re et voto quod contingit illis qui nec baptizantur nec baptizare volunt: quod manifeste ad contemptum sacramenti p̄tinet q̄tum ad illos qui habent vsū liberi arbitrij. et tales salutē consequi nō possunt Alio modo potest sacramentum baptismi alicui deesse re sed nō voto: sicut cuius aliquis desiderat baptizari. sed aliquo casu preuenitur morte anteq̄ baptismum suscipiat. talis autē sine baptismō actuali salutem consequi potest. Unde Ambro. dicit de Valentiniano qui cathecumen⁹ mortuus fuit. Quē regeneratur⁹ erant amisi. verūtamē ille gratiā quā poposcit non amisit. Et de hoc Aug. de cōse. di. iij. in. c. baptismi. ita ait. Baptismi vices aliquando implere passionē de latrone illo cui nō baptizato dictum est. Hodie mecum eris in paradiso: Beatus Lyprianus non leue argumentum assumit: quod etiam atqz etiam considerās inuenio non tñi passionem pro nomine Xpi id quod baptismō deerat posse supplere sed etiam fidem et conuersionem cordis si forte ad celebrandum mysterium

baptismi in angustiis temporū succurrī
non pōt. hec ibi. Cui consonat notabile
dictū. Inno. tertij. in. c. aplicam. extra de
presbytero non baptizato. Propter ista
autē magister sententiarū ceteriq; theo
logi distinguūt tria baptismata. Primus
vocant fluminis. s. spūs sancti: quo bap
tizantur hi qui baptizari vellēt: ut dictum
est et non possunt. Secundū vocāt bap
tizmū fluminis. i. aque de quo loquimur
Tertium dicūt baptismū sanguinis cui
quis nō valens baptizari aqua: patitur
p fide xpi et morit p cōfessione eius. cui
sancta celi apit. ut dī de cōse. di. iij. c. ca
theuiniū. Et si obisceret q nō ē nisi vñū
baptisma. iūc illud apli Eph. iij. Unus
deus: vna fides: vñū baptisma: Rñdet
Tho. pte. iij. q. lvi. ar. xi. ad. i. q tria ba
ptismata p dca vñū dici pñt pp vnitates
spūs scī: a q hñt et tūtē et grām. Vel pōt
dici q vñū ē baptisma sacm. s. fluminis:
seu aque: alia vō duo lz pferāt salutē. m
nō sūt sacm vt. d. Bon. i. iij. di. iij. pte
ij. ar. i. q. iij. p totū. Tertiū dubiū. vtz
baptismū sit differēdus vī accelerādus.
Et rñdet Tho. vbi. s. q. lxxvii. ar. iij. c. q
circa hoc ē distinguēdū de baptizādo.
Mā aut sūt pueri: aut adulti. si sūt pueri
nō ē differēdū baptismā. Primo quidē
qa non expectat in eis maior instructio
aut plenior conuersio. Secundo. ppter
piculū mortis: qa eis nō pōt alio reme
dio subueniri nisi per sacm baptismi:
qbus baptism⁹ pdest propter fidē offe
rentiū et ecclesie. vt dicit Aug. de ple. di.
iij. c. illud pscrutari. Et Isidor⁹ ibidem
in. c. puuli. Si autem argueret q actus
actorum sunt in patiēte et dispositio fm
Zhr. in. ij. de anima. s. in paruulis nulla
precessit dispositio ad susceptionē effect⁹
baptismi. ergo baptism⁹ non potest cau
sare suū effectū i paruulis. Rñdet Ric.
q illa propositio debet intelligi d actiū
limitate virtutis. Deno autē a quo sunt
principaliter effectus baptismi agens ē
infinite virtutis. Adino: etiā argumētū
vniuersālī intellecta falsa est. qz fides ec
clesie aliquo modo. ad susceptionem ba

pismi disponit: qre pueri q cñtus cō
mode fieri potest sūt baptizādi. Si vō
de adultis loquimur: quibus subueniri
pōt p baptismi desiderū vt supra dictū
est. tūc eis vt ait. Tho. vbi. s. nō statī cū
conuertuntur est sacm baptismi conse
rendum: sed oportet differre vsq; ad ali
qō certū tps. T Primo quidē propter
cautelā ecclesie: ne decipiat cōserēs sa
crāmētū a credētib⁹ fide. Vnde de ple.
di. iij. in. c. iudci. dicit. Iudei quoz pfi
dia frequenter ad vomitū redijt. si ad le
ges catholicas venire voluerit: octo mē
ses inter cathecuminos eccle. limen in
troeant: et pura fide venire noscāt: hanc
demū baptismi gratiā mereant. T Se
cunda ratio dilationis est vtilitas eoz
qui baptizant: qui aliquo tps spacio in
digent ad hoc q plene instruant de fi
de et exercitentur in his que perinēt ad
xpianā vitam. T Tertia ratio est sacra
menti reuerentia. ob quā antiquus adul
ti baptizabantur in duabus precipuis so
lemnitatibus. pasca. s. et pent. vt habetur
d ple. di. iij. c. de cathecuminis. et c. duo
tpa. et c. venerabilis. Pōt tamē omitti
dilatio predicta aut propter necessitates
pura cum aliquis baptizari cupiens esset
in articulo mortis persecutionis et naufra
gij. vt expresse habet de conse. di. iij. i. c.
hi qui. Aut quando illi qui sunt baptizā
di apparēt perfecte instructi in fide et ad
baptismū idonei. sicut p d philippus apō
statim baptizauit eunuchū. vt habetur
Act. viij. c. et Petrus Lomeliū. et eos q
cum ipso erāt Act. xi. T Quartū dubiū
vtrum peccatores ad baptismum acce
dentes teneant sua peccata pñteri. Rñ
det Tho. vbi. s. ar. vi. c. q duplex ē pōp
confessio. vna que fit interius deo. et hec
requirit ante baptismū. vt. s. homo pec
cata sua recogitans de eis doleat. Non
enī potest inchoare nouā vitā: nisi cum
peniteat veteris vite. vt Aug. dicit in li.
de penitentia. Alia vō est confessio pec
catorum exterior que fit sacerdoti. et tal
confessio. non requirit ante baptismum
Primo quidē quia talis confessio cō

respiciat psonas ministri pntet ad pnie
sacramentū. quod nō requirit ante ba-
ptismū: quia est ianua omnū sacramē-
torum. Secundo quia cōfessio exterior
que fit sacerdoti ordinatur ad hoc qd sa-
cerdos cōfiteam absoluat a peccatis: et
liget ad opa satisfactoria: que baptizan-
dis non sunt imponēda. fm illud Ambz.
in glo. Ro. xj. Sra dei in baptismo non
requirit gemitū neqz planctū: vel etiam
opus aliqd: sed solā fidem et oia gratis
condouat. Que verba notant de pte. di.
iij. in. c. line penitentie Baptizandi etiā
nō indigent remissione peccatorū p cla-
ues ecclesie: quibus omnia renuntuntur
p baptismū. Sufficit ergo his q baptizā-
tur cōfessio generalis: quam faciūt fm
ritum ecclesie abrenunciantes satpne: et
omnibus opibus eius. Si tamē ex sua
deuotione vellent confiteri audienti: sūt
non ad hoc q satisfactus eis imponat: s3
vt contra peccata cōsuetas eis spūalis vi-
te info: maior tradatur. ¶ Quintū dubi-
um. vtrum pueri iudeorū et infidelū sint
inuitis parentibus baptizandi. Et respō-
detur fm sniaz Ric. di. lxxj. qrti. ar. iij. q.
iij. et Epō. fa. fe. q. x. ar. xij. et iij. parte. q.
lxxij. ar. x. qd filij infidelū aut habēt vsūz
rationis et ānos discretiōis: aut nō. si sic
qñ quātū ad ea que sunt iuris diuini vlt
natural incipiūt lue pñs esse. ideo pro-
pria volūate inuitis parentib⁹ baptiza-
ri pñt Si vō nō dū habent vsūm liberi
arbitrij baptizari nō debēt: qñ nūquāz
hoc fecit. ecclesia. et hoc duplici rōne. Elia
quidem est propter pīculū fidei. Si enī
pueri nondū vsūm rationis habentes
baptismū susciperent: postmodū cū ad
pfectam etatem puenirent: de facili po-
tēnt a parētib⁹ induci vt relinquerent
qd ignoranter suscepērūt: quod verge-
ret in fidei detrimentū. Alia ratio est qz
repugnat iusticie naturali. Filius enī est
aliquid patri: et pmo quidē a parenti-
bus non distinguitur fm corp⁹ qd diu i
matris vtero continet. Postmodū vō
postqz a matris vtero egredit an. qz ha-
beat vsū liberi arbitrij pntet sub pñtū

cura: sic sub quodā spūali vtero. quādū
enī vsū rōnis nō habet puer: non differt
ab aliā irrōnali. vnde sicut bos vlt equ⁹
alicui⁹ ē: vt vtaf eo cū voluerit sicut ppo
inist fō fm iura ciuilia. ita de iure nali est
qd filius anteqz habeat vsū rōnis sit sub
cura pñs. qre iunus pñb⁹ nō debet filijs
baptisma dari. Ipsi etiā infideles adulti
nullo mō coacti sūt baptizādi. vt dī. xlv.
di. c. de iudeis. qz vt ibi hēt tales nō sunt i
tiu saluādi s3 volētes: vt integra sit for-
ma iusticie. Sic enī pprij arbitrij volū-
tate hō serpēti obediēs pñt: sic vocāte se
grā dei. ppa mēz pueriliōe qsqz credēdo
saluāt. Notandū tñ fm Ric. vbi. s. q. ij.
sequēdo sniam Inno. tertij. i. c. maiores
et de bap. et eius effectu. qd aliqui pōt co-
gi ad baptismū suscipiēdu duplici coac-
tiōe. Prima est coactio absoluta: qñ qd
baptizat inuitus et penit⁹ pñadicēs: qz
ablnat exteri⁹ et baptizet fm debitam for-
mam: tñ nec rem nec caracterē suscipit
sacri. Secūda ē coactio pditionalis: qñ
qd terrorib⁹ atqz supplicijs violēt aitra-
hit et ne detrimentū incurrat: baptismū su-
scipit sacm: talī sicut et is q fite ad bap-
tismū accedit caracterē suscipit xpianita-
tis ipsū: et ipse tāqz pditionalr volēs: s3
absolute nō velut cogēd⁹ ē ad obsequiūz
fidei xpiane. ¶ Tertio cōsiderem⁹ bap-
tismi qūatē. Debet nāqz baptism⁹ cōfer-
ri qñ a ministris ecclesie dat cū qnqz cō-
ditionib⁹. Prima dī vnitas. Scda simul-
tas. Tertia modalitas. Quarta pñntas.
Quita sacralis solēntas. ¶ Prima pñntas
q obfuarī dī baptismū dī vnitas. Itā
vn⁹ dī baptizare et nō plures. qñ si ples
baptizarent: aut dicerēt. nos te baptiza-
mus. et hoc nō cēt cōuēiēs: qñ hō nō ba-
ptizat nisi ut mīster xpi: et vice ei⁹ gerēs.
Enī vt vn⁹ ē xps. ita dī vnū esse mīstrū:
q xpm repñtet. et ideo pñntia intentio
videtur excludere baptismū sacm. Alut
ples baptizaret et vnusqz diceret. ego
te baptizo. et sic qlibet expmeret suā inte-
tionē q ipse singulariter baptismū con-
ferret. et tūc manifestū est qd ille q prius
pba pferret daret baptismū sacramentū.

Alius ē o q̄tuncunq; iua baptizandi
 haberet si verba p̄nūciare p̄sumeret: eēt
 puniendus tanq̄ rebaptizator. Si autē
 oīo sūt v̄ba p̄ferret: aut hoīez imgeret
 vel aspergeret essent puniendi de inordi-
 nato modo baptizadi. et nō de iteratiōe
 baptismi: q̄a quilibet q̄tū in se baptiza-
 ret: nec traderet aliud et aliud sacm: s; x̄pus
 qui est vnus interius baptizās vnū
 sacm p̄ oēs p̄ferret. Si autē quereret an
 possit vn⁹ plures sūt baptizare. dicendūz
 q̄ i cāu necessitatē sic sūt hāc forma: Ego
 vos baptizo etc. nec p̄ hoc diuersificare
 forma ecclie: q̄a plurale n̄ ē nisi singula
 re geminatū: p̄ferat cū pluraliter dicat
 Math. vlt. baptizātes eos etc. hec Tho.
 q. lxxij. ar. vi. ad. ij. ¶ Secūda p̄ditio q̄ in
 baptismo p̄ferēdo requirit v̄t similtas vt
 sūt sūt v̄ba p̄lata cū ipsa ablutiōe. Dic-
 tū Ric. di. iij. q̄rti. ar. iij. q. ij. q̄ v̄ba et ab-
 lutiōe sūt eē p̄t̄ intelligi tripliciter. aut p̄
 realē existentiā vni⁹ in alio. aut p̄ eorum
 coexistentiā in intentiōe. aut in tpe. Si
 multas sūt modū primū nō requiritur
 q̄a nec possibilis est. eo q̄ v̄ba non sunt
 nata esse in ablutione. nec ecōuerso. Si
 multas modo secundo requirit de necessi-
 tate explicite: in q̄tū necessariū. ē q̄ ab-
 luens et verba p̄ferēs intendat circa ba-
 ptizandum facere quod facit ecclia. Si
 multas autē tertio modo aliquo mō re-
 quirat de necessitate: et aliquo modo non
 necessariū enī ē q̄ baptizās sic abluat
 et v̄ba p̄ferat. q̄ sūt cōm vsuz illa duo
 videant p̄tinere ad actū vnū: qd nō eēt
 verus si in mane ablueret. et in sero v̄ba
 p̄ferret: vel ecōuerso. nō est tū necessa-
 rium q̄ simul punctualiter vtrūq; inci-
 piat et terminet. sed sufficit q̄ p̄latio ver-
 bo: n̄ incipiat anteq̄ ablutiō terminetur
 vel ecōuerso. D; tū baptizās illa facere
 sūt: quātomagis p̄t bono mō. ¶ Tertia
 p̄ditio q̄ i baptismo ē seruāda v̄t moda-
 litas. nā vt inq̄t Ric. vbi. s. q. iij. et Boni.
 di. iij. pte. ij. ar. ij. q. ij. c. Sacerdos d; pue-
 rū tenere p̄ latera et versa facie ad aquā
 d; imergere. Quare at facie magis ad
 aquā et nō ad celū baptizandus tenet: d;

esse in signum humilitatis et reuerentia.
 ¶ Quarta p̄ditio q̄ in baptismo suan-
 da est v̄t paternitas. D; nāq; aliq; ad se
 se q̄ baptizādū leuet d̄ sacro fonte vt Dio:
 d. in li. de cele. hierar. Rō ē h; Tho. vbi
 s. ar. ij. c. quia spiritalis generatio que
 fit p̄ baptismum assimilatur quodāmodo
 generationi carnali. Unde dicit. i. Ps. et.
 ij. Sicut modo geniti infantes rationa-
 biles: sine dolo lac concupiscite. In ge-
 neratione autē carnali paruulus nuper
 natus indiget nutrice et pedagogo. vnde
 etiā in spiritali generatiōe baptismi re-
 quiratur aliquis qui fungat vice nutricia
 et pedagogi. Instruendo eum qui est no-
 uitus in fide: de his que pertinent ad vi-
 tam xpianam: Ad quod p̄lati vacare
 non possunt circa omnem curaz populū
 occupati. Et debet esse vnus qui leuet d̄
 sacro fonte. vt dicit de consecra. di. iij. c.
 nō plures. Si tamen plures essent: cum
 omnibus contrahitur cognatio spūalis
 vt habet eē de cognatione spiritali. c.
 q̄uis li. vi. Et q̄ leuet etiā d; eē secularis
 non religiosus aut mōachus. vt dicitur
 de conse. di. iij. c. nō licet. et c. monachi.
 Debet etiam esse fidelis nō infidelis. vt
 p; de p̄seca. di. iij. c. in baptismate Rō
 ē sūt Tho. vbi. s. ar. viij. ad. i. q̄a infidelis
 nō est membrū ecclie. cuius personā ge-
 rit tenens ad sacramenta. Et si de facto
 siue in necessitate leuat v̄t tenet: seu ba-
 ptizat: non contrahit aliquam cognatio-
 nem spiritualement. Qui autē leuat de sacro
 fonte aliquē: eius pater spiritalis dicit
 vt patet. xxx. q. i. in. c. ad limina. i. s. filia
 et in. c. omnes. et iij. q. iij. c. ita. vbi dicitur
 ita diligere debet homo eum qui se su-
 scepit de sacro fonte sicut patrem. Et de
 conse. di. iij. i. c. vos ante omnia. de hoc
 Aug. ita loq̄t. Vos ante oīa tam viros
 q̄ mulieres qui filios in baptismo susce-
 pistis monco vt vos cognoscatis fideiul-
 sores apud deum extitisse. p̄ illis quos
 vili estis de sacro fonte suscipere. iō eos
 semp admonete vt castitatez custodiant
 iusticiā diligāt: caritate teneāt. dicit tū tho.
 vbi. s. c. q̄ patres spūales moderno tpe

ad hoc nō ita stricte obligantur. quia ut plurimum hi qui baptizantur parentes habent xpianos: de quibus presumēdū est q̄ suos filios: diligenter instruat. Si tamē quocunq; modo sentirent prium tenent fm̄ suū modū salutis spūalium filiorū curā ip̄dere. Sed nō licet effari q̄t mala: q̄t fraudes: quoruē lenocinia sub noīe compaternitatis et cōmaternitatis fiant. Taceo illa ne scandalizētur hi qui deum timentes duz compaires fiunt sacramentuz baptismi fideliter reuerētur. Unusq; iudicet scip̄us et videat si q̄ ille est qui compaternitatis iura fidemq; polluat: et q̄ grane nephādumq; scelus cōmitat. Quinta cōditio q̄ in baptismo seruari d̄z d̄r sacraliū solēnitās. Nā ut inq̄t Tho. p̄te. iij. q. lxxvi. ar. x. l3 sacralia nō sunt de substantia sacri. sunt tamē ad bene esse ad exercitandū deuotionez fidelitū: et reuerentiā ad sacramētū. Secūdū vō Bon. di. vi. q̄rti. p̄te. iij. ar. iij. q. ij. c. Ordo eoz que sūt ad solēnitatem sacramenti baptismi fm̄ cōem ecclesie cōsuetudinē hic est. Primo exsufflatur. et hoc fit ut virtus diaboli exterior expellat et interior expellēda significet: sicut patet ex dicto Rabani. de institutione clericorum. Et Aug. in li. de symbolo. de cōse. di. iij. c. postq̄. et c. sicut nostris. Scōdo signū crucis fit in pectore et in fronte. ut demon cognoscat se pellendū tam in occulto cordis q̄ in ap̄to cōfessionis. Rabanus autē vbi supra. et in. c. postea. dicit. Postea signat baptizandus signaculo sancte crucis: tam in fronte q̄ in corde ut ab eo tempe apostata diabolus in suo vase pristino sue iterēptiōis cognoscens signaculū iā sibi deinceps illud sciat esse alienū. Tertiū sal in ore ponitur. ut seq̄t Rabanus in. c. ex hinc. ut per sal typicū sapientie sale conditus fetore careat iniquitatis. ne a vermibus peccatorū ultra putrefiat. sed magis illesus seruetur ad maiore gratiā percipiendā. Significat ergo sal q̄ per baptismū sapientie sapor preparatur: et fetor somitis restringitur. Quarto fit linitio aurium et narium cum

sputo. et de hoc dicit Rabanus vbi sup̄ in. c. postea. Postea tangunt ci nares et aures salua: et d̄r ei verbū euangelicum q̄d Iesus qm̄ surdū et mutū sanauit tangens cum sputo linguam eius: et mittēs digitos in auriculam eius vixit. Effeta q̄d ē adaperire. hoc enī sac̄z hic agitur ut per saluā typicā: et sacerdotis tactum sapientia et virtus diuina salutē eiusdem cathecumini operet: ut aperiantur ei nares ad accipiendum odorēz noticie dei: ut ap̄ant ei aures ad audiendū mandata dei. Quinto fit inunctio in pectore et spatulis: ut significetur gratia vnctionis ad deū amandū: et ad bona opa faciendū. de quo etiā loquit Rabanus in. c. deinde. Sexto post baptismū fit inunctio chrismatis in vertice: ut dicit ibidē Rabanus in. c. postq̄. ut xp̄i regni baptizatus particeps fiat: ut a xp̄o xpianus vocari possit: et talis vnctio fit in capite: q̄ ut inquit Amb. in. li. de sacramētis. Sapientis sensus in capite eius. Per caput ergo fm̄ Bo. vbi. s. anima designatur q̄ p baptismū imputribilis reddit ad contemplandū eterna. Chrisma enim confectū est ex oleo lucente et balsamo conseruante. Septimo baptizatus vestitur vestimento candido. de quo Rabanus in. c. post baptismū. inquit. Post baptismū tradit xp̄iano vestis candida. que significat innocentia et puritatē xpianam. quam post ablutas veteras maculas studio sancte cōuersationis immaculatā seruare debet ad representandū ante tribunal xp̄i. Amb. vō in. c. accepisti. sic ait Accepisti post baptismum vestimenta candida ut esset indicium q̄ exueris voluntatez peccatorū. et indueris innocentie caste velamia. Itēq; p̄pterea tenēdū ut ait Tho. vbi. s. ad. iij. q̄ si liceat xpianis alijs vestib⁹ vti. qm̄ vestis illa: ut dictū ē dat p̄ tūc i mysterio spūalis significatio nis. Ultimo ponit cereus in manib⁹. ut sit lucerna pedibus eius verbum dñi et lumen semitis eius. Debent ergo cū necessitas non contradicit sac̄a predicta deuote celebrari cum aliquis baptizatur

quorum et non intentiores esse debet hi qui sunt baptizati. Recordare o anima christiana qualiter in sacro fonte diabolo abrenunciasti Iesu christi membris effecta es. Recordare quemadmodum in baptismo gratia tibi concessa est. ut finem virtutibus et voluntatem dei vivere posses. Recordare insuper quomodo in baptismo viam ingressa es eterne salutis. Noli o infelix peccatrix tantorum beneficiorum oblita diabolo coniccare. Noli opera bona negligere. Noli vias paradisi deserere. sed curre post Christum in odorem unguentorum illius: cuius nomen est oleum effusum. a quo christiani dicunt. ut dicitur extra de sacra unctione. c. cum venisset.

¶ Ad per baptismum delet culpa. remittitur pena et confertur gratia. Lapsum. iij.

Terium mysterium declarandum de baptismo dicitur fructificatio: in quo de fructibus sine effectu baptismi libet dicere. Et notari possunt tres principales effectus. Primus dicitur deletio culpe. Secundus remissio pene. Tertius collatio gratie. **¶** Primus effectus baptismi dicitur deletio culpe. Per ipsum etenim delet omnis culpa tam originalis quam actualis ut docet magister secundum in. iij. di. iij. Et de hoc. d. Augustinus de consensu. di. iij. in. c. a parvulo. A parvulo recenter nato usque ad decrepitem senem sicut nullus prohibendus est ab baptismo ita nullus est qui non peccato moriatur in baptismo. Sed parvuli tamen originali. maiores autem omnibus etiam moriuntur peccatis que male vivendo addiderunt originali. Et idem Augustinus in. c. ut consideret ait. Nullo excepto dictum est. ab apostolo. Quicunque baptizati sumus in Christo. in morte ipsius baptizati sumus. Et ideo dictum est ut probaret nos mortuos esse peccato. Et glossa super illud Ezechielis. xiiij. Unus ex eis non remansit. inquit. Quia peccata ablata sunt in baptismo: potentia diaboli est submersa. Dicitur ergo. d. Bonifacii. di. iij. pre. i. ar. i. q. i. c. q. i. baptismo omnis culpa deletur: et restituitur homo in pristinam innocentiam quantum ad animam. Si autem queratur

ratio huius. dicitur quod est divina liberalitas: que tantas huic sacramento contulit efficaciam. Sed posset aliquis arguere sic. Diversorum morborum diverse sunt medicine. ergo cum culpe sint diverse: non tamen specie: sed genere. videtur originalis et actualis et venialis et mortalis: ergo ad hoc quod curantur necesse est quod diverse adhibeantur spirituales medicine. Respondet Bonifacius. ad. i. q. 5. quod remedium potest morbus respicere dupliciter. aut quia principaliter sit ad hoc. aut quia hoc curat tanquam annexum. Secundum ergo quod diversi sunt morbi spirituales. diverse sunt etiam medicine sacramentales principaliter ad illos ordinate. Si autem morbus habeat alium morbum coniunctum: et medicina perfectam habeat virtutem curandi non tamen curat principalem. sed etiam annexum et sic facit baptismus. **¶** Secundus baptismi effectus est remissio pene. Remittitur siquidem baptizato omnis pena peccato debita. Unde Augustinus in li. de baptismo parvulorum. et habetur de consensu. di. iij. in. c. per baptismum. inquit. Quicquid ab homine dictum factum et cogitatum est: totum aboletur. et quasi non factum habetur. Et glossa super illo et bono psalmo. quorum tecta sunt peccata. dicit. Ita sunt tecta peccata in baptismo quod deus ea non vult punire. Si autem diceretur quod hoc non videtur consonum eo quod in Isaiam li. cur deus homo ait. Si peccatum non punis. inordinatum relinquit. Respondet Ricardus. i. di. iij. ar. iij. q. i. ad. i. quod Christus per passionem suam sufficienter exolvit penam peccatis debitam: quam in baptismo remittitur. Sed adhuc nonnulli arguunt ostendentes quod per baptismum non remittitur omnis pena. Primo quia ut habetur de consensu. di. iij. in. c. ne absit. indecis venientibus ad baptismum indicenda est penitentia et abstinencia. xl. dierum. Secundo quia videmus parvulos baptizatos qui nullum peccatum commiserunt: post baptismum multis penalitatibus subiacerere: et constat quod non iniuste. ergo baptismus non remouet omnem penam. Inquit enim Augustinus. xiiij. de trinitate. c. xvi. Omnia huius seculi mala: dolores: laboresque hoc

minu veniit de peccatoruz. & maxime d
peccati originalis meritis. ¶ Tertio ar
guunt quia baptizatus ante xpi passionē
adhuc paradisu nō intrabat. Sed clau
sura illa erat pena peccati. ergo p bap
tismi nō remittit illa pena. ¶ Ad p̄mū r̄i
det Ric. vbi. s. ad. v. q. illa p̄nia nō indi
cit iudeis propter sacramenti efficaciaz:
sed propter eius reuerentiam. & iudeoz
recipienitium baptismi probationē. vñ
eis non indicēbat post susceptionēz ba
ptismi. Sed ante. & q̄uis sic obseruaret
quōdam. tamen modo non oportet ob
seruari. sed quod inuit gl. in p̄allegato
c. ne absit. nisi cēt ōia p̄suetudo. ¶ Ad
scdm respōdet Bos. vbi. s. q. ij. c. dicēs
q̄ distinguendum est de penis. Quedā
enim sunt pene eternales & quedam tē
porales. Ab omni eternali absoluit baptis
mus delendo omnem culpam. De pe
nis autē temporalibus adhuc est distinguē
dum: quia quedā contrahunt. vt fames
sit: passionesq̄ cōtēporaneē vite. Que
dā imponuntur & assumuntur: vt leu
nia corporalia & spiritalia exercitia. & la
boriosa opera. Baptismus ergo vt dictū
est absoluit ab omni pena eternali & ab
omni pena temporalī satisfactoria siue
assumpta: non autē ab omni contracta
vt pote a fame siti & ceteris similib⁹. Rō
autē est. quia ad hoc ipsū non ordinauit
& ratio quare non ordinauit est q̄ con
gruum fuit q̄ huiusmodi penalitates in
nobis propter tria relinqueret. ¶ P̄rio
ppter manifestandam equitatem diuini
iudicii. vt illa sententia quam dictauerat
de morte. Et de & posteriorū ei⁹ immobilis
permaneret. vnde ab illa nemo euadit.
¶ Secunda ratio fuit ad ostendendūz
fructum passionis xpi: a qua virtutem
sacramentū habet. vt penas remittat per
sonales nō naturales: quia remediū re
spicit personā nō naturā. ¶ Tertia ratio
fuit propter hominē adiuuādum. P̄ter
huiusmodi etenī penalitates adiuuatur
homo vt spiritaliter viuat: & pugnans
coronet. Tho. 6o. q. lxx. tertie p̄is. ar.
ij. c. dicit q̄ baptism⁹ habet virtutes au

ferendi penalitates presentis vite. Non
tamen eas aufert in presenti vita: quod
fit tum vt baptizati cōforment xpo: qui
licet a principio sue conceptionis fuerit
plenus gratia & veritate: habuit tamen
corpus passibile: quod per passionem &
mortem est ad vitam gloriosam resuscit
atum. ita & xpianus in baptismo gr̄am
consequit q̄tum ad aiam: habet tamē
corpus passibile: in quo proximo possit
pati: sed tandem resuscitabit ad impas
sibilem vitam. ¶ An & apls Ro. viij. ait.
Qui suscitauit Iesū xpm a mortuis vi
uificabit & mortalia corpora nra per ius
habitante sp̄ritu eius in nobis. Penā
litas ergo virtute baptismi auferuntur
a iustis in resurrectione quando mortale
corpus hoc inducit incorruptionē & im
mortalitē. ¶ Ad tertiu argumentū r̄i
det Ric. vbi. s. ad. iij. q. baptism⁹ modo
apit celi ianuā baptizato q̄tum ad effica
ciā: q̄uis hoc non posset facere ante pas
sionem. quia particularis remotio clau
sionis predictę q̄tum ad efficaciam de
pendet ex vniuersali remotioe illi⁹ clau
sionis q̄tum ad efficaciam que p xpi pas
sionem facta est. ¶ Tertius baptismi ef
fectus est collatio gratie. Et enim inquit
gl. ad Titū. iij. c. in expositioe verborū
apli dicēz. Saluos nos fecit p lauacru
regenerationis & renouationis sp̄rit⁹ sci
quem effudit in nobis abunde. Laua
crum regenerationis est sacramentum
baptismi in quo datur gratia sp̄ritus sci
& copia virtutū. Sed nonnulli dubitant
an pueri in baptismo consequant gr̄am
& virtutes: cum nondum habeāt vsū
liberi arbitrij. Et dicit Tho. ij. pte. q. lxx
ar. vi. c. q̄ quidā antiqui posuerūt q̄ pue
ris in baptismo non dantur gratie & vir
tutes: sed imprimitur eis character Chri
sti: cuius virtute cum ad perfectam etatē
tem venerint consequuntur gratiam &
virtutes. Sed hoc patet esse falsū dupli
citer. ¶ P̄mo quidez q̄ pueri sicut &
adulti in Baptismo efficiuntur mem
bra Christi. Unde necesse est q̄ a capite
recipiant Influxum gratie & virtutis.

TSecundo quia f3 hoc pueri decede
tes post baptismū nō puenirent ad viā
eternā. quia vt dicit ad Ro. vi. Gratia
dei vita eterna. Causa autem erroris fuit
quia nescierunt distinguere inter abitus
et actū. et sic videntes pueros inhabiles
ad actus virtutū: crediderūt eos p^o ba
ptismū nullaten^o v^oitū habere. S3 ista
impotentia operandi nō accidit pueris
ex defectu habitū. sed ex impedimēto
corporali: sicut et dormientes q̄uis ha
beant habitus virtutū. impediunt tamē
ab actibus. ppter somnuz. hec Tho. Ex
quibus omnibus colligimus quantum
debeamus deo nos qui baptizati sum^o.
quibus tam liberaliter sua dona digna
tus est impartiri. conari in sup omni stu
dio tenemur virtutes amplecti: ad quas
nos faciles reddidit in susceptione ba
ptismi. vt sic mereamur hoc secl^o grē
profectum: et in futuro eterne vite premi
um. Amen.

TSeria sexta in parascene. de dolorib^o
anxietatibus et amaritudinib^o xpi Ihu
quos in sua passione p^o tonus humani
generis salute sustinuit. Sermo. lxxix.

Dolores no

strosipse portauit. Ista.
pphe vba sūt ista. lxx.
c. passionē dñi nři Ihu
xpi taz acerbissimā q̄

ignominiosa hodie recollētes a lachry
mis cōtinere minime debemus q̄nimo
flētes inuitare debem^o insensibiles crea
turas vt modo suo compatiānt filio vir
ginit in cruce pēdenti. o. illud Seneca
in p̄ia trage. Lugeat ether. magnusq̄
parens etheris alti. Tellusq̄ serax. et va
ga pontū mobilis vnda. Tuq̄ ante oēs
qui per terras tractusq̄ maris fundis
radios. nocteq̄ fugal ore dēcoro. Quid
naz flebilis commemorari potest: q̄
moza illa tenuissima dei et saluatoris no
stri Ihu xpi? Talis memoria ingt Ber.
requirit lachrymas. Ad illas etiam nos

puocat sancta mater ecclesia hodie ni
gris induta. Ad illas nos excitat Xpus
Ihs in doloribus suis. Ad illas in super
nos trahit virgo illa piissima: spes vni
ca mundi. Nam si pie volumus conie
plari videbimus eam vultu mesto. facie
squalida. sparso crine. ac scissis vestibus
stātem ante crucem: et querulla voce di
centem. O fili mi. quē de spū scō cōce
ptū deū verū et hominē peperit: video te
inter duos latrones cruci affixum et vul
neribus plenū. O fili mi: quem adorāt
angeli. caput spinis tenes coronatum.
O. fili. mi. quem tanta diligentia duz te
nellus eras enutrit: quem semp dilexi
semp amauit: q̄ tu me dilexisti et amasti
genitricē tuaz: ecce in cruce mortuus es
et extinctus. O pater eterne: compatere
nubi sue miserrime matri et plange me
cū tuū ac meū filium. Et quia id tue na
ture non conuenit. precipe illud crea
turis tuis. O angelici spirit^o et vos mo
do vestro plangite meū: O celestia cor
pora: quoz pulchritudinem vincebat
decora facies filij mei: plangite illū ista
die instar leprosi deformē factum. O. in
sensibilia elementa. o terra cū tuis arbo
ribus et plantis: o aqua cum tua clarita
te et admirabili fluxu. o aer cum tua fa
cilitate. o ardens ignis cum tua viuaci
tate plangite meū factorem vestrū filiū
meū. O reges terre. principes et quilibz
domini: plangite meū dñm dominan
tū filiū meū. O populi oēs: et tu p̄cipue
o popule xpiane: quos xps tantū ama
uit. vt et mori p vobis eligeret: plāgit il
lum meū tam dire mortuū filiū meū.
O virginca. o vidue. o continentes. o se
nes. o paruuli: lugite meū benignissi
mū dñz vestrū. O matres que filios ge
nuistis soluite crinē: et per mesta colla ca
pilli. fluant implentes acrem vocibus et
dicētes meū. Fili mi Ihu: Ihu fili mi.
hodie p peccatorib^o passus et mortu^o es
O lumen oculor meorū. o spes et sola
tium vite mee. o gaudium et iocunditas
mea: quomodo factus es mihi amari
tudo et dolor: vulnerasti cor meum. Et

t rāssodisti illud pūgenti gladio. His autē
similibus verbi: pijsima virgo nostraz
duritiem rumpere satagit. Sed quia nō
sumus a nobis sufficientes horum my-
steriorum vt debemus cum deuotione.
compunctione: fletu: et lachrymis reco-
dari. opus est vt supnū imploremus au-
xilium. Et licet in omnibus alijs predi-
cationibus consueuerimus vginū virgi-
nem iterpellare. tñ quia hodie circa filij
lamenta est occupata: gaudiumq; ange-
lice salutationis conuersum est illi in tri-
stitiam et merorem. ideo ad crucem hu-
militer confugiemus: illazq; salutabim?
verba quibus ecclesia vitur referentes.
O crux aue spes vnica hoc passionis re-
pore auge pijs iustitiam reissq; dona ve-
niam. Et tu pater de celis deus conce-
de nobis omnibus: vt per merita crucis
filij tui corda nostra flectere mollireq;
valeamus: quatenus cum lachrymis lo-
qui et audire possimus passionem eius.
Hac itaq; suscepta fiducia de ipsa passio-
ne locuturi ad xpī dolores conuertem?
sermonē: quos in verbis in nostro the-
mate allegatis ysaias prenunciavit. Et
autem ordinate incedamus distingue-
mus in tres principales articulos hodi-
ernam predicationem: in quorum quo-
libet quattuor dolores xpī pie contem-
plabimur.

In pñio articulo quattuor dolores.

Primus dolor dñ orationis.

Secundus comprehensionis.

Tertius deductionis.

Quartus contradictionis.

In secundo articulo quattuor.

Prim⁹ presentationis.

Secundus sententiationis.

Tertius crucifixionis.

Quartus inspectionis.

In tertio articulo quattuor.

Primus illusionis.

Secundus collocutionis.

Tertius incompassionis.

Quartus separationis.

Qualiter xp̄s in oratione vehemēter
doluit, ppter contristationem. propter pe-

nitentiam: et ppter conforationem.

Primus articuli dolor: primus.

Primus dolor quem xp̄s ih̄s p
nobis tulit. et nos pie illū medita-
ri habemus. dicitur oratōis. Do-

luit nāq; dei filius in laboriosa oratione
quā post cenā fecit ad patrem. Qui? dolo-
ris vehementia colligi potest ex tribus.

¶ Pñio ex tristatione. ¶ Scdo ex pe-

nitōe. ¶ Tertio ex pforatione. ¶ Pñio

apparet vehemētia doloris xp̄i ad oran-

dū cūq; ex tristatione. Ad qd intelligē

dū notare debemus. q; Job. xviij. dñ q;

post cenam egressus est ih̄s cū discipul

suis trans torretē. Cedro vbi erat hort⁹

in quez introiuit ipse et discipuli eius. Et

licet Math. xvi. Marc. xiii. et Luce.

xv. narret q; hymno dicto extērit i mō

tē olinari. Tameñ Aug. de consensu euā

gelistarū dicit q; idem ē locus. Hortus

enī ille erat trās torretē. Cedron ad pe-

des montis oliueti. Vbi postq; discipul

dixit scandalum quod passuri erant pre-

monuissetq; Petru in se nimū cōfidē

tem qualiter eum ter anteq; gallus bis

cantaret esset negaturus. Veniet euz eia

ist villam: que dicit Gethsemani. et dixit

discipulis suis. Sedete hic donec vadaz

illuc et orem. Et assūpto Petro et duob⁹

filijs zebedei: cepit contristari et mesua

esse: et ait illis. Tristis ē aia mea vsq; ad

mortem. Sed hic theologi querūt vtrū

i aia xp̄i fuerit passio tristitie. Et arguūt

quidam q; nō. Hāz sapiens Ecc. xxx. c.

tristitiam dissuadet dicēs. tristitiam non

des aie tue: et non affliges temetipsuz in

consilio tuo. Et iterū ibi. Tristitiam lon-

ge expelle a te. multos enim occidit tristi-

tia et non est vtilitas in illa. Ar. insup. iij.

topi. ait. Eadem sunt magis eligenda si

ne tristitia q; cum tristitia. Sapiens in

sup. puer. xij. ait. Nō tristabit iustū q;

qd ei acciderit. Sz Ri. ar. iij. q. i. et Bon.

ar. ij. q. ij. di. xv. tertij rñdent q; absq; du-

bio sicut magr sen. refert. et text. euāgeli-

eus pfirmat. in anima xp̄i fuit passio tri-

stitie. Sicut enī ex piunctione rei amate

cum apprehensione eiusdem causatur

In appetitu sensitivo passio delectationis:
 sic ex coniunctio rei odite cum apprehen-
 sione eiusdem causat in appetitu passio
 tristitie. et quod res de primo et certitudi-
 naliter futura considerat quasi iam presens
 propter euentum instantem. propinquitatem et infal-
 libilitatem. ideo non solum respectu rei odite
 cum est presens: sed etiam respectu rei odite infal-
 libiliter et de proximo ventura est passio
 tristitie. Unde secundum philosophum in .ij. rhetorice. Illi
 qui tam decapitant non timeant videntes sibi
 necessitatem imminere: sed tristant. Et ideo quia
 sensualitas anime christi mortem recusabat cum
 apprehendit ipsam ut de primo infalli-
 biliter venturam. causata fuit in eius appetitu
 passio tristitie. Aliud tamen fuit in eo tristitia
 quam in nobis. In nobis enim frequenter cau-
 satur et propter imperium rationis. quod vitupa-
 bile est ut patet per auctoritates superius allega-
 tas. In christo vero non fuit nisi secundum imperium
 rationis: quod impabat sensualitatem tristari
 moderate secundum exigentiam suam nature. et ideo in
 ipso non fuit tristitia ratione pueritatis neque
 ibidem perturbans: nec de necessitate. Ob
 quod Hieronymus super Mattheum ait dominus noster ut ve-
 ritatem probaret assumpti hominis vere quidem
 perturbatus est. Sed ne passio in animo illius
 dominaretur passionem cepit perturbari. Aliud
 enim est contristari: aliud incipere perturbari
 hec ille. Consideremus ergo quam benigne
 dominus orbis tribus illis discipulis aduo-
 catis eos forte amplexando: et nunc super unum
 hunc supra alium dexteram extendendo cum
 suspirio et anxietate multa dicebat. Deu
 filij mei: discipuli mei carissimi. Tristis
 est anima mea usque ad mortem. Secundum Mattheum.
 de lira. dictio usque accipi potest dupliciter.
 vno modo intensiue: quod tantum intensa erat
 quantum poterat esse. alio modo extensiue
 quia duravit usque ad horam mortis. Secundo
 apparet vehementiam doloris christi ex peti-
 tione. Dimissis utique tribus illis quibus
 dixit. Sustinete hic et vigilate mecum.
 Nullus est ab eis quantum tactus est lapidis
 ut Lucas meminit. et positus genibus ora-
 bat dicens. Pater mihi possibile est transcat
 a me calix iste: verum non sicut ego volo
 sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos:

et inuenit eos dormientes: et dixit Petro
 Sic: Non potuisti vna hora vigilare
 mecum? Vigilate et orate ne itretis in tem-
 ptationem. Spiritus quidem promptus est: caro
 autem infirma. Iterum secundo abiit: et ora-
 uit ut prius. Et venit iterum et inuenit di-
 scipulos dormientes pro tristitia. et reliquit
 iterum secundo abiit: et orauit. Abi doc-
 theus. querunt utrum illa oratio fuit a ratione
 aut a sensualitate. Et respondet Bonaventura .di. x.
 vij. ar. ij. q. iij. tertium. quod de ipsa dupliciter pos-
 sumus loqui aut quantum ad materiam aut quantum ad
 formam. Si loquimur de ipsa quantum ad materiam
 cum materia orationis respiciat desiderium petentis
 talis fuit petitio sensualitatis: cuius deside-
 rium erat ad non moriendum. ut magister sen-
 dicit in littera. Si autem loquamur de for-
 ma petitionis respiciat discretionem pro-
 ponentis. et talis modus proponendi sit a
 discretionem rationis: concedendum est quod talis
 oratio fuit voluntatis rationalis. Ad quod me-
 lius intelligendum notandum secundum Bonaventuram .vbi.
 s. ar. i. q. i. e. et Ricardus ibidem quod cum in christo sint
 plures nature intellectuales. videlicet diuina
 et humana necesse est in christo plures
 esse voluntates: quod magister i. ter. p. mul-
 timodas auctoritates sacrorum ostendit. Quia
 si numerent voluntates christi secundum naturas due
 sunt. diuina et humana. sed secundum potentias
 tres sunt. scilicet voluntas diuina et voluntas anime ratio-
 nalis. et voluntas appetitiva sensitiva: que
 extenso nomine voluntatis voluntas dicitur: quia
 mouet post apprehensionem. quod prope loquen-
 do de nomine voluntatis voluntas non inuenit
 nisi in parte anime rationalis. secundum philosophum. Tertio
 de anima. Igitur tantum versus homo cogitans
 imo clare videtur dominus ihesus christus que sibi pa-
 rabatur in primo passionem quam martyria
 in suo corpore tolleraturus erat voluntate
 quadam pietatis dicebat. Pater si possibi-
 le est transfer a me calicem istum: verum tamen quia
 sic est voluntas tua ut per humano genere
 moriendo et patiando satisficiam: ecce
 me promptissimum et paratum. fiat non quod
 ego volo voluntate sensualitatis. sed quod
 tu: quia ego idem volo voluntate rationis. Ad
 hoc ihesu doctor: verum quia cepisti facere et

docere. tu nobis dixisti ut oīes loque-
remur patri tuo vbi hoc: quod tu i tua
agonia sepi⁹ replicasti. fiat volūtas tua.
Ob quod Leo papa in sermone d pas-
sione ait. Hec vox oīs fideles instruit.
oīs p̄fessores accedit. oīs martyres co-
ronauit. Hā q̄s mūdi odia q̄s tēptatio-
nū turbines. quis posset p̄secutor sup̄a-
re terrores: nisi xp̄us in oībus et pro om-
nib⁹ p̄fī diceret: fiat volūtas tua. Discat
ergo hāc vocē oīs ecclē filij: vt cū ad-
uersitas violēt alicui⁹ tēptatōis incū-
bit separato tremore formidine accipiat
tolerantiā passionis. hec ille. ¶ Tertio
apparet vehemētia doloris xp̄i i sua ora-
tiōe ex cōfortatione. Tam vigēs. n. erat
dolor ei⁹ vt angel⁹ ad eū p̄fortandū mit-
teret. Apparuit inqt Leo uas ei angelus
cōfortans eū. Apparuit aut illa f3z. Hic.
de ira fuit in visione corporali. vbi osten-
dit q̄ in eo erat vera humanitas: q̄ con-
fortabatur cōtra tristitiā insurgētē in
parte sensitiua ex apprehēsiōe mortis
imminētis. Et factus i agonia p̄lix⁹ ora-
bat. Erat aut hec agonia reluctatio sen-
sualitatis mortem horētis. et rōnis ip̄az
acceptantis q̄ v̄tute diuina quelibet pars
pmitebatur agere et pati qd erat sibi p-
p̄iū. Et factus est sudor eius sicut gutte
sanguinis decurrētis in terrā. Ex vehe-
mētī enim anxietate fiebat: vt nō solum
humores exirent p̄ sudorē. s3 etā aliqd
de sanguine sudorē tingēte. Scdm̄ vero
opinionē aliquorū hoc sup̄naturaliter fa-
ctū ē: vt sic xp̄s suū sanguinē iam pro sa-
lute nra effundere icipet. Sed nō ime-
rito q̄rere q̄s posset virū dolor xp̄i patiē-
tis fuit dolor acerbissim⁹: ita q̄ excesse-
rit oēm dolorē quorūcūq̄ patientiū. Et
rūdet Ric. in tertio. di. xv. ar. iij. q. iij. et
Bon. ar. i. q. ij. di. xvj. et Tho. tertia par-
te. q. clvj. ar. vj. q̄ quīd dolor xp̄i nō fue-
rit maxim⁹ oīus dolorū simplr: cū dolor
dānator sit eo maior. fuit tñ maximus
oīus dolorū hui⁹ vite p̄pter tria. Primo
p̄pter cāz passiōis. Scdo p̄pter modū pa-
tiēdi. Tertio p̄pter p̄ditionē patiēti. ¶ Pri-
mo si p̄sideret causa ob quā xp̄s passus

fuit: in eo doloris afflictio magna fuit.
Non enim patiebat p̄ culpa p̄pria: imo
p̄ aliena. nō p̄ amicos: sed pro inimicis
et etiam p̄ his quos videbat ingratos.
Scdo si cōsideret modus patiēdi: fuit
in eo dolor acerbissimus. tum p̄pter ge-
neralitatē: q̄ in omnibus membris af-
fligebat. tum etā p̄pter continuitatem
q̄ suspendiū eius continuabat: et clauī
adeo affligebat pendentē. Ob qd moris
confixorū in cruce est acerbissima: quia
configunt in locis nervosis et maxime
sensibilibus. ¶ Tertio si p̄sideret q̄litas
sue p̄ditio patiēti: maxima fuit in eo af-
flictio p̄pter maximā cōplexionis equa-
litate: et p̄pter sensus viuacitate. Vñ q̄
nullus potuit ei equari nec in equalitate
complexionis: nec in viuacitate sensus
dolor illius fuit oīus dolorū acutissimus.
Addit etā Tho. q̄ si cōsideret puritas
doloris xp̄i. dolor iste fuit maxim⁹. Hā
in alijs patientib⁹ mitigatur tristitia in-
terior: et etā dolor exterior ex aliqua con-
sideratione rōnis p̄ quādā deuotionē
seu redundantia a sup̄ioribus virtib⁹ ad
vires inferiores: qd in xp̄o patiente non
fuit. Anticūq̄ enim viriū pmisit agere qd
est sibi p̄p̄iū f3z Dama. 3o xp̄s Treñ.
i. c. ait. O vos omnes qui trāsitis p̄ viā
attendite et videte si est dolor similis sic
dolor me⁹. Cui⁹ magnitudinez nos col-
ligere possum⁹ cū videm⁹ xp̄m suā pas-
sionē cogitātē sudorē sanguineum emit-
tere. Vbi es o aīa rōnalis: Quid agis?
Insignita imagine dei tui: Delis ob-
secro xp̄o ihu oranti. sudāt. gemēt. la-
chrymanti. et agonizātī p̄ salute tua as-
sistere misericorditer. Noli dormire illi
qui non dormiuit ipse tibi. Inspice mihi
oculo cōpassino quāta pro te passus est
a die natiuitatis sue vsq̄ ad horā p̄ntez:
et nunc vigilans et orans frequēter patri
seipsū offert: mortē acerbissimāz hodie
fore passurū. Et q̄ hō ē cogitat in seipso
et sibi ipsi loquit. Vbi me filiū m̄f̄i mee
hinc ad modicū captus ero. ligat⁹. fla-
gellatus. delusus. spinis coronatus. et
inter duos latrones in cruce confixus.

777
Facias omnia libenter et obediam p[ro]f[ite]o
meo et redimā humanū genus. S[ed] heu
me quāta sustinebo tormēta. O quāta ē
tristitia mea et amaritudo cordis mei
Compatere illi anima dura: et collige in
corde tuo gutulas illas sanguinis quas
sudando p[ro] te fudit in terram.

¶ Quid in p[ro]phētiā v[er]bē mēter doliuit
p[ro]pter iude dānationē. p[ro]pter suāz liga-
tionē. et p[ro]pter discipulor[um] turbationē.

¶ Primi articuli dolo: secundus.

Secundus dolo: quē x[ristus] p[ro] nob[is]
sustinuit dicitur cōprehensiois.
q[ui] s[an]c[t]i ministri iudeorū comp[re]-

henderunt eum: et velut mācipiū vilissi-
mū ligauerūt. Fuit autē tūc v[er]bē mēter do-
lor eius p[ro]pter tria. Pr[imo] p[ro]pter Jude
damnationē. Secūdo p[ro]pter suā ligatio-
nem. Tertio p[ro]pter discipulorum turba-
tionem. **¶** Pr[imo] fuit v[er]bē mēter do-
lor x[risti] p[ro]pter Jude dānationē. Ipe nā-
q[ue] turbā duxit ad locum i quo x[ristus] ora-
uerat: postq[ue] erat cū discipulis suis. Scie-
bat enim ipse locum illum: quia frequē-
ter conuenerat illuc cum discipulis suis
Dederat autem signum h[is] qui x[ristum] cō-
prehensuri erāt. d. Quēcūq[ue] osculatus
fuero ipse est. tenete eū. Hoc autē signū
f[uit]m glos. dedit eis ne loco x[risti] caperent
Jacobū minorem: qui erat similis x[risto]
in facie. Accedens ergo Judas ad x[ristum]
osculatus est eū: et dixit Ave rabbi. Cui
Iesus. Amice inquit ad quid venisti: q[ui]
dicat f[uit]m aliquos. Tu ostendis amicitia
signo: et prodicionem agis de facto: Vel
melius scōm alios. O Juda amice mi
quem ego dilexi: quem ad apostolatū
vocaui. cui familiarem me dedi. cui p[er]-
des in cena laui. cui nūq[ue] displicui: oscu-
lō me tradis: Cur ista contra me facis?
O amice mi Judas: cui si ad penitentiā
redire volueris: veniam suāz p[re]stare pa-
ratus. Cur me derelinquis? Cur a tuo p[ro]-
posito malo animum tuum nō reuocas
Amice mi si adhuc me amicum habe-
re volueris: licet me tradas in man[us] ini-
micorum meorum: revertere tamen ad
me et ego suscipiā te. O vere benignissi-

mū et māsuetissimū dñm: q[ui] licet doleret
de iniuria quam sibi Judas inferebat:
magis tamē ac magis affligēbat de dā-
natione eius. Nam licet x[ristus] q[ui] videbat
omnia dolore non modico afficeret q[uā]-
Iudas cōcepit aīo illū v[er]dere: quando
Iudas ad principes sacerdotū accessit
et xxx. argenteos in manu recepit: q[ui] a
cena exiuit: et ad colligendum cohorte
et ministros sollicitus p[er]peravit. in super
suo fetido ore ausus est proditorie oscu-
lari faciem ihu decoram. et os eius p[re]-
ciosissimū. plus tamē angustia bat cum
videbat Judam p[ro]pter suā obliationē
fore damnandū. Sed hic dubitat v[er]uū
si Judas non tradidisset x[ristum] et iudei nō
crucifixisset eū fuisset humanū gen[us] redē-
ptū. Et r[ati]det Alex. i. iij. volumie sūm e.
q. xvij. mē. iij. ar. ij. q[ui] sic q[ui] i tali cāu so-
la volūtas patiēdi sufficisset ad redēptio-
nē suae ad liberationē. ideo non excusat
Iudas a p[ec]c[ato]: neq[ue] iudei. Et si dicatur
Ro. viij. P[ro]prio filio suo nō pep[er]it de[us]
sed p[ro] nobis omnibus tradidit illū. Et
ysa. liij. Tradidit in morte[m] aīam suāz:
ergo sicut pater et filius non peccauerūt
a fili nō peccauit Judas neq[ue] iudei. r[ati]det
Tho. iij. pte. q. xlvij. ar. ij. ad. iij. ar. q[ui]
eadē actio diuersimode iudicat i bono
vel i malo f[er] q[ui] ex diuersa radice p[er]cedit
Pater. n. tradidit x[ristum] passiōi ex carita-
te. q[uo]d itelligi p[otes]t. vno q[ui]de[m] modo f[er] q[ui]
sua eterna voluntate p[re]ordinauit passio-
nem x[risti] ad humani generis liberatio-
nē. f[er]m illud ysa. liij. Dominus posuit i
eo iniquitatem omnium nostrū. Scōdo
nō p[ro]tegendo eū a passione: sed exponē-
do p[er]sequētib[us]. vt Aug. dicit. Iosep[hus]
filius tradidit seipsū passiōi p[ro]pter hu-
militatē: et ex obedientia factus p[ro] nobis
obediens vsq[ue] ad mortē. vt dicit Phil.
ij. Judas cooperatus est passiōi x[risti] ex
cupiditate et iniquitate. Pilatus ex hu-
mano timore. Et pharisei ex litore et iu-
dia: ideo x[risti] vituperant. et potissimū in-
gratissimū. Judas: de quo sic exclamat
Bern[ardus]. O Juda mercator pessime. o p[ro]-
ditor avarissime: cur nō p[er]cussisti a m[er]e

triginta illos argenteos? Et q: pauper cu-
la erat aut mendicasset aut seipsum po-
tius vendidisset: de his itaq: tibi precium
ne filiū suū pderes innocētē. ¶ Secūdo
fuit vehemēs dolor xpī pp suā cōprehē-
sionē et ligationē. qñ. s. a ministris illis
ligatus fuit. Ad qd plenius intelligēduz
querendum prius nobis est. vtrum ipse
filius dei benedicere volēs passionē susti-
nuit. Et rñdeo q sic. quod patet triplici-
ter. ¶ Primo ex scripture cōfirmatōe
Unde ysa. liij. dicit. Oblat' est quia ipse
voluit. ¶ Secūdo ex pñciatōe. Mrenū
ciauit qdē passionē suā qñ dixit. Math.
xvi. q. oportet ire hierosolymā et multa
pati a seniorib' et scribis et pñcipib' sacer-
dotū: et tertia die resurgere. Et Math.
xviij. c. qñ post trāsfiguratōez pcepit di-
scipul' suis. d. Memini dixerē visionem
donec fili' hoīs a mortuis resurgat. Et
itez Math. xx. qñ assūpsit duodeci di-
scipulos suos secreto: et ait ill'. Ecce ascē-
dim' Hierosolymā et fili' hoīs tradetur
pñcipib' sacerdotū et scribis. et cōdēna-
būt eū morte. et tradent eum gentibus
ad illudendū et flagellandū et crucifi-
gendū. ¶ Tercio patet q voluntarie
xp's se obrulit passioni ex facti pbatōne
Nam iudeos et eos qui eūz ipsis erant
solo verbo v̄tute sua in terram pstravit
Quippe cū interrogasset eos quē qñ-
z illiq: rñdissent. iesum Nazarenū. vt
eis dixit. Ego sum: abierunt retrorsum
et ceciderūt i terrā. vt sic declararet v̄-
tū diuinitat' eius. Ob qd Aug. sup Joh. in-
quit. Abi nunc milium cohortes. Abi ter-
ror et murmur armorum. Una vox tur-
bam odijs ferocem: armisq: terribilem
sine telo v̄llo percussit. repulit. stravit. De-
enī latebat in carne. et sempiternus dies
ita mēbris occultabatur humanis vt lā-
ternis et facib' quereret a tenebris. hec
ille. Et vt Criso. sequit. Demum ne quis
dicat qñ ipse iudeos ad hoc induxit vt
ipsam occiderent: seipsum in manibus
eor' tradēs. manifeste ostendit eis oīa q
sufficiebant eos reuocare. Sed q: per-
manebant in malicia et nullā habebant

excusationē: tūc seipsum in manib' eor'
tradidit: i. leo iterum interrogauit eos
postq: a terra surrexerūt. Et illi rñde-
rūt sicut pri'. Quib' ipse dixit. Dixi vob'
q: ego sum. si ergo me queris finite hos
abire. Tūc Symō Petrus gladio per-
cussit Malcū seruū pñficis: absciditq:
auricuā eius dexterā. Siquis aut que-
reret v̄ n̄ gladi' erat Petro. Criso. dicit
q audiens iudeos contra xp'm conspi-
rasse armauerat se. Theophilus v̄o ait
q habuerat ipm in cena pro vsu agni.
Sed xp's auricula illi' sanata vt Lucas
refert Petri caritative redarguit dicēs
Nō hūc gladiū tuū in vaginā. Nō pu-
tas q: nō possum rogare patrem meū:
et exhibebit mihi mō plusq: xij. legiōes
angelor'. Abi Hiero. Quasi dicat. Non
idigeo. xij. ap'lor'. auxilio. et si oēs me d-
fenderēt: q possūz h̄re. xij. legiōes ange-
lici exercit'. An legio apud veteres sex
millib' hoīum cōplebat'. De. xij. legionib'
b'. lxxij. millia angelor' sunt i quor' ge-
nus hoīuz lingua diuisa ē hec ille. Sub-
didit xp's. Quō ergo implebūtur scrip-
ture. pphetaz. Calicē quem dedit mihi
pater nō vis vt bibam illū. Deinde dixit
turbis. Tancq: ad latronē existis cum
gladijs et sustibus comprehendere me.
Quotidie apud vos eram docēs in tē-
plo: et nō me tenuistis. Sed hec ē hora
vestra et ptās tenebrar'. hora vestra dicit
s. vobis cōcessa ad me comprehendēdū:
et ptās tenebrar': quia diabol' tenebrar'
pñceps eos ad hoc incitabat. Tunc illi
cōprehenderūt iesū: et ligauerūt eum.
O flebile spectaculū. o dolēdum malū
o lachrymabile factū videre illos i xp'm
scientes. Mā vt pie possumus contem-
plari irruerūt in eum frementes et rugiē-
tes leonum more. Alij ceperunt eū per
capillos suos: et violenter in terrā proie-
cerunt. Alij gratiosas manus suas capiē-
tes retro verterunt. Alij funibus duris
illas ligauerunt. Alij cathenam collo-
eius iposuerunt. Alij cōtumeliosis v̄bis
iniuriabant sibi. Alij deniq: pugnis et
pomis suorū ensium percusserunt eum

Quid vides o aia mea. Quid audis.
 Quid loquor. de quo dicimus q̄ tanta
 patiebat. q̄ ligatus erat: et tam vlliter
 oppellus et fatigatus: nōne ipse est iesus
 dei et virginis filius. Nōne rex hoīum et
 angelorū. Nōne creator. gubernator. re/
 depto. glorificator. et bñfactor tuus. Cur
 igit nō ploras: cur non clamas ad syde
 ra. O iesu mi salus anime mee. amice. p
 pter me miseram peccatricem tam dire
 vinctus es et cathenatus. Emolli cor tu
 um ad pietatē: et cōmiserationem: et se/
 quere illū meditatione deuota quocūq̄
 de cetero pget. ¶ Tertio fuit vehemēs
 dolo: xpi. ppter discipulorū turbationem
 Discipuli etenim talia que in xpm fiebant
 cōspiciebant: et ex hoc territi fugierunt
 eo relicto. et hoc p̄dixit zacharias. pphē
 ta. xlii. c. Percutia pastorem et disperge
 tur oues gregis. Sz h̄ incidit q̄stio. Et p
 prophete predixerunt mortem xpi et pas
 sionē. Et rñdeo q̄ sic. Nam Lac. lib.
 iiii. iducit verba Sibylle. d. Et i manus
 impias ifideliū postea veniet. dabit au
 tem deo alapas incestis manibus. et im
 purato ore expuent venenatos sputos.
 Dabit vero ad verbera simplicit̄ scñi
 dorsum. et colaphos accipies tacebit: ne
 quis agnoscat q̄ verbū sit. vel vnde ve
 niat vt inferis loquat: et corona spinea co
 roneur. Ipsa enī inspicēs gens deum
 tuū nō cognouisti: sed spinis cum coro
 nasti: et horridū illi fel miscuisti. hec ibi.
 Sed exp̄sse adhuc sancti. pphete passio
 nē xpi multipliciter prenūciarunt. Dicit
 nāq̄ ysa. v. c. Incuruabit hō et humilia
 bit vir. Glo. Rabbi Salomon dicit. In
 clinabitur homo et humiliabitur alius
 vel robustus viro. Et idē exponēs il
 lud Deuter. xxxij. Deū qui te genuit dere
 ligisti. dicit in hebreo. Debilitas
 et obliuisceris deum. Adhō ele ele mo
 le lecha. i. vulneratum vel occisū tuum
 vel afflictū. Et Tren. i. c. Hieremias di
 xit. Plorās plorauit in nocte et lachry
 me illi i maxillē. Glo. Rabbi Moy
 si h̄z. Plorans erit. i. ipsa Hierusalem: et
 plorare faciet deus sanctorū. Et Tren. iij

Hieremias inquit. Dabit percussenti se
 maxillam saturabit opprobrijs. Quibus
 verbis cōsonat dictū Michē. v. c. In
 virga inquit percutiet maxillā iudicis isrl
 i. xpi. Nā ysa. xxxij. dicitur. Adonai iu
 dex n̄r. Adonai dator n̄r. Adonai rex
 n̄r. ipse aut saluabit nos. Et ysa. liij. c. de
 xpo passuro ita locutus est. Dñe q̄s cre
 didit auditui nostro. i. passionis xpi my
 sterio: q̄s ego et alij pphē audiuius a
 spiritu sancto: Et brachium dñi cui re
 uelant̄ ē: quasi dicat. paucis. Et ascēdet
 sicut virgultū corā eo. s. xps coram deo
 patre: et sicut radix. s. sursum fructificās
 de terra siliētū. i. de virgine nō humec
 tata vel secundata humano semine. Et
 nō est ei spēs neq̄ decor. s. in passione et
 vidimus eū: et non erat aspectus: et desi
 derauimus eū despectū et nouissimū vi
 ro: virū dolorū et scientē infirmitatē:
 et quasi absconditus vultus ei: et despect⁹
 s. p̄e veretūdina. vnde nec reputauimus
 eum. Vere languores nostros ipse tulit.
 et dolores nostros ipse portauit: et nos
 reputauim⁹ eūz quasi leprosus et percussū
 a deo et humiliatū. Ipse autē vulneratus
 est. ppter iniquitates nostras. et attrit⁹ est. p
 pter scelera nostra. Disciplina pacis no
 stre sup eum et liuore eius sanati sum⁹.
 Dēs nos quasi oues errauimus. vnus
 quisq̄ in viam suāz declinauit: et dñs po
 suit in eo iniquitatez oīz nostrū. hec ille
 Ad aut̄ p̄dicta. pphēia ad litterā intelli
 gat de xpo patet p̄ Rabbi Moylen q̄
 hoc tenet vt dicit Micho. de lira. De tribu
 latione ē xpi exponunt doc. iudei. illud
 ysa. xj. Timoris dñi. quod sequitur ad il
 la verba. Regescet sup eū spūs timoris
 dñi. xc. Nā i li. zanhedri iphec. i. distin.
 helec. taliter scriptū est. Saharipho. i. et
 molestabit eūz in timore dñs. Ibi dicit
 Rabbi Alexandri docet q̄ honoraret
 eum dñs precepto tribulationum et tor
 mentorū. Et David in psal. xxi. qui d̄ xpo
 fm Micho. de lira intelligitur in persona
 xpi ita dicit. Deus deus meus. i. p̄f rōne
 diuinitatis et ratiōe humanitatis. respice
 in me. s. positū in afflictione: quare me

dereliquisti. s. in manib⁹ iudeor⁹. longe
a salute mea. s. corporali. vba delictorum
in eorū. i. populi que sua fecit sustinendo
p⁹ eis penā. Deus me⁹ clamabo p⁹ diem
s. circa horā nonaz. et nō exaudies: quia
oratio illa pcedebat vt dictū est q̄tum
ad suā materiā a voluntate sensualitatis
et nō ad inspicitiā mihi. s. hoc contingit
q̄ non sum exauditus: imo magna fuit
sapia sic redimere genus humanū. Tu
autē in sancto habitas. i. oia sancte facis
In te sperauerūt patres nostri: et libera-
sti eos. s. de seruitute egypti et captiuita-
te Babylonia. Que liberationes fuerunt
quedā figure liberationis hominū p⁹pe
mortē meā facte. Ego autē sum v⁹mis. i.
v⁹isus abhominabilis: et nō hō. s. non vtens
rōne q̄tū ad opinionē iudeorū q̄ dice-
bāt eū demoniacū opprobriū hominū
s. maiorū: et phēor⁹. et abiectio plebis. s.
populi cōis. Omnes videntes me deri-
serūt me. locuti sunt labijs: et mouerunt
caput. s. dicentes. Sperauit in domino
eripiat eum saluū faciat eū. qm̄ vult eū
Quia tu es qui extraxisti me de ventre. s.
sup naturam fecisti me nasci de virgine
Spes mea: q̄ i xpo fuit spes future glo-
rie q̄ ad corp⁹. In te pice⁹ suz ex vtero
i. tibi in supposito vbi vnit⁹ a cōceptio-
nis principio. de ventre matris mee de-
meus es tu. i. deū mecum te cognoui. q̄
aia xpi ab instanti conceptionis fuit re-
pleta v⁹utib⁹. Ne discesseris a me: qm̄
tribulatio proxima est: et nō est qui ad-
iuuet. Circumdederunt me vituli multi:
tauri pingues. s. iudei petulantes. et aua-
ri obsederūt me. Aperuerunt sup me os
suū: sicut leo rapiens et rugiens. Sicut
aqua effusus sum: et dispersa sunt oia ossa
mea. i. discipuli. Factū est cor meuz tāq̄
cera liq̄scēs in medio ventris mei. Fru-
it tanq̄ testa et tus mea et lingua mea ad-
hesit faucibus meis. et in puluere mortis
deduxisti me. Quia circūdederūt me ca-
nes multi: consiliū malignantium obse-
dit me. Foderūt manus meas et pedes
meos. dinumerauerūt omnia ossa mea
Ipsi vō p̄siderauerūt et inspexerūt me.

diuiserunt sibi vestimenta mea: et super
vestē meā miserūt fortem. Et iter ps. ij.
quē apli acq. iij. c. de xpo intelligendū
testati sunt: de eius passione ita inquit.
Quare fremuerūt gentes et populi me-
ditati sunt inania. Eliterunt reges terre
i. Herodes: qui vocabatur rex Galilee
Barci. vj. et Bath. xiiij. Et pōi⁹ p̄
latus qui tenebat pro tunc locum im-
peratoris. Unde Lenturio sub eo con-
stitut⁹ vocat regulus Job. iij. Et prin-
cipes cōuenerūt in vñū aduersus dñm
et aduersus xpm̄ ei⁹. Ad hoc etiā ē pro-
phēia illa zach. xij. dicens. Videbunt in
quē trāsixerūt. Sunt et alie p̄les de xpi
passione. pphie: q̄s omittim⁹ breuitatis
cā: et ad discipulos reuertimur i captiōe
xpi p̄teritos et fugiētes. Neq̄ credēdū
est id fuisse sine angustia cordis magi-
stri sui etiā et sine fletu ac planctu ipsorū.
Idcirco etenim q̄ postq̄ viderūt turbas
xpm̄ ligantē ab illo aliquatūlongatū
fugiendo cū eiulatu et suspirijs dicebāt
O m̄gr̄ clemētissime oī melle suauior:
quō videm⁹ i te seuire maliciā iudeorū
heu et nos miseri qd faciem⁹ tā gratiosū
p̄fēz amittētes: Reliqui⁹ oia vt seque-
remur te: et nūc certificati sum⁹ q̄ p̄ntia
tua puabimur: qm̄ occidēt te phēi. Ista
et filib⁹ q̄ relationib⁹ discipuli mesti ma-
gistrū solū in psequētiū manib⁹ ac cru-
delissime eū tractantū dereliquerunt.
Ad xps vehement⁹ doluit in deductiōe
p̄pter discipuli negationē: p̄pter tūme
interrogationē. et p̄pter alape p̄cussionē.

C Primi articuli dolor tertius.

Ertius dolor quē xps pro nob⁹
p̄toribus supportauit dicit de
ductiōis. qm̄ vt habet Job. xviij
vinculus ductus est ad Annā primum. i.
p̄mo. cui⁹ causa subdit. Erat enim socer
Laiphe. et q̄ eundo ad domū Laiphe
habebant transire ante domū istū. In-
ne. iō intrauerūt domū ei⁹ ob ipsius re-
uerentiam. Beda vero dicit: quia forte
diuinitus factū est: vt qui erant affines
sanguine sociarent in scelere. Tunc autē
fuit vehemens dolor xpi propter tria.

Primo ppter negationem. Secundo
 ppter interrogationem. Tercio propter
 percussione. **Q**uod primo fuit vehemens
 dolor ille ppter negatione qm a discipu-
 lo negatus fuit. Et etiam inquit Iohes
 sequebat ihm Simon Petrus et ali-
 discipul. i. Iohes fm Aug. Discipulus
 aut ille erat notus pontificis. et introiuit
 cu ihu in atriu pontificis. Petrus autē
 stabat ante hostiuz foris: quem Iohes
 introduxit. Cui ancilla hostiaria dixit.
 Aliquid et tu ex discipulis hois istius?
 Dicit ille. Non sum. Erat aut Simon
 Petrus stans: et calefaciens se. et ibi se-
 cundo ministris dixit. Nō suz. Et tertio
 rñdit cognato illi: cui absceidit auru-
 lam dicēti. Nonne ego te vidi in orto
 cum illo? S; dubitat hic de hac nega-
 tiōe Petri: eo q videt diuersimode ab
 euangelistis narrari. Nam **B**atheus
 dicit secundā negationē factā ad vocem
 ancille. Et Iohes dicit ad vocē mistro-
 rū ad ignē stantiū. Similiter **B**athe-
 dicit tertiā negationem factam ad vocē
 illoz qui stabant. et Iohes ad vocē co-
 gnati illius: cuius Petrus absceidit au-
 riculam. Rñdet **M**ico. de lira sequēdo
 Aug. de consensu euangelistarū. q pn-
 cipalis intentio euangelistarū erat ex-
 primere trinā Petri negationē. et hoc
 omnes conueniūt. De psonis autē ac-
 cusantib; siue de negatōis loco nō erat
 principalis intentio. et probabile est q
 mutati ad vba Petri circa eū et p similia
 verba dicebant: inoperādo ei magi-
 strum suum. et ideo vnus euangelistaz
 exprimit vnā psonam accusantē. et alius
 aliam. vnde fm veritatem istorie prima
 negatio fuit facta ad hostiariē vocē pn-
 cipaliter. Secunda ad vocem illoz qui
 stabant ad ignem. fuerunt tamen exci-
 tati ab alia ancilla. et tertia facta est mul-
 tis cum accusantibus: inter quos prin-
 cipalis erat cognatus illius: cuius Pe-
 trus absceiderat auriculam. De hac autē
 negatiōe Petri **C**riso. in sermōe ita ait
 Idcirco aut diuine. puidencie secretum
 pmisit. vt primus ipse laberet Petrus: q

erga peccantes duriorē sniam. pprii ca-
 sus inuitu tēperaret. Petrus eni orbis
 terraz doctor et magister peccauit. et ve-
 niam impetrauit. vt hec indulgētie nor-
 ma et regula iudicātibus preberetur. Id-
 circo non angelis arbitroz cōmissaz sa-
 cerdotij ptatē: ne cum ipsi minime pec-
 carent: in peccatoribus sine misericor-
 dia iudicarent. homo passibilis sup ho-
 mines ordinat: vt duz ipse in alijs suas
 recolit passiones imitē apud eos se prebe-
 at et benignū. hec ille. Scdm aut **M**ico.
 de lira. qdā voluerūt tenere q Petrus nō
 negauit xpm ex timore mortis: sed ex
 amore nolens ab eo separari. Sciebat. n.
 q si dixisset se eē discipulū xpi statū fuis-
 set electus et separatus ab eo. Sed hoc
 patet esse aliū. ppter vbu xpi. qui pre-
 dicens Petro q cum esset negatur: et
 videns q esset de se multū psumēs sub-
 didit. Spiritus quidē promptus est: caro
 aut infirma. Et q negatio sua ex timo-
 re. puenit testatur **R**abanus: qui ait.
Palam corā omnib; negauit. q se ma-
 nifestari expauit. Et d hoc **L**eo papa sic
 dicit. **A**b hoc autē hesitare pmisus est:
 vt in ecclesie principe remediū peniten-
 tie reconderetur: et nemo auderet de sua
 vntē pñdes. Et **M**ico. sic refert. Scio
 quosdā pio affectu. erga aplm Petrus
 locum hunc ita interpretatos: vt dicerēt
 Petrum hominem negasse nō deū. et
 eē sensum. Nescio hoiem: q: scio deū.
 hoc q friuolū sit prudens lector: intelligit
 Si eni iste nō negauit. ergo mētius est
 dñs: qui dixerat. Ter me negabis. Et ite-
 rum **L**eo papa in quodā sermone sic lo-
 quitur **S**elices o aples sancte lachryme me-
 que ad diluendā culpā negatōis virtutē
 sacri habuere baptismatis. Affuit enim
 dextera dñi ihu xpi q labentē te pri-
 deijceretis exciperet: et firmitatē standi
 in ipso cadendi periculo recepiisti. Cito
 itaq; ad soliditatē redisti petra tanq; re-
 ciens fortitudinē: vt qui tunc i xpi ex-
 pauerat passione. i suo post supplicio nō
 timeret. Et **G**reg. i. iij. moral. ita scribit.
 Ideo intus et caritatis calore Petrus

torpuerat. et ad amores pñtis vite quasi ad psecutorū prunās infirmitate estuante recalcabat. Ex quibus constat qđ de trus ex timore magistrū negavit quem tamen ipse pie respexit: penitētesq; misericorditer ad se recepit. ¶ Secūdo fuit vehemens dolor xpī propter interrogationem. Interrogabat nanq; eum pontifex Anna de discipulis suis: et de doctrina eius. Secūdū Triso. interrogabat eum velut seditiosum: et nouarū rerum factorem redarguere volens. Sed hic dubium oritur. vtrū iste Anna et ceteri psecutores xpī cognouerunt eum. Et qđ nō: probari posset ex vbo apli. i. Cor. ij. c. dicens. Si cognouissent numq; dñm glorie crucifixissent. Et de hoc etiā Euseb. iij. c. Petrus loquēs iudeis dixit. Scio qđ p ignorātiā fecistis: sicut et principes nostri. Hieron. Thō. iij. pte. q. xlvij. ar. v. et Ric. in. iij. di. xvj. q. v. c. dicit qđ iudei nō cognouerūt xp̄s pp ignorātiā crassā et affectatā: qñ euidētia signa habebant aduētus eius: et videbāt miracula: q̄ habāt p ipsū sed pp odiū et inuidiam noluerunt eū recipere. Ideo Joh. v. xp̄s dixit. Si nō venissem et eis locut⁹ nō fuisseni peccatū non haberent. ¶ Tertio fuit vehemens dolor xpī ppter percussio nem. Narrat. n. euangelista qđ phariseo rñdit Ego semp docui in synagoga et in tēplo: quo omnes iudei conueniūt et in occulto locut⁹ sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui me audierunt quid locut⁹ suz ipsi. Ecce hi sciūt que dixerim ego. Hoc autē euz dixisset vnus assistens ministroz dedit alapā ihu dicens. Sic respondes pontifex? ¶ Admiranda patientia mansueuissimū ihu. percussus in faciem ictu graui: manu furtunda: adeo vt fm quosdā dentes oris eius remouerent: et os sanguinem expueret: nihil tamē contumeliose locutus est illi: sed sic magis innocentia suā defendit dicens. Si male locut⁹ sum testimonii phibe d malo. si autē bene: cur me cedis? Abi Aug. ait. Quid ista responsione verius: mansuetus: iustus.

Sed hic dubitat an xp̄s sic respondendo bene fecerit. cū ipse dixerit Barth. v. Si quis te percuserit in maxillā dexteram prebe ei et alterā. Ipse autē hoc non fecit sed magis penitētes se correxit. Ad qđ rñdet Aug. qđ illud pceptum non dat absolute. sed magis fm preparationem animi. quia homo debet habere animū preparatum ad hoc faciendum vbi videret hoc expedire ad honores dei et utilitatem ecclesie: alias autem non. imo aliquando expedit iniuriantibus respondere ad ipsos et aliorum instructionem sicut fecit hic xp̄s: qui licz ita responderit tamen non solum alteram maxillā itez percussuro: sed totum corpus figendum parauit in crucis ligno.

Quod xp̄s vehemēter doluit in contradictione propter falsam testificationem: propter publicam criminationem: et propter sibi factam derisionem.

Primariaculi dolor quartus.

Quartus dolor quem xp̄s sustinuit in passione pro nobis dicitur contradiciōis: quādo a domo Anne ligatus missus ē ad domum Caiaphae pontificis: in qua vehemēter doluit propter tria. Primo propter falsam testificationē. Secundo propter publicam criminationem. Tertio propter derisionem. ¶ Primo fuit vehemens dolor xpī ppter falsam testificationē. Et enim dicit Barth. v. Principes sacerdotum et omne consilium querebāt falsū testimonii cōtra ihm: vt eum mortū traderēt: et nō inuenerūt: cū multi falsi testes accessissent. Refert enī Nicodemus in euangelio suo qđ euz multi surrexissent aliqui eorum dicebat. Ego vidi xp̄m miracula facientem. Alter asserbat. Et ego vidi eum. et audiui verba veritatis predicātē: et similia. Pleriq; locuti sūt spiritu sancto mouente linguam eorum contra voluntatem suā. Mouissime autē venerunt et duo falsi testes: et dixerunt Hic dixit. Possū destruere templū dei

et post triduum redificare illud. Sed hic
oritur questio quomodo isti dicant falsi
testes. quoniam Joh. ij. xpus dixerat. Soluite
templum hoc. et in tribus diebus excitabo
illud. Ad quod ridet Hiero. super
Matth. quem sequit Nicolaus de lira
quod illa verba que dixit xpus intelliguntur
de templo corporis sui. et ibidem dicitur. Et hoc
sonat et verba ibidem posita que xpus dixit
non precipiendo sed predicando eis quod
essent facturi. Unde sensus est. Soluite
id est soluetis templum hoc. scilicet corpus meum per
mortem. et in tribus diebus excitabo illud per
surrectionem. et non destruat dicit vel pos-
sum destruere. Inquit ergo Hiero. falsus
testis est qui non eodem sensu dicta
intelligit quo dicuntur. possent etiam dici
predicti falsi testes ex falsa intentione:
quia intendebant procurare mortem inno-
centis. ¶ Secundo fuit vehemens dolor
xpi propter publicam criminationem. Nam
cum taceret et nihil responderet ad ea que
sibi obijciebantur: quasi responsione indi-
gna: princeps sacerdotum qui ex impatien-
tia de tribunali surrexerat ait illi. Ad tu-
ro te per deum vivum: et dicas nobis si tu
es xpus filius dei. Dicit ei illis. Tu dixisti
Ad quod respondet propter reverentiam
divini nominis invocati. Et subdidit.
Meruntamen dico vobis ammodo vide-
bitis filium hominis sedentem a dextris dei
et venientem in nubibus celi. Tunc prin-
ceps sacerdotum scindit vestimenta sua
dicens. Blasphemavit. quid adhuc ege-
mus testibus: Audistis blasphemiam.
Quid vobis videtur. Abi Hiero. ait. Ponti-
ficem quem de solio sacerdotali furor ex-
cusserat: eadem rabies ad scindendas
vestes prouocat. Et Criso. in omel. in-
quit. Hoc fecit ut accusationem redderet
graviorem: et quod verbis dicebat: fa-
ctis extolleret. Qui autem erant cum pon-
tifice frementes dixerunt. Reus est mortis
Abi Origenes ait. Quantum putas fuit
erroris ipsam principalem omnium vitam ream
mortis pronunciare. et per tantorum resur-
gentium testimonia non respicere sortem vite:
de quo in omnes viventes vita fluebat.

hec ille. Quamvis vero falso illi violenter mor-
te dignum acclamassent christum: tamen dubium
hic incidit. utrum in ipso necessitas fuit ad
moriendum morte naturali. Et respondet
Ric. in. iij. di. xvi. quod in ipso fuit necessitas
moriendi quantum ad humanam naturam
que necessitas non fuit contracta nec pro-
pter peccatum debita: sed fuit voluntarie
assumpta. Voluntarie enim filius dei ta-
lem assumpsit naturam humanam: quod nisi
eam miraculose conservaret: necessarium
erat quod corpus eius resolubile et mortale
senio defecisset: quibus valde diu duras-
set propter excellentissimam complexionem.
Fuit ergo in eo necessitas morien-
di ratione nature assumpte relicte suo re-
gimini naturali. non tamen fuit necessarium
illum mori morte qua mortuus est. nisi
per compactionem ad divinam preordinationem.
Sed adhuc nonnulli dubitant utrum
necessitas moriendi in christo subiecta fuerit
eius voluntati humane. Et quidam tenent
quod sic. Primum quod f. 3. Inselan li. cur. de
homo. Sapientie et iusticie dei repugnat
cogere mortem pati sine culpa illius quem
iustum ad eternam fecit beatitudinem.
sed homo christus nunquam habuit culpam. et
fuit factus iustus ad eternam beatitudi-
nem. ergo repugnasset sapientie et iusticie
dei quod christus mortem sustinueret si nolueret
Alii vero contrarium asserunt. quoniam mori
ex conditione nature. et posse mori nunquam
aliqua creata virtute. repugnare videntur.
Sed in christo fuit necessitas moriendi ex con-
ditione nature. ergo cum voluntas huma-
na sit creata non potuit illa voluntate fieri
immortalis: Rident Ric. ad istam. quod ubi
f. q. iij. quod ut tactum est aliqui dicunt quod ne-
cessitas moriendi in christo subiecta fuit volun-
tati humane. Dicunt enim quod per compactionem
ad necessitatem moriendi christus in quantum
homo tenuit medium inter statum innocentie
et nature lapsae. In primo enim statu nec natura
nec voluntas suberat necessitati morien-
di. sed in nobis tam natura quam voluntas
subiungunt necessitati moriendi: non sic in-
telligendo quod necessarium sit voluntatem
mori: sed quia corpus a morte preservatur

nō potest. In natura autem humana
 xpi natura suberat necessitati moriendi
 sed voluntas preerat ita q nō potuisset
 mori nisi voluisset. Cui opinioni videtur
 cōcordare Dama. li. iij. c. xix. dicens. q
 non precedebant in dño voluntates na-
 turalia. Nihil enim coactū in ipso consi-
 derat: sed omnia volūtaria. Alij autem
 dicunt cōtrarium: quia ille solus potest
 mutare cursum et legem nature: qui na-
 turam instituit et ordinavit. cum ergo i na-
 tura humana xpi fuit necessitas morien-
 di ex conditione nature. ergo per aliquā
 volūtatem creatam tanq̃ per causam
 efficiētem nō potuisset p̃servari a mor-
 te. si tamē ex deliberatiōe mori noluis-
 set: diuina voluntas eum a morte p̃ser-
 uasset. Huic opinioni secūde magis q̃
 prime Ric. inherere videt: licet utraq̃
 sit sustētabilis. Nihilominus p̃pter vi-
 cta alia suboritur questio. Anrum xps p
 volūtatem separauerit miraculose aīam
 suā a suo corpore. an vero fuerit separata
 vi afflictionū ei illatarum. Et respondet
 Ric. vbi. s. q. iij. q. xps mortuus fuit p
 violentiā afflictionū euillatā: cōcurrēte
 vehemētia doloris cōpassionis q̃ morte
 accelerauit. An et Petrus Hec. ij. dixit u-
 deis de xpo. Hūc p manus iniquorū
 affligētes iteremistis. Et. c. iij. Euctorem
 vero vite interfecistis. Et si argueret ex
 dicto Aug. in. iij. de trini. c. xij. vbi ait.
 Lōga morte cruciabant ligno suspensi.
 An latronib⁹ vt tā morerent et de ligno
 ante sabbatum deponerent crura p̃fra-
 cta sunt. xps aut q mortuus inuenit est
 miraculo fuit. ergo si fuit mortuus mira-
 culo: non p violentiam mortu⁹ est affli-
 ctionū illatarū. Rñdet Ric. ad quartum
 q ibi Aug. accipit miraculū p mirabili:
 q mirabat Pilat⁹ et sui qñ ita cito cēt
 mortu⁹ eo q cām acceleratiōis mortis ei⁹
 nō p̃siderabāt. Cui⁹ acceleratiōis cau-
 sa fuit vehemētia doloris cōpassionis: et
 tenerrima pplexio: quā hēbat. et p̃terea p
 totā nociē fuerat afflic⁹: et in crucifigen-
 do eū crucifigētes graui⁹ extēderūt mē-
 bra eius q̃ illoz qui crucifixi fuerūt cū

eo: quia plus eum odiebāt. Fuit tñ aliq̃
 modo mortis illa miraculosa: q nō dispe-
 satue diuina potētia p̃hibuisset b̃itudinē
 anime xpi in suū corpus redūdare: cor-
 pus xpi nulla interueniēte morte glori-
 catū fuisset. Qd si fuisset factū nulla vir-
 tute creata potuisset illa aīa a corpore suo
 separi. hec Ric. Et qbus oībus colligi-
 mus dñm n̄m iesu xpm pro caritate
 sua voluisse venire aīe sue corpus passi-
 bile et mortale: vt sic pro nobis pctō ab-
 patiēdo et moriēdo p n̄ris debitis satis-
 faceret. Iudei autē criminabant eū fore
 reū mortis tanq̃ malefactorē: seducto-
 rē et blasphemū. Tercio fuit vehemēs
 dolor xpi p̃pter derisionē. qñ. s. vsq̃ ma-
 ne dimissus ē i manus seruoꝝ vilissimo-
 rum q expuerūt i faciē eius. et colaphis
 eū ceciderunt. Alij aut palmas i faciem
 ei⁹ dederūt. d. Prop̃etisa nob xpe q a
 ē q te p̃cussit. Et vt in q̃t. l. Barc⁹ velaue-
 rūt faciē ei⁹. et hoc fecerūt fm aliquos:
 ne vidētes dignissimaz faciē illā pietate
 vicerēt. Ihu bñdicite q̃ dura nox hec
 est: in q̃ p̃ncipio vsq̃ ad finē quietē ne-
 scis. s. nūc vno mō: nūc alio corpore et
 aīo fatigaris. O amantissimē iuuenis q̃
 tū me pctōrē dilexisti: quem cū tot labo-
 rib⁹ passionibus et cruciatibus redime-
 re voluisti. O mens humana cur tā du-
 ra es vt dño tuo cōpari negligas: q pro
 cōpassione tua sp̃tus deturpat. alapis ce-
 ditur. et ab indignissimis personis vili-
 ter p̃tractat. Deu me quid erat in sp̃ce-
 re illos seuentes in eum. alios trape-
 tes capillos eius: nōnullos sudariū leuā-
 tes sp̃uere i os eius: quosdā importunis
 vocib⁹ clamare in aures eius: hos pu-
 gnis p̃cutere pect⁹ ei⁹: illos extēsa manu
 verberare collū eius. O iesu mi q̃tum
 nos dilexisti. Sed nos miseri te nō dili-
 gim⁹. Aīnce o h̃manū cor vince to: po-
 re tuū genus humanū. et oēm affectum
 tuū porrige iesu xpo. Ecce q tam appro-
 piquat dies. et mors de p̃ximo pro amo-
 re tuo sibi parat. Sed vbi es o Maria
 mater. Vbi habitas. An ignoras q̃ cir-
 ca dilectissimuz filium tuum geruntur.

Dicunt namq[ue] quidā q[uod] Iohes euange-
lista dimisso iesu i[n] domo Caiphe cucur-
rit versus bethaniam ad domū. Magda-
lene. vbi virgo remanserat q[uia] xps cum
discipulis suis venit iherusalem ad cenā
faciendā: et ibi clamans ad hostiū a vir-
gine orante tremente et attonita audit[us]
est. Aduocauit mox Magdalena. d[icitur].
Surge filia et videam[us] quid nobis de
filio meo significat. Alpta fuere hostia
dom[us]: et intrauit Iohes ciulans. fletus et
lachrymans. dicensq[ue]: Heu me vene-
randa mater q[uod] durus tibi nūcius adue-
nio. et cum pre singulibus vir loq[ue] va-
leret. interrogabat a virgine collachymā
te. Vbi est filius meus. vbi est iesus me-
us. Quid actum est de filio. Viuit ad-
huc an iudei interfecerunt eū. Heu me
dolentē nimis. Et Iohes r[es]pondere pote-
rat atq[ue] dicere. nondū mortu[us] est. s[ed] pu-
to hodie mortu[us] erit tradēdus. Cōprehē-
derunt enī illū in nocte ministri iudeor[um]
et detinēt eum vincitū in domo Caiphe:
asseruntq[ue] neq[ue] illi p[ro]pheti et scribe debere
morti adiudicari. Q[uod] gelidum tūc fa-
ctū est cor illud virginē: quātoue dolo-
re repleta fuit anima eius. Que statim
exiuit domum cū Iohē et Magdalena
alijsq[ue] comitantib[us]. Iherusalem festina
petens. Cum autē itrauit ciuitatē transe-
vntes quosdā interrogabat. d[icitur]. illud Cā-
l[is] filij. Illū quē diligit aia mea vidistis filiū
meū vnicū. Et illi interrogabāt. qualis
est dilect[us] tuus. Et illa. Dilectus me[us] can-
didus et rubicundus: filius meus pul-
cher et decorus: sanctus: morigeratus:
virtutibus redimitus: gratia plenus: eta-
tis. xxxij. annorum: et mihi carissimus.
O fili mi iesu vbi te inueniā. Circuibō ci-
uitatē p[er] vicos et plateas vt te queraz. vt
te inueniam. vt te videam. vt cōplectar
vt alloquar priusq[ue] moriaris. Perrexit
tandē vsq[ue] ad domū pōnificis vbi mul-
titudine cōgregatā inuenit. q[uia] ad p[ro]p[ri]u[m]
latū iesus xps mittendus erat. Tempta-
bat ad filium p[ro]perare: et nō p[er]mittebat.
Clamabat altisona voce. Fili mi ihesu:
Ihesu fili mi. Audiebat tunc forte filius

lamentantē matrē et adaugebat angus-
tia mentis eius. Nam quāto inter eos
amor erat vehementior: tanto vtriusq[ue]
dolor compassionis intensior. Cōpa-
tiebatur vtrq[ue] mater filio: cōpatiebatur
filius compassiue matri. Sed vt ocuo-
lius hāc p[ar]te exoluamus q[ue]rendū ē. vtruz
virgo gloriosa magis dilexerit filiū suū
q[uam] aliq[ua] alia mater filios suos. Ad quod
ego r[es]pondeo q[uod] sic. et p[ro]bo hoc multiplici
rōne. Primo rōne claritatis. Clare enim
virgo cognoscebat. et certissima erat q[uod]
a filio sūme diligebat. et cū firmiter cre-
deret ip[s]e deū in suo vtero incarnatū.
sciebat illū eam diligere p[re] ceteris crea-
turis et humanis et angelicis: quare cor
eius inflāmabatur vt illum diligere: a
quo sciebat magnopere se fore dilectā.
¶ Secūdo hoc p[ro]bo rōne sanctitatis. Di-
ligebat v[er]go filiū suū copiosissime: quē
plēnū sanctitate gratia oisq[ue] virtute dī-
gendū cēsebat. ¶ Tertio hoc p[ro]bo rōne
totalitatis. Fuit enī beata virgo ita in f[iliu]m
xpi vt ab ea sola spū scō cooperāte cor-
pulentiam substantiam acciperet. Quare
amor q[uod] debet esse patris et matris ad
filiū: erat in virgine sola ad xpm ab ea
genitū. ¶ Quarto hoc p[ro]bo rōne diu-
turnitatis. Timor enim quāto diuturnior
tanto vehementior. Cum ergo filiū suū
virgo dilexerit p[er] annos. xxxij. absq[ue] vl-
la p[er]turbatōe. p[er]sequens est q[uod] eū dilige-
bat i[n] etate florenti iam cōstitutū vltra q[uam]
dici possit. ¶ Quinto hoc p[ro]bo rōne fa-
miliaritatis. Nūq[uam] enim inētus est ali-
quis filius qui ita blande: ita reuerēter
ita dulciter: ita familiariter cōuersaretur
cum parentibus suis: sicut xpus facie-
bat cum virgine matrē. Nō enim dubi-
tare quispiam possit q[uod] p[er] tot annos qui-
bus xps cum matrē conuixit nō fuerit
liquefactum cor eius in amorem illius
a quo totiens vocari matrem se sensit:
quem et ipsa filiū sepe noīabat. Quare
firmiter teneo q[uod] virginis amor ad xpm
vincēbat omnem amorem quorūcūq[ue]
parentum: qui tenerrime filios suos de-
ligunt aut dilexerunt.

¶ Ad xpo in presentatione vehementer voluit ppter accusationem. ppter flagellationem. et ppter coronationem.

Secundi articuli primus dolor.

Secundi articuli primus dolor Iesu xpi dicit presentationis. Cum enim Pilato fuit presentatus do-
luit vehementer. et precipue ppter tria.
Primo ppter accusationes. Secundo ppter flagellationem. Tercio ppter coronationem.
¶ Primo voluit vehementer ppter accusationem. Ad quod intelligendum commemorandum est quod euangeliste tradunt. videlicet quod mane adductus fuit Iesus a domo Caiaphae ad domum Pilati p[re]sidis in pretorium. Erat autem pretorium locus ubi audiebant et examinabant rei: et ipsi non introierunt iudei in pretorium: ut non contaminaretur ex ingressu domus hominis gentilis: sed manducarent pascha. id est azymos panes: qui a iudeis per dies viij. commendebantur. Et impia cecitas. alienigene iudicio pretorio contaminari timebant: et fratris innocentis sanguinem non timebant. Exiit ergo Pilatus ad eos foras d. Quam accusationem affertis aduersus hominem istum? Responderunt. Si non esset hic malefactor: non tibi tradidissimus esset.
¶ Abi Aug[ustinus]. Interrogant atque rideant ab inmundis spiritibus liberati. ceci videntes. mortui resurgentes: utrum sit malefactor. Addiderunt etiam quod Lucas dicit. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram. et prohibentem tributa dari Cesari. et dicentem se christum regem esse. Dixit eis Pilatus. Accipite eum: et secundum legem vestram iudicate eum. quasi dicat. si sufficit vestra examinatio: sufficiat et vestra sententia.
¶ Nam ut dicit Hieronimus de lira. Romani aliqui minora iudicandi permiserant iudeis retinentes sibi penam mortis: et causam sanguinis. Ideo per hanc rationem inhibebat ne christo mors inferretur. Et ideo illi intendentes eum mortis adiudicari ridebant. Nobis non licet interficere quemcumque. Introiit ergo iterum in pretorium Pilatus. et interrogauit Iesum. Tu es rex iudeorum? Abi queritur. quare Pilatus sic eum in-

terrogabat. Et respondit Hieronimus de lira. quod cum iudei accusassent eum de tribus videlicet. quia subuerterat gentes. et prohibuerat tributa dari Cesari. et dixerat se esse regem. De duobus primis Pilatus non curauit inquirere. Non de primo: quia ipse gentilis erat: et non iudeus. non etiam de secundo: quia sciebat illud esse falsum. sed tamen de tertio: eo quod romani nomen regium a iudeis abstulerant. Respondit Iesus. Et temet ipso hoc dicit: an alij tibi dixerunt de me? q. d. Cocepisti hanc opinionem de me per temetipsum? Abi Crisostomus. Alit. non ignoras interrogat: sed ab ipso accusari iudeos volens. unde sequitur euangelista. Respondit Pilatus. Numquid ego iudeus sum? Scio tua et pontifices tui tradiderunt te mihi. Quid fecisti? Respondit Iesus. Regnum meum non est de hoc mundo. Quasi dicat. non quero temporalem dominationem. Dixit ei Pilatus. Ergo rex es tu? Respondit Iesus. Tu dixisti quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum: et ad hoc veni in mundum: ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Dicit ei Pilatus. Quid est veritas? Et non expectato responso exiit ad iudeos. d. Ego nullam in eo inuenio causam: et ut liberaret eum de furore ipsorum. proposuit secundum consuetudinem quam habebant. scilicet in solennitate pasce ut unus reus morte peterent liberandum: an vellent christus esse illud: vel Barrabam: qui in carceribus propter maleficia sua detinebatur: et populo erat odiosus. Clamanerunt autem omnes. Non hunc sed Barrabam. Et quali gladio feriebatur tunc cor virginis matris quando audiebat horribiles illos clamores iudeorum petentium potius liberationem Barrabe latronis quam filij sui innocentissimi. Dixit Pilatus iudeis. Quid igitur faciam de Iesu: quod dicit christus? Dixerunt omnes. crucifigatur. Et ille quid inquit mali fecit? Respondit. Commouit populum per vniuersam iudeam incipiens a galilea usque huc. Quare Pilatus misit Iesum ad Herodem galilee terrarcham: qui illis diebus hierosolymis erat. Et cum Iesus benedictus nullum verbum coram eo dixisset spreuit

illum Herodes cum exercitu suo: et illu-
sit idutu veste alba et remisit ad Pilatu
Pilatus autem vocatis principibus sacer-
dotum dixit eis volens eripe christum de ma-
nibus eorum. Ego nullam causam inuenio in
homine isto ex his in quibus eum accusas.
Sed neque Herodes. Nam remisit eum
ad nos: et ecce nihil dignum morte actum est
ei. Et illi clamabant. Nos legem habemus et
secundum legem debet mori. Dixit eis Pilatus.
Corruptum eum et dimittam. Pilate si in-
nocens est: cur corripis? Si reus: cur
dimittes. Quod laboriosa fuit mors iesu
christi tam diu malignis consiliis: crimina-
tionibus: accusationibus: et clamoribus
exquisita. Secundo voluit christus vehementer
propter flagellationem. quam ut refert Mar-
cus Pilatus tradidit iesum multis flagel-
latus. Et. n. doc. dicit ligauerunt illi iesum
denudatum ad columnam quandam et flagellaue-
runt eum a planta pedis usque ad vices.
Et ut ait Gregorius Nazianzenus: caro christi fla-
gellata post liuores sanguinem ex omni parte
scaturiebat: quo etiam terra sub pedibus ie-
su et columna ipsa atque flagella madefie-
bant. Et ut arbitror: post crudelem illam
flagellationem cum soluisent eum pro debili-
tate nimia et doloris imensitate in terram
cecidit sanguine suo irrigatus dominus noster
iesus. Sed hic theologi querunt. verum in
christo fuit vera doloris passio. Et quidam: sed
non dicere voluerunt: quod non arguentes di-
cunt primo ex dicto Hilarii. d. in. x. li. de
trinitate. Virtus corporis sine sensu pene
vix pene in se deservientis excepit. verum
autem dolor non est sine sensu pene. ergo etc.
¶ Secundo adducit dictum Dionysii: quod ad
Iohannem euangelistam ita scribit. Absit ut
ita insaniam ut credam sanctos aliquid pati sed
corporis passionem: sed solum credo nos iu-
dicare ipsos sentire. Si ergo sancti non
sentierunt passionem nisi sed iudicium: et non sed
experientiam. ergo patiando non habet do-
lorem verum: et per consequens multo minus nec
sancti sanctorum christus. ¶ Tertio conant. pro-
bare opinionem suam exemplo Theophili quod ie-
iunauit. xl. diebus. et xl. noctibus sine ali-
qua corporis lesione propter continuam

contemplationem. Si ergo perfectio contempla-
tionis aufert passionem et sensum famis:
pari ratione videtur quod aufert sensum doloris
in carne passibili. Sed in christo fuit con-
tinua contemplatio et persecutissima. ergo
videtur quod nulla fuit in eo doloris expien-
tia. Sed contra hanc opinionem est omnis
scriptura sacra. Et in hoc in persona christi
dicit. Afflictus sum et humiliatus sum nimis.
Et iterum. Ego sum pauper et dolens.
Et iterum. Super dolorem vulnerum meorum
addiderunt. Propterea dicitur the. vi. xvi.
tertij libri. quod vera doloris passio fuit in
christo quam in eo fuit caro passibilis et passibilis
fuit etiam virtus sentiendi secundum quam anima com-
patitur corpori lesio. Et quam hec duo verum
doloris faciunt. scilicet vera lesio et verus lesio
sensus. et hec duo vere fuerunt in christo indu-
bitanter tenendum est quod in ipso vera fuit
doloris passio. Ad dictum autem Hilarii
respondetur quod secundum quosdam dictum illud
retractant. Vel potest dici quod Hilarius in
verbo predicto non excludit sensum doloris
a christo secundum humanam naturam: sed secundum diui-
nam. Et illa verba referenda sunt ad perso-
nam christi. Vel ut magister sententiarum exponit dicit
possumus quod Hilarius non vult ostendere
christum non habuisse verum dolorem: sed non ha-
buisse causam doloris: quam passus est propter
delicta nostra. ¶ Ad secundum vero. scilicet verbum Dionysii
dicit Bonaventura. in. iij. di. xvi. ar. i. q. i. quod
Dionysius non vult dicit nec sensit quod beatus
Iohannes et alij sancti non expiant dolorem in
tormentis: sed vult commendare constantiam
mentis quam non magis commouebat ex expe-
riencia sensus quam commoueret ex sola consi-
deratione et iudicio rationis. ¶ Ad tertium
vero quod obieciat de Theophilo dicens quod
etiam dulcedo contemplationis quodammodo
ipsum reficeret et a sensibus exterioribus ab-
straheret. adeo ut naturales virtutes quodam
modo consumperet: ut non ita consumerentur
et cibum regereretur. tamen quod tanto tempore ieiuna-
uit sine sui lesione hoc fuit per speciale
beneficium et diuinum miraculum. et ideo non
habet locum in proposito: quia christus in passione
sua non exercuit miracula potentie: sed po-
tius usus est armis patientie. ¶ Tertio voluit

vehementer xps ppter coronationē qñ
milites duxerūt cum in atrīū pretorij. ⁊
induerūt eum purpura: ⁊ imposuerunt
capiti eius coronā spinēā: ⁊ circumdederunt
eū. ⁊ veniebant ad eū illudentes: ⁊
d. Hūc rex iudeor. ⁊ expuebant in eum
⁊ dabant ei alapas: ⁊ percutiebant caput
eius. Et caput illud angelicis spiritibus
tremendum: vt Bern. ait. spinarum dē
sitate pungebat. Hāc corona illa de iun/
cis marinis ad modum spinarū accutis
erat confecta. vt dicit Hico. de lira. Et
Pilatus fecit ih̄m sic coronatū ⁊ pur/
pura vestitū velut cōtēpūbile ⁊ abiectū
extrē dixitq; iudeis. Ecce homo. quali
dicat. punitus est ideo debet vobis suffi/
cere. Et illi magis clamabāt. Crucifige.
crucifige eum. ⁊ p^o multa addiderunt
Si hunc dimittis nō es amicus cesaris
Omnis enī qui se regem facit ꝑradicit
cesari. Et cum talia agitarentur misit ad
Pilatus vxor eius. d. Nihil tibi ⁊ iusto
illi. Quasi dicat. nullo mō eū cōdēno:
s; magis dimitte. Multa enī sū hodie
passa p visum. ppter eum. quia vt dicit
Rabanus diabolus apparuerat ei mo/
uens eam terroribus ad liberationem
xpi: volens sic impedire hoīum salutē.
Sed dubitatur vtrū visio predicta facta
fuerit in somno vel vigilia. Et respōdet
Hico. d. lira q; hoc nō habetur expresse
credatur tñ magis q; fuerit in somno.

¶ Qd xps in sententiāone vehemēter
doluit ppter onerationē: ppter associati/
onem ⁊ propter lamentationem.

Secundi articuli dolor secundus.

Secundus dolor secundi articuli
dicitur sententiāonis. Euidens
namq; Pilatus nō posse iudeo
ram furorem sedare nec mitigare qñ/
imo audiebat eos magno cuz tumultu
clamantes. Si hūc dimittis nō es ami/
cus Cesaris. accepta aqua lauit manus
corā populo. d. Innocēs ego sum a san/
guine iusti hui⁹. Hos viderū. Abi Re/
migiū ait. Quid erat apud antiquos

vt cū vellet quis ostendere se inuēnē esse
ab aliq; crimine: accepta aqua lauat ma/
nus suas corā populo cōsueuerat. Et re/
spondens vniuersus populus dixit: Sā/
guis ei⁹ super nos ⁊ super filios nostros
Quare Pilatus humano umore vic/
tus pro tribunali sedens fm ordinez cu/
rie sue sniam iniustā ꝑtra ih̄m ꝑtulit vt
crucifigeret. Tūc amāuissim⁹ noster ih̄s
cruciatu⁹ ē propter tria. Primo ppter
onationē. Secūdo ppter associati/
onem. Tertio propter lamentationem.
¶ Primo cruciatu⁹ est propter one/
rationē. quādo. s. crux onerosa ⁊ dura hu/
meris suis fuit iposita. Tūc enī cū d^o do/
mo Pilati verius mōtē caluarie duce/
ret anq; deuenisset ad locū: vt dī i qua/
dā historia: afflicta ⁊ mēta mater ei⁹ ob/
uiā illi processit: volens illum tangere ⁊
amplecti. Quā vt filius aspexit merore
ꝑfecta: cecidit fatigatus sub cruce. Ipsa
etiā mater dulcissima quasi mortua i ter/
ram ruit. Ob qd in loco illo in huius sa/
cū memoriā capella a fidelibus cōstru/
cta fuit: que sancta Maria de spasmio
nuncupat. Tandem iudei angariāuere
homine. Lyreneū noīe Simonē vt tol/
leret crucē ih̄s. Quā vt aiunt quidā cuz
sepius temptasset ih̄s illā portare ꝑ de/
bilitate ferre ampli⁹ nō valebat. Curre
o anima mea curre velocit⁹ ⁊ humeros
tuos subijce illi cruci: i qua ih̄s dei filius
opabatur salutē tuam: imo oīum saluan/
dorum. S; hic doc. querūt. quare xps
benedictus pati voluit mortem crucis
Et respōdet Tho. iij. ꝑte. q. xlvj. ar. iij. q;
hoc fecit ppter septē rationes. **¶** Prima
rō est ppter exēplū virtutis. Dicit enim
Aug. in li. lxxxij. q. Sapiētia dei homi/
nē ad exēplū q; recte viuerem⁹ suscepit
Pertinet autē ad vitā rectā ea que non
sunt metuēda nō metuere. Sunt autē
homines q; quib; mortē ipsam nō time/
ant: gen⁹ tñ mortis horrescunt. Et ergo
nullū gen⁹ mortis recte viuenti homini
metuendū esset: illius hoīs cruce osten/
dendū fuit. Nihil enī erat inter oīa gnā
mori illo gnē execrabili⁹ ⁊ formidabili⁹

Secunda ratio est. quia hoc gen^o mo^o maxime conueniens erat satisfactioni p^o peccato primi parēis. Unde Aug. dicit in quodam sermone de passione. Con-
tempnit Aldam preceptum accipiens ex arborē: sed quicqd Aldaz pdidit: xp̄us in cruce inuenit. Et Ambro. de xp̄o ita ait. De parentis protoplasti fraude facta pdolēs qñ pomi noxialis morte morsu corruit. ipse lignuz tunc notauit damna ligni vt solueret. Hoc opus nostre salu-
tis ordo depoposcerat multiformis pdi-
toris ars vt artem falleret et medelaz fer-
ret inde hostia vnde leserat. Et iterum ecclesia dicit. Omnipotens eterne deus qui salutē humani generis i ligno crucis constituit: vt vnde mors oriebat inde vita resurgeret: et qui in ligno vincebat i ligno quoqz vinceretur. Tertia ratio est quia vt dicit Criso^o in sermōe de pas-
sione. In excelsō ligno: et non sub tecto passus est: vt etiā ipsius aeris nā munda retur. Sed et ipsa terra simile beneficiuz sentiebat decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata. Et idē Criso. super Job. inquit. Audiens suspensionem intel-
ligas in altū: vt sanctificaret aerem qui sanctificauerat terram ambulando i ea. Quarta ratio est. quia per hoc qd xp̄s in cruce moritur ascensum nobis parat in celum. vt Criso. dicit. Quinta ra-
tio est. qd hoc competit vniuersali salua-
tioni totius mundi. Nam figura crucis vt ait Gregori. nascēnus a medio con-
tracta in quattuor extrema partita. signi-
ficat virtutē et prouidentiam eius qui in ea pependit vbiqz diffusam. Criso. etia dicit qd in cruce expansis manib^o morit vt altera manu veterē populū: altera eos qui ex gentibus sunt trahat. Sexta ra-
tio est. qd per hoc genus mortis diuerse virtutes designant. Unde Aug. dicit in li. de gratia veteris et noui testi. Non fru-
stra tale genus mortis elegit: vt latitudi-
nis et altitudinis et longitudinis et profū-
ditatis: de quibus ap̄lus loquitur magi-
ster existeret. Nā latitudo est in eo ligno quod transuersū desup figit. hoc ad bōa

opa ptinet: qd ibi extendunt man^o. Et o-
ginitudo est in eo ligno: qd vsqz ad terraz trahitur: quo crux stat sistit et perseverat quod longanimitati tribuit. altitudo est in ea ligni pte: que ab illa que transuersa figitur versus sursum relinquit. hoc est ad caput crucifixi: quia bene sperantium su-
perna expectatio est. Nam vero illud ex ligno qd fixū occultat. vnde totū illud exurgit significat profunditatem gratuite gratie. Et sicut etiā Aug. dicit sup Jo. Lignū in quo fixa erant membra patieqz ad cathedram fuit magistri docentis. Septima ratio ē: qd hoc gen^o mo^o plurimis figuris rīdet. Et enim Aug. dicit in sermone de passione. In diluuiō aquarū humanum genus archa lignea liberauit. De egypto dei populo recedēte Moyses mare vga diuisit: et Pharaonem prostrauit: ac populuz dei redemit. Idem Moyses lignum in aqua misit et amaritudinē eius in dulcedinem cōmu-
tauit. Ex lignea virga de spiritali petra salutaris vnda profertur. Et vt Almalech vinceret: contra virgā Moyses expan-
sis manibus extendit. Et lex dei archē testamenti credit lignee vt his omnib^o ad lignū crucis p quosdā grad^o veniat. Secundo cruciat^o ē xp̄s ingenti do-
lore ppter associationē. Associat^o nanqz est cū duobus latronibus sicut pdixerat ysa. liij. c. Et euz sceleratis deputatus est ubi doc. querūt vtrū hoc cōuenienter sit factū. Et rīdent qd in hoc alia fuit inten-
tio iudeoz: alta ordinatio dei. Qdū enim ad intentionem iudeoz sic dicit Criso. Duos latrones vtrūqz crucifixerūt: vt eorū suspicionis fieret p̄iceps. sed non ita euenit. Nam de illis nil dicit. huius au-
tē vbiqz crux honoratur. Reges diade-
mata deponentes: assūmūt crucē in pur-
puriis et diademantibus maximo in mēsa sacrata. vbiqz terrarū crux emicat. Qdū vero ad dei ordinationē xp̄s cum latro-
nibus crucifixus est. P̄mo qd vt dicit Hiero. sup Mat̄. Sicut p nobis ma-
ledictū crucis fact^o est. sic pro omniū sa-
lute inter noxiōs quasi noxi^o crucifigit

Secundo ut dicit Leo papa in sermone de passionibus. Duo latrones unus ad dexteram: alius ad sinistram crucifiguntur ut in ipsa patibuli specie denotaretur illa que iudicio ipsius hominum omnium facienda est discretio. Et Augustinus dicit super Iohannem. Ipsa crux si attendas tribunal fuit. In medio enim iudice constituto: unus qui credidit liberatus: alter qui insultavit dominatus est. Iam signabat quid facturus esset de vivis et mortuis: alios positurus ad dexteram: et alios ad sinistram. Tertio finem. Hilarius duo latrones leue ac dextre affigunt: omnem humani generis diuersitatem vocari ad sacramentum passionis domini ostendentes. sed quia per diuersitatem fidelium atque infidelium fit omnis finem dexteram et sinistram diuisio. unus ex duobus ad dexteram situs fidei iustificatione saluatur. Tertio cruciatus est Christus acerbo dolore propter lamentationem quando ut meminit Lucas: sequebatur illum multa turba populi et mulierum que plangebant et lamentabantur eum. Cum quibus etiam ipse compatiendo precepsit futuram illius civitatis calamitatem et desolationem. Sed hoc hic querunt. cur ibi Christus in hierusalem pati voluit. Et respondet quod hoc conuenienter factum est multiplici ratione. Primo quod dicitur: quod hierusalem erat locus a deo electus ad sacrificia sibi offerenda: que quidem figurata sacrificia figurabant Christi passionem que est verum sacrificium. iuxta illud Epistolam. Tradidit semetipsum oblationem et hostiam deo in odore suauitatis. Secundo quia virtus passionis eius ad totum mundum diffundenda erat: ideo in medio terre habitabilis pati voluit. id est in hierusalem. Unde dicitur in psalmo. Deus autem rex noster ante secula operatus est salutem in medio terre. id est hierusalem: que dicitur esse terre habitabilis umbilicus. Tertio quod hoc maxime conueniebat humilitati eius. scilicet sicut turpissimum mortis genus elegit: ita etiam ad eius humilitatem pertinuit quod in loco tam celebri confusione pati non recusauit. Unde Leo papa dicit in ser-

mone epistolae. Qui formam serui suscepit bethleem precelegit natiuitatem. et hierosolimam passioni.

Quod in crucifixione Christus vehementer doluit propter potationem. propter conclaurationem. et propter elevationem.

Secundi articuli dolor tertius.

Artius dolor secundi articuli de crucifixione. quando crucifixerunt eum in monte caluarie. ubi nimio dolore agitur. propter tria. Primo propter potationem. Secundo propter conclaurationem. Tertio propter elevationem.

Primo nimio dolore agitur est Christus propter potationem quod ut inquit Mathaeus. Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum. Abi quod dicitur est quod illo vino sic amaro potauerunt eum. Et dicit Hieronymus de lira. quod aliqui dicunt id factum fuisse. ut cum Christus moreretur et sic milites eius custodia citius expediretur: qui debebant eum custodire quousque expirasset. Sed ipse Hieronymus aliter dicit. Illud legitur in quodam libro hebraico: quod apud eos intulatur liber indicum ordinatio: quod quia Salomon dixerat puer. xxxi. Date siceram merentibus: et vinum his qui amaro sunt animo ut bibant et obliuiscantur egestatis sue. et ideo seniores iudeorum statuerant ut condemnatis ad mortem daretur vinum aromaticum ad bibendum: ut facilius tolerarent passionem. In hierusalem autem erant matrone deuote et compassiue: que hoc vinum et siceram. potum inebriantium dabant ex deuotione. Iudei ergo ex nimia crudelitate morti tale vinum datum pro Christo et alijs duobus latronibus acceperunt sibi finem quod dictum erat Amos. ii. Vinum dominatorum bibebat: et loco eius posuerunt acetum cum felle mixtum. Tale potum cum gustasset ibi non vult bibere. Nec contradicit Marcus cuius textus habet. Et non accepit: quod non accepit ad bibendum: sed ad gustandum solum ut sic impleret in eo quod dictum est in psalmo. Et dederunt ei escam meam solum. et in siti mea potauerunt me aceto. Secundo nimio dolore fatigatur est Christus propter conclaurationem. quando scilicet cruce iam parata atque

disposita: et in terra collocata fini cōem
opinionē exuentes nequā illi magno i-
petu dñi iēsum xp̄m ad terrā piecerūt
ut clavis eū cōfigerent. Et licet euange-
liste non oīa dicant: quia tñ essentialia
scribere curauerūt: nihilomin⁹ et similr
credere possumus: q̄ ita nudatus et ge-
nuxerit iēsus ut se sup crucē extēderet
oculis ad celū leuatis i corde suo dixit.
Suscipe scē pater eterne me dilectū fili-
um tuū quē tibi offero i sacrificiū ima-
culatū. p salute humani generis. et remis-
sioē pctōr. Ecce iam nō offerūt tibi
legalia sacrificia hircorū: aut agnorū: vel
similiū. sed caro innocentis mei filij tui.
Triginta et tres anni elapsi sunt quibus
hanc crucē semp aspiciēs in illā mori p
humani generis redemptione cōcupiui
et desideravi. Tandē pijciens se sup cru-
cem: manus suas et pedes liberalissimo
gestu extendit. Acceperunt autē clauos
crucifixo: et p̄fixerūt eū. Balteorū
autē icē et sonit⁹ audiri poterāt a virgine
matre: cui⁹ cor clavis illis accutissimis:
qui manus et pedes ossa et carnes filij
sui rumpebant cōfigebatur. Crucifixi
sunt etiā cum eo duo latrones: quos ple-
riq̄ voluerunt tenere fuisse cruribus al-
ligatos mī. Sed ego dico q̄ fuere p̄cla-
uati. q̄ ut inquit Aug. super Joh. Pen-
dentes in ligno: clavis ad lignum ma-
nibus cōfixi: p̄ducta morte necabātur
Scripsit autē et titulū Pilat⁹ et posuit sup
crucē. Erat autē scriptū. Ihs nazaren⁹
rex iudeorū. litteris hebraicis grecis et la-
tinis. Abi queritur a doctoribus cur hac
triplici lingua deo volente titul⁹ ille fuerit
scriptus. Et rīdet Criso. Credibile est
multos gentiles simul cū iudeis. ppter
festū cōuenisse. et ideo ut null⁹ ignoraret
nō in vna lingua. sed in tribus scripsit.
Et Aug. dicit. Tres lingue ibi p̄re cete-
ris eminebāt. hebraica. ppter iudeos in
de lege gloriāntes. greca. ppter gentiū
sapientes. latina. ppter romanos mltis
ac pene oībus tunc gentibus impanteo
Theophilus vō inqt. Significat autē su-
per scriptio triplici sermōe signata dñm

esse regē practice. philosophice. necnon
theologicē. Nā p̄ latinas lras figuratur
practica: eo q̄ romanū iperū poterūt
mū saūsq̄ officiosus in expeditionibus
fuit. Per grecas vō philosophia figura-
tur. Greci nāq̄ erga naturalū specula-
tionē insudauerūt. Demū p̄ hebraicas
theologia portēdit dñi iudeis est credita
rex diuiaz agnitio. Dicebāt ergo Pila-
to pontifices iudeorū. Noli scribere rex
iudeorū. S; q̄ dixit Rex sum iudeorū.
Rīdit Pilat⁹. Qd̄ scripsi scripsi. Nbi-
lites autē diuiserūt sibi vestimētia sua et tu-
nicam mittentes sortem. erat autē tunica
incōfutilis. i. sine futura desup contextā
p totū: sup quā miserunt sortes. Et licet
et Marcus dicat q̄ sortes miserunt sup
eis. salis idemē xp̄i. tñ fm Mico. de
lira. illud debet itelligi p̄ synedochē. i.
sup aliqd̄ eorū. i. sup tunicam. Tercio
veratus est iēsus multo dolore qñ crux
fuit eleuata a terra. et posita in foramine
atq̄ plantata: in qua iā natus erat fruc-
tus nre saluatōis: anteq̄ in monte cal-
uario defigeret. In ipso autē motu et ele-
uatione crucis: ac plantatione pondus
corpi p̄ tres clauos vel quattuor fm
quosdā sustinebat. Ideo mēbra illa d̄bi-
litata incredibili cruciabant dolore. Sed
et tūc mestissima mater filiū intuens con-
tēpibile. cōfusablem. despectū. deformē
grādi angustia plenū. plagis attritū in
medio latronum pendētem. adiutorio
Magdalene et Iohis q̄ntū potuit cruci
ppinquā se fecit. Abi mutataz cernens
aspectus filij sui venustatem et elegātiā
cōsideransq̄ q̄ graui supplicio deīne-
bat: lamētabiles voces emittebat. Hoc
autē exp̄ssit Joh. qñ dixit. Stabat autēz
iuxta crucē iēsu mater ei⁹: et soror: matris
eius Maria Cleoppe. et Maria mag-
dalene. S; dubiū hic ē. quia Luce. xxiij
dicit. Stabāt omnes. notū eius a longe.
Sed dicit Mico. de lira. sequēdo Aug.
in li. de cōsensu euāgelistarū. q̄ in tāto
intervallo erāt. ut et iuxta dici possent: q̄
in cōspectu eius presto aderāt: et a lon-
ge respectu turbe. ppinquius circūstātis

cum Centurione et milibus. Pretereun-
tes autem blasphemabant eum mouentes ca-
pita sua et dicentes: Eia qui destruis tem-
plum dei: et in triduo illud reedificas. Sal-
ua te ipsum. si filius dei es descende
nunc de cruce. Similiter et principes sa-
cerdotum illudentes eum scribis et seniori-
bus dicebant. Alios saluos fecit: seipsum
non potest saluus facere. Ihesus autem in tot
persecutionibus et maledictis dixit et humi-
lud primum in cruce omnis patientie
exemplum. Pater dimitte illis: quia nesciunt
quid faciunt. ope impleas quod verbo do-
cuit quando dixit. Orate pro persequentibus
et calumniantibus vos. Improbabant
etiam ei latrones qui crucifixi erant cum eo
Lucas vero dicit quod unus eorum blasphemaba-
bat: quem alius reprehendit. Sed Augustinus
in libro de consensu euangelistarum. dicit
quod Iohannes loquitur in plurali ponens plu-
rale pro singulari secundum visitatum loquendi
modum. Vel potest dici secundum Hieronymum
quod primum uterque blasphemauerit. dein-
de unus credidit in christum. et priores ne-
gationem sequenti confessione emendauerit
Unde Hieronymus sequitur In duobus la-
tronibus uterque populus et gentilius et iu-
deorum primo dominum blasphemauit: post
ea signorum multitudine alter exterritus
egit penitentiam. et usque hodie iudeos incre-
pat blasphemantes. hec ille. Dixit ergo la-
tro penitens. Domine memeto mei dum
veneris in regnum tuum. Respicies autem
Ihesus benedicens huic latronis peritiam
fidem. spem atque caritatem. respondit ei secun-
dum verbum: quod in cruce protulit. d.
Hodie mecum eris in paradiso. Felix pro
missio. Breuis tante felicitatis adim-
pleno. Nullus ante latronem hoc verbis
audiuit. Promissa siquidem fuit patribus
et prophetis eterna vita pro christo: sed nulli
sicut latroni ita breui spacio designata.

¶ Ad inspectionem christi vehementer do-
luit propter querelationem. propter reco-
rdationem. et propter commendationem.

Secundum articuli dolor quartus.

Quartus dolor secundum articuli
dicitur inspectionis. Cum enim de
cruce insperisset matrem asprimo
dolore vulneratum est cor eius et precipue
propter tria. Primo propter querelationem
Secundo propter recordationem. Tercio
propter commendationem. **¶** Primo
doluit propter querelationem. Audiebat
namque querelas matris ingeminentis
et dicentis sibi vocabulum illud quod per trigin-
ta et tres annos cum tanta dulcedine utri-
usque commemorauerat. In passione vero
illud proferebat cum corde pleno dolore
merore et amaritudine. Paterat ergo
verbo illa sanctissima lamentari et dicere.
Fili mi aie mee olim consolatio et gaudium
nunc autem gladius penetrabilior omni mucro-
ne acutissimo. Fili mi quem noui in utero
in utero tenui: quem paruo lacte panti: quem
tollens infante et paruulum panis inuol-
ui: in cuna reposui. et amorosis ample-
xibus strinxi inter ubera mea. et oscula-
ta sum. **¶** Infelix mihi et tibi facta est
dies ista. Et quis poterit mederi vulne-
ribus doloris meorum: et mitigare angustiam
miselle matris tue: cum inspicere filium
meum ut leprosum factum: qui speciosus eras
pro filijs hominum. ut maleficum et reum
cum iniquis deputatum? Qui sanctus
sanctorum es: ut farum et stilum cer-
no: in quo recordum sunt omnes thesau-
ri sapientie dei: ut hostes et omnium inimi-
cum: qui omnibus affabilis benignus
et humanus semper astutisti. et super omnia
velut oblitus mei vidue matris tue. **¶** Nam
ecce iam moriens: et nil mihi dicis. Et
quid faciam ego sine te filio meo: Quo
diuertam? Ad quem confugiam? Tu mi-
hi pater. tu mihi frater. tu mihi blandus
filius eras. tu mee diuitie. tu mee deli-
tie. tu mea gloria. **¶** Me desolatam: quam tantum
filius in cruce video deficere. **¶** Amantissimi
me fili loquere mihi matri tue: loquere
ut audias vocem tuam cigneo canore dul-
cioris. Loquere inquam ut sic saltem audies
verba tua patientior: fiam ad toleran-
dam que me cruciat pro amore tuo penam

Nō deneges mihi quod postulo. Exaudi me et verbo tuo consolare ne deficiam in hac tribulatione. **O** filij mei lumen oculorum meorum condescendisti latroni misericorditer loquens ei. Acquiesce itaque voto matris tue et dic mihi quid factura sim. Cui me orphanus dereliquis? His vel similibus querelis pulsabat mestissima mater aures afflictissimi filij sui: qui non minorem penam experiebat in mente propter teneritudinem matris quam sentiebat in corpore a planta pedis usque ad capitis verticem vulnerato. Ideo finem querendam deuotionis: tacitus in suo corde dicebat carmine illud vulgare siue eius sententiam. **M**atre mea benedicta molitote vego afflicta. **E**t tuo lacrimare e vna sagitta. **C**he il cor mio ha passato. **N**on piangere o madre mia. **E**t tuo lacrimare e pena mia. **S**upporta finem christo sia da morte resuscitato. **T**ercundo doluit christus propter recordationem. In talibus hanc mysterijs recordabatur: et in seipso proferebat dicens. **O** mea mater quomodo omnia gaudia que de me suscepisti conuersa sunt tibi in merorem et luctum? **A**binam sunt angeli in mea natiuitate cantantes? **A**bi pastores ad presepe venientes? **A**bi orientales reges in cuna mea adorantes? **A**bi gratia per .xxx. et tres annos vtriusque conuersatio et familiaritas? **A**bi tot et tanta de me predicta miracula: propter que omnia letabatur cor tuum? **D**eum me nunc vides tantum filium tuum factum in derisum omni populo. et abiectissimam mortem pati. **T**ertio doluit christus propter comedationes quam apertis os suum mellissimum dixit ei. **A**buli ecce filius tuus. scilicet Iohannes euangelista: qui secum iuxta crucem astabat. Et ut docerent non vocauit eam materno nomine: sed comine ex teneritudine nominis materni: si exprimeret aggrauaret animus eius. **D**einde commendans eam discipulo dixit. **E**cce mater tua. quod d. Deputote ad eius obsequium. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam. scilicet curam et diligentiam. **Q**uot dolorum aculeis punctum fuit tunc cor virginum ex vna parte: cum mu-

lieris non matris audiuisset vocabulum: licet ex parte altera aliquantulum consolaretur: quia filius amantissimus eius ihesus eam commendauerat dilecto discipulo. **I**deo Augustinus ait. super hoc passum Iohannis. **E**t illa hora. etc. **H**ec nimirum est illa hora: in qua ihesus aquam conuersurus in vinum dixerat matri. **Q**uid mihi et tibi est mulier: non dum venit hora mea. **T**unc enim diuina factura non diuinitatis: sed infirmitatis matrem velut incognitam repellebat. **N**unc autem humana iam patiens ex quo fuerat factus homo: affectu commendabat humano. **H**orales igitur in sinu locum et exemplum suo instruit preceptor bonus: ut a filiis pijs impendatur cura parentibus tantum. **I**gnum illud ubi erat fixa membra morientis esset cathedra magistri docentis.

Quod christus vehementer doluit in clamoratione propter mundi horrorem: propter sui confusionem: et propter patris derelictionem.

Tertij articuli primus dolor.

Relinquitur dolor tertij articuli de clamorationis. **O**sten dit enim in clamore suo imensitatem doloris

et potissimum propter tria. **P**rimo propter mundi horrorem. **S**ecundo propter sui confusionem. **T**ertio propter patris derelictionem. **P**rimo ostendit christus imensitatem doloris in mundi horrore. quando. scilicet insensibiles creature crudelitate quam in ipsum fiebat horretes more suo patienti ihesu compati vixit sunt. **A**lexandri tamen hora tenebre facte sunt super vniuersam terram usque in horam nonam. **E**t ut Lucas inquit. **S**ol obscuratus est. et velum templi scissum est in duas partes: a summo usque deorsum. et petre scisse sunt. terra mota est. **A**bi apparet perturbatio corporum superiorum primo. deinde inferiorum. **Q**ualiter autem fuit illa tunc solis eclipsis doctores varie sunt opinati. **D**icronymus namque dicit quod ille tenebre fuerunt facte per retractionem radiorum solis diuina virtute. **O**rigenes autem dicit quod hoc factum est per interpositionem nubium. **S**ed in hoc magis credendum est Dionysio areopagite: qui dicit epistola ad Policarpum hoc fuisse per interpositionem lune

iter terrā et solem: sicut fit i eclipsi solis. Et ibidē dicit q ipse hoc vidit tunc exstans in Egypto: vbi est aeris puritas. Vidit igit lunā ab oriente ascendentem vltus meridiē et supponētē se soli. Hier. aut et Origen. non loquūtur de illa eclipsi asserēdo q sic fuerit vt dicunt sed q potuit sic fieri. Quare sequendo Dionysius dicimus q illa eclipsi non potuit esse naturalis: sed miraculosa. et hoc multipliciter. ¶ Primo quia luna erat. xv. et tūc distata a sole p diametru celi. Eclipsi aut solis nō pōt fieri naturalis nisi tpe coniūctōis solis et lune: propter quod dicit Dionysius q mirabatur quia non erat tēpus pueniēs ad talē coniūctiōē. ¶ Secūdu miraculū fuit. qz transacta eclipsi luna rediit ad orientē: ita q in vespere fuit i oriēte sole existēte in occidēte: et sic orbis eorū sunt ad pristinu statum restituti. ¶ Tertiu miraculū fuit. quia pars orientalis solis primo fuit obscurata: et itēp vltimo illuminata. contrario autē modo fit i eclipsi naturali. ¶ Quartū miraculū fuit q luna fuit immobilis sub sole p tres horas. In naturali vō eclipsi pntue mouet sub sole: vt etiam refert Criso. ¶ Quintū miraculū fuit. qz illa eclipsi abstulit lumē vniuersis partib⁹ terre: licet aliq hoc velint intelligi tñi de terra Iudee. Tertiu vt apparet ex dictis Dionysij fuit in Egypto: fuit in grecia: et fuit Rome: et sic in alijs mūdi partibus. Unde Hieronim⁹ ait. Cum dñs patibulo affixus est maximo terremotu p urbem Romā facta: saxa in montibus scissa: maximatūqz vbiū plurime partes plus solita concussione ceciderūt. Eodemqz die ab hora diei. vij. sol in totū obscurat⁹ est. terra nox subito obducta frigid⁹: adeo vt stellas tūc diurnis horis vel potius in illa horrenda nocte toto celo visas fuisse referat. Eusebi⁹ etiā in chronica asserit se legisse q tūc in Bithynia que est i Asia fuit magnus terremotus: et maior solis obscuratio qz nunqz fuerit: et q dies hora sexta in tenebrosam noctem versus sit. ita vt stelle viderent in celo: et q i Hi

cea que est v:bs Bithynie multas edes terremotus subuerterit. De illius eclipsi miraculo Dionysius in ep̃la ad Apolophanū q secū erat in Egypto illo tempore postea sic scripsit. Cū reperim⁹ qz et erat nouissimū solē pati molestias nō debere aio ad te vāste peritit sacrarium: adhuc nescim⁹ tante rei mysteriū. Quid inquā speculū doctrine Apolophani his secretis ascrib: atqz tu mihi ore diuino: et nō humani sensus sermone? Bone Dionysij diuinarum pmutationes sunt rerū. In historia vero scholastica legitur q phi ad hoc adducti sunt vt dicerēt. Aut deus nature patitur: aut ordo nature pueritur. De turbatiōe corporū inferiorū clara sunt oia. Tūc de velo sciendum est fin illico. de lira. qz erat iuxta templum inter sanctū et sanctum sanctorū. Cui⁹ scissio significauit impletionē veritatis in morte xp̃i: que latebat in figuris veteris testamenti. ¶ Secundo fuit imēsus dolor xp̃i ppter sui cōfusiōē: quando p̃sederabat qz p̃fusi biliter patiebatur: quia precedēt dominica ab oī populo ita venerabiliter fuerat susceptus. Erat eteniz passio ei⁹ ignominiosissima: et despecta valde: de qua alias deo dante suo loco dicem⁹. ¶ Tertio imēsus fuit dolor xp̃i ppter p̃ris derelictionē. Iō clamās circa horas nonā voce magna dixit. Hely hely lamaſabathani: Quod est interp̃tatiū. hely. i. deus meus. lama. i. quare ſa bathani. i. dereliquisti me: Abi glosa dicitur deus eum deseruisse in morte: qz potestati persequentium eum exposuit. Subtraxit. n. protectionē: sed non soluit vñionem. Quidam autē illic stantes. s. milites Romani fm Hiero. idioma hebraicū ignorantes dicebant. Helyaz vocat iste. Et mater verba illa audiens et intelligens: illorumqz vim considerans vndiqz experiebatur merorem. ¶ Quid xp̃s vehementer doluit in potatione propter amaricationē: ppter peccatorū obstinationē: propterqz matris lamentationem.

¶ Tertij articuli secundus dolor.

Eccū dū dolo: tertij articuli dicitur pōrationis: quando iterū clamās dixit. Sitis. oblataq; sūt ori eius spongia potu amarissimo repleta. Tunc voluit xp̄s propter tria. Primo, ppter amaricationem. Secundo, ppter peccatorū obstinationē. Tercio, ppter matris lamentationem. ¶ Primo voluit xp̄s propter amaricationem: quia spōgia illa ori eius sic appōsita amarificauit labia et eius linguā. Quare iterū clamās dixit. Cōsumatū est. scōtū iam corpus meum doloribus et passionibus circūdatū est. Nam lingua q̄ sine lesiōe hucusq; fuerat reseruata. modo amaritudine est repleta. Vel cōsumatū est mystice intelligendo opus redemptionis humane. ¶ Secūdo voluit vehemēter xp̄s ppter peccatorū obstinationē. Non enim min⁹ sitiebat peccatorū salutē: q̄ cor poris sui i cruce extēsi et fatigati recreationē. Dicebat etenim sitio. i. salutem oīū q; pro oībus patior: pro oībus sanguinē meū p̄i offero: pro omnibus morior. Venite ad me oēs corde cōpūcti: et emēdatiōe ac correctiōe vestra recreate mē et meā. ¶ Q̄s grauis tūc illi animus dolor vgebat cū videbat innumeros esse: q; a peccatū ad penitentiā nunq; redirent: quibus nec passionis sue virtus propter eorū duritiāz esset in aliquo profutura. Et n. dicūt theologi licet xp̄i passio sufficiens fuerit pro salute oīū. tamē illi effectū non cōsequūt illi qui peccata deponere nolūt. Quare cū omnib⁹ p̄sit sufficiēter: nō tamē omnib⁹ efficienter. Unde sicut erga xp̄m crudeles fuerunt illi qui cum potauerunt felle et aceto: ita peccatores qui ad penitentiā redire nolunt. Eludite illum audite o peccatrices aīe: pro vobis clamat amorosissimus. Ihs pro vobis dicit: Sitis. Cur ergo saxea corda nō rūpiāt? Cur tam clementissimō dñō nō p̄p̄tinent? Vñc Bern. ait Ascendit in altum crucis vt ab omnib⁹ videret: voce magna clamauit: vt ab oībus audiretur. clamorū lachrymas addidit: vt ei homo compateretur. Qui ad

ictus vocē nō exaltat: ad clamorē nō cōpūgitur grauior est terra et fetidior sepulchris. ¶ Tercio voluit xp̄s vehemēter propter matris lamentationem. Potuit igitur tūc virgo benigna filium audiēs in cruce dicentem. Sitis. multis singulibus lachrymis ac suspirijs dicē. Heu heu me: quid video? Quid audio? Vniuersē creaturē celi et terre admiramini paupertatem filij mei. Ipse enim qui diuinitatis sue potentia sariat angelos: pascit etiam puidētia sua volucres celi et p̄sces maris: bestias ac vniuersa pecora campū atq; hominibus cunctis q̄ tidianum panem distribuit. clamat in cruce. Sitis. et denegatur sibi paululum aque: imo tribuitur sibi potus amarissimus. ¶ fili fili fili mi amorosissimē: cur tibi de meo pectore lac illd porrigere nō valeo: qd̄ totiens dum paruulus eras suxisti? ¶ fili mi cur non possūz tibi ministrare in cruce sitiēti cibum et potus: quem colo et acu ita diligenter dum i ceteris infanuli eras acquirēbā? Poterat etiā tūc illa seruentissima Magdalenā et ipsā flendo dicere. ¶ magister care: o magister bone. Et cur ego indigna tua discipula in hac tanta necessitate tibi subuenire nō possum? ¶ Dominata scilicet iudeorum: cur tanto furore inflāmaris aduersus dñm et magistrū meū? Que omnia ipsi domino Iesu ad dolores accedebant.

¶ Qd̄ xp̄s vehemēter voluit cognoscē generalē scandalicationē iudeorū ingratitudinē. et multorū incōpassionem.

¶ Tertij articuli tertius dolor.

Tertius dolor tertij articuli dicitur cognitionis. Voluit etiam summo opere iesus noster amorosissimus, ppter suam sciētiā et cognitionē: quia vt inquit sapiens Ecclesiastes. i. Qui addit sciētiā: addit et dolorem. Et licet oīa xp̄s cognosceret presentia preterita et futura. Clērūtū in cruce positus cognoscebat et cōsiderabat precipue tria vnde tristabat atq; dolebat. ¶ Primo generalē scandalicationē. ¶ Secūdo

iudeorum in gratificatione. Tercio multorum incompassiones. **P**rimo cognoscebat generale scandalizationem. Alii debant utique quod virgine matre duntaxat excepta in qua sola ut doc. dicunt remaneret fides divinitatis sue: ceteri omnes a fide defecerant. nam apostoli et omnes discipuli videntes ignominiam crucis: putaverunt cum purum hominem et non deum. **S**ecundo considerabat Christus et cognoscebat iudeorum in gratificationem: de quorum ingratitude dolens in seipso dicebat illud quod ecclesia hodie decantat. **P**ropule meus quid feci tibi: aut in quo contemni te? R. inde mihi. Ego propter te flagellavi Egyptum cum primogenitis suis: et tu me flagellatum tradidisti. Ego te eduxi de egypto demerso in mare rubrum: et tu me tradidisti principibus sacerdotum. Ego ante te precavi in columna nubis: et tu me adduxisti ad pictorum Pilati. Ego te pauci manna per desertum: et tu me cecidisti a lapidibus et flagellis. Ego dedi tibi septem regales: et tu modo capiti meo coronam spineam. Ego propter te Chananeorum reges percussi: et tu percussisti arundine caput meum. Ego te exaltavi magna virtute: et tu me suspēdisti in patibulo crucis. **T**ercio cognoscebat et considerabat Christus in cruce multorum incompassionem. Sciebat etenim quotquot futuri erant qui non solum sibi compati non debebant: verum etiam et crucem ipsam et passionem ipsius forent derisuri. Verbum nanque crucis ut apostolus inquit per euntibus quidem stulticia est. Quot innumerabiles ut sic dicam viri et mulieres inter christianos reperiunt: qui hodie passionem Christi recolentes nec minimam pietate flectunt: nec curant dare operam ut in commemoratione tanti mysterii: et si non oculis corporis: saltem oculis mentis flectant et lachrymentur. Quinimo multi sunt qui aut luxuria aut avaritia aut superbia excecati dominum Iesum Christum habent in derisum: rursus sibi crucifigentes filii dei. pro quibus omnibus ipse minimus dominus sua caritate dolore attrahitur

batur vehementer.

Quod Christus vehementer doluit dum inclinato capite emisit spiritum. et de lamentatione matris eius.

Tertij articuli dolor quartus.

Quartus dolor tertij articuli de separationis. Doluit dominus Iesus dum clamans ad patres dicens: In manus tuas domine commendo spiritum meum. inclinato capite tradidit spiritum. Ubi crisostomus ait. Per hoc quod moriens vocem emisit magnam. apertissime se verum deum esse ostendit. **A**lii homines cum moriuntur vir tenuem vocem emittere possunt. Caput autem inclinavit: ut ex modo moriendi ostenderet quod moriebatur ex obedientia patri. **C**onprobata autem fuit veritas mori eius ut patet ex textu evangelij. Iudei. nam quoniam parascue erat. id est vespere veneris: in cuius vespere incipit sollemnitas sequentis sabbati: ut non remaneret in cruce corpora sabbato: **E**rat enim magnus dies ille sabbati: et propter se: et propter pasche sollemnitatem: rogaverunt Pilatum ut frangerent crucifixorum crura: et de cruce tollerentur eorum corpora. **V**enerunt ergo milites et fregerunt crura latronum. **A**d Iesum autem cum venissent ut viderent eum iam mortuum non fregerunt eius crura. **S**ed unus militum lancea latus eius aperuit: et continuo exiit sanguis et aqua. **S**anguis ad nosram redemptionem. **A**qua ad peccatorum ablutionem. **S**ciendum tamen secundum Theophilum. lib. 1. parte 4. lxxv. ar. 111. in responsione ad tertium argumentum. **Q**uod aqua illa non fuit humor fleumaticus ut quidam dixerunt. sed aqua miraculose grediens a corpore mortuo: sicut et miraculose prodijt sanguis ad comprobandum veritatem dominici corporis contra Ebionitarum errorem. **V**t. scilicet per aquam que est unum ex quattuor elementis numero: corpus Christi vere fuisse compositum ex quattuor elementis: **P**er sanguinem vero ostenderetur esse compositum: ex quattuor humoribus. **I**taque post tot labores cruciatus et penas rex angelorum et dominus in crucis supplicio fuit extinctus.

Quale nouum. Quo merito p amo-
 re et pietate tanti domini omnes homi-
 nes lugere debent senes et iuuenes. mu-
 lieres et viri. Noueri siquidē debēt eo-
 rum corda: cum intuentur mortuū iter
 latrones benignū ih̄m et matrē semitui-
 uam inter brachia Magdalene et Jo-
 annis ac aliarū mulierū deuota:ū ca-
 dentem. Quā durus esset q̄ temparet
 a lachrymis vidēs virginem illaz iuxta
 crucem interfectum filium lamentantē
 Puto q̄ pre lachrymis et clamoribus
 precedentibus rauce facte fuerāt fauces
 eius. tamen voce qua poterat clamans
 dicebat. O fili mi vita angelorum: quō
 extinctus es: et amplius non loqueris
 O fili mi lumen oculorum meorum: q̄
 mihi det vt moriar pro te: O fili mi in
 cuius conceptu partu et ortu tantam su-
 scepi leticiā. quomodo omnia mihi v̄sa
 sunt in tristitiam. O pater eterne defleo
 et plango vnigenitum filiū tuū ac meū
 et pre dolore quasi deficio. Adiuua me:
 et quasi dolore mortue mihi succure O
 gabriel angele. Et vbi sunt v̄ba q̄ mihi
 dixisti: Dixisti namq̄ mihi. Ave. i. sine
 ve. et hodie circūdederūt me agustie vn-
 diq̄. Dixisti mihi q̄ eram plena gratia
 et hodie plena sum tot tribulationibus.
 Dixisti mihi q̄ eram in mulieribus be-
 nedicta: et hodie suz a iudeis maledicta
 Dixisti mihi q̄ erat benedictus fructus
 ventris mei: et ecce fructus est hodie cru-
 cis maledictum. O me miseram tot pe-
 nis atrocissimis agitaram. Fleuit ergo
 hodie x̄ps saluator noster in cruce. Fle-
 uit mater eius Maria peccatorū oīz
 aduocata. Fleuit Magdalena. Fleuit
 Johannes fleuit Petrus. fleuere disci-
 puli ceteri. fleuit sol dum obscuratus est
 fleuit terra dum contremuit. fleuit tem-
 pli velum dū scissum est. fleuerunt saxa
 dum sunt scissa. fleuere sepulchra dum
 sūt apta. Plāge ergo et tu o popule xp̄ia-
 ne: et dum passionem x̄pi cōmemoras:
 age ei quas potes totis virib⁹ gratias:
 vt sic ipse participes nos efficiat me-
 ritis sanctissime passionis sue: qui cum

patre et spūsancto viuit et regnat deus
 p̄ imortalia seculorū secula. Amen.

¶ Sabbato sancto. de sepultura corp̄is
 x̄pi: et eius morte. quam semp animo re-
 uoluere debemus. Sermo. lxx.

Rat enim

magnus dies ille sab-
 bati. Scribuntur hec
 v̄ba Job. ix. c. Deus
 tissimus hic dies sab-
 bati p̄ia deuotōe a no-

bis est recolendus: in quo domini nostri
 ih̄u x̄pi mors occurrit non imerito con-
 templanda. Diximus nāq̄ in p̄cedenti
 sermone quantis doloribus agitat⁹
 x̄pus crucē pro nobis conscendit. ibiq̄
 tradidit spiritum. Nunc vero ad decla-
 randa sue mortis mysteria dirigendus
 est stilius. Neq̄ enī quicq̄ aut deuot⁹
 aut conuententius meditari hodie fide-
 les possent. Propterea magnus dicitur
 dies iste sabbati: non solum fm̄ litera-
 lē intellectum iudeorum: verū etiam fm̄
 mysticū spiritualemq̄ intellectu. V̄ba
 significauit enī illuz x̄ps benedictus per
 mortē et sepulturā suā. de qua loqui vo-
 lentibus tria mysteria se ingerunt decla-
 randa.

Primum est ex parte carnis.
 Secundum ex parte anime.
 Tertium ex parte sepulture.

¶ An caro x̄pi fuerit mortua. et an fue-
 rit a diuinitate sepata et vtrum per mor-
 tem carnis sit mors attribuenda perso-
 ne verbi. Caplm. j.

Primū mysterium declarādus
 de morte x̄pi est ex parte carnis
 Circa quam tripliciter dubitare
 contingit. Primo circa mortificationē
 nem. Secundo circa separationē. Ter-
 tio circa attributionē. Primo contin-
 git dubitare circa mortificationē. virū
 s. per separationē anime a corpore

xpi. caro eius fuit mortua. Et q sic pz. quia in simbolo dicit de xpo q mortu⁹ est ⁊ resurrexit. Et hoc catat ecclesia cu dicit. Ipse eniz verus est agnus: qui ab stultis peccata mudi: qui mortem nostrā moriendo destruxit: ⁊ vitam resurgendo reparauit. Dominus autez Bon. di. xxi. tertij ar. ij. q. ij. dicit q caro illa fuit mortua: eo q caruit vsu ⁊ cōplēto vite res eni corporalīs nō ē viuificabilis nisi ab aliqua forma spiritali ipsam cōplente ⁊ sibi ppositionabili. Quā ergo i ipsa separatione anime. caro xpi caruit huiusmōi forma. ideo vere mortua fuit. Et quis haberet diuinitatē vntaz. non tamē ab ea viuificabatur: nō ppter defectū a pte viuificatōis: s; ppter impropotionem a parte viuificabilis. Secundo contingit dubitare circa separationem. An enim scilicet in morte caro xpi fuerit a diuinitate sepata. Et respondent doct. q non. Unde Leo papa in sermone inquit. Tanta est vnto dei ⁊ hoīs: vt nec supplicio posset dirimi nec morte dissigi. Et Aug. contra Felicianum. Xps in sepulcro carnem suam nō deseruit. Que vba magister sen. ponit in littera di. xxi. tertij. Quare autem nō fuit diuinitas a carne sepata fm Bon. vbi. s. ar. ij. q. ij. pōt ēē ratio triplex. videlz liberalitas ex pte assumētis. dignitas ex pte assūptibilis. ⁊ vtilitas ex pte assūptiōis. Liberalitas inquam ex parte assumētis. quia quādo deus dat aliquod donū. nō subtrahit illud sine culpa. Si ergo nlla culpa interuenit: nō decuit diuinā liberalitatem carnem quas sibi liberaliter vntuerat a se separare. Dignitas etiam ex pte assūptibilis fuit in causa: quia sicut caro illa propter sui dignitatem non debuit videre corruptionē: ita nec ipsaz debuit a verbo separari. Vtilitas autem ex parte assūptionis ad hoc ipsum faciebat. Ad hoc eni fiebat illa vnto diuinitatis ad humanā naturam ⁊ carnis ad animam. vt procuraret nostra salus. Et quoniam separatio anime a carne ordinabatur ad hoc vt nostra salus procura

retur: separatio autē carnis a diuinitate ad nihil vtilis erat. Ideo firmiter est tenendum q nūq diuinitas fuit a carne illa sanctissima sepata. Tertio contingit dubitare circa attributionem. An enim propter mortem carnis sit mors psonē verbi attribuenda. Et respondent doct. theologi q absq dubio concedendum est filium dei pro nobis fuisse mortuum prout in simbolo dicitur. Quod etiam Ambrosius expresse testat. d. Tantum fuit peccatum nostrum vt saluari non possemus: nisi vnigenitus dei fili⁹ moreretur pro nobis debitoribus mortis. Hoc autem sibi vere attribuit: non fm naturam diuinā. s; fm humanam. non p essentiam. aut p inherētiā: sed per idiomatum cōmunicationē. ⁊ hoc i nullo derogat diuine dignitati: ⁊ multum consonat pietati. Nullum eni verbum maioris dignationis ⁊ clementie resonare pōt in aurib⁹ cordis nostri q vnigenit⁹ dei filius p nobis sit mortuus. qd vt predictum est intelligi debet non fm naturā diuinā sed humanā per idiomatum cōmunicationē: qz vt inqt Aug. quem magister inducit in textu. Si quis dixerit atq crediderit deum passum anathema sit.

CAn anima xpi fuerit a carne sepata etiam separata diuinitate: ⁊ an post instantis separationis sit effecta impassibilis. ⁊ an ex benignitate descendit ad inferos. Lapm. ij.

Secundū mysteriū declarandū de morte xpi ē ex parte anime

Circa quā adhuc contingit tripliciter dubitare. Primo circa separabilitatem. Secundo circa impassibilitatem. Tertio circa benignitatem. Primo contingit dubitare circa separabilitatem. An. s. anima xpi a carne separata fuerit etiaz separata a diuinitate. Et respondet mgr sniari. quē sequūt ceteri theologi di. xxi. q sicut nūq fuit diuinitas sepata a carne ita nec ab anima. Ans Joh. Dama. inquit. Si mortuus ē vt homo

et sancta illa anima ab eius corpore diuisa est.
diuinitas tamen inseparabilis ab utroque per-
mansit. Respondeo autem huiusmodi inseparabilitatem
secundum Bonaventuram ubi. s. ar. i. q. i. potest esse triplex.
¶ Prima. quia dei non decebat. quod indis-
solubili matrimonio animam illam sibi co-
pulauerat. Unde sicut non decet virum
relinquere uxorem: sic non decuit verbis
ab anima separari. ¶ Secunda ratio est. quia
nobis non expediebat: eo quod si facta fuisset
separatio. anima illa non habuisset
potentiam ad eripiendum genus capri-
uum: nec mediatrix effectum ad reconciliandum
et neutrum erat nobis expedi-
ens. ¶ Tertia ratio est. quia anime illi non
congruebat. tum quia erat innocentissi-
ma: tum quia erat beatissima. Quia enim
beatissima erat nolebat a verbo separari.
et quia innocentissima non poterat contra
voluntatem suam separari ab eo
quia iam punita fuisset sine culpa. Hinc
Dama: ait. Anathema sit qui dicit verbum
deposuisse quod semel assumpsit. Sed contra
hoc aliqui instant obijcientes illud
Ioh. x. Potestatem habeo ponendi ani-
mam meam: et iterum sumendi eam. ergo si
iste sermo est persone filii dei: videtur quod
filius dei animam deposuit in morte. ergo
in morte anima fuit a verbo separata. Ad
hoc respondet Augustinus. quod verbum illud est
personae filii dei ratione carnis assumptae.
Erat enim in potestate eius separare animam
a corpore. et iterum corpus illam reunire. Non
aliud est ibi deponere: aliud unde depo-
nit. deponere est virtus diuina unde de-
ponit est corpus. ¶ Secundo contingit
dubitare circa impassibilitatem. utrum anima
christi post instantem separationis impassibilis sit
effecta. Ad quod respondet Bonaventura. ubi. s. ar. ii.
q. i. quod ex certitudine auctoritatis hoc non
est determinandum. sicut etiam magister tangit. i.
ii. di. xviii. Verumtamen probabile est et rationi
magis personam quam statim post separationem ha-
buit impassibilitatem. Si enim non patiebatur
anima christi nisi dispensatiue: et pro nostra sa-
lutem. si iam non erat tempus et locus merendi
iam anima christi non debebat nec poterat pati
Nec solum de anima christi probabile est quod statim

post separationem a corpore facta sit impassibilis:
sed etiam de qualibet anima viri sancti
in qua non reperitur reatus alicuius peccati.
Et si diceretur: cur caro christi non fuit im-
passibilis facta ante resurrectionem: sicut
et anima. Respondet Bonaventura. quod hoc fuit ex
duplici causa. Prima quidem: quia anima
propinquior erat glorie quam caro. Erat enim
beata secundum aliquam sui partem. Secunda vero
causa: quia dilatio impassibilitatis in
carne faciebat ad fidei nostre confirma-
tionem. videlicet ut ostenderet christus veraciter
passus et mortuus fuisse. non sic dilatio
impassibilitatis in anima. Ideo magis
dilata fuit impassibilitas corporis quam im-
passibilitas anime ex dispensatione diuina.
Tertio contingit dubitare circa benignita-
tem verbi. scilicet ex benignitate anima christi descendit
ad inferos. Et quod sic patet. quia in symbolo apostoli
rurum dicitur. Descendit ad inferos. Et Act. ii.
Hunc deus suscitauit solutis doloribus
infernorum. Et Ioh. Dama. ait. Descendit ad
inferna anima desolata: ut quemadmodum
his qui in terra sunt: ita et his qui in tene-
bris et umbra mortis sedent superlucet.
scat. Sciendum tamen secundum Bonaventuram. di. xii. q.
iii. tertium. quod nomine inferni aliquando
intelligitur pena. aliquando locus pene. et secundum
hoc dupliciter potest aliquis dici descen-
dere ad inferos: aut quia descendit ad
penam: aut quia descendit ad locum pene.
Primo modo non conuenit christo. In eo
enim non fuit pena damni: nec fuit pena
sensus. ¶ Secundo modo conuenit christo
Descendit enim quantum ad illam partem in qua
erant illi qui detinebant merito peccati
primi parentis: que quidem pars consuevit
limbus appellari. Ad illam inquam partem
descendit non compulsus necessitate: sed
sua voluntate et potestate. Ratio autem quare
vult descendere ad eripiendos illos qui
detinebant ibi compediti cum etiam pos-
set facere hoc non descendendo: fuit du-
plex. videlicet propter consolationem victorum:
et propter confusionem aduersariorum. propter
consolationem victorum: quia magna fuit eis
consolatio de presentia ipsius anime ihesu christi:
et maxima fuit dignationis ostensio in

hoc q̄ ipse p̄sonalr̄ voluit descendere ad
eos. fecit et hoc p̄pter cōfusionē aduer
sarioꝝ vt ipsi demones cōfunderent ex
sua p̄ntia. et sicut vicerat eos in terra i na
tura assūpta: sic aīa ei⁹ de eisdē triūpha
ret apud iheros de eisdē ipsosuitos ex
poliādo. Descēdit itaq; aīa illa ad solā
dos scōs p̄fes. ad leuificādos: et bñificā
dos. Eliderūt nāq; q̄p̄mū illi se p̄nta
uit diuinitatē ei⁹. vñ i loco iherali exi
tes hūerūt padisuz et aptā dei visionē: q̄
nō ē aliū q̄ vita eterna. Sz adhuc q̄s
q̄rere posset vtrū aīa xpi morā cōtraxit
in ihermo vsq; ad horā resurrectionis. Et
rñdet Bon. vbi. s. q. iij. et Ric. vbi. s. ar.
ij. q. ij. et Tho. iij. pte. q. luj. q̄ sicut xpus
vi n̄ras penas i se suscipere voluit co: p⁹
suū i sepulchro poni: ita et voluit animā
suā ad ihermū descendere. co: p⁹ aut̄ eius
māsit i sepulchro p̄ die integroz: et duas
noctes ad cōprobādā veritatem mortis
sue. An̄ ē tantūdeꝝ credendū est animā
ei⁹ fuisse in ihermo: vt simul anima eius
educeret de ihermo. et co: p⁹ de sepulchro
Ex quo Aug. xviij. li. de ci. dei. c. xliij. ait
p̄pheta i v̄tre ceti triduo fuit. et tñ il
lū significauit in p̄fundo ihermi triduo
futur q̄ dñs est oīum p̄phetarū. Et i li.
de fide ad Petrū de aīa xpi loquēs di
cit. Ipa de iheris die tertio reuertēte idē
deus fm carnē qua in sepulchro iacuit
de sepulchro resurrexit. Sz nōnulli ar
guūt: q̄ Luce. xxiij. xps dixit latrōi. Mo
die mecū eris i paradiso. ergo videtur q̄
aīa xpi illa die qua mortuus est fuit i pa
radiso. et sic descendens ad ihermū nul
lā morā ibi cōtraxit. Ad q̄ rñdet Aug.
exponens verbum predictū q̄ nomine
paradisi nō intelligit ibi locus empyrei
nec loc⁹ paradisi terrestis: sed ipsa apta
et clara visio ipsius dei. De hoc vero de
scensu xpi ad iheros sic pulchre loquit
Aug. in quodā sermone. Por vt xpus
spiritū tradidit vnita sue diuinitati ani
ma ad ihernoz p̄funda descēdit. Lūq;
tenebrarum terminum quasi quidā de
predator: splendidus ac terribilis attingit
set aspicientes eum impij ac tartaree le

giones territi inquirere ceperunt. v. An̄
est: iste taz fortis: tam terribilis tā splen
didus: tam preclarus: Quidus ille q̄
nobis subditus fuit: nūq; nobis talem
mortuum misit: nūq; inferis talia mu
nera destinauit. Quis ergo iste qui sic
intrepidus nostros fines ingreditur: et
non soluz nostra supplicia non veretur
verum etiam et alios de vinculis nostris
absoluit: Ecce ipsi qui sub nostris sole
bant suspirare tormentis insultant no
bis de perceptione salutis. Et non solū
iam nihil verent: sed in super nobis mi
nant. Nunq; hic sic mortui supbierunt
nec aliqñ sic leti potuerūt cē captiui. Et
quid huc istum adducere voluisti o p̄n
ceps noster: Pertijt omnis leticia tua. i
luctum cōuersa sunt gaudia tua: duꝝ in
xpm suspēdis in ligno ignoras quanta
damna sustineas in ihermo. Post istas
crudelium voces infernalium: ecce inu
merabiles sanctorum populi lachryma
bili voce clamabant. Aduenisti redē
ptor mundi. aduenisti quem desideran
tes quotidie expectabam⁹. Descēdisti. p
nobis ad iheros. noli nobis deesse: cuz
reuerfus fueris ad superos. Ascende do
mine ihesu ihermo spoliato et auctorem
mortis suis vinculis irretito: et redde tā
leuciam mundo. Succurre inquit: iaz
seuas extingue penas: et misorando re
solue captiuos: dum hic es absolue reos
cum descenderis defende tuos. hec il
le. Q̄ ingenti leticia animarum in
limbo existentium tunc mentes perfu
se sunt cum viderunt benignissimum
ihesum tam diu expectatum: tam diu
desideratum: tam diu deniq; acclama
tum. Eliderunt inquam animam eius
et diuinitatem: cui erat vnita. Eliderunt
christum redemptorem mediatorem et
glorificatorem suū. neq; locus ille etiaz
luce corporali ex p̄fentia anime chri
sti illustratus vt Ric. vbi. s. ad primum
articulū. dicit erat eis amplius penosus.
Expectauerūt ergo vt predictū est ani
me ille sancte cum summa leticia i eodē
loco tempus resurrectionis c̄pusti.

Qualiter xps depositus fuit de cruce
et de afflictione matris eius: necnō et de
eius sepelitione. *Laplin. iij.*

Triū mysteriū declarandum
de morte xpi est ex pte sepul-
re. Ad quā pie volētes attēdere
tria cōsiderare debem⁹. **P**rio subue-
nionē. **S**cdo afflictionē. **T**ertio se-
pelitionē. **P**rio cōsiderare debemus
subuētores: q̄s. i. Joseph ab aramathia
et Nicodem⁹ licētia a Pilato obtēta: de-
posuerūt xpm de cruce. **I**psi. n. q̄ erant
discipuli oculi ihu ferētes secū ista ve-
nerūt ad crucē. ad cui⁹ pedes iacebat me-
sta mater cū Maria magdalēa: et Ma-
ria iacobi: et matre filioꝝ zebedei: et euā-
gelista Johe. ceterisq; mulieribus q̄ se-
cute fuerāt Iesum a galilea ministrātes
ei. vt Mathe⁹ refert: Cū autē Joseph
et Nicodemus virginē reuerenter salu-
tassent lachrymāntibus oculis ei dixerūt
Venimus o mater mesta: vt filiū tuū et
magistrū nostrū deponam⁹ de cruce: re-
cōdamusq; vt moris est honorifice: i se-
pulchro. **O** pietas cōmendabilis horū
vtrox nobiliū: o deuotio digna laudum
Joseph ab aramathia: qui a Pilato pe-
tijt vt sepelire posset p̄ciosus corpus iesu
Sed si quis quereret q̄re p hui⁹ licētia
null⁹ ex. xij. accessit. sed solū iste Joseph
Rūdet Criso. q̄ nullus audebat sicut
iste: qui insignis iudeoꝝ erat. et Pilato
notus. Dicebat etiā ille Joseph ab ara-
mathia: ex quo iaz dixerat. vt ait Beda
ipsa est ciuitas: que p̄mo Regis. dī ra-
matha de q̄ fuit Samuel. **S**cdo cōsi-
derem⁹ afflictionē. Surgēs Maria mis-
cū anxietate multa brachia extendebat
vt dilectum filiū tangere posset. Et cū
auulsi fuerunt clauī de manibus et pedi-
bus suscepit eum cōtristantium auxilio
eum inter brachia sua. indeq; in terram
positū adorabat eum. Deinde cū multa
caritate dolore mixta contractabat sua
scissima mēbra. tēgebat caput. et spineas
coronā extrahēbat ab illo. osculabatur
illud multipliciter p̄foratū: et cruore re-
persus. atq; dicebat. **O** caput dignū dia-

demate et corona implari: q̄ turpiter co-
ronatus te vidi hucusq; coronā spineā. i.
spiciebat liuidā faciē: et illā merēs et ruēs
osculabat eā atq; subdebat. **O** decora fa-
cies et speciosa nimis: ex qua p tot ānos
tātū gaudiū suscepit: quō scā es vt lepro-
sa. Suscipiebat deinde perforatas man⁹
amoroze osculās illas referēs semp pijs-
sima v̄ba cōpatiēde q̄rele. Sic ēt et lar-
ap̄tum tēgebat manu osq; illi applica-
bat. Fili inq̄uis mi q̄s dira fuit crudelisq;
man⁹ illa: q̄ te lancea perforauit. nec pu-
to posset aliq; plene inuestigare q̄liter
v̄go d̄positū de cruce filiū dolēter lamē-
tabat. **M**agdalēa ēt et Joseph et Nico-
dem⁹: ceterisq; astātes p̄re cōpassiōe fle-
bāt et ipsi. **T**ertio cōsiderem⁹ sepeli-
tiōē q̄liter hora cōpletōrij iā iminēte Jo-
seph et Nicodem⁹ instabāt vt corpus se-
peliret. Quare Nicodem⁹ ptulit mixtu-
rā myrrhe et aloes q̄s libras cētū: et ista
li vnciōe a putrefactiōe p̄seruatiua xps
nō indigeret: qm̄ corp⁹ ei⁹ corūpi non
poterat nec debebat tū Nicodem⁹ hoc
nō intelligēs ex deuotiōe sua ad vngē-
dū corp⁹ xpi tulit vnciōē p̄dictā. Acce-
perūt ergo corp⁹ iesu: et ligauerūt cū lin-
theis. i. p̄anis lineis inuoluerūt cū aroma-
tib⁹: sicut moēs iudeis sepelire. Erat autē
i loco vbi crucifix⁹ ē hor⁹. et i horto mo-
numētū nouū: i quo nō dū q̄sq; positus
fuerat. **I**bi ergo p̄pter pasceū iudeoꝝ.
q̄ iuxta erat monumētū posuere iesus:
q̄ oīa in mysterio facta sunt. **M**ā vt iquit
Tho. pte. iij. q. li. ar. i. sepeliri voluit xpus
rōnabilr. p̄mo qdē ad cōprobādā veri-
tatē mort⁹. **M**o. n. aliq; in sepulchro po-
nit nisi q̄ iā v̄e mortu⁹ est. **E**lī Pilat⁹ vt
h̄t Marc. xv. anteq̄ p̄cederet xpm se-
peliri diligētī inquisitione cognouit eum
ēē mortuū. **S**cdo q̄ p hoc q̄ xpus de
sepulchro resurrexit dat spes resurgendi
p ipm̄ his q̄ sunt in sepulchro. **S**m̄ illud
Joh. v. **Q**uēs q̄ in monumētis sunt au-
diēt vocē filij dei. et qui audierint viuent
Tertio ad exēplum eozum qui p mortē
xpi sp̄ritualiter moriuntur peccatis: qui
s. abscondunt a conturbatione hominū

Unde dicit Col. iij. **B**onui estis et vita
vestra abscondita est cum xpo. Hod'
etiā sepeliēdi rationabilis fuit. Nam in
hōto sepultus est ad designandum qd
p mortem et sepulturā ipsius liberamur
a morte: quā incurrim' ppter peccatū.
Hic in hōto padisi cōmissū. In aliā
etiā positus ē sepultura: vt dicit Aug.
in quodā sermone. qd p aliena morie/
batur salute. et etiā ppter abundantiam
paupertatis p nobis suscepit. Nam qui
domus in vita nō habuit vt Theophil'
refert: post mortē quoq; in alieno sepul/
chro recondit. et nudus existens a Jo/
seph coopitur. Erat in super monumētū
nouū. vt Hiero. ait. ne post resurrectio/
nem ceteris corpibus remanentib' sur/
rerit alius fingeretur. Et vt Aug. dicit
Sicut in Marie virginis utero nemo
ante illū: nemo post illū conceptus est:
ita in hoc monumento nemo ante illū:
nemo post illū sepultus est. Aduolu/
tum etiā fuit saxum magnū ad monu/
menti hōstium: vt sic appareret oīmoda
veritas sepulture sue. Quare vt parti/
cipes simus mortis et sepulture xpi: se/
peliāmus et nos vitā nostrā atq; pccā:
sicq; conseruem' cū ipso accipiētes hic
grām et in futuro btām gloriā. Amē.

Dominica resurrectionis dñi nostri
ihu xpi. de iocunditate particulari: ge/
nerali. et maternali resurrectionis eius.
Sermo. lxxj.

Ec dies

quā fecit dñs exul/
temus et etemur in
ea. Ser' bñl' hec v/
ba ps ex vii. Sicut
amara fuit credēti

bus i ihū xpm passio eius: ita iocūda d'
bet eē resurrectio illi'. Propterea gau/
dere vnusq; et letari debet ac iocūdari
cū audiuit vere ex mortuis xpm surre/
xisse. Hoc enī docet nos et instruit sancta
m' ecclesia dñi. sepius replicat ppteritū

dictū a nobis assumptū p themate. In
diuinis namq; officijs diurnis noctur/
nisq; horis huius temporis exultandū
esse predicat p victoria p gloria. proq;
magnificētia xpi resurgētis. Letabun/
dum profectio nouū ab angelo nūciatū
est: cum dixit. Surrexit nō est hic. Sur/
rexit in quā ille q. p amore nostro pati et
mori nō recusauit: vt nos mortuos pec/
cato resuscitaret ad vitam. Quā ppter
vt diem istū cum spiritali leticia con/
pleamur in hoc sermōe de resurrectio/
nis xpi iocunditate vba faciem'. Sub/
distinguemusq; sermonē in tres pñci/
pales partes triplicē. scilicet iocunditatem.

Prima dicitur particularis.
Secunda generalis.

Tertia maternalis.

De iocunditate quā habuit ipse xps
in resurrectione: et de mirabilibus acti/
bus operatis a potentia diuina in ipso re/
surgente. Caplm. i.

Prima iocūditas resurrectōis
xpi dicit particularis que. scilicet in
aia benedicta ipsi' ihu xpi: duz
corpus suū iterum sibi vnuit efficiens
illud ppetuo gloriosum. Ad qd plenius
intelligendū notandū est qd in ipso xpo
resurgente quatuor act' mirabiles opata
est virtus et potentia dei. Primus fuit
sanguinis reassumptio. Secundus cor/
poris mutatio. Tertius anime vnio. Quar/
tus sepulchri penetratio. **P**rimus
actus fuit sanguinis reassumptio. Nam
reassumpsit corpus xpi clausum existēs
in sepulchro sanguinem proprium qui
extra erat dispersus: quod non nisi p diu/
nam virtutem fieri potuit. Ratio autem
prefate reassumptionis sanguinis scdm
Tho. in. iij. pte. q. liij. ar. iij. ē qd qd ad
naturā corporis humani pūnet: totū fuit
in corpe xpi resurgētis. Manifestū ē
aut qd ad nām corporis humani pūnet
carnes et ossa et sanguis et alia hui' ideo
omnia ista in corpe xpi resurgētis fue/
runt. Dicunt etiā phi qd sanguis est se/
des anime. et aia viuificat corpus san/
guine mediante. Quare indubitanter

65 x. h. v. g. r. n. r.
sanguine suū resurgēs xps ad suū cor-
pus reduxit. Atū autē totū sanguinem
assumpserit: ita q̄ nulla p̄tula siue gut-
tula de illo in terra remanserit due sunt
opiniones. ¶ Prima est sci Tho. q̄ vbi
ē. in responsione ad argumentū. iij. dic̄
q̄ totus sanguis q̄ de corpore xpi fluxit
cū ad veritatez humane nature p̄tineat
i xpi corpore resurrexit. Sanguis autē ille
qui in quibsdam eccl̄ijs pro reliquijs
conseruat nō fluxit de corpore xpi. sed m-
raculose dic̄t effluxisse de quadā imagi-
ne xpi p̄cussa. ¶ Alia est opinio. Sc̄i
de marone. q̄ ait. Non est incōueniens.
si aliquid de sanguine xpi fuso dicat eē
in aliquibus eccl̄ijs: q̄ forte corpus in
vita incorruptibili nō indiget tanto san-
guine sicut in vita mortali. Et h̄z vtraq̄
opinio sit sustētabilis: tamē secūda ma-
iorem firmitatē videt̄ habere. tum quia
totus sanguis nō p̄tinet ad veritatē hu-
mane nature. Et n̄ sanctus Tho. in suo
quolibet. v. q. iij. dicit. Cum ergo xpus
ante passionē comederit et biberit nihil
p̄hibet in eo fuisse aliquē sanguinē nu-
trimentalē qui ad veritatē humane na-
ture nō p̄tinet. et quē n̄ oporteret i resur-
rectione ad corpus eius redire. tum q̄a
in plerisq̄ sollemnissimis locis ostendit̄
verus xpi sanguis. Nam in capella regis
francie est de sanguine xpi. et de spinea
corona sanguine tincta. In puincia pro-
uincie apud sanctū Maximinū in con-
uentu fratru predicatorū in festo s̄cte
Marie magdalene ostendit̄ ampula
cum sanguine xpi. Apud Esculum in
p̄uentu fratru predicatorū est spina cum
sanguine xpi. Alia insup spina cum san-
guine est. Racaneti in cōuentu fratrum
heremitarū. In ciuitate v̄o mantue in
abbatia sancti Benedicti in ecclesia se-
Andree est de sanguine xpi quez aspor-
tauit Longinus cui⁹ corpus regescit ibi-
dem. In alemania v̄o in ciuitate Mu-
remberge est ferrū: euz quo Longinus
anceauit latus xpi sanguine respersum.
Et sic in multis p̄tibus xpianoz verus
ostenditur sanguis xpi. Facit etiam ad

confirmationē secunde opinionis auc-
toritas summi pontificis. Nam p̄ sum-
maximū scriptū est vt sequit̄. P̄tus epi-
scopus seru⁹ seruozum dei. dilectis filijs
abbati monasterij b̄te Marie Xanto-
nensis diocesis: et cantori eccl̄ie Xanto-
nensis ac priori priorat⁹ sci Eutropij ex-
tra muros Xantonē salutē et apostolicaz
benedictionē. Illius qui se pro dñici sal-
uatione gregis in precii immolari non
abnuat vices: Quis inmeriti gerentes in
terris ad ea curis vrgemur indefessis:
per que cunctozū xpi fidelib⁹ erga salua-
uatozem suū crescat deuotio ac ipsoz
quibus sit ab eis dubietat⁹ semotis scru-
pulis p̄ amplius succedat salus aiarum.
Exhibita siquidē nobis nuper p̄ pte di-
lectorū filiozum guardiani et cōuentus
domus ville Rupelle: ordinis fratrum
minorū Xantonē. diocesis petitiō con-
tinebat. Quia licet et tāto tpe: cui⁹ memo-
ria non extitit in ecclesia dicte domus:
vt pie credit̄ quedā portiuncula precio-
sissimi sanguinis domini nostri ihu xpi
in ligno crucis pro redemptione huma-
ni generis salubriter effusi. et per colde-
guardianum et conuentum certis anni-
spibus xpi fidelibus solemniter ostēdi-
ac inibi ab eodem tpe citra ab eisdem fi-
delibus venerari consueta fore inhi-bea-
tur. et honorifice conseruetur. Nō nulli
tamen curiosi plus q̄ oporteat sapere sa-
tagentes. quo spū ducti nescitur: publi-
ce ac priuate asserere non verentes q̄
nil de prefato sanguine remansit in ter-
ris: fideles ipsos a pia eozū deuotione
quā hactenus gesserūt ad prefatam san-
guis portiunculam i dicta eccl̄ia colen-
dā retrahere conāf in nō modicum in-
colarū p̄uū illaz ac guardiani et conuen-
tus predictorū scādālū atq̄ grauamē.
Quare p̄ pte dictozū guardiani et p̄uen-
tus nobis fuit humiliter supplicatum:
vt sup his sibi et fidelibus eisdem opor-
tune p̄uidere benignitate aplica dignaf-
mur. Nos igit̄ q̄ de prem̄ssis certā no-
ticiā nō habemus: attēdētes q̄ veritati
fidei nullatenus repugnat affirmare re-

demptore nostru de sanguine p̄fato ob
 ipsius passionis memoria aliquā partē
 in terris reliquisse: ac p̄pterea deuotōez
 ipsoz fidelū plurimū cōseruari: et scā-
 dalis ipsis q̄tū in nobis est obuiare cu-
 piētes. hui⁹ supplicationib⁹ inclinari di-
 scressioni velle p̄ aplica scripta manda-
 mus: quaten⁹ vos vel duo aut vnus ve-
 strū si et postq̄ vocatis qui fuerint euo-
 candi de premissis vobis legitime p̄sti-
 terit oibus et singulis tam exemptis q̄
 nō exemptis cuiuscūq̄ p̄minentie sta-
 tus dignitasq̄ gradus ordinis vel p̄dicio-
 nis fuerint auctoritate n̄ra sub penis et
 censuris ecclesiasticis. ne dictos fideles
 ab omni p̄ia corz deuotiōe quā hacten⁹
 gesserūt ad p̄fatā sanguinis huius por-
 tiunculā in eadē ecclia venerandā: vt pre-
 ferri quoquo modo retrahere. Guardia
 no quoq̄ et cōuentui p̄dictis ne p̄ illa-
 tas eis retroactas t̄pib⁹ p̄missos occasio-
 ne iurias quasuis p̄sonas ad iudicium
 euocari facere presumāt dicta auctori-
 te districtius inhibere curetis cōtradi-
 ctōres p̄ cēsura ecclēsiasticā appellatōe
 postposita cōpescendo nō obstantib⁹ cō-
 stitutionib⁹ et ordinationibus apostoli-
 cis necnō domus et ordinis p̄dictoz iu-
 ramēto: cōfirmatiōe apostolica vel qua-
 uis firmitate alia roborat⁹: statutis et cō-
 suetudinib⁹ ceterisq̄ cōtrariis quibus-
 cūq̄: aut aliquib⁹ cōter vel diuulsum ab
 aplica sede indultū existat. q̄ interdici
 suspēdi. vel excōicari nō possint p̄ l̄as
 aplicas nō faciētes plenam et expressam
 de v̄bo ad verbū de indulto hui⁹ mētio-
 nē. Datū rome apud sanctum Petrum
 āno incarnationis dñice. M̄cccclxi. gñ-
 todecio kal. augusti. P̄nificat⁹ nostri
 āno tertio. Propter que omnia safra-
 tionabile esse videt⁹ q̄ aliqd de vero xp̄i
 sanguine effuso iueniatur in terra. Strū
 vero talis sanguis sit tanta veneratione
 dignus: quāta sanguis qui est in euka-
 ristia. apud plerosq̄ dubium est: qm̄ si
 vnitus est diuinitati: adorandus eet ado-
 ratione latrē. Si v̄o nō est vnitus diui-
 nitati: tūc honor latrē nō debet ei: sicut

sanguini in eukaristia. Quid autē tenen⁹
 dū sit. an. scā sanguine fuso sit separat⁹
 diuinitas vel vnita non est diffinitus vel
 determinatū cū altera opinionum susti-
 neri possit. vt p̄ p̄stitutionē nouā scāz
 a sūmo p̄nifice. Pio secūdo: q̄ p̄dispu-
 ratā mān istā in sui p̄ntia p̄ oculis viros
 statuit et ordinauit q̄ nullus de ce-
 tero sub pena excōicationis auderet dā-
 nare q̄cūq̄ opinionē p̄dictā cū vtrāq̄
 sustineri possit absq̄ errore. Ego v̄o ad-
 hereo opinionī doc. mei Fran. qui ait. q̄
 licet aīa xp̄i et caro nūq̄ fuerint a diui-
 nitate separate. Sanguis tñ separat⁹ a
 corpe: ex p̄sequēti erat separat⁹ a diui-
 nitate. Qui signū ē: q̄ lz dicam⁹ filius dei
 fuit sepultus: et filius dei descendit ad in-
 feros. nō tñ dicim⁹ fili⁹ dei fuit effusus
 sup terrā. Ista autē idiomatū cōicatio
 est nota talis vnionis fm̄ Aug. in p̄mo
 de trinit. ¶ Secūdus act⁹ quē opata est
 virtus diuina in xp̄o resurgente fuit cor-
 poris mutatio. Et si corpus nō sit muta-
 tū fm̄ substantiā: q̄ eiusdem nature resur-
 rexit. fuit tñ mutatū fm̄ qualitātē. Erat
 enim fm̄ Greg. in omel. eiusdē nature
 sz alteri⁹ glie. Nō potuit ergo fieri crea-
 ta v̄tute vt corp⁹ exanime aī et vulneri-
 b⁹ plenū sanaret⁹ ipassibilr additis alijs
 dotib⁹ corporis glis. ¶ Tert⁹ actus fuit
 aīe ad corp⁹ vnio. Nō. n. p̄t nisi diuina
 v̄tute aīa separata eidē corpi vniri: qd me-
 lius et diffusius explicabitur in opere de
 virtutibus. in sermone de resurrectione
 generali. ¶ Quartus actus fuit sepul-
 chri penetratio. Exiit namq̄ xp̄us de
 sepulchro clauso: sigillato: et custodito.
 Sed nonnulli circa hoc dubitant pro-
 pter verbum Math. dicentis. Angel⁹
 autē domini descendit de celo: et accedēs
 reuoluit lapidem. Ad quod respondet
 Beda. d. Accedens reuoluit lapides nō
 vt egressuro dño ianuam pandat: sed
 vt egressus eius tam facti hoīb⁹ pre-
 stet indicium. Qui enim mortalis clau-
 so v̄ginis vtero potuit nascēdo mūdū in-
 gredi. ip̄e factus immortalis clauso sepul-
 chro potuit resurgendo exire de mūdo

redibat a monumento cum Johē. Luc. ultimo. Vel ut dicit in historia ecclesiastica apparuit ei in caverna in qua fletu do manebat. nam postquam negavit xpus in cavernam quandā intravit: quā modo dicitur gallicantus. ubi se totus ad lamenta pnie cōuertit. Ibi ut quibusdam placet ipsa resurrectionis die magister benignissimus visitavit eum: certificans illum de sui remissione peccati: Ob quod petrus miro gaudio fuit affectus. Similiter letatus est ex resurrectione xpi Joseph ab arimathia. Legitur namque in euangelio Michodemus quod iudei indignati contra ipsum eo quod xpm sepeliret. ceperunt ipsum in quodam cubiculo diligenter clauso et sigillato eum recluserunt: volentes post sabbatum eum occidere. Et ecce xpus in ipsa nocte resurrectionis ad eum intravit: et osculū ei dedit. et inde saluis sigillis eum educens in domum suam in arimathia ipsum adduxit. Tertia fuit iocunditas mulierum que ipsa die resurrectionis viderunt eum. Vidit namque illū Maria magdalene in specie hortulani ut dicit Jo. xx. Viderunt et illū secū postea et alie Marie: quibus a monumento redeuntibus apparuit iesus occurrens illis et dicens. Aue. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius: et adorauerunt eum. ut patet Math. vlti. c. Quarta fuit iocunditas angelorum quibus accidit tale gaudium accreuit pro gloria xpi resurgentis. pro liberatione patrum de limbo. etiam et pro totius leticia ecclesie militantis.

De iocunditate quā habuit mater ihu xpi ex resurrectione eius sicut multipliciter probatur. Cap. m. iij.

Etia iocunditas principalis dicitur maternalis. Super ceteros etenim pro xpo resuscitato letificatus est cor virginis matris. Sibi namque ut pie creditur pater ceteris benedictus filius eius apparuit: quod probari potest quadupliciter. Primo ex testificatione. Secundo ex contrarij pfutatione. Tercio ex celebratioe. Quarto ex pueniēti rōe. C. Pri

mo probari potest ex testificatione. Testatur enim hoc Ambrosius in libro de virginibus. d. Vidit Maria resurrectionē dñi. Et prius vidit et credidit. Vidit Maria magdalena: quibus ista adhuc nutaret. Sed o probat ex contrarij cōfutatione. Alii enim nonnulli xpm virgini matri id non apparuisse: quia nullus euangelistarū hoc asserit. Sed ad hoc doc. dicunt quod euangelistarū officium fuit solummodo resurrectionis testes inducere. matrem autem ad testificandū pro filio inducere eos non decuit. Si enim ista extranearū seminarū deliramenta visa sunt quomodo non magis matrem pro filij amore crederet delirare? Non scripserunt ergo euangeliste quod xps appuerit virgini matri. sed pro constanti dereliquerunt illud. Tertio probatur ex celebratioe. Ad insinuandum namque quod xps resurgens a mortuis appareret virgini matri sancta romana ecclesia ipsa resurrectionis die stationem celebrat apud sanctā Mariā maiorem ubi tpe magni Greg. dñi ipse in die pasce missam cantaret. et pax dñi pronuntiaret: angelus dñi alta voce respondit: Et cū spū tuo. Ob quod cū ipsa die papa ibidem celebrat in huius miraculi testimonium: nil sibi cū dicit pax et c. respondetur Quarto probatur ex cōueniēti ratione. Rationabile etenim fuit ut filius resurrectionis sue patri matrem letificaret: quā amplius ceteris doluisse constat. Contemplari ergo deuote possumus quod scissima illa virgo ipsa resurrectionis nocte ofonibus intenta filiū suū: quem sepulchro clausus reliquerat videre ardentissime cupiebat. Neque enim ignara erat illū die tertia a mortuis resurrecturū. Ob quod vel corde vel ore dicere poterat. O pater eterne ecce iā ipse instat ut filiū tuū et meū a mortuis reuoces. Suscita ergo illū et ad me mitte tāto merore pro sua passionē cōtritā O fili mi dulcissime. o fili mi amantissime me quē vidi plagis repletū: spinis corronatū: crudeli morte extinctū et in sepulchro repositū: quā videbo te ex mortuis triumphasse? Dixisti o fili mi: et totiens dixisti: Die etia resurgā. Ecce iā dico tertia

iminet. Surge dñe in requisē tuā: et veni
ut videā te solatiū aīe mee. Et dñi hec et
filia virgo gliosa rogaret. ecce euz ingēti
lamine. decoza facie: aspectuq; affabili
apparuit ei fili⁹ Salue ingens mater: et
d cetero misericordie regina. Cessēt am
modo dolorosa suspiria: amara lamen
ta. et copiose lachryme. Ecce ego ipse suz
qui in vtero tuo steti: quē peperisti: quē
pauisti lacte v gineo: quē tenerrime edu
casti: quē tantope dilexisti: quem deniq;
defleuisti transfixa doloris gladio. Ego
sū Iesus fili⁹ tuus: q infernū expoliaui
Inde patres eduxi. et eternitatis aditum
deuicta morte referaui. Gaude o mater
venerāda: qz data ē mihi oīs ptās i celo
et in terra: et i noīe meo flectet oēs genu.
Tu vō p⁹ me i regno celoz sup oēs ho
mīes et āgelos exaltaberis. Nō posset p
secto mēs nra iuestigare q benigna fue
rit visitatio illa: q blāda et amabilia v
ba mris et filij: q gratiosi et iocūdi vtri
usq; in alterū aspectus: q etiam reuerē
tes morigeratq; reciproci gestus. post
que omnia decessit filius matre i leticia
et desiderijs sil remanēte. Letemur ergo
et nos cū illa desiderantes videre suum
dilectū filiū sedentē ad dexterā patris
cū quo et spiritus sanctus viuūt et regnat
per eterna secula. Amen.

¶ **Seria secunda** post dñicam resurre
ctionis. de tēporalitate. qualitate. et verita
te resurrectionis xpī. Sermo. lxxij.

Resurrexit

dñs vere. Scribunt
hec vba Luc. vltio
c. et i euāgelio hodie
no. Iocūdiſſima re
surrectionis dñi nri

Iesu xpī sacra a fidelib⁹ cūctis diligēti
sime pariter et deuote ad mētem sunt re
uocanda. qm p illa exurgere pōt cuncto
rum anim⁹ ad spem future et immortalis
vite. Idcirco preter ea que dicta sūt i ser
mone pcedenti: restant adhuc plurima

nō īmerito aperienda. Ipse etenim xp⁹
mortis peccatq; destructor multifariz
resurrectionis sue veritatē patefacere vo
luit mūdo: vt sic nullus q in eū credere
nollet inexcusabilis redderet. Et vt euā
gelica lectio pñtis diei habet. discipulis
euntibus in Emmao: in specie pegrini se
ostendit: quē in fractione panis cogno
uerūt ex mortuis vere surrexisse. Et igit
de hac resurrectione gliosa clara habeat
noticia. de ipsa in hoc sermone locuturi
tria mysteria proponemus declaranda.

Prīmū dicū tpalitatis.

Secundum qualitatē.

Tertium veritatis.

¶ **Quar** xp⁹ accelerauit resurrectionē
suā. nec illā distulit vsq; ad gnālem oīus
resurrectionem. Caplm. i.

Prīmū mysteriū declarādū de
resurrectione dñi tpalitatis: in q
possum⁹ distiguere triplex tpus

Prīmū dñi tps acceleratū. Secundū
tps retardatū. Tertiū tps determinatū.

¶ **Prīmū dñi tps acceleratū.** Accelera
uit enim xp⁹ resurrectionē suā: nec illā
distulit vsq; ad resurrectionē gnālem:
rōnabilr ppter tria. ¶ **Prīma rō** fuit
pp corp⁹ dignitatē. Cū. n. illud corp⁹
dignissimū foret ex eo q erat deificatum
siue dīnitati vnītū: nō fuit decens vt itaz
diu sū puluere iaceret. Qd pñctauerat
ppha. d. Nō dabis scīn tuū. i. corp⁹ sci
ficatū: qz i oī scitate pceptū et cū diuinita
te vnītū. videt corruptionē. ¶ **Scda rō**
fuit pp fidei firmitatē. Si enī n surrexit
set fides pñstet: nec verū deū cū aliquis
credidisset. sicut pz. in discipulis: de qb⁹
nūc euāgelista loq̄. Ipsi etenim in via tri
stes et dolentes colloquebant de his que
acciderāt. nō qsi credētes. vt Theophi
lus ait. s; sicut stupētes in reb⁹ extraneis
pptea xp⁹ repbēdit eos. vt pz i lra euā
gelij. Scda rō fuit pp resurrectionis nre
exēplaritatē. Si. n. xp⁹ resurrexit. ergo et
nos spere possum⁹ resurrectionē nostrā.
Vñ Pau. i. Cor. xv. ait. Si xp⁹ p dīca

q̄ resurrexit a mortuis: quō quidā i vo-
bis dicūt q̄ resurrectio mortuorū nō ē
Et Greg. i. omel. inqt. Exēplo dñs mō:
strauit qd̄ p̄misit i p̄mio: vt sicut illuz
fideles resurrexisse cognoscūt. ita in seip-
sis i fine mūdi p̄mia resurrectionis spera-
rēt. Et idē itē ait. Nō plus q̄ triduanā
mortē esse voluit: ne si i illo resurrectio
disseret i nobis oīo desperaret. S3 cir-
ca hoc dubitare p̄tigit. vtz xps p̄m^o fue-
rit resurgētū. Et q̄ sic v̄t eo q̄ Apoc. i.
vocat p̄mogenit^o mortuorū. Et. j. Cor.
xv. ap̄lus ait. Xps resurrexit a mortuis
p̄mitte dormiētū. Vbi glo. q̄ p̄ior tpe
et dignitate. Cōtrariū tñ videt: q̄ in vete-
ritestō p̄ Heliam et Heliscū aliq̄ resu-
scitati legunt. Sillr et xps ante passionē
suā tres mortuos suscitauit. In sup̄ Ba-
the. xxvij. dicit q̄ inter cetera miracula i
passione xpi v̄sa monumēta apta sunt et
m̄sta corpa scōz q̄ dormierāt surrexerūt
ergo nō videt q̄ xps fuerit p̄m^o ad re-
surgēdū. Rūdet Tho. iij. p̄t. q. liij. ar.
iij. q̄ resurrectio ē repatio a morte i vitā
Dupl̄r at̄ aliq̄s eripit a morte. Aliomō
actū. s. vt viuere incipiat: qualitercūq̄
ēt post mortē. Aliomō vt aliq̄s liberet
nō solū a morte: s3 etiam a necessitate. et
qd̄ plus ē a possibilitate moriendi. et hec
est v̄a et p̄fecta resurrectio: cui^o respectu
p̄mia d̄ imp̄fecta. Loquendo ergo d̄ re-
surrectionē p̄fecta xps est p̄mus resurgē-
tū: quia ipse resurgēdo p̄mo puenit ad
vitā penit^o imortalem. fm̄ illud Ro. vij.
Xps resurgens ex mortuis. iā n̄ mori-
tū: mors illi ultra nō dñabitur. S3 resurre-
ctione imp̄fecta qdā alij surrexerunt añ
xpm̄ ad p̄mōstrādū q̄si in quodā signo
resurrectionē ipsi^o. De illis aut̄ de q̄bus
dicit Mathe^o varie loquūt̄r doc. Matz
Micro. sup̄ Bath. sentire videt q̄ sur-
rexit añ xpm̄ itē morturi. In fm̄ dē
v̄o de assūptōe v̄ginis hoc sub dubio d̄
relingit. Remig^o v̄o ait. Indubitanter
crederē d̄bem^o et q̄ resurgēte dñō a mor-
tuis surrexerūt: ascendente illo ad celos
pariter et ipsi ascēderūt. Et licet sustineri
posset opinādo q̄ resurrexerint añ xpm̄

iterū morturi. tñ magis p̄sonuz est pie-
tati q̄ resurrexerint p̄ xpm̄. nō itēz mo-
rituri: tñ q̄ mors est pena peccati: et ipsi
erant ab oī p̄ctō vltimate purgati: tum
q̄ corpi^o corū vnite fuerūt aīe glori-
ficate ex qua vnione fm̄ Aug. in epistola
ad Dioscorū efficiunt corpa imp̄passibilia
et gloriosa. Resurrectio aut̄ illoz ponit
ab euangelista ante resurrectionem xpi
per quandā anticipatiōē p̄pterea ipse
ait. Ex euntes de monumentis p̄ resur-
rectionē ei^o. i. xpi. fm̄ Micho. de lira. ve-
nerunt in scām ciuitates et apparuerunt
multis. C Secūdū tempus notatū i re-
surrectione xpi dicit. retardatū. Licet. n.
surrexerit ante resurrectionē gnālē. non
tñ statim vt mortu^o est resurrexit: s3 di-
stulit vsq̄ in diē tertiu^o. et hoc rōnabiliter
p̄pter tria. C Primo p̄pter significa-
tionē. vt. s. ex hoc significaret q̄ lux sue
mortis curauit n̄rām duplicē mortē. et
iō vna die integra et duab^o noctibus iā
cui^o in sepulchro. vt p̄ diē intelligatur lux
sue mortis. per duas noctes nostra du-
plex mors. Hanc rōnē assignat glo. sup̄
illud. Luc. vlt. Oportuit xpm̄ pati. et.
C Secda rō fuit p̄ restaurādoz p̄figu-
rationē: quā tāgit Petr^o rauen. d. Tres
dies voluit xps esse sue sepulture: que i
celo sūt restauraturus: que in terra repa-
raturus: que apud inferos redēpturus.
C Tertia rō fuit p̄ pbationē. vt. s. p̄ba-
ret veritatē mortis ei^o. vt sic clarius eluce-
scret v̄itas resurrectionis. C Tertium
temp^o annotandū de resurrectione xpi
d̄ determinatum. Surrexit enī die ter-
tia. qd̄ p̄dixerat Mathe. xij. Sicut inqt
Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus
et tribus noctibus: sic erit fili^o hoīs i cor-
de terre. i. i sepulchro. s3 glo. trib^o dieb^o
et tribus noctib^o. Notandū tñ fm̄ Aug.
li. iij. de tri. q̄ h̄ intelligit p̄ synecdochen
vt p̄ia dies accipiat fm̄ p̄tē sui postre-
mam. secunda dies fm̄ se totā et integrā
tertia fm̄ partē sui primā. et sic erunt tres
dies. et q̄libet horū dierū suā noctē ha-
bui^o p̄cedētē. Tūc enī fm̄ Bedā muta-
tus est ordo. et cursus dierū ac noctiū.

Antea enim dies precedebant et noctes sequebantur. post passionem autem hic ordo mutatus est. ita quod noctes precedunt et dies sequuntur: et hoc mysterio congruit quoniam homo primo de die gratie cecidit in noctem culpe: post passionem autem Christi et resurrectionem de nocte culpe rediit ad diem gratie. De hora vero resurrectionis varie loquuntur doctores. Hic quidam vident dicere quod surrexit media nocte. quidam vero quod surrexit in aurora. Res autem huius diversitatis est pro eo quod considerant diversimode in illa dilatione congruentiam Christi ad numerum horarum. Hic aliqui incipiunt tempus computare ab hora sexta qua crucifixus est et tenebre facte sunt super universam terram. et isti protendunt tempus usque ad mediam noctem iter diei sabbati et diei dominici. et sic computant xxxvi. horas. quia tunc erat equinoctium vernale quoniam Christus dominus passus est. Aliqui inceperunt computare a sero in quo positus fuit in sepulchro. et protendunt tempus usque ad diluculum diei dominice: et tam isti quam illi tandem considerant congruentiam tante dilationis. Ideo enim dominus distulit. p. xxxvi. horas. ut in hoc significet liberatio et victoria perfecta. Ille enim numerus est ex senario numero in se ducto: qui quidem est numerus perfectus secundum arithmeticum. Est et alia convenientia: quia in xxxvi. horis sunt due noctes. et unus dies: ita quod saluta est ibi proportio simplicis ad duplum ut significetur sicut predictum est quod Christus una simplici sua vetustate abstulit duas nostras vetustates. Et ergo ut ait Bonaventura. di. xxij. tertij. li. q. iij. predictae opiniones videantur differre. tamen conveniunt in assignando temporis congruentiam. Et posset dici quod in hora sibi non contradicunt. quia dupliciter dicit res fieri. aut quando fit secundum veritatem: aut quando innotescit. Et illi qui horam mediam noctis assignant resurrectionis tempus determinant quoniam primo fuit. qui vero mane assignant tempus determinant quoniam innotuit. Vel certe resurrectio fuit inter horarum medietatem noctis. et mane dominice. et quia medietatem denotat ab extremis. ideo aliqui dicunt fuisse in media nocte. alij vero in mane

¶ Ad Christum resurrectum inuisibiliter. veraciter et feliciter. Caplin. ij.

Secundum mysterium declarandum de resurrectione Christi dicitur qualitas. in quo sciendum est quod Christus resurgere voluit a mortuis cum triplici qualitate et conditione. Surrexit enim primo inuisibiliter. Secundo veraciter. Tertio feliciter. **¶** Primo surrexit inuisibiliter: quia nullus mortalium cum vidit resurgentem. Ad quod intelligendum quoniam docetur. verum resurrectio Christi in suo actu debuit omnibus manifestari. Et quibusdam videtur quod sic. primo quia si publico peccato debet publica poenitentia. secundum illud. i. Timotheo. v. Peccantem coram omnibus argue ita merito publico debet poenitentium publicus. sed claritas resurrectionis est premium humilitatis. passionis. ut Augustinus dicit super Iohannem. Cum ergo passio Christi omnibus fuerit manifestata eo publice patiente. videtur quod gloria resurrectionis ipsi debuit omnibus manifestari. **¶** Secundo arguitur. quia discipuli viderunt Christum actu ascendentem in celum. iuxta illud Actuum. primo. Evidentibus illis eleuatus est. ergo a fili debuerunt ipsi videre actu a mortuis resurgentem. **¶** Tertio arguitur. quia illi quibus fuit manifestata resurrectio Christi testes fuerunt resurrectionis. quod testimonium ferebant publice predicando. quod non puenit mulieribus. ergo videtur quod incoe nieter primo illis quam ceteris fuerit manifestata. Rursum dicitur Thoma. iij. parte. q. lv. articulo. i. c. quod eorum qui cognoscunt: quedam cognoscunt coram lege nature. quedam vero ex speciali munere gratie: sicut ea que diuinitus reuelantur quorum ut Dionysius dicit in li. cele. hierar. hec est lex diuinitus instituta: ut a deo immediate superioribus reuelentur: quibus medianibus deferatur ad inferiores. sicut patet in ordinatione celestium spirituum. Ea vero que pertinent ad futuram gloriam coram omnium cognitionem excedunt secundum illud Iheremia. lxiiij. Oculum non vidit deus absque te qui sperasti expectantibus te. Iohannes bapista ab hominibus non cognoscunt nisi diuinitus reuelata. Quia ergo Christus resurgens non surrexit

ad
 illu
 re
 i q
 mo
 feli
 qua
 i q
 re mo
 fiani
 mia fi
 m il
 unib
 illam
 la est
 flog
 homi
 ancti
 si de
 mdo
 acru
 umo
 a fili
 s re
 abas
 es fac
 miam
 d non
 ncone
 namis
 d. c. g
 tui co
 pante
 flamm
 ar. bo
 pime
 as me
 a. fici
 urum
 otam
 n illud
 bge tr
 uo ab
 scia
 trati

ad
 illu
 re
 i q
 mo
 feli
 qua
 i q
 re mo
 fiani
 mia fi
 m il
 unib
 illam
 la est
 flog
 homi
 ancti
 si de
 mdo
 acru
 umo
 a fili
 s re
 abas
 es fac
 miam
 d non
 ncone
 namis
 d. c. g
 tui co
 pante
 flamm
 ar. bo
 pime
 as me
 a. fici
 urum
 otam
 n illud
 bge tr
 uo ab
 scia
 trati

sed etiam virtute diuinitatis sue. Euauit
ergo ab oculis discipulorum: non quia cor-
rumperetur aut resolveret in aliqua inui-
sibilia. sed quia sua voluntate desijt ab eis vi-
deri: vel eo pñte. vel eo abscedente p do-
tē agilitatis. Et si adhuc quereretur cur p
resurrectionē nō cōuersabat cū discipu-
lis sicut ante cōtinue. rñdet Thō. vbi. s.
q. lv. ar. iij. c. q. circa resurrectionem xpi
duo erant discipulis declaranda. s. ipsa
veritas resurrectionis. et gloria resurgen-
tis. Ad veritatem autem resurrectionis
manifestandam. sufficit q. eis pluries
apparuit: vt dicitur in tertio mysterio:
Ad gloriam autem resurrectionis mani-
festandam noluit continue puerfari cū
eis: sicut prius fecerat: ne videretur eis
ad talem vitam resurrexisse: qualem pri-
us habuerant. Et tertium dicendū
q. apparuit discipulis sicut voluit sine sui
mutatione: quia sic erat in potestate ei.
Ex quibus concludimus q. verū corpus
habuit et veraciter resurrexit. Tertio sur-
rexit xpus feliciter. quia in resurrectione
corpus habuit gloriosum: qd apparet
triplici ratione. Primo qdem quia re-
surrectio xpi fuit exēplar et causa nostre
resurrectionis. Sancti autem in resurre-
ctione habebunt corpora gloriosa: vt dicit
apls. i. Cor. xv. Unde cum causa sit po-
tior causato: et exēplar exemplato: mul-
to magis corpus xpi gloriosum fuit cum
resurrexit. Et Secūdo hoc apparet. quia
p humilitatem passionis meruit gloriā
resurrectionis. Et Tertio quia anima xpi
a principio sue conceptionis fuit gloriosa
per fructiōē et visionem diuinitatis. Est
autē dispensatione factum vt ab anima
gloria non redundaret in corpus. ad h
q. mysteriū nostre redēptionis sua pas-
sione impleret. et iō peracto hoc myste-
rio anima xpi statim in corpus i resurre-
ctione reassumptum suam gloriā de-
riauit: et ita factum est corpus illud glo-
riosum. de quo Phil. iij. apls dicit. Re-
formabit corpus humilitatis nostre cō-
figuratum corpori claritatis sue. Sed
nonnulli obijciūt ppter cicatrices quas

in corpore p resurrectionē retinuit q ad
quādā corruptionē pñere vident. Ad
quod rñdet Thō. vbi. s. ar. iij. c. q. cica-
trices ille erant in corpore xpi post resur-
rectionē non ad corruptionē et deformi-
tatem. sed ad dignitatem et decorem. vt
Aug. dicit li. xxiij. de ci. dei. Quare autē
cū cicatricibus resurrexit: plures a do-
ctoribus assignant rōnes. Prima rō ē
propter gloriā xpi. Unde Beda super
Luc. Non inquit ex impotentia curādī
cicatrices seruauit. s. vt in perpetuū vi-
ctorie sue circūferat triūphū. Secūda rō
fuit ad confirmandā fidei circa resurre-
ctionem. Tertia ratio vt patri pro nobis
supplicans quale genus mortis pro ho-
mine protulerit semper ostēdat. Quar-
ta ratio vt illas in iudicio ad confusiōē
reproborum demonstraret. Unde Augu-
stinus in li. de simbolo ait. Inimicus vulnera
demonstraturus est sua vt conuincens
eos veritas dicat. Ecce hominē quē cru-
cifixistis: videte vulnera quē ifixistis: agno-
scitis latus quod pupugistis: quoniam
per vos: et propter vos apertū est: nec in-
trare voluistis.

Ad sufficienter xps declarauit resur-
rectionem suam verbo: nuncio et argu-
mento. Capitulum. iij.

Tertium mysteriū declarandū de
resurrectione xpi dicit veritatis
Voluit namq. clementissim⁹ sal-
uator noster veritatez resurrectionis sue
deklarare sufficiēter. qd fecit tripliciter. Pri-
mo. verbo. Secūdo nūcio. Tertio argumē-
to. Et Priō declarauit xps vritatē resur-
rectionis sue verbo: qñ. scilicet passionē pñū-
ciauit illā. An. Bath. xvij. p. transfigu-
rationē suā dixit. Memini dixeritis visio-
nem hanc donec a mortuis filius hoīs
resurgat. Et Bath. xx. postq. dixit q.
filius hoīs erat crucifigendus: subdidit
Et tertia die resurgat. Et Bath. xxvi.
passione sua iam de proximo imminēte di-
xit. Postq. resurrexero pcedā vos i ga-
lileā. Et Secūdo declarauit vritatē resurre-
ctionis sue nuncio qñ. si ipso volente an-

gelus dixit mulieribus. Surrexit non ē
h. **M**arci. vlg. et math. xxviii. Tercio id
declarauit argumēto. **A**n. **A**lc. i. **P**re/
buit seipm viuu in argumētis multis post
passionē suā. **M**orādū tñ vt inqt **T**ho. iij.
pte. q. lv. ar. v. c. q. argumētū dī dupliciē
vno mō quēcūq; rō rei dubie faciens
fidē. **A**lio mō aliqd sensibile signū: qd
inducit ad alicui⁹ veritatis manifestatio
nē. **P**rimo mō xps nō pbauit discipul⁹
resurrectionē. qā talis pbatio argumē/
tatiua pcedit ex aliquib⁹ principijs q si
nō essent nota discipulis: nihil per ea eis
manifestaret: qz ex ignotis nō potest ali
qd fieri notū. Si aut essent eis nota nō
trāscenderēt rōnē humanā. et iō nō cēt
efficacia ad fidē resurrectionis astruēdā
que rōnē humanā excedit. **O**portet enī
pncipia ex codē gñe assumi: vt dī. i. po
sterior. Si at accipiat argumētū secun/
do mō. sic xps resurrectionē suā dī argu/
mentis declarasse in qñtū p quedā signa
evidentissima vere se resurrexisse oñdit
Oñdit aut illa pp duo. **P**rio qz nō erāt
corda cor⁹ disposita ad h q d facili fidē
resurrectionis accipēt. **A**n. dixit eis **L**uc.
vlg. **S** stulti et tardi corde ad credendū.
Et **M**arci. vlg. **E**xprobauit incredulita/
tē illor⁹. **S**cdō vt p h mōi signa eis oñ/
sa efficacē testimoniū illor⁹ redderet. **I**p/
sa at argumēta vlg signa oia sil⁹ sūpta oñ/
dūt verā et gliosaz resurrectionē. **A**d vā
fuerit resurrectio oñdit xps ex pte co:po/
ris et ex pte aie. **p**rio ex pte corp⁹. circa
qd tria oñdit. **p**rio qz ēēt verū et solidū nō
fāsticū vel rap sic aer. p h qz palpabile
pbuit. **A**n. ipe dixit **L**uc. vlg. **P**alpate et
videte. qz spūs carnē et ossa nō hz sicut
me videt hēre. **S**cdō oñdit qz ēēt corp⁹
humanū oñdēdo eis verā effigie: quaz
ocul⁹ ituerēt. **T**ercio oñdit qz ēēt idē cor/
p⁹ nūero oñdēdo vulnerū cicatrice. ob
qd dixit **L**uc. vlg. **A**idete man⁹ meas et
pedes meos: qz ego ipe sū. **S**cdō oñdit
veritatē resurrectionis ex pte aie iterato
corpi vnite. et h p opa triplicis vite. **p**rio
quidē p op⁹ vite nutritiue. in hoc qz cu3
discipulis manducauit et bibit. vt legitur

Luc. vlt. Et si diceret q angeli i assumptis
corpibus comederūt et biberūt. vt patet
Sen. xvij. d. angelis qz **A**brahā suscepit
hospitio. et tñ ex h nō pcludit q angeli
hēant vera corpa sibi nāliter vnita. ergo
nec p h q xpus comedit posset argui q
hūerit suū verū corpus iterū aie vnitum
Rūdet **T**ho. vbi. s. ad. t. ar. qz ē alia rō
de angelis. alia de xpo. **M**ā angeli appētes
nō asserēbāt se hoies ēē: sic asseruit xps
se verū hoiez ēē. **E**tiā aliter xps māduca/
uit et aliter angeli **M**āz qz corpa ab an/
gelis assumpta. nō erant corpa viua vel
aiata. nō erat vera comestio: s3 ēēt vera
cibi cōtritio. et iniectio i interiorē partē
corporis assumpti. **A**n. angelus dixit **T**ob.
x. **L**uz essem vobiscū videbar qdē mā/
ducare et bibere vobiscū: s3 ego cibo iui/
sibili vtor. **S**ed qz corpus xpi vere fuit
aiatum: vera fuit eius comestio: quia vt
Aug. inqt. **M**ā ptās sed egestas edendi
corpib⁹ resurgētū aufert: qre xps vere
māducauit ptāte nō egestate. **I**ō **B**eda
inqt. **M**āducauit p⁹ resurrectionē: nō
qñ cibo idigēs. nec qñ nos i resurrectio
ne quā expectam⁹ cibis egere significās
s3 vt eo mō nāz corp⁹ resurgētū astrue/
ret. **S**cdō oñdit vītātē resurrectionis per
opa vite sēstīue. i h qz discipulis ad iterro/
gata rīdebat. et pntes salutabat. in quo
oñdebat se et videre et audire. **T**ercio per
opa vite itellectiue: i h qz cū loquebāt
et dī scripturis differebāt. et ne qd deesset
ad pfectionē manifestatiōis oñdit se ha/
bere diuinā nām p miraculū. qd fecit in
captura pisciū. et vltēri⁹ p h qz eis viden/
tib⁹ ascēdit in celū. **S**liam adhuc oñdit
intrans ianuis clausis pmittēs se videri
et nō videri. **A**n. **S**reg. i omel. **P**alpādā
carnem dñs pbuit: quaz clausis ianuis
introduxit: vt etiaz post resurrectionem
ostenderet corpus suū eiusdēz nature: et
alteri⁹ glorie. **I**pse itaqz redemptor mū/
di quī tot argumentis veritatē sue resur/
rectionis: vt tactū est cōfirmat. voluit
tandē de illa certiores nos reddere cum
ad se attraxit oēs poplōs: oēs qz natiōes
falsorūz deozum cultu penitus extincto.

Quomodo namque viveret deus et homo se-
dens in gloria pariter credidissent in eum
non solum populares et rudes: verum etiam et
docti philosophi ac potētissimi reges et principes
O vere efficacissimum signum ad credendum in
christum resuscitatum: quem adorant ut diximus
tot milia militum eorum qui credunt et sperant in
illius. Ipse igitur est in cuius femore erat scri-
ptum. Hic est rex regum: et dominus dominorum
Apoc. xix. Ipse est cui data est omnis potestas
in celo et in terra: qui surrexit vere regna-
tur cum patre et spiritu sancto in eternum. Amen.

¶ Feria tertia post dominicam resurrectionis de
resurrectione omnium generali ante iudici-
um: contra illos quibus hec veritas
impossibilis. Sermo. lxxij.

Idete ma-

nus meas et pedes
meos: quia ego ipse sum.
Verba sunt redemptoris
nostri. Luc. xxiij. c. et in
euangelio hodierno.

Cum audimus a mortuis suscitatum dominum Ie-
sum christum spes nostras subleuare debemus ad fu-
turam omnium resurrectionem. Quam autem plerisque
incredulis et curiosis impossibile videtur: ac nul-
lo pacto verisimile quod rursus anime suis cor-
poribus reuincunt. sicque omnes homines tandem re-
surgent. Idcirco in presenti sermone de generali
resurrectione aliqua discutiemus: quoniam hanc
saluator noster resurgens ideo numero
premonstrauit in seipso. sicut patet in vobis
allegatis in themate: in quibus ad generales
resurrectionem animum reuocantes tria
mysteria declarabimus.

Primum de veritate.

Secundum generalitatis.

Tertium qualitas.

¶ Quod veritas resurrectionis generalis
probat per auctoritates. rationes. et exempla.

Primum mysterium Capitulum. i.
de resurrectione generali decla-
randum de veritate: in quo po-
nitur talis conclusio: quod numero electorum
completo omnes anime reuincunt corporibus suis

et resurgent homines illi idem secundum naturam quam
prius fuerunt. Probat autem hoc tripliciter
Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio exem-
plo. ¶ Primo auctoritate. Scribit. n. Job.
xix. Scio enim quod redemptor meus vivit. et in
n. d. d. t. s. s. et rur. c. pel. m. et i. c. m. u. s. m.
quem videtur. s. e. i. et n. a. et o. m. c. s. propter quem
verba Hieronymus dicit de Job. ad Paulinum.
Et de ceteris sileam resurrectionem cor-
porum sic prophat. ut nullus de ea vel ma-
nifestius vel clarius scripserit. Et Ezech.
xxxvij. deus ait: Ecce ego intromittam in vos
spiritum et viuetis: et dabo super vos nervos et
succrescere faciam super vos carnes: et superex-
tendam in vobis cutem. et dabo vobis spiritum
et viuetis. et scietis quia ego dominus. Et Isa.
xvi. dicit. Auert moritui: interfectique ve-
stri resurgent. Et Danielis. xij. Abul de
his qui dormiunt in terre puluere cuius
labunt. alij in vitam eternam. alij in oppro-
brium: ut videant semper. Et Sopho. iij. Ex-
pecta me in die resurrectionis. Et Ione
iij. Subleuabit de corruptione vitam meam
Et ps. cxxxvij. Tu cognouisti sessionem
meam et resurrectionem meam. Et ij. Bach.
vij. Rex mundi defunctos nos per suis legi-
bus in eterne vite resurrectione suscitabit. Et
i. Cor. xv. Deus quidem resurgemus. Et ibidem
Stella differt a stella in claritate. sic erit
et resurrectio mortuorum. Et i. Thessal. iij.
Nolumus vos ignorare de dormientibus
ut non. c. s. t. c. qui. s. n. o. h. Si. n. e. q. a. h. s.
m. e. t. r. i. t. d. e. g. d. p. a. h. m. ad. cum eo. Et
Luc. xliij. Retribuet tibi in resurrectione
iustorum. Et Joh. v. Procedet qui. b. s. in
resurrectione vite: qui vobis. m. e. in. r. au-
dicij. Et Bath. xxij. In resurrectione
neque nubet neque nubent. Et ne multa di-
camus in utroque symbolo resurrectio mor-
tuorum decantatur. De qua etiam. i. c. i. de sum-
trini. et fi. ca. Innocentius tertius ait sic.
Deus cum suis proprijs resurgat corporibus.
que hunc gestant ut recipiant secundum opera sua
sive bona fuerint sive mala illi cum dyabo-
lo penam perpetuam. et isti cum christo gloriam sem-
piternam. Sed contra hanc veritatem arguunt
nonnulli multipliciter. Primo infirmant
testimonium scripturarum asserentes quod quod

quid in eis dicit de resurrectione est spiritaliter intelligendum: licet etiam corpora liter loqui videantur. sicut cum dicimus multa de deo corporalia: quod incorporeus est quod per metaphoram aliquid spirituale designat. **S**ecundo arguitur. quod. i. cor. xv. dicitur. Caro et sanguis regni dei non possidebunt. **T**ertio arguitur. quia dicit Augustinus. iiij. methaph. Quod annihilatum est non reducit. sed forme corporum humanorum ad ultimum annihilantur quia nihil de eis remanet nisi materia prima. ergo ille forme eadem numero nunquam reuertentur. **Q**uarto arguitur. quoniam pertinet ut aliquando homines carnis vescantur humanis: et solum tali nutrimento nutrantur. Caro ergo eadem in pluribus hominibus repetitur. Non est autem possibile quod in pluribus resurgat nec aliter quam vniuersalis resurrectio et integra: si vnicuique non restitueretur quod habuit. **V**t ergo impossibile quod hominum resurrectio sit futura. **A**d primum argumentum respondet Thomas. in. iij. summe contra gentiles. c. lxxix. d. quod Philo quidam et Himene tenuerunt spiritualiter intelligenda duxerat et habebat scripturam de resurrectione quod apostolus. ij. Thimothei. ii. reprobatur. d. Philo et Himeneus excederant a veritate. d. resurrectionem iam esse factam. Contra eorum opinionem est euangelicum textus. Joh. v. ubi de utraque resurrectione spirituali. s. et corporali expressit dominus est locutus. **A**ut enim. Amen amen dico vobis quia venit hora. et nunc est. quod. m. au. u. h. dei. et qui au. vi. **A**d ad resurrectionem spiritalem aiarum pertinere videtur: que iam tunc fieri incipiebat: cum aliquis per fidem christo adhererebant. Sed postmodum corporale resurrectionem exprimit. d. Venit hora in qua. o. q. in. m. sunt. au. vo. h. dei. **M**anifestus est autem quod in monumentis non sunt anime: sed corpora. ergo predicatur hic resurrectio corporum. **A**d secundum argumentum. dicit Bonaventura. i. iij. di. xliij. quod apostolus loquitur ibi de carne. et sanguine. **Q**ui ad corruptionem non. **Q**ui ad substantiam ut intelligatur quod carnaliter viuunt regnum dei possidere non poterunt. et sumit ibi caro per hominem synecdochem. **A**d tertium argumentum respondet Ricardus. i. iij. di. xliij. ar. i. q. ij. ad. v. ar. quod Augustinus loquitur de parte nature

quod est limitata et finita. virtus autem diuina est infinita potest idem corpus in numero reformare. et anime sue viuere. **A**d quartum argumentum respondet Thomas. in. iij. summe contra gentiles. c. lxxxi. quod non est necessarium quod quicquid fuit in homine materialiter resurgat in eo. **E**t iterum si aliquid deest suppletur per potentiam dei. **A**d hoc ergo quod resurgat homo idem numero non requiritur quod quicquid fuit materialiter in eo secundum totum tempus vite sue resumatur: sed tantum quantum sufficit ad complementum debite quantitationis: et precipue illud resumendum videtur quod perfectius fuit sub forma et specie humanitatis subsistens. Caro ergo comesta resurget in eo in quo prius fuit anima rationalis perfecta: in secundo vero si non solum carnis humanis pastus est: sed et alijs cibis poterit resumere tantum de alio quod ei materialiter aduenit: quod erit necessarium ad debitam quantitationem corporis restaurandam. Si vero solum humanis carnis sit pastus resurget in eo quod a generantibus traxit: et quod defuit supplebit omnipotentia creatoris. **A**d et si parentes ex solis humanis carnis pasti fuerant: ut sic et eorum semen quod est superfluum alimentum ex carnis alienis generatum sit: resurget quidem semine in eo qui est natus ex semine. loco et cuius carnes comeste sunt supplebit aliunde. hoc enim in resurrectione euabitur quod si aliquid materialiter fuit in pluribus hominibus resurget in eo: ad cuius perfectionem magis pertinebat. **A**ut et si fuit in vno ut radicale semen in quo est generatus. in alio vero sicut supplementum superueniens: resurget in eo qui est generatus ex hoc sicut ex semine. Si vero in vno fuerit ut pertinet ad perfectionem indiuidui: in alio ut deputatum ad perfectionem speciei. resurget in eo ad quem pertinebat secundum perfectionem indiuidui. **A**nde semine resurget in genito et non in generante. **E**t costa. **A**d resurget in Eua: non in Adam in quo fuit sicut in nature principio. Si autem secundum eundem perfectionis modum fuit in utroque: resurget in eo in quo primitus fuit. **Q**ue omnia fient virtute illius cui nihil est impossibile.

Nunc Aug. li. xxiij. de ciui. dei. c. xx. ait.
 Absit vt ad resuscitanda corpora viteq;
 reddenda nō possit omnipotentia creato-
 ris oīa reuocare: que vis bestie vel ignis
 assumpsit. vel in puluerem cinerēue col-
 lapsū: vel in humorē solutum: vel in au-
 ras est exaltatū. Absit vt sinus vllus se-
 cretūq; nature ita recipiat aliqd subtra-
 ctū sensibus nostris: vt omnīū creato-
 ris aut cognitionē lateat aut refugiat po-
 testatē. h. ille. ¶ Secdo. pbat vītas gnā-
 lis resurrectionis rōe: que triplex esse po-
 test. Prima dicitur reparationis. Secū-
 da perfectionis. Tertia completionis.
 ¶ Prima rō ostendēs futuram corpo-
 rum resurrectionem dē reparationis. Et
 enim dicit Ansel. in li. cur deus hō. Si
 homo nō peccasset nūq; moreretur. s; cū
 anima simul et corpe ad beatā gloriā
 assumeretur. ergo si xp̄us pfecte reparauit
 hominē lapsū debuit illū ad talē statum
 reducere: in quo simul anima et corpus
 glorificaret. Cū aut hoc nō fiat in p̄sēti
 ga oēs morimur. ergo aut oēs resurge-
 mus post mortem. aut humani generis
 reparatio fuit minus sufficiens: quod est
 falsum. Idcirco saluator noster voluit a
 mortuis resurgere. vt dictum est in pre-
 cedentibus: quatenus et nos de resurre-
 ctione nostra spem habeamus indubi-
 tatam. Unde et Paul⁹. i. Cor. xv. ait Si
 aut. xp̄s p̄dicat q; resurrexit a mortuis:
 quō quidā dicit in vobis q; resurrectio
 mortuorū non est. Si autem resurrectio
 mortuorū non est neq; xp̄us resurrexit.
 ¶ Secda rō dē pfectionis. Et enī. inqt
 Ric. i. iij. di. xliij. ar. i. q. 4. resurrectio cor-
 porū fac ad pfectionē vniuersi. Est. n. tri-
 plex sba. s. pure corporalis: et pure spūalis
 et corporali et spiritali composita. Si aīe
 ergo a corporibus separate nūq; cor-
 poribus iterū vntrent: sequeretur q; in hac
 parte vniuersū perpetuo sua perfectione
 careret. Preterea anima nata est vt sit
 pars substantie compositae ex corporali et
 spiritali natura pars autē habet de cōi-
 lege imperfectū esse extra totū. Inconue-
 niens autē ē vt tam nobilis substantia

perpetuo careat naturalī pfectionē suā ēē
 Insuper cū anima sit corporis forma: et
 forma naturalē inclinationem habeat
 ad materiam: anima ex consequenti na-
 turalem inclinationem habet ad perfici-
 endum humanū corpus et regendū. sed
 nulla naturalis inclinatio ē frustra. quia
 vt dē in. iij. de anima. Natura nihil facit
 frustra. Et i. i. de celo et mūdo. Natura
 non facit aliquid factum vacuum. Et si
 hoc est verū de natura naturata: multo
 fortius de natura naturante: hoc est de
 institutore create nature: qui ipsam nō
 naturaliter nec d. necessitate: s; libera vo-
 luntate instituit. Frustra autem et vana
 esset in anima separata predicta inclina-
 tio si nūq; esset humano corpori iterū
 vnienda. ¶ Tertia rō dicit cōpletionis
 Nam vt ait Isidor⁹ i. p̄io de sūmo bo-
 no. c. xxix. Qui mente tractauerunt qd
 pficerent corpe simul et animo puniuntur
 et corpe. Spectat ergo ad cōpletā rōne
 punitionis iniquorū et manifestationem
 diuine iustitie: vt mali cum suis propiis
 corporibus ppetuo puniant. Sic etiam re-
 quirit superabundantissima clementia et
 liberalitas summi dei vt electi sui cū pro-
 priis corporib⁹ eternaliter letentur et gau-
 deant. Fuerunt namq; corpora ipsa instru-
 menta et organa animarum ad virtutū
 opera exercenda. Ipsi etenim sancti p
 xp̄i amore carnē suā crucifixerunt cum
 vitijs et p̄cupiscētijs. Et vt ait Paulus
 Heb. xi. Illi dissentī sunt non suscipien-
 tes redemptionē: vt meliorē inuenirent
 resurrectionē. Illi vō ludibria et vbera
 experti: insuper et vincula et carceres: la-
 pidati sunt. secti sunt. temptati sunt. in oc-
 cisione gladii mortui sunt. Circueierunt
 in miclotis: et in pellibus caprinis egen-
 tes. angustati. afflicti: quibus dign⁹ non
 erat mundus. in solitudinibus errantes
 in montibus et speluncis et in cauernis
 terre. ¶ Tercio probat exemplo veritas
 resurrectionis gnālis. Et Aug. li. xxiij.
 de ciui. dei refert. exemplū illud qd Ha-
 lertus recitat. li. i. in rubrica de miracu-
 lis. Et Macrobius. li. p̄mo de somno

Scipionis. Et plato in li. de repub. q. q. dam p. heretice natione p. d. p. h. l. m. les officio cu vulnerib. in prelio accept. vitam effudisse credere. cu. xij. die inter ceteros vna pemptos iacens tandem esset honorandus igne subito seu recepta aia seu retenta quicqd emeris dieb. egerat videratue tanq. publicu professus iudi. ciu humano generi enuiciauit. Faciunt adhuc ad resurrectione corporu approp. bandā exempla eoz q surrexerunt p. so. lam virtute dei tam in veteri q. in nouo testō. Scribit nāq. iij. Reg. xviij. q. he. lias p. cibus suis filiu vidue suscitauit. q. iam mortuus erat. Et de ipso dicit He. ronym. in p. logo in Jonā. Scn. Jonā hebrei affirmāt filiu fuisse mulieris vidue Sareptane: quē Helias p. ph. a mortuū suscitauit: inf. e. postea dicte ad eū. Hūc cognouit q. vir dei es tu. et verbuz dei in ore tuo verū est. Et. iij. Reg. iij. c. h. f. q. Helise. extictū filiū mulieris p. cib. suis ad vitā reuocauit. Luce. v. o. vij. c. ponit resurrectio adolescentis. Et Math. ix. resurrectio filie archisynagogi. Et Joh. xi. resurrectio Lagari q. tuor dies in mo. numento iam habentis. Et Act. xx. c. narrat de Paulo q. euz predicaret ap. d. Troadē: qdā adolescēs noie Eutychus sup fenestrā euz mergeret somno graui cecidit de tertio cenaculo deorsum et sub latu oblatu est mortu. Ad quem euz descendisset Paul. incubuissetq. super eū: adolescēs ille protin. vtūēs et incolu mis resurrexit. Et vt breuius p. tē istā cō. eludam. omīssis alijs in mediū addu. cemur memorabile illud exemplū de vij. dormientib. quod Theodor. et Ru. fin. infimul scripserūt. In ciuitate ergo Ephesi ori sūt. s. Maximian. Balc. Martian. Joānes Seraphion et Con. stantinus. Hi euz accusati essent Decio tūc Ephesi exn. q. xpiani essent: dato eis respiscendi spacio vsq. ad reditū decti: q. puincia visitaturus erat dimit. tunt. At illi interim p. moniū suū in paupes expēdētes: inito p. silio in montē Celion secesserunt: et ibi esse secretius de

creuerunt. Dū ergo latēb. sic vn. eoz s. Balcus mutato habitu ne cognosce retur ad emendū panes ciuitatē intra bat. Cū aut Dec. redisset et eos ad sa. crificandū p. quiri iussisset. Balcus ter ritus ad socios redijt: qui sedētes et col. loquentes in luctu et lacrymis sicut de. voluit dormierūt. Mane aut factu euz inotūisset Decio illos in spelunca latere iussit os spelūce lapidibus obstrui. vt ibi fame morerēt. Mortuo ergo Decio p. annos. c. xviij. tpe Theodosij iperatoria pullulauit heresis eoz q. negabant resur. rectionē mortuoz. An. tristatus Theo. dosius induit. alicio p. singulos dies fle bat. Qd. misericors de. vidēs thesaurū sue pietatē apuit: misitq. in cor cuiusdā burgensis Ephesi: vt in illo monte edi. ficaret stabulū pastoribus suis. Lemen. tarijs ergo spelūcā apientib. surrexerūt sci. et putabāt se vna nocte tūc do. misse. Balc. v. o. ad vrbē descendere disposuit vt panes emeret. et qd. de ipso diceretur sentiret. et cum deuenisset ad os spelūce videns lapides miratus est. Aeniēs au tem ad portam vrbis vidit signū crucis superius depictum. In sperit cum admī. ratione et timore: pariter vrbem ingre. ditur in qua neminem cognoscebat au diebatq. hoies colloquentes de xpo sic q. stupefactus et attonit. accessit ad eos qui panes vendeabant: et cum argēteos protulisset mirati vēditores dicebant ad inuicem. q. ille iuuenis antiquū thesau. rū inuenisset. Balcus v. o. eos adinui. cem loqui videns territus rogabat eos vt ipsum dimitterent: et panes et pecuni. am retinerent. At illi tenentes eum dixe runt. An. es tu qui thesauros impatorū inuenisti: Indica nobis et erimus socij tecū: et celabim. te. At ille quasi in san. stabat. Illi v. o. clamare ceperūt. q. the. saurum absconditū inuenisset: addu. xeruntq. eū ad ep. ciuitatis noie Ba. m. eritū: et ad p. consilē noie antip. rez Qui dū vidissent argēteos. interrogas sentq. Balchum vbi illos reperisset: prociens ante eos Balchus dixit:

Pro deo dicite mihi ubi est Decius imperator: qui heri fuit in hac ciuitate. Epus dixit. Fili nō est hodie in terra q̄ Decius imperator noiet. Hic fuit ante longum temp⁹. Balc⁹ dixit. In hoc ego stupeo et nemo mihi credit. Sed sequimini me. et ostendā vobis socios meos qui sunt in mōte Celion. et ipsi credite. Hoc. n. scio q̄ a facie Decij imperatoris nos cōfugimus et heri sero vidi q̄ ingressus ē Decius hāc urbē. si nūc hēc ē ciuitas Ephesi. Tūc ep⁹ dixit p̄ cōsul. Elisio ē. quā vult dñs ostendere i iuvene isto. Perrexerūt ergo cū eo et populi plurima multitudo: et inueniūt sicut Balcus dixerat. videntesq̄ facies scōrum glorificauere dñm: nuntiauerūtq̄ rē tam grādē imperatori qui mox ex Constantinopoli Ephesum veniēs inuit ad locū vbi sancti morabantur amplexantq̄ illos dicebat: Sic video vos tanq̄ si viderē dñm resuscitantem Lazarum. Tūc dixit sanctus Barimianus. Crede nobis. q̄ ppter te suscitauit nos deus: Ere enī resurreximus et viuimus: et sicut infās est in vtero matris nō sentiens lesionē et viuit. sic suim⁹ viuentes iacentes et dormientes. et non sentientes. Ex his dictis cōsolat⁹ totus populus fuit xpianorū. et cunctis videntibus inclinantes capita sua in terrā spirītū dño tradiderunt. Surgens autem imperator cecidit sup eos flens. et deosculans eos. Et cū iussisset fieri loculos aureos: in quibus mitterent. in ipsa nocte apparuerunt imperatori. d. vt sicut haberāt in terra iacuerāt: et de terra surrexerāt. ita eos dimitteret: donec illos de⁹ iterū suscitaret. Iussit ergo imperator locum illum in honore et memoriā eorum ornatis lapidibus decorari.

¶ An resurrectio erit gnālis respectu electorū et puulorū. Capl. ij. Ecū dñs mysteriū de resurrectione generali declarādū dicitur generalitatis: in quo aperiendū est an resurrectio erit gnālis. et h triplici respectu. Prio respectu electorū. Secō dñatorū. Tercio puulorū. ¶ Prio vidē

dū ē si resurgēt electi. Et h ex pcedētib⁹ firmiter habeat q̄ sic. nūc nōnulli arguūt in cōtrariū. Et prio q̄a liberior ē aīa ad contemplandū deuz a corpore exuta q̄ corpori pūcta. sed nihil debet fieri quō aīe electorū sint minus libere ad contemplandū deuz ergo electorū aīe iterum corporibus nō reuinent. ¶ Secūdo arguunt. q̄a nō debet participare in p̄mio qd̄ prestat impedimētū in merito. s. cor pus prestat impedimētū aīe i merito: qz vt dicit. ad Gal. caro cōcupiscit aduersus spūz. ergo nō debet picipare cū aīa in p̄mio. piciparet autē si iterū aīe vniret electe. ¶ Tercio arguūt. qz nō p̄teē resurrectio. nisi a morte in vitā reparatio. s. nō oēs hoīes moriēt. ergo nō oēs resurgent. Dicit enī i simbolo. q̄ xps vēt⁹ est iudicare viuos et mortuos. ergo aliq̄ indicabūt qui nūc moriēt. Et Dico. ad Barcellā ait. Quosdā in fine seculi adueniente xpo nō esse mortuos: sed viuos repertos in immortalitate repente mutandos. Et Augu. li. ij. de baptismo paruulorū dicit. Quibusdā in fine largietur vt mortē istā repentina cōmutatio ne nō sentiāt. ¶ Ad p̄mū argumētū rīdet Ric. i. iij. di. xliij. ar. ij. q. i. q̄ aīa vnita corpi tali q̄lehet modo nō sit ita libera ad contēplandū deū sicut a corpore exuta. nūc hoc nō ē verū de corpore glorificato q̄le habebūt electi in resurrectione. ¶ Ad secundū dicēdū s. Ric. q̄ i corpore nro duo sūt. s. nā. et h nō p̄stat impedimētū merito et viciositas q̄ p̄stat impedimētū merito. nō i electis. nō resurget viciositas corporis s. nā. ¶ Ad tūc f̄fert Ric. vbi. s. ar. iij. q. i. q̄ falsū ē dicerē q̄ nō oēs hoīes moriēt cuz dicat Gen. ij. ad adam. Puluis es et in puluere reuerteris. que snia cecidit sup oēs qui fm legē nature ab eo erant descensuri. Unde Pau. Ro. v. d. Sic p̄ vnū hoīez peccatū in hūc mūdū intrauit. et per peccatū mors. ita in oēs homines mors p̄transiit: in quo oēs peccauerunt. Et Heb. ix. ait. Statutū ē oib⁹ semel mori. Quare dicēdū ē q̄ ad soluēduz debitiū originalis p̄cū oēs hoīes moriētur.

In simbolo vero dicit qd xps iudicabit
mortuos qui iam mortui sunt. et viuos q
s. viuunt in pñti licz sint morturi. **Die-**
ro. etiā pro tanto dixit quosdam nō mo-
rituros. qz post mortē quasi statim re-
surgent. **Aug.** autē dicitū suū conexit li. ij.
retractationū. c. xxij. **¶** Secōdo vidēdū ē
si resurgēt oēs adulti dānati et hoc p
pter t bñ pphē. d. **Nō** resurgēt impij in
iudicio. **Ad** qd rñdet **Ric.** ar. ij. q. ij. qd
illud bñ intelligit vel de resurrectione
spirituali in presēti iudicio misericordie.
vel de resurrectione corpali gloriofa: qd
p3 ex bñ sequētibz vbi subdit. **Neqz**
peccatores in consilio iustoz. **¶** Tercio
videndum est an resurgent puuli q cuz
solo originali decesserūt. Et quibzdam
videt q non. eo q resurrectio erit. ppter
plenā retributionē meritorū: s3 paruuli
tam purgati a peccato originali q illi q
in peccato originali decesserūt: non merue-
rūt nec demeruerūt. ergo nec illi nec isti
resurgēt. S3 incōtrariū ē snia oīuz theo-
logorū. **Jo Ric.** vbi. s. q. iij. dicit qd puu-
li q cū originali decesserunt resurgēt. **Ra-**
tiō ē. qz p pctō originali obligat hō ad
penā dāni: pctm aut originale contrahit
illa aīa per sui vnionē cum infecta car-
ne. et ideo conueniens est vt anime par-
uulorū carentiā visionis dei perpetuo pa-
tiantur suis corpibz vnite: per quorum
cōtagionē incurrunt obligationem ad
penā. **Ad** rōnē ergo in cōtrariū dicēdū
qd quis in puulis nō sit actus merendi
vel demerendi: in illis tñ in qb⁹ remis-
sū est peccatū originale est radix meren-
di. s. gratia gratū faciens: et in illis qbus
nō est remissū est radix dmerendi. s. ha-
bitualis cōcupiscētia. et ideo resurgent
tam isti q illi. **Ex** quib⁹ omnibz pclu-
dimus resurrectionē corporū iuram
ad omnes homines se extendere.

¶ Qualiter mortui resurgent respectu
loci. dispositiōis et finis. **Lapm.** iij.
Ertū mysteriū de resurrectione
generalī dicit qualiter: i quo
aperiendū est qualiter mortui
resurgent. et hoc triplici respectu. **Prō**

respectu loci. **Secō** respectu dispositiōis
Tercio respectu finis. **¶** Primo viden-
dū ē qualiter mortui resurgēt respectu lo-
ci. in qbus. s. locis resurrecturi sūt. Et di-
cit **Ric.** i. iij. di. xxxij. ar. v. q. iij. qd si cor-
pora mortuorū siue illoz pulueres fuerit
i monumētis: ibidē reformabūt et surgēt
iuxta illud **Ezech.** xxxvij. **Ece** ego ape-
riā tumulos vestros. et educā vos de se-
pulchris vris popule meus. Et glo. sup
illud **Matth.** xxvij. **Monumēta** apta
sūt et. d. **Monumēta** apta sūt. i typū re-
surrectionis future. Si autē corpora nō
erunt in monumētis: resurgent in illis
locis in quibus tpe resurrectionis erit po-
principalior corporis. Si autē illo tpe con-
tingat alicui⁹ corporis ptes esse in plurib⁹
locis: vtpote quia medietas cordis esset
in vno loco. et medietas in alio. et sic de
capite et alijs membris: tūc resurrectio
fiet in loco vbi deus volet. Si autem in
vno loco esset cor totum: et in alio totū
caput: tunc qdā dicit q resurrectio fiet
in eo loco vbi erit cor. qd ipsū formatur
priusq cetera mēbra. vt dicit **Alr.** in. xij.
d animalibus. Et sic dicit **Aluicena.** Cor
est primū membrū in vita. et est primū
principiū venarū et neruorū. et ab ipso
tanq a primo principio deriuat q totū
corpus influentia anime vitalium mo-
tū causatiua: quia ab ipso est prima ori-
go spiritū qui sunt delatini influentie
ipsius anime. Circa cor etiam alia mē-
bra congregantur. sicut circa centrum et
est illud qd vltimo moritur in hoīe. Alij
dicūt qd homo resurget vbi tunc erit ca-
put: qz vt habet. ff. de reli. et sumip. fune.
l. cū in diuersis. **Ibi** est hoīs sepultura:
vbi est caput eius sepultū. **Amb.** etiaz in
in glo. sup illud ps. **Vide** humilitatem
meā et eripe me. Dicit qd caput totū cor-
pus dirigit et sensibus implet. et ibi exps
se videtur attribuere sibi primatus inter
oēs partes totū corporis. **Quicquid** au-
tē de hoc sit: relinquantur ipsi deo. cui⁹
bute: vt dictum ē resurrectio mortuorū
fiet. **¶** Secundo videndū est qualiter
mortui resurgent respectu dispositiōis

et hoc quod ad tria. Primum quod ad etatem. Secundo quod ad quantitatem. Tertio quod ad deformitatem. Primum quod ad etatem quod si omnes resurgent in eadem etate. Et respondet Ric. in.iiii. di. xliiij. ar. i. q. viij. quod etas potest accipi dupliciter. Uno modo pro toto tempore quod vixit homo ab instanti sue formationis usque ad instantem sue reformationis. et sic non omnes in eadem etate resurgent. Alio modo pro statu corporis et virtutis: quod ex annis in humano corpore relinquitur: finem quem modum accipiendi etatem dicimus. quod Adam factus fuit in etate virili. Et sic omnes in eadem etate resurgent: quia omnes resurgent in statu corporis et naturalis virtutis quam habebant erant si tantum vixissent vel habuerunt qui tantum vixerunt: que est in tempore ad quod terminatur modus perficiendi: qui circiter de lege dei est illud tempus quo Christus mortuus est. Propterea glo. Eph. iij. quam magister sen. inducit in text. dicit. Omnes in eadem etate resurgent in qua Christus mortuus est et resurrexit. cuiuscunque etatem mortui fuerint. Et Augustinus. xxiij. li. de ciuit. dei. c. xv. inquit. Quod commemorauit apostolus de mensura etatis plenitudinis Christi. sic accipiamus dictum ut nec ultra nec infra iuuenile forma resurgant corpora mortuorum: sed in ea etate ad quam Christum peruenisse cognouimus. ¶ Secundo quod ad quantitatem que runt doc. utrum omnes resurgent in eadem forma. Et respondet Ric. vbi. s. q. ix. quod non sed quod libet resurgat in ea quantitate et mensura siue statura: quod unicuique indiuiduo debebat in termino motus perficiendi finem naturale virtutis caloris extendentis humidum et humidi suscipientis extensionem. Si autem per errorem nature vel per nimiam superabundantiam materie esset indebitus quantitas excessus. vel diminutio siue defectus: diuina potentia supplebit vel rescabit pro ut plene ponit Augustinus. li. xxiij. de ciuit. dei. c. xv. ¶ Tertio quod ad deformitatem querit utrum corpora resurgentium resurgent cum deformitatibus suis. Et quidam arguunt quod sic. Primum quia cicatrices sunt deformitates in corpore. sed corpus Christi resurrexit cum cicatricibus. ut patet Joh. xx. ergo

multo fortius resurgent alia corpora cum suis deformitatibus. ¶ Secundo arguitur quia Augustinus. dicit. xxiij. de ci. dei. c. xvij. quod mulieres in sexu semineo resurgent. sed semineus sexus est ex defectu nature et preter eius intentionem. quia sicut dicit Isidorus. i. xvi. de animalibus. femina est vir occasionatus. id est imperfectus. ergo aliquod deformitas erit in illis resurgentibus. Sed in peritium est auctoritas Augustinus. in Enchiridion. d. Resurgent corpora sanctorum sine ulla vitio seruata integritate nature. Respondent ergo doctores theologi. quod sicut accipi potest ex sententia Augustinus. xxiij. de ci. dei. c. xix. Dis deformitas reducit vel ad illam que est ex parte coloris. vel ad illam que est ex parte figure. vel ad illam que est ex parte diminutionis partium. vel ad illam que est ex parte superabundantie. Quocumque modo accipiat deformitas nullo pacto erit in corporibus electorum. Corpora autem damnatorum resurgent sine deformitate que est ex parte diminutionis partium. quia ut apostolus dicit i. Cor. xv. Mortui resurgent incorrupti. id est sine diminutione finem glo. Sed utram resurgent sine deformitatibus alijs dubium est. Et quidam dicunt quod deformitates alie manebunt in eis ad maiorem confusionem illorum. Alij vero dicunt quod resurgent sine illis: quia in reparatione corporis resurgentis magis attendetur nature perfectio quam conditio que prius fuit. Hoc tenet Augustinus in Enchiridion. relinquit indeterminatum. d. quod nos fatigare non debet eorum incerta habitudo vel pulchritudo quorum erit certa et sempiterna destinatio. ¶ Ad primum ergo argumentum respondet. Augustinus. xxiij. de ci. dei. c. xx. quod cicatrices in corpore Christi. et in corporibus martyrum: ut etiam tactum est in sermone precedenti non erunt ad deformitatem sed ad dignitatem et decorem. ¶ Ad secundum argumentum notandum quod ut Augustinus. dicit. xxiij. de ciuit. dei. c. xvij. Alij voluerunt dicere quod omnes resurgent in sexu virili propter verbum apostoli. qui ait. Eph. iij. donec omnes occurramus in virum perfectum. Et sic Augustinus. exponit. Ait dicit ibi non a sexu sed a virtute. non corporis sed mentis pro quem modum mulier sancta vir est

Et fm hoc dicitur in ps. Beata virgo non abiit in consilio etc. qd intelligi etia potest de muliere. Dicendum ergo q sic viri resurgent in sexu virili: sic mulieres in femineo: qd hoc exigit natura indiuidui. et congruit pfectiōi speciei: et erit occasio laudandi sapientiam dei. Et vt ait Aug. vbi. s. Hebrea feminea non erunt accommodata veteri vsui. sed nouo decori quo non alliciatur aspicientis concupiscentia que nulla erit. sed dei laudetur sapientia atq; clementia. Quāto igitur mulier genere ppter intentionē nature particularis. est tñ de intentione nature vniuersalis: que vtrūq; sexū requirit ad pfectionē humane speciei. nec erit post resurrectionē in illo sexu confusio: q; sic dicit Aug. nō erit ibi libido que confusiois causa est. Nam priusq; peccassent nudi erāt. et nō cōfundebant vir et femina. Unde nec post resurrectionem vestibus opus erit. Tertio vidēdū est qualiter mortui resurgent respectu finis. Et ad hoc dicimus q vt ex pcedentib; colligi potest. finis damnatorū erit: vt cum corporibus eternaliter crucient. Finis autē electorū erit: vt cū corpib; in ppetuū letēt et plesent. Sed dubiū in hoc orit vtrum electorū beatitudo maior erit p iudiciū q; aī. et rñdet Ric. di. xlviii. ar. ii. q. vii. c. q; maior erit extēsiue. eo q; modo nō hnt nisi beatitudinē aīe. tunc autē erunt beati et in aīa et in corpe. Beatitudo enā cuiuslibet anime erit maior extēsiue: q; nūc gaudet de bono proprio. tūc autē gaudebit et de suo et de corporis bono. Aliqui tñ dicunt q nō erit maior intensiue. S; contra eos est auctoritas magistri. d. in tex. Peracto iudicio ampliorē gloriam sue claritatis deus monstrabit electis. non q; aīa sit receptura maiorē glie habitus: sed q; augebit pfectio sue nālis virtutis. Quāto autē pfectior ē nālis aīe virtus: tāto cū equali adiutorio supernaturali deū clarius videt. Qd at pfectior futura sit p corpis resurrectionē naturalis aīe virtus. Ric. vbi. s. pbat sic. Quāto res habet pfectiorē essendi modū: tāto

pfectior pot habere sue virtutis operationē. Sed anima beata p sui corpis resurrectionem habebit pfectiorē essendi modum. q; modo: quia ois pars habet pfectiorē modum essendi in toto q; sepata. id habebit pfectiorem naturalem virtutē q; modo. Preterea natura recta nō appetit naturaliter habere aliqd quo habitatio non fieret pfectior fm modum essendi nec fm virtutē. s; si cuiuslib; aīe bte est natura recta et quilibet naturaliter appetit resurrectionē corporis. p. xij. ergo per illā resurrectionē quilibet pfectior fiet fm essendi modū vel fm virtutē. Per pfectiorem ergo habebunt anime essendi modum et virtutem post reanimationē corporum q; ante. et p consequēs maiorem beatitudinem. Qd autē aīa in corpore corruptibili imperfectionem hēat suam operationem naturalem q; sepata hoc est per accidens. s; rōne corruptibilitatis corporis. Quia vt dicitur Sap. ix. Corpus qd corrumpitur aggrauat animam. Sed vt dicit Aug. xij. sup Gen. versus finem. Cum anima hoc corpus iam non animale. sed per futuram commutationem spirituale receperit perfectum habebit nature sue modum obediens et imperans. viuificata et viuificans tam ineffabili facilitate. Et sit ei glorie quod fuit sarcine. Erit itaq; in illa generali resurrectione superadmiranda leticia et iocunditas amicorum dei: q; ex affectu experientur q; fructuosū ē propter xpm quoscūq; subire labores. Et conuerso et o damnati miseri ex pene acerbitate cognoscent quanta est stulticia: quanta demētia negligere aīam et fouere corp; continere celum et querere mūdū: resistere deo et seruire dyabolo. Sollicite igitur prouidendum est vt ab ipsis ipsis separati per bona opera et verā penitentiā ānumerari valeamus angelicis choris ordinib; sanctorū: collaudantes et benedicentes deum per immortalia seculorum secula. Amen.

Finis quadragesimalis.

Sermo decimus non^{us} de ascensione sal
uatoris nostri Iesu xpi quando viden
tibus discipulis celos ascendit.

Sup^{er}ius ē in celum
et sedet a dextris dei
Scribūt hec verba
originaliter Marci
ultimo ca. et euāge
lio p^{ri}mo solēnitatis.

Jocundissimū no
tūz ascēsiōis Iesu xpi filij dei merito ex
citare debet mentes n^{ost}ras. subleuareq^{ue}
oīum corda ad ardentissime desideran
dū bonū illud sūmū ac copiosū. qd̄ cu^mz
q^{ui}sq^{ue} acq^{ui}serit nūq^{uam} amittet. Neq^{ue} am
plius excusare se hōies p^{oss}ūt si se ignaros
p^{ro}misit felicitatis dicāt. Lū ipse Iesus
nō solū verbo: s^{ed} experientia facti osten
derit clarū ad superos iter. Ad micheas
p^{ro}pheta. ca. ij. Ascēdit pandēs iter aⁿī eos.
P^{ro}fecto res clarissima et admiranda
fuit. dum xps quadragesima die postq^{uam}
surrexit a mortuis. videntib^{us} discipulis
eius alijsq^{ue} deuotis q^{ui} plurimū et bene
dicta matre. de monte oliueti celū cōscē
dit. Qua p^{ro}pter vt hec oīa cunctis inno
tescāt. Ad xpi ascēsiōē dirigam^{us} aīnū
et verba. De qua in p^{re}senti sermone tria
mysteria p^{ro}ponimus cōtemplanda.

Primum d^e dignitatis

Sed^om congruitatis.

Tertium qualitatis.

De dignitate et p^{re}minētia xpi: q^{uod} notatur
p^{er} hoc q^{uod} sedet a dextris dei. et quid p^{er} de
xteram intelligitur. Cap^{itulum} i.

Prīmū mysterium cōtemplan
dū de ascēsiōe xpi dicit digni
tatis. q^{uia} ascēdit et sedet a dextris
dei. i. p^{re}minet oībus creaturis et angelis
et hominib^{us}. Juxta illud qd̄ scribit apo
stolus ad ephesios. i. ca. Constituit illuz
sup^{er} oēm principatum et potestatem et su
p^{er} oīa omne nōmē qd̄ nōiatur siue in hoc
seculo siue in futuro. Sed p^{er} clariore hu
ius partis intelligētia tria sunt hic dubia
declaranda.

Primum vtrum xpo conueniat sedere

ad dexteram patris.

Sed^om vtrum sedere ad dexteram p^{at}ris
conueniat xpo s^{ecundum} h^{um}anū q^{uod} homo.

Tertium vtrum alijs a xpo conueniat se
dere ad dexteram patris.

Ad primū dubiū arguit quidā q^{uod} nō
puenit xpo sedere ad dexterā p^{at}ris. neq^{ue}
b^{ea}tū aiunt ita de xpo loquētes. P^{ri}mo sic
nullū corpale cōpetit deo q^{uod} sp^{iritus} ē. S^{ed}
dextera et sinistra sūt differētie positioⁿū
corpaliū. ergo nō pueniunt deo. Sed^o
si filius sedet ad dexterā. ergo p^{ater} ad sini
strā. sed dextera nobilior est sinistra: er
go p^{ater} sedet in parte ignobiliore. Tertio
stare et sedere sūt opposita. s^{cilicet} actiū. vij.
ca. stephan^{us} vidit Iesū stantē a dextris
virtutis dei. ergo nō sedet. Sed^o p^{ro}pter
guētes p^{ri}us opponam^{us} testimonia scri
pturarum. deinde soluē^{mus} obiecta. In
symbolo nāq^{ue} ap^{osto}lorum d^escendit ad
celos: sedet ad dexterā dei p^{at}ris oīpotē
tis. Et in symbolo patrū. Ascēdit in ce
lū sedet ad dexterā patris. Et ad ephesi
os. i. ca. scribitur. Cōstituēs illū ad dexte
rā in celestibus. Et ad coloscēses. iij. ca.
Xps est in dextera dei sedēs. Et ad ebre
os. i. ca. Sedet ad dexterā maiestatis in
excellis. Et. x. ca. Sedet i dextera dei pa
tris. Et ad romanos. viij. ca. Xps iesus ē
ad dexterā dei q^{uod} etiā interpellat p^{ro} nobis
Et Marci. xij. Luce. xxij. Matthei
xxvi. Erit filius hōis sedens a dextris
virtutis dei. Hoc p^{re}dictit dauid ps. cē
testimonio. Dixit d^{omi}n^{us} d^{omi}no meo sede a
dextris meis. Ad aut^{em} hec verba de xpo
dicant^{ur} patet ex eo q^{uod} paulus ad hebreos
i. ca. ait. Ad quē aut^{em} angeloz dixit aliq^{uando}
de^{us} sede a dextris meis: Et xps math.
xxij. dixit. Quomō dauid vocat eū i spi
ritu d^{omi}n^{us} dicens. Dixit dominus dom^{ino}
meo sede a dextris meis. Et si iudei ne
gant testimonium pauli et xpi asseren
tes verba ista de alio non de ipso xp^{isto}
affirmari debere statim incredulita
tem eorū convincimus per doctores
ipsoz. Nam Rabbi Jonathā apud he
breos probatissimus in sua translatio
ne chaldaica ait. Dixit dominus verbo

suo. Et Rabbi Jodez sup illud psalmi.
 xvij. Dedit mihi ptectionē salutis tue:
 ⁊ dextera tua suscepit me. Inquit. In fu-
 turū deus sanct⁹ ⁊ benedictus conuer-
 te faciet regē messiam ad dexterā suam.
 Sicut scriptum est. Dixit dominus do-
 mino meo sede a dextris meis. Istud in
 sup tenet Rabbi moyses addarsā. Pro
 solutione igit obiectoꝝ notande sunt
 tres veritates. ¶ Prima veritas q̄ hoc
 nomē dextera i scripturis inuenit̃ d̄ deo
 dictū. Unde Exodi. xv. c. Dextera tua
 dñe magnificata est in virtute: dextera
 tua percussit inimicum. Et ps. xv. Delecta-
 tiones in dextera tua vsq; in finē. Et ps.
 xx. Dextera tua inueniat oēs q̄ te ode-
 rūt. Et ps. xlvij. Iusticia plena ē dextera
 tua. Et ps. Centesimo. xvij. dextera dñi
 fecit virtutes dextera dñi exaltauit me.
 Et ps. cētesimo. xxxvij. Saluū me fecit
 dextera tua. Et Isai. xlvij. ca. Dextera
 mea mensa est celos. Et Abacuc. ij. c.
 Circundabit calix dextere dñi. ¶ Se-
 cūda veritas. Q̄ cum dicimus xp̄s ad
 dexterā patris sedere non intelligimus
 p dexteram aliquid corporale. Sed lo-
 cutio est metaphorica. quales ⁊ alie cuz
 dicimus oculos dñi. brachium dñi ⁊ si-
 milia: per que designāt spūales pprieta-
 tes siue operationes diuine. Hinc Da-
 mascenus in .iiij. suarum sententiarum
 ait. Non locale dexteraꝝ patris dicimus
 qualiter enī q̄ incircūscriptibilis est lo-
 calē adipiscetur dexterā. ¶ Tertia veri-
 tas q̄ nomine dextere intelligunt̃ tria. s.
 gloria diuinitatis. beatitudo ⁊ iudiciaria
 ptās. Ex quo fm Augu. li. de simbolo et
 Damascenus. Sedere ad dexterā p̄is
 nil aliud est nisi cū p̄e habere gloriam
 diuinitatis ⁊ beatitudinē. ⁊ iudiciariā
 ptātem. ⁊ hoc incōmutabiliter ⁊ regali-
 ter. Hñ Damascen⁹ inqt. dexteraꝝ patris
 dicimus gloriā ⁊ honore diuinitatis in
 qua dei filius extitit ante secula vt de⁹ et
 patri cōsubstantialis. Scdm̄ h̄o Augu. li.
 pte. q. lviij. ar. ij. Hec p̄positio ad vl̄i cū
 dicim⁹ ad dexterā vel in dextris: solā di-
 stinctionē psonalē importat ⁊ originis or-

dine nō aut grad⁹ nature vel dignitatē.
 q̄ null⁹ ē in diuinis psonis. q̄ h̄z Althana
 sui. tres p̄sone coeterne sibi sūt ⁊ coeq̄-
 les: Et sic soluim⁹ primū obiectū oñde-
 tes q̄ non dicūt dextera corpāl̄r de deo.
 Ad scdm̄ h̄o rñder Augu. i libro de sim-
 bolo. In illa beatitudine oīa dextera sunt
 q̄ nulla est ibi miseria. Verūtū vt inquit
 Tho. vbi. s. ad. iij. nullo mō pōt dici q̄
 p̄f sedeat ad dexterā filij vl̄ spūs sci q̄ fi-
 lius ⁊ spūs scūs trahūt originē a p̄e ⁊ n̄
 ecōuerso. S̄z spūs scūs pp̄ie pōt dici se-
 dere ad dexterā p̄is vel filij fm sensum
 p̄dictū. Verūtū fm quādā appropriatio-
 nē attribuit filio eq̄litas. Hñ Aug. ait. In
 p̄e est vnitas. in filio equalitas. in spū s̄a
 cto vnitas equalitatisq; cōnexio. Cōfir-
 mat hāc sententiā. Alexander in. iij. sum-
 me. q. xxiij. mē. iij. vbi ait. Sedre ad de-
 xteraꝝ p̄is ip̄onat distinctionē psonarū ⁊
 eq̄litate p̄sone ad p̄sonā in gl̄ia ⁊ hono-
 re: sed sic se h̄z spūs scūs ad p̄ez. ergo ei
 p̄uēit sedere ad dexterā p̄is. S̄z de eq̄li-
 tate dupl̄r. loq̄ possum⁹. s. p̄p̄ie vel per
 appropriationē. scdm̄ q̄ pp̄ie sumitur
 nō dicit aliā equalitas in diuinis nisi di-
 uinā essentiā vel virtutē q̄ nō ē maior in
 p̄sonis in vna q̄ in alia sed vna eadē in
 qua coeq̄antur p̄sone. hoc mō ē vna eq̄-
 litas in diuinis p̄sonis. sicut vna essentia
 Alio mō sumit̃ eq̄litas in diuinis h̄z ap-
 p̄riatioē ⁊ sic appropriat filio. ¶ Ad
 h̄ij. obiectum dicimus q̄ visio stepha-
 ni fuit eodē mō quo xp̄s auxiliū sibi p̄-
 stare iā erat parat⁹. Hñ Grego. in ome-
 lia inqt. Sedere iudicantis est. stare v̄o
 pugnātis vel adiuvātis. Stephanus er-
 go in labore certaminis positus stantēz
 vidit quē adiutorē habuit. S̄z hñc post
 ascensionē Marc⁹ sedere describit. q̄a
 post assumptiois sue gloriā index i fine
 videbit. Scdm̄ dubiū erat vtrūz sedere
 ad dexterā patris conueniat xp̄o fm q̄
 homo. Et ad hoc dicūt scūs Tho. vbi
 s. ar. iij. ⁊ Alexander. vbi. s. men. ij. Qd
 cū noie dextre itelligant̃ tria supradicta.
 s. gloria diuinitatis beatitudo. ⁊ iudicia-
 ria ptās. hec p̄positio ad quendam ad
 b⁹

dexterā accessū significat. in quo designatur cōueniētia cū quadam distinctione. qđ pōt eē tripliciter. Primo vt sit cōueniētia in natura et distinctio in persona. Et sic xps fm qđ filius dei sedet ad dexterā patris: qđ habet eandem naturā cū patre. Et glōria diuinitatis beatitudō et iudiciaria pās cōueniūt essentialiter filio. sicut et patri. et hoc est esse i equalitate patris. Scđo pōt intelligi hz gřaz vnionis que importat econuerso distinctionē nature et unitatē suppositi siue psonē. Et fm hoc xps scđm qđ hō ē filius dei. et per cōsequēs sedet ad dexterā pās fm equalitatē honoris in qđ tū eodē honore veneramur ipm filiū dei cū eadez natura assumpta. hūanitas qđē xpī fm pditionē sue nature. nō habet glōriā vř honore diuinitatis quā tñ hz rōne psonē cui vnīt. Et Damascen⁹ ait. In glōria diuinitatē dei fili⁹ existēs añ secula vt de⁹ et patri cōsubstantialis sedet cū glificata ei carne ei⁹. Adorat enī vna ypostasis vna adoratiōe ei⁹ cū carne ei⁹ ab omni creatura. Tercio pōt intelligi hz qđ hō hz cōditionē nature. et hoc fm gřaz habitualē qđ abūdātiō ē in xpō pte omnib⁹ alijs creaturis. i. tñ qđ ipa natura humana i xpō beatiō ē et sup oēs alias creaturas hñs regiaz et iudiciaria pātē. et sic eē in eq̄litate patris nō pertinet ad ipaz naturā humanā xpī hz solū ad psonā assumētē. Nihilominus sic fm qđ hō sedet ad dexterā pās. i. fm Augu. i. bonis patris potiorib⁹ p ceteris creaturis. quia oēs alias creaturas pcellit i beatitudine et iudiciaria pātē vt p̄dictū ē. ¶ Tertius dubiū erat vtrū alijs a xpō pueniat sedere ad dexterā patris. Mā Augu. in libro de simbolo. Sedere ad dexterā ē habitare in ei⁹ beatitudine. Sz oēs electi sūt beati. ergo oēs sedēt ad dexterā. Qđ cōfirmari pōt p illud mathe. xxv. Statuet oues qđē a dextris. Lōtrariū tñ videtur eē ex eo qđ apls ad hebreos. i. c. ait. Cui aliquñ angeloz dixit. sede a dextris meis: quasi dicat nulli. Nō det ergo scūs tpo. qđ xpus sedet ad dexterā patris in qđ tū

scđm diuinaz naturā est in equalitate patris. Scđm humanā vō est in excellenti possēssiōe bonoz diuinorū p ceteris creaturis. qđ nulli homini vel angelo conuenit. Sedere ergo i dexterā nō significat simplr eē in beatitudine. sed hēre beatitudinē cū quadā dominatiua pātē et quasi ppriam naturalem. qđ soli xpō cōuenit. Et tñ dici qđ oīs bñs et si non sedeat sit tñ ad dexterā dei pstitut⁹. Consideremus itaqz ex his que dicta sūt quanta ē glōria filij v̄ginis beate. quē adorāt āgeli. cui oēs obediūt creature. in cui⁹ noie flectit oē genu. Et stultis gentib⁹ ipsuz despiciētib⁹. Et duris iudeis in cū non credētib⁹. Et malis xpianis illū nō sequētib⁹. Hic ē ille iesus qđ p nobis carnē assumēs de⁹ et hō trigintatrib⁹ annis cū hoib⁹ habitauit. Hic est ille qđ affix⁹ pepēdit in ligno in medio latronū sp̄nāl coronat⁹. hic qđ tertia die surrexit a mortuis. Hic qđ regnabit in eternū cuius regnū nō erit finis fm angeli sententiam. Luce. i. c. Hic est deniqz de quo dñ ascederet ad celos angeli dixerūt tanta pconia. Mā postqđ nube tectus videri desijt discipuli intuebāt in celū suspensis vultibus et erectis luminib⁹. Et ecce duo viri idest angeli in specie viroz apparentes iuxta illos in p̄p̄quo. scire in vestibus albis in signū solēnitatē et leticie qđ dixerūt vt habetur actuū. i. c. Viri galilei cur statis aspiciētes in celū: quasi admirātes et stupidi de hoc qđ vidistis. et qđ misistis et desolati de hoc qđ magistri vestri presentiam corpālē p̄didistis: hic iesus qui assumpt⁹ ē a vobis in celū et ascedere potuit. qđ op⁹ a p̄se sibi impositū p̄sumaue rat. ne contristemini. quia sic veniet quē admodū vidistis cū eūtem in celū. O felix regnū quod nō deficiet. O rex inelyte qui et seruos tecū regnare p̄mittis. O gens sancta amicorū tuorū: qđ vocē tua dulcissimā erunt audituri. Venite bñdici patris mei possidete paratū vobis regnū a constitutione mūdi. Tu igitur rex glōrie xpī. Tu patris sempiternus es filius. Tu ad dexteram dei sedes in glōria

patris. Iudex crederis esse venturus. Te ergo quesumus tuis famulis subuici quos precioso sanguine redemisti.

Ad ascensio xpi congrue celebrata ē respectu ipis persone et termini. Cap. scd3.

Ecūdum mysteriū contemplā-
duz de ascensione xpi dicitur cō-
gruitas. Congrue nāq; cōueni-
entissimēq; sacra fuit ascēsis illa. Et hoc
triplici respectu.

Primo respectu temporis.

Secūdo respectu persone.

Tertio respectu termini.

¶ Primo fuit congrue ascensio christi celebrata respectu temporis. Quia die q̄ dragesimo postq̄ vite auctor a mortuis surrexit ascendit ad celos. Potuisset quidem antea ascendisse: Sed sic differre voluit vt veritatem resurrectionis probaret difficilior enim erat probare veritatem resurrectionis q̄ passionis quia a prima die vsq; ad tertiā vere probari poterat mora. Sed ad veram resurrectionem pbendam plures dies requirebantur. Et hoc est quod dicitur actuum. i. c. Probuit seipm̄ viuū post passionem suā in multis argumentis per dies quadraginta apparēs eis et loquēs de regno dei. Hinc Leo papa in sermone de ascensione ingt. Quadragenarij hodie dicitur ppletur numeri sacratissima ordinatione dispositi et ad vilitatē nostre cruditionis impensius vt dñi a dño in hoc spacio mora pñtie corporalis extēdit. fides resurrectionis documētis necessarijs nūdiret. Et iterū in eodē sermone ait. Mō hi dies qui inter resurrectionē dñi ascensionēq; fluxerūt ocioso transire discursu sed magna in eis confirmata sunt sacramenta. magna sūt reuelata mysteria. In his metus dire mortis auferit et non solū anime sed etiam carnis immortalitas declarat. In his per insufflationem domini infunditur apostolis spūs sct̄. et beato petro supra ceteros p̄ regni clauēs oul dñici cura mādāt. In his duo-

bus discipulis tertio in vta dñs iūgit. cor-
mes et ad oēm nfe ambiguitatē caliginē
detergendā pauentiū vltrepidantiū tar-
ditas increpat. flāmā fidei illuminata cor-
da concipiunt. et q̄ erant tepida referan-
te dño scripturas efficiūt ardētia. hec ille
¶ Secundo fuit congrue ascensio xpi
pacta respectu persone. vbi a doctoribus
q̄rit. An fuit cōueniens xpm̄ ascendere
Et postq; quis arguēdo dicere q̄ n̄. Pri-
mo q̄ plus dicit in. ij. de celo et mundo.
Nulla q̄ optimo modo se habēt possident
suū bonū sine motu. S3 xps optio mō
se habuit et scdm̄ diuinā naturā q̄ ē sum-
mū bonū et fm̄ humanā q̄ erat optime
glorificatus. ergo n̄ cōueniebat illi aliq̄s
motus: Sed ascēsis ē qdaz motus quare
videtur q̄ nō debebat ascendere. Scdo
Omne qd̄ mouet mouet. ppter aliquid
meli⁹ sed xpo nō fuit meli⁹ cē in celo q̄
in terra nec q̄tū ad aiām nec q̄tū ad
corp⁹. q̄ vbiq; eque btis. ergo nō debe-
bat ascendere. Tertio si post resurrectionē
suā fuisset cū hominibus puerfar⁹ vlt glo-
riosus regnasset in terris multo plures
eū sequerēt q̄ mō: ergo debuit nobiscū
manere et nō ascendere in celū. ¶ Pro
declaratiōe veritatē et horū solutiōe. Rñ
det scūs thō. iij. pte. q. lviij. arti. i. q. loc⁹
debzēē pportionat⁹ locato. Xps autē p re-
surrectionē vitā immortalē et incorruptibi-
lē ichoauit. loc⁹ vō in quo habitam⁹ ē lo-
cus generationis et corruptionis. s3 loc⁹
celestis est locus incorruptionis. S3 cō-
gruenter xpus ad locū illū se transtulit.
Ad primū ergo dicit thō. q. de⁹ ē q. pos-
sides suū bonū sine motu q̄ oīo immu-
tabilis est. Quelibet autē creatura est ali-
quo mō mutabilis fm̄ Augu. viij. super
genesis ad lram. Et q̄ natura assūpta
a filio dei remāsit creatura. n̄ ē incōuē-
iens si ei aliq̄s mot⁹ attribuat. Ad scdm̄
rñ det scūs thō. q. xpo ascēdētī nihil ac-
creuit q̄tū ad ea q̄ sūt de eētia glie. si-
ue fm̄ corp⁹ siue fm̄ aiām. Tñ accreuit
aliqd̄ q̄tū ad loci decentiā qd̄ est de bñ
esse glorie. n̄ q̄ corpori eius aliquid aut
pfectionis aut cōseruationis acq̄reretur
b⁹ 2

ex torpe celesti: s; solūmodo p quādā d
cētā. hoc aut aliquo mō pertinebat ad
ei⁹ glām. Et de hac decētā gaudiū qd
dā hūit. nō qdē q; tūc de nouo gaudet
Incipet qū in celū ascēdit. s; q; nouo mō
gausū est sicut de re ipea. Ad terūz
argumētū dī q; licet pūa corpālis eius
fuerit subtracta nō tū diuinitatē. Eldest i
sup semp nobiscū in sacro altari licz nō
videat oculis corpālib⁹. **Ob qd** **Mat**
thēi vltimo dū ascēdēdo discipulos relin
quebat dixit Ecce ego vobiscū sū oib⁹
dieb⁹ vsq; ad cōsumationē sēi. Fuit cū
aplis assistēdo eis in opib⁹ miraculosis.
qā vt dicit **Mat**h⁹ vltio ca. p dīcauerūt
vbiq; dño coopante et sermonē pfirmā
te sequētib; signis. Assistit nobiscū exi
stēdo vt dicitū ē in sacro eucharistie vbi
est xps tot⁹. Assistit et ecclie semp ipam
dirigēdo p occultos istinc⁹ spūs scī vt
sic non deficiat fides petri. Propterea
Augustin⁹ in sermōe de ascēsiōe ita pul
cre loquit. Oīa charissimi q dñs iesus
xps in h mūdo sub fragilitate nra mira
cula edidit nobis pficiūt. Qui dū hūa
nā cōditionē sēderib⁹ iportauit. credēti
bus celū patere posse mōstrauit. Et dū
victorē mortis in celestia eleuauit. victo
rē eiusdē mortē q sequemur oīdī. Ascē
siō ergo dñi catholice fidei cōfirmatio
fuit vt securi i postenū crederem⁹ mira
culū ipsi⁹ donū. cui⁹ in pñti pcepissem⁹
effectū. et fidelis qsq; cū tā tāta pcepit
p ea q agnoscat pñtia discat spare. pñtis
sa ac dei sui pñtita pñtiq; bōitate qī fu
turoz teneat cautōez. hec **Aug.** **T**er
tio ascēsiō xpi fuit cōgrue celebrata res
pectu termini: qā ascēdit sup oēm crea
turā tā spūalē qz et corpāle. Ex quo apls
ad ephesios. iij. ca. ait. Qui descēdit ipe
et q ascēdit sup oēs celos vt ipleret oīa
fm **Nicholaū** de lira sup hoc passū nō ē
intelligēdū q ascēderit totalr supra celū
empireū vbi nullus ē loc⁹ nec creatu
ra aliqua. Sed q ascēderit ad partē di
gniorē celi empirei. qd ē loc⁹ beatorum
et celū supremū. loc⁹ aut ille debet etiaz
substātijs spūalib⁹. fm quādā cōgrue

tā qā ille substātie sūt supreme in ordīe
substātiarū. Et tū xpus ascēdit sup oēs
substātijs spūales et supra oēs ordīes
angeloz. nec ē incōueniēs corp⁹ xpi p
poni substātijs spūalib⁹. cū spūs simpli
citer nobilior sit oī corpē. Quia vt mgt
scūs **Tho.** vbi. s. ar. v. licet corpus istud
considerādo pditionēz nāe corporee sit
isra substātijs spūales. Cōsiderādo tū
dignitatē vniōis q ē psona fr deo cōiun
ctū. excellit nobilitatē et peminētiā oīum
substātiarū spūalium et oīum angeloz.
Qualiter xpus ascēdit cū pāte et ma
gnificentia vidētib; patēter discipulis.

Caplm. iij.

Entū mysteriū pteplādū d ascē
siōe xpi dī qūatitatis. In quo p
scrutari debem⁹ qūter xps ascē
dit. Ad qd dicim⁹ q ascēdit tripliciter.

Primo potenter.

Secundo magnifice.

Tertio patenter.

Primo ascēdit potenter vbi tres diffi
cultates oriūt. **Prima** vtrū ascēdere cō
ueniat xpo fm diuinā nām. Ad hoc ita
rīdet scūs **Tho.** vbi. s. ar. ij. q li s; duo
pōt notare. s. cōditionē ascēdētis et cām
ascēsiōis. **Primo** mō nō pōt puenire xpo
fm pditionē dīne nature. tū q; nihil ē dī
uinitate alti⁹ q pōsit ascēdere. tū q; ascē
siō ē mot⁹ localis q dīne nāe nō ppetit
q ē immobilis et inlocalis. Sed p hūc mō
dū cōpetit xpo fm hūanā nām q con
tinet loco et motu subiacet. Itaq; xpus
ascēdit in celū fm qd hō nō fm q; de⁹.
Si vō li fm dicat cāz ascēsiōis Lū xps
ex virtute diuina i celū ascēderit. dicim⁹
q ascēdit fm q; de⁹. **Scda** difficultas
vtrū ascēdit p pūa vīte. Ad istud **Tho.**
vbi. s. ar. iij. dicit. q cū in xpo sit duplex
nā diuina. s. et hūana fm vtrāq; accipit
pōt p pūa virtus. Xps ergo ascēdit p pūa
virtute dīna. d virtute vō hūana dī
stinguit **Tho.** q hoc pōt dupliciter acci
pi vna quidē ē virtus naturalis que pro
cedit ex principijs nature et hac xps nō
ascēdit. **Alia** autē virtus est glorie fm
quam xpus in celum ascēdit. **Culio**

qdē virtutis rōnē qdā accipiūt ex nā qn
te essentīe q̄ ē lux vt dicit quā ponūt esse
de p̄posinōe corpis hūani ⁊ p̄ eā elemē
ta p̄ria p̄ciliari in vnū. Ita q̄ in statu hu
ius mortalitatis nā elemētariis in corpori
b^o humanis dñat. Et iō fm nām elemē
ti p̄dñantis corpus humanū nāli tute
deorsū ferī. In statu autē glie p̄domina
bit natura celestis fm cui⁹ inclinationē ⁊
tute corp⁹ xpi ⁊ alia scōp⁹ corpora ferū
tur in celū. Alij vō assignāt rōnē p̄dicte
virtutis ex pte aīe glōsificate ex cui⁹ redū
dūdantia glōsificabil corp⁹. vt dicit Au
gustin⁹ ad thoscōp⁹. ⁊. xxiij. li. de ciui. dei.
Erit. n. tāta obediētia corpis glōsi ad
aīaz btāz. vt vbi volet spūs ibi⁹ erit p̄tin⁹
corpus. I. ergo ascēdere sursum sit p̄ nām
humani corpis fm statū p̄itis vite. tñ n̄
erit p̄ nām corpis glōsi cui⁹ tota nā erit
oīo subiecta⁹ spūi. Tertia difficultas ē
In corp⁹ xpi ⁊ qd cūqz glōsi possit loca
liter moueri i istāti cū tali motu opet vtr
e⁹ diuina. Ad h⁹ rñdet Alex. iij. pte. q. xxiij.
mē. iij. ⁊ Thō. vbi. s. ad. iij. q. 13 virt⁹ diui
na sit infinita q̄tū ē ex pte operātis. tñ
effect⁹ illi⁹ ē tūg recipit in reb⁹ fm capaci
tatē earū ⁊ dispositiōnē. Corp⁹ autē nō ē
capax vt in instanti localr moueat qz o3
q̄ p̄miscet se spacio fm cui⁹ diuisione3
diuidit ip̄s. vt dī. vi. phisicōp⁹. Verū tñ 13
corp⁹ xpi nō fuerit motū in instāti d ter
ra ad celū. nihilomin⁹ mot⁹ ille fuit satis
velox atqz festin⁹. dū eade3 die de terra
euolauit ad empirēū. qd ē sup⁹ oēs celos
Refert enī Rabbi moyses maxim⁹ phi
losophus q̄ q̄libz circul⁹ cuiuslibz plane
te h3 tñ spaciū q̄tū possz aliq3 ire d via
plana in q̄ngens annis. Et distāta inter
celū ⁊ celū. i. inter circulū ⁊ circulū est si
militer vt dicit via quingēto3 annoz. Et
iō cū sint septē celi erit fm ip̄m a cētro
terre vsqz ad cōcauū celi saturni qd ē se
ptimū celū via mltō3 miliū annoz. i. tñ
spaciū q̄tū de via plana aliq3 iret i mul
tis milibus annis si tñ viueret. ita tñ q̄
iter vni⁹ cuiuslibet diei sint q̄draginta mī
liaria. Qd si vep ē nouit de⁹. Clap tñ eē
pōt q̄ satis lōga distātia ē a terra vsqz ad

celū empirēū. qz corpa celestia sol ⁊ luna
cū excedāt in q̄titate oīa elemēta tñ ita
parua vident. Sed ascēdit xps ma
gnifice cū tripudio ⁊ leticia angeloz. Si
enim beatissimi spūs illi alios scōs ad ce
lū cūtes cū exultatione recipiūt. q̄to ma
gis regi regū sese oēs obseguosos reuerē
tissimos ac iocūdissimos exhibueūt. Ex
illis vtiqz fuerūt duo illi de qb⁹ dixim⁹ in
p̄rio mysterio. q̄ astiterūt iuxta discipu
los in vestib⁹ albis. Sed hoc loco in
terponēdā. puco. Gregorij sententiā q̄ in
omelia inqt. Querēdū ē qdā sit q̄ na
to dño angeli apparuerūt ⁊ tñ nō legunt
in vestib⁹ albis apparuisse. Ascēdēte autē
missi angeli i albis vestib⁹ legunt appa
ruisse. In albis vestib⁹ gaudiū ⁊ solēni
tas mētis attēdit. qz magna tūc solēnitas
angelis facta ē cū celū de⁹ hō penetrauit
Quia nascēte dño videbat diuinitas hu
miliata ascēdēte vō ē humanitas exalta
ta. Albe eteiz vestes exaltatiōi magis cō
gruūt q̄ humiliatiōi. In ascēsiōne ergo
ei⁹ angeli in albis vestib⁹ videri debueūt.
qa q̄ in humilitate sua apparuit de⁹ hu
milis. in ascēsiōne sua ostēsus ē de⁹ sub
limis. hec ille. Ad triūphū iā xpi redea
mus ⁊ cogitem⁹ q̄ stupēdū q̄qz mirabi
le fuit spectaculū illd. qñ cū glōsificata car
ne sua regna celestia penetrauit. Super
rauerat hostes. terruerat demones. ⁊ p
dam innumerabili3 scōp⁹ eduxerat de
inferno. p̄strauerat mortē quā sua mor
te destruxit. ⁊ ad p̄is dexterā sessurus. p
ficiscebatur. Nō talis nec tant⁹ fuit illorū
triūphus quoz h̄istoria romana memi
nit qa iā perijt memoria eorū cū sonitu.
I3 iesus xps in eternū p̄manet. Rē gran
dem plerqz putāt dū legūt v⁹ audiūt. q̄
Cesar p⁹ tot victorias ⁊ finē bello3 ciui
liū mortēqz p̄dopet. dū redijt ad vrbez
fm Suetoniū vno mēse sed interiectis
dieb⁹ quinquies triumphauit. Primo
de gallia ⁊ britania. Scōdo d̄ egypto. Ter
tio de farnate ⁊ ponto. Quarto d̄ iuba ⁊
affrica. Quito ⁊ vltio de hispania. Alii ū
sine maxima voluptate p̄memorāt que
de q̄plurib⁹ ad eoz laudē p̄scripta sunt

q ob reipublice libertate hostes rebelles
q Romanoru domuerunt. Scribit na/
q Plini⁹ in libro de viris illustribus. 7
Eutropi⁹ li. iiii. q Ardu⁹ metell⁹ dict⁹ ma/
cedonic⁹ a deuicta macedonia philippu
macedonie regē circa tpa qbus cartago
euerfa est duxit ad urbē. 7 triūphās ante
currū vinctū trahi fecit. Metell⁹ fili⁹ ei⁹
dict⁹ cretic⁹ fm Drosiū 7 Eutropius ga/
Lretā romano populo subiugauit. reuer/
sus romani triumphauit. Papius qui
lucius papir⁹ cursor fm Titū liuius quia
samnitū duriciam prelijs fregit 7 adeo
clare cuncta gessit q Eutropius 7 Dro/
sius dicant q romani hunc. Alexandro
magno ducem parē esse putabant si asia
domita in Europā arma tempraſſz Ro/
maz rediens post debellatos hostes tri/
umphauit. Papir⁹ fili⁹ ei⁹ consul adhuc
contra samnites qui Aquiloniam ciuita/
tem eorum cepit. expugnauitqz aliam ci/
uitatem illorum fortissimam fm Tituli/
uium. post romā rediens triumphauit.
Octavianus vt refert Drosius. 7 Eutro/
pius victor rediēs ab oriente cum tripli/
ci triūpho urbē ingressus tūc pūmū ga/
republicā auxerā Augustus salutat⁹ ē p/
bus imperator fm Rufinum in anna/
lib⁹ romanoz qui vicit Alamanos ger/
manos gothos 7 sarmathas. ob qd ele/
ctus fuit imperator. postqz superauit bel/
lo Proculum 7 Bonosū quos ipse du/
ces miserat ad presidium galliarum. at/
illi imperatores se dixerant pacata pro/
uincia 7 occisis illis in prelio romani re/
diens quinqz diebus gloriose triumphauit.
Nam inter alia spectacula quod nū/
q prius factum fuerat totum circum in
speciez silue fecit conseri arboribus ac p/
diuerfos aditus struēdes mille. ceruos
mille. Aprios mille. Leones centū: cen/
tūqz libicos immisit leopardos. 7 quot/
q alias vinas feras habere posuit 7 oia
pcessit diripiēda p pfo. Scipio african⁹
vt ponit Tit⁹ liui⁹ post victum hanibales
domitāqz Carthaginē. vbi romā attigit
triūpho oīuz clarissimo capitoliuz hone/
stauit quē sequebant capui oēs romā

qui ad quattuor milia erant de manibus
hostiū liberati. Scipio frater ei⁹ p⁹ mul/
ta per eū feliciter gesta domita asia qua/
re vt scribit Plini⁹ libro de viris illustri/
bus asiatic⁹ dict⁹ ē triūphauit. Qui triū/
phus oculoz spectaculo maior q affri/
cani fuit. Maz portauit consul triūphana
ducēta viginti quatuor signa militaria ho/
stiū simulacra captoz hostiū opidoruz
7 vrbūz cētū triginquatuor. Aureas co/
ronas ducentas triginta quatuor. Elasa at/
rea 7 argentea numero infinita. picipes
vrbū 7 duces trecentos vigintifex cū q/
bus 7 adolescētē filiū Antiochi pūlit
ante se. Fuerunt 7 alij qb⁹ triūphi gloria
concessa fuit quos omittim⁹ ne tedio au/
ditores afficiam⁹. Ills tū sciēdū q triū/
phus erat honor maxim⁹ q dari poterat
a romanis. nā erat triplex notabilis leti/
cia triūphantis. Erat prima q cū ad vr/
bem triumphalis ciuis rediret ei cum
effusa leticia occurrebat ppls vniuersus.
Erat 2a leticia. q triūphāz currū pcedē/
bāt māib⁹ p⁹ terga ligaz captiui oēs. Ter/
tia leticia erat maxima. qū triūphās lau/
ro coronatus induit aurea veste ascēde/
bat currum aureū triumphalē tractum
a quattuor albis equis. Sicqz dux pon/
taticus pceunte senatu in capitolio. al/
bos thauros sacrificabat ioui. multaqz
alia fiebant ad gloriā ducis triumphan/
tis. Attamen oia illa vana fuerunt friuo/
la 7 transitoria ludisqz pucroz cōparan/
da. Erigam⁹ ergo mētē nfe oculos ad re/
gem regū beatorū ducem inuictissimū
iesū xpū ascendētē ad celos. 7 cōside/
rem⁹ cum quali milicia celū ingreditur
7 quot innumeri angeli ei pcedūt obuiā
qztaqz sit in celis cōmorio. Q festū tran/
scendens omnē exaltationē in sublimē 7
gloriā quorūcūqz impatorū 7 regū qui
fuerunt ab initio mundi 7 qui erūt vsqz
in finē. Ducebat xpūs secū oēs animas
scētās quas eduxerat de inferno. q nulla
ante ipz ad empireū puenerat. ducebat
7 scōs resuscitados q in corpe 7 aia ipm
feliciter seqbant. Ducebat isup 7 aias co/
rum iustoz 7 puuloz fidelū que i his q

draginta dieb⁹ a pprijs corporib⁹ p mor-
tem discesserāt. de quib⁹ oib⁹ aliq tenent
q³ a resurrectione xpī vsq³ ad ascensio-
nē ei⁹ fuerūt in paradiso terrestri. Aliqui
vero aliter opinant. s. q³ xp̄s associabant
inuisibiliter in hoc mūdo cum hymnis
& laudibus. Et vtrunq³ est possibile licet
nō sit auctoritate firmatum ibi non erat
op⁹ curruq³ eq³ traherēt. Abi cor⁹ p⁹ qua
duplici dote claritatis agilitatē ipassibili-
tatis & subtilitatē p⁹ semetip̄s mirabilē se-
rebat in celū. Et qñ dī q³ nubes suscepit
eū ab oculis eor⁹. intelligēdū ē f3 docto-
res. q³ nubes illa nō p̄buit adminiculus
xp̄o ascēdēti p modū vehiculi. f3 appuit
in signū diuinitatē. f3 q³ glia dñi appare-
bat sup tabernaculū in nube. puto at nu-
bē illā fuisse lucidā aspectu decorā. ange-
lico misterio formatā. & ad xp̄s reuerētis
sime perductā. Itā & nubes illa de q³ dī
numeri. ix. c. q³ opuit tabernaculū & fm
q³ mouebatur vlt⁹ stabat ita faciebant filij
isrl⁹. mouebat angelico presidio. vt inquit
Nico. de lira. Nubes in sup in qua spūs
scūs apparuit in transfiguratione xpī lu-
cida fuit vt scribit math. xviij. ca. Tercio
xp̄s ascēdēti patenter. q³ voluit a discipu-
lis videri in manifesto. Abi aduertēdū
q³ ipa die ascensionis bis apparuit disci-
pulis. Primo apparuit vndecim aplis
recubētib⁹ in cenaculo. oēs eim taz apli
q³ alij discipuli necnō & mulieres habi-
tabant in illa parte isrl⁹ q³ dicebat mello.
San mōte syon. vbi dauid pstruxerat si-
bi palacium & erat ibi cenaculum grāde
stratus in q³ dñs pcepit sibi pari pascha.
Et in illo cenaculo tunc xpīani apli hita-
bant. Ceteri autē discipuli & mulieres ha-
bitabāt circunqua³ p diuersa hospitia.
Cuz ergo in isto cenaculo comederent
dñs eis apparuit & exprobrauit incredu-
litate illo³ & duriciā cordis. & offiū p̄di-
cādi p̄misit & formā baptismi instituit at
q³ grāz miraculo³ cōtulit vt p3. Marc
& mathei vlt. c. Deinde fuit cuz eis fami-
liarissime pransus. vt dī Actuum. i. c. vt
p effectum comestiois fm Gre. veritas
patesceret carnis. Et in his oibus credē

dum est matrem suā sanctissimā affuisse
Itā vt habet actū. i. c. postq³ xp̄s ascē-
dit reuerfi sūt discipuli in domū vbi ma-
nebant cum mulierib⁹ & matre ihesu et
fratribus eius. Itā autem regressio de-
notat q³ inde exierant. Refectione autē
cōpleta pcepit eis vt in montem oliueti
versus bethaniamarent. Aliqui dicūt q³
xp̄us inuit cuz eis. ex eo q³ lucas ait. Edu-
xit illos foras in bethaniā. Aliq³ fō tenēt
q³ postq³ dixit vt irent ad montē oliueti
disparuit ab eis. & iterum in monte ap-
paruit. Erat autē mons ille fm Nicolai
de lira extra isrlm in via eundi versus be-
thaniā. Abi aliq³ diu stetit xp̄s cū bñ-
dicta matre & discipulis suis sicut amici
valde facientes solent figere gradū. Abi
discipulos docuit q³ nō erat eor⁹ nosse tē-
pora vel momēta q³ p̄ posuit in sua prā-
te. cū peterēt. Si in illo tp̄e restituēdū eēt
regnū isrl⁹. Abi pcepit eis ne discederēt a
isrlm quousq³ reciperent spūm scūs. Abi
tandē post multa blanda & consolatoria
verba bñdixit eis. P̄e qdē cōtemplari
possumus q³ dū dixisset. Mater mea
bñdicta. Mater genetrix snauissima. Mater
dilecti mei discipuli. Ecce completa sūt oia.
Temp⁹ ē vt reuertar ad eum q³ me misit
Igitur suscipite bñdictionē meā. q³ oēs
cadētes in terrā adorauerunt eū et bñdi-
ctione accepta genua tenebāt in terra de-
fixa. aspiciēbātq³ facie in quā angeli desi-
derant p̄spicere. Est itū ad oriētē respi-
ciēs forte ingeminādo bñdicta sis mater
mea. bñdicti vos discipuli mei. eleuatis
manib⁹ paulatim ferebat in celum. Mater
no-
ua. p̄digia. Miracula inaudita. Ille q³
de virgine natus mortem tulit abiectiss
me crucis non solum surrexit a mortuis
& suam resurrectionem signis euiden-
tissimis comprobauit. Sed post hec oia
palam & hora nona vt credit visibiliter
a mōte oliueti ad celos. p̄gredit. Currite
gentes vndiq³ & adorare illū qui est rex
regū & dñs dñanūz. Postq³ vō vide-
ri amplius non potuit regressi sunt apo-
stoli & ceteri in isrlm & laudantes & bene-
dicētes deū in gaudio & leticia. Amen.

Sermo vigesim^o de spū scō q miss^o ē
aplis in signo visibilis igneaz linguaruz.

Spiritus scūs quē mit-
tet p^r i nomīe meo ille
vos docebit oīa. Verba
sūt redēptoris n^ri origi-
nāl^r Jo. xiiij. c. 7 in euā-
gelio p^rntis solēnitatis.
Simplissimū donū ho-

dierna die collatum fuit humano gene-
ri cū spūs scūs visibil^r missus ē i aplos
fūdatōres militāris ecclie. Per illos. n.
in xp̄z credidit mundus. Per iplos de-
leta fuit penitus 7 extincta p^rncipes ydola-
trie. q̄ oēs q̄li populos involuebat. p iplos
deniqz via regni celozū mortalib⁹ scā fu-
it nota. Tanta g^rpe v^rtute ex alto p^rediti
spū scō cooperāte fuer^t vt sicut psalmista
refert. In oēm terrā exiuit son⁹ eoz cuz
fructu 7 vilitate oīuz gentiū. atqz i fines
orbis terre verba eoz. P^reterea vt tan-
ti miraculi memores eē possim⁹. i p^rnti
sermone de spū scō i aplos missō erim⁹
verba facturī de quo tria p^rponim⁹ my-
steria contemplanda.

Primū d^r cognitionis.

Secundum missionis.

Tertiū operationis.

Quā vi nāe spūs scūs nō est cognosci-
bilis s^z nū p reuelationē. 7 q̄l^r spūs scūs
est de⁹ pcedēs a p^re 7 filio ip^sis corēq̄lis.

Cap^m. j.

Primū mysteriū p^relādūz de
spū scō d^r cognitōis. In q̄ no-
tāde sūt tres theologoz v^ritates

Pria q̄ null⁹ viator p^rt cognosce^r p^r-
p^ria vi nāe tertiā psonā in diuinis quas
dicim⁹ spūm scūm. An⁹ B^rilari⁹ in li. de
trinita. ait. Nō putet hō sua intelligētia
facim⁹ gnātionez 7 p^rcessiōis se posse cō-
sequi. Et dronisi⁹ in li. d^r diuinis no. Nō
ē audendū dicere aliquid nec cogitare d^r
sup^rsubstātiāl^r ocelta diuinitate p^rter ea q̄
diuinit⁹ nobis ex sacris eloquijs sūt ex-
pressa. Et de hoc paulus. i. ad corinthios
c. ij. dixit Loquimur dei sapiāz quā nemo
p^ricipū hui⁹ seculi nouit. s. p^rhoz s^z glo

Secda veritas qd nobis reuelatū ē in
diuinis eē tertiā psonā pcedēte p modū
amoris q̄ d^r spūs scūs. Nā in veteri ac i
nouo testō fit mētio de spū dei. An⁹ gen.
i. c. d^r. Spūs dⁿi ferebat sup aquas. Et
vj. c. Nō pmanebit spūs me⁹ i hoīe. Et
xli. Nūqd inuenire poterim⁹ talē vtz q
spū dei plen⁹ sit? Et iudicū. iij. c. Sūt in
eo spūs dⁿi 7 iudicauit isrl⁹. Et. x. c. Fact⁹
est sup Iepete spūs dⁿi. Et p^rmi regū. x. c.
Insiluit sup saulē spūs dⁿi. 7 pphetauit
Et ps xxxij. Verbo dⁿi celi firmati sūt. 7
spū oīs ei⁹ oīs virt⁹ eoz. Et ps. l. Spiri-
tū scūm tuū ne auferas a me. Et ps. cēte-
simo. iij. Emitte spūz tuū 7 creabunt^r. Et
ps. centesimo. xliij. Spūs tu⁹ bon⁹ dedu-
cet me in terrā rectā. Et sapie. i. c. Spūs
dⁿi repleuit orbē terrarū. Et. xij. c. Q̄
bon⁹ 7 suauis est spūs tuus in nobis. Et
Isaie. xj. c. Requiescei sup euz spūs dⁿi.
Et. xliij. c. dedi spūm meū sup eum. Et.
xlviij. c. dⁿs misit me 7 spūs ei⁹. Et. lxj.
c. Spirit⁹ dⁿi super me. Et Joelis. ij. c.
Effundā spūm meū 7 dabo p^rdigia i ce-
lo 7 in terra. Eodē. c. Effundā spūz meū
sup oēm carnē 7 pphetabūt filij v^ri 7 fi-
lie vestre. Et mathel. i. c. Inuenta ēi vte-
ro habens d^r spiritu sancto. Et. iij. c. Ba-
ptizabit vos spū sancto. Et. xij. c. Qui di-
xerit verbū d^r spūm scūm non remitte^r
ei. Et vlt. c. Euntes docete omnes gētes
baptizantes in noīe patris 7 filij 7 spirit⁹
scti. Et Luce. i. c. Spiritu sancto reple-
bit ex vtero matris sue. Eodē. c. Spirit⁹
sanctus supueniet in te. Eodem. c. Re-
pleta est spiritu sancto elisabeth. Et. iij. c.
Spūs sanctus erat in eo. Et. iij. c. Desce-
dit spūs scūs corporali specie sicut colū-
ba in ipm. Et Jo. xx. c. Accipite spūz sctū
etum. Et Actū. i. c. Accipiens virtutem
superuenientis spiritus sancti in vos. Et
ij. c. Repleti sūt omnes spū scō. Et. x. c.
In nationes gratia spiritus sci effusa est
Et. vj. c. Elegerūt stephanū plenū fide
7 spū scō. Et. viij. c. Imponebāt man⁹
sup illos 7 accipiebāt spūm sanctum. Et
ad Romanos. v. c. Charitas dei diffusa
est in cordibus v^ris per spūz sanctū. Et

scda petri. i. c. Spū scō inspirati locuti
sūt sancti dei hoies Et Jo. prime sue ca
nonice. v. c. Tres sūt q testimonii dāt in
celo p̄r v̄bū r spūs scūs. ¶ Tertia veri
tas q spūs accipit multipl̄r. P̄rio pro
substantia aie. vii. actui. vij. c. Dñe iesu
accipe spūz meū. Et. Luce. xxij. In ma
nus tuas pater cōmēdo spūm meū. Se
cūdo accipit p vento vt Jo. iij. c. Spūs
vbi vult spirat. Tercio pro aere vt in ps.
De meum apperui r attraxi spiritum.
Quarto p angelo vt i ps. Qui facis an
gelos tuos spūs. Quinto p deo. Jo. iij.
c. Spūs ē de⁹. Sexto p tertia p̄sona in
trinitate. ¶ Sed aduertēdū fm Bon. i.
t. di. xi. ar. ij. q. iij. q spūs in substantia spi
rituali d̄r dupliciter. s. a spūalitate r cor
pūlētā. Et sic substantia rōnalis v̄l intelle
ctualis aut eius potentia interior dicitur
spūs. Vel a spiratōe r sic amor v̄l affe
ctus d̄r spūs. P̄rio mō puenit toti trini
tati. r sic ē nom̄ absolutū. Scōdo mō cō
uenit illi p̄sonae q̄ pcedit vt amor. Spi
rari eim in spūalib⁹ ē soli amoris. Quā
amor pōt spirari recte r ordiate r sic est
pūrus. v̄l indirecte r immūde r sic est li
bidinosus. Iō illa p̄sona q̄ ē amor n̄ nū
d̄r spūs. s. spūs scūs. Mō sic fili⁹ d̄r scūs
q̄ gnatio ē mor̄nālis circa quē nō attē
dit sanctitas vel puritas sicut attenditur
circa amorē volūtatis. Albert⁹ autem in
cōpēdio theologie dicit q spūs scūs m̄l
ta p̄z noīa. D̄r enim spūs a spirādo acti
ue eo q spiret vbi vult. Et sic cōuenit tri
bus p̄sonis. s. spiritui scō p appropria
tionē. Alio mō d̄r spūs a spirando passi
ue eo q spirat. r hoc mō p̄rius est spūi
scō q pcedit p modū spirationis. Non
solū aut dicitur spiritus s. addit sac⁹ q̄
sac⁹ idē ē q mund⁹ v̄l firm⁹ vel sine ter
ra. Que pueniūt n̄ solū ei q̄ ad se s. i cō
paratione quo ad nos. Mā p ḡfāz spūi
tus scī a p̄cis mūdāmur. in bono firma
mur. a terrenis sepāmur. In sup spiritus
scūs vocat nex⁹ v̄ntas r āplexus. r hoc
put pparat ad p̄res r filiū. Itē d̄r donū
dei altissimū. qz oē donū ab ip̄o fluit. D̄r
fōs viu⁹ qz sūctib⁹ ḡfāz largit. D̄r ignis

qz affectū accēdit. D̄r charitas nō soluz
qz ē amor p̄ris r filij. sed qz nos amātes
facit. D̄r spiritalis v̄ntio. qz oēs tribula
tiones mundanas suauē facit r iocun
das. fm illd. In labore reges in estu tē
peries. D̄r dextre dei digit⁹. qz sicut om
nes corporales res digito demōstrāf. ita
p spūm scūs ostēdunt res spūales oculo
spiritali. D̄r pacit⁹ qz cōsolatiōes cele
stes mētib⁹ instillat. D̄r magistrōz opti
mus. qz intellectus ad cognitionem dei
r sui ipsius illuminat. Est itaqz spiritus
sanctus vt colligit ex dictis. Augustinus
in li. de trini. deus tertia p̄sona in trinita
te. pducta a patre r filio p modūz vloun
tag. De⁹ nāqz est sūme simplex vt p̄z. xij.
metaphisice. vbi p̄s dicit. qz de⁹ ē actus
purissim⁹ absqz aliq̄ p̄positione. ergo oē
qz ē in deo est deus. Et p cōsequēs scīa
sapientia intellectus cognitio voluntas r
amor dei est de⁹. Cōstat autē q spiritus
sanct⁹ ē amor p̄ris ad filiūz. De⁹ enīz p̄
p intellectum suum cognoscit essentiam
suā ēē infinite bonitatis. ergo eque amat
amore infinito. Sicut ergo qua seipz co
gnoscit cognitio est filius. ita amor quo
seipm amat est spiritus sanct⁹. S. p̄ p̄e
dicta tres inueniunt h̄r̄icoz op̄iniones
dānate. P̄ima fuit op̄inio. Arrij qui vt
dicit sanct⁹ Tho. in. iij. summe s̄ gēiles
c. xvj. docuit filiam r spiritum sac̄tum ēē
creaturas filiūz tñ maiorē spiritu scō et
filiūz minorē p̄e. quē errozē q̄tuz ad spi
rituz sanctuz secur⁹ ē. Macedonius. q de
p̄re r filio recte sensit. qz vni⁹ et elusdez
substantie sint. S. hoc de spiritu scō cre
dere noluit creaturā ēē p̄testās. Eñ qdā
Macedonianos semi arrianos vocant
eo qz arrianis in parte cōueniunt et
in parte differunt ab eis dē. Quostñ oēs
p̄uincimus testimonio scripturaz scāz
ex qb⁹ verissime colligimus q spirit⁹ san
ctus est de⁹. Mā nulli tēplum cōstruitur
r cōsecrat nisi deo. vñ in ps d̄r. Dñs in
tēplo scō suo. S. tēpluz deputat spiritus
scō. Dicit enim ap̄s. i. ad corinthios. vj.
c. An nescit qm̄ mēbra v̄a tēplum sunt
spiritus sancti. ergo spirit⁹ sanctus est de

us. Insuper comprehendere oia profunda
 dei non est alicuius creature. s; spiritus
 scus cōphēdit oia profunda dei igit nō est
 creatura. dñr eim. i. ad corinthi. ij. c. Que
 dei sūt nemo cognouit nisi spūs dei. Itē
 de^o locut^o est p. pphas. vñ numeri. xij. c.
 scribit. Si q; fuerit inter vos ppheta to
 min in visione apparebo ei vl p sōnuz
 loquar ad illū. S; spūs scus locut^o ē p. p
 phetas. ergo ē de^o. Mā actū pīo scribi
 tur. Optet impleri scripturā quā p̄dixit
 spūs scus p os dauid. Et pīa petri. i. ca.
 Spū scō inspirati locuti sūt sancti dei ho
 mines. Itē interi^o docere ppiū opus dei
 ē. vñ in ps. Qui docet hoīez scias. Sed
 hoc est op^o spūs sci. ergo ē de^o. Māz Jo.
 xiiij. c. dñr. Paraclit^o aut spūs scus quez
 mittet pī i noīe meo ille vos docebit oia
 q; scitis. Quoz ē eadē opatō oz eadē cē
 nām. Et aut eadē opatio filij z spūs sci
 nā xps loquit in scis. Jo paul^o. i. ad co
 rinthios vlti. c. dicebat. An experimētuz
 q̄ritis ei^o q in me loquit xps. Spūs scus
 etiā loquitur iuxta illud mathi. x. c. Mō
 enī vos estis q loquimini s; spūs pīs ve
 stri qui loquit in vobis. Ergo eadē ē na
 tura filij z spūs sancti z p cōsequēs pīs
 Ampli^o ēē vbiq; ē ppiū dei q dicit. Mā
 remie. xxiij. c. Celū z terraz ego impleo.
 hoc spū scō conuenit fm illud sapie. i. c.
 Spūs dñi repleuit orbē terrarū. ergo est
 de^o. Preterea actuz. v. c. petrus dixit.
 Anania cur tēptauit sathanas cor tuum
 mētiri te spūi scō. z postea subdit. Mō es
 mētutus hoīb^o sed deo. ergo spūs scus est
 de^o. Paulus ē in. i. ad corinthios. c. xij.
 ita scribit. Nemo pōt dicere dñs iesus ni
 si in spū scō. diuisiones vō grāz sūt. idēz
 aut spūs. z diuisiones ministratiōnū sūt. idē
 aut dñs z diuisiones opationū sunt idē
 vō de^o q operat oia i oib^o. Alicuiq; aut
 dat manifestatio spūs ad vtilitatē. alij qui
 dem p spūm dat sermo sapie. Alij at ser
 mo scientie s; eundē spūm. Alteri fides
 in eodē spū. Alij grā sanitatū in vno spi
 ritu. Alij operatio v̄ritutū. Alij pphetia
 Alij discretio spiritūū. Alij genera ligua
 rū. Alij interpretatio sermonū. Nec aut

omnia opatur vn^o atq; idē spūs diuidēs
 singulis put vult. In qb^o vbi māifeste
 exp̄mit spiritus sc̄tū cē deū. Scda opio
 dānata de spiritu scō q nō pcedit a filio
 sed a solo p̄re. Que s; Tho. i. pte. q. xx.
 xvi. ar. ij. inuēta fuit a Nestorianis vt p
 in quodā simbolo dānato ab Ephesina
 synodo. Propterea in simbolo patrum
 dñr. Et in spūm scūm dñm z viuificantē
 q ex p̄re filioq; pcedit. Athanas^o et hoc
 retulit cū dixit. Spūs scus a p̄re et filio
 nō factus nec creatus nec genitus sed p
 cedēs. Idēz p̄fret Cirillus in eplā sua
 quam synodus calcedonenfis recepit.
 Idem fatef didim^o in libro de spū scō.
 Augu. etiā sic asserit sup Joannē z in li
 bris de trinita. Sed greci p hoc instant
 p̄rio q xps de spū scō loquēs cū a p̄re
 pcedere dixit. nulla mētiōe facta de fi
 lio. vñ Jo. xv. ait. Cū venerit paraclitū
 quē ego mittā vobis a patre spiritum ve
 ritatis q a patre pcedit. Scdo q; ioan
 nes. Damascen^o dicit. Spiritus sanctus
 ex patre dicim^o. z spiritus pīs noiām^o.
 Ex filio aut spiritus nō dicim^o. spūs vō
 filij noiām^o. Tertio spūs sanct^o p̄fecte p
 cedit a p̄re. ergo supflūū ē q pcedat a fi
 lio. S; ad p̄mūz rīdet scūs Tho. i. pte.
 q. xxvi. ar. ij. z in. iij. sūme p gentiles. c.
 xxv. Qd pp vnitatē cēntie qd in scriptu
 ris de vna psona dñr de alia oportet intel
 ligi nisi repugnet pprietati psonali ipsi^o.
 etiā si dicio exclusiua adderet. s; n. dicat
 mathi. xj. c. Nemo nouit filiū nisi p̄r. n̄
 tñ a cognitiōe filij vel ipse fili^o vl spiritus
 scus. excludit. Alii etiā si diceret in euan
 gelio q spūs sanct^o nō pcedit nisi a p̄re
 nō p hoc remoueret qn. pcederet a filio
 cū hoc pprietati filij nō repugnet. Nec
 ē mirū si dñs spiritū scūm a p̄re pcede
 re dixit de se mētiōe nō facta. qā oia
 ad p̄rem referre solet a quo habet quic
 quid habet. Sicut cum dicit Job. viij. c.
 Mā doctrina nō est mea s; eius q mi
 sit me patris. Et mltā huiusmodi in ver
 bis domini inueniūt ad p̄mēdādā in
 patre auctoritatē principij. nec tñ i vbi
 allegatis omnino obtineat cē se spūs sc̄t

principiū. Cū dixit euz spiritum & itaq; & se
prius dixerat & itatē. Idcirco spiritus sanctus
a filio mittit & in illis Jo. xv. c. Cum
venerit pacatus quē ego mittā vobis. sed
mittens auctoritatē h3 aliquā in missum.
Oportet ergo dicere q; fili⁹ hēat aliquaz
auctoritatē respectu spūs sci. nō autē dñij
vel maioritatis. s; fm solum originem.
Si q; autē obiceret q; fili⁹ mittit a spi-
ritu scō q; dñi Luce. iij. c. q; dñs dixit i
se impletū illud Isaie. Spūs dñi sup me
euāgelizare pauperib⁹ misit me. Rñde-
re possum⁹ q; fili⁹ a spiritu scō mittit & z
nām assūptā. Spirit⁹ autē sanct⁹ nō assū-
psit naturā creatā vt & z eā possit dici mis-
sus a filio: vel fili⁹ habere auctoritatē re-
spectu ipsius. Relinquit ergo q; respcū
p sone eterne fili⁹ sup spūm sanctum au-
toritatē habeat. Ad scōm obiectum de
Damasceno dicit scūs Tho. q; in hoc nō
ē audiēd⁹. Quis a qbusdā dicat q; sicut
nō pñtet spūm scūm eē a filio. ita etiā nō
negat ex vi & boz illoz. Ad tertiū de p-
ductione pfecta pñs dicit scūs Tho. q;
p hoc q; spirit⁹ scūs pfecte pcedat a pfe.
nō soluz nō ē supflūū dicere q; pcedat a
filio sed oīo necessarius. q; vna est vna
pñs & filij. Et q; qd ē a pfe necesse ē eē
a filio nisi p pñtati filiatiōis repugnet.
nō enīz fili⁹ ē a seipso s; sit a pfe. Igit pñ
& fili⁹ sunt vnuz pñcipiū spirit⁹ sci. ppter
vnitatē diuine & vnitatis. & vna pductiōe p-
ductū spiritus sanctus: sicut ē tres pñs
sunt vnū pñcipiū creature. & vna actiōe
creaturā pducit. **T**ertia opio de spi-
ritu scō damnata fuit aliquoz q; dixerūt.
q; spiritus sanctus non sit equalis patri
aut filio. Arguebant & sic. Dare se totū
sine sui diminutione est summe potētie.
hoc autē pōt pater. hoc potest filius: non
autē spirit⁹ sanctus. nō enim potest gene-
rare filiū sicut pñ: nec pōt spirare spiritū
scūm sicut pñ & fili⁹. ergo nō ē illis eqūlis
Ad hoc rñdet Alex. in i. volumie sūme
q. xlvij. mē. iij. q; sicut eadē ē potētia filij
q; potuit generari q; ē i pfe q; potuit gnā-
re. Sic eadē ē potētia spūs sci q; pōt da-
ri. i. spirare que pñs & filij q; possunt dare

i. spirare. **A**n. Aug. li. 3. maximū inquit.
Abst vt ideo sit potēti⁹ pñ filio q; crea-
torē genuit pñ: filius nō genuit creatorē
Neq; eim nō potuit s; nō oportuit. i. nō
ex impotētia fecit sed q; sibi nō cōuenie-
bat. Silt pōt dici in pposito. Si vero q;
rat vtrū artata siue ligata sit potētia. p-
ducēdi in psona spūs sci: pp hoc q; non
pōt exte in actu pducēdi psonā sicut pñ
in patre & filio. Dicendū q; non ymo ex
sūma pfectiōe ipsius potētie ē: q; nō pōt
exte in actū hñōi. q; nō pgrueret. **A**n.
Anselmus in monologion ait. Qui po-
test qd sibi nō pdest & nō debz. tāto ma-
gis aduersitas & peruersitas pñt in illuz
Scūs & Tho. i. pte. q. xliij. ar. vi. ad iij.
dicit q; sicut eadē eēntia q; in pfe ē pñti-
tas: in filio est filiatio: ita eadē ē potētia
q; pñ generat et qua fili⁹ generat. **A**n. ve-
rū ē q; qd pñ pñ pñ fili⁹. Ad tñ seq-
tur q; possit generare. nā gnātio signifi-
cat relationē in diuinis. habet ergo ean-
dē potētia quā pñ. sed cū alia relatiōe. q;
pater habet eaz vt dās. Et hoc significat
cū dñ pñ pñ generare fili⁹ aut habet eā
vt accipiens: & hoc significatur cū dñ pñ
generari. Idem dicendū est de spū scō
respectu patris & filij.

Quid sit missio in diuinis & qñ spūa
scūs mittit inuisibilr & visibilr. & de con-
gruitate tēporis quo spūs dat⁹ fuit apo-
stolis in signo visibili. **Cap. ij.**

Secūdu mysteriū pñclādū dñ spū
ritu scō dñ missionis. In q; tres
pñsiderationes faciemus.

Prima dñ quidditatis.

Secda qualitatis.

Tertia tēporalitatis.

Prima cōsideratio dñ qdditatis. vbi
qd sit missio in diuinis est apendū. Ad
qd ita ait. Ricardus in i. dt. xv. ar. i. q. i.
Missio est pñone emanāts vel emana-
tionis persone per aliquid sibi appropia-
tum actu vel habitu manifestatio. Itaz
missio respectu missi. duo habet ex suo
intellectu emanationem & manifestatio-
nem per effectum. **A**n. Aug. iij. li. 3. tri.

inquit. Mitti ē cognosci esse ab alio. Et
q: p: a nullo ē iō nūq̃ d: missus. S: vt
ista clari⁹ habeantur tria in hac parte du
bia sunt aperienda.

Primū vtrū sit pōere missionē i diuinis.
Secūm vtrūz missio sit qd icreatum v:
creatū. Tertū vtrūz missio dicat de deo
ab etno. v: ex tpe v: vtroq; mō. ¶ Ad
pmū dubiū rñdet scriptura scā. D: eniz
ad galathas. iij. c. Misit de⁹ filium suū.
Et ibidē. misit de⁹ spūz filij sui in corda
vra. Et Jo. iij. c. Nō eniz misit de⁹ filiū
suū in mūdū. vt iudicet mūdū. Et. vj. c.
Misit me viuēs pf. Et. viij. c. Qui mi
sit me verax ē. Et Jo. xvi. c. Cū venerit
paraclit⁹ quē ego mittā vobis. Ex qbus
z silibus patet q: fili⁹ missus ē etiā z spiri
t⁹ scūs. Cōtra hoc tñ qdā obiciūt. Pri
mo q: q mittit ab aliquo discedit ab eo
z ad aliqū locū de nouo vadit. s: in diui
nis nō pōt ēē loci mutatio cū de⁹ sit vbi
q: ergo in diuinis nō pōt ēē missio: Se
cūdo oē qd mittit sepat⁹ a mittente. s: i
diuinis nō est ponere sepationē vni⁹ p
sione ab alia. ergo nec missionez. Tertio
nihil pertinēs ad inferioritatē z superio
ritatē d: de vna persona respectu alteri⁹
Unde dicit Damascen⁹. q: filius fm q:
deus d: obediēs v: inobediēs patri sub
iectoz enim est hoc. Cū ergo ille q mit
titur inq̃tū huius sit inferior q̃ ille qui
mittit. z ille q mittit sit superior. nō dicū
tur hmoi nōia mittere z mitti de vna p
sona respectu alterius. Ad soluenda hu
iusmodi obiecta. notandum est f:3 Bo
nauentura. in. i. di. xv. q. i. q: missio i his
inferioribus habet respectū ad tria. s: ad
principiū. ad terminū. z ad missum. Ad
principiū siue ad mittētē missio habz sub
triplici habitudine compari. videlicet vt
ad dantē esse. z sic mittitur radius a sole
Et ad dantē f:utē z sic mittit iaculū a p
rectore. Et vt ad dantem iurisdictionē.
z sic mittit nunci⁹ a preceptoe. Sed z
omnē hanc comparationē est missio in
diuinis. q: spūs scūs mittitur a p:re z fi
lio tanq̃ habens esse z v:utez z auctori
tatē i opando ab eis. Et ideo missio fm

hunc respectū cōpletissime ē in diuinis.
Similr ad terminū sub triplici habitu
dine cōparatur. Mittit cū aliqd alicubi
vbi videlz getat vt lapis mittit deorsum
Mittit ē aliqd alicubi vt a quo habeat
sicut aliquis mittit alicui donū. Mittit
insuper ad aliqd q: operet. z sic mittit
filius vel spirit⁹ scūs vt alicubi inhabitā
dū. vt alicubi ad possidēdū vt donū ad
aliqd. s: ad effectū pferendū. Et iō mis
sio p cōpationē ad terminū reperit cō
pletissime in diuinis multo magis q̃ in
creaturis. Si aut loquamur de missione
in cōpatione ad missū. sic in his inferio
rib⁹ ponit triplicē pditionē ipsectiois. s: se
parationē. subiectionē. z mutationē. q: q
dē nō sūt in diuinis. Est tñ aliqd pfectio
nis ibi istis correspōdens. Et rō hui⁹ p:3
sic. In istis inferioribus separat missus
a mittente. nā cū mitto aliqū Romā q:
roma distat a me ille quē mitto separat
a me. In diuinis vō q: deus mittēs est
vbiq; nulla est distantia. iō nulla separa
tio: loco tñ hui⁹ ē missi a mittente egres
sio siue emanatio. Similr i his inferiori
bus est in missio subiectio pp d:az mittē
tis ad missū. q: missus differt a mittente
in substantia. S: in diuinis nō ē substan
tialis d:ia. Et iō oia sūt eq̃lis nobilitatis
in missio z mittente. Sic ē in his inferio
ribus est in missio mutatio pp distantia
missi a termino. Quia vero in diuis mis
sus nulli loco abest. iō nō est ibi mutatio
s: alicuius effect⁹ de nouo pductio. hec
Bonauētū. Scūs vō Tho. i. pte. q. xliij.
ar. i. eadē sniaz pfirmās asserit. q: i rōne
missionis duo important. quoz vnū est
habitus missi ad eū a q mittit. Aliud ē
habitus missi ad terminū ad quē mit
tit. Per hoc aut q: aliqs mittit oñdū p
cessio quedā missi a mittente. v: fm im
periū: sicut dñs mittit seruū. v: fm cōfi
liū. vt si consiliarius vicatur mittere regē
ad bellandū. Vel fm originem vt si dica
tur q: flos mittitur ab arbore. Ostendit
etiam habitudo termini ad quē mittitur
vt aliquo mō ibi esse incipiat. v: q: prius
ibi omnino non erat quo mittit. Vel q:

incipit ibi aliquo mō eē quo p̄i n̄ erat.
Missio ergo diuine p̄sōe p̄uēire pōt f̄z
q̄ ip̄ortat ex vna pte p̄cessionē originis
a mittēte. Et f̄m q̄ ip̄ortat ex alia parte
nouū modū existēdi aliquo. Sic filius
d̄f eē missus a p̄e i mūdū f̄z q̄ incipit
eē i mūdō visibilr p carnē assūptā. t̄m
antea i mūdō erat: vt d̄f Jo. i. c. Hō po
nitur ergo missio i diuinis q̄ fit f̄m motū
localē. Quare nec ibi est sep̄atio sed sola
distinctione originis. Neq̄z p̄t eē mioratio
cū nō sit a p̄ncipio mittēte. aut f̄z impe
riū aut f̄m p̄siliū. q̄ imperans ē maior
t̄ p̄siliās sapiētiōr. Et vt p̄dictū ē missio
illa nō ip̄ortat nisi p̄cessionē originis q̄
ē f̄m eq̄litate. ¶ Sedz dubiū fuit vtrūz
missio sit qd creatū v̄l increatū. Ad qd
ita r̄ndet. Alexander i. i. sūme. q. lxxi. mē.
ij. Qd missio siue dicat̄ actiue d̄ p̄e re
sp̄cū filij. siue d̄ p̄e t̄ filio resp̄cū sp̄s sci
Siue dicat̄ passiue de filio v̄l sp̄s scō est
qd icreatū t̄ idē qd de⁹. nā p̄cessio sp̄s
sci est ip̄e sp̄s scūs p̄cedens: t̄ sc̄ificatio
sp̄s sci est ip̄e sp̄s sc̄ificans. Sed
missio sp̄s sc̄ifici ē ei⁹. p̄cessio a p̄e t̄ fi
lio ad sc̄ificandū creaturā. vtrūq̄z at
ē qd icreatū qd ē sp̄s scūs. ergo missio
q̄ sp̄s scūs est missus ē qd icreatū. Et
eadē rōne missio q̄ fili⁹ mittit̄ t̄ q̄ p̄ mut
tit. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū missio di
cat̄ de deo ex tpe v̄l ab eterno. Et r̄ndet
doctores theologi q̄ d̄f ex tpe. Hieronim⁹
Alex. i. i. sūme. q. lxxi. mē. ij. dicit q̄ i mis
sione duo sūt. Est eni ibi p̄ncipale signi
ficatū qd est qd icreatū. Et ē ibi aliqd
p̄notatū. s̄ effect⁹ i rōnali creatura qd est
qd creatū. Nā missio ē p̄cessio alicui⁹ p
sone manifestata i creatura. v̄l m̄ifesta
tio p̄cessionis eterne facta rōnali creatu
re. rōe ergo p̄notatū qd tpale ē d̄f missio
tpalis. Sz scūs Thō. i. i. pte vbi. s̄. ar. ij.
dicit q̄ i his q̄ ip̄ortant originē diuinaz
p̄sonaz ē qdaz d̄ra antēdenda. Quedaz
eīm i sua significatiōe ip̄ortant solaz
habitudinē ad p̄ncipiū vt p̄cessio t̄ exi
tus. Quedā t̄o cū habitudine ad p̄nci
piū d̄termināt p̄cessiōis terminū. Quo
rū qdā d̄termināt terminū eternūz si

cut generatio t̄ spiratio. nā generatio est
p̄cessio diuine p̄sone i natura diuina.
Et spiratio passiue accepta ip̄ortat p̄ces
sionē amoris subsistētis. Quedā t̄o cūz
habitudine ad p̄ncipiū ip̄ortant termi
nū tēporalē. sicut missio t̄ datio. Missio
enī aliqd ad hoc. vt in aliq̄ sit t̄ dat ad
h̄ vt h̄eat. Personā aut̄ diuinā haberi
ab aliqua creatura vel esse nouo mō exi
stendi in ea ē qd dā tēpale. Vñ missio t̄
datio i diuinis dicūt tēporaliter t̄m. Ge
neratio at̄ t̄ spiratio solū ab eterno. Pro
cessio aut̄ t̄ exit⁹ dicūt i diuinis eterna
liter t̄ tēpale. Nā filius ab eterno p̄ces
sit vt sit de⁹. tēporaliter aut̄ vt sit hō f̄m
missionē visibilem. vel vt sit in hōi⁹ f̄m
missionē inuisibilem. ¶ Secda cōsidera
tio de missiōe sp̄s sci d̄f tēporalitate.
In qua quo tpe missus fuit aplis pō de
rare debemus. Nā qnq̄gesima die post
xp̄i resurrectionē mysteriū istud fuit ce
lebratū. Et hoc qdem cōgrue factū ē cō
stat. Tū q̄m veteri testamēto sic fuerat
figuratū. dū quinquagesima die postq̄
moyses eduxerat filios israel de egypto.
descendit de⁹ i mōte synai. Sic
t̄ quinquagesima die postq̄ xp̄s traxerat
patres de inferis. descendit sp̄s sc̄ificus
i linguis igneis. Tū etiam q̄ i iudileo
b̄nficia p̄p̄s accipiebat data fuisse m̄sio
copiosiora i xp̄m credentibus a sp̄s sc̄i
cto noscātur. Et enī colligit̄ ex. xxv. c. le
uitici. nūero quinquagenario annoz i
iudileo debita remittebant̄. Ita sp̄s sc̄i
cti gr̄a i ap̄los descēdētis penitentib⁹
p̄ctā t̄ debita remittunt̄. Similiter i illo
iudileo serui donabāt libertati. Ita nūe
sp̄s scūs liberat a fuitute dyaboli i sp̄z
glorie filioz dei. Adhuc i illo iudileo
recuperabātur hereditates amisse. Sic
sp̄s scūs ē p̄gn⁹ h̄ereditatis n̄e. Venit
enī sp̄s scūs i die d̄nica vt esset dies
renouatiōis q̄ fuerat t̄ creatiōis. D̄nica
nāq̄ die creat⁹ ē mūdus. Hora adhuc
q̄ sp̄s scūs i ap̄los descēdit fuit tertia
vt p̄z ex auctoritate ecclie q̄ cāt̄ i h̄ym
no. Dū hora cūc̄ tertia rep̄ere mūdus
intonat. orātib⁹ apostolis deus venisse

nūciat. Idip̄z habet ex v̄bo petri. Actu. ij. c. fuit aut̄ ista hora cōueniēs. Tū q̄a spūs scūs est tertia in trinitate p̄sōa. Tū q̄ p̄mi parētes dictū in hora tertia p̄di-
diſſe gratiam. vt ponit in p̄pendio theo-
logie li. i. vñ cōueniēs fuit q̄ eadē hora
ap̄lis redderet. Tū ē vt infinnēt q̄ in ter-
tio tpe ḡra dei copiose in mūdū effusa ē.
Mā gen⁹ humanūz sub triplici statu de-
currere ponit a doctorib⁹. Prim⁹ legis
nature ab adā vsq̄ ad moysen. Scdus
fuit legis scripte. a moysē vsq̄ ad xp̄m.
Tert⁹ legis ḡre. a xp̄o vsq̄ ad p̄pletū nu-
merū electorū. Tertia p̄sideratio d̄ mis-
sione spūs scī dī q̄litat. Duplex ē missio
spūs scī: vna inuisibilis q̄ mūtū in mēte
ad sanctificandū creaturaz. et ista missio
fit ad inhabitatiōē creature rōnal. Alia
est missio visibilis sicut apparuit sup xp̄z
i colūbe sp̄e: et sup ap̄los in linguis igne-
is. Qui spūm scūm inuisibilr habere cu-
pit opus est vt se cōformet ap̄lis in q̄b⁹
septē cōditiones describunt fuisse. Pri-
ma cōditio fuit q̄ erant aīo geti. Et hoc
est q̄ dī actū. ij. c. Dū cōplerēt̄ dies
p̄tecostes. i. dies requiectionis. Illd enīz
festū erat ad requiē deputatū. Ideo dixit
de⁹ p̄ Isaiā. c. lx. Sup quē regescet spūs
me⁹ nisi sup humilē et getū. Scdō erant
ap̄li dilectōe vniti. q̄d notat cū dī. Erāt
oēs pariter. Erat q̄d eis cor vnū et aīa
vna. Sicut. n. spūs hoīs n̄ viuificat mē-
bra corp̄is nisi vnita. Sic nec spūs scūs
mēbra spūalia. Tertio erāt ap̄li loco se-
creti. d̄ h̄ subdit. i. eodē loco. s. i. cenaclo.
Quarto erāt oīone assidui. iō subditur.
Erāt p̄seuerātes vnanimīter in oīone. d̄
illis cātat ecclia. Orantib⁹ ap̄lis deū ve-
nisse nūciat. Quinto erāt hūilitate p̄diti
ex eo q̄ scribit. q̄ erant sedētes. i. hūiles.
Sexto erāt pace cōiūcti q̄ erāt i ierlm q̄
interpretat visio pacis. Septio erāt p̄te-
platione erecti. p̄ hoc q̄ dī: q̄ receperūt
spūm scūm in supiori cenaculo. ¶ Qua-
liter aut̄ missio illa visibilis i ap̄los fuerit
p̄pleta declarat. Act. ij. c. vbi dī. Fact⁹ est
repēte de celo son⁹ tanq̄ adueniēti spūs
vehemētis et repleuit totā domū vbi erāt

sedētes. Mico. de lira. sedētes. i. manen-
tes eo mō quo dī in deuteronomio. c. i.
Sedistis in cades barne mlio tpe. i. mā-
sistis. Mā ap̄li tūc erāt in orōe q̄ n̄ sit se-
dendo s̄ magis flectēdo genua v̄l stan-
do. In sup luce v̄lso xp̄s dixerat eis. Se-
dete in ciuitate. i. manete quousq̄ idua-
mini et tute ex alto. Et appuerūt illis dī
spūte ligue tanq̄ ignis: seditq̄ sup singu-
los eorū: et repleti sūt oēs spū scō. S̄z pos-
set aliq̄s q̄rere an ap̄li an̄ istā diē accepe-
rant spūz scūm. Et rīdēt doctores q̄ sic
s̄z nō in tāta copia. Cū eim fuerūt vocati
ad xp̄i sequelā et apostolatū r̄ceperūt spū-
ritū scūz ad p̄p̄riā iustificatiōē et p̄sōna-
lē p̄fectionē. Quā aut̄ misit eos ad p̄dicā-
dū an̄ suā passiōē tūc receperūt spūz s̄a-
ctū ad infirmorū curatiōez et miraculorū
opatiōē. Dedit nāq̄ p̄tātē illis curandī
lāguores eiciēdi demōes. Sic p̄z math.
x. c. S̄z qū iussit et dixit eis. Accipite
spūz scūz. tūc receperūt cū ad p̄ctōz re-
missiōē et sacramētorū ministratiōez. Et
vt refert Aug. iij. li. de trinitate. Clar⁹ ille
corporeus substantia spūs sancti nō fuit
sed demonstratio per cōgruā significa-
tiōem non tantū a patre sed a filio pec-
dere spūm scūm. Et spūs scūs ibi nō ac-
cipitur. put est tertia in trinitate persona.
sed pro dono spiritus sancti. vt sit sensus
Accipite spiritum sanctum idest donum
spirit⁹ sancti. prout exponit Philippus
de monte calerio in euangelio Joannis
Ista v̄o die apostoli receperūt spiritū s̄a-
ctū ad habendā intelligentiam scriptura-
rū vt declarabimus in sequēti mysterio.
et noticiā omnium linguaz ad audaciāz
et fortitudinē. ad omniū meritorū pleni-
tudinē. ad p̄dicatiōē euangelij. ad tolle-
ratiōē martirij. ad cōuersiōē p̄p̄lo: uz
et coruscationē miraculorū. Ergo repleti
sunt non solū plenitudine sufficientie sed
etiā plenitudine redundantie.

¶ Qd ap̄li faciēte spū scō loquebantur
varijs linguis et acceperūt sciētā diuina-
rū rex atq̄ fortes facti fuerūt vt n̄ time-
rent cruciatus neq̄ mortē. Cap. iij.

Tertium mysterium prepladum dicitur spiritus sanctus de operatione. Inter cetera quodpe stupenda que in apostolis est operatus sunt precipua et singularissima tria.

Primum fuit locutio.

Secundum illustratio.

Tertium fornicatio.

Primum quod mirabile fuit locutio. nam statim fecit illos loqui ydiomata omnium gentium que tamen antea non didicerant. Et hoc quod dicere voluerunt quod apostoli lingua propria loquentes intelligebant ab audientibus ac si eorum ydiomata perficerent. Tamen verior est sententia illorum que tenent quod ipsi apostoli varia linguarum genera per spiritum sanctum didicerunt. Et in ecclesia de ipsis cantat. Linguis loquuntur omnium turbe pauperum gentium: multo madere depurat quod spiritus repleverat. Et actuum. ii. c. scribitur. Et ceperunt loqui variis linguis. prout spiritus sanctus dabat eloquium illis. Erant autem in iherosolymis habitantes iudei viri religiosi. id est in cultu diuino deuoti secundum nicolaum de lira. ex omni natione que sub celo est. que conuenerant in iherosolymam ratione festi. Nam iudei captiuati per salmanasar regem assiriorum non redierunt in iudeam. Si militer captiuati per regem caldeorum non redierunt omnes. Quis haberent licentiam redire. sed remanserunt multi amore filiorum quos genuerat ibi et possessionum quas adquisierant. Et ibi adhuc captiuati per anthiochum regem grecorum et diuersis gentibus reuerenti remanserunt. Et tamen aliqui eorum magis deuoti propter reuerentiam templi aliqui in iherosolymam maxime in solennitatibus magnis quarum una erat solennitas penthecostes perueniebant. Et de penthecostes a pentha quod est quinquaginta et costes quod est decem. Quinquagesima namque die a pascha celebrata erat apud iudeos in memoriam beneficii legis date que fuit data in monte synai quinquagesima die ut super peritum tactum est postquam filii israel egressi sunt de egipto. Facta igitur hac voce. id est spiritus vehementer vel veti vel tonitruum que ab alijs audita fuit. vel apostolorum et aliorum cum eis exultum deum voce magna laudantium que per timorem ducti non audebant loqui. peruenit multitudo et mente confusa est. ita stupefacta. quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes dice-

bant autem cum admiratione. Nonne ecce omnes isti qui loquuntur galilei sunt. Et quomodo nos audiuimus unusquisque linguam nostram in qua nati sumus. Partim et Bedi et Melamite et qui habitant mesopotamiam. Iudeam et Capadociam. Pontum et Asiam. Frigiam et Baphlazar Egyptum et partes libie que est circa cirenem et aduene Romani. Et dicitur hic romani aduene pontum et alij. tum quia remotioribus partibus venerunt. tum quia mare transierant. Iudei quoque et phelini. id est conuersi de gentilitate ad iudaismum. Cretes et arabes audiuiimus eos loquentes nostris linguis magna lingua dei. Illi autem irridentes dicebant quia multo pleni sunt. per quod curat ecclesia. Multo madere deputat quod spiritus repleuerat. Et in petro veritate rei per scripturas declarauit. Et illa die apposite sunt. id est baptizate et ad numerum fidelium aggregare autem circiter tria milia. Secundum quod operum mirabile quod spiritus sanctus in apostolis fuit operatus. Illustratio deus. Nam intellectum eorum illuminauit ut de diuinis que ad salutem sunt necessaria nihil penitus ignoraret. hoc promiserat eis christus. cum dixit Jo. xiiij. c. Paracletus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille vos docebit omnia et suggeret vobis omnia quecumque dixerim vobis. Et. xvi. c. Cum venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. Et luce. xxi. c. Ego dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt contradicere aduersarii vestri. Res est precepto stupenda quod tam celeriter absque doctore spiritus sancti sola prestantia noticiam apostoli plenissimam acceperunt de omnibus que a moysese et prophetis fuerant conscripta. Hic Hieronymus. ad paulinum ait. Pharisei stupent in doctrina domini et mirantur in petro et iohanne quomodo legem sciunt cum litteras non didicerunt. Quicquid enim alijs exercitatio et quotidiana in lege domini meditatio tribuere solet. illis spiritus sanctus suggerebat. et erant iuxta quod scriptum est docibiles deo. Quinimo de secretis diuinitatis magis fuerunt illuminati quam prophete veteris testamenti: et in maiori plenitudine gratia spiritus sancti receperunt. atque donum prophetandi excellentius habuerunt. Quod autem apostoli prophetie munere fuerunt predestinati. per actuum. iij. c. v. c. vij. c. xij. c. xxiij. c. xxv. c. Tan-

ta aut fuit i illis vis doctrine qd i oēs gē
 tes ⁊ nationes mūdi p eos lux veritatis
 effulsi. Tertiū op' mirabile qd spūs
 scūs operatus est in apostolis dī fortifi-
 catio qz corda eorū adeo fortificauit . vt
 nullo timore nullo terrore: nullaqz pmi-
 natione a xpi p'dicatioe retardaret. Jō
 in sermone qui legit in officio ap'lorum
 Gregori' ait Scriptum est. spiritus dñi
 ornavit celos: ornamēta enī celoz sunt
 v'tutes p'dicatiois. Que videlz ornamēta
 paulus enumerat dicēs. Alij dat p spūm
 sermo sapientie. Alij sermo sciētie scdm
 eūdē spūm. Alij fides in eodem spiritu.
 Alij gratia sanitati in vno spū. Et infra.
 Quot sunt bona p'dicatiois tot sunt or-
 namēta celoz. Hinc rursus scriptum ē.
 Verbo dñi celi firmati sūt. ⁊ spū oris ei'
 omnis virt' eoz. Verbu enim dñi fili' ē
 patris. Sed eodē celos videlz sanctos
 apostolos vt tota simul trinitas oñdat
 operata repēte dī sancti spiritus diuinita-
 te adiūgit. Et spū oris eius omnis v'tus
 eorū. Celoz igit virtus de spū sumpta ē
 qz mūdi hui' potestatib' contraire nō p-
 sumerent nisi eos sci spūs fortitudo soli
 dasset. Quales nāqz doctores scē eccle-
 sie ante aduentū hui' spūs fuerint. scim'
 ⁊ post aduentū illius cui' fortitudis fa-
 cti sūt p'spicim'. Terte ipse pastor eccle-
 sie petr' quāte debilitatis quāteqz formi-
 dinis ante aduentū hui' spiritus fuerit an-
 cilla hostiaria requisita dicat. vna eim
 mulieris voce p'cussus. duz moui timuit
 vitam negauit. Et tūc Petrus negauit
 i terra. cū latro cōfitebat i cruce. Sz vir
 iste tante formidinis qualis p' aduentū
 spūs existat audiam'. Sit p'et' m'g'fatu-
 um atqz senioz. celsis denūciat aplis ne
 in noie iesu loqz debeant. Petr' magna
 auctoritate rñdit. Obedire opz deo ma-
 gis q' hoib'. Et rursū si in cōspectu dñi
 iustū ē vos pot' audire q' deū: iudicate
 libens beat' andreas p'secutoribus suis
 rñdit. Tanto enī ero regi meo acceptior
 q'to p' ei' noie fuero p'manens i tormēt'
 p'stantior. Non enim possum' q' audui
 mus ⁊ vidimus nō loq. Et illi qdē ibāt

gaudētes a p'spectu cōsiliij qm' digni ha-
 bitū sūt p' noie iesu p'umeliā pati. hec ille
 Securus ⁊ gaudens ad crucē p'perauit
 petrus ita ⁊ frater eius andreas. qz spūs
 scūs erat in eis. Sic ⁊ apli ceteri mortē
 violentā letanter tulerunt. qz spūs scūs
 oēs ab eis timorē eiecerat. Nec tñ aplis
 hec fortitudo sup'naturaliter tributa est.
 Quinimo ⁊ sanctus vt sic dicā inuēris
 p'sessorib' v'ginib' ⁊ martyrib'. Quis nāqz
 fecit tpaliū bonoz p'teptores eos q' xpm
 nudū nudi secuti sunt nisi spūs sanctus:
 Quis habitare fecit in solitudine i spelū
 cis amicos dei: vigilātes orātes. ⁊ carnē
 durissimis ieiunijs disciplinis ⁊ verbe-
 rib' affligētes. nisi spūs scūs: Quis deni-
 qz fecit martyres aio intrepido tot illata
 tormēta ⁊ exq'uitissima cruciatū genera
 perpeti nisi spūs scūs: Abi admirari plu-
 rimū simul ⁊ in fide p'solidari debem'.
 vū supradicta oia' in sexu fragili mulie-
 rū inuenti p'spicimus. O vere stupēda
 virt' spūs sancti q' tot hoies supra hoies
 eleuauit. O gratia dei electis copiosissi-
 me dispēsata q' terrenos hoies celestes
 effecit. O fons indeficiens bonitat' dei
 ad quē cūcti mortales confugere securi
 debent. qm' vt inqt Cyprianus in episto-
 la ad donatum. p'zofluens largiter spi-
 ritus nullis finib' premis. nec vllis coher-
 centibus claustris intra certa metarum
 spacia reſrenatur. Ananias iugiter. exu-
 berat affluenter. nostrū tñ pectus sitiāt
 ⁊ pateat. Quātū illic fidei capax affert
 mus tñ inde gratie inundātis haurim'
 hec ille. Supplici corde igit postulem'
 vt pijsim' de' spū sancto suo repleat cor-
 da nostra. Qui sit benedictus in secula
 seculozum. Amen.
 In festo scissime trinitatis fmo. 76. de
 vnitāte diuine essentie ⁊ trinitate p'sonarū
 q're. j. in tractatu diuioz iudicioz fmo ē
 18. De cognitione dei.
 In solēnitāte inuentiois scissime eucha-
 ristie seu sacratissimi corpis xpi fmo 77
 de eodē sacro q're. s. sabbō qnte dñice
 in. xl. ⁊ feria. ij. iij. p' dñicā i palmis
 vbi hēs multa ⁊ plura de hac materia.

Sermones de timore iudiciorum

Hec est tabula sermonū de Timore iudiciorum dei.

De sacre scripture sublimitate: ac euangelij multiplicitate. sermo. j.	2
De iudicijs dei: ⁊ quare a multis vilipenduntur: ⁊ quō vicina esse cognoscūt ⁊ quomodo euitantur. sermo. 2.	8
De iudicio dei contra superbientes angelos. sermo. 3.	10
De demonū presidentia: atq; potentia grandi quibus nihilominus hoies dei adiutorio resistere possunt. sermo. 4.	15
De fructibus superbie. sermo. 5.	16
De iudicio dei contra primos parentes nostros. sermo. 6.	23
De iudicio dei contra mūdum lasciuientes facto tempore Noe. sermo. 7.	28
De mulieribus que multorum sunt causa peccatoꝝ. sermo. 8.	31
De iudicio dei contra fetidos sodomitas. sermo. 9.	32
De iudicio dei contra Pharaonem ⁊ egyptios. sermo. 10.	37
De iudicio dei contra iudaicū populū in deserto murmurantē. sermo. xi.	40
De iudicio dei contra iudeos hierusalem habitantes. sermo. 12.	44
De iudicio dei contra iudeos xp̄m ⁊ ecclesiā p̄sequentes. sermo. 13.	47
De iudicio dei contra Dauid populum numerantē. sermo. 14.	50
De iudicio dei contra Senacherib blasphemū. sermo. 15.	53
De iudicio dei contra Nabuchodonosor superbientē. sermo. 16.	56
De iudicio dei contra Antiochum crudelissimū in iudeos. sermo. 17.	58
De cognitione dei: de debito sibi honore exhibendo. sermo. 18.	60
De honore ⁊ reuerentia deo exhibendis. sermo. 19.	65
De diuina charitate. sermo. j.	1
De diuina charitate. sermo. 2.	4
De diuina charitate sermo. 3.	6
De diuina charitate. sermo. 4.	8
De diuina charitate sermo. 5.	10
De diuina charitate. sermo. 6.	12
De diuina charitate sermo. 7.	15
De immortalitate aīe vbi tractat de vita in cōi. sermo. j.	17
De vita hoīs ante suam beatitudinē. sermo. 2.	19
De immortalitate aīe que sua nobilitate exēplis ⁊ testificatione pbat. sermo. 3.	21
De beatitudine scoꝝ p̄ fatuos hoies q; nil credūt de futura vita. sermo. j.	27
De gaudijs btōꝝ ex visiōe dei ⁊ dotatiōe coꝝpoꝝ ⁊ loci h̄itatione. sermo. 2.	31
Sermo de conceptione intemerate Marie v̄ginis.	38
Sermo de sancta nobili ⁊ digna natiuitate v̄ginis gliose.	42
Sermo de annūciatione glisissime v̄ginis ⁊ Marie.	45
Sermo de pullegijs m̄nitatis v̄ginis Marie: pp̄ q; ipsa mater p̄stātissima ⁊ singularis merito nūcupatur.	51
Sermo de trib' v̄tutib' p̄cladis v̄gis gliose i festo purificatiōis eiusdē.	54
Sermo de assūptiōe ⁊ exaltatiōe v̄gis sacratissime i q; m̄sta relucet dīna potētia	58
Sermo de scō Ioseph.	62
Sermo de spe bona.	64
Sermo de v̄ginitate.	67
Sermo de patientia que est omnibus necessaria.	68
Sermo de predestinatorum numero ⁊ damnatoꝝ.	71
Sermo de iudicio pestilentie.	74
Sermo de morte.	77

Epistola venerabilis clarissimiq; in
sacra theologia magistri fratris Roberti
Caragoli de licio ordinis minorum: ad
reuerendissimū & illustrissimū dñm do
minū Johannem de aragonia: serenissi
mi domini nostri Ferdinandi regis si
cilie & filii & locūtenentem generalem
apostolice sedis protonotarium. in qua
sua docilitas cōmendatur.

Reuerendissimo patri
& dño: domino Johi
de Aragonia christia
nissimi regis Ferdi
nandi filio: sedis apo
stolice dignissimo p
thonotario Frat Ro
bertus caragolus de licio ordinis mino
rum sacre theologie magister humiliter
se commendat. Interpretatissimas vir
tutes tuas: ingentesq; animi dotes: do
cilitas magnopere fulget. Qua sit vt ani
mum semper promptus benivolūq; ex
hibeas: ad intelligendū doctrinā sapien
tium. Neq; vero elegantissimo ingenio
tuo satis esse possunt: que in palatio tue
residentie singulis diebus ab eruditissi
mis viris audire contendis: quinimo di
tinarū humanarūq; rerū inuestigare
ac scire rationem cupiens: pia religione
frequētare soles tēpla sacra dei: vt etiam
ibi haurias: quicquid ab his qui decla
matorie: vt ad populus loqui solet edo
cetur. Audabilis profecto institutio ista
ne dum in adolescente vel iuvene: verū
etiam in quolibet annosissimo & sene ex
eo q; nullus tam sapiens tamq; doctus
esse potest: quin audiendo doctior fieri
valeat. ex quo fiat sententia illa .i.c. p.v.
Iudiciens sapiens sapientior erit. Et & in
risconsultus. ff. de fideicommissariis li
bertati. l. apud Iulianum. dicit cupiditatem
discendi optimam esse rationem
viuendi. Unde Iulianus dixisse fertur. &
si alterum pedem in sepulcro haberem
adhuc discere aliquid vellem. Quare
Elaterius in rubrica de studio & indu
stria. miris laudibus extollit Solonem

philosophum. qui supremo dñe vite aspi
rentibus amicis quedamq; inter se cō
ferentibus satis iam pressum caput ere
xit. Interrogatusq; quapropter id fecis
set respondit. Et cum istud quicquid est
de quo disputatis pcepero: moriar. Sa
cer vō Hieronym⁹ in epistola ad Pā
machium & Oceanum: sic de seipso fa
tetur. Dum essem iuuenis. nimio ferue
bam amore discendi. Nec iuxta quorū
dam presumptionē ipse me docui. Apol
linarem audiui Antiochie frequenter &
colui. Jam comis spargebatur caput ca
nia. & magistrum potius q̃ discipulum
me esse decebat. Perrexi tamen alexā
driam. audiui Didimū: in multis ei gra
tias ago: Quia quod nesciebam didici:
quod sciebam illo docente non perdidi:
Putabant me homines finem fecisse
discendi. Veni rursus Hierosolimam &
Bethleem. Quo labore: quo precio Ba
raniam nocturnū habui preceptorem?
Timebat enim Iudeos & alterum mihi
exhibebat Nicodemū. hec Hieronym⁹
Horum studia imitanda sunt. non eorū
qui sibi scoli videntur: & spernūt omnes
disciplinam. De his loquitur sic Seneca
libro de trāquilitate animi. Multo mul
tos ad sapientiam peruenire potuisse: ni
si putassent se peruenisse. sed in sapientie
cultor. & venerator: precipuus: omnem
diligentiam apponit: vt a multis multis
cognoscas. & licet dignata sit dominatio
tua. Dum Neapoli predicabam qua
si quotidie sermonibus meis adesse:
hortari tandem me voluisti: vt opus de
timore iudiciorum dei in scriptis redige
rem illudq; dominationi tue legendum
transmitterem. Feci libens quod iussisti
& operam dedi vt morem tue gererem
voluntati. Accedet hoc ad vtilitē plu
rimo:um: quoniam que noua sunt: al
licere solent humanas mentes. Nam
vt scribitur Act. xvij. ca. Dum Pau
lus esset athenis disputaretq; in synago
ga cum Iudeis: & colentibus deum: &
in foro per omnes dies cum epicureis &
stoicis philosophis: Quidam dicebant

eam seminauerunt. id est seminatore ver-
 borum. Alij vero nonorum demonioꝝ
 annunciatorem. id est nouarum scientia-
 rum sicut Plinio. de lira. Propter quod du-
 xerunt eum ad Axiopagum dicentes.
 Possumus scire que est he noua q̄ a te
 dicitur doctrina? Noua enim quedam
 inferis auribus nostris. Volumus ergo
 scire: quidnam velint hec esse. Atheni-
 ses autē oēs: et aduene hospites ad nihil
 aliud vocabant nisi dicere aut audire ali-
 quid noui. Hoc est quod Quidius dixit
 libro. ij. de ponto. Est quoq; cunctarum
 nouitas carissima rerum. Et de hoc Se-
 neca in questionibus naturalib⁹. Natu-
 rale est magis noua q̄ magna mirari.
 Et idē in. iij. declamationum. Ad noua
 hoies conueniūt. ad noua concurrunt.
 Cicero insup in sua rhetorica docet au-
 ditores fieri posse attentos: si de reb⁹ no-
 uis et inusitatis nos promiserimus ver-
 ba facturos. Scripsi igitur donante deo
 non in doctis humane sapientie verbis
 quicquid legere aut inuenire potui quod
 hominum corda ad timendum deum
 gloriosum reuocet et inducat. Accipe ita-
 q; tu pater colendissime libellum istum
 in quo si qd boni reppereris proba. Si
 quid vero aut superfluum: aut minus re-
 ctum in illo deprehēderis: corripce. Pro-
 tū humanissimam dominationem tua
 ne cōmunicet: aut tradat illum inuidiis
 et maliuolis meis: quos multos nosti qz
 ut etar verbis Hieronimi in prologo in
 Eldram. Inuidioꝝ studia omne qd
 scribimus reprehendendū putant et in-
 terdum contra se conscientia repugnan-
 te publice lacerant que occulte legunt in
 tantum ut clamare compellar ac dicere
 Domine libera animā meā a labijs ini-
 quis: et a lingua dolosa. Bene vale spe-
 culum bonoꝝ morum. et memento mei
 dum bene tibi fuerit.

¶ Incipit prologus in opus de timore
 diuinorum iudicioꝝ: in quo exponū-
 tur mystice verba Joānis in themate.

Idi alterus

angelum volantē p me
 diū celum hēntes euan-
 gelium eternū: ut euan-
 gelicaret sedentib⁹ super

terram: et super omnem gentem. tribū et
 linguam: et super pplm magna voce. d.
 Timete deum: et date illi honorem: qz
 venit hora iudicii eius. Habent hec ver-
 Apoc. xiiij. c. Ad tantam insaniam ceci-
 tatēq; mētis mortales homines iam
 deuenerunt: ut deum excelsum nō arbi-
 trentur suozum peccatoꝝ ultorē Adū-
 ciunt in dies iniquitatem iniquitati: et in
 malicia perseverantes nolunt confide-
 rare formidabilia iudicia magni dei. Ip-
 se vtiq; minatur christianis ingratīs pro
 suis execrandis scelerib⁹ terribilia mala
 posita iam securis est ad radicē: et tamē
 pauci rarissimiq; inueniūtur qui sua cor-
 da humiliēt sub manu illius cuius po-
 tentie resistere nemo pōt. Et cetera nil
 periculosius q̄ iminentia pericula non
 timere. Quia iuxta Aristotelis sententi-
 am. ij. rhetorice: timor facit homines cō-
 siliarios. Qua de re ad excitandas mē-
 tes duras que penitentiam fugiunt et be-
 ne beateq; viuere nolunt: decreui opus
 presens sub titulo de timore iudicioꝝ
 diuinorum compilare. Pro clarioꝝ ta-
 mē dicēdoꝝ noticia: in hoc prologo per
 modum sermonis ipsa verba Joānis
 in themate exponēda se offerūt In-
 quibus tria mysteria declaranda conti-
 nentur.

Primum dicitur scripture sancte subli-
 mitas.

Secundum euagelij multiplicitas.

Tertū timoris diuini rationalitas.

¶ De excellentia et sublimitate scripture
 sancte que designatur per angelum vo-
 lantem.

Capitulu. i.

Rimū mysteriū declarandum
qđ cōtinet in verbis Iohis. dī
scripture sancte sublimitas. que
p angelū volātē recte meritoq; designat
Est autē scriptura sacra vetus ac nouum
testm. vt dī dī. decretorum. c. quis ne
sciat. Quia vō hec diuinitus est hoibus
inspirata. atq; de celo missa s̄m illud. i.
Petri. ij. c. Spū scō. inspirati locuti sūt
sancti dei hoies. Ideo angelus dici pōt
Nam teste Iſidoro li. vij. etymol. An
gelus nuncius vel missus interpretatur.
In altū autē ipsa scriptura volat per me
diū celum: quia publice in ecclesia legi
t̄r predicatur. Inquit enim Gregori⁹ in
omel. Regnū celorū p̄ntis t̄pis ecclesia
dicitur. Quanta ergo sit huius scriptu
re sublimitas ex quattuor deprehendere
possumus.

Primo ex eius dignitate.

Secundo ex eius veritate.

Tertio ex eius profunditate.

Quarto ex eius vtilitate.

Qđ scriptura sacra est excellentissima
ratione dei.

Rimo siquidē intelligere possu
mus sublimitatē et excellentiam
scripture sancte ex eius dignitate
Est enī incōparabiliter dignior omnib⁹
sciētis et scripturis. eo qđ est de digniore
subiecto. s. altissimo deo. Unde Aug. li.
vij. de ciui. dei. c. i. Theologia inquit est
sermo vel ratio de deo. Neq; obstat qđ
Ar. dicit. i. posteriorum. qđ in qualibet sci
entia oportet supponere subiectū qđ est
Et Damasc. dicit. In deo quid est dicere
impossibile est Quare nec de⁹ subiectus
sic esse poterit scripture sancte et theolo
gie. Qm̄ vt inquit Tho. i. parte. q. i. arti.
vij. in responsione ad primū argumētū
licet de deo non possumus scire quid sit
vtimur tamē effectū eius. vel nature vel
gratiē loco diffinitionis ad ea que d̄ deo
in scriptura sacra considerant. Ipsa igit
scriptura a principio vsq; ad finem pre
dicat mirabilia facta dei. Ex quo illi cō
parari non valent cuncta que a grāma
uiciorū rectorū dialecticis philosophis geo

metris musicis medicis astrologis poe
tis et iuriconsultis fuere p̄scripta. Eter
tur omnia illa circa infima hec et mor
talia vilia atq; terrena. hec docent oīū
scientiarū regina mentem hominis ad
dei cognoscendū diligendūq; subleuat
Neq; de aduentu Eneē in italiā canit.
vt Virgilius qui dicit. Arma virumq; ca
no: troie qui primus ab oris. et. Nec ad
bella ciuilia inuitat deplozanda. sicut et
Lucan⁹ qui ait. Corduba me genuit ra
puit nero: prelia dixi. Que gessere pares
Hinc socer: inde gener. Bella per ama
thios plusq; ciuilia campos. Iusq; da
tum sceleris canimus: populūq; poten
tem. In sua vetrici puerum viscera de
xtra. et reliqua. Non de his nimis scri
ptura curat: s; de deo creatore celi et ter
re disserit. d̄ illius prouidentia bonitateq;
iustitia: ceterisq; p̄fectōibus diuinis cla
ro sermōe loquit. Ceterū pleriq; du
bitare solēt: cur hec scriptura magnalia
dei depromens: rudi ac simplici stilo est
ānotata. Et quidā absolute respondere
solent: qđ eloquentia inutilis est: immo et
dānosa. qua bonis viris vti minime li
cet. Ad eorū autē robur assumunt verba
Lactanti. qui li. v. diuinarum institutio
nū ait. Nec in primis causa ē cur apud
sapientes et doctos ac principes huius
seculi scriptura sancta fide careat: qđ pro
phete cōmuni ac simplici. sermōe: vt ad
populū sunt locuti. Cōtemnūt itaq; ab
his qui nihil audire vel legere nisi expo
litū ac disertū volunt. Nec quicq; in
herere animis eorū potest: nisi qđ aurea
blandiore sono mulcet. Illa vō que for
dida vidētur: anilia inepta vulgaria eri
stimantur. Ideo nil verū putant nisi qđ
auditu suauē est: nil credibile nisi quod
pōt incutere voluptatē. Nō credūt ergo
diuinis: quia fūco carent. Sed ne illis
quidē qui ea interpretant: quia ipsi sunt
oīo rudes: aut certe parum docti. Nam
vt plene sint eloquentes praro contingit
cuius rei causa in aperto est Eloquentia
enim seculo seruit populo se iactare et in
rebus malis placere gessit. Siquidem

veritatem sepius expugnare conatur: ut
vim suam mostret: opes appetit: honores
concupiscit: summum denique gradum dignitatis
exposcit. Hucusque Lact. De Hiero. in
super glorioso narrat quod ab angelo fuit
corruptus: eo quod Licerontanus esset sicut
notat xxxvij. di. decretorum. c. legimus. Quod
et ipsemet in epistola ad Eustochium phitetur
Quare eloquentiam oino reiicendam multi
accusant. Quibus ego dico salva coram
reuerentia. quod eloquentia exornat omnem
gradum: omnem statum: omnem denique hominem
recte fulgentem. Quia Hiero. post verba
ut apparet uti iussum voluit: de qua et Li-
cero in primo rethorice ait. Cum homines
multis in rebus humiliores et infirmio-
res sint bestiis: hac in re maxime bestiis
prestare videntur quod loqui possunt. Quam
preclarum quoddam mihi videtur adeptus
qui in ea re hominibus antecellit: qua in re
homines bestiis prestant. Ob id iudicio meo
rectius dici potest quod eloquentia de se bona
est et laude digna: dum tamen ea quisque
utatur bene. Ad hoc sic poplite narrat Quin-
tilianus libro. ij. de oratoria institutione.
Quidam inquit vehementer in ea. scilicet rethorice
vel eloquentia inuehi solent: et quid sit in
dignissimum in excusationes orationis
utuntur orandi viribus. eloquentiam esse que
penis eripiat scelestos: cuius fraude dan-
nent interim boni: consilia ducantur in
peius: nec seditiones modo turbesque po-
pulares. sed bella etiam inexpiabilia exci-
tentur. Cuius denique cum maxime sit usus
cum pro falsis contra veritatem valet. Nam
et Socrati obijciunt Comici docere eum
quomodo peiorum quam meliores faciat: et
et Tisiā et Sorgiaz similia dicit polliceri
Plato. Et his adijciunt exempla grecorum
romanorumque: et enumerant quod perniciosa
non singulis tantum: sed rebus etiam publicis usi
eloquentia. turbauerunt status civitatum
vel euerterunt: eosque et lacedemoniorum
civitate expulsam: et athenis quoque ubi
actor mouere affectum utebatur. velut reci-
sam orandi partem. Quo quidem modo
nec duces utiles erunt. nec magistratus
nec medicina: non denique ipsa sapientia.

Nam et dux Flaminius et Bracchi satur-
nini glaucie magistratus egere: et in me-
dicis venena: et in his qui phorum nomine
male utuntur grauissima nonnulla flagitia
deprehensa sunt. Liberos aspernemur: at
rulerunt sepe valitudinis causas. Nunquam
tectis subeamus. super habundantes alii
quando percumbunt. Non fabricet militum
gladium: potest uti eodem ferro latro. Quis
nescit ignes aquas: sine quibus nulla sit
vita: et ne terrenis imorere: solē lunamque
precipua siderum aliquando nocere. Num
igitur negabis deformem. Virri paces ce-
cus ille Appius dicendi viribus diremis-
se aut non diuina Marci Tullii eloquen-
tia et contra leges agrarias popularis fu-
it. et Catiline fregit audaciam et supplicatio-
nes qui maximus honor: victoribus bel-
lo ducibus datur in toga meruit: Mōne
peritos militum animos frequenter a me-
tu reuocat orator: et tot pugnandi pericu-
la inuentibus laudem vitam potiorē esse per-
suadet: Nec vero me Lacedemonij aut
Athenienses magis mouerint quam populus
romanus: apud quem summa semper oratori-
bus dignitas fuit: Equidem nec Arbinus
conditores reo: aliter effecturos fuisse ut
vaga illa multitudo coiret in populos non
si docta voce commota: nec legum repto-
res sine summa vi orandi consecutos: ut se
ipsi homines ad seruitutem iuris astringerent
quin ipsa vite precepta: etiam si vera sint et
honestas: plus tamen ad formandum me-
tes valent: quoties pulchritudinem rerum
claritas orationis illuminat. Quam et si in
utramque partem valent arma facundie: non tamen
est equum illud haberi malum: quo bene uti
licet. Nec Quintilianus. Et quibus omnibus
concludimus laudabilissimam eloquentiam esse
Sed illam diuinum sermo non sequitur: quia ut
Lact. li. vi. diuini instituti. ait summa prudentia
carere furo voluit ea que diuina sunt: ut
omnes intelligerent: que ipse. omnibus loque-
batur. Sed et philosophum excellētiā scri-
pture sancte ex eius veritate: quod in ipsa sola
nihil continet falsum. In alijs vero tantum phorum
quam poetarum aliorumque litteris quanta inue-
niatur mendacia. dicat hi qui studiosissime:

legere illas. Sed ob causā istā dubitari so-
let utrū liceat legere libros gentiliū il-
lorūq; dicta assumere i reb⁹ nr̄is. Ad
qd̄ r̄ndemus qd̄ si id fiat scriptura sacra
contēpta: et ut erroribus gentiliū assen-
tiat iniquū est et illicitū sicut p̄ di. xxxvij.
decretorū. c. sacerdotes. vbi sic habetur.
Sacerdotes dei omīssis euangelij et p̄-
phetis videm⁹ comedias legere: amato-
ria bucolicorū versuūq; verba cantare: te-
nere. Virgiliū: et qd̄ i pueris ē cā necessi-
tatis: in se crimen facere voluptatis. Ad
idē ē in eadē. di. c. Mōne. et c. Ideo. et c.
Eps. et c. vnio. Illi igitur qui plus debi-
to delectabiliter insudāt ad legendas lit-
teras seculares reprehensibiles sūt: qm̄ ut
inquit Hiero. ad Damasum papam de
filio. p̄digo: demonūz cibus est carmina
poetarū. secularis sapia: rhetoricorū pō-
pa verborū. Nec sua oēs suauitate dele-
ctant: et dū aures dulci versib⁹ modula-
tione currentib⁹ capiūt: aīam quoq; pe-
netrant: et pectoris interna deuinciunt.
Abi cū sūmo studio fuerint hac labore
perfecta: nil aliud nisi inane sonū et ser-
monū strepitū suis lectoribus tribuunt.
Nulla ibi saturitas veritatis: nulla insti-
tie refectio reperit. Studiosi earū in fame
veri. et virtutū penuria pseuerant. hec ille.
¶ Sed si quis gentiliū scripturas p̄seru-
tetur. vel ut eorum cognoscat et confutet
ineptias: vel ut per illas in quibuscūq; sen-
tentijis moralibus arguat criminosos: vlt̄
ut ex illis capiat si qd̄ veri reperit: utiq; be-
ne faciat. Confirmat hoc di. xxxvij. de re-
torū. c. Qui de mensa. c. tribuat. c. si quis
grāmaticā. Hinc Aug. li. ij. de doctrina
xp̄iana ait. Si qua v̄ba nostre fidei phi-
accomoda dixerunt. non solum formi-
danda nō sūt: sed etiam ab eis tanq̄ ab
iniustis possessionibus in nostrū vsū ven-
dicāda. Qd̄ phi qnq; et gentiles vera vi-
xerūt testat hiero. q sup̄ p̄mū. c. Daniel.
dicit. Simulq; animaduertendū est f̄m
Znagogen. qd̄ rex Babylonis non po-
tuerit vniuersa dei vasa trāsserre: s; p̄tez
vasorū temp̄is dei: que intelligenda sunt
dogmata v̄uatis. Si enīz cūctos pho:ū

renoluas libros. necesse est ut in hīs re-
perias aliquam p̄tē vasorū dei ut apud
Platonē fabricatorē mundi dei: apud
zenonē storcorū principem inferos et in-
mortales aīas et vnū bonum honestatē.
Sed qz iungūt mendaciū veritati et nāe
bonū multis perdūt malis. ideo partem
vasorū dei: et non oīa vasa integra atq;
perfecta accepisse memorāt. hec ibi. Ipe
adhuc Hiero. in prologo. in expositiōe
Daniel de litteris secularib⁹ ita fat. Ad
intelligendas extremas partes Danielis
multiplex grecorū historia necessaria
ē Sutorij: videlicet et Latinici. Diodori
Hieronymi Polibij Pofsidij Clau-
dij. Theontis et Andronicus Josephi qz
et eorū quos ponit Josephus: precipueq;
nri Lulij ac Pompei Trogi atq; Ju-
stini: qui oēs extreme visionis narrant
historiā et post Alexander vsq; ad cesarē
augustum Syrie et egypti. i. Selenci et
Antiochi et Ptolomeorū: bella disci-
būt. Et si qn̄ cogimur seculariū litterarū
recordari et aliq̄ ex his dicere: que olim
omīssimus. non nostre est voluntatis. s;
ut ita dicam grāuissime necessitatis ut p̄-
bemus ea que a sanctis prophetis ante
secula multa predicta sunt: tam grecorū
q; latino: um: et aliarū gentiū litteris con-
tineri. Et ipse idē Hiero in cp̄a ad ma-
gnū oratorem vrbis dicit qd̄ apls Pau-
lus in eplā ad Titū Eximianū poete
vsus est versiculo. d. Cretenso male be-
stie mendaces ventres pigri. Et ne mul-
ta dicamus: tam Hieronimus q; Aug.
reliquiq; greci et latini doctores in suis
dictis persepe ad suum propositum gen-
tilium sententias trahunt. Tamēn ut pre-
dicimus sola scriptura dei est que ab om-
ni falso et mēdacio imunis exiit et qe-
quid loquitur verissimū est: eo qd̄ verax
est deus qui nobis illam dignat⁹ ē reue-
lare. Ob quod Lac. li. i. diu. instit. ait
Omissis terrenis huiusce phie auctorib⁹
bonūhil certi asserentib⁹ aggre diamur
viā rectā. Quos eqdē si putare satis ido-
neos ad bene viuendū duces esse. et ipse
sequeret: et alios ut sequentur hortaret

Sed cū magna inter se p̄certatiōe dissi
deāt secūq; ipsi plerūq; discordēt appa
ret eorū iter nequaquā esse directū. Siqui
dē sibi quicq; ut ē libitū, p̄prias vias im
p̄serūt cōfusionēq; maximā ingreditib⁹
veritatē reliquerūt. Nobis autē q; sacri
religiōis accepim⁹ cū sit veritas reuelata
dinit⁹. cū doctore sapiē: ducēq; vitāq; de
uz seq̄mur vniuersos sine vllō discriminē
vel sex⁹ vel etiā ad celestē pabulū cōuo
cam⁹. Nullus. n. suauior aīo cib⁹ ē q̄ co
gnitiō vitāq; h. ille. ¶ S; statū incredulū
nos aggrediūt obficiētes: q; sancti q; scri
pserūt cōfixere mēdaciter a deo accepit
se q; tradūt. O p̄niciosa ⁊ detestāda opi
nio: q; refelli facile pōt: si p̄siderem⁹ quā
to amioze p̄phē ⁊ amici dei vitatē cōple
ri sūt. Ingt. 2 act. li. i. diui. in li. i. Solūtas
fingendi ac mentiēdi eorū est q; opes ap
petūt q; lucra desiderāt. Que res p̄cul a
sanctis viris fuit. Ipsi vō seuiſſima passi
sunt tormenta. dirosq; cruciatus pro de
fensione veritatis quam docebant. An
de Hiero in epistola ad P̄amachiū ⁊
Oceanū ait. An putamus fratres: quia
iocando p̄phē predicet: ridēdo loquant
apli: x̄ps iudiciū infantiliter cōminetur?
Sed iocinō sūt vbi supplicia intercedūt
Si iocando passi sunt credantur iocan
do locuti: Isaias serra seccatur. Daniel.
Leonibus deputatur: Paulus trunca
tur gladio: ⁊ Petrus dñi exemplo i cru
ce suspenditur. Et hoc totū ut nos a pec
catis sua doctrina reuocarent. Non est
igitur fictio aut mendacium: qd de vita
futura proclamāt: quod de inferni penis
preconīcat: ⁊ quod predicatur d̄ ipsi⁹ dei
perfectionibus admirandis.

¶ De p̄fūdo sensu scripture sancte quo
oē humanū ingenium superatur.

Eritio apparet excellentia ⁊ sub
limitas scripture sancte ex eius p
funditate. In ipsa quidem non
solū voces significant: verū etiā res per
voces significant. Ratio fm. Thomā. i.
parte. q. i. arti. x. quia auctor scripture est
deus: in cuius p̄tate est q; nō solum vo
ces ad significandū accomodet: s; etiā

res ipsas. Illa ergo prima significatio q;
voces significant res: pertinet ad primū
sensu: qui. s. est historicus vel literalis.
Illa autē significatio qua res significare
p voces iterū res alias significant dicit
sensus spūalis. Hic autē trifariam diui
ditur. Sicut enī dicit ap̄ls lex vetus fi
gura est noue legis: ⁊ ipsa noua lex ut ait
Dionys⁹ li. de cele. hierar. est figura fu
ture glie. In noua etiā lege ea que in
capite gesta sunt. sunt signa eorum que
nos agere debemus. Scōm ergo q; ea
que sunt veteris testamenti significāt ea
que sunt noue legis: est sensus allegoric⁹
Allegoria enim idē est quod aliena du
ctio: ab alle quod est alienum: ⁊ goges
ductio. Scōz vō q; ea q; in x̄po facta: vlt
in his que x̄pm significāt sūt signa eorū
q; nos agere debem⁹: est fmio topologi
cus. i. cōuersus ad mores. Prout vero
ea q; sūt in noua lege significāt ea q; sunt
in eterna gloria: est sensus anagogicus.
Anagogia. i. sursum ductio. ab ana qd est
sursum ⁊ goges ductio. Est itaq; scriptu
ra sacra in sensu litterali plana ⁊ facilis.
In sensu vō spiritali omne deuincit ⁊
superat humanum ingeniū. Hinc Au
gu. li. ij. super Gen. ait. Māior est hui⁹
scripture auctoritas: q; omnis humani
ingenij perspicacitas. Et idē in eplā ad
Colusianū. d. Tanta est enim christiana
ruz profunditas litterarū: q; in eis quot
tidie proficerem: si eas solas ab ineunte
pueritia vsq; ad decrepitam senectutem
maximo ocio. summo studio. meliōr in
genio conarer addiscere. Non q; in eis
que ad salutem sūt necessaria tanta per
ueniatur difficultate: sed cum fidem ibi
quisq; tenuerit: sine qua pie recteq; non
viuitur tā multa tanq; multipliciū my
steriorum vmbraclis opaca intelligen
da p̄ficiētib⁹ restant: ut annosissimis
acutissimis. flagrantissimisq; suauitate dī
scendi contingat. Qd eadez scriptura in
quodā loco cōmemorat. ecc. xviij. Cum
p̄sumauerit hō tunc incipiet. hec ille. Et
Hiero. sup illo vbo psal. adipe frumētū
faciat te. Pinguissim⁹ est sermo diuin⁹

Quicquid vis ex sermone diuino nascitur. Et Greg. xx. moral. c. i. Diuini lapientiā atq; doctrinā sacra scriptura trāscendit. Que vera predicat: ad celestem vitam inuitat: a terrenis desiderijs cor le gentis reuocat: dictis obscurioribus for tes exercet: paruulū humili sermone blāditur. Nec sic clausa ē vt pauesci debeat nec sic patet vt vilescat: sed vsu fastidius tollit. et tanto plus diligitur quanto am plus meditat. Quante autem sit pfunditatis scriptura sacra apparet ex tot libris. sermōibus. omelijs. expositio nibusq; pene innumeris. In quibus do ctōres tam greci q̄ latini totis virib⁹ de sudarunt. Et omīssis alijs inspiciam⁹ q̄t quantaue volumina edidit. Origenes: et post illum Aug. de quibus ita inquit Psi domus li. vi. ethimol. Origenes oēs tam grecos q̄ latinos operū suorū magnitu dine superauit. Deniq; Hiero. sex milia librorū ei⁹ se legisse fatetur. Hoz tamen omniū studia vicit. Augu. qui tanta scri psit vt diebus ac noctib⁹ nec legere q̄s sufficiat librorū illius. Alienus scriptu re altitudinem comprehendere valem⁹ si reuocem⁹ ad mentē miracula que ve raciter proclamant de interpretatione fa cta tempore Ptolomei. Sic vt. d. Ra banus. xliij. li. de origine rerū pitissi mus oīum literarū. discipulusq; Stra bonis phi qui bibliothecaz fecit: in qua habere voluit libros legis iudeorū: qui ad sacra scripturā pertinet. Et enī tradit Psi. li. vi. ethimol. tpibus eius alexādie lxx. milia librorū inuenta sunt. Afferit at Eusebi⁹ in historia ecclesiastica. q̄ Teo pōpus historicus temptauit scripturam sacram de hebreo in grecum transferre: et dei iudicio per. xxx. dies in amentia est versus. Theodotus etiam ob eandē cau sam cecatus est. Alterū penitentes sana ti sunt. Ob quod misit Ptholomeus p interpretibus ad Eleazarū pontificem iudeorū. Et de hoc sic loquitur Aug. li. xviij. de ciui. dei. c. xliij. Post Alexādi macedonis qui etiam magn⁹ cogno quis anto est mirificētissimā minimeq;

diuturnā potentiam qua asiā vniuersam imo pene totū orbē parti vi et armis par tim terrore subegerat: qm̄ inter cetera ori entis regna ē iudeā igressus obtinuit. eo mortuo comites milites illi⁹ cū regnū illud aplissimū nō pacifice inter se posse sibi diuisissēt. sed poti⁹ dissipassent bellia oīa vastaturi. Ptolomeos reges habet cepit egyptus. Hozū prim⁹ Lagi filius. multos ex iudea captiuos trāstulit in egi ptū: Huc succedens alius ptolomeus qui est appellatus Pthiladelphus om nes quos ille captiuos adduxerat libe ros redire permisit. Insuper et dona re gia i tēplū dñi misit: petulq; ab Elea zo tunc pontifice dari sibi scripturas q̄ profecto audierat fama predicante diui nas. Ideo illas habere cupiebat i biblio theca quam nobilissimam fecerat. Has cum idem pontifex eidē misisset hebreas post et ille iterpetes postulauit: et dati sūt ei. lxxij. de singulis duodecim tribubus feni hoies vtriusq; lingue doctissimi: gre ce. et hebrece. quoz interpretatio vt septua ginta voces obtinuit cōsuetudo. Tradit sane tā mirabilē ac stupendū planeq; di uinū in eorū et bis fuisse cōsensū: vt euz ad hoc opus separati singuli federēt: ita enī placuit Ptholomeo eorū fidē ex plorare: nec i vno vbo qd tantū dē signifi caret. nec i vborū ordine alter ab altero discreparet. Sz tāq; vn⁹ esset interprez quod oēs interpretati sūt vnus erat: qm̄ reuera spūs vn⁹ erat in oībus. hec Aug. Ad plen⁹ tamē intelligēda illius ver ba sciēdū: quod vt Iustinus refert: post mortē Alexandri factus est primus rex egypti Ptolomeus qui regnauit annis xl. tam clare vt omnes regnantes ab eo postea dicerentur Ptholomei. Sic fuit Stecardū suo li. de tpib⁹ in die sabbati ascēdit hierusalez simulans velle sacrifi care deo: sciens iudeos tali die abstinere ab armis. Itaq; cepit hierusalem suc cessor vero eius fuit Pthiladelphus qui regnauit annis. xxxviij. et fuit studiosissi mus Et li. vt. d. Augu. construi fecit co pioissimā bibliothecā. Notandū in sa

In **I**sidori li. vi. c. iiii. q. bibliotheca
 dicitur a biblio grece: quod est librorum et the-
 ca repositio. Bibliotheca autem veteris testi-
Eldras scriba post incensam legem a chal-
 deis dum iudei alio assilato regressi fuissent in
 hierusalem: domino affatus spiritu reparauit: cum
 etiam legis ac prophetarum volumina: que
 fuerunt a gentibus corrupta correxit.
 Apud grecos bibliotheca primus instruit
Pisistratus tyrannus atheniensis: quam
 deinceps ab atheniensibus aucta **X**erxes
 icelensis athenis euerit in Persas longoque
 post tempus **S**eleucus **M**icanor rursus
 in greciam retulit. De hinc magnus **A**lex-
 ander et successores eorum instruendis
 omnium librorum copiam animi intendere
 maxime **P**tolomeus **P**hiladelphus **R**o-
 me primus librorum copiam aduevit **E**mi-
 lius **P**aulus **P**ersa rege macedonum di-
 uicto. deinde **L**ucullus e pontica preda
 post hec cesar dedit **M**arco **V**arroni
 negotium maxime bibliothecae construende
 De his satis. **E**ld scriptura sanctam iam
 sermo vertendus est: que profunditate.
 sua tot peritissimorum virorum ut dicitur est
 exercitauit ingenia.
¶ De vultute. legendi aut audiendi scri-
 pturam sacram.

Quanto cognoscere poterim? ex-
 cellentiam et sublimitatem scripture
 sancte ex eius vultute. **P**rodest
 quidem et non parum illam deuote legentibus ac
 audientibus. **E**nde et **P**aulus. iij. **T**imoth. iij. c. dicit. Omnia scriptura diuinitus in-
 spirata utilis est ad docendum. et arguendum
 ad corrigendum: ad erudiendum in ius-
 titia. ut perfectus sit homo dei ad omne opus
 bonum instructus. **H**ec peccatoribus per
 penitentiam salutis fiduciam prestat: hec
 iustos perseverare suadet in via domini: hec
 vicia detestat: virtutesque extollit: hoc sum-
 mum bonum desiderandum predicat: hec in-
 fernum fugiendum hortatur. hec dei mandata
 seruanda monet: hec blandis humilibus.
 comminatur impenitentibus: et recte viuendum
 aut post peccatum ad deum redeundum vitam polli-
 cetur eternam. **H**anc qui valent legunt dele-
 ctabiliter: qui vero legere non possunt ne-

gotijs familiaribus impediti audiant illam
 benedicentes precipue predicatoribus. quibus
 cura peruenire debet scripturas ipsas
 principaliter predicare. **V**enite ergo o po-
 puli et audite disciplinam sacrarum litterarum
 quia ut dicitur xxxviii. di. decretorum. c. sic. Sic
 stellas celi non extinguuntur: ita mentes
 fidelium inherentes firmamento sancte scri-
 pturę non obscurat mundana iniquitas
Dicitur sit de sublimitate sacre scripture: quod
 fons est irriguus refocillans et satias om-
 nem animam iustitiam et veritatem sitientem.
¶ De multiplici euangelio: et qualiter scri-
 ptura tota nos excitat ut timeamus deum
 Cap. iij.

Existimo rem gratam facere: si in
 hoc secundo mysterio aperuerim
 euangelij varietates: ex eo quod quasi
 pplexus est multorum animi: quod intelligere
 ambiant quod in verbis **I**ohannis nomine eu-
 gelij eterni importet. **S**unt et adhuc ple-
 ri que predicatoribus insultantes. dum euangelij
 cum textu predicare committunt. quasi trans-
 gressores existant precepti domini **M**arci
 viij. c. vbi dicit. Euntes in mundum vniuersum
 predicate euangelium omni creature. **Q**uare
 ad huiusmodi pplexitatem amouendam
 in hac parte de multiplicitate euangelij erit di-
 sceptandum: ut sic vniuersiusque animus ge-
 scat in cognitione euangelice veritatis. ne
 quod de cetero predicatoribus detrahas. qui
 ut dictum est euangelicam litteram non sem-
 per sequuntur. **Q**uadruplex ergo euangelium
 distinguemus.

Primum est euangelium approbatum.
Secundum euangelium dubitatum.
Tertium euangelium reuelatum.
Quartum euangelium interpretatum.
¶ De euangelio quod scripserunt quatuor
 euangeliste.

Primum est euangelium approbatum
 illud. scilicet quod scripserunt quatuor
 euangeliste. **E**t enim habet ex di-
 ctis **H**ieronymo. in prologo in **M**atheum et **I**si-
 doro. li. vi. c. iiii. q. i. primus qui scripsit eu-
 gelium fuit **M**atheus anno. scilicet christi. xliij. **M**at-
 theus volens ex iudea recedere: que sic dea est
 ex tribu iuda: postquam intrauerunt terras

promissionis. Nam antea dicebat terra
 Chana. eo qd p^o diluuij habitauerunt
 ibi filij Chani: scripsit euangelij litteris
 hebraicis: vt sic remaneret apud iudeos
 credentes memoria eoz que docuerat.
 Ubi apparet quanta sit vis litterarum.
 Jo dicit Isidorus. li. i. etymol. Asus lit
 terarū repertus est. ppter memoriā rep
 Nam ne obliuione fugiant: litteris alli
 gant: In tanta eniz rerum varietate. nec
 disci audiendo poterant oia nec memo
 riter retineri. Et addit ipse Isidorus qd
 lre sunt indices rerū: signa verborū: qd
 tanta vis est vt dicta nobis absentium si
 ne voce loquantur: Hebreorum litteras
 Moyses. sirorū et caldeorū Abraham
 reperto: Jo cuz litteris numero et sono
 concordant: solis characterib⁹ discrepant
 Egiptiorū lras Ihs regina Inachi filia
 a grecia veniens in egiptum repperit et
 egiptijs tradidit. Grecarum lfarū vsqz
 pūmi senices inuenerunt. de quibus ait
 Lncan⁹. Senices pūmi fame si creditur
 ausi Basurā rudib⁹ vocē signare figu
 ris. Cadm⁹ Agenoris fili⁹ grecas lras
 ex senice. xviij. attulit in greciā. Isponia
 des troiano bello tres adiecit: p^o que Si
 monides miles tres alias addidit. La
 tinas litteras Carmentis nimpha pma
 ital⁹ tradidit. Carmentis at dicta: qa car
 minibus futura canebat. Nec pprie vo
 cata ē. Micostrata. Chartarū vō vsus vt
 Ihi. dicit. vi. li. etymol. in nemphi egi
 pti ciuitate inuentus est. Ante eni scribe
 bāt. vel in tabulis marmoreis vel lateri
 cijs. Apud gentiles vō frigi⁹ Dares: d
 grecis et troians historiā edidit. quā
 in folijs palmarū ab eo pscriptā esse se
 rūt. Reddendū iam est ad efficaciam
 litterarū sine qd multa et quidez neces
 saria oblitterata essent. Quapropter Jo
 hānes solobriēsis in prologo Policrato
 nis ait. Exēpla maior q sūt incitamenta
 et formēta virtutis nullū oio erigerēt aut
 seruarent: nisi pta sollicitudo scriptorū
 et triumphatrix inertie diligentia eadem
 aliquid ad posterostransimisset. Et ite
 rum idem. Quis alexandros sciret: aut

cesares: quis stoicos aut peripateticos
 miraret: nisi eos insignirēt monimenta
 scriptorū? Quis ap^olōrū aut ppharū am
 plexāda imitaret vestigia: nisi eos poste
 ritati diuine littere cōsecrassent? Nec ibi
 Mathe⁹ ergo vt. d. Mico. de lira. interp
 tat dat⁹: qd inter euāgelistas primo dat⁹
 ē a deo ad scribēdū euāgelij. Secundus
 Scripsit euāgelij Marcus anno sequē
 ti eloquio greco fm Isidorū in italia se
 cur⁹ Petrū vt discipulus. Tert⁹ Lucas
 greci sermonis eruditissim⁹ fm Isidor⁹
 et Hieronymū in greca in Elchate pti
 bus scripsit euāgelij sub Theophilo
 epo. Quartus et vltimus Iohes scripsit
 euāgelium in asia qui fuit in scribendo
 vltimus. vt inquit Hiero in plogo i Jo
 hannem: ex eo: qd erat virgo et iuuenis.
 Quare vt verēdus se ingerere noluit
 quousqz ab episcopis alie rogaretur et ab
 hereticis excitaretur. Sed hic tria dubia
 sunt apienda. Prīmū quare non vnus
 scripsit euāgelij. Secūdū. Quare xps
 bñdictus nō scripsit quicqz posteris rele
 gendū. Tertū vtrū p^odicatio veteris te
 stamenti repugnet p^odicatiōi euāgelij
 Ad primū rñdet quedā glo. qd euāge
 liste sūt testes dñi: et hoc nō pp idigētiā
 claritatis dñe: s; in firmitatis humāe q
 firmi⁹ et cert⁹ credit plurib⁹ q vñ. In
 ore eni duorū vel triū testium stat. p^o ver
 bum. vt of Math. xviij. c. et ij. q. iij. c. i.
 et ij. ad Cor. xij. c. et Deut. xix. c. et xlvij.
 di. c. qm. et xi. q. iij. c. p^o pue. et extra d te
 sti. c. licet. et extra de testa. c. relatiū. Et iō
 disposuit diuina sapientia. vt plures eēnt
 euāgeliste: qui si oio diuersa dicerent. fi
 dez nō firmarēt. Ad hoc eni vt testimo
 niū sit solidū: necesse est testes cōcorda
 re. Si vō oio idem dicerent. iam totum
 vñ esset et superflū. vt ergo certū esset
 testimoniū et nihil contineret supfluum
 disposuit spiritus sanctus: vt aliqua sin
 gulariter narrarent: aliqua cōiter: nulla
 vō discorderet. Ideo dicit Aug. de con
 sensu euāgelistarum: qd nō oēs euā
 geliste idē dixerunt. Sed vbi concurre
 runt in idem narrandū non discordant.

Et ad secundū dubiū rñdere possum⁹
ex dicti sci Tho. iii. parte .q. xlii. ar. iij. q.
xp̄s bñdict⁹ nō scripsit. qz non fuisset cō
ueniēs dignitatē sue ita scribere: sicut ex
pediebat cōmuni vtilitati eorū quibus
doctrina sua erat tradenda. Si tō scri
psisset fm altitudinē dignitatis sue: nul
lus fuisset capax mysteriorum ⁊ sic scri
ptura illa fuisset frustra. **E**t ad tertium
dubium iam innotandū est propter nō
nullos qui palatium infectum habentes
me mordent quia i hoc opere historias
veteris testi p̄dicandas conscripsi. Vide
tur forte ip̄s vetus testamentum abij
ciendum. Sed caueāt ne Seueriani sint.
De quibus dicit Iſidorus. viij. li. et hi
mologiarum q̄ fuerūt qdā heretici sic
nominati a Seuero heresiarcha. non re
cipiētes vetus testamentū ⁊ resurrectio
nem. Dicimus ergo q̄ quicunqz predi
cat ea que continent in euangelio: predi
cat euangelium. Sed qui predicat vet⁹
testamentum predicat ea que continent
in euāgelio. ergo predicat euangelium.
Mathe⁹ nāqz. i. c. genealogiā xp̄i expli
cat nominās patres ⁊ reges veteris testi
Et i. ij. c. inducit auctoritates Iſaie. vii. c.
Ecce virgo concipiet. Et in eo. c. allegat
dictū Michae. v. c. Et tu Bethleem ⁊ c.
Et eo. c. dictū Iſe. xi. c. Et egypto voca
ui filium meū. Et iij. c. dictū Iſaie. xl. c.
Vox clamantis in deserto: parate viam
dñi. Et iij. c. dictū Deut. vi. c. Non tem
ptabis dñm deū tuū. Et xij. c. exemplū
Ione: qui fuit in ventre ceti. Et xv. c. tex
tū Iſaie. Populus hic labijs me hono
rat. cor autē eorū longe est a me. Et xvij.
c. apparitiōē exprimit Moysi ⁊ Helie
Et xix. c. xp̄s docet p̄cepta decalogi que
ponūtur Exo. xx. c. Et xxij. c. allegatur
auctoritas David. Dixit dñs dño meo. se
de a dextris meis. Et xxvj. c. auctoritas
zacharia. p̄ph. xij. c. Scriptū ē. p̄cutiā pa
stoz ⁊ c. Et Luc. ij. c. dñs Impleti sunt
dies purgatiōis Marie f̄z legē Moysi.
Leuit. xij. c. Eodē. c. circūcisus ē puer
Et xvi. c. dixit. xp̄us v̄ba Abrahā hēnt
Moysi. ⁊ p̄phetas. audiant illos. Et

vlē. c. Oportet impleri oia que scripta sunt
in lege Moysi. ⁊ prophetis ⁊ psalmis
de me. Et qz hec ⁊ similia ex veteri testō
sumpta in euangelis p̄tinent. Quare q̄
ea que sunt veteris legis ad xp̄m ordi
nata predicat. Euangelium vltqz non
omittit.

Et de euangelis apocrisis: quibus nō
adhibetur plena fides:

Secundū est euangelium dubitatū
vt Nicodemi Jacobi ⁊ aliorū
que inter apocrisa computant
xv. di. c. Sancta romana ecclia. Scōm
antes Iſidorū li. vi. et hmoi. apocrisa
dicta. i. secreta quia in dubium ventunt.
In his apocrisis ⁊ si inueniatur aliqua
veritas. tamen propter multa falsa nulla
est eis canonica auctoritas. que recte a
prudētibus iudicant non eē credenda
quibus ascribuntur. Itā multa ⁊ sub no
minibus p̄phetarū ⁊ recentiora sub no
minibus ap̄loz ab hereticis proferūtur.
que omnia sub noīe apocrisozi. auctori
tate canonica diligenti examinatione re
mota sunt. Hec Iſidorus.

Et de euangelio beati Pauli apli.

tertium est euangelium reuelatus
de quo ap̄ls ad Gal. i. Morum
vobis facio euangelium. qd euā
gelicātū est a me: quia non est fm hoīez
Neqz enī ego ab hoīe accepi illud: neqz
didici: sed per reuelatiōē Iesu xp̄i.

Et de euangelio large sumpto quod est
tota scriptura sancta.

Quartū est euangelium interpreta
tum. Tota siqdē scriptura sacra
large euangelium dici pōt. Scōz
enī Iſidorū. euāgelium interpretatur bona
annunciatio. Grece eu. bonū: angelium
annūciatio dñi. Hoc est illud euangelium
eternū scriptura. s. sacra. bene ānūciās
nobis eternā veritates dei nobis p̄paliter
reuelatā. Iō dicit Hiero. i. q. i. c. march
on. Barchion ⁊ Basilides ⁊ ceteri he
reticorum secte non habent dei euāge
lium: qz non habent sp̄m sc̄m: sine quo
humanū sit euangelium qd docet. Hec
putem⁹ in v̄bis scripturarū eē euāgelium

ed in sensu nō in superficie. sed in radice
nō in sermonum solis: sed in medulla
rationis. hec ille. Que verba cōtra illos
dicta sūt qui literā: tñ quattuor euange-
lorum noīne euangelij volunt intelligi.
Nos vō omnē scripturaz dei vltra qua-
tuor euangelia: vt predictimus euange-
lium appellamus. Hec ergo est. que bñ
omnibus annunciat vt deum timeant.
Excitent iam oēs populi: omnes gentes
omnes vtriusq; sexus: et audiant qd vñ
dīq; scriptura canit. Certe a principio vñ
q; ad finem. Timeate deum timeate deus
timeate deum. Hoc dicit in Leuit. c. xxv.
Unusquisq; timeat deū suū. Et de h scri-
bit Deut. iij. c. Dixit deus ad Moysen.
Cōgrega ad me pplm vt audiat sermo-
nes meos et discat timere me omni tpe.
Et Deut. vi. c. Dñm deū tuū timebis: et
ipsi fues. Et Josue. xxij. c. Timeate deū
et seruite ei corde pfecto. Et i. Regū. xij.
c. Timeate deū: et seruite ei in veritate. Et
ps. ij. Seruite dño i timor. Et ps. xxxij.
Timeate dñm oēs sancti eius. Et ps. exi.
Beat⁹ vir qui timet dñm. Et Thob. viij.
Multa bona habebimus si timuerim⁹
deū. Et Judith. xvj. Qui timet te magni
erūt apud te p oia. Et Ecc. i. Timenti de-
um bene erit in extremis: in die defun-
ctionis sue benedicet. Et ij. c. Filij acce-
dens ad seruitutes dei: sta in iustitia et in
timore. Et x. c. Gloria diuitum honora-
torum et pauperū timor dei est. Et xix. c.
Da locum timori altissimi: qd oia sapia
timor dñi. Et xxij. Nihil meli⁹ q̃ timor
dñi. Et xxv. Beatus vir cui datum est pa-
bere timorē dñi. Et p̃. iij. c. Time deus
et recede a malo. Et xliij. c. Timor domi-
ni sōs vite: vt declinet a ruina mortis. Et
xxij. c. Esto in timore dñi tota die. qz ha-
bebis spem in nouissimo. Et Ecclesiastes
viii. c. Ego cognoui: et erit bonū timētib⁹
deū. Et Malachie. i. c. Si ego dñs vbi
timor meus: Et Hec. v. c. Quare nō am-
bulatis in timore dñi: Et Michae. vij. c.
Salus est timenibus nomen tuum. Et
ij. Cor. v. c. Scientes timorē dñi hoībus
scademus. Et Luc. ij. c. Et misericordia

etna a p̃gentie in p̃gentes timētib⁹ euz.
Hec est tonās illa vox oīs diuine scriptu-
re. de qua Ioānes dicit qd oib⁹ pplis alte-
sonanda est. Timeate deum. Qui quare
timendus sit in sequentibus oīdemus.
¶ Qd rōabile est timere deū. Cap. iij.

¶ Ant plurimi qui de timore dei
audientes loqui: nō solum nō
formidāt et paucit: quāto i d-
risum hēnt que dicunt. Quāt enī clemen-
tē eē deū et natura misericordem: a quo
nullū malū prouenire pōt. Et vt docet
ar. ij. rhetorice illa timem⁹ ex quib⁹ no-
bis mala proueniūt. Sed nō aduertunt
theologoz sententiā: et p̃cipue facti Tho-
ma se. q. xix. ar. i. qd malū pene et si sit ma-
lū fm qd. in q̃tū. i. ledit eos qbus infer-
tur: verūti est bonus similiter in q̃tū
puenit ex ordine diuine iustitie. Ea ppter
vt intelligāt oēs quare timēdus deus est
a quo puenit mala pene: in hoc caplo
de ratione diuini timoris erim⁹ tractatu-
ri. quia Ioānes subdit qñ venit hora
iudicii eius. Sunt enim quattuor in deo
iudice: et peccatorū vltore: propter que
merito timeri debet.

Primum est notitia.

Secundum displicentia.

Tertium potentia.

Quartum iustitia.

¶ Qd deus bñdicit⁹ cognoscit oia p̃tā
tam secreta q̃ publica.

¶ Rīmū qd ē i deo quare timeri
debet est notitia. Ipse vtiq; oia
nostra mala: nō solū publica et
manifesta: sed etiā occulta et in corde la-
tentia noscit: scrutanturq; intima oia: et
penetralia cordiū. Probaf hec veritas
auctoritatib⁹ oīs scripture diuine et hu-
mane. Quāt ergo Job. xlij. c. Scio dñe qz
omnia potes: et nulla te latet cogitatio.
Et sapiens. p̃. v. Respicit dñs vias ho-
minis: et omēs gressus illius cōsiderat.
Et Ecc. vij. non te iustifices ante deum
qz agnitor cordis ipse est. Et xvj. c. Nō
dicas: a deo abscondaz: et quis mei me-
morabitur: Omne cor intelligitur a deo
Et. xxxix. Nō est quicq; absconditum

ab oculis eius. Et ps. xliij. Dominus scit cogitationes hominum. Et i. Reg. xv. Homo videt ea que parit: deus autem intuetur cor. Et i. Paral. c. penult. Omnia corda scrutatur dominus et universas mentium cogitationes intelligit. Et Daniel. xiiij. c. Deus eterne qui absconditorum omnium es cognitor et qui nosti omnia antequam fiant. Et Paulus ad Hebr. iij. c. Omnia sunt nuda et aperta oculis eius. Et Iohannis. i. canon. iij. c. Maior est deus corde nostro: et novit omnia. Et in decretis di. xxij. c. erubescat. Secretorum cognitor et iudex est deus. Et ij. q. i. c. Deus omnipotens. Et ij. q. v. c. consulisti. Deus solus novit corda filiorum hominum. Et ad idem facit quod scribitur. xj. q. i. c. sacerdotibus. et xxij. q. i. c. non nobis. et xvij. q. ij. c. pernitiosa. et xxij. q. v. c. pdest. et xxij. q. i. c. odi. et xxvi. q. v. c. nec mirum. et xxvi. q. vi. c. agnouimus. et xxvij. q. i. c. apud. et de pe. di. i. c. que penitet. et extra d. offi. dele. c. novit. et de symonia. c. tua nos. et Hieronymus ad Demetriadem virginem. Omnium operum et cogitationum tuarum speculatorem tuum crede deum. Et Sirtus phitagoricus in sententijs suis. Cogitatio hominis deum non latet: et ideo cogitatio tua pura sit ab omni malo. et Seneca ad Lucillum. Quid pdest aliquid ab homine esse secretum? Nichil deo clausum est. Ipse cogitationibus nostris intervenit: sic intervenit dico ut non quod aliquid inde discedat. et Ovidius in. iij. metamorphoseos. aspiciunt oculis superi mortalia iustis. Sed propterea ista obijciuntur multipliciter. primo quod deus non cognoscit: aut intelligit aliud a se. ergo non cognoscit: nostra peccata. Et tunc dicitur. xxi. metaph. Intelligibile est perfectio intellectus. Si igitur deus intelligeret aliud a se: intellectus eius perficeretur ab alio: et sic aliquid esset nobilius ipso: quod est falsum. Secundo arguitur per Anselmum. Quod est melius circa deum est ponendum. Sed quedam melius est nescire quam scire: sicut dicit Augustinus in enchiridion. ergo necesse est ponere quod de illa non sciat. Sed illa sunt peccata. ergo deus nescit nostra peccata. Tertio Sicut deus est omnium sciens: ita deus est omnipotens. Sed deus non potest mala. Ergo

neque scit mala. Quarto arguitur. abacuch i. dñ. Quid sunt oculi tui domine: ne videant malum. Ad primum respondet Bonaventura in. i. di. xxix. ar. i. q. i. c. quod cognoscere aliud a se est dupliciter. Aut per aliud a se cognoscere. Aut per se. Quando cognoscens cognoscit aliud et per aliud. tunc verum est quod perfectio habet aliunde: et tunc eius intellectus est in potentia. et recipit aliunde perfectio. et ideo additionem et transmutationem. et hoc omnino est impossibile circa deum: quod ut inquit commentator super. xij. metaph. Intelligere dei est sua substantia. Patet quia sua substantia est sua actio. Patet etiam quod est actus purus et simplex. et ibidem commentator dicit quod intellectus in deo in intellectio et intellectum idem sunt. Deus ergo illa que sunt extra se. non per illa: sed per suam essentiam intelligit. quia illa suum intellectum non possunt perficere movere ac in seipsis terminare. et ideo intellectus divinus cognoscendo vilia non vilescit. Propterea dicit Dionysius li. de divi. no. materialia deus cognoscit immaterialiter: divisibilia indivisibiliter: et multa unitate. Ratio quia deus immaterialis est et simplex et unus. Quando qualis est ipse: talis est eius cognitio. ex quo omnibus sequitur per Thome. i. pre. q. xiiij. ar. v. in responsione ad secundum argumentum: quod nihil aliud est perfectio divini intellectus: nisi ipsa essentia dei. Ad secundum obiectum respondet Bonaventura. vbi. s. q. ij. ad. i. quod aliquid deus melius dupliciter. scilicet simpliciter et secundum statum. Dico ergo quod scire omnia simpliciter melius est et nobilius. Sed homini corrupto qui accipit occasionem peccandi ex cognitione melius est quedam nescire. Ideo non sequitur quod sit deo attribuendum. Ad tertium dicit Bonaventura. vbi. s. ad. iij. q. non est simile de potentia et scia quod rectitudo manens rectitudo est ratio cognoscendi malum. Sed rectitudo non est causa mali. nisi declinando a rectitudine in deficiendo. Ideo scire mala est de perfectione scientie: sed posse mala non est de perfectione potentie. Ad quartum dicit Bonaventura. quod in deo est duplex cognitio. Una approbationis. Alia simplicis noticie

Cognitio approbationis notat complacentiam voluntatis. Et hac non cognoscit deus omnia: et sic nec mala nec malos: sed tantum bona et bonos. Et sic dicitur auctoritate. Est alia cognitio simplicis noticie. Et hec quia habet rationem cognoscendi a veritate: que est lux summa cui nihil potest occultari. nec etiam tenebre obscurantur ab ipso. Ideo cognoscit omnia magna et parua: bona et mala.

¶ Ad peccata displicent deo: propter illos qui dicunt quod deus de peccatis nostris non curat.

Secundum quod est in deo quare timere debet est displicentia. Displicent enim sibi peccata: propter que peccatores abhominat et odit. Unde David in ps. Odisti omnes observationes vanitates. Et ecc. v. Altissimus odio habet peccatores. Et Sap. xliij. Similes sunt odio deo impius et impietas eius. Et Aug. li. de peni. et de peni. di. iij. c. sunt plures. Scio dominum inimicum omni criminoso. Et idem li. xij. de civi. dei. c. iij. Dicunt in scripturis inimici dei omnes qui non natura sed vitio eius aduersantur imperio. Cur deus odit diabolum. nisi propter peccatum: Etiam nec Petrus diligeret si criminosis esset. Antiquum namque peccatum est ei exosum: quod filium suum crucifigi voluit: ut cum illo peccatum crucifigeret. Inquit Aug. super epistolam ad Col. Innocens occiditur peccatum crucifigit. Animaduerte o peccatrix anima: et considera dei filium in cruce pendente. linozibus et plagis plenum. et pie ipsum interroga. O delicatissime iuuenis o fili dei altissimi: cur ista pateris: cur tanto dolore concuteris? Et respondebit tibi protinus. Hec omnia patior: ut propter meo peccato humani generis satisfaciatur. hoc est quod Isaias dixit. liij. c. Vulneratus est propter iniquitates nostras: et attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eum: cuius linoze sanati sumus. Et Petrus. i. epistolam. c. ij. Peccata nostra ipse protulit in corpore suo super lignum ut peccati mortui iustitie viuamus: cuius linoze sanati sumus. O quantum timeret subdi-

tus regis cum certitudinaliter sciret se in eius fore odio ac displicentia. Semper pauidus esset ac nimio terrore correptus tacitus cogitaret. Quid contra me rex erit facturus. Sed cum me displicuit sibi odium in me fecit suum. Quanto magis tu infelix anima timere debes: dum mente recogas: quod reges regum offendisti. Expavesce et contremisce: quia iniquitates tuas si te non correxeris puniet.

¶ Ad potentie dei nullus resistere potest. Eritum quod est in deo: quare timendus est potentia dicit. Diximus in quadragesimali de penitentia: in sermone de omnipotentia dei quod ipse domino celorum nulla creatura angelica vel humana resistere potest. Aliter etiam hoc in sequentibus cum in particulari de iudiciis eius verba faciemus.

¶ Ad iustitiam est in deo: quia cum in preceptis sepe numero punit malos.

Clarum quod est in deo: quare timere omnes illius tenent est iustitia. de qua insuper dictum est diffusum in sermonibus de iustitia dei in quadragesimali de penitentia. Nunc vero id scire sufficiat: quod licet in generali iudicio omnia sunt mala puniendae: tamen frequentius multa in hoc seculo puniuntur: ut ostendatur quod deus iustus iudex concidit ceruices peccatorum. Necesse est ergo ut peccatoribus duris dicam id psalmi. Nisi conuerli fueritis: gladium suum vibrabit: arcus tendit et parauit illum: quia venit hora iudicii eius. A quo nos misericorditer liberet qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. ij. de diuinis iudiciis et flagellis. que a stultis peccatoribus non timeant.

Anteriora

ris humana corda pro sepe videtur esse: que nullo dei timore terrentur neque peccata deponere

studet. Infixa manet in fecibus suis: et deum celis committantem contemnunt

Idcirco ad excitandas animas inertes:
vt ausu temerario deposito timeant deū
in presenti sermone de timore dei in ge-
nerali dicem⁹. Videbimusq; de illo tria
mysteria principalia.

Primum d^r vilipensionis.

Secundum cognitionis.

Tertium euitationis.

¶ Quare homines non timēt imo cō-
temnūt iudicia dei. *Caplm. i.*

Alis est multorū cōdūio: vt dei
iudicia spernant atq; derideant

Quod quidē ratione quadrupli
et facere cognoscuntur.

Prima d^r incredulitatis.

Secunda loganimitatis.

Tertia apparentis bonitatis.

Quarta mundane prosperitatis.

¶ Qd multi non credūt que dicuntur
de iudicijs dei.

Primo nō timentur dei iudicia
ppter incredulitatez: qz cū nar-
rantur aut leguntur: nolūt exce-
cati peccatores fidē prestare dicēis: quia
male libēter quis acceptat quod nollet:
Imo triūm. fin illud Seneca in prima
tragedia. Qd nimis miseri volūt h faci-
le credūt. Sic euenit tpe diluuij de quo
paulo inferius tractabim⁹. Nūq; voluit
gens illa pītura Noe archam fabricanti
dare fidē. Sic accidit Balthasar regi
babylonis: de q^o dicit Mico. de lira sup
v. c. Daniel. q^o cū publice diceret regnū
ei⁹ debere persistere vsq; ad finē captiui-
tatis iudeorū: de q^o predixerat Hieremi-
as Hiere. xxix. c. l. q. lxx. annis erat du-
ratura deridebat oēs. Et cū sibi diceret
q^o exercit⁹ darij et Lyri validissimus ve-
niebat cōtra eū: negligebat. pūisionē
venientē. Dū vō obfessa eēt babilon fe-
cit grande conuiuiū et celeberrimū opti-
maribus suis: et in contēptu bibebat in
vasis templi que asportauerat Nabu-
codonosor. Et sic vacās epulis vidit ma-
num scribentem in pariete. Abane. Te-
chel. Phares. Aduocato autē Daniele
interpretatus est vīisionē. d. Abane nume-
ranū deus regnum tuū et cōpleuit illud.

Techei appensus es in statera: et inuen-
tus es min⁹ habēs. Phares: diuīsi ē re-
gnū tuū: et datū Medis et persis. Luz
aut hoc audist licet honorasset Danielē
tū stabat in pertinacia sensus sui. Quare
eadē nocte babilon capta fuit: et Baltha-
sar interfectus ac iugulat⁹. De ista euer-
siōe babilonis dicit Hierosolus. li. ij. Ba-
ylon eo tpe a Liro rege subuersa quo p-
mum roma tarquiniorū dñatione libe-
rata ē. Sigdē sub vna eadēq; conueni-
entia temporū illa cecidit: ista surrexit. et
quasi moriens dimisit hereditatem.

¶ Qd de⁹ longanimitis est et patiens. tñ
ad longum iudicat impenitentes.

Secundo nō timēt dei iudicia pp

dei patientiam et longanimitatē

Aliunt nanq; pctōres cecī. Tā

diu sustinit nos de⁹. et nūc nec alif faciet
De hīs Aug. li. iij. de doc. xpiana sic lo-
quit. Plerosq; incredulos misfatiōis dei
patia lōga peccatū facit itrepidos. qz deū
nō arbitrat suorum pctōz vltorē. Verū
tū librāda sūt illa vba Galerij. li. i. de ne-
glecta religioe. Lēto et enī gradu ad sui
vidictā dina pcedit ira: tarditatēq; sup-
plicij grauitate cōpēlat. Et Hiero. i cō-
mēto sup Hieremā inqt. Quāto maior
ē numer⁹ tēporū quib⁹ obliuiscimur deū
tanto maior est pena pcti qd nec longi-
tudine seculorū potuerit edomari.

¶ Qd multa bona opa sūt: s; nō pp deū

Terio nō timent iudicia dei pp

apparetē bonitatē. Sūt qñq;

aliq bona simulata: nō pp deū

s; ad cōplacētā hoīuz. Adūt ad mis-
sas vsurarij: liberos in manib⁹ deferētes
sodomite. fornicatores: et alij similes fre-
quētāt dina nō vt honorēt deū: s; vt bo-
ni viri eē videāt. Nūq; aut suasu pēdica-
torū: et inspirante deo p donū gfe gratis
date. ad talia pagenda ducūt. tñ grādia
pctā nō relinquūt et pūadēt sibi ex quo
opant aliq bonū: timendū eis nō esse
Quib⁹ ego dico: q si deus aliquādiu re-
tarder sniam pp hmoi bona: verūm nūi
seqt vera et realis emēdatio: tandem ad
sua iudicia seponemero manū extendet

Quod multi confidunt in prosperitate: et tamen ex imperato sepe flagellantur a deo.

Marco non timens iudicia dei propter mundanā prosperitatem. In qua quidē velut ebrii iam facti putant se esse deos in diuitiis: in robore corporis: in gloria seculi. licere ipsis arbitrari facere quicquid velint. In quibus ut dicit Seneca in tragediis. prosperum ac felix scelus virtus vocatur. Confidunt in vanitate sua: et de sua virtute ac temporalibus bonis presumunt et gloriantur. Contra quos dicit Seneca in tragediis. Nemo confidat nimium secundis. Et idē ad Lucillum. Noli huic tragilitati confidere. Homero mare evertit et eodē die ubi luserunt navigia forbuntur. Hinc Hieronimus. xlvij. c. civitati affluenti prosperitate et non timenti deū ait. Audi hec delicata et habitans confidēter: quod dictis in corde tuo: ego sum: non sedebis vidua: et ignorabo sterilitatem. Venient tibi hec duo subito in die una. Quot civitatibus ex improviso superuenit ira dei. Et ut omittamus reliqua: inspicimus quod factum est per inopinosos terremotos. Accipit omnia quae sequuntur ex quadam cronica ricobaldi ferrariensis. Regnante Tigrane in Syria terremotu facto perire hominum lxx. milia. vrbes aliquae subuersae. Anno quinto Tiberij. xiiij. vrbes in Asia ceciderunt terremotu concusse. Imperante Nerone tres in Asia vrbes terremotu corruere. Anno octavo Aelii spassiani tres vrbes terremotu cecidere. Anno octavo Traiani Nicca et Nicodemia corruerunt Anno eiusdē. xvi. Antiochia pene tota corruit terremotu. Imperatore Dioclitiano terremotu facto apud Tirim et Sydonem multa milia hominum perire. Et eopore Constantini secundi. terremotus in oriente plurimas vrbes solo stravit. Non omnia et singula explicari possunt: in quibus apparet quod terribilis et formidanda est dextera dei omnipotentis: quae in memorato confundit omnem superbiam hominum: ideo semper timendus est.

Quibus signis debemus verisimiliter estimare quando iudicia dei sunt pro-

pinqua.

Capitulum. ij.

Ecce inscrutabilia sunt iudicia dei: et nostrum non sit cognoscere tempora et momenta: quae in sua posita sunt potestate: nihilominus per signa quaedam cognoscere possumus quoniam timendum est: ne in brevi veniant super nos mala. Nec presumptuosus est ille loquax: aut temere quoniam quod dē ipse dominus iesus benedixit. Math. xxiiij. et Luc. xxi. dixit. Ab arboze autē fici discite pabolā. cum videritis quod ramus eius tener fuerit: et folia nata. sciitis quia prope est estas. Quare in hac parte notabimus quattuor signa: per quae scire debemus quoniam timendum sit: ne de proximo nos pulsent iudicia et flagella dei.

Primum dicitur magnitudo.

Secundum multitudo.

Tertium consuetudo.

Quartum premitudo.

Quod cum committuntur gravia peccata: proxima sunt iudicia dei.

Primum signum quo cognoscitur in primo ventura iudicia dei de magnitudine peccatorum. Quando sunt peccata horrenda gravia siue nequam. Nec tenenda est opinio stoicorum de quibus dicit. T. ho. prima sede. q. lxxij. ar. ij. quod volebat omnia peccata esse paria. Quia imo sunt diversitate et qualitate circumstantiarum unum alio gravius iudicatur. ff. de penis. l. aut facta. Sunt ergo omnia peccata mortalia gravia: quaedam tamen ceteris gravius: sicut sunt symonice: prophanationes sacrorum locorum: irreverentia divini cultus: filicidia: sacrilegia: adulteria: incestus: sodomie: blasphemie: piuria: crudelitates: violentie: rapine: usure: odia: livores: rancores: fraudes: deceptiones: proditio: nes: et similia.

Quod multitudine peccantium de iudicat populos.

Secundum signum quo cognoscitur in primo dei iudicia ventura de cum multitudine peccantium. Quando. n. peccata gravia committuntur paucis: adhuc equanimiter suffert deus. Sed si a multis perpetratur non diu concubabit manus suas

bb

He et itez venobla: quia nos sumus in quos fines seculorū deuenerūt: in quib⁹ cōpletur dictū ps. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: nō est qui faciat bonū: nō ē vsq; ad vnū. Kara inq; Hier. aduersus. Vigilantiū: virtus ē nec a pluribus appetit. Et Quidius. li. ij. de ponto ait. Nec facile multis iuenies milibus vnum. Virtutem precij qui putet esse sui. Qd exiguus est numer⁹ seruientiū deo in veritate. Qd quanta est seque la diaboli. Qd quot discipulos iaz habet antixps. Non est veritas: nō est bonitas in filiis hominū. Descendentibus ab vniuersalibus ad particularia iubet Plato quiescere.

Qd cōsuetudo et perseverantia i peccatis, puocat deum ad iram.

Erū signū quo timēda sunt i proximo ventura iudicia dei dī cōsuetudo: qñ. s. peccata grania a multis cōmissa: cōsuetudine et longa pseuerantia in cordibus populorū leuia facta sunt. Defendunt nāq; multi peccata sua et excusant cōsuetudinē allegātes nō aduertētes oīum doctorum sentētiā: qui firmiter assenerāt qd cōsuetudo nec excusat nec alleuiat peccata imo aggrauat et adauget. Quaf di. viij. c. mala dicūt. Mala cōsuetudo nō minus qd pñciosā corruptela vitanda est. Et ibi in. c. veritate. Veritate manifesta cedat cōsuetudo veritati. Et infra. Nemo cōsuetudinē rationi et veritati pponat: qd cōsuetudinē ratio et veritas semper excellit. Et eadē di. c. si cōsuetudinē. Alius q veritati est contrarius abolendus est. Et i. c. qui ptempta. Cum xps veritas sit magis veritatē qd cōsuetudinem seq dbeamus. Et in. c. consuetudo. Consuetudo sine veritate vetustas erroris est. Propter qd relicto errore sequamur veritatē. Et extra de cōsuetudine. c. ex litteris. Consuetudo que canonicis obuiat istitutis nullius debet esse momenti. Idem habet extra de consuetudine. c. cū venerabilis. extra de vsu palli. c. ex tuaz. extra de officio archi. c. cū satis. et de iura

mento calūnie. c. ceterū. extra de vita et ho. cleri. c. cum decorem. extra de statumona. c. ea que. extra de consecratione eccle. c. aqua extra de symo. c. in tātū. c. tua nos. extra de consuetudine. c. p̄suetudinē. li. vi. extra de censibus. c. qd. li. vi. Nec dixisse volui ad resellendā rep̄mēdamq; temerariā excusationē transgressorū diuine legis: qui semp ad p̄suetudinē querūt subterfugere. Sic faciunt vsurarij: sic mercatores fraudulentī: sic mulieres vane: sic ambitiosi clerici: sic p nomē dei in vanū crebro iurantes: sic blasphemātes deū et sanctos: sic deniq; omnes dissoluti corde. Qui tanto magis debent timere iudicia dei: quāto vident se p̄ p̄suetudinem a peccatib⁹ dīneri.

Qd ira dei vicina est: quādo peccatores nec timent deum: nec de hominib⁹ erubescunt.

Erū signū ad agnoscendam iram dei fore p̄pinquam ē p̄p̄ritudo. Quando. s. tota aiaduerfione et promptitudine cōmittūt peccata horēda a multis in quolibet statu p̄suetudinarie et pseuerāter sine timore dei: et sine verecūdia hominū. Quo me vertam: vnde incipiā: an tacere debeaz? De mundo a scandalis. Non erubescūt ampli⁹ hoies pecuniam petere: pecuniā dare in qbus erubescendum esset: non adulterari et alia nephanda cōmittere publice: nō mutuare ad vsurā: nō facere queq; iurpia. Et tñ Licero gentilis o xpiane pessime. li. i. de officijs ait. Sine verecūdia nihil rectum esse potest: nihil honestū. Et Valerius li. iij. Verecūdia est parens oīs honesti consilij: tutela solēniū officiorū: magistra innocentie: carap̄ximis: accepta alienis: omni loco: omni tpe fauorabilē p̄ se ferens vultus. Et Apuleius libro de deo Socratis. Artes alie siue scientie possunt ignorari sine erubescētia: sicut ratio pingendi: saltandi: siue cantandi quas vrb⁹ bonus potest sine vitupatione cōtēnere. Sed nescire bene viuere nunq̄ audebis dicere sine

pudore. Et Bern. sup cantica. Heretici /
dia inquit spiritualis gloria conscientie
est: fame custos: vite decus: sedes virtu
tuni: primitie laus: nature insigne: et to
tius honesti. Propter dolorem. Pudet dice
re quod sunt his temporibus inuerecunde: im
pudenter: elata facie et cum derisione et
contemptu dei. Christiana religio quod
omnis mundicie et sanctimonie speculaz
esse deberes: hodie quia verecundia est
extincta facta est turpis et sordida et tem
plum omnis inmundicie et dissolutiois.
De remedijs quibus curari possunt
iudicia dei. Cap. m. iij.

Estat hoc loco tertio differendū
qualiter dei iudicia possumus curari.
Inquit Hiero. sup Hieremiam. Admirabilis clementia dei po
polos ad penitentiam inuitat: malos sal
uare conuersos quod perdere delinquentes
procirco si uoluerimus nobis provide
re cauereque a furore domini: notabimus quod
tres principalia precipuaque remedia.
Primum dicitur peccatorum emendatio.

Secundū corporum afflictio.

Tertiū orationū frequentatio.

Quartū sanctorum virorum deuotio.

Quod cessandus est a peccatis ut fugia
mus iudicia dei.

Primum remediū est emendatio
peccatorum: ut peccatores emen
dent et corrigant deponantque ve
terem vitam: Nam si cessante causa cessat
effectus: ut dicitur extra de renūciatioe. c.
post translationē. et extra de appel. c. cum
cessante. extra de iureiuratio. c. et si xps
extra de pe. et re. c. cum infirmitas. et lxi.
di. c. statimur. s. his omnibus. et c. neo
phitis. et i. q. i. c. quod per remediū. et i. q. vij.
c. quod pro necessitate. Si igitur deus fla
gellat populos propter peccata: deficient
tribus peccatis deficient et plaga. Hoc est
quod Augustinus dixit. Non uult deus mutare sen
tentiam: si tu noueris emendare delictū
Que uerba notat. xxij. q. iij. c. unusquisque
c. incommutabilis. et de pe. dist. i. c. nouit
bene. Et zach. i. dixit deus. Conuer
tini ad me et ego conuertar ad uos: dicit

dominus. An ad hoc ostendendū inualidū
est exemplum Ezechie? Tribuit: De illo
vitijs. iij. Reg. xx. c. narrat: quod cum egro
tasset ad mortem: uenit ad eum ysaias
propheta. d. Dispositio domui tue: quia mor
ieris et non uiues. Qui conuertit faciem
suam ad parietes: fleuitque fletu magno
et orauit dominū: et antequam egrederetur
ysaias mediam partem atrij: factus est
sermo domini ad eum. d. Reuertere. et dic
Ezechie. Audiui orationem tuam: et vi
di lachrymas tuas: ecce adiciam uite
tue annos. xv. Ex quo patet quod deus re
uocat multoties sententias comminato
riam cum peccatores ad illum humili
ter conuertuntur.

Quod ieiunia et discipline mitigant
iram dei.

Secundū remediū quo euade
re possumus dei iudicia est corpo
rum afflictio: Et. i. corpora casti
genus disciplinis atque ieiunijs: sicut vi
ri niniuite fecerunt. De quibus. Ione p
torum clara narrat historia. De his dicit
Hiero. li. ij. contra Iovinianum. Nini
ue ciuitas magna: iram domini ieiunio
rum miseratione retorsit. Quam etiam
sodoma atque gomorra placassent: si ie
iunio patrocinante deū conciliare voluis
sent. Cum enim audissent niniuite Ionam
clamātem: adhuc. xl. dies. et niniue sub
uertetur. non deriserunt eum: non spre
uerunt vocem eius: sed credentes illi ve
stiti sunt sacco: et ieiunauerunt: et dominus mi
sertus est illorum.

Quod orationibus et elemosynis placa
tur ira dei.

Tertiū remediū ad iram dei de
clinandā dicitur orationum frequen
tatio Et fiant elemosyne et ora
tiones assidue: dicatque unusquisque. Me re
miniscaris domine delicta nostra: vel parē
tium nostrorum: neque vindictam sumas de
peccatis nostris. Bona inquit Tobias. xij. c.
est oratio cum ieiunijs et elemosyna. Indu
cant pueri et puellae: ut virginē gloriam
precent salutemque reuerenter cum Aue
Maria.

Quod intercessio bonorum virorum
flectit deum.

Harū remediū ē bonorū viro-
rū ⁊ sanctorū deuotio. Dū enī se
populi peccatores cognoscunt:
inducāt bonos religiosos ⁊ spūales vi-
ros: vt deprecētur p̄ illis deum. Qui cre-
bro vota illoꝝ exaudiēs: populos susti-
net: ⁊ tādem largit̄ gratiam: qua mediā
te puenire p̄nt ad gloriā. Amen.

Sermo tertius de iudicio dei contra
angelos superbientes.

Indiciis

dei distincte particulari-
terq; de cetero locuturi
ab illo sumemus initium
qđ primū a diuina in-

sticia factus omnes doctores sancti in-
dubitanter affirmāt. qñ. Angeli mali pro-
pter peccatū a celo empyreo confusibiliter
electi: p̄ diffinitiuas s̄ntiam penis eternis
fuerūt deputati. Ad hoc autē bene intel-
ligendum opus erit de angelica natura
aliqua subinferre: quibus intellectus ad-
mirari timereq; cogemur ne demonū
sectantes vestigia cū illis tandē damne-
mur eternaliter in inferno. Si enī ipsi nō
peccassēt: vna cū b̄is alijs qui reman-
sere habitarent in delicijs paradisi. S; 3
quia deo immortalī ausi sunt fieri rebelles
exulabunt in p̄petuū a patria illa omni-
leticia ⁊ vbertate referta. De ipsis igit̄ in
hoc sermōe tria mysteria p̄ponimus d̄-
claranda.

Primū dicit̄ conditionis,

Secundū offensionis.

Tertium punitionis.

De excellentia demonū ⁊ conditiōe
sublimi anteq; peccassent. Caplm. i.

Aligenter i hoc mysterio p̄mo
perferuntur debem⁹ qđ egregia
sublimisq; fuerit cōditio demo-
nū anteq; diuine rebelles fuerūt maie-
stati. Idoc vero ex quattuor colligere
possumus.

Primo ex parte nature.

Secundo ex parte gratie.

Tertio ex parte glorie.

Quarto ex parte excedentie.

Ad deus benedict⁹ creauit omnes
demonos bonos natura.

Primo colligit dignitas angelo-
rum ante peccatū ex pte nati-
re. Abi queritur a doctoribus

utrū demonos fuerunt mali natura. Et
aliqui nitūt p̄bare qđ sic triplici medio

Primo quia Aug. li. x. de ciuit. dei. c.
xj. dicit. Est quoddā genus demonū na-
tura fallax: simulās deos ⁊ aīas defunc-
torū.

Secundo: qđ peccatū eorū ponitur
fuisse in primo instāu sue creatiōis. Pa-
ter qđ Joh. viij. dicit. Ille homicida erat
ab initio. Et Joh. i. cano. c. iij. Qui facit
peccatū ex diabolo ē: quia ab initio diabo-
lus peccat. Et Aug. xj. sup. Gen. ad litte-
rā. Facit⁹ cōtinuo se a luce veritatis auer-
tit superbia tumidus: ⁊ pp̄ie p̄tatis de-
lectatione corruptus. Et idem. xi. de ci-
uit. dei. Ad hoc vt factus est in sup̄biam eru-
pit.

Tertio arguitur a simili. Quia si
aliqui hoīes sunt naturalit̄ mali: de qui-
bus dicit Sap. xvij. erat eorū malicia na-
turalis. ergo ⁊ aliqui angeli possunt na-
turaliter ēē mali. Sed p̄ira. Magister
sententiā in textu. di. iij. li. secundi dicit
Boni erāt omnes angeli quādo primo
facti sunt: sed ea bonitate quā natura in-
cipiens acceperat. Dicendū ergo qđ deus
fecit omnes angelos bonos: qđ vt dicit̄

Gen. i. Vidit deus cuncta que fecerat ⁊
erant valde bona. Et Hiero. ad Pauli
num ait. Bonus est deus ⁊ omnia que
cūq; facit bona sint necesse est.

Ad primū itaq; dicendū: qđ verba illa non
sunt Aug. s; 3 p̄do: p̄p̄rijs quē ipse repre-
hēdit plene cōtestans qđ demonos nō
sunt natura mali: sed pp̄ia voluntate.

Ad secundū dicit Boni. in. iij. di. iij.
pte ij. ar. i. q. ij. qđ fuit quorundā opinio
qđ simul tpe fuit diabol⁹ ⁊ peccauit: nec
vnq; fuit nisi mal⁹. Que opinio ex cōtra-
ta ē ab ep̄o parisiē. 3o theologi i hoc
oēs pueniūt: qđ iter creationē ⁊ lapsū fuit

aliqua morula: licet adeo puula q̄ p̄ ni-
hilo reputat: q̄ vt dicit. ij. phisicorum.
Ad modicu deest q̄si nihil deesse videt
Iō auctoritates itelligēde sunt recte p̄o
illa morula nō p̄ similitate natuſ r̄ p̄ci.
Adulfus at i. ij. di. iij. q. iij. p̄cl. v. po-
nit q̄tuor moras. **P**rima est i q̄ oēs
āgeli fuerūt creati i p̄fecti naturalib⁹ r̄ iu-
sticia originali. **S**ecda i q̄ boni puer-
terūt se ad deū. r̄ mali ad p̄pa naturalia
sejardētissime diligēdo. Iō in ista mora
bōi gr̄a receperūt nō ponēdo obicem.
Tertia mora i q̄ mali opati sunt va-
ria p̄tā r̄ tēptauerūt bonos r̄ fuit illud
plū r̄ boni fecerūt multa bona: r̄ virili-
ter restituerūt. **Q**uarta mora i q̄ bōi
p̄miati sunt mali punit. Iste vō morē
distinguit vel p̄ coexistētiā ad aliq̄s p̄tes
tp̄s n̄ri: licet valde puas: vel ex distinctio-
ne istoz statū r̄ opationū seu variatio-
nū i angelis. **A**d tertiū obiectū dicit
sanct⁹ Tho. i. p̄te. q. lxiij. ar. iij. ad scdm
ar. q̄ malicia aliq̄z hoīum pōt dici nā-
lis vel p̄pter p̄suetudinē que ē altera na-
tura vt dicit Zr. li. de memoria r̄ remin-
scētia. r̄ vij. ethi. r̄ i. rhetoricoz. **A**d d̄
natural p̄pter naturalem inclinatioē ex
pte nature sensitiue ad aliquā iordinatā
passionē: sicut qdā naturalr dicūt iracū-
di vel cōcupiscētes: nō aut ex pte nature
intellectualis. Angelis itaqz hoc p̄petere
nō pōt: q̄ vt dicit Diony. angeli sunt sp̄i
rituales mētes i q̄b⁹ nō est nā sensitiua.
De opinionibus varijs doctorū an
angeli fuerunt creati cum gratia.
Ecū do apparet dignitas ange-
lorū ante p̄ctū ex pte gr̄e. **S**ue-
rūt etenī a dō sic p̄ducti q̄ gr̄e
capaces erant. **I**stic vero iter doctores n̄
pua est p̄trouersia. **A**trū. s. ante lapsum
habuerūt d̄mones gr̄atiā gr̄atū faciētes
Quidā dicere voluer q̄ āgeli nulla gr̄a
indiguerūt vt p̄nterent in deū: q̄si sup-
est gr̄a ad aliquē effectū vbi sufficit na-
tura. **A**ngelus vero naturaliter cōuerit
i deū: q̄ naturaliter deum diligit. ergo
gr̄atiā nō est illi necessaria. **S**ed cōtra
hāc opinionem ē omnis doctrīa theo-

logorū. **I**deo dicit Tho. i. p̄te. q. lxiij. ar.
i. c. q̄ angeli indiguerūt gratia: ad hoc
vt p̄nterent in deū: put est obiectū b̄i-
tudinis. **N**am angelus naturaliter dili-
git deū inq̄tum est principiū naturalis
esse: nō autē inq̄tum est beatificā p̄ sue
eēntiē visionē. **V**idere quippe deum per
eēntiā est supra naturā intellectus creati.
Ende nulla creatura potest habere mo-
tū voluntatis ordinatū ad illam beatitu-
dinem nisi mota a sup̄naturali agente.
Et hoc dicim⁹ auxiliū gr̄e. **Q**uare āgeli
indiguerūt gr̄a gr̄atum faciente: vt con-
uerterēt se ad deū sub ratione formalis
obiecti beatitudinis: quia voluntas crea-
ta siue angelica siue humana inferior ē
ipso obiecto b̄ifico. **S**uerūt alij dicētes
q̄ ex quo gr̄atiā erat eis necessaria vt cō-
uerterent in deū habuerūt gr̄atiā gr̄atū
facientē. **N**am Aug. xij. de ciui. dei dicit.
Creauit deus angelos: simul in eis con-
dēs naturā: r̄ largiēs gr̄atiā. **E**t Hiero.
sup̄ Oseam. **D**emonēs cum magnitudi-
ne r̄ pinguedine sp̄itus sancti sunt crea-
ti. **A**liorū vero opinio est: q̄ angeli non
fuerūt creati cū gr̄atiā gr̄atū faciēte. hāc
opinionem tenet dñs Bon. ar. i. q. ij. r̄
Scor⁹ r̄ Fran. de marone. r̄ cōmuniter
oēs moderni. in. ij. di. iij. asserētes q̄ bōi
angeli post creationē ante p̄firmationes
acceperūt gr̄am: d̄mones vō nūq̄ illaz
hūerūt. **E**t hoc p̄pter dispōnem nature
āgelice: q̄ fert in id qd appetit sine retar-
datōe. **E**nde sicut ex cōuersiōe ad ma-
lū ita p̄funde cōuersi sunt vt nō possent
redire: sic imo multo magis ex cōuersiō-
ne ad bonū siue ex habilitate ita bono
totaliter adhefissent si gr̄atiā gr̄atum
facientē habuissent: q̄ nūq̄ lapsi essent.
Ende non videtur probabile q̄ lucifer
habuerit illam gr̄atiā: r̄ sic nec alij.
Huic opinioni adheret magister i textu
vbi inducit Augustinū qui ait. q̄ āgelus
r̄ homo l3 accepit vnde stare posset: nō
tū gr̄atiā vnde p̄ficere posset. **E**t Aug. li.
ij. super Gen. ad litteram dicit. **I**ntelle-
ctualis natura p̄mo creata ē informis:
postea vero formata. **E**rgo insup li. ij. de

sacramento parte. v. c. viij. asserit quat-
tuor fuisse angelis i sua creatōe attributa.

Primū fuit discretio psonalis.

Secūdum intelligentie claritas.

Tertium substantia simplex.

Quartū liberi arbitrij facultas.

Et nō enumerat gratiā. Qui vero hanc
opinione sequitur respōdet ad auctori-
tates inductas in secunda opinione: q
grā sumit tripliciter. scōmunissime: cōmu-
niter et pprie. **P**rimo modo gratia
dicit qd supaddit donis nature: sine
quo hō est hō: et sine quo hō pōt salua-
ri: et cū quo etiā potest dānari. sicut ē ha-
bere excellēs ingeniū: secundā memo-
riam: singularem fortitudinem et robur
corporis: elegantē aspectū: eloquentiam
copiosā: et filia. **S**ecūdo modo grā
dicit qd supaddit libero arbitrio dis-
ponēs ad salutē ppriam vel alteri. sicut
timor: fūilis: lumē pprie: gratia predicā-
di: et reliqua q ptiēt ad grām grāf da-
tam. De hac grā dicit Alex. i. ij. summe
sue. q. lxxij. mem. ij. Gratia grāf data est
donū ifusuz rōnali nature sine meritis
qntū in se est disponēs ad salutē ppriā
vel alterius. **T**ertio modo dicit grā
qd supaddit libero arbitrio pficiens
illud in merito. Et hec est gratia gratus
faciēs. Possumus ergo dicere q angeli
a pncipio creatōis hūerūt gratiā pmo
et secūdo mō dictā. Sz Tho. vbi. s. ar. iij.
c. arguit sic ista: q ex q gratia erat āge-
lis necessaria ut puerterent in deū: hūe-
rūt gratiā grātū facientē: qz sicut nature
corporali indite sunt rōnes seminales ad
suos effectus: vt Aug. dicit super Gen. ita
angelice nature ad suos. Sed talis ratio
seminalis respectu diuini obiecti est ipsa
gratia: quia gratia graturū faciens hoc
modo cōpat ad beatitudinē: sicut rō semi-
nalis i natura ad effectū naturalē. Ista
tū nō admittunt ab alijs doctorib: q
vt dicit Radulfus in. ii. di. v. q. iij. p. clu. ij.
puertū ad deū vt ad obiectū beatificū est
dupliciter. Vel de cōgruo: et per gratiaz
fuentientē: qua deus mouet liberū arbi-
triū vt cōuertat in ipsum: et ita cōuersio

nō fit p gratiā grātū facientē: sz disponē
ad ipsam. qz nisi sit bonus motus in vo-
lūtate potēte vti ratione nō dat grā gra-
tū faciens. Vel cōuersio ad dñm accipit
p modū meritis et pficiētis: qd fit cum
gratia graturū faciente. Nec non fuit cū
angelis in sua creatione.

Quod angeli nō fuerūt in sua creatōe
beati: neqz ante confirmationem et lap-
sum videre essentiam dei.

Eritio demōstratur demonum
excellētia et sublimitis pditio ex
parte glorie: quia ad gloriā et
beatitudinem erant habiles et dispositi.
Verūtū dubitari solet: vtrū demōes an
lapsi fuerūt in beatitudine. Et videt q
busdā q sic. Hāc de lucifero dī Esch.
xxviii. Tu signaculū similitudinis plenū
sapientia: pfectus in decore. in delitijs pa-
radisi dei fuisti. Sed eē in delitijs para-
disi ē esse i beatitudine. Et itē Aug. li. de
mirabilibus sacre scripture. Diabolus i
summo sui ordinis honore constitutus
est lapsus. Et iterum Aug. li. de fide ad
Petrum. Angelici spiritus pro eo q ra-
tionales facti sunt. eternitatis et beatitu-
dinis donum in ipsa nature sue spiritua-
lis creatione diuinitus acceperunt. Et
idē Aug. in li. de ecclesiasticis dogma-
tibus. Angeli qui in illa qua creati sunt
beatitudine pserant. nō natura possi-
dent vt nō mutent. Cōtrariuz est qd rei
veritas cōfitef. q. Angeli ante pfirmā-
tionē et lapsum non fuerunt beati. Nam
beatitudo in visione diuine essentie psi-
stet. Si igit demones vidissent essentiaz
dei: nūq lapsi eēnt: qz fm Tho. pma se-
cūde. q. v. ar. iij. c. Impossibile ē q ali-
qs vidēs diuinā eēntiā velit eā nō vide-
re: qm oē bonū habitū q qs carere vult
aut ē insufficientis: et querit aliqd sufficiens
loco eius: aut habet aliquod icōmodū
annexū. ppter quod in fastidium venit.
Visio aut diuine essentie replet videntē
oibus bonis. Similiter etiam nō habet
aliquod icōmodū adiūctū ergo propria
volūtate beat⁹ nō potest eā deserere. Si
militer nō pōt eā pdere deo subtrahēte

Quia cū subtractio bñitudinis sit quedā pena: non potest talis pena a deo iusto iudice puenire nisi pro aliqua culpa: in quā cadere nō pōt qui dei essētiā videt cū ad hāc vīsiōē de necessitate sequat rectitudo voluntatis. Idcirco dicēdum est ad auctoritates allegatas q̄ bñtudo fm Bon. di. iiii. ar. i. q. i. c. pōt dupliciter dici. Uno mō status pfectus pñatione oīs mali: sed nō plenitudine oīs boni. Et sic fuerūt āgeli in creatiōe beati. Alio mō status pfectus tam pñatione oīs mali q̄ plenitudine oīs boni. Et hoc vt dictū est in clara dei vīsiōe cōsistit. Et sic angeli vt dictū est non fuerunt beati.

Et dō angeli dignitate nature excedūt creaturas excepta anima xpi.

Hartolucet demonū excellētia ante peccatū ex pte excedētie

Producti equidē fuerūt āgeli in tāta naturalū excellētia. q̄ minimus diabolus qui cecidit fm naturā excedit decorē et pfectionē quālibet creaturā rum corporaliū et spiritaliū: non loquēdo dō aīa xpi dei verbo vnita. Vñ Aug. xj. de ciuit. dei. inquit de angelica natura Omnia cetera que deus cōdidit nature dignitate pcellit. Sed contra hoc aliqui mouent et dicunt: q̄ homo est nobilior et excellentior productus a deo q̄ angelus: quia de⁹ fecit hoīem ad imaginē et similitudinē suā: et non angelum. Dicit Aug. in quodam sermone. Deus nulli alij creature dedit q̄ sit ad imaginē eius nisi hoī. Sed Tho. i. parte. q. xcij. ar. iij. ad i. rñdet q̄ Aug. h. dicit respectu creaturā inferior intellectū carentiū: et non respectu āgeloz. Quinimo i ipsiis āgelis dignitas imaginis repit. Vñ Dionisius ait. Angelus ē imago dei: manifestatio oculi luminis. Et Greg. xxiij. moral. exponēs illud Ezech. Tu signaculum similitudinis inqt. Et hō homo ad similitudinē dei creatus sit: angelo tamē q̄si maius attribuens nō cū ad similitudinē conditū: sed ipsū signaculū similitudinis dei dicit: vt quo subtilior est in

natura eo i illo similitudo dei plen⁹ creditur expressa. Notandū tamē fm Ri. de media villa in. ij. dis. xvj. et Tho. vbi s. in cor. q. q̄ de imagine dei loq possūmus duplīr. Vno mō q̄tū ad id in quo pmo cōsiderat rō imaginis qd ē intellectus naturalis natura. Et sic imago dei magis ē i angelis q̄ sit in hoībuz: q̄ intellectus naturalis natura pfectior est in eis. Sed pōt considerari imago dei in homine q̄tū ad id in quo secundario cōsistit. p. ut. s. in hoīe inuenitur quedam dei imitatio in q̄tū. s. hō est de hoīe: sicut deus dō deo et in q̄tū aīa hoīs est tota in toto corpore eius: et iterū tota in qualibet parte ipsius sicut deus se habet ad mūdū. Et f3 hec et similia magis inuenitur dei imago in hoīe q̄ in angelo. Sed quia hec cōsideratio accidentalis est imaginis. ideo nō cōcludit simpliciter: sed fm qd q̄tū ad aliqua accidentalia. Vñ simpliciter angelus magis est ad imaginē dei q̄ hō. Et sic concludimus q̄ deus gloriofior plus ceteris creaturis excellēs condidit angelos. Inter omnes autē siue bonos siue malos pñatio: fuit lucifer de q̄ Bre. de pe. di. ij. c. Principiū. ait. Hūc primū condidit. quē reliquis eminentior rem fecit. Huius primat⁹ emīentiaz cōspicit ppheta cū dicit. Cedri nō fuerūt altiores illo in paradiso dei: abietes non adēquauerūt summīatē ei⁹: platanī nō fuerunt equales frondibus illius: omne lignū preciosum paradisi dei non ē assimilatur illi et pulchritudini eius: quoniam speciosum fecit enim in multis pñentia frondib⁹. Quid nanq̄ accipi in cedris abietibus et platanis pōt: nisi illa virtutū celestīū p̄cere celsitudinis agmina in eterne leticie viriditate plantata: Que q̄uis excelsa sint pñata: huic tñ nec platanī nec eq̄ra. Q̄ta denignitate vsus est deus taz p̄cella munera largiēs illis q̄s p̄sciebat ingratos et malos futuros. Discant illi qui liberales volant esse atq̄ magnifici nō detineri qn benefaciāt illi quos beneficijs iudicauerint esse indignos: dūmodo beneficentia cedat ad

gloriam benefactoris. Sit virtus seipsa
contenta. Ecce pater sumus tam ineffa-
bilis bona contulit demonibus: qui tñ vt
diceb i sequenti mysterio totis viribus maie-
stati sue sese obiecerunt. Neq; p ignoran-
tiam peccauerunt. De quibus dicit magi-
ster in textu di. iij. li. secundi. q. tanta luce
sapie preclari fuerunt: q. erat in eis nalis
cognitio triplex: q. sciebāt q. facti erāt.
et a quo facti erāt et cū quo. s. mūdī facti
erant: et habebant aliquam boni et mali
noticiā intelligentes qd appetendū vel
respiciendū illis foret.

Qualiter angeli mali voluntate ppa-
auerunt se a deo: et facti sunt ei rebel-
les.

Capitulum. iij.

Circa offensionē ruerūt āgeloz
hoc secundo loco erit imorādū
quatenus agnoscētes peccati
eorū gravitatē intelligam⁹ deus iustum
illos non inmerito sempiternis cruciatu-
bus cōdemnasse. Nonit ipse totius con-
ditor creature: ex quocūq; malo bonū
eligere. vt Augu. dicit in libro de libero
arbitrio. Ipseq; decorē hoc psecit vni-
uersi: q. bonis tribuit eternalia premia
malis vero nunq; finitura supplicia: vt
prefatus Aug. li. xi. de ciui. dei. expresse
fatetur. Qualiter ergo demones volun-
tate sua in maliciā consenserūt cōtende-
mus hoc plene differere. Circa quorū
offensionem quattuor nobis occurrūt
considerationes.

Prima dicit possibilitatis.

Secunda numerositatis.

Tertia qualitatis.

Quarta contrarietatis.

Ad angeli potuerūt peccare i paris
naturalibus constituti propter liberta-
tem arbitrij.

Ad prima consideratione pscrui-
tari debemus: vtrū angeli po-
tuerunt peccare. Quibusdam
videt q. nō. **Primo** q. aērāt i celo em-
pyreo loco sublimi et sancto. Quib⁹ re-
spondemus: q. loc⁹ nō prohibet qn hō
in hoc seculo: et angelus ante confirma-
tionē in celo potuerit peccare. Ideo dī

di. xl. c. nos. c. non loca. c. multi. c. queli-
bet. **Ad** locus hoīem scificat: s. homo
locū. Et. c. nō est. **Ad** sunt filij sanctorū
qui tenēt loca eorū: sed qui exercēt opa
eorū. **Secundo** arguit q. angelus in
puris naturalib⁹ cōstitutus peccare nō
potuit p locum a minori. Quia si in cor-
poribus celestibus nō potest esse malū:
vt dicunt phi. ergo neq; in angelis: cuz
ipsi sunt digniores. **Ad hoc** dicit Tho.
pma pte. q. lxiiij. ar. i. ad. ij. q. corpa cele-
stia nō habēt opationē nisi naturalē: et
ideo sicut i natura eorū nō pōt esse cor-
ruptiōis materia: ita nec in actione na-
turali eorū pōt esse malū inordinatiōis.
S. in angelis vltra actionē naturalē est
actio volūtaria liberi arbitrij fm quam
pūgit in eis esse malū. **Unde** magis
in textu di. iij. li. secundi. Poterant inq;
p liberū arbitriū sine violētia et coactōe
ad vtrūlibet propria voluntate deflecti
Tercio arguunt. quia appetitus non est
nisi boni vel apparentis boni. S. i an-
gelis non potest esse apparens bonum:
quod non sit verum bonū: quia in eis
vel oīo error esse non potest: vel saltem
nō pōt pcedere culpam. ergo angeli nō
pūt appetere nisi illud qd est vere bonū
Sed nullus appetēdo illud qd est vere
bonū peccat. ergo angeli nō potuerunt
peccare. In cōtrariū est rei veritas. **Ad**
Job. iij. Ecce qui seruiūt ei nō sunt sta-
biles: et in angelis suis reperit prauita-
tē. Et. ij. **Def. ij.** Deus angelis peccan-
tibus nō pepercit. Dicit ergo scīs Tho.
vbi. s. ad. iij. q. peccatū mortale i actu li-
beri arbitrij pūgit esse dupliciter. **Primo**
mō ex hoc q. aliqd malū eligūt: sicut ho-
mo peccat eligēdo adulteriū qd fm se ē
malū. Et tale peccatūz semp pcedit ex
ignorantia vel errore. **Alioquin** id quod
ē malū nō eligeret vt bonū. Errat qdē
adulter in particulari eligens hanc de-
lectionē inordinati actus: qst aliquod
bonū ad nūc agendū pp inclinationē
passionis aut habit⁹: etiā si in vniuersali
nō erret: sed veram de hoc snia teneat
Hoc modo in angelis peccatū esse nō

potuit: quia in angelis non sunt passiones
 quibus ratio aut intellectus ligetur: nec
 ante peccatum habitus precedere potuit
 ad peccatum inclinans. Alio modo contigit
 peccare per liberum arbitrium eligendo aliquid
 quod se est bonum: sed non cum ordine debi-
 te mensure aut regule: ita quod defectus
 inducens peccatum sit solus ex parte electio-
 nis que non habet debitum ordinem: non ex
 parte rei electe: sicut si aliquis eligeret ora-
 re non attendens ordinem ab ecclesia in-
 stitutum. Et huiusmodi peccatum non pre-
 erigit ignorantiam: sed solam absentiam con-
 siderationis eorum que considerari debet.
 Et hoc modo angeli peccaverunt: puer-
 tendo se per liberum arbitrium ad proprium
 bonum absque ordine ad regulam divine vo-
 luntatis. Et adulfus autem dicit in .ij. di.
 .iij. q. i. p. clu. .iij. q. absque errore hominis vel
 angeli in intellectu potest esse malicia in vo-
 luntate. Ideo prima radix possibilitatis
 peccandi in angelis fuit voluntas creati
 arbitrij que potuit in opposita per libitum.
¶ De numero angelorum qui peccaverunt
 Etiam consideratio circa offen-
 sionem angelorum dicitur numerositas.
 Et ibi videre habebimus: utrum
 plures angeli peccaverunt quam adhe-
 rerunt deo. Et quod plures aliqui sic ostendunt.
 Primo quia philosophus dicit. *Malum est ut in
 pluribus bonum: ut in paucioribus. Iste
 iusticia et peccatum eadem ratione inveniunt
 in angelis et hominibus. Si hominibus plures iue-
 niunt mali quam boni: secundum illud Ecclesiastes
 V. Stultorum infinitus est numerus. ergo in
 angelis plures defecere in malicia quam ste-
 terunt in iusticia. Contra istos est glossa .iij.
 Reg. .vi. c. ubi dicit. Plures nobiscum
 sunt quam cum illis: quod de bonis angelis ex-
 ponit quod sunt nobis in auxilium: et de malis
 quod nobis aduersant. Respondet Thomas .vbi
 .8. ar. .ix. q. plures angeli remanserunt quam
 peccaverunt. Et quod obicitur de malo: et de
 hominibus: intelligitur de hominibus non de
 angelis: quia in hominibus malum est
 ut in pluribus ex eo quod sequitur bona se-
 libilia: quod sunt pluribus nota: deserto bono
 rationis: quod est paucioribus notum. In angelis*

non est nisi natura intellectiva. Unde non
 est similis ratio. Verum est quod nonnulli cu-
 riosius investigare conati sunt: quot ho-
 mines erunt salvandi. Et quidam dixe-
 runt: tot quot angeli perierunt. Quidam
 tot quot remanserunt. Quidam vero quod tot
 quot ceciderunt. et super quod tot quot fuerunt
 omnes simul: ut dicit Thomas .i. pte. q. .xxij. ar.
 .vij. Sed melius est illud relinquere sapientie
 dei cui ecclesia in quadam collecta dicit. De-
 us cui soli cognitus est numerus electo-
 rum in superna felicitate locandus. Quia vero
 de numero angelorum loquimur: notandum
 quod non est acceptanda sententia philosophorum humani
 sapientium. Plato enim posuit numerum sub-
 stantiarum separatarum secundum numerum specierum sen-
 sibilium. Et Aristoteles .xij. methaphisicorum. secundum numerum
 orbium aut motuum. scilicet ad plus. Immo fir-
 miter tenendum est secundum Adulfum in .ij. di. .iij.
 q. .vlti. p. clu. .iij. q. .2. Thomas .i. pte. q. .5. ar. .iij.
 q. plures numero sunt angeli: quam omnia alia et si-
 milia supra: et arene maris: et guttaque: et
 stelle celi. quod probatur per dionysium .xiiij. c. celestie.
 d. mlti sunt exercitus supernarum mansionum istius-
 mundi et prescripta numerorum multorum numero-
 rum rationem excedentes. De numero angelorum
 dicit Daniel .vij. Multa milia ministrabant
 ei. et decies centena milia assistebant ei. Po-
 nitur huiusmodi numerus determinatus per determinatum.
 Et Bath .xxvi. c. d. christus an putas quod non
 possumus rogare patrem meum. et exhibebit mihi
 huiusmodi plures quam duodecim legiones ange-
 lorum. Quare autem tot sint angeli a deo per-
 ducti. dicit Thomas .i. pte. q. .5. ar. .iij. Quia
 quanto aliquid sunt magis perfecta: tanto sunt in
 maiori excessu creata a deo. Sicut autem in
 corporibus excessus attribuitur secundum magnitudi-
 nem: ita in rebus incorporeis excessus potest at-
 tribui secundum multitudinem. Videmus autem quod
 corpora superiora que sunt perfectiora excedunt que
 si incomparabiliter corpora inferiora secundum ma-
 gnitudinem. Ita tota spera actiuorum et pas-
 sivorum est aliquid modicum respectu corpo-
 rum celestium. An rationabile est quod sub eis im-
 materiales excedant secundum multitudinem suas
 materiales: quasi incomparabiliter.
¶ Quale fuit peccatum luciferi angelo-
 rumque sibi adherentium.

Tertia consideratio de angelis peccantibus dicitur qualitas. In qua solenter attendendum est ut sciamus quod fuit luciferi et aliorum peccatum. Et refert Boetius. di. v. ar. i. q. i. scilicet quod peccatum luciferi inchoatum est in presumptioe. Stati enim ut sua pulchritudine vidit presumptus. Confirmatum in ambitione quia presumens de se appetijt quod omnino super se fuit: et ad quod peruenire non potuit. Consumatum est in inuidie et odij auersione: quia ex quo obtinere non potuit quod appetijt deo inuidere cepit et affectu odij contrahere. Angeli vero minores adhaeruerunt lucifero querentes esse beati sine meritis. Et ut dicit Elgo de sancto Victore. omnes in eadem malicia presenserunt et vni ordine per se societatis fecerunt. Quare tam lucifero quam reliquis propria et voluntaria supbia fuit causa illorum ruine. Nihilominus in his dubitare contingit: utrum lucifer appetijt esse sicut deus. Et quod sic patet per Ysaia. xliij. c. Dicit enim ibi in d. c. diabolus. Ascendit in celum et ero similis altissimo. Et Augustinus in q. noui et veteris testi. d. Elatione inflatus voluit dici deus. Et in li. de virginitate subdit. Diabolus in celo voluit esse sicut deus. Sed mirum videtur imo impossibile quibusdam quod angelus tanta luce sapientie praeeditur appetierit id quod erat impossibile: cuius ut inquit Augustinus. ethi. electio non fit impossibilius. Propterea sciendum secundum Thome. pre. i. q. lxiij. ar. iij. quod appetere esse ut deus potest intellectui dupliciter. Primo modo per equipantiam seu equalitatem. Secundo modo per similitudinem. Primo modo non potuit appetere esse ut deus: quia sciuit hoc esse impossibile naturali cognitione. nec primum actum peccandi in ipso processit vel habuit vel passio ligans ipsius cognoscituum virtutem: ut in particulari de facili eligeret impossibile: sicut in nobis iterum accidit. Appetere autem esse ut deus secundum similitudinem contingit dupliciter. Primo modo quantum ad id in quo aliquid natum est assimilari deo. Et sic si aliquis quantum ad hoc appetat esse deo similis non peccat: dummodo similitudine dei debito ordine appetat adipisci ut scilicet illa a deo habeat. Peccaret namque si

quod appeteret secundum iusticiam esse filius deo per priam virtutem: et non ex virtute dei. Alio modo potest aliquis appetere esse filius deo quantum ad id in quo non est naturaliter assimilari. sicut si quod appeteret creare celum et terram: quod est proprium dei: in quo appetitu esset peccatum hoc modo lucifer appetijt esse ut deus: quia appetijt finale similitudinem per suam virtutem habere: quod est proprium dei.

De bello realiter gesto inter angelos bonos et malos.

Quarta consideratio dicitur contrarietatis. In qua de bello gesto in angelica natura tractandum est. de quo Apocalypsis. xij. c. scribit sic. Factum est prelium magnum in celo: Michael et angeli eius preliabantur cum dracone. et draco pugnabat: et angeli eius et non preualuerunt: neque locus eorum amplius inuenitur est in celo. Queritur hic utrum illud fuit bellum reale. Et Franciscus de Barone in ij. di. vi. dicit quod sic: sed non fuerit corpale. Nam prout ea quae pertinent ad potentiam executiuam exprimuntur aliqui genera bellorum pertinentia ad operationes immanentes. Primum est iter appetitus sensitiui et intellectiui. Appetitus enim isti inclinatur ad opposita. Secundum bellum est inter intellectum et voluntatem: sicut quando ratio iudicat aliquid faciendum et voluntas renuit. Tertium bellum est iter voluntatis et voluntatem: non vni ad se: sed duorum hominum. Quartum inter intellectum et intellectum: ex contrariis opinionibus per rationes oppositas. Bellum ergo angelorum bonorum et malorum actus est iuxta tria quae in spirituali natura reperiuntur: quae sunt: ratio: voluntas et facultas. Per rationem nempe electi et reprobis angelis propria sentiebatur. Per voluntatem ad contraria afficiebantur. Per facultatem ad contraria nitentur. Nam electi angelis sublimiter sentiebatur de deo et gloria eius: et ad gloriam et gloriam eius afficiebantur: et per facultatem sibi data per illius nitentur. Angeli vero superbientes contemntes gloriam et gloriam dei sublimiter sentiebatur de bonitate naturae suae: et per hoc ad propria gloriam afficiebantur: et toto nixu in propria electi spiritibus ferebantur. Magnis ergo affectibus electi

a reprobi angeli in contraria crebatur
boni in creatorē: mali naturā: boni in
gratiam: mali illam: boni in diuinum
amorem: mali in odium dei.

**Qualiter angeli mali puniti sunt: nec
potuerūt resistere potētie dei.** La. iij.

Experi sunt angeli mali q̄ robu
sta sit et valida manus dei ex
celli. Nulla equidē sua virtute
nulla sapientia: nulla potentia: nullaq̄
peccati p̄uentione ad malum potuerūt
resistere ire dei Ipse deposuit eos de se
de et inimicos sibi factos puniuit grauif
sima pena. Idcirco in hoc tertio myste
rio de illorū pene grauitate erim⁹ verba
facturi. Quam quadrupliciter conside
rabimus videlicet.

Primo ratione impedimenti.

Secundo ratione loci.

Tertio ratione supplicij.

Quarto ratione termini.

**Quod demones nō p̄nt pro libito vti
bonis nature: q̄ adhuc manēt in ipsis.**

Primo p̄siderare debem⁹ grati
tate pene malorū angelorū rōne
impedimēt. Quia cū dona na
ture i ipsis maneāt integra: vt dicit Dio.
li. de di. no. veritū impedīt act⁹ executio
et vsus illoz: ita vt nō possint facere ea q̄
velint. Sunt autem inter cetera tria i de
monibus: de quibus pro libito dispo
re non possunt.

Primū est naturalis existentia.

Secundū naturalis sapientia.

Tertium naturalis potentia.

**Primū qd̄ est in demonib⁹ est natu
ralis existentia.** Sūt. n. demones natura
pulcherrimi: neq̄ q̄tū ad subaz sue na
ture sunt āgel⁹ bonis turpiores: et tñ hos
b⁹ i sui suba et decore appere n̄ p̄nt. Imo
apparēt aut i corpib⁹ assumptis i aliqua
visione: sicut deo placet cū deformitate
tali ac tanta q̄ videntes illos in tali aspe
ctu maxime terrentur et contristantur.
Quo fit vt virgo gloriosa in suo felici
transitu petierit ab angelo: vt hanc pre
ceteris filius ei⁹ iesus b̄ndict⁹ gratiaz ob

gnaret p̄cedere: ne imandos demones
horribilesq̄ videret. Sed fabule vident
ista q̄buldā: q̄ multa scire se arbitrantur
Inq̄t enī demones nō repiri. Cōtra
quos offerūt se inuincibilia testimonia
ois scripture. Vnde Leuit. xviij. c. habet
Nequaq̄ vltra imolabūt hostias suas
demonijs. Et Tobie. vi. c. Sarra tradi
ta fuit septē viris: et demoniū illos occi
dit. Et psal. xcvi. Dēs dii gentiū dmonia
Et psal. cv. Immolauerūt filios suos et
filias suas demonijs. Et Math. iij. c.
Obtulerūt xpo eos q̄ demōia habebāt
Et Math. vij. In noīe tuo demōia eij
cimus. Et Math. viij. Obtulerūt ei mlt
tos demonia habentes. Et Math. xij.
Oblatus est ei demonium habens. Et
Math. xv. Filia mea male a demonio
vexat. Et Math. xvij. Exiit demoniū et
curat⁹ est puer. Et Marc. i. demonia
multa eijciebat. Et xvi. In noīe meo de
monia eijcēt. Et Luc. iij. In synagoga
erat homo demoniū habens et clama
uit. Et Luc. vij. Venit Iohes baptista n̄
manducās neq̄ bibens: et dicunt dmo
nium h̄z. Et Luc. viij. Occurrit ei vir q̄
hēbat demoniū iam tpibus multis. Et
Luc. xi. Erat iesus eijciens demonium.
Et Joh. viij. Ego demoniū nō hēo. Et
Joh. x. Dicebant multi demoniū habet
et isanit. Et Apoc. xvij. Cecidit babilon
illa magna: et facta est habitatio demo
niorū. Et Plato in Timēo. Inuisibi
lium diuinarum potestātū: que demo
nes nūcupant prestare rationē: mai⁹ est
opus q̄ ferre valeat hominis ingeniūz.
Et Apuleius de quo meminit Aug. po
nit demones esse. Et Porphyrius ad
huc de illis loquitur vt paruit supra. La
ctan. li. ij. diuinarū institutionum. Poc
te et sciunt esse demones: et loquit⁹ Tha
les milesius mundū animatum eē dicit
ac demonibus plenū. Socrates eē cir
ca se assiduū demonium loquebatur
vt dicit Lactantius. Idem testat⁹ Apu
leius: qui super hoc librum edidit quena
vocaui de deo Socratis: et teste Xeno
pponte lib. de morte Socratis i oratiōe

quā ab atheniensib⁹ cōdēmandus fecit sic
inter cetera dicit. Enim vero iaz bis m i
hī defensionē parātī demoniū aduersat.
Ar. i. plogo li. de somno ⁊ vigilia querit.
In somniū pcedat a causa aliq̄ naturali
vel etiā aliq̄ demoniū opes. Hermester
megist⁹ h̄z Aug. de ci. dei. li. viij. c. xxiij.
demonones eē fatef. Lalcidius sup Thime
am Platonis de demonib⁹ diffuse mē
tionem facit. Ptolomeus i quarto qua
dripartiti malignos spiritus demones
appellat. Sufficere ergo debent tātorū
testimonia ad fidem faciendam de de
monibus reprobatīs.

C De cognitione ⁊ scientia demonū.
Eundū qd est in demonib⁹ est
naturalis sapiā. Isidor⁹ in. viij.
ethimol. ait. q. āgel⁹ malus dī
diabol⁹ hebraice. i. deorsus fluens: grece
dō diabolus. i. criminator. Vocat etiam
sathanas. i. aduersari⁹ ⁊ demon. i. perit⁹
ac rerū sciūs. Vellēt ergo demones con
tra nos vti oī astutia sua. s̄z nō sinit illos
de⁹: q̄ sua clemētia ad euitādas fraudes
⁊ deceptiones eorū respit nos luce v̄ita
tis. misitq̄ filiū suū vniūgenitū i mūdū:
q̄ fuit lux ⁊ splēdor oīs doctrine. Joh. i.
Erat lux v̄a. Et Joh. vij. dicebat. Ego
sum lux mūdī. Et Joh. x. Ego sum via
v̄itas ⁊ vita. Hic tñ dubitari solet. Vtrū
intellectus demonis post pctm̄ cogno
scat aliquā v̄itatē. Et arguit q̄ nō. P̄rio
q̄ si aliquā veritatē cognoscerēt: maxie
cognoscerēt seipsos: qd est cognoscere
subas sepatas. Hoc āt eorū nūserie nō
puenit: cū ad magnā felicitatē p̄tere vi
deat: in tantū q̄ quidā vltimā britudinē
posuerunt i cognitione subarū sepatarū.
ergo demones priuantur oī cognitione
v̄itatis: Inqt. n. Lacf. Nullius est sua
mor aīe cibus q̄ cognitio veritatis. Et
Ar. x. etbi. dicit. Elidet phia admirabi
les delectationes habere. Delectatio aut
nō puenit demonib⁹. ergo nullā v̄itatez
cognoscūt: ⁊ eorū intellectus est totali
ter excecatus. Vndet his Th. o. i. pte. q.
lxvij. ar. i. c. q̄ duplex ē cognitio v̄itatis.
Vna q̄ h̄ p̄ ḡfaz. Alia p̄ naturā. Pul

ma cognitio duplex ē. Vna ē speculati
ua tñ: sicut cū alicui aliqua secreta diu
na reuelant. Alia vero q̄ est affectiua: p
ducēs amorē dei: ⁊ hec p̄prie p̄tinet ad
donū sapiē. Harū autē triū cognitionū
cognitio naturalis nec est ablata nec dimi
nuta. Cōsegtur enim ipsaz naturā āgeli
q̄ fm suā naturā ē qdām intellectus vel
mens. Cognitio autē que est p̄ ḡfam in
speculatōe cōsistens nō est eis totaliter
ablata: s̄z diminuta: q̄ de hui⁹ secrety di
uinis tantū eis reuelat q̄stum oportet.
vel mediātibus angelis: vel per aliquos
tpales diuie virtutis effectus: vt Aug. di
cit. ix. de ci. dei. c. xliij. nō aut sicut ipsis
scis angel⁹ q̄bus plura ⁊ clari⁹ reuelant
in ipso v̄bo. Cognitione autem effectiua
totali p̄uati sunt: sicut ⁊ caritate. **C** Ad
argumētū vero dicēdū: q̄ felicitas cōsi
stet in applicatione ad id qd superius est.
Substātie aut sepatē sunt ordie nature
sup nos. Vñ aliq̄ rō felicitatis esse potest
hōi si cognoscat subas sepatas: licet p̄fē
cta felicitas sit i cognoscēdo subaz p̄mā
s. deū. S̄z sube sepatē cognoscere subaz
sepatam est cōnaturale. sicut ⁊ nobis co
gnoscare naturas sensibiles. Vñ sicut n̄
est i hoc felicitas hōis q̄ cognoscat natu
ras sensibiles: ita nō est felicitas angeli
in hoc q̄ cognoscat subas separatas.
Ad auctoritates vero allegatas q̄ vidēt
excludere cognitionem naturāle a dmo
nib⁹ dicit Ric. in. iij. di. l. ar. iij. q. i. ad. i.
q̄ q̄uis vsus scie sit p̄ se delectabil: tñ p̄
accūs potest eē tristabilis. Natura qppe
dānatorū tā āgelorū q̄ hōium ita ē ple
ne cōprehensa tristitia: vt oīo sint indi
spoliti ad aliquam delectationez: quare
vsus scie in eis nullā poterit generare de
lectationē aut suauitatem. **C** Tertium
qd est in demonibus est naturalis potē
tia. de qua Job. xli. c. dī. Nō ē potestas
sup terrā que comparet el. P̄nt dmoēs
facere mira: ⁊ si nō miracula: ⁊ naturā
adiuādō ad stupendos effectus p̄cur
rere vt patebit. P̄nt sensus bludef: p̄nt
verare corpa: p̄nt aquas maris sup ter
ram spargere ⁊ alia facere q̄ ipsi vellent

que si pmitteret deus: tota pene mūdiat
machina turbaret: suffocarent hoies:
ruerent dom⁹: siccarēt herbe: arboresq;
& mutationes in dies viderent in oibus
elementis. & pietas dei benedicti: que
impetū inimicorū extinguit: nec sunt il-
los contra nos exercere qđ satis ābiunt
& si quandoq; id fieri pmitterat: iusta sunt
eius iudicia & nobis inscrutabilia. & x dic-
tis tamen omnibus demones atrociter
cruciantur.

¶ Qđ demones vsq; ad diem iudicii
sunt i hoc aere caliginoso: & post ad iser-
num descendunt.

Secundo considerāda est pena
demonū rōe loci. **¶** Proiecti eq-
dem fuerunt a celo empyreo in
hunc aerē caliginosū. de quo ait **Thogu.**
iiij. sup. Ven. ad litterā. **¶** Aer caliginosus
est qđi carcer demonibus vsq; ad tēpus
iudicii. Et **Tho. i. parte. q. lxxij. ar. iij. c.**
¶ Locus iste dat demonib⁹ rōne exercita-
tiōis humane. **¶** Hā pcuratio salutis no-
stre. pte dñi vsq; ad diē iudicii: & vsq; tūc
durat ministeriū angelorū & exercitatio
demonum. Descēdūt tamē aliqui ad in-
fernū: vt ibi damnatos vexent: **¶** **¶** diē
ho iudicii simul cum damnatis hoib⁹
ibi omnes recludēt. Sed hic speculari
libet: qñ esse extra celū empyreū nō de-
bet demonib⁹ i penā cedere: qñ spūalis
natura nō afficit loco. Ergo null⁹ locus
est demonibus penalis. **¶** Rñdet **Tho. i.**
pte. q. lxxij. ar. iij. ad. i. q. loc⁹ nō est pe-
nalis angelo aut aīe quasi afficiēs alte-
rādo naturā: sed quasi afficiēs volūtātē
tristitādo. dum angelus vel aīa apprehē-
dīt se esse in loco nō cōniententi. Si ve-
ro obijceret qđ angelus non sit in loco
quia vt dicit. Boet⁹ in li. de ebdomadi-
bus. Cōmunis aī cōceptio apud sapien-
tes est ico: pabilia in loco nō esse. Et **Thr.**
iiij. phicoz. Hō omne qđ ē ēia loco s; mobile
corpus. ergo angelus non est in loco. Rñdet **Tho. i. parte. q. li. ar. i. c. q.**
equiuoce dicit esse angelus in loco & cor-
pus. Corpus enī est i loco p hoc qđ appli-
cāt loco fm tractū diuēsiue quantitatis

que qđidem i angelis nō est. Sed est i
eis quātas virtualis. **¶** Per applicatio-
nē ergo vtutis angelice ad aliquē locū
qualitercumq; dicit angelus esse in loco
corporeo. Et fm hoc patz qđ nō oportet
dicere qđ angelus cōmensurēt loco: vel
qđ habeat sitū in cōtinuo. **¶** Nec enī pue-
niunt corporali locato: put est quātū quā-
titate diuēsiua. **¶** Similiter etiā non oportet
ppter hoc qđ cōtineat a loco. **¶** Hā substā-
tiā incorporea sua virtute ptingens rem
corporea continet ipsam: & nō continet
ab ea. **¶** Inimīa enī est in corpore vt con-
tinens: nō vt cōtēta. Sic angelus dicit
esse in loco corporeo: nō vt cōtēntū: s; vt
ptinēs aliquo modo. **¶** Addit **Tho. vbi**
s. ar. ij. c. i. sine qđ diuersimode ēē in lo-
co cōtēnt corpi: angelo & deo. Hā cor-
pus dī esse i loco circūscriptiue: qđ p mē-
sura loco āgelus nō circūscriptiue cū nō
mēsurēt loco: sed diffinitiue: quia ita ē i
vno loco qđ nō in alio. Deus autē neq;
circūscriptiue neq; diffinitiue: quia est
vbiq;. Quō aut hoc sit nō potest intelli-
gi ab humano sensu: vt dicit magister. i
pmo di. xxxvij. vbi iducit **Triso. sup. epi-**
stolā ad **Heb. d. Sicut multa de deo i-**
telligimus que loq penitus nō valem⁹:
ita multa loquimur que intelligere non
sumus idonei. Verbi grā. Qđ vbiq; deus
est scimus: & dicim⁹. Quō autem
vbiq; sit intellectu non capimus. Item
qđ est incorporea quedā vtus que oīz
est causa bonorū scimus: que aut ipsa sit
penitus ignoramus. Et aut redeamus
ad angelos nota fm **Landul. di. viij. se-**
cundi. q. ij. p. clu. ij. p. po. iij. qđ opinio est
modernorū qđ angelus nō ē in loco per
applicatiōē vtutis s; p suā substātiā diffi-
nitue: seu p sentialiter nō cōmēsuratiue
Hā in angelo est potētia passiua ad plu-
ra: vbi nec ē determinatus respect⁹ ali-
cuius ergo i eo ē potētia passiua ad esse-
dum in omnibus illis. Qđ aut angelus
habeat potētiā passiua ad vbi p. quia
articulus est excōicatus dicere qđ sub-
stantie separe nūq; sunt. Similit error
est dicere qđ āgel⁹ est vbiq; ergo oportet

dicere q angelus possit recipe aliq vbi.
¶ Qd demones punient pena ignis.

Ertio considerada est pena de
monu rone suplicij: qz punient
in igne. Probat hoc **Math.**

xxv. Ite maledicti in igne eternu: q pa-
nus e diabolo z angelis ei. Et **Apoc. xx.**
Diabolus qui seducebat eos missus est
in stagnu ignis: vbi bestia z pseudo pro-
phete cruciabunt die ac nocte in secula
seculoz. Et de hoc inquit **Aug.** in li. de
fide ad **Petr.** Firmissime tene z nulla
tenu dubites: diabolus z angelos eius
in igne eternu a xpo esse mitendos: vbi
nunqz carebunt pena qua eis prepaui
diuina iusticia. Qualiter ho sps sepati
patiunt ab igne dictu est abude in qua-
dragesimali de penitencia.

¶ Qd pena demonu nuqz terminabit
Harto consideranda est pena de
monu ratione termini: qz nuqz
finietur. Et quid sup hoc dixit

Origenes adhuc i quadagesimali dis-
fusus est ptractatum. Quare ex dictis
constat qz districtus iudex est deus: qui
ppter vnu pccatu angelis nuqz pepercit.
Et vt dicit **Tho. i. pte. q. lxxij. ar. ij. c.** tenet
du est firmiter qz volutas bonoru ange-
loz pfirmata est i bono: z volutas de-
monu obstinata est in malo. Lam aut
huius obstinatiōis nō oportet accipe ex
gravitate culpe: sed ex pditione nature
seu status: quia vt dicit **Aug. li. de fide**
ad **Petr.** sic de^o creauit angelos: vt q
velleret ppetuo boni essent: q aut nollet
nunqz eos diuino munere repararet. Sicqz
in eternu demones obstinati luent penas
nequitie sue: a quibus nos liberet xps
redemptor: benignus. Amen.

¶ Sermo quartus d bello qd cōtinne
geriunt inter demones z homines.

¶ Amus in

quotidiana frequen-
tiqz pugna cū angelis
malis: q nos tēptat

nō desinūt: vt peccātes eoz tandē iūga-
mur societati. Ex hoc **Petr. i. epla. c.**
dicebat. Sobij estote z vigilate: qz ad-
uersarius vester diabolus: tanqz leo ru-
giens circuit querēs quem deuoret: cui
resistite fortes i fide. Et ecclia scā i of-
ficio aploz nos admonet sic. Estote
fortes i bello: z pugnate cū antiquo ser-
pente z accipietis regnū eternu. Quia
tn pleriqz qnqz diffidūt: nec arbitrantur
se posse demonu effugere mille nocēdi
modos: sicqz i pessima peccata labunt
idcirco in hoc sermōe aliqua de ipsis d
monibus apiemus: quibus intellectus
poterit quilibet ai vires assumere ad pa-
gnaduz strenue cū illis qui nostrā pdi-
tionē pcurāt. De quibus tria mysteria
erunt declaranda.

¶ Primum dicitur presidentie.

Secundum potentie.

Tertium resistentie.

¶ De pśidentia demonu: z qñt oia dis-
ponūt ad interitū hominū. **Lapm. i.**

Abent demōes inter se deputa-
ta maledictionis officia: z cun-
cta que pnt ordināt ad trahēda

hoies vt dei pcepta transgrediant. Im-
perant supiores. z inferiores obediunt.
S3 p hui^o pīs clariore noticia de pre-
sidentia demonu locuturi cōsideremus
illam fm triplicem respectum.

¶ Primo respectu angelozum malozum.

Secundo respectu angelozum bonoz.

Tertio respectu corporū superiorum.

¶ Qualiter demones presunt d mōib^o

Primo pśideremus presidentiā
demonu respectu ipsoz angelo-
rum malozū. **Altru. i.** iter eos sit

platio. Et arguūt quidā q nō. **¶** Primo
qa ois platio ē fm aliquē ordinez iusti-
tie. S3 demōes totaliter a iusticia ceci-
derunt. ergo i eis nō ē platio. Secūdo
Abi nō ē obediētia z subiectio ibi nō ē
platio. Nec aut sine pcordia eē nō pnt
que in demonib^o nulla est. S3 illud p^o.
xij. Inter supboz semp sunturgia: er-
go i demōib^o nō ē platio. Tertio. Si
demonib^o esset aliqua prelatio: aut hoc

ptineret ad eorū naturā: aut ad eorū culpā
vlt penā. Sz nō ad eorū naturā: qz sub
lectio ⁊ fuit nō est ex natura: sz ex pctō
subsecuta. Nec ptinet ad culpā vlt penā
qz sic superiores demōes qui magis pec
cauerūt inferioribus subderēt. Mō ergo
est platio in demonib⁹. In cōtrariū est
ipsa vltas. Itā glo. i. ad Cor. xv. dicit.
Quādiu mūdus durat: angeli angelio:
hoīes hoīb⁹ ⁊ demones demōib⁹ pre
sunt. Rō quare inter demones est pla
tio. fm Tho. q. cx. ar. ij. c. qz actio sequit
naturā rei. Quorūcūqz nature sunt or
dinate: oportet qz etiā actiones sub iui
cē ordinent: sicut p3 in reb⁹ corporalibus.
Quia. n. inferiora corpora naturali ordi
ne sunt infra celestia corpora: actiones ⁊
motus eorū subdunt actionib⁹ ⁊ motib⁹
celestiū corporū. Manifestum ē aut qz
demonū qdā naturali ordine sub alijs
stituitur. Hū ⁊ actiones eorū sunt sub
actionib⁹ superiorū. Et hoc est qd rōnem
plationis facit: vt. s. actio subditi subdat
actioni prelati. Sic igit ipsa naturalis de
monū dispositio requirit qz eis sit pla
tio. Cōuenit etiā hoc diuie sapiētie q
nihil in vniuerso inordinatum relinqt
que attingit a fine vsqz ad finē fortiter:
⁊ disposit oia suauit: vt dicit Sap. viij. c.
Ad pmiū ergo dicēdū qz platio dmo
nū nō fundat sup eorū iusticia: sz sup iu
sticia dei cūcta ordināz. Ad scōm di
cēdū qz p cordia demonū qua quidam
alijs obediūt nō est ex amicitia quā iter
se habeant: sz ex cōinequitia qua hoīes
odiūt: ⁊ dei iusticie repugnāt. Est. n. p
priū hoīūz impiorū vt eis se adiungāt ⁊
subiiciāt ad ppiā nequitia exequendaz
quos potiores virib⁹ vidēt. Ad tertiū
dicēdū qz demones nō sunt equales sz
naturā. Hū in eis ē naturalis platio. qd
in hoīb⁹ nō ptingit: qui natura sunt pa
res. Qd aut superiorib⁹ inferiores subdāt
nō est ad bonū superiorū: sz magis ad ma
lum eorū: qz cū mala facere maxime
ad miseriam pertineat: preesse in malis
est esse magis miserum.

Qualiter angeli boni habēt plationē

super demones.

Ecūdo cōsideremus p̄sidētiā
demonū respectu angelorū bo
norū. Vbi videndū erit an bo
ni angeli habeant plationē sup malos.
Et possit argui qz nō. ¶ P̄io qz pla
tio angelorū p̄cipue attendit fm illumi
natiōes. Sz mali angeli cū sint tenebre
nō illumināt a bonis. ergo boni angeli
nō habēt plationē sup malos. ¶ Secū
do. Ad negligētiā p̄sidētiā ptinere vi
dent ea que p subditos male fiūt: sicut
p3. lxxxiij. di. c. error. c. p̄sentire. c. Quid
enī pdest. lxxxiij. di. c. puenit. lxxvi. di.
c. faciēt. ij. q. vij. c. negligere. xvij. q. ij. c. si
qs. xxiij. q. iij. c. q potest. extra de homi
cidio. c. sicut dignū. Sed demōes mul
ta mala faciunt. Si ergo subsunt pla
tioni bonorū angelorū vidēt in angelis
bonis esse aliqua negligentia: qd est in
cōueniēt. ¶ Tertio. P̄elatio angelorū
sequit nature ordinē. Sed si demones
de singulis ordinib⁹ ceciderunt: vt cōi
ter dicit: qz ipsi ⁊ si nō fuerunt in ordi
nib⁹ simpliciter: fuere fm quid: in q̄tuz
erant aliqui dispositi si sterissent esse de
vno ordine. alij de alio: fm variā dispo
sitiōē suorū naturalū. Sic mlti dmo
nes multj bonis angelis sunt superiores
ordie nature. Mō ergo boni angeli pla
tionē habēt sup omnes malos. Contra
istos est auctoritas Aug. qui. iij. de trin.
ait. Spirit⁹ vite desertor atqz pctō: regit
p spiritum vite rationalem piuz ⁊ iustū.
Et Greg. dicit qz potestates dicunt ange
li: quorū diuini virtutes aduerse sub
iecte sunt. Rūder Tho. vbi. s. ar. iij. c. q
tot⁹ ordo prelationis primo ⁊ originali
ter ē i deo: ⁊ participatur a creaturis fm
qz deo magis appropinquat. Ille enim
creature super alias influentiā habēt
qz sunt pfectiores ⁊ deo ppiiores. Ma
xima autem perfectio: ⁊ per quam ma
xime deo appropinquatur est creatura
rum fruētium deo: sicut sunt sancti an
geli: qua perfectione demones priuan
tur. Et ideo boni angeli sup malos pre
lationem habent: ⁊ per eos reguntur

Ad p^mū ergo discendū q^d p sanctos angelos multa de diuinis mysterijs demonibus reuelant. cum diuina iusticia exigit: vt p demones aliqua fiant: v^t ad punitionē maloz: vel ad exercitationez bonoz. Sicut in rebus humanis affe- sores iudicis reuelant torzoribus ei⁹ sen- tentiam. Multummodi autē reuelationes si ad angelos reuelantes comparentur illuminatiōes sunt: qui ordinant eas ad deū: ex pte v^o demonū non sunt illumi nationes: q^z eas in deum non ordinant sed ad expletionē p^prie iniquitatis. **A**d secundū dicēdū q^d sancti angeli sunt mīstri diuine sapientie. Unde sicut otul- na sapiētia pmittit aliq^d mala fieri p ma- los angelos vel hoies ppter bona q^d ex eis elicit: ita et boni angeli nō totaliter co- hibēt malos a nocēdo. **A**d tertiū di- cēdū q^d angelus q^d est inferior ordine nature p^pest demonib⁹ q^uis superiori bus ordine nature: quia virtus diuine in- sticie cui inherēt boni angeli: potior est q^u virtus naturalis angelorum. Unde et apud homines spiritalis iudicat om- nia vt dicitur. i. ad Cor. ij.

Ad demones non subdūtur actio- nibus corporum celestium.

Et ita cōsiderem⁹ p^presidentiam demonū respectu corporū supio- rū. Abi disputandū est vtrum demones subdātur actionibus corporū celestium. Et qdam cōtendunt p^pbare q^d sic. **P**rio quia demones s^z certa au- gmentā lune aliquos hoies vexant: qui ppter hoc lunatici vocant^r. vt p^z Math. c. iij. et xviij. S^z hoc nō esset nisi corporibus celestibus subiacerēt. ergo subiacent ac- tionib⁹ celestium corporū. **S**ecundo Magromantici observant certas cōstel- lationes ad inuocandos demones: q^d non facerent si demones corporib⁹ cele- stibus nō subderētur. **T**ertio. Cele- stia corpora v^otuosiora sūt q^u inferiora. S^z qbusdā inferioribus corporibus demo- nes arcēf. s. herbis: lapidibus et sonis q^u busdā ac vocibus vt a Porphirio dī-

ctū Aug. introduct. x. de ci. dei. c. xl. er- go multo magis demones subdūt actio- ni celestium corporū. **C**ōtra ista omnia ē ipsa rō. Nam demones sunt superiores ordie nature q^u corpora celestia. Agēs autē est sup^o patiente: vt Aug. dicit. xij. super. Sen. ad l^{am} Cum ergo demōes sint substantie intellectuales corporibus nō vnite. patet q^d non subdūtur actioni cor- porum celestium nec per se nec p accidēs nec directe nec indirecte. **A**d primū rīdet Tho. q. cxv. ar. v. ad. i. p^pme p^pis. q^d demōes s^z certa augmentā lune p^ptin- git vexare ppter duo. **P**rio qdē ad hoc q^d ifamēt creaturam dei. s. lunā. vt Criso. et Hier. dicūt. **S**ecōdo q^d cū nō possint opari nisi mediātib⁹ naturalibus virtutibus: vt dicit^r in suis operibus p^pli- derāt corporū aptitudines ad effectus intentos. **M**anifestum est autē q^d cere- brū ē humidissimū oīuz partiū corporis: vt Ar. dicit. et ideo maxime subicit opa- tiōi lune: que ex sua p^prietate h^z moue- re hūiores. In cerebro autē perficiuntur vires animales. Et ideo demōes scdm certa augmentā lune p^purbant hominis fantasiā quādo cōsiderant cerebrū esse ad hoc dispositum. **A**d secundū dicit Tho. q^d demones aduocati in certis cō- stellationib⁹ veniūt ppter duo. **P**rio vt hoies in hunc erroē inducāt q^d cre- dant aliqd numē esse in stellis. **S**ecū- do q^d cōsiderant s^z aliquas certas cō- stellationes materiā corporalē esse ma- gis dispositā ad effectus p quib⁹ aduo- cāt. **A**d tertiū vero dicit Aug. x. de ci. ui. dei. c. xi. q^d demones alliciuntur per varia genera lapidum herbaz: lignozū animalū: carminū: ritūū: nō vt anima- lia cibis: sed vt spūs signis: in q^uib⁹ hec eis exhibētur i signū honoris diuini: cu- ius ipsi sunt cupidi. Nam vt dicit. xxvj. q. v. c. Nec mirū. **A**d hoc nūq^d diabol⁹: vt adoretur quasi deus.

De potentia demonū que supat scd^z naturam omnem potentiam hominū. **Capitulum. ij.**

De potentia demonum iam sermo
noster ventendus est. Equidem vix
possunt credere multi que de il-
la veracissime sunt scripta. Verum propter
ea que sancti doctores dicunt ad sunt quo-
tidiana exempla eorum: qui magicis artibus
involunt stupenda et ineffabilia quodam-
modo operari vident. Has artes ut Ipsi.
ingr. viij. li. et pmo. pmo inuenit Zo-
roastes rex Bactrianorum: quem Minus
rex Assyriorum interfecit. De quo etiam
Aug. li. xxi. de ci. dei. c. xliij. asserit: quod
natus est primo risit. Immiscuit se hu-
ius artibus demones: et permittente deo fuit
que homines facere nullo pacto possent.
Et tamen ista magis nobis innotescant
consideranda nobis occurrit potentia de-
monum secundum triplicem respectum.

Primo respectu miraculorum.

Secundo respectu delusionum.

Tertio respectu vexationum.

Quod demones quibus non possunt fa-
cere miracula: possunt tamen facere ve-
ra opera secundum facultatem hominum.

Primo consideranda est demonum
potentia respectu miraculorum.

Ubi a doctoribus disputat: utrum
demoni possint miracula facere. Et re-
det Alex. in. ij. volumine sume. q. xliij. et
Tho. i. pte. q. cxliij. ar. iij. c. q. si miracu-
lum proprie accipitur: demones miracula fa-
cere non possunt: nec aliqua creatura: sed solus
deus. quod miraculum proprie dicitur quod fit propter or-
dinem totius nature create: sub quo ordine omnis
est creature pertinet. Dicit tamen quodam mira-
culum large: quod excedit humanam facultate
et considerationem. Et sic demones possunt
facere miracula: que secundum homines mirantur
in quantum eorum facultate et cognitionem ex-
cedunt. Nam unus homo in quantum facit
aliquid quod est supra facultate et cognitionem
alterius: ducit alium in admirationem sui
operis: ut quodammodo videatur miraculum
operari. Sciendum tamen quod quibus huiusmo-
di opera demonum que mirabilia videntur ad
veram rationem miraculi non pertingant: sunt
namque quodam vere res. Sicut magi per ha-
bitationem per virtutem demonum veros serpentes et

ranas fecerunt. Et sicut quoniam ignis de celo
cecidit: et familiam Job cum gregibus
pecorum uno impetu absumpsit: et turbo do-
mini deiiciens: filios eius occidit. Sic etiam
demonibus operantibus factum est: ut terre athe-
niensium vastaretur agros. Refert Aug. xviij. li.
de ci. dei. c. viij. quod postquam condite fuerunt
Athene: ut Athene vocarentur quod certe
nomen a Minerva est: que grece athea dicitur
Hanc causam Varro indicat. cum apparuit
set illi repete oline arbor: et alio loco aqua
erupisset regem prodigia ista mouere et
misit ad Apollinem delphicum sciscitandum
quod intelligendum esset quid ve faciendum.
Ille respondit: quod olea Minerva signifi-
ficaret: vnde Neptunus: et quod esset in ciuitate
potestate: ex cuius potius nomine duorum
deorum quorum illa signa essent ciuitas voca-
retur. Iste Cecrops oraculo accepto: ci-
ues omnes utriusque sexus. Athos. n. tunc
in eisdem locis erat ut etiam femine publi-
cis consultationibus interessent: ad ferendum sus-
fragium provocauit. Consulta igitur multi-
tudine mares pro Neptuno: femine pro
Minerva tulere sententias. Et quod plus
vna inuenta est seminarum Minerva vi-
cit. Tunc Neptunus iratus: marinis flu-
ctibus estuans: terras atheniensium popu-
laris est: quoniam spargere latius quaslibet aquas
difficile demonibus non est. hec Aug.
Sequitur Tho. vbi. s. ad secundum ar. quod
quis materia corporalis non obediat ange-
lis bonis seu malis ad nutum: nec demoni-
nes sua virtute possint transmutare mate-
rias de forma in formam: possunt tamen adhi-
bere quodam semina: que in climatibus mun-
di inueniuntur: ad aliquos effectus com-
plendos ut dicit Aug. in tertio de trini-
tate. Ideo omnes transmutationes cor-
poraliu rerum que possunt fieri per aliquos ef-
fectus naturales: ad quas pertinet predicta
semina: possunt fieri per operationem demoni-
um huiusmodi semibus adhibitis. sicut cum
alique res transmutantur in serpentes: vel
ranas que per putrefactionem generari possunt
Ille vero transmutationes corporaliu rerum
que non possunt fieri virtute nature: nulla
operatione demonis perfici possunt secundum rei

cc

veritate. sicut q^o corpus hūanū mutet in
corp^o bestiale: aut q^o corp^o hoīs mortuū
renuiscat. Dicta sunt oīa ista ad p^o firma
tōez pcedētiū. Mā nisi pietas dī nob sub
uēret a pīate dmonū nūq̄ effugerem^o.
Qualiter demones possunt multipli
citer deludere sensus humanos.

Secūdo cōsideranda ē demonū
potētia respectu delusionū. Et
enī dicit Boñ. i. ij. di. viij. q. iij. c.
pūt demones deludere sensus hūanos:
et hoc tripl^r. **P**rimo ostēdēdo p̄sens
eē qd nō est. **S**cdo ostēdēdo rē ali
ter q̄ est. **T**ertio abscondendo quod
p̄sens est. **P**rimū quidē facit spēs offe
rendo. Secūdū quidē facit sensus vel
obiectū variando. **T**ertium vero impe
dimentū prestādo. **P**rimū intelligi pōt
sic. Quādo fantasmata existentia iterius
offerunt forti oblatiōe ipsi virtuti interio
ri: vel virtus interior fortiter illis intēdit:
similitudo rei videtur esse veritas. Hoc
manifestū est per naturam. Mā frene
tico. ppter ascensum fumositatum ad ce
rebrū ex modica occasione exteriori vi
det q^o videat vel audiat multa que non
sunt sibi p̄sentia. Similiter per fortes cō
uersionē intētionis fantasma videt veri
tas. sicut Aug. exemplificat: q^o quidā tā
ta p̄uersione recogitabat cuiusdā mulie
ris imaginē: q^o ei carnaliter cōmisceri
videbat et vigiando. Per hūc modū
pōt demon diuersa hōi facere apparere
Est de hoc exemplū in. ij. dialogorū. li.
Abi narrat Greg. qualiter dum p̄strue
ret monasteriū qddā: i quo aderat scūs
Bñdictus: inuentū est sub terra idolū
quoddā enei: qd cū fratres portassent i
coquinā vsum est eis q^o exilisset inde flā
ma ignis que totam coquināz potuisset
incēdere. Qd cū p spiritum cognouisset
bñs Bñdict^o cucurrit ad eos: et oratio
ne facta fantasticū illud euauit. Scdo
pōt diabolus deludere sensus ostēdēdo
rem aliter q̄ est. Mā natura r̄ pōt p̄uge
re hoc pp variationē aliquā ex pte orgā
sicut qñ humor sanguineus vel vapor
igneus descēdit ad oculos videt homi

in. q^o ea q̄ exteri^o sunt sint rubea. vel pp
ter variationē aliquā ex pte obiecti. sicut
p̄tingit aliquādo q^o ex positōe candelē:
vel dispositiōe palearū vident palee esse
serpentes. **T**ertio pūt diaboli delude
re sensus: abscondendo qd p̄sens est.
Mā res que p̄sens est dup^r pōt latef sē
suz nostrū. Aut q^o impedif virt^o sensua
ne pueniat ad sensibile. Aut q^o impedif
spēs sensibilis ne perueniat ad sensum.
Et viroq^o mō fieri pōt r̄ute demonis.
De hac d̄lusiōe diffuse loq̄t Aug. xviij.
li. de ci. dei. c. xviij. xviij. et xix. vbi inducit
q^o tradūt gēules de socijs Diomedis cō
uersis i volucres: dicūtq^o tēplū Diome
dis eē i isula diomedea nō lōge a mōte
gargāo: q^o ē in apulia: et hoc tēplū circū
uolare atq^o icolere aues illas tā mirabi
li obsego: vt rostrū aqua impleat et aspgāt
et eo si greci venerint: vel grecorū stirpe
p̄genit: nō solū quietas esse: verū et sup
aduolare. Si autem alienigenas vide
rint subuolare et capita tanq̄ granibus
ictib^o vulnerare vt etiā p̄mānt. Mā du
ris et grādibus rostris sag ad hec p̄elia
phibent armate. Hec Harro vt astruat
cōmemorat alia nō minus incredibilia
de illa magna et famosissima Circe q̄ so
cios quoq^o Elixis p̄uertit i bestias: et de
archadib^o qui forte ducti transnatabant
quoddā stagnū: atq^o sibi cōuertebant i
lupos: et cū silibus feriis p̄ illius regiōia
deserta viuebāt. Si autem carne nō ve
scerent humana rursus post nouē an
nos eodē renatato stagno reformabant
i hoies. Si. n. dixerim^o hec nō eē credē
da: nō desunt et nūc q^o dicant talia fuisse
exptos. Mā et nos inqt Aug. cū cēmus i
italia audiebam^o talia de quadā regione
illarū partiū: vbi stabularias mulieres i
caseo dare solere dicebant imbutas his
malis artibus: quibus vellent seu possēt
viatorib^o: vnde i iumēta illico verterent
et necessaria queq^o portaret post q^o p̄fun
cta opa itez ad se rediret: nec tñ fieri in
eis mētē bestiale: s; rōnale humanāq^o
seruari. sicut Apulcius i libris quos asi
ni auri titulo inscripsit sibi ipsi accidisse

ut accepto veneno: humano aīo pma /
nente asin^o fieret: aut indicauit: aut fin /
xit. Nec vel falsa sunt: vel tam inusitata
vt merito nō credant. Firmissime tamē
credēdū est nō solū animū: sed nec cor /
pus quidem vlla ratione arte vel pote /
state demonū in mēbra et lināmēta be /
stiaia veraciter posse pueri. S3 pōt eē
vt corpa ipsa hoīuz alicubi iaceant viuē /
tia qdē: s3 multo graui^o atq3 vebemēti^o
q3 somno suis sensib^o oberatis: talisq3
ēt sibi hō esse videat: sicut talis videri si
bi possit in somnis: et portare onera: que
onera si vera sunt corpa portāt a demo /
nibus: vt illudat hoībus. Nam quidaz
noīe. Prestanti^o pfi suo digisse indica /
bat: vt venenū illud p castē i domo sua
sumeret: et iaceret in lecto suo quasi dor /
miēs: q tñ nullo modo poterat excitari
Post autē aliquot dies: cū velut euigi /
lasse dicebat et qñ somnia narrasse que
passus est. caballū se. i. factuz annonam
iter alia iumēta militibus baiulasse. Qd
ita vt narrauit factū fuisse comptuz est:
que tamē ei sua somnia videbant. Indi /
cavit et aliud se domui sue per noctem
anteq3 requiesceret vidisse venientē ad
se pñm quendā sibi notissimū sibiq3 ex /
posuisse nōnulla Platonica que antea
rogat^o exponere noluisse. Et cū ab eo
deni pño quesitū fuisset: cur i domo ei^o
fecerat: qd in domo sua petenti negaue /
rat. Nō feci inq3: s3 me fecisse somniaui
Ac p hoc alteri p imaginē fantastica
exhibitus est vigilant: qd alter vidit in
somnia. Nec ad nos eis referentib^o p /
uenierunt: quos non estimamus fuisse
mentitos. Nec Aug.

¶ Qualiter demōes pñt verare corpa
Ertio pñderanda est demonū
potētia respectu verationū. pos /
sunt enī verare humana corpa
vt inquit Aug. li. de nā demonū. Nam
ppter subtilitatez nature pñt penetrare
quecūq3 corpa sine obstaculo. Insuper
possūt illa corpa perturbare et molestare:
vt clare p3 in euāgelis: de his q3 xpūs
liberauit. Dieb^o etiā meis aliquas mu /

lheres demoniacas vidi: et audiui illas
loquētes talia: que nō nisi demones di /
cere potuerūt: et virtute ihu xpi liberate
fuerūt. Inter ceteras tñ vna fuit Meapo /
li. anno dñi. Mcccclxx. de q exptus sū
q referā. P3 redicāte me ibitpe quadra /
gesimali sonabat vndiq3 rumor q aie /
quorundā defunctorū intrauerāt corpus
eius. Loquebat illoz diomata: cō me /
morabat gesta: et que nūq3 ipsa vidice /
rat enarrabat. Accessit ad eam cūz suis
illustrissimus calabrie dux regis primo /
genitus. Duxit eū in admirationez non
paruā: dū secretissima illoz defunctorū
apiebat. Quadā vō die ego ipse ad eam
videndā accessi: et pñm intravi ca /
merā: in qua multi aderant. Ipsa vero
iuuencula iacebat in lecto: cepit furere
oculos torquere vultūq3 minacē et tri /
stē exhibere. Tādē clamans aiebat. Tu
venisti huc: Quid quid? Ego re /
spondi. Et tecū prelier i noīe ihu glorio /
si. Et illa. Quid vis? Ollo dixi scire: q3
nam es. Illa respondit. Ego sum Ste /
phanus sicculus: quondā armiger et sti /
pendiari^o. Ego subiūxi. Et hūis o fal /
lar et imūde spirit^o. Adiuo te p ihm: in /
cui^o noīe omne genu flectitur celestium
terrestriū et infernoz vt veritate patefa /
cias. Tunc cū grandi molestia illi^o cor /
poris arroganter respondit. Ego sū dia /
bolus. Et ego. Quare dicebas q3 eras
aīa Stephani sicculi? Et illa. Et decipiā
Qd hoc enī intendim^o: vt decipiamus:
q3 vellem^o oēs hoīes fore dānatos: sic
et nos sum^o. Iterū ego interrogauī eā.
Et quare me nō decepisti: s3 mihi veruz
confessus es? Ille addidit. P3 opt offi /
cium tuū: q3 tu predicas euāgelicā ve /
ritatem: et es inimicūsimus noster. Ego
replicauī. Quare? Quia inquit nos solli /
citam^o hoīes vt pdāt: tu vō trahis illos
vt cōuertant. Dixi ad h^o ego. Quis ego
sū? Rñdit. Tu es frater Robertus: q p
omne italiā plurib^o anis fuisti contra /
rius opib^o nris: et nouiter venisti Mea /
polim: et pñia die quadragesime p di /
casti in castro coram rege Ferdinando

Ego petij ab illo. Quare odio habetis
deū. Respondit. Quia eiecimus nos a celo
empyreo: et priuauit nos dignitate nra
Et ne inorer multis: p lōgū spaciū ad
interrogata rñdit: licz qñqz male libēter
et ita docte ita efficaciter. ita etiā hostilit
veritatē exprimebat: q oīo et infallibiliter
deprehendit ipsū diabolu esse. Cui cum
precepissem: vt in noīe ihu corpus illud
eriret nec illud lederet: post multas ca
uillationes faciēte misericordiā dei ab
scessit. Remansit vō puella illa pallida
Et a me interrogata: qd faceret: respon
dit se a somno euigilasse: cū omniū men
brozum suoz collisione. Quare autē de
p mittat aliqui hoīes sic vexari: nūdeo q
hoc facit aut ad maloz pūitionem: aut
ad bonoz purgationē et pbatōnez: aut
ad sue glorie manifestacionez. Iudicia
namē eius abyssus multa.

¶ Ad oēs volentes possunt nō soluz
resistere demonib: sed etiā illos vince
re et superare. *Laplm. iij.*

Am audiūt hoīes que d demo
nibus dicta sunt: nimio terro
re corripunt diffiduntqz posse
saluari: dum opus est cum hostibus tā
terribilibz conserere manus. Verumtū
vt Greg. ait: debilis est hostis: et nō vin
cit nisi volentē. Quare facile est nō solū
resistere viribus demonū: sed etiā illos
vincere et supare. Ad vt plene inotescat
in hoc tertio misterio ostendemz qz qui
libet volens diabolu et oēs demones ad
malū nos impellētes potest confūdere.

Probabimus autē hoc triplici ratione.
Primo ratione ligationis.

Secundo ratione custoditionis.

Tertio ratione permissionis.

¶ Ad p dñz ihm xpz ligata ē potestas
demonum.

Nō pōt vnusqzqz diabolo. re
sistere: illūqz vincere et supare
ratione ligationis: quia p dñm
ihm saluatores nrm ei pās est ligata.
Unde Apoc. xxi. c. Iohannes ait. Vidi
angelū. i. xpm descendente de celo: ha
bente clauē abyssi: et cathenam magnaz

lit manu sua. Et apprehendit draconez
serpentem antiquū: qui est diabolus et
sathanas et ligauit eū. Notandū tñ fm
Bon. vi. xix. tertij. li. ar. i. q. iij. c. qz sicut
et dicit magister in textu. p passionē xpi
sumus a pātē diaboli liberati oēs quidē
qñ ad sufficiētiā: sed illi soli qui sunt d
eius corpe: qd est ecclesia: qñ ad effi
caciā. Diabolus enī ante passionē xpi hē
bat duplicē manū. s. attrahēte et ipellē
te. **¶** Attrahēs erat pās trahēdi
ad limbū et iustos et sanctos. **¶** Attrahēs
impellens erat potestas precipitandi in
malū vel p fallaciā vel p violētiā: quia
tēptabat vt draco: temptabat vt leo. Et
prima manus. s. attractiua erat tāte po
tentie: vt nullus posset ei resistere. Et h
fuit ei oīo amputata p xpm. Jam enim
nullū iustū pōt ad limbū trahere: quia
p passionē xpi deletū est cyrographum
peccati. **¶** Vide. **¶** Attrahēs autē impellentem
habebat ita fortē: vt cum magna diffi
cultate posset qs ei resistere. Et iō fere i
omnibus regnabat. Oēs enim vel supā
bat p fraudulentā vel p violētiā. Et hec
pās debilitata est p xpm: p quē lumen
veritatis aperit cōtra fraudulentāz dia
bolicā. et adiutoriiū virtutis tribuit cōtra
diabolicā violentiā. Apparuit autē lu
men veritatis: et interius p diuinā inspi
rationē. et exterius p humanā instructio
nem. Itā enī oibz ē veritas ppalata: et iō
destructa est idolatria que prius regna
bat. **¶** Adiutoriiū etiā virtutis tribuit per
gratie infusionem: que reprimit concu
piscētiā.

¶ Ad ppter angelū custodiētē possu
mus diabolo resistere.

Ecūdo potest vnusqzqz diabolo
resistere illūqz vincere et supare
ratione custoditiōis. **¶** Itā habent
oēs hoīes angelū custodiētē: vt Hiero
nymus docet sup **¶** Math. iij. c. Quare si temptat dia
bolus ad malū: angelus custodiens in
ducit ad bonū. De custodia vō bonoz
angelozū dictū ē in quadragesimali: i
sermone de amore dei ad aīaz: ideo hic

nō curo diffusius de illa tractare.

¶ Quod deus nō pmittit vt diabolus
tēptet hominem p voluntate sua.

Etuo pōt vnusq;sq; diabolo re
sistere: illūq; supare ratiōe per
missionis: Et enīz dicit aplūs. i.
ad Cor. x. c. Fidelis de⁹ q nō pmittit vos
temptari supra id quod potestis. s; facit
cū tēptatione puentū. Illūq; ergo deus
finīt aliquem a demone impugnari cui
non p̄stet gratiam ne decipiat aut
opprimat. Mostra igitur interest foriter
dimicare. q; si legitime certauerimus co
ronabimur. quia vt dicit. Jac. i. Beatus
vir qui suffert tēptationē: quoniā cum
pbat⁹ fuerit accipiet coronā vite: quam
nobis largiatur xp̄us dei filius. Amen.

¶ Sermo quintus de cognitione sup
bie que fugienda est: ne cū angelis ruc
nibus deputemur.

Adulūm ad

modū p̄deset nobis i
telligere q̄ dicta sunt d
iudicio dei cōtra ange
los transgressores: nisi

omni studio et diligentia elaborauerim⁹
tumentem superbiam fugere et detesta
ri. Ipsa siquidē est omnium vitiorū re
gina: quā difficile multū cognoscunt: q̄
virtū est spirituale: latet in corde: viget
i mente seruet i animo: et sola voluntate
deliberata complet. Quia tñ p extrinse
ca cognoscūt intrinseca: vt sic supbia
cognoscant⁹: mūdōsq; nos ab ei⁹ labe
seruemus: de fructibus et signis supbie
dicemus in presenti. Distinguem⁹ autē
sub tribus articulis. xij. fructus.

¶ Fructus primi articuli.

Primus fructus est extollentia.

Secundus arrogantia.

Tertius vana gloria.

Quartus iactantia.

¶ Fructus secundi articuli.

Primus fructus ambitio.

Secundus hypocrisis.

Tertius pertinacia.

Quartus ingratiitudo.

¶ Fructus tertij articuli.

Primus fructus inobedientia.

Secundus curiositas.

Tertius contentio.

Quartus presumptio.

¶ Qd supbi deificat seipsos et spernūt
deū celi: quia se cognoscere nolunt.

Primus fructus qui signum est
supbientis animi extollentia dē
quādo. s. aliquis ppter dōa aut
nature aut fortune: vt sic loquamur: aut
spiritualia: aut corpalia: aut tpalia: puta
propter diuitias: generis nobilitatez cor
poris formositatē: robur et fortitudinem
elegantia subtilitatē ingenij secunditatē
memorie: et similia deificat seip̄s: et deū
cognoscere negligit. Contra illud qd dē
Iheremie. ix. c. non gloriē sapiēs in sa
pientia sua: nec fortis in fortitudine sua
nec diues i diuitijs suis: s; in hoc gloriē
q gloriā scire et nosse me. Sequit ex h
ignorantia sui: que obliuionem inducit
infirmittatis et fragilitatis humane. Et
certe damnicat i hoc homo: dū deificat
ab ea regula que cunctis est ois sapien
tie fundamētū. Doce q̄ppe ois tā scōp
q̄ phōp cognitio sui ipsius predicatur
lex precipua fructifere vereq; sapientie.
An Bern. li. de cōsideratione ad Euge
nium ait. noueris licet oia mysteria lata
terre alta celi. pfunda: maris: si te nescie
ris: similis eris edificanti sine fundamē
to ruinam nō structurā facies. Et Aug.
in p̄hemio quarti li. de trinitate. Lauda
bilior est animus cui nota est infirmitas
propria: q̄ qui ea non respecta vias sy
derum: fundamenta terrarū: et fastigia
celoz scrutat. Et Elgo. li. i. de aia. Mē
lior es si teipsuz cognoscas: q̄ si te ne
glecto cognoscere cursu fidez: vires
herbarū: cōplexiones hoim: naturas
aialū celestū et terrestriū sciaz habere
Multi enim multa sciunt: et seipsos ne
sciūt: cū tñ summa p̄bia sit cognitio sui.
Et Macrobi⁹ li. de somno Scipientis.
Delphici vox hec fuit oraculi consulenti

ad beatitudinē quo itinere puenire posset
Si te ingt noueris. Supbi itaqz p̄cepto
deo in seip̄s cōfidūt: non arbitantes
deū superiorē: nec se periculis passiōib⁹
et morti subiectos. Talis erat superbia
Atrēi: q dū fratris filios in odiū occidisset
dicebat. Equalis astris gradior: et cū
ctos supero: altū supbo v̄tice attingens
celū. Talis fuit supbia Romano:z de
quibus Aug. li. i. de ciui. dei. c. i. dicit. q
ad tāta supbiā extollentiā reputationēqz
deuenerūt. q se deos estimabāt. Unde
ingt. Hoc vō qd dei est: supbeqz anie
spirit⁹ inflatus affectat: amarqz sibi i lau
dibus dici. Percere subiectis et debella
re supbos. Talis fuit supbia Domitiani
impatoris: qui vt scribit Suetoni⁹ Eu
tropi⁹ et Beda. li. de tēporibus fuit Cle
spasiani filius et frater iunior Titi. Cui
Tito Domitian⁹ in impto successit imo
ita fuit regnādi cupid⁹ q sepe fratrē in
terficere satagebat: et clam et palā semp
fraudes illi pabat: quem Titus sp̄ fere
bat patienter. Tandem mortuo Tito: in
imperiiū sublimat⁹ ostēdit se in p̄ncipio
moderatū valde: simulauit diligere stu
dia litterarū et bibliothecas reficere: ita
videbat horere cedes: vt ne boues imo
lare mandauerit. Sz firmatus seuerus
apparuit. Senatores etiā nobilissimos
occidit. Persecut⁹ ē xp̄ianos et iudeos
fm Eusebium li. ii. historie ecclesiastice
Et fz Hierosolū. li. vii. se deū et dñz iussit
appellari: et in cūctis p̄mordijs litterarū
suarū dicebat. Dñs et deus vester Domi
tianus ita mandat. Tandem deo p̄mit
tente a cubicularijs suis septē vulnerib⁹
occisus est anno etatis sue. xlv. Ad extol
lentiam in super ascendit cor Herodis
Agrippe qui occidit Jacobū. et Petrū
incarcerauit. Refert quidē Joseph⁹. xix
antiquitatū li. q cū Cesareā aduenisset
et ad eum totius puincie viri vnanimit
conuenissent. ille veste fulgenti ex auro
argentoqz mirabiliter cōtexta indutus
incipiente die. p̄cessit ad theatrū. vbi euz
primos solis radios vestis argentea su
scēpisset: rep̄cusso splendore duplicataz

spectatib⁹ lucē fulgor metalli vibrantis
effudit vt intuentib⁹ p̄stringeret aciem
terror aspectus. Illico aduulantis vulgi
concrepant voces dicentis. Māculqz vt
hoiez te timuim⁹: sed ex hoc iā supra hu
manā naturā te eē fatemur. Et dū adu
latorijs demulceret honoribus: et obla
tos sibi diuinos honores nō respueret:
repente mortifero viscerū dolore con
pit⁹: et dū p̄ man⁹ suorū deportaret dice
bat. En ego vester deus ducoz ad mor
tem. Exit igit quinqz dies et v̄mib⁹ ei⁹
viscera corodētib⁹ expirauit. Nec mirū
quia vt dicit Jac. iij. c. Deus superbis re
sistit. Et Seneca tragedia. i. Sequit su
perbos victor a tergo deus.

¶ Qd superbi cum suis proximis con
uersantur arroganter.

Ecund⁹ fruct⁹ supbie: q signus
est supbi cordis arrogantia of
Hic facit. primos p̄uipendere
et in dictis gestis morib⁹ cūctqz extrin
secis rebus supbe cū. p̄mis se habere.
Qui sic est arrogās supbe icedit: supbe
loquit⁹: supbe ingredit⁹ et egredit⁹: supbe
comedit: superbe oīa facit cū clamore et
strepitu minis et cōtumelijs. Verū tamē
contra istos est auctoritas. Ecc. iij. c. di
centis. Quanto maior es humilia te in
omnibus. Et Licero i. i. de officijs ingt
In rebus etiā prosperis supbia fugien
da est et arrogantia. Nam vt aduersas
res: sic et secundas imoderate ferre leu
tatis est. Et Quidius. iij. de arte amādī.
Non natet in vultu damnosa superbia
vestro. Dicit Cassiodorus in eplis. Or
namentū omniū bonorū est sincera be
nignitas. Igit si in gradu aut dignitate
aut virtute superas reliquos: noli illos
pedib⁹ cōculcare. Sis amabilis affabi
lis et vultu facieqz placid⁹. et vt dicit Sen.
Ad Lucillū. sic cū inferiore viuas: quē
admodū tecum superiorē viuere velles
Scribit in polīcratōe. libro. i. q Gra
tianus optimus imperator arguentib⁹
eū amicis: q in omnes familiaris esset
nīmīum et cōmunis: respondit se talem

velle impatores esse priuatis: quales imperatores sibi esse priuatus optasset. *Be-*
ne est ut qui alijs imperat timeatur: sed
melius ut diligat. De hoc *Licero* lib. ij.
 de officijs ait. *Omniū rerū nec aptius*
quicquid ad opes tuendas ac tenendas quā
diligere: nec alicuius quā timere. Laudatur er-
 go mansuetudo in omnibus etiam ma-
 gnis viris: dummodo tanta non sit ut vile-
 scat auctoritas. Recitat *Valerius* lib. v.
 c. i. de *Alexandro magno*: quod cum vidisset
 militem quendam senio confectum frige-
 re nuncio stupefactum: cum ipse esset in
 sede sublimi propinqua igni surrexit: et
 suis manibus illum in sede sua repo-
 suit dicens: illud salutare sibi futurum.
 Sed nobis qui christiani sumus exemplū
 christi satis esse debet: de quo sic pulchre lo-
 quitur *Hieronymus* in epistola ad *Antonium*
 monachum. Dominus noster humili-
 tatis magister discipulis de dignita-
 te discipulis: vnus apprehendit ex par-
 uulis dicens. *Nisi conuersi fueritis et ef-*
ficiamini sicut paruuli: non intrabitis in
regnum celorum. Quod ne se docere nō
 nec facere videre docuit exemplo: dum
 discipulorum pedes lauat: dum loquitur cū
 samaritana: dum ad pedes sibi sedente
Maria de celorum disputat regno: dum
 traditorem osculo excipit: dum resurgens
 primo mulierculis apparuit. Ad idem est
 textus *Lypriani*. xliij. di. c. diis.

¶ Quod superbi querunt gloriam tempo-
 ralem que nihil est.

Erasmus fructus signum est superbie
 est vanagloria. Sed quomodo vana
 gloria dicatur plerique audire cu-
 piunt. Nam si loquamur de illa beatitudine
 qua *per* ait. Exultabunt sancti in gloria.
 certe vana non est quam cuncti desiderare
 tenentur. Temporalis adhuc gloria vana
 non est: que virtuti fauet: conformatur
 nature: et animum ad queque difficilia et
 ardua roborat. Est hec secundum *Ambrosium*. li.
 de officijs clara cum laude noticia. Et
per *Tullium* in rhetorica: est frequens de ali-

fama cum laude. Laus vero ut dicit *Aristoteles*.
 primo rhetoricorum est sermo elucidans ma-
 gnitudinem rei. Unde *Augustinus* super *Iob*.
 Gloriarum idem est quod clarificari. De hac
 gloria inquit *Seneca* ad *Lucillum*. Nulla
 est tam excelsa virtus que dulcedine glorie
 non tangat. Et *Hieronymus* ad *Sabinianum*.
 Naturali ducimur malo: et adulatori-
 bus nostris libenter fauimus. Et quicquid
 nos respondeamus indignos: et calidus
 rubor ora perfundat: tamen ad laudem sui
 intrinsecus anima letatur. Et *Claudia-*
nus. Saudet enim virtus testes sibi iu-
 gere musas. Carmen amat quisquis car-
 mine digna gerit. Et *Quintilianus* libro de
 tristibus. Denique non paruas animo dat
 gloria vires. Et secunda facit pectora lau-
 dis amor. Et *Ecclesiasticus*. xli. Curam inquit sa-
 piens habet de bono nomine. Et puer.
 xv. Fama bona impingat ossa. Et. xij. q.
 i. c. nolo. *Augustinus* famam tuendam hortatur. Et
 idem. v. de ci. dei. c. xij. refert de romanis
 gloriam ingentem: diuitias honestas vole-
 bant. Hanc ardentissime dilexerunt. Prop-
 ter hanc viuere voluerunt. Propter hanc et
 mori non dubitauerunt. Et. xvij. c. eiusdem.
 Hec sunt duo illa: libertas et cupiditas
 laudis humane: que ad facta copulere mi-
 randa romanos. Non ergo vana gloria fugien-
 da: quam omnes effecerunt miris laudibus.
 Sed *Alexander*. i. ij. q. c. liij. nemini. et *Thomae*. scda
 scda. q. cxxij. ar. i. c. dicunt quod gloria temporalis
 potest appeti ordinate: et inordinate. Cum
 primo modo appetitur nullum est pec-
 catum. Nam cum quis cogitat bonum
 suum dignum laude et approbat illud cu-
 piens ab alijs laudari: aut propter diuinum
 honorem: aut propter proximorum salutem:
 aut appetendo non appetit contra deum
 et proximum: nec in gloria finem consumit:
 de superbia et vana gloria reprehendi non
 potest. Inordinate vero gloria appeti-
 tur primo quando quis querit gloriam de
 eo quod est peccatum: sicut luxuriosus de
 carnalitate: iracundus de vindicta et con-
 tumelijs: et similia: de quibus alij glo-
 riant: quos reprehendit *per*. o. Quid glo-
 riantur in malicia: qui potius eo in nigritate.

¶ Secundo gloria appetit inordinate
cū eā quis querit de eo qđ nō habet: pu
ta de scientia: de sapientia: de scimonia
vite ⁊ hui⁹. **¶** Tercio qñ quis qrit gliaz
de eo qđ nō est gloria dignū: vt de diui
tiis: de pulchritudine: de fortitudine: de
edificijs: de dominijs ⁊ quibuscūq; tpa
libus bonis. Fatue quippe hoies in his
gloriantur ⁊ vane: q: omnia ista sumus
⁊ fauilla sunt. Ideo sapientis Ecclesiastes.
i. c. p. istis dicit. Vanitas vanitatu ⁊ oīa
vanitas. Criso. sup Job. sic seqt. Nūc
versiculū si saperent q in potentia ⁊ sunt
in parietib⁹ suis omnibus ⁊ vestibul⁹ scri
berent in domo: in foro: ⁊ in egressibus
⁊ ante omnia in cōscientijs suis: vt sem
per eum ⁊ oculis cernerent: ⁊ corde sen
tirent: quoniam multe sunt rerū facies
⁊ imagines false: que decipiunt incautos
Istud oportet quotidie carnē salutare
⁊ in prandijs ⁊ in cenis: ⁊ in omnibus
puentibus libenter vniūq; pxiō suo
canere: a pxiō suo libenter audire: qā
vanitas vanitatu ⁊ oīa vanitas. hec ille
An nō videm⁹ q breui deficiunt oīa?
Dicit⁹ ysaias. xl. c. Omnis caro fenum ⁊
oīs gloria ei⁹ quasi flos agri Exsiccātū ē
fenum: ⁊ cecidit flos. Ideo Ego. lib. i. d.
anima inqt. Dic mihi vbi sunt amato
res mundi: qui ante pauca tpa vobiscū
erant. Nihil ex eis remansit: nisi cine
res ⁊ vermes. Homines fuere sicut tu.
Comederūt biberunt riserunt: duxere ī
bonis apparentibus dies suos: in pūcto
autem ad inferna descendere. Dic caro
eorum vermibus: illic aīa eternis suppli
cijs deputat: donec rursus infelici com
mercio colligati sempiternis inuoluātur
incēdijs. Et Baruch. iij. Vbi sunt prin
cipes gentiū: ⁊ qui domināt sup bestias
q sunt sup terrā: qui in aulibus celis ludūt
qui argentum thesaurisunt ⁊ aurum in
quo confidūt hoies: ⁊ nō est finis acqui
sitionis eorū: qui argentum fabricāt: ⁊ sol
liciti sunt: nec est inuentio operum illo
rum: Exterminati sunt tñ: ⁊ ad inferos
descēderūt. Et alij loco eorū surrexerūt
Ad hoc facit exemplū de quodā impa

toze mortuo: ad cuius sepulchru accē
dens quidā phs: tumulo patefacto vi
dens cadauer illud horribile dixit. In
uitus sum cadauer cesaris in sepulchro
⁊ vidi eum liuido colore coloratum: pu
tredine circūdatum: alui⁹ eius diruptū
⁊ vermiū catenas: q p illum trāsēntes
discurrebant. Duo famelici angues ī ocu
lorū foueis pascebantur: crines nō ad
herebāt capiti: dentes patebāt labijs cō
sumpti. Et dixi. Vbi nā cesar chor⁹ puel
lari⁹: magnitudo diuitiarū: caterua baro
num: acies militū: Vbi sunt canes venā
tes: eq veloces: aues rapaces: thalam⁹
depictus: lect⁹ eburneus: aureū atrium?
Vbi sunt tot mutatoria vestimenta: di
uersa cibaria: canticū lire: organorum so
nitus: odor aromaticus? Te verebantur
homines: timebant principes: colebant
vires. Vbi est tanta potentia ⁊ tam pre
clara magnificētia? Et respondit mihi.
Hec omnia defecerunt in me quādo de
fecit in me spīritus meus: ⁊ reliquerunt
in hoc me miserū sepulchro circūvolu
tum putredine carnis mee.

¶ Qđ supbi iactāt de se loquunt: ⁊ q
liter pōt q absq pctō se laudare.

¶ Hart⁹ fruct⁹ qui signū est elate
mētis iactantia dicit. ⁊ est cum
qs ppxio ore se laudat. Hoc at
incōueniēs esse videt⁹ sanctorū ⁊ phorū de
monstrat. Unde sapiens puer. xxvj. alt.
Laudet te alienus ⁊ nō os tuū: extrane
us ⁊ nō labia tua. Et Cicero in pmo de
officijs. Turpe est de seipso predicare.
Et Quintilianus li. viij. de oratoria isti
tutione. Elitiosa est iactatio: infertq au
diētibus nō modo fastidius: s; etiā ple
rūq odiū. Et Seneca li. ij. de beneficijs
Retrahenda est inantis iactatio. Res lo
quant nobis tacentibus. Quādo at q
potest de seipso dicere absq pctō: s; vi
ctū sit in quadagesimali: tamen hic re
petendū est. Ideo nota sū doctrinam
Alexandri i. ij. volumine summe: q ali
quis potest tripliciter se laudare.

Primo meritorie.

Secundo venialiter.

Tertio mortaliter.

Primo cū merito. Et hoc tripliciter. Aut pp caritatē dei. Aut ppter caritatez pximi. Aut ppter caritatē ppā. **P**rimo laudat se quis propter caritatē dei: vt sue bonitati gratie referantur. De hoc sic loquitur Lyprianus in epistola ad Donatum. Odiosa iactatio est: Quis n̄ iactatū esse possit sed gratū: q̄qd non hominis virtuti ascribitur: s; de dei munere p̄dicat. Sic fecit gl̄iosissima virgo dñi visitauit Elisabeth. Luce. ij. qñ cecinit v̄ba suauissima. **M**agnificat anima mea dñm. **S**ecundo potest quis cū merito se laudare propter caritatem pximi: vtputa ne scādaltzetur propter verba detrahentiū. Nam vt dicit. vj. q. i. c. Sunt plurimi qui vitam morezq; bonorū ampli⁹ q̄ debent laudant. Jō pmitit deus malos i obrectationē et obuiationem prumpere: vt si qua clauo ab ore laudantiū in corde nascit: ab ore vitupantiū suffocet. Qua de re sepe numero de virtis bonis et iustis pusilli scandaliqant. ideo licet qñq; virtutes pprias apire. Sic fecit Aug. qui in sermone q legist in festo ipsius ait. Caritati vestre de nobis ipsis hodie sermo reddendus est: Quia enī vt ait apostolus. spectaculum facti sum⁹ mundo: angelis et hominib⁹: qui nos amant querūt quid laudent in nobis: qui nos oderunt querunt quid detrahant nobis. Nos autē in vtroq; medio cōstituti: adiuuante deo et vitaz et famā sic custodire debemus: vt non erubescant de detractoribus laudatores. **H**inc Paulus. ij. Cor. x. et xj. c. tā alta de seipso p̄nunciat. Nam vt inq; Hier. in argumento in epistola ad Lor. Lor. rimbi sunt acbaici: et hi ab ap̄lo audierāt verba veritatis: et subuersi sunt mulierie a pseudo apostolis: qui multa dixerunt J̄ Pauli. **T**ertio potest q̄s laudare se cū merito ppter caritatez ppriaz quando est in aliqua tribulatione: vt se p̄soletur. sicut Job dicebat. xxix. c. Oculi mei ceco: pes claudō: manus debili et pater eram quōdam pauperum. **S**e

cundo in laude suiipsius potest esse peccatum veniale: cum. scilicet aliquid qd non est contra deum. nec cōtra pximū. **T**ertio potest quis laudare se cū peccato mortali. Et cum q̄s laudat se de eo quod est contra honorem dei: puta de aliquo mortali: etiam si veritas dicatur. Aut cum quis nimis superbe p̄fert de se falsa: vt decipiat pximos. Et causa cupiditatis: vel causa glorie. Aut cum quis refert aliqua de se in expressam pximi contumeliam: sicut faciebat Soliarth. i. Reg. xvij. c. qui dicebat. Ego exprobraui agminib⁹ israhel hodie. Et sicut peccatū ē iactantia: ita et ironia: que ē cū q̄s de se miora dicit: vt reputet bon⁹. **P**̄d̄t aut fieri dupl̄r s; **T**ho. scda scde. q. cxij. ar. i. c. Ano mō cū veritate: et sic n̄ ē peccatum: nisi p̄ alicuius circūstantie coruptionem. Alio modo cum falsitate: cum aliquis dicit illud quod in se nec recognoscit nec credit. Et de hoc dicit Aug. xxij. q. ij. c. cum humilitatis. Cum humilitatis causa mentiis: si non eras peccator: mentiendo efficeris quod vitasti. **I**dez in. c. nō ita. et in. c. Incauti. dicitur Incauti sunt humiles qui se mentiendo illaqueāt. Debet tamē vnusquisq; sepe estimare se peccatōrē. **A**nde. di. v. c. **A**ldius Bonartum mētum est ibi culpam cognoscere: vbi culpa non est.

Articul⁹ secundus de quattuor alijs fructib⁹ supbie: quoz p̄mus est ambitio. **M**onet nos diuina scriptura: vt supbie crimen effugiam⁹ oñ dens deū oipotētē illā nō parū odire. **A**nde Amos. vj. Dicit dñs exerceatū. Detestor ergo supbiam. Et puer. vj. **A**rrogantiā et superbiā et vias prauas et os bilingue ego detestor. Et Eccl. x. **O**diibilis est coram deo et hoibus supbia. Quare ipse excelsus dñs cōminat superbis durissime. Dixit enī **I**sai. xij. c. Regescere faciam supbias infidelū: et arrogantias fortū humiliabo. Et xvij. c. **A**e corone superbe. Et **H**iere. l. Ecce ego ad te superbe dicit dñs de⁹ exercitū

quia venit dies tuus tempus visitationis tue. Et cadet superbus et corruet: et non erit qui suscitet eum. Propterea in hoc articulo de alijs quattuor fructibus superbie loquimur.

Primus fructus est ambitio quam quis inordinate dignitates appetit et honores. Nec imanis bestia totum fere mundum destruit: statim omnes conturbat: scandala plurima parit: ecclesiamque confundit. Unde in .c. nihil. de electione. dicit. Nihil est quod magis officiat ecclesie dei quam quod indigni assumuntur prelati ad regimen animarum. Hoc ideo est quod ambitiosi presumunt et ingerunt se precibus et precio ut dignitates acquirant. Sed audiant Crisostomus. dist. xl. c. multi. d. Quicumque desiderauerit primatum in terra: inueniet confusionem in celo: nec in terra seruus christi computabitur: qui de primatu tractauerit. Et. viij. q. i. c. In scripturis. ponitur dictum apostoli. ad Hebr. v. Nemo sibi assumat honorem: sed qui vocatur a deo tanquam Aaron.

De hypocrisis maligna christo exosa.

Secundus fructus superbie est hypocrisis: que ut dicit Alex. in. ij. q. clxxvj. mem. i. c. amor apparere boni: quando quis est malus: et simulat se esse bonum. De his hypocrisis loquitur Hieronimus. i. c. l. e. cor. Quibusdam inquit est magis opere perfectum videri esse sapientem: quam esse et non videri. Et Seneca ad Lucillum ait. Quod loqui mur sentiamus: concordet sermo cum vita. Et iterum ad eundem. Multo magis ad rem pertinet quod tibi quam qualis alio videaris. Et idem ad eundem. Illud te admonco ne eorum more qui non proficere: sed conspici cupiunt facias aliqua que in habitu tuo aut genere vite notabilia sint. Hos hypocrisis super omnes peccatores detestatur est dominus filius christi. Item Math. v. dixit. Cum facis elemosinam noli tuba canere: sicut hypocrite faciunt. Et. vj. c. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Et. vij. c. Attendite a sermone phariseorum: quod est hypocrisis. Et. xv. c. Hypocrite benedicite

phetauit de vobis Iherusalem. Et. xxij. c. De vobis scribe et pharisei hypocrite: qui claudis regnum celorum ante homines. Vos enim non introitis nec introeunt sine itinere. Tales sunt religiosi ignorantes qui in predicationibus et confessionibus ac consilijs donant coniugia: asseruntque neminem in statu matrimonij posse saluari. Et iterum Math. xxij. De vobis scribe et pharisei hypocrite: qui comeditis domos viduarum: orationes longas orantes. Tales sunt religiosi et sacerdotes multi artibus bona viduarum rapientes. Et iterum ibi De vobis scribe et pharisei hypocrite: qui circuitis mare et aridam: ut faciatis unum psellitum: et cum factus fuerit facitis eum filium gehenne duplo quam vos. Proselitus dicebat quod ex gentilitate conuertebat ad iudaismum ad quod pharisei multum elaborabant propter inanem gloriam. Sic hodie faciunt religiosi qui in distinctione induunt fratres: et penitentes de tercio ordine. Et iterum. De vobis scribe et pharisei hypocrite: qui decimas mentantur: et anetum: et ciminum: et reliquistis que maiora sunt legis: iudicium misericordiam et fidem. Tales sunt multi qui sibi conscientiam de minimis faciunt que aliquando peccata non sunt: tamen de odio proximi: de distractionibus et infamijs non curant. Et iterum. De vobis scribe et pharisei hypocrite: qui mundatis quod de foris est calicis et parapsidis: intus autem pleni estis immundicia et dolo. Tales sunt qui non opinionem vulgarium de quibusdam ad rem non pertinentem perascunt: ut ferre ante oculos scapulare: et nudos ostendere pedes ac similia: que si fiant ut hominibus ostendantur: hypocrisis vitijs sapient. Secus si bono animo: et propter diuinum amorem. Et iterum. De vobis scribe et pharisei hypocrite: qui similes estis sepulchris dealbatis: que foris parent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Et iterum. De vobis scribe et pharisei hypocrite: qui edificatis monumenta prophetarum: patres autem vestri occiderunt illos. Nec mirum quod ita acriter

persecutus est hypocritas xps: qz dicit
ysaie. ix. c. Omnis hypocrita est nequaz
Et Aug. lxxxiij. dis. c. nemo. Mēo nocet
amplius in ecclesia: q̄ qui puerse agēs
nomē vel ordinē sanctitatis ⁊ sacerdo-
tis habet. Concordat huic Inie. Cicero
nis dictus in primo de officiis. Totius
iniusticie nulla capitalior est: q̄ eorum
qui cum maxime fallunt: id agūt vt bo-
ni viri esse videant. Cognoscere possunt
omnes sapiētes ⁊ viri graues hypocri-
tas a fructib⁹ eoz: vt docuit xps Mat.
vij. q. sunt: proximoz odia: psecutiones
detractiones: impatientie: ambitiones:
appetitūs honoris ⁊ laudis: diligentia
querendi fauores dñoz tpalium: men-
dacia: fictiones: extra claustrum discus-
sus inutiles: mulieruz frequentationes
⁊ conuersationes: ⁊ his filia. Taceo qd
scio: qd vidi: qd audiui. Anusquisqz in-
dicet seipsū. Anū tamē asserere possū q
rarissimi sunt qui religiosam vitāz pro-
fiterentur aut spirituale: hypocritis labe-
nō deturpent. Fateat hoc Hiero⁹ q li. ij.
contra pelagianos ait. Quāuis alijs vi-
tijs carere possimus hypocritis macu-
lam nō habere: aut nullorum aut pau-
corum est.

Quod superbi pertinaces sequūtur
proprium sensum.

Ertius fructus supbie dicitur
ptinacia. Dicit ptinax q ita fir-
miter suo heret sensui: vt nemi-
nē velit acquiescere: sequit proprias opi-
niones: ⁊ iudicia: spretis consilijs ⁊ sa-
pientum ⁊ amicorū dictis. Ne igit quis
ptinax deprehendat: tria principaliter
debet obseruare. **P**rimū vt proborū
viroz sentētijs magis q̄ ppe inhereat
hoc scribit extra de cōstitutionib⁹. c. ne
initiaris. vbi sic habet. Ne initiaris pru-
dētie tue. Prudētie sue inititur qui ea q
sibi agenda vel dicenda vident: patruz
decretis preponit. Idem pontif extra eo.
c. canonū. et. viij. q. i. c. sciēdū. ⁊. iij. q. ix.
c. pura. **S**cōm vt a cepis que bona
credebat: ⁊ postmodūz comperit mala
sine in dictis: siue in factis retrocedat.

Unde dicit. xxiij. q. liij. c. diffinitio. Diffi-
nitio incauta laudabiliter est soluenda
Idem in sententia pontif in. c. Dagne
Augustinus doctor eximius fecit libruz
retractionū: Arrius heretic⁹ fuit perti-
nax: ⁊ perijt. Sic Caius flāminius fuit
ptinax: ⁊ pnceps: ⁊ ab Hannibale apud
lacū tranlimenū deuictus est ⁊ occisus
Tertium quod obseruandū ē vt cui-
tes ptinacia: q̄ quātūcūqz homo sit sa-
piens: in rebus tamen duris ⁊ arduis
vtatur maturis consilijs. Inquit enim
Hiero⁹ super illo verbo ysai. iij. Et psi-
liarius non est tibi. Greci poete lauda-
bilis sapientie dixerunt primūz esse bñm
qui p se sapiat. secundum qui sapientem
audiat. Qui autem vtroqz caret: hunc
inutilem esse tam sibi q̄ alijs.

Quod superbi ingrati sunt deo ⁊ hoīb⁹

Martus fructus supbie dicitur
ingratitude. Solent supbi esse
ingrati deo ⁊ hominibus. Mā
superbus beneficia ⁊ dona que habet a
se habere: aut proprijs meritis credit.
Lui apłus. i. ad Cor. iij. ait. Quid ha-
bes quod nō accepisti: Si autē accepisti
cur gloriaris: quasi non acceperis: Et
Jac. i. c. Omne datum optimū: ⁊ omne
donū pfectū desursum est. Supb⁹ ergo
nec deum recognoscit: nec proximo be-
neficio refert gratias: imo semper detra-
hit: semp cōqueritur: quia nulli vellet
subditus esse vel obligatus.

Articulus tertius de quattuor alijs
fructibus superbie: quorum primus est
inobedientia.

I diuersis iaculis nō vulnera-
ret superbia mentes mortaliz:
nō insudarē tam diu ad eius re-
probatiōez: Sz qz ipsa pene oēs inuol-
uit: ⁊ vix reperit qui ab ipsa sit alienus:
Ideo i hoc articulo de quattuor eius
fructib⁹ vltimis adhuc dicem⁹. Prim⁹
itaqz fruct⁹ iobediētia vocat. Et hoc filij
parentib⁹: subdū prelati: ⁊ inferiores

superioribus obedire cōtēnūt. Hoc autē maxime p̄ficiat in illis q̄ se bonos reputātes cū videant de facto malos superiores ⁊ prelatos: ab eorū obedientia se eximunt reputantes iniquū ⁊ iniustū fore vt boni criminosis subijctant ⁊ reus. Contra istos dicit Alex. in. iij. sūme. in. q. Atruz boni subijci teneāt malis in. q. xlvij. mē. ij. ar. i. q. sic qz mali subijciūt malis pp vitū puniēdū: ⁊ boni subijciunt malis ex dei ordinatiōe pp utilitatē sue purgationis. Unde Amb. sup epistolā ad Ro. xij. c. ait. sup illo vbo: p̄ncipes nō sunt timori boni op̄is. Si bon⁹ est p̄nceps: bene opantē nō punit: sed diligit. si malus ē: nō nocet bono: sed purgat eū. Et in. q. xl. mē. iij. Atrz platus malus possit iudicare inferiorē bonū. respondet q̄ pōt de offō ptātis. Et adducit exēplū Saulis de quo. lxxxj. q. i. c. Audacter. ⁊. ij. q. vij. c. Sic de his ⁊. i. Reg. xxij. c. Qui euz esset a dño reprobatus: iudicabat tamē populū dei: ⁊ vniuersus populus eius iudiciū expetebat. An dixit dauid p̄ reprobationē: p̄fēs ipsuz esse iudices a dño Propitius sit mihi dñs: vt nō extendā. manū meā in xpm dñi. Dauid etiā cum esset adulter ⁊ homicida iterrogat⁹ a p̄pheta sententiā in diuites dedit q̄ rapuit ouē pauperis dicēs: Iudiciū mortis est viro huic. Salamon etiā amore mulierū deprauatus coluit deos gentiū: tamē vniuersa plebs israelitica ad eius iudiciū confluebat. Et in. q. Atrū honor sit exhibendus malo prelato. dicit Alex. q. xxxij. mē. iij. ar. v. q. q̄dli ab ecclia tolleratur debet sibi honor. ⁊ q̄uis male p̄sīdeat: quousqz ab ecclia deponat: vt bene presidens debet haberi. Nec debent inferiores iudicare virū bene opent: sed illos dñs iudicabit. Et in. q. Atrz malus platus magis sit honorāndus q̄ bonus subdit⁹ dicit q̄ malus platus in q̄stū prelatus magis debet honorari q̄ bon⁹ subditus: qz magis est in p̄ticipatiōe debiti honoris. Cōfirmādicta p̄ Alex. i. De tri. ij. c. vbi dicit. Serui subditi estote in omni timore dominis: nō tātū bonis ⁊

modestis: sed etiā discoloris. Et ad idē est text⁹. di. ix. c. Quicūqz. ⁊. xj. q. iij. c. Iulianus. c. Qui resistit. c. Si ei. c. Si bonū. c. Impatores. c. Quid ergo mirū. Duz igit prelati mali p̄cipiūt ea que non sunt contra deū ⁊ bonos mores: audiēdi sūt iuxta p̄cepta dñi Math. xxij. c. dicētis Super cathedrā Moysi sederūt scribe ⁊ pharisei. Omnia ergo que dixerit vobis facite ⁊ seruate: sm vero opera eorū nolite facere.

¶ Qd superbi sunt curiosi scire que nō p̄nt aut non debent.

Secundus fructus sup̄bie curiositas vocatur. Scdm autē Tho. 2a 2e. q. clxvij. ar. i. curiosus aliquis pōt dici multipliciter. ¶ 1o q̄ r̄it scire qd supra vires ē. Cōtra illd qd scribit Ecclesiasticus. iij. c. Altiora te ne q̄sieris: ⁊ fortiora te nō fueris p̄scrutatus Sic sūt curiosi q̄ volūt inuestigare ingenio suo secreta dei. 2o qd dicit Lactantius. i. diuinarum institutionum. Veritas ⁊ archanū sāmī dei q̄ fecit omnia ingenio ac p̄p̄is sensibus nō potest cōprehēdi Alioquin nihil inter deū hominemqz distaret: si consilia ⁊ dispositiones illius maiestatis eterne cogitatio assequeretur. huimana. ¶ Secundo dicitur curiosus cū quis querit scire aliorum facta: que ad ipsum nō pertinet. Nam quilibet seipsū inspicere habet non p̄mos: vt dixi in quadragesimali in sermone de iudicio curioso ⁊ temerario. qm̄ vt inqt Cicero i questionib⁹ tusculanis: Propriū stulticie est aliena vicia cernere: suorum obliuisci. Merum hodie implet illud dictum Sen. libro. ij. de ira. Aliena vitia an oculis habemus: a tergo nostra. Et de hoc ait Bartholomaeus coqu⁹. Ad fratris culpā aequale tu lumina portas. ¶ Tertio dicit aliquis curiosus cum querit scire quod scire peccatū est: vt artes magicas. Itē vt dicit dñs Boni i. ij. di. vij. p̄c. ij. ar. ij. q. iij. Mutusmodi artes exerceri nō p̄nt absqz peccō qz p̄hibiti ē: ⁊ p̄ legē dinā: vt p̄ leuit. xx. ⁊ p̄ legē posituā: vt p̄ h̄. xxvj. q. v. c. Si q̄s. c. q̄ diuinatione. c. nō liceat

Ratio huius prohibitionis est: quia q
diabolus aduocat per magicas artes aut
quouis modo peccat i seipsum dum se co
mittit discrimini. peccat in ecclesia: dum
habet commercium cum illo qui est oio scilicet
sus et ecclesie aduersarius. peccat etiam
in maiestatem diuinam: dum recurrit ad
diabolum quasi deus non sit omnipotens et
sufficiens atq; benignus. **¶** Quarto pot
aliquis dici curiosus: cum querit scire
quod scire non est peccatum: sed cum indebito
modo: ut faciunt illi qui volunt acquirere
sciam per artes notorias. Et quinto dicitur qd
curiosus: cum querit scire: sed non ad de
bitum finem.

¶ Quid superbi sunt contentiosi.

Eritus fructus supbie contentio
vocat: quia supbi solent esse ver
bosi: et contendunt libenter: et o
mnino loquentibus contradicunt: assumuntq;
libenter omnem contrarietatem: ut videantur
sapientes. De hac contentione dixi in q
dragemali copiose.

¶ Quid superbi sunt presumptuosi.

Altus fructus supbie dicitur
presumptio. De qua sunt tria no
tanda. Primum qd presumptio sumit
tur multipliciter. Aliqua p probatione semi
plena in iure. et sic dicitur li. vi. de reg. iur.
Qui semel malus semper presumitur esse malus.
Secundo accipitur presumptio p quadam
bona confidentia. Et sic accipitur Iudith.
viii. c. Benedictus es domine: qd non derelinquit
presumens de te. Et di. iiii. c. deniq; Ter
tio sumitur pro vna ex speciebus peccati
i spiritu sancto. Quarto sumitur prout opposit
magnanimitati. Et sic est species supbie
et potest sic diffiniri. Presumptio est vitium
quo quis aggreditur vel exequitur ea q sunt
supra facultatem suam et portionem. Hoc vi
tium opponitur magnanimitati p excessum
Nam magnanimitas est virtus moralis
tendens ad magna opera: et ad magnos
honores: sed secundum rationem et secundum virtutem
suam et dignitatem. Huic autem virtuti oppo
nitur aliquod vitium secundum defectum et aliquod secundum
excessum: sicut et alijs virtutibus moralibus.
Et secundum defectum quidem opposit virtus;

pusillanimitatis quo quis retrahit se ab
his oibus quibus est dignus vel aptus: dum
solum conatur ad operandum ea que sibi compe
tunt secundum statum suum. Et hoc prohibetur Ecc.
vii. Noli inquit sapiens esse pusillanimus
in animo tuo. Sed p excessum opponitur ma
gnanimitati presumptio: que attemptat
magnum opus excedens facultatem suam.
Quid quidem peccatum est secundum Theophrastum. ha. he. q.
cxxx. ar. ij. quoniam ut inquit Seneca li. de
quatuor virtutibus. Magnanimitas si se
supra modum extollat facit virum minaces
inflatum et inquietum et turbidum: et quicquid
excellencias dictorum factorumq; neglecta
honestate festinat. **¶** Secundum notandum
qd si homo vult se retrahere et conuertere
ad diuinam per orationem contemplationem
et huiusmodi. vincendo se eis p intellectum
et voluntatem. Quis diuina sunt super hominem
non tamen dicitur presumptuosus: si debito
modo id est secundum rationem se applicet eis. id est
secundum capacitatem suam. **¶** Tertium notandum
qd si aliquis attemptat aliquid opus facere
non ex se: sed virtute diuini auxilij hoc non
erit presumptuosus. Opus enim magnum
de se cum fiducia diuini auxilij faculta
tem nostram non excedit: dummodo illud sit
proportionatum presupposito auxilio cois
grante: sicut attemptando celebrationem:
comunione: religionis ingressum: regimen
impositum cum debitis circumstantiis. et huiusmodi.
Ad prenominati fructus a supbie radice
perueniunt. Eradicetur arbor: et fructus
peribit et exsiccabit. Nisi enim humiles
fuerimus: heredes celestis regni numquam
esse valebimus. Ad quod nos producat ihesus
redemptor mundi: qui est benedictus in
secula seculorum Amen.

¶ Sextus sermo de iudicio dei contra
primos parentes: mandato diuino in
obedientes.

Restatur

nobis in dies causa
que dei iusticia time
debeat. Quis nam

nō pauca: dū fm veridicā scripture scē
traditionē p inobediētia primor paren-
tum: et ipsos: et oēm ipsoz posteritates
penis grauissimis viderit affici: Nō si-
nit deus iniuriā sibi fieri: qn p flagella
sequentia ostendat qtu3 sibi displiceat
Nō est acceptor psonaruz: nec respicit
cuiusq dignitatē. Nō pmitit hoīem la-
bentem impune trāsire. Apud quosdaz
tamē impios et incredulos figmenta vi-
dentur esse: que dicunt de peccantibus
hoib' primis. Idcirco in hoc sermōe de
iudicio dei q hoīem inobediētē dicturi
tria more solito mysteria declarabim'.
Primū dicitur causalitatis.

Secundū qualitatis.

Tertium penalitatis.

De causa pene primor parētū: quia
ppria volūtate preterierūt dei preceptū
Capitulū primum.

Ad satisfacienduz arbitroz in hoc
pmo capitulo eorū opiniōi qui
primorū parētū culpaz allenia-

re: imo excusare nitunt. Afferūt equidē
Si voluisset deus nō peccasset Adam.
quasi deus causa fuerit transgressionis
illius. Quare ad tranquillitatem cordis
opus est hic quattuor dubia disputare.

Primū. utrū deus sit causa peccati.

Secundū. utrū deus possit facere vo-
lūtate creatā impeccabilez p naturam.

Tertium. utz deus debuit pmittere ho-
minem impugnari.

Quartū. utrū diabolus ex inuidia tē-
ptauit hominem.

Ad primū dubiū obijciēdo arguit
aliqui: q de' sit cā pcti. Et primo ex au-
ctoritate ysa. xlv. c. Ego dñs et non est
alter: formās lucem: et creans tenebras
faciēs pacē et creans maluz. Et Amos
iij. c. Nō est malū in ciuitate qd dñs nō
faciat. Et. Ecc. xj. c. Bona et mala: vita
et mors: paupzas et honestas a deo sunt
Item arguit ex rōe phi. Quicqd est cā
cause. est causa causati. Sed deus est cā
liberi arbitrij: libez arbitrij cā peccati
Ergo deus est cā pcti. Contra ista ē au-
ctoritas Aug. in li. lxxiiij. q. q ait Deo au-

ctore non sit homo deterior. Rñdet er-
go. Tho. i. ij. q. lxxix. ar. i. q. hō dicit esse
causa pcti dupliciter. Uno modo dire-
cte. inclinando. s. volūtate suā vel alteri
ad peccanduz alio mō indirecte: dū. s.
nō retrahit aliquos a pctō. Ezechiel. iij.
Speculatori dicit. Si non dixeris impio:
morte morieris: sanguinē eius d manu
tua requirā. Deus aut nō pōt ee directe
cā pcti: qz oē pctū est p recessū ab ordie
De' aut oia inclināt et cōuertit in semet-
ipsū sicut in vltimū finē: sicut Dio' ait.
ij. c. de diu. no. Nū impossibile est q sit
sibi vel alijs cā discedēdi ab ordine que
est in ipsum. Nū nō pōt directe esse cā
peccati. Similiter nec indirecte. Cōtingit
enī q deus aliquibus nō pbet auxiliū
ad vitanda pctā. Si preberet nō pecca-
rent. Sed totū hoc facit fm ordinē sue
sapientie et iusticie: cā ipse sit sapientia et
iusticia. Unde nō imputat qd aliquis pec-
cat sicut cause peccati: sicut gubernator
nō dicit cā submersionis nauis: ex h q
non gubernat nauim: nisi qñ subtrahit
gubernationē potēs et debēs gubernare
Et hoc mō intelligit dictū apli ad Ro. i
Tradidit illos deus in reprobiū sensum
vt facerent ea q nō pueniūt: in qñ. s. si
phibet eos qn suū reprobiū sensū sequāt
Rñdet ergo Tho. ad auctoritates i cō-
trariū allegatas q triplex est malum. s.
culpe. pene. et dāni. Inter que est diffe-
rentia: qz malum culpe ē in agēdo. Nā
peccatū est dictū vel factū vel cōcupitū
ptra legē dei: vt dicit Aug. ptra Gausiū
Malū vero pene et damni est i patiēdo
Illud est volūtarium: ista inuoluntaria
Deus igit est cā mali pene: qz ois pena
iusta. Et qui cōtrariūz assereret: diceret
vtiqz ppositiōez hereticā. xxiij. q. iij. c. q
dā Similiter dicendū est de malo dāni
Unde Job. i. c. nō dixit: chaldei abstu-
lerunt. sed dixit: Dñs dedit: dñs abstu-
lit. Patet hoc etiā. xxiij. q. v. c. remittunt
Si loquimur de malo culpe: vt p dictū
est deus nullo modo est causa pcti. Ad
rationē vō phi dicit Tho. q effect' cāe
medie procedēs ab ea: fm q subditur

ordini cause pme: reducit ei i cam pma
 Sed si pcedat a ca media fin q ex it or
 dine cause pme no reducit i cam pma
 sicut si mifer facit aliquid ptra madatu
 dñi: hoc no reducit i dñm sicut i cam
 Si s pñ qd libez arbitriū cōmittit n
 reducit in deū sicut i cam. **¶** Ali licet de
 dederit homini libez arbitriū: quo pos
 set peccare: etiā dedit quo nō peccaret.
Quare dicit Hiero. ad Demetriadem.
¶ Aliūq nos posse voluit optim⁹ creator
 sed facere tñ qd impauit. **¶** Ali vt pctā
 vitarem⁹ dedit angelū custodē: dedit lu
 mē rōnis natural. dedit bñficia sua: vo
 lēs reliquas creaturas homini seruitiū
 tribuere: dedit legē scriptā r pcepta vite
 misit in mūdū vngentū filium: vita
 tem fecit p aplos predicari: cōminatur
 eternas penas: pollicet futuram glia
 r similia: cum quib⁹ omnib⁹ pōratur
 omnes: imo r pceptis: vt declinet a ma
 lo: r faciant bonū. **¶** Secundū dubiū
 erat. **¶** Aliū deus possit facere volūtatem
 creatā impecabilem p naturā. **¶** Rñdet
 Anselmus li. Iur deus homo. ij. c. xx.
 q nō: ex eo q nō pōt facere creaturam
 esse deū. Unde nō pōt creatura eē ipec
 cabilis nisi sit deus essentialiter: qd est
 impossibile: vel supposititaliter sicut xps
 Ideo dicit Hiero. in euangelio prodigi.
 Solus deus est in quem pctñ cade
 re nō pōt. **¶** Et Aug. ptra Maximū. So
 lus deus natura sua nō potuit nec pōt:
 nec poterit peccare. Declarāt ista a Sā
 cto Bon. i. ij. di. xliij. pte. i. ar. i. q. i. sic.
 Si liberū arbitriū creature rōnalis fie
 ret naturaliter ad malū inflexibile: aut
 hoc eēt ppter ipsius arationem ad bo
 nū aut ppter determinationē. Si ppter
 arationem: vt sic faceret bonū: sicut la
 pis tēdit deorsū: certe iam libez arbi
 triū nō esset libez: nec opus eius esset
 laude dignū: r ita ineptū esset ad finem
 ppter quē est factum: videlicet ad lau
 dis r glorie pmiū assequendū. Si aut
 inflexibile eiset ad malū ppter deter
 minationē: q sic potens esset p ppiam
 naturā in bonum vt nō posset deficere

in malo: sicut est de libero arbitrio diu
 no qd ad sola bona determinatū ē: libe
 rū arbitriū careret vanitate p naturā suā
 ergo iam nō eēt creatura: nec pducum
 ex nihilo: cum oīs creatura vanitati sit
 subiecta. **¶** Propterea esse impecabile.
 p naturā ppiū est solus dei. **¶** Tertius
 dubiū fuit. **¶** An deus debuit pmitte
 re hoiez ipugnari: quē psciebat i pugna
 dñficef. Et ad hoc dicit Bon. i. ij. di. xliij.
 ar. i. q. ij. c. q sic decet deū administrare
 res r eis puidere vt salua sit lex quā in
 didit eis a primaria rerū cōditione. Iux
 ta illud Augustini li. vij. de ciuit. dei. Sic
 deus res quas condidit administrat: vt
 vnāquamq agere proprios motus si
 nat. Sed deus fecit hominem in verti
 bilitate arbitrij: r similiter diabolum.
 ergo si diabolus voluit hominem tem
 ptare r homo voluit ei consentire: deus
 nullum illoz debuit impedire. Insuper
 facilius erat homini vincere aduersariū
 q̄ diabolo vincere hominem. **¶** Ad enī
 nō poterat vinci nisi volens: quare pu
 gna illa de se magis erat ordinata ad vi
 ctōriam hominis q̄ diaboli: r sic ma
 gis ad bonū q̄ ad malum. Si ergo de
 pmittere debet quod directe ad bonum
 hominis ordinatur: videtur q a tēpta
 tione pmi hominis non erat arcedū
 aduersarius. **¶** Adhuc voluit permittere
 hoc deus: quia volūtarium peccatū ho
 minis remedio carere non debebat: qd
 fuit dum xps filius dei misericorditer p
 illo dignatus est satisfacere. **¶** Ob quod
 ecclesia cantat. **¶** O felix culpa que talem
 ac tantum meruit habere redemptorē.
 Accedit etiam hec permissio ad pecca
 ti alleviationem. **¶** Leuius enim fuit pec
 care alio suggerente r impellente q̄ vo
 luntate ppiā incurante: quia fortassis
 homo cecidisset etiam si nunq̄ aduer
 sarius pestifera suggessisset. Si ergo
 peccauit homo: imputandum est sibi
 voluntarie ad peccatum consentienti.
¶ Nam vt dicit magister in. ij. di. xliij.
 fuit homini adiutorium datum in cre
 atione: quo poterat manere si vellet.

Illud utiq; fuit libertas arbitrij ab om-
 ni labe et corruptela immunis: atq; volūta-
 tis rectitudo et oīum naturalium poten-
 tiarū aīe sinceritas atq; viuacitas. S; in
 quib; nōnulli. Potuisset ne deus qui ē
 omnipotens voluntatez hoīs vertere in
 bonū? Et rīdet mgs̄ di. xxiij. secūdi. c. i.
 Potuisset reuera. Cur non fecit? Quia
 noluit. Cur noluit? Ipse nouit. Nō de-
 bemus plus sapere. q̄ oportet. Quartuz
 dubium fuit. An inuidia minor est dia-
 bolus ad temptandū hoīem. Et q̄ sic p-
 batur auctoritate scripture. Dicitur enī
 Sap. ij. c. Inuidia diaboli mors intra-
 uit in orbē terrarū. Sed p̄tra hoc pos-
 set q̄ instare. Primo quia oīs inuidia
 est respectu parīs vel supioris: fm q̄ di-
 cit Breg. ij. moralid sup illo verbo Job
 paruulū occidit inuidia. Supioris inq̄
 saltē s; reputationez. Sed diabolus nō
 reputabat hoīem supiorem sibi. ergo v̄
 q̄ ei nō inuidebat. Secūdo inuidia est
 respectu boni qd aliq̄ modo pōt acq̄ri.
 Sed diabolus nō poterat puenire ad
 eternā bītudinē: quia lapsus erat irrepā-
 biliter. ergo videt q̄ ppter illius acq̄sitiō-
 nem nō inuidebat hoī. Rīdet Bon. in
 ij. di. xxi. ar. i. q. i. c. q̄ mēs diaboli a sup-
 bia et inuidia possessa: videns hoīem i sta-
 tu i quo poterat cadere sub diabolica po-
 testate et in quo poterat ascēdere ad sup-
 nā felicitatem. ē ex hoc ex supbia mor-
 et ex inuidia ad ipsum temptandū. Ex su-
 perbia nāq; vt ipsum sibi subijceret. Ex
 inuidia vero vt ipsum a supna felicitate
 retraheret. Et supbia fuit sicut mouens
 p̄mū. Inuidia vero sicut mouēs p̄i-
 mū et immediatuz. Esto. n. q̄ non posset
 dñm super hoīem acq̄rere: adhuc stu-
 diuisset ipsuz a paradisi gaudijs impedi-
 re. Ad p̄mū ergo opposituz dicēdū
 q̄ inuidia nō soluz est respectu supioris
 ei⁹ q̄ est supior: sed eius qui potest esse.
 Quāuis autē diabolus in statu illo non
 reputaret hoīem supiores se: inuidebat tñ
 ne merito obediētie sublimaret ad sta-
 tum glorie: in quo statu ipsum supiores
 se nō dubitaret. Potest etiā dici q̄ tūc

reputabat ipsuz supiorem se in hoc q̄ po-
 terat puenire ad illā gloriā ad quā non
 poterat ascendere ipse diabolus. Ad
 secūdū dubiū q̄ nō solum inidet ali-
 quis respectu boni qd potest obtinere: s;
 etiā respectu eius qd natus est habere:
 Quis nō possit: sicut truncatus et cecus
 inidet alijs de visu et pgressu. Licet autē
 diabolus nō possit ad bītudinē puenire:
 tñ habet ad hoc naturalez aptitudinem.
 Teptauit itaq; homines et a muliere ce-
 pit: vt p3 Sen. iij. Quare autē ab ipsa ce-
 pit: et nō a viro. Dicit Bon. vbi. s. q. i. q̄
 attēdebat mulierē esse minoris sapiētie:
 debilioris cōstantie: et importunioris ad
 herentie. Propter minore sapiētiā erat
 facilior ad seducēdū: et ideo diabolus se
 ductor p eam sibi voluit facere trāsitu-
 ac viam. Propter debiliorē cōstantiā
 facilior erat ad pueriendū: et ideo dia-
 bolus expugnator aggressus est hoīs ci-
 uitate ex ea parte ex q̄ erat aditus min-
 untus. Propter importuniorē vero
 adherentiā: cogitauit diabolus q̄ si mu-
 lier primo vinceretur nō quiesceret quo-
 usq; peruerteret virum.

De qualitate peccati primorum pa-
 rentum. et grauitate illius culpe: et remis-
 sibilitate. Capitulum. ij.

Ap̄iunt equidē multi declarari
 sibi quod fuit illud peccatū tam
 grande exosumq; deo celi: qd nō
 nisi morte xpi deleri potuit: et ppter qd
 tam diu altissimus dñs continuū in ira
 misericordias suas. Anle quippe est i spi-
 cere diligenter: q̄ sit damnosus delinā-
 data preterire: cum ex inobediētia vt
 parebit Adā deo sit factus inimicus.
 Ad hoc autē melius inuestigādūz quat-
 tuor i hac parte dñbia erunt declarāda.
 Primuz. vtz p̄mū p̄mū parēnz
 fuit inobediētia. Secūm. vtruz p̄mū
 illud fuit grauius oīum peccatorū.
 Tertiu. vtruz grauius peccauit vir:
 q̄ mulier. Quartuz. vtz magis fuit
 remissibile p̄mū hoīs q̄ p̄mū āgeli. Et
 l3 tria dubia posita sint i q̄dragesimali i
 sermone de obediētia: tamen adhuc

Inferenda illa censui: ut materia ista clari-
tus ab omnibus intelligatur.

¶ Ad inobedientia fuit peccatus Ade.

Primū igitur dubius est: utrum
peccatū p: imon parentum fuit
inobediētia. Et q: sic p: q: apo-

stolus ad Ro. v. c. dicit. Per vni⁹ hois
inobedientiam peccatores cōstituti sūt
multi. Et Aug. in li. de vera religione.

Adam ppter transgressionem obediētie
de paradiso electus est. Et idē sup. Sen.
ad litterā. Non potuit melius et diligen-

tius cōmendari. quantū malum sit sola
inobediētia: cum ideo reus iniquitatis
factus est homo: quia eam rem tenuit p-

phibitionē: quā si nō phibitus tenuisset
nō utiq: peccasset. Et Sen. iij. c. dixit il-
lī deus. Quis indicauit tibi q: nud⁹ es?

sed nisi q: de ligno de quo pceperaz tibi
ne comederes: comedisti? Sed aliq: di-
cūt q: fuit supbia. Nam Ecclē. x. c. dicit

Initiū ois peccati supbia est. Et eiusdē
xxv. A muliere sumpsit initium omnis
pdiō. Et Aug. li. de virginitate. Diabo-

lus in celo voluit esse sicut deus. Cadēs
autem p: uasit hōi similitudinē volūtas
sue. Alij autē asserunt q: fuit auaricia su-

mmendo illaz large. Auaricia inquit Bre-
gorius sup. Ezech. nō tñ pecunie est: s:
sciētie et altitudinis. Sed mulier appe-

tiuit sciētiā qñ diabolus dixit ei. Eriq: si-
cut dii sciētes bonū et malū. Nōnulli cla-
māt q: peccatum illud fuit gula. Unde

Ambr. xxxv. di. c. sexto die. ait. Gula re-
gnantem a paradiso expulit. Et idem in
hymno que cantat ecclesia. De parētis

pthoplasti fraude facta condolens: qñ
pomi noxialis morte morsu corruit ipse
lignū tunc notauit: dāna ligni ut solue-

ret. Et Hier. p: tra Iouintanū. Sollicite
puidēdū est: ut quos saturitas a paradiso
expulit esuries reducat. Rñ det. S. Bo-

na. xxi. di. secūdi. ar. i. q. i. c. q: pncipale
pctū hois ppter quod lapsus est fuit in-
obediētia: et ad hāc diabolus conatus

est illū adducere. Sed qñ nemo opat
ad malū aspiciēs: nec appetit malū nisi
sub specie boni. ideo clare deprehendēs

diabolus q: nō posset mulierē precipita-
re nisi pponeret aliquod appetibile: illa
temptado pposuit ad que oīs hō natura-
liter inclināt. Omnis vero hō natura-
liter appetit bñtudinē: que est bonū copiosū
gloriosū et delitiosū. Et nō omnis hō na-
turaliter appetit excellētiā sufficientiā
et leticiā. Et in appetitu ordinato taliz
consistit iusticia: in imoderato vero cul-
pa. Gula enim est appetitus inordinat⁹
cibi suauiter reficientis. Auaricia est in-
ordinatus appetitus sufficientie. Sup-
bia est imoderatus amor excellētie. Dia-
bolus ergo primo p: misit mulieri digni-
tatis excellētiā cum dixit. Eriq: sicut
dij. Secūdo cognitionis abundantiaz:
cum addidit: sciētes bonum et malum.
Tertio suauitatis experientiam cū osten-
dit lignum pulchrum visu et ad vrescen-
dum suauē. Ideo mulier i appetēdo p-
mum fuit superba: appetendo secūdu
fuit auara: et tertium gulosa. et in hoc fuit
transgressionis rea. Et sic Adam a mu-
liere stimulatus comedit de pomō: nō
q: crederet q: esset deus: sed ne cōtrista-
ret. Quam: ut dicit Aug. sup. Sen. ad lit-
teram. Nec est incōueniens p: genera
peccatoz cōcurrere ad vnum flagitiū p-
petrandū. Nam preter dicta mulier pec-
cauit peccato mēdaci: quando dixit ser-
penti: q: deus pceperat ne pomū co-
mederēt neq: tangerent. De tactu utiq:
pceptum nō acceperāt: sed hoc addidit
in displicentiā pcepti: ut dicit Hier. de
lira. Quare cōcludit q: pncipale pec-
catum Ade et vxoris eius inobediētia
fuerit: et ex consequenti crimen lese ma-
iestatē. De quo Aug. li. xiiij. de ciui. dei. c.
xij. Non debet estimare quisq: leue ac
parū illud fuisse cōmissū: quia in esca-
factum est: nō quidē mala nec noxia: ni-
si quia prohibita. Nec enim quicq: ma-
li in illo tante felicitatē paradiso de⁹ crea-
ret atq: plantaret: sed obediētia cōmē-
data est in pcepto: que virtus in creatu-
ra rationali mater est quodāmodo om-
nium custosq: virtutum. Hoc itaq: de
vno qbi genere non edendo vbi alio: uz

tanta copia subiacebat: p̄sertim cū nō dū
 volūtati cupiditas resistebat: qđ de p̄a
 trāsgressionis postea subsecutū est. Tā
 leue p̄ceptū ad obseruādū tam breue ad
 memoria retinendū: tāto maiore iniuri
 cia violatū ē: quāto faciliore posset obser
 uātia custodiri. hoc Aug. Ex cui⁹ verbis
 deprehēdimus qđ graue fuerit p̄moruz
 parentū peccatū. Nec mirū: qm̄ si pater
 indignat filio: et dñs subdito inobediēti
 quāto magis p̄ misericordiā: et dñs
 celi et terre moleste ferre debuit: dū p̄ce
 ptū suū de facto vidit cōtemni et p̄terit
 ri: ¶ Sedm̄ dubiū erat: vtrū p̄ctū illd
 fuit grauissimū oīum p̄ctōz. Et r̄ndet
 Bon. in. ij. di. xxi. ar. ij. q. iij. c. et xxiij. in
 q. circa l̄am. q. ij. q. vnum peccatū pōt
 dici grauius altero duodecim modis.
 ¶ Primo causalitate. Et sic p̄ctū dia
 boli est maximū: cui⁹ inuidia mors itra
 uit in orbem terraz. ¶ Secdo enormita
 te. Et sic p̄ctū Jude. ¶ Tertio ingratu
 tudie. Et sic p̄ctū illius q. plura suscepit
 dona et bñficia. ¶ Quarto piculositate
 Et sic p̄ctū ignorātie. ¶ Quinto insepabi
 litate. Et sic p̄ctū auaricie. ¶ Sexto im
 portunitate. Et sic supbia: q. ex ipso bo
 nis opibus cōsurgit. ¶ Septio p̄nitente
 Et sic luxuria. ¶ Octano maioris ḡfe
 ipugnatōe. Et sic p̄ctū i spiritū sanctuz.
 ¶ Nonno maiori offensiōe. Et sic idola
 tria. ¶ Decio rōne maioris libidinis.
 Et sic cuiuscūqz generis p̄ctū pōt fieri
 mai⁹ altero. ¶ Undecio ḡnialitate. Et sic
 p̄ctū p̄mi parēz dñi fuisse mai⁹. q. i totuz
 gen⁹ hūanū se diffudit. ¶ Duodecio rō
 ne facilitat̄ resistēdi. Et sic dicit m̄ḡ in
 tex. q. p̄ctū Ade fuit grauissimū. q. ut
 dicit Aug. li. xiiij. de ci. dei. magna fuit in
 peccādo iniquitas: vbi tāta fuit i nō peccā
 do facilitas. ¶ Tertio dubiū fuit: vtrum
 grau⁹ peccauit vir q. mulier. Et r̄ndet
 Bon. i. ii. di. xxi. ar. j. q. iij. c. q. si loqua
 mur de grauitate q̄tū ad ingratitudez:
 grau⁹ peccauit vir: q. copiosiora dona
 suscepit. Si aut̄ loquamur q̄tū ad libi
 dinem: magis peccauit mulier: quia cū
 magis improba voluntate: dum cupiuit

deo assimilari. et credidit. Si vō loqua
 mur q̄tū ad corruptionē distinguendū
 q. aliquid dicit̄ corrumpere dupliciter.
 Aut p. modū cause: aut p. modū occasio
 nis. Si primo modo: sic quia peccatum
 viri fuit causa transfusionis in posteros
 et ita corripit se et alios: maior consecuta
 est ex peccato viri corruptio. et ideo eius
 culpa fuit grauior. Si p. modū occasio
 nis: sic quia peccatū mulieris fuit occa
 sio peccati viri. et ita per cōsequens om
 niū alioz. hoc modo mulier potest dici
 ceteros corrupisse nō solum posteros s. et
 etiā virū suū. An nō solū peccauit se: s. et
 etiā in p̄mū. Et q̄tū ad hoc peccatuz
 eius fuit grau⁹ q. peccatū viri. ¶ Quar
 tum dubiū fuit. Vtrū magis fuit remissi
 bile peccatum hoīs q. angeli. Et r̄ndet
 Alex. in. iij. sūme. in p̄ncipio. q. ij. q. sic.
 Et cōgruentia sumitur ex tribus.
 Primo ex libertate arbitrij.
 Secundo ex conditione nature.
 Tertio ex qualitate peccati.

Primo rōne liberi arbitrij fuit
 magis remissibile p̄ctū hoīs q. angeli. Sedm. n. Aug. et ponit
 a magistro. xxiij. di. secūdi. i. libero arbi
 trio est facultas voluntatis et ratiōis tā
 in hoīe q. i angelo. verūtamē differēt.
 Primo q̄tū ad voluntatē: q. a libeꝝ ar
 bitriū hoīs ante electionē voluntatis: et
 post electionē se habet mutabiliter. Li
 beri arbitriū āgeli aut̄ electionē se habet
 mutabilr: et post electionē inmutabilr. Et
 hac rōne i sūmo gradu liberū arbitriū
 est i deo: in iūmo i hoīe: in angelo vero
 medio modo se habens. Quare de⁹ de
 necessitate inmutabilitatis semp̄ elegit bo
 nū: hō pōt eligere bonū et malū. et iterū
 bonū. Angelus aut̄ tm̄ semel pōt eligē
 Et ideo quicqđ elegit nō potuit detesta
 ri: ex quo nō pōt penitere: neqz p. p̄niaz
 culpā delere: que est detestatio mali. Et
 ita relinquitur q. culpa eius non pōt re
 mitti: sicut remittitur illa hominis. Itēz
 q̄tū ad p̄prietatem rationis differt libe
 rū arbitriū in hoīe et in angelo: q. sicut

dicitur Dio⁹. Intellect⁹ angeli deiformis ē
 et hoc est quia supra tempus: et ita accipit
 totū simul: et nō post hoc illd: vñ hoc ex
 illo. et ideo dicit angelus intellectualis
 substantia. Sed intellectus hoīs ē i tpe
 et ita conferendo accipit. Unde non ac-
 cipit totū simul: s; vñ p⁹ aliud: et vnus
 ex alio: sicut ex pmissis conclusionem.
 Et ideo homo dicit rōnalis substantia
 quia ratio est virtus collatiua vñus ab
 alio. Qualis est ergo comparatio sim-
 plicis ad composiū: et puncti ad lineā
 in essendo: talis est comparatio intel-
 ctus angelici ad humanū in intelligen-
 do et iudicando. cum ergo iudiciū fiat
 ab intellectu: patet q; angelus scdm sta-
 tum sue conditionis iudicat de re tota si-
 mul: et non in tempore: et iudicando de
 ipsa videt eam totā simul. ergo certissi-
 me iudicat. Si ergo peccat in iudican-
 do: patet q; peccat ex certissima malicia
 et sic nullo modo pōt excusari. ergo ei⁹
 peccatū est irremissibile. Non sic autē est
 de homine. An cum totā rem nō sum⁹
 videat potest decipi in iudicio suo: et ita
 cum peccatum eius aliquo modo possit
 excusari: nō est irremissibile. An. Sen.
 vj. dixit deus. Nō pmanebit spūs me⁹
 i. indignatio mea. in hoīe in eternū: quia
 caro est. C Sēdo petm hoīs fuit ma-
 gis remissibile q; peccatū angeli ratioe
 nature. Et enī inquit Anselm⁹ li. Cur
 deus hominē aliu hominē qui nō esset
 sui generis homo non debuit liberari et
 reparari. Et cuz nō omnes angeli sint
 vñ⁹ generis: patet q; non fuit possibilis
 reparatio i angelo sicut in hoīe. C Ter-
 tio peccatū hoīs fuit magis remissibile
 ratione qualitatis peccati: attendendo
 in peccato trīa.
 Primo genus.
 Secundo circumstantiam.
 Tercio occasionem.
 C Primo attendendo genus: tam an-
 gelus q; homo peccauit p supbiā: s; dis-
 ferenter. Homo enī apetiit sciam dei
 Sed angelus omnipotentia. Omnipō-
 tentia autē dei nō est cōmunicabilis. ali-

cui creature. Unde xp̄s s; q; homo nō
 habuit omnipotentia: s; bñ omnū sciē-
 tiam. Quia ergo summa inordinatio ē
 appetere illud ad qd nullo modo crea-
 tura est ordinata. homo autē erat ordi-
 natus ad sciam quā appetebat. ideo pec-
 catum hominis fuit remissibile. nō autē
 angeli. C Secūdo attendēdo circumstan-
 tiam peccati p; differētia. Nā in Adam
 fuit aliqua ignorantia: quia peccatum
 qd erat mortale credidit veniale: sicut
 dicit Augu. Unde nō tantum credidit
 peccare quātū peccauit. Angelus antez
 nō habuit ignorantia in peccādo. Itē
 homo habuit ppositū penitēdi et petēdi
 veniam de pctō: quod credebat veniale
 Angelus autē nō: et ppter hoc peccauit
 in spūitū sanctū. hō vero nō. C Tercio
 attendēdo occasionē peccati: patz q; an-
 gel⁹ p se peccauit hō nō peccauit seipso
 s; oīo mediāte. s; ex ore. Exor etiā suasa
 fuit a serpēte. In sup i vno hoīe erat to-
 ta spēs hūana nō adhuc multiplicata: s;
 multiplicāda in alijs: sed in angello pec-
 cātē nō erat tota natura angelica. Et pp
 hoc diuine iusticie congruū fuit: et non
 statim iudicaret hominēz q; cito pecca-
 ret: donec species humana multiplica-
 retur: et maxime numerus electorum.

C Quod duodecim penis punitū est
 genus humanum propter peccatū pri-
 morum parentum. Caplm. iij.

Et si quotidie in nobisipsis ex-
 periamur q; miserabilis facta
 sit humana conditio ppter la-
 psū primorū parentū: verūm vt vche-
 mentius excitetur animus ad timorem
 de penis quas humanū gen⁹ incurrit p-
 pter transgressionem diuini precepti. in
 hoc tertio mysterio flebiliter differem⁹
 Deus nanq; iusto iudicio quadruplici
 pena voluit ade peccatū punire.
 Prima dicitur spiritualis.
 Secunda corporalis.
 Tertia temporalis.
 Quarta eternalis.

De triplici pena spirituali quā incurrit humanū genus ppter lapsū p̄mōrū parentum: et primo de perditione iusticie originalis.

Prima p̄ca qua puniuit de^o peccatus Adde: fuit spiritualis. Et hec est triplex.

Prima dicit iusticie originalis p̄ditio. Secunda anime maculatio.

Tertia donozū spiritualiū diminutio.

Prima pena sp̄sualis fuit iusticie originalis perditio. De hac dicit Ilico. de lira. sup. v. c. ad Ro. Iusticia originalis ē quedā humane nature rectitudo: fm quā corpus erat anime subiectum: et vires inferiores ratioi q̄diu anima subdita erat suo creatori. Hec autē iusticia erat quoddā donū sup̄naturale datum homini a deo: p qd ipse homo erat totaliter subiectus deo q̄m ad rationes. Rationi vero erant subiecte vires inferiores. scilicet scilicet et p̄cupiscibilis. Hāc iusticiam vocat Salomon rectitudinem quando dicit Ecclesiastes. vij. c. Inueni qd deus fecerit hoīem rectus. Ista ergo iusticia vt dicit Landulfus in. ij. di. xxix. q. ij. p̄clone. iij. ordiabat respectu dei: vt plēa obediētia exhiberet ei: deinde respectu sui vt p̄fecte faceret inferiores potētias seq̄ motū recte rationis et volūtatis: deinde respectu p̄ximi: vt f̄dderet vniciqz qd suū erat: et debitā cōdilectionē. Ad dicit Landulfus vbi. s. p̄clone. iij. q. erat i volūtate sicut i subiecto: quia si iusticia moralis est in volūtate f̄z Ar. v. ethl. nō minus originalis iusticia. Et ideo nō tenetur op̄inio eoz q dixerūt qd erat i appetitu sensitivo: quia illa iusticia fuit habitus p̄ceptiuus: non obediēt⁹. Fuit autē data ad prompte inclinandū voluntatem: et vt intensiue et dñatiue p̄ciperet. De hac dicit Tho. i. pte. q. c. ar. i. c. q. ex eo qd fuit donū diuinitus datum toti nature idcirco filij parentū⁹ assimilati fuisent q̄m ad originales iusticiā. Qd q̄ grauis fuit hec iactura donū tale p̄didisse: cur⁹ etiā p̄ditio ē sancti cū tot asperuitibus et castigationibus ac mortifi-

cationibus carnis: concupiscētiā vtriusq̄ sup̄at potuerūt. clamabat I Paul⁹ Ro. vij. Et ideo aliā legē i mēbris meis repugnantē legi mētis mee. Si nō peccasset Adam: nō erat opus cum tot ieiunijs disciplinis vigilijs et laborib⁹ acquirere regnū celoz. Ad Adam quid fecisti: cur nō obedisti voci dei: Ecce ppter culpaz tuā p̄dita est tibi et oībus a te descendētibz originalis iusticia. Ideo dicit textus Gen. Aperti sunt oculi eorum. Ilico. de lira. s. ad cognoscendū suam nuditatem esse confusibilē: que p̄⁹ erat honesta: quia subtracta iusticia originali statim senserūt rebellionē carnis ad sp̄ritum et motū inordinatū membrorum. Ideo statim studuere coopire suaz nuditatē et turpitudinem. et vt dicit textus: consuerunt folia ficus. Et ex hoc dicunt hebrei: qd ficus fuit arbor ex cui⁹ fructu comederunt: et fecerūt sibi perisomata i. succintoria circa lūbos. Nota tamen f̄z doctores modernos: vt dicit Radul. in. ij. di. xxix. q. i. p̄clu. ij. q. iusticia originalis nō fuit h̄itus gr̄at̄e gr̄atū faciētis. ex eo qd p̄mus homo nō fuit creatus cū gr̄atia gr̄atū faciēte: vt magister dicit in l̄ra p̄ntis noīate diffinitionis: qd creat⁹ fuerit cū iusticia originali: tamē anq̄ peccaret habuit gr̄atiam gr̄atum facientem. Fuit enī tribus hōis in statu innocentie quia fuit creatus hora sexta: et expulsus hora nona. In ista morula fuit sibi collata gr̄atia. quia Greg. et Damasc. quos magister adducit in textu dicunt qd p̄mus homo fuit in caritate et fuit conūctus deo: et donis mirandis p̄ditus. ergo si caritatē habuit: habuit gr̄atiam: quia idem sunt.

Secunda pena spiritualis quam incurrit Adā ppter inobediētiam illā: dicit anime maculatio.

Tho. i. ij. q. lxxxvj. ar. i. d. Macula p̄pe dicit in corp̄alibus: quādo aliqd corpus nūtidū perdit suū nitōrē: sic macula fuit aīe Ade. Nam innocentia p̄dita mortali peccato facta fuit obnoxia: et quod hīs grauius est: omnes ab Adā descendētē

xpo distaxat exceptio: q: fuit deus et hō
p naturam: et virgo Maria p gratiam:
cum sordide originalis culpe nascuntur: q
est culpa contracta: et si nō acta. Om-
nes ingit apostolus Ro. v. in Adaz pec-
cauerunt. De hac vō materia diffusius
loquar in sermone pro festo conceptio-
nis virginis gloriose.

Eritā pena spiritualis dī dono
rū spūalius diminutio. Sequit
ex psequenti: q: postq̄ iusticiam
originalē et gratiā gratū facientes Adaz
amiserūt: nō cum illa dulcedine deum cō-
templabatur sicut prius. nec gaudebat
eius cōscientia intrinsecus gustibus rerū
diuinaz. Nam licet deum p essentiā nō
viderit. vt dicit Thō. i. pte. q. xciiij. ar. i. c.
et Bon. in. ij. di. xcij. ar. ij. q. iij. c. vidit tñ
deum p speculum clarū: et p apparitio-
nem i aliquo signo: seu in subiecta crea-
tura. sic potuit letāter vidisse angelos in
corporibus assumptis apparentes sibi.
Ex quibus oibus suauissime reficiebat i
mente: que tamē post illam trāsgressio-
nem in eo fuerunt diminuta.

De punitione corporali.

Ecunda pena qua punitus fuit

Ad peccatū: dicit corporalis.

Et hec est triplex.

Prima dicit cōtrariorum actio.

Secunda laboriosa vite sustentatio.

Tertia mortis subiectio.

**Prima pena corporalis ē p̄trariōz
actio.** Si. n. Adā stetit: que nūc ho-
mini p̄trariānt: minime illū ledere po-
tuisset. si in ignē fuisset p̄iectus ipm nō
cōbussisset. si in aquā fuisset inersus: ip-
sum nō suffocasset: et silia. Et hoc vitqz
euenisset p dei p̄uidentiā: que sic actio-
rum actū suspendisset q: in passum mi-
nime agerent. De hac impassibilitate et
duabus penis sequentibus copiosi tra-
ctauit in quadragesimali: in sermone de
vita. ideo in hoc loco ista breuiter pcur-
ro. **Secunda pena corporalis est labo-
riosa vite sustentatio.** Dicitū equidez fuit
homini Gen. iij. In sudore vultus tui
uesceris pane tuo. Si nō peccasset: nō

erat opus tot laboribz: tot artibz: tot i du-
strijs acquirere victū et tegmentum. Et
Aug. li. iij. de ciui. dei. c. xxvi. ait. **Viue-**
bat itaqz homo i paradiso sicut volebat
q̄dā hoc volebat qd deus iusserat. **Vi-**
uebat fruens deo: ex quo bono bonus
erat. **Viuebat** sine vlla egestate: sic semp
vivere habēs i potestate. Libus aderat
ne esuriret: pot⁹ ne sitiret: lignū vite ne
illum senecta dissolueret. Nil corrup-
tionis i corpore vel ex corpore vllas mo-
lestias vllis ei⁹ sensibz ingerebat. Null⁹
intrinsicus morbus: nullus ictus me-
tuebatur extrinsecus. Summa in carne
sanitas erat: in animo tota tranquillitas
hec ibi. **Igitur omnes dolores parturē-**
tium: omnes sudores laborantium agri-
colarum: artificū: et quorūcūqz: omnia
mala egrotantiū et infirmoz: que nec li-
bris medicorū cūcta deprehēsa sunt: oīa
deniqz hui⁹ vite picula a culpa primorū
parentū deriuant. **Tertia pena corpo-**
ralis est general⁹ mortis subiectio. Pro-
pter peccatū etenim primorū parentum
mors dñatur in omnibz. Et Aug. lib.
xiiij. de ci. dei. c. iij. ait. **Satendū ē primos**
hoīes ita fuisse institutos: q: si nō pecca-
sent: nullū genus mortis expirent. Sed
eosdē peccantes primos ita fuisse morte
mulcratos: vt qeqd eorum stirpe eēt ex-
ortus eadē pena teneret obnoxiiū. Pro
magnitudine quippe culpe illius naturā
dñatio mutauit i p̄cius: vt qd penaliter
p̄cessit in peccatibus primis: naturaliter
sequeretur in nascentibus ceteris.

De tertia pena temporali.

Eritā pena qua punitū est petm
primorū parentū dicit tempo-
ralis. Et hec est triplex.

Prima est a paradiso expulsio.

Secunda animalū rebellio.

Tertia subiectionis introductio.

Prima pena fuit a paradiso expul-
sio. Et. n. habet Gen. ij. Plātauerat at
dñs deus paradysū voluptatis a p̄ncipio
idest a principio creature: fm exposito
nem magistri in historia scholastica. i.
cū apparuit arida: et germinare terram

fecit. Et a principio. i. a pma pte orbis. i. ad orientē. Nam vt dicit Tho. pma pte q. cii. ar. i. c. cōuenienter i pte orientali dī situs: qz credēdū ē qz in nobilissimo loco totius terre sit cōstitutus. Cū autem oriens sit dextera celi fm Alr. ij. de celo z mūdo. Dextera autem est nobilior qz sinistra. conueniens fuit vt in orientali parte paradīsus ille institueretur a deo. De hoc paradīso sic ait Damas. li. ij. c. xj. Paradīsus in oriente positus est: omni terra excelsior: temperato tenuissimo ac purissimo aere fulgens: plātis semp floridis comatus: bono odore plenus: lumineqz repletus. Isidor. li. xliij. et himo lo. idē dicit in sentētia. Et Aug. viij. sup Gen. ad lram. Tres inquit sunt de paradīso generales sentētie. Una est eoz qui tātūmodo corporaliter volunt intelligi. Alia est eoz qui spūaliter tñ. Tertia eorum qz utroqz mō paradīsum accipiunt quā mibi fateor placere sententiā. Et in xliij. de ci. dei. Que cōmode dici possunt de intelligēdo spūaliter paradīso nemine phibēte dicant: dum tñ z illius historie veritas fidelissima rerū gestarū narratōe cōmēdata credat. Tria. n. qz de paradīso i scriptura dicūt p modū narratōis historie pponūt. In oibz autē qz sic scriptura tradit: ē p fundamēto tenenda vītas historie. z desup spūales expositiōnes fabricāde. Nec Aug. Ad hūc padīsum trāslat⁹ est Enoch vt habet Gen. v. c. z Eccl. xliij. c. z Helias vt patet. iij. Reg. ij. c. Ambros. i. exameron. z Basilus in exameron dicūt qz positus est in altissimo mōte: de cuius cacumine cadunt aque cū tanto strepitu qz omnes circa habitantes fiunt surdi. z faciūt aq lacum: ex quo pgregiunt quattuor flumina. Hieronim. vt dicit Tho. vbi supra ad. iij. ar. sequēdo Aug. viij. sup Gen. ad lram. Locus ille seclusus ē a nra habitātōe aliquibus impedimētis: vlt mōtiū vel mariū: vel alicui⁹ estuose regiōis que ptransiri nō potest. Et ideo scriptores locoz de hoc loco mentionem non fecerunt. Ad nra igitur redeuntes: ma-

gister i historia scholastica dicit: qz homo pdir⁹ est in agro damasceno: z inde tulit eū de⁹ z posuit eū i paradīso. Rō fm Tho. vbi. s. ar. iij. c. ē qz paradīsus fuit locus cōgruus habitātōis hūane qz tñ ad icorruptionē pmi stat⁹. Incorruptio autē illa nō erat hoīs fm naturā: sed ex supnaturali dei dono. Et ergo hoc gfe dei iputaret: z nō humane nature. De hominē extra padīsum fecit: z postea in paradīso posuit. vt ibi habitaret toto tempore aīalis vite: postmodū cū spūalē vitam adeptus ēēt transferret in celum. Ibi ergo vt dictus est paulo ante. tribus horis credit Adam traxisse morā: i qua diuini mandati trāsgressor inuentus est: z a paradīso cū pellicea tunica turpiter eiectus: missusqz est cum vxore sua i hāc vallem lachrymarum.

¶ De pditione dominij animalium.

Ecūda pena tpalis qz punitus ē pmoz parētū pctn dicit aīaliuz rebellio. De qbz dicit dñs Bo. na. i. ij. di. xv. ar. ij. q. i. c. qz alr ordinant aīalia ad hoīez f3 statū inocētie. Alr f3 statū natur lapse. In statu inocētie ordī nabāt fm rōnē qdruplicē. **¶ Prima** rō ad manifestādū hoīs imperiū. qd māt festarent dū ei p oīa obedirēt. **¶ Secūda** ad decorādū hoīs hiraculū aīaliū multitudie nō solū arborū. Tertia ad excitādū hoīs sensuz: vt i ipsoz aīaliū naturis diuersi videret hō multiformē sapientiā dei. **¶ Quarta** ad mouendū hoīs affectū: vt vidēs illa deo subiecta z sibi: i ple deū amaret. Secundū vō statū nature lapse ordinantur animalia aliter ad hominē. Iuncta. n. z pecora ordinant ad releuandū hoīs indigentā qstuz ad cibū: qstuz ad vestituz: qstuz ad obsequiū: z qstuz ad solatium. Nec pro maiori parte sumpta sunt ex dictis Aug. iij. super Gen. Ante peccatuz itaqz omnia animalia sub hominis erant potestate: oēs volucres celi: z omnes pisces maris. Unde de⁹ dicit Gen. i. c. Dominamini piscib⁹ maris: z volatilib⁹ celi z vniuersis aīalibus que mouent super terram.

Ex quo ut dicit Tho. i. pte. q. xcvj. ar. i. c. nāliū hō dñs ē omniū aīaliū. Ideo pmo politice dicit Alr. q. venatio ē quasi quoddā instū bellū. Qd vñqz nō expe- dīret: si Adā nō peccasset. Verūtū som- nia hec vident plerisqz: q. facile seipsoz p- fundere vñ corrigere qd meli⁹ ē possūt si amicorū dei ⁊ scōrū vīrozū exempla inspicere velint. Refert nāqz Hiero⁹ in vita Pauli pīmū heremite. Qd corū diebus singulis dimidiū panes Paulo deferbat. ⁊ dum Antoni⁹ ad illuz visi- tandū se contulit: integrū vt vtriqz suf- ficeret apportauit. In sup dū Antonius post illius felicē transitū corū p- velle se- pellire: supuenientib⁹ leonib⁹: ⁊ māsue- tissime fodientibus terras. Id fecit ipse adhuc Hiero⁹ qui leonē ferocissimū in monasterio velut agnū mansuetuz reti- nuit. Alr. ⁊ Francisc⁹ nē lupū apphēdit ī ciuitate Eugubij q. multos hoīes occi- derat: ⁊ cū obedientia multa lup⁹ Fran- ciscū secutus ē. Qui mādato ei⁹ biennio supiūens māsit cum hoīb⁹ ⁊ pueris ⁊ canibus neminē vltra ledens. Sanctus adhuc pontifex Siluester dracone⁹ in- gentē ferreo annulo imposto in narib⁹ eius sine aliquo nocumēto in vrbe ma- xima ligauit. De leonib⁹ iterū legim⁹ q. Danielē seruū dei nō offenderunt. Nā vt dicit Daniel. xiiij. c. fuit ipse in lacu in quo erant septē leones: diebus septem: quibus dari consuetum erat quotidie duo corpa: ⁊ due oues: ⁊ tunc data non fuerunt eis vt deuorarent Daniele: q. tamen ptegente se deoliber cuz leonib⁹ habitauit.

Qd subiectio violenta est pp pēnā.

Teria pena tpalis fuit subiectio nis introductio. Si enī nō pec- casset homo: tunc hoī hō non subijceret. Verūtū vt accipi pōt ex dictis sancti Tho. i. pte. q. xcvj. ar. iij. c. senten- tialiter duplex ē subiectio. Vna violētie Altera ordinis ⁊ reuerētie. Pria nō fu-isset in statu inocentis: q. penalis ē ⁊ du- ra: Secūda vō q. nemini nocet fuisse ī

illo statu: quia reuerenter ⁊ cum amore filij fuissent subditi parentib⁹ suis: vxor- res maritis: ⁊ iuuenes senib⁹ ⁊ similia.

Quod non essent tot damnati si nō peccasset Adā.

Quarta pena qua punitū est pec- catum primorū parentum dicit eternalis. Nā illud peccatū pu- nitur pena eterna tripliciter.

Primo in paruulis.

Secundo in infidelibus.

Tertio in damnatis omnibus.

Primo illud pēnā punit pena eter- na in paruulis: qui in solo originali de- cedūt. Dēs quippe tales in eternū pus- bunt vīsiōe dei: vt dicit magister in. ij. di. xxiiij. De hac materia ⁊ sequēti d. ifi- delib⁹ dixi in qdragesimali. Secūdo il- lud peccatū punit in infidelib⁹ pena eter- na Dēs quippe infideles ī sua ifidelita- te moriētes eternaliter dānati pūiētur ī inferno. Nec vera: nec tenēda: imo ve- lut heretica reiiciēda est opinio corū q. dicūt vñquēqz ī sua fide saluari. Vnde scribit extra de sūma tri. ⁊ fi. ca. c. i. Vna est fidelīū vniuersalis ecclia: ē: quā nul- lus oīo saluat. Tertio pūit pēnā pri- morū parētū in damnatis oībus. Tenēt qdēz aliq: q. si stetitset homo in statu in- nocentie: soli fuissent nati q. modo sunt electi. Hoc videt asserere Greg⁹ qui in iij. moralīū. c. xxv. ait. Si parentē p- mu⁹ pēti nulla putredo corūpet: nequaqz fi- lios p- diuōis generasset. Sed illi q. nūc p redemptorē saluandi sunt: soli ab illo electi nascerent. Et si diceret: q. multi electi nati sunt de parētibus dānatis. er- go illi parentes fuissent nati. Rñdet Lā- dulus in. ij. suo dis. xx. q. ij. c. lusione. ij. q. isti electi fuissent geniti ex illis paren- tibus electis. Quare autē deus pmittat tot hoīes nasci quos ante seclā vidit fore dānādos ⁊ quare xp⁹s q. misericorditer venit in munduz ⁊ suo preciofo sangui- ne nos redemūt: tam grandi periculo tot hominū perditorū non obstitit: ⁊ similia: non est nostrum inuestigare:

Sed potius unusquisque timere debet: ne
propter sua voluntaria scelera et delicta de-
piketur cum damnatis alijs igni gehem-
ne. Et ideo studeat operam dare: ut per pe-
nitentiam et virtutis opera numero electo-
rum ascribat: sicque possideat eternum re-
gnum: in quo Christus cum suis omnibus vivit
et regnat in secula seculorum Amen.

Sermo septimus de iudicio dei propter
mundum lascivientem quando diluvio
perdit homines peccatores.

Nam ter-

ribilia nimis sint iu-
dicia dei: propter ea que
de angelis ruunt et
peccatis homini-
bus finis enarrata

sunt ostendit adhuc nobis diluvium illud
generale: quod inundavit temporibus Noe: quo
paucis distinxit exceptis deleta est omnis
caro. Extendit utique tunc rex celorum po-
tentissimum brachium suum: et contrivit super-
biam hominum malorum. Nec invenit est
quispiam: qui valuerit effugere furorem
illius. Omnes perierunt: omnes suffocati sunt in
aquis inundantibus. Quia de re ut effi-
caciis timor domini ingerat cordibus nostris
statuit in hoc sermone de iudicio dei propter
mundum lascivientem differere. Dicamque quod
veraciter in scripturis de diluvio: que car-
nales homines puniunt sunt continet. Neque
put in textu biblie singula posita sunt ex-
plicabimus: sed quedam principalia tamen
pertractabimus eo ordine quo in hoc dice-
di genere auditoribus facilius veritatem
persuadere possimus. De diluvio igitur lo-
cuturi: tria mysteria declarabimus.

Primum dicitur temporalitatis.

Secundum causalitatis.

Tertium terribilitatis.

De temporibus circa diluvium consi-
derandis. primo de annis qui fluxerunt
ab Adam usque ad diluvium. Caput. i.

Pro ampliore dicendorum noticia
ad tempus diluvii annum in hac

parte vertemus: distinguemusque quatuor
tempora consideranda.

Primum tempus de mundi alis duratiois.

Secundum retardate generationis.

Tertium diuturne expectationis.

Quartum mensis determinationis.

Ab Adam usque ad diluvium anni duo
milia ducenti quadraginta duo.

Primum tempus considerandum
circa diluvium dicitur mundialis
durationis. In quo licet scire
quot anni exacti sunt a principio mun-
di usque ad diluvium. Et secundum Iosephum et
magistru in historia scolastica. ab Adam
usque ad diluvium fluxerunt anni duo milia
ngenti quinquaginta sex. Secundum vero
Hieronymum Eusebium et septuaginta in-
terpretes: et omnes tam grecos quam lati-
nos fuerunt anni duo milia ducenti qua-
draginta duo. Pro hac differentia an-
norum non debet quis turbari: potissimum
quia anni a diversis diversimode compen-
tantur. Est enim annus maximus: de quo
dicit Macrobius. ij. li. super somnium Scipio-
nis. et Tullius li. ij. de natura deorum.
et in. vj. de republica: quod complet cum sol
et luna et omnia sidera firmamenti ad eundem
locum unde semel perfecta sunt redierint.
Hunc annum Varro confici conscripsit in
quadraginta milibus annis. Et dicit Augustinus.
li. xij. de civitate dei. Platonici vero in quinde-
decim milibus annis: put refert Macro-
bius. li. ij. super somnium Scipionis. Pro-
tomeus vero in li. Almagesti dicit an-
num maximum compleri in triginta sex milli-
bus annis. Sed Restaurus modernus
philosophus et astrologus: in primo li. de cau-
sis esse mundi dicit: quod stelle fixe et terra-
lice moventur versus orientem quatuor
gradibus nec ulterius et post retrogra-
dando alijs quatuor gradibus retrogre-
deunt. et motus iste nunquam cessat ab hoc
ordine. Quare celum nunquam faciet operatio-
nes tales quas semel fecit: cum semper
tendat ad producenda nova. propter ma-
iorem nobilitatem et perfectionem ipsius
Ideo nec annus maximus potest poni
Est annus solaris: qui duobus modis

accipitur. Anno mō. put est annus reuo-
lutionis: put scribit Ptolome⁹ li. iij. al-
magesti. i. c. Est tempus motus solis: q^d
sol semel circuit duodecim signa zodia-
ci: redeundo ad primū punctum sui cir-
culti. Quod quidē fit in trecentis sexagi-
ta quinque diebus z sex horis. Ann⁹ ve-
ro vsualis tribus continuis annis con-
tinet dies trecentos sexaginta quinque.
Sed quartus ann⁹ qui dicit bissextilis
pficitur in trecentis sexaginta sex dieb⁹.
Nam ille sex hore que supabūdāt a tre-
centis sexagintaquinque dieb⁹ nō cōpu-
tantur in tribus prioribus annis: sed in
quarto constituūt vnū diem: z vocatur
annus bissextilis. Et si sic sex hore non
intercalare^t i quibuslibet q̄tuor annis
successu tps variarent p̄ncipia z fines
temporū: z solēitates que sunt i hyeme
reperirent i estate. Quare sancta mater
ecclesia singulo quadriēnio accepit diē
vnū: qui vocatur bissextilis: quasi ex his
sex horis collect⁹: z p hūc bissextilū stant
firma in kalendario p̄ncipia: z solem-
nitates temporū. Est adhuc annus lu-
naris: continens duodecim lunationes
quarū quelibet cōtinet dies vīgintino-
uē cū dimidio: ergo dies hui⁹ anni sūt
trecenti quingenta quattuor: estq³ mi-
nor solari diebus vñdecim: seu quādo
ē bissextilis duodecim. Quid plura: An-
nus vt predictimus apud varias natio-
nes dispari numero p multa secula flu-
ctuauit. Et vt cōmemorat Egipti. li. xv.
d cini. dei. c. xij. z Plini⁹ libro septimo
de naturali historia. egyptij q̄tuor men-
sibus annū terminabāt: archades tribus
archanane sex. Latini tredecim. Ex q³
bus nullū sit p̄iudiciū historice v̄itati
si inter scriptores rerū gestarum de nu-
mero annorū tanta suborta videat dif-
ferentia. Aduertēdū tamen est vt nullo
modo mundū z homies fuisse semp te-
neam⁹. Hic fuit error Petrodorichij
qui fm Eusebiū. li. i. de euangelica pre-
paratione dixit vniuersum fuisse semp
quia si esset factum: esset a nō ente. Sue-
runt z alij philosophi: vt Pythagoras

samius: Archita tarētinus: z Theopra-
stus: ac peripatetici fere omnes qui vt
scribit Lenforinus ad Crillum in lib.
de natali die: affirmauerunt hoies sem-
per fuisse. Contra quos Egipti. li. xij. de
cini. dei. c. ix. sic ait. Si semp fuit huma-
num genus: quonam modo verum lo-
quimr historia gentilium narrans qm
fuerunt quarcūq³ rerum inuentores:
qui p̄mi liberaliūz disciplinarum alia/
rumq³ artium institutores: vel a quib⁹
primū illa vel illa regio: parsq³ terrarū
illa atq³ insula incolī ceperit: hec ille.
Qui doctor eximi⁹ nō immerito ad hi-
storias recurrit: quia vt inquit Tullius
li. de oratore. Historia est testis temporū
lux veritatis z nuncia vetustatis. Nos
vero scripture sancte adherere debem⁹
que veridica narratione commemorat
ab vno Adam gen⁹ hominūz multipli-
catum. Scripsit aut⁹ Moyses historiaz
genesis ex reuelatiōe diuina. Et Hiero⁹
i. ep^a ad Paulinūz ait manifestissima
est genesis: in qua de creatione mundi
de exordio generis humani: d diuisiōe
terre. de confusione linguarū z gentiūz
vsq³ ad exitū scribit hebreorū. Sic ergo
cepit mundus: sic ceperunt esse homies.
Et vt docet Tho. i. parte. q. lxi. ar. ij. c. lo-
lus deus pater fili⁹ z spūs sanct⁹ est ab
eterno. Hoc enī fides catholica tenet. z
oē p̄rariū est hereticū. Sic enī creatu-
ras deo pduxit: q³ eas ex nihilo fecit.
id est postq³ nihil fuerāt. Iō ab Adam
vsq³ ad diluuiū terminus assignatur.

¶ Quare Noe distulit generare vsq³
ad quingentesimū annum.

Ecūdū tempus circa diluuiū
p̄siderādū d̄f retardate genera-
tionis. Volens equidē scriptu-
ra de diluuiō mentionem facere: gene-
rationē Noe tangit. Noe vō cum quin-
gentorum esset annorum genuit Sem
Cham z Japhet. Abi dubitare p̄tingit
quare Noe vsq³ ad qngentesimū annū
distulit generare. Rñdet Nico. de lira.

q^o doctores hebrei dicunt: hoc factū esse ex eo q^o deus desposuerat euz saluare in diluuio cū tota sua posteritate. Si autē ante q^ogentesimū annū generasset fuisset tot ex eo et filijs eius multiplicati et fuissent inter eos multi mali: de quibus nō eēt dignū vt saluarent. Nam si in trecentis quinquaginta annis q^o Moē vixit post diluuium. vt habet Gen. ix. c. ex tribus eius filijs viginti quattuor milia et centum viros: extra mulieres et paruulos procreatos affirmat filio: vt refert magister in historia scolastica: qd fuisset in quadringentis annis: Insuper tot p^one cū necessarijs ad vitā p^o annū integrū quo durauit diluuū: nō potuissent competenter in archa collocari. Quare deo volente cum quingentorū esset annorum filios generauit: cum quibus et vxoribus salu^o fact^o est i archa. Verum tū pleriq^o dubitat de Nabatū. Scōz enī cōputationē. lxx. interpretū. vixit. xiiij. annis p^o diluuū: s; nec legit in archa fuisse: nec trāsatus vt Enoch. Et qdaz dicit q^o mortu^o fuit aū diluuū. vij. ānis. Hiero^o asserit q^o eodē anno in q^o fuit diluuū. qd etiā diligēs cōputatio annorū eius fm Genesim manifestat: Tū oēs in numero annorū ei^o vite cōueniūt. s. q^o fuerūt omnes dies eius anni nongenti sexaginta nouē. vt dicit Gen. ix. c.

¶ Quod deus per centum annos predicari voluit diluuū.

Terū temp^o circa diluuū cōsiderādū dicit diuturne expectationis. Pro sua qppe pietate d^o na benign^o anteq^o dispderet pctōres illius t^ois: diū^o expectauit: et monuit vt ad p^oiam redirēt. Itā fm Aug. li. xv. d. ci. dei. c. xxiiij. cū dixit de^o ad Moē: Erūt dies ei^o centū viginti ānorū: nō de termino humane vite locut^o est: s; de termino ad p^oiam assignato. Namq^o centus annis archa legi fabricata: vt refert magister in historia scolastica: et Moē verbo et facio diluuū p^odicebat. Verum tū illi hoies nequā deridebant eū: et m^o uabant q^o anteq^o ipse archā ingrederet

si diluuū supueniret interficeret illum

¶ Qd de mēse maio iundauit diluuū. Quartū temp^o circa diluuū d^o mensis determinatiōis: quo. s. mense diluuū illud venisse creditur. Et ad hoc d^o magister i historia scolastica q^o fuit mensis maius: qui ab hebreis dicit isan. a macedonib^o yon: a latinis maius. De isto mense nata ē iter auctores dissensio. Titus liuius primo li. ab v^obe cōdita. et Harro li. vj. de origine lingue latine. et Beda li. de t^oibus dicit Romulū diuississe pplm romanū i maiores et iuniores: vt altera p^o p^osilio alia armis rempublicam tueret. In honore ergo vtriusq^o p^ois hūc maiū: seq^ontē iuniū dixit. Aug. b. o. p^o faustū. tertium inquit mensem veteres dixerūt maiū a maia: quā Mercurij matrem colebāt deā: ex quo oēs mercatores illo mēse sacrificabant. Baie et mercurio. Papias vult vt dicat maius a madendo: quia hoc tempore ros precipue cadat made faciens terrā: seu quia tūc oriant biades stelle pluuias.

¶ Qd diluuū factū est volente deo p^o pctā hominū premenda: q^o si nō fuisset nec diluuū inundasset. Caplin. ij. Am disputandū est p^otra curiosos de cā diluuij qm pleriq^o nolūt p^opter pctā hominū diluuū inundasse. Idcirco vt de hac re veritas claritas elucescat: notabimus quattuor causas que amultis diuersimode solent assignari.

Prima dicit celestis influentia.

Secunda demonū malicia.

Tertia potentum violentia.

Quarta omnis carnis immundicia.

¶ Qd influentia celi nō fuit causa precipua et principalis diluuij.

Prima causa diluuij assignat a quibusdā celestis influentia. Hi enī dicūt: q^o si t^oello oēs fuissent iusti et sancti: adhuc diluuū superuenisset: et hoc p^opter dispositionē celi. s. p^opter cōiunctionē planetarū frigidorū.

et humorum talem effectum causantius
Nam ut dicit Seneca in li. de naturali-
bus questionibus. Dixit Empedocles ar-
suram esse terram cum vniuersa sidera
conuenient in signo cancri: et vniuersale
inundatione futuram: cum eadez turba
siderum conuersa in capricorno puenit.
Igitur aiunt isti diluuium ex causa naturali.
Sicut et alia diluua consueverunt: quos
puenire. Et. n. inquit Isidorus. lib. xiiij.
ethimol. in achaia fuit diluuium Jacob
patriarche et Ogigi pibus: qui Eleusi-
ne conditor et rex fuit. Idem Isidorus
narrat quod recitat Orosius libro primo
quod anno octingentesimo decimo aui v-
beni conditam aquarum illuuiem maiorem
partem populorum thessalie absumpsit:
paucis per refugia montium liberatis mari-
ne in monte parnaso in cuius circuitu
Deucalion tunc regno potiebatur. Qui
tunc ad se rantes confugientes suscep-
tos fouit et aluit: a quo propterea gen-
tium grecorum fabule ex lapidibus se-
runt reparati. De hoc Deucaliene me-
tionem facit Iuuenalis li. i. qui ait. Ex quo
Deucalion nubes tollentibus equos. Illa
uigilo monte ascendit: sortesque poposcit.
Paulatimque animis caluerunt mollia
saxa. Et maribus nudas ostendit pir-
rha puellas. Quicquid agunt homines vo-
luntior ira. voluptas. Saudia. discursus
nisi est farrago libelli. Isidorus lib. xvij.
ethimol. c. iij. dicit. Farrago a farre dic-
ta. Et. n. herba ordeacea adhuc viridis:
nec dum grana ad maturitatem turgentibus.
Quidius in sup. in. i. metamorphoseos
ita inquit. Deucalion lachrymis ita pir-
rham affatur abortis. O soror o cotum-
o femina sola superstes. Quam comune
mihi genus et patruelis origo. Deinde
thorus iunxit: nunc ipsa pericula iun-
gunt. Terrarum quascunque vident occa-
sus et ortus. Nos duo turba sumus: pos-
sedit cetera pontus. Et ibi Quidius.
Bissa viri manibus speciem traxere
virozum. Et de semine est reparata se-
mina iactu. Inde genus durum sumus
experientisque laborum. Et documeta da-

mus qua sumus origine nati. Samosus
ergo fuit illud diluuium de quo ipsi etiam
poete tanta cecinerunt. Nec tamen nisi a
causa naturali processit. Sed ne multum
inutiliter contendamus dicit Plinio. de li-
ra quod nobis satis esse debet testimonium
scripturam: quod diluuium asserit firmiter in-
undasse in penam peccati. Possumus tamen dice-
re secundum Ric. i. iij. di. xlvij. ar. ij. q. iij. c. quod
productionem ignis purgantis mundum in fine
seculorum precedet vehemens siccitas na-
turaliter generata: illius ignis productionem
concordans: non tamen sicut dispositio ne-
cessaria: sed congrua. Ira diluuium aque
potuit precedere aliqua dispositio plane-
tarum frigidorum et humorum: concur-
rens ad nutum dei ad talem aquarum
inundationem. Ideo influentia illa non
fuit si deus non statuisset diluuium per-
ire se spernentes.

**De demonibus incubis: et succubis
et gigantibus.**

Secunda causa diluuii ab ali-
bus assignat demonum malicia.

Scribit namque Gen. vij. Etiden-

tes filij dei. demones secundum expositionem
istorum: qui dicunt filij dei propter naturam
spiritalem: filias hominum quod essent pulchre
miscuerunt se in specie humana cum mu-
lieribus: et inde sunt nati gigantes. Ma-
gister in historia scholastica dicit. Potu-
it esse ut incubi demones genuerint gigan-
tes a magnitudine corporum demonia-
tos. Sed immanitati corporum responde-
bat immanitas animorum. Verumtamen non
acceptatur hoc quod gigantes nascantur ope
demonum incuborum et succuborum: quia
et ipsi nati sunt ex viris et mulieribus: si-
cut et ceteri homines. Nam de Ogrege
Basan Deut. ij. et iij. c. dicitur quod monstra-
tur lectus eius ferreus nouem cubitos
habens longitudinis. et iij. altitudinis.
Et i. regum. xv. c. legitur de Goliath quod
erat altitudinis sex cubitorum et pal-
mo. In cronica Ricobaldi repperi quod
tempore Clementis pape secundi rome
cadaver inuentum est gigantes in corruptum

magnitudinis insolite: cui erat tale epi-
taphiū. Filius euandri pallas quē lan-
cea turni. Ab illo occidit more suo ia-
cet hic. Nec ideo dicimus qz etiā natura
liter gigantes possunt absqz demonibus
generari. Et ideo utrū illi qz erāt diluuij
tpe nati sunt vt p̄tactū est demōibz coo-
perantibz i dubiū v̄tū. Sed posito qz sic
eēt: nō p̄pterea de⁹ diluuiū inundare se-
cit qm̄ vt inq̄t Mico. de lira. Diluuiū va-
tum est in penā hominūz et nō d̄monū.
¶ Qd̄ tpe diluuij filij potentū etiam v̄l
carnaliter cōcubebāt cū filiabz pauperz.

Etia causa diluuij assignat ab
alijs potentū violentia. Dicit. n.
rabbi Salomon qz filij dei ac-
cipiant. p̄ filijs iudiciū et potētūz. Qui qm̄
videbāt filias subditoz pulchre ornari:
et qm̄ dabant ad nuptias accedebant ad
eas: cognoscēdo carnaliter anteqz mari-
ti eas cognoscerēt. Et licet sic potuerit
esse: tū hec nō est totalis causa: s̄z quar-
ta que sequitur.

¶ Qd̄ p̄p̄ p̄ctā carnis de⁹ misit diluuiū
Clara cā igit qre diluuiū fieri
voluit de⁹: fuit oīs carnis imū-
dicta. Dicit quidē i textu biblie.

Oīs caro corumpat viam suā. Illij itaqz
filij dei fm̄ Mico. de lira. intelligunt qui
descēderunt de Seth: qz ab Adā istru-
cti fuerūt i cultu diuino. p̄ filias hoīum
intelliguntur mulieres descendentes de
Laym: que erāt lubricę lasciuę et dissolu-
te. Et de illis p̄ceperat Seth filijs suis
de volūtate dei: vt nō cōtraherēt cū eis
Ipsi v̄o fecerūt cōtrarium. Quia tamē
hic fit mentio de filijs Seth et filiabus
Laym. notandū est secundū magistrū
in historia scholastica: qui allegat sanctū
Berthodū cui in carcere exīti p̄ amo-
re xp̄i: facta fuit reuelatio de temporibz
p̄mis et nouissimis dicentē: qz Adam et
Eua virgines egressi sunt de paradiso.
Et hoc vtiqz Hier. ad Eusto. cōfirmat
dicens. Eua in paradiso virgo fuit: post
tunicas pelliceas sumpsit inītiū nuptia-
rum. Anno vero vite Adam. xv. nat⁹ est
ei Laym et soror ei⁹ Lailiana. post alios

xv. annos nat⁹ est Abel et soror ei⁹. Del-
bora. Et ideo natus est primus Laym
pessim⁹. Et Abel iustus vt ostenderef qz
in Adam tota generis humani massa
dānata est: et quando aliquis ex ea vas
sanctificationis efficit: nō hoc puenit ex
natura: sed ex dei vocantis misericordia.
Anno vite Adam centesimo trigesimo
Laym occidit Abel. et luxere eū Adam
et Eua centūz annis. Locus i quo luxer-
unt d̄r vallis lachrymarū iuxta Ebron.
Laym ergo pessim⁹ remansit: qz primus
termios terre posuit ad calliditatē fallā-
ciāqz p̄duxit. p̄m⁹ i terra supbiuit. post
Adā in paradiso primus homicidium
p̄petrauit: p̄m⁹ ciuitates edificauit mu-
risqz muniuit: et hoīes male agentes in
vrbibus collegit. fm̄ Iosephum. Laym
itaqz cognouit uxorem suam: que pepe-
rit Enoch: Enoch genuit Irad: Irad
Hauiael: Hauiael Bathusael: Bathusael
Lamech. Dicit p̄m⁹. f. La-
mech bigamiā introduxit. et sic adulteriū
p̄tra legē dei ex nā fecit. In p̄ma. n. crea-
tiōe vnica vnice fecā est mulier: et deus p̄
os Ade decreuerat vt essent duo in car-
ne vna. Dicit autē accepit duas uxores
Ada et Sellā. Genuitqz Ada Iahel: qz
adinuenit portatilia pastorū. i. tētoria ad
mutanda pascua. Nomen fratris eius.
Tubal. s. pater canētum in cythara et or-
gano. Nō instrumentoz quidem: qz lōge
post inuēta fuerūt: sed iuentor fuit musi-
ce et p̄sonātiarū et labor pastoralis qm̄ i
delinjs v̄teret. Et qz audierat Adam p̄-
phetasse de duobus iudicijs: ne perfret
aro iuenta: scripsit eā in duabz colūnis i
qualibet totam vt dicit Iosephus. Ana
marmorē: altera latericia: quarū altera
nō dirueret diluuiū: altera nō solueret i
cendio. Sella genuit Tubalcayn: qz fer-
rariam artē primus inuenit: res bellicas
decenter exercuit: sculpturas operūz vel
hoīum in metallis in libidine oculorum
fabricauit. Sicqz vsqz ad tēpus diluuij
generatio Laym semper exercuit nume-
ro et malicia ac iniquitate. Generatio ve-
ro Seth instructa erat in diuino cultu.

Dicit enī Strabus q^d p^r mortem Abel
vult Adam non vltra se vxores cogni-
turū: s; deo iubente p angelū fregit votū
vt dei fili⁹ de eo nasceret. Quare cogno-
uit vxorē suā: et nat⁹ est Seth. qui genuit
Enos: Enos genuit Caynam: Caynam
genuit Malalehel: Malalehel genuit
Jareth: Jareth Enoch: Enoch Ma-
tusalem: Matusalem Lamech. Addit
magister historiā: q^d breuiter legilla-
tor generationis Ade transit festinans
ad tpa Abrahę patris hebreorū: et plu-
res subicit Ade filios et filias. Ex qb⁹
omnib⁹ vt ad ppositū redeam⁹ patet q^d
non ab re prohibiti fuerat his qui de-
scenderant de Seth. ne iniret matrimo-
nia cum filiabus descendētib⁹ de ge-
neratione Cayn. et tamen contrariū fa-
cere non erubuerit. Inqt adhuc scūis
Abethodi⁹ q^d filij Cayn abutebāt vxoribus
fratrū suoz nimis fornicationi-
bus: deinde mulieres in vesaniam verse
supgreffe viris abutebant: tandē exar-
serunt homines in alterutruz cocūtes
Abundabant peccata imūdiſſima car-
nis in omnib⁹ excepto Noe et vxore: fi-
lij eius: et vxoribus eozum: quia pctā il-
la nephandissima deum prouocauerūt
vt diluuiū extingueret concupiscentias
hominū.

De terribilitate diluuij: quo tāta stra-
ges facta est contra homines et anima-
lia.

Lapm. iij.

Adite obsecro omnes ppli pctō-
res q^d terribile fuit iudiciū illd
a quo se hoies defendere nō va-
luerūt. Timete deū et humiliate in con-
spectu eius corda vestra. Nō enī ē po-
tentia: non fortitudo: nō cōsiliū dñm
Ipse fuit qui viros gigantū contriuit et
deleuit: et aquis inundantibus omnem
carnē. Si autē comprehendere velimus
illius diluuij terribilitatem: quattuor cō-
siderare debemus.

Primo terre deteriorationem.

Secundo animalū occisionem.

Tertio paruulorū submersionem.

Quarto tantorū hominū pemptiōem

Quod propter aquas diluuij terra de-
teriorata est.

Primo consideremus terre de-
teriorationē. Dicit magister in
historia scholastica exponendo
verba dei. i. Dispdam eos cū terra. i. cū
fertilitate terre. Tradunt enim vigorem
terre: et fecunditatē longe inferiorē esse
post diluuiū. Unde eius carniū homi-
ni cōcessus ē: cū antea fructibus vici-
rent. Nec mirum quā tam diu fuit ter-
ra coopta aquis diluuij: que pro maiori
parte: vt dicit Mico. de lira. fuerunt de
maiori oceano salſo.

Quod animalia et volucres piere exce-
pitis piscibus.

Secundo consideremus diluuij
terribilitatē pp aialium occisio-
nem. Et enī inquit text⁹ biblie
mortua est omnis anima viuens super
terrā: omnia aialia: omnesq⁹ volucres
exceptis que erant in archa. Nō fuerūt
mortui pisces: q^d vt dicit Mico. de lira
peccata cōmissa erant in terra et in acre
non autē in aquis.

Quod paruuli perierunt in aquis diluuij.
Tertio cōsideremus diluuij ter-
ribilitatē ppter paruulorū sub-
mersionē. Erāt illo tpe tot par-
uuli: tot ad vbera matruz pendentes: q^d
tamē p paterno scelere omnes ciulātes
lamentantesq⁹ submersi sunt. Qualiter
autē filij puniunt p peccatis parentum
dixi in quadragesimali inſermōe de ira
dei.

Quod omnes hoies suffocati sūt: Noe
et suis exceptis.

Quarto consideremus illi⁹ iudi-
cij terribilitatem ppter tantorū
hominū pemptiōē. Completa
siquidē archa iuxta dei ordinationem:
dixit deus ad Noe. Ingredere i archā
tu et filij tui: vxor tua: et vxores filiorum
tuorū tecū. Magister in historia scho-
lastica. Seorsuz viros: seorsū mulieres
nominauit dñs: cū de ingressu loque-
retur: ac si diceret: Tempore afflictōis.
cessandū est ab amplexibus mulierum.

In exitu vō dixit deus. Egrederere de archa tu et vxor tua. Cōiuncti iubent exire: qui disiuncti intrauerāt. Nec si diceret eis. Nunc redijt tempus amplexādī: vt multiplicemini sup terrā. et vñx enī subfunxit. Crescite et multiplicamini. Dicit Rabbi Salamon: q̄ in archa non fuit concubitus hominū: nec auiuz: nec bestiarū ppter vniuersalē mūdi tribulationem. In articulo itaqz diei illius intrauit Noe i archā iuxta preceptū dñi cum oibz aialib⁹ et volucibus deputatis. Que fm magistrum in historia scolasticā nutu diuino: et angelozū ministerio adducta fuerūt. Refert Nico. de lira q̄ articulus importat rem distinctam et manifestam. De nāqz ingredi fecit Noe de die clara et manifesta: ad ostendēdū q̄ poterat eū tueri a malis hoib⁹ illius ipis q̄ cōminati fuerāt euz occidere. Qd fuit vi. lere et q̄ tremēdū spectaculū illud: quando subito nebulosus aer fuit effectus: venti qz stridere ceperunt. Tonabat ether: tonitrua audientes terre bāt. et catharacte celi. i. nubes aperte sūt. Scdm Nico. de lira. loquitur scriptura methaphorice. nec dicit de celo stellato s; aereo: vbi generātur nubes et pluuie. Quantum omnium luctus mox insonuit. Quot lamenta. dum breui spacio ex crescentes aque rapere ceperunt corpora mergendorū videbat pater submergi filiū. Videbat frater fratrē: et ipse necandus clamabat ad sidera. Ne hūc pīm⁹ in aquis. Filius patrē aut matrem forte precabatur. Adiuua me nati tui pēntem. Et ille respōdere poterat. O me miserū et ego tecū pereō. Vix puto ptrāsiit dies q̄ maior pars defecit i aquis diluuij. Et si qui forsan in montibus erant: suffocati sunt tandē et ipsi: qm̄ pluit. xl. diebus. et xl. noctibus: et aque multiplicata superauerunt omnia cacumina montiū. Expgiscimini ergo o perōres polluti. o carnales et lasciu. o sacrilegi et inestuosi. o libidinibus spurcissimis sedati: et time te regē regū deū nrm. Deponite veteres vitas: abijcite voluptates: coniugite ma

los mores: vt sic ipse misericors pater liberet nos ab oī malo in pñti: et in futuro largiat gloriā sempiternā. Amen.

Sermo octauus de mulieribus: que occasio sunt multorum peccatorū ppter que indignatur deus.

Ropter

mulierū pditōes noxias in grādiā pctā sepe nūcro lapsi homines deū irritāt: vt sue iusticie i illos su-

rorem effundat. Et quis ita fore facile deprehēdi possit ex relatis i duob⁹ pcedētib⁹ sermōib⁹: verūm videm⁹ q̄tidie patrias flagellari. Qd pbi et sci viri arbi trantur fieri qz indignat de⁹ ppter iordi natos excessus: ornat⁹ mulieruz: et pompā: imo inhonestatē vestimētōrū. Adeo vtiqz inualuit iam vbiqz pñitiosa et detestabilis p̄suetudo huius dissolutionis q̄ nulla forti persuasione pdicatorū pōt aboleri. Ex hoc multiplicatē sūt vsure rapine fraudulentie et iniquissime extorsiones. Quinimo cū iuencule multe nuptui tradi non possint: et alijs facultates nō suppetāt: ad suis vanitatib⁹ satissaciendum nouit de⁹ qd inde sequat. Ob id ergo statui in pñti nostro sermōe de mulieribus verba facere. De quib⁹ dicuri tria mysteria declarabimus.

Prīmū dicitur productionis.

Secundum cōmendationis.

Tertium reprehensionis.

Qd de⁹ benedict⁹ pduxit mulieres ad pfectionē vniuersi. Caplm. i.

Et oburgāda puto vitia mulierum: vt sexus ipse nō pteminat neqz ille que virtutibus florent occasione sumant desperandi. Idcirco in hoc misterio pmo mulierū pductio nem inuestigabim⁹ sub quantum dubijs pñmū. vtrū mulier pducī debuit euz alijs creaturis.

Secūdū. vtrū mulier fuerit immediate

formata a deo.

Tertium. utrum mulier fieri debuit ex viro.
Quartum. utrum mulier producta sit
ad imaginem dei.

Cum dubium inuestigandum est: utrum
mulier produci debuit cum alijs creaturis
Et arguitur quod non. Primo quia dicitur pho
li. de generatione animalium: quod scia est mas oc
casio ar. Sed nihil occasionatum et defici
ens debuit esse in rerum productione. ergo
mulier non debuit produci. Secundo occasio
nes peccatorum sunt amputande. Sed deus presci
uit quod mulier futura esset viro in occasione
peccati. ergo non debuit mulierem producere.
Refert Lactantius li. iij. quod Plato de quatuor
agebat deo gratias. Plato quod homo natus
esset non animal brutum. Secundo quod greci ponunt
quod barbari. Tertio quod athenis et ipse
Socrates. Quarto quod mas potius quam fe
mina. Respondet huius Theophrastus. i. pte. q. xcij. ar. i. c.
quia necessarium fuit feminas fieri sicut scriptu
ra dicit Genesim. vii. i. adiutorium viri: non quod
i. adiutorium alicuius alterius operis: ut quod di
xerunt: cum ad quodlibet aliud opus conveniens
iuvare possit vir per alium virum quam per mulierem
sed i. adiutorium generationis. Ad illud vero quod
primo obiectum est dicit Theophrastus. secunda secunda. q. iij.
ad. iij. ar. et i. iij. di. xliij. q. i. ar. iij. quod
uis mulier generet propter intentionem nature
particularis: et tamen de intentione nature uni
versali quod utrumque sexum requirit ad perfectam
humanam speciem generationem. Et ergo muli
er aliquid deficientis et occasionatum: quia ut
activa quod est in semine maris intendit produ
cere simile sibi: perfectum finem masculinum
sexum. Sed quod femina generet hoc est propter
ter utrumque actus debilitatis: vel propter aliquod
materie indispotionem: vel etiam propter
aliquam transmutationem ab extrinseco: puta
a ventis australibus: qui sunt humidissimi: ut di
cit Aristoteles li. de animalibus. Ad secundum
vero quod adductum est dicit Theophrastus. quod si omnia ex
quod homo sumpsit occasione peccati deus
subtraxisset a mundo: remansisset uniuersus
sine inspectu. Nec debuit contra bonum tolli
ut vitaretur particulariter malum: presertim cum
deus novit ordinem malum esse ibonum. Sed
cum dubium erat: utrum mulier fuerit ime

diata formata a deo. Respondet ad hoc Theophrastus.
vbi. s. ar. iij. c. quod solus deus quod est nature istius
mundo: potest propter naturam ordinem res et esse produ
cere. Et ideo solus deus potuit vel vir de limo
terre: vel mulierem de costa viri formare. unde
Augustinus li. ix. super Genesim ad litteram. Formam vel
edificare costam ut mulier esset non potuit nisi
si deus: a quo uniuersa natura subsistit. Et iterum
ibi. Quod misterium angelus exhibuerunt deo in
formatione mulieris nescimus. Tertium tamen est
quod sicut corpus viri de limo non fuit forma
tum per angelum: ita nec corpus mulieris de co
sta viri. Et iterum ibidem Augustinus. Illud habuit pri
ma res producta: ut scia omnia. sic fieret: sed
tamen hoc habuit: ut sic fieri posset. Et ideo fin
causales rationes preterit corpus mulieris
in primis operibus: non finem potentiam actiuam: sed finem
potentiam passiuam tamen in ordine ad potentiam
actiuam creatoris. Tertium dubium fuit
utrum mulier debuit fieri ex viro. Et posset
quis arguere quod non: quia sexus est hominibus
et alijs animalibus. Sed et alijs animalibus scire non
sunt facte ex maribus. ergo nec in homine fie
ri debuit. Secundo arguitur quia corpus quod sunt
eiusdem speciei est eadem materia. Sed mas et scia sunt
eiusdem speciei. ergo scia fieri debuit ex limo
terre sicut et vir. Tertio mulier facta
est i. adiutorium generationis. sed nimis propin
tas reddit ad hoc personam septem. An pro
ne propinquam a minimis excludit: ut patet
Leuiticum. xviij. c. ergo mulier non debuit fieri ex
viro. Respondet huius Theophrastus. vbi. s. ar. iij. c.
quod mulier ex viro formari debuit propter tria.
Primo quod deus in hoc quod dignitas primo
homo seruaret: ut finem rei similitudinem esset ipse
principium totius sue speciei sicut deus est principium
totius uniuersi. Unde Paulus dixit Actuum.
xviij. quod deus fecit ex vno omne genus hominum
Secundo mulier facta est ex viro: ut vir
magis mulierem diligeret: et ei insepara
biliter inhereret dum cognosceret eam
ex se esse productam. Unde dicitur Ge
nesim. ij. Ex viro sumpta est: quod hominem relin
quet homo patrem et matrem et adhere
bit uxori sue. Et hoc maxime necessa
rium fuit in specie humana: in qua mas
et femina conmanent per totam vitam:
quod non contingit in alijs animalibus.

Tertio mulier facta est ex viro: qz vt
phas dicit. viij. ethicor. mas ⁊ scia pūgū
tur in hoib⁹: nō solū ppter necessitates
generatiōis: vt i alijs aialib⁹: sed et p do
mesticā vitā: i qua sunt aliq opa viri ⁊ se
mine: ⁊ i qua vir est caput mulieris. Vñ
cōueniēter ex viro formata est mulier: si
cut ex suo pncipio. **Q**uarta ratio ad
di potest sacramentalis. Figuraf enī p hoc
qz ecclesia a xpo sumit pncipiū. Vñ apo
stolus dīc ad Eph. v. c. Sacm hoc ma
gnum est: ego autē dico in xpo ⁊ i ecclia
Et per hoc patet rñsio ad pñuz. **A**d
secundū dicit Tho. q. materia est ex qua
aliquid fit: natura autē creata habet deter
minatū pncipiū: cum sit determinata ad
vnū hz etiā determinatū pcessum. An
de ex determinata materia pducit ali
qd indeterminata specie. Sed virtus di
uina cum sit infinita: potest idē fm spe
ciem ex quacūq materia facere: sicut vt
rum ex limo: ⁊ mulieres ex viro. **A**d
tertium dicit Tho. q. ex naturali genera
tione cōtrahit quedā ppinquitas q ma
trimoniū impedit. Sed mulier non est
pducta a viro p naturales generationē
sed sola virtute diuina. Vnde Eva non
dicit filia Adē: ⁊ ppterea rō nō cōclu
dit. Et igit scribit Gen. ij. c. postq Adā
i paradysū introduxerat de⁹ misit soporē
in eū. Aug. ix. sup Gen. ad lram dicit q
sopor ille fuit raptus ⁊ extasis: qz tūc vi
dit deum p essentiā: ⁊ interfuit curie an
gelorum. **H**oc vñq opinando dicit nō
asserēdo de vñsōe essentie diuine. Cūq
obdormiūsser: tulit vnā de costis ei⁹
absq lesione ⁊ dolore: vt dicit Tho. vbi
supra. ar. iij. ad scdm ar. Sedz vero Lā
dul. dt. xviij. secūdi. q. ij. conclusionē. iij.
Costa detracta fuit ministerio angelorū
nō tñ eoz ministerio fuit in mulierem
formata. Dicit etiam Landulfus vbi su
pra pclusionē. iij. q. formatio de costa nō
fuit ppae generatio sicut aliqui dicunt:
qz deus de aere circūstāte: vel terra: cor
rupta eozum forma de⁹ suppleuit mām
illī⁹ coste: qz vt dicit mgt i textu. magis
debet dici mulier facta de illa materia: q

est maior qz de illa costa. **N**ec pōt dici
ppae creatio: tum quia creatio huma
ne nature precesserat in homine: tū qa
fuit facta de aliqua preiacenti materia. s.
de costa. Fuit ergo multiplicatio sicut
magister dicit in littera: qūo de quinq
panib⁹ multiplicatis dñs satiauit qnq
milia hoium. **C**ōtrariuz tñ tenet. Tho.
vbi. s. ad. i. ar. q. asserit q corpus mulie
ris fuit formatū de costa: p additionem
materie vel p creationē. Sed q fecit ipse
nouit. Quare vō de costa: nō de alia pte
fuit mulier formata dicit Tho. vbi. s. c.
⁊ glo. xxxij. q. v. in. c. mulierē. **H**ō d pe
de formata est mulier: ne oīo videret sa
mula. **H**ō de capite: ne oīo videret do
mina: sed de costa: vt videret collateralē.
Quartū dubiū fuit: vtrū mulier fuit p
ducta ad imaginē dei. **M**az. i. Cor. xi. c.
dicit. Vir est imago dei. **M**ulier autem
est imago viri. **P**ropter que vba dicit.
xxxij. q. v. c. **H**ic imago dei: q mulier nō
est ad imaginē dei. **R**ñ dei Bon. in. ij.
di. xvi. ar. ij. q. ij. et Tho. i. pte. q. xcij. ar.
iij. c. q. cū hō fm intellectualē naturam
ad imaginē dei eē dicat fm hoc ē maxie
ad imaginē dei: q intellectualis nā deuz
maxie imitari pōt. **I**mitatur autē intelle
ctualis natura maxime deum. **Q**ntum ad
hoc qz deus seipsuz intelligit ⁊ amat. **E**ñ
imago dei tripliciter potest in hoīe cōsi
derari. **U**no quidez modo fm qz habet
homo aptitudinem naturalem ad itelli
gendū ⁊ amandū deū. **E**t hec aptitudo
consistit in ipsa natura mentis: que est
cōmunis omnibus hominibus. **A**lio
modo fm qz actu vel habiū deum co
gnoscat ⁊ amat: sed tamen impsecte. **E**t
hec est imago p conformitatem gracie.
Tertio modo fm qz homo actu deū co
gnoscat ⁊ amat pfecte. **E**t sic attenditur
imago fm similitudinē glorie. **V**ñ sup
illud ps. Signatum est super nos lumē
vultus tui dñe. **G**lo. distinguit triplicem
imaginē. s. creationis. recreationis. ⁊
similitudinis. **P**rima imago inuenitur
in omnib⁹ hoībus. **S**ecūda in iustis tñ
Tertia vero solum i beatis. **T**am ergo

In viro q̄ in muliere inuenitur dei ima-
go q̄tū ad illud in quo principaliter rō
imaginis cōsistit. s. q̄tū ad intellectuāle
naturā. Unde Sen. i. cum dixisset scrip-
tura. Creauit deus hominē ad imaginē
suam: ad imaginē dei creauit illum.
subdit. Masculū & feminā creauit eos
Et dicit p̄ncipaliter eos: vt etiā intelligat
mulier ad imaginē dei creata. S. q̄tū
ad aliquid secundariū imago dei inue-
nitur in viro: s. in quod nō inuenitur in
muliere. Nam vir est p̄ncipiū mulieris
& finis: sicut deus est p̄ncipiū & finis
totius creature. Unde cum ap̄ls dixisset
q̄ vir imago & gloria dei est: mulier autē
gloria viri est. ostendit quare hoc dixit
subdens. Non enim vir est ex muliere
sed mulier ex viro: & vir nō est creatus
p̄pter mulierem: sed mulier p̄pter virū.
Diximus hec omnia vt intelligam⁹ mu-
lieres nō esse cōtemnēdas que ad ima-
ginē dei create participes fieri possunt
eterne vite.

De p̄rogatiuis v̄tutū quib⁹ mulieres
fioruisse compertum est. Cap. ij.

Valent pleriq; mulieres a deo p̄-
ductas ad oē bonū: ad oēm q;
v̄tutē inhabiles reputare. Qui
bus in hac parte admirabiles laudes
mulierū aptendas duri. Que licet de
multis cōmendari possint: tamē q̄tuor
p̄cipue sunt illa: que in sexu muliebri
excellētissima sunt reperta.

Primū est fortitudo & magnanimitas.

Secundū pudicitia & honestas.

Tertium clementia & liberalitas.

Quartum deuotio & pietas.

Prima laus muliebri sexus est de
fortitudine & magnanimitate. Quis enī
nō miret de his que mulieres magna-
nimitate fortiter egere: Et vt taceam de
Judith. que caput Holofernis trunca-
uit. de Thamari massagetarum regina
que supauit Tyrū: vt refert Iustinus. de
Pantasilca regina amaronū: q̄ in bel-
lis troianis cum suis puellis pugnādo
egit stupenda: vt cōmemorat Frigius

Dares. de Semiramide assyriorū regi-
na: q̄ vt Valer⁹ asserit li. ix. de ira & odio
deficiētē babylonē recupauit: priusq; de
corē capillorum i ordine redegisset. Ad
tot milia mulierū cōuertēdus ē animus
q̄ pro xp̄i amore seuisima tormēta passe
tandem nec mori recusauerunt. Quoz
quippe esset recensere singula. P̄p̄ter
ter que ecclesia sancta in oratione sic di-
cit ad deum. Deus qui inter cetera po-
tentie tue miracula: etiam in sexu fragi-
li victoriam martirij cōtulisti. Ambro.
de sancta Agnete affirmat: q̄ tertio de-
cimo anno etatis sue mortem perdidit
& vitā inuenit: quando. s. in vrbe maxia
glorioso martirio migravit ad celos. Le-
cilia sponsum & cognatum conuertit. &
omnes pariter coronam martirij sunt
adepti. Rufina & Secunda due sorores
fuerunt virgines romane: parentib⁹ cla-
rissimis genite: que tpe Valeriani impe-
ratoris accusate q̄ xp̄iane essent & capte
ac tradite Donato prefecto: post multa
verbera iussit Rufinam prius cedi. Ad
videns soror clamare cepit ad iudicem
Quid est q̄ sororem meam glorificas &
me ihonoras? Tandē post multa vtriq;
illata tormenta ducte fuerunt in siluam
in via cornelia ab vrbe roma miliario
decimo: in fundo qui vocatur Buxeto.
ibi q; Rufina capite truncatur. Secun-
da pcutitur: & eorū corpa feris voranda
linquuntur. Deniq; Plantilla matrona
in cuius p̄dicto hoc factū est: vidit eas i
visu sedentes geminatas in thalamo &
dicentes sibi. Plantilla desine a flagi-
tijz idolo: um & crede in xp̄m: & veni in
p̄dictū tuū. & corpa nostra sepeli. Ad il-
la fecit. Multa p̄currenda essent d̄ illa:
terina: de Lucia: de Agatha: de Iusti-
na: de Ursula & vndecim milibus puel-
lis ei⁹: & de reliquis que forti animo di-
ros cruciatu pro xp̄o pati voluerunt.
Secunda laus muliebri sexus ē de
pudicitia & honestate. Inuente sunt mu-
lieres & quidez innumere: que honesta-
tē & pudicitiaz cunctis rebus hui⁹ mūdi
preposuerūt. Susanna vt h̄ Danielis.

ce

xliij. c. pelegit mori falso creata et accusata
 q̄ senibus libidinosis cōsentire. Lucre-
 tia matrona romana: a filio Targui sup-
 bi: vi cognita semetipsam pemit vt dicit
 Aug. li. i. de ci. dei. c. xix. Eufrosina do-
 mo patris relicta: viriliq; habitu sum-
 to: vsq; ad mortē incognita manens in
 monasterio: habitu monastico induta:
 virginitatem vsq; ad mortem pruden-
 tissime conseruauit: vt ponit in vitas pa-
 trū. Et ne mulier imoret: inf dñi n̄ sibi
 xpi virgo & ginz nācupatur: quia om-
 nis mūdiciē et castitatē speculū mūdissi-
 mū fuit: cui⁹ exēplo vsq; in p̄ntē diem pe-
 ne innumere iuēcule & ginitatē suā dño
 p̄secrarūt: vt n̄ra scissima clara: et alie ēt
 ip̄s n̄ris. Neq; aliter q̄ vana cense-
 ri pōt malorū hoīum sententia: qui autē
 mulierē nullā bonam: et vt poeta canit.
 casta est quā nemo rogauit. **P**̄tētiūtur
 virq; quoniā et nupte plurime imo pro
 maiori pte viris suis fidem quam p̄mise-
 rūt inuolabiliter seruāt: et virgines do de-
 dicatē: ac alie viduitatē tenentes in sua
 pudicitia firmiter perseuerāt. **T**ertia
 laus muliebris sexus est. de clemētia et
 liberalitate. **M**ulier fuit regina Sabba
 que venit a finibus terre ad Salomo-
 nem: et donauit ei centū viginti talenta
 auri: et aromata multa nimis et gēnas
 p̄ciosas. vt h̄. iij. Reg. x. c. Nota hic f̄z
Bugutionē et Catholicon et **I**sidorum
 xvi. ethimof. q̄ talentū est quoddā pon-
 dus: qd̄ sūmū ēē p̄hibet. Nam nihil est
 calculo min⁹: nihil talento mai⁹: cuius
 variū apud diuersas gentes pondus ha-
 bet. Nam apud romanos talentum est
 lxxij. librarū: sicut **P**lautus ostendit: q̄
 duo talēta esse dicit centum quadraginta
 quattuor libras. Sed est talentum min⁹
 idest quinquaginta librarum. Et mediū
 vt dictū est septuaginta duarum. Et sum-
 mū centū viginti librarū. Accipiendo er-
 go talētū min⁹: centū viginti talenta faci-
 unt sex milia libras. Apparet ex hoc q̄
 liberalis fuit p̄notata regina. **V**alerius
 autē maxim⁹ li. iij. i rubrica de liberalita-
 te et **T**it⁹ **L**uius li. ij. de. ij. bello punico

Paulam canulinam cōmendant: q̄ n̄
 mulier illa clara diuitijs romanorū oēs q̄
 de clade canneni canulinū fugerāt cir-
 ca decem milia ciuium romanorū so-
 luz nienib⁹ ac tectis a canulinis recep-
 tos: pp̄ijs sumptibus frumēto veste et
 viatico iuuit. Videmus insup quōtūdie
 mulierū elemosinis tot pauperes tot re-
 ligiosos tot mēdicantes sustentari. De san-
 cta **P**aula romana **H**iero. ita scribit i
 epitaphio suo. **P**ost q̄ vir mortuus est:
 ita cum planxit: vt pp̄ie ipsa moreretur
 ita se conuertit ad dei seruitutem vt mor-
 tem eius videretur optasse. Quid ergo
 referam ample et nobilis domus: et quō-
 dā opulētissime omnes pene diuitias in
 pauperes erogatas: **Q**uarta laus mulie-
 bris sexus ē: de deuotione et pietate. **T**e-
 pore nāq; p̄secutiōis xpianorū mulie-
 res cōfessorib⁹ scis ministrabāt necessa-
 ria vite: et martyrum corpora sepeliebāt. **E**n̄
 ecclia dicit i officio sci **A**ndree. **B**axi-
 milla xpo amabilis tulit corpus aposto-
 li optio loco cum aromatibus sepeliuit.
Hec **B**aximilla vxor fuit **E**gee. **D**u-
 siana mater pauperū: **I**oh̄es euāgelistā
 apud **E**p̄hesum hospitio deuotissime re-
 cipiebat: quas et ipse a mortuis suis me-
 ritis resuscitauit. **L**ucina romana cor-
 pus martyris **S**ebastiani inuentum tra-
 di procurauit sepulture. Et omissis alijs
 mulieres ingt **M**arcus viij. c. emerunt
 aromata vt venientes vngerēt ihs. **Q**uā-
 ta autē ad cultū dei sit cōmuniter mulie-
 rū deuotio experientiā magistra rerū hoc
 manifestat. **M**agnus ergo in celo erit
 numerus mulierū que simul cum xpo
 gaudebunt in delitijs paradisi.
De mulierum excessu et reprehē-
 sibili ornatu. **C**aplm. iij.

Mulieres quas tam ample laud-
 bus hucusq; p̄secuti sumus: in
 hoc misterio reprehēsbiles ar-
 guēdasq; ostēdā: qm̄ hodierna die pp̄-
 ter excrecentes vanitates suas cominat
 nobis altissim⁹ deus p̄ **I**saiam p̄pheta
 fuit. iij. c. **P**ro eo q̄ eleuate sunt filie sy-
 on et ambulauerūt extēto collo: et nuūb⁹

oculorū ibāt: et plaudēbāt et ambulabant
et pedib⁹ suis cōposito gradu incedebāt
decaluabit dñs vericē filiarum syon: et
dñs crinē earū nudabit. In die illa au-
feret dñs ornatū calciamētorū: et lunu-
las et torques et monilia et armillas et
mitras et discriminālia et periscelidas
et murenulas: et olfatoriola: et ināures et
ānulos et gēmas in fronte pendentes et
mutatoria et palliola et lintheamina et
acus: et specula et sindones et vittas et the-
ristra. Et erit pro suauī odore fetor: et p-
gon a funiculus. et p- crispanti crine cal-
uiciū. et p- fascia pectorali ciliciū. Pul-
cherrimi quoq; viri tui gladio cadēt: et
fortes tui in p-lio. Et merēbūt atq; luge-
būt porte eius et desolata i terra sedebit
Dicendū itaq; ē in hoc misterio quare
mulierū ornat⁹ rēphēnsibilis est et exo-
sus deo. Et ad hoc possūt assignari q̄-
tuor p-ceptue et principales rationes.

Prima dicitur additionis.

Secunda purificationis.

Tertia intentionis.

Quarta inhonestationis.

Prima ratio quare mulierū ornat⁹
est rēphēnsibilis dicit ad additionis. Exce-
dunt quidē in hoc: q̄ addere satagunt
opificio dei. Nam breuitati corpis imo
puerienti stature adinueniūt alias cali-
gas quas calciantes vident statura ma-
gne. Defectū capillorū addunt capillos
adulterinos et extraneos. Colori faciei
supaddūt cerusa et alia feda fucamenta
De q̄b⁹ dñs de p- se. di. iij. c. suare. C Se-
cunda rō quare mulierū ornat⁹ ē re-
prehensibilis dicit purificationis. Contē-
dunt siquidē minores et populares eq̄-
re se maioribus et principalioribus com-
pertum utiq; est. q̄ quidam vendidit vi-
nū et bidebat aquā: et manicas sericas
emeret vxori. Non licet artificī vel agri-
cole vxorez induere p-ctiosos et delicatis
vestibus: maxime dū possibilitas abest.
Sed diebus istis in quolibet gr- du ho-
mines corrupti sūt. Itaq; in tantū excre-
uit ornamentorū pōpa: vt necesse sit ani-
plissimas potes filiabus nubilib⁹ dare.

Ob quā cām ille q̄ plures habet filias:
vir vnā pōt nuptui tradere. Si vna nu-
bat: alie vel in domo remanēt: vel non
pp deū: s; q̄si vi moniales fiunt. Taceo
flagicia q̄ sequūt ex his. Dicit Hiero-
ad Eustochiū: Pudet dicere q̄ quoti-
die v- gines ruāt: quātas de suo gremio
pdat mater ecclesia: sup q̄t sidera sup bus
intmē⁹ ponat trbonū suū: q̄t petras ex-
cauet vt habitet coluber in foraminib⁹
earū. Videas plerasq; viduas anq̄ nu-
ptas: et infelicē psciam mētra tū veste
ptegere: q̄s nisi timor vteri et infantū p-
diderit vagit⁹: erecta ceruice et ludētib⁹
pedib⁹ incedūt. et. ibi. Mō rēphēdim⁹
nō dānam⁹ decentē ornatū: q̄a vt ingt
Aug. xli. di. c. quisq;. Quid loco et tpi et
psonis pueniat attendēdū ē: ne temere
flagicia rēphēdam⁹. S; cur tot expēse
fiūt vbi nō debent. imo vbi cōmode fi-
eri nō pūt: Si fiūt ingo: quō fieri non
pūt: fiūt fiūt. s; vñ acgrūt pecūie: Deu-
heu infelix tēpōz hōz conditio. xpiani
oēs iusti: ie et veritatis obliti extēderunt
tam man⁹ suas ad fraudes: ad deceptio-
nes ad rapinas ad ipia et turpia lucra:
ad ptract⁹ phibitos: et vsuras publicas
Alit vn⁹ repit de mille q̄ vt acgrat et the-
sauriet psciam nō inficiat. Tertia rō
q̄re est rēphēnsibilis mulierū ornat⁹ dicit
intentionis. Itā posito q̄ fm sui stat⁹ de-
centiā mulieres se ornēt: tñ si q̄ iueniāt
in tali ornatu intentionē habere: vt viro
et aspicienti aios ad sui p- cupiscētiā al-
liciāt: cū hoc sit p- caritatez dei et xpiani
etiā si nō sequat alicui⁹ ruina mortalit⁹
peccāt. q̄a est ibi p- p- et p se scandaluz
actiū et mortale: f; 3 Th. fa. sc. q. xliij.
ar. iij. et. iij. De talib⁹ sic se ornātib⁹ dicit
Hiero⁹ ad sacras virgines de continē-
tia virginali. Impudicissim⁹ mulieruz
affectus semp in lapidibus: semper in
gemmis: semp in ornāmētis extriscia
gloriam ponit. Non sufficit eis libido
inata nature: sed occasiōē querunt ex-
plende libidinis. Affectant pculdubio
vt oculi viroz aurū cōtemplantes et gen-
mag: tandē figant in faciem: et surmuis

oculorum suorum nutibus facilius inci-
tent ad libidinosum incendium. hec ille
Si vero aliqui se ornant ppter iactan-
tiam et vanam gloriam ibi constituentes
finem suum ultimum: magis diligentes illam
gloriam quam salutem anime sue: vel gloriam
eternam. parate facere contra precepta domini
vel ecclesie ut possint consequi illam laudem:
ipse adhuc mortaliter peccat. Si autem id
faciant ut virum a concupiscentia retra-
hant aliarum mulierum: nullum ibi tunc erit
peccatum. Sed quis intentionem se ornatum
cognoscere potest nisi deus? Pro maiori
liquidem parte hoc solet esse mulierum scu-
rum ut asserant se ornare intentione pla-
cendi viris suis. Si verum dicunt bene est
sin autem imputet eis. **¶** Quarta ratio qua
re est reprehensibilis mulierum ornatus
dicitur inhonestationis. Decet namque mu-
lieres honeste loqui: honeste incedere:
honeste puerfari: honeste denique se or-
nare: quia honestas extrinseca mentem ostendit
pudicam. Inquit enim **¶** *Tr. li. i. rhetor.*
¶ Operum signa habent sunt. *Et. iij. ethi.*
¶ Unusquisque qualis est: talia dicit et operatur:
et sic vivit. *Et sapiens Ecc. xix.* Amictus
corpore: incessus hominis: et risus denuntiant enun-
tiant de illo. Cum igitur multe sunt mulie-
res inhoneste se ornantes: non possunt
de inhonestate non vitupari. **¶** De sunt que de-
nudant pectus: ostendunt colum: et disco-
operiunt brachia: ludunt cum oculis: lo-
quuntur scurrilia et ociosa. De quibus **¶** *Diero.*
ad matrem et filiam ait. **¶** Palliolum interdum
cadit: ut candidos nudet humeros. Et
ad *Suriam* idem inquit. **¶** Aut loquendum no-
bis ut vestiti sumus: aut vestiendum ut
loquimur. **¶** Lingua personat castitatem: et
totum corpus prefert impudicitiam. **¶** *Arbi-
tro:* ego nil ita exornare posse mulieres
sicut honestatem. **¶** *Mine* et tibi qui uxorem
ducere cupis audeo dicere illis quod **¶** *Idie-
ro.* scribit ad *Demetriadem* virginem. **¶** Illa
tibi sit pulchra: illa amabilis: illa habenda
pro socia: que nescit se esse pulchram: que
negligit forme bonum: et procedens ad pu-
blicum non pectus et colla denudat: nec
revocato pallio, ceruices aperit: et vix

uno oculo: qui vie est necessarius paten-
ter ingreditur. Et recte hec asserit: quia
ve illi qui vane uxoris incurrit com-
mencium. **¶** Multa essent de huiusmodi exces-
sibus enarranda: que breuitatis causa
relinquimus. **¶** Ad tamen concludimus: quod
mulierum publicas pompas deus guer-
ris et alijs tribulationibus domat. **¶** *Ad* quibus
nos liberet ipse qui est benedictus
in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo nonus de iudicio dei contra
fetidos sodomitas.

¶ Nimo tre

pidanti cordeque geli-
do commemorandum est
nobis quod egerit robu-
sta manus excelsi dei

in hostes sodomitas. **¶** In temporibus nostris
maxima christianorum multitudo heu heu
vitio sodomitico periclitatur. **¶** Neque scelus
tam nefandissimum silentio est pretereun-
dum quoniam acriter insistendum est ad eius de-
testationem: exprobationem: et increpationem.
¶ Ob illud liquidem ut patebit: sodomitis
indignatus deus igne de celo missio: et
regiones et homines multos deleuit. **¶** Quare
in hoc sermone de subuersione sodomo-
rum dicendum est. De qua declarabimus
tria mysteria.

¶ Primum dicitur rationis.

¶ Secundum reuelationis.

¶ Tertium modificationis.

¶ Quod propter peccatum execrandum
sodomie deus celesti igne destruxit gen-
tes sodomorum. *Lapsum. j.*

Inne causa putant plerique incre-
duli sodomam esse deletam. *Dicit. n.*

¶ Paulus *Orosius. li. i.* quod ante
annos vobis condite mille centus sexa-
ginta arsit sodomia. **¶** Quod *Cornelius*
tacitus etiam scripsit: licet causam taceat.
¶ Sed *Isidorus. xiiij. ethimol.* expressit sic lo-
quitur. **¶** *Pentapolis* regio in confinibus
arabie et palestine sita: dicta a quoniam ci-
uitatibus impiorum que celesti igne consumpta

sunt: terra amplius hierosolymis olim
vberima: nunc autem deserta atque exusta
Nam pro scelere icolarum de celo descen-
dit ignis: qui regionem illam in cineres eter-
nos dissolvit. Cuius umbra quedam et
species in fauillis et in arboribus ipsis
etiam adhuc videtur. Hascum enim ibi poma
virentia sub tanta specie maturitatis: ut
edendi desiderium gignat. Si carpas fa-
tiscunt ac resoluuntur in cineres: sumuntque exa-
lant quasi adhuc ardeant. Hoc ipsum
ponit Aug. li. xxi. de ciuit. dei. c. v. Scri-
ptura ergo sanctam imitantes firmiter di-
cimus et tenemus quod vitium sodomiticum
causa fuit illius ardentis et inflammati
iudicii. Nec mirum cum peccatum illud sit
grauissimum et deo benedicto fetidum et ex-
osum: imo angelis et hominibus recta sapien-
tibus. Cuius grauitatem ostendunt nobis
potissime tria.

Primum nominatio.

Secundum vociferatio.

Tertium puniatio.

De grauitate vitij sodomitici.

Primum quod ostendit vitij sodomi-
tici grauitatem: de nominatio. Mo-
minat enim quadruplici vocabulo.

Primum est crimine pessimum.

Secundum passio ignominie.

Tertium turpitudine.

Quartum abhominatio.

De primo est textus Gen. xxi. vbi dicitur
Homines sodomite erant pessimi peccatores
Et Gen. xxxvii. Accusauit Ioseph fra-
tres apud patrem crimine pessimo. De a-
gister in historia sec. i. de coitu cum brutis
licet secundum Nico. de lira aliqui exponant: vel
de odio in ipsi Ioseph: vel de rixa pesti-
ma. De secundo vocabulo dicit apostolus
Ro. i. Tradidit illos deus in passionem
ignominie. Nam semine eorum mutauit
runt naturale usum in eum usum qui est
contra naturam. De tertio vocabulo sequitur
ibidem Paulus. Similiter autem et masculi
relictis naturali usu semine: exarserunt in de-
siderijs suis: masculi in masculos turpi-
tudine operantes. De quarto vocabulo
scribit Levit. xvii. sic. Cum masculo ne-

cedit misceris: quod abhominatio est. Ex his
dicit Girardus odoris super vij. ethi. quod Ar.
posuit cubitum masculorum inter bestiali-
tates consuetudinales non inter egritudi-
nales. Et ideo talis bestialitas est inexcusa-
bilis. Hanc bestialitatem reducit ad duo. Scilicet
naturam: et ad consuetudinem. Primum non est a na-
tura: ex lesione naturae. Quae quidem potest esse con-
naturalis: quia naturam contrahit ex ma-
la complexionem. Vel actualis: quia ex
aliquo casu incurrit: puta propter egritu-
dinem vel maniam. Quibusdam autem acci-
dit ex consuetudine: puta illis qui sunt
ad talia consueti a puericia. Peccatum
ergo sodomiticum omnino contra naturam est. et
gravius ceteris peccatis carnalibus. sicut
patet xxij. q. c. adulterij et c. offerebat. c.
usus. de pe. di. i. c. si quis tam masculum. c.
quod puero. xxxij. q. iij. c. i. eo. et de excessi.
prelato. c. clerici. Secundum quod ostendit
grauitatem vitij sodomitici est vocife-
ratio. Quattuor quippe peccata precipue in-
ueniunt: quae fortiter clamant dei vindi-
ctam poscentia. Primum est homicidium
Gen. iij. Dixit deus ad Lamech. Ecce vox
sanguinis fratris tui Abel clamat ad me.
Secundum est peccatum oppressorum vi-
duarum. Unde Exo. xxij. dixit deus. Si
due et pupillo non nocebitis. Si leseritis
eos: vociferabuntur ad me: et audiam clamo-
rem eorum: et indignabitur furor meus contra
vos. Tertium est peccatum detinentium merce-
dem laborantium. Et hoc Jac. v. c. Ecce
merces operariorum: qui meluere regiones
vestras quae fraudata est a vobis cla-
mat: et clamor ipsorum in aures domini saba-
oth introiit. Quartum est peccatum sodo-
mitarum. Unde Gen. xvij. dixit deus. Cla-
mor sodomorum multiplicatus est nimis.
Tertium quod ostendit grauitatem vitij so-
domitici est puniatio. Inueniunt huiusmodi scel-
eris quadruplex puniatio. Prima est Levit.
xx. vbi dicitur. Qui dormierit cum masculo
coitu semine. uterque operatus est nefas
morte morietur: sanguis eorum super eos.
Per legem insuper civile sodomitis infli-
gitur pena mortis. C. de adulterijs. §.
cum vir. Et i. autem: ut non luxurientur

contra naturam collatione. vi. ¶ **S**ecunda
punitio sodomorum fuit nocte qua nat^{us} ē
xp̄s. Tūc enī oēs sodomite morte subi-
ta p̄ierūt. Hoc videt sentire Hieron. qui
sup̄ illo ysa. ix. c. Habitantib^{us} in regione
vmbre mortis lux orta est eis. ait Lux il-
la omnes isto vitio laborantes extinxit.
ne natura quā sumpterat tanta imminu-
dicta fedaret. ¶ **T**ertia punitio peccati
sodomitici est in pestilentijs: quas fre-
quēter p̄pterea imittit de^{us}: vt pz. xxxij. q.
vij. c. flagitia. ¶ **Q**uarta punitio fuit in
sodomis: de q̄ dicem^{us} i sequētib^{us}. Quid
plura: abhominabile vltra q̄ dici pōt
est peccatū istud: adeo vt feratur a qui-
busdāz ipsis demōibus detestādū. Nā
inter demones aliqui inueniri dicūtur:
qui dū vitii istud p̄petratur: nullo pacto
volūt esse presentes. O scel^{us} nec noian-
dū. o malū oī vituperio dignū. o p̄tū
naturā maculās. o vitii spurcissimū. a
cunctis merito exprobrandū. Damnat
a gentib^{us} Tantalus rex phrygie qui ra-
puit Sanymedē filiū Troij regis darda-
norū: vt eo abuteret. In dardania re-
gnauit tros: a quo troiani dicti sunt. O
quale dedecus qualisue ingnominia: in
ter xp̄ianos tale quid cogitari: vel dici
de mundo a scandalis. De sodomitaz
conciuiibus. De quia excreuit hec p̄di-
tissima iniquitas: ita vt pene omnes iuol-
uat status.

¶ **Q**ualiter sodomorū incendium fuit
Abrahe reuelatū: qui orauit p̄ populo
et q̄a nō fuit p̄p̄s dign^{us} liberari Abra-
ham cum puenit ad numerum decem
nil dixit amplius. Caplm. ij.

Oleus deus benedict^{us} sodomi-
tas pessimos iuste deuastare se-
cretū suū aperuit Abrahe dile-
cto suo. De quo cōsiderare debem^{us} tria
Primo amicitiam.
Secundo beniuolentiam.
Tertio prudentiam.

¶ **Q**uare deus voluit Abrahe reuela-
re que sodomite faciebant.

Primo cōsiderem^{us} in Abraha
amicitiā: quia meruit esse ami-
cus dei. Est vtiq^{ue} hec vñ de
vere amicitie signis: qñ q̄s cōicat ami-
co secreta: vt plene posui in sermōe de
amicitia in libro de virtutib^{us}. An Am-
bro. li. de officiis. Nil inq^{uit} occultat ami-
cus si verus est. Et sapiēs p̄b. xxv. Cāz
tuā tracta cū amico tuo. Tenenda ē in
sp̄ regula Sen. ad Lucillum. d. Via cū
amico delibera: sed de ipso p̄i^{us}. De^{us} igit^{ur}
ver^{us} erat amic^{us}: cui fidelitas Abrahę no-
tissima erat. Iō dixit vt pōit Sen. xviij.
Nū celare potero Abrahā que gestur^{us}
sū: Dixit ergo illi. O care Abrahā: cla-
mior sodomorū et gomoreorū multiplica-
tus est: et peccatus aggrauatū est nimis.
Descendā et videbo vitū clamorē q̄ ve-
nit ad me ope cōpleuerint. Sed in oēs
doctores deus cui nihil est absconditū
hoc sic dixit in exemplū nostrū: ne p̄ci-
pites sim^{us} ad ferendas in proximos re-
pente sententias: et ne eos de facili mori
adiudicem^{us}. De hoc est textus. ij. q. i.
c. deus omnipotens.

¶ **D**e oratione Abrahę pro populo.

Ecundo considerem^{us} in Abra-
ham beniuolentiā ad proximos.
Cum enī audisset verba dei di-
xit. O de^{us} meus: nūq^{uid} p̄des iustū cum
impio? Si inuenti fuerint quinquaginta
iusti in ciuitate: p̄bunt simul et non par-
ces loco illi. p̄pter hos iustos si fuerint
in ea? Absit vt rem hanc facias: et occi-
das iustum cum impio. Sit dñs. Si in-
uenero in sodomis quinquaginta iustos
dimittā omnē locū p̄pter eos. Et vero
Abraham descendit ad. xlv. deinde ad
xl. deinde ad. xxx. deinde ad. xx. deinde
ad decem audius vt popul^{us} ab illa pla-
ga liberaretur.

¶ **Q**uod decem persone faciunt populū.

Tertio consideremus in Abra-
ham prudentiā: quia nō descen-
dit infra decē. Scdm̄ Ilico. de
Ira h̄ ideo fecit: quia decēz faciūt pplū.

Neq; videbat cōueniens: et ubi nō in-
ueniret populus iustorū: indulgeret de-
tor iniquis atq; pueris.

**De terribili sodomorum concrema-
tione.** Caplin. iij.

**Am dicendū est quomodo de-
vltus est iniquitatez illoz: qui vt
sic dicam: tam diu sangauerāt
eius mentem. Abi tria p̄sideremus.**

Primo angelorum apparitionem.

Secundo Loth liberationem.

Tertio ciuitatum deletionem.

**De angelis qui apparuerunt Abrahe
in specie iuuenum.**

**Ritmo cōsideremus angelorū
appitiōē. Dicit textus biblie.
Abijt dñs. i. non appuit: postq̄
cessauit loq;: et Abraham reuerſus est i lo-
cum suū. Generatq; duo angeli sodo-
mā vespere. Mico. de lira. venerunt inqt
in assumptis corpibus in specie iuuenum
sedente Loth in foribus ciuitatis expe-
ctante alicuius hospitii aduentū. Qui
occurrēns eis: adorauit. i. reuerēter su-
ſcepit eos: petēs vt declinarēt i domum
suā. Quib⁹ ingressis fecit cōuiuiū et come-
derūt. Pro habēda aliq̄li intelligentia
eorū q̄ hic dicunt: de angelis notanda
sunt tria. **Primū** q̄ angeli nō hñt
corpa sibi naturaliter vnita: vt docēt om-
nes theologi in. ij. sententiā. di. viij. Et
hoc pbatur p̄ Damasc. et Dionysiu. Tñ q̄
hoc arguit aliq. Nam Origenes in li-
bro periarcon dicit sic. Solius dei. i.
patris et filij et spiritus sancti vere id pro-
priū est: vt sine materiali substantia: et
absq; vlla corporee additionis societate
intelligatur existere. Bern. etiam dicit
omel. vj. sup cātica. Demus soli deo sic
imortalitatem sic incorporeitatem: cui⁹
natura sola nec ppter se: nec propter ali-
ud solatio idiget istrumēt corporei. **Li-
quet aut oēm spūm creatū corporeo idi-
gere solatio. Et Aug. in. ij. super Gen.
ad litteram. et i. iij. de trini. et in. viij. de ci.
dei. et in li. de eccle. dog. videt asserere
q̄ angeli habent corpa aerea et subtili****

ma. Et Greg. in omel. epiphanie nomi-
nat angelum animal rationale. His au-
toritatibus respondet sanctus Tho. i.
pte. q. ij. ar. i. ad i. ar. q. alig estimauerūt
nullas substantias incorporeas eē: nisi cor-
porib⁹ vnitas: adeo q̄ qdā ē deū posue-
rūt esse animā mūdi: vt Aug. docet lib.
vij. de ci. dei. Sed quia hoc fidei catho-
lice repugnat: que ponit deum sup oīa
exaltatū. fm illud ps. Elenata est ma-
gnificētia tua sup celos. Origenes hoc
de deo recusans dicere in alijs secutus
est aliorum opinionem: sicut et in mul-
tis alijs deceptus fuit: sequēs antiquorū
philosophorū opiniones. Unde Hiero.
ad Desideriū de illo inquit. Origenes
melior in bonis: peior i malis fuit: cui⁹
hereses in libris periarcon quos ipse
cōposuit maxime inueniri dicunt. **Ab-
gister in historia scholastica super Gen.
circa pncipium. Periarcon est liber
in quo Origenes dixit xpm adhuc i ae-
re p demonibus pati debere: sicut i ter-
ra pro hominib⁹ passus est. Non tenet
igitur dictum: q̄ angeli habeāt corpa.
Elrbiū vero Bernardi exponit q̄ spūs
creati indiget corporeo instrumento: nō
naturalr vnito: s; ad aliqd assumptio: vt in
fra dicet. s. ppter istructiōē nraz. Aug.
aut loquitur non asserendo: sed platon-
icorum vtens opinione. Grego. vero no-
minat angelum rationale animal meta-
phorice propter similitudinem ratiois.
Secundum notandum q̄ qdaz di-
xerunt angelos corpa nunq; assumptis-
se sed omnia que in scripturis diuinis le-
guntur de apparitionibus angelorū con-
tigiſse in visione prophetie: hoc est fm
imaginē. Sed hoc dictū vt dicit Tho.
ubi supra. ar. ij. c. repugnat itentioni scri-
pture. Illud. n. qd imaginaria visioe vñ
est i sola imaginatōe vident. Tñ nō vi-
detur indifferenter ab omnibus. Scri-
ptura autem diuina sic introducit inter-
dum angelos apparentes: vt commu-
niter ab oibus viderent. sicut angeli ap-
parētes Abrahe visi sunt ab eo: et a tota
familia ei⁹: a Loth et a ciuib⁹ sodomorū**

Similiter angelus q apparuit Thobie
ab oibus videbat. Exquo manifestum
fit ista cōtigisse fm corpoream visionē
qua videt id qd positiū est extra videntē
unde ab oibus videri potest. Tali autē
visionē nō vi det nisi corp^o. Cū ergo an
geli neq sint corpora neq habeāt cor
pora sibi naturaliter vnita: relinquit q i
terdū corpa assumāt. Assumunt autē
illa ex aere: cōdensando spm virtute di
uina: q̄tum necesse ē ad corpis assumē
di formationē. Nam aer cōdensatus fi
gurari et colorari potest. Corp^o vero as
sumptū ab angelo vnit sibi: nō qdēz vt
forme: sed sicut motor: representato p
corpus mobile assumptū. Sicut. n. in sa
cra scriptura pprietates rerum intelli
biliū sub similitudinibus rez sensibiliū
describuntur corpora sensibilia: diuina
virtute sic formātur ab angelis: vt con
gruant ad representandū angeli intelli
gibiles pprietates: et hoc est angeluz as
sumere corp^o. Et licet angeli nō indige
ant corpe assumpto ppter seiplos: tamē
assumūt corpa ppter nos: vt familiari
ter cū hoib^o cōuersando demonstrēt itel
ligibilē societate: quā hoies expectāt cūz
eis habendā i futura vita. Hoc etiā q
angeli corpa assumpserūt in veteri testō
fuit quoddā figurale idiciū q vbiuz dei
assumpturū ēēt corp^o humanū. Omnes
enī apparitiones veteris testī ad illā ap
parationē ordinate fuerūt: qua filius dei
apparuit in carne. Tertiū notandum
q sicut nō est ptra veritatem qd in scri
pturis intelligibilia sub figuris sensibili
bus describunt: quia hoc nō dicitur ad
astruendū q intelligibilia sint sensibilia
sed quia p figuras sensibilibum propie
tates intelligibilium fm similitudinem
quādā dant intelligi. Ita non repugnat
veritati sanctorū angelorum: q corpa ab
eis assumpta vident hoies viuētes: lz
nō sint. Mō. n. assumūt nisi vt pprie
tates hois: et operationē hois spirituales
pprietates angelorū: et eorū spūali opere
designent. Qd nō ita pgrue fieret: si ve
ros hoies assumerēt: quia proprietates

eorū ducerent in ipsos hoies: non i ange
los. Quare angeli per organa assumpto
rū corporū nō sentiūt. nec tū illa organa
superflue sunt formata: quia nō sunt for
mata vt p ea angeli sentiant: sed ad hoc
vt p huiusmodi organa virtutes spiritua
les angelorū designēt: sicut p oculū desi
gnat virtus cognoscitiua angeli: et p alia
membra alie eius virtutes. vt dicit Dio
nisius vlg. c. cele. hierar. Et id historiaz
itaq reuertentes enarremus quid actus
sit. Et scribit in textu bible q virt ciuitat
a puero vsq ad senē vallauerunt domū
et dixerūt Loth. Educ viros illos huc:
vt cognoscamus eos. Quibus Loth ob
tulit filias que nōdum cognouerant vi
ros. d. Accipite illas et abutimini eis: vi
ros aut istos nō tangatis. Hic queritur
vtrū Loth sic faciēs peccauerit. Et qdā
dicūt q nō: eo q de duob^o malis min^o
est eligēdūz. vt p3 di. xiiij. c. duo. et. xxiij. q.
iiij. c. iurauit. et. c. nō solum. Sed Alio.
de lira dicit q istud intelligitur in corpa
libus seu tpalibus: nō aut in spiritualib^o
qñ vt dicit ap^ls: nō sunt faciēda mala
vt inde veniāt bona. Et idē dicit. xxxij
q. iij. c. sic nō sunt. et. xxxij. q. v. c. si quis
vxoē. Quare illicitum fuit Loth. pcede
re filias ad absum. Caritas. n. est ordi
nata. et ideo nullus debet cōmittere ali
quid inordinatum vt precaueat a maio
ri pctō alterius. Loth ergo nō potuit of
ferre filias suas quin cōsentiret peccato
mortali. Excusatur itaq a tanto: sed nō
a toto: tum ratione perturbationis men
tis in qua erat: tum quia vitio pessimo
in suis ciuibz et violentie in hospitibus
occurrere intendebat. Dum ergo sodo
mite violentiam inferre temptarent ita
vt vellent effr ngere portas domus: an
geli introduxerunt Loth: clausēruntq
hostiū: et eos qui foris erant percusserūt
cecitate: a maximo vsq ad minimū. Ali
co. de lira dicit q percussī sunt cecitate: nō
puatione visus: sed acrisia. Magister i
histo. scholastica dicit. Acrisia est qñ
homines habent oculos apertos: et nō
vident: quod magi faciunt incantatio

nibus. Sit insup aliquando qd homines rem habent in manu: et nō vidēt: et hoc etiā ē Acrisia: ab'a quod est sine et crisis iudiciū. ¶ Secūdo p'dideremus Loth liberationē. Dixerunt angeli ad Loth. Omnes tuos educ de vrbē hac. Delebi mus. n. locū istuz. Et ingressus Loth ad generos suos ait eis. Surgite et egredi mini: quia delebit dominus ciuitatem istam. Nō est credenduz vt ait Hiero. his qui dicunt alias a predictis vir ginibus Loth habuisse habentes viros que cum viris submersi sunt: sed gene ros vocat futuros generos. An hebr: ai ca veritas habet. Egressus est Loth ad sponfos: qui noluerunt egredi: et vi sus est eis ludēs loqui. ¶ Hanc dissimu lante Loth exire apprehensum cum cū vxore sua et filiabus suis statuerunt cum angeli extra ciuitatem. d. ne respicias re tro: sed in monte saluum te fac. Qui ex perturbatione nō dūz plene credens dño ait. Nō possum ī monte saluari: ne forte apprehendat me malū et moriar. Dicit mgt in historia scholastica. Forte senex: mōtūm frigoza: et labores vie horrebat. Addit Loth. Est hec ciuitas parua: ad quam fugere sufficio: vt saluer in ea. Et ait dominus. Non subuertam vrbem p qua locutus es. Et ppter verba Loth vocata est ciuitas illa segor: idest parua. Quādiū autē fuit Loth: dominus pcp cit ei: s; vt dicit Hier. cōcussa fuit bister remottū. Unde Loth timens egressus mansit in monte: et segor post subuersio nem quattuor ciuitatū: tertio terremotu absorpta fuit. ¶ Tertio cōsideremus ciuitatum deletionem. Egresso Loth de Sodoma: pluit dominus super ciuita tes illas sulfurem et ignem. Dicit Hiero. de lira qd ignis sulfureus habet ardore et fetorem: ad significandum vitiū sodo mitarū: quod feter vilitate: et ardet ardo re concupiscēte. Et subuertit dominus ciuitates illas: et omnes habitantes in eis. Vxor vero Loth respiciens post se versa est in statuam salis. Quam Iosephus dixit se vidiſſe. Dicit hebrei qd hoc

fuit quia peccauerat ī sale: vt sic pena rñ deret peccato. ¶ Petenti enīz Loth sal p condimento cibi angelorum: quos ho mines credebat: ipsa renuit apportare: quia nō habebat caritatem ad hospites. ¶ Perierūt itaq; in igne omnes viri usq; sexus: qui erant in ciuitatibus illis to taq; regio conuersa est in lacū. De quo Ihdorus. li. xiiij. ethimol. ait qd dicit ma re mortuū: qd nihil gignit viuū: nihil recipit ex genere viuētium. Nam neq; pisces habet: neq; assuetas aquis et letas mergēdi vsu patit aues: sed et quēcūq; viuētia mergenda temptaueris: quā cūq; arte demersa statim resiliunt et q; uis vehemēter illisa: statim excutit. S; neq; vētis mouetur: resistente turbini bus bitumine. Neq; nauigationis pa tiens est: quia omnia vita carentia in p fundum merguntur. Nec materiā vllaz sustinet: nisi que bitumine illustrat. U cernā accensam ferunt supernatare: ex tincto lumine mergi. ¶ Puto qd sapiētissi mus deus statuerit lacum illum tam ad mirandis p'pactantibus sociari. vt sic ma gis occasionem habeant homines co gnoscendi virtutem et potētiā dei. Ip se ergo sodomitas deleuit: nec passus est regionem illorum in lacum conuersam vt tactum est: vllō vnq; tempore habita bilem fieri. Laueāt ergo qui xpiano no mine decorantur: ne tanto crimine irre riti: deum celi conturbent: et inducāt vt iudicet illos: et verberet flagello suo. Et quo nos misericorditer liberet: qui ē be nedictus in secula seculorū. Amen.

¶ Sermo vndecimus de iudicio dei contra Pharaonem et egyptos: in po pulum iudeorum seuiētes.

De repeti'

mus frequentius de iudicio dei viuētis: viden tur his quibus lapidea corda sunt et adamantina friuola esse: ineptaq; et abiicienda

Aliunt ehi illa cōficta inuentaqs esse: vt sic vulgares terrorib⁹ quatiant. S3. pfecto rex gestarū expictia docet: ipsos velint nolint esse mentitos. Offert namq3 scriptura sancta vndiq3 apūssima exempla 7 manifesta: in quib⁹ luculenter cognoscere possum⁹ q3 terribilis oipotens deus fuerit: 7 qdez sepius ptra pctorēs illū spernētes. Inter que extat illud vñū de quo in pñti sermone erim⁹ disceptatur: qñ. s. tot plagis peussit Pharaonē 7 populū egyptiorū. ppter delicta 7 facinora sua. Quare de iudicio dei contra Pharaonē locuturi: tria misteria de illo pponimus percurrēda.

Primū dicit populi israhelici afflictio
Secundū Moyfi diuina electio.

Tertium Pharaonis 7 suoz punitio.
Qualiter Pharaos 7 egyptij crudeliter erant populo iudeorū. Cap. i. i.

Eccauit Pharaos ptra populū dei: 7 egyptij fecerunt similiter.

Neq3 arbitrandū est illū Pharaonē fuisse: sub quo Ioseph tam gloriose sublimatus est: quia vt dicit Aincenius in speculo historiali ille dictus fuit Phares. post quē 7 multi alij Pharaones regnauerunt successiue in egypto: vsq3 ad istū Pharaonē Amenosis nominatū: qui in iudeos acriter insurrexit
Quod vt melius inoteat: i hoc misterio de populo iudaico tria considerare debemus.

Primo multiplicationem.

Secundo persecutionem.

Tertio aggrauationem.

Qualiter multiplicatus est populus iudeorū.

Primo cōsideremus illi⁹ populi multiplicationē. Dicit. n. Exo. i. c. Filij israhel creuerūt: 7 quasi germinātes multiplicati sunt 7 roborati nimis impleuerūt terrā. Et Aug. xv. lib. de ciui. dei. dicit. Ex vno Abraham non multo ampli⁹ quadringēts ānta multiplicano hebrece gentis tanta pcreata est: vt in exitu eiusdem populi ex egypto sexcenta milia hominūz fuisse referatur

belice iunētus. Scdm autē magistrū in historia scholastica. 7 colligit ex. xij. c. Exo. habitatio filiorū israhel in egypto fuit quadringētorū triginta annorum. Sed nomine egypti intelligēdus ē oīs incolatus eorū qui incepit a promissione Abrahe facta in via Mesopotamie.

Secundo cōsideremus illius populi psecutionē: quare scilz Pharaos 7 egyptij psequēbāt iudeos. Et dicit Iosephus q3 egyptij inuidebant eis propter virtutem ingenij 7 laboris industriam: 7 affluentiam opum 7 sobolis nobilitatem. Secūda rō assignat Exo. i. vbi dicit. q3

Pharaos dicit. Populus israhel fortior ē nobis opprimam⁹ eū ne multiplicatus insurgat cōtra nos: vel adulādo hostibus nostris ereat liber. Tertia rō ponit i glosa sup Bath. Ad diabol⁹ prescigens xpni nasciturū ex heb: eis populū extinguerē nitebat. Occurrebat ergo sibi inuidia populi: timor Pharaois: 7 malicia diaboli. Tercio cōsiderem⁹ illius populi grauationē. Imposuit Pharaos illi populo graues angarias operūz fm magistrū in historia scholastica. quibus fracti nō vacarent amplexibus: 7 magistros operū prescicit egyptios vt durius affligerent eos. Compellebant coquere lateres: ex quibus ampliaret ciuitates. s. Phiton: 7 Ramessen que erāt i finib⁹ egypti. 7 fornicauit eas Pharaos: ponēs ibi armatos: ne quis posset ingredi vel egredi sine regis nutu. Aliud opus non tam graue q3 seruale imposuit eis vt lutū platearū 7 sordes vicorū cophinis erporarent. De quo in psal. Banus eius i cophino fuerūt. Tertium etiā addit Iosephus: vt. s. s. s. p multas deriuationes diuiderēt 7 circūdarent ciuitates fossag. Quāto magis autē opprimebant: tanto magis deo auctore multiplicabant. Ad videns Pharaos precepit obstetricibus hebreorū Sephore 7 Phue: que fm illico. de lira erant egyptie 7 serant multitudinē obstetricū: vt masculos hebreorū obstetricando interficerent 7 abortiū factū mētrent: feminas autē referuarēt.

Dicit **M**agister in hysto. q. hoc factus est: tum quia semine nō poterāt surgere contra regē: tum quia volebant illas ad luxuriā egyptiorū: tum q. erant viles fm. **M**ico. de lira ad aliqua opa que egyptij facere nesciebant. In tot angarijs: in tot laborib⁹ nō satiabatur crudelitas **M**haraonis. Quinimo cum obstetrices qd. ordinaverat facere nolūssēt dicētes hebreas mulieres artē obstetricādi habere: et absq. illis parere: pcepit pharaon omni populo suo dicēs. Quicquid masculini sexus natū fuerit. s. de iudeis in flumē picite: et q. qd. feminei reseruate. Quātus erat meror: quātus luc⁹ hebreorū. Quot lamenta: quot gemitus **A**lamabāt ad deū creatore oīū **M**ise: rere nostri dñe miserere nostri: subueni nobis: et ser pereūtiū opem. Adiuua nos deus salutaris noster: et ppter gloriā noīstui dñe libera nos: nec patiaris nos tam dure vexari ac molestari.

Quod deus exaudiuit clamores populi iudaici: et elegit **M**oysem ducem et liberatorem. *Lapsum. ij.*

Quod dereliquit i se sperantes de⁹ qui si quādoq. illos pāi secreto suo iudicio sinat tandem sue misericordie venā aperire non desinit. Voluit ergo p. pietate sua populū i afflictione clamāte exaudire. Elegitq. **M**oysem duce et liberatōrē quē amplissimis p.rogatiuis dotare dignatus est. Et aut hoc clarius habeatur: bene est vt d. hoc **M**oyse in hoc secūdo mysterio tria, cōsideremus.

Primo generationem.

Secūdo p.feruationem.

Tertio vocationem.

Quod de natiuitate et ortu **M**oyfi q. natus est fm. beneplacitū dei.

Primo cōsiderem⁹ **M**oyfi generationē. **M**at⁹ q. ppe ē **M**oy ses fm. beneplacitū diuinū. Dicitur nāq. exo. ij. c. Egressus est p. hoc vir d. domo leui: et accepit vxorē stirpis sue q. cōcepit et peperit filiū. Dicit **M**ico.

de lira. q. ista acceptio nō potest itelligi de acceptiōe i matrimonio quia dicitur post hoc. i. post p.ceptū regis d. pueris submergēdis. **M**am ante illud p.ceptū vxor peperat **A**laron: q. natus fuit ante **M**oysem annis trib⁹. **Q**uod p. bat. **E**xo. vij. c. vbi d. f. q. **M**oy ses. lxxx. erat anno rui et **A**laron octoginta triū q. locuti sūt ad **M**haraonē. **I**deo **I**oseph⁹ et alij dicunt: q. ista acceptio itelligit de copula quia ppter edictum regis multi separauerūt se ab vxoribus: q. tuz ad carnalē copulā magis eligētes nō generare: q. q. filij statim nati submergerēt i flumie. Et oīs amonuit **A**imraz patrē **M**oyfi in somnis: q. secure ad vxorem accederet: q. ex illa filiū generaret: q. populus esset liberaturus. Et sic eam cognouit. concepit ergo vxor **A**imram et peperit filiū fm. magist. in hystoria scholastica silentio: eo q. nō multū doloris par⁹ ei intulerit. **N**ec absurdū aut impossibile id cēseri debet: qm. **P**lutarchus refert in vita **L**iceronis: q. quando in lucem venit **T**ullius: nullo puerperij dolore: tertio kal. ianuarij natus est. **A**bseondit ergo mater **M**oysem tribus mensibus. **R**efert **A**ugu. xviii. li. de ciui. dei. xxxix. c. q. eo tpe quo **M**oy ses natus ē fuisse reperit **A**ithlas ille magnus astrologus **P**romethei frater maternus au⁹ et **M**ercurij maioris: cui⁹ nepos fuit **M**ercurius termegistus. **S**ecūdo cōsideremus **M**oyfi p.feruationē. **P**referuauit illum deus a periculis: ne violēta morte occideretur: Et enī inquit **M**ico. de lira. quia inquisitiones fiebāt in domibus: non potuit vltra illum abscondere mater. **Q**uare cōpulsā sumpsit ficellaz scirpam. vt dicitur **E**xo. ij. c. i. capsellaz de inuicis contextā et rotundam. vt dicit magister in hystoria. et linuit eam bitumine: ac picē: et ponens intus infantulū in caretio ripe eum exposuit. ne impetu fluminis raperet stāte. pcul sorore pūla **M**aria: et expectāte rei exitū ex matris p.cepto fm. magist. i hyst. Et ecce des. ē dū filiā **M**hara oīs vt lanaret i flumie.

Que vidēs fuscellā afferri fecit et aperiri
vidensq; puulū vagientē miserta est ei⁹
dicens: De infantib⁹ hebreorū est. Re-
fert Josephus q; tante pulchritudinis
erat: vt nullus adeo seuerus esset q; aspi-
ciens illum nō diligeret: multiq; d post
dū cerneret eū p plateā ferri: occupatio-
nes in quib⁹ studebāt desererēt. dū igit
susceptū puer expōitū: vt Joseph⁹ nar-
rat aliquē Egyptiē vellēt lactare nole-
bat illaz suggere māmas. Et Maria
soror dissimulās q; frater eius cēt dixit
filie Pharaonis. His dñā vt aduocet
aliquā hebreā: Que dixit. Sic. Vocā-
uitq; matrē cui illa ablactandū tradidit
filiū: pmissiq; mercedē. Suscepit muli-
er et nutriuit puerū: adultumq; tradidit
filie Pharaonis. Que adoptauit illū i
filiū: vocauitq; nomē eius Moyses di-
cens: q; de aqua tui cū fm magistrū in
historia scolastica. Egyptij mos aquam
is saluatū dicūt. Addit magister i hist.
scolastica. q; dū quadā die Pharaōi
filia obtulisset Moysen vt ipse eū ad-
optaret: admirās rex pueri venustatem
coronā quā fronte gestabat capiti illius
imposuit. Erat aut in ea Amonis ima-
go fabrefacta. Puer aut coronā piccit
in terrā et fregit. Sacerdos aut heliopo-
leos a latere regis surgens exclamanit.
Hic est puer quē nobis deus occidēdū
mādauit: et voluit irruere i cū: s; auxilio
regis liberat⁹ est: etiā p suā sione cuiusdā
sapientis: qui p ignorantiaz hoc factum
esse a puero asseruit: In cuius rei argu-
mentū cū pinnas allatas puero obtu-
lisset: puer eas ori suo apposuit et lingue
sue summitatē igne corrupit. Unde et he-
brei cū impeditioris lingue fuisset. inde
pceciisse autimant. Postq; vō creuit
vt habet Exo. ij. c. amplius fact⁹ robu-
stus vidit qdā die vnū de Egyptij ver-
beratē quēdā hebreū: et Moyses respi-
ciēs huc atq; illuc vidēs q; null⁹ adesset
interfecit eū et abscondit in sabulo. dicit
Mico. de lira. q; hebrei tenent: q; iste q;
erat percussus ab Egyptio: fuit vir Sa-
lomith: que erat pulchra nimis. et patz

Numeri. xliij. c. Egyptius aut ille erat
vn⁹ ex spoliis q; ordinauit q; hebreus
i auroza surget: et veniret ad opa. Et il-
le domū adiens ad Salomith. adhuc i
lecto iacentē accessit. Que credens esse
virū accepit eū. Postq; vō inouit sibi
pditio: cōqueſta est viro. Quare vir ri-
xabat cū illo egyptio. et ille verberabat
eū. Moyses aut ex reuelatione dei scie-
bat se esse electū ducē et defensorē illius
populi. Itaq; sine peccato interfecit illū
Alterā die vidit duos hebreos rixantes
et dū argueret eum qui fecerat iniuriam
rēdit. Quis te pstituit iudicē super nos
Moz occidere me vis: sicut heri occidi-
sti egyptiū: Auduit Pharaō verbum
hoc. et querebat occidere Moysē. Qui
fugiens p desertū venit i terrā Madian
seditq; iuxta pulcū. Erāt autē sacerdoti
Madian. i. pmati: quia antiqui⁹ sacer-
dotes appellabāt maiores et pncipalio-
res: septē filie. Ipse vō dicebat Raguel
cognominatus Jetro: que venerant vt
haurirēt aquā gregibus suis. Dicit ma-
gister in historia scolastica. Officiū
enī gregū alendorū tunc erat etiam mu-
lierū. Supruentes vō pastores rep-
pulerūt eas: quos phibuit moyses ab
iniuriā virginum: et adaquauit greges
earū. Que maturius solito redeuntes:
rogauerūt patrē ne bñficiū pegrini re-
tributiōe priuaret. Vocatusq; Moyses
iurauit: q; habitaret cum illo: et accepit
vxoē filiā ei⁹ Sephorā que peperit ei
Gersan: qd sonat aduena: eo q; i exilio
genuerat eū. Peeperitq; alter q; dixit
Eliezer. i. diuinū adiutoriū. Deditq; iet
socr⁹ oēm curā gregū suoz in quib⁹ fm
magistr⁹ in historia. ois antiq; barbarj
erat possessio. Tercio consideremus
Moysi vocatiōē. Mō. n. a seipso pñi-
puiose grādia ē agrellus: sed a deo voca-
tus. Mā dū pasceret greges ouīū i deser-
to: vt notat Exo. iij. c. venit ad mōtē sy-
nai. Qui s; magistr⁹ i historia scolastica
in quadā sui parte dictus est Dreb. Et
apparuit ei dñs in flāma ignis d medio
rubi qui ardebat et non conburebatur.

Procanctis dñs Moysen. Et ait Moyses. Adami ⁊ videbo visionē hāc magnam. Et vocauit eū dñs de rubo. ⁊ ait Moyses Moyses: Qui rñdit. Ad suz Et dñs. Tolle calciamēta. locus enim in quo stas terra sancta ē. Ego suz de⁹ Abraham. deus Isaac: ⁊ deus Jacob. Aidi afflictionē populi mei in egypto ⁊ descendi vt liberē eū. Veni. mittā te ad Pharaonē. Sunt ⁊ alia multa in textu biblic in quibus luculenter ostendit q⁹ deus Moysen ducem illius populi elegit: cui in sociū dedit Aaron fratrē eius Confundant ergo illi qui deceptorem ⁊ seductorem accusant Moysen: ⁊ criminantur illū: quasi ex vi ingentij ⁊ artis magnalia que de ipso predicātur fecisset Contra quos est scriptura diuina taz vteris q⁹ noui testamenti prout exp̄ssis possui in quadragesimali de penitentia in sermone de obedientia dei.

De varijs plagis ⁊ flagellis egypti.

Capitulum. iij.

Incēdū hoc tertio loco restat de varijs dei iudicijs: quib⁹ omnē egyptū ⁊ Pharaonē iuste conculsit. Qd⁹ vt plen⁹ intelligat: tria considerare debemus.

Primo Pharaonis obdurationem. Secundo magorū operationem. Tertio egypti plagationem.

Primo consideremus Pharaonis obdurationē. Cū enī Moyses ⁊ Harō coram Pharaone locuti fuissent mandata dei: fecissetq⁹ signa: idurauit Pharaon cor suū. Et vt dicit. xxiij. q. iij. c. Nabuchodonosor. ipsis flagellis durior est effectus ⁊ perijt. Hac occasiōe queritur a doctoribus. Atrū obduratio sit a deo Et q⁹ sic p̄z. Quia Exodi. iij. c. dixit de⁹ Indurabo cor Pharaonis. Et Exodi. ix. ⁊ x. ⁊ xiiij. Indurauit de⁹ cor Pharaonis. Et ysa. lxiiij. scribitur. Indurasti cor nostrū ne timeremus te. Et Ro. ix. ap̄ls ait. Cuius vult de⁹ miseret: ⁊ quez vult indurat. Sed contrarium probari potest. Dicit enī p̄ph̄a. ps. xciiij. Nolite obdurat corda vestra. Et Hieremie. v.

c. conuenit de⁹. d. Indurauerūt facies suas supra petrā ⁊ noluerunt reuerti. Et Exo. xvij. c. Indurauerunt ceruicē suaz ne audirēt me: ⁊ ne acciperēt disciplinā ergo videt q⁹ induratio sit a pp̄ia malicia. Rñdet Bos. di. xl. p̄m̄ li. ar. iij. q. i. ⁊ ij. q. obduratio vno mō dicit culpaz Et sic fm̄ Aug. li. de predestinatōe sanctorum obduratio nil aliū est: q⁹ dei obuiare mādatis. Et glo. Ro. ij. c. Obduratio est obdurate mentis in malicia p̄tinatia: per quā fit homo ipenitēs. Nec est ab hoīe non a deo: quia vt p̄batū est deo auctore nō fit homo deterior. Alio modo obduratio dicit penā. Et q⁹ oīs pena iusta est ⁊ ordinata. sic obduratio est a deo que nihil aliud ē q⁹ subtractio gratie qua homo nō est dignus: q⁹ illa abuteret. Propterea d⁹ multis dicit de⁹ in ps. Dimisi eos scd⁹ desideria cordis eorū: ibunt i adinventionib⁹ suis. Hinc Aug. ait. li. d. li. ar. Indurauit de⁹ Pharaonem isto iudicio: sed ipse se libero arbitrio. An cum audisset relata p̄ Moysen ⁊ Aaron: vidissetq⁹ virgā puerfam in colubrū: ⁊ rursus colubrū conuersus in virgā: iussit affligi populū ne darent eis palee: sed ipsi acquirerēt: ⁊ redderēt numerū laterū consuetuz. Secūdo consideremus magorū opationē. Naz vt dicit Exo. viij. c. Magi Pharaonis piecerunt virgas in terrā: que verse sūt in serpētes. Sed hic difficultas nō putatur: Atrū ille virge conuerse sunt in veros serpentes. Et quidā dicunt q⁹ ibi nō fuerūt veri serpentes. sed fuit in que dam delusio: q⁹ vt dicit Aug. iij. de tri. Non est putandū istis transgressoribus angelis ad nutū seruire hanc visibiliū materiā rerum: sed soli deo. Rōistoruz est: quia fortior erit diabol⁹ tpe antirpi q⁹ nunc. Sed tūc mēdaciter opabitur vt dicit Augusti. ij. li. de ciui. dei. c. xix. ⁊ ap̄ls enā scribit ad Timot. ij. c. Quis aduēt⁹ erit fm̄ opationē sathane i oib⁹ signis ⁊ prodigijs mendaciū. Atrū Alex. i. ij. li. q. xliij. mē. i. soluit. d. q⁹ cū in mendatio duo intelligantur. s. falsitas

et intentio fallendi: in miraculis antixpi
 aliqui erit falsitas ex pte rei: aliquando
 erit veritas ex parte rei: non tñ ex parte
 intentionis. Intendet quippe decipe ho-
 mines: et facere credere se esse deum. Sic
 opa magorum pharaonis erant vera ex pte
 rei sed mendacia ex pte intentionis. Intende-
 bant namque ipsi: ut videtes crederet: quod
 opa sua prederet volente deo: sicut opa
 Moysi: tñ ut dicit Augustinus. li. viij. de ci. dei
 x. c. faciebant illi veneficijs. i. incantatio-
 nibus magicis: quibus sunt angeli mali:
 hoc est demones dediti. Alij dicunt quod co-
 uersio virgarum in serpentes fuit pñ appa-
 rentia: et tñ ibi fuerunt veri serpentes: quia
 demones propria virtute dimissi poterant
 virgas a magis pietas per motum localem
 impenetrabiliter sensui humano tollere:
 et loco earum serpentes alii de portantes sup-
 ponere. Eodem enim quod aliqui per subtilitatem
 manuum et motum localem: alij sic transmu-
 tant quod homines non percipiunt: multo fortius
 demones. Nonnulli vero referunt quod ibi fuit
 vera puerio virgarum in serpentes. Et hoc
 dicit Strabo in glo. Modum autem assignat
 Alex. in. ij. q. xliij. et Mico. d. lira sup hoc
 passu. Nam demones per motum localem possunt
 applicare actiua natura passiuas: et sic se-
 quitur effectus naturales: sicut applicatis lignis
 ad ignem per manum hominis generat ignis in
 materia lignorum. Illa tñ generatio est ab igne sic
 ab agente proprio: et ab applicate ligna mi-
 nisterialiter tantum. Si obijceret quia in textu
 dicitur: deuorauit virga virgas. ergo non erant
 serpentes. Respondet Augustinus. quod istud dictum
 fuit initialiter et finaliter quod videlicet ex virga
 Moysi factus est serpens: et in virga rediit
 Similiter vnde magorum potuerunt dici vnde
 initialiter: sed non finaliter. Ideo vnde
 Aaron deuorauit. i. abstulit eis potesta-
 tem redeundi in virgas: quia et si aliquo modo
 esset ordo naturalis: ut ex virgis fierent ser-
 pentes: non tñ e converso. Tercio consi-
 deremus egypti plagationes. Voluit namque
 quod deus flagellare egyptum decem plagis.
 Prima posita. Exo. vij. c. aqua flumi-
 nis versa est in sanguinem: et pisces qui erant
 in aqua mortui sunt diebus septem. Dicit

magister in hyst. quod fuit sanguis in omni
 terra egypti: in fluuijs: riujs: et paludi-
 bus: et in vasis domorum: tam ligneis quam
 saxeis. Foderuntque puteos egypti per cir-
 cuitum fluminis: et inuenerunt sanguinem
 Refert Josephus quod hebreis erat fluuius
 potabilis: licet esset mutatus. Egypcijs vero
 non solum colore sed etiam sapore amaro
 crurore preferbat. Secunda plaga
 notat. Exo. viij. c. Ascendit multitudo ranarum
 operuitque totam terram egypti. Asserit
 Josephus quod orze in breui moriebantur
 et putrescentibus cadaueribus fetor nimis
 noxius exhalabat ex aqua: immo quasi
 quedam domesticos domos intrantes sic in
 cibis et potibus et lectis inueniebantur.
 Tertia plaga adhuc annotat. Exo. viij.
 c. quod omnis pulvis terre versus est in cyni-
 fes per totam terram egypti: molestantes ho-
 mines et iumenta. Magister in hi. scho.
 dicit. Sunt cinifes musce adeo subtiles
 ut visum nisi acute videntis effugiant
 Addit Josephus quod innumera multitudo
 pediculi: egyptijs pullulauit ex inte-
 rioribus ebullientibus: quos ne lacrimis nec
 medicamentorum vnguentis exterminare
 poterant. Nam ut recitat magister in
 hysto. multis plagis propter decem famosas
 credibile est percussos egyptios. Quarta
 plaga fuit: quia venit musca grauissima.
 i. multitudo muscarum. Ponit ma-
 gister in hysto. quod quidam egyptiorum inter hec
 flagella timentes egyptum pituram egressi
 sunt: ut Cecrops: qui ingressus greciam urbem
 perdidit quam per ea dicta est athene. Credit et
 eadem tempestate egressus Dionysius Bac-
 chus: qui et agros coluit: et vsum vinee grecis
 dedit. Quinta plaga describitur Exo. ix.
 c. Mortua sunt omnia animalia egypti: sed fi-
 lijs israel non. Mico. de lira inq. intelligit
 de illis qui erant in capris. Sed magister in isto.
 dicit quod de illis que erant in domibus qua-
 que in pascuis post gradines pemerunt.
 Vel forte determinandum non est: quia sine mul-
 to tempore intervallo forte hec facta non sunt
 et potuerunt alii de his iterum animalia. Non
 enim est credendum quod hodie una plaga et cras
 alia percussus sunt: sed forte per quinque dies

vel ampli⁹ vel min⁹. ¶ Sexta plaga fuit: q^d facie sūt vesice turgētes i hoibus & sumē⁹. ¶ Septia plaga fuit: q^d venerūt tonitrua & grādies: & deuastauerūt f^m m^g f^m ordeū & linū: q^d erat i spica. tritū & sar nō. ¶ Octaua plaga. Eū locū sta & duorauit frumētū. Quia i q^{lib}z mē se kalēdario duo dies atro colore tanq^{am} abhominādi signati sūt. Iō nota f³ magistru q^d egyptiaci iō dicūt: q^d i his passis ē egypt⁹. Ab q^d voluit inf ecclia illos i kalēdario poni: vt diuina miracula semp nobis exēplo sint. ¶ Mathematici vero dicūt: q^d p^{ri}ssimū egyptioz astrologi: quasdā p^{re}stellatōes nociuas hūanis actib⁹ in singulis mēsibus deprehenderūt: quaz cōstellatiōnū pūcta vulgus ppter iperitiā vitare nō poterat. Quap^{ro}pter cautū est vt tota dies obseruaret^{ur} ppter horā illi⁹ abhominābil^{em} lucia. i. dici. Sed hoc obfuarī phibitū ē. xxvj. q. vij. c. nō obfue^{re}. ¶ Nonā plaga h^{ic}. Exo. x. c. Facite sunt tenebre horribiles i omni terra egypti. Abi at filij isrl^{is} habitāb^{at} lux erat. ¶ Hic de lira. Dicūt horribiles: q^d visione imagiaria videbāt multa fantasmata vt terrerent. ¶ Decia plaga fuit percussio & mors p^{ri}mogenitoz: q^d Moyses exple^{re} oibus q^d deus iusserat: & accepit vas aureis & argēteis mutuo ab egyptiis factū est noctis medio percussit dñs oē p^{ri}mogenitū i terra egypti: nec erat dom⁹ i qua nō iaceret mortuus. Dicit magister in histo. q^d executio ista facta fuit per manum boni angeli: q^d apparuerat Moysi i rubo: in p^{er}sona dei. Aug. tñ super illū locū p^{er} s. Immissiones p^{er} āgelos malos. ait. Possū⁹ sine dubitatōe malis angelis attribuire mortes peccatoz. Noctē g^o illa p^{re}gregato oī p^{ro}p^{ri}o iudeoz p^{er}cinxere se ad iter: & mane oēs insimul iter arripuerunt. In egressu vero eoz vt dicit m^g f^o. facto terremotu multa templa egypti cū suis idol^{is} corruerūt. Adhuc at factū est: q^d nilus p^{ro}pter solitū inundans terrā i qua sepulchrū Ioseph erat coopuit. Tenebantur autē iudei ex inramēto asportare ossa ei⁹. Tunc Moyses scri-

p^{er}lit i lamina aurea nomē dñi Thetragramaton: que inlecta aque sup^{er}natauit: vsq^{ue} dñm veniēs stetit supra: vbi erat sepulchrū. Et effodientes susulerūt ossa. ¶ Hic de lira sup. xij. c. Exo. hoc impugnat. v. Que dicūt de nilo & ossibus Ioseph: vident esse ficticia: tum q^d glosebraice & Iosephus talia nō dicūt: l³ imponat eis ab illis q^{lib} libros eoz nō viderūt: tum q^d vna de causis q^{re} ossa Ioseph remāserūt in egypto fuit: vt p^{er} eius sepulchrū memoria bñficioz eius ap^{ud} egyptios diutius remaneret: & sic populus israhel mitius tractaretur. Ideo nō est verisimile q^d ossa eius essent posita i pratis: vel in campis: vbi aque possent inundare: s^{ed} in loco valde solēt & celebri: vbi aque nō possent inundare: maxime cū tpe mortis eius eēt potētissim⁹ regi & populo predilectus. Aeruntamē hęc ratio infringi potest de facili: eo q^d nō est incōueniens: q^{uod}q^{ue} aquas & maris & fluminū: p^{ro}pter spem & vltra solitū inundare. Tr. i. methan. tractatu v^lg. f^m nouā translationē. f^m vero veterem est in secūdo. dicit. Nō semper autē eadem loca terre neq^{ue} aquosa sunt neq^{ue} arida. sed p^{er}mutant^{ur} f^m fluiūz generatōes & defectus. P^{ro}pter q^d & que circa arida p^{er}mutant^{ur} & mare: & nō semp hoc quiddā terra: hic aut mare p^{er}generat oī tpe: s^{ed} fit mare quidē vbi arida. Abi autem nunc mare: itēz hic terra. Secūdū tñ quēdā ordinē putare oportet hoc fieri & p^{er}iodū. Item f^m Tr. videtur q^d causa istarū mutationū sit mot^{us} celi cū sole & stellis: & planetarū cōiunctiones. Inuenimus nāq^{ue} q^d tpe Gregorij secūdi vt narrat Ricobaldus cronica. diluuiū rome fuit. ppter aquas tyberis: qui tantum intumuit: vt in via lata ad hoīs staturaz & semis fuerit: durantiq^{ue} diebus septem. Et antiq^{ue} actū est ad deū & cessauit. Iterum āno xpi millesimo ducētesimoter^{to} terremot^{us} in Creta p^{ri}maximus mafadeo p^{er}cussit: vt aq^{ue} maris ipulerit i ciuitatē Laridiā tanto impetu q^d omnia edificia ruinauit: oēs homines fere occidit.

mor adeo retrocessit mare ex portu v-
 bis: vt vbi aqua pfunda erat: tunc nulla
 videret: harene fundi maris oculis ho-
 minū patuerūt. Anno ab vrbe condita
 quingentesimo flumen tyberis vltra solitū
 tumescens rome edificia in plano posi-
 ta deleuit. Sic potuit illa Nilī inundatio
 esse singularis: ita vt sepulchrum Jo-
 seph cooperuerit. S3 ista ad rem non
 faciūt. Nos tñ ea que scriptura tradidit
 psequamur. Egressus ergo fuit Moyses
 cum illa multitudine: et peruenit ad
 mare rubrum. Pharaō autē secutus est
 cum certis curribus et equib⁹ ququa-
 ginta milia et trecentis milibus peditib⁹
 armatorū. Quātes oculos iudei: timue-
 runt valde: quia nec fugere poterāt nec
 pugnare eo qd inermes erāt. Quos cō-
 fortauit Moyses: et de mandato dei te-
 tigit mare: et aqua diuisa est: et populus
 dei ptransiuit sicco vestigio. Nec hoc dis-
 credendum dicit Iosephus: cū Alexā-
 dro macedoni et exercitui eius: Dariu⁹
 insequēti. mare pampphilicū diuisu⁹ fuis-
 se legatur. deo volente qui p eum ptransi-
 regnu⁹ deleri volebat. Egyptij vō transi-
 re temptātes oēs perierūt: qm aque que
 velut muri fuerant diuise ex miraculo
 dei iterū vnite sunt et iuncte. Sicq; tur-
 piter Pharaō: et omnes sui exercitus i
 mari rubro perierūt. Dicit autē Paulus
 Orosius l. i. sic. Ad extā nūc certissi-
 ma horū monumenta gestorū. Mā tra-
 ct⁹ curruū rotarūq; signa oibice: nō so-
 lus i litore: sed etiā in pfundo: quousq;
 visus admittitur peruiidentur: et si forte
 ad tēpus vel casu vel curiositate turbant
 cōtinuo diuinitus in pristinā faciē vētis
 fluctib⁹ reparant. hec ille. Timendus er-
 go ab omnibus est deus: qui etiā crea-
 turas suas armat ad vltionem inimico-
 rum suo: um: qui sit semper benedictus
 in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo duodecimus de iudicio dei
 contra iudaicum populum ingrātū de
 deo murmurantem.

Ipsi fuissent

peccata grādia populi iu-
 daici: non tam frequenter
 pius et misericors deus in
 deserto duris castigatio-

nibus illdm visitasset. Elegit namq; iu-
 deorū gentē pre ceteris natiōib⁹ mūdi:
 et tñ quāto plura illis collata sunt dona
 et beneficia: tanto crebrius ad iracūdiā
 deum suis sceleribus concitauerūt. Ad-
 circo in hoc sermone de iudicio dei cō-
 tra iudeos crimosos i deserto dicem⁹.
 ¶ De quibus tria mysteria proponi-
 mus declaranda.

Primus dicit beneficiorū largitio.
 Secundū multorū pctorū cōmissio.
 Tertiū diuersarū penarū incussio.
 ¶ De septē amplissimis beneficiis que
 largitus est deus populo iudeorū.

Capitulum .j.

Ignatus est deus clemētissim⁹
 amplissima bñficia clargiri po-
 pulo iudeorū: postq; illū libera-
 uerat de seruitute egyptiaca. Ob quod
 gentiles conuersi ad fidem dicebant iu-
 deis baptizatis: vt refertur in prologo in
 epistolā ad romanos. Quanto maiora
 circa vos dei bñficia narraueritis: tāto
 maioris vos criminis reos esse mōstra-
 bitis. At ergo de beneficiis populo iu-
 daico exhibitis plenā noticiā habeamus:
 in hoc mysterio septem beneficia erunt
 ennumeranda atq; differenda.

Primus dicit aquarū dulcoratio.
 Secundum celestis cibatio.
 Tertium viarū directio.
 Quartū aque de petra educio.
 Quintum inimicorū expugnatio.
 Sextum legis illustratio.
 Septimum miraculorū frequens co-
 ruscatio.
 ¶ De dulcoratiōe aque fluminis Mo-
 rath.

Primus bñficiū quod largitus
 est de⁹ populo iudeorū fuit aq-
 uarū dulcoratio. Et. n. scribitur
 Exo. xv. post trāsitū maris rubi: egressi

sunt i desertu fuit: ambulaueruntq; tri-
bus dieb⁹ p solitudine ⁊ nō inueniebant
aquā: ⁊ uenerūt in marath: nec poterāt
bibere aquas de marath. eo q; amare es-
sent. Et de hoc dicit Amb. de pse. vi. ij.
c. Reuera marath fluuius amarissimus
erat: ita ut sities pp^as bibere nō posset.
Scd³ illico. de lira sup hoc passu Exo.
qd d^r. uenerūt in marath: sit p anticipa-
tionē q; locus ille adhuc nō vocabat ma-
rath: s; sic vocat^r est a filiis isrl⁹ propter
amaritudinē aq^{ae} fm q^{ae} subditur i textu.
Unde ⁊ cōgruuz nomē loco imposuit:
scz populus israhel. Magister in hysto.
addit. Nō solū dicebat marath. p ama-
ritudine aque: sed etiam pro amaritudie
animi. Amarior quidē est qui sitit: q nō
inuenit potum: q; si inuentum gustare
non possit. Recitat fm hoc ppositum.
Plutarchus i vita Marci Antonij q;
dū Marcus Antoni⁹ contra Indos ⁊
parthos bellū gereret: uexatus ab eis p
iuga mōtium cū exercitu fugiebat. Ede-
bant namq; romani multis diebus ra-
dices ⁊ herbas incognitas ⁊ cruciaban-
tur a siti: quia i mōtibus per quos ibāt
non erant aque: ⁊ parthi tenebant pla-
nities. Uenerunt tandē ad flumen cui⁹
aqua erat gelida ⁊ clara: s; quia erat sal-
sa faciebat viscera dolorosa. Ob quod
flebant omnes uelut cōspicerent para-
tam mortem. Quare Marcus Anto-
nius coegit quendam familiarē suuz vt
quādocūq; iuberet sibi caput abscide-
ret vt neq; uiuus posset ab hoste ledi:
neq; cognosci mortuus. Ab his tñ picu-
lis tādē euasit. Sic ergo populus iudeo-
ruz querelis ⁊ lamentationibus repleba-
tur. Clamauit ad dominū Moyse: ⁊
ostendit ei lignū: quod cum posuisset in
aqua: mox aque dulcorate sunt ⁊ facie
potabiles. Sed ego puto maius nobis
xpianis beneficium cōcessum: qn i aq^{ae}
xps baptizari uoluit: insinuās baptismū
in aqua fore sciendam. Iudei namq; in
aquis marath dulcoratis refocillarunt
corpa: nos in aquis baptismi recream⁹
animas: ⁊ spiritualiuz denotū ueritate

illas replemus. De effectib⁹ aut baptis-
mi dixi in quadagesimali de penitentia
in sermone de baptismo.

De coturnicibus ⁊ manna.

Secundū beneficiū qd largitus
est deus pp^o iudeoz: fuit cele-
stis cibatio. Scribitur namq;

Exo. xvj. c. q; tricesimo die ab exitu cor-
de egypto defecerūt eis uictualia. Cūq;
orasset Moyses ad dñm respere ascē-
dēt coturnix de sinu arabico: ubi picipue
nutritur fm mgs m in hysto. operuit ea
stra: ⁊ ad libitū populi captebatur. Nic.
de lira ingt. Coturnix est aut pinguis ⁊
sapida. Et sumitur singulare pro plurali
i. multitudo coturnici. Māne uero cū
oraret Moyses: descendit manna. Et
vt scribit Numeri. xi. Erat māna quasi
semen coriandri: coloris bdely: qui est
sicut cristallus: fm illico. de lira. Circui-
batq; populus: ⁊ colligens illud frange-
bat mola siue terebat in mortario co-
quens in olla: ⁊ faciens ex eo tortulas.
Et vt habet Exo. xvj. erat gustus ei⁹ qua-
si simila cū melle. Abi dicit illico. de li.
Simila est farina tritici delicatissima.
Sapor igitur illius manne erat qsi sa-
por panis facti de simila: cū cōmixtiōe
mellis. Scdm aut illico. de lira. de ista
māna fuerūt octo mādata. C^o primū
vt mane colligerent. Hora. n. colligendi
erat post ortum solis: eleuato rore q erat
super manna per vapores. Erat quide;
desup māna ros cōgelatus: q resoluēba-
tur oriente sole. Quare māna colligi po-
terat vsq; ad horā sextam: ⁊ tunc incipie-
bat liquefieri ad modum pruinē. Ad
ignem uero indurabatur ⁊ formabātur
inde panes. C^o secundūz mandātū fuit
vt colligerent ad sufficientiam: ⁊ nō pl⁹.
C^o Tertiū vt comederent mēsuram go-
mor. S; dubiū hic oritur. q; nō ē idē p
singula capita mediū omnib⁹: sicut d^r
ij. et hī. q; nō idē est mediū Philoni: de
quo d^r q; comedeat i die bouē itegroz
q erat sufficiēs pluribus hoibus. Ideo
cibus cōueniens vni alteri plus indigē-
ti est deficiens: ⁊ minus indigenti est

ff

supabundās. Respondet Mico. de lira qd
iste cibus dabatur diuino miraculo: ita
eodē modo fiebat: vt plurimū indigēti
sufficeret. et min⁹ indigēti cōsumi absqz
supfluitate valeret. Dicit autē Ioseph⁹ qd
ex diuina puidētia factuz fuit hoc ne ex
cupiditate et gulositate illi qui fortiores
erāt pl⁹ debito vellēt colligere: et sic debi-
liores debito alimēto puarent: et i ppo se-
ditio oriret. ¶ Quartū mandatū fuit: vt
nō relinquerēt vsqz mane. Et dimiserūt
quidam. s. Dathan et abiron. vt dicunt
hebrei: et scatere cepit vernibus et com-
putrescere. Hoc vero non contigit ex
natura manne: quia seruari poterat: sed
erat ex voluntate dei: ne aliqui ex cupi-
ditate et gulositate plus debito vellent
colligere ad seruādū quod esset occasio
maloz. ¶ Quintū preceptū fuit: vt die
sexta colligerent duplum. ¶ Sextuz vt
reseruarent vnum gomoz pro sabbato.
¶ Septimū vt illud comederent i die
sabbati. ¶ Octauū vt impleret vas cōti-
nens gomoz ad seruandū in futuras
generationes. De isto manna dī Sap.
xvi. c. Panem de celo pstitisti illis sine
labore: omne delectamentū in se hñtē:
et omnis saporis suauitatē. Mico. de lira
ait. Hoc intelligi nō ex natura manne
sed ex merito sanctorū hoīum: qui cum
comedeant quibus sapiebat sicut desi-
derabāt. Malis. n. hominibus ex eoz
demerito desipiebat. Unde Numeri. xj.
dicebant. Nilū vident oculi nostri nisi
māna. Māneat anima nostra sup cibo
isto leuissimo. Et dicebat panis de celo
quia generabatur in celo aereo. et panis
angeloz: quia in descensu manne coo-
perabant angeli: nō qd angeli ipso vesce-
rent: quia ipsi non indigent cibo corpo-
rali. Hoc cibo aliti sunt filij israhel. xl. an-
nis. donec venirent in terram habitabi-
lem. s. in terram Chanaā: que fuerat eis
promissa. Et vt dicit Mico. de lira. non
statim defecit manna cum intrauerunt
illam: quia trāsito iordane fecere circū-
cisionem in galgalis. et postea celebraue-
runt pascha: et in crastino pasce cessauit

manna. vt habet Josue. v. Satis tamē
cito post igressuz terre Chanaā defecit.
Miranda profecto sunt omnia que de
isto cibo dicta sunt. Et vt dicit Ambro.
libro de sacramentis. reuera mirabile ē
fratres: qd manna plueret dominus pa-
tribus in deserto qui quotidiano celi pa-
scebantur alimento. Verū tamē his om-
nibus maius est: quod nobis christia-
nis exhibetur: verum. s. corpus xpi in sa-
cramento altaris.

¶ De mirabili ducatu populi iudaici.

Etū beneficiū quod largitus
est deus populo indeozum: fuit
viarum directio. Et. n. habetur

Exo. xiiij. Angelus dñi precedebat ca-
stra israhel: et cum eo pariter columnā
nubis. Et Numeri. ix. c. dicitur: qd die q̄
erectus est tabernaculum: operuit illud
nubes. Despere autem super tentorium
erat quasi species ignis vsqz mane. Sic
fiebat iugiter: per diem operiebat illum
nubes: et per noctes quasi species ignis
Cumqz ablata fuisset nubes que taber-
naculū protegebat tunc proficiscebatur
filijs israhel: et in loco vbi stetit nubes
ibi castrametabantur. Ad imperiū dñi
proficiscebantur: et ad imperium illius
figebant tabernaculū. Lunctis diebus
quibus stabat nubes: tabernaculū ma-
nebat in eodez loco. Dicit Mico. de lira
qd nubes mouebatur angelico preludio
vel ministerio. Sed maius beneficiū
nobis christianis concessuz est: quibus
via summi boni verbo et exemplo a xpo
est manifestata. Nam cū philosophi plu-
rimum desudassent querentes noscere
i quo summū bonū pisteret: euāuerūt
in cogitationibus suis. Et Harro vt re-
fert Aug. xix. libro de ciui. dei. dicit ducē
tas octoginta octo opiniones falsas de
beatitudine philosophos ipsos habuissē.
O vere secula aurea: christi presen-
tia illustrata. O felicia tempora nostra
i quibus omnes qui volunt scire possunt
qd pfecta beatitudo cōsistit in deo. hinc
Lact. li. viij. diuinarum institutionūz a

Pater enī noster ⁊ dñs: qui cōdidit fir-
manitq; celū: qui libratā magnitudine
sua terrā vallauit montibus: mariq; di-
stinxit: ⁊ quicq; est in hoc opere mūdi
conflauit ⁊ p̄fecit e nihilo: p̄spectus er-
roribus hominū ducē misit: qui nobis
viam iusticie pāderet. Hunc sequamur
omnes: hūc audiam⁹: hūc deuotissime
pareamus: quonā solus vt ait Lucre-
tius. Veridicis hominū purgauit pecto-
ra dicē. Et finem statuit torpedinis atq;
timoris. Ostenditq; bonū sūmū q̄ ten-
dimus oēs. Quid foret atq; viam mon-
strauit limite paruo. Nec tantū ostendit
sed etiam p̄cessit: ne quis difficultatis
gratia iter virtutis horreret.

De fluxu aque de petra ⁊ naturam.

Martū beneficiū fuit aque d̄ pe-
tra eductio. Et enī habet Exo.
xvij. duz venissent in rāsidim: d̄
fecissetq; aqua dixit **M**oryses
ad dñm. Adhuc pusillus ⁊ lapidabunt
me. Ingt **M**ico. de lira. q̄ hoc dicebat
Moryses ductus timore nālī: qui cadit
in p̄fectū virū. Et magis dicebat timo-
re pplī: ne eo interfecto a dño recederet
per idolatriam. Et ait dñs ad **M**orsem
Sume de senioribus israel. **M**ico. de li-
ra. f. vt sint testes q̄ antea ibi nō fuerūt
fontes vel aque: ac etiā vt p̄ hoc appeat
dei miraculū. Subdiditq; de⁹. Et vade
ad petram oreb. pcutiesq; virga. **M**a-
gister i hīsto. Oreb. sic dicta ppter oreb
qui occisus est i ea. factumq; est ita. Et
egresse sunt aque: ⁊ bibit populus. Sed
his omnib⁹ ampli⁹ ē qd nos accepim⁹
nō vtiq; aquā de petra: s; sanguinē p̄-
ciosissimū de corp̄e ihu xpi. Et n̄ petrus
i. eplā. c. i. dicebat. Non corruptilibus
auro vel argento redempti estis: s; p̄-
cioso sanguine agni incōtaminati ⁊ in-
maculati ihu xpi.

Sintū beneficiū fuit inimicorū
expugnatio ⁊ debellatio. Dicit
nanq; exo. xvij. Venit at **A**ma-
lech: vt pugnaret aduersus isrl in rāsi-

dim. **M**otandū hic fm **M**ico. de lira. q̄
quedā glosa sup istū locū dicit q̄ ama-
lech fuit filius **I**smahelis: a quo dicti
sunt amalechite: qui ⁊ ismahelite. **I**psi
sunt sarraceni. Qd aut. i. **P**aral. i. c. d̄
q̄ **E**liphaq; p̄mo genitus **E**sau genuit
Amalech: dicit sequētes dictam glosā
q̄ fuit alius: ⁊ sunt duo eiusdē nois. S;
hoc dictū de sacra scriptura n̄ habet au-
toritatē: imo p̄trietatē. q; **G**en. xxxvi
⁊ i. **P**aral. i. c. dicit exp̄sse q̄ **A**malech
fuit fili⁹ **E**liphaq; p̄mo geniti **E**sau. nec
legit alius **A**malech. **I**n sup **I**osephus
in. ij. antiquitatum libro dicit q̄ ab **A**ma-
lech filio **E**liphaq; dicti sunt amalechite
Hoc etiā colligit ex. ij. **R**egū. i. c. vbi d̄
q̄ fili⁹ **D**oech idumei venit ad **D**auid
nūciās mortem **S**aulis. **L**icet enī nō
exp̄imat ibi q̄ fuerit filius **D**oech: tñ
oēs expositores concorditer hoc dicunt
Et cu; interrogaret a **D**auid: quis esset
ait. Filius hois aduene amalechite ego
suz. **E**x quo videt q̄ amalechite sūt idu-
mei. Et sic nō descēderūt ab **I**smahelē
sed ab **E**sau. **Q**uare aut istī amalechi-
te insurrexere aduersus iudeos: dicit
Mico. de lira sup. xv. c. **E**xodi: q̄ ipsi ⁊
populi qui erāt eis cōfederati: audien-
tes q̄ filij israel transierant mare ru-
brum: ⁊ essent in deserto eis propinquo
irati sunt: timentes ne inuaderēt terras
eorum: ⁊ ideo anteq̄ essent magis for-
tificati: voluere eos delere: ⁊ ascendere
ad pugnādū cū ipsis. **S**up. xvij. c. **E**xo.
aliam causam assignat **M**ico. de lira. ex
parte populi israel. **A**d hoc enī p̄misit
deus bellū illud insurgere: vt ex victo-
ria sequenti essent audaciores de cetero
contra aduersarios insurgentes: ⁊ de
spolijs **A**malech essent muniti armis ⁊
alijs necessarijs: que fugiētes dimiserē.
Elegit autem **M**oryses **I**osue: de tribu
Effraim: virum bellicosum: cui ⁊ pau-
cos tradidit armatos: fm magistrū in
hīstoria: plurimos ad custodiam ca-
stro: um retinuit. **I**pse autem ascendit
in montem habens virgam dei in ma-
nu: vt ex hoc victoria deo ascriberetur.

ff 8

Ascendereg; cū eo Aaron ⁊ Ar: q Art
fm Josephū fuit marit⁹ Marie. Cūq;
leuaret moyses manus vincebat israel:
Abi apparet orationis efficacia. Sinau
tem paululū remisisset: vicebat Ama
lech. Quo compto Ar ⁊ Aaron suppo
suerunt ei lapidem: ⁊ ex vtraq; pte ma
nus eius sustentabant. Erant enim gra
ues p labore orandi. In cuius rei figu
ra fm magistrū i hīsto. sacerdos eleuat
manus i missa: ⁊ etiā in figura xpī orā
tis i cruce. Nec remisit Moyses man⁹
vsq; ad solis occasus. Sugauitq; Josue
Amalech i ore gladij. Nobis vō xpīa
nis gloriofior est victoria: qui per xpm
demonēs supamus. Nam vt dixim⁹ in
sermone d bello demonū: priusq; xpus
moreret in cruce omnes iusti trahēbāt
ad limbū. Et ex post penitēti latroni pa
tefactus est paradisus.

C De lege quā dedit Moysi deus.

Extū beneficiū quod largit⁹ est
deus populo iudeor; dicit legis
illustratio. Et enīz habet. Exo.
xxxij. in monte synal Moyses legē acce
pit a deo sibi datam. Qui reuersus est d
monte: portans duas tabulas testimo
nij manu scriptas ex vtraq; parte. ⁊ fac
tas opere domini. Dicit Rabbi Salo
mon q vnica scriptura erat ibi: que tñ
erat legibilis indifferenter ex vna parte:
sicut ex altera. quod erat valde mirabi
le: quia littera ex vna parte figurata or
dine recto in parte opposita apparet ei⁹
figura modo opposito. Vel potest dici
absq; tali miraculo: q littere erant du
plices: ita q pcepta erāt sculpta ex vna
parte ⁊ similiter ex altera. Has tabulas
fregit Moyses: vt dicitur in tertio my
sterio. ppter peccatū populi: reputās po
pulū indignū: vt dicit Mico. de lira. ac
cipere legem digito dei scriptā. Nec autē
fractio tabularū signum fuit euacuatio
nis legalīū in aduentu xpī. Tandem vt
of Exo. xxxvij. ascēdit Moyses mōtē
de mandato dei: tulitq; secū duas tabu
las lapideas: instar priorum. i. similes
alio prius facio in materia ⁊ in quantū

ate. Dicit Mico. de lira. q de quo lapi
de fuerint nō habet ex textu. Rabbi tñ
Salomon tenet q fuerint de lapide sa
phirico. Inquit enī q de⁹ ondit Mo
si vnā massā talis lapidis: formatā
de nouo diuina virtute: de qua Mo
ses dolauit duas tabulas: ⁊ dolature su
perflue fuerūt suc: ⁊ ide ditatus fuit mul
tum. Sed hoc tacet Iosephus: qui pri
or fuit Rabbi Salomone. Fuit ergo
Moyses in monte cum dño. xl. diebus
⁊ xl. noctibus: nihil comedens aut bi
bens. Cūq; descendisset de monte cū ta
bulis: apparuit facies eius cornuta: ⁊
ipse ignorabat. Dicit magister in hīsto.
q erant quidam radij miri splendoris
pcedentes i altū ad modū cornuūz qā
apls vocat gloriam vultus Moysi. ij.
ad Cor. iij. c. Unde in hebreo habet. Et
nō cognouit q cornuta esset lux faciei
sue. Hic querit quare Moyses non ha
buit ante hāc gloriā: cuz locutus fuisse
cum dño diu in mōte. Et rñdet Mico.
de lira: q aliqui dicunt q non habuit
ante ita limpidā cognitionē de deo sicut
post. ad quod denotandū apparuerunt
tales radij. Alij dicunt: q hoc factū est
vt populus qui p idolatriā peccauerat
magis euz timeret: ⁊ haberet in reueren
tia. Rabbi Salomō dicit q fuit ex hoc
q dñs posuit manū suā sup faciē eius.
Quare Moyses posuit velamē sup fa
ciem suā: cuz loqueret filijs israel ⁊
locutus est eis omnia que sibi fuerunt
imperata. Concludit magister in hīsto.
Quantū hec gloria durauerit: ⁊ vtrum
semel vel pluries hoc acciderit ignora
mus. Sed xpianis lux amplior: effusa ē
quibus euangelium effulsi.

C De miraculis ⁊ signis multiplicib⁹.

Optimū beneficiū quod de⁹ do
nauit populo iudeor; fuit mi
raculorū frequens conuulsio.
Nam pter ea que diximus multa signa
⁊ miracula de ipsis fuerūt ostēsa. Abi
raculum certe fuit q Maria soror Aa
ron niurmurans contra Moysen statū
fuit lepra percussa: ⁊ tadē Moysi orōne

sanata: vt habet Numeri. xij. c. Miracu-
lum fuit qd aperta est terra: et deglutit
Dathā et Abiron. Numeri. xvj. c. Mi-
raculū cum floruit virga Aaron. Nu-
meri. xvj. c. Et ne singula cōmemorent
quadraginta annis fuit ille populus in
deserto: nō comedēs panem nec bibēs
vinū: nec vetustate attrita sūt vestimēta
ei⁹ aut calciamenta cōsūpta: vt h̄f Deut.
xxix. c. Sed xpianis maiora signa post
xpī aduentū monstrata sunt: quimo cō-
tinue in ecclesia sancta miracula fiunt.
Autnā non admiret ex aridis ossibus
Nicolai sanctissimi apud Baz et Aba-
thei euangeliste apud Salernū et An-
dree apli apud malfiam scaturire mā-
na: Quid dicaz de sanguine gliosi mar-
tyris Ianuarij: Conseruat quippe nea-
poli in vase vitreo aut cristallino: estq;
semper strictus et congelatus. Et dum
caput prefati sancti de prope ponitur san-
guis ille ebulliens tandē cūctis videnti-
bus liquefit: et capite animoto rursus in-
durat: et congelatus nō mouet amplius.
O pietas dei benedicti: qui sic humano
generi per tot innumera miracula et tu-
tē potentie dignatus est demonstrare.
De multis peccatis quibus populus
in deserto temptauit et ad iram p̄citauit
deum excelsū. Capitulum. ij.

In tanto cumulo beneficiorum
nō custodierūt iudei testamētū
dñi: et in lege eius noluerūt am-
bulare: et obliti sūt beneficior ei⁹: et mi-
serabilium eius que ostendit eis. Tēpta-
uerunt quidē deū excelsū: varijsq; p̄ctis
maiestatē eius offendere. Idcirco i hoc
secūdo capitulo de offensionib⁹ iudeoz
in deserto dicemus: quas reducem⁹ ad
septem.

Prima dicitur murmuratio.

Secunda inobedientie.

Tertia ingratitudinis.

Quarta idolatrie.

Quinta gule.

Sexta desperationis.

Septima fornicationis.

De septē peccat⁹ populi: et p̄mo qua-

liter murmurauerūt iudei contra deum
et Moysen.

Prima offensio et p̄mū iudeoz
in deserto dicitur murmuratio.

Itaq; contra Moysen miramū
rauerunt quādo venerūt ad flumē ma-
rath. vt d̄f Exo. xv. Itē quando dicebāt
Mōisā mortui essem⁹ p̄ man⁹ dñi i terra
egypti. i. p̄ plagam ab eo imissam: cum
p̄mogenitis egyptioz: quando sedeba-
m⁹ sup ollas carniū: et comedebam⁹ pa-
nē in saturitate. Cur eduxisti nos i deser-
tum istud: vt occideres omnē hāc mul-
titudinē fame? Exodi. xvj. c. Et qñ vene-
runt in rāfidim: vbi non erat aqua: iur-
gati sunt contra Moysen. Quib⁹ ipse
dixit. Quid iurgamini p̄ra me: et tem-
ptatis dñm? Exo. xvij. c. Sed hic posset
aliquis querere. Quare de⁹ eduxit eos
p̄ talē viā: vt paterent defectū cibi et po-
tus. Et r̄ndet Mico. de lira qd hoc fuit vt
ex frequēti necessitate opteret eos recur-
rere ad dñm: et sic sub timore dñi retine-
rentur: per hoc etiam bonoz patiētia et
maloz impatientia declararetur.

De inobedientia populi.

Ecūda offensio fuit inobeden-
tia. Quia multi collegerūt plus
de manna: q̄ fuerat ordinatum
et reseruauerunt in diem alterū: vt dicit
Exo. xvj. c.

De ingratitudine populi.

Tertia offensio ingratitudo appel-
latur. In tot nāq; beneficijs ma-
le locuti sunt: de deo. Dicit nāq;
Numeri. xiiij. qd voluerunt sibi p̄ficere
ducē vt reduceret eos in egyptū. Quare
dixit de⁹ Moysi Usq; quo detrahet mi-
hi popul⁹ iste: Quousq; nō credēt mihi
i omnib⁹ signis que feci coram eis? Et
infra cōminatus est dicens. Null⁹ eoz
qui viderūt signa que feci in egypto: ni-
meratis. i. a viginti annis et supra: vide-
bit terram p̄ qua iuravi patribus eoz
p̄ter Aleph et Josue.

De idolatria populi.

Quarta offensio idolatria fuit:
Et enī scribit Exo. xxxij. videns

ff 3

populus q^d Moyses morā faceret dum
 esset in monte cū dñō : dixit ad Aaron.
 Fac nobis deos Rabbi. Salomō dicit
 q^d isti fuerūt egyptij pueri ad iudaismū
 qui ascēderūt cum iudeis de egypto. Et
 isti qui erant nutriti in idolatria: incitauē
 runt magnam partem de filijs israhel.
 vnde subiungebāt. Moysi enim ignora
 mus quid acciderit. Scdm Josephū &
 magistrū in histo. alij dicebāt eum a be
 stijs comestū: alij a dñō transatū: alij sa
 ne mentis cum dñō philosophantez. Et
 vero sequit in historia. Aaron & Ar resti
 terunt. Sed indignatus populus spūs
 in faciē Ar spūis vt tradit eum suffoca
 uit. Unde timens Aaron ait. Tollite lu
 aures vro:ū & liberorūz & afferte ad me.
 Dicit magister i histo. q^d hoc erat quod
 preciosius & carius habebāt: putans q^d
 cōsulēs auaricie sue nollent afferre. Se
 cit tñ ppls qd dixerat: auidus ad idola
 tradū. Formauit itaqz opere fusorio vitu
 lum constanlez quia in egypto bouē ado
 rauerunt. Hāqz vt dicit magister in hi
 sto. in pncipio. Exo. i. c. de submersione
 puulorū erat Apis de^o egyptiorū vt Pli
 nius dicit: q^d & testat se eū vidisse. Quidā
 taurus qui ex improviso egrediebatur d
 flumine. habens in humero dextero si
 gnum candidum instar lune cornicula
 te: atqz cum statim confluerent egyptij
 omni genere musicorū psallētes leuabat
 in aera: & super eos tanqz psallens fere
 bat & ad motū vel stationē ipsi^o in terra
 mouebant & stabant: & eodez die euane
 scebat. Que oīa demonū artificia com
 plebant: vt docet Aug. li. xliij. de ciuita.
 dei. c. v. Formato itaqz vitulo: dixit ppls
 Hi sunt dij tui israhel: qui te eduxerunt
 de terra egypti. Fecitqz Aaron altare fco
 ram eo: & in crastinum indixit solemnita
 tem. & Hancqz surgentes obtulerunt ho
 stias seditqz populus manducare & bi
 bere: & surrexerūt ludere. i. adorare. Hic
 querit. quare Harō edificauit altare. Et
 dicit Nicolaus de lira fm Rabbi. Salo
 monē: q^d ad retardandā imolatōez: q^d
 aut statim popul^o imolasset sine altari:

aut in momēto altare construxisset. Iso
 subdit Aaron. Cras solemnitas dñi est.
 Non dixit hodie: si forte interim vēiret
 Moyses: & impediret. Tunc dixit dñs
 ad Moysen. Descende peccauit popul^o
 tu^o. Quasi dicat: n̄ me^o ppter idolatriaz
 Vel ex eo q^d erat Moyses illi populo
 mansuetus. vt patet. xlv. di. c. disciplina. &
 xliij. q. iij. c. Quid crudele. Subiūxit de
 us. Cerno q^d ppls iste dure ceruicis sit.
 Dimitte me vt irascat furoz meus. Dixit
 aut Moyses. Quēso dñe: quiescat ira
 tua: & esto placabilis super nequitia ppli
 tui: ne dicant egyptij: Callide eduxit eos
 vt interficeret in montibus: quasi ipotēs
 dare terram quam promiserat. Recor
 dare Abraham. Quasi dicat. Si popu
 lus iste meruit mori per incendiū: ecce
 Abraham pater eorū ppter amorē tuūz
 plectus fuit in ignē chaldeorūz. Sequit
 textus. ysaac. Et si dicat. Si populus me
 retur mori p gladiū: ecce ysaac paratus
 fuit p te immolari. Et addit. Et Jacob.
 i. Si meruerit puniri populus exilio: ec
 ce israel. tanqz exul fugit i mesopotaniaz
 obediens patri suo & tibi: quibus itasit
 per temetipsū: q^d es immutabilis: de dā
 da terra chananorūz semini eorūz. Pla
 camqz est dñs. & Moyses descendit.
 Quinta offensio fuit gula: quādo ar
 denter dicebant: vt ponitur Numeri. xj.
 c. Recordamur piscium: quos comede
 bamus in egypto gratis. i. pro paruo pre
 cio in mentē nobis veniunt cucumeres
 pepones: porri: cepe & alia.
 Sexta offensio fuit desperatio: qñ vt
 ponit Numeri. xliij. Omnis turba fleuit
 o. Utinā mortui essemus in egypto: & n̄
 in hac vasta solitudine.
 Septia offensio fuit fornicatio. Scri
 bitur namqz Numeri. xxv. q^d fornicatus
 est populus cū filiab^o Moab: que voca
 uere eos ad sacrificia sua. Dicit hic Ni
 colaus de lira. q^d Balaā sciēs filios israel
 esse pños ad luxuriam: dedit consiliū
 Balaach regi moabitarum: vt mitteret
 puellas pulchras & ornatas p exercitum
 eorū: & q^d iuvenes venientes ad se pbia

alliceret: et cum videret eos inflammatos ad actum carnis: non permitteret se ab eis cognosci: nisi prius comederet de idolotris et idola adorarent que secum portauerant: ut sic deus offenderet: et populus israel ab eo peccaret: et daret in manus hostium. Dicit etiam Josephus quod aliqui nobiles de israel acceperunt sibi uxores de illis. Et licet non sit scriptum in isto capitulo. xxv. quod Balaam dedit tale consilium: tamen habetur ex. xxxi. c. ubi dicitur. Nonne iste sunt qui deceperunt filios israel ad suggestionem Balaam. Et Apoc. ii. c. dicitur. Habeo aduersus te pauca: quoniam habes hic tenentes doctrinam Balaam: qui docuit Balach mittere scadala contra filios israel: edere de sacrificiis idolorum: et fornicari.

De septem plagis quibus populus punitus fuit. Cap. m. iij.

De sceleribus iudeorum ad iracundiam concitatus dominus flagella multiplicata contra eos misit. Et quis dictum sit paulatim in fine gratie offensio: quod dominus fuit placatus: illud tamen intelligitur finis. Nemo de ira. quod deus non simul nec subito populum idolatram et durum puniuit. Idcirco aduertendum est in hoc mysterio quod septem famosis plagis populus ille percussus est.

Prima plaga fuit post adorationem vituli: de qua dicitur. Exo. xxxij. c. i. fine percussit dominus populum pro reatu vituli. Nam postquam Moyses descendit de monte. et vidit vitulum et choros redegit in puluere vitulum: quem sparsit in aquis: et dedit ex eo potum filiis israel. Rabbi Salomon dicit quod iste aque potate erant nocive culpabilibus: causando in eis inflationem et languorem: per quem poterant ab alijs discerni: alijs autem erant dulces et utiles sicut aque in sacrificio gelosie ostendebat per effectum culpam mulieris vel eius innocentiam: ut habet Numeri. v. c. Alij autem doctores dicunt quod color auri remansit circa ora eorum qui erant culpabiles ita quod barbe eorum videbant auree

et sic ab alijs distinguebant. Quare filii Leui obediens Moysi gelosie inter fecerunt ex transgressoribus viginti milia: quod de die altero Moyses orauit pro populo. d. Peccauit dominus populus tuus iste. Aut dimitte eis noxam hanc aut dele me de libro vite. Dicit Rabbi Salomon. quod iste liber intelligit lex: que denotat a Moyse: eo quod fuit eius minister. Est ergo sensus finis eius. Dele me de libro. ut scilicet non denominet nomen meo. nisi populus iste tibi reconciliet. Augustinus vero exponit. d. quod Moyses sic dixit ex confidentia et familiaritate diuina: ut si sensus. Sicut certus sum quod non delebis me de libro tuo: ita peto ut certifice me ut remittas noxam isti populo.

De igne qui descendit in castra.

Secunda plaga punitus est ille populus propter peccata sua: quoniam accessus ignis domini deuorauit extremam partem castrorum: ut dicit Numeri xi. c. Forte ibi erant magis culpabiles. Tandem oratione Moysi ignis abfuit: id est extinctus fuit.

Tertia plaga fuit postquam habuerunt coturnices. At enim habet Numeri. xi. c. adhuc carnes erant in dentibus eorum: nec defecerat huiusmodi cibum: et ecce furor domini concitatus in populum percussit eam plaga magna nimis. Vocatusque est ille locus sepulchrum concupiscentie. Ibi enim sepeliere populum qui desiderauerat carnes. Dicit magister in historia. quod modum plage hic non determinat. Creditur tamen quod fuerit ignis.

Quarta plaga ponit Numeri. xvi. c. quando multitudo murmurabat contra Moysen et Aaron. d. Vos interfecistis populum: Cumque vellent eos obruere lapidibus: fugerunt ad tabernaculum et operuit eos nubes et appropinquauit dominus. Dicit alij qui quod non fuit illa que prebebat ducatum populo: sed quedam parua nubes in qua dominus solitus erat loqui cum Moyse. Alij dicunt quod fuit illa que prebebat ducatum sed stabat in alto super tabernaculum: et tunc descendit operies et ambie circumquaque

ff 4

ut nullus posset adire. Et egressus ignis deuorauit populū. Fuerunt autē percussī tredecim milia ⁊ octoginta.

C Quinta plaga exprimitur. Numeri. xxi. quādo profecti de monte hoc venerūt ī Salmana. Et q̄a male loq̄bant de deo misit dñs in populū serpentes ignitos Qui sic dicebantur s̄m Neco. de lira. ⁊ magistrū in hīsto. q̄a minimi ⁊ veloces erant ad modū scintillarum: vel q̄ volantes per aera emittebant scintillas ardentes: vel ex eo q̄ p̄ morsus eorū calefiebat caro: ac si igniret. Tunc venerunt iudei ad Moysen: vidētes montes plurimorū dicentes. "Peccauimus q̄a locuti sumus cōtra deū: ⁊ tu ora ut tollat a nobis serpentes. Orantēq̄ Moyses ad dñz. Cui dñs ait. Fac serpētē eneū: ⁊ pone in perticā eminetē in medio ppli: ⁊ quicūq̄ percussus fuerit a serpēte respiciat eū ⁊ uiuet. Et factum est ita. Dicit Rabbi Salomon: q̄ in serpēte nō erat virtus sanandī: sed aspicientes serpētē cognoscebāt afflictionem illā a deo sibi iuste illatā: petendo mīam: ⁊ ipse deus sanabat eos: Rō autē mystica est: q̄ serpens ille figurabat xp̄m passū in cruce p̄ cuius intuitum fide ⁊ deuotione sanamur a morsu sathane. Ex quo xp̄s dixit Joh. iij. c. Sicut exaltauit Moyses serpētē in heremo. ita exaltari oportet filiū hoīs. Dicit magister in hīsto. q̄ illū serpētē eneū habuerūt secus filij israel sp̄ ⁊ magnifice repositus est in hierusalem. Tandē ob cultū sup̄stitionis quem sibi exhibebat populus p̄minuit eū in puluerem rex. Ezechias: ⁊ posuit in torrēte cedron sicut etiā patet. iij. Reg. xix. c.

C Sexta plaga enarrat Numeri. xxy. c. qñ. s̄. isrl' iniciatus ē. i. cōsecratus beelzebgor idolo madianitarū. Irat⁹ autē dñs dixit ad Moysen. Tolle cunctos principes populi. ⁊ suspende in patibulis s̄ solem ut auertat furor me⁹ ab israel. Dicit magister in hīsto. Forte quia subditos non corripiebant duces tribuum. voluit suspendi. vel potius principes. i. actores ei⁹ idolatrie. Occisiq̄ sunt viginquat

tuor milia hominū. **C** Septima plaga fuit qñ iuuenes plurimi celo fines accēsi: multa milia hominum p̄cusserūt. Et enī refert Joseph⁹: ⁊ ponit Numeri. xxy. princeps tribus Simeon zambei filiaz cuiusdā potētis madianitarū duxerat: q̄ dicebat corbi. Qui vxore iubente ī quādam solennitate cū alijs ducib⁹ deo nō imolauit. Quāobrē cū a Moysē reprehēderent in gnālī qui colebāt idola non deū: ille corā oib⁹ p̄fessus est se alieni genā duxisse: ⁊ se idola colere: nec tyrānicis legibus q̄s ipse sibi Moyses imposuerat obnoxii esse: quib⁹ sub signēto legū ⁊ dei grauiori seruitute populū p̄mebat q̄ egiptij: cū p̄p̄riū auferebat viuendi arbitriū. Et discedens corāz oī turba que flebat ante fores tabernaculi irauit tabernaculū vxoris. Surgensq̄ fines filius Eleazar de medio multitudinis: ⁊ accepto p̄gione ingressus est post illū in lupanar. Et cum inuenisset quocūq̄ p̄fodit ambos in locis genitalib⁹. Quo crep̄lo multi moti idolatras plurimos occiderunt. Quid plura? Et cōcluditur in argumento in eplā ad Romanos: ita crebra puocatōe dñi irritauerūt: ut oēs in heremo morerēt nec plures ex sc̄iorib⁹ eorū q̄ duo hoīes terrā p̄missionis intrarunt. Hos igitur caueamus nobis: ne deū s̄ nos propter p̄ctā nostrā puocem⁹: q̄a quanto plura dignioraq̄ suscepimus dona: tanto grauiora nostra facinora delictaq̄ reputantur. Et si illa deponere neglexerim⁹ nō negliget aut retardabit vltionem deus: q̄ est b̄ndictus in secula sc̄lor⁹ Amen.

C Sermo. xij. de iudicio dei s̄ iudeos in hierusalem habitantes.

Ediit deus

pplō iudeorū ciuitatem hierosolymitanā ad inhabitandū: in q̄ tpe Nabuchodonasor regis babilōis tām exercueſt iniquitates ⁊

execranda mala: q̄ deus om̄nē populū
tradidit in manus inimicorū suorū: et ci-
uitate debellata oēs vtriusq; sexus iusto
iudicio dei captiui ducti sunt in babilo-
nem. Neq; ob aliam cām tā graue dā-
nū incurrerūt: nisi quia diuina mādāta
cōtemnebat erantq; deo celi adpōiabi-
les et exosi. Ad qd̄ clare intelligendum
statui in isto sermone de iudicio dei con-
tra iudeos in hierusalē cōmorātes loq̄:
De quo si plenā noticiā habere volueri-
mus: necē est vt tria mysteria disseram.
Primum dicit glorie.
Secundum nequitie.
Tertium pene.

**De gloria et magnificentia ciuitatis
hierusalem.** Capl̄. i.

Exaltauit deus gloriam ciuitatis
hierosolymitane: et fecit illā spe-
ciosam et decoram valde: in qua
morabāt iudei cū ingēti leticia et quiete
uerūt: vt sic fuisse demōstrēm⁹ tria de
ipsa ciuitate consideremus.

Primo situm.

Secundo cultum.

Tertio statum.

De optimo situ ciuitatis hierusalem.

Primo considerem⁹ illi⁹ ciuitatē
sitū. Et de h̄ notādū fm̄ Raba-
nū. li. xij. de origine rerū: q̄ hieru-
salem est ciuitas in palestina in medio
iudee posita: ymbellie⁹ totū habitabilis
nre cone. An̄ Ezech. v. dicit dñs. Ista
est hierusalem quā in medio gētiū situa-
ui. Pico. de lira dicit: quia sita ē i q̄rto
climate terre habitabilis septem climati-
tibus distincte. Est ibi terra fertilis non
modo frugū: sed balsamo: melle lacte
Que in distributione terre p̄missionis
data fuit tribui Benjamin: dicta iebus
que est hierusalē: vt notatur Josue. xviij.
c. Et idēz fatet Isidor⁹ li. xiiij. ethimol.
In. xv. v. o. li. asserit q̄ h̄z iudeos Sem-
filius Noe: quē dicunt Belchipsadech
primus post diluuium i syria p̄didit sa-
lem urbē hanc: postea ipsam tenuerunt
Iebusei: ex q̄b⁹ dicta est Iebus. Sicq;
duobus nobis copulatio iebus et salez

vocata est. Que postea a Salomōe hic
rosolyma: quasi hierusalomonia deā ē.

De templo mirabili hierusalem.

Secundo consideremus illi⁹ ci-
uitatis cultū. Ibi eq̄dem a Sa-
lomone cōstructū est templū
mīro artificio: d̄ quo d̄r. ij. Paral. iij. c.
Leuit Salomon edificare domum do-
mini hierusalem. in mōte moria: qui de-
monstratus fuerat Dauid patri eius: an-
no quarto regni sui. Glo. Hiero. super
illo verbo. Eade in terram visionis. In
hoc monte inquit: obtulit Abraham ho-
locāstū p̄ Isaac. Et glo. super illo v̄bo
Jacob. Non est hic aliud nisi dom⁹ dei
dicit in hoc loco creditur Jacob dormi-
uisse et vidisse angelorū visionē in scala:
p̄cuidisseq; tēplū et dei cultū ibidē futu-
rū. Quātū vero fuerit domus illa mirā-
da: patet ex hīs que dicūt. iij. Reg. vi. c.
Erat ibi concursus et frequentia gentiū
Precipue vero fm̄ Pico. de lira. ex oī
iudea ppl's ibi confluebat in festo pasce
siue agnorum in memoriaz liberationis
de egypto. In festo pentecostes: in me-
moriaz date legis. In festo senophegie
siue tabernaculorū in memoriā mansio-
nū in deserto. Hāc domū x̄ps voluit sua
presentia decorare. ibi oblatus est qua-
dragesima die postq̄ natus fuerat. Ibi
inuentus post triduū in medio doctorū
vt dicitur Luce. ij. c. Ibi docebat. Unde
Barci. xiiij. dixit. Quotidie apud vos
eram docēs in templo. **Tertio p̄side-**
remus illius ciuitatis statū. Facta equi-
dem fuit ciuitas insignis et regia. P̄-
mulq; ibi regnauit rex Saul: quē Sa-
muel vnxit in regē. ii. David. iij. Salo-
mon. iij. Roboaz. v. Abias. vi. Asa. vij.
Josaphat. viij. Jorā. viij. Achaz. x.
Joas xi. Amasias. xij. Ozias. xij. Jo-
athan. xiiij. Achaz. xv. Ezechias. xvi.
Manasse. xvij. Ammon. xvij. Josias.
xviij. Joachim. xx. Sedechias. Erat er-
go ciuitas illa famosa plena populo et vi-
uitijs. Erant ibi ornata edificia: alta pa-
latia. et iuuenes robusti et bellicosi. Spe-

ut dicit Lact. li. ij. Tum maxime deus ex memoria hominum elabit: cum beneficiis eius fruente honore diuine indulgentie dare debent. Ideo populus hierosolymorum: ut patebit: increatus nimis recalcitrant.

De nequitia populi iudaici: et impietate multa. Lapsim. ij.

Quanta fuit iniquitas iudaici populi in hierusalem habitantis inuestigandum est: ut sic percipiam.

¶ Iuste deus populum illum nequam tradidit in captiuitatem. Sunt autem tria que accusant hierosolymorum culpam et impietatem.

Primum est multiplex offensio.

Secundum temeraria presumptio.

Tertium. dura obstinatio.

De octo peccatis quibus in hierusalem offendeatur deus.

Primum quod accusat et arguit hierosolymorum culpam: est multiplex offensio. In multis namque non

in vno solo peccato offendeatur deum. Octo tamen erant inter cetera peccata principalia que abundabant in illa ciuitate.

Primum peccatum de negligentie.

Secundum iniustitie.

Tertium auaritie.

Quartum fraudulentie.

Quintum violentie.

Sextum luxurie.

Septimum idolatrie.

Octauum irreuerentie.

¶ Primum peccatum quod abundabat in illa ciuitate de negligentie. Superiores namque non curabant de salute subditorum.

Quinimo suo malo exemplo corrumpebant eos: et inducebant ad malefaciendum.

Hinc Hieremias conquerebatur. x. c. d.

Stulte egere pastores: et deum non exquisierunt: propterea non intellexerunt: et omnis grex eorum dispersus est. Et. xxiiij. c. Hieremias dicebat. De pastoribus qui disperserunt et dilacerant greges pascue mee dicit dominus. Sicut canis o predicator ne propter ista prelati detrahatur. Si boni sunt. bene erit

ipsis. Si vero mali: iudicet illos deus. **¶** Prostra vero non interest illorum increpare delicta. **¶** Secundum peccatum quod abundabat in ciuitate hierusalem erat iniustitia. Et de hac Hieremias. v. c. ait. Circuite vias hierusalem: et aspiciate et considerate: et querite in plateis eius: an inueniatis virum facientem iudicium et querentem fidem. Et israh.

Causam vidue non iudicauerunt et eam pupilli non direxerunt. Quid de nobis dicam? Deum heu peristi. profecto de terra iusticia. Timore: amore: odio: ac puto est eiecta. ut dicit. xj. q. iij. c. quattuor. Sed profecto impletum est dictum Hieremias. q. xj. q. iij. c. pauper. Pauper enim non habet quod offerat: non solum audiri contentus: sed reprobat.

Lito violatur auro iustitia: nullaque reus. ptime scit culpam: quam numis redimere existimat. Et tamen ut dicit. Augustinus li. iij. de ciui. dei. amota iustitia: quod aliud sunt regna nisi latrocinia? Ideo dicit. xj. q. ij. c. cum deuotissima. Summum in rebus bonum est iustitiam colere. ac sua cuique iura seruare. Et Hieremias. v. et ibi. ait. Preclarissima virtutum esse videtur iustitia: et neque hesperus neque lucifer ita admirabilis.

¶ Tertium peccatum quod erat in hierusalem fuit auaricia. de qua Hieremias. vi. c. sic scribitur. A maiore usque ad minorem oculus student auaricie. et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolus. Hoc tamen tempore nescio quid referam. quum mundus totus auaricie vinculis detinetur. Ob illam etenim multiplicata sunt omnia mala: iniuria. scilicet fraude. deceptiones. mendacia: odia: liuores: rancores: rapine: usure: symonie: et similia.

¶ Quartum peccatum quod erat in hierusalem fuit fraudulentia. Omnes pro maiori parte erant simulati ficti astuti callidi et deceptores in omni arte: in omni exercitio: in omni denique puerlatione sua. Et Hieremias. ix. c. dicebat. Anusque a proximo suo se custodiat. et in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantas supplantabitur: et omnis amicus fraudulenter incedit. Quis habet nunc unum amicum verum? Inquit Ambrosius li. iij. de officiis. Facilis vox et communis: tunc sunt totius: sed paucorum effectus.

Quintū peccatū in herusalē fuit vlti-
lentia. De hoc dicit Hierem. xxxiij. c. Re-
traxerūt seruos ⁊ ancillas suas quos dī
miserāt liberos: ⁊ subiugauerūt ī famu-
los ⁊ famulas. Hic dicit Hierem. d. lra q
Ero. xxi. c. dictū fuit. Si emeris seruum
hebreus: annis seruiet tibi: in anno se-
ptio erit liber gratis: ita q nō poterat
vltra teneri nisi vellet remanere. Tpe ve-
ro Sedechie regis: ⁊ añ tēuerāt seruos
⁊ ancillas diutius ppter auaritiā suā: nū
ad monitiōē Hieremie ⁊ aliorū virorū
bonorū rex Sedechias ⁊ sui subditi sta-
tuerūt firmiter dimittere suos suos he-
breos ⁊ ancillas sūi pceptū legis. Et vt
hec ordiatio ēēt firma sciderūt vitulum
ī duas ptes: ⁊ inter illas ptes trāsierunt
rex ⁊ principes ei⁹ ad significādū: q sic
esset dignus occidi ⁊ diuidi i fringens illā
ordinatiōē. Verūt post cupiditate du-
cti retraxerūt ad se redigēdo ī seruitutē
Et sic nō solus peccauerunt s legē diuī
s; etiā s statuti ppiū. Similes his ho-
die sant q retinent famulos ⁊ ancillas ⁊
pmitunt eos pīre fame ⁊ frigore: sūtoꝝ
illū infestū: nō solū cōpellēdo plus debi-
to laborare: sed etiā iniuriādo ⁊ pīume-
liis ac verberib⁹ afficiendo. Hō didicere
isti disciplinā sapiētis: qui Ecc. iij. c. ait
Noli esse sicut leo ī domo tua: evertēs
domesticos tuos: ⁊ opprīmēs subiectos
tibi. Et p his facit id. Senece ad Lucil-
lum. Colant inquit te potius fui tui: q
timeant. **S**extū peccatū herusalem
fuit luxuria. Et de hoc dicit Hierem. v. c.
ī psona dei. Saturauī eos: ⁊ mechati
sūt: Et. xxiij. c. Adulterijs repleta est ter-
ra. Sileāt de hoc verba: loquant exēpla
Septimū peccatū fuit idolatria: de
qua Hierem. i. c. deus pquerēbat sic. De-
reliquerūt me: ⁊ libauerunt dijs alienis
⁊ adorauerūt op⁹ manū suarū. **D**e
tautū peccatū fuit irreuerentia ad cultū
diuinū. nam ī tēplo absq deuotiōe in-
grediebant ⁊ egrediebantur. Et d hoc sic
habet Hierem. viij. c. fecerū filij iuda ma-
lum ī oculis meis: dicit dñs posuerūt
offendicula sua ī domo ī q īnuocatū

est nomē meū: vt polluerēt eā. **D** q re-
prensibiles xpiani sūt: qui templa dei et
ecclesias tanq lupanaria calcant. Pro
quibus facit illud qd scribit de imunita-
te ecclesie. li. vi. in. c. decet. Decet domū
dñi scitudo. Decet vt cultus ī pace fact⁹
est locus: eius cultus sit debita venera-
tione pacific⁹. Sit itaq ad ecclesias hu-
milis ⁊ deuotus ingressus: Sit eis de-
uota conuersatio: deo grata: insipienti-
bus placida. In herusalem ergo erant
huiusmodi vitia: ⁊ alia plura que so-
let abhorrere deus.

De presumptione populi.

Secundū quod accusat ⁊ arguit
hierosolymorū culpā. est teme-
raria presumptio. In tot enī pctis
deū spnebat. Hic Hierem. v. c. dicit. Mega-
uerūt dñm: ⁊ dixerūt. Hō est ipse: neq
veniet sup nos malū: gladiū ⁊ famē nō
videbim⁹. Et infra. Hō dixerūt ī corde
suo: meruim⁹ dñm deū nostrū. Cōfide-
bā ergo ī seipis: ⁊ pseuerātes ī malis
suis penitentiā recusabāt. De hoc dicitur
Hierem. viij. c. Nemo qd bonū est loquit
nullus ē qui agat pniaz sup pctō suo. d.
qd feci. Dēs cōuersi sunt ad cursū suū:
quasi equus ī impetu vadēs ad plūz.

De obstinatione iudeorum.

Eritū qd ondit hierosolymorū
culpā: est dura obstinatio. nam
cū p plures annos ppius ille cō-
monitus fuisset: nūq se corrigere voluit
Inquit Hierem. i. p mēto sup Hieremiā
q Hieremias cū ēēt adhuc puer ppha-
re cepit anno. xij. Josie filij Amon regis
Juda prophetauitq ī impio ei⁹ annis
xix: ⁊ postea sub Joachis filio ei⁹ annis
xj. ⁊ sub Sedechia qui vltim⁹ fuit regnū
Juda annis. xj. vsq ad quintū mēse: qñ
a babilonis capta est herusalē. Ac per
hoc ab exordio pphie sue vsq ad capti-
uitatē herusalē: q ⁊ ipse cap⁹ est ppha-
uit annis. xli. ⁊ p dixit clare ciuitatis exci-
ditiū: nisi penitentiā agerēt. Et illi non
solum non timebant: ⁊ humiliabant se
deo: verum etiā Hieremiā psequēbant

Scribit namq[ue] Hier[emias]. xxviii. c. q[uod] cū sel
pphetasset: apprehenderūt eū. v. Por
te moriat. Et congregat[ur] ē oīs popul[us] ad
uersus Hieremiā in domū dñi. Tandē
v[er]b[is] bonis verbis Hieremias: dixit oīs
popul[us]. Non est viro huic iudiciū mori
quia in noīe dñi dei nostri locutus ē ad
nos. Et Hier[emias]. xxix. habet qualiter cesū
eum miserūt in carcerē: vbi sedit diebus
multis. Et Hier[emias]. xxviii. c. narrat: qual[iter]
submiserūt eū in lacū: in quo non erat
aqua: sed lutū m[ul]tasq[ue] alias persecutio
nes intulerūt sibi. O malicia incorrigi
bilis. o malignitas hominū iniquorum
o duricies prauorum cordium. Veritas
adamatur: de[us] predicatur timēdus. vitia
increpant: efferunt virtutes et boni mo
res: tamē odio habent qui deo iubente
talīa nunciant. Idcirco nemo potest de
deo conqueri: si in nos seuerus appeat.

¶ De graui p[er]u[er]sione et plaga hierusalem.

Capitulum. iij.

Et dudū longanimis p[er] Hier[emias]
m[ul]tas populū ad penitentiam vo
cauerat: sceleribus et malicia ini
quor[um] puocatus: ad vindictam tandem
excitatus est: Ad v[er]t[ut]e cūc[um]q[ue] valeant scire
in hoc mysterio tertio de pena hierusalē
piractabimus: de qua tria sunt conside
randa.

Primū dicit ciuitatis obsessio.

Secūdum ciuitatis afflictio.

Tertiū ciuitatis captio et deletio.

¶ De valida obsidione ciuitatis.

Primū cōsiderandū est ciuitas
obsessio. Et enī habet. iij. Reg.
vltimo. c. x. ij. Paralipo. v. c.

Anno nono Sedechie circūdata est
i[er]lm a Nabuchodonosor cum validissi
mo exercitu: et extructe fuerunt in circū
tu eius munitiones: et clausa est ciuitas
decem et octo mensibus. **¶** Secūdum
cōsiderandū est ciuitatis afflictio. Pre
ualuit quippe interm[us] fames: nec erat pa
nis populo terre. **¶** Tertiū consideran
dum est ciuitatis captio. Nam ciuitas
capta fuit: et fugit Sedechias. Rabbi
Salomon dicit q[uod] ipse fugit p[er] quandam

viā subterraneā cuius exitus erat bene
longe a ciuitate. Sed deus fecit appare
re vnā capreā siluestre: et dñi caldei vellēt
eam capere fugiendo cucurrūt sup[er] terrā
fm viā illius lineę subterraneę p[re]dictam
vsq[ue] ad exitū. Et sic chaldei inuenerunt
Sedechiā: qui exierat vltimā illam. Sed
Nico. d. lira dicit q[uod] hoc non est verisile
q[uod] chaldei tunc intenderent venationi.
Iō dicēdū q[uod] insecuti sūt Sedechias p[er]
inditiū aliquorū quos ceperūt in ciuita
te: qui non poterant fugere. Scdm ma
gistrum in hysto. capta fuit ciuitas circa
mediā noctem. Captus itaq[ue] fuit. Sede
chias: et adduct[us] corā Nabuchodono
sor. Qui dixit ei. Magnus deus habēs
nequā tuam odio tradidit te mihi. Occi
dit et filios eius coram eo. Oculos vero
Sedechie effodit: et cathenis vinxit euz
et duxit eum in babylonē. Muri autē
hierusalem destructi sunt: et ciuitas expo
liata. tandē succensa et populus duct[us] in
captiuitatē. Refert magister in hysto. q[uod]
cum Nabuchodonosor intrasset baby
lonem cū triumpho: et victimas solēnes
imolauit dñs suis: et solēnizauit cum oī
populo nouem diebus. Lūq[ue] recūberēt
exhilarati: precepit rex vt adduceretur
Sedechias in mediū: et aliqui de canto
ribus templi cum eo: qui psallerent corā
conuiuantibus in musicis instrumentis
et canerent hymnos de canticis syon: Bi
bebant autem conuiue in vasis domus
dñi: quor[um] qdā Nabuchodonosor cōse
cravit idolis: quedā v[er]o sibi reseruauit.
Lūq[ue] darent psallentibus potū. clāculo
p[re]cepit rex: vt daret Sedechie potus la
xatiuus. Et coram oib[us] ignominiose
laxatus est. Sicq[ue] irritum reducere ad
carcerem. Quinimo afflict[us] dolore post
paucos dies mortuus est. Et Nabucho
donosor fecit eum honore regio sepeliri
Tali iudicio deus illum punit: q[uia] vt
scribit. ij. Paral. vltio. c. viginti et vnus
āni erat cū regnare cepisset: et vndecim
annis regnauit in i[er]lm: et fecit malū corā
ocul[is] dñi dei sui: nec erubuit facies Hie
remie p[ro]phete loquentis ad se ex ore dñi

Rege quoq; nabuchodonosor recessit: qui adiurauerat cum per deus: et induravit cervicē suā et cor: ut non reverteret ad dñm deus israel. Si ergo ipse timuisset deum: abstinuisset vtiq; a tot tantisq; peccatis: et de misericordiā suā ostēdisset illi: quā nobis exhibeat: qui est benedictus in secula seculorū. Amen.

Sermo. xiiij. de iudicio dei contra iudeos xpm et ecclesiam psequentes.

Ompletis

annis. lxx. iudaice captivitatis operante Esdra sacerdote: et Zorobabel suscitavit dominus spm

Cyrus regis persarū: qui anno primo sui imperij laxata hebreorum captivitate: quattuor ferme hominū milia fecit regredi in iudeam: restituens eis vasa templi aurea et argentea quinq; milia quadrigenta: que Nabuchodonosor portaverat in babylonem. Sicq; reedificata est hierusalem et templum eo tpe quo Tarquinius supbus regnabat in vrbē. Colligunt ista ex primo libro Esdre. c. i. ex dictis Iosephi in libris antiquitatum: et Bede in libro de tēpibus. Sicq; populus ille ibi multiplicatus est vsq; ad tēpā xpi. Verū tamē qd xpm et ecclesiam iudei acriter persecuti sunt: de qua impietate noluerūt penitere: volente deo ciuitas hierusalem a romanis eversa est et populus fame et gladio periit: et qui remanserunt viliter fuerunt venundati. Propterea ut in dies ad timendū deū studiosius inuigilemus: in hoc sermōe de iudicio dei contra iudeos xpm et ecclesiam psequentes verba faciemus: ut debimulq; qualiter ciuitas hierusalem destructa fuit: et populus eius dispersus De qua desolatione tria mysteria crunt declaranda.

Primum dicitur significatio.
Secundū prenunciatio.
Tertium executio.

De signis et portentis quibus dei iudicia sepe premonstrantur.

Lapsum. i.

Significata sunt portents et signis desolatio hierusalem. Et in hoc apparet duricia populis: quia nunq; ad penitentiam rediit. Verū tñ vt plenius intelligatur singula in hoc mysterio: tria sūt dubia absoluenda. Primum: an timendū sit cum aliquē nouitates apparent in corpibus celestibus: etiā si naturaliter fiant. Secundū: que sūt illa signa ppter que timendū est: ne immincant de populo hoib; mala. Tertium: quib; signis hierosolymorū excludium fuit premonstratum. Pro primo dubio arguit aliq; dicentes illd; **Biere. x. c.** A signis celi nolite timere: que solent metuere gētes. Et tamen ptra istos ē auctoritas xpi: q; **Luc. xxi. c. alt.** Erūt signa in sole luna et stellis. Que verba dicta sunt: vt p illa signa hoies terreant. Rndet his **Matteo. de lira super pfato. x. c.** **Biere. qd timere ppter signa celi pōt ē dupliciter. Aut rōnabiliter. Aut superstitiose.** Primo licitū ē: et ad prudentiā spectat sic timere. Nam licet corpora celestia nō sint agētia de necessitate: tñ hnt virtutes inmutandi elementa et cōposita ex eis ad diuersas qualitates: ex quib; disponunt humana corpora ad varias infirmitates: sicut ex dñio **Martii** colera accendit: ex qua accensioe nō solū corpora disponūt ad infirmitatē aliquam: sed etiā appetitus sensitiuus ad irā: ex quo sequuntur elterius lites et dissensionē: eo qd homines vt in plurib; sequūt suas passiones. Soli sapientes eis dominant p rationē. Timor aut facit precanere a malis futuris. Et ideo timere a celi constellationibus ad hoc qd homo psulat de habendo remedio contra dispositionē ad infirmitates corporis et passiones malas: et alia huiusmodi q pnt ex influentia celi causari: nō est malum sed bonū: et satis conueniens. Secundo modo timere ppter signa celi. s. superstitiose: illicitum est et peccatum. Et sic

loquit Hiero. Unde subdit. Quia voces
populorum vane sunt. Quod insup po
nitur. C. de penis. l. decurionū filij. Na
ne inquit voces populorū nō sunt audiē
de. Apud populos autē triplex supstitio
inuenta est circa corpora celestia. **P**ri
ma eorū q dixerūt illa esse aiata. **S**e
cunda eorū qui dixerūt illa esse deos.
Tertia eorū q dixerūt corpora celestia
imprimere i intellectū nostrū. **P**ria
supstitio est eorū qui tenuerunt corpora
celestia esse animata. Contra quos est
auctoritas Damasceni: qui in. ij. lib. ait
Nullus animatos celos: vel luminaria
existimet. Inanimati enī sunt: et insen
sibiles. Et Aug. li. xij. de ci. dei ait. Nō
ē credēdū qd Plato dicit globos istos
luminū sine orbiculos luce coprea super
terram: seu die: seu nocte fulgentes suis
quidem proprijs aiab⁹ viuere. Et xvij.
li. de ciui. dei dicit q Anaxagoras fact⁹
est reus apud atbenienses quia dixit so
lem esse lampadē ardentē: negās vtiq
ipsum eē deū: vel aliquid animatū. Si
vero obijceret: q non solū platonici: s
etiā doctores fidei tenuerūt corpora cele
stia esse animata: vt Augines et Hiero⁹
Aug⁹ insup hoc sub dubio derelinquit.
vt in li. lxxiij. qōnū. in enchiridion. et in
ij. sup Gen. ad litterā: vbi dicit q si sunt
aiata corpora celestia ptinent ad societa
tem angelorū eorū aīe. Respōdet Tho.
i. pte. q. lxx. ar. iij. c. q inter ponētes cor
pora celestia eē animata vel inanimata:
parua vel nulla est differentia in re: sed
in voce trī. Quoniam dīci possunt aiata
non sicut plante et animalia: s; equivoce
in qtu3 substantie spūales vniunt cor
poribus celestibus: vt motores mobili
bus: quo fit vt motus celestiu3 corporū
fit ab aliqua substantia apprehendente: et
nō solum a natura: sicut grauiā et leuiā
Unde Aug⁹ dicit. ij. de trinitate. corpora
omnia administrari a deo p spiritū vite
Secunda supstitio fuit aliorū dicen
tium corpora celestia esse deos: vt fuerūt
egyptij: De quibus Eusebius pampphil.
l. i. de euangelica preparatione ait Egy

ptios ferunt primos omniū cūz in celoz
oculos sustulissent motū ordinē et quan
titates celestiu3 corporū admiratos: so
lem ac lunā deos putasse. **T**ertia sup
stitio fuit aliorū: qui tenuerunt q corpora
celestia imprimunt in intellectum no
strum. Qd vtiq falsū fore ostēdit Tho.
in. ij. sūme ptra gentiles. c. lxxiij. dices
q directe et p se nō imprimunt: qz vt dicit
Dionysius li. de diui. no. et Aug. iij. d. tri
ni. diuine prouidentie ordo ē: vt p supio
ra regant inferiora: et moneant. Intel
lectus autem ordine nature omnia cor
pora excedit. Impossibile ē ergo q cor
pora celestia agant in intellectū directe
nec possint esse causa p se eorū que sūt
circa intellectū. Insup. nullum corpus
agit nisi p motū: vt habet. viij. phisicorū
ergo que sunt oīo extra motū nō possūt
esse causata a corporibus celestibus. Sed
ea que sunt circa intellectum sunt oīo eē
motū p se loquendo: sicut patz. vij. phi.
Quinimo p quietem a motibus fit aīa
prudens et sciens: vt dicit ibidem. Indī
recte tamē corpora celestia possunt impri
mere in nostrū intellectū: quia licz intel
lectus noster nō sit virtus corpea: tū in
nobis opatio intellectus compleri non
potest sine opatione virtutū corporearū
que sunt imaginatio et vis rememora
tiua et cogitatiua. Et inde est q impedi
tis harū virtutū opationibus. ppter ali
quā indispositionem corporis impedit
opatio intellect⁹: sicut p i freneticis: et
litargicis: et silibus. Et ppter hoc etiam
bonitas dispositionis corporis humani
facit aptum ad intelligendū: in qtu3 ex
hoc predictae vires fortiores existūt Dis
positio autē corporis humani subiacet ce
lestibus motibus. Et sic ad ppositū re
deundo: supstitiose opiniones de corpi
bus celestibus non sunt acceptande.
Secundū dubiū quod erat absoluē
dum est. Que sunt illa signa ppter que
timendū est ne imineāt de ppinquo ho
minibus mala. Et dico q sunt tria.
Primū solis et lune defectio.
Secundum cometarum apparitio.

Tertium portentorum frequentatio.

T Primum signū. Quotienscūq; etenim eclipsatur sol: vel luna: timendus est de aliquo malo venturo. Probat hoc primo p̄ Ptolomeum: q̄ in centiloquo ait. Sol & luna sunt dñi aliorum planetarū eo q̄ sunt cause totius op̄is & gubernationis stellarū. Ideo eclipses accidentia grādia significāt. Et **Abessahalla**. c. vij. de temporum varietate ait. Scito q̄ in eclipsi solis aut lune non poterit fieri qn̄ significetur aliquod magnum accidens f̄m quantitatem eclipsi ipsius. Nam in signis igneis significabit interitum regis: & diuitum: & siccitatem: & terre sterilitatem atq; famem. Et **Virgilius** i primo georgicorum inquit. Sol ubi signa dabit: solem quis dicere falsus. Fudeat ille etiam cecos instare tumultus. Sepe monet fraudem: & operata tumescere bella. Ille etiam extincto miseratus cessare romam. Cū caput obscura nitidus ferrugine texit. Impiaq; eternaz timuerunt secula noctem. Recitat **Ricobaldus** in cronica q̄ anno **Heronis** q̄rto solis defectio fuit & terrenotus magnus. Tunc magna persecutio insurrexit contra christianos. **Petrus** & **Paulus** martyrio fuerunt coronati. Post passionem vero illorum tanta rome pestilentia fuit vt triginta milia funerū in ratione venerunt. **Laodicia** & **Colossa**. & **Jeropolis** vrbes in Asia terremotu conciderunt. Tempore **Constantini**. iij. facta est solis defectio. Hic **constantinus** italiam de longobardis liberare conatus: ab athenis per mare Tarentum transiit: oēsque vrbes in cāpania & terris circumicantis a longobardis occupatas per quas venit vi cepit. Romam tandem pergit: papaz **Martinum** occidit. In Sicilia apud **Syracusas** a suis occiditur. Paulo post sarraceni cum nauibus in Siciliam veniunt: **Syracusas** captas diripiunt ornamenta **Alexandria** deferunt. Templum cōstruitur in hierusalem vbi templum **Salomonis** fuerat. Tempore **Loriparij** secūdi factus ē sol sanguineus

& post paucos dies hominū lucē secuta. Refert adhuc **Eutropius**: q̄ seruente tumultu belloꝝ ciuiliū: tres soles simul exorti sunt: qui paulatim coierūt in vnū. Scias tamē q̄ nō sunt idem eclipsi solis: & multiplicatio in aspectu. Nam vt dicit **Isidorus**. l. iij. etymol. Eclipsis solis est quonens luna. xxx. ad eandem lineam qua sol vehit puenit: atq; se obliens solem obscurat. Nam deficere nobis sol videt dum illi orbis lune opponitur. De multiplicatione vero solis quia vident. iij. dicit **Seneca** lib. i. de q̄nib⁹ naturalib⁹: hos nō esse soles: sed imagines solis i nube spissa soli propinqua: in qua radij solares inclusi sunt. Et **Gohannes** solobriensis in polycratōe. lib. ij. ait. Quotiens sol in celo videbit geminari inudationem aquarū subitus orbis expectet. Et licet a raritate sui miraculis videatur accedere: opus tñ nature ē: q̄ qdē soles nō geminat: sed nubē simili mā facit: vocaturq; parelion. Est. n. parelion nubes simillima soli. **Secūdu** signū. ppter qd̄ imēda sunt mala futura dicit comete apparitio. De qua nota qd̄ dicit **Tullius** libro. ij. de natura deorum. q̄ cometa grecū vocabulū ē: quā latini crinitā stellā vocant: eo q̄ comas luminis de se fundat. Pythagorici dixerunt cometā esse vnā de. vij. stellis erraticis. Quorū fallitas apparet: cū sepe oēs luceāt apparēte cometa. **Astr.** i. methau. scribit **Anaxagorā**. **Democritum** & alios dixisse cometam fore de natura celi. Sed cum omnis stella celi sit perpetua & cometa videatur deficere absq; eo q̄ solis radijs abscondatur: ideo dicendum cum **Gohanne Damasceno**: q̄ cometa non est stella de natura celi: sed vapor ad voluntatem creatoris accensus in viscosa materia & adustibili. De appuione ergo comete dicit **Ptolomeus** in centiloquio. ppositione. xcix. & in. ij. quadripartu. c. vli. & **Astr.** i. primo methau. q̄ significat malos effect⁹. Scribit **Seneca** in q̄nibus naturalibus q̄ due insule submerse sunt p̄nūciante cometa.

Narrat Iustinus q̄ anno quo natus est
Pitridates: et anno quo primū regna-
re cepit: cometa p̄ utrūq; tempus multū
diebus splenduit cum luce tanta: vt celū
omne videretur ardere. In quantitate
videbatur occupare magnum celi spa-
cium: et in luce vincebat nitore solis. Ap-
parebatq; horis quattuor. Hic Pitri-
dates. xlvj. annis cum romanis atrociora
bella gessit. De quo scribit Valerius. lib.
viii. i. rubrica de studio et industria. Et idē
p̄firmat Solinus in libro de mirabili-
bus mundi. Aiginti duarum gentium
quibus imperabat idiomā didicerat. Et
vt refert Iustinus et Eutropius cum Mi-
comedem regem bythinie regno para-
ret pellere amicū romanorū: cum dice-
retur sibi q̄ si id faceret romanis displice-
ret: cū Ephesus puenisset. crudeli edi-
cto: vt scribit Valerius li. ix. i. rubrica de
crudelitate. multā familiā romanorū ci-
uiū i Asia: p̄ vbes negociandi causa disp-
sam vna epistola et vno die truncari fe-
cit. Quā miserabilis illa rerum facies fu-
it vt vbiq; romanus fuisset inuentus
puta in agro: in domo: i foro: in via: in
templo: in lecto: in cōuiuiō: velut hostis
mactaret. Seneca li. xvj. de questionib;
naturalibus dicit: q̄ imperante Herōe
senis mensibus apparuit cometa. Neq;
vero peius quid illis p̄ibus potuit esse:
q̄ viuere sub dño tam criminoso. De q̄
dicit Iohes solobriensis in polieratone
lib. i. In tanta mole imperij omnē pero-
sus est gravitate: philosophiaz psequēs
quasi maiestatis imperij inimicā: et no-
biliora ingenia veritus: se consilijs sub-
didit histrionū. Cum vero esset omnīū
avarissimus: adeo vt nulli qd cūq; offi-
cium delegaret: quin p̄sequeret: nosti
quid mihi opus est: aut illud subijceret:
qui omnibus p̄est: omnibus indiget:
tamē histrionibus et minimis pecunias in
finitas erogare non grauabatur. Sin-
gulos prout quibusq; placuerat: ani-
plissime dignitatis nomine sublimabat
alios patricios: alios senatores: dicens:
hos illustrium spectabiliū et nominib;

Illustrabat. Tercium signū p̄pter qd
timēda sunt mala futura: dicit portētoz
frequentatio. Quando multiplicantur
p̄digia et ostenta solent sequi p̄ditiones
et mala. Unde Plini⁹ li. ij. de naturalī
historia scribit: q̄ anno anteq; crassus
occideret a parthis: ferrum pluit in lu-
canis: et omnes Lucani milites: quorū
numerus multus erat: in illo exercitu
fuerunt celi. Recitat Orosius: q̄ anno
ab vrbe condita quadringentesimo oc-
togesimo: sanguis de terra et multis fon-
tibus scaturijt: pro malo quod secutū est
quando sequenti anno terribilis pestis
romanos inuasit. Idem Orosius refert
q̄ anno ab vrbe condita quadringente-
simo octogesimo sexto dira prodigia vi-
sa sunt rome. Edes salutis ictu fulminis
dissoluta est. Apud Phormias multis
ictibus fulminū mentia vndiq; combu-
sta et dissoluta sunt. Sequenti āno Sem-
pronius cōsul aduersus picentes exerci-
tum duxit. Triste adeo id bellum fuit vt
cum media pugna contremuisset terra
et fuisset terremotus: et diceretur: q̄ cum
sono tam horribili sanguinem humanū
accipere voluisset: Romani quippe pau-
ci admodum qui remanserunt vicerūt
quia utraq; pars gladio corruit: paucis
romanis remanentibus. Orosius isup
dicit q̄ bellum picentium: marcorum:
p̄lignoz: sannitū: et lucanorum: multa
prodigia precesserunt. Nam rome sub
ortu solis globus igneus e regione sep-
tentrionis cum maximo celi fragore
emicuit. Apud tarentinos cum panes
per conuiuia frangerentur cruor et mē-
dis panibus quasi e vulnerib; corporū
fluxit. Tunc p̄ septem continuos dies
grando lapidum: imixtis etiā testarū fra-
ginētis: terrā latissime verberauit. Bel-
lum punicū secūdū multa p̄digia p̄mō
strarunt. Nam bos quidam locutus est
rome dicens. Laue tibi roma. Et Plugu-
li. v. de ciuit. dei. c. vi. de hoc ait. Mitto
boues locutos: infantes nōdum natos
quedā verba clamasse de vteris matrū:
volasse serpentes: feminas et gallinas et

hoies in masculinū sexū fuisse cōuerfas
Inter cetera mala que ex post secuta sūt
fm̄. Drosiū. in ea pugna q̄ apud cānas
celebrata est. xliiij. milia. romanorū cesa
sūt. Hannibal in testimoniū victorie tres
modios annuloꝝ aureoꝝ qui ex māib⁹
interfectoꝝ detracti fuerant. Carthaginē
misit. Marrat Sigibertus q̄ in gallia añ
solstitiū estiuale orta tempestate: cuz grā
dine ingens fragmentum glaciei de celo
cecidit: cuius lautudo sex pedum: altitu
do duorum: longitudo 40 quindecim
fuit. Et vt scribit in speculo gestoꝝ mū
di: statim normandi septentrionales ppli
venerūt in galliā potenti manu: domue
runtq; gallos strage bellica p. xl. annos
Postremo in signū pacis normandis
data est quedam portio gallice regionis
que vsq; ad ista tēpora dicit normandia
¶ Tertiu dubiū aperiēdū fuit. Quibus
signis hierosolymoz excidiū fuit p̄mō
stratū. Et licet fuerint multa que Iose
phus ponit in libris quos scripsit d̄ bello
iudaico. nos tamē aliq̄ p̄ncipalia collige
mus. Et primum fuit. q̄ stella quedaz p
annū sub forma gladij stare visa est: q̄si
imminēs desup ciuitati. Secundū. Cū
die festi populi conuenissent: octaua die
mensis ap̄ilis. noctis tempore hora. ix.
tantus fulgoꝝ luminis arā tēplūq; circū
dedit. vt dies clarissimus videretur: mā
sit q; spacio hore dimidie. Hoc quidez
ignaris prosperū visum est: sed probos
p̄tosq; portēū exitiale nō latuit. Tertiū
signum q̄ luna eclipsim p. xij. noctes
cōtinuas passa est. Quartū signū q̄ sa
nua templi que erat ad orientē: cum esset
ere solido induta tanti ponderis q̄ vix
viginti viris sūmo conatu impellētib⁹
clauderet: repente hora noctis sexta per
seip̄az apta ē. q̄q; ferreis vectib⁹ teneret
¶ Quintū signū q̄ die. xxi. Baij. ppe
solis occasū visi sunt currus ⁊ quadrige
in omni regione per aeres ferri. ⁊ arma
toꝝ cohortes nubib⁹ miseri. ¶ Sex
tū signū. In nocte p̄thecostes sacerdo
tes ingressi tēplū ad diuina officia cele
branda. p̄mo senserūt quosdā strepitus:

⁊ paulopost audierunt voces clamantes
Discedam⁹ ab his sedib⁹. ¶ Septimū
signū. Quidā Iesus nomie p̄ quattuor
annos clamauit cōtinue alia voce. Vox
ab oriente. Vox ab occidente. Vox a q̄t
tuor ventis. Vox super iṛlm. Vox super
sp̄s sos ⁊ sp̄s sas. Vox sup vniuersū ppl̄z
Sicq; idelinēter die ac nocte clamabat
per vicos ⁊ plateas discurrendo. Et fla
gellatus ac percussus etiam ante iudices
flagris vsq; ad ossa laceratus vt taceret
cum quodā ciulatu semp illd replicabat
addens. Ne hierosolymis. Ne masculis
⁊ femellis.

¶ Quātr xps p̄nūciauit excidiū hie
rosolymoz p̄cipue trib⁹ vicib⁹. Cap. ij.

¶ Itē ad mentē reducendū ē: q̄
h̄ dñs ⁊ saluator n̄r iesus xps illi
populo p̄nūciare dignat⁹ est q̄
ventura erant mala: vt si vellent possent
penitendo flectere furoꝝ dñi. Trib⁹ autē
vicib⁹ id fecit. Qd cōmemorat a Luca
primo. xix. c. Scdo. xij. c. Tertio. xliij. c.
¶ P̄mo Luc. xix. habet qualiter cū dñica
oliuaz veniret in iṛlm ⁊ turbe p̄cesserūt
ei obuiā: videns iesus ciuitatē fleuit sup
illaz dicens inter alia. O iṛlm plena po
pulo. O ciuitas sacerdotalis ⁊ regia: ve
nient dies in te: ⁊ circūdabunt te inimī
ci tui vallo. ⁊ circūdabūt te ⁊ coangusta
bunt te vndiq; ⁊ ad terrā p̄sternent: te
⁊ filios tuos q̄ in te sūt: ⁊ nō relinquet: i
te lapidē sup lapidē: eo q̄ n̄ cognoueris
tēpus visitationis tue. Inquit propterea
¶ Hiero. in questionib⁹ ad Helbidā. In
tantū iṛlm amauit dñs vt fletet eam: ⁊
plangeret. ⁊ pendens in cruce loqueret.
¶ Pater ignosce illis q; nesciūt q̄ faciunt.
¶ Itaq; impetrauit qd petierat. dattūq; est
eis tēpus p̄nie: videlicet vsq; ad quadra
gesimū secūdū annū. Post qd p̄seuerā
tibus illis in blaffemia egressi sunt duo
viri de siluis genuū romanoꝝ. Ne p̄asi
anus ⁊ Titus: ⁊ eos interfecerunt atq;
lacerauerunt. hec ille. Secundo xps p̄
nūciauit desolationē iṛlm. Luc. xxi. cuz
dixit. Erit. n. p̄ssura magna sup terrā: et
ira populo huic. Et cadet in ore gladij

et captiui ducunt in oēs gētes. Hierusa-
lē calcabit a gentib⁹ : donec impleantur
tpa nationū. Tercio xpus prenunciavit
ruināz iherl'm Luce. xxij. c. qm̄ die passio-
nis sue sequebat illū cruce oneratū mul-
ta turba populi et mulierū que plāgebāt:
et lamentabāt illū. Conuersus autē ad
illas iesus dixit. Filie iherl'm nolite flere su-
per me: s; sup vōs ip̄as flete: et sup filios
vestros: qm̄ ecce veniet dies in quib⁹ di-
cent. Beate steriles que nō genuerūt: et
vbera que non lactauerūt. Quid plura?
Crucifix⁹ est xp̄s: et tota mundialis ma-
china est cōmota. Tremuit terra: obscu-
ratus est sol: petre cōtrite sunt: apta mo-
numenta: et vellū tēpli scissū est in duas
ptes a sūmo vsq; deorsū vt dicit Mat.
xxvij. tamē iudei duriores effecti i xp̄m et
ecclesiam seculunt. Post xp̄i resurrectōez
quingagesima videlicet die apostoli rece-
perūt spūm sc̄m: et ea die Petr⁹ publi-
ce p̄dicauit resurrectiōem xp̄i: et p̄niam
in remissionē peccatorū: vt dicit Actus
iij. c. Et postq; sanauit claudū et paralitū
ex vtero matris: qui sedebat ad portam
templi: que vocabat speciosa dicens: In
noīe iesu surge et ambula. cū esset factus
cōcurfus populorū ad rem tam grandē
videndā. iter p̄dicauit Petrus innocē-
tiam xp̄i et impietate eorū contra illuz. Et
subdit. Penitemini et conuertimini. vt
deleantur peccata vestra. Act. iij. c. Sed
ecce sacerdotes et magistrat⁹ templi inie-
cere manus in Petrum et Joannem: et
carcerauerunt eos Act. v. c. Sequenti
vero die eductos de carcere liberauerūt
p̄cipientes ne docerent in noīe iesu. Luz
aut illi p̄seuerarēt in doctrina. iterūz po-
suerūt eos i custodia publica: a qua fue-
runt p̄ angelū liberati. Et ne singulis in-
moremur: obstinati iudei lapidauerūt
Stephanū. Act. vij. c. Surrexit tandem
Saulus contra discipulos: q cōuersus
est ex miraculo xp̄i sibi apparentis. Act.
ix. c. et a iudeis p̄secutiones grauissimas
passus est. Occisus est Iacobus ff Jo-
annis gladio. Incarcerat⁹ Petr⁹: et per
angelū liberat⁹. Act. ij. c. Sicq; p̄tinue

addebant mala malis miserabiles iudei
¶ De terribili sentētia diuini iudicij cō-
tra hierusalez. Cap. iij.

¶ Scio q̄ tā ferus esse potest: vt
sine gemitu audiat que passa est
hierosolimytana ciuitas recto
iudicio dei. Idcirco in hoc mysterio de
executione diuine snie s; iherl'm dicemus
de qua tria sunt consideranda.

Primū est multitudinis cōclusio.

Secundū famis afflictio.

Tertiū ciuitatis deletio.

¶ Primū cōsiderandū est multitudis
cōclusio. Cū. n. ab exercitu romanorū
circūdata fuit iherl'm. et cōclusa inuenta est
ibi innumerabilis multitudo ppli. Re-
fert Eusebi⁹ lib. iij. hystorie ecclesiastice.
q̄ etiaz Josephus ponit. q ex oī iudea
populi in die solēni pasce hierosolimaz
velut exitiali quadam manu cogēte con-
uenerūt: quos tricesies cētena milia ho-
minum dicit fuisse iusto. s. iudicio dei tpe
hoc vltionis electo: vt qui in dieb⁹ pasce
saluatorē suū xp̄m dñi cruentis manib⁹
et sacrilegis vocib⁹ violauerant: in ipsiis
dieb⁹ velut in vnū carcerē oīs multitudo
conclusa: feralis pene exiciū quod mere-
bat exciperet. ¶ Secundū cōsiderandū ē
famis afflictio. Obsessa nanq; ciuitate se-
cerunt romani vallū munitissimū in cir-
citu: ita vt nullus ciuitatē exiens illud
p̄transire posset. Ob quā cāz i breui ciui-
tas vrgeri fame cepit tantumq; excreuit
penuria rerū: q; ppter famē ea q referā
dicit Joseph⁹ mala eē secuta. Primum
q; p̄dones p ciuitatē discurretes vt intra-
bāt domos: et rapiebāt si qd ibi iuenissēt
comestibile. Scdm. q; filij ex ore pentū
et ecōuerso violēter stricto māib⁹ gutture
masticatū cibū extrahēbāt: et velut rabi-
dī comedebāt. Tertiū q; etiā finuz boū
aliaq; imūda sūperūt in cibū. Quartūz
q; multi p̄tendebāt exire vt herbas colli-
gerēt: et capiebāt a romanis. Et tant⁹ fuit
num⁹ captiuorū: vt tute custodiri non
possent. Quapropter statutum fuit: vt
euulsis eorū oculis manibusq; amputat⁹
compellerentur sic ad ciuitatem redire

Quintū. q̄ pleriq; diuites timentes ne sua localia ad man^u romanorum venirent: quos verisimilr̄ presumebant ciuitatē debellaturos illa deglutire. Cuius rei fama cuz deuenisset ad aures romanorum commouit eos: vt exēteraret iudeos captiuos quos estimabant gen^umas i v̄tre adhuc retinere. Quare vna nocte duozū miliū patefacta sunt viscera **Sextum**. q̄ multi formosi & delicati iuuenes in via: in plateis: in proprijs domibus fame vexati: improvisa morte et repentina cadebāt: & sepius illi qui cadauera sepeliebant supra sepultos mortui & ipsi deficiebant. **Septimum**. q̄ inuente sunt mulieres filios proprios comedentes. Unde & de quadam dicit Iosephus: q̄ cum fame torqueret nihil habens ad comedendū: lactentem filiū in manibus tenens dixit. Infelicio matris infelicioz filii: in bello: in fame: in direptione cui te reseruabo: Veni ergo nūc o mīnate: & esto tibus matri: predonibus furor: seculis fabula. Et his dictis filium iugulauit: & corit: dimidium comedit: partem alteraz occultauit. Ecce p̄stima predones odorem carnis cocte sentientes in domū irruūt: & vt carnez prodant. mortē minant. Tunc illa detegens infantis membra: ecce inquit vobis partē optinam reseruauit. At illos tantus horror inuasit: q̄ nec loqui potuerunt. Et illa meus est inquit filius. meum est peccatum: securi edite: quia prior ego comedi quez genui. Illi vero tremētes & territi discesserunt. Quot erant in ciuitate illa amara spectacula: vbi videbantur quotidie tot morientes. Quot infantes et pueri extendentes manum ad vbera matruz: & panem petentes: ad pedes illarum extincti ruebant. Quot erant ibi flebiles voces: quot lamenta: quot singuli quot suspiria: & tamen a deo non exaudiebantur. **Tertium** cōsiderandū est ciuitatis deletio. Anno cimi secūdo imperij Vespasiani. Titus eius filius: qui in obsequio remanserat ciuitatem cepit: quaz a fundamēti subuertit. Abi perire vi-

rorum vndecies centena milia fame et gladio: preter mulieres & puulos: reliq; venundati. Abi es ergo magna ciuitas hierusalem: Abi es decora syon: Abi es ciuitas quondam referta gentibus dñi poploz: regibus veneranda: acceptabilis deo: sedes gratie: Abi es templuz illud mirabile: pauimenta marmorea: portę nitentes auro: Omnia vtiq; euerfa & a fundamentis dirupta fuere. Inuictissima dei viuētis dextera: que ceruices deprimat peccatoz. Ipsa faciente tot calamitatibus & cladib; iherl̄m perijt. Et post tpe. s. Helij Adriani cōfluentib; diuersaruz nationum incolis redificata est: & Helia ex prenoie impatoris dicta. Qui Adrian^u vt dicit Orosi^u lib. vii. precepit: ne cui Iudeo hierosolymā intrare liceret. Digne itaq; omnib; timorē dñi predica mus: qui timentibus se largit gratiaz in p̄nti: & in futuro gl̄iam sēp̄ternā. Amen

Sermo .xiiij. de iudicio dei p̄ra Dauid populū numerantem.

Ompellor

equidez nō pax adin
rariū hoium hui^u t̄pis
temeritate: qui vidētes
quotidie patrias pesti

lentijs grauissimis agitari: non timent tremēda iudicia dei. Profecto acerbissimū est flagellū pestilētię. nā pater filiū fili^u fugit patrē: frater fratrem deserit: vxor vir derelinqt: & vir vxorem abhōiat. Quid plura: Suffocatur penit^u pietas. Sicut ciuitates vacue pplis domusq; et claudūt amplissime. Viduant vxores marit: & delicati iuuenes formoseq; puellę miserabiliter extinguunt. Alii etenim flagello deⁱ Dauid in suis iuste punit. Qd vt euidēt^u innotescat ad ip̄s Dauid p̄ instructione n̄ra sermonē vertemus: De quo tria mysteria declarabimus: Prīmū dicitur excellentie. Secūdū deficientie. Tertium pestilentie.

De admirandis prerogatiuis et excellētijs Dauid. *Capitulum. j.*

Eniunt in vsum ecclesie sancte dei: p̄ maiori pte psalmi q̄s Dauid cōposuit: quare nomē eius cum laude sonat in auribus audientium. Ideo in hac parte videndū erit quantis p̄uilegijs et excellētijs Dauid a deo fuerit donatus. Et ex multis quinq; duntaxat colligemus.

Prima dī. pphetica illustratio.

Secunda filialis nominatio.

Tertia victoriosa superatio.

Quarta mansueti conditio.

Quinta regalis exaltatio.

David claruit spū. pphetic.

Prima excellētia Dauid dicitur pphetica illustratio. Claruit. n. spiritu. ppheticō p̄nunciāns mysteria xp̄i. Sed hic pulchre disputandū est. Anrū Dauid fuerit reliquis pphetis p̄stantior. Et ad hoc respondet Mico. de lira super prologū in psalterio. q̄ Dauid potest compari ad pphetas noui testamenti cuiusmodi fuerunt apli. Et sic Dauid nō excessit alios q̄ apli fuerunt de secretis diuinis magis illuminati. et in maiori plenitudine receperūt gratias spūs sancti. Et q̄ apli spiritū acceperint pphetandi p̄ Actū. ij. c. v. c. vj. c. xj. c. xij. c. xxvj. c. Si autē cōparet Dauid ad pphetas veteris testi. sic dicit thō. fa. fe. q. clxxiij. ar. iij. c. q̄ n̄ fuit Dauid excellentior alijs pphetis: s̄ Moyses. Et hoc propter tria.

Primo. ppter clariorē cognitionem.

Secūdo ppter coiorē denunciationē.

Tertio ppter miraculorū rutilationē.

Primo propter clariorē cognitionem.

Prima excellentior gradus pphetie est ubi est cognitio clario. Sed Moysi concessus fuit videre essentia dei fm Aug^o. ad Paulā de videndo deus: qd nō fuit concessus Dauid et alijs pphetis. Ergo habuit clariorē cognitionē: et sic fuit ceteris excellentior. **S**ecundo Moyses fuit excellentior fm Thō. ppter coiorē denunciationem: quia Moyses pphetiam

suam denunciat toti populo iudeorū: non sic Dauid et alij pphete. **T**ertio Moyses fuit excellentior ppter miraculorū rutilationē: quia maiora signa fecit Moyses i egypto: in mari rubro: in deserto q̄ Dauid et alij pphete. **S**z Mico. de lira dicit q̄ fm glo. in p̄ncipio psalterij Dauid dicit ppheta per excellentiā. Et prima rō de Moyses non cōcludit: quia claritas cognitionis actum pphetandi excludens nō pōt constituere excellentiorē gradū pphetie: q̄ idē constitueret et excluderet. vtpater. Alio autē diuine eēntie excludit actus pphetandi sicut et actus fidei: quia utriq; est necessarius actus enigmaticus. Et ideo visio diuine essentie non potest constituere excellentiorē gradum pphetie: licet faciat clariorem cognitionē: seu aliquid clari^o cognoscere. Verum ergo est q̄ claritas cognitionis maior constituit maiorem gradū pphetie: dum tamē talis claritas limites cognitionis pphetice non transcedat. Insuper si ratio preacta staret: sequeretur q̄ Moyses fuit excellentior apostolis p̄ter Paulum: quibus nō fuit concessum videre essentia dei in p̄senti vita. Secūda insup rō deficit: eo q̄ denunciatio pphetie est aliquid sequens ppheticam cognitionē: et ideo non videtur variare gradū pphetie: ex hoc q̄ plibus vel paucioribus nūciatur. Tertia adhuc ratio debilis est: quia confirmatio per signa et miracula sequitur pphetiam: et non est de essentia eius. Unde Ioannes baptista signū nullū fecit: vt habetur Jo. x. c. et tamē concedit maior Moyses. Et quo dicit Mico. de lira. q̄ licet Moyses habuerit eundē gradū pphetie quē habuit Dauid. scilicet quibuscuq; signis sensibilibus aut figuris: tamen non habuit toties: nec ita cōmuniter tales illustrationes sic Dauid. Insuper dicit Thō. vbi. s̄. in corpore. q. in fine. q̄ Dauid clarius et plenius expressit mysteria xp̄i q̄ Moyses. Lex autē vetus et pphete ordīnabant ad xp̄s sic ad finē. Unde Rabbi Moyses in lib. directionū perplexorū

Inquit. Oēs pph̄e nō sūt locuti: nisi ad
dies messie. Cum ergo finis nobilior sit
his q̄ sūt ad finē pph̄etia David v̄t forti
ri quandā excellētiā ex hoc q̄ xp̄i my
steria sic expressit. Probabil̄ itaqz pōt
dici q̄ David fuit excellentior propheta
Moyses: q̄uis Moyses excellentior fue
rit in alijs: que prophetā trāscēdunt: vel
eam cōsequūt. Que aut̄ ipse predixit p
ph̄etico spiritu irradiatus legunt in psal
mis suis: in qbus suavi melodia d̄ xp̄o
multa cātavit. Ob qd̄ Hiero. ad Pau
linum inquit. David Simonides noster
Pindarus et Alceus gl̄ac̄ quoqz La
tullus: et Serenus xp̄m lira psonat: et in
deacordo psalterio ab inferis excitat re
surgētē. hec ille. Ex cronica Ricobal
di sumpta sunt que sequūt. p declaratiōe
verborū Hiero. Simonides poeta fuit
tpe Tuli Hostilij. iij. regis romanorum
anno ab vrbe p̄dita. lxxij. Pindar̄ poe
ta anno ab vrbe p̄dita. cclij. p̄ expulsum
Tarquinū vltimū regē. Alceus poeta tē
pore Tarquini p̄sci q̄nti regis romanor̄
Oratī gl̄ac̄ venusij oritur: anno ab vr
be condita sexcentesimo nonagesimo se
xto. Latulus poeta veronēsis: anno ab
vrbe cōdita sexcentesimo tricesimo q̄n
to. Serenus quidā alius poeta cuius
tpa nō inueni. Sūt p̄noīati poete apud
Quintilianum lib. ij. de iudicijs. multa
laude cōprobat. Quibus pro melodia
et suauitate cōcentus Hiero. David vo
luit compare. Notādū tñ q̄ ip̄e Hiero.
gl̄iosus: et dicit. Mico. de lira. vbi. s̄. ac
translulit psalteriū. P̄rio f̄z. lxx. interpre
tes qd̄ d̄ psalteriū romanor̄: eo q̄ ec
clesia bñ Petri illo v̄tit. Secundo fecit
altā translationē non multū distantes a
prima et tñ appropinquantes hebraico:
et vocatur psalterium Gallicanus: eo q̄
Damianus papa ad rogatū Hiero. illud
fecit cātari in ecclesijs gallicanis. Et hoc
v̄tuntur fr̄es minores. T̄t̄io ad pre
ces. Serphennij: qui frequēter disputa
bat cū iudeis: q̄ solū recipiūt illd̄ qd̄ est i
hebreo: fecit translationē immediate acce
ptā ab Hebreo. Propter qd̄ vocat psal

teriū Hieronimi iuxta hebraicā v̄itatez
Qd̄ xp̄s dicitur filius David.

Ecūda excellētia David dicitur
filialis noiatio. Nam dñs noster
iesus xp̄s deus verus dei fili⁹ p
nobis oibus incarnatus: natus de virgi
ne verus homo nominatur p excellētiāz
fili⁹ David. Et euāgelista Mathe⁹ .i.
c. dicit. Liber gn̄tiōis ih̄u xp̄i filij Da
uid. fm̄ Mico. de lira. mōus hebreor̄ ē
denominare lib̄ros ab eo de q̄ tractatur
in principio: sicut dicit liber Genesis: qz
in principio tractat de creatione mundi
Similiter Mathe⁹ q̄a incipit euangeli
um a genealogia xp̄i: iō ab ip̄a denoiat
et intitulat ip̄m. Rō autē quare incepit a
genealogia xp̄i fuit: quia iudei negabant
iesum nazarenum esse verum xp̄m: et de
scendisse a David: quia galileus erat f̄z
q̄ d̄ Joh. vii. Nunquid a galilea venit
xp̄s: quasi dicerent: non. Sed iudei sic
loquentes non intelligebant scripturas
Dicit ergo a Matheo fili⁹ David: et p
ponit David ip̄i Abrahā: licet sit postē
rior fm̄ tempus: ppter em̄inentiā regie
dignitatē: et vt conuenienti⁹ generationis
ordo tradat. Angelus etiā q̄ v̄gini con
ceptū filij dei annūciavit: et habet Luc.
.i. c. dixit. Dabit illi dñs deus sedem Da
uid patris eius. Et Lhananea clamauit
vt p̄z Mathe. xv. iesu fili David misere
re mei. Et psallētes tūbe vt notat. Mat
thei. xxi. cātābāt. Osāna filio David: bñ
dictus qui venit in noīe dñi. Et Mathe.
xxij. interrogauit iesus phariseos. Quid
vobis videt de xp̄o: Cuius filius est? Et
dixerūt: David. Et Luce. xviij. cecus cla
mabat. Fili David misere mei. Et ap̄lo
ad Ro. i. factus ex semine David f̄z car
nē. Licet ergo vt Hiero. dicit in cōmē
to sup̄ Danicē. fm̄ scripture scē consue
tudinē proauit oēs et maiores p̄ces vocet
tamē singulari modo xp̄s David filius
nuncupatur.

Qd̄ David superauit Philisteum
Soliam.

Etia excellētia David dicitur
victoriosa superatio Superauit

namq[ue] Soliam philistēū gigante[m] cui[us]
esset adolescens: et fratribus suis minor
etq[ue] armat[us] fiducia dñi: et pat[er] i. Reg.
xv. c. neq[ue] presumptuosus fuit aut teme
rarius vel culpabilis: q[ui] certamen illud
inijt ex relatione dei. et dicit nicola. de li
ra. et Hiero. Ad Elogu[m]. An Saul. diffi
denti et timenti ne succuberet. David re
spondit. Dñs qui eruit me de ore leonis
et de manu vrsi: ipse liberabit me de ma
nu philistei hui[us]. Quare deo sibi fauen
te: gigante[m] illum interfecit: et populu[m] ab
opprobrio liberauit. Quo exemplo de
terreri debent hi qui se penumero in viri
bus suis confidunt qui recordari debet
illius carminis q[uo]d Quidi[us] lib. de reme
dio amoris cecinit. Parua necat mor
su spaciosu[m] vipera tauru[m]. Et cane nō ma
gno sepe tenetur aper.

¶ Ad propter mansuetudinem David
placuit deo

Quarta excellentia David dicitur
mansueta conditio: de q[ua] in ps
Memento dñe David: et ois
mansuetudinis ei[us]. Vocat enim David
iustus pius et sanct[us]. vij. q. i. c. Dis. xxij.
q. iij. c. q[uo]d David. Ista namq[ue] mansuetu
do benignissimo deo sas accepta ē. Hic
Judith. ix. c. dicit. Humiliu[m] et māsuetu
ru[m] tibi semp placuit deceptio. Et puer.
iij. c. Māsuetis dabit dñs gratiam. Et
Ecc. i. c. Beneplacitū est illi fides et mā
suetudo. Et ps. cxlix. Exaltabit mansue
tos i salutē. Et Mathe. v. Beati mites
Berardus odonis sup. iij. ethi. fm mē
tem Br. dicit q[uo]d sex sūt cōditiones man
sueti. **¶** Prima q[uo]d ē impturbar[us]: et hoc
erigit natura mansuetudinis. **¶** Secūda
q[uo]d passiōe nō ducit. **¶** Tertia q[uo]d rōni
eius ordinationi subijcitur q[ui]bus ad oēs
circūstācias fm q[ui]s opportunū est irasci
et nō irasci. **¶** Quarta q[uo]d ad defectū ire
magis q[uam] ad excessū declinare videtur.
¶ Quinta q[uo]d nō est punitu[s] nec vindi
catus. **¶** Sexta q[uo]d ē iniurie et offense
remissiuus. Sic fuit mansuetus David
quē psecut[us] est Saul. Ipse tamen cum
potuit noluit eum offendere. nam vt dñs

l. Reg. xvij. c. Ex eo q[uo]d mlieres i tympa
nis cantabāt: Saul percussit mille et da
uid decez milia. **¶** Ite[rum] Saul dicit. Quid
ei supest nisi solū regnū: ex tūc nō rectis
oculis aspiciebat eū: et lancea temptauit
eū configere cū pariete. Deinde fecit eū
tribunū sup mille viros: vt sic pugnādo
veniret in manus philistinorum. Et vt
notat. i. Reg. xvij. c. Regiuit Jonathā
et seruos suos: vt occiderent David. Jo
nathas aut[em] q[uo]d diligebat eum valde: mo
nuit eum vt se absconderet: et sequēti die
Jonathas placauit Saul patrem. d. Ne
pecces rex in seruū tuū David: quia
non peccauit tibi: et opera eius bona tibi
sunt valde: et posuit aīam suā in manu
tua: et occidit Philistēū: et fecit de[us] salu
tem magnā in isrl. Vidisti et letatus es
Quare ergo peccas in sanguine inorio
vt interficias David. q[uo]d est absq[ue] culpa?
Rñdit Saul. Siuit dñs nō occidetur.
Et sic Jonathas vocauit David: et venit
securus corā Saul. **¶** Motus est rursum
bellū. et David percussit philisteos plaga
magna: reuersusq[ue] coram Saule iteru[m]
temptauit eū lancea infigere in parietē
David v[er]o fugit et euasit. Saul misit sa
tellites nocte ad domū suā: vt custodirēt
eum: et mane interficeret. Quē vxor ei[us]
Michol filia Saul deposuit p fenestrā
Et tamen post tot validissimas psecutio
nes David potuit interficere Saule[m] in
spelunca: vt h[ic] i. Reg. xxij. c. Et iterum
xxiij. c. potuit eum interficere: cū iuenit
eum dormiente[m] in tentorio: et oēs suos.
Dixitq[ue] Abisai ad David. Lōcluit de[us]
hodie inimicu[m] tuū ad man[us] tuas: nunc
ergo pfodiā eum lancea? Rñdit David
ne interficias eum. Quis enim extēdet
manū suā in xpm dñi: et innocens erit?
Abstulitq[ue] David hastā que erat ad ca
put ei[us] et cyphū aque. Tandē cū nuncia
ta esset ei mors Saulis et Jonathe: vt
scribitur. ij. Reg. i. c. amare fleuit dicēs.
Saul et Jonathas amabiles et decori in
vita sua: in morte quoq[ue] non sunt diuisi:
aquilis velociores: leonibus fortiores
filij israhel super Saul: flete q[uo]d vestiebat

vos coccino in delictis: qui preparabat
ornamenta aurea cultu vestro. s. de pda
hostiū fm Mico. de lira.

C De regia dignitate Dauid.

Vinta Dauid excellentia dicitur
regal exaltatio. Exaltatus nāq;
fuit ad reglā dignitatem fm be/
neplacitū dei: p^o mortem Saul. vt pz. ij.
Reg. v. c. 30 ps. lxxxvij. dic^o de^o. Inue/
ni Dauid seruū meū: oleo scō meo vxi/
eum. Et propterea in genealogia christi
Matthe^o solū Dauid nominat regem
cū dicit: Jesse autē genuit Dauid regē: 13
ante eū 7 post fuerint alij reges. quia vt
tactū est: fuit primus electus in regem
fm bñplacitū dei ppter sanctitatem suā
vij. q. vij. c. si quis omnem.

C De peccatis in quibus Dauid defecit
7 offendit deū. *Lapsum. ij.*

Aminet mortalibus cunctis
de cōmuni lege periculum satis
grauē: quia null^o quantūcūq;
scīs 7 iustus potest esse de lapsu securus
Ecce in promptu est. Dauid sanctus: q
post multiplicem grām a deo sibi datā:
in peccata plurima ruit. De qb^o nos di/
cturi illa reducem^o ad qnq;.

Primū fuit peccatū adulterij.

Secundū homicidij.

Tertium negligentie.

Quartū iniusticie.

Quintum vane glorie.

C De adulterio quod cōmisit Dauid.

Primū peccatū i quo Dauid de/
fecit fuit adulterium: de quo fit
mentio. ij. Reg. x. 7. xj. c. In qd
lapsus est propter duo bz Mico. de lira.

C Primo qz remāsit ociosus i hieru/
salē. Et eiz ait sapiēs puer. xxvij. c. Qui
sectat ocū. replebit egestate. Et Hiero.
ad Demetriadē virginē ingt. Nihil i scō
pposito ocio deteri^o est. Et Bernardus
ad sres de mōte dei. Omnīū temptatio
nū 7 cogitationū malārū 7 inutiliū sen/
tina est ocū. Et Quintilian^o. Ad omne
votum fluente fortuna lasciuit ocūz. Et
Seneca ad Lucilluz. Scīū mors est: 7

viui hoīs sepultura. Et Quidi^o de reme/
dio amoris. Scīa si tollas periere cupi/
dinis artes. Et Ecc. xxxij. c. Multam in/
quit sapiens maliciā docuit ociositas.
Propterea Hiero. ad rusticū mōachū
dic^o id qd notat d^o pse. di. v. c. nūq;. Sem/
per aliqd opis facito: vt diabol^o te inue/
niat occupatū. Hic p^o Eccl. xvj. c. dena/
dicit. Nec fuit iniquitas sororis tue. So/
dome: saturitas panis: 7 abundantia: et
ocium ipsius: 7 filiarum ei^o. **C** Secū/
do lapsus est in adulteriū Dauid: quia
vidit Bersabee se lanantē. Periculosus
certe est oculis libertatē aspiciendi con/
cedere. Unde propheta ps. cxxij. dicit
Auerte oculos meos ne videāt vanitatē.
Et Seneca in li. de remedijs fortiorū
ait. Deli enim sūt irritamēta vicioz. du/
cesq; scelerū. Et. v. li. causari causa pri/
ma. Deli inquit nostri: sunt tota luxuria
nostra. Hi nos in omnia quotidie vitia
precipitant. Ideo Hiero. ad Nepotia/
num sic scribit. Matres ita vide: ne per
illam alias videre cogaris: quarum vul/
tus cordi tuo hereat: 7 tacituz viuat sub
pectore vulnus. Luz ergo Dauid cap^o
esset pulchritudine nudate. Bersabee: mi/
sit suos: 7 fecit illam ad se venire: 7 com/
pleuit adulterium. Statimq; sanctifica/
ta est ab immundicia sua. s. fluxu men/
struorum. quia. s. purgata fuit a menstu/
is futuris vsq; ad partū: fm Mico. de li.
quia in illo coitu concepit vt pz in textu.

C De homicidio qd fieri fecit Dauid.

Ecū dū peccatus in quo Dauid
defecit fuit hōicidiū. Post vti/
qz expletā suā libidinem: procu/
rauit proditorie interfici Uriam virum
Bersabee. Pro quo misit 7 temptauit
eum mittere in domū vxoris: hortās vt
lauaret: nutrensq; regiiū cibū. vt sic per
balneum 7 cibum delicatum puocaret
ad coitū. Dicit Mico. de lira qz sic facie/
bat Dauid: vt Urias cognosceret vxorē
rem suam: 7 crederet puer nasciturus
esse suus: 7 peccatum eius occideretur.

Quod cum renuisset facere Arias. dixit David ad Joab. Ponite Ariā ex aduerso belli: ubi fortissimū ē plū & relinquit eum: vt .i. sic occidat. Qd & factū fuit vt p3. ij. Reg. xj. c. Qd cū audisset vxor fleuit eum. nico. de lira. fictiue inquit: qz & ipsa mortē eius dīderabat: vt sic vxor regis fieret. Statimqz Nathan propheta. vt habetur. ij. Reg. xij. c. venit ad Dauid. Qui reprehendit eum dure de peccato commissio addens. non recedet gladius de domo tua vsqz in sempiternum Quod verificatū est f3 Nico. de lira. qz frater occidit fratres. i. Absalon Almon. ij. Regū. xij. & Salomon Adoniam. iij. Reg. ij. c. & filius resurrexit contra pīem i. Absalon. ij. Reg. xv. c. Tūc David humilatus & pnia duc^r dixit: Peccaui et nathan rīdit. Et dñs abstulit a te peccatum. Abi apparet quāta sit vis penitētie qñ post homicidiū & adulteriū spiritum prophētie recepit: & in primo gradu permansit. vt habet. xlvij. ol. c. hinc etenim c. l. di. c. cum exaudiero. c. sacerdos. c. vt pstitueret. & i. q. vij. c. Sigs oēm. & ij. q. vij. c. nos. & iij. q. vij. c. sacerdos. & de pe. di. i. c. Et venit. & de pe. di. iij. c. Totaz. c. David. c. Ille rerum.

¶ De negligentia David qua non correxerat Almon.

Ertiū peccatus in quod lapsus fuit David fuit negligentia. non cū comexit Almon: qui stuprauerat sororē suāz Thamar. nam vt scribitur. ij. Reg. xij. c. noluit p̄stare spī Almon filij sui: quoniam diligebat eum quia primo genitus erat ei. Q quot sunt p̄ces q̄ imoderato amore filios diligentes. negligunt illorū vitijs & passionibus obuiare. Ob quod & filios qñqz immo multotiens vident male finire. Ecce qd Almon euenit. Terte in p̄uio occisus est a pueris. Absalonis fratris sui ipso iubente.

De iniustia David.

¶ Quartum peccatū David fuit in iustitia circa Abisiboseth. De quo fit mentio. ij. Reg. xvj. c. &

xix. c. Dicit Nico. de lira. q̄ adulatorēs & detractores sūt periculosi principib⁹: qz David tam iustus & sanct⁹ verbis Sibe adulatoris & detractoris fuit ita captus & inuolutus. q̄ hereditatem Abisiboseth domini sui ei concessit in absentia Abisiboseth: & eo non audito. Et qd est peius postq̄ audiuit Abisiboseth se exculantem & vera dicentem: nō retractauit dictū suū iniustū totaliter: sed seruū eius pessimū. i. Sibam fecit equalem dño. d. Tu & Siba diuidite possessiones. Quēz tñ debuit suspendisse ppter falsam accusationē dñi sui de crimine lese maiestatis Erat Abisiboseth filius Saul. Et recedente David de hierusalem cū exercitu Abisiboseth remāsit: quia erat claud⁹: & Sibba seruus eius venit ad David: & dixit: falso tamē: Abisiboseth remansit in hierusalē. d. Hodie restituit mihi domus israel regnū p̄ris mei Saul. vt notatur. ij. Reg. xvj. c.

¶ De vana gloria David.

¶ Quintū peccatum David fuit vana gloria. Fecit namqz supbe numerari populuz: & inde gloriabatur. sicut ponit. i. Paral. xij. c. & ij. Reg. ultimo. c. Ad quam numerationē fieri dam cooperatus est sathan.

¶ De plaga pestilentie qua deus puniuit populū.

Lapsū. iij.

¶ Quāvis inscrutabilia sint nobis iudicia dei: verū tamē ab eo iuste fieri omnia merito confiteri debemus. neqz curiose est inquirenduz cur quādoqz peccata que nobis parua videntur & minima puniat: & que maxima reputant: ad tempus linquat impunita. Tunc recte moderatur & ordiat sapientia sua. Idcirco in hoc mysterio d pestilentia qua deus populuz pcussit: eo q̄ illū supbe David numerauit dicim⁹. De qua quinqz dubia sunt declaranda. Primū. utrū pestilentia sit flagelluz dei pro peccatis.

Secūdum. quare David pot⁹ elegit pestilentia q̄ famē & gladium.

Tertiū. utrū pro peccato David debuit.

populus eius puniri.

Quartum. quid intelligitur per tempus constitutum.

Quintū. quomodo adimpletū fuit dictum pphete de pestilentia trium dierum.

¶ Quid ppter peccata veniunt pestilentie.

De primū dubiū rñdemus f3 veritatem infallibiles scripture scē q̄ deus excelsus ppter peccata pestilentias mittit. nam **Leuit. xxi. c. cō.** minatur deus transgressoribus suis: um preceptorū. **d. Mittā pestilētiā i medio vestri.** Et **Numeri. xiiij. cō.** querebatur d̄ populo iudaico. **d. Quousq3 non credēt mihi.** Et infra. **Serām ergo eos pestilētiā.** Et **Ezech. vii. c.** Ira mea super populum. **Gladius foris: pestis et fames in trīnsec.** Et **Ezech. xxviii.** Hec dicit dñs deus. Ecce ego ad te syon: et gloriabor in medio tui. et scient quia ego dñs: cum fecero mea iudicia: et sanctificatus fuero in ea. et inuitam ei pestilentiaz: et sanguinem in plateis eius. Quare iudicio dei attribuendū esse arbitror quicqd in cronici de pestilentijs asserit. De ipis enim meminit **Hiero.** **Orosius** et **Eutropius** ac reliqui rerū gestarum scriptores. naz anno ab vrbē condita. **ccclxxiiij.** ingēs pestilentia romaz affecit biennio. **Sua-** serunt pontifices templi: vt ludi scenici dijs expetentib⁹ ederent. Eo tēpore terra in medio vrbis dissiliit. Dixerūt auruspices eam voraginē posse tolli: viui hominis nece spontanea insilientis in eam. In quam **Barcus curt⁹** eques insiliit p liberatione patrie: sicq3 vorago conclusa est: vt refert **Oros. lib. iij.** et **Augu. li. v. de ciui. dei. c. xviij.** Anno ab vrbē condita. **cccclxxij.** ingēs pestilentia vrbē afflictauit et lib: **Sibylini** psulti responderūt eam pestem ira dei illatā. Recitat **Oros. li. v. q. anno ab vrbē condita sexcente simo sexto.** tanta **Rome** exorta est pestilentia: vt ministri quosq3 faciendorū fuerūt p̄mū nō sufficerent: deinde n̄ eēt iamq3 etiā magne domus vacue viuis plene mortuis remanere: largissime in trorsum hereditates: et nulli penit⁹ here

des. **¶** Aliud stupendū **Orosius** narrat: q̄ post locustas innumerabiles: que in mari a vento rapte suffocate sunt: tanta corruptio aeris est subsecuta: et tam gravis pestilentia: vt in **Humidia** octingēta milia hominū morerent. Et circa oram maritimā que **carthaginēsi** atq3 **vticensi** littori adiacet: plus q̄ ducenta milia **Que** clades tam repentina fuit apud **vticam**: vt sub vna die per vnā portam plus q̄ mille quingentos mortuos delatos fuisse narretur. Tempore **Antonini** imperatoris qui xpianos persecut⁹ ē: tanta lues ē secuta vt agricultorib⁹ carerent. Tēpore **Delagij** pape: romā pestis cōcussit in q̄ et **Delagius** mort⁹ est. Cui successit **Gregorius** magnus: qui vir mitre scitatis letanias ad deum ordinauit agi. Et cum popul⁹ dei clementiam implorasset: vna dierum vidit pontifex ille sanctus angelum supra castrum qui cruentatū ensē in vaginā reponebat significans pestē dei iudicio immisā iā cessare. nota hoc tñ f3 **Orosiū li. v.** et **Eutropiū q. Adria-** nus imperator qui duodecim⁹ ab **Augusto** imperauit castrum illud obstruxerat cum ponte mirabili: et castrū **Adria-** ni pictū fuit vsq3 ad temp⁹ beati **Gregori:** exinde sancti Angeli ppter visionem prelibatam.

¶ Quare **Dauid** elegit pestilentiam.

Ecūdū dubiū ppositū fuit q̄re **Dauid** elegit potius pestilentiaz q̄ fames et gladiū. Nam **Sad** ppheta dixit ei ex pte dei. **Aut. vij. anis** veniet tibi fames in terra tua. **Aut trib⁹** mensibus fugies aduersarios tuos: et ille te persequentur. **Aut certe trib⁹ dieb⁹** erit pestilentia in terra tua. Et rñdit **Dauid** Coartor nimis vndiq3. Et elegit pestilentia. Dicit **Mico. de lira. q. sperabat d̄** misericordia dei. **¶** Ande i textu subdidit. **¶** Melius est vt incidam in manus dñi: **¶** Mulieriz misericordie eius sunt: q̄ in manus hois. **¶** Secūdo si elegisset famē vij. annorū: ipse et alij diuites promississent sibi de victu: et pauperes fuissent nimis

afflicti. Item si elegisset fugam corā ad/
uersarijs: ipse ⁊ alij potentes fuissent p/
tecti auxilio pugnatōrū: ⁊ refugio fortilli/
ciorū: ⁊ ceteri fuissent occisi. Ideo elegit
penā omnibus equalem: quia pestilen/
tia a deo immissa equaliter poterat cade/
re super omnes.

¶ Quare pro peccato David puniuit ē
populus.

¶ Tertiu dubiu. Vtrū pro peccato
David debuit populus eius pu/
niri. Et quidā dicūt q̄ populus
fuit innocens. Nam cum vidisset David
angelū cedentem populū: dixit ad dñm
Ego sū q̄ peccaui: ego inique egi. Isti q̄
oues sūt quid fecerunt. Verat obsecro
manus tua cōtra me: ⁊ p̄ra domū p̄ris
mei: ergo nō videt q̄ ppl̄s debuit puniri
quia vt dicit glosa extra de his que fiunt
a maiore parte capituli. c. quesit. P̄cā
suos tenere debent actores. Idez. C. de
penis. l. sancim⁹. C. ne vxor. p̄ marito. l.
ob maritor. xj. q. iij. c. Illud d̄ sen. excō.
c. a. romana. §. vt. lvi. di. c. satis. i. q. iij. c.
placuit. c. nullius. ⁊. c. indei. Sed ad hoc
posset rñderi fm̄ Bon. i. ij. di. xxxij. ar.
i. q. i. c. q̄ l3 pena eterna vn⁹ nō puniat p̄
p̄cō alterius tñ pena tpali sic. Quare nō
est incōueniēs fm̄ rigore diutne iusticie
vt populus a David superbe numerat⁹
pestilentia minueret. Mico. v̄o de lira di
cit q̄ i li. de hebraicis q̄stionib⁹ habet q̄
popul⁹ peccauit: eo q̄ David nō restituit
vt debuit in facto Arie. Sed hoc nō vi/
det v̄p̄: q̄ peccatū David vsq̄ ad com/
plementum fuit secretū. Unde Nathan
dixi sibi. ij. Reg. xij. c. Tu fecisti abscon/
dite. Dicit ergo Mico. de li. q̄ p̄ctm̄ ppli
fuit rebellio eius cōtra David: sequēdo
Sibā filiū Bochari: q̄ erat hō sediciosus
⁊ pessimus: vt ponit. ij. Reg. xx. c. Ego
vero teneo q̄ licet principalr deus punie/
rit pplm̄ p̄pter peccatū David: tñ credi/
bile ē q̄ in pplō sic punito essent aliqua
scelera deo exosa. Nam sicut ⁊ nunc plu/
res tunc erant mali q̄ boni.

¶ Quid intelligitur q̄ tps constitutum.

¶ Quartū dubiu. Quid intelligitur
per tempus constitutū. Hāz in/
textu d̄. Immisit de⁹ pestilentia
de mane vsq̄ ad temp⁹ cōstitutū. Et vi/
cūt aliqui. Vsq̄ ad tertiu diem inclusiue
qa sic erat pena determinata. S3 hoc nō
videt verum: quia text⁹ dicit infra. Venit
autē Sad ad David in die illa. Et vide/
tur loqui scriptura de prima die pestilen/
tie. Ad hoc eim venit Sad: vt David of/
ferret holocaustum: ⁊ cessaret plaga in/
choata. Iō meli⁹ d̄ q̄ tps constitutum
intelligit hora sacrificij vespertini. Illud
enim statutū fuit i lege. Exo. xxix. ita q̄
a mane p̄mi diei vsq̄ ad horā vesp̄tināz.
mortui sūt de populo. lxx. milia viroz. **¶**
Quomō verificat dictū prophete de
pestilentia trium dierum.

¶ Quintū dubiu. Quō verificatum
fuit dictū p̄phete de pestilentia
triū dierū. Et dicit Mico. de lira
q̄ duo dies vltimi fuerūt dicti p̄pter cō/
minationez tñ: sicut etiam dixit Jonas
de. xl. diebus. Primus v̄o dies fuit per/
modū sententie diffinitive. Quare pesti/
lencia fuit tñ illa die. Ideo subditur in te/
xtu. Quāq̄ extendisset manū suam ange/
lus dñi sup̄ iherusalem: vt disperderet eā
misertus est dñs super afflictionez: ⁊ ait
angelo pcutienti populū. Sufficit nunc
cōtine manū tuā. Tali pestilentia pcuti/
sus fuit ppl̄s ille. Nos v̄o dieb⁹ istis ma/
gnas clades fieri vidimus: ⁊ pestilentia
pene italiam deuastatam. Poscentibus
quidē peccatis populoz: frequentius pe/
stilentie irrūpūt. Iō timēdus est de⁹: qa
ipse viuificat ⁊ mortificat: qui est benedi/
ctus in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. xv. de iudicio dei p̄tra Se/
nachp̄rib nomen domini blasphemantē.

¶ Anctum et
ineffabile nom̄ dei sic vi/
luit in ore xp̄ianorū: vt
illō blasphemari ⁊ male/
dici ducať q̄si n̄hilo.

Aperiūt namq; multi fetidum os in blasphemias impias creatoris sui: et irreuerter sacrilegis buccis lacerāt altissimaz maiestatem regis regum: et dñi angeloz et hoīum p quibus in hoc smone bñ esse arbitrat^r sū iudiciū dei depromere. Se nacherib blasphemāt. In illo sigdē speculabimur: q̄ graue sit pctñ blasfemia et maledictio dei: De q̄ tria mysteria proponimus contemplanda.

Primū dñi supbie et violentie.

Secūdū maledictionis et blasphemie.

Tertiū punitionis et vindicte.

De superbia et fraude Senecherib regis.

Capitulum. i.

Mariabilis est animus ambitio forū: quibus nec ipse mūdus totus sufficere potest. Pater hoc i Senacherib. de quo. iiii. Reg. xviii. dñi q̄ anno. xlii. regis Ezechie ascēdit Senacherib rex assyrioz ad vniuersas ciuitates Iuda multas: et cepit eas. Tūc misit Ezechias nūcios ad regē assyrioz. nico. de lira dicit q̄ Ezechias sciens populum sibi subiectum. et Achaz p̄ez suū deū multipl̄ offendisse: merito timuit ne in vindictaz dictoz maloz pmitteret rex assyrioz venire ad destructionē ciuitatē hierusalē: vbi vigebar diuin⁹ cultus de quo ipse erat zelantissim⁹. Quare nūcios misit. d. Peccaui: reputans peccatū patris suū: recede a me: et oē quod imposueris mihi ferā. Prudēter i hoc egit quia vt dicit Augu. li. xvi. de ciui. dei. c. ij. In omnib⁹ fere gentib⁹ quodāmod⁹ vor nāe ista psonuit: vt subiugari victoribus mallēt: quib⁹ cōtingit vinci q̄ bellica oīfaria vastatione deleri. In dixit itaq; rex assyrioz Ezechie tercēta talenta argenti et triginta auri deditq; Ezechias de argētū qd̄ repertum fuerat in domo dñi: et in thesauris regis. et cum nō sufficeret: cōfregit valuas templi dei: et laminas aureas quas ipse affixerat ad decorem: et dedit eas regi assyrioz. dicit nico. de li. ex hoc accipitur argumētū q̄ p̄ncipes i necessitate p cōseruationē reipublice pñt accipere de thesauris ecclesie. naz vt dicit

xij. q. ij. c. aurū. Turum habet ecclesia. non vt seruet: sed vt erogat. Scdm vero magistrū in histo. accepta pecunia rex assyrioz sub pacto in pace dimittendū regnū Ezechie: infideliter agens: pactū nō seruauit: sed misit exercitū et nūcios i ierlm ad terrendū Ezechiam: vt territ⁹ redderet ciuitatē: et populus transferret in assyrios: et cult⁹ dñi de hierusalem auferret. Quod nullomō Ezechias fecit: sed restituit. et conuocans pp̄m exhortat⁹ fuit ad defendendū tēplū sanctum et gentem. Quia vero in hoc capitulo d̄ regno assyriozum fit mētio: ideo de illo consideremus tria.

Primo originem.

Secūdo dilatationez.

Tertio terminationē.

De regno et monarchia assyrioz: et primo de ortu eius.

Primo consideremus regni assyrioz originē. dicit magister in histo. super Gen. post cap. 3 de morte Abrahę. exortum est regnū assyrioz. xxv. anno. Saruch proauī Abrahę sub Belo. Ad quidē intelligendū est q̄tū ad regni initium. nam Belus primus intrauit assyriā: et parū obtinuit in ea. Sz eo mortuo: filius eius Ninus vt refert Iustinus et Orosius totā assyriā occupauit: et in regione assyriozū edificauit ciuitatē quā Ninus noīauit: anno regni sui. xlix. Quinquaginta autē annis bella finitimis intulit. Qui dū deficiētes a se oppugnat viderem. sagitte ictu interijt et vt dicit Orosius li. i. regnū assyriozum vsq; ad Sardanapalū annis mille centum sexaginta actū est. Isidorus li. xiiii. ethimol. Assyria inqt vocata ē ab Assur filio Sem: qui eam regionem post diluuiū primus incolit. Hec ab ortu Indiam: a meridie Mediam tangit. ab occidentuo tigrim: a septentrione montē casum: vbi porte caspie sunt.

De magnificentia regni assyriozum.

Secūdo p̄siderem⁹ illū regni dilatationē. Sui enim regnū illud amplissimū. d̄ quo Aug. li. xviij.

de ciul. dei. c. ij. ait. Duo regna cernimus longe ceteris puenisse clarioza: assyriorum primū: deinde romanorum: ut tēporib⁹ ita locis inter se ordinata atq; distincta. Nā quomodo illud pri⁹: hoc posteri⁹ eo mō illud in oriente: hoc in occidente surrexit. Et infra subdit Augustinus. Q̄tum attinet ad primum imperiū nullum maius primis ipib⁹ q̄ assyriorum fuit: nec tam lōge lateq; diffusum. Quippe vbi Nin⁹ rex Belli fili⁹ vniuersam asiam q̄ toti⁹ orbis ad numez p̄tū tertia dicit: ad magnitudinē vō dimidia reperit. vsq; ad libye fines subegisse traditur. Solis quippe in die in partib⁹ orientis nō dominabatur Quos tamen eo defuncto. Semiramis vxor eius est aggressa bellando. Itaq; factū ē ut quicunq; in illis terris populi seu reges erāt: assyriorū regno ditioniq; parerent: et quicqd imparet efficerent.

C De fine et terminatione regni assyriorū. Tertio p̄siderem⁹ regni assyriorum terminationē. Scdm̄ eiz magi strū i histo. sco. sup. iij. li. Reg. c. de Ogia: sub Ogia rege iuda terminata est monarchia assyriorum: Nā sardana palus vltimus monarcha victus ab Elbate medo: semetipsum p̄cremavit. De hoc inquit Iustinus libro. i. Sardana palus fuit vltimus rex assyriorum: oī muliere corruptior: mollicie corpis et lasciuia oculorum oēs feminas antecellens. Sed hic dubitatur. Si tpe Ogie defecit monarchia assyriorum: quō Senacherib erat rex assyriorū. Nam post Ogiā regnauit Ioathan: ut patet. iij. Reg. xv. c. et post Ioathan Elcham. et post Elcham Ezechias. cui⁹ tpe Senacherib rex erat assyriorū. Respondet magister in histo. sup. iij. li. Reg. Qd post Sardana palū fuerūt reges assyriorum sine monarchia potētes vsq; ad subuersionē Ninue.

C De blasfemia Senacherib. Cap. ii. In viribus suis cōfidēs Senacherib: deū blasfemare ac male dicere ausu temerario p̄sumpsit

Quod quidē fecit tribus viciis.

Prima per Rafacen.

Secunda per eundem.

Tertia per suas litteras.

C Prima vice blasfemauit deū p̄ Rafacen. Et eim⁹ dī. iij. Reg. xvij. c. irritum faciēsi iurandū. Senacherib: misit ad obsidendū iherlēm. Thartan et Rafacen cum exercitu valido. Vocauerunt autē regē ad colloquium et noluit exire. Dicit Nico. de lira: quia fuerat expert⁹ fraudē post solutionem pecunie: Ideo timebat de p̄ditione. Nam ut ait Aegētius li. ij. de re militari. frequentius cōuētiōes pacisq; simulatio credulis magis nocuere q̄ arma. Misit ergo Ezechias Eliach pontificē et Sobnam scribā: et Ioachiz a cōmētarijs: et loquebat ad eos hebraice: et dicebat. O Ezechia in quo cōfidis ut audeas rebellare? Si confidis in rege egyptio: initeris baculo arundinico. Si spem ponis in deo tuo: nunquid dī gentium: et israel liberauerunt eos de manu mea. Secundo blasfemauit deum per p̄fatum Rafacen. Nam cuz loqueretur audiente pplo: Eliach et socij rogabāt eum. ut loqueretur eis syriace et non ita daice audiente populo: q̄ erat sup murū ne. s. pplo terreret ex verbis Rafacen: et quia in verbis suis intermiscibat verba blasfemie f3 Nico. de lira. Ex hoc dicit hebrei: q̄ iste Rafaces erat iude natione. sed derelicta lege cōuersus ē ad gentilitatez. Magister in histo. dicit q̄ erat salmarites. Et quidam aiunt filium fuisse ysaie qui transierat ad assyrios et suscepit ritū gentiū. Iste ergo Rafaces exclamauit et ad pplm. Dicit rex magnus assyriorū. Facite mecum qd vobis vtile est: ne comedatis stercoza vestra et bibat vrinā vestrā. Egredimini ad me et vtimini bōis vestris. Nolite audire Ezechiam qui vos decipit. d. Domini libera bit nos. nunquid liberauerunt dī gētiū terram suā de manu regis assyriorū. Et multa alia referendo. ponebat i deo falsitātē et deceptionē: et saluandi impossibilitātē. Popul⁹ autē tacuit et nihil respōdit

Tertio blasphemauit Senacherib deū quando litteras cōminatorias ⁊ terribiles misit Ezechie. Et. n. habet. iij. Reg. xix. c. Reuersus est Rapsaces ad reges assyriorum expugnantem lobnā. Manū vt dicit magister in histori. Senacherib transiuerat ad egyptum expugnandum vt triumphans rediret ⁊ euertret hieru salem. Interim ergo misit litteras. Ezechie in quibus inter cetera dicebat. Nō te seducat deus tuus: in quo habes fiduciam. Et plura alia scripsit in contumeliā dei: ⁊ vt puto sui omnes similia loq̃bantur spernentes ⁊ deridentes magnū deum ⁊ immortalem.

De tremenda plaga Senacherib et exercitus eius. Caplm. iij.

Olui de^o ferre blasphemias et contumelias irrogatas noi suo:

Sed cōtra Senacherib suosq̃ effudit iram indignationis sue. Ad qd̃ inuestigandum tria in ista parte consideremus.

Primo Ezechie celum ⁊ orationem.

Secundo exercitus occisionem.

Tertio Senacherib pemptionez.

De celo ⁊ oratione Ezechie

Primo consideremus Ezechie celum ⁊ orationem. Cum enim ad ipm̃ reuersi fuissent illi quos miserat ad Rapsacen: nunciassētq̃ verba illius blasphemie. scidit Ezechias vestimenta sua ⁊ opertus est sacco. Lectis vero litteris Senacherib. ascendit in domum domini: ⁊ expandit litteras corā deo ⁊ orauit. d. Domine deus israel: qui sedes super cherubin idest presides omni creature: etiam angelice. tu es deus solus omnium regum terre: tu fecisti celum ⁊ terram: inclina aurem tuā: ⁊ audi. effectus iustitie tue ostende contra. Senacherib. q̃ misit vt exprobraret nobis deum viuētem. Salua nos obsecro de manu ipsius. Tunc de^o misit ysaiam ad Ezechias cōfortans euz. ⁊ prenunciāns que ventura erant super Senacherib.

De exercitus Senacherib occisiōe.

Secundo considerem⁹ exercitus occisionem. Postq̃ eiz Senacherib venit de egypto. ⁊ hieru salem obsedit: nocte angelus dñi percussit in castris assyriorum centum octaginta quinq̃ milia. s. omnes robustos bellatores ⁊ principales exercitus: vt scribitur ij. Para^l. xxij. c. Cūq̃ diluculo surrexisset Senacherib: vidit omnia corpora mortuorū. Dicit Nico. de lira fm̃ Hebreos q̃ corpora fuerūt incinerata: sub armis ⁊ vestibus intactis: ita q̃ populus Ezechie potuit de facili spolia colligere: ⁊ sine cadauerum fetore.

De Senacherib peremptione.

Tertio cōsiderem⁹ Senacherib pemptionē. Qui timēs fugit cū decem viris tantum: vt dicunt

hebrei: ⁊ redijt in Miniue. Cūq̃ adoraret in templo Mesrach deum suuz: Adramelech ⁊ Sarasar filij eius percusserunt eum gladio: suggerūtq̃ in terrā armeniorum: ⁊ regnauit pro eo Assaradō filius eius. Magister i historia dicit q̃ indignati erant filij maiores in patrem. eo q̃ filiū minorem natu p̃fecerat eis in regem: quia magis diligebat matrem ipsius q̃ illorum. Et hoc ostensus est Senacherib deterior populo: q̃a paricidio filiorū est reseruatus. Rabbi autē. Salomon asserit q̃ principes regni conturbati erant cōtra Senacherib: eo q̃ filij eoz ⁊ amici erant mortui mō predicto: ppter eius blasphemā ⁊ supbiā contra deum israel. Propter quod tractabant de morte ipsius. Quod cum ad eius aures p̃uenisset: intrauit templum dei sui: orans ⁊ promittens q̃ si hoc piculum euaderet: in eius honorem duos filios predictos sancrificaret. Quod cū illis innotuisset: eum interfecerunt ne ab eo interficerentur. Neq̃ sriuolā rē putandus est loqui Rabbi Salomon de voto filios immolandi: quoniā dū p̃nitēs idolatrie totum pene mundū inuoluebat: hec erat demonū malicia: vt hoies sacrificari sibi sagacissime pcurarent. Declarat hoc Eusebi⁹ Pāpili li. iij. d. euāgelica

preparatione. vbi ait. Sentilium adhuc
vocibus: ad declarandā p̄scorū tēporū
pestem vtemur: que adeo aīos hoīuz in
uaserat: vt q̄si demoniaci: ⁊ a pernicio/
sis. p̄fecto sp̄ritibus agitati: liberorū san/
guine scelestas placarēt virtutes. Ita pa/
ter vnicū filium: dilectam mater filiā
demoni tanq̄ oues sacrificabāt. Ita ge/
nus hominū qd̄ humanū ēē nā cogno/
scit ad furiam inanēq̄ crudelitatem a de/
monibus impellebat. Que ita se haberi
nō solū apud barbaros: verū etiā apd̄
grecos omnis h̄istoria plena est. nam ⁊
Rhodij hominē saturno sacrificabant.
Quā rē magis t̄pib⁹ postea mitigare vo/
lētes morē supplicio aliq̄ dānatuz ad
saturnia vsq̄ p̄seruabāt: quē in ip̄o festo
vitio grauati immolabāt. In salamine
vero insula quā antiquissimis t̄pibus co/
roneā vocabant. vsq̄ ad Diomedis t̄pa
Agraualē Cecropis filie hō credebat
postea vero in templo Palladis Agra/
uale ac Diomedis: Unū eīm trium fuit
Diomedis: homo immolabat qui ab ado/
lescentibus ter circū aram duct⁹ tandem
a sacerdote hasta p̄cussus: ⁊ in rogo im/
positus cremabāt. Quā rem Diphilus
rex cypri Seleuci t̄pib⁹ abhoiatus: non
hoiēm: sed bonē Diomedis sacrificari sta/
tuit. Demon aut̄ ille quiq̄ fuerit non in/
uitus bonēz. p̄ hoīe suscipiebat. Ita non
multiū interesse inter immolationē hoīs
atq̄ bestie videt. Panethus aut̄ h̄isto/
ricus apud egyptios in eliopoli hoīes
immolatos fuisse in libris de pietate testat.
Quē morē Elmossis improbavit. Sacrifi/
cabantur vō Junoni tres in die: quos
inquirebant si mūdi essent quēadmodū
postea vituli. Cercos aut̄ hoīes offerri. p̄
illis tres Elmossis iussit. Dionysio etiā
omadio apud chios appellato hō crude/
liter discerptus sacrificabatur. Lacede/
monios etiā Apollodorus scribit hoīez
Marti sacrificare solitos. Et pheniceos
bellozū aut pestilentie calamitatibus
amicissimos saturno solebāt immolare.
Philo etiā qui phenici h̄istoriā cōscri/
psit his verbis in primo. vii. lib. 10. Mo

rem inquit p̄scis in magnis calamitati/
bus atq̄ periculis fuisse: vt ciuitatis aut
genis princeps dilectissimuz ex liberis
vlticenti demoni quasi redemptionis p̄/
mum traderet: ⁊ sic traditus mystice in/
gularet. Dionysius etiā Alicarnasens
vir romane h̄istorie ac italice pitissimus
huius sceleris testis est: qui in lib. de an/
tiquitate italica. Iouē ⁊ Apolinē: qm̄ de/
clara hominū immolata n̄ fuerat ma/
gnas italics calamitates iduxisse his ver/
bis scribit. Nullus in arboribus fructus
ad maturitates vsq̄ permāsit: s̄z imma/
turi oēs defluebant: nec sp̄ice semine re/
plebant: nec herbe pecori sufficētes ger/
minabāt: fontes quoq̄ ipsi alij bibi non
poterant: alij estatis tēpore deficiebāt: et
aut mulieres abozum patiebant: aut na/
ti pueri manci ⁊ discerpti erant. Cetera
quoq̄ hominū multitudo egrotatiōe
ac morte crebrius q̄ solebāt verabātur.
Et plura alia cōmemorat. Eusebius: q̄
breuitatis cā dimittimus. Quibus ap/
paret qd̄ Rabbi Salomon rōnabilem
cām adduxit: quare filij Senacherib in/
patrem manus extēderūt. Facta sunt t̄m̄
oīa ex dei iudicio: q̄ sic vlticē voluit iniq/
tatem regis blāssēmi. Sed ⁊ hodie xp̄ia/
ni in hoc grauit̄ errant qui de deo tur/
piter loquūt̄: illūq̄ suis buccis male/
diciis lacerant: cū t̄m̄ oēs obligent deum
cum laude ⁊ reuerentia nominare. nā si
falsos deos romani ita venerati sunt: vt
nihil turpe de ipsis loqui liceret: quanto
magis nos deū verum ⁊ immortalē hono/
rare debemus: Audite diligenter o xp̄ia/
ni lauacro sacri baptismatis regenerati
quid Eusebi⁹ Damp̄hili. li. ij. de euange/
lica preparatione scribit. Romani inq̄
probe intelligentes fabularum figmen/
ta spreuerūt. Quod ab Alicarnaseo Dio/
nyso cognoscere poteris: qui in. ij. vetu/
ste romanzū h̄istorie res gestas Ro/
muli enarrans. sententiā quoq̄ illi⁹ viri
de dijs his verbis ostendit. non ignora/
uit quia diligenter quotidie leges: ⁊ de
bonis rebus cōtentio ⁊ militaris exerci/
tatio optimā ciuitatē cōstituunt. Quāto

rex magnā curā adhibuit. a cultu deorū
incipiens. Tempia igitur lucos aras simu-
lacrā formas et simbola virtutes benefi-
cia que a dijs hominib⁹ collata sunt ce-
rimonias ac celeberrimas solennitates
quibus dii culti gaudent. et dies festos ce-
teras sic constituit: vt optime grecorū
reipublice res romana cōferri possit. Sa-
bulas autem que de dijs traduntur tur-
pes atq; inutiles existimans: nec solum
dijs: sed neq; probis hominib⁹ dignas
cunctas eiecit: ac persuasit vt optime de
dijs romani: et existiment et loquentur.
Nullum eim op⁹ immortalī nature indi-
gnū illis attribuit. hec ibi. Quanta cō-
fussio igitur xpianorū: qui deum proditores
ip̄iū acceptatoresq; psonarū improbe ac-
cusant: aliasq; inhonestas pferunt in con-
tumeliā eius. Nō sic impij: non sic Be-
nedicite et nolite maledicere: quatenus
liberet nos ipse ab omni malo: largiens
in hoc seculo suā grām: et in futuro glo-
riam sempiternam. Amen.

**Sermo. xvi. de iudicio dei cōtra Ma-
buchodonosor: superbientem.**

Superborū

colla deus omnipotēs po-
tenti virtute calcare con-
suevit. Neq; vllus vnq̄
inuentus est tam diues,

magnus qui effugere potuerit manum
eius. Est de hoc exēplum. Nabuchodo-
nosor regis babilonis: qui pro elatione
sua humiliatus fuit a deo et punitus fla-
gello singlari. Idcirco vt pmoueamur
ad timendū semp deū: statui in hoc ser-
mone de iudicio dei contra Nabucho-
donosor supbiētē dicere. De quo tracta-
turi tria mysteria contemplabimur.

**Primū dicit supbie elationis.
Secundū acerbe punitionis.
Tertiū fructuose emendatiōis.**

**De superbia Nabuchodonosor.
Capitulum. j.**

Ecce est, p̄spertatq; tp̄alis conditio
vt ingratos hoīes dei bñfacto-
ris sui faciat obliuisci. Siquidē
Nabuchodonosor a deo sublimat⁹ in re-
gnū post multas gloriosas victorias et
iudeorū captiuitatē: cōtra deū ceruicem
erexit: factusq; est superbus elat⁹ et pre-
sumptuosus. Quod maxime mōstratur
in tribus.

**Primo in statue erectione.
Secundo in puerorū cōdēnatione.
Tertio in sui ip̄i cōfidētia et p̄sūptione.**

De statua Nabuchodonosor.

Primo appet supbia Nabucho-
donosor in statue fabricatione.

Ubi tanto grau⁹ deliquit quāto
antea magnalia dei sibi fuerant p̄dicata
et reuelata. Nam vt dicit Daniel. ij. c. anno
regni ei⁹ secundo visionē habuit de statu
q̄tuor regnorū et monarchiarū in statua
mirabili q̄ sibi supnālī fuit ostensa. Qd
nō ab re factū est. Nam vt dicit Hiero. vi
dit rex impi⁹ somniū futuroꝝ: vt interp̄-
tante scō qd viderat de⁹ glorificet: et ca-
ptiuorū deoꝝ in captiuitate seruientium
sit grande solatiū hec ille. Luz vero oēs
sapientes babilōis eēt regni. vt dicerēt
qd ipse viderat: eo qd a mente sua recel-
serat: et quid visio significaret. sui omnes
dei virtutem sibi nuntiabant. d. Sermo
quem tu rex queris grauis est: nec repe-
ritur quisquā qui indicet illum exceptis
dijs quorū cū hoībus non est puerlatio
Ubi Hiero. ait. Consistent magi: p̄sistent
arioli: et oīs scientia secularis literature:
p̄scientiam futuroꝝ nō esse hoīs: s; dei
Ex quo pbat: pphetas dei spiritu locu-
tos: qui futura cecinerunt. hec Hiero.
Tandem volente deo: Daniel somniū et
interpretationem aperuit. Tunc Nabu-
chodonosor cecidit in facies suas: et Da-
nielem adorauit: et hostias incensum p̄-
cepit vt sacrificaret ei. Hic Hiero. dicit
Non tam Daniele: q̄ in daniele adora-
uit dñi: qui mysteria reuelauit. Idē di-
xit Daniel. Vere deus vester deus deo-
rum est: et dñs regū et reuelās mysteria

Verumtū vt Micro. refert: velox obliuio
veritatis: vt qui dudū seruū dei q̄si deus
adorauerat: nunc statuas sibi fieri iubet
vt ipse adoraret in statua. Scribit nanq̄
iij. c. Daniel. q̄ fecit statuā auream: alti/
tudine cubitorum sexaginta. ⁊ latitudine
cubitorum sex. Et posuit eam in campo
durā prouincie babylonis. Dicit Mico.
de lira q̄ per superbiam ppter monar/
chie adeptiones voluit sibi vsurpare ho/
nozem diuinū. ⁊ ideo fecit statuā in qua
adoraretur. Simile legit de Laio impe/
ratore: qui vt dicit Iosephus. xviij. anti/
quitatum: misit statuam suā per totū im/
perium suum. vt in ea adoraret. Addit
Mico. de lira q̄ altitudo statue. Habu/
chodonosor computatur cum base sup/
quā erat posita. ⁊ q̄ statua tantū exteri⁹
erat deaurata. quia non est credendum
q̄ sibi fuerit tanta moles auri. Vel forte
interius erat concava. Sed ego non re/
puto impossibile aut satis difficile: statu/
am que erat super basim: fuisse totaz de
auro cōpactam: si vera sunt que Vincen/
tius tradit in speculo historiali de basili/
ca regis Porci: quem superauit Alexan/
der magnus. Hanc utiq̄ describit cum
columnis aureis solidis: ingenti grossi/
tudine numero triginta: parietes quoq̄
laminis aureis: grossitudinis digitalis
operti erant. Ainea solida ex auro cum
foliis ⁊ racemis cristallinis distinctis ma/
ragdis. Thalami ⁊ cubacula omnia mar/
garitis ⁊ carbunculis ornata erant. Sic
potuit ex auro fabricari statua nabucho/
donosor. Et quia dicit text⁹ q̄ posuit eaz
in campo durā prouincie babylonis.
Notandum hic q̄ Hieronimus sup. xj.
c. ysa. ait sic. Babylon ē metropol̄ chal/
deorum: cuius muri sexdecim milia pas/
suū erant per quadrum ab angulo in
angulū: qd̄ est simul sexagintaquattuor
milia passuū. Ibiq̄ erat turris in altitu/
dine trium milium passuū. De hac baby/
lone sic scribit Isidorus li. xv. etymol.
Primum post diluuium Merotz gigas
babylonem vrbez mesopotanie funda/
uit. Hanc semiramis assyriorū regina

ampliauit. Verumtū vt refert ipse Isido/
rus lib. xiiij. etymol. babylone regionis
caput babylon vrbis est: a qua ⁊ nuncu/
pata: tantū nobilis. vt Chaldea ⁊ assy/
ria ⁊ mesopotamia in eius nomen aliqñ
transuerint. Et hoc non ē inconueniens
vt tota prouincia babylonia nuncupetur
Sed hoc dubitat adhuc. Quare Dani/
el q̄ erat fact⁹ regi familiaris non proba/
uit euz a tali insaniam. Et respondet Mi/
colaus d̄ lira. q̄ forte erat absens in aliq̄
parte regni: aut erat infirmus: vel vidit
regem obstinatum.

¶ De pueris missis in caminū ignis ar/
dentis.

Secundo apparet supbia. Habu/
chodonosor in pueroz cōdem
natione. Hani cum edicto pu/
blico statuisset: vt omnes cōuenirent ad
dedicationē statue illāq̄ adorarent: ⁊ q̄
contrariū faceret mitteretur in fornacez
ignis ardentis: euz maxima multitudo
regis p̄cepto peret. Sidrach: Misach
⁊ Abdenago iudei: scelus id facere recu/
sarunt. Quos chaldei inuidia moti ac/
cusarunt. Tunc nabuchodonosor in fu/
rore ⁊ ira precepit vt adducerentur corā
eo. Qui cum statim fuissent adducti: bu/
re arguit eos Habuchodonosor: q̄ su/
um preceptum non impleuisset: neq̄ pe/
nam comminatoriaz timuissent: addēs.
Et quis est deus qui vos eripiat de ma/
nu mea? O fides admirabilis illorū iu/
uentū. O inuicta corda. o confidentia o/
presumptione carens. Non fuerunt ter/
riti: imo audēter responderunt. De⁹ nō
quem colimus potest eripere nos de ca/
mino ignis ardentis: ⁊ de manibus tuis
o rex liberare. Qd̄ si noluerit: notūz tibi
sit rex: q̄ deos tuos nō colim⁹: ⁊ aureaz
statuā quā erexisti non adoramus. Tūc
Habuchodonosor precepit vt succende/
retur fornax in septuplū plus q̄ succen/
di consueuerat: ⁊ virtus fortissimis de ex/
ercitu suo iussit vt ligatis pedibus Si/
drach Misach ⁊ Abdenago: mitterēt
eos in fornacem ignis ardentis. Elincū

igit et vestib⁹ suis induti proiecti fuere in fornacē. Succēdebat autē fornax napa. Dicit Nico. de lira. Napa est genus bituminis inuētū circa babylonem et maxime nutrit ignem. Scdm alios sūt ossa oliuarū arefacta cum amurtha. Porro viros illos q misit Sidrach Misach et Abdenago i fornacē interfecit flāma ignis. Ipsi vō soluti ibant in medio flāmarū illesi laudātes et benedicētes deū. Post igit flāmarū diminutionē: videns Nabuchodonosor: suos adustos et pueros super prunas gradientes: et quartus qui erat angelus habentēs speciem filij dei propter irradiationem vultus in corpore assumpto. accessit ad hostium fornacis et dixit. Sidrach Misach et Abdenago serui dei excelsi viui egredimini et venite. Statimq egressi sunt Sidrach Misach et Abdenago de medio ignis. Et obstupescētibz cūctis dixit Nabuchodonosor. Benedic⁹ deus Sidrach Misach et Abdenago: qui misit angelū suū: et eripuit seruos suos: qā credidef in eo. Et ista. A me ergo positi ē hoc dcretū: vt quicūq locut⁹ fuerit blasfemiā cōtra deū Sidrach Misach et Abdenago dispereat: et domus eius vastet. Non orauit autē ipsos pueros: et promouit in prouinciā babylonis.

De presumptiōe Nabuchodonosor regis.

Eratio apparet supbia Nabuchodonosor: in suis ipsius cōfidētia et psumptione. Nam cū visionēz habuisset de arboze mag. vt d^r Daniel. iij. c. cuius altitudo pertingebat vsq ad celū: et aspect⁹ illi⁹ in omnē terrā: et rami eius pulcherrimi: et fruct⁹ eius nimit⁹: et esca omniū in ea: et subrus eaz habitaibant bestie agri: et in ramis eius cōmorabāt aues celi: Distinctq Daniel: arbor ista tu es: q magnificat⁹ es: et inualuisti et magnitudo tua creuit: et pūit vsq ad celū. et potestas tua i terminos vniuerse terre: verūtn vidisti sanctus descendere de celo et dicere. succidite arbozes et dissipate illā. attamē germē radicū ei⁹ i terra

dimittite: et vincat ferro et here i herbis foris: et roze celi spgat: et cum feris sit pabulū ei⁹. donec. vij. tēpora cōmutent sup eū. Nec est interpretatio. Eijcient te ab hoibus. et cū bestiis ferisq erit habitatio tua: et senū qsi bos comedes: et roze celi infunderis. Septē quoq ipa mutabunt sup te: donec scias q dñet oīs excelsus i regno hominū: vt cuiusq vo luerit de illud: Qd aut pcepit: vt relinqueret germē radicū ei⁹. i. arbor regnū tuū tibi manebit postq cognoueris potestate esse celestē. Quā ob: piliū meū rex placeat tibi: et petā tua elemosinis redime. Post oīa ista deambulādo i aula Nabuchodonosor. cepit cogitare de visione et verbis Danielis: et confidens in seipso dicebat. Nōne hec est babylon ciuitas magna: quā ego edificauī i domū regni: in robore fortitudinis mee: et in gloria decoris mei. quia. i. ipse babylonem ampliauerat nō q picipaliter edificasset. Reputabat egro dictū Danielis qsi trufaticū et minime ponderandū. Nota hic quia Hiero. super isto passu dicit q Nabuchodonosor in principio acceptauit vba Danielis: et elemosinas multas fecit: idcirco. ad mēse. xij. dilata est i eū sentētia. Sed quia postea ambulans in aula glorianter dicebat. Nonne hec est babylon. etc. Bonū misericordie pdidit malo superbie.

De flagello quo puniuit de⁹ Nabuchodonosor. Capm. ij.

Stupenda sūt q legunt de punitiōe Nabuchodonosor. nā vt sequit in textu Danielis. cū ad huc esset sermo de quo superi⁹ narraū est in ore regis. vox de celo ruit. Tibi d^r Nabuchodonosor rex. Regnū trāsiit a te. et ab hominibus te eijciēt: et cū bestiis ferisq erit habitatio tua. Senū qsi bos comedes. et vij tēpora mutabunt sup te: donec scias q dñetur excelsus i regno hoium. Eadē hora sermo cōplet⁹ ē sup Nabuchodonosor. hic queri solet. Utz ista de Nabuchodonosor posita ē a sine et circa hoc tres inueniuntur opintones

h⁹

Prima eorum qui dicunt qd ista mystice sunt intelligenda.

Secunda eorum qui dicunt qd fuit mutatus in bestiam.

Tertia eorum qui asserunt qd fuit mutatus quasi in bestiam.

Prima est opinio eorum qui dicunt qd ea que de Nabuchodonosor leguntur mystice non literaliter sunt intelligenda. Dicunt ergo secundum Hieronymum de Lira qd hec est metaphorice de dyabolo: qui in fine seculi persequetur maiorem gloriam quam angeli qui non peccauerunt: Sed hoc falsum est: quia peccatum diaboli est irremissibile. **S**ecunda opinio est eorum qui dicunt qd vera sunt etiam literaliter que scribuntur de Nabuchodonosor: et qd fuit mutatus in bestiam. Sic videtur dicere Iosephus. Contra quem dicit Hieronymus de Lira qd veraciter narretur historiam veteris testamenti: tamen qui vult exponere aliquam turpiter deficit. sicut de nuditate Ade in statu innocentie dicit: quia non erubescerat: et ratione assignans addit quia Ada tunc vivebat simplicitate bestiali: sicut pueri ante usum rationis non erubescunt de sua nuditate: Sed hoc est falsum: quia sic per peccatum melioratus fuisset status primi hominis: quia post adeptum fuisset usus rationis. Sic in proposito. Sed contra hoc posset quod iducere textum Augustini ad Bonifacium. qd post xvij. q. iij. c. Hieronymus: Nabuchodonosor inquit regem intendere: qui causa superbie de homine in bonum est mutatus: atque a regno suo profugus recedens non ante regnum recepit: sed conversus deum predicavit. Possunt respondere qd Augustinus loquitur sic quia ut bos pascerebat feno: et non quod realiter fuit in bonum conversus. Ideo tertia opinio communior et vera est secundum Hieronymum de Lira qd historia vera est literaliter. Ex qua colligitur qd Nabuchodonosor predicavit usum rationis per amicitiam: et sic factus est quasi bestia quia vita hominis non differt a bestiali vita nisi per usum rationis: secundum illud Petrus I. et ibi. Multi quidem omnes bestiales videntur esse: pecudum vitam eligentes. Sed quibusdam durum ac difficile videtur quomodo Nabuchodonosor nutritus in deliciis potuit

tas visu vesci feno et herbis: et quomodo absque ulla laceratione corporis sui inter bestias vixerit. Et Hieronymus respondet sic Quid mirum est si ad ostendendam potentiam dei et humilitatem regum superbia hoc dei iudicio sit pertractum? Hieronymus de Lira dicit qd furia hominem deordinat et quasi bestiale facit. Et ex hoc sequitur qd aliqua sunt possibilia et deletabilia que ante non erant propter transmutationem nature. sicut mulieribus per ignem carbonem vel terra sit cibum deletabilis: propter nature deordinationem: quam tamen etiam alias sunt abominabilia. Furiosus etiam cum bestiis contrahit familiaritatem propter quandam assimilationem ad eas. Et propter hoc bestie non deuorabant Nabuchodonosor: sicut experimentum habet qd canes ferocissimi non nocent fatuis naturaliter vel amentibus: Sed adhuc queritur. Quare non fuit ligatus et detentus. Respondet Hieronymus de Lira quia infirmitas fuisset aggravata et homines sui sciebant per revelationem Danielis quod in campis non moreretur: sed in regnum finaliter restitueretur. Ex quo regnum fuit illo tempore gubernatum per principes: et maxime per Danielis qui diligebat regem. Et quia per Danielis revelationem sciebatur regem restitutum: ideo nullum alium audebat interim statuere ne Nabuchodonosor postea restitutus puniret eos tamquam reos criminis lese maiestatis. Vel filius eius Euilmorodach pro illo tempore regnavit: et postea cessit patri.

De fructuosa penitentia Nabuchodonosor. Cap. iij.

Restolat benignitas dei peccatores: quos quandoque flagellat ut si tandem ad penitentiam redire velint illorum misereatur. Ideo Nabuchodonosor ad se conversum et humiliatum non spreuit: imo misericordie sue sinum dignatus est ei aperire. Et licet in textu Danielis non sint posita que sequuntur: tamen quia magister in historia illa recitat: non est visum superfluum in hoc loco inferere: ut sic melius intelligamus fructum emendationis eius. Refert igitur magister in historia qd Nabuchodonosor non corporis mutationes:

sed mentis alienatione passus est: et ab-
latus est ei usus lingue: et herba data est
in cibis: et videbat sibi quod bos esset in an-
terioribus: et leo in posterioribus. Finis my-
sterii tyrannorum: quod in prima etate volupta-
tibus dediti. et ceruicosis iugo Belial sub-
dunt: in fine vero interficiunt diripiunt et
perculcant. Multi quoque egrediebantur et
videbant eum. Solus Daniel non egredie-
batur: quia toto tempore alienationis eius o-
mnino pro eo vacabat: et ad preces eius anni
vii. quos totidem dominus dixerat tempore i. vii. me-
ses conuersi sunt: in quibus xl. dies in sa-
niam patiebatur: ut per alios xl. reuersus
ad cor hominis fiebat: et supplicabat deo:
adeo quod ex nimio fletu oculi eius ut ca-
ro facti erant: et iterum per alios xl. dies
stebat in insaniam: donec septem menses
compleretur. Post quos reuocatus est
non tamen regnavit statim. sed statuti sunt
pro eo septem iudices et usque ad finem septem
annorum penam egit: panes et carnes non
comedit: et vinum non bibens: leguminibus
utiebatur: et herbis iuxta consilium Daniel.
Et hac pena completa regnavit iterum et be-
nedixit altissimi. Et finis Mico. de lira.
mormus est in statu salutis. Ideo dicit
Aug. xxiij. q. iij. c. Nabuchodonosor quod
pena eius fuit fructuosa. Illius igitur ex-
emplo studeamus et nos peccata nostra cor-
rigere: ut sic participes fieri valeamus
eternae vite: in qua vivit gloriosus deus
per omnia secula seculorum. Amen.

**Sermo. xvij. de iudicio dei contra An-
tiochum in iudeos sententem.**

Experiuntur

homines qui omni cle-
mentia deposita. feris
ac beluis crudelio-
res existunt. Quidnam
de antiocho dicemus?

inmanissimo rege qui iudeos acriter est
persecutus? Atque ut patebit omnes bestias
crudelitate sua antecessit. Contra quem
deus iustus vindictam suam exercuit: illumque

tandem humiliauit atque puniuit. Idcirco
in hoc sermone de iudicio dei contra
Antiochum in iudeos sententem dicemus.
Contemplabimurque more nostro tria
mysteria.

Primum dicitur scitatis.

Secundum penalitatis.

Tertium generalitatis.

De crudelitate Antiochi. Cap. i.

Quam ferus atque crudelis An-
tiochus extiterit in hoc mysterio
aperiendum est. Et I. Th. fa. se. q.
clix. ar. ij. c. dicat quod differentia est inter seu-
ritiam et crudelitatem: quoniam proprie seu-
ritia dicitur finis quod aliquis in penis inferendis
non considerat aliquam culpam eius qui pu-
nitur: sed solum hoc quod delectatur in hominum
cruciatus. Crudelitas vero attendit culpam
in eo qui puniunt: sed excedit modum in pu-
niendo. Unde crudelitas differt a seu-
ritia: sicut malicia humana a bestialitate
ut patet. vij. ethi. Verumtamen large potest
crudelitas nominari promptitudo volunta-
tis ad effundendum sanguinem humanum.
Et sic fuit crudelis et feralis valde An-
tiochus: Quod potest tripliciter.

Primo in hierusalem captione.

Secundo in rabida ordinatione.

Tertio in matris et filiorum occisione.

**De multitudine interfectorum ex insula
Antiochi.**

Primo apparet crudelitas An-
tiochi in hierusalem captione. Et
enim scribitur. ij. Machab. v. c.
profectus Antiochus ex egypto effera-
tus animo civitatem hierusalem armis
cepit. Iussit autem militibus interficere
nec parcere occurrentibus. et per domos
ascendentes trucidare. Stabat ergo ce-
des iuvenum ac seniorum. mulierum et na-
torum exterminia: virginumque et pu-
lorum neces. Erant autem toto triduo
octoginta milia interfecti: non minus
autem venundati. Nota hic propterea
quod omnia Antiochi gesta ex libris Ma-
chabeorum sumuntur: quod Hieronimus in
argumento in libris Machabeorum ait
hij 2

Bachabeoꝝ liber licet nō habeatur i canone hebreoꝝ: tamē ab ecclesia inter diuinorū librorū annumerat̃ historias. Insuper aduertēdum q̃ deus bñdict⁹ p̃mittebat populū sic turbari p̃pter ex crescentes iniquitates. Nam vt dicit̃. i. **B**achab. i. c. In dieb⁹ Antiochi exie re ex israel viri iniq. ⁊ edificauit Sym nathuz in hierosolymis fñi leges natio/ num: ⁊ fecerunt sibi preputia: ⁊ recesserunt a testamento sancto: ⁊ iuncti sūt nationibus.

De alijs interfectis.

Ecūdo apparet crudelitas Antiochi i rabida ordinatiōe. Nā expoliavit ⁊ pphanauit tēplum Et reuersus Antiochiaz misit quendaz principem Appolloniū nomine cū exercitu viginti duorum milia: qui discurrens per ciuitatem. ingentem multitudinem peremū ⁊ interfecit. Nō multo p⁹ misit quendaz Antiochenū: qui compelleret iudeos. vt se transferrent a patrijs ⁊ dei legibus: ⁊ eos qui nollent trāsire ad instituta gentilium interficeret. Quē mulieres delate sunt: natos suos circumcidisse. Quas infantibus ad vbera suspēsis: cuz publice per ciuitatem illas circūduxissent per muros precipitauerūt. Elij vero ad proximās cocuntes speluncas ⁊ latenter sabbati diem celebrantes: cuz indicati essent cuidaz Philippo preposito Antiochi flammis succēsi sunt.

De matre occisa cum septem filijs.

Ertio apparet crudelitas Antiochi in matris ⁊ septem filioꝝ occisiōe. Erat utiq; mater q̃daz septem filios habens. Et vt dicitur. ij. **B**achab. vij. c. dum a crudeli Antiocho compellerent: vt contra patrias leges carnes porcinas comederent: maior natus dixit. Parati sumus mori magis q̃ patrias ⁊ dei leges preuaricari. **B**rat⁹ rex iussit sartagines ⁊ ollas eneo succendi: eiq; qui sic locutus fuerat amputari linguam: ⁊ cutē capitis abstrahi:

simas quoq; manū ⁊ pedum precidi ceteris eius fratribus ⁊ matre inspicientibus: sicq; in sartagine torqueri donec morerent. Interim vō ceteri vna cū matre se hortabantur mori fortiter. Post ⁊ secundus similia tormenta patiens extinctus est: qui in vltimo constit⁹ dixit Tu quidez scelestissime in presenti vita nos perdis: s; rex mundi defūctos nos p suis legib⁹ in eterne vite resurrectiōe suscitabit. Post istū tertius illuditur: ⁊ linguam postularus cito ptulit: ⁊ man⁹ constanter extendit: ⁊ cum fiducia ait. E celo ista possideo: sed ppter dei leges nunc hec ipsa despicio: quoniam ab ipso ea me recepturus spero. Lūctisq; admirantibus adolescentis constantiam expirauit in tormentis sartaginis sicut ⁊ alij. Exatur iam quartus similibus cruciatibus: deinde quintus: ⁊ tandem sextus. Que dum agerent: mater sapientia repleta: cogitationi femine masculinum animū inferens: dicebat ad filios **N**escio qualiter in vtero meo apparui/ stis. Neq; enim ego spiritū ⁊ animā donavi vobis ⁊ vitam: ⁊ singulorū mēbra nō ego ipsa compegi: sed mundi creator qui formauit hominū natiuitatē: quiq; hominū inuenit originē: ⁊ spūm vobis iterum in misericordia reddet ⁊ vitā si/ cut ⁊ nunc vos metipso despiciē ppter legem eius. Remanēte adhuc septimo iuniorē: multa pollicebatur Antiochus. vt dei leges ptemneret: suadebatq; matri. vt ad hoc illum induceret. Que inclinata ad filium hebraica lingua dicebat **S**ili miserere mei: que te in vtero noues mēses portauit. ⁊ lac trēnto dedi ⁊ alui: ⁊ in etatem istam perduri. Aspice celū ⁊ terram que omnia fecit deus. Illum honora: ⁊ cum fratribus mori non timeas. Et adolescens animosior: factus exclamans dixit. Quem sustinetis? **N**ō obedio precepto regis sed precepto legis: que nobis data est per **M**oysem: Tu vero qui inuentor omnis malicie factus es: non effugies manū dei. Quare acrius indignatus tyrannus ⁊ istum

in domino cōfidentē: inter dura tormēta compulit mori. Nouissime post filios et mater supplicijs consumata est.

De horribili pena et plaga Antiochi crudelis. Caplm. ij.

Quoniam est abbreviata manus dñi. que tādē iniquos et malos homines prostrernit fortiter et humiliat. Ecce antiochi exemplum: veritatez huius rei nobis apertissime pandit. De ipsius ergo penalitate in hoc secūdo capitulo erit differendū: de quo tria cōsideremus.

Primo plagam.

Secundo noticiam.

Tertio penitentiam.

Primo consideremus Antiochi plagā. vt. n. scribit. ij. Machab. ix. c. Cū rediret d pside et frigida spirās aio cōtendit hierosolymā redire: illamq; delere funditus dicens se illam congeriem sepulchri iudeoz esse facturū. Sed qui vniuersa conspiciat dñs percussit eū in sanabili plaga. Apprehenditq; euz virus dolor viscerū: et amara intestinorū tormenta. Insuper contigit illū in ipeti euntē de curru cadere: et in graui collisione corporis membra verare. Facteq; sūt carnes ei⁹ vermib⁹ scaturientes. et fetore nimio vulnerū ei⁹ exercit⁹ grauabat. Et qui pauloante sydera celi cōngere se arbitrabat: eū nemo poterat propter intollerantiā fetoris portare. **Secundo consideremus Antiochi noticiā.** Et enī ait Greg. oculos quos culpa claudit: pena aperit. Ideo sic percussus Antioch⁹ cepit ad sui agnitionē venire: nō valēs et ipse suūp⁹ ferre fetorē: pariter et dolorē. Dicebatq;: Iustū est subdituz eē deo et mortalem nō paria scire de deo. **Tertio consideremus Antiochi pñiaz.** In tot vtiq; vexatiōib⁹ Antioch⁹ pñiaz egit: s; infructuosas: q; vt dicit Boñ. in iij. di. xliij. pte. ij. ar. i. q. iij. c. Dolebat de pñis suis: nō propter diuinū amorē: s; ppter penā quaz sibi propter sua delicta imminere conspiciebat. Ideo dicit textus ij. machab. ix. c. Orabat autez scelestus

dñm a quo non erat misericordiā consecuturus: et ciuitatez ad quam festinans veniebat: vt eā ad solum deduceret: optabat liberaz reddere. et iudeos equales Athēniēsis facturū pollicebat: pmittebat adhuc templū. quod pri⁹ expoliauerat ornatū optimis donis: et multiplicatū sancta vasa et iudeū esse futurū. Tamen cum a deo non acceptaretur oratio eius homicida: et blasphemus pessime percussus pēgre in montib⁹ miserabili obitu vita functus est.

De generali punitione hominū crudelium: qui qualia fecerūt talia passi sūt

Caplm. iij.

Rudeliū hominū culpā iueni⁹ est de⁹ generaliter vt i plurib⁹ adeo moleste tulisse: vt crudeliore pena eos acerbissime mactauerit.

Nec solū Antioch⁹ p crudelitate punitus est: sed etiā quasi innumeri sui similes exterminati sūt de terra viuētū. Idcirco i hoc mysterio adducem⁹ q; plurū exēpla: vt sic deprehēdam⁹ gnāliter crudelitātē exosā deo. Qui cū sit natura misericors et pius: aduersus crudeles tamen efficit durus et rigidus. Scribitur ergo Iudic. i. c. q. Eldonibegēch crudelis captus a iudeis in bello cessis summitibus manū eius atq; pedū dixit. Septuaginta reges amputatis summitatibus manū ac pedū colligebant sub mensa mea ciborū reliquias. Sicut feci ita reddidit mihi deus. De Lyro rege crudeli refert Iustinus q; postq; adolescentulū filiū Thamaris regine massagetarū cū tertia parte copiarū decepisset: simulato metu qsi fugiēs: et instructa castra vino epulisq; deseruisset. interfecissetq; a mife thamari superata. ita q; ducenta milia persarū simul cum rege deleta fuere: et tāte cladis nec nuncius sup̄fuit. Ips⁹ caput amputatuz in virem humano sanguine plenū iussit regina cōijci dicens. Sactate humano sanguine quē. xxx. annis sibi sit. Narrat. Suetonius de percussorib⁹ cesaris. q; nullus fere triennio superuixit: nullusq; naturali morte obiit. Nam

h)

pars naufragio: pars prelio difuncta est.
Quidā se illo pugione quo cesarē vulne-
rauerant occiderūt: vt aperte mōstraret
cedē illā nec deo nec hominib⁹ placuis-
se Aiginti nāq; ⁊ tribus vulneribus con-
fusus cesar occubuit: āno. lvi. etatis sue.
Mero. vi. romanorūz imperator: qui vt
scribit Plini⁹. li. vij. de naturali hīstoria
natus est premisissipedibus: ⁊ crudelissi-
mus ac viciōsus valde fuit. Post multa
facinora audiens Sergium Salbam a
militib⁹ in hispaniis vbi p̄or erat impe-
ratorē electū. fm Suetoniū tribunos ⁊
centuriones de fuge societate temptauit
⁊ nullū habuit sibi consentientē: nocte
misit pro amicis ⁊ nil sibi renūciabat ab
aliquo. Ipse cum paucis hospitā singu-
lorū adiit. Merū clausis omniū foribus
nullo respondēte in cubiculū rediit. Re-
quisiuit deinde p̄cussorē cui⁹ manu ipse
periret: s; nemine reperto: ego inq; nec
amicū habeo nec inimicū. Et cucurrit
vt se p̄cipitaret in tiberim: sed reuocato
impetu: cuz iam nox irret in diem equus
ascendit: quattuor solis comitantibus:
Deinde cū ad diuerticulū vētū eēt circa
quartū miliariū dimissis equis p̄ vepres
⁊ arundines semitā agere necnō strata
sub pedib⁹ veste ad proximā villā enasit
diuertitq; in parulā calani. Et cum sa-
mes ⁊ sitis eū inuaderet: sordidū panes
sibi oblatū sp̄euit. Bibit tñ aliquantulū
aq̄ tepide. Inter moras p̄cepit se hostes
a senatu iudicatū: ⁊ queri vt puniat mo-
re maiorūz. Interroganti quale id pene
genus esset: cū diceretur fm Eutropiūz
nudi hoīs ceruicē surce inferri per publi-
cas vias duci: ⁊ corpus vīrgis ad neceꝝ
cedi: ⁊ de saxo precipitari: cōterrit⁹ duos
acutos pugiones arripuit: orauitq; vt ali-
quis se ad mortem capescēdam iuuaret
extemplo. Jam propinquabant equites
quos p̄ clamorē p̄p̄nquos sensit: quib⁹
p̄ceptū erat vt eūz viuū traherēt. Qd vt
sensit ferrū iugulo apposuit ad quartūz
ab vrbe lapidē. Et cum semianimis
adhuc esset irrupenti centurioni ⁊ penū-
la ad vulnus posita in auxiliū se venisse

simulanti: q̄z sero dixit Mero Et hec est
fides. Et in hac voce defecit. xxxij. anno
etatis. ⁊ anno. xiiij. imperij. fm Orosiū
⁊ Eutropiū. Domitianus impator p̄pter
suam crudelitatem iusto iudicio dei a cu-
bicularijs suis septem vulneribus occi-
sus est: anno etatis sue. xlv. vt dixim⁹ in
sermone de cognitione sup̄bie. Legit d
Zigenesozico rege qui fuit arriana here-
si infect⁹ ⁊ p̄ hispaniā ⁊ africāz p̄secutus
est xp̄ianos: ⁊ multos martyres fecit: ⁊
confessoribus linguas abscidit: q vt Zsi-
dorus narrat abscessis linguis p̄fecte lo-
quebantur: vt etiam ponit. C. de officio
p̄fecti p̄ toris africe: q̄ tandē cūctis effu-
sis visceribus miserabiliter vitam finiuit
Pilatus crudelis in multis incidēs ca-
lamitates seipsū occidit. Judas impius
despatul: laqueo se suspendit. Herodes
ascalonita qui innocētes occidi fecit: p̄
tantā cedē paruulorū suspectos habēs
filios Alexandrum. s. ⁊ aristobolum: vt
dicit magister in hīstoria scolastica quasi
eū interfici p̄curassent: vt ipsi regnarent
illos occidi fecit. Septuagesimo tō an-
no etatis sue: in grauissimā egritudi-
nē cecidit. Nam febre valida: purigine
corporis: colli cōtinuis tormētis: pedūz
inflatione: vermescētib⁹ testiculis into-
lerabili fetore: crebro hanelitu: ⁊ iterru-
ptis suspirijs torquebat. A medicis tō
in oleo posit⁹: inde q̄si mortuus est abla-
tus. Sciens autem iudeos cum gaudio
mortē suam expectare. nobiliores viros
ex oi iudea collectos i carcere posuit. Si-
xq; Salome sorori sue. Scio iudeos
de morte mea gauisuros: s; potero hēre
multos lugentes: si cū sp̄m emisero cun-
ctos occidas quos in custodia seruo: vt
sic oīs iudea me defleat inuita. Et vt di-
cit Iosephus in. xvij. antiquitatū: gladio
quo pomū purgabat: se peremit. Sūt ⁊
alia innumera quasi exēpla h̄mōi q̄ nos
breuitatis cā tacem⁹. Cōmemorauim⁹
aut q̄ supra posita sūt: vt ex illis p̄cipia-
m⁹ quātū deo displicet seuitia atq; cru-
delitas. Sed pleriq; falso in semetipsis
glīant: ⁊ dicūt: h̄ vicio se fore mūdato s

Quibus nos rñdem: q̄ etiā absq̄ hu-
mani sanguinis effusioe: crudeles mul-
ti in dñis eloquijs appellatur: Et primi
sūt p̄ximos odiētes. Pro q̄b⁹ dicit Joā.
in canonica. c. iij. Dis q̄ odit fratrem suum
homicida est. Secundi sunt proximis
detrahētes. De quibus dicitur. vj. q. i. c.
summa iniquitas. Summa iniquitas est
fratres detrahēre et accusare. Dis enī q̄
detrahit fratri suo homicida ē. Terrij sūt
diuites: paupes nō pascētes. An lxxvj.
di. c. In singulis. c. Pasce. Pasce fa-
me morietē si nō pauperis non occidisti.
Quarti sūt executores testōz qui relicta
ad pias cās cū possunt nolūt ecclesijs et
paupib⁹ dare. Cōtra quos scribit. xij. q.
ij. c. qui oblatiōes desū-
ctorū aut negant ecclesijs: aut difficile
reddūt: tāq̄ egētiū neccatores ex cōicēf
Quinti sūt filij parētib⁹ nō subueniētes
Pro q̄bus dicit apls. i. Th. v. c. Si q̄s
suoz et maxime domesticoz curā nō ha-
bet fidem negauit: et est infideli deterior
Et ut breuiter cōcludam⁹ oēs q̄ p̄xios
iniuste persequunt. illisq̄ sūt infesti: ho-
micide crudeles nuncupant: sicut p̄ de
pe. di. i. c. Homicidiū. c. Homicidiorū.
tria genera. Sim⁹ ergo clemētes et pii q̄
ten⁹ crudelitate reiecta dignos reddam⁹
nosiplos ad habendā hīc grām et in su-
turo sempiternā gloriā: in q̄ uiuit et re-
gnat deus p̄ oīa sēcla seculoz. Amen.
Sermo. xviij. de cognitiōe dei: d̄ de
bito sibi exhibēdo honore ac cultu.

Moniam

deus oculis corporis
non vī. quia remouit
suis ē a sensu ut docet
Ar. i. prologo metha.
i. varias notiasq̄ opi-

niones errorz hoīes dilabūt et aut negāt
esse deū aut deos plures cōfingūt: aut
ea q̄ de diuinaz psonaz pluralitate fm
dei traditionez dicunt acceptare nolunt
Inde fit ut diuinus cult⁹ minuat: neq̄
debita exhibeatur reuerentia ipsi deo.

Quare in hoc sermōe de deo glōso me-
rito p̄tractandū cēsui. ut sic euz agnosce-
tes maiestātē ei⁹ honore debito psequa-
mur. In supiorib⁹ nāq̄ de timore suoz
iudicioz dixim⁹: amodo ē o circa hono-
rē qui sibi debet a nobis insudabimus
de deo igitur tractaturi tria mysteria elu-
cidare conabimur.

Primū d̄r cognitionis generalis.

Secundū vnitatis essentialis.

Tertium trinitatis personalis

De gnālī cognitione dei. Capl. i.

Quādi sunt oēs hoīes mūdi ut
deū cognoscere studeāt: q̄a sine
cognitione dei cetera quoq̄ q̄
grādia estimari possunt. parua sunt et vi-
lia. Ex quo deus Hier. ix. c. dicit. Non
gloriet sapiens in sapiētia sua: nec diues
in diuitijs suis: nec gloriet fortis in forti-
tudine sua. sed in hoc gloriet q̄ gloriatur
scire et nosce me: quia ego sum domin⁹
Verū tamen quidā deū esse minime cre-
dunt. De quibus dicit Damas. in tantuz
preualuit pernitiōsa hominū malicia. ut
dicant non esse deum. De his loquit sic
Tullius in primo de natura deoz. Qui-
dam dixerunt totam de dijs immortalib⁹
opinionē esse factā ab hominib⁹ sapien-
tibus reipublice causa. ut quos ratio nō
posset eos ad officiū religio duceret. hu-
iusmodi falsitatis sectatores: quid aliud
q̄ fatuos dixerim? Cogitare nāq̄ vel
dicere deum nō esse: non nisi ex stulticia
prouenire potest. Ideo psalmista inquit
Dixit insipiens in corde suo: non est de⁹
Et Hier. iij. dicit deus. Stultus popu-
lus meus me non cognouit: fili insipi-
entes sunt et recordes. Quare autēz stul-
ticia sit cogitare q̄ nō est deus apparet
ex hoc: q̄ rationabiliter quilibz potest si
velit cognoscere deū esse. ppter quinq̄
specula que deum esse apertissime mani-
festant.

Primū d̄r nālīs legis illuminatio.

Secundū scripture testificatio.

Tertium mundi productio.

Quartū creaturaz ordinatio.

Quintū oīum desideratio.

h̄ 4

¶ De naturalis legis illuminatione in cognitione dei.

Rimū speculuz in quo lucet veritas diuina esse dī naturalis legis illuminatio. Ab ipso vtiq; summo patre accepimus naturalem legem: qua quilibet ratione vtens cognoscere potest qd deus est. Nā posito qd aliquis mor nat^o exponeret nutrireturq; aut ī mari a marinis beluis: aut in silua a feris indomitis: nec videret vnq; vel audiret quicquā de deo dici: q̄ppimum ad annos discretionis attingeret: ex lumine rationis naturalis cognosceret qd deus est. licet in particulari errare posset credens deum esse aliquam creaturam. Nec omnia probant et roborant dictis et testimonio sapientum. Inquit Augu. in libro de fide ad Petrū. Nihil tantū nouit mens: quātū deū esse: et se. Et Damascenus Cognitio existēdi deū nobis naturaliter inserta est. Et vgo de sancto Eluctore. Sic deus cognitionez suam in homine temperauit: vt sicut quid eēt nō posset comprehendī. ita quia eēt nō posset ignorari. Et Cicero. li. i. questionum tusculanarum. Nemo hominū taz immanis. cuius mentem non imbuerit diuinitatis opinio. Et idem li. i. de legibus. Nulla gens est tam imansueta tam fera que non etiaz si ignoraret qualē habere deum debeat. non tamen habēduz sciat. Et hoc idem li. i. de natura deorum ait Pythagoras iussu atheniensiu3 vrbe et agro exterminatus est. libzq; eius combusti sunt: ppter hoc qd hoc cōe verū ī dubium reuocauerit. In. ij. v. de natura deorum dicit. Nam nisi cognitū cōprehensumq; animis idem haberem⁹ scz qd deus est non tam stabilis ei⁹ opinio permaneret nec cōfirmaret diuturnitate temporis. sed vna cū seculis etatibusq; hominū inueteraret.

¶ De testificatione scripture in cognitione dei.

Ecundū speculū in quo cognoscere possumus qd deus est dī scripture testificatio. Dis q̄ppe

scriptura vtriusq; testamenti deum esse predicat. De quo sic incipit principium Genesis. In principio creauit deus celum et terram et vsq; ad finem magnalia dei clare proclamant. Neq; opus est singula recensere: que de deo continentur in illa: cum vt diximus tota circa dei vltimē mysteria stupenda versentur. Doctores insuper sancti illius scripture interpretēs eruditissimi: de deo glorioso loquunt: quoz aliq; dicta hic interponēda duxi. Inquit Cassiodorus super psallū. Magnus dominus et landabilis: nimis. Deus est virtus inexplicabilis: pietas incomprehensibilis. sapientia ineffabilis: cuius vera diffinitio est: sinez in suis laudibus nō habere. Et Boet⁹ li. de trinitate. Deus ē esse pulcherrimuz fortissimūq; vere vnū ī quo nullus numerus: nullum in eo aliud: preter qd id quod est. Et Anselmus in proslologion: Deus est pulchritudo que non videtur odor: qui olfatu non percipitur: Sapor qui non cognoscitur: bonitas que non sentitur. Et Grego. in moralibus. Deus est viuificatrix virtus: causa causarum: vita viuentium: rō rationabilium creaturarum. Et Augu. li. i. de libero arbitrio Deus est quo nihil superius esse constat eternus incōmutabilis. Et Augu. xv. de trinitate. Deus est. qui est omnium potētissimus: speciosissimus: beatissim⁹: quē mozi mutari corumpi est impossibile. Et Augu. li. de vera religione. Deus est incōmutabilis natura: prima vita: prima essentia: prima substantia. Et Augu. v. de trinitate. c. iij. Deus est substantia: vel vt melius dicatur eētia: cui ipsuz eē maxime ac verissime competit. Nota h qd nomen substantie fm p̄mune hoīuz acceptionē a subsistendo videt dici fm Ar. in predicamentis. Et fm hoc substantia grece vsia dicitur: quia subsistit Corpus antez quia subsistit: substantia dicitur. Unde cum forma pura q̄ deus est: nulli subsistat: pprie substantia dici non potest. Tertū absolute nomen substantie sumit: fm qd dicit. qd substantia

est quod nō ab alio: sed semp ex hoc ē
qđ propria intra se virtute consistit. Et
sic potest dici causa prima substantia. An
Alicia. li. viij. c. iij. Quāvis refugiam⁹
de deo dicere nomen substantie: non tñ
intentionem: cuius intentio est res ha-
bens quidditatem stabile: cuius esse est
esse: quod non est in subiecto corpore vñ
anima. Et propter hoc dici potest sub-
stantia. Melius tamen dicitur essentia
Sicut enī ab eo qđ est scire dñ scientia
ita ab eo quod est esse dicta est essentia.
Et galile maxime est qui dicit: ego sum
qui sum: ideo proprie dicit essentia fm
Piero. ad Damasum papā: quoniam ipse
est origo et principiū essendi: et quod est
a quo est: quicquid est fm Algazel. ij.
metha. et quia nostrū esse: comparatiōe
illius est nō esse: sicut dicit Plato in thi
meo. Philosophi etiā qui rectā in hac
parte mentem tenuerūt de deo magnifi-
ce multa dixerūt. Alicia. viij. metha.
sic ait. Deus est bonitas pura in deside-
rio oīum. Et Cicero in pmo de natura
deorum. Deus est quo nihil beatius. ni-
hilqz bonis omnibus affluentius exco-
gitari potest. Et in. ij. de natura deorum
Deus est natura prestans quo nihil est
melius. Et Albumasar in maioribus in-
troductionibus. Deus est mouens oīa
imobilis incorruptibilis altissimus: cui⁹
nomen est benedictum et exaltatum ex
altatione maxima. Et Ar. in pmo de
celo et mundo. Deus est apud quem est
vita fixa. sempiterna in secula seculorū
que nec finit nec deficit. Et. xij. metha.
Deus est nobilissimus omnium entiu.
et nihil eo nobilior.

C De mundi productione ad cogni- tionem dei.

Errū speculū quo cognoscere
poterimus deum esse dñ mūdi
productio. Nam productū hūc
mundum credimus ab aliquo potente
sapiente optimoqz artifice. Nāc autē esse
non potuit nisi deus. Nāc si cūcti reges
et pñi quorū suere. quot sunt: et erunt

conuenirent in vnū: nec minimū forez
pducere possent de nouo. Id aut sapiē
xiiij. c. Sap. Et magnitudine spēi et crea-
ture poterit creator eorum cognosci. Et
Aug. li. xi. de ciuit. dei. Inquit. Exceptis:
ppheticis vocib⁹ mūdus ipse ordinatiss-
sima sui mutabilitate et mobilitate: et vi-
sibiliū omniū pulcherrima specie: quo-
dāmodo tacite et factū se eē: et nisi a deo
ineffabiliter atqz inuisibiliter se fieri potuisse
pclamat. et Aug. li. x. cōfessionū. Inter-
rogauī de deo meo celū solē et lunam et
stellas: et rñdere mihi. Neqz nos sum⁹
quod queritis. Et dixi omnibus qui cū-
cūstāt fores carnis mee. Dicite de deo
meo aliqd. Et exclamauerunt voce ma-
gna. Ipse fecit nos. Interrogatio mea
intentio mea: et responsio eorum species
eorum. Et de hoc Job. xij. c. Interroga
iumenta et docebunt te. volatilia celi et
indicabunt tibi. Loquere terre et respon-
debit tibi. et narrabunt pisces maris.
Quis ignorat qđ hec omnia man⁹ dñi
fecerit? Lact. v. o. li. i. diu. insti. Orphe⁹
inquit vetustissimus poetarū dñm deū
verum et magnū primogenitū appellat:
eo qđ ante ipsū nihil sit genitū et ab ipso
cuncta sint generata.

C De creaturarum ordinatione ad co- gnosendum deum.

Partum speculum in quo oēs
possunt inuestigare deū eē dñ
creaturarū ordinatio. Dia enī
que sunt in vniuerso: in tanta rerum va-
rietate ordinata sunt: ita qđ Ar. dicit in
xij. metha. Nihil naturalius aut in cele-
stibus aut in terrestribus est sine ordi-
ne. Videmus nanqz contrarias naturas
ignis et aque: aeris et terre: in vni⁹ mun-
di cōseruatione ad inuicem conuenire:
et indissolubiler permanere. Videmus
corporū omniū ordinatissimos motus
Videmus rerū insensibiliū regulatissi-
mos ad suos effect⁹ innumerabiles mo-
dos. Videmus corpora supiora in hec in-
feriora influere. Et vñdet tanta in oībus
reb⁹ mēsurā: Certe ab ipso deo: de quo

ap[osto]lus ad Ro. xiiij. c. ait. Que a deo sunt ordinata s[un]t. Ideo ⁊ Alr. i. methauro:ū c. v. ait. Ordinatio eorū que sunt in mūdo est ex d[is]positione p[ri]mū p[ri]ncipij: q[ui] est deus gloriosus.

¶ De desideratione omniū in cognitio[n]em dei.

¶ Intum speculum in quo deus esse deprehendimus d[icitu]r omniū desideratio. Impossibile nāq[ue] est esse aliquid in appetitu: siue nature: siue ratio[n]is: q[ui] illud sit. Impossibile e[ss]et q[uo]d grauiā tenderent deorsum: nisi e[ss]et c[ele]strum: Impossibile e[ss]et q[uo]d flumina mouerent ad mare: nisi e[ss]et mare: Impossibile e[ss]et q[uo]d animalia peterent cibum: si nō e[ss]et cib[us]. Quia in. ij. de celo. ⁊ mūdo d[icitu]r q[uo]d natura non facit aliquod factū vanū. Et in. iij. d[icitu]r aia. Natura nihil facit frustra. Sed ho[m]ines appetūt cognoscere v[er]itatē ⁊ habere bonitatez. Ergo oportet q[uo]d sit aliq[ui]d v[er]ū cognoscibile: q[ui] cognitio mens humana quiescat: ⁊ aliq[ui]d bonū diligibile: quo adeptio nil vlt[er]ius desiderare queat. S[ed] hoc in nulla creatura inueniri potest. Ergo oportet ponere deū esse. Sed insulant quidā nobis asserentes non esse op[er]atā. p[er]mixta disceptatione cōcedere: vt deū esse mōstret. Credim[us] aiunt hoc: ⁊ firmiter id tenemus. Sed v[er]itā nō sint de numero illoz: de q[ui]bus dicit ap[osto]lus ad Titū. i. c. Confitent[ur] se nosce deū: factis aut[em] negant: cum sint abho[m]inat[ur] ⁊ incredibiles: ⁊ ad o[mn]e op[er] bonū reprob[ur]. Si deū esse cognoscūt d[omi]n[us] o[mn]ium vbi eius obedientia: ⁊ suoꝝ obseruantia mandator[um]: Si deū credūt o[mn]ipotentē ⁊ iustū vbi timor eius: Si deū suū b[e]n[e]ficiozem existimāt: vbi laus ⁊ gloria: Vbi gratiarum actio: O dampnabilis ⁊ fatua multoꝝ cecitas: qui dicendo d[omi]ne d[omi]ne saluos fieri se putāt. His dicit Barth. vij. c. Nō o[mn]es qui dicunt mihi d[omi]ne d[omi]ne: inhabitant in regnū celoz: sed qui fecerit voluntatē patris mei: qui in celis est.

¶ De his qui plures dicunt esse deos: ad convincendum eos vnum tantū esse deum.

Lap[er]m. ij.

¶ Contra eos qui plures e[ss]e deos dicunt: i hoc secundo mysterio viriliter insistendū est: vt plenā veramq[ue] de deo noticiā habeam[us]. Itaq[ue] parū e[ss]et credere q[uo]d sit de[us]: nisi q[uo]d ⁊ vn[us] n[on] sit cōfiteamur. Et licet simpliciter p[ro]p[ter] hoc sit acceptandū: tamen ad p[er]vincendos incredulos probare nitemur q[uo]d deus est vnus quinq[ue] modis.

Prim[us] d[icitu]r de contrariorum solutio.

Secundus scripturaz testificatio.

Tertius theologoz ratio.

Quart[us] gentiliū ⁊ ph[ar]is[eoru]m confessio.

Quint[us] idolatraz superstitio.

¶ De cognitione vnus dei ex contrariorum solutione.

Primus modus quo probam[us] q[uo]d deus est vnus dicit contrariorum solutio. Itaq[ue] qui deos plures esse volunt: arguit tripliciter. Primo sic. ex. iij. topicorū habet q[uo]d plura bona sunt meliora paucioribus. Sed plures dii sunt plura bona. Ergo melius est esse plures q[uam] vnū. Sed s[ecundu]m Ansel. Dē q[uo]d est melius circa deū est ponēdū. Ergo e[ss]e ponere plures deos. Secundo arguunt q[uia] ap[osto]ls dicit. i. ad Cor. viij. c. Siquidez sunt dii multi ⁊ d[omi]ni multi. Tercio arguunt. q[uia] vnūq[ui]sq[ue] perfectus est cū potest p[ro]ducere sibi simile. Sed diuina e[ss]entia est p[er]fectissima. Ergo potest e[ss]entia sibi simile p[ro]ducere. Sed esse ⁊ posse in diuinis idē sunt s[ecundu]m Dionisiū. Ergo e[ss]entia diuina p[ro]ducit alia e[ss]entia: ⁊ alia aliam i[n] finitū. S[ed] ad p[ri]mū argumētū r[ati]o[n]et Bon. li. i. di. ij. q. i. ad. ij. q[uo]d dictum p[ro]p[ter] habet veritatem in bono creato ⁊ finito quod r[ati]o[n]e sue finitatis recipit bonitatis augmentum p[er] additionem alteri boni. Non aut[em] intelligi potest de bono infinito. q[uo]d augeri non p[otes]t. Ad secūdu[m] d[icitu]r Bon. li. i. di. iij. q. iij. c. q[uo]d hoc nomē de[us] sumit tripliciter. Primo nuncupatiue. Secundo adoptiue. Tercio naturaliter. Ap[osto]lus ergo dicit: q[uo]d sunt dii multi nuncupatiue. An ad. p[ro]p[ter] h[oc] il. ij. c. dixit ap[osto]ls.

de gulosis. Quorum deus venter est. Et de amicis dei dicit ps. Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes. Ad tertium obiectum dicit Ric. in i. di. ij. q. illud quod adducitur de productione similis: intelligendum est in generalibus et corruptibilibus. Neque propterea iudicamus solē imperfectū quia nō sit aliū solē generare nec angelus quia non potest generare aliū angelū.

De cognitione vni⁹ dei ex scripturarum testificatione.

Secundus modus quo probamus q^d deus est vn⁹ d^e scripturarum testificatione. Inspiciant oēs scripture tam veteris q^{uam} noui testamenti. et inueniemus q^d deus vnus vndiq^{ue} proclamatur. Vñ Ero. xx. Nō habebis deos alienos. Et Deut. iij. c. Nō est ali⁹ deus neq^{ue} in celo neq^{ue} in terra. Et Deut. iij. c. Scito et cogita in corde tuo: q^d dñs ipse sit deus in celo sursum: et in terra deorsum et nō sit ali⁹. Et Deut. ix. Audi israel dñs deus tuus vnus est. Et Deut. xxxij. Et dicit q^d ego sum solus et non sit ali⁹ de⁹ extra me. Et ij. Reg. vij. c. Magnificatus es domine deus: quia nō est similis tui. neq^{ue} est de⁹ extra te. Et iij. Reg. xix. c. Tu es de⁹ solus omnium regū terre. Et ij. Paral. ij. c. Magnus est dñs de⁹ n⁹ sup oēs celos. Et iudith. ix. c. Tu es deus: et nō est ali⁹ preter te. Et Dauid ps. xvij. Quis deus preter dñm: aut q^{uod} deus preter deum nostrū. Et ps. lxxj. Vñ dicit⁹ dñs deus qui facit mirabilia magna solus. Et ps. lxxxij. Tu sol⁹ altissim⁹ in oī terra. Et ps. lxxxv. Magn⁹ es tu. et faciens mirabilia: tu es deus solus. Et sapient. Ecc. i. vnus est altissimus creator omnispotens: rex metuendus nimis. Et Ecc. xxxvj. Non est ali⁹ de⁹ nisi tu. Et Isa. xli. Ego dñs primus et nouissim⁹. Et Isa. xlv. c. Ego dñs et nō dñs ali⁹: et extra me non est deus. Et idem hf. de suma tri. et fi. ca. c. i. et xxij. di. c. qui. epus. et xlv. di. c. de iudeis. et i. q. i. c. hi q. et c. paulianiste. et xj. q. iij. c. ad melaz. et xxij. q. iij. c. si quis. Et xxij. q. i. c. loquū. et xxvj. q. vj. c. nō. l3. et xxxij. q. v.

c. puto.

De cognitione vni⁹ dei ex theologorum ratione.

tertius modus quo probamus q^d deus est vnus d^e theologorum ratio. Sunt apud theologos. v. rationes precipue: quibus concludit q^d deus est vnus.

Prima dicitur potestatis.

Secunda caritatis.

Tertia intellectus infinitatis.

Quarta bonitatis.

Quinta causalitatis.

De prima ratione theologorum. scilicet potestatis dei ad ostendendam dei unitatem.

Prima ratio d^e potestatis quam ponit Boet. di. ij. p. m. q. i. arguendo p^{ro} pte quā tenet. d. Stat. n. ista. q^{uod} de⁹ sit omnipotētissimus: ergo poterit facere q^{uod} oīs alia potētia a sua nihil possit. Ergo si sūt duo dii diuersi in nā: hoc potest vn⁹ facere de altero q^{uod} alter nihil possit: et eōuerso. S3 cui potētia pōt auferri nō ē de⁹. ergo nō sūt duo nec plures dii. Hāc rōnem tangit 2 act. in i. li. diu. in st. v. Sit igit^{ur} nostri opis q^{uestio}. illa cōseque^{ntia} atq^{ue} secūda. Vtrū p^{ro}te vnus dei mūdus regat: an ne multorū. Nemo est qui deū sapiat rationemq^{ue} secum putet: qui non vnū esse intelligat: qui et condiderit omnia: et eadem qua p^{ro}didit v^{er}itate moderet. Quid enī multis opus est ad mundi regimen sustinendum: nisi forte arbitremur: si plures sint minus habet singulos neruorū atq^{ue} viriū. Quod qui dem faciunt hi qui esse multos volunt: quia necesse est imbecilles esse: Siq^{uod} de singuli sine auxilio reliquorū tante molis gubernaculum sustinere nō possent. Deus autē qui est eterna mens: ex omni vtiq^{ue} parte perfecte cōsumatq^{ue} virtutis est. Quod si verū sit: vnus sit necesse ē. Potestas enī vel virt^{us} absoluta retinet suam propriam firmitatem. Id autē solidum ē existimandū: cui nihil decidere. Id perfectum: cui nihil possit accedere. hec ille.

¶ De secunda ratione theologorum. scilicet. caritatis ad ostendendam dei unitatem.

Secunda ratio ad unitatem dei ostendenda dicitur charitatis: que ponitur ab eodem Bonifacio. ubi. s.

Nam si sunt duo dii diversi quorum uterque est summum bonum: aut unus diligit alterum ut diligendus est: aut non: Si sic: cum uterque sit summum bonum: uterque diligendus est amore fructuosis. Ergo uterque fruitur altero. Sed qui fruitur alio bono a se indiget illo. Ergo uterque est indigens. ergo neuter deus. Si unus non diligit alium Ergo nullus deus.

¶ De tertia ratione theologorum. scilicet. infinitatis intellectus ad ostendendam dei unitatem.

Tertia ratio dicitur intellectus infinitatis. Hanc ponit Scotus. ubi. s. iij. pmi. q. iij. d. 2. Intellectus divinus est infinitus: intellectus divinus cognoscit quodcumque intelligibile perfectissime: quantum est intelligibile in se. Si sunt duo dii sunt A et B. A ergo cognoscit B perfectissime quantum B est cognoscibile. Sed hoc est impossibile: quia aut cognoscit B per essentiam B. aut non. Si non. et B est cognoscibile per essentiam ergo non cognoscit B. perfectissime. quia B. scilicet cognoscibile. Nichil enim cognoscibile per essentiam perfectissime cognoscit nisi cognoscatur per essentiam suam: vel per aliquid perfectius includens ipsam essentiam: quod sit ipsa in se. Essentia autem B. in nullo perfectius includit quod in B. quia tunc B. non esset deus. Si autem cognoscere B. per essentiam B. ergo actus ipsius A. est posterior naturali essentia ipsius B. Et ita A. non erit deus. Ad actus ipsius A sit posterior ipso B. per bonum. Quia omnis actus cognoscendi qui non est idem obiecto est posterior obiecto. Neque enim potest neque simul non erit actus cum obiecto alio ab actu: quia tunc actus posset intelligi sine obiecto sicut e converso.

¶ De quarta ratione theologorum. scilicet. bonitatis ad ostendendam dei unitatem.

Quarta ratio dicitur bonitatis. Hec est Thoma. li. i. contra gentiles. c. xliij. ubi ait. Impossibile est esse duo summe bona. quia quod per superabundantiam dicitur: uni soli convenit. Sed deus est summum bonum. Ergo est unus solus.

¶ De quinta ratione theologorum scilicet causalitatis ad ostendendam dei unitatem.

Quinta ratio dicitur causalitatis. que ponitur a Petro de aquila. ubi. s. iij. pmi. Dicit enim sic. Ponatur quod sint duo dii: et unus velit per alium producere: et alius non. Aut Petrus producat. Aut non. Si sic. ergo ille qui non vult: non erit deus. Si non. Ergo ille qui vult non erit deus. Si dicas quod pepigere pacta: et ita sunt concordantes. non valet: quia eiusdem effectus non possunt esse due cause totales in eodem ordine cause. Sed infinita potentia est causa totalis effectus in ratione cause prime. Ergo. etc.

¶ De cognitione unius dei ex gentiliis et philosophorum confessione.

Quartus modus quo probatur quod deus est unus: dicitur gentiliis et philosophorum confessio. Dicit enim Lactantius. li. i. divinarum institutionum. Poete quibus deos carminibus ornauerunt: et eorum res gestas amplificaverunt summis laudibus: sepius tamen confitentur spiritu: vel mente una contineri regibus omnia. Et Augustinus. li. viij. de ci. dei inducit Platonem qui ait. Deus est unus verus et optimus qui cuncta precellit. Et Aristoteles. viij. phisicorum. Unum inquit movens magis quam multa oportet existere. Et in. xij. methaphisicorum. Unus inquit dominatus et unus princeps. Et Lactantius libro primo divinarum institutionum. postquam enumeravit opiniones Lactantius milesij. Pythagore. Anaxagore: Antisthenis: Cleantis: Chrysippi et Zenonis qui de deo varia sunt locuti concludit dicens: Horum tamen sententia quibus sit incerta: eodem tamen spectat: ut prout deus esse unum consentiant.

De cognitione vnius dei et idolatrarum superstitione.

Vnus modus quo pbam⁹ q⁹ deus est vnus dicitur idolatrarum superstitio. Idolatrate q⁹ deos multos sibi p⁹fecere: superstitione q⁹ ad tale duenerunt insaniam. Nam vt inqt Tho. fa fe. q. xciiij. ar. iij. c. Aliq⁹ nō p⁹siderātes deum: sed admirantes pulchritudinem et virtutem creaturarum: ipsas pro deo sunt venerati. De quibus Sap. xij. c. sic scribitur. Nani sunt omnes hoies i quibus non subest scientia dei. Et d⁹ his que videntur bona non potuerunt intel ligere eum qui est: neq⁹ operibus atten dentes cognouerunt quis esset artifex: sed aut ignem aut spiritū: aut titanē aerem. aut gyrū stellarū: aut nimiam aquarū: aut solē: aut lunā rectores orbis terrarū deos putauerūt. Et Eusebi⁹ Pamphili li. i. de euangelica preparatione inquit. Diodorū de prima hominum theologia scribentem audiamus. Egyptios ferunt primos omnium: cū in celū oculos sustulissent: motū ordinē et quantitates celestium corporū admiratos: solē ac lunā deos putasse. Et ibi Plato in cratillo sic scribit ad verbū. Eident mihi p⁹mi grecorum eos solū modo deos putasse: q⁹ etiam nūc multi ex barbaris colunt: solem videlz atq⁹ lunā tellurem stellas ac celum. Nam cum ipsa cernerent thein semp. hoc ē currere atq⁹ reuolui ab hac ipsius thein natura. theos. i. deos appellarunt. Nonnulli vero moti sunt propter inordinatam affectionē ad suos. Et euz defuncti essent: statuas in eorum memoriam dedicarunt. Quas cum famuli ad complacētiāz dominorū salutare veneratq⁹ cepissent: mox demones illas ingressi: responsa dare ceperunt. Quare et statuis diuinus honor est consecratus. Unde Isidorus li. x. etymol. refert q⁹ a Minio orta sūt idola: modo qui sequitur mortuo siquidē Belo patre eius Min⁹ in solatium doloris fieri fecit imaginē patris sui cui multā exhibebat reuerentiā. Proinde hoies regionis sibi blan

diri volentes: diuinos honores imagini exhibere ceperūt. Hoc exemplo plura caris suis mortuis imagines ceperunt dedicare. Et sicut ab idolo Beli cetera traxerunt originem. sic ab eius nomine nomina generaliter acceperunt. Sicut enim Belus dictus est ab assyrijs. sic et alie nationes fin idiomata et linguarū varietates alie beel: alie bel: alie baal: alie beelzegor. alie beelgebub. eorū idola vocauerūt. Quos itaq⁹ pagani deos dicebant: homines fuisse monstratur: et pro vniuscuiusq⁹ vita vel meritis: apud suos coli ceperūt. Et apud egyptios isis. Apud cretam iupiter. Apud mauros iuba. Apud latinos faunus. Apud romanos quirinus. Apud athenienses minerva in. quorum laudibus accesserunt poete qui eos in celum compositis carminibus extulerunt. Sunt et alia multa que nos breuitatis causa dimittim⁹. Igitur vt scribitur de summa trini. et fi. ca. c. i. firmiter credimus et simpliciter cōfitemur. q⁹ vnus solus est verus. de⁹ eter nus in cōmutabilis.

De trinitate personali. Caplm. iij.

Et altissima trinitate ammodo dicendū erit: quoniam licet vnā veraciter dei confiteamur nam vnāq⁹ substantiā: tamen tres in diuinis personas fideliter p⁹clamam⁹. Ad cui⁹ rei pleniorē habendāz noticiā quinq⁹ de ipsa ineffabili trinitate occurrunt consideranda.

Primū d⁹ naturalis cognitio.

Secundū scripture p⁹nunciatio.

Tertium superna reuelatio.

Quartū p⁹sonarū terminatio.

Quintū fidelium obligatio.

De cognitione trinitatis diuinarum personarum.

Primū quod considerandū occurrat de trinitate d⁹ naturalis cognitio. Vbi videndū est vtrū p⁹ rationem naturalem possit cognosci trinitas personarū diuinarum. Et rñdet Alex. i. i. sūme. et Tho. i. pte. q. xxxij. ar. l. c. q. impossibile est p⁹ rōnez naturālē. ad

cognitionem trinitatis venire: quia hō
p rōnem naturalez in cognitionē dei ve
nire non potest nisi ex creaturis. Crea
ture autē ducunt in dei cognitionez: sic
effectus in causaz. Hoc ergo solū rōne
naturali potest de deo cognosci: qd cō
petere ei necesse sit: fm qd est omnīū en
tīūz pīncipiū. Virtus autē creatiua dei
est cōmunis toti trinitati. An pūct ad
vnitatē essentie: nō ad distinctionez per
sonarū. Per rationē ergo naturalē co
gnosci possūt de deo ea que pertinet ad
vnitatē essentie: non autē ea que pūnent
ad distinctionem psonaz. Qui autē pba
re nūit trinitatez psonaz naturali rōne
fidei dicit derogare. Primo qdē qstuz
ad dignitatē ipsius fidei que est: vt sit de
rebus inuisibilibus: que rōne humanā
excedūt. Secundo qstū ad vilitatem
trahendi aliquos ad fidem. Lū entz ali
quis ad pbandū fidē inducit rōnes q
non sunt cogentes: cedit in derisionē in
fidelīū: q credunt q hmōi rationib⁹ in
nitamur: et propter eas credam⁹. Ideo
dicit Hilari⁹ li. 3. trini. Nō putet homo
sua intelligentia facm generationis et p
cessionis se posse consequi. Et Dio. li. de
diui. no. Non est inquit audēdū dicere
aliquid nec cogitare de supsubstantiali oc
cultā diuinitate: pter ea q diuinit⁹ nobis
ex sacris eloīs sūt expōsa. Motādū tñ
sz Lādul. i. i. di. iij. q. vlt. ar. iij. clu. iij.
q. possum⁹ p imaginē venire i cognitio
nē trinitat⁹ in diuinis: nō tñ suppositoꝝ
sz pfectionū. vt arguat sic. Omnis perfe
ctio que est in nobis eminenti⁹ ē in deo
ista cōcedit a plō qā cōcederet q spēs
supior contineret virtualiter oēm perfe
ctionē inferioris remota imperfectione
Sz pfectionis ē in nobis mens noticia
et amor: ergo arguit esse in deo. Istud ac
ceptatur. a plō qui in. xij. metaph. ait. q
in deo est sūmus intellectus: et sūmum
intelligere: et sūma voluntas. sūme volu
ptuosa. i. gaudiosa. Abi cōmētator: com
mēto. xxxvij. pbat q in deo est intellect⁹
et voluntas et actus eoz: qm nō p ad
ditam rem vel intensionē. Hoc idē dic

in fine cōmēti. xxxvj. q in deo ē trinitas
pfecta. Sed dicit q hanc trinitatē puta
uerunt xpiani esse trinitatem supposito
rum: et illud ipse negat: sed male negat
Hoc: dicit. Aug. vij. cōfessionū fuisse d
mēre Platonis. et. x. de ci. dei. c. iij. fuisse
de mente Porphyrij. Cōcludēdū ergo
fm Tho. vbi. 5. ad. i. q. phi n cognoue
rūt mysteriū diuinaz psonaz p propria
que sunt paternitas filiatio et processio.
iuxta illud apli. i. ad Cor. ij. c. Cognur
dei sapientiam: quam nemo pīncipiū
huius seculi nouit. f. philosophoz fm
glosam. Cognouerunt tamen quedam
attributa que appropriantur personis: si
cut potentia appropriat patri: sapia filio
et spiritui sancto bonitas. Si vero aliq
quereret. Ad quid est ergo necessaria co
gnitio trinitatis. si humana ratione co
gnosci nō pōt. Rñdet Tho. vbi. 5. ad. ij.
q. talis cognitio necessaria est nobis du
pliciter. Vno mō ad recte sentiēdū d crea
tione rez. Per hoc enī q dicim⁹ deus
omnia fecisse verbo suo: excludit erro
ponentium deū produxisse res ex neces
sitate nature. Per hoc autē qd ponim⁹
in eo processionez amoris ostenditur q
deus nō ppter aliquam indigentiā pdu
xit creaturas: neqz propter aliquā cām
extrinsecā. sz ppter amorē sue bonitatis
Secundo fuit necessaria cognitio trini
tatis ad recte sentiēdū de salute generis
humani: que perficitur p filiū incarna
tum. C Secūdū qd pīderandū occur
rit de trinitate dicitur scripture prenun
ciatio. In veteri nanqz lege sepius plu
ralitas personaz est pīsignata. Nam
scribitur Gen. i. c. In pīncipio creauit
deus celū et terrā. Scōm Mico. de lira.
hebraica veritas habet. In pīncipio he
loim creauit celū et terrā. Deloim autēz
est plurale huius nois Del. sicut patet
scientibus proprietates idiomatis he
brei. Per hoc autē q nomē plurale di
uinum coniungitur cū verbo singularis
numeri. cum dicitur creauit heloim: ac
si diceretur creauit dii: ostendit scriptu
ra q in deo ē aliqua pluralitas in vnita

te essetie. Et talis modus frequentissime in veteri testamento inuenit. Sed contra hoc respondent iudei dicentes: qd hoc nomen heloim quando ponit pro deo ipso prae dicitur. et indifferenter accipitur pro suo plurali et singulari. Quando autem de deo vero dicitur semper accipit in singulari. Et sic sumit in proposito: quando dicit. In principio creauit heloim. i. deus. Ad quam solutionem infringendam arguit Nicola. de lira. ex textu sacre scripture. Quia hoc nomen heloim quando ponit pro deo: et alia nomina diuina dicunt frequenter de deo vero in plurali. Ad patet manifeste. quia coniungit cum adiectiuis pluralis numeri. Unde Josue vii. dicitur. Non potestis seruire domino: quia dominus ipse sanctus est. Hebraica veritas habet sic. Non potestis seruire domino: quia heloim sancti ipse est. Item Hier. xliiij. c. Peruertistis verba dei viuientis: dei exercituum dei vestri: Hebraica veritas sic habet. Peruertistis verba heloim viuientium domini. Et notandum qd ibi ponit nomen dei thethagramaton: cum dicit in auctoritate premissa. domini exercituum. Abi enim habemus domini: in hebreo ponit nomen domini thethagramaton. quod significat diuinam naturam secundum suas proprietates intrinsecas: absque respectu ad extra. Et sic patet qd intrinsecis diuinitatis est aliqua pluralitas per pluralitatem immediate precedentem: cum dico in auctoritate. Peruertistis verba heloim. i. deorum viuentium. Et coniungit ista pluralitas nomen dei thethagramaton: cuius immediate subdit. Domini exercituum. et. Et sic patet per hoc qd in unitate diuine essentie est aliqua pluralitas cum summa simplicitate. Ad non est in alijs: quia semper ubi scriptura ponit aliquid denotans pluralitatem personarum: ibidem ostendit essentie unitatem. Item Isa. liiij. scribitur sic. Dominabitur tui qui fecit te Dominus deus exercituum nomen eius. Et veritas hebraica sic habet. Dominatores tui factores tui: dominus exercituum nomen eius. In hac auctoritate ubi ponitur deus exercituum nomen eius po-

nitur nomen dei thethagramaton. Et ideo potest argui: sic ex precedenti. Si militer hoc nomen heloim frequenter coniungitur cum verbo pluralis numeri. Verbi gratia. ij. Reg. vii. c. dicit. Que est gens ut populus israel in terra propter quam iuit dominus ut redimeret sibi populum. Hebraica veritas habet. Fuerunt heloim. Sicut. adhuc a prophetis alio modo pronunciata trinitas personarum. Unde psal. xliij. dicitur. Sedes tua deus in seculum seculi: virga directionis. virga regni tui. Propterea vnxit te deus tuus. secundum Mich. de lira. super. i. c. ad Hebreos in hac auctoritate exprimitur christus. tanquam deus vnctus: quia in humanitate vnctus est plenitudine gratie. Exprimitur per hoc deus engens tanquam persona distincta ab ipso vncto: quia scriptura de ipso engendo loquitur tanquam si alia persona. Insuper ex parte dei vngentis duplicatur hoc nomen deus: cum dicitur. Anxiete deus deus tuus: ad deum notandum personam. patris et spiritus sancti. Sed moderni iudei exponunt hunc psal. de Assuero: et dicunt qd iste psalmus factus est a Bardocheo Sed hoc patet falsum. Primo quia non intitulatur a Bardocheo: sicut aliqui psalmi intitulantur ab Asaph qui eos fecit: ut patet in titulo psalmi. xlviii. et in pluribus alijs locis. Iste autem psalmus intitulatur a David: ut patet in hebraico. Hoc etiam patet per litteram psal. sequentis quia iste rex de quo est psalmus habetur tanquam deus adorandus. secundum qd ibidem dicit. Concupiscet rex decorem tuum: quia ipse est dominus deus tuus. et adorabunt eum. Si autem ista verba dicantur de assuero rege: sequitur qd Bardocheus induceret totum psalmum. et ipsas Esther: ad quam dirigunt verba premissa secundum expositionem eorum: ad adorandum assuerum sic deum. Ad manifeste patet falsum quia in eodem li. dicit qd noluit flectere genua coram Aman: ne honorem dei transferret in hominem. Hoc etiam patet per translationem chaldaicam super psal. istum qui autentica est apud hebreos. Abi enim in hoc psal. habemus sic.

Speciosus forma ꝑ filijs hominuz dif-
fusa est gratia in labijs tuis: chaldaicuz
sic habet. Pulchritudo tua messia ma-
ior: qꝫ filioꝝ hominū: datꝫ est spiritꝫ pro-
phetie in labijs tuis. Sic ergo patet ex ꝑ-
dictis: qꝫ auctoritas qꝫ hic iducit de illo
ꝑs. ad litteram intelligitur. de Christo.
Item ostenditur pluralitas ꝑsonarum
in ꝑs. cix. Dixit dñs dño ꝛc. qꝫ ad lram
de xꝑo est intelligendus. Sed iudei ali-
qui dicūt ipsū debere intelligi de Abra-
ham: ꝛ ꝫ Eliezer eius dispensator fecit
illum ad reddendū gratias deo: de vi-
ctoria quā habuit Abrahamꝫ contra illos
reges qui captiuauerant. Loth nepotes
suū: ꝫ qꝫ habet Gen. xvi. c. Sꝫ hoc ꝑs
falsū ex titulo ꝑsalmi: qꝫ non intitulatur
ab ipso. Eliezer: sed a David. Ideo dicūt
alii qꝫ est factus a David: non tamen lo-
quitur de xꝑo: sed de angelo suo. Et sit
sensus. Dixit dñs dño meo. i. angelo me
custodienti. Sed hoc patet falsum: qꝫ
infra dicit. Tu es sacerdos in eternum
Sacerdotium ꝫ nō competit angelis
Ideo fmꝫ Mico. de lira super eꝑlam ad
hebreos dicendum: qꝫ ad lram ē ꝑsal.
factus a David. loquens de xꝑo. Et hoc
ꝑ translationeꝫ chaldaicā: quia vbi nos
habemꝫ. Dixit dñs dño meo. chaldaicū
sic habet. Dixit dñs verbo suo. Item ex
illo qꝫ sequit. Ex vtero ante luciferum
genuit te: quod non potest alicui compe-
tere nisi filio dei. Et per has cōditiones
qꝫ dicitur hic verbū dei. ꝛ ex vtero ꝛ dei
substantia: ostendit vnitas essentie: quia
diuinitas plurificari non potest. Per h-
enī qꝫ dicitur genitus de substantia dei:
ostenditur distinctio persone: qꝫ nulla
res gignit seipsā Similiter per hoc qꝫ dñs
sede ad dexteraz dei Vna enī ꝑsona nō
potest sedere ad dexteram suūꝑsius. In
super ostendit pluralitas ꝑsonarū ꝫsa.
xlvij. c. vbi dicit. Non a principio in ab-
scognito loquitꝫ sū. ex tempore anteqꝫ
fierent ibi eram. Et nūc dñs meꝫ misit
me ꝛ spiritus eius. ꝫsa sunt verba dei
loquentis. Ad patet ex textu precedenti
ꝛ similiter ex hꝫ qꝫ immediate subditur.

hec dicit redemptor tuus sanctus israel
In hac auctoritate loquitur de datione
legis: que data fuit in manifesto. ꝛ dñe
ꝛ audiente omni populo vocem dei lo-
quentis vt habetur Exo. xix. ꝛ. xx. c. Et
hoc est quod dicit. Non a principio lo-
cutus sum in abscondito. i. ipsa lex fuit
data. Et immediate subdit. Et nunc dñs
meus misit me: ꝛ spiritus eius. Hic deꝫ
dicit se missus a deo ꝛ a spiritu eiꝫ. Hic
autem est ita qꝫ inter mittentem ꝛ missū
debet esse semī distinctio ꝑsonalis: quia
trinitas personarum est in diuinis scilicet
missi dei. mittentis. ꝛ spiritus eius. Deū
autem missum dicimus filiū incarnatū
deū mittentē patrē. ꝛ spiritum eius spm
sanctū. Adhuc ꝑnunciata fuit trinitas
personarū diuinarū. ꝫsa. vi. c. vbi dñs. In
anno quo mortuus est rex Babilas. vidī
dñm sedētem super solium excelsū ꝛ ele-
uatum: ꝛ ea que sub ipso erant replebāt
templū. Seraphin stabāt subter illd: sex
ale vni. ꝛ sex ale alteri. Et infra. Clama-
bant alter ad alterū. Sanctus: sanctus
sanctus dñs deus exercitūꝫ. Plena ē
omnis terra glorie eius. Et in ꝑs dicitur
Benedicat nos deus deus noster: bene-
dicat nos deus: Vbi ter hoc nomē deus
replacatur.

Tertū quod occurrit cōsiderā-
dum circa trinitatē dñs superna
reuelatio. Nam in noua lege vt
dicit Alexander in primo sūme. manife-
stata est trinitas personarū non solū fm
numerū ꝛ distinctionē: sed etiā fm ori-
ginem ꝛ proprietatē: que persona prima
a nullo est pater: ꝛ secunda genita filius
ꝛ tertia spiritus sanctꝫ. Unde ꝫsa. i. ca.
no. c. v. Tres sunt qui testimoniū dant
in celo: pater verbum ꝛ spiritus sanctus
ꝛ hi tres vnū sūt. Itē xꝑo dixit ꝫsa. ꝫsa.
vlg. Euntes docete omnes gentes bapti-
zantes eos in nomine patris ꝛ filij ꝛ spi-
ritus sancti. Iterum in baptismo xꝑus
apparuit in assumpta carne: pater in voce
spiritus sanctus in columbe specie: ꝛ ꝫsa
Luce. iij. c. Et ꝫsa. xvij. ꝫsa. appuit
in voce: filius in assumpta humanate

et spiritus sanctus in nube. **T** Sciendum autem hic
 est Alexander in .i. sume. q. lxxiiij. me. iij.
 quod apparitio aliquando de manifestatio
 facta in aliquo effectu intelligibili obla-
 to intellectui. Et sic sumitur Sap. i. c. vbi
 dicit. Apparet autem his qui fidem habent
 illum. Aliquando vero dicitur manifesta-
 tio in aliqua similitudine corporali obla-
 ta imaginationi. Et hoc modo de ange-
 lus apparere in somnis. **M**atth. ij. c. et
 etiam ipse dominus Danieli. Daniel. vij. c. Aspi-
 ciebam in visu nocte. Et Salomoni. iij. Re.
 ii. c. **T** Tertio modo dicitur apparitio ma-
 nifestatio in aliquo signo sensibili repre-
 sentato sensui: siue illud signum sit visi-
 bile siue sit audibile. Et hoc modo appa-
 ruit pater in nouo testamento. ut patet
Matth. xvi. et Joh. xij. **Q**uarto mo-
 do dicitur apparitio manifestatio facta
 in aliqua similitudine corporali sensibi-
 li oblata visui. Et sic visitationi modo vi-
 citur apparitio et sic dicitur quod apparitio
 non solum dicitur manifestatio in signo
 visibili: sed etiam audibili. Sicut autem quod
 ratur: quare non apparuit spiritus san-
 ctus in aliqua voce siue signo audibili:
 vel etiam filius. dicit Alexander. vbi. s. quod con-
 gruitas fuit: ut sicut erat distinctio in per-
 sonis: ita esset distinctio in signis expri-
 mentibus personas. Unde filius appa-
 ruit in rationali creatura sibi vnita vni-
 tate persone. Spiritus sanctus in irrationali
 creatura non vnita sibi vnitatem persone.
 Pater vero in voce tanquam in signo distin-
 cto ab utroque. Sed quando spiritus san-
 ctus solus apparuit: tunc apparuit utroque
 modo. scilicet in sono tanquam in signo audibili
 et in linguis ignis tanquam in signo visibili
Quarto considerandum dicit personarum
 terminatio. Sunt enim in diuinis tres tres
 persone. **S**ed quidam arguit contra sic.
 Quicquid est in deo est infinitum. Sed nu-
 merus personarum est in deo: ergo infinitas
 ergo infinita personarum. Ad hoc respondet Boetius.
 in .i. di. ij. q. iij. c. Quod cum duplex est infinitas.
 scilicet numeralis et inmensitas. deus est infinitus
 in infinitate virtutis et inmensitatis: que
 est infinitas perfectionis, et ideo ponenda

in deo. Infinitas autem numeralis: quia
 repugnat perfectioni: a deo est amouenda
 Nam cum deo sit attribuendum quod no-
 bilius est: necesse est ponere personarum fini-
 tatem. Primo ratione distinctionis: quia in
 personis est distinctio: ergo non confusio. Sed
 vbi est infinitas. scilicet numeralis ibi confusio
 Secundo ratione ordinis: quia vbi est
 ordo ibi est terminatio. Nam vbi deficit
 terminatio: ibi deficit et mediatio. et per
 consequens ordo. Sed vbi est terminatio
 non est infinitas. ergo si in personis diui-
 nis est ordo: non erit ibi infinitas. Dici-
 mus ergo et consistemus tres tres personarum
 in diuinis: neque confundentes personarum: neque
 substantiam separantes: quia ut dicit
 Athanasius: alia est enim persona patris
 alia filii: alia spiritus sancti. Sed patris et
 filii et spiritus sancti vna est diuinitas:
 equalis gloria: coeterna maiestas. **Q**ua-
 lis pater: talis filius: talis spiritus sanctus
Quintum quod erat considerandum cir-
 ca trinitatem diuinarum personarum: dicitur fi-
 delium obligatio. Vbi videre debemus
 ut credere explicite mysterium trinitatis
 sit de necessitate salutis. Et respondet Tho-
 mas. fa. se. q. ij. ar. viij. c. quod mysterium christi expli-
 cite credi non potest sine fide trinitatis: quia in
 mysterio christi hoc continetur: quod filius dei car-
 nem assumpserit: quod per gratiam spiritus
 sancti mundum renouauerit: et iterum quod de
 spiritu sancto conceptus fuerit. Et ideo
 eo modo quo mysterium christi ante christum
 fuit quidem explicite creditum a maioribus:
 implicite autem et quasi obumbrata
 a minoribus. ita etiam et mysterium tri-
 nitatis. Post tempus autem gratie reue-
 late tam maiores quam minores tenentur
 habere fides explicitas de mysteriis christi
 precipue Christi ad ea que communiter in ec-
 clesia solentur et publice. Ita etiam
 post tempus gratie diuulgate tenentur
 omnes ad explicite credendum mysterium
 trinitatis. Quare erigamus oculos men-
 tis nostre: et deum benedictum colamus
 honore debito: ut sic digni efficiamur
 gratia eius: per quam tandem adipiscamur
 eternam gloriam. Amen.

Sermo .xix. de honore et reuerentia deo exhibendis et debitis.

Rrantgra

vis circa cultū dei xpiani: qui tanto sūt reprehensibiliores: quāto ueritas eis ē magis nota

Omis utiqz natio magis reuerenter deos falsos colit: q̄ xpianus populus deum regem celi Idcirco ut deus nobis propitius et misericors fiat de honore sibi debito in hoc sermone dicemus. In quo triplex honor distinguendus est.

Primus consistit in sacrorum locorum ueneratione.

Secundus in sacrarum personarum estimatione.

Tertius in sacrarum cerimoniarum persolutione.

De primo honore deo debito: q̄ consistit in sacrorum locorum ueneratione. Capitulum primum.

Primus honor qui deo debetur consistit in sacrorum locorum ueneratione. Debēt utiqz omnes uenerari loca sacra deo dicata: ita ut in ecclesijs unusquisqz ingrediatur: comoretur et exeat cum deuotione humilitate timore et reuerentia. Et hoc propter tria.

Primo propter dei maiestatem.

Secundo propter uilitatem.

Tertio propter exemplaritatem.

Primo debet unusquisqz uenerari tēpla dei propter eius maiestatem. Nam ut dicitur in ps. Dñs in templo sancto tuo. Et Apoc. xxi. Ecce tabernaculum dei cum hominibus. Sed posset aliquis obicere. q̄ non sit aliquis locus deputatus ad cultum dei: quia ut dicitur Act.

xviij. c. Deus qui fecit mundū: et omnia q̄ in eo sūt: hic celi et terre cū sit dñs: nō in manufactis templis habitat: nec manibus hūanis colit indigēs aliquo. Et. iij. Reg. viij. c. Salomō dixit. Si celū et celi celorum: te capere non possunt: quanto magis domus hec quam edificauit tibi: Ad hoc respondet Tho. i. fe. q. ciiij. ar. i. ad. ij. et fa. fe. q. lxxxiij. ar. iij. ad. ij. ar. q̄ in adoratione dei et orationibus fiendis duo considerari possunt. Aut deus qui colitur adoratur et oratur. Et sic non esset aliquis locus ad adorandum necessarius. Aut considerant ipsi hoies colentes deū. Et sic determinatus locus eligitur ad adorandū: non propter deum qui adoratur: quasi loco cōcludat: sed propter ipsos adorantes. Et hoc triplici ratione. Primo quidē propter loci p̄secrationē ex qua spūalē deuotionē cōcipiūt orantes ut magis exaudiant. Secundo propter sacra mysteria: et alia sanctitatis signa q̄ ibi continent. Tertio propter concursum multorum adorantium: ex q̄ fit oratio magis exaudibilis: s̄ illud Math. xviij. c. Abi sūt duo uel tres in noīe meo congregati: in medio eorum sum. Iō ecclēsia ad diuinū cultū deputat. Ex quo multipliciter notatur. scilicet basilica. templū tabernaculū: ecclēsia: et dom⁹ dei. Primo dicit basilica: ut habet di. xlij. c. non oportet. Abi dicit Archidiaconus: q̄ basilica dicitur palaciū regis. Basileos enī grece. latine rex interpretatur. Unde basilica dicitur quelibet ecclēsia. q̄ palaciū est summi regis: et regi regū in ea ministrat. Quidā tamē dixerunt ecclēσίας ep̄ales tñ dici basilicas: quia huiusmodi reges cōsueuerunt fundare et dotare s̄ hugationē. Vel basilica dicitur a Basileo rege grecorum. q̄ primo se fecit sepeliri apud ecclēsiā s̄m Iſidorum. Secundo ecclēsia dicitur templū. Et s̄m Archidiaconū templū dicitur quasi tectum amplū q̄ popl⁹ sibi sub unius tecti amplitudine cōtinet. Et proprie templa sūt maiores ecclēsie. Vel templū dicitur a cōtēplando q̄ hoc ibi fieri debet. Tertio dicitur ecclē

fia. vt de cōse. di. i. c. ecclesia. Que inter
 pretatur collectio seu conuocatio. Ubi
 dicit. Archidiaconus. q. iō dicit cōuoca
 tio. q. continet populū conuocatū a deo
 Ubi autē conueniebat populus iudeorū
 dicebatur et adhuc dicit synagoga: que
 interpretat cōgregatio: q. ad verba le
 gis que aspera erant et dura populus ille
 velut grex pecorū congregabatur. Sed in
 catholicis adunatio dicit ecclesia. i. con
 uocatio: vbi cōuenit: q. amore spūs sci
 ad vnā fidē et premiū futuri seculi vocat
¶ Quarto ecclesia dicit tabernaculum
 qd est militare habitaculū. Vbi David
 in ps. Transibo in locū tabernaculi ad
 mirabilis: vsq. ad domū dei. i. ab ecclia
 militante vsq. ad ecclesiā triumphante.
 Quia enī militā est vita hoīs sup terrā
 ideo ecclesia vbi adunat ppls militans
 non habens hic ciuitatē manentes: dicit
 etiā apte tabernaculū. **¶** Quinto eccle
 sia dicitur domus dei. vt patet Job. ij. et
 Math. xxi. c. et de rel. et vene. sanctorū
 c. domū dei. li. vi. Unde. ij. Paral. c. vij.
 post cōstructionē. templi apparuit dñs
 Salomoni nocte in templo: et ait. Au
 diui orationē tuā. et elegi locū istū mihi
 in locū sacrificij. Si clausero celū et plu
 uia nō fluxerit: et mandauero et precepe
 ro locuste vt deuoret terrā et misero pesti
 lentiā in populū meū. conuersus autem
 populus meus: sup quo inuocatū est no
 men meū: deprecatus me fuerit. et ex
 g. fierit faciē meā: et egerit pñiam a vijs su
 is pessimis: et ego exaudia de celo: et pro
 picuus ero peccatis eorum: et sanabo ter
 ram eorum. Oculi quoq. mei erūt aper
 ti: et aures mee erecte ad orationem ei
 qui orauerit in loco isto. Elegi enī et san
 ctificauī locū istū: vt sit nomen meum
 ibi in sempiternū et pmaneat oculi me
 et cor meū ibi cunctis diebus. Igit cum
 sūma reuerentia quilibet in ecclesijs ad
 esse debet. Unde in prefato. c. domū. dñi
 Domū dñi decet scītudo. Decet: vt cui
 in pace factus est locus: eius cult⁹ etia
 sit debita veneratiōe pacific⁹. Sit itaq.
 ad ecclesias humilis et deuot⁹ ingressus

Sit in eis deuota conuersatio: deo gra
 ta in spicientib⁹ placida. Et Aug. xliij. di.
 c. in oratorio. inquit. In oratorio preter
 orandi et psallendi cultum penitus nihil
 agatur: vt nomini huic et opera iugiter
 impensa cōcordent. Sz ve mūdo a scā
 dalis. q. hodie in dei templis nulla ser
 uatur modestia: nulla honestas: nulla
 religio. Quinimmo ibi abundat risus
 ioci spectacula vana. et alia q. plura ne
 phanda. **¶** Permissa consuetudo. o
 detestabiles mores christianoꝝ ma
 loꝝ. Qui templa dei ita inhabitant:
 quasi essent vtilissima lupanaria. **¶** Se
 cunda ratio quare dei templa sunt me
 rito veneranda est propter vtilitatem.
 in illis namq. suscipimus spiritualia be
 neficia. Ibi recipimus sacramenta. Ibi
 sepelimur post mortem reseruantes cor
 pora vsq. ad generalem resurrectionē
 Propterea inquit psal. Suscepimus de
 us misericordiam tuam in medio tem
 pli tui. Hinc est q. ecclesia fundatur cuz
 preeminētia: quia nullus eam edificare
 potest: nisi auctoritate diocesani: qui de
 bet ponere primarium lapidem: figere
 crucem: designare cymiteriū: et etiam
 petere dotem sufficientem assignari: si
 ne qua consecrari non debet vt patet de
 cōse. di. i. c. nemo et. c. placuit. Insuper
 ecclesia consecrata non debet reuerti ad
 secularem habitationem et prophanos
 vsus. xix. q. iij. c. que semel. et. c. quoniam
 xvij. q. vlt. c. Quæsi. extra de religioſa
 domibus. c. adhuc. **¶** Tertia ratio qua
 re veneranda sunt dominica templa di
 citur exemplaritas. Non solum enim
 a sanctis docemur exemplo vt venere
 mur dominica templa: sed offerunt se
 gentiliū exempla qui suorum idolo
 rum templa diligentissime honorare stu
 duerunt. Unde Valerius libro primo
 rubrica de religione recitat qualiter Sa
 bios: quia questionēs audiuit in tem
 plo dictaturam amisit. Nam nulla me
 lodia: et null⁹ son⁹ i tēplo eē debebat nisi
 p laude deorū. Iterū i rubrica de negle
 cta religioe eodē. li. i. narrat q. qdā noie
 ij 2

Flaccus censor existens: a quodam tempore: quod erat in ciuitate Calabrie tegulas marmoreas fecit remoueri: et romam in propria domo fecit portari. Propter quas causas demens fuit effectus. Insuper duos filios perdidit. Quod factum postmodum senatus reuertit et emendauit tegulas ad templum reportari iubendo. Insuper ibidem ponit. quod quidam posthumum nomine: a Scipione dum esset in asia: romam pro militum erario siue stipendio fuit missus. Qui dum in asiam reuertetur. Proserpine templum expoliavit thesauro. Quod ut senatus fuit intimatum statim per senatum reuocatus: et in carcere clausus fuit. In quo detentus antequam examinaretur sua causa: crudeli morbo valde: utpote demens et furiosus obiit deas. Proserpina senatus edicto: Posthumum sibi confiscatum thesaurum suum re habuit. Isti itaque suo modo miram exhibere contendebant reuerentiam templis saluorum deorum. Quanto magis et nos reuerenter tractare debemus templa dei. Nam et dominus Iesus christus in nullo ita seuerus apparuit: sicut dum in templo inuenit vendentes et ementes: quorum mensas euerit. picciq; pecunias: et flagello facto de funiculis eos eiecit a templo dicens. Domus mea domus orationis vocabitur vos autem fecistis illam speluncam latronum.

De secundo honore deo debito in sacrarum personarum existimatione. Cap. ij.

Secundus honor qui deo debet consistit in sacrarum personarum. scilicet sacerdotum existimatione. Est. n.

sacerdotalis dignitas excellentior quam quicunque dignitate temporalis. Quod probare possumus tripliciter.

Primo ratione.

Secundo auctoritate.

Tertio exemplo.

Primo ostendimus quod dignitas sacerdotalis excellit omnem dignitatem temporalem ratione: que triplex esse potest.

Prima ratio dicitur significationis

Secunda institutionis: Tertia conditionis.

Prima ratio dicitur significationis. Nam sacerdos secundum Isidorum. li. vij. etimolog. dicitur quasi sacer dux. vel sacra dās. Rō autem istius duplicis interpretationis secundum Theophrastum. in. liij. di. xxiiij. q. i. ar. iij. q. liij. ad. i. est: quod per ministerium spirituale sacerdos est mediator inter deum et populum. Nam ipse divina nunciat et ministrat populo. et vota populi offert deo. Dicit etiam sacerdos: quasi sacra dāns. Sacra autem dare potest aliquis duobus modis. Vel auxiliando. Vel sacramenta dispensando. Primo modo quilibet iustus in quantum sacra sua merita dat: vel communicat alijs auxiliando interpretatur sacerdos. Secundo modo nomen sacerdotis est institutum: ad significandum eum qui sacra dat: in sacramentorum dispensatione. Et sic ille qui est in gradu ordinis constitutus dicitur sacerdos. Ob id in scripturis sacerdotes nominantur aliquando dii: aliquando angeli ut dicitur. xi. q. i. c. sacerdotibus. Unde et ad Moysem: de eo qui ad iuramentum deducendus est dicitur. Applica illum ad deos. i. sacerdotes. Et rursus scriptum est. Dico nō detrahes. i. sacerdotibus. Et propheta ait. Labia sacerdotis custodiunt scientiam: et iustitiam. et legem requirunt ex ore eius: quia angelus domini est. Secunda ratio ostendens sacerdotalem dignitatem. dicitur institutionis: Nam sacerdotium precessit legem scriptam: quia in veteri testamento primus sacerdos qui iubente domino victimas obtulit fuit Abel: chisadech: sicut patet Gen. xliij. c. Demum per sacerdotem iubente domino regia potestas est ordinata. Gen. i. Reg. viij. c. dixit deus ad Samuelem sacerdotem. Tu diuoca eos. scilicet filios: et israel petentium reges et constitue super eos reges. Hinc est quod spiritualis auctoritas terrenam potestatem habet instituere ut sit: et iudicare si bona non sit. Quod probatur per apostolum Paulum dicentem. i. ad. Cor. c. vij. Nescitis quoniam angelos iudicabimus: quanto magis secularia: Et idem in. c. per venerabiles

extra qui filij sūt legitimi. et. ix. q. iij. c. Me-
mo. et. c. Alior. Tertia ratio ostendēs
dignitatem sacerdotalem dicitur condi-
tionis. Est enim sacerdotalis dignitas
spiritualis: et ideo quanto spiritus nobi-
lior est corpore: tanto sacerdotalis digni-
tas nobilior est quacūq; dignitate tem-
porali. Sicut patet extra de translatione
episcopi et electi. c. Inter corporalia. Et se-
cundo ostenditur dignitas sacerdotalis
que excedit omnem dignitatem tempo-
ralem auctoritate. De sacerdotibus eni
dicitur Isa. lxi. c. Vos sacerdotes domi-
ni vocabimini. Histri domini dei no-
stri dicetur vobis. Et. i. Petri. ij. c. Vos
estis genus electum regale sacerdotium
gens sancta populus acquisitionis. Et
xvi. di. c. Duo. scribitur. Aurum nō tā
preciosius est plumbo: q̄ regia potesta-
te sit ordo sacerdotalis altior. Et eadem
di. c. Quis dubitet. Quis dubitet sacer-
dotes christi: reges et principum omni-
um q̄ fidelium patres et magistros cen-
seri? Propterea. vi. q. i. c. Sacerdotes
dicitur. Sacerdotes qui proprio ore cor-
pus domini conficiunt ab omnibus sūt
timendi. Et. iij. q. i. c. Nulli dominū cru-
cifigant: qui eum in suis sacerdotibus
persequunt. Et. xi. q. iij. c. Absit Anthe-
rius papa ait. Absit ut quicq; sinistram
de his arbitremur: q̄ apostolico gradu
succeedentes christi corpus sacro ore cō-
ficiant: per quos nos christiani sumus.
qui claves regni celorū habentes: ante
iudicij diē iudicāt. In veteri quoq; lege
habetur. Quicūq; sacerdotibus nō ob-
temperasset: aut extra castra positus la-
pidabatur a populo: aut gladio ceruice
subiecta contēptum expiabat cruore. Et
xvi. q. i. c. Si clericatus. Hiero. ait. Nō
est humilitatis mee neq; mēsure iudica-
re de ceteris: et de ministris ecclesie lini-
strum quippiam dicere. Tertia ostē-
ditur dignitas sacerdotalis exemplo.
Christianissimi enī imperatores sacer-
dotes honorare semper studuerūt: sicut
patet d̄ Theodosio imperatore. De quo
legitur in historia tripartita. q̄ cuq; apud

Thessalonica ciuitatem: quidā iudices
fuisent lapidati. xi. q. iij. c. Cū ap̄d Thes-
salonica indignatus Theodosius: omēs
pariter iussit interimī. Ubi septem milia
sunt occisi: nullo precedente iudicio. Huius-
modi autem clades plenā gemitub⁹
audiens beatus Ambrosius cum: prin-
ceps venisset Mediolanum. et solēnter
in sacrum voluisset intrare templū: oc-
currit sanctus episcopus foris ad ianuās
et ingredientem his sermonibus a sacri
liminis incesu p̄hibuit. Nescis miser
imperator perpetrare a te necis quanta
sit magnitudo: Neq; post causam tanti
furoris mens tua moleq; presumptionis
agnoscit? Sed forte recognitionem pec-
cati prohibet potestas imperij. Decet tū
ut vincat ratio potestatem. Quibus igit
oculis aspicias cōmūta dñi templum
Quibus calcabis pedibus sanctū illius
pauimentū? Quomodo manus extēdes
de quib⁹ adhuc sanguis stillat iniustus
Recede recede igitur: ne secundo pctō
p̄lore nequitia augere contendas. His
sermonibus imperator obediens: erat
enim diuinis eruditionibus enutritus:
et aperte sciens que sunt p̄pria sacerdotū
que regum: gemens et deflens ad rega-
lia remeauit. Cumq; octo mensiū tran-
sissent tempora appropinquauit natiui-
tatis saluatoris nostri festiuitas. Impe-
rator: atq; lamentationibus assiduus in
palatio residens: continuas lachrymas
incessabiliter expēdebat Ingressus autē
Rufinus tunc magister militū. et singu-
larem apud principem fiduciā habens
et videns principē in lamentationibus
prostratū: accessit ut lachrymarū causas
inquireret. Et ille vehementius ingemi-
scens: et amarissime lachrymas fundēs
tu inquit Rufine ludis et mea mala non
sentis. Ego autē lamento: et gemo cala-
mitatem meam: quia seruis quidē dei:
et mendicantibus aperta sunt tēpla dei:
Et Rufinus ad Ambrosium perrexit.
Cui Ambrosius ait. Impudētā cantū
imitatus es Rufine: tāte videlicet necis
auctor existens. Ego dico tibi: quoniam

Imperatorem ingredi sacra limina pro/
hibebo. Nec et alia plurima. Rufin⁹ au/
diens imperatori nunciauit votum An/
tistitis. Et imperator in media iam pla/
tea pergo inquit vt iustas in facie susci/
pias cōumelias. Cūq; ad sacra limina
peruenisset: in sacram quidem basilicaz
non presumpsit intrare: sed veniens ad
Antistitem supplicabat vt eius vincula re/
solueret. Cui Ambrosius. Quam peni/
tentia ostendisti p⁹ tantas iniquitates. Cui
Theodosius. Tuū est docere: meuz et o/
suscipere. Cui Ambrosius iniunxit: vt le/
gem conderet: ne sententia mortis ferri
posset animo irato: sed transacto trigin/
ta dieruz numero. Quod et fecit: Sicq;
cum lachrymis et deuotione templum
tādē ingressus est. in cunctis reuerenter
se habens erga sacerdotem Ambrosiuz
Quid fecit Constantinus de quo ē tex:
xcvi. di. c. in scripturis. et c. Constanti⁹
Quid reliqui omnes christiāi reges vel
imperatores? Omittamus omnia que
repetere longam foret. Inspiciam⁹ dñz
Jesu xpm de quo dicit Ciprianns. xliij.
di. c. dñs. Dñs noster Jhesus christ⁹ rex
et iudex: vsq; ad passionis horam serua/
uit honorem pontificibus et sacerdotib⁹
Nam cum leprosum mundasset dixit ei
dem. Vade ostende te sacerdoti. Sacer/
dotem adhuc appellans: quem sciebat
esse sacrilegū. Item cum subditus pas/
sioni alapam accepisset: nihil contume/
liose locut⁹ est in psonā pōtificio: sed sic
magis innocentia suā tutatus est. d. Si
male locutus sum: testimonium perhi/
be de malo: si autē bene: cur me cedis?
Nec igit ab eo humiliter et patienter fa/
cta sūt: vt nos humilitatis et patientie ex/
emplū haberemus. S; hodie pleriq; d
illis sunt: de quibus dicitur. i. q. i. c. multi
Multi secularium cum plus sacerdo/
tam vram q̄ suam pspiciūt. in magnuz
contemptionis sacramentozū crimē in/
currunt. Magna enī trabe vulneratos
oculos habentes: festuca in alienis con/
spiciunt oculos. Quam dū incaute euē/
lere festinant. in erroris foueam dilabūt

¶ De tertio honore deo debito in sacra/
rum certimoniāz obseruatiōe. Cap. iij.

Ertius honor qui deo debet cō/
sistit in sacrarū certimoniarū
obseruatiōe. Nam vt dicit Tho.
sa. se. q. lxxxviii. Deus et si nō ratioe sui
ratione nostri etiaz corporaliter reuereri
debemus: tū vt per corporales mor⁹ ex/
citemus mentem nostram: tū vt deū fz
vtranz naturā nostrā honoremus. An
Johannes Damascenus inquit. Quia
ex duplici natura compositi sumus scilz
corpali et spūali: duplicē deo honore re/
ferre debemus. Consistit autē hic honor
in tribus.

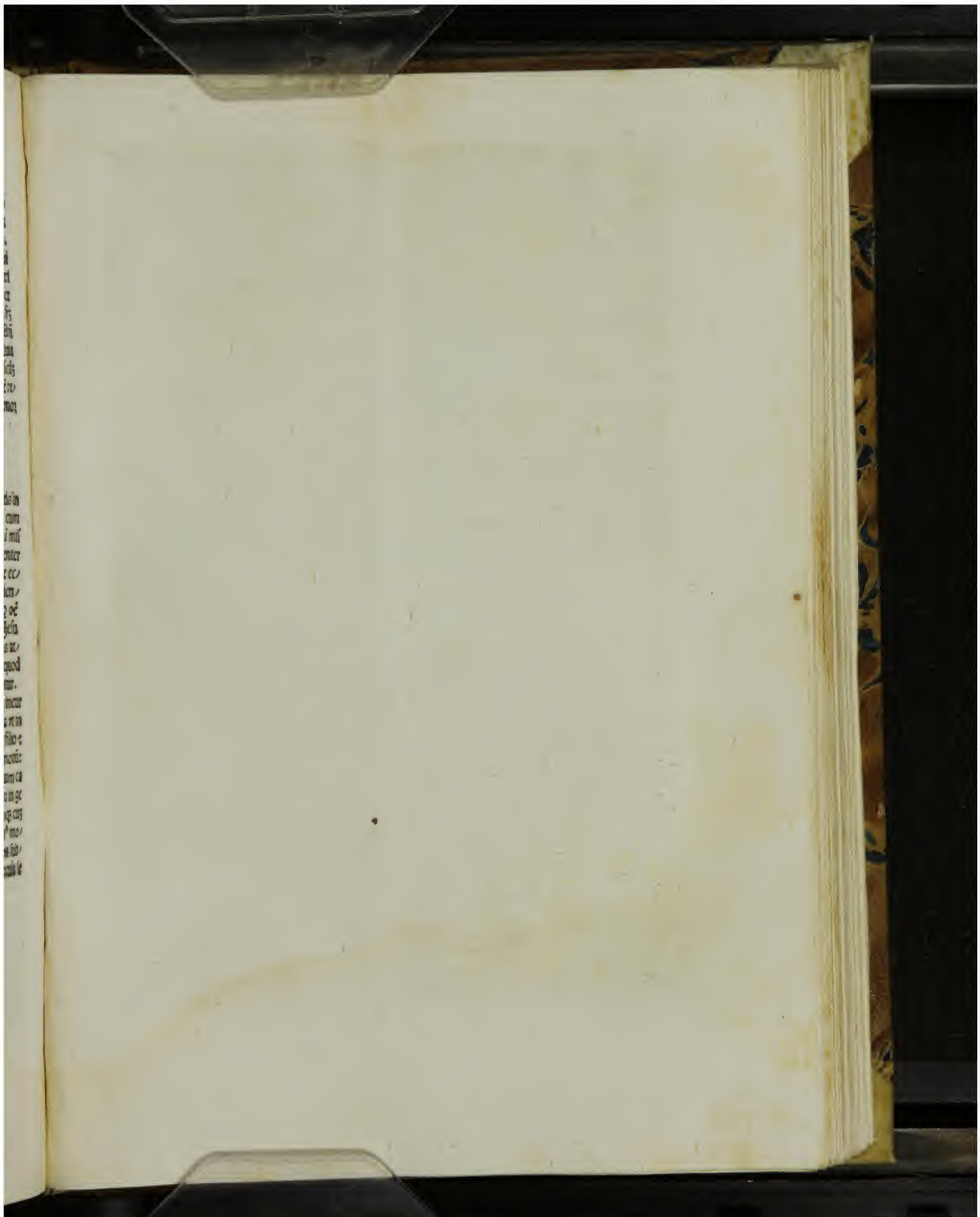
Primo in capitis inclinatione.

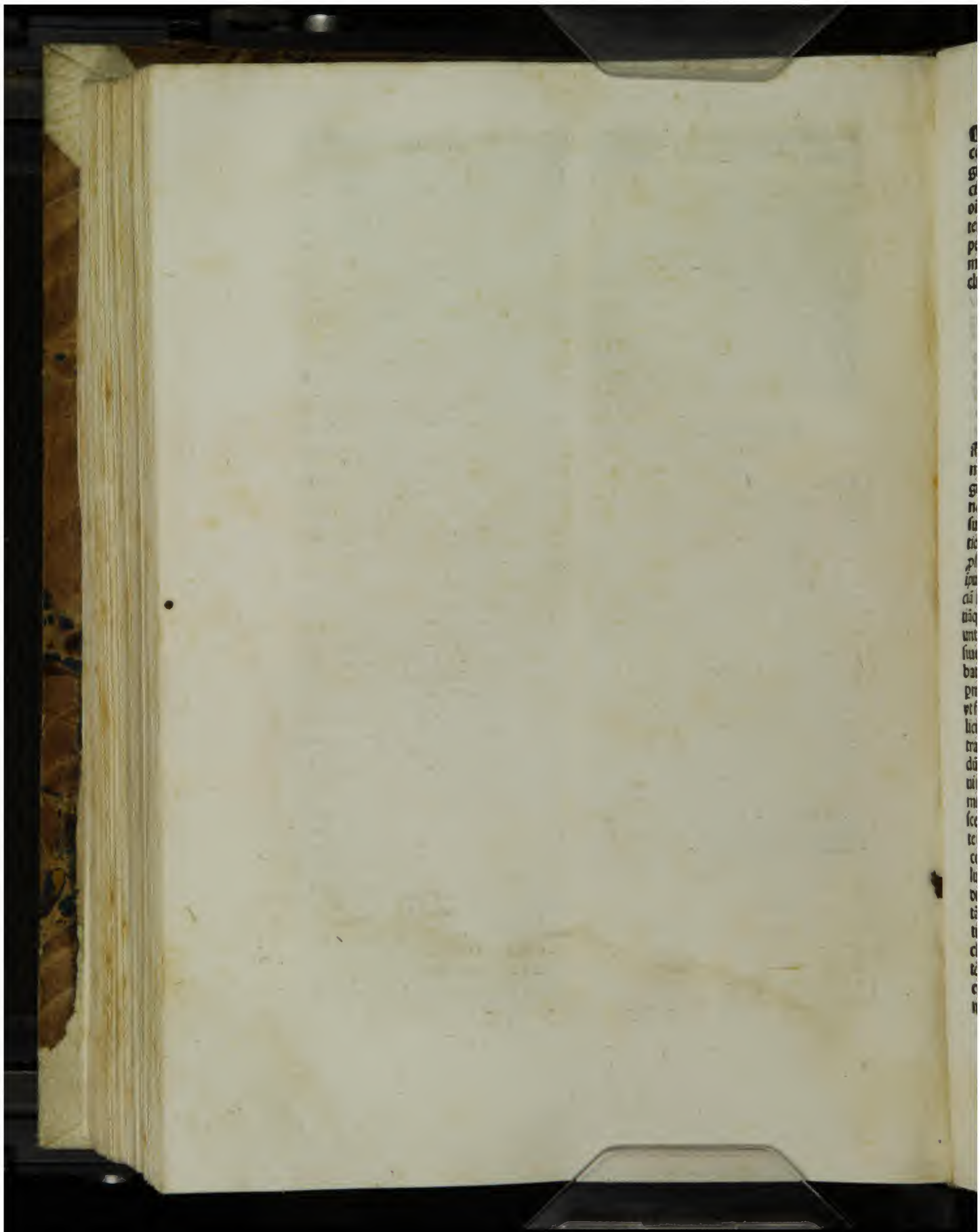
Secundo in incuruatione.

Tertio in genuflexione.

¶ Primo consistit honor in capitis in/
clinatione. Et sic statuit ecclesia: vt cum
nominat nomen Jhesus in ecclesia i mis/
sis et diuinis officiis: omnes reuerenter
inclinent caput. Vnde de psecratiōe ec/
clesie. li. vi. in. c. decet. dicit. Conuenien/
tes in ecclesia nomē illud qd est sup oē
nomen. nomen videlz dñi nostri Jhesu
xpi exhibitione reuerentie specialis at/
tollant: et ita flectant gēua mētis. quod
vel capitis inclinatione protestentur.

¶ Secundo consistit honor dei in incur/
uatione. Habet hunc vsuz ecclesia vt in
diuinis officiis cū Gloria patri et filio et
spiritui sancto decantat i fine psalmozū:
omnes corpus incuruant simul cum ca/
pite. **¶** Tertio consistit hic honor in ge/
nuflexione. Genuflectimus nanq; cuz
adoramus corpus xpi: in omnib⁹ mo/
ribus humilcemodi pfitentes nos sub/
ditos deo: qui est benedictus in secula se/
culorum. Amen.

Incipit tractatus de diuina caritate
compilatus per reuerendū sacre theolo
gie doctorem magistrū Robertū de Li
cio ordinis minorū. in quo ostendit̃ cu
oi veritate sacrosancte scripture: quali
ter deus benedict̃ q̃ñ in se est omnib⁹
peccatoribus offert indulgentiam ⁊ re
missionem peccatorum: neminem ex
cludens a salutis via.

Enite ad

me omnes q̃ la
boratis ⁊ onerati
estis: ⁊ ego refi
ciā vos. ṽba sunt
redēptoris nostri

ihu xpi originaliter. **A**th̃e. xi. c. inesti
mabile caritatē dei q̃ hoies diligit ipu
gnāt sepe numero hi q̃ a pctis desistere
nolunt. ipsi nāq̃ impio ac sacrilego ore
suo asserūt opamū deū fore cām dāna
tionis eoz: q̃ si nec hois merita i aliquo
psint: nec ipsi iniqs sua malicia valeat
iputari. **H**oc errore illusi pleriq̃ auda
ciā in malo pseueradi suscipiūt: peniten
tiāq̃ negligūt delictoz suoz. **N**ihil in
unt interest qualis quisq̃ sit siue bonus
siue malus: cū deus quosdam sic habe
bat odio vt etiā post diuturnā i virtutib⁹
pmanētiā reprobet. quosdāz aut̃ diligit
vt frequēta impietas sua antiquataq̃ ma
licia ipsos nō phibeat saluos fieri. **C**on
tra h̃mōi gen⁹ hominū acriter insisten
dū esse censui. **A**d quoz pfusionē decre
ui in p̃nti tractatu de caritate dei ad ho
mines tā bonos q̃ malos copiosius di
scere. **O**stēdam equidē q̃ q̃ñ est ex p
te diuine clemētie nullus q̃ñcunq̃ sit
celestissimus ac flagitiosus expellit a sa
lute. imo vt sic dicā oēs pctōres mundi
dulcissime blande ⁊ amorosissime inui
tātur vt salui fiant: vt p̃ in ṽbis pposi
tis in th̃emate n̄ro. **Q**ue ṽba ⁊ si a xpo
clamante in templo dicta sunt: tamen ex
tēdūt ad quoslibet pctōres: qui sunt vel
erunt vsq̃ ad cōsumationē seculi. **C**la
mat itaq̃ dñs ih̃s xps ex abundantia

caritatis sue. ⁊ dicit. **V**enite ⁊c. **A**bi pro
instructione nostra notare possum⁹. vij.
ignitas flāmas de diuina caritate erga
nūeros ingratosq̃ peccatores.

Prima dicit̃ facilitas. cū dicit: **V**enite.
Secūda d̄ suauitas. cum dicit: ad me.
Tertia d̄ generalitas. cū dicit oēs.
Quarta dicit̃ multiplicitas: cū dicit: qui
laboratis.

Quinta dicit̃ grauitas. cum subiungit: ⁊
onerati estis.

Sexta d̄ p̄ciositas. cū subdit: ⁊ ego.

Septima dicit̃ gratiositas: cum conclu
dit reficiam vos.

Et cū singulas has flāmas difficile sit in
vno sermone explicare: dicem⁹ de ipsis
in. vij. sermonib⁹ bñ distinctis. **I**n hoc
ṽo p̄mo primā incipiam⁹ elucidare flā
mā que d̄ facilitas. **C**ui⁹ sensus est q̃ de
us oipotēs neminē violentat neq̃ cogit
vt salu⁹ aut reprob⁹ fiat ⁊ cū oēs sint libe
ri facillime possunt saluari. **Q**ue veritas
sub triplici cōclusiōe declaratur.

Prima dicit̃ voluntatis.

Secūda dicit̃ gratiositatis.

Tertia dicit̃ exemplaritatis.

Cap̄m primum qualiter in libertate
⁊ libera oīz voluntate est vt saluentur
vel damnet̃: ex quo pcludit̃ q̃ si omnes
mūdi pctōres volūt p̄nt saluari: ⁊ si nō
saluant̃ imputatur ipsis.

Prima p̄clusio dicit̃ volūta
tis q̃: cū oīz volūtas libera
sit q̃cūq̃ volūt saluari saluā
tur: q̃ ṽo dānari dānātur. **P**ossūt qppe
oēs bene ⁊ male facere sicut volūt: **N**ul
lusq̃ cōpelli ad vtrūq̃. **P**robat̃ hoc p
Aug. li. v. de ci. de. c. x. vbi ait. **S**unt n̄re
volūtares ⁊ ipse faciūt quicq̃ volendo
facimus: siue bonū siue malū: qd̃ nō fie
ret si nollemus. **E**t idem in li. de li. ar. ait
Cassius ire nūq̃ deus reddet et interitus
sinō spontaneū iuent̃et hō habere pec
catū. **Q**ue ṽba ponūt in decretis. xxiij.
q. iij. c. **A**buchodonoso: ⁊ hoc idē p
bat Aug. d. illd̃ qd̃ notat. xv. q. i. c. meri
to. c. illa. c. ex volūtae et. vij. q. i. c. sciēdū
Et. xvi. di. c. nasci: **P**eccatū ē adeo vo
lūta

lancariū quod si nō sit voluntariū nul-
lum est peccatū. Idē dicit Criso. xxxij. q.
v. c. sicut. Sicut enī peccatū inquit opus
sine voluntate nō facit: et iusticia ex ope
nō seruat nisi volūtas fuerit. de hoc di-
cit etiā Gratian⁹ de pe. dis. ij. c. sicut nisi
Nec ad vitia nec ad virtutes necessitate
trahimur s; volūtatē. Oīa tamē includit
elegāissime Hiero. in qōnib⁹ ad helui-
dū vbi sic ait. Hoīes sub arbitrio dere-
licti sūt. Neq; enī bonū necessitate faci-
unt: s; volūtatē: vt credētes coronā acci-
piāt increduli supplicij mācipent. et ite-
rū Hiero. eodē loco deus eqū cunctos
soue generauit: et dedit arbitrij libertatē
vt faciat vntq; qd vult: siue bonū si-
ue malū. Et iterū dedit hoīb⁹ ptatem: vt
vox ipsa disputet pira creatorē suū: et cās
volūtatē illius pseruet. Hoc ē pfirmat
sapiēs Ec. xv. c. cū dicit. De⁹ ab initio cō-
stituit hoīes: et reliq; cū in manu cōsiliij
sui. Enī patet pōt q; hō sit liberi arbitrij
aliqñ s; Tho. pma pte sūme. q. lxxij.
ar. i. frustra eēt p̄silia: exhortatiōes et p̄-
cepta. phibitiōes p̄mia et pene. Verūm
est sciēdū q; qdā agūt absq; iudicio: si-
cut lapis mouet deorsūz. s; oīa cognitō
ne carētia. Quedā agūt iudicio sed non
libero sicut aīalia bruta. Iudicat enim
ouis vidēs lupū cū esse fugiendū natu-
rali iudicio: et nō libero: qā nō ex colle-
ctiōe s; ex nālī instictu hoc iudicat. et si se
est de quolibet brutorū aīaliūz. Sed hō
agit iudicio: qā p vim cognoscitiuam iu-
dicat aliqd esse fugiendū vel psequēdū.
Et qā iudiciū illud nō est ex naturali in-
stinctu in p̄ticulari opabili: sed ex collec-
tione rōnis. ideo agit libero iudicio po-
tens in diuersa ferri. Ratio enī circa cō-
tingentiā habet viam ad opposita: vt p; in
dialecticis sillogismis et rethoricis p-
suasionibus. P̄ticularia aut opabilia
sūt quedā contingentiā. et iō circa ea iu-
dicium rōnis ad diuersa se habet. et non
est determinate ad vnū. Et p tanto ne-
cesse est q; homo sit liberi arbitrij: ex h
ipso q; ē rōnalis. hec Tho. Cui⁹ verbis
congruit illud dictū Tulij. li. i. de officijs

vbi dicit. Inter hominē et belluaz hoc
maxime interest: q; hoc tāū q̄tū sensu
mouet ad illud solū qd adest qd; p̄s
est se accomodat: parū admodū sentiēs
p̄teritū aut futurū. Homo aut qm rō-
nis est p̄iceps p quā cōsequētiā. i. cās
finales et causas rerū. i. principia videt
earūq; p̄gressus quasi antecessiōes nō
ignoret: similes cōpat: rebusq; p̄tibus
adiungit atq; ānectit futuras: facile totū
us vite cursū videt: ad eamq; regendas
p̄parat res necessarias. hec ille. Ex qb⁹
oibus clarissimū est: hoīem id posse in
bono et in malo qd velit. Quinimo tāta
ē hec libertas: vt nullū agens creatū pos-
sit ipsū liberū arbitriū cogere. iuxta illd
Berni. in li. de li. ar. Voluntas pro inge-
nita sui nobilitate nulla cogitur necessi-
tate. Ad hoc tñ aduertendū siue intelli-
gendū. fm Bo. in. ij. di. xxv. pte. ij. q. iij.
q; est dupliciter loq; de libero arbitrio.
Vel q̄tū ad actū exteriorē. Vel q̄tū ad
actū interiorē. si aut loqmur q̄tū ad actū
exteriorē: respectu talis act⁹ pōt internē
nire coactio. potest enim quis compelli
vt ipso nolente genū coram idolis fle-
cat si loquimur q̄tū ad actum inte-
riorē. qui. i. est velle eligere vel consen-
tire: sic respectu talis actus pōt liberū
arbitriū aliquo modo induci: pōt et im-
pediri: sed nullo mō cogi siue cōpelli. in-
duci quidē pōt cū amat aliqd a se: et qd
infra se est. Andē p oblationem alicuius
rei amate potest induci ad cōsentiendū
in aliquid multū efficaci p̄suatione: per
quē modū idolatre temptabant sanctos
martyres p̄sentire idolatrie modo pro-
mittendo leta: modo infligendo tristia
Ista tamē inductio lōge distat a coactio-
ne: sicut probat ipse exitus: qā nec blan-
dimētis alluci nec tormētis terreri adeo
potuerunt: vt a veritate iustitie mutarē-
tur. Et sic liberum arbitrium pōt induci
Potest etiā impediri. ppter inclinatioēz
et cōiunctionē sui ad naturā corporalem
qua posset aliquis aliū ita ledere: vt vsq;
liberi arbitrij amitteret. Coactio enī po-
nū liberi arbitrij vsū et actū: sed ligat

tid et impedio tollit. Et iterum impedio pue
 nire potest ab inferiori. Coactio vero a supio
 re et hinc est quod liberum arbitrium: et si possit
 induci ab agente creato ratione boni exte
 rioris amari: et possit impediri ratione corpo
 ris coniuncti: non tamen potest cogi respectu
 actus. pp. ij. Sed adhuc dubium venit in
 mente quod declarare et intelligere optimi
 est ac delectabile. Potest namque peccator
 quisque querere an liberum arbitrium quod
 a creatura compelli non potest cogi possit a
 creatore. Et videtur quod sic. Nam Luc.
 xij. c. dicitur exi in vias et sepes et compelle i
 trare ut impleat domus mea. si ergo domum
 dei non coniungit intrare nisi per usum liberi ar
 bitrii: et dominus intrare compellit. videtur quod li
 berum arbitrium cogat. Item Jo. vi. dicitur ne
 mor venis ad me nisi pater qui misit me
 traxerit illum. Sed tractus est motus violen
 tus: ut dicit philosophus. ergo liberum arbitrium
 violentatur. Item puer. xx. sicut diuisio
 nes aquarum ita cor regis in manu domini:
 quocumque voluerit imutabit illud. Sed
 talis imutatio est quedam coactio. ergo
 deus cogit liberum arbitrium. Quod si verum
 esset: conqueri possent peccatores de deo
 possentque ad ipsum clamare. Sed creator
 omnipotens cur nos perire permittit:
 cur nos in errore nostro relinquit: Cur
 tantam multitudinem a te sempiternis cru
 ciatibus deputanda non compellis: non
 cogis ad bonum: Tua est potentia: tuum
 est regnum: tua denique bonitatis omnis
 et dulcedinis abundantia. Miserece no
 stri deus: et succurre voluntatibus percurrentium
 Voluntatem habemus: sed malum volumus
 mali eligimus: malum nos sequitur. Tu
 autem propria vim inferas voluntati: quod si
 tu deus non feceris: cum certissime eris nefe
 pditionis. Sed profecto fragile debileque
 est tale peccatorum fundamentum: quoniam quod
 veritatem cognouerunt asserunt nullo modo
 liberum arbitrium a deo cogi posse. Nam
 Aug. sup. Bern. ad litteram dicit. Non potest
 deus facere contra naturam quam bonam
 instituit: quoniam non potest facere contra
 suam voluntatem. Si ergo deus voluntarie
 liberum arbitrium hoc dedit: impossibile est

2
 eum facere de libero arbitrio in inatam ei
 libertatem. Sed si ipsius cogeret: in liberta
 tem faceret. ergo liberum arbitrium a deo co
 gi est impossibile. Item Aug. xix. d. ciui. dei di
 cit illud est unicuique rei naturale quod de ipsa face
 re disposuerit omnipotentis voluntas. ergo si
 nullum naturale est violentum: nihil quod facit deus
 est violentum si ergo deus coactio est per violentiam
 quicquid deus de libero arbitrio faciat nulla
 potest sibi inferri violentia: ac per hoc nulla co
 actio. Ad clariorum tamen noticiam huius veritatis
 dicit dominus Bo. in. ij. di. xxv. vbi. s. q. v. quod
 cum quis si liberum arbitrium potest a deo cogi
 dupliciter potest intelligi. aut ita quod possit auferre
 libertatem: et auferendo libertatem inducere
 coactionem. et hoc modo nulli dubium est debere
 quod deus possit hoc facere. Item de immensi
 tate sue potentie. alio modo ut intelligat quod de
 us cogit liberum arbitrium salva libertatis p
 pueritate et eius natura. et hoc modo non solus
 est impossibile: sed etiam non intelligibile: p
 eo quod implicat duo contradictorie opposita. ex
 hinc quod liberum est: si aliquid vult libere vult. ex
 hoc quod voluntarium est: si aliquid vult volun
 tarie vult. et seipso mouente vult. Ex hoc
 autem quod cogitur. si quod vult seruiliter vult.
 Et si quid vult inuite vult: et si quid vult
 ab alio vult: quia violentum est cuius prin
 cipium est extra nihil considerate vim passio.
 ergo liberum arbitrium a deo cogi non est aliud
 quam actum liberi arbitrii simul et semel esse
 liberum et seruile: esse voluntarium et non
 esse voluntarium: esse a se et non esse a se.
 Si ergo est impossibile quod claudit in se
 utramque partem contradictionis: non tamen
 est impossibile creature: verum tamen creatrici
 essentie: quia illud posse non est posse.
 Ad intelligentiam autem obiectorum est scien
 dum quod differt dicere voluntatem induci: et
 voluntatem mutari: et voluntatem cogi. Tunc
 enim induci dicitur quando aliqua persuasio ei
 fit: qua disponit ut ad aliquid appetibile
 inclinetur: quod si valde intensa sit nomen co
 actionis sonat: Quis non sit vera coactio
 Tunc autem voluntas mutatur: quando ipsa
 nolente vnus: potentis virtute affectio ei
 inuititur ad contrarium: et de nolente fit
 volens: ita quod vna affectio expellat et contra
 2

traria inducit: sicut patet cū de^o de amato-
re tpaliū facit pemptorē. ⁊ hoc dī ēē
qdam pūlsio ⁊ tractio diuina: vt volū-
tas ab eo sepetur cui p amoris glutinus
forūter iūgebat. Tūc vō volūtas dī co-
gi: qñ intelligit ipam inuitam. aliqd vel
le ⁊ repugnāte actu volūtaris deliberati-
ne. aliena virtute mouēte ⁊ repugnātia
manente ad aliqd volēdū inclinari. Et
si duo opposita iplicat. Voluntas igitur
induci pōt ab agente creato: mutari vō
ab alio nō pōt nisi ab agente increato.
sed cogi a nullo. Cum igit dī in scriptu-
ra deus volūtatē hoīs pūllere vel tra-
here vel mutare: intelligit non q: volū-
tatem cogat: sed q: volūtatē creatā nō
solum inducit: sicut agens creatū: verū
etiam immutat imittendo affectiones
varias. In qua immisione non est coa-
ctio: pro eo q: ita volūtarie volo illud
quod de^o imittit: sicut illud quod ex me
ipso volo. Et si aliquid volo volens vo-
lo non inuitus: ⁊ ita in volendo ad nihil
compellor: hec Boni. Cum ergo liber-
tas a coactione in omnibus equaliter se
habeat: quis de deo si ipsemet agit con-
queri potest? Quis etiam sui ipsius cul-
pam in semetipso non reflectet? Quis p-
pnam ⁊ volūtariaz nequitiam non a-
gnoscat? Nisi dicere velit adhuc aliquis
q: deus minime rectū quid fecit: q: ho-
minē in libertate arbitrij voluit consti-
tuere. Sed pfecto si bene sapiant: intel-
ligent non manem fore sniam illam q
dicitur Gen. c.i. Vidit deus cuncta que
fecerat ⁊ erant valde bona. Ex quibus
verbis Hieron. scribens ad p. autinū
dicit Bon^o est de^o: ⁊ omnia que fecit bo-
na sunt necesse est. hec ille. sapiēnissim^o
ergo rerum opifex omnium ⁊ magister:
cum hominem conderet rationales ad
beatitudinem: in tali statu cum voluit ef-
se: in quo ad beatitudinē pueniens: dei
institia semp salua ⁊ misericordia laude
honoris ⁊ glorie corona decoraretur.
Quomodo ergo homo potuisset lauda-
ri q: malum nō fecisset quod facerē nō
valebat? Inquit enī Lactātiū in. vj. li.

diuinaz institutionū aduer. gen. Nulla
laus est non facere qd facere nō possis.
Hinc Hiero. ad Demetriadē virginez
ait. Jam, puidēdū est: ne forte illud re-
mordeat te: in quo temere impiū vul-
gus offendit: vt ideo non vere bene fa-
ctum hominē putes: eo q: is malum fa-
cere potest: nec ipsa natura astringatur
ad inmutabilis boni necessitatem. Nā si
diligenter rem tractes: ⁊ ad subtiliorem
intellectū aium totum cogas: hinc tibi
melior: ⁊ superior hominis status appa-
rebit vnde putat inferior. In h. enī ge-
mini itinēris discrimine: in hac vtriusq;
libertatis parte: rationalis anime decus
positū est. Hinc inq; totus nature no-
stre honor consistit: hinc dignitas: hinc
pmitū: hinc deniq; optimi quiq; laudes
merent. Nec esset hominis vlla virtus
in bono persecrantis: si is ad ima tran-
sire nō posset. hec ille. Nōnulli aut ob-
ijciunt his que dicemus ex diuina pre-
scientia que est infallibilis: q: ipsa neces-
sitate inferat actionibus hominum.
Quibus respondemus sibi prescientiaz
esse: ⁊ homines volūtarie nō necessita-
te ad bona vel mala inclinari. Nā Au-
gu. lib. v. de ciuita. dei. c. xj. dicit. Nullo
modo cogimur: aut retenta prescientia
dei tollere volūtaris arbitrium: aut re-
tento volūtaris arbitrio deum: quod
nephās est: negare prescientiam futuroū:
sed vtrūq; complectimur: vtrūq; fide-
liter ⁊ veraciter cōfitemur. Illud vt bñ
credamus: hoc vt bene viuamus. Nā
le aut viuatur si de deo nō bñ creditur.
Nā absit a nobis eius negare prescientiā
vt liberi esse velim^o quo adiūate sum^o
liberi vel erimus. Proinde nō frustra sūt
leges: obiurgatiōes: exhortatiōes: lau-
des ⁊ vituperatiōes: q: ⁊ ipas futuras, ef-
se psciunt ⁊ valēt plurimū qstūm eas va-
lidas esse psciunt. Et preces, valēt ad ea
impetrāda: que se precantibus cōcessu-
rum esse psciunt. Et in iste premia bo-
nis factis: ⁊ peccatis supplicia cōstituta
sūt. Neq; enī ideo peccat homo q: de^o
illū peccaturē ēē psciuit. imo ideo nō du

bitatur ipsū peccare cū peccat: quia ille
cum prescientia falli nō pōt: nō fatum
nō fortunā: nō aliquid aliud: sed ipsum
peccatū esse psciuit. Qui si nolit oīo nō
peccat: sed si peccare nolit etiam hoc
ille psciuit. hec ille. Liberi ergo sūt oēs
Qui bene agūt liberi sūt qui male liberi
qui iam celū pscenderūt. In sup liberi
et q suos criminū supplicia lugent.
Secūdū capitulū: q facile ē vt pecca
tores saluent: q gratia ad salutem neces
saria oībus preparata ē deo: et nullū vo
lentū negat.

Secunda conclusio dicit glorio
sitas. facile quippe est unicui
q volenti posse saluari: q grā
ad salutē necessaria oīb est pparata. Ad
qd plenius intelligendū sciēdū quosdā
ita tenuisse liberi arbitrii facultatem: et
tātū illā estimasse: vt absq auxilio dīne
gratie p solius liberi arbitrii prātem sal
uari omnes posse p fiterent. fuit autem
erroris huius pncipiosissimus garrulator
Pellagi⁹ et eius imitatores: de quibus
egregius doctor Aug. li. i. retractationū
ait noui heretici pellagiani cū sic liberū
asserūt volūtatis arbitriū: vt grā dei nō
relinquāt locū: quam fm merita nostra
dari asserunt. Contra quā sniam validis
sime pugnat idem doctor: pclarissimus
in q plurib⁹ doctrine sue locis: ostēdēs
nemine absq grā nō solū nō posse i ali
quod opus meritorū: s; in quācūq me
ritoriā cognitiōe volūtatis: vel ad opa
meritoria deuenir. An ad bonifaciū pa
pam ait. non pōt hō aliquid boni velle nī
si iuuēt ab illo q nō pōt malū velle. Et
iterū in li. de pdestinatiōe scōrū. pri⁹ est
cogitare bonū q credere. et ipsum cogi
tare bonū ex deo est. Et in li. de correctio
ne et grā. Sine grā dei nullū prius siue
volēdo siue agendo faciūt hoīes bonū.
Et ad valētū. Cogitare vel agere fm
dei nulla rōne sine grā dei possum⁹. et
in enchiridon grā puenit vt velim⁹ bo
nū et i li. d ecclia. dogma. d. Bonet ad
qrendā salutē libertas arbitrii mouente
prius deo. Sūt et alij. doctores q Aug.

dictis firmissimo iudicio alligāt. Inquit
nāq isidorus li. differētiar. grā ē diuine
mīficio: die donū p qd bone volūtatis ē
exit⁹. hec ille. et iterū ibidē sciāt defenso
res liberi arbitrii nihil boni posse nisi di
uine grā iuuamine sustētēt. et d hoc etiā
magister. ij. sniar. xvi. di. bona volūtas
comitat grāz nō grā volūtate. et paulus
vas electiōis. ij. cor. ii. c. nō sum⁹ sufficiē
tes aliquid cogitare a nobis tāq ex nobis
s; su. n. ex. d. ē et Ro. ix. nō ē volēns neq
current s; miserētis dei. Aduertēdū tñ f; 3
Bon. i. ij. di. xxvij. q op⁹ aliquid tripl⁹ p
dici bonū. Cūo mō. dī bonū ē aliquid
simpliciter. et hoc ē bonū qd ordinatū ē in fi
nē. et tale est bonū meritorū. et hui⁹ bo
nū nō pōt liberū arbitriū lapsū absq
auxilio grāe gratū faciēt. ij. mō dī aliquid
ē bonū i h q aliquid mō d pgruo dispoit
ad bonū et tale est bonū q fit ē carita
tē nihilomin⁹ tñ cū recta intētiōe. et in
tali nō pōt liberū arbitriū absq mune
re gratie gratis date p qd illuminet et di
rigat et excuset vt velit facere aliquid deo
placitū. ij. mō dī aliquid bonum: quia
est ordinabile: et habet aliquam ordina
tiōe intra se: siue ex transitu sup materi
am debitā. sicut pascere esurientem: siue
ex debita circūstantia superaddita. s. cūz
id faciat quando exigit loci et temporis
opportunitas. Ad illud autē genus boni
cōplendū: et si grā gratis data sit neces
saria ad hoc q fiat faciliter: circūscripto
tñ oī mune grāe et relicto libero arbitrio
i pueris nālib⁹ p naturale iudiciū. et istin
ctum hō posset in tale bonū: deo sibi co
opante sicut coopat in alijs creaturis:
Nam sine primo agente nullū agēs pōt
agere: ad bonū autē qd ducit ad bonū
psecū siue merito pgrui: siue merito cō
dignū nō pōt absq auxilio dei. Ex his
qdā min⁹ bene intelligētes dicūt q nul
lus absq grā saluari pōt et q nō est i ho
minū potestate seu volūate posse salua
ri. sed his leuiter respondere possumus
quia diuina grā nec liberū arbitrium co
artat. nec ipsum a se excludit. Exprimūt
nāq Aug. ordinē gratie et liberi arbitrii

in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹. d. in
 titū salutis nostre deo miserāte habem⁹
 Et acquiescam⁹ saluari inspiratiō. nostre
 potestatis est. ut adipiscamur qd acqren
 dū admonitiōne cognouim⁹. diuini est
 muneri. Et nō labamur iā adepto salu
 tis munere: nostre sollicitudinis est: et vi
 uunt pariter adiutorij. Ex hoc dicto clare
 cognoscit qd p̄cipiū salutis a gratia dei
 est: s; nō nisi in hoīe p̄sentiente. Qd etiā
 Aug. li. de li. ar. ap̄issime māifestat. vir
 tutē inq̄t deus in nobis sine nobis opaf.
 Et itē. Qui fecit te sine te: nō saluabit
 te sine te. Que auctoritates vnā candēq;
 sententiam habent: nullāq; repugnātiā
 Nam p̄ima auctoritas denotat in hoīs
 salute dispositionē susceptiuā virtutis et
 p̄tātē effectiuā. Dispositio susceptiua vir
 tutis ē liberū arbitriū. p̄tās aut effectiua
 est diuina gr̄a. Dicit ergo. Virtutes deus
 opaf i nobis p̄sentientib⁹. Ecce dispositio
 susceptiua. Sine nobis efficiētib⁹. Ecce
 effectiua p̄tās: q̄ deo tribuit. Et i scda au
 ctoritate idē dī Qui fecit te sinete efficiē
 te. Ecce p̄tās effectiua. Nō saluabit te si
 ne te p̄sentiente. Ecce dispositio suscep
 tiua. Et cū liberū arbitriū vir aut nunq;
 destituat a gratia gratis data s̄m Bon.
 i. ij. di. xxvij. ar. ij. q. i. qd aliud restat nisi
 malos nō saluari nō ex defectu gr̄e: s; ex
 defectu p̄prie volūtatis. Sicut enī sol ra
 dios suos nō abscondit: s; illos q̄tū in se
 est oibus indifferentē cōicat: ita et deus
 gr̄as suās. Et sicut aliq; claudēs fenestrā
 ne lūmē solis videat est inculpandus qā
 lūmē recusat: et nō sol ipse qui q̄tū in
 se est relucet ei: Ita reprehensibilis ē hō
 q; resistit gratie dei quā ipse semper dare
 est paratus. Quid namq; culpe in fonte
 vberissimo et affluentissimo esse potest: si
 transiens quispiā siti defatigatus: p̄pua
 sua negligentia illius aquam nō bibat?
 Audite itaq; miseri p̄ctōres et intelligite
 si saluari cupitis: si p̄ctōz veniā concu
 piscitis: si celestē patriā anhelatis. Aspice
 cor vestrū: et nō contēnatis gratiam dei
 vocantis: quia Apoc. iij. c. dicit Ego sto
 ad ostium et pulso. Si quis aperuerit

mibi intrabo et cenabo cū illo: et ille me
 cum. Clamate quide; deus benign⁹ ad
 aīam peccatricez. illud quod Cant. ij. c.
 scribitur. Asperi mibi soror mea: sponsa
 mea: amica mea: colūba mea: formosa
 mea. Asperi. s; aīa soror mea: qā tu ad
 imaginē et similitudinē meam facta es:
 Sponsa mea: q; ad hūc finē desponsa
 ui te in fide: ut me cū in celis in eternū re
 gnare valeas. Amica mea: Quia bene
 ficiōz multitudinē: ut me cognoscas:
 ut me diligas: et me p̄dotata es. Colū
 ba mea: ut mibi similiter obediēs p̄ce
 ptis et monitis salutarib⁹: a me bene in
 structa et disciplinata es. Formosa mea
 qā ut me solū formosum amares: sūma
 pulchritudinē a me decorata es. Asperi
 ergo mī: et me nō abisicias neq; repellas

Capitū tertius de exemplis qb⁹ claf
 constare pōt qd oēs peccatores si volunt
 possunt saluari: et si qui nō saluant. idco
 est: qā nolunt. nemine ipsos cogente.

Etia cōclusio dicit exēplari
 tatis. Sūt qd exēpla plu
 rima quib⁹ apparere potest:
 qd facile sit saluari. cū sit hoc in volūtate
 vniuscuiusq; sicut sup̄ius diximus. Au
 diamus ergo Aug. i li. de li. ar. Et notat
 i decretis. xxij. q. iij. c. Nabuchodonoso
 sor. Albi egregi⁹ doctor adducit exēplū
 de Nabuchodonosor et pharaōe dicēs
 Nabuchodonosor: p̄niam meruit fru
 ctuosaz. nōne post innumeratas impietates
 flagellatus rex ille penituit: et regnū qd
 pdiderat rursus accepit? Pharaō autē
 ipsis flagellis durior est effectus et perijt
 Idic nūq; rōnem reddat qui diuinū cō
 siliū nimīū altor sapienti corde diuidi
 cat: Cur medicamentū vnius medici
 manu p̄fectū: alij ad interitū: alij value
 rit ad salutē: nisi qā xpi bon⁹ odor: alijs
 est odor vite in vitā: alijs est odor mor
 tis in mortē: q̄tū aut ad naturam am
 bo hoīes erant: q̄tū ad dignitatē ambo
 reges: q̄tū ad causaz ambo dei populū
 captiuū possidebāt: q̄tū ad penā ambo

flagellis clemēter admoniti. quid ergo
fines eorū facit esse diuersos: nisi q̄ vn⁹
manū dei sup se sentiēs: in recordatione
pprie iniquitatis igemuit. alter vō libero
dei misericordissimā veritatē pugna-
uit arbitrio: Hec ille. Pharao nāq; .x.
plagias a deo percussus nō se humiliavit:
s; populū dei psequēs ī mari rubro sub-
mersus dānat⁹ pijt. Nabuchodonosor
vō post septennē pñiaz siue sui castiga-
tionē: vt dī Daniel. iij. c. leuauit oculos
ad celū: et se deo humiliās ad honorē re-
gni decorēq; venit. et h; Mico. de lira su-
p hoc passū Danielis. saluus mortu⁹ est
quia scriptura h̄storiaz illam in eius sa-
lutem terminat. Patet ergo q̄ nec pha-
raōi nec Nabuchodonosor ad diuersos
fines facta est violentia. Est et hūc sile
exemplū Petri et Jude discipulorū xp̄i
Petrus xp̄i ap̄s: Judas xp̄i ap̄s. pec-
cauit Petrus negādo xp̄m. peccauit Ju-
das pdendo xp̄m. Quid est ergo q̄ pe-
trus post peccatū xp̄o successit in aīarū
cura et merito coronatus Beatitudinis
palamā accepit. Judas vō se laqueo pi-
mens et suspendens dānatus est: Nulli
dubiū esse debet q̄ si iudas saluari vo-
lisset vnq; vere potuiss; . Et de pe. di.
i. c. hīs pñas. dī arbitro: enim q̄ etiam
Judas potuisset tanta miseratione dñi
nō excludi a venia: si penitentiā nō solū
apud iudeos: sed apud xp̄m egisset. hec
ibi. Penituit inquit Judas: s; cur ve-
niā nō accepit: Ad qd facile est rīdere
Quia laqueo se suspendit. Et ideo in. c.
Judas de pe. di. iij. dī penituit sed male
nam laqueo se suspendit. Idēz notat i. c.
Nihil. et in. c. sceleratio: eadē di. et in. c.
nemo de pe. di. i. vbi dī nemo pōt bene
agere pñiam nisi sperauerit indulgētiā.
Eidēz quippe Judas q̄ male egerat
in singulis et suspensio. p̄cipit. dicens.
Peccauit o me dolentē. peccauit o me i
felicē. Peccauit inq;: quia tradidi san-
guinem iustū. O impie Juda cur tuum
peccatū cognosceas n̄ cucurrissi ad pedes
ibu xp̄i. s; pot⁹ ad pedes sacerdotū et si
illū q̄rere debuisses: siue ligatū ad colū

nā siue crucifixū: siue iter duos latrones
pēdētes: Si eo inuento distisses ei pecca-
ui illū: q̄ osculo te tradidi ī man⁹ iniquo-
rū: vile precū ab eis suscipiens: statū au-
distisses vocē dulcissimā eius dicēte tibi
Remittunt tibi peccata tua. nō hoc fecit
Judas: sed abiēs laqueo se suspēdit. et sic
dānatus interiit. Petrus vō post trinaz
negationem si voluisset dānatus fuisset.
Null⁹ eū induxit ad salutē: sed sentiens
cātū galli vt predixerat ei xp̄s. et videns
se a xp̄o respici. sic h̄r. Luc. xxij. egress⁹
foras fleuit amare. Dicebat forte Petr⁹
O quanta est iniquitas mea. O q̄ gra-
ue peccatū. Negauit me scire xp̄m quem
vidi: quē amauit: qui me tantum dilexit
Eidi eum super aquas ambulare: mor-
tuos suscitare: illuminare cecos: et mun-
dare leprosos: et tamen dixi me eū nō vi-
disse. O benignissime p̄r mi: negauit nō
scere te quē asperi. p̄p̄is oculis transi-
guratum in monte: et capus formosita-
te et pulchritudine maiestatis tue dixi
faciamus hic tria tabernacula: O p̄ssim⁹
me saluator mundi: tu me ad apostola-
tum vocasti: Tu meos pedes lauisti. Tu
mihi tua secreta monstrasti: et ego cum
iuramento negauit te. Parce mihi: in-
dolge peccatis meis: non me despicias
penitentē. O Petre esto securus: quia
humilitas penitentie tue xp̄m inclinat
ad veniam. Pepercit Petro xp̄s quēz
nunc sedere facit in gloria regni celoz
Que itaq; difficultas est vt peccatores
saluentur: qui cū volunt possunt salua-
ri: Audiāt peccatores omnes: quid lo-
quar: quid cum veritate dicam. Si aīa
peccatrix: diaboli serua: inimica dei: et
gratia spoliata: deleta ex libro viuētiūz
p̄pter sua scelera multa et nephandissi-
ma: deo reconciliari voluerit: tanta ē fa-
cilitas: vt ad reconciliationem hui⁹ non
sit expediens neq; necessarium expecta-
re tempora longa. non annos: non mē-
ses: non diem: non horam: sed vt sic di-
cas ī actu oculi reuoluto corde ad deū cū
compunctione et p̄posito bene viuendi
ipso sacro omnis culpa cessabit. O igit

reprehensibilis humana durities. o reprobanda negligentia peccatorum. o impietas humane mentis. Tam dulcis est via salutis omnibus populis: et tamen paucissimi illam ingrediuntur. Llama ad dei o peccatrix anima et dic ei: Misere mei: et statim sine ulla dilatione dabit tibi gratiam suam quam offert omnibus ad se recurrentibus: quos vocat sicut patet in themate. d. Venite scilicet ad gratiam meam quam vobis liberaliter exhibeo. Hanc ipse deus dei nobis omnibus ut pervenire tandem possimus ad eternam gloriam. Amen.

Sermo secundus de divina caritate in quo ostendit quod suavis et benignus sit deus benedictus ipso peccatoribus: ut salventur qui suavitatem ad omnes se extendit et nullum excipit.

venite ad me

omnes qui laboratis et onerati estis. et c. vbi. s. Locatur antiquus hostis suggerere eis qui peccata peccata deponere iam

disponunt sentientes facilitatem voluntatis sue: quod benignus deus cum multa exprobratione atque obiurgatione peccatores ad se redeuntibus suscipiat. Ad falsissimum esse constat et ab omni veritate alienum: cum rex ipse et dominus omnium creaturarum penitentibus sit totus blandus benignus placabilis dulcis suavis et pius. Quare in presenti sermone ad confortandum omnium deus a anima divine caritatis que suavitatem dicta est differemus: ostendentes quod immanis sit suavitas dei ad omnes sub triplici radio illustrare. Primum hi tres radii tres conclusiones confirmantes hanc veritatem. scilicet quod deus ex suavitatem sua multa facit ut peccatores salvetur: que non faceret si non vellet quantum in ipso est salvos fieri omnes.

Primus radius dicitur beneficiorum communicatio.

Secundus radius dicitur diuturna supportatio.

Tertius radius dicitur abundans misericordia.

Capitulum primum ubi dicitur de immensis beneficiis que deus exhibet cunctis peccatoribus ostendens quod quantum in se est vult omnes salvare.

Primus radius qui illustratur ad cognoscendum dei suavitatem erga omnes: de beneficiis communicatio. In principio cuius quod abs te o mihi ser homo: si unquam cogitasti quod ille sit qui te ardentius ceteris diligit. Rudebis forte quod pater tuus vel mater tua: vel soror tua: et homini. Sed certe ignoras verum amatorem tuum. Deus hic est. De qui dicit Ego de arra sponse. Sponsum habes et nescis: pulcherrimum omnium et faciem eius non vidisti. Ipse. n. te videt: quod nisi te videret non te diligeret. Voluit adhuc se ipsius tibi presentare. sed munera misit arram dedit pignus amoris. hec ille. Verba ista sunt poteris dicere de illis qui iusti: qui boni sanctique sunt. hos deus amat. hos diligit: hos amplectitur vinculo caritatis. Peccatores vero quomodo diligit deus: cum ne queat esse amor ubi est inimicitia et odium. Scribit namque Augustinus. xij. li. de civitate dei. c. iij. d. Dicunt in scripturis inimici dei: qui non natura: sed vitia eius aduersantur impio: nihil ei nocere valentes sed sibi. Inimici sunt resistendi voluntate: non potestate ledendi. Et idem. Scio deus inimicum omni criminoso. Et de hoc insuper habet. Sapientia. xiiij. c. ubi dicit. Elphomnabilis est deo impius et impietas eius. Et Ecclesiasticus. xij. c. Altissimus odio habet peccatores. Et iudith. iij. c. Deus peccatorum odit iniquitatem. Et David loquens ad deum dicit. Odisti omnes observantes vanitatem. Ad hoc respondere possumus ex dictis Bonifacii. i. iij. dist. xxxij. q. ij. quod deus non deus creaturam diligere ratione affectionis animi sed ratione concitationis alicuius boni. Ita quod dilectio dei deus potius esse dilectio effectus affectionis. Concitatio autem bonitatis divine si attendat quantum ad effectum gratie non se extendit ad peccatores. Ideo propter huiusmodi boni subtractionem dicitur illos odire. Et sic intelligunt auctores

mates preallegate. Sed cōdicatio aliorū
beneficiorū et bonis et malis eadem est.
Ob quod et malos deus diligit: non ut
malos: sed sua illis beneficia tribuens
ut boni fiant. Sunt autē inter cetera tria
beneficia que et bonis et malis tribuuntur
a deo. scilicet.

Prīmū est creationis.

Secundū est sociationis.

Tertium est gubernatiōis.

Prīmū est beneficium creationis.

Quisnam estimet quantum bonū est esse
in numero creaturā: nō quāntūq; s; rōnabilem? Nullo qdem p̄cio emi pos-
set vnus ex oculis: aut aliqd ex mēbris
nostris. Multo min⁹ aliqua anime po-
tentia cuiuscūq; thesauro p̄cioso pote-
rit comparari. Et quis est qui omnibus
dedit aīam cum potentijs: et corpus cum
sensibus nisi deus? Dedit autem hoc ex
mera liberalitate sua. Hinc est qd Lac.
in. ij. li. diuināz institu. aduer. gen. dicit.
Deus veripatris officio functus ē. Ipse
corpus effinxit: ipse aīam quā spiramus
infudit: illius est totum qcqd sum⁹. hec
ille. Et Bern. in fmone quodam. Pda-
rum tibi videt homo: Logita qualē te se-
cit. Nempe fm corp⁹ egregiā creaturā:
fm aīam magis: vtpote imagine creato-
ris insignē rationis participem: beatitu-
dinis eterne capacem. Porro ambo si
bi coherere fecit artificio incōprehensi-
bili sapiētia inuestigabili. Nec hoc ante
pmeruit: q ante nō fuit. Nec spes retri-
butionis fuit: quoniā benoz nostrorū
non indiget. Secundū beneficium
dicit sociationis. Magnū qppe hoc est
ut vnusq; habeat sociū angelum.
Enī dicit Hiero. sup. xviij. c. Adat. et po-
nit in. ij. sen. di. xj. Magna est dignitas
aīaz: ut vnaqueq; ab ori sue natiuitas
in sui p̄fectum et custodiā habeat ange-
lum spāliter delegatum. In qua auctori-
tate tria notant a doctōribus theologi-
cis. Prīmū notandū fm p̄lexā. de
ales in. i. sūme. q. xli. mē. iij. ar. iij. et Ar-
chidiaconū sup. c. firmissime. de pse. di.
iij. q. ē duplex natiuitas. s. in vtero. et ex

vtero. T Prīmū ē qm aīa creat simul et
infundit corpus. T Secūda vō est qm
existit de ventre matris. Angelus autē de
putat homini a p̄ma natiuitate. s. i vtero
nō ante. Nec debuit etiā post istā differ-
ri. Ratio enim fm Bon. in. ij. di. xj. in
declaratiōe littere. Ad illa custodia p̄-
cipali⁹ respicit spiritū q̄ corpus. Et ideo
nō debet spālem angelum ad suam cu-
stodiā habere anteq̄ spūs infundat.
Nō debet etiā differri. qz ex tunc de-
fendere potest: et adiuuare. Atrum autē
q̄dliu paruulus caret vsu ratiōis aliqūe
occulum effectum habeat q̄tuz ad ha-
bilitatem et directionē in bonū. rationes
assignare est difficile: sed negare nō est
tutum. hec Bon. T Secundū notan-
dū q angelus non deserit obstinatū in
peccatis vsq; ad mortē. Rō ē s; Bon.
i. ij. di. xj. ar. ij. q. i. q. p̄rior est bon⁹ ange-
lus ad adiuuādū q̄ malus ad pdendū.
Sed malus angelus hominē nō dereli-
quit vsq; ad mortē etiā q̄tūcūq; sanctū
sic et bonus q̄tūcūq; sceleratū nō dimit-
tit vsq; in finē. T Tertū notandū est q
angelus bñs. ppter custodias hominis
nō est inferior homine viatore neq; idi-
gnior: cum illud fiat ex dulcedine sūmi
dei: qui homini ostendere voluit beni-
gnitatē suā: q tanta est ut angelos suos
nūtat. q homines habet adiuuare. De h
aut auxilio et angelorū custodia suo loco
alias dicturi sumus. Nūc vō tm tenet
se sufficiat. q de⁹ benedict⁹ ita deputant
angelos ad custodiā iniquorū sicut ad
custodiā bonorū. Sed hic incidit du-
biū nō imerito discutendū. s. vtrū deus
magis diligit hominē q̄ angelū: vl' ecō-
uerso. Et q magis diligit angelū ostē-
ditur sic. P̄rior dilectio et minor atten-
ditur fm maiore et minore cōdicatōem
diuine liberalitatis. Sed de⁹ pro vno so-
lo motu angelum glōrificauit: quod nō
facit hoib⁹. ergo est eis liberalior q̄ no-
bis. ergo magis angelos diligit q̄ nos
hoīes. Itē angeli magis diligunt deū q̄
hoīes. p eo q nullā habet retardatiōē
q̄ impediunt ne tota se possint tendere in

*Antiqua
magis diligit
angelos*

den. ergo si deus magis diligit diligētes
 se: videt q. magis diligit āgelos q. nos
 hoīes. Contra. Dicit ad Heb. i. Multū
 angelos apprehendit: sed semē Abrahā.
 Sed illud fuit potissimū signū dilectio-
 nis et familiaritatis dñe q. assumeret no-
 strā naturā creatā in unitate psonē sue.
 ergo magis videt q. dilexerit naturā hu-
 manā q. angelicā. Itē Joā. xv. Nō habeo
 rem caritatē nemo hz. Sed deus po-
 suit aīam suā pro hoīb. et non pro ange-
 lis. ergo videt q. magis dilexit homines
 q. angelos. Item illam naturā magis
 diligit quā in altiori gradu honoris pti-
 tuit. Sed de humanā naturā in vtroq.
 sexu angelicis spiritib. supposuit. s. xpm
 et eius nobilissimā matrē. ergo videt q.
 humanā naturā magis diligit et magis
 dilexit q. naturā angelicā. Huic qōni.
 Bon. rñdet in. iij. di. xxij. q. iij. dicens.
 Qd cū de. dicat diligere creaturā effe-
 ctū: fm q. duplex est effect. pncipalis di
 respectu creature rōnalis: fm hoc pōt
 dilectio dei maior et minor dupliciter cō-
 siderari. Est aut duplex effect. s. pñtio
 nis. et repatiōis. Si loqmur de dilectiōe
 dei qm ad effectū pñtionis. sic magis
 dilexit angelos: q. meliora cōtulit eis na-
 turalia et magis potētes eos fecit. Si vō
 loqmur qm ad effectū repatiōis sic
 magis dilexit hoīes q. angelos: qm an-
 gelos deseruit: hoīes vō repauit seu re-
 leuauit. Si aut querat que illaz dilectio
 num magis excedat reliquā. Tūc respō-
 dendū est. q. est log de excessu dilectio-
 nis scūdum statū pñtem. et fm statū
 finalē. Scdm statū pñtem magis dile-
 xit angelos q. hoīes. Scūdū statū
 finalis grē in quo erit repatiō pñmāta:
 videt rōnabiliter posse dici: q. magis di-
 ligat hoīes. De pluribus. n. habebit hō
 in paradiso vnde grātus et deuotus ex-
 stat deo q. angelicus ordo: tum ppter
 bñficiū creationis: tum pp beneficiū
 incarnationis. Et sic pz ad obiecta rñsio.
 Nam pñe rōnes cōcludūt fm effectū
 cōditionis: alie fm repatiōis: habito
 respectu ad finalem statum. Hec Bon.

Dicitū est satis de dilectiōe hoīs: et ange-
 li repatiōe. Mos vō a deo singulariter
 dilectos hoīes cognouim. qb. angeli
 cos spūs dignatus est sociare. a quoz so-
 cietate alieni nō sunt infideles: nō iudei
 nō heretici: nō deniq. mali xpiani. Q
 supna dei pietas cur hoc faciat? Cur an-
 gelos ad custodiā nō tñ amicor. sed et
 inimicor. tuor. deputas? Profecto nō
 ob aliā cām: nisi vt tua a cūctis noscatur
 suauitas qua etiā peccatores ad tuā cuo-
 cas caritatem. Quis nam est q. omnes
 hoīs gubernat: oēs alit oēs q. pascit. Ille
 pculdubio de quo dñ in ps. dist. viij. c.
 Quo iure. et de deci. in. c. Tua nobis.
 Dñi est terra et plenitudo ei. orbis terra
 rñ et vniuersi q. habitāt i co. Ipsi. nāq.
 sunt oīa: celū et terra mare et oīa elemen-
 ta: luna: sol: stelle: arbores: plante: et cū-
 eta q. sunt in mūdo: a qbus beneficium
 suscipiunt ingrati peccatores. Et h. Elgo d
 arra spōse ait. Respice vniuersū mūdū
 istū. et pñdera si aliqd in eo sit quod tibi
 nō fūiat. Vis natura ad hūc finem di-
 rigat cursū suū. vt obsequijs tuis famu-
 letur et vilitati deseruiat tuisq. oblecta-
 mētis pariter et necessitatibus fm affluē-
 tiā idēficentē occurrat. Hoc celus: hoc
 mare: hoc aer: cū his q. sunt i eis vniuer-
 sis explere nō cessat. hec ille. Videam.
 ergo q. multē quātiāc qb. bon. de. oīa
 illa largit. Propterea Barth. v. dicit.
 Pluit sup iustos et iniustos: et solē suū
 oriri facit super bonos et malos.
 Q. Scūdū cap. 3. qualiter deus ex abū-
 danti pietate sua nō statim punit pecca-
 tores: sed eos expectat longo tpe solum
 vt conuertantur.

Secundus radius quo illustra-
 mur ad cognoscēdam dei suauitatem
 dñ diuturna suppositio. Nullus qdem est tam isane mētis qui
 nō cognoscat luce clarissima peccatum
 sūme displicere deo. Qb qd statim mor-
 tali pctō ppetrato meret peccator: eter-
 nas penas subire. Certissimū est aut q.
 de. in tā seue pñitiōis executiōe potē-
 tiā hz: et facultatē: cui nemo resistere pō

test: et tñ tolerat patienter: nō vnū tñ s; plures: et q̄ innumeros peccatores ne- phādisimis spurcissimis horridisq; pec- catis sedatos: s; q̄b' dñ' Ecclesiastes. i. c. Stultorū ifinit' est numer'. Quot nāq; sūt in hac vita erūnosa hui' in stultitia laborātes idolatre: heretici: scismatici: excoīcati: pditores: sacrilegi: seditiosi: detractores: susurrones: biligues: falsa- rij: piuri: deceptores: mēdaces: vsurarij: forulegi: malefici: incātorēs: elati: sup- bi. Inanis glorie cupidit: hypocrite: iro- si: gulosi: blasphemī: lusoēs: fornicato- res: adulteri: sodomite: trānī dñi: et cru- deles: pprietarij religiosi: nō officiātes: clerici: sigillpnīe fractores: symoniaci dei tēpla ingrediētes: et habitātes irreue- renter: aduocati et pcuratores sine veri- tate et sine iustitia: semel in āno nō phtē- tes: et cōicāres: cōiōne in petō mortali su- scipientes: et alijs plurib' vitijs obnoxij: quos expectauit de' et tolerat patienter quosdā ad vnū annū: quosdā ad duos quosdā ad vltimū vite sue: Cur nō pi- elitant subito tot petōres q̄ merent vni descendere ad infernū: Cur nō aperit ter- ra et deglunt eos: Cur tanto tpe vi p̄dixi- mus p̄mo radio diuinis bñficijs pfrui- tur: s; sup̄ excelsa latitudo diuine carita- tis. s; pelagus infinituz diuini amoris. Exaltant impij et supbi mortales s; deuz et ipse nō statim p̄uat illos salute. ppter affluentissimā caritatē suā. Et s; Sap. xi. dñ'. Misericors oīum dñe: q; oīa potes dissimulās peccata hōiūm ppter pñiāz. Et. ij. p̄et. iij. c. De' patienter agit ppter nos nolēs aliquē p̄ire: sed oēs ad pñiam reuertit. Petōres autē nō corriguntur ex diuina expectatiōe: sed poti' malicia pro- pria obdurātur in mēte. Hic apl's Ro. ij. c. ait. An ignoras q; benignitas dei ad pñiam te adducit: Tu autē fm duritiā tuā et impenitēs cor̄ thesaurigas tibi iraz in die ire et reuelationis iusti iudicii dei. Sigdem si esset aliq; potens q; in p̄ate sua haberet filij sui interfectore: nōne be- nignus esset si eū viuere pmitteret. Igīt s; simili: peccādo nosmetipsos. q; sumus

filij dei interficimus spūaliter: et tñ deus finit nos viuere vita tpali: et et vita spūali p quā nos filij dei sumus: Qd vō peccā- tes nos interficimus. p̄bat. Sap. xvij. c. Homo p maliciā occidit aiām suā in se Peccando ē filij dei iesum xp̄m: q; in nobis est interficimus. Et Heb. vi. Cur sus sibi metipsis crucifigentes filij dei. Et glo. sup̄ Ath. Ecce oīs homo ma- lus q̄tū ad volūtātē suā: et manus mit- tit in deum et occidit eum.

Capitulum tertiu de abundantia di- uine misericordie: que tanta est vt pctā oīa et superet et antecedit.

Etius radus quo illustramur ad cognoscendū dei suauitates dñ' abundans miseratione. Mul- ta ḡppe est misericordia dei peccatorib' ad se puerentibus exhibita. Sed quō dices hoc potest esse vep: cū Damasce- nus dicat li. ij. c. xij. misericordia ē misit- tia in alienis malis. S; in deo nulla est tristitia. ergo nec misericordia. Ad qd re- spōdet s; Ric. i. iij. di. xlv. ar. ij. q. i. Qd misericordia iporat duo. Vnū tāq; effe- ctuale. Aliud tāq; accidētale. Prīmū est p̄mptitudo volūtāt ad subueniēdū mi- seris in q̄ est totū vītus misericordie ef- fectuale. Scdm vō est passio tristitie: q; orit in appetitu sensitio ex cognitione miserie alteri'. Quātū ad scdm nō ē in deo misericordia. sed q̄tū ad pñiā ē sū- me misericors ita q; misericordia ē i eo fm effectū: et nō fm passiōis defectuz. Cōcordat his Boet. et Sco. xlv. di. iij. et Alex. an. iij. sūme. et Tho. p̄ma pte. q. xxi. ar. iij. Hic est q; Anselm' in mono- logiō loquēs ad deū ait. Misericors es q; miseros saluas: peccatoribus parcia. Misericors nō es: q; nulla miserie cō- passiō afficeris. Quanta autem sit lati- tudo huius diuine misericordie patet in sacra scriptura decreto: et q; sentētijs. Et p̄mo sapiēs Eccl. ij. c. ait. Magna mi- sericordia dei et propitiatio illius conuer- tētibus ad se. Quis adiciet narrare mi- sericordias dei Eccl. xvij. Letetur ani- ma nostra in misericordia eius. Et idēz.

xv. tu autē dñe suavis et ver^{us}: et in mi-
 sericordia disponēs oīa. Sap. xv. Exo.
 xxxviii. c. dominator dñe deus miseri-
 coris et clemēs patiens et multe misericor-
 die et verax. Et ysa. liiij. dicit dñs in mi-
 sericordia sempiterna misit suz tui: di-
 cit redēptor tuus dñs. Derelinquat ipi^{us}
 viā suā: et vir iniqu^{us} cogitationes suas. et
 reuertat ad dñm et miserebitur ei^{us}. ysa.
 lv. inuocabis et dñs exaudiet clamabis
 et dicet ad sū: qz misericors sū dñs. deus
 tuus. ysa. lvij. Cōuertimini ad dñm de-
 um vestrū: qz benign^{us} et misericors ē pa-
 tiēs et multe misericordie et p̄stabilis sup
 malicia. Joelis. ij. Magnificata ē vsqz
 ad celos misericordia tua. psal. xxviii. tu
 autē dñe suavis et mitis et multe misericor-
 die oībus inuocantib^{us} te. psal. lxxv. Lau-
 date nomē ei^{us} qñ suavis ē dñs in eter-
 nū misericordia ei^{us}. psal. xcviij. magna ē
 sup celos misericordia tua. psal. cvij. De
 penitētia di. i. c. vide pius est dñs et mise-
 ricors q̄ vindictā tēperat ab eo q̄ eā pe-
 nitēdo puenit. et d. pe. di. i. c. Quia diuini-
 tatis nā. Hiero. ait. qz diuinitatē nā cle-
 mēs ē et pia: magisqz ad idulgētiā pna
 q̄ ad vindictā: q̄ nō vult mortē pctōris
 s̄ vt puerat et viuat. si qz post lapsū pec-
 cator ad verā penitētiā se puerit: cito
 a vero misericordie iudice veniā ipetra-
 bit. Et de pe. di. i. c. Mouit deus et c. Si
 agam^{us}. et c. q̄ obre. et xxj. q. iij. c. vnus-
 quisqz. et c. Incomutabilis. Mouit de^{us}
 mutare sententiā: si tu noueris mutare
 ppositū. i. emēdare delictū. Quid facit
 ergo pctōres: Cur nō ad deū reuertant^{ur}
 qñ tantā misericordiā peccatores ipsos
 suscipientes inueniūt. Ingt. n. Greg. in
 emel. Qui stare p̄tēpsit saltē post lapsū
 surgat. reuertētes nos dñs clemēter am-
 plectit: qz peccatorū vita ē indigna iam
 nō pōt q̄ flenb^{us} saluaf. hec ille. Et de pe.
 di. i. c. In actione. Cor p̄ritū et humilia-
 tū deus nō spnit. Et p̄ Ezechielē. xviij.
 c. dñs dicit. Nolo mortē peccatoris: sed
 vt puerat et viuat. Reuertimini et viuite
 Paulusqz ad Eph. ij. c. dicit. Deus di-

ues est in misericordia. Et itez. i. Cor. i.
 Benedict^{us} deus et pater dñi nostri ihesu
 xp̄i. p̄r misericordiā. Que oīa cōside-
 rās deuot^{us} Bern. sup cantica sermone.
 xxi. ait. Oio ppter māsuetudinē q̄ de te
 p̄dicat currem^{us} post te dñe ihesu audiē-
 tes qz nō spernas pauperē pctōrē n̄ hor-
 reas. Nō horruisti p̄stētē latronē: nō la-
 chrymātē peccatricē: nō chananeā sup-
 plicantē: nō deprehensaz in adulterio: n̄
 sedentē in telonco: nō supplicatē pu-
 blicanū: nō negatē discipulū: nō pse-
 cutorē discipulorū: nō ipsos crucifixorē
 tuos. hec ille. Nihil ergo i deo austerū
 nihil terribile est ad se venientib^{us} pecca-
 toribus. Ideo clamat. Venite ad me op-
 antes iniquitatē. Venite ad me flumē in-
 deficiens oīs caritatis. ad me q̄ vos crea-
 ui ad me q̄ vobis p̄tuli tāta bñficia. Ad
 me q̄ multis annis vos expecto. Ad me
 q̄ dulcissime vos iuito. Ad me q̄ vos be-
 nigne suscipio ad me q̄ vobis indulgeo
 Ad me vestrū creatorē: q̄ paratus sum
 dare vobis felicitatē regni celoz: quā no-
 bis cōcedere dignet^{ur} q̄ est benedict^{us} in
 secula seculorū. Amen.

¶ Sermo tertius de diuina caritate: in
 quo declaratur: quare deus benedictus
 et gloriosus multa peccata et oīa cuiuscūqz
 qz grauitatis remittit vere penitētib^{us} ad
 se redcuntibus.

Venite ad

me oēs q̄ laboratis
 et onerati estis. Itēz
 vbi supra. Et si quod
 cuiqz pctū mortale
 quia cōtra deū cum
 sit infinitū bonū: malū infinitū merito
 dici possit: verūtn vnū altero graui^{us} esse
 respectu alicui^{us} circūstātie: nullus sane
 mentis ambigit: imo et pleriqz pctōres
 licz alios penitētes videant: tamen se
 illis grauius errare rōne cognoscūt rō-
 neqz iudicat. Ob qd in dubiū venit. Si

divina caritas ad omne peccati genus et ad quoscunque peccatores se extendat. Ad quem saluator noster soluit in vobis premissis: cum dicit. Venite ad me omnes. Specatores. In quibus verbis tertia flamma divine caritatis exprimitur: de qua in primo dicendum est sub triplici conclusioe. videlicet.

Prima vocatur voluiois.

Secunda vocatur remissiois.

Tertia vocatur damnationis.

Capitulum primum quod deus suavis est omnibus et qualiter intelligitur illud dictum apostoli quod vult omnes salvos fieri cum tamen non omnes salventur.

Prima conclusio dicitur voluiois. In qua scire debemus quod deus graciosus est omnibus in ipso est vult omnes salvos fieri. iuxta illud psalmus. Suavis dominus universis et miserandus eius super omnia opera eius. Apostolus autem ad Timotheum. scilicet. loquens de liberalissima voluntate dei dicit. Deus homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Sed non immerito dubium oritur: quod cum non omnes salventur videtur quod voluntas dei non sit efficax: vel dictum apostoli est minus verum. Ad quod declarandum dicit doctor seraphicus. Bonum. in primo dei. xlvj. q. i. et illico. de lira super hunc passum quod dictum apostoli tribus modis exponitur. Uno modo ut sit ibi distributio accomodata sic et hic. Omnis homo timet in mari. Secundum enim communem modum loquendi intelligitur qui est in mari. Similiter Augustinus exemplificat. ut si dicatur. Magister iste docet omnes pueros de ista civitate: quod scilicet docet illos qui adiscunt. Nullus enim docetur nisi per ipsum. Sic in proposito potest esse sensus. Deus vult salvos fieri omnes homines quod salvantur: quod nullus saluatur nisi velit deus. Secundum modo potest exponi ut sit ibi distributio per generibus singulorum: et non per singulis generibus. Si cut cum dicitur. Omne animal fuit in archa. Hoc: quod de omnibus generibus animalium fuerunt ibi aliqua individua. Et deus de omni genere vult aliquos salvos fieri. scilicet de grecis de latinis: de planis: de subditis: et de omni genere. Et sic exponit magister sententiarum in

text. di. xlvj. p. li. Tercio modo potest exponi de voluntate dei antecedente et non consequente. Voluntas antecedens est: quod quod vult aliquid absolute. Voluntas autem que est consequens est qua quis vult aliquid consideratis circumstantiis. Voluntas antecedens est voluntas respectu eiusdem propter quod de hominem facit: et est irrefragabiliter bonorum. Voluntas prior est qua vult aliqua secundum preteritum meritorum. Dicitur autem iterum hac et illa voluntate: non est secundum diversitatem affectiois siue modi volendi quod sit in deo: sed secundum rationem connotandi et intelligendi. Prout enim dicitur deus velle salutem omnium antequam daretur connotat in omnibus hominibus ordinabilitas ad salutem tamen ex parte nature daretur: tamen ex parte gratie oblate. Dedit. n. de. n. a. secundum quam ipsum possent cognoscere: et cognitum querere: et quod situm invenire: et inveniuntur iterum: ac per hoc salutem obtinere. Gratia filii modo obtulit dum filium misit: cuius preteritum omnium saluti sufficit. Leges et mandata salutis tribuit et ostendit. Ipse in super propter est omnibus ingreditibus et omnibus inuocantibus cum. Velle ergo hominem antequam daretur saluare non connotat salutem. Velle autem consequenter saluare: est velle dare salutem ei que scit ad salutem pervenit per suum auxilium et gratiam: et connotat salutis eventum. Et sic non est dicere quod deus vult omnes homines salvos fieri.

Capitulum secundum: Qualiter deus penitentibus peccatoribus remittit omne genus peccati: et quomodo intelligitur de peccato in spiritu sanctum quod sit irremissibile.

Secunda conclusio dicit remissionis. Si enim deus vult omnes homines salvos fieri qui salvari volunt: adhuc remanet dubium de peccato in spiritu sanctum. Posito enim quod aliquis peccasset in spiritu sanctum et reverteri velit: utrum deus tale ad veniam susciperet. Et videtur quod non: quod peccatum in spiritu sanctum est irremissibile. Patet per Augustinum. li. de fide ad Petrum ubi ait. His qui peccatum in spiritum sanctum: neque hic neque in futuro remitti dicimus. His respondendum est secundum magistrum sententiarum dist. xlvj. secunda li. quod peccatum in spiritum sanctum vix aut

raro: aut difficulter remittit. Sed in eni
Zlerā. d. ales i. ij. sine. q. i. me. ij. ar. ij.
vbi tractat de remissione pccū. Et de pccū
tripliciter dicitur irremissibile. scilicet.

Negative.

Primative.

Contrarie.

C Negative ē irremissibile illud quod
nullo modo potest remitti. Et isto mo/
do est irremissibile pccū luciferi et aliorū
dānatorū. **C** Primative dicitur irremissibi/
le: qd nō hz aliqd dignū vt remittat. Et
sic oē pccū mortale est irremissibile: qā
nullū pccū mortale habet aliqd per qd
sit dignū remissione. **C** Contrarie vō dicitur
irremissibile: qz habet pāā dispositionē
ad gřaz: sine q nullo mō pōt pccū remitti.
Et isto mō ē irremissibile pccū in spi/
ritū scī: qz directe est pāā effectū spūs
scī: qui quidē dicit gřa penitentialis. **C** Du/
ius autē pccū sex sunt spēs vt patet p Aug.
in encheridion et de fide ad Petrū. et in
li. de sermone dñi in monte. et in li. de ba/
ptismo puulorū. v. 3.

Desperatio.

Presumptio.

Invidia fraterne gratie.

Obstinatio.

Finalis impenitentia.

Impugnatio veritatis agnita.

C Quarū specierum numerus assignat
fm Boni. in. ij. di. xliij. ar. ij. q. i. vbi di/
cit. qz cū pccū in spī scī sit pāālem
gřam. tunc aut est p ipsam rōne sui: aut
rōne antecedētū: aut rōne subsequētūz.
Si rōne antecedētū: cū ad pñiam ante/
cedāt timor et spes tanqz due mole: pāā/
timorē est psumptio: pāā spes est despe/
ratio. Si rōne psequētū: cuz ad pñiam
psequat emēda que pssit in duob⁹. s. in
vera pessione et vera satisfactione: sic su/
munt due spēs: quarū vna est impugna/
tio veritatis agnita: alia ē detestatio boni. Si
rōne sui: sic est obstinatio que comphe/
dit etiā finalē impñiam. Dicit ergo pccū
in spī scī irremissibile magis qz aliorū
pccōz genera: p eo q nō tm repugnat
gře: sed et dispositioni ad vniā et gřam

suscipiendā. Remissibile autē est tū rō/
ne diuine potētie remittētis: tū qz homo
pōt de illo penitere: excepto pccō finalis
impenitētie. **C** Nec autē finalis impñia dī/
upliciter: sicut pseuerātia. Nam pseue/
rantia vno mō dī. ppositū pseuerādi.
Alio mō dī continua pmanētia in bo/
no vsqz in finē. Sic et impenitentia vno
mō dī. ppositū nō penitēdi. Alio modo
dī. pmanētia in malo. Impenitē/
tia pmo mō. put dī. ppositū nō peniten/
di est pccū irremissibile: qz vix remittit
eo q tale ppositū claudit viam ad gřaz
et impedit gressū spūs sancti. Tamen
possibile est q illud peccatū interdū: lz
non semp remittat. Sed impenitētia se/
cundo mō dicta nullo mō pōt remitti.
C Nec autē nemini est attribuēda vsqz ad
illud instās in quo posset dici de aliquo
q finaliter sit impenitens.

C Capitulū tertiū de pccō dānatorū
q talibus etiā remitteret si ipsi verā peni/
tentiam facerent: et q penitentia eorum
nihil valet.

Etia conclusio de dānationis.

C Nam lz ea que dicta sunt lo/
cum habeant in his qui pec/
cant in via: et emēdant: dum

viuunt in hoc seculo: tamē nullo pacto
extēdi pōt ad eos qui in iferno dānati
sunt p sniam diffinitiuā. **C** His enī nunqz
deus vniā dabit: et tamē pñiam agunt.
sicut patet. Sap. v. c. Dicentes intra se
pñiam agentes. Ergo videt q dei beni/
gnitas nō sit oibus cois neqz oēs pñiaz
agētes dei suauitate inueniūt. **C** Ad qd di/
cendū est fm Boni. in. iij. di. xliij. pte. ij.
ar. i. q. ij. qz agere pñiam sine dolore de
culpa sua commissa pōt esse dupliciter.
Alut. ppter lesionē nature. Alut. ppter of/
fensionē maiestatis diuine. **C** Primaz pe/
nitentiā habere qz pōt ex sola natura si/
ne aliquo munere gře. Sicut enī homo
naturaliter se diligit: sic etiā odit omne
ppter qd malū incurrit. Et talis pñia est
in dānatione et in malis. Sicut hec in Zntia

cho scelestissimo: de quo dicit. ij. li. **M**sa
 chab. ix. c. Orabat scelestus dñm a quo
 nō erat misericordiā psecutus. Sui etiā
 in Esau: de q̄ dñs ad Heb. xij nō iuenit
 locū pñie: q̄ cū lachrymis postulassz
 eā. Hāc dñs nō acceptat: nec qs sic pe-
 nitēs iuenit grām vel veniā. Alia ē pñia
 q̄ qs penitet pp dei offensaz. Et hec nō
 est sine diuina grā gratuz faciēte vel graſ
 data: q̄ deo placet. Et qm̄ diabolus hāc
 h̄re n̄ pōt: ideo nec veniā h̄re pōt. Sz
 si p impossibile poneret q̄ diabolus z dā-
 nati possent h̄re hanc pñiam: tunc dñs
 daret eis grām. An̄ de diabolis loquēs.
 Bern. in lib. de gradib⁹ humilitatis ait.
 Sic enim deus ipauit in vniuersa
 vt si vellet recipere veniā nō neget. Mul-
 tum ergo pctū est tam graue: tam pon-
 derosum qd̄ de clemētissim⁹ peccatori-
 bus nō remittat siue sit mortale simplex
 siue sit in spū sanctū: siue in deū. Unde
 Criso. de pc. di. iij. c. talis ait. Talis ē mī-
 hi crede talis erga homines dei pietas q̄
 nūq̄ spūit pñiam si ei sincere z simp̄r
 offerat. Et si ad sūmū qs pueniat malo-
 rum: z inde tñ velite reuerti ad vitāz viā
 suscipit libenter z amplectit. hec ille. Et
 Hieronym⁹ ad Oceanū d̄ hac sic dicit.
 Que pctā fletus iste nō purget: Quas i-
 ueteratas maculas hec lamēta non ab-
 luant: Petrus trinam negatōem trina
 confessione deleuit. Aaron sacrilegiū z
 cōflatum ex auro vituli caput fraterne
 correxere pces. Dauid sancti z māsueti
 sumi viri homicidii piter z adulteriū
 septē diez emēdauit fames. Iacebat in
 terra: volutabat in cinere: z oblit⁹ regie
 maiestatis: lumē querebat in tenebris:
 illūq̄ tñ respiciens quez offenderat la-
 chrymabili voce dicebat. Tibi soli pecca-
 ui z malum corā te feci: z redde mihi le-
 ticiam salutaris tui: z spū pncipali cōfir-
 ma me. Atq̄ ita factū ē: vt q̄ me docue-
 rat virtutibus suis quō stans non cade-
 rem: doceret p pñiam quomō cadēs re-
 surgerē. hec ille. De ipso quoq̄ Dauid
 peccator grauiſſimo idē Hiero. ad Sa-
 binianū diaconū lapsū ita scribit. Torā

pñiam peccatoris ostēdit ps. l. quando
 ingressus ē Dauid ad Bersabee vxorez
 Arie Ethei: z a Mathā ppha correctus
 rēdit. d. Peccaui. Statimq̄ meruit au-
 dire. Et dñs abstulit a te peccatū tuum.
 Adulterio enī iunxerat homicidium. z
 tñ inde conuersus ad lachrymas. ait.
 Misere mei deus sz magnā. m. tuā.
 Magnū enī peccatū magna idigebat
 mīa. An̄ adiūgit z dicit. Simplicius laua
 me zc. Tibi soli peccaui. Rex. n. alii nō
 timebat. Et malū corā te feci zc. Lōclu-
 sit. n. deus oīa sub pctō: vt oibus mise-
 reret. Tñq̄ p̄fecit vt dudū peccator z
 penitēs trāſierit in magistrū. Alit. n. do-
 cebo iniquos vias tuas zc. Hec Hiero.
 Hoc vō qd̄ dictū est de Dauid notat. ij.
 Reg. xij. c. Ubi narrat q̄ post adulteriū
 pariter z homicidiū p Dauid cōmissū
 cū ei cōminaret Mathan. ppha iudiciū
 dñi. dixit ad Mathā. Peccaui domio.
 Statimq̄ audiuit Mathā rēdentē. Et
 dñs tranſtulit pctū tuū a te. Hec p oī-
 um diximus cōsolatione: vt sentiāt pec-
 catores oēs q̄ ampla sit caritas z beni-
 gnitas summi dei. Et ad hoc occurrit
 quoddā exēplum vere stupendum z ad-
 mirabile. sicut habet in legēda sancti Ba-
 silij. Vir. qdā venerabilis Beradius no-
 mine filiam suam habebat vnicam quā
 disponebat dñso psecrare. Diabolus vō
 callidus z astutus inflāmauit supra mo-
 dum vnū de seruis suis in amores puel-
 le. Hic cum impossibile iudicaret posse
 in amplexus tam nobilis puelle: z dñi
 sui filie puenit: accersit maleficiū quē
 dā subsidiū ab eo z auxiliū postulans p-
 misso precio. Cui ille respondit. Si vis
 mittam te ad dñm meū diabolū: cui
 si volueris obtemperare fauebit tibi: z cō-
 pletū erit desiderū tuū: z p̄spera queq̄
 succedent. Ad quem iuuenis ibo inquit
 sed modum terminūq̄ cundi insinua.
 Ille igit malefic⁹ ad diabolū p̄dictū
 iuuenē misit hec verba. Quoniā qdē
 mi dñe studiū meū ē omnes ques pos-
 sum tue adducere voluntati. Hic a-
 bi hunc iuuenem: precor: te vt suū ec-

fiderium assequatur. Et dano hanc episto-
 la iuueni dixit. Eade tali hora noctis ad
 monumentū cuiusdam gentilis ibiqz ac-
 clama demonem: et hanc cartā in aere ex-
 alta: et statim aderit tibi. Qui iuuenis hoc
 faciēs subito apparuit tenebrarū princeps
 cū sua comitiua. Et eplā plecta dixit ad
 eū. Credis in me? Qui ait. Credo dñe. et
 diabolus. Abnegas deū tuū? Qui respon-
 dit. Abnego. Dixitqz diabolus. Me a te
 decipiar: fac mihi manu tua scriptū in q
 pñtearis te xpō et baptismo et xpiane re-
 nūciare, pñsioni. Qui fecit scriptū qua-
 liter xpō abrenūciasset: et diaboli seruitu-
 ti se mācipasset. Et diabolus missis spū-
 ribz fornicatiōis ad eorū puelle istamādū
 in amore iuuenis dispuit. Postea aliq-
 bus elapsis dieb⁹ adeo puella i iuuenis
 amore puerfa est: vt patri diceret. vñ mi-
 hi iuuenē talē in virtū tradas: vel mortu-
 am me cito videbis. Et cū nulla pñsio
 ne possē eā pater lugēs et volens ab hoc
 proposito amouere: eā pñdicto iuueni de-
 sponsauit. Qui cū dieb⁹ aliquibz amozaf-
 tur cū vxore sua nouiter ducta: notat⁹
 est a multis q nihil xpianitatis erat i eo
 videbāt eū ecclesias fugere: crucis signū
 horere: et dei vba spernere: atqz alia fa-
 cere que bono viro nō pueniūt. Retule-
 rūt hi q obseruabāt vxori sue qd vide-
 rāt quidue de iuuenē sentirent. Illa vñ
 diligēter ingrendo a viro didicit verita-
 tē: et pñmesces valde iuuenē flexit vt am-
 bo ad sanctū Basilium pgerent. Ad quez
 cū venissent: et sibi oīa narrassent. ait ad
 iuuenē. Vis reuerti fili? Vellem inqt sed
 nō possū. Obligat⁹ enī sum scriptura p-
 pria ad diabolo seruandū. Qui Basilio.
 Nō sit tibi cure. Benignus est enī dñs
 et te penitentem suscipiet. Et pñnuo ap-
 prehēdens eū signū crucis impressit in
 frontē eius: inclusiūqz in cellula quadā
 post tres dies eū visitauit. Quē iuuenis
 libēter vidit. dixitqz. O pater terribiles
 sūt clamores demonū: qui tenētes scri-
 ptū meū i manu dicunt: Tu venisti ad
 nos: et non nos ad te dixitqz ei sanctus
 Basilius. Noli timere fili. Et iterū eo

recluso, p spso orauit. Post aliquot dies
 iterū visitauit eum. Qui iuuenis ait. O
 pater a longe nūc audio clamores de-
 monū et minas: et non video ipsos. quo
 cōfortato sanct⁹ Basilio discessit. Illa vñ
 die ad eū redijt. Qui iuuenis Bene in-
 quit habeo pater: Eidi nāqz hodie i vi-
 su te pugnante et vincēte diabolu. Post
 hec educēs eū: clerū et populū fecit con-
 gregari: et oēs monuit orare p iuuenē:
 quē tenēs manu ducebat ad ecclesiaz. Et
 ecce diabol⁹ cū sua comitiua ad eū venit
 et conabat rapere iuuenē de manu eius
 Iuuenis autē clamabat. Sācte dei adiu-
 ua me Diabol⁹ vñ dicebat. O Basilio p-
 iudicas mihi Ipse venit ad me. Ecce
 ego teneo eius scriptū tūc oēs q aderāt
 clamauerūt lyrieleyson. Et orāte Basi-
 lio ecce carta p aerē delata: et ab oib⁹ vi-
 sa venit ad man⁹ Basilij: quā ipse suscipi-
 ens dixit iuueni. Cognosce has litteras
 frater: et ille. Nee sūt dñe. Et fregit ba-
 sili⁹ scriptū in signū remissionis culpe tā
 grādīs. et regulā sibi bene viuēdi docuit.
 Recepit ergo iuuenis tāti sceleris remis-
 sionē q deū reliquerat q diabolo se dē-
 rat: q salutē suā in obliuionē tradiderat.
 O amplitudo misericordie dei. O abū-
 dantia diuine pietatis. Quis despabit?
 O oīum pctōz port⁹ refugiu salutis et vi-
 ta reuertimini ergo peccatores ad deū
 nō terreamini pctōz magnitudie. quo-
 cunqz peccato longe maior est dei mise-
 ricordia: quā nobis sua grā hic ipartiri
 dignet vñmo nos pducens ad eternaz
 gloriāz. Amen.

¶ Sermo quartus. de diuina caritate
 in quo declarat qñ ipse deus benign⁹
 pñdescendit humane fragilitati remittē-
 do pctā sepius iterata: a quibus pauci se
 abstinēt: et qualiter remittit eū multi-
 tudinē peccatorum.

enite ad
 me omnes qui labo-
 ratis et onerati estis.

Iterū vbi. s. Nihil si recte cōspicim⁹ de
bili⁹ est hūana mēte: q̄ velut arūdo a vē
to agitata facile mouet: facile flectit: faci
leq; a bono incepto deficit ⁊ ad malum
peruertit. Est vñq; hic in multē infirmitas
laboriosa: vt p⁹ pniaz p⁹ susceptā indul
gētiā pctōz relabāf in scelera multo plu
ra illis a qbus p antea fuerant absoluti.
Quib⁹ volēs deus ostēdere suā caritatē
eos ad se vocat ēf succurrere huic neces
sitati sua benignitate spōdēs. ait enī.
Venite ad me oēs q laboratis. s. sepis
peccādo: peccataq; multa isimul aggre
gādo. quia ⁊ vobis sū indulgere parat⁹
Eid quod plenius intelligendum est in
presenti sermone: de quarta flamma di
uine caritatis que multiplicitas vocatur
dicendum. Pro cuius declaratione no
tabimus tres conclusiones.

Prima dicit ruinationis.

Secunda dicit repli cationis.

Tertia dicit multiplicacionis.

Caplm̄ primū in quo aperitur error
eoruz qui dicunt: q si homo p⁹ pniā
cadat vel recidiet q illa penitētia nō
fuit vera.

Ria conclusio dī ruinationis:

p vbi veritatem hanc asserim⁹. s.

q homo p⁹ penitētiā pōt itez
ruere in pctm̄. et indigere misericordia
dei. **S**ed ptra hoc arguit nōnulli. d.
q si homo cadat a pnia: vel vt clarius
dicam. si homo p⁹ pniā peccat: q illa
nō fuit vera pnia. Curant aut illud pro
bare auctoritatibus sanctoruz. Nam vt
habet de pe. dis. iij. Amb. in sermone q/
dragefine ait. Penitētia est mala pre
terita plangere: ⁊ plangenda iteruz non
cōmittere. ergo q itez peccat veram pe
nitētiā nō facit. Item Greg. ait. Pe
nitētiā quippe agere est ⁊ ppetrata ma
la plangere: ⁊ plangenda iterū non per
petrare. Nam qui sic alia deplorat: vt nū
dissimulat aut ignorat. Et item Iheroz⁹
de sūmo bono inqt. Iheroz⁹ est nō peni
tens qui adhuc agit qd penitet. Nec vi
detur deū polcere subditus s; sublanāf

superb⁹. **E**t Aug. i. li. soliloquiorum
Inanis est pnia inqt quā sequens cul
pa coingnat. ergo ex his auctoritatib⁹
videt q pnia quā sequit culpa nulla est:
nec vera est. ergo si homines experientia
certa conspexerint: se p⁹ pniā ad pctā
prolapsos: eaq; pnia nulla fuerit. Quid
aliud remanet: nisi vt timentes ruinā
bonū facer nūq; velint. **E**uertat de⁹
q ita esse credamus. imo si qs hāc po
sitionē teneret: q si homo cadat a pnia
q pnia illa nō fuit vera: vel p⁹ quicūq;
cōceptū bonū: si ab illo desistat: q illud
bonū verū bonū nō fuit: tāq; hereticus
ab oib⁹ est vitandus. **S**unt hic atiqu⁹
error: impij manichei. Pro q pniādo
notandū est fm doctrinā Alex. de ales
in iij. volumine sūme sue q veritas pnie
accipitur dupliciter sicut ⁊ veritas cuius
libet virtutis. Ano modo enī virt⁹ vera
dicit que habet veruz virtutis c pus: vel
nata est habere qm̄ est de se. Et hoc est
d essentia virtutis. Alio modo dicit vt⁹
vērā: que perducit in finē. Et hec vītas
non est essentialis virtuti: Sed tm̄ dicit
virtutē p̄tinationē. **S**i ergo p̄io mō
dicatur penitētia vera: que verū virtutis
habet actū: sic de pnie veritate ē detesta
ri malū cōmissū: ⁊ p illo tpe nullū cō
mittere: ⁊ de futuro pponere n̄ pmittef
In hoc statu siqs decederet saluus esset
Et tm̄ ab his oibus pōt homo cadere: ⁊
ita a pnia vera vīrate p̄mo modo dicta
Si aut dicat penitētia vā que pducit
in finē: vt finalis ⁊ continuata. ab hac
non est cadere. Nam si quis longo tpe
in pnia pmanisset: in qua si fuisset mor
tuus fuisset aggregatus numero electoz
postea in pctō mortali moreret: p̄terita
penitētia ipsū nō saluaret. Nō remanet
tm̄ quin pnia illa nō fuerit vera: imo ēf
verissima. Et ab illa pōt homo cadere
Patet hoc i niniūns hoib⁹ q pniāz
agentes in p̄dicatione bone subterfu
gere subuersionis interituz meruerunt.
Non enim p̄secuti fuissent gratiam: nisi
illa fuisset vera pnia. Et tm̄ vt notat in
e. liē igit niniūte. de pe. x. iij. ca postea

ad vomitum sunt reuersi: ex ira dei ex
ciuitas a rege medo:uz subuersa est re-
gnate apud Hebreos. Josia. Et etia ad
hoc pueniens est exemplū Dauid de q
ij. Reg. xij. c. dicit q de peccato mortis
Erie penituit: et dñs pñiaz eius accepta-
uit. Postea vero peccauit iteruz nume-
rando populū: put plen⁹ legis. ij. Reg.
penult. c. et nihilomin⁹ pñia ei⁹ pñia a
qua cecidit fuit vera. ¶ Intelligēde ita
q sunt auctoritates in pñariū adducte.
Nam fm Gratianū de pe. dif. iij. c. 53
vba. illa vba auctoritatū nō ad diuersa
tpa sed ad idē tempus referunt. vt. scō
tpe quo quis deflet mala que cōmisit et
penitentiā facit. non peccet et scelera non
cōmittat. Pñia egdē habet eē in libero
arbitrio fm statū vie quod veribile est:
et potest a bono in malū. et a malo in bo-
num sepius exire.

¶ Caplm secundū: qualiter deus nō nñ
semel sed pluries peccatoribus peniten-
tiā remittit oīa peccata: et quare penitentia
potest iterari: baptismus vero nō.

Secunda conclusio dñ replica-
tionis. Nam licet homo possit a
vera pñia cadere i pñiā: potest
tamē sepius p pñiaz surgere et dei mīaz
inuenire. ¶ Contra quā mīaz pleriqz cō-
ueniūt asserentes nō nisi semel pñiaz
peccatorib⁹ posse p pñiaz a peccō resili-
re. Et lz homo vt dictū est a vera pñia va-
leat ruerē. nō tñ pñiam iterū agere
fructuosam. Arguūt aut q ambrosius
dic. i. c. Repūit. de pe. di. iij. Sicut vnū
baptisma. ita vna est pñia. ¶ Quib⁹ re-
spōdendum ē qz Bon. in. iij. di. xliij. q
dictū Ambrosij intelligit de pñia solem-
ni fm morē aliquarū ecclesiar. non aut
de pñia cordis qua peccator mente ad
deū puerit. ¶ Ad aut pñia possit itera-
ri baptism⁹ vō nō pbat triplr. ¶ Prio
quia i baptismo ipunitur character q ē
idelebilis. in pñia vero nō. ¶ Scdo qz
baptismus est contra morbū non itera-
bilē qualis est originalis culpa sed pñia

contra morbū iterabile qualis est mor-
bus peccati actualis. Et medicina debet
aptari morbo. ¶ Tertio quia baptism⁹
habet totam efficaciam a passiōe xpi: sed
penitentia non tñ a passiōe xpi: s; etia
ab actu nro. Ideo baptismus non iterat
sicut et pñia. Penitentia vero iterat fm
q voluntas nostra cōuertit et reuertitur
¶ Dices ergo q pñia nō possit iterari ē
error: crudelissimus claudens viscera de-
i uine misericordie: cogens omnes peccā-
tores ad desperandū: ideo sciāt oēs pecca-
tores q deus misericors et clemētissim⁹
paratus est indulgere: nō tñ semel: sed
bis ter milies etc. Unde et ipse dñs ih̄us
Matth. xviij. c. dicit interroganti Petro
et dicenti. si peccauerit in me frater me⁹
dimitta vsqz septies ei. Non dico tibi se-
pties. sed vsqz septuagies septies. i. toties
quotiens fm Hiero. Et ponit numer⁹
finit⁹ pro numero infinito. Sic Aug. d.
pe. di. iij. c. Adhuc instant. ait Quoniam
quotidiana est offensio oportet vt quoti-
diana sit remissio. Cur docuisset domi-
nus orantes dicere: dimitte nobis debi-
ta nostra nisi ipse nobis misericors per-
seueraret: qui nos ab hac petitione non
vult deficere? Hec Aug. Hieronymus
aut ad Rusticum scribit. Septies in die
cadit iustus et resurgit. Si cadit quō iu-
stus: si iustus quō cadit? S; iusti voca-
bulum non amittit q p pñiam semp re-
surgit. Et non solum septies. sed septua-
gies septies delinquenti: si conuertatur
ad pñiam peccata donant. hec ille. Ad
hoc etiam Lactanti⁹. vi. li. diuinarū insti-
tutionū aduersus gentes ait. Nemo. n
potest eē tam circūspectus: tam prudēs
quin aliquādo labat. Et idcirco deus im-
becillitatez nostrā sciens: p sua pietate
aperuit homini portum salutis: vt huic
necessitati cui fragilitas nostra subiecta
est medicina penitentie subueniret. Et
Leo Papa. de pe. di. i. c. multiplex mise-
ricordia dei. Inquit. Multiplex mise-
ricordia dei ita lapsis humanis subue-
nit: vt nō solum per baptismi gratia: sed
etia per penitentie medicinā spēs vite re-

paretur eterne: ut qui regeneratiōis do-
na violassent: pprio se iudicio condem-
nantes ad remissionē criminū puenirēt
¶ Quid igit peccatores se excusādo rī
debūt. Quid gratiosi possūt audire de
deo q̄ q̄ tot multiplicatis vicib⁹ veniā
polliceat his qui ab eius amore nō semel
mī: sed toriens propria malicia cadunt
Esperi cor tuū o peccator negligēs: et vi-
de si erga te blādus sit deus. Esto qppe
ut nunc ad ipsum reuertaris et dicas ei.
peccaui: et statim indulget tibi et modi-
co interuallo tps occurrente iterū pec-
cata p̄stina vel p̄iora committis: si re-
uertaris ad deū: et dicas ei: hūc me infe-
licē peccaui dolco. ignosce mihi: adhuc
iterū impetras qd optas: et adhuc post
paululū: pposito bone volūtatē relicto
reciduas. grauiora facinora p̄sequen-
do: postqz si compuncto corde ad deū
clamaueris pro remissione impetranda
exaudiet te.

¶ Capitulus tertius qualiter deus remit-
tit peccatori penitenti multa p̄cā: nec pp
multitudinē negat ei veniam

Et t̄ia conclusio dicit multipli-
cationis. **¶** Stēdit enī deus pec-
catoribus caritatē suā: cum si in
vno solo si fieri posset omniū maloz:
siue demonū: siue hominū eēt peccata
omniū hereticorū idolatrarū: omniū
homicidarū. et hūmīmodi. hic tamē ad
deū conuerti desiderās benigne suscipit
nec despiciat ob tantā cōgeriem p̄cōrū
iniquitatūqz. Quod vtiqz verū constat
ēē auctoritate. Isaias namqz in p̄sona
dei. xliij. c. ait delebo iniquitates tuas ut
nubem: et quasi nebulā p̄cā tua. Dicit
iniquitates in plurali ad notādū qd plura
et multa peccata remittit et si in vno in-
ueniantur. Idipsum voluit dñs ostendere
p̄ Ezechielē. viij. c. vbi ait. Si impi⁹ ege-
rit p̄niam ab omnibus peccatis suis que
opatus est. et custodierit vniuersa p̄ce-
pta mea: et fecerit iudiciū et iustitiam: vi-
ta viuet: et nō moriet. Omniū iniquita-
tū eius quas opatus est nō recordabor

Dicit ergo de⁹ remissus se nō aliquat⁹
oia atqz nō se recordaturū. **¶** Si dūctū
tamē est in eo qd dicit: non recordabor
qa nō recordari potest duplici itelligi.
Primo q̄tū ad simplici oblitionē. Et
h modo nō puenit deo: qa oia scit: p̄-
terita presentia et futura. Alio mō non
recordari potest itelligi q̄tū ad vin-
dictā et p̄tionē: ut si qd non recordat⁹
de alicui⁹ peccato ad ipsū puniendum et
iudicandū. Et hoc modo nō recordari
dicit de deo. Lūz ergo dicit. non recor-
dabor. sensus est iste. Cum peccatorem
penitentē conspexero: ita eū videbo ac
si nūq̄ peccasset. Igit audt tu aīa vocē
clamanis dei qui ad te loquitur: ubiqz
dicit. Tu fornicata es cum amatoribus
multis: tamē reuere ad me et ego sus-
cipiam te. Lur tam dura es o ingrata
creatura? Lur nō mollis cor tuū ad vo-
cem tam dulcem celestis sponsi: forte
dices. Timeo ipsū: et despero. ppter mul-
titudinē p̄cōrū meorū. **¶** In non audisti
que dixit paulo ante: Sz ad huc ut spes
tua subleuet: specularē et cōsidera illam
peccatricē Magdalenam cui dñs p̄cā
dimisit. **¶** Sz multa et varia cōmiserat
p̄tra deū cū p̄ditione aīarū suoz: p̄ori-
moz: et tamē scribit Luc. vij. c. Dixit ihs
phariseo qui de ipsa murmurabat. Re-
mittunt ei p̄cā multa. **¶** Barc⁹ i euan-
gelio suo asserit ihs xps ab illa eiecisse.
vij. demonia: per que sz Greg. i omel.
sup Luc. vitorū vniuersitas designatur
Magda olim peccatrix: nūc vero scā
quid remisit tibi lachrymāri xps: **¶** Aliū
quid vni p̄ctū? Lette inquiet ad oēs
euangelicā vocē p̄serutantes. **¶** Nō vnus
sz p̄ra mihi dimissa sūt. Et inā oēs p̄cō
res mundi ad pedes ihu currerēt sicut
et ego: qa vntuiqz diceret: Remittunt
tibi p̄cā tua. Que omnibus nobis re-
mittat dominus noster. **¶** Ihs xps salua-
tor seculi: concedens hic nobis gratiaz
dēnum perducens nos ad eternā glo-
riam: qui sit benedictus: exaltatus: ma-
gnificatusqz in secula seculorū. Amē.

Sermo quintus de diuina caritate:
in quo ostenditur q̄ ardens sit amor d̄i
unus vt saluentur peccatores: quos etiam
iextremo vite si vere penitentiaz egerint
libenter suscipit.

Venite ad

me omnes qui labo
ratis et onerati estis.
Iteꝝ vbi. s. Re gra
de o caritate diuina
aggrediar in presen

sermone: in quo contemplabimur lau
tudinem diuini amoris: qui tam vehe
mens et ardentissimus est erga quoslibet
peccatores vt saluent: vt post inueterata
in malis consuetudinez diuturnaq; per
seuerantia si se corrigere voluerit benigne
adhuc eis veniam prebet. Hoc vtiq; i qn
ta flama amoris saluator expressit: cum
dixit. Venite ad me o. g. la. et onerati estis.
et. Unus siquidem peccator: vetustate co
suetudinemq; designat. q̄ aggrauat illos
qui penitentiam differunt: non solum vs
q; ad decrepitam senectutem: vep etiaz
vsq; ad extremu vite. His tamē ita tar
de ac sero penitentibus spondet redem
ptioꝝ mundi peccatorum indulgentiam
Ob quod in presenti sermone apertam
hanc flammam more solito sub triplici
conclusionē.

Prima conclusio vocat difficultas.

Secunda conclusio vocat possibilitas

Tertia conclusio vocat remissibilitas.

Capitulū primū qualiter hi q̄ p̄niam
differunt vsq; ad extremu vite vix p̄nt
vere penitere propter impedimenta que
possunt occurrere.

Prima conclusio dicit difficultas

P differre siquidē p̄niam vsq; ad
extremu vite i malo pseuerando

periculosissimus est q̄a difficile ē vt possit
quis tunc digne penitentiam agere pro
pter quinq; impedimenta que possunt oc
currere.

Primu dicitur passionū alteratio.

Secundu d̄ caritatis priuatio.

Tertium d̄ in peccatis habituatio.

Quartu d̄ diaboli impugnatio.

Quintu d̄ p̄pinq̄oz inimicatio.

Primu impedimētu d̄ passionum
alteratio. Solet eni euenire q̄ in extre
mitate vite quādo peccatores infirmat
in sensitua pte adest maximus dolor et
timor maximus. et quādoq; vterque sit:
et vtraq; passio vehemens nata est im
pedire liberu arbitriu et vsum libere rō
nis et voluntatis. Et licet omnes nostre
passiones rōnem et mentē hominis tri
stari habeāt. tamē fm Aug. li. lxxiiij. q̄o
nū. q. xxxvj. Passiōes causate a tristabi
libus plus mouent q̄ passiōes causate
a delectabilib⁹. Actus autem displicen
tie de peccato ad hoc q̄ sit sufficiens ad
penitentiam veraz necessario requiritur
habere vsum liberu rationis q̄ multo
tius ppter passiōes speditur. Efficuū
quippe multi frenetici: et nec dei nec sui
valent recordari. Multi perdūt loque
lam cum sensu: et loqui quippiā non p̄nt
Hinc Aug. in sermone de innocentib⁹
ait. Hac ai aduersioe pcutitur peccator
vt moriens obliuiscatur sui: qui dum vi
ueret obliuiscit deū. Ex hoc Aug. d̄ pe.
di. vij. c. null⁹. ait. Null⁹ expectet quādo
peccare nō potest. Arbitriū querit liber
tatem vt delere possit cōmissa nō neces
sitatem. Quis p̄i⁹ itaq; a peccatis relin
quitur q̄ illa relinquat: non ea libere s̄
quasi necessitate condemnat. **S**ecū
dum impedimētu dicitur caritatis pri
uatio. Ad hoc eni vt displicētia peccatoꝝ
sit deo grata: est necesse q̄ sit debite cir
cūstātiata circūstātia principij et finis. s̄
ē q̄ sit voluntaria ppter deū Unde Aug.
in predicto. c. nullus. Scriptū est inquit
nemine sine caritate posse saluari. Non
itaq; in solo timore viuit homo. Quem
ergo penitet: oportet nō soluz deū timef
udicem: sed etiā iustū diligere: vt nō tū
penā timeat: s̄ anxiet̄ p glia hec ille. Cū
ergo in tali extremitate vite magis quis
timore q̄ amore ducat ad penitentiam.
periculosum est tale tempus expectare.

Tertium impedimentū est peccator habitatio. Nam ut plūs dicit. habitus est qualitas de difficili mobilis a suo subiecto. Et frequentatis enim actibus generatur habitus. Cum itaque aliquis diuturno tempore in mundi amore perseuerat: difficillimum esset ipsū trahere ut mundū nō diligat: et de perduto mundo nō doleat. Dicit namque Gregorius in moralibus. Nunquā sine dolore perditur: quod cum amore possidetur. Et idē ego multa exempla de hoc. Nam cum dices quidā laboraret in extremo: ego cum monebā ut animā suā deo cōmitteret. Ipse vero sentiens a suis domesticis et familiaribus per domū discurrentibus contractari bonā suā cum suspensis dicebat: Deu meheben me. tantū laborauit per his bonis adipiscendis: et modo diripiū mīhi. O diuinitate mee. o pecunie mee. o iocunditia mea quis vos possidebit. Inter hec et huiusmodi parū de sua salute sollicitus miser rimus expirauit. Fuit aliud exemplum etiam huic simile in ciuitate. Spoletī. Vbi enī erat puella quedā formosa quā vanitatibus semper intentā erat. et nihil de futura vita cogitabat. Nec infirmitate percussa monitiones et hortamenta salutis abhorrebat. Tandem cum cerneret se super viuere nō posse: petiit cuncta ad ornamentum corporis expectantia. Et cum se ornasset quasi nuptias intraturā cum singulabus et suspensis enī moriar dicens: enī dilectam mīhi vitam ablatam cōspicio o diabole suscipe animā meā. Inter hec verba expirauit damnata et desperata.

Quartum impedimentū dicitur diaboli impugnatio. Ingerit namque diabolus graues temptationes cum aliquem appropinquare fini conspiciat. De quo psalmista ait. Insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Quia et si a circumstantibus nō videat: apparet tamen ei: et grauis his qui ad mortē corporales laborant. Et Beda refert in gestis anglorum. quod rex quidā aglicus Odoardus noīe habuit milite in armis pugnā: sed corruptū in moribus: qui frequēter admonit⁹ i sanitate pēnebat se conuertere

Cū autē improuisa infirmitate seriretur a rege visitat⁹ et monet⁹ ad penitentiam. Qui reuocit dicens: quod videt hoc facere ex humiditate cordis. Cum vero ad mortis deducere terminos: iterum rex visitauit eum monens ut peniteret. Qui dixit. O dñe nū rex: tarde est cum iam sum iudicatus et damnatus. Quod nō possū pētere quia parū anteq̃ ingressus fuissī domū istā: intrauerunt duo clarissimi iuuenes quorū unus sedebat ad pedes lecti mei: alius ad caput: qui et dixerūt. Iste adiudicatus est mortis. Videamus si aliquid inus habemus in eo. Et unus extraxit librum speciosissimū de sinu suo sed valde paruum litteris aureis et fulgentibus scriptū. In quo legēs vidi aliqua parua bona que fecerā in iuuentute mea anteq̃ mortaliter peccasset. Et cū miro modo exultaret in visione eorū ecce duo terribili demones intrauerūt et portauerūt unū magnū librū terribilissimis litteris scriptum. In quo vidi scripta oīa peccata mea atq̃ flagitia. Et dixerunt dictis angelis qui hic erant: Quid hic facitis: cum i nullum ius habeatis: et liber vester nihil valeat: sed bene vester. Angeli autem responderūt quod verū est. et recesserūt. Et hi duo demones cruciāt me. Quibus dictis expirauit. Nec nū malis diabolus molestus est in extrema vita: verū etiam et bonis et sanctis. Scribit enī Cyrillus ad Augustinum de transitu Hieronymi. quod Eusebius vir sanctissimus olim discipulus Hieronymi: cum esset vitā migratur⁹ adueniente die qua se ex Hieronymi reuelatione migratur⁹ sciebat: die tertio precunte: labore febriū cōcussus valide se super terrā magistrī sui Hieronymi nō inemor nudū reclinari fecit a fratribus. Et a singulis osculū accipiens: benigna eos consolatione confortauit: ut in sēto manerēt. pposito. Deinde sacculū quod optebat gloriofus Hieronym⁹ deferri: et sup se deponi fecit. Ordinauitq̃ se nudū ad instar gliosi Hieronymi magistrī sui cū eccliam in quā iacebat scī Hieronymi cauer sepeliri. Post hoc corpe dñi nfi

Ihu xpi se munit deo et b[eat]o Hieronimo deuote se c[on]m[e]dauit: et sic p[er] tridu[m] locutione corporali ac priuati uisione: circūstantib[us] alternatim fratribus psalterium: passionē d[omi]ni: et alia sacra p[er]tinue legentibus iacuit. Dux quippe ē hoc q[uo]d narro ait Cyrill[us] et cūctis r[ati]one uentibus formidabile. Die enī quo moritur[us] erat a[n]i[m]a b[eat]e aie exitu p[er] duas horas venerabilis Eusebius cepit ita terribiles actus pagere q[uo]d circumstantes monachi pauore perterriti timētes in terra iacebant. Mā quandoq[ue] trasuersis oculis manibus simul iunctis: uoceq[ue] dura: facie terribili clamabat. Non faciā. Non faciā. Veni[re]tis. Veni[re]tis. P[ro] hoc ad terrā uertens faciē suam: in terra eas firmabat. Q[uo]tum poterat clamans. Ad iuuate me fratres ne pereā. Q[uo]d monachi uidentes: Oculis lachrymantibus euz interrogauerunt quid hoc esset. Ad quos ille. Nōne uidistis demonū agmina qui me debellare cupiebant? Et illi Quid te facere volebant cum dicebas: nō faciā. mētiris? At illis. Conabant[ur] ut dei nomē blasphemarem. Tūc enī h[ic] facere negabam ac clamabam. At illi Quare pater abscondebas faciē tuā in terram? R[es]p[on]dit. Me eorum cōspectu uiderem: qui tam turpis et terribilis est q[uo]d oēs terrores qui sunt in mūdo respectu eius nihil sunt. Tandē apparente Hieronymo glorioso feliciter expirauit. Si ergo amicus deitam durū p[re]liū cum diabolis est congressus quid facient demones his qui dei sunt inimici? Nō seruandū est illud Ecc. v. c. Ne tardes conuerti ad deū: nec differas d[omi]n[u]m die in diem. Subito enī ueniet ira illius: et in t[em]p[or]e uindictę dispdet te. ¶ Quintū impedimētū est amicorum seu propinquorum inimicatio. Et. n. d[omi]n[u]s Math. x. c. dixit. Inimici hominis domestici eius Cōuenit enī istud diuicib[us] et magnatib[us] q[uo]d i fine nullus eis audet nominare cōfessiones uel satisfactiōē. Sed qui sunt amici sollicitant: si q[uo]d de suis bonis rape possunt. Quot moriuntur sine p[er]uicacia p[er] culpā

propinquorum. Hinc est q[uo]d eccl[esi]a medicis p[re]ceptū dedit. et de pe. et re. c. cū infirmitas. d. Cū infirmitas nonnunq[ue] ex p[ec]c[ati]o proueniat. dicente d[omi]no languido quem sanauerat: uade et amplius noli peccare ne deterius tibi contingat. p[re]senti decreto statuimus: et districte precipimus medicis corporum: ut cū eos ad infirmos vocare cōtigerit: ipsos ante oīa moneāt et inducant. ut medicos aduocēt animarū. Et postq[uam] infirmo fuerit de spiritali salute prouisum: ad corporalis remedium medicine salubrius procedatur. cum cessante causa: cesset et effectus. hec ille. Cū itaq[ue] ex p[re]dictis alijsq[ue] impedimētis manifestū sit sepe penitentiam differētibus periculus graue imminere: non ē securū tardare usq[ue] in finem.

¶ Capitulū secūdū qualiter non negat peccatoribus penitētia: etiā in extremo uite: et q[uo]d de nullo peccatore ē desperandum in hac uita.

Secunda conclusio dicit possibi-

litas. Nam et si sit difficile: ut

homo qui diu in malo p[er]seuerauerit ad bonā uiam redeat: nō t[ame]n ē impossibile. Immo p[otes]t esse ut quispā omni t[em]p[or]e uite sue fuerit malus: et tamē in ultimis ad deū reuertat. Probat[ur] equidem hoc quintuplici uia.

Prima uia d[icitur] auctoritatis.

Secunda uia dicit libertatis.

Tertia uia d[icitur] p[re]cepti maiestatis.

Quarta uia dicitur caritatis.

Quinta uia d[icitur] exemplaritatis.

¶ Prima uia d[icitur] auctoritatis. Probat[ur] enim esse possibile ut hoīes ad salutem ueniant post diuturnā in p[ec]c[ati]s consuetudinē. auctoritate Leonis. et ponitur de pe. di. vij. c. mēmo. Mēmo est desperāndus dū in h[uius] corp[or]e p[er]stitutus est. Et idē in libro de uita xpiana ait. Nonnullos scimus et legimus qui antea aut ignorātie cecitate: aut causa perfidie: aut adoleſcentie uanitate decepti: multiplici et vario p[ec]c[ati]o[rum] gen[er]e tenebāt[ur] obnoxij et p[er]fusa sūctē dei clementissimā p[er]ueniā postea

ab errore conuersi: maiora adhuc opa
fecisse iustitie q̄ ante pctā commiserant
¶ Secūda via dicit Libertatis. Aliq̄
eniz de corpe creat aia: unusq̄q̄ viator
liber est: et de cōi lege ad bonū et ad ma
lū pronus. Unde sic se habet unusq̄q̄
pctō: ad bonū, sicut quilibet iustus ad
malū. Sed sicut q̄ diu i libero arbitrio
sumus, unusq̄q̄ q̄milibz scīs secur⁹
esse nō potest: ita et oīs pctō: q̄cunq̄
nequā despare nō v̄z. Propterea dicit
ro. ad Julianū ait. Etenim scī corruunt
si fuerint negligētes: et pctō: res pristini
recipiunt gradū. si sordes fletib⁹ lauerint
Hoc q̄dem dico vt te nō terreat descē
dentes: sed puocent ascendētes. Aliq̄
a malis exemplū sumitur: et reb⁹ seculi
semp a parte meliori incitāmēta salutis
sumunt. hec ille. **¶** Tertia via dicit pre
ceptū maiestatis. Māz satisficere deo vsq̄
ad extremū est oib⁹ pceptū. Procepit
nāq̄ deus pñiam indifferēter pctōib⁹
Sed vt ait Aug. in sermone confessorū
seruū pigrum nō dānaret si ea que fieri
nullo mō poterāt imparet. ergo indiffe
renter oēs pctōres possūt facere pñiaz.
¶ Quarta via dicit caritatis. Omnes
ex caritate tenent diligere pñios suos
siue sint boni siue sinistrali. Sed funda
mentū huius caritatis est: quia proximi
possunt participare beatitudinē. Sed q̄
sunt mali: sunt tanq̄ pñii ex caritate
diligendi: ergo possūt participare beati
tudinē. Sed hoc nō possunt q̄ diu i pctō
sūt. ergo pñi a pctō resurgere. **¶** Quin
ta via dicit exemplaritatē. que probatur
exemplo. Legit in legenda scī Andree
q̄ senex quidā nomine Nicolaus adiit
sanctū Andream. d. Domine ecce. lxx. anni
uite mee in quib⁹ luxurie deservitui. Ac
cepi aliquādo euangelii orans deum vt
mihi amodo continētiā largiret: s̄ in
ipso peccato inueteratus et mala concu
piscētia inflammatus: statim ad opus
solitū reuertebat. Quadam autē vice ob
litus euangelij qd sup me posuerā ad lu
panar tui: statimq̄ meretricē dixit mihi
egredere senex egredere: quia angelus

dei es tu. Me me contingas. neq̄ huc
accedere psumas. Et deo enī sup te mi
rabilia. Stupescimus recolui q̄ mecum
euangelii deuulsiem. Nūc ergo sancte
dei pro salute anime mee pia tua oratio
intercedat. Audis hoc beat⁹ Andreas
fletu cepit: et a tertia vsq̄ ad horā nona
orauit. Et sargens comedere noluit: sed
dixit. Non comedam nisi sciam si dei
miserebit istius senis. Cūq̄ diebus .v.
ieiunasset venit vox ad Andream. d. Ob
tines Andream p sene. S̄ sicut ieiunij
macerasti te: sic et ipse se affligat ieiunio
vt saluet. Qd et ipse fecit mensib⁹ .vi. in
pane et aqua ieiunās. Et postmodū ple
nus bonis operib⁹ in pace quieuit. De
nit ergo vox ad Andream. d. Per ora
tionē tuā Nicolaum quē pdiderā acqui
siui. Ex his ergo colligimus q̄ nemo sit
tam prauus: q̄ post recta facinora lon
go tempore penitēs nō possit. Aliud. n.
est dicere q̄ sit difficile: et aliud q̄ sit im
possibile. Prīmū verū est. secundū nō
solum falsum: sed hereticū et contra oēs
veritatem scripture.

¶ Capitulum tertium qualiter si nūq̄ hō
bene fecisset: sed semp fuisset mal⁹. et nū
in vltimo uite penitentiam ageret deus
sibi indulgeret.

¶ Tertia conclusio dicit remissibi
litas. Posito enī q̄ aliquis toto
tēpore uite sue inimicus dei fuit
nihilq̄ boni operatus est in infantia: vl
in pueritia: vel in adolescentia: vel iuue
tute: vel deniq̄ in senectute: adhuc de il
lius salute non est desperandum. Talis
egrotat grauius: nihil cogitans de emē
datione: non sic est desperandū. Incipit
laborare in extremis: nec agit pēnitentiā
adhuc nō est desperandū. Ducit ad talē
terminū q̄ nō potest ampli⁹ dicere nisi
hec verba. Peccaui deus miserere mei
Si ex corde talia loquit: tam ampli⁹
ma est dei misericordia: q̄ indulget sibi
omnē vitam male actam et ascribit euz
numero electorū. Et hoc probat quin
B34

tuplici testimonio.

Primum est Hieronymi.

Secundum est Leonis pape.

Tertium est Iulij pape.

Quartum est Cypriani.

Quintum est celestini.

Primū testimoniu est Hieronymi ad Paulā de dormitiōe bleſſile. q. xx. ſue etatis anno diem clauſit extremū. d. ſic. Cum ſanctum corpusculū febrili ar- dor excoqueret: et ſemitanimē in lectulo vallaret circulus p̄pinq̄uorū: hec in ex- tremis verba mādabat. Orate dominū Jeſū vt mihi ignoſcat: quia implere nō potui quod volebam. Secura eſto o mi bleſſilla. Conſidimus probare vera eſſe que dicimus: numq̄ eſt ſera conuerſio. Eor hec primū in latrone dedicata eſt. Amen dico tibi hodie eris meū in pa- radiſo. Et idem ad damasum papam. et ponit d. pe. di. i. c. importuna. Chriſtus inquit de cruce in paradīſū latrones tu- lit. Et ne quis aliquando ſeram conuer- ſionē putaret ſequi homicidij penā mar- tyriū **S**ecundū testimoniu est Leo- nis pape. et notatur i decretis. xxvi. q. vi. c. hiſ qui. Ubi ait. Miſericordiē dei nec menſuras poſſumus ponere nec tēpora diſſimire: apud quem nullas patitur ve- nie moras conuerſio. dicēte dei ſpiritu p̄ p̄phaz. Tū pueri? ingenueris ſalu? cris **T**ertiu testimoniu est Iulij pape. xx. vi. q. vi. c. Si p̄ſbyter. ubi ait. Sēra con- ſeſſio in vltimo tpe poteſt eſſe. quia dñs non ſolum temporis. ſed etiā cordis in- ſpector eſt. Sicut latro vnius momentī penitentiā meruit eſſe in paradīſo in ho- ra vltimē conſeſſionis. **Q**uartū testi- moniu est Cypriani in epiſtola ſecunda ad Demetrianū. q. dicit. In iſto adhuc mundo p̄manenti nulla penitentiā ſera eſt. Pater ad indulgentiam dei aditus et querentibus atq; intelligentibus veri- tatem facilis eſt acceſſus. **Q**uintum testimoniu est celeſtini pape. xxvi. q. vi. c. Cognomin? Perdidisset vñq; latro in cruce p̄mū ad xp̄i dexterā pedēs: ſi illum hore vñus penitentiā nō iuuiſſet

Cum eſſet in pena penituit: et p̄ vñi? cō- ſeſſione ſermonis habitaculū paradīſi eo p̄mittente p̄meruit. Sēra ergo ad deū conuerſio in vltimis poſitorū mēte poti? eſt eſtimāda q̄ tpe. p̄phā hoc taliter al- ſerente. Cum cōuerſus ingenueris tūc ſalu? eris. hec ille. Pater ergo q̄ largiſſi- ma eſt dei caritas: et eſſuſa pietas illius q̄ nō tñ peccata relaxat: ſ; et ex modica p̄niā fetidiſſimos pctōres ad ſuaz grām ſuſcipit: quā ipſe nobis largiatur qui eſt benedictus in ſecula ſeculorū. Amen

Sermo ſextus de diuina caritate: in quo aperit q̄ inestimabile ſit p̄ciū nre redemptionis: vbi offeritur copioſiſſime ſanguis xp̄i: vt peccata abluant: quem ipſe xp̄us paſſus offert oibus gratioſe.

Enite ad

me oēs qui laboraſ et onerati eſtis. Itēz vbi. ſupra. Lupienti ſcire p̄fundū diuine caritatis: neceſſariūz

eſt inſpicere dei filiū in cruce pendētem q̄ vt p̄ne iuſtitie ſatiſſaceret: recuparet q̄ p̄dū hūanū gen? voluit: p̄cioſū ſā- guinē ſuū eſſūdere. cui? v̄tute nobis pec- cata p̄donāt: grā p̄cedit: et apit ſanua re- gni celorū. Erāt enī tria q̄ hoies i celum p̄ſcederē ipediebāt: diabolica p̄as: dei in- ſta ſeueritas: et p̄pria hoīuz malicia: p̄ q̄ v̄gnat? mūdi redēptor i ſuo corpe ſa- cratiſſimo ſuſcipere omne debitum ſa- tiſſactiōis. Uñ oēs pctōres ad deū volē- tes redire ſecurum hñt ad illū acceſſuz cui n̄ p̄pria merita: ſ; inocēns Jeſu me- riti offerre valēt. Idcirco i p̄ſēti ſmōe de ſexta flāma diuine caritatē dicēdū eſt: q̄ p̄cioſitas nūcupat. de q̄ ſaluator. d. Ego ſ. Ego ſū ip̄e q̄ p̄ pctōz v̄foz abſolone p̄ciū ſufficiētūſſimum ſoluo. Ad qd̄ ple- niuz intelligēdum notabimus tres con- diuiones xp̄i patientis oppoſitas impe- dimēto noſtre ſalutis:

Pr̄ia cōdiuio dñ abiectionis humilitas. Sēcūda dicit̄ doloris acerbitas. Tertia dicit̄ extrema paup̄tas.

Capitulū primum de humilitate xpi in cruce qua vicit diaboli supbiam: qui impediēbat homines ne saluarentur.

Prima cōditio vocatur abiectio nis humilitas. Voluit siquidē Ihesus bñdict⁹ a p̄tate diaboli liberare nos p̄ suā obiectionē ⁊ humilitatem. Mors quidē eius abiectissima et ignominiosissima ⁊ vilissima fuit eo volente: vt diabolū hūilitate vinceret. Pōt aut̄ humilitas xpi crucifixi ostēdi si considerentur tria: videlicet.

Locus.

Tempus.

Modus.

Primo quidem fuit mors xpi abiectissima ratione loci. Nam qui elegit bēthleem natiuitati: Hierusalem suę passioni elegit: vt maior mortis esset abiectio q̄ ortus sui extitisset gloria. Erat. n. Hierusalem metropolitana. p̄ncipalis sedes regis: magisterij ⁊ sacerdotij. Et ideo ibi voluit pati ille qui erat rex magister ⁊ sacerdos: ⁊ in cultu vnus dei ⁊ in magno populo. Nam dicitur Ezech. ij. Et erant habitātes in hierusalē iudei viri religiosi ex omni natiōe que sub celo est. Et subditur parti ⁊ medi ⁊ elamite ⁊ qui habitabant mesopotamiam: iudeā ⁊ capadociā: pontū ⁊ asiam frigiam ⁊ paniphiliā: egyptū ⁊ partes libye que est circa cirenez: ⁊ aduene romāi: iudei quoq; ⁊ p̄seliti: cretes: ⁊ arabes. Ex quo p̄ q̄ eius mors fuit maxime ignominie ppter diffusionē infamie ad oēs mūdi partes. Fuit etiam crucifixus in monte caluarie: vt Ioh. xix. scribitur. vbi impij. crucifigebant ⁊ decapitabant. Hic qdē est mōs in quo Abraham voluit immolare filiū suū Isaac. Gen. xxij. **C** Sedo fuit xpi passio ignominiosissima ratione temporis: quia passus est in festo agnorum: quādo de tota iudea populus isrl' in hierusalē conuenire debebat. Nā fm̄ Nico. de lira viri ter in anno tenebātur hierosolimaz accedere: ⁊ interesse festo: ⁊ apparere corā dño. Primo in pascale que in anno illo fuit feria sexta. ⁊ tali die

crucifix⁹ est Iesus. Sedo i penthecoste in memoriaz date legis in monte synai. Tertio in scenophegia qd̄ idē ē q̄ fixio tabernaculoz: ⁊ fiebat in memoriaz. xl. annorū: quib⁹ filij israhel fuerūt in deserto. **T**ertio fuit xpi passio vituperosissima rōne modi. q̄a crucifixus est i alto loco vt ab oībus videret: ⁊ positi⁹ est in medio latronū tāq̄ ipse duobus illis latronib⁹ deterior extitisset. Nec autē oīa ista p̄nter tulit vt diaboli suparet p̄tatem. Unde ⁊ Ioh. apoc. xx. c. ait. Eidi angelum descendēte de celo. i. xpm hūitem clauē abyssi. ⁊ cathēnā magnā in manu sua: ⁊ apprehendit draconē magnū serpentē antiquū: qui est diabolus: ⁊ ligauit eū ⁊ clausit in abyssū: ⁊ posuit signaculum super ip̄m. Per istū angelū fm̄ oēs expositores intelligit xps qui vtute sua diaboli potestate ligauit. S; nō im merito alijs posset obicere. q̄. i. diabolipotesas nō est ligata. Mā. i. Petri. v. dicit. Sobrii estote ⁊ vigilate: q̄ aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiens circuit querēs quē deuoret. Et Eph. vi. c. nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē: s; aduersus mūdi rectores: tenebras harū. Ad qd̄ rident Ellex. de ales. in. iij. volume sūme. q. xviij. mē. iij. ⁊ Boni. i. iij. di. xix. ar. i. q. iij. q̄ vt ē. magister: sniaz i littera dicit: p passionē xpi liberati sum⁹ a p̄tate diaboli oēs quidē q̄tū ad sufficiētā: s; illi soli q̄ sunt de ei⁹ corpore qd̄ est ecclia q̄tū ad efficaciam. Quod patet sic. Nam diabolus āte xpi passionē habebat duplicē manū scilicet attrahētē: ⁊ impellētē. Manus attrahens erat potestas trahēdi homines ad limbū etiā iustos ⁊ sanctos. Manus impellens erat potestas precipitādi in malū vel fallacia vel p̄ violentiā. q̄ tēptabat vt draco: ⁊ tēptabat vt leo. Prima man⁹ attractiua erat tante potentie: vt nullus posset ei resistere. Et hec fuit ei oīo apurata xpi passionē. Jam enī nullū iustū potest ad limbū trahere: q̄a p̄ passionē xpi deletū est cyrographū peccati. Ade manus autē impellētē habebat ita forte

ut euz magna difficultate posset quis ei resistere. Et ideo i multis regnabat: imo fere i oibus et oēs superabat: vel p fraudulentiā vel per violentiā. Et huiusmodi potestas debilitata est p passionē xpi: p quā lumen vitæ apitur ptra diabolicā fraudulentiā. et adiutorii tribuit vtitis p diabolicā violentiā: appuit at lūmē vitæ interioꝝ p diuinā inspirationē: et exteriꝝ p humanā instructionē. Itā enī fere oibus ē veritas ppalata: et iō destructa est idolatria q̄ prius regnabat. Adiutoriuū at virtute tribuit p grē infusionē q̄ reprimat p̄cupiscentiā: et p anglicā p̄tentiōē q̄ cōp̄mit et reprimat p̄tates aduersas. et hoc idē virtute passionis merito cuiꝝ mittit nobis spūs. s. munitur et et ipsi āgelici spūs ut sup̄e aduersari. Unde diabolus sup oīa abhorret memoriā passiōis et figurā crucis p quā sumꝝ ab eius p̄tate liberati. Et sic potest ad obiecta responderi. Qui cūq; ergo xpm̄ interroget: cur caput n̄ erigit in cruce: audiet illum pronus respondentem. Deus quāta ē cōfusio. Ego ille sum qui ir̄m intraueram clamantibus pueris: benedictꝝ qui venit i noīe domini. et omni populo iubilante: et mō nudus p̄tor i medio latronū: ut hoīes liberē a diabolica superbia et p̄tate.

Capitulū secundū de inēso dolore xpi in cruce quē sustinuit ut ipse p oibꝝ peccatoribus penitentiā faceret

Ecce dā cōditio xpi patiētis fuit doloris acerbitas ut penas nostras ipse portaret. Itē quibꝝ Isa. liij. c. ait. Vere langores n̄ros ipse tulit. et dolores nostros ipse portauit: et nos reputauimus eum quasi leprosum et p̄cussū a deo et humiliatū. Ipse autē vulneratꝝ ē propter iniquitates nostras. et auritus ē propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eū: et liuore eiꝝ sanati sumꝝ. Oēs nos q̄si onēs errauimꝝ. vnusq; i viā suā declinauit: et dñs posuit in eo iniquitatē omnīū nostruz. et i. Petri. c. Secōdo. P̄ctā n̄ra p̄tulit i corpe suo sup lignū: ut p̄ctis mortui in illius vīamꝝ culis liuore sanati sumus. Que verba

declarās magister in. liij. di. xix. ait. Peccata portare est pro peccatis n̄ris penas pati. Voluit itaq; Iesus pro nobis. Ad cuius pleniorē intelligentiā tria de ipso consideremus.

Primo veritatem.

Secundo grauitates.

Tertio vtilitatem.

Primo p̄sideremꝝ doloris xpi v̄tates. Non enī videt quibuscūq; xpm̄ vere doluisse: q̄ arguit p̄mo ex quodā dicto Iulij. decimo libro de trinitate. vbi ait. Virtus corporis sine sensu pene vim pene in se defluentis excipit. Sed verus dolor non est sine sensu pene. ergo i xpo non fuit verus dolor. **S**ecundo arguunt ex dicto Dionysij: q̄ ad Iohannem enāgelistā ita scribit. Absit ut ego insaniam. ut credam sanctos aliquid pati f3 corporis passionem: sed fm̄ solū iudicare ipsos scire credo. Si ergo hoc ē v̄t̄ facti nō senserūt passiōes vllas nisi solū fm̄ iudiciū: nō ergo f3 experiētiā: ergo patiendo nō habuerunt dolorē verum.

Ergo multo minus sanctꝝ sanctorꝝ xps.

Tertio arguunt. quis Moyses ieiunauit. xl. diebus. et xl. noctibus sine aliq̄ corporis lesione propter continuam cōtemplationem. Si ergo p̄fectio p̄tēplationis aufert passiōē et sēfū famis: pari rōne v̄t q̄ auferat sēfū doloris in carne passibili. S3 i xpo fuit p̄tinua p̄tēplatio et p̄fectissima. ergo v̄t q̄ nulla fuit i eo doloris expientia. **Q**uarto arguit: q̄ nā agēs p̄stātorē patiēte. S3 nā assūpta p̄stantior ē oī alia. ergo nō v̄t q̄ ab aliq̄ nā possit affligi vel ledi. Quinto arguit q̄ si anima Petri poneret i infernū: ab ignibꝝ nō cruciaret: q̄ n̄ habet in se cāz p quā debeat doleat. Itē si aīa xpi nullā cāz passiōis in se hēbat. Videt q̄ nullus dolorē sētebat i carne q̄m̄cūq; passibilis. Si ergo dolor est passio ipsiꝝ aīe ponit q̄ carnalis dicit Aug. v̄t q̄ i xpo n̄ fuerit dolor verus. Tali error innitūt qdā heretici. et ē antiquꝝ error sarracenoꝝ q̄ error non solum euacuat fidem xpi: et xpi euangelii: s3 etiā euacuat redēptiōē

n'faz et dicit xpm nō ēē xpm. Dñ. n. dixi
 xpm nō fuisse veraciter passū: dicit ipsū
 non fuisse fecisse: ac p hoc nec gen^o huma
 nū esse redēptū. Dñ vō dicit ipsū simu
 lasse se pati dicit ipsum fuisse mēdaccē. et
 ita nec vere fuisse dei filiū nec dei nūciū
 et ita nec mediatorē s3 pon^o deceptorē.
 Iō catholice dicēdū ē s3 Alex. i. iij. sūme
 q. xvij. mē. i. ar. ij. et Bon. di. xvj. iij. libi
 sententiar. ar. i. q. i. q. absq3 dubio vera
 doloris passio fuit in xpo sicut scriptura
 testat. Unde Psal. iij. c. dicit Aīdū^o euz
 nouissimū viroz viz dolor et sciētē in
 firmitatē. Qd n̄ intelligit ppheta d sciētia
 simplicitis nouitē: s3 de sciētia expiētē. et
 i psona eius dicit in psal. Ego sū paup et
 dolens. Fuit enī in xpo caro passibilis. et
 pforabilis. fuit etiā virtus sentiendi fm
 quā etiā anima cōpatē corpi lesō. Quā
 igit hec duo verū dolorē faciūt. s. vera le
 sio et ver^o sensus lesiōis. et hec duo vere
 qd in xpo fuit vā doloris passio. Ad
 fuerit in xpo indubitanter tenendum est
 p̄mū ergo qd obijciatur de auctoritate
 Hilarij tripliciter r̄ndēdū qdā. n. dicit
 ipsū vba illa fractasse alij vō asserūt qd
 in vbo predicto et in alijs ibidez positis
 nō excludit sensū doloris in xpo fm hu
 manā naturā: s3 fm diuinā. Unde vba
 illa sunt referenda ad xpi personam. Et
 hoc cōfirmat: qā vt dicit idē Hilari^o in
 tēlligētia vboz ex causis dicēdi ē assumē
 da. Soluit itaq3 in verbis pmissis exclu
 dere erroz Alrij heretici: q dicebat xps
 fm totū passum fuisse. Quidā vero vt
 magister sentētiarū i littera respōdet q
 Hilari^o non voluit ostendere xps nō
 habuisse verū dolorē: s3 non hūisse cāz
 doloris. Ad secundum de aucto
 ritate Dionysij dicēdū est q Dionysij^o
 nō sensit q beatus Jōhes. et alij sci non
 expirentur dolorē in tormētis: s3 voluit
 cōmēdare constantiaz mentis que non
 magis cōmouebatur expiētia sensus
 q cōmouetur ex sola cōsideratiōe et
 iudicio rōnis. Ad tertū de Boysē
 dicendum est: q si dulcedo contem
 platiōis quodāmodo ipsum reficeret:

et asensib^o exteriorib^o abstraheret adeo
 q naturales virtutes quodāmodo cō
 sopiret: vt nō ita psumeretur et cibuz re
 quirerent: tñ q tanto tpe ieiunauit sine
 aliqua fultione: hoc fuit p speciale p̄i
 uilegiū siue beneficiū et diuinū miracu
 lum. Et ideo non habz locū in pposito
 quia xps in passione sua nō exercuit mi
 racula potentie: s3 potius vsus est armis
 patientie. Ad quartum dicēdum est
 q illud nō oportet itelligi q sit ver^o sim
 pliciter: sed fm aliquaz conditionē siue
 p̄prietatē. Quia. n. lapis ledit pedē: nō
 oportet q lapis sit nobilioz pedē: s3 suf
 ficit q excedat in aliqua conditione: vt
 puta in duritie et soliditate. Et sic est i p
 posito Quāuis enī clauus non esset no
 bilioz carne xpi: erat tamen durior et so
 lidior. Et si tu obijcias mihi de aīa q n̄
 posset pati: dicendum q aīa non patie
 batur per se: sed p accidens. s. cōpatien
 do carni. Et el fm Aug. i. vi. mūfice. aīa
 sumit occasionem patiendi ex carne: ve
 runtamen patit ex se occasione accepta
 aliunde potest etiā dici q illud verbum
 habet itelligi fm institutionem nature
 nō fm dispensationē misericordie et pu
 nitionē iustitie: quozū p̄mū respicit
 animā xpi. reliquū aīam peccatricem
 sicut. xxxiij. di. iij. exp̄se habet. Ad
 qntū qd obijcit q anima Petri nō pa
 tere i inferno: dicendū q nō est simile
 quia anima Petri post glorificationem
 pfectā nō est passibilis ex causa propria
 nec ex dispensatione diuina. ppter salu
 tē alienā. Qd aut est sic de anima xpi q
 dispensatiue et voluntarie passibilitatem
 habuit cum carne passibili cui adiuncta
 fuit. Secundo cōsideremus doloris
 grauitatem. Fuit enim dolor eius grauis
 sim^o ita vt excederet omnes p̄as mar
 tyrum: et quēcunq3 genera tormentozū
 triplici ratione. videlicet.
 P̄mo ppter aīe sue limpiditatem.
 Secundo propter carnis tēneritudinē.
 Tertio ppter vniūsq3 necessitudinē.
 P̄ma ratio patet. qā aīa ei^o habuit
 notitiā omnium veritatum. vnde nouit

distincte que sibi fuerunt penalia: nec
propter unum aliud minus appren-
dit. Ideo secundū numerū corū que pa-
tiebatur et partū sibi quas partiebatur
fuit apud animam Iesu doloris multi-
plicitas. Et in Ecclesiastes. i. dicitur. Qui ad-
dit scientiam addit et laborem. Et secū-
da ratio patet quia sibi Bo. m. iij. di. xvi.
ar. i. q. ij. in eo erat maria cōplexiōis eq-
litas et sensus viuacitas. Quanto enim
complexio est nobilior: et quanto sensus
tactus est viuacior: tanto dolor est acu-
tior. Secūda autē doloris ipsius magni-
tudinē est totius corporis afflictio.
Et Iudithi omnium membrorum afflictio
nem. Pedes eius fuerunt afflicti: cum
discalciati et nudi per totam noctem et
per partem magnam diei huc et illic cur-
rerent. Et sic credendum est: quod sepius
in lapides impingebant effundebantque
per viam sanguinem sacrum. Et ita
membra ac respirantia sicut cor et pecto-
ris cōcauū: et similia dure fuerunt af-
flicta in timore et multorum suspiriorum
et gemituum assumptione circa costas
dorsum latera atque corpus. Et vniuersa-
liter omnia membra in dura flagella-
tione afflictā fuerunt: in qua superficies
carnis fuit tenere et delicate fuit crede-
liter lacerata et sanguine cruentata. Bra-
chia fuerunt afflictā ob duram ligatio-
nem et constrictionem. Humeri fuerunt
afflicti duro onere crucis. Os quoque af-
flictum fuit tam fetido osculo prodito-
ris: quod etiam fellis et acetū amaro potu.
Mares afflicte fuerunt horribili fetore
sputorum abominabilium iudeorum
et fetore cadaverum mortuorum. Ve-
ne quoque afflicte fuerunt et tumefacte
ac sanguine et liuore conperse. Tūc ex
percussionibus faciei: tum etiam ex spi-
nea corona: propter quam sanguis per
eius faciem defluebat. Oculi fuerunt
afflicti confusi et velati ac flenti reliqua-
ti: in furoris et iracundie ignem spiran-
tium inimicorum suorum aspectu: nec-
non: quia videbat matrem et discipu-
lum quem diligebat flentes et cruciatos

Et iures repelete fuerunt opprobrijs. Ver-
tex capitis afflictus fuit durissimis spli-
nis et percussione arundinis. Et in men-
sitate itaque doloris clamat xps. Tene. i.
d. Et vos omnes qui transitis per viam at-
tendite et videte si est dolor similis sicut
dolor meus. Et tertia ratio propter aie et
corpis necessitudinē. Quāto eadem ma-
ior est amicitia anime ad ipsū corp⁹ tan-
to separatio est dolorosior. Cū ergo iter
aiam xpi et ipsū corp⁹ maior esset ami-
citia quod fuit in alijs hominibus mūdi tū ppter
aie bñ ordinate caritatē: tū etiā ppter cor-
poris seu carnis puritatē et dignitatem
sequit quod quando aia xpi per mortē fuit a
corpore separata quod dolor ipsi⁹ intensior fue-
rit quod dolor cuiusque mortis. Et ter-
tio considerat oportet doloris xpi vilitatē.
Nam per dolorem suum nos liberamur a
pena cui merito subiceremur. Secūda. n.
Bon. i. iij. di. xviij. ar. i. q. iij. passio xpi
nos liberat a pena tpali: et ab eterna: et ab
ea quod est iter vtriusque media. Et pena tpali li-
berat: dum virtute illi⁹ perdonant nobis
peccata non solum quod sum ad culpā et reatu⁹
pene eterne: sed etiā quod tū ad dimissionē
pene satisfactorie: sicut habet fieri in sa-
cramēto baptismi. Et pena eterna liberat
liberando a culpa. Dum enim per passionē
xpi nobis gratia impetrat: per quā culpa
dimittit nobis debitū pene eterne mor-
te relaxat. Liberat a pena que est etiā iter
vtriusque media que quidem fuit carentia
visionis diuine ex merito peccati. Et de
Et illa quidem et si fuerit ad temp⁹ propter
gratiam reparata in eis qui detinebant
in limbo: debebat tamen habere eternita-
tem habito respectu ad culpā. Et de. Et
aliquis obijciat: quia nunc illis penis
temporalib⁹ subiacem⁹ quod subiacebat
illi qui erant ante passionē xpi. Et null⁹
qui est in inferno damnatus liberatur a pena
temporali nec ab eterna. Respondet dñs. Bon.
vbi. s. ad vlti. ar. q. ratio illa peccatū sibi
cōsequens. Ad hoc enim sequit quod si hoc mō
non liberat a pena tpali et eterna: quod propter
hoc nullo modo. Quāvis enim non libet a
pena eterna eos qui sunt in malo obsti-

nati: liberat tamen eos qui volunt et pñt
ad xpm cōuerſi. Rurſus quibus non libe
ret a pena tpali in preſenti: vt ab iſta fa
me et ſiti: liberabit tamē i futuro. liberat
etiam ab aliquibus penis temporalib⁹ ad
quas eſſemus obligati merito peccatoꝝ
noſtroꝝ: niſi paſſio xpi interueniret.
Si quis ergo pie xpm contemplando i
cruce pendentē interroget: cur caput te
net inclinātū: audiet illud dicentē proti
nus. Veni me doloribus angor: paſſio
bus crucior: et in amaritudine moratur
anima mea. Alloquere ipſum alloquere
anima durat loquet ipſe tecum libenter
Dic ei. *O* amantissime iuuenis: qđ ſcel⁹
cōmiſiſti vt crucē cū tanto dolore aſcen
deres. Et ipſe dicit tibi: tu anima es mi
hi cauſa doloris: tu peccaſti et peccare nō
ceſſaſ: et cum penas non valeas ſoluere
delictorum: ego pro te penitentiam ago
et pro oib⁹ qui ſaluari volūt. Et ſc⁹s eni
mei ſanguinis effuſione nullus ſaluari
poſſet. Sanguis vero meus effuſus tā
te virtutis eſt et efficacie: vt vna gutta ſo
la ſufficiat ad redimendū omne gen⁹
humanū. S⁹ ego largus redemptor: vt
ſecuri fiant qui ſaluari et cōuerſi volun
t nō vnā guttulā: ſed d toto corpore meo
ſanguinē meū effundo: de capite: de ſa
cie: de ore: de collo: de manibus: d pedi
bus: de oib⁹ membris meis: et deniq⁹
de corde meo. Propter hoc Bern. ſup
Lag. ſmōe. xxi. ait. Ad cumuluſ pietatis
traddidit in morte aīaz ſuā: et de proprio
latere ptulit preciaſ ſanſſactionis: quo
placaret patrē. Propt⁹ qđ illū ad ſe ver
ſiculū traxit. Apud dñm miſericordia:
et copioſa apud eum redemptio. Pro
p⁹ ſus copioſa: quia non gutta ſed vnda ſā
guinis larguer per quinq⁹ partes corpo
ris emanauit. hec ille. Sed homis pec
catoris ipſum fugiens maliciā xpus
conſiderans: de ipſo ſic cōquertur per
Aug. contra quinq⁹ hereses. Cum eēs
Inquit inimicus patris mei reconciliaui
te. Cum inter montes et ſiluas errares
queſiui te. Numeris meis portauit te.
Patri meo reddidi te: laboraui ſudaui

caput meū ſpintis oppoſui: manus meas
clauis obieci: lancea latus meuz aperui
ſanguinē meū fudi. animam meā poſui
vt te mihi copularem. Et tu diuideris
me?

¶ Capl'm tertiu de paupertate xpi quam
in cruce ſuſtinuit vt nobis diuinas gra
tie inueniret.

¶ Extrema paupertas: quā ſuſti
nuit p noſtris culpis delendis

De qua ipſe Math. viij. c. ait vulpes fo
ueas habent: et volucres celi nidos: fili
autē hoīs nō habet vbi caput ſuū reclī
net. Fuit nanq⁹ xpus triplici paupertate
ſangams.

Prima paupertas fuit bonoꝝ tēporaliū
Secunda amicoꝝ familiarium.

Tertia donoꝝ ſupnaturalium.

¶ Prima paupertas fuit bonoꝝ tpaliū
nullū quippe bonū tpale aderat xpo in
cruce anguſtiato. nō dom⁹: nō tectū: nō
pann⁹: nō aurū: nō argentū: ſed nudus
ipſe pendeat. ¶ Secunda paupertas
fuit amicoꝝ familiarium: qā oēs eo reli
cto fugerunt. Minc p ppham cōquentē
dicens. Conſiderabā ad dexterā et vide
bas: et nō erat q cognosceret me. Sed
Alex. de ales. nō dicit ad ſiniſtrā ppter
virginē beatā que ſola ad ſiniſtrū pſecu
tionū filiū verū deū et hoīem cognoſce
bat. Ceteri vō et ſi ex generali cōpaſſiōe
xpo cōpaterent. nō ipſū credebat purū
hoīem in tormētis deficientē. ¶ Tertia
paupertas fuit donoꝝ ſupnaturalium
Habeat xpus dona plurima: Arputa
ſcientiā ſapiētiā ſancitātē pulchritudi
nem corporis et anime: et alia huiusmo
di quibus oib⁹ in cruce: et ſi non fuerit
priuatus priuari tamen viſus eſt. dñ re
putatus eſt peccatoꝝ: ſultus: ſeductoꝝ: et
omniū maloꝝ perpetratoꝝ. Quare non
inmerito ad ſe aduocans animā peccatū
cem dicere poſſet. Reuertere ad me aīa
mea. Ecce p te preciaſ ſoluo. Expendo
p te oēs theſauꝝ meos. Suscipe ſan
guinem meum. Suscipe penas meas:
et offer illas pñi celeſti. Dic ei parce mihi

misere peccatrici p vulnera: p dolorem
p sanguinē: p mortē Iesu xpi. Parce do
mine qd fili' tuus p nobis peccato:ib'
pati dignatus est. Et statim deus remit
tet tibi peccata tua. Ergo nō inmerito p
ciositas vocari potest hec flāma amoris
vbi xps preciosum sanguinez suū offert
peccatoribus: vt consequatur salutem:
quam nobis donet ille qui viuit in sc̃la.
Amen.

Sermo septimus de diuina caritate
in quo declarat q̃s gratosus sit de' pec
catoribus penitentibus: et ad se redeun
tibus: quib' admiranda dona concedit.

Enite ad

me oēs qui laboratis
et onerati estis et ego
reficiam vos. vbi. s.
Et se tādē beniuolū
reddat deus pctō: i

bus penitentib' offert illis innumera gr̃e
sue: cū dicit: reficiam vos. Ad quod ple
nius intelligendum in p̃nti sermone: de
caritate diuina concludemus tractatum
exponentes septimā flammā: que voca
batur gratiositas. Pro cui' declaratiōe
notabimus tria gratiosa dona que deus
p' sui amore peccatoribus ad se redeun
tibus elargitur.

Primum donum: dī restitutionis.
Secundum lenificationis.

Tertius glorificationis.

Capitulum primū qualiter deus restituit
peccato:ib' p p̃niam bona prius p̃dita
et per peccatum mortificata.

Prīmū donū qd deus b̃ndictus
p elargit peccato:ibus penitentib'
dicit restitutionis: Scdm Ric.
i. iiii. di. xliii. ar. vii. q. ij. et cōez opt. theo
logoz: p p̃niam restituit homini opa p
us p̃dita: et p culpaz mortificata: que an
tē vicia fuerunt. Si quis namq; in caritate
existēs decē annis seruierit deo ieiunan
do et orando et cetera. hī' faciendo adue
niente culpa mortali bona hī oīa p̃didit
Sed eo a culpa resurgente reuiuiscunt

simul oīa supradicta. Sed cōtra obijci
potest p dictū Elgonis: qui ait. Nemo ī
spe correctionis peccare debet: q: quod
semel amittit ipsū nō recuperat amplius.
ergo si bōa opa pri' facta sint amissa p
culpā: impossibile ē ea restituī: ergo nec
uiuificari. **R**esponde qd viuificat ē aliq
modo. S3 qd oīo perijt nullo mō ē. Et
talīa sūt opa bona prius facta: ergo nec
uiuificari nec recuperari p̃nt. Respo det
bon' i. iiii. di. xliii. pte. ij. ar. ij. q. iij. q opa
q pri' fuerūt vicia. qz ex caritate facta et
digna vita eterna: postea adueniēte cul
pa mortificant in isto: quia amplius in
hoc q̃d diu est culpa in eo nō ē dispositio
digna remuneratione. ppter indignita
tem ipsius: sed rursus gratta redeunte q
istum facit dignū vita eterna. iam opera
in hoc sunt digna remuneratione. et ideo
restituūt et viuificant. Ad intelligentiaz
tū oborū notandum. qz dicunt quidam
qz opera bona in caritate facta qz bona
sunt et adeo sunt in laudem dei vt inde
debeat laudari de'. quia vero in vnitāte
mystici corp̃is. et qz in caritate: pertinent
ad corpus mysticū. quia vero ex libera
voluntate et iusta: ad radicis premium
sive ad facientis meritum. Unde hī iste
cadat q facit opa: nūp̃lomin' remanēt
in corpe mystico: quia inde alia mēbra
gaudebūt: et deus inde laudabit. S3 nō
nō manēt ad gloriā facientis. et iō mo
riuntur isti cū iste morit' s3 eo resurgen
te a culpa: et facto de corpe mystico: sibi
opa bōa reuiuiscūt et q̃tū ad hoc dicūt
intelligi illud apoc. iij. Tene qd hēs. qz
qd aut sit de hoc siue remaneat i corpe
mystico siue nō verū ē q remanēt i me
morā ei' q fecit: et dubiū ēt nō ē qn ma
neant i memoria dei: et q̃d diu manet cul
pa manent in cognitione dei cuncta re
spicientis: et in memoria pctōis. Sed
ibi non manēt ad remunerādū: nec in
memoria pctōis ad gaudiū: sed magis
ad dolendū. Sed cum resurget manēt
in deo ad remunerandū: et in memoria
ipsius pctōis ad gaudiū. Ad dictū
Elgonis dicendū est qz intelligi de illo

meo. ¶ Secundo gaudet filiis triplici de causa. ¶ Primo quia videt effectus sue passionis. Quod notatur in parabola de oue perdita et inuenta. De qua Greg⁹ ait in omel. Ana ouis perijt qñ homo peccado vite pascua dereliquit. In humero autem posuit: quia peccata in corpore suo ipse portauit. Et Aug⁹ in libro contra quinqz hereses. Cum esses inqz xp̄us inimicus p̄ris mei reco ciliaui te: cuqz inter montes et siluas errares quesui te: humeris meis portauit te: patri meo reddidi te: laboraui: sudauit: caput meum spinis opposui: man⁹ meas clauis obieci: lancea latus meum aperui totus iniurijs et asperitatibus laceratus sum. sanguinem fudi: et animam posui: vt te mihi copularem: et tu te diuidis a me: hec ille. Tantum autem desiderium de oue inuenta habuit: qd etiam desertum. i. celum dereliquit. Ad dicitur desertum idest derelictum ab homine qui fuerat ipsi habiturus: tñ quia ad istam desertum in eo sunt dulces cantus autem idest angelorum. Ibi etiam sunt rose martyrum: viole confessorum: et lilia virginum. ¶ Secundo gaudet filiis: quia videt in peccatore conuerso reformationem sue imaginis. Ad notat in secunda parabola de dragma perdita et inuenta: in qua imago regis refulget. Decem enim dragme sunt noui ordines angelorum: et decem hominum: qui ad dei imaginem sunt creati. Sed decima dragma perdita fuit: qñ homo peccauit. Sed xp̄s ipsam acquisiuit et suam imaginem reparauit. ¶ Tertio gaudet eo qd videt resurrectionem sui fratris. Ad notat in tertia parabola de filio prodigo de quo dicit. Epulari et gaudere oportebat: quia frater tuus pierat et inuentus est. ¶ Tertio de conuersione peccatoris gaudet spiritus sanctus triplici causa. ¶ Primo quia recuperat templum suum qd debet inhabitare: d quo i. Cor. iij. c. Nescitis qd templum dei estis vos: et spiritus dei habitat in vobis: illud habitare autem non possent nisi spiritus malignus recederet. ij. Cor. vi. que autem presentio christi ad bellum: quod sensus templo dei cum idolis:

¶ Secundo gaudet quia recuperat membra sua: quod dicitur viuificare. i. Cor. vi. In nescitis quia membra vestra templum sunt spiritus sancti. Vidimus autem quod membra peccati putrida et paralitica non viuificantur a spiritu humano. Et de modo nec peccator a spiritu diuino. tñ quia diuinus est a deo. Isa. lviij. c. Iniquitates vestre diuiserunt iter vos et dei vestrum. Tum quia putrefactus est in peccato. Joel. i. Computruerunt iumenta in stercore suo. Tum quia paraliticus est ex inordinato motu: non enim habet sensum amoris dei de quo dicit Sap. Scitote de deo i bonitate. ¶ Tertio gaudet quia recuperat vas suum qd debet implere. Oportet autem quod istud vas sit vacuum ab amore mundi si debet impleri amore dei. An Aug⁹ sup Johem. Eas es. sed plen⁹ es. Funde quod habes: Funde amorem seculi: vt implearis amore dei. Sed circa hoc queri potest: quomodo intelligatur illud et bonum. Maius gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentem agente: quam super nona gintonouem iustis. Ad quod dicendum potest intelligi dupliciter. Aut de tepidis iustis: aut de feruentibus. Si primo modo hoc verum est. Unde Greg. ait. Maius de peccatore quam de fratre iusto gaudium fit in celo quia et dux in prelio plus illum militem diligit qui post fugam reuersus. hostem fortiter perimit. quam illum qui nunquam terga vertit: et nunquam aliquid fortiter fecit. Sic agricola illam terram amplius amat quam post spinas vberem fruges profert quam eam que nunquam spinas habuit et nunquam fertilem messem produxit. De hoc etiam Aug. in li. contra Faustum sic dicit. Agricole plus placent agri qui spinis etiam magnis eradicatis ceterum proferunt: quam qui nullas spinas vnum habuerunt: et vix ad tricesimum perueniunt. Si autem intelligatur de iustis feruentibus tunc distinguendum est inter affectum et effectum. Maius finem boni. meliori maior affectus. Magis autem indigent maior est tribuenda effectus. Videmus enim quod si aliqua mater decem filios habeat. si vnus infirmus et postea sanat: maius gaudium ostendit de sanitate illius recuperata quam

De sanitate in alijs conseruata.

Capitulum tertium de gloria qua acquirunt peccatores conuersi: et de ipsorum beatitudine in regno celorum.

Eritu donu qd deus peccatoribus penitentibus elargit dicit glorificationis. Nam in celesti et beata hierusalē ipsos tādē aggregat societati ciuiū supernorū. Neqz. n. ppter peccāta ipis infimū locū cōcedit: quāto ut saluator ait. ppter ipsam pniām meretrices et publicani pcedent in regno celoz. Quanta aut sit eoz gloria in celo: ostenditur in Tharsē meretrice: de qua in vitis patz legit: qz tante pulchritudinis extitit: qz multi ppter eā venditis substantijs suis ad vltimā paupertatem deuenerunt: sed et amatores eius muto se interficiebant. Qd cū audisset abbas Pannucius sūpro habitu seclari: et vno solido pfectus ē ad eaz in qndā egypti ciuitatē deditqz ei solidum qsi p mercede peccādi. Illa aut accepto precio ait illi. Ingrediamur simul cameram. Cumqz ingressus esset et locū pcciosis ornāmētis strati ascendere inuitaret: dixit ad eam. Si est interius cubiculū ipsum eamus. Illa antez dixit. Est quoddā cubiculū vbi nullus ingredit. Si vō deū times: nullus loc⁹ est qui eius diuinitati abscondatur. Qd cū senex audisset dixit ei. Scis cē deus? Lūqz illa respondisset se scire deū et regnū futuri seculi. nec nō tormēta peccōz dixit ei. Si ergo hec nosti: cur tot aīas pdidisti? Et non solū p tua. s. p aliorum reddenda rōne damnaberis. Illa vero prouoluta ad pedes abbatis Pannucij cum lachrymis orabat. d. Scio esse penitentiam pater: et confido remissione te orante sortiri. Peto tribus hoīs inducias: et post hec q volueris ibo: et quecumqz preceptis factā. Lūqz ei locum abbas constituit: vbi veniam impetrare deberet: illa collectis oibus quecūqz de peccatis lucrata fuerat: planiqz in media ciuitate populo expectante igne cōbussit clamans et dicens. Elcnite omnes qui peccastis mecum: et videte quō ea q

mibi cōtulistis exurā. Cum autē omnis incendisset: ad locū quē abbas Pannucius construxit prexit. Qui illam in cellula parua reclusit: hostiūqz cellule plūbo signauit: et parua reliqz fenestraz: per quam ei cib⁹ daret. iussitqz parum panis ei et paululum aque ab alijs ministrari. Cumqz ergo trib⁹ ānis fuisset inclusa. pfectus abbas Pannucius ad abbatē Antonij cōuocatis discipulis vt ab eo inquereret si remisisset ei sua peccata de⁹: narrata cā sanctus Antonius discipulis conuocatis: precepit vt illa nocte orarent. Statimqz abbas Paulus maior discipulus Antonij vidit in celis lectum preciosis vestibus ornātū: quē tres virgīes facie clara custodiebant. Lūqz Paulus diceret glīam illā esse Antonij: non est Antonij. Sed Tharsis meretricis vocē sibi dicēte audiuit: Quod cū mane audisset abbas Pannucius cum gaudio discessit. Et cū illam eduxisset de cella: quindecim dieb⁹ supiuit et pausauit in pace. Ergo aperiant oculos suos peccatores vt videant longitudinē latitudinē altitudinem et profundū ardētissime caritatis dei: qui sua amplissima et immensa clementia paratus est semp peccatoribus penitentibus dare salutē: quā nob⁹ oib⁹ largiat ipse: q̄ viuit in secula seculoz. Amen.

De immortalitate aīe tractatus incipit.
Sermo p̄m⁹ i q tractat⁹ de vita in cōi.

Antez

in ppetuū viuet. Scribuntur hec verba originalr. Sap. v. c. Quā falso pleriqz opinantur extictos hoīes corpali

morte amplius nec viuere: nec viuificari posse: fiantqz ex hoc i oibus vitijs vni⁹ deteriores: in p̄ti tractatus de immortalī vita statui compilare. Est quippe satis supqz necessariū aperire oibus: quēadmodū dei sapia statuit vt hoīes p varietate meritorū: aut in eternū viuant in felicissima patria paradisi: aut illā cōtem

℥ ℥

nentes eternis supplicijs deputent. Namque durior petra censeri potest quam petra: homo qui sentiens certitudinaliter proponi sibi bonum et malum perpetuo duratur: a petra separari non curat. Grandis equidem iactura est, per momentaneo ac labili hominum mundi bono perdere gaudia nunquam defutura: et obligare se in secula seculorum ad eternas penas. Quia, propter ut ipsius immortalis vite plenior ac lucidior possit haberi notitia: in hoc sermone ad vitam communi stilum nostrum dirigemus: de qua tria mysteria erunt contemplanda.

Primum erit de vite definitione.

Secundum erit de vite originatione.

Tertium erit de vite subiecta susceptione.

Quid sit vita secundum philosophum declarat: et an anima sit ipsa vita. Lapsum. i.

Primum dicendum erit de vite definitione. Namque ut Cicero tradit in primo de officiis: omnis que a ratione suscipitur de aliqua re institutio: debet a definitione proficisci ut facilius intelligatur quid sit de quo disputetur. igitur inquiramus primo quid est vita. Et diffinitur sic a philosopho libro de motu cordis. Vita est actus anime primus in motu corporis adaptati ad mouendum. Ex quo ubi dubitatio mouet, an vita sit ipsa anima. Et quibusdam videtur quod sic. Nam Ambrosius libro de bono mortis ostendit quod anima non potest mori: quia est vita. Et vita est contra mortem. Hinc autem sic. Anima vita est: quoniam potest mortem suscipere: cum sit ipsi contraria. Ipse etiam Ambrosius eodem libro probat quod vita sit anima sic. Cui anima infunditur vita infunditur: a quo anima discedit vita discedit. Vita ergo vita est. Hieronymus libro de summo bono. Vita inquit corporis est anima. Sed et philosophus vult quod anima viuatur seipsa. igitur erit sua vita. Quod probari potest. Anima viuatur aut ergo seipsa aut alio. Si alio: aut illud viuatur: aut non. Si non ergo non dat vitam. Si viuatur: ergo aut seipsa aut alio. Tunc similiter queritur de illo alio. Si ergo non est abire in infinitum: relinquitur quod illud quod viuatur viuatur seipso. sed visum est quod anima viuatur seipsa quam alio quod viuatur. ergo anima seipsa viuatur ergo anima vita est

ergo vita est anima. Soluit autem hanc ambiguitatem. Alexander in primo volumine summe sue. d. q. xc. me. ij. ar. ij. quod vita non est anima: sed actus ab ipsa egrediens. Quia ut scribitur in libro de motu cordis: primus et continuus actus anime vita est. Hinc anima est causa vite in corpore: et causa anime est causa vite in ipsa. Hinc vita quia anima in se viuatur non est anima causa sed illud quod est causa anime ideo vita non est anima: nec e converso formaliter loquendo. Ad auctoritates in contrarium allegatas respondet Alexander quod intelliguntur per comitantiam causales non per idempnitatem essentialem. ratione. scilicet effectus quo ipsa corpus viuificat. Ad aliud quod inducebat: quod anima viuatur seipsa aut alio etc. respondet predictus doctor. quod anima dicitur viuere seipsa quod principium vite est in ipsa: nec est ab aliquo esse ipsam: sicut est de vita corporis: quod est ab intrinseco. scilicet ab ipsa anima: secundum quod dicit Ambrosius. quod anima causatur vitam: et facit quod vita sit in corpore. Nota ergo quod viuere seipso est dupliciter. Aut sicut se toto. Aut sicut aliquod sui. Verbi gratia. Aliter viuatur anima seipsa: aliter vita. Viuatur enim vita seipsa tota sicut est. Hinc viuere vite est esse. In vita enim non est aliquid quod non sit vita. Sed anima viuatur seipsa: id est aliquo sibi intrinseco. utpote formali principio: quod non est alterius nature quam ipsa anima. Et ideo ex hoc non sequitur: quod anima sit vita. Si enim hec esset vera. anima esset vita: necessario oporteret quod idem in ea esset informans et informatum: id est ipsa esset sua forma. Et idem esset illi esse et viuere. sicut ideo est vite esse et viuere: quia vita seipsa viuatur. Vita ergo est actus primus et continuus substantie nobilis mouentis: vel cognoscentis: vel utrunque facientis. Sed adhuc arguunt quidam. d. quod vita non potest esse actus anime. Nam vita cum sit perfectio viuentium: actus cum sit accidens non potest esse perfectio talium. Respondet ad hoc Alexander. quod est primus actus forme substantialis et est actus consequens ad primum actum. Licet autem consequentium actuum sit aliquid accidens tamen actus primus qui est perfectio sue non est accidens. Nam sicut intellectus quicquid notatur ipsa potentia intellectus quicquid

aut act⁹ eiusdē accidentalē: vt. s. q. proue-
nit ex comprehensione rerum extrinse-
carum. similiter ē de vita. Alii vita qñq;
noiat ipsam vitā. put est substantia: qñq;
actū eiusdē accidentalē. Ista nihilomin⁹
rudibus ostendi nō pñt: qz vt Alr. inquit
in tertio metaph. Soluere vinculū igno-
ranti non est possibile.

¶ Unde vita habet suum principiu.

Laplm. ij.

Secūdu mysteriū contemplādū
est de vite originatione. Unde.
s. vita trahit originē sicut a prin-
cipio efficiente. Et Plato dicit animaz
esse principiu vite. In libro autē de mo-
tu cordis dicit. q. motus est causa vite.
Ar. ij. de aia. Anima est viuētis corpo-
ris causa: et principium verum. Tamen
restat dubium. q. ex vbis scōz videtur
q. omnis vita sit a deo. Ingt. n. Augu-
li. de vera religione. Nulla vita est que
non sit ex deo. q. deus sūma vita est. Et
ipse est fons vite. Et Dio⁹ in lib. de diui.
no. Omnis vite crit vitalis motus ex vi-
ta ipsa que est super oēm vitā. Et Sen-
ti. formauit de⁹ hoīez⁹ limo terre. et spi-
rauit in faciē ei⁹ spiraculū vite. ergo per
effectū. pñcipiu vite est ipse de⁹. Rñdet
Alex. vbi. s. d. q. aliquid viuūt i se p se et ex
se. vt vita pma q. ē de⁹. Et aliquid viuūt in
se et p se: sed nō ex se: vt aia et angel⁹. Et
iterū aliquid qd viuūt in se: s. nō ex se: nec
p se: vt aia sensibilis et vegetabil. Illo ruz
q. viuūt p se et in se: qdaz possūt alijs vi-
tā cōicare: vt aie rōnales corpib⁹ orga-
nicis potentia vitā habentib⁹: quedam
non possunt: vt spūs angelici et spiritus
rationales: quedā que nō p se sed parti-
cipando vitā illis mediantibus que p
se viuūt: vt corpa humana. Ex quib⁹ pa-
tet q. quedam sunt que p se viuūt: vt sūt
spūs āgelici. et aie rōales. Dicim⁹ ergo q.
vita cor⁹ q. p se viuunt immediate sit a deo
sicut cor⁹ substantia vel essentia. Vita ve-
ro eorum que viuūt pñcipando vitā
mediantibus illis que viuūt per se: nō ē
immediate a deo: sed illis mediantibus q.
p se viuūt. Sed propter hoc q. dicimus

scūs Tho. q. xviij. prima parte: querit
dubiu videlicet An oia sint vita i deo.
Et q. sic ipse pbat: q. Joh. i. dicit. Qd
factū ē: in ipso vita erat. Sed oia p deuz
facta sūt. ergo i deo oia sūt vita: In sup
vivere dei est ei⁹ intelligere. In deo autē
idem est intellectus: et qd intelligitur: et
ipsum intelligere eius. Unde quicqd ē i
deo vt intellectū: est ipsū vivere: seu vita
eius. Cum ergo oia que facta sūt a deo
sint i ipso vt intellecta: sequit⁹ q. omnia ē
ipso sint vita diuina. Contra tamen hoc
possumus instaf. Primo sic. Act. xviij.
dicit. In ipso viuim⁹ mouemur et sum⁹
Sed nō oia i deo sūt mot⁹. ergo non oia
i deo sūt vita. Secdo sic. Oia sunt in deo
sicut in prio exēplari. Lū ergo nō oia vi-
uant in seipis: vt q. nō oia i deo sint vi-
ta. s. his pñfat⁹ doctor. **¶** Ad pñm q.
creature dicūt eē i deo duplr. Ano⁹ mō
in qñtū pñnt ab ipso et cōseruant virtute
diuina. sicut ea dicimus esse in nobis. q.
sunt in nostra pñte. Et sic creature dicūt
tur esse in deo: put sunt in proprijs natu-
ris. Et hoc modo intelligatur vbi apli
dicentis. In ipso viuimus mouemur et
sumus: q. nostrū esse: et nostrū vivere:
et nfm moueri causat ab ipso deo. Alio
mō dicūt res esse i deo sicut i cognoscē-
te. Et sic sunt in deo p pprias rationes q.
non sunt aliud in deo ab essentia diuina
Unde res prout sunt in deo sunt essētia.
diuina. Et quia essentia diuina est vita nō
autem motus: inde est q. res hoc modo
loquendi in deo nō sūt motus sed vita.
¶ Ad secūdu dicit q. exemplata opor-
tet conformari fm rōnem forme: nō autē
fm modū essendi. Nam alterius modi
habet esse quelibet forma in exemplari:
et in exēplato: sicut forma domus i mēte
artificis habet esse imateriale et itelligibi-
le. In domo autē que est extra aiaz habz
esse materiale et sensibile. Unde ratione
rerū que in seipis non viuūt in mēte di-
uina sunt vita: qz in mente diuina habēt
diuinum esse.

¶ De substantiata susceptione vite: et q.
sunt illa que vitā suscipiunt et viuunt.

LL 2

na dicuntur.

Capitulum. iij.

Artium mysterium contemplandus
est de vite substantiata susceptio
ne videlicet que sunt illa que vi-
ta suscipiunt seu viuunt: ita ut viuenda dici
possint. Et sit circa hoc instantia triplis.
Primo respectu omnium rerum naturalium an viuatur.
Secundo respectu corporum celestium an illis sit vita
Tertio respectu increate nature an insu-
per etiam ipsa sit viuens.

¶ Primo quibusdam forte videretur quod in omnibus
rebus naturalibus sit vita. Inquit. n. Ar. viij.
phi. quod motus est ut vita quodammodo existeret in ho-
minibus. Sed omnes res naturales participat motu.
ergo omnes res naturales participat vitam.
Sed hoc dicitur in li. de diuino. non. aut sic. pla-
te secundum ultimam resonantiam vite habent viuere.
Ex quo videtur bis accipitur quod ultimam gradum vi-
te obtinet plante. R. n. dicit secundum Thoma. prima
parte. q. xviij. quod illa proprie dicuntur viuenda: que
seipsa per aliquam speciem motus mouent. Illa
vero in quorum natura non est: ut agant se ad aliquem
motum vel operationem: viuenda dici non possunt nisi
per similitudinem. Et sic videtur philosophi potest intelligi
vel de motu primo. scilicet corporum celestium vel
de motu cetero. Et utroque modo dicitur quod si vi-
ta corporum naturalium per similitudinem et per proprietatem
Nam motus celi est in vniuerso corporalius
naturalium: sicut motus cordis in animali quod vita com-
seruat. et sicut quicquid motus naturalis se habet
ad res naturales ut quedam similitudo vitalis
operationis. ¶ Secundo sit instantia de corporibus
celestibus. Sed quibusdam nonnulli asserunt quod sint anima
ta. Scribitur signum de Augustino. li. viij. de ciuitate dei.
quod Anaxagoras apud arthemios reus factus
fuit: quod sole dixit esse lapideum ardere: negansque
viri esse deum. Et ut docet dominus Bonaventura. i. ij.
di. xiiij. parte. i. ar. iij. q. ij. quidam philosophi posue-
runt: quod celi haberent animam. et quod celus
esset magnus animal: et quod moueretur a
propria forma perfecta: sicut mouetur anima
Et hanc animam motricem posuerunt regi-
et dirigere a deo mediante intelligentia. Cui
posuerunt quidam inherentes inducunt Hieronymo.
asserente super illud ecclesiastes. i. lustrans
vniuersa per circuitum per spiritus quod celi sunt
animati. Quibus obstat dictum Iohannis Damasceni.
v. li. ij. Nullus animatus celos aut lumina

ria existimet. Innotat quippe sunt et insensibi-
les. R. d. hoc potest esse secundum Bonaventura. vbi. s. q. s. b.
stantia intellectualis non vniuersum corpus nisi
mediate vegetabili et sensibili. Et ita si ce-
lum perficeretur a substantia spirituali: haberet sentire et ve-
getari. Hieronymo. hoc metaphoricè locutus est
Quod si adhuc obijceretur ex vbius cometa-
toris. quod aut i. ij. d. celo et mundo. Principia
quod sunt in orbibus sunt viuia. Philosophus est dicit quod prin-
cipium potentiale et calidum vita est orbis. ad primum
dici potest secundum Alexandrum. vbi. s. q. xcix. me. iij.
quod illud intelligit de intelligentiis: quod viuunt quod
motrices orbium ponunt. Sed dicunt viuia
effectiue. non quod habeant vitas. ut formam
vel actum: sed effectiue tamen sicut habent calorem
aut frigus: nec tamen calida sunt nec frigida
formaliter loquendo. Si uero itaque dici pos-
sunt. i. conseruantia viuentes in vita. Nam
mirum detestandum est error ponentium
illa viuere cum facile sit aliquid diuinita-
tis habere possent venerarentur ac cole-
rent. Ista quidam falsitate delusi solem
et lunam deos existimantes corpora illa ad-
orare sunt ausi. De quibus sic loquitur
Eusebius. li. i. de euangelica preparatione.
Egyptios ferunt primum omnium cum in celis
oculos sustulissent: motum ordinem et quan-
titates corporum celestium admirantes soles
ac lunam deos putasse: ac sole quod esset osiris
lunam ysin nuncupasse a proprietate quodam
inditis sibi nominibus. Nam si quis ad
latinam linguam verba transferat multioculus
osiris dici potest. Nec id ab re Radios. n.
suos quasi multos rebus imittit oculos
quibus omnia perspicit. ysin vero latine piscam
dicere possumus: lune hoc nomen indito:
quod sempiterna piscasque sit. Et iterum de
grecis idem Platonem inducit. Plato inquit
in cratyllo sic scribit ad verbum. Videtur
multi primi grecorum eos solummodo deos
putasse: quos etiam nunc multi ex barbaris
colunt sole videlicet atque lunam: tellurem
stellas atque celum. Nam cum ipsa cerneret
them semper hoc est currere atque resolutum
ab hac ipsius them nam theos. i. deos ap-
pellarunt. ¶ Tertio de natura increata
dubatur: an ipsa sit viuens. Cum enim vita
addat super esse in illo in quo nihil additur

ad esse: videt qd non sit ibi vita: In deo
aut nihil addit ad esse alioquin in ipso
esset aliqua cōpositio. Quā nec in ipso erit
vita. Rndet alex. vbi. s. mē. i. qd i deo est
vita nō p dīaz a substantia: s; ipse sua vi-
ta est et suū viuere: et tātō nobilior ē ei⁹ vi-
ta quātō simplicior. Quia aut diuinū esse
est simplicissimū nihil hñs de potēiali-
tate admixtū. ideo est in plena actualita-
te atq; vigore. Ad autē in deo sit vita p;
per Aug. qui ait in li. de fide ad Petri.
Deus naturaliter vita est. Inde est qd an-
tiqui per iuramentum solebāt dicere: vi-
uit dñs sicut ps. xxi. q. i. c. Et iurabit. Et
i. reg. xviii. c. et. xxiij. et. xxvi. et. xxviii. et
ij. reg. ij. c. Et Judith. xij. dixit illa sacra
Judith. Auuit ipse dñs deus noster. Et
Ma. xlii. c. Alio ego dicit dominus. Et
Daniel. xiiij. dixit Daniel. nō colo idola
manu facta: sed viuente deū qui fecit ce-
lum et terrā. Et. Dicere. xxi. c. Alio ego
dicit dñs. Et. Ezech. xiiij. et. xvi. c. Alio
ego dicit dominus. Ipse ergo ē deus q
viuit: cuius vita est eterna: tum quia cē
diuinum est eternum. Et autem inquit
Tho. p. i. a. pte. q. x. ar. i. illud qd vere est
eternū nō solū ē ens s; viuēs: tū qd vt ait
Alr. xi. metaph. ostēdit qd de⁹ sit itelligēs
pcludit qd h; vita sēpiternā et pfectissimā
q: ei⁹ itellectus est pfectissim⁹: et semper
in actu. Quare cū ipse sit vita vera: alijs
nō tñ temporālē: sed et eternā vitā pce-
dere pōt: ad quā iusti festināt et adipiscū-
tur regnū celoz: in q xps saluator: nō vi-
uit et regnat i secula seculorū. Amen.

Explicit sermo de vita temporali et
scilicet ipsius dei.

Sermo secundus in quo tractat de
vita hominis ante suam beatitudinem.

Asti autez

in ppetuū viuēt. Iter
vbi. s. Aggrenda nūc
est vita immortalis non
sine labore: quoniā ipa
est premium cuiuscūq;

operis virtuosi. Et vt Grego. ait in ser-
mone plurimorum martyru: ad magna
premia perueniri non potest: nisi p ma-
gnos labores. Veritatem autē anteq de ipsa
vite eternitate quicq; dicamus: de vita
hois ante suam bñtudinē aliqd aperie-
mus. Unde considerabimus eam scdm
triplicem statum.

Primo fm statū nature pdate.

Secūdo fm statū nature lapsē.

Terno s; statū nature reparate.

Ad in statu nature condire hō si vo-
luisset impassibilis fuisset: et immortalis.

Lapm. j.

Primo cōsiderem⁹ hois vitam
p fm statum nature condire. scilicet
peccatū: quo tpe si voluisset im-
passibilis erat et immortalis. Ad qd plen⁹
intelligendū erūt declarande tres diffi-
cultates videlicet.

Prima de impassibilitate.

Secūda de immortalitate.

Tertia de cibi necessitate.

Prima difficultas est de impassibili-
tate: quō. s. verū sit qd homo condit⁹ fue-
rit impassibilis. Primo quia sentire
ē quoddam pati. S; in statu innocentie
erat homo sensibilis. Ergo et passibilis.

Secūdo qd corpus hois molle fuit.
Et omne molle naturaliter passiuū est
a duro. Ergo si corpi primi hois oblatū
fuisset aliquod durū ab eo pateret. Et sic
fuisset homo passibilis. Tercio quia
Aug. super Gen. ad lram dicit. Adam
nō māducauit de pomo eo qd nō crederet
esse deū: sed ne suas delicias cōtristaret.
s. vxorē suam. sicut Salamon adorauit
idola. iij. Reg. xi. c. ne contristaret vxo-
res suas. Et quibus parz qd Eva erat cā
propter quam Adam comederat. Nam
status prime conditionis erat status pas-
sibilitatis aie et corpis tristabilis in statu
prime conditionis. Sed tristitia est pas-
sio affligens animā. Relinquit ergo qd
stat⁹ prime conditionis erat status pas-
sibilitatis aie et corpis. Ad h obiecta sol-
uēda scūs Tho. i. pte. q. xviij. ar. ij. dicit
qd passio dupl'r dicit. Uno mō proprie:

LL 3

et sic potest dici quod a sua naturali dis-
positione remouet. Passio enī ē effectus
actionis sūm Gilberti pozetani. li. vi. pñ
cipiorum. In rebus autē naturaliter tria
agunt et patiunt ad inuicē: quorū vnū re-
mouet alterū a sua naturali dispositōne
Et de hoc dicit Damasc. q. passio ē motus
p̄ter naturā. Alio mō dicit passio cōter
sūm quācūq; inuentionē etiā si p̄neat
ad p̄fectionē: sicut intelligere vel sentire
d̄ quoddā pati. Patet ergo ex diffini-
tione ista: q. passio erat isto secūdo mō
et nō p̄mo: qm sentire et dormire nō re-
mouent hōiem a naturali dispositione:
s; ponit ordinant ad bonū nature. Et d se-
cūdū idē doctor dicit: q. in illo statu hō
poterat corp⁹ p̄seruare ne pateret ab ali-
quo duro. Poterat qdē p̄p̄riā rōnem
p̄ quā poterat vitare nociua. Poterat et
p̄ iouinā p̄udentiā q̄ sic ipsa tuebat: vt
nihil ei occurreret ex improviso a quo le-
deret. Et tertiū respondet Alex. i. iij.
volumine sūme sue. q. i. q. quib⁹ hō habe-
ret naturā tristabile nūq; tñ tristaretur:
dūmō rō p̄ negligentiam et p̄p̄o studio
non deficeret. concludūt itaq; doc. oio
impassibilitatē illi stat⁹. Et i. i. i. lib.
de trinitate ait. Si hō i paradiso innocēs
viueret: nec ignis eū videret: nec aq̄ mer-
geret: nec aeris absentia suffocaret: nec
oia q̄ nocēt mortalib⁹ ip̄edirēt. Et Aug.
li. xiiij. de ciui. dei. c. xvi. ait nihil corru-
pūto i corpore: vel ex corpore vllas mo-
lestias: vllis eius sensib⁹ ingerebat. Nul-
lus intrinsecus morbus. Nullus ictus
metuebatur extrinsecus. Sūma i carne
sanitas erat: in animo tota tranquillitas
Sicut in paradiso nullus est aut frigus:
sic in eius habitatore nulla ex cupidita-
te vel timore accidebat bone voluntatis
offensio. Nihil oio triste. nihil erat ma-
lū letū. p̄cille. Notādū tñ sūm dicta
Scoti. et dñi Boni. et aliorū doc. di. xix. se-
cūdi li. q. impassibilitas illa n̄ erat v̄s
sicut impassibilitas beatorum: qm solū
p̄uabat actū. sed nō potentiā patiendi.
Impassibilitas v̄o brōrū p̄uat actum et
potentiā passionis sūm omnē stat⁹. Et

ne cui impossibile videat qd dicim⁹ de
statu p̄mi hōis oia ad cōuolūtātē et or-
dinē referendo: inspiciamus exempla q̄
bus patere potest qualiter deus actum
suspendit actiuorū et passiuorū appropin-
quorum: et non impeditorum: ita vt actio
non fuerit secuta: sicut sūm naturā factus
fuisset. Est quippe ignis elementū maxi-
me actiuitas: et nihilomin⁹ tres pueros
in ardētē fornacē missos vt combure-
rent: nec minime lesit: quimo ābulabāt
i medio flāme laudantes et benedicētes
deum Daniel. iij. c. Sanctissima Agnes
flammiis iniecta fuit et nihil sibi nocuit.
Iohes euangelista Domitiani crudelis-
simi t̄pibus rome in volū feruentis olei
missus illesus exiit. Idē etiā venenū
mouiserū bibit: quo exausto duo alij ex-
tincti fuerāt: ipse v̄o intactus permansit
Quid plura: Indomitas feras māfue-
tas fecit deus sanctis suis. Nonne fecit sē-
pitern⁹ de⁹ q. illos nedū offendere aule
sūt v̄tū et eis obediebāt ac si rōne vige-
rēt: ferocissimi iter aialia leones reputāt
et tñ Antonio mīstrabāt ad terrā effodiē-
dā p̄ sepultura Pauli p̄mi h̄m̄ite: vt i
vitis patrū de Paulo legīt. Leonis pre-
sidio abbas iohannes scē Egiptia
ce corp⁹ p̄scultū sepeliuit. Leonē et Hiero-
ro. habuit: q̄ ita obediēs erat vt et asinū
monasterij ad pascua dirigeret. De Jo-
na legimus: q. fuit a cetō deuoratus: et p̄
tridū ad lit⁹ ab eadē belua sanus fuit
electus Ione. iij. Nec mirādū si ad ip̄m
rerū omnū opificē sapiam atq; poten-
tiam ista referam⁹. Ipse siquidē et h̄ t̄p̄a
tenebrarū put melius indicauit hōi con-
ueniē aliquib⁹ beluis marinis dō aut vt
cū hōie familiaritatē h̄bere possēt. Sic
de delphine Adm⁹ in li. de naturali hi-
storia ait. Delphinus hominē nequaq;
vt alienum expauescit. si obuius nauigij
venit exultans alludit. Solinus autem
de mirabilibus mūdi p̄mo li. mgt. En-
gusto principe in campania: delphinus
puer fragmētis panis p̄mo allexit: et i tā-
tum consuetudo valuit: vt alendum se et
manu ipsius crederet. Boxq; cū per

tulisset puerilis audacia euz inter spacia
lucerni lacus euectauit. Unde effectum
est vt a Baiano litore puerum equitan
tem vsq; ad puteolos veheret. Hoc per
ānos plimos tādiu gestū ē donec assiduo
spectaculo desineret esse miraculū. Sed
vbi puer obiit sub oculis publici de hie
rij merore delphin' iterijt. In affrico q; s
litore delphin' ab ipone sib' past' ē tra
ctandū q; se prebuit ipositosq; frequēter
gestauit pēo sul africe flauian' ipse eti cō
tingit. Apd lassuz aut vrbē puez delphi
nus ad amauit. Quē p maria insidentē
euz ventosior fluctus necauisset: delphi
nus ad terram reuertit: ac si illum rea
tum suuz fateret: pnam suā morte mul
ctauit nec amplius in profunda reuerti
voluit. Nec. A. Seli' in li. noctium atti
carum. Et Aug. li. pmo de ci. dei. c. xliij.
dicit q; Elrion citharista optim' a Pe
riandro corinthioz rege artis gra dile
ctus fuit a quo lnia obtenta sicilia et alias
partes italie visitauit: demulcens aures
omniū et mentes. adeo vt multas quan
titates pecunie congregaret. Et reuerti
pponens Corinthiū. elegit sibi nauim et
nautas corinthiozū. Naute aut proiecta
in altū nauitenuerūt consilium de ipso
necando. Elrion autem intellecta morte
pecunie et bona sua obrulit et cuncta que
habebat illis dedit pro salute. Tūc ei nau
te inquirunt: sibi vim propiis manib' nō
inferre: sed imperāt q; ipse solus in mari
saluar. Oravit tunc citharedus Elrion q;
sibi permittant nobiles vestes capere et
cum fidibus illi' canē canere. Naute vt
delectarentur eius cantu quod orauerat
concesserunt. Elrion ergo stans i summo
puppis ornatu aluffona voce cantauit
domon cū fidibus: et ornatu: sese in pro
fundū egit. Naute nequa q; dubitantes
qn perisset cursū secuti sūt. Sed cōtingit
delphiniū aduenisse dorsoq; suo cātores
in latoniā regionē deportasse. Elrion ve
ro petiuit Corinthiū: retulitq; omnia re
gi. Qui nautas fecit inquiri. Quibus in
uentis interrogauit qd foret d Elrione
Qui responderūt q; esset i italia. Quos

tū mentiri volentes rex de veritate con
uici i. Huius historie argumēto dicit. A.
gellius. q; athenis suo tpe sculptuz atq;
pictu in videbat simulacriū. s. delphinus
vehens sup quo effigies sedebat hūana
Dicimus ista vt clareat oibus non esse
durū qd loquimur de hoīs conditi impas
sibilitate. ¶ Secūda difficultas ē d illi
status immortalitate: qūo. s. poterat tūc
corpus hoīs esse incorruptibile et immor
tale. Nam omne compositum ex pñis
est naturaliter dissolubile et corruptibile.
igit et. Ad istd rīdet Ego i li. de sacris
vbi ponit tres status humane nature.

Prim' est nature condite.

Secūdus est nature lapsē.

Tertius est nature beate.

¶ In pmo statu habuit hō posse pecca
re et posse nō peccare. et sic habuit posse
mori et posset nō mori. et h fuit prima hu
mani corpis immortalitas. In scdo sta
tu habuit posse mori et nō posse nō mori
Et sic posse peccare et nō posse nō pecca
re: qm in hoc statu ē peccādi et moriēdi
necessitas. In tertio vero statu habebit
posse non mori et non posse mori. sicut
et posse non peccare et non posse pecca
re: quoniam ad hunc statū pertinet mo
riēdi et peccādi impossibilitas. Sancti
vero Tho. in prima parte. q. xviij. arg. i.
dic q; aliqd pōt dici incorruptibile tripli
citer. Quō mō ex pte materie: eo. s. q; nō
habet materiā. sicut angelus. Vel habet
materiā que non est in potentia nisi ad
vnā formā. sicut corpus celeste. Et hoc
dicat fm naturam incorruptibile. Alio
modo aliquid dicitur incorruptibile ex
pte forme qd. s. rei corpali inheret aliq
dispositio per quā totaliter a corruptioe
phibet. Et hoc dicat incorruptibile fm
gloriam. quia vt Augu. dicit in ep'a ad
Dioscorū: tam potenti natura fecit dens
aiam: vt eius bñtudine redundet etiam
in corpus plenitudo sanitatis et incoru
ptionis vigor. ¶ Tertio mō dicitur ali
quid incorruptibile ex parte cause effici
entis. Et hoc modo in statu innocentie
sunt incorruptibiles et immortales: quia

deus sic voluit. Hinc ait Augu. in qñi-
bus noui ⁊ veteris testamēti. Deus hoi-
nē fecit q̄ q̄dū nō peccaret immortalitate
vigeret: vt ipse sibi auctor eēt aut ad mor-
tem aut ad vitam. Et idem in lib. de ba-
ptismo paruulorū. aut fiebat inqt ordo
iustitie. vt sicut anima dñō suo ita ei cor-
pus obediret. Et i li. xiiij. de ciui. dei. c. iij.
ait. Satendum est p̄imos homines ita
fuisse institutos: vt si non peccassent nul-
lum genus mortis experirēt. Sed eosdē
p̄imos homines ita fuisse morte mulcta-
tos: vt q̄qd corū stirpe fuisset exortum
eadē pena teneret obnoxii. Et in sequē-
ti. c. s. iij. idē ait. pro magnitudine q̄ppe
culpe illius: nāmi damnatio mutauit in
peius: vt qd penaliter p̄cessit i peccātib⁹
homib⁹ p̄mis: naturalr sequeat in na-
scētib⁹ ceteris. Hec ille. Et idē i li. xiiij.
d. ciui. dei. c. xxvi. dicit. vnebat itaq; hō
i paradiso sicut volebat: q̄dū h̄ volebat
qd deus iusserat. Vnebat fruens deo ex
quo bono bonus erat. Vnebat sine vlla
egestate: sic semper viuere habēs i p̄tate
Libus. aderat ne esuriret: por⁹ ne sitiret
lignū vite ne illū senecta dissolueret. hec
ille. Terna difficultas dicit de cibi ne-
cessitate. Si enim corp⁹ erat impassibile
quō cibis indigebat: Et rñdet Augu. in
qñibus noui ⁊ veteris testi. q̄ immor-
talitas p̄mi status erat fm̄ vñ quāda
supnaturalē i anima residentē: nō autē
p aliquā dispositionē corpori inherētes
Unde pro solutione corporis aliquid de
humido. s. corpis poterat deperdi: ⁊ ne
totaliter consumeret. necesse erat p̄ assū-
ptionē cibi homini subueniri. T Secū-
do consideremus hoīs vitā fm̄ statum
nature lapsē. Peccante siquidē hoīe in-
troducta fuit lex mortis: vt moreret vsq;
ad p̄sumationē seculi. iuxta commina-
tionē dei dicentis. Gen. ij. Quacūq; die
comederis morte morieris. i. mortē ne-
cessitatem incurres. vel mortē obligatus
eris. fm̄ q̄ exponit Augu. sup Gen. Ve-
rūtamen in illis primordiis lōga fuit vi-
ta illorum. adeo vt audientes Adam vi-
sse nongentis. xxx. annis. ⁊ Balaleel

octingentis. xcv. annis. ⁊ Jareth nongē-
tis. lxxij. annis. ⁊ Bathusalem nongē-
lxix. annis. vt patet Gen. v. plurimū ad-
mirantur. Unde apud plerosq; varia ⁊
falsa quidem de annis illis opinio est ex-
orta. Nam vt dicit Augu. li. xv. de ciui.
dei. c. xij. Aliqui dixerūt q̄. x. anni illius
temporis accipiuntur pro vno anno no-
stro. volentes q̄ nongenti anni ex illis
essent nonaginta. Sed falsū ē hoc cō-
stat vt ex codicibus colligit. habetur enī
Gen. v. c. Centū ⁊. xxx. annor⁹ erat Adā
quādo tertii genuit filiū. Qui anni fm̄
illos essent. xij. ex nostris. Sed omitta-
mus Adam: quia fortasse etiam quādo
creatus est generare potuit. Sed quid d
Seth. de quo habet q̄ centū. v. erat an-
norum quando genuit. Enos: ac p hoc
nondū habebat annos. xi. Enos v. o. xc.
erat annor⁹ quādo genuit Lamech. ⁊ sic
nouē annos habebat. Lamech aut. lxx.
erat annor⁹ quando genuit Methusel
⁊ sic septē annos habebat. Quis homo
generat in septē annis: si tunc anni. lxx.
nuncupant q̄ septē fuerunt. Plūm⁹ hō
cū audisset hoīes ad tot puenisse annos
hec omnia inscitia ipsa peruenisse est ar-
bitratus: inquiens quosdā transisse an-
nūz estate ⁊ aliū hyemi. Archades triū
mēsiū ānos hūisse egyptios ⁊ launios.
xiiij. Acharuanas sex. Lōtra quā opōnē
Augu. sup Gen. ad lram adducit scri-
pturā dicēte. Sexcentesimo anno vite
Hoc mense. ij. die. vij. mēsis: ruptū sunt
oēs fōtes abyssi magne. Et Gen. c. viij.
Regem archa mēse. viij. xxvij. die mēsis
sup mōtes armenie. Et hō aq̄ ibāt ⁊ de-
cresebāt vsq; ad. x. mēse. Et post subdit
scriptura. Sexcentesimo primo anno vi-
te Hoc primo mense prima die mensis
imminute sunt aque super terraz. Tales
igitur erant tunc anni: quales ⁊ nunc. ⁊
si adhuc vltra queratur: quomodo tam
diu hominū illorū vita poterat elongari.
Ad hoc respondet Nicolaus delira sup
Gen. v. c. ex verbis Iosephi in pmo li.
antiquitatū: qui opinioni nostre immo
scripture sancte de annis p̄cordat asse-

rens Hieronimū egiptū: et Berofius
Caldemū et manethā idem tenuisse in
illis libris: quos de antiquitate scripserit
q̄ hoc fiebat multiplici ratione.

Prima ratio sumit ex bonitate com-
plexionis p̄mōū parētū: q̄ fuerūt a deo
immediate formati et p̄ns optie p̄plexio
nati: et sic ad longiorē vitā dispositi. Et il-
la bonitas p̄plexionis magis devenit ad
hoīes p̄p̄inos illi t̄p̄is q̄ ad remotos
t̄p̄is moderni. **S**cōda rō sumit ex mo-
do viuēdi: q̄ t̄p̄ate viuēbāt. **T**ertia ra-
tio sumit ex bonitate nutrimentū: q̄ ante
diluuiū terrenascentia fuerunt meliora
q̄ post: quia inundatio diluuii fuit p̄ ma-
iori parte ex aquis oceanī salis: que in-
ducunt sterilitatem terre: et per cōsequē-
reddunt peiora terrenascentia: ex q̄bus
abbeuial hominū vita. **Q**uarta ratio
sumit ex scienitiā: unde: quia formatū fuit
i scienitiā perfectiōe. Et ideo cognouit vir-
tutes fructuum herbarum et lapidū pre-
ciosorum: que faciūt ad conseruandam
sanitatem et vitam p̄longandam et de h̄
docuit hoīes illius temporis. **Q**uin-
ta ratio sumit ex bono aspectu siderum
sup̄ regionem illā in qua manebāt: qui
aspectus multū facit ad longitudinem vi-
te. Sed per motū celi continuum muta-
tus est tempore procedenti. **S**exta rō
sumit ex dispositōe diuina h̄ ordinante:
ut per longā vitā hoīum multiplicaretur
genus humanū. Propter omnia hec
Aug. c. viij. li. xv. de ciuit. dei manuducit
nos ad itelligēdā illi vitē diuturnitatem:
q̄ nō potuissent tot hoīes ex vno multi-
plicari nisi per longū tractū t̄p̄is. Nam
magister hystoriarū dicit super Gen. x. c.
et Aug. narrat in li. questionū sup̄ Gen.
qd̄ ex tribus filiis Noe adhuc eo viuēte
nati sūt. xxiij. milia viroz et centū et decē
preter mulieres et paruulos. Vixit quippe
Noe post diluuiū annis. cccl. et fuit om-
nes anni nongenti. l. sicut patet Gen. ix. c.
Ex vno insuper Abraham dicit Aug.
vbi. s. non multo amplius quadringenti
annis numerositas hebreorū gētis tāta
p̄creata est ut in exitu eiusdē populi de

Egypto sexcenta milia hominū fuisse re-
serantur bellice iuuetū. Et si dicatur q̄
post diluuiū nō tam diu vixerūt hoīes
cū dñs dixerit Gen. vi. Erūt dies illius
centū viginti annorū. r̄idet Aug. c. xxiij.
li. xv. de ciuit. dei. Qd̄ illud nō fuit tēpus
humane vite post diluuiū: sed terminus
assignatus ad p̄niam his qui in diluuiū
erāt pituri. Et ut testatur magister hysto-
rie scholasticē. dixit dñs hec v̄ba āte an-
nos. xx. q̄ inciperet archa fieri que facta
legitur centū annis. Vel s̄m Strabonē
eo anno hoc dixit deus quo cepit archa
fieri. Sed q̄ in malitiā p̄seuerauerunt:
ante p̄fixū terminū. s. centesimo anno
deletī sunt. Qd̄ etiā post diluuiū vixerūt
hoīes supra centū et xx. annos p̄. Habe-
mus enim ex xi. Gen. Scm erat centū
annorū q̄n genuit arphaxat biennio p̄
diluuiū et post vixit q̄ngentis annis. Sale
vixit q̄dringētis triginta tribus annis. vixit
Heber. ccc. lxxij. annis vixit Thare. ccv.
annis. Vixit Abraham. clxxv. annis Gen.
xxv. Vixit Ismael. cxxvij. annis. Gen.
xxv. Et sic etiā alij plurimi quos longus
esset p̄memorare. Non t̄m p̄pterea h̄i q̄
tandiu vixerunt mortē euadere potuerunt
s̄m statum nature repate. In q̄. s. p̄ ad-
uentū xp̄i et eius mortē ac ascensionē in
celū breuius q̄ prius hoīes vitā finiunt.
Si. n. pp̄ peccatū mors ē subsecuta et in-
troducta: cur nō post satisfactiōē q̄ fa-
cta ē xp̄i passiōe totalr ē remota: Et sic
dicim⁹ ex doctrina Alex. i. iij. et dñi. boi.
di. xix. ar. i. q. iij. q̄ xp̄s incarnat⁹ ē ut hoī-
bus subueniret: et pro eis satisfaceret. h̄o
aut̄ peccatō incurrit aliqua dāna p̄ncipa-
lia ut p̄uatiōē diuine visionis et destina-
tiōē in limbo. Aliq̄ v̄o incurrit ex cōse-
quēti: ut famē sitis: laborē mortē huius
modi. debuit itaq̄ xp̄s ita p̄ hoīe satisfā-
cere ut meli⁹ ip̄e h̄o cōsequi possz b̄nū
dinē eternā. h̄ aut̄ sit remanētibz pena
litatibz q̄ hoīes pp̄ has v̄l p̄ctū hoīs la-
p̄i p̄ntē: v̄l cōpatiūt xp̄o passio: v̄l de re-
gno celoz curāt. Et enī inq̄t Aug. sup̄
psal. Ecce turbatur mundus et amatur.

LL S

Quid si trāquillus ēēt ⁊ formosus: Quō
ei hereres q sic āplecteris fedū: Flores
eius quō colligeres si sic a spinis non re
uocas manū: Et in libro de verbis dñi
idem ait. Ideo deus felicitatibus hui⁹
seculi amaritudinē miscet: vt alia quera
tur felicitas cuius dulcedo nō est fallax
Et lz xps vtacum est ab his penalita
tibus nō libauerit nos vt nūc: ipsi tam
fiet merito vt in generali resurrectione p
ut dicef i sequētib⁹: bñi sua corpa reasū
māt impassibilia imortalia ⁊ glōsa: cuz
qb⁹ eternalr letabūt in glōia celestī: i q
xps bñdict⁹ viuit ⁊ regnat in secula secu
lorum. Amen.

Sermo terti⁹ i q aiaz ēē imortalē sua
nobilitate exēplis ⁊ testificatōne pbat.

Asti autez

in perpetuū viuent. dei
viuentis ēba sūt: iterum
vbi. s. p̄dicāt eqdē pu
blice amatores mundi
nihil post mortem ho

mini supeffe: animāqz simul aiunt cum
corpore interire: ideoqz nullū agendū
bonum esse pro futura vita cōsequenda
Qui error damnatissimo in hoc fimo ē
q̄tū poterim⁹ resistem⁹. Stndem⁹ at
aie imortalitātē que a corpe exuta non
morit: nō corripit: nec vt isti aiunt des
nit esse: q̄nimo beati sunt illi q̄s dñs i
uenerit vigilantes. ⁊ de illis qui negligūt
pniam peccatorū suorū. Ad intelligendū
vō qualr anima rōnalis sit imortalis
vtetur tribus modis.

Prim⁹ mod⁹ erit ipsi⁹ aie nobil⁹ p̄ditō.
Secūda⁹ mōus erit exēploz corruscatio.
Tertius erit multozū testificatio.

Quō tāta ē nobil⁹ aie conditio q̄ oīuz
corpū supioz ⁊ inferioz dignitatē excedit
Caplm. j.

Rim⁹ modus ad oīdendū aie
imortalitātē dī nobilis p̄ditio q̄
vtiqz talis ē q̄ aia ip̄a rōnal⁹ ex
cedit dignitatē q̄rūcūqz corpoz: siue in

ferioz siue superioz. Ad aut oī corpoz
nobilioz sit aia rōnal⁹: pbat tripliciter.

Primo auctoritate

Secūdo ratione.

Tertio exemplo.

Primo pbat auctoritate. Nā in
quit Eir. pmo de aia. Aia aut aliqd me
lius esse ⁊ antiquius. i. nobilius impossi
bile est: Impossibilia aut adhuc intel
ctu. s. esse aliquid nobilius. Rationabi
lium eni esse habet ⁊ nobilissimū ⁊ dñū
fz naturā. Idem in pmo de anima in
principio docet qualiter sciētia de aia q̄
raz ad bonitatē ⁊ honorabilitatē est ppo
nenda alijs sciētijs naturalibus que sūt
de numero bonorum honorabilium p
pter bonitatem subiecti quod est anima
intellectiua que est nobilioz omni corpe
Ad idem dicit Augu. in libro de libero
arbitrio vbi ait. Omnis anima oī corpe
re ē nobilioz seu melioz. Et i libro. lxxx
iij. questionū. Omnis anima melioz est
oī corpe. Melius est eni qd viuificat q̄
qd viuificat. Corpus aut ab anima viui
ficari: non animaz a corpore nemo am
bigit. Et idē in libro de duabus anima
bus. Aia luce ista quā homines venerā
tur melioz ē: quoniā qdē illa intelligitur
mente. hec sensu corporis inotescit. Et i
libro. viij. de ci. dei. c. iij. dicit. Omni cor
poz preferunt anime. Et in li. soliloqz
Quicqd enim celi ambitu continet: infe
rius humana anima est. Et idē in libro
de q̄ritate aie. Quēadmodū fatendum
animam humanā non esse quod de⁹ ē:
sic presumēdū est nihil inter oīa que di
cūtur ipsi deo esse propinqui⁹. Et Criso
stom⁹ i li. de lapsu mūdi. Quāto celū ter
ra pulch⁹: tāto aie pulchritudo emne
z formaz pulcherrimi corpis superat. Ad
idē est glo. i. c. Lū sit. de etate ⁊ qualitate
ordinandorum q̄ dicit. Eie preciosiores
sunt cūctis rebus etiā corpozalib⁹. Idē
habet. xii. q. i. c. Precipimus. ⁊. xxiiij. q.
iij. c. Si habes. Et de pe. ⁊ re. c. Cum in
firmitas. Et. C. de sacro san. ecclesijs. l.
Sanctimus.

Secūdo pbat rōne que triplex pōt esse

Prima ratio creationis.

Secunda ratio ordinationis.

Tertia ratio assimilationis.

Prima ratio dicitur creatiois. Quia anima nobilior est quam ipsa corpora creata. et in esse producta si attendamus adhuc tria. Primum. scilicet a quo sit creata.

Secundum. scilicet de quo sit creata.

Tertium qualiter sit creata.

Primo quidem anima rationalis creata est a deo opifice summo. Unde glossa super illud psalmi. Qui finxit singillatim corda eorum. dicit. Creauit deus animas singulorum per se. Ad uertendum tamen quod philosophus quidam cum Platonem dixerit quod anime fuerint simul create in corporibus stellarum: et post formatis corporibus istis organicis: per orbem planetarum ad hoc uiuificandum descendunt. et postmodum corruptis corporibus illuc reuertuntur. et postmodum suo loco et tempore ite ad alia corpora discedunt. Hec opinio videtur narrare Macrobius explanans somnium Scipionis. Sed hec opinio est philosophi quod dicit quod per animam actum fieri in propria materia. unde si opinio ista esset: anima corporibus non esset perfectior. fuerit insuper hiis quod dicuntur quod anime fuerint create in celo cum angelis: quod sunt eiusdem nature: et postmodum ad suggestionem dei tenebra peccauerunt: et merito illius peccati in corpora sunt reuolte itaque in carcere: ut ibi purgetur: ut cum purgate sint ad celestem gloriam reuocentur. Et hec opinio est manicheorum quod contraria fidei christiane ponens nullam animam debere damnari. propterea etiam philosophus: cum ponit quod corpus comparatur ad animam non sicut perfectibile: sed sicut carcer. Ad si uero esset: sequeretur quod homo non esset vera species cum ex anima et corpore non fiat unum. Est adhuc opinio talis contra sensibilem experientiam: quia uidemus animam quantumcumque bonam nolle a corpore separari: adeo ut anime etiam beate ut ostendit in sequentibus inclinationem habeant ad ipsum corpus sibi uniedum. Hoc illa opinio est abiciens. Cuius Augustinus dicit libro de ecclesiasticis dogmatibus ubi ait. Credendum est et firmiter tenendum quod anime non sunt ab initio create: ut Diogenes fin

xit. aut in corporibus seminatur. ut Luciferi animi. et Cyrillus et quidam latinorum affirmant: sed a deo animam creari simul et insuam in corpore composito et formato. Hec ille. Secundo attendendum est de quo sit anima creata. Et heretici quidam pater etiam et philosophi dixerunt animam de dei substantia esse productam. Hanc finem Augustinus presertim manichei et gnostici ut patet libro vii. super Genesim. ad litteram. et libro pertra Faustum. et in libro de duabus animabus. dicebant quod anima esset oio quod deus est: vel aliquid de deo dei. Id ipsum tenuit. Eripides philosophus ut testatur Tullius in libro tusculanarum questionum. Et ipse Tullius libro eodem carum de questionum ait. Spiritus humanus ex diuina mente discretus cum nullo alio nisi cum ipso deo comparari potest. Et Seneca ad Lucillum epistola lxxvi. inquit. Nichil aliud est anima quam pars diuini spiritus in corpore nostrum imersa. hoc idem scripsit Macrobius. somnium Scipionis. Quam opinionem deiecit Augustinus libro de ordine anime. quoniam si ita esset: anima nec in melius nec in peius labi posset. Et ite de multis animarum formatio laceraret. Hanc idem Augustinus libro de fide ad Petrum ait. Non enim nature possunt esse que fecit et factum. Illi insuper philosophi ex elementis animam constare asseruerunt. Et non scribitur. Et primo de anima. Democritus dixit animam esse ignem quendam. In libro de vita et morte Aristoteles legitur Erastum semper affirmasse deos omnes ex igne esse et ex igne uniuersa constare: et animam fauillam esse stillantis essentie. Zeno styrensis et Leucippus illud idem profitebantur finem Tullius libro primo questionum tusculanarum. Hoc idem affirmabat Hipparchus prout scribit Macrobius in libro primo super somnium Scipionis. Ad illud autem tenere moti sunt: quia anima presente corpus caleat: et recedente frigescit. Diogenes teste philosopho in primo de anima dixit animam esse aerem. Cui concordant Leantes et Crisippus: ut scribit Gregorius. Maganzenus in libro de natura hominis. Anaximenes ut ait Augustinus libro vii. de ciuitate dei. omnes res eas aeri dedit. Nam dicebat deos animam et oia alia ab aere generari. cum absque aere nulla anima cerneretur perire. moxque subito aere perditio. hic finem Plinium in libro de naturali historia inuenit

horologius. Thales melleus put refert
Tullius libro primo de natura deorum: materi-
am posuit in humore carum nascendi tenuit
quod deum ex aqua cuncta formasse et alia huius
de anima locuti sunt delatratres. Contra quos
theologi pueniunt affirmantes de nihilo
a deo animam esse creatam. Unde Augustinus in
libro de quantitate anime ait. Non ex his notis
visitatioque naturis anima facta est quas istis
corporeis sensibus tangimus. Nam neque ex
terra: neque ex aere: neque ex aqua: neque ex
igne: neque ex his omnibus: neque ex alijs con-
stitis horum consistere animam puto. Nec nunc dis-
putandum est quid deus possit ex nihilo aliquid
facere quod angelos de nihilo sicut et animas
voluit creare. Tertio attendendum est
qualiter anima sit creata. scilicet quia spiri-
tualis et incorporealis substantia. Et nunc Augustinus
ait anima substantia est incorporea regens
corpus. Sed ignavis non facile persua-
demus spiritum esse animam et non corpus quod ut
Thales dicitur. quod lxxv. ar. i. prime partis dicitur
sola corpora esse: et quod non est corpus
nihil esse: cum tamen deus spiritus sit Job. iij.
c. et angelis be spirituales esse dicantur.
Hinc est quod Lactantius. i. vij. li. dinax insti-
tutionum. c. ix. de inuisibili deo dicit. Quia
deus ab homine videri non potest: ne quis tamen
putaret ex eo ipso deum non esse: quia mor-
talibus oculis non videret: iter cetera suo-
rum institutorum miracula fecit etiam multa
quorum vis quidam appareret: suba autem non
videret. sicut est vox odor ventus: ut har-
um rerum argumento et exemplo etiam deum
licet sub oculos non veniret: de sua tamen
vi et effectu et operibus cerneremus. Nec
ille. Angelos etiam non solum bonos: sed
etiam malos. id est demones esse ex affectu ma-
gicarum artium conspiciamus: de quibus nunc
loqui omittimus: quia latius suo loco
tractabimus. Ad animam igitur incorpoream
veniamus quam esse Alexander. in. ij. sic ostendit.
Videmus inquit quedam corpora que
non nutriuntur: nec augmentantur nec
generantur: nec moventur nisi motu vio-
lentissimo ut lapides. Quedam que nu-
truntur et augumentantur: ut plante. Quedam
vero que ultra hec moventur: et sentiunt:

ut animalia. Quedam vero que ultra hec
agunt ratione. Si ergo harum operationum esset
corporeitas principium et causa inueniret tunc
in omnibus corporibus. Sed hoc est falsum. Ergo illud
a quo ille operatioes pueniunt: non erit cor-
pus sed anima. Insuper videmus actioes in quibus
conueniunt vegetabilia et animalia et homi-
nes ut nutrire et generare. et videmus ac-
tiones communes hominibus et brutis: in quibus
non consistunt vegetabilia: ut sentire et ima-
ginari. Et videmus alia que sunt propria
hominibus: ut rationari et intelligere: et
inter bonum et malum verum et falsum discer-
nere. et huiusmodi. Ergo erit in vegetabilibus
principium generationis: quod quidem est
anima vegetativa. in animalibus brutis princi-
pium mouendi et standi: quod est anima sen-
sitiva. in hominibus vero principium rationis
nandi et intelligendi: quod est anima intellectiva.
Quinam explicet quot sunt hominum opera-
tiones que licet per corpus exerceantur tanquam
per instrumentum: nihilominus ab anima ipsa
precedunt. Quanta est preteritarum rerum
memoria: Quanta ad futura prouidentia.
Quot picture: quot artes: quot ad capi-
endum aues: pisces: et indomitas feras
modi distincti: Quot ad pugnam arma:
Quot ad nauigandum mare disposi-
tiones mirabiles: Quot ad inuenien-
dam sciendamque veritatem artium liberalium
scientie: Unde ista in homine: Certe non
ab ipso corpore: sed ab ipsa anima. Unde
Augustinus homines naturam anime scire volen-
tes redarguit in libro professionum. d. Eunt
homines mirari alta montium: ingentes flu-
ctus maris: et altissimos lapsus fluminum
oceanum ambitum: et gyros siderum: et se-
ipsum relinquant nec mirantur. Et in libro
de spiritu et anima idem Augustinus dicit. Quomodo
dictum est mihi ut meipsum cognoscam. non
possum sustinere: ut me habeam incognitum.
Magna autem negligentia est nescire quid
sit illud quo celestia tam profunde cogi-
tamus: naturalia tam subtili indagato-
ne inuestigamus: et de ipso quoque crea-
tore nostro tam sublimia desideramus sci-
re. Nec est res peregrina: nec longe quo-
dammodo quo ipsa sapimus: sed adest sp-

nobilis: tractat: loquit. et intus nescitur
 Datum est illi tam ingentium rerum scire
 secreta: et seipsum cognoscere non potest
 ille. Anima itaque spiritualis est. Neque
 ex his aias et angelos eiusdem speciei dicimus:
 sed angelus spiritualis intellectualisque substan-
 tia sunt. Quod Origenes tenuit: ut dicit
 sanctus Thome prima parte questionum xxv. articulo vi. et in qua-
 rum vij. secundum di. quod non de aia. Contra quem
 idem Thome dicit quod illa que habent diuersas p-
 sectiones sunt speciei: differunt specie. Sed
 angelus et aia habent diuersas rationes sunt
 speciei: ergo angelus et aia differunt specie.
 Anima enim rationalis homini prebet speciem
 et actum specificum: quod non facit angelus.
 Secundo probatur quod aia omni corpore sit no-
 bilior ratione ordinationis. Quidnam est
 quo ipsa sit finis omnium corporum: in quo
 ut probatur dicitur. i. pph. omniū rerum que
 sunt: et quod miranda est omnium elemen-
 torum celorumque varia pulchritudo. Quan-
 ta est in omnibus creaturis creatis bo-
 nitas: quantaque in cunctis utilitas: Ideo
 audi o anima misera. o aia pigra quater
 tibi fuunt vniuersa. Respice inquit Ego
 in li. de arra sponse. vniuersum mundum: et
 considera in eo si aliquid sit quod tibi non
 seruiat. Vis namque creatura ad hunc fi-
 nem dirigat cursu suum: ut obsequijs tuis
 famuletur et utilitati deseruiat: tuisque oble-
 ctamentis pariter et necessitatibus finem af-
 fluentiaz indeficientem occurrat. Hoc
 celum: hoc terra: hoc mare: hoc aer: cum
 his que sunt in eis vniuersis explere non
 cessant. hec ille. Et si dicatur debent ista
 omnia ad corporis perfectionem referri pos-
 sumus respondere: corpora ista propter aiam
 esse. Unde ar. in. ij. li. de aia ait. Omnia
 enim corpora physica aie instrumenta sunt: sicut
 animalium sicut et plantarum tanquam gratia
 anime extrinseca. Est ergo corpus aie in-
 strumentum organicum. Ideo Augustinus in li.
 soliloquorum ad deum dicit. Omnia domine que
 dicuntur sub pedibus hominis subiecisti ut so-
 lus homo super omnia tua tuus esset totus.
 Exteriora namque pro corpore cuncta crea-
 sti: ipsi vero pro aia: aiam vero pro te: ut tibi
 soli vacaret: te solum amaret: et possideret

ad solatium. hec ille. Tertia ratio ad ostendendum
 aia immortalitate: de assimilatio: quia
 aia deo assimilatur. Ita gen. i. dixit deus fa-
 ciam hominem ad imaginem et similitudinem
 nostram. Sed negantes heretici reputant
 xxviij. q. iij. c. penult. De ista vero similitudine
 dicemus suo loco diffusius. Nunc tamen dicimus
 aiam deo similem: quia sicut deus est simplex et
 non componitur: sic aia que de nihilo est creata:
 sicut deus est immortalis. ita et aia. Et alie
 sunt huius similitudines que non accipiunt finem
 ideitatem. sed finem quandam proportionem est
 Tercio probatur exemplo: quod omni corpore
 sit aia nobilior. Ita videmus sanctos cru-
 cifixisse corpora sua et dura penam castigasse
 ut aia salua fieret. Quanta fuit Pauli pro
 mi heremite penam in heremo. de quo scri-
 bit Hieronymus in vitis patri: omnem in solitu-
 die duxit etate cibum et vestitum ei palma pro-
 bebat: Quid fecit Antoni? Quid Ylla-
 rion? Quid Bachari? Quid Franci-
 scus? Quid Dominicus? Sancti et ami-
 ci dei dicte nobis quas tot vigilias et ora-
 tionibus et disciplinis carnem vestram mor-
 tificastis: Respondebunt certe omnes. Pro-
 pter aiam. O martyres triumphantis: cur
 vos tot cruciatibus exposuistis et tot sup-
 plicijs: et mori non recusastis? Iterum
 et ipsi clamabunt et dicent. Propter aiam.
 O iesu benedicte: cur tu. xxx. annis in mu-
 do et amplius fame sitim labores sudo-
 res vulnera et liuores sustinuisti: Statim
 clamabit. Propter animam. O anima
 nobilis. o aia delicata: cur tuas in tot ex-
 emplis nobilitate non curas agnoscere?
 Respice aia misera: quia carnes pro te sus-
 cepit christus: pro te pauper natus est in presepio
 pro te circumcisus: pro te pegrinatus in egyptum
 pro te ieiunatus: pro te oratus: pro te lachrymans:
 pro te passus: pro te sanguinem fundit. Ideo
 Bernardus in meditationibus ait. Sublime est
 anime principium: que non nisi sanguine
 christi redimi potuit. Quam ergo comuta-
 tionem pro anima tua das: qui pro nihilo
 das illam: Mone dei filius cum esset in
 sinu patris a regalibus sedibus propterea
 descendit: ut eam liberaret a potestate diabo-
 li: Quam cum vidisset petrum iungentibus

irritam iam famq; demonib; traden-
das vt morte dñaret ppetua: fleuit sup
illā q; flere se nesciebat. Ad solū aut fle-
uit: sed etiā se mori pmisit: vt sui sangui-
nis precio redimeret. hec ille. Et Ego i
li. de arra sponse ait. Amplius mihi vilis
esse non debeo: qui tantū deo placui vt
mori dignaret ne perderet me. Idz er-
go et dictis: quāta sit anime nobilitas:
et quantū corpa cūcta dignitate precellit
quā tñ infellicissimi petō: res suis miseri-
is vitem sedamq; reddūt ac faciūt. Cū
itaq; tanta sit anime nobilitas: quomō
poterimus eam dicere interire cum cor-
pore: quasi deus tam egregiā creaturaz
pdidisset: vt eaz taz breui tpe perimeret?
Concludendū ē ergo cū verbis Latōis
q; i li. de senectute Cicero scripsit vbi sic
habet. Sic mihi persuasi: sic sentio: euz
tanta celeritas animorum sit: tanta me-
morā preteritoz: futuroz: uz prouidētia:
tot artes: tante scientie: tot inuenta: non
posse eam naturā que res ipsas cōtine-
at esse mortale.

¶ Ad aīaz eē mortalem testificatione
pbatur Caplm. ii.

s Ecūdu mōus ad ostēdēdū aīe
imortalitē dī mītoz testifica-
tio. Adducem; at tria testimōia

Prīmū est philosophoz.

Secūdū ē scōp; atq; doctoꝝ.

Tertiū est theologoz.

¶ Prīmū testimoniū est philosophoz
qui suo modo aīe immortalitēz confesi
sunt. Unde Seneca ad Lucillū epistola
xxxvi. sic ait. Nos illa quā pimescim;
et recusam; iter mutat: vitam nō eripit.
Illius enim expectat qui nos reponat in
lucē dico. Idē i libro de naturalib; que-
stionibus ait. Si tranquille volum; viue-
re: in expedito habēda est anima vt siue
illaz insidie siue egritudines petant: qd
aliud debeo nisi vt exeat exortari: et cum
omnib; eam bonis emittere: Vade inq;
vade fortiter: vade feliciter nubl; dubitās
fac quod quandoq; faciendū ē. En rep-
natura que gene rauit expectat: et locus
isto melior et tunoz. Lucrotoio super. xi.

metaph. Alia rōnalis manet post mortē
et finis prosperitatis eius erit si coniun-
gatur primo motori. Salienus in libro
de spermate. Sicut lumē solis qd est in
corporeale separat ab aere ab omni ocu-
loz intuitu sine corruptiōe: sic et anima
sine sui corruptione separatur a corpore
Plato in super phs nobilissimū anime
imortalitē primo confessus est. Nam
vt dicit Macrobius in libro saturnaliū
et. Et. Silius in libro noctū acticaꝝ li-
brum edidit de immortalitate anime: quē
Tulius transulit in latinū. Denominat
aut ille lib; a phedroē quodā Socrati
et Platōi adeo dilecto: vt plato nomini
suo librum dicaret. In dicto igitur libro
Plato sic ait. Perfect; et purgatus hic
trāsiens habitabit euz deo. Idē Plato
in Phimeo. Anima est immortalis: et fm
q; vicerit passiones vel victa fuerit pre-
miabitur vel punietur post hanc vitam.
Macrobius in prologo super somniūz
Scipionis sic ait. Sic habeto: omnib;
q; patriam seruauerint inuenerint auxerint
ceruū esse in celo diffinitū locū vbi beati
sempiterno eno fruant. Lacq; libro. vii.
diuinarum insti. aduersus gen. refert qd
Polites qdā cōsuluit Apollinē mīscū
viri remaneat aīa post corpus. an dis-
soluat. Qui rñdit. Alia qd diu vinctus te-
netur in corpore corruptibiles passiones
sentiens mortalib; cedit doloib;. Cum
vō humanā solutionē puelocissimā p;
solutū corp; inuenit: oīo ad cēpera fertur
et manet in eternū. Tulius i questionib;
tusculanis sic ait. Ad est lugenda mors
quā sequit immortalitas. Idē in philip.
Breuis a natura nobis data est vita: s;
memoria bñ acte vite sempiterna. Que
si nō esset longior: q; hec vita: quis esset
tam amēs qui maximo doloribus et pe-
riculis ad laudem gloriāq; pscēderet?
Salustius in libro de repu. dicit. diuitia-
rum et fame gloria fluxa atq; fragilis ē:
virtus clara eterna q; habet. ergo p clara
facies. magne diuine: ac he vires corpo-
ris breui dilabuntur: ingenia et egregia
facinora: sicut aīa immortalia sunt. Quin;

tidianus dicit. Si qd sciat qd sit finis bo
 norū que vera felicitas. nūq̃ sibi videbit
 p̃matura morte perire. Lucret⁹. Redit
 idē retro d̃ terra q̃ fuit añ. S3 qd nullū
 ē ex etheris oris. Id rursus celi fulgētia
 tēpla receptant. Cicero in li. de senectute
 dicit. Apud xenophontem aut mortuus
 Tyr⁹ maior h̃ dixit. Morte arbitratō
 nūpi carissimi. filij me cū a vobis disces
 sero nūq̃ aut nullū fore. Nec. n. dū erā
 vobiscū aiūm meū videbātis: sed cū eē
 in hoc corpore ex his reb⁹ quas gerebam
 itelligebātis. Eūde ergo eē creditore etiā
 si nullū videbit. Nec vō clarorū viroꝝ
 p⁹ mortē honores p̃manēt: si nūpi iporū
 animi efficerent quo diuinus memoriaz
 sui teneremus. Hīpi nūq̃ quidē p̃sua
 deri potest: animos cū in corporib⁹ eēnt
 mortalib⁹ viuere: cū exilēt ex his emori
 Et paulo p⁹. Hic ex vita ita discedo tā
 q̃ ex hospitio. nō tāq̃ e domo Lōmo
 randi. n. nobis nā diuersorū dedit n̄ ha
 bitandū. D̃ p̃clap illū diē cū ad illō diu
 norū aiōr cōciliū centūq̃ p̃ficiscar: cūq̃
 ex hac turba 7 colluuiōe discedā. p̃fici
 scar. n. n̄ solū ad eos viros de q̃b⁹ antea
 dixi. verū et ad Latōnē meū quo nemo
 vir melior natus est: nō pietate p̃stātor
 Et in eodē li. introducit Latōnē sic dicēte
 Ego v̄ros p̃fēs. P. Scipio tuq̃. C. Le
 li viros clarissimos nūpiq̃ amicissimos
 viuere arbitror: 7 ea q̃de vita: q̃ ē sola vi
 ta noianda. Hā dū sumus inclusi i his
 p̃paginib⁹ corporis munere: quodā neces
 sitas 7 graui ope p̃fungimur. Est. n. ce
 lestis anim⁹ ex altissimo domicilio de p̃
 sus: 7 q̃li demersus in terrā: locū diuine
 nature eternitatis p̃rū. S3 credo deos
 imortales spirāse aiōs i hūana corpora
 v̄t eēnt q̃ terras tuerēt: q̃q̃ celestiu ordi
 nē p̃tēplantes imitaret cū vite mō atq̃
 constantia. nec me solum rō ac disputa
 tio impulsit: vt ita scriberē. Sed nobilitas
 etiā sūmorū p̃hor 7 auctoritas. Eludicbā
 Pythagorā pythagoreosq̃ incolās pe
 ne nostros qui eēnt italici p̃hi quondā
 noiāt nūq̃ dubitāse: quin ex vniuer
 sa mente diuina delubratos animos ha

berem⁹ demōstrabāt nūpi p̃terea q̃ So
 crates sup̃remo vite die de imortalitate
 aiōr dūserunt: is qui esset oīz sapientis
 simus oraculo. Apollinis iudicatus: Si
 mulier Didym⁹ ad Alexandrū cui⁹ ver
 ba hec sunt. dicit. Mos non sumus hui⁹
 mundi incole: sed aduene: nec ita i orbē
 terrarū venim⁹: vt in eo libeat cōsistere
 s3 trāsire. P̃doperam⁹ enī ad patriā le
 gib⁹ nullis delictorūq̃ pōderib⁹ p̃egra
 uati 7c. Haleri⁹ n̄ axim⁹ lib. ij. c. i. anime
 imortalitate fates: asserens fuisse, mores
 gallorū mutare pecunias vt eas reci
 perent apud inferos. Quid plura? P̃hī
 nō tū v̄bo: sed et exemplo aie ostende
 runt imortalitātē. nā refert Plugu. lib. i.
 de ciu. dei. c. xxiij. q̃ p̃hs quidam cui no
 mē Theobrius lecto Platonis lib. de
 imortalitate aie: de muro se precipitem
 dedit atq̃ interfecit seip̃m. Et Lactā. li.
 iij. diuinaz istū. d. multi ex his q̃ eternas
 esse aias suspicabant tanq̃ incertissimi
 migraturi essent sibi ipsis manus intule
 runt: vt Cleantes Crisippus zeno 7 En
 pedocles 7 ex romanis Lato q̃ fuit i oī
 vita sua socrate veritatis imitator. Diu
 horū historia omnia de Latone libet ali
 quid declarare. Plures enī sic dicti sūt.
 Sūt nāq̃ qdā Lato Lenforin⁹. de quo
 meminit Zull⁹ li. i. de amicitia: quē etiā
 cōmēdauit Plini⁹ de viro illustribus.
 asserens q̃ q̃dragesies q̃ter accusatus:
 p̃ se solū cāz dixit opimeq̃ fuit absolut⁹
 Et Haleri⁹ li. viij. s̄ b̄ica de studio 7 in
 dustria. d. Hūq̃ fuit ita aggrauat⁹ q̃ p̃
 aliū defendi voluisset. Et Zull⁹ i q̃ōni
 bus tusculanis. d. li. i. q̃ fuit i eotā elo
 quentia quanta illis tēporib⁹ dici posset.
 Et Haleri⁹ vbi. s̄. ingt q̃ erat doctissim⁹
 lris grecis 7 latinis. Lattinas tñ didicit
 fmi Plini⁹ de viro illustribus: dū tam
 esset senex 7 in sardina p̃tor. hic vt no
 tat i speculo: tedio duplicis q̃rtāe affect⁹
 vt beatoꝝ vita frueret seip̃m interfecit.
 Sūt alius Lato fili⁹ sup̃dicti vir bellico
 sus: de quo Frontinus de re militari re
 fert: q̃ dū in bello p̃ macedonie regem
 pugnaret equo prolapsus: eū se recolle

gisset aia duerit gladiuz cecidisse vagia
quem fortiter recuperavit et vulneratis
hostibus ad suos redijt. Quod exempluz
adeo romanos accendit ad preliu et ma
cedones terruit: ut macedones vinceret
Fuit et alius Lato qui Marcius Lato
dicebat filius supradicti: et nepos Len
torini qui consul in africa diez clausit ex
tremu. Fuit vo alij Lato qui et Porci
filius pcedentis Marci Latoris: qui
Sticensis dicitur: qa in vrica libre ciui
tate se occidit. Et de hoc loquitur Lacti
auctoritate allegata. Ca aut fuit ut non
subijceretur a cesare. qm ipse pompeia
nas partes fuerat secutus. De quo Aug.
lib. primo de ciuitate dei. c. xxij. dicit q
non fortitudine. sed impatientia se pere
mit. O q confundi deberent christiani
anime negates immortalite: qm quidez
et ipsi phi gentiu verbo et opere animaz
nuq mori ta lucidissime testificati sunt
Secundu testimoniū ē setōp atqz do
ctorū. Omnes qppe sci aie immortalitē
pdicāt. An Sap. iij. c. diē Salamo. Ju
stor aie in manu dei sūt: et nō tāger illos
tormentū malitiē. visi sūt oculis insipientiū
mori: illi aut sunt in pace. Et Jacob pfi
archa Gen. xxxvij. cū sibi filij dixissent
de Joseph: q fera pessima deuorassz eū
Descendami inqt ad filiū meū lugens i
infernū. Et Tobias cū cec⁹ fuisset dicebat
his qui insultabant ei. Tob. vi. filij scō
rum sumus: et illam expectamus vitam
quam deus daturus est his qui fidē suā
nunq mutant ab eo. Septem fratres
insuper cū certi essent de aie immortalita
te testificati sunt. ij. Machab. vij. Lū. n.
Antiochus contra fas compelleret eos
carnes porcinas comedere: nec vellent
obedire: iussit sartagines et ollas eneas
succendi: iussitqz ei qui prior fuerat locu
tus amputari linguā: et cute capitis ab
structa. summas quoqz manus ei⁹ et pe
des precidi ceteris eiusdē fratrib⁹ et ma
tre insipientibus. Et cum iam per oia
inutilia factus esset: iussit ignez ei admo
ueri et adhuc spirantē torzeri in sartagi
ne. In qua cum diu cruciaret ceteri vna

cum matre inuicez se hortabāt fortiter
mori. o. Dñs de⁹ in seruis suis consola
bit. Porcius h prius secūd⁹ caput: et cute
capitis ei⁹ cū capillis detracta interroga
bant si manducaret prius qz toto corpe
p mēbra singula puniret. Et ille rīdēs
pma voce dixit. Nō faciā. Nō iō q: ff
meus crudelr cōsecut⁹ ē mortē negabo
dñz. ppter qd et ille sequēti loco pmi tor
mentū suscepit. et i vltio spū pstitit⁹ sic ait
Tu qdē scelestissime in pñti vita nos p
dis: sz rex mūdi defūctos p suis legib⁹ i
eterne vite resurrectione suscitabit. post
hunc tertius illudis: et linguā postulat⁹
cito ptulit: et manus constanter ostendu
et cum fiducia ait: E celo ista possideo:
sed ppter dei legem nunc hec ipsa despi
cio: quia ab ipso me maiora recepturus
spero. Ita ut rex et q cū ipso erant mira
rentur adolescentis animū: q quasi ni
hilū estimaret cruciat⁹. Et hoc ita defū
cto quartū verabant⁹ similiter torquētes
Et cum iam esset ad mortē sic ait. Po
tius est ab hoibus mori datos spem ex
pectare a deo: iterū ab ipso resuscitādo
Tibi enī resurrectio nō erit ad vitā. Et
cum eū amonissent quintū verabāt. Et
ille respiciens in eū dixit. Pstatem inter
hoies habens cū sis corruptibilis facis
quod vis. Noli aut putare genus nrm
a deo esse derelictum. Tu aut patienter
sustine et videbis magnā pstatem ipsius:
qliter te et semē tuū torqbit. Post hūc
ducebant et sextū. Et is mori incipiens
sic ait. Noli frustra errare. Hos enī pp
nosmetipsos hec patimur peccantes in
deū nostrū et digna admiratione facta
sunt in nobis. Tu autē patienter sustine
et videbis magnā pstatē ipsius qualiter
te et semē tuū torquebit. Post hunc du
xerunt et septimū: q filiū modo aiose tor
menta excepit. Et mater presens exñs
morientibus filiis talia loquebatur. Ne
scio qualiter in vtero meo apparuistis.
Nec enī ego spiritū et aiam donauī vob
et vitam: et singulorū mēbra non ego
ipsa compegi. sed mūdi creator qui for
mauit hois natiuitates quiqz omnū u

uenit origiē: et spem nobis iterum cum
misericordia reddet et vitam. Ad ultimum
cum ad adolescentiores venissent dice-
bat. Fratres mei modico nunc dolore
sustentato sub testamento vite eterne esse
eti sunt. Post quos omnes et mater co-
sumpta est. Similiter et doctores sancti
aie immortalitate testat. Primus namque
Augustinus. qui septimo li. de trinitate. xliij. ait
Etsi habet mortē suā: cum vita beatifica-
ret: que vere aie vitā dicenda est. Si in
mortalis ideo nūcupat quā qualicumque
etiam cum miseria nūq. desinit viuere.
Et idē in libro de spū et aia dicit. Immoz-
talis est anima: ne a creatoris sui situ-
dine discrepare videat. Nō enī poterat
esse imago et similitudo dei: si vilo mor-
tis termino clauderet. Et in li. de eccle-
siasticis dogmatib. ait. Solū homines
inuenimus habere aiam substantia: q.
exuta corpe viuit et sensus suos atq. in-
genia viuaciter tenet: nec cū corpe mori-
tur sicut arabi asserūt: nec post modicū
iteruallū sicut zeno: q. substantia r. viuit.
Et idē in enchiridion. et ponit. xliij. q. ij. c. tēpus
Tēpus qd iter hoīs mortē et vltimā re-
surrectionē interpositū est: aias abdiq. re-
ceptaculis cōtinet sicut vnaqueq. digna
ē vel rege vel erūna: pro eo qd sortita est
in carne dū viueret. Et Greg. li. iij. dia.
sic loquitur. Tres vitales spūs creauit oī-
potes de. Anū q. carne nō tegit: nec cū
carne moritur. Alium qui carne tegitur
sed nō cum carne morit. Tertiu q. car-
ne tegit et cū carne morit. Primus est
angelicus spūs. Secundus est spiritus
humānus. Tertius est spiritus iūctōz
oīumq. brutorum aialium. hec ille. Et
Hierō. ad Benedictū eundem reprehē-
dens de imoderato dolore pro morte fi-
lie sue dicit. Caritatis tue scripta pcepi:
in quib. aium tuū dolore cōmotum de
filie dormitione cognoui. Non aliud in-
te admiratus suz q. xpiani pectoris i re-
tūte ablatū fuisse. Stupco mup. fidei
penetratū vulneribus orbitatis: quez so-
pire debnerat spes resurrectionis et re-
gni celestis. Et Anastasi. papa. xliij. q. ij.

c. habent. ad idē ait. Habent forsitan illi
iuxta longi doloris excusationē q. vitam
alteram nesciūt: q. de hoc seculo ad me-
lius esse transitū nō cōfidūt. Hos autē
qui hoc credimus et docemus: cōtrista-
ri nūmū de ebennibus nō debem. Et
vt concludamus audiendus est xps: q.
x. c. Math. d. Nolite timere eos q. occi-
dunt corpus: aiam autē non possūt occi-
dere. Sed potius cū timete qui pōt aiaz
et corpus perdere in gehennā. Et Math.
v. Gaude et exultate: q. mercedi vestra
copiosa est in celis. Math. xv. Ibunt
hi in suppliciu eternū: iusti autē in vitam
eternā. Omittō aliorum testimonia ne-
longitudine vborū audientes tediū
suscipiant. Hoc tñ addens q. oīa que
scripta sunt tam in vtroq. testamēto q.
i libris doctorū ecclie: hāc vitatē directe
v. l. indirecte pcludūt. Tertiū testimoni-
ū est theologorū q. in. ij. di. xix. multipl-
aie immortalitē descendūt. Est tñ hui. ve-
ritatis inter ceteros defēsor acerrim. d.
Bon. vbi. s. ar. i. q. i. q. ait pmo. q. si cōsi-
derem aiam in patione ad diuinā iu-
stinā: necesse ē illā fore immortalē. Ad diu-
nā q. ppe iustinā spectat: vt nihil qd bñ et
iuste fit v. gat in malū exitū. S. f. z. oēs
sapientes et morales phos: potius debz
homo pati mortem q. recedere a veri-
tate vite: et a veritate iustitie: Sed si oīo
pimeret anima. pimeret oīs iustitia que
ē in ipa. ergo talis ppeitio que ē iusta. et
quā laudat oīs ratio recta malum habe-
ret exitū: qd ē i. diuinā iustinā. Secūdo
si cōsiderem aiam in companione ad p-
piam virtutē: necesse ē eam esse imorta-
lem. Nam cuiuslibz substantie corrupti-
bilitas opatio antiquat et senescit in tēpore
Sed aic rōnalis opatio nec antiquatur
nec senescit in tpe: imo iuuenescit: quia
i antiqua est sapientia: in multo tpe pru-
denia. Tercio si considerem aiam i
cōpatione ad suū finē: necesse est eam
fieri immortalē. Nam finis iponit neces-
sitatē his que sunt ad finem. Finis vero
ipsius anime ē beatitudo. Si ergo beatitudo
esse non potest: qui bonū qd habet pōt

mittere. Igitur necesse est animam esse im-
mortalem.

tertius modus ad ostendendum
aie immortalitate est exemplorum
coruscatio. Possumus autem
subdistingere tria exempla.

Primum exemplum dicit apparitionis.

Secundum exemplum de exauditionis.

Tertium exemplum dicit defensionis.

Primum exemplum dicit apparitionis.

Et si dicat: quomodo potest anima apparere cum
sit invisibilis et incorporea. Dicimus quod
deo volente apparent aliquando anime
in vigilia: et aliquando in somnis. de apparitione
in somnis non est dubium: quod visio illa est ima-
ginaria que fit per aliquam representationem ali-
cuius rei corporalis. Illa vero apparitio que
fit in vigilia sicut appetit Moyse. **Bat.**
xvii. in transfiguratione et aliarum aliarum: de quibus
dicitur in sequentibus: qualiter fiat difficile
est assignare. Illa aliquid dicitur quod anima Moyse
apparuit in proprio corpore quod assumpsit
ad tempus. Quod videtur tenere Augustinus in libro
de mirabilibus sacre scripture libro. iiii. c. xiiij.
Sed dicit Thomas. iij. pte. q. xlv. ar. iij. quod li-
ber hic false ascribitur Augustino quod ibi traditum
non sunt autentica. Item alij dicunt quod
anime possunt apparere in alienis corporibus
assumptis sicut apparent angeli. Recitat
Dionysius in epistola ad Thimotheum qua-
liter Petrus et Paulus sibi apparuerunt
in hec verba. Attende miraculum: vide
prodigium frater Thimothee. Die enim victi-
mationis eorum presto fui. Post mor-
tem vero illorum vidi eos iuncte manu ad ma-
nus intrantes portas urbium: et idutos ve-
stes luminis: et colore claritatis et lucis
ornatos. Nec ille. In legenda insuper pauli
narratur quod cum ipse duceretur ad locum
passionis cuiusdam matrone Paulanille
eius discipule obviavit. que fuit Dionysius
alio nomine Lenobia nuncupabatur
Que fletus orationibus Pauli commove-
re cepit. Cui Paulus. Eade Paulanilla
eterna salutis filia: comoda mihi ve-
lum quo caput tuum tegis: et illo oculos
meos ligabo: et postmodum illud tibi re-
stituam. Cum ergo ad locum passionis

venisset: versus orientem manibus in celum
extensis deuotissime cum lacrimis prima
vice oravit. Postmodum ut dicit Dionysius
oculis imposito velo Paulanille ex-
tendit collum: et suscepit coronam. Et pec-
tente carnifice amputatum est caput pauli.
Tunc beatissimus in ipso ictu explica-
uit velum: et collegit sanguinem proprium
et ligavit eum et obuoluit et tradidit ei se-
mine. Et fuerit carnifice dixit ei Lenobia.
Ubi dimisisti mecum meum Paulum?
Respondit: cum socio facit ibi esse vultus in valle
pugili: et velo tuo vela est facies eius. Et
ipsa Respondens ait. Ecce nunc transeit Petrus
et Paulus induti veste preclara: et
coronas fulgentes habebant in capitibus
Et tulit velum sanguine cruentatum. et
monstravit eis. Propter quod multi fue-
runt ad christum conuersi. Secundum ex-
emplum. In legenda quoque Pauli primi
heremite legitur: quod beatus Antonius ille
magnus vidit angelos animam Pauli ad
celos deferentes: Qui currens ad eius
cellam inuenit eum genibus flexis ad mo-
dum orantis: ita ut vivere cum estimaret
Sed cum mortuum didicisset dixit. O san-
ctissima anima quod gerebas in vita in morte
monstrasti. Sicque adiutorio duorum leo-
num superuenientium ipsius tradidit sepul-
tum. Tertium exemplum est de sancto Ger-
mano de quo dicit Gregorius. iij. dialogorum
quod sanctus Benedictus longe a capua
na ciuitate positus ipsius animam in glo-
bo igneo ad celum ferri ab angelis aspe-
xit. Quartum exemplum est de beato Gra-
tischo: de quo refert dominus Bonifacius in legen-
da maiori. quod illa hora qua obdormiuit
vnius ex fratribus vidit ipsius animam sub
specie stelle presulgidie in celum recto tra-
mite sursum ferri. Minister quoque fratrum
terre laboris: qui tunc erat frater Augustinus.
vir utique sanctus et iustus in hora ultima
positus: cum iam pridem amisisset loqui-
lam: audientibus qui astabant subito cla-
mavit et dixit. Expecta me pater: expecta
me pater. Jam venio tecum. Querentibus
autem fratribus et admirantibus cur sic lo-
queretur respondit. Nonne videtis patres

nostrū Franciscū qui vadit ad celū: Et statim sancta illa aia migrans a carne patrē est secuta sanctissimū. Episcopus insup alisim^o ad oratoriuū sci Michae-
lis in monte gargano nūc tēpos pere-
grinationis causa perrexerat. Cui bñs
Franciscus in nocte transitus sui appa-
rens dixit. Ecce relinquo mūdū: et va-
dō ad celū. Hanc igitū surgens eps so-
cis narravit que viderat. Et alisimū re-
diens cū sollicitē requireret certū dīna-
liter recognouit: q̄ ea hora q̄ hī p̄ visio-
nē innotuit: beatus p̄r ex hoc mundo mi-
grauit. ¶ **Quintū** exēplū ē de bñ. mar-
tino. De quo refert beatus Severus in suo
dialogo: q̄ bñs Severus eps colonie-
sis dū die dñica cū suis clericis p̄ ma-
nū loca scā visitaret: illa hora q̄ vir bñs
obiit audiuit eborū canēnū i sublimi: vi-
xitq; suis. dñs meus. ¶ **Barth^o** eps mi-
grauit ex hoc mundo: et nūc angeli ca-
nendo deserunt eū in celū. Eodē quoq;
tpe mediolani Ambrosi^o eps erat. Cui
autē celebraret dñica die erat cōsuetudo
ut veniens lector nūl legere p̄lume ret-
pūset sanctus pater nūtu iussisset. factū
est autē ut illa die dñica nullus extaret q̄
lectionem beati Pauli legeret: qua bea-
tus antistes super scñ altare obdormi-
uit. Quem cum nullus excitare presu-
meret transacto longo spacio excitau-
runt eum dicentes. Jam hora preterijt:
Respondit bñs Ambrosi^o. Nolite tur-
bari. Vultū mihi valet sic obdormisse.
Quia tale miraculum dñs dignatus est
ostendere. Nam nouerūt fratres meuz
Barth^o sacerdotē egressum fuisse de
corpe me autē eius funeri obsequiū pre-
stitisse. Tunc illi stupefacti diem et tēpus
notant atq; reperiunt: sicut dixerat illis
Ambrosius. ¶ **Secūdū** exēplū ē scōp
Serualis et Protasij martyrū: quorum
corpa inuenit bñs Ambrosius anno se-
cūdo Theodosij Mediolani. Itaz sibi
apparuerūt: et etiā cū eis apparuit Pau-
lus et declarauerūt locū in quo sua co-
pora erant recōdita. Que magna deu-
otione Ambrosius ad basilicam fauste re-

posuit. ¶ **Septimū** exēplū est de in-
uentione corporis sci Stephani: qd reper-
tū fuit hierosolymis apparente Sama-
licie presbytero cuidaz Luciano. Et ne
p̄ singulos ire necesse sit: multa vīa sūt
enim post mortem de statu defunctorū
in quibus aiarū immortalitas apertissime
demonstrat. ¶ **Secūdū** exēplū dicit
exauditionis. Si enim aīe sanctorū nō
viuerent i regno dei: quō possent hoīes
mūdi i suis peccationibus exaudiri: qd
autem exaudiant patz de illis q̄ se vgnū
gloriosē līk aspernē: Antonio alisq; san-
ctis cōmēdant quoz suffragia a multis
piculis et aduersitatib^{us} libant. In tēpsta-
te maris naufragiū patientib^{us}: in egritu-
dine varijsq; angustijs laborātib^{us} quoti-
ens subuenit vgo beata. Quid igit refere-
res tu o fili p̄ditūdis: Est ne mortua vir-
ginis aia: est ne mortua aia bñi Antonij
Nūqd mortua ē aia bñi Arsule aliorū
q; sanctorū? Absūt tā impiū errorē cogi-
tare. O p̄r Frāscē quō aīaz tuā dicere
possum^{us} mortuā q̄ p̄ mortē tuā tātis ex-
hibuisti subsidia caritatis: Mar rat dñs
Boñ. hoc miraculum in legēda maiorū
beati Frāscē: q̄ i pub^o cathalonie acci-
dit virū quendā noīe Jobem bñ. Fran-
cisco deuotū quodā se ro p̄ quandā viā
incedere: in qua p̄ inferenda morte in fr-
die latitabant non quidem ipsi s; euidā
alteri. Exurgens autē quidam de isidijs
cūm hostem suū cū esse putaret: tam le-
taliter eum plagis pluribus gladiavit: ut
nulla profus subesset spes recuperande
salutis. Cum igitur iudicio medicorum
iplius desperata esset curatio: conuertit
se ad beati Francisci patrocinū et quan-
ta poterat deuotione salutē postulabat.
Cui nocte astitit quidam in habitu fra-
tris minoris p̄ fenestram ingressus: qui
vocans eum dixit. Quia fiduciā habui-
sti in me: Ecce dñs liberabit te. A quo
cum eger inquireret quis esset: Franci-
scum se esse respondit. Et statim appo-
pinquans vulnerū suozū ligaturā resol-
uit. Et cū vnguētō p̄ oēs plagas ut vide-
batur punxit. Statimq; sensit se passū

ne restitutum sanitati. Quo facto beatus
Franciscus recessit. Et ille vxore letus vocauit
Que celeriter currens: et stare iam videns
que sepeliendum putabat i crastinum viciniam
totam clamore propleuit. Accurrentes autem
sui cum niterent illi tanquam freneticum in
lectum reponere et ille renuens ostenderet et
assereret se sanatum: tanto sunt stupor attoni-
tissimi: ut quasi sine mente omnes sint effecti: et
ipsum fantasticum esse crederent: quod que paulo
ante spererant plagis atrocissimis laniatum
plena videbant icolumitate iocundum.
Quibus ille qui factus fuerat sanus ait.
Nolite timere: quia sanctus Franciscus
modo a loco isto recessit. Et illarum sa-
crarum manuum tactu me integre liberauit.
Inquit post hec dominus Bonifacius. Digne quidem
beatus pater carne iam mortuus et viuens
cum christo presentie sue ostensione mira-
bili: et manuum sacrarum palpatione su-
am vulnerato letaliter viro sanitatem con-
cessit: cum illius in se stigmata tulerit quod
misericorditer moriens et mirabiliter re-
surgens: vulneratum genus humanum
et semi viuum relictum plagarum suarum
vulneribus sanauit. Et tertium exemplum dicit de-
fensionis. Scilicet quippe patrocinia quibus
sepius populi subsidium defensionis ob-
tinuerunt: animam ostendunt immortales.
Scribitur namque in .ij. Machab. c. xv.
quod cum Judas Machabeus cogere
bellum committere contra Michanorem qui
hierusalem et templum dissipare volebat
essetque Judas in locis samarie cum pau-
cis qui timebant propter paucitatem suam:
hortatus est eos Judas: exposito somno
quod in eadem nocte viderat in hac mo-
dum viderat enim summus sacerdos de-
functum iam manus preteritentes orare pro
populo iudeorum. post hunc apparuisse
Hieremiam prophetam dedisseque ipsi Jude
gladium aureum et dicentem. Accipe gla-
dium sanctum: in quo concidas aduersa-
rios populi mei israel. Qua visione con-
fortati qui erant cum Juda impetum fece-
runt in hostes: et prostrauerunt ex eis non
minus quam xl. milia. Michanorem cum eis in-
terempto: et redierunt hierosolymam bene-

dicentes deum: caput Michanoris et ma-
num cum humero abscisam contra tem-
plum suspendentes. Adhuc sanctus Mer-
curius Julianum apostatam interfecit.
Nam cum ipse contra persas incederet
manu forti: in nocte vidit Basilius in ec-
clesia sancte Marie in visu multitudi-
nem angelorum: et in medio quandam
feminam in throno stantem: et stantibus
dicentem. Vocate mihi cito Mercurium
qui Julianum apostatam occidat: quod me et
filium meum superbe blasphemant. Erat autem
Mercurius quidam miles qui ab ipso
Juliano pro fide christi fuerat interfectus:
et in eadem ecclesia erat sepultus. Statim
que sanctus Mercurius cum armis suis
que ibi seruabatur affuit: et iussus ab eis
in prelium properauit: et monumentum suum
aperuit. Expergefactus autem Basilius ad
locum ubi sanctus Mercurius cum ar-
mis suis quiescebat: iuit et monumentum
suum aperiens nec corpus ibi nec arma in-
uenit. Sequenti mane ibidem rediens
inuenit corpus eius et arma et lanceam
sanguine cruentatam. Et ecce quidam de
exercitu dixit. Euz Julianus imperator
in exercitu moraret affuit miles quidam
ignotus: qui virgens calcaribus equum
audaci mente Julianum impetijt: lancea
fortiter vibrans et ipsum pro medio perfo-
rauit. Et subito abscedens nusquam com-
paruit ipse vero Julianus dum adhuc
spiraret: ut dicitur in historia tripartita:
sanguine suo manus impleuit: et in aere
precipit. dicens Vicisti me Salice vicisti
Sicque in his vocibus expirauit. Et ab
omnibus suis insepultus relictus fuit. Ecce
quot nobis offeruntur exempla ut ani-
mam immortales sciamus. O dura cor-
da quid facitis? Cur anime salutem ne-
gligitis? Audite christum dicentem. Matth.
xvi. Quid prodest homini si uniuersum
mundum lucretur: anime vero sue de-
mentum patiat? Aut quam dabit ho-
mo commutationem pro anima sua?
Queramus igitur illas saluare: ut viuat
cum christo hic per gratiam: et in futuro per
gloriam. Amen.

Sermo vigesim^{us} prim^{us} de beatitudine
sancto et in quo constituta sunt hominum
munda norum. quod non credunt aliquid de vita
futura.

m

Ecce vestra copiosa est
in celis. Verba sunt re-
demptoris nostri origi-
naliter math. v. c. Tanta
est quorundam stulticia
ut arbitrentur nulla esse
bona preter ea que in
presenti vita a piissimo deo

visibus humanis conceduntur. Nil cre-
dunt nil cogitant. Nil denique sperant. de
futura celestis regni hereditate. Somni-
um putant ymo fictionem et fabulam. quicquid
sunt omnem veritatem de seorsum beatitudine. pro-
clamatur. Ad omnem diligentiam adhibent
ut corporeis sensibus in suis delectatio-
nibus voluptuosis satiffrant. Animam vero
virtutibus honestisq; moribus instruere
et negligunt et contemnunt. Propterea
equum esse censui si in presenti sermone de
beatitudine verba fecero. nam illam cum
eti desiderare debent que merito prepo-
nenda est omnibus que ab homine precio habe-
ri solent. de hac quilibet iustus atque fide-
lis asserit illud Sapientie. c. vii. Propono
sui illam regnis et sedibus et diuitias ni-
hil esse dixi in comparatione illius. nec
comparavi illi lapides preciosos. quoniam omne auxilium
in comparatione illius arena est exigua. et
tanquam lutum extimabit argentum in prospectu
illius. Super salutem et speciem dilexi eam
et proposui pro luce habere illam quoniam inextin-
guibile est lumen illius. venerunt autem mi-
hi omnia bona pariter cum illa. Et igitur dispo-
namus ea que tractaturi sumus ordine
debito. beatitudinisque laudes mirificen-
tissimas proplectamur quam copiosa merces
a nostro salvatore merito nuncupatur. de ip-
sa tria mysteria principalia proponemus con-
templanda.

Primum de beatitudinis desiderium.

Secundum beatitudinis subiectum.

Tertium beatitudinis obiectum.

Quod beatitudo est bonum quod cum cunctis desi-
derare debent.

Lapsum. j.

Rimum mysterium prelatum dici
bitudinis desiderium. in quo inducenda
est cunctorum mens ut ad beatitudi-
nem dirigant cordis affectum. illaque viribus to-
tis content adipisci. nam et hoc ita pulchre
loquit Seneca ad Lucillum. Ad summum
inquit bonum et propositum totius vite tue
respice. Illi enim consentire debet quicquid
agimus. adeo peccamus quod de partibus vite
omnes deliberamus de tota vero nemo de-
siderat. Errant consilia nostra quia non
habent quo dirigantur. Ignoranti quem
portum petat. nullus suus certus est. hec
ille. Sed ut pars ista lucidior fiat opus est
ut ad tria dubia respondeamus.

Primum utrum homini conveniat agere pro fine
Secundum utrum finis humane vite sit beatitudo.
Tertium utrum beatitudo sit bonum desiderabile
Ad primum dubium respondet sanctus Thomas. i.
se. q. i. quod actionum que ab homine aguntur. ille sole
propter dictum humane que sunt propter hominem in
quantum est homo differt autem homo ab
aliis irrationalibus creaturis in hoc quod est
dominus suorum actuum quod sit per
rationem et voluntatem. Ille itaque actiones
propter humane dicuntur que ex voluntate delibe-
rata procedunt. Illi vero non propter humane
sunt sicut dum movet pedem. vel fricat barbam
aliis intentus et similia. licet sint hominis
iste actiones sed non sunt propter finem
ex quibus homo nec mereri potest nec de-
mereri. Sed prime actiones ad finem sunt
dirigende. Inquit namque philosophus. ii. phisicorum.
Finis est principium in operabilibus ab homine. Et
in. ii. ethicorum asserit. Finis omnes operantur. Et
iterum. in. ii. phisicorum. non solum intellectus sed
natura agit propter finem. Et i. ii. metaphisicorum.
qui infinitum faciunt auferunt naturam bo-
ni. Cum itaque finis sit qui movet agentem
et licet in executione sit posterior tamen prior
est in intentione agentis et habet rationem
cause. propterea ad hominem spectat ut
ut agat propter finem. Ad secundum dubium
respondet Ricardus in. iiii. di. xlix. quod ultimum
finis humane vite est beatitudo ut ait Augustinus.
li. vii. de civitate dei. Finis boni appellatur
quo quisque cum pervenerit beatus est. Et idem
li. xix. de civitate dei. Illud est finis boni propter

D D

In beatitudinem

*Solutio. b.
Homini.*

qd appetēda sūt cetera ip̄z aut pp seip̄m
Et. xxiij. li. de ciui. dei. Finis inqt n̄ ē p/
uenire ad illud regnum cui null⁹ finis
ē. Et apls ad romanos. vj. Nabeq̄ fru/
ctū v̄m in sanctificatiōe. finē v̄o vitam
eternā. Sed hic or̄ difficultas qm cum
beatitudo sit in ip̄so deo. et beatitudo ē fi/
nis hūane vite et erit finis oīuz creatura
rū. Nam vt inquit Dionys⁹ in li. de diui/
nis noib⁹. De⁹ puerit oīa ad seip̄z tanq̄
ad vltimū finē. Ad qd dicit Tho. iij. q.
prima q̄ sicut colligit ex dictis Aristoteli. ij.
phorū. et v. metaphisic. Finis dī dupl̄r. s.
vel ei⁹ termin⁹ et quo. i. ipsa res in qua rō
boni inuenit. vel vsus siue adeptio illius
rei. Sicut si dicam⁹ q̄ mor⁹ corporis gra/
uis finis ē vel loc⁹ inferior vt res. v̄ hoc
q̄ est esse in loco inferiori vt vsus. Et si
finis auari est vel pecunia vt res. vel pos/
sessio pecunie vt vsus. Si ergo loq̄mur
de vltimo fine hominis q̄tum ad ip̄am
rem que est finis. Sic in vltimo fine ho/
minis omnia creata cōueniūt. q̄ de⁹ est
vltim⁹ finis hoīs et oīum aliarū rerū. Si
aut loquamur de vltimo fine hoīs q̄tum
ad cōsecutiōē finis. Sic i fine hoīs nō
p̄municant creature irrationales nam et
homo et alie creature rationales conse/
quantur vltimū finē cognoscēdo et amā/
do deū. qd non cōpetit alijs creaturis q̄
adipiscūt vltimū finē inq̄tū participant
aliquā similitudinē dei s̄z q̄ sunt vel viuū
vel et cognoscūt s̄z instinctū nature. licet
nō per rōnē vel intellectū. Iō magister
i. di. ij. dicit. Fecit de⁹ creaturam rationa/
lem vt summum bonū intelligeret. in/
telligendo amaret. amando possideret et
possidendo frueretur. Quare vt Augu/
stin⁹ docet in libro. lxxx. iij. q. Non cadit
in aliqua ratione carentia vt beata sint.
¶ Tertium dubiū fuit vtrū beatitudo sit
bonum desiderabile. Et posset quis ar/
guere q̄ non. Nam nullum bonum in/
cognitū est desiderabile hoc patet Quia
bonum app̄rehensū est obiectū appetit⁹.
vt inqt Aristoteles in. iij. de aia. Iō Au/
gustin⁹ lib. x. de trinit. c. i. ait. Firmissime
nouim⁹ amari nisi nota nō posse. S̄z be

atitudo est bonū incognitū ergo n̄ ē bo/
nū desiderabile. Id philosophi qdē mltū
subtiliter elaborarūt vt de beatitudine ac
summo bono cognitionem inuenirent.
Et vt Lactantius scribit in principio p̄/
mi libri diuinarum institutionūz. Neq̄
adepti sunt quod volebant et operam si/
mul atq̄ industriam perdiderunt. hoc
ideo dixit. quia vt recitat Aug. lib. xix. de
ci. dei. Marc⁹ varro notauit ducetas oc/
toginta octo falsas opinioniones de btitudi/
ne q̄s phi suo ingenio adiuenērūt Aug.
et in. xij. d. trini. asserit quosdam posuisse
btitudinē in voluptate corporis: qdā i vo/
luptate animi. Quosdā in alijs reb⁹ pu/
ta in diuitijs vel honorib⁹ et h̄mōi. vt etiā
scribit Aristoteles in. i. ethicorū. De his
ad hoc ita loq̄ Lactanti⁹ li. iij. diu. insti.
Epicurus sūmū bonū in voluptate ani/
mi ēē censet. Aristipus in voluptate cor/
poris. Caliphon et Dinomach⁹ crenai/
ci honestatē cū voluptate iunxerūt. Dio/
dorus in priuatione doloris sūmū bonū
posuit. Iero. in nō dolendo. P̄eripate/
tici aut in bōis animi et corporis et fortu/
ne. Erilli sūmū bonū est sciētia zenonis
cū nā cōgruēter viuere. Quorūdā sto/
corū v̄ritatem seq̄. Aristoteli in honestate ac/
v̄tute sūmū bonum collocauit. hec ille.
S̄z infra d̄ Epicuro ita seq̄. Epicuri di/
sciplina mltō celebrior semp fuit q̄ cete/
roz. nō q̄ veri aliquid afferret. s̄z q̄ mul/
tos ad populare nomē voluptat̄ inuitat.
Nemo eiz n̄ i vicia p̄nus ē. Propterea
vt ad se mltitudinē p̄hat app̄osita singul/
quibusq̄ moribus loq̄. Desidiosū vetat
l̄ras discere. Auarum populari largitiō/
ne liberat. Ignauum prohibet accedere
ad rempublicā. pigrū exercere. timidū
militare. Constat itaq̄ ex his q̄ erronea
fuerit phi⁹ mēs circa beatitudinē agno/
scendam. Sed preter illos adhuc cōfir/
mare possum⁹ q̄ beatitudo n̄ ē cognosci/
bilis p̄ v̄ba pauli q. i. ad corinthios. c. ij.
ait. Oculis non vidit et auris non audi/
uit nec in cor hominis ascendit q̄ p̄para/
uit de⁹ h̄is q̄ diligūt illū. Sed ista d̄ bea/
titudine sic paulus locut⁹ est. Ergo tale

bonum est quod a nobis percipi minime potest et ex consequenti neque desiderari. Et in contrarium est sententia Augustini qui libro x. de ci. dei. c. i. ait. Omnium certa sententia est qui ratione quoquo modo vti possit beatos esse omnes homines velle. Et in. xlii. de trini. Ad appetendum beatitudinem natura compellit cui summe bonum et immutabiliter beatus creator: hoc scidit. Et de hoc Aristoteles in i. ethicorum sic scripsit bene enunciauere dicentes bonum esse quod omnes appetunt. Et in. iij. thopico. Maxime bonum omnes maxime appetunt. Pro amouenda igitur omni ambiguitate notandum ex dictis Ricardi in. iij. dist. lxxxix. et Tho. i. ij. q. v. arti. viij. q. beatitudo potest accipi tripliciter. Primo in suo esse generali. Secundo in suo esse speciali. Tercio in suo esse specialissimo. Primo potest beatitudo accipi in suo esse generali in quantum est bonum quoddam sufficientissimum et sic est omnibus nota. Quilibet enim scit quid est bonum et quid est sufficientissimum. Et hoc modo omnes beatitudinem appetunt. Maxime sic appetere beatitudinem nihil est aliud quam appetere ut voluntas satietur quod quilibet vult. Et hoc est quod Boetius dixit in. iij. de consolatioe. Omnis namque mortalium cura quam multipliciter studio rum labor exercet. diuerso quidem calle procedit. ad unum tamen beatitudinis finem nititur peruenire. Et sumit hic unum finem secundum Geraldum odonis super primum ethicorum non secundum speciem operationis sed secundum proportionem. Maxime sicut leuia habent unum finem secundum speciem nature. scilicet locum sursum. Et graua habent alium finem secundum speciem nature. scilicet locum deorsum. tamen graua et leuia habent unum finem secundum proportionem nature. Et quod ita se habet locus deorsum ad graua. sicut locus sursum ad leuia. Ita et omnes homines tendunt ad unum finem secundum proportionem opinionis. eo quod ita se habet pecunia ad avarum in qua opinatur se fieri posse beatum. sicut delectatio libidinis ad luxuriosum qui in

sua luxuria putat constare beatitudinem. Omnes quippe appetunt quicquid etiam in debite appetunt tanquam summum bonum. Sed nonnulli superbientes in quo consistit vera beatitudo nolunt attendere. Non conantur lucrari pecuniam ibi credentes esse beatitudinem. Exemplum patet. Nam si quis vellet emere aurum: et ostenderet ei aurum: quod non cognosceret: emeret pro auro. Et si queras quid vis emere: respondet aurum: licet et ostendas aurum. Si dicis avaro: quid vis: dicit beatitudinem. Etis paradisum: Paradisum dicit pecuniam: quia ibi creditur sit beatitudo etc. Sed decepti sunt ut patebit inferius. Nonnulli etiam percipientes in quo consistat beatitudo: cum talis perceptio sit ex munere gratie: facti sunt sibi in eis ipsi sapientes: et voluerunt bene operari. Et sic per responsio ad primum argumentum. Sed adhuc est notandum circa beatitudinem in generali. videlicet. Si aliquis querat: quomodo cognoscitur beatitudo in generali: dico quod innata est ista cognitio. Et si quis querat quod dico quod sufficientia cognoscitur per indigentiam. et si opponatur quod priuatio non est via cognoscendi habitum: dicendum quod est quedam indigentia omnino priuans: quedam disponens et inclinans. Et hec est ratio cognoscendi. Possit tamen dici quod cognitio beatitudinis et multarum rerum naturalium nobis est innata. Et si dicat quod anima est ut tabula rasa: hoc intelligit solum quantum ad species et similitudines quas querit per sensus. Nec Bonauentura in. iij. di. xlix. Secundo potest beatitudo accipi in suo esse specialissimo. in quantum consistit non in bonis presentis vite. sed in clara dei visione et perfecta eius dilectione et gaudio quod habet de dei bonitate presenti per claram eius visionem et perfectam dilectionem. Et hoc modo beatitudo non fuit nota philosophis: quam tamen postquam Christus dei filius venit in mundum omnes qui volunt agnoscere desiderare et acquirere valent. Ipse quidem qui lux fuit et splendor omnis veritatis viam nobis summi boni ostendit. Ipse clama

Beatitudo bene specialis.

uit Barthel. liij. c. dicens. Penitentia
 agite appropinquabit regnū celozū. Et
 v. c. Berces vestra copiosa est in celis
 Et. vij. c. Nolite thesaurigare vobis the/
 sauros in terra thesauriga te vobis the/
 sauros in celo. Et Jobis. xvij. c. Nec est
 vita eterna vt cognoscant. s. facie ad fa/
 ciem te verū deū. 7 quez misisti ih̄m xp̄z
 filiū tuū. Et p̄pletis humane redēptōis
 mysterijs quadragesima die postq̄ sur/
 rexit a mortuis videntib⁹ discipulis ele/
 uat⁹ est 7 ascēdit ad celos. Idcirco Lac/
 tantius li. vij. diuinaz institutio. ait. P̄
 enim vester ac dñs qui condidit firma/
 uitqz celū qui libatā magnitudine sua
 terram vallauit montibus. mari circun/
 dedit. amnibusqz distinxit. 7 qcqd ē in
 hoc mūdo mirabile cōflauit ac perfecit
 ex nihilo. perspectis erroribus hominū
 ducē misit qui nobis viā iusticie pande/
 ret. Hunc sequamur omnes. hunc au/
 dtamus. huic deuotissime paream⁹. quo/
 niam solus vt ait Lucreti⁹ veridicis ho/
 minum purgauit pectora dictis 7 finem
 statuit torpedinis atqz timoris ostendit/
 qz bonum summū quo tendimus om/
 nes. quid foret. atqz viam monstrauit li/
 mite paruo. quo possem⁹ ad id recto cō/
 tendere cursu. nec tantū ostendit s3 etiā
 precessit. ne quis difficultatis gratia iter
 virtutis horreret. hec ille. Tertio pōt ac/
 cipi beatitudo in suo esse specialissimo. p
 ut. s. est actualiter in beatis cui⁹ magnitu/
 dinem explicare nequaqz possumus. qz
 nulla sensibilis experientia quaruncūqz
 delectationum presentis vite minimam
 partem illius dulcedinis potest designa/
 re. Et oculus non vidit nec auris audi/
 uit: neqz humanū cor excogitauit vnq̄
 q̄ igēs sit illa supna felicitas. Hic Bre.
 in omelia inquit. Si consideremus fra/
 tres charissimi que 7 quāta sūt q̄ nobis
 promittunt in celis vilescunt animo oīa
 que habent in terris. Terrena nāqz sub/
 stantia superne felicitati pparata. pōdus
 est nō subsidiū. Temporalis vita eterne
 vite cōparata. mors est potius dicēda q̄
 vita. Hic in trāitu bñ Hieronymi scri

bit hec vba Augu. ad Cirillum. Eo die
 7 hora qua Hieronym⁹ sanctissimus ex
 hac luce migravit dum Iponie in cellu/
 la mea quiescēs. de gloria beatorū cogi/
 tare vellemqz de illa tractatū breuem
 componere compulsus precibus nostri
 seueri quondam venerabilis Martini
 epi turonēsis discipuli. carta calamo pu/
 gillariqz susceptis. volui epistolam scribe/
 re sanctissimo hieronymo destinanda. 7
 vt quid ipse in re tam difficili sentiret re/
 sponderet. Cūqz iam scribens salutatio/
 nis exordiū Hieronymo p̄stare. ineffa/
 bile subito lumen. cū inaudita odorū
 fragrantia cellulā in qua stabā intrauit.
 hora iam cōpletorij. Ad quā visionē pp/
 rei tam admirabilis nouitatez pteritus
 esse cepi. Cūqz quidnā id eēt attenti⁹ co/
 gitarem de luce vox insonuit dicens. Au/
 gustine Augustine quid queris. puta sine
 breui imittere vasculo mare totū. Hic
 dico includere pugillo terrarum orbē.
 Celum firmare ne suos exerceat mo/
 tus Infinite rei quis inerit finis immē/
 sa qua mensura metieris? Potius totū
 mare i artissimo clauderet vasculo. po/
 tius orbem terrarum paruos teneret pu/
 gillus. potius a motu continuo celū de/
 sisteret. q̄ gaudio:um 7 glorie quibus
 beatorum aie sine fine potiunt minimā
 particulā intelliges. nisi vt ego experientia
 docearis. discurre ad hoc breue tps spa/
 ciū 7 talia satage opa exercere vt postmo/
 dū ibi q̄ hic aliq̄liter intelligere cupis in/
 eternū habeas. Interroganti vero mihi
 quis nam esset qui talia tam grauissime
 loqueretur. Respondit benigne. hiero/
 nymi illi⁹ p̄sbyteri cui eplaz scribere ce/
 pisti suz aia que in hac hora in bethleem
 carnis onere deposito iocunda 7 gliosa
 pgo ad regna celozū. post q̄ 7 alia msta
 q̄ mecū contulit a meis oculis lux dispa/
 ruit. Quanto igitur minus beatitudinis
 superne sublimitas pōt cōprehēdi tanto
 ardenti⁹ est a nobis exoptanda.

Et beatitudo cōsistit in aia in intel/
 lectu videlicet 7 in volūate. Cap. ij.

Beatitudo
 equinalissimo.

Sciendū mysteriū cōicplādū dē
bitudinis subiectus in q̄ tria du
bia sunt absoluenda.

Primū utrū sit beatitudo sit act⁹ aīe tñ.
Scdm̄ utrū sit act⁹ intellect⁹ ⁊ voluntas.
Tertiū utrū sit p̄ncipali⁹ in actu voluntas
⁊ intellect⁹. Ad primū dubiū rñdet
Ric. in. iij. dist. xlix. q̄ beatitudo ē actus
aīe tñ. Mā bitudo ē nobilissimū qd̄ in
hoīe possit ēē. nec ī creaturis infra hoīes
cōuenire pōt. Dicitur ergo q̄ p̄sistat in
actu p̄prio homini. nō quocūq; sed no
bilissimū. Actus aut̄ hoīs p̄prio nō ē nīl
ille q̄ est hoīs per illā formā qua hō est.
hoc est aut̄ aīa intellectiua. Nobilissim⁹
ergo actus hoīs est ille q̄ sibi cōuenit f̄z
aīam intellectiuam. siue sit cognitio siue
dilectio. Ex quo daminatur opinio illoz
qui dixerūt aīam sine corpore beatā esse
nō posse. Mā vt inqt̄ Tho. p̄ia fe. q. iij.
loquendo de beatitudine p̄fecta q̄ in dei
visione consistit. sine corpore aīa potest
esse beata. quonīa intellect⁹ ad sui op̄ra
tionem nō indiget corpore nisi propter
fantasmata in quib⁹ intelligibile veritatē
continet. diuina aut̄ essētia per fantasma
ta videri nō pōt. Ande cum in visione
diuine essētie p̄fecta hoīs beatitudo cō
sistat. non dependet beatitudo hominis
a corpore. quare ⁊ ip̄z corpus ad p̄fectio
nē beatitudinis non requiritur. Sciendū
tamē q̄ ad perfectionem alicuius rei du
pliciter aliquid pertinet. Vno mō ad cō
stituedā cēntiā rei. sicut aīa requirit ad p̄
fectionē hoīs. Alio mō requirit ad p̄fectōez
rei id qd̄ p̄tinet ad bñ ēē ei⁹. sicut pulcri
tudo corporis ⁊ velocitas ingenij p̄tinet
ad perfectionē hoīs. Quāuis ergo cor
pus primo mō ad perfectionē beatitudi
nis humane non p̄tineat. p̄tinet tñ scdo
mō. Quare q̄to aīa p̄fectior erit in sua
nā. perfectior habebit suā p̄p̄iā op̄atio
nē in qua cōsistit felicitas. hoc vō erit cū
suo corpore ipsa beata reuertetur. Pro
pter illā aut̄ vnionē nō erūt homini ne
cessaria exteriora ista bona. q̄ corpus ex
cōiunctione sui ad animā erit gloriosum
ac impassibile. Mā vt scribit dñs Bona

uentura in suo. iij. di. xxviij. Contigit ali
qd̄ ēē bñ triplr. s. p̄ cēntiā. ⁊ p̄ p̄mā influ
entiā. ⁊ p̄ quandā redūdantiā. Bñ per
essentiā est solus de⁹. Beati p̄ primā in
fluentiā ē sol⁹ rōnalis spūs. Bñm deni
q; p̄ quandā redūdantiā est corp⁹ hūanuz
in qd̄ gaudiū glie redūdat ex cōiunctōe
sui ad aīam bñm. Et l̄z co: p̄ humanuz
nō sit ad ymaginem dei p̄ se. tñ vniti ē
aīe q̄ est ad dei imaginē. ⁊ rōne illius est
beatitudis cōparticipabile. Si vō aliq; in
staret dīcta de exterioribus bonis qz
videt cōtrariuz. Mā cibis potus diuitie
⁊ regnū exteriora bona sunt ⁊ hec p̄mit
tuntur beatis. Ande Luce. xxiij. xps di
xit. Edatis ⁊ bibatis super mensaz meā
in regno meo. Et Matth. vi. Thesau
rizzate vobis thesauros ī celo. ⁊ Matth.
xxv. Possidete pat̄i vobis regnū. ergo
⁊ ista ad beatitudinē exigūt. Rñdet Tho.
q̄ omnia ista metaphoricē sunt intelli
genda f̄m q̄ in scripturis solent spiritua
lia per corporalia designari. Sicut per ci
bum ⁊ potū intelligit delectatio beatitudi
nis. p̄ diuitias sufficiētia q̄ sufficit homi
ni deus. p̄ regnū exaltatio hoīs vsq; ad
cōiunctionē cū deo. Secundū dubiū fuit
utrū bitudo sit act⁹ intellect⁹ ⁊ voluntas si
mul. Et licet qdā teneant q̄ essētia bñ
itudinis vite hūanē ī sol⁹ intellect⁹ actu
cōsistat ita q̄ nullo mō in actu voluntas.
Tñ Ric. in. iij. vbi. s. dicit. q̄ beatitudo
cōsistit in actu voluntatis ⁊ intellectus si
mul. Cuius rō est quia essētia beatitu
dinis vite hūanē p̄sistit in perfecta vnio
ne anime rationalis cū deo. Nec autem
vnio includit vnionē aīe cū deo f̄m oēs
sui potentiam p̄ quā vnibilis ē cū eo im
mediate. Potentia aut̄ aīe rōnalis non
tñ est intellect⁹ sed voluntas. ⁊ p̄ quolibet
illarū vnibilis est cū deo immediate. Si
cut eim de⁹ sub rōne qua sūmū verū. est
īmediatū obiectū intellect⁹ brō. ita sub
rōe qua sūmū bonū ē īmediatū obiectū
voluntatis corp⁹. Quāuis eim ip̄o imedia
te nō fruerent nisi ip̄m imediate viderēt
tñ īmediatū obiectū voluntas corp⁹ n̄ ē ip̄a
visio sūmī boni. s. ip̄m sūmū bonū. Mō

An beatitudo sit
Actus Intellectus
Voluntatis.

n. volūt sūmū bonū pp illā visionē sicut
pp finē. sed volūt ipām visionē pp ipm
sūmū bonū sicut pp vltimū finē. Ipsuz
ergo sūmū bonū pūo et imēdiate est ab
ipsis volūtū. ergo est volūtū qd imēdia
tū obiectū. Ergo perfecta vniō anime cū
deo in qua beatitudo cōsistit ē p intelle/
ctū et volūtātē. Itaqz in actu vtriusqz si/
mul cōsistit. Et si obiceret qd auctori/
tes i sūū volentib⁹ eas intelligere sūū
sonare vident. puta qd in visione dicunt
beatitudinē cōsistere. Rūdet Ric. qd se/
per includūt cōcomitatē dilectionē. Mā
psumata dei dilectio inseparabilr pcomi/
tatur clarā ei⁹ visionē. Propterea Aug.
li. i. de trini. c. penultio dicit. Qd visio est
sūmū pūū et ipa est act⁹ intellect⁹. Et i
li. de doctrina xpiana. idē dicit. Nec est
summa merces vt psumamur deo. sūma
merces est beatitudo et fructio est act⁹ vo/
luntat⁹ que visionē cōcomitat. ¶ Tertiū
dubū erat vtrū beatitudo pncipali⁹ cōsi/
stat in actu volūtāt⁹ qd intellect⁹. Et rūdet
Ric. qd sic. pūmo. qd sicut inter habitus
vie charitas ē donū pncipali⁹ fm Aug.
xv. de trini. c. xvij. Ita inter habitus pa/
trie charitas patrie est donū pncipali⁹.
Sed in patria nobilior habit⁹ habet no/
biliorē actū. Ergo deū pfecte diligere qd ē
act⁹ charitat⁹ pfecte est act⁹ nobilissim⁹ aie.
cū ergo in nobilissimo actu pncipalissi/
me consistat beatitudo. et diligere sit act⁹
volūtātis pncipalius cōsistit in actu vo/
luntātis qd intellectus. ¶ Secūdo pro/
batur qd beatitudo pncipalius cōsistit
in actu voluntātis qd intellectus. ex eo qd
voluntas est nobilior potentia qd sit intel/
lectus. Mā Bern. in li. de libero arbitrio
dicit rōnem esse quodā mō pēdissequaz
voluntātis. Et Anselm⁹ in li. de cōceptu
virginali. dominiū totius regni anime
attribuit voluntati. Et Aristoteles in. vij.
politice. c. v. potentia qua eligimus pūn/
cipalior est. Adhuc id probatur quia vo/
luntas in suo actu cogi nō potest. nec cir/
ca ea que sunt ad finē necessitari. Intel/
lect⁹ aut cogi pōt et circa ea qd sūt ad finē
necessitari. Insup magis pōt trāsforma

re aīaz volūtas qd intellect⁹ et suū obiectū
respicit sub rōne meliori. Bonū enī est
obiectū volūtātis. Ens obiectū intellec/
tus. Ratio aut boni ē perfectio: qd sit ra/
tio entis. Tertiū pbatur qd de⁹ ē vltim⁹
finitis maxime sub ratione qua bonū. qd
pū quia ex hoc qd creature ordinantur in
ipm vt in finē maxime est in eis rō boni
tat⁹. sicut per hoc qd ipm respiciūt vt ex/
emplar. maxime est in eis rō veritat⁹. Sū
deus sub rōne qua sūmū bonū est volū/
tātis obiectū. sub rōe qd sūmū ens vel ve/
rū est intellect⁹ obiectū. ergo volūtas ma/
gis respicit deū sub rōne finis qd intel/
lect⁹. Sū de⁹ sub rōne qua vltim⁹ finis ē
beatificans. ergo sub rōne qd est beatitu/
dinis obiectū. pncipalius tendit volun/
tas in ipm qd intellectus. Et sic consistit
beatitudo pncipalius in actu voluntat⁹
qd intellectus.

¶ Qd beatitudo nō pōt esse in bonis b/
sentis vite. Caplm. iij.

¶ Tertiū mysteriū cōtēplandū of
beatitudinis obiectū. in quo tria
sunt dubia absolūenda.

Prīmū vtrū beatitudo sit qd creatum.
Secundū vtrū beatitudo possit amitti
Tertiū vtrū beatitudo possit i hac vita
haberi. ¶ Ad primū dubiū rūdet Ric.
vbi. s. Et Tho. pūa fe. q. iij. Qd bñtudo
vie hūane duplṛ pōt accipi. Ano mō p
illo bono in qd pfecte et plēarie requiescit
hūana vita. Alio mō p pfecta gete hūa/
ne vite in illo bono qd pñstet in pfecta ho/
minis pūctione cū illo bono. ¶ Pūo
mō beatitudo accipit p beatitudinis ob/
iecto. et sic beatitudo est qd increatum. s.
ipse deus. Beatitudo aut scdo mō acce/
pta est aliquid existēs in beato tanqz ei⁹
vltimata et plenaria perfectio. et sic est ali/
qd creatū. Cū enim beatitudo pñstet in
visione dei. videre deū ē actus creature
videntis. ¶ Scdm dubiū fuit vtrū bea/
titudo possit amitti. Et ad hoc dicim⁹ ex
sentētia sancti Tho. pūa fe. q. v. Qd bñ/
tudo potest tripliciter considerari.
Primo in sua imperfectione.

Secundo in sua generali ratione.

Tertio in sua speciali restrictione.

Primo potest beatitudo considerari in sua imperfectioe. puta. scilicet beatitudo est illa in perfecta qualitas in hac vita haberi potest siue sit felicitas contemplatiua siue sit actiua. hec quidem amitti potest sed non de facili. sicut patet in felicitate contemplatiua quam amittit vel per obliuionem. puta cum corrumpit scientia ex aliqua egritudine vel et per aliquas occupationes quibus totaliter abstrahit aliquis a contemplatione. Patet et idem in felicitate actiua. voluntas enim hominis transmutari potest ut in vicium degeneret a virtute. Ideo plus dicitur in ethicorum aliquis esse in hac vita beatos non simpliciter. sed sicut homines quorum natura mutationi subiecta est. **S**ecundo potest beatitudo considerari in sua generali ratione et sic beatitudo non potest amitti. Cum enim sit perfectum bonum et sufficiens omnino quod desiderium hominis quiescat et omne malum excludat. Maliter autem homo desiderat retinere bonum quod habet et quod ei retinendi securitatem obtineat. Alioquin necesse est quod vel timore amittendi vel dolore de certitudine amissionis affligat. Requiritur ergo ad veram beatitudinem quod homo certa opinionem habeat. bonum quod habet nunquam se amissurum. quod quidem opinio si vera sit. consequens est quod beatitudinem nunquam amittet. Si autem falsa sit. hoc ipsum est quoddam malum. scilicet falsa opinionem habere. Mala falsum est malum intellectus. sicut verum est bonum ipsi. ut dicitur in vi. ethicorum. Non ergo iam erit vere beatitudo si aliquod malum ei inest. **T**ertio potest beatitudo considerari in sua speciali restrictione in quantum. scilicet perfecta beatitudo consistit in visione diuine essentie. Et sic beatitudo nullo modo potest amitti neque ex parte videndi neque ex parte dei. neque etiam ex parte alicuius alterius agentis. Non ex parte videndi. quia impossibile est quod aliquis videat diuinam essentiam vel sit eam non videre. Ratio est. quia omne bonum humanum quod quis carere vult. aut est insufficiens et quod ratur aliquid sufficiens loco eius. aut habet aliquod incommodum annexum propter quod in fastidium veniunt. Alio autem diuine essentie replet animam omnibus bonis. et non habet aliquod incommodum adiunctum. Quare propter voluntatem non potest

beatus beatitudinem deserere. Sicut beatus non potest beatitudinem perdere deo subtrahente quod cum subtractio beatitudinis sit quoddam pena non potest talis pena a deo iusto iudice puenire nisi pro aliqua culpa quam cadere non potest in eum quod dei essentiam videt. cum ad hanc visionem de necessitate sequatur rectitudo voluntatis. Non potest etiam beatitudo amitti ex parte alicuius alterius agentis quod mens deo coniuncta super omnia alia eleuat. et sic ab huiusmodi coniunctione nullum aliud agens potest ipsum excludere. Est ergo beatitudo perfectio consummata quam omnem defectum excludit a beatitudine. Et ideo absque mutabilitate adducat eam habentem. faciente hoc virtute diuina quam hominem subleuat in participationem eternitatis transcendens omnem mutationem. Adcirco male dixit Augustinus sequens quantum dicitur platonicoz errorem. quod post ultimam beatitudinem homo potest fieri miser. **T**ertium dubium fuit utrum beatitudo possit haberi in hac vita. Et ad hoc respondendum quod non. loquendo de lege civilis. et hoc propterea quod dominus noster ihesus christus fuit viator et comprehensor. Quare et in hac vita quod beatitudo esse non potest assignari possunt tres rationes precipue.

Prima de insatiabilitate.

Secunda penalitatis.

Tertia mortalitatis.

Prima ratio de insatiabilitate. Et enim inquit dominus. Bonum. vi. v. iij. lib. i. Beatitudo est finis satians appetitum. Sed bona presentis vite non satiant appetitum. non diuitie. non delitie. non honores. non fama non gloria. non quecumque desiderabilia et delectabilia excogitari possunt. ut docet experientia. Ergo nec in huiusmodi bonis beatus quis reputari debet. **T**homas. pro prima parte. q. ij. dicit. Impossibile est beatitudinem hominis esse in aliquo bono creato. quia beatitudo est bonum perfectum quod totaliter quietat appetitum alioquin non esset ultimus finis si adhuc restaret aliquid appetendum. Obiectum autem voluntatis est vniuersale bonum sicut obiectum intellectus est vniuersale verum. Ex quo patet quod nihil potest quietare voluntatem hominis nisi bonum vniuersale. quod non inuenitur

titur in aliquo creato. sed solum in deo.
qz ois creatura habet bonitatem partici-
patam. An solus deus volūtate hois im-
plere pōt. Ideo David in ps. dixit. Sa-
ciabor euz apparuerit gloria tua. Et Au-
gu. li. i. confessionuz. Secisti nos dñe ad
te et inquietum est cor nostruz donec ge-
scat in te. Et in. iij. li. Redite inquit pre-
uaricatores ad cor et inherete ei qui fecit
vos. state in eo et stabit̃ gescite i eo et ge-
ti erit̃. Quo inis i aspa: q̃ itis bonū qd q̃
ritis ab illo ē. Quia igitur aia eo ymago
dei est q̃ ei capax est et particeps eē pōt.
vt scribit Aug. xiiij. de trini. Idcirco nul-
la creatura aie capacitātē implere valet.
Ex hoc dic Ric. di. xlix. iij. ar. ij. q. vi. q.
sine clara dei visiōe nō pōt haberi beati-
tudo. Et rō ē. qz vt inqt Augu. xiiij. de ci.
dei. c. v. Beatus non est nisi q habz que
vult. s. nāliter et nō voluptuose et. S. Tho.
i. ij. q. iij. ar. viij. c. dicit. Perfectio vniū-
cuiusqz attendit f̃zrōnez sui obiecti. Ob-
iectū autē intellect⁹ est qd quid est. id est
essentia rei. vt dicit. iij. de aia. Unde in tā-
tū pcedit pfectio intellect⁹: inq̃tum co-
gnoscat essentiaz alicui⁹ rei. Si ergo intel-
lectus aliquis scit essentiaz alicuius effe-
ctus: per quam non possit cognosci esse-
tia cause: vt. s. sciat de causa quid est: non
dē intellectus attingere ad cām simplr:
q̃uis p effectuz cognoscere possit de cā
an sit: Et ideo remanet naturalr̃ hoī de
siderium cognoscēti effectum: si scit eū
habere causam: vt sciat etiā de causa qd
est. Et illud desiderii est admiratōis: et
causat inquisitionez. vt dicit in principio
metaph. puta si aliquis cognoscens eclī-
psim solis considerat qz ex aliq cā proce-
dit: de q̃ quia nescit qd sit admirat⁹: et ad-
mirādo inquirir: nec ista inquisitio quie-
scit: quosqz perueniat ad cognoscenduz
eēntiam cāe rei. Si ergo intellect⁹ hūa-
nus cognoscens essentiaz alicuius effe-
ctus creati: nō cognoscat de deo nisi an
est: n̄ dum pfectio ei⁹ attingit simplr ad
primaz cām: sed remanet adhuc cināle
desiderii inquirendi cām. Unde nōdū
est pfecte beatus. Ad pfectā igit beatiū

dinē requirit q intellectus pertingat ad
ip̃am essentia prime cause: que est nobi-
lissimum intelligibile: et sic perfectionem
suam habebit per vnionē ad deum sicut
ad obiectum in quo solo beatitudo ho-
minis consistit vt supra dictū est. ¶ Se-
cūda rō cur in hac vita nō possit q̃s esse
bñs dē penalitatis. vt eim ait Tho. i. ij.
q. v. Beatitudo excludit omne malum.
Alia aut pñs multis malis et penalitati-
bus subiacet q̃ vitari nō possūt. Et igno-
ratiē ex parte intellectus: et ordinate affe-
ctionis ex pte appetit⁹: et multiplicib⁹ la-
boribus calamitatibus et erūnis ex par-
te corporis. q̃uo igitur in tot fluctuationi-
bus beatum se credere quis p̃am habet.
Inquit Job. c. xiiij. Homo natus de mu-
liere breui viuens tempore repletur mul-
tis miserijs. Et Hiero. ad heliodorum.
Vbiqz luctus vbiqz gemit⁹ et plima mo-
tis ymago. Aug. li. d. simbolo tractatu. x.
Ecce ruinosus ē mūdus: ecce tātis cala-
mitatib⁹ repleuit de⁹ mūdū. ecce amar⁹
est mundus. Et si sic amatur: quid face-
remus si dulcis esset: O munde immun-
de tenebras pariens quid faceres si ma-
neres: Quē nō deciperes dulcis si ama-
rus alimenta mentis: Et Augustinus.
ix. de ciuitate dei. Omnes inqt homines
q̃ diu in orbe mortales sunt: miseri sūt.
Et Hierony. ad m̃rem et filiaz in galija
commorātes. Stadiū quoddā ē hec vi-
ta n̄a mortalis in qua belluz quotidie
gerimus: quia milicia vjta hominis sup-
terrā. Quis inter serpētes et scorpiones
tutus ingredit: v̄l secure dormitat: Quia
dulces iuxta vipas somnos capit. Nam
et si semper non percutiat: tamen sollici-
tat. Securius est ergo perire non posse:
q̃ iuxta periculum non perisse. hec ille.
Et Boetius libro. ij. de p̃solatione. Quā
multis amaritudinibus humane felicitas
dulcedo respersa est: que et si fructu iocū-
cunda esse videatur tamen quo min⁹ cū
velit abire retineri non potest. Et Sene-
ca in tragedijs. Nulla soris longa est. do-
lor atqz voluptas inuicem cedunt. Ne-
mo vtiqz reperitur qui diutius in quocū

q̄ sit statu delectari possit ⁊ absq̄ turba-
tione vel animi vel corporis pertransire
Nemo inquit Seneca vbi. s. cōfidat ni-
miū secūdis. nemo disperet meliora lap-
sis. Et ad Lucillū. Moli huic transglitati
cōfidere momēto mare euertit. ⁊ eodez
die vbi luserūt nauigia sorbent. Quisnā
felicio: iudicari potuissz. Policroto tyrā-
no Samioz. de ipso q̄ppe refert Tullius
i li. de finib⁹ bonoz ⁊ maloz. Et idē p̄fir-
mat Valer⁹ de mutatione mox ⁊ fortūe
q̄ ad eo sibi fortunā obsequiā habuit q̄
oia desiderata p̄ficiebat. Ad moderādā
igit fortunē inuidiā sūpto e manu anulō
quē p̄ciosū possidebat in mare iecit. S3
inopinate illū repēte recupauit. Hā post
dies paucos a piscatorib⁹ piscis capt⁹ qui
annulū sorbuerat tyrāno donat⁹ ē. Acci-
dit tandē q̄ aduersus Dariū p̄fay regēz
duxit exercitū. ⁊ q̄ Darius p̄fect⁹ darij
illū acie fuderit cepitq̄. ⁊ in sūmo mega-
lensis mōtis hūice suspēdi iusserit. Et re-
lict⁹ auib⁹ lacerād⁹ q̄ vbiq̄z felicissime in
terra vixerat laere miserrime expirauit.
Quāt oīa q̄ sūt i h mūdo. ⁊ nihīl ē sta-
bile. nihīl firmū. nihīl dñiqz tutū. Jō. la-
piēs Ecclesiastes. ij. c. dicebat. Eidi i oib⁹
vanitatē ⁊ afflictiones spūs ⁊ animi ⁊ ni-
hil p̄māre sub sole. Terta rō q̄re in
p̄nti vita null⁹ pōt ēē btūz dñi mortalita-
tis. Dēs q̄ppe ad mortē tēdim⁹ cui⁹ nia-
nus potēssimas nullo ingenio. nulla vi
nulla arte nullo p̄cio euitare valemus.
Instat ceruicib⁹ n̄fis. ⁊ fm Aug. xij. de
ci. dei. c. vij. btūtudo sine immortalitate esse
nō pōt. Si q̄s igit dixerit aliq̄ē btū eo
q̄ diuitijs affluat statī rñdebo. Hō sic. n̄
sic q̄ diuites moriūt. Si q̄s affirmāue-
rit aliū ēē beatuz eo q̄ oib⁹ delitijs hui⁹
seculi p̄fruat. Ad h rñdebo. nequaq̄ sic
ē. q̄ p̄breuē hāc vitā oēs hoies moriēt.
Si q̄s btū reputauerit eū q̄ orbi vniuer-
so dñaret. Clamabo ⁊ ego q̄ nec regna
siue impia btū hoiez reddūt. qm̄ ⁊ p̄in-
cipes ⁊ reges ⁊ purpurati et iperatores
oēs q̄z dñi moriēt. Jō hec p̄siderās Aug-
gu. i. i. p̄te supputatiōnū sic ait. Vita hec
vita misera: vita incerta: vita laboriosa:

vita inuidā: vita dñā maloz: regina sup-
boz: plena miseria. ⁊ errorib⁹: q̄ nō ē vi-
cēda vita: s3 mors: in q̄ momētis singu-
lis morimur p̄ varios mutabilitatē dese-
ctus: diuersis gencrib⁹ mox. Nunq̄ er-
go q̄ diu viuim⁹ in hoc mūdo possum⁹
dicere vitā: quā humores tumidāt: dolo-
res extenuāt: ardores excitāt: aera mor-
bidāt. esce instant: ieiunia macerant: iocū
dissoluūt: tristitie p̄sumūt: sollicitudo co-
artat: securitas ebetat: diuitie iactāt: pau-
pertas deticit: iuuent⁹ extollit: senect⁹ in-
curuat: infirmitas frāgit: micro: dep̄mit:
⁊ his oib⁹ malis mors furibunda succe-
dit: s3 q̄z gaudio istī⁹ misere vitē finem
imponit ita vt cū ēē desierit: nec fuisse pu-
tetur. hec ille. Jtē Aug. li. soliloqorū diē
Vita mea vita caduca: vita que quanto
magis crescit: tāto magis decrescit: quā-
to magis p̄cedit: tāto magis ad mortem
accedit. Vita fallax ⁊ vmbatica plena la-
queis multis. Hunc gaudio sepe tristo:
nūc vigilo. iā infirmoz: nūc viuo statim
morioz: nūc felix apparebo semp miser:
nunc rideo iam fleo: sicq̄ omnia muta-
bilitati subiacēt: vñl vna hora vno sta-
tu permaneat. Hinc timor hic tremor:
hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc
frigus: hinc languor. inde dolor exube-
rat. Subsequitur his omnibus inopina-
ta mors: que mille modis miseros hoī-
nes quottidie rapit. Hunc necat febris:
illum opprimit doloribus: hunc consu-
mit fame. illū siti extinguit. illum dō sus-
focat aquis: hunc perimit flammis: hūc
interimit laqueo: illum dentibus bestia-
rum fortiam deuorat. hunc ⁊ iudat fer-
ro: illum veneno corrumpit. alterū vero
tantum repentino terrore miseram vitā
 finire compellit. Et nunc super hec om-
nia magna est miseria: quia cuz nihīl sit
certius morte: igno:at homo finem suū
⁊ cum stare putat: tollitur ⁊ perit spes ei⁹
Nescit autē hō: quando vel vbi: vel quo
modo moriatur: ⁊ tamen est certum q̄
eum mori oporteat. hec ille. Quare vitā
presens beata esse minime pōt. Et iō cū
Lactan. cōcludim⁹ dicēte i li. Summū

bonum quod beatos facit non potest esse nisi in ea religione atque doctrina cui spes immortalitatis adiuncta est. Ergitur demum operam ne decipiamur temporalium bonorum suauitate atque mundum audacter sub pedibus habeamus. eoque tantum utamur ut sic tandem perueniamus ad fruitionem illam beatam ad quam nos perducat Iesus filius dei qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo secundus de gaudijs beatorum qui letabuntur ex uisione dei et dotatione corporum atque habitatione in celo empireo.

Exultabunt sancti in gloria Illuminati prophete uerba sunt ista originaliter ps. centesimo. xlix. Licet ardua sit uia quae ducit ad uitam quantum est ex parte uirtuosorum

actuorum. Nilominus facillima atque sua uis ex consideratione futuri premij. Inquit enim Origenes super epistolas pauli. Spes futurorum laboribus requiem parit. Hinc Hieronymus Eustochias uirginem in epistola ad candelam commonet. ut allicientes blanditias seculi ad quam mens humana communiter inclinatur paradisi recordatione conculcet. Hic ergo. Quotiens te uana seculi delectat ambitio. Quotiens ibi uideris aliquid gloriosum. ad paradisum mente transgredere. et esse incipe quo futura es. Egredere re queso paulisper de carcere corporis tui et presentis laboris mercedem ante oculos depinge. quae oculus non uidit et auris non audiuit. nec in cor hominis ascendit. hec ille. Idcirco ut in uia domini expeditius fortiusque bene uiuendo ambulemus. decreui in presenti sermone de gaudio beatorum uerba facere. Quod utique sit inmensum ostendemus maxime propter tria.

Primo propter dei uisionem fruitionem et sententiam.

Secundo propter corporis dotationem et sensuum perfectionem.

Tertio propter loci habitationem sociationem et liberationem.

Qualiter potest uidere essentiam diuinam homo uel angelus. et quomodo non omnes uident illam equaliter. et quanta sit in illa uisione iocunditas et delectatio

Lapsum. j.

Primo ostendamus quod sit copiosum gaudium beatorum. propter dei uisionem. de qua tria sunt consideranda.

Primum dicitur possibilitas.

Secundum inequalitas.

Tertium iocunditas.

Primum considerandum dicitur possibilitas. Ubi inuestigandum est. utrum possit quis homo uel angelus uidere deum in sui essentia siue facie ad faciem. Et pro parte uera et affirmatiua dicimus quod sic. Nam ut dicunt doctores in. iiii. dist. xlix. Et est de hoc glossa super illud ps. Ostendam illi salutare meum. Tota merces est uisio. et ad hoc facit auctoritas apostoli qui prime ad corinthios. xiiij. c. ait. Uidemus nunc per speculum in enigmate tunc autem facie ad faciem. Et iterum ibi. Nunc cognosco ex parte. tunc cognosceam sicut et cognitus sum. Et christus Math. v. ait. Beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. Et Math. xviij. c. Angeli eorum semper uident faciem patris mei qui est in celis. Sed nonnulli arguunt contententes probare quod nulla creatura potest uidere diuinam essentiam. Et hoc tripliciter. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio exemplo. **P**rimo probant auctoritate. Nam scribitur Ioannis primo. c. Deum nemo uidit unquam. Quae uerba sic prosequitur Augustinus ad paulam de uidendo deum. quoniam sicut natura incorruptibilis ita et natura inuisibilis. Et Crisostomus super Iohannem exponens dictum preallegatum inquit. Id ipsum quod deus est non solum prophete sed nec angeli uiderunt nec archange

ti. Quod enim creabilis nature est qua-
liter videre poterit quod increabile est.
Et ap[osto]lus prime ad timotheu[m] ultimo. c. di-
cit de deo. Solus habet immortalitate[m]
et lucem habitat inaccessibilem qua[m] nul-
lus vnq[ue] videre potuit. sed neq[ue] potest.
Et Dionysius li. de mystica theologia ait.
Deus inuisibilis e[st] et incognoscibilis om-
nem sensum superans et omnem intelle-
ctum. ¶ Secundo arguit[ur] r[ati]one. Nam
cognoscens ad cognitu[m] oportet esse p[ro]-
portionem. cum cognitu[m] sit perfectio co-
gnoscentis. Sed nulla est p[ro]portio crea-
ture ad creatorem. q[ui]a in infinitu[m] distant
ergo nulla creatura potest videre diuinam
essentia[m]. ¶ Tercio istud videt[ur] posse pro-
bati exemplo. Nam Exo. xxxiii. c. habet.
Qualiter dum loqueret[ur] deus moysi cui
apparerebat in signo vel subiecta creatura
Moses dixit. Ostende mihi gloria[m] tu-
am. id est f[aci] mihi de ira. Ostende mi-
hi teipsum sicut videris in gloria. Et do-
minus r[ati]dit ei. non poteris videre facie[m]
meam. Non videbit me homo et viuet.
Et infra. Posteriora mea videbis facie[m]
autem meam videre non poteris. Pro
solutione predictorum et intelligentia ve-
ritatis notare debemus tres catholicas
propositiones sequentes. ex Alexandro
de ales in primo volumine summe. Et
Bonauentura in suo p[ri]mo di. lii. Et Tho.
p[ri]ma parte. q. xij. Prima veritas. Q[uo]d
essentia dei videri non potest oculis cor-
poralibus. quia deus incorporeus e[st]. vn-
de nec sensu nec ymaginatio[n]e videri p[otes]-
sed solo intellectu. Et si diceretur q[uo]d de-
us potest videri ab homine visio[n]e yma-
ginaria. quia dicitur Gen. vi. c. Vidi do-
minu[m] sedente[m] sup[er] soliu[m] excelsu[m] et eleua-
tum. et visio ymaginaria a sensu origine[m]
habet. quia fantasia est motus factu[s] a se-
su f[aci] actus. vt dicitur. lii. de anima ergo
de[us] sensibil[iter] visio[n]e videri p[otes]t. R[ati]det
Tho. q[uo]d in visio[n]e ymaginaria no[n] videt[ur]
ipsa dei essentia. sed aliqua forma in yma-
ginatione formata representans deum s[ed]
aliquem modum similitudinis: prout in
scripturis diuina p[er] res sensibiles metha-

phorice describunt. ¶ Sec[un]da p[ro]positio. q[uo]d
nullus ho[m]o vel angel[us] p[otes]t videre diuinam
essentia[m] visio[n]e intellectuali propria vi-
nature. Ratio est s[ed] Tho. in. lii. summe s[ed]
gentiles. quia q[uo]d est superioris nature p[ro]-
prium. non p[otes]t p[er]sequi na[m] inferior: nisi p[er]
actionem superioris nature cuius est p[ro]-
prium. Sicut aqua non p[otes]t esse calida
nisi per actionem ignis. Videre aut[em] de[us]
per ipsam essentia[m] diuinam e[st] p[ro]prium natu-
re diuine. ¶ Pari. n. fm. p[ro]p[ri]a forma est
proprium cuiuslibet operantis. nulla er-
go intellectualis substantia p[otes]t videre deum
p[er] diuinam essentia[m] nisi deo hoc faciente. Et
hoc est q[uo]d d[icitur] ad Romanos. vi. c. Gra-
tia dei vita eterna. q[ui]a videre diuinam essen-
tia[m] conuenit intellectui creato per gra-
tiam non per naturam. ¶ Tercia p[ro]posi-
tio. Q[uo]d videntes per essentia[m] deum.
licet apprehendant essentia[m] diuinam. no[n]
t[ame]n illa[m] co[m]prehendunt. vident na[m]q[ue] essen-
tia[m] diuinam infinitam: sed mo[n] finito. na[m]
illud co[m]prehendi d[icitur] q[uo]d p[er]fecte cogno-
scit. p[er]fecte aut[em] cognoscit q[uo]d t[ame]n cogno-
scit q[uo]d co[m]p[re]hensibile est. Et si illud q[uo]d
est cognoscibile p[er] scientiam demonstra-
tiuam opinione teneatur. ex aliqua ratio-
ne probabili concepta. non co[m]p[re]hen-
ditur. puta si hoc quod est triangulu[m] ha-
bere tres angulos equales duobus re-
ctis aliquis p[er] demonstratione[m] cogno-
scat co[m]p[re]hendit illud. Si t[ame]n aliquis
opinionem eius accipiat p[er] hoc q[uo]d a sa-
pientibus et philosophis ita dicitur. non
co[m]p[re]hendit ipsum. quia non no[n] p[er]-
tinget ad illum p[er]fectum modu[m] cogni-
tio[n]is quo cognoscibile est. Null[us] aut[em] in-
tellect[us] creat[us] p[otes]t p[er]tingere p[otes]t ad illu[m] p[er]fectu[m]
modu[m] cognitionis diuine e[ss]entie quo co-
gnoscibilis est. Quia cum e[ss]entia diuina
sit infinita infinite cognoscibilis e[st] et intel-
lectus creatus non potest illa[m] infinite co-
gnoscare. In tantum enim aliquis intel-
lectus creatus diuinam essentia[m] p[er]fecta[m]
vel minus p[er]fecte cognoscit in q[uo]d ma-
iori vel minori lumine glorie profundis.
Cum ergo lume glorie in quocunq[ue] in-
tellectu creato receptu[m] no[n] possit e[ss]e infi-

nitū. Impossibile est qd aliquis intellectus
creat⁹ deū infinite cognoscat. Probatur
ista per Augustinū q in li. de cognitione
vere vite ait. Deus est spūs incōprehēsi-
bilis. Et in .xij. li. de ci. dei. c. xviii. inquit
Quicqd scientia cōprehēdit sciētis ap-
prehensione finit. Et idē ad paulā de vidē-
do deū. Aliud est videre. Aliud totū vi-
dēdo cōprehendere. videt qd necessariū
piūs sentit. Cōprehēdit qd ita v^t et ei⁹ nī
hil lateat cuius fines cōspici pūt. Et cū
deus sit infinitus nulli creature est com-
prehensibilis. Quis igitur non admiret
pariter et collaudet infinitam celsitudinē
summi dei. quem licet tot milia miliū an-
gelorum et hominū clare videant et intel-
ligant summe bonū: summe felice: sum-
me gloriozū: summe sapiētē: summe pulchrū
summe delectabilē: summe desiderabilē: su-
me potentem: summe iustū: summe clemen-
tem: summe dñantē: summe regnantem:
et filia. Et nī in his excedit adhuc incōpa-
biliter cognitionem illorum. Soluenda
ergo iaz sunt obiecta. Et ad auctoritates
atqz exēplū dicim⁹. Qd de⁹ in sui eēntia
videri nō pōt visione corpali. neqz pro-
pria v^t nature visione intellectuali. Sed
tali visione videri pōt cū adiutorio ipsi⁹
dei illuminantis et eleuantis intellectum
creatū ad suā beatā visionē. Nec sit etiā
videri pōt a creatura visione cōprehēsi-
oⁿis v^t tam ē p^rdictū. Ad rōez q in p^riu⁹
adducta sunt. Rñdet Tho. q. p^roportio dē
dupl^r. Vno mō certa hūdo vni⁹ q^ruita-
tis ad alterā. Alio mō q^rlibz hūdo vni⁹
ad alterū hoc mō secūdo pōt ēē p^roportio
creature in deū in q^ritū se habet ad ipm
v^t effect⁹ ad cām aut potentia ad actum
Et fm hoc intellectus p^rportionat⁹ ēē p^rt
ad cognoscēdū deū. Et v^t elari⁹ loquar.
Alia est p^roportio fm q^ruitatē v^rputa ē p^r-
portio aque in duob⁹ vasis eiusdē conti-
nentie. et sic non est proportio inter deū
et creaturam. Est alia proportio f3 quan-
dam attingentiā sine ordinē cōueniē-
tiā. et sic est p^roportio inter guttulam aque
et aquam occantē etiā si eēt infinita. hoc
modo est proportio inter intellectū crea-

tū angeli vel hoīs et ipz deū. Ex quo Au-
gu. dicit. li. xiii. de tri. Eo aīa ymago dei
est quo eius capax est et p^riceps ēē potest.
Scd3 cōsiderandū de beata visione dei
d^r inequalitas: licet eīm tot milia miliū
angeloz et hominū videant eēntiā dei. tñ
nō oēs equaliter vident. Unde saluator
noster Johannis. xiii. c. dixit. In domo
p^ris mei māiones multe sunt. vbi glo.
i. diuersa premia meritorum. Nec autē
inequalitas fm Tho. vbi. s. erit p hoc q
intellectus vniū habebit maiorem vir-
tutem seu facultatem ad videndum deū
q^r alius. Facultas vero videndi deū v^t
dictū est nō cōpetit intellectui creato f3
suā nām. sed per lumen glorie quod itel-
lectum in quadam deformitate consti-
tuit. Unde intellectus plus participās de
lumine glorie perfectius deū videbit.
Plus autē participabit de lumine glorie
qui plus habet de charitate. Quia vbi ē
maior charitas ibi est maior desiderius.
et desiderium quodāmodo facit deside-
ratē aptū et paratū ad susceptionē deside-
rati. Et q plus h3 de charitate perfecti⁹
eū videt et cū maiori beatitudine. Si vō
aligs obstarēt ex vō Johis qui prima
canonica. c. iij. ait. Videbim⁹ enim sicuti
est. sed ipse vno modo est ergo vno mō
videbitur ab oib⁹ et sic nō pfecti⁹ ab vno
q^r ab alio. Rñdere possum⁹ fm Tho. q
cū dicim⁹ videbim⁹ eū sicuti est. aduer-
biū determinat modū visionis ex parte
rei vise. v^t sit sensus. Videbim⁹ eū ita esse
sicuti esse q: ipm esse eius videbim⁹ qd ē
eius essentia. Non autē determinat mo-
dum visionis ex parte videntis. v^t sit sē-
sus q ita erit perfectus modus videndi
sicut est in deo perfectus modus essendi
Quare diuersitas illa videndi nō erit ex
parte obiecti. quia idem obiectus oibz
presentabitur. s. dei essentia. Sed erit per
diuersam facultatem intellect⁹ non natu-
ralem sed gloriosam. Quis nāqz poterit
explicare q pulcher: q bonus: q pius:
q benignus sit creator? Deficit certe sen-
sus: nō sufficit intellectus hoc in mundo
excogitare in creaturis que nihil sunt re

spectu creatoris. Ideo Aug. In libro soliloquiorū. De cecis oculis qui te nō vident sol illuminans celum et terram. De caligantibus oculis qui te videre nō pnt. De auertentibus oculis vt nō videant. veritatem. Nequeunt enī oculi assueti tenebris sūme veritatis radios itueri: nec sciunt de lumine aliquid estimare: quoz ē in tenebris hīratio. Tenebras vident: tenebras diligunt: tenebras approbant: de tenebris euntes in tenebras nesciunt vbi corruant. Ideo nāq; si mortales miseri pspicerēt quāta sit creatoris dulcedo nihil aliud gustarēt de mūdo. Quid est deus? Qualis est aut quantus? Lum sit infinitus certe cōprehendi nequaquā pōt. Verū de ipso noticia aliqua haberi pōt si psideremus que ipse fecit atq; creauit. Ideo Sap. xliij. dicitur. Magnitudie speciei et creature cognoscibilis poterit creator horū videri. Et Isidorus d. sūmo bono li. i. c. iij. Sepe ad incorporeā creatoris rē. Vbi videas obsecro. Quot i mūdo fuerunt homines sunt et erūt? Quot sploz gaudia? Quot leticie? Quot exultationes? Quot felicitates? de diuinis: de deliciis: de choreis: de odoribus: de colorib: de saporib: d. honorib: d. ceteris ppter que hīani nostri sensus delectari solent et aia: Omnia simul collige: et cuz simul ea collegeris: inuenies nihil eē re spectu gaudij quod habēt beati d. visioe diuina. O lumen incōprehensibile. O sūma maiestas dei: quomōdō potero te i hoc mūdo aliquāliter sentire? O aie xpiane vulg aliqd videre de imagine creatoris. Audite quid asserit Aug. libro soliloquiorum. qui deum multis modis quesuit. Sit eim sic. Circūui vicos et plateas ciuitatis huius mundi querens te: et non inueni. quia male querebam foris quid erat intus. Absi nuncios meos oēs. s. sensus exteriores: vt quererent te: et non inueni: quia male querebam. Ideo. n. lux mea de: qui illuminasti me. Quia male per illos querebā: quia tu es interior: et tamē ipsi vnde itraneris nescierūt. Nam oculi dicūt. Si nō fuit coloratus:

per nos non intrauit. Aures dicunt. Si sonitum non fecit: per nos non transiuit. Nasus dicit. Si nō oluit: per me nō venit. Dicit gustus. Si nō sapuit: per me nō intrauit. Tactus etiam addit. Si corpus lenius nō ē: nihil de hac re me iterroges. Nō ista in te sūt deus me. Nō. n. corporis specie nō dectipis. nō candore lucis vel colore: nō dulciū melodiarū cantus et quēcūq; dulce sonantia: nō florū et vnguentozū vel aromatiū odores: non mella vel māna gustui delectabilia: non cetera que ad tangendū vlt ad amplexandū amabilia: nec oīa alia sensibus hīs subiecta q̄ro: cum deus meū quero. Absit vt ista crediderim deū meū esse: q̄ et brutalium sensibus comprehendunt. Et tñ cū deū meū quero: q̄ro nihilominus quandā lucē super oēm lucem: quā non capit oculus. quandā vocē super omnes voces: quā non capit auris: quendā odorem super oēs odores: quē nō capit naris quēdam dulcorē super oēm dulcorē: quem non sapit gustus. quendā amplexū sup oēm amplexū: quem tactus non tangit exterioris quidem hominis ista lux fulget: vbi locus non capit: ista vox sonat vbi tempus non capit. odor iste redolet: vbi flatus non spargit. sapor iste sapit: vbi nō est edacitas. amplexus iste tangitur: vbi nō diuellit. Hic est deus meus: et non estimabit aliū ad illum. Et infra. circuibam oīa querens te: et propter omnia derelinquēs me. Interrogauī terrā si esset deus meus. Et dixit mihi. Non. Et omnia que in ea sūt: hoc idē cōfessa sunt. Interrogauī mare et abyssos: et reptilia: que in eis sunt. Et responderunt. Nō sumus deus tuus. Quere supra nos. Interrogauī stabilem aerem et inquit. Fallitur labor tuus: non sum ego deus tuus. Interrogauī celū lunam et stellas. Nec nos sumus deus tuus inquit. Et dixi oībus hīs q̄ circūstāt fores carnis mee. Dicitis mihi q̄ vos nō estis deus meus. Dicitis mihi aliqd d. illo. Et exclamauerūt oēs voce grādī Ipse fecit nos. interrogauī p̄inde mūdū diuinem: dīcīnquam mihi si deus meus

es: an nō. Et rīdīt voce forti. Non sum
īngt ego: sed p ipm sū ego. Quē queris
īn me ipse fecit me. Supra me quere q
regit me: q regit t te. hec ille. **S** magna
īgit dulcedo mentis: qñ tot **A**lug. p̄sidera/
bat. Mēpe magn⁹ ei videbat dñs t lau/
dabilis nimis. Ideo ysa. xxiiij. dñ. Regē
īn decore suo videbunt. Ecclesiastes. xi.
dulce lūmē t delectabile est oculis vide/
re solem. Et tanta est leticia īn vīsiōe gra/
tiose essentie diuine: q potius sancti dei
vellēt īn inferno eē t deū videre: q̄ ī pa/
radiso t deū nō videre: t pot⁹ īn penis
esse t deū videre: q̄ extra penas t deū nō
videre. Criso. quoq; ait. Ego dico. mltō
grauior ē q̄ gehēna cruciat⁹ remoueri t
abici ab illa gloria. Nec puto ita acerbā
esse gehēne incendia vt sunt illa quibus
torquent hī qui arcēnt a cōspectu dei. Et
Berni. Reuera illud est summū t veruz
gaudiū: qd nō de creatura: s; d creatore
concipt⁹: qd cuz possederis: nemo tollet
a te: cui pparata oīs aliunde iocunditas
meror est: oīs suauitas dolor est: omne
dulce amarum: omne pulchritudo fetiduz:
oē postremo quod delectare possit mole/
stum: cum dei bonitas īn infinitū exce/
dat omne bonitatē creatam. Delectatio
que erit īn perceptione immediate illius
bonitatis: īn infinitum melior erit omni
pceptiōe create bōitatis. **I**o. xvij. Nec
est vita eterna vt cognoscant te solū deū
t quem misisti ihesum christum **A**lug.
supra. ij. Cor. xij. **I**bi beata vita īn fonte
vino bibitur vnde aliqd spargitur huic
humane vite. Ideo propheta David di/
cit. Quemadmodum desiderat cernus
rē. Omnes delitice que sunt īn toto mun/
do velut minime gutte sūt aque: que flu/
xerunt ab illo sacro fonte trinitat⁹. Ne er/
go īniniis dei qui dimittunt īn finitam
dulcedinē t bonitatem pro minūma scin/
tilla que vertet īn amaritudinē **I**dicre. ij.
c. Dereliquerunt me fontē aque viue t c.
Terū p̄sīdeardū de vīsiōe dei dñ io/
cūditas. Erūt vnicuiq; videnti deū tanta
iocūditas t plena leticia vt īn illa oē ho/
minis desiderū gescat: nihilq; amplius

appetat. **R**ō est s; Ricardū īn. iij. dist.
xlix. quia vnusq; naturaliter appetit su/
am p̄fectionē. Secundaria s; o hūani in/
tellectus perfectio consistit īn p̄fectōe sui
act⁹ q ē intelligere. Nunq̄ aut act⁹ intel/
ligendi est p̄fect⁹ nisi sit respectu nobiliss/
mi intelligibilis t nobilissimo mō intelli/
gendi. Nobilissimū intelligibile est de⁹.
nobilissimus modus intelligendi est īn/
telligere ipm īn sui substantia. Exquo taz
amabilis tanq; gratissima ē vīsiō illa. q
si q; pponeret alicui beato vellet ne per/
milia milia annorūz esse īn hoc mundo
absq; hoc q videret deū. habereq; oēs
diuitias. oēs thesauros. oēs pecūias. oēs
preciosos lapides. oīa iocalia. oīa regna
mundi. omnia delicata cibaria. oēm vi/
rorū clarissimorū famā t gloriā. ac s; sīde/
rabilia queq; q ī hoc seculo pnt esse sta/
tiz clamaret. Discede a me t sine me eē ī
delitiis vīsiōis dei q sola incōparabilr
excedit quelibet temporalia bona. q̄libet
temporalia gaudia. quanlibet phor sciē/
tiam. quanlibet regnū. t Imperatorū
preeminētiā. **I**nc **A**lug. li. iij. d libero
arbitrio ait. Tanta est illa pulchritudo iu/
stite t īncommutabilis lucis eterne q si
nō liceret īn ea morari plusq; vniū diei
hora. ppter hoc solū īnumerabiles an/
nī huius vite plenī circūfluentia bonorū
temporalū recte meritorū contemnerē/
tur. Et libro. x. de ciui. dei. c. xv. īngt. Illa
nanq; beata vīsiō dei tante pulchritudi/
nis vīsiō est t tāto amore dignissima. vt
sine hac quibuscūq; alijs bonis peditū
t abūdantem non dubitem protin⁹ inse/
licissimū dicere. Et apostol⁹. i. ad corin/
thios. c. ij. Oculis non vidit t auris nō
audiuit nec īn cor hominis ascēdit. que
preparauit deus hīs qui diligunt eum.
videbim⁹ et deū incarnatū. qd quāte io/
cunditatis sit. Dicit Ber. Plenū pro/
sus oīs suauitat⁹: vīdre hoīez hoīs p̄dito
rē. p̄fecto nimia leticia erit vīdes xpm
tāq; glīosū deū īre p̄ padisū. vñ **S**co. īn
iij. di. xlix. dic q xps p̄ se mouere reast/
vere t sic rex īn celo empireo. videbim⁹
quoq; ipm nrm finē. videbimus ip̄s

ctorem: creatorem: sicut vn⁹ ex nobis: et
hūanaz nāz exaltatē sup angelos. Et hec
erit p̄ia dos aie. ¶ De sc̄da dote q̄ ē frui
tionis inqt Ric. in q̄rto vbi supra q̄ dos
fruitionis est p̄fectus caritaz habit⁹ quo
aia fruitur deo. De tertia dote que est tē
tionis inqt Ricar. vbi. s. Dos tentionis
est habitus perfect⁹: q̄ volūtas est p̄fecte
secura de tentionis p̄dicte perpetuatiōe.
Quid plura? Sursum cordaleuē⁹ de
tenebris vite huius. et dulcedinem para
disi per contemplationem degustemus
quia nihil arbitror dulci⁹ q̄ tali cogita
tione occupari. Exemplū fratr̄ is Egidij
Exemplū fratr̄is Berni. d̄ quinta valle.
Cū autē experiemur ea admirabimur. et
letabimur sciētes multo vberiorē eē feli
citatē ip̄am sc̄orū. q̄ rumor: q̄ i sonat no
stris aurib⁹ i hac vita. Sicut factū legi
mus de regina sabba q̄ venit a finib⁹ ter
re ad Salomōnē audita fama ip̄s⁹ vt d̄
tij. Reg. x. c. Hec cū p̄siderasset sapiam
Salomonis vidissetq̄ domū quā edifi
cauerat. et cibos mēse ei⁹ et habitacula ser
uorū et ordinē ministrantiū vestelq̄z coruz
et pincernas. et holocausta que offerebat
in domo dñi. non habebat vltra sp̄m.
dixitq̄z ad regem. Verus ē sermo quem
audiui in terra mea sup fmonib⁹ tuis et
sup sapientia et nō credebā narrantibus
mihi donec ip̄a veni et vidi oculis meis
et p̄baui q̄ media pars mihi nūciata nō
fuerit. Adato: est sapia tua et opera tua
q̄ rumor quem audiui. Beati viri tui et
beati serui tui hī q̄ stant coram te semp
et audiunt sapientiam tuam. D̄ igit̄ pre
clarū illū diem cū aia n̄ra ad visionē illā
diuināz attinget. Comperiet profecto tā
tam esse visionis delectationem q̄ meri
to dicere poterit. O de⁹ dulcissime. beati
qui te querunt. beati qui te habent. beati
q̄ te vident. beati q̄ habitant i domo tua
beati deniq̄z q̄ mundo sp̄eto te verum et
sūmū bonū desiderant.

¶ De origine dotiū corporum beato
rū. et d̄ numero atq̄z conditione illarum
Capitulum. ij.

Ecūdo ostēdim⁹ q̄ sit copiosū et
imēsu gaudiū brōrū pp̄ corp̄is
dotationē. de quibus dotib⁹ tria

consideremus.

Primo originationē.

Secdo distinctionem.

Tertio conditionem.

¶ Primo cōsiderem⁹ originationem.
vñ. s. erit origo dotiū in corporibus bea
torū. Ad quod ita dicit Ricardus i. iij.
dist. xlix. Dotium origo erit a deo p̄ crea
tionē vt qdā v̄o ip̄robabilr̄ dicūt. An p̄
tanto d̄ q̄ dotes erunt in corpore a bea
titudine aieper quandā redūdantiaz. q̄z
deus illas creabit in corporibus beatorū
p̄pter meritū animarū. q̄ in via et sibi et
corporib⁹ suis gl̄iam meruerunt. Vel p̄
dici probabiliter. q̄ origo illarum dotiū
erit a deo non tamē p̄ creationē. s̄ medi
ante beatitudine aie. q̄z sicut dicit Aug.
in eplā ad bioscop. Tā potentē fecit deus
aiam vt ex ei⁹ plenissima beatitudie q̄ in
fine temporū factis p̄mittit redūdet i in
feriorē nāz q̄ est corp⁹ nō beatitudo que
fruentis et intelligentis ē p̄pria. s̄ plenitu
do sanitatis et incorruptionis vigor. Dñs
autē Bonauentura in suo. iij. dist. xlix. ita
posuit. q̄ ē loq̄ de dotib⁹ corp̄is in quib⁹
eius gl̄ificatio consistit. vt q̄stuz ad dis
positionem. vt q̄stuz ad cōsumationē.
Si q̄stuz ad dispositionem sic dicūt
dispositiones que sunt qualitates absolu
te ipsius corporis que libi dantur a deo
in eius reformatione. Si q̄stuz ad cō
sumationē. sic dico q̄ sunt a gl̄ia anime
siue ab aia gloriosa. An sicut in p̄nti aia
in corpus influit. et per illam influentiam
corpus est coloratus: durabilius: virtuo
sius et agilius q̄ cū aia separatur. Simi
liter dico in p̄posito suo modo q̄ aia glo
riosa influens in suum corpus oēs dotes
istas ad quas dispositionem habebat p̄
sui reformationē p̄ficit et consumat. Se
cundo considerem⁹ de dotib⁹ brōrū cor
porū distinctionē. distinguūt enim a sc̄ia
quattuor dotes ip̄m corpus gl̄iosū p̄ficiē
tes. videlicet impassibilitas: claritas sub
tilitas et agilitas. Rō autē huius numeri

et sufficientie assignatur a Bon. q. corp⁹ nostrum est compositum ex quattuor elementis et quia elementa sunt imperfecta: quadrupliciter habet ab eis defectibilitates. Ab aqua que est elementum humidum et passibile habet passibilitatem et corruptionem. Unde humidum aqueum corpus corrumpit. Ab terra que est elementum opacum habet obscuritatem. Ab igne animalitatem quod calor consumit continue ideo continue indiget ciborum alimentis. Ab aere habet infirmitatem. Aer enim facile immutatur et cedit cuilibet impellenti. Quia ergo quattuor isti defectus debent per bona opposita removeri. Ad hoc quod corpus sit perfectum perfectio ne completa. Ideo quattuor sunt dotes perfectio corruptionem et passionem. incorruptibilitas vel impassibilitas. Contra obscuritatem claritas. Contra animalitatem spiritualitas. Contra infirmitatem virtus siue penetrabilitas. Hic apostolus. I. corinth. xv. c. ait. Seminatur in corruptione surget in incorruptione. Ecce impassibilitas. seminatur in ignobilitate surget in gloria. Ecce claritas. seminatur in infirmitate surget in virtute. Ecce subtilitas. seminatur animale surget spirituale. Ecce agilitas. Et Augu. li. xxi. de ciui. dei inquit. Abicietur a corporibus nostris omnis deformitas. omnis tarditas. omnis infirmitas. omnis corruptio. omnis deformitas per claritatem. omnis tarditas per agilitatem. omnis infirmitas per spiritualitatem. omnis corruptio per impassibilitatem. videtur itaque sufficiens ista doctorum enumeratio. nam dotes corporis dicuntur non omnes qualitates: sed qualitates nobiles et principales de nouo superaddite nature. Et quod de nouo superaddite debent accipi secundum naturales defectus. et hi secundum causas principales que sunt quattuor elementa. Tertio consideremus de dotibus corporum beatorum conditionem. Prima dos est impassibilitas. Erunt enim corpora illa incorruptibilia et impassibilia. Sed huius impassibilitatis causas diuersimode plerique ponunt. Dicit ergo quidam quod elementa erunt in corpore glorioso secundum substantiam non secundum qualitates. Et id quod

substantie nihil est spirituum. sed ubi nulla est spiritus nulla est pugna nec dissolutio ex consequenti corpora illa erunt incorruptibilia et impassibilia. sed hoc stare non potest ut dicit Bonauentura quod a corporibus gloriosis ut refert Augu. vicia detrahuntur natura seruabit. Sed qualitates elementales sunt eis naturales ergo manebunt. Si dicas quod manent secundum essentiam non secundum actum. Contra quod unumquodque nobilius est quam est coniunctum actui quam non Alij dicunt quod corpora beata erunt impassibilia per hoc quod cessabit motus celi quo cessante nihil potest moueri. Sed articulus iste excommunicatus est. nam secundum Augu. si cessaret motus celi adhuc rota figuli posset moueri. Landulfus in suo. iij. asserit quod causa impassibilitatis corporum beatorum est ex hoc quod voluntas diuina non coagit cuiusque cause sedem corrumpenti. Cessante enim prima causa ab actione sua cessabit causa secunda. Ideo nulla causa secunda potest corrumpere corpora beata quod deus non coaget illi sicut corpora trium puerorum erant impassibilia ab igne. quod deus non coagebat ignem ad comburendum eos. licet coageret ei ad talia combustibilia. Si obiecas quod ista quod tunc impassibilitas non esset dos quia nihil poneret in corpore dotato nisi priuationem actionis diuine. Et secundo quod eodem modo erunt impassibilia corpora damnatorum. quod deus non coaget igni ut corrumpat ea. Respondet Landulfus. quod non oportet quod dos sit in dotato. Nam dos non est in sponsa que dotatur sed sufficit quod ex dote aliquid fiat circa personam dotatam et sic est in proposito. Vel dicere possumus. quod impassibilitas est quedam priuatio passionis. seu potentie recipientis passionem. et ista priuatio est in corpore dotato. scilicet corpore beato secundum est a voluntate diuina. de corporibus vero damnatis dicit Landulfus quod non habebunt dotem impassibilitatis. tamen quod fortissime patitur ab igne. tamen quia non datur eis per meritum quod non corrumpantur ab igne. sed ut continue crucientur. Ricardus vero in suo. iij. ubi. s. refert quod in impassibilitate est considerare et illud quod ponit et illud quod excludit

Quāuis enī significetur negatiuo mō.
tñ res per eam significata non est priua
tio. sed habitus. Est enim qualitas in cor
pore ex redundātia beatitudinis aīe cau
sata: corpus phibens ab omni passione
corruptioni cōtraria. Obmissis itaq; do
cto:ū opinionib; varijs de causa impas
sibilitatis illorum corporū gloriatorū
firmiter et indubitanter tenere debemus
q̄pretacta corpora nec patientur nec po
terunt pati nec ab interiori nec ab exte
riori. non a frigore nō a calore. non a fa
me non a siti non ab egritudine: et hu
lusmodi quib; molestamur in pñti vi
ta quotidie. Ideo apocalipsis. xxi. c. scri
bitur. Absorbe deus omnem lachrymā
ab oculis eorum et mors ultra non erit:
neq; luctus neq; clamor. Erit itaq; ibi
sanitas sine infirmitate. iuuentus sine se
nectute. vita sine morte. **T** Secda dos
corporū beatorū dī claritas. de hac scri
bitur sapie. iij. c. Fulgebūt iusti. et **P**ar
ci. xii. c. Fulgebūt iusti sicut sol in regno
patris eorū. Sunt nihilominus in hac
parte tres theologorū ppositiones attē
dende: **P**rima est dñi Bonauentu
re. et Landulfi. qui dicūt q̄ corpora bea
torum erunt luminosa et colorata. Colo
rata quidē ppter nām quattuor elemen
torū et eorū qualitates ex quibus consta
bit corpus humanū. Sed luminosa rōe
luminis superadditi. nā noctiluca dīe
apparet colorata. de nocte lucida. Simi
liter carbo per sui nām alicuius coloris
est igne aut adueniēte efficit luminosus
et tñ nihilomin⁹ est coloratus. q̄a est ibi
lux materie terrestri incorporata. Sic cor
pus resurgens p nām suā habebit colo
rem et claritas luminis superindiget ip
sum sicut ignis carbonem. **T** Secda p
positio fm Ricardū q̄ lux elementalis
et lux corporis gloriificati non sūt eiusdē
speciei. sed lux est quasi quedā imitatio
illius sicut lux spiritalis aīe. nō est eius
dem speciei. cum spiritali luce glorie.
sed est quedā imitatio illius. Sicut lux so
laris eiusdem speciei nō est euz luce cor
poris gloriificati: sed vna est quedā simi

litudo seu imitatio alterius. Et licet dicat
matthēi. xviij. c. de xpō. Resplenduit fa
cies eius sicut sol. tñ glosa ibi dicit plus
certe q̄ sol. sed nō habuit exemplū ma
ius cui compararet. **T** Tertia ppositio
est q̄ lux corporis xpī eiusdē speciei ē cū
luce q̄ p resurrectionē erit in alijs corpo
ribus gloriificatis. Ideo ap̄ls dixit. Re
formabit corpus humilitatis nostre cō
figurati corpori claritatis sue. Tñ erit dif
ferentia inter lucem corporis xpī et lucē
aliorū. Et inter se etiam differūt lux vni
us corporis gloriōsi a luce alterius. fm
magis et min⁹. qd notauit apostolus di
cens prime ad corinthios. xv. c. Alia est
claritas solis. Alia claritas lune. Alia cla
ritas stellarū. Stella enī differt a stella
in claritate. sic et resurrectio mortuorū. **I**
tam sicut dicit mgf sententiā. in lra. Cla
ritas corporū est differens fm differen
tiam glorie animarū. q̄a ex claritate bea
titudinis anime claritas redundabit in
corpus. Enī fm proportionem qua bea
tudo anime xpī excedit beatitudinem
cuiuslibet alteri⁹ aīe sic lux corporis xpī
excedit lumen futurū in quocunq; alio
corpore. **T** Tertia dos corporū beatorū
erit subtilitas. vbi dicit Ricardus d me
dia villa ex mente phi. Qd res triplici
de causa est penetratiua. Aut ppter q̄ti
tatis paruitatem: maxime fm latū et p
fundū. Enī acus q̄uis longa penetrati
ua est. Aut ppter raritatem et sic aer ē pe
netratiuus. Aut propter actiue virtutis
magnitudinē. Et sic vinum est penetra
tiuū multo magis q̄ simplex aqua q̄u
cunq; tenuis. Quapropter aqua cū mo
dico vino bibita magis refrigerat sanus
q̄ si per se bibat. q̄a vinū facit eaz ad lo
ca corporis penetrare: fm primā causā
penetrandi non attendit subtilitas cor
porū beatorū q̄a in debita q̄titate resur
gent. Nec etiā fm cām secundā quia to
ta materia que est necessaria ad essentia
eorū resurget in eis. Enī quidā errauerūt
dicentes quod corpora gloriōsa erunt ra
riora aere vel vento. quē errore vt ponit
Grego⁹. in moralibus tenuit. Euticius

EE

constantinopolitane urbis epi. Igitur sub
tilitas illorum corporum erit finis tertia causa.
per virtutem namque beatitudinis anime erit in
beatis corporibus tanta magnitudo vir
tutis actiue quod per eam multo efficaci
poterunt penetrare quam ignis vel aer. Unde
Anselmus in libro de similitudinibus iter
principium et medium de quolibet beato di
cit. quod in terra erit fortis ut etiam si velit ter
ram commouere possit. Quarta dos cor
porum beatorum erit agilitas. de qua sapie
ntia. c. scribit. Tamen scintille in arundineto
discurrunt. scilicet beati volabunt et non defici
ent. Ad quod intelligendum dicit Land. quod
tria concurrunt ad agilitatem. Primum
est potentia anime motiua. duplex enim mo
tus est in homine. vnus qui est finis elemen
tari predominans quo mouet deorsum. et iste
motus non inest sibi per animam. Alius est
motus progressus cuius principium est anima
quod motus tripliciter differunt. Primum quod
vnus est ab anima. scilicet progressiuus. Alius autem
non. Secundo quia motus primus est ad
vnum tamen eo quod sequitur grauitatem sed
potest esse ad diuersa finis diuersa apprehen
sione sensus quam sequitur anima. Tertio quia
in primo motu grauitas que est principi
um eius non potest desistere. sed in se
cundo motu potest anima desistere. habet nihil
ominus anima potentiam non solum ad motum
progressiuum organice sed ad mouendum cor
pus non organice. Dicit autem anima moue
re organice quam mouet vnam partem me
diante alia. sicut mouendo cor mouet alia
membra et sic fit motus progressus. Mo
uet enim immediate vnam partem. mediante il
la mouet aliam. et sic mouet totus homo
successiue. Dicit etiam mouere non organi
ce mouendo totum simul. Et sic anima beata
poterit corpus subito mouere licet non in
stanti. de loco ad locum. Secundum
quod occurrit ad agilitatem erit multiplica
tio spirituum purissimorum. tamen quia spiritus vi
tales erunt purissimi et vigorosissimi. tamen
quia corpus replebitur aliquo purissimo
elemento. scilicet purissimo aere ut non sit va
cuum quod non erunt tunc faces. Tertius quod
concurrit ad agilitatem erit remotio omnis in

dispositionis que est in neruis et in cor
pore: et omnis ponderositas que non est de
essentia nature. Et tunc anima poterit mo
uere facilliter tale corpus vel motu pro
gressiuo vel totum simul. Si dicas quomodo sta
bunt corpora in celo empyreo. Rpondeo
quod ambulabunt et mouebuntur subito per
libito. si quam stabunt creditur quod stabunt ere
cta. licet enim corpori in quantum corpus est ma
gis competat sedere vel iacere. Tamen in quan
tum est instrumentum anime magis competit
sibi stare propter participationem ad ope
randum. Unde Stephanus vidit Iesum
statem a dextris dei actum. vij. c. Deo
et sensus tam spirituales quam corporales erunt in sua
perfectione. Videbit namque anima deum
per claram visionem. odorabit deum per trans
formationem. audiet deum per sue voluntatis im
pletionem. Ex his sensibus in anima glo
rificata. redundabit gloria in sensibus cor
poris gloriosi. et quantomagis anima erit glo
rificata a deo in sensibus suis tanto in cor
poris sensus in maiorem gloriam re
dundabit. Primum quidem visus erit tate
perfectio. quod ab extrinseco non poterit
corrumpi vel impediri. Nam sine obsta
culo videbit cuncta corpora. An. xij. nobi
litate erit decoratus. Primum quidem
videbit intra sicut est: et omnia corda. et cor
poris armoniam: atque interiorum membrorum
dispositionem. ut dicit commentator super Ieremiam
de angelis. hierar. Secundo videbit
oculus subter sic super. Tertio videbit de
longe sic prope. Quarto minima sic ma
xima. nam videbit beatissimum in omni et si ipse ma
neret in occidente. Quinto superiora oculo
los non leuando. Sexto inferiora oculos
non inclinando. Septimo videbit diuersa
obiecta et quasi infinitos radios tamquam vnum et
quasi unitos. Octauo videbit quodlibet ob
iectum et quodlibet predictorum quasi infinitorum ra
diorum ab altero separatum. Nono videbit
in nocte sic in die. Decimo oculis clausis
sic apertis. Undecimo absque labore aliquo
et infatigabili omnia superdecem An. Ista. lx. Tunc
videbit et affluet et mirabit et dilatabit
cor: tuum. Secundo auditus perficiet. Nam nul
lum auditus obstaculum poterit impedire cum vel

sturbare. Quia tribus modis maxime perfectus erit. Primo namque audiet omnes simul sonos et voces et omnes cantus totius celestis curie sine reuerberatione aeris. Secundo discernet in his unum ab altero ita distincte: quod nullus cantus sonus aut vox poterit ab altero impediri. Tercio audiet ita de loco sicut de prope. Quarto autem gustus perficietur quod est quidam tactus. nam gustus et tactus in presenti vita similes quodammodo dici possunt. Nam gustus particularis est tactus qui est in omnibus subiectis. I. sensuum partibus subiectiuis. Gustus autem non erit in patria in aliquo actu. qui deseruiat nutritiue. Sed tantummodo in quantum est appetitus saporum redundabit enim quidam dulcedo aie in sensum gustum. et per quosdam causabitur lingua et gustu bene quidam suauissima humiditate habente illi saporis quod correspondet ad perfectionem illi cuius erit lingua. Ric. vi. xcviij. ar. iij. q. iij. ad. v. ar. tñ scit quod talis humiditas in palato et gustu aut fiet a deo per creationem: aut causabitur in ea ex vi beatus animis anime. Exemplum de sanctis patribus qui tam parui comedebant. Exemplum de beato Francisco qui ieiunauit in lacu pusino. Exemplum de Maria magdalena. Quarto sensus odoratus perficietur inextimabili suauitate odoris: qui tam men odor non causabitur ex euaporatione seu resolutione ab aliquo corpore odorabili que tunc non erit: quia repugnat impassibilitati. sed solum per multiplicationem odoris a corpore odorifero ad ipsum sensum. imitando ipsum non in mutatione materiali sed in imitatione animali per quo notandum est Ric. ubi supra ad. vj. ar. Quod sumalis euaporatio non est per se necessaria ad hoc ut similitudo odoris pertingat usque ad olfactum quod patet quod refert philosophus. ij. de anima. quod dicitur sunt animalia que a longe currunt ad alimen tum per hoc quod ab odore mouentur. vii. vultores ex odore precepto ad loca tam remota currunt ad cadauera quod non esset possibile quod euaporatio facta ab illis cadaveribus pertingeret ad loca tam remota

sed quod cum multiplicatione odoris fiat euaporatio aliqua a corpore odorifero. hoc puenit ex hoc: quod corpora odorifera sunt nimia humiditate aspersa sed in corporibus gloriosis erit odor in sua ultima perfectione nullo modo per aliquam superfluum humiditatem dispersus. Et ideo ab eis multiplicabitur odor ad olfactum sine aliqua euaporatione. Quinto tactus perficietur atque inexplorabili delectatione iocundabitur. Quia nempe iocundissima suauitate adheret deo: hinc est quod corpori suo iunctus hanc iocundissimam adherentiam illi impartietur. Sed quia anima gloriosa erit in toto suo corpore gloriosa. hinc est quod gloriam suam toti corpori communicabit per experientiam tanti altissimi et gloriosissimi sensus: quod in presenti vita non potest bene intelligi aut credi: nisi ab illis quod per priuilegium singulare toto corpore aliqua diuinam dulcedinem epimetali experiri sunt. Talis autem perfectio predictorum precedet: quod voluntas subiecta ideo corpori et eius sensibus ad libitum imperabit. Corpus vero cum sensibus suis aie sicut anima deo obediet.

Quod ingens erit leticia beatorum ex eo quod habitabunt in celo eterno.

Capitulum. iij.

Tercio ostendimus quod sit copiosum gaudium beatorum propter loci habitationem. quia habita-

bunt in celo: ubi tria dubia merito declaramus.

Primum utrum scriptura sacra celli productionem recte denunciet.

Secundum utrum celum sit unum vel plures.

Tertium utrum celum sit locus beatorum.

Ad primum dubium occurrit ambiguitas et quidem non parua. quoniam genesis primo. c. scribitur. In principio creauit deus celum et terram. ubi asserit scriptura celum prima die creatum. deinde sequitur vocauit deus firmamentum celum quod confirmat secunda die factum. Ad hoc respondet Thoma. i. pte. q. lxxvij. primo per Aristotelem. q. asserit. quod moyses sumarie dixit

EE 2

qd deus fecit p'mittēs. In p'ncipio crea-
 uit deus &c. postea per partes explicauit
 sicut si quis dicat hic artifex fecit hāc do-
 mum. & postea subdat. p'mo fecit fūda-
 menta. secūdo erexit parietes. tertio sup
 posuit tectum. Et sic nō oportet nos ali-
 ud celū itelligere cū d'r In p'ncipio crea-
 uit deus celum & terrā. Et cū d'r qd scda
 die factuz est firmamentū. Secūdo po-
 test dici aliud esse celū qd legitur in p'n-
 cipio creatum & qd legitur secūda die fa-
 ctum & hoc diuersimode. Nam h'z Au-
 gustinū. celū qd legitur p'ima die factū
 est nā spūalis informis. Celū aut quod
 legitur secūda die factū est celū corporeuz.
 Scdm h'o Bedā & Serabiū. Celū qd
 legitur p'ima die factū est celū empireū
 firmamentū h'o qd legitur scda die factū ē
 celū siderē. Damascen' h'o dicit qd ce-
 lū p'ima die factū ē quoddā celū sp'ri-
 tū sine stellis. de quo p'h'i loquunt dicen-
 tes ipsū esse nonā sperā & p'imu mobile
 qd mouet motu diurno. P'ter firmamē-
 tū h'o factū scda die itelligit celū fide-
 reū. ¶ Scdm dubiū fuit utrū celum sit
 vnu vel plures. Et qd sit vnu p'bari pos-
 set qd d'r celū i singulari gen'i. i. c. vbi. s.
 S'z hec obiectio d'bilis est qm scriptura
 sept' celos noiat in plurali. An deuterō
 nomij. xxiiij. c. Audite celi que loquar
 Et scdi. reg. xxij. c. Inclinauit celos & d'
 scendit. Et Job. xv. c. Celi nō sūt mun-
 di in conspectu eius. Et ps. ij. Qui ha-
 bitat in celis irridebit eos. Et ps. xxij.
 Verbo dñi celi firmati sunt. Et ps. xlix.
 Annuntiabunt celi iustitiaz eius. Et ps
 lxxxviij. Qui sūt celi & tua est terra. Et sa-
 pientie. x. Que in celis sunt. quis iuesti-
 gabit? Et ysaie. xlv. Rorate celi desuper
 Et ezechielis. i. Asperti sunt celi & vidi vi-
 siones. Et ad hebreos. i. Opera manū
 tuarum sunt celi. R'ndet ergo Tho. i.
 parte vbi. s. qd circa hoc v'f esse quedā
 diuersitas inter Basilium & Ch'isostō.
 Ch'isostom' eni dicit nō esse nisi vnū
 celū. Et qd pluraliter d'r. celi celoz. hoc ē
 p'pter p'prietatē lingue hebreē in q con-
 uenit est vt celum solum pluraliter signi-

ficetur. Sicut sunt multa etiā noia in la-
 tino q singulari carent. Basilius autē &
 Damascen' dicūt plures esse celos. S'z
 hec diuersitas magis est i voce q in re.
 Nam Crisostom' vnu celum noiat to-
 tum corpus qd est supra terrā & aquam
 naz etiā aues q volant in aere dicūt pro-
 pter hoc volucres celi. S'z qz in isto cor-
 pore sunt multe distinctiōes pp hoc Ba-
 silius ponit plures celos Ad distinctio-
 nē ergo celoz sciendam considerādūz
 est qd celum tripliciter dicit in scripturis
 Quāq eni d'r p'prie & nāliter. & sic dicit
 celū corpus aliqd sublimē & luminosūz
 actu vel potentia & incorruptibile p nāz
 Et fm hoc ponuntur tres celi. P'imu
 totaliter lucidūz qd vocant empireum
 Scdm totaliter dyafanū quod vocant
 celū aequū vel cristalinū. Tertiu partim
 dyafanū & partim lucidū actu qd vocāt
 celum sydereū. Et diuiditur in octo spe-
 ras. s. sperā stellaz fixarum & septem spe-
 ras planetarū que possunt dici octo celi.
 Scdo d'r celū p participationē alicuius
 proprietatis celestis corporis. s. sublimi-
 tatis & luminositatis actu vel potētia. Et
 sic totū istud spaciū qd est ab aquis vsq
 qd ad orbē lune. Damascen' ponit vnu
 celū nominans illud aereū: & sic fm eū
 sūt tres celi. aereū. sydereū. & aliud supe-
 rius de quo itelligit qd ap's legit. rapi'
 vsq ad tertiu celū. Sed qz istud spaciūz
 continet duo elemēta ignis & aeris. & in
 vtroq eoz vocat inferior & superior re-
 gio. Ideo istud celū Rabanus distinxit
 in quattuor: supremā regionē ignis no-
 minans celū igneū. Inferiorē h'o regio-
 nē celum olimpiū ab altitudine cuiusdā
 montis qui vocat olimpus. Supremāz
 h'o regionē aeris vocauit celū ethereūz
 propter inflāmationē. Inferiores h'o re-
 gionē celū aereū. Et sic cum isti quattu-
 or celi tribus superioribus connumerā-
 tur sunt in vniuerso fm rabanum septē
 celi corporei. Tertio dicitur celū metha-
 phorice: & sic quandoq ipsa sancta tri-
 nitas d'r celum. p'pter eius spūitūalē sub-
 limitatē & lucē. Quandoq etiam spū-

ritualia bona in quibus est sanctorum remunerationis propter eorum eminentiam celi nominantur. Quandoque vero tria genera supernaturalium visionum. scilicet corporalis: ymaginarie: et intellectualis. tres celi nominantur de quibus exponit Aug. quod paulus est raptus usque ad tertium celum. **T**ertium dubium fuit utrum celum sit locus beatorum. Et quod sic patet ex testimonio scripturarum. Inquit enim saluator noster. **B**atub. v. c. Beati pauperes spiritus quoniam ipsorum est regnum celorum. Et. vi. c. **B**erces vestra copiosa est in celis. Et. xii. c. Erunt sicut angeli dei in celo. Et **P**aulus actu. xii. c. **S**oportet nos per multas tribulationes intrare in regnum celorum. Et petrus prima epistola. c. ii. **B**enedictus deus et pater domini nostri Iesu christi qui regeneravit nos in spem vivam. per resurrectionem Iesu christi filii sui: et domini nostri in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam in celis. Et etiam ecclesia cantat. **G**audent in celis anime sanctorum qui christi vestigia sunt secuti. Et iterum in officio unius martyris. **I**ste est qui contempsit vitam mundi et pervenit ad celestia regna. Et **M**acrobios super sonitum Scipionis. **S**ic habet oibus qui patrias servauerint iuuerint auxerint certum esse in celo definitum locum ubi beati eum sempiterno fruuntur. Et **L**ucretius de qua refert **L**actantius. li. vii. **L**edit idem retro de terra quod fuit ante in terram. Sed quod missum est ex etheris oris **I**d rursum celi fulgentia templa receptat. **L**oventiunt itaque in hoc omnes viri sapientes quod beati habitabunt in celo **T**heologi vero explicat illud fore celum empireum. quod est **T**heophrastus. q. lxxv. ar. ii. de empireo. i. igneo. non ab ardore. sed a splendore et luminositate. **I**llum namque celum. f. sanctum **B**onifacius. i. li. di. ii. parte. ii. ar. i. q. i. est locus spiritualium substantiarum. et locus corporum glorificationis. **E**tenim philosophi de hoc celo nihil sunt locuti: tamen via naturalis etiam poterimus hoc celum percipere. **S**criptura vero sacra illud exprimit: cum ait. **I**n principio creavit deus celum et terram. **M**ichaelis laus de lira exponit de empireo. Et hoc probat per scriptam sequentem: quia firmamentum et

celum aquae facta sunt secunda die. Et **D**amasceus hoc exponit. **I**n principio creavit deus celum et terram. i. sine stellis specie forme. **Q**uid autem illud celum sit ponendum ut. d. **B**onifacius. vbi. f. triplex ratio finis persuadet. **P**rima est perfectio universi. **S**ecunda est propter motum firmamenti. **T**ertia est habitatio hominis beati. **E**t quoniam finis imponit necessitate his que sunt ad finem propter perfectionem universi: necesse est ipsum esse uniformem. quia cum sit celus luminosus difforme si non esset uniformem non esset universus completus. **P**ropter motum firmamenti ponendum est ipsum esse immobile. ut motus mobilis fiat circa immobile. scilicet centrum: et intra continens immobile: et locas. scilicet empireum. **M**axime **A**ristoteles dicit in. ii. de celo et mundo. c. iiii. **I**n quolibet genere mobile supponit immobile quod est fluxibile ad aliquid fixum terminatur. **S**ed corpus celi sideris est mobile ergo supra illud de necessitate est ponere ultimum corpus quod sit immobile. hoc quidem est empireum. **I**tem. x. metaph. c. ii. et. li. ii. celi et mundi. v. c. et in arithmetica in multis locis. **I**n quolibet genere in quo est ponere infinitum et medium: est ponere super medium. **S**ed gradus in corporibus attendit f. gradus perspicui et lucis. **S**ed invenit corpus opacum simpliciter: ut terra et firmamentum totum opacum. **E**rgo si complementum est in corporibus debet esse corpus simpliciter et firmamentum totum luminosum. **P**ropter et habitationem hominis beati ponendum est ipsum luminosus sitatis perfecte: ut habitatio congruat suo habitatori. **N**am cum aliquis locus tenebrosus debeatur damnatis per oppositum lucidus debetur beatis. **P**rocedet autem leticia beatis propter tria. **P**rimo propter loci luminositatem. **S**ecundo propter loci puritatem. **T**ertio propter loci magnitudinem. **P**rimo beatis procedet leticia propter loci luminositatem. quia dicit **S**corus. in. iiii. di. xlviii. **I**llum celum erit lumine plenissimum: et omni iocunditate gratiosum. **I**deo **C**lamat **T**obias. xii. **B**eatus ero si fuerit reliquie seminis mei ad videndam claritatem.

EE 3

ritatem hierusalem. Certe si esset possibile
vna aiam videre gaudia illius vite: cer-
tissime dispiceret infinita gaudia huius
mundi. Unde Aug. libro. iij. de li. arbi.
inquit. Tanta est autē pulchritudo iusti-
cie: tanta est iocūditas lucis eterne. hoc
est incommutabilis veritatis atq; sapiē-
tie: vt etiam si in ea non liceret amplius
manere q̄ vni⁹ diei hora: ppter hoc so-
lum innumerabiles anni huius vite pleni
delitijs et affluentia temporalium bonorum
recte meritoq; contemnerent. Non eni
pauo aut falso affectu dictum est. Quo-
niam melior dies vna in atrijs tuis sup
milia. **O** igitur ceci mundani qui para-
disum facitis de hoc mundo. qui est pa-
radisus asinorum. Sursum corda. Hinc
est q̄ Augu. in libro soliloquiorum illas
patriam considerans magna cum dulce-
dine dicebat. **O** regnū eternū: regnum
omniū seculorū. vbi lumen indeficiens
et pax dei que exuperat omnes sensus: in
qua sanctorum anime requiescūt: et leti-
cia sempiterna sup capita eorū: gaudius
et exultationē obtinebunt: et fugiet dolor
et gemitus. **O** q̄ gloriosū ē regnū i quo
tecum domine regnant oēs sancti. ami-
cti lumine sicut vestimento: habentes in
capite suo coronam de lapide precioso.
O regnū beatitudinis eterne: vbi tu do-
mine spes sanctorum et corona glorie fa-
cie ad facies videris a sanctis: letificans
eos vndiq; in pace tua. que exuperat oēm
sensum. vbi gaudium infinitum: leticia
sine tristitia: salus sine dolore: vita sine
labore: lux sine tenebris: vita sine morte
omne bonum sine omni malo. Ibi iuē⁹
nūq̄ senescit: ibi vita terminū nescit. ibi
decor nūq̄ pallescit: ibi sanitas nūq̄
marcescit: ibi gaudiū nūq̄ decrescit: ibi
dolor nūq̄ sentit: ibi gemit⁹ nūq̄ au-
dit: ibi triste nihil videt. ibi leticia semp
habet: ibi malū nullū timetur. quoniam
sūmum bonū possidet: quod est semper
videre faciem domini virtutum. hec ille
Non oportet ibi querere oleū pro lucer-
na vt luceat in ea. Nam claritas dei illu-
minabit illam: et lucerna eius est agnus

et ambulabunt in lumine eius. **T** Secū-
do procedit beatis leticia propter loci pu-
ritatem. Non erunt ibi caligines: nō lu-
tini: non fetores: non calores. non fry-
gora: non malicia: non paupertas: non
tormenta et odia. sed tota puritas: sancti-
tas: leticia. Apoc. xxi. Non intrabit i ea
aliquid coīquinatū: et sciēs abhominā-
tionē et mēdaciū. et Aug. de vanitate mū-
di. Nō erūt ibi fames neq; sitis: nō fry-
g⁹: nō est⁹: nulla tēptatio: aut peccādi vo-
lūtas. **T** Tercio pcedet beatis leticia pp
loci magnitudinē. Si qs velit cōprehē-
dere magnitudinē illi⁹ patrie supne: inci-
piat ab his inferiorib⁹ numerare. qz Ro.
i. ca. scribitur. Inuisibilia dei a creatura
mūdi et c. Cōsidera ergo pmo frāz aquā
aterem ignis speram et lunam: mercuriū
solem: venerem: martem: iouem: satur-
num: stellatum celum. et christallinum: et
celum empyreū. Istorū nanq; quodlibz
alterum in decuplo superat in magni-
tudinē et pulchritudinē. Idere. iij. c. **O** isrl⁹
q̄ magna est domus dei et ingens locus
possessionis ei⁹. Augu. de vanitate mun-
di dicit. Nil hoc loco magnificenti⁹. nil
gloriosius: nil purius: nil verius: nil ista
bonitate sincerius: nil abundantia copio-
sius. Exemplū de templo Salomonis.
et regine austri. iij. Reg. x. ca. Istud au-
regnum est regnū omnium seculorū et
absq; fine. **Q**ualiter o accedit ad le-
ticiam sanctorū esse in illo celo satis con-
stare pōt ex his q̄ dicunt in sermone de
aie rōnalis admirādis prerogatiuis Igt
tur dicere possumus cū ppha. Beati q̄
habitāt in domo tua dñe in sc̄la sc̄lorū
laudabunt te. Ibi erit ex oi parte quies et
delectatio. et sancti oēs eterna pace fruct
Et Aug. li. soliloquiorū inquit **O** patria
nostra patria secunda: te a longe videmus
ab hoc mari te salutamus: ab hac val-
le ad te suspiramus: et nitimur cum la-
chrimis: si quando ad te perueniamus.
Eugebit quoq; gaudium beatorum
iocunda societas: quod patet ex trib⁹.
Primo ex societatis multitudine.
Secundo ex societatis nobilitate.

Tertio ex societatis amicitia.

Primum gaudium erit ex societatis multitudine. quia tanta erit ibi multitudo regum et reginarum. sanctorum et sanctarum et angelorum. quod non sine magno tripudio videri poterunt. Apoc. septimo. Audi turbam magnam: quam dñm rare nemo poterat etc. **S**ecundum. gaudium erit ex societatis nobilitate. o quod mirabile erit videre tot mirificos sanctos et sanctas: videre christum etc. **I**oh. Hieronymus ad Eustochium. Quotiens te vana seculi delectat ambitio: quotiens ibi vides aliquid gloriosum: ad paradysum mente transgredere: et esse incipe. quod futura es. Egredere paulisper de carce corporis tui: et presentis laboris mercedem ante oculos depinge: quam oculus nō vidit: nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. **T**ertium gaudium erit ex societatis amicitia etc. Nunquid in patria illa vnum est et equale omnium meritorium? Certe non. Nam Joannis. xliii. dicitur. In domo patris mei mansiones multe sunt. Glo. Id est diuersa premia meritorum. Et pri me Cor. decimo quinto. Stella differt a stella in claritate. Hoc tamen intelligendum est fm Ricar. in quarto di. xlvij. ar. ij. q. octaua cum discretionē. In beatitudine nanqz est considerare beatitudinis obiectum scilicet bonum increatum: qd et ideo existens ab omnibus participatur. et etiam ipsam dispositionem beatorum per quam istud bonum clare videndo et perfecte intelligendo ipsi participat. Ex parte quidem eiusdem obiecti participati vnus nō est alio beator: quia idem est obiectum quod omnes participat. sed ex parte dispositionis beatorum vnus est beator alio: quia propter merita capacior est. **M**iranda suauitas. Dicit quippe Scotus in. iij. distinctione vltima. q. v. Qd tanta est caritas inter ipsos quod vnus participat de bonis omnium. et quis naturali amore quilibet plus se diligit quam alium: et plus de actu elicit: tamen tanta erit delecta-

tio societatis: quod quilibet non minus vellet pro alio bona quam pro se: Si enim in hoc mundo multi posuerunt corpus in morte pro amico. certe multo maior caritas erit ibi. Unde Anselm⁹ ait. Perfecta caritate innumerabili angelorum et hominum ibi nullus minus diligit alium quam seipsum: nec aliter gaudebit quisquam pro singulis quam pro seipso. Unde in paradiso sunt tres qualitates sanctorum scilicet maiorum: minorum: et equalium. Qui sunt in equali gloria reduplicant eorum gloriam ab omni parte: quia cognoscunt se amari a quolibet equali mensura. Maiores vero reduplicant eorum gloriam ab omni parte. quia cognoscunt se amari tantum quantum amant scilicet quia gaudent de eorum gloria pro quolibet sicut de sua propria. Minores vero reduplicant eorum gloriam per eorum amorem. et magis cognoscunt illos se gloriosiores. et isti minores vident aliquem sex gradibus se gloriosiores. aliquem cetum et huiusmodi infinitum: et pro quolibet reduplicant quot vicibus cognoscunt illos gloriosiores se. Ex quo accidentaliter gloria in sanctis multiplicabitur. **E**cce det quoque ad beatitudinem sanctorum certissima liberatio ab omni pena tristante. que erit triplex scilicet **P**rimo a peccato. **S**ecundo a mundo. **T**ertio ab inferno. **P**rimo a peccato erunt ita liberi: quod amplius peccare non poterunt. **Q**uā- tus est seruus dei timor in hac vita: ut dicit Augustinus in libro. de ciuitate dei. xxi. c. xxi. ne in peccatum ruant. ibi autem timere non expedit. **S**ecundo a mundo et suis malis. Non enim erit caro aduersus spiritum. nō diabolus tentans. non pericula aliqua. Ideo Apoc. vij. dicitur. Non esurient neque sitiet. amplius etc. Ideo Berni. dicit. O felix anima que fetulente carnis superata miseria in huius sapientie lumine regescit. **I**oh. Pau. ro. viij. c. dicebat. Infelix ego homo quod me liberabit de corpore mortis huius

EE 4

Et Aug. li. soliloquiorum dicit. Felices
qui de naufragio vite presentis ad tanta
gandia iam peruenire meruerunt. Infe-
lices nos et miseri: qui per huius maris
fluctus magnas et pcellosas voragine
trahimus nauem ignorantes an ad por-
tum salutis peruenire valeamus. Infeli-
ces in qua quorum est vita in exilio: vita
in periculo. finis in dubio nescientes finem
nostrum. quia omnia in futurum reseruant
incerta. et adhuc in pelagi fluctibus ver-
samur suspirantes ad portum. hec ille.

Tertio ab inferno videbunt se libera-
tos. et a tanta miseria: ubi sempiternus est
honor. et damnati cruciantur. Ex quibus
omnibus colligitur quod cantabunt et glori-
cabunt deus. Sed quomodo in celo possit
cantari. multis non est clari cum dicat
Damasceus de angelis. Consilia sermone
sine voce. plato. Et Isaias contradice-
re videtur. vi. c. Clamabant alter ad alterum.
sanctus sanctus sanctus. Ad hoc dicit Boetius.
li. di. ii. quod in paradiso erit laus men-
tis et vocalis. Patet hoc quia multi san-
cti ab angelis cum laudibus vocalibus
sunt delati. Sed tamen tutius est dicere
quod erit in angelis mentalis. in hominibus
vocalis. ut totus homo ferat in laudem di-
uinam. Et si queratur quomodo potest hoc esse
dicitur quod illa formatio vocis non fiet per
spirationem et respirationem: sed per ae-
rem qui quasi naturaliter erit beatis con-
plantatus sicut patet in quibusdam ani-
malibus ut in apibus. Vel certe ita de-
seruiet empireum glorificatis sicut aer
corporibus non glorificatis. **S**i con-
sideremus ergo fratres charissimi. d. Bre-
gorius in omel. que et quanta sunt que no-
bis promittunt in celis etc. usque ibi. niu-
nere letari. Ad que nos perducit ille qui
viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo de conceptione Intemerate
marie virginis de qua varie sunt opinio-
nes doctorum: licet festum ab ecclesia
celebretur.

Unde erant abyssi et
ego iam concepta eram. Sa-
pientis verba sunt ista ori-
ginis alii puerbiorum. viii.
c. et in epistola hodierna se-
stiuita. Ob singulares
et precipua reuerentia qua

totus mundus ad virginem gloriosissimam gerit
festum conceptionis eius annuati per terrarum orbem
solenniter celebrat. Sunt enim tot innumera
apostolicarumque beatificiarum meritorum et intercessio-
num illius piissime matris a deo pre ipsiusque fi-
lio et spiritu sancto nobis exhibita ut merito ad
eam colendam laudandam honorandamque omnibus vi-
ribus obligemur. Ipsa nos protegit ab hoste
maligno. Ipsa iratum deum pro peccatis exercitantes
mortalium iniquitates sepiissime placat. ipsa
nomen eius inuocantibus subsidia liberalissime pro-
stat. Et non est qui se abscondat a calore ca-
ritatis et benivolentie sue. Quapropter ut hodi-
erna die conceptionis illius dignitas agnos-
cat de ipsa in propriis sermonibus quod apostolus
dicemus audientes auribus cordis virginem
benedictam dicente verba in themate posita.
Mundum erat abyssi et ego iam concepta eram
In quibus triplicem virginis conceptionem di-
stinguemus.

Prima de diuinalis.

Secunda specialis.

Tertia maternalis.

Quod deus ab eterno concepit virginem
in sua mente omnibus puris creaturis pre-
ferendam. Caplm. i.

Rima virginis illibate conceptio
de diuinalis. quoniam. scilicet ab eterno de-
concepta illa in sua mente. Ad quod
intelligendum scire debemus quod propositum cor-
dis de conceptione. vnde cum quod deliberat ali-
quid facere dicere solet ita conceptum aio. Sic
deus ante quod aliquid crearet in sua voluntate
firma et incommutabili proposuit creare vnam
puellam virginem sanctissimam quam esset filij sui vni-
geniti futura mater: spiritus sancti camera: por-
ta paradisi ac celi regina. Sed hoc loco quod
redundum est verum beata virgo fuit producta
ante omnem creaturam. Nam de ipsa ecclesia
dicit illud Ecclesiastici. xxiii. c. Ab ini-
cio et ante secula creata sum. Et iterum in epistola

huius solennitatis inducitur virgo dicē
illud puerbioꝝ. viij. c. Dñs possedit me
ab initio viarū suarū añq̃ q̃c̃q̃ faceret
a principio. Ab eterno ordinata suꝝ ⁊ ex
antiquis anteq̃ terra fieret. Nec dū crāt
abyssi ⁊ ego iam concepta erā. Nec dū
fontes aquarū eruperant. nec dū mō
tes graui mole constiterant. Ante om
nes coles ego parturiebar. Que verba
ita sonare videntur q̃ ipsa producta fue
rit ante productionē quarūcūq̃ rerū.
Et si diceretur q̃ ipsa loquitur q̃tū ad eē
q̃ habuit in mente diuina non in p̃po
genere. neq̃ sic erimus de veritate decla
rari cum fm doctrinā dñi Bonanentu
re in. i. di. i. Omnia que nūc sunt queq̃
fuerant a deo producta ⁊ producentur
vsq̃ in finem fuerunt ab eterno in deo
fm causatiuam potentiam ⁊ fm simili
tudinis presentiam que tñ habēt ex tpe
actualē existentia. Elementa itaq̃ ⁊ cor
pora celestia angeli ⁊ homines ⁊ cuncta
que sūt fuerūt in mēte diuina añq̃ eēnt
ergo nō magis hoc competit virgini di
gnissime q̃ reliquis creaturis. Et si dici
mus q̃ virgo fuit in proprio eē vel gene
re ante omnē creaturā tūc irridere nos
possent fidei ⁊ religionis nostre aduer
sarij. cū beata virgo nata fuerit ex Joa
chi ⁊ anna sexta etate mundi. que Iesū
peperit eadē etate ⁊ ab vrbe condita an
no septingentesimo quinquagesimo se
cundo. Ideo in hac parte inducim⁹ sen
tentia Augustini. xij. li. confessionūz vbi
ait. q̃ aliquid dicit prius altero quattuor
modis. Primo eternitate sic deus pre
cedit oēm creaturā. Secundo origine si
cut sonus precedit cantum. Tertio tem
pore sic flos precedit fructū. Quarto ele
ctiōe vel dignitate. Sic aliquis preeligit
fructū magis q̃ florē. Virgo igit fuit pri
or oī creatura excepta natura creata sui
dilectissimi filij electione siue dignitate.
Sicut a fili dixit de Christo Ioannes
baptista Johis. i. c. Ipse est qui post me
vēturus est q̃ ante me factus est fm diui
nitatē. de xpo dicimus genitū non factū
fm humanitatē q̃o dū xpm cōcepit vir

go Iohānes in vtero matris agebat sex
tū mensem. Quare Greg. in omelia ex
ponit ante me factus est. i. mihi prelat⁹
in dignitate. Et si obiceret. q̃ angeli sūt
prestatores ⁊ digniores hoībus cū sint
intellectuales substantie q̃uo virgo san
ctissima angelicam sublimitatē excedet
potest. Ad hoc rīdere possumus ex di
ctis dñi Bonauē. in. i. di. xliij. in q̃sto
ne vtrū deus potuit virginē facere melio
rem. ¶ Qd beata virgo potest confide
rari tripliciter. ¶ Primo q̃tum ad sta
tum naturalis conditiōis ⁊ sic fuit pau
lominus ab angelis minorata. Angelus
enī fm suā essentialē nām potior est vir
gine. Secundo q̃tum ad gratiā conce
ptionis que data est ei vt conciperet xps
essetq̃ verissima eius mater. Et q̃tum
ad hoc transcendit dignitatē oīum crea
turarum: oīum hoīum: oīumq̃ angelo
rum. Nam in illo vno consensu euz di
xit. Ecce ancilla dñi: plus meruit con
stendo in pceptionē xpi q̃ omnes crea
ture siue angeli siue homines in oībus
suis actibus moribus ⁊ cogitationibus.
Et quidē oēs quicūq̃ meruerūt nihil
plus potuerūt mereri nisi fm diuersos
stat⁹ gloriā felicitatis eterne. Nec autēz
virgo illo glorioso cōsensu meruit p̃ma
tū orbis dñiuz vniuersi extinctionē somi
tis. ⁊ oīum grāz: donoꝝ ⁊ virtutū plen
itudinē. scep̃trū regni sup oēs creaturas
secunditatē in virginitate: ⁊ maternitatē
vnigeniti filij dei. ⁊ vt adoret in regno ce
lorū adoratione dulce dignioris. ¶ Ter
tio pōt p̃siderari beata virgo q̃tū ad ex
cellentia glificationis: q̃a vt ecclia. cātat.
exaltata est sancta dei genitrix sup cho
ros angeloz ad celestia regna Ip̃sa nā
q̃ fuit illud indiuiduū singulare qd ⁊ si
nō in nā in gratia tamē ⁊ gloria oīb⁹ an
gelis est prelat⁹ dignitas autē grē ⁊ mul
to plus dignitas glie incōparabiliter trā
scēdit dignitatē nāc. Nā ⁊ hoc seruat ad
huc i demonib⁹ i q̃b⁹ dona nāe manēt
integra ⁊ splēdidissima cū tñ ipsi vilissi
mi ⁊ turpissimī abiectissimī pp culpā hē
ant magnificata ergo fuit a deo tā p̃claf

virgo illa delicatissima vt preter filium ei?
 nulla creatura possit exequari. **E**t semina
 super omnia et ab omnibus benedicta. preele
 ctum et dignissimum vasculum fabricatum
 a primo artifice: erarium diuinorum cha
 rismatum. Elegit te deus et prelegit vt in ta
 bernaculo tuo deus et homo noue mensibus
 habitaret. **E**t audio dicere quod propter vir
 ginem in mente diuina conceptam per multa
 annorum milia antequam nasceretur humanum ge
 nus fuit preseruatum in esse. **C**onstat enim quod
 per primam transgressionem **A**dam et **E**ua non so
 lum mortis sed annihilatiois exterminium
 meruerunt. Et diuina vltio que acceptio
 nem personarum ignorat. sicut nec culpam an
 gelicam sic nec humanam dimississet impune.
Sed propter precipuam reuerentiam quam ad
 virginem habebat quod eam ab eterno super omnes
 creaturas non vniuersas deo quam creande erant
 dilexit preseruati sunt. perproplausi nec in ni
 hilum redacti. **N**on est quod hec puella erat in
 lumbis. **A**de finem rationem seminale. et po
 tentia producente puelle erat impressa in pri
 mis parentibus donec in actum educeretur.
De ea autem debebat nasci **I**esus qui in adam
 erat solum finem corpulentiam substantiam de
 virgine educendus et de nulla alia. **I**ndul
 sit ergo deus primis parentibus nec eos
 annihilauit: quod sic non fuisset nata beata
 virgo et per consequens nec **I**esus siue deus
 carne humanam vestisset. **E**rgo per istam
 nobilem creaturam saluauit deus primos pa
 rentes de prima transgressionem. et hoc d
 diluuium. **A**braham de cede regum. **I**saac de
 ismaele. **J**acob de **E**sau. **P**opulum iudai
 cum de egypto. de manu pharaonis. de ma
 ri rubro de potestate diuersorum regum tyrannorum.
 de **N**abuchodonosoro: et captiuitate babilonica.
David de leone: de **B**olia et de **S**aul.
 Et breuiter omnes indulgentias et libera
 tiones factas in veteri testamento non
 dubito deum fecisse nisi per huius amo
 re puelle et reuerentia quas deus ab eter
 no preordinauit suis cunctis operibus
 preponendam.

¶ Quod angeli a principio cognouerunt
 Christum de virgine nasciturum.

Laplm. ij.

Secunda conceptio virginis ad
 mirande dei supernaturalis. **C**onceptus
 quod illa angeli dum a principio sue
 beatitudinis cognouerunt christum incarnatum
 et ex consequenti de virgine nasciturum. **A**d quod
 plene intelligendum dicit. sanctus **T**homas. i. pte.
 q. lviij. quod in angelis est duplex cognitio.
Ena naturalis scilicet quam cognoscunt res tuas
 per existentiam suam. tum per species innatas et
 hac cognitione misteria gratie cognosce
 re non possunt quia ex pura dei voluntate de
 pendent. **S**i enim vnus angelus non potest
 cognoscere cogitationes alterius ex volun
 tate eius dependentes multo minus potest
 cognoscere ea que ex sola dei voluntate
 dependent: **E**st autem alia angelorum cog
 nitio que eos beatos facit que videtur verbis
 et res in verbo et hac quidem visione co
 gnoscunt misteria gratie non quidem omnia
 nec equaliter omnes sed finem quod deus eis vo
 luerit reuelare. ita tamen quod superiores ange
 li perspicacius diuinam sapiam contemplan
 tes plura misteria et altiora in ipsa dei vi
 sione cognoscunt quam inferioribus manifestan
 tibus eos illuminando. **E**t horum etiam my
 steriorum. quod a principio sue creationis co
 gnouerunt. quedam et postmodum scilicet quod eo
 rum officiis congruit. **Q**uare et myste
 rium incarnationis in generali sumptum omnibus re
 uelatum est a principio sue beatitudinis. **L**u
 ius ratio est quod hoc est quoddam generale prin
 cipium ad quod omnia eorum officia ordinantur.
Des enim sunt administratorum spiritus in mi
 nisterium missi propter eos qui hereditatem
 capiunt salutis. vt dicit ad hebreos. c. ij. quod qui
 dem sit per incarnationis misterium. **E**nde
 oportuit de hoc misterio omnes a principio
 communiter edoceri. de hoc sic dicit **A**u
 gustinus. li. v. super genesis ad litteram. **S**ic fuit
 incarnationis misterium absconditum a secu
 lis in deo vt tamen innotesceret principibus
 et potestatibus in celestibus. **E**t loquendo tamen
 de sacramento incarnationis quantum ad
 speciales conditiones. **S**ic non omnes an
 geli a principio de omnibus sunt edocti.
Imo quodam etiam superiores angeli postmo
 dum didicerunt. vt refert **D**ionysius. vij. ca.
 de celesti hierarchia. **E**nde **P**aulus ad

epheſios. iij. c. dicebat. **M**ibi autem omnium
sanctorum. i. apostolorum minimo data est gra-
tia hec in gentibus euangelizare inuesti-
gabiles diuitias christi et illuminare omnes qui
sunt dispensatio sacramenti. scilicet redemptionis
per christum facte que dispensabilis est gen-
tibus sicut et iudeis secundum glo. Nicolai de
lira absconditi a seculis in deo qui omnia crea-
uit ut innotescat principibus et potestati-
bus in celestibus per ecclesiam multiformis
sapientia dei secundum perfectionem seculorum quam
fecit in christo Iesu domino nostro hec ibi. **I**dem
loco dicit Nicolaus de lira quod angeli sancti
non cognouerunt ad plenum mysterium christi
in carnati extendendum et dilationem usque ad
vocationem gentium. donec predicantibus
apostolis fuit impletum. Quia ante ha-
buerunt tamen simplicem noticiam quam potest dici ab-
stractiua in quantum est res non presentis. Sed
quam fuit impletum habuerunt noticiam experi-
mentalem siue intuitiuam. Sicut astrologus
per motum celi certitudinaliter cognoscit ecli-
psim futuram tamen adhuc perfectam eam cognos-
cit. quam videt eam actu existentem. Alii vero di-
cunt quod angelis innotuit mysterium christi de
vocatione gentium simpliciter et omni modo per ec-
clesiam. i. per predicationem apostolorum quod tamen quod
tamen ad hoc antea nullo modo cognouerunt.
Quicquid sit negare non possumus quod a prin-
cipio sue beatitudinis ut est predictum reuela-
tionem habuerunt de christo de virgine nasci-
turo. Puto namque quod post illam solentissi-
mam victoriam quam habuerunt de lucifero et
sequacibus suis dum plenam beatitudinem ob-
tinuissent. Quia angelorum ruentium sedes
erant vacante benigne rex celorum excelsus de-
us suo modo omnibus dixerit. **D**e astra matu-
rina. **D**e mee creature nobilissime. **S**au-
dete et exultate quoniam ex omnibus saluandis in
vniuersumque merita vestri ordinis perfici-
entur et implebuntur ruine. Ad id vero ex-
quendum cum venerit plenitudo temporis
Sponsa accipiat puellam unam virginem et ple-
nam gratia in cuius utero spiritu sancto coope-
re incarnabitur filius meus unigenitus et dile-
ctus. Sonuit hec vox cum ingenti leti-
cia in mentibus angelorum qui per multa
annorum nulla virginem premissam presto-

lantes miro illam colebant affectu. nec
angelis tamen innotuit virgo dei filium in suo
utero gestatura. Sed insuper multis pa-
tribus patriarchis atque prophetis quibus
incarnationis mysterium fuit diuinitus
reueratum.

¶ **Q**uod beata virgo absque infamia cul-
pam originalem contraxit a qua secundum opi-
nionem aliquorum preseruata fuit. Cap. iij.

Tertia conceptio virginis sacra-
tissime dicitur maternalis. quando
concepit eam mater sua. Et quo-
ntiam conceptionis officium publice fit in
ecclesia. Scire plerique cupiunt. utrum bea-
ta virgo fuit cum peccato originali con-
cepta. Et ut clare omnia denudent tria sunt
in hac parte notanda. **¶** Primum quod con-
ceptio potest dupliciter sumi. Uno modo pro
comixtione seminum in copula viri et mu-
lieris. Alio modo pro animatione que
fit dum anima simul creatur et infunditur
a deo in corpore iam formato. **¶** Secun-
dum notandum quod peccatum originale duo-
bus modis habetur. scilicet formaliter et radi-
caliter. Accipiendo conceptionem primo
modo. virgo non habuit originale for-
maliter. quia originale formaliter est in
anima et solum cuiuslibet peccati est anima
ut declarat Franciscus de marone in suo
iij. parte. q. xxvij. Sicut enim virtus est
qualitas spiritualis ita vicius. **¶** Tertium no-
tandum quod radicaliter et in causa pecca-
tum originale est in carne. Unde docto-
res theologi dicunt quod peccatum origina-
le est infectio quedam in anima contra-
cta ex eius vnione ad carnem concupi-
scibiliter seminatum. Et enim ait Fran-
ciscus de marone in suis sermonibus. Si
cut corpus quod induitur sordido vestimen-
to. inquinatur ab eo. sic spiritus rationalis qui
induitur corpore infecto per concupiscen-
tiam genito dicitur maculari. Et sicut i ve-
teri testamento fuit lex posita leuitici. xiiij.
c. quod quicumque intraret domum leprosum
efficeret imundus. ita anima ex eo quod intra-

corpus quasi domum leprosas efficitur
 imunda. Et ut inquit Petrus de candia
 Contrahere originale cōpetit hoib⁹ pro
 pter demeritū pīmi parētis ⁊ diuinū de
 cretū libere obligās filios. Ade ad penā
 dāni p crimie tali. Nec sufficit solū de
 meritū pīmi parentis ad hoc q cōcu
 piscibilr ab eo descēdens. Hbat pētī oī
 ginale s3 requit diuinū decretū. Scissi
 ma ergo vgo licz ex honestissimis parē
 tibus carnē p̄xerit. tñ caro illa fuit cōcu
 piscibilr p̄pagata. Nec admittēda est il
 la vulgi falsa sentētia q. s. vgo concepta
 fuerit spū scō coopante sine virili semie
 ⁊ absq viri ⁊ mulieris copula. Hereti
 ca est ⁊ perniciosissima opinio ista l3 ap
 parent videat ad virginis laudē accede
 re. S3 nō eget de mēdacio nfo. Et ut
 refert Aug. in li. de mēdacio. Mēdaciū
 maxime p̄niciosum est q fit in his que
 ad xpānā religionē pertinet. Et iterū idē
 Aug. pertractās illud apli prime ad co
 rinthios. xv. c. Inuēimur falsi testes ait.
 Perhorrendum est aliquid false d deo
 dicere etiam si ad laudem eius videatur
 pertinere nō enim minori se maiori for
 tassī scelere in deo laudatur falsitas q̄
 vituperetur veritas. Sic dānabiliter cu3
 falsitate virginem laudant qui eā de spū
 sancto conceptā temere predicāt. Vidi
 ⁊ ego in plerisq locis depictas imagies
 Joachim ⁊ anne sese osculo obuianūz
 inferiusq rubricam sic cōtinentē. Qua
 liter anna accepto osculo a suo viro Joa
 chim concepit in vtero virginē mariāz
 Deliramenta sunt ista que ⁊ virgini sū
 me displicēt. quare ⁊ de peccato origina
 li formalr sumpto restat veritas disserē
 da. An. s. dñi aīa corpori suo fuit vnita ori
 ginale maculā contraxit. Et circa hoc vi
 uersimode doctores loquūt. Ex quo du
 plex est huiusmodi rei famosa opinio.
 Prima eorum qui dicunt virginem
 originale hūisse a quo statim p sanctifi
 cationē fuit mundata. Secunda opinio
 modernorū q asserūt virginē a pctō ori
 ginali p̄seruatāz. Prima opinio h3 tria
 s. firmitatē. Rōnuz cōgruitatē. ⁊ impe

cabilitatē. Primo habet firmitates qm
 multi sancti deuotissimi clarissimiq do
 ctiores illam docuerunt. Ex quibus ali
 quos explicabimus. Infrascripti nanq
 omnes expresse fatentur virginem i ori
 ginali conceptam.

Anselmus in libro Cur deus homo.

Beda in omelia sup. Mīssus est.

Cassiodorus.

Hugo in libro de sacramentis.

Allan⁹ in expositione symboli athanasij

Guilelmus altistodorenensis.

Guilelmus cancellarius parisiensis.

Henricus de gandauo in qdlibetis.

Guilelmus durādī i rōnali diui. offi.

Et de ordie frat̄z p̄dicatoz.

Sanctus thomas de aquino.

Hugo cardinalis in expositione luce.

Albertus magnus.

Petr⁹ de tarāasio q fuit Inno⁹. qnt⁹.

Jacobus de voragine.

Durādus postea eps mēdensis.

Bernens generalis ordinis.

Petrus de palude.

Jacobus de lausana eps lausancensis.

Hugo de argentina.

Nicolaus treueith.

Robertus olcoth.

Barthinus qui fecit cronicas.

Vincētius qui fecit specula.

De ordine minorum.

Alluarus hispanus.

Johannes de rupella.

Robertus canton.

Alexander de ales.

Bonauentura.

Ricardus de media villa.

Reginaldus archieps rothomagensis.

Joannes Rigaldi.

Nicholaus de tira.

Beltrandus de turri cardinalis.

Bartholomeus de pisis.

Siraldus odonis in libro de figuris.

De ordine heremitarum.

Egidius de roma.

Gregorius de arimino.

Bernardus oliuert.

Joannes theotonicus.

Jordanus theotonicus.

Joannes stringacii.

De ordine carmelitarum.

Guido epus maioricensis.

Paulus de perusio.

De collegio canonistarum.

Joannes theotonicus glosator decreti
in. ca. pronuntiandū de cō. di. iij.

Bartholomeus briciensis Et Raymū/
dus in titulo de ferijs.

Guillelmus durandi in speculo iudiciali
Joānes andree in. c. cōquē? de ferijs.
Guido archidiaconus. in. c. firmissime
de conse. di. iij.

Bernardus in super virginis amator p
cipuus in epistola ad canonicos lugdu/
nenses reprehendit celebrantes festum
conceptionis. De quo quidē aiunt et for
te fide. q. post mortem visus est cuidaz
suo discipulo in veste fulgēti in qua erat
macula quedam cui indicavit hoc signi
ficare maculam eius quia tenuerat vir
ginem in peccato originali cōceptā. Sā
ctus vō Tho. et Bonauē. dicunt q. per
festū conceptionis de virgine celebratuz
non datur intelligi q. in sua conceptiōe
fuerit sancta aut q. fuerit sine originali.
Sed quia quo tempe sanctificata fuerit
ignoratur. celebratur festum sanctifica
tionis eius potius q. conceptionis i. die
conceptionis ipsius. ¶ Secundo opi
nio ista habet rationū congruitatē. Ad
ducuntur autē plures cōgruentes ratio
nes quibus ostenditur q. virgo origina
le contraxit. Et prima est quia soli xpo
filio dei ac ipsius virginis benedictē cō
uenit immunitas ab oī peccato. qd probat
auctoritate sanctoruz. Inquit enī Greg.
li. xij. moralium. Nullus sine peccato ē ni
si ille qui in hunc mundū non venit ex
peccato. Et Iero. in euangelio. filij pro
digi. Solus deus est in quem peccatum
cadere non potest. Et Aug. in expositio
ne psalmi trigesimali. Xps omnes pecca
tores iuenit solus sine peccato venit. Et
idem in. li. de nuptijs et concupiscentia.
Omnes sub peccato nascimur et p vntū
solum qui sine peccato natus est libera

mur. Et idem in Enchiridion. Per me
diatorem. qui solus sine peccato nat' est
reconciliari nos oportebat. Et hanc sen
tentia idē Aug. refert li. i. et. ij. contra Ju
lianū. Et li. iij. de baptismo paruulorum
Et in li. de fide ad petrū. Et in li. de per
fectiōe. iusticie. Et i. epla ad optatū epz.
Et in epistola ad Valerium. Ex quibus
apparet q. cum de solo xpo doctores as
sument q. fuerit sine peccato. et vgo mū
da fuit ab omni culpa mortali et veniali
igit dabit sibi culpa originalis. Secun
da ratio ad hoc insinuādū est quia xps
fuit vniuersalis redemptor ergo redemit
virginem. sed si nullum habuisset pecca
tum non fuisset redempta. ergo aut ipsa
habuit originale. aut xpus non fuit vni
uersalis redemptor. Hinc Leo papa in
sermōe de natiuitate ait. Dñs noster Je
sus xpus mortis peccatiq. destructor si
cut nullum a reatu liberū reperit ita libe
randis oībus venit. Et Hiero. in ome
lia super Math. inquit. Notādū in ge
nealogia saluatoris nullam sanctarum
assumit mulierum sed eas quas scriptu
ra reprehendit vt qui pro peccato. ribus
venerat de peccatricibus nascens oīum
peccata deleteret. Et ad romanos. iij. c. a.
postolus dicit. Omnes enī peccauerūt
et egent gloria dei. Et. v. c. Per vntū ho
minem in hunc mundū peccatū intra
uit et per peccatū mors et ita in oēs ho
mines mors pertransiuit in quo omnes
peccauerunt. ¶ Tertia ratio quare vide
tur q. virgo originali culpa subiacta est
qa d. necessitate penas illi culpe debitas
incurrit. Nam et penaltates contraxit et
mortem evitare non potuit et si an xpm
decessisset non intrasset celū quousq. fu
isset per xpm ianua aperta sed cum pa
tribus iuisset ad limbum. Tercio ista opi
nio habet impeccabilitatē. Non equidē
rei sunt habendi nec blasfemi censendi
qui de virgine sic loquuntur cū peccatū
originale culpa sit contracta non acta. p
cuius deletionē ac remissione xpo filio
suo omnes ingētes debemus gratias.
¶ Secūda opinio qre magis innititur

pietati est illorum qui asserunt virginē ab
 omni labe culpe originalis immunē a
 qua preservata fuit. Et ut inquit. Franci-
 cus in sermonibus suis. Non obstante
 tali preservacione mater dñi dici potest
 fuisse peccato obnoxia. Quia quicumq;
 aliquis defectus cōvenit alicui ex sua nā
 potest ei attribui. Quicumq; ille defectus
 ei auferatur ut cum dñ. Deo declinaue-
 runt simul inutiles facti sunt. et tamen
 hoc de facto nunq; fuit verū. q; semper
 aliqui inveniuntur boni. Sed hoc dñ. q;
 qñtū est ex se ita esset nisi essent divina gra-
 tia preservati. Itē dñ. in ps. Omnis ho-
 mo mendax ergo arguit Aug. martyres
 fuerunt mendaces. idē dicēdū q; marty-
 res fuerunt mendaces. qñtū erat de se nisi
 spū divino illustrati fuissent veraces. In
 super Job. iij. c. scribitur. Ecce qui servi-
 unt ei non sunt stabiles et in angelis suis
 reperit pravitatē. quorū primum ad bea-
 tos angelos fm ad malos refertur ut ex-
 ponit Greg. in moralibus. et tamen bo-
 ni angeli non sunt instabiles cum sint i
 gratia confirmati ut patet in. ij. sententia
 rū. dñ. ergo istud q; qñtū est ex se sunt
 instabiles nisi essent gratia confirmati.
 Sic et bñ virgo qñtū erat de se ex cōdi-
 tiōe nāe erat apta nata. Itē per nā origi-
 nale. s; illud nō dñt ex privilegio spāli. Ad
 qd suadēdū iducit infrascripte rōnes.
 Prima dñ. Priorum solutio.
 Secūda possibilis preservatio.
 Tertia virginis exceptio.
 Quarta puritatis cōparatio.
 Quinta honoris exhibitio.
 Sexta gratie completio.
 Septima divina revelatio.
 Prima rō dicitur Priorum solutio.
 Nā rōes inducte pro pma opinione sol-
 vi facile possunt. Cum enī dñ. q; esse abs-
 q; peccato cōvenit soli xpo ergo nō vir-
 gini. Rñdē q; xpo puenit per nām vir-
 gini non per nām sed per gratia. Et ad
 illud qd adducebat q; xps fuit univēr-
 salis redēptor ergo redemit virginē ergo
 ab originali. Dicit q; redemit eā ab ori-
 ginali preservando. Si q; vō quereretur

quomodo xps potuit virginē redimere
 preservando q; nundū erat incarnatus
 cū aīa virginis corpi suo unita fuit. Rñ-
 dere possum⁹ q; beneficia incarnatiōis
 xpi cōmunicata sūt non solū pñtibus et
 futuris sed etiā preteritis. Nam ipse ca-
 put est oīum electorū et patrum et patriar-
 charum et prophetarū veteris testamē-
 ti ut docet Alexander in. iij. sūme. q; an-
 teq; xps incarnaret ex eo q; ipsū fide in-
 carnandū cognoscebant atq; credebāt
 diligebantq; Jesum meruerūt fieri mē-
 bra eius q; licet nondū esset homo in re
 erat tamen homo et deus incarnandus
 in spe. cuius gratia multa illis beneficia
 fuerunt prestita. Sic et in proposito cum
 deus preelegisset virginē sui filij futuraz
 matrem merito ipsius filij incarnandi a
 contagione culpe originalis voluit pre-
 servare. Ad tertiā vō ratiōē qua di-
 cebat q; virgo de necessitate incurrit pe-
 nas originali debitas. Rñdemus. q; pe-
 nas illas incurrit d; necessitate nature q;
 qñtū in se erat corrumpere hēbat perso-
 nā virginis nisi fuisset ab originali pser-
 uata. Et sicut circūcisio vel baptism⁹ pe-
 nalitates cōpatiunt. Nā illi quib⁹ p cir-
 cūcisionē originalis culpa remittebatur
 et illi quibus per baptismū nunc dimittit⁹
 a penalitatib⁹ non liberant. Et sancti pa-
 tres q; sine aliquo peccato decedebant
 trahebantur ad limbum. Ita licet bea-
 tissima virgo preservacionem hanc ha-
 buisset. nihilominus penalitatib⁹ et mor-
 ti iuste obligata fuit. Itaq; ut utar verbis
 sancti Tho. iij. pte. q. xxvij. ar. i. in rñsio-
 ne ad. iij. ar. Beata virgo sanctificata fu-
 it et nos addimus preservata a peccato
 originali qñtū ad maculā personālē non
 tamen fuit liberata a reatu quo totum nā
 tenebatur obnoxia. Secūda rō qua
 pbatur virginis imunitas ab originali
 culpa dicitur possibilis preservatio. Po-
 tuit nāq; de illā sic preservare: et si potu-
 it debuit. cū preelegisset eam suā imma-
 culatā et dilectissimam sponsam. Quare
 Franciscus de marrone in suo. iij. sic scri-
 bit. Quanto aliquod agens est perse-

citas tanto citius potest solum effectum
 inducere in passū. deus autē est agens p
 sectū finū. Sed agens nāle effectum su
 um inducit in primo instanti sicut patet
 quia generatio lucis a sole fit in instanti
 Insuper quando aliqua potentia pōt in
 duas operationes oppositas si in pmo
 instanti potest in illā ad quā minus incli
 natur multo fortius in illā ad quā magis
 inclinatur. Sed potentia volitiua potest
 in dilectionē et odiū. et deus maxime in
 clinatur ad diligendū. Sed in primo in
 stanti potuit virginem odire ergo multo
 fortius potuit ipsā diligere. et hoc prefer
 uando ne inficeret originali culpa. Ad
 huc legislator qui potest legē cōdere po
 test in legē dispērare et illā destruere. S3
 decreto diuino propter actualē culpam
 primorum parentū factū est vt omnes
 ab eo cōcupiscibiliter descendentes na
 scerentur filij ire: ergo eodē decreto po
 tuit cum virgine dispensari vt pro nullo
 instāti fuerit filia ire. Sicut enī potuit de
 us si originale contraxit in prima sancti
 ficatione illā mundare ita eque potuit si
 mul et semel eā sanctificando preseruaf
 S3 reuera non dubiū qd multa possit fa
 cere deus et multiplica qd intellectus in
 telligere. nihilominus nō nisi ex pietate
 et singulari deuotione cogimur acceptaf
 sic fecisse deū sicut facere potuit et virgi
 nē ade filiā a peccato pseruasse. ¶ Ter
 tia rō ad ostendendā virginis mūdiciā
 ab originali culpa dicitur exceptuatio. si
 cut enī excipit a generalitate mulierū qd
 tū ad conceptū. et partum. qd vt scribitur
 genesis. iij. ca. Et dictū fuit eue In dolo
 re paries filios qd et ad oēs alias mulie
 res spectare cognoscim⁹. virgo tñ con
 cepit sine rubore et peperit sine dolore.
 Ita etiā excludit a generalitate mulierū
 et viroū qd tū ad negciā peccati. Ande
 Aug. in li. de correptione et gfa inqt. Lū
 de peccatis agit nullā de matre dñi volo
 facere questionē qua excepta si omnes
 sancti et scē interrogarent si peccatū ha
 berent qd aliud. dicerent nisi qd Joānes
 ait. Si dixerimus qd peccatū nō habet

mus ipsi nos seducimus et veritas in no
 bis non est. Et qd dī qd oēs peccauerūt
 Rñ dē qd duplex est vniuersalitas. Vna
 politica. alia logica. In vniuersali logica
 vna particularis iterum vniuersalē Vni
 uersali aut politice nō ptradicit ab ipsa
 distrahentes vnā vel plures particulares
 vt dicendo oēs de ista ciuitate sunt santi.
 oēs currunt ad spectacula. tamen aliqui
 sunt infirmi alig in domo. Et sic math.
 iij. dī. Exibat ad Joannes hierosolimā
 et oīs iudea et oīs regio circa iordanem.
 ¶ Quarta ratio faciēs ad confirmādā
 opūionē istā dī puritatis cōparatio. De
 buit quidē virginis puritas superexcede
 re puritatē quācūqz aliarū creaturaz
 et angeloz et hominū. An Enselm⁹. li. d
 conceptu virginali inqt. Decuit vt illius
 hominis conceptio de matre purissima
 fieret qd ea puritate niteret qua sub deo
 maior nequit intelligi cui deus pater vni
 cum filium suum sibi equalem d cor de
 suo genitū ita dare disposuit vt esset vn⁹
 idēqz dei et virginis filius. Sanct⁹ Tho.
 in primo senten. di. xliij. arti. iij. in respō
 sione ad tertium ar. dicit. Puritas intē
 ditur per recessum. a contrario. In reb⁹
 autē creatis nil purius eo quod est sine
 contagiōe peccati qlis fuit puritas bea
 te virgis que a peccato originali et actua
 li immunis fuit. Si ergo beata vgo pec
 catum originale contraxisset tunc puri
 tas eius non excessisset puritatem alioz
 Mā angelus creatus fuit sine aliqua la
 be peccati. Sic et anima primi hominis
 et mulieris ¶ Quinta rō p hac opūio
 ne dī honoris exhibitio. Debet vtiqz fi
 lius honorare matrem qdum potest qrit
 vt inquit. Hēro. parētib⁹ nemo potest
 reddere quod tenetur. Sed xp⁹ potuit
 honorare matrem illā pseruando ab ori
 ginali culpa igit debuit ita facere. ¶ Se
 xta ratio dī gratie completio. fuit equi
 dem in virgine tanta gratie plenitudo
 quāta capere potuit aliqua pura creatu
 ra. Jo angelus eam dixit plenam gratia
 luce. i. c. Et Hieroni. in sermone ad pau
 lam et Eustochium inqt. Ceteris p ptes

prestatur. Marie vero totam se refudit
gratie plenitudo. Quare pro nullo insti-
ti defecit illi gratia. quod tñ non fuisset si
ad modicū originalis culpa habitasset i
anima eius. Item vt inquit franciscus
Ipsa fuit virgo virginum. si contraxisset
originale virginitas eius fuisset diminu-
ta. Nam virginitas angelorum que spi-
ritualis est d qua Hiero. dicit. Semper
est angelis cognata virginitas: est ma-
ior virginitate corporali. Et ideo si fuisset
virginitas anime marie p originale cor-
rupta non esset par cum virginitate an-
gelica. ¶ Septima ratio dicit diuina re-
uelatio. Cepit namq celebrari festū con-
ceptionis virginis marie reuelatione dei
Nam vt scribit Anselmus cantuariensis
dum quidam venerabilis abbas remen-
sis cenobij Helmsinus nomine missus
fuit a Gulielmo anglorum rege in
daciā dum peractis que sibi cōmissa
fuerant. ad angliā. redire cuperet igres-
sus est mare vbi postq per spaciū p-
spere nauigauit. vt lolet esse: tēpestas va-
lida cepit nauigantes terrere. Fatigatis
igitur nautis nec ultra valentibus se iu-
uare. remis fractis. funibus ruptis. ca-
dentibus velis. spes salutis amittit et ni-
hil sibi nisi subuersionis iudiciū expe-
ctatur. Cumq essent de corporū salute
desperati curam solūmodo aiarum crea-
tori suo magnis clamoribus cōmēdarēt
et beatam genitricem dei mariam mīrez
miserorū in suū auxilium inuocarēt. cō-
spiciunt quendā venerāde habitudinis
virū pontificali insula decoratum stan-
tē pxiū nauī. Qui aduocās ad se ab-
batē helmsinum his verbis alloqui cepit
eū: Vis periculū maris euadere? Vis i
patriam tuā sanus redire? Cūq cū fle-
tu id solum desiderare dixisset. Tūc ille
ait. Scias me a domina nostra dei geni-
trice ad te nūsum vt si meis dictis obtē-
perare volueris saluus cum comitanti-
bus ad portū deuenies. Spondit ille
se facturū oīa. Qui vir ille. pmitte mihi
q diem conceptionis matris xpi solen-
niter celebrabis et celebrandū predica-

bis. At helmsinus Et quo inquit. die fe-
stum istud erit mihi celebrādum. Sex-
to ait idus decēbris vterisq officio na-
tiuitatis. excepto q nomē natinitatis mu-
tabis in nomen conceptionis. his dictis
ille disparuit. Et sedata tempestate abbas
cum reliquis applicuit ad litus. Et que
viderat quibus potuit notificauit. Sta-
tuitq in remensi cenobio ipsū festū cele-
brari. Sic paulatim excrecere cepit de-
uotio xpianorū ad conceptionē virginis
excolendā que tamen tēporibus istis vt
apparet vbiq terrarū ab omnibus pre-
conīgat. Omnes clerici. omnes religiosi
de concepta virgine festiue officium ob-
cunt. At et Sixtus quartus pontifex ma-
ximus per suas litteras ad perpetuā re-
memoriā statuit vt per totā octauā hui-
conceptionis officium protendat. conce-
dens eandē indulgentiam oībus q mis-
se et horis canonicis adesse curauerint q
conceditur pro festo et octaua corpis xpi
Planū iam est q hec opinio secūda in
dies roboratur et proficit et magis videt
fore consona pietati. Et fm sententiā ho-
stiensis aliorūq doctorū. Quā sunt diuer-
sa iura et opiniones non contra deū nec
contra bonos mores. humanior senten-
tia est preferenda ceteris paribus extra
de transac. ca. fi. vbi glosa sup verbo hu-
mantorem. Proriores inqt esse debe-
mus ad soluendū q ad cōdemnandū
vt in. c. ex liteis d proba. et ff. de accusa.
et obligatio. l. arrian. Neq tamē vt ex
dictis colligi potest festum conceptionis
refertur ad transfusionem seminis de q
fuit formatum corpus virginis que d-
prima cōceptio hominis. q licet fuerit
sine peccato parentum virginis. fuit ta-
men cum seditate et de ordinatione na-
ture. vt refert dñs. Beltrandus cardina-
lis in expositione epistole sexte ferse qua
tuor temporū de aduentu: Sed festum
illud ordinator ad sedam conceptiones
secundum quam virgo fuit concepta et
inesse naturali humano et inesse spiritua-
li gratioso. i. in animatione illius benedi-
cti corporis que fuit diu post primam cō-

ceptionem forsan octogesimo die. Nam
dicitur quod corpus masculi animatur quadrage-
simo die. Semper vero octogesimo. Et hoc
modo si fuit de peccato originali prefer-
nata. de ista conceptione secundo modo
sumpta facimus ad virginis laudem se-
ntu. referentes gratias omnipotenti deo
qui advocata nra tanto privilegio deco-
rauit. Si autem penitus originale contraxit a
quo tamen per sanctificationem munda-
ta ante
quod nata tunc festum sub nomine conceptionis ad
ipsam sanctificationem refert. Et vero iam
finem dicendi facimus conemur. Et in
affectu singularissima et reverentia qua
possumus persequi ut sic mereamur ipsa in
terveniente sui filii gratiam accipere et glori-
am celestem tandem letanter ingredi. Amen.

**Sermo vigesimus quintus de sancta nobis
et digna natiuitate virginis gloriose.**

Predietur virga de radi-
ce iesse et flos de radice
eius ascendet. Isaie pro-
phete verba sunt ista. c.
xj. Dux recollitur memo-
ria natiuitatis virginis glo-
riose debet humana mens

in magnam leticiam proficere. Nam ec-
clesia legit sermonem sancti Augustini
sic dicentis. Adest nobis dilectissimi op-
tatus dies beate ac venerabilis semper vir-
ginis marie. Ideo cum summa exulta-
tione gaudeat terra nostra tante virginis
illustrata natali. Nec enim est flos cam-
pi de qua ortum est preciosum liliu conual-
liu per cuius partu non mutat perthopla-
stori quo delectat et culpa. Et in antiphona
dicitur. Cum locunditate natiuitatem beate
marie celebremus ut ipsa per nobis interce-
dat ad dominum illum christum. Propter
reca ut ad natiuitatis huius preconia ex-
tollenda incitemur in hoc sermone de ip-
sa nascete virgine verba faciemus que de
signatur nomine virge ab Isaia propheta in
verbis assumptis pro themate. Predi-
xit quippe ysaia virginem ex progenie Da-
uid ortu danda designata nomine et ge-
ne quod fuit rec-

tissima sine aliqua curuatione ad inania
bona et transitoria mundi. fuit etiam ple-
nissima quia in ea fuit omne solum san-
ctorum sermonum et omnes fructus sanctarum opera-
tionum. et omnis flos sanctarum virtutum. Quin-
imo ex ipsa prodierunt flos et fructus fru-
ctu benedictus iesus filius eius et dei. Et
quod hec prophetia sit dicta de christo patet per
translationem chaldaicam que in hoc loco sic habet. Ex-
urget rex de filiis ysaie et messias de filiis
filiorum eius. igitur de ipsa nascete vir-
gine tria mysteria contemplanur.

Primu sanctitatem. Sicut ista natiui-
tas sancta nobis
Secundu nobilitatem. tas sancta nobis
Tertiu dignitatem. lis et digna.
Quod beata virgo fuit in utero matris
sanctificata. ex qua sanctificatio somes
in ea nullum actum habuit et ab omni pec-
cato preservata. Caplm. j.

Primo contemplanur virginis na-
scentis sanctitatem. Fuit namque
ante sancta que ex utero nata. Et
licet hoc non tradatur in scriptura sacra
expresse. verumtamen ut dicit sanctus Thoma.
iii. parte. q. xxvij. Rationabiliter id credi-
mus quoniam illa que genuit virginem a
patre plenam gratie et veritatis. pre omnibus
aliis maiora gratie privilegia debuit acci-
pere. Inuenimus autem quibusdam aliis
hoc fuisse concessum ut in utero sanctifica-
rentur ergo et virgini non fuit negatum. Dictum
namque fuit Jeremie sicut patet eiusdem. i. c.
Antequam exires de vulua sanctificauit te. et
de Ioanne baptista dixit angelus Luc.
i. c. Spiritu sancto replebitur adhuc ex
utero matris sue. Sed in hoc loco tres
difficultates se offerunt.

Prima utrum beata virgo fuit sanctifi-
cata ante animationem.

Secunda utrum fuit munda ab infectio-
ne fomitibus.

Tertia utrum per sanctificationem in utero
fuit preservata ab omni peccato.

Pro prime difficultatis declaratio-
ne. Rndet sanctus Thoma. vbi. s. q. sanctificat o-
de qua loquimur non est nisi emundatio
ab originali peccato. Sanctitas enim est
perfecta mundicia ut dicit Dionysius. xij.

§§

c. de diuinis no. culpa aut nō pōt emitti
dari nisi p gfa3 cui⁹ solū ē sola creatura
rōnalis. Et iō ante infusiōē aie rōnalis
beata vgo sanctificata nō fuit. Et hoc si
gurati fuit p sanctificatiōē tabernaculi
Exodi ultimo. c. de quo dī. Postq̄ cun
cta pfecta sunt operuit nubes tabernacu
lū testimonij ⁊ gloria dñi impleuit illud.
Tabernaculū virginē significat de q̄ dī
in ps. Sanctificauit tabernaculū suū
altissimus. q̄ sanctificata fuit postq̄ cun
cta eius pfecta sūt. s. corp⁹ ⁊ aia vel i ipsa
aiatiōe si fuerit ab originali pseruata. vñ
statim post ipsam animatiōē si origina
le fuit. Et si obiceret q̄ alij sanctificati
sūt ante animatiōem ergo ⁊ virgo. Mā
Hieremie dictū fuit priusq̄ te formaret
in vtero noui te. Non autē infundit aia
ante corpis formatiōē. Similiter etiā
de Joanne baptista dicit Ambrosius su
per lucam. q̄ nondum inerat ei spiritus
vite ⁊ iam inerat ei spūs gfe. Ad hoc re
spondet scūs Tho. q̄ dñs dicit ante for
matiōem in vtero Hieremias nouisse
noticia predestinatiōis. sed sanctificasse
se dicit cum non ante formatiōē s3 an
q̄ exiret de vtre. De brō insuper Joan
ne baptista nō est intelligēdū s3 q̄ spūs
vite dī aia riuificans. sed fm q̄ spūs dī
aer exterius respirans. vel pōt dici q̄ nī
dū inerat ei spiritus vite. i. aia q̄tum ad
manifestas ⁊ cōpletas operationes ipsi⁹
¶ Secūda difficultas erat an beata vir
go mundata fuit ab infectione somi3. Et
ad hoc inuestigandum sequamur san
ctum. Tho. qui ait. q̄ circa hoc sunt di
uerse opiniones. Quidā enī dixerūt q̄
in ipsa sanctificatione brē virginis q̄ fuit
sāctificata in vtero totaliter fuit ei fomes
subtractus. Quidā vō dicunt q̄ remā
sit fomes q̄tum ad hoc q̄ facit difficul
tatem ad bonum sublatus tamen fuit q̄
tum ad hoc q̄ facit pronitatez ad malū
Alij vō tenent q̄ sublatus fuit fomes q̄
tum pertinet ad corruptiōē psonē. put
spellit ad malū ⁊ difficultatez facit ad bo
nū. Remansit tñ in q̄tum ptinet ad cor
ruptiōē nature. put. s. ē cā traducēdi ori

ginale peccatū in plē. Nōnulli vō affir
mant q̄ in prima sanctificatione reman
sit fomes fm essentiā sed ligatus fuit. in
ipsa aut conceptione filij dei fuit totaliter
sublatus. ¶ Ad hoc aut intellectū opoz
tet cōsiderare q̄ fomes nihil est aliū q̄
inordinata cōcupiscentia sensualis appe
titus habitualis tamē q̄ actualis concu
piscencia est motus peccati. Dicit autem
cōcupiscentia sensualitatis esse inordina
ta in q̄tum repugnat rationi. qd qdē fit in
q̄tum inclināt ad malū vel difficultatē facit
ad bonū. Et adeo ad ipsam rōnez somi3
pertinet q̄ inclinēt ad malū vel difficul
tatē faciat in bono. Unde ponere q̄ re
mansit fomes in beata virgine nō incli
nās ad malū est ponere duo opposita si
mul. Sifr nō ē intelligibile q̄ remansit
fomes in q̄tum ptinet ad corruptiōē nāe
nō in q̄tum pertinet ad corruptiōē psoe.
¶ Restat ergo vt dicamus q̄ vel totaliter
fomes fuerit ab ea sublatus per primam
sanctificatiōē. vñ q̄ fuerit ligat⁹. Postq̄
tamē quis dicere q̄ totaliter fomes fuit
sublatus hoc mō. q̄ cōcessū fuit aie brē
virginis ex abundantia gfe descendētia
in ipsam vt talis esset dispositio viriū aie
q̄ inferiores vires nūq̄ mouerent sine
arbitrio rationis sicut dictum est fuisse i
xpo quem cōstat peccati fomitez nō ha
buisse. Et sicut fuit in Adam ante pecca
tū per originalem iusticiā itaq̄ q̄tum
ad hoc gfa sanctificationis in virgie ha
buit viz originalis iusticie. Et q̄uis hec
positio ad dignitatem virginis matris p
tinere videatur derogat tamē in aliquo
dignitati xpi absq̄ cuius virtute null⁹ a
prima damnatiōe liberatus est q̄uis p
fidem xpi aliqui ante eius incarnationē
sint fm spiritum ab illa damnatione libe
rati. tamen q̄ fm carnem aliqui ab illa
damnatiōe liberetur nī vñ fieri debuisse
nisi post incarnationem eius in qua pri
mo debuit immunitas damnationis ap
parere. Et ideo sicut ante immortalitatem
carnis xpi resurgenti nullus adeptus
fuit carnis immortalitatem. Ita incōue
niens etiā videtur dicere q̄ ante car

ne xpi in qua nullū fuit peccatū. caro vir-
ginis in fide ei⁹ vñ cuiuscūq; alteri⁹ fuerit
absq; fomite qd dñ lex carnis siue mem-
broz. Et ideo melius vñ dicēdū qd per
sanctificationē in vtero nō fuerit subla-
tus vñ gini fomes fm essentia sed remāsit
ligat⁹ nō qdē p actū rōis sue fuerit sic i
viris sanctis quia non statim habuit vsū
liberi arbitrij adhuc in vtre matris exi-
stens. hoc enim speciale priuilegiū fuit
xpi. sed per gratiam abundantem quā
in sanctificatione recepat ⁊ etiam perfe-
ctus per diuinā pudentiā sensualitatez
ei⁹ ab oī motu inordinato prohibentem
Postmodū vñ in ipsa conceptione car-
nis xpi. in qua pñ debuit resurgere pec-
cati immunitas credendum est qd ex p-
le redūdauit in mifem totalr a fomite
subtrahit. Et hoc significat Ezechielis.
xliij. c. vbi dñ. Ecce glia dei isrl ingredie-
bat p viā orientālē. i. per beatā virginē.
⁊ terra. i. caro ipsi⁹ virginis splendebat a
maiestate ei⁹. i. xpi. Si autē instaret aliq;
qd apłus fe ad corinthios. xij. c. ait. Vir-
tus in infirmitate perficitur. ⁊ loquit de
infirmitate fomitis fm quam patiebat.
Stimulum carnis. Sed nihil quod perti-
net ad perfectionē virtutis fuit beate vir-
gini subtrahendum. ergo neq; fomes.
Rūdetur qd infirmitas carnis ad fomi-
tem pertinens est qdē in sanctis vñ. p
fecte virtutis occasio non tamen cā sine
qua perfectio haberi non possit. Sufficē
autem in beata virgine ponere perfectaz
virtutē ⁊ abundantia gfe. Nec in ea opor-
tet ponere omnē occasionez perfectōis.
Tertia difficultas amouēda erat vñ
p sanctificationē in vtero fuit vñ pfer-
uata ab omni peccato actuali. Et dñ hoc
sic loquitur scūs Tho. qd illos quos de⁹
ad aliquid elegit ita pparat ⁊ disponit vt
ad id ad quod eliguntur inueniant ydo-
nei. Beata igitur virgo fuit electa diuini
tus vt esset mater dei. Et ideo non est du-
bitandum qd deus per suā grām eam
ad hoc ydoneam reddidit. fm qd ange-
lus ad eam dixit. Inuenisti gratiaz apd
dñm. Ecce concipies ⁊c. Mō autē fuisse

ydonea mñ dei si peccasset aliquñ. tum qd
hono: parentū redūdat in plem. fm il-
lud prouerbioz. xvij. Gloria filioz um
patres eozum. Et etiam per oppositum
ignominia matris ad filium redundas-
set. Tum etiam quia singularem affini-
tatez habuit ad xpm qd ab ea carnē acce-
pit. Tū qd singulari mō dei fili⁹ qd est dei
sapia in ipsa habitauit. non soluz in aia.
sed etiam in corpore siue vtero. Dicitur
autem sapientie pñ. In maliuolaz ani-
mam non intrabit sapientia nec habita-
bit in corpore subito peccat⁹. Et iō sim-
pliciter fatendum est qd beata virgo nul-
lum actuale peccatum cōmisit nec mor-
tale nec veniale vt impleat qd dñ cālico.
rū. iij. c. Tota pulchra es amica mea et
macula non est in te.

De nobilitate virginis glisse descripta
ab euangelista Mattheo. ⁊ concordia
mathei ⁊ luce in huius descriptione.

Lapm. ij.

Ecūdo cōtemplemur vñ na-
scētis nobilitatē. Ipsa qppe fuit
nobili⁹ indiuiduū oībus indiui-

duis qd in humana nā fuerūt aut potue-
runt generari. Et qdē mathe⁹. i. c. descri-
bit eā natam de quattuordecim patriar-
chis. de quattuordeciz regib⁹ ⁊ de quuo-
deciz ducib⁹. Ex quo cū ipsa sit vera mñ
xpi. ⁊ xps sit ei⁹ ver⁹ fili⁹ oī nobilitas xpi
fm carnē oriū habuit a virgine bñdicta
Et cū ipse sit vltimus rex vltimus dur.
vltimus patriarcha populi iudaici. hoc
totum habuit a virgine benedicta. Quia
igitur omnes preclaritates: igenuitates
prefecturas: dignitates ⁊ nobilitates que
possent esse in aliquo indiuiduo humāo
fm originem sanguinis describunt eū
geliste in hac puella. Oportet nos eoz
testimonio eam preferre omnibus prin-
cipibus ⁊ pñcipulis. Regibus ⁊ reginis.
Imperatoribus ⁊ imperatricibus ⁊ om-
nibus potestantibus tribub⁹ ⁊ linguis.
Ecclesia vñ sancta dei omnia ista consi-
derans in officijs ita illam extollit. Nati-
uitas inquit gloriose virginis marie ex se-
mie abrahe orta dñ tribu iuda clara ex stir-

pe dauid. Et itez. Regali ex pgenie ma
ria exorta resulget. Sed hic tria oriuntur
dubia declaranda.
Primum utrum Mathe⁹ potuit genea
logiam xpi describere.
Secdm vtrū ex descriptiōe hmoi genea
logie nobilitas vginis demonstretur.
Tertium vtrū eadē sit descriptio genea
logie xpi facta p Matheū q̄ r p lucā.
Ad primum dubiū posset quis argue
re q̄ Matheus nequiuert describere
genealogiam xpi r sue virginis matris.
Primo quia Ysaie. liij. c. dicitur. Gene
rationem eius quis enarrabit. Insuper
vt ex Iosephi dictis colligimus in .xvij.
antiquitatum libro. Et Beda illd refert
in sua cronica. Cuz omnes generatiōes
hebreorum in archiuis templi secreto
ribus seruarentur. Herodes alienigena
omnes iussit incendi vt sic sua ignobili
tas iudeis minus pteptibilis esset. Quo
modo igitur Matheus elapsus iam an
nis ferme quadraginta delectione huius
modi librorum euangeliz scribens po
tuit hanc genealogiam agnoscere. Ad
quod respōdemus r primo ad illd ysaie
cum Hieronimo in omelia sic dicente.
In ysaia legimus generationez eius q̄s
enarrabit. Non ergo putemus euāgelī
stam prophete esse p̄rium vt qd̄ ille im
possibile dixit affatu hic narrare incipi
at. quia ibi de generatione diuinitatē. hic
de incarnationis est dictum. Veritatemē
p̄ istam respōsionem pleriq̄ inducunt
sententiam Leonis pape in sermone de
natiuitate xpi vbi ait. In domino nostro
ihu xpo non solum ad diuinam sed hu
manam spectat naturam quod dictū est
p pphetā. Generationē ei⁹ quis enarra
bit. Igitur nec generatio temporalis xpi
fm carnez est explicabilis. Ad hoc rñde
mus ex doctrina sancti Thō. iij. parte. q.
xxxi. q̄ verba ista intelliguntur de mō in
carnationis qui ineffabilis ē qd̄ ex vbis
sequētibz ipsius Leonis pape pcludit.
Ingt. n. vtranq̄ enim naturam in vnā
cōuenisse personā nisi fides credat fmo
non explicat. Ad aliud vero quod obie

ctum est d̄ combustione librorū in qb⁹
descripta erat origo nobilis iudeorum.
Rñdet Nicolaus de lira sup Matheū
q̄ matheus habuit per reuelationez qd̄
non habuit per scripturam. Unde apli r
euangeliste non minus fuerunt illumia
ti ymo magis de mysterijs xpi q̄ patri
arche r antiqui prophete. Quidā tñ di
cūt q̄ nō oēs illi libri combusti fuerūt cū
r domi conseruarentur a multis. Etiam
r aliq̄ memorie mandauerāt q̄ de hmoi
nobilitate didicerant a proauis. nam r si
Esdras scriba vt Isidorus narrat in. vij.
etymologiarum libro incensam legea
chaldeis duz iudei regressi fuisset in hie
rusalez diuino afflatus spiritu reparauit
cunctaq̄ legis ac pphetarū volumina
que fuerūt a gentib⁹ corrupta correxit. q̄
to magis potuit Mathe⁹ xpi generatio
nem retere qui spm̄. s. cuz alijs aplis
in linguis igneis descendente accepit.
Ad scdm dubiū rñdet Nic. de lira q̄
q̄uis Ioseph non fuerit p̄ ihu tñ bea
tissima vgo r Ioseph fuerunt ex eadez
tribu. q̄a mulier non poterat nubere cuz
viro. alterius tribus quando ad ipam p
tinebat hereditas paterna. vt patet. Ma
teri. xxvj. Beata aut virgo maria fuit
vnica Ioaquim patri suo. r ideo cogeba
tur ex lege viro sue tribus nubere. ppter
hoc etiā iuit cum Ioseph in bethlees ci
uitatē dauid vt profiteretur cuz eo vt scri
bitur luce. ij. c. Tertiū dubiū fuit vtrū
sit eadē descriptio xpi facta p matheū q̄
p lucā. Et vñ q̄ sit diuersa. nā Mat
heus dicit q̄ Iacob genuit Ioseph vi
rum marie. Lucas aut dicit Ioseph esse
filium Iacobi vt patet. iij. c. Ad hoc rñdet
Augu. li. de consensu euangelistarum di
cens. Tres cause occurrunt quaz aliquā
euāgelista secur⁹ ē. Aut. n. vn⁹ euāgelista
p̄rem Ioseph a quo gent⁹ ē nominauit
Alter vō vñ autū maternū vñ aliquem de
cognatis maiorib⁹ posuit. Aut vn⁹ erat
ioseph nālis p̄r. Alter cuz optauerat. aut
more iudeoz cū sine filijs vn⁹ decessisset
eas vxorē propinqu⁹ accipiens filiū quē
genuit. p̄p̄inquo mortuo dputauit qd̄ est

quoddā gen^o adoptionis legalis. Et hec
ultima causa ē verior f3z sancū Thō. iij.
pte. q. xxi. quā ē Hiero. sup Maththeū
pōit. Et Eusebi^o cesariensis in ecclesiasti-
ca historia ab africano historiographo
traditū asserit. dicūt enim q mathan et
mathath diuersis tpibus de vna eadēq
vxoze. Esta noie filios pcrearūt de ma-
than natus ē iacob. de mathath heli. ita
q heli et iacob fuerūt fratres vterini. S3
de duobus fratribus a David diuersimo
de descendētibz heli aut accepta vxo-
re mortuus est sine semine. Et ideo Ja-
cob frater eius accepit vxozes f3s sui vt
ei suscitaret semē. et genuit Ioseph ita q
Ioseph fuit fili^o nālis ipsi^o Jacob. Et sic
accepit eū in genealogia mathe^o. Et fu-
it filius legalis leni. et sic accepit eū lucas
Mā filius q modo dicto nascebatur fm
nām erat filius generantis. fm aut legē
erat fili^o defuncti. Idē etiā dicit Joānes
Damasce^o li. iij. c. vi. Quare nō est mi-
randuz si aliter xpī genealogiam scribit
Matthe^o et Lucas cū vterqz pferat ve-
ritatem. Mā et si multa noia v3 alia dicat
Lucas q tacet Mattheus illd ē f3z Zhu-
gustinū d cōsensu euāgel. qz mattheus i
xpō regiā istituērat insinuare psonā. Lu-
cas aut sacerdotale. Ex quo matthe^o ex-
plicat illos qui regiā corona fuerūt deco-
rati. Lucas alios qb^o dignitas sacerdotā-
lis fuit pcessa. Matthe^o posuit carnales
patres. Lucas posuit patres spūales. s. iu-
stos viros qui dicūt p3es pp similitudi-
nē honestatē. Matthe^o describit genea-
logiā xpī descendendo a David et Abra-
am vsqz ad ioseph. ex eo q descripsit as-
sumptionem nostre humanitatis a deo.
Lucas aut pgressus ē ascendendo a Jo-
seph vsqz ad deū qā descripsit redēptio-
nē nām in deū que fit p g3am adoptio-
nis. Sed adhuc post oīa ista in dubium
vertitur anim^o. qm vt Hiero. inqt super
Danielē. Proau oēs et maiores patres
dicunt. Cū igit in generatione xpī multi
fuerint patriarche et plures reges quare
trī filius David et Abraā nuncupat. Ad
qd rñdet Hiero. in omelia dicens. ideo

aut ceteris ptermisissis horz filiū nūcupa-
uit qā ad hos trī facta est de xpō repro-
missio. Ad Abraā inqt. in semine tuo be-
nedicentur oēs gentes. Ad David. d. fru-
ctu vētris tui ponā super sedē mea. Da-
uid ergo fuit principal^{is} inter reges. Abra-
am inter patriarchas. Abraaz sui prim^o
q fidem vnius dei publice confessus. Et
in signum huius accepit circūcisionem
que fuit signum distinguens fideles ab
infidelibus. David autem fuit prim^o rex
electus a deo fm volūtatem dñi ad fide-
lem populum regendum. Vñ dñr prim^o
regum. c. xiiij. Quēsiuit dñs virū iuxta
cor suū. Saul autem licet primo fue-
rit electus a dñō hoc tamen nō fuit fm
cor dñi sed fm exauditionem populi p-
pterea dixit deus samuēli. Audi vocem
populi. s. petentis regem. Et ob hāc cām
Mattheus noiat ipm solū regē cū dicit
Jesse autem genuit David regē. David
aut rex genuit salomonē cū tamē et Sa-
lomon rex fuerit et Roboaz et manasses
et Josaphat. et Ezechias et reliqui. Pre-
ponitur vero David ipsi Abraaz licet fue-
rit tempore posterior: propter eminentiā
regie dignitatis.

Quod natiuitas vginis fuit digna rōne
bonitatis parentū qb^o fuit p angeluz nū-
ciata.

Laplm. iij.

Ertio pteplemur vginis nascē-
tis dignitatē. Fuit egdem natiui-
tas ei^o dignissima triplici rōne.

Primo rōne parentalis conditionis.

Secūdo rōne angelice nunciationis.

Tertio ratione diuine reuelationis.

Primo apparet dignitas natiuitatis
virginis benedictē rōne parentalis p di-
tationis. Habuit namqz parentes honesti-
simos et timentes deum. Joachim et an-
nam. Joachim quidem ex galilea et ciui-
tate naçareth. sanctam annaz ex bethleē
duxit vxozes. Ambo aut iusti erāt et sine
reprehensione in omnibus mandag do-
mini incedebant omnemqz suā substan-
tiam trifarie diuidebant. vñ partē tēplo
et tēpli seruitoribus impende bāt. aliā pe-

55 3

reginis et pauperibus erogabat. tertias
suis vestibus pro sese suaque familia reservabat.
Et ita per annos viginti plene non habentes vo-
uerunt domino quod si eis sobole concederet eas
iudicio domini inuicem pararet. Cuius rei gratia cum
singulis annis in tribus festis precipuis hie-
rusalem frequentarent. In festo encensio-
nis cum suis hierusalem ascendit: et cum ceteris ad
altare accedens oblationem suam offerre vo-
luit quem videns sacerdos cum indignatio-
ne nimia repulit. et cum ad altare accede-
re presumeret increpauit asserens non esse
conueniens maledicto regis obnoxium
oblationem domino legis offerre nec in-
ter fecundos infecundum et qui populum
dei non auit altare. Joachim ergo sic con-
fusus se videns pro pudore domum re-
dire noluit ne similiter a contribulibus
suis qui hoc audierant tamen opprobrium
sustineret. itaque ad suos pastores secessit.
C Secundo apparet dignitas natiuitatis vir-
ginis ratione angelice nuntiacionis. Fuit nam-
que ab angelo Joachim et anne modo qui
sequitur annunciata. ut enim scribit in le-
genda natiuitatis. Cum Joachim aliquod diu-
cum suis pastoribus moram traxisset quadam
die ei soli angelus cum ingenua claritate
apparuit et de eius visione turbatum ne
timeret admonuit dicens. Ego sum angelus
domini missus ad te ut annunciem tibi preces
tuas exauditas esse. et elemosynas in con-
spectu domini ascendisse. vidi enim pudorem
tuum et audiui sterilitatis opprobrium non re-
cte tibi obiectum. peccati quippe non nature
ultor est deus. Et ideo cum alicuius vterum
claudit ad hoc facit ut mirabilius diuino
aperiat et non libidinis esse quod nascitur sed diui-
ni force munus cognoscat. Patria gentis
vestre mater sarra nonne usque ad nona-
gesimum annum sterilitatis opprobrium per-
tulit. et tamen Isaac cui repromissa erat omnis
gentium benedictio generauit. Rachel etiam
nonne diu sterilis fuit et tamen ioseph genuit
qui totius egypti dominum habuit. Quis
fortior sanone vel sanctior samuele. et tamen
hi ambo matres steriles habuerunt. Ra-
tionem igitur et exemplis crede dilato diu
conceptus et steriles partus mirabiliores

esse solere. proinde anna uxor tua pariet
tibi filiam et vocabis nomen eius maria
hec ut uouistis erit ab infantia domino
consecrata et adhuc ex utero matris sue spiritu
sancto plena. nec forinsecus inter populares
sed in templo domini semper morabitur. Et sic
ex sterili matre ipsa nascetur ita mirabiliter
ex ea filius altissimi generabitur. cuius no-
men erit ihesus et per eum omnibus gentibus
erit salus. Et tibi hoc signum cum pueris
ad auream hierosolime portam anna uxor
rem tuam obuiam habebis. quod de tua tarda-
tione modo sollicita tunc in tuo conspe-
ctu gaudebit. Hic dictis angelus ab eo
discessit. Anna autem cum amare fieret et
quod non uir suus iuisset ignoraret idem angelus
sibi appuit et eadem quod viro annunciatum
patefecit. addens quod per signum iherusalem ad au-
ream portam pergeret. et ibidem viro suo re-
deunti obuiaret. Igitur iuxta angeli prece-
ptum ambo sibi inuicem obuiantes de mu-
tua visione letati et de prole promissa se-
cundum adorato domino redierunt diuinum per
missum hilariter expectantes. Anna er-
go concepit et filium suo tempore peperit quem voca-
ta fuit maria. Tertio apparet dignitas na-
tuitatis virginis ratione reuelacionis diuine.
postquam enim in celum assumpta fuit dies na-
tuitatis eius aliquanto tempore fideles lauit
Contigit ergo ut refert iohannes Beletus quod
quidam uir sanctus sedule contemplationi
insistens singulis annis. vi. idus septem-
bris in oratione positus iocundissimam an-
gelorum sollempnitatem audiret in celo. Cum
que deuotissime sibi reuelari peteret cur quod
libet anno illa tamen die et non alia hoc audi-
ret. diuinum accepit responsum quod uirgo glorio-
sa maria tali die mundo fuisset nata. Et
ideo hoc manifestaret filio sancte ecclesie
ut concordem fierent in hac celebritate
celesti curie. Cum de hoc summo pontifici et
alijs intimasset hunc diem in honorem nati-
uitatis virginis celebrandum vniuersali-
ter statuere. Gaudeamus igitur et exulte-
mus de tot amplissimis nobis omnibus
collatis donis. Nam uirgo que nata est
salutem attulit mundo. Et ut inquit Au-
gustinus in sermone. prescriptum est in ea

Illud esse infelicitatis elogium de quo dicitur in tristitia paries filios. quia ista in letitia dominum parturivit. Eua enim luxit ista exultavit. Eua lachrimas: Maria gaudium in ventre portavit. quia illa perierat: ista edidit innocentem. Et iterum in eodem sermone. Benedicta tu in mulieribus que vitam et viris et mulieribus pepisti. Maria generis nostri penam intulit mundo. genitrix dei nostri salutem attulit mundo. Alutrix peccati eua: Alutrix meriti maria. Eua occidendo obfuit. Maria vivificando profuit. Percussit illa. sanavit ista que simul cum filio collaudetur in eternum et in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo in festo annunciationis virginis Marie. eiusdem Roberti cum alijs sermonibus sequentibus. scilicet de predestinatio- num numero: et damnatorum. et sic de alijs qui sequuntur.

Timeas

Maria. invenisti. n. gra- tiam apud deum. Luc. 1. Sacratissime solenitatis hodiernae pre- conia digna laude i-

gentioli puitate deterrere. et inde oritur diffi- cultas sancti ubi adest ratio non tacendi. Quia omnes huius seculi homines virginem deum et hominem in utero suo recipientem in hac die precipua reuerentia extollere debent. Quia obrem et loqui difficile et tacere videtur ingratis. Verum sicut possumus in meritis beatissime domine considerantes sacratissime annunciationis sue mysteria enarre- mus. si quid ibi fuerit in dicendo dimi- nutum compariet et ipsa fragilitas nostre. Et dactylus itaque ad nostram deuotionem circa huius diei solenitatem dirigimus ser- monem. Hec siquidem dies est: in qua per hu- mani generis salutem dei filius et humane ingressus est vterum. Hec dies est in qua an- geli leti facti exultauerunt in iubilo. Hec dies est in qua per vniuersum mundum melli- flui facti sunt celi. Quare ut possumus me- tes nostras seruicilius deuotioni subijcia-

mus: quod ut melius et deuotius facere possi- mus de hac benedicta solenitate dicere sta- tui: quod annunciatio et viginti gloriose ab ec- clesia nuncupatur: eo quod ipsa et igitur inuenit hodie gratiam. non solum sibi: sed cunctis ge- nibus: sicut et beata proposita dicunt in quibus de hac annunciatione aliquid loqui cupientes tria possumus mysteria contemplari.

Primum de missionis.

Secundum de annunciationis.

Tertium dicitur consensionis.

Primum mysterium contemplandum de missionis. de quo Lucas. i. c. dicitur.

In mense. vi. missus est angelus

Sabriel a deo in ciuitate galilee cui no- men nazareth. ad virginem desponsatam vi- ro. cui nomen erat Ioseph de domo Da- uid: et nomen virginis Maria. In quo et bis licet multa possint considerari: nihilo minus causa breuitatis quinque conside- rationes de hac missione poterunt notari.

Prima de quando.

Secunda dicitur quis.

Tertia dicitur a quo.

Quarta de ad quem locum.

Quinta dicitur ad quam personam.

¶ Prima consideratio de quando. An dicit in euangelio: in mense. vi. scilicet Iulio. de li. s. a preceptum percursoris: quod fuit conceptus in se- ptembris circa finem mensis. Saluator autem circa finem Martij. scilicet xxv. die. secundum Bernardum. Fuit autem hic mensis pueniens: ut in eo fi- lius dei fieret incarnatio propter tria.

Primo propter nouitatem.

Secundo propter delictositate.

Tertio propter conformitatem.

¶ Primo fuit pueniens hic mensis propter nouitatem. Nam ait Isidorus. v. li. etymol. quod martius appellatur propter Martem ro- mane gentis auctorem. et dicitur quasi men- sis nouarum. Conuenienter ergo tali tpe debuit concipi: qui auctor est mundi: In cuius conceptione facta sunt a deo quatuor noua. Primum nouum est angeli saluatio. An Bernardus. in sermone de annunciatione dicit. In iungit noua legatio angelo. et nouam virgo precessa virtutem noue saluationis honoratur obsequio. hec ille. Et Hiero.

in sermone de assumptione. Cogitis me.
 12. **N**ō simplex vel cōfucta fuit ista salu-
 tatio: sed oī admiratione digna. **S**e-
 cū dū. facta est noua sine viro virginalis
 conceptio. **I**ō Bern. in quodā sermone
 de penit. ait. Substantialr vtero virginis
 elapsus. de spū scō cōceptus est xps. **O**
 noua miracula. Conceptus fuit sine pu-
 dore: partus sine dolore: mater sine cor-
 ruptione. **T**erū. facta est noua tante
 maiestatis abbeniatio. qā Bern. super
 missus est. inquit. In pceptu prius vgi-
 nali noua ac mira profecto. ispicit qui di-
 ligenter inquit. Porro ibi agnoscitur
 lōgitudo breuitas. latitudo angusta: altitu-
 do subdita. Et Hieroni. ad Pau. 7 Lu-
 sto. Vere nouum 7 oīz nouitatū super-
 emīnēs nouitas 7 iūtū: qñ deus quē fer-
 re nō poterat mūdus: neq; videre aliq;
 vt viuere possit: sic ingressus ē hospitūz
 vētris vt corpale claustruz nesciret: sicq;
 gestat vt tot⁹ deus in eo esset. **Q**uartū
 facta est noua omīs creature renouatio.
 Quippe oīs creatura antiquata erat: 7 a
 pprio vsu elongata: qā post pīmū peccatū
 nulla creatura habuit vsū suū debitūz
 Facta est enim vt hōi fūret existēti sine
 peccato 7 subdito deo. qñ ergo hō pecca-
 uit 7 iā mysteriū creaturaz renouatiōis
 creatura debito vsu caruit. **N**ūc autē est
 restituta: quia xpo homini oīs creatura
 exhibebat seruitutē 7c. 7 sic impletum est
 illud Apoc. xxi. Ecce noua facio omnia.
Scdo fuit hic mēsis pueniēs pp deli-
 tiōsitatē. **M**āpe veris 7 mense nouorūz
 solent quedam flumina principalia in-
 undare. vt **P**hison 7 **T**igris. sic modo
 flumina spiritualiū carismatū 7 donorūz
Unde Ecc. xxviii. Ego sapia effudi flumi-
 na. s. gratie. 7 sciētie. **I**deo **I**sidorus. v.
 ethimol. dic ver dictū ē: qā viret. tūc p⁹
 hyemē vestit tellus herbis. 7 flore cūcta
 replentur. Et plis dicit q ver est pictor
 terre. istud tenipori gratie conuenit: post
 hyemē culpe ista aruit herba. 7c. **T**er-
 tio fuit hic mensis cōueniens pp cōfor-
 mitatē. Tali enim mense vetus **A**dā est
 de limo formatus. 7 in paradiso colloca-

tus. 7 inde propter preuicationem ex-
 pulsus. Tali ergo mēse fieri debuit repa-
 ratio per nouum **A**daz. **U**nde 7 tunc est
 xps incarnatus: 7 in paradiso vteri vgi-
 nalis collocatus vt multo melius opa-
 ret: 7 custodiret illud. **E**odem insup die
 quo vet⁹ **A**dā suos per lignū dānauit:
 nouus **A**dā eos p lignū reparauit. **D**icit
 enim q **A**daz in mane creatus hora no-
 na peccauit. **O** **A**dā vbi es? **O** **A**daz
 ecce iam incarnatione filij dei tua omīa
 mala finient. **S**ecūda cōditio dī qā
 s. missus est. 7 dicitur angelus **S**abriel.
 Quare aut per angelū facta sit ista salu-
 tatio. triplex ratio sumi potest.

Prima ex parte dei.

Scda ex pte angeli.

Tertia ex pte vginis.

Prima rō sumit ex pte dei: vt serua-
 retur ordo quem ipse statuit: quo medi-
 antibus angelis diuina hominib⁹ mini-
 strantur. hec est regula **D**ionisij in li. de
 angelica hierar. qui ait. **D**īcūz benigni-
 tatis mysterium angeli primum edocti
 sūt: p⁹ ea p ipsos ad nos cognitiōis grā
 tranſiuit **S**cdm enim **I**sidor. vij. ethi-
 mol. **A**ngeli grece vocāt. hebraice **A**ba-
 lahoth. latine vō nunciij interpretant ab
 eo q domini volūtate populis nūciant.
Angeloz autem vocabulū officij nomē
 est 7 non nature. **S**emp cūm spiri⁹ sūt:
 sed cum mittuntur vocantur angeli qui
 bus ideo pictorum licentia pennas facit
 vt celerem eorum in cunctis discursum
 significet. **A**ngelus ergo nūcius dicitur
 quia ad virginē missus est ad annūcian-
 dum mysterium incarnationis filij dei.
Sz **I** hoc dici posset. qā qd sup dicit nō
 fuit sgruū. **M**ā vt dicit **D**ionys. in li. cele.
 hierarchie suprennis angelis fit reuela-
 tio immediate a deo. ppter ipsoz digni-
 tatē. **S**ed mater dei est sup oēs angelos
 exaltata. ergo videt q immediate a deo
 debuerit sibi annunciari icarnatiōis my-
 steriū. 7 nō p angelū. **A**d qd ridet brūa
Tho. iij. pte. q. xxx. ar. ij. ad. i. q mī dei
 supior erat q̄tum ad dignitatē. ad quaz
 diuinitus eligebat. **S**z q̄tum ad statum

pñtis vite inferior erat angelis: quia ipse
 xps rōne passibilis vite modico ab an-
 gelis minorat⁹ ē. vt dī Hebre. ij. c. Sed
 tñ qz xps fuit fil viator z comprehensor
 qñtz ad cognitionē diuinorū nō indige-
 bat ab angelis instrui. S3 mī dei n̄ erat
 in statu cōprehensor. iō de dīno pceptu
 per angelos instruēda erat. Et si adhuc
 obiciat qz beata virgo ex lumine gratie z
 fidei cognoscebat dei filium incarnādūz
 z credebat hoc fidelissime q̄ i vtero ma-
 tris fuerat scificata. Ideo n̄ videt qz tale
 mysterium debebat ei per angelūz reue-
 lari. Ego dico qz licet fidē de mediatore
 vgo habuerit añ annunciationē angeli:
 verūm ex humilitate cordis sui nunq̄
 cogitauit se ad tale mysteriūz subliman-
 dā. igit añ h̄ debuit pmoneri. ¶ Seda
 rō sumit ex pte angeli: vt oñderet se iu-
 uare humanā nāz z ei⁹ q̄rere salutē. sicut
 diabol⁹ impulerat ad pditionēz. z sic p̄-
 ma suggestio fuit a diabolo. sic annūcia-
 tio saluatoris fieret ab angelo. Et hanc
 rōnē posuit Beda in omelijs. Sp̄tū hu-
 mane restorationis pncipiū vt angelus
 a deo mitteret ad virginē p̄tū cōsecran-
 dā diuino: qz p̄ma perditionis hūane
 cā fuit. cū serpens a diabolo mitebatur
 ad mulierez spiritū superbie decipiendā.
 ¶ Tertia rō sumit ex pte virginis. P̄rio
 vt ex tali nūcio mens eius eleuaret i deū
 z sic ardenti caritate flāmesceret: vt p̄t⁹
 p amorē eū conciperet mente q̄ corpe.
 Et n̄ Augu. lib. de v̄ginitate ait. Beator
 erat Maria cōcipiendo fidē xpi. q̄ cō-
 cipiēdo carnē xpi. Et post subdit. Ma-
 terna p̄ximitas nihil Marie p̄fuisset ni-
 si felicius xpm corde q̄ carne gestasset.
 ¶ Secūdo. vt ei⁹ puritas oñderet. Ido
 Hiero. in sermōne de assumptione ad
 Paulūz z Eusto. ait. Bene angelus ad
 virginē mittit: qz semper est angelis co-
 gnata v̄ginitas. ¶ Tercio. vt eēt certior
 testis hūius sacri: quando sup hoc sacra-
 mentum erat instructa. Dicebatur ergo
 nuncius angelus Gabriel. Sed3 He-
 ronymū hoc nomē Gabriel potest mul-
 tipliciter interpretari. Primo. virt⁹ no-

stra deus. Secūdo fortitudo dei. Tercio
 confortauit me deus. Quarto confirma-
 tio dei. Dissus ē ergo angelus Gabri-
 el: quia virtute diuina concepit virgo: n̄
 humana. Secundo quia diuina fortitu-
 do magis videtur connexa fuisse in ista
 annunciatione q̄ in mundi creatione.
 Plus enim distat deus a qualibet crea-
 tura sua q̄ creatura a nihilo. Ideo dici-
 tur in. c. damnamus. extra de sum. trini.
 z si. catho. Inter creatorem z creaturas
 non potest tanta dissimilitudo notari qn̄
 inter eos sit maior dissimilitudo notāda.
 Plus ergo fuit facere hominem deum
 q̄ producere de nihilo mūdum. Tercio
 angelus confortauit virginem. Quarto
 per eius annunciationem confirmatum
 est cor virginis. ¶ Tertia consideratio
 dicit a quo. Dicit tex. euāgelij: a deo: S3
 pie mens humana dubitare pōt cur nō
 statim p̄pctū opatus est deus salutem
 humanā: z carnē nō assūpsit de virgine
 Ad quod assignari possunt tres ratiōes.
 Fm̄ Bon. i. iij. di. i. ar. ij. q. iij.

Prima pp peccati punitionē.

Seda pp morbi curationēz.

Tercia pp xpi honorationēz.

¶ Prima rō q̄rē tantū distulit incarna-
 ri filius dei dī ppter peccati punitionēz.
 Nam in hoc manifestat diuine vltionis
 seueritas: que tantos clamores z luctus
 hominū tanto tpe sustinuit anteq̄ vellet
 descendere. z ipse Adam cū posteritate
 sua tāto tpe expectauit in limbo exulās
 a paradiso: qz diuina iustitia nihil inul-
 tum relinquit. ¶ Secunda ratio est pro
 pter morbi curationēz. Nam peccatum
 quod homo commiserat ex superbia p̄-
 uenerat. Ideo per humilitatem liberan-
 dū erat: quod fieri debuit vt homo se in
 firmum agnosceret: z liberatore indige-
 re. Unde glo. super. iij. c. ad Gal. Ma-
 gno cōsilio factum est: vt post hominis
 casum nō illico dei filius mitteretur. Re-
 liquit eiz deus hominem prius in liber-
 tate arbitrij in lege naturali. vt sic vires
 nature sue cognosceret. vbi cū deficeret
 legē accepit: qua data inualuit morb⁹ nō

lege sed nature vitio: et ita cognita infirmitate clamaret ad medicum: et gratia quereret auxilium. hec ibi. Per totum itaque tempus illud quod ventre distulit cum multa humilitate sancti patres et amici eius aduentum ipsius per cibum multipliciter rogabant. Facta enim erat ipsis promissio de incarnatione filii dei: et in fide mediatoris vivebant. Quisnam non cogitet Adam et Eva post peccatum commissum ad penitentiam lamenta se convertisse: quoniam ecclesia sancta illos confitetur et ponit in numero electorum: quod esse non posset sine fide mediatoris. Ideo Augustinus in libro de correptione et gratia dicit. Illa fides sana est: qua credimus nullum hominem quoniam tuncumque parve etatis liberari a contagione mortis: et obligatione peccati: nisi per unum mediatorem dei et hominum Iesum Christum. Potes etiam rationabiliter credere quod patrum pater Adam: qui ita sapiens conditus fuerat post lamentum penitentiae et recognitionem salutis sue in Iesu nascituro de carne sua magna et mira reverentia deum coluit: et colendum generationi electorum mandavit ad Iesum in carne venturum. et pro salute nostra moriturum ardentissimo suspiravit affectu: et alios docuit suspirare. Lumen. Adam non gentis et triginta annis vixit sicut patet Genesim. Quanta putas documenta salutis de fide mediatoris dedit posteris: Quid ille vir iustus atque perfectus fecit quoniam inundante diluvio salutem se recepit in archa: Quid Abraham pater cui facta est de Christo repromissio: Quid Moyses legislator: Quid sancti patres ceteri omnes et prophete. Nempe hi omnes agnouerunt morbum suum. immo omnes hominum qui per Christum curari debebant. Quamquam dum viverent in hoc seculo erant illorum gemitus. o quanta suspiria. o quam vehementissima et ardentissima desideria post mortem corporis huius. cum illi tenebrosorum limbum inhabitarent: sperantes inde per Christum revocari ad lucem glorie per tota milia annorum. O quam devoti erant ipsorum clamores. Etenim dicebant. veni ad liberandum nos domine deus virtutum. Ostende faciem tuam et salvi erimus. Sed pudeat

ex hoc devota anima iam Christi morte redempta: et in suo sanguine lota non delectari et non quiescere in recepto munere. quod sancti patres ita volebant: ut nihil aliud viderent nec cupere nec velle: nisi solum sibi exhiberi dilectum Iesum dei miseratione promissum. Etenim Bernardus in sermone. ij. super Cantica. ait. Ardore desiderii patrum suspirantium Christi in carne presentiam frequentissime cogitans compungor: et confundor: in memet ipso: et vix contineo lachrymas: ita pudet torporis miserabilium temporum horum. Cui namque nisi tantum ingerat gaudium gratie huius exhibitio: quantum sanctis veteribus accenderit desiderium promissorum: hec ille. Patet itaque non inconuenienter fore factum: ut propter hominum humilitatem tardaret filius dei incarnationem suam. Tertia ratio quare tantum distulit incarnari filius dei est. propter Christi honorationem. Magna quippe dignitas et utilitas erat verbi incarnati: quam ut merito unusquisque cognosceret per longam personarum serie pueniens erat. Iohannes in glo. super. iij. c. ad Galatas. dicit. Quanto maiori iudex veniebat: tanto preconum series longior: precedere debebat. hec ibi. Debuerunt itaque precedere de illo incarnato verbo figure: prophetie et alia que in veteri testamento relatu digna sunt ut et in incarnationi excellentiaz oculus aspicere. Cum ergo omnia completa essent dei clementia humano generi subvenire non distulit: quinimo diffinito consilio angelorum aduocavit cui ambasiata virgini exponendaque imposuit dixitque pater. Hade ad virginem illam immaculatam puram et sanctam. quoniam illam in sponsam eligo. Subiunxit filius. Et ego eam in meam matrem eligo: de cuius purissimis sanguinibus passibilem carnem assumam. Proque ei vnice filius: ipsaque mihi dilectissima mater. Spiritus sanctus superaddidit. Et ego inhabitator ero suus gratissimus: et operatio mea virgo in eternum percipiet filium. Quis dubitabit sine errore mirabili stupendaque leticia exultasse celestes hierarchias et angelicos choros. quando videbant totum mundum ad penitentiam in brevi redemptum pro incerta

natione filij. Si ipsis gaudium est super
vno pctōe pñiam agente: Letabantur
ergo gaudebant et exultabāt bñdicentes
deū. In quā gaudiū suauissimū: que
p tot milia annorū in dñatione dereli-
cta fuerat humana natura laz assumitur
in vnione persone a filio dei: quare ange-
lus a dño mittitur ad suam sponsam cui
laz sublimia sacramēta referre deberet.
Quarta consideratio dicitur ad quē
locū: quia in ciuitate galilee: cui nomen
Maçareth. Pñis hic nomē loci ad de-
notandā certitudinē historie fm̄ Alco.
de lira. In sup̄ vt adimpleret prophetia
ysa. xi. que dicit. Egrediet̄ v̄ga de radice
Iesse: et flos de radice ei⁹ ascendet. Vbi
fm̄ veritatem hebraicā habet. Et Maça-
reus de radice eius ascendet. Iste locus
fuit conueniens vt in eo annūciaret̄ v̄gi-
ni dñū. ppositū: q: Maçareth interpreta-
tur flos. Et flos est triplex cōditio: que
virgini competit.

Prima pulchritudo.

Secunda redolentia.

Tertia fructuositas.

Pñis has cōditiones deuot⁹ Ber.
in sermone de assūp. d. Lōmendat flo-
res pulchritudo: suauis redolētia et spes
fruct⁹ gr̄a triplex. Prima ergo cōditio
dñi pulchritudo: q: flores sūt pulcherri-
mi. Sic et bñ v̄go in oib⁹ suis actionib⁹
ex pte corpis et ex pte mētis. Vñ Lāt. iiii.
dñi. Tota pulchra es amica mea: et macu-
la nō est in te. Sup̄ q v̄ba Ego. de scō
Alic. dicit. Pulchra in corpe. pulchra in
mēte: corpe vnica et mēte sincera. Se-
cūda cōditio floris ē redolētia et suauitas
odoris. Sic et bñ v̄go suauissimū redde-
bat suarū v̄tatū odorē. Ideo in persona
eius dñi. Ecc. xxiij. In plateis sicut cina-
momū et balsamū aromaticans odores
dedit: q̄si mirrha electa dedit suauitatem
odoris: fuit hic odor bñ virginis: exem-
plaris et immaculata vita. Vñ Ambro. li.
i. de v̄ginitate ait. Et virgula fumi ex aro-
matib⁹ mirrhe et thuris: quia mulier erat
repleta virtutum odoribus. manans ex
ea fragrabat suauissimus odor etiaz sp̄s

ritibus angelicis. Et Hiero. ad Pau.
et Eusto. in sermōe de assūp. Vere hor-
tus deliciarū beata virgo: in quo consita
sūt oīa florū genera et odoramenta virtu-
tum. Tertia cōditio floris est fructuo-
sitas. Sic et a virgine florentissima fru-
ctus ille dulcissimus exiit ihs benedic⁹
p cuius gustū omnes electi salui fiunt.
Iō Ecc. xxiij. dicit. Ego mater pulchre
dilectionis timoris et magnitudinis et sc̄i-
tate sp̄s. In me omnis gratia vite et verita-
tis in me omnis spes vite et virtutis. Tran-
site ad me omnes qui concupiscitis me:
et a generationibus meis adimplemini.
Spiritus enī me⁹ sup̄ mel dulcis: et he-
reditas mea super mel et fauē. Ipsa v̄go
flos est campi: de qua ortus est p̄ciosum
v̄lū cōuallius p cuius partū mutat na-
tura p̄thoplastorū. quo deletur et culpa
fm̄ Aug. in fm̄ōe de nativitate v̄ginis.
Quinta consideratio dñi: ad quā p-
sonam: q: ad virginem desponsatā viro
cui nomē erat Ioseph. de domo Dauid
et nomē v̄ginis Maria. In quibus ver-
bistres hui⁹ sponse pditiones noiant.

Prima dñi virginitas.

Secunda dñi societas.

Tertia dñi nobilitas.

Prima pditio sponse ad quā angel⁹
mittitur dic̄ illi virginitas. Erat enim illa
puella: que in dei matres eligebat virgo
purissima. Congruebat enī sic esse ppter
tria. fm̄ Tho. parte. iij. q. xxvj. artic. i. c.
Primo propter dignitatem patris
seruandā. Cū enī xps sit verus de⁹ non
fuit cōueniens vt aliū patres haberet q̄
deū: ne dignitas transferretur ad aliū.
Secūdo pp puritatem filij. Mā fili⁹ ē ver-
bū. Verbū aut̄ absq̄ oī corruptione cor-
dis p̄cipit. Quia ergo caro xpi sic fuit v̄-
gine assūpta vt cēt caro v̄bi dei: conue-
niens fuit: vt etiaz ipse sine corruptione
matris p̄cipere. Tercio fuit conueni-
ens propter incarnationis finē. Mā ad
hoc facta fuit incarnatio: vt hoies tran-
ferrentur in filios dei. Unde Joannis. i.
dicitur. Dedit eis potestatem filios dei
fieri his qui credunt in nomine eius:

qui non ex sanguinibus neq; ex volun-
tate carnis: neq; ex volūtate viri: sed ex
deo nati sūt: Per carnē f3 Mico. de lira
itelligit hec mlier Gen. ij. Os ex ossib⁹
meis: et caro de carne mea: q; semia pa-
rū picipat de rōne respectu viri. Filij er-
go dei n̄ debebāt generari et nasci volū-
tate carnis et viri. i. cognitione maris et se-
mine. Ob quā cāz xp̄s de v̄gine nasci de-
bebat. Iō Aug. i. li. d. v̄ginitate ait. Opte-
bat caput n̄m i signi miraculo f3 corp⁹
nasci de v̄gine: vt significaret sua mēbra
f3m sp̄m de v̄gine nascitura hec Tho.
iij. pte. q. xliij. ¶ Scda p̄ntio p̄sone ad
quā angelus mittit dicit societas: q; vir-
go hec sanctissima erat desponsata viro.
Quod triplici ratione conuenienter sa-
ctum eē cognoscimus. ¶ Prima rō su-
mitur ex parte xp̄i. vt. s. genealogia eius
consuetō mō texeret p virū. vt Ambro.
dicit sup Luc. ij. vt partus eius dyabo-
lo celaretur f3m Hieroni. et Criso. super
Math. iij. vt puer natus a Ioseph nu-
triretur. Ande et pater eius dictus est: q; nutrius
eius fuit. ¶ Secūda rō sumit
ex parte m̄ris. vt. s. liberaret ab infamia:
et ne tanq; adultera lapidaret: et adiuto-
rium haberet a Ioseph sanctissimo: vt
dicit Hiero. et Ambro. ¶ Tertia rō su-
mit ex pte n̄ri. Et p̄ma est vt certius te-
stimonij haberem⁹ ex xp̄o: q; de v̄gine
fuit nat⁹. Ande dicit Ambro. sup Luc.
Occupatio: testis pudoris maritus ad-
hibetur: qui posset delere iniurias: et vin-
dicare obprobrium si non agnosceret sa-
cramentū. Secūda fuit. quia cum ipsa
desponsata esset et virgo: in p̄sone ipsius
simul virginitas et matrimonium hono-
raretur. contra hereticos alteri istorum
detrahentes. ¶ Tertia conditio sponse
ad quam angelus mittit dicit nobilitas.
Propter hoc subiūgit: d. domo David
Ad ostendendū q; xp̄s descendit de do-
mo et semine David: sicut fuerat per pro-
phetas predictū. Licet enī Ioseph non
fuerit pater saluatoris. tamē v̄go Ma-
ria: de qua xp̄us carnē assumpsit: fuit de
eadem tribu cuius Ioseph. Ad pbatur p

hoc: quia mulieres in h̄fūitate p̄fna suc-
cedentes: non poterant contrahere ma-
trimonium nisi cum viris de eadē tribu
ne fieret cōfusio sortū. vt habet Nume-
ri. xxxvj. c. Beata at v̄go fuit vnica. Ioa-
chim patri suo: succedens ei in heredita-
te. Ex quo sequitur q; ipsa et Ioseph sue-
runt ex eadē tribu. s. David. Ex q; aper-
te monstratur nobilitas v̄ginis. Egdes
Math. i. ponit ter quaterue generatio-
nes ab Abrahā vsq; ad xp̄m: in quibus
describit q; beata v̄go fuit nata ex. xliij. pa-
triarchis. et. xliij. ducib⁹. et. xliij. regib⁹ f3m
q; dicit Mico. de lira. Et vt dicunt qdam
hoc factum fuit vt que nobilissima erat
virtute et gratia: nobilis esset et progenie.
Ista fuit illa benedicta virgo ad quā ce-
lestis nūcius e celo mittebatur a deo. ¶
¶ Iocundum nouuz sentiet in breui aia
tua virgo benedicta. ¶ ¶ Mirabile gra-
tiam consequeris o puella sanctissima: q;
tantum apud deum meruisti vt te solam
eligeret: de qua pro salute mūdi assume-
ret humanam carnem: festinat itaq; an-
gelus. et tota angelica natura letate fide-
lissimus nuncius ad virginem properat.

Secundū mysteriū cōtemplādū
dicit annūciatio. Et de hoc sub-
ditur ingressus angelus ad eaz
dixit. Ave gratia plena dñs tecum: bene-
dicta tu in mulierib⁹. Que cum audisset
turbata ē in sermone eius et cogitabat q;
lis esset ista salutatio. Et ait angel⁹ ei. Ne
timeas Maria: inuenisti enim gratiam
apud deum. Ecce concipies in vtero et
paries filiū: et vocabis nomē eius ism.
Dicerit magnus: et filius altissimi voca-
bitur. Et dabit illi dñs de⁹ sedem David
patris sui: et regnabit in domo Iacob in
eternū: et regnū eius nō erit finis etc. In
quibus verbis qnq; cōsiderationes per
ordinē sunt declarande.
Prima dicitur apparitionis.
Scda d̄ occupationis.
Tertia d̄ salutationis
Quarta d̄ cognitionis.
Quinta d̄ p̄solationis.

Prima cōsideratio dī apparitionis quia dicitur. ingressus angelus. Circa qd querunt doctores. An angelus ille apparere debuerit virgini visione corporali. Et rñdet q sic. f3 q Criso. ait. sup. Math. Et h' pgruū fuisse mōstrat triplici rōne.

Primo propter similitudinem.

Secundo propter magnitudinem.

Tertio propter certitudinem.

Prima rō fuit. ppter similitudinem.

Quia id qd annūciabat erat incarnatio dei inuisibilis. Unde cōueniēs fuit ut ad hui' rei declarationem visibilis creature formam assumeret: in qua visibiliter appareret. cum etiaz oēs apparitiōes veteris testi: ad hāc ordinent: q filius dei apparuit i carne. **S**ecūda rō fuit. ppter magnitudinē. Quia hoc congruum fuit dignitati matris dei: que nō solū in mente: sed etiaz in corpore vētre erat dei filius receptura. Et iō nō solū mens eius: sed etiā sensus corporis erat angelica visio refouendi. **S**z obijci pōt q magis videret pūtere ad dignitatem virginis: si angelus ei apparuisset visioe intellectuali tantum. Nam ut inqt Augu. xii. super

Bene. dignior est intellectualis visio q corporalis. et precipue ipi angelo magis conueniens. Nam visione intellectuali videtur angelus in sua substantia. Visio aut corporali vī in assumpta figura corporis. Sed sicut ad annunciandū cōceptum diuinū decebat ventre sumū nuncium: ita videt q etiā decuerit esse sumū gen' visiois: ergo videt q angelus debuerit apparere visione intellectuali. Ad hoc rñdet bñs Tho. iij. pte. q. xxx. q intellectualis visio ē potior q imaginaria vel corporalis: si sit sola. Sz Augu. dicit q est excellentior: pphetia que h3 intellectuale et imaginariam visiones: q illa que habet alteraz trñ. Bñ igit virgo nō solū percepit visionē corporale i angeli apparitione: sed etiaz intellectualem illuminationes. Unde appatio nobilior fuit fuisset tamē nobilio: si ipm angeluz in intellectuāli visione in sua substantia vidisset: sed hoc non parū status viatoris: vi

angelum per essentiam videat. **T**ertia ratio fuit propter certitudinem. Conueniebat in hoc certitudini eius q annūciabatur ea que imaginamur. Propter ista Augustinus in quodam sermone q legitur in festo annunciationis sic intro ducit loquentem beatam virginem. Audite fratres: audite Mariam nobiscum loquentem: carne absentem: spiritu presentem: verecundia virginis vultum auertentem a colloquutione et indicantem: quomodo impgnata sit a creatore. Et inqt Maria in domo mea puella iudea David regis stirpe generata. Adulta facta sum et desponsata. Desponsata sum iungi. et placui alteri: non interueniente adulterio: sed interueniente spiritu sancto. Desponsata sum homini iudeo et placui altissimo deo. Desponsauit me vir iudeus: et adamauit me xpūs deus. Ignorauit Ioseph sponsus meus: q me adamasset deus meus: et putauit q s adulterio impregnatus esset venter me. Mā ignorante Ioseph sponso meo: venit ad me quidam paraniphus xpi: non patriarcha primus aut propheta egregius: sed Gabriel archangelus: facie rutilans veste coruscans: gressu mirabilis: qui visitauit: salutauit: et grauidauit me. hec ille. **S**ecunda consideratio dicit occupationis. Propter quod subdit. Ad eam. Sed quid facientē? Ad qd occupatam? Quidue agentez exercitij: Nam ut doc. dicunt. Ingressus est ad eam.

Primo orantem.

Secundo suspirantem.

Tertio lachrymantem.

Primo est ingressus angelus ad eā orantē: q illa hora orationi ardentissime inuigilabat. Unde Ber. sup. missus est inquit. Quo ingressus? In secreto cubiculo: vbi clauso super se hostio orabat patrem in abscondito. Si enim conceptio pcurforis fuit denunciata patri p occupationem in sacrificio multo pabili' est q conceptio saluatoris fuerit denunciata virgini in oratione et deuotione actualiter exerciti. **S**ecundo ingressus ē ad eā suspiran-

tem. Nam totus impetus sanctificatio-
nis prime impellebat mentē huius sacra-
tissime virginis ad desiderium incarnatio-
nis filij dei et salutis omnium electorum. Et
omnes virtutes mentis sue in id quod
postea in ea factum fuit toto conatu prece
debant. Nec enim fuit felix clausula to-
tius expectationis et desiderij et postula-
tionis aduentus boni iesu: in qua omnia
desideria sanctorum patrum precedentium consue-
mari et terminari videtur. Propter quod oio
est inexpressibile nobis illud seruidum de-
siderium: et orationis virtuose suspirium
quod suspirabat ad deum: ut filius suus mittere
dignaretur ad nostram assumendam naturam
Non credas autem quod ad ipsum recipiendum
in carne sua reputaret se dignum: quia gratia
sanctificationis: que eam omni virtute reple-
uit: sic a principio ipsam mentem virginis
in omnium virtutum radice. scilicet humilitate
inabysso profundo: quod sicut nulla post
filius creatura tantum ascendit in digni-
tate gratie: sic nulla creatura eam transce-
dit in humilitatis perfectissime recogni-
tione. Nec alicui pure creature datum est
in via tantum gustare nihilum esse nec
tantum se annihilare sub volito maiestatis
diuine. Propter quod non mirum si oio talis
humilitatis non solum penetrabat nubes:
sed etiam omnes angelicas cohortes: et
continue sistebat ante acceptabilissimum con-
sistorium sanctissime trinitatis. In ipsa ergo
hora annunciationis cum suspirijs multis
filius dei: ut ad incarnandum veniret: de-
precabatur. Tercio ingressus est angelus
ad eam lachrymantem per deuotionem. pre-
dulcedine quam concipiebat cum cogita-
bat deum hominibus adeo fore propitium
quod pro eis carnem assumeret. Lachryman-
tem insuper pre compassione totius humani
generis sauciati et vulnerati et captiuati
sub iugo tenebrarum. Si vidisses virginem
paulo ante aduentum angeli in hac
oratione feruida: forte et cor tuum molli-
res dulcedine deuotionis. Erat quidem
ipsa virgo in hac oratione plus solito fer-
uentissima mentali elevationi intentissi-
ma et diligentissima ad perscrutanda de-

uote mysteria incarnationis. Tunc hu-
militer corde deuoto plangentibus oculis
et vultu ad celestia eleuato dicebat ad de-
um. O clementissime domine deus rex regum
qui bonitate tua mundum creasti de nihilo.
et post angelos homines ad tuam imaginem for-
matum dominum constituisti creaturam ut tibi
seruaret: ut te diligeret: tibi que in omnibus
obtemperet. Misere ei iam peccato propter
peccatum: misere bonitate tua: misere
clementia et charitate tua. Aperit celos et
descende. Nam tot annorum milia percur-
rerunt. ex quo sancti patres et prophete
patriarche et amici tui in tenebris habi-
tant expectantes lumen tuum. Aeni obse-
cro per benignissime veni et ne respicias
peccata hominum. Descende de celis verus deus
verum lumen: gaudium: solatium: dulcedo et
consolatio afflictorum. Si oculis proprijs
tam grande mysterium aspicere. Quam
letarum cum deum in carne viderem. Quan-
tum sancti patres gaudium susceperunt.
Rumpe moras creator optime: et veni
ad liberandum nos. In huiusmodi medi-
tationibus occupata angelum lumine re-
fulgentem conspexit. O Maria quid expe-
ctas: Quid queris: Quid ploras: Ecce
iam in breui perficitur in te quod dictum
est a domino: Ecce angelus ad te venit
nunciare salutem mundi. Tercia con-
sideratio dicitur salutationis. Et de hoc
subdit. Dixit. scilicet angelus ad eam. Ave gra-
tula plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus
In qua salutatione triplex virginis excel-
lentia notatur.

Prima de nature.

Secunda gratie.

Tercia glorie.

Prima excellentia virginis que in hac
salutatione notat dicitur nature. Quod quidem
triplici modo demonstrat. Primo modo
Ave. id est sine ve. hoc est triplici ve. cui sub-
iacet totum semine genus. scilicet ve pudoris
laboris et doloris. Ipsa antequam fuit sine ve
pudoris in conceptione. Sine ve labo-
ris in gestatione. Sine ve doloris in par-
titione. Nam teste Veri. fuit sine cor-
ruptione secunda: sine grauatione gra-

uida: sine dolore puerpera. Ratio autem quare fuit sine ve pudoris est: quia eius conceptus fuit sine corruptione non humano semine: sed mystico spiramine. Soli enim principi porta illa seruata est: quam non violauit egrediens sic mystice ponitur Ezech. xliiij. **H**ac triplici maledictione nulla mulier immunis natura fuit: nisi sola virgo benedicta. **A**n Lue. Ben. iij. dictum est. **M**ultiplicabo erumnas tuas et conceptus tuos: paries in dolore filios tuos. **S**ecundo in virgine per aue excellentia nature demonstrat: quia ab alio triplici ve immunitis fuit. scilicet concupiscentie culpe et pene. De quo Apoc. viij. Aquila clamabat Ele ve ve habitantibus in terra. Fuit ergo beata virgo sine primo ve etiam concupiscentie peccati originalis: quia sine eo concepta est. Cant. iij. Totapulchra es amica mea et macula non est in te. **N**ut in ea ois fuit extincta per spiritus sancti sanctificationem. **A**n ps. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. i. beatam virginem in qua nouem mensibus habitauit. **S**ecundo fuit sine ve culpe et venialis et mortalis. Unde Augu. in lib. de natura et gratia. Cum de culpa agit nulla de matre domini volo fieri questione. **T**ertio fuit sine ve pene: que. scilicet est se paratione aie a corpe: que est incineratio et corporis dissolutio. **N**az sicut dominus non dedit sanctus suum videre corruptionem et christum. sic nec sancta sua de qua natus est sanctus: sed corpe et aia in celum assumpta est. **T**ertio insuper modo per aue: virginis nature excellentia demonstrat: quia fuit sine alio triplici ve. de quo. i. Joh. c. ij. dicitur. **D**e quo est in mundo et c. **A**uaritiam namque conclusit per paupertatem: luxuriam per virginatatem. diabolus vero. scilicet superbia per humilitatem: quia has virtutes in se perfectissime habuit. **S**ecunda excellentia virginis que in hac salutatione declaratur dicitur gratie. Et de hac subditur: Gratia plena. Et vere plena: quia ut Hieronymus inquit ad Pau. et Eusto. **L**eteris per preces prestat. **M**arie vero tota se infudit gratie plenitudo. Quisnam explicet etiam

multis sermonibus gratiam virginis benedicte? **O** armarium spiritus sancti. o archa domini. o virgo gloriosa. quid maius dici potest matre dei: quod tale: quidue equale? **T**ertia excellens deus glorie cum subditur: Dominus tecum. **D**eus enim est pater deus filius: deus spiritus sanctus. **T**ecum deus pater: quia tu es sponsa patris. **T**ecum deus minus filius: quia tu es mater filii. **T**ecum deus spiritus sanctus: quia camera spiritus sancti comprobatur. Et tamen non tres domini incarnati in te: sed unus est deus. scilicet filius incarnatus: quia verbum caro factum est. **I**deo benedicta tu in mulieribus. i. a mulieribus: vel super omnes mulieres que benedicuntur in te: sicut mater in filio. **N**am sicut Augu. dicit in sermone de natiuitate virginis. **A**lucitrix peccati **E**ua auetrix meriti. **M**aria. **E**ua occidendo obfuit. **M**aria viuificando profuit. **P**er cussit illa: sanauit ista. **B**ec ille. **O** quam benedicta. **I**deo benedicenda est virgo ista dignissima benedictionibus replens huius manu genitricis. **Q**uarta consideratio dicit cognitionis. Et de hac adiungitur. **Q**ue cum audisset turbata est in sermone eius et cogitauit qualis esset ista saluatio. **I**n quibus verbis triplex actus honestissimus virginis gloriose denotatur.

Primus de auditionis.

Secundus turbationis.

Tertius cogitationis.

Primus actus ad quem virgo dignissima commota est fuit auditionis: quia attentissime audiuit nuntium summi dei. dulcissime illam saluantem ac magnificatione benedicentem. **Q**uid audis o virgo piissima? **Q**uid refert ab angelo? **Q**uid contra tuum facit cum sentis angelicam vocem? **S**ecundus actus fuit turbationis: **Q**uia turbata est non turbatione incredulitatis: sicut zacharias. sed turbatione admirationis. sicut Nicola. de lira dicit. **N**am beata virgo solita erat videre angelos. et ideo de apparitione angeli non fuit mirata. i. turbata: sed de salutatione insolita: quia nihil mirabilius est vere humili quam sua exaltatio. Et ideo cum beata

virgo esset humilima: audiens salutatio-
nem tante excellentie: turbata est in ser-
mone: nō in apparitione. ¶ Terti^o act^o
virginis benedicta fuit cogitationis. Mā
vultu verecundo cepit cogitare mysteri-
um prudentissime ponderare. ¶ Quin-
ta consideratio dicitur confortationis. S
qua subinfertur: Et ait angelus ei. Me ti-
meas maria: inuenisti enim gratiaz apd
deum. Ecce concipies in utero et paries
filium et vocabis nomen eius ih̄m. Dic
erit magnus. et filius altissimi vocabitur
Et dabit illi dominus deus sedes David
patris eius. et regnabit in domo Jacob
in eternuz et regni eius nō erit finis. In
quibus verbis triplex nouum angel^o nū-
ciauit.

Primū dī conceptionis.

Secundū dī nominationis.

Tertiū dī magnificationis.

¶ Primū nouū fuit conceptionis. S
Maria iquit angelus noli timere de sa-
lutatione. s. insolita. Inuenisti enim gra-
tiam apud deū: nō solū p te sed pro toto
humano genere. Ecce concipies i utero
et paries filium. ¶ Secundū nouū fuit
nominationis. Et vocabis iquit nomen
eius iesum. fm̄ Mico. de lira nō dicitur
impones: qz hoc nomen nō fuit imposi-
tū a Maria vel ab angelo: sed a deo pa-
tre fm̄ qz fuerat predictū ab ysa. ppheta
lxij. c. Vocabis tibi nomē nouū. quod os
dñi nōiauit. Sed istd nomē fuit diuulga-
tum per angeluz ipsi Marię et Joseph:
et per eos alijs. Nomē etiā impositū est
fm̄ proprietatem futuram: quia sal^o hu-
mani generis erat futura per christum
Ihs enim salus interpretat fm̄ Hiero.
¶ Tertiū nouum fuit magnificationis.
quādo dixit: hic erit magnus. Semper
enim fuit magnus deus: sed futur^o erat
magnus homo et magna ppheta: sicut
Luce. vij. c. dicit. Propheeta magn^o sur-
rexit in nobis. Et filius altissimi vocabit^{ur}
i. ipsius dei: qui solus est altissim^o. Hō-
mo eim altus est inter creaturas corpo-
rales: sed angelus altior: de^o autē altissi-
mus. Ista eim filiaio fm̄ Mico. de lira

accipitur hic p naturā. In omnib^{us} autē
alijs quantūcūqz sanctis est tantū filia-
tio dei per adoptionē. Et dabit illi dñs
deus sedē David patris eius. Sed con-
trariū patet p hoc qd dicit Hier. xxii. S
Ieconia rege Iuda. Scribe istuz viruz
sterilem. Nec erit de semine ei^o qz sedeat
sup tronum David. Beata autem virgo
Maria de qua nat^{us} ē ih̄s descendit de
Ieconia. vt patet Math. i. quia ponitur
in xpi genealogia. ergo et. Ad quod di-
cendum f3 Mico. de lira. qz hieremias
loquit de regno temporali ipsius David
in quo nullus postea regnauit de semine
Ieconie. Et aliqui alij qui suscepērūt re-
gis nomen in iudea ante Herodez asca-
lonitam. nō fuerunt de tribu regia: s3 de
tribu sacerdotali. Xps etiam qui descen-
dit de Ieconia fm̄ carnē p vginē Ma-
riam nō sedit sup tronū David: loquen-
do de tpali regno imo istud negauit co-
rā Pilato dicēs Jo. xvij. Regnū meū
non est de hoc mūdo. Amen potestātē
accepit p^o resurrectionē etiā in q̄stuz ho-
mo sup omnez creaturā. fm̄ qz ipse dicit
Math. xxvij. Data ē mihi ois potestas
in celo et in terra. Nam in q̄stū deus nō
accepit aliquā potestātē de nouo siue in
tempore. Angelus autē hic loquitur de
regno spiritali et celesti: quod figuratū
fuit per regnū David temporale: sicut
et celestis hierusalē p tpalē. An et subdit.
Et regnabit in domo Jacob in eternuz
s. super electos. De domo etiā Abrahā. et
Isaac aliq fuerūt reprobati: sicut Isma-
el. et Esau. De domo autem Jacob oēs
eius filij a sanctis doctoribus inter elec-
tos sunt computati: quia et si aliqui pec-
cauerunt egerunt postea penitentia3. hec
Mico. de lira. Et regni eius non erit fi-
nis: quia xps non solum in q̄stuz de^o: s3
etiā in q̄stuz homo regnabit in eternū
super omnes: etiam sup āgelos. Quid ē
hoc o virgo regia quod tibi angel^o loq̄t?
Here nouū: qd alij tot annis expectaue-
runt sancti p̄es et electi dei sentire. Quō
in his verbis imutat cor tuum o virgo?
Audi obsecro anima mea: quia celestis

nuncius ex parte dei virgini declarat salutem mundi per sui filij conceptionem futuram. Quid fecisti o puella? Quid fecisti ut deum inclinaret ad tuum sancti amorem? Ecce angelus ex parte summe trinitatis tibi reuelat te in matrem illius assumendam: quem paulo ante ut descenderet deuotissima rogabas. Satisfactus est tam petitioni tue. Vgo sacratissima en saluato: mundi tuus ad habitandum requirit utrumque virginalem. Fecit ille quod postulabas fac. et tu etiam quod ipse querit. Querit te in matrem. Querit de te carne accipere. Sed non sine causa rem tam grandem adhuc ponderas virgo pia. Idcirco ad tertium mysterium procedamus.

Tertium mysterium contemplandum de conceptione. Pro quo addit in euangelio. Dixit autem Maria ad angelum. Quomodo fiet istud: quoniam virum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus supueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Idque et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et ecce Elisabeth cognata tua: et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensio est sextus illi qui vocatur sterilis. quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem Maria. Ecce ancilla domini: fiat mihi secundum verbum tuum. In quibus verbis. v. considerationes erunt notande.

Prima de virginitatis amplexio.

Secunda de spiritus sancti cooperatio.

Tertia de exempli admiratio.

Quarta de humilis responsio.

Quinta de verbi dei incarnatio.

Prima consideratio dicit virginitatis amplexio. Maria siquidem deuotione gloriosa virgo amplexabatur virginitatis decorum. Quod probari potest tripliciter.

Primo ex suo proposito.

Secundo ex suo voto.

Tertio ex sua confirmatione.

Primo in qua patet ex suo proposito dicit magister sen. in. iij. di. xxx. et confirmatur per Augustinum. xxvij. q. ij. c. bta Maria Beata Maria proposuit se obseruaturam votum virginittatis in corde: sed ipsum

virginitatis votum non expressit in ore. Subiecit se diuine dispositioni dum proposuit se obseruaturam virginittatem: nisi deus aliter ei reuelaret. Nec sic faciendo fecit contra legem Deuter. vij. Non erit apud te sterilis vtriusque sexus. quia ipsa in hac vice non simpliciter virginittatem vouit: sed sub conditione si deo placuerit. Secundo. per ex suo voto. Nam accepto sponso Ioseph sanctissimo: et cognoscens domini voluntatem simul cum viro verbis expressis virginittatem vouit: sicut patet in predicto. c. beata Maria. Et id confirmat per Augustinum. in li. de virginittate: qui ait Annuncianti angelo Maria respondet. Quomodo fiet istud: quoniam virum non cognosco? Quod profecto non diceret: nisi virginittatem deo ante vouisset. Tertio patet ex sua confirmatione: quando angelo dicebat. Quoniam virum non cognosco. id est non cognoscere propono. Diligebat itaque virginittatem virgo: et modum diligenter interrogabat de suo conceptu. Secunda consideratio dicit spiritus sancti cooperatio. Nam ut audiuit angelus responsum virginis: letus retulit ei. Spiritus sanctus. etc. In qua relatione tria virgini promisit.

Primo spiritus sancti supuentionem.

Secundo filij humanationem.

Tertio eiusdem filij sanctificationem.

Primo promisit virgini spiritus sancti supuentionem: quoniam dixit. Spiritus sanctus supueniet in te. Id est. non concipies humano modo sed diuino: quia non virtute seminis virilis: sed virtute spiritus sancti. Et bene dixit. supueniet in te: quia prius venerat super virginem adhuc in utero matris expectantem: ipsam a peccato originali preseruando. Vel secundum alios purgando. Sed in conceptione. filij dei supuenit spiritus sanctus. id est. iterum venit ad confirmandum et conferendum maiorem gratie plenitudinem. qui non solum sanctificauit matrem. sed etiam ventrem. Nec propter hoc dicendum est christum esse filium spiritus sancti duplici ratione secundum Bonaventuram. in. iij. di. iij. Primo propter vitandum errorem circa genera-

tionē tpalē. Quia cū fm illā dicat xpus
conceptus de v̄gine ⁊ spū scō: si diceret
spūs scūs ei⁹ p̄r: sic virgo eius mater iā
videret xpus ex hoc natus ex Maria ⁊
spūtu sancto: sicut nascit proles ex mu-
liere ⁊ viro. Et quidē hoc falsus est: quia
p̄les partē accipit a patre. ⁊ partē accipit
a matre. in qua assimilatur patri ⁊ matri
in eadē natura ⁊ forma. Et hoc non est
rep̄ire in xpo q̄tū ad eius conceptionē
imo soli matri assimilatur in natura as-
sumptā. Iō non debet admitti xps eē fi-
lium spiritus sancti: sed solus virginis
m̄ris ad manifestandā ⁊ p̄firmādā veri-
tatē ⁊ p̄prietatē temporalis generationis.
¶ Secunda ratio sumit ⁊ pte generatio-
nis eterne. ne. s. confusio fiat eternarum
relationū ⁊ p̄prietatū: Unde cū p̄p̄ius
sit persone p̄ris generare respectu p̄sone
filij. Nullatenus admittit xpm esse filiū
spūs scī. in quo nō est alia p̄sone. vel hy-
postasis q̄ illa quas ab eterno pater ge-
nuit. ¶ Secūdo angelus. p̄misit v̄gini
filij humanationē cū dixit. Et virtus al-
tissimi obumbrabit tibi. i. dei filius: qui
est dei patris ⁊ sapientia ⁊ virtus. vt d̄r
1. Cor. i. Obumbrabit tibi: q̄a sub ymbra
carnis latebit v̄tus diuinitatē. ¶ Tertio
p̄misit ei filij sanctificationem. d. Iō q̄s
⁊ q̄s nascet ex te scūm vocabit filius dei
Scdm̄ Mico. de lura. dicit sanctus abso-
lute absq̄ determinatione. q̄a si dixisset
sanctus deus. vel sanctus homo: vel ali-
quid cōsimile: nō exp̄sisset scitātē ei⁹ cō-
plete. q̄a in eo est sanctitas diuina ⁊ hu-
mana. ⁊ quicqd̄ sanctitatis potest cogi-
tari in quacūq̄ creatura: eminētius est
in xpo. Ideo dicit sanctū absq̄ determi-
nationē. Et vocabit inquit fili⁹ dei. Ecce
vera virgo responsum: ⁊ expedias nun-
cium. Expectat enim adhuc cum mode-
stia ⁊ audit attente. Non interrūpit v̄ba
āgeli: s̄ illa suscipit cū multa reuerētia.
¶ Tertia cōsideratio d̄r exēpli admira-
tio. Angelus enī vt v̄ginē clari⁹ informa-
ret exēpli sibi p̄posuit. Quod fuit effica-
cissimū triplici ratione.
¶ Primo ratione claritatis.

Secundo ratione fecunditatis.

Tertio ratione possibilitatis.

¶ Primo fuit exemplū illud efficacissi-
mū rōne claritatis: quia nō erat obscur⁹
nō de p̄sone icognita: nec extranea seu
peregrina: s̄ de persona notissima ⁊ cō-
iuncta. Ecce inquit Elisabeth cognata
tua. ¶ Secundo fuit efficacissimū rōne
fecunditatis. Virū quippe videt si ste-
rilis concipiat: sed multo maius si con-
cipiat in senectute. Propterea dixit āge-
lus. Ipsa concepit filiū in senectute sua.
Et hic mensis est sexus illi. i. mensi in q̄
ipsa concepit: que vocat sterilis: Quia
eius sterilitas sic erat nota: vt vocaretur
sterilis. ¶ Tertio fuit efficacissimū rōne
possibilitatē. Cū enī mai⁹ sit v̄ginē p̄cipe
q̄ sterilē: iō angelus inducit rōis effica-
ciam ex dei omnipotentia: quia non erit
impossibile apud deum omne verbum.
qui dixit ⁊ facta sunt. ¶ Quarta conside-
ratio fuit humilis r̄nsio. Dixit autē Ma-
ria ad angelū. Ecce ācilla dñi fiat mihi
fm v̄bū tuū. Que r̄nsio fuit gratissima.
¶ Primo deo.

Secundo angelis.

Tertio hominibus.

¶ Primo fuit hec r̄nsio gratissima dō
qui ad suū vterū descendere statim dignat⁹
est. Et quē celi ⁊ terra capere nō poterāt
verbis istis Maria clausit in suo v̄tre
d̄ incogitabilis virtus Marie v̄ginis
o ineffabilis clementia creatoris o icō-
prehensibilis altitudo mysteriorum dei
Una mulier hebreica fecit inuasionem in
domo regis eterni. Una puella vt sic di-
cā diuinā sapiam circūuenit: vt p̄pterea
de ea cōquerit de⁹. d. Lāq. iij. Vulnera-
sti. cor meū soror mea sponsa: vulnerasti
cor meū in vno crine colli tui ⁊ in vno
oculo tuorum. Ubi. glo. Pro amore
tuo carnē assūpsi: ⁊ vulnerib⁹ p̄mis in
cruce vulnerasti cor meū. Mā primoge-
nita filij sui fuit plusq̄ p̄ ea redimēda in
mūdū vēt q̄. p̄ oī alia creatura. Ex vir-
ginis ergo carnē de⁹ sūmā altitudinem
vestiuit humilitate. sūmā delicias vesti-
uit penalitatem. sūmā opulentiam vesti-

uit paup̄tate: sūmā lucē vestiuit tenebris
 summuū honorē vestiuit opprobrijs: sū-
 mum amabile vestiuit flagellis. Quid
 plura? Hodie virgo sacratissima. d. Cō-
 gratulamini mihi omnes qui diligitis
 dñm. q̄ cū esset paruula placui altissimo
 placuit certe: quia dixit. Ecce ancilla dñi
 Nō dixit ecce regia: ecce m̄f: s; ecce an-
 cilla. O humillima v̄ginis oblatio: qua
 se in ancillā dei totam obsequiosa redde-
 bat. T Sed o fuit h̄ rñsio gratissima an-
 gelis q̄ v̄ginē cōsēti expectabāt. Quis
 nā explicet quāto gaudio sint repleti: cū
 tā virginē audiebāt. d. Ecce ancilla dñi.
 Relebant quidē iocūdabant et exultabāt
 T Tertio fuit hec responsio gratissima
 hominibus: quibus per Mariā salus
 mittebat a domino. O Adam. O Eva
 parentes generis humani. O Abraham
 o Isaac. o Jacob. o Isaiā. o Hieremias:
 o sancti patriarche et pph̄e. Dicite mihi
 queso dicite cum virgo locuta est verba
 salutis nostre. sensistis ne aliquid aut au-
 diuistis? Puto enī q̄ angeli ad vos de-
 scendētes voce amena dixerūt Gaude-
 te patres sancti: q̄ hodie puella vna illa
 quā in pph̄etis et figuris pronuncia-
 stis a domino requisita responsum prebuit.
 Ecce ancilla domini. et tam incarnatus
 est in ea verbū diuinū. Puto etiā chri-
 stis insolite radijs eis apparuisse. nunc
 se retrahendo: nūc se reddendo. O q̄lis
 fuit et q̄ magna iubilatio tūc illorū qui
 sedebant in tenebris et vmbra mortis.
 Quinta consideratio dñi verbi diuini
 incarnatio. Sedz enī Joh. Dama. post
 virginē cōsensum facta sūt tria simul
 et semel. Prīmū corp̄ xpi organizatio.
 Scdm̄ aīe ipsius xpi creatio. Tertium
 corp̄is et aīe xpi cū dinitate vnio. T Al-
 lumpsit enim verbum totum hominē
 et non prius corpus q̄ aīaz: sed simul vt
 docet magister in tertio. dist. iiii. Ex qua
 vnione de⁹ homo fact⁹ est in vtero vir-
 ginis. et virgo facta mater dei. qd̄ dicere
 stupeo. certe nec dicere valeo aut exp̄me-
 re rē tam grandē. Quid factū est in te o
 virgo gl̄iosa cum sensisti tuuz vterum

tali filio decoratum? O quanta fuit tunc
 omniū tuorū sensuū interiorū et exteriorū
 mutatio. Illū certe habebas qui in celis
 cum patre regnabat. Illum tenebas qui
 simul cū patre spiritum sanctū inspira-
 bat. Securi iam sumus. et amplius non
 desperabim⁹. Quia nos virgo piissima:
 et ad tuum filium pro nobis porrige pre-
 ces vt nobis gratiam suā largiri dignes
 qua valeamus suā cognoscere beneficia
 et sibi possim⁹ ac filio in hac die gratias
 condignas referre. qui humilem se tibi
 dedit: qui est benedictus in secula secu-
 lorum Amen.

¶ Sermo de puilegijs maternitatis vir-
 ginis Marie propter que ipsa mater p̄-
 stiūssima et singularis merito nūcupat.

¶ De hoc mihi vt veni
 at m̄f dñi mei ad me.
 ¶ Helisabet scissime ver-
 ba sūt ista originalr lu-
 ce. l. c. et in euāgelio ho-
 dierne festiuitatē. Dient

festū visitationis gl̄iose virginis Ma-
 rie debite celebrare volētes p̄scrutari d̄-
 ligēter debem⁹ q̄ excelsa sup̄remaq̄ sit
 laus ei⁹ ex eo q̄ facta fuit tāti filij dignissi-
 ma m̄f. Mā helisabet vetula nā a semen-
 sa sed sp̄s sci radio illustrata hoc nō si-
 ne admiratione gr̄adi proclamauit. Sta-
 tim nanq̄ postq̄ virgo filium dei d̄ spi-
 ritu sancto concepit exurgēs abiit in inō-
 tana scilicet hierusalem que erat altior ga-
 lilea cum festinatione propter honesta-
 tem ne diutius videretur in publico et in-
 trauit in domum zacharie et salutauit he-
 lisabet. Ad quam salutationem exulta-
 uit infans Ioannes sex menses habēs
 in vtero matris. Nec vero exultatio vt
 inquit Augustinus ad Dardanūz potu-
 it esse significatio rei tante scz q̄ mulier
 esset mater dei a maioribus cognosce-
 de non a paruulo cognite. vnde in euā-
 gelio nō dñ credidit infans in vtero ciuis
 sed exultauit. Vidimus autē exultationē
 nō solū paruulorū sed pecorū cē. S; hec
 inusitata existit quia in vtero. Et ideo si

cut solent miracula fieri facta est diuini-
tus i infate non humanitus ab infante.
¶ Quid etiā potuerit in illo puero accelera-
tus esse vltus rationis et voluntatis vt in-
tra viscera materna iam posset agnosce-
re credere et consentire ad quod in alijs
parulis etas expectatur hec Aug. Qui
neutrum determinate asserit sed siue ex-
ultatio illa fuerit absqz hoc qd Joannes
cognouerit diuinam presentia siue qd il-
lam cognouerit totuz tñ ascribit diuino
miraculo. Repleta igitur fuit helisabeth
spū scō et exclamauit voce magna bene-
dixitqz virginē et fructū ventris eius. In-
deqz verba protulit in themate posita in
quibus se humiliando licet esset virgine
antiquior tñ qā mater erat virgo xpi. In-
dignam se tam urbana salutatione fatef
Propterea itaqz qā et nos idēficiēter vi-
sitamur a virgine que blanda est dulcis
et liberalissima cunctis mortalibus ma-
ter atqz gratie ac misericordie nuncupat
Ideo in presenti sermone de maternita-
tis eius priuilegijs prestantissimis filio
suo interueniente tractabimus. distingue-
mus autem tria priuilegia.

Primum dī totalitatis.

Secundum veritatis.

Tertium dignitatis.

¶ Quod xps traxit totam corpulentaz
substantiam a virgine matre opere spūs
sancti. Et quare xps non dicit filius spi-
ritus sancti. *Laplm. i.*

Primū priuilegiū maternitatis
viginis gliose dī totalitaz. Alij
nanqz filij corpulentā substan-
tiam accipiunt partim a patre partim a
matre. Filius autē virginis ab ipsa sola.
Et quia hoc totuz virtutū spiritus sancti
deputatur. Ideo in hac parte tria sūt du-
bia aperienda.

Primum utrū efficere conceptionem
xpi debeat attribui spūi sancto.

Secundum utrū xps possit dici conce-
ptus de spū sancto.

Tertium utrū xps possit appellari filius
spiritus sancti.

¶ Ad primū dubiū rñdet Tho. iij. pte.
q. xxij. qd cōceptionē xpi tota trinitas ē
operata qz vt refert Aug. i. i. de trīni. In-
diuisa sunt opa trinitatis sicut et indiuisa
est essentia trinitatis. efficere vō conce-
ptionē xpi est qd dā opus diuinū. idē cōe
est toti trinitati. Attribuit tñ spūi scō tri-
plici rōne. Primo pp cāz incarnationis
ex parte dei. Scōo pp cām incarnationis
ex parte nature assumpte.

Tertio propter terminum incarnationis.

Primo ppter cām incarnationis ex p-
te dei. Spūs enī scūs est amor patris et fi-
lij. hoc autē ex maximo dei amore pue-
nit vt filius dei carnē sibi assumeret i vte-
ro virginali. Secūdo attribuit cōceptionē
xpi spūi sancto pp cām incarnationis ex
parte nature assūpte qā per hoc datur in-
telligi qd humana nā assumpta est a filio
dei in vnitatē persone nō ex aliqz meri-
tis sed ex sola gratia que spūi sancto at-
tribuit. Unde Aug. dicit i Enchiridion.
Iste modus quo ē natus xps de spiritu
scō insinuat nobis gratiam dei qua ho-
mo nullis precedentibz meritis ex ipso
primo exordio nature sue quo esse cepit
verbo dei copularet in tantā vnitatē per-
sone vt idē ipse esset filius dei. ¶ Tertio
attribuit cōceptionē xpi spiritui sancto. qz
hoc congruit termino incarnationis. Ad
hoc enī terminata est incarnatio vt ho-
mo ille qd concipiebat esset sanctus et fili-
us dei. vtrūqz autē horz attribuit spūi sancto
Nam p ipsū efficiunt hoies filij dei. Ip-
se etiā est filius sanctificationis. Sicut er-
go alij per spiritū sanctū faciunt spūi
tualiter vt sint filij dei adoptiui. ita xps p
spūi sanctus est in sanctitate conceptus vt
esset filius dei naturalis. ¶ Secundum
dubium erat utrū xps possit dici conce-
ptus de spiritu sancto. Et qd sic p. qz sic
cām in vtreoz simbolo. In simbolo
aploz Qui conceptus est de spū scō. Et i
simbolo patrū. Incarnatus est de spū scō
Et math. i. Inuenta est in vtero pñs d spū
ritu scō. Ad qd clare intelligendū dicit
Tho. qd cōceptio non attribuit soli cor-
pori xpi sed etiā ipsi xpo ratione ipsius

corporis. In spū aut scō duplex hitudo
p̄siderat respectu xpī. Mā. ad ipsū filiū
dei qui dī esse concept⁹ h̄z habitudinē
consūbstantialitatē. Ad corpus aut ei⁹ h̄z
habitudinē cause efficientis. hec aut p̄
positio de vtrāqz hitudinē designat. dici
mus ergo xpī cōceptū de spū scō hoc
mō q̄ efficacīa spūs s̄cī referat ad cor
pus assūptū. consūbstantialitas ad p̄sonā
assūmetē. Et q̄ dicam⁹ xpī de spī
tu scō conceptū nō tñ dicimus proprie
corpus xpī de spū scō conceptū q̄ nō ē
consūbstantialē spūi scō sed magis dici
mus corpus xpī ex spū scō. An Ambro
si⁹ ait in li. de spū scō. Ad ex aliquo est.
aut ex sub a aut ex potestate eius est. Ex
sub a sicut filius qui a patre est. Ex pote
state sic ex deo oīa q̄ mō t in vtero ha
buit maria ex spū scō. Notandū adhuc
fm Aug. in Enchiridion. q̄ nō eodem
modo dī xp̄s conceptus de spū sancto t
Maria virgine. nā de Maria virgine
māliter de spū scō effectiue. Ex quo ap
paret q̄ conceptio xpī habuit trīa p̄ui
legia. P̄mū q̄ esset sine peccato ori
ginali. Sēdū q̄ cēt nō puri hoīs s̄z
hoīs t dei. Tertiū q̄ esset virginis. t
hec trīa habuit a spū scō. Et iō dicit Da
ma. Et ad p̄mū. q̄ spūs s̄cī supue
nit in virgine purgās ipsā. i. p̄seruās ne
cū peccato originali cōceptet. Quātū ad
secūdū dicit t virtutē susceptiuam verbi
dei tribuens. i. vt cōciperet verbum dei.
Quātū aut ad tertiū subdit simul aut t
generatiuā vt. i. manens virgo posset ge
nerare. Tertiū dubiū erat vtrū xp̄s
posset appellari filius spūs sancti. Ad qd
rñdet Aug. in Enchiridion dicens. nat⁹
est xp̄s de spū scō nō sicut fili⁹ t de Ma
ria virgine sicut fili⁹. Et si diceret q̄ bea
ta virgo dī mater xpī propter materias
quā in conceptione eius ministravit er
go v̄f q̄ etiā spiritus sanctus posset dici
pater eius propter hoc q̄ fuit principiū
actiuū in conceptione ipsius. Et vt dicit
Aristo. in li. de gn̄atione aīaliū. Mater
dat principiū actiuū in generatione. ma
ter vero ministrat mām. Ad hoc rñdet

Tho. vbi. s. q̄ xp̄s concept⁹ est de Ma
ria virgine materiā ministrante in simi
litudinē speciei. t iō dī filius eius. Xp̄s
aut fm q̄ homo concept⁹ est de spū scō
sicut de actiuo principio non tñ fm simi
litudinē speciei sicut homo nascit de pa
tre suo. Dñs v̄o Bon. in. iij. di. iij. dicit.
q̄ ista locutio xp̄s est filius spūs s̄cī nul
lo modo est admittenda. tñ ppter vitā
dū errorē circa gn̄ationē eternā qua pro
priū est patris t nō spūs sancti genera
tū p̄p̄ seruandaz p̄prietatē circa genera
tionē ipalē que est vt filius assimilet p̄fī
t matri fm similitudinē speciei sitqz cū
patre t matre eiusdē nāe. Xp̄s v̄o s̄z q̄
homo non est eiusdē nature cū spū scō
neqz illi assimilat specificē. ideo nec eius
filius poterit esse. Igit virtus spiritus s̄cī
fuit in virgine que in conceptione filij sui
oēs naturas t partes mūdi vltima p̄se
ctione cōpleuit. Et qdē deus in mundi
creatione nihil ip̄fectū produxit. s̄z oīa
erāt perfecta sicut ip̄s nā exigerat. Tñ
consumatio perfectionis vltimē vsqz ad
partū virginis delata est t soli virgini re
seruata. Entia enī appetebāt nobilissimū
ens. Spūalia nobilissimū spūm. rōna
lia nobilissimū rōnale. cōceptiones opti
mū conceptū. Maiuitates optimū na
scibile. Et breuiter oēs creature appete
bant optimū. His aut oibus existentib⁹
ip̄fectis sic p̄sum est mundo de femi
na sup oibus benedicta q̄ vnico suo p̄u
oibus rerū generib⁹ sūmā t vltimā per
fectionē adduxit. Et aduertat q̄ hec pu
ella tantā perfectionē attulit vniuerso q̄
nō est perfectiōis vltioris capax. Nec
deus potest vltiori p̄fectione ipsū mun
dū perficere. Et si ipse p̄f t spūs sanct⁹
de femina nascerent nihil oibi accresce
ret perfectionis. q̄a quicqd nobilitat q̄
qd deitatis t q̄qd eternitatis est totū
in orbe diffusum est t productū per vir
ginē in illo eterno supposito q̄ virgo ma
ria generauit. Nec magnū est virgini q̄
perfectionibus oib⁹ vltimā perfectionē
induxit. Cum t ipsi vniuersitatis actori
nonnullas perfectiones adiunxerit. pu

32
ta eterno principio in conceptionis principi-
um. Eternitati diuine ipse periodus. In
finitati vniuerse q̄ritatem corpoream.
Speciei eterne pulchritudine nouam.
Sibi igitur soli competit vt virgo conce-
perit x̄p̄s sit itaq̄ illi⁹ admirabilis m̄f.
¶ Quid beata virgo fuit vera mater x̄p̄i
s̄i. et quare christ⁹ nasci voluit de semina.

Capitulum secundum.

Secundum privilegium maternita-
tis v̄ginitis beatissime d̄f verita-
tis. p̄d̄o cuius intelligentia cla-
riori tria erūt hic dubia elucidanda.

¶ Primum vtrum Christus debuit d̄
virgine nasci.

Secūm vtrū beata v̄go aliquid actiue ege-
rit in conceptione corporis x̄p̄i.

Tertiu vtruz sanctissima virgo fuit vera
mater x̄p̄i. ¶ Ad p̄mū dubiū d̄c̄ Tho.

lij. p̄te. q. xxxi. Quid licet filius dei carnem
humanā assumere potuerit de quacūq̄

m̄ā voluisset conueniens tñ fuit vt illā as-
sumeret de muliere triplici rōe. ¶ P̄m̄o

propter mulieb̄rē sexū confortandū
Secundo propter veritatem astruendā

Tertio propter vniuersitatē gn̄ationum
adiplendā. ¶ P̄m̄o fuit conueniens

propter mulieb̄rē sexū confortandū vt cō-
fortarent mulieres sperarentq̄ et ipse p̄

x̄p̄m̄ debere saluari non obstante q̄ per
eū tāta oibus mala perueniāt. hinc

Aug. in. li. lxxij. questionū ait. Homi-
nis liberatio in vtroq̄ sexu debuit appa-
rere. Nam quia sexus masculinus ē no-

bilioz. ideo x̄p̄s humanā nām in mascu-
lino sexu assumpsit. Quia v̄o sexus femi-

neus liberandus erat. Hinc apparet q̄
vir ille de semina natus est. Et idē in li.

de agone x̄p̄iano inq̄t. Nolite vosip̄os
p̄tēnere viri fili⁹ dei v̄z suscepit. Nolite

vosip̄as contēnere femie fili⁹ dei de se-
mina natus est. ¶ Secundo fuit conue-

niens propter veritatem astruendam vt
sic veritas incarnationis nota fieret. Et

de hoc sic loquitur Augu. in epistola ad
Eolusianum. Si omnipotens deus ho-

minem vtrunq̄ formatum non ex ma-
terno vtero crearet sed repentinum. in-

ferret aspectibus nonne opinionem con-
firmaret erroris vt hominem veruz nul-
lo modo suscepisse crederetur et duz oīa
mirabiliter facit auferret quod misericor-
diter fecit. Hunc v̄o ita inter deum et ho-
minem mediator apparuit vt in v̄nitate
p̄sone copulās vtrāq̄ nām et solita subli-
maret i solū et i solita solū tēparet. ¶ Ter-
tio fuit pueniēs vt x̄p̄s d̄ semina nasceret
propter vniuersitatem generationū ad-
iplendā. Hā prim⁹ hō productus est d̄
limo terre sine viro et semina. Eua ex vi-
ro sine semina. Ceteri hoīes a viro et se-
mina generant. An et quart⁹ quasi x̄p̄o
vltimus relinquebat vt producere ex se-
mina sine viro. ¶ Secūdu dubiū elu-
cidādū erat vtrū beata virgo aliquid ac-
tiue egerit in conceptione corporis x̄p̄i.
¶ Quid q̄ r̄ndet scūs Tho. q̄ licet qdā ve-
lint dicere virginē aliquid actiue esse ope-
ratā in conceptione x̄p̄i. Tñ melius et ve-
rius v̄f sibi tenere q̄ in ipsa cōceptione
x̄p̄i nihil actiue operata est. s̄z solū mām
ministravit. opata tñ est ante conceptio-
nē aliquid actiue p̄parando mām vt esset
apta conceptui. Ratio v̄o quare in con-
ceptione nihil est actiue opata sumi pōt
ex dictis Augustini in. x. super genesim
ad l̄ram. principium nām actiue in ge-
neratione. d̄f rō seminalis. Corp⁹ autē
x̄p̄i in sola materia corporali per diuinā
potentiā conceptionis formationisq̄ rō-
nē de virgine assumptū est nō autē s̄z ali-
quā rōnem seminale h̄nmanā Insuper
cū quelibet res sit. p̄pter suā opationē vt
dicit Aristot. ij. de celo et mūdo. nām nō di-
stingeret ad opus generationis sexum
maris et femie. nisi esset distincta opatio
maris ab operatione femine. In gene-
ratione autem distinguitur operatio agē-
tis et patientis. Tñ relinquitur q̄ tota vir-
tus actiua sit ex parte maris: passiva v̄o
ex parte femine. propter quod in plantis
in quibus vtrāq̄ vis cōmiscet non ē di-
stinctio maris et femine. Quia ergo vir-
go non hoc accepit vt esset pater christi
sed mater consequens est q̄ non accepit
potentiā actiuā in conceptione x̄p̄i

siue aliquid actiue egerit. ¶ Tertius du-
bium erat utrū beata virgo fuit vera m̃r
xpi. Sic enim d̃r in scripturis q̃ fuerit
mater ⁊ xpus filius. vñ luce. i. dixit ange-
lus. paries filium. Et luce. ij. peperit filiū
Et Math. ij. Accipe puerū ⁊ matrē ei⁹
Et Luce. ij. dixit mater eius ad filiū. Fili-
quid fecisti nobis sic. Et Joannis. ij. ca.
Erat mater Iesu ibi. Sed forte inquit
mater sic nominatur quia filium illū in
suo utero ex miraculo genitū educavit
⁊ aluit ita q̃ ex pietatis officio non con-
ditione aut proprietate nature sic nuncu-
petur. Ad quod respondemus fm̃ Aug.
in li. de ecclesiasti. doc. vbi ait. Natus est
fm̃ veritate nature ex deo dei fili⁹. Ma-
tus est fm̃ veritatem nature ex homine
hominis filius. vt non adoptiue: nō ap-
pellatione nō nūcupatiōe sed nā in vtra-
q̃ naturitate nascendo filij nomen habe-
ret. Fuit igit̃ virgo sanctissima vera ma-
ter christi q̃ probamus ex dictis sancti
Thome. p̃ma. parte. q. xxvij. ⁊. iiij. parte
q. xxvij. Mā ad rōnē vere paternitatis vel
maternitatis ⁊ filiationis concurrūt pre-
cipue tria. ¶ Prīmū ē generatio viuen-
tiū. vt viuū generet viuū. Et p̃pterea q̃ a
ignis generās nō est qd̃ viuens non d̃r
pater aut mater ignis generati. ¶ Scōd̃
est collatio sube. Mā faber lignorū non
d̃r p̃r scam̃t aut cuiuslibet alteri⁹ artifi-
cij qd̃ ipse fabricat q̃ nō cōmunicat si-
bi suā subam. ¶ Tertū est materie pre-
parate administratio. p̃pterea terra nō
d̃r p̃prie mater hoīs q̃ est m̃i remota
Et quartū addit qd̃ ē assimilatio in natu-
ra specifica Ideo capillus ab hoīe gene-
ratus nō d̃r filius hominis q̃ nō assi-
milatur homini specificē. Luz ergo bea-
ta virgo viuens genuerit xpm̃ viuentez
cōmunicauitq̃ ei corpulentā substantiā
administravitq̃ ad formationē corporis
eius materiā preparatā ⁊ xps ab ea
genitus fuit ei similis in specie q̃a perfe-
ctus homo ex anima rationali ⁊ huma-
na carne subsistens sequitur q̃ xps fuit
eius fili⁹ ⁊ ipsa illius vera mater. Si aut̃
aliquis obiceret q̃ xpus ex beata virgine

miraculose nat⁹ ē. s̃z miraculosa gñatio nō
sufficit ad rationem maternitatis vel fi-
liationis. Non enim dicimus Luam fi-
liam fuisse Elde. ergo videtur q̃ xps nō
debeat dici filius beate virginis. Respō-
dere possumus fm̃ damascenum in. iiij.
li. q̃ natiuitas temporalis qua xpus na-
tus est propter nostram salutem est quo-
dammodo s̃z nos qm̃ natus est homo
ex muliere ⁊ tempore conceptionis de-
bito. Super nos autem quoniam nō ex
viri semine sed ex sancto spiritu ⁊ sancta
virgine super legem conceptionis. Ex q̃
vt inquit Tho. iiij. parte. q. xxv. Ex parte
matris natiuitas illa fuit naturalis s̃z ex
parte operationis spūs sancti fuit mira-
culosa. Unde beata virgo est vera ⁊ na-
turalis mater xpi. Quis ergo explicare
queat q̃to affectu filium illum gestauit
i vtero peperit in presepio suozq̃ lacte pa-
uit vberē de celo pleno Quis enarrare
sufficiat q̃to gaudio eius infanilia mē-
bra contractabat dum inuoluebat pan-
tis ⁊ stricta cingebat fascia. Quis insup̃
excogitare valeat q̃ gratissima fuit ani-
mozū conuersatio amoris pinguedine
plena. Conuinebāt pacifice. Lolloque-
bantur benigne. Et virgo ore melituo
fili m̃i sepius ingeminabat. audiebat re-
spondentem illum cum omni reueren-
tia genitrix mea colendissima.

¶ Quod beata virgo dei genitrix est di-
ccenda que meruit concipere Christum
cuius insuper prerogatiue ab hoīe non
possunt comprehendī. Capl'm. iiij.

Tertium priuilegium materni-
tatis virginis illibare d̃r dignita-
tis. Alie namq̃ matres puri ho-
minis. Nec hominis ⁊ dei mater fuit.
Sed pro hui⁹ partis expeditione iocun-
da tria adhuc dubia declaremus.
Prīmū utrū beata virgo sit dei ge-
nitrix appellāda.
Scōdū utrū beatā vgo meruit p̃cipere xpm̃.
Tertū utrū vginis prerogatiue possint ab
hoīe cōprehēdi. ¶ Ad primū dubiū re-

spondemus qd bñ congrue ac verissime
virginē gloriōsā appellam⁹ genitricē dei
Inquit nāqz Joānes Damascen⁹ & heo
hocō vere sanctā mariā p̄dicam⁹ virgi
nē. Et in capitulis Cirilli approbatis in
Ephesina sinodo dī. Si qd nō confitef
sanctā vginē genitricē dei anathema sit
& scā mater ecclesia in dīnis officiis illaz
sic crebro nominat. In officio misse in
ducit versiculū Sedulij Salve aut san
cta parens enixa puerpera regē q celum
terrāqz regit in secula seculorū. virgo dei
genitrix quē tor⁹ nō capit orbis in tua se
clausit viscera fact⁹ hō. Et in offertorio
Post partū virgo inuolata permansi
ti dei genitrix intercede pro nobis. Et i
vesperis Ave maris stella. dei mater al
ma. Et in cōpletorio Sub tuū p̄sidiū cō
fugimus sancta dei genitrix. Et in letani
is. Sancta dei genitrix ora pro nobis.
Quare aut sit conueniēf & propria ista lo
cutio declarat a Bonauē. in. iij. di. iij. Et
a Tho. in. iij. pte. q. xxxv. qd oē nomē si
gnificans in cōcreto nām aliquā potest
supponere. p qualibet ypostasi illius na
ture. Cū aut vnio incarnationis sit facta
in ypostasi manifestū est qd hoc nomen
deus potest supponere pro ypostasi ha
bente humanā naturā & dinam. Et ideo
quicqd cōuenit dīne nature & humane
pōt attribui illi persone Cōcipi aut & na
sci persone attribuit & ypostasi fm nām
illā in qua cōcipit & nascit. Cum ergo in
ipso principio conceptionis fuerit hūa
na natura assumpta a diuina p̄sona. cō
ueniens est qd vere possit dici deū eē con
ceptū & natū de virgine. Ex hoc aut dicit
aliqua mulier alicuius mater qd eū con
cepit & genuit. Quare & beata virgo ve
re dī mater dei nō qd sit mater diuinitatē
sed quia p̄sone hēntis diuinitatē & hūa
nitatē est mater fm humanitatē propter
cōmunicationē ydiomatū. ¶ Secūdū
dubiū erat utrū beata virgo meruit con
cipere xpm. Ad qd Bona. in. ii. di. iij.
ait. qd meritū distinguit tripliciter. Est. n.
meritū condigni. Meritū p̄grui. & me
ritū digni. In merito condigni attendit

equalitas v̄puta dū qd p dīe vel mēse
seruit alicui p conuenienti mercede la
bore debito finito meret mercedē illam
de condigno. Quātū enī laborauit & q
to tpe tñ sibi debetur. In merito p̄grui
attendit dispositio ad aliquā mercedem
consequendā in futuro puta si Rex vel
princeps aliqz pro sua magnificentia p
clamari fecisset qd si qd vno cursu per de
terminatū spaciū precederet reliqz cur
rētes lucraret libā vñ auri. tunc si mul
ti hoc audiētes ad currendū se preparēt
Inter quos esset vnus agilis valde & ad
currendū plus ceteris expedit⁹ licet non
dum essent in cursu. vel postqz currere
ceperint anteqz puenirent ad terminū
diceret de isto vno qd meretur premium
merito p̄grui. Et postqz peruenit ad ter
minū meret illud merito non p̄digni qd
premium illud excedit laborē s̄ merito di
gni. Quia ex q sic placuit regi vel prin
cipi vt q ad talē terminū currendo p̄tin
geret aurū sibi daret. Ille q sic currēdo
prius ceteris applicuit ad locū p̄fixum
factus est dignus premio ex liberalitate
preparato. Sic in proposito beata vgo
non meruit concipere xpm merito p̄di
gni qm incarnationis bñ ficiū qm ad
suā substantiā vel essentiā est supra meri
ta oīum hoīum & angelorū & ipsius vir
ginis benedicte. Sed qd ex benignitate
sua diffinuit deus vt carnē s̄mmeret pro
salute humani generis. & d muliere vna
nasceret deus & hō. Beata virgo a prin
cipio sue sanctificationis & toto tpe inter
medio vsqz ad incarnationē merebatur
esse mater dei merito cōgrui qd ppter ex
cellentiā sanctitatis sue & p̄fectionē virtu
tū ad hoc erat magis ydonea siue dispo
sita qz relique mulieres q potuerit esse i
oī mūdo. Et vbi verba illa sanctissima p
tulit. Ecce ancilla dñi & suū consensum
verbo firmavit illico meruit merito di
gni cōcipere xpm & effici mater dei. Tūc
siquidē inuenta est excessisse merita om
nium electorum & maxime propter p̄e
minentiam quattuor virtutū que inclu
duntur in verbis eius. Prima fuit obe

dientia dum dixit: ecce Exhibuit namq[ue]
 se adeo p[ro]p[ri]ssimā ad obediendū deo
 q[uo]d fieri potest a pura creatura. Inten-
 sissima fuit illius voluntas ad talē obe-
 dientiā q[uo]d intēdi potuit. neq[ue] tūc intē-
 sa fuit voluntas abrahe dū voluit filium
 ymolare. aut quorūcunq[ue]: q[ui] pro dei obe-
 dientia dura et asperrima queq[ue] pati nō
 recusarunt. ¶ Secunda virtus fuit hu-
 militas quā expressit dū subdidit. Ancil-
 la dñi. tūc itaq[ue] tantū respectu dei descē-
 dit in nihilū ad despectū sui q[uo]d nulla vi-
 ā alia creatura ita vilicrit sibi ipsi. p[er] deo
 sicut ipsa. Et licet magna fuit humilitas
 abrahe cū dixit genesis. xvij. c. Loquar
 ad dñm meū cūz sim pulvis et cinis. Et
 Job cū dixit. xvij. c. Putredint dixi pa-
 ter meus es mater mea et soror mea ver-
 mibus. Et Joannis baptiste. dū se vocē
 appellavit. nihilominus humilitas vir-
 ginis superavit humilitatē istor[um] et quo-
 rūcunq[ue] aliorū. p[ro]pterea in suo cantico
 dixit. Et respexit humilitatē ancille sue:
 ecce enī ex hoc beatā me dicēt oēs gnā-
 tiones. ¶ Tertia virtus fuit ei[us] fides quā
 explicavit dū p[er]secuta est. Siat mihi. Tūc
 siquidē captivavit oēm intellectū in ob-
 sequiū dei. crediditq[ue] simplr et purissime
 quecunq[ue] sibi fuerāt per angelū intima-
 ta. Hinc Helisabet cōmendādo illā di-
 xit. Beata que credidisti q[uo]d p[er]ficiēt in
 te q[ue] dicta sunt tibi a dño. ¶ Quarta vir-
 tus fuit charitatis q[ue] expressa est dū pro-
 tulit. fm ē bñ tuū. De cor suū: oē cē: oē
 posse obtulit voluntarie deo. ¶ Tertius
 dubiū erat utrū virginis p[ro]gative pos-
 sint ab hoīe cōprehēdi. Ad q[uo]d rōdem
 q[uo]d sicut p[er]fectiones diuine oī intellectui
 sūt incōprehēbiles. Sic p[er]fectiōes gra-
 tiarū quas virgo suscepit in cōceptione
 filij dei solo diuino intellectui xpi fue-
 runt cōprehēbiles. An credit q[uo]d illā
 abyssū inscrutabilē oīum charismatū
 spūs sancti q[ui] in beatā virginē descēderūt
 in hora conceptionis filij dei. intellectus
 humanus vel angelic[us] nunq[ue] potuerūt
 attingere. Multo nāq[ue] plura operatus
 est deus in virginē et quidē grādia q[ue]

ea que scripta sūt aut excogitata. Adcir-
 co Hiero. in sermone ad paulā et Eusto-
 chiū dū de virginis p[re]einentia esset
 dicturus ita locut[us] est. Timco satis et val-
 de pertimesco dū vestris cupio parere. p[er]-
 sectibus ne forte sicut improb[us] ita et indi-
 gnus laudator inuentar. p[er]fecto cūz nec
 sanctitas nec facundia suppetāt ut beatā
 et gloriā virginē digne laudat queā. An
 ut verū fatear qcqd hūanis dici pōt ver-
 bis minus est a laude dei q[uo]d dñis et an-
 gelicis est excellentius predicata et lau-
 data p[re]conijs. Et prophetis quidē p[ro]nū-
 ciata Et patriarchis et figuris et enigma-
 tib[us] p[re]signata. Ab euāgelistis exhibita
 et mōstrata Ab angelo venerabiliter at-
 q[ue] officiosissime salutata. P[ro]pterea qua-
 lis et quāta esset ab eodē diuinit[us] decla-
 rat cū ait. Ave gratia plena. et. Talibus
 namq[ue] decebat virginē oppignerari mu-
 neribus ut esset grā plena: q[ue] dedit celis
 gloriā: terris deū. pacē gentib[us] finē victi-
 is vite ordinē: et morib[us] disciplinā. hec
 ille. P[ro]pterea q[uo]d corā helisabet deunz
 ipsa magnificavit. que dignat de se no-
 bis dicere illud eccliaistici. xxiiij. ca. Ego
 mater pulchre dilectiōis timoris et ma-
 gnitudinis et scē spei. In me oīs grā vie
 et veritatis. In me oīs spes vite et virtut[is].
 Transite ad me oēs qui cōcupiscitis me
 et a gnātionib[us] meis adimplemini. Spūs
 enī me[us] sup[er] mel dulcis et hereditas mea
 sup[er] mel et fauū. Ad eā ergo crebro cōsu-
 glamus v[est]ra protectione liberemur ab
 oībus malis iminentibus et benefacien-
 do mereamur filij eius gratiam et tandē
 gloriā sempiternam. Amen.

¶ Sermo de tribus virtutibus contē-
 plandis virginis gloriose in festo purifi-
 cationis eiusdem.

Abpleti sunt dies pur-
 gationis Marie h[uius] le-
 gem moysi. Scribunt
 hec verba luc. ij. c. et in
 euangelio p[re]stis solēni-
 tatis. Splendor v[est]ru-
 m gloriose virginis Ma-

rie miro modo effundit in celo et in terra. Nam de ipsa inquit Ambrosius in li. de virginitate. Talis fuit Maria ut eius unus vita omnium sit disciplina. Propterea quaecumque gesta sunt per eam dum illius paruulum presentauit in templo rationabiliter facta fuisse indubitanter tenendum est. Quod et nos deuotius contemplari possemus. Sancta mater ecclesia purificationis eius festum cum benedictione candelarum agendum statuit. Deferunt vero accessit candele ille benedicite. et innuatur quod virgo sacratissima tota sit splendida et luminosa. Fuit autem primis solennitatis institutor Sergius papa qui a spiritu sancto edocuit et voluit ut christiani singulis annis ad honorem genitricis dei hac die totum mundum cum accensis et benedictis cereis illustrarent. Inductus vero ad id fuit quoniam Romani ipse gentilitatis et superstitiosi cultus ydolorum in kalendis februarij ad honorem februe matris martis quod deus erat bellorum urbe de quinto in quintum annum cum cereis et facibus tota nocte lustrabat ut filius eius illis victoriam de inimicis concederet cuius matrem tam solenniter honorarent. Sicut in februario sacrificabant februo. id est Plutoni et ceteris dijs infernalibus per quas antecessorum suorum. ideo eis solennes ostias offerebant. et tota nocte laudibus instantes cum cereis et accensis facibus vigilabant. Et quoniam difficile est consuetudinem relinquere christiani de gentilitate conuersi adhuc predictas ceremonias obseruabant. quare de re Pontifex maximus ut extingueret paganorum errorem induxit ut benedicta luminaria ad honorem regine celorum ab omnibus fidelibus portarentur. Ipsa namque non mater sed Iesu christi filij dei dulcissima mater a nobis colenda est cuius meritis et intercessionem innumera: ut sic dicam: eam inuocantibus beneficia donantur. Ad cuius laudes explicandas hodierna die incumbere debemus quam vagientem filium ad templum produxit ibique omnia perfecit quam moyses in lege tubebat. In quibus per ipsam laudabilissime gestis triplicem eius virtutem per cereis eligimus contemplanda.

Palma de virginitate.
Secunda humilitatis.
Tertia liberalitatis.

De perpetua virginitate sancte marie que fuit a prophetis pronuntiata ab ipsa voto confirmata et semper inuolabiliter obseruata.

Capitulum primum.

Prima virtus excellentissima illius felicissime in fide quam contemplari debemus de virginitate. Nec designatur in verbis moysi. Nam leuitici. xij. ca. ex ordinatio dei moyses dixit. Mulier si suscepto semine peperit immunda erit. Ista conditio si appositae dat intelligere. quod quoniam mulier esset paritura masculum non suscepto semine. Ex quo doctores dicunt quod signat moyses fuit ita locutus ad excipienda matrem dei ab immundicia. Et ut Bernardus ait. quod timuit in matrem domini blasphemiam irrogare. Sed ut virginitatem illam ardentius veneremur. in hac parte tria dubia sunt aperienda.

Primum virum virginitas marie fuit anteprenuntiata.

Secundum utrum virginitas Marie fuit ante voto confirmata.

Tertium utrum virginitas marie fuit semper obseruata. Ad primum dubium respondemus quod placuit altissimo deo per multa annos retroacta secula et virginitatem Marie a suis prophetis et alijs quod re tam grade nota effecit mirabiliter preconizari. Omitto sibyllarum oracula Tacito multorum patriarcharum testimonia. Tantum referam quod in historijs Hispanie: quod in Ezechiele. quod in Isaiam fidelissime scribit. In originali li. historie Hispanice in c. xl. de nonnullis incidentibus ipse Hernandus regis. ita habet. Cum apud toletum quidam iudeus gratia ampliandi vineam suam rupem comminisset in medio saxi concavitas reperta est ubi liber erat folia lignea habens descriptus tribus linguis: hebreis: grecis: et latinis: scriptura quasi unius psalterij. videbatur. Idem liber de triplici mundo deserebat. ab Adamo usque ad antichristum. Principium vero tertij libri incipiebat a christo sic exordiens. In tertio mundo filius dei na-

scetur in mundo ex virgine maria. patiturque pro salute hominum. Ad cum iudeus conspiceret statim cum familia sua sacro fonte renatus est. In fine vero libri erat quod tempore Hernandi regis inveniri debebat. Ad prophetam Ezechielem iam veniam cui virginitas marie reuelata est. unde ait c. xliij. Conuertere me ad viam porte factuarum exterioris que respiciebat ad orientem et erat clausa. Et dixit dominus ad me. porta hec clausa erit et non aperietur. et vir non transiet per eam. quoniam dominus deus israel ingressurus est per eam. Et bi Augustinus in sermone ait. Mirabilis propheta visio sed mirabilior est propheta adimpletio. Quid est porta in domo domini clausa nisi quod Maria semper erit intacta. Et quid est homo non transibit per eam nisi quod Ioseph non cognouit eam. Et quid est solus dominus intrat et egreditur per eam nisi quia spiritus sanctus impregnauit eam. Et quid est clausa erit in eternum. nisi quia maria fuit virgo ante partum et virgo post partum. Dicit ergo maria. Porta facta sum celi. Ianua facta sum filio dei. illi facta sum ianua clausa. quod post suam resurrectionem ingressus est per hostiam clausam per que egresus est ad suos crucifixores. Ad discipulos autem suos clauso hostio cenaculi ingressus est claustra. qui natus de ventre meo. me matrem dimisit intactam. Adimpleuit ventrem meum diuinitate: et iterum meum non euacuauit castitate. hec ille. Isaias vero satis apte. ca. vij. virginitatem marie prenuuciauit. Ecce inquit ego concipiet et pariet filium et vocabitur nomen eius emanuel. Sed iudei contra nos arguunt. Primo quia in hebreo non dicitur virgo. sed halma. et significat puellam absconditam siue sit virgo siue corrupta. Secundo quia dicitur quod nomen eius vocabitur hemanuel. Filius autem virginis vocatus est Iesus christus. Et ideo aiunt iudei quod hec prophetia non intelligitur de christo et virgine matre. sed de Ezechia filio regis achaz. qui post dictum propheta natus est. Sed hoc impugnat Rabi Salomon per hoc quod ezechias erat xxxv. annorum quando cepit regnare post

Achaz patrem suum immediate. ut habetur. iij. Regum. xviij. c. Achaz regnauit annis. xvi. annis. ut habetur quarti regum xvi. ca. Ergo in principio regni Achaz antequam diceretur prophetia. Ezechias erat natus et erat nouem annorum. Et per hoc dicit Rabi Salomon quod hec prophetia est intelligenda de filio Isai qui acceperat uxorem iuuenulam et iam conceperat de eo. Et quod de puero existente in matris utero nescitur si sit masculus vel femina ideo Isaias dabat Achaz signum liberationis a duobus regibus illum inuadere volentibus. sicut patet. iij. regum. xvi. c. quod uxor sua grauida pareret filium masculum. Sed ut refert Nicolaus de lira. ista expositio stare non potest quia. c. sequenti dicitur de puero illo. Et erit extensio alarum eius implens latitudinem terre tue o hemanuel. Et loquitur de terra regni iudee cuius nomen fuit dominus Isaias. Et propterea ad litteram intelligitur de Christo qui dominatur iudee et omnibus que sunt in celo et in terra. Ad primum vero obiectum dicit Nicolaus de lira. quod alma in hebreo significat absconditam ita quod non dubitatur de integritate illius. Et scribitur per hanc et non inueniuntur nisi tres ita descripte. Prima est Rebecca de qua genesis. xliij. c. dicitur puella decora nimis. Sequitur. puella que egredietur. in hebreo ponitur Halma que egredietur. Secunda fuit Maria soror moysi. de qua dicitur exodi. secundo. capit. Fuit puella. in hebreo ponitur halma Fuit halma. Et iste due fuerunt virgines purissime quando fuerunt sic nominate. Tertia ergo fuit virgo Maria in hac prophetia. Quare halma virginem significat. Ad illud vero quod adducebatur de nomine hemanuel. respondent doctores ut etiam tactus est in sermone de circumcisione. quod duplex est nomen. scilicet nature ut hominis. et impositionis ut petrus et antonius. Emanuel itaque est nomen nature. Iesus vero nomen impositionis. Secundum dubium apertum dominum virginem Marie fuit voto concipiente.

firmata. Ad qd rñdet Ric. in. liij. di. xxx.
Et Tho. iij. pte. q. xxvij. q. cū pfectionis
opera magis sint laudabilia si ex voto fi
ant q̄ sine voto. virginitas autē in ma
tre dei precipue debuit pollere. ideo con
ueniens fuit vt virginitas eius eēt ex vo
to deo cōsecrata. Verū q̄ tempe legis
oportebat generationi insistere tam mu
lieres q̄ viros. q̄ f3 carnis originē cul
tus dei augebat anq̄ ex illo populo xp̄s
nasceret. Mater dei non credit ante q̄
desponsaret ioseph absolute virginitate
voulisse. licet eam in desiderio habuisset.
Super hoc tñ voluntatē suā diuino cō
misi arbitrio. Postmodū v̄o accepto
sponso scdm q̄ mores illius t̄pis exige
bant simul cum eo votum virginitatis
emisit. voluit v̄o desponsari ex familiari
instinctu spiritus sancti. confidens de
diuino auxilio q̄ nunq̄ ad copulā car
nalem peruenissent. Confirmantur ista
per magistrum senten. in. liij. di. xxx. 7 et
p̄ illud q̄ scribit. xxvij. q. ij. c. sufficiat. s.
Bia Maria. Landulfus tñ dicit in suo
liij. q̄ possibile fuit virginē exp̄sse uouisse
anq̄ desponsaret. 7 n̄p̄lominus euz
vero voto virginitatis potuit p̄here. Mā
matrimoniu est consensus in carnalem
copulā altero coniugū petente. Si ergo
constaret per reuelationē ipsi femine q̄
nūq̄ vir ab ea debitu peteret cum vero
voto virginitatis. posset stare verū ma
trimoniū q̄a nunq̄ carnalis copula se
queret. Et ita fuit in proposito: q̄a v̄gini
gloriose fuit reuelatu q̄ nūq̄ ioseph pe
teret ab ea debitu. 7 forte etiā ipsi ioseph
etiā dicat a multis q̄ ipse insuper ex insti
ctu spūs sancti virginitatē vouerat. Nō
obstāte aut tali voto inter mariā 7 Jo
seph verū fuit matrimoniū. vt refert ma
gister sen. Et. xxvij. q. ij. c. institutu. Mā
vt inqt Ric. et scūs Tho. duplex est per
fectio rei. p̄ia. 7 2 scda. P̄ia i ipsa rei
forma cōsistit ex qua speciē sortit. Scda
consistit in opatione rei per quā res ali
qualiter suū finē attingit. Forma aut ma
trimonij consistit in quadā 3 indiuibili
cōiunctiōe animoz p̄ quā vnus plūq̄

indiuisibiliter alteri fidē seruare tenetur
Finis aut matrimonij ē p̄les generāda
7 educāda. Ad quoru primū puenit
q̄ concubitu coniugale. Ad secundū
p̄ alia opa viri 7 vxoris qui sibi inuicem
obsequunt ad plē nutricdā sic ergo q̄tū
ad primā pfectionē oīno verū fuit m̄fi
montū virginis matris dei 7 Ioseph q̄
vterq̄ consensit in copulā coniugale. nō
aut expresse i copulā carnalē. nisi sub cō
ditione si deo placeret. vñ 7 angelus vo
cat mariā coniugē dicēs. Moli timere ac
cipe mariā cōiugē tuā. Qd exponēs Au
gu. in li. de nuptijs 7 concupiscētia dicit.
coniunx vocat ex prima desponsationis
fide quā concubitu nec cognouerat nec
fuerat cogniturus. Quā v̄o ad scdā
pfectionē que ē p̄ actū m̄fimonij si hoc
referat ad carnalē cōcubitu p̄ quē p̄les
generat non fuit istud m̄fimoniu cōsu
matū. Habuit tñ illud m̄fimoniu etiā
scdā 3 pfectionē q̄tū ad proles educatio
nē. En Aug. dicit in li. de nuptijs 7 cōcu
piscētia. De nupiarū bonū iplēū est in
illis parētib⁹ xp̄i proles: fides: sac̄m: p
lē cognoscim⁹ ipsū dñm Iesū. Fides q̄
nullū adulteriū. Sac̄m. quia nullū di
uorū. solus ibi nuptialis concubitu nō
fuit. Et si qs obiceret p̄ ista. q̄ Hiero. p̄
heluidiū ait Ioseph Marie custos fuit
potius q̄ marit⁹. Dicendū q̄ Hiero. ac
cipit maritū ab actu matrimonij consu
mati. Siliter intelligēda sūt verba Hiero
nimi in Math̄eum. vbi ait. Cū vi
rū audieris suspitio tibi ne subeat nuptia
rum. sed recordare consuetudinis scri
pturarum qua sponsi viri 7 sponse vocā
tur vxores. q̄ Hieronymus vocat nupti
as nuptialem concubitu. Omnia pre
dicta facile teneri possunt. 7 q̄ virgo vel
ante q̄ cum Ioseph p̄traheret. vel post
q̄ contraxit ex dei reuelatione virginita
tem vouisset. Et q̄ Ioseph illuminatus
a deo qui elegit eum tante virginis spon
sum 7 sui filii alumnū virginitatē vo
to fuerit complexus cū perpendim⁹ ip
sius virginis bñdictē mores 7 act⁹ diu
nit⁹ regulatos. In quadā tñ historia sic

habetur q̄ beata virgo completo abla-
tationis triennio ad templū dñi a parē-
tibus fuit perducta vbi remāsit cū alijs
virginibus et puellis in oī sanctitate ser-
uiens altissimo deo. visitabatq; ab ange-
lis frequentius et spūalibus consolationi-
bus replebat. ¶ Quarto decimo v̄o eta-
tis sue anno pontifex publice denuncia-
uit vt virginēs que erāt in templo et eta-
tis tempus implessent domū reuerterē
vt matrimonia contraherēt. cuius man-
dato cū ceterae paruissent sola virgo ma-
ria hoc se facere non posse rēdit. tum q̄
parentes sui eā dñi seruitio mancipassēt
tū q̄ v̄ginitatē suā dñō ip̄a vouisset. Tūc
anxius pontifex pro nouitate rei inimi-
nente festiuitate iudeorū senioib⁹ conuo-
catis. diuina hec fuit sentētia vt dñs cō-
siliū q̄reret. Cum autē orationi insisteret
et pontifex ad consulendū dñz accessisset
mor de loco oratorij cunctis audiēb⁹
vox insonuit. vt quicūq; de domo dauid
nuptijs abiles coniugati nō essent. singu-
li virgas ad altare deferrent. et cuiuscun-
q; virgula germinaret et in cacumine ei⁹
spūs scūs in columbe specie confederet.
ipse proculdubio esset cui virgo despon-
sari deberet. Erat inter ceteros Ioseph
de domo dauid cui cū incōgruū videret
si vir tā puectē etatis tā tenerā virginē
duceret in vxorē. Leteris virgas suas af-
ferētib⁹. solus ipse virgā n̄ attulit. Et cū
nihil diuine voci consonum appareret
pontifex iterato dñm consulendū puta-
uit. qui rēdit q̄ solus ille virgā suā non
attulit cui virgo desponsari debebat. In-
ductus itaq; Ioseph vt virgā suā ferret.
cū hoc fecisset illico germinauit et in ei⁹
cacumine colūba cōsedit. quare sibi des-
ponsata fuit virgo. qui in suaz ciuitatem
bethleem p̄fectus necessaria nuptijs pro-
uidebat. virgo autē maria ad domū pa-
rentū in nazareth reuersa ē. Vbi in dieb⁹
illis angelus gabriel ei orantī apparuit. et
de ea nasciturū dei filiū nunciavit. hec i
legenda natiuitatis virginis. ¶ Tertius
dubiū fuit vtrū v̄ginitas marie fuit sem-
per obseruata. Ad qd̄ nequā heluidius

hereticus ore sacrilego et blasfemo au-
sus est dicere. q̄ post partum non man-
sit virgo. licet fuerit virgo ante partum
et in partu. Sumpsit autē occasione erro-
ris quia male intellexit scripturas: Mā i
l.c. Matthēi scribitur de Ioseph. Non
cognoscebat eā donec peperit filium su-
um primogenitū. Arguit heluidius et di-
cit hoc aduerbiū donec consuevit deter-
minatū tempus significare quo cōpleto
fiat id qd̄ vsq; ad illud temp⁹ nō fiebat
verbū autē cognoscendi ibi ad coitū re-
fertur sicut et genesis. iij. c. dicit. q̄ Adā
cognouit vxorē suā. ergo post partū bea-
ta virgo fuit a Ioseph cognita. Insuper et
Iesus notat primogenitus. ergo habuit
fratres subsequentes. Et hoc confirmat
ga. Iohis. ij. c. dñ. Descendit in caphar-
naū ipse. s. xp̄us et mater et fratres eius.
Pro confusione heluidij et veritatis de
fensione notandū p̄ illo verbo cognosce-
bat. q̄ qdam dixerunt hoc non esse in-
telligendum de cognitione carnis. sed
de cognitione noticie. Dicit enī Crisosto-
mus q̄ nō cognouit eā Ioseph anteq̄
pareret cuius fuerit dignitatis. Sz p̄ q̄
peperit tūc cognouit eā. q̄ per ipsius p̄-
lem specialior et dignior facta fuerit quā
totus mundus. quia quē totus mund⁹
capere non poterat in angusto vtero suo
sola suscepit. Quidam autē hāc cognitio-
nez referunt ad noticiā visus. Sicut enī
Moysi cū dñō colloquētis glificata ē fa-
cies vt non possēt in eum intendere filij
israel. Sic Maria claritate virtutis al-
tissimi obumbrata cognosci non poterat
a Ioseph donec pareret. Post partum
v̄o a Ioseph agnita inuenit specie faciei
non libidinis tactu. Hiero. autē concedit
hoc esse intelligendū de cognitione cop-
tus. Sed dicit q̄ vsq; vel donec in scri-
pturis quicūq; significat certum temp⁹. Et
illud ad galathas. iij. c. Propter trāsgres-
siones lex posita est donec veniat sanctum
cui promiserat. Quādoq; v̄o significat
in finitum tempus s̄m illud. donec po-
nā inimicos tuos. ponitur ibi donec pro
semper. Et s̄m hunc modum loquendū

euangelista ostendit q. Joseph non co-
 gnouit eam donec peperit id est usq. ad par-
 tum et neq. etiam post partum de eo etia-
 am q. Christus dicitur primogenitus ut
 ait. Hiero. et ponit de v. bonuz sig. in ca.
 Joseph. Mo post que ali. sed ante quez
 nullus. Et de eo q. Heluidius referebat
 xpm videlicet habuisse fratres Hiero.
 ait. q. quattuor modis in scriptura fra-
 tres dicunt. s. natura: gene: cognatione. et
 affectu: unde fratres dni dicti sut no sz
 nam quasi ab eade matre nati sed fm
 cognatione quasi consanguinei eius exi-
 stentes. Detestandus itaq. est error pni-
 ciosissimus heluidij vtiqt Tho. iij. pte
 q. xxviii. Primo sicut q. derogat xpi p-
 sectioni q. s. fm diuinam nam vnigenitus
 est patris taq. pfectus p oia filius eius.
 ita etia deuit ut esset vnigenit. mris ta-
 q. pfectissimu germen ei. Secdo hic
 error iniuria facit spui sco cui. sacrarius
 fuit vter. virginalis in quo carne xpi for-
 mauit. Und no decebat ut d. cet ero vio-
 lare p mixtionem virile. Tertio dero-
 gat dignitati et scitati matris dei que in-
 gratissima videret si tanto filio contenta
 no esset et si virginitate que in ea miracu-
 lose conseruata fuerit spote perdere vellet
 p carnis concubitu. Quarto insup ipi
 Joseph esset ad maximam presumptionem
 imputadu. si ea qua reuelate angelo de spi-
 ritu sco dei cocepisse cognouerit. pollu-
 ere teptaret. Quare virginem ante partuz
 virginem in partu. et virginem post partu ge-
 nitricem dei verissime pdicam. Si vo vl-
 terius aliquis quereretur. Cur voluit chri-
 stus de virgine nasci. Respondere possu-
 mus ex dictis prefati doctoris Sancti
 Thome vbi supra. q. hoc factum est
 triplici de causa.

Primo pp dignitate patris.

Secundo pp puritatem filij.

Tertio pp incarnationis fine.

Primo propter patris dignitate co-
 seruanda. Cu eni xpus sit verus et natus
 dei filius. non fuit conueniens ut alium
 patre haberet q. dei ne dignitas trans-
 ferretur in aliu. Secdo hoc fuit co-

uenies propter puritate filij. Ipse nanq.
 est verbu dei. verbu vero absq. oi corru-
 ptione cordis concipitur et ex corde absq.
 corruptione pcedit. An vt ostenderetur
 q. illud corpus esset ipsius verbi dei. co-
 uenies fuit vt de incorrupto virginis vte-
 ro nasceret. Tertio fuit conuenies p-
 pter incarnationis fine. Ad hoc eni venit
 xpus ut hoies renascerent in filios dei
 no ex voluntate carnis neq. ex voluntate
 virt. i. non ex colesu mulieris et viri sz ex
 deo. i. ex dei virtute nati sut. Ande Aug.
 in. li. de sca virginitate ait. Oportebat ca-
 put nostru in signi miraculo fm corpus
 nasci de virgine vt significaret sua mem-
 bra de virgine ecclesia sz spm nascitura.
 De tribus legis cerimonijs qs beata
 ego seruauit ex humilitate. Cap. ii.

Ecuda virtus prestatissima qua
 in virgine bndicta coteplari de-
 bemus dr humilitatis. Ob illa

nanq. subiecit se hodierna die triplicite-
 rimonte legis.

Prima cerimonia fuit purgationis.

Secunda presentationis.

Tertia oblationis.

Prima cerimonia dr purgationis.
 Quadagesimo nanq. die a natiuitate
 dni venit ad templum vt fm consuetu-
 dine legis mudaret cum tn sub illa lege
 non teneret. Ad qd plene intelligen-
 du ponderanda sunt ea que scribunt le-
 uitici. xij. c. vbi sic habetur in sententia. q.
 mulier si suscepto semine peperisset mal-
 culinm imunda esset septe diebus. imun-
 da. s. a consortio hominum et ab ingressu
 templi. Sed completis septe dieb. mun-
 da quide efficiebat quo ad consortium
 hominu Sed adhuc usq. ad trigessimu
 tertiu die quo ad ingressu templi imun-
 da erat. tand coeplens quadraginta die-
 bus quadagesima die templu intrabat et
 puerum cum mulieribus offerebat. Si
 vo feminam peperisset duplicabant dies
 et quo ad consortiu hominum et quo ad
 ingressum templi. Beatissima vo ego
 nullam habui imundicia a qua purga-

reitur neq; filium concepti virili semine
quare nec legi purificationis obligabat.
voluit tñ predictā legem humiliter adi-
plere. Nam vt inquit Tho. iij. pte. q. xx.
xvij. Sicut plenitudo gr̃e a xp̃o derivat
in matrē. ita decuit vt mater humilitati
filij conformaret. Et ideo sicut xp̃s licet
legi non esset obnoxius voluit nihilomi-
nus circūcisionē aliq; onera legis sub-
ire. ad demonstrandū humilitatis et obe-
dientie exemplū et vt approbaret legē et
vt occasione scandali a iudeis toleret. p-
pter easdē rōnes voluit et matrē suā ipe-
re legis obseruātiā qbus tñ nō erat ob-
noxia. iō Bernardus ad virginē sic de-
uote loquit. Vere brā ego nō habes cāz
nec tibi opus est purificatione. s; nūqd
filio tuo op⁹ erat circūcisio? Esto inter
mulieres tāq; vna illarū. nam et filius tu-
us sic est in medio pueroz. hec Bernardus.
¶ Secūda cerimonīa legis cui se
virgo sancta subiecit dicit pñtationis. vt
enī scribit exodi. xij. c. Locut⁹ ē dñs ad
Moysen dicens. Sanctifica mihi. oē p-
mogenitū q aperit vuluas in filiis isrl̃.
Abi scendū q de prole nata duplex pce-
ptū tradebat in lege. Anum qdēz gñ ale
quantū ad oēs. vt. s. completis dieb⁹ pu-
rificationis matris offeret sacrificium
pro filio siue p filia vt habet leuitici. xij.
c. Et hoc qdem sacrificiū erat ad expia-
tionē peccati. in quo proles erat cōcepta
et nata. et etiā ad consecrationē quādā ip-
sius. qz tunc primo presentabat in tem-
plo. Et iō aliquid offerebat in holocau-
stum. aliqd pro peccato. Aliud erat pre-
ceptū speciale d pñogenitis tā in hoib⁹
q; in iumentis. Sibi enī dñs deputaue-
rat oē primogenitū in isrl̃ pro eo q ad li-
berationē populi isrl̃ percusserat pñoge-
nita egipti ab hoīe vsq; ad pec⁹ primoge-
nitis filioz isrl̃ refuatis. Et qā xp̃us fuit
primogenit⁹ marie virginis matris. vtrū
q; fuit factū circa eū. primo qstus id qd
erat speciale et pñet ad primogenitos.
Ob quod dicit Lucas Tulere illum in
hierusalē vt sisterent euz. i. offerret dño
qā oē masculinū adaperiens vuluā. i. p-

mo nascens s; Mico. delira. cuiusmodi
erant primogeniti. sanctum dñi vocabit
Scdo factū fuit circa xp̃m id quod cō-
muniter pertinet ad omnes. Et hoc no-
tat cum dī Et vt darent hostiā fm q di-
ctū erat in lege dñi par turturum aut du-
os pullos columbarum. Quia vō dicit
Omne masculinum adaperiens vuluā
patet q loquitur de masculo cōcepto et na-
to per aperitionem claustrī virginalis.
qd non habuit locū in brā virgine. q vir-
go permansit in conceptu et partu hāc
legem ex humilitate voluit obseruare.
¶ Tertia cerimonīa cui se virgo subie-
cit dicit oblationis. Nam obtulere ipā et
Ioseph pro domino par turturū aut du-
os pullos columbarum. Nec erat obla-
tio pauperum sed agnus oblatio diuitū.
Verumtamen tres difficultates hic ori-
untur. Prima an conueniens fuit ali-
quid offerre deo. Secunda quare obla-
tio fiebat de aliquibus determinate nō
de omnibus. Tertia quare animalia of-
ferebantur occisa. ¶ Pro prima diffi-
cultate posset quis arguere isto mō. Mi-
hil est offerendum alicui quod suus est
et ipse non indiget. Sed dei erāt omnia
que in sacrificijs offerebantur et illis nō
indigebat. quia ad vsum hominis illa d-
putauerat ergo non erant deo offeren-
da. Confirmatur ista quia dauid in ps.
Domini est terra et plenitudo eius orbis
terrarum et vniuersi qui habitant in ea
Et iterum Sacrificium et oblationem
noluisti. Et in alio psalmo. Inducit lo-
quentem deum. Nunquid manducabo
carnes tauroz aut sanguinem hircorū
potabo. In contrarium autem est
illud quod ponitur leuitici primo. c. vbi
dixit de⁹ oblata oīa adolebit sacerdos sua
per altare in holocaustum et odores sua-
uissimum domino. Et propterea sanct⁹
Tho. prima secunde. q. centesima. ij.
dicit q deus voluit sibi offerri sacrificia
triplici ratione.

Primo pp mentis ordinationem.
Scdo pp ydolatrie excusationem.
Tertio propter figurationem.

¶ Primo voluit deus sibi offerri sacrificia propter mentis ordinationem. Ad hanc pertinet ut omnia que qd habet recognoscat a deo. ut dicitur xxi. q. i. in. c. reuerimini. et ordinet in deū tanq̃ in ultimū finē. Et hoc representābat in oblationib⁹ et sacrificijs. Hinc est qd dauid ut scribit primi paralipomenon. ca. xix. dicebat. Tua sunt oīa et que de manu tua accepi mus dedimus tibi. ¶ Secundo voluit deus offerri sibi sacrificia ppter ydolorū excussione⁹ ut per honore⁹ qui redebatur deo retraheret pp̃s a cultu ydolorū. Mā precepta de sacrificijs non fuerunt data populo iudeorum. nisi postq̃ declinauit ad ydolatriā adorando vitulū cōstatilē. ¶ Tertia rō fuit propter figurationem futurū nanq̃ erat xp̃s qui se offerre p hoīum salute debebat. Iō oblatiōes veteris legis xp̃m figurabāt. de quo sic inquit ap̃s ad ephesios. v. c. Tradidit semetip̃m p nobis oblationē et hostiā deo in odore suauitatis. Et ad hebreos. x. c. Xp̃s vnā semel pro peccatis hostiā obtulit in sempiternū. Cōcludimus ergo qd licet dei sint oīa qbus nec indiget. oblationes tñ sibi fieri voluit propter hoīum utilitatē rōnibus predictis. ¶ Secūda difficultas erat. quare oblatio fiebat deo de aliquibus determinate et nō de oib⁹. Mā de generibus animalū quadrupedū offerebant boues oues capre. Et de auibus turtur et colūba. Et in mūdatione leprosi de passerib⁹. Quare nō offerebatur pisces aquile leones et similia. Et rñdet Thō. vbi. s. qd hoc fiebat ppter tria. Propter cōmunē abilitatē. Propter munditiā et puritatē. Propter oblationis singularitatē. ¶ Primo hoc fiebat ppter cōmunitatē quia illa que offerebant facile haberi poterant a cōmunitate hominū. nō sic leones aquile vel pisces. Secūdo hoc fiebat ppter munditiā et puritatē q̃ illa aīalia mūdū habent nutrimentū sicut dicit Rabi moyses. non sic galina et porc⁹. ¶ Tertia rō erat propter oblationis singularitatē. ut esset singularis oblatio q̃

fiebat deo. differēs ab oblatione q̃ fiebat ydolis. Et quia egiptij colebāt oues et uenerabāt hircos eo qd demones in illa forma eis apparebant. Boues vō habebant inter res sacras ob reuerentiā x̃s quam deaz habebant. Hec fuit soror foronei que nauigans in egiptum multa egiptios de agricultura docuit. Idcirco offerebantur deo oues hirci: capre et boues. Insuper ut ait Rabi Moyses. In columbis meliores sunt pulli. in turturibus meliores maiores. ¶ Tertia difficultas erat quare aīalia offerebantur oīa. Ad qd dicit sc̃s Thō. qd hoc fiebat triplici rōne. ¶ Primo propter cōformationē. q̃ sic veniūt in ṽsū hoīū. ¶ Secundo propter significationē quia significabant occisione⁹ quas peccator meret⁹ et deus misericors propter humilitatem et reuerentiā sibi factā tollerat illū et ppter penitentiā indulget sibi. ¶ Tercio sic fiebat ppter figurationē xp̃i qui occisus debebat ymolari. Idis ergo dimissis redeamus ad oblationē factā p xp̃o. Nam l3 ex paupertatis amore pauperū oblationē elegerit. tñ ut inquit Thō. iij. parte. q. xxxvij. Turtures et colūbi figure cōgruunt. Nam turtur q̃ est auis loquax predicationē et cōfessionē fidei significat. qd vō est aīal castum. significat castitatem qua vō est animal solitarium significat contemplationem. Columba vō est aīal mansuetū et simplex ideo mansuetudinē et simplicitatem significat. ¶ De liberalitate virginis que manifestatur in dispensatione munerū et pcessione filij atq̃ in oīs eā inuocantes beniuola cōdescensione. Lap̃m. iij.

¶ Tertia virtus principalis quaz in virgine beatissima contemplari debem⁹ est liberalitas. quā deprehendere possumus maxie ppter tria. Primo ppter munerū dispensationem. Secundo propter filij concessionē. Tercio ppter beniuolā cōdescensionē. ¶ Primo possumus deprehendere liberalitatem virginis benedice propter munerū dispensationem. Nam ut scri

blt matthe⁹. c. ij. Magi obtulerunt xpo munera preciosa. aurū thus & mirram verūm vt pie credis oia pauperib⁹ dispen-
sanit. Neq³ putādū ē q³ tres reges vilia dona regi regūz porrexissēt. licet aliqui hoc velint asserere q³ dicunt talia fuisse fa-
cta. ppter multā significatiōē. Illi v^o consentientes opinioni eorum q³ dicunt magna auri pondera fuisse xpo donata. fingūt virginem illa reseruasse pro pere-
grinatione in egypto. Sed reuera quod prius diximus magis est verisimile atq³ credibile virginē. salam piissimā cun-
cta pauperib⁹ distribuissē. Secūdo pos- sumus deprehendere virginis liberalita-
tem. ppter filij sui gratiosam concessiōē quando videlicet concessit eum simeoni scō qui accepit illūz i vlnas suas. de hoc sic refert Lucas. Et ecce hō erat i iheru-
salmi cui nomē Simeon. & hō iste iustus & ti- moratus expectans p̄solatiōē isrl' & spi-
ritus scūs erat in eo. fm̄. Alco. de li. hoc intelligit q̄tum ad gfe plenitudinem qz nō solū habuit grāz iustificante. put ha-
betur cōmuniter a iustis. sed etiā q̄tum ad illuinationes diuinas & consolatio-
nes speciales. Ideo subditur. Et respon- sus acceperat a spiritu sancto. fm̄. oñi- bus suis deuotis nō visurum se mortē nisi videret xps domini. Tunc enī erat opīnō cōis apud intelligentes q³ imine-
bat aduentus xpi f3 signa a patriarchis & prophetis data. Et ideo simeon d⁹ hoc deum seruētiū orabat & in oratiōe re-
sponsū accepit q³ xps natū videret aū q̄ vitam p̄item finiret. Et venit in spū in templum. i. per reuelationem spiritus sancti vt videret xpm sicut erat ei p̄mis-
sum. Et cum inducerent puerum iesum ad faciendū que predicta sunt fm̄ legez. Et ipse accepit eum in vlnas suas cū ma-
ximo cordis gaudio. f3 q³ d⁹ p̄uērbio rum. xij. c. Desiderium si compleat de-
lectat animam. Intueamur Simeonē a virgine filiū exposcētē. consideremus q³ q̄ blande q̄ benigne q̄ue liberalissi-
me mater illa illum sibi consignauit. Simeō accepisti illum in vlnas tuas. i.

in brachia. Quem accepisti: & regem re- gum & dñm dominantū. Quem ad tu- um pectus dulciter deduxisti: filium dei & virginis illibate. Quem asperxisti: deus & hōiem xpm humani generis redem-
ptorem. O felicia brachia. O beati oculi tui qm̄ meruisti tanto p̄uilegio dotari. Super hoc Augu. in sermone p̄ntis so-
lemnitatis ait. Nec sunt testimonia tua domine iesu. anteq̄ tibi sternerentur flu- ctus maris. campi cessere vt imperant. anteq̄ ventus te iubēte siluisset. mortui te vocante resurrexissent. sol te morien-
te palluisset. terra te resurgente tremuisset. celū te ascendente patuisset. Adhuc ma- nibus matris portabaris. ias & domin⁹ orbis agnoscebaris. Et ppter ea Simeō benedixit deum grātiās agendo pro tan-
to beneficio & dixit. Nunc dimittis dñe seruum tuum fm̄ verbum tuum in pa- ce. i. dēctro dimittes me de hac vita trā- sire in cordis quiete. Quia viderūt ocu- li mei salutare tuum. Letanter enim de- scendere volebat ad limbum patrum. ex quo videbat saluatorem natum. Quod parasti ante. faciem omnium populorū. idest coram omnibus populis quibus mysterium incarnationis & redemptio-
nis predicatur est per apostolos. Lumē ad reuelationem gentium. quia p̄i⁹ er-
rorum tenebris inuoluebantur. Et glo- riam plebis tue israhel. Magna est enī gloria iudeis ad xpi fidem conuersis q³ xps fm̄ carnem natus ē de ipsis. Et pa-
ter eius. s. Ioseph qui meruit vocari pa- ter xpi eo q³ nutricius eius fuit. & mater s. Maria que fuit mater eius vera erat nitrantes super his que dicebantur d⁹ il-
lo. tunc a Simeone. & prius a magis & a pastoribus. & a zacharia & Elisabeth. Et restituto puero virgini. benedixit illis Simeon. s. virgini & Ioseph. Quāto enī Maria & Ioseph essent maiores Simeone in sanctitate. ille tamen erat maior q̄tum ad sacerdotis officium ad quem spectat benedicere populū. Et nō solum benedixit sed etiam futura predi-
xit. Ecce inquit positus est hic in ruinas

Id id

et in resurrectionem multorum in israel quia.
 si in passione christi que futura erant multi
 in dei fuerunt excecati a veritate cadentes.
 Et multi fuerunt illuminati qui prius erant
 simplices et ignorantes ut patet de apostolis
 quibus post passionem christi data est intelli-
 gentia scripturarum. Item quod dicitur Luce
 ultimo. c. Tunc aperuit illis sensum ut in-
 telligerent scripturas. Subsecutus est Si-
 meon. et in signum. scilicet federis inter homines
 et dei cui contradicetur a scribis et phari-
 seis et alijs. Et ita ipsius animam per-
 transibit gladius id est dolor passionis eius
 pertransibit animam tuam per compassionem ut re-
 uelent ex multis cordibus cogitationes.
 quia licet virgo tempore passionis in fide
 perseverauit. alij tamen discipuli diuersas sit-
 uationes cogitationum habuerunt quo-
 usque viderunt ipsum a mortuis resurrexisse.
Tertio possumus deprehendere virginis
 liberalitatem. propter benignam condescen-
 sionem. Condescendit quippe omnibus eius pre-
 implorantibus. Ipsa est dulcedo et spes
 nostra ut cantat ecclesia. Ipsa est stella ma-
 ris que naufragantes in mari huius mundi
 ad portum salutis dirigit. Ipsa propinqua
 est valde peccatoribus sic luna inter plane-
 tas propinquior est terre. ut accedamus
 ad eam confidenter inducit nos deuotus
 Bernardus his verbis. Securus inquit
 habes o homo accessum apud deum. ubi
 habes filium ante patrem: et matrem an-
 te filium. Filius ostendit patri cicatrices
 et vulnera. nisi ostendit filio peccata et vbera.
 Nec ulla potest esse repulsa. ubi tot oc-
 currunt charitatis insignia. Et ite Bernardus.
 Quando misereri non poterit ma-
 ter omnipotentis? Quando misereri nol-
 let mater misericordie. Et idem reuolue
 totam seriem euangelij et si quid asperum.
 si quid durum inuenieris in maria dein-
 ceptis eam susceptam habeas et ad eas ac-
 cedere verearis. Igitur sub aliis eius con-
 fugiamus ut sic tuti esse possimus. et in hoc
 seculo filij sui gratiam mereamur accipere et
 tandem gloriam sempiternam. Amen.

Sermo de assumptione et exaltatione virginis

nis sacratissime in qua maxima refulget di-
 uina potentia.

Ecce mihi magna quod
 potes est. Gloriosa virginis
 marie verba sunt ista ori-
 ginaliter Luce. i. c. Et si
 oia que in virgine benedicta
 diuina largitas dignata
 fuit operari magna sunt

stupenda veritatem exaltatio illius super
 omnem celestem miliciam cunctos in stu-
 pore et admiratione promouere debet.
 Quid enim excogitari mirabilis potest
 quod quod una mulier transcendit beatitu-
 dinem quorumcumque citra filium hominum
 et angelorum eumque locum in empireo celo con-
 scendit. ad quem nulla alia pura creatura
 vel lo vnquam tempore peruenire valebit. Nec
 omnia tamen cum ingenti leticia deuo-
 tioneque ardentissima a nobis comemori-
 rari debent. Hinc Hieronymus in ser-
 mone ad Paulam et Eustochium inquit
 Hodie gloriosa semper virgo Maria ce-
 los ascendit. rogo. gaudete. quia ut ita fa-
 tear ineffabiliter sublimata cum christo re-
 gnat in eternum. Regina mundi hodie
 de terris et de presenti seculo neque eripit-
 tur. Iterum dico gaudete quia secunda
 sua immarcescibili gloria ad celi ianuas per-
 uenit palatium. Exultate inquam ac gaude-
 te et letetur omnis orbis quia hodie nobis
 omnibus eius interuenientibus meritis
 salus aucta est. Nobis quoque diligentibus
 eam honor et virtus una cum reliquis vir-
 ginibus sacris amplius prestat et gratia.
 Idcirco dilectissime letamini et laudate
 quia si dei ore prophetico in sanctis suis
 laudare iubemur. multo magis cum in
 hac celebritate beate virginis matris eius
 oportet cum hymnis et canticis diligen-
 tius extollere et dignis deo iubilare prece-
 nis ac mysticis honorare muneribus. hec
 Hieronymus. Et autem mens nostra virginis
 in celum aduolantis mysteria perscruta-
 ri possit. de ipsa in presenti sermone dice-
 mus. In qua tria magna notabimus que
 fecit deus.

Primum de consumationis.

Secundum glorificationis.

Tertium assumptionis.

De felici transitu virginis et de his que occurrerunt in illo.

Capitulum. j.

Primum quod fecit deus magnū in virgine matre de consumationis. Nam primum vitam feliciter consumavit eiusque transitus decorat exultit multis privilegiis et prerogativis. Ad quod plenius intelligendum. **Primum** quod rimus. quot annis postquam christus ascendit ad celos illa mater sanctissima supervixit. Et ad hoc quidam Epiphanius dicit quod beata virgo quando concepit christum erat annorum quatuordecim et in quoddecimo ipsum peperit et mansit cum eo annis triginta tribus. et post mortem supervixit annis viginti quatuor. Et finem hoc quando obiit erat annorum septuaginta duorum. Aliquibus tamen probabilius videtur quod duodecim annis vixerit post passionem sui filii. et sic sexagenaria sit assumpta cum apostoli totidem annis predicaverint in iudea. et circa partes illas sicut ecclesiastica tradit historia. **Secundo** videndum est quod ego fecerit illo tempore usque ad suam depositionem. Et ad hoc dicunt quidam quod remansit in domo iuxta montem syon posita. omnis loca filii sui. baptismi. ieiunij. passionis. sepulture. resurrectionis. ascensionis deuotione sedula visitabat. Hieronymus autem ad paulum et Eustochium ita scribit. Si quis post ascensionem quod egerit unum. per certo est quod ego sancta corpore ac mente permansit. Quam sancte angelus gabriel ac si celestis paranymphus intactam custodiuit. Et Ioannes apostolus atque euangelista cui christus de cruce eam commisit virgo virginem seruauit. suisque ei deseruiuit obsequijs. Nam quod eximius ille sanctorum chorus apostolorum eam deseruerit inter quos post resurrectionem intravit et exiens familiariter contulit de christi incarnatione tanto sigdez veri. Quod ab initio plenius per spiritum sanctum cuncta didicerat et spererat oculis uniuersa. Ihesus et apostoli per eundem spiritum sanctum omnia cognouerunt et in omnem edocti peruenierunt veritatem. **Hec Hieronymus.** **Tertio** inuesti-

gandum est an sit inconueniens de transitu virginis acceptare quod in libro apocrypho quod Iohi euangeliste ascribit edocet. Ad quod ita respondet Hieronymus. ubi. Si venerit in manibus vestris illud apocryphum de transitu eiusdem virginis dubia. per certis non recipiatis quod multis latinorum pietas amore studioque legendi carius amplectuntur. **Quarto** perscrutari debemus quod sint illa que ut pie tenere possumus occurrerunt in virginis felicissimo obitu. Et ut colligitur a sanctis fuerit precipue sex. **Primum** quod fuit virginis consolatio. Die namque quidam dum in filij desiderium cor eius vehementer accenderet. Angelus cum misto lumine ei astitit et reuerenter salutauit. Huc inquit benedicta filii tuus ad te me misit quod te genitricem reuerenda expectat. die itaque tertia assumeris ad regna celestia. cui ego. **Cuius** iquit ut filij et fratres mei apostoli ad me pariter congregentur. ut eos antequam moriar corporalibus oculis videas et ab eis sepeliri valeam. et ipsis presentibus spiritus deo reddam. Iterum exopto valde ut anima mea de corpore exiens. nullus spiritum terrinum videat. nullaque mihi sathane potentia occurrat. Cui angelus. Ecce omnes ad te congregabuntur apostoli qui nobiles tibi exhibebunt exequias funeris. et in eorum conspectu spiritum exhalabis. Nam qui olim prophetam de iudea in babyloniam in crine attulit. subito ipse. perculdubio ad te apostolos adducere poterit in momento. malignos autem spiritus videre cur metuis cum eorum superbiarum tua humilitate contriueris. fiat tamen voluntas tua ut ipsos non videas. His dictis abscessit angelus. Alium autem nonnulli quod presentauit angelus virgini palmam quam attulit e paradiso que nimis claritate splendebat. Et erat virge viriditati consimilis. sed folia illius ut stella matutina fulgebant quaz ante pheretrum portandam angelus dixit. **Secundum** quod occurrit in virginis obitu fuit apostolorum omnium congregatio. Refert namque Dionysius in libro de diuinis nominibus. Apostolos in dormitione virginis euenisse. ac unum.

lib. 2

quensq; in laudē xpi ⁊ virginis sermonē
fecisse. loquens namq; ad timotheūz ait.
Nos vt nosti ⁊ ipse ⁊ multi sanctorū no-
stroꝝ fratrum conuenim⁹ ad visionē cor-
poris vite principis. ⁊ que deum suscepit
Qualiter hō ibi apostoli venerunt colli-
git vt puto ex illo libro apocrip̃ho. Nam
predicante Joanne in epheso celum re-
pente intonuit ⁊ nubes candida ipsū su-
stulit ac raptū ante marie ianuā colloca-
uit. percutiensq; hostium intus intro-
iuit ⁊ vginē salutauit. quē illa vidēs ob-
stupuit. ⁊ p̃gaudio lachrymas p̃tinef ne-
quiuit. Dixitq; filio Johannes me mor-
esto verborū magistri tui quibus me ti-
bi in matrem ⁊ te mihi in filium cōmē-
dauit. Ecce a domino vocata debitu hu-
mane conditionis exoluo. ⁊ corpus me-
um tibi sollicita cura recomendo. Au-
diui enim iudeos dicentes. Expectemus
viri fratres quoadusq; illa que iesus por-
tauit subeat mortem ⁊ corpus eius con-
tinuo rapiemus. ac in lectum ignibus cō-
buremus. Tu igitur hanc palmam de-
ferri facies ante p̃heretrum. cum corp⁹
meum duxeritis ad sepulchrum. Dixit-
q; Joannes. Si vnam hic esset omnes
apostoli fratres mei. vt decentes tibi pa-
rare possemus exequias ac exoluere lau-
des dignas. Nec illo dicēte omnes apo-
stoli de locis in quibus predicabāt a nu-
bibus rapiunt ⁊ ante marie hostium col-
locantur. Qui videntes se ibidē insimul
cōgregatos mirabantur dicentes. Que
nam causa est propter quas hic dñs nos
insimul congregauit. Joannes ergo ad
eos exiuit ⁊ dominā de corpore recessu-
rā predixit. **T**ertiu qd̃ occurrit in vir-
ginis transitu fuit sine dolore p̃sumatio.
Die namq; credit qd̃ aia illa sanctissima
absq; dolore fuerit a suo corpore separata.
vt aut̃ scribit in li. illo apocrip̃ho. Cōgre-
gatis aplis circa horā noctis tertiā. affuit
ihs cum angelorū ⁊ scōꝝ multitudi. di-
xitq; ihs vgini matri sue. Hec electa mea
⁊ ponā in te thronū meū. qz p̃cipui spe-
ciē tuam. Et illa. paratur dñe cor meum
paratum cor meū sicq; marie aia de cor

pore egredit. fuitq; tam a dolore carnis
extranea q̃ a corruptōe extiterat aliena.
Quartū qd̃ occurrit in virginis obitu
fuit xpi ⁊ totius curie celestis obuiatio.
Et de hoc ita pulchre loquit̃ Hiero. in
sermone ad Paulam ⁊ Eustochiū. Ad
eius p̃fecto exegat q̃tū phas est crede-
re famulabant angeli ⁊ vniuerse celoz
p̃gratulabant curie. nec mirū qd̃ honor
maternus eius est qd̃ nat⁹ est ex ea. quem
oīs celoz ordo venerat ⁊ adorat super se-
eueatū cū patre in sede maiestatis deū.
Legimus ei go q̃sepe ad funera ⁊ ad se-
pulturas quorūlibz scōꝝ angelos adue-
nisse ⁊ ad exegas eorū obsega p̃stintisse.
necnō ⁊ aias electorū vsq; ad celos cum
hymnis ⁊ laudib⁹ deuulisse. vbi ⁊ vtriū-
q; sexus chori cōmemorant frequenter
auditi laudes cecinisse. Et in terra ⁊ qd̃
p̃spicaci⁹ est multo nōnūq; lumine eol-
dē resp̃l̃duisse. Insup ⁊ adhuc viuētes
in carne ibidē miri odoris fragrantiam
diutius p̃sensisse. Qd̃ si ad recreandam
sp̃ez ⁊ corrobōrandā fidē interdū astan-
tiū saluator n̄r xps ob merita suorū am-
plius cōprobanda. tanta ⁊ talia dignat⁹
ē exhibere p̃ suos celi ministros circa de-
fūctos. q̃to magis hodierna die credē-
dum est militiam celoz cū suis agmint-
bus festiue obuiam aduenisse genitrici
dei. eāq; ingenti lumie circūfuisse. ⁊ vs-
q; ad thronum olīm sibi etiā ante mūdī
cōstitutionē paratū cum laudibus ⁊ can-
ticis sp̃ialibus perduxisse. Nulli dubiūz
oēm illam celestē iřm tunc exultasse in
effabili leticia. tūc iocūdatam esse inexti-
mabili charitate. tūc qz cū oī exultatione
iubilasse. qm̄ festiuitas hec q̃ nobis ho-
die reuoluit̃ annua. illis oibus facta ē cō-
tinua nec immerito credit̃ enīz qd̃ salua-
tor omnium ipse q̃tum dat̃ intelligi per
se totus festiuus occurrit. ⁊ cum gaudio
eā secū in throno collocauit. hec Hiero.
Quintum quod occurrit in virginis
transitu fuit iudeorū persecutio. naz vt
sp̃m tradidit virgo scissima dixit aplis
dominus. Corpus virginis matris i val-
lē iofaphat d̃ferre. ⁊ in monumēto nouo

qđ ibidem inuenietis illō recōdite. et me
ibidē triduo donec ad vos redeā expecta
te. Statimq; apli corp' cū laudib' susce
perunt dñs vō pheretrum et apostolos
nube pterit itaq; ipsi nō videbant s; nñ
vox audiebat. Effuerūt et angeli cū apo
stolis pcinētes et terram totā sonitu mire
suauitatis replentes. Excitati oēs ad taz
dulcē melodiā de ciuitate veloci' exeunt
et qđnā hoc sit diligēti' sciscitant. Tūc ex
iit q diceret mariā illā mēm ihū effe
rūt discipuli mortuaz. tunc oēs ad arma
concurrūt et se mutuo hortant dicentes.
Venite et oēs discipulos occidam' ac il
lud corpus quod seductore portauit igni
bus comburam'. Princeps aut facer
dotū hec videns obstupuit et ira replet'
ait. Ecce tabernaculū illi'. q nos et gen'
nrm conturbauit qlem glām nūc acce
pit. et hoc dicens manus ad lectū misit
volens illum euertere. Tūc manus eius
ambe subito aruerūt et lectulo adhele
sit. ita vt ad lectulū manibus penderet et ni
mīo cruciani verat' lamentabiliter ciula
ret. Reliquis aut ppl's ab āgelis q crāt
i nubib' cecitate percussus ē. Princeps
vō sacerdotū clamabat dicens. Scē pe
tre in hac tribulatione me nō despicias.
Cui petrus. si in dñm ihū et in hac que
ipm portauit credideris sanitas bñficio
poteris. Cui rñdit. Credo dñm ihū ve
ruz esse filiū dei. et hāc sacratissimā mēz
ei'. Statimq; a pheretro fuerūt man' ei'
solute. sicq; et ceteri q fuerāt cecitate per
cussi in xpm et mēm credētes lamē re
cuperarūt. **Sextū** qđ occurrit in vgi
nis transitu fuit corpis sepelitus. Sepelie
runt qđez apli corpus illud sanctissimūz
iuxta mandatū dñi. Super hoc ita scri
bit Hiero. ad Paulā et eusto. **Mō** stra
tur sepulchrū ei' cernētib' vobis vsq; ad
pñs in vallē iofaphat medio. q vallē ē
intra montem syon et mōtē oliueti posi
ta quā et tu o Paula oculis cōspexisti.
vbi in eius honore fabricata est ecclesia
miro lapideo tabulatu in q sepulta fuisse
vt scire potestis ab oībus ibidē habitan
tibus pđicat. Sed nūc vacuum ē mau

solei cernētibus ostendit. **Hec Hiero.**

Qđ gloria vginis excedit glāz quo
rūcūq; beatorū angelorū et hominū xpo
vūtaxat excepto. **Capl. ij.**

Ecundū quod fecit de' magnū
in vrgine bñdicta dñ glōrifica
tionis. **M**irum certe q gloria

vnus puelle superet omnium beatorūz
et angelorū et hoīum preeminētiāz. **Iō**
Hiero. vbi. s. ait. **Hec** est dies in q vsq;
ad throni celsitudinē intemerata mater
et vgo. pcessit. atq; i regni solio bñlimata
post xps glōziosa resedit. Sic itaq; vbi
q; pñdēter sancta dei canit ecclia. quod
de nullo alio sanctorū phas ē credere
vt vltra angelorū vel archangelorū meri
ta transcendit hēc Hiero. Quāta vō
sit gloria virginis in celo quinq; illi' di
gnitates. declarant.

Prima dñ maternitatis.

Secunda charitatis.

Tertia tranquillitatis.

Quarta capacitatis.

Quinta vnitatis.

Prima dignitas vginis dñ materni
tas. **M**aior nāq; est excellētia vginis q
sit mater dei q sit oīa creaturaz dñ hoc
enim dependet ab illo sicut ramus a sua
radice. Ergo certitudinaliter tenendū ē.
q ipsa est super oēs ordines angelorū
tanq; per se implens et continēs vnū in
tegrū ac totalem statum. cui fm rectam
rōnem altera persona congruere nō pōt
qz ipse status ex sui rōne ppter incōmu
nicabile dignitatez exigit vnitatē. Sicut
enim nullatenus decet plures esse xpos
nec deū plures hoīes. Sic nullo modo
decet dei filiū nisi vnā solā matrē nālē
habere. Itē rō nālīs aperte ac directe dī
ctat. q mater regis omnīū est in sede re
gia super oēs ordines mīstroz et mīlītz
collocanda. vñ qā est electa in mēz est
electa ad dignitatē excedentē dignitatez
mīnistroz ac famulorū. Quia vō rō ma
terni amoris ē q serū in deū vt in suūz fi
liū realē. a nullo alio affectu cōiūscunq;
q nō ē realr mē dei. pter q ab ipsa nūq;
3

participari pōt. **M**ā vt dī ad hebreos. i. c. Sicut filius dei xps sedet ad dexteraz maiestaz in excelsis. tāto melior angelis effectus q̄to differentius p̄ illis nomē hereditauit. qd̄ nomē est. vt sit vere deus per grām vnionis. Sic ⁊ mater dñi ihu gloriosa tanto melior angelis effecta q̄to p̄ oib⁹ creaturis h̄ditauit vt obtine ret dignissime m̄ris nomē. **A**n̄ p̄ ph̄a ait eleuata ē magnificētia tua sup̄ celos de⁹ magnificētia enī dei facta est virgo maria. Nam sicut in p̄ia cōditione magnificatus est deus quia de nihilo tam sublimē vniuersū ⁊ tā sublimes angelos cōdidit. Sic quoq; in repatione nō min⁹ magnificatus est. q; de humana nā insecta perdita ⁊ damnata xpm̄ hōiem p̄pagauit. ⁊ de muliebri sexu i ordine rōabili sūm cōm cursum in filio ⁊ matre; sibi dedit ⁊ toti celesti curie. **S**ecunda excellentia virginis que magnā ei⁹ glia; monstrat. caritas nuncupatur. Omnes nempe ordines ⁊ status glorie principiter distinguuntur s; superiores ⁊ inferiores rōnes diuini amoris. Ad enī in oī rōne caritatis distingui possunt. cu; omnes participēt illā. nec per aliquā rōnem q̄ nō sit rō diuini amoris pōt vn⁹ super alterū in maiori p̄pinq̄tate seu vicinitate ad deū sup̄ collocari. **M**atern⁹ ergo amor incōpabiliter trāscēdere debz oēs alias rōnes amoris in deū. p̄ter illā q̄ est in aīa xpi. q̄. s. fert̄ realiter in deū tā q̄ in personā p̄p̄iā. **T**ertia v̄ginis excellentia magnitudinē glie ei⁹ ostendēs. tranquillitas noīat. Xpi enim aspectus filialis ad matrem singularissim⁹ ac amorosissim⁹ ⁊ transcendētissim⁹ eē debet. ita q; totā celestē curiā simul sumptā p̄ter matrem non debet aspicere sub tali reuerentia. nec sub ordine talis aspectus seu amoris. Quanto autē dei aspectus altius fertur in aliquem beatorū. tanto for̄ ⁊ altius se per beatitudinem im̄prim̄t illi. ⁊ tanto altius conspicitur ⁊ suscipi⁹ ⁊ acceptat ab eo. **I**gitur inexplicabile est sub quāta altitudine : latitudine : ⁊ itimitate a deo v̄rgo aspiciat. **I**deo ex

cōsequenti super oēs alios in glia coronat. **A**n̄ Hiero. in smone de assūptione ait. Nec in mūdo dignior locus fuit v̄rginalis vteri templo in quo dei filius suscepit. nec in celis sublimior regali solio quo mariam marie filius sublimauit. **Q**uarta virginis dignitas capacitas dicta est sūm enim Dionisiū. Omnia inferiorum dona in superioribus in tanta excellentia sunt q; quasi nulla cōpatio ē nisi sicut est in circūferētia ad suū cētrū. **C**ū ergo beata virgo supra oēm ordinē sit in tñ q; p se faciat ordinē incōmunicabile sicut predictum ē. seq̄t q; sup̄ oēs inferiorū ordines tā angelorū q̄ hōiū si mul̄ sup̄iorū ipsa ip̄oportionabilr ē p̄lata. **E**t q̄cqd̄ est glie in oī inferiori glificata nā tam angelica q̄ hūana: multo p̄ excellentius est in virgine matre dei. nec dubiū hoc reddat aliorū beatitudo numerosa: multa ⁊ magna q; hoc nihil facit ad rem maioritaz glie essentialis seu substantialis. Nam in sp̄ualib⁹ idē mai⁹ qd̄ melius reputat. Nam pl⁹ de substantiali glia est in vno seraphin q̄ sit in oib⁹ inferioribus angelis. etiam si per impossibile sūm naturaz multiplicarentur in infinitū. Superaddendū ergo ē q; nullus inter puras creaturas ordo in celis tñ supat ordinē immediate sibi cōiūctū q̄tū glia m̄ris dei supat oē qd̄ ei inferioris est. **A**d qd̄ intelligendū p̄sideremus q; in corporibus vniuersi superiora cōtinēt inferiora ⁊ inextimabiliter plus. **Q**uarta v̄ginis dignitas que illi⁹ gliam declarat dī vnitas. Quāto enīz beati magis vniant cū deo. tanto gliosiores sunt in eo. **D**eos autē creature simul iūcte non tñ vniūtur deo q̄tū sola beata virgo. **A**d cui⁹ intelligenā notandū ē q; sex sūt grad⁹ vnionis in deum quibus creature in illū gradatim ascendunt. **P**rimus est vnio creationis. **S**ecundus cognitionis. **T**ertius dilectionis. **Q**uartus glificationis. **Q**uintus maternalis conceptionis. **S**extus personalis vnionis.

Primus gradus ē creationis. i. per participationē eēndi p quā entia cōiungunt deo vt canse efficienti et exēplari atq; finali. **S**ecūda gradus ē vnio cognitionis. s. per vim intelligendi p quā intellectua lia vniunt deo vt supnāli credibili. et vt credito et credendo. **T**ertius gradus est vnio dilectiōis quo amici dei i pñti vita vniuntur illi per amores. **Q**uartus gradus dicitur glificationis. s. p donū glificationis p visionē et fruitionē glie semper terne per quā aia vnif deo vt obiecto beatifico facialiter viso. **Q**uintus ē vnio maternalis conceptiōis p quā btā vgo ē facta mater dei. ita vt vna atq; eadē esset caro virgis et caro xpī nō p siderata i xpō diuinitate ei. **S**extus autē ē gradus personalis vnionis q cōpēit xpō q fuit deus et hō pp vnionē nārū in persona verbi. In quolibet autē istoz gradū qlibz excedit alterū in infinitū. qz inferior i sua specie multiplicat in infinitū: supiori equi pari nō valz. **Q**uod sic patere pōt. **P**rimū enim patet. qz esse in infinitum excedit nō esse qz talia infinita nō entia non equialēt minimo pñcto essendi. **S**ecundū etiā patet. qz infinita non intellectua lia vni intellectui equialere nō possunt. **T**ertiu sistr pz. qz oēs intellectus in fideles et inimici dei nō equalent vni fideli et amico dei. **U**bi puerbioz. xvj. c. scriptū ē. **M**elior est vnus timēs deū qz mille filij impij. **Q**uod qdē verū est nisi p qto qdam ex eis in dei predestinatione p tpe futuro habentur vt dei fideles atq; amici. **Q**uartū etiā patet. **N**az qz qd dari potest citra visionē dei nō equialet vni beato. qz oīa simul sumpta nō facerēt vni beatū. **Q**uintū etiā patet. **N**ā illa vnio siue accessus qui est per maternā conceptionē transcendit oēs inferiores in infinitum. put in hoc accessu includit maximus amor sibi correspondēs ac plenarie cōsumans qz sicut cōis amoris gradus cōsumat in gloria. sic maternus dei amor cōsumat in maria. **S**extū et vltimū insuper pz. **N**ā gradus vnionis personalis tante est transcendētie q reliqui

etia ipm infinities multiplicati ei equiualere non pñt. Ecce qz qntus ascēsus vnionis in deū. s. p maternā conceptionē i infinitū excedit oēs alios pcedētes. Ex q manifeste apparet qz qñtū in pñti seculo talis vnio excessit alias vniones i grā tñ nūc in paradiso excedit in gloria.

Quod pie credere possumus et verisistr debem⁹ tenere ē gine a mortuis resuscitatam. assūptā cū corpore et aia in celoz.

Lapsum. iij.

Ertū qd fecit de⁹ magnū i vgie gliosa dicitur assūptio. **E**rt. n. ple credit tertia die postq corp⁹ virginis fuit sepultū dū ibidē cōmorarētur apostoli aduenit iesus cum multitudine angelozum ipsosq; salutauit dicens. pax vobis. qui responderunt. Gloria tibi deus q facis mirabilia magna solus. **T**ūc saluator locutus est dicens. Surge colūba mea. tabernaculū glorie: templum celeste. statiq; surrexit et de tumulo ab apostolis patefacto pdijt. Sicq; gloriose cū corpore ad celestia regna perrexit. **E**t licet hoc non sit nobis certitudinaliter reuelatus. tamen sic habet cōmunis oīuz scōp opinio. **I**pī nāq; ad hoc tenendum congruentissimis rationibus inducuntur. **E**x quibus nos quinq; annotabimus.

Prima dī cōpletionis.

Secunda honorationis.

Tertia sanctificationis.

Quarta perfectionis.

Quinta gratificationis.

Prima rō pbās vginē assūptā cum corpe et aia dī cōplectiōis. **E**redit nāq; q multoz sanctorū sit resurrectio cōpleta q cū aia simul et corpe possidet regnū celeste cū xpō. **M**ulto magis hoc cōuenire debet vginē gloriose. **U**bi et de hō die. **R**o. in sermone ad **P**aulā et **E**ustochiuz ingt. **Q**uod autē vel q tpe aut a qb⁹ pñtis sanctissimū corpus virginis a sepulchro ablatū fuerit vel vbi transpositum. vtrūue resurrexerit nesciur **Q**uis nonnulli astruere velint eam iam resuscitatam.

Ubi 4

et beata cum christo immortalitate in celestibus
vestiri. Quod et de beato Joanne evangelista
et ministro cui virginia christo uirgo com-
missa est plurimi asseruerant. quod in sepul-
chro ei usque fertur non nisi manna inueniri
quod escaturire cernit. Veritatem quod horum
verius censeatur ambigimus. Verum in
deo totum cui nihil impossibile est com-
mittimus. Quod aliquid temere diffinire veli-
mus auctoritate nostra. Sicut et de his
qui cum domino teste euangelio resurre-
xisse creduntur. Sed uirum redierunt i ter-
re pulcrem an non. certum non habemus
nisi quod legimus quia multa corpora san-
ctorum qui dormierant surrexerunt ac uenerunt
in sanctam ciuitatem. scilicet Iherusalem et apparuerunt
multis. De quibus profecto nonnulli docto-
rum senserunt et in suis reliquerunt scri-
ptis quod ita in illis perpetua sit completa resur-
rectio. An et beatus Petrus dixisse legitur cum
de David loqueretur in testimonium. Et sepul-
chrum inquit eius apud uos est. quasi non
sit ausus dicere quod ipse aut corpus eius apud
uos est. sed tamen sepulchrum quod conditum fuerat.
Hinc enim autem resurrexisse et ipsum cum ce-
teris sanctis. Et ideo uacuum remansisse
monumentum. ut nunc beate marie cernit
Quod sane factum et de alijs quibuslibet
locis scripturarum firmare conantur quod hi
iam cum christo regnent resuscitati in eternam
societatem. quod quia deo non est impossibile nec
nos de beata maria factum abnuimus.
Secunda ratio probans virginem cum corpore et
anima assumptam de honorationis. Dicit enim
Bernardus. Sanctorum corpora depreciosa sub-
limi tam gloriose venerabilia reddidit
et honore tam mirifico sublimauit. ut et
ipsis deputetur locus eorum uenerationi
congruus et ad ipsam mundum propter uni-
uersum. Si ergo marie corpus super ter-
ram esse dicatur cum nec deuota frequen-
ter uisitatione fidelium nec eadem locus
deputetur honoris. nimirum videbitur
christi honorem materni corporis contempsisse.
cum tamen super terram aliorum sanctorum corpora sic ho-
nozet. Tertia ratio de sanctificationis. ut
enim dictum est in precedentibus. quod bea-
ta uirgo sanctificata fuit antequam nascere

foues in ea nunquam aliquem actum ha-
buit. et per secundam sanctificationem to-
taliter ab ea fuit sublatum. Cum ergo uicium
fomitis inducat debitum incinerationis in
carne. uidetur quod beata uirgo a tali de-
bito omnino fuerit absoluta. et per conse-
quens nec eius corpus debuit incinera-
ri. Ista est ratio Ricardi in. iij. di. xliij.
ut plene diximus in sermone de resurre-
ctione christi. Quarta ratio de perfectionis
Sicut enim Maria fuit plena gratia per ce-
teris puris creaturis. ita debuit esse plena
gloria et ita cum corpore glorificanda ante
resurrectionem aliorum. De hoc sic dicit Au-
gu. Si merito pre omnibus uiuibus ma-
rie donata est gratia: morte erit mitnenda:
Absit cum mors aliorum sanctorum preciosa
sit et gloriosa. Quinta ratio de gratifi-
cationis. Decuit quippe virginem cum corpore
ad gloriam deduci. ut filius eius benedi-
ctus in omnibus gratis maternis bene-
ficijs inueniret. Ipsa namque fuit quod filio ex
purissimis sanguinibus eius corpus
substantiam dedit. Ipsa que nouem
mensibus utero suo portauit. Ipsa quod illud
letanter peperit et pannis inuoluit ac la-
cte pauit. Ipsa que in suis necessitatibus
eum iuuat illique quantum potuit studiosissi-
me semper occurrit. Ipsa que eum dulci-
ter suum iesum dilexit. Ipsa ergo digna
regnare cum filio assumi debuit etiam cum
corpore ad regnum celorum. Quia ut
Augustinus ait. Putredo et uermis hu-
mane est opprobrium conditionis. a quo op-
probrium cum iesus alienus sit Marie nam-
que excipit quam iesus de ea assumpsisse probatur
Firmiter ergo credimus quod saluator omnium
iesus colendissimam suam matrem uoluit in
corpore et anima facere gloriosam quam nos
laudare conemur. Nec siquidem est per quam
omnis maledictio soluta est. et celestis benedi-
ctio uenit in mundum. Nec est quod pro nobis pecca-
toribus infatigabiliter intercedit. Nec re-
gina misericordie ad quas confugientes
tutti esse ualemus. Hanc omnes inuocemus
ut per illius merita in hoc seculo ipetremus
gratiam sui filij et in futuro perueniamus ad
eternam regem. Amen.

Sermo de sancto Ioseph.

Ioseph fili

David noli timere accipere Mariam puerem tuam. Ad enim in ea natum est dñs spūs scō ē. Math.

i.e. Dilectissimi in xpo ihu doctor noster Bon. xl. di. quarti li. finiaz dicit qd ē nobilissima res nos. miseros mortales hoc in mundo habere singularem deuotionem non solum deo eterno: sed suis gloriosis sanctis: quibus orationes nostre sepe debent dirigi. Et moueri debemus ad hoc tribus rationibus.

Primo. ppter nostram inopiā.

Secundo. ppter diuinā reuerentiā.

Tertio propter sanctorum gloriam.

Primo. ppter nostrā inopiā: qz non meremur in diuino conspectu vnus minimū spirituale meritū: imo sum⁹ pot⁹ plenī demeritis et peccatis. Sz in oīone sanctorū adheremus ipōz meritis que sunt copiosa in regno celoz. Item qa sum⁹ obumbrati carne mortali: ac pauperes amore. Et quoniā aliqui sunt qui pp vnā speciale passionē magis amāt sanctos q̄ deū: fm vnā confidentiā: pp hanc primā rōnem nō dedignatur de⁹ vt habeamus sanctos deuotos confidentes ad illas orationes sanctorum confitemur nostram paruitatem et agnoscamus sanctos dei. ac eos amore reueremur. Sunt enī multi qui bona agunt respectu sanctorū. Et ista opatio non est vana: sed bona. Itē debemus etiā valde venerari sanctos: quoniā consideram⁹ premij altitudinem. Relinquā ergo hoc mane omnes alios sanctos: et cu3 oculo cordis aspiciendo ad celū video vnā sedē in qua morat ille virgo sponfus virginis: fene3 deuotus: pater xpi putati⁹ sanctus Ioseph. Hic est meus deuot⁹. venit mihi semel in mēte: vt legerem ali quid de eo: ac querēdo scripturas sacras reperi. qd sanctus Ioseph ē vnus de glo

riosis sanctis paradisi. Propterea firmaui in mente mea vnum propositū bonum: videlicet de habendo eum pro meo aduocato: ac predicare toti mundo qd habeāt eum in reuerentia. Ideo proposui predicare de eo: quia in euangelio fit de eo hodie mentio. Et causa veniendi ad predicationis nostre ordinē assumpsi verba Math. i.e. i. themate. In quibus sacratissimis verbis denoto sancti Ioseph tres gloriosissimas excellentias vltra alios sanctos.

Prima est excellentia virginalis.

Secunda est excellentia filialis.

Tertia est excellentia diuinalis.

Quod in beato Ioseph fuit excellentia virginalis. Caplm. j.

Alpe primā excellentiam: que est virginalis. Vbi demonstrabo vestris reuerentijs q̄tuz fuit excel lens meritum Ioseph: qui sedet in celis alte sublimatus tribus dignitatibus.

Prima est virginalis vnio.

Secunda est vgnalis puerfatio.

Tertia est vgnalis auxilio.

Prima dignitas vocatur virginalis vnio: in qua videre habem⁹ qd licet Mariam et Ioseph fuit vn⁹ amor sanctissim⁹ Nam post filium suum magis biā virgo Ioseph amauit q̄ aliū sanctū. Nam pia mente credi potest: qd spiritus sanct⁹ non vnisset virginem amore ad Ioseph amandū: nisi ab ipso spiritu sancto processisset et matrimoniū eorū contractum fuisset. Tu posses dicere. Non fuit veruz matrimoniū: qz vt ait Hiero. aduersus Heluidium: Ioseph Marię potius custos fuit q̄ maritus. Et in euangelio. Ioseph volebat dimittere eam et. ergo nō fuit verū mīmoniu. Magister. xxx. di. quarti sententiariū dicit qd inter Mariā et Ioseph fuit verissimū matrimoniū. Et hoc idē habet. xxvij. q. ij. c. Institutiū Et hoc tenent Ricar. et Bon. xxx. distin. quarti sententiariū. Et Tho. tertia parte. q. xxix. sequentes sententiā mgi. Quod

declarat duobus modis. Primo quod
 in matrimonio est quedam perfectio in esse
 primo. et in esse secundo. Prima in esse
 primo. respicit que sunt de essentia matri-
 monij. Secunda. respicit quendam actum
 particularem qui est actus matrimonij.
 Item illud quod est in esse primo in secundo
 matrimonio est quedam mutua potestas
 quam dat sponsa suo sponso: et e converso
 simul viuendi: ac sibi ipsis inuicem: seruien-
 di: quo ad obsequia matrimonialia: tamen
 non quo ad copulam carnalem. Et ista unio
 fuit inter Mariam et Joseph. Secunda
 que est in esse secundo: que respicit actum
 matrimonialez non fuit inter Joseph et
 Mariam. quia licet amarent se tanquam spo-
 sos: ac in simulo habitarent commutarunt
 copulam carnalem per spiritus sancti opera-
 tionem in copulam virginalem. ut in. c.
 Beata Maria. xxvij. q. ij. Nam quando
 Maria stabat in templo: pontifices qui
 rebant eam nubere secundum legem: et ipsa vo-
 uerat virginitatem. Et propter hoc non se-
 cerat contra legis debitum: quia ipsa virgo
 copulam matrimonij: operatione spiri-
 tus sancti mutauit in virginitatem. quo-
 niam sic erat voluntas dei. Et similiter
 fecit Joseph. Et verbis Hieronymi. responde-
 intelligendo maritum largo modo in quo
 intelligit actus matrimonij. Propterea
 dixit magis castos quam maritus. Item quod
 fuit error hereticorum dicentium malum
 de virgine. videlicet quod habuerat coitum
 cum Joseph. Ideo Hieronymus ipsam
 excusando dixit verba predicta. Et aduer-
 sus Heluidium reddit rationem: ut in-
 fra dicam. videlicet de verbis Joseph quod
 voluit Mariam relinquere. Quia ali-
 qui doctores dicunt quod quando Joseph
 vidit Mariam pregnantem de spiritu san-
 cto: incepit dubitare de ea: et volebat eam
 relinquere: ne scandalum sequeretur. Cri-
 sostomus autem aliter dicit et ego cum
 eo. quod quando Joseph vidit Mariam pre-
 gnantem: non cogitauit malum aliquod
 de ea: sed credendo bonitati virginis cre-
 debat quod aliquod dei opus esset operaturus
 secrete in ea: propterea voluit recedere.

Et sic dicit idem Crisostomus. O ineffabi-
 libus venter Marie virginis. Mari-
 gis enim credebatur Joseph virginitati eius
 quam vtero eius: et magis credebatur virginem
 posse concipere quam Mariam posse pec-
 care. Dic mihi quis te mouet ad hanc opi-
 nionem: nisi quod Joseph viderat Mariam
 que ei miraculose data fuerat in eius
 sponsam. Nam ipse erat senex et Maria
 quattuordecim annorum. Et ut scitis
 erat a pontificibus preceptum: quod omnes
 mulieres deberent se nubere: et Maria
 vouerat virginitatem: et tamen erat factus
 dictum preceptum ut habes Deuter. vij. c.
 Propterea Maria nolens legi contra-
 dicere dixit. Adami ad pontificem: quo-
 niam virginitatem voui et narrabo ne-
 gocium. Introiuitque pontifex in sancta
 sanctorum faciens orationem. Et venit vox
 angelica ac dixit. Cuius florebit virga in
 manu illam tenentis. et superueniet colu-
 ba: date eam illi in uxorem. Et sic factus
 est. Et tunc multi iuuenes virgines habue-
 runt ac nemini floruit. Secunda etiam
 die orarunt: et data fuit Joseph virga in
 manu: et floruit: et columba descendit su-
 per eum. Tunc pontifex spiritu sancto in-
 spiratus dedit illi Mariam in sponsam.
 Et ob hanc rem potuit Crisostomus arbi-
 trari quod Joseph non aliter intelligere po-
 tuerit nisi quod a re diuina hoc processerit
 in Maria. Alia est opinio quod Joseph vi-
 dens virginem pregnante cernebat unum splen-
 dor in ea tam relucens: quod exibat a sensibus
 quod non poterat eas intueri: Ideo volebat
 eam dimittere. Propterea cogita quantum
 meriti est Joseph: qui talem habuit in
 uxorem virginem. Item considera quantus
 erat amor Marie erga sponsum suum.
 Nam erat sanctior ceteris alijs: cupiebat
 quod prophetarum salutem: ac aliorum cete-
 rorum. ergo non dubites quod etiam Joseph
 salutem desiderabat: quem tantum diligebat.
 Et ista est virginalis unio. Nam tam-
 tum fuit cum virgine unitus: quantum fuit
 sponsus virginis. Tolle secundam di-
 gnitatem que fuit virginis conversatio.
 Joseph enim habuit istam excellentiam

f. virginis conuersationis: et vidit innumerabiles dei gratias. Et aduerte quod ista est regula generalis: quod qui malum habet societatem in hoc mundo male agunt et conuerso. Quot sunt qui in nocte natiuitatis christi ludunt et blasphemant deum et virginem? O canes proditores. Erit vnus qui bonam habebit voluntatem: et vnus ribaldus destruet eam. Ambrosius dicit quod virgo fuit sanctior alijs: mater dei ac plena spiritu sancto: et erat virgo non solum corpore: sed etiam mente et corde nec in ea vnquam fuit macula alicuius peccati. Et propterea quid credis quod agebat Ioseph: qui pluries videbat sponsam suam nocte surgentem ad orationem: ac de nocte sepius plorare? Non credis quod ad bene agendum inflammabatur? Scribitur: quod sepe orabat cum orante. Credo quod quando deo benedicebat deum: ipse etiam illum benedicebat cum benedicente. Et non dubites quod conabat cor suum humiliter: sicut faciebat virgo. Considera quantum erant dulcia eorum colloquia. Nam quando Maria loquebatur de deo: ille stupebat. Item considera quod dum stetit et habitauit cum virgine tot annis: ipse semper disponebat: intus gesta et modos Mariæ: ducere vitam suam de bono in melius. Et non fuit sanctus qui istud habuerit donum. Nam non .xij. non .xvi. sed .xxx. annis stetit cum Maria virgine. Non credis quod Maria ipsum summe diligebat: et summe ipsum debebat amare? Certe sic. De morte vero Ioseph clare in sacra scriptura non reperitur: sed credendum quod post baptismum christi mortuus fuit. quia quando christus disputabat in templo viuus erat: tamen tempore passionis non fit de eo mentio.

Tertia dignitas Ioseph fuit virginis auxiliatio. Nescit mundus dicere dilectissimi quod est larga et magna Mariæ dignitas. Unde Bernardus. Omnibus oia Maria facta est. Sapientibus et insipientibus copiosissima charitate se communicat. Que est peccatorum spes? Virgo. Que est spes desperatorum? Gloriosa virgo. O quot infundit gratias continue peccatoribus.

Non est homo qui eam intocat: quod non impetret ab ea gratias. si sunt honeste. O Ioseph non debes recipere et tu a sponsa tua etiam pro omnibus deuotis tuis gratiam? Certe sic. Quando tu eius parui affuisti. et in omni suo negotio et auxilium tribuisti ut patet. Quando virgo in egyptum aufugit. quis eam associavit? Ioseph. Et ille quidem sepe adiunabat virginem fasciare puerum quietum: qui et stabat ad laborandum ut virginem adiuuaret. Hieronymus dicit quod Ioseph erat carpentarius: laborabatque de arte sua: ut daret edere illi qui daret toti mundo comedere. Et Luc. ij. c. Quando Ioseph et mater ibant querendo puerum iherusalem illis tribus diebus plorantes: quia videndo Ioseph Mariam plorantem ipse etiam plangebat. Quis reperietur qui tantum seruiert virgini sicut Ioseph? Si ergo est Maria ita gratiosa. quod qui dicit ad eius reuerentiam vnum aue Maria. facit sibi gratiam: quanto magis credis quod fecerit Ioseph qui tanto tempore sibi et christo seruauit? Ego discretionem tue relinquo.

Quod Ioseph habuit tres alias dignitates ultra omnes sanctos. Caplm. ij.

Spe secundam excellentiam. que est filialis. Et in ista etiam tres alias dignitates annotabimus ultra omnes sanctos.

Prima est electio.
Secunda est honoratio.
Tertia est solatio.

Prima est electio. Ut. n. dicit Bonifacius. christus est pater omnium electorum. Elegit namque christus omnes qui saluari debebant pro filiis. et similiter elegit prophetas et patriarchas. Nam dixit apostolis: filioli mei. Item etiam martyres et confessores filios appellauit. Ioh. i. c. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Sed Ioseph pro patre putatus electus fuit. Et nota. quare fuit electus ad istud misterium: quia ut dicit Hieronymus. christus habet patrem in celo absque matre.

Et dicunt doctores cōculcando oēs ho-
minuz impugnationes: q̄ prima rō fuit
fm̄ sententiā Ambrosij ad demonstnan-
dū carnis genealogiā, ppter aduētū xpi.
quia erat de tribu Dauid et ipse Ioseph.
Item et secūdo fuit respectu celādi istud
mysteriū: et ad decipiēdū dyabolū. Alti-
gnat etiam aliā rō nē Hiero. q̄ fuit con-
ueniēs ne Maria lapidaretur a iudeis
credentibus ipsam cōmisisse adulteriū.
Nōne est signū magni amoris recōmit-
tere sibi tantū thesaurū: ergo sanct⁹ Jo-
seph est magnus nimis. ¶ Secūda ex-
cellentia vocatur honoratio. Inter alios
sanctos: et quere quem vis: non reperies
post virginē cui domin⁹ fecerit tantā gra-
tiam: et tantū honorē: quantum Ioseph
fecit. Vide Luce. ij. c. Et erat subditus il-
li. Et Hierony. dicit. Iesus subiectus est
parentibus suis. Nam colebat ipse ma-
trem cuius erat pater et c. Talis subiectio
erat: q̄ illa diuinitas aliquando familiā-
riter ministrabat Ioseph: dabatq̄ sibi
tobaleam ad tergendum manus: Ergo
non dubites q̄ multa obsequia familiā-
ria fecit xps Ioseph. ¶ Tertia excellen-
tia vocatur consolatio. Quis sanctorum
habuit maiore consolationem in mūdo
Ioseph? Consolationē habuit Petrus
qui manducavit et bibit cum xpo. Ipse
enim efficiebatur vt fatuus. Item quādo
Ioannes dormiuit supra pectus dñi. Quā-
tā cōsolationē accepit. Ibi enim flu-
enta euangelij de ipso sacro dñici pecto-
ris fonte potauit. Franciscus dum semel
oraret cum manibus in cruce: xpus cū
vocaui. Amice Francisce tolle crucem
et sequere me: et effectus fuit tanq̄ fatu⁹.
Quando in monte aluerne recepit sti-
gmata: qualem consolationē habuit co-
gita. Exibat fere ex dulcedie sibi anima.
Etiam quando fratri Rufino appuit vir-
go euz filio in brachijs: tantā ex illa vi-
sione recepit consolationē: q̄ quasi aia
exiuit. Sed Ioseph quātam cōsolatōē
recepit: quando in nocte vidit angelum
sibi dicēte. Ioseph fili Dauid noli timere
accipere Mariā coniugē tuā. Itē quam

consolationē recepit: quando natus fuit
xps credens ipm̄ esse filiū dei: Item qñ
audiuit angelos cantantes. Gloria in al-
tissimis deo: Quando audiuit Symeo-
nem tenentem xpm̄ in vlnis ac dicentē.
Nūc dimittis serūū et c. O Ioseph quāta
erat leticia tua. o quantum gratulararis
quando cogitabas habitasse tanto tem-
pore cū xpo: quādoq̄ stabas cū virgine
et xpo ad vnā mensaz et maxime tot an-
nis. Item quando erat duodecim anno-
rum tenebat manum xpi cum sua. Quā-
tam leticiā ex hoc capiebat: Ipse venie-
bat extra sensum. Pie credas q̄ sepius
in die xpus Ioseph osculabat: vt faciunt
filij patres. Vere Ioseph potest cū pro-
pheta canere. Cōsolationes tue letifica-
uerunt animam meā. Ergo anima con-
sidera cum fide si audiremus christum
loquentē quid ageremus. Creparemus
ex deuotione. Et tu Ioseph. qui tantam
habuisti practica: cum filio dei: quomō-
do faciebas: Credo q̄ ex nimia dulcedie et
deuotione exibas a sensibus.

¶ Quid Ioseph ultra p̄dictas habuit et
alias excellentias. Caplm̄. iij.

¶ Etiam excellentiaz diuinalem
vellem dicere: sed non sufficit tē-
pus. Tamen cape vt potes. Hā-
tres habuit dignitates in hac tertia excel-
lentia. ¶ Prima fuit simulatio: quia
vocatur pater putati⁹. ¶ Secūda gra-
tificationis: quia quando deus aliquem
elegit ad aliquem magnū statum: sem-
per sibi magnas dat gratias. Et propte-
rea eligendo Ioseph ad tantum myste-
rium: quantas gratias sibi dedit cogita.
¶ Tertia gratia visionis. quia vidit oia
que prophete predicauerūt de virgine et
de verbo incarnato: qui tetigit euz manū
bus et fide. Multa sunt priuilegia Jo-
seph: et specialiter ista nouem que audisti
Deprecemur igitur vt intercedat p no-
bis ad virginem et filiū: qui in hoc mū-
do det nobis suam gratiam: et in alio glo-
riam. Amen.

Sermo de spe bōa

Asstate et

8

videte: qm̄ suavis ē do-
min⁹ beat⁹ vir q sperat
in eo. ps. xxiiij. Statue-
rūt nīlī ceco errore in-
ducti nīlī aliud quere-

re et desiderare q̄ bona breuissima hui⁹
seculi et res pitavas mundi. Qui si sape-
rent et intelligerent: q̄ multa et magna
promisit deus diligētibus se: hec omnia
terrena et caduca velut stercorea reputa-
rent. Sed ut omnes ad regnū celoz eri-
gere valeāt affect⁹ suos: in p̄nti sermone
tractandū est de virtute spei. Verba autē
p̄posita possunt dici in p̄sona ciuiū celo-
rum. qui dicunt. Sustate et vos munda-
ni. et videte quoniam suavis est dñs. scilicet
amicis suis: quib⁹ tam ineffabilia bona
largit. Btū vir q sperat in eo. In qbus
tria mysteria p̄currunt cōtemplāda v3.

Prīmū de sua diffinitione.

Secundū de sua distinctione.

Tertiū de sua fructificatione.

Primo contemlemur spei diffi-
nitionem vbi est videndus quō
a doctoribus diffinit. Notandū

aut q a doc. tres diffinitiones assignant
Prima ē magistri. iij. sen. di. xxvj. sic
d. Spes ē virt⁹ qua spūalia et eterna do-
na sperāt. **S**ecunda ē glossatoris Pauli
Aymonis. Ro. v. sic. d. Spes ē certa ex-
pectatio future b̄itudinis. pueniēs ex me-
rit⁹ et gr̄a dei. **T**ertia ē Aug. d. Spes ē
ētas q̄ q̄s se ad id qd credit p̄cūtz p̄su-
mit. **C**irca aut istas diffinitiones mō-
strande sunt tres regule. quartū.

Prima dicit possibilitas.

Secunda dicit varietas.

Tertia dicitur veritas.

Circa primā querit: vtrū possibile sit
hoi viatori sperare beatitudinē sēpiternā
Et videtur q nō. qz dicit Aug. Inuisa
diligere possum⁹: icognita nequa q̄. S3
nō cognoscim⁹ b̄itudinē: qz transcendit
intellectū: sic oculū sol. iux illd. i. Cor.
q̄. Oculū non vidit: nec auris audiuit

nec in cor: hois ascēdit. ergo nec diligitur
nec sperat. Sic solēt qñq̄ sēsuales dicef
Quis vidit padisū? Quid possum⁹ scire
de illa b̄itudine. cū nīlī videamus nīlī
tpalia bona: **H**ic faciam⁹ padisum. **H**ic
constituam⁹ finē nrm. Quib⁹ sic doc. rñ
dent. Et p̄rio angelicus doc. Tho. fa fe
q. xvij. et p̄ia fe. q. v. et Bon. i. iij. di. xlix.
et Seco. et Ric. i. eodē loco. qz vera b̄itu-
do pōt dupl̄r p̄siderari. s. in gnāli et p̄ticu-
lari. Si p̄siderat in gnāli in q̄tū ē bonū
sufficientissimū cognoscibile ex se. Dico
qz oibus ē nota: qz q̄libz scit qd ē bonuz
et qd sufficientissimū ē. In p̄ticulari vō i
q̄tū cōsistit in clara visioe dei: dico qz nō
est cognoscibile illud bonuz: qd dñs lar-
git scis suis. Null⁹ nanqz posset cogitare
nullus audire q̄ excellens sit et sublimis
glia illa. Oia enī bona tpalia nīlī sunt
respectu illi⁹. Que oia p̄bati p̄nt exēplis
scōz: quib⁹ illud narrandū occurrit: qd
Aug. narrat in eplā ad Cyrillū de transi-
tu b̄i Hiero. vbi ait. S3 vt merita b̄i-
simi Hiero. nō lateāt: qd mihi dīna cle-
mētia ānuēte in ipso sui obit⁹ die accidit
enarrabo. Eadē nāqz die et hora q̄ exut⁹
putredine atqz immunditie carnis toga
Hiero. scūs vestimētū p̄petue immortalitatis
et ineffabilis glie et leticie induit:
posuit⁹ in cellula mea q̄scens: auidē cogi-
tās q̄lis inesset aiab⁹ b̄tōz q cū xp̄o gau-
dent glie et leticiāz quantitas: cupiēs in-
de ex hac materia breuē p̄ponere tracta-
tū: p̄cib⁹ ipulsi nrm Seueri quōdā vene-
rabilis Martinū tironenē. episcopi disci-
puli charta et calamo: pugillariqz i mani-
bus suscep̄s breuē volēs scribere eplā
scissimū Hiero. destinādā: vt q̄cqd d̄ h
sentiret: rñderet. Sciebā. n. in tā difficili
q̄stione a nullo alio viuētū me posse eni-
denti⁹ edoceri. Cū tā icp̄erē salutationis
exordii. Hiero. ineffabile subito lumen
nrm inuisū ipibus nrmqz linguis mime
declarādū: cū ineffabili iauditaqz celoz
fragrantia cellulam in qua stabam intra-
uit itaz hora completo: ij. Quo a me vi-
so: stupore admirationeqz commotus:
animi et membrorum virtutes amisi.

Nesciebā enī tūc q̄ dextera dei exaltass̄
seruū suū: notas faciens in populis vir
tutes suas. Nesciebam etenim q̄ deus
antique miserationis seruū fidelē a car
nis inūdicij soluiſſ. ⁊ tā sublimē ei in
celo sedē parasset. Nesciebas certe inue
stigabiles vias dñi: nesciebas thesauros
infinite dei sapie ⁊ scie. Secreta ⁊ occul
ta dei iudicia nō cognoscebas: qm̄ quos
vult facit ineffabili sapia ad sui cognitio
nem venire. Quos autē vocat p̄destinat
iustificat ⁊ bñficat. put̄ decreuit conveni
re. Itaq̄ q̄ tales mei oculi nūq̄ p̄se
rāt lucez. talē olfat̄ me⁹ odorē nō p̄se
rat. tā nouis: tam inaudijs signis obſtu
pebā. Inter hec i me cogitatib⁹ p̄strep
tibus qd hoc eēt: de luce dicēs t̄ba vox
emicit. Augustine Augustine qd q̄ris?
Putas ne i breui mittere vasculo mare
totū: breui includere pugillo terrarum
orbē: celūz firmare ne vſitatos exerceat
cursus? Que auris nulla p̄ sonūz hausit:
audiet tua? Que oculus nullius hoīum
videre potuit: tuus videbit? Que cor hu
manum nullatenus intellexit: nec etiam
cogitauit: existimas te posse intelligere?
Infinite rei quis erit finis? Poti⁹ totūz
mare i artificio clauderet vasculo: poti
us terraz orbē puulus teneret pugillus
potius a motu p̄tinuo celūz desisteret: q̄
gaudioz ⁊ glorie quib⁹ beatorū aie sine
fine potiunt̄ mininiaz intelligeres parti
culā: nisi vti ego vera expiētā: docereris
Et sequitur ad hec. Ego stupens pauore
admiratione tam inuisa: pene amens: oī
q̄si vigore carens his verbis aliqualem
sumēs audaciāz tremebunda voce dixi.
Has utinā mihi foret: quis tam felix es ⁊
gloriosus: q̄ tā honorifice ad illa p̄peras
gaudia: q̄ tā dulcia eloga fario meo gut
turi non ambigere. At ille. Momen in
qt̄ meū queris. Hieronymi illi⁹ presby
teri cui trāsmittēdā eplaz iā scribere ince
pisti sum aia: que in hac hora in bethlē
Jude: carnis onere d̄posito cū xpo oīq̄
celesti comitata cohorte: decorata pul
chritudine. oī illustrata splendorē: illo in
dita immortalitatis deaurato vestimen

to: circūamicta oīuz bonoz ⁊ gaudiorū
varietate: sonorū oīum: triumphali cum
diademate coronata: ⁊ oī beatitudine ⁊
felicitate vallata: tā gloriose: tam ineffa
biliter pergo ad regna celozum sine fine
māsurā. Nullū enī glorie expecto defe
ctū: sed augmentū. sed iterū iungar cor
pori glorificando. ⁊ nullaten⁹ morituro:
s̄ gloriā quā nūc solam habeo habitura
in illa. s. vniuersali carnis resurrectione
cum xpo. Et sequit̄ infra. Placeat antez
voluntati tue aliqua mihi interrogari re
spondere: Quid optas dicito: me oī vo
lūtatī tue scias r̄sūfurā. Vellē inquā intel
ligere virū brōz aie quedaz velle possint
q̄ obtinere nequeāt. At illa. Anum Au
gustine noueris q̄ scōz aie i illa eterna
gloria ita sunt solidate ⁊ firmate i deo q̄
nulla sibi inest alia voluntas nisi dei i q̄
nihil velle aliud possūt nisi que de⁹ vult:
Itō que volunt obtinere possūt. Etenim
quecunq̄ volunt deus vult ⁊ adimplet.
Nemo quippe nostruz suis fraudat desi
derijs: q̄a nihil preter deū aliq̄ nostruz
optat. Qm̄ hō semper et volum⁹ in deo
habemus. nostra sēp desideria sūt plenī
sime adiplēta. Vale. Istō ergo mō null⁹
viuēs pōt cognoscere altitudinē glorie
scōz. Tñ nō est parūpendendū tale bō
nū: q̄ fatuus esset qui nihil crederet nisi
q̄ videret. Nam multū carnales ⁊ sen
suales: q̄ non viderūt scōz gliam illam
negant ⁊ pūpendūt. De q̄b⁹ ait Grego.
iij. dial. in prologo. Carnales quīq̄: q̄a
inuisibilia illa scire non valēt p̄ expimen
tum: dubitāt virū ne verū sit q̄s co:pora
libus oculis nō vidēt. Itaq̄ ponit exem
plum de muliere pregnantē ⁊c. Applica
figurā: que habet. iij. Reg. x. c. d̄ regina
Sabba: que audita fama Salomonis
⁊c. dixit corā rege. Beati viri mi: ⁊ beati
serui tui hi qui stant corāz te semp: ⁊ au
diunt sapiam tuā. Glo. Regina admi
rando in laudem Salomonis erupit. d.
Beati viri tui ⁊c. Vere beati sunt quorū
rex est xps: ⁊ qui eterna ei⁹ vīsiōe p̄frui
merent: ⁊ gloriā quam habet cū patre et
spū scō conspiceret: ⁊ sapiam quā mīdis

eo: de se oñdit ppetualiter pcepere letant
hec ille. Et oia que dicta sūt. de particula
ri cognitione dicta sunt. **2c.** Sed cōside/
rando bñtūdinez in generali: oēs possūt
illā appetere: qz ad hoc nālīter mouētur
vt ait Aug. xiiij. de trinita. c. i. Diu. certa
sententia ē qui rōne quoquo mō vti pñt
beatos esse oēs hoīes velle. Et eodē li. c.
xxix. Mā indidit nobis: vt beati immor/
talesqz eē cupiamus. **2d.** pbat p p id
qđ dicitur Ar. iij. topi. Maximū bonū oēs
maxime appetunt. Et Boet. iij. d. p. lo.
Ois mortalū cura quā multipliciū stu/
dioz labor exercet: diuerso quidē calle p/
cedit: sed tñ ad vnā bñtūdinis finē nūqz
puenire: quo adepto nil aliud desiderat
queat. hec ibi. Oēs igit in exercitijs et la/
boribus nil aliud querūt qđ aliqđ bonū
in quo possint letari et quietari. Et qm
multi credūt illud bonū esse in diuinis:
multi i honoribz. multi in magnificētijs
ideo ibi constituūt finē suū. Qui tñ pñt
cognoscere erroz suū triplici ratione.
Prō rōne cōitatis. **Scō** rōne insati/
abilitat. **Tertio** rōe exēplariat. **Prō**
mo rōne cōitatis pōt qz cognoscere i nul/
lo tpaliū bonoz eē beatitudinē istā. Mā
cū beatitudo sit quoddā ens p se bonū
nō, cōparat secū aliquod malū fm Tho.
sa se. q. ij. Sed oia bona tpalia sūt cōia
bonis et malis. Ideo in ipsis non ē vera
bñtudo. Quis namqz tam excors est: vt
nō iudicet esse malos homicidas latro/
nes: et sipelles et similes: Et tñ hi sepe p
mūdi bōa habent: Iniqz et mali sūt diui/
tes. **Ideo** ait Aug. i. de ci. dei. c. viij.
Placuit quippe vine puidētie prepara/
re in posterū bona iustis: qbus nō fruct
iniusti et mala impijs: quibus non ex cru/
ciabūtur boni. Ista vero temporalia bo/
na et mala vtrūqz voluit eē communia: vt
nec bona cupidi appetāt: que mali qz
habere cernūt: nec mala turpiter euitēt:
qbz et boni plerūqz afficiūt. Interest aut
plurimū qualis sit vsus vel eaz rerum q
p spere vt eaz que dicūt aduersē. hec ibi
Sed vt fori dicam. Quid pōt dici in
hoīe sūmū bonū qđ belue et bruti parti-

cipant. Ideo ait Lac. iij. di. insti. aduer/
sus gentes. Cū de officio hominis agat
oportet sūmū sūmi aialis bonū in eo cō/
stitui: qđ cōe cū alijs animalibus eē nō
possit. S3 vt feris dentes: armentis cor/
nua: volucribz penne. pprie sunt: ita hō i
suū aliquid debet ascribi: sine quo rōnez
sue cōditiōis amittat. Nam quod viuē/
di aut generādi cā datū ē omnibz qđ ē
bonū naturale: sūmū tñ nō est nisi qđ ē
vnicuiqz generi ppriū. hec ille. Hec etiā
bona aīe sunt hoīs beatitudo: vt puta scie/
re et tutes: qz nec ista p se acgruntur s3 p/
pter aliud. Ande Lac. iij. codes loco ait.
Qui scientiā sūmū bonū facit aliqd hoī
ppriū dedit: s3 sciaz alteri rei grā hoīes
appetūt nō ppter seipam. Quis. n. scire
cōtent? ē nō expetēs aliqnē scie fructuz?
Artes ideo addiscūt vt exerceantur. Ex/
ercent aut vel ad subsidia vite: vel ad vo/
luptatē: vel ad gloriā. hec ille. De virtute
aut q n sit bonū hoīs sūmū: idē subdit.
Superest etiā vt resellam? q virtutē ipsaz
sūmū bonū putauerūt. In qua opiniōe
etiā Marc^o Tullius i quo multa in con/
siderate fuerunt. Non enim virtus ipsa
sūmū bonū: sed effectrix et mī sūmi bōi
ē: quoniā perueniri ad illud sine et tute n
pōt. hec ille. **Scō** pōt oñdi in nullo
bono tpali esse sūmū bonū rōne insati/
abilitatis. Est eim beatitudo fm Boni. in
iij. di. xli. q. i. finis satiās appetitū. Sed
nihil ē in hoc mūdo qđ satiare possit ap/
petitū hoīs. nō diuitie: nō honores: nō
magnificentie. et similia ergo. **Iō** ait
Sen. in vna eplaz ad Lucillū. Conige/
rant in te qd mī lo cupletes possidēt:
et vltra priuatū pecunie modum fortuna
te puebat: auro tegat: purpura vestiāt. et
ad hoc modus deliciarum et opū te pdu/
cat vt terrā marioribz abscondas. Non
tñ tibi habere liceat: sed et calcare diuiti/
as. Recedant statue et picture et quicqđ
ars vlla elaborauit: maiora his capere
disces. Naturalia enī desideria infinita
sunt: et falsa opinione nascuntia: vbi desi/
nāt nō habēt. hec ille. Exēplū patere pōt
de Alexandro magno: qui postqz adept?

est quasi totius mundi imperiū: dicebat.
Mundus non sufficit mihi. ergo i istis
nō ē bitudo: sed in glia dei: sic ait psal.
Satiabor cum apparuerit gloria tua. Et
Augu. li. cōfessionū. Redite p̄uacato-
res ad cor: et inherete illi soli q̄ fecit nos
state in eo: et stabitis: quiescite in eo et re-
quiescetis. Quare itis in aspera quoniam
istud bonū q̄s q̄ritis vel amatis ab illo ē
¶ Tercio id probat rōe exemplaritatis
Omnes nāq̄ sancti exhibēt nobis hui⁹
veritatis testimoniū: qui non solū huius
mūdi vanitates et voluptates non quesi-
erūt: verū etiā ipsas auferunt vsq̄ ad
mortē. Et hoc p̄bat duplici auctoritate.
¶ Prima ē Pauli exēplificādo d̄ pa-
tribus veteris testamenti ad Heb. xj. sic
discēt. Sancti p̄ fidē vicerūt regna operati
sunt iusticiā adepti sūt repromissiones.
Obtulerunt ora leonū: extinxerunt im-
petū ignis: effugarūt aciem gladij. con-
valuerunt de infirmitate: fortes facti sūt
in bello: castra verterūt exteriorū. Acce-
perūt mulieres de resurrectione mortuos
suos. Alij autē dissentī sunt: nō suscipiē-
tes redemptionē vt meliorē iuenirēt re-
surrectionē. Alij vō ludibria et vbera ex-
perti in super et vincula et carceres lapida-
ti sunt: secti sunt: temptati sunt: in occasio-
ne gladij mortui sunt. Circuierūt in me-
lotis: et in pelibus caprinis egentes an-
gustiani afflictī: quibus dignus non erat
mundus. In solitudinib⁹ errātes: i mon-
tibus et in speluncis: et in cauernis terre
hec ibi. Alia est Rabani in sermōe oīus
sanctorū qui exēplificat de sanctis noui
testamenti dicens. Apostolis subiectum
est triūphale martyriū nomē: qui per di-
uersa tormentorū genera xpī passionem
nō laceſcētib⁹ p̄cordiorū mētib⁹ imitabā-
tur. Alij namq̄ ferro perempti. alij flam-
mis exusti: alij flagris verberati: alij ve-
ctib⁹ p̄forati: alij cruciati patibulo: alij pe-
lagi periculo demersi: alij viui decorati
alij vinculis mancipati: alij linguis pua-
ti: alij lapidibus obruti. alij frigore afflicti
alij fame cruciati: alij vō truncatis ma-
nibus siue ceteris celsis membris: specta-

culum contumelię in populis mundi p̄
nomē dñi portauerūt. h̄ ibi. Quid dicas
de xpō qui semp̄ oñdit in hac vita nō ē
beatitudinē: et amaritudinē habuit vsq̄
ad crucis mortē: De q̄ Firmian⁹ Lac⁹
vij. di. insti. aduersus gentes sic ait. P̄f
noster ac dñs q̄ cōdidit formauitq̄ celū
q̄ solē cū ceteris siderib⁹ induxit: q̄ libe-
tā magnitudie sua terrā vallauit mōib⁹
mare circūdedit: amnibusq̄ distinxit. et
q̄qd est in h̄ ope mūdi p̄stauit atq̄ per-
fecit ex nihilo: p̄specit errorib⁹ hominū dūcē
misit q̄ nobis iusticie viā paderet. Hunc
sequimur oēs: hūc audiam⁹: huic deuotū
sime paream⁹: qm̄ solus vt ait Lucen⁹
Veridicus hominū purgauit pectora. dic⁹
Et fines statuit: pedinis atq̄ timoris.
Exposuitq̄ bonū sūmū quo tēdim⁹ oēs
Quid foret atq̄ viam mōstrauit limite
puo. Quo possum⁹ in id recto cōtēdere
cursu. Nec monstrauit tñi: s̄ etiā p̄cessit
ne quis difficultatis ḡsa iter virtutū hor-
reret. hec ibi. Eleuētur igil ex his cordis
nostri studia ad cognoscendū regnū ce-
lorū: et inflament affectus ad amorem
glorie: q̄ ibi vere et perfectissime iocūda
requies inuenit. ¶ Secūda regula mō-
stranda dicit varietas. In qua videndū
est que differentia sit inter fidem et sp̄s.
Respondet fm̄ Aug. in enchiridion. q̄
ē triplex. ¶ Prima quia spes nō ē nisi
bonarū rerū. fides vō malarū et bonarū
¶ Secūda quia spes est futurorū tñi. fi-
des vō est futurorū preteritorū et p̄sen-
tiū. ¶ Tercia quia spes est de bonis tñi
sibi. fides vō de bonis tam sibi q̄ alijs.
¶ Tercia regula dicitur veritas. In qua
tres veritates notari possunt. Prima fm̄
s. Tho. 2a 2e. q. xxiij. q̄ in beatis nō ē spes
quia iam habent quicquid volūt. Unde
ad ro. viij. Qd̄ videt quis qd̄ sperat: Et
Aug. x. de ciui. dei. c. xxv. ait. Spes enim
que videtur nō est spes. Tanta ē enī in
ipsis certitudo beatitudinis q̄ nullā sp̄
habere coguntur. Si vero dicatur q̄ s̄
etiā in patria expectant resurrectionem et
corporum glorificationem. ergo sperant
Respondetur fm̄ Bona. q̄ nec animas

spondet Bonū. q̄ quadrupl̄r aliq̄ potest
 exire in actum sperandi. Aut enīz sperat
 habendo merita in proposito: in radice:
 ⁊ i effectu: sicut homo iustus qui diu do-
 mino seruiuit. Aut sperat habendo meri-
 ta in proposito ⁊ in radice: sed nō in effe-
 ctu. Sicut ille qui ante bonum vsum vir-
 tutum postq̄ suscepit gratiam expectat
 beatitudinem ⁊ per illam sperat saluari.
 Aut sperat hñdo merita i pposito. n̄ i ra-
 dice. nec i effectu. Sic ille q̄ ē i pctō mor-
 tali. tamen pponit penitere ⁊ facere bona
 ⁊ sic sp̄at consequi beatitudinē. Aut sperat
 nō hñdo merita nec i pposito: nec in ra-
 dice: nec in effectu. sicut ille q̄ facit mala
 ⁊ p̄seuerare intendens credit p solā mis-
 ricordiā saluari neglecta diuina iustitia.
E Prim⁹ spei act⁹ ē spei iā formate ⁊ exerci-
 tate. **E** Secund⁹s formate ⁊ p̄io infuse.
E Terti⁹ spei informis. **E** Quarti⁹ p̄fusi-
 ptionis: q̄ p̄sūptio ē cū q̄s in malo si-
 ne emendatiōe sperat posse saluari. Unde
 Bre. Qui vestigia xp̄i designat seq̄: qua
 temeritate sperat ad eius claritatis gau-
 diā peruenire: Hec ille. Sed si peccator:
 disponderet se conuerti: licet sit peccator:
 tamen sperare potest ⁊ debet vitā eternā
 q̄a vt ait Hiero. ad Rusticū monachū.
 Nilip̄ sic offendit deū q̄ desperatio. Et
 sic patet primum principale.

Secundo contemlemur spei di
stinctionē. Nam triplex spes pōt
distingui. videlicet.

Prima dicitur bona.

Secūda dicitur vana.

Tertia dicitur falsa.

Quod prima dicitur bona que est in deo
vel ratione gratie: quia in omni necessi-
tate sperat homo gratiam a deo inueni-
re. vel ratione venie: quia sperat consequi
veniam delictorum suorum. vel ratione
glorie: quia homo sperat omnes gloriaz
suam a deo. Et de hac dulcissima spe ait
sapiens. Ecc. ij. Respice filij nationes ho-
minum: et scitote quia nullus speravit in
domino: et confusus est. Et proverbi. xvj.
Qui sperat in domino beatus est. Et ps.
Beat⁹ vir qui sperat in domino. Et alibi

Beat⁹ vir cuius est nomen domini spes
 eius. Et ps. xxx. In te domine speravi.
 1c. Qd firmū ē stabilitatē sperare in
 dño. Vere nil in hoc mundo securi⁹ fieri
 potest. Tercia spes dicit vana. Et h
 est illor qui spem suaz ponūt in vanita/
 tibus mūdi. Dñi itaqz spes vana dicit
 Joh. i. cañ. Quidus transit et concupi/
 scētia ei⁹. Quid est enim q non in breui
 transeat et evanescat vt fum⁹? Miseria
 hūana audi qd de se ipso loquit sapiens
 Ecclesiastes. ij. c. Magnificauit opera
 mea: edificauit mihi domos: plātaui mi/
 hi vineas: feci hortos et pomeria: et cōse/
 ui ea cūcti generis arborib⁹: extruxi mi/
 hi piscinas aquar: vt irrigare siluā ligno/
 rum germinantiū. Possedi seruos et an/
 cillas: multaqz familiā habui. Armenta
 quoqz et magnos ouiu⁹ greges vltra om/
 nes qui fuerūt ante me in hierusalē. Co/
 aceruauit mihi argentuz et aurū et sbam
 regū et prouinciariū. Feci mihi cantores
 et cantatrices: et delicias filioz hominu⁹
 Scyphos et vrceolos i ministerio ad vi/
 na fundenda: et supergressus sum opib⁹
 omnes qui fuerūt ante me in hierusalē
 Sapia quoqz perseuerauit mecu⁹: et oia q
 desiderauerūt oculi mei non negavi eis
 Nec prohibui cor quin oī voluptate frue/
 retur: et oblectaret se in his que prepara/
 ueram. Et hanc ratus sum partē meā si
 vterer labore meo. Quqz me cōuertisset
 ad vniuersa opa que fecerāt man⁹ mee:
 et ad labores in quibus frustra sudauerā
 vidi in oib⁹ vanitates et afflictionem aī et
 nihil pmanere sub sole. hec ibi. Exem/
 plifica d senectute hoīs 1c. 3o Crisosto.
 omel. vi. super Joh. ait. Vanitas vanita/
 tum inquit Ecclesiastes: et oia vanitas.
 Hunc versiculū si saperēt qui in potētia
 versant in parientib⁹ suis oib⁹ et vestibul⁹
 scriberēt in domo et in foro: et ante oia in/
 scientijs suis: vt semp et id oculis cerne/
 rent: et corde sentirent. Quoniam enim
 multe sūt reruz facies et imagines vane
 que decipiūt incautos: oportet istud car/
 men salutare quotidie: et in prandijs et
 in cenis pueniētib⁹qz oib⁹: vñquēqz

p ximo suo canere libenter: et a proximo
 suo audire libēter: qz vanitas vanitatum
 et oia vanitas. hec ibi. Tercia spes dici/
 tur falsa. Et hec ē illor q nūqz credūt se
 esse mortuos. Verificat. n. de his illud
 Tullij de senectute dictū. Memο est tam
 senex q nō se putet p annuz posse vivere
 Qui p cordat Hiero. ad An. Memο est
 sic fractis viribus: et decrepitate senectutis
 vt non se putet adhuc annum esse victu/
 rum. Unde subripit obliuio conditionis
 sue vt mortale animal iam iamqz soluē/
 dum erigatur in supbiam: et animo celū
 tangat. Hec ille. Patet enī satis eviden/
 ter hanc spem esse falsā. Et sicqz secun/
 dum principale.

Etio pteplemur spei fructifica/
 tionē. Possūm⁹ at i h mysterio
 triplicem spei fructum ponere.

Primus dicit fortificatio.

Secundus dicit confortatio.

Tertius dicit securatio.

De primo igit patet: q spes fortificat
 hoīem in laborib⁹ suis. in illd. Origen.
 sup Exo. Spes futuroz: laborib⁹ reges
 parit. Mā si vana spe bonoz: tpaliū tor/
 graua et onera ardua mortales tolerant
 infelices: quō laborare vsqz ad mortem
 difficile videri pōt his qui sperāt regnu⁹
 celoz: Quare dieb⁹ ac noctib⁹ varijs cu/
 ris hoīes mundi indefesse sudant nisi qz
 aliquid sperant adipisci: Laborant dñi
 sperantes magnifice dñari: laborāt mi/
 lites sperantes gliaz temporalē acgrere
 laborant mercatores sperantes diuitias
 adipisci. laborant artifices et agricole vi/
 ctum vestitumqz sperantes recipe. Sed
 multo fortius laborib⁹ insisterēt si finalr
 vitā eternā sperarēt. hec ille. An Grego.
 in moral. Et ponit in decret. di. xlvij. c.
 omnes. Omnes huius seculi dilectores
 in terrenis rebus fortes sunt: in celestib⁹
 debiles. Māz pro temporali glia desuda/
 re vsqz ad mortē appetūt. et p spe ppetua
 nec parū quidē in labore subsistūt. Pro
 terrenis lucris iniurias quolibet tolerāt
 et pro celesti mercede vel tenuissimū ver/
 bi contumelias ferre recusant. Terreno

Indici toto etiam die assistere fortes sunt:
in oratione coram domino vel hoc vni⁹ mo/
mento lassant. Sepe nuditate: deiectione/
nem: fame: perquirendis diuitiis atque
honoribus tolerant. earum rerum se spe per
abstinentiam cruciant: ad quas adipiscendas
festinant. Superna autem laboriose quere
re tanto magis dissimulant: quanto magis
ea: retribui tardius putant. hec ille. Patet
quomodo sancti iugum domini fortiter porta
uerunt. et non infirmi mortales. ¶ Se/
cundus spei fructus dicitur confortatio.
Ipsa enim solatio est tribulatio et affli/
ctorum in hac vita. quoniam impossibile est quod
qui sperat in domino succubatur. Exemplifica
in prosperitate et afflictione. Iohannes Hieronimus. in
epistola ad Tyrasium cum reprehendendo scri
bit: eo quod nimis doluit de dormitione fi
lie. Titus. Caritas tue scripta percepi: in
quibus animam tuam dolore commotum et
filie dormitione cognoui. Non aliud prin
cipaliter admiratus sum quam christiani pecto
ris in te virtute ablata fuisse: ut animam
fleat ad dolorem. Stupeo: mirum fidei
penetratum vulneribus: orbis: quem so
pire debuerat spes resurrectionis et regni
celestis. Nunquam spes cum dolore concor
dat: nec fides aliquam sentit quamcumque ia
cturam. Resurgere credimus mortuos no
stros et plangimus? Quid facerem? si mo
ri tamen modo precipiet deus: voluntas cuius
sola sufficeret ad solatium: cui nullus pro
prie iubemur affectus: cum quod dederat ab
stulit dominus qui creauerat? Quis est ille qui
plangat quod ad tempus acceperat? Com
modauerat ut haberes quantocumque tpe
voluisset: et cum vellet rursus auferret. Mi
hil abstulit de tuo qui dignatus est recipe
re proprium. Creditum suum recipere de
cuit creditores: et nihil aliud decet quam cre
ditori suo gratias agere mutuantem. Sic
Iob legitur: quem sequamur deuotissi
ma voce dicentem. Dominus dedit dominum ab
stulit. sicut domino placuit: ita factus est
sit nomen domini benedictum. hec ille. fecisset
ergo Tyrasius sicut Iob si recte spasset
in domino. ¶ Tertius spei fructus dicitur
asscuratio: quia hec virtus reddit homi

nem securum in morte: quas homines oes
ita timent. Patet de Paulo ad Philippi.
i. Cupio dissolui: et esse cum christo. Patet
de sancto Andrea in cruce pendente: de quo
ait Augustinus. li. de pe. Ne permittas me domine
descendere viuam. sed tempus est ut comem
des terre corpus meum. Tam diu enim illud
portavi: terre iam illud commendanda: et an
plius me vigilare non permittas. hec ibi.
Agamus et nos similiter. ut digne spera
re illam gloriam possimus: hic per gratiam
et in futuro per gloriam. Amen.

¶ Sermo de virginitate.

Meramus

domino nostro regi vir
ginez. iij. Reg. i. Solet
qui a docto: ibi. et apud
morales philosophos:
virum seruare virginatem

sit licitum. Et videtur quibusdam quod non. Et ratio
ipsorum est. Quod si prius precepto legis non est
licitum. Sed virginitas est preceptum legis. ergo non. Ma
ius preceptum legis est. Gen. iij. De omni ligno quod est
in paradiso comedas ut seruari valeas
Sic hoc est preceptum legis nature. Gen. i.
Crescite et multiplicamini. Unde quoad
modum esset illicitum se abstinere a cibo
sic non est licitum seruare virginatem: quod est
preceptum legis nature. ¶ Secunda ratio est talis
De quod recedit a medio virtutis est vitiosus
An philosophus. iij. ethico. dicit quod qui voluptate
vit: nec ab uno se abstinet intemperatus est
qui autem oes fugit agrestis est. Sed qui ser
uat virginatem ab omni delectatione se absti
net venerea. ergo illicitum est. Et sic apud
illos erat vitium et non virtus. Ad quod respondet
beatus Thomas. 2a 2e. q. clj. artic. ij. quod in hu
manis actibus illud est vitiosum quod est preter
rectam rationem. Habet autem haec ratio recta: ut his
qui sunt ad finem utatur aliis: sed ea mensura quod
congruit fini. Est autem hominis triplex bonum
ut dicit philosophus. i. ethico. iij. Primum est quod con
sistit in rebus exterioribus: puta diuitiis.
Secundum est quod consistit in bonis corporis
sicut est sanitas: pulchritudo et similia.

Tertiu[m] e[st] q[uo]d consistit in bonis anime.
inter que p[ri]ncipalis est vita c[on]templa-
tiua que est potior: vita actiua: vt dicitur
iii. ethi. 7. Luc. x. Maria optima[m] parte[m]
elegit 7c. Quoru[m] bonoru[m] exterioru[m] que-
dam ordinant ad ea que sunt vite p[re]mi-
platiue. Pertinet ergo ad rectitudinem
hominis: vt aliquis vtatur exterioribus
bonis fm[an] eam mensura[m] que co[m]perit cor-
poris: 7 similiter de alijs vt possit co[m]te[m]pla-
ri: 7 hoc non est vitiosu[m]. Similiter si ali-
quis abstineat se a delectationibus cor-
poralibus vt libentius possit vacare vite
contemplatiue hoc non est vitiosum. Et
quia virginitas relinquit veneream dele-
ctationem vt possit vacare vite contem-
platiue: Ideo vitiosum non est: imo ma-
gis virtuosus. Ideo virginitas est licita.
Circa quam virtutem quattuor notabi-
mus contemplationes videlicet.
Primo virginitatis perfectione[m].
Sec[un]do virginitatis exaltatione[m].
Tercio v[ir]ginitat[is] co[n]seruatione[m].
Quarto virginitatis co[r]ruptione[m].
Circa p[ri]mu[m] notadu[m] fm[an] Tho. fa. fe.
q. cli. ar. ix. q. in virginitate duo su[n]t co[n]si-
deranda. vnu[m] scilicet formale: 7 aliud ma-
teriale. Formale est firmum p[ro]positus.
s. velle nunq[ua]m experiri delectationes car-
nales: etiam si posset. Materiale est cor-
poris integritas. Et ideo triplex est virgi-
nitas. Vna que est corporis 7 non men-
tis: quia me[n]te fornicantur 7 no[n] corpore:
vt patet. xxxij. q. v. c. si paulus. **S**ec[un]da
est mentis 7 non corporis: quia violate
sunt. xxxij. q. v. c. tollerabilis. Tame[n] iste
non amittunt virginitate[m] vel virginitatis
coronam. Non sunt tame[n] consecrande
inter alias virgines: vt patet. xxxij. q. i. c.
vlt. **T**ercia est me[n]s 7 corporis. 7 hec
est gloriosa. xxxij. q. v. c. sic eni[m]. Ido dicit
Aug. Virginitas est in carne corruptibi-
li perpetua incorruptionis meditatio hec
ibi. Hec aut[em] est p[er]fectissima. 7 hec de
p[ri]mo. **C**irca secundu[m] s. suam exalta-
tionem nota virginitatis octo exaltatio-
nes. Et p[ri]ma est angelorum co[n]formi-
tas. Nam deus fecit eam in celo sociam

angelor[um]. Nam o[mn]es angeli virgines sunt
creati. An[te] Ambro. li. de v[ir]g. ait. Super-
greditur virginitas co[n]ditione[m] humane
nature: per qua[m] homines angelis assimi-
lantur. hec ille. Nam vt dicit Cyprian[us]
est angelor[um] soror. Inquit enim. Virgini-
tas est angeloru[m] soror. victoria libidin[is].
regina virtutum 7 possessio omnium bo-
norum. Et ideo Hierony. ait. Vivere in
carne p[ro]pter carne[m] angelicu[m] e[st] 7 no[n] hu[m]anu[m]
Q[uo]d d[omi]n[u]s declarauit Math. xxiij. In ce-
lo neq[ue] nubet neq[ue] nubent: s[ed] erunt siles
angelis del. Sed est questio quod genuis-
sent 7 fuissent virgines in statu innocen-
tie. R[es]pondet Aug. di. q. genuissent salua
pudoris integritate 7 peperissent sine do-
lore. **S**ecunda exaltatio est xpi socie-
tas. Nam s[ed] in patria omnes sint bu[m] 7 vi-
deant diuina[m] esse[n]tia[m]: tame[n] v[ir]gines ma-
gis sunt deo p[ro]p[ri]e. An[te] Epoc. xxiij. Mi-
sunt qui cu[m] mulierib[us] no[n] su[n]t co[n]iugati:
v[ir]gines eni[m] su[n]t: h[ic] sequit[ur] agnu[m] quocu[m]q[ue]
ierit. Et Ambro. dicit. Quocu[m]q[ue] pergit
v[ir]gines sequit[ur] agnu[m] atq[ue] laudib[us] xpi
semper associant. **T**ercia est p[ri]oritas.
Nam v[ir]ginitas ordinata fuit in statu in-
nocentie: q[uia] homo de terra virginea fuit
creat[us] Gen. i. 7 matrimoniu[m] post. Gen.
i. 7. xxxij. q. ij. c. in p[ri]ncipio. **Q**uarta e[st]
mentis dignitas. Due enim sunt vite: vt
dicit Tho. fa. fe. q. xvij. ar. i. s. vita actiua
7 vita contemplatiua. Contemplatiua e[st]
dignior: vt dicit p[ro]p[ri]us. ij. ethico[rum]. Vir-
ginitas aut[em] p[er]tinet ad vitam contempla-
tiua[m] ergo e[st] dignior. Figura huius fuit
Maria magdalena q[ui] stabat sec[un]d[u]m pedes
d[omi]ni Luc. vii. **Q**uinta e[st] v[ir]tut[is] raritas. na[m]
illa que raro reperit[ur] sunt p[re]ciosiora
sicut lapides p[re]ciosi. S[ed] v[ir]ginitas raro
reperit[ur] ergo 7c. **S**exta est p[er]ditio
nis irrecuperabilitat[is]. T[er]tia est excell[en]tia
huius virtutis q[uia] p[er]dita nullo modo po-
test amplius recuperari: vt dicit Hiero.
Cum cetera deus possit: no[n] potest ruina[m]
virginitatis recuperare. **I**ntellige de vir-
ginitate corporali. Et hoc ratione sue p[re]-
ciositatis: quia sic non est de alijs virtu-
tibus. s. charitate: fide 7 spe. 7 sic de alijs

que pnt recuperari. **S**eptia ē stat⁹ sub
limitas. In ecclia dei sūt tres stat⁹: vt pz
sa be. q. xv. ar. i. f. stat⁹ v⁹ ginitat⁹ m⁹ fimo/
nij z viduitat⁹. Sublimior autē oib⁹ istis
ē v⁹ ginitas q⁹ fuit prior m⁹ fimonio. xxij.
q. i. c. nuptie. **O**ctaua z vltia ē fructus
sublimitat⁹. Nā illa v⁹ tūc d⁹ ē tanto nobi
lior: ac perfectior quāto ei mai⁹ p⁹miū da
tur. Sed mai⁹ p⁹miū dat v⁹ ginitat⁹. ergo
z. Dicit enī Hiero. q⁹ nuptie replēt ter/
rā: v⁹ ginitas celū. Et sic pz secūdu⁹ p⁹nci/
pale. **C**irca tertiū. s. ei⁹ cōseruationez
nota septē necessaria p⁹ cōseruatōe hui⁹
v⁹ tūtis. Et p⁹ia ē sobrietat⁹. Nā vt dicitur
puer. xxij. Luxuriosa res est vinū. Ideo
apls ad Eph. v. ait. Nolite inebriari vi/
no in quo ē luxuria. Dicit Hiero. Vēter
vino estuans facile in libidinez spumat.
Sicut pz de Loth q⁹ vino replet⁹ dormi
uit cū duab⁹ filiab⁹ suis. Gen. xix. **S**e
cūda rō est sollicitudo. Nā ociū inducit
maxime ad carnis tēptationē: vt d⁹ Ec
chie. xvi. c. Hec fuit iniquitas sororis tue
Sodome abūdantia panis saturitas et
ociuz. hec ibi. Sicut accidit ēt Dauid. ij.
Reg. xi. de Bersabee. Exēplū ēt de scā
Iustina a diabolo tēptata: q⁹ erat sine ex
ercitio. Iō dicit Hiero. Semp aliqd bo
ni facito: vt diabol⁹ semper occupatum
te iueniat. z notat de p⁹se. dist. vlt. c. nūq⁹
Tertia ē habit⁹ honestas. Nā supflui
tas habit⁹ ducit ad lasciuā. An. i. Petri
ij. Nō in tortis crinib⁹: aut auro: aut ve/
ste preciosa: s; qd decet mulieres. p⁹mittē
tes pietatē p⁹ bona opa. An Aug. ad Lā/
cianū militē ait. Moies z mlieres q⁹ seri
co z purpura induūt xpm induere diffi
cile est. Iō p⁹sum⁹ in xpo pie viuere vo/
lentib⁹ vt moderate induantur. hec ibi.
Exēplū de Judith que omata decepit
Holofernē vt pz Judith. x. Et Lyprian⁹
dicit. Serico z purpura indute: xpm in/
duere nō possunt. **Q**uarta ē custodia
sensuū. Unde intelligendū est: magnam
partem innocentie esse cecitatem. Dyna
enī oppressa fuit a Sychem Gen. xxxij.
quia curiose voluit vidē mulieres regio
nis illius. **Q**uinta ē modestia sermo

nis. Unde Hieronymus. Sermo v⁹ gis
prudens z rarus. Et. ij. Petri. iij. Si qs
loquitur quasi sermones dei. **S**exta ē
timor: vt virgo semper sit timorosa. An
Bern. Solent virgines que vere virgi/
nes sunt semp esse pauide. Exēplū patet
de btā virgine Luc. i. **S**eptima z vlti
ma est fuga occasionū. An Hiero. So/
lus cū sola secrete nō sed eas. An vt ait
Bern. stare cū mulierib⁹ z imūne se cō/
seruare mai⁹ est q⁹ mortuos resuscitare.
Et iō dicit Hiero. Hostiolū tuum raro
aut nūq⁹ mulier⁹ pedes terāt: qm vt ipe
dīc mētes ferreas libido domat. Exēplū
pz de btō Bern. clamāte latrones latro/
nes. Applica exēplū māle de duob⁹ lapī
dib⁹ q⁹ si ad inuicē cōprimant emittunt
ignē. Nā Aug. nolebat stare cūz pp⁹ia
sorore p⁹siderās piculā. Sic pz de Amō
q⁹ opp⁹sit Thamar sorore suaz. ij. Reg.
xij. Et sic pz tertium p⁹ncipale. **C**irca
q⁹rtū z vltimū. s. corruptōez. Nota q⁹ qn
qz sunt que habent corūpere v⁹ ginitatez
v⁹imū est supbia. An Aug. li. de v⁹ g.
Non solum predicanda est v⁹ ginitas: vt
ametur verum etiā ammonēda ē ne in/
fletur. Facilius enim sequunt agnū con/
iugate humiles q⁹ virgines supbientes
Nā de nō solū respexit v⁹ ginitatē. Ma
rie: sed magis humilitatē: vt pz Luce. j.
Secūdu⁹ est defect⁹ caritatis. Exem
plū de illis qnq⁹ v⁹ ginib⁹ fatuis Math.
xxv. An Bern. Castitas sine charitate ē
lampas sine oleo. Tolle charitatez casti/
tas deo nō placet. **T**ertiū est macula
peti. Nihil enī valet castitas cum petō
quia est forma priuata. An Hiero. Illa
virginitas hostia xpi est: que nec mentē
nec carnem libidine maculat. Ille virgi
nes que in petis morant: deo nō placēt.
Quartū ē diuisio cordis. An Aug.
libro de virgi. ait. Totus vobis in corde
figatur: qui pro nobis fixus est in cruce
Diuisū est cor: virginis: cū deo z mundo
studet placere. hec ille. **Q**uintū ē sta/
bilitas. An Aug. vbi. s. Deū sequamur
ne virginitatis bonū a nobis perdat hīc
per grām z in futuro p⁹ gliam. Amen.

Sermo de patientia oib⁹ necessaria.

Er patien

tiam curramus ad pro
positū nobis certamē.
Doctoris gentiū verba
sūt ista ad Heb. xii. c.

Post lapsum primorū parentum adeo
humanum genus passionibus est vera/
tum: ut nullus vnq^{ue} in hac vita inueni/
ri possit omnino quietus. Insurgunt vn/
diq^{ue} mala: vndiq^{ue} tempestates: vndiq^{ue}
afflictiones. laborioseq^{ue} cure. Accidunt
et sepe multa aduersa nolentibus et inui/
tis. Neq^{ue} aliter aduersus fortune impe/
tus et incursum: repentinosq^{ue} motus: nisi
ferendo et equo animo tolerando tuti eē
valemus. Supanda ait Virgilius. Om/
nis fortuna ferenda est. Hoc autem ma/
xime operatur patientie virtus: que omi/
nibus necessaria est. sine qua succumbit
mens: et deficit animus: cum aliquod si/
nistrum accidere viderit. Ea propter in
hoc sermone de patientia criminis tracta/
turi: de qua tres p^{er}sideratiōes faciemus.

Prima est de eius descriptione.

Secunda de ei⁹ determinatione.

Tertia de eius acquisitione.

**Quid sit patientia: et de multiplici ei⁹
acceptiōe. Capitulum. j.**

Prima consideratio ē de patientie
descriptione: in qua qd sit patie/
tia ostendemus. Et Lac^{us}. v. lib.

diut. insti. aduersus gentes sic dicit. Pa/
tientia est malorū que aut inferantur aut
accidant cum equanimitate perlatio. Et
Tull^{us} in rhetorica eandem sententiam loquit^{ur}
sub alijs v^{er}biis. d. Patientia est honestatis
aut utilitatis cā rerū difficilium et ardua/
rum voluntaria ac diuturna perpassio. Et
pro ampliore declaratione notandum q^{uod}
quintuplex patientia inuenitur.

Prima est remissorum.

Secunda mūdānorū.

Tertia stultorum.

Quarta hypocritarum.

Quinta virtuosorum.

Prima est patientia remissorū eorūq^{ue}
s. quibus ex officio incumbit reprehē/
dere corrigere vel punire aliena peccā: et
tamen illa tollerant. Contra quos est. c.
facientis. lxxxvi. di. vbi dicitur faciens p^{ro}
culdubio culpam habet: q^{uod} quod potest
corrigere negligit emēdāf. Et. lxxxvij. di.
c. consentire. Consentire videtur eranti
qui ad resecanda que corrigi debent non
occurrit. Et eadez dist. in. c. error. Error
cui non resistit approbat: et veritas cum
minime defesatur opprimif. Negligere
q^{uod}pe cū possis perturbare puerfos nihil
aliū est q^{uam} fouere. Nec caret scrupulo cō/
cessionis occulte: qui manifesto facinori
desinit obuiare. De hac autem vel tolerā/
tia vel punitione malorum copiosius di/
sputabitur in sermone de iustitia. Sec/
unda est patientia mundanorū eorūq^{ue}.
s. qui propter mundū quoscūq^{ue} labores
strenue tolerāt. De quibus dicitur. xlvij.
dist. c. oēs. Dēs hui⁹ seculi dilectores in
terrenis his rebus fortes sunt: in celesti/
bus autem debiles. Nam p^{ro} tpali gloria
vsq^{ue} ad mortem defudare appetūt: et pro/
spe ppetua nec partū quidē in labore sub/
sistunt. Pro terrenis lucris iniurias q^{uod}libet
tolerant: et pro celesti mercede: v^{el} re/
nuissimi verbi cōtumelias ferre recusāt.
Terreno iudici toto etiā die assistere for/
tes sunt: in oratione coram domino: vel
vnius hore momento lassātur. Sepe nu/
ditatem: deiectionē: famē. p^{ro} acquirendis
diuitijs atq^{ue} honorib^{us} tolerant. Supna
autē laboriose querere tanto magis dis/
simulant: quanto magis ea retribuī tar/
dius putant. hec ibi. Tertia est patien/
tia stultorū. eorūq^{ue}. s. qui sciunt q^{uod} peccan/
do mortaliter seruiunt diabolo: et p^{ro}mit/
tunt se trahi ab illo de peccato in pecca/
tū. Quibus dicit Paul^{us}. ij. ad Cor. xi. c.
Libenter suffertis insipientes: cum suis
ipsi sapientes. Sustineas enī si q^{uod} vos
in seruitutē redigit: si q^{uod} deuorat: si quis
accipit: si q^{uod} extollit: si q^{uod} in facie vos ce/
dit. Quarta est patia hypocritarū. De
quib^{us} d^{icitur} Psal^{mus}. vj. extermināt. n. facies
suas: vt pareāt hominibus ieiunantes.

Quinta est patientia virtuosorum. De qua dicit Augustinus in li. de patientia. Virtus animi que patientia dicitur: tam magnū donum dei est: ut eam ipsius q nobis eam largitur patientia predicetur. Et de hac xps Luce. xxi. c. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Et Iacobus. i. c. Patientia opus perfectus habet. Et. ij. ad Cor. vi. c. In omnib⁹ exi beamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia. Et ad Eph. iij. Cum patientia supportantes inuicem. et. i. ad Cor. vi. Sectare iustitiam pietatem fidē charitatem patientiam. Multus autem officium est conservare bonū rationis contra tristitiā. ne. s. ratio tristitie secum/ bat. Nam virtutes morales ordinantur ad bonum in q̄tum conservat bonū rationis contra impetus passionū. Inter alias autem passiones tristitia efficax est ad impediendum bonū rationis. s. illud. Ecc. xxx. Multos occidit tristitia. Hec Tho. fa. fe. q. cxxvi. Propterea dixit Lucanus. Gaudet patientia duris. Notandū tñ: q aliud ē passio ē et afflic/ tionem in adversitatibus non sentire: aliud non sufferre. Qui homo est angustias et tribulationes sentit: sed si non est virtuosus et fortis animo in passione de/ ficit: et mltā: aut cogitat: aut loquitur aut operatur: que non conveniant. Qui ve/ ro virtuosus est: et si ut homo adversa se/ tiat: tamen in dolore modum adhibet: et mensuram servat atqz modestiā. Pro/ pterea inquit Seneca de cōsolatiōe ad Paulinum. Non sentire mala sua non est hominis: non ferre non est viri et Tu lius libro. ij. de oratore. Magna lans et admirabilis videri solet: tulisse casus sa/ pienter adversos: non fractum esse for/ tuna. recunuisse in reb⁹ aspis dignitatem.

De quibz in quibus debet unusqzqz esse patiens. Caplm. ij.

Secunda consideratio de patientia dicitur determinatio. Debet nanqz homo determinare eē pa/

tieno maxime in quinqz. v.

Primo in contumeliarū illatione.

Secdo in tpaliuz bonoz pditione.

Tertio in carozum amissione.

Quarto in corporis flagellatione.

Quinto in volūtaria operatione.

Primo debz homo esse patiens in cō/ tumeliarū et iniuriarū illatione. Solent nanqz homines nequam et mali mole/ stare bonos: nūc detrahendo: nunc cō/ uiciando: nunc contumelias inferendo. Ibi virtus est vbi boni patienter sciunt sufferre. Quoniam ut dicitur. xxiij. q. iij. c. tu bonus. Tu bonus tolera malum. et idem in. c. tolerandi. et in. c. Qui fm car/ nem. In. c. v. Nec autēz vita Grego. ait. Si boni estis: qdū in hac vita sub/ sistitis: equanimiter tolerate malos. Nā quisquis non tolerat malos ipse sibi per inpatientiam testis est: quia bonus non est. Abel enim esse reuult: quem Cayn malicia non exerceat. et Lactantius in. v. li. diuinarū institū. Nō enīz min⁹ malus est referre iniuriam. qz inferre. Nā vnde certamina inter homines contentiōesqz nascuntur: nisi qz improbitati opposita impatentia magnas sepe concitat tem/ pestates. Qd si patientiaz. qua ē tute nil melius: nil in homine dignius inueniri potest: improbitati opposueris: extingue/ tur protinus tanqz igni aquā superfude/ ris. Sin autēz prouocatrix illa impatiē/ tia. improbitatem sibi comparem nacta est: tantūz excitabit incendium ut id nō flumen aliquod: sed cruoris extinguat effusio. Magna itaqz patientie ratio est: quam sapiens auget bono viro. Et enīz nihil malorum fiat hec sola efficit. Que si detur omnibus: nullum scelus: nulla fraus in rebus humanis erit. Spectat vtiqz ad magnanimitatem quod nō nul/ li ascribant ad vilitatem scilicet ferre pa/ tienter et equo animo verba contumelio/ sa. Contra quos est dictum Seneca lib. de clementia vbi inquit. Magni animi proprium est iniurias atqz offensiones spernere. Et idem in libro de prouiden/ tia. Banet sine aduersario viri. Tunc

33 4

apparet quanta sit: quantius possit: cum
 quid possit patientia ostenditur. Et Sapiens
 puer. xvj. c. Melior est patiens viro for
 ti: Et q dñatur animo suo: expugnatore
 urbium. Et hoc laudatur patientia ma
 gnorum viroꝝ atqꝫ potentum: q pa
 tientes fuerūt ad ferendū iniurias. Scri
 bit namqꝫ Seneca de Anthigono rege:
 qꝫ cum audisset quosdam: qui cum non
 videbant de se male loquentes: accessit
 ad eos ⁊ dixit. Nūc maledixistis Anthi
 gono: cuius occasione in has miseras
 incidistis. ⁊ Bodo autem bene optate ei
 qui vos ex hac voragie eduxit. Nec am
 plius eis dixit. Dicitur etiaꝫ in Policra
 tone. q Aristippus cuidā maledicenti si
 bi: philosophus patiens respondit. Tu
 lingue tue: ⁊ ego aurium mearū domin⁹
 sum. Et ibidem narratur q Xenophon
 philosophus de se maledicenti respōdit.
 Tu didicisti maledicere: ego maledicta
 continere. Ibi deꝫ habetur d Octavi
 ano: qꝫ cum eidem descendenti romep
 sacram viam: desperatus quidā diceret
 o tyranne: respondit. Si essem non dice
 res. Nec amplius de v̄bis eius curauit.
 Fertur adhuc ibidem. q simillimus qui
 dam adolescēs Octaviano urbem intra
 uit. Quem Augustus ad se adductum
 interrogauit. Dic mihi adolescens: fu
 it nūqꝫ mater tua romē. Negauit ille.
 nec contentus adiecit. Sed pater me⁹.
 Iocī itaqꝫ aspitate urbana: noticiā om
 niū ⁊ familiaritatē sibi conciliauit. Ibi de
 adhuc fertur illud quod scribit Augusti
 nus. iij. li. de ciui. dei. de magno Alexan
 dro. Qui cum reprehenderet piratā quē
 dam dicens: cur mare habes infestum?
 Ille libera voce respondit. Quid tibi: vt
 tu orbes terrarū? Sed quia id ego vno
 nauigio facio: latro vocor: q tu magna
 classe: dicerto imperator. Si solus ⁊ ca
 ptus sit Alexander latro erit. Et multa
 alia contra Alexandrum protulit animo
 se. Piratus Alexander constantiā ho
 minis honorauit cum: iussitqꝫ conscribi
 militie. Similiter narratur ibi q Anthi
 gonus pedagogus cytharam Alexan⁹

dri magni fregit: abiecitqꝫ dicens. Et att
 tue iam regnare conuenit: vt ea q in cor
 pore regis voluptatem luxurie dant do
 mineris: Quod ille patientissime tulit.
 Quibus exemplis apparet: non vile esse
 neqꝫ vituperabile: imo magnificū egre
 gium atqꝫ decorum illatas iniurias de
 spicere. ¶ Secundo debet homo eē pa
 tiens in temporalium bonorū perditio
 ne: vt non subruat animus: neqꝫ despe
 ret si quandoqꝫ hec fortune bona: vt ho
 nor dignitas potentia diuitie ⁊ similia di
 minuant. Propterea laudatur Anaxa
 goras qui non est contristatus quando
 in patriā rediens possessiones suas deser
 tas ⁊ dissipatas inuenit. Et Bias priene
 letanter respondit his qui eum interro
 garunt: quid secum ferebat cūꝫ fugebat
 de patriā: quam inuaseraut hostes. Om
 nia mea mecum porto. De quibus men
 tionem feci in sermone de auaritia: siue
 de contemptu diuitiarum in quadrage
 simali. ¶ Tertio debz esse homo patiens
 in suorum carorū seu propinqꝫorū
 amissione. Nam sunt multi qui propter
 mortē suorum nullum habent modum.
 Indignantur deo: ⁊ seiplos committūt
 consumendos dolori. Pro quibus dicit
 Seneca de consolatione ad Paulinū
 Quid taz humile ac muliebre est: qꝫ cō
 sumendum se dolori committere. Nos
 autē non interdiciamus eis: quin p suis
 mortuis quadā pietate ducti doleant ⁊ la
 chrimetur. Fleuit Ioseph sup patre suo
 mortuo. vt dicitur Gen. vlti. c. Et Abra
 haz fleuit sup Sarra mortua. p. cxxvj.
 annos vite sue. Gen. xxij. c. Fleuerūt et
 patres antiqui pro morte suorū. Et xps
 lachrymans est: cum lachrymantem vi
 dit Magdalenā pro fratre mortuo. Jo
 annis. xi. c. Et virgo beata doluit ⁊ fleuit
 in morte xpi. Dānam⁹ sup abundantiam
 doloris: que videtur quadā desperatio
 nez ptendere. Quapropter Paulus. ij.
 ad Thessalonicenses. iij. c. ait. Non cō
 tristemini sicut ⁊ ceteri qui spes non ha
 bent. Et. xij. q. ij. c. vbicūqꝫ hec autē ⁊
 c. Habent. et. c. Qui diuina vocatione:

confirmatur quod dicim⁹. **Die** Htero. **Ad** Tyrasium ait. Caritatis tue scripta per cepi: in quibus animū tuū dolore com motum de filie dormitione cognoui. nō aliud in te admiratus sum: q̄ xpiani pe ctois abs te virtutē ablatam fuisse. Stu peo marum fidei penetratuz vulnerib⁹ orbitatis: quem sopire debuerat spes re surrectionis. et regni celestis. Resurgere credim⁹ mortuos nostros et plangimus? Quid faceremus si mori tū preciperet deus? Voluntas eius utiqz sola sufficeret ad solatium: cui nulluz iubemur affectū preponere. hec ille. Propterea Valeri⁹ maximus libro. v. rubrica de parentib⁹ qui obitum filio: um fortī aio tulerūt: lau dat Anaxagoram: qui audita morte filij respondit nuncio. Nihil inexpectatum aut nouuz nuncias. Ego enim illum ex me natum: mortale esse sciebam: et sicut neminez mori solere qui non vixerit: sic nec aliquez viuere qui morturus nō sit. **Quarto** debz vnusqz esse patiens in corporis flagellatione: cum corp⁹ egritu dinibus et infirmitatibus aggrauatur: si cut d beato Francisco legimus. De quo dicit dñs Boni. in legenda magna. Luz duris corporis angustias non penarum cense bat nomine sed solationuz. Dū autē semel grauius solito dolori vrgeretur aculeis quidaz frater simplex dixit ad eū. Frater ora dominū: vt mitius tecuz agat. Ba num enīz suū plus debito sup te grauare videt. Quo audito vir sanctus cum ei u latu exclamās ait. Nisi noscerē in te sim plicem puritatem: tuū ex nūc abhorrerē consortium: quia ausus fueris circa me diuina iudicia reprehensibilia iudicare. Et licet totus esset attrit⁹ grauis prolixitate languoris: proiciens se in terrā ossa debilia duro casu collisit: et deosculās hu mum: gratias inquit tibi ago domine de us de omnibus hīs doloribus meis: te qz mi domine rogo: vt centuplum si tibi placuerit addas: cuz tue sancte volūtatis adimpletio sit mihi solatio semp plēa. **Quinto** debet esse vnusqz patiens

in voluntaria operatione: in ieiunijs: ora tionib⁹: vigilijs: et disciplinis: alijsqz ope ribus virtuosis: cum premium illorum sit eterna vita. In omnibus autē vnus quisqz memor esse debet illius patientis: sicut Job: qui i omni aduersitate sua: in damno reruz. siue in morte repentina si liorum: siue in plagis et vulneribus cor poris sui solitus erat dicere. Domin⁹ de dit dñs abstulit: sicut dñs placuit ita fa ctum est: sit nomen dñi bñdictum.

Ad qnqz sunt regule ad acquirenda patientiam. **Capitulum. iij.**

Etia consideratio est de patientie acquisitione. In qua dicēduz est quō patientia potest lacgri. Et

ad hoc notande sunt quinqz regule.

Prima dñs recogitatio.

Secunda melioratio.

Tertia premiatio.

Quarta auxiliatio.

Quinta exemplatio.

Prima regula dicit recogitatio. Quā docunqz enim quis sentit aduersa mul ta imminere sibi: recogitare debz pecca ta que commisit: et dicere illō Michae. viij. c. Iram domini portabo quoniam peccaui ei. Sic faciebāt fratres Joseph quādo venerunt in egyptū: et Joseph lo quebatur cū eis: et ipsi non cognoscebāt euz: et dicebat: frater vester vnus ligetur in carcere: vos autem abite et ssez vestz minimuz ad me adducite. Et illi lingua hebraica credentes non intelligi ab Jo seph: dicebant ad inuicem. Merito hec patimur qz peccauim⁹ in ssem nostrum videntes angustiam aie illi⁹ cū depreca retur nos: et non audiui⁹. Idcirco ve nit sup nos ista tribulatio. **Secunda** re gula dicit melioratio. Quandoquqz qz tribulationibus quantur: et patiens fiat consideret qz deus in hac vita sepi⁹ verat quos amat. et oia in melius interpreterur An Job. v. c. dicit. Bear⁹ hō q corripit a dño. Increpationem ergo eius ne re probeo. Et sapientia puer. iij. Disciplinam

oſſi ne abiſſas: nec deficias cui ab eo
corripis. Quē enī diligit oſſis corripit:
et quaſi pater in filio complacet ſibi. So
let enim tribulatio ſatis prodeſſe anime
ad illuminandū eā: atq; ad ſuperandas
mundi et carnis blanditias. An Lactā.
in .ij. libro diuinarum inſtitutionum ait.
Cum maxime de⁹ ex memoria hominū
elabit: cum bñſicio eius fruētis hono
rem diuine indulgentie dare debent. Et
vero ſi qua neceſſitas grauis pſerit: tūc
domini recordantur. ſi belli terro: inſre
nuit: ſi morborum peſtifera viſ incum
bit: ſi alimēta frugibus longa ſiccitas de
negauit: ſi ſeuā tempeſtas: ſigrando in
gruit: ad deum confugitur: a deo petitur
auxiliū: deus vt ſubueniat oratur. Si
quis in mari vento ſeuiente iactatur: hūc
inuocat. Si quis aliq̄ vi aſſigatur: hunc
potius implozat. Si quis ad extremam
mendicandi neceſſitate deduct⁹ victum
precibus expoſcit: hunc ſolū obteſtatur
per eius diuinū atq; vnicū nomē: hoīus
ſibi miſericordiā q̄rit. hec ille. Et Hiero.
tribulatiois vtilitate p exemplum quod
dam explicat in eplā ad Ruſſicum mo
nachū. d. Grecoſ adoleſcens erat in ce
nobio: qui nulla abſtinentia: nulla opis
magnitudine flammam poterat carnis
extinguere. Hūc periclitantes pater mo
naſterij hac arte preſeruauit. Impat cui
dam viro graui vt iurgiis atq; conuiſijs
inſectaretur hominem. et poſt irrogatas
contumelias primus veniret ad queri
monias. Vocati teſtes: pro eo loquebā
tur qui contumeliam fecerat. Solus pa
ter monaſterij deſenſionem ſuam calli
de opponere ſtudit: ne abſcōditiore triſti
tia abſorberetur frater. Quid plura? Ita
ann⁹ deduct⁹ ē. Quo expleto iterrogat⁹
adoleſcens ſup priſtinis cogitationibus
ſi ita adhuc moleſte ſuſtineret: pape in
quit. Mihi viuere non licet: et fornicari
libet. Tertia regula ad acquirendā
patientiam dicitur p:miatio. Quando
cunq; quis deficere videret animū ſi tri
bulatione: aut in laboribus ppter deum
ſuſcepſus: ſtatim ſubleuari debet ad illas

mercedē vberrimam et copioſa: que re
promittitur nobis in celis. De qua xp̄s
dicebat Math. v. Beati eſtis cum ma
ledixerint vobis homines: et perſecuti fue
rint vos: et dixerint omne malū aduerſū
vos: mentientes propter me. Gaude et
exultate: quoniam merces veſtra copio
ſa eſt in celis. Sic Stephanus cum eēt
inter eos qui perſequebantur. ipſum in
tendens in celum vidi gloriā dei.
¶ Quarta regula dicit auxiliatio. Quā
docunq; aliquis premiſur multis angu
ſtijs: ſciat deum aſtare ſibi: vt ei ſuccu
rat: vel vt patientia tribuat: dummodo
ipſe auxiliū eius poſtulet. Ideo David l
ps. xxxvj. ait. Iuxta eſt dominus his q
tribulato ſunt corde. Eſt de hoc exēpl⁹
magni Antonij: qui cū poſt multa etiā
verbera: que a demonibus fuerat paſſus
vidiſſet in ſplendore quodam mirabilē
dominū ih̄m xp̄m dixit ad eū Vbi eras
bone ieſu: vbi eras? Quare a principio
non fuiſti vt me ſanares: et vulnera mea
ſanares? Cui domin⁹. Antoni. hic eram
et meo auxilio certamen ſperaviſti. Almo
do autem quia viriliter dimicaſti: in to
to orbe faciam te nominari. ¶ Quinta
regula ad acquirendam patientia dicit
exemplatio. Quando aliquis cupit ha
bere patientia: vltimū ē remediū iueri
ſanctorū exempla et poſſimum oſſi no
ſtri ih̄u xp̄i. De quo Petrus prima epi
ſtola. c. ij. dicit. Chriſtus paſſus eſt p no
bis: vobis relinquens exemplum. Et
Paulus ad Hebr̄eos. xij. ait. Recogita
te eum qui ſuſtinuit talem a peccatorib⁹
aduerſus ſemetipſum contradictionem:
vt non fatigemini animis veſtris deficie
tes. Que nam patientie exempla non in
ueniuntur in chriſto: Vide illuz o anima
in cruce nudatum. Vide et contemplare
diligenter. Si te grauataſ ſentis infirmi
tate corporis: audi illum dicentem tibi.
Et ego pro tua ſalute a planta pedis vs
q; ad verticem totus ſum vulnerat⁹. Si
dixeris ei. Deu iniuſte accuſator: inique
criminoz ab emulis meis: rñdebit tibi:
Et ego qui deus ſum factus homo in

stus sanctus pius sapiens mūdus et in-
pollutus: vocor sanaritanus seductor:
malefactor: blasphemus: et velut perditus
simus reus: in medio latronum crucifi-
gor. Si conquesta fueris de paupertate:
et ille clamabit. *Q* anima mea sustine pa-
tienter: quia et ego amore tui in tanta sū
paupertate constitutus: vt non habeam
vbi caput reclinem in cruce. Sitiui: at
aque mihi guttula denegatur. Et tandē
nihil inueniri potest: in q̄ nos patiamur
pro amore crucifigi: quin magis in illo
patiatu ipse pro amore nostro. Propte-
rea Augustinus. in libro de conflictu vi-
toruz ait. Si passio redemptoris ad me
moriam reuocatur: nihil tam durum ē:
quod non equo animo toleretur. Par-
ua enim toleramus si recordemur quid
biberit ad patibulū. qui nos inuitat ad
celum. Ille enī opprobria irrisiones cō-
tumelias alaphas spūta flagella coronā
spineam crucemq̄ sustinuit. Et nos mi-
seri ad nostram confusione vno sermo-
ne fatigamur: vno verbo deiscimur: hec
ille. Quare procuremus seruenter: vt ac-
quiramus patientiam: per quam deus
largietur nobis hic gratiam: et in futuro
sempiternā gloriā: in qua est bñdictio
per eterna seculorū secula. Amen.

**Sermo de predestinatorū numero
et dominatorum.**

Multi sunt

vocati: pauci vero ele-
cti. *Matth. xx. c.* Ser-
ba que reuerentijs ve-
stris sunt proposita et
lectissimi in xpo ihesu

sunt ipse dñs ihu. que si hoies vani at-
tente pensarent ac subtiliter discuterent
timendi deum causam haberent. Quid
enī pōt tāta efficacia timorē incutere: q̄
prefata verba ore veritatis in fallibilibus p-
lata considerare: Quis enī nō paueret:
q̄ nō obstupesceret: q̄ videret suū reges
populos sibi subiectos omnes sine dese-

ctu coraz se aduocantem: et ex tanta mul-
titudine paucos ad gloriā eligentem:
reliquos autem in cōfusione ignominia
et tormento relinquentem? *Q* quantus ti-
mor. o quantus fletus. o quantus gēmi-
tus tales comprehēderet. Sed nunc in-
sanā hominum putat contrarium. Nam
si singillatim omnes interrogentur infi-
deles an sint electi ad salutē: quasi om-
nes dicerent sumus. Similiter etiam iu-
dei idem dicerent. Verum quid de xp̄ia
nis loquar: quorum fides est verissima.
Nonne et ipsi etiam in omnibus malis
viuentes: tamen credunt se misericordiā
dei psecuturos? Interroga queso singu-
los in omni sexu. et in omni etate condi-
tione gradu ac dignitate: neminem fere
inuenies etiam si in malo psecueret: qui se
non putet electū. et hoc euenit partiz: q̄
ignorant lumen veritatis: partiz: quia p-
prij amoris fallacia decipiuntur: partiz de-
niq̄: q̄a diabolica suggestione falluntur.
Nam plerūq̄ etiaz fatui se sapiētes exi-
stimant: et qui claros non habent oculos
vmbra interdum pro veritate percipi-
unt. et sepe somniantes putant se vigilare
et esse vera: que somniant. Sic multi vo-
catis a deo eueniet qui nūc credūt se sal-
uari et damnabuntur: quia dicit saluator
*M*ulti sunt vocati pauci vō electi. Nō
ne vides in omnibus reb⁹ exemplū: q̄
illud qd est deterius plus abundat. vt in
fine sermonis dicef. Sed nūc cape exē-
plum in piscatoribus: q̄ vltimū plus
imundicie: et piscū inutū in rete capi-
unt q̄ sint boni pisces. Hoc confirmat
diuina auctoritas *Matth. xiiij.* Simile ē
regnū celorū sagene misse in mare vsq̄
ibi in caninū ignis. Ecce q̄ boni ponūt
in vasis quasi in modico loco morantes
propter paucitatē: sed mali piciunt in li-
tus maris propter multitudinē. *Q* pec-
cator conuertere et cōsidera quid signi-
ficet. *M*ulti sūt vocati. *xc.* S; licet xp̄s
nequeat mentiri. tñ q̄a eius sacratissima
dicta ab ignorātib⁹ male intellecta sepe
numero errore decipiunt. *Jo. p.* luculen-
tiori ipematis nostri declaratione tri-

in hoc sermone notabimus.

Primum de oppositio.

Secundum de declaratio.

Tertium de confirmatio.

Cape primum quod est oppositio. Quidam enim vident opponere quod non pauci sed multi sunt electi. et hoc triplici oppositioe probare videntur.

Prima de inclinationis.

Secunda de reuelationis.

Tertia de predestinationis.

Prima oppositio de inclinationis et est talis. Omnia que sunt inclinatur ad agendum secundum bonitatem sue nature loquendo naturaliter: ut patet in creaturis insensibilibus et sensibilibus: quod magis quam nos sequitur nature sue inclinationem. Et philosophus iiiij. ethicorum. aut. Anusque dirigunt opera sua secundum optimum eorum que sunt in ipso. Et Boetius iiiij. de personis. psalmus. iiiij. inquit. Agitur enim cuiusque natura. quod proprium est ei diffinire. ergo et deus cuius esse est perfectissimum inclinatur a bonitate sue nature ut agat secundum eam. nam si alia agunt hoc a fortiori deus. hoc patet. iij. methaphysicorum. ubi dicitur. Quod est causa aliorum ut sint talia illud maxime est tale. exemplo ignis qui cum sit causa calefaciendi aquam arguitur quod sit maxime calidus. ergo cum deus sit causa ut alia agant secundum inclinationem sue nature. ipse debet agere secundum suam imo magis: quia teste Proculo: qui dicitur de causis auctor. Quicquid potest causa secunda: potest causa prima nobiliori et altiori modo. Et commentator. iij. methaphysicorum. ait. Prima causa est magis digna esse et virtute quam omnia alia entia. quia omnia alia entia acquirunt esse et virtutem a primo. Sed que est inclinatio nature dei? Misericordia. Hinc deus in philosophia. Apud dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio et. xxvj. quod iiiij. c. alligatur. Et allegatur de personis. di. i. Item dicitur. Misericordie domini nec mensuras ponere possumus nec tempore diffinire. Ecce quod inclinatur ad miserendum secundum naturam. ergo debet pluribus misereri. et propter plures eligere quam donare. Neque respondere quod poterit quod etiam deus inclinatur per naturam facere iustitiam. Concedo. sed tamen magis inclinatur ad misericordiam testante Iacob. iij. c. sue carnis. ubi ait.

Supra ait misericordia iudicii. Et de personis. di. i. c. quia diuinitatis. et sunt verba Hieronymi. ubi deus. Diuinitatis natura clemens est et pia: magis ad indulgentiam quam ad vindictam per naturam que nullatenus vult mortem peccatoris: sed ut magis conuertatur et viuatur. ergo pluribus miseretur. **S**ecunda oppositio de reuelationis. Arguendo namque per talia dico quod plures saluentur: quod in divinis scripturis inuenitur quod plures saluantur. Nam omnes electi significant in promissionibus factis ad Abraham a deo sicut sancta mater ecclesia canit. Signifer sanctus Michael repperit eas in lucem sanctam: quam olim Abraham promissisti et semini tuo. Sed semel electorum est amplius finis. nam Genesim. xij. dixit deus Abraham. Egredere de terra tua: et de domo patris tui. et intulit. d. faciam te crescere in gentes magnas. Item. xlij. c. d. faciam seminem tuum sicut puluerem terre: quem et si homo posset numerare: semen quoque tuorum numerare poterit. Et. xv. antequam Abraham filium haberet educens eum foras dixit. Suscipe celum. et numera stellas si potes. et dixit ei. Sic erit semen tuum. Ecce quod sunt electi significati in semine Abraham. Hic Job xxv. d. Nunquid est numerus militum eius quasi. d. non. Et David inducit christum patri. d. Dinumerabo eos: et super harenam multiplicabunt. Similiter. Iohannes Apoc. vij. hoc testatur. d. Audui numerum signatorum. i. 44000. signati. ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda. 12000. signati. versus ibi stantes ante thronum dei. Ecce quanta est electorum multitudo. Propterea doctores sancti in suis opinionibus licet sint varie tamen ostendunt multos salvandos. **M**agister namque sen. in. ij. di. i. dicit homines esse factum inter alias causas pro restauratione nature angelice. Unde et in di. ix. allegat Bre. di. Superna illa ciuitas ex angelis et hominibus constat: ad quas credimus tantos humani generis ascendere: quantos illic contigit angelos remansisse: sicut scriptum est. Statuit terminos populorum iuxta numerum angelorum. Et hoc exponit ipse magister dicens. Non iuxta numerum eorum qui ceciderunt: homines ad multitudinem

admittit: sed eorum quae remanserunt. ergo iuxta
hanc opinionem cum sint angeli pene in-
numerabiles sequitur quod tot erunt homines
qui saluabunt. nam de angelis dicit Daniel.
vij. Milia milium ministrabant ei et decies
centena milia assistebant ei. Item idem
magister in psalms dicit. ponit aliam opinionem
quod est Augustinus. xxiij. li. de ci. dei. c. i. d. De mor-
tali. p. genie merito iusteqz dānata tantū
ppsim sua grā colligit. ut inde suppleat et
restauret partem quae lapsa ē angelorum: ac
sic illa dilecta ac supna ciuitas non frau-
det suorum numero ciuium: quoniam fortassis
et abundantiore letet. Item ibidem ponit aliam
opinionem dicens quod solum ruine ange-
lice per virgines restaurabunt. d. ceteris
autē. hominibus sunt tot saluandi: quot
sunt angeli qui remanserunt. et. Est et alia
opinio Boni. in. ij. dist. ix. que videtur omnibus
verior. Ait enim quod cum sint. ix. angelorum
ordines debent ad ipsos homines assumi p
meritorum conditione. et ideo non tamen assu-
mentur ad ipsos homines: quoniam et multi
alii cum etiam multi corrupti carne in meri-
to multis virginibus preferant. sicut patet
in beata Maria magdalena: et Petro
apostolo qui multis virginibus viriūqz sexus
pseruit. Preterea dicitur quod multi dā fuerunt
in hac vita non fuerunt tanti meriti ut pos-
sent assumi ad angelorum ordines: qui
tamen saluati sunt merito passionis christi. et de
ipsis fiet decimus ordo. sicut olim fuit fi-
guratum tempore Ezechie regis Jude
quando a deo impetravit ne moreretur:
tunc sol in signum exauditionis p decem
gradus quos descēderat retrocessit i horo-
logio Achaē. sicut ps. iij. Reg. xx. c. Sic
christus sol iustitie nouē relictis angelorum
ordinibus ad decimum generis humani
faciendū descēdit. Et similis iste decimus
ordo signatus ē i decima dragma Luc.
xv. quaz mulier. i. diuina charitatis amif-
sam requisit domū. i. humanam natu-
ram passione subuertēs. Ecce quot istis
opinionibus presupponuntur saluandi.
Numeri eos si potes. ergo non sunt pauci
vocati siue electi. Tertia oppositio dicitur
predestinationis. Et arguit sic. Aut deus

predestinauit omnes. aut partes. Si omnes
ergo omnes saluabuntur. quia predestina-
tio est origo et fundamentū humane sa-
lutis. ut colligitur. di. xl. primi sententiarū
et. xxij. q. iij. c. Habuchodonosor. Pre-
terea arguit. Deus ē immutabilis. si ergo omnes
predestinauit: omnes saluabit: quia eius
voluntas non potest mutari: iuxta illud
quod dicitur de reg. iur. li. vi. Quod semel
placuit amplius displicere non potest.
Si autem dicitur quod non omnes predesti-
nauit sed partes. et ego quero quare non omnes
Et probat quod non sit verū. Primo si sic eēt
videret quod deus esset personarum acceptor.
et hoc negat scriptura. Unde Actus. x.
Petrus ait. In veritate comperi. quoniam deus
non est personarum acceptor. Item. xxij.
q. c. sic. et de cōse. di. iij. c. nequaquam. Et eē
de preben. c. venerabilis. li. vj. dicit. Non
generis sed virtutis nobilitas viteque hone-
stas gratū deo faciūt et idoneū seruitorum
ad cuius regimē nonnullos nobiles et
ignobiles: pauperes et potentes admisit
eo quod non est apud deum personarum
acceptio. Etiam scribitur Joannis. ij. c.
Non est personarum acceptio apud deū. Et
Sap. ij. Equaliter est ei cura d omnibus
Et Math. viij. Solē suū oriū facit sup
bonos et malos. Secūdo probat: quia omnes
ad patriam vocat: sic dicit apostolus. i. Thimoth.
ij. q. deus vult omnes homines saluos fieri
Vult ergo omnes. et non partes. Tū idem apostolus
Ro. viij. ait. Scimus quoniam diligētibz deus
oia coopant in bonū his qui secundum ppositū
vocati sunt sancti. Nam quos presciuit et
predestinauit conformes fieri imaginis filij
sui: ut sit ipse primogenit⁹ in multis fra-
tribus. quos autē predestinauit: hos et vo-
cauit. et quos vocauit: hos et iustificauit.
et quos iustificauit eos et magnificauit.
Quid ergo dicemus ad hoc? Si deus p nob
quis cōtra nos? Qui etiā pprio filio non
peperit. sed p nobis oibus tradidit illuz
Quo non etiā cum illo oia nobis donauit?
Sed voluntas dei est infallibilis: quia
omnia quaecūqz voluit fecit. Nec potest
impediri ad ro. ix. Volūtatē eius quis re-
sistit. ergo et.

Secundum mysterium dñi declaratio. Ne ergo in errore meo pa-
rum intelligentiu pmaneat: ex
prefatis videbim⁹ tres declarationes cō-
tra tres predictas oppositiones.
Prima est ꝑ inclinationē. Secunda
ꝑ reuelationē. Tertia ꝑ predestinationē.
Et prima est ꝑ inclinationē. Dicebat
q̄ deus debebat plures saluare q̄ dam-
nare. q̄a eius nā magis inclinata est ad
miserendū q̄ puniendū. Rñdeo q̄ verū
est q̄tū ad effectū: nō q̄tū ad nāz: q̄
nō est differens in nā. s̄ tñ nō seq̄ q̄ ꝑ-
pterea oēs v̄ el ples saluent. q̄a regula il-
la intelligitur stantibus terminis ipsi⁹ na-
ture. Verum nanq̄ est q̄ deus saluaret
oēs siue multos: si ipsi se ad salutes dis-
ponerent: sed q̄a nō se disponūt. iō nā ñ
saluant. Patet hoc exemplo multiplici
Nam cib⁹ nāliter habet prebere nutri-
mentū. s̄ tñ nō prebet in illo qui nō ha-
bet digestionem. lumen habet illumina-
re: sed tamen non illuminat cecorū ocu-
los. medicina habet sanitati disponere:
s̄ nō disponit morituros. et hoc nō ē ex
culpa actiuorum: sed ex defectu passiuo-
rum. quia non sunt dispositi. Unde hoc
idem confirmat phis. ij. de aia. di. Act⁹
actiuorū sunt in patiente bene disposito.
Sic dico q̄ dei natura licet de se sit incli-
nata omnibus misereri. tamē nō omni-
bus miseretur. quia non se disponūt ad
suscceptionē ipsius. Hinc auctor de cau-
sis ait. Prima causa et superior semp est
sine varietate. sed cause secūde nō recipi-
unt virtutes prime nisi fm̄ attingentiam
ergo non valet argumentū. **S**ecūda
declaratio est contra reuelationē. Nam
dicebatur q̄ plures ex reuelatiōe demō-
strantur saluari q̄ damnari. Rñdeo
q̄ de electis est loqui dupliciter. s̄. abso-
lute et respectiue siue comparative. Pri-
mo modo electorum est maxima multi-
tudo. Nonne tibi videntur multi tot ꝑ-
phete: tot martyres. tot ꝑfessores. tot vir-
gines. tot continentes et casti: Et sic hñt
intelligi ille auctoritate doctorūq̄ opi-
niones. Secūdo modo in comparatio-

ne siue comparative loquēdo dico q̄ de-
cti sunt paucissimi: Si enim boni malis
comparantur paucissimi inueniunt. Mā
si quis ex magno monte harenarum v̄
ex litore maris sumeret pugillū harena
harena illa grandis diceret absolute: q̄a
grana ibi contenta essent infinita: s̄ cō-
parando ad illa que sunt in monte siue
in litore maris dicerent pauca. Sic est
de electis. nāz multi sunt absolute: sed in
comparatione damnatorū pauci: et ideo
deus absolute loquendo dicit ad Abra-
ham q̄ semen suum multiplicaret sicut
pulerem: et sicut stellas celi. Et in cōpa-
tione loquēdo fuit dictū Deus. xxiiij. Ec-
ce oēs electi i māu dei sūt. q̄i dicat. Ele-
cti tam pauci sūt vt possint manu teneri.
Hinc Sap. iij. dñi. Iustorū aie i māu dei
sūt. Et sic ꝑz secūda declaratio. **T**er-
tia declaratio est ꝑ predestinationē. vbi
dicebat q̄ aut deus oēs elegit vel prede-
stinavit: aut partez. et si oēs. ergo omnes
erant saluandi. et si parte hoc erat falsū.
tum quia non ē personarū acceptor: tum
etiam quia vult omnes homines saluos
fieri. Rñdeo dicendū q̄ nō omnes
predestinavit. Nam predestinatio ē tñ
bonorū. An̄ m̄gr. in. iij. di. xl. ait. Pre-
destinatio est gr̄e preparatio qua elegit
quos voluit ante mundi constitutionē.
Sed dices. ergo est psonarū acceptor.
et q̄ non oēs vocauit vt dicit Apo. Dico
q̄ nō sequit. Nam ipse ex hoc non acce-
ptat personas sed merita. et dānat deme-
rita. Et iō non omnes predestinavit. q̄a
puidit quosdāz in pctō duraturos. illos
autē tñ pdestinavit quos benefactores
p̄cognouit. An̄. xxiiij. q. iij. c. Nabucho-
donosor. Augu. ait. Sires obediētie non
ideo cuiusq̄ subtrahit. q̄a eū non prede-
stinavit. Sed ideo eū nō predestinavit.
quia recessurū ab ipsa obediētia preui-
dit. Et infra dicit. Quia p̄scit sunt casa-
ri: nō sunt predestinati. essent autē prede-
stinati si esset reuersuri. Ecce ergo q̄ de-
us non considerat in predestinatiōe pso-
nas: sed merita. Quod autē dicebat fm̄
aplm̄ q̄ de⁹ vult oēs hōies saluos fieri.

7c. Rñdeo fm doc. 7 maxime fm Jo.
 Dania. 7 Alex. de ales. Ad i deo dicitur
 esse duplex voluntas: non respectu volē-
 tis: sed respectu voliti. Una dicit antece-
 dens siue absoluta. altera cōsequēs siue
 conditionata. Voluntas antecedens est
 in qua vult deus omnib⁹ misereri. 7 vult
 oēs saluari. Vocat. n. cum ista ad pñiam
 omnes. s. iudeos: paganos: sarracenos:
 7 quoscūq; pctōres clamatq; ad vitam
 eternā. Sed ista nō sequit effectū suū
 propter rebellionē liberi arbitrij nostri.
 Clamat deus. volo te saluare aīa mea.
 Et libet arbitrij pctōis rñdet. Molo.
 Exēplū de rege q; pectū soluit pro libe-
 ratione suoz ciuiuz. 7 parat naues: vt in
 patriam eos reducat a captiuitate. 7 oēs
 a vñculis vult liberare ac soluere. Sed
 quidā eorū contēnūt. Ecce q; sarraceni:
 iudei. 7 ceteri obstinati peccatores nolūt
 exire de carcere infidelitatis 7 male vo-
 luntatis. Sed tamen de⁹ pectū p oibus
 soluit redemptionis 7 omnib⁹ vult mise-
 reri. Unde aplūs Hebre. v. fact⁹ est oī-
 bus obtrēperantib⁹ sibi cā salutis eterne.
 Et de absoluta volūtate dicit idē aplūs
 i. Th. i. Hoc bonū 7 acceptū corā sal-
 natore nostro deo q; vult oēs homines
 saluos fieri 7 ad cognitionē veritatis per-
 uenire: qui dedit semetip⁹ pro omnib⁹
 Alia volūtas dicit cōsequēs siue condi-
 tionata. Et fm istam voluntatē nō vult
 omnes homines saluare. quia hec est cū
 conditione diuine iustitiē. Vult enim il-
 los saluare qui gradiuntur per semitam
 mandatorum suorum. 7 dammare eos
 qui ambulant p vias non bonas nisi re-
 trahant pedem. Exēplum de rege qui
 suos ciues diligit. 7 oibus salutem optat
 et quāq; velit omnes saluos esse. tñ vult
 quosdā qui nequanda commiserūt sup-
 plicij tradere. Sic est de deo. Sed dicit
 aliquis. Molo aliquid boni agere: q; si
 snz predestinat⁹ omnino saluabor. si vō
 nō: oīo dānabor. Tace stulte: q; deus ita
 te predestinauit q; tamē vult te laborare
 vt salueris. Unde magister in. i. di. xl. ait
 Predestinatio ē salus ex inductione me-

ritoz. Et. xxij. q. iij. c. obineri dicit. Ip̄a
 quoq; perēnis regis: predestinatio ita ab
 oīpotente deo posita est: vt ad hāc electi
 non nisi labore perueniant: quatenus la-
 borando mereant accipere: qd eis oīpotēs
 deus ab eterno disposuit dare. Item pro-
 pterea nō daminaberis. q; sicut specula-
 tor ostendens vias bonaz transeuntibus
 7 ne malā viā que est a sinistris teneant:
 non est causa vt in ea incidant in latro-
 nes. Sic deus per predestinationē nō ē
 causa dānationis alicuius. Nam stultus
 esset ille q; nihil cibi vel medicine sumēs
 vellet. dicēs. Si debeo mori moriar: 7 si
 viuere viuam. Unde Aug. xxij. q. iij. c.
 Nabuchodonosor ait. Nāsis ire nunq;
 deus redderet interitū: nisi spontaneū
 inueniret homo habere peccatū. Quia
 nec de⁹ peccanti hō iuste inferret irā: si
 homo ex predestinatione dei cecidisset in
 culpā. Et idē in. c. Nāsis. s. Nō ergo ait
 Non ergo necessitatē facit correctionis.
 vel obdurationis diuina predestinatio si-
 ue prescientia: cū boni p grām corrigant
 libero arbitrio mali peant 7c. Hoc satis
 p. q; nō sequit q; de⁹ debeat multos vel
 oēs ppter pdestinationē saluare: s; illos
 q; volūt saluari bñ viuendo 7 operādo.

Eritū mysteriū dī confirmatio
 Annūcio vobis mala noua: q;
 verificat sermo iesu xpi qui dicit

Multi sunt vocati. 7c. Quod vt certius
 pfirmet triplici pfirmatōe demonstrabit.

Prima dicitur exemplificationis.

Secunda dicitur testificationis.

Tertia dicitur malignationis.

Prima cōfirmatio dicit exemplifica-
 tionis. Nā si intuemur omnia exempla
 tam naturalia q; diuinalia 7 moralia in-
 uenimus q; plures tendunt ad penam
 q; ad gloriā. Prio enī cōsiderem⁹ na-
 turalia exempla. Eidem⁹ enī q; in istis
 que naturaliter fiunt plus malicie abun-
 dat q; bonitatis. Unde facilius est destrue-
 re q; edificare: perdere q; inuenire: occi-
 dere q; resuscitare. Nam vno anno con-
 ficitur panis. 7 vno momento quasi de-
 uoratur: multis ānis homo perficitur:

et modica hora ppendit et occidit. Quaf
hoc: Quia natura reru facilius ducitur
ad malum. Item videmus q plus e terra
inculta q culta: pl^a aque amare q dul
ces: plus sut immunditie que ex frumē
to vino et oleo exeunt q ipsi fruct^u: plus
lapides edificior q p^{er}iosi. Sic reprobi
plures sunt q electi. Item cernim^{us} q in
his rebus que vsui nature sunt difficiles
ad habendu pauci perueniunt. vt in scia
dignitatibus et huiusmodi. Et hoc quare:
Quia preciosa difficilime possident. Sic
ergo et gloria celestis a paucis eripitur q
preciosissima est. Unde ait philosophus
Malum est facile: difficile est bonum.
¶ Secundo considerem^{us} dina exempla
que fuerunt figura saluandor paucitatis:
Lege. Gen. vij. c. et iuenies q tepore di
lunii pauci. i. octo aie vtriusq sexus sal
uate sunt archa Noe. Lege insup Gen.
xix. et similiter iuenies. q ex Sodoma et
Gomorrah solus Loth cum vxore sua et
duab^{us} filiis saluatus sit. Et tamen quia
eius vxor retrosperxit in statu salis mox
conuersa fuit. Item si bene legis iuenies
q ex illa maxima multitudine filiorum
isrl que egressa est de terra egypti. nemo
eor. a. xx. annis supra intravit terram p
missionis nisi Caleph et Josue. ¶ p^{er}o:
couertere qa multis: imo omnib^{us} terra
viuentiu promissa est. et tñ pauci intrant
pauci effugiunt interitu hui^{us} seculi: quia
nolunt sibi prouidere. ¶ Tercio confide
remus exempla moralia. nam legitur q
sanctus Bernardus. xv. die post mortem
sua apparuit cuidam monacho. cui inter
alia interroganti si tam difficile esset sal
uari vt scripture testat. rñdit q vix erat
Et intulit. di. Ea die qua ex hac vita mi
grauit: quadragintatria milia hominum
decesserunt. et solummodo ego cu quodam
heremita vita celestis intraui. et qdā bon^{us}
secularis penas purgatorij saluatus in
trauit. Refert etiam quidam hystoric^{us} q
quidā monachus Lugdunensis. q fue
rat in heremo p annos triginta i magna
pnia. post sua morte apparuit cpo ciuitat^{is}
Lugdun^{ensis} di. Da. ha. o iustitia dei q ter

ribilis eo: q subtilis: q acuta: q aspera
Et mirans episcopus ipsus adiurauit vt
diceret quid hoc esset. Luitille rñdit. ¶
Ioannes age pniam. grandis eniz tibi
restat via. Et eniz die quo ego decessi ex
hac vita transierunt etiā octuaginta milia
aie que oēs damnate fuerunt exceptis. v.
quarū due eternā gloriā et tres purgato
rium intrauerunt. Et his dictis disparuit.
Habetur et in cronica ordinis nostri q
dū quidā frater noster deuotus et sanct^{us}
predicaret in partib^{us} Alemanie populo
ipm audiēte. et vidente. quedam mulier
peccatrix cōpuncta tunc diuina gratia:
mortua ex vehemēti p^{er}toruz dolore: Et
cū finē predicatori sermoni fecisset: dixit
populo vt vna secū dño funderent p^{er}ces:
vt sibi bonū foret quod actus esset in mu
liere appareret. ¶ Mirabile dictu. Illa q
mortua fuerat sana resurrexit. Rogat fra
ter eam vt si qd vidisset apiret ad audiē
tiū vtilitatē. Et illa ait. Deu sciāt omnes
hoies q mortui sunt hodie. lxx. milia ho
minū qui oēs dñau sunt exceptis. iiii. q
ad purgatorij descendunt. ¶ Obcecati
p^{er}tores agite pniam: quia iusticia dei est
strictior q creditur. Et quid mir^{us} sit tot
damnanti. cum totus mūdus sit laqueis
plenus. nōne sanctus Antonius abbas
raptus in spū vidit totū munduz laqueis
plenum. et flens exclamauit. d. Domine
quis euadet hos laqueos. Et dñs rñdit
Sola humilitas. Ecce q nemo pōt sal
uari nisi fuerit humilis. et tñ paucos vide
mus qui illam virtutez sequuntur. Hoc
cōfirmat dñs Math. xviii. Nisi pueri
fueritis: et efficiamini sicut puuli: nō in
trabitis in regnū celoz. ergo et. ¶ Se
cūda pfirmatio dñi testificatiōis. nā hoc
testat oēs scripture et doctores. et etia pa
gani. Virgili^{us}. n. ait. vj. encidos. Pauci
qs equos amant Jupiter. Et Valerius
maximus. Multis eni laborib^{us} suscep
tix eoz cōpotes fieri cōtingit. Et Aug.
xx. de ci. dei. Plures hoies currūt i pe
nis q in gliaz. Idē. xxi. c. xij. ait. Si oēs
a tenebris transferrent in lucem in nullo
appareret veritas vltiois: in qb^{us} ppter ea

multo plures q̄ in illa sūt: vt sic oñdat
quid hoib⁹ oebet. q̄ si omnib⁹ redderet
iustitia iudicant. nemo recte resp̄deret
Ite libro de vero cultu ait: Anteq̄ xps
adueniret in mundū. de mūdo trāsierūt
plusq̄ q̄nq; milia anni q̄bus oēs dāna/
bant: oemptis paucis de populo isrl. Et
idē eodē libro Arbitror enī tres mundi
partes fore dānandas eo q̄ in ip̄is oēs
regnant infideles. De quarta autē parte
quid dicā. nisi q̄ Ioh. ait Tot⁹ mund⁹
in maligno posit⁹ est: Et Greg. i omel.
sup Bath dic. Ad fidē plures veniunt
sed ad celeste regnū pauci pducūt. Pole
riq; enī vocib⁹ deū sequūt: sed moribus
fugūt. Veniamus ad campū diuinārū
scripturārū. Quid dicis tu o Iſa. c. viij.
Multiplicasti inq; gentē. sed nō magni
ficasti leticiā. Et i. Petri. iij. c. dicis. Si
iustus vir saluabit. ip̄ius ⁊ peccator vbi
appebit: O miser peccator. mala nouel/
la. Sed forte dicis. Non credo predictis
testib⁹: q̄a fortassis vt hoies sunt locuti
Salte xpo crede. Quid dicis dñe Iesu
Audi Bath. vij. Intrate inq; p angu/
stam portaz. q̄a lata porta ⁊ spatioſa est
via q̄ ducit ad pditionē. ⁊ multi sunt qui
intrāt p eaz. O pctor paupcule q̄ male
nouelle. Tu velles q̄ dicerē q̄ oēs saluā/
tur. Ego non possū: q̄a veritas mihi cō/
tradicit. Certe si ista nō essent vera ⁊ vti/
lia: xps ea nō predicasset. Nam vt etiā
salutē viā arduā ostenderet dicit in eodē
c. Non ois qui dicit dñe dñe intrabit in
regnū celoz: sed q̄ fecerit volūtātē p̄is
mei qui in celis est: ip̄se intrabit in regnū
celoz. Vult mihi dicēt i illa die. Dñe
nōne in noie tuo. pphetanin⁹: nōne in
noie tuo demonia eiecint⁹: multasq; vir/
tutes fecimus: Et tunc confitebor illis:
q̄a nunq̄ noui eos. Discedite a me oēs
qui operamini iniquitatē. Et thema dic
Vult sunt vocati ⁊c. V. Tertia confir/
matio: dñe malignationis. Tanta est ho/
minū malignitas q̄ nō mirari debem⁹
si pauci saluē. Licet enī vt ph̄a ait. de fu/
turis contingentibus nō sit determinata
veritas: nī sepissime ex q̄libet⁹ rez q̄dā

futuroz iudicia certa percipiunt⁹. Sicut
dicim⁹. Sero rubrū celū: mane indicat
esse serenū: Et hoc vt plurimū verū est
Cognoscim⁹ etiā ex nubib⁹ densitate: vñ
torū fulgurū ⁊ tonitruozū multiplicatio
ne q̄ magnā testant futurā tempestatē.
Unde ⁊ ip̄e saluator cū de tribulatione
que in orbē vñtura est loqueret discipulis
intulit dicēs. Ab arbore autē fisci discite
parabolā Luc. xxi. Hoc autē dico q̄ ex
precedentib⁹ signis multociēs exitū co/
gnoscamus futuroz. Cū enī totū pene
mundū cernam⁹ letali vulnere peccatū
sauciarum. plura morū signa q̄ vite: qd
aliud de ip̄o iudicare possum⁹ q̄ malū
Mōne attrito simōis. puerbio dicim⁹ q̄
impossibile est male viuere ⁊ bñ mori.
⁊ ecōuerso. Mōne verū est q̄ Sen. viij.
c. scriptū ē. Senſus ⁊ cogitatio hominis
proni sūt ad malū. Et. xij. q. i. c. ois etas
dñ. Sis etas ab adolescentia sua prona
est ad malū. ergo q̄a hoies proni sunt ⁊
p̄mpti ad malū pereūt. Mōne. i. Ioh. ij.
c. dñ. Tot⁹ mūd⁹ i maligno posit⁹ ē. Cū
ergo plra mala signa dñationis i mūdo
cognoscim⁹ vt dixi. q̄ salutis: qd possu/
mus dicet nisi q̄ multi sūt vocati: pauci
vō electi. O dñe de⁹ q̄ vadūt indei oēs
⁊ infideles: Ad infernū. Si quis enī ali/
ter crederet ec̄ heretic⁹. Quo tēdūt pue/
ri q̄ sine baptismo decedūt. Ad infernū.
Quo etiā vadunt tot heretici qui sunt in
mundo: Nam omnes orientales ethio/
pe: libye. pene omnes greci: Bosinen/
ses: ⁊ multi alij varijs heresibus sunt im/
plicati. Mō inuenies castellū: ciuitatem:
aut villaz que non habeat aliquos here/
ticos occultos ⁊ publicos: Nam alij non
credunt aiām esse immortalē. Alij dicunt
nō esse altam vitā: nec infernū: nec pa/
radisum. Alij asserunt luxuriaz non esse
peccatū. Alij putant stellarū fatū super/
liberū arbitriū habet ptatē. Alij credūt
mulieres i gattas: ⁊ hoies i lupos posse
mutari. Alij. tenent q̄ spiritus humani
ingredunt corpora aliena. Alij. credunt
q̄ facere incantationes non sit peccat⁹
Et multi alij errores inueniunt a quib⁹
uill

nolunt homines pueri. Omnes huiusmodi in errore suo obstinati persistentes sunt excommunicati ab ecclesia. ut patet. Similiter qui non credunt sacramenta ecclesie. Considera quot sunt viri et mulieres in his erroribus implicati. Multi publici: sed plures occulti. Isti quo vadunt? Ad infernum. Dic modo de ignorantibus doctoribus prelati confessoribus et subditis. Quanta est talium multitudo: quorum quilibet tenetur scire que ad eorum spectant salutem et officium: ut de alijs taceam. Sunt tot qui ignorant penitus articulos fidei decem precepta: et plerique orationem dominicam et quod deterius est confessores et eorum prelati etiam ipsi pleni ignorantia raro inducunt tales ut discant: et in eorum ignorantia moriuntur. Quo isti vadunt? Ad infernum. Quomodo scis frater Roberte? Respondeo: quia omnes doctores canonici et omnes theologi dicunt: et precipue Thoma. i. q. lxxvi. ar. iij. q. ignorantia iuris non excusat in his qui sunt doli capaces patet etiam extra. de iniurijs. c. Si culpa. et ex de vi. et ho. cle. c. ut quisque. et de. reg. iur. li. vi. et xxxvij. di. Ideo prohibent. et in glo. ibi. et de conse. di. iij. c. vos ante oia. Item quo tendunt multi qui moriuntur desperati multi morte subitanea qui non habent spacium penitendi? Deum quia portantur ad infernum. Quo insuper tendunt predatores extortores: fures: lutores: damnificatores: usurarii: ipsi venditores. et homines. et qui talibus prebent auxilium: fauorem: et filium qui omnes tenentur ad restitutionem? Ad infernum. Habes hoc extra de furtis c. porro. et in glo. ibi. super. satisfaccere. Et de usuris. c. cum tu. Item li. vi. de reg. iur. Item. xliij. q. vi. c. si res. et xliij. q. ij. c. legat Et de pe. di. vi. c. nemini. Quo ergo miser vadit? Ad infernum. Quo vadit mali religiosi: qui non seruunt regulam suam? Ad infernum. Quot peccatores moriuntur extra caritatem propter odium cum proximo suo. aut propter amorem peccandi: vel honorem satisfacciendi: aut etiam alia fili de causa: sed non penitent propter timorem gehenne. Item quia rapiunt. ad tartara.

qua scriptum est de peni. di. ij. c. nullus. et scilicet et ba. Aug. d. Scriptum est neminem sine caritate saluum esse. Item itaque in solo timore viuit homo. Que ergo penitentia oportet non solum deum timere iudicem: sed diligere iustitiam. ut non solum penam timeat: sed anxietur pro gloria. Ergo captiui diaboli reuertimini ad misericordiam domini tempus est. O miseri christiani renegati: renocate vitam vestram ad dominum deum vestrum: ut euertatis consortia damnatorum. Redite ergo quia nemo damnatur nisi per propriam culpam: et deus non est inculpandus: sed potius nostra malignitas. Nam deus non vult quempiam vitem et magni peccatores perire: sed stat extensis in cruce brachijs compaciens peccatis et damnationi nostre: ut omnibus largiatur sua infinita misericordia vitam eternam: Ad quam ipse nos conducat qui viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo. de iudicio pestilentie.

Iudicia dei

abyssus multa. psal. xxv.

Ecc. xliij. c. d. dñs. Si

mifero pestilentia super

terra illa et effundero in

signationem meam super eam in sanguine: et auferam ex ea hominem et iumentum. et Moyses et Daniel et Job fuerint in medio eius: viuo ego dicit dominus deus: quia filium et filiam non libera bunt. sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. h. ibi. In quibus verbis notabimus triginta peccata propter que deus gloriosus pestilentiam mandauit. **D**amnatio est peccatum originale de quo dicit Ro. xv. c. Per unum hominem peccatum intrauit in hunc mundum: et per peccatum mors. Ita sicut remouens columbam per accedens remouet lapidem sibi suppositum: sic ille qui est causa peccationis columbe originalis iusticie est causa priuationis vite et sanitatis que conseruabat in homine per originale iustitiam. Sed quia peccatum primi hominis fuit causa peccationis originalis iusticie: ideo decidit ipse cum tota sua posteritate in infirmitates et mores

Inevitabile. Et oēs subijcitur morti eo
q̄ sibi dictus fuit pro omnibus. Gen. iij.
pulvis es et in pulvere reverteris. Ex q̄
peccato exorta sunt pestis: et alia iudicia
pestis. **S**ecundus est peccatū luxurie
propter qd̄ deus ordinavit in finem sacris
cuius sunt tria bona. scilicet fides. et ples.
Cōtra sacrum peccatū peccatū publice
tenētes cōcubinas: siue occulte siue su-
scipiēdo filios siue nō. Peccatū sacrilegi
siue clerici mulieribus copulati siue layci
xp̄i sp̄sas polluentes: siue in sacris ordi-
nib⁹ cōstituti religiosos maculantes. Con-
tra fidē in finem peccatū adulteri. siue oc-
culti: siue publici: sicut David cum Ber-
sabee. iij. Reg. iij. Cōtra plē peccatū sodo-
mitē q̄ nocte natiuitatis dñi extincti sunt
peste: vt. d. beat⁹ Hiero. Peccatū abutē-
tes vasculo vxoris sic. **H**er. cū Thamar
fecit qui peste mortuus est. Gen. xxxviii.
Peccatū semē fundentes in terrā. sicut q̄
fulmine interiit: sicut. **D**ñs. vt. ps. Gen.
xxxviii. **T**ertius peccatū ē sacrilegiū. scilicet
ecclesiasticas p̄sonas et ecclias supponen-
do eas angariis et grauaminib⁹ imposi-
tionib⁹ collectis: et vbi laycus soluit pa-
ecclia soluit multū: diues soluit quasi ni-
hil: paup̄ q̄ totū. Ideo inquit dñs. **I**sa.
iij. Vos enī depasti estis vineā meā: et ra-
pina pauperū in domo v̄ra. Quare atte-
riū pplm̄ meū: et facies pauperū p̄molit.
Hec dicit dñs exercitū. Et p̄ isto peccō
ecce pena. **E**zech. v. **Q**uio ego dicit dñs
p̄ eo q̄ scñ merū violasti in oib⁹ offen-
sionibus tuis: ego quoq̄ te confringā: et
nō p̄cet ocul⁹ me⁹: et nō miserebor. Tertia
ps tui peste moriet: et fame cōsumet in
medio tui: et tertia ps tui gladio cadet in
circuitu tuo: tertia pars ē o tuaz in oēm
ventū disp̄gā: et mittā in vos famē et be-
stias pessimas: vsq̄ ad interemptions
sanguis transibit p̄ te. hec ibi. **Q**uartus
peccatū ē trāsgressio festiuitatū. **A**ult. n. de⁹
celebrari et obseruari festiuitates. **E**xo.
xx. c. **N**emento vt diē sabbati sanctifi-
ces. Non obseruantib⁹ vero festiuitate
cōminat de⁹ flagellū pestis. **D**eut. xxviii.
cadūget tibi de⁹ pestilentia donec consu-

mei te de terra. Percutiet te dñs egesta-
te febre et frigore et aere corrupto ac rubi-
gine: et persequetur donec peas. hec ibi.
Quintū peccatū ē symonia: p̄ quā diui-
na dona et sp̄alia nō nisi precio aut p̄ce
disp̄sant. bñficia p̄ciū amicorū magis
q̄ suffragio meritoy acq̄rūt: et quāitate
pecuniarū magis q̄ salute aiarū p̄ferūt
surgūt indocti et rapiunt ecclesiastica cul-
mina: docti v̄o cū suis doctrinis demer-
gunt. In sūmo vitiō honorant: et tuos
suppeditant. **P**ropterea. d. dñs. **E**zech.
vi. **H**ec. d. dñs de⁹. **P**ercute manū tuā
et allide pedē tuū: et dic heu heu ad
omnes abhominaciones malorū dom⁹
israel: qui gladio fame peste ruituri sunt
et cōplebo indignationē meā i eis. h̄ ibi
Sextū peccatū est idolatria: per quā
hoies et mulieres deo terga vertūt: et fa-
ciunt idoloz seruientes ei magis q̄ deo
faciendo incantaciones et. de quo deus
irascit. **E**nī. **L**eut. xxvi. c. **E**go dñs deus
vester. nō faciatis vobis idolū et sculptū-
le: nec titulos erigitis: nec insignē lapi-
dem ponetis in terra vestra. vt adoretis
eum. **Q**d̄ si nolueritis accipere p̄nā: aut
disciplinā: sed ambulaueritis ex aduer-
so mihi. ego quoq̄ aduersū vos incēdā
et percutā vos sep̄ies: p̄pter peccata v̄ra
inducāq̄ sup̄ vos gladiū vltorē federis
mei. **C**unq̄ cōfugeritis in vrbes immi-
tati pestilentia in medio vestri in tantū
vt vrbes vestras redigā in solitudinem
et deserta faciā factuaria vestra: nec reci-
piā vltra odorez suauissimū: dispergāq̄
terrā vestrā. hec ibi. **S**eptimū est iho-
noratio parentū. **E**nī. **E**zech. iij. **H**onora
patrē tuū et matrē tuā vt superueniat tibi
benedictio a deo: et benedictio illi⁹ in no-
uissimo māet. **B**enedictio patris firmat
domum filiorū: maledictio autēz matris
eradicat fundamenta. **M**ere. iij. dicitur.
Hec dicit dñs exercitū. **E**cce mittā in
eis gladiū: famē et pestē: et ponāz eos q̄si
ficus mala: que comedi non p̄nt eo q̄
pestime sint: et p̄sequar eos in gladio et
fame et in pestilentia: et dabo eos in va-
stationēz vniuersis regnis terre in male-

ll:ll:2

ditione: et in supore: et in sibilum et op
probrum cunctis gentibus: eo quod non audie
runt verba mea: que misi ad eos per ser
uos meos prophetas. hec ibi. ¶ Octauum
est fraudatio decimarum. An Num. iij. de
Reuertimini ad me: et ego reuertar ad
vos dicit dominus exercituum: Et dixistis. In quo
reuertemur: Si affligiet homo deus: quia
vos perigitis me. Et dixistis. In quo con
figimus vel fraudamus te. In decimis et
in primitiis et in penuria vos maledicti
estis. et me vos configitis gens tota. Que
verba exponuntur a beato Hiero. vi. h. f.
xvi. q. i. Ecce ego do coram vobis viam vite
et viam mortis. Qui habitauerit in urbe
hac. morietur gladio fame: peste: Posui
tibi faciem meam super civitatem hanc in ma
lum et non in bonum: ait dominus ad populum
hunc. Adiere. xxi. c. ¶ Nonum peccatum
est obstinatio. An Exo. ix. dixit dominus ad
Moysen. Ingredere ad Pharaonem et
dices ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum
Dimitte populum meum ut sacrificet mihi
Quod si adhuc renueris et recies mihi eum
ecce manus mea erit super agros tuos: et
super equos et asinos tuos: et super came
los et boues et oves pestis valde gradis.
Fecit ergo dominus verbum hoc. Altera
enim die mortua sunt omnia animalia egyptiorum.
¶ Decimum peccatum est homicidium
Quia enim Pharaon rex egypti iussit ut
interficeretur primogenita masculini se
xus. hebreorum: propterea occidit dominus pri
mogenita egyptiorum pestilentia graui.
Unde dicit Exo. xij. Factus est autem in
noctis medio percussit dominus omne primo
genitum in terra egypti a primogenito
Pharaonis qui sedebat in solio eius usque
ad primogenitum captiui qui erat in carce
re. et omne primogenitum iumentorum. hec
ibi. ¶ Undecimum peccatum est gula. Nam
iudei in deserto estuauerunt esum carniuum
murmurantes contra Moysen. Unde de
Numeri. xj. c. Surgens ergo populus rota
die illa et nocte. et die altero congregauit
coturnices: qui paru: decem choros. et
siccauerunt eas per gyrum castrorum. Adhuc
carnes eorum erant in denubio ipsorum: nec

defecerat huiusmodi cibis: et ecce furor
domini concitatus in populum percussit eum
plaga magna nimis. i. peste. ut dicit glo.
Vocatusque est locus ille sepultura concu
piscencie. Ibi enim sepelierunt populum qui
desiderauerat carnes. hec ibi. ¶ Duode
cimum peccatum est diffamatio. Et eni de
Numeri. xiiij. c. Quousque dirabet mihi
populus iste: Seruam ergo eos pestilentia
et consumam. Moyses autem rogauit per populum
ad dominum qui pepercit eis sed adiecit. In so
litudine hac iacebunt corpora vestra. Deo
qui numerati estis a viginti annis et super
et murmurastis contra me: non intrabitis
in terram super quam leuavi manum meam
ut habitare vos facerem. preter Josue et
Caleph. hec ibi. Qui autem mortui sunt in
deserto fuerunt sexcenta tria milia. gentium
quingenta. Unde hec pestis durauit
xl. annis. absorbitque quilibet anno quin
decim milia octoginta octo viros: exce
pto vno anno in quo mortui sunt. xv. mi
lia centum decem et octo: computando vnum
annum cum alio. ¶ Decimumtertium peccatum
est incredulitas. scilicet non credere dine po
tentie in mirabilibus eius. An Numeri
xx. c. de: quod cum populus hebreorum mur
murasset contra Moysen ob defectum aque
et bis percussisset siliem. d. audite rebelles et
increduli: num de petra hac poterimus
eicere vobis aquam: Dixitque dominus ad Moy
sen et Aaron. Quia non credidistis mihi ut
sanctificarem me coram filiis israel. non intro
ducat is hos populos in terram quam da
bo eis. Hec est enim aqua contradictio
is ubi iurgati sunt filii israel contra dominum.
¶ Decimumquartum peccatum est superbia. An
de. ij. Reg. xxiiij. quod cum David ob super
biam fecisset dinumerare populum suum
sermo domini factus est ad Gad prophetam
d. Gade et loquere ad David. Hec dicit
dominus. Trium tibi dabo optio: Elige quod vo
lueris ex his ut faciam tibi. Cum venisset
Gad ad david nuntiavit ei dicens. Aut
septem annis erit fames in terra tua. Aut
tribus mensibus fugies aduersarios tuos
et illi persequent te. Aut certe tribus diebus
erit pestilentia in terra tua. Hinc ergo delib

et vide que respondeas ei q me misit ser-
monē. Immisitq dñs pestilentia in isrl
a mane vsq ad ipso constitutū: et mortui
sunt septuaginta milia viroꝝ. ¶ De
cimū quintū peccatū est auaritia. Ande
dicif. iij. Reg. vi. c. q facta ē fames ma-
gna in samaria propter auariciam et op-
pressiones quas fecerant diuites contra
pauperes: intantū vt matres comederēt
filios suos. Ande non solum fame: sed
etiā peste multi corruerūt. ¶ Decimū
sextū pñtū est vsura: que multum inua-
luit in ciuitatibus: fm illud ps. Tota die
circundabit eam super muros eius ini-
quitas et labor in medio eius et iniustitia.
Et nō defecit de plateis eius vsura et do-
lus. Ideo Ezech. vii. c. dicitur. Ira enim
mea super vniuersū pplm ei⁹. Gladi⁹ fo-
ris: pestis et fames intrinsecus. Qui in
agro sunt gladio moriuntur: et qui in ci-
uitate pestilentia et fame deuorabuntur.
¶ Decimū septimū ē vsurpatio. Ande
Ezech. c. xxxviii. c. dñ. Nūquid ad sumē
da spolia tu venis: Ecce ad diripiendū
predā congregasti multitudines tuas: vt
tollas argentū et aurū et auferas supelle-
tilē atq substantiam: et diripias manu
bias infinitas. Idcirco gladius vniscu-
lusq in fratrem suum diriget: et iudica-
bo eos peste et sanguine et hyembre: vehe-
mentē ignem et sulphur pluā sup eos: et
scient quia ego dñs. hec ibi. ¶ Decimū
octauū peccatum est fraus emptionis et
venditionis. Applica de illis qui vendūt
plusq debent et etiam decipiunt in pon-
dere etc. Ande verificat pphetia Apoc.
xiii. c. Et faciet omēs pusillos et magnos
diuites et pauperes: liberos et seruos ha-
bere caracterem in manu dextera aut in
frontibus suis: et ne quis possit vendere
aut emere: nisi qui hēat caracterē aut no-
men bestie. s. fraudā: aut numerū nois
eius. Et. xvj. c. dicit. Primus angelus
effudit phialā suā in terrā: et factum est
vulnus senū et pessimū. i. pestis in hoies
qui habebant caracterē bestie: et eos qui
adorauerūt imaginē ei⁹. hec ibi. ¶ De-
cimū nonū peccatū est opressio ex ac-

ceptione psonarū. Hic dic de diuisione
ciuitatis arctatione: altercatione: discor-
dia: rixa: iniuria: de sanguinis effusione
et filia etc. Ideo dicit Bath. xvij. c. Lō
surgit gens in gentē: et regnū aduersus
regnū: et erūt pestilentie et fames et terre:
mor⁹ p loca. ¶ Vigestimū ē perversitas
iudiciorū. An dñ. Isa. i. Quō facta ē me-
retrix ciuitas fidelis plena iudicij: Iusti-
cia habitant in ea: nunc autem homici-
da. Argētū tuū versū est in scorā: vinū
tuū mixtū ē aq. Principes tui infideles
socij facti. Dñs diligūt munera. sequunt
retributiones. Pupillo nō indicant: et cā
vidue nō ingredit ad eos. Et. x. c. Ne q
cōdūt leges iniq et scribētes iniustitias
scripserūt vt opprimerēt iudicio paupes
et vim facerent cāc humiliū ppli mei: vt
essent vidue preda eorū: et pupillos dirip-
perent. Et. c. v. Ne qui cōiungitis domū
ad domū: et agrū agro copulatis vsq ad
terminū loci. Nūquid habitabis vos so-
li in medio terre? Dom⁹ multe peste fiet
grandes et pulchre et absq habitatore. s.
pp pestem. ¶ Vigestimū pñm peccatū
est negociatio dolosa. An Ezech. xxviii.
dñ. In sapia et prudentia tua fecisti tibi for-
titudinē. et acquisuisti tibi aurū et argentū
in thesauris tuis. In multitudie sapientie
tue et in negotiatione tua multiplicasti ti-
bi fortitudinē: et eleuatū ē cor tuū in ro-
bore tuo. Propter hec dñs de⁹. Lo-
q eleuatū ē cor tuū qñ cor dei. Idcirco
ecce adducā sup te alios robustissimos
gentiū. Et infra. Immittā ei pestilentia
et sanguinē in plateis ei⁹: et corruent inter
fecti in medio eius gladio p circuitū: et
scient: qz ego dñs. hec ibi. ¶ Vigestimū
secūdū peccatū ē piuriū. An Ezech. iiii.
c. dñ. Et iurabis viuit dñs in veritate et i-
udicio et in iustitia: et benedicet eum gē-
tes ipsūmq laudabunt. Et infra. Quia
a malicia cor tuum: et a piurio vt salua-
fias. Alioq vt dñ. xxi. c. debellabo ego
vos in manu extensa: et in baculo fortis.
et in furore et indignatione: et in ira grādi.
Et pcutiā hitatores ciuitatis p⁹ homines
et bestie pestilentia magna moriet. h. ibi.

Trigesimū tertium peccatū ē blasfemia
 Gn. 3. i. De genti peccatrici: populo
 graui iniquitate: semini nequaz: filijs sce
 leratis. Dereliquerūt dñm: blasphemā
 uerūt scñm isrl abaliēati sūt retrorsū. Su
 per q̄ pcutiā vos vltra addētes puarica
 tionem. **I**ō dicit ps. Inueniat man⁹ tua
 oib⁹ inimicis tuis: dextera tua inueniat
 oēs qui te oderūt &c. vsq; ibi. non pome
 runt stabilire. **T**rigesimū quartū pec
 catū ē p̄sensus in malū. **A**pplica de m̄re
 cōsentiente filiā peccare: sistr de patre fi
 lium: & breuiter de illis qui habent alios
 gubernare. **U**n̄ Gere. vii. Nonne vides
 qd isti faciūt in ciuitatib⁹ iuda: & in plate
 is hierusalē? Filij colligūt lingua: & p̄es
 succendūt ignē: & mulieres conspergunt
 adipem: vt faciāt placentas regine celi.
 Ecce qño conueniunt in pctis qñ oēs de
 vna familia. **I**ō sequit. Ecce furor meus
 & indignatio mea coſtat sup locū istum
 sup viros & sup iumenta. s. p̄ pestē. h̄ ibi.
Trigesimū qñtū pctñ est negligentia
 correctionis. **M**ā vt h̄. xii. q. iij. c. Ecce
 dicit **A**ugu. Quotquot habes inter vos
 qui ab hoc amore seculi pregrauāt ana
 ros plures adulteros inspectores nuga
 rum: consultores mathematis phanaſ
 augurū auruspiciū. ebriosos. luxuriosos.
Quidquid inter vos malorum cē nostis
 quantū potestis improbate: & corde reco
 latis & redarguite: vt exeat inde: & no
 lite consentire. & immūdū nō tangatis.
 hec ibi. Et qz hoc facere nolum⁹: nō mi
 rū si de⁹ punit p̄ pestē inſtos cū miseria
 pctōib⁹. **U**n̄ **A**ugu. i. de ci. dei. c. ix. dic.
Plerūq; n. ab eis docendis admonen
 dis aliqui ēt obiurgandis & corripendis
 male dissimulat: vel cū laboris piget: v̄
 cū os eoz corā qb⁹ verecūdamur offen
 dere v̄ cū eoz inimicitias duitam⁹ ne i
 pediāt & nocēāt in istis t̄p̄alib⁹ reb⁹ siue
 q̄s adipisci adhuc appetit n̄ra cupiditas
 siue quas amittere formidat infirmitas:
 ita vt q̄uis bonis malorum vita displi
 ceat. & ideo cum eis non incidant in illaz
 dānationē que talib⁹ prepat p̄ hanc vitā.
 tamen quia p̄pterea peccatis corū dam

nabilib⁹ parcūt: vū eoz in suis licet leu
 bus & ventilib⁹ metuūt: iure cum eis tē
 poraliter affliguntur: q̄uis in eternū mī
 nime puniant. **I**ure istā vitā qñ dininit⁹
 flagellant cū eis amaras sentiunt: cupias
 amando dulcedinem peccatib⁹ eis ama
 ri esse noluerūt. hec ille. Et iō 3. sa. xliij.
 c. dicitur. **M**emento Jacob. qñ seruus
 meus es tu. Non obliuiscaris mei. **D**e
 leui vt nubem iniquitates tuas: & qñ ne
 bulā pctā tua. **R**euertere ad me quonā
 redemī te. Et quia negligentes sumus
 ideo sequitur 3. sa. xlvij. c. Veniet sup te
 malū: & nescies ortum eius: & irruet sup
 te calamitas quam non poteris expiare.
Veniet super te repente miseria quaz ne
 scies. **S**ta cū incantatoribus tuis. & cū
 multitudine maleficiorū tuorū: in qb⁹
 laboriosa ab adolescentia tua stent: & sal
 uent te augures celi qui contemplantur
 sydera & supportabant tibi menses: vt ex
 eis annūciarent tibi vētura. Ecce facta
 sunt quasi stipula: ignis combussit eos.
Non liberabūt aīam d manu flammie. i.
 pestilentia. **T**rigesimū sextū peccatū:
 est inordinata dilectio. **M**āz de⁹ volēs fla
 gellare pctōrē pcutit cū in oibus q̄ ipse
 amat. **Q**ui vero amat bona nālia: vt fi
 lios: ideo punit deus cum in filiis: sicut
Lham peccante: maledict⁹ fuit fili⁹ eius
Lhanaā. Gen. ix. **T**rigesimū septimū
 est rapina. s. iniuste detinendo bona de
 functorū que ipsi mandauerūt in suis te
 stamentis. **C**lamāt enī aīe eoz in purga
 torio dicentes. miseremī mei misemini
 mei. **T**rigesimū octauū pctñ est va
 na gloria. **E**t. n. habetur. ij. Reg. viij. cūz
David fecisset numerare populum suū
 & fuisset in vanā gloriā deduct⁹: locutus
 est dñs ad **D**avid p̄ pphā **S**ad. Eli
 ge tibi de trib⁹ vnū: aut perseg tribus an
 nis ab inimicis tuis: aut vexari fame tri
 bus ānis: aut trib⁹ dieb⁹ peste flagelari.
Qui elegit tertius. Et mortui sunt plusq̄
 sexaginta milia hoīū. **T**rigesimū no
 nū pctñ est infidelitatis. **Q**d pctñ ma
 xime deus puniuit. **H**inc **D**arij totius
 orientis ruit imperium. **H**inc hierusalē.

funditus euerit. Hinc ciuitas athenien-
sis in nihilū deuenit. Hic roma, pster-
nitur et precipitat. Hinc tot effusiones san-
guinū euerūt. Trigesimū petnū est
igratitudo. de q̄ h̄f Isale. xxxviij. q̄. euz
Ezechias p̄stituit p̄liū aduersus regē
assyrionū et detecisset eū i furore maxio.
non retulit gratias deo. Propter qd̄ sa-
ctū est vbi dñi ad Isaiā. pphaz. Et de
et dic Ezechie. Dispone domui tue quia
morieris tu et nō viues. Auertam⁹ ergo
corda ab his pctis: vt deus nec pestilen-
tias nec fames mittat: nisi vt soluz i hoc
mundo puniamur: et non stāte sua iusti-
tia in eternū damnemur.

Sermo de morte.

Ortemorie

ris. Sen. ij. Existimauit
sepenumero nihil tā vti-
le anime rōnali eē posse
ad fugam vitioz q̄ fre-
quens memoria mortis

Propterea sapiēs ecclesiastes. vij. ait. In
omnibus operib⁹ tuis memorare nouis-
sima tua: et in eternum nō peccabis. Et
Hieronymus ad Paulinū. Facile cō-
temnit oīa q̄ semp cogitat se moriturus.
Et idē ad Cyprianū dicit. Qui eni quot-
tidie recordat se eē moritur⁹ p̄temnit p-
sentia. et ad futura festinat. Et idē ad He-
liodorū de vita Neoplaton. Platonis sē-
tentia ē oīum sapientū vitā meditationez
eē mortis. Seneca ad Lucillū ait. Nihil
tam eque tibi proderit ad contēpantiā
omniū rez q̄ frequēs cogitatio breuis
hui⁹ incerti itineris. Et idē ad eū dē i epi-
stola ait. Molestū est inq̄s mortē ante
oculos habere. Ista tam senī q̄ iuueni
debet esse ante oculos. hec ille. Luz igit
mortis memoria si tante vilitatis: idcir-
co in presentī sermōe de ipsa morte tria
sunt contemplanda mysteria.
Primū de sua ferocitate.
Secundū de sua dubietate.

Tertius de sua crudelitate.
De mortis ferocitate.

Rimū mysteriū est de mortis
ferocitate. Circa quod nota tri-
plicem ferocitatem.

Prima contra primos homines.

Secunda contra peccantes.

Tertia contra totum mundum.

Prima ferocitas dicitur contra pri-
mos homines quos ipsa interemit et p-
strauit. Hāz a principio conditionis hu-
mane in statu innocentie erant homines
immutabiles a lege mortis. Unde Augu-
stinus in. xiiij. libro de ciuitate dei. ait. Sa-
tendū est primos homines ita fuisse in-
stitutos: vt si non peccassent: nullum ge-
nus mortis experirentur. Sed eosdem
primos peccantes ita fuisse morte mul-
ctatos: vt quicquid eorum stirpe fuisset
exortum eadem pena teneretur obnox-
um. Pro magnitudine quippe culpe il-
lius naturam damnatio mutauit in pe-
ius: vt quod penaliter precessit in peccā-
tibus hominibus primis: naturaliter se-
queretur in nascentibus ceteris. Idem i
libro de baptismo paruulorū ait. Siebat
ordo iusticie: vt sicut anima dñi suo ita
corp⁹ ei obediret. Hec ille. Et Ecclesia-
stes. xv. Ante hoīez vita et mors. Et i co-
dem. c. Deus ab initio constituit hoīez:
et reliquit illū in manu cōsiliū sui. Et O-
genes sup leuiticum. ix. c. Si homo ab
initio elegisset vitam: nunq̄ humanū ge-
nus mortalem conditionez teneret. An-
de deus ppter peccatū dixit Adā. Quia
audisti vocem vxoris tue: dico tibi quia
in fadore vultus tui vesceris pane tuo:
donec reuertaris in terram de qua sum-
ptus es: quia puluis es et in puluerem
reuerteris. Sene. iij. Et hec omnia pro-
pter peccatum. Hec q̄ gravis fuit illa
culpa: que imperio mortis omnes sub-
iecit: s; potissime primos parentes. Hāz
per errorem inobedientie sue mortem
quam deus non fecerat sibi inuenerunt
Juxta illud Augustini primo promō //

fit con decemtis. Vide mortem non a deo
sed per errores intus venisse hominib?
In paradiso delitanti positis. Qui etiam
conuenit illud quod scribitur. Sapientia. ij.
c. Deus mortem non fecit: sed impij ma-
nibus proprijs accersierunt eam. Sed
circa hoc dubitari potest: quod cum deus di-
xerit. Vide. Genes. ij. Quacumque hora co-
mederis: morte morieris: non tamen hoc
videtur verum: quia non illa die mortui
sunt. Ad hoc respondet Nicolaus de li-
ra in expositione super Genes. quod illa ver-
ba sic habent exponi. Morte morieris
id est moriendi necessitate incurras: quod
gustato ligno non statim mortuus est: sed
cepit ad mortem tendere. Et Augustinus
super Genes. sic ait. Morte morieris. id
est morti obligatus eris: vel mortis rea-
tum incurres. Unde et in alio loco idem
ait. Quante annos multos post vixerunt:
illo tamen die mori ceperunt quo mor-
tis legem: qua in senium veterascunt ac-
ceperunt. Data est ergo potestas mori
efficiendi illos propter eorum culpam. Et
quia necessaria erat humani generis mul-
tiplicatio viuendi tempus in longum pro-
cessum est: quod tamen a morte deuictum
et debellatum est. Ecquid profuit illis lo-
ga vita: quibus omnino mors est subse-
cuta? Audiamus quid scriptura dicat Ge-
nes. v. Vixit Adam. cxxx. annis et genuit
filium ad imaginem et similitudinem sa-
m. vocauitque nomen eius Seth. Et sa-
cti sunt omnes dies Adae postquam genuit
Seth. cccc. annis. genuitque filios et fi-
lias. Et factum est omne tempus quo
vixit Adam. cccc. cccc. xxi. anni. et mortu-
us est. Vixit quoque Seth. cxi. annis: et ge-
nuit Enos. cccc. cccc. xxi. annis. genuitque filios
et filias. Et facti sunt omnes dies Seth.
cccc. cccc. xxi. annorum et mortuus est. Vi-
xit vero Enos. xc. annis et genuit Lamech
post cuius ortum vixit. cccc. cccc. xxi. annis et
genuit filios et filias. Factique sunt omnes dies
Enos. cccc. cccc. xxi. anni. et mortuus est. Vi-
xit quoque Lamech. lxx. annis. et genuit
Malahel. Et vixit Lamech postquam ge-

nuit Malahel. cccc. cccc. xxi. annis et genuit
filios et filias. Et sic de omnibus alijs a
principio usque ad finem incipientibus.
¶ Si vero aliquis incredulus dubitaret
quomodo fuerit illud possibile ut vita il-
lorum sic protraheretur in longum. Re-
sponderi potest secundum Nicolaum de lira. hoc
fuisse pluribus causis. ¶ Primo ex bo-
nitate conditionis vel complexionis pa-
rentum. Fuerunt enim a deo
immediate formati. et per consequens fue-
runt optime compositionis. et sic ad lo-
giorem vitam dispositi. Et illa bonitas
complexionis magis venit ad homines
propinquos illius temporis quam ad remotos te-
poris moderni. ¶ Secunda ratio sumit ex
modo viuendi: quia temperate vivebant.
¶ Tertia ratio sumitur ex bonitate nu-
trimenti: quia ante diluuium nascentia
terre erant meliora quam postea: quia inun-
datio diluuii fuit per maiorem ex aquis
occiani. Etque autem false inducunt steri-
litate: et reddunt terre nascentia peiora.
ex quibus abbreviatur vita hominis.
¶ Quarta ratio est ex scientia. Vide. quia for-
matus fuit in perfectione scientie. Et ideo
cognouit virtutes herbarum fructuum et
lapidum que faciunt ad conservandam sa-
nitatem. et vitam prolongandam. ¶ Quinta
ratio est ex dispositione diuina hoc ordi-
nante. Ut per longum tempus cito mul-
tiplicaret humanum genus. Hec Nicolaus de
lira. Quamuis igitur primi homines tam diu sup-
uixerunt scientia preediti: fortitudine cor-
poris bene dispositi: non potuerunt tamen
mortis ferocitatem repellere. continuu-
it illos et omnes mortui sunt. Quod utique
nobis in exemplum esse potest: ut vite huius
erumnas cognoscamus. hoc est quod Hieronymus
ad Heliodorum de vita Neptoliani ait. De-
bemus et nos animo premeditari quod
aliqui futuri sumus: et quod velimus nolumus:
longius abesse non possumus. Nam si non ge-
tos vite excederemus annos: velut ante
diluuium vivebat genus humanum: et Ma-
thusalem nobis tempora donarent: tamen ni-
hil esset preterita longitudo: que esse de-
fuit. etenim inter illi qui vixit decem an-

nis et illum qui vixit mille. postquam idem finis vite aduenerit irrefragabilis mortis necessitas transactum omne tantum deus est nisi quod magis senex onustus peccatorum falce proficiscitur. Prima quoque dies miseria mortalibus cui. Prima surgit subeunt morbi tristisque senectus. Et labor et diu rapit inclementia mori hec ille. Que omnia sic dicta intelligas: ut sicut longitudo vite omnes illos primos viros non excusauit a morte. sic nec breuitas vite tue etiam dilata ad multos annos te excusabit quia morte morieris. **S**ecunda fero-citas mortis est in peccantes. Nam sepe numero ipsos inuadit subito: et in breui morula absorbit eos. Et licet multa accidant per naturam que labilis est: et ut plurimum humane vite contraria. verumtamen mortalitates et pestilentie adueniunt sepe et sepius iudicio dei: in quibus non sine grandi terrore omnes aspiciunt mortis dominum: et preteritum. Et quod hec vera sint probatur ex testimonio scripturarum. Et primo sumi potest illud testimonium Numeri. xj. ubi narratur quod cum populus israel esset in deserto non contentus cibo celesti scilicet manna quod pluebat illis deus de celo: desiderans carnes et pisces cucumeres pepones cepe et allia: dominus pluit coturnices in castris eorum. Et cum adhuc carnes essent in ore ipsorum ecce furor domini concitatus est in populum percussitque eum plaga magna. **S**ecundum testimonium habet Numeri. xiiij. Nam cum populus ille murmurasset contra dominum: dixit dominus ad Moysen et Aaron quo detraheretis populum istum: Quousque non credet mihi in omnibus signis que feci coram eis? **S**erui ergo eos atque consumam pestilentia. Quod factum fuisse nisi Moyses orasset ad dominum. ut dimitteret eis. **T**ertium testimonium habetur Exodi. xi. ubi narratur quod nocte media percussit dominus egyptum plaga magna: et interfecit omnes primogenitos in terra egypti a primogenito Pharaonis qui sedebat in solio usque ad primogenitum captiue: que erat in carcere: et omne primogenitum inuentorum. Surrexerunt Pharaon in nocte

et omnes serui eius: omnesque egyptii: et ortus est clamor magnus. Neque enim erat domus in qua non iaceret mortuus. **Q**uartum testimonium est in Leuitico. xvi. c. ubi dominus. d. Si nolueritis recipere disciplinas et ambulaueritis ex aduerso mihi: ego quoque contra vos incedam: et percussam vos septice pro peccata vestra: inducamque super vos gladium ultorez federis mei. Cumque fugeritis in vrbes imitatur pestilentiam in medio vestri. **Q**uintum testimonium est in Levitico. c. secundi. li. Reg. i. ij. Paral. xxi. ubi legitur quod percussit dominus pestilentia israel a Dan usque ad Bersabee. et mortui sunt ex populo. lxx. milia viros. **S**extum testimonium capit ex comminatione quam fecit dominus per Ezechiel. vii. c. Ira mea inquit super uniuersum populum. Gladius foris. pestis et fames intrinsecus: Qui in agro est morte morietur. et qui in ciuitate sunt pestilentia et fame consumabuntur. **S**eptimum testimonium capit a iustitiano in autem. ut non luxurientur contra naturam. ubi ait. Propter ista duo scilicet propter blasphemiam et perniciem in quam fames pestilentie et tremor fuerit. Idem similiter in glo. xxxij. q. vij. c. flagita. **O**ctauum testimonium est in historia ecclesiastica. In qua narratur quod Maximianus imperator ductus diabolico spiritu fecit componere carmina blasphemis plena contra Iesum christum et sanctos. ea que scribi mandauit in tabulis. Iussitque per singulas vrbes et villas et agros deferri. faciebatque ea cantari. Altissimus autem tantum scelus inultum remanere noluit: sed tanto rigore in populum blasphemum pestilentiam misit: ut comedendo et bibendo sola sternutatio morerentur. Ipse autem Maximianus dolo re graui percussus spiritu exalauit. **M**onum testimonium est in legenda sanctorum in vita beati Gregorii in tractatu de letanias ubi refertur quod propter commensationes et luxurias romanorum commotus est deus contra eos: pestilentiamque magnam in illos misit quam inguines vocant. scilicet languinaglia. Seua enim fuit eo quod homines in via in mensa in colloquio moriebant subito. Inter cetera aliquis sternutabat exalabat spiritu. Et cum

Hil: 5

aliquis aliquem sternutantem audiebat
 statim accurrens dicebat: Deus te adiuuet
 An vsq; nunc hec consuetudo obseruat
 Rursus cu aliquis velle se oscitare sen-
 tiebat continuo signu crucis in os impi-
 mere festinabat. Cu ergo hec pestis ro-
 ma vastaret. bñs Greg. processionē euz
 letantijs. p ciuitatē circulu quodaz pascali
 tpe fieri ordiauit: in qua imago beate vir-
 ginis: que adhuc est rome in scā Ma-
 ria ara celi. quam beatus Lucas pinxi-
 se dicitur. an processionē portare fecit re-
 uerenter. Et ecce tota aeris infectio ima-
 gini scē cedebat: ac si imaginē ipsam su-
 geret: et ipsam ferre non posset. Sicq; p
 imaginē mira serenitas: et aeris puritas
 remanebat. Tunc in aere iuxta imaginē
 audite sunt voces angeloru cantantiu et
 dicentiu. Regina celi letare etc. Statim
 aut bñs Greg. adiunxit. Ora p nobis
 deu alleluia. Tūc bñs Greg. vidit sup
 castru vicinij angelum dñi qui gladium
 cruentatu deterges in vaginā pueriebat
 Ex quo intellexit q; pestis illa cessaret: sic
 factu ē. An castru illud vocatu ē postea
 castru sancti angeli. Ex h igit p3 q; pro-
 pter pctā hominū deus punit eos morte
 Qd etiā factu cōspicim⁹ tempib⁹ istis
 in quib⁹ ad tantā demētiā venerūt ppli
 q; credūt hñmōi pestilētiā venisse pp bōa
 opa. Q hūana demētiā. Mūqd sūt falsa
 tot exēpla scripturarū: vt velit de⁹ oppu-
 gnare hūanū genus absq; culpa: Quin-
 imo vt dixi: et iterū dicā: mors ista pesti-
 lentialis est ensis dñe iustitie: quo trans-
 fodiunt viscera iniquorū: q nolūt aliqui
 mūdū pīre. De iustis aut et si ipsi pcutiāt
 nō obstat: qā dicit ps. Preciosa i pspe-
 ctu dñi mors scōrū eius. Tercia sero-
 citas mortis ē h totū mūdū. Mā de ipsa
 et de eius potētiā scripture multe loquūt
 An. i. Regū. xiiij. c. Deo morimur. et q
 si aq; dilabimur sup terrā. Que vba no-
 tant. xiiij. q. c. i ecclia. Et ps. Quis est hō
 qui vinct et non videbit mortē? Ecc. v.
 Via que de terra sūt in terram reuertēt
 Et Seneca ad Lucillum. Eo ibis quo
 oēs eūt. Quid tibi noui est: et ad hanc le-

gem natus es. hoc pñ tuo accidit. h mñ
 h maiorib⁹: hoc oib⁹ ante te. Et Hiero.
 ad Heliodorū sic ait. Terres ille rex po-
 tētissimus q subuertit mōtes: prostrauit
 maria: cu de sblimi loco in finitū hostium
 multitudinē et innumerabilē vidisset exer-
 citū fleuisse dñ. eo q; post centuz annos
 nullus eorū q; cernebat supuictur⁹ esset
 Q si possem⁹ i talē ascendere speculaz d q
 vniuersā terrā sū nñs pedib⁹ cernerem⁹
 tā tibi oñdere totū mūdū ruinas et gen-
 tes gētib⁹ et regnis regna collisa: alios
 torqueri: alios necari: alios absorberi flu-
 ctibus: alios ad seruitutez trahi: hic nu-
 prias: hic plactum: illos nasci: istos mo-
 ri: alios affluere diuitijs: alios mendica-
 re: et non solum Terres exercitum: s; to-
 tius mundi homines. qui nunc viuunt
 in spacio breui mortituros. Vincitur ser-
 mo rei magnitudine: et minus est omne
 quod dicitur. Redeamus ergo ad nos.
 et quasi e celo descendentes paulisper no-
 stra videam⁹. Sentis ne obscuro te quā-
 do infans: quando puer: quando senex
 factus sis: Quotidie morimur: quoti-
 die commutamur. et tamen eternos nos
 esse credimus. hec ille. Quid igitur est
 hominum vita: nisi quidam cursus ad
 mortem. Q humana miseria: quid veri-
 us vnicuiq; dici potest q; morte morie-
 ris: Hinc Job. xiiij. c. dicitur. Homo na-
 tus de muliere breui vinens tempore re-
 pletus multis miserijs. De hoc Seneca
 ad Lucillam. Quotidie morimur quoti-
 die diminuitur aliqua pars vite: et tunc
 quoq; dum crescimus vita decrescit. In-
 fantiam amissimus: demum puericiam
 demum adolescentiaz. vsq; ad extremū
 quicquid transit temporis perit. Et iterū
 ad eundem dicit. Corpora nostra rapi-
 untur fluminum more. Quicquid vides
 cum tempore currit. Nil ex his que vi-
 demus manet. hec ille. Et Quidius ait.
 Tempora labuntur tacitisq; senescimus
 annis. Et Aug. xiiij. de ciui. dei. ca. x. Ex
 quo enim quisq; in isto corpore mortu-
 ro esse cepit: nunq; in eo non agū nisi
 vt mors veniat. Hoc enim agū eius mu-

Nota dñi
 Celi.

tabilitas toto tempore vite huius: si tamē
vita dicenda est: et veniatur in mortem.
Nemo quippe est qui non ei post annū
sit quā ante annum fuit: et cras quā hodie
et hodie quā heri: et paulopost quā nūc: et nūc
quā paulo ante mortem propinquior: quā quē
quid temporis vivitur de spacio vivendi
demitur: et quotidie fit minus: minus
quod restat: ut omnino nihil sit aliud
tempus vite huius quā cursus ad mortem
Et infra. Qui ergo usque ad mortem pro
ductione spacia temporis agit: non lentius
pergit: sed plus itineris conficit. hec
ille. Omnibus ergo brevis est vita mors
autem vicina. Unde sapiens in Ecclesiā.
c. Memor esto quoniam mors non tar
dat. Verba ista multum ponderanda sunt
scilicet Mors non tardat. ergo est in la
nua. Mors non tardat: ergo timeamur.
Mors non tardat: ergo beneficiamus.
O dilectores mundi. o terrenorum ama
tores: mors non tardat. O peccatores
mors non tardat. Agite penitentiam: ut
vos non inueniat dormientes. O durū
verbum. o verissimum verbum Mors
non tardat. Hoc utique omnes cogitare
deberent. quia vtile est contra tumorem
superbie. Hoc etiam patere potest ex
plo valde notando. Nam legitur in le
genda sancto: um in vita Barlaam quam
scripsit Joannes Damascenus: quod rex quā
dam fuit in india christiano: um valde
persecutor: qui filium suū nomine Iosa
phat in palacio quodam includi: et edu
cari fecit: timens ne christianus efficeretur
Qui ad etatem adultam perueniens ad
mirans cur pater eum sic inclusisset vni
ex servis suis dixit se propter hoc in ma
gna esse mestitia. Quod pater audiens et
dolens equos idoneos sibi parari fecit:
choros plaudentes ante eum mittens ne
aliquid sedum sibi occurreret prohibu
it. Predicto igitur iuvene taliter proce
dente: quadam vice vnus leprosus et vnus
cecus sibi obuiaverunt. Quos ille videns
et stupens quid sint et quomodo sic eēnt
inquisiuit. Tunc mistri ei dixerunt. Pas

siones iste sunt que hominibus accidunt.
Ille autem dixit. Omnibus hominibus
hec ne contingere solent: Meganubus
autem illis respondit. Morti sunt igitur quā
hec pari debeant: an sic indifferentem ve
niunt? Est illi. Quis hominum futura sci
re potest? Valde ergo anxius esse cepit
pro infortunio rei. Illa autem vice quē
dam senem valde rugatam habentes fa
ciem: et dorsum incuruatū et cadenti
bus dentibus balbucientem loquentem
inuenit. Stupescit autem valde discere
voluit visionis miraculum. Et cum vidi
cisset se senescere et mori debere: multa
desolatione positus non amplius pote
rat consolari. Nec mirū est: quod nihil mor
te orribilius esse potest. Ipsa est eni que
tantos viros rapuit de mundo: et nulla
potentia sibi resistere potuit: nec potest
poterit: nec dignitas: nec magnificentia
nec facundia. O mors deuoratrix omnium
quid dicam? Audite obsecro o infelices
mortales. Nam si ipsa viderit aliquem
cum multa familia ac comitiū magna
nunquid fugiet ab eo? Minime Omnes
ad mortem tendimus. Omnes morimur
Omnes ad mortem currimus. Omni
bus mors est vicina. Non parcat pulchris
non potentibus: non scientibus. O in
pientes peccatores: respicite vbi sunt mi
lia milium qui fuerunt in mundo. Om
nes mortui sunt. Adam pater generis
humani mortuus est. Eua vxor eius
mortua est. Gigantes qui fuerunt tem
pore Noe Illi viri famosi et animosi quā
edificauerunt turrim babilonis vbi sunt?
Omnes mortui sunt. Belus filius Mem
broth rex babilonie: quem quidam Sa
turnus esse existimant qui intrauit asiam
et per vinum obtinuit eam mortuus ē. Fra
ter eius minor qui regnavit post eum et
asiam totam obtinuit: ac babiloniam re
bellantem cepit. cum de turri babel. i. ba
bylonie fuisset percussus mortuus est. Re
ges egypti. s. festus sol Cosmos? ame
nophis: omnes mortui sunt. Reges per
sarum. reges attheniensium. reges europe

Cramas Amphitryon Erichthonius
Theseus Menestes Demophon: oēs
 mortui sunt. Alexander magnus: oēsque
 eius barones mortui sunt. Reges Ju-
 da Josaphat Ioram Oas Joathan
 Joas zacharias Achaz Manasse om-
 nes mortui sunt. Reges troie: rex Pri-
 amus Troilus Helenus Paris Phe-
 bus Hector. Illi viri potentes: qui fue-
 runt in obsidione Troie Agamēnon:
 Menelaus Achilles Ulixes et reliqui
 omnes mortui sūt. Illa strenuissima do-
 mina Pantesilea regina Amazonum
 puellarum: que venit in adiutorium tro-
 ie cum suis puellis. Reges Latinorum
 Saturnus qui venit in italiam: ubi nūc
 roma est in siluis inueniens homines
 sicut bestie viuentes. medicantes glandes
 et habitantes in criptis et casellis ex frō-
 dibus cooptis: docuitque eos terras do-
 mos edificare: laborare frax: vineas plā-
 tare: sicut homines vivere: et his similia
 docuit: et pro his omnibus princeps eo-
 rum ac deus nominatus est. Qui timēs
 filium suum construxit civitatem satur-
 ninam que Suiurium dicitur. Quid di-
 cemus de multis hominibus probis ro-
 manorum: quos omnes mors ferocissi-
 ma prostravit: Deu misera humana vi-
 ta. Mors enim deuorauit omnes hos.
 Quid de Romulo et Remulo qui fue-
 runt fratres gemelli qui a lupa nutriti sūt
 qui etiam romam construxerunt. Theo-
 dosius imperator optimus christiano-
 rum de quo Ambrosius fecit mirabiles
 laudes qui expulit Arianos. Archadi-
 us Honorius Carolus magnus qui to-
 tas terras occupatas a sarracenis recu-
 perauit orientis et occidentis. Federicus
 primus qui multa euerit: et multa alia
 fecit. tamen cundo in subsidium terre sa-
 cie. in quodam flumine suffocatus est:
 Federicus secundus armorum strenu-
 us: linguarum peritus. luxuriosus: cum
 multis pontificibus pabuit bellum: pre-
 cipue cum Gregorio: mortuus est vene-
 no. Rodolphus: Albertus dux austrie

Henricus sextus per florentinos vene-
 natus: et alij imperatores romani cum
 nobilibus plurimis: et populo multo mor-
 tui sunt. Non potuerunt romani nec eo-
 rum reges aliqua via mundi mortem
 euadere. Ubi primus imperator Julius
 cesar. Octavianus Tiberius Caius Me-
 ro Claudius Vespasianus Titus Domi-
 tianus Adrianus Theodosius Cirillus
 magnus. Omnes mortui sunt. Ubi sunt
 illi viri doctissimi atque philosophi. Ubi
 est Plato: Ubi Aristoteles: Ubi So-
 crates: Ubi Pythagoras: Ubi Demo-
 sthenes: Ubi Seneca: Ubi tot Poetes:
 Ubi Homerus: Ubi Menander: Ubi
 Virgilius: Ubi Terrentius: Ubi Luca-
 nus: Ubi Ouidius: Ubi sunt oratores:
 et retores: Ubi Titus Livius: Ubi Tu-
 lius: Ubi doctores medicine: Galenus
 et Ippocras: Ubi Auicenna: aut alij:
 Nunquid medicina sanauit eos: aut eos
 liberauit a morte: Ubi imperatores: Ubi
 reges: Ubi principes: Ubi duces: comi-
 tes: barones: marchiones: regine prin-
 cipisse et multe alie domine nobiles: Ubi
 tot iuuenes et iuencule: Ubi tot qui in
 hoc mundo floruerunt: O vita misera
 o vita caduca o vita labilis. o vita salax.
 o vita umbratica. Omnes mortui sunt:
 et reclusi sunt in monumentis et corrupti.
 Hinc Ego. li. i. de anima. d. Sic mihi
 Ubi sūt amatores mundi: qui ante pauca
 tempora nobiscum fuerunt: Nil ex his
 mansit nisi cineres et vermes. Attēde di-
 ligenter quid sunt: et quid fuerūt. Homi-
 nes fuerunt sicut tu. Comederūt et bibe-
 runt: riserunt: duxerūt in bonis dies su-
 os: in puncto autē ad inferna descēderūt.
 Hic caro corū vermis: illic autē aie eo-
 rum ignibus deputantur: donec rursus
 infelici collegio colligati: sempiternis in-
 uoluantur incendijs: qui socij fuerunt in
 vitijs: Una enī pena implicat quos vn-
 amo: in crimine ligat. Quid p̄sunt illis
 inanis gloria: breuis leticia. mundi po-
 tētia: carnis voluptas: false diuitie: ma-
 gna familia: Ubi risus: Ubi locus: Ubi

saluus? Ubi lactantia? Ubi arrogantia?
De tanta leticia quanta tristitia: post tan-
tam voluptatem: tanta grauis miseria.
De illa exultatione ceciderunt in magnam
ruinam: et in magna tormenta. Ad illis
accidit: tibi quoque accidere potest: quia
homo es. humus de humo: limus de li-
mo. De terra es et de terra ventis: et in ter-
ram reuerteris: quoniam veniet dies ultima que
subito veniet: et forsitan hodie erit hec il-
le. Colligimus ergo ex dictis unumquodque
mortem expectare debere. Nec perfidum est
in huius vite breuitate: quia se nobis ali-
quando prebet cecum et non videntem.
Deinde saculo suo nos ferociter vulne-
rat. Unde quidam Esculanus poeta vul-
garis dicit. Syme speranza del core ini-
mica. Ubi falli el tempo cum le tue ve-
dute. Perche te mostri cosi dolce ami-
ca? Imperatores qui estis in hoc mundo
Reges. o principes. o tyranni. o duces
o barones. o marchiones. o iuuenes. o
senes. o diuites. o pauperes. o sani. o in-
firmi. O vos omnes qui astatis dico vo-
bis: quia moriemini. Benefacite: quia hic
ad paucos annos: etiam vos stabitis in
sepulchro et non poteritis resistere furo-
ri potentissime mortis.

¶ De mortis dubietate.

Secundum mysterium contem-
plandum est de mortis dubie-
tate. Timendum est unumquodque
eo quod cum mors certissima sit omnibus
tamen multa sunt de ea dubia: que sunt
valde periculosa. De quibus tria possunt
notari.

Primum est circa tempus.
Secundum circa locum.
Tertium circa modum.

Primum est circa tempus: quia nullus est
qui sciat quando sit moriturus. Igno-
rant hoc utique senes pueri infantes iuue-
nes adulescentes: nec reperitur aliquis qui
possit dicere quando morietur nec in hoc co-
sistere quod usque ad tale tempus non morietur

Ex his inquit sapiens Ecclesiastes. sc. c.
Nescit homo finem suum: sed sicut capiunt
piscis hamo: et aves capiuntur laqueo.
sic capientur inique in tempore malo. Tem-
pus malum pro iniquis dicitur tempus mor-
tis: in quo artant vie impiorum: qui equidem
cum sibi longam vitam: quam nolunt
firmiter considerare et ponderare: promit-
tunt: decipiunt. Quamquam laborauerunt pro
mundo sperantes ibi recipere fructum laborum
suorum: et perierunt ante tempus quod sibi
promiserant. Quis potest eos numerare:
Hone Senacherib et sui preualuere
et obtinere hierusalem crediderunt: et de
exercitu eorum. cxxxiii. milia in una no-
cte ab angelo sunt interempti. Reg.
xix. c. Et sic cum illi sperassent fuerunt dece-
pti. Quid de alijs dicam? Refert Augustinus
in li. v. de ci. dei. et xlii. quod cum Radagay-
sus rex gothorum cum maxima comi-
tibus iam in urbis vicinis constitutus: ro-
manis ceruicibus immineret una die ta-
ta celeritate victus est: ut nec uno quidem
romano non dicam extincto sed vul-
nerato multo amplius quam centum milia
eius exercitus prosterneretur: atque ipse
mox captus et pena debita necatus in bel-
lo ingens fuit hec strages subsequuta. Sed
non sic de alijs qui mortis pericula fugi-
unt. Audias obsecro: quia mors ubique
pugnat: non solum in bello sed in domo
in mensa: in lecto: et ubicunque locorum.
Propterea Seneca ad Lucillum dicit
Omnia dies et omnia hora: quod nihil su-
mus ostendit: et aliquo argumento recet-
ti admonet fragilitatis oblitus: cum eter-
na meditantes respicere cogat ad mortem
Quid sibi illud principium velit queris
Sententiam Cornelium equitem roma-
norum splendidum et officiosum none-
ras: et tenui principio seipsum promouerat
et iam illi declinans erat cursus ad cetera.
Facilius enim decreuit dignitas quam inci-
pit. Pecuniam quoque ceptam esse pau-
pertate plurimum amorem habet dum ex
illa ereptat. Hic etiam Sententia obliuio-
s imminebat: ad quas illum due res duce-
bant efficacissime: et querendi et custodi-

endi scientia: quarum vel altera locu-
pletem facere potuiss. Hic homo sume
frugalitatis nō min⁹ patrimonij q̄ cor-
poris diligens: cum me ex consuetudine
mane vidisset: cum per totam diē amico
grauiter affecto ⁊ sine spei iacenti vsq; i
noctem assedisset: cuz illaris cenasset: ge-
nere valitudinis p̄cipiti arreptus angui-
nia glandula vix compressus artatis fau-
cibus spiritum traxit in lucem. Hec ille.
Temporib⁹ aut̄ istis multa iuuentū tur-
ba mortua est ex peste: que valde italiaz
nostram occupauit: p̄cipue in ciuitate
Ferrariensi in. 1464. mortui sūt in quat-
tuor mensibus nouem milia hominum
adeo q̄ ciuitas erat vacua: q; vt ait Escu-
lanus.igni creato se corumpe in tem-
po. Passano li acti humani come sumi
Chi ne va tardo: ⁊ chi ne va pertem-
po Et ideo clamo. Vigilate vigilate quia
nescitis diem neq; horam mortis. O
mortales fatui: ⁊ insensati: in quo confi-
ditis? O iuuenes stulti vigilate: quia spes
dextra sepiissime fallitur. Unde Tullius in
libro de senectute ait. Frustra sperat ado-
lescens se diu victurum. Quid enim stul-
tius q̄ incerta pro certis habere? Quo-
ntiam etiam illa etas multo plures q̄ se-
nectas mortis habet casus. Facilius enī
adolescentes in morbos incidunt: gra-
uius egrotant: tristi⁹ curantur. Hec il-
le. Et Seneca. Iuuenes mortem habēt
a tergo. senes autem ante. O quot sunt
qui multa disponūt in tribus vel in quat-
tuor annis se facturos: qui ante annum
morientur. Quot edificant domos: ⁊ in
eis non habitabunt. Quot plantant vi-
neas ⁊ vinum non bibent. Quot lucran-
tur pecunias: ⁊ alij expēdent illas. Quot
cogitant facere magna: ⁊ in breui finem
reddituri coram iusto deo cum dolore
maximo presentabuntur. O infelix hu-
mana conditio: omnibus dicendum est
vigilate quia nescitis diem neq; horam
mortis. ¶ Secundum dubium mortis
est circa locum. Nescit etiam miser ho-
mo in quo loco mors sit cum inualura.

Vidimus namq; varios varie mortuos.
¶ Bagnum inter angustias mortis repū-
tatur solacium: cum quis in domo parē-
tum vel domesticorum in lectulo decu-
ban⁹ nature debitum soluit. sed homo
nullus hoc firmiter ⁊ certum tenere po-
test. Et huius rei vidimus tam lucida ex-
empla ⁊ experimenta: vt non nisi fien-
dam putare valeamus humanam vitā.
Alios vidimus suspensos in patibulo:
alios combustos ⁊ confixos palo: alios
submersos in aqua: alios morte subita-
nea extinctos alios truncatis capitibus
vitam finire. alios varijs casibus ⁊ inno-
meris vt ita dicam extremam clausisse
horam. Et omnes tales frustrati sunt a
voto suo quibus aliud q̄ sperabant eue-
nit. Quid ergo aliud faciemus nisi ti-
mere: exemplo aliorum? Unde quidam
aiebat. Felix quem faciunt aliena pericu-
la cautum. Fac etiam tu illud quod Se-
neca ad Lucillum scribit. Incertum est
quo loco mors te expectet. Tu itaq; eaz
in omni loco expecta. Et idem ad eun-
dem. Erras si in nauigatione tantuz exi-
stimas munitum esse. A morte vitā de-
ducitur. In omni loco eque intervalluz
est. Non vbi mors se prope ostendit: vbi
q; tamen prope est. Hec ille. Et tamen
locus dubius est mortis omnibus homi-
nibus mundi. ¶ Tertiū dubiū mortis
est circa modū: quia nullus scit quomō
bene vel male. Et tamē nihil est tam ne-
cessarium vnicuiq; q̄ bene mori. Et au-
tem quis moriatur bene: necesse est vt
bene viuat: quia vix de mille milib⁹ ma-
le viuentibus vnus bene moritur: sicut
etiam de mille bene viuentibus vix ma-
le moritur vnus: quia Augustinus dicit
Impossibile est male viuere: ⁊ bene mo-
ri: ⁊ ecōuerso. ¶ Bagno pere quippe hoc
timere deberent illi quibus vitā est lu-
brica ⁊ dissoluta. Talibus namq; in extre-
mo cōstitutis horridus timor ⁊ tremor
accedit. Dic exemplum de illo domino
qui tres amicos habebat: de quibus du-
os dilexit: tertiū vero nunq̄ dilexit. Cū

autem a principe esset vocatus: ille timens ne aliquid mali vellet sibi inferri: iuit ad amicos: et dixit primo amico. Amice dominus nescit pro me: ut statim vadaz ad eum. Rogo te ut venias mecum: quia securior ero. Ille autem dixit. nolo: quia non possum. Sufficit quod dum mecum stetitisti fui amicus tuus: et tibi seruiui. Nunc autem vadas: quia nolo venire. Secundum autem minus quod primus diligebat. Et hic vadit ad eum. Amice. Dic ut supra de primo. Ille vero respondit. Ego nolo venire ad eum: tamen ego veniam usque ad ianuam: et ibi te dimittam. Tertium vero minime dilexerat: tamen iuit ad eum: et dixit. Amice ego nunquam te dilexi: tamen rogo quod digneris mecum venire ad principem: quia misit pro me. Ille vero respondit. Doleo quod non me plus dilexeris et plurius precij feceris: tamen vadas quocumque volueris: ego sequar te. Nota quod primus amicus sunt diuitie quas preposuit parentibus et amicis. Secundus amicus est vxor quas minus dilexit: illa vero respondit. Et usque ad sepulchrum te sociabo. Tertius amicus sunt virtutes quas non apud se habuit nec dilexit: tamen ille paucis quas dilexit: ipsum sequentur. Amplius modo tuo. Ideo hoc Innocentius considerans et videns conditiones humanam labilem dixit. Valere amici mei et pro me orate. Inter enim extraneum pergo: quod nunquam ambulant ad regionem longinquam: quam nunquam vidi et ad seculum alterum animarum unde nullus reuersus est: ad mansiones metuentes: ubi nullus mihi compatietur: et ad iudicium terribile ubi nescio quid mihi contingat. Ecce quero adiutorium: et non est qui me eripiat: quero qui me societ: et nullus mihi compatitur. De his enim tribus loquitur Bernardus dicens. Letus es o homo quia morieris: sed omnino incertus: ubi quomodo et quando. Ubi scilicet an ibi an alibi in terra vel in mari. Quomodo an in statu penitentie: an in statu culpe: morte subitanea vel naturali seu violenta. Quando scilicet in hic

me vel in estate iuuentute: vel in senectute: hodie vel cras. Quod dura erit memoria actionum malarum. Quod peccatores excecati. o iniqui et scelerati audiant quod dicit ille doctor vulgaris Petrarca. Passano vestri triumpho et vestre pompe. Passeno li statim: passeno signorie. Ognis cosa mortale tempo interrompe. Hec ille. Seuerus ergo regulaz Pauli ad Gal. vi. c. Dum tempus habemus operemur bonum. Veniet namque nox scilicet mors quando nemo poterit nec bene nec male operari.

Capitulum. iij.

Eritum mysterium contemplan dum est de mortis crudelitate. Expoliat enim mors crudeliter mundi amatores tribus bonis. Primum bonum est gloria huius mundi. siue pompa. Secundum bonum est rex temporalium. abundantia. Tertium bonum est corporis voluptas. Primum ergo bonum quo mors spoliatur amatores mundi: est mundana gloria vel pompa: in quibus multi ponunt spem suam. Cum autem isti in extrema necessitate: vel in extrema hora laborant precipere possunt quod verum sit illud Isaie. 40c. Omnis caro fenit: et omnis gloria eius quasi flos agri: exsiccatus est fenit et cecidit flos. Et Iacobus. i. c. Exortus est sol cum ardore: et arefecit fenum: et cecidit flos eius: et decor vultus eius deperit. Quid enim portant de gloria sua principes et barones: et alij huius mundi principatus habentes? Quid de honore quem eis homines inferebant? Quid de comitibus baronum? Quid de timore quem eis serui et subditi habuerunt? Omnia derelinquunt in morte. Idcirco legitur de Alexandro magno: quod cum innotuit esset venerunt septem philosophi ad plorandum eum. Et unus illorum dixit. O Alexander: heri dominabaris toti mundo: et hodie mors tibi dominatur. Secunda dixit. O Alexander: heri non sufficiebat tibi totus mundus. hodie sufficiunt.

tibi due vine terre. Tertius dixit. *O* Alexander heri habebas comitatus tot domorum regum principum ducum et famulorum: et hodie solus taces in sepulchro. Quartus dixit. *O* Alexander heri vocem tuam omnes timebant: hodie te nullus mortuum timet. Quintus dixit. *O* Alexander: heri vocem tuam omnes audiebant: hodie morte deuictus taces in sepulchro et non vales loqui. Sextus dixit. *O* Alexander: heri tot regna habebas in tua potestate. hodie te tenet mors in sua. Septimus dixit. *O* Alexander heri comedebas tot cibaria delicata hodie factus es esca vermium et cibus. Ecce ergo quam crudelis est mors: quam dira. Omnes dominos qui fuerunt expoliati: et omnes qui sunt: et qui erunt expoliabuntur vana gloria. Unde considerans hoc Augustinus dicit. *O* vita fallax et umbratica plena laqueis multis. Hinc gaudeo sepe tristior: nunc vigeo sepe infirmior: nunc vivo statim morior: nunc felix appareo statim miser video: nunc rideo statim fleo. sicque omnia mutabilitati subiacent: ut nihil vna hora vno statu permaneat. Hinc timor: hinc tremor hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc frigus: hinc labor: hinc dolor: exuperat. Importuna enim mors mille modis homines quotidie rapit. Hunc namque febribus: illum opprimit dolore. hunc consumit fame: et siti illum extinguit: hunc mors suffocat aquis: illum perimit flammis: hunc interimit laqueo: istum dentibus bestiarum. hunc trucidat ferro: illum veneno corrumpit. Et sic mors misera tot modis vitam finire compellit. Et nunc super hec omnia magna est miseria christi: quia cum nihil sit morte certius: nihil tamen hora mortis incertius. Ignoratus homo finem suum: et cum stare se putat perit spes eius: et nescit ubi quomodo et quando: et tamen certus est quod eius mori oportet. ¶ Secundum bonum quo mors dira priuat amatores mundi: est rerum temporalium abridantia. Nihil enim de suis diuinis reportant diuites: sed omnia re-

manent domus. scilicet possessiones denarii aurum argentum indumenta varia et omnes thesauri. iuxta illud Job. xxvij. Diues cum dormierit nihil secum offeret: aperiet oculos suos et nihil inueniet. Et psalmista ait. Dormierunt somnum suum: et nihil inueniunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Hoc intelligens Saladinus magnus inter sarracenos. rex multorum regnum appropinquans mori: sudarium quo post mortem induendus erat sibi portare fecit: dum per ciuitatem ipsum ostendendo omnibus clamari fecit. Tantu portat de rebus suis rex Saladinus potentissimus et magnus. ¶ Tertium bonum quo mors priuat amatores mundi est corporis voluptas. In morte namque deficiunt delectose vestes: instrumentorum melodie: picture in pannis et in cameris: cibaria delicata accipitres canes et alia huiusmodi que faciunt ad corporis delectationem: imo exanime ipsum corpus cadaver faciunt. Eius oculi non videbunt lumen: facies efficietur pallida: manus nihil amplius poterunt tangere pedes non poterunt ambulare: lingua non poterit loqui: labia non poterunt moueri: aures nihil audient. *O* mors crudelis. *O* mors dira. *O* mors amara: quam amarus est iudicium tuum. Sed ve illis qui nimis tenuerunt corpus delicate. Quid nam facient contra mortem? Neque mors misera quam miseros facis mundanos et terre-nos. Quod hoc sit verum patet ex dicto Diogenis: qui de cesare ait. Intuitus suus ut viderem cadaver Cesaris liuido colore coloratum: putredine circumdatum: alium eius diruptum: et vermium cateruas per illud discurrentes: duo famelici angues pascebantur in faucibus oculorum: crinice non adhibebant captiui: dentes patebant labijs consumptis. et dixi ubi est Cesar chorus puellarum: magnitudo diuitiarum: caterua baronum acies militum. Ubi sunt canes venantes: equi veloces: aues rapaces: thalamus depictus: lectus eburneus: atrium aureum: Ubi sunt vestimenta mutatoria: et

varia bluer'a: canticus lire: organorum
 sonitus: odor aromaticus? Te verebant
 homines: timebant principes: colebant
 vrbes. Ubi est tanta potentia: tantaq; s
 clara magnificentia magnifica? Et rñ/
 dit mīhi. Nec omnia defecerunt in me:
 quando defectit spiritus meus. et relique
 runt me in hoc misero sepulchro circun
 datum putredine carnis mee. Audiant
 ergo vniuersi mortales quia in hoc mū/
 do nihil est bonū: nisi deum timere et in
 eo totam spem suam ponere: in quo sūt
 thesauri absconditi. Quid inquam. p'sūt
 o frater diuitie? Quid vana glia. Quid
 leticia mundi cum non liberent: nec de/

fendere possint amote: nec ad eius fu/
 rore. Ecce enim qui sedebat heri glorio
 sus: modo consumitur veribus in se/
 pulchro: Cum ergo superbis vermīs et
 cinis: quia puluis es. et in puluere reuer
 teris. Ergo anima reuerti ad dominū
 deum tuum: et cōsidera quia in hoc mū/
 do misero nulla est vera salus nulla reg
 es: nulla spes. In ipso ergo deo omnem
 felicitatem tuam pone: et ei mundo pu
 ro corde ac corpore seruire stude: vt cū
 dere possis morte sempiternam: ac acq
 rere gloriā eternā: ad quam ihesus xps
 nos eternaliter perducatur: qui ē bñdictus
 in secula seculorum. Amen.

Finis sermonū p'stantissimi viri Roberti liciēsis. ex seraphico mi
 norū ordie. Sacre theologie p'ssoris. Pōnificis aquinatis
 quos reuisit: et fideli studio purgauit ab erratis libza
 riorū frater Philippus de rotīngo eiusdē saphici
 ordis minorū obseruantiū: quotatiōes Theo
 logoꝝ faciēs ampliores ad solatiū et
 vtilitatē euāgelizantiū verbū dei.
 laudē vō honorē et gloriā
 bñssime trinitatē et iteme
 rate vgis mris marie:
 ac saraphici patris
 frāscisci totiusq;
 celestis curie.
 Amen.

Registrum huius operis Primo de aduentu

A Prima alba ¶ Roberti de studio sub se. nisi sub specie	B sui somnū 7 faciendi. finis 8 aduentu	I ad maiorem doctores temporum. deficit vnuz est	N Sed ille qui est inchoata xvi. q. i. c. malū secretum
B Aliqn ē effigies q̄tuz ad matrē sicut caput filius Iſaie	R Registrū quā dragesimalis.	G potest esse nus qui nascit vt de pe. di. ij. c. ieiuniū dñice	O innocentē ergo ¶ Sabbato ¶ Ecundū Prima.
C potuisset cum Pilatus Tertium dicit auctoritatibus	A Prima alba Dñica in. 70 Sacre polutus	H sed oia corpa a serpentibus. corporalis euagationem	P c. omnibus. qui reipublice per infinita facultatem
D si permanerent magnaz: cuius de aduentu. mani intellect⁹	S ¶ Secundi 7 si distribuero desisteret sed dicitur postq̄	I credere voluit. tenentur pseuerauerūt oris sui 7. c.	Q 7 immundis in religione prohibetur q̄ vsq̄ ad
E Potuisset Secundo rōne offendendo dñs Bon.	C remitti dicim⁹ primū in complacentie. Aaron postq̄	K comprehensus Secunda est indignos ministerium	R vō fuit quidaz ¶ Octauū corpus datur. Ipse
F ¶ Feria sexta naturam per vult Anselm⁹ essent. qui se	T ¶ Tertio habz promissiones fidei fm quam oēs	L loquitur aut confessor cū luxuria feruente	S elementa Tertium scribit. iij. q. bac vita
G ¶ Tertium q̄ triplici qui p̄cesserūt: benignissime	E ta petentibus dicit pmissio. omni parte diuine	M de galicia confundit viz constituit in mortuaz	T ait. Ego dixi Exinanitū propheta. tuos. post

v
Ideo act.
Ar. in. ij. retho.
flagellare
hoc vitium

x
oculis
interfecit ipm
7 sepe
quat tempus
p
mortuus
enim fm
petebatur
Auentinus

3
Ecundo
indigebat
motoris
ecclesie qui
7
celebrationem
baptismi
quod aliqui
7 maxime si

2
transfodisti
doceret
triginta illos
dereliquisti

p
Secundo vt
cum Leturione
inter terram
iudeorum
pp.

redibat a
presurrexi
ad vitam
gelus dixit
b
suo Et Rabbi
patris. Iudex
quidem vtutis
draginta dieb.

Registru fmo
nu de timore iu
diciozum dei

aa
Prima alba.
Epistola.

p Rimuz
legere illas
bb

Qd multi
pudore: 7
aliqua

Quia cuz
cc
a d potetia

vt accepto
non curo
velle

dd
Inserenda illa
dicit

xpo outaxat
Ex quo

ee
In viro q
oculoz ibant

sunt: terra
Neq videbat
ff

sunt in desertuz
Pater enim
sanata vt
allicerent

gg
homines in
Quintuz

inquit omnes
vos coccino
bh

igit 7 vestibus
sed mentis
in domino

quibus nos
q
7 spiritus

sia vt. de conse.
AA

Incipit
tio 7 ipeditio
bitatur ipsuz
flagellis

BB
Iterum
paretur eterne

Tertium
ab errore
CC

De sanitate
autez actus
ad esse

tulissz puerilis
rens Hierony.

DD
Sermo
bonum e
f Ecudu
Secundo

EE
Quauis enim
conturbare
ritualia bona

Tertio ex
ff
ceptionem
nem xpi
quoddaz
illud eue.

SS
nuncius ex
uit paupertate
corporis.
siue aliquid

bb
bit mattheus
Primum

q ibidez
Primus

JJ
beatoruz
iudici toto
que possunt

Quinta est
KK

multo plures
ineuitabile.
7 vide quem

funditus
his 7 illu

